Baluziana editio *Capitulariorum regum Francorum* a P. Chiniac de la Bastide curata fuit serius editione inserta a Mansi ut appendix ad tomos XI ad XVIII *Amplissimae* mehorque nobis visa est Quare prout tomos XVII»* et XVIII gratis**

Attamen, cum appendix Vil, nemque tractatus *De missis dominicis,* auctore Fr. de Roye, in Chiniaca editione *Capitulariorum* defidat, in fine tomi XVII *Amplissimae* relinquimus.

SACRORUM
CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CUJUS

JOANNES DOMINICUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETIANUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798. PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA ET. DEO FAVENTE ABSOLUTA

SUPPLEMENTUM AD TOMUM XVIII

QUO CAPITULARIORUM REGUM ERANCORUM.
A BALUZJO EDITUM, VOLUMEN II CONTINETUR.

PARISIIS
MDCCCCII

EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLÆ.

T

CAPITULARIA
REGUM
FRANCORUM.

Additæ iunt Marculfi Monachi & aliorum'-Formulae veteres, .& Notæ doéliiTimorum Virorum.

Stephanus BALUZIUS, Tutelenjis, inunum collegit» ad vetuftijjimos Codices manufcriptos emendavit , Notis illiijlravit., magnam partem primùm edidit anno M. dc. lxxkii.

Nova Editio auditor ac emendatior ad fidem autographi Baluzii qui de novo textum purgavit, notafque caftigavit & adjecit : accefsêre Vita Baluzii partim ab ipfo fcripta, Catalogus Operum hujus Viri clariflimi cum animadverfionibus hiftoricis, & Index variorum Operum ab illo illuftratorum, quorum plurimorum novas meditabatur ^Editiones.

Curante Petro DE CH1N1AC, Regi à Conflits , Profeneflallo Cenerali Civili Ufercha, c Regia humaniorum Litterarum Academia Montis-Albani.

TOMUS SECUNDUS.

PARISIIS,

Ex Typis Bbnedicti MORIN, vià San-Jacobeâ, ad Infigne Veritatis.

<=——=SSS? •.II–

M. DCQ LXXX.

CUM PRIPILEGIO REGIS.

(Edttio iterata ad Edittouts prinapis exemplum ab Huberto Welter, Bibliopola, Για diàa Bernard Rduryî, Fianjiit MD CCCCIi)

CLARISSIMI KIRI
JACOBI SIRMONDI
P R Æ F A T I O
AD CAPITULA KAROLI CALVI

Edita anno MDCXXII.

H Aroli Calvi & fequentium aliquot Franciæ Regum Capitola, publico jam olim à Petro Pîthœo poll Karoli Magni & Ludovici Capitulorum editionem promiffa, tibi nunc tandem, Lector, impar fortafsè, fed non invitus alieni nominis hæres exfolvo. Nec Capitula modo funt illa, (juæ damus, fed aliquid amplius Capitulis. Hoc enim inter Pithœana & nollra intereft, quod in Anfegifi Abbatis & Benediéli Levitæ Colledionibus, quas Pithoeus edidit, nudæ Regum ac merae flint Leges, quae *Capitula* vocabant, nullo ferè ordine digellæ, nullâque temporum vel locorum nota diliindæ. In his noitris Synodi & Conventus ipfi Regales, in quibus conftituta fuerunt *Capitula,* exhibentur, & quo quique anno ac loco, quas ad res, & per quos coaéli celebratique fint, exprelfum eft. Quod genus omnia, quæ Karoli noiiri aevo a&a fuiife conflant, fi confequi nobis, aut haec ipfa quæ nadi fumus integra & abfoluta reddere lieuiflet, lucem profeélo, quam illuftrandæ illorum temporum hiitoriae non modicam adferunt, maximam praeberent. Erunt, ut ipero, quos conatus hic noller excitet ut plura conquirant & feippeditent. Nos hæc interim ex

diyerlîs collegia locis, fed è quinis potilïimùni, ii tua hoc fcire intereft, antiquis codicibus excerplimus. Nam cum primi duo, quorum alter in Tiliana, alter in Thuanæa nunc eft Bibliotheca,ultra titulum XVI. non procederent, quæ loquebantur, partim ex Bellovacenfis, partim ex Laudunenlis Eccleliæ libris, partim etiam ex Metenft noftro corrogata fupplevimus. *Coronationes* autem *Regunt,* quas *Capitulis* fubjecimus, unicum è fandi Laurentii Monallerio Leodienfe nobis exemplar fubminiftravit. De meo fànè, præter titulorum numeros & nomina, quibus longiores manuferiptorum titulos commodioris, ut rebar, usûs gratia praenotavi, nihil adjedum. In quo iplo non fefellifle me judicium credam, Lector, It probaris; & de *Notis,* quas amici extorferunt, non inconfulto celliiTe, ii non rejeceris. Vale.

Ex Prafatione infixa Tomo 111. Operum yxriorum Jacobi SIRMONDI Typis Regiis excufibrum ann. 1696.

Caroli Calvi aliorumque aliquot Franciæ Regum Capitula Sirinondus ex antiquis codicibus deferipta, & Notis illuiIrata, in lucem dedit ann. mdcxxiii. Integrun ejus Librum poftea vir clarillimus Stephanus Baluzius contulit in ampliflimam & ornatilTimam illam, qua Francorum Capitularia univerla complexus eft, Colledionem, quæ tanquàm ære perennius monumentum, non modo maxima Gallicae Gentis decora, led & fui fimul audoris, xiri de literis & patria egregie meriti, tandem ad pof teios tranfmittet. Quin, ut ea Colledionis pars alinquanto etiam lautior quam antea&perfedior prodiret, ex ipfis quoquè fehedis Sirmondi quædam à iè ex-

cerpta & adjeéla fuifle , Baluzius in Praefatione teftatur. Quo miniis neceflarium videri poterat, eandem Sirmondi lucubrationem hic denuo excudi. Tamen, cùm exemplar editionis primænaéli eflemus à Sirmondo poilea diligenter recognitum, in quo fuâ ipfe manu, & icripturam Capitulorum quibuidam locis emendaverat atque integritati reftituerat, & *Notas* quoquè fuas recenfuerat, pliyeique ex iis aliqua parte fecerat auéliores , cumque nova haec Operis ornamenta cerneremus aliquanto plura elfe , quàm quae Baluzius ex Sirmondi fchcdis adjecerat ; tum hic liber novam editionem , fuumque inter varia auéloris fui Opera locum vifus eil quodam etiam peculiari jure poftulare. Atque ut coniilii hujus noftri ratio leétoribus perfpeda eflet, ièque ipiis faciliiis approbaret; quæcumque nunc ex illo exemplari Sirmondiano vel correela vel adjeda funt, fuis iingillatim locis indicavimus *.

Omnium quæ in hoc ìècundoTomo continentur.

CAPITULA KAROLI CALVL

T!T. I. C 0NrENTU$ *in villa Coloma [Capitula.* J pag. i

II. *Synodi ad Tcudonis villam [Capitula:depace,&i de rebus E cclefiarum.]* "J

III. *Concilii in K-mo palatio [Capitula : de calamitatibus, tum tn Clero, tum in Ordine Monafiico refarciendis.]* i j

IV. *Synodi Belvacenfis [Capitula.]* 19

V. *Apud Tolofam civitatem [Capitula conftituta : de Clericis ut ab Epifcopis non opprimantur.]* 21

VI. *Praceptum confirmationis pro Hifpanis qui in regno Karoh Calvi morabamur.* . 2 f

VII. *In villa Jparnaco* [ex *Capitules. Epifcoporum excerpta à Karolo DC Primonbus regni quadam Capitula obfervanla.]* '29

VIII. *Conventus apud Argentoratum [Ada , de pace inter Iraires Reges Hludovicus dC Karolus.]* $9

IX. *Conventus apud Marfnam I. [Capitula.* J 41

X. *Conventus apud Marfnam II. [Capitula à tribus fratribus Regibus fubfcripta.]*

XI. *Synodi Jueffionenfis [Capitula.* J 49

[Capitulare Mtjfis dominicis per regnum diredis datum. De Statu Eccle/iarum; X de rebus Ecclejiajticis njorrnari- <*>·]

XII. *Synodi apud Kermeriam [diffinitiones.]* *$7*

WVLApud Valeminianas [Capitula : de utilitatibus Regru dt' *E cclejia.] 6*1

XIV. *Apud Silvacum [Capitula : de Miffs dominicis pro Regni X Ecclefia* commodis.] *6j*

XV. *Apud Attiniacum [Capitula data Miffs fuis à domno Karolo , ut illa i.nufquifque Miffus in fuo Miffatico per regnum illius exequi procuret.] 69* '

XVI. *Apud Leudicam [Hlotharii X Karelt Adnuntiaiiones.]* 71

XVII. *Praceptum confirmationis pro EcclefiaFornacenfi.*

XVIII. [*Corfiltum ab Epifcopis &* Abbatibus X certeris Fidelibus damno Karolo* apud. Bonoiluni *communiter datum.]* 77

XIX. *Ad Francos dû Aquitanos miffd [Capitula à domno Rege Karolo de palatio Carifiaco.]* 79

XX. *Ad* eofdem *Miffd* de *Bqfiu.* 8 j

XXI. *Ad* eofdem *, per Adalardum Abbatem [X* alios.] *8j*

XXII. *Ad* eofdem *, per Hincmarum X alios.* *67*

XXIII. *Capitula qute Karolus fecit apud Carifiacum palatium :[de coercendis rapinis X depopulationibus, qun in regno graffabantur› ad Epijcopos X alios AEffos dominicos rruffa.*] Ibid

XXIV. *Item Capitula data apud Carifiacum : [defcelertbus , tùm ab Epifcopis ,tùmà Comitibuspuniendis.*] 9 *f*

XXV. *[Adnuntiatio Karol*1 *X nepotis fui filotcuii* j *apud S. Quintinum.* 97

XXVI. *Sacramenta [Regis X Fidelium] apud Carifiacum.* *99*

XXVII. *Epiftola Epifcoporum [Provinciarum Rernenfis X Rothomagenfis à Carifiaco palatio, quo convenerant t] ad Ludovicum Regem Germania.* 101

XXVIII. *Synodi Metenfis [commonitorium Epifcopis ad Ludovicum Regem legatis ab eadem Synodo 9* J *de indulgentia Ludovici ejüfdem.* 121

XXIX. *Synodi Tullerffis apud Sapottarias [Capitula.]* 129

XXX. *Proclamatio Karoli Regis adversus jyenilonem [Archieptfcopum. Senonum.]* IJJ

XXXI. *In bafilica S. Cafioris ad Confluentes [de pace inter Karolum dC Hludovtcum ; de quibufdam criminibus confiringendis.* j 1 J7

XXXII. *refl reditum à Confluentibus [Capitula qua domnus Karolus, cum confilio Fideliumfuorwi, per regnum fuutn denuntianda dC obfervanda direxit.]* 14J

XXXIII. *Edislum in Carifiaco £ a Rege Karolo conflitutum.* J 1 *fI*

XXXIV. *Synodi Piflerfis [Capitula : de malefadoribus ut canonicis X, civilibus panis confringantur.]*1 y 3

XXXV. *Quando Lothartus ad ofculum receptus eft [Capitula à Karolo prius mtffa Hlotario.]*

XXXVI. *Edidum Piflcnje:[de pace in regno flabihenda; de Monflleriis.}* 17 J

XXXVII. *Apud Tufiacum [Capitula conflituta : de Statu Ecclefia JC Regni utilitate; JC de illorum communi adjutorio.]* J ÿ r

XXXVIII. *Apud Compendium [Capitula fada : de Ecclcfiis JC Monfleriis à Normannis expoliatis JC deflrudis.}* 20 J

XXXIX. *Apud S. Arnulphum [Mais civitate, padiones inter Hludovicum fd Karolum ,gloriofos Rcges ,fàda.}* ioj

XL. *Apud Piflas[Capitula conflituta: de hottore SC immunitatibus Ecclefiarum JC Sacerdotum; de nudiis antè excommunicationem fervandis.*] 2oy

XLI. *Quando Karolus Metis coronatur tfl [Adnuntiationes populo fada.* J 21 ;

XLII. *Padio Aquifgranerfis [fada inter Karolum Calvum JC Hludovicum fratrem ipfius.* J 221

XL1II. *Divifio regni Lotharii f inter gloriofos Reges Karolum JC Hludovicum.* J Ibid.

XLIV. *ApudGundulfi villam [profef Jiones Epifcoporum JC facramenta Latcorum fada Régi Karolo.}* 22 J

XLV. *Apud Cariflacum [Capitula flatua à Karolo Rege omnium cum 10-luntate JC conjenju.]* 227

XLV1. *Reclamatio Epifcopi Barcmontn/is [apud Aitimacum.]* 2 ; j

XLvil *j;› nodi Ponttgonenfis (confirmatio eledionis Karoli in Imperatorem.'}*

[Capitulum de honore Ecclefia Romana debito , ejufque immunitate ; de rebus Ecclefia non auferendis ; de m erentia Eflfcopis JC Sacerdotibus perjalvenda ; de Decimis.] 2

XLVI1I. *Altera editio Adorum Synodi Pontigonenfis.* 24Ç

XL1X. *Alta quadam Ada ejufdem Synodi Pontigoncnfis:[de Hludovico Rege ; de Presbytero infammato ; de noto Htncmart juranu tto.]* .49

L. *Ada Jj nodi Romana : [de conji' mattone eledionis Karoli Imp. mtjfa per Adalganum Epifcopum AugufloJunenjem.* J 2 Ç 1

LI. *Exadio Nortmannis conflituta [apud Compendium.* J 2 Ç 7

LII. *Karoli Imperatoris apud Carifiacum Capitula : [de Ecclefia JC Imperii regimine.]* 2 Ç 9

f *Capitula aux fecit domnus Karolus Imperator* O' *adnuntiari juflit rwvijjime apud Carijiacum.* J 267

CAPITULA LU DO VICI BALB L

I. *Quando Compendii coronatus efi [Hludox icus, petitiones ab Epijcopis fada JC à Rege promtfla ; piofifilo Epifcoporum.}* 271

II. [*Capitula flatuta a domno Johanne fummo Pontifice Romano , qua fanda Synodus Tricaflina recepit JC confirmavit.}* 2-J f

III. *Conventus Euronergis , [ubi fada fuit conventio inter gloriofifiltmos Reges Hludovicum filium Karoli Imperatoris , itemque Hludovicum filium Hludovici Regis.}* 277

CAPITULA K ARLOMANNI.

I. *ApudCarifiacum [petitio ab Epifcopis fada JC à Rege Karlomanno promifla.* 281

II. *Ja Broilo Compendii [palatii Capitula promulgata à Rege Karlomano.}* 281

III. *Apud J^ernis palatium [Capitula fada : de cultu Dei & Religionis in regio palatio ; de compofitione furti ; dt adjutoribus Epijcoporum.}* Ibid«

CAPITULUM 0 RDONIS REGIS

Quando undus efl à Walterio Archiepifcopo Senonenfi, [promiflio à Rege Odone fada.} 39I

CAPITULA KAROLI 1IL

I. *Conflitutio dotis Frideruna Regina , [uxoris Karoli III. fada apua Attiniacum.}* ;

II. *Fungrerflls Epifcopatùs controverfla.* jp;

III. *Padum Karoliù* Henna.* 2^^

CORONATIONES.

I.[O*r*A qualiter Rarolus Calvus Rex fuit coronatus in Meats civitate in Regno Lotharii.] jot
II. [Urdo qualiter Hludovicus II. Rex, ab Hinc/na'o Archieptjcopo fuit coronatus in Compendio puiatio. J 3o3
III. Judith Karoli Calvi fili» [coronatio, cum Regi Anglorum dejponfata eft, apud Kermeriam palatium.] 309
IV. Hermintn dtsftegina, Raroh Calvi f uxoris, coionatio in Synodo Suejfioneryl.] 313

CAPITULA LOTHARII IMPERATORIS.

i. Capitulare Romanum de electIo i* Romani Pontificis G de Legibus Ro-ri,anorum.] 317
II. Alta editio ejufdem Capitularis. 3 19
III. Apud Olortam [Capsula à Hlothario Imperatore inflituta. j 321
IV. Capitula addita ad Legem Longobardorum. 327
V. Capitula excerpta ex Lege Longobardorum. 331
VI. Edictum de reflttuiione Ebboni^, [Arckiepifcopi Rtmenfis, in Sedem X Dtacefim fuam ex crimine infide litatis anufiam.] 341

CAPITULA LUDOVICI II. IMP.

I. [Capitula de rebus fecularibus ftatuta in Conventu Ticinenji.] 34J
II. Capitula in palatio Ticinenfi. 347
III. Capitulare interrogationis [aJ Epifcopos : de Statu regni. J 349
[Rejcriptum Confultationis feu exhortationis Epifcopurum addomnum Hludovicum imperatorem, j 3 f1
[Capitula EI. edita pofl refpoifiionem Epifcoporum. J 331
IV. Corfititutiopromotionis exercitûs [®Afen antis partibus Beneventi.] 337

FRAGMENTA CAPITULARIUM. 3tfi

FORMULÆ.

Formula Marculfi Monachi. 369
Appendix Marculfi.
Formula Sirmondtca. 467
Formula Bignoniana. 493
Formula Lindenbrogtt. 5°9
Nava Colledio Formularum. 537
Formula Promotionum Eplfcopalium.
Formula Exorcifmorum X Excommunicotionum. 6^9
[Formatarum veterum Epiflolarum canorucanm exempla xi.]

Francifci Pithaei Glofiarium Legis Salie». 1
Ejufdem Glofiarium ad Libros Capitularium. 705
Jacobi Sirmondi Nota ad Capitularia. * 749
Hieronymi Bignonii Nota ad Librum Legis Salica. 823
Ejujdem Nata ad Marculfiun. 861
Stephani Balucii Nota ad Capitularia X Formulas. 98g
Appendix Aflorum veterum quorum in Notisfada mentio eft.

CAPITULA

A

CAPITULA
KAROLI CALKI,
FRANCORUM REGIS
ET IMPERATORIS.

<L 2

TITULUS PRIMUS.
CONVENTUS IN VILLA COLONIA.

INCIPIUNT Capitula qua acla funt anno quarto regni Domni Karoh glonefi Regis, Domni Hludouvici Imperatoris filii, in Conventu habito in villa qua dicitur Colonia : *qua etiam fubjcriptione ejufdem Principis Epifcoporum, ac caterorum fidelium Dei, confirmata fuere, conienfu Harim dC aliorum Optimatum, Indictione (exta *.* .'Eimak-

PRÆFATIO. 5*

<kbcr< : ica

ancta Ecclefia, navis more, ut de prioribus feculis taceamus, ab initio fuæ inftitutionis pelagus feculi hujus diversa qualitate ha&enùs, Domino moderante, tranfegit; & modo tranquillitate gravis, amodo autem procdLlæ alicujus tempeftate concufla, fed non ufquequaquè demerfa; quin potius, excitato fidelium precibus Chriilo fuo gubernatore, falubri libertatis fecuritate, atque optata donata ferenitate. Unde etiam in partibus noftri orbis, quæ tempore divæ recordationis avi noftri, & fanélæ memoriæ Domni ac genitoris noftri, aliquandiù fuerat pacis fuavitate laetata, inimico homine, juxta fanétum

SSm-X'. M»ω>. n **'

Evangelium,in agro dominico {uperieminantedifcordiy zizania in medio tritici, Deo amacæ caritatis, adeo eft diverfisatque advertis vexata moleftiis, ut nori fine maxima difficultate, refpeâtu divino, dc fidelium Dei ac noftrorum fobtio, inter nos fratrtfque noftros pacificatio, & paterni regni ex confenfu divifio, feu ejufdem fanéta^Ecclelîæ ac fidelis populi tantorum laborum quantulacunque fieret refpiratio. Proceflu vero temporis, ut (olent poft condenfos aeris turbines nubium in pertranleundo remanere veftigia, reftiterunt, fatemur, in nobis & in viris ecclefiafticis, necnon & in reipublicæ noftræ folatiatoribus, hujufinodi materiæ & fomites ditfenfionum, ut manifeftè patefeeret nos divina gratia indigere, ut omnes à contagio morbi priftini penitus exueremur, quà praeventi eramus, ut infirmitatem communem videre potiemus. Quapropter venientes in unum fideles noftri, tam in venerabili ordine clericali, quàm & in luftres viri in nobili laicali habitu conftituti, <& zelo Dei accenli, memores etiam fidei quam ipfi & anteceftbres eorum noftris detulerunt Prædeceflôribus, ponenteique ante oculos dileélioncm & fidelitatem quam nobis poft defunctionem Patris laudabiliter & continentiflîmè fervave-
i. Mick runt, fecundum quod legitur in lineris divinitus infpiratis, hortatus eft alter alterum, immo omnes fe invicem monuerunt, ut eundi univerfum animi rancorem pro quocunque conceptum negotio à corde propellerent, & in Dei voluntate ac fanilæ Ecclefiie competenti veneratione, feu noftra fidelitate fervanda, atque debito honore & regia poteftate ftabiliendâ & confervandà, quin etiam fefe in pacis concordia & vera amicitia copularent; quatenus divinæ clementiæ placerent obnixiùs, *& de* Regis ac regni ftabilitate & utilitate poflent traélare fublîmiùs, & fuum atque totius populi communem profeélum & tranquillitatem obtinerent propenfiùs. Sicque Deo amabili atque laudabili conventu unanimiter ac rationabiliter perpetrato, noftræ manfuetudini fuam devotionem & aélionem fideliflimè (uggeflerunt. Nos autem tanta fidelium erga dominationem noftram fubtiliter peripe&â benignitate, ut caufa pro fui merito exigebat, eis condignas gratiarum a&iones retulimus, & nosnoftramque poteftatem eorum bonæ convenientis per benevolentiam in hoc faéto, quod fine dubio ad præfentem & aeternam tendit (alutem, (ociam & comitem fore totâ devotione (popondimus, abdicatis omnibus, quantum patitur humana fragilitas, quæ perfona noftri regiminis ignorantia (eu juventute aut necelfitate, contrà convenientem (ibi falubritatem & honeftatem, ufque modo egerat aut alterius aftu contraxerat. Qua de re communiter inito conlilio, hoc (criptum fieri propofuimus, quod etiam manuum omnium noftrorum fubfcriptione roborandum decrevimus. In quo quæ nobis nunc præcipuè ad communem falutem, &. regni foliditatem atque omnium noftrorum utilitatem, immo pleniifimam honeftatem vifa funtpertinere, confcripfimus: non loquentes diverfarum immutatione perfonarum, uc modo regalis fublimitas, modo epifcopalis au&oritas, modo autem fidelium loquatur commoditas; (ed fecundum Apoftolum, fub uno capite Chrifto, ut reverà unus homo, in unius Ecclefiæ corpore, finguli autem alter alterius membra, quod profit omnibus omnes unanûniter unà voce loquamur, per eum & in eo qui dixit, & de quo di&um eft: *Non vos*
MMtk >0. *e 75 qUi loquimini, Jid Spiritus Patris vefiri qui loquitur in vobis»*

C A p. L

f De honore cuhuque Dei , atque Ecc/efiarum , dC fervorum Dei veneratione»]

T\E honore videlicet Ac cultu Dei, LJ atque fandarum Ecclefiarum qu«,
tn<n·. auflore Deo, fub ditione Ac tuitione re-
µ giminis noftri confiftunt, communiter Domino mediante decernimus ut, ficut tempore beats recordationis Domini ac genitoris noftri excultx Ac honorate , atque rebus ampliate fuerunt, fàlvi equitatis ratione ita permaneant, Ac que à noftra liberalitate honorantur atque ditantur , de attero fub integritate lui ferventur , Ac Sacerdotes ac fervi Dei vigorem ecclefiafticum, Ac debita privilégia, juxtà reverendam audoritatem obtineant ; eifdem vero regalis poteftas, Ac inluftrium virorum ftrenukas , feu reipublicar adminiftrstores, ut fuum minifterium competenter exequi valeant, in omnibus rationabiliter Ac juftè concurrant.

I I.

[Ut honor dC potfiat regia inconvulfa permaneat, j

SS*. «t *. Honor etiam regius, Ac poteftas regali dignitati competens , atque fmceritas Ac obtemperantia Seniori debita . remoti omni fbcordii Ac calliditate, feu quilibet indebiti quorumcunque conjunctione contra honorem Ac poteftacem , atque falutem noftrara, five regni noftri fohditacem, nobis in omnibus Ac ab omnibus, ficut tempore anteceflbrum noftrorum confueverat, exhibeatur. Et fi quis quemcunque contra nos Ac contra hanc pa&am fincerkatèm aliquid moliri manifeftè cognoverit, fi eum conveni nequiverit, apertè prodat atque denotet. Et fic confuto atque auxifio epifcopalis au&orkas, Ac fidelium unanimitas .ut nofter honor Ac p'teftas regia inconvulfa permaneat, totis nifibus decertare Ac adjuvare procuret.

I I I.

£ De jtfiuiit unicuiquefecundum legem fuam faciendis.]

iM.can.t. Quia vero debitum eflfe cognofoimus, ut àquibus honorem fufeipimus,eos juxtà dictum dominicum honoremus, volumuiut omnes fideles noftri cerriffimum teneant, neminem cujufiibet ordinis aut dignitatis deinceps, noftro inconvenienti libitu , aut alterius calliditate vel injuftft cupiditate , promerito honore debere privare , nifijuuitiarjudicio Acracione atquezqukate di&ante. Legem vero unicuique competentem , ficut anteceflbres fui tempore noltrorum przdeceflorum habuerunt, in omni dignitate & ordine, favente Deo , me obfervaturum ^>erdono.

*[Ut nemo quicquam Regi contra jfiitin rationemfuggerat.^*

Quod ut facilita atque obnixiùe noftra auctoritas valeat obfervare, omnes ficut in u'ia·***.*.
veftra benè memorabili convenientia pepigiftis, confervare ftudebitis. Immo etiam eundi in poftmodum follicitè praecavebunt ne aliquis, pro quacunque privata commoditate , aut rejicienda cupiditate, five alicujus confanguinitatis vel familiaritatis feu amicitie conjunctione , nobis immoderatius fuggerar, vel poftulationibus, aut quolibet modo iniciat ut contra juftitiam Ac rationem* , Ac noftri nomini» dignitatem ac regiminis aequitatem t agamus.

V. yûta «·-

C Utfi quid Regi /abreptum fitfideliter admoneatur.]

Et fi fbrtè fubreptum nobis quippiam ut homini fuerit , competenter Ac fidelirer, prout fublimitati regiae convenit, Λ·*·*·*»·
At necefiitatibus fubjedorum expedit, ut hoc rationabiliter corrigatur, veftra fidelis devotio admonere curabit.

V L

*f De iit qui initum concordi*fiedut irruperint]*

Tandem autem vifum eft nobis adnec* ibUca^s.
tere *, ut fi quis hoc foedus concordis fa* lubris, quod propter pacis caritacifque cuftodiam inivimus, Ac chyrographi virtute fubforipfimus, rebelli atque animo Mhtmr* j hCMKU.aê· ncAara.
pertinaci inruperit, Chriftianâ diledione admoneatur, Ac ad inconvulfum cantatis vinculum confervendum (quod qui tentaverit corrumpere , facilita poterit fe ipfum difrumpere quàm illud poflit inrumpere) juxta monita divina ut refipifi cat, hortetur. Et fi audierit, fiat de fo* cietace fideli omnibus gaudium. Si verb obaudire renuerit, tunc pontificalis auctoritas Ac regalis fublimicas, atque in caritatis connexione perfiftencium magnanimitas , fecundùm quod res Ac nece&as poftulaverit, ac ratio experieris, fisu qualitati perfone convenerit, xelum fuse devotionis fërventifiimè exerat,Ac quod, inforante Dco,agendum in omnem ftlutis çc utilitatis atque honeftaris partem judicaverit, inrefragabiliter peragat.

TITULUS .11.

SYNODI AD TEUDONIS VILLAM,

?!£"& lut. com. j.

[De pace, & de rebus Ecclefiarum reftaurandis.]

SEQUUNTUR Capitula qun a3afunt in SynodofecùsTeudorùs villam habitat in loco qui dicitur Judicium *, quando tresfratres gloriofi Principes , Hlotharius videlicet , Hludouvicus › dC iCarolusJimul convenerunt , anno quinio regni Ka~ roli ; cui Synodo Drogo, Meten/is Epi/copus , ptafedit cbnfenfu eorumdem Regum ; qua dC ipfi Principes antefefidele/que eorum relella Capitula adprobaverunt, dCfe eadem/erraturos auxiliante Dominopromiferunt, tttenje OSobrio, JndiSione fept'imâ *.*

•Ei Indic- •Kcn" &#

[PRÆFATIO.]

IV avis fanélae Ecclefiæ ab exordio fuo variis fæpè perturbationibus merià, fed excitato fidelium precibus gubernatore luo Chrifto nunquam eft ufquequaquè demerfa. Quae quondam etiam, ut nunc videtur, *penè* conlapia, progenitorum veftrorum ftudio & devotione, eft auélore Deo juxta modum divinitus conceftum recuperata. Undè immenfas Domino Deo noftro laudes referimus, qui & corda veftra ad intentionem fundem excitavit, & poft veftigia patrum veftrorum, quibus per temporale regnum ad aeternum perveniatis , ire velle docuit & inipiravit. *Veftr«* nihilominus nobiliflimae dominationi multimodas gratiarum a&iones rependimus, quia ad evitandum & veftrum & noftrum periculum, & ad communem totiufque populi providendamialvationem, bonam&beneplacitam Dei voluntatem fubfequi, & divinum confilium , fecundum praeceptum Domini, quo dicitur : *Interroga. Saterdotes legem meam ;*
Au»,.». *Interrogapatres tuos adnuntiabunt tibi*, à nobis, quamquam indignis,
Dem.7. Chrifti tamen Vicariis , quaerere & benigna devotione, vehit reverà ex ore ipfius Dei, expeélare dignamini. Quod humilitatis veftrae fupernum donum fanéta Ecclefia cum tanto gaudio fufeipit, ut de vobis etiam in
PU confolatione fua fibi di<ftum à Domino aptare velit :*Pro patribus tuis natifunt tibi filii :* id eft , pro jullorum progenitoribus, qui te paterno affeélu ditaverunt & ampliaverunt ac coluerunt, nati funt tibi ifti filii, qui in te & paterna munera refarciant, recuperent , & confervent, & te fideli devotione, ut bonæ indolis adolefcentes, me fuper eos intendente, eifque manum folatii porrigente, tueantur & excolant.

Cap. 1.

His ita prxmiffis , nobiliffimi Domini , ut cum pace veftra dicamus, quia conftat hanc fandam Ecclefiam fanguinc Chrifti redemptam . ôc Prardeceiforum veftrorurr. multo labore redintegratam ac adunatam atque gubernatam, veftrâ difeordiâ effe difeiflam ôc pertubatam atque afRiâam, videtur nobis, fi ôc 'n Pr4f^cnt' feliciter regnare ôc in flituro
•η. ι/Αιη. cupitis effe falvi, ôt ab hac eadem Ecclefia vobis ad gubernandum commiffa, pro qua ex minifterio regali reddituri eftis Regi Regum rationem in die judicii, multiplices ac perniciofas corruptionis peftilentias vultis amovere, & vigorem regium ac fcnioralem , & fuper vefitros ôc fuper impugnantes poteftatem veftram, optaris habere, caritatem illam quam Apoftolus docuit, de corde puro & confcientia bona & fide non fiûa inter n TJm vos ftudete habere ; ôc quia fic habeatis, 1·

Ac fidelibus Ac infidelibus veftri* omni virtute Ac puritate curate manifoftare, ficut Dominus docuit, dicens : *In hac*
Jeefciuj. *cognofetnt omnes quia mei eflis difeipuiffi diletlionem habueritis ad invicem.* Qux non tanthm verbo Ac lingua, fed potius remoti quolibet modo omni occulta nocendi machinatione, aur, quod abiit, alieni à caritate aperti impugnatione, quocunque quis indiget, pro viribus vero confiuo Ac prompto auxilio ab altero adjuvetur, quoniam feriptum eft : *Frater qui adjuvatur à fratre ›*
it-i». *qurfi civitas firma.* Et ita in populum vobis commendatum, pro ifta qux hactenus operante per membra fua diabolo verfata eft difeordia, pacem illam difleminate quam Chriftus in ccrlum afccndens fidelibus fuis munere magno reliquit, dicens : *Pacem relinquo vobis,*
J0M.1W. *pacem meam do vobis i* fine qua nemo videbit Deum.

I I.

PU Cone. McMenlc . Quia benè noftis ab illo qui folus merito Ac Rex Ac Sacerdos fieri potuir, ita Ecclcfiam difpofitam effe ut pontificali audoritate Ac regali poteftate gubernetur, Ac fcripeum elle liquido pervidetis : *Ubi non eft. gubernator, populus corruit,* Ac canto penculofms, quanto anima plus eft pretiofaquàm corpus, Canonum etiam inrefiragabilis audoruas foper Epifcopo-Ciun ordinatione, Ac in populi ad cuftodiendum fufeepei vigilantia, ac fedium fuarum tenaci ftabilitate evidentiflimè prxeipiat, fervcntifllmè Dei legatione fungentes monemus ut fodes qux veftrâ difcc dii, ulterius nec nominandi, fine facro epifcopali minifterio Ac fine Epifcopis viduatx manent, fubmoti funditus pefte fimoniaex hxrefeos, fine dilatione, juxta audoricatem canonicam, aut Epiicopos à Deo datos, Ac à vobis regulariter defignatos Ac gratia Sandi Spiritus confecratos, accipiant, aut qux fuis Epifcopis quicunque occatione privaro funt, canonicè eos fine aliqua excufatione aut tarditate recipiant.

J Ï I.

raconc. Sacrum quoquè monafticum Ordi-
' nemàDeoinipiratum, Arab ipfi* Apoftolis fundatum, fou à nominatiflimis ac fanctifiimis patribus excultum, atque per iftud imperium à veftris pix memorix Prodeceflbribus propagatum, Ac quxdam etiam loca fpecialiùs venerabilia „ contra omnem audoritarem & rationem „ ac Patrum veftrorum fou Regum prxcedentium confueruclinem, laicorum euro Ac poteftad in maximo veftro periculo & illorum perditione, Ac Dei ac Sandorum non modici ad irafcendum provocatione, vos commifiile dolemus» Quapropter pro Chrifto devociflimè obfecratnus ut tam magnam offeofam, *Ac* juftam reprebenfionem atque periculo* fam, fine exemplo procedentium profumptionem, ab animabus veftris & à felicitate regni veftri pellatis, & loca venerabilia Ac habitum ac ordinem facrum eis qui ad hoc vocati funt, viris fcilicec ex cleriedi Ac ecclefiaftico vel monaftico Ordine religiofis, feu Ac in fuo fexu femini» Deo dicatis atque devotis, Ac in fchola Chrifti eruditis, ad cuftodiendum Ac providendum committaris ; qui Ac qua Dei font Deo, Ac qua: funt Cxfaris Cxfari reddant. Qui li miniis perfedè Ac in divina religione Ac in reipublicx utilitate profecerint, aut corripiantur, aut meliores Ac utiliores in locis eorum fubftituancur ; Ac non propter pravorum nequitiam ordo religionis Ac loca facratiihma eis quibus licitum non eft, committantur i cùm manifeftiifimè feriptura demonftret Ozam morte damnatum, qui , _ arcam Domini quafi cadentem relevare voluit, quam vel contingere inlicitum eifuit.

Occationem etiam Ac fomitem, undè ordo ecclefiafticus, *At* canonica forma, atque monaftica religio, farpè à longé foperiori tempore, cùrn minus rdigiofos Principes habuit, titubavit y Ac penècon-Labcns deperiit ; Ac iterum, cum devotos Ac in Dei xelo ferventes Principes accipere meruit, refurredione quadam revixit Ac vigorem recepit, atque fui proceffûs tempore ambulavit, (quod non fine gravi dolore Ac metu ultionis divins dicimus) in veftri regiminis tempore in deftrudionem, non m xdificadonem, lient Paulus docuerat, accidiiTe cqnfpi- fl. Cm. M»
cimus. Quod Ac noftris peccatis, qui oifpenfatores Ac paftores Ecdefiarum elfe debuimus, veraciter imputamus i Ac eorum, quorum fadione res ifta adeb malè pullulavit At excrevit, alia procedentia peccata hoc meruifle pro certo audoritate divini cognofcimus : ut qui nocebant, ficut fcnptum eft, nocerent adhuc ; At qui in fordibus erant, fordefeerent adhuc. Undè Deum gravius ad iracundiam provocarent, Ac dandos, quos interceffores pro fuis peccatis habere debuerant, infenlos haberent *t Cc* Sacerdo·

tes ac viros religiofos, feu Chrifti pauperes, quos oratore» fit reconciliatore» libj de fuo promereri neceffe fuerat, proclamatores adversùm fe fieri irritarent, & ad cumulum fuorum peccatorum etiam illa peccata, undè in confpectu Dei rationem in die terribili» judicii redderent, Ac. augerent, qux illi commilèrunt qui eadem ipfa peccata per intercelfionem fideliffimarum oblationum deleverunt quas ecclefiafticarum rerum pervafores inconfultè fle in perniciem fui fine reverentia abutuntur. Quod ita verum effe ut dicimus, Dominus proteftatur, dicens : *Peccata populi mei comedunt.* Peccata enim populi comedunt qui contra audoriratem divinam res ecclefiafticas indebitè pervadunt, Ac nec interceffionis ope, nec praedicationi» coniilio, vel quocunque divino auxilio pro peccatis eorum qui eas dederant, laborant, nec pio operi, ad quod fides fidelium ea» tradiderat, infervire permittunt. De quo pencuiofo facto vos, Chriftianiffimi Principes, venerabiliter admonemus, & devotifiimè obfecramus ut memore» falutis veftrx, prxfentis fcilicet & «ternae, memores etiam largitatis Progenitorum veftrorum erga fandas Ecclefias, propter quam feliciter regnaverunt & fibi contrarios fuperaverunt, memores fiquidem cum quanta religione, etiam ante Chrifti fanguinem, & in tempore famis in Ægypro, diferetione fandi Jofeph apud nefandum Regem Pharaonem terra facerdotalis extitit, innumera quoquè fcripturarum exempla, ut lade Ecclefix nuenti, Ac fcientix ipiius uberibus fufficienter repleti, ante oculos reducentes, tunicam Chrifti, qui vos elegit Ac exaltavit, quam nec milites aufi fuerunt fcindere, tempore veftro quantocius reconfuite Ac refarcite, Ac nec violentâ ablatione, nec inlicitorum prxeepeorum confirmatione, res ab Ecclefii» vobis ad tuendum & defenfandum ac propagandum commiflis, auferre tentate : fed ut fandx memorix Avus & Pater vefter eas gubernandas vobis, fautore Deo, dimiferunt, redintegrate, & prxeepea regalia earumdem Ecclefiarum confervate ac confirmate ; ne ficui intentavit Samuel Propheta ad Roboam filium Salomoni» in confcifiione pallii, prxfens regnum, quod abiit, vobis patrum labore adquifitum & hereditate relidum, à vobis ipfe Chriftus dividat, & xternum regnum, quod promific, non tribuat. Nec contra Dei faciem iratas hominum facies confideretis ; quia fi ad tempus illis difpiicueritis, cùm vos Deo placebitis, in vobis ille quod promiiit, implebit : *Cum piacuertnt,* inquiens, *Domino vite hominis* » *omnes inimicos ejus convertet adpacem»* Prov. I*.IT· Quod ut commodius valeatis implere, unufquifque vir ecclefiafticus·, Ac interceffionis adjutorium, Ac folatii quo res publica indiget fubfidium, juxtà quantitatem rerum Ecclefix fibi commiflx, falvo jyre quod exindè divinis difpenfationibus debet impendi, promptè Ac ex animo parare,Ac impigrè,iicut tempore anteceiTorum veftrorum confucverat, ftudebit offerre.

V.

Et quia fanda Ecclefia in area triturae dominicx doda quxdam novit redarguenda, quxdam oiffimulanda, quxdam etiam gemenda ufque ad tempus perferenda, perfpeximus eo fervention zelo quo majora corrigenda funt, veftram poteftatem, Ac facerdotalis confilii audoritatem, quxdam ad prxfens ex affe non valere corrigere. Et ideô de Canonicorum monafteriis Ac Sanctimonialium qux fub eadem forma vivere dicuntur, confideravimus, ficut, Apoftohis Paulus dicit, *fecundum indulgentiam t non fecundum imperium* › ut fi propter imminentem reipublicx neceflitatem laicis interim committuntur, Epifcopi providendi, in cujus parochia confiftunt, adjundo fibi aliquo Abbate viro religiofo, ftudeatur qualiter reftauratio locorum, Ac ftudium ac cuftodia ofticii Ac religionis, atque fubfidium temporali· neceffitaris, in eifdem locis degentibus juxta qualitatem Ac quantitatem moderationis adhibeatur Ac miniftretur : Ac qui eadem loca tenuerint, eis inde ficut Ac de aliis Chriftianx religionis negotiis, pro Chrifti Ac veftra reverentia, obediatur. Quod fi quis non fecerit, proviforum curx erit ut ad veftram hoc notitiam referant, Ac veftra dominatio, fecundum fibi à Deo commiffum minifterium, pro modo culpx qux emendanda funt, corriget. Per loca etiam monaftica ejufdem or· dinis provifores neceffe erit difponere, cùm veftra audoritas eos qui vices Chrifti fecundum regulam divinitus didatam in monafteriis agant, ftuduerit ordinare.

V T.

Petimus tandem ut ordo ecclefiafticus, in quibufeunque ei fuerit neceffe rigorem fiducie humanx exerere, per poteftacem veftram, Ac per minifterium

miniftrorum dominationis veftrae, fecundum antiquam confuetudinem, fuum vigorem recipiat; fit populi generality, una cum ecclefiaftica devotione, judicium, quod honor Regis diligit, & juf titiam, qui thronus ejus firmatur, per difpofitioncm veftram fufeipiat; feu admonitione atque confilio facerdotali veftra fublimitas, & quifque in quolibet ftatu vel ordine, de rapinis & exteris, qux difeordix malo acciderunt, prxtericis erroribus, poenitudinem gerar, 6t Domini reconciliationem expoftulet. Quam facilè omnis qui quxfierit inveniet, fi in luco difeordix plantata fuerit caritas, quae cooperit multitudinem peccatorum, eumque potiùs quàm nos in confilio, non noftro, fed Dei, attendatis, qui dixit: *Qui vos audit, me audit; G qui vosjpernit, mefpernit. Non enim vos ejhs qui loquimini, fed Spiritus Patris veflri qui loquitur in vobis.* ü*. 10. Matti. ·. **

CONCILII IN VERNO PALATIO.

Sirmondiu Conc. Uil

C De calamitatibus, tum in Clero, tum in Ordine Monadico refarciendis.]

FAlnfi M*.

CANONES Concilii in verno Palatio habiti, ubi prcejedit F.brotnus ' PiSavorum Epifcopus, & Wtnilo Senonum Archiepifcopus, necnon dC Hludouvicus fancli Dyonifii Abbas, dC Hmcmarus pofi Remorum Epifcopus, anno quinto regni Domini nofiri Karolitfilii Hludouvici Imperatoris, menfe Dec. ml-. Indictione vil. *.

* Ex indictione liquet h«t Capitula ad an. *4» referri debere i it* Sirmondu». KfetafdMaria.

[PRÆFATI O.]

Gratias omnipotenti Deo referimus, inclyte Rex Karole, nos Epifcopi & cæteri fideles qui ex diverfis partibus ad Vernum evocati {iimus, quod depofitâ difeordiâ, undè tot mala procefferunt, quæ & enumerare longum eft, & declinare adhuc impoftìbile,rediftisad pacem cum fratribus veftris, quam & natura vobis & religione debetis: in qua ut Temper maneatis per Chriftum, qui pax noftra eft, obfecramus; ut qui maximas res veftras difeordiâ penè dilapfas videtis, concordia & fido adjutorio relevatas cito afpiciatis. Cedendum eft enim Deo,de quo verifiimæ continent litterae: *Poteftatem habet Excelfus in regno hominum, cuicunque voluerit, dabit illud;* & qui dignatione mirabili pollicetur: *Beati pacifici, quoniamfilii Dei vocabuntur.* Cæterùm, quia eodem Deo infpirante dignati eftis jubere ut de ftatu Ecclefiæ, qui vehementer magnitudine ac multitudine peccatarum noftrorum confufus eft, tractaremus, in nomine & adjutorio ejus, quæ communi deliberatione reperimus, celfitudini veftræ ac populi fidelis devotiqpi humiliter aperimus. Neque enim nos juftos approbare contendimus; confideratione confcientiæ noftræ illud Hieremiæ fuppliciter dicamus: *Mifericordia Domini, quia non fumus confumpti, quia non defecerunt miferationes ejus.* Sed ad Deum reverti, & vos nobifeum trahere méditantes, officium noftrum exequimur, cunctis adquiefcentibu»»profuturum. Quippe non vobis noftrâ, fed illius auctoritate loquimur qui ait: *Qui eft ex Deo, verba Dei audit.* Abfit autem ut in vobis impleatur quod fequitur: *Propterea vos non auditis, quia ex Deo non eftis.*

Daniel.*» Maith. t. ». Thren.|.u»

Cap. I.

Itaque vos primo convenimus, ut, quia vêftra probitas cunilis vobis poteft pcodeffe fubje&is, cultum Dei rebus omnibus prxferatis. Namque ipfe dicit: *Qui glorificant me, glorificabo eos. Qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Prxcerea mifericordiam & ju- I.Ref.x.19,

dicium atque juftitiam confervetis ; fcihcet ut mifericordia temperet feveritatem poteftatis , judicium comprimat obftinatè peccantes , juftitia merentibus di*
' '. 8na rcftituat. Siquidem : *Beati mijericedes , quoniam tpfi mijencordiam con-*
pu. ▮k< ' *(eluentur.* Et : *Beati ciflodiunt judicium & faciunt ju/htiam in omni tem-*
p|. t· ♦ *rare.* Et : *Honor Regis judicium dihgit.* Et : *jufiitiâ firmari thronum Regis,* fatnentifiimi Salomonis , immd per eum oquentis Dei , prodit audoritas. Taliter vobis agentibus, vel incruentam vobis, ut credimus, vel juftam de hoflibus victoriam divina gratia providebit. Exemplo vobis elle poflunt David & Ezcchias, qui merito fanditatis inimicos populi Dei, vel pugnando vel orando , mirabili celeritate vicerunt : fed fit domefticum lumen Imperator Karolus , qui nomen quod familir veftrr p€perit , clarifliinis adibus adornavit. Nec regni vobis amplitudinem ac foliditatem tantummodo , verum etiam vobis benè gerentibus , port vita: hujus excurfum eadem Dei gratia gloriam largietur xternam , cui Rex &
Pf,i it >s. Propheta (ufpirans ; *Satiabor,* inquit, *cum apparuerit gloria tua.* Hxc autem veflrx majeftati non temerè fuggerimus , quia veftri quoque cura nobis commifla ell , quorum miniflerio per fidem atque baptifma mundati , diem tremendi judicii cum exteris fidelibus expedatis.

1 I·

Verùm ut ad nosEpifcopos redeamus,
Hoonar. per hanc civilem , immo plufquam civi-
?.**' 'eni difeordiam , multa interdum in nobis ipfis ac aliis nobis commiffis neglexi mus, interdum negligere coacti fumus, ita ut in omnibus ordinibus religio magnum detrimentum acceperit , & alii quidem per ignorantiam in interitum tendant, alii vero longa licentia afluetacti impunè fe peccare polle confidant. Tandem igitur ad propriam fit exterorum corredionem converfi , quxfumus ut fcelerum patratores , fit apollolicx difciplinx contemptores , miliis à latere vefiro probatx fidei legatis , abfque refpedu perfonarum , fit excxcatione munerum , coerceantur; fit otio nobis, quantum poflibile eft , conceffb , fermo Dei prxdicando fructificet, fit Canonum reverenda auctoritas debitum in omnibus vigorem obtineat.

1 1 1

In locis fanclis.hoc eft. monafleriis, alios iludio, nonnullos defidià , multos necef fitate victus & veftimenti, à fua profeflio* ne deviare competimus. Quod petinius ut in omnibus parochiis diredi a veftra manfuetudine reiigiofi atque idonei viri , cum notitia Epifcoporum , ferutentur & corrigant, ac iingulorum locorum flatum veftrx celfitudim fit noftrx mediocritati, tempore à vobis conftituendo, renuntient.

Monachos qui cupiditatis causi vagantur , fit fandx religionis propolitum impudenter infamant, ad fua loca jubemus reverti, & regulariter Abbatum folenift recipi. Eis autem <^ui poft evidentem profeflionem monachicam etiam habitum reliquerunt , vel qui fuâ culpâ projiciuntur , nifi redire , fit quod Deo fpoponderunt implere confendant , hoc credirnus porfc remedio fubveniri, fi in ergaftulis inclufi tamdiu à conventu hominum abftineantur, fit pietatis intuitu convenientibus macerentur operibus, donec fanitatem corredionis admittant. Namque illi qui auondam Monachi, poftei relidâ fingularitatis profeflione , ad militiam vel ad nuptias devolvuntur, Papa &.* *af-*.*
Leonis decreto publier poenitentia fatiafadione purgandi funt. De Clericis autem Ecclefiarum fuarum defertoribus, antiqua forma Chalcedonenfis Concilii C·" ·«▮
fervanda eft , qux prxfcribit ut fi Epifcopus fufeeperit Clericum ad alium Epi£ copum pertinentem , & fufeeptus fit fut cipiens communione priventur , donec is qui migraverat Clericus , ad propriam revertatur Ecclefiam.

V.

Qui Sanctimonialibus inlicitè mifcentur , fit facrilega foedera cum eis faciunt nuptiarum, eos Innocentii Papx cenfura DetnaOe-
à communione jubet fufpendi; & nifi h£c. 'o.
per publicam probatamque poenitentiam, omnino non recipi, aut * his certè Viaticum de feculo tranfeuntibus, fi tamen poenituerint, non negari.

Ab altero vero defponfata, fit ab altero rapta puella, fecundùm ftatuta Ancyrani Caa-to.
Concilii ei à quo defponfata fuerat, reddenda eft, etiamfi vim à raptore pertulerit. De raptoribus autem ia nobis videtur optimum, ut quoniam Ecclefiafticam excommunicationem parvipendunt, fecuiarium legum terreantur aufteritate.

V I I.

Si qux Sanctimoniales causa religionis , ut eis falso videtur , vel virilem habitum fumunt, vel crines adtondent, quia ignorantia magis quàm ftudio eas errare

errare putamus. admonendas caftigandafque decernimus ; ne fortè veteris ac novi inftrumenti praevaricatrices , juxta Gangrenfem Synodum, ieveritate anathema tis ab Ecclefix corpore prxcidantur. Cm-II.

V 1 1 1

Quoniam quofdam Epifcoporum ab expeditionis laoore corporis defendit imbecillitas , aliis autem veftra indulgentia eundis optabilem largitur quietem , prxeavendum eft utrifquc ne per eorum abfentiam res militaris difpendium patia tur. Itaque ii veftra confentit fublimiras , homines fuos reipublicx profuturos , cuilibet fidelium vettrorum, quem fibi utilem judicaverint , committant , cujus diligentia ne fe ab officio lubtraherc valeant, obfervetur.

I X.

rjt Flod<Mi<t p»g Remorum Ecclefiam , diù multùmque paftore deftitucam, nuper fpoliatam rebus , oneratam injuriis, abfque ingenti dolore fateri non poflumus. Et quia vef tram lublimitatem Ac noftram parvitatem eruere defideramus periculo, otfecramus ut tam fœdè lacerata Ecclefia redintegretur , atque juxra venerabilium Canonum conftitutionem dignus ei celeriter queratur & prxficiatur Epifcopus ; ut clerus Ac populus tantis attritus Ac fpiritaiibus Ac corporalibus incommodis, confolatione recepta , cum fuo Prxfule pro veftra falute ac prolperitate communi Domino ftudeat fupplicare.

AurelianenGs etiam Ecclefia confiifione maximà nofeitur laborare. Tamen quia fuperiorc anno Archiepifcopus Wenilo . Aiis annitentibus Suflraganeis , ex eodem loco Agium Presbyterum palatii veftri memorate Ecclefix ordinavit, pr> habilium Canonicorum ac laicorum atteftatione inftrudus , Ac petitione impulfus, Ac eadem Ecclefia noftro Ac veftro vacat periculo , hujus rei alium exitum non videmus , nifi ut veftra pietas quod à tantis vins fadum eft , ratum elle permittat.

X I.

De prxlatione reverendiffimi Drogonis definire aliud non audemus , nili expedandum qdam maximus cogi poteft Galliz Germanixque conventum , Ac in eo metropolitanorum reliquorumque An tiftitum inquirendum elfe confcnfiwr, cui refiftere nec voluimi* nec valemus. Nobis tamen, fi quid tale alicui committi poteft, Ac non alia quàm qux prxtenditur latet caufa , illi potiffimùm convenire \ idetur qui Ac communione facerdotii nobis, Ac excellenti* veftrx propinquitatis privilegio , iociarur.

XII.

\ eniemus nunc ad ultimam partem admonitionis noftrx ; quam qua intentione tundimus, dederit Deus ut vos ac proceres exterique fideles eà dcvotioue fufeipiatis. Videmus enim iram Dei nobis Ac vobis imminere, cum pro rapinis Ac irqg£anibus aliis fceleribus, tum etiam ma Minèquôd Ecclclix facultates , quas Reges fic reliqui Chrifliani Deo voverunt ad alimentum fervorum Dei A pauperum , ad exceptionem liofpitum , redemptionem captivorum , atque templorum Dei inilai.racionem , nunc in ulu iccularium detinentur. Hinc multi fervi Dei penuriam cibi ôc potus ac rellimenforum patiuntur , pauperes confueram eleemofynam non accipiunt, negleguntur hoipites , fraudantur captivi, Ac fama omnium merito laceratur. Et quidem (i hxc à Paganis pateretur Ecclefia , patientiam flagitaret. Nunc autem opprefti a filiis noftris , hoc eft , ab his quos vel nos vel deceflbres noftri in Chrifto genuimus , Chriftianos eos noftro minifterio facientes , nullam patienti* confolationem recipimus , quoniam de illorum interitu formidamus. Certè, quod nullus , quamquam impudentiflimus , negare audebit, pofleflio Ecclefix votum eft fidelium , patrimonium pauperum , redemptio animarum. Vocum ergo alterius quomodo quifquam Deo audet auferre , nxreditatem pauperum qui temeritate prxfumit invadere ? Unde alii fuas animas redemerunt , cur inde alii fuas perdunt ? Itaque quxdam loca venerabilia, quod nunquam anteà auditum eft , laici ex integro polii» dent, quorumdam panem libi vindicant, quorumdam prxdia multipliciter divila in hxreditatem fibi dari fecerunt. Ægyptii Sacerdotes , famis necefiitate exteris eunda vendentibus, fuas pofleffiones retinuerunt , Ac falfi dii reverentiam à tuis cultoribus meruerunt quam in hac parte folus Ac verus Deus non obtinet. Oza percuflus eft , propetreà quod nutantem arcam fublevare przfumpfit, quam tangere nefas erat. Rideat hoc aliquis, nifi, quod fununo dolore dicimus, quidam oppreffbres Ecclefix dignum fuis moribus exitum noftro etiam tempore invenerunt. Propheta clamat : *Çui dixerunt, hereditate pojjideatnus J'ancluariuni Dei , Deus* II. He*. P»J. U.

meuj, pone illos ut rotam, ôr*fient filipulam ante faciem venti.* Poftremo ipfe
MmiK h. Dominus Jefus conditor Ac redemptor:
". *Quid proficit homo fi lucretur untverfittn mundum, fit autem ipfum perdat, & detrimentum fui factat?* Er quifquam tam audax & defoeratus invenitur, qui poflef fionesDei ad certiffimam perniciem fuam occupet Ac invadat? O fideles Deo Ac vobi-i ipfis, nolite pro temporali abundantia divitiarum mereri fempitemam congeriem miferiarum, nec ultra decus aninu: veftrr tam peftifero, tam inaudito, tam denique certo facrilegio polluatis! Reddite Deo fua, ut veftra cum pace poiUdearis, tormenta evadatis «terna, Ac poftmodum ad gaudium Domini noftri, ut fend fideles, intromittamini. Secularcs honores feculares poflideant, ecclefiafticos ecclefialiici foruantur Nec nos infatiabilis cupiditatis arguatis, quia,
uX' qualefetilique fumus · . vera nos dicere nec ipti nefcitis. Et licet pauci, *funt* tamen aliqui noftrum Deum timentes, qui juxta illud propheticum exaudiantur:
PfU. i44. *fioluntatem timentium fe faciet, bl deprecationem eorum exaudiet;* quia omnium linis quotidie appropinquat; & qux videntur, temporalia Tunc, qur autem non videntur, xtema. Si volumus evadere pnrfentes calamitates & futuras evitare nuterias, in commune à noftris pravitatibus ad Dominum convertamur. At declinantes à malo faciamus bonum, ut bona Domini mereamur videre in terra viventium. Tu autem, darifiime Rex, quia verifiimè feriptum eft, *Corrumpunt* LC‹x.
moret bonos conlo<]uia mala, fuge per- "*
verforum confortia At confilia, nec a te quifquam petere audeat quod majeftatem tuam prxftare non deceat. Nec timeas ir» ros homines, hoc eft, terram & cinerem, amplius qnàm Deum quite creavit, quique in veritate judicabit: cujus voluntatem fi pertèdè fecutus hieris, credimus quod à quorumlibet hominum te contumacia liberabit, Ac omnibus anguftiis cie» menter eripiet, ac poft hoc temporale regnum ad perpetuum cumulari feucitate perducet. In fine omnes alloquimur, quod fi noftris falutaribus adquieveritis confi-as, veûro profeftui piurimùm congratulabimur. Sin autem nos, immô Deum per nos loquentem, coarempferitis, necelLtare implendi minifterû quod nollemus facere, compellemur.

?-&· Jlr, ‹om. •p“

TITULUS IV.

SYNODI BELV AC ENSIS.

HΛX Capitula qWafie^uuntur foda fiunt in Synodo habita apud Belvactan civi-
t^ne??qd4e- *, Aηηo Incarnationis aanuruca* DcccXLV *, *menje Aprilio t anno fiexto*
rct *hrc* ca- *regni Domni Karoli, Indictionefieptimâ. Qua collatafiunt inter eundem Prtnci-*
InX; *P<ni Domnum Karoium dC Epijcopos regnifini. Et eadem ifidem Princeps glo-*
«. Ubb^S *riojus, Deo ufilc, fiub fidetfiua adfiipulatione, fiefiervaturum promifit erga omnes Eckfias de Lpijcopos regnifui. Qua ad vicem omnium Epificoparum fiui prin-*
‹tr‹ «·«.-1' *ctpatus* yw *erant, fiuturi erant, de manu horum Epificopcrum confiervandafiujcepit, td ejl, IE'cntlonis, F.rckanradi ylmmonis, Rothadi, Simeonir9*
liriot ,Vj· *Cupi, Kagmarii, fileήa, Erpoini, Aii, Hincmari Presbyteri dC vocati*
uU-.iru. *Archiepificopi.*

⌊L t conjertctur jus b cclfitafitcujn. j

C a p. 1.

UT jus ecclefiafticum & legem canonicam nobis ita confervetis ficut anteceiTores veftri, qui hoc bene ôc tionabiliter obiervaveruut, juxta quod fciri poterit Ac Deus vobis poffe dederit, noftris prxdecefTonbus confervaverunt.

[Ut Eptjcopi fine cat.Ja non deshonorentur.]

II. Quod in mea perfona nec in meo ordine, nifi fbrtè, quod abfit, inanteà contra Deum & contra vos manifeftè fecero, ut damnari canonicè debeam, adversùmme & meum ordinem ita damnabiliter non faciatis pro quacunque prrterita caufa, ut mihi denonoratio aut damnatio veniat.

f *Ut res Ecclefiis ablatu reftitiuuuur.* J

III. Quod res ad Ecclefiam mihi cornmiffam pertinentes, & tempore principatus veftri ablatas, itapntfentaliterreftituacis & reftitutas confervetis ficut tempore avi & patris veftri fuerunt, Ac excepto fia Com. o.

ïbperpofito, quod in ùfus poflidentiam vd ex zdificüs abiympcum eft, quomodb tunc crane, quantum ad hoc quod res ufitaro nomine appellamus conftxt, quando vos inde Ulas nuiftis.

£ Ut pracepta ilÜcùa rebut EccUfi.ee rcfcindantur\.

ftid. can. IV. Utprrcepca inlicita de rebus Ecclefix mihi commifTx à vobis faûa refeidantur, & ut de attero ne fiant caveatis.

Vt injifio confuetudines ab Ecclefia non exigantur

IM can. V. Ut ab Ecclefia mihi commifla indebitas confuetudines fit injuftas exaftationes * de czteronon exadetis; fed ficeas confervetis iicut tempore Avi & Patris veftri conferva» fuerunt.

[Ut Ecclefia contra opprefiores defendantur.]

IM. can. VI. Ut contra depraedatores & oppreffores Ecdefiarutn noftrarum, *Ac rerum ad* eafdem pertinentium, defenfionemfecundhm minifterium veftnim. quantùœ polle vobis Deus dederit, exhibeatis.

Ut procepea Ecdqfiit concejja firmemur.]

VII. Ut pnrcepta quae Avus Ac Pater vefter Ecclefiis nobis commiflis fecerunt & firmaverunt, Ac ftabilita confervaverunt, quae etiam vos confrrmaftis, de cetero rata confervetis.

c Ut fi quid invicem peccatur, mutuo confilto corrigatur.]

VITI. Ut fi vos contra haec Capitula, aut nos, quod abfit, non malitiâ, nec perverfo ftuaio, fed aut per humanam fragilitatem, aut per ignorantiam, vel per futreptionem, non damnabiliter egerimus, mutuo hoc confilio corrigamus; Ac firmata deinceps convenientia maneat.

TITULUS V.

APUD TOLOSAM CIVITATEM.

[De Clericis, ut ab Epifcopis non opprimantur.]

SEQUENTIA Capitula adafunt apud Tolofam civitatem, anno quarto regni Domni Karoli, Indidione KI, tnenje Junio, antequam dia quo pracedunt foda fuerintfecnt Teudonis villam inK-rnopalatio dC in Belvaco civitate: fed ideô ant* ^a Pfita fuiu t 9^α & dignitategeneralitatu & ffnodali preeminent auctoritate.* SSLXÎ

[PRÆFATIO.]

T T<c quæ fe4uuntur Capitula, confidentes neceffîtati Epifcoporum Septimaniae, & fubjecorum eis Prelbyterorum providentes poffibilitati, [radiantes etiam facri & juilè inreprehenfibilis minifterii honeftatem, Preibyterorum reclamatione commoniti, moderamine manfuetudinis noftrae ufque ad diligentiorem traélatum Synodi generalis decernimus.

Cap. I.

UT Epifcopi nullam inquietudinem five exprobrationem Prefbyteris, aut apertè ingerendo, aut alii qualibet occatione machinando, pro eo quod fe ad nos hâc vice reclamare venerunt, inferant: quia longa oppreflio hujuftnodi itineris eos fecit fubire laborem.

II.

Ut unum modium frumenti, Ac unum modium hordei, atque unum modium vini, cum menfura qux publica Ac probata, ac generalis feu legitima, per civitatem Ac pagum atque vicinitatem habetur, Epifcopi à Prefbyteris accipiant, Ac frifehingam fex valentem datarios, aut fex pro ea denarios, & non amplius exigant. Et G hzc non accipiunt, accipiant, fi volunt, pro his omnibus duos fondos in denariis ficut in Toletano At-Bracarenfe confcnfu Epifcopi confideraffe dicuntur. Tokt. m.

Ut Prefbyteri qui prope civitatem quinquemilliaria commanent, per famulos fuos prcdiâam difpenfam reddi in civitate cui jufferic civitatis Epifcopus, faciant. Qui

autem longius ab urbe commanent, ftatuant Epifcopi loca convenientia per decantas, ficut conftituri funt-Archiprefbyteri, qub fimiliter Ac eidem propinquitate czteri Prefbyteri per famufoe iuos debitam difpeniam Archiprefbyteris aut Epifcoporum miniftris convehant. Et procurent Epifcopi ne miniftri illorum Prefbyteros dehonorent, aut pignora inhoneftè tollendo, vel locationem pro receptione difpenfz exigendo ; fed cum gratiarum ac· done recipiant quz Prefbyteri cum hilari·
n. Cor.».7. tatjs humanitate, juxta Apoftolum, conferre debebunt. Quod fi miniftri Epifcoporum Preibyteros dehonoraverint, dignam illis exinde Epifcopi caftigationem exhibeant ; quoniam nifi fecerint, Ac ad nos iterum pro hoc fe Prefbyteri reclamaverint, motus noftros qui culpabilis repertus fuerit, fentiet.

1 V.

Ut in circuitione parochia Epifcopi de extero Cingulos Preibyteros per lingulas jacendo euntes Ecclefiolas, ficut hadenùs, non prxdentur ; cum feriptum fit eofdem evangelizare debere, non turpis lucri gratia, ne vituperetur rninifterium fandum : fed confiderent Ac denuntient loca fibi Ac populo convenientia ; Ac illuc Prefbyteri, quotquot poflibilitas Ac moderatio providerit, plebes fuas adducant, Ac ibidem Epifcopi prxdicent, confirment, Ac popuh errata inquirant ac corrigant. Iterum autem, quia dominica voce datur
I Cof.,.1». licentia qui Evangelium adnuntiant, ut de Evangelio vivant, licèt Paulus Apoflolus nihil horum fuerit ufus, Prefbyteri tale conjedum faciant ut Ac Epifcopi folatium habeant, Ac ipfi non graventur. Quod ita nobis fieri poife videtur, videlicet ut quatuor Prefbyteri ad locum ubi quintus degit Ac Epifcopus refidet, plebes fuas de quatuor partibus adducere ftudeant, Ac unufquifque eorum decem panes, Ac dimidium modium vini Ac frifehingam de quatuor denariis, Ac pullos duos Ac ova decem, Ac modium unum de annona ad caballos in fubfidium benedictionis gratiâ prxfentet Epifcopo. Et fimiliterquintus, in cujus domo Epifcopus refidet, faciat : nec ampliùs ab eo exigatur, nifi fortè ligna Ac utenfilia in opus minifterii commodet. Quapropter Epifcopus providebit ne domus aut fepes illius à miniftris vallentur.

V.

Ut femel in anno Epifcopi hanc circumitionem tempore congruo faciant. Et fi ampliùs rninifterium fuum per diœcefim agere voluerint, hanc tamen difpeniam non amplii» quàm femel à Preibyterisper annum accipiant.

V L

Quod & ficircumitionem in falutem Ac neceflitatem populi quacunque de caufa dimiferint, à Prefbyteri· nec hanc difpen-Tam neque pretium illius exigant t neque aliis aut luis domefticia aut amicis exigendam concedant. Et quando circumierint, Ac in domo Prefbyteri refederint, non fub occafione adfligendi Preslbyteros immoderatè & non neceffariè numerum famulorum adducant, neque vicinos ad paftum incongruè convocent. Qubd Ac fi cum caritate vocare voluerint j faciant; fed non ampliùs à Presbyteris, vel fub occafione vendendi, vel alio quolibet modo, quàm ftatutumefl exigant, neque paraveredos aut alias exactiones tollant.

v I L

Ut Epifcopi parochias Prefbyterorum, propter inhoneftum Ac nericulofum lucrum, non dividant. Sed fi neceflitas populi exegerit ut plures fiant Ecclefiz aut ilatuantur altaria, cum ratione Ac auctoritate hoc faciant ; fcilicet ut fi longitudo, aut periculum aqux, vel fylvz, aut alicujus certz rationis vel neceffitatis caufa popofcerit, ut populus Ac fexus infirmior, mulierum videlicet vel infantum, aut etiam debilium imbecillitas, ad Ecclefiam principalem non poifit occurrere, Ac non eft fie longé villa ut Preibyter illic fine periculo ad tempus Ac congruè non pofiit venire, ftacuatur altare; Ac fi ita populo complacet, & commodum fuerit, ne fine ratione fcandalizetur, parochia maneat indivifa. Sin autem przfatz caufz poftulaverint, Ac populus non conduth», neque cupiditate vei invidii excitatus, fed rationabiliter addamaverit ut Ecclefia illis fieri Ac Preibyter debeat ordinari, *hoc* Epifìcopi epifcopaliter, telle Deo, in conficientia· puritate, cum ratione Ac auctoritate, fine intentione turpis lucri, maturi conlilio canonico tradent, Ac utilitati ac faluti fubjeftx plebis quxque agenda funt peragant; Ac fecundum quod fubtraxerint cuilibet Prefbytero de parochia, de di£ penfa quoque debita ab illo minus accipiant, Ac alteri qui, quod dividitur à parochia, fufcipit, fub hac eadem menfura imponant.

VIII.

Ut Epifcopi fub occafione quafi audoritatem habeant Canonum, his conftitutis excellentiz noftrz nequaquam refultent,

aut neglegant; ièd pottùs Canones ut in* tellegendrPuntintellegere & in cun&a ob* fervare procurent : quia fi aliter fecerint, omnimodis & qualiter Canones fidelium decimis agendum ftatuant, &. qualiter intellegi ac obfervari cum manfuetudinis noftrx decreto debeant , fynodali dijudicatione & noftri auâoritate regii docebuntur.

I X.

Ut Epifcopi fynodos à Prefbyteris , nifl ficut docet audoritas Canonum ,duos fcilicet, *fit per* tempora conftituta t non exigant : fed fit in eifdem fynodis non per occafionem, fed per veritatem minifterii fui, tefte Deo , ad quod conftituti funt t Presbyteros & traitent ,fic teneant, & ab* folvant

TITULUS VI.

***PU Æ CEPTUM** confirmationis pro Hifpanis qui in regno Karoli Calvi morabantur , datum in eodem loco in quo & Juperiora Capitula conjcripta funt, id eft t apud Tolofam in MonafteriofanSi Saturnini , anno Chrijli* DcCCXLIV * , *regni autem ejufdem Karoli Regis quarto.* m».

IN nominefané!» & individuae Trinitatis. Karolus, gratia Dei Rex. Si enim ea quae ob utilitatem fanélæ Dei Ecclefiar imperialibus ediélis funt conftituta , magnificentiae noftrae confirmatione denuo inftituentes corroboramus, ad diuturnam profperamque regni à Deo nobis collati Habilitatem idipfum adtinere non dubitamus , quin etiam ad capdfendam zternx felicitatis beatitudinem profuturum nobis liquido credimus.Itaque notum fit omnium fànélæ Dei Ecclefi» fidelium atque nofirorum , pr»-fentium fcilicet & futurorum, panibus Aquitaniae, Septimani» , five Hifpani» confiftentium magnitudini, quia progenitorum noftrorum , magnorum fi quidem ortodoxorumque Imperatorum, avi videlicet noftri Karoli, feu genitoris noftri Augufti Hludouvici, auéloritatem imitantes , Gothos five Hifpanos intra Barchinonam famofi nominis civitatem vel Terracium caftellum cohabitantes, Cmul cum his omnibus qui infrà eundem comitatum Barchinon» Hifpani extra civitatem quoque confiftunt, quorum progenitores crudeliflimum jugum inimiciflim» Chriftiani nominis gentis Sarracenorum evitantes, ad eos fecêre confugium , & eandem civitatem illorum magnipotenti» libenter condonarunt feu tradiderunt , & ab eorumdem Sarracenorum poteftate fe fubtrahentes, eorum noftr»que demùm liberà & prompta voluntate fe fubjecerunt, complacuit manfuetudini noftr» fub immunitatis tuitione defenfionifque munimine benignè fufcipere ac retinere, & cohabitationem, feu neceffitatibus eorum opportunum auxilium, ficut & ab illis progenitoribus eorum & ipfis conflat per imperialium apicum fanétionem conceffum, clementer conferre : quatenus & nofira regalis confervatio conftruéta , atque innovatio in eorum bene geftis operibus, exaltationi Ecclefi» pretiofb Chrifti fanguine redempt», & miniftretaugmentum , & animabus eorum ac noiirz proficiat femper in emolumentum.

C a p. I.

Igitur, ficut dictum elt, ad omnium veftrûm notitiam pervenire volumus, quia eofdem homines fub protedione & oefenfione noftra denuo receptos, ficut in unitate fidei, fic etiam in unanimitate pacis & dilectionis confervare decrevimus ; eo videlicet modo , ut ficut cacteri franci homines cum Comite fuo in exencitum pergant, & in marcha noftra juxta

rationabilem ejufdem Comitis ordinationem atque admonitionem explorationes fit excubiat, quod ufitato vocabulo ιτββ·» dicunt, facere non neglegant ; dt Miflts noftris , quos pro rerum opportunitate illa» in partes miferimus , *aut* Legatis qui de partibus Hifpaniae *'Λ* nos tranfimfli fuerint, paratas ftciant, ôc ad febvectionem eorum veredo* donent, ipfi vide* licet *6t* illi quorum progenitoribus, temporibus avi noftri Karou , ufipfiim facere inftitutum fuit. Si autem hi qui veredos acceperint , reddere eos neglexerint , *dt* eorum interveniente neglegentiâ perditi feu mortui fuerint, fecundùm legem Francorum eis quorum fuerunt, fine dilatione reftituantur vel reftaurentur.

I L

Ecclefiarum verb cenfas , id eft , nec pafeualia infrà eorum terminos vel eorum villas, nec telonea infri comitatum in quo coniiftunc, nec alia qwriibet redibkio , neque à Comite neque à junioribus aut minifterialibus ejus, deinceps ab illis ullatenus exigatur.,

I I L

Et nifi pro tribus criminalibus actionibus , id eft , homicidio, rapto, & incendio , nec ipfi nec eorum homines à quolibet Comite aut miniftro judiciariae potef tatis ullo modo judicentur aut diftruigantur ; fed liceat ipfis , fecundum eorum legem, de aliis hominibus judicia terminare , & prater lure tria , *fit* de fe *it* de eorum hominibus fecundùm propriam legem omnia mutuo definire.

I V.

Et fi quifpiam eorum in partem quam ille ad habitandum fibi excoluit , alios homines de aliis generationibus venientes adtraxent , & fecum in portione fua , quam *aprifionem* vocant, habitare fecerit, utatur illorum fervitio abfque alicuius contradictione vel impedimento.

V.

Et fi aliquis ex ipfis hominibus, qui ab eorum aliquo adtraâus eft fle in fua portione collocatus, alium,ideft,Comitis, aut VicecomitM, aut Vicarii,aut cujufiibet hominis Scnioratum elegerit, liberam habeat licentiam abeundi ; veruntamen ex his qux poffidet. nihil habeat, nihilque fecum ferat i fed omnia ia dominium dc poteftatem prioris feniori* plenifTunè revertantur.

V I.

Placuit etiam nobis ili» concedere , ut quicquid dé heremi fqualore in quofibet comitatu ad adtum frugum traxerint, aut deinceps iAfrh eorum aprifiones excolere potuerint, integerrimè teneant ateue poP fideant} fervitia tamen regalia infra comitatem , in quo confiftunt t faciant.

V 1 I.

Et omnes eorum pofTefltones , five aprifiones inter fe vendere, concambiare , leu donare „ pofterifque relinquere omnino liceat. Et fi filios aut nepotes non habuerint, juxta legem eorum alii ipfonun propinqui illis hereditando fuccedant ; ita videlicet ut quicunque fucceffe* rint, fervitia fuperiùe memorata perfolvere non contemnant.

VIII.

Simul etiam prneipientes injungimus , ut nullus hominum de firoè memoratis eorum aprifionibus vel villi», cum propriis terminis , propriifque earum finjbus dc adjacentiis , injuftam inquietudinem illis inferre prrfumat, aut aliquam minorationem contrà legem facere audeat ; fed liceat eis ipfes res cum tranquillitate paci* tenere fit poflidere, dt fecundùm antiquam confuetudinem ubique ptfeua habere , dc ligna caedere, dc aquarumductu* pro fuis neceffitatibus , ubicunque pervenire potuerint, nemine contradicente , juxta prifeum morem femper deducere.

I X.

Si autem illi propter lenitatem dt manfuetudinem Comitis fui, eidem Comiti honoris dc obfequii grati! quippiam de rebus fuis exhibuerint, non hoc eis pro tributo vel cenfii aliquo computetur ; no* que Comes ille aut Succeffores ejus hoc in confuetudinem venire prrfiimac; neque eos fibi vel hominibus fiais autmanfionaticos parare, aut veredos dare, aut ullum cenfum vel tributum aut fervidum, praeter id quod jam fiiperiùs ctxnprehen* fiam eft. pratftare *coget. Sed* liceat tam iftis Hifpanis , qui praefenti tempore m pntdiâiskxùs rendent,quton hia qui adhuc adnoftram fidem de iniquorum poteftate fugiendo confluxerint, dtin defertis atque incultis lods per noftram vel Comiti· noftri licentiam confedcntes aedificia fecerint, dc agros incoluerint, juxta fiiprad&um

modum fut noftradefonfiooe stquepro-ceâioae, inunitate fidei & peds tranquillitate , *refidere,* fit nobis ea quat fuperiùs diximus, cam cum Comice fuo,quàm cum Miflis cju» , pro temporis opportunitate alacriter atque fideliter exhibere.

X.

Noverint praeterea iidem Hifpani fibi Cceaciam à nobis effe conceffam ut fe in vaflaticum Comitis noftri, ficut alii Irand hotftincs, commendent. Et fi aliquod beneficium quifquam eorum ab eo cui fe commendavit, fuerit confecutus, *fciacfe* de illo tale obfequium feniori fuo exhibere debere, quale noftrates homines de fimili beneficio lenioribus fuis exhibere folent.

Ut autem hae noftre regalis au&orkatb litter* erga oofdem Hifpanos tenore perpetuo ab omnibus fidelibus Pandar Dei Ec defi* & noftris inviolabiliter conferventur , manu proprii noftri eas fubcer firmavimus ♦ fle anuli noftri impreffione lignari decrevimus.

Signum KAROLI gloriofiflimi Regis.

Deokmannvs ad vicem Hludoüvici recognovit.

Data tu. Idùs Junii , anno quarto regnante Karolo gloriofo Rege.

Adum in monafterio fandi Saturnini propè ToloCun in Dei nomine feliciter. Arnen.

TITULUS VII.

JN V1LLA SPARNACO.

*k*ijb JXÆCÿsur/tffauMMr *Capitula excerptafunt it Domno Rege Karolo , dC Pnncipibus ejus , ex his Capitulis qua anno* dcccxlvi *. ediderunt Epifcopi in ffnodis , Wenilo fcilicet cum Suffraganeitfuit t Guntboldus cum Suffragantisfuis , Urf marus cum Suffragantisfutst Hincmarutcum SuffraganeisJuis, Amalo cum Suffragantisfuit ; du oblatafunt eidem Principi tficut ipfejufferat, colle&a ad relegendum in Spartiaco, vula Remenfis Ecclefa. Et auiafa&ione quorumdam motat efi animusÙfiot R^gù contra Egifcopot, diffidentibus Primoribus regni fui ab eorumdem ApUcoporumammordtione,dC remotis ab eodem Concilio Eptfcopis, exomnibas illis Capitulis hac tantum obfervanda dC complacendafibi collegerunt tdC Epifcopisfcripto tradiderunt, dicentes non ampliùs de eorum Capitulis acceptent qubm fia 3 dC fiafe velle cum Principe obfervare.* OoldjC-RM.ConftlU Imperial. Cod. L«S> Aiwiq. PM. |>H . «·»7* Srtnondus, Cone. G.1-lut ,10*1. i.

I. De honore ftc cultu Ecdefiarum.

II. De honore Epifeoporum & veneratione fervorum Dei.

III. De juftitiis.

IV. Ut cautela fiat erga eos qui causâ juventutis aut infipientiz in aliquo fallunt, five contemnunt admonitionem Epifcoporum t ne fubith aut incautè damnentur anathemate.

V. De his qui contra regiam poteftatem contumaces effe moliuntur.

VI. De precariis.

VII. De hofpitaUbus.

VIII. De rapacibus.

IX. Ut Epucopis tempus congruum obfervetur aamimfterium fuum peragendum.

X. Ut Clerici arma militaria non contingant.

XI. Ut Mifli dirigantur qui inquirant fi prscepta ànobis de rebus Ecdefiarum ad propnum fintfâda.

XII. De imrefi Simoniaca.

XIII. Ut à nullo fedesepifcopaliS'proprio infirmante Epifeopo, ufurpetur.

XIV. Ut Canonici infra dormitorium dormiant.

XV. Ut Monachi ad palatium non veniant 3 nifi causâ obementi* , exceptis Abbatibus.

XVI. Ut laid decimas de Ecclefus non contingant.

XVII. De Sandimonialibus contra audoritatem nuptis.

XVIII. De iponfis aliorum.

XIX. De fepukuris infra Ecdefiam.

Plenitudo autem Capitulorum qua in pienitudtne (ynodalium atHonum habentur , unde ha commemorationes excerpta funt , ita per loca contineto tur. lieroLû. '.' »»*p. >»<>··

Oomm EMokat io prinuyde honore videlicet de cultu Ecdefiarum , ficut luprà feriptum habetur in villa Colonia , r· r-r-1 ml

fubicriptione Regis Ac Principum roboratum.

"·£* Commemoratio fecunda, de honore Epifcoporum Ac veneratione fervorum Dei, iimilker.

***. *. Commemoratio tertia, de jufticiis, timiliter.

% Lpri. litkiMft*? cab. »». coodi. Meldcnic, ea». »». Commemoratio quinta, de his qui con°·» regiam noteftatem contumaces efle moliuntur, fimiliter.

Commemoratio fexta.

C^gtgrgg autem commemorationes» f««/-quuntur, ita in prajata plenitudine cumfuis Capitulis continentur.*

X X.

[Ut Miffi dirigantur, qui inquirant de iisquet ad Regent4C Rempublicamfertinent, 3

XJ. MriSSS' shmôüuc Cok. Cai- Vt ne magnificentiam veftram illuc JtL veftr* dignitati indecens & inhonefta ^'pellat neceflitas quo non trahit voluncas, & partim neceflitate, partim etiam fubreptione, quia aliter quàm fe rei veritas habeat vobis didum vel poftuiatum fuit, maximi quod ad rem publicam pertinuit, aut przrepcionc in beneficiario jure aut in alode adfumptum habetur, videtur nobis utile fit neceflarium ut fideles Ac ftrenuos Miflos ex utroque ordine per Cingulos Comitatus regni veftri mittatis, qui omnia diligenter inbrcvient quz tempore avi ac parris veftri, vel in regio fpecialiter fervitio, vel in vaflallorum dominicorum beneficiis fuerunt. Ac quid vel qualiter aut quantùtn exinde quifquc moab retineat, Ac fecundùm veritatem, renuntietur vobis. Et ubi inveneritis quia ratio Ac utilitas, ac ordo Ceu veritas in abfumptis vel donationibus, habeantur, in ftatu permaneant. Ubi autem inrationabilitas vel potiùs fraus invent* fuerint, unà cum confilio fidelium veftrorum hoc taliter corrigite, ut ratio atque utilitas Ceu iuftitia non deferantur, Ac dignitas veftrz magnificentiae per neceflitatem ita vitis non fiat, ficut vos non decere cognofcitur: quoniam domeftica domus veftra aliter obfequüs domefticorum repleri non poterit, nifi habueritis unde eis meritis refpondere Ac indigentiae folatium ferre poflitis. Et fic demum res publica veftra de fuo fuflragetur fibi, Ac Ecclefiz à quibus non expedit habeantur immunes.

rr In Heroldo hk extat caput quod eft in&à LVI.

XXL

f *De precariis & commutationibus vacanteJedeJadis.* J

Ut precari* Ac commutationes tempore viduatarum Ecdefiarum fallat ab his qui loca Epifcoporum occupaverant, relcindantur. Ac cum auttoritace ecdeiiallica vel civili denub > li fiend* funt, fiant. _ vi.r comTqu' F

Cnnci). MeldcnCe, an. 845.001. 11, l j.
Regino, lib. 1, cap.
Buu.hard.lib. 1, cap. *166.*
Ivo, part, j, cap. 117.
Gratian. 11, q. #, cap. 44« *Precaris.*

XXII.

[De precariis, quomodô fieri ac renovari debeant t dC de praceptis regalibus.]

*Precari** autem à nemine de rebus ecclefiafticis fieri przfumantur, nifi quantum Je qualitate convenienti datur ex proprio, duplum accipiatur ex rebus Eccleli*, in fuo taritùm qui dederit nomine, fi res proprias Ac ccclefiafticas ufufru&uario tenere voluerit. Si autem res proprias ad przfens dimiferit, ex rebus ecdefiafticis triplum fru&uario ufu in fuo tantum quia nomine fumat t quia fic eas quemque tractare oportet ut alienarum difpenfatorem, non propriarum largitorem. Et à nulla potenate quis cogatur facere precariam de rebus propriè Deo Ac Sanctis illius dicatis; cùm ratio Ac ufus obtineat. neminem cui non vult contra utilitatem Ac rationem K ftitum de proprio facere beneficium. owii. McWcnfe. rr*t*-t* 1*. tom. *** **

cepta autem regalia fuper precariis ecdefiafticis fieri, nec ratio finit, nec auctoritas quolibet modo permittit; quoniam praecepta in jure ecclefiaftico firmare indignum judicet necefle eft majeftas regia, nifi ab ecclefiaftico re&ore petantur. Ifdem autem cuftos Ecclefiz lollertiflimè caveat ne fui ordinis Ac ecclcfiaftie* communionis fortè immemor, contra auctoritatem przceptum regium pro quacunque adfentatione fieri petat. Qui Ac fi fecerit, non audiatur: fi autem obtinuerit, regift diferetione Ac epifcopali judicio idem refcindatur, Ac petitor injuftus pro Principis injufta fuggeftione dignè corripiatur. Et piecari*, fecundùm antiquam

confeetudmcm Ac auâoritatem, de quinquennio in quinquennium renoventur,

ftcgiao, Kh i. cap. *jfj.* j*4· *jif.* jO- Burchud. lik j. cap. ııy. 14·. 17$. hro ,par. j.cap· ixs. si*, sjo. sjf. Cnasa, 10. q- i.csp. 4 Ac j. *Pnmria.* DsascalMmGragocnK.lib.}. iit. 14. cap. 1.

XXIIL

[Ut Ecclqfia contrit oppreffores defindantur, j

Smo·· 4m. CoaK <11. Gallia. Ut contra depraedatores Ac oppreffores Ecdefiarum, Ac rerum ad eafimm pertinentium , defenfores fècundùm minifterium vefmim, quantùm Deus pofle dederit , exiftaris ; Ac pnecepta qux avus Ac pater vefter Ecdefiis ditioni veftrx fubjecti* fecerunt ac firmaverunt, Ac ftabilia confervaverunt, (jusque vos confirmaftis.de extero rata in omnibus confervetis.

XXVIIL

[Ut Epifcopis libertas à Rxge adobeunda minifieria concedatur , dC Epifcopi conceffofibi otia non abutantur.]

nt. McmSII' Ut regia magnificentia liberiorem Über- Epifcopis, ad fiium peragendum 'n 60011,1 parochiis minifterium, quàm hadenus propter diverfas perturbationes habuiflent, maximè in fecratiflimistemporibus , Quadragefimae fcilicec Ac Advendis Domini, tribuat ; quatenus Ac periculum Ac ipfi Epifcopi, Ac regia dignitas Cdubriùs pro mimfterio fibi commiflb Ac negleûo, poflint evadere, Ac pro ftrenuè exfecuto divinam mifericordiam fibi conciliare praevaleant. Ipfi autem Epifcopi concefium fibi otium, non in fuas voluptates, fed in divinum Ac officiofum convertant negotium : quaternis Audentes pradicatiom atque confirmationi , quod haôenùs per parochias fuit negledum , folerter Ac devotiflimè de extero fit corre&um Ac emendatum. Et non propter fuam quietudinem Epifcopi ad remotiora loca fecedentes, Ac fuum minifterium neglegentes , proprias deferant civitates ; fed ut parochias fuas cum officii efficacia circumeant, aut cum religione in fuis civitatibua canonicè cum fuis filiis degant. Et holpitalitate ornati, qux jam penè propter diverfas rapacitates adnullata eft, non folùm in oculis Domini propter obedientiam mandati divini reddamur confpicui, verùm Ac bonum teftimonium fecundum fanftum adquirant Apoftohim. Prefbyteros etiam fibi comnuflbs, Ac doârinâ, caftitate Ac fobrietate, atque hofpkatitate fecundum eorum minifterium, ornari compellant

4-.51?**: ciLG«i2r *' F iTte-i-

XXXVII.

[Ut Clerià ant» aùüuria non contingent.]

Ut quicunque ex Clero efle videntur, arma non fumant, nec armati incedant; fed profeflionis fux vocabulum religiofis monbus Ac religiofo habitu prarbeant. Quod fi contempferint, tamquam factorum Canonum contemptores, Ac cccleňaftiese fànâitaris profanatores , proprii grad&s amiffione multentur , quia non poffiint fimul Deo Ac feculo militare. ConcU. Meldanf. Sinuondua. Condi. Galli»·

X L.

C *De hojpitalibus Scottorum* , df *aliis ad nihilum redaSis.* j

Admonenda eft regia magnitudo de hofpitalibus que tempore Prxdecefforum fuorum Ac ordinata Ac exculta fuerunt, Ac modb ad nihilum funt reda&a. Sed Ac hofpitalia Scortorum, qux fandi homines gentis illius in hoc regno conftruxerunt, Ac rebus pro fan&itate fua adquifitis am- Cerant, ab eodem hofpitalitatis officio tùs funt alienata ; Ac non folùm fupervenientes in eadem hofpitalia non recipiuntur , verùm edam ipfi qui ab infantia in eifdem locis fiib religione Domino militaverunt , exinde eiciuntur, Ac oftiatim mendicare coguntur. Unde pertimefccnda eft canonica lententia, Ac maximè decretalis Symmachi Papr definitio, quia ut necator pauperum,Ac Chrifti traditor Judaspdem * qui hujus foeteris auâor Ac perpetrator effe ainofeitur, prcfendAc perpetuo eft anathemate feriendus. *Qui reiculam,* inmiit SymmachusPapa, vel quicquid fuerit Ecclefix, *petunt à Regibus, & corrumpenda pietatis inflinSu egentiumfubflantiam rapiunt, irrita habeantur qua obtinent, êC à communione Ecclefia, cujusfacultatem auferte cupiunt , excludantur.* Item in canone Aurelianenfi : Si *quis quolibet tempore contfa hanc Conflitutionem noftram venire tentaverit, aut aliquid de confuetudine velfacultate xenodochii ipJius abflulerit, ut xenodochium , quod avertat Deus, effe defnat, ut necatorpauperum inrevocabili anathemateferiatur.*

vn. Condi. MaldanC can «o· Siraaon· dur , Con* cil. Gallic, 'oı». >pĸ. ÏÏH.titar. c. 1·. DucaMe fur «"f * Capitular, cap. M>. Conell. Arntn.am*. Cone· Au·

[Ut per Simoniacam harefim nemo regimen obtineat. J

Cavendum Ac fummopere prxeavendum, ac per virtutem Chrifti fanguinis interdicendum & Epifcopis & Regibus, Ac omnibus fublimioribui poteftatibus , atque cun&is fautoribus Ac cleâoribus quorunvcunque, atque confenforibus feu ordinatoribus in gradu ecclefiaftico , ut nemo per fimoniacam hxreTim regtminis locum

XII. ConcH. Mekket 4» *> aufSatnoncu.Gdii». "1 "' ***

obtineat quicunque fictione, calliditate, promiffione, feu commodkace aut donatione, per fe aut per emiflam perfonam, cùm Spiritu· fanôus inter cetera documenta ecclefiaftka per os fanâi dicat Jn- Gregorii: *Cur non perpenditur quia benedidio Uli in maledidionem convertitur, oui ad hoc ui fiat hsereticus promovetur f* Et item: *Emtnttj quippe atque vendentes par pana coefiringit, càm liqueat hanc hartfim in ipjafua origine apêflolicd. efle dettflatione damnatam.* Et Apoftolus oocet: *Nonfolàm quifaoiunt Jedetiam qui confentiunt* dignifuni morte.* Et item beatus Gregoriu·: *Dolent,* inquit, *dico, gemens denuntio, quia Sacerdotium, quod apud vos intus cecidit tforis diuflare non p9terit.* Item item. *Adverfarius animarum calliJâJ'peeiefuadet quafi debere ab kabentibus accipi, utfit quodpofot non habentibus erogari, ficutforiptuni efl: Hoftin impiorum abominabiles, quia offeruntur exfeeiere.*

XL VII.

[^Quomodo providendum fit Ecclefin, cujus Epifoopus infirmus efl.]

UvnemOjEpifcopo vivente, Ecclcfiam *^*us aut res cam pertinentes invadere aut dominari prarfumat, neque fub voluntarir cleri ac populi eleftionis obtentu, prrtcr voluntatem Epifcopi, quifquam quacumque fcculari poterfate prrdirus, quafi œconomum conftituat. Sed fi Epifcopus minifterium ecclefiafticum propter infirmitatem corpoream exhibere non poterit, in Archiepifcopi hoc cum voluntate Epifcopi ejufdem Ecclefiat maneat ordinatione, qualiter debitum officium non remaneat. Obfequium vero ad rem publicam pertinens qualiter exfequatur, per tales ex fubditis Ac ecciefiafticis miniftris, cum conienfu Archiepifcopi propter pacis caritatifque cuftodiam, Epifcopus Ordinet & diiponat quo» fuccedendi in epifeopatu appetitus indebitus non elevet neque vexet; nifi moratus ita extiterit, ut fecundiim inftituta beati Gregorii in libro Epiftolarum, & humiliter in fubditione profit, & poft utiliter conveniens fandis regulisprrfit; quia ob hoc in multis Ecclcfiis (candalum magnum confpeximus. Si autem in Archiepifcopo talis neceffitas acciderit, fimiliter ipfeconfilioCoepifcoporum fuorum hujufmodi ordinationem exhibeat.

L!!I.

C De Canonicorum in civitate velmonaftertis cura dC difeiphna,]

Ut Canonici in civitate vel monafteriis, ficut oonftkutum eft, in dormitorio dormiant, Ac in refeâorio comedant, fle in domo infirmorum neceiTaribfublcventur. Ac tam fani quàm Ac infirmi canonicè vebtiantur, atque in clauftris horis congrui* degant, Ac fubcuftodia canonica lectioni At exteris divine inftirutionis infiftant officiis. Qui verb Epifcoporum loci convenientiam aut facultatem non habuerit ut hoc perficere Ac ordinare poffit, Princeps fecundùm conftitutionem Domini Impemori·Hludouvici annuat: id eft, fi vicina epifcopio terra de eadem Ecdefiaefle reperta fuerit, Ac abaliopoffidctur, Ecdeiiz reâori ad clauftra Clericorum, vel alia qualibet Ecdefix commoda * facienda, reddatur. Si autem de fifco fuerit, regia iiberalitas eandem terram ad fervorum Dei habitacula conftruenda largiri dignetur. Si autem de alia cafa Dei aut de cujufiibet proprio fuerit, ex convenientia comma·» tandi licentia tribuatur. Et fi paupertas loci ad aedificanda· domo· neceflarias non fuffecerit, eo· ad adjutorium xdificandi poteftas regia cogat qui re· de eadem Ec* defia in beneficiis retinent.

L V L

[Ut Epifoopus fine certa castfa nnUsan excommunicet, nec anathema imponat fine Archiepifcopi AC comprovincialium Epifooporum confonju,]

Ut nemo Epifcoporum quemlibet, fine certa Ac manifefta peccati caufa, communione privet ecclefiafticL Anathema autem fine confenfu Archiepifcopi aut Coepifcoporum, prelad etiam evangelicâ admonitione, nulli importât, nifi unde canonica docet auâontas; quia anathema eternx mortis eft damnatio, Ac non nifi pro mortali debet imponi crimine Ac illi qui aliter non potuerit corrigi.

[Ut Monachi palatium fine Epifcopi audoritate non adeant t nec vagentur, nec villicationibus diutius infervianti}

Ut Monachi quibus monafteriorum cura commifia non eft, paffim Ac fine au&oritate palatium non adeant, nec in eo immorentur, vel ubi Ac ubi difeurrere ac pervagari acephali prxfumant. Sed fi tale· quilibet fuerint ut utiles Ac neceflarii Ecclefix ac Principi reperiantur, cum audoritate Epifcopi canonicè ac religioaè pergant. Sin autem, in Monafteriis fuis, ficut canonica Ac regularis docet inftirutio^ religiosè refideant. Quos etiam nec Epifcopus, nec Abbas, vel quilibet alius eos veredariorum more in miflaticis inftanter tranfmittat; quia per quofdam illorum y

Marginal notes: >>* * ** | Me. » 1». | »? | »»· | j ih. u- ïà. ». if. | Fro*\·.·,. | T.n | «·»· 47. | Q«in*,t.*. | XIV. COMSbi. | S-tLui·. «^"*** | r-.ffi'IltT· | '^»*-. CT—usj. | XIV. CMtdL MAtof. | Grotto. I>. | Sirmo·· <fa». C«m- cU. Galli*, rom.» fu. | XV. | tii. OaTli*

contra canonicam auâoritatem > &. eccle* fiaftica fle civili* perturbantur negotia. Nec fub praetextu obedient» dhmùs vilicationibus inferviant; fed regulariter obedientiam viciiGtudine fu& peragente·, fecum » ut f«nôo Benedlâo legitur, in monafterio habitent, atquefeipios recolligant. Hxc autem tranfgredientes, five praelati in favendo, five fuoditiin obtinendo, excommunicentur.

άι.Γ'ι^ζ· «μ . -'·

Lxur.

[Ut qui nonas Cr *decimasperfolvere, aut farta teda reflaurare negligunt, excommunicentur.* J

îc2^il. Hi verbqui ex rebus ecdefiafticis nonas decima* perfolvere, At farta teôa Ecelefiz fecundùm antiquam auâoritatem Ac confuetudinem reftaurare debent, Ac hoc non folhm neglegunt, verùm Ac per contemptum dimittunt, atque Clericos fame Ac penuri!, eccleftaftica quoque zdificia diffolutione adnullari permittunt, tamdiu ab eccleftaftica communione feparentur ufque dum diligenti! emendare Audeant, quod focordi! neglexerunt. Quod fi iterum iteraverint, poft excommunicationis fatisfadioneni regi! poceftate contpulfi, juxta legale Ac antiquum diâum, yui' *ne - glegit cerfum, perdat* Servi autem Ecclefiarum quibufeunque poteftatibus fubditi, unde melior confuetudo vel devotior commendatio ex tempore Ac jufliône Domni Hludouvici, vel certè Domni Karoli, feu etiam Pippini, nonexiftit, faltem vigirtti diebus in anno eidem Ecclefix ad reficiendas ipfius ruinas abfque moleftia fervire finantur. Ubi autem & amplior commendatio Ac melior confuetudo inde habetur, pro hac noftra neceflitudinis confidcratione non decidar.

in», * 'scXon- uÎ'ô »mi£ tom. ▸ °. Mrrno.iifc '.*.*.

LXVII.

f De iis qui Sandimoniales rapiunt, X. in conjugiumfumunt. J

Qui fanâimoniales virgines vel viduas rapiunt, Ac progreffu etiam criminis in conjugium fumunt, publiez pcenitentiz iu3cta ni°dum quem przviderit Epifcopus, fubigantur; ipfz vero locis congruis pernitentiz retrudantur, Ac ad habitum religionis redire cogantur. Uterque autem fine ulla fpe uxorix copulationis perenniter maneant. Si autem, quod abiit, conjugia iterare prxfumpferint, acriori fubdantur vindiilx, & ampliiis propellantur. Qui fi forte obedirc monitis falutaribus non voluerint, anathematizentur.

Meidinf. ' '"sàinoo- «·· »·«·· '

Torn. IL

LXVÏII.

[De iis qui alienasfponfas rapiunt.] xvm.

De his qui fponfas alienas rapiunt, vel confenfu parcorum accipiunt, antiqua Ac tynodalis fenrenri* obfervttur. Quod Ac fi fortè in Ecclefia eventus talis reperiri dinofeitur, ut pro falutis Ac religionis competentia humaniùs quiddam debeant tractare Pontifices, ficur canonica, ut eifdem verbis utamur, docet auâoritas, quia prior quidem, inquiens, definitio dunùs, pofterior autem quiddam tractavit humaniùs, nullo modo, ut ad maximam indulgentiam defeendamus, alterius fponfz acceptor fine publicatranfeat poenitentia, Ac fponfo legalker mulum componat. Quod fi hxc obedire renuerit, fine ulla refragatione anathematizetur: fautores verb illius juxta modum culpr epifcopali decreto pceniteant. Si vero, quod non optamus, quis de gradu ecclefiaftico talibus nuptiis fe conienforem vel interventorem manifeftè prodiderit, à gradu proprio repellatur. Et fi verifimilibus exinde fufpicionibus fuerit propulfatus, Ac canonice nequiverit ap-Srobari, fecundùm fandorum Patrum atuta fe purgare cogatur.

(Jk ιλ TTÏ.. *' Gailie.c. ' '

LXXII.

f De fepultaris infra Ecclefiam, & de fepulckris non violandis, velpecnntd profepultura non exigendi. J '"lùj.no.

Ut nemo quemlibet mortuum in Ecclefia quafi hereditario jure, nifi quem Epifcopusaut Prefbyter pro qualitate converfationis Ac vitz dignum auxerit, fepelirc przfumat. Nec quifquam offa cujuilibet mortui de fepulcro luo eiciat, aut fepulturam cujufquam temerario aufu quoquo modo violet; fed unumquemque in loculo fibi à Deo przparato atque conceflb adventum fui Judicis prxftolari concedat; maxirnè cùm non folùm divine leges, fed etiam Ac humanx apud humanam rempublicam fepulcrorum violatores reos mortis dijudicent. Sed Ac neque pro loco fepulturz, ut verbis fanâi Gregorii utamur, pretium de terra conceſla putredini querere, Ac de alieno velle facere lucri compendium, aliquo modo tentet. Si quando autem proximi vel heredes fpontè aliquid offerre Ecclefix voluerint in eleemofyna defuncti, accipere non vetamus : peti verb aut aliquid exigi omnimodo prohibemus; ne, quod valde inreligiofum eft, aut venalis, quod abfit, dicatur Ecclefia, aut de humanis mortibus videamur gratulari, fi compendum exinde ftudemus modo quolibet quxrerc.

BurtUrd. !b. ' iaF " t*ii< » ». p* i> Jÿ· * » '

C a

ImF»

«datu

TITULUS VIII.

CONVENTUS APUD ARGENTORATUM,

Ada illa ideo huc tr*nfl*ra funt, licèt in locum non fuum, ut pcimi Regum conventui de pace tndanda non disjungerentur.

Sched.Narboa. p. !♦·.

Anno dominica Incarnationis DCCCXU1 , XVI. *Kalend. Martii, Lodhnitvicus êC Karolus in civitate qua 0fun* Argentaria *vocabatur, nunc autem* Strazburg *vulgb dicitur , conveneru/u ; Ai jacrarnenta <}ue fubter notata funt Lodhuuvicus* Romani , *Karolus verô Teudifca lingudjuraverunt ; acfic antejacrarnenta circum-Jujam plebem alter Teudifca t alter Romand lingud alloquuti funt. Lodhuuvicus autem , quia major natu , prior exorjusjic capit.*

ADNUNT1ATIO LODHVVVICI.

Z^VVotieks Lodharius me Ac hunc fra-V^trem meum poft obitum Patris noftri infcilando ufque ad internecionem delere conatus fit, noftis. Ciim autem nec fraternitas nec Chriftianitas, nec quodlibet ingenium , falvâ juftitià , ut pax inter nos eilet, adjuvare pollet,tandem coadi rem ad judicium omnipotentis Dei detulimus, ut fuo nutu , quid cuique deberetur, contenti elfemus;inquonos, iicut noftis,per mifericordiam Dei victores extitimus , is autem vicius una cum fujs quo valuit , feceffit. Hinc vero fraterno amore correpti, necnon & fuper populum Chriftianum compafTi , perfequt arque delere illos noluimus ; fed ha^enus , ftcut & antei, ut faltem deinde cuique fua juftitia cederetur , mandavimus. At ille pofthac non contentus judicio divino , fed hoftdi manu iterum & mc At hunc fratrem meum perfequi non celTat. Infuper & populum noftrum incendiis , rapinis , cxdibufque devaftat.Quamobrem nunc necelhtatecoacti convenimus. Et quoniam vos de noftra flabili fide ac firma fraternitate dubitare credimus , hoc facramentum inter nos in confpedu veftro jurare decrevimus. Non qualibet iniqua cupiditate illecti hoc agimus , fed ut certiores , fi Deus nobis veftro adjutorio quietem dederit, de communi profectu fimus. Si autem , quod abfit, facramentum quod fratri meo juravero violare prarfumpfero , ab fubditione mea , necnon & à juramento quod mihi juraftis , unumquemque veftrum ablol vo.

Ctim^ue Karolus hac eadem verba Romana lingua perorajjet , Lodhuuvicus , quoniam major natu erat, prior hac deindefeJtrvoturum tejiatus eft..

Sacramentum Lodhvvvici.

Pro Deo amur, Atpro Chriftian poblo. Ac noftro commun lalvament dift di in avant, in quant Deus favir Ac podir me dunat, fi falvarai iocift meon fradre Karlo & in adjudha fit in cadhuna cofa fi com om per dreit fon fradre falvar dift , in o quia il mi altre li fazet. Et ab Ludher nui plaid numquam prindrai qui meon vol cift meon fradre Karle in damno fit.

Quodciim Lodhuuvicus explejjet, Karolus Teudifca linguafic hac eadem verba tejiatus eJL

Sacramentum Karolt.

In Godes minna, ind durh tes Chriftianes folches ind unfer bedhero geaitnifli , fon thefemo dage frammordes fo fram fo mir Got geuvizei indi madh furgibit, fo hald ih telan minan bruodher............ fbfo man mit rehtu finan bruoder fcal, inthi ut hazermig fofo maduo. Indi mit Lutherem inno theinni thing ne gegango,zhe minan vuillon imo ce fcadhen vuerhen.

Sacramentum autem quod utrorumque populus quiqueproprid Ungud tejiatus ejt Romana linguafic habet.

Sacramentum populi.

Si Lodhuvigs facrament que fon fradre £.
Karlo jurat, confervat, & Karlus * meos
fendra de fuo part non lo ftanit , fi io re- “°f
turnar non lint pois , ne io ne veulscui eo
retumar int pois in nulla aiudha contra
Lodhuuvig nun * li iver. c.A ^Γ.ι

Teudifca autem lingua.

Oba Karl thea eid , then er fine mo bruodher Ludhuuvige gefuor, geleiflit, ind Ludhuuvig min herro then er imo ge-

fuor, fbrbrihchit, ob ih inane» arwenden nemag, noh ih , noh thero thein he» inivenden mag, imo ce foUufti vidhar Karie *nt* virdhit.

Quibus peratiis, Lodkuuvicus R/uno tenus per Spiram , 6L Karolus juxta Wafagum. per Kui^umiutg, Warmaciam iter direxit.

TITULUS IX.

CONVENTUS APUD MARSNAM I.

HÆC quse fequuntur Capitula a3a funt quando tres Reges fratres, Hlotharius Jcilicet, aludouvicus , & Karolus, funul convenerunt fecus municipium Trejeo tum t in loco qui dicitur Marina , *anno Incarnationis dominice-* OCCCXLVH , *permenfem februarium * etiam Capitula Jingulorum adnuntiationes Jequuntur.* (· ^©4. Pithaxuu x*!**

Cap. I.

DE pace fic concordia atque unanimitate trium fratrum fic Regum inter fe , fic quod veriflimo fie non fido caricatis vinculo fint uniti, fic ut nullus deinceps fcandalonun inter eos occafiones ferere poffit.

II.

Ut ipfi mutub fibi auxilientur , fic contra Dei fanâxque Ecclefix ac fuos inimicos, fecundum opportunitatem temporis , invicem adjuvent.

III.

Ut nemo per quamlibet cupiditatem leges pacis in cujuflibet eorum regno convellere prxfumat. Quod fi facere prxfumpferit, communem ab eis ultionem incurrat.

IV.

Ut Ecclefix Chrifti per omne eorum regnum priftinam dignitatem honoremque retineant i fic quicquid fuperftite Domno Hludouvico Imperatore jure legitimo poffederunt, abfque ulla deminutione recipiant.

Ut fingulis eorum fidelibus talis lex confervetur qualem temporibus priorum Regum, fit prxcipuè avi patriique eorum , habuifie nofcuntur, fi tamen fic ipfi priftinam fidem erga ipfos confervent.

VI.

Ut rapin.T & depraedationes , qux quafi jure.legitimo haâenùt raftx funt, penitùs interdicantur, fic nemo fe impunè poft hxc eas prxfumere pofle confidat.

VII.

Ut in fingulis panibus regni Miffi idonei conftituantur , qui querelas pauperum fic oppreffiones five quorumcunque caufas examinare, fic fecundum legis xqui ratem, valeant definire. Et fi ab uno in aliud regnum hujufmodi prxfumptores confugerint, ibi fimiliter opprimantur.

VIII.

Ut nullus in omru eorum regno deinceps raptum facere prxfumat. Aut fi fecerit, legaliter puniatur.

IX

Ut Regum filii legitimam hereditatem regni fecundùm definitas prxfenti tempore portiones poft eos retineant ; fic hoc quicunque ex ni» fratribus fuperftes fratribus fuerit, confentiat, fi tamen ipfi nepotes patruis obediences ciTc confenlerint.

X.

Ut legati ad Ducem Brittonum mittantur , qui de communi erga eos obfervatione pacis eum commoneant.

XI.

Ut fimiliter ad Regem Nordmannorum legati mittantur, qui eum contef tentur qudd aut pacem fervare ftudebit aut communiter eos infenfos habebit.

Adnuntiatio domni Hlqthaxu.

Nobis fic fratribus noftri» vifum fuit ut ad Dei voluntatem quxrendam qualiter fanâa Ecclefia recuperata efle poffit, fic pacem fic nos ac vos fit ifte populus Chriftianus habere poflimus, nos fimui conjungeremus , ficut nunc fecimus, fic fic fi-

mut inter nos ficut fratres per reâum efle debent. Et pro certo illud friatis , quia gratias Deo fle fumus fle fle permanere adjuvante Deo inante volumus, fle in confilio fle in auxilio unufquifque erga alterum parati fumus adjutorium ferre, ficut fratres in Dei voluntate fle communi profeâu facere debent, in quibufeunque potuerimus.

Adnvntiatio domni Hludouvici.

I. Sciatis quia fratres'noftri fle nos noftros Miflbs âd communem nepotem noftrum in Aquitaniam mittimus, fit ei tales comitatus defignatos mandamus in quibus ipfe cum fuis interim fufficienter efle poffit, & fideles dilecli fratris noftri Karoli de illo regno pacem habere poflint, ufque dum idem nepos nofter ad commune placitum nofthim veniat, ad quod cum tali fecuritate à nobis accepta eum venire mandamus, ut fanus venire fle fimus (lare fle fanus reverti, quantùm illum Deus falvare voluerit, pofiit. Et fi tunc noftrum confilium audire voluerit, volumus cum Dei adjutorio fle veftro confilio confiderate quomodo meliùs, fecundum communem profectum fle utilitatem, inante efle pofiit. Et fi noftrum confilium audire non voluerit, tunc ficut meliis cum Dei adjutorio fle veftro confilio invenire potuerimus , exinde *agere* volumus.

II. Sciatis etiam quia fimiliter Miflos noftros ad Brittones mittimus, fle illos ad communem profectum fle pacem hortamur. Qui fi audierint, aut non audierint, cum Dei adjutorio fle veftro confilio exinde etiam facere volumus.

III. Sciaris quia communiter Miflbs noftros ad Noramannos pro pace accipienda mittimus.

IV. Sciatis etiam quia dile&us frater nofter Hlotharius Miflos fuos ad fuos homines tranfmittit qui ufque modo in contrarierarem dilecti fratris noftri Karoli fuerunt , fle illis mandar ut per nullum ingenium inante, ficut de Dei fle fua gratia gaudere volunt, in illius fle fidelium ejus contrarietatem aliquid faciant.

V. Er fciatis quia volumus ut res Ecclefiarum , in cujufcunque regno caput fuerit, tam de epifropatibus, quàm de abbatiis, fine ulla flontradiâione reüores ipfarum Ecclefiarum , ficut tempore Domni ac genitoris noftri fecerunt, illas pofbdeant.

VI. Similiter fle de epifropatibus fle monafteriis , ubicunque in noftro communi regno aliter eft modo quàm debeat, volumus uni cum Dei adjutorio illud emendare , ut Ecclefia Dei fuum honorem debitum habere pofiit, fle populus fuam legem fle juftitiam habeat.

Adnuntiatio Karoli.

I. Sciatis quia diledi fratres noftri fle nos communiter noftrum placitum ad Miflam fandi Johannis apud Parifium condictum habemus, ubi de iftis quz illi modo dixerunt, fit exteris qux ad Dei voluntatem fle noftrum ac veftrum communem profectum invenire potuerimus, confideremus fle uni cum Dei adjutorio ad eftechun perducamus. Et volumus ut abhinc inante, ubicunque unufquifquefuerit , cum pace confinât, fle ad illud placitum cum pace 1 nufquifque veniat ; quia in iftis miferiis fle rapinis ufque modb multum Deum offendimus. Unde nobis Dei mifericordiam deprecari fatis neceffarium efle cognofcimus.

II. Volumus etiam ut unufquifque liber homo in noftro regno feniorem qualem voluerit, in nobis fle in noftris fidelibus accipiat.

III. Mandamus etiam ut nullus homo feniorem fuum fine jufta ratione dimittat, nec aliquis eum recipiat nifi ficut tempore anteceflorum noftrorum confuetudo fuit.

IV. Et volumus ut fciatis quia nos fidelibus noftris reâum confentire volumus , fle contra rationem eis facere non volumus. Et fimiliter vos ac exteros fideles noftros admonemus ut vos veftris homini bus reâum confendatis , fle contra rationem illis non faciatis.

V. Et volumus ut cujufcunque noftrum homo, in cujufcunque regno fit, cumfeniore fuo in hoftem vel aliis fuis utilitatibus pergat; nifi talis regni invafio quam, *lantuveri* dicunt, quod abiit, acciderit, ut omnis populus illius regni ad eam repellendam communiter pergat.

Karoli Calvi Regis Constitutio *data in pago Andegavenfi (* anno F47 ,) *de rebut Ecctejia ablatis reftituendis t dû in pofterùm ad ujusjeculares non transferendis.* Vide in NOVO CoDICE LEGUM VETERUM.

TITULUS X.

CONVENTUS APUD MARSNAM IL

HÆC auee fiqpuuunr Capitula etSla funt anno DCCCLI. *Incarnationij dominica, qeutnao frtjfratru fagtJ, Hhutriiu fcilicet > Hludoavicu* t X Harolut ficus municipium Treje&um, pctùs locum qui dicitur* Marina, *iterùm convenerunt, AC confiât* Eptfcopontm 4C caterorum fidelium eadem Capitula fubfcripfirunt manié*» proprii» > X inter (e ac inter fidelet fiios perpétué fi confervaturos promifenuu. Qa* Capitula fmgulorum in populo adnuntianonet Jequuntur,*

► »M·

CAA I.

\ T TT omnium przteritorum malorum fle contrarietatum, *tc* fupplantarionum, •c malarum machinationum atque molitionum, feu nocumentorum in invicem adorum, abolitio ita inter nos fle apud nos fiat, fle à noftris cordibus pemtùs avellatur cum omni malitia fle rancore, ut nec in memoriam, ad retributionem duntaxat mali vel contrarietad* atque exprobarionis feu improperii, de cartero exinde quiddam veniat.

I I.

Ut tanta Domino coopérante inter nos verae caritatis benignitas abhinc inante maneat de corde puro fit confcientia bona, fle fide non ficta, fine dolo fle fimulatione, ut nemo fuo pari fuum regnum aut fuos fideles, vel quod ad falutem fiveprofperitatem ac honorem regium pertinet, difeupiat, aut forfeonfiliet, aut per occultos fufurrones libenter compofua inendacia feu detradiones acceptet.

ut i»- . t.

III.

Ut unufquifque fideliter fuum parem, ubicunque neceffitas illi fuerit, fle ipfe potuerit, aut per fe, aut per filium, aut per fidele* fuos, fle confilio fle auxilio adjuvet, ut regnum, fideles, profperitatem, atque honorem regium débité valeat obtinere. Et veraciter unufquifque erga alterum certarim demonftret quia in fratria fui adverfirate, fi evenerit, fraterno modo contriftarur, fle in profperitate illius latatur. Et talem fidem ficut inter nos modb abhinc inante confervaturos confirmatum habemus, fic unufquifque infantibus fratris fui, fi obierit, qui fupetfuerit confervabit.

I V. \

Et quia per vagos fle tyrannici canfuetudine inreverentes homines pax fle quies regni perturbari folet, volumus ut ad quemcunque noftrûm talis venerit, ut de his quae egit rationem fle juftiriam fubterfugere poffit, nemo ex nobis illum ad aliud recipiat vd retineat, nifi ut ad rectam rationem fle debitam emendationem perducatur. Et fi rationem redam fubterfugerit, omnes in commune, in cuius regnum venerit, ilium perfequamur, donec aut ad rationem perducatur, aut de regno ddeatur.

V.

Similiter fic de eo agendum eft qui pro aliquo capitali fle publico crimine à quolibet Epifcopo corripitur vd excommunicatur, aut ante excommunicationem crimen faciens, regnum fit Regis regimen mutat. ne debitam poenitentiam fufeipiat, aut fuiceptam légitimé peragat. Interdum etiam inceftam propinquam fuam t aut iànûimonialem, vd raptam, *five* adulteram, quam illic ei non licebas habere, fugiens fixum ducit. Hic talis, cùm Epifcopus ad cujus curam pertinebit nobis notum fecerit, diligenter perquiratur; ne morandi vd latendi locum in regno alicujus noftrûm inveniat, fle Dei ao noftros fideles fuo morbo inficiat; fed i nobis vd per miniftros rdpublicc conftringatur, ut fle fimul cum diabolica prxda, quam fecum duxit t ad Epifcopum fuum redeat, fle de quocunque crimine publico debitam poenitentiam fufeipiat, aut fufeepeam ut

mm*m. **

V I.

Ut noftri fideles, unufquifque in fuo ordine fle ftatu, veraciter fint de nobis

fecuri quia nullum abhinc inante contra legem & juftitiam, vel auâoritatem ac juftam rationem , aut damnabimus aut dehonorabimus, aut opprimemus, vel indebiti» machinationibus affligemus. Et iliorum , icilicet veraciter nobis fidelium, communi confilio, fecundùm Dei voluntatem fle commune falvamentum, ad reftkutionem fande Dei Ecclefre , & flatum regni, fle. ad honorem regium atque pacem populi commifli nobis pertinenti t adfenfum prebebimu» j in hoc ut illi non folùm non fini nobis contradicentes & refiftentes ad ifta exfequenda , verum etiam fic fint nobis fideles & obediences , ac veri adjutores atque cooperatores, vero confilio fle fincero auxilio ad ifta peragenda quae premifimus , ficut per redum unufquifque in fuô ordine fic ftatu fuo Principi fle fuo Seniori effe debet.

VII.

Ut fie fimul conjunfti fit nos fratres ad invicem. fit nos cum fidelibus noftris , &. fideles noftri nobifeum, fle omnes fimul cum Deo nos reconjungamus , fle. ut nobis fit propitius, illi pro devoto munere offeramus ut unufquifque omnium noftrûm, abfipie fua propria excufotione vel juftificahone, recognofcamus in quibus aut fingiftatim aut communiter contra illius mandata fle decreta fuorum San&orum fecimus aut confenfimus in ordine ecclefiaftico fle ftatu regni, Ac per fingula in medium illa producamus, fle nemo noftrum fuo aut amico aut propinquo , aut confoederato, immb nec fibi lecullariter parcat, ut fpiritaliter fle falubriter parcere poffit. Quin, ficut premifimusin precedent! capitulo, vero confilio fle fincero auxilio illa in commune certatim emendare totis viribus procuremus, quam citius rationabiliter poterimus.

Et fi aliquis de fubditis in quocunque ordine fle ftatu de hac convenientia,exierit aut fe retraxerit, vel huic communi decreto contradixerit , Seniores cum veraciter fidelibus fuis hare fecundùm Dei voluntatem fle legem, ac juftam rationem , velit aut nolit ille qui divino confilio fle decreto , fle huic convenientis? refiftens fle contradicens foerit. exfequantur. Et fi aliquis de Senioribus de hac convenientia exierit aut fe retraxerit, vel huic communi decreto , quod abfit, contradixerit, cùm plures Seniorum noftrorum fideles fle regnorum primores in unum convenerint} eorum qui hac obfcrrarerint Saniorum confilio t fle Epifcoporum judicio ac communi confeniii, qualiter de eo oui débité admonitus incorrigibili» perfeveraverit agendum fit 9 fovente Domino decernemus. Et ut obnixius fupraferipta capitula i nobis, auxiliante Domino, inviolabiliter obferventur, fle nos ilia obfervaturos certius credatur, manibus propriis eadem fubter firmavimus.

Adnuntiatio Hlothauii.

Volumus ut vos fapiaris quid nofter adventus hic fuerit. Venimus hic ut fimul, adjuvante Deo, cum fidelibus noftris de Dei voluntate fle ftatu fonda Ecclefia, ac regni fle communi noftro ac veftro profedu, confideraremus, ficut fle fecimus ; fle , gratias Deo, fumus inde fic adunati, fle nos ad invicem fle cum fidelibus noftris, ficut nos recognofcimus quia fle infra regnum fle extra regnum per marcas noftras nobis eft neceflarium.

Adnuntiatio Hludouvici.

Sicut meus frater vobis dicit, magna necefiitas eft nobis ifti populo Chrifnano,qui nobis eft à Deo cotnmiffus,utnos ad invicem fic concordes fle uniti fimus quomodb Dei voluntas eft fle vere fraternitati convenit. Quod ufque modo, poftquam Deus iftud regnum in manus noftras poft Patrem noftrum mifit, per omnia, ficut necefiitas fuerat, non fuimus: fle ideb tanta Deo contraria, fle nobis ac vobis impedimentofo, acciderunt. Et quia modb, Domino adjuvante, fic fornus unanimes ficut per reÔum effe debemus , fciaris quia unufquifque noftrum paratus eft ut fuum fratrem , ubicunque necefiitas fuerit, fle infra patriam fle foris patriam, aut per feipfum aut per infantem vel fideles tuos, fle confilio fle auxilio fic adjuvet ficut frater fratri per redum fecere debet.

Adnuntiatio Kaioii.

Sciaris quia fle nos &. fideles noftri veraciter recognofcimus quia partim neceffitate , partim indebitâ voluntate , ficut meus frater Hludouvicus vobis dikit, multa acciderunt in ifto regno qua nobis neceffe non fuerat. Et fciatis quia nunc, gratias Deo , adunati fumus , fic nos ad invicem fle cum fidelibus noftris , fit unà cum Dei adjutorio, quantd meliùs Ac citiùs rationabiliter poffumus , procuremus qualiter qua negle&a font , emendata nant, ut fle Deus fit nobis'propitius, fle ecdefiafticus

clefiafticus ordo debitum honorem habeat, dc regni nobis commiffi profperitas proveniat, dc ifte populus Chnftianus pacem habeat, dc vobis lex dc juftkia copfervetur, dc vos nobis, ficut anteceflores veftri noftris anteceffbribus fecerunt, debitum honorem dc auxilium exhibeatis, Et quaiker hoc confideratum dc veraciter confirmatum manibus propriis habeamus, hic vobis relegetur.

Et rtle&ajunt in conjpeciu totius po~ puUfuprafcripta Capitula.

Snnondo·.

SYNODI SUESSIONENSIS*.

CPRÆFATIO. 3

Rkgnantc in fempitemum Domino Deo univerforum, anno incarnationis ejufdem Domini Dei noftri Jefu Chrifti dcgcuu, anno vero regni gloriofi Karoli, filii Hludouvici religtofiflimi AuguA ti, tertio decimo, indidione primi, Epifcopis juxta inffituta Canonum Synodum celebrare volentibus, annuit idem Rex Karolus, eofque apud urbem Sueffionum in monafterio fandi Medardi dc fandi Sebaftiani, X. Kalendae Maias convenire prxeepit; ubi, pofthabitis fecularibus curis, ipfe quoquè Rex adeffe dignatus eft, ut non fblùm devotione Eccfefiz fe filium efle oftenderet, verùm etiam, ficubi opus effet, protedorem regia poteftate monftraret.

[DeClericis ab Ebbonepofi depofitionem perperam ordinatis , iC de legitima Juncmarifuccejjbris ejus ordinatione.']

Cum itaque Prxfules diverfarum Ecclefiarum, pio Rege multa humiliter dc prudenter proponente, tradaffent potiùs quzdam quàm definiffent, VI. Kalendas Maias Synodo praefidentibus Hincmaro Remorum, w enilone Senonum, Amalrico Turonum, métropolitains Epifcopis, idem Remorum metropolitanus Epdcopus venerabilis Hincmarus oftendit non paucos à deceffore fuo Ebbone, poftquam canonicè depolitus fuerit, nec verb canonicè reftitutus, inrationabiliter ordinatos. Jam Rex abfque ulla ambitione Synodum folus ingreflus fimpliciter cum Epifcopis relidebat. Serie igitur depofitio nis memorati Ebbonis pleniffimè prolata, multis Metropolitanis pluribuique aliis Epifcopis, qui au&ores fuerunt, recitatis, ratituuonis autem illius non canonica:, immb necverifimilis, paucis admodum & aliarum regionum Prrfulibns nominarim expreflis, claruit praefatum Ebbonem epifcopale officium illicitè repetilfe, quofque gradibus ecdefiafticis xftimatus fuerit promovifle, damnationi potiùs obnoxios effeciffe: Hincmarum autem fucceflbrem ejus, canonicis (an&onibus cautè ac fubtiliter obfervatis, ad fedem acceflifle, dc praeter decreta majorum in hac parte ni* nil omnino moliri; (ficut in gettis iynodalibus exinde ab Epifcopis ejufdem Concilii more canonico confirmatis pleniùs edocetur. *)

Tota. I/.

i«t» *Cum* à DoonoKa->oio in Synodo ayud SueCionis civil item, tnMooade* rio S. M*-dardi. mmso Meara. D.

1 L

f *Herimanni Epifiopi Nivtrnelffis Ecclefia, propter ipfius infirmitatem, Weniloni Archiepifcopo commendatal]*

fantinMu. codicsaC

Poftmodùm venerabilis Wenilonis Senonicz urbis metropolitan! Epifcopi fuffraganeus Nevemenfis Ecdefiae, nomine Herimannus, pro fuis exceffibus, quos corporali moleitiâ firpè dicebatur admittere, à fandis Praefuhbus modeftè dc acriter increpatus eft, quod priùs freJiuenter correptus Ordini facratiffimo pereverantiâ levitatum * adhuc injuriam faceret. Et in prxfentia Principis infirmitatem paftoris nequaquam faftidientis injundum eft Metropolitano ejus ut adjun&is fecum aliquot Epifcopis, ad oppidum Nivernenfe accederet, & omnia ibi negotia ecclefiaftica fapienter componeret; ipfum vcro coepifcopum fuum Herimannum apud urbem Senonum fecum haberet, donec (xftivum tempus, quod valde contrarium infirmitati illius ferebatur, pertranfitet, de fic, Domino annuente, abftinentii competenti afluetum, epifcopali gravitate inftrudum, ♦) apoftolicis moribus informatum, clerus dc populus eum ad fedem propriam utiliter, favente Dei grarii, revocaret.

·Hcrlnum-nusinrycira videbatur.

* DeCm

I I I.

£ *De Burchardo Carnutum Epifcopo cedere vel ordinarijujjb.]*

De Burchardo etiam, gui Camu-

tum Ecclefiam tenebat, ftatutum eft ut aut fe idoneum ad fiuneodum epifcopalem gradum admonitu Wenilonis metro* polioni Epifcopi offenderet, aut certè pronam in fe dementiam Principia cognofcens, cederet, in utroque Det judicium expertura*. Igitur fequenti die caufa illius ad medium deduda , venerabile» Epifcopi t Remorum Metropolitanus Hincmarus, Lugdunenfiutn * Pardulu» , Aurelianorum Agius, feorfim eum ad* monere praecepti funt ut fi abfeue difcrimine valeret , officium fe pofle aggredi fateretur ; aut fi non poflet, propter Dei timorem, impoflîbilitacem ingenuè conficeretur. Parte cleri,quar przfen» erat,hac laicorum bonum ei teftunonium perhibente , memorati» Praefidibu» fuadentibus , ad Concilium intromiffiis , tanto quidem gradu fe dignum efle profiteri arrogant» afleruir efle, non veritati». Si qui» verb crimen aliquod fibi vellet obicere , ad id purgandum fe paratum efle firmavit. Nullo qui id conaretur exiftente, decrevit fanda Svnodusne diùCarnutum fedes vacaret, fed direâi» illucfecundum voluntatem metropolitan! Epifcopi venerabili» Wenilonis, qui electionem prxfati Burchardi recognofcerent, & ipfi referrent , optantibus canonicè ordinaretur Epifcopus.

•F«*Nor>i Strmondi-

f Aldrici Epifcopi parafyfi laborantis Ecclefia ejus Metropolitano commendata.]

Prxtcreà Cenomannicx urbi» Aldricus Epifcopus , paralyfi diflbluru», epiftolam direxit, caufam fuse abfentix infinuans, petenfque ut maximè fibi adhuc viventi, ôc quandocunque defundo , facris precibus opitularentur. Quod exuberantes caritate fe facturos omnes promiferunt, & Metropolitano illius Turonicz urbis venerabili Epifcopo Amalrico, ut ad eandem urbem accederet, injunxerant , Ôc quxeunque eflent eidem Ecclefiz proficua , ut ftrenuè exequaretur, unanimiter pneceperunt.

[Duo Monachi Prejbyteri, Pippinsitn è S. Medardi Monajlerio abducere conati , depo/iti atque in diverfa Monafleria relegati, j

Ante hoc tempus venerandi Concilii, obtinente Pipptno, Pippini Regis filii Hludouvici piiflimi Augufti filio, Aquitaniam, etiam confentiente avunculo ejus gloriofo Rege Karoto, cui eadem provincia in partem obtigerat, ecclefiafticâ difeiplinâ Ôc militari lolutâ, eadem regio à fui» indigenis valdè vaflaca eft , k multi illic ixnpunè illicita perpetrarunt. Tandon aliquando refpiciente Deo popuhim fuum, idem Pippinu* à fui» contemptu» Ôc déferras, atque in poteftatem avunculi fui Karoli t^dachis, confilio reverendiflimorum Pontificum & Procerum attonfus, & in habitu monachico ad monaflerium fandi Medardi cuftodiendus k docendus deduRus eft. Ibi duo quidam Monachi habitu, fui propofiti vü credibiliter tranfgreffore*, ardente» immodici cupiditate, eundem Pippinum abducere conati funt, & pacem Chriftiani populi di£ fipare. Quo» prrfentibus divertorum coenobiorum roigiofis Abbatibus, ôc caufam fubtiliter juxta regulam beati Benedidi examinantibus, concors congregatio fandi Medardi à fiia unanimitate praecidit, atteftata fe ab horum crimine longé abfiftcre , quod ufitata» culpas jam inde ab initio hujus religionis Monachorum omnium , praeter duntaxat Eutychâ kaliorum haereticorum, fâcilè fuperaret. Ejecto» juffu venerabilis Rochim, Sueffionum Epifcopi, ad Synodi audientiam Archidiaconus deduxit ; ôc partim confefli, partim convidi confpirationis malum perpetrafTe , Canonum feveritate depoliti funt ; Prefbyteri quippe erant, & feparatim in monafteria fui Ordini» longé diftantii relegati, ut deinceps nemo tale quid committere auderet, nifi qui fimilia perpeti non timeret.

V I.

[De Ragamfrido Diacono, quipracepta falfa repo nomine condidife dicebatur.]

Poft hzc gloriofiflimus Domnus Rex Karoluscoram facra Synodo quendam Diaconum Remenfis Ecdefix, nomine Ragamfridum, impetiit quod praecepta falfa regio nomine compilauet, fi* Fiolicut ad eum quorumdam fuggemonibu» & verifimilibus indiciis effet perlatum. Unde quia putatum eft quibufaam fignificationibus ut purgationem fiii ifdem Diaconus fubterfugere voluiffet, aliis aHter dicentibus, vifum eft omnibus in eo- a^car.i. dem facro conventu degentibus ut ab omni Concilio illi interdiceretur ne b parochia Remenfi quoquo modo prxfumpfiflec abfcedere , donec fe ab illis qux ei impingebantur idoneum redderet, vel competenter fatisfàcere procuraret. Quod ôc omnibus fingillatim Epifcopis, im auctoritate epifcopali przcipientibus .

***8cfy< eSSSi e» cfivino mandato eft interdiûum. (SiM^hCMtfMG«tf4aMtMs6rs«Baascsfta.j

V I L.

* SepcimA a&ione eidem fact* Synodo idem Chriftianiffimu· Domnua Rex Karolushxc qux fequuntur capkula propofuit ,6c coniuku eorumdem Epifeoporum ca per regnum fiium innotefeenda, exercenda, 6c confervenda commonuit, prxeepit, 6c confirmavit.

[CAPITULARE MISSIS DOMINICIS, per Regnum direâb datum. De ftacu Ecdefiarum ; & de rebus

OeMaftu, cil. Galfo.

1STA Capitula Confiante funt ï Domno Earolo in Synodo apudSuejfionu civitatern in Monafierio fanai Mtdardi t anno Incarnationis dominica DCCCLHI, *in mtnfi Aprili.*

Cap. L

[De omnium Monafieriorum inflanrationc.]

T J T Miffi noftri per civitates 6c fingula monafteria, tam Canonicorum quim Monachorum five Sanâimcnialium, uni cum Epifeopo parochae uniufcujufquc in qua confiftunt, cum confilio etiam 6c comcnfu ipfius qui monafterium retinet, (quem volumus 6c exprefàè pracipimus ut prxfcns fit,*)vitamibidegcaaum6c converftrionem inquirant, 6c ubi neceffe eft corrigant, 6c ubi défunt, congrum officinas conftniere jubeant; fic ubi funt iàdx, 6c per negligentiam funt deftructx , inftaurari prxcipiant, 6c viéhun ac potum 6c veftunentum atque cetera neceflaria, pro qualitate 6c poffibilitate loci 6c inhabitantium neceflitate, ordinent; 6c hofpitalitatem fupervenienrium hofpitum 6c receptionem pauperum ibidem difponant 6c ordinent. Ecclefix auoquè luminaria 6c ornatum debitum ordinent, 6c thefaurum ac vrftimenta feu libros diligenter inbrcvient, 61 breves nobis reportent. Inbrcvient etiam quid unufquiiaue Ecdefiarum prxlatus, quando pnrladonem Ecclefix fufeepit, ibi invenerit. 6c quid modb exindè ibi minus fit,vd«uid vel quantum fit fuperadditum. (Quid etiam Nortmannis per noftram commendationem five fine noftra commendatione datum fit, quidve reli&um, vel quid à quoquam ibi in eleemofyna datum.*) Numerum etiam Canonicorum 6c Monachorum five Sanctimonialium uniufcujufque loci deferibant, 6c nobis referant ; ut fecundùm qualitatem 6c quantitatem loci, cum confilio Epifcoporum 6c fidelium noftrorum, ubi minor numerus fuerit, noftra auûoritate addantue ; ubi vero indiferetione pradatofum fuperfuerit, ad menfunrm redigamus. (Inquirant quoquè quot tempore avi noftri Karoli fic Domni genitoris noftri Hludouvici unoquoquè in loco fuerint , 6c quot modo fint, de ubi loca à Nortmannis five à quibuflibet aliis deftruâa funt & penitus adnullata, quot ibi nunc propter paucitatem rerum fit devaftationem earumdem conftitui vel ordinari poflint, ut indecum confenfu fidelium noftrorum ordinemus quid de extero agendum fit.*) Et qualiter abbatiarum prxlati , & in loci· fieri· inhabitante·, de hie quae Miffi noftri praeceperint, obedierint, nobit diligentinunè 6c capitulatim referant.

ay — d*. — Met.

[De MoHofkriis in olodem datit.J

U.tMiiu noftri diligenter inveftigent per fingulas parochias , fimul cum Epifcopo, de monafterii· quxDeum timentes in liiis proprietatftras aedificaverunt, 6c ne ab hxredibu· eorum dividerentur , parentibus 6c praedecefforibus noftri· fub immunitatis defenfione tradiderunt, 6c pofteà in alodem funt data; ut defcribant qur fint, 6c à quo vel quibus in proprietatem data funt, 6c nobis renuntiare procurent; ut cum Epifcopis 6c exteris fidelibus noftris confioeremus quid 6c qualiter inde, fecundùm Dei voluntatem 6c noftram &■ lutem , agere debeamus.

[Dr CoftlliticAkbaiiolïtinknefeivn «fetis.]

III. Ut Miffi noftri per fingulas parochias f unà cum Epifeopo parochm ipfius, requirant de Capellis 6c de Abbatiolis ex cafic Dei in beneficium datis, qualis cenfiis inde exeat, ut Ecdefia de qua funt exinde veftiruram Ubere poffit, 6c nobis renuntient, ut hoc noftri aufioritate commendetur atque firmetur, 6c fecundùm qualitatem vel quantitatem loci Clericos 6c luminaria ibi ordinent, 6cioca reftaurari faciant.

[I/t Pr^ryteri omner fob difptfitione fine Epifcoportun.]

IV. Denuntiandum eft omnibus , fit à Miffis noftri· ordinandum, ut omnes Ecclelix fic Prefbvteri fub immunitate ac privilegio, 6c ordinatione atque difpofi- ScsfaM». '.*.**.

tione Epifcoporum lingularum parochiarum, in quibus confiftunt, iecundum audoritatem Canonicam & Capitularia Domni Karoli Imperatoris avi noftri, fic pii Augufti Hludouvici Domni & genitoris noftri, permaneant.

f De rebus Ecclefiafiicis in alodem datis. j

V. Ut Miffi noftri diligenter inveftigent cum Epifcopo & Prxlatis monafteriorum, & per fideles & ftrenuos viros, in unaquaque parochia de rebus ecclefiafticis in alodem datis; & ficut evidentibus & veris J 'di· indiciis * ac audoritatibus compererint, diligenter à quo fic quibus datx fint, vel quantum exinde fit, deferibant, fic nobis renuntient.

£ De rebus Ecclefiafiicis unde nona & decimajolvi debent. 3

VI. Ut Miffi noftri exprefsè fic cum omni diligentia, cum Epilcopo fic Prxlatis monafteriorum per ftngulas parochias, requirant de rebus eccleliafticis unde nona: fic decima· folvi debent fic non folvuntur, fic * perfolvi ab eafdem res reti- •ai. « nentibus faciant. Et fi aliqua contradictio, aux rationabilis videatur, oborta fuerit, eferibatut, fic pralat^s ipfius cafx Dei unde res elle nofcuntur, fic ille qui eas detinet, fic nonam ac decimam lolvere detredat, iimul cum Miffis noftris ad noftram jubeatur venire prxfentiam; ut tunc veritate compertâ, fic diffinitione decreta, quod rationabiliter invenerimus, inde prxeipiamus. Volumus etiam ut inveftigent Miffi noftri qualiter illi qui eafdem res ecclefiafticas, unde decimx dantur live non dantur, illas falvas habeant, & in ca fticiis, fic in fylvis cuftoditis, vel ii terrx aut mancipia inde perdita lint, vel aliquid hujufmodi, aut li familia opprefla iit contra legem, & omnia per breves nobis renuntient Milii noftri.

[Ut malla, vtlplacita, in locisfacraiis, & diebus fefiis non fiant.]

VII. Ut Miffi noftri per fingulas parochias Comitibus.fic reipublicx miniftris ex banno noftro prxeipiant ne malla vel placita in exitibus fic in atriis Ecclefiarum, fic Prelbyterorum manfionibus, neque in dominicis vel feftivis diebus tenere prxfumant; fed Comes convenientem locum confideret fic inveniat ubi ftationem ad mallum tenendum conftituat; quia nefas eft ibi reos puniri ubi refpedu divinx reverentur mifericordiam, confenfu fidelium noftrorum, fic decreto prxdecefforum noftrorum, confequuntur.

£ Ut tempore Quadragefimse, ÔC aliis Jejuniorum diebus, malla vel placita nonhani. J

VIÏI. Ut Miffi noftri Comitibus fic Omnibus reipublicx miniftris firmiter ex ver- Regino, 1,b·*·c·,',· bo noftro denuntient atque prxeipiant, ut à quarta feria ante initium Quaoragefimx, nec in ipfa quarta feria, ufque poft octavas Pafchx, mallum vel placitum publicum, nifi de concordia fic pacificatione difeordantium, tenere prxfumant. Similiter etiam à quarta feria ante nativitatem Domini ufque poft confecratos dies obfervent, necnon fic in jejuniis quatuor temporum, fic in Rogationibus, fic in diebus Pentecoftes fimili obfervatione eofdem feriatos dies venerari omnimodis ftudeant.

[Ut colonos ab Epifcopis flagellari eorum Jeniores indigné non ferant. 3

IX. Ut Miffi noftri omnibus per fingu- Reg no. las parochias denuntient qviafi Epifcopus aut miniftri Epifcoporum pro criminibus colonos Hagellavennt cum virgis propter metum aliorum, cum tali diferetione fine ulla occaiione indebita, ficut in Synodo conlocutum eft, fic vel inviti ipfi criminofi corrigantur poenitentiam temporaliter fic corporaliter agant, ne xternaliter pereant; fi feniores ipforum colonorum indigné tulerint, fic aliquam vindiciam inde exercere voluerint,aut eofdem colonos ne diffringantur contendere prxfumpferint, fciant quia fic bannum noftrum component, fic fimul cum excommunicatione ecclefiaflica noftram harmifearam duriffimam fuftinebunt.

[Ut Minifiri reipublicx Epifcopis parochiam circumeuntibusfint auxilio, j

X. Ut Miffi noftri omnibus reipublicx miniftris denuntient ut Comites vel reipublicx miniftri, fimul cum Epifcopo umuG cujufque parochix, fint in minifteriis illorum quando idem Epifcopus fuam parochiam circumierit, cùm Epifcopus eis notum fecerit; fic quos per excommunicationem Epifcopus adducere non potuerit, ipfi regià auctoritate, fic poteftate ad poenitentiam vel rationem atque fatisfactionem, adducant.

[Quod fuper beneficia Ecclefieflica ÔC preeftarias regia pracepta nonfient. J

XI. Sciant etiam fideles noftri quia con- Regino. Kb- " ceffimus in Synodo venerabilibus Epifcopis ne fuper beneficia ecdefiaftica vel prxftarias, etiamfi Epifcopus aut quilibet monafteriorum Prxiatus inrationabiliter petierit, prxeepta confirmationis noftrxullo

modo faciamus. Et ideo ab inrationabiii petitione fe unufquifque coinpefcat.

£ Ut commutationes rerum Ecclefiafiicarumt vel mancipiorum , fine confitfit Regis non fiant.

Rrtfoo.iib· XII. Ut Miifi noftri omnibus per illorurn miflaticum denuntient ne commuaûones rerum vel mancipiorum quilibet prx· latus earumdem rerum eccleliafticaruni, fine lic^wia vel confenfu noilro , facere prxfum WL neque mancipia ecclefiaftica (quifquam nili ad libertatem commutet. Videlicet ut mancipia qux pro ecclefiaflico dabuntur , *) in Ecclefix fervitute permaneant; & ecclefiafticus homo qui commutatus fuerit , perpetui libertate fruatur.

ı*ₒ.μ η. i 'Xwi. c»p »*·- *** 'Hecde ^'££. 'eefi

TITULUS XII.

SYNODI APUD VERMERIAM.

»—'<-. ‹ Oftc. Oil·

*UÆC aux fiquumur diffinitiones in Synodo apud Kermet tam palatium habita , aax Junt a.. › Jupraficripto , in tnenfi Augifio , tndidione prxjatd *.*

Cap. I.

f Herimanno , ptffiquam convaluit , Ec~ clefi.ce fiux dijpofitto rfittuta.)

Omnibus fanclx diledionis fratribus ad quorum hxc poterunt per venire notitiam , Wenilo Senonum Hincmarus Remorum, Paulus Rotomagenfium, Amalricus Turonum, Archiepifcopi, Pardulus Lugduneniium , Teutboldus Lingonum , Hucbertus Meldenfium, Anfegaudus Abrincatum, Hrothadus Sueifionum, Immo Noviomagenfium, Hilmeradus Ambianenfium, Yrminfndus Belvacenfium , Erpoinus Silvanedenfium, Baltfridus Bajocacenlium, Guntbertus Ebrocenfium , Eirardus Lixovienfium, ErloinusConftantix, Hildebrannus Sagorum , Godelfadus Cabilionenfium, Jonas Æduorum , Braidingus Matifconenfium, Agius Aurelianenfium Epifcopi, apud Vermeriam palatium juflu glorioii Principis Karoli, anno ab incarnatione Domini DcccLiii, Indidione prima , vi Kalend. Septembris, in nomine ejufdem Domini noitri Jefu Chrifti fynodaliter congregati, falutem. Notum fraternitati veftrx fieri volumus quia nuper inftanti anno per prxfentcm primam indidionem apud urbem Sueifionum, decimo Kalendas Maias , ad Synodum convenientes , cui facro conventui idem eloriofus Rex fuam eft dignatus exhibere prxfentiam , inter extera ecclefiaftica negotia, de venerabili fratre noftro Herimanno , Nivernenfis urbis Epifcopo , quxftionalis eft ratio nobis oblata. Videlicet quia infirmitate prxoccupatus feu prx· peditue corporea, lxpe ineptire , & quxdam qux ad naufragium rerum & facultatum ecclcfiafticarum pertinere , atque ad falvationem ac debitam feu rationabilem difpenfationem impedire poterant , nifi celeri remedio fubventum foret, agere indiferetè foleret. Cujus fuggeftionis certa experimentorum documenta evidentius perquirentes , aliquanta invenimus qux nobis fidem fecerunt aliis qux audieramus fenfum accommodare. Unde fecundùm quod in decretalibus epiftolis beati Gregorii exemplo reperimus, ftatuimus illi oeconomum perluadere, qui ei fuffragium & Ecclefix fibi commifix cuftodiam debitam & canonicam exhiberet, donec annuente Domino ifdem frater venerabilis à fua infirmitate optabiliter convalefceret. Sed quoniam intimatum eft nobis in fua Ecclefia neminem poife reperiri qui interim eundem venerabilem , panim indebita fortè pietate , partim reverentia feniorali , fecundum modum à nobis conftitutum cuftodire aut vellet aut poflet, confilii confultu illum hortati fumus ut cum Domno Venilone prxnominato, fcilicet reverendillimo confratre noftro & Archiepifcopo fuo , maneret, illeque ei conveniens ftudium impertiri curaret, & Ecclefix Nivernenli ea quibus indigeret vifitatorio officio impenderet 6c ordinaret , quoufauè xftivum tempus , 3uod hujufmodi infirmitati, quâ impediri icebatur, valdè contrarium eft, pertranfiret, & fxpefatus dilediffimus ac venerabilis frater nofter, ut prxdiximus, à fua infirmitate melioraretur, & fux poteftati fuxque ipfius cuftodix, fuxve Ecclefix difpofitioni, ut eft debitum, reftitueretui. Qux quoniam , gratias Deo , ad votum juxta divinam ordinationem , ut fuerant .difpofita, funt quoquè perdu fla , ôc canonica jubet au&oritas ut ab uno quilibet rejedua Epifcopo, non dicamus a tamia

pro tempore ôi ad tempus remotus fecundum quendam modum Epilcopis, non recipiatur fine teftimonii aut litterarum evidentiflimo documento, per hosnoftrx humanitatis apices plerunque didum venerabilem fratrem noftrum fux ditioni flc potetfati, atque epifcopali cuftodix, fuxque Ecclefix gubernationi débité reftituimus, & nos eum non morum vitiis, aut peccatis publicis, qux cenfura damnat ecclefiaftica, à fua illum Ecclelia aliquantulum removiffe, quod fine aperta convietione vel manifeftâ confeflione fieri non licet, qua de re & non libet, fed corporea: fux infirmitati, & Ecclefir fibi commit!* neceflitati pietative, confuluifle manifeftiffimè demoftramus. Quod ut prrfentibu» fcilicet & futuris temporibus enucleatiùs cognofcatur, his geftis manibus propriis fubterfirmare decrevimus.

[Monaflenum Lebraha, ijuodjuris era: S. Dionyfii, Conrado in precariam dari vetitum.]

11. In nomine Patris, & Filii, & Spiritits fanâi. Epifcopi qui juflu gloriofi Principis Domni noftri Karoli ad Svnodum in Vermeriam palatium convenimus, id eft, Wenilo Archiepifcopus, Paulus Archiepifcopus, Amalricus Archiepifcopus, Hincmanis Archiepifcopus, * Teutboldus Epifcopus, Anfegaudus Epifcopus, (Pardulus Epifcopus, *) Hrothadus Epifcopus, Immo Epifcopus, Yrminfridus Epifcopus, Erpoinus Epifcopus, Hilmeradus Epifcopus, Agius Epifcopus, Erloinus EpifcoËus, Baltfridus Epifcopus, Guntbertus pifeopus, Eirardus Epifcopus, Hildebrannus Epifcopus, Jonas Epifcopus, Godeifadus Epifcopus, Braidingus Epifcopus, Chuonrado inelvto & nobilillimn viro prxfentem & acernam optamus m omnium falvatore lalutem. Cùm inter cxtera ecclefiaftica negotia de ordinabili difpofitione monafterii fandi Dionyfii difponeremus, venerunt Monachi ipfius facri cœnobü in prxfentia venerand.r Synodi, deferentes audoritates, videlicet teftamenrum quod fanda- recordationis Abba Fulradus de monaflerio Lebbraha, ubi fandus Alexander martvr quiefeit humatus, & de cella qux ad fandum Hippolytum nominatur, feu de rebus aliis quas per idem teftamentum ifdem venerabilis Abbas fando Dionyfio contulerat, necnon & privilegium quod exinde fanda Sedes apoitolica per beatum Srephanum Papam eidem monafterio fuper prxfito teftamento fecerat, dicentes qubd venerabilis Abbas illorum Domnus Hludouvicus, ex prxeepto gloriofi Regis Domni noftri Karoli, eos confuluiifet, ac confenfum eorum quxfilfet, quatenus prxfcriptum monafterium vobis in precariam, acceptis rebus veftrâ traditione ad eandem cafam Dei delegandis, concefiiffet: quod confentire fine confultu fui Epifcopi atque Archiepifcopi, immo facrx Synodi, non auderent. Quam caufam fubtiliter inveftigantes, & ad liquidum cognofcentes, diftinivimus juxta facram & divinam audoritatem, atque fecundum teftamentum prxfati pix recordationis Fulradi, necnon & fecundùm decretum apoftolicx Sedis, nullo unquam tempore jam didum monafterium fandi Alexandri, cum rebus fibi pertinentibus, à majore monafterio fandi Dionyfii quocunque ingenio divellendum, nec beneficiario neque precario jure diftrahendum. S'.il>iunxerunt eriam iidem Monachi qubd veilrâ commendatione ac juilione, immo etiam adione, idem monafterium cum rebus fibi fubditis in veftram ditionem redadum & aftumptum, quin etiam ufurpatum habuiifetis. Quod quam abfurdum & contra legem atque juftitiam fit, fi tamen ita fe res habet, ipli etiam pervidetis. Unde veftram paterna & caritativâ feu audoritativ.i cum interpofitione divini nominis & epifcopalis audoritatis nobilitatem hortamur & obteftamur ut hoc nuftatenùs agere ulterius attenteris; fed & li molitum eft, ab hujufmodi molitione vel adione vos veftrofque compef catis; quia & contra Deum &. contra omnem audoritatem contraque veftram falutem elfe dinofeirur. Sciatis etiam quia Domnum & Seniorem noftrum Regem glorioiillimum Karolum & humili fuggeftione & divina audoritate obfecravimus, prxfatoque venerabili Abbati & Monachis fuis prxeepimus ut in hoc nulli adfenfum prxbeant, quoniam nec vobis nec cuiquam fidelium expedit talia poftulare. X'aleto, vir nobilinime, & admodùm nobis in Chrifto cariftime.

*[Capitula qua in Si noda Steffiontnfi * prappfita (·erant, ferment re/acta & fafiepta.]*

III. Sed & capitula qux fynodali confultu Domnus Rex Karolus in Concilio memorato apud Sueflionis civitatem facro propofuit conventui, coram fidelibus fins in eodem palatio Vermeria relegi fecit, & ab omnibus confonanter fufeepta funt & accepta.

* rtf Him ···rm *:o4· NUtu It· finir Pardu· >u Anhi<· pikopu". * Dectl in mil·. pr Ltneano.

'unc la"· P· »'.

TITULUS XIII.

APUD VALENTIANAS.

' [De utilitatibus Regni & Eccleiiae.]

DE his Capitulis qua fuhfequuntur annuntiaverunt populo Domni Reges Hiotharms Ai Karolus, quando in ipfo anno incarnationis Domini convenerunt ad Kaleruianas per tnenjetn Novembrium.

Adnuntiatio Domni Hlotharii.

I. T'XE Mirtis dircthis per regnum, ut JLz populus pacem ôc juftitiam habeat. De raptoribus, de prxdatoribus, de latronibus, &. aliis malefaâoribus, & de omnibus juftitiis.

II. Ut ubi miftatici fimul venerint, Mifli fimul veniant Et fi de uno regno in aliud, aut de uno miflatico in aliud, fugerint, fimul eos conftringant.

III. Ut ubicunque fugerint, illuc indiculus tranfmittatur ut Comes illos diffringat, aut cum alode, aut per quodcunque poteft, ut illuc reveniat, & emendet ubi malum fecit.

IV. Ut Miflis commendetur ut faciant juftitias; & fi non fecerint, quod ipfi pergere debeatis.

V. Ut fi neceffitas alicui fuerit, omnes fint parati quomodo invicem vos adjuvetis.

Adnuntiatio Karoli gloriosi Regis.

I. T"\E adnuntiatione epifcopali, & -L/de honore Sacerdotum.

II. De rexdihcatione Ecclefiarum, & de nonis ac decimis.

III. De obfervatione Capitulorum Domni Karoli & Domni Hluaouvici de Ecclefiis.

IV. De obfervatione pacis, & cavenda rapacitate & oppreftione rerum ecclefiafticarum ac pauperum.

V. Quod nos cum confilio fidelium noftrorum ordinare volumus qualiter honeftè & line indigentia in curte noftra, ficut anteceflores noftri fecerunt, vivere poflimus. Et Comites ac exteros fideles noftros admonemus ut ipfi fic luum effe & vivere ordinent, qualiter propter illorum necelfitatem vicini eorum ac pauperes non opprimantur.

VI. De concordia & mutuo adjutorio Epifcopi & Comitis ad juftitias faciendas. & divinum minifterium exfequendum.

VII. De juftitiis per Epifcopos & Miffos ac Comites noftros m regno noftro Audendis.

VIII. De raptis & conjunctione Sanctimonialium, atque propinquarum feu fponfarum aliorum, ut quod in praeterito aclum eft, fecundiim confilium & judicium Epifcoporum corrigatur, & de extero omnimodis caveatur.

IX. Quod ii aliquid per neceffiratem in Ecclefiis Dei, aut contra aliquem fidelium noftrorum fecimus, hoc quàm citius potuerimus libentiftimè emendabimus. Et de exrero fi aliquis apud nos parem fuutn nocere voluerit, hoc lecundùm confuetudinem anteceflbrum noftrorum diffinire volumus.

X. De placitu noftro, & de communi adjutorio contra Norrmannos, ôc de conlocutione noftra fraterna.

TITULUS XIV.
APUD SILVACUM.

[De Miflis Dominicis pro Regni & Eccleiiae commodis.]

$EQ UUNTL/R Capitula in ipfb anno , Sc in îpfo nienfe Novembria t JJamnus Karolus confultu fideliumJuorum in Silvatico edidit , SC per regnum Juum à Mijfts fuis adnuntian ʌr objervari pracepil }fid àC Mij]os Juos t ficut fubfequitur , per regnum fuum ordinavit.

IN nomine fanétæ & individuae Trinitatis. Karolus gracia Dei Rex , dileélis & fidelibus Miliis noftris per regnum noftrum conftitutis , falutem. Sicut vobis notum efTe credimus , cum dileélifl îmo fratre noftro Hlothario apud Valentianas locuti fuimus , & communi confilio cum fidelibus noftris communibus confideravimus ut inter cætera fanélæ Dei Ecclefiæ, & noftri principals ac regni nobis à Deo commifli negotia neceflaria, de his quæ fubfequuntur vos fpecialiter ammoneremus; ut ficut hic defcripta habentur, unà cum Dei, adjutorio prout melius potueritis, ftrenuè exfequi procuretis , & hoc praefentaliter neceflarium opus fine aliqua dilatione vel excufatione , ficut in miflaticis conjuncti & deputati eftis , fimul conveniatis , & hoc ad perficiendum quantocius inchoetis ; & quantum vel qualiter inde fadtum habueritis , unufquifque veftrùm , ficut in miflaticis conftituti eftis , de unoquoque» miflatico nobis ad conloquium quod in proximo cum fratribus noftris habebimus , renuntiare procuret. Et fi contigerit ut aliquis veftrûm noftro fervirio, vel infirmitate aut quacunque occafione detentus fuerit * pro hoc alii non dimittant ut commendata exfequi non ftudeant ; etiamfi
•cw.Nto. unus vacaverit a praediolis occalîonibus * , ipfè quantum Deus dederit
tXXT. jufla perficere * ftudeat.

Cap. I.

Ifta denuntiandafunt populo à Wjj'is ηοβιis.

NOsTRi Seniores , ficut audiftis , paraboiaverunt fimul, fic coniideraverunt cum communibus illorum fidelibus de Dei fervitio , ÔC fanüx Ecclefix ac regni flatu , fit qualiter vos qui in regno coniiftitis pacem fic juftitiam habere poflitis ; fic ordinaverunt Miflbs per regnum illorum qui in hoc decertent, quantùm Deus adjutorium dederit.

I I.

Inter omnes juftitias quas ordinaverunt ut unufquifquehabeat, primb coniideraverunt de honore Ecclefiarum Dei, fic orphanorum ac viduarum caulis, & de regalibus juftitiis. Tum maximè de raptoribus puellarum, fic viduarum caulis , fic Sanctimonialium , fic de his qui Preibyteros flagellare prxfumunt , fic qui Preibyteros de Ecclefiis fine Epilcoporum confenfu eicere vel recipere , aut cenfum de manfo, vel ex his qur Domnus fic genitor nofter in fuis Capitularibus Ecclefiis iu immunitate conceflit, exigere non timent, fit quicenfa* de rebus ecclefiafticis ad Ecdefias perfolvere detrectant , ut firmiter inquirantur , fic acriter diffringantur , fic plena juftitia inde fiat , fecundùm quod in Capitularibus avi fic patris illorum * ftatutum habetur. Et ipfi per certos fidejuflbres ad prxfentiam iihus in cujus regno tales inventi fuerint , perducantur , ut inde ipfe commendet quid de tali homine fiat qui nec Deum timet, nec contra fandos canones

◆ Sirnwlt- lrfuCenfum, « »U»a poJMuCcr.U.

'Mr noftii.

canones facere , nec legem & praeceptum regium infringere percimefcit ; falvi cenfurâ eccleliafticâ fic epifcopalis-(poenicentix *) vindidâ.

•thcw.Bi SSSj

ПI.

Similiter de colledis quas Theudifca lingua *herifijiph.* appellar, & de his qui immunitates infringunt, fic qui. incendia & voluntaria homicidia fic ad(alituras in domos faciunt.

I. V.

De latronibus autem commendaverunt ut Milii omnibus denuntient in ilia fidelitate quam Deo & Regi unufquifque deber , fic promiflam habet, & in illa Chriftianitate quâ pacem proximo unufquifque fervare debet, ut line exceptione alicuius perfonx , nec pro amicitia, vel profiinquitate , aut amore vel timore , ullus atronem celet, fed illum Miliis illorum manifeftet, & ad accipiendum ilium adjutorium quantum potuerit unufquifque prxftet, & per facramentum hoc Midi illorum firmare faciant ficut temnore antecefforum illorum confuetudo fuit. Et fi aliSuis Milfos illorum non obaudierit, fi .egis homo fuerit, per fidejulfores ad illius prxfentiam perducatur. Si autem alterius homo fuerit, Senior cujus homo fuerit, illum Regi prxfentet.

V.

Commendaverunt etiam ut fi alicui denuntiatum fuerit ut ad accipiendum latronem adjutorium prxftet, aut aliquis fonum inde audient ut ad latronem accipiendum concurratur , & fe inde retraxerit ut ad hoc adjutorium non prxftet, fi liber homo fuerit, bannum dominicum componat ; & fi colonus fuerit, fexaginta ictus accipiat. Et fi latro ibi occifus fuerit, qui eum occiderit leudem inde non folvat, fic nullus illi inde faidam portare prxfumat. Quod fi quis facere prxfumpferit, per certos fidejulfores ad Regis prxfentiam perducatur.

V T.

Quicunque autem abhinc inante latronem receperit, maxime autem illum qui forbannitus fuerit , vel qui illos 'quos Midi noftri forbannierunt, recepit poftquam forbanniti ab eifdem Milus noftris fuerunt, fecundum quod conftitutum eft in Capitularibus avi & patris noftri in libro IП , Capitulo xxin , fi Francus eft , cum duodecim fimilibus Francis juret quod ipfc latronem eum fuiife non fcillct, liuèt pater ejus fit, aut frater, vel propinquus. Si hoc jurare non potuerit, & ab alio convictus fuerit quod latronem in hofpitio fu(cepillet, quali latro & infidelis judicetur; quia latro eft , *fic* infidelis eft nofter fic Francorum * ; fic qui illum fufoepit , fimilis eft illi. Si autem audivit quod latro fuifiet, fic tamen non fcit profirtuiter, aut juret folus quod nunquam eum audiffet, nec per veritatem, nec per mendacium, latronem; aut fit paratus, fi ille de latrocinio evictus fuerit, ut fimihter damnetur.

*[firoMIAt Ufit . fui i laUuinhtlc·

VII.

Ut quando Midi noftri latronem forbannierint, hoc fie Midis aliis ÔC Comitibus fcire faciant. Et fi de uno miflatico in alium fugerit , fi in vicinitatem venerit , pro hoc Milfos qui eum forbannivit non dimittat ut eum non perfequatur fic comprehendat. Et fi longius (fugerit *,) Miffus in cujus milfaticum fugerit, fi alodem habuerit, illi tollat, fit illum conftringat ut illuc velit nolit reveniat, fic ibi malum emendet ubi illud perpetravit. Et fi in alicujus villam fugerit , fic ipfa villa eum contenderit, fecundum quod in Capitularibus avi fic patris noftri feriprum habetur, inde fiat. Et fi neceffe fuerit, ut juftitia non proteletur, Advocato denuntietur ut ipfum latronem reddat, fic eos qui eum contenderint prxfentet, ut debitam difciplinam inde fuftineant , fic emendationem inde congruam faciant. Quod fi facere neglexerit ufque ad fecundam vicem , bannum dominicum inde componat ; & fic per fidejulfores ad prxfentiam eorum deducatur , ut fic de illo , fit de contradictoribus, fic de ipfo latrone fecundum quod caula conjacuerit fic decernatur, ut exteri metum habeant.

[« «»·

VIII.

Hoc etiam commendaverunt Seniores noftri, ut fi hujufmodi malefactores, ficut prxdiximus , de uno regno in aliud fugerint , fimiliter Milii illius , de cujus regno fugerit, ad alios Milfos in illo regno , ubi fugit, hoc notum faciant, & illi Milii eos conftringant ut ad illud regnum fic ad illos Milfos reveniant, ut ibi diftringi poflint ubi malum fecerunt.

I X.

De advenis qui oppreflione Nortmannorum vel Brirtannorum in partes iliorum regnorum confugerunt, ftatuerunt Senio-

Reateo.Ub. * *'.

res noftri ut a nullo reipublicx miniftro quamcunque violentiam vel oppreifionem aut exadationem patiantur ; fed liceat eis condudum fuum quxrere & habere , donec aut ipfi redeant ad loca lua, aut Seniores illorum eos recipiant. (Nullus autem eos infervire prxfumat , eo quod loco mercenarii apud aliquem manferint , nec cenfum aut tributum exigere. *) (Quod fi *) inventus fuerit ex reipublicx mimftris aut aliis quibuffibet contra hoc pietatis prxceptum facere aut feciffe , bannum dominicum exinde componat.

-I Het (feront in Sic* mood» 1 *(SramiAu <<v 4oàd qui. trc. J

X.

Ut omnibus denuntietur qualiter eundi fint prxparati ad quamcunque neceflitatem imminentem , ut fecundpm confuetudinem , prout neceflicas evenerit, ad Dei fervitium & illorum , atque ad defendendam fandam Dei Eeckliam & regnum , omnes fint prxparati.

X I.

Capitula autem avi & patris noftri, qux in prxfcriptis commemoravimus, qui ex Miffis noftris non habuerint, ôc eis indiguerint , ut commiffa per illa corrigere poflint, ficut in eifdem Capitulis jubetur, de ferinio noftro vel à Cancellario noftro accipiant , ut rationabiliter & légalité» eunda corrigant & difponant.

CapkejJ." c· »♦·

X I I.

Ut unufquifque Miffus in fuo miffatico proviftonem habeat ut fi aliquis de noftris fidelibus per miffaticum fuum tranfierit, aut ibi confiftens vel commanens rapinas vel deprxdationes, aut talia inlicita fecerit de quibus Deus offendi folet, ôc populus pro oppreflione gemere i quatenus hoc fubtiliter ôc veraciter inveftiget, & nobis renuntiet, qualiter inde nos fic ordinemus, ut nec ipfum,nec alium hoc agere deledet.

XIII.

Ut Mifli in illorum miffaticis curam habeant ne homines noftri, aut alii quilibet, vicinos fuos majores vel minores tempore xftatis , quando ad herbam fuos caballos mittunt, vel tempore hyemis, quando marafcalcos illorum ad foarum dirigunt, (deprxdentur aut opprimant *. Et fi) egerint, hoc etiam , ut prxdiximus , veraciter Mifli noftri inveftigent, ôc nobis renuntient, ut inSeniore hoc fic emendemus,quatenùs homines fuos in poteftate habeat, & contenti fint debitis, dc indebita injuftè non appetant.

cino» moio* re» »el minore» de* ptcdentur . Ali.CreJ

Poβ ifia capitula fnjunur in veteri codice M/. bibliotheca Bigotiane jragmentum eptflola tum à Karolo Regejcripta ad Mij/os, ut rcor, dominicos hoc modo.

Mandamus prxterea ut fi Capitula Domni avi & genitoris noftri feripta non habetis, mittatis ad palatium noftrum de more prxdecefforum veftrorum Miffum veftrum ôc feriptorem cum pergamena, & ibi de noftro armario ipfaCapitula accipiat atque confcribat. Et vos deinde fecunqùm ipla Capitula Dei juftitiam , populique à Deo vobis commifli jieceffarias proclamationes, legaliter emendare folerti vigilantia procuretis. Valete.

ÿlud/aeramentum, jurabunt Franci homines.

Ego ill. adfalituram, illud malum quod *fcack* vocant, vei *tejceiam ,* non fâciam , nec ut alius faciat confentiam ; & (i fapuero qui hoc faciat, non celabo : ôc quem fcio qui nunc latro aut fcachcator eft , vobis Miffis dominicis non celabo , ut non manifeftcm. Sic me Deus adjuvet & iftx Reliquix.

Iftud jurabunt Centenarii.

Ego ill. adfalituram , illud malum quod *(each* vocant , vel *tejceiam* non faciam , nec ut alius faciat confentiam ; ôc ft fapuero qui hoc faciat, non celabo : & quem fcio qui nunc latro aut fcachcator eft , vobis Miffis dominicis non celabo , ut non manifeftem. Et de Francis hominibus in ifto comitatu & in meo minifterio commanentibus nullum recelabo, quantùm recordari potuero , ut per brevem vobis Miffis dominicis non manifeftem. Sic me Deus adjuvet ôc iftx Reliquix.

Mi/ft autem SC Pagi per mij/aticos qua literfuerunt tunc ordinati.*

I. Hincmarus Epifcopus , Ricuinus , Engifcalcus, Mifliin Remtiano, Vonzifo, Stadinifo, Pertifo , Barrifo , Camizifo , Catalaunio , Virtudifo , Bagenfonifo * , Tardanifo. looifo.

II. Pardulus Epifcopus , Altmarus, Teodacrus, Midi in Laudunifb,Portiano, Sueflbnico, Urcifo, ôc Vadifo.

III. Imrnô Epifcopus, Adalardus Abba , Waltcaudus, Odelricus , Midi in Noviomifo , Vermendifo , Adertifo,

Currricifo, Handra, Comitatibus Engilramm, ôc in Comitatibus Waltcaudi.

IV. FolcoinusEpilcopus, Adalgarius, Engifcalcus, & Berengarius, Mifli in Comitatu Bcrengarii, Engifcalchi, Gerardi, ôc in Comitatibus Reginarii.

V. Hludouvicue Abba, Yrminfridus Epifcopus, Ingilvinus, Gotfelmus, Mifli in Pariiiaco, Melciano, Silvanedenfi, Vircaiino, Belvacenfe, & Vindoilifo.

VI. Paulus Epifcopus, Hilmeradus Epifcopus, Herloinus, Hungarius, Mifli in Rotmenfe, Tellau, Vitnau, Pontiu, Ambianenfe.

VII. Eirardus Epifcopus, TeodericuS Abba, Herloinus, Hardoinus, Mifli in Aprincato, Conftantino, Bagifino, Coriltfo, Otlingua Saxonia, ôc Harduini, Oxmifo, ôc in Lifuino.

VIII. Dodo Epifcopus, Hrotbertus, Ôi Oibertus, Miih in Cinomannico, Andegavenfi, atque Turonico, Corbonifo, ÔC oagifo.

IX. Burcardus Epifcopus, ôc Hrodylfus, ôc Heimicus Abba, Miili in Illeiifo, Aurelianenfl, Vindufnifo, Carentino, Durcafino, iQwufo, Ebricino, Stampifo, Caftrifo, ~Pmcefifo, Madrecifo.

X. Wenilo Epifcopus, Odo, &. Donatus, Mifli in pago Senonico, Trecallno, 'X aflenilo, Milidunifo, Morvifo Provinifo, ôc in tribus [Arciliiis *], ôc in duobus Brioniiis. Antuiui.

XI. Teutboldus Epifcopus, Jonas Epifcopus, llcmbardus, Ôc Abbo Abba, Daddo, Mifli in Comitatibus Milonis, ôc in Comitatibus llembardi, /Vuguftuduno^ fcilicet, Matifconenle, Divionenie, Cabillono, Hatuariis, ôc in Tornedrifo, ôc in Belnifo,fic in Dufmifo Comitatu Atte-1*, 6c in Comitatu Romoldi.

XII. Hugo, Gozfo, Nivilungus, Mifli in Mivernifo, Alciodrifo, Avabfo.

TITULUS XV.

APUD ATTINIACUM.

HÆC memorialia Capitula, qua fequuntur, dedit MiJJis fuis Domnus Karolus anno dominica Incarnationis DCCCLIV, *in menfe Junio, quando apud Attiruacutn cumfratre fuo Hlothario fuit locutus, ut illa unujquifque Miffus in fuo mijjatico per regnum illius exfequi procuret.*

Cap. I.

DE Miflis pro latronibus, fcilicet ut addantur, ôc fuppleantur Mifli qui illa peragant qua? in Capitulis continentur, qux fupra in Silvaco illum edidifle prxfcripfimus.

II. De maritima cuftodia, ut fecundum confuetudinem vigilanter difponeretur.

III. De viis per aquas, videlicet ut ubi noviter claufx erant, aperirentur, ficut antiquitus fuerunt apertx.

iΛ. tv. IV. De pontibus reftaurandis, videlicet ut fecundum Capitularia avi ôc patris fui, ubi antiquitus fuerunt, reficiantur ab his qui honores illos tenent de quibus antè pontes fadi vel reftaurati fuerunt.

ut V. De navibus qux vadunt fub pontibus, videlicet ut inde teloneum non exigatur.

VI. De advenis quos affligunt miniftri reipublicx, fcilicet ut qui ab illis quos Nortmanni vel Brittones adflixerunt, ôc ideo mendicando in iftud regnum venerunt, vel qui propter adfliclionem Aquitanicam huc venerunt, centum vel operationes exegerunt, hoc cum fua lege illis emendent. Et qui deinceps hoc facere prxfumpferit, fimul cum emendatione dominicum bannum componat.

VII. De latronibus qui nunc nihil mali faciunt, ôc quod jamdiu fecerunt emendatum habent, ôc nullus modo fuper eos clamat, videlicet ut propter hoc modo non puniantur.

VIII. De hominibus qui in banno ôc in pernitentia mifli funt, ôc pejus femper faciunt, fcilicet ut à Miflis capiantur ôc conftringantur.

IX. De monetis,Ôc falfariis fabric, videlicet ut diligenter inquirantur ôc emendentur.

X. De rebus Ecclefiarum in alodem datis, videlicet ut à Miflis inquirantur, ôc deferibantur, 6c Regi denuntientur.

XI. De monafteriis circumeundis, id eft, ut ficut ordinatum fuit, ita Mifli exfequi procurent.

Ea

XII. De hominibus qui iterùm à novo raptos faciunt ,utà Mifliscomiv-Tiendantur , fie conftringantur, fic ad Régis prxfentiam deducantur.

XIII. De fidelitate Regi promittenda, id eft , omnes per regnum illius Franci fidelitatem illi promittant. Et qui dicunt fe illam promififfe, aut certis teftibus hoc adprobent, aut jurent fe illam antè juraffe , aut illam ipfam fidelitatem promittant.

CoM»r- tui.ConiiiC. ttnpcc com. »·.PA mo. xcipcoret CCMHanci

Sacramentum autem fidelitatis tale eft.

»erbo R- *itiati.* Dr Judith».

Ego ill. Karolo Hludouvici fit Judithtx filio ab iftadie inante fidelis ero fecundùm meum favirum, ficut Francus homoperredum effe debet fuo Regi. Sic me Deus adjuvet fit iftx Reliquiae.

Anno Incarnationis Domini ,DCCCLIV , V *Nonas Julias , in mallo Remis ijli juraverunt quôd juratam haluijjent fidelitatem.*

TsTI JURAVERUNT ANTIQUITUS.

Teudacrus. Amalricus. Rotboldus. Amalbertus. Dodo. Wingboldus. Berulfus. Wala. Herilo. Heirbertus. Airardus. Gotlandus. Hilpricus. Gerlegius. Amaleifus. Heico. Amalricus, major de Buxido.

Isti juraverunt fidelitatem.

Goderamnus. Dodilo. Sigebertus. Fidentius. Ermenulfus. Teutgriminus. icboldus. Ermengaudus. Rotmundus. Giflulfus. Haimiricus. Teutbaldus. Drogo. Theodericus. Ebroinus. Rodoinus. Giffinus. lfridus. Haimuinus. Wandrebertus. Berecarius. Angelinus. Ado. Meinardus. Ottradus, decanus. Guntbertus, decanus. Hervincus , decanus. Oxias. Ailus. Teudaldus. Teodoldus , decanus. Bertricus. Rothaus. Ingobertus. Amblinus, decanus. Gozfelmus , decanus/Wlfarius. Flodoinus. Anglebertus. Emmenulfus. Sicberrus, decanus. Hedo. lfaac. Giflardus. Alaricus. Gerardus. Madergaudus, decanus.

TITULUS XVI.

APUD LEUDICAM.

HÆ fiunt adnuntiationes quas Hlotkarius Ai Karolus apud Leudicam adnuntiaben.nr , anno DcccUV.

HLOTHARIUS,

Serenissimus Imperator.

Cap. I.

Scire volumus veftram omnium fidelitatem quia frequenter prxfenti anno dilediffimum fratrem noftrum Hludouvicum invitavimus ut commune conloquium cum fidelibus noftris haberemus , atque cum illis de Domini voluntate t quantum ipfe infpirare vellet, ac de fanctx Dei Ecclefix utilitate , noftroque ac noftrorum communi profedu , honore, fit neceilitate tradaremus fic ordinaremus. Sed quia prxdidus frater nofter hadenùs, ficut optaveramus , quibufdam impedientibus caulis, venire diftulit, nos illud omittere noluimus quin utiliter nos conjungeremus.

II.

Nunc volumus vos certos reddere de noftra conjundione, quia Chriftopropitio fecundùm Deum ad falutem landz Dei Ecclefix , noftramque ac veftram communem utilitatem fit necelfitatem , indiffolubiliter corde & opere conjungere nos volumus , ut unum limus in Chrifto , & vos unum fitis nobifeum.

III.

Sapiatis quia legem qualem anteceffores noftri, hoc eft , pater fic avus nofter, veftris antecefforibus concefferunt fic fervaverunt, nos fimilicer vobis perdonanrus, fic inviolabiliter atque incorruptè, fic prafentibus fic futuris temporibus , per omnia volumus obfervare.

KAROLUS,
GLORIOSISSIMUS R.E X.

Cap. I.

Hanc fiquidem conjunftionem facere idcirco ufque nunc diftulimus, quia voluimus ut fupradidus frater nofter bifcurn pariter conveniens in eadem conjunâione fe nobis aflbeiaret. Sed quia ille aliquibus impedimentis prxpeditus venire ornifir, nos audita perturbatione quam filius ejvs facere conatur, confociare nos voluimus. Sciatis ergo quoniam & in profperis & in adverfis fimul erimus; nec poterit nos, Deo adjuvante, ullum offendiculum ab ea caritate feparare quâ fraternis vinculis adftritli fumus. Sed ubicunque alterno folatio & adjutorio indiguerimus, quantum Dominus permiferit, in invicem fupportari & fuftentari cupimus, atque *contra omnem* terrenum inimicum auxilium in alterutrum ferre volumus.

I I.

Si autem ifdem frater nofter, ficut optamus & ei mandamus, hoc agere diftulerit, nos ita conjundi fumus ut unus alteri tale prxbeat folatium & adjutorium quatenus ubicunque necefle fuerit, amodd & deinceps, ficut prxmilinws, unufquifque regnum fibi divinitus commiflum quietè obtinere poffit. Et fi aliquis pari fuo fuperftes extiterit, ipfe qui remanferit, nepotes fuos >inà cum regno patris fub tuitione & defenfione habeat; ut contra adverfantium machinationes, auxiliante Deo, ita muniti exiftant qualiter quieto ordine regnum patris obtinere va-

Certiffimè igitur devotionem veftram fcire cupimus, quia veraciter nos recognofeimus in multis Deum oftendiile, animofque veftros negligenter moleftafie. Qux videlicet cuncta ita favente Chrifto pro viribus emendare voti habemus, ut & Deum placare & veftrat devotioni fatis facere ponimus. De quibus omnibus certiores vos reddere curabimus cùm pluriores noftri fideles convenerint, aut cum prxfàrus frater nofter, ut ei mandavimus, venerit, fi tamen venire voluerit, quomodocunquè vobis amabilius erit; ita ut veraciter cognofcatis promiflionem noftram omnimodis adtenaere* & pleniflimè nos obfervare velle. ·[s»w

I V.

Illud prxtereà in commune veftra & omnium comperiar folercia quia ideo vobis in hoc facro loco turc follicitè denuntiare voluimus, ut noveritis eunda qux dicimus, Domino favente, Sandifque ejus fufiragantibus, in quorum prxfentia denuntiantur, inviokuiliter obiervaturos nos elfe.

/Zcc *cftfiacrameruum quod [fibi tres Fratres Francorum Reges] mutuojuraverunt.*

Ab hodierna die & deinceps, ii Hludouvicus frater nofter illud facramentum quod contra nos juratum habet, infregerit vel infringit, aut filii ejus ad talem partem regni quam tu contra eum acceptam habes, in quantum Dominus pofle dederit, & contra ipfum & contra filios ejus, ac omnes qui eam tibi auferre voluerint abfque jufta & rationabili occafione, fi tu experieris, adjutorium tibi defenfionia prxftabo. Si autem ego te fupervixero, filiis tuis talem partem regni quam tu contra me & meum fratrem acceptam habes, non auferam, fed confentiam. Et fi ipfi vel fideles illorum expetierint defenfionis adjutorium contra ipfum fratrem noftrum ôc filios ejus, ac omnes, ut eam tenere poflint, adjutorium in quantum potero prxftabo, fi tu aut filii tui idipfum adjutorium mihi prxftaveritis, & à nobis vos non diflociaveritis.

TITULUS XVII.

PR.tCEPTVM CONFIRMATIONIS PRO /CCLFS1A IORVACEKSL

BH<u, *Datum apud Kernuriam Palatiurn regiuin , fin. Kaimdas Augujit , anno Chrifti* DCCCLIV , *Haroli Calvi Regis* Ar.

Kaholus , gratia Dei Rex. Quia venerabilis vir *Immo ,* Noviomageniis atque Tomacenfis Ecclefix Epifcopus utilitatem fibi commiflx Ecclelix & neceflitatem Canonicorum fuorum praevidens , fcilicet ut rebus exterioribus adhibitis, divinum cultum acminifterium proprii officii liberius poflit explere, deferens privilegium quodaam venerabilium Epifcoporum noftrorum manibus roboratum, in quo quxdam res ad ufus prxfatorum Canonicorum fuorum delegatae detinebantur , humiliter petiit ut id eafdemque res cum appendicus fuis prxdidx Ecclefix fandx Dei genitricis Marix femper Virginis , in prafata civitate Tornaco fttx, in ulibus ac ftipendiis Clericorum ibidem Domino fervientium perpetualiter habendas , uoftris confirmaremus edidis. Fuerunt namque temporibus antecellorum ejus prxfcripcx civitatis Clericorum ufibus applicant, villa Lamedinius cum integritate fua, & marifeus unus in Flandrenfe pago , necnon etiam decimx populi juxta antiquam confuetudinem ad eundem locum confluentis. Prxtereà ab eodem venerando Pontifice acquifitx res fit fuperadjedx funt hx , id eft , in pago Bragbantenfe, in loco qui dicitur Vilia, 3uicquid Hrotfcindis Deo devota in eoem loco habuilfe cognofcitur, ad partem prxdidx Ecclelix tradidit , necnon & marifcum in pago Flandrenfi quem Otgifus Preibytcr fit Butgifus germanus ejus frater prxfàtx Ecclefix contulerunt, teloneum etiam prxfatx civitatis Tomacenfis, ôt infuper in Noviomo vinex de quibus fecundum temporis qualitatem colliguntur modia centum viginti. Has denique res , ficut in privilegio Epifcoporum continetur, fecundiim prxnominati reverendi Pontificis Immonis rationabilem conftitutionem , fumptibus & indumentis ceterifque utilitatibus prxfignatis Canonicis fandx Marix, eiuioem Cipedidi venerandi Prxfulis fupplici deprecatione , perenniter habendas decernimus & firmamus ; videlicet ut remoti neceflitatis inquietudine , ipfis 6c fucceflbribus eorum liberius per omnia tempora , pro nobis fit regni Habilitate , Chrifti mïlericordiam amduis precibus implorare deledet.

Prxtereà ftatuimus ut ultra tricenarium numerum in congregatione fratrum prxdidx Ecclefix fandx Dei genitricis Marix nullus Clericorum adjiciatur, nifi fortè fuperadjedx fuerint alix prxter iftas res Îiux ad ufus eorum fine murmuratione ufficiant ; quatenùs moderata rerum diftributio prxfatorum Clericorum in memorato loco fecundum proprii Pontificis adminiftrationem fufficiens, non alii conftitutione moveatur qux eorum animos aliqui turbelâ in divino fervitio tepefeere cogat.

Ut autem hxc prxceUentix noftrx confirmatio perpetuum in Dei nomine obtineat vigorem , de anulo noftro fubter eam juffimus figillari.

GuitLERMUs..~~. ad vicem Ludovici recognovit.

Data vin. Kalendas Augufti, Indictione iv , anno xv, regnante KAROLO gloriofiftimo Rege.

Adum Vermeriâ palatio regio.

TITULUS' XVIII.

HOC efiCotÿiltam quod Epifcopi & Abbates & caterifideles Domni Karoli apud Bonoilum communiter illi dederunt t anno incarnationis Domini noftri Jefu Chrifii* DCCCLVI, *in menfe Auguflo.*

'I Vide ^4 mina Epi^)uiConcilio

-[Sk etiam lcgfcar ia Sriondo. At coAeg Pithaanat

Increpatio quam in epiftola Domini Apoftolici (vobifeum *) fic cum aliis fidelibus veftris audivimus , feveriflimè no» tangeret, fi nos aliter non egilfemus quam ildeni Domnus Apoftolicus nos egifie, fecundum quod' ipfe audierat, cum magna audoritate mandavit. Nam quia nos in ifto facio, undenos fpecialiter redarguit, confentientes non fuimus, fic ros ac fideles veftros, quos inde admo nere convenit, fic verbis fit feriptis, ficut ipfi fcitis, fic manentia feripta tcftantur , frequenter fic falubriter commonuimus, ut quod contra falutem fic auctoritatem fadum erat emendaretur, fic ne deinceps committeretur , omnimodis caveretur , damnabiliter iftâ increpatione non tangi mur. Sed fic nunc noftris monitis illius monita conjungente», fic illius monitis noftra monita fubjungentes , hortamur ut ftarum monafteriorum in regno veftro con fiftentium, aliter quam debeat fic deceat perverfum ac confufum, quanto citiùs fic meliùs ac poffibiliùs atque rationabilius potueritis , reftituere fic corrigere ftudeatis. Et non folùm hoc vos fic commiffos vobis in regno veftro agere commonemus, verùm etiam monemus, hortamur, fit pre camur ut capitula qux vos ipfe cum fide libus veftris in Colonia villa manu propria confirmaftis, fed fic ea qux in Belvaco civitate Epifcopis tradentibus fub conditione notifltma fufcepiftis , illa quoquè qux cum fratribus veftris fecus Teudonis villam in loco qui dicitur *Judicium* approbaftis, iliaque qux in Verno palatio fynodaliter prolata fufcepiftis, ea etiam qux inSparnacode epifcopalibus capitulis cum illunribus viris fic fapientibus Baronibus veftris obfervanda delegiftis, fed fic illa quz cum Fratribus veftris apud Marinam manu propria confirmaftis , verum & illa qux in Synodo Sueflionica , cui veftram prxfentiam exhibere dignati fuiftis , acceptallis. necnon & illa qux in Silvaco decreviftis, cum his qux in Leodico cum fratre veftro Hlothario adnuntiaftis , diligenter & frequenter ad memoriam reducatis ac relegatis, fic qux in regno veftro contra illa acta funt , contraque divinam & falubrem auctoritatem , quam progenitores fic prxdeceflbres veftri direclo ordi ne tenuerunt fic obfervaverunt , perpetrata funt, quantociùs ratio fic poflibibtas permittit, corrigere procuretis. Et ne de extero à quocunque contra hxc agantur , communiter omnes coopérante Domino caveamus. Et fi quid contra hxc actum fuerit , ftatim ut citius fieri potuerit, xquitate fic ratione ac poflibilitate di&an te , abfqne dolo , cum reda intentione fir lege ac auctoritate competente unicuique ordini corrigatur. Et ne leve cuiquam videatur quod Deo tefte, ac mediante manu propria confirmatum, fic fponlione cum ventatis , qux Deus eft , aflertione prolatum eft, difeat ex confirmationis cautione in terris , *fic* ex baptifmatis ac exterarum obfervarionum confirmatione in caelis , quantis nexibus quifque teneatur obftrictus; omnefque quod divino fpiritu dicitur communiter audiamus : *Nijicony erjifueritis , gladium Juum vibrabit ; arcum Jutim tetendit, dC paravit illum , AC ineo paravit vafa mortis.* De quibus non omnes ad fe fic mandatorum fuorum obfervationem converfos , fic in obfervatione eorumdem permanentes , eripiat Jefus Chriftus Dominus nofter ; cui eft honor, fic gloria . poteftas, fic imperium per omnia fecula foculorum. Arnen. PW. 1 ›f

TITULUS XIX.

AD FRANCOS ET AQUITANOS MISSA DE CARKIACO.

HÆC quæ fiequuntur Capitula mifit Domnus Rex Karolus ad Francos êC Aquitanos, qui ab eo difciverant anno incarnationis dominica DCCCLVI, *Nonis Julii de palatio Carifiaco, per fideles Alijjos fiuos Adalardum Abbatem, Rodulfum, Richuinum, Adalganum, Beengarium.*

Cap. I.

Mandat vobis nofterSenior auia fuus avunculus Rhuodulfùs illi ac vcftra fidelitate nuntiavit, fic quod vos illum precaftis ut ad vos fuos denominatos fideles in fua mcrcede tranimitteret r fit vos iUi per illos veftram neceflitatem fic voluntatem mandare volebatis; fic fi aliquid fadum habebatis quod neceflitas iuifler emendare, voluntariè per illorum confilium emendabatis, fic quod vobis confilium donaverint ad noftri Senioris fidelitatem fic veftram falvationem t voluntariè faceretis.

I I.

Et mandat vobis nofter Senior quia placet ei quod illi fuus avunculus de veftra fidelitate fic bona voluntate nuntiavit; fic fecundùm veftram deprecationem tranfmittit nos, ficut precaftis, ad vos; fic mandat vobis quia fi aliquis de vobis fc reclamat quod injuftè alicui de vobis fecit, fic ad redam rationem fic juftum judicium venire non potuit, aut per infidias aliquas aut ipfeSenior nofter, aut aliquis ad illum, aliquem de vobis (comprehendere *) HuTTom'- perdere, j VO^U^ » &· propter hoc ad tempus aliquis de vobis ab illius prxfentia fic ab illius fervitio fe fubftraxit; quia omnis quicunque de vobis ad redam rationem ad illum fic ante fuos fideles venire voluerit, hoc ei concedit. Et fi juftè fic rationabiliter inventum fuerit quod redam rationem contra eum aliquis de vobis habuerit, cum confilio fidelium fuorum hoc voluntariè emendabit. Et fi inventum fuerit quôd illam caufam unde aliquis de vobis conquirere voluerit, per rationem fecerit, volet ut ficut per rationem fecit, ita fada per rationem permaneat.

Ï I I.

Mandat vobis ut fi aliquis de vobis rectam rationem ad illum fic ante fuos fideles precaverit, fic inde in redam rationem venerit, le juftè fic rationabiliter inventum fuerit qubd redam rationem aliquid de vobis non habeat, fic ipfa reda ratio illum convicerit, quia fi fe concrediderit fic humiliaverit, fic emendare voluerit, fic in ipfa emendatione permanere voluerit, quia ficut cum fuis ndelibus rationabiliter invenerit ut rationabilem mifericordiam faciat, voluntariè paratus eft facere.

I V.

Mandat vobis quia fi aliquis eft de vobis qui non fe confidit in fua confcientia. ut redam rationem precare aut non valeac aut non audeat, At fe recognofcit fic pernitet, fic mifericordiam illius fic indulgentiam petierit, quia illum, tantum ut inante ficut debet fe caveat, voluntariè unicuiqui qui fic fe recognofcit, mifericordiam fic indulgentiam donat.

V.

Mandat vobis ut ne aliquis de illo inante dubitet quia ipfam redam rationem, qui illam quxrit, temper illi vult confervare, fic illam mifericordiam quam modo illi concedit, fimiliter illam iemper vuk confervare, fi ille aliam iteriim talem caufam non commiferit pro qua per redam rationem juftum juoicium debeat fuftinere.

V L

Mandat vobis quia fi aliquis de vobis talis eft qui dicat quia pro paupertate fic neceflitate, quia multos dies in illius fervitio mifit, fic omnia que habuit difpendit, ad talem conjundionem, ut aliquid impetraret quod per fervitium impetrare non potuit, fe conjunxit, quia fi hoc noftro Seniori ante fuos fideles demonftrare potuerit, fic hoc fi verum inventum fiierit quod Senioris noftri culpa fuerit qubd per neceflitatem aliquis de vobis rationabiliter

bilker de fervitio alius fe tali modo fubcraxerit, quia Senior nofter hoc voluntariè recognofcit, fic cum confilio de fuis fidelibus hoc quàm citiùs fic rationabiliùs potuerit, emendabit.

V I I.

Mandat vobis quia fi aliquis de vobis dixerit quod hoc quod fecit, non pro fua infidelitate neque pro fua definhonoiantia, fecit, fic umet aliquis de vobis qubd nofter Senior alicui de vobis reputare inante debeat hoc fidum, aut pro fua infidelia aut pro fua definhonorantia, dc propter hoc jam ultra ad illum non debeat confilium acapcare, quia qualifeumque de vobis tali modo in ifto fado commifculatus eft, fi inante illi fic fidelis fic obediens fic adjutor ad fuum regnum fic debitum honorem continendum fuerit, ficut per rectum homo fuo Regi fic fuo Senion effe debet, quia nulli de ifta caufa volet reputare, fed cocum ex corde dimittere quod in illius perfona in ifta caufacommifit, fic fuum fervitiuni, quod illi dc ante fecit, fic adhuc Deo juvante faciet, débité & rationabiliter vult illi merere. Si autem aliquis illi sut alicui injuftè abftulit, lex hoc. ficut confuetudo fic redum eft, pacificant.

VIII.

Et fciatis quu Senior nofter, ficut fubindè voluit, Deo gratias, nunc ad bonum efiedum perduxit, fic rogavit fideles fuos ut fine ulla mala fufpcione de illius iracundia aut animi commotione communiter quxrant fic inveniant, atque deferibant hoc quod ille fecundum fuum minifterium facere debet, fic qux facere illum non condeceant. Et ubicunque inventum fuerit quod fecit quod facere non debuit, paratus eft ut cum Dei adjutorio fic fidelium fuorum confilio hoc quàm citiùs cum ratione fic pofCbilitate emendare potuerit, emendet fic inante corrigat, *b.* correda cuftodiat; fic quod facerj debuit, quod ad falutem fic honeftatc.n illius pertinuit, fic aliquid minus fecit, hoc cum Dei adjutorio fic fidelium fuorum confilio fit auxilio facere quàm citiùs cum ratione fic poftibilitate potuerit, faciat.

Et fimilirer vult ut nos quxramus fic inveniamus fic deferibamus quid fic qualiter nobis fidelibus fuis in unoquoque ordine contra illum conveniat facere, & quid non conveniat facere; ut illa qux conveniunt faciamus, dc illa qux non conveniunt caveamus, fic ubicunque in retro aliqua à nobis fuis fidelibus in quocunque ordine fada funt qux non condeceant, cum Dei de illius auxilio de noftro communi confilio quàm citiùs cum ratione & poflibilitase emendare potuerimus, emendemus, de inante corrigamus, de correda euftodiamus.

Et friati*quia (fie eft adunatus* > cum omnibus fuis fidelibus in omni ordme de fiatu, de nos omnes fui fideles de omni ordine de ftaru, ut fi ille juxta humanam fragilitatem aliquid contra tale padum fecerit, illum honeftè fie cum reverentia, iicur beuiorem decet, ammonemus ut ille hoc corrigar de emendet, fic unicuique in fuo ordine debitam legem confervet. Et fi aliquis de nobis in quocunque ordine con tra iftum padum in contra illum fecerit, fi talis eft ut ille inde eom ammonere vo leat ut emendet, faciat; fit fi talis eft caufa ur inde illum familiariter non debeat ammonere, fic ance fuos pares illum in rectam rationem mittat, fic ille qui debitum padum fie redam legem fic debitam Seniori reverentiam non vult exhibere fic obfervare, juftum juftitix judicium fufti neat. Et fi luftinere non voluerit, fic con tumax fic rebellis extiterit, fic converti non potuerit, à noftra omnium focietace fic regno ab omnibus expellatur. Et fi So nior nofter legem unicuique debitam, fit à fe tic à fuis anteceflbribus (nobis fic nof tris anteceflbribus) perdonatam, per rec tam rationem vel tnifericordiam conipe tentem unicuique in fuo ordine confer vare non voluerit, de ammonitus à fuis fidelibus fuam intentionem non voluerit, fciatis quia fic eft ille nobifeum fic nos cum illo adunati, fic fic fumus omnes per illius voluntatem fic confenfum confirmati Epifcopi atque Abbates cum laicis, fic laici cum viris ecclefiafticis, ut nullus fuum parem dimittat ut contra fuam legem fic redam rationem fic iuftum judicium, etiamfi voluerit, quod abfit, Rex nofter alicui facere non poflit.

X 1.

Et fciatis quia ad hoc quxrendum fic inveniendum, fic ftatuendum atque confirmandum, cum noftro dc exterorum fidelium fuorum confenfu, habet nofter Senior conftitucum locum Vermeriam pala tium, dc tempus ac diem xnn. Kalend. Augufti ; dc habet ex nomine deferipeoa fideles fuos, per quorum tradatum ifta caufa Deo adjuvante ad perfedionem perveniat ; fic habet vn. Kalendas Augufti ad ipfum palatium Vermeriam generaliter omnes fideles fuos convocatos, ut

omnibus fuain voluntatem & perdonatio nem & noftram, qui fidele· illius fumus, devotionem accognitet; ut iffa convenien tia, quam tefte Deo confirmabimus, inante diebus vita: fus & diebus vire noftrae confervetur, & ipfe fuis fuccefforibus contra fucceffores noftros, ôc nos noftris fuccefforibns fuis fuccefibribus confervandam in Dei nomine relinquamus.

X I I.

t*.-' Et fciatis quia vult Senior nofter, Ac nos ac exteri fideles illius, ut fi vos, qui illius fideles Ac confiliarii effe debetis » volueritis, ficut vobis diximus, ad illius prstfentisrti A< fidelitatem atque fervitium venire, Ac uobifcum in ifta lbcietate effe, quia Ac ipfe Ac nos qux voluntarib volemus, ut cum nobis hoc Ac quzratis Ac inveniatis, *(s™.™. Ac ftatuatis (Ac confirmetis atque confervetis, *) Ac nos cum vobis fimiliter: Ac j* ll'mwu fi^Ttoî fcirctii.] vobis aliis omnibus, ficut Ac nobis, debitam legem Ac redam rationem dehinc inante, ficut reâum eft, vult confervare, fuj anteceffores, qui hoc meliùs Ac rationabilius fecerunt, noftris Ac veftris anteceffotibus in omni ordine conlervaveruiu.

XIII.

Et mandat vobis nofter Senior quia fi aliquis de vobis talis eft cui fuus fenioratus non placet, Ac illi finndat ut ad alium Seniorem meliùs quàm ad illum acaptare pofiit, veniat ad illum, Ac ipfe tianquillo Ac pacifico animo donat illi commeatum; tantùm ut ipfi Ac in fuo regno vel fuis fidelibus aliquod damnum aut aliquam marritionem non faciat; Ac quod Deus illi cupierit, Ac ad alium Seniorem acaptare potuerit, pacificè habeat.

X I V.

Et fi aliquis fuerit de vobis qui volcat dicere quia noa erodit Senioris noftri fidem, Ac fufpeâu· fit de fua perditione. Ac propter hoc non audeat ambulare ad iLmm, nos vobis damus Dei Ac noftri Senioris Karoli fidem, Ac de filis Epifcopi· (Ac fidelibus Clericis fidem, ♦) quia quantùm Deus vos fidvaverit, Ac vos vos ipfos falvaverids, fani ambuletis, Ac fani cum illo (itis; Ac fani, fi vobis cum illo, ficut debet, non convenerit, retometu; tantùm ut pacifice Ac fine feditione ambuletis, Ac fuos fideles non follicitetis. · f & sir- y. » r- ■ J

X V.

Et fi adhuc dubitatis, Ac aliam firmitatem quaeritis, tantùm ut contra rationem non qustnris, fi ad illum, ficut diximus, ambulare vultis, etiam ôc ad hoc parati fumus ut faciamus; quia certi fumus quia omnia cum fecuritate facere poffumus.

TITULUS XX.

AD EOSDEM MISSA DE BASIU.

ISTA Capitula mifii Rex JtBafiu per Hadabranmtm & B'ettonem.

Cap. I.

Mandat vobis Senior nofter falutes. Mandat etiam vobis quia valdè miratur quod placitum rale non cuftodiftis ficut vos illi proiuiiiftis, Ac ficut ipfe vobis mandavit.

I I.

Mandat vobis Senior nofter quod proptereà hoc placitum dimififtis ut fratris ejus expedare voluiffetis adventum, juxta quod illi mandaitij, non fine aliis fuis fidelibus, quos modo feeufn non habuit, invenire potuit, ut neceffe effet inde aliquam expeüationem (acere.

I I I.

Habet Seniot nofter conftitutum aliud placitum Kal. Septemb. in villa Nielfà, ubi ei occurrere fiii fideles debent. Propteret mandat vobis ut vos tali loco Ac vobis congruo Ac eidem pnrmiffo loco proximo, veniatis, ubi tales fuos fideles tranfinittere ad voe pofik quos vobis mittendos poftulaveritis.

I V.

Sciatis quia vult vobis hoc obfervare fecundùin quod vobis in Vermeria conceffu, Ac ficut fci iptis Ac verbi· antea mandaverat, Ac quicquid amplius juftè Ac rationabiliter poftuire vultis. Pariter Ac de expectations, fecundum quod cum fidelibus fuis invenerit quod Dei voluntati, At ejus fideliumque fuorum honori, non fit indignum, propter Deum Ac nutrimentum

—-ring

Domini fic genitori* fui ac illius f fic fervidum illi à vobis impenfum t hoc vobis ad* fendre non contradici.

V.

Mandat vobis ut memores fitis Del & veftrz Chriftianitatis, fic nutrimenti genitoris ejus fic fui ficdebttz fidelitatis fic regni fupervenientis periculi. Audeatis vos fideles fanâz matris Ecdefiz fic fui unanimes fieri, fic omnipotentis Dei voluntatem ac illius fidelitatem communemque falutcm fimul cum ipfo fideliter explere, ad refiftendum inimicis fic Chriftiani neminis perfecutoribus.

TITULUS XXI.

AD EOSDEM, PER ADALARDUM ABBATEM.

ISTUM Miffaticum tranfmifit Domnus Rex gloriofus Karolus per Adalardum Abbatem t X Richuinum, & Rodulfum, Cr *Berengarium,*

Cap. I.

Mandat vobis Senior nofter falutes: fit mandat vobis quia quicquid in veftra caufa fecundùm confilium fuorum fidelium melius fic honeftius invenire potuit, per fuos fideles fic fua Capitula jam per duas vices vobis mandavit.

I L

Mandat vobis quia ficut per illos fuos fideles fic per eadem Capitula vobis innotuit, fic vult erga vos adtendere fic obfer vare. Et fi vos adhuc talem caufam eum poftulare volueritis quz ad fuum honorem fic ad veftrum profedum pertineat, paratus eft etiam in hoc fecundùm venram petitionem facere juxta confilium fidelium fuorum.

IIL

Mandat etiam ut recordemini Dei fic veftrz Chriftianitatis, fic condoleatis atque compatiamini huic fanâz Ecclefiz, que fit à vobis fic ab aliis miferabiliter eft opprefla fic deprzdata, fic quz crudeliter ex altera parte perfequitur a Paganis : fic ■on vos diflocietis ab unitate fic unanimitate fidelium Dei; fed acceleretis przfentaliter vos illi adunare, fic conjungere aliis Dei fuifque fidelibus, ad defenfionem fantix Ecclefia: fic fuam fidelitatem.

I V.

Si autem dicitis vos propter pares vef tros, qui przfentes non lunt, hoc non pofie facere, mandat ut vos qui in przfentiarum eftis, talem fecuntatem ei faciatis ut non propter aliam caufam hoc dimittatis quod per nos vobis mandat t nifi propter Ulos veftros pares qui przfentet non funt. Et facite ei fecuntatem ut illos veftros pares ad Dei fervitium fit ad fuam fidelitatem, in quantum potueritis, exhorremini fic convertatis, fic fi illos converti non potueritis, vos ab ejus fervido non vos fubtrahatis. Quoniam fi omnes converti ad illum volueritis, paratus eft vos omnes fecundùm fanâz Ecclefiz utilitatem, fic fuum honorem fit veftrum communem profeâum, recipere fic falvare fic honorabiles femper habere, fic nulli unquam imputare, in quantum ad fe pertinet, quicquid neglegenter faûum habetis de ejus fervitio, aut in ifta cauû contra illum egiftis.

Et mandat vobis quia poftquam veftram fidelitatem cognoverit, fecuros etiam vos faciet ex fua parte quôd nulli debeat reputare hoc quod erga illum neglegenter egit in hac caufa ; ita tamen fi vos quoquè erga illum debitum honorem fic debitam fidelitatem confervaveritis, ficut Dei luique fideles,

V T.

Et fi aliqua pars ex vobis ad ejus feniorafum fic ad ejus fidelitatem reverti voluerit, fimÙiter eft paratus eos benienè recipere, fic erga illos omnimodis adimplere quz fuperiùs feripta funt.

TITULUS XXII.

AD EOSDEM, PER HINCMARUM ET ALIOS.

ISTUAi Miffaticum tranfinifit Rex per Hincmarum dC Yrminfridutn Epifco~ pot , dC per Adalardum Abbatem , dC Radulfum , dC Richuinum , £ Be~ rengarium.

Mandat robis Senior nofter falutes. Et mandat vobis quia pro Dei amore , & pro veftrz quondam fidelitatis fervitio fibi impcnfo, omnes vos vult falvos elTe , *te* fine aliqua occafioncomnes vos ad Dei fervitium & ad fuam fidelitatem adcrahere cupit. Et ut omnibus manifeftum fiat quia fic omnes vos vult fidvare ficut fuoe fideles , & nulla occafionc intermifsâ aliquem ex vobis perdere vult, & ut etiam contra pares veftros abfque lac· fione falvi efte poflitis, ficut debetis & Chriftianos oportet, talem caufam qualem vos eum poftulaftis , libentiflimè vobis concedit fecundum confdium fuorum fidelium ufque ad conditlum placitum quod eft V, Idus Odob. Carnutum. Ita tamen ut vos fecuritatem talem ei faciatis ut ufque ad illud placitum in pace maneatis , fic nullam dehonorationem in aliqua caufa erga eum aut erga fuos fideles faciatis , quam rationabiliter & poflibilitcr vitare & cavere poteftis neque impedimentum fuis fidelibus faciatis, (nec imprzdadonem, nec aliquam inquietudinem ♦). Et concedit vobis ut omnes in honoribus & in alodis veftris iterim confiftatis , exceptis his quorum honores Senior nofter donatos habet. Et fi aliqui funt ex vobis oui honores non habent, fi volunt in fuis alodibut confiftere aut cum aliis eorum paribus vel amicis , faciant. Et etiam fi voluerint cum Seniore noftro manere, ita tamen ut cum pace vivant, & ipfi & fui, etiam hoc clementer concedit. Eâ videlicet ratione ut vos fecurum de vobis illum faciatis, & ut nullum fuum fidelem aliquo modo de fua fidelitate fubcraharis neque follicitetis. Et fi aliquis ex vobis fuerit qui hanc pacem ifto modo fervare noluerit , à veftro confortio omnes eum unaniminiter expellatis, fi emendare noluerit quod neglegenter fecifle manifeftum fuerit.

·£- tuau·?!!*

TITULUS XXIII.

SYNODI CARISIACÆ.

Go»<Uf- «u«.Conftic. Imp. tom. IP*4v*·

CAPITULA qu.r Karolus fecit apud Carijiacum palatium.*

'Π" No»»» infr" . pa(. 77".

CAF. L

PUtNoaf. 77".

IN nomine fande fic individuaeTrinitatis.Karolus , gratii Dei Rex , illi Epifcopo & diledis ac fidelibus Midis illis Comitibufque noftris, falutem. Notum fit fidelitati veftrx quia xvi. Kai. Mart, fecundum facram audoritatem fynodum venerabilium Epifcoporum ac conventum fidelium noftrorum apud Carifiacum fecimus convenire. Cum quibus 'inter extera ecclefiafticx utilitatis ac regni neceflitatis negotia confideravimus qualiter rapinae & depopulationes, qux partim occafione fupennruentium Paganorum, partim mobilitate quorumdam fidelium noftrorum in regno noftro , per eos etiam (fui Ecclefiarn Dei defendere & tueri, & regni foliditatem ac quietem debuerant providere, gralTantur, aliquo modo annuente Domino fedari valeant fic amoveri.

I I.

Quorum confultu decrevimus ut quia peccata, qux in fuo initio ut funt magni ponderis xftimantur, pemiaofoproceiTu, ipfo etiam exitiabili ufu pravi/mentibus leviantur *, fit quafi infenfibiles reddunt, ac fi quando refipifeere moliuntur , eas fxpiùs obligant, ut fi furgere velint non poflint, antequam cenfura eccleiiaftica & legales fententix hujufmodi prxdatores terribiliter fic damnabiliter feriant, Epifcopi quique in fuis parochiis , & Mifll in illorum mifiaticis , Comitefque in eorum

A., ler«o- cut. 1

Comitatibus, pariter placita teneant, quo omnes reipubficx miniftri, ôc vafli dominici, omnefque quicunque vel quorumcunque homines in eifdem parochiis vel comitatibus commanent, fine ulla perfonarum exceptione vel excufioione aut dilatione conveniant.

I I I.

Regino. Eb. ·. C. · ·. Et Epifcopus illius parochiae breviter adnotatas fententias de nujufinodi caufa, evangelic* videlicet ôc apoftolicz atque prophetic* audoritaûs, necnon ôc decreta apoftolica atque canonica omnibus relegat, 6c aperto fermone eundis quale quantumque peccatum fit, ôc qualem quantamque poenitentiam ôc quàm immanem feveriiftmamque vindiciam expofeat, cum. aliis debitis ôc neceflariis atque utilibus przdicationibus innotefeere curet.

I V.

Mifli quoque legales fententias, ficut eas cognitas habent, adnocenc, ôc prxdecefforum noftrorum Regum atque Imperatorum, noftraque Capitula de hac caufa in unum colleda, omnibus nota faciant. Et Epifcopi Dei ôc epifcopali audoritate tales deprxaationcs omnibus interdicant. Et Muli ac Comites noftri eundis ex noftro regio banno prohibere firmiter ftudeant, ut cognofeant omnes quia fi abhinc inantè in noftro regno talia fecere aliquis prx- S' ferit, fecundùm divinas fententias opalem excipiet fententiam, ôc fecun- leges ac Capitula regia emendare cogetur, ôc fecundùm judicium fidelium nof erorum condignam vindidam fufeipiet.

V.

Et fi talis perfdna fuerit ut Epifcopi vel Mifli noftri ac Comites in illorum minifteriis quod pravum adum fuerit, potuerint emendare, fecundùm praefixum modum illud emendare ftudeant, aut per fidejuffores ad noftram przfentiam venire faciant.

V I.

Si autem aliquis quifeunque inobediens extiterit, cum fumma feftmacione nobis notum facere curent, ut quantocius ad noftram prxfentiam illum venire jubeamus, ôc dignam ultionem fecundùm judicium fidelium noftrorum fuftineat.

V IL

Et ft, quod abfit, talis cmerferit qui Dei timorem poftponat, & ecdefiafticam auctoritatem contemnat, & regiam poteftatem refugiat, feiat quifeunque ille fuerit quia ôc fecundùm canonicam audoritatem ab omnium Chriftianorum coetu, ôc à fandx Ecclefix confortio, ôc in coelo & in terra alienus efficietur, & regali poteftate atque omnium regni fidelium unanimitate, ficut Dei 6c Ecclefix inimicus 6c regni devastator, perfequetur ufque dum à regno exterminetur. R<ino.iib, *·«··»»·

VIII.

Et fi aliquis Comes fuerit qui hoc in fuo comitatu fecerit, aut ibi taha increfcere permiferit ut aut ipfe illa non emendet auc nobis nota non fecerit, ut noftra audoritas talia corrigat, fciat quia talem fententiam inde fuftinebit ficut tempore antccef forum noftrorum confuetudo fuit.

I X

Et fi aliqui iterantes depraedationes ôc rapinas per regnum noftrum fecerint, ôc Epifcopi ac Mifli vel Comites hoc emendare non potuerint, quàm citiùs poffunt nobis notum facere curent, ut jubeamus ipfos depredatores per eandem viam cum Miflo noftro redire, ôc illa omnia que malè egerant legaliter emendare, ôc talem harmifearam, ficut nobis vifum fuerit, aut judicium, ficut cum fidelibus noftris confidetavimus, fuftinere.

X.

Si autem diledi fratris noftri aut nepotum noftrorum homines fuerint, qui talia egerint, ôc hoc nobis innotefeant, ut illis notum faciamus, ôc illi fuos homines, ficut illis meliùs vifum fuerit, de talibus caftigare procurent, ficut ôc nos noftros homines caftigare volumus, fi in illorum regnis indecenda ôc aliqua noxia, quod abfit, facere przfumpferint.

COLLECTIO DE RAPTORIBUS.

F»r.» c.*1. Sanctus Gregorius in Libro Paftorali dicit : Ammonendi lunt qui aliena tapere contendunt, ut fotlicirè audiant quid veniens in judicio Dominus dicat : *Efiurivi enim, & non dediftis* & c»«<a. Quibus dicit . *Dificdite d me, malediBi, in ignem sternum qui paratus eft diabolo & angelis ejus.* Hinc ergo colligendum eft quanti damnationepledendi funtqui aliena rapiunt, li tanta animadvetlione fetmntur qui fua indifcretè tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res rapta, ii tali fubjicit pernx non tradita. Perpendant quid meretur injuftitia inlata, fi tanti percuflione digna eft pietas non impenfa. Audiant raptores : *Ka ei qui multiplicat aon fua ufqucquo, & adgntvat contra fe denfium lutum.* Denfum lutum contra fe adgravare, eft terrena lucra cum pondcic peccati cumulare. Audiant quid Chnftus dicat. *Quidprodejl homini fi totum mundum lucretur, anirue vero fua detrimentum fiat?* id eft, quid ptodeft homini fi totum quod extra fe eft congregat, fed hoc fotum quod ipfe eft damnat? Audiant quod illa 3uar rapiunt in hoc feculo deficient, aut in feculo imittear; fed fecum ad judicium caufas rapina:, id eft, damnationem fecum letent. Et alibi fcriptixn eft. Audiant quid Propheta Efasas dicit : *Rapina pauperis ue domo veftia, ú caufia vi- Λύη ingreditur ad eos.* Et : *lacryma vidua ufique ad maxdlam deferadit, Dominus non dcUBabitw in illis.* Audiant quia 111 cujus domo rapina eft, Eve in domo corporis, five in domo manlionis, non habitat in illa domo Spiritus fandus, fed fpiritus malignus; ôc ù accedit ad 'communionem cotporis & ianguinis Chttfti ante dignam fatisladionem, non mundatur per illam communionem i peccato, feri plenius,iicut Judas, quando in caena plenus rapina & iniquitate communicare prciumpfit de manu Chrifti, pollidetur à diabolo : unde & fufpenfus crepuit medius. Et ad quem caula vidux non ingreditur; nec ipfe, ii dignè non fatisfecerit, in ccrleftem Ecclelum intrare valebit. Audiant rapaces & praedatores >tcrum Propheta dicat : *Qui predaris : nonne Cr ipfe predaberes f* Videlicet quia ille qui przdatur res pauperum & Ecclefiarum ac Servorum Dei, prxdatur à diabolo, & prarda ilbus ht. Audiant quid fandus Paulus Apoftolus dicat, per quem locutus eft Chnftus, A qui raptus fuit ufque ad tertium coelum, A qui raptus fuit in farad ifum, A audivit talia fecreta verba qux non icebat homini loqui : Ait namque quia *neque tJpaces, neque homicide, neque adulteri regnum Dei poffidebunt.* Unde intendat qualequantum- peccatum eft rapina, quam cum adulterio & homicidio fandus comparavit Apoftolus. Item ipfe dicat : *Si /jais fornicator, a»U adulter, aut rapax, aut homicida eft, cum hujufmodi nec cibum fumere* Chrifti diicipulo, id eft, Chriftiano, hcet ante farisfadionem, id eft, corrediouem ac emendationem A dignam poenitentiam. Audiant quia fandus Johannes Apoftolus eledus A diledus Chrifti, qut in coma fuper pedus ejus recubuit, talem hominem falutare vetat, dicens: *avet ave es dixeris, neque m domum receperis.*

Muth. ij. *'io 4. Habar. ».«. Manb. 1-. >*. EΓ»i. i. ia. gfiff i» i>. Efai H 1 Regino. bb. ».«.»--. Ibid B. JOMs I*. Mr

Audiant quid in Toletano Concilio fandi Epifcopi, qui tn calo cum Deo regnant, & in terril miraculis corufcant » de totius mundi panibus congregati,decreverunt. *Si quis, inquiunt, de potentibus Clencam, aut quemlibet pauperem, aut religiofkm expoliaverit, & mandaverit ad ipfum Epifcopus ut eum audiat; & fi contempfent, invicem mox fcripta percurrant per omnes provincia Epifcopos, quofcunque adite potuerit, ut excommunicatur habeatur donec audiat it reddat aliena.* Ecce de pauperum raptoribus. Audiant raptores & prxdones rerum ecdefiafticarum quid fandus Anacletus Papa, ab ipfo beato Petro Apoftolo Presbyter ordinatus, cum totius mundi Sacerdotibus judicavit. Dicit namque : *Qui abfuierit aliquid patri vel matri, homicide particeps eft. Pater ttofter fine dubio Deus eft, qui nos creavit : mater verb noftra, Ecclefia, qua nos in baptfmo fpiritaliter regeneravit. Arjo qui Chrifti pecunias £· Ecclefia rapit, aufert, vel fraudatur, homicida eft, atque homicida ante confpeflum jufl. judicis deputabitur Qui rapit pecuniam proximi fui, iniquitatem operatur. Qui autem pecuniam ve/ res Ecclefia abftulerit, faer iegtum facit, & utfacriltgus judicandus eft.* Item fandus Urbanus Papa A martyr : *Res & facultates Ecclefia* oblationes *appellantur, quia Domino offeruntur, & vota funt fidelium, ac pretia peccatorum, atque patrimonia pauperum. Si quis illa rapuerit, reus eft damnationis Anama & Saphirs, ò* oportet hujufmodi tradere Satana, ut fpiritus falvus fit in die Domini.* Item fandus Lucius Papa : *Rerum ecclefiafticarum & facultatum raptores* d *liminibus fan/la Ecclefia anathematizatos apoftolicd auRoritate pellimus & damnamus, atquefacrilegos ejfe judicamus; & non fiolùm eos, fed & omnes confentientes eis, quia non fiolùm qui faciunt, rei judicantur, fed etiam qui facientibus confentiunt : par enim poena & agentes & confentientes comprehendit.* Et fandus Auguftinus in Sermone evangeht fandi Johannis ita dicit : *Fur facrilegus loculorum facrorum & dominicorum eft Judas; & qui aliquid de Ecclefia furatur & rapit, Juda perdito comparatur.* Item in *factis* Canonibus, fando Spiritu didatis A Chrifti fanguine confirmatis, feripeum eft; *Si quis oblationes Ecclefia extra Ecclefiam accipere vel dare valuerit prefer loaficientiam Epifcopi, vel ejus cui hujufimodi officia commiffa funt,* nec cum ejus *voluerit agere confilio, anathema fit.*

Epifcopus autem omnibus dicere debet quid & anathema; ôc ne defperent, oftendere debet quandiu duret anathema, id eft, quandiu quifque errorem non corrigit & digna fatisfadionc non emendat, ut reconciliationem Ôc indulgentiam valear promereri. Si quis verb ante fatisiacnonem ôc reconciliationis indulgentiam in peccatis fuis perfeverans mortuas fuerit, jam anathema perpetuum illi erit, ôc peccatum ad mortem, pro quo non dicit Apoftolus ur oretur. Sed ôc plura, (1 necefte fuerit, Epifcopus quifque colligere Ôc dicere procurabit.

1«.·. e, Epift. ». Regino. lib. a. c. »·>· Burchard. lib. w.c. it. Gratian. I>. epift. ». R< Evift... Reginojib. »· c. »M. Burchard- lib, 11. c. Trad, to· Condi. Gangr.c- 7. Rel'no.lib.

S£QUVNTUR Capitula Domni Karoli êC Dontni Hludouvici Imperatorum,

Capiwlatim HbJI c i. \7 ° - 1 s vw0 Colitibus dicimus , vofque V commonemus, quia ad veftrum rninifterium maximè peruuet ut reverendam Ac honorem fanâe Dei Ecclefix exhibearis, & cum Epifcopis veftris concorditer vivatis , & eis adjutorium ad fuum minifterium peragendum perbeatis ; ur & vos ipfi in mimfteriis veftris pacem ic juftidam faciatis, Ac quae poftra audoritas publicè fieridecernit, ut in miniftoriis veftris ftudtosè perficiatur, ftudearis. Proinde monemus veftnun fidelitatem ut memores litis fidei nobis promiflx, Ac in paneminifterii noftri vobis commiffi, in pace fcilicet Sc juftitia facienda , vofmetipfcs coram Deo Ac coram hominibus tales exhiberis , ut Ac noftri vert adjuteret Ac populi confervatores juftè dici Ac vocari podicis. Et nulla quxlibet caufa, aut munerum acceptio, aut amicitia cujullibet, vel odium, aut rimor, aut gratia , ab datu re&itudinis vos deviare compellat quin inter proximum Ar proximum Temper juftè judicetis-, pupillorum verb & viduarum & exterorum pauperum adjutores ac defenfote*, & fanihe EcdeuK vel fervorum illius honoratote? juxta veftram poflibilitatem fids. Illos quoque qui temeritate Ac violenriâ in funis Ac latrociniis, live rapinis , communem pacem populi perturbare moliuntur , veftro ftudio Ac cotreCHone, ficut decet, compefcite. Et fi aliqua performa in aliquo «obis impedimentum fuerit quiu eiquse dicimus facete non valeatis, nobis ad tempus illud notum faciatis , ut noftri audontite adjud minifterium veftrum dïgnè adimplere pofiitis.

Ibid. c. f. Omnes verb laicos monemus ut honorem ecclefiafticum confervent, & dignam venerationem Epifcopis & Dei Sacerdotibus exhibeam , Ac ad eorum perdicationem cum fuis devote occurrant, Ac jejunia ab illis communiter indifta reverenter confervent, Ac fuos obfervare doceant Ac compellant. Ut etiam dies dominicus ficut decet honoretur Ac colatur, omnes ftudeant. Et ut liberius fieripoflint, mercata 8c placita 1 Comitibus , lient l.tpe admonitum fuit, illo die prohibeantur.

Ibid ci«. De pace verb in exercitali itinere fervanda ufque ad tnarclum hoc omnibus notum fieri volumus, qubd quicunque audorrm damni hbr prxterico anno ialati nominarim cognoliit, ut juftitum de illo quittât Ac accipiat.

Ibid. c.in Deinceps tamen omnibus denuntiare volumus ut unufquifque cognofcat omnes qui in tuo obfe2uio in tali itinere pergunt , five fui lint, five lieni l ut ille de eorum fafibs rationem fe fciat redditurum , tu quicquid in pace violanda deliÏuerint , ad ipfius debeat periculum pertinere. i fcilicet conditione , ut pacis violator pnmùm juxta facinoris qualitatem , five coram nobis live coram Mifib noftro, dignas pamas periolvar, Ac Senior qui fecum talem duxerit quem aur conf tringere noluit aut non potuit ut noftram julhonem fervaret, Ac infuper in regno noftro prxdas facere non timuerit, pro illiux neglegentia, ii antè eum de bis non admonuerit, λ poiiquam neglegenda contemptoris ad ejus notitiam pervenerit, eum corrigere , ficut decet, negiererit , honore fuo privetur, ut fcilicet ncuicr illorum fine juAa vinuiifa remaneat.

Comites verb nuniftris Ecclefix in eorum mimfteriis, ut hoc plenius Ac de nolitis de fe & de fuis hixninibûsobtuicie pullint, adjutores in omnibus haut. Et quicunque prima Ac fecunda vice de his i Comite admonitus non fe cuirexerit , volumus ut per eundem Comitem ejus neglegentia ad noftram notitiam perferatur , ut noitrl audoritate quod in noftro Capitulari conductor , fubire cogatur.

De pace admonemus ut omnes qui per aliqua fcelera rebelles funt, conftringantur. C «pitul*. rium lib. 111.cap. i.

De pace Ac juftitia intra paviam , ficut f*per alia capitula juftimus, adimpletum fiai. ibid. c. «a.

Si quis domum alienam uijuilibct mhegent , quicquid exinde per vim abftulent ani rapuerit vel fucaverit, fecundùm legem eam illi cujus domus fuerit infraâa Ac fpoliata in triplum Componat , Ac infuper bannum dominicum folvar. Si fervus hoc fecerit, fentendam fuperiorem accipiat, Ac infupet fecundùm fuatn legem compofirionetn faciat. Si quiflibec homo aliquod tale damnum alicui fecerit pro quo plenam compofirionem facere non valeat, iemeripfumin vuadio pro fervo dare ftudeat ufque dum plenam com · pofirionem adimplear. Ibid, cd·

Si quis nielles aut annonas in hofte fupex bannuin dominicum rapuerit , vel paverit, aui lutaverit, :iut cum caballis vaftavent, xftimato damno fecundum legem in triplum componat. Et ti liber homo hoc fecerit, bannum doumiicuin pro hac re componere cogatur. Servus vero fecnndùm legem tripla compoiitione damnum in loco reftituat, Ac pro damno difciplinz corporali fubjaceat. Ibid. CM-

Si quis in exercitu infra regnum fine juflione domiiuca per vim hoftilem aliquid przdare voluerit, aut frenum tollere , aut granum, five pecora majora vel minora , domofque inftangere svel incendere , hxc ne fiant , omninb prohibemus. Qubd fi ab aliquo prxfumptiofo facium fuerit, fexaginta folidis, h Uber eft, fit culpabilis, Ac omnia linsilia teftituar , aut cum duode · cim teftibus fe purget. Si veib fervus hoc fecerit , capitali crimini fuojaceat, Ac dominus omnia limilia reftituat , quia fervum fuum non correxit , nec cuftodivit ut talia non peipetrarec : quoniam fi nos ipfos comedimur, cito deficiemus. Unufquifque tamen cuftodiat exercitum fuum, ne aliqua deprxdatio infra regnum fiat. c«»ituhriumiib V. t,p' '**'

Si quis infra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam noftro fideli cjufquc homini altqurd vi abftulenr, in triplo cui aliquid abftulit legibus componat , Ac infuper bannum noftrum , id eft , iexaginta folidos nobis periolvar. Poftmodtun verb i Comite ante nos adducatur, ut in baAoriico retrufus ufque dum nobis placuerit, poenas luat. Nam fi publicè aéhim fuerit, publicam inde agat psnitentram juxta fandorum Canonum Undionem. Si verb occulté , Sacerdotum coniiiio ex Capiiuls numiib.VI VUt Notas *^·>·777

hoc agit ponitennam : qaomam raptores, at ait Apcftolu», nifi veram egcrinr pemitennam , regnum Dei non poffidebunt. Qui verb de rebus Ecleflanun aliqusd abftulent, graviùs inde judicesur ; quia Getarum rerum abrado facnlegium eft, & ikcrilegus vocatur qui ex eis aliquid abftntmt aut rapuerit. Extorres namque à liminibus ùeà» matris Ecclefix taies perToast dque ad faufecdonem Ecdefix, quam fiderant t funt habende arque imuter denotande.

TITULUS XXIV.

[DE SCELERIBUS TUM AB EPISCOPIS, TUM A COMITIBUS PUNIENDIS.]

ΓΓΣΜ Capitula data in Synodo apud Carifiacum anno DCCCLvn. *mcnfe Februario.*

[PRÆFATIO.]

Propter cognitas vobis neceflicates & nimias perturbationes qur in regno ifto evenerunt t licut icitis, Senior nofter Karolus plurimos fideles regni Cui, tam Epifcopos, quàm Abbates , & Comites , atque reliquos regni Cui fideles , mediante Februario menfe apud Carifiacum congregans, hæc Capitula ab ipfis confirmata nobis tranCmifit 9 ut ea vobis denuntiaremus , ut & vos cum omni timore Dei & legali imperio obfervare cum juftitia Audeatis, omnefque Chriftiani qui in noftro confidunt Mi(Tatico.

Cap. I.

Primo Capitulo continetur ut vos moneamus de honore fandae Dei Ecclefix , qui per omnia ab omnibus fidelibus Chriftianis obfervandus eft , ut * eorum immunitates in nullo infringantur , res facrx & fruthis ejus à nullo rapiantur; quoniam qui aliena rapiunt, à regno Dei excluduntur , dicente Apoftolo. *Rapaces itgnum Dei non pojffidebunr.* Nonx ôc decimx fideliter perfolvantur. Sacerdotes Dei & miniftri ejus non dehonorentur, non flagellentur , neque de Eccleiia fine conlcnfu Epifcopi fui eiciantur aut in ea recipiantur. Ecclefix deftructac reftaurcntur. Quod fi quis transgrefius fuerit, anathematis vindiûâ feriatur , & Comitis diftriélione conftringatur & banni regalis exaélione damnetur.

• eju». LCor t.

1 L

Sandimoniales , vidux , orphan! , & pauperes nullo modo opprimantur ; & res illorum , tam in frugibus , quant in pratis , nec non etiam in eorum foerio , à nullo per rapinam deprxdentur & ubicunque oppreifi iunt, ab Epifcopis , Comitibus , & Milfis regalibus fubleventur; & oppreflbres illorum , licut fuprà feriptum eft, in omnibus confti ingantur.

De his vero qui intra patriam relidentes rapinas excreent, domos infringunt , homines fine caufa occidunt, truftea com* movent, aut alios damnant & opprimunt, prata defenforia dcpafcunt, fruges aliorum devaftant, ex his mandat Senior nofter ut primum epifcopali audoritate judicentur , & fie pofteà à Comitibus legalitcr conftringantur, & infuper bannum noftrum , id eft, fexaginta folidos , componant. Et fi cos conftringere non potuerint , ad regalem prxfentiam deducantur, ut dignam fufeipiant vinditiam.

Mancipia aliena que ultra immunitates fugiunt aut intra fifcum noftrum aut aliorum poteftatcm , & à dominis fuis infequuntur, fine ullo munere aut aliqua contradictione reddantur , aut foras eiciantur , nifi legibus fua elle probaverint. Ec fi quis contenderit , & reddere noluerit, & pofteà fugerint, legalitcr eas perfolvat.

Ut nemo virgines aut viduas rapere prxfumat, &. ad eas nullo modo accedar , nifi legalitcr eas nuptialiter defponfatas conjunxerit. Nullus Deo facratam rapiat aut violet , vel in conjugio fibi fociet. Si quis hoc tranfgreffus fiierit, ecclefiaftico anathemate feriatur, & publico judicio damnetur.

V I.

Ut regales juftiux cum omni diligentia perficiantur.

VII.

V 11.

Ut nullus de domo fua ad aliam tranfiens, aut in itinere pergent t rapinam facere przfumar.

VIII.

Ut unufquifquc Preibyter inbrevict in fua parochia omnes malefadores} videlicet raptores, rapaces, adulteros, incef tos, homicidas, latrones; & eos extra Eccleftam faciat, nifi poenitentiam agere voluerint. Si fe emendare noluerint, ad Epifcopi prefentiam perducantur.

TITULUS XXV.

APUD S. QUIN TINUM.

ADNUNTIATIO Karoli ê£ nepotis fui Hlmharii apttd S.Quinunum t Kal. .Mart, anno DCCCLVII. *Incarnationis Dominiter.*

ADNUNTIATIO KAROLI.

Cap. 1.

VOLUMUS vos fcire quod fuit infimul nofter conventus. Portquam Deus ı*?-1µ γ* noftnnn Seniorem * vocavit de ifto fæculo, KAroti «i femper inveni tale confilium tn meo di ledo fratre Hhtdouvko ficut mihi neceffe fuit, fle ego in illo qurfivi, Ac illum offendere decuit; & illius adhortatione & interventione devenit, Deo gratias, talis unanimitas inter me Ac botue memorix fratrem meum Hlocharium ficut inter fratres effe debebat. Et propter tales caufas, que ficut inter nos conjacuerant, invenimus cum communibus fidelibus noftri» quia neceffe erat ut inter nos firmitas facta fuiffet, fecundùm Dei voluntatem, de noftro communi profèdu & adjutorio, Ac de filiorum ac regni Ac fidelium noftrorum falvamento, ficut tunc adeognitavimus noftri» communibus fidelibus qui adfuerunt. Et ille in lua vita contra nos confervavk, fit, Deo gratias, nos contra illum confervavimus, Ac contra illius filios nepotes noftro», adjuvante Deo, quantùm fcimus Ac poffumus, & illi ad nos quxficrint. conierVare volumus.

1 L.

Poft obitum vero illius. ex pane pro mea, ficut audiftis, infirmitate, fit parte pro Paganorum fuperventione, & pro aliis occaftonibus * qux in regno noftro ac •r «tool·'*' ciderunt, ufque modo non fuir opportunus locus ut ego & ifte meus canflimus nepos infimul parabolare poeuifiemus, Ac invicem nobis prrfentes noftras voluntates demonftraremus, quas in corde unufquifque contra alterum retinebamus.

1 1 1.

Evenit autem locus congruus. quia ifte meus carillimus nepos cum dilcdiiliino fratre meo Hludouvico parabolavii, Atalc receptum & (confilium meo invenit*) 'tr»*— ficut Ac ifti neccffc fiut & illum demontrare decuit; quod mihi fatis complacuit. ; * "^** Et nunc, quando mecum parabolavit, !···"■'",r« dixit mihi quod in illa firmitate quam ego cum patre, fuo bona memorix fratre meo feci, fit illum fufeepi, in iofa fufeeptione vellet perfeverare, Ac illam firmitatem quam lum picer meus frater conrra me fecerat, vellet, adjuvante Domino, per omnia obfervare.

I V.

Et invenimus cum communibus fidelibus noftns ut pro talibus neceflitatibus, ficut icitis & videtis in ifto regno evenire, nos invicem confirmaremus, ficut & fecimus, ut ad honorem fanflx Dei Ecclefiat dc communem profedum ac fidelium noftrorum fâlvametictim, Ac regnum noftrum contra quofeunque nobis neceffe fuerit continendum, invicem nos falvemus fit adjuvemus, ficut avunculus nepotem Ac nepos avunculum per rectum falvare Ac adjuvare debet.

V.

Et noftri fiddes, qui prrfentes fuerunt, Ac hoc confilium nobis dederunt, dixerunt nobis quod parati funt nos, auxiliante Domino, in omnibus adjuvare ut iftam firmitatem poflimus ad invicem obfervare. Et propterea volumus à vobis veftrum confenfum Ac voluntatem audire, ii Ac hoc vobis bene videtur, At nol is inde auxilium vultis prxftare, ut hoc poflimus cum Dei adjutorio Ac veftro obkrvare.

Adnunt iatjo Hl othahi!.

Sicut meus avunculus vobis dicit, quantùm Deus mihi fcire Ac poffe donaverit, Ac in illa firmitate cum Senione meo fàd.t m qua me fufrepit, Ac quam Senior mnis contra illum fecit, volo perieverare, Ac illam qi.ain contra eum feci, turn Dei adjutorio, volo firmiter obfervare.

Item adnuntiatio Karoli Regis.

Volumus vos fcire qui* propter iftas rapinas fic depraedationes qu* ia regno noliru increverunt, ex pute quia Pagani nobis fupervenerunt, ex pane pro talibus occafionibus qux in regno nonro acciderunt, fynodum Epifcoporum & aliquantos de noftris fidelibus pro opportunitate temporis convocavimus, & coniideravimus cum ipfis ut-per omne regnum noftruni Eoi(copi fit Mifli noftri ac Comites in ftngulis parochiis ac comitatibus placita teneant, fic ad illa placita omnis homo qui placitum cuftodire debet, & in illis comitatibus commanet, Une exceptione Ac excufarione conveniat. Et Epilcopi omnibus demonfttent quàm grave hoc peccatum fic, fic qualem poenitentiam qurrit, fic qualem damnationem , niG poenitentia fuccurrerit, adquirat. Et Milii noftri caÎituia legis fic antece(Torum noftrorum de oc omnibus oftendant, fic tantam miferiam interdicant. Et fciant omnes quia quifcunque abinde talia facere pnrfumpferit, Ac canonicam fic regalem vindictam ftifcipiet, Gcut tunc omnibus fic Epifcopi fic Milii noftri plenius adnunriabunt.

Item adnuntiatio Hlotharii.

i. Sciaris etiam quia confideravimusut quifcunque malefàâor de uno regno noPtro in akerum venerit, Epilcopus velMiffus , five Comes, de quorum minifterio effuger» ut juftiriam non reddat aut dignam vindidam non fiifrinear, illis Mims in quorum miflarico in alio regno fugerit, notum fadanc, Ac ipfi ilium taliter conftringant, ut aut ad compofirionem aut ad vindidam illuc reveniat ubi malum perpetravit.

a. Et fciatis quia ficut Deus per Tuam mifericordiam , fic per (mei avunculi *) bonitatem, fic per mei Senioris (ac meorum fidelium*) adjutorium, meo Seniori in regno fucceffi, ita fic in omni bonitate fic in obfervarione de illis capitulis quos meus Senior cum filis fratribus meis avunculis ad Marinam de Dei voluntate fic fandz Ecclefix honore, fic regni ftabilitate, At fanctx Ecclefix ac regni fidelium fahramento, conlideravit fic confirmavit, cum Dei adjutorio fic (mei avunculi *) confilio fic auxilio Ac veftro adjutorio permanere volo. *(·($«»». ·(

Tirtia adnuntiatio Karoli.

Deus omnipotens nobis donet ut veftram fidelitatem fic veftrum adjutorium > oux Tempercontra nos cum omni barnatu * dcmonftraftis, vobis fic merere poflîmus ficut antecefibres noftri veftris antecefibribus in bono meruerunt, Ac nos vobis cum omni bonitate volumus commerere. ·[FIANe- tM&rino·· m· T?». 3

TITULUS XXVI.

SACRAMENTA* APUD CARISIACUM.

·;γ— ? s«cri- menium.) srr.ptor».

ACTA fiuu hac fluentia apud Carifiacum palatium t »nno Incarnationis Domi- - λζγλ occcLVHi , *Regni autem Domni Karoli* xviu , *Indictione* vi , xn. *Kal. Aprilis , in Dei nominefeliciter.*

Sacramentum Fidelium.

Quantum fciero Ac potuero, Domino adjuvante, abfque ulla dulofitate aut fedudione, Ac confilio fic auxilio fecundùm meum minifterium Ac fecundum meam perfonam fidelis vobis adjutor ero ut illam poteftatem, quam in regio nomine Ac regno vobis Deus conceffit, ad ipfius voluntatem Ac ad veftram ac fidelium vcftrorum falvationem, cum debito Ac honore Ac vigore, tenere fic gubernare poffltis : Ac pro ullo homine non me inde retraham, quantum Deus mihi intellectum Ac poffibilitatem donaverit.

Sacramentum Regis.

Et ego, quantùm fciero fic rationabiliter potuero, Domino adjuvante, unumquemque veftrum fecundùm fiium ordinem fic perfonam honorabo fie falvabo, fic honoratum ac falvatum abfque ullo dolo ac damnatione vel deceptione conferva*bo, fic unicuique competentem legem fic juftiriam confervabo. Et qui illam neceffc habuerit, Ac rationabiliter petierit, rationabilem mifericordiam exhibebo, ficut fidelis Rex fuos fideles per redum honorare fic falvare, Ac unicuique competentem legem & juftiriam in unoquoque Or- Scrfwo»» «>®· »· >·

(fine confervare. & indigenribus & rationabiliter petentibus rationabilem mifericortfiam debet impendere. Et pro nullo homine ab hoc, quantùm dimittit humana fragilitas , per ftudhun aut malivolentiam vd alicujus indebitum hortamentum deviabo, quantùm mihi Deus intelleâum Ac poflibilicatem donaverit. Et fi per fragilratem contra hoc mihi fubrepcum fuerit , cùm hoc recognovero , vohmtariè illud emendare curabo.

Hincmarus Archiepifropus, Immo Epifcopus , Yrminfridus EpUcopus, Hincmarus Epifcopus, Hilduinus Abba.

Hungarius, Engilnunnus , Ifembardus, Odo, Ofbertus, Ratbodus, Hunfridus , Odalricus , Rhodulfus, Engifchalcus, Herhiinus, Hitto.

TITULUS XXVII.

EPISTOLA EPISCOP. AD LUDOVICUM, REGEM GERMANIÆ.

Çonc. G«l- »*ir*rU·

HÆ.C qux fequuntur Capitula miferunt Epifcopi provinciarum Remenfis & Rotomagenfis à Carifiaco palatio , quo convenerant , per Wenilonem Rotomagenfem Archiepifcopum , Ac Erchanraum Catalaunenfem Epifcopum, Hludouvico Regi in Attiniaco palatio confiftenti, anno Incarnationis dotninicx Dccuvui, in menfe Novembrio.

DOMNO Hludouvico , Regi gloriojo t Epifcopi Remorum diotcefeos atque Rotomagenfis , qui adejje potuimus.

c ı r. L

£ Excufant cur ad conventum Reme/fem venire non potuerunt, J

Lirrauis dominationis veftrx quique noftrûm habuimus, quibus jufuftis ut vobis viu Kal. Decenibr. Remis occurreremus , quarenùs ibi nobifcum fit cum exteris fidelibus veftris de reftauratione fandx Ecclefix, Ac de ftatu ac falute populi Chriftiani, tra&aretis. Sed nos ad Slacitum illud occurrere non potuimus, c propter incommoditatem Ac brevitatem temporie , Ac propter inconvenientiam loci *i* Ac, quod eft lugubrius, propter confufionem tumultûs exorti. Sed Ac divinis legibus, quas & vos obfervaturos cum veftris fratribus nobis denunriaftis, cautum eflie dinofckur , auia ficut nec Archiepifcopi fine Coepifcopi, in nec Coepifcopi tine Archiepifcoporum confenfu vel juffu, nifi qux ad proprias pertinent parochias, debent prxfumere, Ac in tam angufto tempore Archiepifcoporum litteras non valuimus de conventu habere. Quapropter noverit veftra fublimitas quia manuatum veftrum noftra non contempfit humilitas ; fed , ficut longé eft ante nos di&um, qui jubet impoffibile, facit fe contemptibilem.

£ Quaruntur quôd eorum monitis X confiaitkaitnut non paruerit, j

Sed & tractatum de reftauratione fanctx Ecclefix, & ftatu ac falute populi Chriftiani, quod nunc vos nobifcum habere velle dicitis, juftiis Ac rationabilius illud haberi potuiffet, fi noftris , quin potiùs divinis confiiiis Ac obfervadonibus atque obteftationibus fupemo refpeâu obtemperare voluifletis ; quia non noftra feripfunus , mandavimus , diximus , fed qux distante caritate, qux Deus eft, in litteris factis invenimus, Ac qux naturx 'infita recognofcimus. Cxterum qux contra illa qux fcripfimus , mandavimus , diximus , aĉta funt vel aguntur, naturalis legismorbus Ac vitium etiam à minùs lapientibus effe dinofdtur. Qua de re prudens auifque refipifeat, Ac lapiat quam granefiter Deus offenditur quando in fic grandibus Ac apertis non ignoranter peccatur. Unde feriptum eft : *Defcendant in infernum vit ventes,* id eft, laoantur in peccatum fcientes. Qux divini permiflione merito mundi patientis , propter communia peccata noftra, paftorum icilicet Ac gregum, propter delicta Regis Ac regni, eveniunt, Acut feriptum eft : *ImnujfionesperAngelos malos » viam fecit Dominusfemitu irtr fiue.* Tamen, ficut veritas proteftatur, non erit fine ultione vindiâx nec ipfi virga fiirorisDomini. Sic legimus, fic audivimus, fic vidimus, Ac pro certo fic cito videbimus : quoniam licèt peccatores fimus, fed pocnitentes, Ac in divina clementia fortiter confidentes, minifterium facrum operante Spiritu fando fufeepimus, fine quo facra non miniftramus, Ac nobis dictum à veritate veraciter fcimus : *Non vos*

n»i. *tv* ·* pjy. Tr- M.nk. ■·

eflis qui loquimini , fed Spiritus Patris veflri qui loquitur in vobis.

[Çuôdfxpiùs illum adineundam cumfra tre concordiam hortatifini. J

Et licèt dominatio veftra melius nove rit de quibus fcripiis, mandatis, ft diftis dicamus , tamen non ab re eft fi eriam & nos illa ad memoriam veftram reducamus. Primb quidem per Hildegarium, venerab leni Epifcopum feriptis ft didis; fecundo per Æneam, honorabilem Epifcopum litteris ft verbis ; item per Æneam verbis, deinde per Hincmarum Remenfem ft Weniloncm Roromagenfem Archiepifc opus, iterum per eofdem, cum aliis quos ipfi vocaftis , ea quz faluri fiierunt congrua fnfficienter audiftis, quando ficut ft antè petivimus ut frater vefter ft omnes fideles illius amevcftramfideliumque vef trorum przfentiam in rationes loco ft tempore congruo veniflemus, & quz male geda forent, veftro confilio & auxilio c unDet adjutorio fierem mendata. Pro quibus omnibus diâii non obaudientibus
Jnan. >n “o valdè timemus quod dicitur : *Sifermonem meumfirvaverunt, Λ vtflrumfervabunt:* ft reliqua qux Dominus comminatur. Et fi illa non lunt exaudita, putari poteft & nec ifta, quz vos dicitis apud nos velle
Hir. >1. ''. querere ft audire, exaudientur. Videcurque quibufdam, ut ficut Dominus , quando quzfivit ficus in ficulnea cui maledixit, cùm non effet, telle Evangdio , tempus
λ» ÎΓZó e°'!. ficon,m»aliu'1 ▼ oluerit fignificare *, ita & in hoc citato ft incongruo conventu , temorâ dominationis velli* finceritace, de qua nihil contra puriutem volumus autirnurc . alia quadatn poifint intelfigi. Et
1 p»< r i,. qulA beatus Petrus omnem monet Epifcopum ut paratus fit ad ûtisfaâionem omni pofeenti fe rationem, quz nunc videmur, pro tempore damus fideliter domination. veftrz confitia.

1 V

ff/r confideret cur in //.?//is rrgnum venera, (r utrum talia Jufimere velit, qualiafacit.]

Primb quidem in ipfa radice t ordis ad · ventum veftrum in hoc regnum infpicite, & coram oculis Domini , cui fecundum
T£tUn „ Pfalmiftam cogitatio hominis confitetur, ftaterà zquitatis ponderate ; ft quicquh' hortatores ft confiliaiii ac laudatores veftri vobis dicant , ad cor redite ; ft quicquid ad accufationem ft commendationem adventût veftri invenire & dicere po tueritis, veftram confcicnciam interrogate; ft G talia fuftinere vultis qualia facitis, judicate. Et illam horam quam certi eftis quia nullo modo poteritis effugere, quando anima veftra de corpore exiet , ante mentis oculos ponite, quando totum mundum dcamnem poteftatem , ft omnes divitias, ft ipfum corpus derelinquet t ft *tine adjutorio* uxoris ac filiorum , ft fine fobtio ft comitatu drudorum* atque vaflorum nuda & defolau exibit, & quicquid cogitavit ft ordinare difpofuit, infetlum dimittet, ficut dicit Scriptura : *In illa die peribunt omnes cogitationes earum ;* & videbit omnia peccata fin & fcnciet, videns diabolos fe conftringentes ft coartantes , ft quidquid contra caritatem ft fidem de bitam cogitavit, parabolavk, & fecit in dto feculo, ft per dignos poenitentia fructus non emendavit, ante oculos femper habebit, ft effugere volet, ft non vuebit. Nam certum eft quia ad omnes homines , quando egrediuntur de corpore, veniunt diaboli, ft ad juftos, ft ad peccatores: fed ft ad ipfum Chriftum venit, in quo fuum nihil invenit, ficut fcriptum eft : a *tnitPrinceps huius mundi, êC in me non habet quicquam.* Et crede nobis veraciter, Rex utinam femper bone ft Chriftiane, nec longé eft, fed (iris & plus quàm fperctur, propètibi eftilla hora. Proptereanon ce feducant ifta quz vides. In tempore quippe patris veftri vidimus per aliquos incepta ft faûa quz in tempore ifto, per iftos qui ifta conficiunt, vioemus fieri, ft per ahos videbuntur compleri. Et quando tibi adveniet hora exitus tui, ficut rident nunc , quando per te obtinent quz volunt in hora voluntatis fuz, fic ridebunt ft in hora exitûs tui, ft quzrent quomodo per alium teneant quz per te obtinuerunt. Quod ft fieri poteft ut quidam etiam quzrant in tempore tuo. Sed ft illi, nifi dignam poenitentiam egerint, miferabiliter ad illam horam vernent exitûs fui, ficut venerunt ft illi qui defecerunt à patre tuo cum fratre tuo. Nam ut illi ordinantes feditiones in paternam reverentiam , fic ft ifti vos excitantes in fraternam dile&ionem, nomen pacis ft ftatum Ecclefix ft falutem ac unitatem populi obtendere ftuctuerunt ; ft latebat fub meile venenum. Et completum eft in illis, complecurque in iftis Pfalmiftr diéhim : *Çui loquuntur /acem cum proximofuo, mala autem in corditus eorum ;* ft reliqua quz fequuntur. Et receperunt illi in leculo ifto quz nota funt, ft receperunt in feculoaltero quz in judicio plenius cognofcentur. Quorum

-(FU-Noiat Sir■»·■·dica" *urfrt,*

pfaJ

ifti intuentes exitum, timere debuerant a&onem : Ac fident, fi illos refpexerit Dominus, qui refpicit humiles, Ac cuftodit parvulos. Ec fic peflilerue ftageliato, ut feripeum eft *„fapistutor ent parvulas;* Ac iàpient, quia non repellet Dominus plebem fuam, nec oblivifeetur in finem : quoniam *propter miferiam inopum dCgemitum pauperum nunc exurgam-dààt* Dominus. Aliqqul ficut tunc ducit iuis, ita Ac nunc dicit Dominus iftis : *Tacui, numquidfemptr tacebo? quqfiparturiens clamabo.* Nondum venit hora mea, fed nunc eft hora veftra, Ac potcftas tenebrarum. Ec quidem in hac die tua qux ad pacem tibi ! nunc autem abfeondira funt ab oculis tuis, quia venient dies in te. Roga tibi, quxfumus, in oli loco ubi bene poffis intendere homeliam fandi Gregorii legere in ledione Evangelii : *Pidens Jefus civitatem, flevit fuper illam.* Precamur vos, Domine, ut Ac diem ante mentis oculos habeatis quando cum omnibus hominibus anima veftra proprium corpus recipiet, Ac venieris ance faciem aeterni Judicis in confpe&u omnium angelorum Ac hominum : in qua die, ficut dicit fandus Paulus, judicabit Dominus unùmquemque, non per alienum reftimonium, fed occuka uniufcujufque per cogitationes acculantes, aut etiam defendentes, quando recipiet unufquifque propria corporis prout geflit, five bonum, five malum. Et non defpicientur tunc noftra verba quae fcripfimus, ab eis qui nunc illa contemnunt; quando fine dubio replicata erunt in teftimonium in ipfo tremendo iudicio, Ac nullus illorum te tunc adjuvabit, qui nec feipfum adjuvare futhciet, quando ibunt qui talia agunt qualia audimus Ac fentimus atque dolemus, fi in talibus perfeveraverint, in ignem sternum, Ac jufti, qui injufta patiuntur, in vitam aeternam.

[De iis qua crudeliter impie, quà tranfibat, fiebant, ut ea prohibeat dC compefcat.]

Quia tanta Ac talia crudelia Ac abominanda fieri per parochias quas pertranfitis audivimus, Ac qurdam fentimus, qu<rd.im fentire timemus, Ac illis qui fen ferunt Ac fentiunt condolemus, qu< calamitatem & miferiam quam à Paganis patimur fuperant, quoniam à Chriftianis in Chriftianos, à parentibus in parentes, à Rege Chriftiano in Regem Chriftianum, à fratre in fratrem, contra omnes leges divinas & humanas aguntur : contra quos damat Ecclefia à Paganis affiâa : *Etfuper do/orem vulnerum meorum addiderunt : 6c* nos onuses cun£tique patiences *,fyftûuùmuspacem, dC non* w h s; *quaftvimus bona, & ecce tarbatio ;* propcereb tafia prohibete, compefcite. Ac fedate; quoniam palatium veftrum oobet efle fiscrum, Ac non fàcriiegum. Palatium enim R » i dicitur propter rationabiles homines inna· bitantes, Ac non propter parietes infenfibiles five macerias. Et Rex i regendo dicitur, ut fe fub Deo Ac bonos cum Deo puritate cordis, veritate oris, firmitate ftabilitatis regat, Ac pravos à pravitate corrigat Ac in re&tudmem dirigat. Et fi que malè faâa funt emendare veniftis, pejora quàm viderimus à Chriftianis in Chriftianos fieri, ingerere non debetis. Et fi pacem facere adveniftis, pacem pacificè ab audore pacis obtinere debetis. Et fi difcordiam effugare Ac caritatem redintegrare veniftis, iuam quam Chnftus per Paulum docuit, monftrare debetis. Ait enim : *Caritas non eft ambitioja, non agit perperàm, non quarts qua fua funt, non gaudet fuper iniquitate, congaudet autem veritati:* qua eft de corde puro Ac confcientia bona, Ac fide non fida ; qua operatur per diledionem, Ac non perpoteftatem vd indebitam cupiditatem : une qua caritate, ficut feripeum eft, edam fi quis tradiderit corpus fuum ut ardeat, nihil illi prodeft. Quam omnibus Dominus in fignum dedit, ut fciant fi quifque eft Chnftianus, aut fi intrabit in regnum Dei, an non, dicens : *In hoc cognqfcent amnes quia mei difcipuli tflis, fi diledionem habueritis ad invicem.* Nam qui in primordio fidei difcipuli appellabantur, nunc Chriftiani dicuntur. Et ipfa eft veftis nuptialis, quam qui non habuerit, de nuptiis cceleftis convivii in futuro judicio eicietur * in tenebras exteriores 6c in ignem aternum, ubi erit fletus Ac ftridor dentium.

V L

C *Ut contra Paganos potiùs arma convertat; dC illos qui ab illisfugiunt, vexari à fuis nonfinat.]*

Ipfa caritas vos contra Paganos accendat. ut qui tunc moti non funt ad pietatem ut nobifeum irent contra eos. qui de ifto regno amplos habebant Ac habent ho nores, (quoo fi facerent, At zelo redo accenfi unanimiter vellent, expelli aut difperdi Pagani, adjuvante Dornjno, poterant) vel nunc quiconque intentione à dominatu diorum per veftratn ordinario

nem fonda liberetur Ecdefia, fic regnum, quod contra eos redimitur, à tributo indebito eripiatur. Sed fie qui fogiunt à facie Paganorum, cùmin illas panes venerint in quibus degitis, refugjum tranquillum inveniant, fic non talem deprxdationem ut nec incolx vivere nec fugientibus folatium poflint prxbere. Quia nunc peccatis noftns exigentibus completur quod olim
Aaw. j. didum eft per Prophetam : *Qui fugerit à facie leonis, btnei in tfffum ; dC cùm*
M. *intraverit domum,* Cr *innijus fueritfuper parietem, mordebit eum coluber. £t cùm effugerint armaferrea, inruent in arcum artum.* In omni enim parte miferi, pro dolor ! affiidionem inveniunt.

V ! I.

[Ut privilegia dC immunitatet Ecclefarum confervet,Redorefque illarum non inquietet, nec pofjffiones diripi permittat.]

Et fi Ecdefiam Dei, ficut nobis fcripfiftis. quxritisreftaurare,debita Epifcopifit ubi commiflis Ecdefiis privilegia intemerata, ficut div'inirùs conftituta funt, cuftodite. Prxcepca fit immunitates fit honorem earum, ficut avus fic pater vefter confervaverunt, confervavere curare. Et qux frater vefter Dominus nofter, qui fic paterni donatione fic vobifeum, cum veftris veftrorumque fidelium mutuis firmitatibus , regni partem accepit, pro cultu fic honore Ecdefiarum egit, funditer confervate; fie Redores acPaftores Ecdefiarum ut Patres fic Chrifti Vicarios colite, ficut Sanda Scriptura prxeipit, dicens :
Rrcii.,. n. *Sacerdotes DeifanSiffca , fo' magnatis humilia caput tuum.* Éorumque foiritalia confilia obaudite, iterum dicente Scriptu-
Dnc· ri : *Interroga patres tuos t dC adnuntiabunt tibi i majores tuos, dC dicent tibi.*
Asari». 1'. Et item: *Interroga Sacerdotes meos legem meam.* Et Dominus per Malachiam
Malacki. Prophetam: *Labia Sacerdotis cuftodient fcientiam, dC legem requirent ex ore ejus, quiaAngelus Domini exercituum efl.* Eof que tempore incongruo fic inopportuno nolite inquietare; led liceat eis minifterium facrum , ad quod ordinati font , in populi falutem peragere : fibique domefticâ curâ fubiedos nolite concutere, fic non finatis dehoneftare five opprimere. UtPrefbyteris honor congruus fic jura debita, qux Canones fic Capitula avi fic patris veftri ftatuerunt, conferventur fatagite. Ut Epifcopi quietam Ubertatem fuas parochias circumeundi, fic prxdicandi ac confirmandi, atque corrigendi habeant ordinate. Ut MifTus reipublicx , id eft, minifter Comitia, cum ipfis , ii juflerint. cat, oui libero· homines inceftuofos, u per admonitionem Prefbyteroruni venire ad Epifcopum noluerint, eos ad Epifcopi Îllacicum venire faciat, commendate. Ut i Epifcopus pro quacunque necçflitate ecclciiaftica ad vos direxerit, ad quem fous Miffus veniat, per quem qux rationabiliter petierit obtineat, in palatio vef tro, ficut Comes palatii eft in caufis reipublicx, minifterio congruum conftiturum habete. Ut temporibus à fieri* regulis conftirutis comprovinciales Synodo· cum Epifcopis, fic fpeciales cum Prefbyteris, habere quietè poffint, annuite. Re· fic facultates ecclefiafticas, qux funt voca fidelium, pretia peccatorum, ftipendia ancillarum fic fervorum Dei, deprxdari fic ab Ecdefiis difeindi nolite fuftinere, fed fortiter, ut Rex Chriftianus fic Ecclefix alumnus, refiftiteatque defindite. De quibus confccratis Deo rebus quod habent liberi homines Ecdefiis fervientes per difpofitionem Redorum ipfàrum Ecdefiarum , ideo conftituerunt Apoftolorum fucceflbres hoc ordinari, ut quia creverunt fidelium voca, fic increveruntinfidelium mala, augeretur per difpenfationum ecdefiafticam regni militia ad refiftendam malorum nequitiam, quatenus ipfx Ecclefix defenfionem haberent fic pacem , fic Chriftianitas obtineret tranquillitatem. Quapropter ficut fic iUx res ac facultates de quibus vivunt Clerici, ita fic illx fub confecratione immunitatis funt, de quibus debent militare vaffalli ; fic pari tuitione à regia poteftate in Ecdefiarum ufibus debent muniri. Quia vero Karolus Princeps, Pippini Regis pater, qui primus inter omnes Francorum Reges ac Princeps res Ecdefiarum ab eis fej>aravit atque divific, pro hoc folo maximè eft xtemaliter perditus. * Nam S. Eucherius Aurelianenfium Epifcopus, quiin monafterio S.Trudonis requieicit, in oratione pofitus ad alterum eft feculum raptus, fic inter extera qux Domino fibi oftendente confpexit, vidit illum in inferno inferiori torqueri. Cui interroganti,ab Angelo ejus duttore refponfum eft, quia Sanctorum judicatione, qui in foturo judicio cum Domino judicabunt, quorumque res abftulit fic divifit, ante illud judicium anima fic corpore fempiternis pernis eft deputatus, fic recipit fimul cum fuis peccati· poenas propter peccata omnium qui rç» luas fic facultates in honore fic amore Do·

mini ad Sandorum loca, in luminaribus divini cultus Ac alimoniis fervorum Chrifti ac pauperum, pro animarum fuarum redemptione traididerunt. Qui in fe revetfus fandum Bonifacium Ac Fulradum, Abbatem monafterii fandi Dionyfii, & fummum Capellanum Regis Pippini ad fe vocavit, eilque talia dicens in fignum dedit ut ad fepulchrum illius irent, Ac ft corpus ejus ibidem non reperiflent, ea qux dicebat, vera efle concrederent. Ipfi autem pergentes ad prxdidum monafterium, ubi corpus ipfius Karoli humatum fuerat, fepuichrumque illius aperientes, vifus eft fubitô exifle draco, Ac totum illud fepulchrum interiùs inventum eft denigratum t ac fi fuiflet exuftum. Nos autem illos vidimus qui ufque ad noftram xtatem duraverunt, qui huic rei interfuerunt, At nobis vivâ voce veraciter funt teftatiqur audierunt atque viderunt. Quod cognofcens filius ejus Pippinus Synodum apud Lipcinas congregari fecit, cui prxfùu cum fando Bonifacio Legatus apoftolicx Sedis, Georgius nomine› nam Ac fynodum ipfam habemus, Ac quantumcunque de rebus ecclefiafticis, quas pater fuus abftulerar, potuit, Ecclefiis reddere procuravit. Et quoniam omnes res Ecclefiis à quibus ablatr erant, reftituere, propter concertationem quam cum Waifario Aquitanorum Principe habebat, non pravaluit, precarias fieri ab Epifcopis exinde petiit, Ac nonas ac decimas ad reftaurationes tectorum, Ac de unaquaque cafata duodecim denarios ad Ecclefiam unde res erant beneficiate, ficut in libro Capitulorum Regum habetur, dari conftituK, ufque dum gf» res ad Ecclefiam revenirent. Unde Ac omnus Karolus Imperator t adhuc in regio nomine conftitutus, edidum fecit ut neque ipfe, nec filii ejus neque fuccef fores, hujufmodi rem agere adtentarent: quod manu proprii firmavit, cujus pienitudmem habemus, Ac de quo capitulum excerptum in libro Capitulorum ejus, quicunque librum illum habet, Ac legere voluerit, invenire valebit. Hanc etiam relationem Ac in feripturis habemus, Ac quidam noftrum etiam vivi voce Domnum Hludouvicum Imperatorem patrem veftrum referre audivimus. Sed At facri Canones Spiritu fando didati, eos qui facultates ecclefiafticas diripiunt, Ac res ecclefiafticas indebitè fibi ufurpant, Judx traditori Chrifti fimilescomputant. Et Sandi qui cum Deo in coelo regnant, Ac in terris miraculis corufcant, divino judicio tanquam necatores pauperum ab Ecclefix liminibus Ac à ccclefti regno feeludunt. De quibus facrilegis in prophetia Pfalmi prxdidum eft: *Qui dixerunt, hereditatepoβ fideamusfanüuarium Dei, Deus meus a pone illos ut rotam, <£' ficui flipulam ante faciem venti. Et ficut ignis qui comburitjylvam, Xficutflamma comburens montes, ita perfequeris illos in tempeftate tua, in ira tua turbabis eos. Implefacies eorum ignominid.*

Lib.V. c.i

IA-Lc.

Pül-ı*.

V I I I.

[Ut Monafteria laïcis à Karolo concejfa religiofis perjbnis reftituat.]

Monafteria etiam reliriofa, atque prxcipua Canonicorum Ac Monachorum atque Sandimonialium habitacula, qux ab antiquo tempore parentes veftri fub religiofo habitu conftituerunt, Ac in eis redores Ac rectrices fuerunt, Ac quando parentes veftri primatum regni tenuerunt, & etiam quando fandus Remigius Francos ad fidem coopérante Domino convertit, Ac cum Rege ipforum baptizavit, Ac frater vefter Dominus nofter partim juventute, partim fragilitate, parum aliorum callidi fuggeftione, etiam Ac minarum neceflitate, quia dicebant petitores, nifi eis illa loca facra donaret, ab eo defi cerent, Ac ipfe aliquando per vos, ficut nunc patet, aliquando per fratrem vef trum regnum deftitutus ab eis perderet, talibus, ficut fcitis, perfonis commifit, debito privilegio reftituite. Nam idem frater vefter Ac divinâ infpiratione Ac facerdotali redargutione, Ac etiam ab apoftolica Sede commonitus, ex aliqua parte qua perperè egit, correxerat. qux autem adhuc incorreda erant, quomodo emendare poflet, fxpe gemebundus quxrebat. Abfit autem ut vos, qui pro reftauratione fandx Ecclefix huc veniftis, aut illa qux ipfe emendavit deterioretis, Ac ficut ille offendit, Ac vos offendatis, aut quae ipfe necdum emendare potuit, inemenoata finatis: qui fxpe, ficut Ac nos teftes fumus, fratres veftros de talibus monuifris, Ac in omni adnuntiatione quam communiter faciebatis, prompeiflimè inde difliutabaris; ficut Ac fecus Teudonis villam, in loco qui *Judicium* dicitur, Capitula qux habemus cum veftris fratribus accepcaftis, Ac in chirographo apud Marfnam manu proprii confirmaftis. Contra quod fi forte aliquis egit, non propter eà vos immunes eritis, fi illud quod tefte Domino pepigiftis Ac confirmaftis, obfervare, quod abfit, non ftudueritis. Nemi-

nem quippe adjuvat qubd aKena mala reprehendit, nili fit ipfe illa caveat; quod Xom. >. demonftrat Paulus, dicens: *Putas, d homo, quôd tu evades judicium Det > qui eadem agis quotjudicas I*

[Ut Reflares Monafteriorum fcdliciti provideant, ut fervi dC ancilla Dei fecundum ordinem vivant.]

Restores etiam monafteriorum, quibus monafteria committitis, firmiter fic obnixè prxeipite ut fecundùm ordinem fic habitum ac fcxuhi, quo inhabitantes conftituti funt, follicite fit folorter prrvideant ut fecundùm debitum ordinem fervi vel ancili* Domini vivant, fic neceffaria ftipendia in viâu fit veftitu fic exteris qui bufque habeant, fic domos ac fervitores, prout competit, ficut religiofi fic habitus fic convcrfarionis redores, eis provideant. Sufceptionem etiam hofpitum fic Iis™» pauperum nullomodo neglegant.Quin fic* inconvenientes perfonc, fic res tales qux religioni non congruunt, in monafteria non introducantur, non dicimus; quoniam Religiofos redores providentiam fit curam debitam inde fumere debere non ignoramus.

Γ Ut hqfpilalia peresunorum ad hoc ad quod deputata funt f Epifcoporum confilio à Remoribusfuit adiuitnflrentur. J

Hofpitalia peregrinorum, ficut funt Scortorum, fic quae tempore atirecefforum veftrorum Regum conftruda fic conf tituta fuerunt, ut ad hoc ad quod deputata funt teneantur, fic àReÛoribus Deum timentibus ordinentur, cuftodiantur, ne diflipentut, obtinete. SedficReftoribus monaftertorum ficxenodochiorum,ideft, hofpitalium, praecipite ut ficut canonica docet auâontas, fit Capitula avi & parris veftri prxcipiunt, Epifcopis propriis fint fubjeai, & moitafteria atque hofpitalia fibi commiffa ipforum regant conlilio; quoniam Epifcopi paternam follicitudinem eis, fecundum minifterium illorum, ftudebunt impendere. Et quia farpe unicuique in omni ordine competentem legem fic juftmam, unà cum fratribus veftris, frequenti adnunriatione perdonaftis, ecclefiaftici fit religiofi habitus viri ac feminas, atque peregrini fic pauperes, in 3uibus fpeciaiiterCnriftus fufeipitur, perorationem veftram fibi fentiant femper adclfe.

X I.

C Qubd Regem ud vitam irftituere conveniat t ut amnibus fit exempto,]

Et quia de flatu ôcfaîute populi Chrif tiani> ficut nobis fcripftftis, vultis quxrere, primo à vobis ipfia incipite, qui alio* debetis corrigere >ficut fcnpcum eft: *Medice, cura umetipfum;* fic munda debet manus à fordibus efle, qu* alienas fordes curat detergere. Et qux in aliis debetis corrigere, nemo in vobis juftè valeat reprehendere. Super quantos enim eftis in regni culmine, tantorum moribus deberis fervite. fic. ficut lucerna fuper candela* brum in domo pofita, bonitatis exempla monftrare; quia omnium oculi in vos debent intendere: quos fi malo exemplo def eruxeritis, qui per vos fie à vobis in bonum debuerant «dificari t fub tantis fine dubio in futuro feculo poenis vos necefle eft* torquerûPropftereà oportet ut quiRex *(Hriw». eftis, fic Dominus appellamini, in illum Temper fufoenfo corde fufiuciaris a quo videlicet, Rege Regum fic Domuiu Domi cii<.] norum, nomen Regis fic Domini mutuatis. Et ficut ille difponit orbent terrx in equitate. fic ad hoc. ficut in libro Sapienti* dicitur, conflituit hominem ur ipie fimiliter faciat, imitamini illum, fi vultis regnare cum illo. Quia qui dicit fe m Chrifto manere, debet, ficut ille ambulavit, fic ipfe ambulare, qui dicit: *Efiote* Mua. f. *Λ' vo‹perfefli fcut dC Pater veftercalef- //j perfeRus <fl.* Et fi dixeritis, quomodo polium efle perfcfilui, cum alia Scriptura dicat: *Si quit in verbo non offendit, ille perfectus eft vir,* non cadit à perfe&ione qui non peccat malitiae cupiditate: *Septies enim caditjuflus & refurmt: impii autem corruunt in malum.* Et: *Jtflus, cùm ceci- dent, non conlidetury quia Dominusfitpponit manumfuam,* Qualitcrcunquc verb quis peccet, cupiditatis voluntate aut fragilitatis neceflitatc, nemo illi melius prxvalet indicare quàm confcientia fua, quae non poteft latere oculos infpedoris fui. Propfterea in oportet vos vivere, judicare, & agere etiam in occulto, quafi ficis fe<uE:r in publico $ quia firpe talis vos verbo udabit, qui corde aenter reprehendet, fxpè etiam illa qux vobis fit in vobis laudaverit, apud alios de vobis reprehenfibiEa judicabit. Sic autem, ut dicimus, adjuvante Domino, vivere, judicare, fic agere prxvalebitis, fi vos non ftimulaverit amor privatus; fl non vos inflammaverit cupiditas glorix, divitiarum, pofleflionum, fic potentatus; fi non plus credideritis alien* lingux,

linguæ, quàm propriæ confcientiæ; fi vos non roferit tinea adulationis ; fi non vos ufferit livor alienæ felicitatis; fi vos non vexaverit negledus animæ Ac amor carnis; fi credideritis Regem Chriftum non pro fe, id eft, non pro fua neceflitate mortuum, fed pro nobis, ut viveremus qui mortui eramus; fic vos plus ftudeatis afiis vivere in fidutis fuæ utilitatibus, quàm vobis ipfis in propriis voluntatibus ; fi fcieritis vos effe morituros, fic vos credideritis defa&s propriis rationem Domino reddituros; fie que dignè receperitis, fine fine vel immutatione aliqua habituros.

X.I. I.

f Quomodb domefticos regere, quid Deo, quidfubditis reddere, X quales Palatu ac reipublica miniftros confutuere debeat,]

Domum veftram domtfticam fic nutrice, regite fic difponita, ut quando regni populus ad vos convenerit, in vobis Ac in domefticis veftris videant qualiter fe atque domum, cum quanta humilitate atque cafticact, quàm fobriè, quàm juftè, quàm piè nutrire, difponere debeant, 6c gubernare : quia, ficut quidam fapiens dixit, fecundùm mores domini erit familia euftodita. Et ideo domus Regis fchola dicitur, id eft, difciplina; quia non tantum icholaftki, id eft, dilciplinati fic bene corredi funt, ficut alii ; fed pociùs ipfa fchola, quæ interpretatur difciplina, id eft, corrcdio, dicitur, quæ alios habitu, inceflu, verbo, fic adu, atque totius (vanitatis *) continentia corrigat. Et vos, ficut paxillus non bene infixus, nifi in Domino v'rrutum innixi fortiter foeritis, ôc vos cadetis, fie qui in vobis pendent, labentur. Quapropter, ficut dominus fob poteftate conftitutos ex tentatorum occahone docuit reddere quæ funt Cæfaris, Cæfari ; fic qua funt Dei, Deo : ita fic vos, qui fub Deo eftis fic fuper homines eftis, reddite quæ funt Dei, Deo; fic ficut Cæfar æquus, quæ fubditorum funt, fubditis reddite. Reddite Deo puram fie immaculatam fidem fie finceriffimum cultum in Sacerdotibus, in Ecdefiarum privilegiis, in lacris locis, in ecdefiafticis fic religiofis viris ac feminis, in defenfione Ecclefiæ fic Chriftianitatis., in æquitate fic juftitia populi Chriftiani, in fublevatione fic tranquillitate fit confolatiône omnium indigentium, ficut prxmiimus. Reddite illi quotidianum penfum in quotidiana oratione, in juftis fic afltduis eleemofynis. Offerte illi devotionem veftram in facris oblationibus

•r5« mm iff* i'XX r»!ft mtatû.]

& lacrymis fecundùm magnitudinem ac multitudinem quotidianorum peccatorum profuiis. Reddite fubditis judicium cum mifericordia, juftitiam cum aequitate. Studete exaltare humiles fic Deum timentes, ôc debellare atque humiliare fuperbos. Studete à bonis plus diligi, quàm timeri. Curate ut mali, ii non propter Deum t vel propter timorem velirum malum agere metuant. *Non* plus apud vos lingua dolo-*fa*, manus plena, omequium indebitum valeat quàm veritas, arquttas, & finceritas j fcientes feriptum : *Qui excutit manus fuas ab omni munere, iftt in excelfis habitabit.* Unde confequenter intelligi debet, & non aliud. Munus'enimeft à lingua, favor ; munus à manu, donatio ; munus ab ubfequio, indebita fubjedio. Conftituite miniftros palatii qui Deum cognofcant, ament, fic metuant, qui maximam curam ?'erant quatenus quicunque neceftuofi paatium adierint, fic per quos perrexeritis, patrem ÔL confutatorem mirantes, gaudendo vos videre accurrant, non, qualiter dicere nolumus, gemendo & maledicendo refugiant. Conftituite Comites fic Miniftros reipublicæ qui non diligant munera, qui odiant avaritiam, qui dereftentur fuperbiam, qui non opprimant neque dehoneftent pagenfes, qui meffes fit vineas & prata ac fylvas eorum nequaquam devaftent; qui eorum pecora vei frificingas*, vel quæeunque illorum funt, non praedentur neque diripiant, fic per violentiam ac mala ingenia quæ illorum funt nullo modo auferant, qui Epifcoporum fuorum confilio qua Dei funt, fic Chriftianitaticonveniunt,faciant; qui placita non Ero adquifitione lucri teneant, fed ut cafe >ei, fic viduæ, ac pupilli, fic populus juftitiam habeant, fic plus litigantes ad concordiam falvâ juftitia revocare ftudeant, quàm committere ut ipfi inde aliquod lucrum poflint habere : quos fi pacificare non potuerint, tunc ficut retium eft, juftum judicium decerni cum magna follicitudine faciant; fcientesferiptumeffe : *in dicabo tibi, homo, quidfit bonum, id eft, facet* judicium X. juftitiam, Xfob licitum ambulare cum Deo tuo.* Id eft, ut quod illi placet, tibi placeat fic facias ; ?[uod illi difplicet, tibi difpliceat fit non acias. Quod fi per fragilitatem feceris, non contumaciter vel pertinaciter in tuo malo fa&o perfeveres ; fed ftatim pedem ficut à ferro calido revoca, fit in viam voluntatis Domini tui dirige. Et ficut feriptum eft, *quiafunt via qua videntur ho-*

Eft

maf.tcm. PM·)».

Clrikil. J

Mkktt.

Prov.Uii

H' r «. i«. son.-.». Pui nt. ¶' I ' J ir. Jb d »» Hitr. t©.,,.

minibus bon» , êC ducunt ad interitum , fac, ficut Scriptura tibi praecipit, quicunque es homo, *interroga de via bona , aitibula per eam ;* quia t ficut dicitur in evangelio , *ampla via eft· qux ducit ad perditionem , dC multi vadunt per eam : arda dC angufta via eft qux ducit ad vitam* , dt'*pauci inveniunt eam.* Propstereà quicunque es homo , audi Prophetam, & ora cum Propheta : *Legem pone mihi , Domine*, t *iani jufhftcationum tuarum, dC exquiram eam Jemper.Ht: Deduc me in finita mandatorum tuorum* , f? *viam iniquitatis amove âme ŧdC de lege tua mife-*'r*re mei.* Quia, ficut Hieremias Propheta dicit : *Non eft hominis via ejus , nec viti eft ut ambulet & dirigat greffus fuos ;Jed à Domino diriguntur grejjus viri , <fc viam ejus volet.* Ipfi Comites fimiliter, quantum potuerint, fimiles fibi timentes Deum & juilitiam diligentes per fe miniftros conftiruant, qui ficutSeniores fuos benignos fle affabiles pagenfibus fuis viderint , & ip/ı pro modul·» fuo illos imitari in omni bonitate fle juftitia certent.

X i 1 I.

f *Ut eos qui propter has [editiones excommunicatifunt, ad Ecclefia pacem re- t ocare ftudeat.]*

Homines etiam & potentes feculi, oui inter iftas feditiones legis jugum & juftitiam rquitatis refugerunt, fic talia ac tanta fecerunt pro quibus ecclefiafticam & epifcopalem excommunicationem meruerunt, ad leges 6c juftitix tramitem revocate , & ut ad fuos Epifcopos humiliter , licuteis neceffe eft , veniant, jubete vel cogite , & ut Ecclefix, in quam peccaverunt, aut cum debita neceflaria humilitate fatisfaciant, aut humiliter & veraciter fe excufent, qualiter abfolvi à Domino per minifterium epifcopale valeant, fuadete atque regia potcftate prxeipite. Et fi fortè vos, vel quicunque alii de eorum focietatis fit conjunctionis , communicatione infecti fle condemnati funt, poenitentiam quifeunque fe recognofcendo faciat ; quia, tefte facrâ auûoritate, non poterit abfolvi à fuis , qui peccatis damnabiliter gravatur externis. Sicut orans Deum fandus Pro-
Ff*i.it. M. pheta David demonflrat, dicens : *Ab occultis meis munda mc , Domine , dC ab alienis parce fervo tuo.*

X I V.

[Judices villarum regiarum qualiter conflituendi fint. J

Judices denique villarum regiarum conftituite qui non fint cupidi, qui non diligant avaritiam , & ufurai nec ipfi faciant , nec pecunias regias vel fuas ad ufuras donent, neque à fuis fubditis ufuras fieri linant : qux omnia vos fuper omnes miniftros veftro» odire debetis fle fugere. Et fervos regios judices non opprimant , nec ultra quod foliti fuerunt reddere tempore patris veftri ab eis exigant | neque per angarias in tempore incongruo illos affligant i neque per dolos, aut per mala ingenia , five inconvenientes precationes , colonos condemnent : quia fi per tales vel alias hujufmodi factiones pondus argenti vel auri habueritis in arca , majus fle gravius pondus erit peccati quod habebitis in conficientia veftra fle anima. Ædificent villas veftras moderatis caftitiis , ut fle honeftas neceflaria fit, & familia non gravetur. Laborent fle excolant terras fle vineas in tempore cum debita follicitudine , falvent & difpenfent laborata cum fideli diferetione , faciant nutrimenta congrua fit neceflaria ; cuftodiant fylvas, unde habeant paftiones;defendant ôc excolant prata, unde habeant pabula ; quatinus non fit vobis neceflc per quafcunque occafiones quorumcunque hortatibus circuire loca Epifcoporum, Abbatum , Abbatiflarum , vel Comitum, fle majores quàm ratio poftulat paratas exquirere , fic pauperes ecclefiafticos fle fidelium veftrorum manfuarios in carricaturis fle paraveredis contra debitum exigendis gravare, fle peccatum de facultatibus indebite confumptis in animam veftram congerere. Neque à Comitibus vel fidelibus veftris plus Audeatis quam lex fle confuetudo fiiit tempore patris veftri, de hoc quod de francis accipiunt, exquirere. Quin potius habeatis unde fufficienter fic honeftè cum domeftica corte veftra poflitis vivere, fle legationes palatium veftnmi adeuntes recipere, fle, ficut feriptum eft, unde poflitis de juftis laboribus neceflitarem patientibus tribuere : quia Rex fic largus debet effe , 6c non quod largiatur de injuftitia vel iniquitate debet conquirere. Judices vero villarum colonos diffringant ut non ecclefiafticos homines vel francos pauperiores, aut alienos fervos , propter privilegium regium opprimant, aut fylvas vel quxeunque aliorum funt in fua vicinitate devaftent. Quia Rex juftus, qui juftitiam debet diligere , miniftros fle colonos impios fle iniquos non debet habere ; fed omnibus in fie fle in fuis debet imitationem debitam demonftrare : quia fi ipfe Deum dilexerit, omnes boni dili-

EpUf.». '¶

gent illum ; Ac fi ipfe Deum timuerit, omnes mali timebunt illum. Kt Rex atque fui miniftri per amorem Dei bonum ftciant, Ac omnes bona jacere doceant, Ac per timorem Dei mala fugiant, Ac omnes in illis mala fugere difeant. Mifibs etiam tales per regnum conftiruite qui fciant qualiter Comites Ac exteri miniftri reipublicxjuftitiam At judicium populo faciant; oui ficut Comitibus prxponuntur, ita 1ciendi, juftitiâ ac veritate eis preeminent.

X V.

£ Ut Synodus Epifcoporum regni expectetur, in qua quid fado ip/ts opus fit deliberent, Quanta reverentia Regtbus debeatur, dC quod Epifcopi ad Sacramenta adigendi non fint. ']

Hxc, quia litteris veftris fignircafli», quod nobifeum de reftauratione iand.r Ecclefia·. Ac ftatu ac falute populi Chriftiani, tradare velletis, domuiationi veftr.r feripeo refpondere curavimus : quia Ac pro inclementia aeris, & pro inconvenientia temporis, Ac propter imminentem diem Domini noftri natalis, venire ad prxfen* tiam veftra^ nequivimus. Operamini vos interim ifta qux cum fidelibus veftris fine noftra corporali prxfentia operari valetis. Et cùm tempus congruum Ac facris Canonibus delignatum advenerit, quando Ac pro Paganorum infeflatione, Ac pro exorti tumultus ac depraedationum atque rapinarum miferrima nimis confufione, nobis licuerit cum Dominis Ac confratribus ac comprovincialibus Archiepifcopis Ac Coe pifeopis Synodum, favente Domino, celebrare, qux his funt refidua, cum eis ncut cum magiftris Ac patribus tradare, Ac veftrx dominationi debitum confilium dare ftudebimus. Et fi Deus foliditatem & falutem Ecclefia· atque regni in manu veftra adunare Ac profperari decreverit, qux cum Archiepifcopis Ac Coepifcopis noftriplus congruere divinis difpofitionibus viderimus, agere fub famulatu redi regiminis veftris ftudebimus. Potens eft enim Deus miniis bonum initium in perfedè bonum commutare proceiTum, cui nofeitur rife poflibile quod impoflibile lolent homines judicare. Si enim fapientia veftra dignum judicat loqui Ac tradare cum vici- •[ixtkijio /umo-*** no Rege *ejufquefidelibus. fecedentede ifta parte regni Dominonoftro, fratre videlicet veftro . multo magis nos oportet

tribu· ÔC comprovincialibus Archiepifcopis Ac Epifcopi» loquamur } quia generalis caufa imminet totius Cifalpinx Ecclefir. Maximè autem nobis necefle eft loqui cum illis Archiepifcopis & Epifcopis, qui confenfu Ac voluntate populi regni iftius Dominum noftrum fratrem veftrum unxerunt in Regem facro chrifmate divini trr ditione, quemque fanda Sedes apoftolica mater noftra litteris apoftolicis ut Regem honorare ftuduit Ac confirmare. Legite libros Regum . ut infenietis quanti reverentia reprobatum Ac abjectum à Domino Saul ducere dignum duxit fandus Samuel, Cujus locum in Ecclefia nos licèt indigni tenemus. Et adtendite quàm magni pendit fandus David, in loco illius electus Ac unÛus à Domino, mittere manum in Chriflum Domini; cum Saul non folum e< alia progenie, v erum e\ alia tribu erat; Ac illum rejectum Ac fe clcdum à Domino cognofccbat ; Ac niiiil firmitatis- Sauli David fecerat, fed plurimum adjutorium Ac devotam fervitutem ei impenderat. Er neque bello auferre, neque ingenii dolo, illi regnum iubnpereadrentavit. Et cùm multos ad hoc fuafores At auxiliarios habuiflet, nulli autem ut hoc moliretur accommodavit, quamvis multas perfecutiones Ac morti proximas ab eo lxpifTimèfuftinuerit. In* fuper At bene fcitis quid de illo julLrit qui, licèt mendaciter, pro illius tamen gratia adquirenda fe manum mififle in Chriftum, id eft, undum Domini, nuntiavit : nam ii eft aliquis qui hrc ignoret . nos ei dicimus quia gladio eum interfic<*re jufTir Sic Ac qui inhdelfcr Ac contumaciter in unctum qualemcumque Domini manum mittit. dominum Chriftorum Chriftum contemnit, Ac in anima procul dubio fpiricalis gladii animadverhone perit. Hxc dicimus, non ut exaggerationes contra dominationem veftram incongruas exquiramus . fed ut evidentius pro qualitate noftri minifterii quid, excepta debiti fide Ac beneticentiâ, nobis in fratre veftro reverendum fit demonftremus. Talem nempe vos debemus Ac volumus credere, ut nec vos regni augmentum cum animat veftrx detrimento velitis habere, neque nos cum tali dedecore ad adjutorium ecclefiaftici egimims Ac gubernationis recipere, ur line facerdotio fimus, quo pnvatierimus, fi contra Deum Ac rationis audoritatem no« Ecclcliafque noftras vobis ftuduerimus committere. Ecclefix fiquidem nobis à Deo commifix non talia funt beneficia, Ac hujufmodi Regi< proprietas, ut pro libitu fuo inconfukè illas poffit dare vel tollere : quoniam omnia qux Ecclefix funt, Deo

confecrata funt. Unde qui Ecclefix aliquid fraudatur aut tollit, facrilegium fecundum fandam fcripturam facere nofcitur *. Et nos EpifcopiDominoconfecrati, non furnus hujufmodi homines ut ficut homines feculares in vaflaUatico debeamus nos cuilibet commendare , fed ad defenfionem Ac ad adjutorium gubernationis in ecdeftaftico regimine nos Ecdefiafque noftras committere , aut jurationis fscramentum y quod nos evangelica Ac apoftolica atque canonica audoritas veut, debeamus quoquo modo facere ·. Manus enim chrifmate facro pcrunda, qux de pane Ac vino aquâ mixto per orationem Ac crucis fignum conficit corpus Ac Chrifti fanguinis facramentum , abominabile eft , quicquid ante ordinationem fecerit, ut poft ordinationem epifcopatus fecidare tangat ullo modo facramentum. Et l:ngua Epifcopi, quae fada eft per Dei gratiam clavis coeli, nefarium eft ut ficut fecularis quilibet- fuper facra juret in nomine Domini Ac Sandorum invocatione ; nili fortè , quod abfit, contra eum fcandalum acciderit Ecclefix fux; Ac 'inde fic temperanter agat ficut Domino docente conftituerunt Redores Ecclefix fynodali confilio. Et fi aliquando facramenta ab Epifcopis exada aut fada fuerunt, contra Deum Ac ecdefufticas regulas, qua Spiritu fando didatx Ac Chrifti funt unguine confirmatx, irrita fandx feripturx paginis declarantur, Ac exigentes atque facientes medicamento exinde falutaris pcenitentir indigent. Propthereà expedate, Domine , patienter ficut Princeps Chriftunus Ac Ecclefix filius, Ac honorate Ecdefix fandx Redores ; ut vos honoret qui nobis dixit : *Qui vos audit, me audit; ôC qui vos fpernit, mefpernit.* Et : *Honotantes me honorabo ; dC hi qui temnunt rrie › erunt ignobiles.* Et : *Qui vos tangit, tangi/ pupillam oculi met.* Et in PfaTmo : *Nolite tangere Chrijlos meos , (st in Prophetis meis nolite malignari ;* quoniam *qui malignantur,* id eft maligna agunt, *exterminabuntur : fuftinentes autem Dominum ipji hereditabunt terram ,* hoc eft , regnum Dei. Et cùm venerit tempus Ac locus, ficut fuperiùs diximus , loquemur cum noftris confratribus; Ac ficut Domini juftis difpolitionibus viderimus convenire , fine dubio faciemus. Et non eft rationabilis caufa qux contra hoc quod petimus vos debeat ftimulare : quia non fumus hujufmodi homines ut ciun cognoverimus voluntatem Domini, velimus aut debeamus quoquo modo refultare, vel rixa Ac difleniiones feu feditiones, quas vulgus *Verras* nominat, debeamus commovere, conferere, vel te-y nere, quos Dominus pacis prxdicatores Ac fedatores voluit ordinare, Ac peccata noftra atque nobis commiflorum , Ac etiam totius populi, conftituit plangere Ac curare, Ac bellum cum vitiis Ac pacem cum fratribus juflit habere. Nos equidem pacem Ac quietem, non rixas Ac bella, optamus Ac quxrimus : quia ficut dicit Apoftolus , *non funt nobis carnalia arma , fed fpiritalia , dC potentia Deo ,* quibus fumus cakiati pedes in prrparatione Evangelii pacis , induti lorici juftitix Ac galeâ falutis , accindi lumbos in veritate , habentes fcutum fidei At gladium Spiritis Sandi : quia non eft nobis conlucratio adversus carnem Ac fanguinem , fed adversùs principes Ac poteftates, adversus redores tenebrarum harum, contra fpiritalia nequitix in cœleftibus. Et non militarnus terreno Regi, fed coelefti, pro falute Ac noftra Ac terreni Regis, At totius populi nobis commifii ·. quorum officium eft nulli nocere, contra neminem infideliter agere, omnibus autem velle prodelfc. Tandem , Domine nobis Rex , contra Deum Ac contra animam veflram non audiatis illos qui dixerint, fi fortè vobis dixerint : Non tibi fit curx , Rex', qux tibi referunt illi fellones atque ignobiles ; hoc fâc quod ubi dicimus, quoniam cum noftris , Ac non cum iftorum parentibus , tenuerunt parentes tui regnum. Nos autem obfecramus dominationem veflram , adtendite potius , fi Chriftianus Rex eftis , ficut Ac Deo gratias eftis, Ac in illum creditis , Ac per illum regnare vultis *per quem,* ficut feriptum eft, *Reges rtgnant,* Ac cujus eft regnum , immô orbis terrx Ac plenitudo ejus; quia idem Deus in came veniens , qui folus Rex fieri potuk Ac Sacerdos , Ac in coelum afeenuens fuum regnum , id eft, Ecdefiam , inter Pontificalem audoritatem AcRegiam poceftatem gubernandum difpofuit, Ac non elegit ad hoc divites Ac nobiles, fed pauperes Ac pifcatores , Ac ficut feriptum eft : *ignobilia dC contemptibilia mundi elegit, ut confundatfortia.* Et fieri poteft ut tales vobis ifta dicant (fi fortè minus neceflarib Deum timentes vobis dixerint) cum quorum parentibus diabolus, qui, fecundùm Scripturam, *eft Rexfuper omnes filios fuperbia ,* regnum Chrifti, quod eftEcclefia, conturbaverit , Ac nunc eos in regno fuo, id

• n*SuM
J VUt El6- mnu 4e j'Hdloire dr lunet p.< l AbW Mulo: <o-
I.Rei·»·>*
pf.j..%
a-
pΓ<l· f
n.Gx.io. **
ιχ<χ.,·,r
job.

cil·, in inferno, retinear, 6c fecum in fecula retinebit. Procerto autem fciatis quia cum noftris parentibus, id eft, cum Apoftolis, Chriftus, Rex Regum, regnum fuum, id eft, Ecclefiam, conquifivit, ampliavit, fic rexit, 6c per nos 6c nobifcum, urinam non ad judicium noftrum dicamus! eandem Ecclefiam, id eft, regnum fuum, quotidie adquirit, auget, atque gubernat idem Dominus Jefus Chriftus, ficut dictum eft à Domino Ecclefix per Prophetam: *Pro patritus tuis natifunt tibififiii;* id eft, pro Apoftolis creavit tibi Epifco-Êos, qui te regant & doceant. Cum qua .cclefia nobis à Deo commiffa, Rex Chriftiane fit Domine, ficut litteris vcftris jufiiftis, jejuniis fit orationibus ac letaniis, Dominum, futnmum gubernatorem in navi fanâx Ecclefix fluduantc in hoc mare, id eft, feculo naufragofo, peccatis noftris communibus dormientem pullare 6c excitare, fit pro vobis deprecari ftudebimus: ut quantocius pro fua ineffabili pietate evigilet fit imperet ventis 6t mari, id eft, (tentationibus *) diabolicis 6t inquietudinibus fecularium hominum, ut redeat quantulacunque tranquillitas, gratia & mifericordia ejufdem Domini noftri Jefu Chrifti, cui eft & fit poteftas & honor, fit gloria fit imperium, in fecula leculorum. Arnen.

Pki. U. п.

in· b«»·)

TITULUS XXVIII.

SYNODI METENSIS, DE INDULGENTIA LUDOVICI REGIS.

11«. to«n.)

HÆC Capitula tra&ata & confirmata funt ab Epifcopis in Synodo habita apud Mettis civitatem, de indulgentia Hludouvici Regis pro feditione fit excefiibus in regno fratris fui Karoli perpetratis. x»-"·

[Commonitorium Epifcopis ad Lttdovicum Regem legatis x Synodo Meterfi. 3

Dilectis in Chriftofratribusfitconfaceidotibus noftris, legatis videlicet divinx pacis ac noftrx unanimitatis, Hincmaro, Gunthario, Weniloni Archiepifcopis, fit venerabilibus Coepifcopis noftris Herluino, HUdegario, Adventio, Abboni, Hincmaro, Erchanrao, Epifcopi quorum nomina fubter habentur adferipca, qui favente Domino, fit annuentibus gloriolis Principibus noftris Karolo fic Hlothario, in Mediomatricum civitatem, anno Incarnationis Dominicx DCCCLIX, Indiâione vu, v Kal. Juifias fynodali decreto convenimus.

C a p. I.

Nota fic (proh dolor!) nimis eft nota difeordia atque calamitatis pernicies quz faûione quorumdam feditioforum hominum nuper inter fratres Reges noftros Hludouvicum fit Karolum accidit l unde tanta ac talia in Eccleiia nobis ad regendum, divinâ dignatione, commifla fit in hoc regno perperè funt admifta, ut ipfo etiam auditu norribilia cognofeantur; fit fi hzc difcordixpeftilentiâ diutius, operante humani generis antiquo hofte, duraverit, quàm exitiabilis fic mortifera exiftat meliùs ipfi icitis. Qua de re memores quid Veritas miflls prxdicatoribus jufierit, ut divinus Paulus dicit, *legatione fungimur pro Chriflo, reconciliamini Deo*, legatione pro Chrifto fungentes, vos, fratres carifiimi, legatos Deo amate pacis, quoniam exinde jam gloriofos Principes noftros Karolum fit Hlotharium epifconali audoritate monuimus, ad Domnum Hludouvicum Regem gloriofum mediante Domino ordinamus, ficut Salvator dicit: *In quamcunque*, inquiens, *domum tntraveritis tprimum dicite: Pax huic domui. Et fi ibifueritfilius pacis, requiefeetfuper illum pax vejlra. Sin autem, ad vos revertetur.* Quia aut erit quifque prxdeflinatus ad vitam, fit corlefte verbum fequetur quod audiet; aut fi nullus audire voluerit, ipfe prasdicator fine fru&u non fuerit, quoniam ei à Domino pro labore fui operis merces recompenfabitur.

II.Ccr. i. ao.

vurh. >0. ,0 f

I I.

Poll· prrdicaram verb fic poftulatam pacem, legatioveftrx fraternitatis ' ujufmodi erit conditionis, ut ifdem Rex nobis, fic urinam Deo, femper amabilis, adm ifibrum indulgentiam confequatur.

Videlicet fi fe de omnibus qux per eum malitioforum hominum perfuafione atque feduftione in parochiis noftris fratrumque noftrorumperpetrata funt veraciter recognoverit, Gcut feriptum eft:

FUh.». Juxta efi Dominus ktsqui tribulatoJune
Pid. io. i», corde. Et : Sacrificium Deo eftJpiritus contribulatus ; quoniam cor contritum fic humiliatum Deus non fpernit. Et ficut hi qui fidè Deum qnxrunt, invenire nun-
w.i. iM. quam merentur, ita propè eft Dominus omnibus invocantibus fe in veritate.

1 V.

Et fi poft veram recognitionem puiiter confefliu fuerit ; quia iterum dicit Scrip-
Pror.H. u. tura : Çau abfcondttfcelerafua , non diri-getur. Qui autem confefusfuerit, fir reliquerit ea, mifericordiam confequeturJEjt'.
L Joob- i.». Si confiteamurpeccata nefira , fidelis eft Cr 'jufuu ut remittat nobis peccata nqfira, & emundet nos ab omni iniquitate,

Poft puram autem confeflionem, fi promiferit qux malègefta funt , per dignos poenitentix frudus , prxvenicnte, adjuvante , fic fubfequcnte divina gratia , fe pro viribus emendaturum, y quia feriptum
Luv.). t. ♦ Facitefructus dignos pamtrntia) ut canto majora quxrat bonorum operum quifque lucra per poenitentiam , quanto graviora fibi intulit damna per culpam ,
ρω.ι>.ι. (quoniam fic illi beati quorum teda bonis operibus funt peccata) fic ut feriptum eft, quia peccavit, fic populum peccare fecit, tanta fine bona qux tanta operiant mala.

Deinde fi fpoponderit ad pacem oc concordiam prxfentaliter in toto corde fic ore, fic quantocius rationabiliter fic poffibiliter atque convenienter ex communi confenfu fieri poterit, etiam prxfentiâ corporis ad pacem fic concordiam cum fratre fuo Karolo fe rediturum, fic in pace ac caritate Deo placita cum przfatis Principibus noftris Karolo atque Hlothario . fi ipli eandem pacem Ac concordiam erga eum fervaveriut , pennanfurum , fic in fe βoccantibus debita dimiferit , ficut fua à eo debita fibi cupit dimitti. Quia itidem
'4' Scriptura dicit : Pacemfequimini cum omnibus, &* fanâimoniam ,fine qua nemo videbit Deum. Et cùm mala eunda bonis fequentibus diluantur, tantum eft difeordix malum, qux nifi extinda funditus fuerit , bonum nullatenus fequi, evangelio tcfte, permittat ; fic caritas eft qux operit multitudinem peccatorum , fine qua etiam fi quis corpus fuum tradat ad ignem , nihil ei nifi ad damnationis judicium
Mu1 ⟨, i proderit. Et Dominus dicit : Si non dimiferitis hominibus peccata eorum , nec pater vefler calejlis dimittet vobis peccata vefira.

VII.

Poft hxc, fi promiferit quod jam ulterius tale vel fimile fehifina in nac fanda Dei Ecclefia atque in ifta Chriftianitate non reiteret. Unde feriptum eft : Qui baptizatura mortuo, Cf iterum tangit illum, quid Co«K. apud S. Mactam,
proficit lavatio ejus ! Baptizatur quippe à c. r. com. i.
mortuo, qui mundatur fletibus à peccato ; Conc. Gall.
fed poft bapeifrna mortuum tangit , qui culpas poft lacrymas repetit. Et iterum tor. lib. α. Spiit, ip.
feriptum eft : Canis reverjus ad vomitum fuum , A. fus lota in volutabro luti ; quia II.Pert.r.
qui peccatum poft poenitentiam repetit, quali in lutofa aqua femetipfum volvit, vitx munditiam fubcrahit, ipfas etiam lacrymas ante Dei ocùlos fordidas facit.

VIII.

Tunc demum promittat fe ab illorum perditorum hominutn tuitione atque favore , per quos tam graviter Deum offendit, disjungere. Et qui quafi ad ejus fidem, fed potiùs infideliter ad eum venerunt, ad rectam rationem m proximo placito ante fratrem fiium Karolum fic nepotem fuum Hlotharium , ficut, Deo tefte, jam apud Marfnam propria manu firmaverat, venire, fi potuerit, faciat. Et quemcunque illorum reda ratio dignificaverit, dignè * ho- · (s„
nore luo fruatur. Et qui per redam rationem erga Seniorem fuum juftificari non f* 1
potuerit, fic rationabilem mifericordiam pro eo expetierit , eandem rationabilem mifericordiam illi obtineat. De illo verb 3uem reda ratio fic juftum iudicium con-cmnavent, ut Rex Chriftianus cum Rege Regum Chrifto concordet, fic alien® perditioni fenon commilculet ; quia,ut Paulus dicit, non folum quifaciunt ffed Rom «. «i.
etiam qui male facientibus conjentiunt, digniJunt morte. Unde fandus Innocen- m
tius dicit quia'non multum intereft inter £n*·
committentis animum fic confentientis favorem. Addo ampliùs, plerumque dedifeit errare cui nemo confentk. Et kerùm fanctus Paulus cum talibus hominibus nec ci- i cor.
bum fumere permittit. Et fandus David , dum totum fe ad foedera pacis tntemx conltringcret , teftatur quod cum malis concordiam non teneret, dicens : Nonne ραι. tll<
qui oderunt te , Deus, oderam illos , dC **.
fuper inimicos tuos tabefeebam ? Pefello odio oderam illos , inimiciJaSiluntmihi. Inimicos etiam Dei perfedo odio odifle eft , ad quod fadi funt diligere, fic quod ZiφTρωΪ
faciunt increpare ; mores pravorum pre- “«*. p«-
mere, vitx prodefle. Hinc (Finees peccan- '>um gratia
tem civem coeuntem cum Madianite percuilit *), fic iram Dei iratus placavit. Et Jo-

làphat, qui tot de anteada vita praeconiis attollitur, de Achab Regis amicitiis penà periturus increpatur; cui à Domino per Prophetam dicitur ·. *Impio prabes auxilium, dC his qui oderunt Dominum orniciiid jungeris. Et idcirco iram quidem Domini merebarif i Cedbona opera inventafuntin te.* Hinc tacri Canones à Caneto promulgati Spiritu dicunt ut hi qui poft excommunicationem vel interdidum cum excommunicatis communicaverint, condemnati anathema habeantur. Et fandus Cyprianus Regis minifterium effe dicit impios de terra perdere. homicidas, perjuros, adulteros, veneficos, flrcrilegos non Cinere vivere. Et in libro Regum feripeft, dicente Domino per Prophetam : *Quia dimtfifli virum morte dignum, erit anima tua pro anima illius, dC populus tuuspropopulo illius.* Et quàm noxia fit indebita erga iniquos mifericordia . monftratur in opere Saül ac Samuelis, quoniam cui Saill pepercit offendens Dominum, Samuel Propheta in trufta concidit. Nam ficut quifque in fe peccantibus debet prop ter Deum dimittere, ita m Deum peccantes, & Ecclefiam conculcantes, et regni pervafores, & in Chriftianitatis depopulatores, fit in pacis pertubatores, fic in patriae proditores debet minifter Domini Rex debitam vindidam propter Deum exercere. Quapropter fciat Rex nobis amabilis quia ficut infirmus fanari non poteft qui à medico coquitur, quandiu ferrum ignitum in illius tenetur corpore, ita fic nemo fanari ooteft à peccato quandiu in peccato manierit, velquandiu in peccato manenti fcienter fic libenter communicaverit.

1 X·

Tandem fi fe promiferit adjutorem fic cooperatorem Dei pro viribus de ca-tero fic rationabiliter futurum, qualiter Ecclefia Dei quz in fuo regno ac regnis noftrorum Principum una elt, ficut fic unum Sacerdotium, fecundum qualitatem pericu-(ofi temporis in unoquoque ordine reftituatur, fic Sacerdotes Dei debita privilegia fic ecclefiafticum vigorem obtineant, fic populus juftitiam fic pacem habeat, congregatis vobis fic noftro immb divino Spiritu, qui eft remiflio omnium peccatorum, per ecclefiafticam apoftolicz auctoritatis poteftatem illi peccata in noftris parochiis per illum fic ab illo commiffa ecclefiafticâ pietate fic canonico more dimittite, eique indulgentiam poftulanci donace, atque illum facrz communioni, quâ ipfe fe privaverat excommunicatis communicans, reftituite.

X.

Etlicèt multorum annorum, fecundùm przfixos à faerie canonibus gradus, pcen> tends hrc perpetrata facinora indigerent, tamen confifi de Dei mifericordia, apud quem non fic acceptatur menfura temporis ut doloris, nec abftinenda ciborum ficut mortificatio vitiorum, non przjudicantesPatrum fententiis quz de hujufmodi decreverunt, fedpociùseorum fequentes humaniorem diffinitionem, hzc feribimus. Ait fanda Synodus Africana : *Poenitentibus Jecundum differentiam peccatorum, Epifcopi arbitrio poenitentia tempora dijetmantur.* Et S. Leo apoftolicz Sedis Ponfifex : *His*, inquit, *qui in tempore necejjitatis dC in periculi urgentis inftantia praftdium poenitentia CC mox reconciliationis implorant, necfatisfadio interdicenda eft, nec reconciliatio deneganda ; quia mifericordia Dei nec menJuras poffumus ponere, nec tempora definire, apud quem nullas patitur venia moras vera confejjio, dicente Dei Spiritu per Prophetam : Cum c^nver/us ingemueris, tuncjalvus eris.* Et aubi : *Dic iniquitates tuas prior, at juftificeris.* Et item : *Quia apud Dominum mifericordia eft, dC copiofa apud eum redemptio. In dijpenfandis itaque donis Dei non debemus effe difficiles, nec fe accu!antium gemitus lacrymafque neglegere. cùm ipfam poenitendi affectionem ex Dei credamus btfpiratione conceptam aicente Apoftolo : Âejortè det illis Deus poenitentiam, dC refipifeant à diaboli laqueis, à quo captivi tenentur ad ipfius voluntatem.* Er fandus Gregorius in Evangelii homelia dicit : *leniat foras mortuus t id eft, culpam conftteatur peccator. Ftnientem verb forasfolvant difcipuli, ut Paftores fcclefta ei panam debeant amovere quam meruit qui non erubuit confiteri quodfecit.*

X I.

His perpenfis, fratres cariffimi, fi, ut diximus, jam didum Regem à nobis amabilem ita contemperatum divinz voluntati fic facrz audoritati inveneritis, fecundùm minifterium vobis à Deo traditum cum noftra unanimitate abfolvite. Sin aliàs, vos nullo modo cum eo, quem abfolvere non poteritis, ligare nolite; quoniam nec coram Deo, nec in Synodo nos inde audores habebitis, fi agere aliter, quod abfit, przfumpferitis; vofque fic in Synodo fic coram Deo pro fado irrito dabitis rationes.

XII.

Et fi ipfe, quod Deus longé faciat, ea qua egit , unde illum nunc commonere vos mittimus, reiteraverit, omnia & ante divinos oculos & ad eccleftaftica judicia redivivo vulnere curanda vel amputanda noverit revenire. Si quid quoquè contra fanâam auâoritatem pratlumptum , vel fubreptum, five extortum fuerit, non folùm in divinis examinationibus , verùm nec in divinis legibus quippiam praevalebit. Et non fit de extero immemor idem Rex gloriofus quod dicit fandus Gregorius. *Sciendum eft,* inquit, yuia *quifquis mheua nulla commifit, kuie jure conce- (four ut licitis utatur ftequepietatis opera faciat ut tamen y fi noluerit, ea qua nuntii funt non relinquat. Quilibet veri tantb àje licita debet abfciàere „quanto fe meminit dC inlicita perpetraffe. Neque enim parfrudus eftè boni opens debet ejus qui minus dC ejus qui amplius deliquit , aut ejus qui in nullis dC ejus qui in quibufli-betfacinoribus cecidit. Sed tanto qusfque majora queerat bonorum operum lucraper poenitentiam, quantè graviora fibi intulit damnaper culpam Aiftàe.* à vobis noftrâ , quin potiiu Dei voce, commoneatur ut fic ftudeat praeteritorum pernitens *, fit* imminentia atque futura cavens, Deo militare in regno terreno, quatenus mereatur conregnare Chrifto in regno codefti.

*r(ino,lib. * Bur'kud. Hb. I>. c.

Hac quafcquuntur, peracla legatione, renuntiarunt Epifcopi.

"I'N E indulgentia fua nobis Hludouvicus ■LJ Rex pridie Nonas Juntas in Wormatia dixit. Volo vos precari ut fi in aliquo veftros animos offendi, ut hoc mihi perdonetis, ut inanteà fecurus vobifeum loqui poffimus. Ad hxc Hincmarus , qui primus in ordine ex finiftra parte illius ftetit, refpondit dicens : Ifta caula cito ad effedum pervenirè poteft ; quia quod nos offerimus, hoc vos petitis. Et monente Grimoldo ac Theodorico Epifcopo, iterùm ipfe Hincmarus dixit : Nihil contra me feciftis unde noxium rancorem in mente contra vos reneam, quia li facerem, ad altare , ut Domino facrificarem, accedere non auderem. Ireriim monentibus eildem Grimoldo & Theodorico ac Salomone , dicente ipfo Theodorico hxc verba : Facite ficut Senior nofter precatur , parcite illi, refpondit ipfe Hincmarus hxc eadem verba : Quod in me, id eft , in mea perfona , oflendiftis, & peperci & parco. De hoc autem quod in Ecclefia mihi commiffa & in populo malè eft fâdum , voluntariè vobis dono confilium, & fecundùm Deum prxfto auxilium , ut inde falvi firis, fi vobis placet. Et prxiaci viri refponderunt : Certè bene dicit. Et exteri fratres noftri in hxc verba & fenferunt & profecuti funt. Tanta ÔC talis indulgentia illi largita fuir, & non altera , neque ampliùs. De feripto autem quod confirmatum nobis eft traditum , nec ipfe à nobis quiddam quxfivit, nec nos illi aliquid diximus, quoniam necdum cum illo ex hujufmodi in ratione eramus. Ipfe aurem poft hxc & alia dixit nos egif fc quod non edimus, ex hoc materiam fumens quod Guncharius illi familiariter , ut eum inftrueret & ad fattsfa&ionem provocaret , feriptum relegit ita inquiens : Vos mihi tranfinififtis veftram epiftolam cum Capitulis : vos veniftis cum caul i fada. Nos non fumus hic nifi duo vel tres , qui fine aliis huc exilivimus : in illas caulas intrare non poffumus antequam cum noftris Epifcopis inde trademus ; quia , Deo gratias , nihil fine iliorum confilio feci; & pofteà inde refpondeam. Nos autem expedabamus ut confilium à nobis de fua falute oblatum ipfe quxreret, & tunc ei fecundum illud feriptum donaremus confilium. Ipfe autem de fuo gradu refpondit quod in illud feriptum non intraret antequam cum fuis EptP copis confideraret. Et fic quicquid in generali caufa Ecclefix Ac populi egit, penès illum remanftt

TITULUS XXIX.

SYNODI TULLENSIS APUD SAPONARIAS.

/[SnBOO- i-Src ladiOioo· Baioaio

$?rmOn- du» , Con cil.Otlli*. tom.,

HÆC ventilata , definita , atque obtentafunt in Synodo duodecim provinciarum qua habitaeftanno Incarnationis Dominica DCCCLIX *, Indictione ni t in territorio Tulletfi > fub Principibus K.arolo , Hlothario , X item Karolo.*

Cap. I.

£ De concordia inter fratres Ludovicum X Karolum Reges reformanda,]

UT caritas fraterna & concordia pacis reformetur inter fratres, Principes fcilicet ac gloriofos Reges noftros Hludouvicum fic Karolum ; qualiter fchifma quod ortum eft nuper in Eclefia, ad unitatem benignitatis valeat redintegrari, fit flatus Ecclefix penè conlapfiis reftitui, fit pax ac juftitia in populo Chriftiano valeat procurari ; & qui à fidelitate debita defecerunt , judicio & juftitii per redam rationem ôc. rationabilem mifericordiam poflint falvari, ôc a perverfo conamine ad ulukbra converti.

i r

£ Ut Epifcopi mutuo fi confilio & auxilio adjuvent, tr Synodos frequentent. J

Epifcopi namque fecundùm illorum minifterium ac facram auctoritatem uniti fine , ôc ' mutuo confilio atque auxilio Re{;es regnorumque primores atque popu-um fibi commiffum in Domino regant & corrigant ; & nemo fe à folatio mutuo fubrrahat, fed ♦ fy nodales conventus fecundum juflionem canonicam frequentare procurent : quatenùs ordo ecclefiafticus, qui quafi obliteratus jam fuerat , (quoniam Synodi propter difeordiam Regum frequentari non poterant) epifcopali collatione ad ncceilarium ac debitum ftatum reduci praevaleat. Unde etiam confenfum apud Reges expetitum obtinuerunt.

*[Sir·»- Sii.;·: id.]

I I L

[Deflabili unione principum Karoli êC Lotharii, atque Karoli Regum. J

Rege· nihilominus ac Principe· noftri Karolus, Hlotharius , atque item Karolus ad Dei voluntatem atnue fandx Ecclefir ftatum , fuamque falutem ôc populi falvarionem, gratias Deo , uniri ôc in eadem falutari unitate firmati lum.

Tom. II.

T V.

£ De Tortoldo Diacono , qui Epifcopa tim potefiatem in Bajocacenftum urbe oceupdrat.* J

Perventum eft ante conventum Epifcoporum quondam Diaconum, cui Tortoldua nomen eft, epifcopalem poteftatem in urbe Bajocacenfium occupafle, & pollicitationibus ac minis follicitare multos ac perturbare. Unde definivit fanda Synodus utWenilo, Senonum Archiepifi copus, cujus Diaconus fuit, ad(undis locum tribus aliis, memoratum Diaconum evocatum audiant, & fecundùm auctoritatem canonicam de eo definiant. Si autem refugerit eorum cognitionem, annicente principali poteftate venire ad audientiam compellatur. Quod li hanc quoquè declinaverit, anathemate feriatur.

V.

£ De Anfcario Subdiac^no. qui Lingonumjedem , vivo ejus Epijcopo , pervafirat.]

De quodam etiam Subdhcono Anicario, qui vivo & incolumi Epifcopo civitatis Lingonum fedem pervalit, fimili eft fententia definitum. Sed intervenientibus legatis ejufdem Subdiaconi, humanior eft prolata lententia ; videlicet ut facramento confirmet fe nunquam talia hujufmodi prxfumprione fadurum. Cujus facramenti tenorem huic capitulo lubnedere dignum exiftimavimus. */ go Anjcariust Subdiaconits , confiteor coram Domino X janctis Angelis ejus , reverentia Jan3a paternitatis vejlra, contra Dei voluntatem X contra canonicaflatuta temeri me ficifle in Ifiaac venerabilem Pontificem, ujurpando fidem Ecclefia fanfla fibi commifia Lingonica, X Jollicitando Clericos X vafiallos ejus omnemqne familiam, Atque idei> pro tanta praflumptionis exceflu , per /acri miniflerii veftri vob:* I *la-gttam* J *Dorruno potefiatem* . 5 *eniaiu nubi potnitenti largiri (upplicuer*

deprecor. Deinceps verb nee in eundem Antfiitem t nec in alium quemlibet, npc in ilia nec in aiia Ecclefia kujufinodi preefumptionem facere tentabo , dC neque illi aut alicuiJuorum Clericorum aut laicorum ia aliqua re impedimentum factampro hac caufa , (quia me graviter deliquijfi confiteor), iVeque infidtas eis ullius inquietudinis parabo t neque per*
me.‹›oT* *me neque per aliquem meorum propinquorum , nec per quemcurnqtu hominem i Jed potilis adunor pro viribus* Cr *intelligenua ipji Juifque eO t proutfibiplacuerit. Et qutfibi pro hoc ipjb inimicijimtt quos ipfi voluerit tfipotuero , eidem conciliare procurabo. Sic me Deus adjuvet, ifia Jandte Sandorum Reliquia.* Statuit etiam fanda Synodus ut nunquam ad eandem Linponenfem Ecclcliam, live ad
«thCrt-M- Januaceniem * . qu.im jam pridem pari
jTnjenFcrT mo° adflixerat , debeat adfpirare. Et fi
•wrf *qi.* ita ut pnemifimus julfis epifcopalibus obedire refugerit, fententiam fuperius Diacono datam incurrat.

V I.

f *De proclamatione Karoli Regis adversus Wcnilonem, Archiepijcopum Senotunjem.* J

κ λ in&i
“•I* Deinde eloriofus Rex Dominus Karolus facrr Svnodo libellum appellationis eleâorumque mdicmm inter fe & Venilonem, Senonum Archiepifcopum , qui ab eo defecerat, & proclamations diploma porrexit. Unde fecundiim facram auctoritatem, Ôc induci* ac dierum dilatio eft concdla, & certa accufario per Epifcopos &. fvnodicas litteras prxrato Archiepifcopo eft intimata atque con-‹ cella fecundum regulas divinitus promulgatas.

V I I.

c *De Attone Virduneifium Epifcopo , qui contra regulas eccleftaflicas provenus dicebatur.* J

Mota eft etiam quatftio de Attone, Virdunenfmm Epilcopo , quod oblatione re gulari (unde petitio ibidem eft prxfentata) in monafterio fandi Germani Autif fiodoreniium extiterit, & contra regulas ecclefiafticas inde difcedens , minus provisè quam facra aufb'rira› doceat, ad ordinem epifcopalem pervenerit. Unde etiam definitum eft dari fibi commeatum veniendi ad aliam Synodum, ficut facra fancit * audoriras. · ($«·*« a«nfte»i.J

Vili

f *De litteris Synodi ad Epifcopos Brittonum qui a Metropolitanofuo dfeiverant, & cum excommunicatis communicabant.*]

Ad Epifcopos fiquidem Brittonum, qui fe contra audoritatem à metropoli fua moliuntur difeindere, Synodus litteras fecundùm auâoritatem facram direxit quatenus ad fiiam metropolim redeant, eique debiro jure fe fubdant, nec* à canonica ftc epifcopali communione fe fegregent. Excommunicatis etiam, ficut faerx decernunt regule, nequaquam communicent› & Salomonem commoneant ut promiffam fidem gloriofb Regi Karolo obfervet, fit ipfe fic Brirtones excommunicatis communicantes, ipfi fe facrâ communione non privent. ««»·*·]

I X.

[*De litteris Synodi ad Brittones excomt municatos , quibus nifi fe corrigant , anathema intentatum,* j

Ad memoratos quoque excommunicatos fanda Synodus litteras direxit *,eifque ufque ad futuram proximam Synodum corrigendi fpatium tribuit, monens ecclefiaftici pietate ut convertantur & vivant ; quia, nifi fe correxerint, in futura Synodo generali unanimitate anathemate terribili ferientur. ·[r« cu.

X.

£ *De Capitulis quibufdam in Sy nodo relectis , de atubus inter Epifcopos erat controveifia.*]

Rele&a funt denique in eadem Synodo quxdam Capitula fuper quibus quorundam fratrum fenfus oiiTentire probantur. Unde convenit inter Epifcopos ut Deo favente, pace ac tranquillitate recuperata , fimul conveniant, fic prolatis fan&arum Scripturarum atque catholicorum Doâorum fententiis , qux faniora funt concordi unanimitate fcquantur.

X I.

£ *De confervando privilegio Monaflerit Sandi Benedi&i.* J

Tandem poftulavit humiliter Synodus generalis, fe ad terram ufque profternens F5/« Analeâa. tom. ». M »·♦.

ante Karolum Regem fic Rodulfum Biturigum Archiepifcopum, obfecrans fic adjurans per crucem fic Chrifti ianguinem ut privilegium monafterii fandi Benedidi, quod annuente Rege prxfato firmaverant, quodque idem Rodulfus fubfcripferat, qui praefatam abbatiam inregulariter tenebat, ratum fic inconvulfumfervare ftuderent. (Quod fi *) Abbas negligens fic facris regulis inconveniens per directos Miffos inventus fuerit, ab eadem paternitate removeatur, fic iliui qui dignus repertus fuerit fubftituatur, fic privuegii regularis audoritas * in eodem monafterio quacunque occafione non defticuarur.

Urlletuc. k-güvr llatu».

X I I.

[Dr *aliis qua fpecialius in eodem Synodoflatutafunt,* 3

Hxc de prccipuis in eadem facra Synodo fuère natuta. Cxterum fpecialia de quibufque parochiis, prout vifum fuit. fecundum ecclefiafticam audoritatem definita, fic Epifcopis in propriis parochiis funt ad exlequendum commifla.

X I I I *.

[Di *precibus quas interfe condixerunt Epifcopi qui ad hoc Concilium convenerunt.* J

* [Hoc c» put non edidit Sirtnandus tnirt O Miraû Karafl CJ». , fed tantum in Catv.GdiU, <·"· ».

1 Placuit omnibus, ut creditur, in Pindu divino, qui ad univerfale Concilium in vicinia Tullenfium confluxerunt, quoniam calamitatum cxdio laborabant, quo invenirent aliquid ubi confolationis gratia refpirarent. Statueruntitaque ut pro fe invicem omnes, dum adviverent, preces hutufmodi frequentarent ; fcilicet ut finguli pro eundis per lingula· hebdomadas, feriâ quarti, MiUam celebrarent. Poft vocationem autem cujuflibet eorum, fuperftites obtineant ut pro eo qui decefferit, in fedibus feptenz Miffir totidemque V igUiz Domino perfolvantur, à Prefoyteris autem monafteriorum five villarum tres Miflz totidemque vigiliae dependantur. Exitus autem uniufcujufque viciflim piis currentibus litteris innotefeat. Przfentes etiam Abbates in tam profutura focietate recepti, eidem fe conditione juxerunt.

1.....111 g **11

SYNODI TULLENSIS APUD SAPONARÏAS.

CaitUft. conft Imr.

LIBELLUS proclamations domni Karoli Regis adversus Wenilontm, Archieptjcopum Senonum, electis Judicibus Remigio Lugdunenfium , Eirardo Turonorum , W'tniloni Rothomagenfium , êC Rodulpho Biturigum Archiepijcopis in fsnRa Synodo duodecim provinciarum apud Tullenfem parochiam , in ji:burbano ejujdem urbis quod dicitur Saponarias *, proprid ipfius manu portedus anno lacornationis Dominica* DCCCLIX , *fndid. yu t Jtvill. Liai. JuBns,*

-r ·· Siinnordu» Coi>(. (Ul

co rturwi

C A P. I.

S Oegor. **>mtl. >0. angel. .' (Urf. *«* Aua.J

Quia , ficut dicit fandus Gregorius, fic ex confuetudme olitana * cognofcitis, in Francorum regno Reges ex genere prodeunt, mihi à Domino fic genitore meo pix memori* HJudouvico Augufto pars regni inter fratres meos Reges divina difpofitione eft tradita. In qua parte regni vacabat tunc PaftoreMetropolis Senonum, quam, juxta confuetudinem przdeceflorum meorum Regum, Weniloni tunc Clerico meo in capella mea mihi fervienti, qui more liberi Clerici femihi commendaverat, fic fidelitatem facramento promiferar, confenfu facrorum Epifcoporum ipfius metropolis ad gubernandum commifi , fic apud Epifcopos, quantum ex me fuit, ut eum ibidem Archiepifeopum ordinarent obtinui.

I I.

Pofthzc de divifione regni inter me fic fratres meo ratio eft exorta notifiima, unde nartem divifionis cum mutuis, noftris fcilicet noftrorumque fidelium facramentis, ficut etiam primores regni totius invenerant , tenendam fic gubernandam fufcepi. Quam divifionem inter me fic fratre· meos de cztero à me fubftandaliter tenendam , ficut fic alii qui ibi adfuerunt Epifcopi, Wenilomihifratribufquemeis propria manu juravit : pacem etiam fic mutuum adjutorium inter me fic przfatum fratrem Hludouvicum Wenilo (aeramento firmavit.

I I I.

Sed fie poft hoc, eledione fui aliorumque Epiicoporum , ac exterorum fidelium regni noftri voluntate , confenfu fit

acclamatione, cum aliis Archiepifcopis & Epifcopis Wenilo in dicccefi iua , apud Aureliani» civitatem, in bafilica fandx Crucis. me fecundùm traditionem ecclefiafticam Regem confecravit, & in regni regimine chrifmate facto perunxit, Ac diademate atque regni fceptro in regni folio fublimavir. A qua coniecratione vel regni fublimate fupplantari vel projici à nullo debueram, faltem fine audientia Ac judicio Epifcoporum quorum minifterio in Regem fum confecratus , Ac qui throni Dei funt didi, in quibus Deus fedet, Ac per quos fua decernit judicia ; quorum paternis correptionibus Ac caftigatoriis judiciis me fundere fui paratus , Ac in przfenti fum fubditus.

I V.

Denique cùm feditiones in regno noftro per homines irreverentes coeperunt crebrefccre, confenfu Epifcoporum ac exterorum fidelium noftrorum chirographum invicem confcripfimus, qualiter ego erga eos, coopérante Domino, agere vellem t *Ac* qualiter mihi confilio Ac auxilio iidem fideles noftri ab inde poftmodùm folatium ferre debuiiTent. Cui feripto Wenilo apud Baiernam villam propria manu fubfcripfit, ficut in prxfcnci videre poteftis.

V.

Deinde cùm contra Paganos ad infulam loci qui *OJccUus* dicitur cum fidelibus noftris , Ac terreno itinere ac navigio , ficut fcitis, perrexi, quidam à nobis deficientes fugâ lapfi funt. Wenilo autem fe pro infirmitate iua illuc ire non pofle dicens, ad fedem fuam reverfue eft. Dum autem in procindu eo nos infirmi degeremus, frater nofter Hludouvicus , ficut fcitis, cum manu hoftili & feditiofis hominibus ex regno fuo regnum noftrum irrupit. Ad cujus colloquium fine mea voluntate atque licentia Wenilo venit, quem fupplantatorem meum efiTe cognovi ; quod nemo Epifcoporum ex regno noftro alius fecit.

V I.

De extero, cùm contra prxdidum fratrem meum Ac inimicos meos , ac vaftatores Ecclefix Ac depopulatores regni qui cum illo erant, cum fidelibus Dei ac noftris perrexi, nec per fe ipfum nec per debitum folatium quod anteceflores mei Reges Ac ego ipfe ex Ecclefia illi commifla habere folitus eram, aliquid adjutorii prxbuit, przfertim cùm hoc devotè ab illo petierim.

V I I.

Cùm autem ratio Ac neceflitas mihi accidit , de villa Breona ut à prxdido fratre meo fecederem, Ac ipfe frater meus Hludouvicus ad hoc rediit inpartem regni mei ut mihi meum nepotem nibriperct, Ac homines meos mihi fubtraheret, ac fideles meos vaftanter imprimeret * ,Wenilo cum quo potuit folatio ad prxdidum fratrem meum Hludouvicum in meam contrarietarem venit; cum quo erant excommunicati iftius regni Ac feditiofi, de quorum excommunicatione Coepifcoporum Riorum litteras acoepit, Ac Mifias publicas fratri meo , cum quo ipfi feditiofi erant, in palatio meo Atuniaco , Ac parochiâ Ac provincia alterius Archiepiicopi fidelis noftri,fine fua licentia ac Coepifcoporum confenfu , Wenilo excommunicatis vel excommunicatorum participibus celebravit. Et in eo Concilio atque confilio fuit quo nepos meus Hlotharius per mendacia, quantùm ex fedudoribus luis , fubriperetur, Ac debitum ac facramento pronrflùm folatium atque adjutorium ex illo mihi fubtraheret ·.

F>4» infri inNoiitMr- ■nondi . p· 7Λ·. * N«xu B*fu-

* oppi'me-

A.· . fubit»- here:i<. J

VIII.

Prxdidis nihilominùs fratris meiconfiliariis, Ac publicis ac fecretis tradatibus , Wenilo cum fpecialibus familiaribus Ac inter priores ejus familiariter cum epifeopali judicio, ut diximus, excommunicatis At judicio regni dijudicatis interfuit,quatenus panem regni quam idem fratermeus Ac Wenilo mihi juraverant, Ac in qua Wenilo me Regem facraverat, fxpe fetus frater meus obtineret, Ac ego illam perderem.

I X.

Wenilo in eo confilio Ac tradant fuit ut Epifcopi qui mihi fidei promifTx debitores erant, Ac conlilium atque auxilium manu proprii confirmatum ferre debuerant, deficerent Ac ad fratris mei Hludouvici obfequium Ac fubditionem fe verterent.

X.

De Abbatia fandx Columbx , Ac rebus vel honoribus regni mei apud Hludouvicum fratrem meum, prxeeptum obtinuit, Ac litteras ad MifTos, quo eandem abbatiam revocarent, Echardum Ac Theodoricum impetravit. Sed in eifdem litteris ad prxfetos Miflbs juffionem fratris mei Hludouvici Wenilo obtinuit ut de muro caftelli Meloduni, quod jus regix eft poteftatis , petras haberent licentiamprendere. Unde conftat quod in plebe iftius regni milii

i Deo collari eum Audebat colere & fatagebat tenere.

Wenilo in eo coniilio & vaâatu cum praefatis excommunicari» fuit ubi confideratum eft quatenus illi homines qui mihi fideles erant, fic mihi (aeramento fidelitatem promiferant, five nolentes iive volentes, fratri meo Hludouvico jurarent ut ei adjutorium ferrent qualiter regnum meum contra me obtinere potuiflet. Et non folùm confdio Wenilo interfuit, fed Ac ipfe hoc idem confdium fratri meo Hludouvico contra meam fidelitatem, quam mihi promifit (aeramento, donavit.

X I I.

Wenilo per fe fic per familiares fuos, fupradidos fcilicet excommunicato», apud fratrem meum Hludouvicum obtinuit ut vacans epifeopatus Bajocacenfis fcilicet civitatis propinquo fuo Clerico meo nomine Tortoldo, qui mihi fe commendavit, fic fidelitatem (aeramento promifit t donaretur, qui eundem epifeopatum in mea infidelitate, fic contra fidelitatem mihi promiflam, confenfu Hludouvici fratris mei, accepit.

XIII.

Tandem poftquam mihi Deus vires recuperandi mei per foiatium fidelium meorum contra fratrem meum donavit, perrexi propè de civitate Wenilonis, qui me contra fratrem meum ad recuperandum regnum meum pergere fcivit, fic nullum adjutorium ve! per fe, promiflb ac fubferipto coniilio, vel per militiam, qua· ex Ecckfia fibi commiffa foiet exire, adjutorium aliquod prxftitit.

TITULUS XXXI.

IN BASILICA SANCTI CASTORIS APUD CONFLUENTES.

f Depace inter Karolum 4C Hludovicum ; de quibufdam criminibus confringendis,]

ADNUNTIATIO DOMNI KAROLI.

Vos fcitisquomodo aliquanti homines, miniis quàm necefle ruerat Deum timentes, noftrum fratrem Hludouvicum quafi fub bona intentione, hoc anno follicitaverunt ut in regnum noftrum taliter veniret ficut ipfi fcitis : unde nos Deus fic veftra fidelitas fic adjuvavit ficut fic bene cognofcitis.Poft hoc laboravit, adjuvante Domino, ifte cariflimus nepos nofter ut inter nos pax fieret, ficut per redum efle debet, fic ut monentibus Epifcopis ad illam caritatem fic fraternam concordiam rediret, fine qua nullus Chriftianus falvus effe non noteft. Propterea tranfmifit ad nos fuos Miflos, fic mandavit nobis primum tale miflacicum quod nobis impoflibile vifum fuit. Deinde quia illud miflacicum non fufccpimus, aliud miflacicum nobis fui Miffi dixerunt : quod, quia fic fecundùm Deum falubre fic fecunaiim feculum utile nobis videtur, volumusvobis illud dicere; fic fi vobis ita ficut fic nobis videtur, cum veftro confdio volumus illud recipere, fic, quod Deus concedent, ad neceflariiun effedum perducere.

iiiBaron. ?çT'X · P' i··»'. iwibiJu*' Imper, *Hac funt nomina. Epifcoporum qui* λλλο *Incarnations Dominica dccclx, Nonis Juniis, in Secretario Bqftlica fandi Cafloris confideraverunt cumnobilibus acfidelibus laidsfirmitatem quam gloriofi Reges ncflri Hludouvicus êC Karolus atque Hlotharius inter fe fecerunt rn. Idus Juntas in eodem monafierto t & qui hac Capitula ab ommbu s conjervarida acceptaverunt.*

Hincmarus, Guntharius, Altfridue, Salomon, Adventius, Hatto *, Franco, (' sr~"· Teudericus, Leutbertus, Gebehardus, ù""A<'0, Chriftianus, V lfadus Abba. Witgarius Abba.

Hac nomina laicorum.

Chuonradus, Eurardus, Adalardus, Amuftus, Warnarius, Liutfridus, Hruodulfiis, Erkingarius *, Giflebertus, Ratbodus *, Arnulfus, Hugo, item Chuonradus, Liutharius, Beringarius, Matfridus, Bofo, Sigeri, Hartmannus, Liurhardus, Richuinus, Wigricus, Hunfridus, Bernoldus, Hatto *, Adalbertus, Burchardus, Chriftianus, Leutulfus, Hefli, Herimannus, item Hruodulfus, Sigehardus *.

·. s ‘«Λ ·' s» $> R»,bo4ij'-1 Atto5?"' fi

Sacramentum firmitatis Hludouvici Regis. *·»J

Amodo fic quandiu vixero, iftum fratrem meum Karolum, fic nepotes meos Hludouvicum, Hlotharium, atque Karolum, ad Dei voluntatem, fie fanâat ejus Ecclefis ftatum fic honorem atque defenfioncm, fic ad noftram communem fâlu- (Srr>^re*

rem Sc honorem , ôc ad populi Chriftiani nobis commiffi falvanienrum ôc pacem, Ac ad legis ac juftitix atque reélx rationis confervationem, quantùm mihi Deus fcire Ac pofle donaverit, ôc ipG me obaudierint , ôc à me ipfi quxfierint, vero confilio, ôc fecundum quod mihi rationabiliter Ac falubrtter poflibile fuerit, fincero auxilio adjutor ero ad regnum illorum continendum, ôc nec in vita, nec in membris , neque in regno illorum eos forconfiliabo. In hoc ut ipG erga me Gmilem promiflionem faciant Ac confervent. Sic me Deus adjuvet, Ac iftx fanûx Reliquix.

CAPITULA AB OMNIBUS CONSERVANDA.

Cap. T.

UT omnium praeteritorum malorum & contrarietatum , ôc fupplantationum ac malarum machinationum, atque molitionum feu nocumentorum invicem adorum , abolitio ita inter nos Ac apud nos fiat, ôc à noftris cordibus penitus avellatur cum oinni malitia Ac rancore , ut nec in memoriam ad retribuendum duntaxat mali vel contrarietatis , atque exprobrationis feu improperii, dc extero exinde quiddam veniat.

I I.

Ut tanta inter nos, Domino coopérante , ver» caritatis benignitas abhinc inahte femper maneat de corde puro Ac con(cientiabona, Ac fide non fida, fine dolo Ac fimulatione, ut nemo fuo pari fuum regnum aut fuos fideles, vel quod ad falutem five profperitatem ac honorem regium pertinet, difeupiat aut forconiilict, aut per occultos fufurrones libenter compofira mendacia feu detractiones acceptet.

I I I.

.' iirmofifc» L.fu tuum

Ut unufqulfque fideliter fuum parem *, ubicunque neceifitas illi fuerit, Ac ipfe potuerit, aut per fe aut per filium , aut per fideles fuos,& confilio & auxilio adjuvet, ut regnum, fideles, profperitatem, atque honorem regium débité valeat obtinere. Et veraciter unufquifque erga alterum certarim demonftret quia in paris * fui adverfitate, fi evenerit, fraterno modo contriiletur , & in profperitate illius latetur. Et talem fidem ficut inter nos modo abhinc in ante confervaturos confirmatum habemus, fic unufquifque infantibus fratris fui, fi obierit, ille qui fuperfucrit confervabit.

frjuiiJ

I V.

Et quia per vagos ôc tyrannica confuetudine inreverentes homines pax ôc tranquillitas regni perturbari folet, volumus ut ad quemcunque noftrûm talis venerit, ut de his qux egit rationem ôc juftitiam fubterfugere point, nemo ex nebis illum ad aliud recipiat vel retineat, nifi ut ad redam rationem ôc debitam emendationem perducatur. Et fi rationem redam fubterfugerit, omnes in commune, in cujus regnum venerit, illum perfequamur, donec ad rationem perducatur, aut de regno deleatur.

V.

Similiter *ic de eo* agendum eft qui pro aliquo capitali & publico crimine à quolibet Epifcopo corripitur vel excommunicatur , aut de excommunicatione crimen faciens, regnum & Regis regimen mutat, ne debitam poenitentiam fufopiat, aut fuA ceptam légitimé peragat. Interdùm etiam inceftam propinquam fuam , aut Sandimoniaiem, vel raptam, five adulteram , quam illic ei non ucebat habere, fugiens fecum ducit. Hic talis, cùm Epifcopus ad cujus curam pertinebit nobis notum fecerit , diligenter perquiratur, ne morandi vel latendi locum in regno alicujus noftrùm inveniat, & Dei ac noftros fideles fuo morbo inficiat ; fed à nobis vel miniftris reipublicx conftringatur, ôc ut fimul cum diabolica prxda, quam fecum duxit, ad Epifcopum fuum redeat, Ac de quocunque crimine publico debitam poenitentiam fuicipiat, aut fufceptam légitimé peragat, compellatur.

V I.

Ut nemo Epifcoporum hominem peccantem ab Ecclefia AcChriftianacommunione alienet, donec illum fecundum evangdicum praeceptum , ut ad emendationem Ac poenitentiam redeat. commonitum habeat. Qui pecc ans fi commonitus inobediens Acincorrigi bilis permanferit, ôc ad emendationem redire noluerit, regiam vel reipublicx poteftatem per fe Epifcopus vel per miniftr os fuos adeat, ut conftringatur » ôc ad emendationem ac poenitendam peccator redeat. Qui etiam fi ita ad correaionem perduci nequiverit, tunc fecundùm leges ecclefiafticas medicinali feparatione a communione ecclefiaftica fegregetur.

lib. " "**

VII.

Ut illis hominibus qui in talibus perturbationibus, ficut in his prrreritis annis acciderunt, in Deum ôc in fanriam Eccleſiam atque in nos peccaverunt, fi fe ex veritate recognofeentes petierint, ôc deinceps nobis veraciter fideles effe voluerint, ôc in regnis noftris pacifici ac quieti, ôc legibus ac juftitix obeaientes extiterint, rationabilis mifericordia impendatur, non folùm in indulgentia commiilbrum, ôc in conceflione proprietatum, verum etiam ôc in largitione honorum fecundum noftram rationabilem poflibifitatem.

VIII.

Ut de rapinis ac depraedationibus, ôc de confpirationibus atque feditionibus, ôc de raptis feminarum, ficut ecclefiaftiae & Chnftianx leges atque progenitorum noftrorum Capitula continent, ita in omnibus ôc ab amnibus conferventur.

IX.

Ut alia etiam Capitula eorundem progenitorum noftrorum de fanclx Ecclefie honore ôc immunitate ac confervatione, ôc de regio etiam honore atque vigore, ôc populi nobis commifli lege ac juftitia, in omnibus ôc ab omnibus conferventur.

X.

Ut noftri fideles, unufquifque in fuo ordine ôc ftatu, veraciter fint de nobis fecuri quia nullum abhinc inanteà contra legem Ôc juftitiam, vel au&oritacem ac juftam rationem, aut damnabimus aut dehonorabimus, aut opprimemus vel indebitis machinationibus adfligemus, ôc iliorum fcilicet veraciter nobis fidelium communi confilio, fecundùm Dei voluntatem ôc commune falvamentum, ad reftiutionem fanthr Dei Eccleft* ôeftatum regni, ôc ad honorem regium atque pacem populi commiflinobis pertinenti, adfenfum pr«bebimus; in hoc utillinon folàm non fine nobis contradicentes fle refiftentes ad ifta exequenda, verùm etiam fic fint nobis fidei» ôc obediences, ac veri adjutores atque cooperatores vero confilio Ôc fincero auxilio ad ifta peragenda quzjprzmifimus, ficut per redum unufquifque in fuo ordine ôc ftatu fuo Principi ôc fuo Seniori effe debet.

XI.

Ut lie finrul conjunâi, ôc nos fratres ac nepos nofter ad invicem, ôc nos cum fidelibus noftris, ôc fideles noftri nobifcum, ôc omnes iimul cum Deo nos reconjungamus, ôc ut nobis fit propitius illi pro der oto munere offeramus. Et unufquifque omnium noftnim, abfque fua propria excufa tione vel juiUfication e, recoguolcamus in quibus aut fingillatim aut coinnuuuter contra illius mandata, Ôc decreta fuorum Sanctorum, fecimus aut confenfinuis in ordine ecclefiaftico & ftatu regni, & per fingula in medium illa producamus. Et nemo noftrum fuo aut amico, aut propinJ'uo vel confoederato, jmmb nec fibi ipfi eculariter parcat ut fpiritaliter ôc falubriter parcere poilit. Qum, ficut prxiuifimus in prxcedenti Capitulo, vero confilio ôc linccro auxilio illa in commune certatim emendatori totis viribus procuremus, quantociùs rationabiliter poterimus.

Et fi aliquis de fubditis, in quocunque ordine ôc ftatu, de hac convenientia exierit aut fe retraxerit, vel huic communi decreto contradixerit, Seniores cum veraciter fidelibus fuis hxc fecundum Dei voluntatem, ôc legem ac juftam rationem, velit nolit ille qui divino confilio Ôc decreto ôc huic convenientia? refiftens ôc contradicens fuerit, exequantur. Et fi aliquis de Senioribus de hac convenientia exierit aut fe retraxerit, vel huic communi decreto, quod abfit, contradixerit, cùm plures Seniarum noftrorum fideles & regnorum primores in unum convenerint, eorum qui obfervaverint confilio, ôc Epifcoporum judicio, ac communi confenfu, qualiter de eo qui débité admonitus incorrigibilis perfeveraverit agendum fit, faciente Domino decernatur. Er ut obnixius fupraferipta Capitula à nobis auxiliante Domino inviolabiliter obferventur, ôc nos illa obfervaturos certius credatur, manibus propriis fubterfirmavunus.

ADNUNTIATIO DOMNI HLUDOUVICI REGIS APUP CONFLUENTES, LINGUA ThEODI.SCA.

Cap. I.

VOs fcitis quid in ifta regno evenit. Et ideo huc convenimus, ut de Dei voluntate ôc fan&x Ecclefix ftatu, ôc de noftra ac veftra communi ûlute atque honore, ôc de pace populi Chriftiani, cum Dei ajutorio ôc fiaelium noftrorum confilio traâaremus.

II.

Et mifunui hoc fuper Epifcopos ôc ce-

toros fideles noftros, ut Illi hoc invenirent, 3ualicer nos ad hxc qux diximus exequen- a , adunaremus. Et volumus ut fciatis quia ficut illi invenerunt fic feripto nobis oftenderunt, ad invicem adunati fumus , ficut fratres per redum effe debent, fic nos fimul cum ifto nepote noftro fit ille nobiP cum. Et etiam fuos fratres nepotes noftros in hac adunationis firmitate nobifcum recepimus , ita tamen fi fic ipfi hanc firmitatem erga nos fecerint fic otfervaverint.

Et fciatis quia non volumus ut ullus inter nos abhinc inanteà alia verba portet, nifi taba qux Deo fintjplacita, fic qux ad noftram communem ialutem fic noftrum honorem pertineant ; ut fic fimus ficut fratres in invicem, fic patrui cum nepotibus , fic nepotes cum patruis effe debent. Et fi aliquis fuerit qui noc facere tentaverit, producatur in medium ad rationem, fic taliter inde caftigetur ut nemo alius fimilia agere tentet.

Et volumus ut Ecclefix fic Cafx Del, fic Epifcopi fic Dei homines , Clerici fic Monachi, fic Nonnx, talem mundeburdem fic honorem habeant ficut tempore antecefforum noftrorum habuerunt.

V.

Et volumus ut vos fic exteri homines fideles noftri talem legem fie reâitudinem fic tale falvamentum in regnis noftris habeatis ficut anteceffores veftri tempore antecefforum noftrorum habuerunt ; fic nos talem honorem fic redam poteftattm in noftro regio nomine apud vos habeamus ficut noftri anteceffores apud veftros anteceffores habuerunt : fic juftitia fic lex omnibus confervetur, fic pauperes homines talem defenfionem habeant ficut tem{jore antecefforum noftrorum lex fic cohiietudo fuit, fic ficut hic fideles noftricommuniter confenferunt , fic feripto nobis demonftraverunt , fic nos cum illorum confilio confentimus fic obfervari communiter volumus. Et fi aliquis hoc perturbare voluerit, à nullo noftrum recipiatur, nifi ut aut ad redam rationem aut ad rationabilem indulgentix concefiionem deducatur.

V I.

Sed fic de iftis rapinis fic deprxdationibus, quas jam quali pro lege multi per confiietudinem tenent, ab hoc die fic deinceps de Dei banno fic de noftro verbo bannimus , ut nemo hoc ampliùs prvfiimat. Sed unufquifque infra patriam cum pace fic fi'ne oppreflione pauperum fic circummanentium confiftat, fit in hoftem vel ad placitum five ad curteniveniens , de fuo fic warnitus fic de domo fua moveat, ut cum pace venire , fic nobifcum flare fic ad do* mum fuam redire pofftt. Et qui hoctranfgreffus fuerit, ficut tempore antecefIbrum noftrorum confuetudo fuit, fic in illorum Capitulis continetur, volumus utr \ hoc in illis tranfgrefToribus emendetur.

VII.

Similiter fic de confpirationibus, fic de raptis feminarum tam viduarum quàm fic puellarum atque nonnarum, bannimus ex Dei fic noftro verbo ut nullus hoc in regnis noftris agere prxfumat. Et fi quis hoc prxfumpfent, fecundùm legem, fic ficut in Capitularibus progenitorum noftrorum continetur, fic hoc emendare cogatur.

Hxc eadem Domnus Karolus Romand lingud adnuntiavit tdC ex maxima pane lingud Theodifcd recapitulavit.

roft Kac, Dommu Hludouvicus ad Domnum Katolumfratremfuùm lingud Romana dixit : Nunc, A vobis placet , veftrum verbum habere volo de illis hominibus qui ad meam fidem venerunt.

Et Domus Karolus excelfiori voce lingud Romana dixit : Illis hominibus qui contra me fic fecerunt ficut fcitis, fic ad meum fratrem venerunt, propter Deum fit propter illius amorem, fic pro illius gratia , totum perdono quod contra me misfecerunt, fic illorum alodes de hereditate fic de conquifitu, fic quod de donatione noftri Senioris habuerunt, excepto illo 3uod de mea donatione venit, illis conceo, fi mihi firmitatem fecerint quodin regno meo pacifici fint, fic fic ibi vivant ficut Chriftiani in Chriftiano regno vivere debent. In hoc fi frater meus meis fidelibus, qui contra illum nihil misfecerunt, fic me quando mihi opus fiiit adjuvaverunt, fimiliter illorum alodes, quos in regno illius habent, concefferit. Sed fic de illis alodibus quos de mea donatione habuerunt, fic etiam de honoribus, ficutcum illo melius confiderabo, illis qui ad me fe retornabunt, voluntariè faciam.

£t Domnus Hlotharius lingua Theodifca infuprà adnuntiatis Capitulis fe confentire dixit tdCJe obfervaturumtllapromifit.

Et tunc Domnus Karolus iterùm lin' gud Romand depace commonuit t dC ut cum Deigratiafani & falvi irent ,dC ut eosfanos reviderent oravit t dC adnuntiationibus finem impofuit,

TITULUS

TITULUS XX XII.

POST REDITUM A CONFLUENTIBUS.

HÆC qua jequuntiu Domnis Karoh s , reverfus à Confluente t cum confi/io fidelium Juorum per regnum Jiiurn aermruia/ida (f oijervnnda direxit»

HÆC Mifli noftri difeurrentes faciant.

C A i. I.

Omnibus in fuo miffatico firmitatem qux inter nos & cariflimum fratrem noftrum, atque dileâos nepotes noftros facueft j notam faciant.

I I.

. Capitula etiam qux apud Confluentes accepta funt à nobis fic communibus fidelibus noftri* t adnuntient,

III.

Sed Ac ilia Capitula qux antè per regnum noftrum obfervanda mifimus , cum Capitulis epifeopalibus Ac progenitorum noftrorum imperatorum adcognitent, & cognitamentum quod modb apud Confluentes fecimus omnibus innotefcant ; & firmitatem ab omnibus qui ita contra nos misfixerunt ficut notum eft, & de quibus •t Kcs>- cariflimus frater nofter* petiit, qui alodes 'n reP° no^ro habere volunt, ficut in Zûêt nSî cognitamento noftro feripeum eft , firma- «ііГ&vT* mentum recipiant. Ita tamen ut fi majores homines voluerint, ad nos veniant, & in Erzièntia noftra ipfam firmitatem faciant; omines verb illorum ante Miflbs noftros eandem firmitatem faciant.

I V.

Ut Mifli noftri eis qui firmitatem fecerint, alodes illorum quos de hereditate, Ac de tali conquifitu qui de noftra donatione non venit,habuerunt, Aequos Senior not ter Domnus Imperator eis dedit, ii precepts illius oftenderint, quantum in ipfis prxeeptis inde continetur, illis reddant.

Ut omnes qui firmitatem fecerint, 6c quibus alodes reddiderint, diligenter inbrevient. Et fi aliqui eam facere noluerint, fimiliter inbrevient, & nobis renuntiem,

V I.

De rapinis autem Ac violentiis , At exteris injuftitiis quas in iftis prxteritis annis, poftquam ifta perturbatio exorta eft , in regno noftro fecerunt , quantùm rationabiliter potuerint , Mifli noftri pacificare procurent. Et fi de ipfa pacificatione wadii ad noftram partem venerint. ex toto, ficut frater nofter cariflimus nos petiit. ex noftra audoricate perdonent, m hoc ut talia de extero non faciant.

VII.

De pacificatione verb illorum qui in 1 egno noftro confiftentcs, poftnumn Deus fuam nobis oftendit gratiorem mifericortham, per illorum indebitam prxlump» tioneni rapinas & violentias . atque alias uquftitias fecerunt, ti waau ad noftram partem exierint, Mifli noftri inbrevient t Ac nobis renuntient , ut nos inde commendemus quid nobis tunc vifiun fuerit.

VIII.

Et ut pax in regno noftro per illorum mtfTaticum, ficut nos advognitavimus , Ac Capitula à nobis dire&a commendant, omnibus modis obfervetur , diligenter provideant ; Ac qualiter eam quifque oblervaverit, abfque refpe&u aficujus perforat , ut veritatem inde nobis renuntient , diligenter infpiciant. Et quicquid exinde quod commendamus per le ammplere non potuerint, ad Miflbs majores per ipfiim miflaticum conftitutos referant, ut cum illorum confilio Ac auxilio omnia impleant.

Firmitas autem,quam à prxdidls hominibus Mifli noftri debent recipere , ifta eft : De ifta die in ante, Karoli. Hludouvici Imperatoris filii, regnum illi non fbrconfiliabo, neque vernoo. Sic me Deus adjuvet, Ac iftr fan&x Reliquiae.

Confirmatio Seniorum noftrorum Regum modô apud Confluentes faSLa ifta eft»

Quod ad Dei voluntatem , Ac fanéhe ejus Ecclefix ftatum Ac honorem atque

defenfionem , fic ad illorum communem falutem & honorem , fic ad populi Chrit riani illis commifli falvamentum fic pacem , fic ad leges ac juftitix atque redx rationis confervationem , quantùm illis Deus fcire fic poffe donaverit, vero confilio, fie lècundùm quod illis rationabiliter fic falubriter poiiibile fuerit, iincero auxilio adjutores ltbi invicem ad regnum illorum continendum erunt, fic nec in vita , nec in membri* , neque in regno , aliquis eorum fuum parem forconiihabit.

Adnuntiatio autem diorum ifta eft.

Cap. !..

Quia fecundùm quod in prxdi&a firmitate continetur, deinceps obfervare volunt, fic Domino adjuvante obfervabunt.

I I.

Et non volunt ut aliquis inter eos alia aliqua verba portet, nifi qua Duo lint placita, fic ad communem falutem fic honorem fint pertinentia. Et fi aliquis aliter prxfumpfent , in medium adducatur , fic taliter inde caftigetur ut nemo alius fimilia agere tentet.

I I L

Et volunt ut, Ecclefiz fic cafe Dei, fic Epifcopi fic Dei homines , Clerici , Monachi , fic Nonnz , talem mundeburdem fic honorem habeant, ficut tempore antecefforum fuorum habuerunt.

I V.

Et volunt ut fideles illorum talem legem fic juftidam fic tale falvamentum in regnis illorum habeant, ficut anteceflbres eorum tempore anteceiforura illorum habuerunt ; fic ipfi Reges talem honorem fic redam poteftatem habeantf ficut ipforum anteceflbres habuerunt, fic juftitia fic Lex omnibus confervetur. Et fi aliquis hoc perturbare voluerit, à nullo eorum recipiatur, nifi ut aut ad redam rationem aut ad rationabilem indulgentia conceffionem deducatur.

V.

Et ut illi homines qui in ifto regno contra Seniorem noftrum Domnum Karolum miforiferunt, fi fe recognoverint, propter Deum , fic propter fratris fui deprecationem , quicquid contra eum misfecenmt eis vult indulgere. Et ficut prxfcriptum eft, alodes illorum de hereditate fic de conquifrtu , quod tamen de donatione fua non venit, fed fic illos alodes quos de donatione Domni imperatoris Hludouvici habuerunt, eis concedit, fi talem firmitatem ei fecerint ficut przdiximus.

raitMki. CmkU.a» SI-FMir*. c. ♦.

V T.

Sed fic de rapinis fic deprxdationibus , fic de conjurationibus fic de conipirationibus , fic de raptis feminarum , tam viduarum quàn> fit puellarum atque nonnarum , firmiter banniverunt ut amodfi fic deinceps nullus prxfumat : fit qui pra> fumpferit, fecundùm leges divinae fic humanas , fie fecundùm Capitula Imperatorum ac prxdeceflbrum fuorum . hoc emendare cogatur. Et ut unufquifque infra patriam cum pace fic fine oppreffione pauperum fic circummanendum conliftat; fic in hoftem vel ad placitum five ad curtem veniens, de fuo fic varnitus de domo fua moveat, ut cum pace venire , ftare, fic ad domum fuam redire pofiit.

Summa Capitulorum qua apud Confluentes modo acceptata fiutt à Senioribus ntflris Regiius Ô illorum fidelibus t hac eft.*

Cap. T.

De illorum concordia fic fraterna conjundione atque mutuo adjutorio, ficut in cognitamento illorum continetur.

I I.

Et de illorum indulgentia qui in ifto regno mifpriferunt, fi fe recognoverint, fic deinceps à talibus fe cavere voluerint, fic in regno pacifici efle voluerint, ficut in cognitamento illorum continetur.

I I I.

De lege fic juftitia omnibus unicuique in fuo ftatu fic ordine confervenda.

I V.

Ut à rapinis ac deprxdationibus, atque à conjurationibus fit confpirationibus , fit feditionibus fie à raptis feminarum , fe omnes caveant : fit qui deinceps talia przfumpferit, ficut in cognitamento illorum continetur, fecundùm leges ecclefiafticas fic mundanas, fie fecundùm Capitula prxdecefforum Regum, hoc emendare cogetur , fic in comoofirione, fic in harmifcara , fic in poenitentia ab Epifcopo parochia: ejus lufdpienda.

Capitula autan Imperatorum Domni Karoli <£' Domni Hludouvici dc talibut rebut» ut de multis pauca hic ponamus , i/la funt.

SI quis intra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam noftro fideli ejuique homini aliquid vi abftulerit, in triplo cui aliquid abftulit, legibus componat, dc infuper bannum noftrum, ia eft, fexaginta folidos, nobis perfblvat. Poftmodùm verb è Comite ante nos adducatur, dc in baftonico tetrufus ufque dum nobis placuerit, pernas luat. Nam fi publicè aâum fuerit .publicam inde agatpœnirenriam juxta fânâorum Canonum fancuonem. Si verb occulté , Sacerdotum confilio ex hoc agat pcenitentiam : quoniam raptores , ut ait Apoftolus.nifi veram egerint pcenitentiam, regnum Dei non poffidebunt. Qui verb de rebus Ecdefiarum aliquid abftulerit, gravius inde judicetur : quia factarum rerum ablatio facrtlegium eft, « fecrilegus vocatur qui ex cis aliquid abftulerit aut rapuerit. Extorres namque i liminibus fente manis Ecclefia: tales oerionz ufque ad fedsfe&onem Ecclefia:, quam larferunt, funt habenda atque firmiter denotande.

Et itent. & quis in exercitu infra regnum fine juffione dominica per vim hoftilem aliquid praedari voluerit, aut frenum tollere, aut granum , five pecora majora vel minora, domofque infrangcrc vet incendere, luec ne fiant omninb prohibe mus. Quod fi ab aliquo pntfiimptiosèfa&um fuerit , fexaginta folidos, fi liber eft, fit culpabilis, &. omnia fimilia reftituat, aur cum duddecim teftibus fe purget. Si verb fervus hoc fecerit, capitali crimini fubjaceat, & dominus omnia fimilia reftituat , quia fervam fuum non correxit nec cuftodivir ut talia non perpeaaret j quoniam fi nos ipfos comedimus, ocb deficiemus. Unufquifque tamen cuftodiat exercitum fuum, ne aliqua aepradatio infra regnum fiat.

Et item. Si quis domum alienam cujuflibet infregerit , quicquid exinde per vim abftulerit aut rapuerit, vel furaverit, fecundùm legem eam illi cujus domus fuerit infraâa & fpohata, in triplum componat, & infuper bannum dominicum lolvat. Si fervus hoc fecerit, fententiam fupcriorem accipiat, *Sc* infuper fecundùm legem fuam compofinonem faciat. Si quifiibet homo aliquod tale damnum alicui fecerit pro quo plenam compofitionem' facere non valeat , femetipfum in wadio pro fervo dare ftudeat ufque dum plenam compoudonem adhibeat.

De Capitulis autan à nobis per regnum noftrum directs ifla excerpta funt.

■ni.xin. UT unufquilque Miflus in fuo tnifiatico provi fionern nabear, ut fi aliquis de noftris fidelibus pet mUTaricum fuum mnfierir, aut ibiconfiftens vel commanens rapinas vel deprzdationes, aut talia inlidu fecerit de quibus Deus oftendi fidet, & populus pro oppremonc gemere, quatenùs hoc lubtiliter dc veraciter inveftiget, de fecundùm legem emendari faciat, nobilque renuntiet, qualiter ind« n« 6e ordinemus, ut nec tpfiim nec alium hoc agese deleter

c. I› *Et itent.* Ut Miffi in illotum mrfiaricu curam 'habeant ne homines noftri aut alu quilibet vicinos fuos majores vel minores tempore xftatis, quando ad herbam fuos caballos mittunt, vel tempore hyemis, quando marafcalcos illorum ad fodrumdingunt, vKinos majores vel minores depraedentur. Et fi egerint, hoc etiam, ut prediximus, veraciter Mufi noftri inveftigent, de légaliser emendatum nobis renuntient ; ut in Semote hoc fic emendemus quatenùs homines fuos in poreftate habeat, dC contend fini debitis, dc indebita injufté non appetant.

Duo Capitula fcluentia pertinent ed titulatu prefentem, & nonfunt repetita exfuperiorihu.

Volumus etiam ut de beneficiis deftrudis 6c fylvis venditis, tam ex rePu' blica t quàm ex rebus ecdefiafticis t Mifli noftri omnes admoneant t ut de extero qui ilia habent exinde fe caveant, dc hoc quod malè a&um eft, quantùm potuerint, emendare procurent, ne vindiûam fecundùm Capitularia prxdeceflbrum noF trorum fuftinere cogantur.

Capitula autem legum divinarum atque mundanarum, dc Imperatorum t de raptis feminarum. dt de confpirationibus, dc de conjurationibus ,dc de Eccieftarum infracturis , atque Clericorum dehonorationibus, dc de Comitibus qui in Comitatibus fuis injufta faciunt t hic non adnotavimus, quia cognita funt, dc majori diftriâione indigent ; de quibus omnes admonere 9 atque omnes ex Dei bannode noftro cavere prxeipimus. De his interim Milii noftri difeurrentes cum confilid majorum Mifforum, ut prxniifimus, ftudeant, donec plenitudinem Capitulorum dc adnuntiandam dc obfervandam ad communem omnium noftrum Glutem dc pacem per regnum noftrum t adjuvante Domino 9 difponamus.

TITULUS XXXIII.

EDICTUM IN CARISIACO.

HOC £di3um conflituit Domnus Karolus in Carifiaco t anno Incarnationis Dominica dccclxi.

IN nomine fanctx ôc individux Trinitatis. Karolus, gratiâ Dei Rex, omnibus regni noftri fidelibus. Pervenit ad nos quia quod ad timorem incutiendum, ne aliquis bonum denarium, id eft, merum ôc bene penfantem, reicere * audeat, more
n.j * prxdeceflbrum noftrorum pro generali utilitate regni noftri commendavimus, aliqui Milii ad hoc conftitutum exequendum, minus intelligences devotionem voluntatis noftrx, ôc obfequentes intentioni fux voluntatis, quafdam adinventiones, quod multùm Dominus deteftatur, ôc in mallacione ôc in exa&ione intromittunt; cum in eo quod ad regni utilitatem jubetur ôc agitur, non privata contra generalem utilitatem commoditas, neque aliquod turpe lucrum, quod in Chriftiana religione ôc in re^ia dignitate aut in Miflbrum fidelium tmeeritate non condecet, fe debet ullo modo milcere. Propterea neccflarium duximus ut commendationem noftram ex hoc feribere rogaremus, qux ex more in noftro palatio apud Cancellarium retineatur, ôc inde per Alifibs noftros dirigatur; ut nemo per ignorantiam, nemo per induftriam ab ea valeat deviare. Unde volumus, quia ôc timor utilis, ôc confideratio milèricors. ôc diferetio moderata in hac commendatione noftra eft neceffaria propter paupertatem hominum, quia necelTe fuit in iftis temporibus conjectum de illis accipere, ôc ad navium compolitionem, ôc in Nortmannorum caula, pro regni, ficut res conjacet, falvamento, ut omnes cognofcant quia non quxftum inhoneltum, led publicam regni utilitatem quxrimus. Salva conftitutione ôc mpoftmodum jure firmiifimo perma-
c^icoiâr. nente qux in Capitulari avi ôc patris noftri
iib.it.c.1·. cx hoc lcripta habetur, quilibet_ francus homo convictus quia bonum denarium, id eft, merum ôc bene penfantem, poft hunc bannum noftrum ejecerit, medietatem francilis banni componat. De colonis autem, ôc fervis cujuflibet poceftatis, fi in civitatibus vel mercatis alii» deprehenfus aliquis fuerit denarium reicere, Miffus reipubliez provideat ut ii non invenerit illuni denarium merum ôc bene penfantem, ut cambiare illum mercanti jubeat. Si autem illum denarium bonum invenerit, confideret ztatem ôc infirmitatem & fexum hominis, quia fic feminx barcaniare folent, & aut idibus, prout viderit competere, aut minutie virgis cum ratione ôc diferetione illum qui denarium bonum rejecit, caftiget; ouatenùs ôc exteri timorem habeant t &. nomo crudeliter non damnetur. Et qui poll hunc przfentem bannum inventus ruerit pro tali correptione non caftigatus, habeat Miflus reipublicz in civitatibus fit in mercatis denarium fic affectatum t ut deprehenfum in fronte denario calefa&o falvis venis taliter coquat, ut ipfehomoôc exteri caftigentur, ôc homo non pereat, fit videntibus fignum caftigatiorus oftendat. Mifii autem noftri colonos & fervos pauperes cujuflibet poteftatia non mallent, nec bannum francilem folvere cogant i fed advocatus eorum, non cum aliqua nova adinventione, fed quia de fua advocatione coloni vel fervi contra bannum noftrum bonum denarium, id eft, merum ôc bene penfantem rejecerint, ficut lex eft, malletur. Et unufquifique advocatus pro omnibus de fua advocatione, fi fuo iâcramento eos inculpabiles de hoc banno noftro reddere non potuerit, unum tantùm integrum bannum componat, in convenientia ut cum minifterialibus de fua advocatione, quos invenerit contra hunc bannum noftrum fecifle, ficut fuprà diximus, cum neceffaria ôc moderata (uferecionţ caitiget. Et fi cauÛ exegerit ut advocatus de uno folo colono vel fervo malletur, quia contra bannum noftrum fecerit, nolumus, quia nec lex eft, ut, ficut audivimus aliquos interftrendere, advocatus francus fuam legem, èd coloni, vel iérvi de lua advocatione legem componat; nifi forcé ipfe eum in hoc induxerit qui contra noftrum fecerit bannum. Hanc autem noftram de prxfenti tempore conftitutionem, falva inpoftmodùm, ut diximus, ex hoc prxdo-

cefibram noftrorum conftitutione, fit in palatio noftro & in civitatibus, & in mallis atque in placitis feu in mercatis, relegi, adeognitari, & obfervari mandamus.

Epistola Nicolai I, *Papa*, ad Karolum Calvum, *petit ut Balduino, Flandriæ Comiti, parcat qui filiam ejus Iudith rapuerat & in uxorem acceperat* (ann. 862). Vide In Novo Codice Legum veterum.

SYNODI PISTENSIS.

Ooldif. tui.Conibt. imper, rom.

[De maleficiis quibus & canonicis & civilibus poenis conftringantur.]

[PRÆFATIO.]

IN nomine fanctæ & individuae Trinitatis, Karolus, gratià Dei Rex, & Epifcopi, Abbates quoquè, & Comites, ac caeteri in Chrifto renati fideles, qui ex diverfis provinciis fuper fluvium Sequanam, in locum qui *Pistis* dicitur, ubi exigentibus peccatis noftris aliquandiu fedes fuit Nortmannorum, convenimus anno Incarnationis Dominicæ dccclxii *, anno vero xxii regni Domni noftri Karoli Regis gloriofi, Indi&ione decima.

Ann.let *crtua,y«g. Crftti Dl- I^rlonrnjil o' Mettnfil. .,iv

Cap. I.

Reges fit Epifcopi qui ante nos fuerunt, ducli amore Ac timore divino, cum exterorum fidelium Dei confilio atque confenfu plura ftatuerunt capitula, providentes qualiter fanâa Dei Ecclefia ftatum debitum & honorem, & regni habitatores in omni ftatu fic ordine haberent legem atque juftitiam. Nos etiam, pro qualitate rerum & opportunitate temporum, quxdam huic caufx convenientia Capitula fuperaddidimus. Sed diabolo fatagente fiipervenientibus perturbationibus, tam à Paganis quàm à nomine tenus Chriftianis miferabiliter excitatis, incepta bona defecerunt, & in tantum in hoc regno mala horribilia increverunt, ut in nobis videamus fic fentiamus completum Îuod olim eft per Prophetam prxaiftum: *Terram veftram in confpeBu veftro alieni devorant, & eritficut in vaftitate Koftili,* & pervenit gladius ufque ad animam; *quoniam alieni infurrexerunt* in nos, *& fortes quaefierunt animas* noftras, *& non propofuerunt Deum ante confpeSum fuum;* contra quos defenfionem paravimus, fed defenfionis auxilio, ficut necefte fuerat, haâenùs adjuti non fumus. Unde compellente cordis dolore nobis eft exclamandum quod Rex bonus, obfidionis anguftiâ, tribulatus exclamavit, dicens: *Dies tribulationis & blafphemia dies ifle, Venerunt filia ufque adpartum, & vires non habet parturiens.* Hxc omnia vidimus, fenfimus, dedolemus; quia cùm hoftes irruerunt, defenfores noftri parati funt, fed ad praeparata non convaluerunt: quia illum Spiritum fanctum, qui requievit fuper adjutorem in opportunitatibus, in tribulatione, (Chriftum Dominum noftrum, velquem*) per impofitionem manus epifcopalis in confignatione accepimus, contriftatum malignis operibus à nobis eflugavimus, Spiritum fcilicet confilii & fortitudinis; quem quia ita ut nobis neceffe fuerat non habemus, ided contra inimicos noftros ftare viriliter & vincere fortiter non valemus. Qux utraque fibi necefiarid funt conjunâa; quia neque virtus fine confilio, nec confuium fine virtute utilis effe poteft. Quid igitur profunt qui per confilium prxparantur, dum ad praelium per fortitudinem non procedunt? Filix quippe ufque ad partum veniunt, quando apta confilia ufque ad defiderium efficiendi operis procedunt; fed virtutem non habet parturiens, quia dum infirmus quifque coniilia concipit, hxc ad utilitatem aliquantam per partum operis non producit. Videmufque impletum quod à Domino eft ante praedictum populo contra voluntatem fuam facienti: *Anathema in medio tui: non poteris ftare coram inimicis tuis.* Qui contrà placatus placentibus fibi dixit: *Nullus ftabit contra vos.* Sed ôc ideo terram noftram

Il«.«. T. Kn.f. iv. Xet- K'

nnnum dtfitKant Jodrâ. X. an.»». reg,/ * [i«ri'g!»» rertm Mm Chtff 'um Dominum notnum, <ju<m Dcut,

in confoedu noftro aEeni devorant, quoniam alienos à Deo diabolos , effugata £r~ti& Sandi Spiritus , in animas nqftras recepimus. Ideo terra noftra deferta eft ficut in vaftatioue hoftili, quia flores ôc frudus fidei, fpei, ôc caritatis, ôc humilitatis , ôc caftkatis, ôc fobrietaris, ac exterarum virtutum ab agro cordis noftri devaftavimus , ôc pro illis fpinas vitiorum ôc urticas peccatorum, ôc cicutas vanita-(tis in nobis ipfis, etiam laborantes ut inn què agamus , non increfcere folùm, Ted incrementare cum ftudio fecimus. Ideb habitatores terre occifi ôc fugati funt, quia nos ipfbs peccari gladio occidimus, ôc omnia bona qux nobis Dominus five in intelledu naturali, five in dodrina, five in divitiis, five in honoribus, five in familiaritatibus quas nobis contulit apud nobis pocentiores, ad carnis voluptates convertimus , ôc nos ôc omnia qux nobis Dominus dedit, ab illius voluntate, pro qua nobis facienda illa donavit, avertimus. Quod unufquifque poceft in feipfo recognofcere, fi etiam de fingulis membris fuis cogitaverit quid fècit ôc quid facit, 3uod Deus ad operandam fuam falutem onavit. Et ficut ae membris corporis inveniet apud feipfum, ita de membris animx poterit invenire, qux per fpiritalia vicia difoergit atque difperdit, ôc fpiritales in fe virtutes à Deo fibi conlatas aut effugat aut conculcat. Ideb Ecclefix ôc villx incenfx funt, quia ignis avaritix ôc rapacitatis , atque invidix, ôc adulteriorum , ac exterarum immunditiarum, non folùm per naturalem fexum , fed etiam per eum ferum qui eft contra naturam, fine poenitentia ôc fine refipifeentia in nobis exarfit ôc ardet. Et quoniam illum Spiritum qui fuper humilem ôc quietum, ôc Termones fuos trementem, requiefeit, per fuperbiam ôc inobedientiam ac prxfumptionem à nobis expulimus, ideo Sandorum ac protedorum noftrorum corpora de fepulchris fux requietionis effbffa funt. Et quia nos fpiritui maligno juxta Dei permifiionem poceftatem habenti ôc fuper nos afeendenti non refiftimus ut fugiat à nobis , idcirco fervi ôc ancifix Dei de locis Tuis expulfi funt, ôc nos de quietecocleftis paradifi ôc de confortio codeftis Ecclefix, id eft, Angelorum fandorum , ejedi fumus, nifi per dignos poenitentix frudus ad hxc unde cecidimus, redeamus. Et quia nos tales efficimus de qualibus Dominus per Prophetam *&àt-.Caufa vidua non ingreditur adeos ;* quia fic apud nos eft fada venatis juftitia, ut ad eam nemo poflic per - venire , nifi viam ei aperuerint munera , ideo voca fidelium ôc precia peccatorum , qux factis locis conlata fuerunt, propter peccata noftra de hoc regno funt penitùa exportata, ôc vendentes juftitiam ôc veritatem , ôc in his fdficet ipfum Chriftum qui eft nobis à Deo fadus juftitia, ôc qui dixit: JEjo *fum tritae ,* nifi dignè peemtuerint, cum Juda traditore Chrim ,xtema expectant incendia. Et quia fanguis fimguinem tetigit, id eft , culpx culpis adjundx funt, ôc ficut feriptum eft , *adulterium dC homicidium , dC mendacium dC furtum &perjurium, inundaverunt,* ôc iniquitates noftrx fupergrcflx funt capita noftra, idcd nobiles noftri ôc de epifcopali ordine ôc de aliis ordinibus interierunt, & capti cum maximo detrimento ôc regni ôc Ecclefix, funt aut redempti aut interempti. Et quia nos per peccata noftra à terra viventium peregrinati fumus, idcirco, ficut feriptum eft : *Propheta dC Sacerdos ierunt in terram quam ignorabant. Et poft* hape omnia , pius Pater, cujus multis miferationibus non fumus confumpti, quia non defecerunt miferationes ejus, matemâ pietate nos flagellat, ôc expedat ut ipfa vexatio donet intelledum auditui noftro , quia illa credere noluimus qux per Scripturas nobis fe illaturum promifit, fi illius voluntatem non fecerimus. Et oftendic nobis in exterioribus vaftationibus qux de interioribus depopulationibus inteuigere debeamus, ôc intelleda ad illum redeamus ôc credamus quia iterùm nobis in Scriptura multipliciter promifit. Inter qux veraciter ficut Veritas dixit: *Revertimini ad me tdC ego revertar ad vos.* Et : *Quare moriemini in peccatis veftrisf* Et quia non credidimus promittenti, credamus tandem aliquando vel juranti: */'no ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoru^fedut convertatur & vivat.* Et nifi converti fuerimus , ficut jam videmus, gladium fuum vibravit *, arcum fiium ,id eft, vindidam tetendit, ôc paravit ad exercendam duriorem vindidam. Sicut item de reprobis dicdemus ôtfentimus, parsôcvindidx; quia majora ôc plura & graviora venient fuper nos, nifi fuerimus converfi, utfcriptum eft: *Pugnabit t» terrarum contra infenfatos SJnde,* ficut dicit A poftolus: *drear exhibuimus membra noftra arma iniquitatis peccato adferviendum immunditia dC iniquitati, ita exhibeamus membra*

Joan. U-
Oif.4.-
ρω. ›, ».
rwi-
MiUc. j.r.
Eacch. it.
*t SrnM-
», ·›.

nffrafervire juflittn infandificationem. Quia ftipendü, id eft, retributio peccati, mors;gratiS autem Dei pro nobis operibus ipla donata eft vita xtema. Et ficut quando (olemus de iftis frequentibus itinenbus reverti ad manfiones noftras detonfi Ac delavari cum drappn Ac calciamentis depannatis. Ac tunc nos reficimus Ac reparamus, ita vel nunc reparemus nos per cor contritum Ac humiliatum, Ac per confefftones ex puro corde, Ac per benignitatem mentis , Ac per concordiam cum Dei voluntate ; quia per difcordiam Ac regnum iftud temporale imminutum Ac penè defertum , Ac «ternum regnum perditum habemus. Quia nec omnes Reges effe poffumus, nec Regem fuper nos a Deo conftitutum, quia, ficut feriptum eft. impolitic homines luper capita noftra, habere fiiftinemus , non attendentes quia, ficut dicit Apoftoius, Æo a *efipoteflas nifià Deo ;* Cr *quipoteftati refiftil, Dei ordinationi refiflit.* Quoniam **Deus, qui effentlaliter eft Rex Regum** Ac Dominus Dominantium , participatione nominis Ac numinis Dei, id eft, potentialiter fint, voluit Ac effe Ac vocari Regem Ac Dominum pro honore Ac vice fua Regem in terris. Et ficut Archangelus . qui nunc eft diabolus, cum fiiis fequacious , quia per humilitaris fubjeâionem conditori fuo fubditus effe noluit, Ac per squalitatem caritatis coangelis fuis foetus effe defpexit, de ccdo cecidit, ita Ac illi qui poteftati à Deo conftituta propter Deum Ac in Deo fubjeâi effe nolunt, Ac pares vel coaequales in regno habere non fiifierunt, (per quam debitam fubjeâionem Ac parilem aqualitatem Dei amici Ac Angelorum confortes effe poterant) fiibiedi diabolo Ac Dei inimici conftituutitur. Quapropter de diabolo feriptum eft : *Ipfi eft Rexfuper aniverfosfiliosfuperbia.* Et illius fubjeâi» Dotninùs, apud quem non eft viciffitudims obumbratio , quandiu in ipfo malo perfeverant, femper in evangelio dicit : *rox expasse diabolo eftis;* non quia à diabolo fint faâi aut generati, fed quia diabolum funt imitati. Reparemus ergo nos per poenitentiam Ac confeffionem, Ac per eieemofynas «unufquifque fecundum poffibilitarem fuam ; Ac quantùm quifque fe recognofeit à Deo aruiffeperculpas, tan tum "ibat compunâionis fus lacrymas. Et tunc proficient in aqua ifta quas facimus * firmitates, fi per bona opera reftruxerimu>* qu>s in nobis deftruxerunt peccata ; virtutum munitiones. Qua: Ac tunc proficient, fi mala qux fecit quis prius, prout potuerit emendaverit, aut rapta fulveado, aut per indulgentiam deprecando, aut mala caetera per dignam poenitentiam abolendo. Et tunc proficient fi in ante fe cuftodierit ne de illis fe fordidet de quibus fe emundavit, quia feripum eft : *Lai omini, mundi tflou. Auferte malum ioguaitth num veflrarum ab oculis meis , dicit Dominus. Qtdefcite agere perverse, difiite benefacere.* Quia qui fe bonis operibus, Ac lacrymis, Ac orationibus à peccato mundat , Ac iterùm gravia peccata perpetrat, talis eft, ut fandus Petrus dicit, ficut porcus qui fe lavat * in luto, Ac ficut canisqui remanducat vomitum fuum ; Ac timere debet ne ipfas lacrymas in confpcdu Dei reddat immundas, per quas mundari potuit à peccatis. Que non dicimus ut fi iterùm aliquis ciciderit poll confeffionem in peccatum, ut in peccatis quafi dcfperarus jaceat, fed ut à peccatis quantùm poteft fe caveat. Et fi fragilitate ceciderit, (quia feriptum eft, *Numquid qui cadit non adjiciet ut refurgatl)&cat, Nunc caepi,* Ac per imitationem dextere Excelfi femper per poenitentiam refurgat, ne illum ultimus dies in peccatis inveniat, At fine fine perditus liat.

fa*- »· " *" *- *-'♦*· » t smm- « i)"0' </fc fînftnac O. Petr. j°dUM inlut- ρω. «0, *, MU μ . ... (AtûUfo

I I.

Unde quia folent medici , quando generalis infirmitas vel morbus in terram venir , generalem medicinam conficere, un de omnes poffint fanari, ita nunc communiter hanc medicinam, coopérante & mediante Domino, ftatiumus ad recuperandam Ac confervandam faniratem noftram f ne Ac in ifto feculo graviùs affligamur , Ac in futuro feculo, quando de ifto corpore exierimus, sternis tormentis cruciemur. Id eft , ut unufquifque Epifcopus in fua parochia t Ac Milfi in illorum miffaticis , àc Comites in illorum comitatibus, cum maximo ftudio Ac fiimma diligentia curam habeant ut quicunque raptores Ac depraedatores ibi funt , cujufcunque homines fint, ad rationem deducantur , ut fecundùm legem qux ibi malè facta habent , emendent, aut * folvant fecundum legale placitum, aut per indulgentiam fibiimpetrent perdonari. Et Epifcopi, fecundum qualitatem Ac quantitatem peccatorum , abfque acceptione perfonarum , rapacibus Ac his fimilibus vitiis nominatis Ac convittis potnitentix leges injungant, infpectâ diferetione Ac qualitate, prout cuique ad falutem viderint expedire. Ad qux fpecialiter exequenda quadam de pluribus

Capitulis przdeceflbrum Regum, 6c fyno daliuin hic ponere dignum fic neceffarium duximus; commonentes Epifcopos,Mif fos , 6t Comites ut ilia Capitula qux inde ante hos annos in unum colleda nierunt, fic in Carifiaco Epifcopis 6c Miffi» noftris per univerfum regnum noftrum ad exeÎluendum donavimus, fed & illa qux confenfu Fidelium noftrorum fieri juffimus quando cum fratre noftro Hlothario,eloriofo Imperatore, apud V alentianas loquuti fuimus, 6c Fidelibus noftris denuntiari fic obfervare prxeepimus, ad prxfenriam reducant, 6t illa relegant. Et quia hxc pauca hic brevitatis causâ fubfcripfimus, in talibus rebus qux eis advenerint ad emendandum , fic. hic inde Capitula non invenerint, per illa fit per alia Capitula Regia fit Synodalia, qux emendanda funt fic emendanda perviderint, emendare procurent. Si vero fic juxta diabolicam calliditatem, 6c fecundum huihanam fragilitatem , nova quxeunque acciderint , quia nova morborum genera nova quzrunt medicamentorum experimenta , morem fequentes prxdecefTorum noftrorum, fandi Spiritus gratia illud rati, contrav enena diaboli miniftrare curabimus medicinalia antidota Chrifti.

III.

Communi placito conftirulmus ut ufque ad Miflam fandi Remigii, id eft , Kalendae Odobris, fpatium habeant illi qui in iftis temporibus iffas deprxdationes & alia malefada criminaliter fit publicèfecerunt, uc inde fic apud Deum fic apud eos quibus malè fecerunt , fe pacificent. Et quifquis hoc non fecerit, bannum noftrum dupliciter componat. Scilicet ut quia poftquam illas rapinas fic alia malefadain Carifiaco, 6c pofteà apud Confluentes cum diledo fratre noftro Hludouvico,gloriofb Rege, fic nepote noftro Hlothario, fbrbannivimus, fic poft iftum bannum per confenfum omnium fnftum illa emendare, ficut eis fpatium dedimus , noluerunt, fic omnia qux commiferunt legaliter componere compellantur , fic per publicam poenitentiam fecundùm facros Canones Deo fic Ecclefiz in quam peccaverunt fatisfaciant. Quibus fi obedire noluerint , aut per fideju flores ad prxfentiam noftram perducantur , aut omnia qux in regno noftro habent , in bannum noftrum mittantur ,fic epifcopali audoritate à communi Ecclefiaftica fic omnium fidelium focietate excludantur.

IV.

De honore autem Ecclefiarum ac Servorum Dei, fie de rapinis atque aliis mafia feu przfumpcionibua ab ifta me 6c in reliquum compeiceudif, Capitula avi 6c patria noftri temporibus conftituta hic fubjungere „6c ut omnimodis obferventur ex banno noftro Drxciperc dignum 6c neceffarium duximus. Scriptum eft enim in illis Capitulis. & quis intra regnum rapinam fecerit, aut cuiquam noftro fideli ejufque homini aliquid vi abftulerit, in triplo cui aliquid abftulit, legibus componat, fit infuper bannum noftrum, id eft fexaginta fofidos nobis perfolvat. Poftmodùm vero ante nos à Comite adducatur , ut in baftonico vel in alio carceretrufqs ufque dum nobis placuerit poenas luat. Nam fi pubficè actum fuerit, publicam inde agat poenitentiam ;quoniam raptores , ut ait Apof tolus, nili veram egerint poenitentiam , regnum Dei non poffidebunt. Qui vero de rebus Ecclefiarum aliquid abftulerint 9 gravius inde judicentur ; quia facrarum rerum ablatio facrilegium eft , & facrilegus vocatur oui ex eis aliquid abftulerit , aut rapuerit. Extorres namque à liminibus fan&z matris Ecclefiz tales perfonz ufque ad fatisfadionem Ecclefiz, quam izierunt. funt habendae, atque firmiter denotanox. Et item fandus Paulus, per quem loquutus eft Chriftus, dicit quia neque rapaces , neque homicidae , neque adulteri regnum Dei poffidebunt. Et item, fi quis fornicator eft, aut adulter, aut rapax , aut homicida,' cum hujufmodi nec cibum fumere Chrifti difcipulo, id eft , Chriftiano, licet ante fatisraâionem, id eft, corredionem ac emendationem 6c dignam poenitentiam. Et fandus Johannes Apoftolus talem fahitare aut in domum recipere vetat. Et facri Canones Spiritu Sando per eos didati qui in cœlo cum Deo regnant, fic in terris miraculis corufcant, conftitueruntdicentes: Si quis de potentibus Clericum , aut quemlibet pauperem, aut religiofum exfpoliaverit, fic mandaverit ad ipfum Epifcopus uteum audiat, 6c is concernpferit, invicem mox feripta percurrant per omnes provinciz Epifcopos , quofounque adire potuerint t ut excommunicatus habeatur donec audiat fic reddat aliena. Et de rebus ac facultatibus ecclefiafticis dicunt : Si quis oblationes Ecclefiz extra Ecclefiam accipere vel dare voluerit praeter confcientiam Epifcopi , vel ejus cui hujufcemodi officia commiffa

Capitula. lis. H cap. S».

ConciLT. ht. ■.<->*-

Oocil. Gw v .c.7.

commifla funt, nec cum ejus voluerit •«re confiKo, anathema fit. Et item in Capitalis avi ficpatrisnoftri fcriptum eftde his qui in aeram quofeunque fecum ducunt, quod fit nos infra patriam volumus obfervare. *Deinceps omaibas denuntiare volamus m usutfquifgmcogmfcat* omu f«* *i* otftfùo funtyfivtfuifiut ◆, *fivealieni , ut illede torumJaiu rationem fifiiut redditurum ;& quicquid in pace violanda deliquerint, udipfius debeatpericulum pertinere te4fcilicet conditione t utpacis violator primum Juxta facinoris qualitatem ,five coram nobis, five coram Mifi nqftro , dignasponas perfolvat , dC Senior t quifècum talem duxerit , quem aut conftringere noluit aut non potuit ut nqftramjqfionemfervaret, X iafuper in regno noftro pradas facere non timuerit , pro illius neglegentia , fi anti eum de his non admonuerit , dC poftquam neglegentia contemptoris ad ejus notitiam pervenerit› eum corrigere › ficut decet, neglexerit f honorefuo privetur ; utfcilicet neuter illorum finejufta vtndiSa remaneat.* Nos ♦ autem Epifcopi, Evangetici de Apoftolicâ atque Epifcopali auâoritate Seniorem fic quemlibet regni potentem , fi commonitus juxta Evangelicum przceptum fe fuofque homines corrigere noluerit, fic licit ipfe talia non faciat t tamen fi fui vel in fuo obfequio manentes talia fecerint, fi eos non correxerit , fic emendari quz faciunt non obtinuerit, eofque ad poenitentiam non perduxerit, ipfe excommunicetur fecundùm fircros Canones , donec fuos homines ad emendationem fic poenitentiam reducat ; quia melius judicavimus ilium excommunicari per cujus fordam * fui talia faciunt, quàm omnes illos qui nec Deum timent, nec Epifcopoe neque Miffos reipublicz propter ejus fordam reverentur, fic excommunicari ipfi non corriguntur t fic alios fuo morbo inficiunt : quia dicente Apoftolo , non fotàm qui faciunt, fed qui confentiunt facientibus , digni funt morte. Non eft liber à confenfu qui quod emendare poteft , emendare neglegit : quapropter fine dubio peccari fe parrici-Sfacit. Si autem ipfe potens vel Senior ecerit Epifcopo fic Miliis regiis, quia fuos homines ad emendationem fic ad poenitendam non poteft adducere , fed fe-ipfum vult aut a talibus immunem oftenaëre aut dignè fatisfacere , *fic* hujufmodi maleficos à fuo obfequio reicere, fic ut Dei inimicos perfequi , tunc aut non excommunicetur , aut ab excommunicatione folvatur. Et item in Capitulis Imperatorum fcriptum eft ; *Comites verb miniftrisEcdfte in eorbsn minifleriis 9 au hocpleniùs dC de nqftris , de fit dC de fuis hominibus obtinere pojfint, adjutores in omnibusfiasu. Et quicunque primd dC ficundd vice de his â Comite admonitus non fi correxerit › volumus utper eundem Comitem ejus neglegentia ad nqfiram notitiam perferatur, ut noftrd audoritate quod in noftro Capitulari continetur 9fubire cogatur.* Et item : *De pace in exercitati itinerefirvanda ufque ad marchant, hoc omnibus notum fieri volumus , quôd quicunque auctorem, damni fili iniari nominatim cogtiajcit, ut Jqftuiam de illo quarat dC accipias.* Et item : *Si quis in exercitu vel infra regnum fine juffione dominica per vim. hqftilem aliquid pradari voluerit t aut fienum tollere› aut granumjive pecora · majora vel minora , domqfque infringere vel incendere , hac nefiasu omninà prohibemus. Qubdfi ab aliquo prajumpttose fadum fiterit ffiexagintafolidis^Ji liber eft, fit culpabilis , dC omnia Jimilia reftituat , aut cum duodecim ifuiu fi purget. Si verbfirvus hocficerit ,fenuntia capitalifubjaceat, & dominus omnia fimilia refluuat, quia firvurn fuum non correxit nec cuftodivit ut talia non perpetraret : quoniam fi nos ipfbs comedimus , cub deficiemus. Unufquifque tamen cuftodiat exercitum fuum. , ne aliqua depradatio infra regnum fiat.* Similiter fic colledasquas Theodfca lingua *heri^uph* appellant , fic infra&ionea immunitatum 9 fic incendia, fic affalituras in domos, fic conjurationes, fic confpirarionea, fic fediriones, fic raptus feminarum. ficut fic divinz fic humanz leges prohibent, fic przdeceffores noftri Reges prohibuerunt , firmiter ex banno noftro fic nos prohibemus.

Nos quoquè Epifcopi, auctoritate Dei fic facrorum Canonum, ficut ian&i Pontifices dcxxx. in Chalcedonenfi Concilio confpirarionem fieri prohibuerunt , fic ficut cztera Concilia Epifcoporum hujufmodi pemiciofa feâa vetuerunt, fic nos prohibemus ‖ quia facientes illa per eurum judicium qui cum Deo jam in coelo regnant, fie à ccelefti Ecclefix fie à Chriftianorum focietate feparari funt, nifi per dignospccnitenriz fruâus ad hoc redeant ut fan&z Ecclefix poffint readunari. Similiter ut hzc Capitula, quz hic anno-

rata funt, ita per hxc Ac ilia omnia qux In fuprafcriptis locis, fcilicet in Cantt*co, Ac apud Valentianas, coiled* Ac conftkuta funt, obfervari prxcipimus & omnes communiter confirmamus.

Si autem aliquis quifcunquc inobediens exticcrit, cum fumma feftmatione Epifcopi t Comites, Ac MUE nobis notum facere curent, *ut* quantociùs ad noftram prxfentiam illum venire jubeamus, *Ac* dignam ultionem fecundùm judicium fidelium noftrorum fuftineat. fet fi, quod abfit, talis emerferit qui Dei timorem poftponat, Ac ecclefiafticam audoritatem contemnat, At regiamjxjtcftatem refugiat, fciat quifeunque ille fuerit quia Ac fecundum canonicam audoritatem ab omnium Chriflianorum coetu & à fanda: Ecclefix confortio, Ac in ccelo Ac in terra, alienus efficietur, Ac regali poceftate atque omnium regni fidelium unanimitate, ficut Dei Ac Ecclefix inimicus & regni devaftator, perfequetur ufque dum à regno exterminetur. Et fi aliquis Comes fuerit 3ui hoc in fuo Comitatu fecerit, aut >i talia increfcere permiferit, aut ipfe illa non emendaverit, aut nobis nota non fecerit, ut noftra audoritas talia corriÎ,at, fciat quia talem fententiam inde uftinebit ficut renwore antecefforum noftrum confuetudo fuit. Epifcopus autem, fecundùm Toletani Concilii capitulum feptimum, ad quem pertinere nofcuntur illi qui talia contra Deum Ac Ecclefix pacem faciunt, fi eos quolibet munere vel favore aut neglegentia admonere noluerit, ut aut revertentes fufeipiat, aut contemnentes de Ecdefiareiciat,excommunicatua à collegio exterorum Epifcoporum habebitur quouique emendationi* vel damnationis eorum ab eo fententi* promulgetur. Quoniam nifi communicer cenaverimus ut in omnibus juftkia omnibus confervetur, nec Rex pater patriae, nec Epifcopi propitiatores Ac reconciliatores populi ad ulutem xtemam, nec qui participatione nominis Chrifti Chriftiani vocantur, hoc quod humano o<e dicimur, in divinis oculis efle valemus. Ut autem hxc que obfervanda fuprà fcripfimus ac prznominavimus, nunc Ac de cetero certiùs Ac expreflìùs à nobis atque à fucceflbribus noftris inconvulfa ferventur, propriis manibus his fubfcribere communi confenfu decrevimus; ei conditione fervati, ut quia omnes in eundis ordinibus à regia ditione fibi expetunt competentia ie^is jura fervari, regie quoque poreftati m eundis ordinibus lex juris debiti Ac honor ab omnibus obedienter Ac fideliter coopérante Domino confervetur.

Concil. Tol.

Poft hxc omnia releda Ac conlaudata 9 communi confenfu decrevimus, ut fi aliquis homo propter mala foda, qux emendare Ac per legem Ac per poenitentiam noluerit, Seniorem fuum dimiferit, aut ab illo propter hxc ejedus fuerit, ab alio non recipiatur donec illa qux malè fixit emendet, Ac per legalem compofitionem, Ac per ecclefiafhcx fatisfodionis poenitentiam.

TITULUS XXXV-

Gold»f-

QUANDO HLOTHARIUS AD OSCULUM RECEPTUS EST.

FiA Annales Senio.

***ANNO** Incarnationis Dominicte DCCCLXit t quando Hludouvicus Karolo mandavit ut cum. eo **fimul X** Hlotkarium reciperet ad ofculum atque conloquium, mifit Karolus per eum, per Altfridum, atque per Salomonem, &* per Adventium,* Cr *per Hattonem Epifcopos > Hlotnario hac qutefeqtutnlur Capitula, dicens quia pro his confis ei non auderet communicare, nifi ita perficeretur ficut ibidem Jcriptum efi. Renuntiantibus autem ex parte Hlotkarii Hludouvico X prtefatis Epifcopis Narolo X Hinbmaro, itemque Hincmaro & Hedoni atque Chrifitano Epifcopis, quod ita fe velle X fe facturum effefuerat projtffus Hlotharuu, fub nac convenientia receperunt eum ad ofculum atque conloquium Earolus atque Epifcopi qui cum eofuerunt.*

Car. I.

Posteaquam proximè apud Confluentes nos 'invicem mutua indulgentii, annuente Deo, communi fidelium noftrorum confilio reconciliavimus, Acfacramento de obfervanda inter nos pace Ac de prxftando alterutrum adjutorio nos confirmavimus, Ac Capitula à communibus fidelibus noftris didita Ac nobis releda nos obfervaturos promifimus, Ac puhlicècom munibus fideubus noftris adnuntiavimus,

vobis, unice fic carifiime frater. reputare non volo ut ilia qux invicem noma promi* fimus, hadenus erga me obfervata non habearis; nec fpero ut vos aut aliquis alius mihi reputare poffit aut vehe ut fimiiiter erga vos illa obfervata non habeam. Quod fi quis feccnt, paratus fum inde vobis certam reddere rationem, *fic* dignam facere ûriaûâionem. Et fi aliquis mihi reputare voluerit qubd r quantum ex me eft, illa qux debeo nepoti noftro Hlothario oblervata non habeam, fimiiiter paratus fum certam reddere rationem fic congruam fecere fetisfedionem. Qualiter autem ea qux mihi promifit ille erga me obfervata habeat, non folùm ego, fed fic plurcs «lii fount.

I I.

Sed *it* ficut nobis tunc ibi convenit, ut tempore ftatuto ad locum condidum cum primoribus regnorum noftrorum conveniremus, ut im quxque in regnis noftris emendatione digna ficneceflaria erant, & in fanda Dei Ecclefia fic in noftro ac populi felvamento, tradaremus, fic nos erga fideles noftros, fic fideles noftri erga nos, emendaremus, fit obfervanda de extero ftatueremus, fic femel fic fecundo ad hxc exequenda paratus fui, fic ad hoc etiam nunc conveni, ficut fxpe mihi per communes fideles noftros mandaftis.

I *1* I.

Pro quibus autem caufis cum prxfeto nepote noftro anteà loqui non volui, quam vobifeum inde acciperem confihum, quxdam volo hic defignare, quadam verb pofteà congruo loco fic convenienti modo vobis innotefeere.

I V.

Quando alter! vice pro his qux dixi tradandis ad Tufiacum veni, adportavit
*tn** Sh- MModMI. CondBor- Gallw. mihi fic Epifcopi* regni noftri Bofo ex parte Domni Apoftolici epiftolas, quafdam nepoti noftro fic Epifcopis regni fui mittendas, quas illis fecundùm mandatum Domni Papx tranfmifimus, quafdam autem nobis legendas fic obfervandas, quarum fic hic textum habemus: in quibus invenimus nos increpatos cur fornicarios in regno noftro immorari permitteremus, fie non folùm ipfam feminam, fed fic omnes faventes facinori ejus, à corpore fic fanguine Domini excosnmunicatos. ufque dum ipfa mulier ad virum fuum rediret. Et fcimus, ficut fandus dicit Gregorius, quoniam qui refecanda, fi poceft, non corrigit, ipfe illa committit. Nos autem audivimus prxdidam feminam in regno nepotis noftri commorari, fie harit fententiam pofteà non audivimus immutatam. Et qui gravamur noftris, timemus alienis etiam communicare peccatis, communicando excommunicatis.

V.

Filiam noftram Judith viduam, fecundum leges divinas fic mundanas fub tuitione ecdefiaftica fic regio ♦ mundeburde jtetfn·,
conftitutam, Balduinus libi furatus eft in uxorem: quem poft legale judicium Epifcopi regni noftri (i) exconimunicaverunt a»
fecundum facros Canones fic diftinitionem fandi Gregorii Papx, qui dicit: *Si quis viduam Juratus Juent in uxorem, ipfe èC con/enttentes ei anathema Jint.* 4eW4e.l
Qux fic verbis fic litteris nos fic Epifcopi regni noftri nepoti noftro Hlothario innotuimus. Nos etiam, ficut fcitis, confilio fic confenfu fidelium noftrorum communirer confirmavimus ut nemo noftrûm hujufinodi hominem in regno fuo recipiat, neque immorari permittat, fed ad redam rationem reddendam fic ad poenitentiam agendam, ficut ftatutum eft, illum redire cogat. Qualiter autem nepos nofter Hlotharius non folùm erga nos fic confanguinitatem noftram, verum fit contra Deum fic laeram audoritatem fic communem Chriftianitatcminde egerit, fpero quia vos non latet quod eft plurimis cognitum. Et fandus Paulus, per quem locutus eft Chriftus, dicit: *Nonfolùm qui factum, Jid qui conjèntiuntjacientibus9 digniJune morte.* <k*t»r.n. c' ** Rem»,,

V I.

Notaeftvobiscaufade uxore* nepotis noftri Hlotharii, unde fie à nobis fic ab Epifcopis regni noftri, fed fic ab aliis Epifcopis prxfentibus nobis confilium quxfivit fic audivit: fed fecundum illud confilium exinde non fecit. Scimus etiam quia fic ad Domnum Apqftolicum pro hoc tranfmifit, fic ab illo epiftolas exinde recepit. Negare quoquè non volumus nos fcire quid Domnus Apoftolicus fic illi fic quibutdam Epifcopis inde mandavit; fic lcimus, quoo negare non poflumus nec volumus, quoniam non debemus, quia Domni Apoftolici commendatio ab Evangelica veritate fic ab apoftolica atque canonica audoritate in nullo difeordat; fic uss)(mo>-

(i* In SyncSo $<κβϊοη«η£ and Ki, at patet ex AauabbuJ Bcrtmiani».

fecundùm mandatum illius de hoc fedo cxecutum non audivimus nec videmuB. Illa ylam fiuifta Ai prima in toco orbe ter-' rarum Sedes , per oinnum Paulum, coeleftem fcilicet tubam, qui ad ternum corium & ad paradifum raptus hoc ab ipfo, Domino didicit, nobis At omnibus Chriftianis Temper in omni mundo clamat, cum hujufmodi nec cibum fumere. Ec per beatum Joannem Apoftolum , qui de actemo ôc vivo Chrifti pedoris fonte in cœna, quando facramenta redemptionis noftra fum celebrata Ac tradita, fupet eo recumbens hauût quod it*demptis omnibus propinavu, msnitcAiffimè oedesapoftolica interdicit hujusmodi hominem non debere queinquam in domum fuam recipere , nec ave ei dicere . quia qui dicit ei ave, communicat operibus ejus malignis. Ec per beacum (jrcgorium Papam in homelns Ezechtelis dicit quia iicut ille qui tide à Deo recedit, apoftata eft, ita & ille qui à Deo recedit opere, fine dubio apoftata eft. Quoniam, ficut dicit Apoftolus,
Jac.- › *Fidesfine openbus mortua eft.* Et item ,
Tk. ‹. I ficut alius dicit Apoftolus : *Sunt fui confiteaturje nafie Deum tfa3ie autem negaas.* Et ipfe Dominus dicit de fenei Ac fecundo ac tertio legaliter commonito, Ac non corredo, ut fit nobis ficut gentilis Ac publicis criminibus implicatus, cum quo Ac apoftolica Ac canonica audoritas nec cibum fumere, ut prxmifiinus , nobis concedit.

λ' I L

Proptereà, unice Ac frater cariflime , Ac vobifmetipfis confilium accipite, Ac mihi confilium date, Ac ipfi nepoti noftro fux falutis Ac honoris date confilium, Ac przftate auxilium, quia Ac ego ad hoc, quantùm mihi Dominus fcire Ac pofic donaverit , fum paratus fimul vobifcum agere , fi voluerit ipfe recipere.

VIII.

Quod autem confilium ego cum Epifcopis Ac exteris fidelibus noftris, follicitus Ac pro noftra communi, veftri fcilicet Ac mea, fed Ac pro ipfius nepotis noftri falute Ac honore, Ac pro communi omnium fidelium noftrorum indemnitate Ac falvatione, nunc proximè Ac in Synodo Ac in placito noftro accepi, vobis, cui nullum bonum negare, fed omne bonum meum paratus fum participare, dico, fi placet, Ac fi ita vobis bene vifum fuerit, accipiamus illud communker. Et fi meliùs nobis per rationem Ac auâoricstem divinam Ac humanam noftrr felvationi Ac Chriftianitari congruentem oftendcrids, paratus fum illud cum omni devotione accipere, Ac vobilcum, Deo coopérante, Ac communium fidelium noftrorum confilio Ac auxilio adminiculante, libentiffimè fequi Acexequi.

IX.

Quia feripeum eft, dicente bono Rege, qui tamen deliquit ut homo, Ac recognovit fe ut felix, *ex voluntate mea confite* bor illi,* profiteatur idem nepos nofter coram vobis , Ac coram Epifeopis qui vobifcum fuerint, Ac remandet nobis per vos Ac per illos, quia vult fecundùm Domni Apoftolici Ac epifeopale, immb divinum confilium, ad placitum convcnire cum Epifeopis Ac fidelibus , atque amicis Dei Ac noftris ac fuis , quoniam hxc caufa generalis eft omnibus Chriftianis, Ac aut oftendere quia fecundùm legem divinam Ac humanam Chriftianis congruam hoc factum de uxore fua habeat exeeutum, aut fecundùm Dei confilium, Ac legem Chriftiano Regi convenientem, hoc Ac illa duo qux prrmifimus emendare velit Ac debeat. Et paratus fum cum tali caritate Ac honorabilitate illum recipere, ficut Chriftianus RexChriftianum Regem, Ac ficut diligens patruus dile&um nepotem debet recipere, Ac in411ius amicitia ad illius falvationem Ac honorem, fi ita fixerit, permanere. Et conftituatur tempus congruum Ac locus opportunus quando fimul Êacificè conveniamus, Ac hanc caufam, cut de nobis ipfis , quia ficut Scriptura dicit, nr *ntftrum & caro noftra eft)* ad communem noftram Ac fidelium noftrorum fâhrationem Ac honorem diffiniamus; ne qui fidelibus noftris Ac omnibus Chrifi tianu in bono exemplum effe debemus, Ac perditionis exemptum donamus, Ac qui malorum corre&ores elle debemus , caput malorum, quod abfit, fiamus. Sed Ac ca qux, ut fuprà diximus, apud Confluentes promifimus nos traâaturos Ac obfervanda conftituturos , trademus Ac ftatuamus; ut qui undique propter peccata noftra Ac malum difeordix quod in regnis noftris manet. percutimur, placato Deo mifericordix illius folatium confequi mercamur. Et non fit nepoti noftro hoc agere in mente fua durum ; quia feripeum eft: *Qui mentit eft dura, corruet in malum. Sed* timeat Deum, Ac compefcat iftud fcandalurn, quod tam grande in ifta Chriftianitare fine ulla neceffitate eft genera-

tum Ac propagatum, càm par rationem fe&um perduci quod mukis hominibus videtur fine plena redone fit auâoritate debita exccucum. Et quia fcriptum eft :
&M. *-**". *Beams homo qui femper ↄp pavidus,* (Λ. Dominiii dick; *Diligentes me diligo,* pro amore de rimorc Dei honoret fe, fit fuam chriftianitatem, Ac fuum nomen re* gium, fit exuat fe Ac nos omnes ab ifta
—I calumnia quz ilium fequitur, Ac per ilium ac propter illum nos propinquos illius » Ac honoret inde Deum, fciens Do-
L aes.·, minum dicere: *Honorantes me honorabo; &· qui contemnunt me› erunt ignobiles.*

X.

Et fi ita noluerit, faciat quod judicaverit faciendum. Ego in veftra amicitia Ac debita fraternitate perfiftere, Ac omni debito obfequio illam promereri cupiens, 2ui non quzro quz funt illius, fed illum, eum falubrirer habere non poffum, me Deo pro illius amicitia tollere nolo. Nec ad malum alicui przftare auxilium volo; quia legimus in ocriptura Dominum dixifle cuidam Regi: *Jmpio probes auxi-*
1L Pm. *ifi* ** *Hum his qui oderunt me amicitid Jungtrir ; idcùiè iram Domini 'merebaris quidem›* Ac ficut ibidem in reliquo fcriptum eft. Et item legimus quia de quacunque impietate quifeunque impius conyerlus fuerit, Ac ex corde fe converti velle dixerit, jam non inter impios computatur, fed à piis piè recipi debet Ac falubri-
Ptor.i».». terpoteft, dicente Scripturi: *Ktne impios, X non enuu :* non quia non erunt in eflentia, fed non erunt in impietatis culpa. Hxc autem diximus t non ut nepotem noftrum in numero impiorum computari cupiamus, quem piorum numero ibeiari à Domino exoptamus.

Sequuntur adnuntiationes quas tres Reges apud Sablonanas adnunuare debuerunt.

kovKMtuxw Domni Hudouvici.

Caf. I.

Sicut fcitis qui ibi adfuiftis quando proximè apud Confluentes nos adjuvante Domino conjunximus t Ac Capitula à nobis Ac à fidelibus noftris obfervanda ftatuimus, convenit nobis ut congruo tempore &. opportuno loco iterum fimul convenire mus, Ac cum Dei adjutorio, Ac fidelium noftrorum confilio, quz in itatu fanQz Ecclefiz Ac in nobis Ac in regnis noftris, atqueinnoftrisfidelibusemendandaerant, emendaremus, Ac ut emendata de csrtero obfervarentur ftatueremus. Et ad hzc agenda jam per tres vices At tempus At locum conducimus; fed aut mihi aut fratri meo aut communi nepoti noftro tales caufz acciderunt pro qiubus hoc quod condiximus implere non potuimus.

I I.

Intereà pervenit ad me quia meus frater, Ac communis nepos nofter ita inter fe non erant ficut tunc fuerunt quando nos fimul conjunximus. Et ideo ad hoc veni ut inter eos privants mediator exifterem, Ac ipfi fic inter fe fint ficut per reâum effis debent. Unde frater nofter per me Ac per Epifcopos noftros, ac per Epifcopos nepotis noftri, Ac feripto Ac verbo tales cautas nepoti noftro mandavit pro quibus illi fic pnvatus * non erat ficut antei fuerat : "(H* Not. Sirmondi- cm *t&i* ». quas fi ille emendare vellet ficut ei mandabat, voluntariè illi erat ficut diligens patruus dileâo nepoti, Ac Chriftianus Rex Chriftiano Regi elfe per re&um debet. De quibus caufis nos Ac Epifcopi qui nobifcum fuerunt ex parte nepotis noftri, fratri noftro Ac Epifcopis qui curn eo erant tale refponfum reddidimus ; quia illas caufas, quas ei reputabar, paratus erat aut emendare, aut de illis certam reddere rationem, Ac dignam facere fatisfaûionem. Quod refponlum frater nofter Ac Epifco-S libenter receperunt ; Ac, Deo gratias, nt ita modb *frater Ac* nepos nofter ficut per re&um effe debent.

I I L

Et volumus ut ficut nobis convenit, ut inter nos fideles Miffi difeurrant, Ac quz in uniufcujufque noftrum regno emendanda funt, Ac alter alteri innotuerit, emendentur, Ac caiz Dei Ac Sacerdotes ac fervi Dei legem Ac honorem debitum habeant, Ac unufquifque fidelium noftrorum in regnis noftris» cujufcunque noftrûm fit homo, legem Ac juftitiam Ac in fe Ac in filis proprietatibus, Ac in fuis honoribus, habeat ficut tempore antecellorum noftrorum habuerunt. Ac ficut inter no» jam convenit, At in illis Capitulis eft conftitutum quz interceffores noftri Reges conftituerunt, Ac ficut nos apud Marfnam firmavimus, *Ac* ficut nunc proximè apud Confluentes ftatuimus ; donec, adjuvante Deo, congruo tempore Ac opportuno loco iteriim fimul conveniamus, 6c unâ cum communi fidelium noftrorum conii-

lio qux pèrfeda non fuerint, pacificè tractemus atque perficiamus, it ita nos ad invicem adjuvemus, ut cum Dei adjutorio nos it fideles noftros falvemus, *fit* oppref foribus fandx Ecclefix refiftamus. Et hanc adcognitationem ideô fcribi communi confenfu fecimus, ut unufquifque noftrùm illam habeat, *fit* certiùs fciat quid fic qualiter exinde obfervare expreflius debeat; quia non decet ut Rex à fua cognitatione deviet,iicut non convenit ut Epifcopus à fua reda prxdicatione difcordet.

Adnuntiatio Domni Karoli.

C a r. I.

Hoc quod diledus frater nofter dixit nos proximè apud Confluentes conftituiffe, quantum ex me fuit, haûenùs obfervavi, fit obfervare cupio, fi fic erga me ita fuerit obfervatum; fit ei reputare non volo ut ipfe fimiliter erga me illa obfervata non habeat. Credo etiam quia nec ille velit, nec aliquis alius mihi reputare poffit, ut erga eum illa obfervata non habeam. Quod fi aliquis fecerit, paratus fum aut illa qux emendanda funt, emendare, aut de hoc quod mihi reputatum fuerit, certam reddere rationem.

I I.

Et fi hic communis nepos nofter fecerit ficut frater nofter fic Epifcopi qui cum eo inter nos mediatores fuerunt mihi fic Epifcopis qui mecum erant ex parte illius nuntiaverunt, fic frater nofter nunc dixit, fic ita mihi familiaris fic amicus atque adjutor fecundùm rationabilem poflibilitatem extiterit ficut nepos patruo fic Chriftianus Rex Chriftiano Regi effe per redum debet, fic ei privatus fic amicus atque adjutor fecundum rationabilem poflroilitatem effe volo ficut diligens patruus diledo nepoti fic ficut Chriftianus Rex Chriftiano Regi per redum effe debet.

I I I.

De fidelibus autem Miflis inter nos dit currendis, fit de his qu® in regnis noftris emendandia funt emendandis. fic de ftatu atque honore Ecdefiarum fic Sacerdotum ac fervorum Dei, fic de lege ac juftitia confervanda unicuique fidelium noftronun in regno noftro, cujufcunque not trûm fit homo, fic in illo fic in fuis proprietatibus, fic in fuis honoribus, ôc de Capitulis obfervandis, iicut frater nofter nunc dixit,ka fic ego per omnia cupio obfervare.

ÂDNUNTIATIO Hl OTHAXII.

C A r. I.

Poftquam ifte patruus meus Hludouvlcus me in fiia bonitate in filii loco fufeepit, fic erga me femper in fua mercede fecit ficut Ac illum decuit fit mihi neceffe fuit. Unde paratus fum Uli debitum obfeS[uium exhibere, ficut per redum debeo acere.

I I.

Et de his qux patruus meus Karâlus proximè nunc, quando primum fimul convenimus, mihi mandavit, fic obfervare cupio ficut patruus meus Hludouvicus, fic Epifcopi qui cum eo inter me fic patruum meum Karolum mediatores fuerunt, ex mea parte illi fic Epifcopis qui cum eo erant nuntiaverunt. Et fi ipfe mihi ita privatus fic amicus atque adjutor, fecundùm rationabilem poflibilitatem, extiterit ficut patruus nepoti fic Chriftianus Rex Chriftiano Regi effe per redum debet, ita fic illi fic familiaris fic amicus atque adjutor, fecundùm rationabilem pof> fibilitatem, effe volo, ficut diligens nepos diledo patruo, fic Chriftianus Rex Chriftiano Regi, effe per redum debet.

I I I.

De fidelibus autem Miflis inter nos dit currendis. fic de his qux in regnis noftris emendant» funt emendandis, fic de ftatu atque honore Ecdefiarum fic Sacerdotum ac fervorum Dei, fic de lege ac juftitia confervanda unicuique fidelium noftrorum in regno noftro, cujufcunque noftrum fit homo, fic in illo Ac in fuis proprietatibus fie in fuis honoribus, fic de Capitulis obfervandis, ficut ifti mei patrui nunc dixerunt, ita fic ego per omnia cupio obfervare.

Quoniam iftas> qua pracedunt, adnuntiationes Hludouvicus & Hlotharius cum illorumJiquacibus ,poflquam coram omnibus> qui adfuerunt, trium Regum conftliariisfere ducentis, tam £pifcopist quàm Abbatibus, X Laicis> relegaspenitus rejecerunt, ne populo legerentur, ut caufa Hlotharii penitus taceretur, hancqua/equituradnuntiationem Domnus Rarolus ifits ipfis verbisjam vejperi adnuntiavit apudSablonariatt anno Incarnationis Dominica dccclxh, Indictione xi, m. Nonas Novembris, in ipfa ca/a ubi rrleda funt pracedentes adnuntiaùones, in quam pauci alii in-

travertuu qudat gui anteiifatrunt, quoniamferiplena de ipfit urat.

Adnuntiatio Karoli.

Sicut ego verbis & faiptis per fiaqrem meum & per Epifcopos nepoti meo mandavi, dc illi de fua parte mihi renuntiaverunt, fic illi amicus efic & illum falvare volo ficut avunculus par reûum nepotem falvare debet, fi ille t ficut nepos per rectum avunculum falvare debet, me dcmeos falvaverit.

Karoli II Calvi, Regis Francorum, praeceptum (ann. 8^3) . *De auSoritote Sedit Apofiolica.* Vide in Novo Codice Legum veterum.

TITULUS XXXVI·

EDICTUM PISTENSE.

[De pace in Regno ftabllienda ; de Monaflerii.]

ADNUNTIATIO DOMNI KAROLI APUD PISTAS.

Cap. I.

Multas gratias vobis agimus de veftra fidelitate & de veftra bona voluntate quam femper erga nos in omni adjutorio fit obfequio demonftratis, ficut veftri anteceflores erga noftros anteccffores demonftraverunt. Et quia pacem, quam jam prxterko tertio anno nic communiter confirmavimus & adcognitari fecimus, fecundùm quod caufa in quibufdam locis conjacuit, etfi non omnes, ficut defideravimus, tamen ex majori parte obfervaftis, Ac quia pieniter dc cum pace ad hoc noftrum placitum conveniftis.

I I.

Et quia bonam voluntatem veftram in iftis & in aliis videmus dc experti iumus, fiducialiùs vos commonemus ut dc de ipfa pace obfervanda dc de iftis operibus, qux contra Dei dc fande ejus Ecclefix dc noftros communes inimicos Nortmannos incepimus, fine defedu dc laftatione viriliter laboretis, fcientes aualiter nobis placuiflet fi iftas firmitates hic fadas habuiffemus, quando in tali anguftia, ficut experti eftis, ad Meldis contra eos communiter laboravimus. Unde nos Deus, ficut fux raifericordix placuit, maintefio fux clementix indicio adjuvavit.

I I I.

Et quoniam illa qux jam tertio anno hic uni cum confenfu dc confilio fidelium noftrorum conftituimus, dc vobis adcognitari fecimus, libenter audifte dc fufcepifle comperimus, qux nunc etiam ad noftram communem falutem dc pacem, atque honorem, hic fidelium noftrorum confenfu atque confilio conftituimus, vobis per feriptum nota facere volumus, ut illa plenius audire dc ad illud feriptum recurrendo, quod in fingulis comitatibus dari dc relegi atque haberi praecipimus, firmius retinere & certius obfervare poffitis. Qux etiam ab Epifcopis vel eorum miniftris per fingulos comitatus de eorum parochiis aperto fermone, ut ab omnibus poflint intelligi, tradi volumus.

Karolus, gratia Dei, Rex.

Notum efle volumus omnibus Dei dc noftris fidelibus, quoniam hxc qux fequuntur Capitula nunc in ifto placito noftro, anno ab Incarnatione Domini noftri Jefu Chrifti dccclxiv, anno videlicet regni noftri ipfo propitio xxv, Indictione xii, vu. Kalend. Julias, in hoc loco qui dicitur *Pi/lis,* uni cum fidelium noftrorum confenfu atque confilio conftituimus, dc eundis fine ulla refragatione per regnum noftrum obfervanda mandamus.

Cap. I.

Primo confideravimus de honore Ecclefiarum dc Sacerdotum ac fervorum Dei, dc immunitate rerum eccleiiafticarum, ut nullus fibi de ipfis rebus contra auctoritatem prxfumat ; dc Comites Epifcopis dc Miniftris Ecclefix in eorum minifteriis adjutores in omnibus fiant, ficut in Capitulari prxdeceflorum ac progenitorum noftrorum continetur, in fecundo libro, capitula xxin. Et quicunque Comitum vel Miniftrorum reipublicx hxc qux mandamus, obfervare neglexerit, fi primâ dc fecundi vice de his admonitus

non fe correxerit, volumus ut neglegentia Comitis ad noftram notitiam per Epifcopos ôc per Miffbs noftros deferatur, & aliorum neglegentia per Comites ad noftram notitiam perferatur, ut noftri auctoritate quod in Capitulari prxdeceflbrum noftrorum continetur, fubirc cogantur.

I L

Poft hxc de orphanorum & viduarum caulis, & de regalibus juftitiis, & fummoperè de raptoribus puellarum & viduarum ôc Sanctimonialium, & de his qui Prefbyteros flagellare prxfumunt, & qui eos ae Eccle&s fine Epifcoporum conienfu cicere vel recipere, aut cenfum de manfo vel ex his qux Domnus & Genitor nofter in fuis Capitularibus Ecclefiis in immunitate conceflit exigere non riment, & qui cenfa de rebus ecclefiafticis ad Ecclelias perfolvere detreâant, ut' firmiter à Miflis & Comitibus noftris inquirantur, & acriter diftringantur, & plena juftitia inde fiat, fecundum quod in Capitularibus avi & patris noftri ftatutum habetur, & ipfi contemptores legum, divinx fcilicet 8t humanx, ad noftram prxfentiam legaliter B:rducantur; ut inae confilio fidelium ei ac noftrorum commendemus quid de talibus hominibus fit faciendum, qui nec Deum timent, nec contra fandos Canones facere, nec legem & prxceptum rcidum infringere pertimefcunt: üuvâ cenurâ ecclefiafticâ, & epifcopalis pcrniten tix vindidà.

III.

Ur lex ôc juftitia unicuique in fuo ordine omnibus confervetur, ôc pacem quam proximè telle Deo propriis manibus communi confenfu confirmavimus, quando hic placitum noftrum habuimus, fic omnes ôc infra patriam, ôc quando ad placitum unufquifque venerit, ôc quando redierit, ôc quando neceflitas nobis evenerit ut hoftem noftrum adnuntiemus, uf3ue conftituta loca fecundum confuetuinem ôc Capitula prxdeceflbrum noftrorum obfervare procuret Et qui contra hanc confirmationem per contemptum venerit, aut quantocius, quod contra hanc confirmationem exceflum fuerit, emendare neglexerit, ab Epifcopis ôc Miflis ac Comitibus noftris hoc nobis nunliari mandamus; quatenus tantum Dei ôc noftrum ac totius Chriftianitatis contemptum, ficut fecundiim leges divinas ÔC numanas invenerimus, emendare curemus, ne ipib noftro judicio à Deo, quod abiit, condemnati fimus. Et videant Epifcopi ôc Mifli ac Comites noftri ne fi contra noftram communem confirmationem aliquis per contemptum fecerit, ôc emendare noluerit, per alium quàm per illos qui ad hoc conftituti funt hunc contemptum fciamus; quoniam fi per alium quàm per illos hoc, ficut non convenit, audierimus, ficut nec ipfi immunes à peccato erunt, lie nec ab ultione immunes exiftent.

I V.

Volumus ôc exprefsè mandamus Comitibus noftris ut ficut in xxiv. capitulo fecundi libri Capitulorum deceflorum noftrorum continetur, vaffalli noftri nobis ôc noftrx conjugi famulantes condignum apud omues honorem habeant, ficut à genitore noftro ôc à nobis fxpè admonitum eft; ôc ficut ipfi volunt fe à nobis honoratos tenere, ita ôc nobis famulantibus, ficut confuetudo fuit tempore anteceflbrum noftrorum, debitum honorem exhibeant.

V.

Volumus ôc expreflè Comitibus noftris mandamus ut villx noftrx indominicatx, fed ôc villx de monafteriis qux 6c conjugi noftrx ôc filiis ac filiabus noftris concelia atque donata habemus, quxque fub immunitate confiftunt, cum falvamento ôc debita reverentia in comitatibus illorum confiftant. Sed ôc qux homines noftri ac illorum illarumque, qui fine ulla differentia ôc noftri funt, cum falvamento ôc debito honore habere poflint. Et non ignorent neque oblivilcantur Comites ac Mifli noftri nos fcire quod dominorum Dominus de fe dicit: *Honorificantes me honorificabo; X qui contemnunt me, inhonorati erunt.* IKφ 1

V I.

Et quoniam humana fragilitas proclivior eft ad contra juftitiam faciendam, quàm ad juftitiam exequendam, ôc diabolus femper certat ut fragilitati humanx oculos mentis claudat, ne caftigationem Dei videat, ôc femetipfam emendet; ficut ad nos perventum eft quod quidam leves homines de iftis Comitatibus qui devaftati funt à Nortmannis, in quibus res ÔC mancipia ôc domos habuerunt, quia nunc ibi mancipia ÔC domos non habent, quali licenter malum faciunt; quia, ficut dicunt, non habent unde ad juftitiam faciendam adducantur: ôc quia non habent domos ad quas fecundùm legem manniri Ôc banniri

banniri poflint, dicunt qubdde mannitione vel bannitione legibus comprobari fie legaliter judicari non poflunt.Contra quorum malas infidias, confenfu & conldio fidelium noftrorum, ftatuimus ut Come· Miflum fuum ad illam terram in qua domos qui· habuit, mittat, & eumbannire & mannire jubear. Et quoniam LEX CONSENSU POPULI FIT ET CONSTITUTIONE REGIS, Franci jurare debeant quia fecundum regium mandatum noftrum, ad juftitiam red dendam vel faciendam , legibus bannitua vel mannitus fuit ;fic fic ipfx rea illi judicio Scabiniorum in bannum mittantur, fic fi

—*1*^· necefle fuerit, ipfe in forbannum mittatur

?.'Y"* Γ~ qui* ad juftitiam reddendam venire noluent. Et mandet Comes, qui hoc exeeutus

ucUm.*Rc) Qotniri , jn cujus Comitatu rea fic mancipia habet, quid inde fadum habeat; fit ex noftro venx) illi mandet ut per Illa qux in fuo comitatu habet, illum diftringat,qiiatenùs ad juftitiam reddendam vel faciendam in fuum Comitatum redeat.

y ! i.

Audivimus etiam quia hujufmodi leves homines in aliis Comitatibus deprxdationes fit injuftirias faciant, *fic* ad illum Comitatum in quo commanent, fic in quo illas malitias non faciunt, faftis malitiis in aliis Comitatibus reveniunt. Unde manda mus fic Comitibus noftris exprefsè percipimus ut illi Comites in quorum comitatibus tales homine· injuftirias faciunt, illis Comitibus hoc mandent in quorum comitatibus refugium habent, fic uni mente , unoque conienfu, fic uno certamine ad tales homines comprehendendos fe erigant , fic decertent ut Ecciefix Dei fic miniftri ejus , fit fervi Dei ac populus, pacem fic quietem habere poffit.

VIII.

Ut denarii ex omnibus monetis meri ac bene penfantes, ficut in Capitulari prxdecefforum ac progenitorum noftrorum Regum, libro quarto, xxxn. capitulo continetur , in omni regno noftro non reiciantur ufque ad Miflam fandi Martini. Et in omnibus civitatibus fic vicis ac villis , tam noftris indominicatis , quàm fic m his qux de immunitate funt, vel de Comitatibus, atque hominumnoftrorum, five cujufcunÎue fint, per omne regnum noftrum , à udicibus noftris , fit ab eis quorum villx funt, unàcum miniftris leipublicx, fecundùm quantitatem locorum fic villarum, tanti ac tries de ipfis incolis fic inibi manentibus conftituantur qui inde providentiam habeant ne boni denarii reiciahtur, fic non nifi meri fic bene penfantes accipiantur.

I X.

1 't illi qui ex hac caufa providentiam habebunt, facramento jurent quod ficut eis ex hac caufa injundum fuerit , quantùm fcicrint fic potuerint, debeant fideliter obfervare, fic illum hominem quem fcicrint merum fic bene penfantem aenarium reicere, non debeant celare, fed miniftri' reipublicx eum debeant notum facere. De quo facramento quicunque comprobatus fuerit perjuratus, fic fecundum legem mundanam ut perjurus puniatur , ficut in Capitulari deceflbrum ac progenitorum noftrorum continetur in fine capituli decimi ex tertio libro, fie fecundùm legem ecdefiafticam publier pcenicenrix fubigatur.

X.

Ut ab ipfa Mifla fandi Martini per omne regnum noftrum, non nifi iftius noftrx novx monetx meri fic bene penfantes denarii accipiantur. Et quicunque ab illa die alium denarium negotiandi causa protulerit , à Comite fie à miniftris ejus auferatur ab eo ; ficut in libro Capitulorum fecundo , decimo odavo capitulo continetur.

XI.

Ut in denariis novx noftrx monetx ex una parte nomen noftrum habeatur in gyro fit in medio noftri nominis monogramma, ex altera vero parte nomen civitatis ; fic in medio crux habeatur. •(Fi* Na. rai Sirmoo- dkw

X I I.

Sequentes confuetudinem prxdeceflbrum noftrorum, ficut in illorum Capitulis invenitur , conftituimus ut in nullo loco alio in omni regno noftro moneta fiat, nifi in palatio noftro, fic in Quentovico ac Rotomago, (qux moneta ad Quentovicum ex antiqua confuetudine pertinet) fic in Remis, fic in Senonis, fic in Partfio, fit in Aurelianis, ficin CaviUono, fic in Metullo, fic in Narbona.

Capital»· rlum lib. III· cap. i|.

Decan»*, nirS. Louis. W >·«.

[FMcNatu Stmondi- cai *ajri* ·. luxiatui p.

XIII.

Ut hi in quorum poteftate deinceps moneta permanferit, omni gratiâ fic cupiditate feu lucro poftpofito, fideles monetarios eligant, ficut Dei fit noftram gratiam volunt habere. Et ipfi monetarii jurent

quod ipfum minifterium, quantum fiderint 61 potuerint, fideliter faciant. Et mixtum denarium, fle minus quàm debet pcofantem, non montrent nec monetari confentiant Et fine ulla fraude, fle abfque malo ingenio, contra eo· quorum argentum ad purgandum acceperint, ipfum argentum exmerent, & fine fraude tam in penfa quam in purgatione denarios concambient. Contra quod facramentum fl Înilibct fecilfe reputatus fuerit, judicio hji fe examinet: & ficut contra hoc fiecifle comprobatu· fuerit, quia non majorem fraudent facit fi mixtum denarium fle minus quam debeat peniantem monetaverit, quam fi in purgatione fle concambio argenti per malum ingenium fraudem de argento reipublicr, fic de argento rerum ecclefiafticarum, fli de facultate pauperum fecerit, ficu» conditutum eft de falfis monetariis tn libro IV. Capitulorum, xxxin. capitulo, manum perdat, fit ut facrilegus ac pauperum fpoliator publicae pœnitentir judicio cpifcopali fubjiciatur. In illi» autem regionibus in quibus fecundum Legem Romanam judicia terminantur, juata iolam legem culpabili· judicetur.

X I V.

Ut in proximis K alendis Julii, per hanc duodecimam Indiflionem, habeat in Silvane&is civitate unufquifque Comes, in cujus Comitatu monetam effe juflimus, Vicecomitem fuumcum duobus aliis hominibus qui in eius Comitatu res fle mancipia vel beneficia habeant, fit fuum monetarium cum ipfis habeat: quatenus ibi accipiant per manus fuas de camera noftra, aa opus uniuf cujufque monerarii, de mero argento cum penfa libras quinque, ut habeat unde initium monetandi poffit 'incipere; fic penfam argenti quam ex camera noftra acceperit, per manus eorum per quas illud accepit, fabbato ante initium Quadrageiinu: in monetatis denariis in prxfato loco, fle cum ipfa penfa cum qua argentum acceperat, unuftjuifque monetarius in noftra camera red-

X V.

Ut nullus more fblito pro ullo lucro vel avaritia hoc leviter accipiat; fed omnes ab iptis kalendis Julii argentum fuum in conftitutismoneris concainbiari faciant, fcientes quia poft Mifiam fànâiMartininulli alii denarii in regno noftro, nifi iftius novar nof trx rnonetx. recipientur fle ab ipfi* kalendis Julii ipit novi denarii ab omnibus accipiantur. Et quicunque liber homo ab ipfo die denarium merum nove noftre monetae in reno noftro rejecerit, ficut in prxfato Labro fle Capitulo regio continetur, bannum noftrum, id eft, folidos fexaginta, componat Si vero fervi ecclefiaftsci aut Comitum aut vaflallorum noftrorum hoc facere przfumpferint, quia in prsfifto Capitulari concinetur ut fexaginta i&ibus vapulent, Ac hâc occafione mdifereti homines modum in difciplina faciebant, conftituimus cum Fidelium noftrorum confenfu atque confilio ut quorumcunque coloni fle fervi pro hoc convi&i fuerint, non cum groifo fufte, fed nudi cum virgis vapulent; fit in civitatibus atque vicis feu villis Epifcopi per fuos miniftros, vel Prefbyteros, providentiam unicum reipublicx miniftris accipiant ne fle in hac caufa modus difeiplinx tranfgrediacur, fed taliter fiat qualiter fic homine· caftigentur, fle quafi pro intentione vel occafione caftigationis difciplinam facientes, peccatum non incurrant, fle difciplinam fuftinentes in corpore fuo debiliores non fiant Qubd fi quis noc mandatum noftrum tranfgreflus merit, nobis ab Epifcopi· nuntietur; quatenùs taliter caftigctur ne deinceps mandatum noftrum quemquam delectet contemnere. Et fi dominus vel magifter, qui liber eft *. aut advocatus talium hominum eos vel Comiti vel Miflo noftro ad difciplinam fuftinendam contradixerit, vel Miflo nof tro juffuspratfentare noluerit, przdiâum bannum lexaginta folidorum componat, ficut in pnediâo Capitulari habetur. bet.';<luUl'

XVI.

Ut fi aliquis homo à proximis kalendis Julii de hac nova noftra moneta mixtum, vel minus quàm debeat peniantem, denarium invenerit, conftringat eum qui ipfum denarium adnegotiandum protuut, fle ipfe dicat à quo eum accepit; fle fic de manu ad manum veniat, ufque dum ad fàlfitatis auûorem perveniatur. Et inventus mixti? vel minus quàm debeat penfantis, denarii monetator in illa terra in qua judicia fecundum Legem Romanam terniinantur, fecundum ipfiun Legem judicetur. Et in ilia terra in qua judicia fecundum Legem Romanam non judicantur. monetarius, ficut fuprà diximus, falfi oenarü manum dexteram perdat, ficut in quarto libro Capitulorum continetur, capite trigefimo tertio. Et qui hoc confenfem, fi liber eft, fexacenta folidos componat. Si fervus vel colonus, nudus cum virgis vapulet * ΛΛη. *ic CfttM.

XVII.

Ut diligenter Comites & Miniftri reipublice per fuos comitatus ac nûnifteria provideant ne in aliquo loco occulta vel fraudulenta moneta fieri poflk. Et fi inventus ac comprobatus quilibet fuerit fraudulentam monetam percudens, ficut confticutum eft de fallo monetario, ex prxfâto Capitulari pnedecefibrum noftrorum, manus ei amputetur *. Etqui hoc confenferit fi liber eft, fexaginta (olidos componat. Si fervus vel colonus, nudus cum virgis vapulet.

*ca oa SI v J60'

XVIII.

Et fi fàlfus monetarius > aut de Ulis locis in quibus monetam fieri julfimus, aut occulte monetam percudens t aut denarium fàlfum de nova moneta ad negotiandum proferens, utconftringi fic puniri non pofiit, ficut eft conftitutum, in fifcum noftrum vel in quamcunque immunitatem, aut dicujua potentis poteftatem vel proprietatem, confugerit, fi in noftrum confugerit fifcum, requiratur à miniftro noftro. Et fi ille eum defenderit aut occultaverit, nuntietur nobis, quatenùs ita in eo fecundùm Capitulare regium vindicetur, ne ullus alius unquam falfitatem noftri auctoritate vel poteftate confentire aut defendere audeat. Si autem in immunitatem vel poteftatem aut proprietatem aiicujus potentis confugerit, fecundùm quod in tertio libro Capitularis, x x v i. capitulo, continetur de eo qui furtum aut homicidium, vel quodlibet crimen foris committens, infra immunitatem fugerit, inde fiat; id eft, mandet Comes vel publiez rei Minifter Epifcopo vel Abbad, vel illi quicunque locum Epifcopi vel Abbatis vel Abbatifle tenuerit, vel potentis hominis in cujus poteftatem vel proprietatem confugerit, ut reddat ei reum. Si ille contradixerit, fic eum reddere noluerit, in prima contradi&ione folidis quindecim culpabilis judicetur. Si ad fecundam inquifitionem eum reddere noluerit .triginta folidis culpabilis judicetur. Si nec adtertiam inquifitionem confentire veluerit, quicqxud reus damni fecit, totum ille qui eum infra immunitatem retinet, nec reddere vult, folvere cogatur, fic ipfe Comes veniens licentiam habeat iptum hominem infra immunitatem quxrendi, ubicunque eum invenire potuerit. Si autem in prima inquifitione Comiti refponfum fuerit quod reus infra immunitatem quidem fuiflet, fed fugà lapfùs iit, juret quod ipfe eum ad juftitiam cujullibet disfaciendam fugere non feciflet, fic fit ei in hoc fàris&âum* Si verb intranti in ipfam immunitatem. vel in cujuflibet hominis poteftatem vel proprietatem, Comiti colmâft manu quilibet refiftere tentxvcrit. Comes hoc ad Regem vel Principem deferat, fic ibi judicetur. Et ficut ille qui in immunitate damnum fecit, fexcentu folidis componi debet, ita qui Comiti colle&ft manu refiftere przfumpferit, fexcentis folidis culpabilis judicetur.

X I X.

Ut meliùs fic commodius hxc providentia de bonis denariis non reiciendir-fic de monetx fâlfx denariis cuftodiri pofiit, volumus utunufquifque Comes de Comitatu fuo omnia mercata inbreviari faciat, fic fciat nobis dicere qux mercata tempore Avi noftri fuerunt, fic que tempore Domni fic Genitoris noftri eue coeperunt, *vel qux* illius au&oritate conftituta fuerunt, vel qux fine au&oritate illius fa£ta fuerunt, vel qux tempore noftro convenire coeperunt, vel qux in antiquis locispermanent, fic fi mutata funt, cujus auâontate mutata fuerunt. Et ipfum brevem unufquifque Comes ad proximum placitum noftrum nobis adportet, ut decernere pofiimus quatenùs neceflaria fic utilia, fic qux per au&oritatem funt, maneant, qux verb fuperfiua, interdicantur, vel locis fuis reftituantur. Et mercata die dominico in nullo loco habeantur .ficut in primo libro Capitulorum, capitulo CXXXVi *, habe- «[fc

XX.

Ut Comes fic reipublicx Miniftri ac cxteri Fideles noftri provideant quatenùs juftus modius rquulque fextarius fecundùm factam Scripturam fic Capitula prardecefforum noftrorum in civitatibus, fic in vicis fic in villis, ad vendendum fic emendum fiat, fic menfuram fecundùm antiquam confuetudinem de palatio noftro acci{>iant,, fic non pro nac occafione à manuariis vel ab his qui cenfum debent, major modius, nifi ficut confiietudo fuit, exigatur. Et ipfi homines qui per villas de denariis providentiam jurati habebunt, ipfi etiam de menfura, ne adulteretur, provideant; ficut in libro tertio Capitulorum, capitulo xc, continetur. Et fi quis reputatus fuerit menfuram adulterate, fic cum majori modio vel fextario annonam vel vinum accepifie, fic cum minori menfura venundare, fi liber homo eft, aut fecundùm fuam legem fe inde facramento idoneum reddat *, aut fi hoc fecifle vel lib. *·c·♦**·

fieri jufiifie aut confenfifle comprobatus fuerit t hoc unde menfuram adulteravit, id eft, vinum fie annona, à miniftrisreipublicx tollatur ab eo i infuper fic bannum noftrum , id eft, folidos fexamnta , componat. Si autem colonus velfervus inde reputatus fuerit, aut judicio Dei fe inde examinet ; aut fi inde convictus fuerit, hoc, ut fuprà diximus , unde menfuram adulteravit, perdat .infuper & virgis nudo corpore * vapulet. Et five liber five colonus vel fervus de hoc conviâus fuerit, poft legalem emendationem epifcopale judicium fufeipiat, quia contra tale interdictum Domini fecit, dicentis : *Qui pecuniamfuam non dedit ad ifuram ;* unde regnum Dei fibi claufit, fic infernum fibi aperuit. Quod peccatum inter illa criminalia Deccata computatur de quibus dicit Apoftolus , quod qui ea fecerit, cum hujuimodi nec cibum fumere Chriftiano licet; fic inde fieri Nicxni Canones Clericos gradus perdere jubent. Et de tali caufa unde feculares homines vitam perdunt, inde Clerici ecdefiafticum gradum amittunt. Miniftri autem reipublicx fe cautè cuftodiant, ne pro hac occafione dudi cupiditate per aliquod malum ingenium à liberis hominibus, vel colonis feu fervis, fua injuftè tollant ; quia ii inde ad nos clamor venerit, fic inde convfâi fiierint, fic injuftitiam iftam exfolvent ficut illi qui in fuo minifterio tortum faciant. In illis autem regionibus in quibus fecundùm Legem Romanam judicantur judicia juxta ipfam legem committentes talia judicentur : quia fuper illam legem vel contra ipfam legem nec anteceffores noftri quodcunque capitulum ftatuenmt, nec nos aliquid conftituimus. Similiter per civitates fit vicos atque per mercata miniftri reipublicx provideant ne illi qui panem coccum aut carnem per deneratas, aut vinum per fextaria, vendunt, adulterare fit minuere poflint. Sed quantos menfurabiles pane*, in unaquaque civitate de jufto modio Epifcopi vel Abbatis feu Comitis minuteriales a piftoribus fuis recipiunt, tantos menfuraoiles panes de aequo modio à piftoribus qui panem vendunt, fieri faciant : quos fi inventi fiierint adulterare vel minorare, ut fiiprà diximus, fecundùm ilium modum culpabiles judicentur. Homines etiam qui providentiam habere debebunt ne mancae menfurar fiant, fi de perjurio quod juraverunt quia hoc confentire non debuiflent, revidi fuerint, fecundùm legem puniantur , ficut in fine capituli decimi ex libro tertio Capitulorum habetur, ficpofteà ab Epifcopo publicam ptrnrtntiam de perjurio accipiant,

CwK.Nk. Can. 17.

XXI.

reje&one bonorum denariorum perdonavimus, volumus ut modo, fecundùm difcretionem quam Mifiis noftris cômmend» vimus, revadiatum perfolvatur , fic ubi revadiatum non eft , revadietur fic folvatur : quatenùs fit ex hoc fit ex difciplina conftitjuta ita conftriâi, deinceps ceuent denarios bonos reicere. Et quoniam audivimus , occafione accepti pro revadiato banno, quofdam plus à pauperibus accepifle quam bannus levet, hoc à Mifiis noftris diligenter requiri volumus. Et quicunque plus ab eis acceperunt quàm juifimus, cogantur illis reftituere, fit illos abfque ulla cxcufatione ad prarlentiam noftram Midi noftri adducant; quatenùs per noftram harmifcaram ita caftigentur, ne uheriùs tali conludio eos dele&et opprimere pauperes.

X X ! I.

Ut à colonis qui jam pro rejedione bonorum denariorum flagellati vel flagellandi funt, nulla alia exadio requiratur ; fic fi ab aliquo eorum aliquid inde acceptum fuit, à Mifiis noftris cogatur reftitui. Et qui beneficia vel alodes in duobus vel tribus aut quatuor comitatibus habent,fic non habent in unoquoque comitatu undeplenum bannum valeant folvere, vel qui in uno tantùm comitatu alodem vel beneficia habent, fie non tantùm ibi habent unde plenum bannum valeant folvere, Mifiis noftris hoc notum faciant, fic hoc ab eifdem Mifiis noftris diligenter inbrevietur, fic nobis renuntietur, ut noftrâ diferetione decernamus qualiter fic caftigatio ex compofitionefiat, fic homines ultra menfuram fic indebitè non graventur : quia, ficut fanda Scriptura dicit, non inde requirimus datum , fed frudum , id eft non inde requirimus inhoneftum lucrum ,fed regni ex caftigatione profêdum. Turpe vel inhoneftum eft lucrum, ut Augufunus exponit, per varias circumventiones fic occafiones lucrandi causl inhoneftè res quaflibet congregari. Et non folùm in pauperioribus , led etiam in ditioribus, confraerare volumus diferetionem quam deceffores noftri Reges in quarto libro Capitulorum pofuerunt, capitulo l vii. decernentes : Ut de debito, inquiunt, quod ad opus noftrum fuerit revadiatum, talis confiderstio fiat ut is qui ignoranter peccavit, non totum

led juxta quod poffibife vifiun fuerit. Is verb qui tantùm malt voluntate peccavk, cocam legis compofitionem cogatur ex-

XXIII.

Ut nullus deinceps in regno noftro mixturam auri vel argenti ad vendendum facere vel confentire przfiimat: & nullus à Miflâ fandi Remigu, id eft, l proximis Kalendis Oftobris, aurum vel argentum ad vendendum vel emendum, nifi purificatum, proferat. Et fi quis poft prxfatas Kalendae inventus fiierit aurum vel argentum, vel quodcunque fàbricinium ex auro vel argento mixtum, ad vendendum vel emendum portare, à miniftps reipublicz ipfum quod portaverit ab eo tollatur, fit ipfe per fidejuflbres, fi res fic mancipia in illo comitatu non habet, ad prxfentiam noftram cum ipfo auro vel argento adducatur. ut nos inde commendemus qualiter culpabilis judicetur. Sivero res fit mancipia vel mobile, per quz diftringi legaliter poilir, in ipfo comitatu habuerit, fecandùm legem ad noftram pratfentiam venire jubeatur. Et fi quifquam inventus fuerit fuum aurum vel argentum, vel quodcunque fabricinium ex auro vel argento, portare ad fabrum ut purgetur, provideant reipublicz miniftn ne n&c occafione ad> eo quod fiium fiierit tollant. Qubd fi fecerint, fit ad nos inde reclamatio venerit, ficut ille qui tortum in fuo comitatu vel minifterio fecerit, in noftra vel fidelium noftrorum przfentia culpabilis judicabitur. Faber vero qui poft pnrfetas Kalendae comprobatus fiierit aurum vel argentum ad vendendum vel emendum adulterate, vel mifculafle, in illis regionibus in quibus judicia fecundùm legem Romanam terminantur, juxta illam legem puniatur: in aliis autem regionibus regni noftri, fecundùm Capitulare regium, ficut faMam monetam percudens, manum perdat. Et liber homo qui hoc confenferit, ficut in prxfito continetur Capitulo, bannum nonrum. id eft folidot lexaginta, componat; colonus vel fervus, nudus cum virgis flagelletur. Si vero Judxus fiierit, ipfum quod mixtum protulerit, perdat; fic bannum noftrum, ficut tempore prrdeceflbrum noftrorum confuetudo hiit, componat.

X x i V.

Ut in omni regno noftro non ampliùs vendatur libra auri puriflîmè coâi, nifi duodecim libris argenti de novis fic meris denariis. Ulud veri» aurum quod coâum quidem fuerit, fed non tantùm ut ex eo deauratura fieri poffit, fibra una de auro vendatur decem libris argenti de novis fic meris denariis. Et omnimodis provideant tam Comites, qubm atteri omnesminiftri reipublicz, ne aliqui adjeâlone vel fraude per occafionem aliquid amplius vendatur, ficut de fuis honoribus voluntgaudere. Et quicunque hanc commendationem noftram aliquo ingenio infirmare vel fraudare feu aliter immutare inventus fiierit, fi liber homo fiierit. bannum noftrum, id eft, fexaginta folidos componat; colonus feu fervus, nudus cum virgis flagelletur.

XXV.

Et quoniam in przfatis Capitulis continetur in libro tertio, capitulo lxxv, ut nullus fine permiflu regio bruniam vel arma extraneo dare aut vendere pnefumat, fic in eodem libro, capitulo vi, defignata funt loca regni ufque ad quz ne-Sotiatores brunias fic arma ad venundanum portare fic vendere debeant, quOd fi inventi fuerint ultra portantes aut venundantes, ut omnis fubftanda eorum auferatur ab eis, dimidia quidem pars partibus palatii, alia verb medietas inter Miffos regios fic inventorem dividatur; quia peccatis noftris exigentibus in noftra vicinia Nortmanni deveniunt, fic eis à noftris bruniz fic arma atque caballi aut pro redemptione dantur, aut pro pretii cupiditate venundantur, cùm pro redemptione unius hominis ifta donantur, vel pro pauco pretio venundantur^ per hoc auxilium ulis contra nos przftitum fic regni noftri maximum fit detrimentum, fic multa Ecdefiz Dei definiuntur, fic quamplurimi Chriftiani deprzdantur, fic facultates ecclefiafiicz fic regni exhauriuntur, proptereà uni cum confenfii atque confilio noftrorum fidelium conftkuimus, ut quicunque poft proximas Kalendas Julii hujus Ouodecimz Indi&onis Nortmannis quocunque ingenio, vel pro redemptione, vel pro abquo pretio, bruniam vel quacunque arma aut caballum donaverit, ficut proditor patria fic expoficor Chrifrianitatis (ad perditionem gentilitati fine ulla retra&ione vel redemptione de vita componat. Quz omnia omnibus citiflimè à Miflis noftris fic Comitibus nota fiant, ne de ignorantia fe excufiure valeant. *)

*(Hecaon cxtaminc-- ttkeMetrn- lii pro nuibur alia batulle ,· i«n.)

XXVI

Ut pagenfes * Franci, qui caballos habent vel habere poflunt, cum fuis (Co

* (liberi Franci. Fie» NphuSir-

m't^us*) ® hoftem peqpnx ; & nullus
«mi*. per violentiam, vel per aliquod malum ingenium , aut per (quarpeunque indebitam oppreflionem *,) talibus Francis fuas res aut caballos tollat, ut hoftem fe-
î!XfS*«Î» cere ®*·debitos paraveredos fecundùm an-
oPP<«c^- tiquam confuetudinem nobis exfdvere
oem' non poflint, neque Comes neque aliquis mininer reipublicx. Quod ii fecifle aliqui» eorum comprobatus fuerit, fic hoc cogatur componere ficut de illis eft conftitutum in Capitularibus regiis qui tortum in fuo comitatu vel minifterio laciunt.

X X V 1 1.

Ut juxta regium Capitulare quod Domnus & Genitor nofter, anno xvi, regni fui, capitulo vn, conftituit, Comites vel Milii noftri diligenter inquirant quanti homines liberi in fingulis comitatibus maneant qui per fe poliunt expeditionem facere , vel quanti de his quibus unus alium adjuvet, quanti etiam de his qui i duobus tertius adjuvetur vel prarparetur, necnon de his qui à tribus quartus adjuvetur & prrparecur, five de his qui à quatuor quintus adjuvetur & prxparttur ut expeditionem exercitalem facere poflint, fic eorum fummam ad noftram notitiam deferant; ut illi qui in hoftem pergere non potuerint , juxta antiquam fic aliarum gentium confuetudinem ad civitates novas fit pontes ac tranfitus paludium operentur, fit in civitate atque in marcha waâas faciant, ad defenfionem patrie omnes fine ulla excufatione veniant. Et qui de talibus hoftem dimiferinr, heribannum juxta diferetionem quz in progenitorum noftrorum tertio libro Capitulorum, capitulo xiv , continetur, perfolvant. Et qui ad defenfionem patriz non occurrerint, fecundum antiquam confuetudinem fic Capitulorum conftitutioneui judicentur.

XXVIII.

Ut illi Franci qui cenfum de fuo capite vel de fuis rebus ad partem regiam debent, fine noftra licentia ad cafam Dei vel ad alterius cujufeunque fervitium fe non tradant , ut refpublica quod de illis habere debet, non perdat. Quod fi aut feipfos aut res fuas ad cafàm Dei, aut ad alterius cujufeunque fervidum, fine licentia noftra tradere voluerint, ficut in Capitulari avi noftri continetur de his qui pro furto fe in fervitium tradere cupiunt, Comites vel
< Vicarii hoc eis non confentiam, fed ex banno noftro prohibeant. Quod fi contra bannum noftrum fecerint, ipfi qui eos receperint bannum noftrum, id eft, folidos fexaginta componant. Et fi ipfos in fervitio luo habere voluerint, vel illorum res de quibus ccnfus ad partem regiam exicbat, tenere voluerint, cenfum quem ipfi Franci debebant, vel qui de illorum rebus exire folebat, ad noftram regiam partem componant, ficut in przfeto Capitulorum libro tertio, capituL xv, fic ixxxvi, fic in libro iv, capituL xxxvi, habetur. Et quia, ficut in facriS ecdefiaftícis regulis invenitur, prior obfervatio durior , pofterior autem exigente caus& inclinatior fuit, poft hxc prxfara Capitula deceflbrum fié progenitorum noftrorum, hujufinodi, ficut przdiximus, Francis hominibus res fuas ad cafam Dei vel aliis tradere ac vendere, eofeue ad divinum fervitium converti, fi vehent, non prohibuerunt , ficut in Capitulis libri primi, capituL cxxxii, fic cxxxiv, fic in libro ii, capituL m i, Ac in libro iv, capituL xix, continetur. Si quis de talibus Francis de fuis rebus tradere vel vendere voluerit, non prohibemus. Tantùmut jus regium, 3uoa fibi debetur, fine ratione non perat : quia injuftas confuetudines noviter inftitutas imponere cuique non volumus, quas in quarto libro eorundem Capitulorum prohibitas, cap. XLVii, legimus. De illis autem qui fecundum Legem Romanam vivunt, nihil aliud nifi quod in eifdem continetur Legibus, definimus.

XXIX.

Ut illi coloni, tam fifcales quàm fic ecclefiaftici. qui, fiçut in polypticis continetur , fic ipti non denegant, carropera Ac manopera ex antiqua confuetudine debent , fic margilam fic alia quaeque carricare, quz illis non placent, renuunt, quoniam adhuc in illis antiquis temporibus fortèmargila non trahebatur, quz in multis locis tempore Avi ac Domni fic Patris noftri trahi coepit, fic de manopera in fcuria battere nolunt, fic tamen non denegant quia manoperam debent ; quicquid eis carricare przcipiturde opera carroperz quando illam fecere debent, fine ulla differentia carricent; fir quidquid eis de opera monoperz , quando illam facere debent , przcipitur, fimiliter fine ulla dîderentia faciant.

XXX.

Ut quoniam in quibufdam locis coloni, tam fifcales quàm fic de cafis Dei, fuas hereditates, id eft, manfa quz tenent, non folùm fuis paribus, Aα fic Clericis

Canonicis acviUanis Prefbyteris , fit aliis quibufeunque hominibus, vendunt, fic tantummodo feliam recinent, fic hic occafione fie deftruâx fiunt villx, ut non folùm cenfus debitus inde non pollit exigi, fed etiam que terne de finguiis manfis fuerunt, jam non poffint agnofei ; conftituimus ut prxeipiatur à noftris minifterialibus, fic i mimftris ecclefiafticis, ut hoc nullo modo de extero fiat, ne villx deftru&x atque confufie fiant : fic quicquid de fingulismanfisfinelicentia dominorum vel magiftrorum per quofeunque venditum eft, recipiatur, fic fingulis manfis de quibus terne venditx funt, fic de quibus cenfus decidit propter eorum impoflibilitatem qui manfa oefervire non poliunt, reitituatur; fic juxta qualitatem vel ouantitatem terrât, vel vinearum ad finguios inanfoa pertinentium , poftquam reftaurati fuerint, ab unoquoque manfo cenfus ad partem dominicam exigatur.

XXXI.

De adventitiis iftiusterrx, qux à Nortmannis devaftaia eft, conftituimus ut licut in Capitulari avi noftri Karoli Impe-ratoris habetur, unufquifque Corne* de fuo comitatu fic nomina eorum, fic qui funt eorum Seniores, deferibi faciant, fic ipfos advenas , qui à tempore Avi noftri atque à tempore Domini fic Patris noftri in illorum comitatibus commanent, fecundùm confuetudinemqux illorum temporibus fuit, eos ibi manere permittant. Illos vero qui propter periecutionem Nortmannorum nuper de iftis partibus in illas partes confugerunt, Epifcopomm MHG cum Miflis reipublicx taliter de illis partibus in iftas partes venire faciant, ut non opprimantur , nec aliquis cenfus vel quxeunque exaâio ab iliis exigantur ; fic habeant licentiam qua: in illis partibus fuo fervitio promeruerunt, vel quocunque jufto ingenio adepti funt, commendandi. Et iiK qui nullum lucrum de opere in vineis fperant, kalendb Septembris unufquifque ad locum fuum jam perventus fit. Et qui lucrum de vineis m iliis panibus promeruerit. odo dies poft Miftam fsn&i Remigii in inas partes jam fit perventus, fic fibi in iftis partibus in futurum provideat, fit fuo Seniori ferviat. Er fi necelfe illi fuerit, ad Millam fanAi Martini ad fuum conduftum in illas partes redeat, fic ufque ad I.alendas Aprilis ibidem immorandi licentiam habeat : indeque Ad terram fux nativitatis & ad Senioratmn luum unufquifque rodete, & ufque ad medium Maium propter feminationem ibidem maneat ; indeque, fi ÜH necefiitas foerit, ad fuum condu&um redeat; de inde ad meffionee in terram fiiam unufquifque redeat, fic de extero ibidem permaneat. Si autem de iftis partibus in illis partibus femina maritum aut maritus feminam accepit, illud conjugium, quia non eft legale neque legitimum , ficut Leo in fuis decretis fic ianûus Gregorius in fuis epiftolis monftrant, diflolvatur ; fic cujus mancipium vir vel femina fuerit, fuum quxque poteftas recipiat, fic fux poceftaris homini conjungere faciat. Et fi infantes inde nati funt, fecundùm legem fic antiquam coofuetudinem noftram infantes matrem fequantur. In illis autem regionibus qux legem Romanam fequuntur, fecundùm eandem legem fieri exinde decrevimus.

XXXII.

Ut conlimitanei fic vicini Comites in una die, fi fieri poteft, malum non teneant , maximè poft oâavas Pafchr , propter Erancos homines fic Advocatos t qui ad utraque mala non poliunt occurrere ; fed mittant fibi invicem Mtflbs. Et fi unus die Lunis mallum habuerit, alter die Jovis aut die Lunis fequentis hebdomadx mallum habeat. Et ne grave ei fit qui fuum mallum interjecit, qui uno anno primus tenuerit mallum, fequenri anno cpnfentiat alteri primum tenere. Et fi fàcramenta legalia in primo die Lunis poft Pafcha juranda devenerint, aut aliis in feriis, quando mallum tenere debuerat, mittat unufquifque ComesMilium fuum, qui Îfa factamenta aufcuket, ne ipfi homines ieûivi ♦) inveniantur. Et ipfe fie malm fuum teneat, ut Barigilcuejus fic Advocati qui in aliis comitatibus rationes habent, ad fuum mallum occurrere poffint. . sCr"

XXX111.

£££«.

Er quia facramenta poft quadraginta noftes legaiiter juranda accipiuntur , fic in prifatis prxdeceflorum fic progenitorum nulirorum Capitulis invenitur ut poftquam Comes fic pagenfes de qualibet expeditione hoftili reverft fuerint ex eo die fuper quadraginta (nodes *) fit banrur refilus , (quod in lingua Theodites *fcrfltgi*, id eft armorum depofitio, vocatur) multi inde contendunt, fic fe inter fe /edifeunt. Alii enim iuum laeramentum quadragefimo die, in quo illud accipiunt, jurare volunt ; fic in tantum contendunt ut eriamfi intra Quadragefimam faeri jejunii quadragefimus dies ad- muZ?] <«■»<£··.i

venerit, fuum (aeramentum fe jurare debere contendant, fit contra caulatore* fuos, fi ad hoc audiendum non venerint, je&ifcant. Numerant enim dies, Ac non numerant cum eis nodes; ficut numerantur dies, Ac non numerantur noftes, è Nativitate Domini ufque ad Purificationem fàndr Manx, Ac à Refurredione Domini ufque ad Afcenfionem Domini. Quadragelimo enim die Ac Purificatio fandx Marie à Nativitate Domini, Ac quadragefimo die à Refurredione Domini, qua: eft in dominica die Afcenfio Domini celebratur, qux evenit quintâ feriâ, id eft, Jovis die. Et de diebus, fine memoria nodium, Dominus per Jonam Prophetam dicit: *Adhuc quadraginta dies, êC Nitùve fubvtrutur.* Et quadraginta dies fimul cum nodibus in jejunio Helix Prophets, Ac Moyfijjquando legem fecundo accepit Ac ipiius Domini jejunio computantur. In quibus fex feptimanx, id eft. quadraginta Ac duo dies fiunt ufque ad Kefurredionem Domini, qux fit in dominica die, ficut Ac initium Quadragefimx. Et hate non fine Dei myfterio fiunt, per quem conditores legum jufta decernunt. Unde, ficut in quibufdam regionibus rectiùs tenere competimus, unà cum confenfu Ac fidelium noftrorum confilio conftituimus ut ab ipfo die quo facramentum accipitur, poft quadraginta dies Ac quadraSinta nodes, id eft, quadragefimo fecuno die de fex feptimanis, ipsâ feriâ quâ illud (aeramentum accepit, ficut Pafcha ipsâ feriâ fit quâ initium Quadragefimx accipitur, qui facramentum legalitcr accipit, letaliter in locis conftitutis juret, ficut in Capitulorum libris deceflorum Ac progenitorum noftrorum continetur. Et amodo nulla diflenfio vel retradatio in regno noftro à quolibet ex hoc fiat. Quod mandatum noftrum fi quis contemnere prxfumpferit, bannum noftrum, id eft, fexaginta folidos componat. Et fi ipfa dies intra Quadragefimx facra jejunia evenerit. nemo illud facramentum quod accepit in Quadragefima jurare prxfumat; quia ex hoc jam etiam manifeftam Dei vindictam vidimus Ac audivimus. Et fi quis prxfumpferit, fimiliter bannum noftrum componat, Ac inde poenitentiam epifcopali judicio faciat. Ipfam autem Quadragefimam à quarta feriâ, id eft, à capite jejunii, cum ipfa quarta feria, qua publicè pccnitentes poenitentiam accipiunt, obfervari ufque ad fandam Refurreélionem fecundùm confuetudinem antiquam prxcipimus. Sed expeâet qui facramentum ante Quadragefimam fervatum accepit, fi quadraginta dies Ac quadraginta nodes ante illam * Quadragefimam non habuit, fine ulla legali compofitione vel jeâitione ufque ad diem Lunis poft odavas Pafchx; Ac tunc quod legalitcr accepit, legaliter Ac perficiat.

Tone f. 4.

K<r'noJtb.

· [sir**. ua' a*. J

XXXIV.

Notum fieri volumus omnibus Dei Ac noftris fidelibus, quoniam quidam Comites noftri nos confuluerunt ac illis Francis hominibus qui cenfum regium de fuo capite, fed Ac de fuis refcelGs debebant, qui tempore famis, neceflitate cogente, feipfos ad fervitium vendiderunt. Unde cum Epifcopi* Ac exteris Dei ac noftris fidelibus tractavimus quid nobis eflet agendum; Ac quod cum eis inde invenimus ac conftituimus, prxfenti edido decrevimus. Id eft, quia non in lege Salica ex hoc expret fius quiddam invenimus, continetur tamen in tertio Capitulorum libro, capitulo xxix, de homine libero qui fe loco wadii tradidit in alterius potenatem, Ac ibi conftitutus damnum aliquod cuilibet fecerit, ut is qui eum loco vadii fufeepit, aut damnum folvat, aut hominem in mallo produdum amittat, perdens fimul debitum propter quod eum pro radio fufeepit; Ac qui damnum fecit, dimiffus juxta qualitatem rei cogatur emendare. Si verb liberam feminam habuerit, Ac ufque dum in pignore extitit filios habuerint, liberi permaneant. Et in lege digito Dei fcripta legimus, ut fi attenuatus fuerit frater nofter Ac fe in fervitium tradiderit, fex annis ferviet illi qui eum emit, Ac feptimo liber egredieturgratis. Qux facra hiftoria Ac obfervantes moraliter xdificat, Ac altiori fenfu intelligentes inluminar. In lege etiam quam prxdecefIbres noftri Ac nominatiflimi Imperatores conftituerunt de his qui filios fuos, fame aut alia aliqui neceflitate cogente, vendunt, plura habentur Capitula qux omnia hic non neceffe duximus ponere. Tamen illud Capitulum quod cum fandis ecclefiafticis regulis ex maxima parte concordari invenimus, hic ponere neceffarium duximus, in quo dicit: Ut quicunque ingenui filio* fuos (quod Ac de ipfis liberis hominibus, qui fe vendunt, obfervari volumus) quâlibet neceflitate feu famis tempore vendiderint, ipsa neceflitate compulfi, emptor fi quinque folidis emit, fex recipiat: fi decem, duodecim folidos fimiliter recipiat:

Liban, car-

•[»■«- foriu..

piat: «ut fi ampliùs t fecundùm fuprafcriptam rationem augmentum pretii confequatur. Sanctus etiam Gregorius de his * qui liberi à Paganis capti fuerint, li aliquis eoe redemerit, ipfi qui redempti funt procurent ut tantum precium redemptori fuo donent Ucut abeo redempti fuerunt, & in fua libertate permaneant. Si autem Ecclefia eoa redemerit, grads line aliqua compofitione liberi fiant. Quod fit nos per regnum noftrum, una cum confenfu fic fideuum noftrorum confdio, obfervari regii auâoricace praecipimus. Et fi quis dixerit quia non vuk, aut tempore tamis, aut pro alia neceflitatc precium fuum dare pro libero homine, ii femper illum fervum habere non debet, adtendat quid ei Dominus per Apoftolum fuum dicat: *Qui habuerit** inquiens *tfubflantiam hujus mundi videritfratremfuum necejfe habere, & clauferii vifcera fua ab eo t non manet caritas Dei in eo.* Ét qui non habet hanc caritatem, etiamft ad martyrium fic ad ignem fe tradiderit, fine ifta caritate remifi fionem peccatorum fuorum habere non potent, fic nullatenus in regnum Dei intrabit, quia pro Deo fuos denarios vei fuam annonam, qux à Deo accepit, dare non indurat, cum Deus feipfum fic fanguinem fuumpro eo in cruce,clavis fic unce! transfixus, fudit. Et quia hominum ingenia, qui Deum non timent, diabolo fuadente, multa mala excogitant, poteft fieri ut qui tales homines liberos neceflitate, ut diximus, cogente in fervos fufeipiunt, in alteras partes illos difpendant fic vendant. Propterea uni cum confenfu fic fidelium noftrorum confilio conftituimus, quod in antiquis legibus decretum invenimus, ut fi hujufinodi perfonas aliqui aut ad extraneas gentes aut ad tranfmarina loca transferre aut venundare prxfumpferint, ipfe qui hoc contra ftatuta prxfumpferit, conftitutionem regii banni componat. Et fi talis homo anteà liber, ufque dum in tali fervitio fuerit, de libera femina filios habuerit, ipfi filii liberi permaneant, ficut in prxfato xxix capitulo, III libri Capitulorum predecefibrum ac progenitorum noftrorum habetur de eo qui fe loco wadii in alterius poteftatem commifent: falvâ conftitutione legis Romanx in eis qui fecundum illam vivunt.

XXXV.

Er feiant Comires noftri quia per fingulos comitatus Miflbs nofiros dirigemus, qui fpecialiter de his qux nunc conftituimus inquirant, qualiter in his noftram jufllonem adimplere certaverint, ficut in fecundo libro Capitulorum prxdeceflbrum ac progenitorum noftrorum continetur, capitulo xvm. Et quicunque neglegens inde inventus luerit, prxeipiemus ut antenoftram prxfentiamvenire jubeatur, fic rationem reddat utrum hoc quod juflimus facere noluerit, aut non potuerit; aut fi aliqua re praepediente id facere non potuit, cur nobis ipfam impoflibilitarem ad tempus non adnuntiavit. Quia fi ipfe hoc non voluit, aut fuz neglegentix cauaâ non potuit, nos talem invenire volumus qui hoc quod jubemus fervare velit aut pofiit.

XXXVI.

Volumus ut ficut in fecundo libro Capitulorum deceflbrum ac progenitorum noftrorum continetur, capitulo xxiv, hzc capitula, quz nunc fic alio tempore confulru fidelium noftrorum a nobis conftituta iunt, à Cancellario noftro Archiepifeopi, fic Comites eorum de propriis civitatibus, modo aut per fe aut per fuos Miflbs accipiant; fic unufquifque per fuam dicrcelim exteris Epifcopis, A boatibus, Comitibus. aut aliis fidelibus noftris ea tranferibi factant, fie in fuis comitatibus coram omnibus relegant, ut eundis noftra ordinatio fic voluntas nota fieri poflir. Cancellanus autem nofter numina Epifcoporum fic Comitum qui ca accipere curaverint, notet, fic ea ad noftram notitiam perferat, ut nullus hoc prxtermittere prxfumat.

XXXVII.

Et quoniam fideles noftri in iftis qui in Sequana fiunt fic in aliis operibus laborant, fic heribergum noftrum, quod przterito anno hic heri juflimus, homines de illa parte Sequanx in iftas partes venientes, fic de iftis partibus in illas partes euntes deftruxerunt per occafionem, quia in illo contra debitam reverentiam manere ccx·· Kmt, fic nunc iftudheribergum non line re fic difpendio fidelium noftrorum fieri fecimus, volumus fie exprefsè mandamus ut ficut nec in noftro palatio, ita nec in ifto heribergo aliquis alius fine noftra juflione manere przfumat, nec illud ahquis deftruat. Quod fi aliquis przfumpferit, fie à cuftodibus. quos ad hoc deputatos habemus, nobis notum fa&uui fuerit, non fine debita vindicta przfumptor evadet. Quia femper parati efle volumus, fic vos paratos efle jubemus. ut in illis par-

I

tibus, Ac in aliis quibufcunque nobis neceife fuerit, Ac contra Paganos dc contra alio* quofcunque, ficut confuetudo fuit, & vcftri anteceffores noftris antecefIbribus auxilium praebuerunt, & vos nobis debitum Ac neceflarium adjutorium exhibuiftis, ita nunc Ac Temper communiter ad Dei voluntatem Ac fandz Ecclefir atque iftius Chriftianitatis defenfionem, Ac noftram communem falutem Ac pacem obtinendam Ac detendendam in omnibus , quantum Deus auxilium przftare dignatus fuerit, parati Temper Ac in omnibus fimus.

Er post hjec omnia lecta.

Cap. I.

Monemus fidelitatem veftram ut bare firmiter obTervetis, A. Temper ficut Dei & noftri dilecti fideles parati fitis ut, fi needfitas nobis evenerit, aut contra Paganos aut contra quofcunque alios , ut ftatim quando unicuique nurttius venerit , aut nobis necelfe audierit, fine ulla dilatione hoftilicer prrparatus in Dei Ac noftrum fervidum , ad communem utilitatem poffit movere Ac certiflimè nobis occurrere. Et volumus Ac exprefsè mandamus ut quicunque iftis temporibus caftella Ac firmitates Ac haias fine noftro verbo fecerunt, Kalendis Augufti omnes tales firmitates disfaâas habeant ; quia vicini Ac circummanentes exinde multas deprxdationes Ac impedimenta fuftinenc. Et qui eas disfacere non voluerint, Comice* in quorum comitatibus fâtbe funt, eas disfaciant. Et fi aliquis eis contradixerit, ad tempus nobis notum facere curent. Qui fi hoc, ficut mandamus, adimplere neglexerint, fciant quia, ficut in iftis Capitulis Ac Capitularibus prxdeceflorum noftrorum continetur, tales Comites quzremus Ac in illorum comitatibus Conftituemus qui noftrum mandatum facere velint Ac poflint.

I I.

Et qui interpellatus eft ut hic aliquam caufam debeat deffinire, hic ftet ufquequd diffinita fit ratio de qua interpellatus habetur. Et qui pro fua caufa hic demorandi habet neceflitatem, Ac ipfe nobifeum ftare poterit quantum ei neceflitas fuerit. Sed Ac vaftaln noftri cum tantis hominibus ficut eis commoditas fuerit, nobifeum remaneant , Ac nobifeum pergan

I I 1.

Vos autem alii , fed Ac ipfi qui nobifeum remanebunt, in eundo, Ac in patria remanendo, Ac ad nos redeundo , pacem à nobis communiter confirmatam fervantes , ite cum Dei Ac noftra gratia. Et Deus nobis concedat ut cito Ac per plures annos fani Ac Ixti nos invicem videamus, Ac de Dei fuper nos mifericordia Ac gratia gaudeamus.

TITULUS XXXVII

APUD TUSIACUM.

[De (latu Ecclefia Ac Regni utilitate ; Ac de illorum communi adjutorio.]

cÎXJX*: *H.Î.C ifua Jequuntur Capitula mifit Domnus Rex Karolus in Burgundiam ,*
j... *exequenda per Gaujlenum * iC Fulconem dC per Waltarium JC Lantuvinum * ,*
•«‘- «t *.le Tufiaco , anno Incarnationis dominica* DCCCtxv.

t N nomine fantflæ & individua.’ Trinitatis: Karolus, gratia Dei Rex, < omnibus Epifcopis, Abbatibus, Abbatiflis, Comitibus, & Vaflis noftris , feu eundis Dei & noftris fidelibus in regno Burgundiæ confiftentibus, falutem. Volumus & exprefsè pnrcipimus ut in his quae (fub-
• ŋ. cas jedla *) funt exequendis , & in aliis quae ad Dei voluntatem *9i* fandae
FXS&ij Ecclefiae ftatum , atque ad noftram fidelitatem & ad noftrum honorem, ac ad regni foliditatem , necnon ad commune fidelium noftrorum falvamentum pertinent, unufquifoue fecundùm quod fuo ordini & fur perfonae competit, iftis MifTis noftris obedientes & adjutores in omnibus exiftatis.

C A ”· I·

UT ficut noftri infideles Ac communes contrarii noftri fe invicem confirma-
* erunt ad noftram contrarietateni, ut nuilus de his quz confideraverint foum parem difeooperiat vel prodat , neque ad ilia quz adimplere volunt dimittat, ita fideles noftri fe confirment ad Dei volunta-

tem fle noftram fidelitatem, & ad honorem Ac finds Ecclcfix ftatum, fit regni utilitatem, fle illorum commune adjutorium Ac fidvamentum. Et nullus fidelium noftrorum cuicunque infideli noftro quocunque modo fe conjungar, aut in aliquo faveat, vel in quacunque caufa, in qua illum impedire potuerit, illi parcat, nifi ftadm ad fidelitatem noftram fe convertere voluerit. Et fi pro certo cognofcere potuerit oui contra iftud capitulum fixerit, non noma celet. Et fi aliquis audierit quôd pari fuo fideli noftro neceflitas evenerit aut evenire debeat ad refiftendum infideli noftro, non exnedet ut illi hoc mandetur, fed ftarim iit przparatus, ficut Dei fidelis Ac nofter, ad fuum parem in noftra fidelitate adjuvandum, Ac quantum potuerit pergere feftinet.

I L

Ut omnes qui fidelitatem nobis adhuc promiflam non habent, fidelitatem nobis promittant, ficut in Capitulis avi Ac patris noftri continetur.

I I L

Ut qui fidelitatem nobis promiferunt, Ac poft illud facramentum adinfideles noftros in noftrum damnum fe conjunxerunt, proprietas illorum in noftrum indominicatum recipiatur, donec ipfi per fidcjuflbres in noftram przfentiam veniant.

I V.

k LT'iüu nSu &Ç- Ut (nullus infidelium ♦) noftrorum, qui liberi homines funt, in noftro regno immorari vel proprietatem habere permittatur, nifi fidelitatem nobis promiierit, Ac nofter aut noftri fidelis homo deveniar.

V.

Ut illae traditiones injuftz, Ac à noftris anteceflbribus atque à nobis prohibite, quz fade funt aut mulieribus * aut matribus aut quibufeunque perfonis, ut liberiùs ipfi traditores noftram infidelitatem perficere poflint, aut ut juftitiam in comitatibus non reddant, tanquam fadz non fuerint, pro nihilo habeantur. Et ficur ipfi ipfos alodes in fua manu tenuiflent, ita de ipfis alodibus fiat. Et fi nec ita ad fidelitatem noftram aut ad juftitiam reddendam adduci potuerint, ipfi alodes in noftrum dominicarum recipiantur, Ac certa illorum deferiptio nobis adportetur. Inii autem infideles noftri in noftro regno locum habere non permittantur. Similiter Ac de commendationibus quarumlibet facultatum vel pecuniarum nat. Et fi ad cafam Dei aliquid commendatum habent, ipfe Epifcopus vel Redor Ecclefiz, ubi commendate funt, aut illis prrfentaliter in prxfentia Miflbrum noftrorum reddant Jiui eas commendaverunt, aut coram Miflis noftris figillentur, Ac fub figillo cuftodiantur, donec ipfi veniant qui eas commendaverunt, Ac coram Miflis noftris illas recipiant, Ac perinde diftringantur ut ad fideutatem noftram Ac ad pacem Ecclefiz ac regni revertantur.

• t «xeri-

V I.

Ut de injuftis commutationibus quz ad cafas Dei faftz funt fine regia auctoritate Miffi noftri (inquirant, Ac eas *) diflolvaht, ficut in Capitularibus avi Ac patris noftri continetur. Et fi mortua manus vel prxceptum regium fuper eas interjacet, deferibantur diligenter atque fideliter qualiter fàâz funt, Ac nobis Miffi noftri renuntient j Ac fignatis ipfis przcepcis, ficut lex Romana prxeipit, ad noftram przfentiam deferri faciant, ficut in Capitularibus progenitorum noftrorum continetur.

. Capitui·- X? ı'ÏX' ' ' ; nr»·»· Xi ,'me·» !

V I I.

Quia, ut comperimus, plures nobis pe rierunt alodes, Ac petentes parum, plus inde acceperunt, volumus ut Miffi noftri hoc diligenter inquirant Ac deferibant, Ac ipfos homines cum prreeptis ad noftram przfentiam venire faciant.

VIII.

Ut Miffi noftri de omnibus cenfibus vel paraveredis quos Franci homines ad regiam potcftatem exfolvere debent, inquirant. Ac ubi per neglechim dimiflum eft, exfolvi faciant, Ac diligenter de fingulis comitatibus cunâa deferibant, Ac nobis renuntient. Similiter Ac de (terris *) cenfidibus, Ac de rebus ad cafas Dei traditis. unde cenfus ad partem Regis exivit antiquitus. Et fi aliquis aliquam au&oritarem regiam inde oftenderit, ad noftram przfentiam ipfam auctoritatem deferri faciant.

Si^ •. 1

I X.

Ut Miffi noftri de locis ad clauftra Canonicorum vel Monachorum, ubi neceffe fuerit, noftri auétoritate exequantur ficut in Capitularibus avi Ac patris noftri continetur.

. Cipitui»· Γζ* * iS. v· ◢ ·*♦·

X.

Ut de nonis Ac decimis ad cafas Dei reddendis Miffi noftri exfequantur, ficut in prxfatis Capitularibus continetur.

c*pitui»r. X ,v' c'

X Γ.

Ut Jc uno inanio ad ELckfiamdro

OHuiUi. LiKt.c.i·. nullus cenfus, neque caballi paftus, à Se-moribus de Prelbytem requiratur, ficut m prxftto Capitulari continetur. Sed ne-que de terrulis ac vineolis pro loco fepul-turx ad eafdem Ecclefias daris, neque de decimis, ficut in Canonibus Ac in prxfims Capitularibus continetur. Et ubi inven-tum fuerit Ac à M iflis noftrisqubd Seniores fineconfcientia Epifcoporum Prefbytcros de Ecdcfiis ciciunt vel in Ecdefits fta-tuunt, Mifli noftri ficut in pntfàm Capi-tularibus continetur, inde faciant. Et Epifcopi de Clericis hominum noftrorum ita faciant ficut in eifdem Capitularibus continetur.

X I I.

Ur Mifli noftri juftitias, quantùm tem-p<>us qualitas permiferit. omnibus indi-gentibus faciant ; At quod modo pro qua-litate vel brevitate temporis tacere non potuerint, Comitibus commendent ut tempore congruo eis legem Ac juftitiam faciant. Et in fuis memorialibus adnocent de quibus Comitibus commendaverunt i ut fi iterum illi homines fc reclamaverint quôd juftitiam habere non potuerunt, nos ipfi mveftigemus, oc decernamus quare hoc ipfi Comites dimiferunt.

Ut fi infideles noftri fe adunaverint ad devaftationem regni noftri, fideles noftri, tam Epifcopi, quàm Abbates, & Comi-tes, At Abbatiflarum homines, fed Ac ipfi Comites, ac vafli noftri, feu exteri quique fideles Dei ac noftri de uno miflatico fe in unum adunare procurent. Et Miffi noftri de ipfo miffaoco providentiam habeant qualiter unufquifque Epifcopus, vel Ab-bas, feu Abbatifla, cum omni plenitudine oc neccflario hoftili apparatu, & ad tem-pus, fuos homines illuc tranfmiferit cum guntfanonario qui de fuis paribus cum Miflis noftris rationem habear; Ac qualiter ipfi Comites At vafli noftri, feu exteri qui-que Dei fideles, ad hoc occurrerint, no-bis feripto renuntient. Et fi de uno mifla-tico ad hoc prxvalere non potuerint, ad alium miflatxcum celeriter Miflbs fuos di-rigant, Ac omnes, ficut prxdiximus, de alio miflatico ad illos qui indigent prxpa-rati occurrant. Et fi illi duo miflatici ad hoc non fuffecerint, nobis ad tempus hoc mandent, qualiter aut per nos, aut per filium noftrum, aut ficut viderimus, eis neceflarium folatiumtranfmittamus, qua-tenus in regno noftro nullus nofter infide-li* vel contrarius locum nocendi habeat

X I V.

Ut quia, ficut audivimus, quidam in domibus fuis refident quandiu pacem ha-bere poflunt, Ac cùm neceflitas venit, di-cunt fe in noftrum venire fervitium, no-lumus ut aliquis de his qui in iOa terra ma-nent, Ac eam contra inimicos noftro» de-fendere debent, deinceps hanc occafio-nem habeat ; fed cùm neccffitas fuerit, ficut prxdixbnus, ac Miflbs uoftros Ac ad pares fuos occurrant. Et (fi nos eum *) lpecialiter ad nos venire mandaverimus, aut ipfe nobis neceflariam caufam de nof-tra fidelitate nuntiare voluerit, plenitu-dinem (hominum *) fuorum illic adnof-tram fidelitatem exfequendam dimittar, Ac Miflis noftris vel paribus fuis hoc no-tum faciat. Aliter autem in nullam partem de illa terra pergat, nifi cum communi (confilio vel commendatione *) Miflo-rum noftrorum, aut reliquorum fidelium noftrorum qui illam terram defendere de-bent. Et Miffi noftri cum Epifcopis At Comitibus ac vafli» noftris, qui fuper aquas commanent, per quas infideles noftri ad regnum noftrum tranfeunt, or-dinent quauter illx naves cuftodiantur, ne infideles noftri ad regnum noftrum de-vaftandum tranlire poflint. Et per cujus negleâum iptx naves pofteà bene cufto-ditx non fuerint, nobis renuntietur, ut nos decernamus qualiter de illo contemp-tore prxeepri noftri, quafi de proditore parrix, agi debeat.

* dat KMX.]

X V.

Ut fi Miffi noftri talem caufam in illa terra invenerint quam ad debitum finem nec per ifta Capitula, nec per Capitula progenitorum noftrorum, neque per le-galia Capitula perducere poflint, nobis rationabiliter Ac veraciter remandare pro-curent, ut nos illis remandemus qualiter inde agere debeant.

XVI.

Ut miniftri Comitum in unoquoque comitatu difpenfam Miflbrum noftrorum, à qmbufcunque dari debet, recipiant, ficut in traûoria noftra continetur; Ac ipfi minifterialibus (Miffbrum noftro-rum *) eam reddant. Mifli autem noftri provideant ne pro hac occafione inde miniftri Comitum ampliùs, nifi quanthm in tradoria noftra continetur, inde exi-gant.

ΛΛ. η-.ιηιΓ-troruœ nof. rorum : « nidorem noJiroxuHB,

Ah mhcanuiioaii Dcmi/uce trcxxWf, Xi.*ktkrul. Martii, hac putfefumar RUuiowictu X Xarolas Reger in Tufiaco villa populo adjuuuiavtnuu.*

CDE TUITIONE ECCLESIÆ ET REGNI.]

Sicut vos & plures alios audifle credimus, jam fecundo & tertio in ifto tempore convenire infimul propofuimus: fed variis occupationibus pnepedientibus v hoc ufque modo implere nequivimus. Nunc quia, Deo gratias › infimul convenimus, volumus vos fcire quoniam ad nullius deceptionem vel condemnationem, neque pro ulla indebita cupiditate › infimul convenimus. Propter que autem, excepto debito ac fraterno defiderio ut no> invicem dileétione mutuâ videremus 9 nofter conventus fuerit, vobis nota facere volumus, & qur Deo placita, & nobis ac fidelibus noftris lalubria & proficua funt, unà cum Dei adjutorio, & veftro ac ceterorum communium fidelium noftrorum confilio dt auxilio, tenere immutabiliter &. augere utiliter volumus.

C a ». I.

PχiMõ noftras & fandx Dei Ecclefix› ac regni nobis commifli neceflitates, fratemè Ôc fincerî mente ad invicem expofuimus.

I I.

Illa qux nuper cum fidelium noftrorum confilio apud Confluentes inter nos confirmata fuerunt, diligenter rememoravimus, qux inviolabiliter adjuvante Domino confervabimus.

I I L

Sicut Deus hoc in corde noftro videt, volumus & vos fcire quoniam de corde puro, & confcientia bona, ôc fide non fiâa, adunati, id eft unanimes effedi fumus, quantùm ipfe dederit à quo eit omne datum optimum & omne donum perfe&um,ad Dei voluntatem, & noftrum communem honorem & falvamentum, ôc ad fanâx Dei Ecclefix ftatum, ôc Sacerdotum ac fervorum ejus debitum honorem ôc vigorem, ac regni nobis à Deo commifli loliditatem reftituendam ôc confervandam; ut Ecclefiaôc regnum, quod Deus in manus progenitarum noftrorum adunavit, Ôc nobis mifericordiâ fuâ commifit, in noftro tempore neceflariam defenfionem ôc tuitionem, ôc honorem atque foliditatem, habeat.

I V.

Quoniam, ficut dicit fanda Scriptura, qui iuorum ôc maximè domefticorum curam non habet, fidem negavit, ôc eft infideli deterior, conlideravimus Ôc confirmavimus in fide noftra inter nos de uxori* bus ôc filiis noftris, qui ita fideliter nobis fubditi ôc obediences fuerint ficut filii patribus ôc fuis Senioribus efle debent, ut unufquifque noftriim alterius filios ficut proprios m vera dile&ione habear i ôc qui luperftes de nobis akeri fuerit, illius qui dcceflerit uxori Ac filiis, ficut inter nos convenit, debitum & neceflarium adjutorium prxftet ôc fidem confervet.

V.

Confideravimus dc ftatuimut ur communem fidelesnoftri, quorum confilio ôc auxilio fandam Dei Ecclciiam dc regnum nobis commiflum gubernare debemus, debitum honorem 6c falvamentum habeant. Et ipfi ad Dei voluntatem, ôc ad noftrum debitum honorem Ôc vigorem ôc falvamentum, ôc ad fandr Dei Ecclefix ftatum, ôc ad regni foliditatem ôc detentionem, qualiter populus in regno notlro legem ôc juftitiam ôc pacem ac tranquillitatem habeat, de corae puro, ôc confcientia bona, dc fide non fiâa, fideli confilio ÔC auxilio nobi* tint in onuntus adjutores. Et fi aliquis, quod abfit, ab hoc deviare tentavern, unanimiter ut ad hoc redeat illum convenere decertemus. Et fi ad hoc reduci non potuerit, unanimiter ftudeamus ut vel ubi foli noceat, Ôc contra hoc quod falubriter conferv.ire debemus, non pofiit damnabiliter agere. Et omnes, tara nobis amici, quàm & contrarii, certiflimum teneant quoniam qui contra quemlibet noftrùm quiddam adverii machinatus

vel molitu* fuerit, apud alium locum familiaritatis fle amicitix non habebit.

V L

Vos icitis qualiter nepos nofter Hlotharius per fuam juventutem , fle per levium hominum confenfum fle hortamentum, fle etiam per eorum favorem qui illum falvaredebuerant, fecit fle facit contra illam legem quam Deu* primb in paradifo prinus hominibus dedit, fle quam in Evangelio per prxfcntiam cami* cum hominibus habitans renovavit fle confirmavit, qux ad omnes homines pertinet qui fecundùm Deum legitimo utuntur conjugio. Unde Ac univerfalis Ecclefia Dei pulfatur, At Sacerdotes funt dehonorati , At populus Chriftianus ficut de mali morbi contagio eft maculatus. Propterea quod Deu* dixit : *Diliges proximam tuum ficut te~ ipfum* , fle ficut feriptum eft : *Ipfe os nofi trum dC caro noftra eft,* flc Ecclefia nobi* & iUi commiffa flc regnum unum eft, *it* populus ac Chriftianitas una eft, confideravimu* ut ad ilium Miflbs noftro* mittamus , flc ei tale conidium mandemus qualiter flc ipfe coram Deo falvu* & coram fcculo honorati» efle valeat, & Ecclefia & regnum , quod illi ad falvatiouem commiflum eft , /olidum efle poflk , & populus Dei falvus fit. & legem ac juftitiam & pacem ac tranquillitatem habeat.

V I I.

Quia etiam ipfe fuos Miflbs ad nos tranfmifit quali confilium quxrens , per noflrot Miflbs, flc de his unde nobis mandavit , quantùm nobis Dominus dedit, ei verum fle fincerum confilium remandamus , 6t talem voluntatem noftram efle erga eum ficut vobis dicimus , illi per eofdem Miflbs noftros mandamus.

APUD COMPENDIUM.

[De Ecdefiis fle Monafteriis à Normands expoliatis fle deftruâis. J

pifcNora *CAPITUL A Karoli regis in compendio facia * , anno regni eius x xrnt Indicitone xv.*

*(H*c Capitula J*»e conftituta fuerant ia Synodo Streffionenli anno In , ut videre eft fupri è Mona H ad paginam *ft* ; anno autem 1*7 in Compendio fuire renovata. P7Λ Notai Salax, *ufri* pag. 1174. Editor Operum variorum Sinnondi male retulit bxc Capitula ad aamoa 1*1 ; etenim /adiAra ij inodir io amaai *Hj.* la prima editione Baluzn Capitularium fimiliter legebatur 1*1 *ngni ejai* (Karoli) it , fed errore tantummodo Librarii ut pate; cx ipliui notii fuprà citati* › iplcquc Baluxia* mann pofuit *rqnù tpu* xx vn pro x x vin.]

Cap. I.

,rp. «Î·· T IT Mifli noftri pei civitates fle fingula monafteria, tam Canonicorum quam Monachorum five Sandimonialium, unà cum Epifcopo parochix uniufcujufque in qua conliftunt , cum confilio etiam fle confenfu ipfius qui locum retinet, vitam ibi degentium fle converfationem inquirant , fle ubi necefle eft corrigant, fle ubi défunt , congruas officinas conftruere jubeant ; fle ubi funt fadx, fle per neglegentiam funtdeftru&x, inftaurari prxeipiant; fle vi&um, ac potum , fle veftitum, atque extera neceflaria, pro qualitate fle poflibilitate loci fle inhabitantium neceflitate ordinent ;flc hofpitalitatem fupervenientium hofpitum, fle receptionem pauperum ibidem difponant fle ordinent. Ecclefix quoquè luminaria fle ornatum debitum ordinent ; fle thefaurum , ac veftimenta , feu libros diligenter inbrevient, fle breves nobis reportent. Inbrevient etiam quid unufquifque Ecdefiarum Prxlatus , quando perlationem Ecclefix fufeepit t ibi invenerit , flc quid modo exinde ibi minùs fit , vel quid 61 Quantum fit fuperadditum. Quid etiam Nortmannis per noftram commendationem, five fine noftra commendatione , datum fit , quidve relictum , • el quid à quoquam in eleemofyna datum. Numerum etiam Canonicorum flc Monachorum five Sanâimonalium uniufeujufque loci deferibanr, fle nobis referant ; ut fecundùm qualitatem flc quantitatem loci. cum confiuo Epifcoporum fle fidelium noftrorum , ubi minor numerus fuerit, noftrâ auftoritate addamus, ubi verb indiferetione Prxlatorum fuperluerit, ad menfuram redigamus. Inquirant quoque quot tempore avi noftri Karoli flc Domni genitoris noftri Hludouvici unoquoque in >co fuerint, fle quot modb fint ; fle ubi loca à Nortmannis five à quibutlibet aliis deftruda funt fic penitus adnullata , quot

ibi nunc propter paucitatem rerum fic devaftationem eorum dernconftituivel ordinari poflint; ut inde cum confenfu fidelium noftrorum ordinemus quid de extero agendum fit. Et qualiter Abbatiarum Prxlari, fic in locis facris inhabitantes. de his quz Mifli noftri prxeeperunt obedierint, nobis diligentiflimè fic capitulatim referant.

I I.

Mifli noftri diligenter inveftigent per fingulas parochias, (imul cum Epifcopo, de monafteriis qux Deum timentes in tuis lacibus rdificaverunt, & ne ab us eorum dividerentur, parentibus fit przdeceflbribus noftris fub immunitatis defenfione tradiderunt, & poftei in alodem funt data : & deferibant quz fint, fit à quo vel quibus in proprietatem data funt, fic nobis renuntiare procurent ; ut cum Epifcopis fic exteris fidelibus noftris confideremus quid fit qualiter inde, fecundùm Dei voluntatem & noftram falutem, agere debeamus.

I I I.

mtüpri, Ut Mifli noftri per fingulas parochias Unàcum Epifcopo parochiz ipfius requirant de Capellis & Abbariolis excafis Dei in beneficium datis, qualis cenfus inde exeat, ut Ecclefia de qua funt exinde veftituram habere poflit, fic nobis renuntient ; ut hoc noftri auûoritate commendetur atque firmetur, fie fecundùm qualitatem & quantitatem loci Clericos fic luminaria ibi ordinent, fic loca reftaurari faciant.

I V.

fUlopri. Denuntiandum eft omnibus, fie à Mifiis noftris ordinandum, ut omnes Ecclefiz fic Preibyteri fub immunitate ac privilegio, fic ordinatione atque difpofitione Epifcoporum Cingularum parochiarum in quibus confiftunt, fecundùm au&oritatem canonicam fit Capitularia Domni Karoli Imperatoris avi noftri, fit pii Augufti Hludouvici Domni fic genitoris noftri, permaneant.

Ut Mifli noftri diligenter inveftigent cum Epifcopo fic Przlatis monafteriorum, fic per fideles fic ftrenuos viros in unaquaque parochia, de rebus ecclefiafticis in eadem datis ; fic ficut evidentibus fic veris indiciis ac audoritatibus compererint, diligenter à quo fic quibus datz fint, vel quantum exinde fit aeferibant, fic nobis renuntient.

V I.

Ut Mifli noftri exprefsè & cum omni diligentia, cum Epifcopo & Praelatis monafteriorum. per fingulas parochias requirant de rebus ecclefiafticis unde nonae & decitnz folvi debent fic non folvuntur, & perfoivi ab eafdem res retinentibus faciant. Et fi aliqua contradi&io, quz rationabilis videatur, oborta fuerit, deferibatur ; & Prxlatus ipfius cafie Dei unde res effe nofcuntur, & ille qui eas detinet, fic nonam ac decimam folvere detreâat, fimul cum Midis noftris ad noftram jubeatur venire prxfentiam ; ut tunc veritate comperti, fic diffinitione decreti, quod rationabiliter invenerimus, inde przcipiamus. Volumus etiam ut inveftigent Midi noftri qualiter illi qui eafdem res ecclefiafticas, unde decimz dantur five non dantur, illas falvas habeant. & in cafticiis, fic in fylvis cuftoditis, vel fi terrx aut mancipia inde perdita funt, vel aliquid hujufi modi, aut fi familia opprefla fit contra legem, & omnia per breves nobis renuntient

V I I.

Ut Mifli noftri ner fingulas parochias. Comitibus & reipublicx miniftris ex banno noftro prxcipiant ne tnalla vel placita in exitibus fic atriis Ecclefiarum 6c Presbyterorum manfionibus, neque in dominicis vel feftivis diebus, tenere przfumant. Sed Comes convenientem locum confideret fic inveniat ubi ftationem ad mallum tenendum conftituat ; quianefâs eft ibi reos Îiuniri ubi refpe&u dlvinx reverentix mièricordiam, confenfu fidelium noftrfirum & decreto prxdeceflbrum noftrorum, confequuntur.

VIII.

Ut Miflinoftri Comitibus & omnibus reipublicx Miniftris firmiter ex verbo noftro denuntient atque przcipianr ut à quarta fcria ante initium Quadragefimx, nec in ipfa quarta fcria, ufque poft octavas Pafchx, mallum vel placitum, nifi de concordia & pacificatione difcordanrium, tenere przfumant. Similiter etiam à quarta fcria ante nativitatem Donum ufque poft confccratos dies obfervent. Necnon & in jejuniis quatuor temporum, & in rogationibus, fimili obfcrvatione eofdem feriatos dies venerari omnimodis ftudeant.

IX.

Ut Mifli noftri omnibus per Ungulas

parochias denuntient quia fi Epifcopus, aut Miniftri Epifeoporum pro criminibus colonos Aageuavermt cum virgis propter metum aliorum, fie ut ipfi crimmofi corrigantur, cum tali difcrctione fine ulla occafione indebita, ficut in fynodo conlocutumeft, & vel inviti poenitentiam temporaliter fic corporaliter agant f ne xternaliter pereant, fi Seniores ipiorum colonorum indigné tulerint, fic aliquam vindictam inde exercere voluerint, aut eofdem colonos ne diftringantur contendere prxfumpferint, fciant quia fic bannum nottrum component, fic fimul cum excommunicatione ecclefiaftica noftram harmifcaram duriflimam fuftinebunt.

X.

rUr ft?* p.jm.i» Ut Midi noftri omnibus reipublicx Midenuntjent ut Comes vel reipublicx Miniftri fimul cum Epifcopo uniufcujufque parochix fint in minifteriis illorum, quando idem Epifcopus fuam parochiam circumierit, ciim Epifcopus eis notum fecerit: fic quoe per excommunicationem Epifcopus adducere non potuerit, ipfi regiâ auûoritate fic poteflate ad poenitentiam atque rationem vel fatisfactionem adducant.

X I.

Sciant etiam fideles noftri quia concef fimus in fynodo venerabilibus Epifcopis ne fuper beneficia ecclefiafiica vel prxftarias, etiamfi Epifcopus aut quilibet mouafteriorum Praelatus inrationabiliter petierit, prxeepta confirmationis noftrx ullo modo faciamus. Et ideo ab inrationabili petitione fe unufquifque compefcat.

Ut Midi noftri omnibus per illorum miifaricum denuntient ne commutationes rerum 'vel mancipiorum quilibet Prxlatus earumdem rerum ecclefiafticarum fine licentia vel confenfu noitro facere prxfiunat, neque mancipia ecclciiaftica quifquam nifi ad libertatem commutet: videlicet ut mancipia qux pro ecclefiaftico dabuntur, in Ecclefix fervitute permaneant; fic ecclefiafticus homo qui commutatus fuerit, perpetui libertate firuatur. f' fcprX

TITULUS XXXIX

APUD SANCTUM ARNULFUM.

A NNO Incarnationis Dominica dccclxeiii, Indictione prima, Metis civitate t apudfandum Arnulfum, Kapactiones inter Hludouvicum dC Karolum gloriofos Regesfactufunt, Kisprn(entibus, Hincmaro Arcftiepijcopo, Luitberto Archiepifeopo, Altfrido Epifcopo, item Hincmaro Epifcopo, JKitgario Epifcopo, Odone Epifcopo, regni Karoli glorioft Regis xxix.

Amodo fic deinceps ad Dei voluntatem, fic fantlx Ecclefix reftaurationem fic honorem atque defenfionem, fic ad noftrum communem honorem fic falvamentum atque profedum, fit ad falvationem ac pacem Chriftiani populi nobis commifli, ifti fratri meo Karolo fic confilio fic auxilio in vera fraternitate, quantum Deus mihi fcire fic pofle dederit, fidelis adjutor ero. Et fi Deus nobis ampliùs adhuc de regnis nepotum noftrorum d enaverit, fit in acquirendo ac in dividendo, ficuti plus xqualiter aut nos aut noftri communes fideles invenerint, quos communi confenfu elegerimus, fic m ipfa diviiione confentiendo, fic in habendo, fic in confervando atque defendendo, tam iftud quod habemus quàm fic quod nobis de orxfàtis regnis Dominus concefferit, ablque dolofitate aut deceptione vel fuperabreptione illi fincerus auxiliator fic cooperator ero, ficut verus frater vero fratri per reftum efle debet; in hoc ut ipfe fimiliter erga me confervet. Mundeburdem autem fic defenfionem fanâx Romans Ecclefix pariter confervabimus; in hoc ut Romani Pontifices nobis debitum honorem confervent, ficut eorum antecederes noftris anteceflbribus conferva verunt. Sic me Deus ajuvet fic ifti Sancli.

Similiter dC Karolus Hludouvico promijit.

Schedula Hincmari, *Laudunenfs Lpifcopt, potnda Epifeopu apudPiflastx per eos Regi.* Vide in NO', o Codice Lecvm veterum.

Charta satimmtionis Hincmari, *Laudunenfs Epifcopi, ad* Karolum *Rege.n, pir Odo/iem. Epijcopum mijfa.* Vide in NOVO Codice Legum VETERUM.

Epistola

Epistola Hincmau, *Ramtnfis Archiepifeopi, ad* Kakolum *Regem, fro ecclqfiafticd libertate tnendd, in catfa Hineman Laudunerfts Epifcopi.* Vide in novo Codici Lxgum VCmUM.

Admonitio sxtempo&aus Hincmaai, *Ranerfis Archiepifcopi, ad* Karolüm *Regem t de diverfis Ecclçfist difeiplinis ob/ervandis.* Vide in novo Codici Ligum vnrauM.

TITULUS XL.

APUD PISTAS.

[DE honore fit immunitatibus Ecdefiarum fic Sacerdotum ; de mediis ante excommunicationem fervandis.]

HÆ.C qua fequuntur Capitula conflituta funt à Domno noftro Rarolo, Rege gloria/0 r cum confilio êC corfenfu Epifcoporum, ac caterorum Dei dC Juonun fidelium gui adfuerunt in loco qui dicitur Piftis*, anno Incarnationis Dominica* DCCCLXIX, *anno autan reamfui* XXX *t Indidtonefecunda, êC ab eo denuntiatafunt àfeti ab omnibusfidelibusfuis t fecundum uniufcujufque ordinem & perfonam 9 inviolabiliter confervanda.* em?

CAp. L

rur&H> »»*. honore fic cultu Dei, atque ûnûa-JL/rum Ecdefiarum in regno noftro 9 decernimus ut ficut tempore avi fic patris noftri excultae fic honora» fuerunt, fic ficut à noftra largitate honora» fic dita» funt, vel deinceps fuerint, fidvâ equitatis ratione, ita fubimmunitatepennaneanu Archiepifcopi quoquè fic Epifcopi, fic ceteri Sacerdoces ac fervi fic ancili» Dei, quique vel queque in ordinis fui dignitate, honorem atque immunitatem fecundùm fccras Leges fic Canones habeant.

r<u fupt». ***f' Ut ab Archiepifcopis fic Epifcopis, fic ab aliis fidelibus noftris, honor regius fic poceftas, ac debita obedientia atque adjutorium ad regnum noftrum continendum fie defênlàndum, nobis in omnibus fic ab omnibus fecundùm uniufcujufque ordinem fic dignitatem atque polfibilkatem, ficut tempore antecefiorum noftrorum iuftè fic rationabiliter confueverat, exhi-

III.

Ut omnes noftri fideles veraciter fint de nobis fecuri quia, quantum fciero, fie juftè ac rationabiliter potuero, Domino adjuvante, unumquemque fecundùm fui ordinis dignitatem fic perfonam honorare fic falvare, fic honoratum ac falvatum confervare, volo, fic unicuique eorum in fuo ordine fecundùm fibi competentes leges, tam mundanas quàm ccdeiiafticas, rectam rnrionem & juftitiam confervabo : & nullum iidelium noftrorum contra legem fic juftitiam, vel auâoritatem ac juftam rationem, aut damnabo aut dehonorabo, aut opprimam, aut indebitis machinationibus affligam; fic legem, ut p»diximus, unicuique competentem, ficut antecefforea fili tempore antecefiorum meorum habuerunt, in omni dignitate fic ordine, adjuvante Domino, confervaturum perdono, cuilibet duntaxat ex eis qui mihi fideles fic obedientes, ac veri adjutores atque cooperatores juxta fuum minifterium fic perfonam, confilio fic auxilio fecundùm fuum feire fie pofie. fie fecundùm Deum ac fecundùm feculum fuerint, ficut per rectum unufquifque in fuo ordine fit ftatu Regi fuo fic fuo Seniori efie debet. F.t Capitula qux avus fic pater nofter pro ftaru fic munimine fandx Dei Ecclefix ac miniftrorum ejus, fic pro pace ac juftitia populi fic quiete regni, conftituerunt, fic qux nos cum fratribus noftris Regibus, fic noftris ac eorum fidelibus, communirer conftiiuimus, fed fic qux nos confilio fic confenfu Epifcoporum, ac exterorum Dei & noftrorum fidelium, pro fupraferiptis caulis in diverfis placitis noftris confervanda flatuimus, permanere inconvulfa decernimus.

Ut quia regia noftra potcftas hoc, adjuvante Domino, exequi per omnia cupit, regni Miniftri, quantum Deus feire fic pofie, illis donaverit, Epifcopis Ac exteris Sacerdotibus ac fervis fic ancillis Dei, ut fuum minifterium implere poilint, iicut ab antcceflbribus noftris Imperatoribus fic Regibus Ôc à nubis conftitutum eft, ad-

jutorium prarftent, fle. fandis Ecclefiis fle Sacerdotibus ac fervis 6c ancillis Dei, fecundum facras l^es tam mundanas quàm eccleliafticas, fle fecundum Capitula avi fle patris noftri ac noftra, debitum honorem fle immunitatem confervent fle exhibeant, ut quitté pro Habilitate regni, ac noftri fle illorum fiuute, Dominum exorare poflint.

Ut Epifcopi Comitibus,Miftis, fle vallis noftris, fed fle ipfis fuis fubditis, tam Clericis quàm laicis, Ac Comitum ac vaffallorum noftrorumhominibus, paternam benignitatem fecundum fuum minifterium, fle debitum honorem ac legem fle juftitiam, unicuique fecundùm luum ordinem ac dignitatem impendant fle confervent, ficut facnr leges tam mundanae quàm ecclefiafticc , 6c Capitula avi fle puxis noftri decernunt, fle ficut in Capitulis à nobis fle à fratribus noftris Regibus ac communibus fidelibus noftris eft conftitutum, fle ficut temporibus avi fle patris noftri jufta fle rationabilis confuetudo fuit. Simüker Comites fle Mifli ac vafli noftri Epifeopis ac Prefbyteris debitam reverentiam, fle vaffallis Epifcoporum legem fle juititiam , & debitum honorem impendant fecundum przfatas leges fle prxfata Capitula ac praefatam confuetudinem.

Ut fi Epifcopi fuis Clericis injuftè fecerint, fecundùm quod facriCanones fle facrx leges, quas Ecclefia catholica probae fle fervat, prxfigunt, hoc eorum judicio, quorum intereft , emendare procurent.

Ut fi Epifcopi fuis laicis injuftè fecerint, & ipfi laici fe ad nos inde reclamaverint, noftrx regix poteftati fecundùm noftrum fle fuum minifterium ipfi Archiepifcopi fle Epifeopi obediant, ut fecundùm fandos Canones, fle juxta leges quas Ecclefia catholica probat fle fervat, fle fecundum Capitula avi fle patris noftri, hoc emendare curent, fle ficut temporibus avi 6c patris noftri jufta Ac rationabilis confuetudo fuit.

VIII.

Ut Preibyteri parochiani fuis Senioribus debitam reverentiam, fle competentem honorem atque obfequium, fecundum fuum minifterium impendant , ficut in Legibus factis 6c in prxfatis Capitulis continetur , 6c ficut temporibus avi 6c patris noftri jufta At rationabilis confuetudo fuit. Quod fi ipfi Preibyteri non fecerint, Seniores illorum Epifcopis, non per occafioncm aut malitiam, led per rationem 6c veritatem, hoc innocefecre ftudeant; & Epifeopi Prefbyteros fecundùm fuum mi* nifterium & leges ecclefiafticas talker caftigenc, ut hoc illos emendare deleâet; qualiter cum neceflaria benignitatis concordia 6c Uli pro Senioribus mis orare, *6c* Seniores illqrum liera officia 6c divina myflcria puro corde per illos fufeipere poffint.

I X.

Ut fi Abbates, vel AbbatifTx, aut Conutes , feu vafli noftri, aut cxreri laici Clericos probabilis vitae Ac dodrinr Epifcopis canonicèconfecrandoc, fuifque in Eccle-fiisconftituendos,obtulerint, nulla qualibet occafione cos Epifcopi vel miniftri eorum reiciant * ; 6c Epifcopi praevideant Î|uem honorem Preibyteri pro Ecclefiis uis Senioribus luis tribuere debent. Et Epifcopi parochias 6c 'decimas antiquis Ecclelus fervent ; fle Seniores immunitatem de manlb ad Ecclefiam dato confervent : fle non fine auctoritate vel confenfu Epifcoporum , Preibyteri in quibuilibec Ecclefus conftituantur vel expellantur, ficut in primo libro Capitulorum avi 6c patris noftri, 6c ficut in Capitulis patris noftris, anno xv i imperii ejus feâis, continetur. Et Senioribus Preibyterorum hoc fufficiat, fle ampliùs per ingeniofas machinationes à Prefbytens non exigant vel exquirant , nifi ficut in eifdem Capitulis avi 6c patris noftri ac noftris eft conftitutum, ne Deum offendant, fle pro lucro terreno, quod abfit, fuas animas perdant, fle noftram offenfam incurrant, ac poft debitam emendationem dignam harmifearam à nobis difpofitam fuftineant. Et Epifcopi tam Seniores Preibyterorum quàm Preibyteros , fed fle feipfos cuftodiant ne laiciper ignorantiam, fle Preibyteri per neceflitatem, 6c ipfi Epifeopi vel miniftri eorum per cupiditatem fle avaritiam, quodabfit, in fimoniacam hzrefim cadant ; quia, ut fandus Gregorius dicit, qui prxmio vel gratiâ, aut fupplicatione indebita, ad faeros ordines accedit vel promovetur, hrreticus à Domino deputatur, tam ille qui promovetur, quàm ille à quo taliter promovetur , fle cujus interventu taliter promovetur i fic qui pro tali ordinatione inlicita quolibet malo ingenio, quod Deum latere non poteft, aliquid dederit vel acceperit , vel mediator faftus fuerit , à Deo , ficut Canones Dei fpiritu conditi demonftrant, condemnatur per illorum judicium qui cum Deo in coriis regnant 6c in terris miraculis corrufeant. Dam-

uv › Ca- J*'utar'c· Y ciLi Γ c.-.pûui»- £ *"a /•J*' tt". i" <ûβ. ». ep. "°.

nantur utique in prrfenti foculo, comburendi igne perpetuo, talea negotiatores pravi, cum quod juftè benemerkia dare eratis debent, juftitiam. ficut Judas Chriftum, qui (ut dicit Apoftolus) ft&us eft nobis a Deo juftkia, vendidit, ita & ifti Deum patrem omnipotentem, *tc* eandem juftitiam Chriftum, atque confubftantialem illis Sandum Spiritum, qui per impolitionem manuum Sacerdotalium nominibus tribuitur, quoniam fande Trinitatis una eft natura, voluntas, & operatio, gradus ecdefiafticos temporali commodo dantes vel accipientes vendunt; Ac qui pretium proinde donant, emunt peccatum, & hxrerici fiunt; fle qui premium proinde accipiunt, ficut idem fandus demonftrat Gregorius, fadi fit ipfi haeretici eos malitix fux gladiis occidunt quos vivificare orationis fua interceflione debuerunt.

X

Ut nemo Epifcopus, nemo Preibyter excomunicet aliquem antequam caufa probeturpropter quam ecclefiaftici Canones hoc fieri jubent, Ac donec illum qui peccavit, fic inde aut fpontè confefliis aut apertè convidus fiierit, fecundùm Evangelicuin prxeepeum, ut ad emendationem Ac poenitentiam redeat, commonitum habeat. Qui peccator, fi commonitus de certa & manifefta caufa ut ad emendationem & correptionem redeat, inobediens & incorrigibilis permanferit, & ad emendationem redire noluerit, Ac excommunicationem canonicam de caufis defignatis Ac manifeftis parvipenderit, regiam vel reioublicx poteftatem per fe vel per miniftros fuos, aut per litteras fuas, Epifcopus adeat, ut conftringatur, quatenus ad emendationem ac nœmtentiam ifdem peccator redeat; ne dicatur nobis à Domino 3uod olim populo veteri ab eo legimus idum: *Anathema in medio tui. Aon poterisflare coram inimicis tuis.* Si autem idem peccator de manifefta & comprobata, vel à fe fponte confefia cauia, ad poenitentiam venire voluerit, fed ipfam poenitentiam propter faidam fecundùm canones fufeipere Ac quietè agere non potuerit, Epifcopus per fe vel per mininros, aut per litteras fuas, regiam noftram vel reipubiicx noftrz poteftatem adeat, ut ipfa faida fecundùm conftituriorem avi & patris noftri legaliter pacificetur, aut juxta leges fecundum quas in aliis regionibus quilibet vivunt, fedetur. Et tunc peccator medicinam pceuitentix fecundiim facros Canones, cum pia & falubri diferetione, fecundùm regulas facras fufeipiat & peragat, Ac reconciliationem atque communionem percipiat, ficut in eiraem (acris regulis dilcretiflimè Ac mifericorditer continetur.

7»Γμ >μ ι·

Life. rv. Capitular.

X I.

Ut Comites Ac Mifli ac vafli noftri, Ac minifteriales regni noftri, unufquifque fecundùm ordinem Ac dignitatem ac poffibilitatem fuam, pacem Ac juftitiam in fuis minifteriis faciant, Ac juftè omnes fub Dei rcfpedu judicent, attendentes quod Dominus omnibus judicantibus dicit: *In f«o judicio judicaveritis, judicabitur de vobis.* Et: *Beati <]ui cuflodiuntjudicium 4Cfaciuntjuftitiam in omni tempore.*

M*n. 1. ».

p'·ſ· *·»· '·

XII.

Ut Epifcopiatque Abbates Ac Comites, ac vafli noftri Ac omnes fideles laici, concordi diledione Ac unanimi voluntate ad Dei Ac fandx Ecclefix ac noftrum Ac regni noftri honorem Ac ftatum, atque commu nem noftram falvationem, fine invidia At malivolentia atque indebita contentione, communiter decertare procurent ut pax Ac juftitia, Ac vera cum Dei voluntate concordia, inter nos omnes Ac in regno noftro maneat; quia, ficut fandaScriptura dicit, *juftitia elevat gentem, mijeros Jacitpopulos peccatum.* Et ubi non eft vera cum Dei voluntate concordia, ibi nifi ad judicium non liabitat Deui, qui, ficut Pfalmus dicir, *Jacit unanimes habitare in domo*, id eft, in fanda Ecclefia. In qua fideliter confiftentibus fpiritum caritatis infundit; qui-propter nimiam caritatem fuam, qui dilexit nos, tradidit femetipliim pro nobis; Ac cùm eflemus mortui in peccatis noftris, convivificavit nos in femeripfo, ut eflemus fandi Ac immaculati in confpedu ejus in caritate, Ac fimus fedatores bonorum operum, inquibue cum fide reda perfeverantes perveniamus omnes, ipfo praveniente, adjuvante, & fubfequente, ad regna caelorum.

P>or.

XIII*.

Epifcopi privilegia Romanx Sedis Ac Regum prxeepta Ecclefiis fuis confirmata vigili folertia cuftodiant, ut exinde audorabili firmitate tueantur. Nonas Ac decimas, unde ftarutum eft, abfque alicujus contradidu recipiant. De cerris cenfalibus Ac poteftate Ecclefix fux, Ac culturis indominicatis Ac abftatibus Ac manufirmatis major Ecclefia, qux caput epifeopatûs eft, decimam recipiat: fimiliter Ac de * carruca indominicata. De maniis he-

• [Oput irt .d dertt in Sitnuxidu: à Halvaio rriitttutum foi< ea Codite Rivipullenû.]

*/ curte

rediraris Preibytcr parochi* , ficut conftitutttin eft, decimum confequatur. Et ne de hoc contentio oriatur t fummoperè cavendum eft.

Adnuntiatio Karoli Regis. Cap. 1.

Volumus vos feire quia fecundùm confuetudinem anteceflbrum noftrorum con iideravimus in hoc placito , cum Epifcopis fic exteris fidelibus noftris, de honore fanft* Ecclefix & Epifcoporum ac exterorum fervorum Dei, ut debitum hono rem habeant, ficur tempore anteccffforum noftrorum habuerunt. Et hominibus fidelibus noftris , unicuique in fuo ordine , legem & juftitiam confervabimus , ficut eorum· anteceflbrcs tempore antecefforum noftrorum habuerunt.

I I.

Et volumus atque jubemus ut vaflalli Epifcoporum , Abbatum , & Abbatiflarum, atque Comitum , & vaflbrum noftrorum , talem legem & iuftitiam apud Seniores fuos habeant ficut eorum antecefifores apud illorum Seniores tempore anteceffbrum habuerunt. Et fi aliquis Epii* copus , Abbas , aut Abbatifla , vel Comes ac vafliis nofter , fuo homini contra reâum fic juftitiam fecerit, fit fe inde ad nos reclamaverit, fciat quia ficut ratio fic lex atque juftitia eft, hoc emendare faciemus.

I I I.

Et volumus atque jubemus ut Epifcopi atque Abbates, Comites , ac vafli noftri, concordi diledione fic unanimi voluntate ad Dei fic fanttar Ecclell* ac noftrum ÔC regni noftri honorem fic ftatum, atque communem noftram falvationem, decertare procurent ut pax fic juftitia, fic vera cum Dei voluntate concordia, inter nos omnes fit in regno noftro maneat, fic omnes ita fint femper parati, ut fi nobis neceflitas evenerit, ad defenfionem patri* contra Paganos aut contra alios Dei fic noftros inimicos , ficut confuetudo fuit tempore anteceflorum noftrorum, abfque mora, ftatim ut eis nuntiatum fuerit, poflint venire.

I V.

Et volumus ut fciatis quia commendamus ut unufquifque de fua opera tale certamen habeat ficut fck necelfe effe ad defenfionem iftius fandx Dei Ecclefiz, fecundùm noftram commendationem. Gratias vobis agimus quia fideliter fecundùm noftram commendationem in noftro veniftis fervitio. Et ite cum Dei gratia fani fit falvi, fic Deus nobis concedat ut iterum cum fanitare fic gaudio ad fuam voluntatem reconjungamur.

TITULUS X L I.

QUANDO KAROLUS REX METIS CORONATUS EST IN REGNO HLOTHARII.

dus . I On- turn j. p. Vi, Annai. tam x'°n' «*ria ώή. 'ifit. ta

ANNO Incarnationis Dominica DCCCLXIX , *indiclione fecunda , K. Idus Septernlris , Metus civitate in Ecclefia fandi Stepkani martyris , hac qua fequuntur Capitula Adventius , Epifcopus ipfius civitatis , coram Rege v Epifcopis qui adfuerunt , populo Λ1 feripto ôC verbis denuntiavit.*

Cap. I.

os feitis, fic multis in plurimis regnis ▾ eft cognitum, quantos fit quales eventus tempore Senioris noftri, quem hadenus habuimus, pro caufu notiflimis communiter fuftinuunus , fic quanto dolore quantaque anguftiâde illius infâufta morte nuper cordibus perculfi fumus. Unde unicum refugium fic fingulariter falubre confilium , Rege fic Principe noftro deftituti ac defolati, nobis omnibus efle confideravimus ut jejuniis fic orationibus ad eum nos converteremus qui eft adjutor in opportunitatibus , in tribulatione, fic cujus eft confilium, ac cujus eft regnum, fic ut D«n. «.»4 feriptum eft , cui voluerit dabit illud, fit in cujus manu corda funt Regum , fic facit unanimes habitare in domo, folvens medium parietem, fic faciens utraque unum ; deprecantes ipfius mifericordiam ut daret nobis Regem ac Principem fecundùm cor fuum, qui in judicio fic juftitia nos in omni ordine ac profeflione regêret, falvaret, atque defenderet juxta voluntatem ejus, fic corda omnium noftrorum unanimiter

in eum inclinaret atque uniret , quem ipfe ad falutem Ôc profetlum noftrum prxlcitum Sc eledum atque prxdeftinatum habebat fecundum mifericordiam fuam.

I I.

Quia denique voluntate Dei, qui voluntatem timentium fe facit , fit deprecationes eorum exaudit, in concordi unanimitate noftra videmus hunc regni hujus heredem elfe legitimum , cui nos fpontc commifimus, Domnum videlicet przfenrem Regem ac Principem noftrum Karolutn, ut nobis prxfit fie profit, videtur nobis , fi vobis placet, ut ficut poft illius verba vobis manifeftabimus, figno certiftimo demonftrcmus quia illum à Deo eledum & nobis datum Principem credimus , fit eidem largitori Deo ex fuis beneficiis non fimus ingrati; fed gratiarum adiones illi referentes, oremus quatenus & eum nobis ad falutem fit defeniionem Cindz fuz Ecclehz, & ad auxilium atque profedum omnium noftrûm , cum falute ac pace fit tranquillitate, nobis confervet diutids fic nos fideli devotione illi obfequentes , atque optata falvacione fruentes fub illius admimftratione , in fuo gubernet fen itio.

I I I.

Et ft illi placet, dignum ipfi & necefla-•tium nobis effc videtur ut ex ejus ore audiamus quod aChriftiandlimo Rege fideli fit unanimi in fervitio illius populo , unicuique in fuo ordine , convenit audire ac devoti mente fufcipere.

Pfi hac Rex Karolus hac quafequuntur perfe in eadem Ecclefia eundis qui affuerunt, denuntiavit.

Quia ficut ifti venerabiles Epifcopi unius ex ipfis voce dixerunt, & cenis indiciis ex veftraunanimiiaiemonftraverunr, & vos acclamat!is, me Dei electione ad vcflram falvationem & profedum, atque regimen fit gubernationem , huc advenifle, fciatis me honorem St cultum Dei atque fandarum 'Ecdeliarum , Domino adjuvante, confervare, & unumquemque veftrum fecundum fui ordinis dignitatem & perfonam, juxta meum fcire & polle, honorare & falvare fit honoratum ac falvatum tenere velle , fit unicuique in fuo ordine fecundum fibi competentes leges , tam ecclefiafticas quàm mundanas, legem fit juftitiam confervare; in hoc ut honor regius & poteftas, ac debita obedientia , atque adjutorium ad regnum mihi à Deo datum continendum & defenfandum , ab unoquoque veftrùm fecundùm fuum ordinem fic dignitatem atque poflibilitatem mihi exhibeatur , ficut veftn antecelleres fideliter, juftè & rationabiliter,meis anteceftoribus exhibuerunt.

Et pofthac Hincmarus , Remorum Epifcopus , hac qua fequuntur (apitula , jubente ac pfiniame Adventio, ipjius ets itatis Epifeopo , ac carens Lpijcopis Trevirorum provincia , Attone Jcuicet Ecclefia I^iruiunenfis Epifeopo , Ct' Arnulfo Tullen/is civitatis Epifeopo , Franceme Tungren/is civitatis Eipijcopo , conhibentibus prennent Remorum Epifcopis , coram Epifcopis dC Rege , cunclifque quipublice adfuerunt in eadem Ecclefia , publice denuntiavit.

Cap. I.

NE alicui fortè videatur incongru^ ac prxfumpdosè me ac provincix noftrx venerabiles coepifcopos facere, quoniam de altera provincia ordinationi fic caufis hujus provincix nos immifeemus, fciat nos contra Canones facros non agere , quoniam Remenlis fic Treverenfis Ecclefiz in hac regione Belgica cum fibi commilfis Ecdefiis furores fic comprovinciales habentur, ficut auctoritas ecclefiaftica fic antiquiftima demonftrat confuetudo. Ac per hoc unanimi confenfu fic fvnodalia judicia exercere , fic quz à fandis Patribus conftituta funt , debent concorditer cuftodire ; hâc privilegii conditione fervatà , ut qui prior de Remenfi ficTreverenfi Epifcopo fuerit ordinatus, prior etiam habeatur.

I I.

Et lex divinitus infpirata prxeipit dicens: *Jz tranfieris perinejjem amici tui collig"ns Jpicas , manu confiicabis ad manducandum , falcem autem non mittas* , vel *falce non metas.* Meifts eft po-Îiulus, ur Dominus monftrar in Evangeio dicens : *Mefiis quidem tfl multa , ope rarii autem pauci. Rogate dominum tnef fis ut mittat operarios in meffem fuart: ;* quia vos pro nobis Epifeopis debetis orare , ut vobis digna polfimus loqui. Mellis autem amici eft populus in provincia al- Fixtri M M»tt »

teri Metropolitano commiffa. Unde vo* hortando, quafi manu operis confricans do, ad Dei voluntatem & vefiram ialutem in corpus unitatis Ecclefix valemu* & debemus traicere. In parochianos autem provinciarum aliis Metropolitanis commiflarum falcem judicii non miramus, quia nec eft unde, nec noftrum cflc confideramus.

I I I.

Eft & alia caufa, quia ifti venerabiles Domini & confrarres noftri provinciae iftius Epifcopi, non habente* metropolitanum Epifcopum, exiguitatem noftram fie in fuis, ficut & in (pedalibus noftris caufis, nos fraternâ caritate jubent & commonent agere. Eft ita, Domini fratres t Fft refponderunt ipfi Epifcopi : H eft.

I V.

Prxter ea qux Domnus Epifcopus fle frater nofter Adventius vobis ex lua, fic exterorum fuorum ac noftrorum fratrum & venerabilium Epifcoporum voce, dixit, in hoc etiam animadverterepoteftis voluntatem Dei elle ut prxfens Domnus fic Rex nofter, qui in parte regni quam hacteniis tenet & tenuit, fic nobis ac Ecclefiis noftris & populo fibicommiifo utiliter prxeft ac prxfuit, fic falubriter prodeft fic profuit, inde ad hunc locum Domino ducente pervenerit, (quo etiam vos ejus infi pirarione confluxiftis, fie ipfi vos fpontè commendaftis cujus inftindu animantia omnia in arcam Noe, fignificantem Ecclefix unitatem, nullo cogente convenerunt) quia fandx memorix pater fuus Domnus Hludouvicus, pius Imperator Auguftus, ex progenie Hludouvici Regis Francorum inclyti, per beati Remigii Francorum A poftoli Catholicam praedicationem cum integra gente converfi, fic cum tribus Francorum millibus, excepti* parvulis fic mulieribus, vigilii fandi rafchat in Remenfi metropoli baptizari, fic cœlitùs^fumpto chrifinate, unde adhuc habemus, perundi fic in regem facrati, exonus per beatum Amulium, à cuju* came idem Hludouvicus pius Auguftu* originem duxit carnis, ficà Stephano Papa Romano ante fandx Dei genitricis fic temper virginis Marix altare Remis in Imperatorem eft coronatus, fie demùm fadione quorumdam terreno imperio deftitutus, i^prxdidam regni partem unanimitate Epicoporum fic fidelis populi ante fepulchrum fandi Dionyfii eximii martyris, Ecclefix fandx eft redditus, fic in hac domo, ante hoc altare protomarryri* Stephani, cujus nomen interpretatum, refonat coronatus, per Domini Sacerdotes, acclamatione fidelis populi, ficut vidimus qui adfuimus, corona regni eft imperioque reftitutu*. Et quia, ut in hiftonis (acris legimus, Reges quando regna obtinuerunt, fingulorum regnorum fibi diademata impofuerunt, non incongruum videtur iftis venerabilibus Epifcopi*, fi veftrx unanimitati placet, ut m obtentum regni, unde vos ad illum fpontè convenifti*, fic ei vos commendaftis, facerdotali minifterio ante altare hoc coronetur, fie facrâ unctioneDomino*confecretur. Quod fi vobis placet, propriis vocibus confonate. Et in hoc conclamantibus omnibus » dixit idem Epifcopus : Agamus ergo unanimiter Deo gratias, decantantes, *Te Deum laudamus.* [Sirnflt- », Dte J

Etpefl hac ab Epifcopis cum benedictioneJacerdotali fl idem Rex coronatus.

Sacramentum Hincmari, *Laudunenfa Epifcopi, quofidelemfe* Karolo, *Regi» & Htncmaro, Remenfi Arcftiepifcopo, obedtentem t in Synodo apud jdtti/ùacum profitetur.* Vide in novo Codice Legum veterum.

TITULUS XLII.

PACTIO AQUISGRANENSIS.

ANNO Incarnationi» Domini Noftri Jtfu-Ckr'tfli DCCCLXX , *IndiStone* III , *pridie nona» Martii › anno* XXXII. *Karoli gloriofi Régir , Aytiifgrant palatio net pactione» inter ipfum & Hludottvicum Regemfratrem tpjiu»faciaJunt.*

DKhtfe. Incblramnus Comes ii parte Karoli Rbois.

Sic promitto ex parte Senioris mei qubd Senior meus Karolus Rex fratri fuo Hludouvico Regi talem portionem de regno Hlotharii Regis confentit habere qualem aut ipfi juftiorem,fic plus squaliorem,aut communes fideles eorum inter fe invenerint. Nec eum in ipfa portione, vel in regno quod anteà tenuit, per aliquam fraudem vel fubreptionem aecipiet aut forconfdiabit, fi frater finis Hludouvicus eandem firmitatem Ac fidelitatem , quam ex parte Senioris mei illi habeo promiffam, ifte frater fuus Hludouvicus Seniori meo ex parte fua, quandiu vixerit , inviolabiliter fervaverit.

Item Leutpridus Comes ex parti Hludouvici Regis.

Sic promitto ego ex parte Senioris mei quod oenior meus Hludouvicus Rex fratri fuo Karolo Regi talem portionem de regno Hlocharii Regis confentit habere, qualem aut ipfi juftiorem , aut plus aequaliorem,aut communes fideles eorum inter fe invenerint. Nec eum in ipfa portione , vel in regno quod anteà tenuit, per aliquam fraudem vel fubreprionem decipiet aut forconfdiabit, fi frater fuus Karolus eandem firmitatem & fidelitatem quam *ex* parte Senioris mei illi habeo promiflam , ifte frater fuus Karolus Seniori rnho ex fua parte , quandiu vixerit , inviolabiliter iervaverit.

Hrc eadem tertius Theodoricus Comes ex pane gloriofi Regis Karoli, Ac 3uartus Radul/us Comes ex parte Hluouvici profecuti funt.

Ifti prxfentes fuerunt .Leutbertus Archiepifcopus, Altfridus Epifcopus , Odo Epifcopus, Adalelmus Comes .Ingelramnus Comes, Liutfridus Comes, Theodoricus Comes, item Adalelmus Comes.

TITULUS XLIII.

DIVISIO REGNI HLOTHARII

ANNO Incarnationi» Dominica DOCCLXX , *regni Karoli* XXXIII, *Indictione* III, *VI. Idtis Augufti, inter gloriofos Reget Karolum X Jliudouvicumfu.it hac divifio tegnifada in Procafpidefuperfluvium Mojam.* <™'. ». j»'g.

Et hxc portio quam sibi Hludouvicus accbpit.

& jhtemacum*.
Torream.
Sandi Gangulfi.
Stratfburch.
Favemiacum.
Bafuiam.
Polemniacum.
•(trw Abbatiam Siveftre*.
Luxovium.
Berch.
Luteram.
Niu Monafterium.
Balmam.
Caftellum.
Offbnis villam.
Indam.
Megeni Monaftenum.
San&i Maximini.
Sandi Deodati.
Bodonis Monafter.
Stivagium ♦.
Romericimontem.
Morbach.
Sandi Grogorii.
Mauri Monafterium
Eboresheim.
Homova.
Mafonis Monafter.
Homburch.
Sandi Stephani in *Straflburch,*
Erenftein.
Sandi Urfii in Salodoro.
Grandivallem. •(sfr-wA» I'M·" scnauHu.
Aftam petram.
Juftenam.
Vallem Clufx
Caftellum Camones.
Hcribodesheim.
Abbatiam de Aquis.
Hoençhirche.
Augunchirche.
Comitatum Teftrebant ♦. · y-l(, s. M.,ben* c'

Batua.
Hattuarias*.
Maiàu fubterior de iftâ parte.
Item Atafau fuperior, quod déifia parte cft.
Liugas quod de ifta pane eft.
Ditlri&um Aquenfc.
Diftridum Trec- us t.
In Ripuarias Comitatus v.
Megenenfium.
Bedagova.
Nitachova.
Sarachova fubterior.
Blefitchova.
Selme
Albcchosra.
Suentiiium.
Calmontis.
Sarachova fuperior.
Odornenfe , quod Bernardus habuit.
Soloccnfe.
Bafiniacum.
Elifchove.
Warafch.
Scudingum.
Emaus.
Bafalchowa.
In EUfatio Comitatus U.
De Frifia duas partes.

De regno quod Hlotliarius habuit fuper iftam divihonem , propter pacis 6c caritatis cuftodiam, fuperaddicumus iftam adjedionem.

Civitatem Mettis, cum Abbatia fandi Petri ôc fanfli Martini Ôc Comitatu *Moflerft ,* cum omnibus villis in eo confidentibus , tam dominicatis quàm 6c vaflallorum. De Arduenna , ficut flumen Vrta furgit inter Biflanc ôc Tumbas, ac decurrit in Mofam, 6c licut reda via pergit in Bedenli, fecundùm quod communes fideles noftri rcdiùs invenerint ; excepto quod de Conduftro eft ad partem Orientis trans Urtam. Et Abbatias Prumiam ôc St» bolau , cum omnibus villis dominicatis ÔC vaflallorum.

Sennonem.
Abbatiam Mellam.
Molbarimn
Laubias.
Sandi Gaugerici.
Sandi Salvii.
Crifpinno.
Foilas Marilias.
Hunulcurt.
Sandi Servatii *.
Maalinas.
Ledi.
Sumniacum.
Antonium.
Condatum.
Merrebecchi.
Ticiivinni.
Luitofa.
Calmontis.
Sanda Maria in Deonant.
Echa.
Andana.
Wafloi.
Altum montem.
Comitatum Texandrum.
InBracbanto Comitatus quatuor.
Cameracenfium.
Hanioum.
Lomenfem.
In Holbanio Comitatus quatuor.
Mafau fuperior de ifta parte Mofar
Maiiu fubterior , quantum de ifta parte eft.

Liugas quod de ifta parte Mofx eft , & pertinet ad Vcitatum.
ocarporunfe.
Viridüninfe.
Dubninfe.
Arion.
Vaurenfe Comitatus duos.
Mofminfe.
Caftricium.
Condruft.
De Arduenna, ficut flumen Urta furgit inter Biflanc 6c Tumbas , ac decurrit ex hac parte in Mofam , 6c ficut reda via ex hac pane occidentis pergit in Bedenfi, fecundum quod Mifli noftri rediùs invenerint.
Tullenfe.
Aliud Odornenfe, quod Termarus habuit.
Barrenfe.
Portenfe.
Salmoringum.
Lugdunenfe.
Viennenfe.
Vivarias.
Vicetiam.
De Frifia tertiam partem.

Et hæc est portio quam Karolus DE EODEM REGNO SIBI ACCEPIT.

Lugdunum.
Vefontium.
Viennam.
Tungris.
Tullum.
Viridunum.
Cameracum.
Vivarias.
Ucetia.
Montem Falconis.
Sandi Michaelis
Culdini Monafter.
Sandx Manx in Bifinciono.
Sandi Martini eodem loco.
Sandi Augentii.
Sandi Marcelli.
Sandi Laurentii Leudenfi.

*(Et in craflina,fcilicet ir. Idâs ejufdem menfis , fimul convenerunt, df valefacientes fit mutuô ab invicem difcejjerunt, Hludotnicus videlicet Aquis rediens ; & Karolus Leptinis uxorem fiam obviamfibi venire jubens : panem ip/ius regni quam accepit, ficut placuit fibi divifit * *

i. ' Hcc deiiint in Sixmonde.]

Karoli Calvi Regis Rescriptum , *ad Hadrianum 11, Papam* (anno 871) *de poteflaie Regta feu Imperatoria , audoritate Papa dC jurifdiclione utriufque regiminis.* Vide in novo Codice Legum veterum.

Epistola Adriani II, *Papa , ad* Karoi Um *£'alvum, pro Karolomanno , didi Karoli filio , qui ad Pontificem Romanum per Legatos Juos confugerat.* Vide in novo Codice Legum veterum.

Epistola Adriani II , *Papa , ad Comites regni Karoli & Hlotharii, quemdam Re^is ,*

ï7X APUD CARISIACUM.

ANNO Incarnationis Dominic DCCCLXXIII. regni verb Damni Karoli XXXIII. indtSione v ♦ hoc Capitula qu*fle^uuntur, ab eodem Regeflaturaflunt in Placito generali apud Carfliaciun, omnium cum voluntate conjenfu, dC ◁ prafato Rege dC ab omnibus qui prafleruesfuerunt cotfirrnata.*

C A *t.* I.

Qoia necefle çft ut quod malè reincrefcic, iieruin recidatur, de conftitutionibus antecellbrum noftrorum & noftris, qux in illorum fic noftris Capitulis conftitutz funt, ad refecanda mala qux fbecialiier iterum remergunt, Miflis & Comitibus noftris firmiter exequenda proponimus, id eft, ut quando Mifli vel Comites noftri latronem vel aliquem maiefadorem vel infidelem noftrum forbannicrint, hoc nobis in noftro palatio & aliis Mifiis fic Comitibus fcire faciant, ut fi ad noftram curtem venerit, inde faciamus quod noftrùm eft. Et fi de uno mifladco vel comitatu in alium miflaticum vel comitatum fugerit, Miflus vel Comes in cujus miilaucum fugerit, per fidejuflbres conftringat ut velit nolit illuc reveniat fic ibi malum emendet ubi illud perpetravit. Et fi fidejuflbres non habuerit, fub cuftodia illum habeat,donec ad illum Comitem, in cujus comitatu forbannitus fuerit, illum revenire faciat. Et fi alodem habuerit vel in ilio comitatu unde fugit, vel in illo comiratu ad quem fugit, Comes ipfum alodem in fifcum recipiat. Et qui talem forbannitum receperit, fecundùm quodconftitutum eft in Capitularibus avi fic patris noftri in fibro tertio, ii francus eft, cum duodecim fimilibus francis juret quod ipfum latronem vel forbannitum efle non Iciflet, licet pater ejus fit, aut frater, aut propinquus. Si hoc jurare non potuerit, velabalio convidus fuerit quod latronem vel malefactorem aut infidelem noftrum forbannitum in hofpitio fufeepiflet, ficut ipfe forbannitus fic ut infidelis judicetur.

Capituhr. hk Ui. *ar.*

Ut Cornues fic Milii noftri maximam curam adhibeant quatinus in illorum comitatibus fic miilaticis populus juftitiam fic pacem habeat, fic de latronibus exturbandis maximum certamen habeant. Et fi talis maiefaüor aut infidelis nofter emerferic ut per fe illum comprehendere Comes in fuo comitatu non poflit, accipiat homines tam noftros quam Epiicoporum vel Abbarum fic Abbatiflarum in fuo comitatu commanentes, fic fic illum perfequatur donec comprehendat. Et qui ad talem malefadorem accipiendum vocatus fuerit, fic fe inde retraxerit ut ad hoc adjutorium non prxftec, fi liber homo fuerit, bannum dominicum componat; fic fi colonus fuerit, fexaginta iCius accipiat. Et fi talis malefador in illa perfecutione occifus fuerit, qui eum occiderit leudem inde non folvat, fic nullus illi inde faidam portare przfumat. Quod fi quis facere prxfumpferit, per certos fidejuflbres ad noftrani przfeiuiam perducatur.

IAjia vi. Irfitv ia wn> lrg<a4am tf; aaai ann.

lio «4 V /UV1.J

De illis liberis homnibus qui infantes vel clamodici funt de cefteiis vel latrociniis fic rapacitatibus fic alfalturis vel de infidelitate noftra, fic cum furto non comprehenduntur, fi eis jam vita perdonata eft propter aliquod malefaâum, fiat de illis ficut in Capitulari avi fic patris noftri continetur in liero m. capitulo xj.vn. fic fi jam de latrocinio revidi funt, fiat de illis ficut de revidis. Si autem illis adhuc vita perdonata non fuit, fic revidi non funt, fic res fic mancipia vel mobile habent, fiat de illis ficut in quarto libro Capitulorum capitulo xxix. dicitur, cùm ad mallum Comicis venerint. Si autem ad mallum non venerint,banniantur, (fic per res fic mancipia vel mobile diffringantur *) ut veniant. Si autem non venerint, fiat de illis ficut in Capitulari continetur. Et fi poft fecundam Comitis admonitionem ad mallum venire noluerint, rebus eorum in bannum miflis venire fic juftitiam reddere compellantur. Et fi talis eft quem aut parentes aut propter faidam ho*mines accufiure noluerint aut aufi non fuerint, fic cum malefado comprehenfus non fuerit fic negaverit, juret cum duodecim calibus francis,quorum teftimoniumlo ges publiez non reiciunt -, quod tefteiam vel latrocinium aut rapinam non fecerit;

• (JZrWMfI- d»<» 4U- trinfantui.)

Sir£f 6«» 'ii'. j

6c poft hxc juret ipfe tantum quod deinceps tefteiam vel latrocinium non faciet, neqùe facienti confentiet, Ac fi fcierit qui hxc fecerit, illisminiftri» noftris,per quos talis caufa emendari debet, non celet. Et qui res Ac mancipia vel mobile non habent per quz diftringi poflint ut ad. mallum veniant, fic ibi aut fe legaliter, ut prxmifimus, (excondicant *,) aut fi fe excondicere non potuerint , quod malè fecerint legaliter emendent. Poft fecundam bannitionem Comitis fi ad mallum non venerint , comprehendantur fecundùm prxfatum Capitulare libri tertii capitulo ivi. quo dicitur de latronibus qui magnam habent blafphemiam. Quicunque aliquem ex his comprehenderit, nullum damnum exinde patiatur. Comprehenfus autem , fi fidejulfores habere potuerit, Eer fidejulfores ad mallum adducatur « fi dejulfores habere non potuerit, à miniftris Comitis cuftodiatur , Ac ad mallum perducatur. Et fi aliquis eum accufaverit , fiat de illo fecundùm prxfatum capitulum libri Capitularis. Si autem eum nullus accufaverit, excondicat fe prxdicto modo, Ac juret quod deinceps tefteiam vel latrocinium non faciet, neque facienti confentiet, Ac fi fcierit qui hoc faciet, non celet miniftris regni per quos talis caufa emendari debet. Si vero tales , ut prxdiximus , ad mallum adduci non potuerint , in fbrbannum mittantur, fic de his Mifli vel Comites, ficut fupràd iximus, faciant ; fic de illis qui tales receperint, ficut prxfcriplimus, fiat. Si autem fifcalinus nofter ita infamis in fifcum noftrum confugerit, vel colonus de immunitate in immunitatem confugerit, mandet Comes judici noftro vel advocato cujufcunÎ|ue cafx Dei ut talem infamem in mallo uo prxfentet. Et fi talem prxfentaverit, fi aliquis eum comprobare voluerit, faciat : fit fi nullus eum comprobare voluerit , tamen fuam infamiam ad Dei judicium purget, fic per illud Dei judicium aut liberetur aut condemnetur. Si autem judex nofter vel advocatus de cafa Dei commonitus talem blafphemum Comiti in mallo fuo non przfentaverit, fiat inde fecundùm Capitulare libri tertii Capitulo xxvi. Et fi fervus alicujus ita clamofus eft,Comes dominum fervi commoneat ut eum in mallo prxfentet, fic prxfentatum, fi aliquis comprobare voluerit, faciat. Et fi nullus eum comprobare voluerit, ad Dei judicium przdido modo fe examinet, fit per illud Dei judicium aut liberetur aàt condemnetur. Si autem dominus fervi eun dem fervuin fuum Comiti in mallo prxfentare noluerit, fiat inde fecundum Capitulare libri tertii capitulo xlvi.

•(PnrfMK fe. kfooeoir.* danc« yUi Notat Sfc-eondKM .

De illis hominibus qui cum Carlomanno prxteritis annis tanta mala fit tanta fcelera in regno noftro fecerunt, ficut tunc fic verbis fic fcriptis przcipimus, ita Comites Ac Mifli noftri exequantur in eos in quibus noftra juffio, quam confilio fidelium noftrortm jufltmus., exécuta non eft. Id eft, ut fidelitatem nobis promittant, ficut tunc (fcarivimus *) , fic fcriptam Comitibus noftris dedimus. Et cui aliquid abdiderunt, aut emendent aut deprecen*tur,* Ac poenitentiam faciant, ficut tunc conftitum fuit. Et qui Seniores, ficut tunc prxcepinuji, acceptos non habent, per fidejuffbres ad noftram prxfentiam perducantur , fic alodes quos habent Comites , in quorum comitatibus funt , in fifcum recipiant.

[LfeS.ft»-

Ut unufquifque Comes in fuo Comitatu provideat ut qui fidelitatem nobis adhuc promiflam non habent, fidelitatem nobis promittant, ficut in Capitulis avi fic patris noftri continetur.

V I.

Ut unufquifque Comes in Comitatu fiio magnam providentiam accipiat ut nullus liber homo in noftro regno immorari vel proprietatem habere permittatur, cujufcunque homo fit, nifi fidelitatem nobis pronûferit.

V I I.

Et quia audivimus quod malefici homines fit fortiarix per plura loca in noftro regno infurgunt, quorum maleficiis jam multi homines infirmati*,fic plure»monui funt ; quoniam, ficut fandi Dei homines fcripferunt, Regis minifterium eft impios de terra perdere, maleficos fic venencos non finere vivere, exprefsèprzcipimus ut unufquifque Comes in fuo Comitatu magnum ftudium adhibeat ut tales perquirantur fic comprehendantur. Et fi jam inde comprobati mafculi, vel comprobatx feminz funt, ficut lex Ac juftitia docet, disperdantur. Si vero nominati vel fufpedi, fic necdum inde comprobati funt, vel per teftes veraces inde comprobari non poffunt, Dei judicio examinentur ; fic fic per illud Dei judicium aut liberentur aut condemnentur. Et non folùnt cales iftius mali audores , fed Ac confcii ac complices illorum , five mafculorum » ùve feminarum,

·[Jirwe,.

dilberdantur, ut unà cum cis fcientia tanti nudi de terra noftra pereat.

VIII.

Quia j ficut & per fcripturas fic t>er auctoricatem fic per rationem manifeftum eft, duo funt quibus principaliter mundus hic regitur, Regia poteftas, fic Pontificalis auctoritas, fit in libro Capitulorum avi fic patris noftri conjundè ponitur ut res fic mancipia Ecclefiarum eo modo contineantur ficut res ad fifcum dominicum pertinentes contineri folent, juftè fic rationabiliter de rebus fic mancipiis qux in regia fic in ecclefiaftica veftitura fuerunt, uniformiter fic uno modo tenendum eft. Ut ficut quxeunque res fic mancipia in regia veftitura Avi fic Patris noftri fic noftra fuerunt, fic nunc ab aliis detinentur, demonftretur qualiter de regia veftitura Avi fic Patris noftri fic noftra exierunt, (quia plures inde per mendacium quxdam obtinuerunt, fic quidam plura per fraudem obtinent) ita fic de rebus qux in Ecclefiarum veftitura fuerunt, unde quxftio fuerit, demonftretur qui auctoritate in proprietatem eas quifque obtineant. Et quoniam quidam non contradicunt quod res fic mancipia qux tenent, in veftitura noftra vel anteceflbrum noftrorum five Ecclefiarum Dei non fuiifent, fed Patres diorum morientes eis in hereditatem dimiferunt, ideo non volunt inde ullam audoriratem ofterftfere, fed fuam hereditatem probare, contra illos dicitur quia poteft fieri ut aliquis de fifco regio vel oe rebus Ecclefix aliquid proprinoat aut per fraudem obtineat, fic mortuo illo filius ejus aut filia illas res tenere in hereditatem velit. Propterea per Capitula Avi fic Patris noftri, qux Franci pro lege tenenda judicaverunt, fic fideles noftri in generali placito noftro confervanda decreverunt, difeernendum eft de quali hereditate audoritas nondebet requiri, fed legitima hereditas ab aliquo approbari. Oftenditur enim in eis Capitulis ubi de rebus alienis alicui per malum ingenium venditis vel datis loquitur, qux fit unicuique legitima hereditas, cum dicitur inter alia: Similiter de omnibus juftitiis ad eum pertinentibus rationem reddere compellatur, excepta fui legitimi hereditate, qux ei per fucceffionem parentum fuorum légitimé evenire debuit. Et de hac legitima hereditate non eft auctoritas requirenda. Sed fi interpellatio inde fuerit, legitima hereditas approbanda. Quia vero de rebus ex fifco regio fic de rebus ecclefiafticis, qux ita. ut in eifdem Capitulis habetur, contineri debent ficut res a<ffifcum dominicum pertinentes contineri folent, aurioritas eft requirenda, per quam audoritatem quifque illas retineat, in ipfis Capitulis demonftratur, cum dicitur: *Ubicunque commutationes tam tempore noftro yuam tempore genitoris bC avi noftri légitimé 4C rationabiliter atque utiles Ucclejiis Deifacite funt, permaneant. Ubicunque verô inutiles V incommoda atque inrationabiles facia funt, diffoh-antur, recipiat unufquijqtu quod dedit. Ubi vero mortua manus interjacet, am alia qualibet caufa qua (rationabilis *) ejje videatur, im enta fuerit, diligenter dejeribavr, ÔC ad noftram notitiamperferatur.* Sed fic juftum atque rationabile videtur ut ii redores Ecdefiarum negligenter res quas acceperunt in commutationem neglexerunt, fic commutantes commutatas excoluerunt, non compenfenrur excultx fie negleétx «qualiter: fed ficut tunc fuerunt compenfentur quando commutat* fuerunt. Et ita compenfatio ad noftram notitiam perferatur, fic noftro ac fidelium noftrorum judicio, utrum permanere an diffolvi debeant iftx commutationes, decernatur.

IX.

Ut ficut in Capitulis avi fic patris noftri continetur, Milii noftri, ubi boni Scabinei non funt, bonos Scabineos mittant; &. ubicunque malos Scabineos inveniunt, eiciant, fic totius populi confenfu in locum eorum bonos eligant; fic cinn eledi fuerint, jurare eos faciant ut fcienter injuftè non judicent.

X.

Volumus ut fecundum Capitulare avi fic patris noftri, quicunque ae Scabineis deprehenfus fuerit propter munera aut propter amicitiam injuftè judicaffe, per ndejuffores nuffus ad prxfentiam noftram veniat. Et omnibus Scabineis denuntietur ne quis etiam juftum judicium vendere prxiumar.

XI.

Volumus ut fecundùm Capitulare avi fic patris noftri, in comitatu omni hi qui meliores fic veraciores inveniri poliunt, eligantur à Miftis noftris ad inquifitionem faciendam fic rei veritatem difeendam, fic ut adjutores Comitum lint ad juftitias faciendas.

XII.

Volumus ut fecundùm Capitula avi fic patris noftri fic noftra mallus neque in Ecclefia neque in porticibus, aut atrio Eccle

fix , neque in manfione Preibyteri juxta Ecclefiam habeatur : quia non eft xquum ut ibi homines ad mortem judicentur Ac difmembrentur Ac flagellentur ubi (i confugerint, fecundùm aliud Capitulum pacem habere debent. Domus vero , ficut in Capitulis avi Ac patris noftri continetur, à Comite in loco ubi mallum tenere debet conftruatur , quatenus propter caloren» fobs Ac pluviam publica utilitas non remaneat. Minora vero placita Comes, live intra fuam poteftatem , vel ubi impetrare potuerit, excepto in Ecclefia, Ac portici bus , atque atrio Ecclefix , manfione Presbyteri, habeat, iicut in-e[redacted]ein Gapitulis continetur.

Suffi tit- XI. c. 7.

Opitulo. Ut». IV. C.

RECLAMATIO EPISCOPI BARCINONENSIS APUD ATTINIACUM.

ANNO *Incarnationis Dominica* dcccl xxiv. *hacquajequuntur Capitula Domnus Rex Rarolus in Attiniaco kalend. Juliijlatuit.*

C A P. I.

•(Frvdoi- nm. Fi* No.-'u Sii- nwndicM . *uifrtp.tM·]*

Episc o pus Barcinonenfis ♦ fe reclamavit quod Tyrfus Prelbyter Cordubenfis in Eccleiia intra muros ipfius civitatis fita feorlim conventus agens , pene duas partes ex decima ipfius civitatis (ibi ufurpat, Ac fuie illius licentia Miflas Ac bapnfteria in eadem civitate prxfumit celebrare , Ac convocatos ab Epifcopo ad matrem Ecclefiam, etiam in iolemnitatibus Pafchx ac Nativitatis Domini, ad fe revocat, atque contempto Epifcopo eis communionem largitur. Unde facrum Niexnum Concilium dicit : *Quicunque tenure ac periculose , neque timorem Dei pia oculis habentes , nec agnofeentes Ecdefiarum regulam t difcedunt ab Ecclefia Presbyteri aut Diaconi vel quiconque fub regula prorfus exijlunt, hi nequaquam debent in aliam Ecclefiam recipi ;Jed omnem necejfitatem convenit illis imponi ut ad (uns parochias revertantur. Quod fi non fecerint, oportet eos communione privari.* Hoc de Tyrio , 3ui inregulariter à fua civitate difceflit, ecretum eft. Cxterùm de ipfo Ac de aliis contemptoribus Antiochenum Concilium dicit : o* *quis Presbyter aut Diaconus Epijcoputn proprium contemnens ab Ecclejia fequeftravit*, 6" *feorfum colligens altare cotfiituit, AC commonenti Epifcopo non adquieverit, nec confitruire vel obedire voluerit femel & iterum convocanti , hic damnetur omnimodo, nec ultra remedium confequatur, quia fuam recipere non potejt dignitatem. Quod fi Ecclefiam conturbare V follicitare perfifitt , tanquam Jeditiofus per poteflates exteras opprimatur.* Hinc etiam Africx provincix Canones decreverunt. Sedtancùm hoc Capitulum de Antiocheno Concilio pofuiife fufficiat. De bafdicis autem Ac decimis fieri Canones *decreverunt ut* omnes bafilicas r qux per diverfa loca conftrudx funt, vel quotidie conftruuntur , fecundum priorum Canonum regulam in ejus Epitcopi, in cujus territorio poficx funt, poteflace confidant. Er (anctus GeLdius in decretis fuis : *Quatuor* › inquit , *tam de reditu quam de oblatione fidelium , prout cujujbbet Ecclejia facultas admittit, ficut dudurn rationabiliter efi decretum , convenit fieri portiones : quarum una fit Pontificis, altera Clericorum , pauperum tertia , quarta fabricis applicanda. De quibus ficut Sacetdotis intererit integram minifiris Ecclejia memoratam dependere quantitatem , fic Clerus ultra delegatam fibi fummam nihil injolentir noverit expetendum. Ea veru qua ecclefiaflicts adificiis adtributa Juni , huic operi veraciter prorogata locorum doceai irfiauratio manifefia Sanctorum : quia nefas efi , fi facris adibus defiitutis in lucrum fuum Praful impendia his defignata convertat. Ipfarn nihilominus aajeriptam pauperibus portionem , quamvis divinis rationibusfe dif penfajfc morfiraturus effe videatur , tamen , juxta quodferiptum efi, ut videant opera* 1 *ejira bona bC glorificent Patrem vejlrum qui in coelis efi , oportet etiam prafenti teflificatione pradicari* t *AC bona fameepraconiis non taceri.* Et hac quidem de reditibus illis & oblationibus fidelium decreta funt qux fpecialiter ad Epifcopos Ecdefiarum in illis regionibus pertinent qux non abundant rebus , fed timtùm de fidelium decimis ac votis fubfiftunt. Cxterùm de rufticanis parochiis, quantum Epifcopus in partibus Septimanix atSue Gallicix àPrelbyteris exigere debeat, Iracarenfe Concilium capitulo fecundo & Toletanum Concilium capitulo quarto

<»p. I

demonftrant. De his autem qui contra auctoritatem fit Barcinonenfis. Epifcopi voluntatem Tyrfum Prefbyterum in Ecclefia Barcinonz civitati* retinene , Capitulare Auguftorum Domni Karoli fit Domni Hludouvici decernit hoc modo : *De Ais qui fine confinfit Epifiopi Presbytero* in Ecclfiis confluuuut, vr/ dr £ccifiis eiciunt, veZ nA Epifcopo vel à quolibet Miffo dominico admoniti obedire noluerint, ut bannum nqflrum rewadtare cogantur, dû perfidejujfores ad Palatium noflium venirejubeantur : dû tunc nos decernamus utrum nobis placeat ut aut illum bannum perflivant, aut aliam Aarmifcaram fifiineant.* Quia vero longum eft iftos an prxfentiatn Regis adducere , vel periculofum eft longius à marcha * eoe abducere, Domnus Rex commendabit fuo Marchioni qualiter eos diftringat atque caftiget. De decimis vero aux in poteftate & difpofitione Epifcopi effe debent , quas illi à matre Ecclefia abftrahunc, fle pro luo libitu alibi donant, idem Capitulare dicit : *Quicunque decimam abfirahit de Ecclefia ad quam per juftitiam debet dari , dC eam prajumptiosè vel propter munera aut amicitiam vel aliam quamlibet occafionem ad aliam Ecclefiam dederit , à Comite vel à Mijfo noftro diflringatur ut ejifdem decima quantitatem cum fua lege reftituat.* Et ltem : *Φ** nanai decimas jam W rtut^ot annos aut ex parte, aut ex toto dare neglexerunt, volumus ut per Miftds nqflros cotfiringanturutfecundùm Capitularem priorem folvans unius anni nonam dC decimam cumfua lege , dû infuper bannum noftrum. Et Aoe eis denuntietur, qubdquicunque Aone negligentiam iteraverit, beneficium unde kac nona dû decimaperfolvi debuit amijfurum fifciat.*

jik.V.o.,·. AU. IV. Not.. Sir. motàio» · '«f» ph' Ctpi«l«r. ·r·. ' o*. a(w. iv. *oo ' r~«ir»ir· *.m ' ***" ASd. IV. .* .*.

De hoc qubd fe reclamavit quoniam caftrum Terracinenfe fur fubdkun» poteftati , fadione Baionis, per Preibyteri infolentiam fuo refukat minifterio, definitio prrfàti Antiocheni Concilii fequenda eft in caufa infolentis Preibyteri. Contra fadionem autem Baionis fequendum eft Capitulum Carthagincnfis Concilii, quo dicitur : *Eifim efi univefis ab Imperatoribus pfiulari definfores , propter qfilictionem pauperum , quorum molfiisfine intermijfione fatigatur Ecclefia , ut definfores eis adversis potentias divilum cum Epifcoporum provfiant delegentur.* Sequendum eft etiam fuprà politum capitulum ex Capitulari Auguftorum , de nis qui fine confenfu Epifcopi Preibyteros in Ecdefiis fuis conftituunt, vel de Ecclefiis eiciunt. Aim. IV

I I I.

De hoc qubd fe reclamavit quia Gothus quidam Madafcius fraude atque fubreptione per przceptum Ecclefiam fandi Stephani nobilem fle antiquam impetravit ; ubi, poftpofito Dei cultu , foeda efficitur converfaao rufticorum. Et fimiHter Ricofindus Gothus fraude fit fubreptione agrum fandzEulaliz per przceptum obtinuit. Juffio regia hzc per fideles Miffos diligenter ac veraciter inquirere jubeat , fle iplam inquifitionem per fidelium cuftodiani fub figillojad notitiam fuam perferri faciat. Et fi inventum fuerit quôd predicts Ecclefia fandi Stephani fic ager fandx Eulaliz à prxfatis Gothis per przcepca obtenta funt, ipfa prreepta fecundum legem figillentur, fic unicum ipfainquifitione ad przfentiam regiam perferantur ; ut fecundùm jura forenfia , qui in precibus fuêre mentiti, non illis profint quz impetraverunt, fle ffiicareant ipfo feriptorum beneficio qub perducentur referipta, Ac regii magnincentil recipiat quod eft fui

TITULUS XLVII.

JicSS:

SYNODI PONTIGONENSIS.

d co£' (.ailMrTi·

J YNO DUS qua fuit a3a apud Ticinum Palatium anno Incarnationis Dominica OCCCLXXVI. *indi&ione* IX. *menfi februario ; dû pfieà fuit confirmata ipfa Synodus apud Pontigonem , cum Mijfis Domni Apqftolici Jobannis aliijque multaruin provinciarum Epfcopis.*

?«,·>. ph. *.· Electio Karoli Impkxatoxis ab Italici Rsgmi Episcopis st camis confirmata.

GLORiosissiMOfici Deo coronato, magno fic pacifico Imperatori, Domno noftro Karolo perpetuo Augufto, nos quidem omnes Epifcopi, Abbates , Comites, ac reliqui, qui nobifeum convenerunt, Italici regni Optimates, quorum

nomina generaliter fiibccr habentur inferta, perpetuam optant profperitatem 6c pacem. Jam quia divina pietas vos beatorum Principum Apoftolorum Petri êc Pauli interventione per vicarium ipforum Domnum videlicet Johannem fummum Pontificem & univerfalem Papam foiritualemque patrem veftrum ad profe&um fandx Dei Ecclefix noftrorumque omnium invitavit, & ad imperiale culmen fandi Spiritus judicio provexit, nos unanimiter vos procederem y dominum, ac defenforem omnium noftrum eligimus : cui fic gaudenter toto cordis affedu fubdi gaudemus, & omnia qux ad profedum totius fandx Dei Ecdefix noftrorumque omnium falutem decernetis fic fancietis, totis viribus, annuente Chrifto, concordi mente fic prompta voluntate obfervare promittimus.

Etfubfcripftiuni illi fui in Italia aelJùentMt.

Anfpertus fandx Mediolanenfis Ecdefix Archiepifcopus fubfcripfi.
Johannes fandx Aretinx Ecclefix humilis Epifcopus fubfcripfi.
Johannes Epifcopus fandx Ticinenfis Ecdefix fubfcripfi.
Benedidus Cremoneniis Epifcopus fubfcripfi.
..>— Teudulfiis Tertonenfis* Epifcopus fub-
Adalgaudus Vercellenfis Epifcopus fubfcripfi.
Azo Eporedienfis Epifcopus fubfcripfi.
Gerardus exiguus in exigua Laudenfi Ecdefia Epifcopus fiibfcripfi.
Hilduinus Aftenfu Ecclefix Epifcopus fiibfcripfi.
Ratbornus fedis Auguftanx Epifcopus fubfcripfi.
Leodoinus Mutinenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.
Hildradus Aibenfu Ecdefix Epifcopus fubfcripfi.
Bodo humilis fandx Aquenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.
Sabbatinus Jenuenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.
Eilbertta Comenfii Epifcopus fubfcripfi.
Adelardus fervus fervorum Dei Veronenfis Epifcopus fuMcnpfi.
Ego Paulus fandx Ecdefix Placentiae Epifcopus fiibfcripfi.
Ego Andreas fandx Florenrinx Ecdefix Epifcopus fubfcripfi.
Reginerius Abbas fubfcripfi.
Signum Bofonis incliti Ducis & facri palatii Archiminiftri atque Imperialis Mifli.
Signum Richard» Comitis.
Signum Walfridi Comitis.
Signum Liutfridi Comitis.
Signum Atberici Comitis.
Signum Supponis Comitis.
Signum Hardingi Comitis.
Signum Bodradi Comitis palatii.
Signum Cuniberti Comitis.
Signum Bernardi Comitis.
Signum Airboldi Comitis.

A3ajitnt lute in palatio Ticinenfianno Domini DCCCLXXVI. *regni Domni Imperatoris Karoli Hlttdottvici Auguflipise memorise filii in Francia* XXXVi. *imperii primo, indi&ioneVL.*

Confirmatio Cisapinorum.

Sicut Domnus Johannes Apoftolicusdc univerfalis Papa primo Romx elegit atque (âcra undione conftiruit, omnefque Italici regni Epifcopi, Abbates, Comites, & reliqui omnes qui cum illis convenerunt, Domnum noftrum gloriofum Imperatorem Karolum Auguftum unanimi devotione elegerunt fibi procederem ac defenforem effe, ita & nos, qui de Francia, Burgundia, Aquitania, Septimanis, Neuftria, ac Provincia pridie kalendas Julii in loco qui dicitur rontigonis anno XXXvii. in Francia, ac Imperti primo, juflii ejufdem Domni & gloriofi Augufli convenimus, pari confenfu ac concordi devotione eligimus & confirmamus.

Etfiifiripftnuu mttttt Cifebiai Epifnpi fii edfturunt, & fK»ntm tumitufwterjiqutetie Cepuula, jua cenfirmevtrettt, tmumtr elfcripte. · p«- *♦** ***'

[CAPITULUM.

DE HONORE ECCLESfÆ ROMANÆ DEBITO, EJUSQUE IMMUNITATE, DE REBUS ECCLESIÆ NON AUFERENDIS i DE REVERENTIA df EPISCOPIS ET SACERDOTIBUS PERSOLVENDA i DE DECIMIS. J

In nomine Patris & Filii & Spiritûs fandi. Incipiunt Capitula qu« Domnus Imperator Karolus, Hludouvici Augufli pix memorir filius » unà cum confenfu & fuggellione venerabilium Epifcoporum & illuf·

trium Optimatum reliquorumque Fidelium fuorum, ad honorem Gn&x Dei Fcclefise & ad pacem ac profedtum totius Imperii fui, fecit anno Incarnationis Domini noftri Jeiu Chrifti dccclxxvii *. regni verô fui in Francia xxxvi. Imperii autem fui primo , Indiôlione ix. menfe Februario, in Palatio TicinenlL

Cap. I.

[Ut Romana Ecclefia ab omnibus honoretur.]

UT fancla Romana Ecclefia, ficuteft caput omnium Ecclcfiarum , ita ab omnibus honoretur & veneretur; neque quifquam contra jus fit poteftatem ipftus aliquid injuftè agere przfumat : fed liceat ei debitum tenere vigorem , fic pro univcrfali Ecclefia paftoralcm exhibere curam , atque faens precibus omnium pro omnibus interpellare au&orem.

[Ut Joanni Papa honor, obedientiaque ab omnibus exhibeatur.]

II. Ut honor Domno & fpiritali patri noftro Johanni fummo Pontifici & univerfali Papx ab omnibus confervetur; fic qux fecundum facrum minifterium fuum auâoritate apoftolicl decreverit , cum fumnu veneratione ab omnibus fufeipiantur, (fic debita ♦) illi obediencia in omnibus confervetur.

[Ut res Ecclefia Romana proprias nemo diripiat.]

III. Et licèt in omnibus id obfen are velimus , prxcipuè tamen fancimus ut in termino beatorum Petri fic Pauli Apoftoiorum Principium nemo in eundo fic redeundo , vel ibi morando, aliquam vaftationem fic deprxdationem facere prxfumat; fic qux ipfius fandz Ecclefiz propria fiant, nano aliqua iniqui macliinationc line voluntate ipfius facri Pontificis fibi vindicare ptxiumat. Quod fi quifquam fecerit. reftitutis malè prxfumptis , immunitatem ipfius Ecclefiz perfolvat, fic bannum noftrum tripliciter componat.

[Ut Ecclefiajlicis honor dC reverentia. prafietur.]

IV. Ut ecclefiafticus honor , fic facerdotalis atque clericalis reverentia , debita competetitique finceritatis religione ab omnibus amplectatur, fic in omnibus cufi todiatur , ficut avi fit genitoris noftri monent edida.

[Ut Imperatori honor ab omnibus obferverur.]

V. Ut imperialis honor ab omnibus fideliter obfervetur ; fic qux ab eo feu per epiftolam feu per legatos prxeipiuntur , à nullo impune audeant violari.

[Ut Epifcopi minfieriumfuum fine cujufquam impedimento dC molefiia perapant.]

VI. Ut Epifcopi minifterium fuum fecundiim facros fic fando Spiritu promulgatos Canones peragant, parochias fuas abfque alicujus impedimento, prxdicando, corrigendo , fic confirmando circumeant ; fic in hoc agendo nullus eis contraire 5c quod ad minifteriumillorumpertinec contradicere in ipfis parochiis audeat vel eis exinde aliquam moleftiam inferat ; fed adjutor, fi oportuerit, invitatus! Pontifice quifque Ecclefiz filius exiftat ; ut liceat eis criminalia fcelera fic alia quxque corrigenda inquirere, difeutere, fic dijudicare canonicè. Quod qui temerare protervè prxfumpferit, triplicem legem fic triplex bannum noftrum perfolvat.

[Ut Epifcopiperfe dC Prejbyteros pradicattoni injiflant : Cr fideles diebus Jeflis ad publicasfiationes accurant , dC nullus domifua Mifias celebretfine licentia Epifcopi.]

VII. Ut Epifcopi fecundum facram juffionem Domini noftri Jefu Chrifti prxdicationem per fe, vel per fuos congruenter exerceant, fit Preibyteros fuos ut fimiliter faciant inftruere procurent. Et ut feculares fic fideles laici diebus feftis, qui in civitatibus funt, ad publicas ftationes occurrant: fic qui in villulis fic polleftionibusfunt, ad publicum officium in plebem feftinenu Et nullus latibulofa Miftarum in fuis domibus officia celebrare prxfumat fine fui rationabili licentia Epifcopi.

[Ut Epifcopi cum Clero fuo in claufirts refideant : Prefbyteros vero ab Ecclefiisfuis abefie, aut ab eorum potefiate difitlire non permittant.]

VIII. Ut Epifcopi in civitatibus fuis pro xiinum Ecclefiz clauftrum inftituant, in quo ipfi cum ciero fecundum canonicam regulam Deo militent ; fic Sacerdotes fuos ad hoc conftringant ut Ecclefias non relinquant , fic aliubi habitare przfumanr. Sint etiam fubjedi proprio Epifeopo fecundum canonicam audoritatem , nec

per contumaciam ab eorum poteftate difftliant. Neque feculari poteftati ad hoc eis commendare fe liceat, aut eos quilibet recipere audeat, aut contra canonicas leges fit debitam Epifeopi poteftatem quodammodo defenfentur. Hujufmodi vero Sacerdotes Epifcopalis illico cenfura difcipli nis ecclefiafticis fubdat. Nec fàs eft omnium eorum follkitudinem Epifcopos non gerere, quibus in committendis factis ordinibus dignum vifum eft communicaffe.

£ Ut Sacerdotes à feminarumfamiliaritate j itemque à venatione, armis militaribus, v habitu non decenti alflineant. J

IX. Ut domibus Sacerdotum, propter male opinionis famam, habitatio feminarum penitùs tollatur; neque illi in domos earum intrare indiferetè prxfumant, ne nomen Dei, quod abiit, per illos blafphemetur per quos laudari piè fit jugiter debet. Venationem quoquè nullus tam facri ordinis exercere prxfumat; neque arma militaria pro qualicunque feditione portare audeat, aut habitum quemlibet tantum apicem facerdocii non decentem allumai.

f Ut res Ecclefiafficas nemo invadat, dC queecum detrimento Ecclefix à Rectoribus diftra&a funt, repetantur.]

X. Ut res Ecclefiafticas tam mobiles quàm Ac immobiles nemo invadere vel auferre przfumat; Ac quæ aRefloribus Ecclefix haâenùs, ob umorem vel favorem, alicui libellario vel emphyteuticario jure dolosè fic cum damni detrimento Ecclefix amififie videntur, ad priftinum jus revertantur: quatenus liceat illis quibus earum cura commifla eft, quieto fic pacifico ordine eas tenere, fit pro nobis ac regno nobis à Deo commiffo orare, pauperibufque debita ftipendia erogare, familiam Ecclefix juftè Ac rationabiliter regere Ac gubernare. Tranferefforibus autem indicimus injuftè prxiumpta reftituere, Ac ficut fuperiùs prxfixum eft, triplicem legem Ac triplex bannum noftrum perfolvere.

£ Ut decima abfquefraude offerantur, 6 à Prtjbyteris Epifcopi arbitrio difpenfentur. Et de baptffmalibus Ecclefiis per earumfilios rfflaurandis.]*

XI. Ut decimxconlaborationum fic animalium fecundùm facra prreepta Domino abfque fraude Ac aliqua rerraflarione offerantur; Ac in poteftate Epifcopi maneat qualiter Prefbyteris difpenfentur canonice. Et ut Ecdefias bapcifinales, quas plel>es appellant, fecundùm antiquam confuetudmem Ecclefix filii inftaurent.

f Ut Epifcopi Comitet & vafjos repor diligant utfilios, dC hi Epifcopos honorent utpatres : dC ut Epifcopi in fuis Epijcopiis Mifforum dominicorum poteftate fungantur, j

XII. Ut Epifcopi Comites & vaflbs noftros iu parochia eorum manentes paterno amore fecundùm Ecclefiafticum minifterium diligant; ipfi vero Comites & vaflalii feu reliqua generalitas prxdidos Epifcopos ut fànâos patres honorent At venerentur, & ad minifterium illorum peragendum, ubicunque potuerint, eos adjuvare decertent. Si verb, quod non optamus, eis infefti, qub minus qux Dei funt exercere poffint, reperti fuerint, aut ipfi contra leges officia iùa violaverint,fic eos quos venerari debent inquietaverint, fecundùm Capitulare avi Ac genitoris noftri emendent. Qualiter quoque Prefbyteros ac reliquos gradus honorent, ipfius Capitularis forma doceantur. Ipfi nihilominus Epifcopi, finguli in fuo eprfcopio, miflatiei noftri poteftate fit auâoritate fungantur.

£ Ut Epifcopi dC Comites in pauperum lionubus, nifi rogati, non diverfentur, dc ut piadas ac devaflationes inhibeant. J

XIII. Ut Epifcopi fic Comites in fuiminifteriis commorantes in fuis confiftant domibus cum fuis vaffaiiis, neque przfumant occatione hofpitii in pauperioris cu* jufpiam vicini domo, nili rogati, commorari; quia ob hoc maximè deprxdationes fic difeordias haûcnùs pullulafl'e manifeftum eft. Prxvideant quoque, fecundùm minifterium unufquifque fuum, ne in poteftate illorum prxdx fit dsvaftadones fiant. Et fi aliqui hoc facere tentaverint, omni fui virtute illis relidant. Et fi ipfi per fe conftringere illos ad emendationem non potuerint, conftitutis Miliis noftris renuntient, ut ipforum judicio legaliterfecundùm Capitulare avi fic genitoris noftri emendent. Quod fi fic ipfi hoc emendare nequiverint, ad noftram notitiam perducant.

[Ut defunQi Epifcopi facultates nullus invadat, fedfuccefferi referventur, vel pro illius anima erogentur. J

XIV. Utquotiensdivinum judicium ali quem Ecclefix prxfulem è firculo vocaverit, nullusad fuimet perditionem facultates ejus invadat, diripiat, fic ad jus fuum

transferat ; fed erogatariis te eleemofvnariis ecclefiafticis , cura ipfius Ecclefix conftituto oeconomo , liberum fît , canonico more, juftè rationabiliterque deputata ^ucce^>ri futuro * refervare,vei quibufcuuque , ficut expedit, pro ejus îpiricu diftribuere. Quod qui iniqui cupiditate tranfgredi przfumpferit, ut fuperiùs prxlibatum eft , inrefragabiliter multetur.

1 XcTrf ferâ /frL·

Ut infide!et Regi nemo celet, nec ullam eufuflentationem prêtbeat. J

XV. Ut nemo fidelium noftrorum quodammodo aliquem celet quem noftnim fcieric infidelem elfe, neque ei fuftentarionem quamcunque przftare pertentet , fi eum ad noftram fidelitatem revocare nequiverit. Quicunque autem contra hxc fecerit, przdeceflorum & progenitorum noftrorum judicium experietur *.

•tPofti»·

ÇbUBscaiPTiONEsEpiscoporum , Abbatum et Comitum. J

È"d's'a£ mi<'j at- nunta Ce'

Anlbertu» Archiepifcopus fubfcripfi.

Job*"!!6* humilis Aretinx Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

<<Kt<u «pY]'**'

Adalardus fervus fervorum Dei fanâx Veronenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Adatgaudus Vercellenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Aio Eporedienfis Epifcopus fubfcripfi.

Benedi&us Epifcopus Cremonenfis fubfcripfi.

Hildradus Albenfis Epifcopus fubfcripfi.

Gerardus exiguus Ecclefix Laudenfis Epifcopus iubfcripfi.

Johannes humilis Epifcopus fan&x Ticinenlis Ecclefix iubfcripfi.

Teudulfus Terdonenfis Epifcopus fubfcripfi.

Hilduinus Aftenfis Epifcopus fubfcripfi.

Sabbatinus humilis Jenuenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Signum Bofonis Ducis & Midi Italiz atque facri palatii Archiminiftri.

Signum Bernardi Comitis.

Signum Bodradi Comitis palatii.

Signum Ricardi Comitis.

Signum Airboldi Comitis.

Signum Cuniberti Comitis.

•[SuMcrip. Signum Supponis Comicis.

Signum Alberici Comitis.

Signum item Bernardi.

acAm. r»- Signum Hardingi Comitis.

«SeTTir- Signum Berardi Comitis *.

Johannes Tufcanenfis EpifcopusLega· tu' f*nâx fetfis Apoftolicx ôc Domni Johannis fununi Pontificis ôc univcrià-

eoa. sci" vaccafi.)

iis Papx,in his qux fupri fcripea funt interfui, confenfi, & lubfcripfi.

Anfcgifus Senonum metropolis Epifcopus , fanâx ôc Apoftolicx fedia per Domnum Johannem fummum Pontificem Papam Vicarius , interfui, coalenti, Ôc fubfcripfi.

Johannes Arcrinus Epifcopus , fanflz fedis Apoftolicx Legatus , interfui , confenfi, Ôc fubfcripfi.

Hiucmarus Remorum Archiepifcopus fubfcripfi.

Frotarius Archiepifcopus confenfi Ôc fubfcripfi.

Aurelianus Lugdunenfis Ecclefix Epifcopus in Chrifti nomine roboravi *.

'(In fir. MOndofub. feriptio A·· nKa· *racedic fub» fcriptio

Ottramnus Viennenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Johannes Rocomagenfis Ecclefix Archiepifcopus fubfcripfi.

Bertmundus Ebredunenfis Ecclefix Archiepifcopus fubfcripfi.

Rageneimus Tomacenfii Ecclefix Epif copus fubfcripfi.

Walterus humilis Aurelianenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Gerboldus Cabillonenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Gifiebertus Carnotenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Hildeboldus Sueflionenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Roftagnus fanôx Arelatenfis Ecclefix humilis Epifcopus fubfcripfi.

Ifaac Lingonenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Lantbertus Matifcenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Ingelvinus fanâx Parifiacenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Geroldus Ambianenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Abbo Nevemenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Johannes Cvneracenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Hadebertus Sÿvaneâenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Odo Belgivacorum Epifcopus in Chrifti nomine fubfcripfi.

Ratbertus Valennnx Ecclefix Epifcopus fiibfcripfi.

Bernarius Gratianopolitanx Ecclefix Epii copus fubfcripfi.

Angenulfus Gabalitanenfis Ecclefix Epif copus fubfcripfi.

Birico Waoincenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripu.

■[»«*. AWuiniu Avinionenfis * EcdefizEpifcopus fubfcripfi.
/1CTÎT Wide Vallavenfis * Ecclefiz Epifcopus fubfcripfi.
Hildebrannus Sagenfis Epifcopus fubfcripfi.
Wdlebertus humilis Catalaunorum Epifcopus fubfcripfi.
Ragenfiridus Meldenfis Ecclefiz Epifcopu* fubfcripfi.
Heirardus Lixovienfis Ecclefiz Epifcopu* fubfcripii.
Sigenandus Conftantienfis Ecclefia Epifcopus fubfcripii.
Æcherius Vivarienfis Epifcopus fubfcripfi.
Erchambertua Bajocenfis Ecclefia Epit copua fubfcripii.
Hedenulfi» Laudunenfis Ecclefiz Epifcopua fubfcripfi.
Agilmarua Arvernenfis Ecclefiz Epifcopu* fubfcripii.
Anfelmus Lemovicenfis Ecclefiz Epifcopua fubfcripfi.
Adalbertus Morinenfis Ecclefiz Epifcopu* fubfcripfi.
Wdlelmus Cadurcorum Ecclefiz Epifcopua fubfcripfi.
Lupus Albienfis Ecclefia Epifcopus fubfcripfi. O
Ottulfus fanâz Tnecaflinz Ecclefiz humilia Epifcopus fubfcripfi.
Berardua Viriaunenfis Ecclefiz Epifcopus fubfcripfi.
Amaidua Leucorum Ecclefiz Epifcopua fubfcripfi.
Franco Tungrenfis Ecclefiz Epifcopua fubfcripfi.
Theodoricus Vefontiorum Ecclefiz Archiepifcopu* fubfcripfi.
Vala Autifiodorenfi* Epifcopus fubfcripfi.
Adalgariua Auguftidunenfis Epifcopua fubfcripfi.
Hcmico Dienfis Ecclefiz Epifcopua fubfcripfi.
Aimarua Ruthenenfium Ecclefiz Epifcopus fubfcripfi.
Theotarius Gerundenfis Ecclefiz Epifcopus fubfcripfi.
Hugo Abba.
Albuftus Abbas ex monafterio quod vocatur Bethleem five Ferrarias.
Hildu'mus Abbas 6c Bibliothecarius.
Wlfardu* Abba fcripfit & fubfcripiit.
Gauzlenus Abba 8c Archicancellarius.

TITULUS XLVI 11·

ACTOR UM Synodi Pontigonenfis Editio altera> illa fortaffe quamcum Legatis Apoflolicis didajj'e Cr in Synodo legiffè dicuur Odo Epifcopus Bellovaceiyis. sbmon- Gaiiii.Ti.* riw

Çîa n c t a Synodusquæ in nomine Domini vocatione Domni Johannis ter beatiffimi ac univeriàlisPapæ, & juflione Domni Karoli perpetuo Augufti congregata eft in loco qui vocatur Pontigonis anno Incarnationis Dominicr dccclxxvi. Incüélione ix. regni præfati invictiilimi Imperatoris χχχνιτ. imperii autem primo , χνιι. kalendas Augufti, hæc Capitula quæ fubter adnexa funt inftituit.

Cap. I.

Obeunte Hludouvico, qui Romani imperii jura regebat, Domnus Johannes ter beariflimu* Papa per Gadericum Veliternenfem, Formofum Portuenfem , Johannem Aretinum venerabiles Epifcopos Domnum Karolum tunc Regem ad limina beatorum Apoftolorum invitavit, eumque Ecclefiz ipfius defen*forem* ac tutorem elegit, imperialique diademate coronavit, eum prz eundi* folum 8c fpecialem eligens qui Romani imperii fceptra teneret. Cujus facris inilitutionibus pro debito parentes, quod ipfe inftituit inftituimus , 8c quod ipfè confirmavit pari confenfu omnes firmamus.

I I.

Congregati igitur in Romana urbe ianct& Synodo, ante adventum przdidi Domni Imperatoris , mifit cum confenfu omnium epiftolas Hludouvico Regi , filiis quoque ipfius, Archiepifcopis ,Xpifcopis, Abbatibus, ac reliquis Primoribus regni fui, monentes eos apoftolici auâoritace more paterno fervare quz pacis fiint, ne videlicet aliquam inrcptionem in regno przfâti Augufti facilè tentarent ufque oum fimul ad muruum colloquium venirent, &

ipfe inter eos fic de pace confervanda fic dc jure regnorum fecundùm fibi i Deo minifterium creditum decerneret pariter fic difeerneret. Quas epiftola· per Odonem Bellovacorum venerabilem Epifcopum fibi deftinatas fic bis delatas omninb recipere renuerunt.

I I I.

Ipfe vero apoftolica fic paterna monita parvipendens, fic fraterna foedera difrumpens, hoftili manu tyrannico more fraternum regnum depopulando invafit ; homicidia , ftupra, adulteria, facrilegia , fic innumera mala qux enumerari nequeunt, aufloritas facientium perpetravit.

I V.

Hxc mala audiens ter beatiffimus Papa perpetrata efle in regno fpiritalis filii fui Domni Karoli femper Augufti ,ta£lus dolore cordis acceleravit mittere Miflbs fuos, Johannem videlicet, fic Johannem venerabiles Epifcopos, cum aliis fuisepif tolis, volens eum monere ut à canto malo poenitudinem de prxteritis ageret, fic tandem fraternum regnum ipvadere defineret. Quorum legationem fecundo commonitus necdum recipere voluit.

V.

Poft hos denique milit iterum alios Lefatos, Leonem fcilicet fandiflimum Gainenfem Epifcopum fic fan&x Romanx Ecclefiz Miflum fic Apocrifiarium, pariterque fic Petrum Forofempronìatem venerabilem Epifcopum , hxc eadem obfe crando,monendo proteflans. Quorum monita utrum recipere velit, adhuc ambiguum confiât.

Verùm quia prxfatus Leo Gabinenfis reverentiffimus Epifcopus fic fandx Romanx Ecclefix Miflus fic Apocrifiarius, feu fic Petrus Forofempronìatis Epifcopus , pro quibufdam utilitatibus ecdefiafticismorari hic diutius nequeunt, neque Epifcopos de longinquo venientes fatigare longiù* dignum eft, decreverunt Johannem Tufcanenfem fic Johannem Arctinum venerandos Epifcopos, qui legationem pnrfatorum pariter cum priori iegatione fufcipientes , ea qux peragenda funt, cum exteri* Epifcopi* , quos communi confenfu elegerint, vice omnium Epifcoporum, quicquid feu in evocando feu in contemptoribus feriendo definierint , apoftolici audoritate libéré definiant, fic quicquid ipfi deliberaverint, fic Domnus Apoftolicus cum omni fanda Romana Ecdefia determinabit & in perpetuum manfiirum ftatuet fic firmabit.

V I I.

Sicut Dominus Papa Johannes (anxit, connivence fic confentiente fic condecernente Domno fic gloriofiflimo Karolo Imperatore femper Atgufto, Anfigifum venerabilem Epifcopum , Senonum Archiepifcopum, fuam vicem tenere fic primatum ei Gallix fie Germanie contulit in evocanda fynodo fit definiendo canonicè fi quxlibet infurrexerint nece(Taria, fic ut graviora ad ipfiu* notitiam referat, fic nos unanimiter omni devotione laudamus, fic ut ita ipfe primatum teneat Gallix fic Germanic decernimus fic fancimus.

VIII.

Synodum quam Domnus Johannes Apoftolicus ôç univerfalis Papa fuper quorundam depofitionem , Formofi fcilicet PortuenfisEpifcopi, fie G regorii Nomenculatoris , feu fic Scephani oecundicerii , fic Georgii Vefterarii, exterorumque fuorum complicum, ficut in epiftola ipfius ad nos mifla continetur, nuper inftituit, fic nos fecundùm juffionem ipfius, in nullo à capite diffidentes, confentiendo decernimus , omnibufque apoftolici* illius fanctionibus per omnia parentes ficui decet obedimus.

i X.

Cenfuram verb quam Domnus Apoftolicus fuper nefandiffima afta Hludouvici Regis fic complicum ejus, nifi refipuerint, fic debitam obedientiam Sedi Apoftolicx exhibuerint, ftatuit fic firmavit , omnes nos qui ad prxfentem Synodum convenimus, unanimiter decernimus atque firmamus.

[Sequebaturpofi hac in Codice SanSi Remigii Remenfit confirmatio Synodi Ticinenfit>cum Epifcoporum fubfcriptiontiut, utfupràpag. 237 G* 238. J

SBBSS99E9BB95MSH9BISBSBE9SS^9^^^^^^^BBBBBK9IMHBE99S9ESS

TITULUS XLIX>

ALIA QUÆDAM ACTA EJUSDEM SYNODI PONTIGONENSIS.

[De Hludouvico Rege ; de Preftytero infammato ; de novo Huicmari juramento.]

Cap. I.

SintKm- au« , Con- <«l. Galli*,

Libellus proclamationis Ecclefiu Re- menfis adversus Hludouvicum Regem Karolo Imperatori oblatus in Synodo Pontigoncnft.

Paternis magifteriis inftruimur ut fi qua majora negotia vel majores caufx exorts fuerint, ad Sedem Apoftolicam, prout au&oritas docet dc mos antiquus obtinuit, femper referantur. Ideôque quia imperialem excellentiam veftram Synodo prxefle 6c Vicarios Sedis Apoftolicz przfto nobis adefTe gaudemus, calamitates 6c miferias Ecclefiz noftrz ac filiorum noftrorum, quas hoc anno ab Hludouvico Rege itemque Hludouvico filio ejus & complicibus eorum, czdes videlicet, homicidia, adulteria, fornicationes, rapinas, facrilegia, 6c extera flagitia quz nullus enumerare poteft, Ecclefia noftra perpetta eft, veftrae ferenitati innotefeimus, obfecrantes ut pro Dei omnipotentis amore, & pro ingenita vobis benignitate, ac pro minifterio impofito, nobis 6c Ecclefiz nof trz ac filiis noftris fecundùm pervulgatam omnibus veftram fapientiam confidatis pariter ac fuccurratis, ne de cztero talia ac tanta mala Ecclefia noftra ac regnum patiatur qualia haâenùs pafla eft.

Deftnitio Synodi Pontigonerfts de Adalgaudo Preftytero infamato.

, sinnoad.

Pridie Idus Julii, in loco qui vocatur Pontigonis,ita de AdalgaudoPrefbytero à Legatis Sedis Apoftolicz, Leone Âpocrifiario fanftz feois Romana , Petro , Johanne , itemque Johanne Legatis memorata fanâz ledis , ac Anfegifo Vicario ejufdem finûx fedis, 6c ab omni Concilio definitum eft ut illi propria Ecclefia reddatur, ôc à przfatis kalendis quatuor menfium dilatio ad tamam fuam purgandam illi concedatur. Si poft quatuor menfes purgare fe canonicè non potuerit , nulla ejus vox pofteà penitus audiatur.

Confenfus Leonis Epifcopi MtffidC Apocrÿiarii, cùm poft Synodum difcejfurus effet.

ibâf

Quia Domnus nofter Johannes fan&iffimus 6c ter beatiflimus Papa nos quidem , me fcilicet Leonem Gabineniem Epifcopum 6c fandz Romans Ecclefiz Miflum 6c Apocrifiarium t 6c Petrum venerabilem Forofempronìatem Epifcopum , ad hoc in has panes direxit, ut ceu pridem per venerabiles Epifcopos Johannem videlicet & Johannem mandaverat , veftrâ fanâitate adgregatft t de negotiis quz inter utrofque nattes hoc anno emerferant determinaremus , fed nos ob quafdam fanftx Romans Ecclefiz utilitates quia diutiùs morari nequimus, & veftram beatitudinem longiùs fatigare nolumus , hos fratres noftros Johannem videlicet Tufcanenfem 6c Johannem Aretinum venerabiles Epifcopos vobifeum morari decrevimus ufque dum res unde agitur optatum finem divini favente gratia accipiat : qui quicquid feu in evocanda Synodo , feu in definiendo > feu in contemptoribus feriendo definierint, Apoftolicâ auQoritate libéré definiant ,6c quicquid ipfi deliberaverint, 6c Domnus Apof tolicus cum omni fan&a Romana Ecclefia determinabit & in perpetuum manfurum ftatuetfic firmabit.

I V.

Juramentum quod Hincmarus Arckiepif copus edere jufus eft apud Portligonem.

Sic promitto ego quia de ifto die in anteà ifti Seniori meo, quandiu vixero, fidelis & obediens & adjutor, quantumcunque plus 6c melius fciero 6c potuero , & confilio 6c auxilio fecundiim meum minifterium in omnibus ero abfque fraude & malo ingenio 6c abfque ulla dolofitate vel feductione feu deceptione &. abfque refpeflu alicujusperfonz. Et neque per me, neque per Minum , neque per litteras , fed neque per emittam vel intromifiïni perfonam, vel quocunque modo ac fignificatione , contra fuum honorem & fuam , Ecclefiz , atque regni illi committi quietem Ac tranquillitatem atque folidhatcm machinabo vel machinant! eonfentiam. Neque unquam aliquod fcandaium movebo , quod illius prefenti vel futurs faluti contrarium vel nocivum efle poflit. Sic me Deus adjuvet & ifla fanfta patrocinia.

Hin.'.TTlr. cpift (.I

Scriptofct <o-»uuw> · »wt ». ru

Epistola HincNaai » *Remenjis Arckiepÿcopi , ad Joannem K11L Papam ,* Kaaou Calvi *nomine , de judiciis* G* *appellaiionikus Epifcoporum X Prêfiyterorum Ecclfii* Gallican* ad Sedem Aptflolicam.* Vide in novo Codicb Lkgvm VETUL'M.

TITULUS L-

ACTA SYNODI ROMANÆ

De confirmatione eledionis Karoli Imperatoris , Mifla per Adalgarium Epifcopum Augurtoduneniem.

In vccufto exemplari iftiiu Synodi , iw Sirmondus docet, hcc legnnrar de a&s ipfis ad Karolum hnperacoretn Miâu : *Synodus qua* attulit Adalgarius Epifcopus de pane Johanais Papa aliorumque Eptfcaponun Karolo ad* Urbain *àvùatem, quando pergebat ifdua Karolus Ramam.* [r>*No- JgJ pag. km.}

SEQUITUR gpfta qualiter Domnus Karolus filius Hludouvici Imperatoris fuit faaus imperator Rom tempore Johannis Apoflolici t anno Incarnationis Domini* dccclxxvii. *Indi&ione x.*

SERMO DOMNI APOSTOLICI JOHANNIS
in Synodo Episcopoium.

Omnibus generationibus, immô cunfti» mortalibus liquet qualiter omni* Exerts & creator univerforum Deus ecclefiz fur parte quz gemebunda peregrinatur in terris, per generationes At generationes eleâos fuos velut in cœlorum ambitu fidera nova produxerit , ut miro modo in ejufdem Ecclefiz carlo fixa, divino lumine radiantia , nwerentium animos inluftrarent, depulfis tetrz moeftitiz tenebris Ac diverfarum anguftiarum diflipatâ caligine. Inter quas tanquam clariflimum fidus diebus noftris ecce nobis Karolum Chriftianiflimum Principem fupernâ providentiâ przfeitum à fe Ac przdectum ante munoi conftitutionem Ac przdeftinatum, non nifi copiofiflimi miieratione circa noftram falutem mota, fecundùm placitum fuum , juxta quod congruum erat in ifto periculofo tempore tribute, nepotem videlicet illius quondam mayn't Karoli oui rempublicam proeliis auxit, viftoriis dilatavit, fapientiâ decoravit : qui cùm omnes Ecclefias fublimaffet, femper hoc ei erat in voto, femper in defiderio, ficut in geftisquz de eo ferip ta funt legitur, ut fandam Romanam Ecclefiam in antiquum flatum Ac ordinem reformaret. Unde Ac hanc multis honoribus extulit, multis munificentiis Ac liberalitatibus ampliavit, adeo ut amiifas olim urbes ei reftituilfet, Ac ex regni quoque fui parte alias non modicas contuliifet. Sed pauca dida funt, nifi quz circa religionis incrementum geflit magna Ac fublimia memorentur. Religionis quippe ftatum inter diverfurum errorum Ac pravitatum vepres incultum inventum facris litteris erudivit, divina pariter Ac humana fcientia perornavit , erroribus expurgavit, ratis dogmatibus faginavit , atque intra brevimmum tempus ita induftrio pietatis ftudio egit ut novus quodam modo videretur mundus, magnis luminaribus venuftatus, Ac variis vernantibus floribus adornatus. Cujus filius , divz fcilicet recordationis Hludouvicus Maximus Imperator pater hujus à Deo eleûi Principis Karoli femper Augufti, patrium folium adeo religione imitatus, pietate laudabiliter aemulatus eft , ut Ac paterna divini cultus voca Ac erra przlatam principalem Ecclefiam liberantatis infigma pius natus arauipararec Ac roboraret, fed Ac uberioribus Deneficiis Ac dapfilibus munificentiis, ut heres grarìflimuf. amEliaret. Veriim ifte hujus przfulgidus flue , Karohis videlicet ,de quo nobis fermo eft , fereniflimus Ac tranquilliflimus Imperator, qui nobis, ut pnrtulimus, in quos fines feculorum devenerunt,quique cabginofi temporis ex quadam pane tetras xrumnas Ac miferias fuftinebamus , tanquam fplendidiflimum aftrum ab arce polorum illuxit , non folùm monumenta , progenitorum bonitatem eleéhr radicis ferens in ramo alacriter zquiparavit, verum etiam omne prorsùs avitum ftudium vicit, Ac univerfum paternum certamen in caufa

religion» atque juftirix fuperavk, Ecclefias videlicet Domini diverfis opibus ditans, Sacerdoce» ejus honorant, ho» ad iutramque philofophiam informans, illos ad virtutes fedandas adhortans, viros peritos amptédens, religiofos venerant, infibes recreans, 8c ad omne bonum penitùs lubfecutus, fic omne malum medullitus deteftatus. Quapropter & nos, cariffimi fratre», tot ac tantarum dilectionum ejus atque virtutum audientes infignia, fic laudabilium longé latèque diflufa morum ejut incuentet indicia, pietatis ilBis affedus experti frequentiflimè ac multifàriè vifcera, non immerito intelleximus iftum effe proculdubio qui à Deo conftitutus effet falvator mundi, multo profecti» przftantiàs ac decentiùa ita vocatus quàm Jofeph, qui penè folam terram lalvavit Ægypci. Ùnde ab univerfa fanda Romana plebe, voce aim* illius Anne fànâx penonam geftantis Ecclefix fterilisfic foecunda. prophetico quodam modo fpiritu temulento quotidie clamabatur:
LKsg.*. *Damiiuu dabit imperium Ragijuo, K fibliatabu cornu Ckrifiifui.* Et iterum cum David orabat Rege pariter ac Propheta, *Da*, inquiens *,patefiatemfive imperiumpuero tuo, & favum fac filium ancilla uut*, fande videlicet Catholice fic Apoftolicx Ecclefix. Unde nos cantis indiciis divinitùs incumbentibus luce clarius agnitis, fuperni fecreti confiliummanifefte cognovimus. Et quia pridem apoftolicx memorix deceflori noftro Papae Nicolao idipfum jam infpiratione cxlefti revelatum fuiffe comperimur, degimus hunc merito fic approbavimus unà cum annifu fic voco omnium fratrum fic coepifcoporum noftrorum atque aliorum undx Romanae Ecclefix mimftrorum, ampliqueSenatûs, totiûfque Romani Populi GentifqueTogatx, fit fecundùm prifeam confuetudinem folemniter ad Imperii Romani fceptra proveximus, fic Auguftali nomine decoravimus, unguentes eum oleo extrinfecus, ut interioris quoque Spiritfts fandi undionis monftraremus virtutem, qui unxit eum Dominus Deus finis prae confortibus fuis, Chriftum hunc oleo ustitix delibutum extrinfecus faciens, fic Principem populi fiii conftituens, ad imitationem fcilicet veri Regis Chrifti filii fui Domini noftri, ita ut quod ipfe poifidet per naturam, ifte confequeretur per gratiam. Deinde non hic perpetuus Auguftus ad tanta faftigia fe velut improbus intulit, non tanquam importunus fraude aliqui, vel pravi machinatione, aut inhianti ambitione ad imperialem apicem afpiravic. Abiit. Neque enim fibi honorem prxfumptiosè adfumpfit ut Imperator neret; red tanquam defideratus, optatus, pqftulatus à nobis, fit λ Deo vocatus fic honorificatus, ad defendendam Rdigionem fic Chrifti utique fervos tuendos humiliter atque obedienter acceflit, operaturus fic roboraturus in Imperio fummam pacem fic tranquillitatem, fit in Ecclefia Dei juftitiam fic exaltationem. Nifi enim nos talem ejus cognoviffemus incentionem, nunquam animus fieret nofter tam promptus ad ipfius promotionem, fic hoc per Sacerdotum Domini manus minif trorum ejus officium, ficut David fic Salomon fic nonnulli alii Chrifti Domini, S|uos nimirum non efle tangendos Spiritus andus per Pfalmorum cantica protefta- M«i Xh tur. Quapropter, fratres cariffimi, omnes unanimes idipfum fentientes benedicamus Domino, fic totis cordis ac corporis vocibus collaudemus, qui, fecunaùm quod pollicitus eft, fpernentes fprevit, fic glorificantem fe glorincavit, quique hunc tantum nobis talemque contulit per quem maerentium confolatio ficPaganorum contritio fic Chriftianorum proculdubio fperetur cita redemptio: fummamquemajefcatetn ejus fic pietatem vocis continuis obfecremus ut confirmet hoc in eo, immo fic in nobis per eum, quod operatuseft in eo à templo fando fuo, quod eft in fupema Hierufalem. Nofque quod jam in Romana Ecdefia, qux eft magiftra, mater, fic caput Ecdefiarum, sudore Deo famulati» noftri minifterio geffimus, preces benedictionis fundentes, fic coronam imponentes fceptri fic diadema imperii, etiam hic in fanda hac generali fraternitatis noftrzSynodo, ad quam Deo duce pro innumeris neceffitatibus fit utilitatibus fanerai Dei Ecclefix conveniffe dinofeimur, iterato cordis affedibus fic oris vocibus fic manus fubfcriptionibu» roboremus, nec fint, quod abht. in nobis fchifinata, qux Apoftolus medullitus exeeratur, nec animorum alicujus divifionis vd diverfitatis diffenfio.

Responsio Episcoporum.

Ecce, beatiflime fic apoftolice Domine Papa Johannes, luce dariùs videmus mentem apicis veftri gratia fandi Spiritûs inluftratam, qui profedo quos repleverit, ardentes pariter fic loquentes facit. Nifi

enim ipfe cor veftrum inradians tetigi flet, *nec* ad tantae diledlonis erga nos flagrantiam accenderetur, nec ad tot mellifluos ôc falutares efleclus, quibus nos proculdubio piè ôc aflîduè inftruitii, proculdubio moveretur. Spiritalem autem filium veftrum Dominum Imperatorem Karolum Chriftianiffunum & manfuetifltmum Principem tanto jure cupimus ôc defideramus auguftalia Romani fceptri gubernacula inconcufla fit immutilata immo augmentata ôc ampliata fine tenus retinere quanto liquidius non per hominem neque ab homine fublimatum ôc ad tantum culmen poteftatis eve&urn, fupemâ gratiâ revelante, cognovimus, qui nimirum cordi facratiflîmo apoftolatùs veftri interiùs infpiravit ut non vos priùs eligeret t fed anteà vos eum & eligeretis ôc diligeretis. Sedôcnos, 6 Domine Ac coangelice Papa, veftigia veftrafeûantes, ôc falubria monita recipientes, quem amatis amamus t quem dilexiftis dilidimus t quem elegiftis eligimus, & quod in eo autlore omnium bonorum Deo › five divini benedictione, five facrâ unctione, five corons imperialis impofitione gefliftis, vifcerabili afle&u fequimur, 6c celebri laude profequimur, ôc digni honorificentii veneramur, atque totius fenfus noftri nifibus ita permanere atque pollere Temper optamus. Sed ôc fi neceflitas fortaflis exegerit. totis officii noftri conatibus adversùs aliter fendentium molimina refiftere fatagemus. Cum enim, fecundum Apoftolum, non fit poteftas nifi à Deo, ôc rure prxcipuè quz tam pio collata eft, haud dubium quin Dei ordinationi refiftit qui ifti ordinationi, quz nobis miniftrantibus cœlitùs fada eft, obftinatâ mente refiftit. Apoftolico quippe culmini, docente fane* to Bonifacio Papâ, nemo umquam obices manus intulit nifi qui de fe voluit judicari. Durum eft autem contra ftimulum calcitrare vel adversùs impetus fluminis conari.

Kom. ».

Item Summus Pontifex.

Quia igitur, fratres dileâiflimi, infpiratio divina omnium noftrum corda in unum fenfum ôc in unum eundemque deliberationis finem direxit, utfcilicetunum fentiamus & unum dicamus omnes, ôc non fint in nobis fchifmata, quz in prxfato piiflimo ôc tranquilliflimo Imperatore fpirituali filio noftro Karolo, auûore Deo, live preces benediâionis fuper caput ejus infundendo, five facrz unâionis oleo celfum ipfius verticem contingendo, live coronam imnerii conferendo geflimus, fententix prolatione, fi unanimi generalitati veftrz videtur, ôc per manuum fubferiptionem etiam in przfenti hac venerabili Synodo, ficut jam hortati fumus, iterato promulgemus ôc roboremus.

Sancta Synodus respondet.

Placet fle valde placet in omnibus veftra facratHlima fellari veftigia, neque fas eft ut à culmine apoftolatûs veftri in aliquo diflentiamus, quem videlicet ipfe Chriftus Dominus nofter omnium noftrûm ad vicem fuam in terris effe voluit caput.

Tunc surgens summus Pontifex SENTENTIAM PROTUtIT, DICENS.

Piiflimi ôc fereniflimi fpiritualis filii noftri Karoli magni fit pacifici Imperatoris ad imperialia feeptra eleélionem ôc promotionem ante mundi quidem ordinem divinus ordinatam, nuper autem, id eft, przteririi noni Indi&ione, per minifterium noftra mediocritatis exhibitam, annuente Deo ex tunc & nunc ôt in perpetuum firmam ôc flabilem decernimus per manfuram.

Responderunt omnes : *Placettplacet.*

Item.

Si quistantz rei divinitus aftz proculdubio inftitutionem fuperbiâ aut avaritiâ vel certe aliquo peflimz ambitionis inftinftu perturbare aut violare tentaverit, cujufcunque fit ordinis, dignitatis, aut profeflionis, tanquam Dei inimicus, & ordinationi eius tyrannide frvâ refiftens, 6c Ecclefia· Dei hoftis, totiufaue pacis ÔC Chriftianitatis diflipator, anathemate ufque ad fatisfaflionctu teneatur omni tempore annexus.

Responderunt ! *Fiat, fiat.*

Item summus Pontieex.

Patratores ôc incitatores peffimi hujus confilii, qui profeâo cùm nuniftrifint diaboli, fua quzrunt, non quz Jefus Chrifti, ôc in imperium fubintroaucere fimukates ôc difeordiam moliuntur, ac fraudulentia immittere fchifmata ad confundendam Ecclefix unitatem regnique congruum ftatum ôc ordinem reique publier utilitatem

tern éc tranquillitatem conantur, fi deinceps in alita» inventi fùerint, fi quidem ecdefiaftia viri exriterint, tanquam veri fchifinatid fie à capite diffidente·, omnimodi·deponantur, laici verb fle monachi perpetuo anathemate feriantur,

Et xespondexunt omnes tektio; *fiat tfiat, fiat,*

Subfcripfit ergo Domnus Papa, fle cum eo Epifcopi qui adfuerunt.

TITULUS L1.

[APUD COMPENDIUM.]

Exa&o Nortmannis conftituta.

HÆC exa&io à Nortxutnnis, qui erant in Sequana temport Raroli Regis, de fuo regnofuitfaaa t ut ab ipfius regno recederent.

UNUSQUISQU1 Epifcopus qui habet Abbatiam, aut Abbas qui fimiliter habet Abbatiam, aut Comes qui atquè habet Abbatiam, de fiio manfo mdominicato, fimiliterque fle de vaffidlorum, accipiat de manfo indominicato denarios duodecim de manfo ingenuili, quatuor denarios de cenfu dominicato,flc quatuor de fua facultate i de ferviii vero duos denarios de cenfu, fle de fua facultate duos. De omnibus verb Ecclefiis, unufquifquc Epifcopus vel Abbas de fua folummoao poteftate accipiant, de Prelbyteris à quocunque plurimum folidos quinque, fle de unoquoque juxta quod poffibile fuerit; ita ut à quo plurimum, quinque folidos, à quo minimum, quatuor denarios. De Ecclefiis verb quas Comites flc vaffidli dominici habent,feu de illis qui cum Seniore noftro pergere debent, five qui remanferint, Epifcopus in cujus parrochia confiftunc fecundum prztaxatum modum accipere procurabit. De Ecclefiis verb Imperatricis Epifcopus fimiliter accipiet prztaxato modo.

ANNo Incarnationis Dominicλ DCCCLXXVU, *Nonis Maii, in Compendio palatio, de aliqua fed non de tota parte regni quod Domnus Imperator Ra» rolus habuit antequam junior Hlotharius defunctus fuiffet t hac corflituta efi exa&io Nortmannis, qui erant in Sequana, tribuenda» ut à regno ejus recederent.* Aimoln». '*· v ' c'

Epifcopi, Abbates, Comites, ac vaffi dominici ex fuis honoribus de unoquoque manfo indominicato donent denarios duodecim de manfo ingenuili, quatuor denarios de cenfu dominicato, fle quatuor de facultate manfuarii; de ferviii verb manfo, duos denarios de cenfu indominicato, Ac duos de facultate manfuarii. De omnibus verb Ecclefiis, unufquifque Epifcopus de fuo Epifcopatu, vel Abbas de fua folummodb Abbatia, in cujufcumque Epifcopi fint parochia, accipiant cum Miffo Epifcopi in cujus parrochia funt, de Preibyteris fecundùm poffibilitarem, quinque folidos, vel quatuor, vel tres, vel duos, vel unum folidum. A quo plurimum, quinque folidos; à quo minimum, quatuor denarios. De Ecclefiis verb Imperatoris fle Imperatricis fle Comitum ac vaffallorum imperialium, tam de illis qui cum Imperatore pergent, quàm fle illis qui remanferint, Epifcopus in cujus parochia confiftunt fecundùm prxdi&um modum conjeâum accipiar. De negotiatoribus autem, vel qui in civitatibus commanent, juxta poffibilitarem, fecundùm quod habuerint de facultatibus, conjeîtus exigatur.

^^^^SSBBCBESSEB9SECSSS9BBBSE9SS9E9BSBSSE9E99SS5SS?

TITULUS L 11-

KAROLI IMPERATORIS APUD CARISIACUM.

[De Ecclefix & Imperii regimine.]

HÆC Capitula Conflitutafunt à Domno Karolo,glariofo Imperatore, cum confe/fu Fidelium fuorum apud Carifiactm anno Incarnationu Dominico DCCCIXXVn. *regni verô ipfiut* XXXVП. *imperii aaumjecundoy* xvm. *kalendae Juliae, Indt&ione decimd. De φûio* quodam ipfe definivit, X de quikifdam afuit Fideliius refponderi juffu.*

C à p. L

s"rrIrM' I T'I E honore fic cultu Dei atque fanc- j LJ tarum Ecclefiarum qux auûore Deo fub ditione fit ci done regimini· noftri confiftunt, Domino mediante, decerni* mu» ut ficut tempore bea» recordationi· Domni fic Genitoris noftri exeukx fic honora» atque rebus amplia» fuerunt, fic qux à noftra liberalitate honora» atque dicacx funt , de extero fub integritate fui ferventur * fic Sacerdotes ac fervi Dei vigorem ecclefiafticum fic debita privilegia juxta reverendam audoritatem obtineant; fic eifdem principali· poteftas ficinluftrium virorum ftrenuitas, feu republic* adminiftritores, ut ilium minifterium competenter exequi valeant, in omnibus rationabiliter fit juftè concurrant. Et filius nofter hxc fupraferipta fimiiiter Deo juvante confervet.

RP. Primum Capitulum, ficut Deo infpirante decreviftis , omnes conlaudamus fic confervare volumus.

I I.

Ut Monafterium à nobis Compendio in honore fandx Dei genitricis Marix conftrudum , à filio noftro fic fidelibus noftris eo tenore quo coepimus honoretur , fic privilegium à Domno Papa fic ab omnibus Epifcopis confirmatum, imperiale etiam decretum, ab omnibus fidelilibus pro Dei Ac noftro amore benignif fimè atque inviolabiliter confervetur, fic à filio noftro firmetur.

RP. De fecundo fimiiiter refpondemus.

1 1 1.

Ut tales à vobis eligantur , exceptis illis quibus commendatum habemus, quorum fpeciali confilio fic adjutorio in prxfenti itinere utamur.

RP. De tertio vos, ficut meliùs Deo infpirante vidiftis , regni veftri defenfionem atque tuitionem , fic filii veftri cuftodiam per fideles veftros , tam per Epifcopos , quàm Abbates fic Comites, diipofitum habetis, fic neceflarium effe coenofcimus. Ipiarn difpofitionem nos difordi* nare non poffumus, nec debemus; fic qualiter illam meliùs difponere poffimus, non fapimus.

I V.

Quomodo fecuri effe poffimus quoufque Deo donante huc revertamur, à nullo regnum noftrum inquietari poffe , quantùm Deus vos adjuvare voluerit, Ac veftrum poffe extiterit, fic quomodo nos de filionoftro fic de vobis fecuri effe poffimus, Ac vos de filio noftro fecuri effe poffitis, Ac ipfe de vobis, fic ut vos ad invicem credere poffitis.

RP. De quarto , in quo feriptum eft quomodo vos de filio veftro fecuri effe poffitis, refpondemus quia, Deo gratias, vos eundem filium veftnim Ac generaftis Ac nutriftis, fic fub nutrimento veftro Deus ad hanc xtatem illum perduxit ; fic nemo noftrûm illum ampliùs fahrare poteft, vel debet, aut fapit, quàm vos, fic in veftro confilio Ac auxilio ac difpofitione illius falvatio Ac honor poft Deum fie Sanûos ejus confiftit. Et qualiter ad Dei voluntaton fic fandx Ecclefix fic regni veftri utilitatem fecuri de illo effepomtis, in veftra difpofitione manet. Et de hoc quod ibi feriptum eft,quomodo de nobis fecuri effe Eoffitis, qualiter ufquedum Deo donante uc revertamini, ut à nullo regnum veftrum inquietari poflit, quantùm Deus nos juvare voluerit, fic noftrum poffe extiterit : refpondemus quia funt facramenta qux vob's fecimus , fic eft profeflio quam vobis fic Clerici fic Laid in Carifiaco fecimus fic fubfcripfimus, fic eft perdonatio quam dominatio veftra nobis fidelibus veftris fic perdonavit fic fubfcripfit, fic eft profeffio fic facramentum qux in Gundulfi

villa pro novis caufis emergentibus ex morte Hlotharii Ac mifbtico Domni Apoftolici Hadriani Ac miflatico Hludouvici nepotis veftri vobis fecimus. Eft etiam profefiio quam Remi* Ac de veftra fidelitate Ac de veftri regni difpofirione ac defenfione Ac de uxore veftra Ac de filio veftro quem haberis, Ac fi Deus adhuc etiam alterum dederit, profêflifiiimus.Qux omnia hactenùs confenravimu* Ac confervamus, Ac adjuvante Deo ufque ad finem vitx noftrx confervare volumus. Unde pro certo nos veraciter credere potefti*. Si autem aliquis à prxfâris (aeramenti* vel profeflionibus deviavit, hoc fecundùm ranonem Ac auctoritatem atque confuetudinem emendet Ac de extero confervet. Si autem talis eft de veftris fidelibu* qui has profefliones non ferit, fi necefle fuerit faciat, Ac de extero confervet. Fideles etiam veftri poft mortem fratris veftri ad vos venerunt. Quale facramentum vobis fecerunt, vos fcitis. Qui autem de illis illud facramentum haâenùs confervavit, de extero confervet. Et fi aliquis ab illo facramento deviavît/ecundùm rationem Ac auâoritatem atque confuetudinem hoc emendet. Ac deinceps confervet. De hoc quod ibidem (criptum eft, qualiter nos fecuri de filio veftro efle pouunus, relpondemus quia de filio veftro , quem per Dei gratiam Ac veftram difoofitionem futurum Seniorem poft vos habere volumus, nullam firmitatem aliam quxrimus nifi hoc quod vos in Capitulari veftro ftatuiftis Ac decreviftis, nobis unicuique in fuo ordine Ac perfona confervet. De hoc quod Ibidem (criptum eft, qualiter ipfe de nobis fecurus efle poflit, rcfpondemus quod Ac Remis refpondimus, quia fi Deus Ac vos illum in regni regimine fublimaveriti*, Ac in parte denominata illum defignaveritis, fic ei fideles efle cupimus ficut per re&um efle Seniori debemus. De hoc quod ibi feriptum eft, Ac nobis verbis dixiftis . ut ad invicem nos credere poflimus, verbis fideliter no* confirmavimus ut ad Dei voluntatem Ac veftram fidelitatem Ac honorem Ac fandx Ecdefix ac regni veftri utilitatem ac fidelium veftrorum fidvamentum Deo mediante adunati fimus, quantum unufquifque noftrûm in fuo ordine Ac perfona per Dei gratiam fcire Ac pofle habuerit, ut ad invicem nos credamus , Ac mutuo adjuvemus.

V.

Ut ea qux per largiatis noftrx prx*iwn,* Z4 cepa dileâx conjugi noftrx in proprium habere concedimus, filius nofter ante nos confirmet; fle ex omnibus qux illi jure beneficiario conceflimus five concefferimus, fi obitui nofter evenerit, & illa nos fupervixerit, quomodo feeuri fumus qua* tinus illam fle fua omnia filius nofter & fideles noftri condigno honore ftudeant confervare.

RP.De quinto Capitulo , in quo feriptum eft de dile&x conjugis veftrx Domi* nx noftrx honore & falvamento, & de confervarione earum rerum quas illi dediftis, vel dederitis, & de confirmatione à filio veftro exinde facienda , & filius vefter ad hoc paratus eft , ficut jubetis ; Ac nos, quantum fcierimus Ac potuerimus , ad hoc parati erimus.

V I.

De filiabus noftris, cum qutrhenore fecundum Dei voluntatem, Ac quali falvamento aut adjutorio confiftere debeant. Quod etiam parvule noftrx filix datum habemus, aut deinceps dederimus, cum quali fecurirate tenere poflit. Et fi Deus eam ad perfeûam xtatem venire donave* rit, in matris fux fit poteftate , Ac à nullo contra ipfius voluntatem vel marito tribuatur, vel facrum ei velamen imponatur.

RP. Similiter Ac de filiabus veftris, Ac etiam de parvula filia veftra, ficut in Capitulo venro continetur, Ac filius vefter paratus eft confervare, Ac ad hoc confervandum , quantum fcierimus Ac potuerimus , adjutorium prsrftabimus.

VIL

De ordinandis facris, Ac , fi nepotes noftri, fiii patris imitantes veftigia, contra nos aut in itinere, aut poftquamad difpo(itum locum Deo duce venerimus, aliquid nobis mali aut regno noftro machinari voluerint, quomodo illis , Deo juvante , pleniflimè refiftatur.

RP. De fcaris ordinandis, Ac de adjutorio, fi aliquis de nepotibus veftris aut inter vias aut in Italia vobis aliquod impedimentum facere voluerit, in veftra difpofitionc erit qui in ifto regno remaneant, vel qui poft vos in veftrum adjutorium pergant.

V I I L

Si antequam redeamus, aliqui honores interim aperti fuerint , confiderandum quid exinae agatur.

RP. Si antequam, juvante Domino, re-

R a

vertamini, aUquis Archiepifcopus defunctus fuerit, vicinus Epifcopus ipfius diocefeos cum Comite ipfiun fedem prxvideat ufque dum obitus ipfius Archicpifcopi ad veftram notitiam perveniat. Si aliquis Epifcopus interim obierit, Archiepifcopus ipti fedi vificacorem fecundùm lieras Canones deputet, qui uni cum Comite ipfiun Ecdefiam, ne praedetur, cuftodiat ufque dum ipfius Epifcopi obitus ad veftram notitiam perveniat. & Abbas vel Abbatifla obierit, Epifcopus in cujus parochia monafterium illud eft, uni cum Comite illud monafterium cuftodiat ufque dum veftra juflio inde fiat.

I X

Si Comes obierit, cujus filius nobifeum fit, filius nofter cum exteris fidelibus noftris ordinet de his qui illi plus familiares Ac propinquiores fuerint, qui cum minifterialibus ipfius comitatûs Ac Epifcopo ipfum comitatum praevideat ufque dum nobis renuntietur. Si autem filium parvulum habuerit, ifdem cum minifterialious ipfius comitatûs Ac Epifcopo in cujus parochia confiftit eundem comitatum prrvideat donec ad noftram notitiam perveniar. Si verb filium non habuerit, filius nofter cum exteris fidelibus noftris ordinet qui cum minifterialibus ipfius comitatûs Ac Epifcopo ipfum comitaturnprxvidcat donec juflio noftra inde fiat. Et pro hoc nullus irafcatur, fi eundem comitatum alteri cui nobis placuerit dederimus quàm illi qui eum hadenus prxvidit. Similiter Ac devaflallis noftris faciendum eft. Et volumus atque exprefsè jubemus ut tam Epifcopi quam Abbates, Ac Comites, feu etiam exteri Fideles noftri, hominibus fuis fimiliter confervare ftudeant; Ac tam de Epifcoparibus quàm Ac de Abbatiis vicinus Epifcopus Ac Comes prxvideant ne aliquis res ecdefiafticas vel facultates diripiat, Ac nullus ad eorum eleemofynam faciendam impediat. Quod fi prxfumpferit, Ac fecundùm leges humanas hoc componat, Ac fecundùm leges ecdefiafticas inde Ecdefix quam befit fatisfaciat, Ac noftram harmifearam fecundùm modum culpx Ac ut nobis placuerit fuftineat.

RP. Cxtera capitula refponfione non egent, quoniam à veftra fapientia funt difpofita Ac diffinita.

Si aliquis ex Fidelibus noftris poft obitum noftrum, Dei Ac noftro amore compundus, feculo renuntiare voluerit> Ac filium vd talem propinquum habuerit qui reipublicx prtxfeflc valeat, fuos honores, prout melius voluerit, ei valeat plackare. Et fi in alode fuo quietè vivere voluerit, nullus ei aliquod impediment tum facere prxfumat, neque aliud aliquid ab eo requiratur, nifi fbmmmodb ut ad patrie defenfionem pergat.

X I.

Si aliqui occafione filio noftro aut fidelibus noftris de noftro obitu nuntiatum fuerit, non fâcilè credatur : fed conveniant fimul fiddes noftri, Ac rationabiliter fecundùm Dei voluntatem omnia à nobis ordinata difponant.

XII.

Si nos in Dei Sandorumque ipfius fervitio mors prxoccupaverit. deemofynarii noftri, fecundùm quod illis commendatum habemus, de eleemofyna noftra decertent. Et libri noftri, qui in thefauro noftro funt, ab illis, ficut difpofitum habemus, inter fandum Dionyiium Ac functam Mariam in Compendio Ac filium noftrum difpertiantur. Id eft, Hincmarus venerabilis A rehiepfeopus, Franco Epifcopus, Odo Epifcopus, Gauzlinus Abba, Amulius Comes, Bernardus Comes, Chuonradus Comes, Adaldmus Comes. Similiter de his quxad deemofvnam conjugis noftrr pertinent, fi ipfa ooierit, faciant. Qux verb fiiperfuerint, ab ipfis falventur ufque ad noftram, Deo dante, interrogationem.

XIII.

Inveniendum qualem partem imperii, fi obitus nofter evenerit, fibi decernendam fperare filius nofter debeat; Ac fi Deus alterum filium nobis interim donare voluerit, quam ipfe habeat. Et fi aliquis ex nepotibus noftris ad hoc fè dignum exhibuerit, vd fi non fecerit, fecundùm quod nobis tunc, Ac cui placuerit, cen>

X I V.

Ut filius nofter talem fe Ac taliter prxparet quatenus cùm, Deo juvante, reverti fuerimus, Romam ire valeat, Ac ibi Dei Ac fandorum Apoftolorum, quandiu necefle fuerit, fervitium agere Ac ibi, Deo adminiculante, in Regem poflit coronari.

X V.

Qualiter Ac quo ordine filius nofter in hoc regno remaneat, Ac qui debeant effe

quorum auxilio utatur, Ac viciflkudine cum eo fine. Videlicet ex Epifeopts affiduè fint cum illo aut Inmluvinus, aut Reinelmus, five Odo, leu Hiideboldus. Ex Abbatibus, fi alia neceffitas non evenerit, affiduè fint cum eo Welpho, Gauzlinus, Ac Folco. Ex Çomitibus vero, aut Teudericus, aut Balduinus, five Chuonradus, feu Adalelmus, alternarim cum illo confiftent, Ac, quantb fxpiùs pro noftra utilitate potuerint, Bofo & Bernardus. Si versùs Mofam perrexerit, fint cum eo Franco Epifcopus, Johannes Epifcopus, Arnulfus Comes, Gifletbertus, Letardus, Marfridus, Widricus, Gocbertus, Adalbertus, Ingelgtrus, Rainerus, uni cum prxdi&i*. Si ultra Sequanam perrexerit, Hugo Abba, Waltherus Epifcopus, Wala Epifcopus, Giflebertus Epifcopus, Ac exteri noftri Fideles illius partis, uni cum prxdiâis. Sed Ac de aliis F*del»bti« noftris, fecundùm quod in unaquaque parte regni neceffe fuerit.

XVI.

Si fubitd evenerit in aliqua parte regni neceffitas, videtur nobis ut quia, Deo gratias, filius nofter juvenis eft, non omnes fideles noftro· xqualiter faciat laborare; fed ficut nos jam, Deo juvante, fxpiffimè fecimus, acceptis fecum ftrenuis viris ex fidelibus noftris, inimicis noftris infperatè fuperveniat, Ac eos viriliter perterreat; Ac qui cum eo ire non potuerint, mittant cum eo eledoe viros, prout neceffitas fuerit.

XVII.

Adalardus Comes palatu remaneat cum eo cum figillo. Et fi ipfe pro aliqua neceflitate defuerit, Gerardus, five Fredricus, vel unus eorum qui cum eo fcariti funt, caulas teneat; Ac vel uni die in feptimana ipfe caulas teneat; Ac ubicunque fuerint, de pace prxvideant.

XVIII.

Comites quoque per fuos Comitatus de raptoribus Ac malis nominibus prxvideant qualiter pax fiat, Ac malla teneant, Ac omnibus qui hoftem debent,denuntient ut parari fint quatinus, fi neceffitas fiierit, in Dei Ac noftrum fervirium pergere valeant. Et Mifli noftri, qui per omne regnum noftrum conftituti funt, miflaricum noftrum, prout eis opportunum fuerit, agere non negligent.

X I X.

Si verra in regno furrexerit, quam Come» per fe comprimere non poflit, Hlius nofter Cum fidelibus noftris earn quantociùs comprimere Audeat, antequam malum in regno noftro accrcfcere poflic.

X X.

Ut filius nofter cum fidelibus noftris in illa parte regni moretur ubi major neceffitas fuerit, Ac nemo in villis noftris vel in villis uxoris noftrx manfionaticum accipiat, Ac nullus homines noftros five alios deprxdari audeat, At eorum qui nobifcum vadunt beneficia Ac villx fuo immunitate * maneant. Quod fi aliquis prxfumpferit, in triplo componat ficut ille qui in trufte dominico committit. Et qui in villas Epifcoporum, Abbatum, vel anorum Fidelium noftrorum deprxdationes fecerint, ficut in Capitularibus anteceflbnim noftroruni Ac in noftro continetur emendent.

* [Sir·»·· Su, mani*

XXI.

Ut nemo defpiciat litteras noftrâ auûoritate aut filii noftri nomine fignatas, vel eorum quos in hoc regno cum illo dimittimus, neque inobediens fit qux fibi mandata fuerint. Qubd fi prxfumpferit, ita multetur ficut in Capitulari A\i Ac Domni ac Genitoris noftri continetur.

XXII.

Monendum quoque Ac hortandum ut fidelium noftrorum, qui cum filio noftro remanferint, nullus in confilio tardus appareat; fed unufquifque ut fibi melius vifum fuerit loquatur, Ac poft omnium locutiones, quod melius vifum fiierit eligant.

XXIII.

Qualiter regnum quod neceflitate Brittorubus quondam juramento confirmatum fiierat, quia de illis quibus firmatum eft nullus fuperftes eft, à fidelibus noftris recipiatur.

XXIV.

De regno Aquitanico.

XXV.

Ut poft nos, cum his qux nobis ferenda funt pergat, primum 'Willebertus Epifcopus, deinde Arnoldus Epifcopus, Ac deinde Wala Eoifcopus. Et ut filius nofter Ac alii noftri ndeles ad hoe ftudeant ut rtihil novi aut mali in hoc regno furgat quod aut per equites aut per curfores pedites non fciamus; quia de veftra profpcritace ficut de noftra femper folliciu erimus. Et fi nepotes noftri, filii fratris noftri, fui

patris imitantes exempla, poft nos pergere dc contra nos infurgere voluerint, non expedetur ut commendemus fidelibus noftris ut nobis occurrant4 fed prout ple·* niùs potuerint, ftadm ut hoc cognoicere potuerint, nobis in adjutorium, prout cidûs potuerint, veniant, dc ad hoc omnes femper warniti fint.

XXVI.

Ut caftellum de Compendio, à nobis coeptum, pro noftro amore fit veftro honore perficiatur in teftimonium diledionis veftrs erga noftram benignitatem,

XXVII.

De civitate Parifius, & de caftellis fuper Sequanam & fuper Ligerim ex utraque parte, aualiter oc à quibus inftaurentuç, fpecialiter etiam de caftello fandi Dionyfii.

XXVIII.

De Wlframno dc Gauzmaro dc Hadeberto aurifice, ficuti ftatuimus, ita permaneant.

XXIX.

De monetis.

XXX.

Qualiter hoc perficiatur & ad efiedum perveniat quodNorcmannis dari debet de conjedo,

XXXI.

De honoribus Bofonis, Bernardi, dc Widonis, dc aliorum illarum partium. Et de cappis dc aliis negotiatoribus, videlicet ut 'udari dent decimam, dc negotiatores Chriftiani undecimam.

r^NotM Bolqueti .4 InooceatlU ca>- ,*· < Se Marea hifior. B<

XXXII.

Iii quibus ex noftris palatiis filius nofter, fi neceifitas non fuerit, morari vel in quibus foreftibus venationem exercere non debeat. Carifiacus penitus cum foreftibus excipitur. Silvacus cum toto Laudunenfi fimiliter. Compendium cum Caufia fimiliter. Salmonciacus fimiliter. In Odreia villa porcos non accipiat ; dc non ibi cadet nifi in tranfeundo. In Attiniaco parum caciet. In Verno porcos accipiat tantùm. Arduenna penitùs excipitur, nifi in tranfeundo. Et villx ad fervitium noftrum fimiliter. In Ligurio porcos dc feramina accipiat. AriftaQium cum forefte penitùs excipitur. In Lens dc Wars dc Aftenido dc feramina dc porcos capere poteft. In Rugitufit, in Scadebolt, in Launif, tantummodo in tranfitu, dc ficut minùs poteft. In Crifiaco fimiliter. In Lifga porcos tautiun accipiat.

X X X I 1 L

Ut Adelelmus de foreftibus diligenter fciat quot porci dc feramina in unaquaque à filio noftro caciata fuerint,

Fiodoard. ***. *XP''Z kalend. praduli menfis t peflquam Domnus Imperator Xarolus adnuntiavit generaliter in populum dejuo itinere Romam, X quia ordinatum habebat qualiterfiliusfutis in regno iflo coiftflat, X quorum in/pedalibus X generalibus caufis utatur confilio Cr adjuvetur auxilio › X quia ordinatum habebat quomodo Nortmanni de iflo regno expellantur, X pqflea defendantur, Cr fi Verra de quacunque perte in iflo regno furrexerit, comprimatur, vel defendatur, X quia de generalibus X/pedalibus caufis generalia X/pedialia Capitula habebat ai/pqfita, quafilio /uo ζχfidelibusfuit, qui in ifta regno remanebant, data habebat, Xfecum portabat, dixit quia de ipjis Capitulis quadam Capitula excerpta habebat, qua m illorum omnium notitiam recitari volebat. Et tunc juffit Gau^letum Cancellarium ut hacfequentia Capitula in populum recitaret.*

HÆC CAPITULA FECIT DOMNUS KAROLUS IMPERATOR

rr ADNUNTIASI JUSSIT NOVISSIMI APUD CAUSIACUM.

Cap. I.

**' T\E honore dc cultu Dei atque fime* JL/ tarum Ecclefiarum qua autlorc Deo fub ditione dc tuitione regiminis noftri confidunt, Domino mediante, decernimus ut ficut tempore beatae recordationis Domni Ôc Genitoris noftri exeukx dc honoratae atque rebus ampliatae fuerunt, de qux à noftra liberalitate nonoratae atque ditatae funt, de caetero fub integritate fui ferventur, dc Sacerdotes atque fervi Dei vigoremecciefiafticumdcdebitaprivilegia juxta reverendam auctoritatem obtineant, dc eifdcm principalis poteftas dc illuftrium

virorum ftrenukas,feu reipublicxadminif tratores, ut fuum miniftcrium competenter exfcqui valeant, in omnibus ration», biliter & juftè concurrant. Et filius nofter hxc fupradida fimiliter , *Deo* juvante › confervet.

1 I.

Ut omnes noftri fideles veraciter fint de nobis fecuri quia quantùm potuerimus, & juftè Ac rationabiliter fcierimus , unumquemque fecundùm fui ordinis dignitatem & peribnam honorare & falvareôc honorarum ac falvatum confervere volumus. Et unicuique eorum in fuo ordine fecundùm ftbi competentes leges,tam ecclefiafticas quàm mundanas, retiam rationem Ac juftitiarn confervabimus i Ac nullum fidelium noftrorum contra legem vel juftitiam aut audoritatem Ac juftam rationem aut damnabimus aut dehonorabimus, aut opprimemus , vel indebitis machinationibus affligemus ; Ac legem, ut prxdiximus, unicuique competentem , ficut antecefibres fui tempore antecefibrum noftrorum habuerunt, in omni dignitate Ac ordine nos, adjuvante Domino, fervaturos perdonamus, illis videlicet qui nobis fideles Ac obediences atque adjutores Ac cooperatores juxta fuum miniftcrium Ac perfonam confilio Ac auxilio fecundùm fuum fcire Ac poffe Ac fecundùm Deum ac fecundùm teculum fuerint, ficut per reâum unufquifque in fuo ordine Ac ftatu Imperatori hio Ac fuo Seniori efle debet. Et Capitula qux Avus Ac Pater nofter pro ftatu Ac munimine fanâxDei Ecclefix Ac miniftrorum ejus Ac pro pace ac juftitia populi ac quiete regni conftituerunt, Ac qux nos cum fratribus noftris Regibus Ac noftris Ac eorum Fidelibus communiter conftituimus, fed Ac qux nos confilio Ac confenfu Epifcoporum ac exterorum Dei Ac noftrorum Fidelium pro fiiprafcripcis caufis in diverfis placitis noftris confervandaftatuimus, Ac manere inconvulla decernimus , fimiliter Ac à filio noftro inconvulû confervari volumus Ac mandamus.

III.

Si Comes de ifto regno obierit, cujus filius nobifcum fit, filius nofter cum exteris Fidelibus noftris ordinet de his qui eidem Comiti plus familiares propinquiores fuerunt, qui cum minifterialibus ipfius comitatus , Ac cum Epifcopo in cujus parochia fuerit ipfe comitatus , ipfum comitatum prxvideant ufque dum nobis renuntietur , ut filium illius qui nobifcum erit, de honoribus illius honoremus. Si autem filium parvulum habuerit, ifdcm filius ejus cum minifterialibus ipfius comitatûs, Ac cum Epifcopo in cujus parochiaconfiflit, eundem comitatum prxvideant , donec obitus prxfàti Comitis ad notitiam noftram perveniat, Ac ipfe filius ejus per noftram conceftioncm de illius honoribus honoretur. Si verb filium non labuerit , filius nofter cum exteris fidelibus noftris ordinet qui cum minifterialibus ipfius comitatûs Ac cum Epifcopo proprio ipfum comitatum prxvideat, aonec juflio noftra inde fiat. Et pro hoc ille non irafeatur qui illum comitatum prxviderit , fi eundem comitatum alteri, cui nobis placuerit, dederimus (piam illi qui eum catenùs prxvidit. Similiter Ac de vaflallis noftris «ciendum eft. Et volumus atque prxeipimus ut tam Epifcopi quàm Abbates Ac Comites feu etiam exteri Fideles noftri hoc erga homines fuos ftudeant confervare.

I V.

Volumus edam Ac exprefsè prxeipimus qubd fi aliquis Epifcopus, vel Abbas ,aue Abbatifla, vel Comes, aut vaffallus nofter obierit, nullus res ecclefiafticas aut facultates diripiat, vel Comitis aut vaflak li noftri aut alicujus defundi res aut facultates invadere vel ufurpare prxfumat, vel uxoribus defiindorum laicorum ac filiis quamcunque violentiam inferat, At nullus ad illorum eleemofynam faciendam eleemofynarios eorum impediat. Qubd fi aliquis prxfiimpferk, At fecundùm leges mundanas hoc cum banno noftro componat, Ac fecundùm leges ecclefiafticas inde Ecclefix , quam lxfit, fatisfaciat. Infuper noflram harmifearam , fecundùm modum culpx , Ac ut nobis placuerit , fuftine*.

Poflhxc le&a capitula, dedit omnibus licentiam cum Dei gratia fua redeundi adpropria , exceptis his quos (pecialiterprofpecialibus caufis corfiaerandis velpro dona liberandafecum aliquantis diebus manerepracepit.

Karoli II. Calvi Imper. Aug. constitutio , *de Prejbyteris ex criminibus diffamatis qualiter judicari debeant.* (anno 878) Vide in novo Cooici Legum VETULUM.

PINIS CAPUULORUM KAROLI CALPI

CAPITULA
LUDOWICI IL
FRANCORUM REGIS
KAROLI *C A L F I* F.

Luoovici II. Regis decretum *de libertate Ecclefiaflica , fa&um in comitiie fPormatienfibus* (anno 8ia.) Vide in novo Codice Legum veterum.

TITULUS PRIMUS
QUANDO COMPENDII CORONATUS EST.

Anraüa m· ' *ANNO Incarnationis Dominic** DCCCLXXvn. *in Compendio palatio t hac qua fequuntur ai Epifeopis petita funt apud Hludouvicum Regem* , Cr *abeo promijja Epifeopis.*

Petitio Episcoporum.

A Vobis perdonari nobis petimus ut unicuique de nobis fic Ecclefiis nobis commiffis , fecundùm primum Capitulum quod noviiTimè in Cardiaco Domnus Imperator pater vefter à fe fie à vobis fervaturum, confendentibus fidelibus fuis ac veftris,atqueApoftolicx fedis Legatis,legente Gauzleno , denuntiavit , canonicum privilegium fic debitam legem atque juftitiam confervetis , fic defenfionem exhibeatis, ficut Rex in fuo regno unicuique Epifcopo fit Ecclefix fibi commiftz per redum exhibere debet.

Promissio Regis.

Promitto fic perdono vobis quia unicuique de vobis fic Ecclefiis vobis commiffis, fecundùm primuinCapitulum quod noviffimè in Carifiaco Domnus Imperator pater meus à fe fie à me fervaturum, conien dentibus Fidelibus illius ac noftris atque Apoftolicx fedis Legatis, legente Gauzleno , denuntiavit, canonicum privilegium fic debitam legem atque juftitiam confervabo, fic defenfionem , quantùm potuero , adjuvante Domino, exhibebo , ficut Rex in fuo regno unicuique Epifcopo fic Ecclefix fibi commifix per redum exhibere debet.

•Hoc est Capitulum quod hic COMMEMORATUR.

De honore quoque fic cultu, ficc. *ut fupràpagin.a^o* fic 2^7.

Commendatio Anfegifi Epifcopi & aliorum Epifcoporum qui adfuerunt apud Compendium quando benedixerunt Hl» dotrvicumfilium Karoli Imperatoris.

Me ac Ecclefiam mihi commifiam vobis commendo ad debitam legem & juftitiam confervandam & defenfionem exhibendam, ficut Rex Epifcopos Ecclefix fuz jufto judicio confervare & exhibere debet.

Professio ipsorum.

Ego ille ipfe fic profiteor, de ifta die fic deinceps ifti Seniori fic Regi meo Hhidouvico.Karoli fic Hermentrudis filio, fecundum meum fcire fic poffe fic meum minifterium, auxilio fic confilio fidelis fic adjutor ero ficut Epifcopus redè Seniori fuo debitor eft, in mea fide fic meo iacerdodo.

Ad fuprqfcriptam verd Epifcoporum. petitionem nae quafequuntur Rex Hludouvicus profeftus eft Epifeopis, dC iftam ipfamperdonationisferipturam manufud eis dedit in Compendio II. *Kalendas Decembris.*

•[Reliqua hujus Tituli defunt in Sirmondo «t in iltiuf oreribu» *»· ni* . foil ilium editis. iupplec* foé'eexBalu«iel

Promissio

Pkomissio Hludouvici Regis.

Ego Hludouvicus, mifericordiâ Domini Dei noftri fle eledione populi Rex confti-Cutus, promitto, tefte Ecclefii Dei. omnibus ordinibus, Epifcoporum videlicet, Sacerdotum, Canonicorum, Monachorum, atque Sandimonialium, regulas à Patribus conlcriptas fle apoftoticis atteftationibus roboratas ex hnc in futurum tempus me illis ex integro 1'ervarurum. Polliceor etiam me fervarurum leges fle ftatuta populo qui mihi ad regendum mifericordia Dei committitur, per commune confilium * fidelium noftrorum, fecundùm quod prxdeceflbres mei Imperatores fle Reges geftis inferuerunt. fle. omnino inviolabiliter tenenda fle obfervanda decreverunt. Ego igitur Hludouvicus reditudinis fle juftitiz amore hanc fpontaneam promiflionem meam relegens manu proprii firmavi. e,'·1

m, ...JJ·!·"··· 'II ' ILI-------- ....- I,«tffgS8RHBRg

TITULUS II-

SYNODI TRICASSINÆ.

.S·· TM': cil. G'llie ρξ,ρ

ANNO Incarnationis Dominica dcccl xxviii. *Inditlione* xil *, *menfe Augtfio ledafunt in Synodo TricaJJina hac qua Jequuntur Capitula fftatuta à Domno Johannefuwno Pontifice Romano, quajanda Synodus tecepii dC confirmavit.*

* [Sic Sinnotuius. Attamen Indi&io tu. c«£t in an. t?* › & Indi&io ıı. in an. *7*. Igitur aut legendum eft «a. I7, aut *MiBloAi XI.* Sed cum cemim fit Joauncm VIII. ventile m Galliam St ibi tcnuiâc Synodum Tricaii·nam an. D. *7», *fvi PmuiCatit* F7 › *Lutvvici Btibi Xtfii I, ut* legitur in Stnnoodo Conçu. Gallic, idcà legendum eâ λιμό Ιλ,λτλ. *D.* S?S, *ItéiSitm XI;* «pur Indkho mcmoiAtuc infra pag. 177. in Confirmimooc kgb Karoli dc cooipofitioue lacrilcgiL)

Cap. I.

[De honore quem Epifcopis debent faculi Potejlates. j

UT Epifcopi cum omni reverentia à eundis mundi Poteftatibus debiti honorentur; atque coram eis federc nullatenus audeant, nili illis prxeipientibus ♦. E* rcs laicis fle popularibus prxter Przfulum earum confcientiam nullo modo contingantur. Quod fi poft hanc noftram definitionem quis tentaverit, priùs communione Ecclefiz repuifus, fi non refipuerit, anathematis vinculo innodetur.

• [pia de *rstfruf.* ▮mVm vT

[Ut Ecclefiarum pojjejfiones ab Epifcopis non petant quibus non licet.]

II. Ecclefiarum fandarum poffefiiones, id eft, monafteria, manfa, cortes, villas, patrimonia, omniaque qux jurifdidionidus earumdem conveniunt, nullus fuppetere à Romano feu reliquis Pontificibus prxfumat, nifi perfonx quas canonica iancit audoricas; ut eft illud primo anno ordinationis noftrx apud bearum Petrum Apoftolum conftitutum.

f Ut Capitula Ravennafiatuta obferventur.]

III. Ut illa capitula quz anno prxeedente apud Ravennam ftatuimus fynodali collegio, inconvulfa ab omnibus obferventur.

[Ut Epifcopi mutui» in vexationibus fe adjuvent.]

IV. Ut Epifcopi nullo modo confiatrum confacerdocumque fuorum parvipendere audeant vexationes Eccleiiarumque prefluras; fed unanimiter eundi baculo paftorali fle apoftolici audoritate fuccindi, in prxlio pro domo Ifrael, id eft, Chrifti Ecclefia, ftare communiter non prxtermittant.

[Ut àpropriis Epifcopis excommunicati ab aliis non recipiantur.]

V. Ut expulfi laid vd quilibet de Clero ro quibufdam facinoribus à propriis Epifcoois, ab aliis juxta Canonum ttatuta non fufeipiantur, ut igne poenitudinis decodi, mifericordiam Domini, prout potuerint, lacrymis fletibuique fibimet ante mortis obitum adquirant.

f Ut liberum alterius hominem contrh leges nemo recolligat.]

VI. Nemo alterius liberum hominem, ficut jam in alia Synodo conftituimus, rc colligere prxfumat line illis caufis quas leges mundanx prxeipiunt. Si quis dein-

ceps conna hxc noftra ftatuta tenuverk, feiat fe ab omni ordine ecckfiaftico eflfe privandum.

[Occulta fatrum accufationee interdiSa.]

VII. Confratrum Coèpifcoporumque accufationes fieri occulte omni modo prohibemus ; quia fitpe contingit ut innocentes à mans hujufmodi condemnentur. Sed fi accufâtio fuper perfona cujuflibet Epifcopi dicitur , canonicè fancitus in publicum praetendatur. Quoniam ferip tum eft : *Cecidit de calo accufaiarfratrum ,qui accufabat tot ante confpeSum agni.* Et iterum : *Qui oditfratremfuum homicida efl.* Et : *Qui non diligit fratrem Juum quem videt, Deum, quem non videt, quomodopotefl diligere f* His talibus documentis inftrudi, fi quis contra hoc Dei decretum tentaverit Epifcopus, Pref byter, ôc Diaconus , proprio honore privetur , laicus verd cujuflibet dignitatis omni Chriftiani careat dignitate; ôc nifi unique refipuerinc, anathematis vinculo innodentur.

'* I Ima. i. 1 i.

Subscriptiones.

Johannes Apoftolicx Roman» Ecclefie prime fedis Epifcopus huic decreto à nobis promulgato fubfcripfl.

V albertus Ponuenfis Epifcopus fubfcripfl.

Petrus Forufempronii Epifcopus fubfcripfl.

Pafcalius * Epifcopus fubfcripfl.

-(Sir J". <v"Au t rr F·<tt H."t Arnrrinur EF.fcopu.J

Hincmarus Remorum metropolis Epifcopus fubfcripfl.

AnfeçifusSennenfis Archiepifcopus fubfcnpfl.

Aurelianus Lugdunenfis Archiepifcopus fubfcripfl.

Sigebodus Narbonenfls Archiepifcopus fubfcripfl.

Roftagnus Arelatenfis Archiepifcopus fubicripfi.

Adalardus Turonenfis Archiepifcopus fubfcripfl.

Tcudericus Vefontionenfls Archiepifcopus fubfcripfl.

Octramus Vienneniis Archiepifcopus fubfcripfl.

Ifaac Lingonenfls Epifcopus fubfcripfl.

Gerboldus Cabillonenfls Epifcopus fubfcripfl.

Agilmarus Arvernenfis Epifcopus fubfcripfi.

Bemerus Gfatianoponcanus Epifcopus fubfcripfl.

Abbo Nevemenfu Epifcopus fubfcripfl.

Ottulfus Auguftx Tricorum Epifcopus fubfcripfl.

Gillcbcrtus Carnotenfis Epifcopus iub fcripfi.

Hildeboldus Suefiionenfis Epifcopus fub* fcripfi.

* Teotharius Gerundenfls Epifcopus fubicripfi.

Ingelvinus Parifiorum Epifcopus fubfcripfir

Edcnulfus Laudunenfis Epifcopus fubfcripfl.

Adebertus Silvaneélenfls Epifcopus fubfcripfl.

Bemo Catalaunorum Epifcopus fubfcripfl.

Maricus Biterrenfis Epifcopus fubfcripfl.

Ecfndus Pidavcnfls Epifcopus fubfcnpfi.

Item Abbo Magalonenfis Epifcopus fubfcripfl

Frodomus Barcilonenfis Epifcopus fubfcripfl.

Amsldus TuUenfis Epifcopus fubfcripfl.

Johannis VIII. Pαελ Adlocutio ad Regem sub finem Synodi *.

Knew* dm . Cootil. Galli*, tom. |. PM·

Vos , cariflirne fili Hludouvice gloriofe Rex , precor in defenflonem , liberationem , atque exaltationem fandx Romanx Ecdeflx , ficut prrdeceflbres veftri fecerunt, Ar vobis fub atteftatione facere mandaverunt, fine procraftinatione & ulla dilatione fuccurnte : quia miniftri Dei eftis j vindices in ira in his qui malè agunt, Λ non fine caufa gladium portatis ; ne fortè, quod abflt, illa vos aut regnum veftrum culpa contegat qux quoldam veteres Reges inimicis ôc infidelibus Dei quondam parcentes damnabiliter ftrinxic Vel fi aliud placet, prrfcntaliter in ifto loco date , per Deum & beatum Petrum vos conjuro , fine mora refponfum.

tuli defant inSiretond.

CONFIRMATIO LEGIS K.AROLI DE COMPOSITIONE SACRILEGII , edita coram Hludouvico Rege Ôc Efpifcopis *im.* in Concilio Tricaffino, ôc eorum audoritate junda Gothicx legi.

Sirmondui· Cone. G«l. J>*.tom. t.

Johannes, Epifcopus fervus fervorum Dei omnibus Epifcopis per Narbonenfem atque Hifpanicas provincias confinent»-» bus , Abbatibus, rtefbyteris, cundifque fimul ordinibus divino ininifterio manciEatis . necnon Comitibus , Vicecomitiut, Vicariis, Centenariis , Judicibus , ôc omnibus in poceftatibus confticutis in Hifpania ôc Gothia provinciis degentibus, omnique populo occidentali catholico ,

Ivo part.

H4t tom. L *ne* <»·.

fetorem flc apoftoTicam benecBâîonem. Auâore omnipotenteDeomediante, Incarnationis Domini noftri Jefii Chrifti anno Dcccuanu. Indidione xi. xv. Kalendae Septembria, Domno videlicet Hludouvico fereniffimo regnante anno primo, a£tom eftà nobis amid urbem Trecaa pro ftatu tânÛx Dei Ecctefi* fynodate Concilium : ubi fedentibus nobis m corona, venit ante pnrfendam noftram filius nofter Sigebodus prims fecBs Narbonenfia Epifcopo* cum fins fiiffraganeb Epifcopis, fle detulit nobia librum Gothicae Legi· ,ubi nihil habebatur de fàcrilegiis ; flt in eifdem legibus feriptum erat ut caufie quas ili* teges non habent, non audirentur à judidmis illius patri*. Atque ita jus tend* Ecclefi* fuffocabatur ab incolis Galli* fle Hifpaniz provinciis. Unde noftra ferenitas cum prxfcriptis Epifcopis, infpe£tis Legibus Romanis,ubi habebatur de fâcritegiis, invenimus ibi è Juftiniano Imperatore legem cotnpofitionis facrilegii conftitutam, fcilicet in quinque libras auri optimi. Sed nos leniorem legem prarcipimus effe tenendam qux à Karolo eft conftitutapio Principe de compofidone facrilegii, videlicet intringinta libras examinati argenti, id eft, fexcentorum folidorum argenti puriflimi. Ideoque quifquis inventus merit reus facrilegii, iftam leviorem compofitionem emendet ipfis Epifcopis vel Abbatibus five nerfoms ad quos facrilegii querimonia jufte pertinuerit. Ec fi ipfe reus facrilegii facere noluerit ,tamdiu excommunicationi fubjaceat ufquequo prrdiftam compofitionem fexcencorum folidorum perfolvat. Et fi in hac obftinatione mortuus fuerit, corpus ejus cum pfalmis Ac hymnis non deferatur ad fepulturam. Et prxeipimus ut in fine codicis legis mundan* feribatur hxc lex. Qwj.

CONVENTUS FURO N ENSIS.

CO NPE NTIO aua inter gloriofos Reges Hludouvicum filium Karoli Imperatorie f ieemaue Hludouvicum fili-im Hludouvici Regit, in loco qui vocatur Furonis , iafrtfy *Novembris , ipjls* Cr *communibus fidelibus ipjbrum faventibus dC confemientibus >facia efi anno Incarnationis Dominica* * DCCCLXX1X , *Indictione* XП , *dicente Rege Hludouvicofilio Karoli.*

*(Sic StrnmUm. At Codex Arrctau. lcpt S;l, *Iruiaient XI. Kldt* Nom SitmondicM peg· «1». Ex Mâoricadb·· aUr» memorat» freto bçoet prricrendam elle leibooeœ Coi Atrebat.]

Ste u T inter patrem meum Karolum fie patrem veftrum Hludouvicum regnum •(.«fem·. Hlotharii divifum luit * , volumus ut ita confiftat. Et fi aliquis noftrorum fidelium regno P*™ hoc aliquid purpri-
Mt. »£] fum habet, juflu noftro illud dimittat.

De regno verb quod Hludouvicus Imperator Itali* habuit , quia necdum ex Hio aliaua divifio fâ&a eft , quicunque modo illud tenet, ita teneat, donec Domino volente iterum fimul venientes, cum communibus fidelibus noftris inveniamus fle diffiniamus quod ex hoc melius Ac juftius nobis vifum fuerit.

De regno autem Itali* quia modo nulla ratio effe poteft . omnes iciant quia partem noftram de illo regno fit requifivimus fle requirimus , fle Domino auxiliante requiremus.

IstA sequenti die statuta sunt.

C A E. I.

Ut quia firmitas amiciri* Ac conjundionis noftr* modo , quibufdam prxpedientibus caufis, effe non potuit, ufque ad illud placitum quo fimul ut conveniamus ftarutum habemus , talis amicitia inter nos maneat, Domino auxiliante, de corde puro Ac confcientia bona Ac fide non fifla ut nemo fuo pari vitam , regnum , aut fideles fuos , vel aliquid quod ad falutem five profperitatem ac honorem regni pertinet , difeupiat aut forconfiliet.

I I.

Ut fi in cujufcunque noftrum regno Pa gani five pfeudochnftiani infurrexerint, unufquifque veraciter fuum parem , ubicunque neceflitas illi fuerit, fle ipfe rationabiliter potuerit ,aut per femetipfum aut per fuos fideles Ac confilio fle auxilio , prout melius potuerit, adjuvet.

I I I.

Ut 11 ego vobis fuperftes fuero , filium veftrum Hludouvicum adhuc parvulum* • [ΓΛ No-
Ac alios filios veftros quos vobis Dominus

donaverit, ut regnum paternum hereditario jure quietè tenere poflint, & confilio & auxilio, prout melius notuero, adjuvabo. Si autem vos mihi fuperftes fueritis, filios meos Hludouvicum At Karlomannum & alios quos divina pietas mihi donare voluerit, ut regnum paternum quietè tenere poflint, fimiiiter & confilio fic auxilio , prout meliùs potueritis t adjuvetis.

I V.

Ut fi aliqui fufurrones & detradores , fit qui paci noftra: 'invident, & quietum regnum elfe non patiuntur f inter nos lites & contentiones & difcordias feminare voluerint, nullus noftrum hoc recipiat aut libenter acceptet ; nifi fortè hoc aa rationem coram nobis utriufque fit communibus fidelibus noftris perducere voluerit. Si verb hoc poluerit, cum nullo noftrum aliquam focietatem habeat; fed omnes illum licut mendacem fit falfarium, fit inter fratres volentem feminare difcordias , communiter à nobis abiciamus*, ne de extero quifque talia mendacia auribus noftris inferre audeat.

V.

Ut communiter, prout citiùs potuerimus , Miflbs noftros ad Karlomannum fic Karolutn gloriofos Reges dirigamus, qui eos ad placitum , quod vm. Idus Februarii ftatutum habemus, invitent , fic ut nullatenus venire differant, obfecrent. Et fi fecundum quod optamus venire voluerint , communiter nos ad Dei voluntatem fic fandx Ecclefix falvationem ac communem honorem noftrum fic profedum ac falvamentum totius populi Chriftiani nobis commiifi , Domino coopérante , ita conjungamus ut de extero in eo qui unus eft unum (imus, fic unum xelimus , fic idipfum dicamus, fecundum Apoftolum , fic faciamus omnes , fit non ftnt in nobis ulla fchifmata.

V I.

Si autem illi obfecratione noftrâ vocati fic invitati, aut Miffi eorum ad prxfacum placitum venire diftulerint , nos , fecundum quod ftatutum habemus , illuc omnino venire fie nos fecundùm Dei voluntatem conjungere omnimodis non omittamus; nili forte talis inevitabilis neceflitaa evenerit pro qua id fieri nullatenus poflit. Et fi hoc acciderit, ad tempus quifque pari fuo hoc refcire faciat, fic prqpterea amicitia noftra nec minuatur nec immutetur , donec , Domino volente , congruo tempore perfeâè confirmetur.

VII.

Ut res Ecclefiarum , in cujufcunque regno caput fuerit, tam deEpifcopatibus, 3uam de Abbatiis, fine ulla contradictione edores ipfarum Ecclefiarum illas poffideant. Et fi aliqifid ibi misfadum à quoquam eft , in cujufcunque regno illx res confiftunt, legaliter exinde juftitiam reddere faciat.

VIII.

Et quia per vagos fic in tyrannica confuetudine inreverentes homines pax fic quies regni perturbari folet, volumus ut ad quemcunque noftrum talis venerit ut de his qux egit rationem fic juftitiam fubterfugere poflit, nemo ex nobis illum ad aliud recipiat vel retineat nifi ut ad rectam rationem fic debitam emendationem perducatur. Et fi rationem redam fubterfugerit, omnes in commune in cujus regnum venerit, illum perfequamur, donec aut ad rationem perducatur , aut de regno expellatur, vel deleatur *.

I X.

Volumus ut hi qui merito proprietatem illorum in noftro regno perdiderunt, ita judicentur ficut temporibus antecefforum noftrorum inventum fuit. Qui vero dicunt fe injwftè proprietatemillorum perdidiffe, veniant in noftram prxfentiam , fic ficut juftum eft , ita illis judicetur , fic fua recipiant.

* 'SirtHf· A· Iri <-.atui I * f/·"* Mtn itrfiwwT vel dcliaiur. I

Hoc di3o , Hludouvicus Hludouvici filius adβια rediit ; bC Hludouvicus Narolifilius per Arduennam venans anno Incarnationis dominica DCCCLXXIX. *in Longlario Nativitatem Domini celebravit.*

' [Quefe- n»»<^v·1

Concilium Mantalense *in quo Regis nomen* Bosoni *ah Arelaunfis Regni Epifcopis Procerihufque delatum eft idibus OSobris , anno Chrifti* DCCCLXXIX *anna KIILudovicRarlomanniprimo.* Vide in novo Codice Legum vet EXUM.

CAPITULA KARL O MANNI FRANCORUM REGIS, LU DO F IC 1 11. F.

Epist ol a Jo annis VIII, Papr » Kaal omannum *Remm, quj. rogat ut Gofi perto Diacono KercelUnfem Eccleflam tribuat,* Vide in Novo Codjcb Legum VKTKXUM.

TITULUS PRIMUS· APUD CARISIACUM.

Sùœo.iJu.J

***QUANDO** pofi mortem Ludovici Fratris integrum regnum fortitus efi anno* DCCCLXXXII. *menfi Septembri,*

Petitio Epifcoporum adDomnum Cbarolomannum Regem, quando eije commendaverunt in Carifiaco r, Idus Septemb. anno dcccl xxxii.

A *V*o b i s perdonare petimus ut unicuique de nobis & Ecclefiis nobis commiflis, fecundùm primum Capitulum quod noviifimè in Cardiaco Domnus Imperator avus vefter à fe & à patre veftro feri aturum, confentientibus fidelibus illius ac patris veftri atque apoftolicx fedis Legatis, legente Gauzleno, denuntiavit, canonicum privilegium fic debitam legem atque juftitiam confervetis, fic defenfionem exhibeatis, ficut Rex in fuo regno unicuique fic Epifcopo fic Ecclefix libi commiflx per retium exhibere debet, fic quemadmodum continetur in feripto quod in Ferrariorum monafterio coram altare fandi Petri perdonaftis, fic manu proprii uni cum fratre veftro confir-

Promijfio Domni Karolomanni Regisad Jupradiciam petitionem.

Promitto fic perdono vobis quia unicuique de vobis fic Ecclefiis vobis commiflis, fecundum primum Capitulum quod noviffimè in Carifiaco Domnus Imperator avus meus à fe fic i patre meo iervaturum, confentientibus fidelibus fuis ac patris mei atque apoftolicr fedis Legatis, legente Gauzleno, denuntiavit, canonicum privilegium fic debitam legem atque juftitiam conlervabo, fic defenfionem, quantùm potuero, adjuvante Domino, exnibebo, ficut Rex in fuo regno unicuique Epifcopo fic Ecclefix libi commiflx per reclum exhibere debet, fit quemadmodum continetur in feripto quod in Ferrariorum monafterio coram aitarc fandi Petri perdonavi. In hoc ut vos mihi fecundùm Deum fic fecundùm feculum fic fideles adjutores fic confilio fic auxilio fitis ficut veftri anteceffores boni meis melioribus prxdeceflbribus extiterunt, fecundum lcire fic poffe.

TITULUS II.

IN BKOILO COMPENDIL

HÆC Capitula, mtn fiqunntur, font promulgate à Domna nlorirfo Regt Lariuuoao anno lacamottonit Doodjucn DCCCmm viil *koi. Mtniutftnl* VI, *anno regnifid in Francia prùno, in Brodo Compendii palatii, de rapiaio.*

C a r. I.

Communi fidelium noftrorum confilio ftacucum habemus ut rapinam nullus deinceps fàclat, aut facienti confentiat.

I I.

Ut rapina qua retro eft aûa, cum omni diligentia emendetur, fit condignam pro hoc harmifearam is qui eam feck fultineat.

I I L

Ut fi quis poft hunc conventum fit bannum noftrum rapinam faciens inventus fuerit, is cujus homo eam fecerit, eum ad legalem emendationem in pnrfentiam noftram adducat. Qubd fi eum adducere non potuerit, pro eo fecundùm ftatuca legum emendet. Eum autem qui juftitiam fugerit feiant omnes effe fbrbannitum, ita ut nullus eum nifi ad pnefentandum recipiat.

TITULUS III-

APUD VERNIS PALATIUM.*

C -D< df *Religioftif in ngio palatio } de compofuione fiord ; de odjatoribtu Epifcoponun,]*

«Hλ [PRÆFATIO.]

TN nomine finitae & individue Trinitatis, Kailomannus, gratia Dei A Rex, omnibus ventralibus Epifcopis, Abbatibus, Comitibus, Judicibus, omnibufque fànlùe Dei Ecclefi* A noftris fidelibus. Cùm ad palarium Vernis anno Dominicae Incarnationis dccclxxxiv. anno autem regni noftri quinto, Indi&ione fecunda, menfe Martio conveniflemus, & pars fidelium noftrorum nobifcum, placuit ut quaedam ftatuta facrorum Canonum necnon quedam Capitula anteceflorum noftrorum reno-
·ıλ ~— varentur*, quia graviter A molefté ferimus quod peccaris impedienri-
icwii. I bus, & malitiis perverforum hominum exuberantibus, ultra modum v^c^cunt At4ue pend * adnullata exiftunt, pnecipué illa qur contra malum rapine & depraedationis à fànâis Patribus funt promulgata, *Se* à Chriftianiftimis Regibus audoritate regii confirmata. Si quidem ita paffim longé latèoue hoc venenum diftùium & difperfum eft ut quafi libéré jam maid abutantur omnes infe&i & corrupti corpore & animi hoc tam fceleradflîmo atque mortifero morbo, non recogitantes hoc
I. c«. *t.* ouod Paulus dicit, immô Deus omnipotens per ipfum : *Rapaces regnum*
*G*i. *f it.* *Dei non pofildebunt.* Neque illud quod alibi Apoftolus ait 9 quia h nof meripfos comedimus & confumimus, id eft › depraedamur, citô deficiemus. Completur ergo in nobis › immo per nos, quod omnipotens Deus
ia. *t-* per Ifaiam Prophetam improperat dicens : *Unufquifque carnem brachii fui vorabit,* id eft, fubftantiam fratris fui diripiet. Carnem enim bra-

chii fui devorat, Λ fxnguinem brachii fui bibit» quifubftantiamproximi fui tollit » unde caro luftentari debuit Non eft autem mirum fi Pagani dt extera! nationes nobis dominantur, nobifque bona temporalia tollunt, dum unuiquiique proximo fuo per vim tollit unde vivere debet ideo juftè convenit nobis illud quod omnipotens Deus per Ifaiam Prophetam minatur dicens î *qui pradaris , nonne & ipje pradaberis ?* Nos *&›»·*· vero praedamur fratres noftfoc, & idcirco Pagani meritô nos noftratnque fubftantiam depnedantur. Quomodo igitur fecuri poterimus pergere contra inimicos fcnlhe Dei Ecclefi *K&.* noftros, cùm rapina pauperis inclufa eft in domo noftra ! & non ioltun domi reclufa eft, verum etiam plcrunque evenit ut pleno ventre rapina in hoftem quidam proficifcantur. Et quomodo poterimus inimicos noftros devincere, cùm (anguis fratrum noftrorum ab ore noftro diftillat, Λ manus noftræ plens funt fanguine , dt brachia pondere miferiarum & rapinarum gravantur, totaque virtus animi corporiïque debilitatur ! Preces noftrr à Deo non recipiuntur , quia clamores & ploratus altaque fufpiria pauperum *& or-*pnanorum, pupillorum atque viduarum préoccupant & praeveniunt preces noftras , quae crudis carnibus fratrum noftrorum gravatae raucitudinem acceperunt , nullam fonoritatem virtutum habentes. Et funt multi 2ui ex ipia rapina videntur eleemoiynas facere, non intelligentes quôd e talibus dicit Efaias : *Qui offert Domino de rapina oblationem , quafi qui macietfilium ante patrem.* Et funt nonnulli qui de homicidiis , adulteriis , perjuriis , incendiis confilium & poenitentiam quærunc, & malum rapinae pro nihilo ducunt, non intellegentes quia quot pauperes quis exlpoliat, & fame ac nuditate periclitari facit, tot homicidia perpetrat : quia tunc proximum fuum interficit, dum unde vivere debet ei tollit. Et fcimus, dicente Paulo Apoftolo , quia omnis homicida non habet vitam in regno Dei, dt homicidas & adulteros judicabit Deus. Quia ergo rapaces regnum Dei non poftidebunt , nifi ea reddiderint quæ tulerint, & infiiper poenitentiam egerint, fugiamus hoc tantum malum unde tot ac tanta alia mala procedunt, & diligamus proximos ficut riofinetipfos , adimplentes legem quæ dicit : *Non concupifcas rem proximi tui, nec omnia qua illius jiint.* Quia aliter neque inimicis noftris poterimus rellftere , neque regnum Dei polfidere.

Cap. I.

Volumus itaque ut palatium noftrum , more prjfdeceiTorum noliro-rum , 6c Dei cultu, & regali honore, fed & religionis habitu , & unanimitatis concordii, atque pacis ordine ftabUiatur, & in eodem palatio noftro pax prxdecefIbrum noftrorum fanftionibus fervata per ornhe regnum noftrum exequenda profe159ratur.

I I.

Decernimus igitur ut omnes in palatio noftro commanentes , & illud undique adeuntes, pacifice vivant. Quod fi aliquis corrupti pace rapinam exercuerit, per noftram regiam autioncatem 8c Miih noftai juflionem ad pakcmam adducatur audientiam ; ut fecundum quod in Capitulis antecefforum continetur, legali multetur judicio , tripli compoficione pera&i cum dominico banno.

I 1 I.

Si quis vero al.fque Seniore aut infrà palatium aut circa illud degens hoc idem fecerit, hunc Miflus nofter adeat , & ad

i^fum palatium juffu noftro eutn venire prxcipiat. Qubd (i aufu temerario venire contempferit, vi ad noftram prxfentiam adducatur, fubdendus prxdeceflbrum nof trorum fandionibus. Si autem flc nos & MiiTum noftrum contempferit, fic ad nos venire noluerit, & fe defendendo ibi occifus fuerit, & aliquis parentum aut amicorum ejus inde faidam fidelibus noftris, qui eum occiderint, portare voluerit, poteftativè eam jurare faciemus, & fideles noftros regia audoritate exinde adjuvabimus.

IV.

Placuit etiam nobis fic fidelibus noftris ut quicunque infra regnum noftrum aliquid rapuerit aut depraedatus fuerit, omnia in triplum componat, fit bannum dominicum perfolvat, fic infuper publicam Ernitentiam inde faciat, ficut in Capituri anteceflbrum continetur. Si autem colonus aut fervus fuerit, fimiliter omnia in triplum componat, aut dominus pro eo fexagitua idus bene preflbs accipiat, fic infuper publicam pœniientiam inae agat; cujus modus erit in confide ratione Epifcopi, fecundum quantitatem fadi: quia fornicationes fic adulteria atque homicidia, necnon incendia, ebrietates, aliaque quamplura vitia exinde prodeunt. Si quis autem negaverit fadum, fi comprobatus non fuerit, propria manu juramento fe excondicat i excepto noftris vaflis dominicis, pro quibus illorum homines meliores juramentum perfolvent. Hoc vero cum fijmma diligentia tali modo procurabitur.

V.

Epifcopus in cujus parochia aliquis cori£j(jens.aliquid deprxdatus fuerit *; fein-I & bis atque tertio, fi necelfe fuerit, vocabit illum fuà admonitione per fuum Preibyterum canonicè ad emendationem *[five* ad compofitionem] fic ad poenitentiam, ut Deo fic Ecclefix fatisfaciat quam lxfit. Si autem defpcxerit atque contempferit ejus admonitionem atque faluberri mani invitationem, ferjar illum Paftorali iirgâ, hoceft, fententiâ excommunica tionis, ut à communione fandx Ecclefix omniumque Chriftianorum fit feparatus ufque ad congruam fatisfadionem & [dignam j emendationem. Quam excommunicationem debebit idem Epifcopus Seniori illius notam facere fic omnibus fuis coepifcopis, ne eum recipiant ufque ad [dignam j fatisfadionem.

tnp(cte.e- ^7.',' "b' i »>.' ' '

V I.

De illis autem qui infra parochiam beneficia fic alodum non habent, fic alterius Epifcopi parochiani funt, flc dum ad curtem pergunt, aut de loco ad locum iter faciunt, rapinas fic dcprxdationes infra parochiam faciunt, placuit nobis ut fi ita propè Epifcopum, ut ei deprxdatio illorum nota fieri poffic, antequam parochiam ejus exeant, mittat ftrenuum fic prudentem Preibyterum, qui fuâ vice rationabiliter illos ad emendationem vocet. In quo fuperior modus compolirionis fic emendationis fervabkur, fi vocati venire noluerint. Si verb vocationem atque ammonitionem Epifcopi fiiperbè contempferint, fimili fententiâ excommunicationis feriantur quâ fic illi qui infra parochiam res aut beneficia habent, ficinlu per excommunicentur, ne extra parochiam exeant antequam fuperiùs ftatuta adimpleant. Quorum excommunicatio Seniori illorum fic proprio eorum Epifcopo fignificanda eft, ne eos recipiant anteauam illuc redeant ubi rapinam fecerunt, >ique pleniter emendentur.

<· ·<>: , «r ». c. ŧ- D^itnd. ■£·

V I I.

Et quoniam Epifcopi, qui noftris fic fuis fic communibus Ecclefix atque totius regni neceflitatibus occupati funt, non valent eunda foli profpicere * qux infra fines parochix ulorum perpetrantur, ftatuimus ut quotielcunque Epifcopi à propria civitate digrediuntur, tales adjutores unufquifque in fua civitate relinquat qui hxc omnia in lua civitate prudentiffimè peragant, fic pauperes fanguine Chrifti redempti femper in civitate prxfentem inveniant à quo refponfum fic confolationem acccipiant. In vicis autem, fic villis longé à civitate remotis, conftituat unu£ quifque Epifcopus reverendos fic cautos atque prudentia [morum] temperatos Prefbyteros, qui fu& vice fuperiùs ftatuta [modeftè 3 perficiant *, fic ad quos alii Preibyteri juniores fic minus cauti fuam caufam referant.

iib.\7o»· *'I 1*""*!'. ceic. Kuie r·*·uM·1 *y&tfaa»* »ai.]

VIII.

Placuit nobis [fic fidelibusnoftris jpro communi utilitate fit inftanti necefiitate ut nullus Epifcoporum graviter ferat fi ejus parochianum pro hujufmodi caufa deprxdationis alter Epifcopus excommunicaverit.

*Buùbârd.

IX.

I X

Et quia ad tantum malum funditus eradicandum [atque tollendum J fic tantum bonum plantandum [atque ftatuendum] et ♦ epifcopalis au&oritas ju- •«•■«H,ı·. diciali poteftate adjuvari, placuit nobis noftrifque fidelibus in commune ut Midi dominici iliis in locis ex hoc fideliter adjuvent, & Comes przcipiac fuo Vicecomiti fuifque [Vicariis atque] Çentena- •if u No- riis ♦ ac reliquia miniftris reipublicx, necnon frimc*· hominibus mundanae legis do- **u. F' cumends eruditu, ut pro amore Dei omnipotentis ac pace fanttx Ecclefiz & fidelitate noftra ex hoc adjuvent , quantum melius potuerint [tam per fe quàm cum Miniftns Ecclefix,] quoties Epifcopi aut miniftri illorum, five etiam ipfi pauperes , [fuper hac re] eos appellaverint ; ita ut Miniftri Ecclefiz habeant audoritatem fui Epifcopi, & Miniftri Comitis audoritatem noftram & fui Comitis.

X.

XegiM.Ub. «.<·«»*· Volumus autem ut fi epifcopalem aut regiam audoritatem aufu temerario aliquis pro nihilo duxerit, in Comitatu conliflens, aut iter faciens, fi quod injuftè abftulerit, lcgaliter emendare contempferit, fic rebellis exiftens , fi ibi occinis fuerit, nulli fidelium noftrorum, qui eum occiderit, aliquis faidam portet , neque pro ejus morte aliquid componat. Si vero aliquis parentum [aut amicorum] ejus aliquam [indè] faidam portare voluerit, poteftativè eam jurare faciemus, fit fideles noftros regia audoritate exinde adjuvabimus.

X L

De noftris quoque dominicis vafTallis jubemus ut fi aliquis prxdas egerit, Comes in cujus poteftate fuerit, ad emendationem eum [venire] vocet. Qui fi Comitem aut MilTum illius audire noluerit, per fbreiam illud emendare cogatur , prout lex docet, fic quemadmodum in Capitularibus Regum [anteceflbrum noftrorum] tenetur infertum , in eodem loco ubi pnrda commiffa fuerit. Quôd fi proclamaverit fe ante przfentiam noftram velle diftringi potius quàm ante Comitem , per credibiles fidejuflbres aut per làcramentum melioris hominis ante nos venire permittatur, ut ibr talis ratio finem accipiat. Honorem enim talem noftris vaffis dominicis concedimus ut ipfi non ficut reliqui manu proprii facramentum jurent, fed melior homo illorum fic credibilior illud agere non differat. Si autem qux fuprà diximus defpexerint, fic nullo modo emendare voluerint, fic in contemptu permanentes ibi occifi fuerint, nullam contra ipfos qui eos occiderint iracundiam teneoimus unquam. Quod fi aliquis parentum [aut amicorum eorum] indè iaidani portare voluerit, [poteftativè eam ei jurare faciemus , ficut fuperiùs diclum eft, fic] noftra regià exinde eum* juvabimus. Si vero dixerint quod eis come, cuul) non fecundum legem fecerit, fed pro aliquo iracundia [aut invidia] quam [ante] contra illos tenebat, [illud fecerit,] hoc Cornescis ante nos fatisfaciat, [fecundum quod nobis placuerit, j quod non ob aliud quàm pro rapina fit aclum.

X I I.

Ut autem omnis occafio rapinz tollatur , volumus ut Prefbyteri, qui bonum exemplum [caritatis] omnibus offendere debent, hofpitales exiftant, (ficut Apoftolus dicit : *Hofpuales invicemfine murmuratione* ; quam prxbeant iter facientibus , quia per illam placuerunt quidam Deo angelis hofpitio tufeeptis. *)

XIII.

Placuit nobis [fit noftris fidelibus] ut Prefbvteri fuos parochianos admoneant ut fic ipfi hofpitales exiftant, fit nulli iter facienti maniionem denegent. Et ut omnis occafio rapinz tollatur, (nihil cariis vendatur tranfeuntibus nifi ficut in mercato accipiunt*). Quod fi cariis vendere voluerint,ad Prefbyteram tranfeuntes hoc referant, fic illius juffu cum humanitate eis vendant.

X I V.

Volumus ut Prefbyteri fic miniftri Comitis villanis przcipiant ne colledlam faciant , quam vulgo *geldam* vocant, contra illos qui aliquid rapuerint. Sed caufam fuam ad illum rrefbyterum referant qui Epifcopi MifTus eft , fic ad illos qui in illis locis miniftri Comitis fuper hoc exiftunt , ut omnia prudenter 0c rationabiliter corrigantur.

• Jocus aliter pni ■«» Je· R:lut in Re · giooni & ... 1'Ir heu.» Jcktl.-nem p»g.

Rcg.iûl.h. a.op ,>l.

?·/:·.«ul Ktf no), 't- l-nr . η , l c»riuj «■,· d»nt Ci.-n- fetsntibus' l ll qui..·) in merca o rende· ‹ poduût. ı

CAPITULUM

ODONIS REGIS,

QUANDO unfius eft. à Walterio Archiepifcopo Senonenfi anno DCCCLXXXvm.

Promissio Odonis Regis.

Promitto & perdono unicuique veftriim & Ecclefiis vobis commiflis quia canonicum privilegium & debitam legem atque juftitiam confervabo, & contra depraedatores & opprefibres Ecclefiarum veftrarum & rerum ad eafdem pertinentium defenlionem fecundùm minifterium meum, quantùm mihi poffe Deus dederit, exhibebo ; ôc jus ecclefiafticum ôc legem canonicam vobis ita confervabo t dc res Ecclefiarum veftrarum, tam à Regibus, vel Imperatoribus, quàm à reliquis Dei fidelibus collatas , fub integritate ôc immunitate abfque aliqua inhonoratione permanere concedam, quas modo juffè ôc legaliter veftrx retinent Ecclefix ; Ôc eas augmentare ôc exaltare fecundùm debitum uniufcujufque fervitium , prout fcire & poile mihi I)eus rationabiliter dederit & tempus didaverit, ftudebo, ficut mei anteceffores y qui hoc bene & rationabiliter obfervaverunt, veftris prardeceffbribus; in hoc ut vos mihi fecundùm Deum fit fecundùni feculum fic fideles adjutores & confdio ôc auxilio litis ficut veftri anteceflbres Irani meis melioribus prxdecefforibus extiterunt, fecundum fcire ôc poffe. Et qux retro malo funt ingenio depravata , in meliorem ôc priftinum gradum, adjuvante me diviua clementia, reformabo cum veftro ôc aliorum noftrorum fidelium confilio ÔC auxilio. *Confirmatio Odonis Regis.* ODO.

O [Hoc Capitulum deeft in Sirmondo. J

Diploma Odonis Regis *auo Trenorcienfi Monafierio conceffam facultatem Abbates eligendi confirmat.* Viae in novo CoDICE Legum VETERUM.

Diploma Odonis Regis *auo Abbatiam S. Hilarii Piddavienfis concidit Egfredo Pi&avicrfi Epifcopo.* Vide in Novo CoDICE LEGUM VETERUM.

CAPITULA
KAROLI III.
FRANCORUM REGIS,
LUDOVICI II. F.

-tttcTi- iβ'1

PRIMUS

CONSTITUTIO Dotis Fridcruna Regina Uxoris Karoli III. fa&a. apud Attiniacum anno Chnjii DCCCCFII.

Tom. IV. 1. Chrilt. F. 1·o › col. Sr/pplemoo U Aniiqiii- Ut P»rif. peg. ʋ

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDCÆ TrINITATis. Karolus, divini propitiante dementi!, Rex. Si Regum conluetudines antiquorum exequimur, necnon patrum mores prxeedentium imitamur, fideÜumque noftrorum benignè confulta fuPcipimus t regium proculdubio honorem amplificamus, nobifque profuturum in* dubitanter credimus. Proinde omnibus fanûx Dei Ecclefiz noftrifque prxfentibus atque futuris compertum ftt fidelibus qubd cum noftris nos regni negotia tractantes confdiariis, de noftro nos commonuere conjugio, falubre dicentes fore & opportunum fi conjux condigna lateri adhaereret regio, ex qua filiorum, Deo largiente, tonus regni profutura procederet propago. Eorum itaque admonitionibus folhcitati fit confiliis exhortati quandam nobili profapia puellam nomine Friderunam, communi duntaxat confenfu fidelium, Deo, utcredimus, coopérante, fecundùm leges dc ftatuta priorum nobis imperiali connubio fociavimus, regnique confortem ftatuimus. Quocirca regali eam more propriis rebus difponentes ditare, duos ei dotis nomine concedimus fifeos jugiter poflidendos Ac pro libitu difponendos, Corbiniacum videlicet in Comitatu Laudunenft, cum Ecclefia qux eft beati Petri Apoftoli honore dicata, ubi confefibris Cnrifti quiefeie corpus Matulfi *, Ac Ecclefia una in Cruona; Ponticonem quin etiam in pago Pertenfi fupci fluvios Saltum & Bruftionem, utrumque per hanc prxfentem concedimus auctoritatem, Ac de noftro jure in jus Ac proprietatem feu dominationem illius transfundimus At perpetualiter habendos delegamus. Quapropter regia? hoc munificentia? edi&utn fieri *ac memorat* feu* dilcctx conjugi Friderunxjuflimusdari; per quod Sirxcipimus atque prxeipiendo jubemus ut upraferiptos fifeos, Corbiniacum fcilicet Ac Pontigonem, uti prxfentialiter ad nos pertinere videntur, cum omni eorum integritate, Ecclefiis videlicet prxfcriptis Ac mancipiis utriulque fexûs, terris cultis Ac incultis, vineis, filvis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus, molendinis, pifcationibus, mobilibus Ac immobilibus, exitibus Ac regreflibus, Ac univeriis legitimis terminationibus juftè Ac legaliter ad fe pertinentibus, perpetualiter habeat, teneat, atque poifideat, Ac quicquid exinde facere voluerit, liberam Ac firmiflimam in omnibus habeat poteftatem. Ut autem hxc largitionis noftrx donatio Ac concefionis roborario continuum obtineat firmi tatis vigorem, manu proprii fubter firmatam noftro prxeepimus anylo inftgniri.

KAI'H5P- <oire des Reliqua.

* Marculfi

Signum KAROLI gloriofifiimi Regis.

Arnuiphus Notarius ad vicem * Alberici Epifcopi recognovit.

* Alberi. t

Datum xm. kalendas Maias, Indiflione decimi, anno xv. regnante Domno Karolo gloriofifiimo Rege, rediutegrantex.

Actum Attiniaco palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

TITULUS II.

TUNGRENSIS EPISCOEATUS CONTROVERSIA*

/N nomineJ~a tela individu» Trinitatis. KaroluSy vir illuflris^ divina propitiante dementiaJRex Francorum , omnibus Archiepifcopis dC Epifeopis inregno nobis à Deo commijfo confiitutis, pax G' *falus ab eodem Deo «terno.*

Qu i λ divinx propitiationis beneficia, qux ab ipfo ab ipfis crepundiis experti fumus, nullatenus enumerare poffimus, idcirco laudem Domini loquetur os meum, & benedicet nomen fandum ejus in feculum feculi. Unde quia, pluribus noftris exigentibus meritis, multoriensadverfa quxque fuftinuimus , credimus non hoc ad noftrx damnationis meritum , fed ad gratiam fux reconciliationis nobis fore permiffum : ut flagellis ejus eruditi, difeamus perverfa cavere , fic in eundis ejus voluntatibus parere. Sicut vobis de multis notum eft, cùm olim quidam noftri fideles, à noftra debita fidelitate exorbitantes, vitam fic regnum nobis auferre moliti funt, euntes poft inimicos noftros, eifque familiariter inhxrentes, res fit epifcopia noftri regni ab ipfis dari fibi concupierunt. Ut ergo de multis taceamus, unum, qui nobis noftris vifceribus ferpentinum virus infudit, veftrx fanditati
• ; s.rme»- propalabimus *, Hilduinum videlicet, qui
Uvimas.j contra regalem agens poteftatem, contra quoque Apoftoii dida , (ubi dicitur :
kÜ 1» ? *Deum timete , Regem honorificate.* Et : *Non efi poteftas nifi à Deo.* Et : *Qui poteftati refifiit , Dei ordinationi reftfiit. Non efi enim patefias nifi à Deo.*) fic adversus citharoedi David dida , ubi ad
FU.«i.». Dominum loquitur: *Impofuifii homines fuper capita nofira* , quique ultra Rhenum ad inimicos noftros proficifcens , minimèque reminifeens facramentorum fuorum nobis promiflbrum , eaque retro
• t Duce Saloni* ac Thuri»- dorfum abiciens, ab Heinrico * inimico noftro Epifcopiun. Tungrenfis Ecclefix expedit , fuaque damnatione contra omnia ftatuta tam facrorum Patrum quam Regum videlicet anteceflbrum nofi trorum ufurpavit. De qualibus in fibro
C.jBuulir. Regum Capitulari ita dicitur: *quis pr«-Jumpferit quam non meruit à Principe vel Seniore juflo dignitatem , ficrilegus*
I b VII In· d it a. Ob- *habeatur.* Et beatus Gregorius : *Sicut qui t:i\ itatus renuit , quafitus refugit tjacris eft altaribus admovendus , fic qui ultro ambit, vel qui importunus fi ingerit , proculdubio efi repellendus. Nam qui nititur ad altiora contendere , quid agit nifi ut crejeendo decrejcat ? Cur non perpendit quia benedictio illi in maledictum convertitur qui ad hoc utfiat hareticus promovetur.*

I I.

Cùm quidam peftiferi viri, ut fuprà memoravimus , à noftra fidelitate deviarent , convocavimus Archiepifcopos prxfules xvi. noftri regni, nonnullos etiam Proceres, Marchiones, & Comites, Optimatefque, ut eorum confilio, audontate , atque virtute, tant* vefanixrefifteremus. Inventum eft ut nova gibborum genera novis medicationibus locarentur ac fanarentur, pellentes eos epifcopali auctoritate facrorumque Canonum conftitutione à coctu & contortio Chriftianorum. Quorum prxfumptioni ac nefandx tyrannidi Hilduinus femtumefeens, datis Heinrico fuilque Proceribus complurimis auri argentique ponderibus , non foliim cum eis fcienter participavit, fed etiam ex thefauris Ecclefix Tungrenlis , quos inftinctu diabolico rapuerat vel furatus fuerat , quibufdam minis ac terroribus egit ut Herimannus Agrippinx civitatis Archiepifcopus per violentiam Heinrici fuocumque fidelium illum in Pontificem confccraret. Nam fi non feciftët, ficut ipfe venerabilis Archiepifcopus nobis poftea in prxfentia plurimorum retulit, fibi vitam refque eccleftaftica» auferret , omnemque familiam trucidaret, ac illorum bona diriperet. Ideôque abfque legitimorum anteceflbrum audoritate eum confecravit, ut ipfe adhuc teftatur. fed tantis terroribus ac diris crudelitatibus coadus. Unde in Nicxno Concilio ita ad locum invenitur: *Si quis ex Clero deprehenfus fiierit cum excommunicatis communicare , etiam ipfi privetur communione , tanquam qui regulas confundit.* Qux longé latèque in diverfis Conciliis fit Capitularibta Re-

gum de excommunicatis inveniuntur.

I I I.

Idem etiam Hilduinus res noftri regni ex prxfato Epifcopio invaiit, diripuit, Ac pro fibito abduxit , agens contra ftaruta Anaclcti Papx, ubi dicitur : Saucius Anacletus, qui ab ipfo Petro Apoftolo ordinatus eft Preibyter ,poftea in fede Romana fucceflbr illius fadus Epifcopus , cum totius mundi Sacerdotibus judicavit. *Qui abjluleritr inquit, patri vel matri alii hornicideeparticepseft. Pater nofter fine dubio Deus eft. Mater vero noftra Ecclefia eft, qua nos in baptijmo regeneravit. Ergo qui pecunias Chnfti* 6· *Ledefia rapit, aufert, vel fraudatur, homicida eft, atque homicida in confpedu jifti Judicis deputabitur. Qui rapit pecuniam proximiJui, iniquitatem operatur. Qui autem pecuniam vel res i. cclefta abjlulerit fiacrilegiumjacit,* dC *utJacrilegusjudicandus eft.*

KttraO.r»K J. , Ivovâr.'i,. c' Gfstisn. ^•,5^'5·*·

I V.

Prxfatus denique Hilduinus thefauros Ecclefix Tungrenfis Ac Aquifgrani palatii juxta beati Lamberti Martyris corpus in quadam arca pofitos avida cupiditate rapuit , eofque inimicis noftris , fuis videlicet fautoribus, contulit, Ac Ecclefix abftulit. Dequoquibufquehujufcemodi facri Canones ita decernunt : St *quis inventus fuerit aliquid de miniflertis Ecclejta vendidiffe velabftulijfe fijacrilegiurn commiftt. Placuit eum in ordine ecclefiaftico non haberi.* Unde At beatus Auguftinus XLVii. evangelii homiliâ Johannis dicit : *Ecce interJanclos eft Judas , ecce fur eft Judas ; êC ne contemnas , fur hicfacrilegus eft, non qualiumcunque fur locorum fifed dominicorum } locorum, fedfactorum.* Et poft pauca : *Quicunque aliquid de Ecclefia aufert velfraudatur, Juda proditori comparatur.*

1 b VI c» fitulat. t.

Hos Ecclefix thefauros Epifcopis Ac Comitibus Ac fautoribus pro fua ordinatione dedit, nonprx oculis habens ftatuta Africani Concilii, quibus prxeipitur ut nullus per pecunias ordinetur(, ita inquiens : *Si quis Epifcopus per pecunias obtinuerit dignitatem, deiciatur, modis omnibus abiciatur, ficut Simon magus abfcijfus eft à Petro.* Item in Concilio Chalcedonenfi : *Si quis Epifcopus , Presbyter, aut Diaconusfub pretio Spiritus fandi gratiam obtinere voluerit, p'oprii gradus periculo fubjacebit ;* Cr rx *hac ordinatione velpromotione , qi.a* |*jl per negotiationem Jada , proficiat› Jed anathematizetur.*

V I.

Jam di&us Hilduinus , ad cumulum fux damnationis, ante venerabili» Herimanni prxfentiam veniens, fuper facra nefandè juravit quod ego Karolus Epifcopium Tungrenfcdederim; Ac quofdam ex Clericis Ac Laicis jurare compulit.Quodquam fit abfurdum , quamque vitandum , Iparfim fandarum Scripturarum tcftimonia approbant.

V I I.

Memoratus prxterea Hilduinus per Domnum Herimannum Epifcopum tertio vocatus ad Synodum , ut contra hxc qux fibi obiciuntur refponderet, (i juftam caufam haberet, aut fi non poflet, Canonum feriretur (piculis. Qui quoniam quidem venire diftulit , incidit fententiam Bonifacii Papx ita dicentis : *Probat vera effe illa qua adverfusfe di3afunt, qui ad ea confutanda adejfe minime vult. Et ne dubitet quôd itajudicium nocens (ubterjugit quemadmodum ut abjolvatur qui eft innocens quarit.* Et poft pauca : *Confitetur enim de omnibus quijquisfubterjugere judicium poffe dilationibus putat.* Dem ipfe : J7 *adejfe voluerit ,prte(ens , fi confidit, ad objecta refpondeat. Quod fi adejfe neglexerit, dilationemJeruentia de abjentia non lucretur.* [[

VIII.

Omnes tam Clerici quàm Laid fupradictx Ecclefix noftram adeuntes fublimitatem, luduofis vocibus innotuerunt quod jam memoratus Hilduinus cum fuis pradonibus bona illorum diripuit , omnemque illorum facultatem Ac fupeiledilem abftulit, nihil illis remanfit unde faltem fibi vidus fufficientiam adhiberent. Addentes etiam in precibus , ut veftro confilio citius ageretur ne amplius prxdx Ac direptioni paterent ; fed illis ad ordinandum daremus Pontificem Richerum , quem concorditer elegerunt. De quibus videlicet omnibus hic Capitulatim infertis veftrum precamur pontificium , ut ae r Deum Ac debitam , quam nobis deftis, fidelitatem pro viribus exinde adjuvetis ut nofter honor in hujufmodi negotiis amplius non decrefcat, Ac ftatus fandx Dei Ecclefix ftabOiatur.

In tomo tertio Conciliorum Galiiapag. 57 ç. A. fequentibus extant epiftola dua Johanms X. Papa Romani de cauj'a Epifcopii Tunfrttyls,prima ad Heriman-num Archieptfcopum Colonienfem , altera ad Karoluni Regent.

TITULUS III-

PACTUM KAROLI ET- HENRICI.

IN nominefandx& individuxTriniratis. Divinâ propitiante dementia anno Dominier Incarnationis DCcccxxvi. (r*No-dicas liv'd p^··>4·] verb regni Domni fit gloriofiflimi Regis Francorum Occidentalium Karoli xxix. redintegrante xxiv. largiore verb hereditate indepta x. Indidione ix. anno quoque regni Domni & niagnificentiilimi Regis V rancorum Orientalium Heinrici tertio , inter ipfos prxfatos Principes unanimitatis partum ac focietatis amicitia quxtita reperdue exordia fumpfit, prout vifa funt competentia. Convenerunt enim ambo illuftres Reges , ficut inter fe difeurrentibus Legatis convenerant, 11. Nonas Novembris , feriâ primâ : Domnus enim Karolus fuper Rhenum flumen ad Bonnam caftrum, & ftrenuus Heinricus ex altera parte Rheni. Et eâ tantùm die mutuis fe vifibus inruentes fuper ripas ejufdem fluminis huc fit ultra, ut fui flerent fideles innoxii facramefito quo hanc eorum conventionem fuerant polliciti. Verùm feriâ quartâ, Vu. Idus Novembris , in medio Rheni fluminis, fxpius didi Principes in navibus quifque fuis in tertiam afeenderunt, qux ancorata in fluminis medio gratiâ eorum colloquii fixa erat ; ibique in primo hanc fibi viciffim convenientiam ob flatum pacis juramento linxerunt ita.

Ego Karolus, divini propitiante demendi, Rex Francorum Occidentalium, amodb ero huic amico meo Regi Orientali Heinrico amicus, ficut amicus per redum debet effe fuo amico , fecundum meum fcirc ac poffe ›eâ verbrarione , fi ipfe mihi juraverit ipfumeundemque facramentum, & attenderit qux promiferit. Si me Deus adjuvet fic iftx fandx Reliquix.

E contrà Rex Heinricus eandem promiflionem facramento eifdem profecutus eft verbis fubfequenter, ut hujus amicitix firmitas inviolabiliter obfervaretur.

Hxc funt nomina Epifcoporum qui cum nobilibus ac fidelibus laicis firmitatem quam prxmemorati Reges inter fe fecerunt , collaudando acceptaverunt , Ôc manibus fuis facramentum firmaverunt nunquam à fedeftruendam.

Epifcopi ex parte Domni regis KarolL Herimannus Archiepifcopus Agrippinx, qux modb eft Coloma vocitata , Rodgerus Archiepifcopus Trevirorum , otephanusPrxlulCameracorum, Bovo Epifcopus Catalaunenfium , Baldricus Trajedenfium Epifcopus. Hxc nomina Comitum. Matfredus, Erkengerus, Hagano, Bofo, Wakkerus , Ifaac, Ragenberus, Theodricus, Adalardus, Adelelmus.

Epifcopi ex parte Regis indyti HeinrioL Herigerus Archiepifcopus Moguntiacorum, Nithardus Epifcopus Mimmoserneferde , Dodo Epifcopus Ofiiobroggx, Ricavdo Epifcopus Vangionum . qux nunc dicitur Warmatia, Hunuardus Epifcopus Paderbomenfis, Notingus Epifcopus Conftanrix Alemannicx. Hxc funt nomina Comitum. Eurardus, Chonradus , Herimannus , Hato, Godefredus, Otto, Herimannus, Cobbo, Magenhardus, Fridericus , Foldac.

KAROLI CALVI

E T

LUDOVICI EJUS FILII

REGUM FRANCORUM

CONSECRATIO SEU CORONATIO.

ITEM REGINARUM

JUDITH FILIÆ

E T

HERMINTRUDIS CONJUGIS

KAROLI EJUSDEM.

TITULUS PRIMUS

KAROLI CALVI, QUANDO IN REGNO LOTHARII CORONATUS EST.

***ORDO** qualiter Raroltts Rex fait coronatus in Mettis civitate anno* DCCCLXIX. *in menfe Septemb. v. Idus Septttub. qux evenit die Kineris , cum iftis Epifcopts, videlicet Hincmaro Arhi'pijcopo , Advenito , Hattone, Arnulfo, Ftancone, Hincmaro ,* Λ7 *Odone› quando quondam Rex Hlotkarius , filias Hdoiharu Imperatoris, fait mortuus in Placentia civitate.*

ADNUNTIAT1O

AnviNTH Emeor anti initium Mk sx -in Ecouma S. St bphani , coram Rsqs «r Episcopis it alus quampl uuimis.

Vos Icitis, & multis in plurimi» regnis eft cognitum quantos Ac quales even* tus tempore Senioris noftri, quem hadonùs habuimus, Acc. *ufque* devod mente fufeipere. *utfuprè. pag.* 31 ; -a 18.

RESPONSIO

Karoli *id* populum.

Quia , itcut ifti venerabiles Epifcopi unius ex ipüs voce drxernut, Ac certis indicii» ex veftr* unanimitate monftravcrunt, &c. *ufyus* antecetfbribus exhibuerunt *,pag. à* 18.

ADNUNTIATIO

H IN CM A t I AltCHIEPISCOPI.

Ne alicui fortè videatur incongrue ac przfumptiosè me ac provincix noftrr venerabiles Coepilcopos facere quoniam, Atc. *ufque*Te Deum laudamus, *pag.* 217* 220.

BentdilHonsjfuper Regem Rarolum ante Mifiam Λ altare fandi Stephaxi

Aovnmua Episcopus Mrrrusis.

Deus, qui populis ruis indulgentia confidis & amore dominaris, da huic famulo tuo fpiritnm fitpientix , cui dedifti regimen difciplinxt ut tib· toto corde devotus , Ac in regni regimine maneat femper idoneus, At in boni; operibus perfeve-

rans, ad aeternum regnum te duce valeat pervenire. Per Dominum, ficc.

HaTTO VUDUNINSIS.

Gratix tur, quxfumus, Domine, huic famulo tuo tribue largitatem ; ut mandata tua te operante fedando, confolationem Çtrientis vmr percipiat & futurr. Per >ominun>5 ficc.

Ainulfuj Tullbnsis.

Noftris , quxfumus , Domine , in regimine iffius famuli cui propitiare temporibus ; ut tuo munere dirigatur & noftra fecuritas & devotio Chriftiana. Per Dominum.

Franco Tunorbnsis.

Da. quxfumus, Domine huic famulo tuo falutem mentis & corporis ; ut bonis operibus inhrrendo , tua femper mereatur virtute defendi. Per Dominum.

Hincmarus Laudunensis.

Benedictionem tuam , Domine , hic famulus tuus accipiat : qui corpore falvatus & mente , & gratam tibi femper exhibeat fervitutem , & propitiationis tux beneficia femper inveniat. Per Dominum.

Ooo BELLOVACENSIs.

Conferva, quxfumus, Domine, hunc famulum tuum, & benedidionum tuarum propitius ubertate purifica, ut eruditionibus tuis femper multiplicetur fic donis. Per Dominum.

BENEDICTIO

HINCMARI ArCHIEPISCOPI.

Extendat omnipotens Dominus dexteram fux benedidionis, fic effundat fuper te donum fu» propitiationis , fic circumdet te felici muro cuftodix fux protedionis, fandx Marix fic omnium oandorum intercedentibus meritis. Arnen.

Indulge» tibi mala omnia qux geffifti, fic tribuar tibi gratiam fic mifericordiain quam humiliter ab eo depofeis ; liberetque te ab adverfitatibus eundis fic ab omnibus vilibiliutQ fic invifibUium inimicorum infidiis. Arnen.

Angelos fuos bonos femper fic ubique, qui te procédant, comitentur, fic fubfeqifantur, ad cuftodiam tui ponat ; fic i peccato, feu gladio, fic ab omnium periculorum difenminete fuâ potenti! liberet. Arnen.

Inimicos tuos ad pacis caricatifque benignitatem convertet, fic apud odientes te gratiofum fic amabilem faciat. Pertinaces quoque in tui infedationc fic odio coniufione falurari induat. Super te aufcem fendificatio fempiterna effloreat. Arnen.

Ad ifla verba, Coronet te Dominus f *inunxit eum Hincmarus Archiepifropus de chrifnuue ad dextram auriculam*, Cr *in fronte ujfre ad jiniftram auriculam*, *X in capite.*

Coronet te Dominus coronft glorix in miiericordia fic miferationibus fuis , fic ungat te in regni regimine oleo gratix Spiritûs fandi fui, unde unxit Sacerdotes , Reges, Prophetas, fic Martyres, qui per fidem vicerunt regna, fic operati funt juftidam , atque adepti funt promifflones ; eifdemque promiffionibus grati! Dei dignus efficiaris , quatenùs eorum confortio in coclefti regno perfrui merearis. Arnen.

c Vidoriofum te atque triumphatorem de vifibilibus atque invifibilibus hoftibus femper efficiat ; fic fandi nominis fui timorem pariter fic amorem continué cordi tuo infundat ; fic in fide reda ac bonis operibus perfeverabilem reddat ; fic pace in diebus tuis concefll, cum palma vidorix te ad perpetuum regnum perducat.Arnen»

Et qui te voluit fupa· populum fuum conftituere Regem, fit in prxfenti feculo felicem fic xternx felicitatis tûbuat effe confortem. Arnen.

Clerum ac populum, quem fu! voluit opitulatione tux fubdere ditioni fuâ difpenfatione fit tu& adminiftratione per diuturna tempora te faciat feliciter gubernare ; quo divinis monitis parentes ,. adverfitatibus omnibus carentes, bonis omnibus exuberantes , tuo minifterio fideli amore obfequentes , fic in prxfenti feculo pacis tranquillitate fruantur , fic tecum xternorum civium confortio potiri mereantur; Arnen. Quod ipfe prxftare dignetur.

Ad ijla verba, Coronet te Dominu», *miferuiu Uli Epifcopi coronant in capita.*

Coronet te Dominus coroni gloriz atque juftitiz ; ut cum fide reria de multiplia bonorum operum fruôu ad coronam pervenias regni perpetui, ipfo largiente cujus eft regnum dc imperium in fecula feculorum.

AdUta verba » Det dbi Dominus velle , *dederunt illipalatam* Cr *fceptrum.*

Det tibi Dominus velle dc poffe qux przcipit, ut in regni regimine fecundùm voluntatem fuam proficiens . cum palma perfeverands viûoriz ad palmamjcn enias gloriz fempiternz. Gratii Domini noftri Jefii ChriAi, qui vivit.

Obationbs in Missa.

Da nobis , omnipotens Deus , ut beari Gorgonii martyris tui veneranda folemnitas dc devotionem nobis augeat dc falutem. Per Dominum.

Quzfumus, omnipotens , ut famulus tuus , qui tui miferatione fufcepit regni gubernacula, à te virtutum eoam percipiat incrementa : quibus decenter ornatus, dc vitiorum monftra vitare , dc ad te , qui via, veritas, dc vita es, gratiofus valeat pervenire. Qui vivis dc regnas cum Deo.

SVnI OBLATA.

Refpice, Domine, munera populi tui Sanctorum feftivitate votiva, dc tuz teftificatio veritatis nobis proficiat ad fidutem. Per Dominum.

Munera, quzfumus, Domine, oblata fanâifica ; ut dc nobis unigeniti tui corpus dc fanguis fiant, dc Karolo Regi noftro ad obtinendam animz corporifque falutem, te largiente , ufquequaque proficiant. Per eundem.

Post Communionim.

Sacramentorum tuorum , Domine , communio fumpta nos fidvet, dc in tuz veritatis luce confirmet. Per Dominum.

Hzc , Domine , communio falutaris famulum tuum ab omnibus tueatur advertis: quatenùa dc ecdefiafticz Dacis obtineat tranquillitatem *, dc poft* iftius temporis decurfum ad ztemam perveniat hereditatem. Per Dominum.

TITULUS II-

LUDOVia IL QUANDO REX FRANCORUM CONSECRATUS EST.

ORDO qualiter Hludottvicus Rex , anno Incarnationis Dominica DCCCLXXVU, fi. *Mis Decembris › ab Hincmaro Arcbiepifeopo fuit coronatus in Compendio palatio ; quando dC hac, quafequuntxr, ab Epifcopis petitafunt apud Regem, fr ab eopronlijja Epifcopis.*

P1TITIO EriSCOFOAUM.

AVobis perdonari nobis perimus ut unicuique de nobis dc Ecclefiis nobis commiflis fecundùm primum Capitulum , dcc. *ufque* exhibere debet, *ut βψ™» png. »7i.*

Promissio Reois.

Promitto vobis dc perdono quia unicuique de Vobis dc Ecclefiis vobis commit fis fecundùm primum Capitulum, dcc. *tfque* exhibere debet *,pag. 27*1.

Berudi&ionesfuper Hludouvicum Regent fa3a.

Deus, qui populis tuis virtute confulis, dc amore dominaris, da huic fiunulo tuo fpiritum lapient» cum regimine difdplinz ; ut tibi toto corde devotus , in regni regimine maneat femper idoneus, tuoque munere ipfius temporibus fecuritas Ecclefiz dirigatur, dc m tranquillitate devotio Chriftiana permaneat. Per Dominum.

Sacri olei intusio.

Omnipotens fempiterne Deus, creator

Ac gubernator cocii fle terrae , condicor Ac difpofitor Angdorum Ac hominum, qui Abraham famulum tuum de hoftibus triumphare fiteifti , Moyfi Ac Jofue populo tuo potiatis multiplicem victorum cribuifti , humilem quoque David puerum tuum regni faftigio fubumafti , cumque de ore leonis Ac de manu beftix atque Golix t fed & de gladio maligno Saul Ac omnium inimicorum ejus liberafti. Ac Salomonem fapientix pacifque ineffabili munere dicam , refpice quxfumus ad preces humilitatis noftrx, Ac hunc famutum tuum virtutibus t quibus profatos fideles tuos decorafti, multiplici honoris benedictione condecora, Ac in regni regiminefubhnuter colloca, Ac oleo gratix Spiritus fandi tui perunge, unde unxiftiSacerdotes, Reges , Prophetas, Ac Martyres , qui per ficiem vicerunt regna , Ac operati tunt juftitiain , arque adepti funt promifliones. Cujos tacratiffima unctio fuper caput ejus defluat , atque ad interiora ejus defeendir, Ar cordis illius intima penetret, Ac. proinilfiotubus, quas adepti funt vielorioGfiimi Reges, gratiâ tuâ dignus efficiatur ; quatenùs Ac in prxfenti feculo telkiter regnet, 6< nd eorum confortium in c<rielti regno perveniat. Per Dominum noftrum Jefum Chriftum filium tuum , qui undus eft oleo lxtitix pro confortrbus itiis , & virtute crucis poteftates aerias debellavit, tartara deftruxit, regnumque diaboli fuperavit , Ac ad cxlos victor afcendit. In cujus manu victoria omnis , gloria . & poceflas confiftunt, Ac recum vivit Ac regnat Deus in unitate ejutdem Spiritus fandi per omnia fecula feculorum. Arnen.

I .4POSITIO CORCN.E.

Coronet te Dominus coronâ glorir atque juftitix honore Ac opere fortitudini·» , uc per ofiicium noftrx nenediaionis, cum fide reda Ac multiplici bonorum operum frudu , ad coronam pervenias regni perpetui, ipfo largiente cujus reguum Ac imperium permanet in fecula feculorum. Arnen.

Sceptri traditio.

Accipe fceptnim , r<^i.v poteflatis infigite , virgam fcilicet redam regni, virgam virtutis : quâ re ipfiim bene regas, landam Ecclefiam , populum videlicet Chriftianum tibi à Deo commiffum, regia virtute ab improbis defendas, pravos corrigas , redos ut viam redam tenere poffint tuo juvamine dirigas : quatenùs de temporali regno ad «ternum regnum pervenias , ipfo adjuvante cujus regnum Ac impenum fine fine permanet in fecula fecuioi um. Arnen. Na·,» ·>.

BENEDVICTIONES.

Dominus Deus omnipotens, qui dixit ad Moyfem fervum fuum , Loquere ad Aaron fratrem tuuip, Ac ad filios ejus dicens , Sic benedicetis populo meo, Ac ego benedicam ëi, benedicat tibi, Ac cuftodiat te. Arnen.

Illuminet faciem fuam fuper te, Ac mifereatur tui. Arnen.

Convertat vultum fuum ad te , Ac donec tibi pacem. Arnen.

Extendat dexteram fux benedidionw , Ac effundar fuper te donum fux propitiationis, Ac circumdet te felici muro cuftouix fux protedionis, fandx Manx Ac omnium Sandorum intercedentibus meritis. Arnen.

Indulgcat tibi mala omnia qux gelbfti, Ac tribuat tibi gratum Ac mifericordiam quam humiliter ab eo depofeis, liberetque re ab adverfitatibus eundis Ac omnibus vilibilium Ac invifibilium inimicorum infidiis. Arnen.

Multiplicet in te copiam fux benedictionis , Ac confirmet in fpe regni coeleftis. Arnen.

Actus tuos corrigar , vitam emendet, mores componat, Acte ad coeleftis paradifi hereditatem perducat. Arnen.

Talique intentione repleri valeas quae ei in perpetuum placeat. Arnen.

Angelos fuos bonos femper Ac ubique, qui te procedant. comitentur, Ac fubfequantur , ad cuftodiam tui ponat; Ac à peccato, feu gladio, Ac ab omnium periculorum diferimine de fua potentia liberet. Arnen.

Inimicos tuos ad pacis cantariique benignitatem convertat. Ac odientibus te gratiofum Ac amabilem faciat. Pertinaces quoque in tui infedanone Ac odio contuiione fnlntari induat. Super te autem fanctificatio femoitema effloreat. Arnen.

Vidorioiuni te atque triumphatorem <lc t ifibilibus atque invifibilibus hoftibus Dominus femper efficiat, Ac fandi nominis fui timorem pariter Ac amorem continué cordi tuo infundat, Ac in fide reda ac

.-^K^mtAVewaKSA ..

boni* operibus perfeverabiUm reddat, fit pace in diebus tuis concefsi, cum corona viâorix ad perpetuum te regnum perducat. Amen.

Et qui te voluit iuper populum fuum conftimere Regem, fie in pnefenti feculo felicem Ac xtems felicitatis tribuar effe confortem. Arnen.

Clerum ac populum, quem fuâ voluit opitulatione tuae iubdere ditioni, fu& difpenfatione A tu& adminiftraticne p€r diuturna tcrnj>ora te laciat feliciter gubernare : quo divinis monitis parentes, adveriitatibus cunttts carentes, bonis emmbus exuberantes, tuo minifterio fideli amore obfequentes, Ôc in prxfenti feculo pacis tranquillitate fruaniur. fit tecum acernorum civium confortio potiri mereantur. Arnen. Quod ipfe præftare dignetur.

TITULUS III,

JUDITH KAROLI CALVI FILIÆ, CUM REGI ANGLORUM DESPONSATA EST ANNO DCCCLVI. AQUD VERMER1AM PALATIUM.

Annonrccivi. Edilwlf Rex occiiientalnim A>igl.>ntm R<wl rediens. Judith filiam Karoli Aecis, tnenfe Julio dcfponfauun, xaleudis Odububus, in Venneria palatio in matrimonium accipit, &: eam Hincmaro Durocorrori Remorum Epicopo benedicente, impofito capiti ejus diademate, Regime nomine infignit. Quod libi fueque genti eatends fuerat infueeum. Pjtraroqne regiis apparatibus utrinquc arqua muneribus matrimonio, cum ea Britanniam rcgiu lui umonem navigio repetit. A v *Jnnalikm Berùnuuùt.*

***BENEDICTIO** fuper Reginnm quam Edeluifus * Rex accepit in uxorem.* •(r^Xfc.-e *SirmaiKii* Rf.

Nubas in Chrifto obnupta nube *caci*, & refrigerata gratii fpiritali, ac procéda ab omni inlicita concupifcentia, pungas foedus cum oculis tuis, ut non videas alienum virum ad concupiicendum eum. & non moccheris in corpore vel corde tuo, & avertas oculos tuos, ne videant vaniorem : quatenùs in via Domini vivificeris, ut poliis dicere cum propheta : *Ad te levavi oculos meos qui nahaas in cselis.* Er : *Let avi oculos meos in montes, unde veniat auxilium mihi.* Per conditorem & redemptorem ac Dominum noftrum Jefum Chriftum, qui cum Patre fic Spiritu fando vivit Ac regnat in fecula foculorum.

Pfal. 1». a n»

Benedic, Domine, has dotes, fic accipientes tuâ benediâione dotare digneris : ur conjugii fidem Ac thronum immaculatum fervantes, fandorum Patriarcharum adfeifei mereantur confortio. Per 1)ominum.

Accipe anulum, fidei Ac dileâionis flgnum, atque conjugalis conjundionis vinculum, ut non feparet homo quos conjungit Deus. Qui vivit fic regnat in omnia fecula foculorum.

Defpondeo te uni viro virginem caftam atque pudicam futuram conjugem, ut fanâc mulieres fuêre viris fuis, Saira, Rebecca, Rachel, Hcfter, Judith, Anna. ixoümi, favente auâore fie fanctificatore nuptiarum JefuChrifto Domino noftro, qui vivit Ac regnat in fecula ieculorum.

Deins qui in mun-Ji crefcentis exordio multiplicand* proli benedixifti, propitiare lupplicationibus noftris, &. huic fa mulo tuo fic huic famulx tux upem tux benedictionis infunde ; ut in conjugali confortio fecundùm beneplacitum tuum afiêâu compari. mente con limiti, fanctitare mutua copulentur. Dita eos frudibus fandis & operibus benedictis. Fac illos talem fobolcm generare qux ad tui Eiradifi pertineat hereditatem. Aperi, omine, Januas cœh, Ac vifita eos in pace. Inriga terram eorum, ut germinet fruâum ipiritalem. Sandifica eos, qui datus es nobis ex virgine ; fic prxfta cis tempora faturis. qux ante tuum adventum trxoixit fanâus Propheta Johannes, ut ic fideliter credant, fie beatè viventevitam fic regnum confequantur xternum, gratifi tuâ, Chrifte falvator nofter, qui cum Deo Patre in unitate Spiritus fandi vivis fic regnas Deus per omnia.

Benedictio Recini.

Te invocamus, Domine fande, Parer omnipotens, xteme Deus, ut hanc fa-

Ta. IE*

mulam tuam , quam tux divinx difpenfationis providentia in przfentem diem juvenali flore Ixtantem crefcere conccffifti , tux pietatis dono ditatam , plenam veritatis , de die in diem coram te & hominibus ad meliora femper proficere facias ; ut in regimine fuo *Rttùx* fupernx largitatem congaudens fuicipiat ,ficmifericordix tux muro adveriitate undique munita , cum pace propitiationis vivere mereatur. Per Dominum.

Sursum corda.

Domine fande , Pater omnipotens , xterne Deus , eledorum fortitudo , & humilium cellitudo, qui in primordio per eflufionem diluvii crimina mundi purgari voluifti, & per columbam ramum ofivx portaptem pacem terris redditam demonftrafti, iterum Aaron famulum tuum per unctionem olei Sacerdotem unxifti , & pofteà per hujus unguenti infuiionem ad regendum populum ïfraeliticum Sacerdotes , Reges , & Prophetas perfecifti, vultumque Ecclefix in oleo exhilarandum prophetica famuli tui voce David efle prxdixifti , qui hoc etiam unguento famul* tux Judith ad liberationem fervorum tuorum & confufionem inimicorum vultum exhilarafti , & ahcillx tux Hefter faciem hac ipiritali mifericordix tux unctione adeo lucifluam reddidifti ut efferatum cor Regis ad mifericordiam fic falvationem in te credentium , ipfius precibus inclinares. Te quxfumus , omnipotens Deus , ut per hujus crearurx pinguedinem , Columbi pace , fimplicitate , ac pudicitiâ decoram eflù ias. Per Dominum noftrum Jefum Chriftum filium tuum, qui venturus eft judicare.

Coronatio.

Glorii fic honore coronet te Dominus , fic ponat fuper caput tuum coronam de fpiritali Rapide pretiofo ; ut quicquid in fulgore auri fic in vario nitore gemmarum fignificatur , hoc in tuis moribus, hoc in actibus femper refulgeat. Quod ipfe prxftare dignetur cui eft honor fic gloria in fecula feculorum.

Benedictiones.

Benedic , Domine , hanc famulam tuam , qui regna Regum à feculo moderaris. Arnen.

Opera manuum illius fufeipe fic benedictione tuâ terra ejus de pomis fruttuum cceli fic rore atque abyflb fubjacente repleatur. Arnen.

De vertice antiquorum montium fic collium xternorum , de frugibus terrx , fic plenitudine ejus tuâ benediâione Ixtetur. Arnen.

Benediélio illius qui apparuit in rubo veniat fuper caput ejus. Da ei de rore coeli fic de pinguedine terrx abundantiam frumenti fic vini ; ut ferviant illi ac femini ejus populi, &. in honore ruo tribus illam fic femen ejus adorent. Arnen.

Reple eam benedictionibus uberum fic vulvx. Benedittiones patrum antiquorum confortatx fint fuper eam fic fuper femen ejus, ficut promiiifti fervo tuo Abrahz fic femini ejus in fecula. Arnen.

Concede, quxfumus, omnipotens fic mifericors Deus, ut hxc dona tua, quz fideles tui acceperunt de manu tua, dantibus , accipientibus, fic difpenfantibus ad przfentis vitx fubfidium, ac redemptionem animarum, atque ad vitam capeflendam proficiant fempiternam. Per Dominum.

TITULUS IV.

HERMINTRUDIS REGINÆ , QUANDO SACRATA EST ANNO DCCCLXVI. MENSE AUGUSTO IN SYNODO SUESSIONENSI. «dan"mX"

***ADLOCUTIO** duorum Epifcoporurn in Ecclejia fanilt Aiedardt .juandu Her. minirudis J'uit confecrata in Reginam.*

Concii. ml ucui. **WOl umus** vos fcire , Fratres , quia ' Domnus & Senior nofter Karolus Rex gloriofus noftrse humilitatis petiit devotionem ut auctoritate minifterii nobis à Deo conlati, ficut ipfe in Regem eft unctus Ôc confecratus epifcopali auctoritate , unctione facrâ ôc benedittione, veluti in Scripturis legimus Dominum prxcepiffe ut Reges ungerentur ôc facrarentur in regiam potcftatem , ita uxorem fuam Dominam noftram in nomine Reginx benedicamus , ficut ôc à fedc Apoftolica ôc à noftris deceifonbus antea de aliis fadum comperimus. Et ut non vobis fit mirum quare hoc petat, fraternitati veftrx rationem reddere maturamus. Videlicet quia , ficut multis eft cognitum , Deus omnipotens fui gratia iftud regnum in manus tuorum antecefforum mirabiliter adunavit. Quod ipti deceffores fui nobiliter gubernaverunt , ôc per fucceffiones fua progenies ufque ad hxc tempora rexit. Et ifti noftro Seniori Deus lilios , ficut vobis notum eft, dedit : in quorum nobilitare ad fandam Eccleiiam ôc regnum, quod Deus illi ad regendum commiiit, fideles illius fpem maximam iè habere funt gratulati. De quibus ipfe aliquos Deo obtulit , ut etiam de frudu ventris fui oblationem Deo offerret. Aliquos Deus adhuc artate immatura fuâ gratià de hoc feculo rapuit, ne, ut feriptum eft, malitia M *· »*· mutaret corda eorum. Aliquibus autem , quod vos non latet , fuo judicio talem Saffionem permifit incurrere ficut Fideles lius agnofeuntur dolere. Propterea petit benedi&ionetn epifcopalem fuper uxorem fuam venire; ut talem fonolem ei Dominus de illa dignetur donare unde fanda Ecclefta folatium , ôc regnum neceffariam defenfionem , ôc Fideles illius deftderabile ajutorium , 5c ifta Chriftianitas optabilem tranquilitatem ôc legem atque juftitiam , cum illis quos adhuc habet, annuente ôc coopérante Domino, poilit habere. Et de hoc in fandis Scripturis habemus audoritatem, quia ficut Dominus ad Abraham dixit : *Infemine tuo benedicentur omnes gentes t* un jam centenario Ge> u I<. de nonagenaria uxore llaac lilium dedit , ita ôc ipfum Ifaac uxorem fteiilcm accipere fecit, ut & in hoc , licut in multis iblet facere , niifcricordix fua largitatem oftenderec. Et inde dicit Scriptura quia *deprecatus eji Ijaac Dominum pro uxore* Qen. » *Jua , eu quod ejjetjieri/is* , ÔC concepit. Et non iit vobis mirum cur antea hoc non fecit. Quia, ficut facra Sc riptura dicit, in primordio conjunctionis malculi 61 feminat dixit Dominus ad Evam : *Ad virum* Cca , ,6 *tuum erit converjio tua* , t? *ipfe dominabitur tui.* Et cum jam edent moribus in legitima conjunctione maturi ôc provedx xtatis , Abraham ôc Sarra › ôc , ut fandus Petrus dicit , *Sarra obediebat Abraha* , l. ptI , 6 *dominum eunt vocans* , dixit Dominus ad Abraham quod antea nec ipli nec alio homini legimus illum dixifle : *Chnnia aua* Grn *dixerit tibi Sarta , audi, vocem ejus.* Jam enim ôc Abraham Prcil vier merito vocabatur , ôc defecerant muliebria id eft omnis laiciviecas Sarrx : ôc tunc acceperunt benedictionem feminis benedicti a Domi no , in quo benedicuntur omnes gentes. Arnen. His ergo fulti auctoritatibus . in difpenfandis Dei donis, qui ab illo minii tri ejus fumus ad hoc couftiruti , ut Leo ico ut »' dicit, non debemus effe difticiles , nec devotorum petitiones negligere ; maxime li iplas petitiones evidentibus indiciis ex Dei viderimus infpiratione conceptas. Quia multiplex mifericordia Dei ita laluti humanx fubvenire decrevit, ut prxcipuè Sacerdotum fupplicationibus ipla fatus de beat obtineri. Cui operi, ut in facris liceris legimus , ipfe Salvator intervenir , nec unquam ab his abeft qux miniftris luis exequenda commiiit dicens · *E.\e ego* m.u „ '* *vabijcum fum omnibus diebus.* Et ii quid per fervitutem noftram bono ordine ôc, gratulando implemus afleUu , ut Leo di< tf cit. non ambigamus per Spiritum fandum nobis fuiffe donatum. Er ideo , Fratres , quoniam ita eft , Ôc noftra pro vobis mi-

niftratio , & veftra erga no· conjunda devotio t ut una fiat apud Dominum fupplicatio , ficut legimus quia ad hoc conf rituri Tunc Saceraotes , ut priùs pro fuia , deinde pro populi orent peccati·, fit oratio fiebat fine intermiflione ad Deum pro Petro, id eft , pro omni Epifcoporum choro , orantibus nobis pro communi noftra immo pro totius Ecclefiz ac populi neceffitate atque falute , commune votura etiam veftra communis profequatur oratio apud eum qui facit unanimes habitare in domo, & vivit Ac. regnat in fecula feculorum. Arnen.

Domine fimde , Pater omnipotens , «terne I)cus, quipoteftate virtutis tuar de nihilo eunda fecifti, & difpofitis univerfitatis exordiis, homini ad imaginem tuam fedo infeparabile mulieris adjutorium condidifti, ac femineo corpori de virili dedifti carne principium, docens quia quod ex uno placuit tibi inftitui, non liceat ab homine feparari, refpice propiriùa fuper hanc famulam tuam maritali junctam conforcio ,qurtuâ fe expetit protectione muniri. Sit in ea jugum diledionis Ac pacis. Fidelis Ac cafta nubat in Chrifto, tnutatrixque fandarum permaneat feminarum. Sit amabilis ut Rachel viro , lapiens ut Rebecca , longzva Ac fidelis ut Sarra. Nihil in ea ex adibus fuis audor praevaricationis ufurpet. Nexa fidei mandatis permaneat, um thoro junda contactus inlicitos fugiat. Muniat infirmitatem fuam robore aifciplinr. Sit verecundi! gravis, pudore venerabilis, dodrinis easteftibus erudita. Sit foecunda in tibi placita fobole, fit probata Ac innocens. Percipiat per hanc facram mifericordiz, Ac Iztitiz, Ac exultationis olei undionem fanicatem mentis, incolumitatem corporis, tutelam falutis, fecuritatem fpei, corroborationem fidei, plenitudinem caritatis. Corona eam , Domine, coronâ juftitix, corona eam frudibus fandis Ac operibus benedidis. Sit meritis Ac nomine atque virtute Regina , adiiftens in hoc feculo fide redâ Ac operibus bonis, Ac in futuro honore Ac gloria coronata à dextris Regis, in veftru bonorum operum, circumdata virtutum varietate. Fac illam talem fbbolem generare quz ad paradifi tui pertineat hereditatem. Przfta , Domine , huic famulx tuz tantum caritatis afiedum Ac mifericordiz ftudium atque religionis augmentum ut tuum jugiter promereatur auxilium. Callidi ferpentis ab ea venena repelle', Ac lorica fidei indutam fcuto fiuutia eam defende, adus ejus corrige , vitam emenda. mores compone, Ac eam in fenedute bona ad cocleftia regna digneris perducere. Per eundem Dominum noftrum.

Coronet te Dominus gloria Ac honore Ac fempitemâ protedione. Qui vivit Ac regnat.

Deus omnipotens, qui benedixit Adam Ac Evam dicens: *Crejciu & multiplicamini t tu.* Patriarcharum benedixit conjugia, quique cum Tobia mifir Raphael Angelum fuum , cujus minifterio dzmonium efiugavit à Sarra uxore ipfius, benedicat ce Ac illam futuram uxorem tuam ? ut fecundùm prreeptum Domini eflediduo in came una, quod Deus jungit, homo non feparet. Ac det vobis benedidionem de rore cam Ac de pinguedine terre. Benedicimus enim vobis m nomine Domini : qui mittat Angelos fuos bonos, ut vos cuftodiant femper , Ac omnem phantafiam Ac nequitiam atque verfiitiam omnium malignorum feirituum Ac hominum λ vobis depellant , Ac ab omni inquinamento omnis adulterii, omnibufqueinfidiis humanis Ac diabolicis protegant, muniant, Ac defindant. Grana Domini noftri Jefu Chrifti, qui amorem Ac timorem fuum jusjeer cordibus veftris infundat; ut confenefeatis pariter in fenedute bona , Ac videatis filios filiorum veftrorum florentes in voluntate Domini, Ac pax vobilcum permaneat, atque in fide reda, ac bonis operibus, Ac concordia bona, Ac amore conjugali fincero , necnon Ac in confeflione fandr Trinitatis Ac Ecclefiz Catholice communione perfeverantes, ad vitam perveniatis rternam. Quod ipfe przftare dignetur cujus regnum Ac imperium fine nne permanet in fecula feculorum. Arnen. Gau ». »·.

IMPERATORIS.

TITULUS PRIMUS-
s / r e

CAPITULARE ROMANUM,

DATUM ANNO CHRISTI DCCCXXIV.

£X Conflitutionibus Hiotkariifub fecundo Eugenio Papa gtftis menfe Novembris in atrio beati Petri Apofloii.

Cap. I.

ptML:e|· ** Z^ONSTITUIMUS ut otiinu qui fub fce-V>ciali defenfione Domni Apoftolici feu noftri fuerint fufcepri t impetrati inviolabiliter utantur defenfione. Qubd fi quis in quocunque violare prxfumpferit, fciat fe periculum vit* fu* incnrfurum. Nam fit hoc decernimus t ut Domno Apoftolico in omnibus jufta fervetur obedienria, feu Ducibus & Judicibus fuis ad juftitiam faciendam.

I I.

Ut deprxdationes qui haûenùs fieri (olebant, nullo modo hant, neque vivcn- !!»■M,S1 te Pontifice, neque defundo. Si quis verb ulteriùs hoc fecerit, fciat fe legali fcntentii condemnandum. Qux vero retro fadx funt > légaliser emendentur.

I I Γ.

ub i.Ufj * Tn ele&ione autem Romani Pontificis nullus five liber five fervus prxfumar aliquod impedimentum facere ; fed illi folummodo Romani quibus antiquitus conceffum eft conftitutione fandorum Pa trum, fibi eligant Pontificem. Quod fi nuis contra hancnoftram Conftitutionem facere prxfumpferit , exilio tradatur.

I V.

Volumus etiam ut Mifli conftimantur i Domno Apoftolico fit à nobis , qui annuatim nobis renuntient qualiter (inguli Duces fit Judices juftitiam populo faciant & quomodo noftra Conftitutio fervetur. Decernimus itaque ut primbm omnes clamores qui neglegenti! Ducum aut Judicum fuerint , ad notitiam Domni Apoftolici deferantur ; ut ftatim aut ipfe per fuos nuntios eofdem emendari faciat, aut nobis notificet, ut legatione à nobis direââ , emendentur.

V.

Volumus etiam ut omnis Senarus & Populus Romanus interrogetur quali vult Lege vivere» ut fub ea vivat; eifque denuntietur quod proculdubio , fi offenderint contra eandem , eidem legi qui profitebuntur ex difpofitione Domni Pontificis & noftri omnimodis fubjacebunt. " H i(dt Bc vi.fu H* * "

V I.

De rebus autem Ecdefiarum injuftè retentis, fub occafione quafi licentia acceptâ à Pontifice, volumus ut i Ixgacis noftris in poteftatem Domni Pontificis & in jus Romanx Ecclefix celerius redigantur. i<g la-

V I I.

Prxeipimus etiant ut deprxdationes in confinio noftro non fiant ; & qux faci* funt fic exter* injuftitix fecundum legem ab utrifque partibus emendentur.

V I I Î.

Λ«. ιλ- '. ". "I Placuit edam nobis ut cuifei Duces A Judices, five alii qui cuadiafrreffe de* bent, in noftram pirxfentiam, dum Ronu fumus, conveniant. Volumus enim fit numerum A nomina eorum (cire A fingu* lis de minifterio fibi credito admonitionem facere.

IX.

Noviflime pnrcipimus A monemus ut omnis homo, ficut Dei gradam A noftram habere defiderac, ita pntftct in omnibus obediendam atque reverendam Romano Pontifici. A.

TITULUS II.

SIEE

ALIA EDITIO

EJUSDEM CAPITULARIS.

Ex libris Legis Longobardorum editis, fed emendatis auctoritate veterum exemplarium.

ntod^uü'.' Capitula qux Domnus Hlotharius addidit ad limina beati Petri.

[De eleâtone Romani Pontificis dC de Legihu Romanarum.]

imp. tom. '.***.

Cap. I.

s&ubu ut.u.c.i*' /^ONSTITUTVM habemus ut omnes V-› qui fub fpedali defenfione noftra feu Domni Apoftolici fuerunt recepti, impetrati inviolabiliter juftâ utantur defenfione. Quod fi quis contemptor in quocunque tempore noc violare prr» fumpferit, fidat *fe* periculum vitat fur effe incurfurum. Nam A hoc decernimus, ut Domno Apoftolico in omnibus ipfi juftam fervent obediendam, feu Ducibus ac Judicibus fuis ad juftitiam faciendam.

I L

thi4.c. 1. Volumus ut deprzdadones qux hactenus fieri folebant, ne fiant, neque vivente neque defundo Pontifice. & quis verb hoc ulteriùs fecerit, fciat fe legali fentendâ effe damnandum. Qux autem retrà adx funt, placet nobis ut per difpofitionem noftram legaliter fiant emendat*.

I I I.

Volumus ut in eledione Pontificis nuilus prrfumat venire, neque liber, neque › r»t. I«›. fervus, qui aliquod impedimentum faciat illi i exceptis folummodo Romanis, quibus antiquitus fuit confuetudo cooceffa per Conftitucionem fandorum Patrum cbgendi Pontificem. Et fi quis contra hanc juflionem noftram facere prxfumpferit, in exilio tradatur.

I V.

Volumus ut eundus populus Romanus interrogetur quali lege vult vivere, ut tali lege quali vivere profeffi funt vivant; illifque denuntietur, ut hoc unufquifque tam Duces quàm Judices vel reliquus populus fciat, qubd fi offenfionem contra eandem legem fecerint, eidem legi qui profitentur vivere, per difpenfadonem Pontificia ac noftram fuojacebunt. u*. Ua- S^,|.*. " g•^• Hiita* ■<** m· MI' '

V.

De rebus Ecdefiarum injuftè invafis fub occafione quafi licentia acceptâ à Pontifice, A de his qux necdum redditx funt, A tamen à poteftate Pontificum injuftè fuerunt invafx, volumus ut per Miffos noftros fiant emendatx. *Lee 1*1'*

V L

Placuit nobis ut eundi Judices, five hi qui eundis prxefle debent, per quos judicialis poteftas in hac urbe Romana agi debet, in prxfendam noftram veniant; quoniam volumus nomina A numerum eorum fcire, A lingulis de minifterio fibi credito admonitionem facere na.*f* "I 'I

VU

VII.

Novifsimè admoneamus ut omnis homo t ficut Dei gratiam fic noftram habere defiderat, ita prxftet obedientiain fie reverentiam huic Pontificu

Capitula IP PU. omifimutt quia relata non rtperiuntur in libros Legit Loagobarforum.

TITULUS I I L

APUD OLONAM.

INC1P1UNT Capitula qua Domnus Hlotharius Imperator primo anno imperii fui., quatulb in Italia accejju t in fuum generale placitum curte Oloηηά tnftituit.

Car. I.

Lfc, Oi liber homo feipfum ad fervitium imû plicaverit pro aliquibus caufis, fi liberam feminam habuerit aut infantes, ipfi in eorum libertate permaneant. Et fi ipfa mulier defunda fuerit t fic aliam liberam feminam fibi copulaverit fervienti, ipfa in fervido permaneat.

I I.

Si quis homo alienam uxorem adulteiverit › & fecundùm legem ei in manus tradita fuerit, fic poftea convidi fuerint, partibus publicis recipiantur; fic qui ipfos comparatos habuerit, pretium fuum perdat.

I I I.

Volumus ut Comites noftri licentiam habeant inquifitionem facere de Vicariis fic Centenariis qui magis propter cupiditatem quam propter juftitiam faciendam fxp'iflimè placita tenent, fic exinde populum nimis affligunt, fic ita teneatur ficut in Capitulare Domni Karoli continetur, id eft, ut nullus ad placitum banniatur nifi qui caufam fuam quxrit, aut fi alter ei quxrere debet; exceptis Scabinis feptem, qui ad omnia placita effe debent.

I V.

Volumus de obligationibus ut nullus homo per facramentum nec per aliam obligationem adunationem faciat. Et fi hoc facere prxfumpferit, tunc ille qui prius ipfum confilium inchoavit fic hoc ndum habet, in exilio ab ipfo Comite in Corficam mittatur, Ac illi alii bannum noftrum, id eft, fexaginta folidos componant. Et fi talis fuerit qui nqn habeat unde ipfum componat, fexaginta idus accipiat.

V.

Volumus ut cum coileda vel fcutis in Êalario Comitis nullus prxfumat venire. x. fi prxfumpferit, bannum noftrum componat.

V I.

De fandimoniali femina ftatuimus ut fi adulterium fecerit, fic inventum fuerit, res quas habet fifco foetentur; perfona verb ejus fit in poteftate Epifcopi in cujus parochia eft, ut in monafterium intromittatur.

V I L

Volumus ut Epifcopi fic Abbates fic Abbatiffx fuos Advocatos habeant, fic ?denam juftitiam faciant ante Comitem ùum.

V I I I.

De illis hominibus qui rea fuas alienaverint ubicunque, fic fuper refident, diftringat eos Comes per fcubias publicas, ficut lex habet.

I X.

Volumus ut Epifcopi unà cum Comite fuo Advocatos eligant.

X.

Placuit nobis de omnibus liberis hominibus, ut nihil eis fuperponatur nifi ficut lex fic reditudo continet.

X I.

Volumus ut de fcubiis publicis, quod ad utilitatem noftri regni pertinet, prxceptum emuniatis impedimentum non prxftet, fed adjutorium.

X I I.

Ut Cancellarii eledi boni & veraces chartas publicas confcribant ante Comitern fit Scabinos fit Vicarios ejus; & nullis modis hoc facere prxfumant de pecunia antè quàm legitimum pretium detur.

x 11 L

imxc.·. De Cancellariis qui veraces dedi funt, ad homines infirmo· veniam, fit fecundum legem mftrumenta chartarum confcribant, fie à teftibus roborentur. Et ftatim cùm (cripta charta facrit .oftendatur ante Epilcopum fit Comitem fiveJudicem vel Vicarios, aut in plebe , ut veraces agnofcantur efle.

XIV.

ibid. tk. r. Ut mulieres Romani quae viros habuerunt Longobardos, eis defundis à legibus virorum fint folutx, fic ad fuam revertantur legem. Et hoc ftatuentes, ut fimili modo fervetur in carterarum natione mulierum.

X V.

. Placuit nobis ut fi pro quibuflibet culpis aut criminibus quxcunque perfona totiens fuerit correpta ut etiam excommunicatione epifcopau pro contemptu digna habeatur, Comitem fuum Epiicopusfibi confociet, fic per amborum conlenfum hujufcemodi diftringatur contemptor, ut jufiioni fui Epifeopi obediens exiftat. Si Verb affenfum non dederit, bannum noftrum nobte folvat. Qubd fi adhuc contumax perftiterit, tunc ab Epifcopo excommunicetur. Si verb excommunicatus corrigi nequiverit, à Comite in vinculis diftnngacur quoufque noftrum is contemptor fufcipiat judicium. Si verb in talibus Comes repertus fuerit noxius , per Epifcopum ejus nobis nuntietur. Si autem vaflallus nofter in hac culpalapfus fuerit, ficut fuprà per Comitem diftringatur. Qubd fi non audierit, nobis innotefcat ante quàm in vinculis mittatur.

XVI.

ibid, tit φ. Î Volumus ut om ni modo emunitates pro Cenitoris noftri mercede feu noftra pleni* ter ac juftè conferventur.

X V I I.

iw.w. <«. £'1 Volumus ut res qux à liberis perfonis locU Deo dicatis conferuntur, liceat fibt ufumfrudum fic ordinationem earumdem rerum, fi aliter fibi placuerit, refervare. Si aliter eas non ordinaverit, ita maneant ficut priùs datat fuerint.

XVIII.

ibii <it. c * Singulis Epifeopis , Abbatibus, Abbatiifis duos concedimus habere Advocatos; eofque , quandiu advocationem tenuerint , ab hofte relaxemus.

X I X.

Prohibemus ue nemo ufuram facere prxfumat poft Epifeopi fui conteftationem. Qubd fi quis poft ejus interdidum facere prxiumpferit, à Comitibus, ficut fuprà œâum eft de contemptoribus, prxcipimus ut diftringantur.

Prxcipimus utfingulx plebes fecundùm antiquam confuetudinem fiant reftauratx. Quod fi filii ejufdem Ecclefix eas reftaurare noluerint, à miniftri* reipublicx diftringantur ut volentes nolentefque noftram obfervent ^rxceptionem. AM. fib-ii *]££££, B»iu»u m-

De precariis quoque qux à Redoribus Eccleiiarum irrationabiliter fiebant, fic fe fuofque fucceflbres pcenâ gravi obligabant ut fada ipfius nequeant diffolvere, Îincipimus ut nemo fuccefior in antecefforis fui poena ftatuta fit obligatus ; fed fuxprovidentixfitconceflum,utfi antecellor ejus res Ecclefix irrationabiliter diftribuerit, ib eo ad jus Ecclefix tenendum revocetur. tU-10 .*

XXII.

Placuit nobis ut liberi homines, qui non propter paupertatem, fed ob vitandam reipublicx utilitatem , fraudulenter ac ingeniosè res fuas.Ecdefiis delegant, eafque denub fub cenfu utendas reciEiunt, ut quoufque res fuas poffident, oftes fic reliquas publicas funoiones faciant.

XXIII.

De feminis quibus, defundis viris, Lex I-ongobardorum prohibet ante anni fpatium veftem religionis mutare veiumque fufeipere, petierunt noftram licentiam ut mox dum cuvina pietas infpiraverit , eas indemnes liceat fufeipere. Nos autem confiderantes quia prxterito tempore pro ipfa dilatatione multe etiam raptu intra idem fparium ad aliam partem diftradx fuerunt, ideo fic earum petitionem , quia cenfuimus efle juftam , fufeepimus , fic eis fieri ità concedimus. ŋ>M. in>. ·· p«*. >w- *

X X 1 V.

Ut nullus Cancellarius pro ullo judicato aut feriped aliquid ampliùs accipere audear nifi dmurfam libram argenti de majoribus feriptis. De minoribus autem infra dimidiam libram, quantum res aflimilare poflit, fic Judicibus redum videtur , accipiat. De orphanis autem vel de exteris pauperibus qui exfolverehoc non polfunt, in providentia Comitis fit ut nequa* quam inae aliquid accipiat. Notarii autem hoc jurare debent, quod nullum feriptum falfum faciant, nec in occulto feriptum aliquod faciant, nec dc uno Comitatu in

•So nifi per KcetttbmUlinaComttisin cujus Comstatuftare debent. St verb necef fitas tn mnere aliqua computer», auc infirtmaa gravis, fecundùmCapitulareGeneor»· noftri faciant. Si notarius «Ster fecerit, appareat inanis fic vacuus.

•« ‡ ’

XXV.

De chartis que à quibufdam perfonis fidfie appellantur confutuimus ut fi Notarius fupervixerit fit teftes ipfi, veram fic idoneam faciant. Et fi teftes mortui fuerint, fic Notarius fupervixerit. cum duodecim juratoribus tpfam chartam veram fic idoneam fedat.

X X V L

Placuit nobis ut hxc Capitula, qux excerpfimus de Capitulare bonae memoria Avi noftri Karoli ac Domni Genitoris nottri Lodoici Imperatoris, ab omnibus fic fimfex Ecclefix fic noftris fidelibus in regno Italie confiftentibus pro lege teneantur fic conferventur. Et quicunque eorum Capitulorum contemptor extiterit t fexaginxa folidos componat.

XXVII.

** ** Quicunque liber homo ammonitus à Comite fuo vel Miniftris ejus ad patriam defendendam ire neglexerit, fic exercitus fupervenerit ad iftius regni vaftationem vel contrarietatem fidelium noftrorum, capitali fubjaceat fententte. Similiter obfervandam eft fi vocati fuerint audito inimicorum noftrorum adventu, fic ita contigerit ut hoftes non fupervenerint, ii qui vocati audire noluerint, unufquifque lecundùm fuarn legem emendet.

XXVIII.

îM,ιη».·. "*.*.*.* Ut fi cujufcunque fervus liberam femiasm fibi, ei confentiente, in conjugio copulaverit, fie inftà anni fpatium fecundùm tegem ad vindiâam traditi non fuerint, ficut lex tales perfonas fifco noftro fodat, ita noftri liberalitate concedimus ut in poteftate fic fervitio domini illius cujus fervus fuerit ambo revertantur.

XXIX.

•M. 4l m. Similiter concedere volumus ctmfeis 11beris perfonis ut nullusjudex publicus feu Miniftri publici eos contra legem audeant pignorare in bubus; quia audivimus multa damna fie affliâiones propter hoc populos noftros (uftinere. Neque cogantur ad placita venire prater ter in anno, ficut in Capitulare continetur, exceptis Scabinis fic caulatoribus fic teftibus neceffariis; quia omnia hxc auferre volumus, ut populus nofter pacifici fub noftro regimine vivere poffic.

XXX.

Concedimus edam Gaftaldiis noftris curtes noftra· providentibus ut fi proprio eorum precio res emerint, aut auonbec jufto aatra&u adquificrint, ficut lex illas res ad noftram partem concedit, ita nos eas illis concedimus, fi in fervitio noftro fideles inventi feerint. c·■

XXXI.

SI quis aliauem de aliquo negotio mallavent, fic ille qui niallatus fuerit dicat: *Ideà et rtfpotidtre noto quia Jin us aberituJit t* aut fi teftimonia produxerit, fic fimiliter dixerit quod ea recipere non debeat quia aliquis eorum fervus fit alterius, nominet dominum ejus, fic lie det vadiam de eo ad placitum adducendo. Et pofito placito, in quantum ire, ubi eum invenire credit, fic reverti poflit, Judices dicant. Et fi in placito publico conftituto dominum non adduxent, prxbeat facramentum quod pro nulla dilatatione juftitix ejus hoc dixerit, nifi pro certo ita verum effe crediderit. Quod fi jurare aufiis non fuerit quia pro occatione prolongande juftitix hoc non dixiflet, componat illi bannum noftrum fic juftitiam pleniflimam fàciat. Si vero aliquem adduxerit qui fe dominum ejus effe dicat, fic illum ouem de fervitio appellavit replicare ad fervidum non potuerit., tunc ille qui fe dominum eius dixit effe, bannum noftrum ilB componat, eo quod pro conculcandajufdtia cale ingenium fecere aufus luit. Crimina verb fi fuper eum pro dilatanda jufritia imponere voluerit, probare cogatur. Et fi probare non potuerit, juftitiam feriat, fit infuper bannum noftrum pro tanta calliditate componere cogatur. mid.(;t. viL <-vacL. »· >n**

XXXII.

& fortè quifpiam aliquem mallaverit, fic ille qui mallatus fuerit dixerit eum fervum fuum effe, vel alius in ipfe altercatione veniens eum ad fervidum mallaverie, volumus ut prefentaliter fe vadiet, uc ad primum aut fecundum vel tertium placitum caufam ipfam deliberet. Inter placitum fic placitum fint dies quindecim. Tertium vero, quando Comes placitum habuenr, fi infràunum Comitatum eft, fint dies quindecim. Sin autem in alium, fint dies viginn; ne pro tali occafione ejus juftitia prolongetur. Quod fi in his tribus placitis ille qui quvrit venire neglexerit, Uj ion "‘"..

excepto fervitio Regis aut inevitabili ne* ceflitate fit Comes placitum habuerit, ille quoque alius ad fuam probandam libertatem, paratus fuerit, tunc Comes infam caufam liniat, vêluri fî ipfe qui quzrit przfens fuiflet, fic ultri ille qui quxfierit, facundiam dicendi de fervitio illius non habeat, fic infuper bannum noftrum illi componat ac juftitiam pleniter faciat. Et funt aliqui dum aliquos in fervitio mal lant, *fic* ipfi de fua libertate probanda dant vadiam, in tantum eos mutando per placita lacerant ut vix per fuam paupertatem evadere poflint. Unde tertium Capitulum placuit addere.

XXXI11.

uid-c. i. Sj verb alium ad fervidum aliquis mallaverit, fic ille qui mallatus fuerit, ad probandam libertatem vadiam dederit, jubemus ut fuprà ut ad primum vel ad feeundum vel ad tertium placitum caufam deliberet. Inter placitum fic placitum fine dies quindecim. Tertium vero, quando Comes placitum habuerit, ft infràunum Comitatum eft, tine dies quindecim. Si autem in alium eft, tint dies viginti. Et ft in his tribus placitis ipfe qui quxrit venire contempferit, antenofito quod fuperiis antepofuimus, ft eft in fervitio Regis vel inevitabili neceflitate, & Comes placitum habuerit, ille autem alius cüm luis teftibus paratus fuerit, tunc Comes ipfos teftes recipiat, fic caufam diffiniat, veluti ft ipfe qui quxrit prxfens fuiflet; fic ultra ille qui quxfterit, tacitus de fervitio illius permaneat.

Défunt nonnulla.

TITULUS IV

Tom. vn. Cemil, p.

SIVE

CAPITULA ADDITA AD LEGEM LONGOBARDORUM.

Hxc funt Capitula qux Domnus Hlotharius Rex inftituere juflit.

[Collaia cum Codice BibliotkcceCo/bertine.]

Cap. I.

Lb- *f.ju.* t°.nV T\E Ecclefiis emendandis volumus ut JLz ita obfervetis ficut in Capitulare noftro continetur quod ad Olonam fecimus. Ubi in uno loco plures Ecclefiz funt, deftruantur. Quod fi fortè in aliquo loco fit Ecclefia conftruâa, quz tamen neceflaria fit, fic nihil dotis habuerit, volumus ut fecundiim juflionem Domni fic Genitoris noftri unus manfus duodecim bunuariis de terra arabili ibi detur, & mancipia duo aut liberis hominibus qui ad eadem Ecclefia officium Dei audire debent, ut facerdos ibi pcflit efle fic divinus cultus fieri. Quod fi hoc populus facere noluerit, dcftruatur.

I I.

i.it> ·. ""i- ' Sanguinis effiifio in Ecclefia fada cum fùfte, fi Preibyter fuerit, in triplo componatur, duas partes eidem Prefbytero, tertiam pro freao ad Ecclefiam, infuper bannus nofter. Similiter de Diacono juxta compofitionem ejus in triplo cum banno noftro componatur. De Subdiaconis fimiliter triplos fecundum fuam compofitionem, fit deuniufcujufque Ordinis Clerico fecundùm fuam compofitionem in triplo perfolvarur,inli.per banno noftro. Similiter fie de ictus fine fanguinis effiifione de uniufcujufque Ordinis Clero fecundùm fuam compofitionem triplo perfolvatur, infuper banno noftro. Et qui non habet unde ad Ecdefiam perfolvat, tradat fe in fervitio eidem Ecclefiz ufque dum totum debitum perfolvat.

III.

Statuimus de Prefbyteris fic Diaconibus ecclefiafticis honore privatis, ut redigantur fub poenitentia, ficut Canones przcipiunt. Et fi habet Epifcopus in fua parochia fuum minifterium, ibi mittitur. Quod fi minifterium non habuerit, tunc prxeipiar Epifcopus ut illi tales habeant in illa plebe unde fune, elidant fibi patronum qui de ipfis rebus viÛum fic veftimentum eis miniftret. Ipfi tatnen nullam habeant licentiam vagandi aut difeurrendi. five ad placita, five ad palatium, five ad ipfas res quas proprias antè fecerint fine licencia fui Epifcopi. Sed in eodem loco ttid

ubi, ficut conftkueum eft, fuam perniten- tium jugiter agaflc. Quôd fi hoc non obfervavcrint, primum verberibus coerceantur. Quba fi nec fic fe caftigaverint, tn tali loco retrudantur ubi velue (ub poenitentia vivant.

I V.

Liu - **" Ut nullus ebrius fuam caufam in mallo poffit conquirere, nec teftimonium dicere. Nec placitum Comes habeat nifi jejunus.

V.

tbid.dc.ii. M· De reclamatoribus vel caufidicis qui nec judicium Scabinorum acquiefcere nec blafphemare volunt antiqua confuetudo fervetur, id eft, ut in cunodia recludantur donec unum ex duobus faciant. Et fi ad palatium pro hac re reclamaverint, Cc litteras detulerint, non quidem eis credatur, nec tamen in carcere ponantur; fed cum cuftodia & cum ipfis litteris pariter ad palatium noftrum remittantur, ut ibi difeutiantur ficut dignum eft.

V I.

tu». ». Λ. *r"c' " De confpirationibus, quicunque facere przfumnferint, & facramento quamcunque conipirationem firmaverint, triplici ratione judicentur. Primo, ut ubicunque aliquod malum Der hoc perpetratum fuerit, auctores facti interficiantur, adjutores vero eorum alter ab altero flagellentur, & nares fibi invicem praecidant. Ubi vero nihil mali perpetratum eft, fimiliter quidem inter fe flagellentur, ôc capillos fibi viciffim detundant. Si verb per dextras aliqua confpirario firmata fuerit, fi liberi funt, aut jurent cum idoneis juratoribus hoc pro malo non fecifle, aut fi facere non potuerint, fuam legem com ponant. Si verb fervi funt, flagellentur, ut de attero in regno noftro nulla hujufmodi confpirario fiat, nec per facra mentum, nec fine facramento.

V I I.

De oppreflione pauperum liberorum hominum, ut non fiat à potentioribus per aliquod malum ingenium contra juftitiam oppreffi, ita ut coacti rea eorum vendant aut tradant. Ideo hac de liberis hominibus diximus, ne fortè parentes eorum contra juftkiam fiant exheredati, &. regale obfequium minuatur, & ipfi heredes propter indigentiam mendici vel latrones feu malefactores efficiantur.

VIII.

Si quis litteras noftras difpexerit, id eft, tra£toriam qtue proocer Mutos recipiendos dirigitur, aut honores quos habet amittat, aut in eo loco ubi prxdittos Miffos fufeipere debuit tamdiu refideat & de fuis rebus legationes illuc venientes fufcipiat quoufque animo noftro fatisfaâum habeat. Qui vero epiftohm noftram quocunque modo difpexerit, juflu noftro ad palatium veniat, & juxta voluntatem noftram congruam ftultitix fur calligationem accipiat. Et fi homo liber vel minifter Comitis hoc fecerit, honorem, qualemcunque habuerit, five beneficium amittat. Et fi fervus fuerit, nudus ad palum vapuletur, & caput ejus tondeatur. n› *l*. ti‹· r c' *·

I X.

Decernimus ut quifquis aliter teftes habere non potuerit, volumus ut per Comitis juffionem quos in fuo teftimonio neceflarios quifque habuerit, veritatem probaturi in publico conventu adducantur, ut per ipfos rei veritas cum juramento valeat inquiri. Qubd fi de duabus partibus fuerit inquiikio fa&a, idcirco quod nullus eorum poflit habere teftes, antequam jurent fiat inquifitio fâåa. Quod fi omnes ad unam partem dixerint tef timonium, jurent verum dixifle teftimonium. Quod fi diflenferint, & quxdam pars teftium uni prxbuerit teftimonium, 0c alia alteri, tunc interrogentur fi audeant per pugnam illorum teftimonium approbare. Quod fi nulla pars alteri cef(erit, jurent, & pugni probetur illorum teftimonium. Quôd fi una pars fe fubtraxerit, tunc pars illa qux aufa fuerit contendere, recipiatur ao teftimonium. Lib › I t. »!· 1'·

X.

Quod per triginta annos fervus liber fieri non poffit, fi pater illius fervus aut mater ejus ancilla fuerit. Similiter & de aldionibus, przcipimus. 1 5 ; n 1 '

X I.

Quod nullus Cancellarius pro ullo judicato aut feripto aliquid amplius accipere audeat nifi dimidiam libram arge iti de majoribus feriptis. De minoribus autem infrà iufam dimidiam libram quantum res cxpoicit & Judicibus rectum viderur accipiat. De orphanis autem 6c exteris pauperibus, qui exfolvere hoc non poffunt, m providentia Comitis fic ut nequaquam inae aliquid accipiat. Notarii autem hoc ibU. ♦. ' "

r jurare debent, quod nullum fcriptum falfum faciant, nec in occulto fcriptum aliqui· faciat, nec de unoComitatu in alio ni n per licentiam illius Comitia in cuju Comitatur ftare debet. Quod ii aliter fecerit, inanis Ac vacuus appareat. Si verb necelli tat itineris aliquem capitulaverit .autinfirtas gravis, fecundùm Capitulaient Genitoris noftri faciant.

X I I.

Ukbtk. Placuit nobis ut hxc Capitula, quae
1 exccrpi*mut ^e Capitulis fande mcmorix Avi noftri Karou ac Domni Genitoris
'* Hludouvici Imperatoribus, ab omnibus fandx Dei Eccienx Ac noftris fidelibus in regno Italix conliftentibus pro lege teneantur fic conferventur. Et quicunque eorum Capitulorum contemptorexstiterit, fexaginta (olidorum multam componat, ficut in Capitulis prxdidi Domni Avi no£ tri Karoli continetur.

XIII.

Placuit nobis de Uberis feminis qux fibi fervi copulant, ficut ad noftram regiam poteftatem perteneutit, ita volumus ut deinceps ad ipfos Longobardos pertineant ipfir cum filiis fuis Ac fifiabu* eorum.

X I V.

Statutum eft ut n qua femina libera cum £-£lL'
fervo alterius fe copulaverit, Ac parentes <·*·
ejus eam anni fpatio ad vindidam non dederint, volumus ut curtis regia adquirat. Si ipu femina cum ipfo fervo annum Ac diem fteterit, habeat eam cujus (erva eft, Ac filii qui ex ea nati fuerint fint (ervi ficut pater eorum.

X V.

Statutum eft ut fi quis liber homo uxo- «it. >«.
rem habens liberam propter aliquod eri- *. *
men aut debitum fervitium alteri fe fubdiderit, eademque conjux cum ipfo manere nolucru, ipforum procreatio, qux de tali conjugio fit, Aberratis ftatum non amittat. Si verb eâ defundi, fecunda uxor, Ac tamen libera, tali fe fciens junxerit conjugio, liberi eorum fubdantur.

XVI.

Si quis percuflerit Prefbvterum, id eft, Sacerdotem, componat auri optimi libras decem.

TITULUS V

CAPITULA EXCERPTA EX LEGE LONGOBARDORUM.

Cap. I.

Le»Loa<· T\E homicidiis in Ecclefiis vel in strife
c. n'fcfii· -Lxearum commiflis fic obfervetur Ac teneatur ficut in Capitulari priori conftitutum eft. Si quis ex levi caufa aut fine caufa hominem in Ecclefia interfecerit, de vita componat. Si vero foris rixati fuerint, Ac unus alterum in Ecclefia fugerit, Ac ibi fe defendendo eum interfecerit, fi hujus fadi certes non habuerit, cum duodecim juratoribus legitimis per facramentum affirmet quod fe defendendo eum interfecerit. Et fi ipfe audor commotx inter eos rixx extiterit, leudum interfedi componat, Ac infuper bannum noftrum folvere cogatur, Ac publicam agat poenitentiam. Si autem non ille qui alterum interfecit, fed is qui interfedus eft, eandem rixam commoverit, abfque compofitione jaceat; Ac is qui eum interfecit, fecundùm Canonum judicium publicam agat poenitentiam. Si cujuflibet fervus proprius hoc commiferir, judicio aqur ferventis examinetur utrùm hoc fponte an fe defendendo feciffet. Et fi manus ejus exufta fuerit, interficiatur. Si autem exufta non fuerit, publici pcenitentii multetur; nifi forth ipfe audor commotx rixx inter eos inventus fiierit.Tunc enim dominus ejus. juxtà quod vidrilgild illius eft, ad Ecctefiam perfolvat, aut eum, fi voluerit, eidem Ecdefix tradat. De ecclefiaftico Ac fifcalino feu beneficiario fervo volumus ut pro uni vice vridrigild ejus pro eo componatur, alteri vero vice ipfe fervus ad fupplicium tradatur. Hereditas tamen liberi nominis qui propter tale facinus ad mortem fuerit judicatus, ad legitimos heredes illius perveniat. Si in atrio ipfius Ecdefix, cujus portx Reliquiis Sandorum confecratx funt, hujufmodi homicidium perpetratum fuerit, fimili modo emendetur vel componatur? Si vero portx Ecdefix non

/funt confecrat*, eodem modo componatur quod in aerio committitur ficut componi debet quod in emunitate violenter committitur.

I I.

JW-«· ir. De homicidio unde Lex pro fimplicitate probationem trium teftium quxrk, fi teftes habere non potuerit, concedimus ut cum duodecim juratoribus juret, & ab eadem (implicitate fit abfolutus. Proprium tamen non amittat.

I I I.

ma. ut. 1+ *. '* Poftquam Comes & pagenfes de qualibet expeditione hoftili reverfi fuerint, ex ea die fuper quadraginta nodes fit bannum recifliim; quod lingua Teudifcâ Aer£/&<, id eft, annorum depolitio, vocatur.

I V.

fW4.dc. 1» Colledam ad malum faciendum omnibus modis prohibemus fieri. Et ubicunque hujufmodi prxfumptiones faâx fuerint, digni emendatione corrigantur. Et fi per negligentiam Comitis vel fadx fuerint, veTinemendatx remanferint, hoc ad noftram notitiam perferatur. Audores vero fàâi, fi fuerint Prxpofiti, aut Advocati, *five* Sculdafii, vel quilibet alii dignitate prxdita libera perfona, poft legalem emendationem in loco factam fub fidejufloribus ad noftram veniant prxfentiam. Multitudo vero, five de liberis, five de fervis fit, legitimi emendatione multetur.

V.

IM. uz. i». Volumus ut fi quxlibet perfona in finibus regni noftri ignem infilva comminare aufa fuerit, diligenter inquiratur. Et fi fervus comprobatus fuerit hoc fecifle, dominus ejus ad flagellandum & caput tondendum tradat eum, aut pro eo quicquid damnietatis fecerit emenaare cogatur. Si quoque libera perfona hoc fecifle pronata fuerit, emendare cogatur, & infuper bannum noftrum componat. Et fi non habuerit unde componat, flagelletur. Quod fi fàdum fuerit, per meliores loci illius inquiratur. Et fi in qualibet perfona fuerit iufeipio, fi fervus eft, aut dominus ejus eum mittat ad judicium, aut ipfe pro eo facramentum faciat. Quod fi libera perfona fuerit, proprio facramento fe idoneum faciat.

V I.

lb<4· tit *n]}c fugitivis prxeipimus ut Miniftri reipublicx a domino fugitivorum nihil accipiant cum reddiderint eos.

v I I.

Videtur nobis de aldionibus ut ficut Lex habet, ita fiat.

VIII.

Prxcipimus ut nova conditio aldioni à domino fuo non imponatur. lbl<1·c··»·

I X.

Sui fponfam alienam rapuerit, illa non entientc, licet cum ea concubuerit, reddatur ei cujus fponfa eft, & ducat eam, fi velit: quia vim pafla potiùs quàm violata efle videtur. Quod fi eam ducere noluerit, accipiat fibi aliam feminam. Tamen *li* ipfa nubere voluerit, excepto raptore, alteri, cui voluerit, legitime copuletur. Raptor vero adulterii criminis reus teneatur. Quôd fi ipfa confenferit, fimiliter ut raptor à nuptiis alterius prohibeatur; fic is qui eam accepturus erat, aliam qualem voluerit accipiat. uzd i>r. >0. c' *'

X.

De his qui difeordiis fic contentionibus ftudere folent, in pace vivere nolunt, fic inde convicti fuerint, fimiliter volumus xut per fidejuflbres ad noftrum palatium veniant, & ibi cum noftris fidelibus confideremusquidde talibus hominibus faciendum fit. a dt >7. c· *

X I.

De feminis qux viros amittunt, placet nobis ne fe, ficut haâenùs, indiferetè velent, fed ut triginta dies poft deceflum viri fui expectent, fic poft tncefimum diem per confilium Epifcopi fui, vel fi Epifcopus abfens fuerit, cum coniilio aliorum refigioforum Sacerdotum fuorumque parentum atque amicorum id quod eligere debent eligant. ia,. «· *

X I I.

Confobrinam, neptem, novercam, fratris uxorem, vel etiam de propria cognarione, aut quam cognatus habuerit, nullus prxfumat in conjugio copulare. Si quis huic tali nefario conjugio fe conjunxerit, fic in eo pennanferit, fciat fe epifcopali auâoritate anathematis vinculo efle innodatum, fic nullus Sacerdos ei tribuat communionem. Si verd converfus divifufque fuerit ab illicita copulatione, dignx pœnitentix fubmittatur, ut Sacerdos loci confideraveik. jsu. *ù*. ». c

XIII.

De his conjunûionibus aux fecundum Canones fie Ediâum copulatx efle non poflunt, placuit nobis ut feparentur ab invicem; fie qui de noftris Judicibus negle-

«

xcrit caufam iftam ad judicandum aut diftlingendum, componat widrigild fuum.

ibid c- ij. dc jnccftis conjundionibus hoc prxcipitttr, ut nullus deinceps propinquam, nec quam propinquus habuerit uxorem, ducat in conjugio, Ac uxoris parentela ita fit viro ficut propria parentela.

Nulli liceat, excepta causâ fornicationis, adhibitam fibiuxorem relinquere, Ac deinde aliam copulare. Alioquin tranfgreiTori priori convenit fociari conjugio. Si autem vir Ac uxor divertere pro iola vita religiofa inter fe confenferint, nullatenus fine confcientia Epifcopi fiat, ut ab eo fingulariter in prxvifo conftituantur loco. Nam uxore nolente, aut altero eorum, etiam pro tali re matrimonium non folvatur.

XVI.

IWt.b Cond. Rom. Eugenii 11. c. V Nulli liceat uno tempore duas habere uxores, vel uxorem Ac concubinam : quia cùm domui non fit lucrum, animx detrimentum fit. Nam ficut Chriftus caftam obfervat Ecclefiam, ita vir caftum debet cuftodire conjugium.

X V 1 1.

Let. Lon-Rol'. lib. ». De his qui proprietates habent, Ac fpontaneâ voluntate alicui delegant, Ac potlea fraudulenter ab aliquo alio ignorante pretium de eifdem rebus venundaris accipiunt, & is cui ipfx res prius traditx fuerint, cognito negotio, anno integro filens non contradixerit, fed propter illufionem tacens fuerit, ut emptorem illudere pofiit, fi intra patriam per anni fpatiurn, ut didum eft, tacens fuerit, prior traditio nihil ei valeat. Ille vero qui poft primam traditionem res vendiderit, fi vivens comprobatus fuerit hanc illufionem fecifie, bannum dominicum, id eft ,fexaÊinta folidos componat. Si vero non hauerit unde bannum componat, verberetur.

XVIII.

Ibid. (it. M, Quicunque res alienas cuilibet homini vendiderit, Ac ipfe homo eafdem res alicui alteri dederit five vendiderit, Ac ipfe qui tunc eafdem res comparatas habet, per malum ingenium proprio filio fuo aut alteri cuilibet necdum legitimos annos habenti juftitix tollenda: causa tradiderit, volumus atque prxeipimus firmiter ut fi pater ejufdem parvuli vixerit, ipfe intret in caufam rationem reddere pro filio fuo. Si autem ipfe pater mortuus fuerit, tunc legiriinus ejus propinquus, qui ei tutor juftè ac defenfur efle videtur, pro ipfb rationem reddere compellatur. Similiter Ac de omnibus aliis juftitiis ad eum pertinentibus i excepta fuâ légitimé hereditate, qux ei per fucceflioncm parentum fuorum légitimé obvenire debeat. Quod fi quis hanc noftram jufltonem contempferit aut neglexerit, ficut de exteris contemptoribus, ita de eo agatur. Is vero qui eafdem res primum invafit Ac injuftè vendidit, necnon Ac emptor, excepta folà perfonâ parvuli, hoc quod fraudulenter admife-runt, intra patriam emendare cogantur, & poftea ficut contemptores juflionis noftrx, fub fidejufloribus ad noftram prxfentiam venire compellantur.

X I X

Statuimus ut fi femina, qux veftem habet mutatam, maxha deprehenfa fiierit, non tradatur genicio, ficut ufque modo; ne fortè qux priùs cum uno, poftmodùm cum pluribus locvm habeat moechandi; fed ejus poffeflio fifco redigatur, Ac ipfa epifcopali fubjaceat judicio. ib;d. tit n. ***

X X.

Ut Mifli noftri, ubicunque malos Scabinos invenerint, eiciant, Ac cum totius populi confenfu in eorum loco bonos eligant ; Ac dim eledi fuerint, jurare faciant ut fcientes injuftè judicare non debeant.

XXI.

Ut in omni Comitatu hi qui veraces Ac meliores inveniri poliunt eligantur àMiffis noftris ad inquifitiones faciendas Ac rei veritatem dicendam Jjutores Comitum fint ad juftitias faciendas. fcid.c*

X X I I.

Volumus ut quicunque de Scàbinis deprehenfus fuerit quod propter munera aut amicitiam vel inimicitiam injuftè judicaffet, ut per fidejufibrem miflus ad noftram prxfentiam venire compellatur. Et exteris omnibus Scabinis denuntietur ne quis deinceps etiam juftum judicium vendere prxfumat. Ibid.

X X I 1 I.

De liberis hominibus qui fuper alterius terram relident, & ufque nunc à Miniftris reipublicx contra Legem ad placita trahebantur, Ac ideo pignorabantur, conftiruimus ut fecundùm Legem patroni eorum eos ad placitum adducant. Et fi quis eoi contra hanc noftram audoritatem Ac contra eorum Legem pignorare autdiftringere prxfumpferit, patronis eorum omnia cum I^ege emendet, Ac infuper pro prxfumptione bannum noftrum componat. Ibid. <ic. "€" €,<·

XXIV.

XXXV.

Ut omnes Epifcopi, Abbates, de Cornues, excepti infinnkate vel ooftri juffione, nulbm habeant excufctionem quin ad placita Mifiorum noftrorum veniant, aut talem vicarium mittant qui in omnibus caufis pro ilis rationem reddere pofiit.

XXV.

Singulis Epifcopis, Abbatibus, Abbatiliis duos concedimus Advocatos habere, unum qui caufem procuret, alium qui facramenrum deducat; eoique, quandiù advocationem tenuerint, ab hofte relaxamus.

XXVI.

Ut Epifcopi univerfique Sacerdotes h» beant Advocatos i quia Epifcopi univerfique Sacerdotes ad folam laudem Dei dc bonorum operum aâionem conftituuntur. Debet ergo unufquifque eorum tam ecciefiafticis quàm etiam propriis aftionibus fuis, excepto publico videlicet crimine, habere Aovocatum, non mali ferai fufpicstum, fed bona opinionis dc laudabilis artis inventum; ne dum humana lucra accendunt, sterna prends perdant.

X X V I I.

“■..♦.. De viduis dc pupillis dc orphanis fic caecis dc claudis tuitionem atque adminiculum habere praecipimus juxta noftram poffibilitatem vel vires, ficut in percepto Domni Regis continetur.

XXVIII.

fu ut in tefthnoaium non recipiantur de his Capitulis, id eft, de hereditate, aut de libertate, aut de proprietate, id eft, mancipiis, dc terris, five de homicidiis, dc de incendio, illi qui non habent, fi conviéti fuerint felium dixiffe teftimonium, unde fecundùm legem compofitionem plenam fecere poflint.

XXIX.

nu.c.14. Quicunque comprobatus fuerit quod fe feiente telles in perjurium produxifiet, ad palatium noftrum fub fidejuflbribus venire compellatur; dc ibi cum fidelibus noftris confideremus quid de tali homine feciendum fit.

XXX.

ibis c. i-.. Quamquam Sacerdotis teftimonium credibue habeatur, tamen ipfi in fecularibus negotiis pro reftimonio aut conficiendis inanimentis non rogentur; quia eos in talibus rebus efie non convenit. Si autem eveniente causi aliquid audierint aut viderint, ubi null* idonex feculares perfoq£ inveniantur, ne veritas occultetur, fit malum in bonum rftimetur, in providentia Epifcopi proprii lit, ita ut coram *ic aut competentibus* Judicibus aut aliter veritatem honorificè tollant.

XXXI.

De Judicibus, ut inquirantur fi nobiles fic lapientes & Deum umentes conftituti funt. Et jurent ut juxta eorum intelfi^entiam retium judicent, fit pro muneribus vel humana gratia juftitiam non pervertant nec differant, dc quod judicaverint, fui fubfcriprione confirmare non diffimu lent. Ubi autem tales non funt, i .Mifin noftris conftituantur, dc inde facramentum facere cogantur. Qubd fi viles perforat ôc tninùs idonee ad hoc conftitutr funt, eiciantur. Similiter dc Notarii legibus eruditi dc bone opinionis confticuantur, dc jusjurandum pntbeant uc nullatenus felfitatem vel colludium feribant. Et qui hoc fecifle praeterito tempore inventus Aserit, prwfendaliter damnetur, dc perdat manum.

XXXII.

De pontibus verb vel reliquis his fimilibus operibus qu« per sntiquam confuctudinem ecdefiaftici homines & per juftitiam cum reliquo populo fecere debent, hoc praecipimus,ut Ecclefia Reâores eos interpellent, de às, fecundùm quod poffibilc fuerit, portio deputetur, dc per alium exaltarem ecdefiaftici homines ad opera non compellantur. Si vero opus fuum coaftituto die adimpletum non habuerint, liceat Comiti pro poena poflpofiti operis eos pignorare, juxta x(limationem vel quautatem imperfedi operis, quoulque perficiatur. Comes autem fi neglexerit, à Rege vel à Miflb Regis eft judicandus.

XXXIII.

De his qui line contentu Epifcopi Prefbyteroa in Ecclefiis fuis conftituunt, vel de Ecclefiis fuis eiciunt, dc ab Epifcopo vel à quolibet Miflb dominico admoniti obedire noluerint, ut bannum noftrum vadiare cogantur. dc per fidejuflbrem ad palatium venire jubeantur, dc tunc nos decernamus utrum nobis placeat ut aut illud bannum perfolvant, aut aliam arifcadam fuftineant.

XXXIV.

De Ecclefiis que inter coheredes divide funt confiderandum eft quatenùs fi fecundùm noftram providenaam dc admonionem Epifcopi ipfi coheredes eas tenere voluerint, dc honorare feciant. Si autem hoc contradixerint, in Epifcopi po-

teftate maneat utràm eu ita confiftere permittat,aut Reliquias exinde auferat. Et ubi ad noftrum beneficium Ecclefix pertinentes ita divifz fuerint, ut defcrioantur, &. nobis nuntietur.

XXXV.

TW c.«j De Ecclefiis deftrudis, ut Epifcopi noftrique Miffi inquifitionem fàciant utrùm per neglegentiam aut per impoffibilitacem deftrudx fint. Et ubi per neglegentiam inventx fuerint , Epifcopi auâoritate emendare cogantur qui eas debueruift reftanrare. Si verb per impofiibilitatem contigerit, ita ut plures fint quàm neceffe fit , aut majoris magnitudinis quàm ex rebus ad eas pertinenuous reftaurari poffint, Epifcopus modum inveniat qualiter emendari congruè fic confiftere pofiint.

XXXVI.

Ibid, c Statutum eft ut fi quis liber homo per confenfum Epifcopi Ecclefiam in fua conftruxerit proprietate, fontefque ab Epifcopo in ea fuerint confecran , ideo non perdat fuam proprietatem ; fed fi Epifcopus voluerit . officium facri baptiimatii m fuam Ecclefiam transferat ; ipfa verb Ecclefia, à qua transfertur, in conftructoris maneat jure.

XXXVII.

Ibid. tic. i. c. 4 GoldWT. conlt Imp. De decimis, ut dentur, fic dare nolentibus , fecundùm quod anno praeterico denuntiatum eft, à Miniftris reipublicz exigantur. Et eligantur quatuor five novem nomines optimi, vel prout opus fiierit, de fingulis plebibus, juxta qualitatem uniufcujufquc plebis, ut ipfi inter Sacerdotem & Plebem teftes exiftant ubi datat vel non datr fuerint. Hoc autem ideo tantos teftes mittendos effe diximus , ne ibi juramentum aliquod faciendi neceffitas incumbat. Non tamen ideo tantos teftes mittendos effe dicimus ut ipfos femper omnes in dandis decimis pretences eue pariter neceffe fit ; fed ut dum pluribus committitur, minus graventur. Duos autem teftes , fi adfuerint , fufficcre credimus. Negligences autem à Preibyteri* Ecdefiarum admoneantur ufque ad tertiam vicem ut ipfi decimam dent. Qubd fi contempferint, ab introitu Ecclefix prohibeantur. Et fi hoc minimè emendaverint, à Miniftris reipublice diftri&i finguli per caput fex folidos Ecclefiis componant, fic infuper decimam dare cogantur. Nam li iterùm contemptores cxmerint, tunc per publicam aufto* rfcatem domus vel cate eorum ▼itentur, quoufquc pro ipfa decima , ficut fuprà diéhim eft, fatisfaciant. Qubd fi denuò rebelles vel contradiâores effe voluerint, fic fuper ipfiun vi£ra> intrare przfumpferint, tunc à Miniftris Regis in cuftooiam mittantur ufque dum ad judicium publicum perducantur; & ibi fecundum legem vel ad Comitemvel ad partem reipuuicac componant; reliquam verb decimam, ut fupra didumeft, fic fex folidos ad Ecclefiam fatisfaciant.

XXXVIII.

Quicunque decimam abftralüt de Ecclefia ad quam per juftitiam dari debet, & eam przfumpcivè vel propter munera aut amicitiam aut quamlibet aliam occationem ad alteram Ecclefiam dederit, per Comitem vel per Miffum noftrum mftringarur ut ejufdem decimx quantitatem cum fua lege reftituat. rob.iii. Ut. i. c. ;

XXXIX.

De decimis quas populus dare non vult nifi quolibet modo ab eo redimantur, ab Epifcopis prohibendum eft ne fiat. Et fi quis contemptor inventus fuerit, ut nec Epifeopum vel Comitem audire velit, fi nofter homo fuerit. ad noftram prarfentiam venire compellatur. Cweri verb distringantur ut inviti Ecdefix reftituant qux voluntarie dare neglexerint. Ibid. Cl.

XL.

Ut terminum habeat unaquxque Ecclefia de quibus villis decimam accipiat. IW.c. ».

XLI.

Diéhim eft nobis qubd in quibufdam locis Epifcopi fit Comites ab inceftuofis fic ab his qui decimas non dant vadias accipiant , fic pro Prelbyterorum quorumdam negligentiis, fit inter fe pecunias dividant. *Qubd* pennùs abolendum effe decernimus *, ne* farté avaritie locus detur. Et conftituimus ut inceftuofi juxta canonicam fententiam poenitendâ multentur. Qui verb decimam poft tertiam admonitionem fic pnedicationemSacerdocumdare neglexerim, excommunicentur. Juramento vero eos conftringi nolumus, propter periculum perjurii. Mc «e.

XLII.

Ubicunque commutationes tam tempore noftro quàm genitoris noftri inlegitimz atque inrationabiles fic inutiles ia Ecclefiis Dei faite funt, diffblvantur, fic recipiat unufquifque quod dedit. Ubi vero mortua manus interjacet, aut alia qualibet caufa qux rationabili* effe videatur , inventa fuerit, diligenter perferibatur, fic ad noftram notitiam perferatur. mm4.c s.

XLIIL

M4C.» Si qui· Epifcopus , aut propinquitatis affeâu, aut muncrbambidone, aut causi anucitix. xenodochia aut monafteria vel liaprifmalcs Ecdefiaa fiat nentes cuilibetperemphkeofeosconrractum dederit, fe fuofouc fuccefibrespœnâ multandos coMctipfetit, poteftatem talia mutandi Reâoribus Ecciefiarum abfque pocox confcnpta^falutione concedimus.

Mitto, μ. Auditu competimus in finibus Tufcix talia (cripta effe prolata quz funt abfque menfe fit die menfisj de quibus volumus ut fi deinceps prolata fuerint, nullam habeant morem.

X L V.

IM*». Competimus quod ab his qui fecundùm mundanam legem viduarum fic orphanonun tutelam fibi vindicant t non folùm negliguntur. fed edam aliquotiens opprimuntur ; quibus ecdefiaftici foUicitudine fuccurrendum effe cenfemus. Et fi hujufmodi oppreffionem ab epifcopali admonitione corrigere voluerint , gratulandum his eft. Sin autem in obftinatioais impietate duraverint, fuggerendum eft Impera·, tori dementiffimo quatinùs ipfecihcacem tutorem tribuat i ut fic illi remunerati» reddatur à Deo, fic de inutih identic faccrdoralis ordo non damnetur.

XL VI.

Diaconorum, Epifcoporum, Preibyterorum filio» Notarios, Sculdafios, Comites , Judices fieri omnibus modis prohibemus. tie al·

TITULUS VI

***EDICTUM** de refiiiuniru EblttnLt /irckitfi/cofi Eirrun/is infedem X, dixcefirrt fu.i ›l ex crimine infidelitatit amiflam.*

DATUM anno Chnfti occcxc. poft mortem Ludovici Pii Imperatoris.

an ΓN nomine Domini nostri Jesu Chris -1τι Dei jeterni. Hlochariuj, diviniordinante providendi, Imperator Augufius. Quia confeffio defiâorum non minus in .* adverfisneceflaria eft quàm in profperis, fic cor contritum fic humiliatum Deus non defpicit, gaudium etiam e<T' Angelorum in ccelo fuper uno peccatore poenitentiam agente non dubitamus . nos mortales in terris eos nequaquam defpicimuspro quibus (raudere Angelos in cado divino tcfti momo non ignoramus. Accufantes fic reprehendentes in exceffibus femetipfos divina nos benignitas non condemnare fed recreare docuit ; qui meretricem non folùm à legali damnatione eripuit, verùm etiam publicanum humiliatum fic accufantem fe non condemnavit, fed magis juftifi- MmA. ·». cando exaltavit ; qui non dixit : *Ornnij qui fe humiliat non condemnabitur,* fed *exal-* **". *mbitur.* Poteftatem ergb quam pro caui? noftra raptus perdidifti, repetentibus Ecclefix tux filiis , fedem ac diocefim Re- rwififtff- menfis urbis tibi , ELbo, reftituimus, ut priftino fanftr largitatis apoftolicx pallio NkoL ê»· indutus, concordiam atque gratiam divini officii nobilium , humili fattsfadione ex- •λ. «o. I. plctâ f folemru noftrâ à largitate recipiendo exerceas.

Torn. //.

Drogo Epifcopus (1) 1
Otgarius Archiepifcopus. I
Hecli Archiepifcopus. I
Amalvuinus Archiepifcopus. 1
Audax Archiepifcopus. [redacted]
Jofeph Epifcopus, [redacted]
Adalulfiis Epifcopus. [redacted]
David Epifcopus. [redacted]
Rodingus Epifcopus. I
Gifelbertus Epifcopus. I
Flotarius Epifcopus. y *affenfi.*
Badaradus Epifcopus. |
Hagxno Epifcopus. i
HartnriusEpifcopus. [redacted]
Ado Epifcopus. [redacted]
Samuel Epifcopus. H
Rambertus Epifcopus. [redacted]
Haiminus Epifcopus. [redacted]
Ratoldus Prefbyter vocatus 1 Epifcopus. 1
AmalricusvocatusEpifcopus. I

Cum cscteris plurimis Preibyteris ac Diaconis publiefi affiftentibus.

(1) Ante Arddrpiicofot febferyfa Dκ m . qeia '«›- penrom erae Anrhiriyrflwi › «uun *Anhiuffiitui* ·Zn· *fiât eft» if ttftu tifMrgnm ftleiitariu».* Proftaboc ana· «♦< Ebrem«< , lMeverara Eftùopus fatal * Weniionrtn , Scnoaum Ar nxpiteopar· . pueceK: in Cooolio habito in rc.-nu „.Uno. *VUt* Hinaur. EpUL XIX.

Aftum in EnetenhcSm palatio publico in menfe Junio VIIL kalendaa Juni, rcg-nante fc imperante Domno Hkxhano Griare anno reverfionb ejus primo, fuo ccffor patris fââus in Francia > Indiâione tertii.

Hlothaaii I. Imp. Aug. Rescaiptum ad Leonem IV. Papam *de Pr^byttro ixit/untfum nlinqaeiueptr Pajfam citato ad Synodum.* Vide in NOTO Codice Lagum viteaum.

Diploma Hlothaaii Impeaatoais. yuo *licentiam concedit Monafterio Nanuta-cenfi Abbaut eligendi* (ann. 840.) vide in noto Codici Lagum veteaum.

Pamceptum Hlothaaii, Impeaatoais, *meo coenobium Rautu/ft Kunneift Ecclefix fuAjicit* (ann. 844.) Vide in novo Codici Leoum vitaaum.

Pamceptum Hlothaaii, Impeaatomj y *ftto canobum Saviniactan Ecclefix iMgduncnfi/abjicit* (ann. 8;a.) Vide in novo Codici Legum vateaum.

c

CAPITULARIA HLUDOUVICI II,â IMPERATORIS.

TITULUS PRIMUS,

siri

CAPITULA DATA ANNO CHRISTI DCCCL IN CONVENTU TICINENSI.

CAPITULA derehujüAarihuMU/flatMyiiffi»uub^eratorHwowyicuz9 gtue gioritfquoqnt Genitori/ejtu Hurrusuai, jeren^fimt Augefli^ aiAoritate fimiu/fiuu.

C a P. L

PnvBNTUM eft ad no· qubd eo· qui Romam orationi· cauti pergunt, vel qui negotiandi cauti per regnum noftrum (fiicurnmt, colleâl latrone· dirimant, eofque aliquoties vulnerent vel occidant, fic eorum bona diripiant. Ideb volumus ut Comites noftri, eorum *Sculdafii* adjunâis fecum vaflallb Epifcoporum fi neceffitas fuerit, ubicunque talesfeetint, ftudiofiflimè perquirant f ut eos capiant atque diftringant. Et fi hujus criminis reos invenerint, poenas in legibus polita· erga eos abfque ulla negligentia exequantur, ut ab his male&âoribus regnum noftrum purgetur, fie qui in noftrp fiducia huc veniunt. five orationis five negotiandi gratift. fidvi efle poflint. Sciat autem unufeuifque fidelium noftrorum quia quifque Comes fic quilibet publicus Minifter hujufinodi malefaâoribus aut aflenfcm prebuerit, aut eos qui perfequi neglexerit *t noftro* indignationis motum fenuet, fic proprio honore privabitur.

I I.

Sed fic hoc comperimur quia ex divertis locis hujufinodi noxii homines inter fe confpirent, fic diverfos Comitatus circumeuntes, pntdas fic rapinas per villas feu per vias vel per filvas faciant, fic innocentes homines deprodeneiir fic fpolienc. Er hi quoque fimiuter volumus ut diligenti ftumo perquifiti capiantur fit diffringantur. Et u obnoxii hujus fceleris inventi fuerint, legalibus poenis abfque ulla dilatione fubiciantur, ut hujufinodi inquietudo fic injufta direptio à populo noftro auferatur, fic liceat omnibus fub noftra ditione degentibus cum fidvadone ac pace vivere, ut ordo reipublicc fecundùm juftam adminiftrationem prorsùs fâlvus fit quietus permaneat.

Audivimus quoque qubd quidam domos fic pofleffiones habentes, concilient fibi atque confocient latrones aliunde venientes, eofque occulté foveant fic folarientur ad tale facinus perpetrandum, ut quicquid ipfi ex pemkioio opere adquiuerint, cum eis partiantur, quod genus xnaiefaâorum peflimum judicamus; quia non folùm ipfi malaperagunt, fed etiam aliorum opere fic officio ad fcelera utuntur. Ubicunque igitur in tali fufpicione quilibet venerit, fic rumor jn populo difperfus fuerit qubd harc facinora exerceat, ii adhuc prolatumeft, cum duodecim fe purget. St autem in aliquo manlfeftatus aut deprehenfus eft, flatun capiatur fic d& tringatur, fic damnationem legibus profixam fiiftineat. Ubicunque vero five manentes five vagantes latrones comprehendere pubfici muneris adminiftrator voluerit, fic ille fedcfenfhre conatus foerk, fi inter hsrc fbrtè eundem latronem occidi contigerit, nulli is qui eum occidit damnatione multetur, neque ullas inimicitias i parentibus aut ullam perfecutionem ab ullo ejus amico vel propinquo fiiftineat. Qubd fi aliquis ejus lenior aut propin-

quus propter hoc vinditem fecere conatus fuerit, dc Judex publicus eum compefecre non potuerit. per fideiuflbres idoneos talis perfena ad noftram oeduca-

habitare t inquifitio per facramentum per omnem populum circa manentem fiat ; dc, cujufcunque genti* aut conditionis fuerit, per quos hoc inquiri mefiùs potuerit, jusjurandum dare, cùm à Comité conventu· fuerit, recufàndi non habeat poteftatem.

nofter, quacunque ad noftram pntfentiam properat, nihil in veniendo aut revertendo abalimio violentertottat, fed fuie hominibus «equi·, nifi ferte ab amicis ftipendiaacceperit, ab hofpitibus fuis pretio jufto comparet. Nam quicunque hujus mali fiunam habuerit, cùm ad nos venerit, veracem hominem volumus ut det qui pro fuis omnibus juret nihil eos in itinere tulifle. Et fi forth in aliquo fe fuoiquc obnoxios recognofcit, oonet idoneum hominem qui juret, aut eunda reftituat his à quibus abftuliffe vifus eft.

I V.

Sed dc hoc pervenit ad notitiam noftram , qubd quando potentes dc honorati , five ecclenaftici, five Peculates, ad noa veniunt, à populo , in quorum domibua manfiones accipiunt, fuit ufibus fuorumque equorum neceflaria per vim tollant, dc hac occafione populus nofter affligatur. Idcircô prxcipunus ut nullus fidelis

V.

Hoc etiam'multorum querelis ad nos delatura. qubd potentes dc honorati viri locis quibus convertantur minorem popu- L— dc opprimant, eorum , manfionum etiam contra voluntatem privatorum hominem five pauperum domibus fuis..... *Catera défont.*

BK

TITULUS II·

S *I Vi*

CAPITULA EDITA ANNO DCCCLIV. IN PALATIO TICINENSI.

Γ *COLLATA cum Codice* ijftr , *Bibliotheca Colbertina t cujus opere font ' emendata , iUifyue tria Capitula addita,]*

«(Mta* TN nomine fanûr dc individue Trinitatis, anno Incarnationis Domini noftri Jefu Chrifti dcccljv. noftri Imperii VL Indifidone IV ♦, dum conventum fidelium nof
non in '»n. trorum palatio noftro Ticinae civitatis convocaretur, dc fimul Epifcoporum dc No-
! bilium noftrorum confultu non folixm Eccleiiafticam utilitatem dc populi pacem, fajvationcm, fed etiam totius regni ftatum perquirere ftuderemus, inter reliquos populus nofter nobis quafdam petitiones obtulit, quas nos Dei amore dc eorum fidelitate dudi libenter fiifcepimus, atque ideb fubter annotata Capitula ad eorum utilitatem confcribi fecimus , quas in futurum pro lege tenenda firmamus.

Cap. L

TV feminis quas defendis viris lex
I onroknC J-/ Longobardorum prohibet ante anni
*'e' ' fpatium veftem religionis mutare, velumque fufeipere, petierunt ut noftri licenti! eis mox dùm divina pietas infoiraverit, eas indemnes licere fufeipere. Nos autem confiderantes quia prxterito tempore pro ipfa dilatatione mutae etiam rapte intra eundem fpatium ad aliam partem diftract« fuerunt, ideb dc eorum petitionem , quam juftam cenfuimus, fufeepimus, dc eis ita fieri concedimus.

I I.

Noftra majeftati reclamaverunt tempore patris noftri vel noftro feper eas fuperfluas faâas feiffe inquifitiones. Ideb eis concedimus ab hinc in futurum nullas alias fepereos fieri inquifitiones nifi unde Karoli dc avinoftri tempore fete feerant.

III.

De liberis hominibus qui fuper alterius res refident, dc ufque nunc à Miniftri· reipublice contra legem ad placita protranebantur, dc ideo pignerabantur , conftituimus ut fecundùm legem patroni eorum cos ad placitum adducant. Et fi quis contra hanc noftram auâoritatem dc eorum legem eos pignorare aut diftringere prxfempferit, patrono eorum omnia cum lege emendet, dc infuper pro incauta prx- L% ‚ (<f. Lo«<oi nr.

fumprione bannum noftrum componat.

I V.

De homicidio , unde lex pro (implicitate probationem trium teftwm quxrit , & teftes habere non potuerit , concedimus ut cum duodecim juratoribus juret, & ab eadem fimplicicate abfohrcue proprium non amitat.

[Lee Lo·· » J [Dc chartis qu« à quibufdam perfonie ftlfac appellantur confhtuimus ut fi Notarius fuperfuerit ftc teftes qui eam Teram fic idoneam faciant; fit fi teftes mortui fuerint, & Notarius fuperfuerit, cum duodecim juratoribus veram & idoneam eam

• Hac de> faciat.*jConceffaa denique petitiones vqf tras confideravimus etiam ea qua: ad nos jampridiè pervenerunt, & ad refecandas malorum infidiatoresiifdem adjungere capitulis ; id eft :

V L

{Left. Lo·· Si quis aliquem de aliquo mallaverit negotio, 6c iHe qui mallaras fuent dicat ideb ei eefpondere nolle, quia fervus eft alterius, aut fi teftimonia produxerit, & fimiliter disait qubd ea recipere non debet quia aliquis eorum fervus fit, nomina dominum ejus, dc fic det vadi* de eo adducendo ; dc polito placito in quantum ire ubi eum invenire credit dc reveni polle judica dixerint, fi in placito conftituto dominum non adduxerit, nifi pro ceno id verant verum effe crediderit. Quod fi jurare unfits non fuerit, quin pro occafione prolongandi juftiriamob- dixerit * , componat illi bannum noftram dc

vit. juftiriam pleniffimam faciat. Si verb aliquem adduxerit qui fe dominum ejus dicat, dc illum quem de fervitio appellavit applicare ad fervioum non voluerit, tunc ipfe qui fe dominum efle dixerit. bannum noftrum uii componat eb

■ITOMIea qubd conculcandam juftitiam injejunium * tale aufus fuerit fecere. Crimina verb fi fuper eum pro dilatandaJuftiria imponere voluent, promue cogatur. Et fi probare non potuerit, ei juftitiam faciat, dc inlupet bannum noftrum peo tanta calliditate componere cogatur.

VIL

Si forcé quifpiam aliquem mallaverit, 8c ille qui mallaras fuerit, dixerit eum fuum ferrum elfe, vel alius in ipfe altercatione veniens ad fetvitium mallaverit, jubemus ut pntfeatalitet inter fe wadiem, ut ad primum aut fecundum vel tertium placitum esufem ipfiun definiat. Inter placitum verb de placitum fint dies quindecim. Tatium autem quandb Comes placitum habuerit * C infra unum comitatum eft. Si autem in alia, fini xx, ne pro tali occafione ei juftitia prolongatur. Qubd fi in his tribus placitis ille qui qunrit mglexerir, excepto fervido Regis aut inevitabili ueceffiute, dc Coma placitum habuerit , ille quoque alias ad fuam probandam libertatem parttus fuerit, tunc Coma caufem prodefiniat veluti fi ipfe qui quzrit ptxfcns fuiflet , dc ulna ille qui quxfient facundia de fer vitio illius dicendi non habeat, dc infuper ut fupra bannum noftrum illi componat, & juftitiam pieniter feciat. ^«Lc a)

V I 1 L

Et funt aliquid dum alii in fervirium mailant, dc ipfi de fua libertate adprobare wadia dant in tantum eos murandi placitum lacerant ut eis pro fua paupertate evadere poffint. Unde tertium addere Capitulum placuit. Si verb aliquid alium ad fervirium malbverinr, dc ille qui mallatur wadia de fua probanda libertate dederit, jubemus, ut fupri ad primum aut fecundum vel tertium pisatum caufem deliberent. Inter placitum dc placitum dia xv : tertium verb , quandbComa placitum habuerit, fi infri unum comitatum eft, fi autem in alium, fint dia xx. Et fi in his tribus placitis ipfe qui quxrit, venire eonttmpferir, ancepofito que fuperiùs ante pofuimus, dc Coma placitum habuerit, ille namque alius cum fuis teftibus paratus fuerit, runc Comes ipfos retes recipiat, de caufes definiat veluti fi ipfe qui qunrit onefens fuiflèt, de ultri ille qui qurfierit tacito ulius de fervido permaneat. (Ibid.c. j ,

Alio rempote diâus Setcniflîmus Auguftus inftiruere prxvidit capitula.... (*Hoc tditt Jim infrà* pag. 1x94. idi *vUt.}*

TITULUS III

SIVE

CAPITULARE INTERROGATIONIS AD EPISCOPOS.

Tom. VW. Concil. p. W-. f«a GoMaftw Ceôlit. imper. tom. ». usu.

datum , ut videtur , anno Chrifti dccclv.

CAPITULA qutgtoriofij Imperator HluÂouvicus fuis Epifcopia Jtflatu fui regni corftieran praecepit.

*T\E converfatione Epifcoporum, Prêt *L-A* byterorum , & exterorum Clericorum , de doârinaôc prxdicatione in populo, de confcriptione librorum , de reftauratione Eccleharum, de ordinatione plebium & xenodochiorum, de monaflerüt

virorum feu feminarum qux fecundùm regulem fan& Benedicti, vel ea qux fecundùm canonicam au&oritatem difpofita efle debent, quicquid in praefati» ordinibus extra ordinem eft, aut per neglegentiam prxpofitorum, aut per defiduun fubditorum, vehementer cupio (cire, ôc fecundùm Dei voluntatem veftrumque fanûum confilium fic emendare defidero, ut in confpedu Dei nec ego reprobus fim, neque vos & populna in commifli* iram fux indignationi* incurrat. Quomo* db autem iftud rationabiliter qurfitum ôc inventum perficiatur, vobis hoc ad tractandum ac nobis renuntiandum commictimus. De minoribus quoque caulis, qux generaliter omnes , fpcciuiter aliquos tangunt . ôc indigent emendatione, volumus ut pofthac illas quxrads, ôc ad noftram notitiam reducatis; ficut eft de Comitibus ôc eorum miniftri*, fi juftkias negligunt, aut ipfas vendunt, fi funt rapaces, aut Ecciefiarum , viduarum , orphanorum, aut pauperum oppreflbres, u ad prxdicauonem veniunt, fi debitum honorem aut obedientiam Sacerdotibus fui* impendunt, fi aliquas novitates aut argumenta, qux ad detrimentum poculi pertinent, agere prxfiimunt, ficut en in acquirendis proprietatibus , aut irrationabiles preces ad adjutoria facienda, five in reliquis caufia qux ad peccatum noftrum pertinere pof funt ac populi noftri.

OolMat Confth.ta». *c*. ro*.*. PM “·

II *£SCRIPTUM corfultationisfeu exhortationis Epifcoporum ad Domnum Hludouvtcum imperatorem·*

Domino gforiofiflitno Regi Hludouvico pax & vita ôc viâoria miniftretur à Deo patre ôc Domino noftro Jefu Chrifto. Nos quidem in Dei nomine Angiibertu* Archiepifcopus ôc Andreas Patriarcha unà cum Jofèph Archicapellano, cùm ad hanc Synodum in urbe regiâ Ticino congregatam veniflemus, replicavimus eis piam veftram exhortationem , qu& vivi voce ad nos ufi fuiftis, flagrante* Spiritûs fanâi munere, ôc ultra quàm hujus «tatis teneritudo capere potuifle videretur , totius modeftix ôc gravitati* atque fapore fapientix conditam protulimus , etiam ôc coram eis relegi fecimus commonitorium à veftra nobis magnificentia traditum. Quibus auditis , omnes unanimiter pro veftra indole omnipotenti Deo digniflimè gratias egerunt quia populo fuo tam piiflimum tamque fancuflimum Principem dedit, qui cun&a ordinabibter difponere cupit.

C A F. I.

TJ* T quoniam religiofa folicitudo veftra -Es primùm de converfatione Epifcoporum , Prefbycerorum, ôc exterorum Clericorum quxrere ftuduit, nos quoque, 3uo regulariter meliùs fieri potuit, euaem ordinem fervamus. Epifcopum quidem ita converfari debere pronuntiamus ut ejus vita reftè vivendi fit norma. Prefbyteros verb ôc Clericos ira vivere oportet ut fiibditx plebi exemplo fux converûdoms proficiant. Et quidam Coôpifceporum noftrorum, qui bons converfationis fibi confcii funt, palam fateri recufabant, ne fui ipforum laudatores viderentur. Qui verb negligentiam fuam recognofcunt, more humani ingenii fe ipfos accufare verebantur. Juxta commonitionem tamen veftram diligenrià* perferutantea, quofdam quales defideraus, qualefque populi Dei Paftores Ôc Redores efle decet, invenimus. Quorumdam verb negligentiam vel erga Clericorum fuorum cuftodiam vel erga plebium foiicitudinem reperimus ; quibus ut aliquantulum emendandi fpatlum tribuatis , humiliter perimus. Qui fi dtb delida non correxerint, feveriorifententix fubjacebunt.

Cxterùm fi quilibet laicorum vel Clericorum contra Epifcopum vel a&cujus ordinis Clericum aliquid queritur . noverint nos paratos ôc legitimam prxbere audientiam , ôc fi quid perperàm aeffifle probati fuerint, debiti animadverfione puniri.

I I L

Dodrina verb ôc praedicatio in populum , partira Epifcoporum ôc reliquorum Sacerdotum, partim vero populi negligentift,non ficut neceflarium eft procuratur. Et Sacerdotum quidem incuria nullatenus eft excufanda. Quidam verb laici, Ôc maximè potentes ac nobiles, quos ftudiofiùs ad prxdicarionem venire oportebat. juxta domos luas bafilica» habent ; in quibus divinum audientes Officium, ad majores Ecclefias rariùs venire confueverunt. Et dùm foli affiiôi ôc pauperes veniunt quid aliud quàm ut mala patienter ferant illi* praedicandum eft? St autem divites, qui pauperibus r* votµ °»**

ribus injuriam facere foliti funt, venire non renuerint, admoneri utique poflent ut eieemofynis peccata fua recumerent fic à fluxu rerum temporalium fe abftinerent. Admonendi funr igitur potente» ut ad majores Ecclefias, ubi prxdicationem audire poflint, conveniant, de quantùm dono omnipotentis Dei divitiis dt honoribus exteros antecedunt, tantb ad audiendum prxeepea conditoris fui alacrius feftinent.

Quidam autem Comites dc Vafli dominici Frelbyteros dc Clericos noftros exteros, quod nec Epifcopis tacere licet, abf. que noftra licentia recipiunt. Infuner etiam ubicunque ordinatos, dc quofdam de quibus dubium eft utrum confecrari funt, in parochiis noftris abfque noftra examinatione Mittas celebrare faciunt. Quod ne ukeriùs fiat, omnimodis eft inhibendum. Quare in ordinandis * plebium rationibus civium uutituta ferventur, dc peftiferx ambitionis virium radicitùs exrirpetur, *dc* neque ob quorundam propinquitatem, neque pro alicujus familiaritatis gratia, neque, quod maximè deteftandum, propter pecuniarum acceptionem, indignus quilibet ordinetur. Er primum 2uidem ipfius loci Preibyteri vel exteri üerici idoneum fibi Redorem eligant. Deinde populi qui ad eandem plebem afpicit fequatur attenfus. Si autem in ipfa plebe talis inveniri non potuerit qui illud opus competenter peragere pottit. tunc Epifcopus de fuis, quem idoneum judicaverit, mibi conftituat.

nMiM?

V.

Sani removenda quorundam laicorum procacitas, qui hoc Colo obtentu quod ad cledionis confortium admittuntur, Archipreibyteris fuis dominari prxfumunt, dc quo· tanquam patres venerari debuerant, velut lubditos contemnunt. Hi igitur intra proprii juris termino· funt redigendi. Et fi extraordinariam dominationem in Ecclefiis exercere prxfiampferine, reçiâ funt difciplind codrcendi. Ipfi vero qui ad gubernandas plebes légitimé proved! funt, nullatenus à fuis Epifcopis repellantur, nifi aut in alicujus criminis reatum inciderint, aut «afdem plebes male tradaverint.

V I.

Tollenda eft enim prava omnino coafuetudo qux in quibuidam locis oriri coepit *i* quia nonnulli Archipreibyteri, vel aliorum titulorum cuftodes, fruges vel alios Ecclefiarum reditus ad proprias domos abducunt. Quidam verb aliorum poffeflionesconducunt, Ut in eisqux ab Ecclefiis fuis malè fubtraxerunt recondant. Nonnulli autem laicorum in tantum eorum nequitix fe complices faciunt ut qux hujufmodi transgreflores ab Ecclefia fubnpuerunt, ipfi in fuis domibus abfeondant. Tales ergb primum à fuis Epifcopis corripiantur. Quod fi fe citius corrigere noluerint, tanquam qui ecclefiafticas res facrilegâ temeritate tradaverunt, fynodali fentenriâ feriantur. Laicos vero qui poft hanc denuntiationem focios fe hujus expilationis prxbuerint, tanquam furti reos, judiciaria coardabit audoritas.

V ! L

De reftauratione Ecclefiarum illud Capitulum fuflicit quod Genitor vefter in Capitulare fuo conftituir. *Sed ut fervetur, veftri indiget admonitione.

VIII.

Similiter & de xenodochiis, ficut in eodem Capitulari continetur, obfervandum eft.

1 X

De Monafteriis aurem virorum feu feminarum, qux fecundùm regulam fandi Benedidi vel fecundùm canonicam auctoritatem difpofita effe debent, quiainfpiratio omnipotentis Dei, ut credimus, cor veftri moderaminis incitavit, ipfi gratias referimus. Nam quôd jam maxima ex parte ordinem fuum amiferint, omnibus eft manifeftum. Qux ut ad priftinum ftatum reducantur, in Domini ac Genitoris veftri ac veftra gloriofii difpofitione confiftit.

X.

Ea quidem Monafteriaqux adhuc ftatum fuum retinent, unumquemque Epifcoporum in cujus parochia conftituta funt providere oportet utrum ordinem fuum teneant. Qubd fi aliter invenerit, uni cum Redore Monafterii corrigere debebit. Quod fi Rcdoris Monafterii principaliter culpa fuerit, & fe fuofque fubditos ad Epifcopi fui admonitionem corrigere diifimulavcnt, fynodicâ debet audoritate percelli.

X I.

Quidam autem Epifcopi & Redores Monafteriorum res Ecclefiarum fuaruin fubtradas dc aliis perfonis largitas ette queruntur, dc ideo ecclefiafticas utilitates nequaquam fe implere potte dicunt : qux ut reftituantur, veftram regiam Majeftatem imploramus. Quia fi ni qui eas pro animarum fuarum remedio Ecclefiu con-

tulerunt, premium merentur, fine dubio damnatione digni funt qui eas fubcrahere moliuntur.

XII.

In facris Canonibus preftxumeftut de* cimae juxta Epifcopi difpofttiooem diftribuancur. Quidam autem laid, qui vel in propriis vel in beneficiis fuas habent bafdicas, contempti Epifcopi difpofitione, non ad Ecclefias , ubi bapcifmum & predicationem, manus impoiitionem, & alia Chrifti (aeramenta percipiunt, decimas fuas dant, fed vel propriis bafilicis vel fuis Clericis pro fuo libitu tribuunt. Quod omnimodis divinat Legi & facris Canonibus confiât effe contrarium. Unde veftram poteftatem, ut eos corrigatis, expetimus.

Sacra docet auûoritas ut publicè peccantes publicat poenitentiat fubiciantur. Inveniuntur autem quidam qui incefta matrimonia contraxerunt, fic vel proximis fuis vel Deo (acris mulieribus copulati funt. Quidam etiam publiez poffunt poenitentiat fubjugari. Petimus ut Comitum veftrorum auxilio fulciantur.

X I V.

Quofdam Miniftros Comitum propter frequentia placita pauperiorem populum nimis affligere compenmus. Unde Maieftatem veftram obfecramus ut Capitulare Avi veftri de hac re obfervari precipiads.

De Comitibus verb, de quorum vita fic aûibus à nobis querere voluit fublimios veftra , quofdam tales effe fcimus quales Dei miniftros fic veftre reipublicx provifores effe decet. Nonnulli autem ut fe fuoique miniftros corrigant, veftri admonitione indigent. Quibus tamen ut aliquantulum emendandi fpadum tribuatis, expofeimus. Qui (i fe ciriùs corrigere noluerint , regii tunc audoritate reprimendi

Statuimus etiam ne Epifcopi, quando pro confirmando populum parochias circumeunt, Archiprewyterosfuosgravent, fic hujufmodi difpenfa contenti fine, Danes centum, frisking** quatuor, vini (extaria quinquaginta, pullos feptem, ova quinquaginta, agnum unum, porcellum unum , annonam ad caballos modios fex , fanum corr. tres * ; mei, oleum, cera, quod fufficit. *fert, i<xni corbet ttca.

XVII.

Petimus etiam ut emunitates Progenitorum veftrorum ia confervari praecipiatis ficut à gloriofo Genitore veftro in fuo Capitulare conftitutum eft. FUtBicnoa

XVIII.

Per lingulas parochias eas feftivitates populus obfervare ftudeat quas proprius Epifcopus venerari predicaverit ; ia ut neque ulas negligent quas Sacerdotes monuerint, neque inani fuperftitione eas celebrare prelumant quz nequaquàm funt obfervandst.

X I X.

Si verb aliqui inventi fuerint qui Sacerdotibus obtemperare noluerint, per miniftros reipublicx diftringantur, fic fatisfa&ionem poenitentiz, quam Prefbyteri impofuerint, fubire cogantur.

A CAPITULA VI.

&*-'. EDITA POST RESPONSIONEM EPISCOPORUM.

IN nomine Dei omnipotentis. Anno Incarnationis Dominior dccclv. Indi&ione ni. menfe Februario , die menfis ejufdem quarto , cùm Dominus magnificentiflimus Hludouvicus Auguftus apud Ticinenfem civitatem in auguftali aula relideret , tra&aturus de ftatu fancftx matris Ecclefiar & pace divinâ difpofitione commifii fibi imperii ac generali totius populi falute , praefentibus Optimatibus fuis, dixit : Crebro veftram fidelitatem retroa&is temporibus commonuimus ut fecundùm normam Chriftianae Religionis vivere unufquifque noftrorum fidelium fatageret › & fuos à rapina compefceret. Attamen quia haétenùs indiligenter eft aéhim , amodo omni conamine omnes ftudere volumus quô penitùs à noftro regno rapina eliminetur , &. pauperum voces ufque nunc domini Sabaoth aures pullantes querimoniis incipiant fuo Creatori laudes rependere pro ubique pace & quiete concéda nobis agentibus.

Cap. L

Statuimus autem ut Ecdefir Dei per totius regni noftri fundatae terminos fub noftrx emunkatb tuitione fecum cum re bus de fimilib permaneant ceu pnedecet forum noerorum puflunormn viddicer Auguftorum temporibus fuifte probantur^ earumque Redores propriis utantur priva legib, dc Monachi per fua coenobia regularem teneant ordinem. Similiter dc Clerus omnis proprio fungatur minifterio, ne mine moleftante noftri terroris formidine.

I I.

■«M,p. ** Sassdimssnihilominùsut finguli Comites dc Adores reipublicatin fub minifterii* legalem procurent populo facere juftitiam . pupillos dc viduas protegant, per loca folita reftaurent palatu quibus, cum iter diâaverir, nos legatofquc noftro* valeant recipere , ne gravetur Ecdefia. Quandb etiam Epifcopos, Abbates, vel Comites, feu Fidelium noftrorum quempiam in propria villa morari contigerit, cum fuis m fub maneant domibus, nec fob obtentu hofpirii vicinos opprimant, vel eorum bona diripiant.

I I I.

Denique quia Chrifti cuftodiente dementU neminem injufti privavimus, fed neque privari abfque legali fandione aliquem noftrorum fidelium volumus beneficio, jubemus ne qub fuum depravet ullo modo, fed inftauret fecuriter ; ne qui dirigendi font à nobis undique, fi depravata repererint, legalicer emendare compellantur, dc eos deinceps perfrui prohibeant.

I V.

Porrb cftmadnoftntm quifobet nottrvrum fidelium properat obloquium, tam deni genendis utÛicat ^ n fouimvaüat

fe ftatutb, juxta maneat. Epifcopus dc Comes , per quorum tranfount terminum , diligenter provideant ne moleftentur incolat .aut eorum domus per vim patiantur invadere, vel propria dinpereablque pretio. Sed neque indigné per folita loca tectum, focum , aquam dc paleam hofpiribus denegare aut aquam cariu* quam vicinis audeant vendere.

V.

Igitur quia haâenùs in regno noftro frenati vixifle nulli eft ambiguum, fancimus unumquemque fuorum hominum folicitudinem gerere, nefolitam rapinam patrare {«rxfumant. Qua pro re fi qub arâatus burn Seniorem dimiferit, penicù* interdicimus ne recipiatur ab altero ; quatenus nifi cornai voluerit, à noftri regni penitùs excludatur finibus

V L

Hxc olim £rpe inculcata, dc auguftali noftri fenâione promulgata . qub ex parte in aliquibus videntur negfeâa hactenùs, acriori ulcifci debuerant examine. Attamen noftri manfuetudine dt corrigantur quantulumcunque largimur ipatium, quo quique necfeda emendare valeant , deftinaturi poft modicum legatos ftrenuos emendata inquirere. Qui vero negligent repertus foent, proprii* i.onoribus noftro privabitur judicio.

TITULUS IV· tes

«V»

*CONSTITUTIO proatotianu atreuis «iftnuuij panilnu Btn&au t fub lλ ΛΛλλλλ ψΰηiA 4ci*a.*

CAP. I.

Quicunqux de mobilibus sridrbrid fuum habere poceft, pergat in hofte. verb medium ▾ idrigjd habet, duo îunâi in unum qualitatem inftruant ut bene ire poflint. Pauperes vero perfonc ad cuftodsam maritimam vel patris: pergant ; ita videlicet ut qui plufquam decem folidos habet de mobilibus, ad eandem cuftodiam vadant. Qui verb non phis quàm decem folidos habet de mobilibus,

Torn, II.

nil ei requiratur. Si pater quoque unum filium habuerit. dc ipfe filius unEor patre eft , inftru&us à patre pergar. Nam fi pater utilior eft, iple *pergat.* Qui vero duos filios habuerit, quiconque ex eis utilior fuerit, ipfe pergat. Alius autem cum patre remaneat. Qubd fi plure* fifio* habuerit, utiliores omne* *pergant.* Tanti:m unus remaneat, qui utilior · fuerit. De fratribus indivifu, juxta Capitularem Domini Genitori* noftri volumu* ut fi duo fuerint, ambo pergant. Si tro. fuerint,

(££iuo/u< ,άκΛ·:

unus qui inutilior apparuerit, remaneat i exteri pergant. S quoqub plure* omne» utiliore» apparuerint, pergant i unus inutilior remanear. De qua cOndirioue volumus ut neque per praeceptum, neque per advocationem, aut quamcunque occafionemexcufatusfit, aut Cornea aut Gaftald vel miniftri eorum ullum excuütum habeant i porter qubd Come» in unoquoque Comitatu unum relinquat qui eundem locum cuftodiat, fic duos cum uxore fua. Epifcopi ergh nullum laicum relinquant. Quicunque enim contra hanc inftitutionem remanere prxfumpferit, propriis ejus amiflis, quod fubter ordinatum habemus, prxfenrialiter ad noftrum opus recipdre juflimus, fic illum foras ejicere.

I I.

Omnibus enim notum effe volumus quia jam à prioribus noftris juxta hanc inf titutionemtultz fuerunt, fed prima recuperare meruerunt.Nunc autem cerriflimè icitote, cujufcunque proprietas tuita fuerit, vix à nobis promerebitur recuperationem.

I I I.

A fluvia Pado ufque Trebia fit Miffus Lotfelmus. Inter Padum fic Ticinum Eriulfus. Inter Ticinum fic Adda Erembertus. Inter Adda fit Addiza Landebertus. Ab Addiza ufque ad Forum Julii Theobaldus. Petrus fic Arthemius Epifcopi, jundis fecum Miflis Epifcoporum fic Comitum, Pila, Luci, Piftoris, fic Lunis. Theutmondus, Florentia .Volterrâ, fic Ariftio. Rotfefmu»,Vlufid; fic Seni, Andreas. In minifterio Witonis, Rimmo fic Johannes Epifcopus de Forçons. In minifterio Vereneari, Hifelmundus Epifcopus. In littore Italico, Ermefridus, Macedo, fic Vulferius.

I V.

Hi volumus ut populum ejiciam, fic cuftodiam prxvideant, fic populum in cafcella reftdere faciant, etiam fic cum pace. Nam п Miffus aliquis aufus fuerit prxtermittere, qui nominibus remanferint, prxfentaliter proprium tollant, fic eum foris ejiciant. Et fi inventus fuerit ipfe Miffus, proprium fuum perdat. Et ft Comes aliquem excufatum, aut baffallum fuum, porter quod fuperiùs diximus, dimiferit, honorem fuum perdat. Similiter eorum miniftri, fi aliquem dimiferint, fic proprium fic miuiftcriiun perdant.

V.

Quod fi Comes aut Bdfi noftri aliqui infirmitate remanferint, aut aliquem excufatum retinuerint. aut Abbates vel Abbatiffz fi plenU&me homines fco» non direxerint, ipfi fuos honores perdant, fic eorum Baffaui fic proprium fit ocneficium perdant.

V L

Si quoquè Epifcopus abfque manifeft* infirmitate remanient, pro tali negiigentia ita emendetur ut in ipfà marcha refideat quoufque alift vice exercitus illuc pergar, in quantùm Dominus largire dignatus fuerit.

VII.

Et ut cerriflimè friatis quia hanc expeditionem pleniflimè explere vohmiu», conftituimus ut Epifcopus, Comes, aut Baffus nofter, fi in infirmitate incerta detentus fuerit, Epifcopus quippe per fuum Miffum, quem meliorem habet, Comes verb fic Bafli noftri per fe ipfos hoc fub facramentum affirment qubd pro nulla occafione remanfiffent nifi quod pro ccrriffima infirmitate hoc agere non potuiffent.

VIII.

Omnes enim volumus ut omnem hoftilem apparatum fecum deferant, ut ciirn nos hoc profpexerimus, fic inbreviare fecerimus, non négligentes appareant, fed gratiam quoque noftram habere mereantur.

I X.

Veftimenta autem habeant ad annum unum, vidualia vero quoufque novum frudum Ipfa patria habere poterit. Fragidis enim quicunque eundo 6c redeundo commotionem fecerit, vitx incurrat periculum.

X.

Et quia temporis congruentia imminet quadragefimale, in quo ftudenda funt pnrceptaDei, conftituimus ut quicunque Ecclefiam fregerit, adulteria fit incendia fecerit, vitx incurrat periculum. Quicunque caballum, bovem, frifeingas, veftes, arma, vel alia mobilia tollere aufus fuerit, triplici lege componat, fic liberum armilcara, id eft, fella, ad fuum dorfum ante nos à fuis femotus bis dirigatur, fit ufque ad noftram indulgentiam fuftineatur, fervi vero flagellentur fit tundantur, fic illorum domini, qur ipfi tulerunt, reftituant. Quod fi clamor ad Seniores venerit, fic

ipfi talia non emendaverint, tunc horum deniores ipfiun compofitionem feciant, 6c eidem armifearâ, quandiu *nobis placuerit, fu&ctre* compellantur.

X I.

Et hoc coaftituimua, ut ex utraque partejuftitia fervetur, videlicet noftri iicut circa vicini, que neceflâria funt, emenda. Vicini autem nullatenùs cariùs quàm fuis circa vidait vendere prrfumant.

XII.

Qui verb homicidia indiferetè 6c przfumptiosè fecerit, vbe incurrant periculum.

XIII.

cani autem, cum populo qui de ultra veniunt. per Romam veniant ad Pontem Curvum, inde Capuam, ôc per Beneventum defeendant nobis obviam Luceria viu. kalendas Aprilis.

FRAGMENTA CAPITULARIUM.

Dc dubia conventione.

M^I»· L Ç1 quis de conventione ulla aliquem O interpellaverit, non per poftremas aut adjacentes, fed per pnmarias rationes, juxta quod in primis res bria fe habuit, tradetur. Quod fi tefte* legitimi adfuerunt conventioni, juxta teftunonium eorum maximè, non alus pofteris occafionibusquz per primam ftipulationem quod fadum eft, oportet definiri.

Jzfervus Clericusfiat.

fc eoi U. Si fervus fciente & non contradicente domino in Clero fortitu» fit, ex hoc ipfo liber & ingenuus fiat. Si enim ignorante domino confecratio faéta fuerit, lice» domino intra annum tantùm conditionem probare dc proprium fervum recipere. Si autem fervus fciente vel ignorante domino, fecundùm ea que diximus, ex ipfo honore clericatûs libertatem meritus, pofteà eccleflafticum miniftcrium reliquerit, & ad Laicorum vitant tranfierit, domino fuo in fervitio tradatur. *Ex Novella corflitutione cxxm. Imp. Juftiniani^cap. \η.*

Si Ecclefix aliquid fui juris defraudatumfuerit.

fe C04. ΠI. Si Ecclefix aliquid fui juris defraudarunt fuerit à pravis procuratoribus aut {»rece aut pretio aut privati gratiâ prxeefbrum, fucceiToribus omni tempore liceat inferre calumniam : quia nullo tempore Ecclefia debet fuum jus amittere, prxter mobilem pofTeflionem, ut eft aurum, argentum, veftes, aut pecora, aut domus. Prxdia vero, terras, villa*, Ecclefias, cenfus, quia inde magni redditus poflunt exire in commune bonum, nulli commutatione, nullo paûo liceat ad proprietatem alicujus transferre. Quod poftquam compertum fuerit, refeindatur.

De non accipiendis qualibufiunque perfinis in judicio, in occupations, dC tefiimonio.

IV. Hoc fancimus, ut in palatiis noftris ad accufandum 6c judicandum 6c *teftimonium* faciendum non fe exhibeant viles perfonx fit infames, biftriones fcilicet, nugatores, manzeres, fcurrx, concubinarii, neque ex turpium feminarum commixtione progeniti, aut fervi, aut criminofi. Frequenter enim homines hujufinodi ex fufpicione converfationis prave dc nature, ut inferiores non videantur, quod placet aflerere nituntur contra digniores. fe «»4·

De nonis êC decimis,

V. Quicunque nonam dc decimam admonente Epifcopo vel Abbate vel quolibet alio Rectore ad primam ejus admonitionem dare contempferit, regii poteftate cogente eafdem decimas 6c nonas folvat, Acinfuper ad partem ejufdem Ecclofix legem fuamcomponat. Si fecundo ad* monitus przdkia* nonas dc decimas reddere neglexerit, cum eifdem nonis dc decimis bannum dominicum perfolvat. Nam fi tertio admonitus in eifdem nonis dc decimis dandis neglegen* evenerit, res Ecclefix, de quibus eafdem nonas dc decimas dare debuerat, penitus amittat. None verb dc decime tantùm de annona, le- e* co4. oi

gumine , vino , focno , 8c nutrimine , 8c omnis generi* animalium dande funt. Et hi qui nona* 8c decimas dare debent, juxta quod rerum ecdcfiafticarum habeot, ad Ecclefia* 8c clauftra Re&orum venerabilium locorum adjutorium faciant.

De nejiwatiaiuiiu dC coifpirodonibus. ExCoucilioChalcedonenfititulo xrm.

E>m4.KS* VI. Conjurationi* vel confpirationis crimen etiam à veteribus legibus eft omninb prohibitum. Multb magi* hoc in Ecdeua Dei ne fiat, admonere convenit. Si qui ergo Clerici vel Monachi reperd fuerint conjurantes vel confpirante* ' aut infidias ponentes Epifcopi* aut Clerici* , gradu proprio pemtùs abiciantur, 8t poftmodùm imperiali fententiâ modis omnibus feriantur.

DtkùpùfacruuiUofeoUigaM ne ad pacent redeant. £x Concilio.

VII. Qui (aeramento fe obligaverint ut litigantes cum quolibet ad pacem nullo modo redeant, fi Clerici fuerint, deponantur i fi laci, pro perjurio uno anno à communione corporis 8c (anguini* Domini fegregentur ; reatum verb fuum eleemofynis 8c fletibus quanti* potuerint jejunii* abfohrant; ad caritatem vero , qux operit multitudinem peccatorum , celeriter redire feftinent. Quod qui contemplent facere > imperiali fententiâ feriatur.

De immunitate 'mfracla Karolut Augtfiur.

Tı ro4. *i- ▾ ipuU. VH!. Si qui* infra clauftra Ecdefiarum Dei violenter intraverit, 8c immunitatem infringere prxfumpferit, ufque ad (atisfa&ioni* emendationem veniat, omnium communione privetur , 8c à fandx Dei Ecclefixliminibus arceatur, nec cum fidelibus communicet qui facrofanQo loco divino cukui confecraro vim inferre non metuit. Primbm ergo ab Epifcopo parochi» excommunicandus eft. & an eo exteri* Epifcopi* innotefcendum t ut nullius communioni jungatur donec emendando (âtisfaciat. Come* vero pagi ipfiu* eum per bannum venire faciat, 8t per legem omnia emendare compdlatur ; 8c pro damno quod in immunitate fecit , fexcento* folidos componar. Si autem ij>fe nec Epifcopi*, nec Comiti acquieverit, à. Midi* noftri* comprehendi* in caufas noftra* legales deducatur * 8c pro eo qubd Epifcopi* inobediens fuit, 8c Comiti* noftri 8c Scabinorum judicio non acquievit, 6c bannum noftrorum tranfgreflus eft, per legem judicatus capitali fententiâ puniatur, 8c resipfiu* in fifcum noftrum redigantur.

De decimit novalium.

IX. Novalia rura, qux juxta cultos agros fiunt, Ecclefix antiqux dedmentur. Et fi ukri milHaria quatuor vel quinque in faku quxiibet digna perfona aliquod novale conlabonrverit, ibidemque cum fid Epifcopi confenfu Ecclefiam conftruxerx , poft confecrationem Ecclefix provideat Prefbvterum. ejuique conductu de eodem elaboratu decima* eidem Ecclefix conferat. Mia·, **■*.****'

Lit omnit controverfia, fi iudicio ecclefiqfiico expetit agitari, nequaquam ad ficularejudicium tranfeat,

X. Statutum eft ut quxeunque controverfix judicio 8c auâoricate ecdefiafticâ coeperint agitari, nequaquàm ad feculare judicium tranfeant,ul>iiteratb provocent, fed ecclefiaftiasfan&onibu· terminentur. Nam a Judicibus quo* communis confenfu* elegerit ad alio· Judices non licet provocare, nifi major auâorita· fit, fecundum canonicam nonnam. Si autem in feculari judicio,id eft, in Comitis placito, caufapriusfiieritventilata, fecundùmlegem mundanam finiatur. Salvo ecdcfiaftic x legis privilegio.

De eo qui bannum Epifcopi velPrfiyteri parvipendit.

XI. Quifquis bannum vel excommunicarioneni Epifcopi vel Preibyteri fui fuperbiendo parvipenderis, hic talis ab Ecclefia penitùs evellatur. Ait enim Dominus aci Moyfen .' *Anima quxfuperbienda mandatum Domini tranfgrefld fiierit , peribit de populofuo.* Hinc Dominus in Evangelio : *votfpernit, mefpernit.* Et Moyfes contumacibus dicit *'Aon con- ira meeft murmur veftrum ,fed contra Dominum.* Et Dathan 8t Abiron vivi abibrpei funt, quia infurrexerunt adveniri eundem Moyfen, 8c ejus mandatum fpreverunt. Et ideb tale fcelus graviffimè vindicandum eft. n><4.c.«». «/.>·. Lue- ···. >«.

Ne mancipia ecelqfiqflica in feculartm fervitutem redigantur. Ex Capitulit ad Carifiacum.

XII. Injuftum videtur 8c impium ut mancipia qux fideles viri feu feminae pro remedio animx fux Deo 8c San&is ejuconfecrarunt, cujufcunque muneris, pretii, vel commutationis commercio itérùm in fecularem fervitutem redigantur, cùm Canonica auâontas fervos fugitivos tan- jÊA&ri. i«olw-1· Gnùân. >.. Uui"

tummodb diftrahi permittat. Et ideb omnes Redores Ecclefiarum fummoperè caveant ne unius deemofyna alterius peccatum fiat. Sicut enim indecens eft ut ex libero fervus fiat, fic abfurdumut ex ecdefiaftica dignitate fervus decidens humanx obnoxius 1st fervkuti.

De fatilegu &Jàrtiariis.

Kcffnojib. Borctiani. lib >o.c. l. Ivo par. h.

XIII. Ut Epicopi Epifcoporumque miniftri omnibus viribus elaborare Audeant ut pcmiciofam de à diabolo inventam fortilegam dc maleficam artem penitùs ex parochiis fuis eradant, dc fi aliquem virum aut feminam hujufcemodi fceleris fedatorem invenerint, turpiter dehoneftatum de parochiis fuis eicunt. Ait enim Apoftolus : *Hareticum pofl unam &fe~ cundamalmorutionemacvttafcunsquia fulverfus efi qui ejufinodi efi* Subverfi funt de à diabolo capti tenentur qui, derelido Creatore fuo, à diabolo fuffragia quxrunt. Et ideô à tali peftc mundari debet fàn&a Ecclefia. Illud etiam non omittendum , quôd quxdam feeleratz mulieres retrb poft Satanam converfx, dxmonum illufionibus fit phantafmatibus fcducck , credunt fe dc profitentur noâumis horis cum Diana, Paganorum Dea, & innumerata multitudine mulierum equitare fuper quafdam beftias , dc multa terrarum foatia intempeftx noéHs filentio pertranfire . ejufque julfionibus velut domine obedire, & certis noâibus ad ejus fervidum evocari. Sed utinam hr iolar in perfidia fua periffent, dc non multo· fecum in infidelitatis intentum pertraxiffent. Nam innumera multitudo, hac falft opinione decepta, hxc veraeffe credit, dc credendo à reda fide deviat ; & in errorem Paganorum revolvitur, cùm aliquid divinitatis aut numinis extra unum Deum effe arbitratur. Quapropter Sacerdotes per Ecclefia· fibi commiffas populo cum omni inflantia predicate debent ut noverint hrc omnimodis falfa effe, de non à divino fed à maligno fpirku talia phantafmata mentibus infidelium inrogan. SiquiSfe Satanas, qui transfigurat fe in im lucis,cùm mentem cujufcunque :ulx ceperit, dc hanc fibi per infidelitatem & incredulitatem fubjugaverit, illicb transformat fe in diverfarum perfonarum fpecies atque fimilitudines , & mentem, quam captivam tenet , in fomnis deludens, modo lxta, modb triftia , modb cognitas, modo incognitas perfonas oftendens , per devia quxque deducit i dc cum folus fpiritus hoc patiturt infidelis mens hrc, non in animo, fed in corpore, evenire opinatur. Quis enim non in fournis de noâumis vifionibus extra fe ipfum educitur, dc multa videt dormiendo qux nunquam viderat vigilando ? Quis vero tam ftintus & hebes fit qui hxc omnia, qux in folo fpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur , cùm Ezechiel Propheta vifiones Domini in fpiritu, non in corpore , viderit, dc Johannes Apoftolus apocalypfis facramenta in fpiritu , non in corpore, vidit dc audivit, ficut ipfe dicit : *Scatim fui infpiritu,* Et Paulus non audet fe dicere raptum incorpore. Omnibus itaque publice adnuntiandum eft qubd qui talia dc his fimilia credit .fidem perdidit. dc qui fidem redam in Deo non habet, hic non eft ejus , fed illius in quem credit , id eft , Diaboli, Nam de Domino noftro feriptum eft : *Omnia per ipfitm fa&a fuat.* Quifquis ergù aliquid credit poffe fieri, aut aliquam creaturam in melius aut deterius immutari aut transformari in aliam fpeciem vel fimilitudinem, nifi ab ipfo Creatore , qui omni* fecit, dc per quem omnia fada funt, proculdubib infidelis eft.

Tit. — Capitola — Apec. — Joan. t. v

Ut in immunitatibus Ecclefiarum mallum velplacitam publicum nemo tenereprsefitmae,

XIV. Placuit ut nullus Comes neque aliquis ex judicari* poceftate mallum aut placitum in immunitatibus vel atriis Ecclefiarum tenere aut quemquam de familia earundem Ecclefiarum qu&cunque occatione aut temeritate injuriare prefumat. Quod fi fecerit, bannum dominicum perfblvat, dc infuper Deo dc Ecdefix quam lxfit fecundùm canonicam inftitutionem in omnibus fatis&ciat. Quod etiam fi facere diftulerit, tamdiù à coctu fidelium arceatur donec poenitentia accepti reatum quem commifit emendet.

Ex codice

De libertis exfamilib Ecclefin factis.

ExConcilioToletano tcap. Lxvu.

Exeodcod. Condi To 1«. IV.cae. <7 •urtbard. Hb. I- cap. 'fop*.. C' Gratian. 11. .. . c. lf.KtfIUIL·

XV. Si nihil ex proprio conferunt Sacerdotes his qui eos faciunt, dc fi qui nulla ex rebus fuit pauperibus Chrifti diftribuunt, secerni Judicis voce in futurum condemnabuntur , quantb magi· hi qui auferunt pauperibus quod non dederunt. Quapropter Epifcopi qui nihil ex proprio fuo Ecdefix Chrifti compenfaverunt, hanc divinam fententiam metuant. dc liberos ex familia Ecdefix ad condemnationem fuam facere non prxfumant. Impium eft enim ut qui res fuas Ecclefix Chrifti non contulerit, damnum inferat,

dc jus Ecclefix alienare contendar. Taies igitur liberos fucceffor Epifcopus abique aliqua oppoiitione ad jusEcdeiix revocabit, aula eos non «queas, fed improbitas «abfohrit.

De eo qui de objetUsfi expurgare noluerit.

J.opai.«4 C' amintt· K>toll UL XVI. Probat illa vera efle qux adverstan fe diâa funrqui ades confutandanûnimè vult adefle. Unde in fecularibus legibus invenitur feriptum : Injuftè vidua Infra tres menfes reparet caunm. Quod fi facere neglexerit, lententia qua adventa eum collata fuerit perfeveret. Et ne fit vobis contrarium vel etiam ne miremini qubd de fecularibus legibus locutus fum in noftro judicio, quiaecclefiaftiae leges & divinx eas recipmnc.

Ut quos rtpa pot^lu in gratum receperit, his tùm humt u patriotes communicent.

XVII. Si quos culpatorum regia poteftas aut in gratiam benignitatis receperit aut menfie lux participes effecerit, hos etiam Sacerdotum dc populorum conventus fufeipere in ecdenaraca communione debebit› ut quod principalis pietas recipit, nec à SacerdotibusDei extraneum nabeatur.

F'd» Mate·* faiHbw dt CommA* (SavMMcm«d Sidon, pt. SjiSSMtemcataCoaciL GaU. pag. jji jSd-donum <le Syaadtts. Ub. i. par. W.
VH» etiam Codicem AaioaJce, m £ne lfeci

Hludouvici II, Imper. Aug. Rescriptum *ad Bafilium Imperatorem Conflantinopoluanum.* Vide in NOVO CODICE LEGUM VETERUM. *

Episcoporum DECRETUM *da divortio inter Regem dC Reginamft^un in Conventu five Synodo Aquifgranenfi à* Hlothario IL Rege *convocatd annno* 8ii. Vide in novo Codice Legum veterum.

Hlotharii II Regis Rescriptum *de majoritate Regis in temporalibus* Cr *obedieruia in Jpiritualibut ad Nicolaum /. Pontificem Romanum.* Vide in novo Codice Legum veterum.

Episcoporum et communium Ordinum Germania Transrhenana Edictum *de unitate Regum & Ordinum utriufque Francia confideranda dC ne alter aletrius homines ad defi&ionem folltcitet.* Vide in novo Codice Legum veterum.

Karoli III, £>λ#Iμ p. Aug. Constitutiones. Vide in Novo Codice Legum veterum.

Arnulphi t Imp. Aug. Confirmatio *contrafl&s concambialis cum Ecclefia falli quifine au&aruate Imperatoris ratus tffe non poterat.* Vide in Novo Codice Legum veterum.

Sacramentum Fidelitatis Arnulpho, *Imperatori, à populo Romanoproflitum.* Vide in Nnvo Codice Legum veterum.

Zuendfboldi Regis decretum *de rtflitutnda poflejfioneper injuftitiam ablata.* Vide in Novo Codice Legum veterum.

HludoviciIV, Imp. Aug. Constitutiones *de cotfirmationePraceptorum ac Privilegiorum à Juperioribus Imperatoribus editorum.* Vide in Novo Codice Legum VETERUM.

Hludovici IV, Imp. Aug. *Legesportoria Sancita in Comitiis Rafveltadianis, anno* J04. Vide in Novo Codice Legum veterum.

IIludovki IV, Imp. Aug. Edictum *de ritu manumijfionis.* Vide in Novo Codice Legum veterum.

MARCULFI
MONACHI
FORMULARUM
LIBRI DUO.

IN DEI NOMINE
INCIPIT PRÆFATIO LIBRI HUJUS.

Domino San&o, meritis beatiffimo, & apoftolico femper honore fufcipiendo. omnique praeconio laude celebrando Domno ac Reverentiffimo Papx Landerico Marculfus ultimus ac viliffimus omnium Monachorum. Utinam, fande Pater, juilionem veftram tam efficaciter quàm fpontaneè obtemperare valuiüem, quia jam fupra vires meae poffibilitatis conatus Cum mjunttum à vobis future negotium, cùm ferè feptuaginta aut ampliùs annos expleam vivendi i & nec jam tremula ad lcribendum manus eft apta, nec ad videndum mihi oculi fufficiunt caligantes. nec ad cogitandum fuffidt hebetudo mentis. Quia iuxtà didum cujufdam prudentiihmi viri, in pueris crefcit fenlus, in juvenibus viget, in fenibus minuitur. Proptereà qui eleganter facere non potui ut volui, fed tamen ordinatè ut potui, non folùm ea qux juffiftis t verum etiam multa alia in hac fcedola, tam prxceptiones regales, quàm chartas pagenfes, juxtà (implicitatis Ac rufticitatis mex naturam intimare curavi. Scio enim multos fore & vos & alios prudentiflimos viros Ac eloquentiffimos ac rhetores Ac ad didandum peritos qui ifta, ii legerint, pro minima Ac velut deliramenta, eorum comparata fapientix, reputabunt, vel certè legere deaignabunt. Sed ego non pro talibus viris, fed ad exercenda initia puerorum, ut potui, apertè Ac (impliciter fcripfi. Cui libet, is exindè aliqua exemplando faciat. Si verb difplicet, nemo cogit invitum; nec prxjudicat mea rufticitas eruditorum Ac rhetorum floribus verborum, Ac eloquentis facundi». Sunt praeterea nonnulla negotia hominum, tam in palatio, quàm in pago, qux fcribi non queunt antequam invicem conferantur, Ac juxtà propofitiones vel refponliones eloquia eorum

tunc fcribantur de gefta. Ego verb hec aux apud majores meos, juxtà confuecudinem lod quo degimus, didici, vel ex fenfu proprio cogitavi, ut potui coacervarc in unum curavi, de Capitula prarnotari, ut feciliàt quod vohterit à qucrente manteà fcripco reperiantur.

Incipiunt Cautula scïdoli O?imi *hujus.*

I. *ff\UAUTta privilegium condatur.*
. *Conceffio Rt^is de hoc privilegio.*
3. *Emunitas Regis.*
4. *Confirmatio de Regis emunitote,*
$. *Praceptum Regis de epifeopatu.*
. *Indiculus Regis ad mctropolitanum Epificopiun ut alio Epifcopo benedicat.*
•j. *Confienfius civium pro epifeopatu.*
8. *Charta de ducatu, patriciatu, aut comitatu.*
p. *Indiculus ad alium Regem, cùm legatio dirigitur, dC verbisfaggeritur commendatitiis.*
1o. *Rejcriptum ad Regem pro fuo legatario.*
II. *Tractoria legatariorum vel minima facienda ad ifilius injlar.*
12. *Praceptum interdonationis.*
1y. *Praceptum de lafiuverpoper manum Regis.*
14. *Prologi tres de cejjtonibus regalibus.*
1y. *Conceffio ad locofando.*
ii. *Confirmatio Rtgts ad locofando.*
17. *Iterum confirmatio pro fecularibus viris.*
18. *De Regis antruflione.*
19. *Preeceptum de clericatu.*
ao. *De divifiione ubi Regis accefferit Miffus.*
21. *De confias alterius receptas.*
as. *Praceptum destruit.*
23. *Charta de caufafiffpenfa.*
04. *Charta de mundebarde Kegit & Principis.*
ay. *Prologo de judicio Regis, cùm de magna re duo caufiuiturfimul.*
26. *Indiculus commonitorius ad Epifcopurn,*
17. *Item indiculus ad Epificopum pro altum difilringendum.*
a8.< *Charta audienuale.*
29. *ludieui'us ad laico.*
30. *Commutatione cum Rege.*
31. *Confirmatione Regis de omni corpore facultatis.*
$2. *Si quis contravoluntatem Regis egerit, fiecuritas cui eum perfequt jufferii.*
33. *Praceptum quorum ab hofiibus vel alio modo fuerint infirumenta incenfa,*
34. *Relatione pagenfium ad Regem direda.*
jf. *Confirmatio alia de omni corpore facultatis ad monqfierio.*
$6. *1st confias auSorum adfiumtndi fuorum aliqui licentiam habeant,*
yt. *Judicium evinditaie,*
38. *Chartaparicla.*
$9. *Ut pro nativitate Regis ingenui relaxentur.*
40. *Ut leudefamio promittantur Regi,*

INCIPIUNT exemplaria de diverfiis conditionibus qualiter regales chartas oagenfes, cui hac formola habere placuerit, & melius non valet, Jcribantur. v

De privilegio,

Domino fando & in Chrifto venerabili fratri illo Abbati, vel cundz congregationi monafterii illius in honore beatorum illorum ab illo inpago illo conftruûo t ille Epifcopus. Compellit nos afie&o caritatis veftrx, radio inflammante divino, illa pro veftro quieti providere qu« nobis maneant ad mercedem, fle ea redo tramite inconvulfo limite terminari quae perennem deinceps propitiantsDoml· no, obtineant firmitatem; quia non minor Domino retributio fperatur futura pro fucciduis contemplante temporibus quàm ad prxfens munera pauperibus offerente. Et ne nobis aliquis detrahendo zftimet in id nova decernere carmina, dum ab antiquitus juxta conftitudonem Pontificum per regalem Pandionem monafletia fanctorum Lirinenfis, Agaunenfis. Luxovienfis, vel modb innumerabilia per omne regnum Francorum fub libertatis privilegium videntur confiftere, fed pro reverentia fandorum beaeorumque omnium fratrum implendo jufla, cuftodien- /O*?*. u».

do przcepta, obedientiam propalabo. Quid verb vos vel fucceffbres veftri fancto fuadcnte Spiritu deinceps cuftodiatis, immô fandz illius Ecclefiz Epifcopus debeat adimplere .huic paginat credidimus inferendum. Hoc eft. Ut de veftra congregatione oui in veftro monafterio fanda debeant bajulare officia , quam Abbas cum omni congregatione popofcerit, à nobis vel à fucccflbribus noftris facros percipiant gradus, nullum pro ipforum honore przmium percepturus. Altare in ipfo monafterio przdidus Epifcopus benedicat, fic fandum chrifma annis lingulis , fi voluerint poftulare , pro reverentia loci fine pretium concedat, fic juxta difpenfàtionem divinam, cùm Abbas de ipfo monafterio à Domino migraverit, quem unanimiter omnis congregatio illa Monachorum ex femetipfis optimz regula compertum fic vitae meritis congruentem elegerint, fimiliter fine przmium memoratx urbis Epifcopus ipfe promoveat Abbatem. Nullam penitus aliam poteftatem ad ipfo monafterio, neque in rebus, neque in ordinandisperfonis, neque in villabus ibidem jam conlatis aut deinceps regio munere aut privatorum conlaturas, vel in reliqua fuoftantia monafterii, nos fuccefforefaue noftri Epifcopi, aut Archidiaconi, leu czteri abi ordinatores , aut quzlibet alia perfona przdidz civitatis habere non prziumant, aut quodcunmie de eodem monafterio, ficut de parocniis aut exteris monafteriis, muneris causâ audeant fperare aut auferre ; nec de hoc quod à Deum timentibus hominibus tranfmiffum aut in altario offerturn fuerit, aut facris voluminibus, vel quibufeunque fpeciebus ad ornatum divini cultus pertinet, ad przfens conlata vel deinceps conlatura fuerint, auferre przfumant. Et nifi rogatus à congregatione illa vel ab Abbate, pro oratione lucranda, nulli noftrûm liceat monafterii adire fecreta aut finium ingredi fepta. Et fi ab eis illuc Pontifex poftulatus, pro lucranda oratione vel eorum utilitate, acceflerit, celebrato ac nerado divino myfterio, fimplicem ac fobriam benedictionem perceptam, abfque ullo requifitu domum ftudeat habere regreffum ; ut quatenùs Monachi, qui Solitarii nuncupantur, de perfeda quiete valeant duce Domino per tempora exultare, fic fub fanda regula viventes , fic beatorum Patrum vitam fectantes, pro ftatu Ecclefiz fic falute Regis vel patnz valeant pleniùs Dominum exorare» Et fi aliquid ipfi Monachi de eorum religione tepidi an fecùs egerint, fecundum eorum regulam ab eorum Abbate, (i praevalet, corrigantur. Sin autem„Pontifex deipfa civitate coercere debeat: quia nihil de canonica auctoritate convellitur, quicquid domefticis fidei pro quietim tranquillitatis tribuitur. Si quis autem ex nobis, quod Deus avertat, calliditate-conimotus, aut cupiditate prxventus, ea quz funt fuperiùs comprehenfa temerario l'piritu violare przfumpferit ,-à divina ultione proftratus, reatu anathematis fubjaceat, & tribus annis à communione omnium fratrum fe noverit alienum. Et nihilominùs hoc privilegium perpetim maneat incorruptum. Quam conftitutionem noftram , ut firmis fubfiftat vigoribus , & nos fic fratres noftri Domini Epifcopi fubfcriptionibus manibus noftris decrevimus roborari. Atium ibi, fub die illo , anno illo.

*Concejfto Regis ad hoc privilegium**

П. Ille Rex viris apoftolicis patribus noftris, necnon & inluftribus viris illi Comiti, vel omnibus agentibus przfentibus fic futuris. Oportet enim clementiz principali ut inter czterorum petitionibus Sacerdotibus debeat benignum accommodari auditum , fit quod pro timore divini nominis poftulatur, ponatur proculdubio ad effectum ; ut fiat in mercedem conjunctio, dum pro quietem fervorum Dei congrua impertitur petitio : quia fides perfecta non dubitat ad altiflimi gratiam pertinere quod fecundùm facro eloquio przcipuè à domefticis fidei devoti mente impenditur, quia fcriptum eft : *Beatipauperesjpiruu, quoniam ipjorum eft regnum calorum.* Mi«k. ».
Ergo dùm fic ille Epifcopus, aut Abbas, aut inlufter vir monafterium in honore fandi illius, in pago illo, aut fuper fua 'ietate, aut fuper fifco, nofcitur zdi- e, ubi ad prrfens ille Abbas vel turba plurima Monachorum adunata efle nofcuntur, ad petitionem illius clementia noftra pro quiete ipforum fervorum Dei praeceptionem vigoris noftri placuit propalare , fub quo tranquillitatis ordine, Domino protegente, ipfi Monachi juxta Religionis normam perpetim valeant refidere, elegimus ut & hac ferie debeat plenius declarari : quia nihil de canonica inftitutione convellitur, quicquid ad domefticis fidei pro tranquillitatis pace conceditur. Nec nobis aliquis detrahendo zftimet in id nova decernere carmina, dum ab antiquitus juxtà conftitutionem Pontificum per regalem fandionem monafteria

fandorum illorum vel cztera in regno noftro fub libertatis privilegium videntur confiftere, ita & prxfens valeat, Deo adjutore, conftare. Ergo, fi quid in villabus, mancipiis, vel reliquis quibufeunque rebus , atque corporibus^, aut regio munere aut privatorum aut fupraferipti illius, vel à quibuflibet eft delegatum, aut deinceps fuerit additum , juxta quod ab illo Pontifice vel exteris Domnis Epifcopis ardprxfato monafterio, juxta quod eorum continet privilegium, quem nobis prxfatue ille protulit recenfendum, fancitum efle cognovimus, nullus Epifcoporum, ut diximus , nec prxfens, nec qui fuerint fucceffbres, feu Archidiaconi, vel eorum ordinatores, vel quxlibet perfona, poflit quoque ordine de loco ipfo auferre, aut aliquam poteftatem fibi in ipfo monafterio prxter quod feriptum eft adaptare , vel aliquid quali per commutationis titulum minuare , aut de minifterii ornamenta vel de offertione in altario inlata abftollere , nec ad ipfo monafterio vel cellulas ejus, nifi tantùm pro lucranda oratione , & ipfud, fi fuerit, cum voluntate Abbatis vel ejus congregationis, abfque difpendio eorum, aliter accedere penitùs non prxfumat ; qub facilius fecundùm delegationis votum vel hujus feriz audoritatem ad ipfo monafterio abfque ullius inquietudine ibidem eunda proficiant in augmentis. Adicientes ut nulli penitus Judicum vel cuilibet hominum licentia fit de rebus prxfati monafterii abfque voluntate ipforum fervorum Dei in aliquo iniquiter defraudare , aut temerario l'piritu fuis ufibus ufurpare; ne, quod primitus eft , & Dei iram incurrat & noftram offenfam , vel à fifco grave damnum fuftineat. Illud nobis pro integra mercede noftra placuit addendo , ut tam quod ex noftra largitate quàm delegatione ipfius vel exterorum aut cujuflibet ibidem eft aut fuerit devoluta poffeflio, quoque tempore, nulla judiciaria poteftas, nec prxfens, nec fuccidiva, aut caufas audiendo, aut aliquid exarando , ibidem non przfumat ingredere ; fed fub omni emunitate hoc ipfe monafterius vel congregatio fua fibimet omnes fredos conceflos debeant poflidere. Et quicquid exinde fifcus nofter forfitan de eorum homines aut ingenuos aut fervientes in eorum agros commanentes vel undecunque ţioterat fperare, ex indulgentia noftra in luminaribus ipfius fandi loci vel in ftipendia fervorum Dei, tam nobis in Dei nomine viventibus, quam per tempora fuccédentibus Regibus, pro mercedis compendium debeant cuncta proficere , ut pro aeterna falute vel felicitate natrix feu Regis conflandam delectet ipfisMonachis immenfam Domini pietatem jugiter implorare..Quem praeceptum decreti noftri, Chrifto in omnibus fuflraganti, ut firmibr habeatur , ôc perenniter confervetur , fubfcriptione manus noftrar infra ftuduimus peragrari.

Emunitote regid.

IIT. Maximum regni noftri augere credimus munimentum , fi beneficia opportuna locis Ecclefiarum , *aut cui voluerit dicere,* benivolâ deliberatione concedimus , ac Domino protegente ftabiliter perdurare confcribimus. Igitur noverit follertiaveftra nos ad petitionem apoftolico viro Domno illo, illius urbis Epifcopo, talem pro xterna retributione beneficium vili fuimus indulcifle ut in villabus Ecclelix domùs illius, quas moderno tempore aut noftro aut cujuflibet munere habere videtur , vel quas deinceps in jure ipfius fandi loci voluerit divina pietas ampliare, nullus Judex publicus ad caufas audiendo aut freda undique exigendum nullo umquam tempore non prxfumat ingredere ; fed hoc ipfe Pontitex , vel fucceflbres ejus , propter nomen Domini, fub integrae emumtatis nomine valeant dominare. Statuentes ergo ut neque vos, neque juniores, neque fucceflbres veftri, nec nulla publica judiciaria poteftas quoque tempore in villas ubicunque in regno noftro ipfius Ecclefiz aut regia aut privatorum largitate conlatas, aut qui inanteà fuerint conlaturas , aut ad audiendum altercationes ingredere, aut freda de quaflibet caufas exigere, nec manfiones aut îiaratas vel fidejuflbres tollere non przumatis ; fed quicquid exinde aut de ingenuis aut de fervientibus exterifque nationibus qux funt infra agros vel fines feu fuprà terras przdiâz Ecclefiz commanentes fifcus aut de freda aut undecunque potuerat fperare, ex noftra indulgentia pro futura falute in luminaribus ipfius Ecclefiz per manum agentium eorum proficiat in perpetuum. Et quod nos propter nomen Domini & animz noftrz remedium feu noftrâ fubfequenti progenie plenâ devotione indulfimus, nec regalis fublimatis nec cujuflibet Judicum fzva cupiditas refragare tentet. Et ut przfens auâoritas tam przfentibus quàm fùturis temporibul inviolata, Deo adjutore,

permaneat, manùs noftrx fubfcriptionibus infrà roborare decrevimus.

Confirmatio de cnuinitate.

IV. Principali quidem clementia cunctorum decet accommodare aure benigna ; prxcipuè qux pro compendio animarum à pi a-cedentibus Regibus parentibus noftris ad loca Sanctorum probantur effe indulta, devota debemus mente perpendere , & congrua beneficia , ut mereamur in mercedem effe participes, non negare, fed robuftiffmio jure per noftris oraculis confirmare. Igitur apoftolicus vir ille , illius civitatis Epifcopus , clementix regni noftri fuggeflit eo quod ille Rex per fuam auctoritatem fua manu fubfcriptam de villas Ecclefix fux illius , quod ad prxfens poilidebat, vel quod à Deo timentibus nominibus 'bidern inanteà delegabatur , integram emunitatem conceffiffet ut nullus Judex publicus ad caufas audiendum, vel freda exigendum, nec manfiones aut ftararas faciendum , nec fidejuffores colendum , nec homines ipfius Ecclefix de quallibet caufas diffringendum , nec nullas redhibitiones requirendum, ibidem ingredere non debeant. Unde & ipfam prxceptionem jamdido Principe, leu & confirmationes illorum Regum, eorum manibus roboratas , antedidus Pontifex nobis oftendit relegendas , & ipfe beneficius circa eodem vel memorata Eccleiia fua, ficut à fupradidis Principibus fuit indultum, moderno tempore adierit effe confervarum. Sed pro firmitatis ftudium petit celfitudinem noftram ut hoc denuo circa eodem vel memorata Ecclefia fandi illius noftra deberet audoritas generaliter confirmare ; cujus petitionem pro reverentia ipfius fandi loci, ut mereamur in mercedem fociari, pleniffima voluntate prxftitiffe vel conhrmaffe cognofcite. Prxcipientes ergo jubemus ut ficut conftat ab antedidis Principibus de villis prxfatx Ecclefix Domini illius integra emuniras abfque introitu judicum fuit conceffa , ita ficinantea, auxiliante Domino, infpedas priorum Principum audoritates omnimodis conferventur ; & neque vos, neque juniores, neque fucceffores vcftri, vel quilibet de judiciaria poteftate in villas antedidx Ecclefix , quas moderno tempore ubicunque in regno noftro poffiderc nofcuntur , vel qux inantea à Deum timentibus hominibus fuerint conlatx , tam de ingenuis , quàm de fervientibus vel quibuilibet nationibus hominum in prxdidx Ecclefix villas commanentes, nec ad agendum , nec freda exigendum , nec fidejuffores tollendum, nec manfiones aut paratas faciendum , nec eos de quaflibet caufas diftnngendum, nec nullae redhibitiones requirendum, ibidem ingredere non prxfumatis; fed ficut ipfe beneficius à jam didis Principibus ad jam dida Ecclefia fuit indultus & ufque modoconfervatus, ita& deinceps per hanc noftram audoritatem generaliter Confirmatum in Dei nomine perenniter maneat inconxulfum ; & quicquid exinde fifcus nofter poterat fperare , in luminaribus ipfius Ecclefix in perpetuum proficiat. Et ut fuc audoritas tam pr.v(cnnbu> quàm futuris temporibus inviolata, 1)co adjutore, poffit conftare , fubtus eam pioprià manu de crevimus roborare.

Pracepium de epijcopatu.

V. Ille Rex viro apoftolico illo Epifco po. Quamvis nos adininiftranduni gubci nandumque rerum flatum prxcelfis occupationibus regix follicituainis cura conltringat , nihil tamen tam principali quàm Principe dignum eft ut cùm à paftorali paululùm aberrat plebs deftituta ρπτiιφo, f>ro falute animarum hujufmodi perfonis ocis celfioribus pontificalem profpiciat committere dignitatem in quibus maneat dupliciter fermo , ut populus magiftrum , adus Chrifti imitetur diicipulus ; qui plebem non minùs pierate quàm feventate conftringat, qui feiat commiffa fibi talenta afftdux prxdicationis fermonibus expolire , 6c adquifita multiplicataque gregis fui falute, ad ovile dominico nullis maculis fordidato valeat prxfentare. Et quia cognovimus fandx recordationis Domno Olo urbis illius Anteftite evocatione-divina ab hac luce migraffe , de cujus fucceffore foUicitudine congruâ uni cum Pontificibus vel proceribus noftris plenius tradantes , decrevimus inluftri viro (aut venerabili) illo in ipfa urbe pontificalem in Dei nomine committere dignitatem ; quem plerunque apud animos noftros & adio probata commendat, 6c nobilitatis ordo fublimat, ac morum probitas , vel manfuetudinis&prudentix noneftas exornat. Qua de re ftatura prxfentibus ordinamus ut cum adunatorum caterva Pontificum , ad quos tamen noftrx ferenitatis devotio feripta pervenit, ipfum, ut ordo poftulat, benedicere veftra induftria ftudeat & voluntatis noftrx deliberationem referatis oraculis publicare , atque effectum Domino annuente fortire : quatenus dum Ecclefiam libi àdifpenfatione divina

Sirmon- „ζ'αiικ*. lOni ·

committam ftrenuè regere atque gubernare videtur, nobis apud aeternum retributorem mercedem fuffiragia largiantur, & die pro peccatorum noftrorum mole indefinenter immenfum Dominum debeat deprecare.

Indiculus Regis adEpifcopum ut alium, benedicat.

rUrSHnon. dum . Corv-cil Galli". tom.a.pag, «I".

VI. Domino fando fedis apoftolicz dignitate colendo in Chrifto patri illi Epifcopo ille Rex. Credimus jam ad veftram reverentiam perveniffe fanâz recordationis illum illius urbis Anteftitem evocatione divina de przfentis feculi hice migraffe : de cujus fucceflbre follicitudine congrui cum Pontificibus vel Primatibus populi noftri pertractantes, decrevimus infuftri viro illo,(aut venerabili viro illo,) ad frzfatam urbem pontificalem regulariter,)hrifto aufpice, committere dignitatem. Et ideb falutationum jura dignum debito honore folventes, petimus ut cùm ad vos pervenerit, ipfum, ut ordo poftulat, benedicere veftra fanâitas non moretur, Ac iundis vobifeum veftris Comprovincialibus, ipfum in fupraferipea urbe Pontificem confecrare,Chrifto aufpice, debearis. Agat ergo almitas veftra ut & noftrz voluntatem devotionis incundanter debeatis implere, Ac tam vos quàm ipfe pro ftabilitate regni noftri jugi invigilatione plenius exoretis.

Conceffio civium pro epifeopatu.

r^aSrmfin-dum. Con-cil.Galli", rom-■PM-

VII. Suggeftio piiflimo ac prxcellentifliino Domno illo Regi vel Seniori commune illius, à fervis veftris, quorum fubferiptiones vel iignacula fubter tenentur inferta. Principalitatis veftrr circumfpecta clementia novit jufta petentibus dig. nanter adnuere, fuo moderaminis judicio ponderante, przfertim cùm illa depofcuntur generab prece, eundorum voce, communiter quod proficiat, conftanter Ecclefiz regimen pullulare quod & ipfz regali clementiz profit falutis pariter ac mercedis. Quoniam fandz memoriz vir apoftolicus ille, illius urbis Epifcopus, fine adpropinquante ab hac luce migravit, tempore naturz complente, ne defritutr fint, quod abfit, oves decedente paftore, in loco ejufdem fuppliciter poftulamus ut inftituere dignemini inluftrem virum illum (aut venerabilem illum)cathedrx illius fucceiforem, in quo eft przfpicuitas fublimis, ingenuitas nationis, elegantia refulgens, diligentia caftitatis, caritatis locuplex voluntas. Inxefragabilitcr manu noftri hunc confenfum decrevimus roborare.

(N<χA. Formule V, VI, & VU à Sinnondo referuntur cum «jrubuiikm ddfctcniiis.]

Charta de ducatu, patriatUy vel comitatu.

VIII. Przfpicuè regalis in hoc perfecta conlaudatur dementia ut inter eundo populo bonitas Ac vigilantia requiratur perfonarum ; nec fàcilè cuilibet judiciariam convenit committere dignitatem, nifipriùs fides feu ftrenuitas videatur elfe probata. Ergo dùm Ac fidem Ac utilitatem tùm videmur habere compertam, ideo tibi adionem comitatûs, ducatus, ac pacritiatûs in pago illo, quem antecellor tuus ille ufque nunc vifus eft egilfe, tibi ad agendum regendumque commiftmus j ita ut femper erga regimine noftro fidem inlibatam cuftodias, Ac omnis populus ibidem commanentes, tam Franci, Romani, Burgundiones, quàm reliquas nationes fub tuo regimine Ac gubernatione degant Ac moderentur, Ac eos redo tramite fecundum legem Ac confuetudinem eorum regas, viduis Ac pupillis maximus defenfor appareas, latronum Ac malefactorum fcclera à te feveriflimè reprimantur ; ut populi bene viventes fub tuo regimine gaudentes debeant confiftere quieti ; Ac quicquid de ipfa adionc in fifei ditionibus fperatur, per temetipfum annis Cingulis noftris arariis inferatur.

Indiculus ad alium Regem, cùm legatio dirigitur X verbisJuggeritur commendatitiis.

IX. Domino gloriofo atque przcellentiflimo fratri illo Regi in Dei nomine ille Rex. Defideratus eventus fidelilfimam nobis obtulit facultatem, qui veftrz ferenitati falutationis honorificentiam przbeamus, eo videlicet diledionis affeou prosperitatem veftrz celfitudinis cognolcere cupientes quo veftram gloriam erga nos fraternitatis individuam arbitramur. Proindè prxfentcs viros inluftrcs illo Ac illo ad prxfentiam fraternitatis veftrz direximus; quibus, ut veftram gloriam condecet, benigniflimâ tranquillitate fufeeptis ? petimus ut dùm officium legationis injundr peregerint, refponfis veftrz clementiz przmoniti, ad referendum falutis indicium facris veftris litteris honorentur.

Refcrpitio ad Regem.

X. Domino gloriofiffimo atque prxcellentiffimo Ac à nobis cum fummo caritatis vinculo in amore Chrifti ampledendo illo Regi ille Rex. Apices veftrz celfi-

tudinis per magnifico· fle inluftres viros illo ôc illo fumma cum aviditate nos scce-pifle comperire, per quos veftr* celfitu-dinx falutationum munera, ut condecet , praemittentes, ôc qu» circa vos funt prof-Λ pera cognofcentes ^gravifi, ipfos in vef-tro amore, tales ut concedet viros, de-votione benigniflimâ fufeepimus , o(li-cium legationis fibi à vobis injunctum noftris auribus pandiderunt ; fed omnia à nobis in refponfis accepta, qui cùm feli-citer in Dei nomine remeaverint, celfi-tudinis veftrae auribus debeant enarrnre.

Tra3atoria Legatariorum vel minima facienda ifius injlar.

XI. Ille Rex omnibus agentibus. Dum & nos in Dei nomine apoftolico viro illo necnon ôc inluftre viro illo partibus illis legationis causa direximus, ideo jubemus ut locis convenientibus eifdem à vobis eve&io fimul ôc humanitas miniftretur, hoc eft, veredos five paraveredos tantos, pane nitido modios tantos, vino modios tantos, cervis! modios tantos, lardo li-bras tantas, came libras tantas , porcos tantos , porcellos tantos, vervices tan-tos , agnellos tantos, aucas tantas, fafia-*nos* tantos, pullos tantos, ova tanta, oleo libras tantas, garo libras tantas, meile tantas, aceto tantas , cymino libras tan-tas , pipere tantas, cofto tantas, gariofile tantas, fpico tantas, cinamo tantas, gra-nomaftice libras tantas, daâylas tantas, S'ftacias tantas, amandol! tantas, cereos irales tantos, cafeo libras tantas, falis tantas, olera , legumina , ligna , carra tanta, faculas tantas , itemque viûum ad caballos eorum , fceno carra tanta, fuf-fufo modios tantos. Hxc omnia diebus fingulis tam ad ambulandum quàm ad nos in Dei nomine revertendo unufquifque veftrûm per loca confuetudinaria eifdem miniftrare ôc adimplere procuretis ; qua-liter nec moram habeant, nec injuriam perferant, fi gratiam noftram optatis ha-

Preceptum donationis.

XΠ. Dum Dominus omnipotentes , creator coeli ôc terrae, permilit, juxta quod legitur, in principio mafculum dc remittam copuls fociariconfortio dicens: *Relinquet nomopatrem. & matremfuam,* Cr *adnertbit uxori fua* , dt *erunt duo in carne una*, fi aliquid pro amore dileâio-nis inter fe invicem condonare decreve-rint , hoc noftra ferenitas in idipfis non renuit confirmare. Igitur venientes ille ôc ôc illa ibi in palatio noftro , pro eo qubd filiorum procreationem inter fe minimè habere videntur, omnes res eorum inter fe per manu noftra vifi funt condonsflc , ôc fi ita convenit villas aliquas inter fevhi funt condonaife. Dedit igitur prxdittus vir ille per manu noftra jam did* conjugi fux illi villas nuncupantes-illas , hus in pago illo , quas aut munere regio, aut dc alode parentum , vel undecunque ad pr.r-fens tenere videtur , cum terris , domi-bus, extera. Similiter in compenfatior.e rerum dedit prædida femina antedido ju-gali fuo illo villas nuncupantes illas , liras in pago ilio, cum terris , fic extera, feu przfidio domus eorum , argentum &. au-rum, fabricaturas , drappos, veftimenta, vel omne fupelledile eorum, pars parti per manu noftra vifi funt condonafie ; ita ut dum pariter advixerint ln hunc fecu-lum, omnes res fupraferiptas ab utrafquc partes pariter debeant poilidere , vel fi en {>ro ammabus eorum aliquid exinde ad oca Sandorum dare decreverint, volun-tatis eorum liberum maneat arbitrium ; dc qui Dari fuo ex ipfis in hunc ieculum fup-preftis extiterit, ambabus rebus, quandiu advixerit , ufufruduario ordine debeat poflidere ; ôc poft amborum de hac l ace difceflum, ficut eorum delegationes con-tinentur , tam ad loca Sandorum quàm benemeritis vel eorum propinquis de-beant revertere heredibus tam fupraferip-tas villas quàm ôc de prefidio eorum , quicquid morientes reliquerint. Propte-rea per prsfentem prreeptum decerni-mus ac jubemus ut dum taliter fupraferip-tis illis decrevit voluntas, ôc per manu noftra invicem condonatum efle dinofei-tur , per hunc praeceptum robuftiflimo jure fufiultum atque firmatum , quicquid fuperiùs continetur , auxiliante Domino, cum Dei ÔC noftra gratia debear perdu-rare ; ita ut nulla refragatio nec de prte fifei noftri, nec à parentibus eorum pro-pinquis , nec à quocunque pofiit convelli, fed omni tempore maneat inconvulfum. Quam vero au£torltatem, ut firmior ha-beatur , vel per tempora confervetur, manu proprii fubter eam decrevimus ro-borare.

Preceptum de lefttverpo per manum Regie.

XIΠ. Quicquid enim in prxfentia nof-tra agitur , vel per manu noftra videtur efle tranfvulfum, volumus ac jubemus ut maneat in pofterum robuftifltino jure fir-

mifiimum. Idebque veniens ille fidelis nofter ibi in palatio noftro in noftra vel procerum noftrorum prxfentia villas nuncupantes illas , litas in pago illo t fuâ fpontaneâ voluntate nobis per fiftucam vifu$ eft leufeuverpifle vel^condonafle , in ea ratione fi ita convenit, ut dum vixerit eas ex noftro permiflb fub ufu beneficio-dcbeat poflidere * fic poft fuum difceffum, ficut ejus adfuit petitio , nos ipfas villas fideli noftro illo plenâ gratiâ vifi fuimus conceflifle. Quapropter per prxfentem decernimus prxeeptum, quod perpetualiter manfurum efle jubemus, ut dummodo hlitcr ipfius illius decrevit voluntas qubd ipfas villas in fupraferipta loca nobis voluntario ordine yifus eft leufeuverpifle vel condonafle, fie nos prxdidoviro illo ex noftro munere largitatis, ficut ipfius illius decrevit voluntas, conceflimus, hoc eft, tam in terris, domibus, xdificiis, accolabus , mancipiis, vineis, filvis, campis , pratis, pafcuis, aquis , aquarumve decurfibus, ad integrum quicquid ibidem ipfius illius portio fuit, dum advixerit , abfque aliqua deminuatione, de qualibet re ufufruâuario ordine debeat poflidere, fic poft ejus difceflum memoratus ille hoc habear , teneat, fic poflideat , fic fuis pofteris aut cui voluerit ad poflidendum relinquat. Et ut hxc auctoritas.

Prologi de Cejfionibus Regit.

XIV. Meritb largitatis noftrx munere fublevantur qui pareqtibus noftris vel nobis ab adolefcentia xtatis eorum inftanci famulantur officio. Item alio. Prxfpicuè compendiis regalibus illud adfcnbitur quod pro contemplatione fervitutis fidelibus fuis, concedente Domino, confultififimè muneratur, item alio ad loco sancto. Nihil, ut ait Apoftolus , in hoc mundo intulimus , nec quicquam ex eo auferre nobifcum poterimus, nifi quod ob animx falutem locis Sandorum devotè Domino offerentes impertire videmur. Ergb cognofeat magnitudo feu ftrenuitas veftra nos inluftri viro illi promptiflimâ voluntate villa nuncupante illâ, lita in pago illo , cum omni merito fic termino fuo , in integritate, ficut ab illo aut à fifco noftro fuit poflefsâ, vel moderno tempore poflidetur, vifi fuimus conceflifle. Qua" propter prxfentem au&oritatem noftram decernimus, quod perpetualiter manfuram efle jubemus . ut ipfa villa illa antediéhis vix ille , ut diximus , iq omni integritate t cum terris , domibus , xdificiis , accolabus , mancipiis , vineis , Alvis , campis , pratis , pafcuis , aquis , aquarumve decurfibus , farinariis , adjacentiis , appendiciis , vel qualibet genus hominum ditioni fifci noftri fubditum , qui ibidem commanent, in integra emunitote , abfque ullius introitu Judicum , de quailiber caufas freda exigendum , perpetualiter habeat concefla ; ita ut eam jure proprietario abfqueullius expeclata Judicum traditione habeat, teneat atque poflideat, & fuis pofteris t Domino adjuvante , ex noftra largitate t aut cui voluerit ad pofndendum relinquat vel quicquid exinde facere voluerit, ex noftro permiflo liberam in omnibus habeat poteftatem. Et ut hxc aufloritas.

t. Tin. 4.

Cejfio Regis ad loca (ando. .

XV. Cognoicat magnitudo feu utilitas veftra nos propter nomen Domini ad Bafilica illa vel illa, ubi apoftolicus pater nofter ille aut venerabilis vir ille Abbas Îirxefle videtur , villa nuncupante illa, itâ in pago illo , quam ufque nunc fifcus nofter aut ille tenuit, promptiflimâ devotione cum omni integritate vili fuimus conceflifle. Quapropter per prxfentem aufloritatein noftram decernimus , quod perpetualiter man furam efle jubemus, ut ipfa villa memorata Ecclefia illa t vel antediâus Pontifex , aut ille Abbas , ut diximus, in omni integritate cum terris , & extera qux fuperiùs funt, ita ut eam fic ipfi & fucceflbres fui habeant, teneant, & poflideant , vel quicquid' exinde ad profe&um Ecclefix illius aut bafilicx facere voluerint, ex permiflb noftro in omnibus habeant poteftatem. Et ut hxc auctoritas firmior habeatur vel per tempora confervetur , manus noftrx fubfcriptionibus fubter eam decrevimus roborare.

Confirmatio,

XVI. Quem divina pietas iublimatur ad regnum , condecet faâa confervare Êarentum ; prxcipuè qux pro compendiis iccleliarum aut locis Sanflorutn a regali clementia pro xterna retributione probatur effe indultum, oportet confervare in xvum. Igitur apoftolicus vir pater nofter in Chrifto ille illius urbis Epifcopus clementix regni noftri detulit in notitia quod ille Rex pci fua prxeeptione fuâ manu fubfcripta ad Ecclefia illius , cui prxefle dinofeitur , tillâ nuncupante illa , fits in pago illo, cum integritate fua, fub omni emunitate, abfque illius introitu Judicum de quailiber caulas freda exigendum propter

propter nomen Domini conceffiflet j & ipfam prxeepeionem fe prx manibus habere adfirmat, dc memoratam villam ipfe Pontifex fiib eodem modo ad partem Ecclefix poflidere videtur, petit celfitudini noftrx ut hoc circa eodem vel memorata Ecclefia Domni illius per noftris deberemus confirmare oracuus. Quod nos propter nomen Domini fic reverentia iplius fandi loci vel merita prxfàto Pontifice gratante animo prxftttifle fit confirmafle cognofcite. Prxcipientes enim ut ficut conflit prxfâta villa 1 jamdido Principe memoratx Ecdefix illius cum Integritate fub omni emunitate fiiiffe concefla, & eam ad prxfens poflidere videtur, infpe&I ipsâ ceflione, per hunc prxceptum pleniùs in Dei nomine confirmamus , fub eo ordine & ipfe & fuccefIbres eius vel memorata Ecclefia Domni illius illam teneant fiepoflideant, fit eorum fuccefIbribus ad poflidendum relinquant , vel quicouid exinde pro opportunitate ipfius fandi loci faciendum decreverint, ex noftro permiflb liberam habeant poceftatem. Et ut hxc au&oriras. Et caetera.

Zrt'Ti *confirmatio adfecularibut viris.*

XVII. Regiam confuetudinem exercemus , fit fidelium noftrorum animos adhortamus, fi petitionibus noftrorum fidelium libenter annuimus, & eas in Dei nomine effe&ui mancipamus. Igitur inluftris vir ille demendx regni noftri fuggeflit eb quôd ante hos annos ille quondam Rex parens nofter villam aliquam nuncupante illi, fitam in pago illo, tjuam antea ad fifco fuo adfpexcrat , fic die tenuerat , *pro* fidei fui refpe&u , ejus.meritis compellentibus , cum omni integritate ad ipfa villa afpicientem per fuam prxeeptionem fui manu roboratam in integra emunitate abfque ullius introitu Judicum de quaflibet caufiu freda exigendum eidem conceffiiTet. Unde fic ipfam prxeepeionem antedido Principe nonis offendit relegendam , fic memorata villa ad prxfens fub eodem modo poflidere videtur. Petiit ergb ut hoc circa eodem noftra pleniùs deberet au&oritas generaliter confirmare. Cujus petitionem pro refpe&u fidei fux ficut unicuique de fidelibus noftris jufta petentibus nequivimus denegare, fed gratante animo prxftitifle fic confirmafle cognofcite. Prxcipientes ergb,ut ficut confiât antedi&a vula illa cum omni integritate fua ab ipfo Principe illo memorato lui fuifle concefla, fic eam ed prxfens jure proprietario poflidere Videtur , per hunc prxceptum pleniùs in Dei nomine confirmatum , inipe&I ipsi prxceptione , *tc* ipfe fle pofteritas ejus eam teneant fic pofudeant, & cui voluerint ad poflidendum relinquant, vel quicquid exinde facere decreverint, ex noftro permiflb libero perfruantur arbitrio. Quam vero au&oritatem, ut firmior habeatur, fit per tempora confervetur, proprii manu fubter eam decrevimus roborare.

De *Regis antruftione.*

XVIII. Re&um eft ut qui nobis fidem pollicentur inlxfam , noftro tueantur auxilio. Et quia ille fidelis Deo propitio nofter veniens ibi in palatio noftro uni cum arimania fua in manu noftra truftem ÔC fidelitatem nobis vifus eft conjurafle, propterei per prxfentem praeceptum decernimus ac juoemus ut deinceps memoratus ille in numero antruftionum computetur. Et fi quis fortafsè eum interficere prx fumpferit, noverit fe wirgildo fuo folidis fexceqris efle culpabilem judicetur.

Prxceptum tU Clericatu.

XIX. Si eis qui fe ad ornis clericati transferre deliberant licentiam non negamus , retributorem Dominum exinde habere confidimus, quia lcriptum eft : *Aoli prohibere benefacere ei quipotefi Si valet, êC ipfe benefac.* Igitur veniens* ille ad noftram prxfentiam petiit ferenitati noftrx ut ei licentiam tribuere deberemus qualiter comam capitis fui ad onus clericati deponere deberet, & ad bafdica illa aut monafterio defervire deberet. Quod nos prop* ter nomen Domini hoc eidem gratante animo prxftitiffe cognofcite. Prxcipientes ergb juoemus ut fi memoratus ille de caput fuum bene ingenuus efle videtur, fit in poleptico publico cenfitus non eft, licentiam habeat comam capitis fui tonforare & ad fupraferipta bafilica vel monafterio defervirc vel pro nobis Domini mifericordiam adtentiùs exorare. Pro».

De divifione, sd/ *Regit aceejferit Afiffut.*

XX. Dum & divifio vel exxquatio inter illum & illum feu confortes eorum de alode illo aut de agro illo celebrari debetur, & quatenùs petitio illorum adfuit ut Minus de Palatio noftro ad hoc inter eos dividendum vel exzouandum accedere deberet , ideb cognofcite oubd nos Miflb noftro inluftre viro illo aa hoc inter eos exxquando vifi fuimus direxifle.Proptereà perprxfentem decernimus Prxceptum ac jubemus ut ipfum in hoc vos recipere fa-

cutis, fic unicuique ex ipfis juftè debita portionem terminetur, fic decima illius fumptus litis, quod exinde in fifei ditionibus t tam de terra, vineis, mancipiis, vel undecunque fedebetur, ipfe vir ille habeat ex noftra indulgentia conceffum, vel quicquid exinde facere voluerit liberam habeat poteftatem.

De caufas alterius receptas.

Γ«β »'7· **XXI.** Fidelis Deo propitio nofter ille' ad noftram venions prxfentiam fuggeflit nobis eo qubdpropter fimplicitaternfuam caufas fuas mininae poflit profequere vel admallare, clementi* regni noftri petiit ut inlufter vir ille omnes caufas fuas in vice ipfius tam in pago quàm in palatio noftro admallandum profequendumque recipere deberet, quod in prxfenri per fiftucam eas eidem vifus eft commendafle. Proptercà jubemus ut dum taliter utrifque decrevit voluntas, memoratus ille vir omnes caufas lui ubicunque profequere vel admallare deberet, ut unicuique pro ipfo vel hominibus fuis, reputatis conditionibus, fit diretium faciat, Ac ab aliis fimili modo veritatem recipiat. Sic tamen quandiu amborum decrevit voluntas.

Praceptum denariale.

XXII. Et quia apoftolicus aut inlufter vir ille fervo fuo nomine illo per manum Hilus in noftra prxfentia jaâante denario fecundùm Legem Salicam dimifit ingenuum, ejus quoque abfolutionem per prxfentem autloritatem noftram firmamus; prxcipienres enim ut ficut fic reliqui manfoarii, qui per talem titulum à jugo fervitutis in prxfentia Principum nofcuntur efle relaxati ingenui, ita fic amodo memoratus ille per noftro prxeepto pleniùs in Dei nomine confirmatus nullum inquietantem Deo auxiliante perennifque temporibus cum Dei fic noftra gratia valeat permanere bene ingenuus atque fecurus.

Charta de caufafufpenfa.

XXIII. Cognofcat magnitudo feu utilitas veftra, dum 6c nos ad prxfens apoftolico viro illo (aut inluftri viro) pro noftris utilitatibus ibi ambulare prxeepimus, ideo jubemus ut dum illis partibus fuçrit demoratus, omnes caufas fuas fuifque amicis aut gafindis, feu undecunque ipfi legitimo redebit mittio, in fufpenfo debeant refidere. Propterea per prxfentem decernimus ac jubemus Prxceptum ut interim quod de illis partibus revenitur, omnes caufas ejus aut amicorum fuorum, tam illorum qui cum ipfo pergunt, quàm qui ad propria eorum relident, vel undecunque ipfe legitimo redebit mictio, in fufpenfo reiideant, flc pofteà unicuique pro ipfis de reputatis conditionibus & juftitiam reddat fle ab aliis fimili modo veritatem percipiat.

Charta, de mundeburde Regis & Principii.*

XXIV. Rectum eft ut regalis poteftas illis tuitionem impertiat quorum necefiitas comprobatur. Igitur cognofcat magnitudo feu utilitas veftra qubd nos apoftolico (aut venerabile) viro iuo de civitate (aut de monafterio) in honore Sandi illius conftrudo, cum omnibus rebus vel hominibus fuis aut f'afindis, vel amicis, feu undecunque ipfe egitimo reddebit mittio, juxta ejus petitionem, propter malorum hominum inlicitas infeftationes, fubfermone tuitionis noftrx vili fuimus recepifle, ut fub mundeburde vel defenfione inluftris viri illius Majoris domûs noftri cum omnibus rebus prxfatx Ecclefix aut Monafterii quietus debear refidere, fle fub ipfo viro illo inluftris vir ille caufas ipfius Pontificis aut Abbatis vel Ecclefix aut Monafterii, vel qui per eum fperare videntur, vel undecunque legitimo reddebit minio, tam in pago quam in palatio noftro perfequi deberet. Propterea per prxfentem decernimus ac jubemus Prxceptum ut memoratus Pontifex aut Abba fub noftro fermone fle mundeburde antedicii viri quietus refideat, & nec vos, nec juniores, aut fucceflbres veftrijvel quiflibee eum de inquifitis occafionibus injuriare nec inquietare non prxfumatis. Et fi aliquas caufas adversùs eum vel fuo mittio furrexerint, qux in pago abfque ejus gravi difpendio definitx non fuerint, in noftri prxfentia referventur. Quam prxeeptionem, ut firmior habeatur, proprii manu fubfcripfimus.

Prologus de Regisjudicio, cùm de magna re duo caufanturJimul.

XXV. Cui Dominus regendi curam committit, eundorum jurgia diligenti examinatione rimari oportet, ut juxta propofitiones vel refponfiones alloquia mter alterutrum falubris donetur fententia ; quo fiat ut fle nodos caufarum vivacis mentis acumen coerceat, fic ubi prxlucet juftitia, illuc greffum deliberationis imponat. Ergo cùm nos in Dei nomine ibi in palatio noftro ad univerforum caufas redo judicio terminandas unà cum Domnis fic patribus noftris Epifcopis t vel cum pluribus Optimatibusnoftris ulis, Patribus illis > Referendariis illis, Domefticis illis,

vel Senifcalcis illis , Cubiculariis t & illo Comite palatii, vel reliquis quampluribus noftris Fidelibus relideremus ; iLique veniens ille illum interpellavit, cùmdiceret. Et extera.

Indiculus commonitorius ad Epijcopum.

XXVI. Domino fando & apoftolicâ fede colendo Domno Ac in Chrifto patri illi Epifeopo ille Rex. Fidelis Deo propitio nofter ille ad prxfentiam noftram veniens fuggeilit nobis eo quod villa aliquante nuncupante iilâ , qux ad eum de parte illius pervenire debuerat, poft vos retineatis indebitè , ôc nullam juftitiam vobifcumobhoc poflit confequere. Proptereà prxfentem indiculum ad coronam beatitudinis veftrx direximus, ut Ac pro nobis orare debeatis , Ac fi taliter figitur, antedido illo de fupraferipta villa legibus reveftire faciatis. Certè h nolueritis, Ac aliquid contra hoc habueritis opponere , vofmetipfi per hunc Indiculum commoniti , aut Miflus in perfona veftra inftructus, nunc ad noftram veniatis prxfentiam, ipfius lui ad hoc dando refponfum.

Item indiculus ad Epijcopum pro alio diflringendo.

.XXVII. Domino fando Ac apoftolico Domno Ac patri illi Epifeopo ille Rex. Veniens ille ad pra fentiam noftram fuggeilit quali Abba vefter, aut Clericus, vel homo vefter ille, eidem fervo fuo per fortiam tuliflet, vel poft fe retineat injuftè , Ac nulla juftitia cum eodem ex hoc confequere poflit. Proptereà prxfentem Indiculum ad fanditatem veftram direximus , per quem petimus ut Ac pro nobis orare dignetis , Ac ii taliter agitur, ipfo Abbate veftro aut Clerico prxfentahter conftringatis qualiter fi ita agitur, hanc caufam contra jamdido illo legibus ftudeat emendare. Certè (i noluerit, Ac aliquid contra hoc habuerit quod opponat , ipfo illo per fidejuflores politos tunc ad nof tram ftudeatis dirigere prxfentiam.

Charta andientiale.

XXVIII. Ille Rex vir inlufter illo Comite. Fidelis Deo propitio nofter ille ad prxfentiam noftram veniens clementix regni noftri fuggeilit eo quod pagentis vefter ille eidem terram Tuam m loco nuncupante illo per fortiam tuliflet Ac poft fe retineat injuftè ; Ac nullam juftitiam ex hoc apud ipfum confequi poflit. Proptereà Ordinationem prxfentem ad vos direximus ;per quam omnino jubemus ut ipfo illo taliter conftringatis qualiter ii ita agitur , hnne caufam contra jamdido illo legibus ftudeat emendare. Certi ii noluerit, Ac ante vosredc non unitur, me-' morato illo tuitis lidcjuflbribus kalendas illas ad noftram eum omnimodii dirigere faciatis prxfentiam.

indiculus ad laico.

XXIX. Ille Rex \ ir inlufter illi. Fidelis nofter ille ad prxfentiam noftram veniens nobis fuggeilit quali vos eum nulla manente causâ in via adfallifletis Ac graviter livoraflet», Ac rauba fua in folidos tantos eidem tulifletis velpoft vos retineatisindebitè, Ac nullam juftitiam ex hoc apud vos confequere poflit. Proptereà prxfentem Indiculum ad vos direximus, per quem omnino jubemus ut fi taliter agitur , de prxfente hoc contra jamdido illo legibus ftudeatis emendare. Certè fi nolueritis , Ac aliquid contra hoc habueritis quod opfonerenon aliter fiat nifi vofmetipfi per une Indiculum commoniti kalenaas illas proximas ad noftram veniatis prxfentiam eidem ob hoc integrum & legale dare refponfum.

Commutatio cum Rege.

XXX. Ille Rex illo Regi. Nihil fibi quifque cernitur minuendo quicquid è contra recipitur in augmento. Dum inter nos Ac inluftre viro illo unanimiter convenit ur loca aliqua inter nos commutare deberemus, nos dedimus ei locello nuncupante illo in pago illo , cum colonicas illas vel omnes adjacentias eorum Ac merito fuo , tam domibus , mancipiis , vineis , filvis , çampis, pratis , pafcuis, vel reliquis quibufeunque beneficiis, quodcunque ille vel fifcus nofter in ipfa loca tenuifle nofeitur. Et ipfe lixc contra dedit nobis omni portione fuâ quod in villa illa in pago illo habuifle vilus eft , cum itemque domibus, mancipiis, vineis, filvis , vel reliquis quibuibunque beneficiis , quxeunque ibidem habuit, Ac nos pro animat noftrx remedium ibi dedimus. Quapropter hunc Praeceptum ad modum commutationis ipfius viro fieri decrevimus , ut à prxfente die ipfa locella cum omnia fuperiùs feripta vel cum omni integritate fua, quicquid, ut diximus, ille vel fifcus nofter ibidem tenuit, ipfe ille hoc habeat, teneat, atque pofliceat, Ac fuis pofteris ad poflidendum rehnquat, vel quicquid exinde facere voluerit, ex noftra commutatione liberam habeat poteftatem ; Ac unaquxque pars quod in concambio bonx pacis placuit accepiflc, exinde per longa tempora debeat Deo permittente gratulare. Et ut hxc prxeeptio. Et extera.

Confirmatio Regis de omni carport facultatis.

XXXI. Meriti» regalis clementia in illis conlata munera vel proprietates parentum noftrorum confirmare deliberat quos cognofcit anteriorum Regum parentumnoftrorum vel nobis fidem integram confervaf feinlzfam. Idcirco inlufter vir ille Chartas prxcedentium Regum nobis pj jtulit recenfendas , qualiter parentibus fuis loca aliqua fuiffent concefla ; petiit ut eum de omni corpore facultatis luar , tam quod regio munere ipfe vel parentes fui prome* ruerunt, quàm quod per venditionis, ceffionis, donationis, commutarionifque titulum ad pratfens juftè fic rationabiliter eft conquiiitum, fic ad prxfens poftidere videtur per noftrum in ipfo deberemus generaliter confirmare Przceptum. Quod nos pro divino intuitu , vel ejus meritis compellentibus, integri devotione magni* tudo veftra prxftitiiie cognofcat. Prxcipientes enim ut quicquid ex fucceftione parentum , vel ejus voluntate , tam munere regio , vel per quaelibet inftrumenta chartarum ad eodem juftè pervenit, tam in villabus, mancipiis , xdificiis, accolabus , aurum, argentum, fpeciebus , ornamentis , mobile fic immobile, aut quodcunque in quibuilibet rebus per inftrumenta chartarum tempore przfenti cum rationis ordine dominare videtur, perha<*c audoritatem firmatus cum Dei fic noftra gratia in integritate hoc valeat poftidere ôc fuis pofteris auctore Deo derelinquere. Et ut hzc audoritas.

.fz aliquis contra Regis voluntatem ege» rit ,feeuritas cui tum perfequijufferit.

XXXII. Qui regiam obtemperant juffionem , experire malum in pofterum à quemlibet non debent. Igitur cum fic ille cum reliquos pares fuos, qui eum fecuti fuerunt, faciente rebello Ulo interfecit, aut quaflibet alias caufas contra Regem admifit, vel de regno noftro fe tranftulir, quod nobis fatis fuit moleftum, fie unà cum confilio fidelium noftrorum omnes res ejus fub fifei titulum inluftribus viris illis przcepimus revocare, quia fi fe non diftuliftet, non folùm res perderat, fed pro tali rebello in vita ipfius eos ordinaveramus infequere, propterea pntfentem Perceptionem dedimus ut dum prstdiûi viri ilu t vel reliqui pares aut gafindi eorum , non ex fùa przfumptione, nili per noftra ordinatione unà cum confilio Seniorum fidelium noftrorum ipfas res fub fifco noftro pofitas habuerunt > fic noftris ditionibus ubi juftimua, vel reliquorum qui cum eodem mixti fuerunt, ex hoc comprehenfum adduxerunt, ideo jubemus ut dum per noftra ordinatione faâum eft, nullo umquam tempore nec à jamdido illo t nec qui cum eo mixti fuerunt, nec ab heredes eorum exinde quilibet oalumni&aut repetitione ulli habere pcnitùs non debeant fed tam ipfe ille quàm pares, gafindi, vel amici eorum, quicquid de res przdiûo illo fuerunt fit abftultum fuit, dum per ejus culpas Ac noftri ordinatione faftum eft , omni tempore exinde edu&i fic abfoluti permaneant , fic ut diximus, calumniâ aut repetitione vel damnietate quandoquidem exindè fupraferipti viri illi fideles not tri non pertimefeant habere. Et ut hzc Pnrceptw firmior fit.

Praceptum quorum ai htflibus vel alio modo fuerint iiflrumenta incenfa,

XXXIII. A regale neceffe eft releventur clementia qui damnietate ab hoftibus vel pafti finit violentia. Igitur fidelis Deo propitio nofter ille clementi» regni noftri fuggefiit eô quôd ante hos annos, aut anno fuperiori, exercitus nofter aut illius Regis domus fuas incendio cremaffent , vel res fuas quamplures unà cum ftrumenta chartarum , tam quod per regio munere perceperat , quàm fic quod per venditionis, donationis, ceflioms, commutationis titulum, vel de alode parentum in quocunque loco in regno noftro aliquid poflidebat, ibidem concrematas fuiflent. Unde relationem bonorum hominum manibus roboratam, qualiter ipfis ita cognitum fit, fuggefiit nobis, Ac protulit recenfendam ; fic omnes res fuas unde ipfa inftrumenta perierunt , abfque ullius inquietudine, ficut Ac antcà fecit, quietus poftidere videtur. Sed.pro firmitatis ftudium petiit memoratus ille ut per noftra auûoritate omnes res fuas, tam quod regio munere, quàm quod per venditionis, donationis, ceflionis, commutationifque titulum, vel reliqua alode ad praefens cum «quitatis ordine quietus pofleoit, deinceps in jure Ac dominatione ejus confirmare deberemus. Cujus petitionem gratanti ani mo pnrftitiffe vel confirmafle cognofcite. PrZcipientes ergb jubemus ut quicquid memoratus ille um in terris . domibus , xdificiis, accolabus, mancipiis, vineis , filvis , campis. pratis, aquis, aquarumve decurfibus, vel reliquis quibufcunque beneficiis , quod per relationem fuprà feriptorumvirorum cognovimus, juftè Ac ra-

tionabiliter ufqu^nunc ubicunque in regno noftro poflidere videtur, dum ejus inftrumenta cremata effe cognovimus, per hunc przceptum plenius in Dei nomine circa eum iuffultum atque confirmatum abfque ullius inquietudine vel refragatione teneat fic poffidcar, fit fuis pofteris aut cui voluerit in Dei nomine ad poflidendum relinquat. Quam vero audoritatem perpetuis temporibus valituram proprii manu fubter roborare decrevimus.

Relatio pagenfium ad Regem dire&a,

XXXIV. Suggerendo piiffimo atque praecellentiflimo lJomino illo Regi, & Majorem domus illo, à fervis veftris pagenfibus illis, quorum fubfcriptionibus velfignacula fubtus tenentur inferta. Principalitatis veftre circumfpeda clementia novit jufta petentibus dignanter annuere fic neceflitatem patientibus fubvenire clementer. Penè omnibus patet regionem no-' ftram ab hoftibus depopulatam effe, & domus multorum igne crematas, vel res ablatas ; inter quot fervus vefter ille non modicum ibjdem perpeffus eft damnum Ac de rebus fuis difpendium, vel omnia inftrumenta chartarum, quod ipfe vel parentes fui habuerunt, tam quod ex munificentia Regum pofledit, quàm^uod pet venditionis, cefuonis, donationis, commutationifque titulum habuit, unà cum domo fua incendi· concremata effe nofcuntur. Unde noftram parvitatem petiit, quod veraciter exindè cognovimus, per hanc notitiam fuggeftionis veftrx innotef cere clementi». Quod & facere fervi veftri curavimus. Veftra pietas jubeat quod ufque modo in regno veftro quietus poffedit, circa eodem per veftro munere przceptum ut inantea valeat, dum fua perdidit inftrumenta, poflidere auietus fit fecurus. Nos fervi veftri quod exinde veraciùs fcimus innotefeere przfumpfimus. Veftrûm eft neceflitatem patientibus fubvenire.

Confirmatio de omni corporefacultatif Monofterii.

XXXV. Ule Rex illo Patricio atque omnibus Agentibus. Re&um effe cenfemus ut petitionibus Sacerdotum qux ad profeOum pertinent locorum Sandorum ad effe&um, Chrifto prxfule , perducamus. Igitur venerabilis vir ille, illius fandi Monafterii Abbas,glori» regni noftri petiit ut dum ipfe fandus monafteriusdeconlatione parentum noftroruni^Jeo adjutore,videtur effe conftru&um, nos omni corpore facultatis ejus, tam quod anteceflbres Abbates ibidem laboraverunt , vel ille DOmnus Abbas, qui ibidem fuifle dinofcitur , de re monafterii ibidem vifuseft augmentaffe aut comparaffe, quod ab iplo fando loco moderno tempore poflidetur, per noftrum deberemus generaliter confirmare przceptum. Quod nos pro divino refpeclu vel mercedis noftr» augmentum Êrzftitiffe veftra non dubitet magnitudo. itiam & privilegium ipfius monafterii , quod ex inftitutione fedis apoftolic» feu reliquorum Epifcoporum vili funt meruif- <e , & per audoritatem Domni illius feu à reliquis fucceflbrihus parentibus noftris adumbratum fuiffe dinofeitur, juxta quod etiam per priorem przceptionem noftram erga fe perhibentes le munitum , pro perenni ftabilitate decrevimus roborare. Praecipientes ergo ut omnes facultates iplius monafterii, quicquid aut regii conlatione, aut privatorum munere, vel anteceffores Abbatis, feu & Domni lui ibidem eft legaliter adquiiitum aut comparatum , immode quibulcunquerebus reefè adtractum , quodcunque dominatio ipfius fandi loci undique moderno tempore in villa bus, domibus, mancipiis , vineis , filvis , pratis, palcuis , aut cjuibuflibet beneficiis cernitur cum xquitatis ordine poflidere , per hanc audoritatem fuffultum, abfque cujuflibet inlicitas controverfias, inibi tam pr»fenti quàm futuro tempore , Chrifto przfule,proficiat in augmentum. Adicientes ut & privilegium tam de Abbatis ingreffu ipfa congregatio, poftquàm alius migraverit, ex le inftituendo, quàm Ac de reliqua omnia quod per inftirutionem Pontificum de tempora illius ufque nunc ipfe monafterius habuit conceflum & ufque haûenùs confervarum, vel per deceffororum Regum circa fe firmarum, ita & inantea , refecatas qnarumcunque fuperfluas inquietudines, fub eo ordine valeant in noftro fermone,auxiliante Domino,per tempora permanere. Et vos fic fucceflbres veilri, ubi neceflitas fuerit, in conditionibus ipfius monafterii juftum faciatis auxilium impartire, ut eis deledet pro falute noftra crebrius exorare, fic vobis ob hoc ad gra tiam noftram debeat pertinere. Et ut hzc przceptio firmi ftabuitate fubfiftat, proprii manu infrà decrevimus roborare.

Ut caufas auSorurri^dfitmendifuonun ajiquis Itcentiasilha^eat.

XXXVI. Malorum neceffe eft ter giverfationem regali coercere ceufuÆ

Igitur apoftolicus vir ille illius urbis Epifcopus, aut venerabilis ille Abbas, aut Deo facrata illa Abbatifla de monaftcrio illo, vel quilibet fidelium Domnorum, milia rîtitione, aut ipfe nobis innotuit eo quod diverfis hominibus eorum fpontanea voluntate tam ipfe quàm antecefIbreseorum dati pecunia infra regnô noftro plurima in terris aut mancipia comparaflcut, vel reliqui homines ad ipfa Ecclefia vel monaflerio pro animx eorum remedium nonnulla per eorum inftrumenta delegaflent, & hoc ad prxfens cum arquitatis ordine poffidere videantur, petiit ut pro tempore futuro vel malorum hominum ingenia coercendo, dum plures benefactores vel venditores pro clade qux graffatur in populo, vel complente fine naturx, abique heredibus de hac luce difcefferunt, fi aliquis per quodlibet ingenium de ipfas res eum inquietare voluerit, licentiam haberet in vice audorum fuorum ipfe vel Advocatus fuus eorum caufas adfumerc. Quod nos propter nomen Domini & reverentiam ipfius fandi loci prxftitilfe cognofcite. Prxcipientes ergo jubemus ut memoratus Pontifex aut Atibas vel Abbatifla feu Advocatus ejus in vice auAoruin fuorum caufas ipfius licentiam habear adfumendi vel obmallandi, fic per eorum inftrumenta aut de annis ipfam rem, unde tunc à quolibet inquietari videntur, partibus Ecclefix vel monafterti fui, cum xquitatis ordine refpondendi, vel obmallandi, fuper annis contra quemcunque fanciendi.

Judicium evinditafe.

XXXV11. Veniena ille in noftri vel Procerum noftrorum prxfentia fuggeflit quali homo nomine ille pagenfis vefler cum in villa nullâ manente causà adfalliflet ôc eum graviter livoraflet, vel rauba fua in folidos tantos eidem tuliflet, & ob hoc vobis per noftram ordinationem tales datos habuiflet fideju flores ut Kalendas illas ex hoc in noftri prxfentia debuilfent aftare caulântes. A quo placito veniens memoratus ille ibi in palatio noftro, & per triduo feu amplius, ut lex habuit, placitum fuum cuftodiflet, & memoratus ille abjedus fit vel folfatisfit, ipfe nec veniflet ad placitum, nec nulla funnia nuntiaflet, adftrmat. Proinde nos taliter ttnà cum noftris proceribus conftitit decreviffe, ut fi evidenter memoratus ille pro hac caufa tales vobis datos habuit fidejuflcres, & placitum fuum minime cutlodivr, dum fic inluftris vir ille Comes pilatu noltri tcftimoniavit quôd antedidus ille placitum fuum legibus cuftodivit. fic eum adjedivic vel follàtivit, fic ipfe iue placitum fuum cullodire neglexit, jubemus ut quicquid lex loci veftri de tali caufa edocet, vobis difttingentibus, antedidus ille partibus illius componere & fatisfacere non recufet.

Chaita parida.

XXXVIII. Cum in noftra vel procerum noftrorum prxfentia homo nomine ille itemque homine nomine illo interpellaffet dum diceret quafi fervo fuo nomine illo, unà cum rauba fua in folidos tantos, poft fe fogitivos pedes recepiflet, vel poft fe recineret indebitè, aut hxc prxfatus ille omnia hxc fortiter vifus eft denegafle, qubd nec ipfe ipfo fervo fugitivos pedes nec rauba fua poft fe nunquam recepiflet. Sed dum inter fe intenderent, fic eidem à proceribus noftria, in quantùm inluftris vir ille Comes palatii noftri teftimoniavir, fuk judicatum, ut de quinque denominatos idem ille apud tres fic alios tres, fui manu feptimi, tunc in piatio noftro fuper capella Domni Martini. ubi reliqua facramenta percurrunt, debeant conjurare quod fupraferipto fervo illo memoratus ille pedes fugitivos unà cum rauba fua in folidos tantos poft fe nunquam recepiflet. Si hoc conjurare potuerit,de hac caufa ductus fedeat. Sin autem non potuerit, ipfo fervo unà cum rauba fua in folidos tantos cum legis beneficium partibus antedido illo reddere ftudeat. Interim verb ufque in ipfo placito, non nec utra pars ex ipfis vida appareat, unde arquales prxeeptiones cis neri fic accipere juflimus.

Ut pro nativitate itgu ingenui retexentur.

XXXIX. Ille Rex Francorum viro inluftro illo Comiti. Dum fic nobis divina pietas juxta votum Fidelium fic Procerum noftrorum de nativitate filii noftri ifliua magnum gaudium habere concefiit, ut mifericordia Dei vitam eidem concedere dignetur, jubemus ut per omnes villas noftras, qux in veftra vel in eundo regno noftro aliorum domefticorum funt affîonibus, tres homines fervientes in utroque fexu in unaquaque villa ex noftra indulgentiaper veftras cpiftolas ingenuos relaxare faciatis.

Ut leudefamio promittantur Regi.

XL. Ille Rex illi Comiti. Dum fic nos unà cum cunlenfuProcerum noftrorum in regno noftro illo gloriole filio noftro illo regnare prxeepimus, ideo jubemus ut om-

net pageniêf veftro·, tarn Franco·, Romanos, vel reliqui natione degentibus bannire Ac loci· congrui* per civitates, vicos, Ac caftella congregare Eaciatis; quatet' nùs prxfenrc MI/Γo noftro inluftri viro illo, quem ex noftro latere illuc pro hoc direximus, fidelitatem prxcelfohlio noftro vel nobis Adeode Ac famio per locaSanâorum vel pignora qux illuc per eodem direximus, debeant promittere Ac conjurare.

LIBER SECUNDUS.

Incipiunt Capitula de chartis pagenftbus.

t *Ç^I quis monafierio aut exfenodocnio de magna re vult confiruere.*
2. *Prologus qui de magna refacit Ecclefiis donationem,*
j. *Item alioprologo cum. ipfa donatione ad hoc opus.*
4. *Cejfio ad dieprafente adEcclefiam t de villa*
f. *Preecaria de ipfa villa , dum advivit.*
6. *Donatio de pan a re ad Eccleftam.*
"J. *Charta interdonationis inter virum &feminam de eorum res,*
8. *Item aliafine aliqua minuatione.*
9. *Charta obnoxlationis à patre infiliis foda.*
io. *Epiflola cim in locofiliorum nepotes inflituentur ab avo.*
11. *Charta quifuo nepote aliquidmeliorare voluerit.*
12. *Charta ut filia cum fratres in paterna fuccedat alode.*
13. *Si quis extraneo homine in locofiliorum adoptaverit.*
t4. *Padum interparentes, de hereditate eorum.*
t *Labellum dotis.*
16. *Si aliquis puella invita traxerit.*
17. *Qualiter in uno volumine tejiament. perfona condat.*
18. *Securitas pro homicidio Jacio t Jife pacificaverint.*
19. *Penditio de villa.*
•0. *Penditio de area infra civitate.*
at. *Penditio de campo.*
02. *Penditio defervo aut ancilla.*
a 3. *Concambio de villis.*
24. *Concambio de terra aut vinea vel prato.*
a;. *Cautiones diverfo modo fadas.*
»6. *Item alia,*
αη. *Item alia.*
a8. *Quife in feniiio alterius obnoxiat.*
u9. *Charta de agnatione yfifervus ingenua femina traxerit.*
30. *Libellum repudii.*
•<l. *Mandatum.*
32. *ingenuitates diverfo modo fadas.*
33. *Item ingenuitates alio modopqfl difcejfum.*
34. *Item alia adhuc alio modo.*
jf. *Evacuatoria de cautione , fi non ini enitur.*
$6. *Si quis aliquis fervo fuo aut gajindo aliquid conceaere voluerit.*
37. *Gejla juxta confuetudinem Romanorum , qualiter donationes vel tejlamenta legantur.*
38. *Mandatum ad gejla.*
Epiflola fi aliquis 'rem Ecclefix ad ufum habeat , £r de fua proprietate aliquid donet.
40. *Praflaria de re Ecclefiis ab Epifcopts foda,*
41. *Precaria , qui rem alterius fatire t ult Id non potefl, ptfi êC precaria.*
42. *Indiculum cùm Epifcopus adalium in rrfurredione Domini eulogias dirigit.*
4 j. *Rejcripto adEpifcopo de vifitatione.*
44. *Quomodb ad Rege , Regina > vel Epifcopo pqft nativitate Domini vifitatione direda feribatur.*
4J. *Item alia de Nativitate Domini,*
4i. *Commendatitias litteras ad Epifcopo jam cognito.*
qj. *Item commendatitias l'uteras adAbbate noto.*
48. *Suplicaturio pro eo qui de monafierio regreditur, aut illo qui ingredi voluerit.*
4p. *Indiculum generale ad omnes homines.*
jo. *Indiculo commendatorio adviris inluflris leucis.*
j i. *Indiculus ad omnes potentes palatinos 9 maxime adcognitosfibi.*
j2. *Qualiterpro nativitatefilii Regis ex ordinatione dominica domefUcus de villas Regis ingenuitatesfacere debeat adfervientes.*

INCIPIT SCEDOLA QUALITER CHARTAS PAGINSES FLANTUR.

De magna n qui wdt exfenodocfuo aut mo/uflaii mfrttn.

I. TAomino verè fim&o atque fe-Lxdull oftenfione patentibus virtutum miraculis Chrifti renumeratione fulgenti, oratorio ac celhdl in honore fcn&sr ac femper Virginis genitricis Domini noftri Jefu Chrifti aut in akeriusSanâi conftru&i, ille, reus quidem meritis flagiciis, quoque fceleribus, prxlafcivis a&ibus ac nimia fceditatcpoUutus, vel opere omnium bonorum dhriftianorum longé fatis extremus. Hoc tota penè fandarum Scripturarum feries Chrimanis fidelibus pii exhortatione pronuntiat, hoc edam tonitrualis illa Evangeliftarum vox, fando fuggerente Spiritu, fui poteftate concelebrat, ut faciat in pauperes eleemofynam vuk tartir* evadere fupplicia. Unde & Dominus in Evangelio dicit : *F'ende omnia qua habe/,dC da pauoeribtu 9 dC habebis thefaunun in calo.* Perdemus erÊ omnes Chriftiani quanta fit pietas fic gitioRedemptoris ut eleemofynas pauperum promittantur nobis thefeuri regni adorum. Procuremus igitur, ficutDominus ôc felvator nofter prxcepit, & ac fi non quantum avemus, faltim in quantùm poflumus, eleemofynam faciamus. Nemo itaque dubitet, nemo tardet: quia fi nos fecimus qux Dominus fic (alvator nofter
EccU. pnecepit ille fine dubio fethirus eft qux promifit. Ait enim Scriptura : *Abfcondite eletmojynam in cordepauperie, dC ipfa pro te deprecabitur Domino.* Abfcondamus ergo eleemofynam in corde pauperis, ut proveniat nobis deprecatio pauperum in remiffionem peccatorum. Mulca quidem fic alia qux laoniofa funt profequi pro eleemofyms faciendis teftimonia in Scripturis fandis repetimus; inter quibus
£«& «. vel ex quibus illam ego exiftimo podorem fententiam qux ait : *Sicut aqua esc tinguie ignem ,Jtc eleemofrna extingui/ peccatum.* Quid ergb verius poteft credi, quid confidendus, quidve expreffius, quia ficut aqua exdngiut ignem, fic eleemofyna extinguit peccatum / Juftè ergb extinguirur qui peccatorum incendia eleemofynis juxta pollicitationem divinam extinguere non feftinat. Faciant quippe exteri quod voluerint, agant quod ipfi maluerint, idcircb quia omnis homo fiio ftnfii ducitur; ego tamen hujus rei exemplum fecutus elegi ad prxfixo oratorio vel cellulA, iuxta Apoftolorum numerum duodecim ad prxfens pauperum, pro remiflione peccatorum meorum, vel pro diluenda meorum mole peccaminum, Chrifto prxfule conlocare ;ubi edam per prxfentem epiftolamdonadonis mM dono ad prrfente die quod in luminaribus ipfius oratorii vel in alimonia fic fubftantiali yidu, veftitu quoque fic fiiftentatione ipforum pauperum vel Clericorum ibidem fervieadum, Deo gubernante fic opitulante, proficiat, donatumque in perpetuum effe volo, atque de meo ture in eorum dominatione fic poteftate lego, trado, tranfinitto, atque transfundo. hoc eft t agros quorum vocabula funt illa fic illa, qux ponuntur in territorio illo, pari modo, fic quicquid in illo territorio ponitur, in omni foliditate portione mei, uni cum mancipiis, ardinciis, vineis, terris, pratis, filvis, omnique jure eorum, uni cùm colonicis adnin&s, adjacentiis earum, in omni fofiditare earum t ficut à me nofeitur fuiffe poffeffum, aut mihi ex legitima fuccefuone aut undecunque aliquid mihi ibidem obvenit, cum omni folidkate vel opportunitate earum ad integrum i eft fcilicet ratione atque prxtexto ut remoti Pontificum fimulque ecclefiafticorum omnium officialium leu publicorum omnium poteftate, nullas fùnâiones vel exadiones, neque exquifica fic lauta convivia, neque grariofa vel infidiofa munufcula, neque etiam caballorum paftus, aut paraveredi, vel exteras angarias, aut in quodcunque fiin&onis titulum dici poteft, de ipfa facultate penitùs non requiratur, fed fub integra emunitate ftcultaticulaipfa, ficut à me huc ufque poffefla eft, in jure oratorii fandi illi fic prrdictorum pauperum debeant,Deo protegente fic opitulante,perfiftere ; nifi tantùm fandi fic apoftolici illius urbis Epifcopi, in cujua oppido exfenodocius ipfe ponitur, pro tradendis benedidionibus vel fiibfttcuendis Abbatibus, Prefbyteris quoque fic Diaconibus, abfque ulla pecuniarum adeptione. Amplius verb donandi, exigendi t vel minuendi caufem nullam habeat

beat poteftatem. Sed nec per commutationis locum quicquam ex noc auferendi nullo tempore occatio vel aditus tribuatur, led perpetualiter h poceftace prefàti oratorii tipfocumpaumnaneat. Hoc etiam ipfis Pontificibus obfecro vel committo, ut iHos per fuccedentibus eemporb bus, cùm cafus mortis extiterit, Abbatibus aut Clericis vel reliquis Clericorum gradus in eodem loco dignentur vel debeant inftkuere quos Capientia fic eruditio fcripturarum clarificat, vel quos vita fànaa fic a£tio bona aut converfatio honefta commendat. Unde obfecro dementiffimis Regibus tanv prxfentibus quàm futuris dc omnibus in Deo Epifcopis omnibufipie Poteftatibus ac Primatibus, omnes etiam Seniores, quofcunque Judices effe conftiterit, per ineffabilem Dei omnipotentiam dc per infcparabilem Patri fic Fuio fic Spiritui fando Trinitatem, ut hac voluntate mei pro nullis occationibus, ficut exiftente fine Deo cupiditate res exigi folet, nulli ratione nulloque tempore convellere permittatis, fed per follicitudinem & curam Epifcopi conflare potitis pro reverentia Trinitatis immenfac vcftro tempore fic ftudio vel opere jubearis; quatentis ut dc ille vobis mercedem reftkuat in futuro qui fcit me eleemofynis ipfis fandis Dei pauperibus pro amore Domini noftri Jefu Chrifti ardenti defiderio tribuiffe. Si quis huic voluntati mer pro quibuflibet adinventionibus feu op pofiuonibus, ficut mundus cotridie artibus dc ingeniis expolio obvius, vel repe ritor, convulfor etiam, aut tergiverfator extiterit, anathema fit; fic tam qui fecerit quàm qui faciendo confenferit, anathema fit; dc ficut Dathan dc Abiron hiatu terrae abforpti funt, vivens in infernum defeendax, dc cum Zieri fraudis mercatore dc in prrfenti dc in futuro feculo partem damnationis excipiat; dc tunc veniam confequatur quando confecuturus eft dc diabolus, qui fefe fallendo aetheria fcde dejeâus, cruentâ adinventione bonis operibus femper obviare pervigilat; infuper etiam inferat fociante quoque tam in perfecutiooe quàm in exa&one facr»-tifluno fifco, vel fando Epifcopo Ecclefiz ipfius auri libras centum; dc nihilomintis nzc prxfens epiftola, quz à me pro timore Dei dc amore pauperum conicripta eft, firma, incorrupta, intemerata, inviolataque permaneat. Ego namque de conlatis ac fuperiits prznocatis rebus omnia ad curam dcfblfidtudlnem aut defieafionem rerum vd gubernationem ipforum pauperum lânâo ac pnmOtamIMmno illo Epifcopo vel fuccefforibus fuis} Deo fibrtefte, committo; dc inftrumenta, per quod res ipfas, auxiliante Domino, per eorum follicitudine detententur, fuperfcripto Domno ilii Epifcopo pre manibus tradidit dc qualiter ibidem pro vidi, piè, redène fêcùs egerit, Cnrif to' Domino in fe judice recognofcat. Mihi autem nihil exindè proprietatis titulum penitùs non refervavi: quia fàcilè contemnit omnia qui cupie ab infemî faucibus erui, vel ille qui peccatorum remiffionem, Deoremunerante, defiderat, aut ille qui femper cogitat eum velit nolit effe moriturum. Stipulatione. Et caetera.

Prologue qui de grandi caufa facit donationem.

П. Quanttim intelledus fenfufque humanus poceft mente fagaci penfarc atque foUerti indagatione perpendere, nihil amplius valet in hujus fcculi luce gaudia fugitiva lucrare quàm quod de rebus fuis locis venerabilibus in alimoniis pauperum curetur impendere: quatentis fragilitatem naturz quod omnes generaliter patiuntur, pnufquam fubitanea trantpofitio eveniar, oportet pro falute anime vigilare, ut non inveniat quemquam imparatum, dc fine aliquo refpedu difceoat λ feculo. Quin jxxiiis, dum proprio libertatis jure fubfiftir, ex caducis fiibftantiia in ztema tabernacula vitam quaerat mercari zternam; ut inter juftorum confortium defiderabilem valeat adipifci locum, dc retributorem fibi praeparet Deum, ut de frudu indeficienti paradifi mereatur foveri; de cujus vivo fonte, perfedi fide pofcente, nec fubtrahitur poculum, nec minuitur alveus, fed potius uti quifque hauferit, inrigatus dulcedine cœHtùs, atque fuavis ei flagratur odor balfami paradifi.

Jient alio prologo.

In nomine tenâz Trinitatis. Profperum ac fidubriter confilium immbque fatis jocundum effe dinofeitut ut homo de mundanis rebus comparet paradifiim fic de terrena transferat in coeleftia. Sic Dominus in fando Evangel» praeclaram intonat vocem, dicens: *TAcJattritate robii tkefauros in calo t ubi nec fur effodit, nec tinea fulcat.* MmA. «

Prologo de Clerico qui in Monafterio ton-Jorantr, quifuam. rem adipjb loco donat,

Debet unufquifque, largiente Domino, dum verfatur in corpore, futura tradare Ac de caducis rebus mercari sterna ; ut quandoquidem, jubente Deo, de corpore egredi contigerit, de mammona iniquitatis manfionem fibi reperiat comparatam in cadis. Idcircb ego ille cedo ad monafterio illo , ubi Abba ille cuftos nrxefle videtur, Ac comam capitis mei ibidem depofui, Ac in ipfo monafterio fub norma Sandorum vivere cupio , ceflumque in perpetuum.

Ium prologo.

Opportunum eft unumquemque , dum terrena munera poflidet , pro anima fua frequentius cogitare, ut terrenam beatitudinem poflidere mereatur. Ego inlufter vir ille fentio me infra corpus meum infirmum effe Ac infra anima mea nimis efle peccatorem. Admonet me divina potentia , vel compundio cordis mei mihi obvenit , ut pro puxatis meis remedium aliquid de res meas locis Sandorum delegare oebeam. Ideo cedo.

Ium prologo.

In nomine fandx Trinitatis. Profperum, fidubre, Ac fatis jocundum efle cenfuimus ut homo de caduca quifpiam feculi aJ peccata fua redimendum valeat offerre, aut quid promptiore confilio , ut homo de mundanis rebus feculi comparet paradifum , Ac de terrena fubftantia fe transferat in cœleftia. Itaque ego ille pro divino intuitu Ac mei mercede compendii, ut me Dominus in futurum veniam concedere dignetur , vel ut nomen meum in libro vitx adferibatur, dono ad jamdido monafterio in luminaribus Ecclefix vel in ftipendiis pauperum aut Monachorum , donatumque jure legitimo efle volo.

Ium prologo.

Dum hujus exempli in quodam nofeitur cecidiflc, patimur xrumnam , *td* die mortis cotidie ante oculos fufpicamur efle propinqua, oportet unicuique ob amore cccleftis patrix devotionis lucra compledi Ac res fibi datas in Sandorum vel etiam indigentium ufibus alegatas relinquere, ut peccatorum pondera , qux pontificium poenitendo non valent laxare, ab eorum mterceflione pleniùs ad veniam debeant pervenire. Idcircb ego ille.

Item alio prologo cum ipfa donatione aa hoc opus.

III. Mundi terminum ruinis crebrefcentibus adpropinquantem indicia certa manifeftant Ac experimenta liquida dedarare nofcuntur, ôc ad difcutiendas torpentes infidelium mentes illa dudum in evangeliis à Domino dida oracula incumbere nofcuntur. Ergo operat pretium arbitror futurum viciflitudine pntoccupans anticipare , Ac incertum humanat condicionis eventum fagaci mentis intuitu providere; quatenus ex hoc inflidis facinorum vulneribus , indultâ pietate, remedia merear adipifci. Ergo ego in Dei nomine ille Ac conjux mea .illa confiderantes quâ gravamur fare ina peccatorum, fic reniinifcentes bonitatem Dei dicentis'. *Date eleemojynam,* Cs' *omniamundafiunt vobis,* de tanta igitur miferarione & pietate Domini contifi , idcircb per hanc epiftolam donationis donamus, donatumque in perpetuum effe volumus, atque de jure noftro in poteftate Ac dominatione Monafterii illius in honore Sandi illius in pago illo conftrudi, ubi prxeft venerabilis iUe Abba , vel turma plurima Monachorum adunata , cranfmittimus atque transfundimus villas nuncupantes illas, firas in pago illo, cum terris, domibus, xdificiis, accolabus, mancipiis, vineis, filvis, campis , pratis , pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus , adjundis , adjacentiis, appendiciis , peculium utriufque fexûs, moDÏTibus & immobilibus, ficut i nobis moderno tempore poflidetur, vel fi inantea ibi undecunque aliquid augmentare vel meliorare poterimus, ad praefato monafterio in alimoniis vel fubftantiis Monachorum ibidem habitantium, Chrifto protegente , proficiat ; eâ fcilicet ratione ut dum pariter advivimus , antedidas villae fub ufo beneficio tantummodo abfque ullo prxjudicio vel diminutione aliqua ipfius monafterii poflideamus ; nifi tantùm fi aliquem ex fervientibus noftris à jugo fervitutis pro communi mercede relaxare voluerimus. Poft obitum verb, quandoquidem Deus voluerit, noftrum abfque ullius Judicis vel heredum noftrorum expedatâ traditione, cum omni re emeliorata, quicquid in fupraferipeas villas in quibuflibet rebus vel corporibus augmentatum vel melioratum fuerit, de prxfènci hoc pars antedidi monafterii vel memoratus Abbas fuique fuccefibres in Dei nomine perpetualiter recipiant poflidendum , tanquam fi ad pr»iens abfque ufu noftro eorum fuiflet fubfecuta poffef fio ; ita ut quicquid de prxdiâas villas propter opportunitatem ipfius monafterii

ftcere decreverint t liberum in omnibus pociantftr arbitrium. Prxfentem vero donationem , ne quicquam auri talium vilitate , geftis municipalibus alligari curavimus , Icomninb decernimus ne aliquando in eamob hoc caufam quifquam valeat reperire. Quod fi aliquos in ftrumentis de ipfas villas de nomen noftrum in adverfitare prxdidi monafterii quolibet ordine comprehenfus, aut anteriùs aut pofteriùs prxnotatos, quod nos nec fecimus nec facere rogavimus , à quocunque praeter iftum, quem firmiflimum volumus efla, quoquo tempore oftenfu* fuerit, nullum lortiatur effedum, nifi vacuus fit inanis appareat; audorcm vero criminis vel falfarium nec inultum tunc temporis patiatur judiciaria abire poteftas. Si quis vero , quod futurum effe non credimus, huic voluntati noftne per quibullibet adinventionibus aliquis de heredibus noftris, aut Judicum fieva cupiditas, vd qualibet perfona, obvius repetitor extkerit, à conventu omnium Chriftianorum vel limitibus Ecclefiarum extraneus habeatur , dc Judx traditoris Domini noftri Jefu Chrifti perfruacur conforrium, infuper etiam interat partibus ipfius monafterii vel fratrum ibidem confiftentium, fociato quoque tam in actibus quàm in profecutione lacrarilfimo fifco, auri libras tantas, arguito pondo tanta, dc ne fic quoque quod repetit valeat vindicare, nihilominus prxfens donatio, qux à nos pro timore Dei dc amore pauperum Chrifti confcripta eft, firma dc inlibata omni tempore debeat permanere. Stipulatione fubnixâ. Aftum ibi fub die illo.

Cejfia à dû praftnu ad Ecclefia,

IV. Dum fragilitatis humani generis pertimeicit ultimum vitae temporis fubitanei tranfpofitione ventura, oportet ut non inveniat unumquemque imparatum, ne fine aliquo boni operis refpeau migret de feculo ; nifi dum fuo jure dc poceftaee confiftic, praeparet viam fiilutis, per quam ad aeternam valeat bcatitudinem pervenire. Idebque ego in Dei nomine ille dc conjux mea illa pro remedium animae not trx fic remifiionem peccatorum noftrorum , ut veniam in futurum confequi mercamur, cedimus à prxfente die ceffumque in perpetuo effe volumus, atque de jure noftro in jure fic dominatione fandx Ecdefix illius in honore illius conftruftx, villi nuncupante illi, fita in pago illo , qux ex alode parentum aut undecunque ad noftra pervenit dominatione, fic ad prxfens poflidere videmur, cum omni merito fiç termino fuo, cum adjacentiis , adjun&s, appendiciis, cum terris, domibus , aedificiis, accolabus , mancipiis, vineis, filvis, campis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve aecudibus , farinariis , cum paftoribus gregis, peculium utriulque fexus majore vel nunore, mobilibus & immobilibus, vel quicquid dici aut nominari poteft, fic tempore prxfente noftra videtur effe poffeflio, ad prxfente Ecclefia volumus effe conceflum* ita ut ab hac die memorata villa illa pars antedidx Ecclefix, vel Pontifex civitatis illius, aur audores Ecclefiarum, eam habendi, tenendi, poffidendi, vel quicquid cxindè pro opportunitate ipfius elegerint faciendi, liberum in omnibus perfruantur arbitrium ; ita ut nomen noftrum in libro vitx confcribatur , vel pronos utrumque facrificium poft obicum noftrum pro Domino offeratur. Licèt in ceffionibus poenam adneûi non fit neceffe, fed nobis pio omni firmitate placuit inferendum. St quis verb, quod futurum effe non credimus, nos ipfe, quod abfit, aut aliquis de heredibus vel proheredibus noftris, feu qualibet perfona, calliditate commocus^iut cupiditate prxvenrus, ullo unquam tempore contra prxfentem epiftolam ceflionis noftrx, quam propter nomen Domini fic veneratione landi ipfius loci fpontanel voluntate fieri decrevimus, venire aut aliquid agere voluerit , aut tergiverfator extiterit, anathema fit, fit cum fupraferipto Domno illo ante tribunal Chrifti deducat rationes, infuper inferat juxta perna feculi, cum congenti fifco, partibus ipfius Ecdefix , aut auri libras tantae, aut argenti pondo tanta, fit quod repetit nullatenus valeat vindicare, fed prxfens ceffio omni tempore inlibata permaneat, cum ftipulatione fubnixa.

Precaria de ipfa villa , dam vivit.

V. Domino fan&ofit apoftolici fede colendo Domno fit inChrifto patri illi Epifcopo ego ille fic conjux mea illa. Pluribus non eft incognitum qualiter propter nomen Domini ad Ecclefiam illam in honore fandi illius villa noftra nuncupante illi, fita in pago illo, quicquid ibidem undecunque fuit noftrapoffeffio, in integritate per epiftolam ceflionis noftne vifi fuimus conceffiffe, fit eam vos ad parte fupraferiptx Ecclefix recepiftis. Sea dum pofteà noftra fuit petitio, fic veftra benevolentia

dc pietas habuit, ut ipfa Villa, Hum advivimus, aut qui pari frio ex nobis iuppreftis fuerit, dum advivit, nobis ad beneficium ufufruduario ordine excolendum tenere permi(iftis i el fcilicet ratione ut nihil exinde penitùs de qualibet re alienandi aut minuandi pontificium non habeamus, fed abfque ullo prxjudicio fiiprafcripcz Ecclefix vel veftro eam tantummodo excolere debeamus. Ideb hanc precariam vobis emittimus, ut nullo unquam tempore noftra pofleflio, etiamfi fpatium vitx nobis Dominus prolongaverit, nulloprxjudicio aut deminutione aliqui de ipia villa vobis generare non debeat, nifi ufu tantùm, dum advivimus, habere debeamus, & poft noftrum ambobus difceffum, cum omni re meliorata, quicquid ibidem undique adtrahere aut meliorare poterimus, per hanc precaruriam, ac fi temper per quinquennium renovata fuiflet, abfque ullius Judicis aut heredum noftrorum expeâatâ traditione, vos vel fucceflbresvend aut agentes Ecclefiz in veftram eam faciatis dominationem revocare perpetualiter poffidendum, vel quicquid exindè facere elegeritis, ficut noftra continet epiftolaț ad profeâum þrrfatx Ecclefiz Domni illius liberum habeatis arbitrium, Faâa precaria ibi.

Donatio de parva rt ad Ecclefia.

VL Si aliquid de rebus noftris locis San&orum vel in fubftantia pauperum conferimus, hoc nobis proculdubium in srterna beatitudine retribuere confidimus. Ergo ego in Dei nomine ille in amorem Domini noftri Jefu Chrifti dc remiflionem peccatorum meorum, ut veniam deliûis meis confequi merear in futurum, dono donatumque in perpetuum efle volo ad bafilica illa in honore fanâi illius coaftructa portionem meam in villa nuncupante illa, in pago illo, quicquid ibidem ad prxfens tam de alode parentum vel de qualibet adtra&u poffioere videor, totum dc ad integrum ad przfata bafilica volo efle donacum; e& videlicet ratione ut dum advixero, fub ufu beneficii teneam abfque ullo prxjudido vel deminutione aliqua de qualibet re antediâx bafilicz excolere debeam. Poft meum quoque 3uandoquidem Deus de hac luce voluerit ifoeflum, de prxfente, abfque cujuflibetJudicum aut heredum meorum expected traditione aut contrariecate, cum terris, domibus, xdificiis, accolabus, mancipiis, campis,vineis, (Uvis, pratis,pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus, vel reliquis quibufeunque beneficiis Abba de ipfa hafinca vel agentes ejus in eorum debeant dominatione revocare perpetuaErer poffidendum; habendi, tenendi, vel quicquid exinde pro opportunitate aneeaiâz Ecclefiz elegerint odcncfil&enm in omnibus habeant poeeftatem. Si quis vero, quod futurum eue non credimus, nos ipfe, quod abfit, aut aliquis de heredibus no£tris, feu qualibet oppofita perfona, calliditate commotus, aut cupiditate praeventus, contra hanc epiftolam donationis noftrx, quam fpontaneâ voluntate propter nomen Domini fieri decrevimus, venire aut qen infirangere conatus fuerit, iram trinx majeftatis incurrat. & cum fujraferipto Sanflo illo ante tribunalChrifti deducat rationes; infuper inferat partibus ipfius bafllicx, cum cogente fifco, auri libras tantas, argenti tantas, & quod repetit vindicare non valeat; fed prxfens epiftola omni tempore firma & inviolata permaneat, ftipulatione fubnixi.

Charta interdonationis inter viro & femina dc corum res.

VII. Quicquid enim inter conjugatos de propria facultate, manente caritate, pro amore diteâionis in invicem condonare placuerit, feripturarum neceffe eft titulis allegare, ne in pofterùm ab heredibus eorum vel à quocunque poflit convelli: quia fecundùm legem, fi manente conjugio vir uxori vel uxor marito aliquid donaverit, fi is cui donatum eft prior mortuus fuerit, apud donatorem ea qux donata fuerint remanebunt. Imtur ego in Dei nomine ille, & te dulc&na conjux mea illa, dum dc inter nos procreatio filiorum mimmè efle videtur, ioeb convenit nobis ut omne corpore facultatis noftrx invicem ufufruâuario ordine condonare debeamus. Quod ita defecimus. Proinde dono tibi, dulciffima conjux mea, fi mihi in hunc feculum fupreffis fueris, om* ni corpore facultatis mez, tam de alode, aut ite comparatum, vel de qualibet adtraéhi, ubicunque habere videor, dc quod pariter in connisum pofiti laboravimus, tam terris, villarius, domibus, cum omni prufufio, accolabus, mancipiis, vineis, campis, pratis, aquis, aquarumve ctecurfibus, aurum, argentum, veftimenta, peculium utriufque fexûs majore vel minore, ita ut dum vixeris ufufruâuario ordine valeas poffidere vel dominare, excepto quod pro animae remedium ad loca Sane-

torum condonavimus , ut infpeââ noftri delegatione in ommbus conferveur, ôc quantumcunque de alode noftra poft meum difceffum pro communi mercede ad loca Sandorum legalicer condonare ôc delegare volucria , hoc licentiam habeas faciendi, ÔC infpeââ delegatione inconvulfum permaneat ; in reliquo verb omnes res ipfas , quantum poft tuum difeeiTum inteftamentum remanient, ad noftro* legitimos revertatur heredes. Similiter & ego illa , dulciffime jugalia meus ille, commonet me dulcitudo tua, in compenûtione rerum tuarum quod in me vifus es contuliffc, ft mihi in hunc feculum fupreflis fueris, dono tibi omni corpore facukada meae, ubicunque, undecunque , tam de hereditate parentum quàm de comparatum , vel quod pariter laboravimus, totum ôc ad integrum, tam in villabus, domibus, ôc caetera, excepto quod proanimz remedio ad loca Sanctorum delegavimus, ut infoeââ ipsi inftrumentâ, in omnibus confervetur, ôcouod de ipfa alode mea poft meum difceftum pro communi mercede ad loca Sandorum *** vel ingenuos relaxare volueris, licentiam habeas , ôc infpeââ ipsâ inftrumentâ , in omnibus confervetur. Poft tuum quoque difceflum , quicquid inteftamentum remanferit, ad noftros heredes, qui tunc propinquiores fuerint, revertatur. Si vero, quod futurum efle non credimus t aliqui oe heredibus noftris vel quicunque contra hanc interdonationem , unde inter nos uno tenore confcriptas firmavimus , venire aut infirangere voluerit, nullatenus valeat vindicare, fed inferat partibus veftris, cum cogente fifco, auri libras tantas , argenti tantas ; prafente vero epiftola in nullo poflit convelli, fed firma ôc inlibata permaneat.

*Item alia fine aliqua minualione^*

VIII. *Ifla alia à capite ufiarprioru ufque* dum advixeris ufuftuâuario ordine deoeas poflidere , poft tuum quoque difcefliim ad legitimos noftros revertatur heredes , ôc nullum pontificium quicquam exindè alienandi aut minuandi habere non debeas. Similiter ôc ego ifla , dulciflime jugalis meus ille, commonet me dulcitudo tua in compenfatione rerum tuarum, quod in me vifus es contulifle, fi mihi in hoc feculum fupreftis fueris, omnes res meas quafcunque, aut ubicunque, tam in terris, ôc reliqua, fub ufu beneficio debeas poffidere, Ôc nullum pontificium quicquam exinde alienandi aut minuandi prater ufum tantùm non habens, ôc poft tuum difccflum ad legitimos noftros revertatur heredes.

Chàrta ahnoxiatioauàpairt infihitfacia.

IX. Dulciflimts filiis meis ego ille. Omnibus non habetuPincognitum qualirer ante hos annos villas aliquas nuncupantes illas, fitas ibr, genetrice veftri ifla, antequàm eam meo fociaflem conjugio, per epiftolam ceflionis aut libellum dotis vifus fum condonaffe. Sed dum ôt ipfa, peccatis meis facientibus , ab hac lucc dilccflir, ÔC vos omni alode ipfius genetrice veftra illâ, juxta quod ôt ratio prxftitit, mecum exinde in prafentia bonorum hominum aut Regis altcrcaftis , per ipfam epiftolam , quam in eam feceramus , conna nos evindicaflis , ôc in veftra poteilacu omne alode ipfius recepiftis. oed dum mea fuit petitio, ôc vos, ut condecet bonis filiis, voluntatem meam obtemperantes ipfas villas vel res qux fuerunt genetrice veftrâ , quas ego ei dedi vel condonaveram, mihi ad ufum beneficii tenere ôc excolere abfque ullo veftro prajudicio permififtis , ideo nobis complacuit alias villas noftras illas pro veftra benevolentia ôc fupraferipto ufu de villas veftras per hanc epiftolam obnoxiarionis vobis obn-o xiafle *i* ita ut deincepa tam fupraferiptas villas quàm etiam ôc illas quas fupra feriptx genetrice veftra per meam epiftolam contuleram , per veftro beneficio excolere debeamus, ôc nullum pontificium de omnia fiipraferipca nec vendere nec alienare nec concambiare nec per qualibet ingenio minuare habere non debeam, poteftatem, nifi tantùm ufum , fed per hanc epiftolam obnoxiarionis men in veftro fint arbitrio ôc potefbte, ôc quandocunque volueritis , ôc vobis placuerit ? abfque ulla mea contrarietate aut repetitione omnia fuperiùs pranoeata , tam quod veftnim anteà de parte genetrice veftra fitir alode , quàm Ac illas alias nuncupantes fic , quod vobis pro ipfo ufu vifus fum obnoxiafle, in veftra debearis revocare dominatione perpetualiter ad poflidendum, vel quicquid exinde facere volueritis , liberam inde habeatis poteftatem , abfque alia aliqua intercedente precaria , fed per hanc obnoxiarionem, ac fi femper *per* quinquennium renovata fùiflet, perpetim valeat obtinere vigorem. Stipulatione fubnixa. Actum Ôc reliqua.

Ἐpιβoλα cùm in loco filiorum nepout inflituuntur ah avo.

X. Dulciflimis nepotibus meis illis ego ille. Quicquid filiis vel nepotibus de facultate pater cognofcitur ordinafle, voluntatem ejus in omnibus Lex Romana conftringit adimplere. Idebque ego in Dei nomine ule, dum dc peccatis meis facientibus genetrix veftra filia mea illa, quod non optaveram, tempore natura fu* complente ab hac luce aifceflit, ego verb penlaiu confanguinitatis causi, dum dc per lege cum exteris filiis meis avunculis veftris in alode meo fuccedere minimi potueratis, ideb per hanc epiftolam vos, dulciflimi nepotes mei, volo ut in omni alode mea poft meum difceflum, fi mihi fupreftis fueritis, hoc eft, tam terris, domibus, accolabus, mancipiis, vineis, filvis, campis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus, mobilibus dc immobilibus, peculium utriufque fexus majore vel minore, omnique fupelleélile domus, in quodcunque dici poteft, quicS|uid fupradi&a genetrix veftra, fi mihi upreftis fuiflet, de alode mea recipere potuerat, vos contra avunculos veftros hilos meos prxfâtâ portione recipere faciatis, *dc* dum ipfius filix mex genitric* veftrx, quando eam nuptam tradidi, in aliquid de rebus meis mobilibus, drappos t fabricaturas, vel aliqua mancipia in folidos tantos dedi, vobis hoc in pane veftra fupputare contra filiis meis faciatis. Et fi ampliùs vobis infuper de prxfidio noftro obvenerit, tunc cum filiis meis avunculis veftris portionem vobis ex hoc debitam recipiatis, dc quicquid exinde omnia fuperiùs confcripta facere volueritis, liberam habeatis in omnibus poteftatem. Si quis vero, quod fiiturum efle non credimus, aliquis de heredibus vel proheredibus meis, vel qualibet perfona, contra hanc epiftolam venire tentaverit, aut eam infrangere voluerit, inferat vobis tan. dc quod repetit nullatenus vindicare valear, fed prxfens epiftola omni tempore firma permaneat, cum ftipulatione fubnexa. Artum illo.

Charta qui filio aut nepote fuo aliquid meliorare voluerit.

XI. Dulciflimo filio vel nepote meo illi ego ille. Quicquid pater unumquemque de filiis vel nepotibus plus habere voluerit, boc fibi fecundùm legis ordinem fine confortis repetitione defendat, nec prxfumat aliquis contra voluntatem patris agere. Igitur ego in Dei nomine ille, dum ft mihi jam feneâus adgravat t dc nccefTitates meas ut oportet procurare non valeo, & tu mihi in neceflttatibus meis Го* larium prxbere non defiftis, dc die no&uque defervire non ceflas, ideb pro bonitate dc pro refpeôu fervitii tui, qua circa me deludas, cedo tibi ceflumque in perpetuum efle volo, dc de meo pire in tua transfundo dominatione dc poteftate, abfque confortio fratrum tuorum vel filiis meis, loco nuncupante illo, quicquid ibidem ufque nunc tam de alode parentum quàm de reliquo adtra&u vifua fum tenuifle, unà cum terna, domibus, editiciis t accolabus, mancipiis, vineis, fdvis, campis, ptatis, paicuis, aquis, aquarumve decurfibus, vel reliquis quibufcunque beneficiis, tibi, ut diximus, à die prxfente volo efle conceffum ; ita ut ab hac die « ficut fuperiùs diximus, eum cum omni integritate fua habeas,teneas, poflideas, vel quicquid exinde facere volueris, abfque confortium fratrum tuorum vel filiorum meorum, liberam in omnibus habeas poteftatem. Si quis vero, quod futurum eue non credo, aliquis de heredibus vel proheredibus meis, feu qualibet perfona, contra hanc ceflionem meam quoquo tempore venire aut eam infrangere voluerit, inferar tibi cum cogente fifco auri tantum, dc quod repetit vindicare non valeat ; fed prxfens epiftola firma permaneat, ftipulatione fubnexà. Àdum.

Charta ut filia cum fratrihtu in paterna fuccedat alode.

XII. Dulciflima filia mea illa, ego ille, Diuturna, fed impia, inter nos confuetudo tenetur, ut de terra paterna forores cum fratribus portionem non habeant. Sed ego perpendens hanc impietatem, ficut milu à Deo xqualiter donari eftis fil'd, ita de à me fitia xqualiter diligendi, dc de res meas poft meum difceffum xqualiter gratuletis. Idebque per hanc epiftolam te, dulciflima filia mea t contra germanos tuos filios meos illos in omni hereditate mea squalem dc legitimam efle conftituo heredem, ut tam de alode paterna quàm de comparatum vel mancipia aut prxfidium noftrum vel quodcunque monens reliquero, aquale lance cum filiis meis germanis tuis aividere vel cxxquare debeas, dc in nullo penih'is portionem minorem quàm ipfi non accipias, *fed* omnia vel ex omnibus inter vos dii idere vel exxquare xqualiter debeatis. Si quis vero. Et quod fequitur.

u» s»Bc» 1 cqi^iib. J;

Si quis extraneo homine in locofiliorum adaptaverit.

XIII. Domino fratri illo ille. Dum peccatis meis facientibus, diù orbatus à nliis, fic mihi paupertas fic infirmitas afficere videtur, fic te, juxta quod inter nos bonae Eacis placuit atque convenit, in loco fiorurn meorum vifus fum adoptaffe, ita ut dum advixero, viâum fic venitum, tam in dorfo,quàm in ledo, feu calciamentum mihi in omnibus fufficienter impertias fic procures, fic omnes res meas, quafcunque habere videor, tam manfb, vineâ, prato, peculio, feu reliquâ fupellecille domus mei, falvo jure ille, me vivente in tua poteftate recipere debeas, propter eà tibi hanc epiftolam fieri decrevi, ut neque ego, nec nullus de heredibus meis, aut quicunque hanc convenientiam inter nos radam emutare non poffit, fed ficut fuperiùscontinetur, me^neceflitate, dum advixero, debeas ptocurare, fic omnes res meas fic ad prxfens fic poft meum difceffum in tua poteftate permaneant, fic quod tibi exinoè placuerit faciendi liberam habeas proeitatem. Qubd fi aliquis hoc quoquo tempore emutare voluerit, inferat tibi tantum, fic quod repetit vindicare non valeat, fed prxfens epiftola omni tempore firma permaneat.

Padum interparentes de eorum hereditate.

XIV. Quicquid enim inter propinquos de alode, parentum, non à judiciaria poteftate coadi, fed fponte, manente caritate, juftè debita unicuique portio terminatur, non de rebus detrimentum, fed augmentum potius poteft effe cenfendum. Et ideo neceffe eft inter fe eorum fadâ feripeurarum ferie alligari, ne ab aliquibus in pofterùm valeat refragari. Ideo dum inter illo fic germano fuo Olo de alode genitoribus eorum ill. fic ill. bonx pacis placuit atque convenit ut eam inter fe manente caritate dividere vel exzquare deberent. Quod ita fic fecerunt. Accepit itaque ille vulas nuncupantes illas, fitas ibi, cum mancipia tanta illa fimiliter. De prxfidio vero, drappos, fabricaturas, vel omni fupelleâiledomûs, quicquid dici aut nominari poteft, squalentia inter fe vift funt dividifle vel exzquaffe, fic hoc invicem pars parti tradidiffe, fic per fiftuca omnia partitum effe dixiffe. Propter eà prxfentes epiftolas duas uno tenore confcriptas locum pa&ionis inter fevifi funt confcripfiffe, ut nullus deinceps contra pare fuo, nifi quod ad prxfens accepit, de ipfa alode genitore eorum ampliùs requirendi pontificium habere non debeat. Qubd h aliquando aliqui* ex ipfisaut heredes eorum hoc emutare voluerint, aut amplius requirere quàm accepit voluerit aut adfumere, inferat pari fuo ifta tuta fervanti auri libras tantas, argenti pondua tanta, & quod repetit vindicare non valeat, fed prxfens paciio omni tempore firma permaneat. Stipulatione fubnexâ. Actum.

Libellum dotis.

XV. Quod bonum, fauftum, felix, profperumve eveniat. De difponfandis maritandifque ordinibus, ac procreatione liberorum, caulis qux flant neceffe eft, ut omnia, etiam donatio, per feripturarum feriem pleniorem obtineant firmitatem. Donat igitur ille honeftx pueilx ac nurui fua: illae, fponfa lilio fuo dio, ante die nuptiarum, donantifque animo tranffert atque tranferibit, hoc eft, in tanto dono villâ nuncupante illi, fitam ibi, cum domo condigna ad habitandum, vel omni integritate ibidem afpiciente. Similiter & in doris titulum alias villas nuncupantes illas, fitas ibi, mancipia tanta illa & illa, inter aurum & argentum, fabricaturas in folidos tanto*, caballos tantos, boves tantos, gregem equarum, gregem armentorum, gregemjporcorum, gregem ovium; ita ut hxc omnia per manu fua ad fupraferipta puella nuro fuâ illi ante die nuptiarum debeant pervenire fic in fua dominatione revocare, vel quicquid exinde fa cere voluerit liberam habeat poteftatem. Qubd fi quis contra hunc libellum dotis venire fic eum infrangere conaverit, inferat partibus ili. tantum. Et reliqua.

Si aliquis puella invita traxerit.

XVI. Dulciffimâ conjuge meâ illâ, ille. Dum fic te per voluntate parentum tuorum habui difponfatam, fic abfque tua vel tarentum tuorum voluntate, rapto fcefere, meo conjugio fociavi, id eft, dum fic te faciente contumo contra voluntatem parentum tuorum rapto fcelere in conjugio fociavi, unde vitx periculum incurre re debui, fed intervenientes Sacerdotes vd bonis hominibus vitam obtinui, fic tamen ut quod tibi in tanto dono, vel in dotis titulum, ante die nuptiarum, fi te difponfatam habuiffem, conferre debueram, per hanc epiftolam compofitionalem aur, fi convenit, ceffionem firmare deberem. Quod ita fic feci. Ideoque dono tibi loc ello nuncupante illo, fitum in pago illo, cum domibus ad manendum condignis, vel

omnia intrinfecùs utenfilia necefiaria, cum tenis, accolabu* , mancipia tanta illa, vincis, filvis, prati», pafcuis, vel reliqui* quibufcunquc beneficiis , caballo* tanto*, boves tantos, gregem equorum, gregem armentorum, gregem porcorum, gregem ovium, inter aurum dc argentum, fabncaturas in folidos tantos, drappos tantos, hxc omnia fuperib* comprebenfa à die prxfente in tua tradidi poceftate & dominatione poflidendum, habendi, tenendi, vel quicquid exindè elegeris faciendi liberam habeas poteftatem. Si quis verb. Et estera.

Qualiter in uno volumine ttflamentum. . duarum perfonarum condatur.

XVII. Regnante in perpetuo Domino noftro JcfuChrifto, loco uio. anno illo, regnante illo Rege, fub die illo, ego ille & conjux mea illa fani mente integroque confilio, metuentes cafus humanx fragilitatis, teftamentum noftrum condidimus, quem illi Notario feribendum commifimus, ut quomodb dies legitimus pofttranfitum noftrum advenerit, recognitis figiliis, incifolino, ut Romans Legis decrevit auâoritas, per inluftris viros illos, quos in hac pagina teftamenti noftri legatarios inftituimus, geftis reipublicx municipalibus titulis eorum profecutione ab ipfis muniatur. Igitur cùm, jubente, Domino de iftius vitx curfu migraverimus, tunc quicquid in omnibus pndic quàm moriamur tenere videmur, quicquid ex proprietate parentum, vel proprio labore, fej ex munificentia à piis Principibus percipere meruimus, vel de quibufhbet titulis atque contractibus venditionis, ceflioni*, donationis, vel undique,Domino adjuvante, ad noftram pervenit dominationem, tu tunc dukiflima conjux mea illa, heredesquoqui meos quo* efle volo, hereditatem meam habeuxe. Reliqui verb exheredes fint. Ergo excepto quod unicuique per hoc teftamentum dedero dareque juflero, id ut fiat, detur, prxftetur, impleatur, te, omnipotens Deus, teftem committo. V illas vero illas dc illas, fitas in pago illo, filius nofter ille recipiat. Similiter vmas illas fitas in pago illo filius meus vel filia illa recipiat. Villas illas, bafilica illa vel monafteria fitas ibi recipiat. Id ut fiat, detur, prxftetur, impleatur, te omnipotens Deus ad defenfandum committo ; hcèt de omnibus, dum advivimus , noftrum refervavimus ufum. Sed dum in villas aliquas, qua* fuperiùa memoravimus, qua* ad loca Sanûorum heredibus noftri* deputavimus , quod pariter flante conjugjo adquifivimus , prxdida conjux noftra tertiam inde habete potuerat, propter ipfam tertiam vdb* nuncupante* illas , fitas in pagos illos, in integritate, fi nobis fubpreftis fuerit, in compenfetione recipiat. Et quicquid exinde pro commune mercede, vel in pauperibus, aut benemeriris noftri* facere decreverit, licentiam habeat. Et poft ejus difceflum, fi aliquid inteftamentum remanferit, herede* noftri recipiant. Libero*, libera*, quo* quafque pro animx remedium fecimus , aut inanteà fecere voluerimus, dc eis epiftolas manu noftri firmatas dederimus, obfequium filiorum noftrorum habere cognofcant, dc oblata vel luminaria , juxta quod ipfas epiftolas continent, ad fepuichra noftra tam ipfi quàm proles eorum implere ftudeant. Et quibus aliquid de feciucate noftra contulimus, fingulariter in hoc teftamentum noftrum inferere curavimus. In reliquo verb, qualefeunque à quocunque epiftolas de nomine noftro manus noftra* firmatas oftenfas fuerint , dc ante hoc teftamentum pntnotas , qua* hic non commemoravimus, excepto de ingenuitatibus , quas pro animx noftrx remedium fecimus aut adhuc fecere voluerimus, vacuas permaneant. Et qui ex nobis pari fuo fupreftnis fuerit, dc per qualecunque infi trumentum de fiiprafcripca facultate in cujufiibet perfona vel benemerito* noftro* munçre aliquid contulerimus , in quantum lex permittit, firmi ftabilitate debeat perdurare. Reliquas vero epiftolas vacuas dc inanni* permaneant. Et fic nobis pariter convenit; fi tu mihi, dulciffima conjux, fupreftis fueris, dc ad alio marito , quod tibi Deus non permittar, tranfire volueris , omnem feoikatem meam , quod ad ufu frudu poffidere tibi conccflimu*, vel quod à cue patiente deputavimus , dc haberepotuera*, hoc prxfent»liter heredes noftri recipiant inter fe dividendum. Itemque ego illa ancilla tua, Domne dc jugali» meus ille , in hoc teftamentum promtiflimi voluntate feribere atque perpetui confervatione rogavi, ut fi tu, Domne dc jugalis meus , mihi fupreftis fueris, omni corpore facultate mei, quantumcunque ex fucceffione parentum habere videor, vel in tuo fervino pariter laboravimus, dc quod in tertia mea accepi , in integrum, quicquid exindè fecere elegeris, aut pro ammx remedium in paupere* diipenfare, aut ad valfos noftros vel

benemeriri*

benemerkh noftris, abfipie repetitione heredum meorum quod tua decrevit voluntas fidendi liberam habeas poceftatem. Et poft dUceflum veftrum, quod non fuerit difpenlàtum, ad legitimos noftros revertatur heredes. Hanc paginam teftamenti dc manus noftrx proptie fubfcriptionibus, quod ex confuetudinc habuimus, fubfcripfimus, & per perfonas reliquas ftuduimus fubfcripcionibus roborari. Et ut hxc pagina hujus teftamenti in difceptatione venire non poflit, fi qux liture, caraxatur*, adje&iones, fuperdi&ionefve fadx funt, nos eas fecimus vel facere juflimus, dum teftamentum noftrum frpiùs recurrimus vel emendavimus. Si quis noftri voluntate refiftere aut teftamentum noftrum cujuflibet calliditas conatus fiierit cafu aliquo refragari, id implorantes divini nominis majeftatem obteftamur ut pro noftrorum omnium criminum ac peccatorum obnoxius in die judicii teneatur expers Ecclefix carholicx communionis & pacis ante tribunal Chrifti pro violari defimâi voluntate compellatur fubire rationem, atque in eum Dominus fuam ultionem, quam promifit injuftis, cùm venerit feculum judicare per ignem, feriatur, & accipiat in confpe&u ejus damnationem perpetuam, 2uam fufeepit Judas traditor Domini.

llud namque intimare volumu-, ut ft aliquis de heredibus vel proheredibus noftris leu qualibet perfonna contra hanc teftamenti paginam, quam plena dc integra voluntate fieri rogavimus, venire aut aliquid pullare voluerit, inferat contra quem repetit tantum & alium tantum quantum in hunc teftamentum continetur feriptum, dc infuper fatiatas fifco auri libras tantas, argenti tantas, dc quod repetit vindicare non valeat.

Securitas pro homicidio facio.

XVIIL Domino fratre illo ille. Dum dc inftigante adverfario, quod non debueras, germano noftro illo vifus es interfeciffe, dc ob hoc vitx periculum incurrere potueras, fed intervenientes Sacerdotes dc magnificis viris, quorum nomina fubtus tenentur adnexa, nos ad pacis concordiam ob hoc vifi fuerunt revocafle, ita ut pro ipfa caufa folidos tantos in pagalia mihi dare deberes, quos & in prxfente per vadio tuo vifus es tranfolvifle, dc nos ipfa cauta per fcftuca contra te vifus fum werpifle. Γroptereà, juxta quod convenit, nane cpiftolam fecuritatis in te nobis confcribere complacuit, ut de ipû mone germano noftro nec à me nec ab heredibus meis aut fuis, nec de judiciaria pocef tate, nec à quemlibet nullo cafu, nec re l fragatione ahquâ aut damnietate ampliùs habere non pertimefeas, fed in omnibus exindè duétus dc abfolutus appareas. Et fi fortafsè ego ipfe aut aliquis de heredibus meis vel quicunque te ob hoc inquietare voluerit, de à me defenfatum non fuerit, inferamus tibi cum cogente fifco duplum quod nobis dedifti, dc quod repetit quii vindicare non valeat, fed prefens cpiftola fecuritatis à me fada firma permaneat, ftipulatione fubnexi.

Venditio de villa,

XIX. Domino fratre illo iHe. Licèt empti venditique contraflus fols pretii adnumeratione fic rei iplius traditione conliftat, ac tabularum aliorumque docimentoruin ad hoc tantùm interponatur inftrudio ut fides rei fââx fic veri ratio comprobetur, idcircb vendidifle me tibi conf tat fic ita vendidi villa juris mei nuncupante illa, ficam in pago illo, quam ex legitima fucceflione parentum (vel de quolibet modo ad eum pervenit) habere videor, in integritate. cum terris, domibus, xdificûs, accolabus, mancipiis t vineis, filvis, campis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurlibus, adjecentiis, appendi-ng, vel omni merito fic termino ibidem afpiciente. Et accepi à vobis in pretio, juxta quod milii complacuit, tantum, dc memorata villa vobis prxfentaliter tradidi ad poffidendum, ita ut ab hac die habendi, tenendi, vel quicquid exindè elegeris faciendi liberam in omnibus habeas potefcatem. Si quis verb, quod futurum efle non credo. fi ego ipfe. aut aliquis de heredibus vel proheredibus, feu qualibet oppofita perlbna, contra venditionem venire tcnraverit, aut me malè vendidifle convicerit, fit à me vel heredibus meis defcnfàtum non fuerit, tunc inferamus vobis heredibufque veftris dupla pecunia quantùm à vobis accepi fic ipfa villa meliorata valuerit, fic quod repetit vindicare non valear, fed prxfens venditio omni tempore firma permaneat, ftipulatione fut nexa. A&um.

Veiiditio de area infra civitate.

XX. Domino fando fic apoftolico Domno dc patri illo Epifeopo ille. Conf tat me nullius coactum imperio, neque imaginario jure, fed proprio: voluntaria arbitrio, vobis vendidifle fic ita vendidi

arean juris ma infra muro· civitatis illius , habentem per longo pede» tantos fle in lato pedes tantos, qux fubjungit ad uno litue terra illo >ab auo latus terra illo, à fronte uno terra illo, fle ab alio fronte terra illo. Et accepi à vobis in pretio, juxta quod mihi complacuit, auri folidos tantos , fle prrfata area vobis prxfentaliter tradidi poflidendum, ut habendi, tenendi , vel quicquid exinde elegeritis faciendi liberum pertruatis arbitrium. Si quis vero, 'quod futurum efle non credo , fi ego ipfe, aut aliquis de heredibus meis, feu qualibet perfona contra hanc venditionem venire tentaverit, aut eam infrangere conatus fuerit , inferat vobis aut auâoribut veilris dupla pecunia vel quantum area ipfa eo tempore meliorata valuerit. Et extera.

Penditio de campo

XXI. Domino fratri illo ille. Confiât me tibi vendidifle fle ia vendidi campo juris mei, fitum in territorio illo, habentem plus minùs tantùm, qui fubjungit à latere uno lui, ab alio latere lui, à fronte uno illo, ab alio verb fronte illius. Et accepi à vobis in pretium , juxta quod mihi complacuit , auri folidos tantos; fle ipfo campo vobis prxfentaliter tradidi poflidendum, habendi vel quicquid exinde volueris laciendi liberam habeas poteftatem. Si quis vero. Et carters.

Ptnditio defervo aut ancilla.

XXII. Domino fratri illo ego ille. Confiât me tibi vendidifle fle ita vendidi fervum juris mei aut ancillam nomen illo, non furo , non fogitivo , neque cadivo , fed mente fit omne corpore fano. Pro quo accepi à vobis in pretio, juxta quod mihi complacuit , auri folidos probos atque prxfentes numero tantos, fle ipfo fervo vobis prxfentaliter tradidi poflidendum , iα ut ab hac die habendi, tenendi, vel quicquid exindè decreveris faciendi liberum potiaris arbitrium. Si quis vero, quod futurum effe non credimus, fi ego ipfe, aut aliquis de heredibus meis , feu qualibet perfona contra hanc venditionem venire tentaverit, aut eam infrangere voluerit , inferat tibi cum cogenti fiico auri tantum vel quantum fervus ipfe eo tempore melioratus valuerit, fit hxc venditio omni tempore firma permaneat, ftipulatione fubnexi. A&um illo , fub die illo , anno illo.

Concambio de villis.

XXIII. Inter quos caritas inlibata permanferit, pars parti beneficia opportuna prxftantur : quia nihil fibi de rebus proprii» center minui quod è contra recipit in augmentum. Ideo pheuit atque convenit inter venerabile viro illo ex per· miflb apoftolico viro illo fle inluftri» viro illo ut locella aliqua inter fe eoncambiare deberent quod fle ita fecerunt. Dedit igitur die venerabilis vir lui locefio nuncupante illo, fitum foi, de parte bafilicx un&i ili. memorato lui quicquid ibidem ad prxfens de qualibet adtra&u tenere videbatur , cum terris , domibus, xdificiis , accolabus, mancipiis, vineis, filvis,campis , pratis , pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus , vel omnia ibidem afpicientem. Similiter in compenfationem hujus meriti dedit fupraferiptus ille ad panem memorato Abbate illo vd prxdiâa bafdica alio locello nuncupante illo, fitum ibi, quicquid ibidem ad prxfens de quocunque adtradu ibidem habere videbatur , cum terris , domibus, xdificiis, accolabus , mancipiis, vineis, filvis, campis, pratis, pafcuis, aquis , aquarumve decurfibus, vel omnia ibidem afpicientem, ita ut ab hac die unufquifque memora» loca, quod acceperunt, habendi, tenendi, vel quicquid exindè pro eorum opportunitate fle compendio facere elegennt, liberum perfruantur arbitrium. IHud verb addi convenit, ut fi aliqua pars ex ipfis aut heredes vel fucceffores eorum hoc emutare vel refragare voluerit, rem quam accepit amittat, fle infuper inferat pyi fuo, qui hoc facere prxfumpferit, auri libras tantas, argenti pondua tanta, fit quod repetit vindicare non valeat, fed prxfens commutatio, unde duas inter fe uno tenore chartas confcripferunt, firma fle inviolata permaneat, ftipularione fubnexft· A£him ulo.

Concambio de terra aut vinea.

XXIV. Idebque placuit inter illo fle illo ut terri aliqua, aut prato, aut vinei, feu qualibet inter fe commutare deberent quoa ia fit fecerunt. Dedit igitur ille illius campo in loco nuncupante ulo, habente tantùnq, qui fubjungit λ latere uno Ulo, ab alio latere aut fronte illo. Simili modo è contrà in compenfo dedit ille illius alio campo ibi, aut in alio loco, habente tantum , qui fubjungit de lateribus à frontibus illius. ita ut ab hac die unufquifque ex ipfis quod accepit habendi, tenendi, vel quicquid exinoè elegerint faciendi liberam habeant poteftatem. Si quis vero ali-

quid ex ipfis aut heredes eorum vel quicunque hoc emutare voluerit, quam acceperit pari fuo amittat, dc infuper inferae cum cogenti fifco auri tantum, dc quod repetit vindicare non valeat, fed prxfens commutatio, unde inter fe pro firmitatis ftudium duas uno tenore confcripferunt, omni tempore firma permaneat, ftipuladone fubnexâ. Aâum illo.

Cautiones diverfo modofallas.

XXV. Domino mihi propitio illo ille. Dum dc ad meam petitionem dc neceflitatem fupplendo veftra bonitas habuit ut libram de argento dc rebus veftris mihi ad beneficium prxftitiftis, ideb per hunc vinculum cautionis fpondeo me Kalendas illas proximas ipfum argentum veftris partibus effe redditurum. Quod fi non fecero, dc dies placitus mei prxfinitus tranfierit, pro duplum in craftinum me aut heredes meos vos aut heredes veftri, aut cui hanc cautionem dederitis exigendam, teneatis obnoxium. Fadâ cautione ibi, fub die illo, anno illo.

/tem alia»

XXVI. Domino fuo illo ille. Confiât me à vobis accepiffe dc accipere debere dc debeo , hoc eft, folidos tantos ; pro quos folidos fpondeo me, quandiù ipfos poft me retinuero, annis fingulis per Ungulos folidos fingulos triantes veftris parobus efie redditurum. Et fi hoc facere contempfero, aut exindè neglegens apparuero , ad duplum ipfo locario vobis reddere fpondeo. Et quomodo de mea proprietate ipfos folidos veftros reddere potuero, hanc cautionem à vobis recipiam.

Item alia,

XXVII. Domino fratri illo ille. Quatenus à neceftitate mea fupplendo folidos veftros numero tantos mihi ad beneficium prxftitifti, ideb juxta quod mihi aptlficavit, taliter inter nos convenit, ut dum ipfos folidos de meo proprio reddere potuero , dies tantos in unaquaque hebdomada fervitio veftro, quale mihi vos aut agentes veftri injunxeritis, fecere debeam. Qubd fi exinde négligeas aut tardus apparuero, licentiam habeatis ficut Ac extero· fervientea veftros difciplinam corporalem Imponere. Et quomodo folidos veftros reddere potuero, meam cautionem abfque ulla evacuaturia intercendente recipiam.

Quife infervitio alterius ohnoxiat,

XXVIII. Domino mihi proprio illo ille. Dum & inftigante adverferio. fragiliate mei prevalence, in cafus gravet cecidi , unde morti· periculum incurrere potueram, fed dum veftra· pietas me jam morti adjudicatum de pecunia veftra redemiftis , vel pro mea (celera res veftra· quamplures aediftis, dc ego de rebus mei· unde veftra beneficia rependere debuiffem non habeo, ideb pro hoc flatum bigenukatis mex vobis vifus fum obnoxiarfe , ita ut ab hac die de veftro fervitio penitùs nondifcedam, fed quicquid rcliquifcrvi veftri faciunt pro veftro aut arentium veftrorum imperio fecere fpondeo. Quod fi non fecero, aut me per quodlibet ingenium de fervitio veftro abftrahere voluero, vel dominium alterius expetere aut re· fufcipere voluero, licentiam habeatia mihi qualemcunque volueritis difciplinam imponere, vel venundare, aut quod vobis placuerit de me facere. Fada obno· xiatione, tunc, fub die illo.

Charta de agnatione, ffen us ingenuam trahit,

XXIX. Igitur ego in Dei nomine ille, illa femina. Omnibus non habetur incognitum qualiter fervus meus nomine ille te abfque parentum vel tui voluntate rapto fcelere m conjugium fociavit, dc ob hoc vitae periculum incurrere potuerat. fed venientes dc mediantes amicis vel boni· hominibus convenit inter nos ut fi aliqua procreatio filiorum ora fuerit inter vos, in integra ingenuitate permaneant.

Et fi voluntaria Cervum accipit, dicis. Enkerd. If· AA·

Omnibus non habetur incognitum qualiter fervo meo nomine illo voluntaria fecuta es dc accepifti maritum. Sed dum te ipfa dc agnatione tu& in meo inclinare potueram fervitio, fed propter nomen Domini dc remiffionem peccatorum meorum propterea prxfentem epiftolam in te mihi complacuit confcribere, ut fi aliqua procreatio filiorum aut filiarum intervos orta fuerit, penitus nec nos nec heredes noftri nec quulibet perfona ullo unquam tempore in fervitio inclinare non debeamus, fedininteg;ra ingenuitate, tanquam fi ab utrifque parentibus ingenuis fiuflent pro· creati vel nati, omni tempore vier fur permaneant, peculiare concefib quodcunque laborare potuerint, dc fub integra ingenuitate fuper terra noftra aut filiorum noftrorum abfque ullo prxjudicio de ftatu ingenuitati» eorum commanere debeant, & reditus terrx, ut mos eft pro ingenuis, annis fingulis defolyant, dc fem

per in integra ingenuitate permaneant tam ipfi quàm fit pofteritas diorum. Si quis verb, quod futurum efle non credimus, nos ipfi, auc aliquis de heredibus, vel quiconque contra hanc chartoiam venire centaverlt, aut eam infringere voluerit, inferat tibi aut heredibus tuis auri libras tantas, argento pondo tanta, fic quod repetit vindicare non valeat, fed praeiens chattola omni tempore firma rcrmancat, ftipulatione fubnexi. Adum illo.

Libellum repudii.

Jam di«»r-roiio. tvl. XXX. Certis rebus fic probatis caufis inter marirum & uxorem repudiandi locus pate\ Idcirco dum fic inter illo fic conjuge fua illa non cantae fecundùm Deum, fed difconlu regnat, fic ob hoc pariter converfare minimè poflunt, placuit utriufque voluntas ut fe à confortio feparare deterent. Quod ita fic fecerunt. Propterei has epiftolas inter fe uno tenore confcriptas fieri fic adfirmare decreverunt, ut unufquifque ex ipfis, five ad fervitium Dei in monafterio, aut ad cnpolam matrimonii fe fociare voluerit, licentiam habeat, fic nulli requititione cx hoc de parte proximi fui habere non debete. Si quis vero aut aliqua f>ars ex ipfis hoc emutare aut contra pare im repetere voluerit, inferat pari fuo auri Litor un unam, fic fua repetitio nullum obtinc .r ctieclum, fed vt decreverunt, à proprio conlbrrio fequeftrari, in ea quam elegerint pane permaneant. Fada epillola fub die illo, anno illo, regnante Rege ilio.

Mandatum.

XXXI. Domino fratre illo ille. Precor fic fupplico dominationi veftrx, dum fic caufa pro alode aut qualicunque cum homine nomine illo in palatio aut ubilibet habere videor, ut ipfa caufa fufeipere ad mallandum vel profequendum in vice mea debeas, fic cum fupraferipto illo ex hoc rationare, vel quicquid exindè cum eo de ipfa caufa egeris geiterifve, rarum fie défirutum apud me effe cognofcas. Faftum mandatum fub die illo

Incipiunt ingenuitates diverfo modo facias.

Ingenuitas à die prafenu.

.»»rt *. XXXII. Qui debitum fibi nexum relaxat fervicium, mercedem in futurum apud Dominum fibi retribuere confidat. Igitur ego in Dei nomine ille fic conjux mea illa pro remedium animat noftrx vel retributione «terna te ilio cx familia noftra à prxfente die ab omni vinculo fervitutis abfolvimus t ita ut deinceps t tanquàm fi ab ingenuis parentibus fumes procreatus vel narus, vitam ducas ingenuam, fic nulli heredum ac proheredum noftrorum vel cuicunque fervitium impendas nec libertiniiaiis obfequium debeas nili foliDeo, cui omnia fubjeda funt; peculiare conceG fo quod habes aut deinceps elaborare potueris. Si tibi neceffitas ad tua ingenuitate tuenda contigerit, abfque ullo prxjudicio ingenuitatis tuae defenfionem Ecclefix, aut cujufcumque te eligere placuerit, licentiam habeas, fic vitam femper Lcnè fic intégré ducas ingenuam. Si quis vero, quod futurum efte non credimus, nos ipfi, quod abfir, aut aliquis de heredibus nofiris, vel qualibet oppofira perfona contra liane ingenuitatem tuam venire aut eam infrangere conaverit, aut te in fervido inclinare voluerit, divina illum ulrio fublequatur, fie à limitibus Eccleftarum ve! à communione extraneus efficiatur, &. infuper inferat tibi cum cogenti fifco auri libram unam, fic quod repetit vindicare non valeat, fed prxfensingenuitas omni tempore firma permaneat, ftipulatione fubnexâ.

hem ingenuitas alio modo poft· dijcejftm.

XXXIII. DileSo fuo illo aut illa, ille. Pro refpechi fidei ac fervidi tui, quam mihi famularis, pro remiflione peccatorum meorum, te ab omni vinculo fervitutis abfolvo, eâ tamen conditione ut dum advixero, mihi defervias; poft obitum vero meum, fi mihi fupreftis fueris, fis ingenuus, tamquam fi ab ingenuis parentibus fuiffes procreatus, fic nulli heredum ac proheredum meorum vel cuicunque fervitium impendas ÿ peculiare conceifoquod habes aut elaborare potueris. Et extera.

Item alia adhuc alio modo. 1°0. μπ.r.

XXXIV. Si aliquos ex fervientibus noftris à jugo fervitutis abfolvimus, mercedem in futurum nobis ex hoc retribuere confidimus. Igitur ego ille propter nomen Domini fic retributione xterni te illum ab omni vinculo fervitutis abfolvimus, itant ab hac die vitam ducas ingenuam, tamquam fi ab ingenuis parentibus fuiffes procreatus, fit nulli heredum ac proheredum meorum vel cuicunque fervitium impendas, nifi fub integra ingenuitate defenfione cui te ex meis heredibus elegeris habere debeas, fic oblata mea, ubi meum requiefcit corpufculum, vel himinaria annis fin-

gulis debeas procurare ; peculiare conceflb quod habes aut elaborare potueris, aut fi convena defenfionem Ecclefi* illius , dc vitam femper ducas ingenuam. Si quis vero.

Evacuatoria.

XXXV. Domino fratri illo iUe. Omnibus non habetur incognitum qualiter ante hos annos, aut ante anno, folidos noftros numero tantos ad beneficium accepifti, dc cautionem nobis pro hoc emififti ut ipfos folidos tunc nobis reddere deberes. Quod dc ita fecifti. Sed dum illi cautione quod nobis emiferas ad prarfens non invenimus, ideb tibi hanc epiftolam evacuaturiam fecimus , ut de ipits folidis tantum omni tempore duâus fic abfohitus refideas ; fic fi ipfa caurio apparuerit, vel à nobis aut heredibus noftris quoque tempore oftenfa fuerit, nullum lortiatur effeQum, fed vacua dc inanis permaneat.

**fx aliquisfervo vel gqfindo fuo aliquid concedert volucra.*

XXXVI. Juftiflimis noftris fublevantur muneribus qui nobis fideliter fic inftanter famulantur officio. Ego in Dei nomine ille fideli noftro illo. Pro refpedu fidei dc fervitii tui, quam circa nos impendere non defiftis, promptiffimi voluntate cedimus tibi à die prxfente locello nuncupante illo, aut manto illo infrà termino villa noftra illa cum omni adjacenda ad ipfo locello aut manfello afpiciente , terris , domibus , mancipiis, vineis, pratella, filvola, vel reliquis beneficiis ibidem afpicienribus, ita ut ab hac die ipfo jure proprietario , fi ita convenit, aut fub reditus terras in tua revoces poteftate , fic nulla fon&one aut reditus terne vel pafcuario aut agrario , carroperi, aut quodcunque dicipoteft , exinde folvere nec tu nec tua pofteritas nobis nec heredibus noftris nec cuicunque poft nos ipfe villa poffederit, non debeat», nifi tantum fi ka vult riga ; fed ipfum omnibus diebus vkae tux aut heredis tui emuniter debearis poifidere, vel quicquid exinde fecere volueritis liberam habeatis poceftatem. Si quis vero quod futurum effe non credimus, aliquis de heredibus noftris , vel quicunque contra hanc ceflionem noftram acere autipfem remribi auferre conaverit, inferat tibi cum cogente fifco auri tantum fic hxc epiftola firma permaneat , ftipulatione fubnexâ.

C^la juxta confuetudinem Romanorum , qualiter donationes vel ttflamcnta allegentur.

a XXVII. Anno illo , regnante Domno noftro Rege illo, fub die illo , in civitate illa, aditante viro illo laudwile Defenfore fic omni Curam illius civitati·, vir magnificus ille Profecutor dixit : Peto, optime Defenior, vofque laudabiles Curiale· atque Municipe·, ut mihi codice· publico· parere jubeam. Quadam enim in manibus habeo quae geftorum cupio allegatione roborari. Defenior fic Curiales dixerunt .' Pacent tibi codices publici. Profequere quod optas, dicere non moreris. Vir magnificus rrofecutor ille dixit : Venerabilis vir aut inlufter vir ille per chartam mandari fui mihi injunxit ut illam donationem teftamenti aut ceflionem quam ad bafilica ad locO fan&o illo aut inluftri viro illo ad prxfens aut poft difceP fum delegavit, in vice fua, ut mot eft, geftis municipalibus ipfem donationem debeam allegare. Vir noneftusDefenfor dixit illi : Mandatum quod in te confcriptum habere dicis nobis oftende, vel in prxfente recitare. Et ille Profecutor hoc modo recitavit.

Texttun mandatum,

XXXVIII. Domino magnifico fratri illo ille. Peto fic fupplico cantati tu* ut in vicem meam epiftolam donationis aut teftamenti feu ceflioni· quod de rebus mei· illis ad bafilica iDa pro anime meat remedium aut inluftris viri illius poft difeeffum meum vel ad prxfcnsdelegavi, m civitate illa publicè profequere fic «eftis municipalibus, ut mos eft, eam debeas allegare, rropterea tibi hunc mandatum confcripfimus, ut ficut fuperiùs continetur, taliter profequere dc firmare debeas; fic quicquid exinde egeris gefferifve, ratum fit definitum apud nos m omnibus effe cognofcas. Fa&um mandatum tunc. ibi, anno illo.

Poft recitationem mandati, vir honeftus ille Defènfor dixit 1 Mandatum quidem recitatum eft ;fed fupraicripcft donatione, teftamentum, aut ceffione , quam prsr manibus habere dicis, nobis prxfentwus recitetur, dc ut poftulas geftis publici· firmetur. Quam verb donationem ille profeffor recitavit. Poft recitationem vero vir laudabilis ille Defenior dc Curiales dixerunt : Epiftola qui recitata eft .geftis publicis inferatur dc quod ille rrofecutor vellit fit petit, gefta ei publicè datur. Ille Profecutor dixit '. Sufficit mihi, bone Defenior, ut donatio qu* recitata eft, fi mihi gefta tradere jubearis. Ille Defenior dixit : Et quia epiftola donationis aut ceffionis feu teftamenti dc mandatum m te

conferiptum per ordinem condita & bonorum hominum manibus roborata, atque fignaca, manifefta elfe cognovimus, dignum eft ut gefta ex hoc conferipta atque fiibfcripca tibi tradatur, Ac ut in arcipibus publicis memoranda fervetur. Edatur fuper ordine & mandatus fuus in loco. & totum textum, Ac manumiflbris epiftout feribantur ; & pvdeà Defenfor Ac Curiales civium & reliqui eam fubferibantur atque iignentur.

Eptfloid fl aliqui nem Ecclefia ad ufum /tabeant, Cf eorum proprietatem pro hoc donent,

XXXIX. Domino fando & apoftolico. Domno fic in Chrifto patri illi Epifeopo ille It conjux mea illa. Quatenùs ad nofsram petitionem veftra nabuit pietas Ac benevolentia ut locello aliquo Ecdefix veftra;, nuncupante illo, fitum in pago illo, quam Hie pro animae fux remedium ad Eclcfia veftra dia in honore Sandi illius delegavit , nobis ad beneficium , dum pariter advivimus, aut qui ex nobis pare fuo fupreftis fuerit, dum advixerit, excolere permififtis. Et nos pariter, juxta quod convenit, tam pro ipfo ufu quàm pro animae remedium, alio locello nuncupante fic, fitum ibi, poft noftrum ambobus difceffum, vobis vel fiiccefforibus veftris ad memorata Ecclefia vifi fuimus condonaffe, ei tamen conditione ut dum advivimus, fupraferipta loca, tam illa quam nobis prxf titiftis , quàm Ac ea quod nos pro aninte noftrx remedium ad ipfam Ecclefiam delegavimus , abfque ullo prxjudicio Ecdefix veftrx fine ulla diminutione de qualibet re ufufruduario ordine poflidere debeamus , Ac poft noftrum , ut diximus , ambobus difceffum, prxfeca loca abfque ulla alia renovata, ut mos eft in exteris , precaria per hanc epiftolam abfque ullius heredum noftrorum aut cujufcunque confcrarietate vd expedata traditione vos vd fucceffores veftri aut agentes Ecdefix in veftra faciatis revocare dominationeperpetualiter dominandum, Ac noftra poffefflo nullo unquam tempore pullum prxjudicium vobis ex hoc generare non debeat. & quii verb, quod futurum effe non credimus , nos ipfi , aut aliquis de heredibus noftris , vel qualibet perfona contra hanc epiftolam venire aut aliquid de ipfa locelia vobis minuari aut auferre voluerit, cum lupraferipto Domno illo ante tribunal Cnrifti deducat rationes, Ac infiiper inferat partibus Ecdefix veftrx tantum, Ac quod repetit vindicare non valeat, fed prxfens epiftola firma permaneat, ftipulatione lùbnexâ. Adum illo.

Proflaria de re Ecclefia a i Epifeopofacia,

XL. In Chrifto fandx Ecdefix filiis, (aut, fi tales fuerint, inluftribus viris illis,) ille illius Ecdefix gratiâ Dei Epifcopus. Dum ad petitionem veftram, alio locello nuncupante fic, fitum ibi, vobis pariter ad benefidum , dum advixeritis, excolere permifimus, Ac per hoc alio locello nuncupante fic, fitum ibi, de proprietate veftra tam pro ipfo ufu quàm pro animx veftrx remedio poft amborum difceffum ad ipfa Ecdefia fandi illius per veftram epiftolam ddegaftis, ideo nobis cum confenfu fratrum noftrorum convenit hanc epiftolam prxftariam in vobis pariter confcribere, ut dum pariter advixeritis, aut qui ex vobis pan fuo fupreftis fuerit Ac advtxerir , nec nos nec fucceffores noftri nec quiflibet de parte Ecdefix noftrx ipfa locdla de veftra poteftate pontificium auferendi non habeamus, fea per noftrum beneficium aut fuccefforum noftrorum , dum advixeritis, abfque ullo prxjudicio Ecdefix noftrx vd minuatione aliqua de qualibet re in integritate amba locelia excolere debeatis, Ac poft veftrum ambobus difcelfum , ficut Ac veftra continet epiftola locum prxearix feda, abfque ulbus expectata traditione eas nos aut fucceffores nof tri ad partem Ecdefix noftrx revocare debeamus. Fada epiftola.

Si aliquit rem alienus quam excolit ad proprietatem habere vult , & non potefl, dC pofleà earn precaverit.

XU. Domno inluftri illo Ac mihi proprio Domno illi. Dum per maiorum hominum confilium, quod non debueram, de terra veftra in loco nuncupante illo, quem excolere video, revellare amavi Ac ipfe terra ad proprietatem fecire, Ac non potui , quod nec ratio prxftitit, Ac vos vel agentes veftri eam ad partem veftram rcvocaftis , vel nobis exindè ejeciftis , fed pofteà ad petitionem bonorum hominum nobis eam ad exedendum reddidiftis. Propterea hanc precariam dominationi veftrx emittimus , ut quandiu vobis pia·» cuerit ut eam teneamus , abfque ullo veftro praejudicio, quicquidreliquiaccolani veftri fàciunt , nos reddere fpondimus, Qubd fi non fecerimus, & ob noc neglegentes , tardi, sut contumaces fuerimus , publicè per hanc precariam, ac fi femper per quinquennium renovata fuiffet t con-

demnari, utlex pnftat tardis aut negtigentibus, Ac de ipfi terra nos pontificium habeatis ciciendL Fada precaria ibi, fub die ilio, anno illo, illo Rege.

Indiculus Efpifcopif adalium ia refitredione Domini eulogias dirigendo,

XLII. Domino findo ôc apoftolicâ veneratione colendo Domno Ac in Chrifto fratri illi Epifcopo ille gratiâ Dei, ac fi peccator, Epifcopus. Dominicae feftivitatis refurredioniique myfteria, in qua idem Deus Chriftus tartarius per femetipfum decrevit abfolvere, nudus vidorgue de exfuperato hofte triumphans captivitatern, dedit bona hominibus, propthereà remeavit ad coelos, anni circulum revolventi, qu* felicitas profperitatem veftram connitit induftriam, aut fanditatem excepifle, ipfoque Deo prafule percogifle, cum eologias peculiaris patro veftro fandi illius, & falutationis officia veneratione pracipua, quefumus ut noftram extremitatem aflatu dignabili jubeatis fpecialibus informare.

Refcriptio ad Epifcopo.

XUII. Domino fando, meritis apoftolico, in Chrifto defiderabili, Domino Ac fratri illo Pap*, ille peccator Epifcopus. Veftras facras common, almitatui veftri deferenti venerabile filio commune illo, ut coeliths donabile, nos accepifle pranufce Ac competite. De edulium inquit dedepafti recreari fando hoc de munere veftro trepudiantes, multum de qua pagina firrrit. Quod valitantes vobis prafcimus efle cum veftris Ac quintari habuit veftra dignatio inftigio ut in virendotirio fiiiftis dignati, infimo gratiae agimus. In his è plura folventes, plufculum quod valeat internum congignere compus, vel verborum carmina pandant, oracula dictua dicimus. Et illud guod nos flagitare oportet, ut in veftris urpiùs nobis remimfcat orario.

Qttomodb Epifcopus Nativitatem Domini ad Regi, Regina, vel ad Epifcopo vifitationij dingitferiptum,

XLIV. Gloriofo atque pracelfo Ac univerfide catholice fande Ecdefie filio Uli Regi, ille Epifcopus. Gloriofà atque precelfa Ac umverfide catholice finde Ecdefie filia illa Regina, ille mifericon dii Dei Epifcopus. Domino inditoque cultore atque apoftolico Domino Ac in Chrifto fratri illi Epifcopo, ille peccator Epifcopus. Dum generaliter dominice Narivicarisexukainu· adventam, cenfum debita fubjedionis defolvere perurguemus ex voco : atque ideo falutarionum munia cum eologias peculiaris patroni veftri fandi illius *{fi ad Regem}* dementi* veftra, *{fi ad Epifcopum*) fiuiditari veftra direximus, cum omni humilitatis genere dementiflimè dependentes, fuggerimus ut jugi nos praemunientes orato, de veftra fofpitate integritatem trepudiare faciatis, dignabili prorinùs referibeu.

Item alia de Mativitate Domini,

XLV. Jocunditaris mutux gratiàm cognofeere cupientes, divinitùs univerfitate conlata, non diftituemus epiftolis prafeferendam veftram praevenire clementiam, aut fanditatem, cum eulogias peculiaris patroni veftri illius, honorabile ac devoto cultu pofcentes ut qui alacritate fcftivâ Nativitatis dominice peregiftis infignia, nos doceant veftra fanditatis exempla. Erunt enim nobis proveduum veftra incrementa fahiris, locuplexthefauri facultatis.

Commendatitias lituras ad Epifcopo noto.

XLVI. Domino reverentiflimo illo Pap* ille. Reminifcentes veftram aflfectuofam bearitudinis caritatem, quâ tunc ab obtentu retributionis artem* noftra extremitatis perfonolam in intimis vifceribus ac fi ume* dile&ionis vinculum ampledebamini fedulè ; quâ fiduciâ provocatus hos apices vilitatis noftra fidenter ad dignationem veftram per fratres noftros filios veftro· gerulos prafentes deftinare prafumpfi, per quos veftram almitatem, fi prafumprio non offendit, fidutationum munia, ut decet, non arroganter, fed humiliter deftinare prafumo, quos ut commendato· in omnibus recipere digneris, quxfumus opportunè. Etenim in tam longinquis regionibus propter neceflitates fratrum comparandum euntes, veftris, Chrifto prafuie, indigent adminiculis; pro quibus beneficiis centuplicato foenore à Domino retributore bonorum omnium refertum mercedis cumulum in «vum recipiaris digniflimum. Dominus Deus nofter piam coronam veftram memorem mei Ac prafenribus repleat bonis Ac dignam reddat «terni·, Domine femper meus.

Item commendatius litteras ad Abbate noto.

XLVII. Domino beariflimo Ac meritis venerando fando patri illo Abbati ille in Domino perpetuam mittit fidutem. Multimoda nobis benivolo veftro generare comperite gaudia quotiens aditus dederit

opportunus ut ad indagandam fofpitatem veftram noftras dirigere debeamus litterales. Idcirco cum falutarionem officiis humili *prece* almkari veftr* quxfumus ut pro nobis mifericordiarum dominum, ubi dignas fedulafque funditis preces, exorare non dedignemini quatenus veftris fold precibus olim optatam adire mereamur patriam. Pariterque latores prxfentes famulos veftros, fratres In Chrifto noftros, quos ob neceffaria monafterii noftri illuc ufque deftinavimus , veftr* beatitudini plurimùm commentfare prxfumknus ? ut eb in quo neceflarium auxerint folatnim prxbere pro divino intuitu non dedignetis. Valepro nobjs orans, Domine fande ac beatifume pater.

Supplieaturio pro eo ftd in monajlnio convtrfare d^iderat.

XLVIILDomino fando, Deique cui tore, dc mihi in Chrifto honorabile fratri, illi Abbati, ille falutem optans mitti in Chrifto. Primum illud tanquàm prxfens fandis veftris fuggero provolutus pedibus ut me* extremitatis liiterohc, cum veftris fuerint facris manibus tradit* *, pro me* meifipie , quos mihi in Chrifto cohxrere fecit amor, fratribus , precibus Domino conunendetis. Deinde fubjedus veftri frater in Chrifto nofter ille, fuperno injptratua munere, veftrx fan&itati obeaientix noftras fe periit litterolas almrtati veftr* commendant per quas fuppliciter poftulamus ut ovem fauce hipi boni paftoris Chrifti manu erepta , ad caulas Chrifti gregis tuâ fit diligendi reduda, ac vice patns ac medici pià, oro, circa hunc fit vigilantia xgrum: quem fi priftinx redditum fanitati pafton omnium cum exteris prxfentaveris inlxfum, qux fequatur tuo merces laboris, opcimè divinis nofti inftrudusoraculis. Vale, memor efto mei venerabilis in Chrifto frater.

Indiculum generale adomnes homines,

XLIX. Domno noftro , orthodoxo Roman* fedis apoftoliex à Deo inftituto illi Papx, vel omnibus apoftolicis Domnis Ac patribus , feu Abbatibus, vel Deo dicatis coenobiis degentibus . necnon fle inluftribus viris Patnciis, Ducibus ,' Comitibus, vel omnibus Chriftiani cultûs divine Religione fedantes, ille peccator Epifcopus viliflimus omnibus in Domino prxftimo mitti fidutem. Quatenùs prxfens portitor ille, radio inflammante divino , non (ut plerifque mos eft) vacandi causA, fed propter nomen Domini, itinera ardua fit laboriofâ parvipendent , ob lucrandam orationem, limina fimdonim Apoftolorum Domni PetriflePauli adire cupiet», me* parvitate fejpetiit veftr* commenda* re almitate ac induftric littentiasiper quas viliflimus omnium, tanquam veftrisprovolutus veftigiis (ungulorum , foppBcare pnrfumo ut pro me minimo exorari jubeatis, & eundem euntem vel redeuntem,fi Dominus permiferit, propter nomen Domini folita pietate commendatum recipiaris, flt quod necefle habuerit impertire tanti habearis: quatenùa ab ipfo mereamini mercedem recipere cumulum qui fibi dixit impleri quantùm quia m fois pauperibus vifua fuerit erogare.

Indiculum ccmmendatuium ad viros inluftres laicos,

L.Domino iniuftre, fle pr* eundis magnificentiflimo, ac nobilitatis ptofapix decorato atque fublimato illi, ule peccator in Domino prrfumit mittere fidutem. Quamquam veftra excellentia me* parvitate minimè fit cognita, tamen multorum relatione dedici veftram in Domino maximam devotionem fle in fervos Dei velpau* peres ejus ob aeterna retributione ibAicitudinem non pigram. Qui fidudft provocatus , hos apices vilitatis me* per latores pnrfentes famulos veftros , fratres in Chrifto noftros, ad dominationem veftram direximus ; per quos veftram induftriam. fi prarfumpeio non offendit, plurimùm Cuucare prxfumo ; fle peto ut eis euntibus vel redeuntibus, in quo neceflarium duxerint, propter nomen Domini folitâ pietate con-

Indiculum ad homines potentes Palatia nos t maximi ad cognitos,fibi.

LI. Domino inluftri fle prx eundis mag* nificentiffimo viro illi ille peccator perennem in Domino mittit fidutem. Uberem ftrenuitaris veftr* agapem erga nos potif-. fimo jure flagrantem litterarum ferie non omittimus excitare , qub, avidi facilitatis veftr* quxftus prxftolantes , uberes in Domino à vobis frudus femper fufeiptamus, 8c dum pnefenri in vita tibi rerum arbiter locum dedit quo Ac Ecclefiarum fle amicorum feras fuffragia , non pigeat fubire laborem qui in pofterbm mercedem conferat lucra, fle nunc multiplicia ex numero amicorum ferant fuffragia, fle unde tibi prxfentium portitores, fodales mei, famuli veftri fuggeflerint, piè obaudientes affe&ui manciperis. Vale, vir vigoris atque tuorum decus amicorum. Omnipotentis

tenth Domini pietas ad Ecclefiarum pro · fèâum per multa fpatia temporum vos confervare fit cuftodire dignetur.

Qualiter ex ordinatione Regis pro nativitatefillifui Domeflicus de vilia Regit perfua epfiola relaxat ingenuos.

LIL Ego in Dei nomine ille Domefticuaac fi indignus^oriofiflimi Domni illius Regis fuper villae ipfiusillas, illi ex familia dominica de villa iua. Dum generaliter ad omnes Domefticos Regis ordinatio procellit pro nativitate Domnicelli noftri illo, ut à Domino meliùt confervetur, dc unaquaque villa fifcale tres homines ex fervientibus inter utroque fexu à fervitio la* xarentur, fic nos ita faciendum ob hoc ordinatione recepimus, propterea te per hanc eniftolam noftram, ficut mihi juffum en, ab omni vinculo fervitutis abfolvo, ia ut deinceps › ranquàm fi ab ingenuis parentibus niiftes procreatus, vitam ducas ingenuam, ficin nulloferVitio nec à nobis nec à fucceftbribus Domefticis nec à quocunque de parce fifei penitùs in fervitio inclinari non poliis, fed per hanc epiftolam ingenuitatis, ficut nobis juftum eft fieri, benè fie intégré ingenuus cunelis diebus vior tuae debeas permanere. Si quis vero aliquis te de ftatu ingenuitatis tuz impulfare voluerit. inforat tibi cum cogenti fifco auri libram unam, fic quod repetit vindicare non valeat, fed prxfens epiftola firma permaneat. ftipulatione fubnexâ. Actum ibi fub die illo, anno illo, Rege illo, fupraferipto illo Domno noftro Rege.

BHBMBMHBmBaBsameamasssEBSB

APPENDIX
FORMULARUM MARCULFI,
S 1 K E
FORMULÆ VETERES
INCERTI AUCTORIS.
INDEX CAPITULORUM.

i. *Not i Tin de colono evindicato.*
. *Charta facramentalu.*
j. *Notitia defervo.*
4. *Judicium evindicatum de colono.*
y. *Notitia de colona evindicata.*
. *Notitia defervo quem colonus comparat.*
7. *Notitia de terra evindicata.*
8. *Ingenuitas.*
9. *Mandatum.*
10. *Tra&uriapro itinere peragendo.*
! 1. *Ceffio ad Ecclefiam à novo adificatam.*
12. *Littera commendatitixfeuformata.*
17. *Ingenuitas.*
14. *Kenditio.*
1 ç. *Cautio.*
id. *Qbnoxiatio,*
17. *Commutatio de terris.*
18. *Charta agnationis.*
19. *Traditoria de tetra.*
20. *Traditoria de tnanfo vel vinea.*
21. *Notitia defervo.*
22. *Notitia de jadivis.*
23. *Securitas.*
24. *Charta denartalis.*
2j. *Mandatum.*
26. *Ceffio ad Ecclefiatn.*
27. *Precaria.*
28. *Prafiarta.*
29. *Notitia de homineforbatudo.*
30. *Indiculus regalis.*
31. *hem alius Indiculus.*
32. *Notitia de colonitio.*
33. *Notitia facramentalis.*
34. *Notitia de herbis maleficis.*
3f- *Ceffio.*
3d. *Evacuatoria.*
37. *Libellus dotis.*
38. *Indiculus regalis,*

j ?. *ALquahnti* velpaSum.*
40. *Donaùo ad cajam Dei,*
4 r. *Prtema,*
42. *Praflaria.*
4 j. *Proditoria de terra.*
44. *Emunitas Satiflorum.*
4J. *Indiculus regatis.*
46. *Relatum ·juod.*
4'l. *Hereditaria.*
48. *Redemptianale.*
49. *Hcreditoria.*
fo. *Cautio de vinea.*
ji. *Securitas.*
j 2. *Donatio ad filios.*
Mandatum.
î4. *Gefla.*
fÇ- *Eptftola.*
$8. *Gefta tnanttmijfionis.*
Traditoria.
58. *Oinoxiatio.*

Notitia de colono evindicato.

I. ^VT o t it i* qualiter vel quibus prx- ·!· ' fentibus veniens homo aliquis, nomine ille, Advocatus Sandi illius de Monafteno illo & illo Abbate, in civitate illa in mallo publico ante illufiri viro illo Comite, vel aliis quampluribus perfonis ibidem relidentibus , interpellabat homine aliquo nomine illo , repetebat ei, dum diceret eo quod ante hos dies ipfe homo facramcntum contra ipfam cafam Dei vel ipfius Abbatis habuiffet adhramitum ad fuam ingenuitatem defenfandum in ipfo mallo in oafilica Sandi illius ob hoc jurare debuiffet, dc ipfe homo de ipfo facramento jedivus remanlit, ôc ipfe homo nullatenus rationes potuit tradere per quod ingenuus effe deberet, vel ipfo facraniento jurare potuiiTet. Et dum hxc caufa apud ipfo Comite vel ipfis Racimburgiis diligenter fuit inventa vel inquifita, & legibus fuit definita , ôc ipfe homo in prxfenre pro colono ad cafam Sandi illius vel ipfius Abbatis fibi recognovit vel recredidit , & ipfe Vicarius per juffionem ipfius Comitis ipfum hominem per manus , pro colono ipfius , Advocato illius Abbatw vifus eft reddidiffe, proptereà taliter ei fuit judicatum ut de hac caufa notitiam bonorum hominum manibus roboratam cum accipere deberet, quod ita Ôc fecit, ut ipfum hominem ipfa cala Dei vel ipfe Abba feu redores eorum pro colono habeant evindicatum , ôc fit inter ipfos poftmodùm ex hac re fublata caufatio. His prxfendbus qui fubter firmave»· runt.

Charta jacramentalis.

II. Veniens Advocatus Sandi illius dc Monafterio illo , feu ôc illius Abbatis dc prxdido Monafterio illo , caftro illo , in mallo publico , ante iliuftre viro illo Comite vel aliis quampluris qui ibidem aderant , interpellabat homine aliquo nomen illo , repetebat ei dum diceret eo quod genitor fuus nomine ille colonus Sandi illius de villa illa foiffçt, ôc ipfo colonitio de capud fuum ad ip£a cafa Dei redebeat, Ôc exindè neglegens aderat ; dc ipfe in pr* fente hoc fortiter denegabat, & taliter oedit in fuo refponfo quod de patre franco fuiffet generatus, dc de matre franca foiffct natus. Unde tale facramento per fuam fiftucam vifus foit adrhamire, dc taliter ei foit judicatum, ut hâc causa apud proximiores parentes foos, odo de parte genitore fuo, de quatuor de parte genetricx fux, fi prxmortui non funt, dc fi prxmortui font , apud duodecim francos, tales qualem fe effe dixit, in illo caftro , in bafdica Sando Ulo , ubi reliqua facramenta percurrunt, in quadraginta nodes in proximo mallo poft bannum refifum hoc debeat conjurare.

Notitia de fervo.

III. Notitia qualiter vel quibus pr*-fentibus veniens ille in caufa Monafterii Sandi illius , civitatis illius Pontifici, ad vicem venerabile viro illo Abbate de prardjdo Monafterio, die illo, illa civitate , in mallo publico, ante inluftre viro illo Comite, dc ance illo Epifcopo, vel aliis plures magnificis viris qui ibidem refedebant, homine aliquo nomen illo ibidem interpellabat dicens eo quod fervus Monafterii Sandi illius de capud fuum aderar, dc colonus ipfius Sandi ille nomine Ufom de franco homine comparaflet, dc malo ordine ipfo fervitio panibus Monafterii Sandi illius effugiebat vel intendebar. Interrogatum foit ipfi fervo fi ipfa caufa vera erat aut non. Sed ipfe fervus in omnibus hoc foniter denegavit, dt ipfe Abba vel fuus Advocatus contra prrchdo fervo intendebant , dc taliter dixerunt, qubd tef timonia homines francos prxfentare petebant , qui hic adftabant, qubd ipfe colonuS ipfo comparaverat, dc in fuum fervitium eum viaerant defervite, dr per lege fervus Sandi illo effe debet. Et ipfa hora ipfe Abba , vel ipfe Advocatus, fua cefti· monia homines feptem, his nominibus illo

& illo, adrhamivit ut in craftinum die illo ibidem pntfentare deberent. Quod ita fie fecerunt. Et ipfi homines fie tefti-moniaverunt, quôd per lege fervus Sancti illius aderat debitus, fic quomodo hoc 'tcftimoniaverunt.... fuper altario Sandi illius, in illa capella, quàm in curte fifei, ubi reliqua facramenta foluta funt, jurati dixerunt. Denub ipfius fervo fuit interrogatum ii ipfa caufa recognofcebat, G Gc erat veritas. Sed ipfe fervus in omnibus hanc caufam recognovit, fic ad fervirium Gbi reverfus fuit; fic *ipfe* Abba per judicium ad ipfas pertonas, per juflionem illius Comite, *de* manu ilL Vicario exceptum, ibidem pro fervo Sandi illius evindicabat. His przfentibus.

Judicium evindicatum de colono.

IV. Cùm refediflent venerabilis ille Abba & inlufter vir ille in villa illa in pago illo, ubi ille Comes effe videcur, per juffionem Domno & gloriofo illo Rege, ad univerforum caufas audiendum vd reda judicia in Dei nomine terminandum; ibique veniens ille Advocatus Monafterii illius vel illius Abbatis homine aliquo nomen illo interpellabar, repetebat ei, dum diceret eo quod legitimo colonitio panibus Monafterii Sandi illius vel illius Abbatis ad villa illa de parte genetrice fua redeberet, & negligens & jedix us exindè adeffec. Sed ipfe homo de prifenti aditabat, dc ipfam caufam nullatenus potuit denegare, fic ad ipfum colonitium fe recognovit, fic per manibus ipfum hominem ipfius Abbatis reddidit. Proindè taliter ab ipfis Mifiis dominicis. vel illo Comite, leu fic ab ipfis Raclfimburgiis, ipfius advocato in caufa Sandi illius vel ipfius Abbatis pro firmitatis ftudium fuit judicatum ut dum ipfa caufa taliter fuit inventa fic legibus definita, ut tale judicio evindicato exindè accipere deberet, quod ita fic *fecit*, ut omni tempore ad ipfum colonitium Sandi illius ad villa illa iUum habeat evindicatum vel elidiarum, Ac fit in poftmodùm inter eos ex hac re fublata caufatio. Datum in menfc illo, in anno illo.

Notitia de colona evindicata.

V. Veniens homo aliquis nomine ille Advocatus Sandi illius, de Monafterio Sandi illius, vel illius Abbatis de ipfo Monafterio, die illo, in mallo publico, ante inluftre illo viro illo Comite, vel ante quampluris perfonis qui ibidem aderant ad univerforum caufas audiendum vel reda judicia in Dei nomine terminandum,

qui fubter firmaverunt, femina aliqua nomine illa ibidem interpellabat, repetebat ei dum diceret eô quôd avus fuus nomine ille quondam, vel genitor fuus ille quondam, coloni Sandi illius de villa illa hiiffent, fic ipfa femina colona effe debebat, fic ipfo colonitio malo ordine de ipfa cafaDei effugeret. Sic ipfa femina in prxfente adftitit, fic ab ipfis perfonis ei interrogatum fuie fi ipfa caufa effet veritas, an non. Sed ipfa..... in omnibus fortiter denegavit, fic taliter dixit, qubd avus fuus ille quondam, nec genitor luus ille quondam, coloni Sandi illius de villa illa nunquam fuiffent, nec ipfa colonitio de capud fuum adipfacafaDeiSandi illius nunquam rede bebat, fed de patre fit de matre bene ingenua nata vel procreata fuiffet. Sic ab ipfis perfonis taliter ei fuit judicatum, ut apud duodecim homines parentes fuos, odo de patre. fie quatuor de matre, fi prarmortui non funt, fic fi prxmortui funt, apud duodecim homines bene francos Salicos, in ipfo mallo fuper altario Sandi illius, in proximo mallo quem ipfe Comes ibidem tenebit, hoc conjurare debeat quôd avus fuus ille quondam, nec genitor fuus ille quondam, coloni Sandi illius de Monafterio illo de villa illa nunquam fuiffent, nec ipfa colonitio de capud fuum ad ipfa cafa Dei non redebeat. Et fi hoc in eo placito, ficut fuperiùs infertum eft, conjurare potuerit, de hac caufa duda fic fecura refideat. Sin autem non potuerit, ad ipfa cafa Dei fe recognolcere faciat. Datum ibi.

Notitia de fervo quem colonus comparat.

VI. Notitia qualiter vel quibus prxfentibus veniens magnificus vir ille die illi in illa civitate in mallo publico ante inluftre viro illo Comite fic anteapoftolico viro illo, vel prartentibus quampluribus viris venerabilibus Rachimburgis qui ibidem ad univerforum caufas audiendum vel reda in Dei nomine judicia terminandum refidebant vel adftabant, quorum nomina fubter tenentur adnexa, homine aliquo nomine illo interpellabat, dixit eô quod fervas ad colono fuo nomine illo de capud fuum aderat, fic venditionem liabebat quomodo ipfe colonus ipfum comparaverat, fit ipfam venditionem ibidem oftendebat ad relegendum. Reledâ epiftolà, fic ipfi viri ipfum interrogaverunt, fi aliquid contra ipfa charta dicere volebat, vel fi eam agnofeebat, an non. Sed ipfe fervus ipfa charta vera fic legitima recognovit. Sic ipfi viri tale decreverunt judi-

cio, ut ipfe ille ipfiim ad fervicium recipere deberet ; quod ita fic fecit, fic per manu illius Vicarii per juflionem inluftre viro illo Comice fic per judicium ad ipfas perfonas prxfentaliter recepit. His pratentibus. Datum ibi, fub die illo.

Notitia de terra evindicata.

VII. Notitia qualiter vel quibus prxfentibus veniens venerabilis vir ille Abbas de Monafterio illo , die illo, in illo loco, ante inluftribus viris magnificis illis fic illis Miffis Domno fic gloriofiflimo illo Rege, vel aliis quampluris qui fubter firmaverunt , quorum nomina fubter tenentur inferta, homine aliquo nomine illo interpellabat , repetebat ei, eb quod illa terra quam apud homine illo concambiavit, qui eft in pago illo, in grafia illa, in loco qui vocatur Ule ,poft fe mdo ordine retineret injuftè. Et ipie homo in prxfente adftabat, fic hanc caufam nullatenus potuit denegare , nec tradere rationes per quas ipfam terram habere debeat. Sic ipfi homini fuit judicatum , ut ipfam terram ante ipfos Miflbs dominicos fecundum fuam legem ipfi venerabili viro illo Abbati reddere vel reveftire deberet. Quod ita in prxfente fic fècit. Propterea jubemus ut dum hanc caufam fic aciam vel perpetratam efle cognovimus, ut ipfa terra ipfe Abbas habeat evindicata atque elidiata, fit poftmodùm ex hac re omnique tempore fublatacaufatio. Datum ibi fub die ilio, anno illo, regnante Domno noftro illo gloriofiflimo Rege.

Ingenuitas.

VIII. Quoniam fan&iifimi Hludouvici Imperatoris pietas, quam habet in Deum, ea quxrere & indagare non ceflat qux Domini potiflimùm congruant voluntati , quibus quoque Religionis honor fic devotio magis ac magis de die in dies crefcat atque proficiat, fic ea qux ad divinum cultum fic officium fandum pertinent, decoris fie honeftatis ampliùs in diebus ejus quàm priùs habuerint accipiant, fic eundis in futurum temporibus qux fecundùm Deum ab eodem inventa procurataque funt proficiant, fic perenni ftabilitate à fucceflbribus ejus fic fidelibus fandx Dei Ecclefix inviolabiliter in perpetuum conferventur , memor femper quod di- Prot.M. citur : *Mijericordia êC veritas cuftodiunt Regem, 6* juflitiâfirmatur thronus ejus ;* adeb ut verifluné fie propemodùm fpecia- E«!c£.·. SapiMt.'«. lirer de eo didum videatur ; *Beata terra cujus Rexfapiens* çfîycui etiam illud non inconvenienter poteft aptari quod Dominus de David penûbuitcucens:/m'r/wD«* *vidfecundùm cor meumt quifaciat omnes voluntates meas.* Hujufmodi itaque ftudiis Rex ifte fapiens fie beatus indefinenter intentus, fie Domini femper adhaerens voluntati, cupiens, ut prxmiflum eft, divinum officium modis omnibus honeP tare, & eos qui Domino Deo facrificium fuper altare fandum offerre debent, & corpus & fanguinem dominicum precum meaiatione confecrare, honori habere , *fic* ampliore gratii circumdare , ftatuit ut Epifeopi fic Abbates fic quicunque ecclefiafticis pofleflionibus jure praelati funt, fi aliquos ex familiaad prefbyteratûs ordinem promovere velint, priùs eos , permiflu ipfius, libertate donent, fic fic tandem ad Sacerdotii eradum digniflimè fubvehant. Igitur ego ifle minimus fervorum Dei famu* lus, Ecclefix Senonicx Archiepifcopus, tanta fereniflimi Hludouvici Augufti auctoritate , qux Senonis in arcibo Ecclefix epifeopii fervatur, fultus per hunc libellum manumiflionis te fratrem noftrum, quem fervilis conditio hadenùs addidum tenuit inter hujus Ecclefix familiam , quia fratrum teftimonio , inter quos enutritus es, dignus ad facerdotalem honorem fufcipiendum prxdicaris , cenfeo te atque ftatuo ante facri altaris cornu in confpedu Sacerdotum fic Cleri fic populi adftantis à prxfenti die fic deinceps ab omni jugo fervitutis humanx abfolutum fore civemque Romanum appellari, fic ita ut nulli hominum pro fervili conditione quicquam debeas fervitii, nec obfequii, neque etiam li* bertinatis munus impendere, non mihi, nec fucceflbribus, aut adoribus, quicunque prxfuerint huic Ecclefix , non judiciaria prxditis poteftate ; fed foli Deo licentiam fic facultatem habeas libéré famulandi , diefque tuos vitamque ipG dicandi; ut in ipGus Ecclefia proficias ad honorem fic profedum plebis pretiofo fanguine Chrifti redemptx ; quatenùs hanc pro modulo tuo monitis inftruas , orationibus juves, exemplis informes, corporis fic fan guinis dominici confecratione, propter cujus honorem hanc confecutus es dignitatem , reficias ; ut ficut ab humana fervitute liberatus per hanc manumiflionem efle cognofeeris, ita per divinam doceat diabolic* dominationis jugum evadere plebem qux tibi à proprio Pontifice fueritcommit fa. His quoquefubnedere placuit, canonicis admoniti conftitutionibus, ut fi qua

deinceps praedia vel mancipia tui nominis titulo comparaveris,hoc obiervare Audeas quod in eifdem decretum efle cognofcitur. Et fl fortè, quod abiit, à tuo propofito exorbitaveris, Prelbyteratus gradum Canonico judicio amittere cogaris. Hanc ingenuitatem manu proprii fubfcripfi, dc qui fubfcriberent rogavi. Adum. Et reliqua.

Mandattun.

IX. Legibus inftitutum eft dc confuetudine per tempora confervarum ut quicunque Advocatum inftruere velit, mandato legaliter dato atque folenniter confirmato eum inftruere debeat, ut omnes caufas quas adgredi vel repellere debet, frofcqui dc defendere inoffensé valeat, gitur ego ille fanttae ilix Ecclefix vocatus Epifcopus injungo, mando, & per has litteras delego tibi iflo fideli meo de rebus Sandi illius, ficis in pago illo, in locis nuncupatis fic, cum adjacentiis vel afpicientibus ad eas locis aliis per omni jure invefti§are, inquirere, profequi, & admallare ebeas per mallos, vicos, caftella, oppida, dc civitates, necnon etiam, ii necefiitas incubuerit, in palatio ante Vicarios, Comites, Miflos dominicos, Comites palatii, live ante omnes Judices quibus hoc officium delegatum eft, ut caufationes dc lites definire determinare juftè dc rationabiliter debeant; dc quicquid legibus cum juftitia inde profecutus fueris dc definieris, fcito apud me ratum dc acceptum atque inconvulfum manfurum. Quod mandatum in te conlatum ut firmum fixumque permaneat, manu propria fubter firmavi, dc qui adfirmare deberent rogavi.

Trotluria pro itinere peragendo.

X. Dominis fandis dc apoftolicis fedibus allocatis Epifcopis, Abbatibus, vel Abbatiilis, dc omnibus in Chiifto Patribus, Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, dc Decanis, vel omnibus in Chrifto credentibus dc Deum timentibus, ego in Dei nomine ille, ac fi indignus peccator, ultimus omnium fervorum Dei fervus, Epifcopus videlicet, five Abbas de civitate illa, vel de monafterio illo, ubi pretiofus illeMartvr.fiveConfeffor Chrifti numanitùs in corpore requiefeit, falutem vobis perennem in Domino deftinare curavimus. Cognofcatis fiquidem, Domni dc fandi Patres,feu dc Sorores inChrifto, quia innotefeimus vobis eo quod peregrinus ifte, nomen ille, ex genere illo, ad nos venit, dc nobis innotuit atque confilium quxfivit de hoc videlicet fado qubd inftigante adverfario, peccatis facientibus, proprio filio fuo vel fratre fuo five nepote nomine illo interfecit, dc nos pro hac caufa fecundùm confuetudinem vel canonicam inftitutionem dijudicavimus ut in Lege peregrinorum ipfe przfàtus vir annis tot in peregrinatione ambulare deberet. Propretereà cognofcatis, fandiflimi Patres, has litteras, ut quando ad fanditatem veftram venerit, meliiis ei credatis, de quôd nullatenùs pro alia caufa ambulare ainofeitur nifi, ficut fuperiùs diximus, pro peccatis fuis redimendis, ut vos eum nullo modo teneatis; nifi tantùm, quando ad vos venerit, manfionem ei dc focum, panem dc aquam largire dignemini; dc poftéà fine detentione liceat ei ad loca Sandorum feftinare. Sic exindè agite pro amore Dei dc reverentia fandi Petri, fanctifftmi Patres, ut vobis pius Dominus in illa beata feu immortali vita remunerare dignetur, quia in ipfo perigrino Chriftum {uviftis feu fufcepiftis, confiderantes videicet quod ipfe Dominus dixit: *Hofpes fui*, O' *fufcepiftis me.* Et; *Quod uni ex minimis iftisfeeiftis, miAifeciftis.* Quid plura? Ad lapientes fufficit feme! loqui. Commendamus nos obnixè in veftris factis precibus, ut noftri meminifle dignemini. Valete in Chrifto feliciter, fandiffimi Patres, ut ad xternam Angelorum digni habeamini manfionem * perpetuam. Fada hxc epiftofa fub die illo.

Mucth. v. Ibid. >L

* petTenite.

Ceffto ad Ecclejlam à novo xdifcatam.

XI. Regnante Domino Jefu Chrifto in perpetuum, ego ille Epifcopus. Omnibus non habetur incognitum qualiter ego, auxiliante Domino, in pago, in villa cujus vocabulo eft ibi, bafilicam fand......atque fandi Stephani, vel in honore exterorum Sandorum quorum ibidem Reliquiae quiefeunt, conftruxi atque Kalendas Junii dedicare certavi, confentientibus etiam Confratribus, tam Canonicis quàm dç Monachis, vel exteris hominibus qui ad prxfentes fuerunt, ut villx quarum vocabula funt Cadiliaco, Tanculfovilla, Fagido, dc Barbitione villare, ut ibidem afpicere deberent, ad Miflasveniendidc ad bapcifmum vel praedicationem, dc ut decimas fuas ad memoratam bafilicam dare deberent. Propretereà pro firmitatis ftudium hanc confenfionem fcnbere rogavimus,ut temporibus noftris atque fucccfloribus noftris hxc noftra confenfio firma dc ftabilis valeat permanere, dc fciant omnes tam

prxfentee quàm Ac abfentes feu fucceflbres noftri,quia dedimus in memoratum ilium Cadiliaco duos manfos ad ipfam luminariam providendam vei unde Preibyter qui ibidem officium fungere videtur vivere debeat. Et addimus ad hoc infuper de terra arabile. & de vinea aripenne uno & dimidio, ut arvo tempore in dimofinam noftram feu fucceflbrum noftrorum ita valeat perdurare. A&um fuit hoc fub die memorato KL Junii in anno vin. Chriftopropitio imperii Domni Karoli fere-
* xiiiu niflimi Augufti, & anno* regni ejus in Francia, atque xxxv. in Italia, Indictione Sritnâ, in Dei nomine feliciter. Amen. Iis praefentibus qui adfuerunt, illuc his prxfentibus.

Litter commendatiti*.*

d [redacted] [redacted] XH. ^an^° & Deo amabili Magnoni,
i.u'oiiûe. dono Dei Archiepifcopo ex Senonica urbc Ego en-m jn j^ej nomjne Ebroinus.dono Dei Archiepifcopus ex Bitorige urbe, in Domino Jefu falutes optamus vobis in perpetuum. De extero notum facimus landitati veftrx quia ifte prxfens Preibyter, nomen Dodobertus, parochianus nofter, in noftra diocefe natus, & facris litteris edocatus fit, ad ordinem facrum eum promovere juflimus. Pofteà verô petivit nobis licentiam ut in veftra parochia apud hominem aliquem nomen Hercambaldum manere voluiffet. Nos vero petitionem illius non denegavimus, nifi licentiam illi dedimus, quia icimus quôd de bene liberis hominibus ortus iit. Unde has litteras commendatitias more ecclefiaftico fadas ad fanclitatem veftram milimus, ut fcire valeat Deo digna caritas veftra eum nec fuga lapfum, nec fuâ malitiâ à nobis ejedum. fed noftrâ voluntate deftinatum. Et ut certius credatis, Grxca elementa qua odogenarium quadringentefimum & primum numerum exprimunt inprimitùs adnexuimus. n. Petri quoque nomine primam litteram fumptam in medium adicribere rogavimus. Nihilominus etiam parvitatis noftrx nomine primam litteram ». magnitudinis veftrx fecundam litteram a. iftius fratris nomine tertiam litteram Δ. civitatis noftrx quartam Ac Indictionem quartam adjunximus. Addidimus nonagenarium fit nonum numerum, id eft ♦. Ac o. Ac infequenter impreflione ligilli noftri fubter confirmavimus, & manu propria eam roboravimus,
ÏXii'vi*^ Clericis noftris roborari juflimus. Ac-
01. tum in anno decimo imperii Domni noftri ill. & anno xl ih. regni ejus in Dei nomine feliciter. Arnen.

In nomine n & r Ac A. Reverentiflimo Sancto Ac Deo amabili illi Archiepifcopo Senonicx urbis. Ego enim in Dei nomine ille Cinomanicx civitatis Epifcopus in Domino Jefu Chrifto opto vobis falutem in perpetuum. De extero notum facimus fanditati veftrx quia ifte prxfens Preibyter Acc. *fu* ad verbum eadem funt cumfupt~riori ,ideô^jue hic repetita noluimus.*

In Dei nomine. Sandiffimo ac reveren-
tiflimo fratri illo Epifeopo ille illius ur- Conc.Gui.
bis Epifcopus in Domino fempiternam fa- *'p,<'
lutem. Cognofcat fraternitas feu caritas veftra quia ifte prxfens Preibyter nomine ille in parochia Ac in Ecclefia noftra facris litteris edocatus fuit, Ac ab infantia fuit apud nos feu prrdeceflbres noftros bonum habens teftimonium, bonamque continentiam Ac innocentiam vitam deducens. Undeplacuit illi modd ut ad aliam Ecclefiam fe converteret, volens fibi quxrere Seniorem qui fe de rebus temporalibus adjuvet, & cui ille fecundùm minifterium quod fibi injundum eft obfequium prxbeat. Unde veftram fraternitatem compertam facimus ut cuicunque placuerit eum fufeipere, abfque ulla ambiguitate hoc faciat, fciens ilhim Ac boni effe teftimonii Ac à nobis fibi ab Ecclefia, qux nobis ad regendum concefla eft, migrandi licentiam accepifle. Et ut hr litterx firmiorem obtineant dignitatem, melhifque eis fides adhibeatur, manu noftrâ eas fubter roboravimus.

Ingenuitas.

XIII. Dum omnipotens Deus nobis concedit in hoc feculo fanum corpus habere, oportet nobis pro falute animx noftrx frequentius cogitare debere ut aliquantulum de peccatis noftris minuare mereamus. Itaque ego ille in Dei nomine pro animx mex remedium, vel pro meia peccatis minuendis, ut in futurum Dominus veniam mihi prxftare dignetur, fervum juris mei nomine illum relaxavi ingenuum ; eâ vero ratione ut à die prxfente fit bene ingenuus, tanquàm fi ab ingenuis ?arentibus fuiflet procreatus vel natus, eculiare vero fi aliquid habet, aut inanteà Chrifto propitio laborare potuerit, cetfum habeat. Et nulli heredum ac proheredum meorum nullum impendat fervitium, nec libe'tinitaris, nifi foliDeo ,cui omnia fubjeda funt. Teftamentum etiam faciendi, defenfionem vel mundeburdeni

Ecclefiarum aut bonorum hominum, ubicunque fe eligere voluerit licentiam habeat ad conquirendum. Siquis verb, quod nec fieri....... fi ego ipfe, aut ullus de heredibus meis , vel quiflibet ulla oppofita perfona , qux contra hanc ingenuitatem ifta , quam ego plcniflimâ voluntate mei pro amore Domini noftri Jefu Chrifti fic pro meis peccatis fieri fic adfirmare rogavi , venire conaverit, inferat tibi unà cum focio fifco auri uncias tantas effe multando, fic prxfens ingenuitas omni tempore firma permaneat , ftipulatione fubnexâ. Adum illo.

Penditio.

XIV. Domino inhiftri illo ille. Ratio fit confuetudo expofeit ut inter emptore fic venditore feripeura confirmat, ita ut nec diftrahendi, fed ulla repetitio , nec comparandi qualibet videtur effe formido. Idcirco nulli cogentis imperium , nec à judiciaria poteftace coadus , fed meâ propriâ fic fpontaneâ voluntate fit arbitrium , accepto vero pretio , confiât me vendidiffe vel tradidiffe , fic ita vendidi, vel de prxfente tradidi, hoc funt ree proprietatis mex in pago illo, qux dicuntur illx, id eft , tam manfis, domibus , xdificiis, totum fic ad integrum re inexquifitâ. Et accepi à te pretium pro hoc quod milvi bene complacuit, hoc eft, tam in argentum quàm in adum valentes folidos tantos tantùm. Et fuperferiptas res per haneventitionem publicè tibi à die prxfentetradidi ad polhdendum, ut quicquid exindè à die prxfente facere volueris , liberatn fic firmiffimam in omnibus habeas poteftatem faciendi. Si quis vero, quod futurum effe non credo , fi ego ipfe, aut ullus de nveis heredibus, vel quiflibet ulla oppofita perfona, qui contra venditionem iftam venire conaverit, fie à me vel heredibus meis non fiierit defenfatum, tunc inferat tibi, unà cum focio fifco. duplum tantum quantum à te accepi, vel quantùm ipfas res immelioratas valuerint in duplum effe reddendum, fic prxfens venditio omni tempore firma permaneat.

Cautio.

XV. Domino fratri illo ille. Ad petitionem meam mihi non denegafti nifi ut in fumma neceflitate mea argento vel ado tuo valente folidos tantos in manu mea ad prxftitum beneficium mihi prxftitifti. Et ego pro hoc talem cautionem in te fieri fic adfirmare rogavi ut ufque ad annos tantos in unaquaque hebdomada dies tantos opera tua , qualia mihi injunxcris. fic ratio prxftat , ftcctc debeam. Quoa fi minime fecero, aut neglegens aut tardus exinde apparuero, *aut* ante ipfo placito me immutare prxfumpfero , tunc fpondeo me per hujus vinculum cautionis, ubi ac ubi me invenire potueris , fine uno judicio interpellationis pro dupu fatisfââione me retineas debitorem. Et quomodo ipfi anni tranfadi fuerint, debito tuo tibi reddito , cautionem meam per manibus recipiam, ftipulatione fubnexâ. Et reliqua.

Obnoxiatio.

XVI. Domino fratri illo ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter mihi gravis necefiitas fic natas pefiimas mihi opprefferunt, fie minimè habeo unde vivere vel veftiri debeam. Proptereà ad petitionem meam mihi non denegafti nih ut in fumma neceflitate mea argentum vel ado tuo valente folidos tot in manu mea mihi dedifti, fie ego minimè habeo unde ipfoe folidos tuos tibi reddere debeam. Propterea obnoxiationem de capud ingenuitatis meae in te fieri fic adfirmare rogavi ; ut quicquid de mancipia tua originalia veftra facitis, tam vendendi, commutandi, fic difciplinam imponendi, ita fit de me ab hodierno die liberam fic firmiffimam in omnibus poteftatem faciendi habeas. Si quis verb, quod nec fieri credo,fi ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, vel quiflibet oppofita perfona, qui contra hanc obnoxiationem iftam venire conaverit, inferat tibi unà cum focio fifco auri uncias tantas effe multando, fic prxfens obnoxiatio firma permaneat , cum ftipulatione fubnexâ. Adum illo.

Commutationes de terris.

XVII. Inter quos caritas inlibata permanferit, pars pari fuo opportuna fic congrua benencia non denegabit. Idebque, auxiiiante Domino noftro, placuit, atque convenit inter illum fic illum de commutandis terris eorum, ut pro communi opportunitate inter fe commutare deberent. Quod ita fic fecerunt. Dedit itaque ille de parte fua ad partem ipfius illius terram proprietatis fux in pago illo , in loco qui dicitur ille. Habet in longo dextros tantôt, fic in lato dextros tantos. Subjungit de uno latus terra lui, de uno fronte terra illius , ex alio verb fronte terra illius infra ipfa terminatione fic menfura ad integrum. E contrà ad vicem dedit ille de parte fua ad *parte* ipfius lui terram proprietatis fux

in pago illo, in loco qui dicitur ille. Ha* bet in longo dextros tantos , fic in lato dextros tantos. Subjungit de uno latus terra ltd, de alio lacus terra illius infra ipfa terminatione fic menfura ad integrum. Ita ut ab hodierno die unufquifque contra pare fuo quod accepit habeat, teneat, atque 5>oflideat, vel quicquid exindè à die prxènte fecere voluerit, liberam fic firmiflimam in omnibus habeat poteftatem fe* ciendi. Si quis verb, quod nec fieri credo, fi ego ipfe, aut aliquis de heredibus meis, vel quiflibet ulla oppofita perfona qui contra hanc commutationem parscontra pare fuo venire conaveric , inferat pars pari fuo ifta tota fervente, unà cum focio fifco, auri uncias tantas efle multandum, fie prrfentes commutaôones duo uno tenore confcriptas omni tempore firmas fic inviolatas permaneant.

Charta agnationis,

XVIII. Femina illa , ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter te per voluntatem tuam fervus juris mei nomine ille ad conjugium fociavit uxorem. Unde te vel procreationem tuam in fervitio inclinare potueram. Sed mihi pnrpatuit voluntas plcniflima ut talem epiftolam donationis in te fieri fic adfirmare rogarem, ut fi aliqur procreationes filiorum aut filiarum ex ce natae vel procreatae fuerint, fub integra ingenuitate cum omni peculiare eorum valeant, Chrifto propitio,permanere, fic quicquid laborare pexuerint ceffum habeant, fic nullj heredum ac proheredum meorum nullum impendant fervidum nec hominium vel patronatûs obfemdum, nifi foti Deo , cui omnia fubie&a funt. Teftamentum etiam feciendi, oefenfionem verb vel mundeburdem Ecdefiarum aut bonorum hominum, ubicunque eligere voluerit , licentiam habeat ad conquirendum. Si quis verb, quod nec fieri credo, fi ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, vel quiflibet ulla oppofita perfona, qui contra hanc epiftolam agnationis venire conaverit, interat ei cui litem intulerit iftâ toti fervante, uni cum focio fifco, auri uncias tantas efle multandum, fic przfens agnatio omni tempore firma permaneat.

Traditoria de terra.

XIX. Veniens homo aliquis nomine ille in pago illo , in loco qui dicitur ille, ance bonos homines qui fubter firmaverunt , terram illam, id eft, tam maniis ficc. totum fic ad integrum , quàm ante hos cfies homine aliquo nomine ille per vcndkionis titulum accepto vero pretio vifus fidt vendidiffe ; fed ante ipfos bonos homines ad integrum, ut quicquid przdiüâ venditione ei vendidit, per manus partibus ipfius lui vel herbam vel terram vifus fuit tradidifle, fic per fuam fiftucam contra ipfum illum exinde exitum fecit, ut quicquid ipfe ille de ipfe terra à die prrfente fecere voluerit. liberam fic firjniflimam in omnibus habeat poteftatem faciendi. Et caetera.

Traditoria de venditione,

XX. Notitia qualiter fic quibus prefentibus veniens homo aliquis nomine ille Miflus inhiftris viri illius luper fluvio illo, in loco quod dicitur ille, ad illo manfo vel illa terra quam ille homo hominibus illis ante hos dies adcafaSanéd illius pagenfis per chartam ceffionis partibus ipfius illius per illud oftium vel anaticula de ipfe cafa per herba vel terra de ipfo manfo , vel quicquid ad ipfo manfo afoicit, ficut in ipfa ceftione eft infertum,ad partem ipfius Ecclefiz vifus fuit tradidifle velconfignaf fe. Id funt quibus przfendbus.

Notitia defervo.

XXI. Notitia qualiter fic quibus prrfenribus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, feu in mercato, vel in quocunque loco, ante bonis hominibus qui fubter firmaverunt, dato fuo pretio ad hominem negotiantem folidos tantos, fervum fuum nomine illum vifus eft comparafle. Et ipfe negotians ipfum fervum luperibs nominatum per manus partibus ipfius lui vifus eft traoidifle . non fraude , led in publico, ut quicquid exindè à die pnefente fecere voluerit, liberam fic firmiflimam in omnibus habeat poteftatem feciendi. Id funt.

Notitia dejactivis.

XXII. Notitia qualiter fic quibus przfentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, in mallo publico, ante viro illo Comite vel reliquis quampluris bonis hominibus qui fubter firmaverunt, repetebat ei, dum diceret eb quod homine aliquo nomine illo ante ipfum Comitem aframitum habuiflet. A quo placitum venit ipfe, ille placito fuo cuftodiebat, fic nec ipfe ille ao eum placitum venit, nec miflb in vicem fuam direxit qui ulla fonia nuntiaffet, fic placito fuo neglexit, fie ja&vus exinde remanfit. Id fiint quibus przfendbus fuerunt.

J*ecuritas.*

Securites.

XXHL Non minima fed maxima vertitur difcordia inter iHoa & illos. Venien tea ante iflo & iflo, repetivit ipfe ille adversi» ipfius hd, eb qubd genitore fuo aut germano fiio illo malo ordine interfedflèr. Interrogatum fuit ab ipfi* viris ipfi lui fi haec causa itàaôa vel perpetrata fiiif fee an non, id ipfe ia prxfente «ficere deberet. Sed cùm ipfe iHe hanc caufem minimè potuit denegare. fic ab tofis viris fuitjudicatum, ut mos mode, utfcaerat, defolveredeberet. Quod ka in prxfente & fecit. Et ego hanc fecuritatem in ipfo illo fieri dc adfirmare rogavi ut nullo unquam tempore de jam dkla morte nec de ipfe leooe nec ego ipfe,nec ullus dc heredibus meis, nec quiilibet ullas calumnias nec repetitiones agere nec repetere non debeamus. Quod qui attentaverimus, nullum obtineat eflieâum, fe infuper inferamus tibi, unà cum focio fifeo, auri uncias tantas efle multando , & prxfens fccuricas Omni tempore firma permaneat.

Charta denarialia ante Restai.

XXIV. Ille Rex Francorum vir inlufter. Et quia ille veniens ante nos vel procerum noftrorum prxfentiâ jadantedenario fecundum Lege Salicâ fervo feo nomen ille dimifit ingenuo, ejus quoque abfohitionem per prxfente auftoritatem firmamus. Prxcipientes enim ut ficut enim & reliqua manfuaria qui per tale titulum in prxfentia Principum nofcuntur elle relaxati ingenuum , ita & admodùm memoratus lue per noftro prxeepeo pleniùs in Dei nomen confirmatum perennis temporibus cum Dei fe noftra gratia valeat, Chrirto propitio, permanere bene ingenuus atque fecurus.

Mandatum.

XXV. Domino magnifico fratri illi, ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter me fene&us adgravat fe infirmitas domat, fe caufas meas minlmè vuleo profequere vel admallare. Propterea precor fe fiipplico caritati tux ut in viceni meam omnes caufas meas, tam in pago, quàm fe in palatio, vel in quibufeunque pagis vel territoriis ubicunque mihi oportet, apud quemlibet hominem, tam ad mallandum quàm ad refponfum dandum profequere racias. Et quicquid exindè egeris geiferiive, apud me in omnibus fe ex omnibus ratum fe aptum atque tranfachim in omnibus definitum efle cognofeas : quia amo te plus quàm me, plus te quàm here des meos. Et ut hoc mandatam poft te firmius retineas, fe taliter obtineat firmitatem quafi geftts fuiflet rihgatum , manu propni fubter decrevi adfirmare, fe qui fubferipferunt in pnrfente rogavi.

Ceffio td Ecclefiam.

XXVI. Dominx fendx ac reverentiffimx Ecclefix fandi illius, qu» eft conftrudain pago illo,in loco qui dicitur ille, ego in Dei nomine ille, pro meis peccatis minuendis, ut in futurum Dominus veniam mihi prxftaxe dignetur, cedo ad luminare vel facrificio ad ipfa cata Dei vel ipfo domo Dei condirgendo, ceflumque in perpetuum efle volo, fe de jure meo in jure fe dominatione ipfius Ecclefix tranfcribo atque transfundo, hoc eft, res proprietatis mex in pago illo , in loco quod dicitur iflo, in jammda loca, id eft, tam manfis, domibus , xdificiis, cotum fe ad integrum re inexquifitâ, ita ut ab hodierno me ipfe cala Dei ad altare Domini proferendo , vel ad ipfo domo Dei condirgen do, ipfas res habere debeat. Et fi milii placuit inferendum ut nullus Pontifex aut quiflibet Rector, fi de ipfa cafe Dei, de ipfo luminare vel fecrificio ipfes res abftranere conaverit, au in beneficium dare prxfumpferit, tunc ipfes res as ad me vd neredibus meis perveniant. Si quis verb , quod nec fieri credo, fi ego tofe, aut ullus de heredibus meis, vel quiilibet oppofita perfona, qui contra hanc celTionem mam, quam ego pleniflimi voluntate mei pro amore Domini noftri Jefu Chrifti fien fe adfirmare rogavi , venire conaverit, inferat tibi ifta tota fervante unà cum focio fifeo, auri uncias tantas efle multando, fe prxfens ceflio omni tempore firma permaneat.

Precaria,

XXVII. Dominx fanâx ac reverentifiimx Ecclefix oagenfi , his nominibus , qux eft conftruda in pago illo, in loco quod dicitur ille, ego in Dei nomine ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter re* proprietatis mex in pago illo, in loco cui vocabulum funt illas fe illas, in jam dicta loca, id eft, tam manfis, omnia & ex omnia per meaceflione ad lumen vel fecrificium ad ipfecafe Dei à die prrfente delegavi; pofteà ad petitionem meam mihi non denegafH, nifi ut ipfes res, quandiù advivo, mihi ad ufandum vel condirÎ'endum prxftare deberetis. Quod ita fe èciftis, fic taliter ut tempore vitx mex ipfas res habere fe ufare vel condirgere

debeam , *fic poft* meum quoque difceffum cum omni re immeliorata, agentes ipfius Ecdefiz abfque exipcdata traditione in eorum revocent dominatione vel poteftate. Propcereà talem precariam ad ipû cala Dei fieri fit adlirmare rogavi ut ipfas res' nec vendere,nec donare,nec commutare, nec per nullis modis nullifque ingeniis de ipfa cafa Dei abftrahere,nec minuarepontificium non habeam . nec mea pofleffio nullo prxjudicio vobis nec ad ipfa cafa Dei agere nec generare non debeam nec ego ipfe, nec uuus de heredibus meis, nec quilhbet oppofita perfona. Quod ii attentaverimus , nullum obtineat effecium , dc infuper inferamus panibus ipfius Ecclefiz vel luisRedoribus, uni cum focio fifco , auri uncias tantas effe multando , & alias precarias per quinquennium flierint renovatas t ifta per fe obtineat firmitatem.

Prxfiaria ad Ecclefia.

XXVIII. In Chrifto filio illo,in Dei nomine ille donum Dei Redor,quieftcuf tos Ecclefiz illius, quz eft conftrufta in pago illo, in loco quod dicitur ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter tu res proprietatis tuz tam infra civitatem quàm fic aforis in ipfo pago , in loco cujus vocabulum funt illas fit Ulas, in jam dida loca omnemreratuam per tua conccffione adapta cafa Dei vel ipfo domo Dei à die przfenee delegafti. Pofteà ad petitionem tuam non denegavimus, nifi ut ipfas res ad przftitum beneficium tibi prxftare deberemus. Quod ita fic fecimus, fic taliter ut tempore vitz tue ipfas res per noftro beneficio habere vel condirgere five ufare debeas, fic annis fingulis in feftivitate fancxo illo cenfo ad lumen vel facrificium folidos tantos per temetipfos folvere facias ; fic nec nos ipfe., nec nullus de fuccefforibus noftris, nec quiflibet de parte noftra, ipfas res tempore vitz tuz tibi abftrahere nec minuare non debeamus. Et ut has litteras firmius poft te firmiores retineas , manu proprii fubter decrevimus adfirmare.

Notitia de homine forbatudo.

XXIX. Notitia qualiter fic quibus przfentibus veniens homo aliquis, nomine ille, in pago illo, in loco quod dicitur ille, intnallo publico, ante ipfo Comite illo vel aliis bonis hominibus qui fubter firmaverunt , pofitâ manu fufi fuper facrofancdo altario fando illo fic juratus dixit : Hic juro per hunc loco fando fic Deo alciflimo fic virtutis Sandi illius quod homo aliquis nomine ille , icafadus, apud arma fua fuper me venit, fic coipus fuper me mifit, fic fic mihi Deus diredum dedit, ego ipfo de arma meapercufli, fic talis coipus ei dedi pro quid ipfe mortuus eft; fic quod feci fuper me feci ; fic ego hodie ipfo facio infra damno fic forbacudo infra nodes xui. ficut lex eft fic noftra confueeudo , apud tres aloarius, fic duodecim conlaudantes juraverunt, fic de linguas eorum legibus dixerunt. Id funt qui przfen.

indiculus regalis.

XXX. Ille Rex Francorum vir inlufter magnifico fratri ilii Comiti. Cognofcas quia ifte przfens ille ab hac miffa petitione nobis fuggeflit eo qubd homo aliquis nomine ille res fuas in veftro minifterio ad fando illo delegaffet, fic dicit qubd ille vel alii homines ipfas res contendunt malo ordine. Propcereà omninb tibi rogamus uc, fi veritas eft , integram juftitiam fine ulla moratione ei facias exindè. Et fi antei minimè definitum non feerit, tunc ipfos homines qui hoc contendunt malo ordine , per fidejuflbres pofitos, fuper nodes tantas poftquàm has litteras recipies, ante nos facias advenire. Taliter agas, fi gratiam noftram velis habere.

hem alias Indiculus.

XXXI. Ille Rex Francorum vir inlufter illo Comite, feu junioribus atque fuccefforibus veftris, feu Miflis noftris difcurrentibus. Cognofcatis quia in noftra eleemofyna taliter ifto prefente illo, dum fic ipfe fenus effe videtur, taliter ei concedimus, ut de omnes hoftes vel omnibus bannis feu fic arribannus fit confervatus, ut neque vos neque junioresatque fucceffores veftri ipfo pro hoc inquidare nec difmanuare non przfiimatis , nec facere dimittatis ; fed Eceat ei cum Dei Ac noftra gratia quieto ordine ad propria vivere vel federe. Et ut certius credatis, manu noftri fubter adfitmavimus', fic anulo noftro figillavimus.

Notitia de colonitio.

XXXII. Notitia qualiter vd quibus przfentibus veniens homo aliquis nomine dio in pago illo , in mallo publico, ante viro illo Comite vel reliquis quampluris bonis hominibus qui fubter firmaverunt, homine aliquo nomine illo ibidem interpellabat , repetebat ei eb qubd genitor fuus aut genetrix fiiaillacoloni fui fuiffent. Ac ipfe ille fuus colonus effe debebat, fic malo ordine de ipfo colonaüco fe abftrahebat Ac neglegens erat. Interrogatum

fiaitabipfisviri·ipfius, fiipfeille colonus ipfius lui effe debebat, an non , in praetente ei dicere deberet. Et ipfe ille nullatenus potuit dicere, nec adponere *, nec* nullam ratione tradere per quid ipfe de ipfo colonatico fe abftrahere potuiffet ; & in prxfente pro colono ipfius lue fe recredidit vel recognovit. Sic ab ipfis viris Fuit judicatum, ut ipfe ille ipfo iUo pro colono habere debeat. Et fic jam didus Comes ipfoiiloper manus partibus lue vifus eft reddidifle. His prxfentibus.

Notitia focramentalis.

XXXIIL Notitia qualiter dc quibus prxfendbus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in bafilica fanâo illo, ubi plurima lacramenta percurrere videntur , ante viro magnifico illo vel reliquis quampluris bonis hominibus qui fubter firmaverunt t pofitâ manu fui fuper facrofanâo altario fando illo , fic juratus dixit : Hic juro per hunc loco fando & Deo altiflimo dc virtutis iànâo illo, unde me ille homo in mallo publico mallabat, quôd ego terra fua aut ad conjuge fua illa , in pago illo, in loco quod dicitur ille t de eorum poteftate per fortia nunquam proprifi aut pervafi , fed de ifta pane triginta dc uno anno fere amplius........ femper exindè fui veftitus, dc poft me divifi , dc per legem dc juftitiam plus obtineat me adhabere quàm ipfius lue aut conjuge fui reddere , dc ad quod mihi judicatum fuit in nullo non reaebeo, nifi ifto dc unico facramento, per hunc loco fando dc Deo altiflimo dc virtutis fando illo. Infequenter vero poft ipfo tres aloarii dc duodecim conlaudantes juraverunt *, ôc* de linguas eorum legibus dixerunt. Id funt. Et reliqua.

Notitia de herbas maleficas,

XXXIV. Notitia qualiter vel quibus prxfentibus veniens femina aliqua nomine illa inpago illo, in mallo publico , in bafilica undo illo t ante illos dc illos dc alios quamplures bonis hominibus qui fubter firmaverunt, pofitâ manu fuâ fuper facrofando altare fando illo , fic jurata dixit : Hic juro per hunc loco fimdo dc Deo altiflimo dc virtutis fando illo, unde me ille ante viro magnifico illo vel aliis bonis hominibus mallavit, qubd ego herbas maleficas temporaffem, vel bibere ei dediffem, per quid ipfe infirmaffet aut vitam fuam perdere debuiffet, ego herbas maleficas nec potiones malas nunquam teinporavi, nec bibere dedi , per quid ipfe infirmus vel infanus fuiffet, aut vitam fuam perdere debuiffet, dc aliud de ifta caufa in nullum non redebeo nifi ifto unico dc idoneo (aeramento per hunc loco fando dc Deo altiflimo dc virtutis fando illo. Infequenter verb poft ipfam tantae juraverunt, *dc* de linguas eorum legibus dixerunt. Id funt.

Cefio.

XXXV. Dulciflimo atque in omnibus amantiflimo filio meo illo ille. Ammonuit mihi amor dc dulcitudo tua , dc ex alia parte tu cotidie mihi non ceffas defer virende in bono impendas effedum. Frop rerea mihi prxpatuit pleniflima voluntas ut aliquid de heredibus propriis meis extra confortium germanus tuus tibi concedere deberem. Quod ita dc feci. Propterea cedo tibi poft meum quoque difeeffum de hac luce , à die prxfente , ceffumque in perpetuum effe volo, dc de jure meo in jure dc dominatione tua tranfcnbo atque transfundo , hoc eft, fervo juris mei nomine illo , vel aliam rem . terris . vel quacunque domum , ita ut ab hodiernum diem habeas, teneas, atque pollideas, vel quicquid à die prxfente facere volueris , liberam dc firmiflimam in omnibus habeas poteftatem faciendi. Si ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, vel quiflibet ulla oppolita perfona , qui contra hanc ceflionem ifta venire conaverit, inferat tibi uni cum focio fifco auri uncias tantas effe multando , dc prxfens ceilio omni tempore firmapermaneat, ftipulatione fub nixa. Aûumiflo.

Evacuatoria.

XXXVI. Fratri illo ille. Omnibus non habetur incognitum quia ego ad petitionem tuam folidos tantos ad prxftitum beneficium in manu tua tibi prxftiti, detu pro hoc talem epiftulam cautionis in me adfirmafti ut ufque annos tantos in unaquaque hebdomada dies tantos opera mea facere deberes , quod ita dc fecifti, (* ad placito ipfo debito meo mihi reddere deberes , quod ita dc fecifti) & ego ipfam cautionem minimè invenire poffum. Proptereà talem epiftolam evacuaturiam in te fieri dc adfirmare rogavi, ut fi ipfa cautio ullo unquam tempore inventa aut reperta fuerit, nullum obtineat effedum, evacuaturia inanis permaneat, dc nec ego ipfe, nec ullus de heredibus meis, vel quilfibet de parte mea ipfo debito fiiperiùs nominato neque in ipfa cautione , nec per nullis modis nullo unquam tempore tibi ex hoc nullas calumnias nec repetitiones agere ncc repetere non debeamus. Quod fi ac-

*Hxcid-diti lune in margine in codtcc Ms.

F

tentaverimus, ifta tota fervante, uni cum focio fifco, auri unicias tantas eiie multando, fic prxfens evacüaturia omni tempore firma permaneat.

Libellum dotis.

VUe Juret, (n Notit ad Svmm*rh. rag. at·. •UIOrtfuiL

XXXVII. Dum omnipotens Deus concedit jugale confortium & tale permit fum dedit ei in omnibus ut unufquifque cum vira fua nubat * juxta confuetudinem anteriorum Chriftianorum f fic item legimus quod ipfe Dominus nofter cum dilcipulis fuis ad nuptias invitatus fuiftet, fic cui Deus conjungit, homo non feparet; quod bonum, felix, fauftumquc lit. Er reliqua. Donat itaque ille honeftx puellx fponfx fux, nomine illa, quam, fi Chrifto placuerit, in conjugium fociare uxorem cupio, donatumque in perpetuum efle volo, & de jure meo in jure A dominatione ipfius puellx tranfcribo arque transfundo, hoc eft, res proprietatis n.ex in pago ilio, in loco quod dicitur ille.f.im manfis ,domibus, xdificiis, totum tv ad integrum re inexquilita, leu mancipias tantas 1. l› nominibus ille &. ille, feu caballos tanto;, boves tantos, vaccas cum vitulos tanto», oves capita tanta. fodis capita tanta, leâarios condignos ad lectos tantas. fabricaturia? vero, auro. argento in folidos tantos, ... oftenfolia vero tam areis quàm ferreis ◦ feu & lineis, quicquki in domo lationaLiliter contenir. Omnia luperius nominata, cum dies feliciflimus nuptialis advenerit, Julcillima fponfa mc ili.·., à clc prxfentehabeas, teneas, atque poflideas, vel quicquid exindè à die prxfente facere volueris, liberam fic hrmiilimam in omnibus habeas poteftatem fteiendi. Si quis vero, quod nec fieri credo, ii ego ipie, aut ullus de heredibusmeis, vel quiflibet ulla oppoftta perfona, quia contra hunc libellum dotis venire coniverit, inferat tibi, unà cum focio fifco, auri uncias tantas efle multando, fic prxtens libellus dotis firmus permaneat.

Indiculus regalis,

XXXVW. Ille Rex Francorum vir inlufter. Cùm nos in Dei nomine palatio noftro ad univerforum caufas aucuendas vel reda judicia terminanda unà cum Proceribus noftris relideremus, ibique veniens homo aliquis nomine ille fuggefiit eo quod apud noftro fignaculo homine aliquo nomine illo mar nito habuifletut fuper nodes tantas ante nos debuiflet venire in rationes, pro eo quod dixit quod res fuas poft fe malo ordine tenebat injuftè. Ad quod placitum veniens ipfe ille per triduo feu amplius placitum fuumcuP todivit;fic nec ipfe ille ad eum placitum venit, nec mifium in vicem fuam non direxit qui ulla lonia nuntiafleu Proindè nos taliter unà cum fidelibus noftris vel Comite palatii noftri illo vifi fuimus judicaflc ut dum ipfe ille per triduo feu amplium placitum fuum legitime cuftodivit, fic nec ipfe ille ad eum placitum venit, nec mifium in vice fua direxit qui ulla fonia nuntiaflet, fic placitum fuum neglexit, fic jeüivus exindè remanlit, propterea jubemus ut quicquid lex loci veftn de tale caufa debuerit, vobis diftringentibus ipfe ille partibus ipfius lue hominis componat atque emendare ftudeat.

Æqualenüa velpactum,

XXXIX. Auxiliante Domino noftro Jefu Chrifto, placuit atque convenit inter illo fic germano fuo illo de alode qui fuit genetore ill. Ut inter fe srqualenria dividere vel cxxquare deberent. Quod ita fit fecerunt. Accepit igitur ille de parte fua manfo in pago illo, in loco qui dicitur illo, cum omni defuper pofito, leu vineis, olicis, campis, totum fic ad integrum re inexquifirâ. £ conrrà ad vicem accepit ille deparce fua manfo in pago illo, in loco qui dicitur illo, ubi accola commanet, id eft, tam manfis, vineis, olicis, totum fic ad integrum re inexquifita, etiam aurum, argentum ,drapalia, xramen, peculium, pra. fidium utriulque lèxûs, mobile fic immobile, inter fe scqualentia vifi fuerunt dividiflent, fic pars contra pare fuo invicem tradiderunt, fic per eorum fiftucampars contra pare fuo fe exindè exitum fecerunt; ita ut ab hodierno die unufquifque quod accepit habeat, teneat, atque poffideat, vel quicquid exindè facere voluerit, liberam fic lirmiflimam in omnibus habeat poteftatem faciendi. Si quis verb, quod nec fieri credo, fi ego ipfe, aut aliquis de heredibus noftris,vel quifiibec oppofita perfona,qui contra hancepiftolam loco pa&onis venire conaverit, inferat pars pare fuo cui lirem intulerit ifta tota fervante unà cum focio fifco auri uncias tantas efle multando, fic prxfens epiftola pactionis omni tempore firma permaneat.

Donatio ad cafam Dei.

XL. Domino verè ïanâo ac reverentiflimo Monafterio illo quod eft conftruo tum in honore fan&e Marix femper virginis genetricis Dei fic Domini noftri Jefu Chriftj, vel exterorum dominorum fuo·

rum, quorum Reliquix ibi conditx funt. fic inlufter Deo fecrata illa Abbatiffa unà cum norma plurimarum ancillarum Dei ad laudem Chrifti canendum cuftrix prxeffe videtur, ego in Dei nomine femina aliquanomine illa dono ad prxfeto Monafterkr à die prxfente, donatumque in perpetuum efle volo, fic de jure meo in jure fic dominatione ipfius Monafterii vel fuis Redoribus trado atque transfundo ad poffidendum, pro eo qubd in ipfo Monafterio fub religione fic fanda converfetione habitare debeam, hoc eft, res meas in pago illo, in loco nuncupante cujus vocabulum eft illo fic illo, in grafia illa t fuper fluvium illum, quantumcunque à die prxfente in jamdida loca vila fum tenere vel poflidere, quod manente conju-f,io apud jugale meo illo vife fum conquiiffe, vel in mea portione recepi, vel quantumcunque de filio meo nomen illo oe luduofa hereditate mihi obvenit, ficut dixi, quantumcunque in hxc loca à die prxfente mea elt poffeflio vel dominatio, totum fic ad integrum ad ipfo Monafterio à die prxfente de jure meo in jure ipfius Monafterii fic fuifque Redoribus trado atque transfundo ad poflidendum, hoc eft, tam terris, maniis, unà cum fuperpofids, domibus, xdificiis, vineis, filvis, campis, pratis, pafcuis, cultis fic incultis, adiacentiifque omnibus, aquis, aquarumve oecurfibus, unà cum mancipia tanta his nominibus illa, ficut dixi, inexquifiti portione meâ ad integrum publicè trado atque transfundo ad poflidendum; ut quicquid ab hac die ipfa Abbatiffa vel Redores ipfius Monafterix ad profectura ipfius exindè fecere voluerint, liberam fic nrmiffimam in omnibus habeant poteftatem faciendi. Si quis vero, quod.

Precaria ad caja Dei.

XLI. Domini viri fendi atque oftenfionc crucis patibulum mirabilis remuneratione fulgente bafilicx, qux in honore fanda Mana fic fandi Petri fic fendi Pauli princeps Apoftolorum, Gaico Monafterio conftrudo in pago Waftinenfe, fic inluftri Abbatifll ul£ inibi conftris przeffe videtur, unà cum norma plurima ancillarum Dei ibidem confiftenrium, ego illa femina. Dum non habetur incognitum, fed à pluris eft manifeftum, quboego rea propnetatis mex in loco qui dicitur illo]>er epiftolam donationis ad ipfo Monafterio veftro delegavi, proptereTexpetivi à vobis, fiepeckione meânondcnegafti, ut ipfas res, quandiu advivo, fub ufo beneficio veftro tenere & ufare debeam, fic aliubi ipfas res alienare pontificium non habeam, & poft meum quoque difceffum, cum re immeliorata ad ipfo Monafterio abfque ulla exfpedata traditione vos vel Redores ipfiusMonafterii in eorum faciant revocarepoteftatem fic dominationem, fic vos reverentia difcorditis ut inpoftmodùm mea poffeflio aliqua prxjudicio ex hoc generare non debeant. Proptereà hanc precariam in vos vel in ipfo Monafterio veftro emittendo decrevi, ut neque ego, neque ullus de heredibus meis,quamvis per longinqua fpatia ipfas res ad ufendum habeo, agere nec repetere non debeamus. Quod qui fecerit, inferat vobis vel partibus ipfius Monafterii fuifque Rectoribus auri liora una, argento pondo duo, fic prxfens precaria firma permaneat, fic ut alias precarias de qumquennium in quinquennium renovantur, ifta vero non fit neceffe renovandi. fed per femetipfam omnique tempore obtineat firmitatem, cum ftipulatione fubnixL Adum illo.

Praftaria.

XLII. Dulciflima femina illa, ego illa Abbatiffa. Dum non eft incognitum qualiter tu ante hos dies rem proprietatis tux in pago illo t in loco qui dicitur ille, ad Monafterio fandx Marix adfirmafti, unde precaria nobis vel ab ipfo Monafterio adpetifti, proptereà has litteras in te adfirmavimus, ut dum advivis, ufualiter ipfam rem tenere fic dominare debeas, fic aliubi ipfas alienare pontificium non habeas. Et ii hoc conaveris fecere, ipfam rem à die prxfente perdas. Et ut bas litteras vires hrmioresobtineas, manu noftri fubcer adfirmavimus, cum ftipulatione fiibnixa. Adum illo.

Tradituria de terra

XLUI. Notitia qualiter fic quibus prxfentibus veniens homo aliquis Advocatus fando illo de Monafterio illo ad resilias. in pago illo, in loco cujus vocabulum eft ille, quas ante hos dies femina aliqua no mine illa per fuo inftrumento ad ipfo Monafterio vife fuit delegaffe cum omni integritate, ficut in ipfe donatione confiât; quod portio fua eft ad integrum à die prxfente Miflus ipfius feminx ille ipfius Miffo Monafterii nomine illoper ipfooftio de ipfe cafe per... herbam κ cefpitem, ficut lex eft, ipfius Miffo ad partem fando illo vel ipfo.... vifus eft tradidi(Te, fic per fua tiftuca ipfo Miflb vel ipfa femina

de ipfas res fe exicas ex omnibus cifc dixit. Id funt.

Emunitas Sandorum.

XLIV. Ille Rex Francorum vir inlufter. Quotienfcunque petitiones Sacei dotum aut ancillarum Dei ad effetlum per ducimus > regiam confuetudinem exercemus , & noms ad mercedem vel ad ftabi litatem regni noftri in Dei nomme pertinere confidimus. Idcôque Dominis viris fanftis ac venerabilibus apoftolicis in Chrifto patribus omnibus Epifcopis , vel omnibus Abbatibus, feu inluftribus atque magnificis viris Ducibus, Comitibus , Vicariis, Centenariis , feu omnes Vaflbs noftros , vel omnes Miflos noftros difcurrentes. Cognofcatis quôd inluftris Abbatiffa illa de Monafterio illo, in pago illo , in loco qui dicitur ille , in honore Sandi illius conftrudo, unà cum Monichas vel Dei ancillas ad laudem Chrifti canendum fub religionis normaconverfari videntur, clementia regni noftri fuggeftionem intulit eo quod gloriofus Domnus & Genitor nofter ille quondam Rex per fua praeceptione fuâ manu roborata talem immunitatem ad ipfa cafa Dei, Sando illo, vd feu Monafterio illo, vel ipfa Abbatifla habuiffet conceflum atque indultum ut nullus Epifcopus aut Archidiaconus loci illius nifi orationem aut praedicationem lucranda gratia , ut nullus Judex publicus quiflibet judiciarii poteftate accindus in.... villis ipfius Monafterii nullum debuiffet habere introitum, nec caufas audiendas , nec freda exigenda, nec fidejuffores tollendos, nec manfiones aut paratas requirendas, nec nullas retributiones exadandas, fit quod fifcus nofter exindè exigere poterit, nullatenùs exadeturnec requiratur. Unde & confirmationes anteriorum Regum parentumque noftrorum nobis in prxfente protulit relegendas, dc petiit celfitudine noftri ut circa ipfo Monafterio noftra hoc deberet audoritas generaliter confirmare. Cui nos hunc beneficium gratante animo pro mercedis noftrx augmentum non folùm confirmaffe , fed etiam in novo fub immunitatis nomine conceflìffe. Denub per hunc Prxceptum fpecialiùs decernimus ordinando , atque omnino jubemus, quod in perpetuum abfque ullis obftaculis dc refragationibus volumus efle manfurum cognofcite, prxeipientes ut ficut confiât in fupradidis titulis feriptum effe ut illud Monafterium maneat abfque ullum introitum Epifcopi aut Archidiaconi, nifi orationem aut przdicationem lucrando, ut nullus Judex publicus in curtes vel villas ipfius Monafterix nullum debeat habere introitum , nec caufas audiendas , nec freda exigenda, nec fidejuffores tollendos , nec manfiones aut paratas requirendas , nec nullas retributiones exadandas, dc quod fifcus nofter exindè exigere poterit-, nullatenùs exadetur nec requiratur , nifi, ut diximus, pro mercedis nof trx augmentum , ficut ab anteceffores Reges parentes noftros feu dc Domno dc gloriofo genitore noftro illo quondam Rege moderno tempore fuit conceflum atque indultum , ita per noftris oraculis pleniùs confirmamus, quod in perpetuum volumus effe manfurum. Et ut hxc prxceptio firmior habeatur dc per tempora meliùs confervetur , manu noftrâ fignaculis fubter ea decrevimus roborare, dc de anolo noftro fubter fegelavimus.

Indiculum regale.

XLV. Karolus, gratia Dei Rex Francorum, tam prxfentibus quàm dc futuris Domnis fanthsdc Apoftolicis, ac venerabilibus in Chrifto Patribus, Ducibus, Comitibus , Domefticis, Vicariis, Centenariis, vel omnis Agentes noftros, dc juniores ac fucceflbreique noftros, vel omnes amicos noftros, feu dc omnes Miflos noftros difeurrentes. Cognofcat magnitudo feu almitas veftra quôd nos partibus noftris bene habemus compertum quôd dominus taliter illius fidele noftro illo illa merito fuo compellente conceflimus , ubicunque infrà regno Deo propitio nofi tro homines fui ad negotium exigendum advenerint, nullus quiflibet de judiciaria poteftate veftra nec Miffus nofter nulla telonea, nec nullas venditas, nec rodaticus, nec foraticus , nec pontaticus, dc , ficut dixi, nullus ouiflibet teloneo nec venditas ejus in nullo exaétare non prxfumatis ; nifi, ut diximus, inquafcunque portus civitatis feu mercada mulo contradicente fuos vin. vel fuus commercius quiflibet negotium abfque ullo contradicente poteflatem habeat vendendi, quia nos tauter ei habemus conceffum. In reliquo verô de parte noftra vel veftra ex noftra indulgentia vifi fuimus conceflìffe atque indulfiffe, feu dc in omnibus confirmaffe. Et ut hxc prxeeptio noftra firmior appareatur dc pier tempora confervetur, manu noftri proprii fubter eam decrevimus adfirmare.

Relatum quod dicitur apennis.

XLVI. Mos nobilium Romanorum

adfuevit, & ratio jure depofcit, ut ſı cujufcunque domus igne cremetur, is per feriem fcripturarum chartulam relationis, quod dicitur apennis, recipiat. Quamobrcm cum quadam die inlufter ille Comes ad multorum caufas audiendum vel reda judicia terminandum unà cum pluribus perfonis redderet; ibique veniens homo aliquis nomine ille fuggerit intulit eo Sjuod ante hos dies, clfu faciente, cafa uacum omni mobili, vel intro domo compendia, feu & ftrumenta chartarum ibidem igne cremaflent. Et quia ille judex vel vicini pagenfes ipfius ad prxfens venientes ita dixerunt vel teftimoniaverunr quod ad hoc videndum acceflerant, fic vero *tc* a£tum aderat, fic fupradidus ille Comes vel reliquis francis perlonis juxta pratforium rctrbque prxcedentium chartola relationis, que dicitur apennic, ei dare decreverunt, ut quicquid ex accef-fione parentum aut ex contractu habebat, tam per venditiones, donationes, ceflio-nes, judicia, obnoxiationes, cautiones, commutationes,feu quod per exteris feripturis ad eum pervenit, dominum vel poteftate inceps perveniatur in fuo jure abfque refragationis vel modolacionis in fuo permaneant, vicinarum manu propria fubter roboravimus Ac'poft noftro roborare decrevimus.

Hereditoria.

XLVII. Dulciflima filia mea illa, ille. Dum non eft incognitum, fed per populum devulgatum & pateiadum, quod ego in ancilla mea nomine illa tibi generavi, Ac pofteà ante Domno illo Rege jadante denario fecundum Legem Salicam te ingenuam dimifi, Ac tu minimè in hereditate mea fuccedere potebas, propterea ego hanc chartulam nereditoriam in te fieri Ac adfirmare rogavi ut fi tibi Dominus jufle-rit qubd mihi in hunc feculum fupretiis apparueris, de omnes res. meas, tam ex alode parentum meorum quàm Ac ex meum contradum mei obvenit, in hereditate fuccedas, tam terris, manfts, domibus, «diliciis, mancipiis, litis, libertis, accolabus, merito accolanarum, vineis, elicis, fiivis, campis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus, in quibufeunque pagis, aut territoriis, feu agris vel omnibus locis ubi habere videor, etiam peculium, pnrfidium utriufque generis Ac fexûs, aurum, argentum, drapalia, mobile Ac immobile, quicquid dici aut nominari poteft, quantumcunque morions de meum dereliquero, i.i omnes res meas in hereditate apud germanos tuos filios meos fuccedas, Ac xqualentia inter vos exindè dividere vel exxquarc faciatis; Ac quod ad pane tuaexindè recipis, quicquid exindè facere volueris, liberam tx firmillimam in omnibus habeas .poteflatem faciendi. Si quis vero, quod nec fieri credo, fi ego ipfe-, aut aliqui de heredibus meis, vel quibet oppofita perfona, qui contra hanc chanolam heredetoriam iftam, quam ego pleniflimâ voluntate mea Heri Ac adfirmare rogavi, venire conaverit, tibi unà cum focio fifco auri uncias tantas elle multando, A prxfens hereditoria omni rempore firma permaneat, ftipulatione fubnixà. Actum ilio.

tdemptianale.

XLV1II. Dileciiflimo mihi bene merito illo, ille. Omnibus non habetur incognitum, fed patefadum, qubd tu quotidie in bonis partibus fideliter mihi defervite non cellas, Ac pro refpedu fervitii tui, Ac pro fidelitate tua, quam circa partibus meis impendere non defiftis, mihi prxpatuit pleniflima Ac integra voluntas, propter nomen Domini, ut de fervitio meo temetipfum vel omne peculiare tuum redimere deberes. Quod ita & fecifti; Ac dedifti mihi pro hoc quod mihi bene complacuit, tam in argento ouàm in amido, valentes folidos tantos, Propterea hanc chartulam redemptionalem in te fieri Ac adfirmare rogavi, ut taliter fus ingenuus tanquam fi ab ingenuis parentibus Enfles procreatus vel natus, cum omni peculiare tuo; Ac nec mihi, nec ulli heredum meorum nullum impendas fervidum,nec horni nium, nec libertaticum,nec nullum obfequium, nec patronaticum; fed eam pergas panem quam volueris, liberamque Ac firmifljmam in omnibus habeas poteftatem; Ac neque fervido, nec........onio nec libcrtacico, nec patrocinium, nec nullum pbfequium, nec egoipfe, nec ullus de heredibus meis, nec audlibet oppofita perfona, tibi exindè nullas calumnias, nec fatigationes, nec repetitiones agere, nec generare,nec repetere non debeamus.Quod 3ui tentaverit, Ac àme vel heredibus meis efenfatum non fuerit, inferamus tibi unà cum focio fifco auri uncias tantas efle mulcando, Ac prxfens redemptionale omni tempore firma permaneat, ftipulatione fubnixL Adum dio.

Heredttoria.

KLIX. Dulcifiima atque in omnibus

amantifltma filia mea illa. Ego enim vir magnificus ille. Omnibus non habetur incognitum quod, ficut Lex Salica concinet, de res meas, quodmihi ex alode parenturt meorum obvenit, apud germanos tuosfi liosmeosnûnimè in hereditate fuccedere potebas.Proptcreà mihi prxpatuit plenifiima fe integra voluntas ut hanc epiftolam heredetoriam in te fieri fe adfirmare rogavij^R ii mihi in hoc feculo fubpreftis apxplrueris, in omnes res meas, tam ex alode parentum mcorumquàmexmeocontradu mihi obvenit, in pago illo , in loco qui dicitur ille , & in qujbufcunque pagis aut territoriis, ubicunque habere vioeor, tam manfis, domibus , «dificiis, vineis, olicis, filvis, campis , pratis, pafcuis, antiis, aquarumve decurfibus, quicquid dici aut nominan poteft, quaatumcunquc de meo proprio moriens dereliquqro, in omnes res meas in hereditate apud germanos tuos filios meos fuccedas, fe squalentia inter vos exindè dividere vel exaequare faciatis. Et quod ad partem tuam exindè recipis, quicquid exindè facere volueris, liberam & firmiflimam in omnibus habeas potefi tvem fadendi. Si quis vero, quod nec fieri credo.

Cautio dt vinea.

L. Domino fratri illo ille. Ad petitione mea mihi non denegalii, nili ut in fumma necefltttate mea argento vel amicto va lentes folidos tantos in manu mea ad przftitum beneficium mihi prxftitiftL PropEtereà oppignore tibi vineam prophetatis mei in pago illo , in loco qui dicitur illo aripennos tantos. Subiungit de ambobus lateribus fe ambobus frontibus terra lui, infra ipfa terminatione fe menfura ad integrum , fe ufque annos tantes frudum quem ibidem Deus dederit, ad parte tua elidiatum habere debeas, fe per temetipfum ipfa mea condirgere facias ; fe quomodo ipfo frudus tantos annos tranfados habueris, fe debito tuo tibi reddidero, cautionem meam per manibus recipiam , ftipulatione fubnixâ. Adum illo.

Seeuritat.

LI. Non minima, fed maxima vertitur difeordia inter illo dc illo. Venientes in loco illo ante bonis hominibus, repetebat ipfe ille in caufa fua , vel in conjuge fua illa, adversiis ipfius lue, dum diceret eb quod ipfa genua fua impinxerit, & fuper filia eorum nomine illa cefliflet, fe ipfam ibidem occific; fed ipfâ illa hanc caufam miuimè potuit denegare. Exinde taliter ad ipfos bonis Luminibus fiiit judicatum ut illam lcudeiu, ut lex er*, ipfius luo folvere deberet. Quod ita in przfente fecit, oc lervo fuo nomine illo vel alia rauba fua iplâ illa pro illa leude ipfius hie velconjuge fua illa , in quod eis bene complacuit, dedit. Propcerci jam didus ille fe conjux fua illa hanc fecuritatem in ipfa illa vel.~^ go fuo fieri fe adfirmare rogaverunt, ut nullo unquam tempore de jam dicta caufa , nec de illa morte, nec de ipfa leude, nul* las calumnias, nec repetitiones, nec fatigationes nec nos, nec ullus de heredibus noftris, nec quiflibet oppofita perfona agere, nec generare,nec repetere non debeamus. Quod qui attentaverit, fie à nobis vel heredibus noftris delenfatum non fuerit, inferamus tibi unà cum focio fifco auri uncias cantas, argento pondo tanto efle mulcando , dc prxfens fecuritas omni tempore firma permaneat, ftipulatione fubnixi. Adum illo.

Donatio ad

LI1. Gefta lex dc confuetudo expofcit ut quxcunque pertona naturales filios habuerit , & aiios plu res non habuerit, fi eos in fua voluerit inftituere hereditate, qualiter in fuum potius arbitrium ad faciendi de id putei hoc quod in eos voluerit, liberam habeat poteftatem. Idebque ego ille, dum «on eft incognitum quod femina aliqua nomen illa Lene ingenua ad conjugium mihi fociavi uxore , fed qualis caufas vel tempora me opprefleruntut chanolam libelli dotis ad eam, heut lex declarat, minimè excellit facere, unde ipfi filii md , fecundum legem, naturales appellantur, fe filios in ea generavi, quibus bapcifmo nomen impofuunua illos dc illos, proptercà volo ut pnedidi filii mei in omni corpore facultatis meat in pago illo, in loca denominantes illos fe illos, in legitimam fucceflionem debeatis addere apparuere, hoc eft, tam terris, manfis, una cum fuperpofitis domibus, aedificiis, utriufque generis fcxûs peculiis, mancipiis ibidem commanentibus , tam ibidem quàm dc afiundè tranflatis, ficut dixi, quod noftra eft pofleflio, fe quod de iucceffione parentum nobis obvenit, tam dealode, quam de comparato, vel de qualibet adtradu ad nos noteirur pervenifle, & quicquid à die prxfente noftra eft pofleflio vel dominatio , cum omni jure fe merito fe omni re inexquifita quandoquidem moriens dereliquero . in veftra debeatis revocare potentate fe dominatione, fe faciatis exindè jure

jure proprietafio quod volueritis, & nullus vobis de omnihereditatemea repudiate non debeat, nec facere poffit, ftipulatione fubnixa.

Mandatum.

LIH. Dulciflimo amico meo illo, ego ille. Rogo atque injungo caritate tuâ ut liias ad vicem meam ad civitate illa, ad illô dcfenforc ôc illo profeflbre, vel curiâ publici ipfius civitatis t fic hanc epiftolam, jquî ego filios meos illos in totius heredi* tatis mex legitima fucceflione inftituere ôc legitimos filios meos, ficut in ipfius epiftolx textu continetur, confcribere volui, ea geftis municipalibus, ut mos & lex ei!, juxta morem & confuetudinem alligare atque firmare facias. ad profecutionem celebratam. Quod tibi rogo mihi referibere pigrum non graveris , ftipulatione.

Heredituria de hereditate.

LIV. In nomine Domini. Anno illo Domni noftri illius Regis , menfe illo, gefta habita apud laudabile viro illo defenfore & illo profeifore vel curiâ publici ipfius civitatis, ille ait. Quxfo vobis, optime defenfor, ut mihi codices publicos patere jubeatis, quia habeo quadam profequere qux geftorum allegatione cupio roborari. Memorati defenfor & ordo curia· dixerunt : Patent tibi codices publici, profequere qux optas. Ille dixit : Amicus meus ille mini injunxit per fuUm mandatum.folemniter roboratum ad laudabilitatem veftram accedere debere, ôc liane epiftolam, quam ipfe, ficut textus declarat, in prxdi&os mios fuos illos confcripftt, pro eo qubd in bene ingenua femina illa ipfos generavit , ôc tamen chartolam libelli dotis ei fecundum legem non adfirmavit, propterea jam didi filii fecundùm legem naturales appellantur > ita antedictus pater eorum ei complacuit ut ipfos fecundùm legem R omanam in ipfa civitate ance curiam publicam debeat in legitima totius hereditatis fux inftituere hereditate, ita ôc fecit, dum improlis, nec legitimos infantes non habuerit, ipfos in legitima hereditate pro legitimis filiis in omnes caufas recepit ; ut prxdida epiftola juxta morem At confuetudinem geftis municipalibus alligari atque firmari debeat. Suprafcriptus defenfor unà cum fuis curialibus vel fubfcriptionibua inftituerunt vel inobodierunt fub fignaculis. Et hxc gefta quomodo eft confcripra , manu eorum roborata , ei vifi fuimus tradidifle, ftipulatione fubnixâ. Adum.

Epiftola.

LV. Magnifico amico meo ilio, ego ille. Cognolcas juxta injun&ionem tuam , ur per tuum mandatum mihi rogafti, ad illa civitate ad illo defenfore vel curia publica ipfius civitatis me acceiTiiTc, ôc liane chartolam, quâ infantes tuos, quod naturales funt, in legitima hereditate fecundum legem inftituifti, ficut in ipfa chartoia tam de rebus quàm ôc de ipfa munera ad ipfius infantes continetur, geftis municipalibus juxta morem fic confuetudinem aliegafle atque firmaffe cognofcas, fic de perfecutione celebrata , quod milu ro gafti, referibere vel profequere milii pigrum non fuit, ftipulatione fubnixâ.

Gefta manumiffionis.

LVI. Quod fecundùm legem Romanam adum eft nullatenus revocetur. Itaquè fub die illo , anno illo regni Domni noftri illius Regis, Indictione illa, vir venerabilis ille Diaconus teftatur eis quia ftabili fub feripturis manumittere in Ecclefia illa vindidaque liberare famulo illo fuo nomen ifto bene fibi merito fecundùm conftitutionem bonx memorix Conftantini legis , quâ fixum eft ut omnes qui fub oculis Epifcoporum, Prefbyterorum, feu Diaconorum in Ecclefia manumittuntur , ad civitatem pertineat, fic ab Ecclefia defenfetur, fit vult eum juxta confuetudinem , cujus commemoratio * fubpravida eft, ad civitatem pertinere Romanam, eâ tamen conditione ut eat ubique , quam voluerit partem pergat, tanquàm fi ab ingenuis parentibus niifiet natus vel procreatus, fic nulli heredum ac proheredum meorum minimè quicquam debeat fervitutis, nec libertinitatis gratiam, nec patronatus obfequium, fed, ficut dixi, fub integra fic legitima ingenuitate debeat permanere ingenuus atque fecurus, fic femper ad civitatem debeat pertinere Romanam, teftamentum etiam faciendi liberam in omnibus habeat poteftatem. Si quis vero.

' tM »·

Traditorta.

LVII. Notitia traditionalis , qualiter vel quibus prxfentibus venit homo aliquis nomine ille ad illo manfo, quem ante hos dies per chartolam venditionis ad filium fuum adfimiavic , per.....vifus fuit tradifle vel confignafle, fic exitum inde fecifle. His prxfentibus.

Obnoxiatio.

LVIII. Domino meo femper, ego enim ille. Dum non eft incognitum quan-

ter mitigante pane adven& mihi contigit quod ego caballo ad hotnine aliquo nomine illo in texaga fubduxi, unde & de furto viâus apparui, fic vitx periculum exinde incurrere potueram, ficego non habeo unde ipfum facinut vel ipfum furtum emendare vel fadtfocere debeam , propcereà expetivi à vobi» , fie habuit pietaa fic dignatio veftra. Et reliqua,

FORMULÆ SIRMONDICÆ,

s i y e

FORMULÆ VETERES

Λ *ECUNDUM Legem Romanam , primo edita ex codice clariffuni viri Jacobi Sirmondi.*

INCIPIUNT CAPITULA.

i. *JLJonatio Ecclefia,*
3. *Mandatum.*
5. *Gefla.*
4. *Cejfio.*
y. *Venditio,*
6. *Obligatio.*
f. *Precaria.*
8. *hem venditio.*
9. *Venditio defervo,*
10. *Venditio dejemetipfo , qualiter homo liber venundetur.*
11. *Epiftola collectionis.*
12. *Ingenuitas.*
1 j. *Cautio.*
14. *Donatio infponfa facia.*
1 y. *Traditio.*
16. *Charta in puellam fa3a ab eo qui ipfam invitam traxerit.*
\η. *Donatio truer virum dC uxorem * tamen gefiisfit alligata.*
18. *Item alio modo.*
19. *Libellum repudii.*
20. *Mandatum qualiter maritus negotium uxoris profequatur.*
ai. *Charta qualiter paterfilium vel nepotem de rebusfuis meliorare poteft.*
aa. *Epiftola qualiternepotes in locofiliorum inftituuntur ab avo.*
Epiftola qualiter extraneo homine quis in locumfilii adoptetur.
24. *Epiftola qualiterpupilli recipiantur.*
aj. *Palium interparentes.*
a6. *Commutatio.*
wj. *Confirmatio legis,*
28. *Item appennem.*
29. *Editio legibus comprehenfa.*
30. *Relatio cum judicio.*
31. *Breve facramenti.*
3 a, *Si quandô ma/culustffeminapariter raptum confenferintt infra quinquennium litigetur.*
33. *Judicium evindicatum.*
34. *Epiftola Abbatis.*
3j. *Donatio ad Ecclefiarr poft obitum.*
36. *Cejfio à dieprxfente.*
yj. *Venditio adEcclefiam.*
38. *Epiftola Abbatis.*
39. *Securitas de homicidio.*
40. *Judicium 9 juxtd quodcaufa continet.*
41. *Breve facramenti fecundùm ipfum judicium.*
42. *Notitia de alode evindicato.*
43. *Venditio de cafavel area infra civitotem.*
44. *Quife in alterius poteftate commendat.*
4f. *Evacuatoria.*
46. *De caujis commendatis.*

EXPLICIUNT CAPITULA.

Donatio Ecclefia.

I |V1 Undi terminum adpropinquan* tem ruinis crebrefcennbus jam cera ligna manifèftantur. Idcirco ego in Dei nomine ille confiderans gravitudinem peccatorum meorum, Ac reminifeens bonitatem Dei dicentem : Date elcemofynam , Ac omnia munda fiunt vobis.

Item alio modo»

Si aliquid de rebus noftris locis Sandorum vel in fubftantia pauperum conferimus, hoc nobis procul dubio in attema beatitudinc retribuere confidimus. Ego 2uidem <^e tanta mifericordia Ac pietate lomini confifus, per hanc epiftolam donationis dono donatumque in perpetuum efle volo ad bafilicam fandi Martini, ubi ipfe pretiofus corpus requiefeit, vel omni congregationi ibidem confiftenti, Ac venerabilis vir ille Abbas prxefle videtur, villam juris mei nuncupantem illam, fitam in pago illo, in condita illa, cum terris , xdificiis, accolabus, mancipiis, libertis , vineis, filvis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibi^, cum exits Ac ingreflis, mobilibus Ac immobilibus, cum omnibus appendiciis fuifque adjacentiis, ficut à me prxfenti tempore videtur efle pofleflum, totum Ac ad integrum de jure meo in veftra vel fandi Martini jure proprietario trado atque transfundo ; ei verb ratione ut quandiù advixero, fub ufu beneficii veftri abfque ulloprxjudicio vel diminutione aliqua prxdidas res tenere Ac ufurpare debeam, Ac poft meum quoque difceflum, quicquid in jam dida villa vel in finibus fuis additum, adtradum, emelioratum, repertumque fiierit, Actranfitus meus ibidem dereliquerit, cum omni fuprapofito, redores ipfius Ecdefix agentefque illius abfque ullius expedata traditione,vel Judiciim confignatione in noftra eleemofyna vel fubftantia Monachorum ibidem vitam degentium, Chrifto protegente , tanquam fi ad prxfent abfque ufii noftro eorum fuifletobfecutapofleflio, in eorum faciant revocare poteftatem vel dominationem; ita ut quicquid exindè pro opportunitate Monafterii facere decreverint , liberam Ac firmiflimam in omnibus habeant poteftatem. Et fi fiierit ulla quiflibet perfona qui prxter iftum, alterum ftrumentum exinde prxfentaverit, aut anteriorem aut pofteriorem , quod nos nec fecimus nec facere rogavimus , nullum fortiatur efiedum, nifi vacuum 6c inane per m jieat; audorem vero criminis vel falfarium judiciaria poteftas condemnet. Et fi fiierit, aut ego ipfe, aut ullus de heredibus meis j vel quiilibet perfona, qui contra hanc donationem aliquid refrangere vel calumniam generare prxfumpferit, illud quod repetit non vindicet , Ac infuper contra cui litem intulerit folidos quingentos componat, Ac harcdonatio cum ftipulatione lubnixa inlibata permaneat. A dum in illo loco.

Mandatum.

II. Magnifico fratri illo, ego ille, filius illius. Rogo, fupplico, atque tux caritati injungo ut ad vicem meam civitatem illam adeas, Ac donationem illam , quam ego partibus illius de locis noftris nuncupantibus illis, fitis in pago illo, per mea legitima ftrumenta confirmavi, geftis municipalibus cum curia publica Ac defenfore facias alligare vel profequere, Ac de ipfa prbfecutione mihi reddas certiorem. Et quicquid exindè egeris gefferifve, ratumameiiromnibuseUecognofcas. Quod mandatum, ut pleniorem obtineat vigorem , manu proprii fubter firmavi Ac bonorum virorum lubfcriptione roborandum decrevi.

Gefla.

III. Anno illo, regnante Rege illo, fub die illo, cum conventum Turonus civitate adfuiflet, adftantc venerabili viro illo defenfore, uni cum honoratis principalibus fuis. venerabilis vir ille dixit : Rogo te, venerabilis vir ille defenfor, ut mihi codices publicos patere jubeatis, quia inlufter vir ille per hoc mandatum ad me fperavit ut donationem illam, quam de rebus fuis propriis, de locis nuncupantibus illis, fitis in pago illo , partibus illius per fua legitima ftrumenta confirmavit, geftis municipalibus cum curia publica Ac defenfore profequere Ac alligare deberem. Ecce ipfam donationem; jubete eam recitari. Venerabilis vir ille defenfor Ac ordo curix dixerunt : Codices publici te patefaciant, Ac Ule amanuenfis hanc donationem accipiat vel recitetur. Qui flarim accipiens, per ordinem eam recitavit. Jam dictus profecutor dixit : Et quia petitiones meas laudabilitas veftra per ordinem implere dignata eft, rogo ut publica monumenta fufcipiat. Et patefa&is codicibus, gefta cùm à vobis fuerit fubfcripta, mihi nobilitas veftra, ut mos eft, tradi praecipiat. Venerabilis vir ille defenfor Ac ordo curix dixerunt : Gefta

cùm à nobis fuerit fubfcripta,, flc à venerabili viro illo amanuenfe edita , tibi tradatur ex more, u: facilius quod fuperiùs infertum eft diuturno tempore maneat inconvulia.

CeJJio.

IV. Latores legum fanxerunt ut quicquid unufquifque alteri cefferit, profiteatur fe tantum rem cefliffe , vel concedi, & fola voluntas illius aut fcriptura aurteftibus comprobata pro omni firmitate fufficiat. Igitur ego in Dei nomine ille fideli noftro illo cedo tibi à die prxfente ceffumque in perpetuum effe volo, hoc eft, villa juris noftri nuncupante illa ftta in pago illo, in condita illa, cum terris, xdificiis, accolabus, mancipiis , libertis , vineis , filvis , pratis, pafcuis, aquis, aquarum ve decurfibus, mobilibus dc immobilibus, cum omnibus appendiciis fuifque adjacentiis, cum omni fuprapofito , vel quicquid in jam dido loco a dic prxfente tenere fle poflidere videor ; ita ut quicquid exindè facere volueris, jure proprietario liberam & firmiftimam in omnibus habeas poteftatem : quia malo hoc te hab-rc quàm me , plus te quàm exteris heredibus meis. Et fi fuerit , aut ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, vel quiflibet perfona, qui contra hanc ceflionem aliquid refragare vel calumniam generare prxfumpferit , illud quod repetit non vindicet, &c infuper contra cui litem intulerit, unà cum focio fifco, inferat folidos tantos, fle hxc ceffio meis vel bonorum hominum manibus roborata , cum ftipulatione fubnixâ , diuturno tempore maneat inconvulfa. Adum.

cnditto.

V. Magnifico fratri illo , ego ille. Constat me tibi vendidiffe, & ita vendidi, rem proprietatis mex , litam in pago illo , in condita illa, in loco nuncupante illo, cum terris , xdificiis , accolabus , mancipiis , libertis, vineis , filvis, pratis , pafcuis , aquis , aquarumve decurfibus , mobilibus , & immobilibus, totum & ad integrum cum omnibus appendiciis vel adjacentiis fuis vel omni fuprapofito , ficut à me prxfenti tempore videtur effe poffeffum , de jure meo in tua trado poteftate vel dominatione , unde accepi a te pretium in quod mihi bene complacuit, illis prxfentibus qui fubter tenentur inferti, valentem folidos tantos. Ita ut ab hodierna die quicquid exinde facere volueris , liberam habeas poteftatem. Et fi fuerit, aut ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, vel quiflibet perfona, qui contra hanc venditionem aliquam calumniam vel repetitionem generare prxfumpferit. illud quod repetit non vindicet, & infuper contra cui litem intulerit foUdos tantos componat , fle hxc venditio firma permaneat.

Obligatio.

VI. Domino venerabili illo, ego in Dei nomine ille. Dqm fle omnibus habetur percognitum qualiter veftro accepto pretio rem proprietatis mex fitam in pago illo , in condita illa , in loco nuncupante illo , cum omni integritate, vel cmicquid à me prxfenti tempore inibi fuir poffeffum, vobis per venditionis titulum cuftraxi. Sed pofteà mea fuit petitio , fle veftra decrevit voluntas, ut mihi ipfam rem ufufhi&uario ordine confervare juberetis. Quod ita fle feciftis. Et ego pro hujus merito beneficii , obligo voois ran proprietatis mex , fitam in pago illo , in condita illa, in loco nuncupante illo , cum omni integritate fua, vel quicquid ibidem prxfenti tempore à me videtur effe poffeffum. Eâ vero ratione ut quandiu in caput advixero, utrif que partibus fub veftro praetexto tenere fle ufurpare debeam, fit mihi exindè non liceat aliubi nec vendere nec donare nec in nullo modo diftrahere, nec infos ufus in alterius manus transferre. Sed poft meum quoque difceffum , abfque ullius expetlata traditione vel Judicum contignatione , abfque diminutione rerum vel mancipiarum, cum omni fuprapofito , vel quicquid in ipfa loca afpicere vel pertinere videtur, vos heredefque veftri, vel cui à vobis permiffum fuerit, in eorum faciant revocare poteftatem vel dominationem. Et fi fuerit aut ego ipfe, aut ullus ex heredibus meis, vel quiflibet perfona qui contra has obligationes aliquam calumniam vel repetitionem aut contemptum generare prxfumpferit, illud quod repetit non vindicet, fle infuper contra cui litem intulerit folidos ducentos componat , fle hx obligationes uno tenore confcriptx firmx permaneant.

Precaturia.

VII. Domino venerabili illo Re&ori Ecclefix illius vel omni Congregationi ibidem confiftenti, ego enim iue. Ad meam petitionem veftra decrevit voluntas ut mihi villam veftram, fitam in pago illo, in condita illa , in loco nuncupante illo , cum omni merito ad fe pertinente vel afpiciente, ufufruüuario ordine mihi confervare juberetis. Quod ita dc feciftis. Eâ vero

ratione ut mihi exindè non liceat alftibi nec vendere , nec donare. nec in nullo modo diftrahere » fed fub veftro prxtexto, quaternis decretum veftrum manferit ! hoc tenere fic ufurpare faciam. Undè cenlivi me annis fingulis ad feftivitatem ipfius Sanfti partibus veftris reddere argentum tantum. Et poft meum quoque difeeffum fupraferiptam rem cum omni integritate fic foliditate fua, quicquid ibidem afpicere vel pertinere videtur, cum omni fuprapoitto , vel quicquidibidem tranfitus meus dereliquerit , abfque ullius expectata traditione vel Judicum conftgnatione, aut heredum meorum repetitione, vos agentefque ipfius Ecclefix in eorum faciant revocare poteftatem vel dominationem. Et fi fuerit aut ego ipfe, aut ullus de heredibus meis , vd quiflibet perfona qui *contra* hanc precatorum aliquam calumniam vel repetitionem aut contemptum generare prxfunipferit, iUud quod repetit non vindicet , fic infuper contrà cui litem intulerit folidos centum componat , fic h.vc precatoria, quamvis per diverforum annorum curricula à me fuiffet poiTelTa, nullum prxjudicium vobis non prxparerur, fed ita firma permaneat quali per quinqiîenniumfuiffet renovata,cum ftipulatione fubnixa , omnique tempore inviolata permaneat.

Item venditio.

VIII. Magnifico fratri illo, ego ille. Conftat me tibi vendidiffe fic ita vendidi infra terminum SanQi illius, in loco nuncupante illo , campum vel vineam juris mei, habentem aripennos tantos. Eft quidem de uno latere fic fronte terra illius , de alio latere fic fronte terra illius. Undè accepi à te pretium , in quod mihi benè complacuit, valentem folidos tantos, ita ut ab hodierna die quicquid de fupradiâa re facere volueris, liberam hebeas poteftatem,falvo jure ipfius Sanâi. Et fi fuerit,aut ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, vel quiflibet perfona qui contra hanc venditionem aliquam calumniam vd repetitionem generare prxfunipferit, contra cui litem intulerit folidos quindecim componat, fic hxc venditio firma permaneat.

J^enditio de fervo.

IX. Magnifico fratri illo , ego ille. Çonftat me tibi vendidiffe fic ita vendidi fervum juris mei nomine illum , non furem , non fugitivum, fed fanum corpore , bonifque moribus conftru&um. Unde accepi à te pretium , in quod mihi bene complacuit y valentem folicoa tantos. Ita ut ab hodierna die quicquid de fupradifto fervo facere volueris , liberam habeas poteftatem. Et fi fuerit, aut ego ipfe , aut ullus de heredibus meis, vel quillibec pcrfona qui contra hanc venditionem aliquam calumniam vel repetitionem gçnerare prxfumpfcrit, contra cui litem intulerit folidos fexaginta componat, fic hxc venditio firma permaneat.

FMtJureti Mitella-neaadSym math. raf.

Ktnditio de femetipfo , qualiter homo liber venundetur.

X. Domino femper meo ilio , ego iHe. Placuit mihi ut ftatum ingenuitatis mex in veftrum deberem obnoxiare fervidum. Quod ita & feci. Unde accepi à te pretium , in quod milii benè complacuit , folidos tantos , ità ut ab hodierna dia quicquid de me fervo tuo , ficut fit de reliqua mancipia tua, facere volueris , à die prxlct.ee liberam fic 'firmiflimam in omnibus habeas poteftatem. Et quod jieri non credo , li Fuerit ulla quiilibet perfona qui contra hanc venditionem, quam ego mei fpontanei voluntate fieri fic adfirmare rogavi , qui contra eam aliquid agere vel calumniam generare conaverit, illud quod repetit non vindicet, fic infuper contra cui litem intulerit auri libram unam , argenti pondo quinque coaflus exfolvat, fic hxc venditio firma permaneat.

Fpifiola colle3io»is.

XI. Nos quoque in Dei nomine matricularii Sandi illius, dum matutinis horis ad oftia ipfius Ecclefix obfervanda conveniffemusjibique infantulum fanguinolentum, periculo mortis imminente, pannis involutum invenimus , fit ipfum per triduum feu amplius apud plures homines inquilivimus quis fuum elfe diceret, fic non invenimusjeui nomen ipfum impofuimus. Sed pofteà pietate interveniente , fic Domini roifericordia opitulante, ipfum infantulum homini aliquo nomine illo ad nutriendum dedimus; ut fi,Deo prxfule.convaluerit , ipfum in fuis fervidis ac folatiis juxta legis ordinem retineat. Pro quo pretium accepimus , in quod nobis bene complacuit , valentem fol. tantos. Et ut prxfens epiftola finnior fit, manibus propriis eam fubter firmavimus, fic bonis nominibus roborandam decrevimus, fecundum fententiam illam qux data eft ex corpore Theodôfiani libri quinti, dicens : *Si quis infarP tem à fanguine emerit› fi nufuum dominus velpater eum recipere voluerit , atu ejufdem meriti mancipium, aut pretium*

\/ntetp,et U wüc? ' Thcôd.

nutritor tptaniùm voletait confequaiur. Et ut praefens epiftola firmibr fit, manu noftri prqpriâ eam fubter firmavimus, Ac bonis honunibus roborandа* decrevimus. Adum.

Ingenuitas,

Kb.·, cap· ktf<no.llb. XII. Qui debitum fibi nexum relaxat fervitium, premium in futuro apud Dominum fibi retribuere confidat. Igitur ego in Dei nomine ille pro remedio animx mex vel xterna retributione fervutn juris mei nomine illum ingenuum effe prxeigio, Ac in facrofanfta Ecclefia beatif&mi andi illius, fub prxfentia Sacerdotum ibidem confiitentium , ante cornu altaris ab omni vinculo fervitutis eum abfolvo, ita ut deinceps, tanquam fi ab ingenuis parentibus fuiffet natus vel procreatus, eat, pergat partem quam maluerit, Ac ficut alii cives Romani vitam ducat ingenuam. Et fi aliqua procreatio filiorum vel filiarum ex ipfo orta fuerit, fimiiiter vivat ingenua ; Ac nulli heredum meorum nec cuicunque ali» perfonx quicquam debeat fervitutiv nec libertinitatis obfequium, nifi foli Deo cui omnia fubjeda funt. vd pro cujus amore ipfum devotus obtuli. Peculiare quod habet, aut in ante laborare potuerit , ceffum in perpetuum habean Patrocinium Ac defenfionem cuicunque fe elegerit, in omnibus illius perfruatur arbitrio. Si quis verb , quod futurum effe non credo, fi fuerit auquis ex heredibus meis, vd quiflibet perfona qui contra hanc ingenuitatem venire aut eam refragare prxfumpferit, illud quod repetit non vindicet , Ac infuper contra cui utem intulerit folidos fexaginta componat, Ac prxfens ingenuitas meis vel bonorum hominum manibus roborata , cum ftipulatione fubnixa, omni tempore maneat inconvulfa.

Cautio.

XIП. Magnifico fratri illo, ego ille. Ad meam petitionem veftra decrevit voluntas ut mihi beneficium de rebus veftris Diis inter annos tantos facere debereris. Quod ita Ac feciftis. Et epo pro hujus merito beneficii oppignoronbi locellum rem proprietatis mex nuncupantem illum , fitum in pago illo , cum omni fua integritate vel foliditate. Eâ verb ratione ut quomodb jam didi anni adimpleti fuerint, Ac tu frudes ipfius terrr per quinque annos tantos exindè collegeris, ego fupradidum debitum tuum tibi defolvam , Ac rebus meis unà cum cantione mea de manibus tuis recipiam. Et fi neglegens aut tardus exindè apparuero } fuprafcriptum debitum tuum in auplum partibus tub fum redditurus.

Donatio inJponJafaSa.

XIV. Lex Ac confuetuao expofck ut quicquid inter fponfum Ac fponfam de futuris nuptiis fuerit definitum vel largitum , aut ex confenfu parentum t aut ipfi, fi fui juris funt, feripturarum folemnitate firmetur. Idcircb ego in Dei nomine ille , dum multorum habetur percognitum quod ego te tUa,unà cum conienfii parentum vel amicorum noftrorum,tuâ fpontaneâ voluntate (ponfavi, mihi placuit ut aliquid de rebus meis per hunc titulum fibelh dotis ante dies nuptiarum tibi confirmare deberem. Quod ka Ac feci. Ergb dono tibi donatumque effe volo locellum rem proprietatis meae nuncupantem illum , litum in pago illo, cum terris, aedificiis, accolabus, mancipiis, liberas, vineis, filvis, Eratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurbus , mobilibus Ac immobilibus , cum omni fuprapofito fuifque adjacentiis, tam de alode quàm Ac de comparato, feu de qualibet adtrachi, totum Ac ad integrum, ficut à me prxfenti tempore videtur effe poffeffum, Ac in fabricaturas aurum tantum , argentum tantum, veftimenta. Hxc omnia fuperius jam diâa per hunc titulum libelli docis diebus nuptiarum tibi fum impleturus vel traditurus, ka ut dum advixeris fecundum legis ordinem teneas atque poffideas, noftrifque qui ex nobis procreati fuerint filiis vel filiabus derelinquas. Si quis verb, fi ego ipfe, aut ulla quiflibet pertona fuerit qui contra hanc donationem aliquid agere vel calumniam generare prxfumpferit, illud quod repetk non vindicet, Ac infuper contra cui utem intulerit folidos centum componat, Ac haec donatio meis vel bonorum nominum manibus roborata , cum ftipulatione fubnixa, firma permaneat.

Traditio adfponfam.

XV. Dum multorum habetur percognitum qualiter ego ille puellam aliquam nomine illam uni cum confenfu parentum vel amicorum noftrorum legibus fponfavi, Ac aliquid de rebus meis ei donare ante dies nuptiarum difpofui, ideb placuit mihi ut de ipfis rebus miffo ipfius puellae nomine illo traditionem vel introductionem locorum fecundùm Legem Romanam facere deberem. Quod ita Ac fisci. Ergo trado ei Ac tradidiffe me confiât locellum rem proprietatis mex nuncuj mtem illum , fitum in pago 'illo , cum terris , aedificiis , acco

labus, nandpüs,vel eaten que fequuntur, aurum, argentum, veftimenta. Hxc omnia fupcnùa jam diûa te ille ad vicem fponfztneztibitrado, ita ut tempore nuptiarum in jam dide fponfie mez eveniant poteftatem, ita ut fecundùm legi» ordinem teneat atque poflideat. Et fi contra hanc traditionem aliquid refragavero, partibus ipfius puelle folidos tantos componam, & hzc traditio firma permaneat.

Charta in puellam facia ah eo qui illam invitam traxerit.

«»:.in *** XVI. Viventibus patribus inter filios familias fine voluntate eorum matrimonia non légitimé copulantur, fed conjunda non folvuntur. lacircbego in Det nomine ille, dulciflima conjux mea illa, dum & te fine voluntate parentum tuorum rapto (celere in meo fociavi conjugio, unde vit* periculum Incurrere debui. fed intervenientibus Sacerdotibus vel bonis hominibus vitam obtinui. Ideo placuit mihi ut per hanc epiftolam compofitionalem, aut fi convenit ceflionem, aliquid de rebus meis tibi confirmare deberem, quod ita & feci, hoc eft, locellum nuncupatum illum, ficum in pago illo, cum terris, zdificiis, accolabus, mancipiis, libertis, vineis, filvis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus, mobilibus fit immobilibus, cum omni fuprapoiito fuifque adjacentiis, vel cum omni integritate, quicquid inibi przfenti tempore mea videtur efle pofieiiio, de jure meo in tua trado poteftate vel dominatione, ita ut quicquid exindè à die przfentc facere volueris, liberam ac firmiilimam in omnibus habeas poteftatem. Et fi fuerit, aut ego ipfe, aut ulla quiflibet perfona qui contra hanc epiftolam refragationem aliquam aut calumniam generare przfumpferit, illud quod repetit non vindicet, & infimer partibus tuis vel contra cui litem intulerit folidos tantos componat, & hzc epiftola firma permaneat.

Donatio inter vimm hC uvorem : tamen geflis ft alligata.

XVII. Quicquid enim inter conjugatos de propria facultate ob amorem dilectionis invicem condonare placuerit, feriprurarum necefle eft titulis alligari, ne ur pofterùm ab heredibus eorum poflit convelli : quia fecundùm legem, fi manente conjugio vir uxori vel uxor marito aliquid donaverit, fi is cui donatum eft prior mortuus fuerit, apud donatorem ea quz donata fuerant remanebunt. Igitur ego in Dei nomine ille, dulciflima coniux mea illa, fi priùs mortuus fuero quàm tu, dono tibi per hanc epiftolam donationis donatumque in perpetuum efle volo tres partes de omni re facultatis mez, quantumcunque in pago illo in villas nuncupantes illas habere vifus fum, hoc eft, tam terris, zdificiis, accolabus, mancipiis, libertis, vineis, filvis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumvedecurfibus, mobilibus & immobilibus, aurum tantum, argentum tantum, «ramentum in folidos tantos. Hzc omnia cura omnibus appendiciis fuifque adjacentiis vel cum omni fuprapofito tibi dono atque transfundo, Siuartam verb legitimis heredibus meis reervo ; quia malo hoc habere te quàm me, plus te quàm exteris heredibus meis. Similiter ego in Dei nomine illa dulciflimo jugali meo illo, fi prior mortua fuero quàm tu, dono tibiper hanc epiftolam donationis. *SequiturJupradi&um textum.* Si quis verb, quod fieri non credimus, fi fuerit ullus de heredibus noftri*, vel quiflibet perfona qui contra has epiftolas uno tenore confcnptas, quas inter nos fieri rogavimus, aliquid agere vel refragare cenaverit, illud quod repetit non vindicet, fle infuper contra cui litem intulerit folidos tantos coadus exfolvat, fle hz epiftolz contulitionis, cum ftipulatione Aquiliana, noftri* vel bonorum hominum manibus roborat*, firm* permaneant.

Item alio modo.

XVIII. Igitur ego in Dei nomine ille dulciflima conjux mea illa, dono tibi per hanc epiftolam contulitionis donatumque efle voio locellum rem proprietatis mez nuncupante illo, fitum in pago illo, cum terris, zdificiis, accolabus, mancipiis, libertis, vineis, filvis, pratis, pfcuis, aquis, aquarumve decurfibus, mobilibus fle immobilibus, cum omnibus appendiciis fuis, vel omni fiiprapofito, quicquid inibi przfenti tempore mea videtur efle poflelfio. Ei verb ratione ut fi tu mihi fupreftis fueris, ufufiruduario ordine hzc omnia abfque repetitione heredum meorum hoc tenere &. poflidere debeas. Et poft tuum quoque difceflum, cum omni re emeliorata vel fiiprapofito, ad legitimos filios noftros, qui ex nobis procreati fuerint, revertantur. Similiter ego in Dei nomine illa dulciflimo jugali meo illo. *Sequitur fupradiUum textum.* Et illud inter nos inferere placuit, ut fi fuerit ullus de heredibus noftns, vel quiflibet perfona qui contia

Pwijn»^ µ.» inut- *** p.ui. «

ha* duas contulkiones uno tenore confcripcas aliquid agere vel refragare pnrfumpfcrit, illud quod repetit non vindicet, & infuper contra cui litem intulerit folidos tantoe componat, fic hx contuiiriones noftris vel bonorum hominum manibus roboratx, cum ftipulatione fubnixaf firme permaneant.

Libellum repudii,

rep^^mia- K1*". XIX. Certis rebus fic probatis caufis inter maritum & uxorem repudiandi locus patet. Idcirco dum inter illum & conjugem fuam illam non caritas fecundùm Deum fed difeordia regnat, fic illorum nulla eft voluntas pariter converfandi , }Jacuit utrifque voluntatibus ut fe à^conbrtio conjugali fepairarc deberent. Quod ita fic fecerunt. Propterea bas epiftolas uno tenore confcriptas inter fe fieri 6c. adfirmare decreverunt, ut quicquid unufquifque ex ipfis de femetipfo facere voluerit , abfque repetitione (ocii fui liberam habeat poteftatem , fic nullam requifitionem neque ipfi in caput neque ulla quiffibet pertona exindè habere non petumefcat. Qubd qui contra parem tuum vel contra alium quemcunque hominem ullam repetitionem exindè facere conaverit, partibus illius contra cui litem intulerit (olidos tantos componat, fic fua repetitio nullum obtineat effe&um ; fed unufquifque ex ipfis per hunc libellum repudii eorum manibus roboratum omnique tempore quieti valeant refidere.

Mandatum qualiter maritus negotium uxoris profequatur.

XX. Dum fic humana prodit utilitas , fic Lex Romana expofeit , ut quicunque uxorie fu* negotium fuerit profccutus , quamvis maritus fit, nihil abud agat nifi quod ei agendum per mandatum illa commiferit, igitur ego in Dei nomine illa, filia illius, te dulciflime jugalis meus ille, dum me (implicitas dominatur quod minime res vel caufas meas valeo exercere, te in omnibus rebus vel caufis meis inftituo dominum procuratoremve fie aâorem, ita ut quicquid exindè egeris *gefferifve* , ratum vel definitum à me in omnibus effe cognofcas : quia malo hoc habere te quàm me , plus te quàm exteris heredibus meis. Et adhuc milii inferere placuit, ut hoc mandatum ad civitatem illam cum curia publica, ut mos eft, geftis municipalibus facias alligari. Et ut noftra voluntas arvis temporibus firmius perduret, manu proprii fubter firmavi, fic bonorum virorum roborandum decrevi.

Charta qubOter peterfilium vel nepotem j. ^ potg/L

XXL Quicquid pacer unumquemque ex filiis vel nepotibus meliore habere voluerit , hoc fi* fecundùm legis ordinem fine confortis repetitione detendat, nec prxfumat aliquis contra voluntatem partis agere. Igitur ego in Dei nomine ille, dulciflimo filio vd nepoti meo illo , cedo tibi ceffumque in perpetuum effe volo , fic de meo jure in tua trado dominatione, abfque confortio fratrum tuorum vel filüs meis , in loco nuncupante illo , cum terris , domibus, accolabus, mancipiis , libertinis , vineis , filvis , campis, pratis, pafcuis, aquis , aquarumve decurfi* bus, mobilibusficimmobilibus,cum omni fuprapofito fuifque adjacentiis, vel qukquid inibi prxfenti tempore mea videtur effe poffeflio , totum fit ad integrum , à dic prxfente tibi volo effe conceffum atque mdultum ; ita ut quicquid exindè facere volueris, liberam fit firmiffimam in omnibus habeas poteftatem. Si quis verb, quod nec fieri non credimus.

Lptfiola qualiter nepotes in locofiliorum inflituuntur ab avo.

XXII. Quicquid filiis vel nepotibus de' facukate patris cognofcitur oramaffe, voluntatem ejus in omnibus Lex Romana conftringit adimplere. Idebque ego in Dei nomine flle dulciffimis nepotibus meis illis. Dum peccatis meis facientibus filia mea genetrix veftra illa tempus naturae fuse complevit, fic ego penfiins confanguinitatis caufa, dum fic per legem cum filiis meis avunculis veftris in alode meo ad integrum minimè fuccedere poteratis, ideo per hanc epiftolam firmitatis volo, ut in omni alode meo poft meum difceffum, fi mihi fupreftites fueritis, quicquid moriens dereliquero, ficut fupradida genetrix veftra, fi mihi fupreftiifuiffet, na fitvos cum avunculis veftris fuccedere faciatis. Eft vero ratione ut quicquid tempore nuptiarum ei tradidi vel dem, hoc in parte veftra recipiatis. Et fi ampliùs infuper de rebus noftris obvenerit, tunc cum filiis meis matris veftrx portionem recipiatis j ita ut quicquid exindè facere volueritis liberam habeatis poteftatem. Si quis verb frient. Et reliqua.

Lpfiola qualiter extraneo homine in locumfilii adoptetur.

XXIII. Ego enim in Dei nomine ille. Dum

Dum peccatis meis facientibus orbatus fum ànliis, mihiplacuit ut illum unicum confenfu patris fui in civitate illa cum curia publica de poteftate patris naturalis difcedentem fle in meam poteftatem venientem in loco filiorum adoptaflem ; quod ka fle feci. Eâ verb ratione ut quandiù advixero , fideliter mihi prxftet folatium vel adjurorium, fle omnes res meas diligenter excolat; fle poft obitum quoque meum, ficut à me genitus fuiflet, ita m omni hereditate mea per hanc eptftolam adoptionis fit fucceflurus; vel quicquid de fupradiâis rebus meis, quantumcunque moriens dereliquero, tacere voluerit, jure proprietario, abfque repetitione heredum meorum, liberam fic firmiffimam in omnibus habeat poteftatem. Et illud mihi inferere placuit, ut fi fuerit ullus ex heredibus meis, vel quiilibet perfona qui contra hanc epiftolam adoptionis aliqiud contra te aut contra eum cui tu ipfas res dereliqueris calumniator aut repetitor acceflent, illud quod repetit non vindicet , fle infuper contra cui litem intulerit folidos tantos componat, fic hxc adoptio geftis alligata firma permaneat.

Epiflola qualiterpupilli recipiantur»

jl *? 0, y: csbta C**. XXIV. Lex Romana conftringit ut qui tutores noluerint efle parvulorum, fi forth ceflerit luduofa hereditas, ex ipfii habeantur extranei. Propterea ego in Dei nomine ille Judex provincix illius, dum fle omnibus habetur percognitum qualiter parentes iftius prxfentis orphanuli nomine illo ab hac luce difceflerunt. fle teftamentarium tutorem ei non dimiferunt, fle minimè fuas procurare poteft neceflitates, ideo uni cum ccnfemu primatibus civitatis convenit nobis ut iftius patrui fuo, unà cum omnia bona fua, faûo ac confcripto rerum inventario, ei fub officio tutoris commendare deberemus ; quod ita fic fecimus. Ei vero ratione ut per nullam occafionem fupradiâi pupilli hereditas, quicquid in pago illo in vulâs nuncupantes illas videtur habere, non minuatur ; fed ipfas res vel mancipia atque omni fua fubftantia diligenter excolat, fle ipfum pupillum exindè nutrire vel miniftrarc faciat. Et fi, Deo propitio, in perfeflam venerit xtatem, omnia ei fecundùm legis ordinem cum omni integritate fervata reddantur. Unde convenit nobis ut duas epiftolas uno tenore confcriptas exindè conicribere vel adfirmare deberemus; quod ita fic fecimus. Unam quidemyam dictus patruus fuus fecum retineat. alteram verô aKquis homo nomine ilk de manu noftra vel jam di£ti pupilli fufcipiat, ut foturis temporibus, Deo auxiliante, Tub teftificatione bonorum virorum , qui fubter tenentur inferti, per ipfem cum omni integritate omnia fua exigere debeat*

Padum inter parentet»

XXV. Caritatis ftudio & dile&ioms afièâu inter propinquos decet ut quicquid de rebus eorum inter fediviferint, fcripeurarum ferie alligetur,RomanftqueLege ordinante ut quicunque in artate perfeaa paûionem vα definitionem per feripturam fecerit, fle hoc quod fecit implere neglexerit, aut contra eam ire prxfumpferic, U(C Th infamis vocetur, fic ipfam caufam agere non permittatur, atque pcenam ftatutam cogatur exfolvere. Igitur placuit atque convenit inter illum fic germanum fuum illum ut hereditatem paternam atque maternam inter fe dividere vel exxquare deberent, quod ita fle fecerunt. Accepit itaque ille in portione fua villas nuncupantes illas, fitas m pago illo, cum terris, xdificiis , accolabus, mancipiis, vel extera qux fequuntur. Similiter è contrà accepit ille in compenfarione portionis fux villas nuncupantes illas, fitas in pago illo, cum terris , xdificiis, accolabus, mancipiis, vel extera qux fequuntur. Hxc quidem omnia unanimiter confenrientes , pars partem tradidifie vel confignafle cognofcite, ita ut quicquid poft hunc diem unufquifqae de hoc quod accepit facere voluerit, aofi> que noftris repetitionibus liberam fle firmiffimam in omnibus habear poteftatem. Et fi aliquandb aliquis ex nobis aut heredibus noftris contra has epiftolas aliquid agere vel refragare prxfumpferit, ejus repetitio nullum obtineat effeâum, fle infuper contra cui Ktem intulerit folidos tantos componar, fle prxfens pa&io vel definitio cum ftipulatione fubnixa firma permaneat.

Commutatio.

XXVI. Inter quos caritas inlibata permanferit, à parte parti beneficia opportuna prxftantur. Ideoque placuit atque convenit inter illuftrem virum illum fit iUum ut loca aliqua inter fe commutare deberent; quod ita fle fecerunt. Dedit igitur vir inlufter ille partibus illius locellum nuncupantem illum, (itum in pago illo , cum terris, domibus, xdificiis, accolabus, mancipiis, libertinis, vineis, filvis «pratis pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus,

mobilibus & immobilibus, cum omnibus appendiciis fuifque adjacentiis, vel omni fuprapofito, totum & ad integrum t de jure meo, ficut prxfenti tempore λ me vide* tur effe poffeffum, in tua trado poteftate vel dominatione. Similiter in compenfatione hujus meriti dedit jam dirtus ille partibus illiu? alium locellum nuncupantem illum, litum in pago illo, vel cetera qux fequuntur, ita ut ab hac die unufquifque de hoc quod accepit facere voluerit, jure proprietario liberam & firmiflimam in omnibus habeat poteftatem. Et illud inter nos inferere placuit, ut fi ullus ex nobis vel heredibus fuccefforibufque noftris fuerit qui hoc immutare vel refragare tentaverit, rem quam accepit amittat, & infuper quis contra cui litem intulerit folidos tantos componat, & fua repetitio nullum obtineat effertum, fed hx commutationes uno tenore confcriptx omnique. tempore maneant inconvuifx.

Confirmatio ιηΓρ&Λ ifl·* » cujufcunque Principis, in eo qui ab hoJîibus eji depradatus vel ab igne concrematus.*

XXVII. Merito largitatem Regis munere fublevantnr qui ab noftibus velincendio pafli funt damna vel violentiam. Igitur fidetis nofter ille clementi* regni noftri fuggeffit eo nuod ante hos annos exercitus nollei aut illius Regis, vel per neglegentiam alicujus hominis in loco nuncupante illo, domus fux vel res quamplures unà cum ftrumenca chartarum. tam 3uod regio munere perceperat, quàm & e diverfis partibus per venditiones, donationes, cefitones, commutationes adrraxerat, vel quicquid in pago illo, vel loca nuncupantia illa poffcderat, incendium fiiiffet crematum; unde relationem fubteftificatione bonorum hominum cognovimus recenfendam, omnes res fuas vel ftrumenta chartarum periffe, vel fibi, ficut nobis fuggeffit, damna fuftinuiffe. Praecipientes ergo jubemus ut quicquid memoratus ille, ficut ufquè nunc tam de terris, domibus, accolabus, mancipiis, libertinis, vineis, pratis, filvis, aquis, aquarumve decurubus, vel reliquis quibufcunque beneficiis, ufquè ad prxfens cum xquitatis ordine quietus poftedic, & ita deinceps in jure & dominatione ejus permaneat, & per hunc prxeeptum plenius in Dei nomine circa eum tuffukum atque confirmatum abfque ullius inquietudine teneat fit poflideat, fuifque pofteris aut cuicunque voluerit ad poflidendum derelinquat. Quam vero auâoritatem proprii manu fiibccr roborare decrevimus.

Item appennem.

XXVIII. Confuetudo hujus lod vel etiam legis terrenx mftitix confiat effe erofpertum ut quicunque ab incendiis vel oftibus feu à latronibus fiierit perpeffua difpendium, oportet fibi hoc caiii in foro publico vel civitate cum curia publica fic defenfore vel reliquis civibus publicare. Idcircb dum non habetur incognitum qualiter homo nomine ille per timorem illius qui Turonus civitatem anno prxfente hoftil:ter venit, & multa mala ibidem perpetravit, ftrumenca fua de loca denominata vel de diverfis facultatibus fuis fubtus terram in villa illa mifit, & ibidem computruerunt & perierunt, propterea ei neceffe fuit ut unà cum notitia pagenfium, qui hoc cognitum bene habebant, Turonus civitate appennem exindè deberent adfirmare ut quantumcunque per ipfa ftrumenta tam in terris quàm in mancipiis, feu & reliquiirebus, ficut ufijuè nunc quieto ordine tenuit & poffedit, ita 8c admodùm liceat inanteà ipfas res quietè tenere & poflidere, & cui voluerit, Chrifto auxiliante, derelinquere. Undè convenit ut duas epiftolas uno tenore confcriptas exindè fieri vel adfirmare deberent, ut una in foro publico in ipfa civitate fit adfirta, aliam vero ipfe fecum pro cautela & tempora futura apud fe retineat, ut fi ei inanteà neceffe fuerit, in prxfentia Regis aut Principis loci fit proferenda. Artum ibidem.

Editio legibus comprekenfa.

XXIX. Lex Romana pro utilitate humani generis expofeit ut fi quandb cujufcunque injufta appellatio * comprobatur, fumpeus quos poft appellationem adverfarium fuum accufator compulit fuftinere, non in fimplum ei fed in quadruplum ab accufixpre cogatur reftitui. Igitur e^o in Dei nomme ille, dum non eft incognitum qualiter apud te homo ille nomine illo in rationes publicas ante inluftre viro illo vel reliquis viris qui fiibcer tenentur inferti, Turonus civitate adfteti de aliquibus locellis nuncupantibus illis ,firisin pago illo, qux mihi per legitima fucceffione funt debita, & tu potienti tempore malo ordine eos poflidere videris; undè apud me in reP pomum introire noluifti, nifi, ficut lex edocet, tibi inferiptionem de fumptibus Ac expenfia confirmaffem. Idei> placuit mihi ut hanc editionem in te adfirmare de-

berem, quod ita Ac feci, ut fi apud me de ipfis rebus in rationes vel in juaicium introieris, Ac ipfa caufa inter nos legibus definita fuerit, Ac mea injufta fuerit accufatio comprobata, de eadem caufatione omnique tempore quietus refideas, Ac fumpcus vel expenfas fuperiùs nominatas, quibus pro neceflitatibus tuis me compellente vifus es expendifle, fecundùm legis ordinem, tranu&o litis tempore, partibus tub cogar reftitul Et pro rei totius firmitate nane editionem manu proprii fubter firmavi Ac bonorum virorum roborandam decrevi **Finit**.

Etfi de homicidio accufalio procejjeritt fecundùm. hanc fententiam injeriptio celebretur.

Quicunque alium de homicidii crimine periculofa vel capitali obje&ione pulfaverit, non prius i Jucidibus audiatur quàm fe funilem poenam quam reo intendit confcripfcrit fubiturum. Et fi fervos alienos accufandos effe crediderit, fe fimili infcriprione conftringat futuruni, ut aut fupplicia innocentium fervorum, aut poeni capitis fui, aut facultatum amiffione compenfet.

Relatio cum judicio.

XXX. Au&oritate legb prxeeptum eft ut in toto litb termino requiratur per quem orta eft contentio. Et h quis ad rapinam faciendam adgreditur, aut iter agentem infidiaverit, aut domum alterius noôumus fpoliaverit, mors animae ipfius ne requiratur. Igitur ego in Dei nomine ille Judex veniens in loco nuncupante illo, fub die illo, uni cum bonis hominibus, ad locum acceffionb, ubi aliquis homo nomine ille quondam interfettus jacebat, requirens pro qua re ibidem interfe&us fuif let, fed venientes homines ibidem commanentes, qui in initio liris ibidem fuerunt, vel qui ad ipfos uccos cucurrerunt quando jamai&us homo ibidem interfe&us fuit, taliter teftimonium prxbuerunt, ut dum aliqub homo nomine ille follemniter fibi ambulabar, fic jam di&us ille quondam ipfum adfallivit vel infidiavit, Ac res fuas ei contradixit, atque violenter fuper ipfum evaginato gladio venit; unde livores vel capulaturz atque colaphi manifefti apparent. Ideo etenim, dum fic veritas comErobatur, veniens jam di&us ille adpreenfiun manum vel arma przdi&i Judicis, ficut mos eft, apud homines duodecim manu fui tertia decima dextracus vel conjuratus dixit qubd dum ipfe follemniter fibi ambulabat, jam di&us ille quondam eum malo ordine adfallivit, & evaginato gladio fuper eum venit, & fuper ipfum Uvore* vel capulationes mifit, Ac res fua· illae ei diripere voluit, Ac poftquàm iftos przfentes Uvores recepit, neceuitate compulfus ipfum plagavit per quem mortuu· jacet, Ac in fua orta contentione vel in fua movita atqueper fua· culpae ibidem interfe&us fuit. Et fic eft veritas abfque ulla fraude vel conludio, Ac in fua culpa fecundùm legem ipfum ferro battudo fecit. Proinde opportunum fuit ipfius illi ut hanc notitiam ad inftar relationis exindè accipere deberet; quod ita Ac fecit. Sed pofteà vero taliter in jam di&o loco ipfius illi judicatum fuit ut in no&es quadraginta apud homines triginta fex manu fui trigefima feprima jam di&o illo quondam in Ecclefia illa, in loco nuncupante illo, conjurare debeat apud homines vifores Ac cognitores eo quod ille quondam malo ordine fuper eum veniffet, Ac res fuas ei contendiflet, vel primitùs ipfum plagaflet vel livoraffet, Ac ipfum in via adiaUiflet vel infidiaflet, Ac in fua movita vel in fua culpa ibidem interfe&us fùifiet. Et fi hoc facere poterit, de ipfa morte quietus valeat relidere.

Brevi facramenti.

XXXI. Breve facramenti qualiter ingreffus eft ille in loco nuncupante illo, in Ecclefia illa, fub przfenria illius Judicia vel bonorum virorum qui fubter cenentur inferti, ad placitum fuum cuftodiendum. Unde retroa&is diebus quadraginta relationem de morte illius per judicium bonorum virorum accepit, juratus dixit. Per hunc locum fan&um Ac Dei reverentiam, dum ego folemniter mihi ambulabam, jam di&us ille quondam in loco nuncupante illo me malo ordine adfallivit vel livoravit, Ac colaphos fuper me pofuit, Ac ad rapinam vel ad infidiam fuper me faciendam adfterit, Ac res meas mihi malo ordine diripere vel tollere tentavit. Et ego in fua orta contentione vel in fua movita atque per fua culpa in ipfo loco ipfum interfeci. Etper reverentiam iftius fan&i Ac Deo alcifInno fimiliter teftes fibi fimiles vifores Ac cognitores, fecundùm quod ei judicatum fuit, poft ipfum juraverunt ut quicquid jam di&us ille de hac caufa juravit, verum Ac idoneum facramentum exindè dedit. Id funt qui hoc facramentum exceperunt, manibufque eorum fubter firmaverunt.

Λ* *mafcultit X femina pariter raptum confenferint t infra qutn<]uentuam litigetur.*

XXXII. Noritia fub quorum przfentia ibi veniens ille ante ilium vel eos qui fubter tenentur inferti, ibique accufabac aliquem hominem nomine illum eo qubd aliquam feminam nomine illam jam anno expleto fine diffinitione parentum, vel fine ejus clamore aut vociferatione , eam volentem rapuiffet, atque in conjugio fibi malo ordine contra legem & juftitiam fociaffec. Qui jam didus ille fic praefata illa hoc denegare non potuerunt ; fed in omnibus taliter fuerunt profeffi , qubd ambo pariter confentientes, fic ab eidem adum vel perpetratum fuerat. Tunc ipfi viri qui ibidem aderant, tale dederunt judicium , ut fecundùm Legem Romanam pro hac culpa ambo pariter vitz periculum incurriffent, vel fentendam mortis ob hoc fcelus excepiffent. Sed intervenientibus bonis hominibus taliter eis convenit ut jam didi homines pro redemptione vitae eorum radios fuos jam dido illo unufquifque pro folidos tantos dare deberent , quod ita fic fecerunt,fichoc placitum inftituvum, quod evenit tunc temporis, hoc debeant defolvere. Undè fic fiacjuflorem pro ipfis folidis aliquem hominem nomine illum obligaverunt. Propcereà neceffe fuit ipfis ut hanc notitiam exindè accipere deberent, quod ita & fecerunt, ut fi neceffitas evenerit, omnibus fit manifeftum qualiter fupradidi homines infra quinquennium ab hoc fcelere convidi vel comprobati apparuerunt.

Judicium evindicatum.

XXXIII. Ille Rex vir inlufler illo Comite. Veniens ille in noftra vel Procerum noftrorum przfentia fuggeflit eo qubd aliquis homo nomine ille pagenfis vefter eum in via malo ordine adfalliuet, fic res fiias ei tuliffet , vel graviter ipfum livoraffet ; fic ob hoc vobis per noftram ordinationem juflimus ut,datis fidejufforibus, kalendas illas ex hoc in noftra przfentia debuiffent adftare ratiocinantes. Sed memoratus quidem ille per triduum fuum cuftodivit placitum , fic jam dido ilio fecundùm legemi adjedivit vel fblfativit i qui nec fonia nuntiavit , nec fuum placitum adimplevit. Proptereà omnino tibi jubemus, dum tales vobis datos habuit fidejuffores, fic placitum fuum nullatenùs cuftodivit, ut quicquid lex loci veftri de tali caufa edocet, vobis diffringentibus memoratus ille partibus iftius componere fie fatisfâcere non recufet.

*Ep'flola Abbatis vel Reflorit Ecclefitt**

XXXIV. In Dei nomine quamquàm peccator Abba diledo amico noftro illo. Dum fic omnibus habetur percognitum qualiter tu rem proprietatis tuar ilum accepti pecuniâ de thefauro ipfius Sandi per venditionis titulum diftraxifti, undè fic precariam nobis ex hoc emififti, fic cenfifti te dare in luminaribus ad feftivitatem ipfius Sandi, hoc eft tantum , ideb unà cum confenfu fratrum noftrorum hanc epiftolam tibi emittendam decrevimus, ut ipfum locum cum omni integritate unà cum Dei gratia fic noftra voluntate abfque prz judicio Sandi illius diebus vitz tuz ufualiter cibi liceat tenere. Et poft tuum quoque difeeffum ipfe locus cum omni integritate vel re emeuorata vel fùprapofito partibus noftris vel ipfius bafilicz revertatur. Quam epiftolam manu propriâ fubter firmavimus.

Donatio ad Ecclefiam pofi otitum.

XXXV. Lucrum maximum credimus animarum, fi dum unufquifque corporibus motibus terram inhabitat, pro amore cogitet domùs zternz, vel amore temporalium rerum Jperandarum fibi cumulet munimina divitiarum, aut certè fi id quod remanendo perire poterat in feculo, in alimoniis pauperum vel loca diftribuatur Sandorum Dei. Quamobrem ego in Dei nomine ille pertradavitam de Dei parte, quàm fic reverenciaSandi illius civitatis,ubt ipfe pretiofus Domnus in corpore requief ctt, feu animz remedium ad facrofanda bafilica Sandi Domni illius , ejufque congregatione. ubi ille Abba vel Redor przeffe videtur , dono donacumque in perpetuo effe volo , hoc eft , villam rem proprietatis mez nuncupantem illam , fitatn in pago illo, fuper fluvium illum, in condita dia, cum omnibus adjacentiis vel appendiciis fuis, quantumcunque ad ipfam villam afpicere vel pertinere videtur, vel quantumcunque inibi przfenti tempore mea videtur effe poffefno , totum fic ad integrum per hanc donationem cibi trado atque transfùpdo, eo videlicèt modo ut dum ego in caput advivo , ipfiun villam cum omni integritate ufualiter fub prztexto ipfius bafilicz tenere fic ufurpare faciam. Poft meum quoquè difeeffum ipfa villa cum omni integritate vel fùprapofito , hoc eft, cum terris, domibus, zdificiis, accolabus , mancipiis , vineis , fihris ,

pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus. mobilibus dc immobilibus, pecuniis, peculiis utriufque fèxûs, przfidiis, vel omni fiipeUedite, vel quod ibidem inanteà addere, adtrahere, comparare, aut emdiorare potuero, fit tranfitus meus ibi* dem dereliquerit, pars ipfius bafilicx, ejus Redores, abfque ullius expedata traditione vel Judicum contignatione, in eorum vel ipfius bafilicx faciant revocare poteftarevel dominatione, & ad ipfam fandam bafilicam proficiat inaugmentum : quia malo hoc poft meum difceflum ipfius bafilicx habere quàm caeceris heredibus meis. Si quis vero.

Cejfio ù *dit prajèate.*

XXXVI. Dum fragUkas feu cafus humani generis pertimefcit ultimum vitae terminum fubitaneâ tranfpofitione venturum, oportet ut non inveniat unumquemque imparatum, nec fine aliquo boni opens frudu migranti de foculo; fed dum in fuo jure & poteftate quiique confiftit, praeparet fibi viam fàlutis, per quam ad aeternam beacitudinem valeat pervenire. Idcircbego in Dei nomine ule, pertradans tam de Dei parce quàm ôc reverentia Sandi illius, feu animae meae remedium, cedo ad fàcrofàndam Ecclefiam Sandi illius, quae eft conftruda infrà urbem illam, in honore Sandiillius, ubi ille Abba ôc Reo Kxefle videtur, non occulté, fed pu- , non privarim, fed palam, ceflumque jn perpetuo jure legitimo efle volo, ôc de jure meo in jure dc dominatione ipfius Ecclefix trado atque transfundo, hoc eft, locum rem proprietatis meae illum, ficum in pago illo, in condita illa, cum omni integritate vel adjacentiis-fuis, hoc eft, cum terris, manfis, cafis, vineis, filvis, campis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus, urinariis, mobilibus ôc immobilibus, pecuniis, peculiis Utriufque ïèxûs, praefidiis, vel omni fupelledise, quantumcunque ibidem prxfenti tempore mea videtur efle pofleflio, totum ôc ad integrum rem quaefitam dc inquifitam, per hanc ceffionem à die praefente ad ipfam findam cafiutn delego ôc confirmo, na ut ab hodierna die quicquid exindè pars ipfius Ecclefix ejuîque Redores de ipfa *re* facere voluerint, liberam ôc firmiffimam in omnibus habeant poteftatem faciendi, quia ipfam fandam Ecclefiam plus id habere volo quàm me vel exteris heredibus meis. In ceflionibus vero licèt poena non inferatur, mihi tamen pro rei totius firmitate placuit inferundum ut fi ego aut ullus de heredibus meis. Et reliqua.

Ktnditidad Ecclefiam,

XXXVII. Domino venerabili ôc in Chrifto patri illo Abbati de bafilica Sandi illius, civitate illi, ubi ipfe pretiofus Domnus in corpore requiefeit, vel omni congregationi ibidem confiftenti, egq enim m Dei nomine ille. Confiât me vobis vel partibus ipfius bafilicr vendidifle, ôc ita vendidi, hoc eft, locum rem proprietatis meat, fitum in pago illo, fuper fluvium illum, in condita ula, in villa illa, cum omni integritate vel adjacentiis, quicquid ad ipfum focum afpicere vel pertinere videtur, vel quantumcunque prxfenti tempore mea videtur eflepofleflio, hoc eft, tam cerris, manfis, cans, domibus, aedificiis, accolabus, mancipiis, vineis, filvis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfibus, libertinis, minifterialibus, mobilibus 6c immobilibus, pecuniis. peculiis utriufque fexûs, vel omni fupeiiedili, totum ôc ad integrum, rem quzfitam ôc inquifitam, quicquid dici aut nominari poten, vel quicquio ibidem prxfenti tempore mea videtur efle pofleflio, per hanc venditionem à die praefente trado atque transfundo. Undè accepi à vobis pretium pro jam dido loco, de theiauro ipfius San di, in quo mihi complacuit, vel aptificarum fuit, hoc eft tantum. Quod pretium in manus meas accepi ; ôc ipfum locum cum omni integritate, ficut dixi, per hanc venditionem vobis vel ad ipfam fandam cafiun tradidi perpetualiter ad pofliden- dum, ita ut ab hodierna die quicquid exindè vos aut fucceflbres veftri vel pars ipfius bafilicx facere volueritis, liberam ôc firmiffimam in omnibus habeatis poteftatem faciendi. Si quis vero.

Epiftola Abbatis vel ReSoris ipfius Ecclefia.

XXXVm. In Dei nomine ille Abba in Chrifto nobis diledo illo. Ad tuam petitionem noftra decrevit voluntas ut tibi res noftras vel Sandi illius in pago illo beneficiare ufufruduario ordine deberemus. Quod itaôc fecimus. Et tu pro hujus merito beneficii obligafti nobis res tuas tam de alode quàm ôc de comparatu, feu de qualibet adtrado, denominatas, in pago illo, in condita iUa, in loca nuncupantia illa ôc illa, quas prxfenti tempore tenere ôc poflidere videns, hoc eft, cum terris, vel omnia ôc in omnibus. E& verb ratione ut tibi ex ipfis rebus, quas nobis obligafti, & illis quas tibi ufufruduario ordine bene-

ficiavimus, non liceat aliubi nec vendere nec donare nec alienare nec in nullo modo diftrahere nec in naufragium ponere , fed fub noftro vel Sandi illius prxtexto tibi liceat tenere & poflidere. Et poft tuum quoquè difceffum , abfque diminutione rerum vel mancipiorum, cum omni re emeliorata vel fuprapofito, quicquid in jam dictas res inventum repertumque fuerit , in noftram vel ipfius oandi abfque ullius expedata traditione vel Judicum confignatlone faciamus revocare poteftate vel dominatione. Undè cenfifti te à nobis annis

naribus ipfius Sandi, vel pro mercedis tuz augmentum , argentum folidos tantos. Et fi de ipfo cenfo neglegens apparueris , fidem exindè facias, & ipfas res perdere non debeas. Quam epiftolam manu proprii fubter firmavimus.

Securitas de homicidio,

XXXIX. Fratri illo , ego enim ille. Dum Ôc omnibus habetur percognitum ?ualiter tu ante hosie. .m-Apnecadverario, germano meo ,dÆ°?b“ ?ar!ni" interfecifli, undè ôc pofteà ex hoc comprobatus apparuifti, fit ante me apud illum judicem exindè in rationes fiiifti, & pro integra compolitione pro jam dido parente meo, pro ipfa morte , ficut mihi bene complacuit, argentum folidos tantos dedifti, ideô banc epiftolam fecuritatis tibi ex hoc emittendam decrevi, ut neque à me , neque ab heredibus meis , neque à quolibet oppofita vel emiffa perfona nullam calumniam neque repetitionem de jam dido homicidio habere non pertimefcas, neque tu, neque ullus de parte tua Îiui.tecum commorantur, fed dudi atque ecuri in omnibus exindè valeatis relidere. Si quis vero , *fi fuerit aut* ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, feu quiflibet perfona qui contra hanc fecuritateu venire aut agere vel refragare tentaverit, & à me vel ab heredibus meis defenfarum non fuerit, fociante fifco qui litem intulerit folidos tantos componat, & fua repetitio nullum obtineat effedum, fed fit inter nos vel heredibus noftris ex hac re omnique tempore calcanda caufatio, & haec fecuntas meis vel bonorum hominum manibus roborata , cum ftipulatione inferta, diuturno tempore maneat inconvulfa.

Judiciumjuxtd quod caufa continet.

XL. Veniens ille die illo , quod fecit men fis ille dies tantos, in loco nuncupante illo, ante venerabilem virum illum fuifque auditoribus vel reliquis viris qui ibidem aderant vel fubter firmaverunt j ibique interpellabat aliquem hominem nomine illum , dum diceret eô quod hereditatem fuam in loco nuncupante illo , quae ei erat debita, poft fe retinerer, vel ei malo ordine contradiceret injuftè. Interrogatus ille ante ipfos viros taliter dedit in relponlis , quôd ipfam hereditatem , quam ipfe contra eum repetebat, genitor fuus vel quilibet parens ipfam ei moriens dereliquerat , & de annis triginta inter ipfum & parentes fuos, qui ipfam ei dereliquerant, ipfam tenuiffent, & fecundum Legem ei fit debita. Dum fic intenderent, fic ipfi viri memorato homini decreverunt judicium, ut in nodes tantas, quod evenit die illo, apud homines tantos iuâ manu tanta in bafilica Sandi illius, in loco nuncupante illo, taliter debeat conjurare, quôd ipfam hereditatem, quam ipfe homo contra ipfum repetebat, per annos triginta inter ipfum & memoratos parentes fuos , qui ipiam hereditatem morientes ei dereg / [illegible] & per .pfosannMrrigmurecundurnLegimplu.

fit ipfa hereditas ei habendi debita quàm ipfo homini reddendi. Si hoc ad eum placitum conjurare potuerit, ipfam hereditatem abfque repetkione ipfius hominis omni tempore nabeat elitigatam atque evindicatam. Sin autem non potuerit, hoc legibus emendare ftudeat. His przfentibus adum fuit.

Breve facramentum fecundùm ipfum judicium,

XLI. Brçve facramentorum qualiter ingreflus eft ille die illo in loco nuncupante illo, in bafilica Sandi illius, juxta quod judicium fuum loquitur , apud homines tantos fui manu tanta, pofitis manibus fuper fando altare juratus dixit : Per hunc locum fandum & reverentiam iftius Sandi, quia undè me ille interpellavit, quafi hereditatem fuam , quz ei effet debita, in loco nuncupante dio, poft me retinerem, vel ei malo ordine contradicerem injuftè , ipfam hereditatem parentes mei mihi monentes dereliquerunt, & inter me vel ipfos parentes meos de annis triginta fempet exindè veftiti fuimus, & fecundùm Legem plus eft mihi debita habendi quàm ipfius nomini reddendi, per Deum & reverentiam iftius Sandi juro. Similiter venientes teftes fill per fingula jurati dixerunt, quicquid ifte de hac caufa juravit, verum & idoneum facramentum exindè juravit. Hii funt qui fubter firmaverunt.

Notitia de alode evindicato.

XUI. Notitia qualiter vel in quorum przfentia veniens ille die illo , in loco nuncupante illo, ante illum Judicem vel reliquos viros qui ibidem aderant vel fubter firmaverunt ; ibique interpellabat ali-2Liem hominem nomine illum , eb quod ode qui fuerat genitori fuo nomine illo, in loco nuncupante illo, poft fe malo ordine retineret, vel ei contradiceret injuftè. Interrogatus ipfe homo ab ipfis viris ii fic erit ventas an non ; fed ipfe judicium vel breve facramentorum ibidem ante ipfis viris protulit ad relegendum, qualiter cùm ipfo homine ante hos dies exindè ante illum Judicemin rationes fuerat, ôc qualiter ipfo alode contra ipfum hominem vel contra germanos fuos eiitigatum atque evindicatum legibus habebat. Reledo ipfo judicio vel ipfo breve facramentorum, fic Sfi viri ipfum hominem interrogaverunt fb iquid contra ipfum judicium vel contra ipfum brevem opponere volebat. Sed ipfe taliter dixit , quod nihil habebat quod contra ipfum opponere deberet, ôc fe in omnibus recognovit quod contra legem ipfum hominem calumniabar, ôc fe exindè omni tempore taciturum efle fpopondit. Propterea opportunum fuit ipfius ut hanc notitiam ex noc accipere deberet. Quod ita ôc fecit. His przfentibus aéhim fuit.

Kenditio de area vel de caja infra civitatem.

XLUI. Magnifico fratri illo , ego enim ille. Confiât me tibi vendidille , ôc ita vendidi, hoc eft, cafe mea cum ipfa area ubi pofica eft , infra civitatem vel burgum illum, in ratione illius, in loco illo , quem ego data mea pecunia de aliquo homine nomine illo comparavi. Habet ipfa cafà in matriamen tantum , membra in gyro tanta, éde lateribus vel frontibus cafa vel terra illorum ôc illorum. Undè accepi à te pretium in quod mihi bene complacuit , hoc eft , tantum : quod pretium in manu mea accepi, ôc ipfam cafam vel aream per hanc venditionem tibi tradidi à die prxfente perpetualiter ad poiT·^— dum ; ita ut ab hodierna die qui<~- indè fecere volueris, liberam mam in omnibus habeas pote ciendi, falvo jure ipfius terrz.

Quife in alterius poieftate commendat.

XLIV. Domino magnifico illo , ego enim ille. Dum ôc omnibus habetur per- tgo minime habeo unveftire debeam, ideo petii pietati veftrx, ôc mihi decrevit voluntas , ut me in vcftrum mundoburdum tradere vel commendare deberem. Quod ita & feci. £o videlicet modo ut me tam de viâu quàm ôc de veftimento, juxtà quod vobis icrvire & promereri potuero,adjuvare vel confolare debeas , & dum ego in caput advixero, ingenuili ordine'tibj fervidum vel obfequium impendere debeam, & me de veftra poteftace vel mundoburdo tempore vite meae poteftatem non habeam fubtrahendi, nifi fub veftra poteftate vel defenfione diebus virx mex debeam permanere. Unde convenit ut ſi unus ex nobis de his convenientiis fe emutare voluerit , folidos tantos pari fuo componat, ipfa convenientia tirma permaneat. Unde convenit ut duas epiftolas uno tcnorc conferiptas ex hoc intèr fe facere vel adfirmare deberent. Quod ita & fecerunt.

Evacuaturia.

XLV. Domino magnifico fratri illo , ego enim ille. Dum ôc omnibus non habetur incognitum qualiter ante hos annos folidos noftros numero tantos ad beneficium accepifti, 6c cautionem nobis emififti ut ipfos folidos tantos tunc nobis reddere deberes. Quod ita ôc fècifti. Sed dum illam cautionem, quod nobis emiferas, ad prxfens non habeo, ideo hanc epiftolam evacuaturiam fecimus, ut de ipfis folidis tantis omni tempore duftus 6c fecurus refedeas. Et fi ipfa cautio apparuerit, vel à nobis vel ab heredibus noftris ullo quoquè tempore oftenfa fuerit, nullum fortiatur effe&um, led vacua ôc inanis permaneat.

De caufis commendatis.

XLVI. Magnifico fratri illo , ego enim ille. Rogo, fupplico, atque publiciter tux caritati injungo ut omnes caulas meas tam in pago quàm ôc in palatio, aut ante Judices, vel ubicunquè mihi neceflitas evenerit, ipfas caufas meas ad meam cem profequere ôc admallare facias, Ôc ipfa profecutione mihi reddas certioi. Et quicquid. exindè egeris geflerifve, ratum ôc bene acceptum à me in omnibus efle cognofcas. Quod mandatum ut pleniorem obtineat firmitatem , manu propriâ fubter firmavi, ôc bonis viris adnrmare rogavi.

r 0 R M U L Æ
BIGNONUNÆ,

S I V B

FORMULE QUÆDAM
VARIÆ ET INCERTI AUCTORIS;

Ex veteri codice Petri Dametis primum edita à dariffimo viro Hieronymo . Bignonic.

INCIPIUNT CHARTÆ REGALES
SIVE P A RENS ALES.
CAP [TULA.

f. *ɅRGWUITAS.*
e. *Nenditio defervo,*
5. *Kendutode terra.*
4. *Benditio defervo ad Ecclefiam·*
f. *Donatio adJponfam.*
tf, *Notitia de mancipio.*
7. *Notitia de homicidio.*
8. *Securitas de homicidia.*
9. *Donatio quam pater donatfiliofuo.*
10. *Conculcatoria.*
11. *Donatio quam homo donat adfilium fuum.*
13. *Notitia de cruce evindicata.*
1j. *Cautio de clavibus.*
14. *Concamiatura inter duos Abbates·*
»$. *Charta traduria.*
16. *Donatio quam homo donat adfuam parentem, —.*
17. *Donatio ad cqfam Dei.*
18. *Padum divifiostis interfratres.*
19. *Kenditio ad Monqflerium,*
no. *Precaria.*
ai. *Commendatitia.*
aa. *Indiculus precatortus adEpfcopum.*
Ʌ). *Indiculus quem prnpqfitus trasfmittit ad Abbatem.*
34. *Indiculus quem Abba tra/fmittu ad hominem pagenjem,*
α *Indiculus quem Epifcopus vaifoiltu ad Abbatem.*
ab. *Cautio de infraduris.*

Ingenuitas.

1. enim unumquemque hominem, dum in hac vita vivit pro animz for remedio cogitaro. Idcirco ego in Dei nomine ille, recogitans pro Dei intuitu vel pro animz meat redemptione, ut ab impiorum confortio erui mereamur, dimitto ergo à die prxfente vernaculum juris mei nomine illum ingenuum t in ea verb ratione ut ingenuus permaneat, tanquàm fi de bene ingenuis parentibus fuiffet natus vel procreatu*. Peculiare verb fi aliquid habet, aut inanteà laborare potuerit, m omnibus habeat conceffum atque indultum;* mundeburdem vel defeniionem ad bafilicaro Sanfti illius fe habere cognofcat, non ad affligendum, fed ad fe derenfandum, nifi, ut diximus, bene ingenuus de hoc die valeat refidere. Si quis verb, quod fieri non credo, fi fuerit, aut ego ipfe, aut ullus de heredibus, aut

aut ulla emifla perfona , qux contra ingenuitatem i£ am venire aut eam infrangerc tentaverit, fifco difcutientc folidos triginta mukx componat , fic quod repeat per nullum ingenium evindscare valeat ; prxfens ingenuitas fit merces noftra firma fic flabilis permaneat, cum ftipulatione fribnixa. Adum in loco illo.

Ftnditio dt/ervo.

II. Domino magnifico fratri illi emptori , ego in Dei nomine ille venditor. Confiât me, non imaginario jure, nec nullo cogentis imperio, fed proprio voluntatis mex arbitrio tibi vendere , quod ita fic vendidi, à dieprxfente, vernaculum juris mei nomine illum , non furem, non fugitivum , nec cadivum , nec ullum vitium in fe habentem, fed in omni corpore fcimus eum fimum ufquè ad annum fic diem. Et accepi à te in pretio pro hoc, juxta quod mihi benè complacuit vel convenit , folidos tantos, ita ut ab hac die memoratum vernaculum fuperiùs denominatum t quem dato pretio de me legibus comparafti, habeas, teneas, atque poffideas, & quicquid exindè fecere volueris , libéré fie firmiflimè in tua permaneat poteftate ad faciendum. Si quis verb, quou fieri non credo, fi fuerit, aut ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, qui contra venditionem iftam venire aut eam infringere tentaverit, fifco dilcutiente folidos triginta multx componat, dc quod repetit nihil evindicet, fed prxfens fite.

Ktndiiio dt terra,

IП. Domino magnifico fratri illi emptori , ego in Dei nomine ille venditor. Confiat me, non imaginario jure, nec ullo cogentis imperio^ led proprio voluntatis mex arbitrio tibi vendere, quod ita & vendidi tibi à die prxfenti bunuaria tanta de terra arabili, in loco nuncupante 1110, qui eft in pago illo, quem de parte parentum meorum tam fit de alode quàm fic de comparato vel de quolibet adtra&o ad me legibus obvenit, noc eft, de uno latere terrx illius fubjungit, de alio latere 1111, fic de uno fronte terrx illius, de alio verb fronte per viam publicam. Et accepi à te in pretio taxato pro hoc, juxta quod mihi benè complacuit vel conventum fuit, folidos tantos, ita ut ab hac die memoratam terram fuperius denominaram, quam de me legibus comparafti, ipfam hanc habeas , teneas, poffideas , vel quicquid exindè facere volueris, libera in omnibus.

Го/η. II.

Chrifto propitio Jn tua permaneat poteftate fecKndum. Et extera.

KtaduioiefenvidEccl^iui.

IV. Breve in vicem venditionis qualités vendidit homo aliquis nomine ille ad Ecclefiam aliquam nomine illam vernaculum fiium nomme illum, à die prxfente, non furem, non fugitivum, non cadivum, nec ullum vitium in fe habentem, fed in omni corpore fcimus eum fanum ufque ad annum fic diem. Et ficut fuperiùs * fe&um eft. « c·»· ·.

Donatio adfronfam.

V. Dum Dominus ab initio conceflit in veteri teftamento fic prxeepit ut relinquat homo patrem fic matrem fit adhxreat fux uxori, ut fint duo in camc una, fic quod Dominus conjunxit, homo non feparet. Ego enim in Dei nomine ille, dulciflimx conjugi mex illi. Dum fic ego te per folidum fic denarium fecundùm Legem Salicam vifiis fui fponfare, ideb in ipfa amoris dulcedine dabo ergb tibi à die prxfente , quod in perpetuum volo efle manfurum , rem pro portione mea in loco nuncupante illo, qui eft in pago illo, qux de pane parentum meorum ad me legibus bbvenit, hoc eft, in ipfa portione, manfis ad commanendum , cum cafticiis , fuprapofitis , terris arabilibus, ficmancipiis, vel quicquid in ipfa portione eft afpe&um, tibi dico efle donatum atque firmatum ; ut quandb die feliciflimo nuptiarum infimul nos Deus conjunxerit, ifta omnia fuperiùs conferipta in tua permaneant dominatione ad poflidendum. Si quis verb ficc.

Notitia di mancipio.

VL Cum refediffet ille Vigarius * inluftris viri illius Comitis in Illo mallo publico , unà cum ipfis Scabinis qui in iplo mallo refedebant ad caufas audiendas vel reda judicia terminanda \ ibique veniens Monachus San&i illius, vel ille Abbas nomine illo, de illo Monafterio, unà cum Advocato San&i illius nomine illo, feminam aliquam nomine illam interpellabat, repetebat ei dum diceret eo quôd colona effet San&i illius, de curte fua qux dicimr illa, de parte avix fux nomine illius quondam, fic ipfe illa fic de ipfe fervitio San&i illius negligens aderat; fed ipfa femina de prxfenti adftare videbatur, fie nullatenùs habuit quod dicere,nec opponere,nec tradere rationes per quas de ipfo fervitio San&i illius fe abftrahere potuiflet, fic ei in prxfenti fuit judicatum , ut ipfum fervitium San&i illius, unde negligens aderat, ipfi Advocato Sancti illius reuvadiarc deberet. * Vicitiu».

П

Quod ica 6c fecit, & fe ad ipfum fervidum Sancti illius ibi ft in pncfenti recredidit, Exindè opportunum fuit ipfo* Monacho· Sanôi illiu* , velipfam Advocatum Sanfti nomine illum , talem notitiam ante ipfe· perfona* quz in ipfo mallo relidebant manibuique eorum roborata* accipere , quod ita dc fecerunt, ut omni tempore ipfe Advocatus, vel cafe fanâa illa vα ille Abbw, vel fucceflore* fui, ipfam feminam fuperiùs nominatam vel agnationem fuam aa opus Sanâi illius habeant evindicatam atque elitigatam. Prxfentibus his quorum prxfentia a£him fuit. Fa&a notitia in loco illo publiciter.

Notitia de homicidio.

VIT. Dum & per plures homines ponitur in notitia qualiter veniens homo auquis nomine ille in contubernio , hominem aliSiuem nomine illum ipfum ibidem adfallifet, fic ipfum ibidem interfeciflet vel occidiflet ; fed venientes parentes dc amici ipfius hominis interfeéti ante inluftretn virum illum Comitem, interpellabant ipfum hominem oui eorum parentem in contubernio adfaliiiiet vel interfeciffet ; fed ipfe ille in przfenti adftarc videbatur, dc hanc caufam nullatenus potuit denegare , fed taliter fuit profeflus quod inftigante inimico ipfum nominem interfeciflet vel occidifler. Tunc taliter ei judicaverunt, ut ipfam leudem vel ipfum homicidium ad ipfos parentes legibus tranflblvere deberet. Quod ita & fecit. Sed pofteà in ipfo placito ei fait judicatum ut ipfi parentes talem epiftolam fecuritatis manu eorum vel bonorum hominum firmatam ei fieri vel confcribere deberent, quod ita dc fecerunt , ut poft hunc diem nec ipfi illi, nec ullus in caufa ipforum, nec ulla oppofita perfona de przfata morte illius quondam, nec de ipfo homicidio, nec de ipfa leude nullam reclamationem nec nullum impedimentum pontificium non habeant ad faciendum. Qui hoc facere voluerit , ipfos folidos per manus reddat, dc ob hoc folidos tantos unà cum fifco difcutientibus multz componat, de qui repetit nihil evindicet.

Securitaj de homicidio.

VIII. Cum refediffet inlufter vir ille Comes in illo mallo publico ad univerforum caufas audiendas vel reûa judicia terminanda , ibique veniens homo aliquis nomine ille repetebat ei, dum diceret eb qubd ipfe ille hominem fuum nomine ilhim quondàm benè ingenuum in via malo ordineipfamadfallifiet, dc ipfum ibidem interfeciflet vel occidifliet, dc rauba fua, caballo· , aurum dc argentum , dc drapalia exindè tuliflet vel deporcafFet, vel leudem contra Legem ibi buriflet; fed ipfe ille de przfenti adftare videbatur, dc nane cauter fait profeflus, qubd faciente inimico ipfum hominem occidiffet vel interfeciflet; fed taliter in ipfo mallo ei judicaverunt , ut ipfiim hominem vel ipfam leudem lembus exindè tranflblvere deberet. Quod ita dc fecir. Sed pofteà apud ipfam G rationem vel apud ipfo· bonos homines qui in ipfo mallo refedebant epiftolam fecuritatis manu eorum firmatam accipere deberet, quod ita dc fecit, ut poft hanc diem nec ipfi illi nec ullus de heredibus fais, nec ullus in caufa ipforum dc hominis interfecti quondam, nec ulla oppofita perfona de przfenti die de ipfa morte illius, nec de ipfo homicidio, nec de ipfa leude contra ipfum illum nullam reclamationem nec nullum impedimentum pontificium non habeat ad faciendum; dc qui hoc facere przfumpferit, duplum tantùm quantùm ipfa leooscontinet, dc partibus cui hzc fada eft, unà cum focio fifco coaûus multz componat, dc quod repetit vindicare non valeat.

Donatio quam pater facit filio fuo.

IX. Dulciflimo atque amantiflimo filio meo illi, ego in Dei nomine ille genitor tuus. Dum dc ego te dulciter enutrivi, dc tu mihi fideliter defervifti, vel tuum fervidum vel benevolentiam circa partem nof tram habemus compertam , ideb in ipfo amore dulcedinis vel tuo fervitio componente , dabo ergbtibi à die przfente quod in perpetuum volo efle manfurum, hoc eft, manfum ad commanendum cum cafticia, fuperpofita , terris arabilibus, dc màncipiis his nominibus illis dc illis, ut per hanc epiftolam donationis vel deliberationis noftrz manu meft vel bonorum firmatam , ut quandiù advivis tam tu ipfe quàm hereditas tua, contra tuos germanos dc germanae quieto ordine vel elitigato valeas poflidere vel dominare. Propterea hanc epiftolam traditionis vel deliberationi* noftrz manu meâ firmatam exindè tibi fieri vel confcribere rogavi, ut de przfenti die de ipfo manfo, vel quicquid ad ipfitm manfum afpicit, dc ipfa mancipia iuperiùs denominata hoc nabeas, teneas, atque poflideat.

CtMceicauuia fuam Allasfacit ad hondtuafaon.

X. Ego in Dei nomine, ac fi peccator, venerabilis vir ille Abbas de monafterio fando illo, quod eft in pago illo conftnsctum. Dum fic omnibus non eft incognitum qualiter filius fervi noftri nomine ille quandam feminam noftramnomine illam, bene ingenuam, *filiam* illius quondam, contra voluntatem parentum ipfius feminx Ibciavit fibi ad conjugium, fed pofteà ipfis parentibus complacuit fic nobis ut talem epiftolam conciacaturiam manu noftri vela fratribus noftris firmatam ipfi femina fieri vel firmare rogaremus, ut de ipfo fervido, fi agnatio inter ipfos apparuerit, in fervido publico nunquàm une coinquinati. fed fub integra ingenuitate dies eorum debeant perfeverare, idebprecor atque fapplico ad fucceflbres noftros vel ad Deum timentes homines ut bénéficia noftra jubeant confervari qualiter ipfi vellent ut in poftmodùm eorum fada debeant efle ftabilia; & per malorum hominum infêftadonem multam in ipfe epiftola conculcacuria fieri vel confcriocre rogavimus, ut fi fuerit, quod Deus non permittat j extranea pars qux hzc fada noftra infirangere voluerit, in primis iram Dei ôc Sandi illius incurrat, fit ob hoc folidos centum partibus ipfius cui hzc fada eft mutae componat, flc quod repetit vindicare non valeat.

Donatio quam homofacit adfluanfuum,

XI. Ego in Dei nomine ille. Conflat me in amore Domini noftri Jefu Chrifti, ut veniam deiidis meis confequi mereamur, donaffe flc dono donatumque efle volo ad dulciffimum filium meum nomine illum peciam de terra arabili in loco qui dicitur ille, qui eft in pago illo, per loca defignaca velcircuita, in ea ratione ut poft hunc diem jamdidus filiolus meus, cui epiftola donationis ifta legibus fada fuit, ipfam terram habeat, teneat, atque polfiaeac, vel quicquid exindè facere voluerit, libe* ram in omnibus, Chrifto propitio, habeat poteftatem. Et fi quis, flec.

Notitia de cruce evindicata.

XII. Dum flc omnibus non eft incognitum qualiter veniens homo aliquis nomine ille ante Vigarium inluftr» viri illius Comitis nomine illo, adversùs hominem aliquem nomine illum, repetebat ei dum diceret cb qubd terram fuam de fuo tnanfo vel de fua poteftate malo ordine proprififlet. Sed ipfe ille de prxfenti adftare videbatur, flc hanc caufem fortiter denegavit qubd fuam terram de fuo manfo malo ordine nunquàm proprififlet, nec poft fe nunquàm retinuerit. Sed taliter ei fiitt judicatum in ipfo placito ante ipfam Vigarium, vel ante ipfos pagenfes, ut ad crucem ad judicium Dei pro ipfe terra in noctes quadraginta duas in ipfo placito pro hoc deberent adftare. Quod sta flc fecerunt. Sed venientes ad Ipfum placitum, ficut eis fuit judicatum, ante ipfum Vigarium, vel ante ipfos pagenfes, ad ipfum judicium vd ad ipfam crucem vifi fuerunt ftetiffe *i* fed ipfe illum hominem f qui ipfam terram proprifir, ad ipfum judicium vd ad ipfam crucem eum convicit i fed ipfe in ipfo placito ad ipfem crucem vifiia cadiffe; fed dum hzc caufa fie fait inventa . qubd ipfe ille qui ad ipfum judicium vel ad ipfam crucem cadiflet, folidos tantos ei tranffolvere deberet, quod ita flc fecit, flc de ipfa terra ipfum illum lembus reveftire deberet, quod ita flc fecit. Tunc taliter d judicaverunt, ut ipfe ille de prxfenti die ipfam terram tam contra iptiim illum vd heredes fuos quàm contra quemlibet hominem omnique tempore habeat evindicatam atque eErigatam, ut tam ipfe ille quàm flc pofteriras nia poft hanc diem prxdidam terram quieto ordine valeat poffidere vd dominare, fle dudi fit fecuri exindè valeant refidere. Fadum judicium in loco illo publicker.

Cantio de clavibus.

XIII. Dum fic per plures homines eft patefadum qualiter in Dd nomine ille veniens in placito ante illos vd quamplures bonos bomines adversi» hominem nomine illum, repetebat ei dum diceret eb qubd cellaria vd camara fic granica, quicquid in eis habuit repofitum, hoc eft, aurum, argentum, drapalia, arma, vinum, annonam, vel vitalia faaper fais claves commendaflet ad cuftodiendum vd ad falvandum, fic ipfam rem in naufragium vd in damnum pofuit. Sed ipfe iue de prxfenti adftabat, flc hanc caufam nullatenùs potuit denegare ; fed tafiter ei fuie profefii», qubd ipfam rem faperibs denominatam per fuum negledum fic perfinim facinus fait perdita vd naufranta. Tunc talker d juoicaverunt, ut ipfem rem ei tranffolvere vd emendare deberet. Sed ipfe ille nullacenbs habuit undè ipfam rem tranffolvere vd emendare deberet. Sed talker ei fak judicatum, ut calem cautionem de capite fuo, manu fui vd bonorum mr».*.

hominum firmata, ei fieri vel confcribere rogaret, quod ica ôc fecit, ut dum ipfam rem non habui, nec pretium undè transfblvere vel emendare debuiflem, ut quandiu advivam in fervitio publico. quod mihi injungitis, vobis defervite debeam; fle fi negligens aut tardus de ipfo fervido appa-ruero, qualemcunque difciplinam ad anos fervos tuos impendis, talem fuper me poteftatem habeas ad faciendum. Et fi Fuerit aut ego ipfe, aut ullus de meis heredibus, qui contra hanc cautionem venire aut reclamare, flcc.

Concamiatura inter duot Abbatet.

XIV. Placuit,auxiliante Domino, «que convenit inter venerabilem virum illum Abbatem de Monafterio illo, vel Congregationem Monafterii fui, necnon ôc magnificum virum illum, de commutatione locorum, quam inter fe facere deberent. Quod ita fle fecerunt. Per quam accepit venerabilis vir ille Abba ad opus Monafterii fui in loco nuncupante illo, 3ui eft in pago illo, hoc eft, in ipfo loco lo manfos ad commanendum, cafticiis fuperpolitis, terris arabilibus, vel quicquid in ipfo loco ad prxfens cernitur efle pofleflio, totum Ôc ad integrum re inexquifitâ in commutatione vel in concamio. Simili modo vir magnificus ille accepit ad opus fuum aliam rem in loco nuncupante illo, qui eft in pago illo, hoc eft quod fuperiùs diximus, totum ôc ad integrum re inexquifitâ in commutatione vel in concamio. Undè duas epiftolas pariculas uno tenore confcriptas manu eorum vel bono» rum hominum firmatas inter fe fieri ôc firmare rogaverunt, ut unufquifque poft hunc diem quod à pari fuo in commutatione vel in concamio accepit teneat atque poflideat, vel quicquid flcc.]

Charta traduria.

XV. Domnis fandis fle apoftolicis ac venerabilibus in Chrifto Patribus, Regibus, Comitibus, Epifcopis, Abbatibus, Sacerdotibus, Clericis, vel omnipopulo Chriftiano qui in Romanorum vel Longobardorum provinciis Deo ferviunt, tam in Monafteriis quàm fle in civitate, feu per pagos, vel per vicos, ego in Dei nomme ille Major domùg. Cognofcat Magnitudo feu fle Sanditas veftraquod ifte frater nof ter nomen ille ferviens vefter petiit nobis ut ad bafilicam fandi Petri patris veftri pro fuis culpis vel pro noftra nabilitate valeat ambulare ad orationem. Propterea has litteras cum falutarione per iplum ad vos direximus, ut in amote Dei ôc Cmûi Petri ipfum ad hofpkium recipiaris ad benefaciendum vel ad fuamconfblationcin, tam ad eam ambulando quàm ôc in redeundo, ut per vos fidvus ex ôc (àlvus revertatur. Interim, ficut veftra eft confuetudo bona, vd conibhrioaem vd adjutorium d impendere jubeatis, iaxumque diem jubearis habere. Cujus ooteftas regnat in «ternum, ipfe vos cuftodiat in regno fuo perpétué. Salutamus vos omnes ûlutaoone pleniflimâ.

Donatio quam homo donat adfuam. parentem.

XVI. Dilediflimr atque amabili mihi in Domino confobrin* meat nomine illo, ego in Dd nomine ille. Dum dc pluribus eft percognitumeb qudd tu partibus meis amabilia lerviria impendere non definis, pro tua bonitate, Ôc pro eb qubd didum eft *Facianuu bonum ad omnet > maximi autem ad domefiicos fidei* vel adpropinÎ|uos noftros, igitur dono tibi à die prxente per hanc epiftolam donationis, qux in perpetuum fit manfura, ôc de jure meo in tua dominatione trado atque firmabo, id eft, manfum ad commanendum in pago illo, in loco qui dicitur ille. ôc eft ipfe manfus per loca deftgnata de latere uno ôc de fronte terre iiuus, ôc de alio latere ôc fronte terre illius tanto, ita ut ab hac die memorata confobrina mea illa quicquid de ipfo manfo facere voluerit, ut abfque uniufcujufque repetitione liberam in omnibus habeat poteftatem ad faciendum. Gets.

Donatio ad cafam Dei,

XVII. Prudens confilium bajulat qui pro animx fu* remedio cogitat illi Dominum retribuere, ôc exindè habere cogitat, fle de Dei mifericordia non dubitat. Idcircb nos in Dei nomine ille, ôc conjux mea illa. Admonet nos divina pietas ôc Chrifti mifericordia ut aliquid de rebus noftris pro redimenda ultione noftrorum peccaminum Domino offerre deberemus, ut in die judicii mifericors Dominus vd in aliquantulum de fcelere noftro nobis relaxare dignaretur, donamus compunâo corde ôc devoto animo ad bafilicam illam, qux eft in honore Sandi illius conftruda in loco illo, hoc eft, rem noftram in loco nuncupante illo, hoc eft, in ipû re manfis ad commanendum, cafticiis, fuperpofitis,terris arabilibus, ut poft hunc diem ipfi cuftodes qui ad ipfum fandum locum deferviunt, ipfam rem fuperius denominatam habeant, teneant, atque poffideant, vel

quicquid exindè facere voluerint, liberam fic firmiffimam habeant poteftatem ad faciendum. Et fi quis.

Padum divifianit interfouru.

XVIII. Padum divifionis inter fratres, id funt ille fic ille, heredes illius fic illius quondam. qualiter fe de alode eorum dividere vel enequare deberent. Quod ita fic fecerunt. Per quem accepit vir magnificus ille manfum illum in loco nuncupante illo, qui eft in pago illo, hoc eft, ipfe manfus circumcindus, cum arboribus fic cafticiis, fuperpofitis, cerris arabilibus, fic cetera. Simili modo vir magnificus ille accepit ad opus fiium ahum manfum in loco nuncupante illo, qui eft in pago illo, in centena illa, hoc eft, quod fuperiùs diximus , manfum circumcindum, cum arboribus fic cafticia, fuperpolita, terris arabilibus, fie cetera, vel quicquid pan contra parem fuum per equuenaam inter fe diviferunt, abfque mia repetitione vel reclamatione hoc habeant, teneant, poflideant, vel quicquid exindè facere voluerint , libera in omnibus, Chrifto propitio, in fua permaneat poteftate ad faciendum. Si quis verb.

Venditio ad Monqfterium.

XIX. Venerabili in Chrifto patri illi Abbati de Monafterio qui vocatur Sandi illius , quod eft uvpago illo fuper fluvium illum conftru&um , emptori, ego in Dei nomine ille venditor. Conftatme non imaginario jure, nec nullo cogentis imperio, fed proprio vohintatis meat arbitrio, vobis vd ad Monafterium veftrum vendere, quod ita fic vendidi vobis à die prxfente, rem pro proportione mea, in loco nuncupante illo, quod eft infra pagum illum , quod de parte parentum meorum ad me Legibus obvenit, hoc eft, tam maniis, cans, cafticiis, mancipiis , ingenuis his nominibus, vel quicquid ibidem prxfens eft mea dominatio. totum fic ad integrum de jure meo in dominatione veftra per hanc venditionem tradidi vobis ad poflidendum ; fic accepi à vobis in pretio taxato , juxta quod nobis apcificatum vel conventum fiiit, folidos probos atque penfantes numero tantos ; na ut ab die memorata omnia fuperiùs nominata, qux de me legibus comparaftis , hoc habeatis, tenearis, poflideatis tam vos quàm fic fucceflores veftri, liberumque fic firmiflimum in veftra permaneat poteftate ad faciendum. Si quis verb.

Precaria.

XX. Iα Chrifto venerabili patri fic Domno illi Abbati de Monafterio Sandi illius, quodeft in pago illo fuper fluvium illum conftruQum t ego in Dei nomine ille. Precator accefli ad vos ut rem pro portione veftra t in loco nuncupante ille, qui eft in pago illo , quam ego ille ante boa dies per venditionis tituhim dato pretio Sando illi feu vcftro Monafterio adfirmavi, hoc eft , in ipfa portione manfum ad commanendum, cafticiis , fuperpofitis, terris arabilibus, mancipiis, ingenuis his nominibus, vineis, pratis, filvis, pafcuis, vel quicquid ibidem afpicit vobis delegavimus. Sed pofteà taliter vobis fupplicavimus , ut ipfam portionem ad ufum beneficium ad excolendum quandiù advivo mihi nrxftare vel relaxare deberetis. Quod ita & feciftis. Propterea hanc precariam manu mei vel bonorum hominum firmatam vobis exindè emifimus, ut annis fingulis cenfum denariorum tot ad luminarisSanâi illiue fit decimam de omnibus frudibus , quicquid fupra ipfam conlaborare potuerimus , die illo , quod eveniet fefto ipfius Sandi illius, pro hoc vobis dare fit adimplere faciam. Et fi négligent auttardus de ipfo cenfu ad illudplacitum apparuero, fidem exindè vobis legibus faciam, fit ipfam rem dum advivo per veftrum beneficium tenere fic ufulruduare faciam ; in ea verb ratione ut aliubi ipfas res nec vendere,nec donare^iec alienare/icc ad alias cafas Dei delegare, nec in naufragium ponere, nec ad proprium facere, nec heredibus meis in aloae derelinquere pontificium non habeam ad faciendum, nifi poft meum difceflum , unà cum re immeliorata vel fuperpolita, quicquid ibidem inventum fiierit, abique ullius Judicis contradidione pars Monafterii veftri ad veftrum faciat revocare dominum. Si quis verb.

Commendatitia de re vendita.

XXI. In Chrifto filio Ecclefix iUi, in Dei nomine ille Abbas de Monafterio illo Sandi illius, quod eft in pago illo, unà cum confenfu fratrum noftrorum. Dum fic tua fiiit petitio fic noftra decrevit voluntas ut duas partes darem pro portione noftra in loco nuncupante illo, qui eft in pago illo, quem tu ipfe ante hos dies per venditionis titulum dato pretio de tnefauro Sandi illius nobis vendidifti ; fed pofteà taliter nobis fupplicafti ut ipfius portionis duas partes m prxdido loco illo ad ufum beneficium ad excolendam, quan-

diù advivis, tibi pntftaredeberemus. Quod ita fic fecimus, Propptereà hanc commen«laritUm manu noftra firmatam fibi pro hoc dedimus, ut annis fingulis cenfum tantum fic Olam decimam de omni frudu, quicquid fupra ipfam terram conlaborare potueris, die ulo. quod eveniet fefto Sandi illius, pro hoc dare debeas. Et fi négligera aut tardus ad id placitum de ipfo cenfii fueris, fidem exindè pro hoc nobis facias, fic ipfiun rem ad viventum tuum per noftrum beneficium teneas, in ea tamen ratione ut ipfam rem aliubi nec vendere/icc donare,nec alienare,nec ad alias cafas Dei delegare, nec ad proprium facire, nec heredibus tuis in alode derelinquere, nec in naufragium ponere, poteftatem non habeas aofaciendum, nifi poft tuum difcef-fum, unà cum ipfa re immeliorata vel fuperpofita, quicquid ibidem inventum fuerit, fine ullius Judicis confignatione pars Monafterii noftri elitigato ordine prafentaliter ipfam rem immelioratam in noftrum faciat revocare dominium, fic hxc commendantia firma fic. Fada commendaticia in ipfo Monafterio Sandi illius publicicer in anno duodecimo regni. \

Indiculus precatorius ad Epifcopum.

XXII. Domino fando fic apoftolici fe* de colendo in Chrifto veneraoili Domno fic patri illi Pontifici urbis illius, civitatis illius, ego in Dei nomine ille, benè cupiens vefter, in Domino vobis dirigimus Salutem fic precamur Sanditatem veftram ut pro nobis orare dignemini. Denique cognofcatis qubd ifte nomo vefter, nomine illo, ad nos confugium fecit, fic dixit qubd contra vos culpas habeat commiflas. Propptereà has litteras cum falutatione ad vos direximus, fic precamur vobis ut vitam fic immancationem fic difeiphnam corporalem ei concedere jubeatis. Aliam poenitentiam, qualem ei volueritis judicare, in veftra eft poteftate. Qualiter ipfe homo fecum gaudeat qubd noftram fuggeftionem ad vos deportafret ; fie undè notas reconjungitis votas rcn.crirc cupimus. Quid plura ?

Indiculus quem Prapofitus tranjmittu ad Abbatem.

XXIII. Diligendo ad nos Domno fic in Chrifto patri noftro venerabili illi Abbati, ego die ferviens atque Prxpofitus vefter. In primis illud precamur Sandkatem veftram, ut tn veftra fanda oratione pro me effe non dedignenûni. Deniquè, Domne, cognofcatis de ifto fervitio ubi nos tranfmififtis. per verbum inluftris viri illius Comitis, fui juniora non exindè fecerant quomodb eh fuk demandatum. Propcereà has littera» ad vos direximus, ut deipfo certiores fids, dc inanteè quomodb vom» eft utile fic compeofetis ut noftram tem non perdamus. Quid phiraf Salutamus vos ufque ad gaudium.

Indiiuhu quem Abbas tmfiùtm ai Aominempagenfem.

XXIV. Dukifiimo noftro fit ut credimus amico Sandi illius in Dei nomine illi, ille,edi peccator^Abba, nos fic noftri, fervientes veftri. in Domino vobis dirigimus falutes, & illud precamur Deum ur merearis agere in ifta vita quod Deo fit bene* placitum. Precamur vos de illis veftris homunciunculis qui in veftro Minifterio commanent, vd de noftris caufis invicem noftrum bonum certamen exindè mittatis, ficut nos de veftra caritate benè confidimus, ut fie exindè perportare faciatis ufquè nos infimul conjungimus. Quid plura 1

Indiculos quem Epifcopus tranfmittu ai Abbatem.

XXV. San&orum meritis beatificato Domno atque patri, Deique cultore, dc ut confidimus vero amico noftro illi gratit Dei Abbati, nos enim in Del nomine ille, quamvis peccator, donum Dei Epifcopus. Deus fort, vefter in omnibus proprius amicus, imprimitùs falutationem. *Défunt reliqua.*

Cautio de injraduris.

XXVI. Contigit qubd cellarium vel fpicarium veftrum infregi. fic exinde annonam vel aliam raupam in folidos tantos furavi. Dum fie vos fic advocatus vefter exindè ante illum Comitem interpellare feciftis, fit ego hanc caufam nullatenùs potui denegare, fic ab ipfis Racimburgiis fuit judicatum, ut per vadium meum eam contra vos componere atque fetisfàcere debeam, hoc eft. folidos tantos vel *. Sed dum ipfos folidos minânè habui undè tranffolvere debeam, fic mihi aptificavit, ut brachium in collum pofiii, fit per comam capitis mei coram prsfentibus hominibus vadere feci, in ea ratione ut interim qubd ipfos folidos veftros reddere potuero, fic fervirium veftrum fic operam qualemcunque vel vos juniores veftri injunxeritis, facere fic adimplere debeam ; fic fi exindè negligent vel ja&ivus apparuero, fpondeo me contra vos ut talon difciplinam fwprà dorfum meum facere jubearis quam fuper reliquos fervos veftros.

FORMULÆ
LINDENBROGII,

SIFB

Altéra editio Formularum Marculfi à Friderico Lindenbrogio in publicum emifla.

INCIPIUNT exemplaria de diverfis conditionibus, qualiter regales vet carta pagenfes out fenica, quas bacformula continet, fcribantur.

De Epifcopatu.

I. Tl l i Rex viro apoftolico illi Epif Acopo. Quamlibet no·, ôcc. *utfu-pràpag.* 378.

Indiculus Regs ad Epijcopum ut alium benedicat.

П. Domino fimâo fede apoftolicx dignitatis colendo in Chrifto patri illi Epif· copo ille Rex. Credimus jam, ôcc. *at fupràpag. 3J9.*

Conc^fio civium pro Epifcopatu.

IП. Suggeftio piifltmoacprxcellentiffimo Domino ilL Regi , ôcc. *ut fuprà P*g-* 37S>-

Carta de Epifcopatu.

r* sir- rae.t.pas· IV. Dum juxta Apoftoli didum omnis poteftas fublimatur à Domino , fic quaten^t poft Deum in regia manet poteftate qualiter eunda terrena debeant gubernari. Undi oportet nos fàlubri confilio retradare ut illi in locis Sandorum inftituantur euftodes qui dignèad ipfurn officium gubernandum apparere nofcuntur. Igitur dum & veftra fic cleri vel pagentium civitatis illius adfuit petitio ut relidi urbe illi, quam prius regere fic gubernare videbamini , m fupraicripea urbe iUa cathedram pontificalem fufeipere deberetis, fic dum vos apud animos noftro· fic adio commendat probata, fic nobilitatis ordo fiibliraat, ac morum probitas velmanfiwtudo fic prudentiae honeftas exornat, cum confilio fic voluntate Pontificum Pioccrumque noftrorum, juxta voluntatem fic conienfum cleri fic plebium ipfius civitatis , in fupradida urbe illa pontificalem in Dei nomine vobis comnufimus dignitatem. Propterea per prxfentem praeceptum decernimus ac jubemus ut fupradida urbs vel res Ecclefix ipfius ·fic clerus fub veftro arbitrio fic gubernatione confiftant, fic erga regimen noftrum femper fidem inlibatatn cuftodire debeatis , fit juxta canonicam inftitutionem plebem vobis commiflam afliduis prxdicationum fermonibus expolire , fie non minùs pietate quàm feveritate conftringere ftuaeatis , fic curam pauperum vel neceflitatem patientium cum ingenti cura fic diledione procuretis, ut adquifiti mukiplicatâque gregis veftri falute, ad ovile dominicum nullis maculis fordidatum valeatis prxfentare ; quatenùs dum Ecclefiam vobis difpenfatione divinà commiflam ftrcnuè regere atque gubernare videamini , vobis apud xtemum retributorem mercedum fufiragia largiantur , fic vos immenfum Ghriftum pro noftrorum mole peccaminum afliduè exorare debeatis.

Carta de magna re , qui vult xenodochium aut monaflenum conftruert.

V. Domino verè fando , ficc. *utfuprà 399·*

Emunitas Regia.

VI. Maximum regni noftri augere eredimus munimentum fi beneficia oportuna locis Ecclefiarum benevoli deliberatione concedimus, ac Domino protegente, Habiliter perdurare confcribimus. Noverit igitur follertia veftra nos ad petitionem apoftofici viri Domni ili illius urbis Epif

copi tale pro «terna retributione beneficium indulfifle ut in villis Ecclefix Domni iU. quas moderno tempore aut nof tro autcujuflibet munere habere videtur, vel qua deinceps in jure ipfius fandi loci voluerit divina pietas ampliare, nullus Judex publicus ad cauias audiendas aut fredam undique exigendam ullo unquam tempore prxfumat ingredi i fed hoc ipfe Pontifex vel fucceflores ejus propter nomen Domini fub integra emumtate omninb valeant dominari, statuentes ergb Jubemus ut neque vos, neque juniores veftri aut fucceflores, nec ulla publica judiciaria poceftâs quoquo tempore in villas ubicunquè in regno noftro ipfi Ecclefix aut regia aut privatorum largitate conlatas , aut qux inanteà fuerint conlature , ad audiendum altercationes ingredi, aut fredam de qualibet caufa exigere, vel manfiones aut paratas vel fidejuflbres tollere prxfumatis ; fed quicquid exindè exigere , aut de ferviencibus cxterifque nationibus qux funt infra agrds vel fines feu fupra terras prxdidx Ecclefix commanentes , fifcus aut de freda aut undecunquè potuerat fperare, ex noftra hac indulgentia pro futura falute in luminaribus ipfius Ecclefix per manus agentium eorum proficiat in perpetuum. Et quod nos propter nomen Domini fic animx noftra remeatum feu pro noftra fiibfequente progenie plenâ devotione indulfimus nec regalis fublimicas , nec cujuflibet judicium feu cupiditas refragare tenter. Et ut prxfens audoritas tam prxfenti quàm futuris temporibus inviolata, Deo adjutore, permaneat, manus noftra fubfcriptionibus infrà roborare decrevimus.

Confirmatio de emunitote.

VII. Ille Rex Francorum vir inluftris. Quotiefcunque petitionem Sacerdotum vel ancillarum Dei ad efiedum perducimus, regiam confitecudinem *exercemus, fit* nobis ad mercedem vel ad ftabilitatem regni noftri in Dei nomine pertinere confidimus. Ideoque Dominis viris fandis ac venerabilibus apoftolicis in Chrifto patribus omnibus Epifcopis , vel omnibus Abbatibus , feu inluftnbus atque magnificis viris Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis , vel omnibus Vaflîs noftris , vel omnibus Miflis noftris difeurrentibus. Cognofeatis quod inluftris Abbas ille de monafterio illo in pago illo , in loco qui <£« citur ill. in honorem Sandi ill. conftrudo, uni cum Monachis vel Dei ancillis ad laudan Chrifti canendum fub religionis norma convcrfantibus, dementia: regni noftri fuggeftioncm intulit eb quod gloriofus Dominus fit genitor nofter ill. quondanv Rex per fuam prxeepeionem fui manu roboratam talem emumtatem ad ipfam cafam Dei Sandi iU. vel Monafterü ilLvel ipfi Abbati habuiflet conceflam atque indultam,ut nullus Judex publicus vα quiflibet judiciarii poteftate accindus in cortes vel villas ipfius Monafterü nullum debuiffet habere introitum, nec ad caufes audiendas, nec ad fredam exigendam, nec fidejuflores tollendos, nec manfiones aut paradas requirendas, nec ullas retributiones exadanoas ; quod fifcus nofter exindè habere poterit, nullatenàs exadetur, nec requiratur. Undè fit confirmationes anteriorum Regum parentum noftrorum nobis in przfente protulit relegendas ; petiitque Celfitudinem noftram ut circa iptum Monafterium noftra hxc deberet audoritas generaliter confirmare. Quod nos beneficium gratanti animo pro mercedis noftrx augmento non folum confirmantes, fed etiam novum fub emunitatis nomine concedentes , per hoc prxceptum fpecialiùs decernimus atque omnino jubemus, quod in perpetuum abfque ullis obftaculi» fic refragationibus volumus efle manfurum, ut abfque introitu Epifcopi aut Archidiaconi ad orationem aut prxdicationem lucrandam nullus Judex publicus in curtes vel villas ipfius Monafterü ullum debeat habere ingreflum, nec ad caulas audiendas , nec fredam exigendam, nec fidejuffores tollendos, nec manfionesaut paradas requirendas *, nec* ullas retributiones exadan· das {quod fifcus nofter exindè habere poterit, nullitenùs exadetur nec requiratur. Nifi , ut diximus, pro mercedis noftrx augmento, ficut ab anteceflbribus Regibus parentibus noftris , feu fic Domno gloriofo genitore noftro iit quondam Rege, moderno tempore fuit conceflum atque indultum, ita noftris oraculis pleniùs confirmamus , quod in perpetuum volumus efle manfiirum. Et ut hxc prxceptio firmior habeatur, fit per tempora melius confervetur , mantis noftrx fignaculis fubter eam decrevimus roborare, fic annulo noftro fubter figillavimus.

Confirmatio de omni corpore facultatif Monaflerii.

VIII. Ille Rex illi Pafritio atque omnibus Agentibus. Rectum efle cenfernus, ficc. *ut Jupràpag. jpj,*)

Ut

«w·.

Ut confias nudorum adfiumendi aliquis licentiam AaAeat.

IX. Malorum neceffe eft tergiverfationem regali cofircere cenfuri. Igitur apofrolicus vir ille, illius urbis Epifcopus, ficc. *taJupràpag. 3^.*

indiculus Regit de privilegio.

X. Ule Rex Francorum vir inlufter illi Comici, *(ne. utfiupràpag.* fp.

Altus indiculus tegalis.

XI. Karolus gratia Dei Rex Francorum , ficc. *utfitprà pag. 46*c.

item alius.

XII. Ule Rex Francorum viris inluftribus Patriciis, Comitibus,Telonariis, vel omnibus curam publicam agentibus. Si opportuna beneficia ad loca fandarum Ecclefiarum vel Sacerdotibus prxftare non definemuijhoc nobis procul dubio in aeterna bearitudine retribuere confidimus. Igitur cognofcat magmtudo feu almitas veftra qubd nos ad petitionem apoftolici Viri, illius urbis Antiftitis, talem propter nomen Domini, ejus meritis compellentibus, beneficium prxftkiffe cognofcite ut ubicunque infra regnum noftrum Mifli fui mercare videntur, vel pro reliqua neceflitate difeurrunt, nullum teloneum nec quamlibet redhibitionem exindè.ad partem fifei noftri nec ipfe nec Mifli fui folvere non debeant. Proptereà per prxfentem Prxceptum decernimus quod perpetualiter manfurum efle volumus , ut nullum teloneum in nullis civitatibus aut pagis vel ubicunque in regno noftro teloneus exigitur, nec de navali nec de carrait evedione, nec de rocatico, nec de pontatico , nec pulveratico, nec fakuatico, nec cefpitatico, nec de faumariis, nec de eo quod homines eorum ad dorfum portant, nec nulli redhibitione, quam fifcus nofter exindè foerare poterat, nec vos nec juniores aut fucceffores veftri non requiratis nec exigatis ; fed omnia fic in omnibus hoc propter nomen Domini ipfe Pontifex vel fucceffores fui aut memorata Ecclefia Sandi illius habeant indultum , vel in luminaribus ipfius loci proficiat. Qux verb audoritas ut perpetuis temporibus valear, propria eam manu infra decrevimus roborare.

Epiftola donationis.

XIII. Mundi terminum ruinis crebrefcentibus adpropinquare indicia certa manifeftant, ficc. *utjuprapag.^o}.*

Aha donatio.

XIV. Ego ille de mifericordia Dei fic pietate confifusjper hanc epiftolam donationis datum donatumque in perpetuum efle volo ad bafilicam Sandi illius, ubi ipfiu» pretiofum corpus requiefcit, *fic* venerabilis vir ille Abba prxefle videtur , ficu *Jupràpag. 469.*

Donatio deparva re ad Ecclaftam.

XV. Si aliquid de rebus noftris locis Sandorum , ficc. *ut(uprapag.* 407.

Cçffio à die prsefente ad Eccleftam.

XVI. Dum fragilitas humani generis pertimefcic ultimum vitae tempus, ficc. *utfuprà pag. W.*

Item alia cejjlo.

XVII. Ego ille cogitans Dei amorem vel xternorum bonorum retributionem , ideo cedo à die prxfente ad fupradidam bafilicam fic Monachos ibidem confiftcn tes ceffumque in perpetuum efle volo portiones meas in loco nuncupato ilL fitas in pago iU. qux mihi tam de alode quàm de comparato vel de quolibet adtrado advenit, vel legibus advenire poteft , in fuprimemorato loco, tam terris, domi* bus, xdificiis, mancipiis , libertis, acco* labus, merito accolonorum, vineis, filvis , pratis , pafcuis , campis, cultis, incultis , aquis , aquarumve decurfibus, mobilibus fic immobilibus, cum omnibus adjacentiis fic appendiciis vel colonicis ad me pertinentibus, vel omni integritate f vel fuperpolito, quicquid dici aut nominari poteft in fupra memorato pago vel loco fuprà nominato vel utique oe fiipradidis portionibus tenere vifus fiun, totum fic ad integrum à die prxfente ad jam memoratum Monafterium vel ad ipfos Monachos ibi confiftentes perpetualiter trado atque transfundo de meo jure in eorum dominationem ad poflidendum , ut quicquid à die prxfente exindè facere voluerint , liberam ac firmiifimam in omnibus habeant poteftatem faciendi. Si quis vero , quod fieri non credo, in futurum. five ego ipfe, aut ullus de heredibus ve prohereoibus meis, aut ulla emiffa vel oppofita perfona, vel quiflibet, qui contra hanc ceflionem meam, quam ego boni voluntate fieri fic adfirmare rogavi, venire , agere. aut refultare, vel quibufcunque modis repetere aut infringere conatus fuerit, nec hoc valeat vindicare quod repetit, fic infuper partibus fuprà memorati Monafterii vel Monachis ibi confiftentibus duplum tantum quantum ipfx res eo tempore melioratx valuerint componat, fic infuper focio fifco multi auriubramunamcoadusexfolvat, fit hxc

Kk

ceffio omni tempore firma permaneat, ftipulatione fubnexâ. Adum loco illo.

Doaatio ad cafam Dei.

XVUL Ille benèooffidet resin feculo qui fibi de terrenis feu de caducis rebus comparat premia fenwiterna. Quapropter ego in Dei nomine iue, necnon & conjux mea, ambo pariter cogitantes de Dei timore vel xternâ retributione, propptereà donamus, tradimus aliquas res noftras ad Monafterium quod dicitur ilL quod dedicatura effe dinofeitur in honorem Sandi illius, ubi venerabilis vir ille Rector prxeffe videtur. Donamus igitur & donatum in perpetuo effe volumus, hoc eft, in pago ili. nuncupato ill. fluvio ilL manias cantos, cum hominibus ibidem commanentibus vel afpicientibus ili. vel ili. cum domibus, xdrficiis, curtiferis, *cum* vadris, campis, terris, tam cultis Jiuam fic incultis, filvis, pratis, pafcuis, arinariis, cum inviis, perviis, aquis, aquarumque difeurfibus, mobilibus ôc immobilibus, prxfidiis, peculiis, pecoribus, omne ôc ex omnibus, quicquid in ipfo loco noftra videtur effe poffeffio vel dominatio, rem exquilitam, totam ôc ad integrum, tam dealode quam & de comparato feu de quolibet adtradu, quicquid ad nos ibidem nofeitur perveniffe, de noftro jure in jus ôc dominationem jam didi Monafteriiper hanc chartulam donationis five per feftucam atque per andelanguin à die prxfente donamus, tradimus, atque perpetualiter in omnibus transiirmamus. In ea vero ratione ut pars prxdidi Monafterii ab hac die hoc habeat, teneat, atque poffideat, vel quicquid exindè facere voluerit, liberam ac firmiffimam,Chrifto propitio,in omnibushabeat poteftatem. Et fi quis deinceps, quod futurum effe non credimus, fi nofinetipfi, quod abfit, aut ullus quiflibet de heredibus noftris, feu ulla quxlibet extranea perfona contra hanc donationem venire aut eam calumniari prxfumpferit, fi fe exindè non correxerit, à liminibus fandx Ecclefix excommunicatus ôc fequeftratus appareat, ôc infuper ante tribunal Chrifti hac de caufa fe judicatum iri cognofeat. Cui verb calumniam intulerit, auri uncias tant, argenti libras tant, coadus exfolvat, fic quod repetit nullo modo evindicare prxvalcat, fed prxfens donatio hxc noftris ôc nobis rogantibus bonorum hominum manibus roborata, quorum nomina vel fignacula fubter tenentur inferta, ftipulatione noftra pofitâ, diuturno tempore maneat inconvulfa. Adum. Et reliqua,

Precaria ad cafam Dei.

XIX. Domino venerabili fic in Chrifto patri ilL Epifcopo de Monafterio illo, quod eft conftrudum infra muros illius civitatis juxta fluvium ilL ficc. Igitur ego in Dei nomine ille. Dum non eft incognitum qualiter omnem rem portionis meae mpago ill. in loco nuncupato ilL fuper fluvio ul. fic in alio loco qui dicitur ill. id eft manfos tantos, cum domibus, zdificiis, curtiferis, cumsradris, filvis,terris arabilibus, campis, pratis, pafcuis, cum inviis, perviis, fic mancipiis ibidem commanentibus vel adfpicientibus, quantacunque in ipfis locis mea fuit poffeffio vel dominatio, vobis ad ipfum Monafterium fuperiùs nominatum ad opus Sandi ili. tradidi atque transfirmavi. Sed pofteà mea fuit petitio, fic veftra non denegavit voluntas, ut ipfam rem, dum advixero, per veftrum beneficium ufufruduario mihi prxftitiffetis ad habere. Quod ita ôc feciftis. Simili etiam modo expetivi à vobis aliquam rem veftram in pago illo, in loco nuncupato ill. fuper fluvio illo illam videlicet reni quam quondam ille homo per veftrum beneficium tenere vifus eft, ut eam mihi in ufum concedere dignaremini. Et pro ipfo uiu cenfivi vobis annis fingulis denario· feu folidos tantos, ut ipfos ad fèftivitatem Sandi illius, die menlis illius, excivere facerem. Et fi de ipfo cenfii tardus aut negligens apparuerim, fidem exindè faciam, fic contra ipfam cafam Dei componere debeam. Et fic nobis complacuit atque convenit ut ipfas res nec vendere, nec donare, nec concambiare,nec in ullum quodlibet naufragium imponerelicentiam non habeam, nifi tantùm, dum advixero, ufitare ôc meliorare fiiciara. Ec poft meum ex hac luce difeeffum, filius meus nomine ill. in ipfa precaria vel in ipfo cenfu adftare debeat. At poft ejus difeeffum ipfas res cum omni fùprapofito, quicquid ibidem adtradum emelioratumque repertum fuerit, vel tranfitus ejus ibidem dereliquerit, abfque ullius contradictione vel judiciaria contignatione revocare faciatis in veftrum dominium. Ec ut hxc precaria firmior habeatur, de quinquennio in quinquennium fit renovata, quatenùs fic femper permanere valeat in effectum, ftipulatione interpofitâ. Actum. Et reliqua.

Prajiaria ad cajam Dei.

XX. Ego in Dei nomine ille, Abba de Monafterio illo quod eft conftrudum in

honore Sandi illius, diledo amico noftro nomine ill. & uxori fux nomine ill. Dum non eft incognitum qualiter aliquas res vcf eras in pago illo, in loco nuncuparo illo , fuper fluvio illo, hoc eft , manfos tantoe , cum domibus, xdificiis, curtiferis, cum wadris , campis, terris, piatis, pafeuis , cum inviis , perviis , ôc mancipiis ibidem commanentibus vel adfpicientibus his nominibus ilL fic ili. vel quantacunque in ipfo loco veftra fuit poffeffio vel dominatio, nobis ad jam ditium Monafterium ad opus Sandi ill. tradidiitis atque confirmaftis. Sed pofteà veftra fuit petitio , & noftra non denegavit voluntas, ut ipfas res, dum advixeritis, ufufruduario jureprxftitiflemus ad habere. Quod ita & fecimus. Et pro ipfo ufu cenfiftis nobis lingulis annis denarios tantos, ut ipfos ad tvftivitatcin Sandi ill. die meniis ill. exolvere faciatis. Et fi de ipfo cenfu tardi aut négligentes apparueritis, fidem exinde faciatis , fic contra ipfam cafani Dei componere debeatis. Et fic nobis complacuit atque convenit,ut ipfas res nec vendere,nec donare, nec alienare,nec concambiare, nec in ullum quodlibet naufragium ponere licentiam non habeatis ; nifi tantum, dum advixeritis , ulitare & meliorare faciatis , fic poft veftnim amborum difeeffum ipfas res emelioratas abfque ullius contradidione vel judicaria aflignatione revocare faciamus in noftrum dominium. Et hxc prxftaria de quinquennio in quinquennium fit renovata , quatenus permanere valear in effedum, ftipulatione com|M>fita , diuturno tempore inconvulfa. Adu.n. Et reliqua.

Donatio ad cafam Dei.

XXI. Domino verè fando ac reverendiflimo Monafterii illius, ôte. ***ut fuprà***

Precaria ad cafam Dei.

XXII. Dominis verè fandis Monafterii in honorem fandx Marix ôi fandi Petri & fandi Pauli, Principum Apoftolorum , conftrudi in pago Waftinenh , ubi illuftris Abbatiffa ill. cuftrix prxeffe videtur, unà cum nonna plurima ancillarum ibidem confidentium, ego illa femina. Dum non **habetur** incognitum , fed plurimis eft manifeftum, quod ego res proprietatis mex in loco qui dicitur ill. per epiftolam donationis ad ipfum Monafterium veftrum delegavi. Propterea ex petii à vobis , ôc vos petitionem meam non denegaftis, ut ipfas res , quandiù advivo , fub ufu beneficii veftri tenere & ufuare debeam, ôc aliubi **ipfas res alienare pontificium non** ltabeam, **& poft meum quoquè** difeeffum cum omni rcemeliorata ad ipfumMonafteriumabf que ulla expedata traditione vos vel Kec· rores ipfius Monafterii in eorum faciant revocare poteftatem ôc dominationem. Ec ut in poftmodum aliquod praejudicium ex hoc generare non debeam , propterea hanc precariam vobis vel ipfi Monafterio veftro emittendam decrevi, ut neque ego neque ullus de heredibus meis , quann is per longinqua fpatia,ipfas res repetere non debeamus. Quod qui fecerit, inferat \ obis vel partibus ipfius Monafterii fuiique Redoribus auri libram unam argenti pondo duo, ÔC prxfens precaria firma permaneat. Et ut alix prxearix de quinquennio in quinquennium renovantur , iftam vero non fit neceffc renovare , fed per femetipfam omni tempore obtineat firmitatem , cum ftipulatione fubnexa. Adum. Et reliqua.

Preeflaria.

XXIII. Dulciflimx femine ili. ego illa Abbatiffa. Dum non eft incognitum qualiter tu ante hos dies rem proprietatis tue in pago ill. in loco qui dicitur ill. ad Monafterium fande Marie adfirmafti, undè precariam à nobis vel ab ipfo Monafterio petiifti, propterea has litteras in teadfirmavimus , ut dum advivis ufualiter ipfam rem tenere ôc dominare debeas , fic aliubi ipfam alienare pontificium non habeas , ôc (i hoc conatus eris facere, ipfam rem à die prxfente perdas. Et ut has litteras firmiores obtineas, manu noftri fubter adfirmavimus, cum ftipulatione fubnexa. Adum. Et reliqua.

Traditoria de terra.

XXIV. Notitia qualiter ôc quibus prxfentibus veniens homo aliquis Advocatu* Sandi illius, ôcc. ***utfupràpag.*** 4Ç8.

Precaria de ipfa villa dum 1 ***ivit.***

XXV. Domino venerabili in Chrifto Patri Domno ili. Abbati de Monafterio ill. vel omni congregationi Monachorum in Monafterio illo , quoi! eft ›n pago illo, in honorem Sandorum illorum conftrudo , ibidem Deo defervienri, ego enim ille. Dum non habetur incognitum, fed inter plures cognofcitur, quod ego res meas juris ac proprietatis mex, qux funt in pago illo fic illis conditi* vel finibus illis , villas fic loca nuncupata ill. ôc ill. cum omni merito vel termino fuo, cum omni integritate vel appendiciis, vel adjaebuiis, vel funra politis, feu fervos ôc ancilfcrç , accolas,

libertos, libertas, cum omni peculiari fic merito eorum, ad jam di&um Monafterium à «fie prxfenti per meam epiftolam confirmavi, fit vos omnia fiiprà memorata vel quantùm ipfe epiftola commemorat, per meam traditionem ad panem jam diêti Monafterii in veftro jure vel poteftate recepiftis ; fed dum pofteà mea fuit petitio vel fupplicatio, fic veftra pryftitit bona voluntas, ut ipfas res, quandiù advixero, per veftrumprxftitum beneficium tantummodb ufufru&uario ordine habeam vel poflideam, eo videlicet modo ut quicquam exindè minuendi aut diftrahendi aut alienandi non habeam poteftatem. Quôd fi fiierk, quod abftt, aut ego ipfe, aut aliquis de heredibus meis, vel quiflibet qui in aliqua contrarietate aut diminutione feu calumnia orta fuerit,aut furrexerit, aut adefle conatus feerit, in primis ipfas res amittat, fic Abbas Monafterii veftri eas ad integrum recipiat, infuper fic alias tantas res panibus ipfius Monafterii componere fic adimplere faciat. Et quiacenfiftisme annis fingulis pro ipfis rebus in fefto San&i ili. argentum vel quidlibet folvere feciam, fi de ipfo cenfu ad eum placitum negligens fuero, fpondeo ut ipfum in duplum folvam. At dum hxc omnia fuprà memorata inlibata fervavero, nec vos nec juniores aut fuccefibres veftri de ipfis rebus ullam diminutionem vel contrarietatem, fi fpatium vitx Dominus mihi prolongare dignatus fuerit, facere prxfumatis. roft meum quoque difceflum omnes ipfas res, cum omni addita melioratione vel omnibus fuprapofitis, cum omnibus rebus atque corporibus, opibus atque prxfidiis, abfque ullius judicis aut heredum meorum expectata confignatione aut traditione vos aut agentes veftri jam didi Monafterii veftri in eorum faciant revocare vel recipere dominationem vel poteftatem, ficut eorum continet epiftola, perpetualiter faciendo quod egerint.

Sequitur prafiaria.

XXVI. In Dei nomine ille Abba fic omnis Congregatio fratrum noftrorum aut Monachorum in Monafterio ili. Domino defervientium, in Chrifto filio illo. Dum tua fuit petitio vel fupplicatio, fic noftra decrevit voluntas, ut prxftitum beneficium de rebus noftris tibi facere deberemus, quod ita fit fecimus, qux funt in pago ill. in condita illa, in loco qui vocatur fic, quem tu aut ill. per epiftolam donationis à die prxfente ad jam di&um Monafterium noftrum ilL confirmavit * id eft * manfum cum cafe, vel alias terras, νεζ quantùm ipfa epiftola continere videtur * ut quandiù advixeris, aut ad v. aut x. aut xv. annos ipfas res ufualiter habere fic poffidere vel excolere debeas, at nihil exindè minuendi,aut alienandi,vel·detrahendi,aut in pejus vertendi non habeas poteftatem t neque transferendi quicquam, quod ii feceris, aut in alio contrario aut iniquo ingenio vel contrarietate aut tu ipfe,aut aliquiflibet homo de ipfis rebus adefle aut aditare conatus fuerit in primis ipfas res amittas vel perdas, & alias tantas vel tales partibus jam didi Monafterii componere de folvere fâcias. Et cenfuimus de annis fingulis pro ipfis rebus in fefto San&i ilL ceram aut argentum tant, partibus ipfius Monafterii folvere facias. Et fi deipfo cenfu negligens fueris, ipfum duplum reddas* fic hxc prxftaria noftra ufque ad eum placitum firma permaneat, ftipulatione fubnixâ. A&a ibi. Et reliqua.

Alia precaria.

XXVII. Domino fando fic apoftolici fede colendo Domno fic in Chrifto patri ill. ego ilL fic conjux mea illa. Pluribus non eft incognitum qualiter propter nomen Domini ad Ecclefiam illam in honorem San&i illius villam noftram nuncupatam ill. fitam in pago ill. per epiftolam ceflionis vifi fuimus concefliffe, etiam vos ad partes fuprafcriptx Ecclefix recepiffe. Seu dum pofteà noftra fuit petitio, fic veftra benevolentiaficpietas, ipfam villam, dum advivimus, aut qui parte fuâ ex nobis fuperftes fuerit, dum advivit, nobis ad beneficium ufufru&uario ordine excolendam tenere penuifiitis, eâ fcilicet ratione ut nihil exindè penitùs de qualibet re alienandi aut minuendi pontificium non habeamus, fed abfque ullo prxjudicio fuprafcriptx Ecclefix vel veftro eam tantummodo excolere debeamus, ideo hanc precariam vobis emittimus, ut nullo unquam tempore noftra poffeflio, etiamfi fpatium vitx nobis Dominus prolongaverit, nullum prxjudicium aut diminutionem aliquam de ipfa villa vobis generare non debeat ; nifi ufu tantùm, dum advivimus* habere debeamus. Et poft noftrum amborum difceflum, cum omni re meliorata, quicquid ibidem undiquè adtrahere aut meliorare poterimus, per hanc precatoriam, ac fi femper per quinquennium renovata fuiffet, abfque ullius Judicis aut heredum noftrontm expe&ata traditione

vos dc fucceffores veftri aut agentes Eccle 6* iα veftram eam faciatis dominationem revocare perpetualiter poflidendam vel quicquid exindèiàcere elegeritis, ficut noftra continet epiftola , ad profe&um prxfetx Ecclefix Domni illius liberum Labeatis arbitrium. Faûa precaria ibi. Et reliqua.

Kenditio ad Monaflerium.

XXVIII. Venerabili in Chrifto patri illi Abbati de Monafterio Sandi illius dcc. *utfuprà pag. fOf.*

Precatia de venditione.

XXIX. In Chrifto venerabili patri & Domno illi Abbati dcc. *utfuprà pag.* y06.

Commendatitia de re vendita.

XXX. In Chrifto venerabilis Abbas ille de Monafterio illo, quod eft in pago illo dcc. *utfupràpag. $06.*

Preceptum de clericatu.

XXXI. & eis qui fe ad onus clericatus transferre deliberant, licentiam non negamus dcc. *utfupràpag.* 385.

Carta de ducatu dC patritiatu vel comitatu.

XXXΠ. Perfpicuè regalis in hocperfeda conlaudatur clementia dcc. *utfuprà pag.* 380

Tra&oria in itinere pergendo.

XXXIII. Dominis Sandis & Apoftolicisfedibus collocatis Epifcopis, Abbati bus, vel Abbatiflis dcc. *ut fuprà pag.* 441.

tilia tradoria.

XXXIV. Dominis Sandis & Apoftolicis ac venerabilibus in Chrifto patribus Regibus dcc. *utfupràpag.* J03.

Epijlola tradoria legatariorum vel minima facienda ifliut inftar.

XXXV. Ille Rex omnibus Agentibus. Dum & nos in Dei nomine Apoftolico dcc. *utfuprJ pag.* 381.

Carta de caufa fufpenfa.

XXXVI. Cognofcat magnitudo feu utilitas veftra dum & nos ad prxfens Apof colico viro ill. Ôcc. *utfuprà pag,* 387.

Carta de Mundeburde Regis & Principis.

XXXVII. Redum eft ut regalis poteftas illis tuitionem impertiat quorum neceftitas comprobatur. Igitur dcc. *utfuprà pag.* 388.

Alio modo.

XXXVIII. Ille Rex vir inlufter Domnis Sandis ac venerabilibus in Chrifto patribus omnibus Epifcopis, vel omnibus Abbatibus , feu & inluftribus viris Ducibus , Comitibus , Vicariis, Centenariis, vel omnibus Agentibus, feu omnibus MïÇ fu noftri» difeurrentibus , vel omnibus paribus dc amicis noftris, tam prxfentibus quàm futuris, bene cupiens vefter. Comperiat magnitudo feu induftria veftra oubd veniens venerabilis vir ille,Abba de Monafterio Sandi illius,tam fe quàm dc ipfum Monafterium cum omnibus rebus fuis ad nos fe pleniiu commendavit ; dc nos pof teà gratante animo ipfum venerabilem virum illum Abbatem cum ipfo Monafterio vel hominibus fuis dc omnes caufas fuas amabiliter fub noftro recipimus mundeburde vel defenfione. Ideôque felutantes magnitudinem feu induftriam veftram , vobis omnino per has litteras rogamus atque praecipimus ut nullus ex vobis jam dictum venerabilem Abbatem , vel ipfum Monafterium, nec homines, nec res fuas, quas ad prxfens habere videtur, vel inanteà,Chrifto propitio,per bonis hominibus ibidem conlatum fuerit, nullus inquietare nec condemnare vel aliquid de remis fuis minuare omnino prxfumat ; fed cum Dei gratia dc noftro mundeburdo vel defenfione tam eum quàm fuos homines refidere cum quiete finatis. Et fi aliqux caufx adversùs ipfum Abbatem vel Monafterium ipfius feu homines ejus fuerint, qux in pago abfque fuo iniquo difpendio redè definitx non fiierint, eas ufque ante nos omnimodis fiant fufpenfas vél refervatas, dc pofteà ante nos per Legem dc Juftitiam finitivam accipiant fententiam. Et ut certiùs credatis, manu propriâ fubter firmavimus dc dc anulo noftro figillavimus. Signum Domno illo Rege. Ille recognovi dc fubfcripfi. Datum die illo, anno illo , loco illo.

Ut leudefamia promittantur Regi.

XXXIX. Ille Rex Comiti illi. Dum dc nos unà cum confenfu Procerum noftrorum dcc. *utfuprà pag. ^96.*

Sacramentum fidelitatis.

XL. Repromitto ego quod ab ifto die inanteà fidelis ero Domno Karoio dcc. *ut fuprà torn. \.pag. ypj.*

Commutatio cum Rege.

XLI. Ille Rex illi Regi. Nemo fibi quicquam cernitur minuere quicquid è contrà recipit in augmento. Dum inter nos dcc. *utJupràpag.* 350.

Confirmatio Regis de omni corpore facultatis.

XLII. Merito regalis clementia in illis collata munera vel proprietates parentum noftrorum confirmare deliberat quos cognofeit dcc. *ut fuptà page 39*1.

Pracepium de iefouverpo per manum Regis.

XLIII. Quicquid in prxfentia noftra

agitur, vel per manum noftram videtur die tranfvullum ôcc. arfupràpag, 382.

Prologi de cejfionibus regalibus.

XLIV. Merito largitatis noftrx munere fublevantur ôte. utfuprà pag. 383.

hem. Perfpicuè compendiis regalibus illud adferibitur ôcc. utjqpràpag. 383.

Ccfiio ad laicos.

XLV. Nihil, ut ait Apoftohis, in hune mundum intulimus, nec quicquam ex eo auferre nobifcum poterimus ficc. utjuprà pag. 383.

Confirmatio adfeculares viros.

XLVI. Regiam confuetudinem exercemus ôc fidelium noftrorum animos adhortamur &c. wfupràpag. 38;.

De Regit amjlnuione.

XLVII. Rectum eft ut qui nobis fidem pollicentur inlxfam, noftro tueantur auxilio. £t quia ilL nofter fidelis Ôcc. utfiepràpag. 3Si.

Preceptum donationis inter virum êC uxorem.

XLVITI. Dum Dominus omnipotens. Creator coeli ôc terrx, permifit, juxtà quod legitur in principio, ôcc. utfupràp. 381.

Carta donatiorûs inter virum & uxorem, qu.ee grflis munietpolibusfit allegata.

XL1X. Quicquid inter conjugatos de proprii facultate ob amorem diledionis ÔCC. utfuprà pag. 4.08.

Alia donatio.

L. Quandoquidem Deus voluerit inter virum & uxorem, ad pacis vinculum atque concordiam nedendam, ut res eorum inter fe condonare deberent, ficuti ôc fecerunt. Ideoque complacuit atque convenit inter venerabilem virum illum ôc uxorem illius nomine illam, eô quod inter eos agnatio minimè efle cerneretur, ut alter alteri de rebus eorum inter fe condonare deberent. Quod ita ôc fecerunt. Dedit ita-3ue venerabilis vir ille uxori fux nomine la de rebus fuis in pago ill. in loco nuncupato ili. fuper fluvio ill. hoc eft manfos tantos, cum aomibus, xdificiis, curtifcris, cum sradris, terris, filvis, pratis, pafcuis, campis, mobilibus ôc immobilibus, mancipiis ibidem commanentibus vel adfpicientibus his nominibus ili. Ôc ill. cum omni integritate vel foliditate, quicquid ibidem jure hereditario ad fe pertinere videtur. Similiter vifa eft reddere uxor ill. nomine ill. prxfato jugali fuo nomine ill. de rebus fuis in pago illo in loco nuncuparo ill. fuper fluvio ilL manfos tantos, cum domibus, xdificiis, curtiferis, cum sradris, terris, tam cultis quàm incultis, filvis, campis, pratis, pafcuis, cum inviis fic perviis eorum, integra omniaôc ex omnibus, quicquid ibidem fua fuit pofleflio vel dominatio. Similiter etiam omne prxfidium vel elaborata eorum inter fe pan parti vifus eft donare. In tali verb tenore, ut quit quis de eis pari fuo in hoc feculo fuperftes merit, omnes res quas dedit & quas accepit, in fuo jure ôc dominatione recipere debeat, habeatque tenendi, dandi, vendendi, commutandi, heredibufque fuis ad poflidendum relinquendi liberam in omnibus poteftatem. Proptereà has duas epiftolas adfatimas uno tenore confcriptas inter fe fieri vel firmare rogaverunt, ut nullus quilibet de heredibus ac proheredibus eorum hanc congruicatem inter eos factam ullo unquam tempore pofiit irrumpere, nifi abfque ullius contradidione omni tempore firma ôeftabilis permaneat. Quod fi aliquis de heredibus ac proheredibus eorum hanc ceflionem calumniari prxfumpferit, dupliciter quantum eo tempore ipfz portiunculx valuerint, ôc infuper ad fiartem fifei, auri uncias tantas, argenti ibras tantas coa&us exfolvat, ôt quod repetit nullum obtineat effectum, fed, ficut diximus, hx epiftolx tam à nobis quàm ab aliis bonorum hominum manibus roboratx, omni tempore firmx Ôc ftabiles per maneant, ftipubtione interpofità. Actum. Et reliqua.

Obnoxiatio Ù patre infiliosfacia.

LI. Dulciflimis filiis meis illis. Omnibus non habetur incognitum qualiter ante hos annos ôcc. ut fuprà pag. 411.

Donatio quam pater donatfiliofuo.

LII. Dulcifimo atque amantiflimo filio meo illi, ego ille genitor tuus. Dum ôc ego te dulciter enutrivi ôcc. utfupràpag, joo.

Alia donatio de eadem re.

LIII. Ego in Dei nomine ille. Amore Domini noftri Jefu Chrifti, ut veniam déliais meis ôcc. utfuprà pag. 501.

Charta cùm in locumfiliorum nepotes 1'ifluuuntur ab avo.

LIV. Dulciflimis nepotibus meis illis, ego ille. Quicquid filiis vel nepotibus de facultate pater cognofcitur ordinafle, voluntatem ejus ôcc. utfupràpag. 480.

Alia de eadem re.

LV. Ego in Dei nomine ille ôc conjux mea illa dueaiflimis nepotibus noftris necnon 6c neptibus noftris illis. Conftat vero, prout fragilitas Humana expofeit, qux

primi parentis culpi exiftente mortis de-t>itum quotidiè nolens volenfque perfolvit, quod genitor vefter nomine iile filius nofter de hacluce ante nosvifus eft deceffifle, fic nos Dei omnipotentis providendi ei refervati fuporftices fuerimus. Hac igitur de caufa complacuit nobis atque convenit ut pro ipfo proprietatis jure , in quo genitor vefter légitimé fuccedere dehuit fi nobis in hoc feculo fuperftes fuiflet, ita vos poft noftrum quoquè difceflim «qualem partem cum avunculis vel amitis veftris filiis vel filiabus noftris ad integrum accipere debeatis. Proptereà per hanc chartulam traditionis/rve per feftucam atque per andelangutn donamus, tradimus vobis, ficut diximus, de omni re proprietatis noftne, quicquid ad prxfens poflidere vifi fumus, id eft , tam in terris quàm in filvis, camps, pratis , pafcuis , vineis, mancipiis, peculiis , pecoribus omnia fic ex omnibus, ut ipfam hereditatem, ficut diximus, aequaliter contra heredes noftros filios vel filias noftras, ipfam videlicet portionem quam pater vefter ille hereditare voluerit accipere debeatis, ut ab hac die habeatis , teneatis , atque polfideatis , fic inter vos légitimé dividere faciatis , vel quicquid exindè facere volueritis, liberam in omnibus habeatis poteftatem. Et fi quifpiam contra hanc chartulam ceflionis aliquam calumniam ftabilire przfuoipferit, vel vobis ipfam portionem per fraudem abftrahere voluerit, componat vobis dupliciter, id eft , quantum eo tempore ipla portio valuerit, fic infuper inferat ad partem fifei auro uncias tant, argento lieras tantas. Et hoc aâu exfolvat, fic infuper quod repetit nullatenus evindicet, fed prxfens epiftola hxc omni tempore firma fic flabilis permaneat, ftipulatione fubnexi Aâutn. Et reliqua.

Cana cùm quis nepoti aliquid meliorare voluerit.

LVI. Dulciflimo nepoti meo illi. Quicquid pater unumquemque de filiis vel nepotibusplus habere voluerit, hoc fibi fe cundùm Legis ordinem line confortis repetitione defendat, nec prxfumat aliquis contra voluntatem patris agere. Igitur ego in Dei nomine ille, duin fic me jam feneetus adgravat, fic necellitates ut oportet procurare non valeam ficc. *utfupràpag.* fII.

Alia de eadem re.

LVII. Dulciflimis nepotibus meis illis, necnon fic neptibus meis illis, ego in Dei nomine ille. Licèt pro fervido vel benevolentia quam circà me die noâuque exhl·· buiftis , de rebus proprietatis meae vobis aliquid condonare deberem, ficuri fit fed. Ideôque per hanc epiftolam ceffionisdive per feftucam atque per andelangutn dono trado vobis aliquam rem meam in pago illo, in loco qui dicitur ille, id eft, manfos tantos , cum xdificiis fuprapofitis , unà cum terris , filvis , campis, pratis , pafcuis , communiit, necnon fic mancipiis ibidem commanentibus vel adfpiciencibus, omnia fic ex omnibus, quicquid in ipfo loco mea videtur effe pofleflio vel dominatio. In tali vero ratione ut hxc omnia fuperiùs nominata à die prxfente habeatis, teneatis, atque poflideatis. vel quicquid exindè facere volueritis, liberam in omnibus habeatis poteftatem. Et fi quis deinceps, quod neri non pofie credo, fi ego ipfe, quodabfit. aut ullus de heredibus ac proheredibus meis hanc ceflionemrefragare tentaverit, fife exindè non correxerit, à Collegio fandx Dei Ecclefix alienus exiftat, fie infuper inferat vobis dupliciter, id eft, quantùin eo tempore iput res valuerint, fic quod repetere videtur, nullum obtineat effectum , fed prxfens hxc epiftola tam à me quàm ab heredibus meis defenfata omni tempore firma fic ftabilis permaneat. Actum. Et reliqua.

Traditio rejpe&itaiis \five epiftola qualiter extraneus in locumfiliorum adoptetur.

LVIII. Domino fratri illi , ego in Dei nomine ille. Dum igitur fic peccatis meis facientibus procreationem filiorum minimè habere videor, fie me paupertas vel infirmitas corporis afiiduè opprimere videtur, ideo complacuit mihi atque convenit ut in locum nliorum vel filiarum te adoptare deberem, qubd ita fit per hanc epiftolam vifus fum tecifle. Dono igitur tini omnes res proprietatis mex, quafcumque de parte paterna feu de materna adquififfe videor, id eft , in pago illo, in loco nuncupato illo, hoc eft , manfos tantos cum xdificiis fuprapofitis, curtiferis , cum «adris, filvis, terris arabilibus, campis , pratis, pafcuis , adjacentiis , feu fic mancipiis ibidem commanentibus , cum omni iuppelledlii domus mex , quicquid ibidem przfenti tempore poflidere videor, in tuam transfirmo dominationem. Similiter fit in alio loco qui dicitur ill. in ipib jam dido pago, id eft, manfos tantos , cum xdificiis fuprapofitis, curtiferis, filvis , campis, pratis, pafcuis, communiit.

fie mancipiis ibidem commanentibus vel adipsdenribus, id eft, quantùmcunque in ipfo loco maa videtur efle pofleflio vel do* minatio , totum fic ad integrum per hanc chartulam ceflionis /ive per Feftucam atque per andelangumde meo jure in jus fic dommationem tuam perpetualiter tranffirmo. In ea verb ratione ut quandiù advixero , viâum mihi, potum, fic veftimenta, fit calciamenta in omnibus fufficienter procurare debeas, ut exindè mihi omnibus diebus vit* meae nihil deficiat; qubd fi hoc non feceris, ipfes res, quas obi delegavi, ad integrum perdas. Proptereà hanc epiftolam tibi fieri vel firmari rogavi , ut nullo unquim tempore aliquis de heredibus meis feu proheredibus hanc convenientiam inter nos feûam immutare vel refragare non poflàt t ficut /ùperiùs continetur. Ei fcilicet ratione ut quandiù advixero, meam neceflitatem in omnibus procurare debeas in cibo fic potu , in veftimentis feu calciamentis ; fic poft meum difceflum ipfx res , quas tibi tradidi, in tua dominatione permaneant , vel quicquid ibi deinceps facere volueris, liberam in omnibus habeas poteftatem. Et fi ullui quiflibet, quod flendum efle non credo, fi aliquis de propinquis meis , vd qualibet alia perfona noc emutare vd temerare prxfumpferit, inferat tibi tantùm quàntùm ipfx res valuerint , fic infuper ad partem fifci auro uncias tant, argento libras tantas coactus exfolvat , fic quod repetit nihil evindicet, fed prxfens hxc epiftola adoptionis omni tempore firma fic flabilis permaneat , cum ftipulatione fubnexa. Adum. Et reliqua.

Alia de eadem re.

LIX. Ego in Dei nomine ille. Dum peccatis meis facientibus orbatus fum filiis meis, placuit ut te illum,unà cum confenfu patris tui, in civitate illa cum curia publica fic defenforede poteftate patris naturalis defcendentem fic in meam poteftatem venientem in locum filiorum adoptarem , quod ita fic feci. Ei verb ratione ut quandiù advixero , vidum fic veftitum , tam in dorfo quàm in ledo , feu calciamento, milii m omnibus fuffiictenter impertias fic procures, fic omnes res meas, quafcunque habere videor, tam in manto, vinea, prato, peculio, feu reliqui fuppel ledili domûs , falvo jure meo, diligenter excolas. Poft obitum quoque meum, ficut à me generatus fuifles, ita in omni hereditate mea per hanc epiftolam adoptionis ftatim fis fucceffurus , vd quicquid de fitpradidis rebus meis, quantafcunquemo-* riens dereliquero, fecere volueris, jure proprietario abfque repetitione heredum meorum liberam fic firmiflimam in omnibus liabeas poteftatem. Qubd fi aliquis hoc temerè emutare voluerit, inferat tibi tant, fic quod repetit vindicare non valeat, fed prxfens epiftola omni tempore firma permaneat. Et reliqua.

Donatio ad filios naturales.

LX. Gefta lex fic confuetudo expofcic ut quxeunque perfona naturales filios habuerit , fic dios plures non habuerit, fi eos voluerit in fua inftkuere hereditate, faciendi id liberam habeat poteftatem. Ideb-3ue ego ille ficc. *utfupràpar.* 464.

I aliquis jtJTO luo gafinalave aliquid concedere voluerit.

LXI. Juftiflimis noftris fublevantur muneribus qui nobis fideliter fic inflanti famulantur officio. Ego in Dei nomine ille fideli noftro illo ficc. *utfupràpag.* 425.

Charta hereditaria.

LXII. Dulciflima filia mea illa. Dum non eft incognitum , fed per populum divulgatum fic patefedum, quod ego ex ancilla mea nom. iit te generavi ficc. *ut fupràpag.* 4tfi.

Mandatum.

LXIII. Dulcif&mo amico meo illi, ego ille. Rogo atque injungo caritati tux ut eas ad vicem meam aifeiviratem illam ficc. *utjùpràpag. 46f.*

Hereditaria.

LXIV. In nomine Domini. Anno illo Domini noftri illius Regis, menfe illo, gefta habita apud laudabilem virum illum defenforem ficc. *utfuprà pag. 46f.*

Refcriptum,

LXV. Magnifico amico meo illi, ego ille. Cognitft jufti injundione tui, ut per tuum mandatum me rogafti ficc. *utfuprà pag. 466.*

Charta utfiliet cum fratribus in paterna fuccedant alode.

LXVI. Dulciflima filia mea illa > ego ille. Diuturna fed impia inter nos confuetudo tenetur ut de terra paterna foreras cum fratribus portionem non habeant t ficc. *utfupràpag.* 412.

Padnm interparentes de eorum hereditate.

LXVII. Quicquid inter propinquos de alode parentum , non judiciaria poteftate coada ficc. *utfuprà pag.* 413.

Item alio modot

LXVin. Caricacis Audio fic diledionis affedu

$

affectu inter propinquo· decet ut quicquid de rebus eorum inter fe diviferint dcc. *utfuprà pag,* 48a.

Item alia aaualrntia, vel polium,

LXIX. AuxUiante Domino noftro Jefii Chrifto,placuit atque convenit inter illum & germanum fuum illum dcc. *ta fuprà*

Aliud padum diviponit interfratrtt.

LXX. Pactum divifioni* inter fratre· » id funt ille dc ille, herede· illius dc illius quondam, qualiter inter fe alodem dcc. *utJitprà pag.* jo j.

Qualiter in uno volumine viri dC tutoris teftamentum condatur.

LXX1. Regnante in perpetuo Domino noftro Jefu Chrifto, loco illo, anno ilio, regnante illo Rege, fub die illa, ego ille dc conjux mea illa dcc. *utfuprà pag.* 41 ;.

Alio modo qualiter teftamentum quit faciat,

LXXII. Regnante in perpetuo Domino noftro Jefii Chrifto, anno illo illius Regis, fub die illius mentis, ferià illi, indictione illi, ego ille filius illius fani mente integroque confilio, metuens cafus humanae fragilitatis, teftamentum meum condidi. quod illi fcribendum commifi, ut quando dies legitimus poft tranfitum meum advenerit, recognitis Tigillis, incifo lino, ut Legis decrevit audoritas, per inhiftrem virum illum, quem in hac pagina teftamenti mei legatarium inftitui, geftis reipublicx municipalibus titulis eju· perfecutione ab ipfis muniatur, dc in archiis bafilicx Sindi illius confervetur. Et quicquid unumquemque de rebus meis propriis habere decrevi, fingulariter in hoc teftamentum meum inferere curavi. In reliquo vero qualefeunque aut quacunque epiftoU aut teftamenta aut confcriptiones de nomine meo manu me& firmata oftenfx fuerint, dc ante hoc teftamentum prxnotatx, quas hic non commemoravero, excepto de ingenuitatibus quas pro anima mex remedio feci aut adhuc facere volo, vacua permaneant. Et quod unicuique per hoc teftamentum dedero darique juflero, id ut fiat, detur, prrftetur, impleatur, te omnipotens Deus teftem committo. Quapropter non habetur incognitum <pnlia difpenfante Deo ad loca Sandorum illorum de rebus meis propriis delegavi in perpetuum ad poffidendum : dedi quoque ad bafilicam illam portiones measilL dc quod in locis denominatis habere videor, id totum dc ad integrum ad bafilicam fuperiùs nominatam proficiat in augmentum. Illas vero cefliones quas ad libertos meos illos ad ingenuitates eorum confirmandas fecimus, id funt ill. dc ili. quando illos pro animae noftrx remedio ingenuos dimifimus, dum advivunt, habeant, dc poft eorum deceflum cum omni fuprapofito ad jam didam Ecclefiam SanOi illius, ubi eis patrocinium dc defenfionem conftitui, revertantur. Volumus enim ut ingenuos quos modo aut inanteà fecimus, quanticunque in ipfis locis manent qux ad fandam Ecclefiam delegavimus, infpeâà eorum libertate, fuper ipfas terras pro ingenuis commaneant, dc aliubi commanendi nullam habeant poteftatem, fed ad ipfa loca fanda debeant fpedare, dc nullus de ipfis lidemonia ad meos heredes ullatenùs reddat, dc hoc quod aliquibus ex eis per canas dedimus, nullatenus aliubi nec vendere nec alienare habeant licentiam. Similiter donavimus donanunque in perpetuum efle volumus ad Monafterium illud, ubi venerabilis Abba ille prxefle videtur, villas illas in pago ili. cum omnibus adjacentiis vel appendiciis earum, quantumcunque ibidem tenere vel poflidere videmur, dc quolibet adtraâu ad nos pervenit, aut Legibus pervenire debet, totum dc ad integrum cum omni fuperpofito à die prxfenti in honorem Sanfiti illius, ubi Abba ille, tradimus ad poffidendum, cum domibus, xdificiis, mancipiis, accolabus, libertis, tam ibidem oriundis quàm aliundè tranflatis vel ibidem commanentibus, vineis, filvis, campis, terris cultis dc incultis, pratis, pafcuis, aquis, aquarumve decurlibus, cum exitu dc regreflu, omni genere pecudum, tam majore quàm minore, mobilibus dc immobilibus, omni re inex2uifitâ, tam auro quàm argento, vel requis fabricaturis, tam mimfteriis Ecclefix, vel ftrumentis chartarum, libris vel veftimentis Ecclefix, vel omni prxfidio quod vivens Legibus poflidere videor dc mihi debetur, dc quicquid dici vel nominari poteft, totum dc ad integrum ad jamcfiâum Monafterium Sancti illius proficiat in augmentum, infpedo illo ftrumento quod anteà ad jam diâum Monafterium fecimus. Prxter ifta omnia refervavimus in Falcidia heredibus noftris villas fllas in pago illo, in ea ratione ut fa&a. mc> in omnibus Audeant confervare atque defendere. Qubd fi hoc facere neglexerint, quicquid eis deputavimus perdant, dc de omni corpore facultatis mex penitùs reddantur extranei. Et

ft aliquid comparavero, aut ex parentibus meis mihi obvenerit , vel adtraxero , vel quolibet ingenio ad me pervenerit, quod in ifto tenamento fapra non commemoravimus , poft meum difceflum caia Sindi illius per Redores fuo· recipiat perpetualiter ad poifidendum. Per praefens teftamentum bafilicam Sanâi illius heredem meum inftituo , dr quicquid unicuique deputavi, fidei tu« committo. Quia hoc quod tibi deputavi, malo te habere quàm mc, te magis quam exteros heredes ac proheredes meos. Siquis verb, quod faturum efle non credo, five aliquis heredum ac proheredum meorum , vel quiflibet oppofita perfona przfens teftamentum meum infringere conatus fuerit vel tenore prarfumpferir , inprimis , ufque dum ad veram emendationem proinde corrigatur, Deum dc Sandos faoe habeat contrarios, de à liminibus Ecclefix efficiatur extraneus, dc infuper ei quem uulfaverit, unà cum focio fifco, auri libras tant. Coactus exfolvat, & nihilominùs przfens pagina firma permaneat, quam manu meâ propriâ fubter firmavi, dc bonorum hominum iignis vel allegationibus roborandam decrevi , ftipulatione fubnexi. Adum. Et reliqua.

Gefta juxta confuetudinem Romanorum , qualiter teftamenta alligentur.

LXXIII. Anno illo regsante Rege illo, fub die illo, in civitate iFa, aditante viro ilio laudabili defenfore & omni Curift publicâ , vir magnificus ille profecutor dec. *ut fuprà pag.* 42;.

Textus mandait.

Domino magnifico fratri illi, ile. Peto dc fupplico atque tuz caritati injingo, ut in vicem meam civitatem illam aleas, dc donationem illam quam ego partibus illius de locis noftris nuncupatis illis fttis h pago illo per meum legitimum inftrummtum confirmavi, profcquidcgeftis municipalibus coram Curia publica dc defenfox facias allegari. Propterea tibi hoc mandttum confcripfimus dcc. *utfuprà pag.* 416.

Poft recitationem mandati, vir horeftus ille defenfor dixit. Mandatum quidem recitatum eft , fed fupraferiptum teftamentum , quod prae manibus habere dicit, amanuenfis accipiat, dc nobis ptzfentibu; recitetur, dc ut poftulas geftis publicis firmetur. Qui ftatim accipiens, per ordinem illud recitavit. Poft recitationem vero ille perfecutor dixit. Quia petiones meas laudabilitas veftra per ordinem implere dignata eft, rogo ut publica monumenta fufi cipiat. Vir laudabilis ille defenfor dc curiales dixerunt.Teflamentum quod recitatum eft, geftis publicis inferatur, dc quod ille perfecutor veHt dcperit, gefta ei publicb dentur. Ille perfecutor dixit. Sufficit mihi bone defenfor, fi teftamenti, quod redtatum eft, mihi gefta, ut mos eft, tradere jubearis. Defenfor dc ordo Curiz dixerunt. Quia teftamentum dc mandatum inde corifcripcum per ordinem conditum dc bonorum hominum manibus roboratum atque fignatum manifeftè cognovimus, aequum en ut gefta' ex hoc confcripta de à nobis fubfcnpta tibi ex more tradantur , dc ia archiis publicis ferventur , ut fâciliùs, quod fuperiùs infertum eft , diuturno tempore maneat inconvulfum. Edatur ordine dc mandatum dc totus teftamenti textus , de pofteà defenfor dc Curiales civium dc reliqui fabferibant atque lignent.

Epiftola qualiterpupilli recipiantur.

LXXIV. Lex Romana confirmât, ut qui tutores noluerint effe parvulorum, fi fortè cefferit hiduofa hereditas, in ea ipfi habeantur extranei. Propterea ego in Dei nomine ille, Judex provinciz illius dcc. «*rfuprà pag.* 481.

LiMlus dotis.

LXXV. Dulciflima atque amantiffima fponfa mea nomine illa, ego in Dei nomine ille. Igitur Dum taliter parentibus noftris utriufque partis complacuit atque convenit ut ego te folido dc denario fecundùm Legem Salicam fponfare deberem , quod ita dc feci, fimiiiter complacuit nobis atque convenit ut de rebus proprietatis meae cibi aliquid in dotis titulum condonare deberem. Quod ita dc feci. Idcircb per hanc chartulam libelli dotis five per feftucam atque per àndelangum dono tibi dc donatum in perpetuo efle volo, id eft, in pago illo, in loco nuncupato illo , fuper fluvio illo, hoc eft, manfos tantos , cum hominibus ib'dem commanentibus vel adlpicientibus i˙ nominibus ilfis vel illis, cum terris tan ultis quàm dc incultis , filvis,pratis, can pis, pafcuis, aquis, aquarumve decurfit (mobilibus dc iihmobilibus, przfidifa. peculiis, pecoribus, vineis, farinariis, vel]uicquid m ipfo loco mea videtur efle y Teflio vel dominatio , rem inexquifitan cocum dc ad integrum , ficut fuperiùs ? ti, dono, trado, aeque cransfirmo. Infimer etiam dono tibi

in pecoribus, id eft , Inter boves dc vaccas, inter porcos ôc verveces, capita tanta, in fabricaturis, id eft, in auro vel argento folidos tantos. In ea vero ratione ut hxc omnia fuperius norpinata , quandoquidem dies nuptiarum evenerit, ôc nos Deus conjunxerit , tu dukiiEma fponû mea nomine illa ab ipfo die hoc habeas, teneas , atque poiudeas, vel quicquid exindè tacere volueris, liberam ac fitmiflimam in omnibus habeas poteftatem. Et fi quis deinceps contra hanc chartulam libelli dotis , quod flendum efle non credo , venire aut eam temerare prxfumpferit , fi fe exindè non correxerit, illum qui ab initio mafculum ôc feminam condidit contra fc ultorem fondât, ôc infuper auro uncias tantas, argento libras tantas coactus exfolvat, ôc quod repetit nulla* tenus evindicare prxvaleat, led prxfens hxc epiftola tam à me quàm ab heredibus meis defonfata omni tempore firma ôc ftabilis permaneat } ftipulatione interpofitft.

Alius libellus dotis.

LXXVI. Quod bonum, fauftum , felix , profperumque eveniat defponlandis maritandifque ordinibus ac procreationi liberorum ÔCC. *utfuprà pag.* 414.

Alio modo.

LXXVII. Quod bonum, felix, fauftumque. Et reliqua. Dono itaque ego ille honerae puellx iponix mex nomine ill. 3uam, fi Chrifto placuerit, in conjugium efldero foclare uxorem,donatumque ôcc. *ut fuprà pag.* 4H-

Alio modo.

LXXVIII. Lex ôc confuetudo expofcit. ut quicquid inter fponfum ôc fponfam de futuris nuptiis fuerit definitum vel largitum , aut ex confonfii parentum vel ipforum, fi fui juris funt, feripturarum folemnitate firmetur. Idcircb ego ille, dum multis habetur percognitum quod te illa unà cum confenfu parentum vel amicorum noftrorum tui fpontanei voluntate fponfavi, mihi complacuit, ut aliquid de rebus meis per hunc titulum libelli dotis ante diem nuptiarum tibi confirmare deberem. Quod ita ôc feci. Ergb dono tibi donatumque efle volo locellum proprietatis mex nuncupatum idum fitum in pago illo, cum terris. Et reliqua. Totum ôc ad integrum , ficut à me prxfente tempore videtur efle pofleflus, ôc in fabricaturis aurum tantum, argentum tantum , veftimenta. Et reliqua. Hxc omnia , ficut jam fuperiùs diéhun eft, per hunc titulum libelli dotis, cùm dies nuptiarum advenerit, tibi fum impleturus vel traditurus ; ita ut dum advixeris, fecundùm Legis ordinem teneas atque poflideas, noftriique qui e'* nobis procreati fuerint filiis derelinquas. Si quis vero aut ego ipfe, aut ullus quiflibet perfona fuerit qui contra hanc donationem aliquid agere vel calumniam generare prxfumpferit, illud quod repetit non vindicet , 6c infuper/dii litem intulerit iblidos centum componat, ôc hxc donatio meis vel bonorum hominum manibus roborata , cum ftipulatione fubnexa, firma permanear.

Conflitùtio doits.

LXXIX. Cum conftet faecunditatem humanx prolis à protoplafto Domino pr.rcipiente crevifle, *Crejcite,* inquiente, & *multiplicamini*, atque ob adjutorium mulier de latere fumpta fit viri, dicente Domino *t faciamus ei adjutorium fimilefibi** ÔC , *idcircô relinquet nomo patrem* Cr *matrem , dC aAhserebit ustori fua , & erunt duo in carne una* , ÔC ut certius humana fragilitas poflit dignofeere bonum atque à Deo conftitutum efle conjugium , ipfe auctor redemptionis Chriftus Dei filius invitatus ad nuptias venit, ibique aquas in vinum mirabile convertit, ideoque ego in Dei nomine Gaufndus, prxcedentium patrum-veftigia fequens, unà cum confenfu Virorum illuftrium propinquorum meorum, vifum eft mihi Legibus copulare legitimum conjugium ad procreationem filiorum, atque in dotis titulum dare fponfx mex nomine Hifdemei , filix quondam Wtardi atque Ofbrenx . decrevi in prxfentia Virorum nobilium agere, ftuduique ut ejus temporibus inconvulfum permanere queat. Quod ita Ôc feci. Ergo dono tibi donatumque fecundiim Legem Salicam in tua dote à die prxfenti jure legitimo in perpetuum efle volo, ôc de meo in tuum jus ôc dominationem trado atque tranferibo, hoc eft, manfum juris mei indominicatum , cum aliis quatuor manfis forvilibus feu adfpicientibus fimul curtiferis , Vineis arpennorum quatuor, filvis, viridigariis, pratis , campis cultis vel incultis, pafeuis, perviis , exitibus ôc regreflibus, ôc reliquis adjacentiis , mobilibus ÔC immobilibus , cum mancipiis utriulque fexus, quorum hxc funt nomina. Giofredus ôc uxor fua donavit eam infantibus Geroldo ôc Abdone, necnon ôc Poppa. Magexrardus ÔC uxor ejus Adalburgis cum filio fuo nomine Burando. Ifembertus,Aimbertus/

Petitus, Vltegerius, Alboinus,Olfardus, Lanceri fic uxor fua Sicberta, Airmannus, fic conjux ejus Adalburgis , fic filia eorum Ingelcrudis , Cathindes, Megecardus , Pucellita , fic Albutius. Qui prxfcriotus man fus cum omnibus appendiciis eft in pago Camotenfe, in vicaria Ganegiacenfe , in loco qui dicitur Sicheri villa. Hxc omnia fuperius comprehenfa die prxfenti tibi fum daturus vel traditurus , totum fic inexquifirum, ut quicquid exindè facere x olueris , liberam fic firmiflimam in omnibus habeas poteftatem faciendi. Dono etiam tibi in prxfixo pago vel in eadem vicaria , in loco qui dicitur *Bonervtlla ,* omnem medietatem , tam ex mancipiis quàm ex alode, quam ibi videor habere, hoc eft , manfum unum cui adfpiciunt rnanli fervilés quatuor cum mancipiis quorum hxc funt nomina, Galaftus, Ergarius, Pafcarhis , Marlinus , Polita , fic Amelberga, vineis arpennorum quatuor, pratis, filvis, aquis , aquarumve decurftdus , terris cultis fic incultis, exitibus fic rcgreifibus, vel quicquid ibi adfpicit, omnem medietatem, tam in terris quàm in mancipiis, id eft, manfum unum cum manfis quatuor ibi adfpicientibus, cum pratis arpennorum duorum, fic medietatem Eccleiix Dei.

Traditio adfiponfiam.

LXXX. Dum multis habetur percognitum qualiter ego ille puellam aliquam nomine illam unà cum confenfu parentum vel amicorum noftrorum Legibus fponfavi, fic aliquid de rebus meis ei donare ante diem nuptiarum difpofui, ideo placuit mihi ut de ipfis rebus miffo ipfius puellx nomine illi traditionem vel introductionem locorum fecundùm Legem Romanam facere deberem. Quod ita fic feci. Ergo trado ei ôc tradidifle me conflat locellum proprietatis mex nuncupatum illum , fitum in pago illo , cum terris, xdificiis, accolabus, mancipiis, fic extera qux fequuntur, aurum, argentum, veftimenta. Hxc omnia fuperiùs jam dida tibi ill. ad vicem fponfx mex trado, ita ut tempore nuptiarum in jam didx fponfx mex veniant poteftatem, ita ut fecundùm Legis ordinem teneat atque poflideat. Et fi contra hanc traditionem aliquis refragare voluerit, partibus ipfius pueux fol. tant, componat , fit hxc traditio firma permaneat.

Si quandô majculus & femina in raptum conflenjerint, X infira quinquennium litigetur.*

LXXXI. Notitia fub quorum prxfentia ibi veniens ille ante illum vel eos qui fubter tenentur inferti , accufabat aliquem hominem nomine illum eo qubd ficc. *ut fuprà pag.* 487. ,

Charta compofitionis, fi aliquispuellam invitam traxerit.

LXXXII. Dulciflimr atque amantiflimx conjugi meat nom. ilL ego ili. maritus tüûs. Lkèt ergb ut ego rapto fcelere abfque voluntate parentum tuorum te mihi in conjugium vifus fum fociaife , undè vitx periculum incurrere potui t nifi intervenirent Sacerdotes vel reliquar plures illuftres perfonx, qui nos ad pacis concordiam vel unanimitatem vifi funt revocafle. Quà de re convenit nobis ut de rebus proprietatis meae tibi aliquid donationis cauta condonare deberem. Quod ita fic feci. Idebque per hanc epiftolam compofitionis , five per feftucam fic andelangum , dono tibi fic donatum in perpetuo elfe volo, id eft, aliquam portiunculam meam in pago illo, in loco nuncupato illo, fuper fluvio illo , hoc eft , manfos tantos cum hominibus ibidem commanentibus vel adfpicientibus utriufque fexus , cum terris arabilibus, filvis, campis, pratis , cum inviis , perviis, pmnia fic ex omnibus, quicquiain ipfo locopoflidere prxfenti tempore vifus fum , totum fic ad integrum tibi per hanc chartulam compofttionis dono , trado , atque transfirmo. Similiter dono tibi in auro vel argento folidos francos tantos. In tali λero tenore ut hxc omnia fuperiùs nominata à die prxfente habeas , teneas, atque poflideas , pofterifque noftris ad poflidendum relinquas , vel quicquid exindè facere volueris , liberam in omnibus habeas poteftatem. Et fi aliquis contra hanc epiftolam competitionis venire aut eam irritam facere voluerit, inferat tibi tantùm fit aliud tantùm quantùm eo tempore ipfà portiuncula valuerit. Et infuper publico nfco auri uncias tantas, argenti libras tantas coadus exfolvx, fic quod repetit nullatenus evindicet; fed prxfens hxc epiftola compofitionis omni tempore Arma fic flabilis permaneat , ftipulatione fubnexâ. Adum. Et reliqua.

Alia cnarta compofitionis.

LXXXIII. Viventibus patribus inter filios familias fine voluntate eorum matrimonia non légitimé copulantur. Idcirco in Dei nomine ille t dulciflima kc. *ut fuprà pag.* 414. 477.

. *Libellus repudii.**

LXXXIV. Certis rebus fic probatis

caufis inter maritum fic uxorem repudiandi locus patet. Idcircè dum inter illum & conjugem fuam illam non caritas, ficc. *ut fuprà pag. tp i479.*

Charta agnationis >JIJervus ingenuam

LXXXV. Ille illi feminx. Illud non habetur incognitum qualiter fervus meus nomine ille te abfque parentum vel tua voluntate, *&.c. ut Cuprapag.* 4^2. .

Etfi voluntariajervum accepit, dicis.

Omnibus non habetur incognitum qualiter fervum meum nomine illum voluntaria fecuta es , ficc. *utfuprà pag.* 422.

Alia Charta agnationis.

LXXXVI. Omnibus non habetur incognitum qualiter te per Voluntatem tuam fervus juris mei nomine ille ad conjugium fociavit uxorem, ficc. *utfupràpag.* 447.

Conculcatoria quam Abbafacit ad hominemfuum.

LXXXVII. Ego in Dei nomine, etfi peccator , venerabilis vir ille Abba de Monafterio Sanûi illius, quod eft in pago illo conftru&um. Dum & omnibus non eft incognitum , ficc. *utfupràpag.* 501.

Charta trijeabina,

LXXXVIII. Ego in Dei nomine ille cogitans de Dei timore vel xtemabona retributione , propterea dileâa extranea puella nomine illa , licèt te fervus meus nomine ille abfque voluntate parentum tuorum te ad conjugium vifus fuit fociafle, undè vitat periculum incurrere debuit, fi non quamplures extranex perfonx vel etiam illuftres viri hac de caufa fxpius interveniflent, maximè verb quia tu infra nodes quadraginta fecundiim Legem Salicam vifa es reclamafle, nunc igitur complacuit nobis atque convenit ut talem chartulam trifeabinam feu ingenuitatis ipfi fervo noftro nomine illo fieri vel firmare rogaremus, ut nullo unquam tempore in aliquod fervitium inclinari non debeas. Sed & fi aliqua agnatio de ipfo fervo noftro ex te apparuerit, in nullum fervitium nec nobis nec heredibus ac proheredibus noftris nullatenùs debeat adferviri ; fed, ficut diximus, tantùmquantùm & agnatio tua, qui de ipfo fervo noftro procreati fuerint, omni tempore ingenui fint, & ingenui permaneant, tanquàm fi ab ingenuis parentibus fuiffent nrocreati vel nari. Peculiare verb fuum live conlaboratum, quod prxfenti tempore habere videntur, vel deinceps habere potuerint, fibi habeant conceuiim atque indultum. Mundeburdem vel defenfionem ubicunque eligere voluerint , licentiam habeant eligendi. Sicut cives Romani, ponas-apertas habeant , pergantque partem quam voluerint ambulare. Et nulli heredum ac proheredum noftrorum tu Ac agnatio tua, ficut diximus, ullum deinceps reddere debeatis libertinitatis obfequium ; fed magis hxc epiftola trifeabina tam à me quàm ab heredibus meis defenfata omni tempore firma & flabilis permaneat, ftipulatione fubnexâ. Atium.

Ut pro nativitate Regis ingenui relaxentur.

LXXXIX. Ille Rex viro inluftri illi Comiti. Dum & nobis divina pietas juxta votum Fidelium fic Procerum noftrorum, de nativitate filii noftri, *&.c. utfuprà pag.*

Epiftola ingenuitatis.

XC. Ego in Dei nomine il)e Domefticus , aefi indignus , gloriofi Domni illius Regis fuper villas ipfius illas ex familia dominica illa. Dum generaliter ad omnes Domefticos Regis ordinatio proceffit pro nativitate dommcilli noftri, ficc. *utfuprà*

In GENLITATES DIVERSO MODO FACTÆ.

Ingenuitas à die piafente.

XCI. Qui debitum fibi nexum relaxat fervitium , premium in futuro Dominum fibi tribuere confidat. Igitur ego in Dei nomine ille pro remedio animx mex vel xterna retributione, ficc. *utfupràpag.* 47 j.

.Item alio modo.

XCII. Qui debitum fibi nexum relaxat fervitium, mercedem in futuro Dominum fibi retribuere confidat. Igitur ego in Dei nomine ille fic conjux mea illa, ficc. *ut fuprà pag. w.*

Item alio modo poft difceffum.

XCIII. Diledo fuo illi aut illi. Pro ref-f>eâu fidei ac ferviriitui, quo mihi famuaris , pro remiffione peccatorum meorum , file, *utfupràpag.* 424.

Item alio modo ingenuitas»

XCIV. Si aliquos ex fervienribus noftris à jugo fen itutis abfolvimus, mercedem in futurum nobis ex hoc retribui confidimus. Igitur ego ille propter nomen Domini fic retributionem xternam , ficc. *utfupràpag.* 424.

Alio modo.

XCV. Dum omnipotens Deus nobis concedit in hoc feculo fanum corpus habere , pro falute animx noftrx frequentiùs

cogitare debemus , nt aliquantulum de peccatis noftris minuere mereamur. Itaque ego ille in Dei nomine t ficc. *utfuprà* W 444-

Alto modo.

' faviclu-. XCVL Qui debitum fibi nexumque fervum * relaxat,premium ex hoc Dominum in rtema beatitudine retribuere confidat. Quapropter in Dei nomine ille cogitans Det amorem vel sternam bonam retributionem , vernaculum juris mei nomine illum ab omni vinculo fervituris ad prxfcni abfolvo, ita ut ingenuus fit fic ingenuus permaneat tanquam fi ab ingenuis parentibus fuiffet procreatus vel natus Peculiare verb fitum quod habere videtur , vel deinceps elaborare potuerit f fibi habeat conceflum atque indultum. Mundeburdemvel defenfionem ubicunque fibi eligere potuerit, licentiam habeat eligendi. Civis Romanus portis apertis eam pergat partem quam voluerit ambulare; Et nuHi heredum ac proheredum meorum ullo unquam tempore reddar libertinitatis obfequium ; fed ipfe fic agnatio fua inpofterum femper valeant permanere benè ingenui atque fecuri. Et fi quifpiam deinceps. Et reliqua.

Alia ingenuitas.

XCVII. Quoniam fanftiifimi Hludouvici Imperatoris pietas , quam habet in animo , ea quaerere fic indagare non celfat qux Dei potiflimùm congruant voluntati , ficc. *utfupràpag.* 4 jp.

Alia ingenuitas.

XCVIII. Secundum Legem Romanam, nullatenus revocetur. * fub die illo, regnante Domno noftro illo Rege, Indictione illi , vir venerabilis ille Diaconus teftatus eft , ficc. *utJupràpag. ^66.* I

Redemptionale.

XCIX. DiledilTimo mihi benè merito illi. Omnibus non habetur incognitum , fed parefadum , quod tu quotidie in bonis partibus fideliter mihi delervire non ceffas , ficc. *utfupràpag. 462.*

Epiftola Regi mittenda pro libertatefervi fui impetranda.

C. Domino invictiflimo atque gloriofo Regi illi ; fanda Lingonenlis Ecclefia prxfentem perpetuamque inccfianter felicitatem devotifiimis exorat precibus. Ad notitiam celfitudinis veftrx perferre nos ecclefiaftica provocat neceflitas de promotione fervi veftri nomine illius ex loco juris veftri nuncupato illo , de Minifterio illo s vel de beneficio illo , cujus gratiâ eruditus, &. in^er noftrx parvitatis ftudia , feientiâ, vitâ , ac moribus pro modulo qualitatis quanritatifve inftrudus , jam munus clementix veftrx dandum nobifquefignificandum ejus de libertate expectantes, ad gradus ecclefiafticos eum promovere veftrx largitatis munificentii parati fumus mox ut ftatutam de eo veftram canonicamve dignitatis fenferimus licentiam. Deus coeli fic terra: univerfxque conditionis ad tutelam vos femper protegat Chriftianam , ira ut hoc xvo veftro iuperexaltatam in omnibus fandx matris Ecclefix fentiat caufam.

Libertas civium Romanorum.

CI. Auctoritas ecclefiaftica patenter admonet, infuper fic majeftas regia canonicx religioni aflenfum prxbet, ut quemcunque lacros ad ordines ex familia propria promovere Ecclefia quxque delegerit , in prxfentia Sacerdotum, Canonicorum fimul fic nobilium Laicorum , ejus qui fubjechis eft manumiflio fub libertatis teftamento folenniter roboretur. Idcirco ego in Dei nomine ille Epifcopus quondam Ecdefix noftrx famulum nomine ilium facris ordinibus dignum. ad altaris cornu , nobilium virorum in prxfentia, civem Romanum per hoc auûoritatis teftamentum ftatuo, ira ut ab hodierno die fic tempore benè ingenuus atque ab omni fen ituris vinculo fecurus permaneat, tanquam fi ab ingenuis parentibus fuifiet procreatus vd natus, eam deniquè pergat partem quamcunque volens canonicè elegerit , habenfque portas apertas, ita ut deinceps nec nobis neque fuccefloribus noftris ullum debeat noxix condicionis fervitium neque aliquod libertinitatis obfequium ; fed omnibus diebus vitx fux fub certa pleniflimaque ingenuitate, ficut alii cives Romani , per hunc manumiflionis atque ingenuitatis titulum benè femper ingenuus atque fecurus exiftat. Suum vero peculiare quod habet, aut quod abhinc aifequi potuerit , faciat indè fecundùm canonicam aucloritarem libéré quicquid voluerit. Et ut hoc teftamentum atque ingenuitatis audoritas inviolabilem intervulfamque obtineat firmitatem , manu proprii firmavi. Sacerdotes quoquè fic Canonicos necnon fic laicos nobiles prxfentes fimiliter fubter firmare rogavi.

Suuhud. 'J* ·· t,p R r'·'>.

Denariale Praceptum.

CII. Ille Rex Francorum vir inlufter. Quia fidelis nofter nomine ille veniens ante nos vel Procerum noftrorum prxfen-

tiam jadante denario fecundùm Legem Salicam fervum fuum nomine ilium dunifit ingenuum &c. *ut fuprà pag.* 38',

Ingenuitas quam poteftfenus ad alium fervum. facere.

CIII. Dominus inquit in EvangeHo: *Dimittite, dimittetur vobis.* Idebque in Dei nomine ille, quamvis omnium fervorum Dei famulus, tamcnunà cum permiflione domini mei illius Epifcopi vel illius Abbatis vernaculum meum nomine illum, quem ego dato pretio ab homine illo vifus fum comparaffe, per hanc chartulam ingenuitatis ingenuum effe cenfeo & Uberum effe concedo, ita ut à die prxfente ingenuus fit Ac ingenuus permaneat tanquam fi ab ingenuis parentibus fuiffet procreatus vel natus. Peculiare vero fuum five conlaborarum quod habet, feu deinceps elaborare potuerit, fibi habeat conceffum atque indultum. Mundeburdem vero vel detenfionem ubicunque infra poteftatem Sandi illius eligere voluerit, licentiam habeat eligendi, & nulli heredum ac prohcredum meorum reddat tibertioitatis obfequium; fed, ficut dixi, femper valeat permanere bene ingenuus atque fecuru*. Et fi poftmodùm quifpram contra hanc ingenuitatem venire aut eam calumniari prxfumpferit, cui litem intulerit, auro uncias tantas, argento libras tant, coadusexfoL vat, fle quod repetit nullum obtineat effectum, fed prxfens ingenuitas omni tempore firma & ftabilis permaneat, ftipulatione fubnexâ. A dum. Et extera.

Relatio pagenfmm ad Regem direda.

CIV. Suggerendum piiflimo atque prxcellentifftmo Domno illo Rege AcMajore domus illius à fervis veftris pagenfibus illis quorum vel fubfcriptiones vel fignacula fubter tenentur inferta. Principalitatis veftrx circumfpeda clementia ficc. *ut fuprà P«g. 393.*

Prxceptum quorum ab hoftibus vel alio modo fuerint irflrumenta incenfa.

CV. A regali neceffe eft releventur clementia qui damnietatem ab hoftibus vel violentiam funt parti. Igitur fidelis Deo propitio nofter ille clementix Acc. *utJuprà pag. 392.*

Relatum quod'dicitur avenais.

CVI. Mos nobilium Romanorum adfuevit, & ratio jure depofeit, ut fi cujufcunque domus igne cremetur, per feriem feripturarum chartulam relationis, qux dicitur apennis, recipiat. Quamobrem cùm quadam die inluftris Comes ille Acc. *ut Jùprà pag. ±6q.*

Confirmatio civium in eo qui ab hoftibus eft depreedatus velab igne concrematus.

CVI1. Confuetudinc hujus loci vd etiam Legis terrenx juftitiâ confiât effe profpedum ut quicunque ab incendiis vd nofiibus feu à latronibus perpeffus eft difpendium Acc. *ut fuprà-pag.* 484.

Alio modo.

CV1II. Suggerendum Domino piifimo & prxcellentiffimo illi gloriofo Regi, nos fervientes veftri pagentes illius, quod veraciter cognovimus, vobis innotefeere prxfumpfimus. Homo aliquis nom. ill. nobis dixit eo quod cafa fua vel inftrumenta fua chartarum, tam venditionis, cautionis, obnoxiationis, judicii, celtionis, vel donationis, feu & reliqua firumenta chartarum ab igne ibidem cremaffent, quod Ac Judex vd vicini pagenfes ipfius talker nobis dixerunt vd teftimoniaverunr qubd ad hoc videndum accefferant, Ac fic vero adum erat. Proindè quod exindè cognovimus, vobis innotuimus. Domine, noftrûm eft ad fuggerendum, veftrum eft ad ordinandum quid ipfe exindè agere debeat.

Prologus de judicio Regis ubi duo caufantur.

CIX. Cui Dominus regendi curam committit, eundorum jurgia diligenti examinatione rimari oportet, ur juxta prppofitiones vd refponfiones aliqua in ter alterutrum falubns donetur fententia *&ic. ut fuprà pag.* 388.

Commonitorium ad Epifcopum.

CX. Domino fando Ac apoftolicâ fede colendo Domno Ac in Chrifto patri illi Epifcopo ille Rex. Deo propitio, fidelis nofter ule Acc. *ut fuprà pag.* 389.

Indiculus ad laicum.

CXT. Ille Rex vir inlufter illi. Fidelis nofter ille ad prxfentiam noftram veniens nobis fuggemt quafi vos eum, nullâ manente caufa in via ad failiffetis, Acc. *utjuprà Fag-* ?S>o.

Indiculus ad Epifcopum pro alio dijlnngendo.

CXII. Domino iando Ac apoftolico Domno Ac patri illi Epifeopd ille RexVe niens ille ad prxfentiam noftram fuggeflit quafi Abba vefter aut Clericus Acc. *ut fuprà pag.* 389.

Indiculus ad Comitem pro alio homine dflringendo.

Ille Rex vir inlufter illi Comiti. Fidelis Deo propitio nofter ille ad prxfentiam noftram veniens clementix regni noftri

faggeffit quod pagenfis dec. *utfuprà pag.* 385.

De divifione ubt MiJfus eft Regis.

CXIV. Dum & diviiio & exxquatiq inter illum & illum feu confortes eorum de alode illo aut de agro illo celebrari debet ôcc. *utfuprà pag.* }8f.

De eaufis alterius recipiendi.

CK*. Fidelis Domino propitio nofter ille-Sa noftram veniens prxfentiam fuggeffit nobis eô quôd propter fimnlicitatem fuam caufas fuas minimè poflit profequere vel admaliare^&c. *utfuprà pag.*

Formula citationis.

CXVL Quoniam imperialibus fanâionibus cautum eft ut abfentes, contra quos aûiones exercere cupiunt, in judicio copiam fui facere edictis citentur , idcirco ego Judex has admonitorias tibi delego , quatenus in judicio prxfentiam tui facias, intentionemque adoris fufeipias , eique oppofitiones legum atque exceptiones objicias.

Editio legibus comprehenfa.

CXVII. Lex Romana pro utiutate humani generis expofeit ut u quando cujufcunque injufta appellatio comprobatur , fumptus quos poft appellationem adverfarium fuum accufator compulit fuftinere ôcc. *utfuprà pag.* 487.

Si de homicidio accufatio procefterit}fecundum hancfententiam injeriptio celebretur.

CXVIII. Quicunque alium de homicidii crimine periculoia vel capitali objectione pulfaverit ôcc. *utfuprà pag.* 48j.

Relatio cumjudicio.

CXIX. Audoritate Legis prxeeptum eft ut in toto litis termino requiratur per quem orta eft contentio t ôc fi alium ad rapinam faciendam adgreditur &c. *utfuprà pag.4^.*

Breve facramenti.

CXX. Sacramentum qûaliter ingreffus eft ille in Ecclefiam Sandi illius in loco nuncupato ilio fub prxfentia illius Judicis vel bonorum virorum qui fubter tenentur inferti ôcc. *ut fuprà pag.* 486.

Securitas pro homicidiofaSo fe pacificaverit.

CXXI. Domino fratri illi. Dum inftigante adverfario , quod non debueras , germanum noftrum illum vifus es interfeciïïe ôcc. *utfuprà pag.* 417.

Alia fecuritas.

CXXII. Non minima fed maxima vertente difeordiâ inter illum ôc illum, ôc ille venierYsrante ili. ôc ill. repetivit ipfe ill. adversus ipfum ili. eb quôd genitorem fuûna ÔCC. *utjuprà pag.* 44$.

Alia Jccuritas.

CXXI1I. Non minimi fed maxima vertente difeordiâ inter ili. Ôc ill. veniens in locum ill. ante bonos homines repetebat ipfe ill. caufam fuam vel conjugis ôcc. *utfuprà pag.* 4Î3.

Alia feeuritas.

CXXIV., Dum ôc plerifque vel omnibus non habetur incognitum, qualiter homo aliquis nomine ille nominem illius Epifeopi five Abbatis nomine illum inftigante diabolo , peccatis facientibus, malo ordine interfecit, unde vitae periculum incurrere debuit. Sed poftquam venit ifdem homicida coram ipfo Pontifice , vel coram illo Comite, feu quampluribus magnificis viris quorum nomina fubter tenentur inferta, percunctati funt ab eo utrum ille hoc quandoquè perpetratum haberet, an non. Ifdem vero homo, qui ex hoc inquirebatur , prxfens aderat, ôc hanc caufam nullatenus denegabat; fed magis exindè confeffus fiiit, fcilicet ouod hominem ipfius Epifeopi vel illius Abbatis , unde inquirebatur, interfeciflet. Hac igitur de caufa judicatum eft ei ab ipfo Comite vel ab ipfis Scabinis ôc pagenfibus loci illius ut illam leudem , quod funt folidi tanti, pro fuo vadio ponere deberet. Quod itaôc fecit. Pofteà vero neceffe fuit ut ipfi homini, qui ipfam leudem ponere vifus eft , talem epiftolam fecuritatis per manus eorum firmatam ab ipfo Pontifice , vel ab ipfo Comite , feu' âb aliis illius loci pagenfibus accipere deberet, ut in poftmodùm de illo homidicio, quod tunc componere vifus eft, fecurusvaleat refidere. Et fi pofteà aliquis exftiterit, quxeunquelibet perfona, qui ipfiun hominem de hoc remallare voluerit, ipfi fratres vel fucceflbres ipfius, feu agentes ejus, qui hanc compofitionem accipere vifi funt, ipfum hominem contra quemlibet defenfare debeant ; ôc fi hoc facere non potuerint, reftituere debeant tantum quantum dedit. Complacuit itaque tam ipfiPontifici,quàm ipfi Comiti, feu aliis quampluribus magnificis viris ut talem fecuritatem ipfi homini facerent, ficuti ôc fecerunt. Et fi aliquis poftmodum eum de compofitione remallare voluerit, ut ipfe Epifcopus vel fuccefibres ejus feu agentes ipfum hominem de hac caufa omnino defenfare debeant , aut reftituere ei debeant tantum quantum dedit. Actum. Et extera.

Aha

Aliafecuritas.

x CXXV. Cùm refediflet inlufter vir ille ·Comes in illo mallo publico ad univerforum caufa» audiendas vel reda judicia terminanda, ibique veniens ficc. *utfuprà pag· 499·*

Securitas in eum qui per jujjum Regis aliquem perfitquitur.

CXXVI. Qui regix obtemperat juffioni, experiri malum in pofterùm à quolibet non debet. Igitur cum fic ille cum reliquis paribus fins , qui eum fecuti fuerunt, faciente rebello illum interfecit ficc. *atfuprà pag.* jpi.

Venditio de re.

CXXVII. Magnifico in Chrifto fratri illi emptori, ego venditor ille. Conftat me tibi non imaginario jure , fed propriâ vel fpontanea voluntate vendidifle , & ita vendidi, tradidifle, fic ita tradidi, hoc eft, aliquam rem meam in pago illo, in loco nuncupato illo , fuper fluvio illo , id eft , manium unum qui mihi ex pane ijeniroris feu genitricis hereditario jure ucceifit, cum omni aedificio fuprapoiito, necnon de terra arabili ad ipfum manfum adfpiciente vel pertinente bunuaria tanta , fimiliter fit de prato bunuaria tanta , vel quicquid ad ipfum manfum pertinere dinofeitur , totum fic ad integrum tibi per hanc chartulam venditionis five per feftucam atque per andelangum dono, trado / atque perpetualiter in omnibus transfirmo. Undè accipere à te vifus fum pretium, id eft, folidos valentes tantos, in quo mihi complacuit atque convenit. Et pro ipfo pretio, ficut fuperiùs dixi, ipfum maniuin tibi coràm pferibus teftibus tradidi atque delegavi;in ea vero ratione ut à die prrfente hoc habeas, teneas, atque poflideas, vel quicquid exindè facere volueris, liberam ac firmiflimam in omnibuadubeas poteftatem. Et fi quifpiam deinceps, quod futurum efle non credo , five ego ipfe , quod abfit, aut ullus de heredibus, feu quaelibet perfona, contra hanc chartulam venditionis venire aut eam calumniari prae fûmpfèrit, cui litem intulerit, auro uncias tantas, ygento libr. tantas coaâus exfol vat , fic infuper quod repetit nullum obti neat effedum , led prxfens venditio ifta tafti à me quàm ab heredibus meis defenfata omni tempore firma fic ftabilis permaneat , cum ftipulatione fubnexa. Actum.

Venditio de villa.

CXXV111. Domino fratri illi, ego ille. Licèt empti venditique contraâus fola pretii adnumeratione & rei ipfius traditione codifiât ficc. *ut fupràpag.* $18.

A'"tnditio de area infra civitatem.

CXXIX. Domino fando & apofto lico Domino fic patri illi Epifcopo. Con ftat me nullius coadum imperio , neque imaginario jure ficc. *utfuprà pag.* 418.

Venditio de terra.

CXXX. Domino magnifico fratri illi emptori, ego in Dei nomine ille venditor. Confiat me non imaginario jure , nec ullius coadum imperio, fed propri* voluntatis met arbitrio tibi vendere ficc. *ut fuprà pag.* 497.

Vtnditio infra emmunitatem Ecclefia velfifci.

CXXXI. Magnifico fratri illi, ego ille. Confiât me tibi vendidifle, fic ita vendidi, infra terminum tcrrx Sandi illius in loco nuncupato illo ·, campum vel vi neam juris mei habentem aripennes tantos , efique de uno latere fic fronte terra illius , de alio vero latere fic fronte terra illius. Undè accepi à te pretium quod mihi bene complacuit, valentes folidos tantos ; ita ut ab hodierno die quicquid de fupradida re facere volueris, liberam habeas poteftatem , falvo jure ipfius Sandi- Er (i fuerit aut ego ipfe. Et reliqua.

Venditio defeno.

CXXXII. Domino magnifico fratri illi emptori, ego in Dei nomine ille venditor. Confiât me non imaginario jure , nec ullo cogentis imperio ôcc. *ut fuprà Pag- 497·* . .

Alia venditio dejervo aut ancilla.

CXXXIII. Domno fratri illi , ego ille. Confiât me vobis vendidifle , fic ita vendidi, fcrvum juris mei aut ancillam nom. ill. non furem, non fugitivum, neque cadivum ficc. *ut fuprà pag.* 41p.

Qualiter homo ingenuus femetipfum venumdet.

CXXXrV. Domino femper meo illi, *ego* ille. Placuit mihi ut ftatum ingenuitatis meat in veftrum obnoxiarem fervidum. Quod iu fic feci, ficc. *ut fuprà pag.* 474.

Qui infervitiam alteriusfe obnoxiat.

CXXX V. Domino mihi proprio illi , ille. Dùm inftigante adveriario , fragilitate meâ praevalente , in cafus graves cecidi , undè mortis periculum incurrere poteram. Sed dùm veftrâ pietate me ficc. *ut fuprà pag.* 421.

Alia obnoxiatio.

CXXX VI. Domino fratri ill. fic ik. Omnibus non habetur incognitum qua-

Uter me gravis neceffitas & anatas peflima oppreflerunt, ut minimè habeam undè viVere vel mè veftire poflim. Propterea ad petitionem meam mihi non denegaftis, nifi ut in fuTnma neceflitate mea argentum vel amictum valentem folidos tantos in manu mea mihi dedifti, fie ego minüuè habeo undè ipfos folidos tuos tioi reddere queam. Propterea obnoxiationctn de capite ingenuitatis meae in te fieri fic adfirmare rogavi, ut quicquid de mancipio tuo originali facis, tam vendendo, commutando, difciplinam imponendo, ita fic de me ab hodierno die liberam fic firmiflimam in omnibus poteftayem faciendi habeas. Si quis vero, quod nec fieri credo. Et reliqua.

Alia obnoxiatio.

CXXXV11. Domino meo femper, ego ille. Non eft incognitum qualiter inftigante parte adversâ mihi contigit quod ego caballum ab homine aliquo fite. *ut Juprà pag. 466.*

Epiftola collectionis.

CXXXVIII. Nos quoquè in Dei nomine matricularii Sandi illius, dùm matutinis horis ad oftia ipfius Ecclefix obfervanda conveniflemus › ibi infantulum fanguinolemum ficc. *utJupràpag.* 474.

Concambium de villa.

CXXXIX. Inter quos caritas inlibata permanferit. pars parti beneficia opportuna przftat. Ideo placuit atque convenit inter venerabilem Virum illum ex permiflb apoftolico Viro illo &.c. *utfuprà pag.^9.*

Commutatio de terra.

CX L Inter quos caritas inlibata permanferit, pars pari fuo opportuna fic con grua beneficia non denegabit. Idebque, auxiliante Domino noftro, placuit atque convenit inter illum fic illum ficc. *utJuprà pag.* 446.

Concambiatura inter duos Abbates.

CXLI. Placuit, auxiliante Domino, atque convenit inter venerabilem Virum illum Abbatem de Monafterio illo vel congregationem Monafterii fui, necnon ficc. *utJuprà pag.* joj.

Cautiones diverfo modofacite.

CXLII. Domino mihi propino illi. Dùm ad meam petitionem, neceflitarem meam fupplendo, veftra bonitas habuit ut folidos tantos de rebus veftrismihi prxftaretis, ideo per hoc vinculum cautionis fpondeo ficc. *tu Juprà pag.* 421.

Item odia.

CXLIII. Domino fuo illi. Conflat me à vobis accepiffe, fic accepi, debere fic debeo, hoc eft, folidos tantos. Pro quibus folidis fpondeo me, quandiù poft me ipfos retinuero, annis ungulis per fingulos folidos fingulos triantes, ficc. *utjupià*

› *Itent alia.*

CXLΓV. Domino frat/i illi, ego ille. Quatenùs neceflitatem meam fupplendo folidos veftros numero tantos mihi ad beneficium prxffitiftis, ideo juxta quod ficc. *utJuprà pag.* 42 r.

Item alia.

CXLV. Domino fratri illi. Ad petitionem meam milii non denegafti, nifi ut in fumma neceflitate mea argentum vel amidum valentem folidos tantos in manu mea ad przftitum beneficium mihi przftitifti ficc. *utfuprà pag.* 44 j.

Alia.

CXLVI. Magnifico fratri illi, ego ille. Ad meam petitionem veftra decrevit voluntas ut mihi beneficium de rebus xeftris iliis in annos tantos facere juberetis ficc. *utfuprà pag.* 47 J.

Cautio de vinea.

CXLV11. Domino fratri illi, ego ille. Ad petitionem meam mihi non denegafti, nifi ut in fumma neceflitate mea argentum fic amidum valentem folidos tantos in manu mea ad prxftitum beneficium mihi dedifti. Propterea oppignoro ficc. *ut fuprà pag. 461.*

Evacuatoria.

CXLV111. Domino fratri illi. Omnibus non habetur incognitum qualitet ante hos annos folidos noftros numero tantos ad beneficium accepifti ficc. *utfuprà pag.^.*

Alia evacuatoria.

CXLIX. Fratri illi. Omnibus non habetur incognitum quod ego ad petitionem tuam folidos tantos ad prxftitum beneficium in manu tua tibi przftiti ficc. *ut fuprà pag.* 4Î4-

Si a/iqutt rem alterius, quam excolit, ad proprietatemfacire vult, fed non poleft, dC pojleà eam precanaverit.

CL. Domino inluftri illi fic mihi propitio Domino illi. Dùm per maiorum hominum conidium, quod non debueram, de terra veftra in loco nuncupato illo, quam excolere videor, avellere amavi fic ipfam terram ad proprietatem facire, fic non potui, quod nec ratio prxftitit, fic vos vel agentes veftri eam ad partem vo-

ftram revocaftis, vel nos exindè ejeciftis, fed ppfteà'ad petitionem bonorum horni* num rtogis eam ad excolendum reddidiflis, ppropterea hanc precariam dominationi veltrx emittimus , ut quandiù vobis placuerit ut eam teneam , abiqueullo vef tro prxjudicio , quicquid reliqui accolani veftri faciunt, nos reddere lpondemus. Quod ii non fiécerimus, & in hoc négligentes , tardi, aut contumaces fuerimus, publicè per hand precariam, ac ft Temper per quinquennium renovata fuiflet, condemnati , ut Lex prxftitit tardis Ac negiigentibus , de ipfa terra nos pontificium nabeatis ejiciendi. Fada precaria ibi fub die illo, anno illo, illo Rege.

* *CeJJlo.*

C L I. Latorum Legum audoritas & Principum decreta fanxerunt ut unufquifque, dum manet in corpore, de propria quam poflidet facultate ft quid alteri conceflerit, voluntatem fuam geftibus aut teftibus aut fcriptura profiteatur, ut perennibus temporibus inviolata permaneat. Igitur ego in Dei nomine ille tibi fideli noftro cedo a die prxfente Acc. *utfupràpag. 471.*

Traditio cuicunque trpdere voluerit.

CLII. Latores Legum fanxerunt ut qui de jure proprio alicui aliquid tradere voluerit , hoc coram pluribus reftibus per fcripturarum firmiter feriem faciat obligari , utinxvum inconvulfum valeat permanere. Idcirco ego in Dei nomine ille venerabili viro illi. Dono liquidem tibi per hanc chartulam traditionis , five per feftucam atque per andelangutn , aliquam rem meam in pago illo, in loco nuncupato illo, fuperfluviumillum, id efi,manfos tantos, cum hominibus ibidem commanentibus vel adfpicientibus , cum terris arabilibus , filvis, campis , pratis, pafcuis, vel quicquid in ipfo loco noftra videtur efle pofleffio vel oominatio, in ea vero ratione ut ab hac die hoc habeas , teneas, atque poflideas ,vel quicquid exindè facere volueris, liberam in omnibus habeas poteftatem. Et fi quis deinceps, quod futurum efle non credo, fi ego ipfe , quod abiit, aut ullus quiflibet de heredibus meis, feu quxlibet extranea perfona , contra hanc traditionem à me fpontè fa&am aliquam calumniam generare prxfumpferit, cxfolvere faciat dupliciter quantiim eo tempore ipfa res valere dignofcitur, & quod repetit nullo modo evindicare prrvaieat, fed magis prxfens hxc chartula, tam à me quàm ab aliis bonis hominibus roborata.omni tempore firma permaneat, cum ftipulatione uiterpofita. Adum.

Traditoria de terra.

C L III. Veniens homoaliquis nomine ille in pago illo , in loco qui dicitur ille , ante bonos homines qui fubter firmaverunt , terram illam , id eft Acc. *ut fuprà pag.* 447.

Alia traditoria de venditione.

C L IV. Notitia qualiter & quibus prxfentibus veniens homo aliquis nomine ille Miflus illuftris viri illius fuper fluvio illo, in loco qui dicitur ille , illum manfumAcc. *utfuprà pag.* 448.

Alia traditio.

C L V. Notitia loco traditionis, qualiter vel quibus prxfentibus ante eos qui fubter firmaverunt, ibique veniens homo aliquis nomine ille Ulas res vel villas illas , 3uas ipfe ante hos dies per fuam epiftolam onationis ad Monafterium illud in honorem Sandorum illorum conftrudum, ubi Dominus ille Abba prxefle videtur, à die prxfente ad integrum conceflit Ac confirmavit (jam nomina ill.) per ponas & per oftia, ôc didam donationem ad Miflum de fupradido Monafterio vel didi Abbatis nomine illum vifus fiiit per omnia & in omnibus , quantum illa epiftolacommemorat & infertum eft , confignavit, tradidit, & veftivit, & per durpilum Ac feftucam fibi foras exitum alienum vel fpoliatum in omnibus efle dixit, Ac omnia virpivit, his prxfentibus. Adum fiiit ibi. Et reliqua.

Alia traditoria.

C L V L Notitia traditionalis, vel quibus prxfentibus venit homo aliquis nomine ille ad illum manfum, quem ante hos dies per chartulam venditionis ad filium fuum adfirmavit per oftium Ac anatalia , per herbam Ac vicem ei vifus tradidifle vel confignafle, Ac exitum indè fe fecit, his prxfentibus. Et reliqua.

Carta audientialit.

C L V11. Cùm in noftra vel Procerum noftrorum prxfentia homo nomine ille hominem aliquem nomine illum interpellaflet, diim diceret quod fervo fuo nomine illo unà cum rauba fua Acc. *ut fuprà pag. i96.*

Judicium evidentale ,five chartaje&iva.

CLVIII. Veniens ille in noftram vel Procerum noftrorum prxfentiam, fuggeffit quod homo nomine ille pagenfis vefter eum in villa, nullâ manente causâ, adfalliflet Acc. *utfupràpag.*

Indiculus regalis de ja&ivis.

CLIX. Ille Rex Francorum vir inluftr. Cùm nos in Dei nomine in palatio noftro ad univerforum caufas audiendum vel reda judicia terminandum ficc. *utfuprà pag.*

Notitia de nomine mortudo.

CLX. Notitia qualiter & quibus prxfentibus veniens homo aliquis nom. ift. in pago illo, in loco qui dicitur ille, in mallo publico, ante ipfum Comitem &c. *utfuprà pag.* 4ft.

Notitia defervo.

CLXI. Notitia qualiter & quibus prxfentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo, in loco qui dicitur ille, feu in mercado &c. *utfuprà pag.* 448.

Notitia defervo quem colonus comparat.

CLXII. Notitia qualiter vel quibus prxfentibus veniens magnificus vir ille die illo in illa civitate in mallo publico ante illuftrem virum illum Comitem &c. *utfuprà pag.^33.*

Notitia de colonitio.

CLXIII. Notitia qualiter & quibus prxfentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo in mallo publico ante virum ill. Comitem vel reliquos &c. *utfuprà PaS'* 4H.

Notitia de colono evindicato.

CLXIV. Veniens homo aliquis nom. ill. Advocatus ili. de Monafterio Sancti illius vel illius Abbatis de ipfo Monafterio die illo in mallo publico ante illuftrem illum virum illum Comitem &c. *utfuprà Fag-* 4J7-

Aha notitia de colono evindicato.

CLXV. Notitia qualiter vel quibus prxfentibusveniens homo aliquis nomine ille Advocatus Sancti illius de Monafterio illo & illiusAbbatis in civitate illa in mallo publico ante illuftrem virum illum Comitem &C. *utfuprà pag.* 43ç.

Jfacramentale.

CLXVI. Veniens Advocatus SanfH illius de Monafterio illo, feu & illius Abbatis de prxdido Monafterio illo, in mallo publico ante inluftrem virum illum Comitem ôcc. *utfuprà pag.* 4?ç.

Judicium evindicattonis de colono.

CLXVII. Cùm refediffent venerabilis ille Abba & inlufter vir ille in villa illa in pago illo, ubi ille Comes effe videtur, per juflionern Domni fit gloriofi illius Regis fitc. *utfuprà pag.*

Aliud 'judicium evindicati.

CLXVIII. Ille Rex vir inluftris. Veniens ante nos homo nomine ille tibi in palatio noftro placitum fuum Legibus culrodivit, quod habebat apud honjinem aliquem nomen illum, quem ner fuam feftucam ante nos vifus fuit aarhamiffe. Sed nuncupatus ille ad placitum fuum non venit, nec ipfum facramentum juravit, neque juratores fui nec ullus fuit teftator qui iunia nuntiaffet. Proindè nos taliter unà cum fidelibus noftris,id eft, illis & reliquis tuam pluribus, vifi fuimus judicalfe ut Jum ipfe ille tale facramentum habuit adfirmatum, & ipfum nullatenus juravit,nec ipfe nec juratores fui, fed exindè fe jeâivum in omne dimifit, proptereà jubemus ut dùm hanc caufam ftc actam vel perpetratam effe cognovimus, ut ipfe ille ipfas res in loco illo contra fuperiùs nuncupatum illum omni tempore nabeat evindicatas atque ejudicatas, & iit inter ipfas poftmodùm ex hoc omnique tempore fublata caufatio. Datum quod fecit mcnlis ili. dies tantus.

Judiciumfeu notitia.

CLXIX. Dùm refideret Comes ille in mallo fuo publico ad univerforum caufas audiendas vel refla judicia definienda, ibique veniens Advocatus illius Epifcopi aliquem hominem nomine illum interpellabat, dum diceret eb quod de capite fuo Legibus effet fervus ipfius Ecclefix vel ipfius Epifcopi, & propter hoc de ipfo fervitio negligens atque jedivus adefle videretur quod genitor fuus vel genitrix fua aut avus fuus aut avia fua fecerunt. Sed ipfe vir prxfatusin prxfente adftabat, & hanc caufam in omnibus denegabat, quod nec ipfi Epifcopo nec ipfi Ecclefix Dei fecunàum Legem nullum fervitium agere deberet, eô qubd de parte paterna aut de materna fecundùm Legem ingenuus effe videretur. Sed ipfi Scanini, qui tùm ibidem aderant, ei vifi fuerunt judicaffe ut fupra nodes quadraginta cum duodecim Francis, fex de pane paterna, & fex de materna, in Ecclelia illa jujare debuiffet qubd de parte paterna aut de materna fecundum Legem Salicam ingenuus effe videretur. Ipfis vero no&ibus expletis, venientes utique ad Ecclefiam illam, vifus eft ipfe homo effe jedivus, eb qubd non potuit ipfum facramentum explere ficut ei fuit judicatum.

Notitia de terra evindicata.

CLXX. Notitia qualiter vel quibus prxfentibus veniens venerabilis vir ille Abba de Monafterio illo, die illo, in loco

illo, ante illuftres vîros magntficos , ôcc. *ut Juprà pag.^9.*

Indiculus Jt qui» in prafentia Regis auflorfuerit.

CLXXI. IHe Rex illi Comiti. Veniens ille auc Miflus ipfius in perfona (ua ibi in Î>alatio noftr.o , clementius regni noftri ùegeflit quod homo aliquis nomine ille villain fuam illam in pago ilio , quicquid ibidem vifus fuit tenuiife, per venditionis titulum accepta pecunia fua eidem vifus eft diftraxiife , & ea ad prrfens poflidere videtur. Sed dum ôc ipfe ille ad pruriens adftabat, interrogatum eft ei à nobis vel à Proceribus noftris fi ipfam venditionem, quam ipfe ille de fupraferipta re in prx-(ente proterebat ,de nomine ejus fcciifet, aut memoratam rem vendidiflet, aut anetor eidem efle voluiflet. Sed taliter in noftra prxfentia memoratus ille profcfliis eft , quod ôc ipfam venditionem fecerat , ôc pretium de fupraferipta re , quod ipfa venditio continebat, acceperat, ôc auctor eidem ex hoc ôc ad pra tens ôc inanteà, ii ei neceflitas contigiflet, ôc erat ôc efle volebat. Ideo dum taliter coram nobis profefliis eft , per prxfens jubemus ac decernimus Prxceptum ut memoratus ille ipfam villam in jam dido loco in integritate , ôc quicquid per ipfam venditionem accepiifet, abfque contrarietate vel repetitione illius aut heredum fuorum quieto ordine debeat poflidere , vel quicquid exindè facere ipfe aut heredes fui decreverint , libero potiatur arbitrio.

Notitia Je cruce cvtndicata.

CLXXII. Dum ôc omnibus n-»n eft incognitum qualiter veniens homo aliquis nomine ille ante Vicarium inluftris viri illius Comitis , ôcc. *utfupràpag.* ;ot.

Notitia facramentalis.

CLXXIII. Notitia qualiter ÔC quibus prxfentibus veniens homo aliquis nomine ille in pago illo in bafilica Sandi illius , ubi plurima facramenta percurrere videntur , ante virum magnificum illum, ôcc. *utfuprà pag.*

Notitia de herbis maleficis.

CLXXIV. Notitia qualiter ôc quibus prxfentibus veniens femina aliqua nomine illa in pago illo in mallo publico , in bafilica Sandi illius, ante illos ôc illos ôc alios quamplures bonos homines, ôcc. *ut fupràpag.^3.*

Cautio de Clavibus.

CLXXV. Dum ôc pluribus hominibus eft patefactum qualiter in Dei nomine ille Vrniens in placitum ante quamplures bonos homines adversiis hominem nomine illum repetebat ei dum diceret, Ôcc. *ut fupiàpag.* çoa.

Indiculus regalis.

CLXXVI. Ille Rex Francorum vir inluftr. magnifico Comiti illi. Cognofcas quiaifte prxfens, mifla petitione, nobis fuggeilit qubd homo aliquis nomine illo resfuas in veftrominifterio, ôcc. *ut fuprà f^g-* 4S^.

Item alius Indiculus.

CLXXVII. Dominis fandis in Chrifto Patribus omnibus Epifcopis, feu ôc venerabilibus omnibus Abbatibus , atque inluftribus viris , feu ôc viris magnificis Domefticis, Vicariis, Centenariis, etiam paribus ÔC amicis noftris , feu ôt Miliis noftris difeurrentibus , ille Rex Francorum vir inlufter. Cognofcatis quod ifte prxfens ille ad nos venit, ôt noftram commendationem expetivit habere , ôc nos ipfum gratanti animo recepimus vel retinemus. Proptereà omnino vos rogamus atque jubemus iit neque vos,neque juniores , neque fucceflores veftri ipfum vel homines fuos , qui ad ipfum légitimé foedare videntur , inquietare , nec condemnare.nec de rebus fuis in ullo abftra* here,necdifmannireprxfumatis , nec facere prxcipiatis. Et fi talis caufa adversus eum turrexerit aut orta fuerit (* ôc ibidem adimpletis vos abfque eorum in quo difpendio minime définira fuerit, quod ante nos feparare vel refervatas *) ôc talis caufa ante nos fipitivam accipiar fententiam. Et ut certius credaris, manu noftrâ fubter firmavimus , ôc de anulo noftro figillavimus.

Mandatum.

CLXXVIII. Domino fratri ilh. Precor ôc fupplico dominationi veftrx, dum & caufam pro alode (aut qualemcunque) cum homine nomine illo in palatio aut ubilibet habere videor , ôcc. *ut fuprà* MÎ-4M-

Aho modo.

CLXXIX. .Magnifico fratri illi, ego ille filius illius. Rogo, fupplico , arque tux caritati injungo ut ad vicem meam civitatem illam adeas, Ôc donationem illam J ôcc. *utfupràpag.* 470.

Mandatum qualiter maritus negotium uxoris profequatur.

CLXXX. Dum & humana prodit utilitas,ôc Lex Romana expofeit, ut quicunque uxoris fux negotium fuerit profe-

quutus, quamvis maritus fit, nihil aliud apt, dec. utfuprà pag. W*

Aliud Mandanuu.

CLXXXI. Domino magnifico fratri illi, ego ille. Omnibus non habetur incognitum qualiter me feneâus adgravat, dc mfirmitas donutc, ut caulas meas mkümè valeam profequi vel admallare. Proptereft precor dc fupplico caritati tuse, dcc. *ut fuprà pag. ^9.*

Aliud mandatum.

CLXXXII. Legibus inftitutum eft dc confuetudine per tempora confervatum ut quicunque Advocatum inftruere velit, mandato legaliter dato atque follemnicer confirmato eum inftruere debeat, dcc. *ut fuprà pag.*

Aliud mandatum.

CLXXXIII. Magnifico fratri illi, ego ille. Omnibus non nabetur incognitum quàm me gravis zgritudo domet, ut eleemofynam meam minimè valeam procurare. Propptereà rogo caritatem tuam ut propter Deum de rebus meis in vice mea eleemofynam fàcere vel difpenfare debeas. Pro hoc trado tibi à die prxfente omnes res meas in nago illo, in loco cujus vocabulum eft ule, id eft, terris, manfis, domibus, xdificiis, quantumcunque vifus fum tenere, totum dc ad integrum, quicquid dici aut nominari poteft, tam ae alode, aut de comparato, vel de quolibet adtraûu, in quibufeunque pagis aut territoriis vifus fum liabere, totum dc ad integrum, rem inexquifitam, per meos vadros aut andelangos, per hoc mandatum ad meam eleemofynam faciendam in pauperes vel Sacerdotes tibi trado, ut quicquid exindè egeris geflerifve, apud me in omnibus dc ex omnibus ratum dc aptum atque tranfaâum definitumque efle cognofeas. Et, quod nec fieri credo, ii ipfe aut aliquis. Ec reliqua.

De *formatu £ Epiftolit* J.

CLXXXIV. Grxca elementa litterarum numeros exprimere nullus qui tenuiter Gned fermonis notitiam habctpgnorat. Ne igitur in faciendis epiftolis canonicis, quas mos Latinus Formatas vocat, aliqua fraus fidfitudinis réméré prxfiimeretur, hoc à patribus cccxvni. Nicxx congregatis iâluberrimè inventum eft dc confttutum, ut formatx epiftolx hanc calculationis feu fiipputationis habeant rationem; id eft, ut aafumantur in fupputationem prima Grxca elementa Patns dc Filii dc Spiritus ïànâi, hoc eft, η.τ. a. qux elementa oâogenarium quadragentefimum dc primum fignificant numerum. Petri quoque ApoftoTi prima littera, id eft, n. qui numerus oâoginta fignificat i ejus qui feribit epiftolam, prima littera · cui feribitur, fecunda littera, accipientis, tertia littera; civitatis quoque de qua feribitur, quarta; Indictionis quoque, id eft, tempons qui fiieric numerus adfirmarnr. Atque ita his omnibus litteris Grxcis, qux, ut diximus, numeros exprimunt, in unum duûis, quxeunque coUeâa fuerit fumma, epiftoh teneat, hanc qui fufcipit, omni cauteli requirat exprefsè. Addat prxtereà feparatim m epiftoh etiam nonagenarium dc nonum numerum, (qui fecundum Grxca elementa fignificatur.*) *'*,**'* cÆi.

* Sinaaad» faa ïac&dbMw ûrrâ *femtktfri, fc ltgutar*:.. φύ, fecandtia Cnrca ekmcnta, ûgmficat AMHN

Vidcada eft Nota Sinnoodi in numen» qui m Fermatû obicnrabentur, *Ceeeil. GtIL te». t-feg.* *»a·

Idturtt Commtndatiûu.

San&o dc Deo amabili Magnoni, dono Dei Archiepifcopo ex Senonica urbe. Ego enim in Dei nomine Ebroinus, dono Dei Archiepifcopus ex Biturige urbe, dcc. mc£"£inJir· evalli. ****

NOVA
COLLECTIO
FORMULARUM.

Stephanas Balufuts Tutelenfis ex veterrimis Codicibus mamifcripds eruit, in unum collega, primum edidit anno 1677·

INCIPIUNT CAPITULA.

1. T>BΓITIO *Epifcopiperegrini ad JL propriam Epifcopum.*
2. *Commendatoria & exhortatoria ad Santiimonialem.*
3. *Conqueftio de vajjô quijuftitiamfacere renuit,*
^.-*Atem de eadem re,*
y. *Indiculus regalis.*
6. *Indiculum de /ervis fugacibus.*
7. *Donatio ad cafam Dei pro Miffas canendo.*
8. *Supplicatio ad Regem.*
9. *Indiculum.*
10. *Indiculum.*
11. *Indiculum,*
12. *Item alium.*
13. *Parabola.*
14. *Item alia.*
if. *Indiculum.*
16. *Incipit ediQio.*
17. *Indiculum gtnerale ad omnes.*
18. *Item alio.*
19. *Item alio.*
20. *Item alio.*
21. *hem alio.*
ij. *Item alio.*
23. *Item alio.*
24. *Item alio.*
2f. *Item alio.*
36. *Item alio.*
27. *Donatio h dieprafente.*
28. *Ad uflamentum faciendum.*
29. *item etfiud tfiamentuni ad locum fan&um.*
30. *Confirmatio traditionis ad Monqfterium.*
31. *Qualiterparentesfilios fuos offeram m Monafteriis.*
32. *Promijfioftabilitaiis in Monafterio.*
$3. *Petitio quam ante votum Monachi quiflibetfacere debet.*
34. *tpfapromi/fto.*
ff. *Exemplarpromiffionisficutfolebant antiqui Monachi regulam promûtere.*
56. *Indiculus pro Monacho qui fugerit de Monafterio.*
37· *Qi**· Monafterium in proprio etdificat, qualiter chartam faciat.*
38. *Qualiterprivilegium condatur.*
39. *Epiftola qua formata dicitur five commendatitia.*
40. *hem alia.*
41. *hem adhuc alia.*
42. *hem adhuc alia.*
43. *Exemplar libertatis.*
44. *Traditio adMonafterium.*
4;. *hem alia.*
46. *Praflaria.*
47. *Kindicatio traditionis.*
48. *Charta commutationis.*
4P. *Coefliiuùo dotis.*

Petitio Epifcopi peregrini ad Epifcopum proprium.

IN Chrifti nomine. Ille Epifcopus illo Epifcopo amico noftro devotam dirigo ûlutem. Gratias vobis referimus de caritate veftra , quam erga fidelem noftrum dignati eftis facere & circa Congregationem noftram aux eft in oppido iata quod dibitur ilium. Fecifti enim ut Apoftolus commendans ait : *Pradica verbum, infla opportuni X inopportuni nolentibus.* Qui enim fequitur Apoftolorum veftigia, luce gaudebit perpetui. Rogo vos humiliter Π.ΤΪ

dirigere nobis per Epiftolam veftram quid nuht de noftro liceat celebrare oflicium in parrochia veftra fic in Ecclefiis veftris qux in noftro funt beneficio, fi prxdicare liceat, fi emendare, fi corrigere, fi erigere Ecclefiis, fi confirmare, aut baptizare, aut poenitentiam dare, aut quid nobis concedatis, aut quid prohibeatis, fcire nos faciatis citiùs petunus. Amicitiam verb veftram valdè firmam optamus inter nos confiftere. Et obfecro ut mihi commendare dignemini quafi firmo amico tuo quodlibet fervitium, fic paratum me habetis in omnibus honeftis fic juftis mandatis veftris. Benevalere.

Commendatoria & exhonatqria ad San&imonialem.

П. In nomine fandx Trinitatis. Venerandx fic Almificr gloriofxque Пĭχ, ego ille inferior eundis fervis veftris poftujo fummo à Deo xternam venire falutem. Hinc rogo vos fic ammoneo ut laus popularis, qux per vulgares fpargitur aures, veftram adtingat mentem t fic crefcendo polluiat lapientia veftra apud Deum fic nomines. Omnis verb populus hic proclamat voce dicens his verb efle dicatam felicibus donis, quod in perpetuum firmiter permaneat, citam omni bono confilio fic claram facie omni confpe&ui humano f varias fcilicet gazas miro ordine beataque mundi regna mirifice difponere, pulcram corpore fic in mente quieta, lucidis autem luminibus veftram fieret flaturam, in aulem dicunt. Debetis enim femper gratias agere, ut in vobis hxc fic his (imiu crefcant pet omnia momenta. Vide, ut Apoftolusak, quomodo cautè ambulaveris, ficut fapientes. Er iterum :
Rom. t». *. °** * *JVon folùm coram Deo ,fedetiam coram hominibusprovidentes bona> &c.* Feftina itaque, virgo gloriofiflima, fandis ftudiis te fic bonis operibus ornare, ut cum fanetis fic beatis virginibus centenum merearis collegere frudum.

Conqueftio de vaffo qui juftitiam facere renuit.

IП. Domino iniufter atque prx eundo magnificentiflimo, ut confido, viro amico meo illo ille. Deus fcit, qui omnia non latet occulta antequam fiant, in omnibus amicus ôc benè cupiens vefter, illud ii> primitùs quod pluruna funt fit nobis opportunum, falutem in Domino optamus vobis in quantiim arcana cordis mei continet plenitudo. De extero cognofeas induftria veftra ifte prxfens homo nofter ferviens vefter nomen ille ad nos venit & nobis dixit eb qubd vaflus vefter nomen ille res poft fe malo ordine reteneat injuftè f fic cfixit quod nulla juftitia apud ipfo exmdè confequere poflit. Proptereà foticitamus vobis .precamus ut hoc caufa diligenter inquinare jubeatis, ut ipfe homo nofter ferviens vefter fine ulla dilatatione ad fuum exindè debeat perquirere juftitiam. Et fi hoc facietis, venram bonam confuetudinem adimpletis. Et undè nos injungetis, fic nos potebimu», vos vel fervienres veftros in bonis partibus remetire non tardamus. Agite taliter qux nos per vos bona habemus fiducia, ut ifte homo nofter fen iens vefter fibf congaudeat quod noftram ad vos deportaflet fuggefnonem. Ad fapientiflimum iufficit.

hem de eadem re.

IV. Domino fando apoftolicl fede colendo Domno fic in Chrifto patri illo Papx ille. Deus fcit, cui nulla latent occulta, in quantùm video fic noftra eft poffibilitas, in omnibus amicus fie benè cupiens vefter, illud inprimitùs quod plurima funt fic nobis opportunum, falutes in Domino optafnus vobis in quantùm totus mundus fulget in gloria, vel quantùm diftat ortus ab oriente fic deficit ab occidente, feu fic fi fieri potuiflet qubd tota' membra vertiffent in hngua. De cxterùm fupplicamus gratia veftra ut pro me peccatore in veftris fandis orationibus intercedere digneris. Et iterùm t Domine, fuppticamus cognofcat admitas veftra ifte prae* fens homo nofter ferviens vefter nomen ille res fuas malo ordine poft fe retinebat injuftè, fic nulla juftitia apud ipfo exindè confequere poflit. Propterea precamur vobis ut hanc caufam diügenter inquirere jubeatis ; ut ficut veftra bona eft confuetudo, ipfe homo nofter ferviens vefter fine ulla dilatatione ad fuam exindè debeat pervenire juftitiam, fic fibi congaudeat qubd noftram ad vos deportaflet fuggeftionem, fic nos vobis gratias agamus. Et fi locus advenerit, vos vel fervientes veftros in bonis partibus remetire non tardamus. Ad fapientiflimo fufficit. Salutamus vobis fatis fic fuper omnia fatis ufque ad gaudium magnum.

Indiculus regalis.

V. Dominis fandis fit in Chrifto patribus omnibus Epifcopis, *feu* fic venerabilibus omnibus Abbatibus, atque ilhiftribus Viris, feu fic viris magnificis Domefticis, Vicariis, Centenariis etiam quod omnis pars fic amicos noftros feu Ac Miffus noftros difcurrentis.

difcurrentis, ille Rex Francorum vir inlufter. Cognufcatis ifte prxfens iile ad no» venit, Ac noftri commendatione expetivit habere » 6c nos ipfb gratante animo recepimus vel retenemiis. Propthereà omninb vobis rogamus atque jubemus ut neque vos neque juniores neque fucceflbres veftri ipfo vel homines fuos > qui per ipfo legitimi fperare videntur, inquietare, nec condemnare, nec de rebus fuis in nullo abftrahere, nec die nec node non prxfumatis, nec facere permittatis. Et ii talis caufa adversùs eo furrexerit ut oft...... fuerit fic ibidem adimpletis vos abfque eorum in quo difpendio minimè definitas fuerint t quod ante nos feparare vel refervatas, fic talis caufa ante nos finitivam accipiant fententiam. Et ut certius credatis, manu noftri fubter adfirmavimus, fit de anolo noftro Gelavimus.

Indiculun definit figacibus.

NI. Dileâa Dei t Sponfa Chrifti, focia fandarum virginum meritb coxquanda, inluftris Deo furata illa, ille. Deus fcit in quantùm valeo in omnibus in Chrifto amore amicus fie benè cupiens vefter illud imprimitùs quod plurima funt falutem in Domino optamus vobis in quantùm totus mundus finget in gloria, aut fi fieri potuiflet quodtoca membra vertiflent in lingua. De cxterùm cognofcat dilcda caritas veftra, ficut nobis aidum fuit, eo qubd homines veftri nobis confugium fecenmt, fic nos auditum habemus ubi efle debeant. Propthereàapices noftros vobis direximus, fi veftri hominesfunt, Miflb veftro ad nos dirigere faciatis, fie quantùm nos poterimus hic causi diligenter procuramus ut ipfos homines recipere faciatis.

Donatio ad cajam Dei pn> MiJJds canenJb.

VII. Igitur ego in Dei nomine ille venerabilibus fratribus illo fic illo. Admonet mihi amor Domini noftri Jefu Chrifti fic defiderium de illo paradifo ubi jufti habitant, ut me Dominus ibidem participare dignetur, feu fic timor gehennae, ut me exindè Dominus eripere jubeat. Propthereà cedo vobis ad dic prxfente ad mea eleemofyna faciendo à pauperis vel à Sacerdotibus ad Miflas canendo difpenfando f ceflùmque in perpetuo efle volo, 6c. de jure meo in jure fic dominatione veftra tranfcribo aeque transfundo, hoc eft, res proprietatis mex tam in civitate dia quam fit foras in ipfo pago feu fic in alios. Habent ipfas terras cum omni tuperpofito de longo tanto, fimiiiter in larus fic in frontis fubjungit de ambobus frontus fic de ambobus latus terra illius, ipfas res fic cafas fuperpoliti» ad integrum feu fic vineis in oppidum civitate illius cum terra proprietatis mei. Habet ipfa vinea arpennes tantos. Subjungit de ambobus latus fic ambobus frontes terra illius. Etiam fic in ipfo pago in agro illo portione mei, tam terris, manfis, domibus, .xdificiis, vineis, olicis, filvis, campis, pratis, pafcuis, aquis, aquaruinque decurfibus quicquid in ipfa loca portio mea eft, totum fic ad integrum rem inexquifttam fic aliam rem quantumcunque vifus fum habere aut inanteà laborare potuero, tam peculium, prxfidium utriufque generis icxûs, aurum, argentum, drapJia, xramen, ufentilia, mobile fic immobilibus, quicquid dici aut nominari poteft, ubicunque vifus fum haLere, medietatem ad integrum, ita ut ab hodierno die habeatis, teneatis, fic in mea eleemofyna difpenfando liberam fic firmiflimam ad die prxfente in omnibus habeatis poteftatem faciendi. Si quis vero, 3uod nec fieri credo, fi ego ipfe,aut aliquis e heredibus meis, vel ullus quiflibet ulla oppofita perfona qui contra hanc ceflionem iftam venire conaveric, fie à me vel heredibus meis defenfatum non fucrir, inferamus vobis unà cum fixio fiico aut i uncias tantas, argentum pondo unto efie multando, fic prxfens ceflio ifta omni tempore firma permaneat.

Supplicatio ad Regem,

VID. Inclito atque prxcellentiflima Domno illo gloriofo Rege, ego ancilla veftra uHmiflima, fervifnma omnium ancillarum veftrarum. Cognofcat, Domne, gratia veftra hominis vafli veftri nomen ille multas inquietudinis fic contra rationis ordines fervientesSanctx illius, qui in veftra mercede in regimini ordinaftis, habere hos faciant,fit nulla juftitia apud ipfo illo confequere poflb. Propthereà, Domne, fupplico, fic fi ante v eftra prxfentia fuifle, genua flexa ad terr? proftrata ad pedes vef tros fuggerere mihi ancilla veftra oportebat fit in veftra mercede fic amore Deo vel illos Sanftos cujus famulas nobis exindè defenfare jubentis ut contra malicu contra fervientes ipfius Sandorum vel me ancilla veftra facerenon debuiflenr. Domine, noftrûmeftad fuggerendum. Veflrumeft ad ordinandum qux exindè juftitiam recipere debeamus, pietas veftra eft nobis.

Indiculum.

IX. Suggerendo Dcmno piîflîmo at-

c

que precellentiflimo illo gloriofa Rege. Nos, Domni, fervientes veftri pagenfes illius t quod veraciter cognovimus, vobia innotelcere prxfumpfimus. Homo alicus nomen iUe nobis dixie eb quod cafa fea vel ftrumenta fua chartarum cam vendictionis, cautionis, obnoxiationis, judicius, ceflionis, vel donationis, feu Ac reliqua ftramenta chartarum ab igne ibidem cremaflent, quia Ac ille Judex vel vicini pagenfes ipfius taliter nobis dixerunt vel teftimoniaverunt qubd ad hoc videndum acceflerant, & fic verb & adum aderar. Proindè, Domne, fuggerere prxfumpfimus, & quod exindè cognovimus vobis innotuimus. Domne, noftrûm eft ad fuggerendum. Veftrum eft ad ordinandum quod ipfa exindè agere debeat.

Indiculum,

X. Domni & dulciflimâ genitrice mei illi, prolis vefter ille. ferviens vefter, illud imprimitis quod plurima funt, & fic neceflarium fi prxfumptio oftendit falutem pleniflimam in Domino Jefu Chrifto vobis deftinare prxfumo, Ac fupplico pro eo qubd ifte prxfens ille ferviens vefter à mea parvitate expetivit ut nulla malitia de iftas culpas qubd ipfe confugium fecit exindè non habeat, fed ad mea precatione exeufatus exindè effe debeat. Agite taliter quem ego per vos boni fiducia Ac quem Domno Ac genitore meo jugale veftro illo fano Ac Ixto proprios oculos celerius mereamur videre. Iterùm felucamus vobis.

Indiculum,

η* Hill, de N I). de Skidom. p.

XI. Sanctorum meritis beatificando Domno Ac fratri Importuno. Domne dulciflime Ac frater cariflime Importune, qubd recepifti tam dura atftimafti nos jam vicinâ morte de fiune perire, quandb talem annonam voluifti largire, nec ad pretium nec ad donum non cupimus tale annona. Fecimus indè comentum, n dominus imbolat fermentum, à foris turpis eft crufta, ab intus miga nimis eft fefea, afperaeft in palato, amara Ac fertius adoratus, mixta vetus apud novella laciunt indè oblata non bella femper habeas gratum qui tam largi manu voluifti donacum, dum Deus fervat tui poteftate, in qua cognovimus tam grande largitatis. Vos vimftis in domo qubd de fiune nobifeum morimur. Homo, unis re prxfumo felutare, Ac rogo ut pro nobis dignetis orare. Tranfmifimus tibi de illo pane. Probato fi indè potis manducare. Quandiu vivimus plané liberas nos Deus de tale pane. Congregatio puellare fenda refutat tale pafta. Noftra privata ftultitia ad te in fiaosma amidtbe. Opto te femper valere At caritatis tux jura tenere.

Ium elitan,

XII. Beatificando Domno Ac fratri Frodeberto Papx. Domne Frodeberte, audivimus qubo nofter fromentus vobis non fait acceptus. De veftra gefta volumus intimare ut de veftros pares nunquim deledet hoc jogo tale hoc referre. Illud enim non fuit condignum quod egifti in Segeberto regnum de Grimaldo Majorem domûs, quem ei fuftulifti fuâ unici ove fui uxore, undè poftea in regno nunquam habuit honore, Ac cum gentes venientes Toronici regione mififti ipfe in fanda Congregatione......... Monafterio puellarum qui eft conftrudus in...................... Non ibidem, lediones divinis legiftis, fed.................. nis inter vos habuiftis. Oportet fac .... conlocutione quem nec eft adeb ar .... ------------ta fic eft ab hominibus veftra

dentix, fed qualem
------------------Mbnafterio puella...........
Monafterio tuis.............
.... perdifti ....
Impoxt unus de Parifiaga terra.

ParaMo,

XIII. Domno meo Frodeberto, fine Deo, nec Sando, nec Epifcopo, nec regulari Clerico, ubi regnat antiquus hominum inimicus. qui miniminimè credit fadu tuu vidit illum tibi neceffe defidero, quare non amas Deo. nec credis Dei filio. Semper fecifti malum. Contra adverferium confilio fecis ce putas lapientem. Sed credimus qubd mentis. Verb non times Chrifto, nec tibi confcnrit. Cui amas, per omnia ejus feds opera. Nec genetoris cui diligebant Chriftum ^quando in Monafterio fecerunt temeripfinn. Tuus pater cum Domino non fecit unda opera/ Propter Domnus digito relaxavit. te vivo docuit Ac nutrL~~ undè fe poftea poenecivit. Non fequis feripeura nec rendis...^ iqua memores'Grimaldo qualem fecifti damnum......... Ac Deo non oblituit de bona que tibi fecit quid indè... muliere fuâ habuifti confosentia nua nec~ norum perada fed contra canonica...... ea de fanda Congregatione apud......... non ex devotione, fed cum gran........ .. cur nos fcimus damnas nimis-------- toflis eis aurum Ac argentum Ac honores...

.«. liberat per h» regiones cur te prr-fantis tantum damnare fuum thefeunun. Quod ut alibi ubi eum roga· per tua malo* feâa, quod non funt ipu, amu puella beUa de qualibet terra pro nulla bonitare nec fen&a caritate. Bonus nunquam eris dum tale via tenes. Per tua cama longa fet ire fi non eft. Per omnia jube te caftnre, ut non pereas per talis ; quia fornicatoris Deus judicabit. De culpas tuas alias te poflb contriftare. Sed tu jubes mihi exindè aliquid remandare, ut in quale nobis re* tense in tua caritate exeant ifta· exempla* rias per multas patrias ipfo domno hoc reliquo fe vidis amico qui te hoc nuntiat êc donet confilium verum , fed te placit lege dc piiga in pedore repone. Sin autem non vis › innerec in dude.

hem alia.

XIV. Incipiunt verba per fimilitudinem junda de fide vacua, dono pleno falfetore. Agino Salomon pro fapienria benè fcripfit Mnc fententiam, ut ne fimilis fiat ftulto, nunquàm refpondes ei in murto, flcretradavi tam in multumfic ref pondera jufli ftulto ut confundantur ftultum grado nunquàm przfumat gloriare refpondi dixi te falfatore nec ei parcas in Termone qui fe plantatum ex rooore qui non pepercit fuo ore vaneloquio fuforrone verborum vulnera murone qui fui obL^. adjutoris. immemores nutritoris, calcavit._ qui rei date dc prioris alodis fui reparatons fordidas vomit pudoris incredulas dicit loquellas fle inprobus coinquinat & confcienrias bonum merito conquifitas, mundas, fandas & antiquas, pulchras firmiflimas fle pulitas meas rumpit amitadeos , verba aicit qux nunquam vidit, ea icribit qux fecit animus. Parcat qui eum credit. Et fi loqueftem non ftringk furorem latro fraudolentus homicidium eft reus certus adulter , raptor eft manifeftus. Innumeros fecit exceuus. Errando vadk quafi coccus. Fufcara tentât meum decus. A Deo difpedusflc déferais, ab inimico eft perventus fle per lingua fic per peâus. Nolite , Domne,, nolite fortis, nolite credere tantas fortes. Per Deum juro fle fecras fonti», per.Sion fle Sinai mpntis, felûtor eft iUe, fadu» excogitator eft defamatus, deformatus vultu, fle deformata funt. Qualis eft animus, talis eft ftatus. Non eft homo hic, mifer talis latrat, fed non ut canis pfallat de trapa , ut linguatis dilator major, nullis talis falfator grunnit, poft talone buccas inflat, in rotore crebatflc cunitin fudore, fleumas jadat in pudore i nullum vero facit pavere qui non habet adjutorem fuper fecundum meum tutorem non meum..... tale baronem non.M co contra infontem non ceflâc...m.MM. ab exaperto facco.... .... acco fle faite detrafeia.... non timere falco non perdas Hio Ipco , non vales uno coco, non (imulas tuo patre, verè nec tuâ matre, non gaudeas de dentes , deformas tuos parentes. Ad tua falfatura talis decet corona.

Indiculum.

XV. Nolite Domnx , nolite fandr, nolite credere fabulas felias : quia multum habetis falfetores, qui vobis proferant falfos fermones, furi atque mutonis, fimilis etiam fle fufurronis i fle vobis, Domnx . non erunt protedoris. Latrat vulpis, fed non ut canis. Faltus mit femper inanis cauta proferit jam non fronte. Cito decadet antè cano fortè. Volat upua, fle non arundo, ifteo commedit in fo frundo. Humile fecit capta dura, ficut dilatus in falfatura felfacor vadit tanquàm latro , ad aura pfallit, ut Efcotus mentit, femper vadit toritus , fle occidit quod nunquam vidit. Nolite Domnx atque prudentis veA tras non confrangat mentis, fle non derelinquere ferventes. Tempus quidem jam tranfeûus. Et hoc feci quod vobis fait adaptum. Jam modb per verba fallacia fexum dejadus de veftra gratia.

Incipit

XVI. Cùm in prxfentia inlufter vir ilL illo mallavit. Sea ille periit ut feriberet quod perivit, irrita Imperatores fanefeferant decreta ut nullus à judicio fufeipere praecurrit, antiquam folemnia patefecerit, ut his qui fidem datis fle nec obje&i funt prromaricis diriionis Lex poena fuccurrit. Ediâio inquam ob rem petitio in confpeâu magnitudinis veftri, ut homo nomen illi eft illas poft fe mali ordine prxoccupafle dinofcitur, ut hoc veftra prudentia integrum fle legalis fentenria debeant definire. Ea verb fcilicet ratio, ut fi in conftitutum placitum res illas mihi juftiflimè debitas adprobare non potuero, ut Lex mundana Theodofiano corpore arbitratus difeemit, me impleturum efle polliceor data edidione de inferiptionibus accufatoribus recrafcant Theodofiano no* no in ira prima tam civile neque criminalem adio profeflio manu accufatore conP cripta prxdicat, nifi in fe repetitione oelebrata priùs à Judice non audiatur.

· Indiculum generale ad omnes.

XVII. Domino magnifico fapientîique decorarum & dono Dei regali gratia lublimato illo ille ultimus fervorum Dei fervus ac fi vilis ille infimus vocatus Epifcopus t falutem vobis multimodam unà cum confratres noftros oratores veftros , qui ad liminaSanâorum illorum die noâu-3ue pro vobis obfecundare nofcuntur, irigere prxfumimus. De cxtciiimcognufcat induftria veftra precamur atque implicamus vobis de ifta caufa undè ifte prxfens ferviens vefter MiiTus nofter innotuerit, ei ir. fuum placitum effe dignetis, agat almitas veftra ita ut confuecudo veftra bona erat erga nos frequenter operata eft.

Item alio.

XVIII. Domino Procerumque illuftrem Optimate ill. regale gratia fublimatum fic a nobis cum magna veneratione atque reverentia nominandum in Dei nomen ili. ultimus fervorum Dei fervus falutem vobis in Domino tam multimoda deftinare prxfumimus unà cum omni congregatione fratrum noftrorum quam arcana cordis noftri continet plenitudo. Memorare dignemini qualiter vos nobifcum antè hos dies confabohre dignaftis & in oratione quamvis nos indigni commendare dignaftis. Precamur atque fuplicamus clementia veftra ut ad necelfitatem fratrum noftrorum oratores veftros aliquid de eleemofvna veftra confolare jubeatis, & quicquid exindè veftra clementia erga nos difponit agere, per veftro venerabile feripto nobis dignetis facere certiores ; & undecunque nobis injungitis aut injunctum habetis de orationibus vel de alio fervitio, parati fumus veftris partibus veftrorumque omnium fervientium fidelis refervire.

hem alio.

XIX. Sandifiimo ac fanetis ceremoniis obfervantem xquè fonte fpirandx exfuperantem Domno Patre fic multorum gregem Chriftique vice agente illo Pontifice ultimus omnium fervorumque Dei fervus ille. Ad clementiam pietatis veftrx has apices deftinare prxfumpfimus , non noftri freti obfequio, fed veftra magnitudine culminis pietate. Ideoque quafi ad prxfens genua veftra deofculantes , fuggeftiuneula noftra vobis propter quod mancipia beati [latroni veftn de Monafterio noftro fuga apfain veftro dominio pnrlapfi funt adveniffe. Ideo fupplicamus clementix veftrx ut quomodo ifte MiiTus nofter nomen ille hxc noftra fuggeftiuneula vobis detulerit , iicut veftra in omnibus bona erga nos eft confuetudo, inter nos feu erga omne noftra jufticia inquirere jubeatisqualiter congregatio noftra obfecrantes Deo oratores veftros melius Dei mifcricordiam pro vobis deleâet implorare.

Item alio.

XX. Domino fancto ac fandis ceremoniis obfervante Domno illo & in Clirifto patre ego ille falutem vobis in Domino unà cum omni congregatione fratrum noftrorum plenilfimam dirigere prxfumimus tam vobis quàm fcilicet Congregationem veftram, quam Dominus fub norma fanclx regulat ad protegendum in manu mifit. Supplicamus caritatem fic fraternitatem veftram ut inter nos feu Monachis noftris orationes peculiares elle debeant : quia quamvis in ipatia terrarum diftet corporalis noftra converfatio , fed , ut benè noftis , non feparant fpatia terrarum quos fociat caritas vera : quia fi unus in oriente fic alius in occidente confiftat, ambo pariter orando Domino in caritate glutinantur. Suppli camus etiam.

Item alio.

XXI. Domino inclito fidelique Deo atque regale gratia fublimato atque à nolis venerationqfic amore colendo inluftre viro illo Optimateillo maximam falutem & inviolabilem cupio fic vobis prxfumimus deftinare. De exterhm comperiat induftria veftra eo quod fic «era gaudeat floreatoue per tempora nobilitas veftra , fic quandoque terrena linquitis , cxleftibus mereatis agminibus glomerare.

Item alio.

XXII. Domino fic in Chrifto patri apof colica fede colendo Domno illo ille proprius vernaculus vefter falutem vobis in Domino multimodam deftinare prxfumimus. Cognuicat, Domne, famSitas veftra quod ferviens vefter nomine illo ad nos venit fic dixit fe neglegentia contra vos habere pro qua gratiam veftram non habeat. Propptereà fupplicamus, quafi ad prxfens genua veftra deofculantes , ut ipfe apud vos excuiàtus fit fic eum per noftram precationem recipere fic confilium ei facere ordinetis. Agat, Domne , fanftitas veftra ficut femper erga nos facere confueviftis. Sanum fic incolumem vos citius merear videre.

Item alio.

XXIII. Domino almifico , excellentix decore ornato, ac beariifimo, meritifque

venerando t amabiliter diligendo, fanâitatit culmine confpicuo, ac nobilitatis titulo decorato, piiflimo, five facra eloquia feu prxcepca Deipleniffnno, Sanètorum meritis coxquando, de palmâ triumphationis atque fanditatia grati! ornato , inclito prxclaroque. Deus omnipotens faciat in fanda Religione permanere. Venerabili in Chrifto fit a nobis cum fumma reverentia nominando illo Epifcopo ego ill. in Domino perpetuam mitto falutem. Multimoda nobis benevolentiam veftram generare comperire gaudia quotiens nobis aditus dederit opportunos ut ad indagandam fofpitatem veftram noftras dirigere apices dc* beamus. Quia nihil melius nili ut invicem mutuam caritatem orando in invicem alterutrum fpiritalia pabulum fubminiftrare non ceffemus , Hilarem fic gaudentem citius vos cernere mereamus.

Item alio.

XXIV. Summi veneratione nobiliffimi generis feu induftrix vel fagacitatis culmi* nifque fublimiratis ineffabile à nobis fcelentix veftrx, Domine inluftriflime. cum fumma nobis reverentia nominando illo ille exiguus tam multiplices vobis falutes dirigere cupimus. Et reliqua. Obfecranres Îniuimo Domino ut vos unà cum culminis ublimitatis veftrx longa per tempora trina confervet deitas , fic quandoque terrena linqueris , fuffragantibus fandis Angelorum mereatis coetibus glomerare , prxcellentiffime & inclite Domne.

Item alio.

XXV. Domino venerabile inluftrique fagaciflimo, fed inluftriore fanditate fic gratia Dei pollente, fic facerdotale apice iublimato, Domno illo ille alumus vefter falutem in Domino vobis prxfumpfimus deftinare. Supplicamus, Domne , gratix veftrx ut nos pro mercede veftramora, inf truere faciatis , fitjuxta veftram bonam confuetudinem, quod femper nos piè ut dulciter gubernare dignaftis, ita fic nunc agi non dedignemini, ut ad cumulum mercedis veftrx perveniat. Et fi ita agitis, maxima dona fratribus noftris juxta folita bonitatis veftrx. Iterum atque iterum quafi ad prxfens ante genua veftra proftrati precamur ut à coepta gubernatione veftra nos difcedcre nunquam patiatur.

Item alio.

XXVI. Reverendiftimo confratri meo illo ille in Domino falutem. Cùm enim longitudo terra· caritati illorum non queat evelli quos Chrifticonneûitamor, defiderans defideravi literolas parvitatis mex fraternitati tux dirigere , ut flarim quod prxfens loquella confpedui tuo loqui «on valet, vel has apices tibi enarrent. Cupio valdè quem recordor abfentem, ut cum quo mente fum , cum eo etiam corpore fim prxfenti. Divinitas te fervet per multos. annos , parens fit cuftos Dei xterni , quem colimus , Jefu Chrifti.

Donatio à dieprajente.

XXVII. Sacrofandxbafilicx Sandi illi Monafterio vel alio loco illo conftrudx , ubi venerabilis vir ille Abbas vel Epifcopus aut Preibyter cum fuis Clericis vel Monachis prxelTe videntur, ego ille cogitans Dei amore vel xternâ retributione, ideôque cedo ad die prxfente ad fupradifla b> filica fit. Monachis ibi coufiftcntes ceffumque in perpetuum effe volo portiones meas in loco nuncupante illo, fitas in pago illo, qux mil»i tam de alode quàm de comparato vel de quocunque libet adtra&o advenit vel advenire poteft legibus in fuprà memo rata loca, tam terris, domibus , xditiciis , mancipiis , libertis , accolabus , merita accolanorum, vineis, filvis , pratis, pafcuis , campis culeis fic incultis , aquis, aquarumque decuriibus, mobilibus & immobilibus , cum omnibus adjacentiis fic appendiciis vel colonicis ad fc pertinentibus , cum omni integritate vel fuperpoiito, quicquid dici aut nominari poteft , in fupramemoratos pagos vel ubique de fupradidas portionibus tenere vifus fum , totum fic ad integrum ad die prxfente ad jam memorato Monafterio vel ad ipfos Monachos ibi confiftentes perpetualiter trado atque transfundo , de meo jure in veftratrado dominatione ad pollidendum, ut quicquid exindè facere voluerint, liberam ac firmifltmam in omnibus habeant poteftatem à die prxfenti faciendi. Si quis verb, quod fieri non credo, in futurum, fi ego ipfe, aut ullus de heredibus meis, aut ulla emiffa vel oppofita pedona, vel quiflibet qui contra hanc ceflionemmeam, quam ego bon! voluntate fieri fic adfirmare rogavi, venire, agere .aut refultare,vel per quibufeunque modis repedire aut infrangere conaverit, nec hoc valeat vindicare quod repetit, &. infuper partibus fuprà memorato Monafterio vel Monachis ibidem confiftentibus duplum tantum quantum ipfas res eo tempore eme* lioratas valuerint componat ; fic infuper focio (ifco multa auri libra una coathis exfolvat, fic hxccellio omni tempore tir-

nu permaneat, ftipulatione fubnexâ. Actum loco illo.

AdtMam^ttum facundum.

XXVIII. Regnante in perpetuum Domno noftro Jefii Chrifto. Anno illo illius Regis, Tub die xn. kakndarum illarum, têriâ illi, Indidione illi. Ego ille filius illius fani mente integroque confilio, metuens cafus humans fragili* tatis, teftamentum meum condidi,quem illi fcribendum commifi, ut quomodô dies legitimus poft tranfitum meum advenerit, recognitis figillia, incilo lino, ut Legis decrevit audoritas, per inluftrem virum illum, quem in hac pagina teftamenti noftro legatorio inftitui, geftis reipublicx municipalibus titulis ejus profecudonibus ab ipfis muniatur, ôc in archivis bafilicx Sandi illi confervandum decrevi; ut quicquid unicuique de rebus meis propriis habere decrevi, fingulariter in hoc teftamentum meum inferere curavi. In reliquo verb qualelcunque aut quxcunque epiftulas aut teftamenti vel confcriptionis de nomine meo manus meas firmatas oftenfafque fuerint, & ante hoc teftamentum prznotataa, quas hic non commemoravero, excepto de ingenuitates quas pro animx meae remedio fecimus aut adhuc facere volumus, vacuas permaneant; & quod unicuique per hoc teftamentum dedero darique jullero, id ut faciat detur, prxftetur, impleatur, te omnipotens Deus teftem committo. QuaEropterdum non habetur incognitum quater difpenfante Deo ad habendum vel poflidendum loca Sanctorum illorum de rebus meis propriis delegavi in perpetuum ad poflidendum, dedi quoque ad bafilica illa portiones meas atque denominata, id funt illa, quicquid in ipfa loca fuperiùs nominata habere videor, totum ôc ad integrum ad bafdicas fuperiùs nominatas proficiat in augmentum. Illas vero ceffiones quas ad libertos noftros illos ad eorurfi ingenuitates confirmandas fecimus, id funt ille ôc ille, quando ipfos pro animat noftrx remedium ingenuos dunifimus, ut dum advivunt hoc teneant & poft eorum difceffum cum omni fuperpofito ad jamdida Ecclefia Sandi illius, ubi eis patrocinium & defenfionem conftituimus, revertere faciant. Volumus enim ut ingenuos quos fecimus aut in antea fecerimus, quanticunque in ipfa loca manent quod ad fanda Ecclefia illa delegavimus, infpedâ eorum libertate fuper ipfas terras per ingenuos commanent, & aliubi commanendi nullam habeant poteftatem, (êd ad ipfa loca fanda debeant fperare. ôc nullus de ipfis lidemonio ad noftros heredenullatenùs reddant; & de hoc quod ali* quibus eis per chartas dedimus, nullatenùs aliubi vendere nec alienare habeant licentiam. Similiter donavimus donatumque in perpetuum efle volumus ad Mo*. nafterium illum, ubi venerabilis Abbas ille prxeffe videtur, villas illas in pago illo cum omnibus adjacentiis vel appendiciis earum, quantumcunque ibidem tenerevél poflidere videmur, per qualibet adtrado ad nos pervenit aut legibus venire debet, totum ôc ad integrum cum omni fuperpofito à die prxfente in honore Sandi illius vel Abbati illi tradimus ad poflidendum, cum domibus, xdificiis, mancipiis, ao colabus, libertis tam ibidem oriundiquàm aliundè tranflatis vel ibidem commanentibus, vineis, filvis, campis, terris cultis & incultis, pratis, aquis aquarumque decurfibus, cum exio ôc regreffo, omne genus pecodum tam majore, mobilibus ôc immobilibus, omhem rem inexquiiitam, tam aurum quàm arcento vel reliquas fabricaturas, tam mimfteria Ecclefix vel ftrumenta chartarum, librovel veftimenta Ecclefix, vel omni prxfidio quod mihi Legibus vivens poftidere videor ôc mihi redmetur, & quicquid dici aut nominari poteft, totum ôc ad integrum ad jamdido Monafterio Sandi illius proficiat ad augmentum, in(pedo illud nrumento quod antea ad jam dido Monafterio fecimus. Prxter ifta omnia refervamus in Falcidia heredibus noftris villas illas in pago illo, in ea ratione ut fada mea in omnibus ftudeant confervere atque defendere. Quod fi hoc facere neglexerint, quicquid eis deputavimus perdant, ôc de omni corpore racultatie mex penitùs reddantur extranei. Et fi aliquid comparavero, aut ex parentibus meis mihi obvenerit, vel adtraxero, vel per mjolibet invenio ad nos pervenerit, quod in ipfo teftamento fuprà non commemoravimus, poft noftrum difceflum cafa Sandi illius per Reo tores fuos recipiat perpetualiter ad poflidendum. Per prxfentem teftamentum bafilicam Sandi illius heredem meam inftituo,ôc quicquidunicuiquedeputavi,fidet tux committo; quia hxc quod tibi deputavi malo te habere quàm me, te magis quàm exteris heredibus ac proheredibus meis. Si quis vero, quod futurum effe non credo, fi aliquis heredum ac proheredum meorum, vel quiflibet oppofita perfona

prxfentem teftamentum meuminfrangere conaverit vel centare prxfumpferit , in primis ufque dum veram emendationem proindè corrigatur, Deo fic Sandia fuis nabeat contrarios , & à liminibus Ecclefiarum efficiatur extraneus, fic infuper inferat ei cui pullaverit unà cum focio fifco auro libras coadus exfolvat, fic nihilominus prxfcni pagina firma permaneat, quam manu mei proprii fubter firmavi, & bonorum hominum fignis vel allegationibus roborandam decrevi, ftipulatione. Adum loco illo.

Item aliud teftamentum adlocumfandum.

XXIX. ·◆·*◆ manfus fic peculiare feu narita eorum, porter tantùm illa & illa loca, ad legitimos heredes fervo. In reliquo verb ego jamdidus ille quantùm fuperiùs eft infertum vel comprehenfum , omnia fit in omnibus, quicquid dici & nominari poteft, ad fupraferipto Monafterio ejufque congregatione in alimento feu in ftipendia feu fubftantia pauperum ad die prxfente dono, cedo, trado, atque transfundo , ut quicquid omnia fupermemoraa {>ars ipfius Monafterii ejufque Redores àcere elegerint, liberam & firmiffimam in omnibus habeant poteftatem libero arbitrio. Licèt verô in ceffionibus minimè eft necefle pernam inferere , fed tamen pro rei totius firmitate mihi complacuit intimare fi fiierit, quod nec fieri credo, aut ego ipfe, quod aofit, aut aliquis de heredibus aut proheredibus meis,vel quiflibet potens aut inferior vel emifla perfona qui contrà prxfentem epiftolamdonationis,quam ego plenâ & devoti voluntate fieri & adfirmare rogavi, venire aut eam infrangere tentaverit, aut aliqui calumnia aut repetitione vel refragatione infurgere aut opponere conatus fuerit aut prxfumpferit, in primis tantùm quantùm ipfas res eo tempore melioratas valuerint, contra cui pulfatur feu partibus jamdidi Monafterii componere fic fatisfacere adimpleatur, infuper unà cum focio fifco aurum tantum coadus exfolvac, fic fua repetitio nullo umquam tempore non obtineat effedum, fic hxc donatio omni tempore inlibata permaneat, ftipulatione funnixi. Adum in loco illo.

Coffirmatia traditionis ad Monafterium»

XXX. Notitia locum traditionis qualiter vel quibus prxfentibus, qui fubter firmaverunt,ubi veniens homoalicue nomen ille vocatus Monachus ad illas qubd ille ante hos annos per fuam epiftolam donationis ad Monafterio illo, quod eft in honore Sandi illius t ubi ille Abba unà cum Congregatione Monachorum prxefle videtur , jamdidus ille in villa illa qui vocatur illa , fic ad prxfens fiiit, fic per unamquamque villa· fic loca per lingulas per portas fic per oftia de ipfas villas vel de illas cafas oominicatas jam prxfatus ille ad Milfo de ipfo Monafterio vel ipfius jamdidi Abbatis illius nomen ille , omnia Îpiantum in illa epiftola donationis eft inertum vel comprehenfum , in omnibus tradidit fic confignavit fit cum de ipfas res in omnibus veftrum fic pillo fic fiftuca exindè in omnibus fe exitum dixit fic fecit. His prxfentibus adum fuit.

Qualiter parentes filios fuos offerant in Monaftcuis.

XXXI. Dum legaliter fapeitum antiquitûs tenéirur Ac cautumyfm oblationibus Domino parentes fuos tradere.fifios in templo Domini feliciter fervituros, proculdubio hoc de noftris filiis faciendum nobis falubriter prxbetur exemplum. dEquum etenim judico creatori noftro de nobis reddere frudum. Idcirco hunc filium noftrum nomine ilL cum oblatione in manu atque petitione altaris palla manu mei involuta adnominaSan&orum quorum hicReliquix continentur, fic Abbate prxfente, trado coram teftibus regulariter permanfurum, ìtà ut ab hac die non liceat illi collum de fub jugo regulx excutere, fed magis ejut dem regulx fideliter fe cognofcat inftituta fervare fic Domino cum exteris gratanti animo militare. Et ut hxc noftra traditio inconvulfa permaneat, promitto cum jurejurando coram Deo fic Angelis ejus quia nunquàm per me, nunquàm per fufpedam perfonam, nec quolibet modo per rerum mearum facultates aliquando egrediendi de Monafterio tribuam occafionem. Et ut hxc petitio firma permaneat, manu mea eam fubter firmavi. Ifti funt teftes.

Tom » Do cbcinn, p«g' as». Kt\>muru . pag. "KmUV. Svicrt. ΓM· Conceid. Retul. pat »lj. k ».. r~ HomiJ.tx cvd. Lugdun p. r.uucnuu

Hxc Formida in ufu adhuc erat an. 1o1j.

Promijfiofiaiiluatii in Monafterio.

XXXII. Ego ille initio converfationis mex diligenter adtendens confidero quod petitionibus meis primum non facilis concciliis eft introitus , fed dm mihi pulfanci vix hofpitii locus eft mifericorditer adtributus ; in quo per paucos dies demoratus, noviciorum fum domum progrefius ; in Îpia mihi dura fit afpera primtan à Seniore unt prxdicasa, fic ftsbiiitatis mex promiffio expetka, ficter in anno leâa atque tradita regula cum admonitione dicentis I Ecce lex fub qua militare vis. Si potes obiervare, ingredere. Si non potes, liber

difeede. Hoc ergà vident, ordinatiflimum atque morofum mihi fpatium adtributum dubitant aditum prxtermiflb ut me jam veftro corpori fbciare dignemini humiliter dapofcoj£go tamen hujus regulx inftituta, Domino juvante, fervare promitto , fic propter vite zternz premium coram Deo fit Angelis ejus humiliter militaturum fubicio t ita ut ab hac die non mihi Liceat coi* lum de fub jugo excutere regulx, quia fub annali optione aut excufare licuit aut fufçipere. Et ut hxc profeflionis mex petitio â vobis firmiter teneatur , ad nomina San&orum quorum hicRcliquix continentur & prxfcntis Abbatis ili. confcriptam trado in perpetuum habendam, & manu mea roboratam fuper altare repono perenniter refervandam.

Ku· «3 Coneo<a. Metui.»* MO· »"»· * Iout. S. GrcfOt ■(>.>. Er> Ego ille promitto ftabilitatem meam & converfionem morum meorum fic obedientiam fecundùm regulam fandi Bene* didi coirn Deo & Sandis ejus.

Petilio quam ante votum Monachi quifltbet facere debet.

XXXПI. Domino venerabili in Chrifto Patri ilio Abbati de Monafterio illo, qui eftconftrudus in honore Sandi illius, timui cum felici Congregatione veftra , quam Dominus de diverfis provinciis ad peregrinandum propter nomen fuum fub jugo militix atque fervituti* Chrifti atque ala protedionis fecundum Evangelium Chrifti regulariter vobis coadunavit. Igitur audivimus quod Dominus nofter Jcfus-Chriftus per Evangelium fuum adnuntiat dicens : *Nifi quis renuntiaverit omnibus que pqffidet, non potefi ejfe meus dijeipulus.* Et alibi : Qui *reliquerit patrem aut matrem , fratres aut Jorores, domus aut agros , dC cetera propter nomen meum , centuplum accipiet, & vitam eternam pofidebit.* Petimus ergb beaticudinem caritatis veftrx ut nos in ordine Congregationis veftrx dignemini recipere, ut ibidem diebus vice noftrx fub regula beati Benedidi vivere ôc converfare debeamus, quatenùafuave jugum Chrifti & onus ejus leve fentiamus. Igitur noftra fuit petitio & veftra decrevit voluntas id ipfum implere. Quod ita feciftis. Abrenuntiamus ergb omnibus voluntatibus noftris propriis, ut Dei fola voluntas fiat in nobis , fit omnibus rebus quas poffidemus, ficut Evangelic* At regulans traditio edocet. Nihil rebus terrenis ab hac die pofiefluros nos fpondimus, nifi quantum a Patre Monafterü donante aut permittente alimenta aut tegumenta corporis acceperimus. Obedienriam vobis, in quantùm vires fuppetunt. Dominus dederit nobis adjutorium , confervare promittimus. Stabilitatem converfationis noftrx in congregatione veftra tefte Domino, devoco animo cum obfervatione regulat ufque in finem profitemur fervare , nui tantum, quia ignoramus futura , fi fortafte caufa utilitatis animx accedat ut per veftrum comiatum difcedamus, aut etiam illud fi contra voluntates noftras, quod abfit, feparemur à principibus vel à barbaris ; fic ipfum fi fuerit factum , in quantùm pofiumus, femper ad ipfam congregationem revertere faciamus , fic fub fando ordine perfeveremu». In reliquo verb per nullum ingenium de prxdida congregatione veftra vel jugo fandx regulx feu de poteftate obedienox veftrx nullam habeamus licentiam nos abf trahendi aut contradicendi. Quod fi inftiganec antiquo hofte aut voluntate noftri Eroprii hoc facere tentaverimus, in nuls modis hoc vindicare valeamus, fed ubicunque nos MifTus vefter aut aliquis ex congregatione veftra invenerit, etiam nobis nolentibus , in ipfa veftra fanda conŒ'one, Deo auxiliante, per vofinetipatis revocare fit fecundùm regulam ibidem nos dijudicare, ut diebus vitx noftrx fub divina regula fit regimine veftro perfeveremus ; qualiter in die judicii ante tribunal xtemi Judicis, ipfo adjuvante, falvos nos reprxfeutare pouki& Et quicunque contra hanc petitionem , miam nos boni voluntate feribere rogavimus fic fubter firmavimus, per quemlibet modum agere aut infrangerevoluerit, in primis fciat fe à Deo damnandum, quem imtar, fic in · fuper fecundùm canonicam icftiturionem à communione omnium Fratrum fit extraneus ufquequo de hac caufa ad veram emendationem perveniat. Manus noftrx fubfcriptione aa honorem Domni fit patroni noftri Sandi illius hanc petitionem volumus roborare

Muth.

Ipfa promifiio,

XXXIV. Ego ille, Domne Abba ille, obedientiam vobis fecundùm regulam fandi Benedidi, juxta quod ia ifta petitione continetur, quam fiiper iftud altare pofui, coram Deo fic Sandi* ejus, in quantum mihi ipfe Deus dederit adjùtorium, Deo dc vobis promitto cuftodire, fic in quo poflum, ipfo auxiliante, confervo. Arnen.

Exemplar

Exemplar protnijfionisficutfisIAant anliqui Monachi regulam promittere.

XXXV. In nomine Domini. Promitto me ego ille in fàcro Monafterio bead Martyris five Confeflbris illius fecundùm inftituta bead Benedidi coram Deo & fandis Angelis ejus,prxfenteedam Abbate no£ ero illo, omnibus diebus meis in hoc fanoto Monafterio amodo & deinceps perfeveraturum fic in omni obedienda, quodcunque mihi prxceptum fuerit, obediturum. Ego ille hanc promiflionem à me fadam manu proprii coram teftibus fcripfi fic roboravi.

Indiculuspro Monacho quifugerit de Monaflerio.

XXXVI. Domino illi ille. Suggerentes Sanditati veftrx, cerd de vobis quia vertatem animofa pietas non reculât, nec fides reda aliquandb patitur quamcunque jaduram. De extero cognofcatis qudd nofter frater ille, qui in Monafterio nobifeum fiiit nutritus, tonfuratufque eft, obedientiam coram Deo & Sandis ejus ac ftabilitatem promifit, atque in noftra Clericatus officio ipfe ordinatus eft, hoc ipfum oblitus difceflit à nobis fic rediit poft Satanam, ficut reverti folet canis ad vomitum fuum, fie fus lota in volutabro luti, fic nunc honorem feculi diligens, divitiis ac terrenis rebus fedans, vobifeum de§ens. Vos tamen fcids quicquid facrum ivina lumina verbis,eloquio fenfuque docent,quod nemo mittit * rtianum in aratro, afpiciens retro, aptus eft regno Dei. Nec vobis latet quid facere Canones de hac re commendent, vel regula atque tradatores Sandi expofuerunt. Hxc enim vos eunda relegentes, memoriter retinetis quod animo fidenti bibiftis. Nam fanda oynodus Nicxna ordinat ut fi quis in Monafterio nutritus ufoue ad fununum Rudium fuerit, fit poftmodum difceflerit, nifi revertatur, aefertoris crimine dainnetur. Et iterum : *Si quisfufecperit Monachum alienum, ambo excommunicandi funt.* Canones vero Chalcedonenfes ita prxeipiunt, ut Monachus in oradone fic jejunio permaneat in loco in quo renuntiavit feculo. Deferentem vero excommunicatum efle decreverunt. Canones autem Agathenfes ita pronuntiant: *Monachum t rufiper Abbatisfuipermijfum, adalterum Monaflerium migrantem nullus tenere Prtrfumat.* Canones verb Auguftidunenfes ita ftatuunt, ut nullus Monachum alterius

Zoom /J.

to Abbatis fui prxfumat retinere. Regula namque fimeti Benedidi, quam ipfe promifit in omnibus cuftodire, ita ediUerat: *Sciensfe lege regula corfluutum^quàdei ex illa die non liceat egredi de Monaflerio nec collum excutere defubjugo regula.* Ex paulo poft : *nec ex illâ die proprit corporispoteflatemfe habiturumjciat.* Quid multa replicem *f* Vos fenfibus dodis utimini. Nec mihi pluribus verbis opus eft vobis feribere. Quacunque enim à me potuerunt dici, hxc jam divina gratia vobis contulit. Oportet namque ut dodrinx jungatur vita fidelis. Agnofci graviùs non oblervanda nocebit. Vos autem fecundùm datam à Deo vobis fapientiam facite eum ad locum unde exivit reverti, ut agat poenitentiam. Scientes autem quoniam qui converti fecerit peccatorem ao errore vix fux, fidvabit animam ejus à morte, fic operit multitudinem peccatorum. Nec vobis decet hominem perverso ambulantem fecundùm defideria cordis fui auxilium prxftare ut magis ac magis eat in interitum. Sed auferte malum ex vobis : quia qui tangit picem, coinquinabitur ab ea. Et nec abfeondere poteft homo ignem in finu fuo ut veftimenta illius non ardeant, aut ambulare fuper prunas ut non comburentur plante ejus; fic qui confenferit iniquitatem non erit mundus. Ifti, qui excom municarus eft, nolite ei communicare, ne bonorum vcftrotum premia amittatis ; fed cum fandis Patribus, qui hujufcemodi hominem excommunicaverunt, partem habere mereatis. Et ubicunque fuerit, Abbati fuo audoritate Canonum revocetur. Canon Chakedonenfis : *Non liceat Clericum confcribifirnul in duabus Ecclejiis, Cr in qua o/dinatus efl ad quam profugit quafi adpotiorem, ob inanis gloria cupiditatem. Hoc autem facientes revocari debere ad Ecclefiam in qua primitiis ordinatifuni, bC ibi tantummodo miniflrare. Eos verô qui aufi fuerunt ex his qust funt prohibita petpetrare, à proprio gradu recedant.* Et nc quis Clericus qui derelidâ Ecclefiâ fuâ, nullâ causâ exiftenre probabile, vagatur, per alias Ecdefias fufeipiatur in communionem. Canon Aurelianenfis. Miniftri in quibufeunque locis ordinati fùerint, pervagati, ubicunque invend fuerint, cum auxilio Epifcopi tanquàm fugaces fub cuftodia revocentur. Et reum fe ille Abbas futurum efle cognofcat qui hujufmodi perfonas non regulari animadverfione diftrinxerit, vel qui Monachum fufee^it alienum.

Qui Afbaaflerutm ia proprio eedificat, qualiter chartam jaciat.

XXXVII. Antiqua Legum audoritas & Principum decreta fanxerunt ut unufquifque , aum manet in corpore , de propria quam poffidct facultate voluntatem fuam literis inferat, ut perennis temporibus in* violata permaneat. Quapropter dum non habetur incognitum qualiter ego ille unà cum confenfu. Galliarum Pontificum in re mea propria, qux ex fucceflioneparentum meorum milii obvenit, Monafterium in honore Sandi illius aedificavi in loco nuncupante illo, in pago illo, in fine illa , & conftituimus ibi Abbatem nomine illum, qui ibidem fandum Ordinem, Deo auxiliante,gubernare faciat & fuis Monachis ibi conftituat, & per ejus ordinationem ipfe fandus Ordo perpetualiter fit inf titutus ôc confervatus. Propterea donamus & donatum in perpetuum elle volumus ad jam nominato Monafterio Sandi illius vel ad Abbate illo ipfum locum ubi ipfe Monailerius eft conftrudus, cum omnibus adjacentiis & appendiciis fuis & locella feu colonicis in villas illas in pago illo. Ifta omnia qux fuperiùs memoravimus , cum omnibus adjacentiis vel appendiciis eorum , quantumcunque ibidem tenere vel poffidere videmur per quolibet adtrado , totum fic ad integrum cum omni fuprapolito ad die prxfenti in honore Sandi illius f>ro remedium animx mex vel xternâ faute dedimus , cum domibus , xdificiis , mancipiis , accolabus , libertis , vineis , iilvis , campis , pratis, pafcuis , aquis , aquarumque decurfibus , ftrumenta chartarum , libris , vel veftimenta, feu Minifteria Ecclefix , mobilibus & immobilibus, omnem rem inexquifitam , quicquid dici aut nominari poteft , totum & ad integrum ad fuprafcripto Monafterio vel jam dido Abbati cum Monachis fuis perpetualiter, protegente Domino, tradimus ad poflidendum. Et dum omnes Prxfules & nobiles perfonx agnofcunt & comprovincialibus noftris cognitum eft quod ego ille in mea re propria jam nominatum Monafterium xdificavi vel cornobiolo fando ibi conftirui propter Deum, vel quicquid exindè facere volo , prxfenti tempore in omnibus mihi maneat libera poteftas , propterea per prxfentem paginam cum confenfu fupra memoratorum Pontificum conftituo ut nullus Epifcopus alius civitatis , aut Archidiaconus, vel quilibet ex clero , aut adores Ecclefix, nullum ibidem prxlumant exercere dominatum, non ad manfionaricos aut repaftos exigendo, non ad Minifteria defcribendo, non ad Abbatem mittendo. Cùm verb neceffe fuerit chrifma petere, tabulas aut altaria confecrare , facris ordmibus benedici, Abbas vel Monachi ibidem confiftentes , à quocunque de fandis Epifcopis fibi elegerint qui hoc agere debeat, licentia fit eis expetere, 6c illi hoc benedicere vel confecrare. Si vero caritate exigente Pontifex quilibet ab Abbate loci illius ibi fuerit invitatus, fimpliciter qux ei à fratribus offeruntur accipiat, nulla exenia vel munufcula amplius eis quxrat , neque de omnibus rebus ipfius Monafterii nullam habeat poteftatem. Cùm verb Abbas ipfius loci acceperit traniitum, quemcunque de femetiplis Monachi ibidem habitantes fecundùm regulam fandi Beiiedidi meliorem invenerint, ipfum Abbatem ibidem conftituant. Quod fi ipfi de feipfis talem non invenerint, cum communi confilio illi fanciores Monachi aliundè regularem Abbatem, qui eos fub regula fandi Benedidi regat, elegendum in eorum maneat poteftate. Quod veri» Deus avertat, ne ibi fandus Ordotepefcat, & ipfe Abbas hoc emendare non prxvalet aut negligit, poteftas maneatur ipfis Monachis ubicunque in propriis Monafteriis rediùs & fandiùs fecundùm regulam fandi Benedidi invenerint, expetere , & per eorum falubre confilium infum fanctumOrdinemregulariteremenuare. Quixi Ii Pontifex vel aliquis ex ecclefiafticis Monafteriis quiflibet vel aliqua emiffa perfona contra ipfum Abbatem vel ejus congregationem de fupradidis ordinibus vel benedidionibus vel de rebus meis propriis Monafterii per qualecunque ftrumento aut quocunque modo ad ipfam cafam fuit vel inantea fuerit delegatum , additum , commutatum , vel conceffum*, vel quicquid ad ipfum Monafterium vel ad eorum homines pertinet, aliquid calumniare aut inquietare vel per quodlibet ingenium minuare tentaverit, à gloriofo Domno, quem tunc Deus regnum Burgundix gubernare permiferit, hoc protinus emendetur. Precor igitur gloriofo Domno qui eft temporibus modernis , & futuris fucceffbribus Deus regnum Burgundix gubernare permiferit, & per Dei tremendum judicium adjurare prxfumo ut prxfentem paginam vel fada mea ex jamdido cocnobiolo meo fua fortitudo contra omnem adveriitatem pro mercede fua poft Deum

jubeat defenfare atque folidum in omnibus cuftodire, ut hullatenùs ab infeftarione malorum hominum poflit inrumpi, fed deledet ibidern Abbati vel Sacerdotibus feu Monachis ibidem confiftentibus pro vita iplius Ac filiorum ejus vel exercitu Ac omni pupulo catholico quieto ordine Dominum supplicare. Si quis verb.

Qualiter privilegium condatur.

XXXVIII. Dominis apoftolicis prxfentibus temporibus Ac futuris, quicunque fub fide catholica paftorali fedantur officia, ille Epifcopus Chrifti humilis. Opportunum eft etiam ut Deum timentes propter ventura fùturaque judicia diligentibus Deum bonum operare, quatenus qui Pontifex vocatur in populo, timentibus Deum fuccurrat affedus; ut qui feculum calcant Ac Chrifto fervire defiderant, per confenfum Paftoris quieti ab omnibus infeftationibus vivant. Quapropter dùm non habetur incognitum qualiter Monafterio in pago illo, qui dicitur ille, quem illufter vu ule in alode proprio conftruxit, Ac pro totius defenlionis ftudio per fiiam epiftolam ad prxcellentiflimum Domnum Regem Burgundix ipfum Monafterium afpicere decrevit, ut communis mercis illius pro fundamento Ac regale clementia pro defenlionis auxilio crefcac apud Deum, Ac nobis jamdido Domno gloriofo Regi illo opportunum eft petere ut privilegium Monachis ibidem habitantibus deberemus largire, ob hoc maximè quia folet contingere ut morientibus religiofis Epifcopis, paftoralem locum fufcipianc feculares, Ac res qux pauperibus fuerunt condonate magis per Galindos quàm per Sacerdotes difpergantur, Ac ecclefiaftica vita negleda conlata bonorum magis per venatores Ac canes &, quod eft gravius, per meretrices expendantur, vel religionis normâ diftrudâ levitate laicorum fecularia injuftè confentiantur, Ac per eorum iniqua corifilia Monachorum vitam conturbare prxfumant. Prptereà ergb ab hac parte temper Chrifto propitio diredore dirigentes communi voluntate ille Epifcopus Ac exteri confenfimus ut in eis privilegium claro animo confirmaremus. Statuentes ergb jubemus fubteftimonium fandx Trinitatis Ac pretium fanguinis Chrifti coràm Deo Ac Angelis atque Archangelis ut de prxdido Monafterio illo vel quicquid ibidem tam regio munere quàm privatorum vel quibuflibet rebus atque corporibus eft conlatum aut inanteà conlatum fuerit, ut nullam exindè Epifcopus civitatis illius habeat poteftatem* neque Archidiaconus illius, vel Miniftn Ac Adores Ecclefix, autquiflibçtex Clero in rebus prxdi&i Monafterii nullum prx-» fumat habere principatum in nullam omninb rem quoa dici aut nominari poteft t non pro pafto exadandum, non pro manfionaticoa requirendum, non pro todus omnino re repetendo, non pro Abbatem conftituendo, *non* pro minifteria diferibendo, non pro altaria aut tabulas confecrando, non pro facros ordines dedicando, illius civitatis Epifcopus nullum ibidem prxfumat habere acceffiim, nifi fortafsè per communem confenfum Abbas vel ipfâ congregatio eum caritatis grati& pro fandx vitx meritis crediderit evocandum. Et П fortafsè ab eis fuerit evocatus^non hoc in confuetudine vertat, nec munera exindè requirat, fed fimpliciter qux à fratribus fibi fuerint oblata; Ac expleto caritatis officio, ad propria, ficut de relicua Regis domo, cum pace difcedat; quia dignum eft ut quodKex hujus feculi cum fuis Proceribus pro commune falute voluit effe conftrudum, fub integro privilegio fit in perpetuum à calumniandi occationibus confervarum. Confirmamus igitur jure perpetuo ut cùm Abbas ipfius coenobii de nac vita migraverit, quemcunque fibi Monachi ibidem habitantes fecundùm Deum elegerint, abfque ullo arbitrio civitatis ipfius anteftitis ipfi fibi Monachi Paftorem inftituant, qui eorum facrum Ordinem inftanter adtentat. Cùm verb fuerit opportunum Ecclefiam dedicare, aut facros ordines benedici, vel tabulas confecrare, quemcunque de religiofis Epifcopis Abbas ipfe vel Monachi fibi voluerint invocare, in eorum maneat poteftate Et fi, quod abfit, ibi Ordo fandus tepefeat, Ac Abbas Monafterii hoc per fe emendare neglexerit, aut etiam ipfe cum Monachis Statuta regularia fervare contempferit, etiamfi vix pauci videantur de Monachis quorum religio in Chrifto proficiat, poteftas illis maneat quemcunque fibi elegerint de proximis Monafteriis quem rediùs Ac fandiùs fecundùm regulam fandi Benedidi invenerint expetere, ut eorum falubri confilio ftudeant fandum ordinem revocare. Statuimus etiam mulierum acceffus intra portas Monafterii nullatenùs fiat. Si quis itaque conftitutionem prxfentem pro quocunque conludio mutare cenaverit, reus omnipotenti Deo effedus à pace Chriftianorum omnium habeatur ex-

craneus, fie indiffolubili anathematis vinculo vindus fortem damnationis Juda: proditoris incurrat. Quod privilegium ut in perpetuo tempore confervetur, ftipulatione îubiûxâ, manu proprii.

In Dei nomine. Incipit epiflola quaformata diciturfive commendantia.

XXXIX. Rcverentiifimo atque religiofiflimo fie à nobis cum fumma veneratione nuncupando iDi Epifcopo ego ille extremus fub pontificali officio Deo famulantium perpetuam in Domino Jefu opto falutem. T A. t a a a a i. d I x x v. Prxferu frater nofter ille petiit ab extremitate noftra licentiam ad veftram almitatem proficifcendi, atque vobifcum five cum veftris habitandi. Cui & nos benivo-11 mente & fraterno affeâu, non folùm ei copiam ad vos veniendi non negavimus, •verùm etiam ut à vobis five à veftris gratificèfufcipiatùr expofcimus. Et fi vobis placuerit ut aut in gradu quem modo tenet facris altaribus miniftret, aut ad altiorem gradum promoveatur, noftro * five noftrorum teftimonio fufcepco,id ei facere liceat^ quippè qui nihil in eo tale noverimus quo id faciendi ei licentia denegetur. Benè namque in Ecclefia in qua hadenùs fuit educatus, benè converfatus, hoc nobis de fe five de fua vita oftendit, ut in quantum humana fragilitas fcire poteft, adminiftratione facrorum minifteriorum non iit indignus. Nos itaque, ut homines divini fenfus infcii, fic arcanorum ignari, prxbemus de fratre qdale fcimus teftimonium. Deus eft enim quem occulta non fallunt, fic qui omn: n fecreta rimatur, juxta illud: *Hom videt in facie, Deus autem in corde.* Has ergo litterulas ideo illi petere fic nobis facere libuit ut ille non folùm pro profugo aut abjedo non habeatur, verùm etiam noftrx humanitatis fic caritatis commendatione, à veftra fraternitate libentiffimè fufcipiatur. AMHN, xcviu. Salus xterna, qux Chriftus eft, fit in hoc prxfenti tempore vobis longxvam falutem fic in futuro cum Sanctis fic Electis fempiternam largiri dignetur. Arnen, dcxciv.

Fi** <a«um ta Gloffvie •d Julian. AnrereÆ p.

fin voiuê·

IM· 'l·

Item alia.

X L. In nomine Patris π fic Filii y fic Spiritus Sandi a. Ille Epifcopus venerabilibus Prxfulibus illis cariifimis nobis patribus fic confratribus pacem omnem fic falutem fempiternam. Audientes prxfentem Ecclefix noftrx filium illum, in eadem quoquè natum, nuuitum, atque erudirum, fic ufque in Presbyterii dignitatem à noftro prxceffore proveâum, vobis veftrxque Ecclefix neceffarium effe fic utilem, mutui caritate fic fraterni compaffione deftinamus eum veftrx paternitati, ut in omnibus, ficut ex veftris uno, illo quoquè utamini in Chrifto, hoc fcientes, quia nullius malx famx apud nos ufque nunc fuit, viti honeftus, moribus fimplex. Scientia quidem non extollitur i nobis: quia nec poteft Homerica, fed. ut ira dicamus, ut in pluribus non civilibus fed exterioribus vuigô egonica. Et quia non divifa, fed unica eft Ecclefia Chrifti, non multiformis, fed concors, inter nos etiam quxdam familiaritas prx diis familiaritatibus animata, decet omnino ut fic vos utamini noftris ut veftris, fic nps veftris ut noftris. Hxc omnia invicem agamus in Chrifto Jefu Domino noftro. Et ut hx noftrx humilitatis litterx de prxfato fratre veftrx caritati miflx non fidx, led fixx, non ventofx, fed firma comperiri valeant, Grxcos apices, quos Ecclefiafticusmosin hujufmodi rebus agendis decrevit, conftituit, fic obtinuit, fubter addere cum numeris ad fe pertinentibus curiosè decrevimus, hoc eft, primos quos jam fuperiùs pofuimus Patris n, Filii t · Spiritùs Sandi a, qui exprimunt numerum octogenarium quadringentefimum fic primum, Petri quoquè Apoftolorum principis primam n, qui habet numerum, ut jam didum eft, odogenarium. Noftri quoquè nominis primam, veftri fecundam, accipientis tertiam, noftrx quoquè civitatis, de qua feribitur, quanam, fic veftrx, ad quam feribitur, quintam, Indidionis quoquè prxfentis anni numerum, fic fummam utriuCque numeri. Addidimus prxtereà feorsùm in conclufione epiftolx univerfa prxfata, claudentes nonagenarium fic nonum numerum, qui, fecundùm Grxcaelementa, fignificat [AMHN.] Orate pro nobis orantibus pro vobis. Arnen.

hem adhuc alia.

X L I. Clari(fimo in Chrifto atque fandiffimo fratri illo Epifcopo itemque ille indignus Archiepifcopus in Domino falutem optat. Prxfens denique Presbyter ille nomine ad noftram confugit exiguitatem, nobis rememorans qualiter anteceffor nof ter Domnus Jofeph * eum ordinavit per deprecationem Fredegifi Abbatis in titulo fandi Martini in villa qux dicitur illa, fic recordans quod nos in ipfo diefux ordinationis eum inquifivimus. Ideo ad veftram

Archùpjicopua Turoncniw. K* Vicam Alcuini, p.

mifunusipfum prudentiam, utinveftrailli licitum fit fuum peragere parrochia officium. Et ut ceaàùe credatis à nobis ipfum ordinatum, hanc epiftobm, quam Formatam dicimua, concludimus eo tenore ut credimus à fandis Patribus conftitutum effe, id eft, primam litteram Patris & Filii & Spiritus Sandi, ut in nomine ipfius condita confervetur. Item primam litteram Petri ponimus, qui primus Apoftolorum fuit, quae, ut tranftulimus, LXXX. fignificat. Ponimus ad noftrorum nominum litteras loci quamvis diverforum ordine tamen ut conftitutum eft, id eft, me indignum primam litteram, veftri gloriofi fecundam, tertiam civitatis noftrx de qua mittitur, quanam veftrx urbis ad quam mittimus. Addidimus Indictionem qux eft. AMHN. Quod nonagenariumnonum numerum exprimit. Valete in Domino.

Item, adhuc alia.

It0, jnr. Com il. Gall·»,

XLII. Reverentiflimo almifluxque Religionis cultu finceriffimo fandx illius Sedis Archiepifcopo vel Epifcopo Adventius reverenox Mettenfis Ecclefix ac Plebis ipfius humilis famulus in Chrifto paftorum Principe maniuram cum gaudio profperitatis & perpetuitatis gloriam. Decreta fandorum cccxvi 11. Patrum Nicxâ conftitutorum faluberrima Cervantes, Deo dignam piamque fraternitatem veftram canonicèaggredimur, fit fub nomine formatx epiftolx reverenter veftram Sanditatem adimus, vobis videlicet inti mando quia prxfenti Presbytero vel Diacono feu Subdiacono nomine ill. has dimifforias dedimus litteras, quem in noftra Diocefi ecclefiafticè educatum de ordine Clericatus ad illum proveximus gradum; ut his canonicis munitus apicibus, cum noftra licentia ei in veftra parrochia fub detenlione ac regimine veftrx carx dilecionis degere liceat, & uteum, fi morum probitas dc dodrinx dignitas fuppecit, ad ecclefiafticos ordines promoveatis tideliter annuimus, & in finu fandx matrisEcclefix canonicè fovendum ac regendum committimus. Hanc ergo epiftolam Grxcis litteris hinc indè munire decrevimus, & anulo Ecclefix noftrx bullare cenfuimus. Chriftus Paftorum Princeps fraternitatem veftram ad cuftodiam tui gregis diù nobis confervet incolumen. Arnen.

[*Viit* Sirmonùum in banc Formatam Epiftolam.]

Exemplar libertatis.

XLIII. Audoritas ecclefiaftica patenter ammonet, infuper & majeflas regia catholicx religioni aflenfum prxbet, ut quemcunque ad facros ordines ex familia propria promovere Ecclefia quxque delegerit, in prxfentia Sacerdotum, Canonicorum fimul dc nobilium Laicorum, ejus cui fubjedus eft fubfcriptione vel ma* numiflione fub libertatis teftamento folemniter roboretur. Idcirco ego Adventius. annuente Chrifto, fandx Mettenfis Ecclefix Epifcopus,quendam Ecclefix noftrx famulum nomen ili. facris ordinibus oblatum ad altaris cornu nobilium virorum in prxfentia per hoc audoritatis teftamentum ftatuo, ita ut ab hodierno die dc tempore bene ingenuus atque ab omni fervitutis vinculo fecurus permaneat, tanquàm fi ab ingenuis fuiflet parentibus procreatus vel natus, eandemque pergat partem quamcunque volens canonice elegerit, ita ut deinceps nec nobis neque fuccefforibus noftris iulum debeat noxix conditionis fervitium. Sed omnibus diebus vitx fux fub certa pleniflimaque ingenuitate, ficut alii cives Romani, per hunc manumiflionis atque ingenuitatis titulum benè femper ingenuus atque fecurus exiftat. Suum verb peculiare quod habet, aut Î|uod abhinc aflequi poterit, faciat indè ecundùm canonicam audoritatem libéré quicquid voluerit. Et ut hxc ingenuitatis pagina inviolabilem obtineat firmitatem, manu proprii illam roboravimus.

IS ON IS

MONACHI SANGALLENSIS FORMULÆ.

FMrrom. VI Onif. W»»». ium. i· Ker. Ah manner, p.

*Traditio ad Monaflerium**

X LIV. Humano genere peccatorum maculis fauciato atque ob culpam inobedientix à Paradifi gaudiis dejedo, inter cetera curationum medicamenta etiam dc hoc Deus mundo remedium contulit ut propriis dividis homines fuas animas ab inferni cartaris redimere potuiflent, ficut per Salomonem dicitur. *Redemptio animet viri, propria divitia ejus.* Hinc dc per femetipfam divina clementia in Evangelio hortatur dicens : *Date, X dabitur vobis.* Et iterùm : *Date eleemofynam, dc omnia munda funt vobis.* His igitur atque aliis Scripturarum ammonidonibus ego Wolthugi compundus trado atque transfundo ad coenobium fandi Galli, ubi Grimaldus A bbas prxefle dinofeitur, quicquid in pago Turgauvenfi in loco Rammifperage nominato proprio fudore Scaricholfus

•dquifivît, Ac cum manu Advocati fui Richmari ad prxdidum coenobium contradidit, mihique Ac legitimx mex procreationi fub ea ratione poiiidenduin dereliquit ut cenfum exindè annis fingulis perfolvamus, id eft, duos denarios vel duos maldros de grano. Si autem ego illas redimere velim, cum uno folido id agam. Si vero ego illas non redimam, legitimi heredes mei fub prxdido cenfii eas poflideant. Si autem hoc evenerit ut legitimi heredes mei deficiant atque in fua ingenuitate non permaneant integerrime, ftatim ad prxdiuum redeant coenobium perpetualiter poflidendum, nullufque eas ulterius licentiam abftrahendi habeat, fed pro remedio animx mex necnon Ac Staricholfi femper illuc fint deligatx, cum pratis, pafcuis, filvis, marchis, viis,aquis, aquarumque decuriibus, cultis Ac incultis, mobilibus Ac immobilibus, quicquid did vel nominari poteft. Hanc autem Traditionem ideb ego facere volui quia illa prior tradicio quam Scaricholfus fecit, non perfeda nec litteris fuit mandata. Quod fi ego ipfe vel ulla oppofita perfona contra hanc traditionis chartulam venire tentaverit, auri uncias tres, argenti pondera quinque ad xrarium Regis coadus perfolvat, Ac efFedum quem inchoavit non perficiat, fed hxc charta ftabilis Ac firma permaneat, cum ftipulatione fubnixa. Adum in ipfo coenobio fandi Galli, prxfentibus iftis quorum hic fignacula continentur. Signum Wolfhugi, qui hanc Traditionem fecit. Sig. Heitar. f Amalunc. t Witigouvo. f Tagibreht. f Ricman. t Enno Acc. Ego igitur Ifo inmerens Monachus rogatus fcripfi Ac fubfcripfi. Notavi diem dominicum iv. Kal. Jun. anno xm. regni Lodoici, fub Odalrico Comite.

Item alia.

XLV. Ego in Dei nomine illa cum manu Advocati mei nomine illo trado ad Monafterium Sandi illius mancipia totidem, quorum hxc funt nomina. Sed extra hos unum fervum emptitium nomine illo. In ea videlicet ratione ut ea habeam tempus vitx mex, cenfumque annis fingulis folvam, id eft, tantùm. Et fi redimere voluero, eum tanto redimam. Illum vero fuprà nominatum fervum nomine illo in eundem cenfum habeam tempus vitx mex. Et fi redimere voluero, cum tanto Srctio redimam. Poft obitum vero meum, antè non redimero, omnia ad jamdidum Monafterium redeant perpetim poflidenda. Si quis verb contra hanc chartulam traditionis venire atque inrumpere tentaverit, illa multa componat ficut in Lege Alamannorum continetur. Adum in iuo loco publicè Acc.

Pretoria.

XLVI. Chrifti enim fâvente clemendâ, ille Abbas Monafterii illius Sandi. Convenit unà cum confenfu fratrum noftrorum utilia mancipia, qux nobis ille de illo loco tradidit, ei iterùm per prxftarium reprxftaremus, quorum hxc funt nomina, illum Ac ejus fobolem his nominibus, fed extra hos unum fervum empticium, in ea videlicet ratione ut ea habeat tempus vitx fux, cenfumque annis fingulis indcfolvar, Ac fi redimere voluerit, cum illo pretio redimat. Illum vero fuprà nominatum fervum illum in eundem cenfum habeat tempus vitx fux; Ac fi redimere voluerit, cum illo pretio redimat. Poft obitum verb ejus omnia ad fuprà didum Monafterium redeant perpetim poflidenda, fi antè non redemerit. Adum in ipfo Monafterio publicè, prxfentibus iftis quorum hic fignacula concinentur. Signum Decani, rrx- Gditi, Cellararii, Sacratarii, Portarii, ofpitarii, Camerarii. Sig. aliorum teftium. Ego itaque ille fcripfi Ac fubfcripfi. Notavi diem illum, illa data, anno illo illius Imperatoris, fub illo Comite.

Vindicatio traditionis.

XLVII. Dnm conftet plurimis quod à quodam homine nomine ulo Advocatus coenobii Sandi illius, pro rebus quas ille in illo loco fitas ad partem jamdidi Monafterii contradidit, frequenter pro illis rebus interpellatus eft. Qua ex reutrinque complacuit atque convenit utdevitandx deinceps caufa contentionis prxfatx res, pro quibus nos Ac Advocatum noftrum interpellat, ad nos pleniter id eft ad poteftatem Monafterii redeant perpetim poilidendx, accipiatque à parte ejufdem Monafterii aliquo territorium in confinio villx illius nomine nuncupata, hoc eft, totidem juchos, fub tali conventione ut etiam deinceps neutra ullam inquietudinem feu repetitionem moliatur. Qubd fi inchoatum fuerit, fic tunc pars alteri tantùm culpabilis quantùm expetit, Ac qubd malo ingenio repetit evindicare non valeat, *fed* prxfens conventionis chartula perennem obtineat vigorem, ftipulatione fubnexâ. Adum in ulo loco publicè. Signum illius Abbatis Ac Advocati fui illius, qui haiic

conventionis chartulam perpetraverunt, Sig. Decani, Cuftoris , Prxpofiti, Ceierarii, Portarii, Camerarii, Hofpitarii. Sig. aliorum teftium. Ego itaque ille roga tus fcripfi. Notavi diem illum, in illa data , anno illo illius Imperatoris , fub illo Comite.

Charta commutationis.

XLVIII. Omne namque quod inter partes diverfas bonis moribus fanifque confiliis fuerit diffinitum , neceiTe eft propter jurgia futura fubicienda fuccedendbus temporibus fubfcriptionis vinculo conligare. Sic itaque complacuit atque convenit inter illum Abbatem cum Advocato fuo , feu coenobii illius, feu inter alios feculares inter illum ôc illum ut fimillas firmitates parique tenore confcriptas cambii fui emitterent. Quas ôc emiferunt. Ipfum autem cambium in eafdem firmitatis emiifiones nominarim vifum eft nobis inferendum. Deindè namque memoratus Abbas feu alius cum manu Advocati fui jamdido homini Hio in villa nuncupata Juchos ôc de pratis ad carradas ad jus pertinens Sandi illius , ôc accepit ab illo in villa nuncupata Juchos ôc de pratis ad carradas, eâ duntaxat ratione ut pars utraque acceptx jus cambitionis deinceps inconvulfum ôc inviolabile perennibus temporibus abfque ullius inquietudine vel repetitione poflideat ; ficque pari diffinitione fanxerunt ut fi pars qux· libet exin calumniam ingerere , hoc eft , fi aut memoratus Abbas, feu fuccefiores ipfius, five jamdidus ille vel illius heredes aliquam repetionem moliri tentaverint, fit tunc pars parti tantiim culpabilis quantùm repetere prxfumpferit, ôc in xrarium Regis auri uncias tres cogatur impendere , fed nihilominùs prxfens emiffio cambii ejus perpetim fui vigoris obtineat firmitatem , ita duntaxat fi Imperatoris démentir complacuerit. Adum in illo loco, prxfentibus iftis. Signum illius Abbatis & Advocati fui illius. Signum illius Decani. Signum Prxpoiiti. Signum Cellararii. Si-Cuftoris. Signum Portarii. Signum Camerarii. Signum Hofpitarii. Signum aliorum teilium. Ego itaque immerens Diaconus anno illo Imperatoris fcripfi & fubfcripfi. Notavi diem illum, illam datam , fub illo Comite. Arnen.

Conflitutio dotis.

XLIX. Dulciifima conjux mea atque amantiflima nomine illo, ego in Dei nomine ille. Sumpfit mihi confilium atque complacuit ut ego te mihi in conjugium accepiflem. Quod ita ôc feci. Propterea dono tibi dotem , ficut noftris ucnufque complacuit amicis tibi donare , in pago illo , in illo loco , in villa nuncupata, id eft, redam curtem cum fxpè circumcinctam &c.

æ bas Fornu-)m. Contil. SiKi

FORMULÆ antiquæ DE episcopatu.

Quarum olim ufus fuitfub primis Regibus.

INDEX CAPITULORUM.

I. Z^LKM i, *plebifque viduat»civitatis* V*. *preces ad Regem pro Epifcopo i/tftituendo.*

Λ. *Przceptum Regis de Epifcopatu, ad Epifcopum defignatum.*

5. *Indiculus Regis ad Metropolitanum, ut defignatum Epifcopum ordinet cum fuis Comprovincialibus.*

f. *Indiculus alter ad Epifcopum, pro eadem defignati Epifcopi ordinatione.*

Cleri t plebifque viduata civitatis preces ad Regem pro Epifcopo tnftuuendo.

cii. Gaiii*. λπ' ΓΡ"Γ' *. O uggkstio piiffimb *ac* prxcellen- ^tiffimo Domino ill. Régi à fervis u»s quorum fubfcriptiones ôc fignacula fcbcer tenentur inferta. Principalitatis &c. *ut fupràpag. 379.*

Praceptum Regis de Epifcopatu, ad Epifcopum defignatum.

iibM. w. ÇL Iflc RCx illuftri viro ili. aut venerabili viro ill. Dum juxta Apoftoli didum omnis poceftas fublimatur a Domino ôcc. *us fuprà pag.* J09.

Indiculus Regis ad Metropolitanum, ut defignatum Epifcopum ordinet cum fuis Comprovincialibus.

III. Domino fando Sedis apoftolicx dignitate colendo in Chrifto patri ilL Epifcopo ili. Rex Credimus jam ad veftram reverentiam pervenifle fandx recordationis ôcc. *ut fuprà pag. 379.* 1

Indiculus alter ad Epifcopum, pro eadem defignati Epifcopi ordinatione.

IV. Ille Rex. viro apoftolico ilL Epifcopo. Quamlibet nos ad adminiftrandum gubemandumque rerum ftatum prxcelfi* occupationibus regix follicitudinis caufa conftringat ôcc. *utfuprà pag.* 378. Αΐ(1 «n.l

FORMULÆ DIVERSÆ IN EPISCOPORUM PROMOTIONIBUS

USURPATÆ POST RESTITUTAM ELECTIONUM UBERTATEM.

INDEX CAPITULORUM.

t. T? riSTOLA *Hincmari ad Regem, X-» ut eledionem & f^ifitatorem concedat Ecclefia Silvanedenfi.*

2. *Epiftola Hincmari ad Hedenulfum, ut Kifitatorem agat in Ecclefia Cameracenfi.*

3. *Epiftola Hincmari ad Clerum êC plebem Cameracenfem, ut eledionem faciant.*

4. *Epiftola Hincmari ad Belvacenfes, de forma dC modo facienda electionis.*

J. *F.xcufatio Rernenfium, qui eledionem ante Pifitatoris adventum fecijfe dicebantur.*

$. *Adlociuio*Mijforumdominicorumad eledores.*

η. *Decretum electionis HedenulfiEpifcopi Eaudunerfis.*

8. *Decretum electionis Ænea Epifcopi Partfienfis, ad Guenilonem Arckicpifcopum Senonenfetn ejufquefuffraganeos mijfurn à Clero Ecclejiararifienfis.*

g. *Refcriptum Epifcoporum ad ipfos.*

1o. *Decretum ele&ionis Anfegift. Archiepifcopi Senonenfis.*

11. *Epiftola Cleri & plebis Ecclefia vacantis ad Metropolitanum f ut electum ab ipfis Epifcopum confecrare dignetur.*

ia. *Epflola SenonenfisEcclefiaadHilduinum Archicapellanum >pro tuenda* 1

da elèdione quam fecerant.
13. Examinatio K^illeberti Cataiaunen-Jii ordinandi Epifeopi.
14. Profefjio Adalbertifuturi Epifeopi Morinerfis.
15. ProfefjîoalterafuturiArchiepifcopi.
16. Tradoria Prudentii, Epifeopi Tricaf fini, cùm elediorù Ænea adejfe nonpojfet.
17. Documentum dc ordinatione Electranni, Epifeopi Redonerdis
18. Canonica littera ab ordinatoribus data Hedenulfo t Epifcopo Laudunenfi.
19. Eledio, confecratio, X inthroni-^atio Gaufberti, Epifeopi Cadurcenfis.
20. Decretum eledionis Borrelli t Epifeopi Rotenfis.
21. Eledio, conjeeratio, X inthronipatio ejufdem Borrelli, Epifeopi Rotenfis.
12. Adaeledionis Riculfi, Epifeopi Helenenfis.

in^Opo» va.'sîf *Epiflola Hincmari Metropolitani ad Re-^em * Ut ^er0 & P™ ^tlvanedenfi novi Epifeopi eledionem permittat t & Kifitatorem deftgnet qui prafu elee tioni.*

gu> veritatis p. idic.p&"» cX° g ſ11. P<e' «î^dîoi dinar. Sacr. *i P*s

I. Domino Karolo Regi gloriofo fic femper falus & vita. Septimo ^us Junii » circa horam fecundam, venerunt tres Pierici & duo Laici Silvanectends Ecclefia: ad exiguitatem meam, innotefeentes eandem Ecclefiam, fratre & confacerdote noftro Erpoino defuncto, viduatam efle Paftore, ferentes etiam ipfius Ecclefix tam cleri quàm plebis petitionem ut eis Paftor fecundùm facras regulas tribuatur. Quos interrogavi fi ver bum haberent de pace cleri & plebis Ecclefix ipfius ex abaua defignata perfona. Qui refponderunt fe non aliam petitionem ex parte fociorum fuorum adferre, nifi ut apud folitam mifericordiam veftram libe ram illis ac regularem eledionem obtinere fatagerem : quatenus fecundiim facras regulas ille, canonico Vifitatore diredo, ab omnibus Ecclefix ipfius alumnis valeat eligi cui debeat ab omnibus obediri. Ego autem licèc, ut prxfatum eft, Sacerdotem veftrum Erpoinumper fratrem Hildebol dum comprefbyterum noftrum vm ldtts Junii defùndum audierim, non tamen fta tui anteà dominationi veftrx guicquam indè fuggerereaut pro eadem Ecclefia poftulare priùfquam fecundùm regularem morem ai> ea legatos acciperem. Quia, ut Leo in decretis fuis dicit *ff in qutbuflibrt Ecclefia gradibusprovidenterfcienterque curandum eft ut in domo Domit i nihil fit inordinatum nihilqueprapoflerum, quanto magis elaborandum efl ut in eifti10ne ejus quiJnpi à omnes conflituitur non erretur? Nam toti tu familia Damini fatus X ordo nutabit, fi quod requiritur in Corpore, non fit in capite. Ubi efi illa beati Pauli Apojloli per fpiritum Dei emijja praeeptio t qua in perfona limothei omnium Chrifli Sacerdotum numerus eruditur t X proinde unicuique noftrum dicitur: Manas nemini cità impofueris, neque communices peccatis alienis.* U ndè religiofa fapientia veftra inter aliahxc duo deèreta beati Leonis fagaciflimè ponderabit, quibus dicit ut in domo Domini nihil fit inordinatum nihilque prxpofterum. Qux fi idem fandus Ac fapiens ita apertè non poneret, fubtilitas intelledûs veftri fufficienter enuclearet. Propterea, Domine reverentiflime ac elementiflime, dignetur mihi dominatio veftra litteris fuis fignificare quem vultis de codpifcopis noftris ut ei ex more litteras canonicas dirigam, Ac Viiitatons officio fungens in eadem Ecclefia eledionem canonicam faciat, Ac aut per fe aut per litteras fuas Vicario fuo deferente, eandem eledionem cum decreto canonico Angulorum manibus roborato ad me referat, ut per me ipfa eledio ad dominationis veftrx difcretionem perveniar. Et quia in domo Dei, ut ex verbis Leonis prxmifimus, nihil audoritas patitur inordinatum efle nibilque prxpofterum, ciim vota concordia cleri ac plebis in elettione regulari vd veftrx dominationis confenfum cognoverimus, litteras Metropolitana eudoritatis fuper eledionem certx perfona ad Coëpifcopos Remorum diocefeos dirigemus, certum diem Ac locum eis defignantes quando Ac qub ad ordinationem ipfius eledi aut ipfi conveniant, aut litreras fui confenfus per Prefbyt· ru;n aut Diaconum vice fuâ tranfmittant.

Leon. I. decree c. jTmy A.

Epiflola Hincmari Metropolitani ad Hedenuljuin, Laudunenfem Epifcopum, ut Ki/itatoris offîc10 fungatur in electione Epifeopi Cameracenfis.

CoiJcho P*β ieniûm "ff Sumoorto ·ı».ï

II. Hincmanis. fandx Metropolis Ecclelix Remorum Epifcopus, ac plebis Dei

famulus,dilecto fratri ac x enerabiliCoépifcopo noftro Hedenulfo falutem. Dilecto fratre ac venerabili Confacerdote noftro Joanne Ecclefix Cameraceniis defuncto , hortor ac moneo dilectionem tuam , frater carilfime , ut ejufdem Ecclefix officio Vifitatoris noftrx humilitatis Metropolitana delegatione fuicepto , ad eandem Ecclefiam quantocius ftudeas properare , ac afliduis hortationibus clerum plebemque Ecclefix publicè admonere feftines ut remoto privato ftudio , uno eodemque confenfu talem libi prxficiendum expetant ac eligant Sacerdotem qui & tanto minifterio dignus valeat reperiri , ôc à venerandis canonibus nullatenus refpuaur. Formam autem electionis . qualiter & qualem eligere debeant, tux diledioni tranfmitto ; quam publicè coram omnibus tua folertia relegi faciat , ne de ignorahtia fe quilibet excufare prxvalear. Qux electio non tantùm à civ itatis Clericis erit agenda , verùm fic de omnibus Monafteriis ipfius parochix fic de ruflicanarum parochiarum Preibx teris occurrant Vicarii, commorantium fecum concordia vota ferentes. Sed fic Laici nobiles ac cives adeife debebunt : quoniam ab çmnibus debet eligi cui deber ab omnibus obediri. Et fi poft lectionem formx electionis à nobis per tuum dilectionem eis tranfmiffx concordes omnes in quamcunque regularem perfonam inveneris , moneas eos decretum canonicum ab eis fieri ac iingillatim omnium manibus roborari ; & cum decreto canonico , atque cum tantis qui fjfficienter omnium vice teftimonium elcdo ferre poffint , cum eis mandavero , eundem electum ad nos adducere curent.

Admovi- T',° SI* •f K' wt in OpenbL·» cùîaTfi' e pag. f

1" ilteri Huuinui epiftola * , qiurn eadem formula fcnbit ad H.ulebertuin Silvancdenfem ut I,,t4toris Orticio fungatur 111 eledione Enifcopi Bellovaceniis poft obitum Odonis; hoc folùtn difctiinen , qubd fub initium adjeda eft mentto confcnlus regn hoc modo ; ***Officio*** **t'*****ifuatmis, con/enju Domini noftri Ludovici Re^is . noftrs hwnihiatii,*** **frc. Sub finem vero , verbisillisoinif- lk , .um** ***en mandai ero*** **, paulo longiùs euurritin hunc modum ·** ***Eundtm eleHum ad nos adduce>e rerum examinandum pro:ura. Tua autem dilrSio , frater cariffime , J'olerti curd m h^c danoise invigilet . prafertim cum noli/cum ribinecefft eri, ei qui ordinatus eft, manus imponere : qui bene nofti precepttonem beati Pauli Apoltolt per Jpiritum Dei rmitfam , qui in perfona Timothei omnium Chrifti Sacerdotum numerus eruditur. Proindi unicuique nojl'ùm dicitur . Manus nemini cito impofutru, neque communias peccatu lienis , &[redacted]£.***

Epiftola Hincmari Metropolitani ad Clerum àCplebem Cameracenjem , ut Canonicam electionem faciant cum EtjitatoreJibi dejignato.

[Edita eft in Opefb. Hincmat- tett. »«>t. pu. >·*.<(aStmondo Cone. Gall, tom.,. pag. Mo.)

III. Hincmarus, fandx Metropolis Ecclefix Remorum Epifcopus , ac plebis l>ei famulus , Clero fit piebi in Parochia Cameracenlî confiftenti. Quia defundo diledo fit venerabili Confratre ac Confacerdote noftro, Patre videlicet ac Pallore veflro Joanne, neceflc eft ut de eligendo atque confliruendo vobis Pallore fic Doctore atque Redore fecundùm Ecclefiafticas regulas votis noftris in unum,Domino mediante,convenientibus, præmiflîs jejuniis ac litaniarum obfecrationibus , tractare quantocius maturetis , fic exorato eo à quo eft omne datum optimum ficornne donum perfectum, quique facit unanimes habitare in domo , ira vos unà cum ftudiis hujus venerandi fratris ac coepifeopi noftri , cui fecundùm inftitutionem canonicam Vifitatoris officium in Ecclefia, cujus amore ac vigore fovemini , delegavimus , in eledione regulari concorditer uniatis. Talem autem vobis futurum Paftorem eligite qui merito vitx fic fcientix dodrinâ vobis prxefTe valeat fic prodefle, quique à Canonibus facris non diferepet. De cujus eledione decretum canonicum unanimi voto agere fic flgillatim omnium veftrùm manibus in prxfentia hujus Vifitatoris veftri roborare fatagite.

Epiftola Hincmari altera ejufdem argumenti , ad Clerum Ter ***plebem Bellos acenfem , in qua êCJbrmam reela electionis infirmât.***

(Edita eft in Optiib. Himma'i r»g. <«». A In Catalog, tell. »etil. paf}. ill. A A Snmonoo Cone.Gall- tom. i. pag. .**|

IV. Hincmarus,fandx Metropolis Ecclefix Remorum Epifcopus,ac plebis Dei famulus, Clero fic Plebi in parochia Belvacenli confidenti. Quia defundo diledo vel venerabili Confratre ac Confacerdote noftro, Patre videlicet ac Paftore veflro Hodone', eledione canonicâ à Domino noftro Rege vobis folitâ benignitate concefla , necelfe erit ut de eligendo atque conftituendo vobis Paftore vel Dodore atque Redore fecundùm ecclefiafticas regulas , votis noftris in unum,Domino mediante,convenientibus , prxmiffis jejuniis fic litaniarum obfecrationibus, tradare quantocius maturetis, fic exorato eo à quo eft omne datum optimum fic omne donum perfedum, quique facit unanimes habitare in domo , ita vos cum fludiis hujus venerandi fratris ac coepifeopi noftri , cui fecundùm inftitutionem canonicam Vili-

tarons officium in Ecclefia, cujus amore vel vigore fovemini, delegavimus, in electione regulari concorditer uniatis, ut Paftore vosUiudùs deftitutos non doleatis. De cujus videlicet à nobis confecrandi Epifcopi eledione pro impolito nobis mifufterio fic cura totius provincia: fecundum myfticx N icxnx Synodi Canones delegata fraternitati veftrx auâoritatem divinitus promulgatam intimare fatagimus. Primo fcilicet, ut decretum fine Vifitacoris prxfentia nemo conficiat, cujus teftimonio Clericorum ac civium poflit unanimitas declarari. Deindè, ut de Ecdelia veftra, five fit in civitate, five in Monafteriis, his diiciplinis inftirutum. fic ita apoftolicx formx convenientem, de Diaconibus vel Prefimeris eligatis vobis, sudore & fautore Domino, confecrandum Epifcopum, ficut cùm de eligendo atque conftituendo Epifcopo ageret, Tito fic Timotheo Paulus depingit Apoftolus. Et fi, quod abfit, de civitatis ac parochi* veftrx Clericis ordinandus Epifcopus nullus dignus vel idoneus fummo facerdocio, quod evenire non credimus, poterit inveniri, tunc alterum de altera diocefeos noftrx Ecclefia, undè nobis fecundum Africanum Concilium fine cujufquam contradictione ordinandi quemquam canonicè ele&um fic petitum eft attributa licentia, eligere procurate, qui merito vitx fic fcientix doctrina vobis prxeffe valeat fit prodeffe, quique facrisCanonibus, prxcipuè capitulo Carthaginienfis Concilii, qualis debeat ordinari Epifcopus, non debeat obviare, & à decretis Patrum, Siricii videlicet, Innocentii, Celeftini, Leonis, Gelafii, atque Gregorii, quantùm patitur humana fragilitas, ftt poteritis confpicere, non valeat quo3uo modo difereoare. Si etiam de alterius iocefi Archiepiicopi vel parochia Epifcopi quempiam vobis notum proficuum ftt utilem eligere malueritis, necefle vobis erit, cum beneplacito illius Epifcopi cujus intererit, fic litteris canonicis petitum obtinere, fit ad nos illum mediante Vifitatore veftro examinandum adducere: quatenus, fi congruus facris Canonibus inventus fiierit, vobis ordinetur Epifcopus. Ante omnia autem cavete in electione Pontificis malum fimoniaex hxrefeos; ne pro dato aliquo vel promiflione inlicita, neque pro gratia cujufcunque, vel familiaritate aut propinquitate alicujus, quemquam attentetis digere; non cum cui nulla naulium . nulla morum

ThIT.a ft. I. Tim. HL

Coadl. Carib»g. IV. ca»V«.

dignitas fuftragetur, vel qui Originali aut alicui condicioni cbligatus detineatur; neminem ex Laicia neophytum, id eft, noviter attonfum, & fine difciplina, vel non per tempora conftituta ad eccleiiaftico gradu* provedum. Quod ideo fpecialitcr defignamus quia cùtn Canones dicant, *Ntuhu ex LaicLt ordinetur*, demonftranc quod non de omnibus ftt Laicia conftitutum. Neque enim Clerici nafci ôc non fieri poffunt. Sed defignata funt genera do

quis fidelis caufas egerit, hoc eft, poftulaverit, fi quis fidelis adminiftraverit, lt quis vir antè fervixit, fi quis publicam poenitentiam pro culpis criminalibus egit. fi quis bigamüs vel maritus viduz fiiit, vel fi concubinam vd pellicem novit. Cavete nihilominus ne iniitteratum vd alicujus hxrefeos pefte corruptum, ac aliquorum membrorum damna perpeflum, non negotiatorem Clericum, aut inhoneftis fic turpibus lucris incubantem, aut horrendis quibufdam criminibus implicatum vd diffamatum, vd dxmoniis fimilibufque pallionibus irretitum digere attentetis, fed domui Dd dignum, fidelem, atque prudentem miniftrum fit difpenfatorem eligite: quatenus interius exteriùique decenter ornatus, formam videndi vobis religiosi converfationedemonftret, vel fani dodrini, inter hujus mundi ac tribulationum tenebras redi calle gradiendi fine offenfione ad portum falutis lumen manifeftare prxvaleat, fie contrà barbaricam infeftationcm, fi, quod abfit, acciderit, vobis ferre auxilium prudentiâ fciat, utilitate valeat, temperantia confidat, fic fic exterioribus adminiftret ut interiora non deferat, fic interioribus ferviat ut exteriora penitùs non relinquat, fic ambidexter contemplationi mente inferviat, vitx adivx fervidis intentus, ut fidelis fervus fic prudens, confervis in tempore tritici menfuram id eft modum verbi fidei probatè difpenfet, non folùm in prxdicationis fermone ac converfationis exemplo, verùm in eundis faluti ac vitx neceflariia nec diaria fic opportuna provideat. Hujuf modi, quantùm Dominus dederit, ipfo coopérante, eledum cum Vifitatore veftro, prxfente fcilicet Contraire noftro, fic cum decreto canonico ad humilitatis noftrx follicitudinem exattqinandum adducite: quia, ut longé ante xms didum eft, non eft facilè dimittendus cui eft proximus committendus. Prxnofcere vos

denique volo quia fi perfonam à facris Canonibus deviam fcienter nobis adduxeritis, non folùm ex ea Pontificem non habebitis, verum étant pro illicita eledione, ut contemptores Canonum, judicium incurretis. Sed & noftro ac Coepifcorum noftrorum judicio,refùtatâ rationabiliter electione veftrâ incongruâ, talem fecundùm Laodicenfes Canones ftudebimus eligere qui veftris vitiofis voluntatibus non valeat confentire: quia ficut bene petentibus dicit Dominus, *Petite dC accipietis*, ita ôc per Apoftolum male petentes redarguit dicens: *Petitis X non accipitis, eô quod male petatis.* Petite fratres, at ut vobis Paftorem fecundiim cor fuum tribuat. In cujus eledione fi non plus temporalia quàm fpiritualia commoda ftudueritis attendere, gratiam fux eledionis eledioni veftrx bonorum operum fic piorum ftudiorum audor fic cooperator ftudebit accommodare, qui non ficut homo tantum in facie, fed Ungulorum corda ferutatur fic renes; cui eft honor ficgloria, poteftas fic imperium in fecula feculorum. Arnen.

MmiK VU- lac. V. ». t *-« '*.

fimilis alrera in codice Tiliano legitur Herivei Archiepifcopi sdeofdem Belknaceiifcs, de eligendo Epifcopo poft obitum Eiluini.

T *«>--- mo«oi.

i Edit» I Sil mon 1o Con.. G-tl. «-«l- i •41. J

Excufasio Remenfium, qui ante Vifitatoris adventum Epijcopurn, poft Hincmari mortem, elegifle dicebantur t ad Hildeboldum Suefiiorienfem àC cateros provincia Remenfis Epijcopos.

V. Sandiflîmo fit reverentiifimo Patri Domno Hildeboldo venerabili Epifcopo, unà cum exteris Epifcopis hujus fandx fedis Metropolis Ecclefix, Canonici fic Monachi fic etiam quidam Laici fandx fedis Remenfis Ecclefix, quorum nomina fubter adferipta patebunt, prxfentem felicitatem xternamque beatitudinem. Noverit paternitas veftra ad exiquitatem* noftram pervenifle quofdam, qui, ficut ait Apoftolus, in hac parte ex nobis exierunt, fed non erant ex nobis, vobis nuper fic Domno Hugom Abbati fic Angeluvino venerabili EpiCopo fic aliis quibufque de parte noftra generale mandatum pertulifle, videlicet a majori vfque ad minimum omnes eledione fadi, contra omnem conftituttonem canonicam, antequam Vifitator ad n<<n perventus fit, confenfiffe, fie nomme tenus quendam defignafle, fic hanc failitjic ii ufque ad regias aures jam perveni fic. Quod nos non tam prafumptiosè fic, ut apertius dicamus t ftolidè ullo modo egiiTe quxfumus vos primum fcire, ac per vos prxfatum Domnufti Abbatem vel Epifcopum Angeluvinum exterofque omnes ad quos nare pravitas divulgari potuit, certos reddere flagitamus; fic ficut hadenùs abftitimus ab ullius certx perfonx eledione, ita deinceps, donec pietas divina fic regia clementia nobis concefferit Vifitatorem, abftinere pro certo noveritis. Undè fic uno parique confenfu unum è nobis non minùa fidum quàm fidelem fratrem noftrum nomine Guntramnum, venerabilem Monachum fic Sacerdotem atque Prxpofitum Coenobii Altivillarenfis, cum his pariter apicibus vobis direximus, qui viva voce ea etiam quz hic longum fuit inferere, verbis per fingula manifeftet. Et hxc funt nomina eorum qui hujus excufationis fic prxfatx culpationis uno confenfu ad vos hxc dirigunt. Valeat fanda paternitas veftra ad voca noftra femper in Domino. Data Nonis Februarii.

'iMiguita- I Jo»n. II. '*.

.Nomina Canonicorum de Congregationefanda Maria. Framerius Preibyter atque Vicedominus S. Teuto Preibyter atque Prxpofitus S. Odelhardus Archiprefbyter pro fe fic ad vicem Hildradi Archipreibyteri S. Otbertus Decanus S. Rodoaraus Preibyter S. Sichelmus indignus Preibyter S. Seulfus Preibyter S. Teudericus Preibyter S. Rothardus Preibyter S. Caleftus Preibyter S. V althadus Preibyter S. Hardierus Preibyter S. Romoldus Preibyter S. Guntbertus Preibyter S. Rodoalus Preibyter S. Samuhei Preibyter S. Heibrannus Diaconus S. Erchamueus Diaconus S.

Monachi defanclo Remigio. Thetboldus Preibyter atque Prxpofitus S. Rotfridus major Monachus S. Bofo Preibyter fic Monachus S. Rotgcrus Preibyter fic Monachus S. Rotfridus minor fic Preibyter S. Floudivimus Preibyter fic Monachus S. Beroldus Preibyter fic Monachus S. Guntherus Diaconus fic Monachus S. Bernerus Diaconus fic Monachus S.

Canonici defando Bajolo. Ramigilius Preibyter S. Amalricus Preibyter S. Vaningus Diaconus S.

Canonici defanclo Theodorico. Erloldus Preibyter S. Odelbertus Preibyter S. Engericus Diaconus S. Tetherus Diaconus S. Wakharius Diaconus S. Agenardus Diaconus S.

Monachi de Orbacis. Rambradus Prxpofitus S. Heirmardus Decanus S. Lantherus

Diaconus S. Rodoardus Diaconus S. Sicfridus Diaconus S.

Kafalli. f Laudo, t Odalricus. t Fidentius. t Gibuinus. f Rotmarus. f Uto. f Geroldus. t Giflemarus. t Sidrach. t Alio, f Hadericus. t Rodulfo*. f Hagano. t Rumbertus. t Vuido. t Adroldus. t Gerardus. f Framericus. t Rothardus. t item Hadericus. t Berno. t Magembodus. f Brunerus. t Nodilo. t Amalraus. f Amalbertus. f Agbertus. t Gerbenus.

Asms»* vto Siv- taOMM. HaSdtâs *txatfetto Ranenfaae t* veteri tedice findi Laurentii Ltedienfii, ubi inferibitur ;* Confertius Caoonicoram & Monachotum Retnenfis Ecclefix de eieâÎMM Domni Fukoui», pti *Hincmareftutfi.*

-(taSr- mondo ‹IC «It litutut « *Adlocutio MiJJbrum Imperatoris Ludovici Pii · ad Clerutn & Plebem electionis causd congregatam,*

[Ex codice S. Michaelis ad Mofiun.]

Stm CoIK. Gali. Iom. V I. Adnuntiamus vobis , dile&iflimi fratres , quatenus divinâ in(piraticne admonitus Dominus clemendflimus fit Imperator Chriftianiflimus Hludouvicus unamquamque rem qux vitio aliquo depravata fuerat ad fuum jus dc ad reditu«finis tenorem nititur revocare. Et maximè de his qux ad Dei Ecdefias pertinent curam gerit , ut fuos omni modo habeant honores, de ut Redores earum apti lint ea prxvidere qux eis commifla funt. Notum fit omnibus fuis Fidelibus, qui in ifta parochia coniiftunt, ideb nos hùc miflbs fuifle ut conceflam ab eo poteftatem inter vos eligendi Sacerdotem adnuntiaremus : quia multum ei veftra fatigatio abhorret , qubd tamdiii abfque Paftore 6c Redore erratis. Quamobrem imperialis clementia atque prudentia talem virum à Deo dedum dc omnibus probatum eligere fanxit qui ad utilitatem omnium in fanda Dei Ecclefia proficiat. Et univerfa veftrx Sanditati enumerare juflit , quibus virtutibus dc moribus ornatus , quibufque vitiis dc reprehenlionibus innotabilis exiftere debeat qui ad talem honorem defiderat pervenire ; cujus optimi- beatus Paulus Apoftolus vitam moref que difeutiens in epiftola quam fcripftitad tTfa». Œ. Timotheum. Dicit enim : *Si quis Epifcopalum defiderat,* ufque *ne incidat in la~* Tu. L r»· *Diaboli.* Item ad Titum de eadem re feribens ait : *Hujus rei gratia reliqui te Creta,* ufque ‹k' *contradicentes refiflere.* Adportetur liber, fic pratentibus vobis iftx fcntcmix legantur. Volumus ut etiam Canonet coram vobis legantur , in quibus prxcepta noftrx vitx continentur ; ut in dli« pociùs difcamus quales ad tale minifte· num promoveri conveniant. Ideb reverà & fententias Apoftoli & capitula Canonum legi precipimuspie quis ignorationis causi fe poflit tueri, ft de eledione fuerit jure correptus. De Canone Apoftolorum c. xvii. fic. xvni. & xxx. fic xxxvn. legatur. Item de Canone Antiochenif Concilii] c. xix. item de Canone Laodicenûum cap. xh. de cap. xin. Item de Canone Chalcedonenfi cap. 11. & cap. iv. Item de Canone Sardicenfis Concilii cap. 11. & cap. v. Item de Canone Africani Concilii cap. xvii. Item de Canone Hipponenfis Concilii cap. xvn. dc cap. Lvii. Item de decretis Pape Siricii cap. vm. de cap. ix. dc xiv. Item in decretis Zoftmi cap. in. Item in decretis Innocenti! cap. * Item in decretis Gelafii cap. xxiv. *item* in decretis Celeftini cap. xvm. dc xx. Item in decretis Leonis Papx cap. xxxm. dc cap. xxxv. 6c cap. XLIX.

Memmifle vos decet,ô Dei Sacerdotes, propofiti dc ordinationis veftrx , qui gubernacula tenetis animarum, depoliti eftis columns in Ecclefia Dei ad fuftentandos infirmos, ad confortandos imbecilles , ad confolandos pufillanimes. Vobis cura pauperum commifla eft, veftro ore corpus Chrifti conficitur, per impofitionem manuum veftraruma laqueis diaboli homines liberantur. Cavete ne ab adverfario decipiamini , ut concefTa potcftas eligendi in majus vos ponat periculum. Bene noftis , *fratres,* quod periculum vobis dicimus. Id eft, ne quis per adulationem, aut per timorem, aut per premium, aut per aliquam talem amicitiam quam nonnulli inter fe homines dando dc remunerando habere folent, fed is qui dignus dc omnibus amabilis , fic moribus bonis, de fandx converfationis exiftens, ad iflam fandam dc venerabilem Sedem Pontifex eligatur. Mementote quemadmodum de imperitis vel falfis Paftoribus Salvator loquitur dicens : *Quodfi cacus caecum duxerit/tonne ambo in foveam cadent ?* Non dominum »«. eligite, fed Sacerdotem ; non tyrannum , fed Epifcopum : non qui prxefle, fed prodefle velit ; non eum cui dominari magis quàm confulere fubditis placet. Hùc ufque Sacerdotibus loquimur , de quibus Dominus dicit : *Sandi eftote, quoniam ego fandus fum.* Nunc ad exteros Clericos veniamus t qui cum humilitate dc patien-

tia expedant donee ad altiorem promo* veantur gradum , qui benedidionem jam fibi datam bonis operibus adornent, Ac nullis vitiis fubjaceant. Vos etiam, fratres , ammonemus ut in hac ele&ione unanimes fitis , veftrifque Prioribus obedientes , pari devotione communique confilio utilitatem veftram confidcrantes , nihil prxter illorum confcientiam lacientes , unâ voce pariter unum Deum lupplicitor deprecamini, ut qui nullis meritis facientibus poteftatem vobis eligendi tribuit, fibi placibilem fic vobis utilem gubernatorem inter vos manifeftet. Adtendite ne tam prxclarum ac deificum munus ab illis deludatur qui magis fuaconiiderant commoda quàm aliorum. His enim nullus in hac electione locus detur qui fandum redumque confilium veftrum perniciofis argumentationibus difturbare pertemptant'; fed juxtà Caiu.num inftitu-
Cboe. Nk. wa.*- ta › plurimorum ac meliorum praevaleant fic roborentur fententix. Vos ergo , virgines t viduxque, admonemus , qux vitam veftram foli Deo dicaftis , ut ab illo cumulum mercedis alii centefimum, alii fexagefimum reciperetis , ut fimul cum bis quibus fuprà diximus unâ mente Deum deprecemini ut talem vobis Sacerdotem daredignetur qui gregem fibi commiflum ab omni periculo defendere valeat & velit. Non praetermittimus vos nobiles & fidelesLaicos,qui licitis connubiis ad(Iridi & ad generandas proles legitimis conjugibus eftis copulati, ut unâ voce , communi confilio , Deum omnipotentem pariter invocetis ut non de aliena Ecclefia Sacerdotem vpbis mittat, fed de ipfa familia , fi dignus in ea aliquis fuerit inventus, dare dignetur. Sxpè enim inter eum qui de aliena Ecclefia fuerit Pontifex fadus & inter gregem fibi cotnmiflum fcandala & contentiones oriuntur, & peccatis facientibus fit lupus qui debebar efle paftor. Et
IIJCot.r. t. femper inter eos, ut ait Apoftolus , *foris pugna , intùsfunt timores.* Abfit ut inter vos talis eligatur qui pofteà de pravis adibus incriminant aut] condemnari poflit.
C*I. *t.j.* *Nolite errare* , inquit Apoftolus, *Deus non irridetur.* Si fortè aliquis per veftrum prxmium aut per aliquam malitioiàm artem hanc Sedem fubripere conaverit, & hoc vobis malum conientientibus ut in illum eledio veniat, hoc nequaquàm confentiemus vobis, fed Domno Imperatori adnuntiemus ; & ille fine ullo periculo, & cum licentia Canonum , undecunque fic cuicunque Clerico voluerit, dare potuerit. Et tunc merito auferetur à vobis poteftas eligendi, quia Deo oftendiftis, fic vofmet abominationem exhibuiftis. Id noverit veftra tantummodo aftutia in hac re efle fequendum quod nec prxeepeis apoftolicis contrarium nec decretis Sandorum inveniatur adverfum. *Leo t* Ea. ***

Hadenùs fingulariter unumquemque per gradum fic propofitum fuum admonuimus. Nunc generaliter ad omnes fermo nofter dirigitur^ quia non folùm hi qui primores ,led etiam minimi qui in ifta parochia funt, iftiuftnodi rebus omnino indigent. Magnoperè ftudendum eft, dilediflimi fratres , Deum fuppliciter deprecari ut talem inter vos ad iuum fervitium aptum & vobis profeduofum per fuam magnam clementiam manifeftare dignetur. Ideoque ammonemus ut triduana jejunia ab omnibus in ifta parochia commorantibus fieri jubeantur, & ut eleemofynz quantumcunque dare potuerit in fuo manear arbitrio. Simulque omnes unâ voce unique mente omnipotentem Deum deprecamur ut talis Dei famulus, Deoque dignus, fic bonis hominibus acceptus ? ad illam venerabilem Sedem Pontifex eligatur , qui poftmodùm nullo vitio, nulli reprehenfione arguatur; fed fit bonis mori ous ornatus , fit fandâ converfatione fuffultus « facrifque litteris imbutus, ut idoneus minifter elfe poflit ad perficiendum ea qux ci commifla fuerint. Quifquis abutitur minifterio, non fibi tantummodo nocet , fed etiam illis quibus ad inftar fpcculr in altiori fic eminentiori loco pofitus,cujus vita fic adiones eundis fub illius regimine conftitutis exemplar efle debeat. Quod fi ejus opera qui exteris prxpofitus eft dodrinam deftruunt, eundis ad difpedionem fuo exemplo femetipfijm prxbet. Ideôque eadem veftigia reciprocis fermonibus iteramus , ut melius intelligatis quanto ftudio atque prudentiâ ea debetis provi dere qux diutius fie Habiliter debent permanere. Nobis quoquè hujus eledionis tantùrn obfervatio credita eft; ne per ignorationem aut ambitionem delinquere finamus. Ideoque mandamus vobis ex verbo Domini Imperatoris, fic per illam fidem 3uam Deo fic Domno Imperatori Hluouvico jurejurando confervare promififlis, ut ne in illo terribili examine, in quo omnes ante tribunal Judicis confiftere debemus , in graviflimam damnationis fententiam incidatis , undè ultrà nullatenus evadere valeatis, fed arternâ damnatione cxcufabilcxn lugitis in perpetuo poenam f

ut eum quem meliorem & dodiorem fie bonis moribus ornatiorem in ifta congregatione converfari noveritis, nobis eum celare non dedignemini. Non enim parva res eft quam fuperiiis diximus. Eam ani-* mis infigite veftris, ut diutius ventilata ad puritatem hujus rei fic ad unanimitatem corda veftra convertat. Numquid tam obdurati animo eftis ut noftra monita furdâ aure pertranfeanr ? aut lapideum cor fic ex filice nati eorum noftra non emolliat oratio ? Quis infelicium de tali non terreatur fupplicio ? Quis miferorum qui talibus didis non vereatur ? Audiant hi fic timeant, qui fautores fieri volunt iniquorum, Pfal- Hrf. ♦». «». miftam dicentem : *Si videbas furemy currebas cum eo cum adulteris portionem tuamponebas.* Et etiam nihilominus delinquunt qui pravis adibus confentiunt quàm inperverfaagunt.Noneosfolummodoefle Ron, ı·ı>· reos Apoftolus teftatur qui mala faciunt, fed qui confentiunt facientibus. Timemus ergo veftram offendere diledionem quod tam duriter loquimur. Sed confidimus in Deo quia idcirco nobis indignari non vultis quia perverià confilia vel adateftamur. Sed quicunque irafei mavult, fuam magis indicare confcientiain poterit quàm noftram depravare fententiam. Ideôque priiis vitium accufamus quàm oriatur, ut penitiis deleatur; fic ne nocivum vel peftiferum genus ambitionis detrimentum in vobis creat, aut quod ulla ambiguitas fermonum vd diverfitas voluntatum à vero reditudinis tramite vofmet deviare poffet

t Editum 1 Sirreondo Com. G>1J. k com. (■FM 410.)

Decretum Cleri & Plebis Ecclejia Laudunenfis de elcllione Hedenulji Epijcopi ad Hincmarum, Metropolitanum dC Epifcoposprovincite^ut illum ordinent.

VII. Domino reverentiflimo ôc fanctiftimo Hincmaro Archiepifcopocxterifque veftrx diocefeos fandis Patribus fic Epifcopis,Clerus Laudunenfis.cum totius fiarrocnix plebibus & fibi coniundis Prxulibus, aeternam in Domino Jcfu Chrifto falutem fic pacem. Canonicis regulis fic apoftolicis inftitutionibus ftatutum etfe recolimus ut quotiens qualibet civitas mijufterio pontificalis dignitatis caruerit, proprioque Pallore vacaverit, cum decreto eledionis, Ungulorum petentium manibus roborato, metropolitanum adire Pontificem debeant, fic de fubftituendo in loco ejus qui deceflit Paftorc petitione fupplici commonere ; quatenus fic civitas folicitudine paftorali deftituta proprio recuperetur Pontifice, ÔC qui ordinandus eft gratiofins pofiit accedere . quia cui debet ab omnibus obediri, utique debet fic ab omnibus ehgi, ne civitas non optatum Epifcopum aut contemnat aut oderit, fic fiat miniis religiolà quàm convenit cui non licuit habere quem voluit ; hi verb qui ordinaturi funt, in quem viderint omnium vota propenfiùs concordare, prompciùs liberiufquc illi manus imponere polfint. Quapropter cum decreto noftrt eledionis manibus fingulorum noftrorum roborato ad paternitatem veftram accedentes, Hedenulfiim Ecclefia· nofine filium, fic in Ecclefia noftra fuffragantibus ftipendiorum meritis ad onus ufque facerdotale promotum, vitâ fic moribus ôc fandâconverfatione idoneum approbatum, quem per licentiam veftram, favente Chriftianiflimo Imperatore Karolo, pari confenfu ac concorai devotione atque unanimi voluntate eligimus, per manus veftras ac caterorum veftrar diocefeos fandorum Epifcoporum confecrari nobifque fic Ecclefir noftrxDodorem atque Pontificem inftitui imploramus, precamur, ac petimus. Elcgimus autem eum nobis fore Paftorem quem apoftolicx form», qui Epifcopum ornatum beatus Paulus efle oportere demonftrat, congruere fic facris non obviare Canonibus,Chrifti gratiâ coopérante,confidimus. Oramus fandam paternitatem veftram nunc fic femper in Chrifto benè placere. Adum V. Kalendas Aprilis in bafdica fandr Marix genitricis Dei fic Domini noftri Jefu Chrifti anno Incarnationis ejufdem Domini noftri Jefu Chrifti dccclxxvi. * regni Domini Karoli Imperatoris xxxvi. fic imperii primo, Indictione nonâ.

**.*■ ■*. Idtm epift> «4. c*i.

'th wwi i'ı>Λ« S. XtmatXi lqr.rw anno Incarnationi·_ dccclxxvh. regni Domini Kjroli Imp. xxxvt·.) j KdfaH·

Aliud decretum Cleri Parifienjis de electione Ænea Epijcopi, quem Karolus Rex infinuaverat, ad Metropolitanum Senonenjem ejujque provinciales Epijcopos. «»»·ıIms' ı*ᵨ««. »i· Î

VIII. Religiofiflitnis patribus fic fratribus, Gueniloni * metropolitan© Senonic* Sedis Antiftiti, fic univerfo Clero ejus, fic exterarum Ecclefiarum Prxfulibus qux in diocefi memoratx Sedis cenientur, cundifque in eis Deo famulantibus, Clerus matris Ecclefix Pariliorum, fic fratres coenobii fandi Dionyfii ficvfandi Germani fic beati Genovefx ac Foflatenfis, diverforumque Monafteriorumunanimitas, prxfentem fit futuram falutem. Venerabilem Paftorem noftrum Ercanradum nuper deceflifle cùm longé latèque divulga- ,·. i ;

tum fit, tùm fanâitatem veftram latere non potuit; nofque affici moeftitiâ de vocatione fratris defundi, ac follicitudine permoveri de electione fucceffuri,pruden da veftra intellegit. Cùm enim principaliter fe futurum Dominus Jcfus polliceatur cum his qui Principes Religionis exiftunt, non patimur diù carere Antiftite, cujus doârinâ ad falutem noftram inftituamur, exemplo informemur, benedictionibus in nomine Domini muniamur. Ejus, utpote bonorum omnium audoris; nequaquam nos curâ deftitutos firmiflimè credimus, dùm ipfo curas noftras fui clementia fuftulit, fic vota ultronea benignitate praevenit. Namque ipfe in cujus manu cor Regis eft, gloriofi Domini noftri Karoli, quemadmodum plenè confidimus, menti infudit ut ejus nos regimini committeret quem in divinis fic humanis rebus fui fidiflimum multis experimentis probaflTet. Igitur Dei pronam in nos ampledentes mifericordiam, fic Regis noftri piam fufeipientes providentiam, Æneam, cujus praeconia przmifimus, concorditer omnes eligimus, Æneam patrem, Æneam Pontificem habere optamus. Quamvis enim tanta prudentiâ ac probitate przcellentiflimus Rex nofter poueat ut folum ejus judicium de viro memorato poffet fufficere, tamen conditionis humanae non nefeii, futurorumque curiofi, aulicorum nos ipfi propolitum ac mores longé prius infpeximus, fic inter graves probabilefque perfonas fic fan&itate ferventes, hunc quem Antiftitçm habere cupimus, quotquot eum noffe potuimus, ut nunc palàm eft, abfque errore annumeravimus. Proindè, fandi Patres, annitimini ne dilatione divini fic regii beneficii torqueamur; fed nobis fufpenfis, nobis deiiderantibus, nobis flagitantibus, ponatur celeriter lucerna fuper candelabrum, ut lumen veritatis populus Dei videat, ôc armulâ devotione Prarfulis veftigia tenens, fempiternae beatitudini przparetur. Profeffionem vero noftri confenfus in Æneam Deo annuente perveftrum minifteriumnobisfuturumAntiftitem fubfcriptionibus noftris certatim roboravimus,ut noftra unanimitate compeirtà, votum fummâ properantia compleatis.

Refcriptum Epijcoporunt ad ipfos.

t lapi Ab-MJBrmon-du·. Cone. GUI. com.

IX. Guenilo fanclx Senonicz SedisMetropolitanus Epifcopus, Heriboldus Autifiodori Epifcopus, A gius Aurelianorum, Prudentius Tricaflinorum, Herimannus Nivernenfium, Frotbaldus Carnutum, Hildcgarius Meldorum} Clero matris Ecclefix Parifiorumfic cunflis in diverfis eoe nobiis fub ea Deo militantibus falutem. De exceffu reverentiflimi Coepifcopi noftri Ercanradi non mediocriter anxii, veftrique mœroris participes, tandem juftiffimac difpofidonis Dei memores confolationem recipimus, dùm vos fub Pallore bono agentes, quifummè bonus eft, Vicarium ejus fcilicet vifibilem, minifterii que noftri confortem, abfque dilatione expetere veftris litteris tenentibus lineas rationis cognovimus. Prxparatum enim à Deo ei bonum exitum credimus cujus munere talem videmus patere ingreffum. Quamquam nobis futurus nunc focius olim fuit praecognitus & merito fua- probitatis amabilis. Quis enim vel leviter tetigit palatium cui labor Ænex non innotuit, & fervor in divinis rebus non apparuit? Quamobrem eleclionem veftram in eo fa&am,Deo propitio, libenter fequimur; ut eum profuturum populo ejus, ad dignitatem Pontificatus promovendum, concorditer decernamus. Sit igitur vobis Paftor qui pro luis in Deum meritis benè complacuit; & fequentes ejus veracem doctrinam, & fan&a opera imitantes, ad cœleftis regni pafcua properate felices. Ordinationi autem ejus fubfcripfimus concorditer univerfi, ut fecuri minifterio poteftatis ejus fruamini.

[In Sirmonda hujus Rrfcripti /ic efl tiiului: *CplfWt U'e-üaaii Utrrofolitalu tr Cntptf.^rklr. pmIMlx laaùr.JÎUI'Iln Palrβ» Dt Orlenta »b ipfll Ænu Lp.Jc.'p·).*)

Aliud decretum Cleri iC Plebis Senonen-Jis, de eleclione Anfegiji Metropolitani, qui ex alia provincia petitus efl, ad Epijcoposprovincia Senonica.

(Editum à C ordeho com Orofc. Hincm.trip. 617. & À Aiunondo Cone. Gall, ram

X. Dominis reverentiffimis ac venerabilibus Senonum diocefeos Patribus & Epifcopis, Senonum Ecclefia: Clerus, cum totis ejufdem parrochix plebibus fibi conjundis, pacem perpetuam & gloriam fempiternam femper & ubique optamus in Domino. Canonicis regulis ôc apoftolicis inftitutionibus fancitum efle recolimus ut quoties Metropolis civitas pontificalis minifterio dignitatis caruerit, proprioque vacaverit Paftore, Suflraganei ejufdem Metropolis convenire debeant, ficelctlionem futuriPontificiscum confenfu Cleri ôc Plebis facere, ac cum decreto electionis Angulorum petentium manibus roborato Suttraganeos adire debeant Pontifices, ac de fubftituendo in loco ejus qui deceflit paftore petitione fupplici commonere; quatenùs & Metropolis civitas paftorali follicitudine deftitutâ proprio recuperetur Pontifice, & qui ordinandus

ordinandus eft. gratiofiùs poffit accedere : quoniam cui debet ab omnibus obedin , debet utique 01 ao omnious eligi ; ne civitas Epifcopum non optatum aut contemnat aut oderit, aut flat miniis religiofa quàm convenit cui non licuerit habere quem voluit ; hi vero qui ordinaturi funt, eum m quem viderint omnium vota propenfiiis concordare, promptius ac liberius illi poffint manus imponere. Idcirco cum decreto electionis noftrx manibus Ungulorum noftrorum roborato ad.paternitatem veftram accedentes, Anfegifum Prcfbyterum Remorum diocefeos . Ecclefix autem Belvacentium , atque Abbatem Monafterii fandi Micnaëlis . quem per licentiam veftram , Patres venerandi , Domino etiam Chriftianiffimo Rege Karolo annuente, lecundùm decreta Celefrini Papx, ex propria Ecclefia deficiente eledione, pari confenfu ac concordia, voluntate àc devotione elegimus nobis Ac Ecclefix noftrx Epifcopum atque Pontificem per manum veftram confecrari implorantes. petimus , rogamus , atque {irecamur. Eligimus autem eum nobis ôrè Paftorem quem ecdefiafticx formx, qui Epticopum ornatum Paulus A poftolus effe debere demonftrat , congruere Ac iacris Canonibus non obviare, Chrifti cooperante gratiS .credimus. Adum v kalendas Julii in bafilica fandi Stephani Procomartyris , anno Incarnationis Dominicx dcccl xxi. regni verb Domni Karoli gloriofi Regis xxxii. Indidione iv.

AMtMR-TIO Sia-atmuM. Ex his tribas Decretis, primam pro Hedenulfb, quia novi nihil inerat, communi &' recepta Formula contenant eft , alterum pro Ænea , quia io exigebat, rorum peculiare ; poftremum pro Anfegdo ex utraque Forma mixtum.

Epiflola Cleri X. Plebis Ecclefix vacant tis ad Metropolitanum t ut electum ab ipfls Epifcopum confecrare dignetur.

Nom aS lib. Sacrae, f. **XI.** Domino fandorumque meritis coxquando Patri Patrum Domino illi Prxfuli fummo eundus Clerus omnifque PoEulus fandx illius Ecelefix multimodam in lomino optamus falutem. Igitur quoties aliqua plebs veftrx ditioni fundita à proprio fuerit viduata Paftorr f non aliundè nifi à vobis eft implorandum auxilium , quem ad hoc di vina prrordinavit majeftas, ut non foKim veftros fpecialiter pafcatis filios, fed etiam Redores non habentibus & fpirirali pabulo indigentibus Pallores tribuaris. Quapropcer ad veftrx fanditatis paternitatem fiducialiter noftras fundimus ?>reces, pofeentes videlicet ut hunc ilium iunnue noneftatis humilem veftrum famulum nobis Pontificem ordinare dignemini; cujus converfationem & morca, m quantum cognovimus , laudamus, Ac ad tam dignum opus idoneum teftihcamus. Et quandiu à benedidione epifcopali immunes fumus , ejus doctrina Ac exemplo roborati, ad viam falutis Domino mifts rante, quafi perdita ovis & inventa. redituros nos credimus. Quod dccreum noftris inanibus roboratum ill. Ecclefrr veftrx vobis üingcrc ftatuimus an,i<> In^ar nationis Domini & Epifcopatus veftri Ac Regis illius annis illis , Indictione tali, data tali.

Epiflola Ecclejia Senonicce ad Hilduinutk Jtrcfticapellanum , rro tuenda Metropolitani elethone quam fecerant, .(Fdha I Si-r.onJo Cent. Gall, coin. >.pag. OO j

XII. Excellentiflimx venerationis honore digniflimo Hilduino , Domino verè fandiflimo, Senonicx plebis humillima devotio «urnae profperitans in Domino falutem. Quiadivinâ infpirante mifericordiâ faftidiofx importunitatis noftrx clamoribus , mi Domine, fxpè compati dignati eftis , idcirco etiam nunc nimid compulit neceilitate veftrx cellitudinis auics inquietare prrfumpfimus. Novimus etenim, reverentiffime Domine , quomodo prioribus petitionibus noftris benignè & mifericorditer adfiftere dignati eftis , quomodb etiam nullis noftris meritis , & quod nunquam futurum fperabamus , aiceram nobis eiedionem impetrare ac concedere ftuduiflis. Sed quoniam peccatis noftris t ut credimus, exigentibus. vota & defideria , quibus fanditatem veftram tortes pulfare auli fumus , plurimum impedita ad effeflum pervenire non meruerunt, idcirco Ac hâc vice caufas miferix noftrx referre compulfi fumus. Fecimus, Domine mi, Ac nunc fecundam eiedionem, Ac invenimus hominem ex noftris à puero nobis benè notum , genere Ac moribus non infamem , docilem , xtate huic officio congruum , litteratorix profeffionis non ufquequaque ignarum , divinx quoque fcientix non penitus expertem , quarundam etiam aliarum artium portionem habentem. Querneum obtuliffemus, nullatenus putantes rejiciendum, ipfis Mifiis dominicis impedientibus , quod optavimus non meruimus adipifei. Proptereà veftrx pietati veftigiis animo provoluti flebiliter poftulamus ut tamdiurem fufpen-

dere dignemini quoufque cum feripto homine ad veftram cellitudinem properantes , ipfi vobis melius noftram pandamus miferiam. Et fi quidem ad hoc onus ferendum perfona quam dicimus fufficere minufve poterit, dignationis veftrx judicio aut fufeipiatur aut reprobetur ; dum ampliùs nec nos adquiiitis occafionibus quidam fic crucient, nec à nobis abjectiflimis veftra manfuetiflima fublimitas diutius inquietetur. His itaque clementia: veftrx fuggeftis atque utinam impetratis, oramus fupernam mifericordiam ut multimodi vos profperitate valere concedat, & xternx beatitudinis gaudia confequi quandoquè permittat. *Eximio Domino & vere{aηiΐιβπηo Hilduinoferis negotiis à. Deopralato Sertonica urbis abjecla humilis Ecclefia perpetuamfalutem.*

I Edit* i rmundo one. Gill, am.» pag.

Ad Judith Imperatricem , de eadem re.

XIII. Inclytx & omni nobilitate clariflimx Judith gloriofx Imperatrici Senonicx Ecclefix humillima oevotio. Prxfumpiimus, mi Domina, auribus clementix veftrx neceflitatis noftrx caufam innotefcere , ut per veftram pietatem de his celeriter mereamur contolationem recipere. Notum vobis efle credimus quod nobis indigniflimis à Domno Imperatore conceflum fuerit ut ex nobis ipfis etediouem faciendi haberemus licentiam. Sed cum illum quem icitis elegiflemus, & à ferenitate Domni Imperatoris non plenè fuiflet receptus , permiflum eft nobis iterum ut alium , fi potuiflemus, ex nobis huic officio congruum inveniremus. Sed cùm eflet inventus , ut credimus , in Dei & veftro fervitio habilis , nefeimus ob quam caufam à Miliis dominicis non eft plena benivolentià fufeeptus. Undè veftram oramus benignitatem ut ex hoc nobis in adjutorium etfe dignemini , quatenus fufpendatur donec ipfum de quo dicimus ad prxfentiam Domni Imperatoris, & veftram nos ipfi deducamus, & qualiter ju(feriris difeutiatur , & probetur fi nobis prodeife valeat 8c in fervitio veftro aptus efle poflit an miniis. Optamus vos divinis femper muniri prxlidiis & immortalitatis coronâ quandoque gloriari , piiffima & fereniflima Domina. *Excellentiffima X omni nobilitate clarijftma Judith Impe. ratrici Sertonica plebis humillima devotio.*

Admomi-

In colice SanHi Petri Carnotenfis, unde has deferipfimus , trat Gr *tertia ejuCdem argumenti tpifto'.a ad Emhardum . fed iifdem plani verbis quibus proxima ad Augujiam m hunc modum.*

Inclyto Λ. omni nobilitate prxcliro Einhardo Domino finthiTimo Senonicae Ecdeiix humilima devotio. Prxfumpfimu* , mi Domine , auribus clementi* veftrx neceffitstu noftne caufam innotelcere Cr ***caitra ujqut adfinem*** **ut m /receden-ti.** ***Tum fequitur inferiptio:*** **San&iiTimo&pifljmo Domno Einhardo merirb venerabili Senonicc urbis vilis & abjeâa Congregatio.**

(Edita λ Siimondo Cotte-Gall.

Examinationuilleberti Catadaunenfis ordinandi Epifcopi , per Hincmarum Metropolitanum, ad/lantibus provincia Remenjis X aliarum provinciarum Epifcopis.

FMe Flodoird- pa». PM. 4«o &

XIV. Anno ab Incarnatione Domini **dcccl xvih.** Indidione fecundâ, in. nonas Decemb. convenientibus apud Cariflacum in Ecclefia Sandi illius pro examinatione V uilleberti Prefbyteri, qui futurus erat Catalaunenfis Epifcopus , Hincmaro diœcefis Remenfium Archiepifco , item Hincmaro Laudunenfium Epifcopo , Hodone Belgivacorum Epifcopo , cum legetis Hrothadi , Erpoini, Hilmeradi, Raginelmi, & Johannis ejufdem diocefis Coepifcoporuin,vicem eorundem Patrum fuorum cum tradoriis , ficut regulx prxcipiunt, exhibentibus , & quamplunbus Abbatibus, Canonicis, Monachis, Prêt byteris , Diaconibus, atque Subdiaconibus , convenientibus nihilominus Archie***ptfcopis*** **fit Epifcopis** aliarum provinciarum , Wenilone videlicet Rotomagenfium Archiepifcopo, Herardo Turonorum Archiepifcopo , Egilone Senonum Archiepifcopo, & Fulcrico ipfius Cocpifcopo , prxfentes adfuerunt Clerus, orao, & plebs Catalaunica , deceflionem fui patris Erchanravi quondam Epifcopi dolentes , cum decreto canonico manibus fingulorum roborato , Vuillebert&mque quondam facti palatii Preibyterum à fe electum ab Hincmaro Archiepifcopo & ejus Coepifcopis petentes fibi ordinari Epifcopum. Quos invehens idem Archiepifeopus Hincmarus, cur obitum prxfati Epifcopi per illos non cognoverit, fed per alios hoc refeierit, & rationes reddens pro qua caufa dux elediones in eadem Ecclefia fadx fuerint, fcilicet quia prima non regulariter fada extiterit, quoniam decretum non canonicè fadum fuit, fed pofteà miflb ad eandem Ecclefiam Vifitatore Hodone Epifcopo , & votis omnium in unum concordantibus , aliud decretum , quod canonicum foret, fieri prxeepit. Quo decreto coram omnibus reledo, & nominibus Angulorum qui illud fubfcripferant recitatis, interrogati funt tam Canonici fic Monachi de Monafteriis in eadem

parochia ficis, quàm etiam parochiani Presbyteri fic nobiles Laici, ii in eadem eledione ipfius Vuilleberd Presbyteri confentirent. Qui omnes vivâ voce dixerunt quod fic ipfi fic illi qui illo venire non potuerunt, in eadem eledione confentirent. Tùm Hincmarus Archiepifcopus dixit : Quia Vuillebertum eligitis, fic nos illum non cognofcimus , oftendice illum nobis, ut fciamus quis fic, fic perferutemur fi canto honore dignus inveniri poterie. Qui in prxfentia veniens interrogatus eft undè effet. Ifque refpondit : Pago Turonico oriundus. Iterùm interrogatus cujus conditionis eftet. Et ille : Peccatis quidem obnoxius , fed Dei gratiâ naturâ liber. Item *i* Ubi didicifti ? Item ipfe : In fchola Turonica liberalibus difciplinis erudiendus traditus fum. Item : Cujus ordinis, vel cujus es ordinatus ? Item ipfe : Prxfentis patris mei Domni Herardi per fingulos gradus ufque ad Diaconum fiim ordinatus ; poftea autem ab eodem patre meo Herardo litteris ad Erpoinum datis Prefbyterii onus fufeepi. Item Hincmarus : Qua de caufain noftram diocefim venifti? Et ille : Per licentiam prxfentis mei Archiepifcopi Herardi à parentibus meis regiis fum mancipatus obfequiis. Item Hincinarus : Quod minifterium in regio obfequio fufeepifli? Et ille : Inbreviator five deferiptor ftipendiorum regalium fic relator a Domno Rege fum conftitutus. Item Hincmarus : Quia condudor alienarum rerum fuifti , audi quid fandum Chalcedonenfe indè dicat Concilium. Et]c£jum cft hoc capitulum. Ad hoc relpondit : Sicut dixi, non fui condudor alienarum rerum, nec turpia lucra vel exadiones five tormenta in hominibus exercens, fed. ut prxfatus fum, deferiptor fic relator folummodo ftipendiorum regalium. Undè interrogati funt hi qui in corte degebant, fi fcirent in illo minifterio hoc illum exercuilfe quod facerdotali minifterio minimè conveniret. Qui refpondcruni, fic Clerici fic nobiles Laici , quod nullo modo in eodem minifterio perpetratum haberet qux facris canonibus fic iuo minifterio in aliquo obviare deberent. Iterùm interrogatus eft fi aliquod minifterium de rebus ecclefiafticis aliquo habuerit loco. Qui refpondit quod Prxpofituram Monafterii fandi Vedafti, jubente Johanne Epifcopo , fic confentien tibus Fratribus , fufeeperit. Et de hac juffione litterx Johannis Epifcopi ibi reledx funt idipfum continentes ; ôc etiam teftimonio fratrum de eodem Monafterio, quod ita fe res haberet, fic de bona vita fic converfatione fua , fic qubd non in eodem Monafterio quidquam contra facras regulas egerit, confirmatum eft. Profecutus eft Domnus Hincmarus : Quia minifteria Domni Regis habuit , nefcimus fi ifdem Dominus Rex ab eo aliquid repetit vel repetere debeat. Undè nobis lua voluntas vel auctoritasneceflaria foret. Et porredx funt litterx cum figillo Domni Regis,continentes qubd de omnibus qux illi commifit, optiniè ei rationem reddiderit, fic nihil ab eo repetebat vel umquam repetere deberet. Infuper fic, ft eum dignum ad onus epifcopale invenire valerent, Epifcopum Catalaunis eum ordinari petebat. Denique de his fuprafcriptis coram omnibus teftimonio multorum fic litteris idoneo approbato, Hincmarus Epifcopus ad Herardum Archicpifcopum dixit : Quia vefter natus, nutritus vel educatus, fic ordinatus dinofcirur, fic Clerus, ordo, fic plebs Catalaunica illum expofcit , habeamus veftram licentiam ut regulariter unà vobifcum eum examinemus fi tanto oneri vel honori dignus exiftat. Qui libentiflimè annuit, fic juiluseft federecoram eis. Data eft ei regula Paftoralis Gregorii. Er juffium eft ut relegeret capitulum de eo qui prxefle debet, ubi fcribitur : AWZa *art doceri prajumitur.* Quo reledo, interrogatum illi eft fi illud intelligeret fic fe eundum hoc vivere fic docere vellet. Qui refpondit : Utique. Iterùm datum eft ei ad relegendum capitulum de canonibus, ubi fcribitur : Çzzt *ordinandus eft.* Et profeflus eit fe omnia intelligere fic obedire velle. Tunc releda funt c placita qux Epifcopus jam ordinatus ab ordinatoribus' fic eledoribus fuis fufeipere debet; ubi continetur qualiter vivere , docere , fic fubditos fuos regere debêt fecundùm i>-cros canones , enem prxferentia fic Confulem. Et interrogatum eft fi fecundùm ea omnia agere vellet. Qux minimè abnuit. Tunc demum oftenfus eft illi libellus fidei fic profeflionis fux , ut legeret coram omnibus qux in eo feripta erant, fic fi ea ita credere àc tenere vellet, manu fuâ fubfcriberet, fic Arhiepifcopo fuo habenda traderet ; fi autem in eo 3uxdam inveniret qux fenfui fuo oftenerent, liber ficut venerat exiret. Quibus reledis , verbis fidem accommodavit, fic per omnia ea fe tenere , credere, ac prxdicare velle profeflus eft. Quia enim, Deo gratias, poft examinationem eum cacho-

Concii. Chalcedonenfe, h»ic«d.c.

Concil. Carrhas- i»

licum , litteratum } fie omnimodis aptum ad farcinam epifcopalem fufcipiendam invenerunt , fed tamen de aliena prbvincia ilium fore cognoverunt, relecta funt facrorum canonum capitula , quid de eo dicerent qui de aliena provincia peti deberet. Et inventum eft quôd ab eo illum petere deberent cujus natus, nutritus, fic ordinatus foret.Humiliter Domnus Hincmarus Archiepifcopus, fimul cum Cotpifcopis, fic clero, ordine ac plebe Catalaunica, ab Herardo Archiepifcopo eum petiit & impetravit , ac canonicè illum ei commifit. Quem fufeeptum monuit ut fi ab eo Epifcopus ordinari vellet, libellum fidei ac profeflionis fux , quem jam relegerat, fic qux in eo feripta erant fe credere ac tenere antè paululum profeflus fuerat, manu fuâ propria in capite nomen fuum feriberet, fic ad finem fubfcriptione fui roboraret. Quod fine dilatione ipfe fecit. Tunc reledx funt Tradorix Epifcoporum qui prx variis incommoditatibus ad eandem examinationem venire non potuerunt , continentes quicquid fuper examinationem & ordinationem fxpefati Vuilleberti canonicè inventum & adum luerit, feper omnia affenfum prxbere. Et fic denuntiatus eft dies & hora ac locus ordinationis ejus, id eft , Nonis Decembris , in Monafterio quod Brittennacus dicitur, in diocefi Remenfi & parochia Noviomagenfi. Et commonitus eft idem Vuillebertus ab Archiepifcopo fuo Hincmaro ut ab infantia fua per fingulos gradus fuos pronuntiaret Domino viam fuam ; quatenus in denominata die ad tanti oneris dignitatem gratiofus accedere valerer. Die autem , horà , & loco denominato , convenit Domnus Epifcopus Hincmarus cum Cocpifcopis fuis Hincmaro,Hodone, & Legatis qui tradoriasfupradidasfuorum Epifcoporum detulerunt. Et quia jam pleniter examinatus coram fupradidis Epifcopis fic coram clero ac plebe fuerat, quando & Domnus Hincmarus fufficientem fermonem de eo coram Epifcopis & aliis multis Clericis & Laicis & ad omnem populum antè diem Dominicam in fexta fena fecerat, & brevitas diei id pofcebat t intermilfo ipsa die fermone , poft Introitum & Gloria in excelfis Deo & orationem primam de adventu Domini, fecundam autem de ordinatione Epifcoporum , five poft Litanias, ficut facriCanones pexcipiunt , iii Epifcopum confecratus eft. Et poft ledionem Apoftoli perlectam & Refpons. Et Alleluia fit. Evangelium fic Credo in unum fit oblata fic MiiTarum folemnia, ficut mos eft , peracta, placita qux antè pridem ei releda fuerant, quaeque ordinatos ab ordinatoribus fuis iacri canones accipere jubent, diem fic Confutem prxferentia, manibus Archiepifcopi ficCocpifcoporumacLegatorum vice Patrum fuorum fubfcripca, cum capitulo Pauli Apoftoli ad Timotheum, noviter ordinato ubi dicitur : Teitificor coram Deo fic dedis ejus Angelis ut hxc cuftodias, iidem Epifcopi in mandatis depofuerunt. Et unufquifque feliciter ad propria remeavit. UTim 4< .*

Depromptum ex veteri codice Sanâi Laurentii Leodieniis , ubi appellatur ; *Documentum de examinuuone f'uillebtrti Catalaunenfit ordinandi Epifcopi.* mo mdi."

ProfeJ/io Adalberti futuri Epifcopi Morinenjit Htncmaro Remorum Archiepiîçopo ante ordinationem oblata. f Ed{|a 4

Hincmari <u it invataiti*.

XIV. Ego Adalbertus,vocatus EpifcopusMorinenfis,revcrentiflimo patriHincmaro Remorum Archiepifcopo. Quia fundamentum bonorum operum , per quod ad coelefte regnum gratiâ Domini pervenitur , fidem qux per dilectionem operatur efle non dubium eft , non abs re cenfuit venerandaEcclefix catholicx confuerudo ut ab eis qui ad prrdicationis promoventur officium, fidei integritas ficconfeflio requiratur. Quia , ficut magifter egregius fic dodor Gentium Paulus declarat , *Corde crediturad juftitiam, ore autem conftftiofit adfalutem.* Et ideb mox fupernâ gratia per facrofandum minifterium vef trum Morinenfis Ecclefix futurus Epifcopus profiteor unam fidem efle, eamque, operante gratia fuperni largitoris, me tenere, prxdicare , atque defendere quamà Deo infpiratam , fic ab Apoftolis traditam , atque à fuccefforibus eorum cuftoditam habemus. Confiteor unum baptifma in remiflionem peccatorum, unamapoftolicam fic univerfalem Ecclefiam, in qua folapoffunt relaxari peccata in nomine Patris fic Filii fie Spiritûs fandi, tam per catholicum baptifmum, quàm fic per dignos pœnitentix fructus fic apoftoucc auctoritatis largitam fibi à Domino poteftatem. Extra nane Ecclefiam Catholicam neminem falvari poffe confiteor. Sex* denique fandas fic generales de fide Synodos, quas fanda ficapoftolica Ecclefia recipit, me recipere fic venerari profiteor, videlicet Nicxnam

Co (k .g «ii. Kon. »0. **.

cccxvm. Patrum fub Silveftro Papa Ac Conflantino Imperatore contra Arrium Ac ejus fedatores celebratam ; Conftantinopofitanam cl. Patrum contrà Macedonium Ac Eudoxium temporibus Damafi Papz Ac Gratiani Principis adam ; Ephefinam cc. Patrum contra Neftoriumfub Theodofio Principe Ac Papa Celeftino, cui per fuos Vicanos pntfedit idem beatus Papa Celeftinus & fandae memori» Cyrillus Alexandrinus Epifcopus; Chalcedonenfem dcxxx. Patrum, cui prxfedit per Vicarios fiios fandus Leo Papa, temporibus Martiani Principis, contra Eutychem nefandiflimum Prxfulem Monachorum celebratam; item Conftantinopolitanam temporibus Vigilii Papz fub Juftiniano Principe contra Theodorum Ac omnes hxreticos; item Conftancinopolitanam cl. Patrum fub Agathone Papa, Conftantini Ac Heraclii ac Tiberii Principum temporibus, pro adunatione facienda fandarum Dei Ecclefiarum de duabus naturis Ac operationibus in una perfona Dei Ac hominis filii Domini noftri Jefu Chrifti. Hos autem, quicunque ab eifdem fanetis Patribus in memoratis Synodis, vel pofteà fimiliter per Spiritum fandum fentientibus, diverfis vicibus litteris divinitùs infpiratis damnati leguntur, eandem venerandam Patrum au&ontatem fequens condemno. Sed Ac epiftolam beat» recordationis Leonis apoftolicx fedis Antiftitis ad Flavianum Conftancinopolitanum Epifcopum datam, Ac omnes ejus epiftola· de fidei firmitate perferiptas, per omnia Ac in omnibus inviolabiliter cuftodire Ac me libéré femper predicate profiteor. In quibus inter extera, ficut Ac in fermone oeati Anathalii, quem Ecclefia catholica venerando ufu frequentare confuevit, qui ita incipit , *Quicunque vult falvus eye › ante omnia opus efi ut teneat catholicam fidem. ,* poft documentum quo docemur quomodo Trinitas perfonarum in unitate divinitatis Ac unitas deitatis in trinitate perfonarum veneranda fit, evidentiflimè concinetur , unam ex eadem fanda Trinitate perfonam, Dominum Ac Salvatorem noftrum Jefum Chriftum, Dei hominifque filium, ex duabus Ac in duabus naturis , hoc eft, divina Ac humana, in una perfonaconfiftentibus, Ac in fua proprietate differentiaque manentibus , efle credendum Ac praedicandum. Qui fecundùm apoftolicum Symbolum de femper Virgine Maria, qux veraciter Dei eft genitrix, fecundùm carnem meus, paflus, mortuus, refurrexit, At in coelos afeendit, fedet quoquè ad dexteram Dei Patris omnipotentis , indé venturus judicare vivos Ac mortuos, ad cujus adventum vmnes homines refurgenteum corporibus fuis, Ac reddent de fadis propriis rationem. Ac recipiet unuiquifque prout geflit, Ac in fadis fuis perfeveravent, ab eodem jufto Judice Ac fine fine regnante , cùm ibunt impii in ignem xternum, jufti autem in vitam xternam. Anathematizo quoquè omnes hxrefes ac fchifmata qux catholica Ac apoftolica Ecclefia anathematizat ; Ac quicquid fanr fidei intelligentix contradicit, refpuo Ac anathematizo; Ac quicquid catholica Ac apoftolica Ecclefiarecipit Ac tenet,me adjuvante Domino, recipere Ac fequi, Ac à facris canonibus at3ue a regularibus decretis apoftolicx fedis e ecclefiafticis ordinibus Ac difciplinis canonum promulgatis, feu à fynodalibus conftitutionibus , quas catholica Ecclefia ad audoritatem recipit, me per contemptum pertinaciter non deviaturum profiteor. Privilegio etiam Metropolis Remo rum Ecclefix ac ejus Prxfulis fecundum ûcrofandos Conciliorum Canones Ac decreta fedis apoftolicx ex facris canonibus Ac legibus promulgata pro fcire Ac pofle abfque dolo Ac fimulatione vd indebita Ac pertinaci contradidione me obediturum profiteor. Sed Ac obfervationes ac regularia mandata facrofandorumque Conciliorum placita, quz poft ordinationem epifcopalem in litteris canonicis, fecundum morem ecdefiafticum, propriis fubferiptionibus roboratis colleda Ac mihi traaenda coram omnibus prxdixiftis , me fervaturum profiteor, Ac omnibus fupraferiptis cum cordis Ac oris profieflione fublcribo.

Profefiio altera generalis ordinandi Archiepifcopi. ; £j;ta a Sirmoado Conc.G»il.

XV. Ego hujus fedis ordinandus Archiepifcopus, & facro minifterio veftro, fandi Patres, prxdicationis officium fuf cepturus, *confiteor* lanttam atque inenabilem Trinitatem, Patrem, Ac Filium , Ac Spiritum fandum, unum Deum naturaliter efle, unius fubftantiz ,unius nature, unius majeftatis atque «irtutis, Dominum Îuoqué noftrum Jefum Chriftum de Deo 'atre ante tempora genitum , eundemque fub tempore de Spiritu fando conceptum , Ac de Maria Virgine natum credo. Qui paflus eft pro redemptione humani generis, ad inferna defeendit, indeque

viüor refurgens, & in coclos afcendens, venturus eft in fine feculi, ut reddat lingulis prout geflerunt in corpore politi, five bonum, five malum. Przterea confrtrutiones quatuor principalium Conciliorum, Nierni, Conftantinopolitani, Ephefini, ôc Chalcedonenfis, canones quoquè Synodorum ôc decreta quae orthodoxa fides fufeipit & complectitur, me fufeir>ere ^tenere, ôc prxdicare velle confiteor. Hzrefes verô ôc fchifmata quz catholica Ecclefia anathematizat, ÔC quicquid fanz fidei adverfatur, condemno, refpuo, anathematizo. Beato vero Petro & Vicario ejus debitam fubjedionem ôc obedientiam, fufiraganeis vero noftris adjutorium me exhibiturum profiteor. Et huic profellioni mex coram Deo ôc Angelis, fub teftimonio quoquè prxfentis Ecclefix, fubfcribo.

t EJir» i Snmonao Conc.Gall.

Tractoria Prudentii Epifcopi TricaJJini. quam per K icartum mijit ad ordinationem Ænea Parijienfis, cùm ipfe adeffe non poffer.

XVI. Patri venerabili ôc crteris Patribus fratribufque finccriffimè diligendis atque Coepifcopis reverendis, Prudentius rternam in Domino falutem. Quantum ad meritum peccatorum meorum fpectat, juftifiimo Dei judicio, quantum vero ad indebitas atque indeficientes ejusmifericordias pertinere dinofeitur, mifericordittimo ipfiusmunere, infirmitatibus nenè omnibus notis deprelius, fando deliaerabilique veflro convei.nn .idefle prohibeor. Quod aurem polium, prxfentibus litteris arque legato Ecclefix noftrx Prefbytero Arnold·» mei confensûs prxfentiam eatenùs exhibeo, ut is qui ordinandus eft, fi apoftolicx Sedis omnibus inftitutis, ôc beatorum Patrum Innocenti», Zofimi, Bonifacii, Xifti, Leonis, Gelafii, Celeftini, Gregorii, Hilarii, Ambrofii, Auguftini, Ilidori, Primafii, Fulgentii, Hieronymi, Cafliodori, Bedx, aliorumque adxquè catholicorum atque orthodoxorum virorum feriptis ôc didis, ac fpecialiter fuper quatuor capitulis quibus omnis Ecclefia catholica adversus Pelagium ejufque hxrefeos fequaces pugnavit ac vicit, atque ad pofterorum memoriam litteris audoritate ôc veritate plenilfimis mandavit, confitendo fubfcribere ôc fubferibendo confiteri voluerit,ejus me ordinationi confentaneum efle profiteor. Sin alias, prorsus neque attentior, neque fidelibus Chrifti afientiendum fuadeo. Capitulorum verb quatuor przmiflbrum feriem, quamvis veftram prudentiam multo vivacius quàm tnearn extremitatem compertam eue non dubitem, ncceffarib tamen breviter adnedendam judicavi, ut facilius quid fentiam, cui veritati confentiam, veftra bonitas recognofcat. Videlicet, ut liberum arbitrium in Adam merito inobedientiz amifium, ita nobis per Dominum noftrum Jefum Chriftum redditum atque liberatum confiteatur, interim in fpe, poftmodùm autem in re, ficut dicit Apoftolus, *fpe enim falvi faSi fumus,* ut tamen femper ad omne opus donum Dei omnipotentis gratiâ indigeamus, five cogitandum, five inchoandum, operandum, ac perfeveranter confummandum, ôc fine ipfa nihil boni nos pofie ullatenus aut cogitare, aut velle, aut operari fciamus *. Secundb, ut Dei omnipotentis altiflimo fecretoque confilio credat atque fateatur quofiiam Dei gratuiti mifericordiâ antè omnia fecula prxdeftinatos ad vitam, quofdam perferutabili juftidâ praedeftinatos ad poenam : ut id videlicet, five in falvandis, five in damnandis, prxdeftinaverit, quod fe prxfcierat efle judicando fadurum, dicente Prophetâ : *Qui Jècit qua futuraJunt.* Tertio, ut credat ôc confiteatur cum omnibus catholicis fanguinem Domini noftri Jefu Chrifti pro omnibus hominibus ex toto mundo in eum credentibus fiifum, non autem pro illis qui nunquam in eum crediderunt, nec hodteque credunt, nunquamquecredituri funt, dicente ipfo Domino : *Fenit enim filius hominis non minffirari, Jèd miniftrare, dare animamfuam in redemptionem pro multis.* Quarto, ut credat atque confiteatur Deum omnipotentem omnes quofeunque vult falvare, & neminem pofie falvari ullatenùs nifi quem ipfe falvaverit, omnes autem falvari quofeunque ipfe fidvare voluerit. Ac per hoc quicunque non falvantur, penitùsnon efle voluntatis illius ut falventur, dicente Prophetâ : *Omnia quacunque voluit Dominus fecit in calo dC in terra, in mari dC in omnibus abyjjis.* Et licèt quxdam fint alia quibus in Pelagio damnatis univerfaliter Ecclefia confenferir, fategerit, atque fubfcripferit, hxc tamen fpecialiùs adversùseum ejufque complices per apoftolicamfedem, inftantiâ beatiflimi Aurelii Carthaginenfis Epifcopi atque Auguftini cum aliis ducentis quatuoraecim Epifcopis ab ejus pravittimis fenftbus eruta, vindicata f ôc multis tam epiftolis quàm

R»®· · »*.

· Noonâu

»».

‘ '****

libris toto orbe vulgata, omnis hodieque gaudet, confitetur, prxdicat, ôc tenet, atque tenebit Ecclefia. His per omnia confentaneam prrdicabilem paternitatem fratemitatemque veftram gratiâ fupcrnâ invidam atque prxvalidam ôc fuo munere gaudentem perpetim confcrvare dignetur.

Hanc epiftolam 1 Prudentioferipram tum futife cùm in Ecclelia Parifienli ordinandus effet Æneas Epifcopus, sudor eft Hincmarus in pofteriori opsre advenus Gothefcakum. Quoin libro hxc timui Prudentii capitula, qux Gothefcalci causa in quxftione variabantur .examinat & lingtllacim refutat.

MUI.

Documentum de ordinatione Eledranni, Epifcopi Redonenjis.

Cordrlio cianOpufc. Hincmari par A>»-fc 1 Sirmonde Conc-Gill. rom . pag.

XVII. Anno Incarnationis Jefu Chrifti Domini noftri dccclxvi. Indictione XIV. anno piiffimi Regis Karoli xxvn. III. Kalendas Octobris in Parochio Turonica ordinamus ôc ad pontificalem fedem Redonenfis Ecclefix confecramus Eledrannum, eledione atque decreto cleri ôc plebis ejufdem Ecclefix, nos in Dei nomine Antiftites, Herardus Turonicx metropolis, Adardus Namnetenfis, atque Rodbertus Cenomanenfis, cum confenfu ôc litteris cceterorum Diocefanorum adhibito, apicibus etiam prxmoniti jam didi gloriofi Regis Karoli, hujufmodi ftatuto ôc paternx commotionis decreto ipfi viro allato, ut canonicis fanctionibus, quantùm divina fuffragaverit pietas, libenter obtemperet, ôc ab inficitis ordinationibus abftineat, ôc peftem iimoniaex hxrefis devitet, Concilia quo3uè facris préfixa canonibus cenis 'fibi efignata temporibus celebrare procuret, atque matri fur metropoli debita reverendi fefe fubdere non neglegar, ôc juxta fandorum Patrum regulas nihil nifiqux ad propriam pertinent Ecclefiam extra ejus confenfum pertemptet. Hxc ergo aliaque ad inftitutionem ôc informationem fideus viri fratris ôc filii noftri Eledranni, die prrfixo, verbo pariter ôc ftylo promulgantes, pontificali eum infulâ adornantes, (aera quoque benedidione more fandae Ecclefix ditantes, anulo quoque dotantes, Ôc baculo decorantes, fandx Redonenfi Ecclefix pontificalieum ordine Jirxfecimus, ôc paternè cathedral! folio ùblimantes, confratrem, confacerdotem, ôc comparticipem in regimine ôc gubernaculo Ecclefix fandx nobis ex integro in Dei nomine efficimus, manuum quoquè adnotationibus confirmavimus.

Canonica littera ab ordinatoribus data Jledenulfo Epifcopo Laudunen/l, ad Clerum dC rlebem Ecclefia Laudunenfis,

(Tdîr* > Coidcho cum Opup. Hin. m.ii J>«g eu. A in Caialof. celt. vtiit. P»g f,r. A a Snmondo ConcGall» lom ·. pag. «i». 1

XVIII. Hincmarus fandx Metropolis Ecclefix Remorum Epifcopus, Clero, Ordini, & Plebi in fanda Laudunenfi * Ecclefia confiftenti in Domino pacem & falutem.

* f G'r fcjiuf S' CaUog,

I. Sicut beatus Papa Innocentius do* cet, oportet nos hoc fequi quod Ecclefia Romana cuftodit, à qua principium faerx inftitutionis nosaccepiffe dubium non eft. Propterea documento ac verbis beati Grcgorii vos alloqui procuramus, infinuantes quia probabilibus deftderiis veftris nihil attulimus tarditatis, fratrem jam & Cocpifcopum noftrum Hedenulfum vobis ordinantes prxfentiâ vel confenfu ac litteris Coepifcoporum totius nobis commifTx provincix fecundùm facros canones Sacerdotem, Paftorem quoque atque Redorem. Cui his litteris, quas facri canones ordinatos prius de Conciliorum placitis, ne fe aliquid contra eorum ftatuta egifle perniteat, inftrudos, ab ordinatoribus fuis, manibus eorum confcriptas jubent accipere, fecundùm traditionem Ecclefiafticam dedimus in mandatis ne unquam ordinationes prxfumat inlicitas, ne bigamum, aut qui virginem, fi de conjugatis agendum eft, non eft fortitus uxorem, neque inlitterâtum, vel in qualibet corporis parte vitiatum, aut ex publicè pocnitente, aut curix vel cuilibet conditioni obnoxium, notatumque, ad facros ordines permittat accedere. Sed & fi quos hujufmodi fortè repercrit, refpedu divino non audeat promovere. Alienum etiam Clericum fine voluntate & confenfu Epifcopi fui contra facras regulas non folticitet, non fulcipiat, non in fibi commiffa Ecclefia ordinet, nec eos qui probatae fidei non fuerint facris ordinibus prxfumat quoquo modo applicare. In ordinatione autem Prelbyterorum ac Diaconorum exterorumque ecclefiaftici oadinis Miniftrorum, à totius muneris, id eft, à manu, à lingua, aut obfequio indebito, juxta quod Dominus per Prophetam prxeipit, 3uantùm patitur humana fragilitas, munas ôc cordis ôc corporis manus exhibeat i ne uno eodemque gladio 6c dantem ôc accipientem munus interimat, ôc inlicito munere polluens manus, aliis fe benedidionetn credat tribuere cùm fuerit jam Cix iniquitati fubftratus, ôc fuâ nihiùs ambitione captivus. Ab eis etiam

nacenfi E<' cleiù.)

Dtcrtt» Innuc. . I.

F

quos ordinaverit indebitum & contra facras regulas fibi facramentum fieri non compellat. Sed ficut Dominus t prxfcius nomlullos accepti fandi Spiritu* donum in >ufum negotiationis inflexuros, prx-
M»tch. 10. cepit dicens, *Gratis accepifiis, gratis* *^date*, quod gratis, id eft. fine ulla venalitate dati vel accepti aut etiam promifli vel fperati muneris, quantùm ex nobis eft, (cxteriim jpfe viderit, habens confcienrix lux teftenrfquem habebit Ac Judiceip) per minifterium noftrx exiguitatis accepit, fuis etiam Comminiftris gratis
M«!th. »L conferat, fciens ex Evangelio quid Redemptor nofter per fe ipfum fecerit; videlicet quia ingreiius templum cathedras vendentium columbas evertit. Columbas enim vendere eft de Spiritu fando, quem Deus omnipotens coniubtantialem fibi per impolitionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Quod qui agereprxfumit, fuam Deo judice cathedram ipfe evertit, & quos cum pretio ordinat, provehendo agit ut fecum Ac ipfi fimoniaci nxretici fiant, & pro benedic-
Aâ.«. «a. tione maledidionem à beato Petro Apoftolorum Principe Simoni mago, qui domum fandi SpiritAs pretio emere voluit, juftè inlatam, unà cum ipfo, per ipfum, à quo non benedicuntur, fed maledicuntur, judicio eiufdem Spiritus fandi fufcipiunr. Et quoniam, iicuti competimus, quidam diverfis adinventionibus turpia Jucra fedantes, quod Miniftris altaris minimè convenit, detundis Prefbyteris, juxta quod didicerant viduatas Ecdefias facultates habere, exeniapro his obtinendis exegerunt, & gradus ecclefiafticos eis non tribuebant antequam illis eadem exenia perfolverentur, ôc Synodos temerè frequentabant ut factione miniftrorum fuorum diverfo modo denarios quafi pro eulogiis acciperent, Ac, quod didu nefas eft, etiam pro facri chrifmatis difpenfatione› vel de Ecclefiarum confecratione, quocunque emolumenta ingenio caperent, & necefle eft ut contra peftifera morborum genera falubria medicamentorum qua:ramus experimenta, iicuti ôc de manus impofitione, ita & de hac iimoniacx hxrefeos ingeniofa ôc malè ftudiofa collatione quiddam eum accipere interdicimus, monentes illam attendere comminationem Domini per Prophetam dicen-
.1. *t1* · *N*Jori* tgrtdiatur ignis indignatio mea, &Juccendatur*, Cr *non fi qui extinguat propter malitiam Jludioaan veflrorunt.* Undè iterum iratus dicit *Fifilabo Juper vos 'juxtafru&um /ludiorum veflrorum.* n*id. 1«:

II. Verbis quoquè beati Gregorii eum monemus, illique interdicimus, ut Sacerdotes per fuam parochiam, quotiehs ad confignandos infantes egreflus fuerit, ultri modum gravare minimè debeat, nec fummam collationis, qui fuiprxdeceffores, qui hoc benè mifericorditer ac rationabiliter atque lacri^ Conftitutiombus executi funt convenienter, confenti fuerunt, excedat, ôc de Capellis antiquitùs fubjedis Ecclefiis non xqualem ficut de principalibus Ecclefiis collationem exigat; fed principalis Ecclefia cum fibi fubjedis Capellis debitam & antiquitus coniuetam collationem conferat. Principales vero Ecclefia* aliis Ecclefiis loco Capeiiarum non fubjiciat: auia fecundùm facros Canones non licet Epifcopis parochiam antiquitùs conftitutam inconfultè confundere atque dividere. Ne manfionaticos luis amicis aut fuis hominibus à' Prefbyteris parari faciat. Ne etiam quafi ad receptionem Regis, vel legationem, aut ad ornatus fux Ecclefix faciendos adjutoria quafi petendo, potius autem exigendo, denarios, vel caballos, aut verres feu friakingas, aut ad iter aliquod paraveredos, aut alia quxlibet accipiat, id eft, rapiat. A quo verbo *accipere* aves qux alias aves capiunt, accipitres nominantur; cùm Epifeopi fuos fuoditos, non ut accipitres capere, fed ficut gallina pullos fuos fovere, Ac quofque infirmos ut peritus medicus convenienti medicamento ac tempore debeant curare, Ac quos curare non potuerint, aut patienter tolerare aut regulariter ufque ad corre&ionem fuftinentes à fano corpore fubmovere. Regulam fiquidem qux de quarta parte redituum Ecclefix, juxti confuetudinem aliarum regionum, ita ut eft feripta inteHigat; Ac non pravè illam interpretans, perindè in his regionibus qux funt Prefbyterorum contrà regulas facras diripiat. Undè fi qua fuerunt gravamina illis impolita, temperet: quia Ac in prxfenti & in .utura vita fibi proficiet, fi eos qui fibi commiffi funt, fine gravamine confervare ftuduerit. Miniftrôs verb,ideft, ArchiprefbyterosAc Archidiaconos, fecundùm quod providere Domino infpirante Ac coopérante valuerit, cales conftituM qui oderint avaritiam, Ac non diligant munera, nec fequantur retributiones, neque pro ordinandis Clericis vel reconciliandis pernitentibus munus accipiant,

"— accipiant, & ipfo munere eum corrumpere fatagant. Et Prelbyteros in paratis fle exeniis indebitis non affligant. Et ficut fuprà de Epifcopo diximus , per diverfas petitiones , ut illis adjutorium faciant, qux funt Preibyterorum, undè ipfi vivere & hofpites recipere & fuas Ecclcfias continere debent , conludio quocunque diripiant. Et ut eifdem ab inquifitione fui minifterii parcant, fic pro infamia eorum calcanda vel cooperienda quodcunque emolumentum non accipiant. Et fi agenrestalia Miniftros repererit, in minifterio manere non finat, & canonicâ invectione corripiat. Ipfe quoquè pro conftituendis Miiufterialibus ecclefiafticis videlicet (Economo , id eft , Ecclefix facultatum difpenfatore, Archipreibyteris fit Archidiaconis , in quibus fidei finceritatem fit probos mores ac religiofam vitam debet eligere , prxmia non conftituat : quia ecclefiafticum obfequium, quod malè comparaverint, acci-
•t/ fab] plentes munus à fubditis priùs * venundare curabunt. Nec pro quocunque judicio contrà facras Leges neque fuper innocentem contrà veritatem pretium ullum accipiat. Nec etiam odio vel gratiâ, livore aut iracundiâ, quantùm fcierit fic potuerit , à judicio redo declinet, dicente Do-
Uvb. >*. mino : *Non facies quod iniquum eftt nec*
** *injufte judicabis. Jufte judica proximo tuo , dC juftè quod jiflum* eft. *exequarts.* Juftè namque quod juftum eft «equitur qui in aflertione juftitix eandem ipfam juftitiam quxric.

ПI. Pro baptizandis denique infantibus vel pro fepultura, obaudiens decreta bead Gregorii, pretium de terra concefla pu-
<i>it ». cp. tredini quemquam non permittat inparochia fua quxrere fic de alieno velle racere ludu compendium. Sed fi quandbaliquem quifque fepeliri in commiflo fibi loco conceflerit, fiquidem parentes ipfius proximi vel heredes pro luminaribus vel in eleemofyna defundi fponte quid offerre voluerint , accipere non prohibeat ; peti vero aut exigi aliquid omnimodo vetet ; nc , quod valdè inreligiofum eft , aut venalis, quod abfit, dicatur Ecclefia, aut de humanis facerdotalis religio videatur mortibus gratulari, fi ex eorum cadaveribus ftuduerit quxrere quolibet modo compendium.

IV. Ab omni quoquè avaritia fit ufura ac turpi lucro fecundùm facrosCanones fic ipfe abftineat fic Miniftros Ecclefix abftinere laciat, fic etiam Laicos abftinere fua-deat. Se autem fic fibi commiflbsMiniftros ccdefiafticos follerter fbllicitèque cuftodiat ne contrà làcros Canones condudores vel procuratores alienarum pofleflionum fiant t ne turpi negotio auPinhonefto lucro vidum quxrant, neque fecularia negotia fub cura fua fufcipiant, Deique minifterium parvipendentes, perSecularium domos non difcurrant, nec propter avaritiam gratix , aut honoris , vel pecunix , patrimoniorum follicitudines aut alienorum tpftamentoruin defenfiones adfumant, nec fidejuflionibus inferviant.

V. A familiaritate nihilominus ac contubernio illicito & vetito feminarum fe & Comminiftros fuos, fed à tabernis, fecundùm facras regulas ecclefiafticosMiniftros faciat abftinere. Attendat quoquè quod beatus Job dicit : Jz *adversant me terra* Job· >1. 10.
mea clamat, àCcum eaJulciejus deflent. Sifrudus ejus comedi abfque pecunia. Undè beatus Gregorius : *Omnis,* inquit, *qui praefl,fi pervetfa in fubditis exercet t contrà Kunc terra clamat, dCjulci deflent, quia contrà ejus injiflitiam* rudes *identidem populi in murmurationis vocibus erumpunt, imperfedi quique pro pravo ejus operefefe infledibus affligunt. Frudus enim terra abfque pecunia comedere eft, ex Ecclefia quidemfumptus accipere, fed eidem debitum pradicationis pretium nonprabere. De quafcilicet praedicatione audoris voce dicitur : Oportuit te committerepecuniam meam nummula-riis* , Cr *veniens ego recepijfem utique quod* Mitik
meum erat cum ujura. Terra igitur frudus abfque pecunia concedit qui ecclefiaflica commoda ad ufum corporis percipit, fed non impendit quod jubjedorum debetur cordi. Non igitur redemptionem aut pretium de collatione Preibyterorum Epifcopus debet exigere & alimenta ecclefiaftica mutus manducare. Et cum Dominus paedicatoribus prxcipiat ut intrantes in domos eorum quibus pacem predicant, illa edant & bibant qux apud dios funt , per parochiam prxdicando ac confirmando pergens Epifcopus non debet fuperfluas penfiones in pigmentis & aliis quibufque à Preibyteris qux non habent requirere , fic talia qux fortè in domo fua non accipit , voluptati potius ferviens quàm neceflitati, exigere, & fuis parcens opibus, de fuperfluè acceptis & venditis ditefeere. Nec ideb debet prxdicare ut fumptus accipiat , fed ideb fumptus accipere ut fufficiat prxdicare.

VL Ecclcfias quoquè in proprietad-

bus liberorum hominum ac cohfcredum confidences ut fuz tradantur Ecclefiz non dehet çogere': fed fecundùm fynodalia Ac imperialia Canicula, qua regularia effe probat Ecclefia, fatagat quatenùs dotis x immunitates, ficut cxterx Ecclefiz, auctoritate Regis habeant, & ipfz ab eifdem liberis hominibus potiantur. Talemque fe coopérante Domino in eundis exhibeat ut facrum minifterium non vituperet, qui etiam ab his qui foris funt teftimonium bonum juxtà apoftolicam dodrinam habere debet. Nam cujus vita defpicitur, reftat ut & przdicatio contemnatur i & cùm Paftor per abrupta graditur, folet fieri ut ad przcipitium grex fequatur. Et ne quemquam ecclefiaftici ordinis Miniftrum, occafione turpis lucri, ut aliquid ab eo abfoluto capiat, contra facras regulas excommunicet inhibemus. Quia ut fandus Auguftinus exponens fententiam Pauli Apoftoli, *Auferte malum ex vobis*, demonftrat, non réméré fit quomodolibet, fed per judicium auferendi funt rqali ab Ecclefiz communione. Multo magis autem cavendum eft ne fine regulari judicio Miniftri Ecclefix officio fuo priventur. Quapropter, ficut beatus docet Gregorius, fi quid de quocunque Clerico ad aures fuas pervenerit quoa eum juliè poffet offendere, fàcilè non credat, nec ad vindidam illum res accendat incognita, attendens quod feriptum eft; *Caujam quam neftiebam, diligentijjunè inveftigabam.* Et przfentibus Senioribus Ecclefix fux diligenter veritatem perferutari modis omnibus ftudeat; fic tunc, fi qualitas rei popofeerit, canonisé dillridio culpam feriat delinquentis ferundiim ordinem à facris regulis propoiitum. Et ut eunda brevi cingulo perf tringamus, nihil per comtemptum contumaciter faciat vel fieri in parochia fua per mittat, quantum ex ipfo fuerit, quod fit F.vangelicx veritati fic apoftolicz traditioni aut facris regulis inimicum. Si autem fadum contigerit, arguendo, obfecrando, increpando, fecundùm quod cuique viderit expedire, juxta traditionem Majorum, quantum potuerit, emendare procuret.

iTim. *t.* 7.

,F'. Cof. '.

It.

VII. Paftoralem fiquidem regulam beati Gregorii mente, ore, ac manu, quantùm fibi Dominus fcire ac poffe contulerit, in eundis fequi procuret. Minif terium itaque, ornatum, vel patrimonium, atque reditus vel facultates Ecclefix, prout Leges divinitus promulgate przfigunt, ftudeat confervare, ampliare, augere, vel difpenfare, fic Monafteriis in parochia fua litis canonicam providentiam gerat, fie quantùm ex ipfo fuerit, debita privilegia fic antiquam ac regularem cqnfuetudinqm fervet. Ordinationes vero Preibyterortim fic Diaconorum fic facrofandi Daptifinatis facramentum fecundùm traditionem ecclefiafticam ftudeat agere.

VIII. Cui etiam licèt, infpirante divini gratia, abundans adiit dodrina, tamen pro noftri officii debito ex ferinio fandx Metropolis Remorum documentum dare ftudebimus qualiter fe, coopérante Domino, morum probitate fic dodrinx ftudio debear gerere. Ipfum vero non nefeium quôd totius provinciz cura per facros Ca nones fit Metropolitano commiffa, ad eandem metropolim fuam, ficuti ad matrem, ut ex ejus catholicis uberibus falubrem fugat dodrinam, humiliter ac fedulô atque obedienter monemus recurrere, fic non amplius quàm fibi per facras regulas eft conceffum indebite ufurpare, cum tanto caritatis ac humilitatis glutino prxeeptis falutaribus adinvicem fimus connexi ut dicente fibi mandato divino, *Interroga patrem tuum*, G *adnuntiabit tibi, majores tuos, G* dicent tibi*, fit nobis, *Rectorem te pofuerunt, nolli extolli, Jed efio in illis quafi unus ex ipfis*, fic, *Çui major eft veftrum, erit minifler vefter*, obedientibus fcilicet iniPftrando paternam dodrinam, fic inobedientibus quod majoris eft regularem caritatis correptionem, nos fratrum fic confacerdotum noftrorum falubribus debeamus uti confiliis, fic ipfi obedire paternis ac regularibus monitis. Huic ergo fic hxc fic alia przcepta falubriaobfervanti devotis animis vos obfequendo obedire oportet, ut irreprehenlibile placidumque fiat corpus Ecclefiz, per Chriftum Dominum noftrum, qui vivit fic regnat cum Deo patre omnipotente in unitate Spiritus fandi Deus per omnia fecula feculorum. Arnen.

Deuc. «» r.

Mxtih. »»,

zHrNCMARUS,fandx Metropolis Ecclefix Remorum Epifcopus fic plebis Dei famulus, fic venerabilis fratris Hedenui.fi in fanda Laudunenfi Ecclefia favente Dei gratii Ordinator, his litteris canonicis fic ordinato fic eledoribus ipfius publicè datis anno Incarnationis Dominiez Dcccixxvii. anno autem regni Domni Karoli Imperatoris xxxvn. fic anno imperii ejus 11. fubfcripfi.

f Odo Belgivacorum Epifcopus fubfcripfi.

✝ Ragimelmus Noviomagenfis Epifcopus fubfcripfi.
+ Joannes Cameracenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.
+ Willebertus Catalaunorum humilis Epifcopus fubfcripfi.
f Hildebaldus Sueftionenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.
t Gerolaus Ambiancnfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.
f Hadebertus Silvanedenfis Ecclefix Epifcopus fubfcripfi.

Eletiio , conjeeratio , êC intkroni^atio Gau^berti Epifcopi Caduicenfis.

XIX. Prifca modernaque Ecclefiarum moderamina theoloquelariis fanxêre Canonibus , qub arripientibus viam univerfx terrx quarumlibet fedium Prxfulibus, per viciniorem Epifcopum, aut per quemlibet alium Fpifcopum cui Archiprxiul injunxerit , extindi fratris tumulatorem, orbatxque fedis Vificatorem atque confolatorem, fine cujus confcientia facri prohibent Canones confiteri aut confici de fubrogatione Epifcopi, perficiatur ecclefiafticarum inventarium rerum, tunc vero prioribus viduatx fedes difpofitis oeconomis commendetur, poftmodùm autem Cleri plebifque ordinis aefideriorum confenfus requiratur, quinimmo amotis fimoniacis faeculis,poftpofitifque omnium cupiditatum argumentis , univerfa fideliter notitix archiepifcopali fignificentur , quo difoonente eunda in talibus expedit cum ouffraganeorum confilio fub divina cenfura difponi negotiis atque ordinari. Igitur Metropolitano dominici vocatione rebus humanis vitaque perfundo, hxc eadem fideliter exigenda funt omnia à Vifitatore atque tumulatote , & omnium Condiocefanorum, li fieripoteft, cognitioni fignificanda prudentiahter,quo urbes quas Gentilium tempore habebant idolicolx Flamines , nunc gubernent Chrifticolx Prxfules. Cum ergo Pallorem contigerit fubrogandum,poft adclamationem & vocationem Cleri peticionemque viduatx plebis, ne urbs Prxfulem minimèoptatum aut fpernat aut odio habear, fiatque miniis religiofa quàm convenit cui non licuit habere quem voluit , quoniam difficile eft quod bono peragantur exitu qux malo funt inchoata principio , expedit orbatx fedi cum Epifcoporum eledione Cleri ac populi ipfius Ecclefi* acclamatione Epifcopum ordinari atque inthronifari. Quapropter vir inclitus Dagobertus primx fandx Bituricenfis Ecclefix fedis Archimandrita * cognofcens obitum beatx memorix Froterii Epifcopi fandx Sedis Caturcenfis Ecclefix , cujus memoria xthereo deferibatur in albo, uti facra Canonum audoritas jubet , in ipfius loco juLeo & abfolutionem facio ad Coepifcopos noftros eligere & benedicere Gausbertum Sacerdotem , verè nobilem, orthodoxum, non cenodoxum, frugalem, non gaftrimargicum, humilem, non philarchicum , modeftum , hofnitalem , caritativum , caftum, mifericordem, fy. juxtà Apoftolum armis divinis dccentiflîmèac pleniter adornatum. Nos quidem humiles Jefu Chrifti Pontifices unà cum audoritate & abfolutione Domni Archiprxfulis noftri Dagoberti , Bego Arvernenfis, Ingelbinus Albienfis, Froterius Petragoricenfis, cernentes tantam acclamatorum unanimitatem & acclamanti proficuam Ecclefix utilitatem , unà per confenfum & voluntatem Guillelmi Comitis Caturcenfis roatrifque fux Acilichnx , recepimus in noftro epifcopali nu-inero atque Collegio proclamatum Gaufbertum, & eum per audoritatem canonicam benedicendum ordinavimus, & eledum Epifcopum in ipfam Sedem fandi Stephani Ecclefix Caturcenfis Epifcopum exaltavimus , & in nomine fanax Trinitatis inthronizavimus & ipfi Ecclefix Paftorem prxfecimu*. Ada fcedula hujus indaginis à corporea trabeatione verbi divini anno dccccxc. Indidione. 111. Fadâ eledione iftâ Nonas Januarii, regnante Karolo Rege.

Coecil. Re ■enfec. «. Concil. A-]- Klian.li.c.

Better*

IW4.C.

•Archi-- «•Ci. VI. canit

Mibillooit »·«■»·.

Decretum eledionis Rorrelli Epifcopi Rotenfis.

Nunc primum editum ex Archivo Ecclefix Urgellenjis.

XX. Anno trabeationis Domini noftri Jefu Chrifti millefimo xvn.xrâ millefimâ quinquagefimâ quintâ , Indidione xv. Concurrente 1. Epada xx. Audor & Dominus cum Patre & Spiritu Sando omnium creaturarum , quibufque fub illius gratia commanentes omne Monarchia difponuntur regimina, in quo reverentiflimè nominando Domno 'Wilielmo illuftriflimo Comite cum omne vulgus populi qui debent in Comitatu Ripacurcenfis tellure, una cum Domno Ermengaudo Prxfule qui eft in finu matris Ecclefix fandx Marix Sedis Vico Orgellenfis , qui eft caput omnium Ecclefiarum jamdido Comitato,

venit quidem Domnus Borellus filius Rechildis femina , unà cum confenfu fic voluntate fupradido excellentiflimo Comite five Optimatibus vel Principibus ejus, necnon edam religioforum Clericorum atque Abbatum, id eft, Galindus Abba fande Mariz Varra, fic Sanila Abba fandi Andrez, fit Dacco Abba (andx Mariz Lavajes , fit After Abba fandi Petri Taberna , fic ManafTeAbba Sandorum Jufti fie Paftoris Aurigemà, fic Ifamus Abba de fando Stephano , fic After Abba fandi Michaelis , fit Abbo Abba fandz Mariz Alaone. Nos fimul in unum cum Canonicis fandi Vincentii Martyris Chrifti , cujus fedes fita eft in civitate Rota, Id eft , Barone Archifacerdos , fic Gerallus Sacerdos , fic Galindus Sacerdos, fic Durandus Sacerdos , fic Miro Sacerdos , fic Akemirus Sacerdos, fic Guimara Sacerdos. Subjungimus etiam fidelium Laicorum , id eft , Urrato fic fratres ejus , Miro fic fratres ejus, Garfia fic fratres ejus , Bernardus fic fratres ejus, Gela fic fratres ejus , Ato fic fratres ejus , Anfila fic fratres ejus, Afnarius de Villanova, Bernardus de Anafpum fic fratres ejus , Martinus fic fratres ejus, Garfia de Guduli fic fratres ejus , Abbo de Tromeda fic fratres ejus, Riculfiis fic fratres ejus. Et expetivit eledionem fic obedientiam fic benedidionem pontificalem ante facrofando altario almz Mariz fedis prxfatx fic ante Domno Przfule Êrxnotato five multorum Clericorum in Ihrifti agonizantes obfequio , id eft, Ifarnus Archifacerdos , Poncius Archilevita, Tranfeverus Archilevita, Arnallus Archilevita , Wifredus Archilevita, Bernardus Archilevita , Randulfus Archilevita , Vivas Sacerdos, Bellus Sacerdos, Bernardus Sacerdos, Wiskafredus Sacerdos, Seniofredus Sacerdos, Gundebertus Sacerdos, Adalbertus Sacerdos, Seguinus Sacerdos, WilielmusSacerdos, Arnallus Sacerdos , Unifredus Sacerdos, WifredusSacerdos, Wilielmus Levita, Wifredus Levita,Miro Levita, item Miro Levita, item Wiliehno Levita, Dela Levita, Lupus Levita, vel aliorum Canonicorum venerabilium quorum nomina longum eft feribere. Adjuvante Domino fic Salvatore noftro Jefu Chrifto elegimus hunc Botellum przfixum ut ad eledionem fic honorem Przfulatùs perveniat divinâ miferante clementia. Eft namque prudens , docibilis, moribus temperatus, vitâ callus , fobrius,humilis , milerieurs, hofpitalis,in Lege Domini inftruAus , verbis fimplicibus difertus, fandamque & individuam Trinitatem Patrem fit Filium fit Spiritum Sanctum unum Deum omnipotentem credens atque confirmans. Deum ante fecula , hominem in fine feculorum praedicat. Cùm his tantis fic aliis virtutibus decoratum prxfatum Borrellurn agnofeimus , nos omnes eligimus illum uno animo , unoque concentu decrevimus fit cerrobamus ut ad ordinem fui Przfulatûs fufeeptione transfundat , atque in Domino filus accedat. Iterùm atque iterùm ego Ermengaudus prsrfarus Epifcopus unà cum caterva Clericorum przdiâonim advocamus , adclamamus , atque eligimus jamdido Bonello ut per divina manu falvatoris protegente vel donante ad honorem & benedi&onem atque ordinationem fui Przfulatûs accedat Ac fufeeptione perveniat fub tuitione almae Mariae Sedis praefatae 6c fub dominatione Domno Ermengaudo Epifeopo fic Succeflbres ejus. Exaratus eft autem hic titulus eledionis Przfulatûs x i. Kai. Decembris , anno xxi. regnante Roberto Rege. Witardus Sacerdos , qui hanc eledionem per voluntatem Domno Wilielmo Comite & per juflione Domno Ermengaudo Epifeopo fcripfi & fubfcripfl die & annoque praefixo.

Eledio , confecratio , & inthronizatio ejufdem Borrelli Epifcopi Rotenlis.

Nuncprimum edita ex Archivo Ecdefix Ùrgellenfis.

XXL Locorum Primates Praeceptorum, quibus gerarchicx atquetelatargicae vigent prifea modernaque Ecclefianun moderamina, teoloqueriis fanxêre Canonibus , quo arripientibus viam univerfz terme quarumlibet fedium Przfulibu«,per viciniorem Epifcopum, aut per quemlibet alium Epifcopum cui Archimandrite injunxerit , extindi fratris tumulatorem ficc. *ut infuperiore ufyue.* Quapropter ego Ermengaudus Sedis OrgeUenfis Eccleliae Epifcopus unà cum caterva venerabilium Clericorum almae Mariae Sedis praefatae cognofcentes obitum beate memoriae Aimerici Pontificis Rodenfts civis Ecclefiae· que fandi Vincentii ipfius loci fedem , cujus memoria aethereo deferibatur in albo t uti facra Canonum audoritas jubet, cum confenfu Domno Wilielmo Comite cum ejus Optimatibus ac plebe non exigui concione expoftulanaous, canonico cal-

ciati privilegio , Borrellum filium Richellis femina urbis przfatz Rodenfis , unà per vocationem Acadciamationem A. Jd diaconorum, Coenobitarum. Ac ruralium Clericorum, vocamus, acclamamus, Ac petimus, ac prodeffe pofeimus Epifcopum lubrogandum , confccranduhi, Ac inthronizandum Borrellum prznotatum in gremio fandz Sedis Ecclefiz Vincentii Rotenfem civem, Ac eum Principem conft' tuimus Ecclefix Sandorum quorum pr<-didz urbe fitz fiint. Ab ipfis utpotè cunabulis Ac fidei rudimentis fcimus eum Clericum , ac ftudiis liberalibus eruditum, nobilem , orthodoxum , humilem, modeftum , hofpitalem , caritativum, caftum , mifericoracm, Ac juxtà Apoftohnn armis divinis decentiflîmè ac pleniter adornatum. Hunc ergô Borrellum ego Ermengaudus prxfarus Epifcopus una cum coetu Clericorum almz Mariz Sedis jam didz, Ac cum confenfu Domno Wilieimo inclyto Comite t.adclamamus eum Ac advocamus fub tuitione vel dominatione przfatz Sedis Orgellenfis five Domnum Epifcopum Ermengaudum vel omnes Epifcopi qui poft eum venturi funt. Poftulo itaque ego Ermengaudus Epifcopus przfatus Domnum Aaalbertum Karchafcnfem civem Pontificem ut per fingulos gradus ec-' clefiafticos fit ordinatus, Ac minifterio facerdotali fic dedicatus. Igitur in Dei nomine interrogamus populum huncBorrellum przfatum adclamantem : Vultis eum habere EpifcopumfRefyondic omnis Clerus Ac Populus ufque tertib : Volumus. Nos quidem humiles Jefu Chrifti Pontifices, Ermengaudus przfatz Sedis Urgellenfis , in qua ordinatio iftaconfiftit, Ac Adalberts Pontifex Karkafenfis , Ac Petrus Epif copus Comenenfis, audientes Ac cernentes tantam adclamatorum unanimitatem Ac acclamanti proficuam Ecclefiz utilitatem , recipimus in noftro epifcopali numero atque Collegio prznominatum Borrellum, Ac eum per auctoritatem canonicam benedicendo ordinamus. Ac eledum Epifcopum in ipfa Sede fandiVincentiiEpiicopum exaltamus Ac in nomine fandx Trinitatis inthronizamus, Ac ipfi Ecclefiz Pallorem conftituimus fub dominatu almz Mariz Sedis Orgellenfis Ac Domno Ermengaudo Epifcopo vel Succeflbres ejus. Ada fcedula hujus indaginis à corporea trabeatione verbi diviiu anno millelimo xvii. zrâ millefimâ quinquagefimÂ quinti , Indidione x v. Concurrente 1. Epada xx. vin. Kal. Decembris, anno xxr. regnante Rotberto Rege. Witardus Sacerdos qui hanc acclamationem fcripfic Dcmno Epifcopo Borrello ful> die annoque fuperiùe exarato ad laudem & honorem & gloriam fandz Dei genitrici* Ma-. z Secus Vico Orgellenfis & Epifcopo* bidem permanentes feliciter. Arnen.

Ada eledionis Riculfi Epifcopi Helcnenfis.

Nunc primum edita ex Chartulario Ecclejite Helenenfir.

XXII. Cùm inter prxclues ac pro£ Seros Antiftires fierent fanda Concilia in ufti delubris atque Paliuris , quzfunt fita infrà metropolis Narbone moenia, anno Dominiez Incarnationis dccccxlvii. quipotè Aimiricum memoratz urbis Archiopilionem, ac Rodallum Bitarrenfem, Gifandum Carcafenfem, Dacbertum Agatenfem , Poncionem Magalonenfem , unàproruperunt; fic rebus de Ecclefiafticis cum inflanti ftatuiflent (ludio , illo» potiflimos atque przclaros bearet adjedio, vel quod magis loquax truvatimdifultaret humanitas, & hoc ex eifdem Patres inter fe connexz caritatis ardore multis ex quibufdam theophariis Ecclefiarum diebus funt potiti. Infrà hos clariflimos Patres aderant topicorum multorum Pri mates, qui nihilominùs de (latu regendz Ecclefiz cum ipfis confidebant. Et inter agendum , cùm confpicarentur fuorum anediones optimè promotas , de Ecclefiarum bene gerendis rebus, etiam cum inventa foret una eademque voluntas, ne viduata bafilicarum aliqua proprio Patrono illorum in poteftate remaneret, edidum eft Helenenfem Ecclefiam adfore orbatam paftorali confortio Wadaldi E-pifeopi. Cui affatim condolentes, eo quod exuiflet hominem, abundè confolatoris apotefia Spiritus repleti, ipfam inquifivere in facra Synodo quis quiviffet ex hac prznominata Ecclefia regimen vindi care illius Epifcopii. Hic in illa hora egref-fa eft in Riculfum digna At affabilis Clericorum eledio , ac conclamatio omnium populorum Helenenfis Ecclefiz. Et in ac-clamatione addunt laudibus ejus , haut illum efle degenerem, necne neophyturh, nec idiotam; fedefle illum modenum, fo-brium , callum , benivolum, hofpitalem , & cetera. Et quid plura ? Abundanter attribuunt ei laudes apoftolicas, quas convenit habere unicuique Epifcoporum.

F

Hoc audientes memorati Patres, affenfenine illorum vocibus, nec aufi tunc contraire quem ele&io atque proclamario profequebantur. Ec prxfertim affenfum tribuit ficibus illorum Domnus Aymiricur Archiprxful, quo ftatim ftuduiflent fubhmare jam prxdidum Presbyterum fore Epifcopum in hujufmodi Epifcopat&s Helenerilis Ecclefix decore. Quod omnimodè volentes, fupernoque Regi debitas grates gnavker folventes , conjundim liberaliterque , ut foliti funt, cupitx myfteriutn afltdionis canonicx in Riculfiim adimplevêre, confirmantes ejufdem ekr ftionem & acclamationem , manu proprii exarando, Ac roborarionis titulo per nane membranulam nomina deduxere fuorum. Ada in publico conventu fanda rum Epifcoporum necnon & prxclhrium Primatum & roboratum in loco Sandorum Jufti & Paftoris V I. K.al. Aprilis, Indidione inftantis cronois habens luftruna unum annofque ddbs Aimiricus Archiprxful. S. Gifandi Epifcopi. S. Dagberti Epifcopi. S. Poncii Epifcopi. S. Alexandri Abbatis.

FORMÜLÆ ANTIQUÆ PROMOTIONUM

EPISCOPALIUM.

Edit* i Joanne Cordefio Canonico Lcmovicsnfi.

Decretum quod Clerus & Populus firmare debet de eltSo Epijcopo.

I. "TV ominis Patribus illis , venera-
1 J bilibus fcilicet Epifcopi» Diocefeos Metropolitanx , Clerus, Ordo, ôc Plebs huic fandx Ecclefix fpecialiter obfequentes. Veftrx paternitati ôc cognitum quantum temporis eft ex quo accidentibus variis eventibus hxc fanda Ecclefia metropolis noftro fit viduata Paftore ac deftituta Redore. Quod non folùm ad noftrum, verùm ad veftrûm ac omnis diocefeos detrimentum pertinere dinofeitur , cùm totius Provincix follicitudinem Metropolitano conftet effe commiffam. Propterea eligimus hujus diocefeos, hujus Ecclefix, Presbyterum nomine illum, nobis fufticientiflimè cognitum , natalibus ôc moribus nobilem, apoftolicà ôc ecdefiafticâ difeiplinâ imbutum , fide catholicum , naturi prudentem, docibilem. patientem , moribus temperatum , vita caftum, fobrium, humilem , affabilem , mifericordem , litteratum , in Lege Dei inftrudum , in feripturarum fenfibus cautum , in dogmatibus ecclefiafticis exercitatum , ôc fecundùm feripturarum tramitem tradirionemque Orthodoxorum ôc Canonum ac Decretorum Sedis apoftolicx Prxfulum conftitutiones fano fenfu ecclefiafticas regulas intelligentem fanoque fermone docentem ac fervantem, ampleden-
i. Tta. t. temeum qui fecundum dodrinam eft fidelem fermonem, ôc cum modeftia corripientem eos qui refiftunt, ÔC fi qui fanx dodrinx adverfantur, eis refiftere ôc redarguere nrxvalentem, hofpitalem, mo deftum , fux domui benè prxpofitum,non neophytum, habentemteftimonium bonum , in gradibus fingulis fecundùm traditionem ecdefiafticam miniftrantem, ad omne opus bonum ôc fatisfâdionem omni pofcenti rationem de ea qux in illo eft fpe paratum ; quem nobis quantocius petimus ordinari Pontificem ; quatenus Audore Domino regulariter nobis prxefle valeat ôc prodeffe, ôc nos fub ejus regimine filubriter Domino militare poflimus: quia integritas prxfidentium falus eft fubditorum , ôc ubi eft incolumitas obedientix, ibi fanx eft forma dodrinx. Ut autem omnium noftrûm vota in hanc eledionem convenire nofcatis, huic Decreto canonico promptiflimi voluntate finguli manibus propriis laborantes fufcripfunus.

IOe illius Ecclefix Archiepifcopus in eledionem Domini illius Ecclefix illius Epifcopi fiibfcripfi.

Ifti in ordinationem illiu- Ecclefix illius Epifcopi ipfo confentiente ordinati confenferunt. Quod prxfens infcriptio manifeftat.

Aliud Decretum Cleri dC Plein.

II. Univerfalis Ecclefix facrofandis Pa tribus , prxcipuèque illius Diocefis Prxfulibus , Ecclefia illa, unanimitas fcilicet totius Qeri & Plebis, fubmiffx devotionis obfequium in Domino. Ad aures veftrx beatitudinis pervenifle jam novimus ex-

I

ceftiun piifliini Patris fie Paftoris noftri illius, fic qualiter Ecclefia fibi credita prrf tanriflimo Paftore fit viduata plurimis terrarum finibus manifèftum efle comperimus. Et ideo lacrymabiliter preces unanimis fiipplicationis veftrx paternitati mittb mus, ut nobis in fubftituendo Paftore morem patrum fic prxdecefforum beatorum Pontificum imitantes, paternum nobis ferre auxilium *** humiliter pofcentibus pio *** moribus fit feientiâ *** decoratum comperimus, illum gloriofifli. *** decubantem, ejufque fervidis immorantem t nobis expetivimus..... poftulavimus habendum, fic per Dei mifericordiam quxfivimus...... cendum. Et quoniam divini miferante dementia in ejufdem poftularionis devotione benevolum atque concordem praenominatum noftrx unanimitati effecit Regem, juxta hoc quod Scriptura teftatur dicendo *Cor Jtegtt in manu. Dei eft, quocunque voluerit vertet illud*, totius Ecclefix, Cleri fcilicet Plebifque, in ejufdem prxclariffimi viri electione par eft devotio, unus idemque affenfus, in nullo diffimilis adeiamatio; fed ficut nobis eft unus Deus, una fides, unumque baptifma, ita fic nobis omnibus in fupradidi eledione pontificalifque ordinis confecratione atque fubftitutione unum eft per omnia velle, fic nullum extraneum appetere, quin totius Ecclefix voce prxfenti decreto concorditer fic confonanter conclamando, virum memoratum Knonfimptici, fed multiplici fermone pontificio efle, ficut voce fatemur f ita edam omnium noftrorum fiibfcripuonibus devotiflunè roboramus, fic communi adnotationis decreto, Dei mifericordiâ produce diuturnitate temporum nobis Paftorem habendum eligimus fic optamus, more quoquè canonico fub geftorum ferie confirnuutius.

Epiftola vocatoria Metropolitani pro confecratione Epijcopi deAi.

IП. Dilediflimis fratribus fic filiis Prefi byteris, Diaconis,Honoratis,Clericis, fic PofTeiToribus, vel cundx Plebi illius Ecdefix, fimulquevocatoEpi illi, M. auxiliante Domino M us fandx Sedis Apoftolicx illius. Diiecnonem veftram falubriter alloquimur, quia prxdidum talem à vobis eledum Epifcopum, virum venerabilem, tali Ecclefix ordinare compellimur, laudemus fic honoremus Jefum Chriftum, ut qui vobis hanc eledionis devotionem dedit, nobis quoquè perficiendi tribuat facultatem. Jam fatum virum religiofl violentiâ tenete, fic ad fandam noftnun Sedem ilL perducere fèftinatc: qui fortèmwsdignior erit, fi fe occultare voluerit. Ob quam rem hanc direximus admonitionem, quemadmodùm. optimè placuit fandx Synodo Epifcopum fine vocatoria fufeipi non detere, ne obfcuritas dubio ordinationis incurrat.

FORMULÆ FETERES
EXORCISMORUM ET EXCOMMUNICATIONUM.

Stephanus Balufius Tutelenfu m unum collegit, magnam partem nunc *primum edidit, reliquas emendavit.* "n.

CAPITULA.

* *BBNBDiCTio vel exorcifmus aquee calidafeufrigida in qua manus adjudicium mittitur.*
3. *Judicium aquafrigida.*
3. *Exorcifmus aqua ad judicium Dei demonflrandum.*
4. *Adjuratioferri vel aquaferventis.*
q. *Exorcifmus panis hordeacii vel ctfei.*
6. *Ordojudicii quo rei aut innoxii probanturferro candetui.*
f. *Colleda ad malafurta reprimenda.*
8. *Probatio à eundisjurtis probandis.*
f. *Exorcifmus ad caldaria five ad aqua.*
10. *Refolutio omnium maleficiorum.*
it. *Ad revocandum examen apum difperfum.*
ia. *Qualiter Epifcopus excommunicare- infideles debeat.*
13. *Item alia excommunicationis allocutio.*
14. *hem alia terribilior excommunicatio.*
1y. *Excommunicatio hominum Balduini Comitis Flandria.*
16. *Excommunicatio Ragenardi Comitis Senonenfis.*
17. *Excommunicatio quam Suniarius* Epifcopus HelenenfisJecit adversus invafores rerum ecclgiaflicarum.*
18. *Excommunicatio quam SaliaJEpifcopusUrgellenfisAecis adversis invafores rerum ecclfiqflicarum.*
ip. *hem de eadem re.*
20. *Alia Formulaexcommunicationildû verfa à fuperioribus.*

Incipit benedictio vd exorcifmus aqua calida feu frigida in qua manus ad judicium mittitur,.

I. Z"' *V M homines vis mittere ad com- W' probationemjudicii aqua calida, primumfac eos intrare cum omni humilitate in Ecclefia frprqflratis in oratione t dicat Sacerdos has orationes.*

Prima oratio.

Auxiliare, Domine, quaerentibus mlfericordiam tuam, fic da veniam conticentibus. Parce fupplicibus; ut qui noftri meritis flagellamur t tuâ miferatione falvemur. Per.

Secunda oratio.

Quxfumus, omnipotens Deus, afilidi populi lacrymas refpice, & iram tux indignationis averte; ut qui reatum noftrx infirmitatis agnofeimus } tuâ confolatione liberemur. Per.

Tertia oratio.

Deus qui confpicis omni nos virtute deftitui, interius cxteriiifque cuftodi; ut & ab omnibus adverfitatibus muniamur in corpore fit à pravis cogitationibus mundemur in mente. Per.

His orationibus completis tfurgatpariter, G coram hominibus Ulis cantet Presfbyter Mijfam, dC faciat eos ad ipfam Miffam offerre. Cùm autem ad communionem venerint, antequam communicent, interroget eos Sacerdos cum adjuratione dC dicat.*

Adjuro vos, homines, per Patrem & Filium & Spiritum fandum, dc per veftram Chriftiamtatem quam fuicepims, dc per unigenitum Dei nlium, quem Redemptorem creditu, dcjper fandam Trinitatem, fic per fandum Evangelium. dc per Reliquias qux in ifta fanda Ecclefia funt reconditx, ut non prxfiimath ullo modo ad iftam fandam communionem accedere nec fumendo communicare fi hoc vel illud feciftis, aut confenfiftis, aut aliquam veritatem indè icitis, feu qui hoc egit noftia.

Si autem fsrwrrW,*flmdlet 'unliptt JiffitMH dùteriat, tcctJttStetnÎM ii altare,* Gr CMWMMMCtf*nortfofa ^rfti* wrd CMMMMMCtt *idiot, Cùm autem* cass-wuucMf «Mr *then t dicat Stctriu :* Corme hoc Ac fenguis Domini noftô Jefii Chnfti fit vobis aJcomprobariooemho-diè. *Etepletd S£fi9 dýceadatSacerdet adlocem dediaatum, ubiiffi» ttuen peragatur. Deferatficum liinuu £vtt-gtliorum dC Crucem, dC cauce modicam letaniam $ dCcùm compleverit ipfam le-tantam, exorcizet dC benedicat aquamip-Jam aatequàmfervefiat, ita dicendo,*

Exorctao te creatura aquae in nomine Dei Patria omnipotentia, *fic* in nomine Jefu Chrifti filii eyua Domini noftri, ut fias aqua cxorcisata ad effugandam omnem poteftatem inimici & omne phantafina Diaboli; ut fi hic homo qui manum fuam in ce miffurus eft innocens exriterit de hac culpa undè reputatur, pietas Dei omni-pocencu hberet eum; Ac fi, abfic, culpabilia eft, Ac pnefumpomaè m te ma-num mittereaufus luerit, ejulitem omni-potentia virtus fiiper eum hoc dedarare dignetur; ut omnia homo timeat fic con-tremiscat nomen fimâumdorir Domini noftri, qui vivit Ac regnat Deus per omnia fecula.

O * a t i o.

Domine Jefii Chrifte, qui ea judex, ju· ftut, fortia, fic pariem, Ac rnukftm mi-fericor», per quem feâa funt omnia, Deua Deorum fic Dominus Dominantium, qui propter nos hominea Ac propter no-ftram falucem de finu Patria delcendifti, Ac ex Virgine Maria carnem aflumere dignatus ea, AcperPaffioncmtuam mun-dum in cruce redemifti, Ac ad inferae defcendifti, fic Diabolum in tenebris ex-terioribus conligafti, fic omnes Juftoe, qui originali peccato ibidem detineban-tur, magni potenti! tuâ exindè liberafti, ru Domine, quafiimus, mittere digneris Spiritum tuum (anâum ex fumma coeli arce fuper hanc creaturam aquae, quae ab igne fervefeere atque caleicere vi-detur, ut re&um judicium per eam fii-per hunc hominem nomine illo com-probet ac manUeftec. Te Domine Deua fupplicca deprecamur, qui ia Cana Ga-lilee figno admirabili tui virtute ex aqua vinum fecifti, Ac tres pueros Sidrac, Mifac, Ac Abdenago de camino ignis ar-dentia iliefos eduxifti, Ac Sufimnam de falfo crimine liberafti, ceco nato oculos aperuifti, Latarum quatriduanum ė mo-numento firicteafti, Ac Petro mergenti ma-num porrexifti, ne refricias peccata no-ftra in hac orariin w, led tuum verum Ac fen&um judicium coram hominibus in hoc manifeftare . _ 2 'L_____, _ hac i, furto videlicet, vel homicidio, aut adulterio, velluxuril, aut

ventem miferit, Ac culpabilis ex hac caufa non eft, hoceipreftaredigneris ut nulla lefio vel macula in eadem manu appareat, per quam fine culpa calumniam incurrat.

Iterùm ce, Deus omnipotens, nos in-digni fic peccatores famuli tui fupfJkker oramus ut fànâum, verum Ac re&um judicium tuum nobis in hoc etiam mani-feftare digneris, quatenhs hic homo ex hac reputationiscaufa, fi per aliquod ma-leficium, Diabolo inftigance, aut cupidi-tate vd fiiperbii incitante, culpabilis eft in fàâo vel in confenfu, fit hoc compro-bationis judicium fubvertere vel violare volens, malo confifus ingenio, manum fuam in hanc aquam prnfumptuoaè mit-tere aufus fiierit, tua pietas tauter hoc de-clarare dignetur ut in ejus manu dinofei queat quod injuftè egit; ut Ac ipfe dein-ceps per veram confeflionem poeniten-tiam agens ad emendationem perveniat, Ac judicium tuum fen&um fit vetum in omnibus gentibus declaretur per te, Re-demptor mundi, qui venturus es judicare vivos Ac mortuos Ac foculum per ignem. Arnen.

It km a l i u s k x o b c i s m u s.

Te autem, creatura aquar. adjurate per Deum vivum, per Deum fandum, qui te in principio feparavit ab arida, adjuro teper Deum vivum, quite de forne para-din manavit Ac in quatuor fluminibus exire juflit Ac totam terram rigare pnrcepit, ad-juro teper eum qui te inCanaGahtar fu! potentia convertit in vinum, qui fuper te luis fen&is pedibus ambulavit, qui cibi nomen impofiik SUoha, adjuro te per Deum qui in te Nahaman Syrum fui le-pri mundavit dicens, aqua fanda, aqua benedi&a, aqua que lavas fordes Ac mun-das peccata, adjuro te per Deum vivum ut te mundam exhibeas nec in te aliqua phantafina retineas, fed efficiaris fons exorotatua ad effugandum Ac evacuan-dum Ac comprobandum omne menda-cium Ac invefbgandam Ac comprobandam

omnem veritatem; ut ifte qui in te manum miferit. fi veritatem Ac juftitiam habuerit, nullam kfionem in te accipiat; Ac fi mendacium habet, appareat manu· ejus igne combufta; ut cognofcant omne· homine· virtutem Domini noftri Jefii Chrifti, qui venturus eft cum Spiritu fando judicare vivos Ac mortuos Ac feculum per ignem. Arnen.

Poft hac exuat eum v^limentisfuis,X induat eum vel eos veftimentit mundis de Ecclefia, id fl, indumento de Exorcifta aut de Diacono , Xfaciat eos veleum efi culari Evangelium Cf *crucem Chrifti, & efpergatfuper eos de aqua ipfa ; X ipfi qui intraturifunt ad Det examen, det illis omnibus bibere de ipfa aqua benediSa. Cùm autem dederit, unicuique dicat.* Hanc aquam dedi tibi, vel vobis, ad probationem hodiè. *Deindi imponantur ligna fitter caldaria , & dicat Sacerdos has orationes quandà ipfa aqua calefcere ceperit.*

In nomine fandae Trinitatis. Deus judex, jufins , fortis, Ac patiens, qui es audor Ac creator clemens fic mifericors, fic judicas aequitatem , tu judica qui juflifti redum judicium facere, fic refpicis fuper terram , fic facis eam tremere. Tu Deus omnipotens , qui per adventum unigeniti filii tui Domini noftri Jefu Chrifti mundum redemifti, qui per ejus partionem genus humanum fubvenifti fic falvafti, tu hanc aquam ferventem fandifica. Qui tres pueros, id eft, Sidrach, Mifâch fic Abdenago fub Rege Babylonis Nabuchodonoforin camino ignis accensi fornace falvafti , fic inlxfos per Angelum tuum eduxifti, tu clementiilime Dominator prxfta ut fi quis innocens ab hujufmodi culpa feu caufa five reputatione homicidii, adulterii, latrocinii foerit, fic in hanc aquam manum miferit, fâlvam Ac inkfian mdè educa·. Qui crea puero· fupradidos Ac Su* Annam de falfo crimine liberafti, ita, Domine omnipotens, fi culpabilis fuerit, Ac incrafiante Diabolo cor obduratum, manum in hujus tui elementi ferventis creaturam miferit, tua veritas hoc dedaret *, ut incorpore manifeftetur, fic anima per poenitentiam falvetur. Et fi ex hocfcelere culpabilis fuerit. Ac per aliquod maleficium aut per herbas aut per diabolicas incantationes hanc peccati fui culpam occultare voluerit. vel tuam juftitiam contaminare vel violare fe pofie crediderit, magnifica tua dextera hoc malum evacuet Ac omnem rei veritatem demonftret. Per te, dement irtime Pater , qui vivis fic regnas in trinitate perfeda. Per omnia.

·£«ïκï» ***

Alia.

Oremus. Deus qui beatam Sufimnam de falfo crimine liberafti, Deus qui beatam Thedam de fpedaculis liberafti, Deus qui fandum Danidem de lacu leonum liberafti, fic tres pueros de camino ignis ardentis eripuifti, tu libera innocentes , fic configna fadores. Per Dominum noftrum.

Et qui manum mittit in aquam adipfiun examen, dicat Orationem Dominicam, X fignetfefignaculo crucis, Xfeftine deponatur ipfa aqua fervens defuperjuxta ignem , X Judex perpendat ipfam lapidem illigatam ad menjuram ill. infrà ipfam aquam morefelito; Xfic indi extrahat eam in nomine Domini ipfe qui intrat ad examen judicii. Pofteà cum mama diligentia ficfiat involuta manusfubfigillo Judicisfignata ufque in die tertio > quo vifafit viril idoneis Xjlaimata.

Judicium aqua frigida.

I I. *homines vis mittere ad judicium aqua frigida ob comprobationem ita facere debes. Accipe illos homines quos vis mittere in aquam,* Cr *deduc eos in Ecclefiam , & coram omnibus illis cantet Preftryter Miffam , X fac eos ad ipfam Miffam offerre. Cùm autem ad communionem venerint, antequam communicent, interroget eos Sacerdos cum adjuratione, X dicat :* Adjuro vos homines per Patrem fic Filium Ac Spiritum Sandum , fic per veftram Chrintanitatem quam fufcepiftie, fic per unigenitum Dei Filium, fic per fandam Trinkatem, Ac per fandum Evangelium, Ac pqr illas fandas Reliquias qux in ifta Ecclejia funt , ut non prefumatis ullo modo communicare, neque accedere ad altare fi hoc feciftis aut confenfiftis, aut fcitis qui hoc egerit. *Si autem omnes tacuerint , X nullus confeffus fuerit, accedat Sacerdos ad altare , X communicet ,feparatis illis qui examinandifunt. Pofteà verè communicent illi quos vult in aquam mittere. Cùm autem communicant , dicat Sacerdos perfingulos ante altare :* Corpus hoc At languis Domini noftr Jefu Chrifti fit tibi ad probationem

hodièad laudem dc gloriam nominis fui dc ad Ecclefix fins utilitatem. *Expleti Miffd, JaciatSacerdos aquam benedidam deferat eam adlocum examinis,ubi Aomines probantur. Cùm autem venerit ad ipfum locum, letaniam faciens, omnibus pro eadem caufa Dominum deprecantibus, det examinandis bibere de aqua Illa benedido. Cùm autem dederit, unicuique dicur.*'Hxc aqua Domini fiat tibi ad probationem hodiè per Dominum noftrum Jefum Chriftum, qui eft verus judex dc juftua. *Deinde conjuret aquam ubi mittendi funt. Pqft conjurationem autem aqun, exuat illos vJumentisfuis, Xfaciat illos perfingulas ofcularifandum Evangelium fp crucem Cnrifli. Etpoftknc de ipfa aqua benedida afpergat fuper unumquemque hominem, dC projiciat eosJiatimperJtngulosinaquant.Hxc autem omniafacere débatjejustus; neque illi anted. comedant qui tpfos mittant in aqua.*

Conjuratio aqua.

Adjuro te, aqua, in nomine Dei Patris omnipotentis, qui te in principio creavit, quique te fegregavit ab aquis fuperioribus, dc juflit te fervire humanis neceffitatibus. Adjuro te etiam per invifibile dc ineffabile nomen Chrifti jefu, fibi Dei vivi omnipotentis, fub cujus pedibus te calcabilem prxbuifti, qui etiam in te baptizari dignatuseft, dc fuo baptifmate confecravit. Adjuro etiam te per Spiritum fanctum, qui fuper Dominum in te bapcizacum dcfcendk, qui te invifibili fanftificatione ficratam ad animarum purgationem inenarrabile conftituit facramentum, per quam olim dc Populus Ifracliticus ficds pedibus tranfivit, dc ex aqua ferrum,quod cafu ceciderat, Helifeus divini virtute contrà naturam natans in fuo manubrio redire fecit, ut nullo modo fufeipias hunc hominem, fi in aliquo culpabilis eft ex hoc quod illi objicitur, fcilicet aut opere, aut confenfu feu confcientiâ, vel quolibet ingenio; fed per virtutem Domini Jefu Chrifti rejice ex te, de fâc illum natare fuper te, quatenùs cognofcant fideles Chrifti nullum maleficium, nullum prxftigium divinx virtuti poffe refiftere quod non detedum fiat dc omnibus manireftum. Adjuro etiam te per virtutem ejuidem Domini noftri Jefu Chrifti ut ad laudem illius cui omnis creatura fervit, dc cui cceleftis exercitus & mulatur clamans *Sancius, Sandus, Sancitu Dominus Deus exercituum*, ut nobis adjurantibus & ejus mifericordiam obfecransibus obedias, qui regnat dc dominatur per infinita fecula feculorum. Arnen.

Hominis conjuratio.

Adjuro te, homo, *ic* conteftor per Patrem fic Filium dc Spiritum ûnâum, dc per fandam dc individuam Trinitatem, dc per omnes Angelos dc Archangeloc,dc per omnes Principatus dc Poceftates,Dominationes quoquè dc Virtutes, dc per Dei fedilia Cherubin dc Seraphin, dc per diem tremendum judicii Dei, necnon dc viginri quatuor Seniores qui quotidiè laudant Deum, de per quatuor Evangeliftas, dc per fandos quoquè Apoftolos, Martyres, dc Confeflbres, necnon dc per fandam genitricem Dei Mariam, omnefque Virgines, dc per eundum populum fandum Dei, vel per fandum baptifmum in quo renatus es, fi hoc malum fecifti ex quo culparis, vel aflenfum prxbuifti, aut bajulafti, aut in domum tuam recepifti, aut indè confcius aut confentaneu» extitifti, coram omnibus dicito. Qubd fi, Diabolo fuadente, celare difpofueris, dc culpabilis exindè es, evanefeat cor tuum incraflatum dc induratum, dc non fufeipiat te aqua incredulum dc fedudum; ut dicat populus quia Deus nofter Judex eft, cujus poceftas in fecula feculorum. Arnen.

Poft conjurationem aqute exuat illos veflimentis illorum, & ojculariJancium Evangelium dCJanSam crucem facias fandjicatis omnibus aqua benedida cum timore (f reverentia, jidus de ejus clementia, proficiat in aquam.

Hoc judicium autem, petente Domno Hludo> vico Imperatote, conftituit beatus Eugenius, poccipienl ut omnes Epifcopi, Comites, Abbates, omifque populus Chriftianus, qui infrà ejus imperium eft, hoc judicio defendant innocentes, & examinent nocentes. ne perjuri fuper Reliquias Sanâorum perdant fuas animas in malum confentientes.

Alio modo.

Deus judex, juftus, fortis, dc patiens, qui es audor dc amator juftitix, qui judicas aequitatem, judica, Domine, quod juftum eft, quia reâa tua judicia funt. Qui refpicis fuper terram, dc facis eam tremere, tu, Domine omnipotens, qui per adventum filii tui Domini noftri Jefu Chrifti mundum falvafti, dc per ejus Pafiionem genus humanum redemifti, tu hanc aquam per ignem ferventem fanQifica. Qui tres pueros, id eft, Sidrach, Mifach, Abdenago, jufiione Regis Babylonis miflbe in caminum ignis fervafti, tu,clementiflûne, prxfta ut fi quis innocens in hanc aquam

ferventem manum mittat, ficut tres puero· fupradidos de camino ignis eripuifti, ôc Sufannam de falfo crimine liberafti, ita Domine manum illius falvam flc illxfam perducas. At fi quis culpabilis, incraffante Diabolo cor induratum, pncfumpferit manum mittere, tua juftiilima pietas hoc declarare dignetur, ut in ejus corpore tua virtus manifeftetur. & anima illius per poenitentiam falvetur.

Deus judex juftus, qui audor pacis es, & judicas aequitatem, te fuppiiciter rogamus ut hoc ferrum ordinatum ad juftatn examinationem cujuflibet dubietatis faciendam benedicere t & fan&ificare digneris, ita ut fi innocens de praenominata caufa, undè purgatio quaerenda eft, hoc ignitum in manus acceperit, illxfus adpareat, & culpabilis atque reus, juftiilima fit ad hoc virtus tua in eo cum virtute declarandum : quatenùs juftitiz non dominetur iniquitas, fed fubdatur falfitas aequitati, per Dominum noftrum ôcc.

Incipit Exorcijmus aquce ad judicium Dei demo^ftrandum.

Ex Ordine Dunftant Archiepifeopi Dorobcrnenfis.

III. *T}Eradit coram Sacerdote trium dierum jejuniis, cùm homines vis mittere adjudicium aqua frigida ob comprobationem, itafacere debes. Accipe illos. homines quos vis mittere in aquam, X duc eos in Ecclefiam, Cr coram omnibus illis cantet Prefbyter Mijfam, Xfaciat eos adipfam Miffam offerre. Cùm autem adcommunionem venerint, antequam communicentjnterrogeteos Sg^erdos cum adjuratione & dicat.* Adjuro vos ill. & ill. per Patrem ôc Filium ôc Spiritum fandum, ôc per veftram Chriftianitatem quam fufcepiftis, ôc per unigenitum Dei Filium, ôc per fandam Trinitatem, ôc per fandum Evangelium, Ôc per iftas fandas Reliquias quz in ifta Ecclefia funt, ôc per illud Baptifmum quo vos Sacerdos regeneravit, ut non przfumatis ullo modo communicare neque accedere ad akare fi hoc feciftis aut confenfiftis, aut icitis quis hoc egerit. J'z *autem tacuerint, X nulli hoc dixerint, accedat Sacerdos ad altare &· communicet. Pqfleà verà communicet illos quos vult in aquam mittere. Cùm autem communicaverint, dicat Sacerdos ante altare perfingulos* : Corpus hoc ôc fanguis Domini noftri Jefu Chrifti fit tibi ad probationem hodiè.

Incipit Mijfa judicii.

Antiphona. Juftus es, Domine, ÔC redum judicium tuum, fac cum fervo tuo fecundùm mifericordiam tuam. *Pfalm.* Beati immaculati.

Or a t io.

Abfolve, quxfumus Domine, tuorum delida famulorum, ut à peccatorum fuorum nexibus, quz pro fua fragilitate contraxerunt, tuâ benignitate liberentur, ôc in hoc judicio prout meruerunt, tuâ juftiu& przveniente, ad veritatis cenfuram pervenire mereantur. Per Dominum noftrum Jefum Chriftum Filium tuum.

Ledio Libri Levitici.

In diebus illis locutus eft Dominus ad Moyfem dicens : Ego fum Dominus Deus vefter. Non faciatis furtum, non mentiamini, nec decipiat unufquifque proximum fiium. Non perjures in nomine meo, nec polluas nomen Dei tui. Ego Dominus. Non facias Calumniam proximo tuo, nec vi opprimas eum. Non moretur opus mercenarii tui apud te ufque manè. Non maledicas furdo, nec coram cocco ponas offendiculum. Sed timebis Dominum Deum tuum, quia ego fum Dominus, dicit Dominus omnipotens.

Item alia Ledio Epiflola beati Pauli Apqftoli ad Ephefios.

Fratres, renovamini fpiritu mentis veftrz, ÔC induite novum hominem qui fecundùm Deum creatus eft in juftitia ôc fanditate veritatis. Propter quod deponentes mendacium, loquimini veritatem unufquifque cum proximo fuo, quoniam fiimusinvicem membra. Irafeimini,ôc nolite peccare. Sol non occidat fuper iracundiam veftram. Nolite locum dareDiabcdo. Qui furabatur, jam non furetur. Magis autem laboret operando manibus fuis quod bonum eft, ut habeat undè tribuat neceflitatem patienti.

Graduale. Propitiùs efto Domine peccatis noftris, ne quando dicam gentes, Ubi eft Deus eorum. *Fvfiu.* Adjuva nos Deus falutaris nofter, ôc propter honorem nominis tui,Domine, libera nos. *Alleluia,* Deus judex, juftus, fortis, ôc patiens9 numquid irafcetur per fingulos dies.

Sequiturfanâum Evangeliumfecundùm Marcum.

In illo tempore cùm egreflùs effet Jefus in via, procurrens quidam genu flexo ante eum rogabat aim dicens : Magifter bone , quid faciam ut vitam aeternam percipiam ?. Jefus autem dixit ei : Quid me dicis bonum? Nemo bonus nifi folus Deus. Praecepta nofti ? Ille dixit. Que *t* Non occidas t non adulteres , non fureris, non fidium teftimonium dicas , non fraudem feceris. Honora patrem tuum & matrem tuam. At ille refpondens ait : Magifter , hxc omnia cuftoaivi à juventute mea. Jefus autem intuitus eum dilexit eum, fic di xk ei : Unum tibi deeft. Vade, quxcunque habes vende , & da pauperibus, fic habebis thefaurum in coelo > fic veni, fequere me,

Offertorium.

Immittet Angelum Dominus in circuitu timentium eum, fic eripiet eos. Guftare fic videte quoniam fuavis eft Dominus.

Zr *Aie offerant. Secreta.*

Interceflio Sandorum tuorum mifericordix tuae,Domine,munera noftra conciliet, ut quam merita noftra non valent, eorum deprecatio indulgentiam valeat obtinere. Per Dominum.

Prafatio.

Æteme Deus, qui non folùm peccata dimittis, fed ipfos etiam juftificas peccatores , fic reis non tantùm poenas relaxas, fed dona largiris fic praemia, cujus nos pietatem fupplices exoramus ut famulos tuos illos non ae praeteritis judices reatibus, fed hujus culpae veritatem fpedantibus infinues i quatinùs fit in hoc populus tuus praeconia nominis tui efferat, fic te vitae prxfentis fic perpetux audorem agnofeat. Per Chriftum Dominum noftrum.

Benediciio ad judicium.

Deus, de quo fcriptum eft quia juftus es fic redum judicium tuum, fac cum his fervis tuis fecundùm mifericordiam tuam, ut non de priftinis judicentur reatibus, fed in hoc, prout meruerunt, tuâ benedi&ione praeveniente, veritatis fubfequaturjudicium. Arnen.

Et qui juftus es fic amator juftitiz, fic à cujus vultu videtur equitas , fac in confpe&u populi tui ut nullis madorum prxftigiis veritatis tuae fufeentur examina. Arnen.

Petitiones noftras placatus intende, fic culparum omnium praeteritarum eis veniam clementer attribue. Et fi culpabiles funt, tua larga benedictio non eis ad fuffragium, fed hujus culpsr ad infinuandam veritatem proficiat. Arnen. Quod ipfe praeftare dignetur , cujus regnum.

Hic communicent per Sacerdotem , Et dicat Sacerdos.

Corpus hoc fic fanguis Domini noftri Jefu Chrifti fit vobis ad probationem hodiè.

Antiphonapoft communionem.

Juftus Dominus fic juftitiam dilexit , aequitatem vidit vultus ejus.

Poft communionem.

Perceptis, Domine Deus nofter, facris muneribus , fuppliciter deprecamur ut hujus participatio facramenn ôc à propriis nos reatibus indefinenter expediat, fit in famulis tuis veritatis fententiam declaret. Per Dominum noftrum.

Explet& Miffd t faciat ipfe Sacerdos aquam benedictam,dCpergat ad locum ubi hominesprobentur. Cum autem venerit ad ipfum locum , det illis omnibus bibere de aqua. Cùm autem dederit, dicat adunumquemque hominem : Hxc aqua fiat tibi ad probationem. *Pqfieàverà conjuret aquam ubi culpabiles mittat.*

Incipit adjuratio aqua.

Deus qui per aquarum fubftantiam judicia tua exercens diluvii inundatione millia populorum interemifti, fic Noe juftum cum luis falvandum cenfuifti, Deus qui in mari rubro cuneos Ægyptiorum involvifti, fic agmina Ifrailitica imperterrita abire juffifti, virtutem tux benedictionis his aquis infundere fic novum ac mirabile figmim in eis oftendere digneris , ut innocentes à crimine furti vd homicidii vel adulterii aut alterius nxvi, cujus examinationem agimus, more aqux in fe recipiant fit in profundum pertrahant, confcios autem hujus criminis à fe repellant atque rejiciant, nec patiantur recipere corpus quod ab onere bonitatis evacuatum ventus iniquitatis allevavit fic inane conftituit ; fed quod caret pondere virtutis, careat pondere propriat fubftantix in aquis. Per Chriftum Dominum noftrum.

Alia adjuratio.

Adjuro te creatura aqux in nomine Dei Patris omnipotentis , qui te in principio creavit fic juflit miniftrare humanis necef-fitatibus , qui etiam juflit fegregari te ab aquis fuperioribus. Adjuro etiam te per ineffabile nomen Jefu Chrifti filii Dei vivi, fub cujus pedibus mare fic elementum divifum fe calcabile prxbuit, qui etiam bap-

tizari fe in aquarum elemento voluit. Adjuro etiam te per Spiritum fandum, qui fuper Dominum baptizacum defeendit. Adjuro te per nomen fandx dc individux Divinitatis, cujus voluntate aquarum elementum divifum eft, dc populus Ifrael Accis pedibus ftatim traniivit, ad cujus etiam invocationem Helifeus ferrum, quod de manubrio exierat, fuper aquam natare fecerat, ut nullo modo fufeipias hoc homines ill. fi in aliquo funt culpabiles de hoc quod illis objicitur, fcilicet aut per opera, aut per confenfum, vel per confcientiam, feu per ullum ingenium, fed fac eos fuper te natare. Et nulla poflit contra te caufà fada aut ullum prxftigium inimici quod illud polfit occultare. Adjurata autem per nomen Chrifti, prxeipimus tibi ut nobis per nomen ejus obedias cui omnis creatura fervit, quem Chérubin de Séraphin collaudant, dicentes, *Sandust Sanctus, Sanctus Dominus Deus exercituum ;* qui etiam regnat dc dominatur per infinita fecula foculorum.

Alia.

Adjuro te, creatura aqux, per Deum Patrem dc Filium dc Spiritum fandum, dc per tremendum diem judicii, dc per duodecim Apoftolos, & per feptuaginta duos Difcipulos, dc per duodecim Prophetas, de per viginti quatuor Senioresqui aflidué Dominum laudant, dc per centum quadraginta quatuor millia qux fequuntur Agnum, & per omnia agmina fandorum Angelorum, Archangelotum, Thronorum, Dominationum, Principatuum, Poteftatum, Virtutum, Chérubin atque Séraphin, & per omnia milfia fandorum Martyrum, ConfeiTorum dc Virginum. Adjuro te per fanguinem Domini noftri Jefu Chrifti, de per quatuor Evangelia, dc per quatuor Evangeliftas, necnon dc per feptuaginta duos ubros veteris ac novi Teftamenti, dc per omnes Scriptores fandos ac Dodores eorum. Adjuro te per fandam Ecclefiam catholicam, dc per communio* nem Sandorum, dc per refurredionem eorum, ut fias aqua exorcizata, adjurata, dc obfirmata adversùs inimicum hominis Diabolum de adversùs hominem qui ab eo fedudus furtum hoc vel homicidium aut adulterium, undè ratio agitur, perpetravit, ut nullatenùs eum in te fubmergi aut in profundum trahi permittas, fed à ce repellas atque rejicias, neque patiaris recipere corpus quod ab onere bonitatis inane eftfadum; fed quod caret pondere vrtutis, careat pondere proprix fubftantk·: in te. Innocentes verb à prxdido crimine more aqux in te recipias, dc in profundum innocuos pertrahas. Per Dominum noftrum.

Poft has autem conjurationes aqun, exuantur homines qui mittendi funt in aquam propriis veftimentis tdC ofculentur finguli Evanselium dC crucem Chrifti, & aqua benediaa fuper omnes adfpergatur ; & qui adjunt omnes jejunent, êCfic projicianturfinguli in aquam. Etfifubmetfi fuerint, inculpabiles reputentur. Sifupernataverint, rei eflejudicentur.

Incipit adjuratio ferri vel aqua ferventis.

IV. *unum pondus, in triplo _ , ~rurn sequiparet pondera ; di in illa adjuratione non adjint, uCpradiximus t nifijejuni. Et didis letaniis, fic Sacerdos in loco ubi ferrum accenditur, vel aqua infervejeatur9 adjurationem initiando inchoet.*

Deus qui per ignem figna magna oftendens Abraham puerum tuum de incendio Chaldxorum quibufdam pereuntibus e ruifti, Deus qui rubum ardere ante conf pedum Moyfidc minime comburi permififti, Deus qui ab incendio fornacis Chaldaicis plerilque fuccenfis tres pueros tuos illxfos eduxifti, Deus qui incendio ignis populum Sodomx & Gomorrx involvens, Loth famulum tuum cum fuis faluti donafti, Deus qui in adventu fandi Spiritus inluftraxionc ignis fideles tuos ab infidelibus decrevifti : oftende nobis in hoc parvitatis noftrx examine virtutem ejufdem fandi Spiritus & per hujus ignis fervorem difeernere fideles fit infideles, utàtadu ejus fur* ti, vel homicidii, vel adulterii, cujus in* quifitio agitur, confcii exhorrefeant, dc manus eorum vel pedes comburantur aliquatenus, immunes verb ab eiufinodi crimine liberentur penitùs & inlxfi permaneant. Per Dominum noftrum.

Alia.

Deus judex, juftus, fortis, au&or fle amator pacis, patiens & multùm mifericors, qui judicas quod juftum eft, & redum judicium tuum, qui refpicis fuper terram dc facis eam tremere, tu, Deus omnipotens, qui per adventum Filii tui Domini noftri jefu Chrifti mundum falvafti, dc per

ejusPaflioncm genus humanum redemifti, hanc aquam ferventem vel hoc ferrum fervens fandifica. Quitres pueros Sidrac, Mifac, Ac Abdenago juflu Regis Babylonis in camino ignis accensi fornace falvafti fit inlxfos per Angelum fandum tuum eduxifti ,tu, clemcntifltme Pater, Dominator omnipotens, prxfta ut ft quis innocens de furto noc, vel homicidio, aut adulterio, feu maleficio, in hoc ferrum fervens vel in hanc aquam ferventem miferit manum fuam, falva, te prxftante Domino rçoftro, permaneat. Et ficut tres pueros fupradidos de camino ignis ardentis liberafti, & Sufiuinam de falfo crimine eripuifti, fic manum innocentis, omnipotens Deus,ab omni lxfionis infanie falvare dignare. Et fi quis culpabilis , vel noxius, fic tumido corde, inuuratoque pedore, vel fuperbi mente, reus de hoc furto, vel homicidio , aut adulterio , feu maleficio manual miferit in hoc ferrum vel aquam ferventem, tu, Deus omnipotens, juftiflimâ pietate fic rediflimo judicio illud declarare & manifeftare digneris, ut anima ejus per poenitentiam falvetur. Et fi ille nocens vel culpabilis fit, fic per aliquod maleficium vel per herbas aut per caufas diabolicas induraverit , fic peccatum quod fecit confiteri noluerit, tua dextera, quxfumus Domine , hoc declarare dignetur. Per Dominum.

Idem tertia.

Deus innocentia· reftitutor fic amator, Îlui audor pacis es fic judicas xquitatem, te ubnixis rogamus precibus ut noc ferrum ignitum ordinatum vel hanc aquam ordinatam ad juftitiam fic examinationem cujuilibet dubietatis benedicere fic fandificare digneris i ita ut fi innocens de hoc furto , vel homicidio, vel adulterio, vel ma^ leficio, undè purgatio querenda eft, in hoc ignitum fic tui beneaidione fandifica tum ferrum, vel in hanc aquam fervidam fic tui benedidionc fandifiçatam, manus vel pedes immiferit, tuâbenigniflimâ mi feratione inlzfus appareat. Si autem culpabilis atque reus contempferit4, fic quafi tentator judicium tuum adierit, aut per herbas vel quxeunque tentamenta Ave molimina maleficiofa peccata fua contueri fic defendere inflatus per affiatorem malitix contrà veritatis tux examen voluerit, juftiflime fic mifericordiflime Domine Deus, ad hoc virtus tua, qux omnia fuperat, in eo cum veritate, qux permaneat in feculum feculi , declaretur , quatinùs juftitix tux non dominetur iniquitas , fed veritati fubdatur falfitas, fic'ut exteri hoc videntes ab incredulitate fua, te miferante liberentur. Qui vivis.

His pera3istaqua benedicta cun3is adflantibus deturaddeguflandum adfpergatur per totam domum, dCferrum profeferatur, quodà culpato coram omnibus accipiatur , dC per menfuram novem pedum portetur, manusfigilletur fiubfigillofervetur, pofltres no3es aperiatur. £tfi mundus efi , Deo gratuletur. Si autem infantes crudefcens in vefligioferri inveniatur, culpabilis dC immundus reputetur.

In aquafervente accipias homo lapidem qui perfunemfufpendatur infimpla probatione permenfuram palma, in tripla autem unius ulna. Manus verbfigtlletur dC aperiatur ut fuprà diximus in confecrattone ferri.

Incipit exorcifmus panis hordeacii vel cafei› quorum appenfio unius uncia.

V. *s faciat Sacerdos letantas , dC omnes qui intusfunt cum eo jejunifint, dCfic incipiat.*

Confervator fic creator humani generis, dator gratix fpiritalis , largitor xternx falutis, tu emitte Spiritum tuum fuper hanc creaturam partis vel cafei cum tremore fic timore magnitudinis brachii tui adversus eum qui cum fuperbia fic contumacia ac zelo iniquo venit fic vult fubvertere juftiriamfic conculcare judicium. Fac eum, Domine, in vifceribusauguftari, ejufque guttur conclude , ut panem vel cafeum iftum in tuo nomine fandificatum devorare non poflit hic qui injuftè juravit ac negavit illud furtum vel homicidium aut adulterium feu maleficium quod quxrebatur, fic jusjurandum pro nihilo habuit , fic nomen tuum nominavit ubi redum non erat. Te quxfumus ut non ei permittas illud abfeonderej quia juftus es, Domine, fic redum judicium tuum , quicuftodis veritatem in feculum, faciens judicium injuriam patientibus, fic cuftodis pupillum , ac viduam fufeipis, fic viam malignorum exterminabis. Ideo oftende nobis, Domine , mifericordiam tuam, ut humiles ac manfuetï ac redi propter veritatem gau-

deant; fupcrbi autem dc iniqui ac cupidi contriftentur dc humilientur ufque ohm confiteantur magno de fando nomini tuo, dccognofcant exteri quia nomen tibi Dominus, fictu folus altilumus fuper omnem terram, fic fervi tui in te glorientur fic laudent nomen tuum in fecula foculorum. Amen.

Jkms «Zzn.

Domine Jefu Chrifte, qui regnas in coelis fic in terris, ôc mirabilis es in omnibus operibus tuis, Dominator Dominantium, Deus Angelorum, Deus Patriarcharum, Prophetarum, Apoftoiorum, Martyrum, Confeflbrum, Virginum, dc omnium Elegorum, prxfta,quxfumus,per fandum ac mirabile nomen tuum ut qui reus eft hujus furti, vel homicidii, aut adulterii, feu maleficii, de quo hic requiritur, vel in fiuflo vel in confcientia, ad adpofitam ei pro oftenfione veritatis creaturam panis fandificati vel cafei faux ejus dauoatur, guttur eju» ftrangulotur, dc in nomine tuo ante illud rejiciatur quàm devoretur. Sed fic fpiritus diabolicus, cui nulla eft communio cum tua fupema veritate, in hoc negotio ad fubvertendum judicium pravis prxftigiorum fuorum molitionibus nil prxvaleat. Sed qui reus fic confcius eft rei prxfarx, ad hoc pabulum fan&ificati panis vel cafei, fic prxfertim per dominici corporis fic fanguinis communionem quam accepit, tremat fic tremendo pallear, fic nutaoundus in omnibus membris appareat i innoxius verô fie infcius fobriè ad falubritatcm fui cum omni facilitate hanc partem panis vel cafei in nomine tuo fifr natam manducando degiuriat; ut cognol· eant omnes quia tu es juftus Judex, qui fidvos facis fperantes in te, dc non eft alius prater te, qui vivis dc regnas Deu· per omnia fecula foculorum.

TsmnonetMb

Deux cujus fosenti· fenariam rircumferiptionem angelicis dc humanis dong» tam fonfibus fala interihs penetrat dc exteriùs concludit, quem nulla cceleftium vel terreftrium aut infernorum voca feUere poffunc, quantb magis cor unius homini· culpabile; refpace ad preces noftra humilitatis, quibus fiumuatum fâcri indidifti ordinis, dc prrfta, non noftris exigentibus meritis, fed tuorum omnium Suffragantibus San&orum precibus; ut quod in hac culpa humanos latet oculos, dc fermonum humana procacitati· obtegitur defenfionibus, tui codeftidc fuperni moderatione fine ullo reveletur obftricamine* fic ficut folus verus es, veritatis in hoc fententiam elucidare digneris: quatinhs innocentes fine ulla difficultate hoc pabulum probationis deghxiant, obnoxii autem obtrepidante mentisftatu, dctotius compaSne corporis vacillante, quod in tuo fano nomine confocratur fic benedicitur, nullatenus devorandi valetudinem percipiant/ed coràm omnibusin valitudine confufi, quod prafumptione immeriti fufeeperunt, cum irrifionrprojiciant. Per Dominum noftrum Jefum Chriftum.

Inâpit ordojudicii quo rei aut innoxii probanturferro candenti.

VI. *ost accufationem legitimifa* ~ 3am dC triduum injejuniis dC oratione confumptum, Sacerdos veftibus faerie prater cafulam indutus, ferrum ante altare pojitum forcipe accipiat,* Gr *hymnum trium puerorum, videlicet* Benedicite omnia opera, *decantans, adignem deferat, dC dicat hanc Orationem fuper locum ubifiet ignis adfaciendum judicium.*

Benedic, Domiae Deus, locum iftum, ut fit nobis in eo fanditas, caftitas, virtus, fic vidoria, dc fandimonia, humilitas, bonitas, lenitas, fic plenitudo Legis, dc obedientia Deo Patri dc Filio dc Spiritui fando. Hxc benedidio fit fuper hunc locum fic fuper omnes inhabitantes in eo.

Benedidiofuper ignem.

Domine Dcus.pacer omnipotens^umen indeficiens, exaudi nos, quia tu es condi tor omnium luminum. Benedic, Domine, hoc lumen, quod à te fandificatum eft, 3ui illuminafti omnem hominem vel rodnum, ut ab eo lumine accendamur igne claritatis tux. Et ficut igne illuminafti Moyfen, ita nunc illumina corda noftra dc fenfus noftros, ut ad vitam xternam mereamur pervenire per Chriftum dcc.

Qudfinita, dicat Pater nofter dcc. Salvum fac fervum dcc. Mitte ei auxilium Deus ficc. De Sion tuere eum dcc. Domine exaudi dcc. Dominus vobifcum dcc.

Oratio,

Benedic,Domine fande Pater omnipotens Deus, per invocationem fandimmi nominis tui, fic per adventum Filii tui, atque per donum Spiritus paracleti, ad manifeftandum

nifeftandum verum judicium tuum, hoc genus metalli, ut fit Ondificatum, ut omni dzmonum follicate procul remota, verita» veri judicii tui fidelibus tuis mani* fefta fiat. per eundem Dominum, ficc.

Pqfi hoc, ferrum in ignem mittetur, 'ftf qfpergatur aqua benedi&a } êC dum calejcit, Mijfam celebret, Cùm verb Sacerant Euchariftiamfumpferit, hominem probandumficutinfrafcnptumefl. adjuret atque communicare faciat.

Officium Miffit,

Juftus es, Domine, & redum judicium tuum, ficc.

Oratio.

Abfidve quzfumus, Domine, tui delida famuli, ut à peccatorum fuorum nexibus, quz pro fua fragilitate contraxit, tu& benignitate liberetur, & in hoc judicio quoad meruit, juftmft tui przveniente, ad ventatis cenfuram pervenire mereatur per Chriftum Dominum, ficc.

Jn illo tempore, cùm egreffus effet Jefus, in via przcurrens quidam genu flexo antè eum, rogabat eum dicens: Magifter bone, quid faciam ut vitam sternam percipiam *f* Jefus amem dixit ei: Quid me dicis bonum, ficc.

Deinde Secreta, JCc.

Antequhm verb communicet, interroget eum Sacerdos cum adjurationefic. Adjuro te per Patrem & Filium fic Spiritum unctum, fit per veram Chriftiamtacem quam fulcepifti, fit per Guidas Reliquias quz in ifta Ecclefia funt, fic per bapofinum quo te Sacerdos regeneravit, ut non przfumas ullo modo communicare neque accedere ad altare fi hoc fecifti aut confenfifti, ficc. *Hic communicet Sacerdot illos, dC dicat.* Corpus hoc dc fimguis Domini noftri Jefu Chrifti fit tibi ad probationem hodiè.

Oratio.

Perceptis Domine, Deus nofter, factis muneribus, fapplices deprecamur ut hujus participatio (aeramenti à propriis nos reatibus expediat,fic in famulo tuo veritatis fententiam declaret, ficc.

Deindè Kirideifon, fic Letania, fic PGdmi. *Et tum.*

Oremus.

Deus, qui per ignem figna magna of tendens Abraham puerum tuum de incendio Chaldxorum quibufdam pereuntibus eruifti: Deus qui rubum araere antè confpedum Moyfis fie minimè comburi permififti: Deus qui de incendio fornacis Chaldaicis plerifque foccenfis tres pueros tuos illzlos eduxiiti: Deus qui incendio ignis populum Sodomz involvens. Loth famulum tuum cum fuis falutedonafti: Deus qui in adventu fandi Spiritus tui illuftratione ignis fideles tuos ab infidelibus decrevifti, offende nobis in hoc parvitatis noftrx examine virtutem ejufdem Sprints, ficc. Et per ignis hujus fervorem difeerne fideles fic infideles, ut h tadu ejus, cujus inquifitio agitur, confcius exhorrefeat, fic manus ejus comburatur, innocens verb penitùs iliztus permaneat, ficc. Deus cujus notitiam nulla unquam fecreta effugiunt, fidei noftrx tua bonitate refpondc, fic prxfta ut quifquispurgandi fe gratiâ hoc ignitum tulerit ferrum, vd abiolvacur innocens vd rei notius detegatur.

Deinde Sacerdos fuperfemtm aquam benediSam fpargat, & dicat: Benedictio Dd Patris fic Filii fic Spiritus fandi defeendat fuper hoc ferrum ad difccrnendum redum judicium Deu *Et mox accufatut ad novem pedum menj'uram ferrum perterat. Hujus deniquè man&sfub fiffillo triduum tegatur y4C fifanies crudejcens in vefliffio Jerri reperiatur, culpabilis ducatur i fin autem munda extaerit t laus Deo referatur.*

In Chrifti nomine. Incipiunt Collectas ad malis furtis reprememdis.

MHwU-cwrrgi*. VU. A oius, agius, agius. Sande XX Pater, qui es invifibilis, omnium rerum conditor, fpiritalium munerator, qui eundorum es condicor, fic arcana confpicis, eunda cognofcis, qui ferutaris corda fic renes, Deus, deprecor te, fic exaudi verba deprecationis mez; ut qui hunc furtum illum admiiit, panis vd cafius ifte tranfire fauces nec guttur illius nonpoffit. Arnen.

Domine, qui überafti Moyfen de terra Ægypti, David de manu Saül Regis, Jonam de ventre ceti, Petrum de fludibus, Paulum de vinculis, Teclam de beftiis, Sufannam de fàlfis criminibus, tres pueros de camino'imis ardentis, Danid de lacu leonis, paralyticum de grabato, Laxarum de monumento, oftende mihi qui hunc furtum illum admiiit * ut panis vd cafius ifte fauces nec guttur illius tranfire non poflit. Arnen.

Exorcuo te, maledide, immundiffime

draco, bafilice, ferpens innoxia per verbum veritatis fit fignum claritatis per Deum omnipotentem fic Jefum Chriftum Nazarenum agnum immaculatum, dc altiflimis procreatum, de Spiritu fando conceptum, ex Maria Virgine , quem Gabriel Archangdus adnuntiavit venturum , quem cùm vidiflet Johannes, voce magni clamavit dicens : *Hic eflfilius Dti vivi* Nullo modo hic dimittas communicare , nequeprxfumat panem nec cafium iftum manducare qui hunc furtum illum admifit. Qui crimen nefeiens eft, manducet. Et qui crimen fciens eft , ftatim tremebundus evomat. Arnen.

Suggero tibi, Domine Deus omnipotens «terne Deus , qui corios camerafti , terram fundafti, mare limitibus firmafti, & ipfum cœlum fabricafti, qui magna mirabilia fol fic luna fuper juftos fplenaere fic lucere fecifti, dodrinam ordinafti ; fac, Domine, fignum talem ut omnis mundus fic omnis terra intellegant quia tu es, Deus , qui facis mirabilia folus, Domine Jefu Chrifte fili Dei vivi. Et qui res illas lùravit, fit qui ex hoc confentaneus videtur , ut gula fic lingua faucis fux fint conftridr Ac legate. Arnen. Et panem nec cafium iftum non pofiit manaucare. Arnen.

Conjuro tibi, homo, per Patrem fic Filium fic Spiritum fandum, per diem tremendi judicii fie quatuor evangelia, fic per duodecim Apoftolos, per duodecim Prophetas, per viginti quatuor Seniores qui cotidie in laudem Domini funt, per ilio Redemptore qui pro noftra peccata manus in fanda cnice lufpendere dignatus eft , ut hunc furtum mixtus es aut fecifti aut confendfti aut fraudolenter bajolafti, taliter fit tibi bajulandum fi de manu Domini de fiia fanda gloria fic virtutem, ut panem fic cafium iftum nunquam poliis manducare, nifi inflatas bucas cum fpuma fic gemitu fic lacrymi* fic doloribus faucis tua fint conftridat fic oblegatz. Arnen.

Ifta colleda dtfupcr captu bominis conjurati.

Domine Deus omnipotens , agius , avius, agius, adftans in cxlis fit m terris , Domine, fandum fic admirabilem nomen tuum invocamus, nomen tuum deprecamur,Domine Domine Dominantium. Nomen tuum invocamus, Deus coelorum , Deus JuftorumJJeus Prophetarum, Deus Apoftolorum, Deus Martyrum, Deus Virginum, Deus omnhimquc Sandorum. Te invocamus, ut quicunque furtum illum fecit aut confenferit, adponatur ei creatura panis fic formaticus, aut in terra vomat quàm pertranfeat; quia tu es Deus, fic non eft alius prrter te. Fac fecundùm magnam mifericordiam tuam. Separetur ab eo fpiritus Diaboli. Qui confcius eft,evomat. Et oui innocens eft, manducet. Et qui culpabilis eft, tremat, tremefeat, tanquam arbor tremulet, fie requiem non habeat donec te confiteatur, Pater fande.

Incipit probatio à cunelis furtis probandis.

Ei reteri codice Mf. bibliotheca regi*.

VIII. Antequam incipias, canitur Mifla de fanda Trinitate. Antiphona : Benedi&a fit fanda Trinitas. Domine Jefu Chrifte. Agie, agie, agie. Aftans in ccelis, in omnibus locis dominaris , vides fic regis, judicas fie difponis. Sandum fie admirabile nomen tuum invocamus. Domine Dominantium , Spiritus Dei,Deus Abraham, Deus Ifaac, Deus Jacob, Deus Coelorum, Deus Juftorum, Deus propitiator, Deus Apoftolorum , Deus Martyrum , Deus omnium Sandorum , te invocamus , ut quicunque de f ifto furto culpabilis eft, opponatur ei panis fit cafeus, ut te jubente conftringantur fauces illius fic guttur ejus claudatur ; ut qui f iftud furtum commifit, antei revomat quàm pertranfeat ; ut feiat quôd tu es Deus , fit non eft alius przter te. Fac fecundum magnam mifericordiam tuam ut ab eo fpiritus Diaboli feparetur, fic probatus convidus fit, qui culpabilis eft tremat & tremefeat tanquam folia arboris tremuli. Per conftringentes Angelos tuos, per fandum Michaelem & fandum Rapnahelem , tremens appareat, fie requiem non habeat donec confiteatur furtum iftud. Agie, agie, agie. Te jubente liberatus eft Daniel ae lacu leonum, Petrus de fludibus, Paulus de caiceribus, Jonas de ventre ceti, Sufana de falfo crimine. Tu manifefta furtum f iftud ficut manifeftafti Pharaonem Regem in mari. Sicut ille non perrranfivit mare , fic non pertranfeat gula ejusqui hoc t furtum admifit creatura panis & cafeL Adfit Angchis fandus Mi» chad, fic fandus Gabriel, fit fandus Raphael. Conftringant guttur illius , *fit* claudatur , fie vidus appareat. Chrifte Jefu , pnrfta ouod petimus Trinitas infeparabilis manifefta. Omnipotens Deus, qui vivis fie regnas per omnia fecula feculorum. Amen.

Incipit exordfinus nd caldaria five ad aqua.

FmmMIJ· M*.!·*.». F*MS.

fco#4 JX.T^ius. Judex juftus de patiens, JJqui· audor es pacis & judicas aequitatem, tu judica quiod redum eft. Domine. Redum judicium tuum. Qui rei picis fuper terram ,ôcfecis eam tremere, tu, Deus omnipotens, qui per unigenitum filium tuum Dominum noftrum Jefum Chriftum mundum fidvafti, & per ejus Paflionem genus humanum redemifti, tu hanc aquam per ignem ferventem fendi* fica. Qui tres puere·, id eft, Sidrac, Mifacôc Zbdenago, juflii Regis Babylonis Nabuchodonotor, in camino ignis miflbs accenfo fornace fidvafti flc inhribs per Angehun tuum eduxifti, tu, Domine, qui femper dominaris, prafta ut ficut innocens de hunc fimum in hanc aquam per ignem ferventemmanum miferit, ficut tres pueros fupradidos de camino urnis ÔC Sufennam de fidfe crimina fiberafti, ita ÔC qui innocens de hunc fiipratfidum furtum in hanc aquam per ignem ferventem manum miferit, fidvam ôc infarfem educat, ita, Deus ommpotens, fi quis culpabilis, adingrafante Diabolo cor induratum, prefumpforit manum mittere, tua juftiffima veritas hoc declaratur, tui virtute manifefta, anima pro poenitentia falvetur. S quis culpabilis pro aliquo maleficio aut pro herbas diabolicas peccatum tegere voluerit, tua dextera hoc evacuare dignetur. Per ipfum Dominum noftrum Jefum Chriftum filium tuum, qui tecum femper vivit ôc regnat Deus in unitate Spiritûs fandi per omnia fecula foculorum. Arnen.

*Refolutio omnium maleficiorum <fc malediclionunï æ incantationum conligationum & in.....fionum * & inftigationum & %eli & invidia* y* *Λ Damonii & omnium malorum quacunque Jcimiu vel quacunque nefeimus.*

Bsaliec·* dit* MC cjufdOBiM-WiodMc*.

X.TNVOCAMUS te, Deusomnipotens, Rex aeterne omnium foculorum, incorruptibilis, immaculate, in* divife, lucis dator, potens manu, adonai, doe fabaoth. Deus Deorum flc omnium virtutum, gloriofe, ^oriofdfime pater veritatis magne 6c mifencordue, princeps poceftatum, pater Domini noftri Jefu Chrifti, benedi&ionem da famulo tuo nom. ili. omnibus qui eum pertinent. Infuper invocamus te, Deus Deorum, omnipotens, Rex aeterne, qui fodis in medio duos Chérubin ac Séraphin. Refohre, Domine, fi qua nobis foda funt maleficia vel conligariones, aut fi tentantur fieri, vel conligavit nos aliquis, aut devovit, aut pofuit aliquid noxium in fundamentis noftris, aut ingreflii, aut regreflii, aut ledo, aut in araificio, aut in exterquilinio, aut in agro ; aut in atrio, aut in via, aut in femita, aut in deferto loco, aut in monumentis, aut in aqua, aut in igne, aut quolibet loco ubi fcimus vel nefeimus. Refolve, Domine, ôc ne permittas aliquem nocere famulo tuo nom. illo, quarcunque ad eum pertinent. Conjuro vos omnia quxeunque noxia eftis vel nociva, five jam fada, five futura, agnita vel incognita. Conjuro vos, Dcmones ôc omnis Spiritus immundus, per Deum timendum ôc tremendum ôc honorandum ôc glorificandum ôc enarrabile nomen, per beleoi, hadonai, doe febaoch, ne noceаris vd adpropinmieris ad famulum Dei nom. illo, quod ad illum pertineat { fed recedke à me, ôc ite finguli fuper capita eorum qui vos fecerunt vd dixerunt vd confcii fime. Quicunque ille, five vir. five mulier, five de qualibet gente vel natione, quos icimus vd nefeimus, convertimini, ôc ite finguli per iftam conjurationem ôc hoc confervatorium, per fignum venturi Ôc judicaturi vivos ôc mortuos Regis Jefu Chrifti. Sed flc Virtutes cœleftes ôc Angeli Dd, qui adfiftaris antè confoedu Domini in coelis fandis atque altiffimis confiftentes, Michad, Gabriel, Raphael, Chérubin ôc Séraphin, cuftodite omnem inferiptionem domûs noftra, ôc conforvate ramulum Dei nom. ill. quod ad eum pertineat ab omni re mala, à zdo, ab invidia, ab infirmioribus, & dzmonio, ab inftigarionibus, vd ab omnibus tentationibus, à maleficiis, h malediâo, ÔC ab omni malo undè fcimus vd nefeimus.

Conjuro vos omnia, quaecunque noxia eftis dc nociva, per Deum qui divifit lucem à tenebris , dc menfus eft coelos palmo fuo, dc conftituk terram fine culmina , penfavic montes in pondere decolles in libra. Conjuro vos per venturum dc Bdicaturum vivos dc mortuos , dc per eum Ifiracl , qui eduxit populum fuum de terra Ægypti per manum luam potentem dc brachium tuum fortiflimum,dc percudit Pharaonem una cum exercito luo. Conjuro vos per eum qui locutus eft Moyfi in monte Sinai, dc dedit Legem dc prxeepra Aliis Ifrael. dc fatiavit aqu& ex petra rupto faxo, dc manna in efca trihuit. Iniuper etiam conjuro vos per infeparabile nomen dc tremendum patrem Domini noftri Jefu Chrifti, quacunque eftis noxia dc nociva, five in anima live in corpore nocentia, agnita vel incognita , five jam fada, fi fiira, conligati, five immifla, five ex vobifinetipfis venientia docere quilibet modb vel quilibet ane maleficiis arenofis dc indolofi* prefteriaticum live druconticum , five propé five longé , expavefeite dc timete nomen Domini grande, per quod e^o conjuro vos , ne noceatis vel adpropietis famuhtm Dei nom. illo vel quod ad eum pertinet ; fed recedite ab eo , dc ite finguli fuper ca{>ita eorum qui vos fecerunt. Pax Deus, imitas Deus, juftitia Deus , lumen Deus. Cognofcite gentes dc fiiperamini, quoniam nobifcum eft Deus, de confwum fine eritis adversum nos, dc devellet illud Deus , quoniam nobifcum eft Dominus *i dc* fermonem quemcunque locuti fueritis ad versùm nos, permanebit in vobis. Quoniam nobifcum eft Deus, fermonem veftrum non timebimus, neque conturbabit nos, quoniam nobifcum Deus. Dominum Deum adoravimus, dc illi foli fervimus> cui eft honor, gloria , virtus, *dc potef*tas in fecula fecworum. Arnen.

Ad revocandum examen apum difperfum.

codkelSu S-G*ui- XI· A DJvio te, mater aviorum , f)eum Regem coelorum, dc per illum Redemptorem filium Dei te adjuro ut non te altum levare , nec longé volare, fed quàm plus citô poteft ad arborem venire. Ibi te allocas cum omni tua genera , vel cum focia tua. Ibi habeo bono vafo parato, ubi vos ibi in Dei nomine laboretis , dc nos in Dei nomine luminaria faciamus in Ecclefia Dei, dc per virtutem Domini noftri Jefu Chrifti, ut nos non offendat Dominus de radio folis , ficut vos offendit de egalo flos in nomine fandx Trinitatis. Arnen.

Qualiter Epifcopus excommunicare infideles debeat.

XII. fiscoprs *cùm excommunieare m t vel anatkemati\are aliquem infidelem pro certis DC manifeftis fceleritus dijpojitum habety poft legionem Evan gelü clarum & plebem ita debet alloqui.*

Al l o cut io.

Noverit caritas veftra , fratres mei, quod quidam vir nomine ille , Diabolo iuadente, poftponens Chriftianam promiflionem quam in baptifmo profcflus eft, per apoftafiam converfus poft fatan , cui abrenuntiavit dc omnibus operibus ejus , vineam Chrifti , id eft Ecclefiam ejus devaftare dc deprxdare non pertimefcit, pauperes Chrifti, quos pretiofo fanguine luo redemit , violenter opprimens dc interficiens , dc bona eorum diripiens. Undè quia filius hujus noftrx Ecclefix, cui Deo audore prxfidemus, debuerat efle „quia in ea per aquam dc Spiritum fandum renatus eft , dc inter adoptivos filios Dei adnumeratus , quamvis modo filius diaboli fit imitando diabolum, folliciti ne per neglegentiam paftoralem aliqua de ovibus nobis creditis deperiret, pro qua in tremendo judicio ancéPrincipem Panorum Dominum noftrum Jefum Chriftum rationem reddere compelleremur, juxtà quod ipfe terribiliter nobis comminatur , dicens : *Si non adnuntiaveris iniquo iniquitatemfuam tfajiguinem ejus de manu tua requiram ,* mifimus ad eum Preibyterum noftrum dc litteras commonitorias feme! de iterùm atque tertio, invitantes eum canonicé ad emendationem dc iatisfadionem dc poenitentiam, corripientes eum paterno afledu. Sed ipfe , proh dolor ! diabolo cor ejus indurante, monita falutaria fprevit, dc in coepta malitia perfeverans, Ecclefix Dei, quam Ixfit, fuperbix ipiritu inflatus, fatisfacere dedignatur. De talibus itaque tranfgreflori- bech. bus dc fandx Religionis pacifque quam

Chriflus ipfe fuis difcipulis dedit atque reliquit violatoribus prxcepta dominica & apoftolica habemus, quibus informamur quid de hujufcemodi praevaricatoribus agere nos oporteat. Ait enim Dominus
Msob. i», in evangelio : J* *peccaverit in te frater tuus, corripe eum.* Fratres , in unoquoque noftrum peccat qui in fandam Eccie-
i. Cor. ■'. fiam peccat. Si enim fanda Ecclefia unum corpus eft, cujus corporis caput Chriftus eft, frnguli autem fumus alter alterius membra, & cùm patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra , proculdubio in nos peccat qui membra noftra laedit. Jubet ergo Dominus ut frater, id eft, Chriftianus, in nos peccans, primo fecretè corripiatur , deinde cum teftibus redarguatur , noviffimè in conventu Ecdefix publicè conveniatur. Quod li bar tres admonitiones & pias correptiones contemnit, & fatisfacere defpicit , *poft*
.*"*. .». hxc *fit tibi ,* inquit, *ficut Ethnicus* , id eft, Gentilis, atque Paganus ; ut non jam Êo Chriftiano, fed pro Pagano habeatur.
: in alio loco membrum quod à fua compage refolvitur, ôc à junctura caritatis diffociatur, & omne corpus quod fcandalixat, Dominus abfeidi & proici jubet, di-
fbia. cens : *Si oculus vel manus vel pes tuus fcandalitat te, erue eum , Xprotce à te.*
1. Cor. r. Et Apoftolus : *Auferte,* inquit, *malum à*
I.t.oi». *vobis.Etinm·. Infidelisfi dijcedit, difcedat :* Et ia alio loco rapaces à regno Dei
LCor.s. excludit dicens : *Neque rapaces regnum*
LCor.j. *Dei pojfidebunt.* Et alibi *.Si quis frater nominatur, &· eft fornicator, aut adulter, aut homicida, aut rapax, cum hujufmodi nec cibumJ'umere licet.* Et Johannes dilectus prx exteris Chrifti difcipulis talem nefarium hominem falutare prohibebat di-
0. Joan. cens : *Nec ei ave dixeris › tuque eum in domum receperis. Qui enim ei ave dicit, communicat operibus ejus malignis.* Dominica itaque atque apoftolica prxcepta
Dccrm s?. r· adimplentes, membrum putridum & infanabile,quod medicinam non recipit, ferro excommunicationis à corpore Ecclef. abfcidamus,ne tampeftifero morbo rei. membra corporis, veluti veneno, inficiantur.

Excommunicatio.

Igitur qùia monita noftra & crebras exhortationes contemnit, quia tertio fecundùm dominicum prxceptum vocatus ad emendationem & poenitentiam venire defpexit, quia culpam fuam necdum cognovit nec conferfus eft , nec mifla nobis legatione , qui caufam ipfius exequimur , quianofter parrochianus eft, veniam poftulavit, quia in coepta malitia. Diabolo cor ejus indurante, perfeverat, &, juxtà quod Apoftolus dicit, fecundùm duritiam fuam & cor impoenitens thezaurizat fibi iram in die ira, tdcirco nos eum cum «niverfis complicibus Ac communicatoribus fautoribuique fuis judicio Dei omnipotentis , Patris, Filii, & Spiritus fandi, fic beati Petri principis Apoftolorum, & omnium Sandorum, necnon Ac noftrx mediocritatis audoritate & poteftate nobis divinitus collata ligandi & folvendi in cœlo & in terra, à pretiofi corporis ôc fan guinis Domini perceptione & à focietate omnium Chriftianorunt feparamus , Ac à liminibus fanûx matris Ecdefix in coelo & in terra exdudimus, Acexcommunicatum At anathematizatum efle decernimus, & damnatum cum Diabolo & Angelis ejus Ar omnibus reprobis in i£ne xterno judicamus , nifi fortè à Diaboli laqueis refi(i(eat. Ac ad emendationem & poenitentiam redeat} & Ecdefix Dei, quam Ixfit, fatisfaciat. Et refpondeant omnes tertio : *Amen.* Autt *Fiat, Fiat.* Aut : *Anathema (it.*

Debent autem duodecim Sacerdotes Eptf copum circumflare bC lucernas ardentes in manibus tenere , quas in concluftone anathematis vel excommunicationis protcere debent tn terram dC pedibus conculcare Poft hac Epifcopus Plebi ipfam excommunicationem communibus verbis debet explanare, ut omnes intellegam quàm terribiliter damnatusJit, 1st ut nov erint quod ab illa hora in reliquum non pro Chrijliano, fed pro Pagano t habendus fit, dC qui illi quoji Chrytiano communicaverit, aut cum eo manducaverit aut biberit, aut eum ofculatusfuerit, vel cum eo colloquium familiare habuerit, nififorte adfatisfaftionemXpoenitentiam eum provocare ftudue. rit, aut in domofua eum receperit, autfimulcum eo oraverit, proculdubio limiliter fit excommunicatus. Deinde epiftola Pref byteris per parochiam mittantur, conti nentes modum excommunicationistin quibusjubeatur ut dominicis diebus poft left. Evang.plebibusfibi commiffis publicè ad nuntient ipfam excommunicationem , ut ne quis per ignorantiam communicet excommunicato. Oportet etiam ut aliis Epifi copis ipfa excommunicatio manifeftetur. Pracipit enim Toletanum Concilium ut invicem mox feripta percurrant per omnes provincix Epifcopos quojcunque adire Seniori etiam potuerint, ut excommunicatus audiatur. Seniori etiam ejus ipfa excommunicatio dtbet notafieri.* Concil. Tolcc. i. c. 11. *VIU* Capitula K»'lq tnannilii. |.

Item alia excommunicationis allocutio.

XDI. A tmicrrs, dile&iflimi, quanta XX 5c quam horrenda pravitatis ac iniquitatis opera ille à Diabolo inftigatus perpetrare non timuerit, fic quomodb pei apoôafiam à totius Chriftianx religionis cultu profani mente rccefferit. Audiftis quemadmodùm canonicè ad farisfàciendum evocatus fit, fed venire diftulerit, quomodà frequenter admonitus ut refipiiceret à laqueis Diaboli t quibus tenetur adftridus, faluberrimas admonitiones obturatis auribus cordis audire contempferit. Dominus dicit in Evangelio de tali contumaci fratre, qui Ecclehafticam
µ.>.κ u< renuit fufcipere correptionem, *Si Ecclefiam non audierit, fit tibi,* inquit, *ficuzEthnicus bC Publicanus;* id eft, jam non eft computandus inter Chriftianos, fed inter Paganos. Hinc Paulùs, Domini fic Magiftridodrinamfequens, Corinthios redarguit quare cum cnminofis ac fceleratis communionem haberent, dicens:
L Cor. fe *Pas inflati fiis, & non magis lucium habuiflis, ut tollatur de medio vtflrùm;* id eft, feparetur à veftro confortio qui cale (celus operatus eft. Et adjungit: *Ego quidem abjens corpore, prxfens autem Jpiritu, jam judicavi ut prxfens eum qui fic operatus efi, in nomine Domini noftri Jefu Chrifli congregatis vobis & meo jpiritu f cum virtute Domini mei Jefu tradere hujufinodi Satante in interitum carnis.* Et poft pauca: *Scripfi vobis ne commifceamini fornicariis.* Et ftatim infert: *quis frater appellatur*, id eft,
1 Cor. r. Chriftianus, u* *fornicator eft aut rapax, eunt hujufinodinec cibumfumere.* Et alibi: *Auferte malum ex vobis.* Et: *Infidelis, fi difcedit, difcedat.* Una enim ovis morbida omnem gregem contaminat, fic modicum fermentum totam maflam conumpit, fic plerunque unum membrum putridum totum corpus inficit. Et ideo tam perniciofa peftis à corpore Ecclefix radicitus evellatur. I.Coc

Excommunicatio.

Dominicis igitur atque apoftolicis informati praeceptis, judicio Patris & Filii ejus Domini noftri Jefu Chrifti fie Spiritûs fandi, audoritate & poteftate Apoftolis Apoftolorumque fucceflforibus a Deo concefll, una vobifeum prxdidum peffimum virum à liminibus iandx matris Ecclefiae excludimus & ab omni focietate fic communione Chriftiana feparamus, feparatumque efle in aeternum decernimus; id eft, in prxfenti feculo fic in futuro. Nullus Chriftianus ei ave dicat, aut eum ofculari prxfumat. Nullus Preibytcr cum eo Miffam celebrare audeat vel facrofandum corpus fic fanguinem Domini tradere. Nemo ei jungatur in confortio, neque in aliquo negotio. Et fi quis ei fe fociaverit fic communicaverit ejus operibus malignis, noverit fe fimili percuflum anathemate; his exceptis qui ob hanc caufam ei junguntur ut eum revocent ab errore fic provocent ad fatisfadionem; nifi fortfi rciipucrit, *fie* Dei gratiâ infpirante, ad pocnitcntix remedium converfus fuerit, *fic* digni emendatione Ecclefix Dei, quam lxfit, humiliter fatisfcccrit.

Item alia terribilior excommunicatio.

XIV. ANON1CA inftituta fic fandorum Patrum exempla fequenres, Ecclenarum Dei violatores, videucet raptores, deprxdatores, fic homicidas illos in nomine Patris fie FÛii fie in Spiritûs fandi virtute, necnon audoritate Epifcopis per Petrum, Principem Apoftolorum, divmitùs collata, à fandx matris Ecclefix gremio fegregamus ac perpetux maledidionis anathemate condemnamus. Sintque maledidi in civitate, maledidi in agro, maledidum horreum eorum, fic malcdidx reliquix illorum, maledidus frudus ventris eorum, fic frudus terrx illorum. Maledidi fint ingredientes, fic maledidi fint egredientes; fintque in domo maledidi, *in* agro profugi; veniantque fuper eos omnes illae maledidiones quas Dominus per Moyfen in populum diviiix Legis prxvaricatorem fe eflemiflurum intentavit; fintque anathema maranatha, id eft, pereant in fecundo adventu Domini. Nullus eis Chriftianus. ave dicat. Nullus Preibytcr Miffam celebrare prxfumat, vel fandam communionem dare. Sepulturâ afini fepeliantur, fic in fterquilimum fint, fuper faciem terrx. Et ficut hx lucernx de manibus noftris projedx hodie extinguuntur, fic eorum lucerna extinguatur, nifi forcé refipuerint, fic Ecclefix

Dei, nuam lxferunt, per emendationem & condignam panitentiam fasisfecerint.

£xcommunicatio brevis.

Canonica inftituta fic fandorum Patrum exempla fequentes, Ecclefiarum Dei violatores illos audoritate Dei fic judicio fandi Spiritus à gremio fandx matris Ecclefiz fic confortio totius Chriftianitatis eliminamus, quoufque relipifcant fic Ecclefiz Dei fattsfaciant.

Excommunicatio hominum Balduini, Cbmitis Flandria, propter occifioncm Fulconis> Archiepifcopi Remenfis, ab illis perpetratam.

XV. A NNO nongentefimo Domin· JLJLCZ Incarnationis, pridiè Nonas Julii, primo fcilicet die quando ordinatus eft Heriveus in archiepifcopatu Remenfi Epifcopus, leda eft excommunicatio hxc qux fequitur in Ecclefia fandz Mariz Remis t prxfentibus Epifcopis infrà feriptis.

Heriveus nomine non merito Remorum Archiepifcopus ac plebis Dei famulus, Wide Rotomagenfium Archiepifcopus, Riçulfus Sueflionum Epifcopus, Heidolo Noviomagenfium Epifcopus, Dodilo Cameracenfium Epifcopus, Herinandus Morinenfium Epifcopus, Otgarius Ambianenfium Epifcopus, Honoratus Belvacenfium Epifcopus, Mancio Catalaunenfium Epifcopus, Rodulfùs Laudunenfium Epifcopus, Otfridus Silvanedenfium Epifcopus, Angelrannus Meldenfium Epifcopus. Notum fit omnibus ubique fandx Dei Ecclefix fidelibus, tam Clericis quàm Laicis, quôd nos fic commiffa nobis omnis Ecclefia nimia perturbatur triftitiâ pro inaudita re poft perfecutionem temporis Apoftolorum eorumque fuccefforum, de occifione nimirum Patris fic Paftoris noftri Folconis ab impiis impiè perpetrata, qui pro regni utilitate fic totius fandx Ecclefix ftatu pro viribus die noduquedefudans, ac feipium in defenfione omnium Ecclefiarum in hoc regno confiftentium murum protedionis opponens, (Res enim earum à Balduino Comice filio Balduini ac Judith contra omnem Le^em fic divinam fic humanam pervadebantur) ideo ab ipfius Balduini nominibus Wineemaro, Euverardo, fic Ratfrido, cxterifque eorum complicibus interfedus crudeliflîmè occubuit. De e>ue morte totius Ecclefiz ordo atque profeifio merito contriftatur, fic lamenta compaflionis ex intimis cordium fufpiriis enutrit. Quia igitur tale fcelus noftris tempo*ribus perpetrare non timuerunt quod anteà, nifi fortè à Paganis, in Ecclefia non auditum, quia non eft adum, in nomine Domini fic in virtute fandi Spiritus necnon audoritate Epifcopis per beatum Petrum,Prine ipem Apoftolorum,divinitus conlata, ipfos à fandx matris Ecclefiz gremio fegregamus ac perpetux maledictionis anathemate condemnamus ; ut eorum aliquando per hominem non fiat recuperatio, nec ulla inter Chriftianos converfatio. Sintque maledidi in civitate, maledidi in agro. Maledidum horreum eorum, fic maledidz reliquix eorum. Maledidus frudus ventris eorum, fic frudus rerrx illorum. Armenta boum fuorum, fic greges ovium fuarum. Maledidi fint ingredientes fic egredientes. Sintque in domo maledidi, in agro profugi. Inteftina in feceffum fundant, ficut perfidus fic infelix Arrius. Veniantque fuper illos omnes illz malediḍiones quas Dominus per Moyfen in populum divinz Legis prxvaricatorem le efle miflurum intentavit. Sintque anathema maranatha, fic pereant in fecundo adventu Domini. Infuper quicquid malediḍionis facri Canones fic A poftolieorum virorum Decreta decernunt fuper homicidis fic facrilegis. Nam illos facnlegorum nomine notamus qui in hunc Chriftum Domini manum mittere aufi funt. Omne fuper illos ac perpetuum interitum per juftiflimam divmz animadverfionis fententiam congeratur. Nullus ergô eis Chriftianus vel ave dicat. Nullus Prefbyter Miflas aliquando celebrare, nec, fi infirmati fuerint, confefliones eorum recipere, vel facrofandam communionem eis « nifi refipuerint, etiam in ipfo fine vitx fux prxfumat unquam dare ; fed lupukurâ afini fepeliantur, fic in fterquilinium fuper faciem terrr fint ; ut fint in exemplum opprobrii fic malediḍionis przfentibus generationibus fic futuris. Et ficut hz lucernx de noftris projedz manibus hodie extinguuntur, fic eorum lucerna in xternum extinguatur.

Excommunicatio Ragenardi, Comitis Senonenfis, renovata adversus Gaurjridum & Geilonem, Canonicos Senonenfes.

XVI. T mm en sus dolor nos urget ad X gemitum, ac indicibilis mcefti-tia commovet ad fletum, quando illos quos Paflio Chrifti à jugo Diaboli redemit, ficà fordibus peccatorum facer Baptifinus Îiurifîcavit, fic Ecclefix catholicz corpori bciavit, nunc iterum fe ipfos fponte antiquo hofti fubdere videmus, fic non folùm membris Chrifti perfecutionem inferre, fed etiam contra ipfum totius creaturx audorem fit dominum bellum moliri. Qui enim facrofandz Ecclefiz ftrudores atque defenfores efle debuerunt, modo venenato Diaboli furore vexati, atque ferina rabie concitati, omni timore Domini poftpofito, fic remedio pcenitentiz negledo, EccleGas in Dei honore ac perpetuz virginis Mariz fandique Stepnani dicatas lacerare ac fine Paftore efle nen pertimefeunt, violenter ufurpantes ea undè fanda Dei debet reftauran Ecclefia. Ammonemus etiam fic ammonendo adjuramus ut incorrigibiles, fic qui peftiferis fic flagitiofis moribus funt inretiri, ficut à boms moribus alienati, ita fie à confortio fidelium fiant extranei. Igitur cognofeat univerfalis Ecclefia hoftes fzviflimos fic tyrannos improbos, adverfariosfic perfecutores peflimos fandz Dei Ecclefix, Ragenardum Giuzfridmn atque Geilonem Ac Rodmundum ejus filium, eorumque Canonicos, Prxceptorum commilitones, Ecclefiafticarum rerum Dei contemptores, fandorum Canonum tranfgreffbres, Partons fui contradiâores, Eervafores. quos ab ipfo fummo Paftore Chrifto fic beaciflima ejus matre Maria, atque beato Petro Apoftolorum principe, cujus, quamvis indignus, audoritate fic magifterio fungor, nifi citiffimèie emendaverint fic fatisfaciendo commifla fideliter refticuerinr, eos cum omnibus Sandis in coelo meritis viventibus fic in terra miraculis fulgentibus obligamus, fie à nobis fecundùm poteftatem noftrx pravitati conccflam ligandi atque folvendi excommunicamus atque anathematis gladio transfigimus. Deindè excommunicamus G. a. u. z. f. r. i. d. u. m, G. e. i. 1. o. n. e. m, Grûbertum Diaconem, qui meum injuftè ufiirpat Archidiaconatum, Vangerium, Arricum, pofteà vero Anfellum, item Anfellum, nugonem, Anfegifum, Balduinum, ... Hos fic omnes qui poftquàm Archiepifcopalem fufeepi benedictionem, fandum Sennenfis Ecclefiz locum ingredi non permiferunt more antecefIbrum meorum, defiftentes à veritate, adhzrentes mendacio, infuper anathematizamus per Patrem fic Filium fic per Spiritum fandum fic per audoritatem nobis à Deo conceflam, ut nullam Chriftianorum habeant portionem, Ecclefiamque Dei non ingrediantur, neque Mifla eis ab aliquo celebretur, nifi eidem poenx voluerit fiibjacere. Nulla pro eis vel pro illorum offenfis, nifi fatisfecerint, fix oblatio vel commemoratio. Non thuris neque incenfi, fed neque facri luminis, carne viventes vel monentes portionem accipiant, fed cumpravis fic contra Deum tumentibus fandofque lacerantibus fiat pars fic hereditas eorum ignis indeficiens fic cruciatus perpetuus. Malediди fint in civitate, maledidi in agro. Arnen. Maledidi fint in domibus, maledidi fint in villis. Arnen. Maledidi in faltibus, maledidi in aquis.Arnen. Maledidi fintin vicis, maledidi in plxeis fic in omnibus locis. Anien. Nifi corredi exiftant, multiplici nialedidione induantur. Amen. A nemine Sacerdotum in articulo mortis viiitentur, neque in cimiteriis Chriftianorum fepeliantur, fed velut cadavera foetida proiciantur. Arnen. Maledida fint horrea eorum, fic maledidz fint reliquiz illorum. Arnen. Maledidi fint ingredientes fic egredientes. Arnen. Percutiet eos Dominufegeftate, febri, fic frigore, fit zftu, fic perfequatur donec pereant. Arnen. Sicut hzc lucerna extinguitur in oculis hominum, fic extinguantur lucernz eorum in perpetuum. Arnen.

EXCOMMMUNICATIO auam Suniarus, Epifcopus Helertenfis,fecit adversus brvajorts rerum ecdejiajucaium.

E*Chartulario l'ctJc-

XXXI. AM vis igitur fint aliqui in K^curfu hujus declivi temporis qui prober defiderium regni coriorum, Chrifto favente, à noxiis vitiorum fordibus fe abftrahant, & ad compunctionem laudabilem aflidué fe provocent, tamen è contrà exiftunr plures Ecclefix catholicx mimici, qui inftindir- diaboli tamdiu fe peftilentiflimis damnabilis cloacae faetoribus prxfbcant quandiu rei & nudi in profunuiflimis gehennx flammis xtemâ damnati mone defeendant, nihil fecum prxter peccata portantes. Hujus rei causâ extant quidam pervafores fanctx matris Ecclefix, qui fe fatentur Chriftianos elle, ôc non funt, fed funt fvnagoga Satanx, videlicet quia juftitiam Dei deferentes, & fuam volentes conftituere, juftifix Dei non funt fubjedi; fed fubftantias fandarum Ecdefiarum, ac fi immaniflimi lupi, rapientes, corpora âc animas fuas Diabolo tradere non dubitavere, mretiti laqueis illius. Quapropter ego Sugnerius, favente largi clementia Chrifti Epifcopus fandx fcdis Helenenfis, excommunico & anathematizo cum Clero mihi commiflb tam viros quàm mulieres, tam Clericos quam laicos, eos videlicet, ôc Volveradus Levies, qui aufi fuerunt inrumpere Ôc invadere fubftantias feu oarochias qux ad fedem fandx Eulalix feu diocefim pertinere videntur, qux funt in Comitatu Valie Afperi ôc in Comitatu Confluenti, ita ut excommunicari & abominati permaneant ôc fequeftraci à liminibus fandx matris Ecclefix, nifi ad fatisfâdionem ôc emendationem infra iftos odo dies venerint, ôc Eccleliasquas violenter rapuerunt ad fedem fandx Eulalix reddiderint, & honorem ôc debitum ôc cenfum qui mihi ex ipfis Ecclefiis debetur reddiderint. Prefbyteros etiam ipfarum Ecdefiarum, qui baptizare vivos, vel fepelire mortuos, aut Miffas canere, vel aliquod (aerum minifterium in eis extra voluntatem meam facere aufi fuerint, fitnili modo excommunico ôc anathematizo, ita ut non habeant licentiam baptizare quetnquam, vel fepelire, ad Miffas canere, vel aliquod facruni minifterium celebrare, ufque ad fatisfadio* nem dc emendationem veniant. Ab hoc igitur anathematizationis ôc excommunicationis vinculo excludimus Olibanum Comitem ôc Minorem fratrem ejus Ephcopum, coenobium etiam fandi Michaelis Ôc umnes habitantes in eo, ôc coenobium fandx Marix in Valle Afperi; ita tamen ut non recipiant illos, neque liabeant cum eis colloquium, aut ullam participationem, quos nos excommunicamus. Quod fi fecerint, in eodem excommunicationis ÔC anathematizationis vinculo perjnaneant. Ab hodierna igitur die conliituimus eis terminum ufque ad odo dies, ut veniant ad fatisfadionem, ôc congruam emendationem, omnes qui Ecclelias diocefis fandx Eulalix fine voluntate mea, id eft, Sugnerii Epifcopi, invadere aut t-nereprxfumpferint vel prxfumunt, ôc honorem ôc debitum ôc cenfum qui mihi ex ipfis Ecclefiis debetur reddiderint. Sin autem emendare noluerint; omnes perfonx, five laici, five Preibyteri, five feminx, qui contra voluntatem meam injuftè tenere Ecclefias & cenfum earum, ficut jam diximus, prxfumpferint, qux funt diocefis fandx Eulalix, vel Preibyteri qui in eas aliquod facrum minifterium fuper excommunicationem meam celebrare prxfumpferint, ôc omnes confentientes Ôc adjutores eorum, fint anathema rr.aranatha, ôc fint excommunicari, ôc à liminibus fandx matris Ecclefix expulfi, ôc à confortio omnium Sanctorum extranei, Ôc à corpore ac fanguine Domini noftri Jefu Chrifti alieni, Ôc à confortio Chriftianx Religionis fegregati, nifi ad dignam poenitentiam atque facisfadionem infra fupraferiptum tempus coram Deo 6c coram me venerint; cujus vicem veri Paftoris fungimur, quamvis indigni. Quem ôc fupplices deprecamur ut ori, noftri alloquio aurem pietatis accommodans, quos excommunicamus excommunicet, ôc quos anathematizamus anathematizet, uniis & verus Deus Dominus nofter Jefus Chriftus, qui venturus eft judicare vivos ôc mortuos ôc feculum per ignem. Amen.

£XCOMMVNICATIO fuam Sill, Epifcopus Urgellenfij›fecit adversis imajores renun ecclufiicervm.*

Ex wchi*· Fideli* I'rgeUeiK

XVHI.T Tniveksis Epifcopi* circum- V/ quaque ubique commanentibus per quadrifida climata cofmi , Santanus. Dei gratia humilis fàndx fedis Urgelicnlis Epifcopus. Gratia vobis Ac pax à Deo femper multiplicetur. Veftris auribus , ó fandiffimi Patres, noftra lingua nequit effari nec litteris comprehendi quanta; Ac quales perfecutiones nobis à pravis & perverfis hominibus cotidie inferuntur. Aatamen, neceffitate cogente, vel pauca de multis vobis intimare fatagimus. Anno denique prxfenti nongentefimo nonagefimo primo trabeatioris dominica: emerferunt fe viri iniqui ad deftruenda ecclefiaftica jura , ut everterent animos Principum qui videntur terere vel regere terras velComitatos diocefaneosEccleli.r noftrx principalis , genitricis videlicet Domini noftri almx Marix, cui Deo audore defervimus. In tantum excrevit malitia eorum ut ad illorum fuafionem Comites vel Principes noftri vi auferrent à nobis fic ab Ecclefia cui largiente Chrifto prafidemus, omnes diocelanas Ecclelias & omnem cenfum quod jure epifcopali debetur exfolvere nobis de duobus Comitatibus integris , Cerdanienfem fcilicet fic Berchitanum , nullâ culpâ fuper nos cxiftente; fed femper cum humilitate ac fatisfadione requifivimus eos. Et non folùm eafdem Ecclefias fuffraganeas abftulerunt, fed infuper ipfas fruges omnes vel decimas quas prxterito anno Dominus ibidem dedit, necnon fic noftros Minifteriales exinde cum vi expulerunt. Ob id denique obfecramus nimiùm fanditatem culminis veftri ut ipfos nefandos homines, qui animos Principum vel Comitum ad hoc nefas excitarunt , id eft , Arnaldum fic Radulfum , excommunicare ne differatis , necnon fic omnes fequaces eorum, fimul fic ipfas Ecclcfias omnes cum illorum terminos oui funt in fupradidis comitatibus, ita ut nullus Epifcopus, nullus Prefbyter , nullus Diaconus, nullus Clericus , cujufcunque fit ordinis, audeat ibi ullum minifterium ecclefiafticum facere vel celebrare ufque ad legitimam fatisfadionem vel emendationem veniant,fic ipfeEpifcopatus canonicè fit redditus Ecclefix generali cui à Deo eft adtributus , fic in............ didi rei de me Sanlane Epifcopo abfolutionem accipiant. Sane ipfam Comitiflam Ermengards cum filios fic filias fuas ab hac excommunicatione excludimus Ac feparamus atque fequeftramus ; Ac volumus atque noftri abfolutione firmamus ut in qualicunque Ecclefia......comitatibus venerint, licitum fic illis ibidem orare Ac Miffas audire Ac divinum officium celebrare ; ipfxque Ecclefix tandiu fint folurx quandiu illi Comites Ac illaComitiffa intus perftiterint. Excommunicationem quoque taliter in conlpectu veftro volumus fieri ficut fubter inlerrum eft, vobis in eadem contendentibus vel fubfcribentibus. Sandam itaque individuam invocantes Trinitatem, auxilium quoque omnium Sandorum nobis petentes , exoramus ut Arnaldum Ac Kadulfum , qui animos Comitiflx Ermergardis vel animos filiorum illius ad hoc incitârunt ut auferrent Epifcopatum Cerdanienfem vel Epifcopatum de Berchitano de jure vel ditione fandx Marix fede Vico vel de poteftate Sallani Epifcopi, Ac omnibus in hoc errore confentientibus, Dominus fuâ virture comprimere eos Ac brachia illorum alligare dignetur. Sequentes quui[ueapoftolicam fententiam, eos Ac omnes equaces eorum à liminibus fandae Dei Ecclefix fequeftramus, Ac à corpore Ac fanguine Domini noftri Jefu Chrifti feparamus , Ac ab omni confortio fandx Religionis Chriftianx difrumpimus ipfos Ac omnes quicunque partibus illorum confenferint aut illis adjutorium praebuerint. Ab hodierno die Ac deinceps maledidi Ac excommunicati permaneant ufquequo ad fatisfadionem veniant aut venire voluerint. Si quis vero fuperbus aut contumax huic noftrx definitioni adfentire noluerit, vel hanc excommunicationem obfervare neglexerit, hunc divino zelo accenfi cum Juda Domini proditore xtemfi punitione fub anathematis vinculo, nifi refipuerit, in inferno damnatum contradimus. Qui verb hujus excommunicationis pro Dei timore obfervator extiterit , gratiam Ac mifericordiam à Domino noftro Jefu Chrifto confequatur. Amen. Salla, gratiâ Dei Epifcopus Orgellenfis , huic ftatuto noftro, in quo totam caufam Dei judicio commiflimus, fubfcribimus Ac confirmamus. Aimericus, Epifcopus Ecclefix Ripacurcenfis, hanc Conftitutionem confirmavi atque fubfcripfi.

1

Ium de eadem re.

feaafaa XIX.aTHOooxoauM catholicorum Vz ratrum divinitufque inspiratorum Canonum promulgavit audontas per umverias provincias pro ingruentibus ecdefiaftici» ftuduarionibus ut nullus Epifcopus, Sacerdos, aut aliquis fideli* ordo ecdefiafticus fe przfiunat vindidam exercere in armis carnalibus, nifi tantum ir» oratione Ac virtute Spiritûs Sandi Ac canonici damnatione feriatur. Quod autem fedes Epifcoporum Ac thronus fpecuiationum potenas judicandi Ac folvendi atque ligandi à Domino eft illis data atque conceffa, ficut ipfe Salvator in Evangdio ait : *Queecunque ligaveritisJuper terram, erunt ligata. & in caelo ; & tpueeunque Jolveritu fuper terram, erunt Joluta & in caelo.* Et alibi : *Accipite Spiritum Sanâum. Quorum remifèritis peccata, remittuntur eis. Et auorum retinueritis, retentafunt.* Ideo ifta przcolimus, carif fimi, ut intelligatis poteftatem Epifcoporum veftrorum, in eifque Deum veneremini, Ac eos ut animas veftras diligatis, At quibus illi non communicant non communicetis, Ac quos ejecerint non recipiaris. Multum enim timenda eft fententia eorum, quia à Domino collata eft illis poteftas ligandi ataue folvendi. Ob hoc igitur ego Salia indignus, non meis meritis, fed nutu Dei Epifcopus, tanta audita fandorum Patrum Canonum inftitura, cum confenfu & adjutorio Domni Vivant Barchinonenfis Epifcopi, feu etiam Domni Aimerici Epifcopi, cum Canonicorum Ac Sacerdotum noftrorum necnon Ac Abbatibus vel Monachorum fufiragia, accenfi flammS Spiritus fandi, excommunicamus atque alligamus omnem Epifcopatum Cerdanienfis vel Berchicanenfis ad Patrem Ac Filium Ac Spiritum Sandum, Ac omnes Ecclefiis quz in didos Comitatos funt, tam przcipuas quam fuffraganeas Sui infra ejus termines funt, ut non habeat >idein nullum minifterium facerdotale faâum nifi per noftra abfolutione aut per noftra propria voluntate de feria tertia poft Dominicam primam de quadragefima inantea ufquequo prcdiéhis Epifcopatus redditu* fit ad unâa Maria dc in noftra fit poteftate cum ipfa» parochias quod nobis abftulerunt vd rapuerunt dc cum ipfo* oblatos qui exinde exierunt. Veruntamen fciatis quia ipfa Comitifia Domna Ermergarda cum filios Ac filias fuas nec excommunicamus, nec nullius vinculo canonicae damnationis contra eos facimus, fed tantùm omnes homines tam Clericos quàm Laicosqui hanc malitiam traôaverunt adversi» fanda Dei Ecclefia. dc confilium dederunt Ac ipfaComitifia dc filios fuo» de hunc maximum peccatum, Ac vaftatores fuerunt atque raptores Ac fraudatores vel facrdegi Ac fitres, ficut Juda proditor. Ho» talea przfumptores Ac Ecclefiis fandae Mari* raptores, vel fuarum facultatum alienatores, excepto ipsi Comitif*& cum filios fuos, nos fupradidi Salia Praefui, dc Vivas gradi Dei Epifcopus, Ac Aimericus Epifcopus, cum Canonicorum Ac Sacerdotum noftrorum, five cum Abbatibus vd fuffragia Monachorum, excommunicamus eos ad Patrem Ac Filium Ac Spiritum Sandum Ac per omnes ordines Angelorum Ac Archangelorum Ac omnes Vinures cocionim,five per omnes Patriarchas Ac Propheta», Ac per omnes A poftolo» Ac Martyres vd Confeffores, Ac per omnes Sandos Dd fic eos excommunicamus Ac anathematizamus atque abominamus Ac alienamus eos atque abjicimus à liminibus land* DeiEcdefi*, Ac fegregamu» eo» à corpore Ac fanguine Domini noftri Jefu Chrifti Ac à confortio Chriftianorum fidelium, ufque ad dignam fâtùfadionem Ac emendationem vernant ante altare fande Mari* fedis Vico Ac coram Salia Epifcopo Ac Canonicos ejus; Ac ufaue abfolutidnem habeant de fupradido Salia Epifcopo, ita fiermaneant excommunicat! Ac abominati icut jam fuprà diduin eft in fecula feculorum. Arnen.

m M

A LIA Formula excommunicationis, diverfa à fuperioribus. »

XX. E* x audoritate Dei omnipotentia H Patris Ac Filii Ac ôpirilûs fandi, Ac fandorum Canonum, fandarque Ac intemeratae Virginia Dei genetricis Marne, atque omnium cceleftium Virtutum, Angelorum, Archangelorum, Thronorum, Dominationum, Poteftatum, Cherubim ac Seraphim, fic fandorum Patriarcharum, Prophetarum, fic omnium Apoftolorum Ac Evangeliftarum, & fandorum Innocentium. qui in confpedu Agni fbli digni inventi funt canticum cantare novum, Ac fandorum Martyrum, fic fandorum ConfefTorum, fic fandarum Virginum, atque omnium fimul Sandorum fic Eledorum Dei, excommunicamus fic anathematizamus hunc furem, vel hunc malefàdorem, Ac à liminibus fandae Dei Ecclefiz fequeftramus, ut aeternis fuppliciis cruciandus mancipetur cum Dathan Ac Abiron, Ac cum his qui dixerunt Domino Deo : *Recede à nobis ^fcieruuun viarum tuarum nolumus.* Et ficut aquâ ignis extinguitur, fic extinguatur lucerna ejus in fecula feculorum, rufi refipuerit fic ad fatisfadionem venerit. Arnen. Maledicat illum Deus Pater, qui hominem creavit. Maledicat illum Dei Filius, qui pro homine paflus eft. Maledicat illum Spiritus fandus, qui in bapdfmo effufus eft. Maledicat illum fanda Crux, quam Chriftus pro noftra falute hoftem triumphans afcendit. Maledicat illum fandaDei Genetrix fic perpetua virgo Maria. Maledicat illum fandus Michaël, animarum fufceptor facrarum. Maledicant illum omnes Angeli fic A rchangeli, Principatus Ac Poteftates, omnifque mÜitia cccleftis exercitûs. Maledicat illum Patriarcharum fit Prophetarum laudabilis numerus. Maledicat illum fandus Johannes przcurfor fic baptifta Chrifti prxeipuus. Maledicat illum fandus Petrus Ac fandus Paulus atque fanctus Andreas, omnefque Chrifti Apoftoli, fimul Ac exteri Difcipuli, quatuor quoque Evangelifbe, qui fua praedicatione mundum univerfum converterunt. Maledicat ilium cuneus Martyrum Ac ConfeiTorum mirificus, qui Deo bonis operibus placitus inventus eft. Maledicant illum facrarum Virginum chori, quae mundi vana causa honorisChrifti refpuenda contempferunt. Maledicant illum omnes Sandi qui ab initio mundi ufque in finem feculi Deo diledi inveniuntur. Maledicant illum coeli Ac terra Ac omnia fanda in eis manentia. Maledidus fit ubicunque fuerit, five in domo, five in agro, five in via, live in femita, five in filva, five in aqua, five in Ecclefia. Maledidus fit vivendo, moriendo, manducando, bibendo, efuriendo, fitiendo, jejunando, dormitando, dormiendo, vigilando, ambulando, ftando, fedendo, jacendo, operando, quiefeen do, mingendo, cacando, flebotomando. Maledidus fit in totis viribus corporis. Maledidus fit intùs Ac exterius. Maledktus fit in capillis, maledidus fit in cerebro. Maledidus fir in vertice, in temporibus, in fronte, in auriculis, in fuperciliis, in oculis, in genis, in maxilhs, in naribus, in dentibus mordacibus, in labris, five molibus, in labiis, in gutture, in humeris, in armis, in brachiis, in manibus, in dicitis, in pedore, in corde, Ac in omnibus interioribus ftomacho tenus, in renibus, in inguinibus, in femore, in genitalibus, in coxis, in genibus, in cruribus, in pedibus, in articulis, Ac in unguibus. Maledidus fit in totis compaginibus membrorum} à vertice capitis ufque ad plantam pedis non fit in eo fanitas. Maledicat illum Chriftus Filius Dei vivo toto fuae majeftatis imperio ; Ac infurgat adverfus eum caelum cum omnibus virtutibus qux in eo moventur, ad damnandum eum, nifi pcenituerit Ac ad fatisfadionem venerit. Arnen. Fiat, fiat. Arnen.

FINIS FOR MULARUM.

0

FRANCISCI PITHOEI
GLOSS ARIUM,
SIVE
INTERPRETATIO OBSCURIORUM FERRORUM in Ltgt Salica habtntur.

■o» Sa u ç a] Francotum;quoa confaetudo Salios vocitavit, ficut Ammianus Marcellinus fcribit. Fortifié Ataliendo.Sidonius*

Tibi vincitur illic
I Cur/κ *Heruhu. Chunnus jaculis*, Frantu/fee *natatu.*
Saxromata clypeo, Solius pede, falce Gelonus.

Et in prologo harum Legum ; Gem Francanon in*clyta, form m armis, audax , velox, & a(pera.* Lex (impliciter dicitur Synodi* Cabillonenti 6c Rhementi. Videantur Ado, Einatdus, Ottho Frifingenfis, Sigebettus, Trithemius, & Nicolaus Vignerius libello cui titulus eft. *Traité it Tétât & ouginc dei anaem François.*

TIT. L

Ma l l o m] Fiodoerdus ex epiftoli* Hincmati : *Quia de Prejbytero & Eccitfta ad Epifcopos* tr *Synod. definitio pertineat. non ad mallum vel civilium judicium difpofitiontm.* Vide Gloflarium ad CapituUtia. Quid enim repetam qux ibi habentur ?

Ma n n it vs] monitus, *femont.* Mannitiones, *femoncts &* adfournemens* Nortmannis.

Sunnis] Sic veteres omnes. Nec tamen alibi malè *Sonnit.* Veteres Glodi. *Sonnis, impedimentum. Efoine, ou empêchement.* Confuetudines Hannonenies. Tit. xix, $. *6* , Legis Salic* in editione Germanica : Si *in mallum vocatui fuerit is qu. vocatui eft non venit ,fi eum aut infirmitas aut ambafeia dominica detinuerit, vel forti aliquem de proximis mortuum inter domum fuam habuerit , per ifias funnis fe potefi homo oxeufare. Ahds de vita componar,*

Dsnarios 1 Monet* minutioris fpecies funt, ftt hodie hx apud nos. *Denier,* Denarius. 1'nde *dcnree ,* denarata in adauntiatione Caroli apud Piftas occctxn, 6r *fruitL· adenereq* Bkfitnfibua. *Double.* Unde *doublon* binio,dinummium Ægefippo, Vet. GloIT. de C. Tu. de Alex, primat. *Lior,* Miliarifium Epiphanie dcCerdreno. *Blanc,* Germanis *K^eifpenntng : Btance* Italis, *Ajprum* Gmcis, *Katau* Perfis, & *Grand blanc,* ad dif*ferentum dufols nerets.*

So l idos] Solidus lege Salad fuit quadraginta denariorum. Quod Pipinus immutavit. Canon. xl i , Synodi Rhemenhs : *Ut Deminui Imperator fecundùm fiatutum bona memoria Pipini mifèricordiam faciat ne folidi qui in Lege habenturper quadraginta datarios dtf>currant. quoniam propter eos multa perjuria medtaque frdfa tefiimonia reponuntur.* Quod tamen omnino non placuit Karolo Magno Capital, lib. ;, cap. «o. Sed tandem Ludovkus Pius conftituit lib. 4, cap. 71. *L't emnu felutso atque compofitio qua in Lege Salica tenlinentur, inter Francos per dnodotim denarios folidos componatur, excepto ubi contentio betra Saxones & Frifines exorta fuerit.* Remanent amen hodie veftigia folidi iftius moribus noftriin mulftis de *bebtra.if* five laudimiis.

Si in jussions Racis] *Lettres £Efiat.* Marcuifu* in formula pro caufe futpenfa. *Cognojcat magnitudo tua, aum nos ad prstfent αρηµοικο viro illuflri pro nojtrii utibtatibui illic ambulare prxeipimus. Ideo jubemus ut dum in illii partibus fuerit demoratus , omnes caufa fua fitorumque amicorum aut gafindorum in fufpenfi debeant refidere.*

Infra pacum] Anonymus de rranflatione beati Gildaiii : *Per illud tempus cum omni reverentia nobis nominatus gloriofus princeps nobilis Ebbo maximam partem pagi Bituricenfis fub ditione fua tenebat. Siquiditn d Choro fluvio ufi que ad Wcrumpam fp Eagliam potmtijfmi*

f

prMoprtaMF. Sigebertus ann? 759. Xrrcnwnm papa* *depopulatum promit*, & audu *cafteUa, ipfam urbem Arvernis copie.*

TIT. II.

Lactantem l Retinui omnium codicum fcrip. tutam. Grammatici* quidem iaâans dicxntr que lac prrbet, *laâen*cm* lac pezbetur. Sed hcc tant anxie a noftri* obttirat* non funt.

Dt hranne J Sic veteras très, 3c Gennana editio *Rhan.* Undo Campani* neftru *Mettre lu oorcs en rhan*, ut pinguiores fiant

Gaiutal i] Tu. *ta. Si* f«û *animal aut caballum vel quodlibet pecus* ùi *nettefua invenerit, penitus* eam *ladere* non *debet.* Quid *fifecerit & conftjjus fuerit, capitale m loctun reftitusu, ipfum verb debile quid pereuffit ttd fe recipiat.* Et rit. txviu, *Caballum ipfum in capùc reftituat.* Et tir. 5 ftc 1, legi* Alamannorum.

Dil atu*a] Giotf./rede.

Di sudi] Porcorum ftabulo. Noftris *Seu.* Liber de arithmeticis proportionibus, five u Getbetti fit, five aitenus: *Paterfamilias ftabilivit curtem novam quadrangulam. in qua pofoitjcro-*Êc, *qua pepertt vorctllas feptem in media fade.* tit. > ■, infr. *fi quifodem cum porch.*

Scrovam] Stc veteres quinque.

Sumatit] GloiT. *porcellos in ventre matrix occidit.* Recapitulatio : Si *quit fcrqfem tlttritu fubbeuu ut porcellos non hobta.*

Tertussum] Gloft. *qui domi nuimur. Der Zubov.*

VsAHUM] Sic omnia exemplaria. *Ferrât.*

Scrovam ducariam] GloiT. *du&rscem aliarum firevtrum.* Longobardis *fenepar* feâarius dicitur five dux gregis, aut ducator, ficut loquitur Tertullianus. Nam *ftnneitm 6c fente* armenta fignificatut in legibus Ripuatiorum dr Angliorum. Unde Senifcalci nomen, *armentorum miniftri.* Alamannorum leg. 1ubdt. decoqui pallore* vei artifice* occiderit. Sic apud Otfridum *Druthints fcalche*, Domini miniftri five Apoftoli. Kero : *fervus ,fcsd.* Ut *Adelfcalbe, fervt prin-"ipb* in Synodo fub Thallilone habita. Theodulphu* Antulphum Senefcalci oflicio functum lerint, quetn Sigebertus & Aimoinus poepofiturn meniz Regu, Regino principem coquorum dicunt. Videndus Hincmarus Rhemenfis admonitione ad Epücopos & ad Regem Karolomannum cap. X}.

Sacrivum] Glofl. *qui ejl defenfor aliorum porcorum.* Sacrivr arbore* Synodus Anriffiodorenli* cap. 4. Auctor de reditudine catholicz fidei : *Fomes £r arbores quos fairivos vocant foccidltt.* Porci lâcres V'arroni & Fefto dicuntur ad iacrificium idonex.

Qui dicitur votivus J Greg. luron. 1, miiac. }. Que *fit manfoeiudo pecorum in hac bafilica votivorum, qualiter vituh pétulantes, calcitrantes equi, grunnientes fies, ut limenfaneturn mgrefii funt, conquiefcunt.* Idem : *De his verb qua votiva funt, nulli penitus quippiamfubirahtre licet.*

TIT. III.

Hoc rsT TRcsPïLiius] Germana editio: *TreftelUo*, id eft, de tribus villis, *de trois dollars*. ficut loquuntur confuetudinarii. GloiT. *Cloccn » belle.* Cloccarium vel lucar, *bell— bus.* Sic *trimarchifia* apud Paufaniam, qudd fingulx equites Galli connatent ea tribus.

Taurum Regis] Sic veteres tres.

IIT. iv.

Bsrbices] *Herbis.* Gregor, eptlt 1$, lib. S.

T I T. V.

Cavait VM] Hircum, *u^rit.*

Si quis succum] noftds fime. Germ. *boch.* I uron. 9,1}. *Jfuccu/ validus vocabatur.*

TIT. VL

SxvsiuM] Sic veteres omnes. Vid. tit. r9, leg. Bapsar. tir. 41, leg. Aiatnan. Videturque nomen iftud reponendum tit. 15. Refponf.Papiani, cùm vetus exemplar habeat, *fi faucnum al. Jactum.*

V11t*em] Canis Gallicus Ovidio 8c Martiali. Clemens Scorns, five potius incettu* fantti Galli Monachus in vita Caroli Magni : *fiffumfit* dues *camculos ut manum fuam, quos Gallica lingua lettres vocant, qui agilitate fud vulpes* cr *ceteras minores befiias facillimi capientes. Veltro* Danti, noftris *vaultroy* dicitur. Et tit. 1o, leg. Burgund. Vdtrahus. Et apud Gradum de venadoM :

— *At* K *lava fi qua*
Tengir *opus.pavidofque juvat compellere dorcas.*
Aut ver/uta fequi leporis vefiigia parvi,
Petroniosficfasna canes, volucrefque Sicsunbros,
EtpiSum macula veltrahum diligefidfa.

Sue enim legendum. Petrunculonim fit mentio eodem titulo legis Burgundionum.

Aagutaaius] Sic veteres quatuor. Qui *feint occultos & fignis arguat hofiet.*

Curtis 1 Leg. Alam, *qui curtem defendit.* Petrus Beneventanus : *Curtu vulgare tfi Gallicorum, ficut manfus Italicorum.*

Canem pastorem] Sic veteres ouaruoc. Alii* *psfioraltm.* Vid. tit. xxxn, legis Alamanoruni.

TIT. VII.

Acceptorem] Sk antiqua omnia exemplaria & tit. 99, leg. Alamannorum. Charifius : *Acceptor quoque & accipiter dtcuur. Kireilius enim accipiter dixit. Lucili, acceptor.* Giofl. *Acceptor, dmi·*

Sparv ARivM]Sic vet. E/pervicr. Getaa. *Spanever.*

Anstam] Sic veteres duo *Sc* tit. 99, leg. ALaman. GiofT. *Aneta ened.* In veteri formula ; *Similiter Crporcellos habent, (r unam vaccam, & duas anetas* d *ceteru ftparat, & dat illis quotidie abundantu*

Gallum j Unum exemplar, *coccum.* Gloff *Gallus, cocc. Gallina, henn.*

Si qui* turturem] Duo vetera exemplaria : Si *quis aucdlum de trapa furavent.* Sicut fic Germana editio. Inde *Trappe* fic *entrapper.*

TIT. VIIL

Matriamen] Sic veteres tres, fic infri tit. xxix. Inde noftris *Marien.*

Concapulaverit] Sic veteres quatuor. GloiT. *Truncaverit vel exciderit.* Tit. }x, editionis Germanicz de debilitate. Vet. Gloif. *Scapcllare, id eft, exfiindere, frangere.* In legib.

Longob. *Si quit cAAU obtritu* rawtai *otpd-loverit. id tJI,fetus trasrerit.*

TIT. IX.

Db intro clave] Sic veteret quatuor. Ajfcuit Jmm clsf.

TIT. X.

Incluserit 1 Vetere» quatuor *indaufèr'u.* Et inf. *inclaufa.* Taran. j. *Hac noSt cùm equos ad claudendum adduxeris.*

Aut minentur] Paulus Diaconus t *Agere modb fignificat ante ft pellere minare.* Veras intetpres AAor. cap. il. fir *minavit cos d tribunali.*

Si Alic»;®» ricona] Conveniunt motes. *Dt Uhcrt.* Tit. }, an. 9, 19.

Strut auinam aperuerit] *Qui cleft* rat-*pcfche.* Gregorius Turon, de vit. &. Martini : Prune *dit Pafclus jugiu eft* d *dominofuo ut agrum tinniret ; invtnteque aditu* ends pecora *intro»-butt, dtum eum claudere conatur, tsrcttcatus tft.*

In quemubet laboremJ Gregorius Turon, lib. 7, cap. as. Mun data *effet in Ubertate, equi «cpecoraperfifties pauperum vintqfqtu dimittebantur. Qubdfi expellebantur A his quorum ever* ecbantlA orem.fiatim dfisis arcebantat.*

. TIT. XL

In tixaga] Glofl*. *Intra teSa.*

Vinitorem] GloiT. *Finitor.* ·v»l*η. Turon. $. 41. d *fifcalis vinitoris fen* λ

Siva venatorem 1 Addinu in uno exemptai*five fcantiontm.* Vet. GloiT. *Scantit, pin-<eriu. Inde* nobis *Efchanfon,* & in Condlio Toletano *Comes fcancqiarum.*

Da ministerio] Flodoardus : *Plebeiis quoque Eibafdom perfmis, villarum fctlictt minifteria-M,,* pre *rebus minifteriorum fuorum* nonniut* *quam fcribens, qualiter res fibi commijas troctart deberent.*

TIT. XIII.

ci», ictus accipiat] Nec enun olim arbitrio camihcis, ficut hodie, cedebantur condemnati ad ftragra quod ex fiera Scriptura confiât. Perron. Harmenopulus : *Mt*--
Er aiiut :

.Quod idem eft. GloiT. ^«ryAeCe «aa«m« h, legibus Bajoatiorum : *quadraginta gamaSas accipiat, 8c rumpatur dorjum tjut quinquaginta gamaSit,* que funt veteri interpreti *percujfiones.*

Aut castretur J Sic tit. »7 A 41. Furae affligitur apud GregoriumTuronenfem de virtutibus fânfiti Martini lib. 1, c. » 1, & lib. }, c. 5 j. *Genitoris,* inquit, *chit noftris fiirvus d iudtet pre furti fcelere comprekenfus, patibulo dijudicatur, 8c* de glor. ConfefT. cap. 1 o 1, *8c* de gloria Man. lib. t, cap. 7 j, *8c* lib. *6,* hift. cap. 8.

TIT. XIV.

Screuna] Sic codices veteres quatuor. Alii *firtona,* ficut leodes, leudcs, beodurn, beudum Tit. 19, lee. Butgund. *EfiraSores omnes qui aut domos aut ferunias.* Sic quinque. *Efcrenci* etiam hodie rufticit Campanis dicuntur camerx ilhc demerfx in humum, inultoinfuper fimo onera-tur, in quibus hyeme puellx fimul convenientes pervigilant ad mediani nodem.

In verbo Abois] lUbuatioram tie. ,7. Greg. Taran, lih 9, cap. 19. *Bnnichildis graviter ac-etpifat,* <* fUd *in tjut vtrba Stcharhu ptfitut talutr fuerit inttrfiSut. Et* alibi t PrnetptiMtM *tribui jtffu ut in verbafuo pofita d nulla unguam partntwm defuaSi iUiut in aliqua utoltfiiaui pa-ttrttur.* Inde hodie, *En partit* de *Roy.*

Paoptkk, ratnuM.] Gteg. Tuton. *Quafdam tx ett qui Afoltai fuerant* ad *ft vtnific, atqut coinpofiuoncm fifet debitam, quam illi frtdum vacant, fe futje eu indultum.*

Litos] Sic duo exemplaria ; ut tit. 1, Fnfign, *be* ut. 1. leg. Saxon. Turiu, *fi per juQum vel canfiliiiM damini fui.* Alias *Lidut. GhmTFif-cahnut vef fanSuariut.* In Synodo Bavarica : *Horna Regit, id eft, ffcalinut. vel eccle/iafti-cut, vtl Udat, inttrft&u.* Albertus Stadeniis '. *Plurtt autem ft* eis *dediderunt propriat,* tr *qui A tit vivere funt ptrmiffi, litatur funt A eadem vocabula nuncupati. Inde litoatt in provincia Satronum iunt exorti.* In privilegio conceflo ab Henrico imperatote anno 1009. Ecclefic Mindenfi : *Aut homines ipfius Ectlefia f'rancat, liberat,* Er *tccltfitfticos titanes mualman, vd fervat cujuflibtt eonditionit, ftu colons rentra rationem diffringendae.* In privilegio ab Ortone IU. Imperatore eidem Ecclefir : *Aut hommes tpfiut Ecclefia litet vtl cujuflibtt cenditieuti Jen oi centre retiMum diffringendas.* In privilegio conceflô ab Octone I. eidem Ecdefic : *Homincbut quoque famulatum tjufdem monafterii facientibus, qui Saxonici malman dicuntur, pradidum munaeburdum &· tuitionem noftram conftuuimue.* In Çonftirutionibus Caroli Magni, A lib. j, leg. Longobardorum : *Aldioncs* <d *lege vivant in Italia in fervitote dominorum fiurum* yad *Udi ia Francia.*

Ingenuam feminam tkaxfrit] Marculfus in formula. Si aliquis puellam invitam traxerit. *Duiciflima canfugi mea ill. Dum te prater voluntatem parentum tuorum habui dtfponfatam, (x abfque tua vel parentum tuorum volumaie raptam fcelere meo conjugio jociavi, unde vita periculum incurrere debui.* Et charta de agnatione, fi fervus ingenuam trahit. *Dum hominibus non habeiur incognitum qualiter fervut meus ill. te Afque tua voluntate rapto fcelere in conjugium ficiavii, & A hoc vita periculum incurrere potuerat, fed intervenientibus amicis vel bonis hominibus convenit inter nos ut fi aliqua procreatio filiorum orta fuerit inter vos, in integra tngcnid-tate permaneant.*

Db sua voluntati] Marculfus in formulis: *Didis hominibus non incognitum qualiterfervum meum nomine N. voluntarii accepifti maritum, ut te ipfam & agnationem meam in meo inclinare potuerim fervitio.*

Druchtb]GloiT. *Sponfa:a. DrAtines haut,* Templum domini apud Otitidum. *Kero* interpret. Vocab. barbar. Dominus, *Truftin.* Sidonius : *Neque patiaris ut te A hoc propofito propediem conjunx domum feliciter ducenda de-fteSat.*

Par virtutem] fic veteres omnes codices. Vulgat. *Per vim machatus fuerit.*

So r o r is] Ahis, jêrerem *ontfiratr'u filiam.*
Cun al t br ivs] Sic vetcca quatuor. Aba duo, *certi ulteruu.*
Fr a t r is uxo r im] Gregor. Turon, lib. « , *cap. i.*

TIT. XV

Di 10 qui] Vetera duo exemplaria, fient fle Germanica editio, *it fupervtntit & expoliatio*-nÜMi. Et fané mirum eft quàm malè conveniat ia plerifque editio Tiliana cum Germanica. Nec tamçn urraque fine veteribus libris, ut putem Tilianam repetit* pcrleûioiiis ede, falcem poiteporem Germanici.

In supbr vxnt u J Turon. >. 40. *furta fuper-venta, pervafionet.* GloiT. *imftur·, Juperventum facio.* Tit. 19 , lee. Burgund. Si *quit fupervontu µ latrocinti feeure negotiatorem* mu *aliquem O<ciderit.*

Pr æ c ipt um Rx g is habbnt is] Grtga Turon, lib 9, hiftor. cap. ao.Aimo. j. c. *}6. Pracepturn tamen* de *confirmatione toeiut Abbatia* de more *Principum fecit.* Odo Monachus Fodâcenfis in vita Burcardi Comitis : *Poft lute etiam Aegit adeuntes prafentiam deprecati Junt ut hoc dona pracepti fui* «vâeruaze *roboraret & anuh fui* iao· *prejjione munire dignaretur.*

Ao sal ir b] *ajfatllir.*

Via l aciniam at f acer x] Germanica edl· tio : *Extra ordinationem Regt* r·litre aut nd-faliire prafumpferit. Arrefter.* Atreftaxe in leg. Langobard, lib. 3, nt. 1 , L 78.

Fuaru] Sic veteres omnes, ut inf. tit. 17.

TIT. XVI.

Co nt ubbr nio] Glofl'. *auxilio.*

Un VSQUISQÜB EORUM CULPABILIS JUDICX-t ub..] Défunt hxc in antiquiffimo exemplati.

TIT. XV 11.

Nau to] Sic veteres tres. Gloi *Sarcofago ligneo. Noftris Nsu, Noue.* Gregor. Turon, d· glor. ConfelT. *Cùmque /unda corpora pallit* etc *ntufii exornata.* Sic veteres. Nec tamen male vulgat. edit, *mappis.*

Ar ist at onbm] GloiT. *Staplum fuper* ruma* *lum mtjfum.* Ut tit. 57 , inf. *Palla tegebant tumulum.* Einardus de ianftis Martyribus Marcel·* lino & Petro foi. 518 , in editione recentiori: *Lapidem gut fummuas fepulchri tegebatur, de loco fuo levare moliuntur.* Gregor. Toronen, cap. 54, de miraculis fandi Martini : *De palla qua fandum tegit tumulum , 6c* lib. 1 , mirac. *Pallam holofcncam auroque exornatam ex gemmis . fine fandum tegebat JipuUhrum , temerario aufu deripuit fecumque fujtulit.* Et de glor. ConfieiL *Poilu erat lignea quo fandum confejbrii tegebat Jepulchrum.* Nobilibus fuperponebant tapetem. In veteri Cartulario : *In redemptionem unius tapet.s , quod patri mortuo fuperpofitum eft ,ut eft conjuetudo nobilium.*

TIT. XVIIL

SricAMUM] Gioi *Horreum cum te&o. Germ. Sftckcr.*

Maiiol um] Sic veteres quatuor. Gloff. *Horreum fine tedo.* Noftris, *Machau.*

S c v a i a m] Alaman. *Schvre* five *fcheurt.* Hincmar. Rhem. advert. Hincmarum Laudun. *Infuper & fiuriam ipfius interdufit. &* miw umb *de terra dambnicatis collodam fme licentia tpfiut Prejbyttri in earn mifit.* Et tit. 4 , kg. Bajuvar. Qui *defendere voluni cafiu vel feurias ubijitnitm vel granum inveniunt.* Inde noftris, *Efcurie, fe* fortaiTe Glotfat. B. Gexm. Ctria , *lumn Po»è.*

Fbnil b] *Fenil.* GkÆ *Fenile locnt nbifmon ponunt. Fenile. fenifecium.*

Mal l aub bum mbbnt] Inde *luuntdlut»* rit. 4V-

Co nc isam] Sic veteres quatuor. Vetus Chio* nicon : *Et nunin feftm^tiene Snxenum cnfet fen jirmitatet fubitb introiit.* Item : *Multet Britenee conquifterunt und auu cafttllit, & firmitntet eorum Ucit peluftnbus & inceftt.* Quod alius amor fic ; *Et ibi multe cafttlU acquifterunt. &* loen firma &· munita paluftria & inctfe.* Nec tamen omnino malè vetus unum exemplar ceucidemhabet. Grejoc. Turon, lib. a. *Francifimulato metn fe in remotieret/altui receperant, concidibut per extrema ftlvartun proceratit. Et : qui conjunSu arborum truncit vel concidibut fuperftanttt.* Concedes appellat Cxfar, & Marcellimit1 *Cenaede,* inquit, *arborum demi undique ftmuit claufii.* Et alibi : *Difficilet viat & fuapte naturi elivqfat coneetdibut clauftrc jolcrttr, arborant immenft robori» cttftt.*

TIT. XIX.

Co ipo s] GlofiT. *Idui. Coup.*

SAerrra t o x k a ia] Gregor. Tur. a , hift. *Sagittat tormentorum ritu eftudere inliuu herbarum venenie.*

PiACAViarr] Vetus interpres Juvenal. *Mere citm plagatu» eft* d *Diomede.*

Ut sanuois ao t ul uam caoat] Riboar. a, *ut fanguit eiteat terramque tangat.*

1NTAANIA] Sic veteres quinque. Greg.Tur. 4, miracuL fandi Martini : *Dolori» malum* ◀ *iiltt intraniontm ftexuefii receffibu» bacchabatur.* In edido Tuta Aproniani Prxf. Urb. *reliqua caro cum pelle & inttranei» proficiat venditori.*

Pl aga simpca cu r ait] *la playe court·*

TIT. XXL

VIII. MNAutos] Apud Nitardum in fluvium merguntur. *Gerbergam,* inquit, *more maleficorum in Ararim mergi prnctpit.*

Hiabas bxdiait] *Herbarum venena.* Greg. Turon, lib. a , cap. 9 *8c* cap. , lib. 4, de miraculis fandi Martini : *Ligamina herbarum atque tncantationum verba proferebant.* Unde enhetber. Vetus Poeta:

> Sony *gift le frait ferpent en fherbe .'*
> *Fuyeq enfant, car il tnherbe.*

Supiamct atus PuiAtT] Sic veteres fex.

Cum LteATVRit j Turon, mirac. a. cap. 4$. *Incantationtt immurmurat . farter jadat. ligaturas celle fufpendit ·* & de mine. S. Man. cap. a6. Hincmatus in geftis habitis fuper divortio Thiecbergx ad 1 5. interrogationem : *Ad bac non pertinent ligatura cxecrdbilium remediorum qua ori medicorum commendata fh't inpracantationibut .five in charadcribut · vel inquibufdam rebut fifpendendit ntque Uganda.* Quk vàtba

verb* extanr apud Rahannm epiftola ad Bonoium. Burchardus lib. 19, Colled. Canon. *Fecifti ligaturas* & MMItfatMittJ.

TIT. XXII.

MaMntam strinxerit] Editio Alamaneka, *copulaverit.* Vid. tir. Leg. Lang. *Dt paupere.* Burchard, decret. lib. 19.

TIT. XX1V.

In molino annonam] Greg. Turon. de virturib. S. Mart. Quidam nen *metuens* uejtt Aeneranr dirm *fiutSum dominica Rcfurrt&iosùs , accсptd* SMiri ad meta· *vadit s impofitoque tritico., molam* maintyerrcrc *capit.* Ec de glor. ConfeiT. cap. 107.

Si quis sclusam] *Efelxqe.* Inde *Clufetra* five *fclufa.* Anonymns in Pipino : *Aftulphus Rex Langobardorum fispradiSamjuftitiam vetando fcbtftu Langobardorum patiit.* Quas Ai* moinus vocat *claufuras.*

Da Farinarjo] Marculf. *pratis, pofcuis, aquis,* afuanunvr *dccurfibusfarinariis, adjacentiis , appenditiis.* Odo Fomuenf. Monachus in vita Burcardi Comitis : *Item prope cafirum farinarium quod vocatur Toluia.*

TIT. XXV.

Pro so quia descenderit] Sc veteres omnes. Tilius , *pro equa quam afeenderit.*

TIT. XXVI.

Sivi crinitum] Lucanus: *Crinibus in nodum totis venere Sicambri.* Apud Romanos ufîue ad pubertatem conue nutriri conlucveranr. *faum i crinitis.* Agarhias t. 9.

Totonbbrit] An refpicic ad illum morem de quo Orto Frifing. lib. 1 , cap. 1 ȁ, & veteres annales. *Karolus,* inquiunt, *Francorum Princeps, filium fuum ad Liuthprandum mifit, ut more fidelium Chrifiianorum ejus capillum primus adtondtret & pater illi fpiritualis txifttrct.* An ad clericatum ? Greg. Tur. j , hift. 19 , & *fibi proprid manu capillos incidens ClericusfaSus efi.* Et lib. 4 , cap. 4. Vid. dt. *61* leg. Burgundionum. Marculfiis in prxeepto de clericatu : *Keniens ille ad noftram prafentiam petiit ferenitati noftra ut licentiam tribuere deberemus qualiter comam capitis fui ad onus clericalis deponere deberet.* Sequitur paulb poft : *Fracipientes ergo jubemus ut fi memoratus ille de capite fuo bene ingenuus eft videtur , & ia polypticho cenfitus non eft, licentiam habeat comam capitis fui tonfurare.* Gregorius Turon, lib. 9, cap. 3 S. *DrochtUum incifis capillis & auribus ad vinesun exercendam delegavit.*

Intra ix. noctes] Sic veteres omnes. Pueris ergo nono die nomina impofuerunt, ficur & Romani Feftus *Luftrici.* Inde vir *8c* uxor inter fe foiidum capere poterant, ii duos trimos vel fi tres poft nonum diem amififfent. Lib. a , leg. VTifig. tit. 4, $. 17, 18. Ulpian. lib. Regul. Alii fepnmo ·, quidam decimo. Ariftot. Harpocrat. Schol. Ariftopn. Suidas. Galli vero omnes fpatia omnis temporis non numero dierum fed nodium finiebant , ut nodem dies fequeretur ; ut docui Gloffario ad Capitula Caroli Magni.

mi. dbn.] Non igitur multa pleditur qua qui virum occiderit. Quod eft contra jus Romanum. *Leg. pen. C. ad L. Cornei.*

Frbdus mi non requiratur]«n. Tab. Impuberes fi furtum fecerint, Prxtoru arbitratu verberantur.

TIT. XXV11.

Al una ancilla] Jure Romano tenetur injuriarum adione. *L. inter liberas. D. ad leg. Jul. de adult,* Et aliam reformate cogendus eit. *Paul i. fentent. tit.* ia.

Imb cum ia in servitio] SC. Claudiano mulier qux fe alieno fervo jungit, ancilla fit. *Ulp. tu.* xi. *lib. fing. regular.*

Castretur] ut qua parte peccavit, eadem multetur. Niceph. hift. n. Λ ·> v4 ·>> »«.< /» *·rrO.* Mi »· AiΛ«,

Postquam infantes habere c®pit.] Rib. i a. *Poftquam parturire ceperit, ufqueadquadragefimum annum.*

TIT. XXV m.

In hoste] Er *1'kcft.* Inde *hoftage.*

Per denarium] Pnecepti denarulis formula extat in explicatione obfcuriorum vocabulorum Capitularium. In vereri chartula Ecclefix Lugdunenfis : *Servum juris veftri manu proprid,* tr *manu illius exeutientes denarium. fecundùm Legem Salicam liberum, cum omnibus qua habet vel adquifierit, fecimus.* In veteri formula : *Inde quemdam fervum N. ut* <um *ob mercedis augmentum liberum dimitteremus rogarunt. Nos vrrb manu proprid noftrd exeutientes de manu fupradiSi N. denarium vel nummum vel argentum vel aureum* 1 *el dragmam velfeftertium vel minam, jeeundum Legem Salicam , eum iiberum dimifimus, Cr ab omni jugo fervitutis abfolvimus.*

TIT. XXIX.

Dt pecoribus tintinum] Clementianus Fortunatus:

TmriflRuni rapit alter inops, magis improbus ille
Qui jumentorum colla tenere folet.

Skbllam] Sic quinque exemplaria, non *filiam ,* ut editum erat ante*. *Tintinnabulum,* Alamannis *Siel.* Tolofimis *Efquila.* In vita B. Anfelmi : *Unum eorumfumpta in manibus corda pro excitandis fratribus , faillant pulfantem ad ejus fonitum.* Durandus 1. de divin, offic. cap. 4. *Nota fex effe genera tintinabulorum quibus in Ecclefiapulfatur j fquilla, cymbalum &c. Squilla pulfatur in triclinio, id eft, rcfeSorio.* Aimoinus lib. *j.* cap. 8a.

Reptari] Editio Bafilienfis : *Repafcere.* Alias *trtpaverit aut meterit.* Gloll. *Raptor, reofere. Meffbr, Rftere.* Et hodie Germanis *Reupfen ,* gaïlicè *Roffter ,* vellere eft.

Inpotos] Sic veteres quinque. An inde *impfftn* Alamannis , *Enter* noftris. Gtoif *fruRus paftin.*

Mil Ario] Sic veteres quinque. Gloff. Malarium pomum. Vet. donat, inftrum. & a. *mclarios* in *ipfo loco.*

Decorticaverit] Exemplar primum, *txcervicaverit.*

Cultellum] Noftris *Coultre.*

Si quis aratrum] Gallas adinvenitfe formam aratri cum rotis icftaw Plin. lib. t-. cap. 11.

Tistaverit 1 Sic retere* omne* libri peter unum, qui habet : Si ψχὐ ererrvm *de* camp* *alieno asueoftaverit eut jaSaverit eutt ttftaverit.* Bafilienfis : *aratrum anteorutver'u tua jaSaverit-*

Dkscargavbrit] *dtfchxrge.*

Si viro tantum tulerit] Licèt tamen viam tranfeunti pabuli nonnihil equo carpere. Leg. i. Long. De tranfeunc Leg. Neapol. lik j, tit. 5S. Jure Saxonko lib. a. Speculi.

Post annum quam euerit signata.] In diplotn. Ludovici 11. apud Lazium : Ex *parte Auftri ufque ad medium month Slavonum Colmiqa diaa ; ubi duobus arboribus fitaa certa pofita fint.* Et in Chronico Lauréhamenfi, ex donatione Canctonis : *De illo rubero ut per Agilofim & fios confortet pro figna incifi.* Et paulb poft : *ficut ipfi incifio arborum* in *ipfi die fa&a eft , fiua vulgo lachut appellatur five divifio.* Inde *Laye. Saint-Germain-en-Laye.*

SratvjM] Sic veteres ieptein. Alii *flavam.* Noftris *Efiave.* Genus majoris retis. Palum. Germ. *Staf.*

Tremaculum] Sic veteres quinque. Alii *Tr<-maculam, Tremaculum, Trimaclcm, Vrtmalium. Trtmlil* noftris.

Vkrtivolvm] Sic veteres quinque. Duo *Kertuolum.* Al. *Verticulum.* Noftris *Verueil.* Genus pifcatorii retis ; quo cùm intravit pifcis, eaire non poteft.

Brachile] *bracelet.* Tacitus de moribus Germanorum : *Nec alius feminis quàm viris habitui ; partemque vellitis fuperioris in manicas non extendunt, nuda brachia ac lacertos.*

Si quis casam] Sic veteres feptem. Tacitus de moribus Germanorum : *Ne caementorum quidem apud illos aui tegularum ufis. Materia ad omnia utuntur informi.*

TIT. XXXI.

Truncaverit] Baiil. edit, *capolaverit.*

Digitum quo sagittatur] Ribuar. rir. 5, *digitus unde fagtttatur.*

Si vero pollix mancatus pependerit] Rib. 5. Quôd *fi pollix ibidem mancus pendiderit.*

TIT. XX XII.

Cenitum] GloiT. *oculum erutum habentem. Borgne.*

Conchagatum 1 GloiT. *fordidatum.* Honos auribus, *foireux , breneux.*

Vulpigulam] *remrd.* Greg. Tur. S. hift. cap. 6. *Multas eis perfidias & per/urta exprobravit!, vocans eos /aptus vulpes ingcniofiss.* In vita S. Remigii: *Jufjit nominari vulpeculam p quod cur ita eum nominari voluerit, qui fraudes (r Jigmficationes ipfius animalis cognofcit, fatis advertit.*

Leporem] Sidonius : *Cùm fint in pratoriis Icones , in caflrts lepores.* Eufebius in Chronico; *Cornificius poeta d militibus defiitutus interiit » quos firpe fugientes galeatos lepores appellarat.*

Si qua mulier] Abeft |hic paragraphus in omnibus exemplaribus, prxterquamin vetuftiori.

Quod scutum suum projecisset] Videndus Agathias libro fecundo. Gallos feue» patria rhireos Tocafle feribit Pauiânias. Hodie larger.Tacitus de moribus Germanarum ·. *Scutum rcliquijfe pracipuum flagttium ; nec aut facris adejfe, aut concilium inire ignominiofo fas ; multique fuperftttcs bellorum, infamiam laqueo finierunt.*

Delatorem] GloiT. *mendacem vel latratorem.*

TIT. XXXIV.

Via lacina] Sic veteres quatuor. *Alicui viam fiam obfiare.* Lib. i. hk *8c* nt. 8a. leg. Ripuar. *Viam contradicere.* Tit. *66.* leg. Longooard. *Vecorint.*

Baroni] GloiT. *Baro* I *αüp.* Tit. *76.* leg. Alxman. Si *quis mortaudit Baronem.* Cefarius in vita Engelberti Archiepifcopi Colonieniis : *Ex Teutonico enim Latinoque compofitus, Engelbertus vocabatur, angelicam fonat libertatem.* Kero, *liberorum harono.* Inde Barones homines Regis , five qui hominhun Regi debent.

TIT. XXXV.

Hominem ingenuum sine causa ligaverit] Tacitus de moribus Germanorum : *Aleam fobrti inter feria exercent,* t? *noviffuno jaSu de libertate & de corpore contendunt. ViSus voluntariam fervitutem adit. Quamvis junior, quamvis robufiior » alligari fe ac vinciri patitur.*

Hominem noxium ligatum] Gregorius Turon. de miraculis S. Martini lib. i. cap. 17, Λ lib. 4. cap. 1*6.* & cap. 55.

TIT. XXXVI.

Retortas] *unde fepes continetur.* Ribuar. tit. 45. *fuperiores virga, qua fepis continent firmitatem.* Et tit. 74. Si *quis hominem intertiaverit, fir infra placitum mortuus fuerit in quadrivio cum retorta in pede.* Sic quinque. Vid. rit. 17, leg. Bajuvar. Chron. Calin, lib. a. cap. *61. Duo nigerrimi fpiritus retortas ex agreftibus vitibus fidentes. eumque per guttur ligantes, in ipfa lacus profunda miferunt.* In Chartulario Majoris-Monafterû : *fir defilva bofio dedit Monachii quantùm eis in omnibus Jùjficiat, fimiliter quoque retortas, fir rollones, fiimulos quoque (r cavillas fir hucias fir fi quid aliud in rurali opere eis necejfi fuerit.*

Cambortas] GloiT. *qua fepem defiper firmant.* Eadem origine forutan quà *Camboritum* Britannis. *Baculus incurvatus* in vita B. Notkeri. Walafrid. Strabus invita B. Galli cap. aj. *Accepit à fratribus epiflolam ad B. Gallum continentem venerandi tranfitum Columbani. Qui fir baculum ipfius , quem vulgi Cambotam vocant» ptr manum Diaconi tranfmiferit.* Eckerhardus in vita B Notkeri : *Fefiinati autem aram fanEli Galli odientes, Cambotam quam fandus magifitr Columbanus par Manoaldum Diaconum miferat* Crc. *Cùm autem illum baculo finSo.*

Hirpicem] Servius in Virgil. 1. Georg. *Vimineafquc trahit crates. Ad agrorum fc. exttquvrionem , quam rufiici hyrpicem vocant.* Herce.

Per malum ingenium] *Par malcngin.*

TIT. XXXVII.

Trienti uno, quod est tertia pars solidi] Sic veteres omnes. Gregor, I uron, de vita

S. Man. IAμ μ *trientem mercodu intuitu detulit.* Er cap. i9 lib. 1. de gloria Matjrrasn: Qaida· *tltttl tnentem praftiterat.* Ec de gloria Confeit *lavenite unum-irtentem, tffumdmtani vinum dognum tmdit paafcrum cumparabu.* Et cap. 109. Jassur de ioc *triente vmum cemferat.* idem hift.

LKiTmnuimrr] IntellcMrit fecundàm Iqgcm ie defimdara. Tu. »1. *fiifi trait* & rc- «μ π d *In . 6ou* Moribus Leodienfibus habetur.

Oamallajlx] Marculfi formula, Vc caa£u auAorum adlumendas foorutn aliquis licenciant liabeac. Mi *cliqua per quodlibet ingenium it cpfu rebut* ou· Mfiurrarc *voluerit, licentiam habeet in vita* μ Oβημι *Jiurum 'ipfa vel odvocatut fimt tjat caufiu adfumere* tw. *Pracifientu ergo Jubenun at memoratui Pontifex, aat Abbot. nl Abbatijfc.feu Advactual* rial. *in* viceai*aa&entm aarfat igfint licentium habeet adfumendi vel* eb* *mmlandi.* Quod alibi *refjmadendi vel obmaUandi.* Ec alibi ; *Fiddit Dta propitio aaftrÜhaà inferam venient prafemiam figgtfit nobit eb* frtd *propter fimplicitetem fuam canfac faat minimi perfaqui vil homallare pojfit. liai dementiam nojlram petiit at iilufter vir Hit omnet caa/it fiuu ia vice ipfiui tarn* m *page qudm 'at palatio noftro admoliendum vtl prqfauendum recipere deberet. Qaai ia prnfetuperfijbuam tat cidtm vtfiu eft cetnmendajfe.*

TIT. XXXV1IL

Mbmitatsm compositionis] Bafilienfis •dit» ; *Medietatem it ipfa leudi componat, & fra alia mtdieteie ipfum quadrupedem homiri dontt.* Tit. 4L Ribuar. *ia medietatem iffarregcldi ftapiatur.*

TIT. XXXIX

D« TBSTIG1O MINANDO] GtCgOt. ToΓOO- cap. 11. de glor. Confed. *Alteriui hominit. moliiiafurù bovtt abftulerct, qui adprthenfo vtftigio, inter infufei aqua viarum tramitu adprofundat lad varagintt perdito.*

Inina tmi noctbs] Ribuar. 49. *Et tertio iit i* dome cufaflibet vtl in quolibtt* let· *cum utvvurit.*

Concambiasss] Prifcianu*. Al. *Cmnfi,* Marculf. *Concomio de villa : Aliqua lata interft ttataadara deberent.* Et : *Concamio de terra aat vinea.*

SiQuiTDK] *fait fu btftti,* Morib. Bitnricenf.

PaocLAMAvra.iT | In lege familix data À Burcbardo Epifcopo Wormarienfi : Si pari *ex familia* S. *Petri adfociomfuam légitimé venerit» quicquid in dotem dederit .Or hoc iffa annum &· diaat ata frtelaautaat ftffidtt, Ji vir frier tat· ritar t axer ejut totam habeat dotem ttfqae ad finem vita (ax.* Libro x. de feud. rit. χγ. $. 4.

^DMHAMiKL] *Jurtrr.* Noftri» *Arramir.* lu inftrumenco de concordia cmu Tetbaldo filio Leuru Vindoc. *Pro lut rebut acquirexdu arra· mtvtir.'t bellum in curia yindocinetji.* Al. *arra· vimat.* Vide Gloiïanuni ad Capitularia.

Szcundvm lsgem cuLCAVtniT] Sic lèpcecn exemplaria. Al. *ctUoeatarit.* Ut rit. 41, ud. L

alibi firpe. Noftric, *Adjettraer t an dxaatr joar·* Nam foli» occafut fuprema weipcftai erar. Grog. Turon. 7. hift. cap. a j. *btlarUjuttamte* «d *fia· tittua ia taa^Abtoegu CUUabtrti advenit,* 6r *fer trtdxaat afifta ad octafum frlit ebfervavit, Sed* CMM *Uc venifit^ negne de eeutfa hae ab alla Mtrftilatnt fiùfit » ad frtftia rediit.*

R«» «va» QOAMiarr -т invinuut) Rib. rituL 49. Quid*fi in domeJatrit, Hf etftrxtinium aψa tfi deauu eeturadixtrit.fur habeatur.*

Illo alio aiclamantb] Inde *Rttlain*

TIT XL

Caaaogam) Sic quatuor. Al. *rarruam, eharrut.* Grog. luron, a. miracul. cap. 14. *frafa/· ratit tarraeu cemfefitegue flaufire.*

Vakaniombm] Sic vocem quatuor. An inde *harae flu. it.* Leg. Bovariorum angargnaco dicitur equus qui ui hofte atrii» non eft-

Sradatom j cafttatum. Equorum plurimi η ufu caftrantnr (*na* auc ieminarum uiu exagitati cunAootur. «ur in fubfidiii ferocientes prodant hinnitu denhore veAom. Ammianus Matccili- DUL

Amiscakium 1 Sic veteres otto. Gloflàr. fui ομμ *ttatfen earn tfaabat efi.* Lo Camotenf. epift. B. In conventione paris intit Elfiuix proceres dc civitates : *Egal natem admijfarii, quod vulgariter Sntot vocatar, &■ vinea &fegeter fab hae faut conditione ftnetab fermentan:.* Ribuar. tit. j. *Si ixgtnmufontfii. id eft,* duodecim *eauat cum amijfario, fex fcruvar cam verre. vtl duodecim vaccat cam taurofuratutfuerit.* Marcultus : *Armentorum tam mb amifiario caballoi tantôt.* Equus ad ftaiium dicitur lïb. 8. Wihg. rit. 4. §· 4. Sic enim veteres libri. *Eftalen.*

Si qvis TOLBDavMI Sic quatuor. A!, *poletram,* ut inlcgib. Vingort. lib. 8. *foudre* ou *foutre.* Glofl*. *Pullae.* ··*«.

ΓηιBATTEKiτ] Sic quatuor veteres. AI. *trrbatterit. debilitaverit.* aut *pcrcujjcrit.* In cdiuone Germanica tir. xl. Si *quii feminam maenuem gravidam trabatu . & iffa Jemma Juerit inorna.*

TatAix componat] Sic exemplaria quatuor. Alia duo : *fruutte ano.*

ExcuATAvaarr] Sic quinque. Alia :*fcartoverit.* Tit. 4, lib. t. leg. Wifigott. $. j. Si Mis *alieni cabalU comam turpavtnt, aut caudam curtaverit·*

ExcoATrcAYiaiT] Sic quinque. Alia duo : *excoriaverit.* Plentùs unum exemplar : Si *quit caballum menmtm fine fcnniffu domini jui cxcorckavtrit.*

TIT. XLH.

Sursa scamnum tlnsu·.] Ad malam manfioneln exteniits. L· 7. D. depofit. hufeb. «dr ò «a t«a« AanirLv r-» *·/-.. Gregor, I uron, hiftor. j. cap. 49. Gefta Francorum l *Chremnut fuperfcamnam tenfui orarie fuggtlUtui eft.* Aimoin. lib. 1· cap.

TIT. XL1I1.

th HALLis] Txt. 69. Ripuar. Glofl". *Siccit ram>s.* Inde, *Halle de Mari. Et* quae À Philippo

Augufto LutetLr xdificatx font , *Les HaUes.* Rieord.

In trusti] Antraftionem Rmb, cui dabatut duploma, cujus formula hxc eC *ReRum eft Ut qui nobis ftdtm pollicentur inlafasn , noftro tttea- mur auxilio. Et quia Ult nofter fidelis Domina propmo i enttns irr·palatia noftro und cum arima- nia fua, m manu noftra truftem Er fidelitatem nobis vfus eft conjurajfe ,~propterea fer priefttu praceptum dccernimus^c jubttatu ut deinceps me- mortrus ille itp numéro antrufttonum computetur t Er fl quis frtajj'e tum interficere prxfumpferit. noscrit fe virgtldo fuo folidos ftx centos ejfe cul- pihilem.* Germants rrr»-.

Convivam Ricis] Venandus Honorius Clc- mentunus Fortunarus , Presbyter Italicus , de Comia Domeflico :

Λ';<η; enem placidi Sigebertl Regit amore
Sun: da a fn ittit libera dona tuis.
Jufft Er egregios inter refidere potentes,
Convisam reddens proficiente gradu.
Rex potior reliquit merito meliora parat it ;
Et quod majus habet , hoc tua caufa docet.

Gregor. Turon. hb. 7. cap. *16.* de Pnrtextato: *Foti reditum verb Juum ad urbem Parijiacam advenu, at Je Gunihcramo Regi reprtefcnravit, exorant ut caufam fuam diligenter exquireret. Afferebat enim Regina eum non debere recipi cui futjfet per judicium quadraginta quinque Epifco- porum d facerdotah afficto fegregatus.* Sequitur deinde: *E:fie à R:ge Jujiepius, atque convivio ejus adjatus , ad urbem fuam regrejfus eft.* Ut jure fe tueatur Ivo ep.rt. nj. Capitularibus re- galibus o.ιλI Gecvaiium ad communionem in Pafihali Curia iukepitfet.

Possissoris] *Ingenuus.* Greg. Turon, j. de mir. S. Martini csp. 1 j. *Erant enim ingenui* Er *p°ll<Γμοηιη propriam poffideme'.*

Romanum tributarium] GloiT *Et Sto- fhariui nommaiur qm eenfum Regi Jolvit.* Nec e .im Franci ingenui pendebant tnbutum. Turon, hb. 7. cap. *16.* In exemplari de donationibus fartis Ecclefix Salisburgcnfi : *Tradiditque tribu- tales Romanos ad eundem locum m diverfit locis tolmes ccntumjedtcim.* Tom. *6.* Canifii pag. 1 1 $ i. Ibidem : *Dedit qui dicuntur Romanos triburales txxx.* pag. 1 1 ji. *.4iii erant exercita- b<.* Ibid.

K' Qu Adr iv 10 J Aufonius :

.dbjcRa m triviis inhumati glabra jacebat Tejla hcm.ms.

SINI MANIBUS IT PIDIBUS] Gregor. TutOD. bili. hb. 8. cap. 19. *Truncatis mandat auribuf- que & nuribus, sarus funt mortibus interempti.* hb. 10 , cap. 1 $. *dlui manibus, nonnullis au- ribus nanbufque decifis, feditto deprejfa quievit.* Et hb 1 o. cap. 1 -, *Aboi manibus ineifit relin- quum , nonnulics auribus , nanbufque amputatis, ad ridic.dum laxaverunt. Er* cap. 11. it.

In putium] Tur. 7. 1;. s?j. *Judas eum duobus Chrtjlianis ah Injunofi hominibus inter- febh . m puteum qui propmquui erat domui ejus protect funt.* Ado : *Comprthenfus d CUodomero cum uxore & filiis fuis necatur ,* &■ in puteum *projeRus occultatur.*

. Tota liudi sua componatur j Tit. jj, & tit. 7. leg. Angi. & tit. a. leg. Fnfion. In Capitulis Caroli Magni in Sylvaco editis : Si *la- tro ibi occifus fuerit, qui eum occiderit leudem inde non folvit,* Er *nullus illi inde faidatn penore prdfumat.* Venu formula : *fic ab ipfis fuit judi- catum , ut illam leudem . ut lex erat. jdls ere de- beret.*

t 1 r. x L1 v.

In domo sua adsauliirit] Marculfus : *Qualiter vos nulld mos ente caus.i m na adfal- lijjetis* Er *graviter hvorafietts.*

T1T. XLV.

St in convivio] Porniter.tiale Romanum cap. 15. ex Concilio apud Wermerias.

TITT. XL VI.

Dr Rtirrus] GloiT. *de fponfiilitiis viduarum.* Pretium emptionis vidux matrimonii caufa. Tit. 41. leg. Saxon.

Tvnginus] Glolf. *Judex qui pofi Comitem eft. Dcgen* Sollenlib. dc in prifeis Anglorum legibus, *Thegn.*

Scutum hamri dibit] Tit. 41. *Scutum in ipfo mallo hub.at.* Inde apud Ottonem de geftis Friderici lib. t , cap. 11. *Efl autem conjuetudi- nis Regum Francorum. qua* Er *leutonum. ut ituotiefeunque ad Jumendam imperii coronam mi- item ad tranfalpi^andum coegerint, m pradiRo campo manfiontm faciant. Ibi ligno in altum porreSo fcutum fufpcnditur.* Guntherus :

Ligno fufpenditur alti
EreRo clyptus. Tum praco regius omnes.
Convocat d *dominu feudalia jura tenentes.*

An quod armati in Concilium venirent ? Liv. lib. xxi. de Gallis.TaciuisdemoribusGetmanonim.

Tris hominis] Tit. 41. *6c* tit. *$6. Sagiia- rones plus qudrn tres effe non debent.*

Tris solidos jCqo· pinsantis] Majores noftri, ficut *Sc* nos hodie, uxores fibi emebant iblido & denario. Fredegarius Scholafticus : *Le- gatos ad Gundebaldum dirigit petens ut Chrotil- dem neptem fuam ei tn conjugium Jôciandam tra- deret. Quod ille denegare metuens. Cr Jpcrans amicitiam cum Chlodoveo inire, eam daturum fpopondit. Legati offerentes , fohdo & denario, ut mos erat Francorum, eam partibus Chlodos ct fponfant, placitum ad prsefens petentes ut ipfam ad conjugium traderet Chlodoveo.* Marculfus in formulis : *N. filius N. puellam ingenuam no- mine N. illius filiam per folidum & denarium fecundùm legtm Salicam fr antiquam confuetu- dinem defponfavit.* Propterea uxor in poteftatem viri cedit, *nec* liberam habet rerum adininif- rrationem. Qfiod ftt Gallis in ufu faille tortatur Cxfar.

Habiri dibit] Additur in duobus : *Et tres erunt qui folidos penfart vel probare debent.* Quafi libripendes intervenerint.

Cur Rtrppus DiaiATUR] Nec enim debetur ei qui in hereditatem defiinrti mariti fuccedit.

Post sutum cinucvlum] Synod. Agripp. can. *6.* Meldenf. can. 7. *ufque ad ftptimum gradum.*

Causa] Gloff. Patmi *propter folcmnia non*

Di eo qui villam] *De complainte en cas de faifte* Cr *nsuvelleté dedans Can.* Ut lallantur qui D. Ludovicum Rtgem aut Simonem de Bucy jus iftud ante nefcitum inna Frauciam proquintatfe tradunt.

Si VEKO XXX. NOCTES IMPLETA FUERINT] Jure Romano cùm in rem aliquam agetent litigatores, & poena fe ficramenti peterent, pofcebant judicem, qui debetur poft mcelimuin diem. Afcon. 3. in Verrem.

Prastos habeai j Sic vereres tres. GloIT. *prafentci.* Alii duo : *prafius.* Jure Romano fuperftitibus, ideft, teftibus prafentibus, ii inter quos conttoveriia erat, vi ' ;ias fmnere jubebantur.

Supra fortuna sua] *d fes périls & fortunes.*

Ut accedat ad locum] *Exécution &fournifitmeni* de *complainte jur le heu.* Cap. 11. Confuetud. Infulati. Gellius lib. 10. cap. 9.

EiARoRAVir] Turon, cap. 8a, de gloria Conftlf. *Cumque alterum vas apium vellet auferre, aitjacerdot .· Sufficiat nunc fili ifiud, alterum verà ei qui ipfum laboravit referve.* Marcolfus in formulis ; *i am de alode aut de comparato vel de qualibet adiraQu, ubicunque habere videor,* tr *quod pariter in conjugium pofiti laboravimus.* Et canone 14. Synodi iribonenfa : Si *veri in qualibetfilva vel deferto loco aliquod dtftrtum coUaboraverit.*

FIT. XLVI1I.

•Affato-""*. Di affatomiæ ·] Sic veteres quinque : GloiT *De donationibus qua fiunt fcfluca m Jinum ei cui donabatur prêcha.* Matculfus in formula affatinux : *Dulcifitmts nepotibus meis dits, ego avus. Dum cognitum efl qualiter genitor vefler films meut compellente fine natura de hac luce decefiit, & vos in alode minimi accedere poteratis, ideo penfantes caufam confanguinitatis dono vobis per hanc ajfatimiam pro omni portione in pago dio, centena illa, quidquid in jam diSo loco &c.* Idem : *quicquid jam diSo loco genitor vefler filius meus dividere & exaquare deberet,* 1 *os quoque nepotes mei per hanc afiatimiam poβ obitum meum dividere (y exaquare fiuiatis.*

Festucam] Aliquot codices, *fifiucam.* Symbolum traditionis. MartUlfuS : *Confignai* 11 *&* tradidit (y vejlivit, ty per durpilum & ftfiucam fibi foras exitum alienum vel jpoliatum* in *omnibus effe dixit.* Et alibi : *quod m prxfente* Cr *per fifiucam eas eidem vifus efi commendaile.* Idem 1 *Interfe vifi funt divififje vel exxquajfe (y invicem pars pariem tradidijfe & per fifiucam omnia partitum panifie.* Inde *exfefiucarc* Henrico 1V, Imperatori, Sigebefto, & Ottoni Frifingenli. Et formulariis noftris, *bailler un fefiu en figne de deguerpijfement.*

In LAtsuM] GlofiT. *in fixum.* Mercolfus dtf Lrfoverpo per manum Regis : *Villas nuncupatas N. fitas in pago dio fui fpontanti voluntate nobis per fiflucam vifus efl laifirverpiffe vel condonafie.* Inde *tendre le giron.*

In casa ipsius manere] Greg. Turon. 4. de mirac. S. Martini c. 1 x.

In potestati sua] *Car donner* Cr *retenir ne vaut.*

Ante xn. menses] *Temps cTinfinuOtion.*

Beudo] Al. *Brode; À Ja table.* Vet. dollar. *Mcnfa, beod ; RefeRorium, Beoddcm.* Inde opinor, *Unir & metire d fa table.*

Theada] Veteres, *Theoda.* Al. *Theuda.* Gloft. Liplii : *Teado, gentes, nationes, Thiadon.*

Ante Rec.em aut in mallo publico] Donationis per manum Regis formula errat apud Marculfum. Moribus Bolonienl. Pontivenf. *Avant que le donataire putfit jouir du don a lui fait,* Cr *en faire fan acquefl. faut qu'il l'appréhende par mift de fait* Cr *juflice compétente.*

TIT. XLIX.

De filtortis] GloIT. *de intertiatis ribus.*

In tertiam manum] *En main tierce.*

Carbonariam] Qux eft inter Cametacum & Tornacum. Tritenkeim. ex Hmunbaldo. Sulpit. Alexand. apud Gregor. Tutonenf. lib. 1. cap. 8. 9. Sigcbert. ann. 880. *Camaracum obfedst & ctpit. Inde movens per Carbonariam filvam, ad Tornacum fefiinans. iter direxit in. Ihoringtam.*

Noctes xl.] Sic tu. 31. &: in Çonftitutionibus Caroli Magni : *Pojiquam Comet fy pagenfes de qualibet expeditione hoftili reverji fuerint, ex eo diefupra quadraginta noâes fit lannus rtjcifius, quod lingua Tnetuifca fcattegi, id efi. armorum depqfitio, vocatur.*

Rfm intertiatam j *Chafe entiercét.* Aurelian. In legibus Eduardi Regu Angl. Si *quifpiam a liquid intertiet fuper aliquem, & intertiatus non poterit marantum fuum habere, erit forlsfaRura fua.*

Vendiderit aut cambiaVerit] Unde Conftitutio Caroli Magni : *Nullus comparet caballum nifi illum hominem agnofeat qui ei vendidit, aut de quo pago efl, vel ubi manet, aut quii ejus fenior.*

Quod si nunciassbt] Editio Germanica : *quomodo ei mancaverit.*

Ista omn)a uai suus hamallus 1st] Exemplar unum : *Ifla omnia facere debet in mallo ubi ipfe arnallus efie dignofcitur fuper qsum &c.* Aliud : *Iβα omnia in mallo debentfieri ubi illi' efl hamallus.* Id eft, ψκl *fificipit caufam admallandum in victm alterius.* Tit. 35. leg. Ripuariotutn.

Adfirmare] Sic veteres fex.

Di ipsis conjuratoribus] Veter» durt: *de ipfis juratoribus.* Matculfus in formulis : *3ed nuncupatus ille neo ad placitum fuum venu > nec ipfum /aeramentum juravit, neque juratores fut, nec ullus fuit tefiatus qui fuma nunclafiit·* Piaur. Prnul. *ros juratoris tflis, quirfo operam date.* Seneca : *Quu unquam an htfiotuo jurOtorti exegit·* Nortmannis, *Jureurt.*

Pekjvrasset] Ma.imè in caulis qua· fub jutejurando finienux lune. Can. t. Syn. AureL

TIT. L L

Forbanniti] Sic veteres tres. Alia qumque exemplaria, FerPaitniri. In ConftitutjoniDus Caioli Magni : *De thclonen quiyam amea /wfanniu futragf . nemo tollat.* Er dibi ; *Quiarnq*m< *abhinc inante latronem receperit, maximi autem ilium quifbrbannitus filerir.*

TIT. LIL

DI BO QUI FIDEM factam J Gloffar. *Qui Medium alteri dut, Sr poftca perfolvere fpreverit.* Al. *Dt fide fcSa,* ficut Bafiiicniis editio, quam cum hac confer. Tic. 59. ucc *dt ulla lege fidtm factrc noluerit.*

Admallari] Editio Germanica , *mannire ad mullum.* Marculfus in fomiula de caulis alterius Iecipiendis : *tfi qubd propter Jimplicitaiem fuum caufas fuas minimi pojfu projèqui vel admallere, clementia regni noftri petiit ut inluftru vir ille omnes caufas fuat in viet ipfius tum in pa°o qudm in palatio noftro admoliendum proJljuendwnjue rtcipert deberet.*

Judex] *Funginus.* Editio Germanici.

Gasacchionxm j Al. *Gafacchium.* Adverfanum caufarorem. *Gcgenfac. Mithtfseci.*

Indi eum arstringas] In form. Rom. *Inde ego te ex jure mjr.u confertum voco.*

Judex) Duo exemplaria, *Tunginut.*

Debitum ascendat] *Lu debte monte d neuf fib-*

Adiactivum] Videnda Notitia de ja&ivis. Marculfus in formulis : *Dum tff dlufins* 1 *ir ill. Comet palum nojiri ttftitnoniavit qued an:td:Bus illt placiium Juum legibus cuftodn it, & eum ad· jtQnit, vel folfalttvit.* &■ *ip/e placitum fuum ciifbdirr neglexit. Jrfltvtis five négligent.* In formula quam adfcripli tit. de Racinburg. infra, fic allisi apud Marculfum : *Ut dum ipfe tule facramentum habuit udftrmatum, iff ipfum nullatenus juravit, nec ipfe nec iuratorei fui , fed txinde fe jcRivum dimtfit.* Et in adnuncianone Caroli apud Piftas : *Er ftfacramtntu legalia in primo die Luna poft Pafiha juranda devenerint, aut in aliitferiis, quando mallum tenete debuerit, mittet quifque Comet mijjum fuum, qui ipfa jaeramenta aufcultet, ne ipfi hemines jebfivt inveniantur, Er ipfe fic mallum fuum teneat ut Barrigildi.* Et *jeSare* in Conihtuuonibus Caroli Magni : *Ut naliut prtrjumat hominem ad judicium fine cuuja feflare, nifi judicatum fuerit.*

Per tres mannitas] Trinundino, Rom.

Per singulas admonitiones] *Pour chacun defaut.*

Racinburcios] Sic veteres tres Glofl. *Judicet.* Kero. *Caufa, rahcha.* Tit. 57. leg. Ripvar. fic in fbrmubs Salic. *Ideb venientes pariter illo mallo ante illum Comitem vel reliquor raemburgios. An Rechtburgen ?*

Di fortuna irsius tollant] Alioquin licuit res adverfatii polfidere , donec fatiskcilTet. Gteget. Turon. 4. *q6.*

Aut de vita componat] Vide prxfadonem Burgund. leg. Matculfns in formula, Qui fe in fervitio alterius obnoxut: *Dtun infttgaaic adveeferio'. Er fragilitate mea prnralente, m cafur gravet cecidi , unde mortis periculum incurrere potueram ; fed dim veftra pietur me jam morti adjudicatum dc pecunia veftra redemiftis , vel pro mea culpo rei vejtras quampiuret dediftis, & ego de rebut meis, unde veftra beneficia rependere debuijfem , non habeo , ideb pro hoc ftatum meum voott vifus firm obnoxivijfe, ita ut ab hoc de veftro fervitio penitus non difctdam.*

TIT. LIII.

De eo qui t.raeiomm] Vetus unum, de *andoStmito.* Editio Bahlienlis : *de undocmito.* Stigger. de poileflion. tnonait B. Dionylii : *Ab opprefiione exaBorum regiorum , quos dicunt Graftionet.*

Admallatum] Additur in duobus exemplaribus , *vel adjcüisum.* Aliud exemplar habet: *antequam legitimi admoliatur autfides ei fy&a fuerit.* Editio Baiilienlis : *Antequam eum ptr legem habeat admallatum aut confecutum quid ei in mallo fidem fecijjet.*

Aut se redimat] Editio Balilienfis : *Aut H tregildcum fuum redimat.*

I I I. L1V.

Dt re tramata] Al. *de prafi'ta. Dupreft.*

Sot m collocet] Gregorius Turoncnfù libu 7. cap. aj. *Jnjuriqjus ad placitum tn confpcBn Hegu Uhildebeni advenu, ir per triduum ufque occafum folir obfervevit.*

Super ulos fitc.] Unde 9c moribus Ambianenlium multam dico inferunt qui ad dietn non folverunr.

T1T. LV.

De aneo j GloiT. *de caldario.* GloiT. «■mi*,. Olla, xneum , miliarium. Gregor. Turon. B. hirtor. c. *6. Confpicio eminur rneum fuper ignent pfitum fervere vehementer.* In fomiula confecrationis ejufmodi aqua: : *Utfi hic homo pro hac r.puiMionit caufa , furto videlicet, vel homicidio, aut adulterio, vel luxurtd, aut pro qualibet caufa culpa modo ad prajins* maitirm *fuam* in *hanc ««uim igne ftn tniem iniferit.* Unde in confuet. Nort. *fe purger par eau Er par igntfe.* Et leg. Wiligoct. *Examtn caldaria.* Et communis apud nos loquutio: *J'en mettroir la main an feu.*

Ad as-vm] GlotE mterlineans, *id eft, ad judicium.* Aimoinus lib. 5. cap. 34. Art. 39. Jur. Sax. E *cl in aquam bullientem brachium uj'que ad eubttum imponant.*

TIT. LV I.

Scgibaromim] GloiT *dicuntur quafi Senatores.* AL *Sachbaroner, hommes de loy ou de roùfer.* Artic. S5. Confuet. Hanno. Senatorum urbis Arvenx meminit Gregor. Toronen, de glor. ConfelT. cap. 5. 4a. <»j. *fic ao6.* Senatorum Bituricenfmm lib. 1. c. 31. Furonenlium lib. 1. c. *itf.* hiftoriar. In Synodo Aquilgranenli: *Senatore univerfi regni Francorum perficere fe acclamaverunt.*

Id est elibs qua ad unum mallum conviniri solet I Tacitus de moribus Germanotum : *Eliguntur in iifdem conciliis Er Principes qui jura per pagor vicofquc reddunt.* Ceiutiu

fingulis ex plebe Comitet t confilium fimul Cr *auHoritas, adfuht,*

TIT. LV11.

Tumul um] GloiT. Tumfam. Jornandcs Tn hiftur. Gotthor. *NoSuque fecreto cadaver eft terra reconditum , cujus coopercula pnmùm auro , fecundo argento , tertiO ferri rigore communiunt.*

Amst at onim] Pag. 6S7 .-tit. 17. fuprir Pallio cadavera tegebantur. Apulejus t. Hotidor.

Man dual em] GloiT. *Cancel-* n *qui defuper tumulum flat.* Einhardus lib. 1. de tranilatione beatorum Martyrum Marrellini & Perri : *Sacra beatorum Martyrum corpora nono recondita tn abfida bafihca locavimus, & ficut tn Francia mot eft, fuperpofito ligneo culmine Unctio acfericii palliis ornandi gratid conteximus, apponentes altare , ac duo Vextlla Dominica Pajionu, qua in via feretrum praccdere jolebant, hinc atque hinc erigentes, locum illum d.vinis affictis celebrandis aptum facere curavimus.*

Sel ave] Alemannis columella *feule* uicitur. Et tit. 7. leg. Baioar. *fui.* Inde *Hermjul,* Mercurii columna.

Pon ticul us] In vita beati Evettnati : *Pofl exequias accuratiori Jipulturd cohoneftantes dimidio clypeo corpori efus fuperpofito. & alterd clypei parte ei fuppofitd.* In epiftola Theodulphi Aurelianenlis, A can. *q.* Synodi Meldeniis : *Tumuli qui apparent profundius in terram mittantur, &· pavimento defiiper faSo , nullo tumulorum vefiigio apparente &c.* Einardus fuprà pag. 687. tit. 17. In GloiT. Lrpfii : *Slapigravi, fipulchro.*

Co rpus jam sepul tum] Nam veftttum fepeliebant cum ornamentis. Gregor. Turonen. lib. 6. cap. ult. *Ablutumque veflimentis melioribus* induit. Anularius lib. 4. c. 41. Idem Gregor. Hb. 8 , cap. 11. *Sepuha efi cum grandibus ornamentis* £r *multo auro.* Paulb poft : *Detexerunt fepulchrum , tollentes & auferentes omnia ornamenta corporis dcfun&t qua reperire potuerunt.* Idem alibi : *Exinde : .Jtitus atque ablutus in Ecclefiam defertur.* Et: *Adfuit quadam matrona, qua ablutam dignis vefliit s ejiimentis.*

Vargus j hoc eft, *dejcSus &· expulfus.* Sic vet. GloiT & tit. 87. leg. Ripuaf. *Vagus & profugus juper terram* , ut habetur cap. 4. Genehs. Inde apud Sidonium lib. 6. ep. 5. *Vargus, Bandouiller.*

In modum Basil icc ' Gregor. Turonen. de glor.Martyr. *Bafiltcam Juper tumulum SanHi magnam adficavit.* Et *i.* hiftor. cap. 14. Idem de glor. Confefl'. cap. 51 A 115.

Fac tum] Sic veteres quinque.

Quic unque hospit al iaat em dt der it] «lyw apud Plutlrch. in Cicerone. Alioquin quemcunque mortalium arcere redo nefas habebant majores noftri. Cxfar hb. *6.* Tacitus de moribus Germanorum.

IIT. I. V 111.

Df INCFNU1O Vit EXFOLIATIONE EcCtfSIZ] *Hxc Capitula Domnus Ludos icus Imp. anno imperii fui quinto cum unherfo catu populi in Aqutjgrani palatio promulgavit, atque Legi Salira addere pracepit. Ipjdque poflea cùm in Theodorus vslla geneialem cem entum habuijjet, uberius Capitula appellanda effe prohibuit, fed ut Lex tantùm diceretur voluit.*

Vel ubi rel iquix] Gregor. Turon. 1. mirae. cap. 40.

Di al tari) t. q. j. c. Qun/irum. Et c. *Gravem,* de exceiT. Pnelar.

Si quis Diaconem] Ita in omnibus.

TIT. LIX.

In xi, noctis] In formula relationis cum judicio : *Sedpofieà taliter in jam diHo loco tpji illi judicatum fuit ut in noiles quadraginta apud homines xxxvi. manu Jud tngefima Jeptima in Ecclefia illa .* in *loco nuncupante ille* , conjurare *debeat.*

Rex extra sermonem suum fum assa dijudicet] Extra mundeburdem. Marculfus in formula de mundeburde Regis : *Sub fermone.* inquit, *nofiro* £r *mundeburde quietus rejideat.* Et alibi : *fub fermone tuuioms nojlra* 1 *ifi fuimus recepijfe.*

Per legem se fducikf) veteres quinque, *per legem fe edicere noluem.*

F.r QUICONQUE EI ΓANEM DELEBIT] Cxfar *6.* de bell. Gal. *Sacr.Jicus interdicunt. Hac pana ejl apud eos graviffima. Quibus na inttrdtSum efi , ii numero impiorum ac fieleratorum habentur , ab its omnes decedunt , aditum eorum , Jermonem defugiunt„ ne quid ex contagione incommodi accipiat, nejue his petentibut jus redditurneque hono> ullus communicatur.*

T ! T. L X.

De Raciniurgiis] Ketonis ; C.r.ji, *Rahcha,* In formula cautionis de infracturis *Contigit qudd cellarum vel jpicarium vefirum infregi, & exinde annonam vel aliam raupam in Joiidos tantum furavi, dum & vos &· advocatus* 1 *cfier exinde ante ilium Comitem interpellare fis ijh,* 6* *ego hanc caujam nullatenus potui denegare , fic ab ipfis Racinburgiis judicatum , ut per wadtum meum eam contra vos, hoc efi. componere vel fatisfacere debeam* Crc. *Sed dùm ipfos Joiidos minimi habui unde tranjfolvere debeam, fic mihi aptificavtt , ut Irachium in collum poJui, & per comam capitis mei ceram prajentibus hominibus tradere ftei, in ea ratione ut interim quod ipjos folidos* 1 *efiros reddere potuero,* £r *fervmum vejlrum & opera qualecumque vos vel juniores vcflri injunxeritis , facere & adimplere debeam ; & Ji exinde negligens veljaHivus apparuero , fpondeo me conira vos, ut talem dijciphnam fupra dorfum meum facere jubeatis quam fuper reliquos fen os vejlros.*

Ego vos tangano] *Adjuro^, interpello.* Ribuar. tit. 50. *Etfine tangano loquatur dicat." Ego ignoro utrum fervus meui culp. an innocens de hoc extiterit.* Et tit. 60. *Tabularium tnterpelα·î"η in judicio non tanganct, £r nec aljaccia requirat, fx /aeramenta abfque tangano conjurent.* In foedere Ludovici A Caroli apud Nitardur.i, *plaid. Thing.* GloiT. vetus: *placitum, plait, s el gedinge ; placitare, Dengen.* Germ, dmgen, accufare dicitur.

Legem judicetis] Inde *Jugement de loy-*Hannonienf. mor. cap. 17. & Mont. cap. a. A iy.

Contra unumquimqui] /imende à» *fol apoei.* Ut Ribuar. tk. <7.

· TIT. LXI. (

In DuariLO] In *liminarifive veftibnlo.* Marcultus ·. ↄp *per durptllum &· ftftuctm fibi foris exitum alienum vol fjsoliotum in omnibus ejfe dixic.* In vita S. Eugendi : *ClaufuramforttJJimom fulerjlitiqfiffimi ttmpU , quod Gallica lingua ^^Jfandor , id eft, ftrrei hoftii.*

Ds illa terra] Unde moribus noftris, *Mettre en fa main le gaqon de l'heritage.* In notitia traditionis : Qualiter *veniens il. die illo m villa illa ante bonoshomines per hoftium &* exaioria feu terram vei herbam homini illi nomine illi &· conjugi fint ill. rem illam vifus fuit tradidifiè, non in fraude , fed in publico, & per meamfiftucam de jam diSa re ilia exitum ftctffe.* Et alibi : *Per terram &" per herbam feu per hoftium vifus fuit tradidijfe.* In formula traditori* de terra : *Mijfut ipfius femina Hit ipfi mijfo monafterii nomme illi per ipfium hoftium de ipfa cafa per terram vel herbam , ficut lex eft , ad partem SanSi illius vifus eft tradidtjje, &· per fuam fiftucam ipfiim miffum vel ipfam feminam de ipfis rebus je exutos ex omnibus effe dixijfe.*

Ultra scaxulas jactare] Inde, *Richepar defias fejpaule.*

Caaiisa 1 *ALCamifia.* Guitbert. ce bello lacto lib. ?. *Adoptionis autem talis pro genti· confuetudine diciturfuifie modus. Intra lrneam interulam, quam nos camfiojn vocamus, nudum intrare eum faciens ,fibi adftrtnxit. Ad hac omnia ofeulo libato firmavit.*

Discinctus ît discalcxatus] *Dcfceint & fons koujeaux.* Arric. 71. Confuet. Borbon. & cap. *0. Alvernix artic. 4. Marchix 64. *Inde tendre Êr donner la teinture. Et laifief les houreaux.* Videatur quxft. 46. Drulii.

TIT. LX11.

AtODE 1 In epift. Joan. PP. VIII. *Proprietates Bofonis &· Engthrtidis, quas vos alodium dicitis, filiabus eorum heredibus reftituatis.* Matculfus : *Terra patern i. Aviatica.* rit. 58. leg. Ripuariorum. *Biens papoaux* tcr xvitins Wakonibus. Dicitur tamen de de conquirito, ut notavi in Gloffario ad Capitularia.

Ft mhos non dimiserit] filix enim Patri in alode non fuccedebant , nili aliter caviller. Marculfus in formula qux extat apud Dbdorem meutn Obfervat. 8. Innominatus Audor de formulis Salicis : *Dulctfftma filia mea , dum cognitum eft qualiter fecundùm Legem Saltcam in portione paterna cum frjcr.bui tuis filiis meis minimi potes accedere.* Sed nec in lege familix quam Burchardus Wormatienris Epifcopus feripfac : *Si ex familia ,* inquit, *vir aliqtiis & uxor ejus obierint, & filium* tam *filia reliquerint, filius hereditatem fervitis terra recipiat, filia autem veftimenta matris &· pecuniam operatam recipiat.*

Qvicunqob proximioris] Vetus famula. Ut in locum filiarum nepote* inftituantur *0 avo : *Dulajfimis nepotibus meis S. Dum peccatis meis facientibus genitrix veftra filia mea, quod non optaveram, tempore natura fisa completo ab hac luce detejfit, ego verbpenfans confanguinstasis caufam, dum fr pro Lege aim exteris filiixmets avunculis veftris in alode me» minimi accedere potueratis, ideb per hanc epijlulam vos dulcijfimi nepotes mei volo ut in adole mea poft* meum *difi ctjfum.fi mihi fuperfûtes fueritis, &c.*

DatErra vero Salica] In donationeÇaroli Magni Ecclerix Tigurine : *Atque infuper in Honica duos manjos tr dimidium ptrater Saltcam terram de noftra propria manu in fuam manum ut juftum eft percepit.* Id eft, terra qux hoftibus decidis Regi militibufve Saliis forte obtigit. Gregor. Turonenf. hiftor. >. 17. Aimoin. 1. 11. Thoromach. 678. Hincmants in vita beati Remigii. Unde & *decima Salica* in deferiptione hubarum ad curiam Furde pertinentium , 'apud Marq. Freherum vir. dod. Et Salica domus in Polypcico fandi Galli, *tam marchis quam adificiis (exceptd domo Salicd) curtilibus terris frc. anno* xxxv. *Hludouvici piijfimi Regis.* Nam agri ex hofte capti partim in publico , vel Principi , partim veteri polTeilbri relinquebantur, parturi militibus dc veteranis in premia allignabantur. Procop i. de bello Wandalico : *Giqerichus deinde fi quid inter Afros bonifierai, aut agri, aut rerum aliarum, omne inter filios divfit Honorichum & Genqonem. Nam Theodatus omnibus junior jam decejferatfine liberis. Ceteros item agree Optimos Africa à dominis ereptos Wandalis dsftributt, qui adhuc hodie saitamu* Malè interpres Latinus. Unde in edido Hunnerici apud Vidorem Epifcopum Uticenf lib. m. *Sortes Yendilorum.* Et lib. ro. leg. Wirigotth. tit. a. *Sortes Gothica & Romana.* Sidonius lib. 7. ep. *6. Limes Gotthica fortis.* Videantur leg. Burgund. & Calliodorus.

Nulla roarto kirbditatts mulsiri vbNiAT] Carol. IV. de vita fua·: *Eodem anno cbtit Carolus Francorum Rex , rehSd uxore pragnanie, qua filiam popertt. Et cùm de confuetudine regni filia non fuccedant, provenus eft Philippus filius joceri mei in Regem Francia, quia propinquior erat heres ia linea mafculina.* Albertus Argentin, in Chronico : *Cùm Francia d nulle haberi dicatur in feudum, quamvis è contra nullus perfemininam lineam fuccejftjfe dicatur.* Vetus Chronicon : *Obeunte inhumatoque Carole Pulchro. orta eft quaftio non modica quis in regno de ipfius progenie proximior exifteret ad faccedendum ùrc. Tandem opinionibus & altercationibus fopitis , per Principes fr regni fapientes conclnfum fuit &* unanimiter determinatum quid regnum, eb quid de confuetudine &* ftatutis ejufdem in genus femineum defcendecenen valebat, Comiti de Valefio Philippo pertinere debebat.* Bald, ad L i. D. de Senator. Et ad tit. da feudo Marchix. Petr. Jacobus tit. de caulis ex quibus Vafall. FtoilTard. volum. 1. c. 4. Garibay lib. *s.6.* hift. Hifp. cap. id. Et ianè jute antiquo feudorum filiae à iucceflk>ne feudi removentur, quia femine neque firidam levate neque pugnam facere poliunt, *lib. t. de feud. tit. t.*

TIT. LXIIL

Da 10 qui si di pamntua] id eft, *de ejuratione cognationis.*

Fustis

Fustis axninos super caput suum frangat] An inde fuftis fra&io in funere Regum noftrorum ? Er *Rompre It fuft ou feftu avec quelqu'un.* Sicut contra mpribus noftris> *Livretnent ke fuft.* In ver. infiniment. Unde *ejufmodi auSoramentum prius ibidem in Capitulo quodam fuftt, ut moris eft, fecit, & pofteà eundemfuftem fuper altare pqfuit.* Et alibi : *Ex quo molendino dum fuper edure donationem quodam fuftt, ut moris eft, faceret.* Item : *Pofted hoe majus monafterium in Capitulo noftro, quodam fufte qui apud not nomine ejus infertpto inetftimonium fervatur, prafentt Domino Abbate Alberto fecit guerpitiontm.*

Di tota iorum si rationi] *De toute leur race.*

TIT. LXV.

Mfdiitatem parentes] Nam univerfa domus recipiebat fatisfadionem. Tacit, de moribus Germanorum : *Suos enim opprimi quifque û* circumveniri non patitur.* Cxfar.

TIT. LXVII.

Hereburgium] Equeftribus *Herege,* Helvetiis *Herberger.* An inde *Hurebeq ?*

Stria hominem comederit] **0·»-·». *Striga* malefica.* Plaut. Pfeudolo. *Strigibus vivis.* «n_ *vivis inteftina qua exedant.* Vid. tit. de horni cidiis fervor, lib. 1. Leg. Langobardorum. *Genichialet* Hincmaro dicuntur, *Genochm* Bituricenilbus.

TIT. LXIX.

De bargo] *Ramo.* Tacit, de morib. Germ. *Proditores transfugas arboribus fufpendunt.* Invenio in GloiT. Saxonic. antiquifl. *Baar, feretrum.* Inde fortaftis *Bargina,*

Uti incrocatur] Inde *Pendre au croc.*

Quod inimicus] *Ducllio.* Mos Francis Colirus. Aimon. 5.15.

Vivum hominem] In quxftionibus adhibendis more Francico, reus revindis poft tergum manibus, fufpenfus ad arborem dependebat. Gregor. Turon, lib. 5. hiflor. cap. 49.

TIT. LXXI.

Di tirra condemnata] Totus hic titulas abed in omnibus exemplaribus. Ædificionun condemnatorum tat mentio Speculo Saxon, libr. j. tit. 1.

rRANcisci ριτHαι

GLO SS ARIUM

AD LIBROS

CAPIT U L ARIUM.

Nunc prodit multo auclius emendatius ex autographo ejufdem Pithoti.

ABsis] V. 117. Canone jx. Synodi Carthaginenfis tertia:. Veteres Glolia: : *Abfida, fedes Epifcoporum.* B. Auguftinus Albinx : *noftra fubfellia rtliSd turbd redieram.* Et paulb poft ·. *Dicebam ego quibus poteram, qui ad nos in abftdem honoratiores &· graviores afcenderant.* Idem Maximino Epifcopo Donatiftx : *Tranfit honor hujus feculi, tranfit ambitio. In futuro Chrifti judicio nec abfida gradata, nec cathedra velata, nec fanSimonialium occurfantium atque cantantium greges adhibebuntur ad defenfionem.* Evodius lib. i. de miraculis B. Stephani cap. 5. Et lib. 1. cap. x. Pauhnus ad Severum : *In qua aqul abfidem faSam indicavit. Sed de hoc. abfidam aut abftdem magis dicere debuerim, tu vidtris ; ego ncfcire me fateor, quia hoc verbi genui nec legiffe reminifcor.* Sic veteres. Ifidoc. 1 j. orig. cap. S. Hincmarus Rhemenfis de geftis habitis pro divortio Thietbergx : *Et facri Canones jubent ut panittntes tempore quo panittntiam petunt» impojituram manuum & cilicium fuper capita à Sacerdote, ficut ubique vulgatum eft, ante abfidam accipiant, quid unufquifque publica pœnitens ab Epifcopo fuo, de cujus parochia eft, debet ftifeipere.*

Actor dominicus] IV. 44. *aSorrei dominicte, Rationalis.* 1. n. C. Th. de jurifdidion. omn. Judic. L 4. de conlation. fundor, partim. Significatur & adionis nomine quodlibet officium. Vidor perfec. African, a. Juftinian. pragmat. Gregor. Turon. 4. hiftor. Franc, cap. j6. Et de gloria Martyr, x. 16. Marculfus : *Idei aSionesn comitatis, ducatâs, patriciates, in page ill. quam antecejfcr tuus ill. videtur egifft, tM agendum regmdumque commifimus.*

A cupiCTiLi] I. 7 $. *Phrygium opus.* Iddor. 9'. origin, cap. 19. Servius in illud VirgiL *Et phrygiam Ajcanio chlamydem.*

Adnuntiatio] Append. II. 9. Sic *Adnuntintio Karoli & nepetis ejus Lotharii apud S. Qumtinum &r. I'olumus vos feirrquodfecitnofter conventus.* Et alibi ; *Adnuntiatio Karoli apud*

Piftas. Item : *Adnuntiatio Ludovici Regis apud Confluentem.*

Adrham^re sacramenta] III. 58. IV. 18. *jurare. Arramir* Francis.

* *Malt its arramir,*
Strtmnifaire &foy plevir
Qiufpur morir ne fy falltront.
Tri fra comm ilfera ftrant.

AdrhamiRT se] I1L 58. IV. 19 Marculftu: Lenten j *anti nos hornO ille ibi in palatio nojiro, placitum fuum legibus cujiodis it quod habebat apud hominem nomme illõ, quod ipfe vel per fuam fijiucam anti nos sifus fait adrhatnijfl'e , Sed nuncupatus elle nec ad placitum fuum › enit, nec ipfum facramentum juravit.*

Advena] III. 18. *Aubatns. Albani.* Nam Scoti vagi.Vide, *Scotorum hofpitalia.* Su à Sclavis *Efclos es.* In vita Bonifacii Moguntini : *Ut d Sciat is Chnfttanorum terras habitantibus tributum exigatur, ne fibi proprium vindicent quod colunt,* in duplomate Hlotharii A' Hludouvici ad petitionem Edifiaidi Epifcopi Parilienfis : *Nec de liberis hominibus Albanijque ac colonis m fupradifla ttrra commanentibus aliquem cenjum i tl aliquas redhibitiones accipere.*

Advocati j IV. j. *Advoeq. Definforcs five protcbhres.* Ex'Canone 99· Atru-;ix Synodi poft confutatum Snliconis induda eti advocatorum defenfio pro cautis Ecclefue. Vide privilegium quod monafteno Vrtenburrhano concedit Karolus Magnus apud Btufchiuin. in Edido Cariliacenii Karoli Calvi anni u< cccxiv. *Et ipfefic inultum jiium teneat ut bartgildt ejus & advocati . qui in aliis comitatibus rationes habent, ad fuum mallum occurrere poflint.* Chronicon Befuenfe : *Anno oAavo regni fui Clotharius Rex defen ^r.m t? udi acatum Cengulfum sirum tlluflrtfl. monafterio Befvenfi injitiuit. Quod ejus littera indicant. Petiit d nobis ut tlluft. vir Gengufus omnes caulas ipfius monajleru ad profitqu.ndum £r redintegrandum deberet recipere.*

A.onda j V. 55. VI v>6. Synodus Kanha-Eincniis fecunda cap. ix. *dgepda mortuoium* in jclioturio B. Hieronymi. *Agtnlt vefpertina vel matutina* in regula B. Benedicti. Beda in vira Anguftini ; *Per omne fabl athum â Pi c<!jtero loci ili.us agendx eorum folcnniter celebrantur.*

Aggeru Ligeris] IV. 10. *Tureis* Er *levées dc Loire.* GloIL *Agger aptata , via publica.* Hieronymus in chronico; *rfopter mundationem aggeres conjiruxit.*

Ai ode] 1. 110. Gallicum vocabulum. Plin. 11. — Sueton. in Julio cap. 14. *Res mancipi* Sigeberto dicitur. Cap. to. lib. 5. hic. Can. 41. Synodi Meldentis. Karolus in Capitulis quae conftituta font apud Suellionas anno 8 5 4. *Et poftea in alodem data funt, ut dejlnbant qua fint,* Er d *quo vel d quibus m proprietatem data Junt.* Et in adnuntiatione HluJovici Regis : *Et illorum alodes de hereditate (r de conquijiiu* , Er *quod de donatione nfitri Senioris habuerunt.* Ibidem ; *Ut Mifli nojlri his qui firmitatem fecerunt , alodes illorum quos de hereditate (f de tali conqutfitu qui de noftra donatione non venit &c. Hereditas* Reginoni' : *Ut perderent ingenuitatem* Er *hereditatem.* Ado : *Baptiqatis Saxontbus . ex tngenuiiate'Xx alode firmitas roborata.* Elodoardusex Hincmaro ; *Cupiens cas ere ne cenfus ipfe deperiret , tf villa in alodem verteretur ,* Er *ecclffiafttca mancipia in fervos* Er *ancillas difpertiantur.*

astyitifurui] VII. j 5 *6.* an»»C»re« Harmenopulo.

· Ambo] I. 81. *Pulpitum.* Beatus Cyprian, epiit.. ; A veteri interpr. can. x 5. Synodi Laodicenx. Epiphanius Tripartitae x. cap. iv. *Epifropus verb Eutropio fub altare jacenti , nimioque rtpercuflo timote, refidens fuper ambontm, ubi foiebai psius facere confuetum fermonem.* Socru v l. cap. v. «·3«»9ιή "»i *8 , X5«» •aGi «j **(jus(j· tfuS.ii· , nJqi· ri* Zotiatas in Anallaf. ·· ·'› *rt* ea ›'n J*(.Cantr ·»·›<». Eitlbthio :n (ΛΜΓ. *ifu* *·'♦·». t »Ure «i.» ·'♦»». Benedictus cunctis Epifcopis in Garoliglorioti Regis regno inorantibus : *Ut in divinis celebrandis m\lieras, more Subdiaconorum, fa. cras letliones . conjcendens ambonem , populis nuntiaret.*

Anguorvm nomina 1 I. *t6.* contra Adebettum A Clementem. In Synodo Romana tub Zach?ria Papa , cpi.c refertur in vita Bonitacn : *Cumqut per ordinem legeretur , petsenit ad locum ubi ait .· P'.cor vos & son;uro soi* Er *fuppheo me ad* ▮' '<de *Uriel, angele Raguel, angele Tubu* ' c *Michael , an^etc Adi''' ", angele lubuat ,* . J. *Sjl.'.o'h ,an£<.lc S mihel. Dum verb hac oiatio jacrilega ufque a ! finem per' .Lt fuiflet tjc. Quid aliud agendum e/l nifi ut omnia ir.it co' .tm nobis lebiafunt ignetoncrcmentur ? 03o enim nomina Angelorum qua m Jua oratione Adebertus myocurit , non Angelorum , prater Michaelis , Jcd magis Dctmonum nomina funt & c. Nos autem , ut d vtftro fanAo apoftolaiu edocemur, (o d.s ina tradit auSoritas, non plus quam trium Angelorum nomina agnojeirntis, id eft, Muhad , Galrici, Raphael.*

Annona] I. m. ih. Gregorius Turon, j. de virtur. B. Marrinrcap. ;. *Asceptd annond ad tr^lim i adit, impofitoque tritico, molam manu vertere catpit.* Art. 59. Speculi Saxonum : *Qui prius annonam molendino prafentavtnt, prius molere debet.*

AqVÆ FERVENTIS AUT FR1G1DÆ JUDICIUM] IV. ij. Additione IV. u ;. Leg. Frilto. tit. 3. Burchardus in lege quam dedit familiar. Hincmarus pro Lothario : *Hoc examinandus judicio conhgatus in aquam dimittitur , & aut purgatus ftatim judicio arbitrorum abfolvitur, aut ufque ad purgationem conhgatus judicio examinatur.* Idem Hincmarus contra Hincmarum Laudunenfem : *Prafati homines quia non libera conditionis junt , aut cum aqua frigida , aut cum aqua calida, inde ad judicium Dei exirent.* Cujus ritu* & aliorum ejufmodi *3c* precum concipiendarum formula· varix pro eujufque regionis more editae funt. Qux fequuntur, extant in ordine Dunftani, IXirobernentis Ecclciia· Archiepifeopi, ex bibliotheca illufttis Ecdehx Parilienbs & mea·

[In hoc loco Francifcus Pichoeus edidit formulas precum quibus uti folebant a»gqui in juificiis Del Nos illas heic oniifimus, quia éditât funt fuprà inter *Formulas Exorcifinoruml* it. III.IV. Be V.]

Asm*] 111. xi.VI. 90. Can. 17. Synodi Moguntiæ ; *Lairif verb qui apud nos funt arma portart non prxjudiccmu', quia antiquus mos efl & ad nos ufque pervenit.* Can. 8. Synodi Salegunft. *Decretum eft etiam ut nemo gladium in Eccltfiam portet. regali tantum excepto.*

Auctoritas] I. 8x. Videnda qux exSvnodi RhemenG & Toletano referunt Butchardus lib. 1. Collectarii Canonum & Ivo patte *6.* Decreti.

B

Bal ationis I VI. 196.Can. *61*.Synodi fextx înTnillo.Can. 80. Synodi Brach. & Synodi Rom. fub Lothario 3c Ludovico cap.) 5. *U: Sacerdotes admoneant viros Cr mulieres qui feflis ditius ad Ecclefiam conveniunt, ne balando Cr turpia verba decantando choros teneant & ducant.* Nobis *Balq.* Apud Vopifcum *Balliflea.* GloIT. , *ballo.* Meminit 8c Atheu.rus Ti

Bannus dominicus] III. *6*}. IV. 1. VU. xx. ji. *fi. Bannus regius* lib. 1. Speculi Saxonici art. *6 : id eft multa qua tft fexagtnta folidorum.* Inde confuetudinibus noftris majores multx folidis fexaginta frequentiùs taxantur. *Bannus francilis* in edtdo Karoli regis CariiiacenG de monetis.

Annonam super bannum dominicum xenii] 111. *66.* Abbo : Q«dd *fi it locus interdiSo veflro (s,ut folemniter dicamus » veftra banno jure tenetur adftriSus.*

Proprietas sivi possessio in bannum missa] 111. 45. IV. 14. Hincmarus Karolo Regi : *Quicquid de rebus fr facultatibus ecclefiafiuis fibi in epifcopali ordinatione munere Spiritûs fanfti ad gubernandum fr difpenfandum commiffis acceperat, jujfione veftrd per Vicecomüem illius pagi in bannum, quod in lingua Latina profcnptio confifcando vocatur, eft tnijfum.*

Banriri] III. 40. Marcuifus : *Ideb jubemus sit omnes pagenfes veflros tam Francos qudm Romanos bannire & locis congruis per civitates, vicos. fx taflella congregare faciatis.* Fredegarius icholafticus, live continuator Gregorii Turorenlis : *Exercitum in auxilium Sifenandi, totum regnum Burgundix bannire pracepit.*

Baptizentur de quibus dubium est utrum baptizati] VI. 184. In epiftola Gregorii Papx ad Bonifacium Moguntinum : *Baptizentur d Paganis baptiqati.* VII. 401. in altera epiftola Gregorii Papx ad eundem Bonifacium. Videatur epift. Zachatix Papae in vita ejufdem Bonifacit.

Bastonicum.] VI. 97. *ArSifiima cuflodia.*

Battere] I. 75. *battre.* In admonitione Karoli Piftis : *Et de manopere in fcuria battere nolutc.* Repperio in Gloliario : *Battutum, mrlait Battuit. ·unite1—* Quomodb fcrtbeudum videtur apud Suetonium. Sic *Battualia* qux vulgb ~ *battalia,* exercitationes militum vel gladiatorum Adamando Martyrio. Inde *Battaile.*

Bauga] Append IL 5. *Armilla.* VI. xay. *Bogen* quidem Alamannis *arcus.*

Beneficium] I. 1 <7. in vita fandi Gothardi Epifcopi Hildeieœenüs - *Inftitutum monafticum praclari illic profecit ufque nd dtjfenfionem qu» extitit inter Ludovicum Caroli magni filium & liberos ejus. Ed enim tempeflaie complures fpoliabantur Ecclefix, monsfleria vaftabantur. atque in his etiam Aljahenfe, cujus poffejjiones e fidelibus ei collates militantibus, pro voluntate eorum qui fic debacchabantur, beneficii imo verb maleficii nomine attribuebantur.* In vita beati Guiberti confiions cap. x. aqud Surium torn. 3. Guibertus apud C.rfarein accufatur *qubd Gemmelaus regalem fifcum, majoribus ipfius munificents! imperiali loco beneficii attributum, in partem proprietatis fua ufurpaverit, &· injujfu Regis › fundato ibi ratnoLto. m fortem ecclefiajuci juris injufti transfuderit. Quod fieri nullo modo lex publica finit.*

Beneficiario juri] In Capitulis Regis Karoli VI. In diplomate Karoli Calvi Imp. Kal. Od. Indid. vin. in pago Andegavenfi apud Hodoard. lib. j. hift. Rhcm. cap. 4. *Proinde noverit omnium fidelium Dei ac noftrorum Jblertia quia res ex epifeopatu Rhemenfi, quas magni neceffitaie, & per omnia inviti, dum à paftore fanila fedes illa vacaret, fidelibus noftris ad tempus. unde quoddam temporale Jolatium in noftro haberent fervttio, commendavimus, elefto & ordinato munere fanRi Spiritus per Det & noftram difpofitionem in tadtm fanSa fede Htncmaro uireniepifeopo, hoc noftra auBorttatis prattpto. cum integritate quicquid exinde nos fidelibus nofi tris benefitiavimus, prxfentalttcr rejiituimus.* Ibidem : *Quicquid ex eodem epijcopatu, quando de manu Fulconis illud recepimus, alicui praftito beneficio concejfimus.* Nollem virum multa lectionis ex interpretatione Gallica alienis à fenfu verbis hoc idem diplomata retulille..

Blasphemare] Ul. II. *Blafnier de faux jugement.*

Breve] Ul. 81. *brevis* App. II. 9. Can. 4. Synodi Meldenfis. GloiTar. , pittacium, brevis. Anna Alexiad. 5' ■· *f&u»* *· *fflr·· OfulitiT·, Ofi-i»* ra'ia> « ·>'/· ··« a··· >gpF<Tai «4 *it* r»a«a *Tifiirt* »'■ au>>4a>a. Cap. }*. Reg. B. Benedicti. Inde *brevet* Λ *Brief.*

Brunia] HI. 14. VI. *tit·* Addit. ÎV. 94. *Lorica.* Nobis *Brume. Ut omnis homo de duodecim manfis brumam habeat.* Inde *feuda loricee* qux Nortmannis *fiefs de haubert.* Sicut *feutagium, id eflfervitium feuti,* Anglis. Invenio ramen veruftiori Saxonum lingua Brynn galeam iignificare. '

Buccellx] VI. 194. Can <0. Synodi Matifconenfis. Joan. 10. Concil. Fol. 16. can. *6.* Tertullianus de monogamia cap. xi. £r *illi plani fic dabunt viroi & uxores quomodo buccellas.* Evodius de miraculis beati Stephani : *Megetia buccellam omni die in oleo fhnfificoto tinftam prius accipiebat. & fic exteros cibos j'umebot.* Bcrnoldus Presbyter Conftanttenfis us

expolitione ortfinis Romani conqueritur in quibufdam Ecclehii oblatas panis, qux ptiicà Ecclefue confuetudine ad ufum facridoi À populo Sdeli ad'menCun Domini offerebamur, ad unaginrin nummorum & ad tenuilEmam quandam & levifiimam formam à veri panis fpecie alienam füifîe redaéUs. Honorius lib. 1. Gemnut animae : *Et quit populo tun communicante ion erat necejfe panem tam magnum fieri, fta.utum eft in modum denarii formart.*

Butticularius] Append. IIIa *6.* dollar. iUrlw., *Cupella. P*'l'", Cupa.* Gloff. Germanicianum : *Cupa* » Vagna , e/Tw › »» »<»« . Erin inftrumenco veteri apud Doctorem meum : *butt* , butticell*.* Inde *Coupe* » *Bouteille» Cuve. Bagnoire, Botte de fin.*

C

Campus] II. 46. In duplomate Roberti Régis : *Legem duelli* » *q.<od* т *ulgà dicitur c.iniput.* Nions Francis folitus annis impacta diluere. Almoin. j. i j. bb. x.Neapolir. Conilit. tit. $2. $t.

Campio] IV. i}. *Champion.* Alamannis *Kampjfir.* Burchardus in lege quam dedit familiae : *Duo eligantur ad pugnam* » *Sc cum duello litem decernant ; & cujus campio ceadcrtc* » *perdat , &c. Ainji le battu pajoit l amende.*

Cancillar.ii] 111. 45. Gloll. *Cancellarii , dfajfftuariïe. Qui chartas fcrilunt.* I. i$a.Can. 44. Synodi Cabdlon. *I. Tabelliones. Notarii* Anian. I. 1. C. Th. ad leg. Cornel, de fallis.

Cancellar.il 's] II. 14. In vira B. Asberti : *Capit ejje aulicus Jcriba , doXus, conditorque regalium privilegiorum» & gerulus* annulli *regalis quo eadem fignabunturpris ilegu.* In Conllitutione Karoli Calvi facia in Catihaco aiuio dccclxi. *Praterei neceffanum duximus ut commendationem noftram ex hoc feribere rogaremus* » *qua ex more in nojlro palatio apud Cancellarium noftrum retineatur , fjr inde per Miffos nofiros dirigatur.* Hincmarus Rhemenlis ad Epifcopus quofdam Franci* : *Cui (Apocrifiario) Jociabatur fummus Cancellarius* » *qui à fecretts olim appellabatur ; erantque illi fubjefli prudentis & intelligentes ac fideles viri, qui pracepia regia abfque immoderata cupiditatis venalitate fermèrent , & fecreta illi fideliter cujiodirent.*

Canes in bextro armo tonsi] VI. 2 ?0.

Cantus Gallicanus] I. 74. Karoli M. Imp. lib. i. contra Synodum Graecorum de Imaginibus ; quem ea de re quatuor libros Romam miiilïè Hincmarus refert, *A cujus (Roman* Ecdefix) fanbia* tr *reverenda communione multis recedentibus , noftrx tamen partis nunquam receffit Ecclefia ; fed ed apoftolicd eruditione inftruente,* Gr *eo à quo eft omne donum optimum tribuente» femper fufeepit reverenda chanfmata. Qux dum d primis fidei temporibus cum ea ptrfiaret in religionis faerx unione, & ab ea pauli diftaret» quod tamen contra fidem non eft , in officiorum celebratione* » *veneranda memori* Genitoris noftri illuftriffimi Pippini Regis curd & induftria» five adventu in Gallijs reverentiffimi & fanctiffimi viriStephant Roman* urbis Antiftitis , eft ei etiam in pfallendi ordine copulata ; ut non effet difpar ordo pfallendi quibus erat compar ardor credendi. (y qua unit* erant unius fanS* legis facrd lcSione* » *ejfent etiam unit* unius modulationis venerandi traditione* » *nfc Jejungeret officiorum varia celebratio quas conjunxerat untex fidei pia devotio. Quod quidem* G *nos collate nobis d Deo Itali* regni fecimus , fanSx Ro. man* Ecclefia Jaftigium fubhmare cupientes» reverentiffimi Papa Adriani falutaribus exhortationibus parere nitentes ; fcilicet ut plures illius partis Ecclefia» quaquondam apoftolicafedis traditionem in pfallendo fufapere recujabant* » *nunc eam cum omni diligentia amplexantur* » *Cr cui adhaferantfidei munere,, adhxrcant quoquepfallendi ordine. Quod non folùm omnium Galharum provincia , Gr Germania, five Italia* » *fed etiam Saxones.Cr quadam aquilonalis plaga gentes per nos* » *Deo annuente, ad vera fidei rudimenta converja facere nofcuntur.* De quo conqueritur Lcidradus, Archiepifcopus Lugdunenfis, ad Carolum Impetatotem. *Habeo,* inquit , *fcholas cantorum* » *ex quibus pierique ita Junt eruditi ut etiam alios erudire poftint. Prêter hac habeo fcholas lectorum.* Molarius cap 42. lib. 2. de Canonicis ex hiiloria Lugdunenti per Paradinum lib. 1. c. 10. Idem Karolus in prxratione Omiliarii totius anni. Emhaidus. Chrouicon Engolifmenlc : *Mox petiit Domnus Rex Karolus ab Adriano Papa cantores qui Franciam corrigerent de cantu. At ille dedit ei Theodorum & BenediXum Romana Ecclefia doihffimos cantores* » *qui* d *fanfto Gregorio truditi fuerant. Tribuitque antiphonarios janRi Gregarii* » *quos ipfe notaverat noti Romand. Dominus verb Rex Karolus revertens in Franciam, nnfit* unum *cantorem in Metis civitate* » *alium in Sueffionis cis itate» prxctpiens de omnibus civitatibus Franci* magiftroi fihola* antiphonarios *eis ad corrigendum tradere,* G* *ab eis dijeere cantare. CorreHi funt ergb antiphon arti Francorum , quos unufquifque pro arbitrio fuo vitiaverat* » *vel addens vel minuens ; & omnes Franci** cantores *didicerunt notam Romanam* » *quam nunc vocant notam Francifcam. Excepto qubd tremulas vel colhfibilcs vel ftcabiles voces in cantu non poterant perfeXè exprimere Franci» naturali voce frangentes in gutture voces potius qudm exprimentes. Majus autem magifterium cantandi m Meus civitate remanfit.* Vide Agobardum pag. 400. Waltndum Strabum de rebus eccleiialL cap. xxv. & Joannem Salisber. lib 1. Policrar. cap. vi.

Capitulare] *Capitulare dominicum.Tit. tx.* Pcenirent. Roman, cap. I *A Capitulis.* Hadrianus Papa Karolo Magno : *Edidit nos Capitulare adversus Synodum &c. Unde per unumquodque Capitulum refponfum reddidimus.* In Lege Longobardorum : *Jam non ulterius Capitula, fed. tantùm Leges dicantur.* Aimoin. 5. jj. Lupus Ferrarienlis epift. 42. *Canones eofdemfive» ut vos vocatis Capitula.* Capitularium tricatorum apud Giegor. Turon, lib. *p.* cap. jo. *Capdaflre* Septimanis Gotthis.

Capella]V.))4. Can. 5.Synodi Aquifgran. Can. 5. Synodi Rhemenlis. Hincmarus Clero & plebi Tornacenh : *De capellis antiquitus fubjeRis Ecclefiii non aqualem ficut de principalibus Ecclcfiis collationem exigat. Sed principalis*

Ecclefia tum fibi fiibjeSis capellis. Capellani PreftyterL V. 1. Hincmacus ad Epifcopos quofdam Francis : *Apocrifiarius autem , quem noftraies Capellarum vel Palatii cuftodem appellant, amnem clerum fitb cura (y difpojitibnefua regebat.* Ibidem : *Apocrifiarius quidem de omni ecclejiaftjca rt vel ordine , necnon etiam dc canonica vel monaftica altercatione , feu quacunque Palatium adibant pro ecclefiafticis necejjitatibus , follicitudinem haberet, (y ea tantummodb de externis Regem adirent qua fine illo pleruut definiri non potuiffent.* Valafridus Serabo Abba» Augienli» capite ultimo de exordiis 6c incrementis rerum ecclefiafticarum ; *Sunt* Cr *illi quoi fummos Capellenos Franci appellant. Clericorum caufit prolati. Capellani autem minoret fyc. DiSi autem Jùnt primitus Capellani à Cappa fanHi Martini, quam Reges Francorum ob adjutorium viSorix in praliit folebant fecum habere ; quam ferentes (y cujiodientes cum exteris Sanii.it um reliquus Clerici , Capellani ceperunt vocari.* Monachus quidam S. Galli : *Quendam optimum didaiorem ty feriptorem in Capellam fuam ajfumpfit. Quo nomine Francorum Reges propter Cuppam S. Martini, quam fecum ob fui tuitionem fy hoflium opprejfonem jugiter ad bellum portabant, fanHa fua appellare folebant. Fel patrocinia SanHorum* V. 1. In formula chart* audientialis : *Dum inter fi contenderent, fic eidem â proceribus noftris, in quantum inlufier vir ille Comes palatii nofiri teftimoniavit, fuit judicatum , ut de quinque denominatis idem ille apud tres Cr alios tres fui manu feptima tunc in palatio nojiro fuper capella Domni Martini , ubi reliqua facramento percurrunt . debeat conjurare,* txkcrhardu» in vita beati Notkeri tum. *6.* Canifii pag. 9 j ». *Capfam folidi auream , gemmis regaliter inclitam , Reliquiis fummis refertam , in modum Capella formatam, cujus fuperfcriptio fic eft :*

En Crucis atque pia cum (anilis capfit Maria.
Hanc Carolus fummam delegit habere Capellam.

Et : *Capfam illcm fufpendens collo.* Evodius lib. j. de miraculis beati Srepham : *Capella argentea , in qua erat Reliquiarum portio.*

Capul ari] I. 7$. Hincinarus, Rhemenfis Archiepifcopus, in libto contra Hincmarum Laudunenlem, de fententiis Engelramno Metentium Epifcopo datis : *Qudm diverfa d facris canonibus , & quàm difcrtpan.es in quibufdam ab ecclefiafticis judiciisl habeantur, ut hic quadam de plurimis ponam , 'evidenter manifefiatur. Delatori , inquit, aut lingua capuletur , aut ConvtHo caput amputetur* &c. In Legibus Longobardorum. *Hafus ei capidetur. Le* nej *luifott coupé.*

Diaconus in Cardine constitutus in vkm Roma] L 1 j j. Glotf. *Cardinalis, Diaconus Cardinatus* Gregorio Magno , *Incardinetus & Cardinarius* Hmcmaro & aliis. *Cardinalis Diaconus, qui dalmaticd uritur. & cujus lavem pallia ltnoftima tegunt,* Canone vi. Synodi Romanx fub Sylveftro, qubd in ejus poteftate ac moderatione verteretur diaconia (xenodochium in vita Giegorii I. 164. f live hofpitale pauperum cum fua capella, ut Petrus Urbevetanus interpretatur m viratu Fabiani. Ex quo Canone manifeftum eft fepretn fuiftê Diaconos Cardinales urbis Romx , A ex can. 7. Subduconos ufque ad Leâorcs omnes illis fubditos. Fortalfe â Cardine in quo vertitur oftiuin. Unde 0c Cardines mundi feptentrio Sc meridies» qubd in ipfis ccelum volvitur. Inde *Cardinales DonatiftaD.* Auguftino lib. 1. de bepnfmo advenus Donariftas , tanquam Cardines fa&ionis. Et: *Cardinales tituli m urbibus fy fuburbiis* Can. j 4. Synodi Meldenfis.. *Cardinales Prefiyteri* in epiftola Zacharix Papx ad Pippinum Majorem domùs , Epifcopos, & Abbates in regione Francorum conftitutos. *Quartum Capitulum efi,* inquit , *de Prejbyteris agrorum , quam obedientiam debeant exhibere Eptfcopis (y Prefby.eris Cardinalibus. Ex Concil. Neocafarienf. cap.* 1 j. *ita continetur. Prefij/teri ruris in Ecclefia civitatis Epifcopo prajente* vel *Prefbyteris urbis ipfius offerre non pojjunt.* Et xv. Capitulo : *Ut m eodtm loco nec futuris temporibus baptijlena conjiruantur nec Prejbyttr conjiituatur Cardinalis. Sed fi ibi Mijjas facere malueris , ab Epifcopo noverit Prejbytcrumpoftulandum.*

Casati homines] UI. 80. *Cafoti vafalli* Lxxiii. *qui intra cajam jerviunt.* Ivo epiftol. 105. Chronicon Andegavenfe : *Tertullum uxore ei traditd , adaquando beneficio Landonenfi cafi tro ty aliquibus terris tam in pago Gaftinenfi qudm in aliis locis per Franciasn, cafatum ficis.*

Casata] V. j. Zacharias Bonifacio cucpifcopo : De *cenfu autem Ecclefiarum , id eft, jbltdum de cafata jufcipe , fy nullam habeas hafitationem, dum ex eo poteris eletmojynas tribuere ac in Chrifti pauperes partiri.* Cotrupti Romaita editio *Caffata.*

Castitia] V. 179. Vetus formula : *manfis ad commanendum , cum caftitits fuprapofitis, terris arabilibus.* In epiftola Epifcoporum diocefeos Rhemorum atque Rothomag. ad Hludovicum : *Judices &c. adificeni villas fuas moderatu coftitiis.* Et alibi *Et in caftltiis & in villis cuftodisis.* In duplomate Karolomanni : *Cum omnibus appendunt ad tundem mnnfum pertinentibus & efpicienibus, caftitiis, campis, pratis, filvis , pafcuis, exitibus (y reyejfibus equarum, (y earum decurfibus.*

Cauculatoris] I. *dt. Gaucher* Alamannis. *Circulatores, parfit fiatores , coclearii.*

Causam Quærers] 111. 40. *Conquirere* jt. *Aquirere.* 51. *Caufator.* 10. *Litigator.*

Centena] 111. 10. IV. 1 j. *Hundred* Anglis. Vetus Chronicon in Aluredo : *Centurias quas hundredas vocant, fy decimes quas thetmge αρη pellant injhtuit, ut omnis Anghgene lagalitef vivens fy centuriam habeat (y decimam. Qubd fi quis altcujus deliSi argueretur incommodo, ftatim exhiberentur ex centuria qui eum vadaremur (y decima.* Eidem ommnb ratione *la Sepiatne* Biturigibus fir *Quintes* Andegavenfibu» appellantur.

Centenarii) II. 18. III. 11. 79· IV. 16. *minores Judices, mmifiri comitum.* Can. 11. Synodi Cabillon a. Can. 50. Syn. Mogunt. Can. 1. Synodi Tircinenfis. Walafridus Strabo: *Centenarii, qui ^y^Centenarionts, vel Ficarii, yui per*

pages ftawi fient. Preflyurb plebium, qui Fep-*tijmaUs Bcclafias tentai, &* mi[redacted]ribur Prej^-*teris pretfitnt, confirri queunt.*

Charta im«<nvitat»] I1L jS. *£piftda itytMUiu* Mμ μ Mμ η : *Propterea u per hanc epifiolam noftrom.ficut* midi*jufimi tft. chômai vinculo firviuuis obfdvo. ite ut deinceps tanquamfi it ingenuis parentibus foifu procreatus ritam ducat ingenuam, ir et mouo forv'itio* m> Umati *pofiis, Jed per hanc epiftolam inguuûtalu. fient nobis juffum tftfieri, bene & integri ingenuus cunSis diebus vit» tua debeos permanert. Si fût verb* Êrc.] *Home Chartularius VI,* 11). per chartain live epiftolam liber lââus. La» Holhenfis Epifcopus cap. 1 i. Chronici Çalfinenfis : *Serves quidim fuoi &· enciUei omnes priât per chartulam hbertefe donavit.* Non dtÆmrliter cap. S4. Coofuec. Hannoa. Killes *dunrett* dicuntur.

Chrisma sdi vratextu medicin* vn MALtricu] V. 145. 11L 55. Can. 18.Synodi Atelateniîs, Can. 17. Synodi Mogunt. *Nem crimàtofos eodtm chrifieete undos mu potatos nequaquam ullo examine deprehendi pqffe à multis putabatur.* Burchardus Woctnat. lib. 19. Colleâ. Cano. *Bibifii chrifina adfubvertendum Dei judicium &c.* Can. 4. Synodi Tribus. Can. j. *fic to.* Synodi Turoneniis.

Clamor] IL *ff.Clain.* In duplomate Hludouvici: *Centraregiam mejeftmem noftramfiquit injufti aliquid commiferit, clamorem de illo ad Abbottm faciemus.* Inde *clamatorii* H. 1i. HL 7· 59·

Clausa,] V. 179· CW*» *Sclufn, interpofitioues.* Inde *Efdufis.*

Cocliarii] 1. 11. Canone }6. Synodi Laodiceniu : ^«VW *t nurdit* ·,'·« , « · · Wftairw, ; »NÎr » Hincmaro».

Coccion es] App. L j4. VI. j79. *Coquins.* Sangalleniîs Monachus lib. 1. de geftis Karoli Magni : *Rejponfumque accipient qubd quidam cocci» derafus infulfus & infitnitns, linea tanrùm &-femoralibus indutus.*

Collbcta. I 111. 6). V. aot. *cum colligitur populus.* Waiatridus Serabo cap. ult. de exordiis rerum ecdehafacarum.

Comam dimittere in pcbnitentia] V. ri4. -Gregorius Turon. 6. 18. *Caput totondit , atque panitentiam accipient , fpiruum exhalavit.*

Comitis.] 11. 6. 9. 10. 11. n. *Adfeftores Judicum* Papiniano. 1. 4. D' de othe. ad/effor. Francis *Judicet ordinent.* Gregor. Turonenf. de B. Nicetio : Nam *vidi ego quodam ttmport Bajihum Prtftyterum mijfum ab eo ad Armentarium Comitem . qui Lugdunenfim urbem hit diebus potftfate judtciariA gubernabat.* Idem de B. Gregorio Lingoncnli Epifcopo : *Jn comitatu pqfitus regionem illam per quadraginta annos juftitid aomstante correxit. Erat enim fivtrus atque diftriSus in mnlefaSoribui, ut vix ei ullus reorum potitt evadere.*

Comis Palath] III. 77. V. ?o j. *Comes palatii* in vira B. Aqftrebenhx fub Dagoberro. *Comet fiera aula* Gunthem. Hincmarus ad Epdcopo» quofdani Franci· : *Comitis palatii utter umra peni ùuümttrabilia ia bee* aiaariari*fitlicitud» erat ut* omnes *conientionet Ugpiai,* ye« *alibi arui propter aequitatis judicium pedatim* aggrediebantur. jufti ac rationabiliter determinaret ,fim perversi Judicate ad nqnitarit tramitem reduceret. Si quid verb efet tale* fuod *lagee mm»· dasue kec ia fiiitdefinitieaibutfiatmxm* aoa *·> ierear, *aut f«eundùm Gentdiun cm^mtudiirem crudeliis fancisum eget quàm Cbriftiaaitatit rectitudo vel fitnBa amSoritat mérité non confituiret, hoc ad Regis moderationem perduceretur Crc.* Einardus in vita Karoli Magni : Si *Cornu palatii litem aliquam eje diceret quu fine ejus iufu d^nsri* aoa *pqfit, flarim litigantes introducere fiffit;* 6r *velati pro trsMaali fidens, lite tomitd fintentiam dixit.* In duplor* *'* />'* ' 'IL an. 1001. *Et quicquid ceuttntionis inter eos emtrfiric d^iniat ficut definiendam eget mue not vd noftrum hiijfum jeu Comitem palatinum.*

Comiatus] V. 1«. Can. 9. 1 j. Synodi Vernis habitat. Can. j. Aurelia. 4. *Coajd.*

Commendatiti* liter*,]!. "»iT··î can ij. Synodi Calchcd. (·«* (i»fùt) aaetMW^ Jv-Omt «· tVm Htm morinO· vm» f>Om -i IMi amoriov mKsm mbtfà s^pvA, Sic veteres. Malè vu%. b'mt ·λ*o«μβ j MaU m editione Romana Leâmcs. oaM «· ait Zonaras , *iaaum Uvmm m fwvibn"* m>o· « >[redacted]»< *upOftOfA·"·* > - ôy*o*M(msldoaw» ·· *ilif» uiut* ΑοΛμ , «J noatcai r> ò τi *mUi /mh» 'tevJw rà iriffO·* ùt sasdetm *At tmh(dm i mei» "tu.* ScptsoMis tamen Canon Synodi Antiochena vetat *mri-o* riicUb— vA> Vmw, cùm *Itfmml* eptilole, que 8r ·*o·1μ I dicuntur , *ùrit Mtfmi* «w» *'xoimium* aap· v* *pilqjoatrto ho* [redacted]vAo7<M , 4 VMS *xfie/rmrimtt , At ottlomfum* ·»' *ùr ^fm^oZ··^ > fitAd* «m· *Xfdm mormtm aulon tfff gmiSi· ,* mm *inh oi οαρχίμη··* ·*··*- [redacted]if «ayd τA ««U«a' 'Mwd·*, 9/avm û* ·/-*tut* OT«A*«* i£ a«raA>»*M< r| *tri* aMl**M. Bφ*·«MM A* ^ *Ufid" Stfiherti ,* ô y* *p il nfîpt* »/- Mas t«* *M(fu ririnOe* »><[redacted]<« aM* *v*bfm ŋ mtr-riw otri ttJ iotbvmt* μ * «MÏM, >ÿ < *JeUfavl* ad- ·<*> Quôd enantiophanes fic conciliat Zonons (che-Ho in diâum Canonem fepcimuni : i*»«< ·· Γ·μ η *ri tft wJftm* eaitAi , *dut* ·»· «iffiama) law*Aa> , e «A<« (fWahaal. l«w« *tri* râ*o«*a agi *rie rixuooe Myb,* *w ‖ ·*« *xùtft Um lit uSrit* , ·»· *rit tSufirit rie iri iatt Oumurrit lie b»io àeritrit·, it ri* ^/«wAat *vtfp vri Offttdlut rit* Baal**·» *it rit ttri< ,* *Suerit* «votylamw . ab>' *elfemoe mtttSJi ritOtffetM* rfc *(fuûlu· Tri feaSttiri 4 ht*

Quidam Deo solummodo] Addit. HL J7· Can. *tf.* Synodi Cabillonenlis. Alcuinus fratribus A* patribus in provincia Gothorum : *Dicitur verb nemintm ex Uricis fuam velle confejfionem Sacerdotibus dare. quos i Deo Chrifto cum fanSis Apoftolis ligandi filtrendique poteftatem occepijfi credimus &c. Deo vis, i bimo , unfiten , quem volens nriens latere non poteris; 'Ecclefia Chrifti, in qua ptccofti, fiuisfocere* neglegis.

Conjectum] IV. 69. In Edido Karoli in Car xiEaco anno iòı. *Unde volumus propter pan-*

penatem hominem, quia necejfe fuit m iftis tmporiinti tonjtRum do illis accipere, & ad navium compofuiontm, 6r in *Normannorum caufa, pn regni fui, ficut res conjacet, falvamtnto.* Gregorius Turon. *6.* 45. *Nihil defifco fuo Rex duri prxcepit, nifi de pauperum conjeRuris.* Quod ita refert Aymoinus j. 5i. *Ut de fubftantiupauperum neceftitria eu in itinere fubminiftmtur.* Flodoardaa *de coxjeRo Nbrmunnu dando.*

Conjuratoris] Ul. i j. *16. Confacramentales homines* UL <8. Audoenus Rochomagenfa Epifeopus de via B. Eligii lib. 2. cap. jo. *Lata igitur finientia eft, ut vir ille cum mulsis aliis juraret. Sic enim apud Francos in more pofinm eft.*

TbRTIA CONIABORATIONIS] IV. *9.* Tit. xxxix. Legis Ripuarionun. Appendix Gregom Turon, cap. 8$. Aymoin. 4. j6. Marculfus; Quod *paruct fente conjugio adquifivimus, prxdiRa conjux noftra tertiam habere potuerat.* Ibidem: Quomumcunque in *fevitio tue pariter laboravimus, & quod in tertia mea accepi.* Gefta Dagobeni: *Tertiam tamen partem de omnibus* fimi *Dagobertus Rex adquifierat poftquam Nanthildis Regina regnare ceperat, eidem refcrvavit.* Can. $. Synodi Mcldenns.

Çonsuctuo1Nas] IV. 48. *irlf· ·*&·* ynvrM). *Couftumes.*

Conversi] App. 1. 8. *Converfto* 137. *Cenverfio morum* in formula promiflionis monachalis: *Ego promitto ftabilitatem meam & converfanem morum meorum.* Petrus Venerabilis Ep* I1. lib. 4. *in Capitulo leRam tam litteratis qudtn illiterates, quos Converfis vocamus, expofui.*

Communio peregrina] Addit. IV. 1$9. Can. 2. Concilii Agathenfis. Clericis olim non imponebatur (blennis ac publica poenitentia can. 8. Concilii Carthag. 4. & Carthag. 7. c. 11. nifi prius ab ordine remori aut regradati edent, ia ut inter lakes haberentur. Vide epift. 8. Cypriani lib- ad Fidum. Communio cum laicis, ordine poft clerum, & loco extra chorum, qux in p<rnatn dabatur Clericis atque ita ut projprix communionis habitam iaûuratn. Epiftola Symmachi Papx 42Î. Eufeb. lio. c. penult. Utnufque tamen fpeciei, qualem tunc laicos ex more Ecdefee cathohcx percepilTe Lindanus probat lib. 4. PanopL Evang. cap. 58. In adis oynodi Sueflionen-Cs. *Sxpe LRum Ebbonem damnavit Epifcopum, adei ut inter laicos communionem ramum habere mereretur.* Athanafius apolog. 2. *Atqui Coluthum in gradu Preftjtcui mortuum, omnefque ab eo conftitutot Sacerdotes five Clericos in laicorum ordinem redoRos effe. & fub nomine laicorum ad jfnoxin odmijfos, apud omnes conflat.*

Libertatem ante cornu A1TARIS] I. 82. Lib. 2. Colleâarii Canonum Burchardi: *Idcircb ego Burchardus, Deo annuente K'ormatienfts Ecclefix Epifcopus, quendamEcclefix noftrx famulum, nomine Eberhardum, facris ordinibus oblatum, ad altaris cornu, nobilium virorum in prxfentia, per hoc auRoritatis teftamentum ftatuo, ite ut ab hodierno die & tempore bene ingenuus ab omni fervitutis vinculo fecurus permaneat.* Sic *traditio ad alture* iu veteri inftrumento Majoris monafterii: *Etfecerunt in Capitulo noftro guerpitionem calumnia & donum aitRorifiuionisdehis omnibus. Quod dum dc morefuper altare pofutffent, hi de nqftrit interfuere tenu.* Ter circum altare vertebantur, in Lege Longobardor. rit. de teftamentis.

Crucis bxaminatio] L 102. UL *46.* V. *196.* Canone 17. Synodi apud Venneriam. Agohard. pag. x88. VideLeg. Frifionum$. 1. tit. 14. Bedam de remed. peccat, cap. 4. dc 9. In teftamento Karoli Magni: *Judicium Crucis Dei,* Vide infri de Pelagio in voce *Purgatio.*

Cura domus] vI. 124. Sic *Curapolatii* lib. 14. Ammiani Mercellini *Bc* in epift. Vigilii Pape *& Curopalates.*

Curtis] III. 19. Flodoardus: *Quidam Prtft byttr de Bovonis curte. Sic enim villa vocatur.* In tiupiomate Hludovici: *Curtim noftram Turegum in ducatu Alnmannico.* Leo Hofticnfis Epifcopus Chron. Calin, lib. 1. cap. j *6.*

D

Dbcanica Ecclbslai] V. j78. Videanturque notavi ad Julianum AntKtf. Conftantinop'

Defensionis tbmpus] V. 201. *temps de deffenfe.* Leg. Wihgoth. 8. *Qui in pratum eo tempore quo defenditur.*

Dsiibbrarb] VI. J70. *délivrer.* Nodgeras in via B. Landoaidi: *Locum ad honorem S. Revenii deliberare.* In duplomate Friderici Regis Skilix: *Reftituit & deliberavit.*

Dbnarjalis homo] VI. ii), *manumifut jaRato denario.* In Marculphi monachi libro hoc ponitur denatiale przceptum. *Et quia,* inquit, *apoftolicus vel inlufter vir ille per manum Juam in noftra prafintia iaRato denario fecundùm Legem Selicam dimijtt ingenuum, ejus quoque abJolutionem per prxfentem auRoritetcm noftram firmamus, pracipicntes eum ut ficut & reliqui manfuarii qui per talem, titulum d jugo fervitutis in prxfentia principum nofcuntur effe relaxati ingenui, ita umodb memoratus ille per noftrumprxceptum plenius in Dei nomine confirmatus, nullo inquietante perenrtifque temporibus cum Dei* Er *noftra gratia valeat permanere ingenuus atque fecurus &c.*

Dii verbum fassum] V. «i. Contra Felicem Urgelitanum, iu quem libellus extat Paulini Aquilegienfis Epifcopi.

Disfacerb Justitiam] I1L *16. ditfaSa charta* III. 28. In Leg. Longob. tit. de furtis; *Ptr juftitiam & pacem faciendam hominem disfecerit.* S'il ne le condamne é eftre deftakL

Dos Ecceesia [VL *69.* Can. 19. Synodi Tolet. 5. Can.). *6.* Synodi Wormat. cap. 1. de ceniib. Can. 4. Synodi Colonienf. *Neque ex dota Ecclefix, id eft, ex uno manft» &* quatuor mancipiis. cenfus exigatur.* In duplomate Ottbonis I. *Dotem quoqueEcclefix, id eft, duos hobospoffeffas, & beneficium Prefbyteri in eodtm loco dofervientis, id eft*, unam *hobam.*

Dominicus dibs a Vbsfbra] 1. 1$. V. 189. Can. i j. Synodi Forojulieniis. Vide infeft *NoRes.*

Profrium dominicum] IV. $4. Rabanusad Otgarium: *Proprietas dominicain, qux Domino*

Imperatori ex patenta fuccejfioae hereditario jure pervenit. Rege» notai , propter excelientiam, commune nomen Domini fiveDomini five Dorani effecerunt fuum. Anaftafius Bibliothecarius Adriani fecundi , five Landulfus figax hiftoria Mifcella : Grati *Francorum merit eft Dominum id eft Regem fecundùm genus prisuipari. xlm—five ^O<* Graecis, *Sire* nobis.

Dux] V. O7. AwaMrw Nov. 14J. Fortunam ad Galaâorium Comitem :

DcSct *iffi potem , M odhm ia« crtftm*
Pr.ftt er Ana . fu *tibi rtfat apex ,*
Ut potrio fxus /v"'" Uuxtis & trim.

Idem de Lupo Duce

Bella moves emit, iv ftktt rtfii.
Foltut atriufme kmil, huu enttii, legiim ilUec.
QuAa bem ft/mtu oùfntt mu teem.

Dux rr Principe Francorum] *V. i.* In vita B. Baboleni : *Ab Erchevaldo. qui tunc Francorum ducatui prrttrat,* & amnia *palatina officia fuo moderamine procurabat.* Stephanus Abbas Leodienfis in vita B. Modoaidi : *Ea tempeftate Dagobcrtus rerum potiebatur ; fub quo idem Dux. dignitate medicùm Â fublimitate regia differente praditui . amnia regni negotia prudentififund difpofitione ordinabat.* Hincmarus epift. ad Epifcopos Fraocix.

£

Emendari.] I. i ıó. IV. O. *Reftaurare, Reparare. Emender.* Can. 17. Synodi Aquifigr. *Ut domui Ecdefiarum & tegumenta ab titfint emendatu qui beneficia exinde habent.*

Emunitas] V. 19$. *Immunnas.* Can. ;o Synodi Tribut. Can 1. Syn. Mediomacr. Can. 1 o. Synodi Aurelianenfis.

Episcopus pbr blbcttonbm] I. 7i.Can. 9.Synodi Aurelian. 4. *Ut nullum epfcopatum per premia aut comapattone liceat adipifei. fed voluntate Regit, juxta ele&ionem cleri ac plebit. ficut in antiquis Canonibus continetur.* Can. 8. Synodi Parilienf. Can. 1 o. Synodi Cabillonenfis.Videatur vira beatorum Medardi, Ausbeni Rothomagenfis, Eucherii , Udalrici, apud Sudum. Fulbertus epift. 10. Ivo epift. 49.

Epistola db cœuo lapsa] I. 75. Adversùs Aldebertum hxrericum. In Synodo Romana, qux extat iu vira BoniHcii Mogundni : *Deneardus Prefbyttr refpondit .· Ecce, Domine, epiftola qud utebatur Aldebertut,* £r *quam divulgabat ejfe Jefu , fibique de cctlo venijfe. Et accipient Theophamui notariat legit, cujus initium erat. In nemine Domini. Incipit epiftola Domini noftri Jefu Chrifti Filii Dei, qua in Hierofolymam cecidit, (r per Michaelcm Archagelum inventa eft inporta Ephraim, & per manus Sacerdotii nomine Scorn ipfa epiftola fuit exemplata* &c. *Et recepit eam Macrius Sacerdos Dei . & tranfinifit in montem fanSum Archangels Michablis. σ per manui Angeli Dei pervenit ad Romanam civitatem &c.*

Eulogia] Add. L *69.* Honor, lib. 1. cap. *67. Gemma* animae. Cap. 54. Regulz B. Bcnedi&i. Can. 45. Syn. Meldenfis. Can. 9. Synodi Nannotenfis. Gregor. Turon. *6.* hiftor"Franc. cap. j.

Evva 1 111. 65. Append. U. *j*j. Kero interpret. vocab. barbar. *Lex, cuva.* Et alibi : *Tıftamtntum, euva.* In paraphrafi ViUerami Abbatis in Cantico Canticorum voted lingua Francici. Vox edamnum hodie Anglis ufitatiffima. Ut putem legendum irfCapitulis i viro de Uteris bene msrito Marco Vellero editis *Correptifecundùm envam Bajoariorum vel legem.* Vid. cap. de igne etniflo & exnnvL in leg. Bajuvar.

Exactarb] 111. 68.1V. ji.Can. 18.Synodi CabiUonenfis. In duplotnate Caroli Magni : *Ca· riattcum vinum contra omnem juftitiam ab eût exaBart non cejant.* In altero duplomate: *arc qum fifei d longo temporefuit confuetudo txadandum.*

Exartus] VII. 176. Can. >7. Syn. Aurel, a. Can. 18. SynodiCabillonenfis.In duplomate Karoli Magni : *Conferremus ftirpes vel, ut vulgb dicitur, exarter quqfdam quoi ex rebus Tricaffirunfit comitatis ipfi proprio labore de.heremo ad agriculturam perduxiffe nofeuntur.* In Canular» Rhemenfis : Si *novalia, qua farta vocant, ibi funt.* Tic. 41. Itg. Burgund. £ dr. de exartis. *EJfartq.*

Exheredati] L nj. *Privati rebus fuis.* Can. 6. Synodi Mogunt. Can. 51. Synodi Turonenf. 4. Can. 7. SynodiCabtilon. a.

Expositi anti Ecclesiam] VL 144. Can. ji. Synodi Arelat. x. Can. 9. Syn. VafenC Wandelbertus Diaconus in vita B. Goaris : *Moris tunc Trevirorum erat ut citm cafu qualibetfemina infantem peperijet atjtu nollet jctri partnttm. aut certi quem pra utopia rei familiaris nequaquam nutrire fujficertt, ortum parvulum in quadam marmorea coucha. qua ad hoc ipfum ftatuta erat, tsrponeret. nt in ea dm expqfitsu infons reperirietur. exifitrtt aliquis qui eum provocatus miferatiotufujciperet Er enutriret. Si quando igitur id contignet, cuflodes vel matricularii Ecclefia puerum accipentes , quurebasu in populo Ji quis forti eum fufeipere nutriendum 6r profita deinceps* kakre *veRtt. Ubi verb* ad ram *rem offerretfefe aliquis, infans qui* eftt *esrpofitus Epifcopo deferebatur. & ejus privilegio auBoritas nutriendi habendimte parvuli ei qui d matricularii» fufccperatfirmabatur.*

P

Faculas accbndbre 1 VII. j16. Can. a;. Synodi Aorelatenfis Burchard, in colleâar. Can. *Fenifti ad aliquem locum .id eft. adfontes, vel ad lapides, vel ad arbores, vel ad bivia ; & ibi aut candelam autfaculam pro veneratione loci incendifti.*

Faida] III. 17. jj. *Inimicitia Jive aperea fimultas. Wehd* Alemannis; *Feuud* Arylis borealib.

Faidosus 1 ΠI. 4. *difiidatui. Dtffid.* Theo* doricus de Nihem de juribus imperu : *bnporatori Grace qui tunc ent bellum indixit, eùmque more Ssucontco diffidavit.*

Per pidijussorbs ad palatium] TIL $4. V. 98. 1781 VII. 470. Gregorius Turon. 4. *c.* 4,. £ Um 8. Franc, hift. cap. 11. 4;. £ lib. 9. cap. 8. £ cap. 70. de gloc. Confertorum. Marculfus indiculo ad Epifinpum pro aliis diffringendis £ judicio evidenrali.

Fidelitas pbr sacram. I HL 8. Hujus

Hujus formula in memorialibus capitulis qua desiit Karolus Rex Miffis fiiis anno dcccuv. meo- £0 Junio fuit hec : Eae *UL KaroleHludeuvici & Judithafilio ab ifta die in antg fidelis erofocmdbm eumfavirum. ficut Francos* tome *per rectum eft d/AetfitoRegi. Su* au *Detu adjuvet* 6r fifa Rdifuiu. At in placito generali apud Gundulfi villam anno ucccxxxiv. Indi& j. V. Ii Sopramb. hxc fiât pndôffio Epilcopocum. *Qustumftiero 6rpotuero. adjuvante Domino,* cm*> *filio* €r *auxilioficundim meum minifitriumfidelis vobis adjitur era at regnum quod vobis Deu» doaavit vel donaverit. ad ipfius voUuuattm fr fassSa Hcdefiat at debituin regium Morem vef trum fr veftram fidriiumqut varorum falva*tranem *habere ft obtinere ft continere p^fitis.* Sacramentum verb laicorum iftud. Quanriitm *Jciero fr patuere. adjuvante Demme. confilio ft auxiliafidelis vobis adjutar ereut regnum quod habetis, ad Dei voluntatem ft fanBx Ecclefia & veftrum honorem atque ad vtftrontm falvatiouem centintre peffitit. ft quod Deua vobis tanceferU acquirere* &· centra «anus *homines dofindere valeatis.*

Fisgaumi ajen] UL 1«. *Enfamilia demini ea* Marcutpho. Aymoin. µ O. *Ftjialiaorum multet à parentibus fegregatos, frc.* Gregor. Turon. Franc, hift.6. 45. *Familias multas de domibus fifcaiibus.* Marculph. *De unaquaque villa fifcali tres homines txferrientibtu* e» *utnquefeste* d *fervitio relaxentur.*

Foabannixb]III. 49. *Forbasisum* Alamannis, *Forbanair* noftris.

Foxbamnvm] III. 50. *forbanniffcment.*

Foxcaha] IV. *)6.*

Foaknsu PnstBYTsxi] VI. 146. In vira & PauliVirdunenfis apud Surium,tom. 1. pag. 9 j 4. Joannes Diacon. Ut», j. de vira Gregorii magni, cap. 11. *Cardinales vioUnttr in pcruciis ordinatos Jorenfibus in prifiinum cardinem Gregorius revocabat. Quapropter Joanni Epifcopo Syracufino fcribens ait* .· Queraaufiut *ad nos relatione pcrvtnu Cofmam, qui e* Monacho, ftc.* d *dtceffore* tue *Maximiano in Ecclefia Syracufana SubdiaconusfaBus. atque* d *te* pollen· *in pojfefiio*ac fua *Juliana vocetur.Presbyter dicitur ordinatus.* Petrus Urbevetanus : *Multitudo Prejbyterorum fr Diaconorum forenfium ad urbem comurentium caufom dedit ut urbani Prfiyteri & Diaconi ab eis diftinguertntur nomme Cardinalis.*

Foa.AsPa.isBYTsa.iJV. Can. Synodi Mogunrinx.

FoxisTK J IV.4s.In Pragmatica Childeberti: *Heu omnes pifiationes qua funt ft fieri pofunt* m *uiraque parte fiuminis. ficut nos ttnemus, fr noftra foreftu eft, tradimus ad ipfum locum.* GtoiT. in c. *Citat dilcBi.* de donationibus. Du Tilletj pag. 144.

Foaractum j GloiT. Midori : *Forisfacio, ofendo. noceo.*

Fksoa] UL jo. Gregor. Turan. 4. de virtue B. Macrini, cap. ai. *Affirmavit Rexquqfdam ex bis qui abfbluti fuerant ad fe venife. compofitit·sumquefifco debitam, quem illi fredum vocant, dife indultam.*

, Fkbcinca] IV. -H. Tolofais *Frefinguet.*

Can. t j.Synodi Ticinenfis. Epifeopi diocef Rhemor. *bc* Rochomag. ad Hludovicum Rcgetn 1 Qui *illorum pecora velfrifiiahas vel quacunque illorumfunt itoe pradtntttr*diinemarus Clero & plebi Tornacenfi : *Exigendo denarios aut verres feu firubtngas.* In veteri dupkxnare *:frifiingas ovinas.* Inde Nocgero Abbati S. Galli, quem Pfalrerium de Latina lingua in barbaram tranftulifle feribir Eckerhardus, *Ofterfrifcinch,* id eft, agnus pafcbalu. *Frifchling* èriamnum nuncupant accolx Rheni porco· qui nondum pervenerant ad juftum incramencum.

G.

Gsnibatio] VI. Io. Ex epiftola Gregorii ad Bonifâcium Moguntinum. Zacharias PipinoMa» jori domùs ; *Dicimus ut dum ufquefife generatio cognovtrit, juxta ritum fr normam Chriftianitatis fr religionis Romanorum, non copulentur conjugiis.*

Gildonia] V. 100. *Confirmria* Hincmaro.

Globja Patui] 1. *66.* Caffianus apud Madiliam Presbyter, lib. a. de inftirut. ccenoo. cap. I. *Illud suttem quod in hac provincia vidimus, ut une cantante. in claufulapfitlmi, omnes aftanies* cenrinawr cwn *clamore, Gloria Patri fr Fdio fr Spiritui fanSo, aufquam per orientem audivimus .fed cumfientie omnium .abeo qui cantat, finito pfidme. orationemfuccedere.* Can. 7. Synodi Vafcnfis.

GxafhioJV. 1. Gloflu. *vobns dmfdm* Gravius.* Ut videarur idem fignificare quod Baronis notnen, quo, lingud Gallorum, iervi militum dicebantur, ficut Cornutus five quii alius notat in illud Perfii *Barq refuftatum, frc.* Licit hodie Alamanni *Gravionem* appellent quem nos Centre, nos Eereerwt quem ilu *Freyharr.* Judex fifcalis hic fignificatur, ficut rit. 5 j-Log. Ribuar. *be* in veteri duplomare : *Judicemfiftalem. quem Graftoaem appellam.* Suggerius de poficffiooibus mooafterii B. Dionyfii : *Ab apprefiione cxaBonm regiorum. quos dicunt Graffionet. multe labore umltifque placitis emancipaveram.*

Gmadau] L 74. Amalarius de ordine Antiphonarii. Rabanusl. jy. deinft.Clericorum.

Gaanxa] Addic IV. 144. *Grange.* Cap. I r. Lag. Alamannorum.

Gvnsuodioni]Capitulare Aquifipaman. 7I9. cap. <1. Guntbadingi Can. $;· Synodi Aquifgranenfis contra Felicem & Elipandum. Sed lib. a. Logum Longobard. tit. *Qualiter quifquefe defindere deb.* ubi hoc idem capitulum nat, vernae exemplaria habent: *Sicut Gundebadd Lege viventes.* Et apud Hincmarum pro Lothario de Tietbetga : *tamen fi Chriftiani funt. fciasufe «re Romanis* m *die judicti. nec Salicis. nec Gundobadis.ftd divinis fr apoftolicis Legibusjudicandos.* Agobaidus Lugdunenfis Epifcopus ad Ludovicum Imp. adversus LecemGundobaldi *bc* impia certamina qust per earn geruntur : CAm*forti contingit ut omnesjtnt veraciter Chriftiani. nemo al*·*terius teftimonium fptrnat, cùm fe bonis locutionibus edificant, fifubiti contigerit altcui ex ipfit dtfceptaiio in judiciis. nullum poterit habtrt tefr* tem *defuis cswijfimis fociit. ei quod non recipiatur teftimonium aluujui Juptr Cm/dobadum.* Ibi-

dem : Qm *militai eft propter GundobadamLegem, cujui au&tr ucttae htau kertuau* fir jUd *catholic* vehementer inimicae » cujue legii* Msi*eutfiuntperpauci, w nonpeffitfuper dix* ttftifi. can alter etia** tauu Cta/tanas, Crc. Si Marant *placeret Domino noftro fiapiatifim· Imp.* au aac *trantfemt* ad Ergeae Bwcenun, 6r Miliares *ipfi efficerentur* , O Au* regio *abfiqualoribut miftriarum fiublevaretur. Horn** entm Mqfd «Mugit au *laceffientur ad certamen ffpugna* pro viüffimû rebut , quibui CMtinvuu homicidia.* Et fub fine : *imporibœpradiili Gundobadi Regie* Baamindi·· mm. &c. *Lit L»i Gombette.* Gregor, luron. *. H·

B.

Haxmtscama] V. 98. Karalm in Capitulis qux Sueflîonis coiifticuta funt anno 8$ j. Sctaac 7«ua *fy baniut* noftrum comportent, frfimulctan excommunicatione ecclefiaftica noftra* hanoùfc* ram duriffimamfiuftinebunt. Hmifctrtm* lcriptom etiam invenio in Capitalis qua idem Kato* lus copftiniit anno I O. Ut/nAMmas *ipfia dtpreodetorti per eandem via** catm *Mifo tufin redire ,ξχ illa omnia* gaa« **aU egmuuTcgaluer.* rase»· *darc »fr talem harnificaramficut* Mis *vifiumfutrit , eutjudicia*ficut* eamfidelibut *neftrit c*fideravimut. fiuftinere. Et in* Capitulis que Pmiconftituta fum aano 869. *Epifiepi provideant que* honorem Prtjbyttri pre Ecdefiii finit fient*·· rtiau*fiuù tribut*· debent. & ficnionbut Prefibyteroru* hocfiuffictat,* & amptaas *per ingtniofiai mackinatienei à Prr/byierit* nm *exigant* rel *exquiram mjifient in eifidem Capitulitavi noftri confititutum ,* ne Deum «/endam & *noftram tftefan incurrant. ne *ft. duuam emendationem digne* barnficorum à nobie difipofitamfiuftineant.*

Hiaibannvs] HL 13. il. jf. *L'Iufi banni* Norttnannis. *Bennut in hofttm* ; id eft, vocatio ad caftra aut exercitum, 111. 67· Multa non am» bulantis in exercitum Gregor.Turon. j. 17. Here enim Francico , Alamanmco , Anclico idiomate caftta fave exercitum fignificat. Inde *Hérault*, Fecialis.

HsaisLtz] 111. 70. In quibufdam exemplatibus inveni ita fcripoun hoc capitulum : *Si quit contumax adei aut fiuperbm extiterit ut dimtffo exercitu abfiqut jufiu fx licentia Regit damn* revertatur, fx quod not Theudtficd Ungud dictmut eriliq fiectrit, ipfie ut reut majejiatu vite perteulum incurrat, fx ret e/utfifico Jactentur.* Defertio c dtrorum aut exercitus, live defectionis multa. *Lajfien* enim Alamannis deferere eftnobis *laifiltr, dtlafifitr.* Theodulphus : *Et quemodi Dunnum Ptpinum Regem in exercitu derelinquent , & ibi, quod Theedifici hngud hertfltq dicitur, vifi fiunt judicafit eundem TaffUonem ad mortem.* Nec tamen malè herifcliz dicetur , quafi fit exercitus iciiEo. Lotharius Imp. Su *bännu* refiifiit*. Quod Theodtficd ltngud herificliq vocatur.* Inda *Efichfichi Sc Eficlechemtnt de Fief.*

HaatasacAat j 111. <8. *Herberger.* In admonitione Karoli Piftis : *Mandatent ut fiettt noc in nojiro paleti-, na nec in ιβο heriberg· eliquii altui* 1'tne *nofitra juffwne manere prxfiunet, nec illud eliquii deft: eat.*

Hosti·.) L 1 H· *L^bqfi·* W· M*»«· qoe tamen *•bfiagie dtcaiWK* in dnplomate Lasdovid Comiti· Paladni Rheni dat. ann. 1x79·

L

Ibo nia ui] 111. <4. UfReacni *fi faeera* ibid. 89. Immunem fe fie» - crimine quo nuis impetitur cum idoneis hominibus. Gtvgoe. Tuto. 9. hift. Franc. 11. s<. Ut puaam in LegibusThafltlonis legendum : *Etpartturi efiu non exideueeverint te* ut Uberafiuifitt,*

Jeiumidm QVA^oon] V. 111. Can. y 4. Synodi Mogunc. In dialogo Bamoni· ftr Garangi Augianfis Monachi ; *CèmuneJUufiindlmtetbe· lice M«tru Eccltfia unitatem eetnmmdtt, tuera ipfie infiliirfinii mùbufida* canfiteutdlna* diverfitatt aliquando iifitrüt, utde jÿunüt futur temporum . in quern* tifirretioM unelli vb· dentur dificordare. Gnfpàa»* pmnns oletum quod dicitur Manii, prune quadtagafimali ad* lcnpfit. Micrologue. cap. a4. de cap. a j. Grego*ritu Papa fiptimm apofiolitm fidi prefidtnt eonfiituit* m *nfihudtjejunium infra oβηνα* Pen· tecoftei annueti* ceMurttur. Quod quidem fitpientionbu nvemuie fidii apofiolicx f*iU ptrfiuefit, Simplidoribu ente* nomutlle dubitatio lupar* kajùs *fiatuti prbuudgatione rtmanfit. Na* nonparian* d *eonfuetudine eorum diferepat t qua** d *quibufidemficriptii nonadeb euthenticu mutuartntu, idefi,* d*Mogentiecenfi Coneiliotempore Hennci* II. *Imp.fioao. Hoc enim hanc rtgula* jejunii quatuor temporum preefixit,* *' *hebdomada prima , quartafime Martii, in ficunda Junii , in unia Septtmbrii, omni annojtjtauur. Pretttrea & hoc attendunt quod in quibufidam fit· cramentariù inveniunt, quod & ta prime /ablato Martii , in fiettndo Junii, ta unio SeptembritjtjiMn debeamur.* Et cap. ay. *Jejuniumkyemalejuxta traditionemfanSa Romanet Ecclefix fiemper in tertia hebdomtula de adventu Domini debetcelebrari.* Can. 1. Synodi Salegunftadienfia

JitUNiuM xu mas Aχτι] VI. 187. Amalarius, lib. t. cap. j*. & lib. 4. cap. {7. Oftcialis : *Net •bfiervemui tree quadramfimae, id efit ann Pqjdia Demini, circaqueftfiivitatemfianBl Jeannie, & ante nativitatem Demini, fic* d *piit meniibutfrequentatum apud* nos. Burchard, lib. 19. cap. 5. ex SynodoTriburienfi.

Imsxsvt ams] In Capitulis Regis Karoli VI. In Capinilis apud Suelnonenfetn civitatem anno ncccuii. *Thefiauru* ac vejiimenta fieu libret diligenteiinbrevient » €r brevu nebit reportent. Inbrevienretiam quid unufiquifique Ecdefiarum* Pra*latue, quandb peelationem Eccltfittfajcepit , fii invenerit.*

Imo ibit a x i] Add. IV. *144. Endebter.*

Indicul us] 111. $8. In juramento Booifacii t *Hunc etiam Indiculumfiuramenti egt Beetifiacha exignut Epificopue manu preprid ficripfi.* Boedfiicius Pipino : *Valent ad not arm Indiculo vefibo, rogatu ut eijtfiitiMfactremut.*

Infants·J VII. 14X.Hicronym. inqutation. Hebraic, in Ganefim.

InreaInda)Addic. tV. 1 *td.Inlatio.* Aymoin. 4. *16.* Fredegarius lcbolafticus , five continuator Grcgoni, cap. 74. In dupkxnate Karoli

Μφά : *Neihtt* judnr *publiau* nee *ad oanfiu audandum*, nec *ad bnfraatia» nae freda exigendum.* Iad· *inforendoln* Mtcca qua* à Ctorhano Senior-•■nu fingutis quingentas redden couiuerant Saaoncs us Chronico monafterii Befuenfis. Lt in Geftis Dsgobarti : *Super* Mc *veto centum voccat inftrndoki* . ftue *ti At ducoiu Cenomani» annù finatlu fobvedantur.*

InekNiQM) IL) 1. Gregorius Tuion. *6.* cap. 11. QuadJâptdi ta *ingcnioquxrtret qualiter eum •0 wfaftt» dtpcertt.* Malum ingenium UI. *7· Mel engin.*

Rs* int bbt iata 1 111. *46.* VI. 114. In.49. Legis Saliat, & dr- } 5. Leg. Ripuar. *8c* in Leg. Edouardi Regis AngL *Chafe* en*turcer*Legib. AurHia. municipal, erne. pg. GloiT. *inf·—, Scquefier.*

lwTiaTiNTOAts] V1L iso. Can. 41. Synodi Canhag. 7. Auguftinos eniftol. 16 j. & cap. *16.* de unko bapnliuo contra Periliaimm.

Iterari juDKjuu] VI. *64. RetraHore* 1. 1. C. Th. de epife. judicio. Quo remedio uumur cùm appellandi jus non eft. *L. Ult. C, dt temper. uppell. Novell.* ÜJ.tai. Can. 4· Synodi Sardtcentis. Cyprianus epift. *q* j. *Ucroto à pluribua nobb in* Cencdw *anno priore abfietuut.* Sever. Suipit. lib. a. *Coa.* hiftoc. NscMiem prennnrutvu , r<drgtffue *iu cufiodUm donee* «d *Principem referret. Gefiit ad palatium delatu, conjiut Imperator Ptifiillianam foeiofqiu ejut* c«pirir damnari eperrtre. Cercrâm *Ithaciui vident* fades *iwidiofom fibi* «pad *Epijcopoi foret fi a<c^ato* OMM *poflremu* &c. *Etenim uerari judicium tuctjfo ent.* Videantur epiftola Karoli Calvi Imp._ed>· nnem iummum Pontificem edita cum Hineman Rhem. Archiepilcopi «.puiolis, *8c* Add. IV. ay. jo.ee qux Hadrianus Papa ad eundem Karolum *8c* Hincmanun fcripfic, ejufdemque Karoli Imp. &' Hincmari ad Hadrianum Papain epiftola de caufa Hincmari Laudunenfis Epiicupi apud Baronium.

Juuai Chrutiana μανομα] VL 4x4. Gregorius Brunkhikfac Regine Francorum . Gm- *mni prettrtà admiratifumut* cur tor *in regno veftro Judaar Chrifliani mancipia habere permit· tilts.* Idem Theodorico dû Tbeodeberto Regibus* Ftxuvorum.

juniores] L tdi. 111. *6).* Marculfus: *Jutesans* tu *etc not etc junior" Jeu fuccefforu torum* ncc *quilibet de partibut Judicum Crc.* In duploBii'e Karoli Magni : *Ut neque vot tteque jutuoret Jeu fuccefforet vtjlri.* In duplomare Hloeharii : *Quicquidad pencm Comnum eut juniorum torum ha jucreforum exigi poterat.* Et m duploonte Theodcrki ; *L\ nequt* res uefue*putioret vefirsjtu fieu, efferti.*

Junioris Eccmsi*] V. 191. VL 1 $i.Can. t. Synodi Matifcoo. Can. 10. Synodi Patifienf. Can. i o. Synodi ad Theodoius vdlam. Gregor, "cuicn. <· af .

Kyrib EttrsoN I VL io$. Can.). Synodi Vafenfis habirx Decio V. C. Çonfule. Grego nuseptft. |ib. 7. *Ryne eUyfon autem neque diximur, negut dirimur ficui a Grata dicitur. Quia ia Grecu fimul omiw* dicunt. *Apud um* «arm a *Cltrieu* dscrnn, - *prpda refoondetm. & tetidtm votibm uiem Clarifia tityjon diciter.* fuad apud *(irauat mill· mtdo dicitur, tyut* precum iormola *8c* nationibus in ore fuit, fi vera «ft vulgata editio Anieni cap. 7. lib. ». «·» Λ, inquit, *rpifttmte oi opAdpm* ■>■>»·». ■ > >t4 *iuumod^ (tu, rnt, latura,* Λτ<νι«1«· *fed eh*»·".* Videantur epiftolr ɀj. Bafilii *8c* 1 vβ. B. Auguftini. *Kynt tuyjan i» dtdecend· cadertre* VI. 197. Can. j. Synodi Arelatenfia

L v

Lamam cxarsai] 1. 75*. Nobis *Carder.* Plautus Metuechmis : *Imtr muiUm Jedere /ubtm. lamun carpere.* Sic legitur in omnibus exemplaribus : non *Unam carere* . ficut apud Varronem, *Ut certatJfotrcitia. fivemlnuiun.* Glofl. *Carpit.* IAm*, «Ιμ I C·, *Ofùnm, oerèfune,.* Aliud Gloliariam : <w«sa *carptui.*

L'ctionakivs] L io,. Sigeben. ann. >07. Amalarius t. Officialis.

1 «TAMIA M«'on DISBUS TAIBOX] V. I $O. Synod. Aurclianenf. 1. Can. }]. Synodi *Mugunt. Eogationei* Sidomo lib. $. epift. 14. hr lib. y.epift. i. Stw *tret diet Rogationem 41Û ctlebrantur ante Afitnfiamm Demini juxta morem GoUicaaa Eccltfia,* ur babetur in Ordine Rosnano, in quo minor litania dkitur , audote Mamerco Viennenfi Epifcopo, de quibus «amt bomilia Aldmi Ecdicii Avni, *8t* muha multi.Ÿckerhardus In vita B> Nodreri de Roctpurto Os. *DiSaverm ttiam Imanim feat Ealeju caaitper totem orbem m dubui Rogationum.* In vita B. Audomari ; *Sub fefirnn domimca ajctnfamh, cim more recepto triduanafiunt Rogaitenei . 6r fiurpfanSa Cruc'u vex'UU totlm Ecdtfia prolft devpto ptflare fauitur.*

Lttania Maioa moks Romano] VI. 74. Can. 10. Synodi Aquifer. *Dt litmua ^uo^ue majore m^ue de rogarionibui ventilatum efii fed communi confenfu ab omnibm tleSum atout de- 'retum, juxta morem Romanum vit.* K«J. *Midi i'.lam celebrationem feeundùm confutmdinem nof· ira* ɀ *cclrfia omittendam. Ordo* Romanus : *Ro. mana confaetudo unum* diem , *id efi,* vu. *Kai. Maii interpenit. quem vocat litaniam majorem, non i* jejunio Crc. Hanc* «arem *legimurftatutam* 4*fanSo Gregorio. Jujfit autem fieri iu eodem* die *litaniam ftptcnam ;* qux lepiifonnis dicitur PauloDtac. lib. t. hiftoc. Long. cap. ap Eadem refert Amalarius lib. 4. Officialis cap. a*. 15. Walafridus Strabo cap. it. de reb. ecclefiafticis, Alcuinus de divin, omc. cap. de litania major*.

Lit most aot vm] V. j $ j. *Strata.* Ipia eti *8c delapidato.* GloiT. *Delapidato, UAfma.* Uidorux, id eft , lapidibus ftrata. Non autem , ut apud nlinium, elaborata arte piôune, parvulis cruftis •c reffellii tin&s in varios colotes.

Lumt makia arboribus JL da. Can. t. Synodi Nannec.Can. aj. Synodi Arelat. a.Can. 5. Synodi Agarhenfis.

M

Majoris] V. 174. *Miζ»* ɀ Balfamoni Can. Io. Synodi otiavx , in quern tic Zonaras : 4 ·i· MVWKMn *Ji fU/Guftn Oft'I't ii* · »1»l A'»*4» in., « i· «·< ·/*·»'·.:< a»y»f><(v *mtdlofâu.* Majoe

Mgûc ville in vimB. Goatis. *Mûres.* Huscmaro FHüratM rcfuu-MN *Majores.*

Mallos) UL ji. jI. 4j. VIL 13j. Majus placitum, live da majoribus cauûs, ubi quem pœfencem adede oportuit, cap. xxitt. 4c xxtx. libri quarti. In Capitulis qnx fa£U funt Sueffionisann. tj}. Cernes *convenientem locum confideret* & iRsenini uii*ftatimotm ad mallum* renendam *conftuuat : quia nefas eft Ai* reos puniri *ubi refpe&u divina rtvtrtntut miftricordiam conftfuuntur.* In pnecepeo remiffiotus five conceflionis quod fecit Ludovtcu* Imperator Hifpanis : *Ipfi* pre *majorAu caufis, ficutfunt homicidia, reptus, incendia, depradoiiones, membrorum amputationes, futi. latrocinia, alienorum renuit ixvajioaes « & undecunque d* vicine *fio aut criminaliter aut civiliter fuerint occufiti*, & «i placitum *venire juffi, od Comitii fii medium omnimodie venire non tecufint. Coteras verb minoret caufis* firc. In donatione Udalrici Laureshamenfis Abbatis : 4 *tr.bus principalibus mollit, qui vulgb Ungtbodendmg vocantur, quAui ad curttm Luittrtshufem annuatim mannieoantur.* In admonitione Karoli Piftis : *Ut conlimitanei* 6r *vicini Comitet in una du mallum* KM *teneant, maximi propter Francos homines* ÿ· *Advocates, qui ad utrumque molium non poffunt occurrere. Vetus* Chronicon : *Accufiiiu eft Ai coram Imperatore Ceadragus Dux AMritorum, qui infidelis erat Fwtis*, & fida *vocatus ad mallum Imperatoris, coatcmpjh venire ner femetipfum, fed* legerer *ei mtferat* &c. Quod ita refert Aimoinus 4. m. *Accufiuui eft in eodem placito Ceadragus quid fi erga partem Francorum parum fideliter ageret, & ad Imperatorii prafintiam jaindiu venire dijjimulajfit.*

Mandatum] Add. I. 14. Ordo Romanas. Can. to.Synodi Aquifgranenlis : *In cana Domini pedet fiatrum poft mandatum Abbas lavet* 6r *ofiuletur.* Et Can. 11. *Ut mandatum., fi tempus cana eft, tam fratrum qudm etiam peregrinarum, poft canam fiat.* In ftarutis Congregationis Cafalis Benediôi non edicis titulus eft, De *mandato fine ablutione pedum*, qux fiebant cantante choro. *Mandatum novum do vobis.*

Mangonis] App. 1. J4. Gueux. Germanis *Mengen.*

Manniks] 1. 11 J- III. 4$. IV. s j. Vocare in jus, tribus teftibus przfencibus. *Manen* Ala-, mannis. *Monere* five *commonere*, Juftiniano. *Sernondre* veteribus pragmaticis. Hincmarus ad Epifcopos Francix : *Comti & Ficarii plurima placita conftituant ; Er fi ibi non venerint, compofiiunem ejui exftlvere faciant. Et quin priiu per manninai veniebant, excogitaverunt quidam ut per bannoi venirent ad placito, quafi propterea melini effet, ne ipfas manninai alterutrum folverent. Hoc ideb facientes, ut ipfi bannum occiperent.*

Μαννιτιο]ΓΠ. 45· *Semonfim adjournment.*

Mamou»*] V. jo|. *Servitium manuale* alibi dicitur. In adsnonitioM Karoli Piftis : *Ut coloni tam fifcales quam ecclefiaftici* Crc. km droeeeiu *carropera & manopera ex antiqua confuetudine.* Et ; De *manopere* ùi *feuria batters nolunt.* Inde *Manoeuvre.*

Mansmssatso] II. iy. hofptntm fideepe»* nes, five upenfis ad hoipcrutn fuicepaones apod Armenia* 5.10. Hincmarus Ciero Tcenacenfi : *Nee manfioaaiicoi fils amicb* ew *fids bombnAm A Frejbpttris parari.* Marculphus : Mm *admoofionaticas vsl tepefies exigendum,* km *ad mi· nfttrin deferAendum.* Alibi : *Non pro pafta exacundo, non pro manfionatico requirendo.*

Mansus] 1. Ij. ^*mfloco. Aeix* Burgundionibus. *Mois* Nortmannis. *Mat* aMk Can. *6j* Synodi Meldenfis. Vetus formula : *Monfii ctrcumcinBus, cum arborAus & cafticiii fuperpofitis, terris arabilibus* &c. Et alibi &pè. Alia formula : *ad ilium manfum vii terram.* In admonitione Karoli Piftis : *Ut quoniam quibufdnm in locis coloni tam fifcalaiquàm* de <a/r *Dei fias hereditates, id eft, manfa qua tenent, non folim fuit paribus, fed Er Clericis vendunt, b'tantum-modb cellam retinent, & hac oecafiouefic deftruAn fint villa ut non JeÛm confus deHiiu inde* km *pqffit exigi, fid etiam qua terra de fiagulb manfit fitenmt,* KM *pojiau cogiufci t cooftituimut* nr *prncipiatur à nqftrù minifttrialAiu* v *à mhtifi tris ut hoc nullo modo de caterofiat,* ne *villa di· ftruBa otque confufufiant. Et quioquid defivpt· lit manfti fine Iktntia domiaorum vel mogiftro· rum per qtufcunqtu venditum eft, recipiatur. Et juxta qualitatem vel quantitatem terra vel vineorum ad fixguUi manfis pertinentium, poft· quam reftaurati fiterint, ab unoquoque manfi cenfiu ad partem dominicam exigatur.* In duplo-» mate Henrici Imp. apud Laxium : Dmon *regalem manfumcumomnibuifib pertinentibfrntrhtfqne fixis mancipiis, terrb ctdtb & modtb, areb, odficib, pratis, pafcub, molendinis, equis, aquarumque decurfibus, pifiosionAus, filvis, venationibus, figinatienibus, cum omni utilirase* f«4t *aut ftribi aut nominari pottft, m proprium tradidisnus.*

Manus moktua] V. no. In admonitione Karoli apud Tiftas : Vir de *injuftis commutatunibue, qua ad cafis DeifaBafiuufine regia auctoritate, Mifli noftri inquirent. Etji mortua manui vel practptum rtgbcm fuper th interjacet, defertbentur diligenter qualiterfaSafime.* In diplomate Philippi Regis anno 119$. *Neque nos neque alius fuper hominem de communia mortuam manum clamabimus.* Inde *héritages & gens da mortemain.* Fit A in catalogo Leodienfium Epifcoporum mentio legis qux Mkkkj *mortua* dicebatur, abrogatz circa annum 11 ai. Cui oeponitur *Manus firma* in vereri inftrumento. *Notum jit,* inquit, *qubd firmam manum fa*M dedit nAis Otbertm moriens apud Ftndocinum.* Et in eodem polypticho-: *Unum manu firmam terra ccnfira.* Aec *eft, terram unius carruca, cum tribus arpentisprosorum,* ludenoftris *Ferme, Fermier.*

Manu vkopria siNGULASSipo.FAC.lIU.lt. *Manu fua* lib. 1. feud. tit. *17.* Concadas Ratisbonenfis Epifcopus : *Ille qui pro reo habetur, fold manu /e poterit expurgare.* Anuilfa Lexovienfis. *Abbati eft à nobis adjudicata purgatio feptimd manu. triumfcilicet Abbatum, (r trium Monachorum.* In vita B. Goaris : *cum aliis duodecim firmavu.* Fit A aliis £epè mentio

r-s· *· * , ficut cnm tespsebancur , qon fiebat manu tarai, quand , qiuntd, feud, feptimi, duodecima » dedsnequartd » Ac.

Marcha] U. 14.11L <4- IV. 4. *Marche.* Aymoio. 4. 109. ea geftis Ludovici Pu : Simili mede dc Msrcda *Hifpanica conflitutum,* €r bee *illius limitis PrafeSis imperatum eft.* Theodulfus : *Fines vel* mercies Bejeerierum *dif-F&t-*

A* mimit at im l amoaans] 1.1 *yj. Metayer* koIms'

Minist ul iaus] IV. $0. 69. Hincmarus: *Flebeüs quomu mubufdam ptrfonis , vülarum fcslicet mmifterialsbus t pro rebus ramifieriorum fisorum* nennunfeem *fertbens . qualiter res fibi voauniffas traBare deberent.* In duptomate Karoli Magni apud Brafehium : *Nullum* dc militari /ismilie damnes Ère. fus sidharct *vel edi»* nesnsM *minificriole».* eptime)er< ftr/ruaa·* sn»'.

Mima omb. Rom. cumbmitom] V. ,71. Libri hymnorum B. Hilarii PiAavenfis Epifcopi * alterius myfterioram meminit Hieronymus, item Synodo» Toletana IV. cap. sj. A hymni *(Utri» in trctlfii Dee* ab eo audi A confummari Alariam da divinis Oficiis. Miflaram À Sidonio Apollimti compofitanim Gregor. Toron. lib. 1. hiftomx. cap. 11. qui de curfibus ecdefiafticis libram unam condi<ut; quod de fe ipfe teftatur lib. 10. hiftoc. fub finem. Vide Ildefonfum de viril dluftribos pag. 770. Conciliorum Hifpamn in Joanne , A incertum anâorem in vita Salvi Abbatis Alveldenfis ibid. peg. 774. *8c* Mg. 777. inPetro Uerdenfi Epifcopo. Vide etiam Ucerhardumin vitaB.Notkcri cap. 11.A vitam fcn&i Rigoberri Archiepiicopi Remenfis apud Surinm tomo primo, A vitam fiuiâi Joannü Climaci apud eundem pag. 419. Sed A B. Walericum curiam tam monafterialem quàm Gallicanum magno ftudio indefinenter criebcafic, qui contemporaneus vitam illius fcriplit apud Surium teftatur. Meminit A PCdterii Gallicani Honorius in prologo enarrationis pfalmoram , Walafrid. Strabo cap. 15. de reb. ecclefiafticis , A Radnlfu» de Breda five de Rivo propofic. t. de Cenonem obfervantia. Quod à Gallis non ibldm Romani (fed A Ilifpani tandem fubGregotio VII. occeperunt. Deqoo A de officio Gallicano in Hifpaniia cbfcrvaco Rodcncus Toletanus Arcbiepifcopus , lib. 6. hift. Hifpan. cap. ai. conqueritur. Sigcbertnsin Einardo : *Abbrtvutvit Gallicanum pfalterium, quo* nei *Galli utimur.* Muffrum Maftilienfis Ecclefue Presbyterum hortatu fen&i Venerii Epifcopi eacerpfailè de fanâis Scripturis loébone* tntius anni, feftivu diebus aptas › refponforta , A pfalmoram capitula le&ionibus congruentia , fimul A compofuitfe SacraatOMMum non parvum volumen permembrapro opportunitate omeioram A temporum , le&osnsm reatu » pfalmorumque ferie , A cantatione diferctum Gesmadius, A Nothgenun Sequential fcripfilTe Honorius refert. Sed A dc Claudiano Viennent! Sidonius : *Hic folemnibus annuit parqvir qua quo tempore leSa convenirent.* Sigebettus teftatur Karoium Imp. de feripeuris catholieoram Parram leâiones unicuique feftivitau convenientes per circulum anni in Ecdeiïa legendas compilari feciffis in duobus voluminibus ; qui Ufuardum Senflorum feftivitates A manyrologia colligere juffit qu« in Ecclefiis recitantur , ficut idem Ufuardus fcnbit. Videatur de Alcuinp Micralogus cap. <0. A de ordine Anriphonarii Amalanus, A lafriculus temporum io Stephano tertio. In epiftola Karoli Calvi Imp. ad Clerum Ravennatem : *NamGr ufyucad tempora abavi noftri Pippini Gallicana & Hi/panu a Ecclofie aliter* f«dm Rowiabm *vel Medutanenfit Ecclefia divina oficia celebrabant, fient vidimus Cr andivimtu ab eb fui ex partibus Toletana Ecclefia ad not venttntet t fecundùm morem ipfius Ecclefia coram nobit Jacra officia celebrarunt. Celebratafunt etiam coram nobis facra Miflarunt officia more Hiirofrlymitano auSore Jacobo Apoftelo, 6r more Confiantinopolitano auSore Bajtlio. Sed not fcouendam ducimut* Romanam *Ecclefiam in Mijfarum celebrati^nt.* Juanncs V. Edaldo Viennenfi s *Deofficiu Mtfiat um. de fuibut in literis vefirb requtjifib . fiat caritai veftra fuia vani apud dis erjas Ecclefiat fiunt. Aliter* «nise *Alexandrina Ecclefia . aliter Hiertfolymitatlg , aliter Ephefina . aluer itomana facit.* Walafridus Strabo cap. de ord. Midst, de exotd. A inenm. ter. ecdehaft. *Et Galltarum Ecclefia fuit orationibus utebantur . qua adhuc* d *multis habentur.* Idem. cap. x j. *Et quia Gallicano Ecclefia, viris non minus peritijfimis inftruBa .faerorum officiorum inftrumenta habebat non minism* excis aliqua Romanorum officiis immixtadicunenr.* Auâor Micrologicap. 1*l. Compofitd autem oblatione inaltari , dicit Sacerdos hanc orationem juxta GaRicanum ordinem, Veut* Samc-TtncATOR Oc. *Eomanus tamen ordo nullam orationem inftituit pofi Offerendam, ante Secretam.* Berao Augienus de quibufdam rebus ad Miffiun perrinenab. cap. a. *Ad hate pottft aliquis dkere tunc temporis Gallos & Htfpanes in Mifi forum fisarum celebratione nendum habuiffe efum Remana Ecclefia. Quod 6r* nos *non nepamas. Trfiatur hoc Abbas HUduinus. vir* m *divina lego apprimi eruditus, in ea epiftola quam ad Ludovicum Imp. direxit pro poffione fitnBorum Martyrum Dyonifii & foetorum ejus ; ubi inter alia gua fua narrationi videbantur congrua , hac adjecit. Cui asfftpulari videntur anttouiffisni & nimii vetuftate peni confitmpti mflftoes libri continentes Miffa ordinem more Gallico. qui ab initio recepta fidei ufus hac oc.idetuali plaga eft habitus « eflauequb tenortm , fuo nunc usitur* A Rraumtm *pfctpit. In n^toi quoque monafterii archive habetur Miffalis toagi aliter ordinatus qudm Romana Ecclefia habeat ufut. Et quod his omnibus* mejes ejf . cùm *una fitfides, curfuper Miffarum celebratione Galltorum Ecclefia d Romana difeordent Auftsftino requirente Gregorius refpondit : Nevitfraternitas tua* Remane *Ecclefia cen&entdinem. in qua meminitfe effe nutritam. Sed mihi placet utfive in Remana Ecclefia. five Galliarum, five in qualibet invenjfti quod plus omnipotenti Deo poflit placere. folltciti eligas. Non videtur ergi* (addit Radulphus de Rivo propotitione 4.) *beati Gregorii futjft confilium ut involuntarii per privilegium ad unam*

arBaremur Ecclefiam fecularem in horis Canonicis obferrandt·. Cuiliielmiu Durandus lib. *f.* Rationalis divin, olhcior. cap. a. *Legitur* in *vua beau Eugeiui quid dum adhuc officium Ambrofianum magis* {uâm ùregorianum ab Ecclefia fervaretus « *Adrianus Papa Concilium convocavit j ubi jiatutum eft quid Gregorsanum deberet univerjaliter objirvarL Ad* quod *Karolus imp. omnes Clericos minis 6* fipplicsis per diverfas provincias cogebat.* Andréas Colonènfis Epifcopus K» Latinis agens, fefiione 7. Synodi Fertaticulis ; *aximo,* inquit, *in Gallia <x m tlijpanus Jchi]mate imminente, cam jam* Ex Fil io q v < *pqflim celebraretur, Romano Pontifici fuit nectje in muuorum occidentalium ampla dignitatis magnique ctmfilii Patrum couveatu, addito Ex* Fiuo q. *fymbolum iUuftrare.* Quod confirmat Ratio qux habita eft de fymbolo tides in fecretario beati Petri Apoftoli inter Domnum Leonem fanâiffimum Papam Urbis Ronue & Bcmarium atque Jelle Epifeopo», feu AdaHiardum Abbatem, Midos Domni Karoli Imperatoris , edita à Baie.ùo. AUiiir.us Pauliiv'Patriarchx: *Snptùs Domno fiegi fuafi ut fymbolum caiMica fidtt plantjfimis fenflbus & fermonibus luculentiffimis in unam congereretur J artulam , & per fingnlas epijcopal->.m regiminum parochias omnibus daretur Preftyteris legendum memonseque commtn dandum, quatenùs licet lingua dtvtrfa loquerentur. una ianten fides ubique refonaret.* Urbanu.* Revetfus Canonicus & rrreentor Senoneniis , Dodor Theologus, m mftona de vio*Pontificum Senoiienlium ; *Anno* I f *12. poft pugnam ad Ravennam , iùm iSo fitdtre* ruat *Maximilian» & Venetis contra Regem Ludovicum XII. Julius Papa II. inftauijjet ut in Italia contra Gallas ad pulfum angelica Jalutattostis Detpara.* cum eadem *fabttatione recitarentur tres breves orationes, ras ipfe diQaverat, ad Virginem Mariam, Rex udovicus a Pontificibus regni fui obtinuit ut quotidie ad elevationem corporis Chrifti in Ecclc-Jiis cathedrahbus, collegiatis, Cr conveniuaubui inter Miffarum foliemnia ille vcrficulus decantaretur :*

O filutJris hagia ,
Qus caii pandis ojtmm , ;
Biila premiou hogilia .
Da rabur , fer .uxii.urr·.

Adeuju· finem lot..) illorum verborum, Fer 2:1-xihum , *Comores regii adjunxerunt,* Serva 11-iium. i Cujus hiftona: meminitClichtoveus libro Eumo hyiniioiu.il ecvleliafticoann , Elpencxus b. 1. de Euchauftix adoratione cap. 10. De Sain&es de rebus Eiuharilii c repetit. 9. cap. 7.

Missa S. Maktini] Π. I H. Sic appellari £>-lebat die» fcftus ejufdem Àanfti, ficut S. *Andrese II. io. S. Joannis III. 23.* Anonymus : *Imperaror circa Miffam fan&i Manu.. .lqui/grani ad hycinandum venit.* Aytnoin. 4. 116. *Circa fefium* o. *Maruni.* Et cap. uk. *Fefttv.tas beats Andre»,* Anonyme *MiJJa* dicitur.

Missi Dominici] II. 11. x6. 111. ,8. Diredi à Rege pro qualicimque ecclefiaftica aut publica utilitate vel opportunitate , qui corrigelent qux corrigenda eile-iit. flodoardus in Rememi tuftoria : *i ilyinum Jcquisur fVifarius, qui ab Imperatore pretfato Magno Raroio Miffus dominicus ad reBa judsc'ia determinandafuerat ante epifiopatum conftitutus , fuper totam Campaniam Ère.* Walafridus Scrab. c. uk. de «tord. & in erem. ret. ccclefiaft. Inde *Efckiquier.* Nun *hichteien* Alamannis mittere fignificat.

Misu Comitum] U. 24. *Vicarii, Loci fir* vatortt.*

Missus S. Parai] *V.* a. *Karolus Maior dumbs apoftolicis in Chriftopatribus Eptfcopis, Du* abut * Comitibus. Vicariis, Domefticis, & omniuus anuc'u noftris. Cognefcatis qualiter apqfto-Hats vir in Chrifto pater Eonifacius Epifcopus Miffit fiwBi Petri ad not vtnit.* fr *nobis fug. geffit quod fab noftro mundeburde t el defenfiono eum recipere debeamus. Quod ita no> gratanti animo fecifie cognofiite. Proinde not epiftolam vifi fuimus ti mauu noftrd roboratam dare , ut ubicunque ambulare videtur , cwft noftro amore vcl Jub noftro mundeburde & defenfione quietus Cr confervatus tjfi debeat in ea ratione ut juftitiam reddat, & fimUittrjuftitiam accipiat. Et fi aliqua caufatio vel necejfitai ei evenerit que per legem definiri non pomerit, ufque ante not quietut vol confetvatus effe debeat , tarn ipfe qudm oui per ipfum fperare videntur,* nr *ti nullut ullam contranetatem vel damnationem adversus tum facere dtbtat. Et ut ceriiis credatur, manu proprii fubter firmavimus , & de annula noftro fubter fignavimus.* Sic vetus codex.

LaICI QUI MONASTtFIA HAItNT j V, JJJ *Abbicomites* Gerberto. Videnda epiftola Bontfa. cii ad Zachanam P-f.-.m. in Capitulis qux mi ferunt Epifcop* provinciarum Rhemenlis & Rochomagetifis Hludovico Regi anno *bfb. Monafterta citam reliquia atque prstcipua Canonicorum & Monachorum atque SanBimonialium habitacula , que ab antiquo tempore parentet veftri fub rehgiofo habitu tonftitutrunf , ac frater vefter Dominia nofter, innuente'partim fragilitate, partim aliorum callidd fuggeftione , etiam* tr *tumid neceffitate, quin dutbant petitore/, nifi tit illa facra loca donaret. ab eo deficerent. & ipfi aliquando per vot, ficut nunc patet, aliquandb per fratrem veftro regno deftitutus, ab tit pentitre: , talibus , ficut feltis, ptrjonu commsfit,-debito privilegio reftituite.* Can. 10. Synodi Meidenti'

Mvirvtx] Add. I. xx. ">. *Mouffiet.*

Mundebuxds 1 VI. 247. *Tuitio , definfio, Mamburnie.* Froiiïardus voL 1. cap. 15 $. *Fuffent en gardt , baille , tutelle. cure , manbumit.* Corrupt? vulgo *main bot.ne.* In annuntiatione Karoli Regts ad Ludovicum fratrem *Filiamnofi tram Judith viduam fecundum leget divinat & mundanas fub tuitione ccclefiaftict &· regio mundeburde conftitutam Balduinus fibi furatus eft in uxorem.* In Marculphi Monachi libro hxc logi? tur de mundeburde Regis formula. *ReBumeftut regalis poteftas illis tuitionem impartial quorum neceflitas comprobatur. Igitur cognofeat magnitudo veftra quid nos apoftolica (aut venerabili viro) ili.* Crc. *cum omnibus rebus vel hominibus fuir aut gafindit vel amicis juxta ejus petitioner)i , p> opter malorum hominum illicitas infitftauones, fub Jermonc tuitioni/ nqftr« vififuimus*

recepife, utfiA mnndoburde vol dtftnfione ültqfirii·viri illius Majora domAs cum ornarim relui prie· *fate Ecclefix quittai debeat refiitrt.*

N,

Nat aitt S. Remigii j 11, j j . Albini» in Joannem : *Diei beatorum Martyrum, quibut dcfecula tranfierunt. notait* vacuamus, eorumquefidlemnia* w m *funebria . fed natalitia, dicuntur.* Natalis eft .etemi poftremut dks. Seneca epift. aoa. Chryfologus (ènnone r *19.* dç Cypriano : *Natalem agi SanSorum cùm auditu, cariffimi, nolite putant'illum dici quo ssafcitur in terram de torne, fed at terra* in *calum . de labare ad requiem . de tentatiouAus od quietem.*

Nbfratru ionxs] V- x. In tornis Conciliorum , vita B. Bonifacii , A Burchardo legitur ; *Sive illos facrilcgos ignei quot nedfri vocant.* Aliis *Ncdfres.*

Noctes] III. 4$. Tit. *16. So 47.* leg. Salicae. Julius Ctefar : *Galli Je omnes ab dite patre prognatos prodicant ; sdque ab Druidibus proditum dicunt. Ob eam caujam Jpatia omnis temporii non numere dierumfed noUium finiunt.* fre. Tacitus de moribus Germanorum : *Nec dierum numerum ,uinoi,fed noStum computant .fic conflituum. fic condicunt. ut nox ducere diem videatur.* Inde veteribus Pragmaticis » *Cmparoir dedam let nuiSq ; &* firniha.

Nominum recitatio] I. fx. Innocentius epiftola regulari ad Decentium Eugubinum. Alcuinus de divinis Oflciis t *Cùm dicitur Memento Domine famulorum famularumque tuarum . Er fic deinde fubjungitur , & omnium circumflantium . maniftftum' eft qubd quafi quidam locus fit ubi aliquibus jetcialiter noninntii, etiam exterorum qui afftftunt in Ecclefia commemoratio adjungatur. In quo loco aut liberum eft Sacerdoti quoi iefideraverit peculiariter nominare fr nominatlm Deo commendare. aut certi illud ab antiquit eft objervatum ut ibi offerentium nomina recitarentur. Prius ergb oblatione1 funt commendanda , ac tum eorum nomina fini dicenda .* &c. Videndus Micrologus cap. ij.

Non< et decimae] I. 1 f7 , II. xr. IV°. Can. 41. Syn. Mogunt. Can. 46. Synodi Turonenf. *Nonas ac dtcim.is, quai qui rei ecclefiafticas tenent, fislvereHeSoribus Ecclefiarum ordinati junt ad luminaria Er fiipcndia Clericorum, mullis in locis abftraRas elle* 1 *idemui.* Can. 6x Synodi Meldenfis. Karolus Calvus Comitibus, Abbat. Ac. *Jubemus ut qutfjuis , .*1 *enerabilii Archieptftop aliquid habere dtgncftiiur, Ere. nonam decimam in bfiflorum prajentia noftrorum Mijjo Eccleji.rfanBa Maria i tl f.bifli Remipit ret a· diet, (7 anniijinouhf* ad eandem Ecclefiam per· *folvere ftudeat. jluicunque* 1 *eri contra hanc proctptiontm facere prai-mrftrit . fiat fecundùm digno memoria avi* Er *genttoru noftri Capitula jc emendaturum Er ipfai eafdem rei amijj'urum. M* que hoc eft quod Additione ultima dicitur : Qui *nrgligtt cenfum . perdat agrum.*

Nonnanes] V. 1. *Nonnatnt.* Hieronymus ad Euftochium : *Et quia maritorum experta dominatum , viduitatis proferunt libertatem. calla vocamurùr Nonna.* Idem in epift. *99.* ad Alcllam. Invenio apudXiphilinum in Domitiano :

ii *·· ·>·>·«■ ···* ,$···»·« >»«.·«< <wMeu. In Martyrologio Usuardi xi. Kal. Septembr. In *portu urbis Rome , fanBus Htppolytut, qui dicitur Nosuius.*

Nonni] Addit. 1. {4. Can. 18. Synodi Aquif gran. anno 31d. ex qua A altera eodem anno habita, qua in hac ipfa Additione prima habentur fumpca funt : *Ut qui prxponuiuur, Nonni vocentur .hoc eft, paterna ret erentia·* In regulaB. Benedicti : *Priores juniores fuos » Fratre» nominent. Juniores autem Priora fuot. Nonnos votent .· quod intelligiiur paterna reverentia.* Ai.uobius in pfalm. i c 5. & 140.

Nudi cum ferro, 1 App. I. ,4.

Nutrimen] 11. 11. IV. 40. *Nourry.* Can. 111. Synodi Aquifgr. *Loca et* l *ongrua attr.buat, in quibus nutrimina fiant.* In Capitulis EpilcofReturn Rhem. A Rorhoiu. prosim. *Jactatu iiainmma congrua & suctjjaria.*

O.

Gelata] 1. 46. V.14. Can. 7. & 8. Synodi Gangte. ·»i··<·<«·ı *Ji* r»»4«« r«.< ·,««. ro»>«<, ut Zonaras fcribii.

OaclGA TORES J I. 61. VI. 71· AugUIUll. 2. dc doârin. Chrift. Sermon, in natali Martyr. ProtsliiA Gervatii. Can. 4. Synodi Rothomag. Can, 41.Synodi Rerneni. *Non ligaturas oflium vel herbarum cuiquam mortalium adhibitas prodej/e,jcd hac efle laqueos (7 infidias antiqui koftii.*

Occasiones IV. 47. In pr.tceptoChlodovei Erchcnaldo Duci : *Nec ullas redhibitionet vel inhcitas occafionei requirendas.* In Capitulis Epifcoporum in Carifiaco palatio anno 858. *Quaienui non fit vobis necejje per quajcunque orrafionei quorumcunque hortatibus circuire loca Epijcoparum , Abbatum , Abbattjjarum , vel Comitum , & majore! qudm rano poftulat paratas exquirere , (7 pauperes ecclefiafticos & fidelium veftrorum manfuarioi in ca>ricaturii Er paraveredis contra debitum exigendis grassare·* In duplomate Hlotharii A Hludovici : *Nec ob ullas redhibitiones aut illicitas encafiones requirenda* noftris & futuris ttmporibus ingredi audeant.* Aymoin. 5. 17.

Orarium] V. 146. Can. x8. Synodi Mu, guntinx. Suidx *-i* >·ααA··. Rutino »··>« Nam quod Eufebius lib. 7. ecclef. htftor.n» Λ* M>* >·>« *btdlfut* ·«<,· *ftimir* Rutinus ita : *Ab auditoribus* 1 *trb non favorem neque plaufum fperarc Jolùm , fed the strati more oraria moveri fibi expeSabat.* Unde allcquemur quis fit orariorum ulus apud Vopifcum in Aureliano : *Ipjùnique* , inquit , *primum donace oraria Fop. nom. quibus uiitetur populus ad fav. rem.* Stola lib. VI. can. 171. Alcuino , Rabano, Ivoni Camotcnfi. WaTatridus cap. 1 o. de reb. ecclef. *Primi ordines tn Et defia utuntur orarm, quia ad ipfos pirtinet docendi officium.* In Pontificali Romano fub Scephano , de degradatione Conftantmi mbalilita S. Salvatoris : *Conftantinus tn medium aidudui, leliis jacratiffimisCan^nibui , no dcpc^fitui efl. Accèdent Maurianui Subdiaconui orarivm de ejus colio aljlulu , (r ame pedet ejus projecit , (7 campegos ipjiut abf-*

eidit. Qui locus lingulatis eft, perii iet valde ad cap. Perreau, dulinâ. ?}■ qui edam in Romana recognitione malè habet.

P.

Pα«αvι.«] V. a. Bonifaius ad Zachariam Papam : *Sicut affirmant ft vidiffc annis prnteriiis in Romana urbe & juxta Ecdafiam fimBl Petri, dit* ret aefte , fuaadd *hdmdse Januarii intrant , Paganorum cotfuetudine dmrot ducere ftrpUitu , & acclamationei* fir *cantionesftart faerdtgas ,* & nullum *de dome fua vel ignem vtl firramentum vtl aliquid commodi vicinofuo praftare ville. Dicunt quique ft vidije ibi mulieres pagano ritu philaderia & ligaturas in brackui & cruribus ligatas habere. & publici venalei ahu oferre.*

Paginsis.] IV, 19. *Ejufdempagi homines.*

Pallibm] VL 7j. Albinus Alcuinus dc divinis Officiis , Amalar. lib. 1. Officialis cap. ij. Raban.i. de initie. Cleric, cap. a y. Flodoard. hift. metrop. Rheinenf. y. cap. 8. Albertus Stadcofis in Chran. Bomfacius Zacharie Pape ; *Dt co quad jam proterito tempore dt Ardùtpifeopu , & de palliis d Romana Ecclefia petendis juxta promijfa Francorum fan&uati veftra notum fici, indulgentiam apqftolicn fidisflagao : quia quod promijerunt, tardantes non impleverunt , v vetiti* tatur, & quid inde perficere voluerint ignoratur.* Can. 6. Synodi Matiuon. 1. *Ut Archiepifeopus fint pallio Miffiat dicere non prafumat.* Hincmarus Rhem. Archiepifcopus Nicolao Pape : *Pro cujus ufu apud fidem apoftoltcam nil petii nifificut deetjforet ac pradecejforts mei to uti* m *Epifcopi ordinatione folebant. Non enim ufum pallii ejje mea dignitatis puto . fed genii fidis metropolis effe cagnofco , dicente magno Leone Papl ; Quoniam etfi diverfa nor.nunquam funt merita Profatum, tamen jura permanentfiduan i & cùm multi fint fandi Epifcopi qui eodem pallio non utuntur., non nefcio quia fifine virtutilus. quas exponente beato Gregorio pallium fignat, pallio utor, etfi excellentiorem cateris Rhemorum provinciae fidibus Metropolitarum fidem pallii ufus demonftrat in oculis hominum, non tamen majorem me facit in oculis Domini.* Petrus Dainiani de divinis Officiis : *Trevtrenfi Ecclefia Maternus d beato Petro Apoftolo rrujfus hereditatem pallii fuis faccefforibus dereliquit.* Valentiniani Imperatoris Refcriptum quo Ravennati Epifcopo tribuitur jus pallii & archicpifcoparûs apud Baronium to. t. 6^7. ex Rubeo. Joannes Papa VIII. Arelatenh Archiepifccpo Pallium concedit t eique vices fuas committit, pag. ,68. torn. Decretalium.ldem y70.ibid.Pro*dolorf *cùm m Gallia partibus efiemus, inter cotera unum valde prohibendum invenimus. Metropolitani , antequam pallium d fide apoftohea fufipiant, confecnationes facere prafumunt r* Pallii ufum (quem Gregorius appellat genium lib. 7. ep. 111. *8c* lib. s. ep t.) tntroduaum primùm ruifle *i* Czfaribus Agnellus judicat, ikut Blondus refert lib. 1. decad. 1. Fuit autem ex candida lana, qui foli utebantur Imperatores; *8c* videtur fignificara Gregorius in cap. *Contra morem,* too. dift. Vide lib 1. facrar. ceremoniarum. Supponebatur aurem pallium corporibus D. Petri fic Pauli ; *Sc* ideb dicitur Pallium de corpore beau Petri.

Paravxabda] IL id. Append. 111. 1o. Hinc, marus. Clero *&* plebs Tomacenfi : *Aut ad iter aliquod paraveredos.* In duplomata Katoli Magni quod Swunius lik 4. de' reg. ItaL refert, icriptum furite videtur : *Perfinjpata territoria habitantes vel difcurrtntes, mastfioaaticos Er paraveredos accipiunt.* In admonitione Kamli apud Piftas : *Ut pagenfu Franci qui cabaUoi habent vel habere pojfunt, cum fuit Comitibus in luftem pergant, & nullus per violentiam udibus Francis res fuas aut caballps tollat, ut hofttm facere (r debitos paraveredos fecundùm antiquam coafuetudinem nobis exfolvere non pqffint.* In Capitulis Epifcoporum anno occetvut. menfe Novembri in Cardiaco palatio : *Judices Ere. faciant nutrimina congrua Er nccejfaria , cuftodiMtfiivas, paftioncm defendant, excolant prata , unde habeant pabula i quatenùs non fit vobis neceffe per quafcunque occafiones circutre loca Epifcoporum , Abbatum , Abbatijarum, vel Cornuum, Er majores qudm ratio pofiulsu paratas exquirere , Er pauperes ecclqfiafticos Erfidelium veftrorum manfuariot in carricaturis v paraveredis exigendis gravare .· quin potius habeatis unda fulcienter Er honeftè cum domtftka curte veftra pqjfiiis vivere Er legationes recipere.* &e. Inde *Palefredus* Vd. lclmo Tyr. 1 *y.* bell. &cr. cap. >7. Nobis *Palefroi. Reda* quidem Gallicum nomen eft. Quintilian. t. p. Ex *epo'edicas* boiaos equorum domitores vocade Gallos notat Plinius y. 17.

Parascivi ir sabbato sancto 1 VII. 450. Valafridus cap. 11.de rebus eccieuaft. *Et relatio majorum eft , ita primis temporibus Mififas fieri felitas ficut Parajctve Pafi chx t in quo die apud Romanos Mifst non aguntur , cemmunicattonem facere Jblemus , id eft, pramigl oratione dominici, Erficut ipfi Dominus ntfttr pracepit, commemoratione pajunis* eius *adhibiti,* eas *corpori dominico commttnicajfi ETfanguinioustratio permittebat.* Can. 47. Synod. CabilL a. Theodidphusad Compreabyteros cap. 41.

Paris 1 III. 71. 71. *Pairs 6r* compagnons. In Capitulis qua miiit Karolus Rex ad Francos *8c* Aquitanos qui ab eo defeiverant anno dcccl vi. *Hic fumus omnes per illius voluntatem Er confenfum confirmati Epifcopi atque Abbates cum Uicis , & laid* cum *viris ecclefiafticis , ut nullus fuum parem dimittat, ut contra legem fuam Er reffain rationem Er juftum judicium , etiamfi voluerit (quod abfit) Rex nofter alicui facere , non poffit.* Ibidem : *Etfi aliqui funt qui homines nail habent . fi volunt in fuit alodibus confifltrc aut cum aliis torum paribus vel amicis, faciant.* Ibidem : *Etfi aliquis dt nobis m quocunque ordine contra ftum paSum in contra illum fecerit, fi talis eft ut ille cum inde admonere valeat ut emendet , faciat. Etfi talis eft caufa ut illam inde familiariter non debeat admonere , ante fuos pares illum in redam rationem mittat j (r iUe mti debitum paSum Er redam legem Er debitam Seniori reverentiam non vult exhibere Er obftrvare , juftum juftitin jtv dteium fuftituat.* Er in admonitione Katoli apud

Kftaa : *Ut* pinila· bi futo^tan *beu celuti* raaa *fifialet* fudai *deeefa Déifiaihendbatet» U efi. auxfa gaotexoo, xutfilbxfab peribat.fid& Cbricb teaeritit et riUattii Pnjbjnrit Er altu gaibvfiaagaeveadiaa.*

Patiuni] II. *ai.Perraixt.* Ut matrinr «Marreras*. Filioli, fiinur.

Panous) AdA L ii. *hadaatexta pedaat* cap. jj. Rmk B. Bonedifti, la Canooibua Tneodod : *Dat eibttb» trftblu.* la vira *. Nicaea Landun. *aptatu MMiiu fbu* a*e> Gtoff. ad£a, «Λ ·ι»γι—. Ima* «ia/fo··

PuuuiuvM nr altau &c. L Ai. *Pefititfo. peraltart m Au.* Gnjoc. Ter. hift. y. 14. *te* de glot. Man. i. *ix.TJtitSaxdbrxaioerperibu* Mi *eapfit.* Aym. *fixe faovfatMb Evaxgdtb.* RabanTad R-çnbald.4caEUfcpt. *Pxrpub at ataaterbi Sat&nta. Aagpftia. epift.* 157.

Phtiactmua] VL 71. Add. II. 11. Hieronymaa in Match. cap. ij. *PUhriela Ma decabfi phfiaEeria veeabext, gabd* fairaepir ftabxiftt m. *gaafi eb ndMine ft oxxiauxtvai fit habent be. Hee apod ae, faperfibbftt taalitreabt h fatwUt Evaagtlib fr laCracbU-Cfr Mhuxedi nbat (fat* katou *gaidua* ye-*Dtt,Mat faxta Jciratiaai) afgae Mb fiSitaat.* A AanftÙMB iermoea no· edi» de Martyribus ft philaAereriis, cujus mihi copiam fecMvix undeouxpM dottdanoaft nunquam laudem fada Nkolans Faber t *Seletfieri,fratnt. at etieat at aliftaat agrataatrat veaiatperfccater expane diaheli. ft dieat.· Si* iliu*mpretext,, ttrta ttiAtifu.jeafuutfa, Si tharaSerei Mat tiki aalaifit aapotdan. jaatpetererfexuattat recipen* ftc. *Potitfarti* t aUw tai *dicat: Mitte ad Ulxta dbbuia, trabhitte ad illata ebtfabax aat fifeiaat taaat. ft* affaciat* ftc. *Dicit* ft alia* . Bia *bexe avril fifivatigare. Nau eaieaxgae hat ficb . fiatitx atdbi hâbab ftc.*

Piaota] UL Ij. *flaidg.* Can. rd. Synodi Aidât. 4. *Ôaxfitbau ighptatbadfn.Can.* j $. Synodi Turon, j. *Pre fâlbtt placbe vd fadicte.*

Plvtivm] II. rj. *Pltvbe.*

PoiMiT. ax oxo. Rom.] V. iji. VU. 101. Sosomenoa lib. 7. cap. *16.* Hieronymus ad Oceanmn.

POBNITMTIALM U141U QVIBAM BUMIMATI] Addie. III. <j. Can. jt. Synodi Cabillo. Can. ai. Synodi Toran. Can. 51. Synodi Perifienfis: *Vtouttfcilicet fabafdam tedbiOb taetra Caaatticaat aaSaritattat fcriptb .* foar *peainatiabi vataxt. Ut aaafyaiffte Epifcaparvai atfitaftneUa eefdtat ontuet fdbaht dibftaur pergab rat, ft iavouvt igai tradat.*

PowTincia svmmi] VIL 41). *Cathtdraltt Epifcapi* Can. j 5. Syn. Agarbcnfia. Gdadua ad Epiuopor Lncanûe : *Nt:fiai vteatiaarit villa relieve cetutdi fixe faaoxe Pextifiee SaMiacexxxt vel Acefythxoi jet hahert facitxdi.* Sidon 7. eyift. j. Swwmu *Aettfiitu* Can. j. Synodi Auro* han. I. Epdcopm fununui Sacenioa. TertuU. de bapdfim». c. S< *Efifitfu.* 1S. dilt ftc. ft 1. dift. <e. vedram Epifeopis Romania fantnoa *fa* di> *Teat, ZZ*

ccce«c. Prune.9$).ft t.fen.dift. yÿ.videc..4e> *epfate.* A. q. 7. c. *bfiuaet.,6.* q. 1. c. 1.14.4. Ivo par. J. c.)4j. c. Ataubu. da codecs, ddl 5. c. *dftferaaktii.* dift. Zefimuaapud laoMmpar. j. c. 101.

Pontium hiitadbatio l IL ao. IV. ir. Addk. IV. 111. SanpJWnti. quidam Momchua degefth Karoli Magni: *Fab* rodb—d, ft *Mb tuaperibu. at* diciaafua *difattfu u bfb nali praeepte fttbbx . fifaiden peatu vdaavtt. aat tra/M.five pvrgetb.fta fireateatvaa,* wi *iaflub voatfenat taaenxa.* ao *Ceatitet per ybarbe* ft QpddcaJim tMfmrt»· *tar. ia vtiaeribu dxataxat laMbn. A taajerihu aatm Sr ouutiati awber bAraotdb axlltu Daooa vd Caatam, atiUtu Epifaepenat vdAb hattua exeafareor abgae taeda. Cttfat* rd *te^e,* adhtt *(ba area aeatb* Magaatfaran/i. Si *verb egott Keclefia adfat repeatpnprii pertbuaut. lafoarAai vd ouualibu adaraaado piSxru, id* d *vubtit Epiftepb aat Ahhatibu earahatar» Qahdfi aavtt fidgbu bfataeade . etaaet Epifûpi.Datub· Ceatitet. Afaatet etoaa . vd fti-* CMMW ragoUbw Ecddib *prafidouet. cm* eiu-*verfuftipeUba eatdeeatifaat headbia . à faadaauatUrffuadeabaeabfiaatiguaebber, per· daxtnat.* Aymoin. lib. «.cap. 14.

Pabvaaia] V. 19I.VL4BA.VU. 141. Add. DL 49. Sal *precarie ft ee^fa* V. j. ex Synodo Upancofi. In Capitolii qun mitonne Eptfeopi Provinciarum Rhemenfia ft Rotbomagenfi* i Canûaco palatio Htadovico Regi anno tjl. Q«MMrà *Karelxi Prbctpt, Pipiai Regit pater, pruaat ixttrruts Fraxcerva Regtttc Priedpet nt Ecdefiaraat eb titftponvb atpte dhifit* ftc. Quad *ûgatfiou filiae tjxt Pipiaat. Syaedaat epad Liptixat ceagrufarifiebdcc. Et gea* tMMtofM de rehu eedtfiafibit tfuu paterfix, adflabrat. petait. Ecclefib reddi prvearevu. Et gaeaiam* mmcirei *Ecdtjiu à ftihu ablata treat r^Etaere prater ceacertatbaeatpua* cion UPai· *farb Afiitaaaraat Priaebe habebat* nan *provelab . pneariatfieri ab Eptiopit extudi petiit. ft août* ac *dtuxuu ad rtfaxebu teSarata.* ft de *aaafuaae ctftt daedecùa daaariu ad Etdefiata vaJb nt treat beafidaut. faut b, libre Cmtalenoa Ragnm habetar. dart eeafibab afab* dam *ipfit ret ad Ecdtfaatrevexirtxt.* Can. it. SynodiEnaon. Can. 11.11. Synodi Midden fis. Can. (i. Synodi Toran.Can. O. $7.Synodi RhemcnLCan. 10.11.11.1 j. Synodi Bemcenfis. Flodoardua : *Recepb dotipa nt divtrfat ft viUat Ecdefix, goat amtccjfarfiuuperprecarukt five prtfiariat dberfit cextaleratperfaait.*

Paaciptvm] 11L it. Gngor. Turan, t. Franc, hift. cap. 10. ft cap. 1j. de mirae B. Mardm. Aymotn. j. 17. Cham Angniefm *PeftdaMeLauoEfafiapefidtixbUatfidbfi»-Ei Eparchii aaSerbatox proufd de territ eao ibifixe cextextbxe* arene. Quad *peaeeptxia Bartbdxatat Caxcdlarbu efat ferbfit . ft ipfa Deauuu Eut Karebu auxa fad ft de axxab finxerit.*

PniuYTiAi ab incoo. Ertscoris] VL tr. Ex epiftola Gregom Pape ad Bonifeciin*

Noues TN rnicuu* J Can.* 1.SynodiCarthagin. «x quo hoc Captations fumpeum efti *Nullut ad alien Patrem pro Fili» vel* filmai pro *Paire nominet , fed femper oraùmnm ai Patrem diriaet,* nec *quilibet oratione utatur,* m/S *probâti.* Vide Microlog. cap. 5. *8t* Alcuin, cap. de cclebcatiooe Mule , libello de divini* Officii*.

PaoraikA at*] V. *4*. Inrq/n.

Psaiuntiom J V. j7*. Greg. Tur. t. de glor. Man. 6. $t. 7$. Ep. ad Damai. Theodor. *Poft vefpertinum officium cum modulate pfaUtatio refeBorium ingrediuntur.* Anaftafius Biblioth. in Hadriano : *Ctn/litutpu per tuafmaa hebdomadam quintafiria cam pfilleniio* nr d *Jia·coniafiiftrti ufque ai balatam pergerent.*

Psalmus invitatorius] Addit.L *66. Feaitc exubtmiu Dommo Grc.* Ex editione Romana.

PULSARI SECUND. reg.] L toi. *09. *Pul·fitorium* ibid. cap. 69. Can. *6.* Synodi Verni* habitat. Cap. 58. Keguhe B. Benediâi.

Pulveraticum j VI. *49. In Pnrcepro Dagoberti de mereat» S. Dionyfii ; *Tdoneot , nl luvigiot , portaticot, pontaticot, rivaticot, ro~taticot, mdtaticot, dumonaticot, tafpctaticot, pulvcrcticet, francos, meftaticet , laudattcot, fiunaticot, filutatko» emnet, & ex omnibut quicquid ai partem noftram velfifeo publico it ipfo aureate ex ipfa mercimonia txa&ari Potuerat.* Pulveratici quidem nomine binoe folidoe dari fervis qui fe militiae oderunt, in lib. id. C. Th. de Tiron. Ac Judicum pulveratica aboiita , notât Dodor meus 4. Obfervationum.

Purgatio exemplo LxonisJ V. *j6.* Monachus S. Eparchii EngoHfinenfis in vita Karoli Magni : *Inter qux velmaximam & difficillimam tret it difiutundii Papa objeEit criminibut. Et dam nulla» probator aiminam effe poiuit, Dorn·nu» Pape (Lee) coram omni populo in baftlica beati Petri Evangelium partam umbonem confcendit, & invocato ftnQx Trinitati» nomine, iu·rt)uranio ab objeSu criminibut fe purgavit.* Monachus Sangallenfi* quidam in vita Karoli Magni · *Uhc in:tmera:us pater Leo affament Evangelium Domini noftri Jefu Chrifti, pofuitfixer caput fuum, & in confpeSu Karoli tiufque Mill·turn , affiftentibut ttutm perfecutoribur fib* , in *hxc verba juravit. Sic in ite magni judicii ftm panicept Evan^elii ficut immunb fum criminb fabb mihi ab iftb ebje&i.* Ado Viennent state ▾i. Aytnoin. lib. tv. cap SS.Fuldenfcs Annale*. Anaftat Biblioth. in Pelagio : Qui *Pelaguu tenent Evangelia & Crucem Domini fuper caput fuum* , tn *ombontm afeendtm , fatbfteu* ennfie *popula & plebi, quia nullum malum pertgjftet contra VigiUum.* Purgationis Damafi memtnit Stgebert. *8c* Anaftaf. X ifti 111. & Symmachi idem Anaftafius. Pafchalis Theganus de geltis Lodovici Pii, *8c* auctor anonymu* in vita ejufdetn Lodovici. Vide cap. *Not competenter.* 1. q. 7. Ac I iurprandum de Joanne XIII. apud Omeoem Imp. accufiuo.

R

Rachinvurcii] V. *16. Judicet* tir. 5*. *8c 60.* Legis Salks, tic. *4. Leg. Ripuar. *8c* in Capiruhs de alia Synodo fub ipfo Domno Rege PipÎDofaâi*.

Reclamare 1IV. *68.* Can. 9. Synodi Verni* habitr : *Qubd Ji abqub reclamaverit qubd ix-juftljit excommunicatut.* Et ih codice quodam pervecuAo : N. *Comet* in *placito dtvtftivit N. da fio propria alode propter crimen inctfti. Ptftnam autem N. Abbot, 6r N. CornuMA dtminicim illa» pane» veniffent ad iugtontm* Demsi Aqpe» *retorb axpUndxm fp iujla judicia terminauda, reclamavit pntdiAu N. quid iafifto judkie pro·priit rebut caruifttt* Grc. *Auditi» ttftibut, ρτχ. dim Miffi judicovenmt Grc.* Hinc «à noftris Re*clain ,* Ac *redamer.*

Reicula] VIL *Ac. Monachus firnâi Galli lib. a. de ÿéfti· Karoli Magni : QnM *rticulx finfli Galli, neu ex rtgalibu» donorib, fed ex privatorum trodititu Kuib colbSx.*

R*s QUM a Nome. Ecctaatu abiatm] L 104. Videnda vita Bonifâcii, AC lib. V. infrd cap.). Nec verifimiie videtur qubd de Edcherio Autdianenii Epifcopofabulanrur quidam, quad vident animam Karoli Marcelli spud mien» cruciari, *dun* Euchctium relegatum nocet Sigebertus anno7rμobtidê verb fexcoexilii fui anno, qui contempocaneus vitam illius fcnpfit apud Sunum , vel, ut Moianu* ex archivis Monafterii Trudonenfis, anno Dom. 717. atque ita Euchério Karolus Marcellus diù fupcrftes vixerit,quem obiifle amo Domini 741. omnes antiquiores Hiftorid tradunt. Nec novum videbitur, (fi tamen vetum, Ac non fic altem fiibula inventa à Miniftris Ecdefie] diaconem effriüo fcpulcro Marcelli , repertum fuide, cui legerit Plutarclium in Agide Ac Cleomen.

Allata Eeist. a Riculeo] VII. *Si. R*. cholii Mogundni meminit Einardus in vita Karoli. Er extat epiftola Leoni* Pap* ad ipfum tum. decret, ex qua apparet ei deditum. Marunus Scocus , Trithetnuts in Chronico Hirfaugienfi , Lambertus Schafhaburgeniis. Hincmarus Rhem. adversu* Hincmanim Laudunenfem Epifcop. de feruentii* ex Gtscis Ac Larini* Canomou* atque Synodi* decreciiqne Pontificum colleéh*, Ac Engelramno Macentium Epifcopo daris, quandb pro fui negotii caufa agebatur : *De illb femen·tib plena eft terra ita , ficut & de libro collectarum epiftolarum ab Iftdoro, quem de Hifpama allatam Riaftfit JUognntmut Epifemu» in bujufmodi ficut in Cupitulb rtgib curiofu» obthr it,* , £r *iftat regione» de 'dio repuri fecit.* Unde *quo·dem Epjfioporum* (ait Nicolaus Pape ad Archieptfcopo* Ac Epifcopo* Gallic) *fcripjcrunt haud illa decretalia prifeonm Pomfficum in toto eodl·cit Canonum corpore contineri dtferipto.* Cujus codici* five oolloftsoni* , (quit Ac *Corput Cano·nam* dicitur diftinft. ip. Ac xo.) auftor fuicDionytius Exiguus, nor; autem tfidonrs Mercator epiftolarum pontificiarum i B. Clemente uique ad Gregorium primum colludor. Idem Hincmarus epiftoL 7.

Roma.ium itir] Cabillon. Synod, a. cap. 4«. Concilium Sakmmftad. cap. ıA. tx impetiti auquo deliâo non liberentur per fufceptam petegrinationem ad limina A pofttNorum, led prim in foco ubi deliquerunt Sacerdoti iâtisfaciantj inde, velim, cum licenda fui Epifcopi, accepti* ab

•o ticsMMj Hornam putegriMncuc. Vigniet. Hift. EcdeC ad an. 111. pag. 107.

Roccum] Add. L aa. Hetaaudus in vira Roberri Aegis: At esmenr *fic vtjMmt purpureo,* peed UmjbmA *nJEcd* dictate Rectu. M ». Roctar. Niceca· m Ifaaco.

Rooatkvm]V1. 14/. Rodage. Tk. io. Ug. Bianicip. S. Severi,&tu. ia. Aquen£ DretR dc *Rouage.* Rotaricum.

Ut jvmcato Entcoro liciar, u micis» >viB.iT, us. Èoisc. Rom. ambi] VL 64. 401. Add. IV. a9. Greg. Turon, lib. j drift, cap. ao. *At Uli* (Salonim & Sagittarim Epdcopi) «μ ad> *hucproprûiamjibi Reg.meflcnojjeat.ed* coat tucedear. *implersmits ft tnfiftt remotes,* /Efafee tritai *licentiam pt al Papam urbis* Rmmm *accedere debeasst. Rex verb annuens petitiioiliu tentae, datit eptflolis, eos obire permifit.,lEncxMr* rus Hadriano turiverûlis Eccleti* Pap* : *Dt* co gaod *pufiUitati* w< *veftra rtjcripfit fiubtimüas,* et eaïuttia *Hinttunuii 6t alios tnt Epifcopos, nuina Efifitptm ntti Damai Karoli licm ferentes. ad Synodum* Rmmm Mtatrau - 1 *cftra feint anSoritas faut nec pradiRum Hin.marum, ntt eiiam quenHiba Epifcoporum diocefeos* Rta-MWflun, minuta *aattat uliarttm provinciarum Epifcopos, nifi Domnus fax illis pracepcrù. Renam v.l in aliquam portem ated commendatione mittendi habeopoteftatem,* nec *ipfie tft ultrafines fui regni abfque illius fidentia progredi valeo.* Idem Hincmaras Nicolao fumtnc fodis Apoftolier & aniverfidi Papa : *Nefiuns yaie nos Metropoliioni in iftis reguniblu non habemus poeefitatem ut fint coufirfu veijuffimee fagis ont net ipfi ire, eut CodpUcopos nofikot quomsam lengiit* pqffinuu *dirigere.* Flodoardus in Wlrario : *Eandi denique Renutat caa/i orationis ad* S. *Petrum licentiam ab Imperatore fit acceptée in quadamfine* defignot *epiftola,* $

Saga] V. 1. Çan. v Synodi Matifconenfc. Gallicum vocabulum Vanoni, Straboni, Plinio; Hifpankum Appiano, Anonymus quidam S. Galli Monachus m Vita KarouMagtu, ex Werimbetto : *Erat antiquorum ornatus vtl paratura Frostcorum, colciomcnta formfeeds aurata, corrigiis* trfaditafttar *iafignita, faficiolot crurales vermiculata, & fittiiu tot tibialia ac coxalia linee,quamvis ex eodtm colere, tomen ertificiofiffime opere variata i fuper qua &>fafcielas in trucia modum mtrbtjecis & extrMccis, and (r retrb, loagjffimx ille corrigia tendebantur. Deinde camfia gliqqina. Pifi* hec *bakheus Jpattt colligerat, Qua fpata primb vagina fagea, fecundb carie qualicunqste, tertii linteamine candidtffima cerd lacidifiimi roborate ita cingebatur at ptr m^· dium cnuicalia eminentibut, ad pcrempiioncm gtntAium aurarttur. Ultimum kabuut torum erae pallium cenam vtl fiaphyrinum, quadrangnhtm, duplex, fic formatum ut cùm imponeretur humeris, oud& rttrb pedes tongeret, de lateribus verb vix genua contegeret. Tum baculas de arbore malo nodis paribus admirabilis. rigidus & terribilis cufpida manuali ex auro vel argento* cum *calaturis infignibutprafixo, portabatur in dextra.* Quo *habitu lentus ege* cdm i« *Franciam nonnuncudm venirem, vidi caput Francorum Et Monafterio S. Galli, duefifue fihret mtricomoe ex t/su Itmribut progrefu, quorum qui prior egytfius eft proceritatem illtus adaquabat, pefierier autem paalatim excreficent verticem ftipitit fiai fummd glorid decoravit, & tranfeendende context. Sed, ut eft mos tamemi ingenii, dm inter Gallas Franci militantes. virgatis eos fiegulis lucere confipictrcnt, novitate gaudentes, entifuem een-Juttudinem dimifierunt.* &* eet *imitari ceperunt. Quod interim rigidifiimus Imp. id- irci non pro· iubnit, quia bellicis rebus aptior ille videretur habitus. Sed tdm Frifones hdc lietntid abutentet adverteret, & brtviffima dia palliola ficut priùs maxima vendere comperijet, prorepit ut nullus ab cis nifi grandia latiffimnque illa longifiima pallia confuctudinorio pretio coemeret, stdficicns; Quid professu illa piSaciola P h leRo «ea illis pojumat cooperiri, cabeUicttns contra s entos &· pluvias nequeo defindi, ud necrffaria notura fitcedens, tibiarum gelatione dejicio.* Videndus Plinius.

Sal catbchvmkmis] VII. x6j.Can. 5. Synodi Carth. j. Otigenes, Itidor. x. de divin. Oftic. cap, so. Alcuinus cap. de Sabbatho fanâo Pafciu lib. de divin. Offic. Auguftin. hb. a. de peccat, merit, cap, *s.6. Nam & catechumenos fiecunuùm quemdam modumfiuum perJigatsm Chrifti & orationem meads isnpofitimtis puto fanStfiemi, (r quod uccipiuttt, quamvis non Jit Chrifti corpus, fianSum eft tamen, & fianSius qudtn cibi quibas eiimur.* Can. 6j. de codectat. diûiniL 4- *Sal colefii l fiapientia.*

Sanctus, Sanctos, Sanctus, communi toci] L *66.* Can. 4$. Synodi Vafenlis. Lib. f. apoftolic. Conftinu. cap. ia. < »«' Ixà-- ta· ^oûlu , XrO, ■»···- —*ioA.*

Ikcibtx sanct. msmobije] L 41. Canona 5o. Synodi African*.

Sanctinotitia ixvinti] Append. I. 10. Can. $1. Synodi Moguntin*. Can. 4). Synodi Franconofurd. *Ut nulli novi SanSi colantur aut invocemur, nec memoria oorstm per vias erigantur. Scd fa Jolt in Ecclejia venerandi font qui ex auSoritete pajfionsun asu vita merito cleSi fiunt.* Severus Sulpitim in vita B. Martini : *Erat baud longi ab oppido proximus Monafterii locus, quem falja opinio confiepukis Martyribus fiacraverat Cxc. Scd Martinas non temeri adhibens incertis fidem, his qui majora netu erant Prejbyieris vel Clericis flagitabat Jibi nomen Martyris vd tempora paffsonis oftendi, grandi fi ficrupulo permoveri qubd nihil certi confions fibi maiorum memoria tradsdsjfet.* Ovcatus Milevican. lib. i. Qu* *ante fipirualtm uoum & potum os nefeio euput Martyris,fi tamen Martyris, libare dicebatur i Cr* eam *proponeret calicifialutari os neficio cujus hominis mortui. &fi Martyris,fici necdum vindicati, correpta cum confifimot irata difccflit.* Nam fiebat dedkatio offium Mattyris. Hieronymus ad Julian. Quod M *quodrugefimo dic dormitionis earum lugubrem vtftem mutaveris. (x* do*dketio ojfium Martyris candida tibi veftimente reddiderit.* Vide Vignier. Hift. EcdeC an. 8x7. pag. to9.

Sanualia] V. J7'. In Charta Karoli Magni:

Dt ciltNttdtii /cresfoai Aµ ıµ µ µ ^Gm. Rabin i. de ratic. Cleric. peg. aa. Amaiar. ». Otbciafo cap. *j. Ata. Aloam.de dniwOft* riis. Ord· mmmm. 99.

ScAMim] IL j«. 1U. 7.)·. |t. 40. 49. IV. LVat. GloC *Sapmo. Jufrn.* la Chartulario Ai GaBi : forerrogerir *ipfe* Cauaes *frat ScaètaiN* fuid *tfb da frc aaA judfrart vtlùfat. At iUi dirtram* .· SkmALu *ÿbnm tomium tefiimnium* €r /«Mb· *vfrrmn freuifitieaem jutrcamm.* rharmlarium Befuenfis Monafteriit Ata· *fiat pfrtrù* fuM «ue tatai *virum HiUegartom* (tatayh *Jfricat,attSaHtw ftutt,* & fsmupfores pcqta· ata m *aderant in Montaaiace vUU fr maDe publice fr frnna ttufu frifrti* 6r *roBatjufiitiat* «r*mfrafrat. ibi* taaur *Bette BptfcaputfrAdvocatujfrtt* Bw jmc Am, nevtm bgirMwi *nfiet ibi prafiatmtit,* yueraaa Muw *frc fitnt.* & alibi : *Ante Hhfirtm ,* rirsm JfildtgsrMM Cmumm , *finJfrimt fact ScAfreat* veesut. Taie *ipfi Sta-Macs unanimiter mduanm. Scbcfim Alamanrut, EfifrvUu*

Scaaa I HL It. Hineman» ad dimcefis Rhetnenfis Eptlcopos : Domnum Karefos *bellatarum actct*. fMS *vmgariftrmmtfcarar vecamut, difi pofitat. Kjvoun* lib. 4. cap. »6. CMbfir *i Franci» btiUteribuifeartat, guarn nm turmam vet enatum appellare pafunuu. Sebaar* Alamannis. Ind· *Efyuien. Efiadrm, Efcarmembat.*

Scastlmi] Add. IV. 114. *armerum frpafitfr*

Scnidvla] L ti. In poc&done tafocmadonil Lndovici Pii ta. LiMfos.

Scnoam] L 41. Add. IL j. Can. ta. Synodi ParifianC Gut. 9. Synodi NannerenL Can. I. Synodi Valentine. Can. 4». Syn. CabiUon. 1. Lupus ad Einardnm : *Siquidem vtfira mtnaria per famofifimum Imperatorem Carafrm liter» capi» revocari, aliquantulum auidem urtulera caput.* In privilegio quod idem Carohu Magma dedit Ecclefix Ofoabragen. apud Craamum : *In tafrat loco Gracat & JLatiaat fcbolas inperpo team manere ordfravfruu. Angfrmm* in C»'"^. Canticorum. Sad *8c* « qui icholas regebat ben·· fidum oiim deputatum niiflè per omnes fieri Eo· defias maiores Gallicanas & iuo tempore dignoid ftribû Alexander, x. Rbemenfi Archiepikopo Colled. a. Canon.

Scoaticatus] V. a. VII. 400. Butchardus in Lege quam dedit familix ; *Confiitnimttt at ti tollantur cerium & capilli.*

Scoti qui si Emscofos dicunt] Addit. III. <7. cap. 4j. Synodi Cabdion. a. In hiAoria. B. Rudberti tom. vi. Canidi pag. 1 108. de Scotis: *Nominari, ut ajëltt. itûptoret. gyrevagt, & curforet.* Walafndos Strabus lib. a. os mine. B. Galli cap. 47. *Nuper quoque fr natione Scutarum . fata canfiutafr ptrtgrinanfr Jam ptai fr naturam canvtrfa tfi.*

ScoTonuM hospitalia] In Capitulis escarptit i Karolo Hlndovici Imp. filio xn. Can. 14. Synodi Meldenfis. In Capitulis que mifintnat Epifeopi provint. Rhemeni. *8c* Rothomag. Hlndovico Regi anno t§8. *Hofpittlia peregrinarum, ficui font Sctiarum, at* 5«« *ttmparc anitctferum v^finrum Begum aaafirfrfr fr caafiitnta finrurn A at fr frc fr ffr fruuu funt ttataatar.*

ScatrmnvM mou Romano 1 V. tja. Can. 4. Syn. MogtmtinanL ad Carohsm Magnum : *Sacramtata uam» frpt^natit tframut nt fiem faaBa ufrrafiUt afrunfra « ita aaacafrittr aaJu uaifimnitar fr* tadb parodUfc *jfrmfrim naaaum atframa mttr* net *frafrtatnr J^frr atgut catfrrtnmr, U afi. findahem fr arfr. atm frptifinath.* CM· Rnminus peg. }u 41. Qui.,. Synodi Mogtan· fob RhaCo.

Snuoa.es] L tj. II. tj. HL ·. *Saifttun.* In Capitnlis qwe mifit Carolus ad Ftancec *8c* Aquitanos anno Ij«. Et *maafra tfrit ntfitr Senior ftinfi afrfafr fr vaHt talit efi tatfmu Senior*, au* non*placet fra.*

NouVS IN Eccusia MdkrVVM ssfiliat] L Ij J. Can. 9. Synodi Maldenfo. Theodulphus AurdiananL Epdcop. ad ficaires Comptwbyteroe: *Antipmu fr hit ngiaafru fr Ecdtfiaf^elufrarum manuerum ufiu fiât. at pltrmtfue laca frvfra frtui umacipma.* fir *fr frtranfrt Du frfifrt prepares , csatitem foa pafyanfria ffra fiat. Ufra valmmu nt ab fren frfre^u abfimtatur. ut nema fr Efrfa findiantr.* Gregor. Turon. i. cap.)C.hdtar. Can. if. 17.Synodi Triburienfia. Hoc pcmleginm recinere Galli* civitates fcribit Ivo Carnorenfii, Qusc 90s› *Galli»,* abaft in edition· Conciliorum.

S«Mu) L tai. *Seta, Setgi·.* Quod inq·»-bofoam chardi *Uafrun frfrrnagfrm.* Moichopul. brea. fr* b r* «mIm» *i* 9 foe «Meet·, 4 AMte *AoOr.* bd· *Stctfraia.*

Stoma]VI. 17t. Trinodium 11 <fr> *A* taW- Einaidns de aanüaciooe beatorum Maroellini *8c* Perri lib. ». cap. 1$. *Turrifra ft» fimta fr. filiut caatintfrt. ai tit caajpici patuifet.* In ordine Dunftani Dorobemenns Arduemfoopi : *BeaafrSia fr figptum leelafi» . Uafi, tmtinum.* Walafrid. Saab. cap. <. fr tab. ecdeC Anularius Fotam. lib. ». Omdalis. Srùu. Inde *Tacftfr , 8c* ptovetbium : *B* b'cs *faiB pat letftfrt jomur.*

SIONATI QUt MINT. TAPVXT] App. II. 14.

Solidus] III. $0. IV. 7J. Can. 41. Synodi Rhemenfo. Hineman» Arebiemfcopus Rhe-, mends in libro de vita *8c* adib. B. Remigii : fo *ttftanfenta d B. Remigia canfrta ItSar atttnfrt main ftlifrnm guamitai* seaure *fuafragiata frnarierum camputatur , fient tunc filifr frfr. fratur. & fr Francarum Ltgt Sauce cantinatur. Et generaliter fr folatiuu ufpta fr ttmpara Karell perfrrarit, vtfrt fr qut Cnpitdit continetur.* Inde make qnsdam municipalibus aliquot Frunde Legibus *8c* in lingulas libras *ifri&uu* five laudimu, quadraginta denariis α-Bantur.

De Statv svo] IV. aj. 74. Ado : *Baptigatit Sajrenifrt, t» frgomitatt fr afrfr, jmti fintùtat raberata.* Ragino : *Sacramanta jtcundim canfattfrfrtm frfrnat ut perderent iagemûtattm & tamam frnfrtatam, nifi conferverent Cbrifiiamtetam.* Hincmarns Hadriano Pape : *Ut pre libertate & barefrtatc mfira ufgue fr morum ctrurt dUkamat.*

Snrvuu] VL >70. VM.tK.4l. Log. SaKcd. l&fcn· t Fmra fuendi /N rfipuid praminelem /IMMKMI. *Jfimfmmfiae agftftekne,* Non dift· hunc ia WMd fixunnla earnmiiuHiirtrinnii : DUrat hedarim *Sacariett»Ep$afmacicmnJb re. b Incernat erimnee ia memhu emere .mtat fff ceuchfient excemmmdcetieaiipetjicut* deusae htrerrarafir mdibicMralcarr.

Sunnis] Iu. 4j. Vrn. GtodC Smmm , hqpedi* ii·. Smnto. famedimeivam . Ahmamrn &mn> Mf. Nobm Exorna. HinonarmKarob Ham : Que mfaens ri demhMrienemrdb-cm ·»> *cajatieacm Jiu* Mfae μ v Mï . rs» *tfi* ftmmpmrietied Hagndaominmmiitw nb^yia wnirs myismit. Qmd Mtadi *efi*

Biati Syltmtu CANON.]L fjj. Hincmatm Rhemenfie epsftoL 7. Jh Uro rt4 *eui drim tm Gtfrrttmftt^oa Uafruu majotnife* B. *Sybefrum* araulbi *LatouClerice* orimca audeat *Âfcrrc. Caure entem mutftdftfmuttur.utfuprà féfidnuu» ta regtfr ipjuu mm ctajbuùft nenia·* nuam. *Qjmfrkfttr tnlniat nm eft nudent JeaAum virumttiit cmftmfe.* UtvidaaturKiDC-uuo Canon ifte fuppci&iriua.

T

Tabuma IL i4.Can.i4*Syi**Laodi&&Can. 40. Synodi Canhag. ramMbn *Taverne.*

Ta tonna.] VL 17j. Aaftot Micrologji cap. 10. *Er&uutta* Prubyttr pydim *brtaturai eraniamibiffL fefifrdcamfrrttam.prafatie-* atm erdiaar ta CMoamt, in ya *fupertuntm ci· yuan triinct auriti eenammramur be. Unit b angdicat* tamer. id , *Sariut . SaaAu , SoSUiJaftfuor, ym battu Sixuu Papa in eriiaa riaratnriunitvt aattfocr^icûan* di> *ccrttnr.* Et cap. aj. *CaaaL bate Kaaaaata etatuitataaj^i^tt* Tc *ψηr daacatiKintfaw be.*

Tu·onivm III. ty. *Tadita.* Tootmum,quod ut exitu repu folvuut. *iaut.*

Tums-tAnit] L 4a. *baaufirct ttuft/a tara.* Pttnimnriale Romanum. Angobatdm contra iniulfiun opinionem de grandine: *AlUnataa ta^itKtr tenfiratant iacantatiatiiai* heminMi. *Îti iicaatar tem^arii t eft Uvataat,* fir idai *ici hvetitiant tartan.*

Titvu] V. 17j. Ponebantur riculi lingulis quibufque domibus, m cujus effent, & ad quem petrinmenr, infpiceratur, toftants B. Auguftino in pGL xxi. 8c tV. 8c traâani ▾ «· in epiftoi.& Joannia. Ut putem inde riculocutn denoininariomem qum Evariftum in utbe Roma divififle Prafibyteris 8c Marcellum xxy. in eadem utbe confmmfte, Amftafius icribit. Idem Anaftafim in SiLwftro: *Hitfait iaarb Haan EtcUfiam tapraààt cariant Pnt^ttrifai. fai ttgaaniaaiatar Efaittatj facta titaitna Raaaaaatcariitaitjaata Ticratat Dtaititntu, adnfifat inbihnaoa iàaaafftUatarTitaiaiEfaitii. ViinCaa.* ao. Synodi Rbemeni Can. 14. Synodi Turon, j. Can. 11, ya. Synodi MeldenL Can. jd. Synodi apud Alxhcim.

Tomsvaaas] V. 111. Canon. 7. Synodi Cabilion. 1.

Txactatus catkouo J I. 7J. Contra Cleroentem 5norara Bambous Zacharie Pipe : *Alter autem htrtiktu, eui dtcintr Clement, centra* wUkoi aMMMtc *Ecdfam . ahtegatu Jcdicet* fir *rriutaat Caiuuetfacret. traQauu b* <jk *pefitimtiJirienm Petrum Hierm^mL Auguf liai, b Gregerii.*

Taactomja] IV. jo. ye.Videanturquxfcripfit dadtar meus Cod. de TtaAoriisA Statin.

Tbanutuum]IV. jt. Vetus exemplarhabet *trajhtrat. Trenfiterium tribuum* vocatur lib. *u* Longobard. tit. deexercitalibus. Inde drotâl *it traktt,* 8c *trtitttftrutu.*

Sofia tvmvxos manducaai] VL 197.Can. *j.* Synod. ArelaranL Can. 70. Synodi. Braccar.

Txanoji] VII. jpt. Can. 11. Synodi Aurelian. 1. *Menacb ui eranefr ηαμι bbrenen Heat.* Sic omnes codices manuicripri. Vectu interpres Horarii in illud, *Nigrù medium impediit enu Pellihu] Zangit.* GloiT. »/1^», ,*i* Aw>u>4 Idem. «G»'·. ·· Georgias Codinus : <j Hter, "r*^¥*^y*. · ·*»·«·»< sCarpfe ta'.·. *U* raeyà* ura »·» »4*< · *— '*. «4«* *àOit ia* a*s> i£ /Mjsafe'.

V.

Vassi] II. j. 14. *Strviltt.* Gallicum vocabulum. Turon, i. ja, Odo in vita B. Gerardi: *Nee bcaattthatar at friAttfiaitr ba^ciam à fat vaft /re faaUbt aniati ceauaai* one *ptftt avfirrt.* Theodulphm : *Tafia vtait fer ftautivftoa trainuft ataribt Demini Regit in vaftticam, & rtiiaat incatam JAi untmifum.* Rogino : *trritat Ji uaniku tjtu ri J^vitiam . rtiiaat iacataat d Pifüu Rtgt fAt ctmmifem.* In admmriarione Karoli Piftio : *KnfaUi neftri nebt b naflra* cuuji^i *faaudantu.* Can. 4j. Syn. CabiL *Laf* Suombus. Witaldus : *Sant tttnim over Ultt eat Eihdmgi tfimt fat FriUttgi fiuu ftiÈafidbrvatlinmtâ iicaatar. Latini veri làtfd be Jhait aèbUt, bgtnai, attat ftrvi. let.* Hucbaldus Etnonenfis Aboas in vira B. Lebuini : *Erat gtnt Saxeanat, ficut tutat ufeucei* Mitt eririttrinaritai&ifa.Satu* enim*iMmi il·lerunt litanti Eiri fiet eai friibritJiuuaui lafvecaatar. ^ri LatinifriatUngui, nMlu , ingtaei. atfttfervilu.* b Praeopto evindicaturio Karoli Magni : Tum *net ari enatfrli. bu tufrit. ii , Harine » Uridarie. Ivichin. gt. friiegarieCeutitUut.ntc neu b Vafittcf tritTbeiertte. Strtbliebe.*

Vasu dominici]1IL 7j.VaWudmStrabo: Capalhai *adaeret ita fanfret U guet Vafu iemiaicee Gallici eettfimaline uemnumtu.* Iu Capitulis qux Ep&opi Rhemocum diocefeos, at£Rochomagoufii, mifiMunt Ludovico Regi : *ari animavtfira ri cerpen exierit, bc. b felatie b teudtatn Drriarum étant Prienae ttria œ iMata txiiht.*

Vmttvxa] IV. 19. 14. 4a. 4j. Append. II. 7. Ur am *adunatur t^bnetda fuper vtftituram Deaud* Pÿbü *lUgU.* Append. III a. *Veftiturem Demal Kanli. J. De rehu* «mus *Marche trriiiit fiie Befeait. be. nt kit guikut miitafutrittu, ttfriram fttam accifiam.* Ut

«lde m'rc vimm · mal» & varix leâÛNÛ aflètere ne ipfam quidam nomen invofticane temporibus Karoli Magni faille in ufo. Saltern mcmioifle pocuit Canonis quem ex Synodo Liptinenfi ad annum 74}. ipieexicripfit, qui Sc habet : *Betlefie* atm *pnprie petunia revtfiuafit·* Er exrar lih v. Capitular. can. a. ApuUoos : de* *reftireft.*

Viaticum] L too. V. nt. VIL iyt.Can. 9. Synodi Aranfic. Amalar. Official. j. cap. jp Siriciut ; Qaiiar, fueamm cenmli*fregtbûtt te· eidenuu* , Fûuica manere . cùm ad Dewunum œ*permtprefac'd, per etmmnnieeit gretùui vtl»· tmu (iîbvtiûri.*

Vicaxii Comitum] IL il.psrpafor *tondu»· ti.* WalafridusScrab. Gregor. Tatou. 9. j. Nunc Finisrs.

Vicioomimus] HL 11. ad. V. 191. Karohis Calvus Hadriano femmo Pontifici : Quia *Repu Fretuerum ex refie genere ned* . twn *Epifiept-ntt Ftcedemini . fed ttrrx Demini hnBtnùtfit·* mu caaipitMri. Sigebertus anno 5)9. Gregorius Pape : *f'ibaiu uiat tu* memeratas*fréter softer Peftefaufr Vicedemummfibitrdina Cr M» jortm* demur . faateaùs *pegit vtl hofpaibnt fitptrvenientibeu ceufu fut veniunt idaeeut & pe*rarar *exifttrt,* Can. 14. Synodi Rhcmeniis. Nobis Fïdame.

Vomian icxin lAppeaLH-j. *Vomeretfer*s'enter. Tir. 15. Leg. Ang.Can 1.14. Synodi Mogum. In aâ» Synodi RnctMufis de ourla Axnul·· phi : Mcaatfue *vernaculum Epifcepis trudem* mu psr *igùut vuttru butâtiu t* Deam *de tejuiicût tuuufitfiu dultru* iadiriû.Nuncius apud Sophoclem in Antigone :

Mf/m *d** n*mt· 4 *fty/M*
•S .

Wacta] UL <1. Gaer Francis. *IFtckt* Alamannis. In raxepm remidionis five ccnceffioois quam fecit Lndovicus lmp.'Hiipanis : *Expiâtet· tmut* & sjrcatûu (feed *ujiutt vtcthido wtStu diciuu)fiutn* non n^*glignar.* In admonitione Karoli apud Piftas : *Bt* m *civittut uque tturdui vuSuftcuuu té dtfctfittum pttrur.*

Wadii] IL)t. 1U. >9.Can. 11. Synodi Cabillo. 1. Gefta Karoli Magni : *Perterriti Stxenu tenui,* «d lacum ali *Lfue ctefunit vtturwu tx txteipent,* Gr Deamo ncgi *Kerolt per tradient euutihu fitit reddiderunt petriun.* Inde *Debitum nttvtdintum* IV. jt. Oddo in vita B. Gerardi : *Debitum wndii* nefwfadm *dtbittri rtUxnrtJelùni tret.* Et lib. iv. c. 70. *Heribemum reevedietum.*

Vahti] Add. 1. aa. Gamy.

Waxda] Ill. it. *Gerde.* Anglii *Wtrit.*

Wixgilovs] IV. 1 j. 1$. it. VetusGlolTarium : *bF wpld, fteundàm fund eppntietum fuerit.* Ponitentiale Romanum t *Pntiiunfuum · id wireildtimfuam.* In Legibus Edouardi Regis AngL *hvtftiai* pfepos *telu φὑ pojjunt redden firxfeSurem,* id *eft,* were*fuum.*

JACOBI SJRMONDI
N O T Æ
AD CAPITULAR! A.

(»»<▪ t· /^HILDIIIXTI a. Coxstit.] Extat in codica K^Corbeienfi » fed mutila, folio fob &Mmocifo, at quàm moka défait conjici nequeat. Défunt pnctcteà qurdam ali· in «o toco quern a£ terifco figuavinras. Quan dam integram exemplat cocuequi liceat, hac ejus pane frucndam tit

Pag. t. Chlothaau ·. Comstit. j Dno hujusConftitutionia exemplaria vidimus, unam è Monafterio Cotbrienu, quod in editione noftta *A*cuti fumus, alterumè Bibliotheca Tiliana, quid fuerat oiim Monafterii Cocbfononfis, id aft, Blefenfis S. Latmotnari.

Omni·. Acimtib.] Tilianua, *eataihu Coal·tihu.* Item paufo poft:&b< MUM parafant*, & rursùs, ;luKxafac*fifia{Mt.ïiim, Aatmbeat.* Item. *& iaaaù Mtâtar.*

P*f a. <*»·“· Aut cxkmanixostxj:] Hnc abfantà Tiliano. Ambigi autem hoc tocoJure queat, fi ad Clocatium primum referatur Conftiturio, quantum avum fuum vocet, oui Clericis immunitatem conceflecit : fi ad Cfotarium fecundum, ecquem dicat gennanum.

Pag-"* CoNVtNTva AvvnANDUAVM.] De hoc conventu *& foedem* fcribir Gtcgoriua Turon, lib. ix. hift. cap. xi : *Rtx,* inquit, Gumremiiva, cmn nepote/mo ac *Rtainit,* ul eft, cum Childebeno Rege, & cum Brunichilde matre, ac Failcuba uxore Childebeni, pacem *firmavit, &caa[criftb fa&aaUtu rtgrtfias tft aaafyafâaa* in *cMtattat ./imm.* Pariionis verb exemplar profert idem cap. xx. quo loco iliam Chddebcm legans i Guntamno prolatam ac relegi juflâm narrat.

Andexavm] Vetus nomen retinet ope*dum in pago Lingonenfi, cujus fitum indicat rredoeanua. *Aaaa*. inquit, xvn. regni Haederici Lagenas marrie Mato cjrercûw aeiMaear ; dirigen/fiie per jfMefaiim, Na/a ca/ra cqpte, Tat luat *àvtun*»pervenit.

p^.st. Entervm Gmlothaaii] In manuferipto Synodum antecedit, Po&poni autem debere vifiim eft, ob qubd Synodi mentionem faciat, & ea quae Synodal! decreto foncita fuerant Principia auAootate cotrfHtuat.

14r› Kaalomammi »x.Cavitol.]Dtao ,ut res docet, fub Karlomanno Concilia fuerunt. Unum in Germania, cujus focus non prodttur, celebratum anno Chrifti oeexut. alteram anno foquenri apud Liptinas in Gallia, in quo fnpenoris quoque Concilii Canones raleâi & <pf*obari font. Quinam ad Germanicam Synodum Epifcopi convenerint, peufario dedant. In Liprinenfi qui adfuerint, non eft proditum. Pnduifle unique Bonifarium fitdia apoftoliot Vicarium compertum eft. -

Modo a. i. n. Synopo] Hxc jam proprii foedant ad Synodum apud Liptinaa habitam. Quod nomen oiim palatu & vilus train fait in pago Cameracenfi, nt ab aliis jam obfervamm. *Lqniau* feriptum eft apud Aimoinum ,qui fitum fori apercé confitmat lik v.cap xj.Caroli Calvi reditum deferibens ɛ Procafpide fuper Mofâm, ubi regnum Locharii cum Ludovico fitatre divitent. *Ljtieviau,* inquit, sffM/totuumi rediit, *Canhu Leptinas* neeron jStfin *fibi* dedam venire*jafit. Indt* per MNUpsrnon S. Quiniori ad SifracMi, Cr inde p* Carnation Cnqpendisun venit. ** '**"

Anno sac. Chilm*.] Poftremi Merovmgerum Regis ; qui poft.aliquot annorum interregnum, quibus teram potitus eft Carolus Martel-Fus, illo mortuo Rex tandem ab ejus filiis renuntiatus eft. Qui à Manelto ipfo renuntiarem volutat, non animadvertunt ChJd«iriRqKi.,fi faperftic· Manelto regnum iniifler, cùm m anno Chrifti oeexu. vivere defient, antmm hunc fixe non fecundum .fedtertium. pag. ro-

VL Non. MÂnni.]Iu dc veras exemplar Mr tenfe, & alteram Flandticum. In Belfovacenfi tamen legitur v. Jfatar. Quod megis fixtadè cotamt cum Luna xiv. quam numerabant.

1st Abaimato] vulgari *MUbtm.* Item codexBéitovacenfiecum^mndrico. NoaMecenfcm hoc foco, ut in emeris, fecuri fumas· Idem Aldeberau vocamt in «mêftola Bonifarii ad Zacha» riem, * in Synodo Romana. P»<- *****

Anu rr Aadobiatum. 1 Alteram Remoram, alteram Senonum, «t eft in epcftoh dutan Zarharir ad Boniforium, ubi*pofterfot*Aitbettus •^fir'quo· suxmlavbait J Mctenfia, fi pdd /•pcnfverA. De hoc veeb cera cantura raine *ia* Synodo Liprinrafi, Can. a. foM.car ».

Nec AccmmM poarustr JBeitovaoaofisecatpMrts. Quod idem eft, ut in Lage Salica cap. vu. Si *fait* oaccposran de mfare *fitravtrit.*

ItxAs cavctcvuM.] Ita Metenfis & Flandrieus. la BeUovacenfi veéb crurilfos, ficut in vuL varia. Sed crucsculas item habet Bonifocias, de ufdern *egens* in epifioia ad Zachariam. psg. if·, ca>-,a

Sto. ittvsTA.] H* fuMcripriooes aberant à vulgaris. Exftant antem in tribus manuforipcü, Moteofi, BeUovacenfi, fc Flandrien. Psg. >m

Te«- ‹* Pφ. >4u Am» TCB.MUUAM] Citant fiibinde hujux Synodi Canones Bmchardus, Ivo, Ac Gratianus, *xppdUottfau Csuriliwe* epiri Kcnacruu, *au âeterfuù ƒiffuMU* Re*, vel *ttapribu Pifpbti A·· gù.* Cieatur At in Decratalibas cap. t. de divortiis, Ar cap. t. de eoquicognoritconianguineam uxoris Acc. Sed ibi «r CenrilM qpud FecnMcûm Ac *ex Ceeuilix tpui Metia»* (criptam eft pro ■rpud Kensurixm. Quilocus Kebris nunc dicitur in pago Ssseffiooeafi.

1m nano mmv] Tettio gradu propinquitatis. DicabantAc Mnicalam. Lex Ripuana, tit. j<- de alodibus: lÿfne ed ρὐηηαη Micalassi, *fû preximui fuerit* in *hcrtditata [uccedut.* Et in Longebaidicis lib. u. ris. 14. Omni/ penaede ii/fKS in*fepeiaau getuueda»* UMRcrcnsr.

t. tu.* («*.·* Caatil l amius.] Qui per roiftolam Uber fiebat, chanularins dicebatur,' ficut denarialis qui jaâaro denaria. In Capitularibus Regum lib. vi. cap a1 j. Awne *dttrmlerim.*

P4. iir. Anno dcclv.] Pippin» Regis anni .quandb ntimùm inauguratus eft à firnâo Bonifacio, confingunt eaannoChtiûi occur.quod docet Chronicum Pithaanum, Ac confirmant antiqux tabule Monafterii S. Galli, in quibus comparatur tertius annus Pippini Regis viu. Idus Augufti cum anno Chrifti occivx. liem annus fertus Pippini xii. Kaleudas Januarias cum anno dcclvii. Ac rurfutn annus x. Pippmi ejoidem v. Idus Maias cum anno dcclxi. Confequcns etgb ut annus quartus Pippini, quem Synodi notat pexfario, cum anno Chrifti congruere dicatur dcclv,

VtXNis palatio, fin codice Metenti *Ftrxit* legitur, ut in vulgatis. At in BelIovacenti Ferae *pautie.* Quod radius videtur. Sic enim àPippino ipfc appellatur libro v- cap. *xm. ficut eit uti yentum eriiuuvuuut.*

Paf.<n· c»p. ·»· Ut nbc Episcopus.] Poft hunc Canonem fcquebarur in vulgatis canon xxvi. *De jttfiitiu ftciettdu.* In qoo etiam definit codex Metentis; * imm* in- fed ante hunc cras irem alios ptxmittit. *De telaw'u,<, &* de immuxitutibui.* Quosom- rr« caU c- nes, cùm fuperiùs * relati tint in capitulis de alia "**. Synodo, jure hoc loco nuffos facit exemplar Bellovacenfc.

Fsg. nr- Capitula 01 al Synodo] Editajam fuerant à Petto Pitheo in fronte Capitularium, cxftantque in eodem codice S. Vincendi Metentis atque in aliis antiquis. Sed quo anno vel loco condita fint, nufquam tradunt. Sunt tamen qui in Metenti quondam conventu À Pippino Rege fada feribant.

Psjt·»'»· Anno chu. dcclvii] Huic anno ut Concilium Compendienfe adferiberem fecit Eginhartus in Chronico Ac alii, qui Pippmum Regem in Compendio vili* generalem populi fui conventum noc anno habuifle tradunt. Nam in codice manuferipeo nulla eft temporis nota, fle fimplex utuliu. *Decretum quadfuSum fua upud Compendium pulutiur» publicum.* Cxtcrùn» Gratianus *i* i. q. 1. Si fair, lvo item & Buichardus, Concilium apud Compendium habitum vocant.

Pra. m. ri»· »· Si flmina insinua.J Hoc membrum Canonis hujus & Canonem rursùs xii. ac xiv. Concilio apud Vermeriam tribuit Gratianus 19. q. t. *Siftaau.* jo. q. 1. Si feu JDiqjlnau.Et jy.q. a. Si mi cran *autre. Tribuum* etiam Bureher dus Ac lvo,metsdori omnes. Quate omnino corrigendi fisos. Teu-I·

St QUIS BAPYIXATUS.] Referas eft hic casum i BenediâoLerita, asm afiqssot aliis Concilii hujus, m libram qiuntum OMcalaiiiim cap. *i. 7.*. Ac cap.* il. a9.10. a1. Quibus Ioda, qui Gregorius Epifcopus ia vulgata «dirions appel·larur, Geocgim fcribi debu*L Atque ita ptooùs fcribitur in antiquis exemphribua. Georgu portb Epifcopi Ac JoanssisSaceUarii, l.qncten Stephans Papx id Pippinum, Stephanasipfctneminit in epiftda oâava codicis Camtiai» quem Gretfanu nofter edidit. P*|,a* <aF*

Si qui FaovTiA SA1AAM. 1 Hk nsnùm poft hnne Canonem fubjiciobanatt m codice & Vsncentii alia qtsatnot Casâmla, nempe, Si heaw m· *ctfiumfecerit, i»* *wi*, Ac de Prubyrerû & *Cltriùt* « (<|M iûpeciùt primo ineo potita fitnt ia Capitalis de alia Synodo) Ac quartum, Quia*perftifax* ^1 PVdu · qui fiât canon xiv. Synodi Vementis. ftr^rIM*

Camtvl ailb anni XI.] Annus tmdeciauu Carol» Magni, menfc Mattio, annum Chrifti notat dcclxxix. Et quia hoc Chrifti asmo Carolus, Eginhano refte, hibernas amofce egit apud Hariftallum, ibique natalem Dumiai ac (anctum Pafcha celebravit, non Manie .opinor, fiserirœajeâura, fi Cemcnlate hoc ibidem fiuftum Ac decretum Hariftaueufc dici pofie fislpicemnr. Quod ouidem vulgatum podom in Bavaria fuerat, fee mendosèptonàa.Torum porrà jamolim eaoMpram i BencdiAo Levita, rahtumque parum in libram quintum Capitularium cap. »y ;. Ac fcquentibus, panim in Additionem quartam, poft caput iso. Pm- «›»·

Conunsiaunt Dtcarruit] Docturi vocem, hoc loco pceturmifiiun, habent libri fetè omnes tnanufcriptiAc lib. m. Leg. Loogob. rir. i. tametti minimi neccftàtia , quia «w*]**** ipfum Cantulaxis decretum fignificatCapirulis digefi cum atque diftinâtsm.

Drcast ALI vascum] Pertinet iftnd ad annum dcclxxix. Primùm, quia fiune gratiam» faâum conftat. Uloautem anno, m notat Chronicum S. Galli non * oditum, fìmes fuit magna 8c mortalitas in Francia. Deinde quia in conice S. Vincendi reipfc conjungitur asm Capitulari anni x>. Caroli Regis, hoc eft, Chrifti DCCLXXIX. Psf. n* »·*·<**·

Capit. Aquiscmansmss.] Capitula Synodalia vocantur in Concilio Suetiionenb anni dcccliii. Et horam quidem asm fua patfaftiotse alterum eft exemplar in veteri.codiro S. Remigii, fcd breviatum, & quale ab Anfcrifc Abbate tranC·latum eft in primum libram Capitulorum, fisccifi» nimirum detra&fijue Synodorum ac Pontificum dacreds que pet fingula feri capita commemorantur. In esempian autem Aquitania» cùm fisbdita fisis locis decreta omnia oftendiffem, tninimèque dubium rideretur quin hic germanus atque integer rodus Capitularu textus eifet, hoc potiùs modo edendum exiftimavi. *Ca* rerum quotquot ex Synodis Greets hk Canones proteruntur} difcrepaat *ė* vulgata vetfione Dionyfii, *.. s

Tμ *Λ Dsonytîi, dc com *11* interpretatione confontiunt cujus exemplaria nunc etiam forvantur in Anidenfi dc ia Cocbeienfi atque in aliis Gallic bibliothecis.

f»g, Capit viawt secundum.] In codice fondi Vincendi Capitulate iftud cum foqoenn conjungitur , & foorsbn utrumque ance Anfegifi colse&onem ponitur cum eo titulo, qui proximè ad calcem procedentis Capitularis eft additus, *Amu titnunki hcunuubonu Crc.*, ut ad eundem locum & annum pertinere intelligatur. Copulantur fimiliter eidemque titulo iubjiciuntur ui édifions Bavarica.

Capitulare francoford.] Æftatis initio celebratum Concilium Fmncofordienfe docet in Chronico Eginhartus. Synodi porrb hujus , exceptis Canonibus, integrum ac pervetus exemplar fuppediravit nobis bibliotheca Ecclefix Remenfis, cujus ope multa pifliin emendata. Canonum verb, qui antehac ddiderabantiu, copiam naûi fumus ei verufto item codice S. Remigii, eodem ipfo quo ufum cooftabac illum qui pntnus libros Carounos *tc oua* his primum & fecundum hujus Concilii Canonem, diflimulato & interpolato nomine fuo, in lucem dedit. Prxter hoc enim aliud antiqua* note Canonum Francofbrdienfium exemplat, quod fciam, nullum eft.

Pag. ><>· *.** *' StcuM in Monastxrio. J Ta(Illo quippe viram hoc tempore ducebat in Monafteno cui *ddidus ante fex annos fuerat poft judicium Ingelheimenfo anni occtxxxvni.

Pag. »*». cap. «· Quatuor suffraganeas.].Ecclefix feu civitates quatuor, qux Viennent! Archicpifcopq in proviucix divinone relkix funt, in Leonis Papxepiftola quina nominantur, Valentia, Taranrafia, (qux extra provinciam) Geuava , 8c Gtatianopolis. Novem porrb Arelatenli concetlx in codice Lugdunenfi ha* numerantur , Maffilieufium , Albcnfium , Deenfium , Tricaftinorum, Vafenfium, Araufìcorum, Cavellicorum, Avennicorum, & Carpcntorarenfium.

De Tarantasia et Ebrio.] Id agebant, opinor, harum civitatum Epifcopi, ut inter Metropolitanos in Ecclefia cenferentur. Erfi enim tres iftx civitates jam olim capita & metropoles erant fuatum provinciarum, videntur tamen illarum Epifcopi fuperioribus foculis fub aliarum provinciarum Metropolitanis fitifie , Tarantalicnfis nimirùm fub Vienneiifi, Ebredunenfis 8c Aquenfis fub Arelatenfi. Hoc membrum diftinctum Canonem facit in manufetiptis, ita ut Synodi univetix Canones fint ivn.

Cap 7· In mortem Racis. 1 Nefariam conjurationem intelligit qux ante biennium patefoâa fuerat apud Radsoonam, de qua Eginhardus idem *8i* alii anno *occx.cn.* Breve item aliud Chronicum ejus xvi, nondum editum, in bibliotheca Tiliana : Eadcra , inquit, mw par</a&<M *eft* cett/îliam ûtifuiiM yuad *confiliuvtrunt* cum Fip*fio» filio Kuroli iniqui cenfiliutoret. Unie rejnii uppuruerunt*, Cr *receperunt confiliorum fitotum meritum.* Et Chronicum S. Galli cujus fopcâ memini : *Pippinui com.im capitii depqfuit, & quidum de Frumit ocriji &· fufpenfi propter eaeJilium pejfimum quod feeerunt fuper Korolnm Retem.*

Terne *II.*

A Macnardo.] Rotomagenfi Atchiepifcopo, ALifo poftd dominico fub Karolo Imperatote , quem alis Mainardtun vocant. Gerbodus veri» is videtur quem inter Ebroicenfes Epifcopos numerant veteres catalogi, & Girvoldum appellant, ex Abbate Fontanellenfi. T<»· L

Secundum FRiontM Capitul.] Ante quindecim annos editum anno xi. Caroli Regis. Ibi enim de dandis decimis cautum fuerat cap. vn. Quare quod de valida illius anni fame hoc loco fubjicitur, hipcriore.n conjecturam noftram confirmat , ad eundem ipfum annuin pertinere Decretale precum de quo antè dtftum eft. Pag. «se- n'

Angilrsmnum Aacnupisc.] Mediomatricx, hoc eft. Metentis urbis Epifcopum fuille docuit infcriptic· Capitularis Hadriani Papx. Quod verb Arcliiepifcopus hoc loco dicitur & apud Alcuinum epiftola 79. lingulare fuit privilegium fedis apoltolicx , quos tres Ecclefix Mctenfis Epifcopos, Chrodotundum, Angilramnum <fc Drogonem, ornatos titille confiât, ut pallii honore truerentur cum nomine Archiepifcopi. Op. «'○ **

Hilbeboldvm Episcopum) Colonienfcm, ut docebit Caroli ejufdem epiftola adOflam Regem. Hildebaldum Archiepifcopum & Capclunum vocat Anaftafius in Leone III. Fuit enim, ut ex hoc loco apparet, Caroli Regis poft Angilramnum fummus Cappellanus dc Apocrifiarius apoftolicx fedis.

Alcuikvm. J Flaccum Albinum Alcuinum, qui Caroli Regis accitu è Britannia venerat ante biennium. In codice Remenfi corrupti feriptum erat *Aiiquiruun*, in altero recentiore *Aquilinum.* C*R*«'

Karoivs homxro.] Angilberto Cental* Abbati, quem & Alcuinus quoque in cpiftolis dc Theodulfus in yerfibus nondum - editis Hometum fimiliter vocant. Atque ut Angitbertus hic Hometus, fic Riculfus Moguntinus Epifoopus Damotas, Carolus ipfe David, alii aliis tum inter familiares nominibus appellabantur. ' J *n.

Canr. 1. anni dcccxiii.] Titulus in codice Metenfi iimplcx erat : *De unito* xiu. In Gandavenfi plenior : Hxc *fitiu Cupituiu quot fyifcopi CMgregati i** aiutnt *oifervundu decrtventm* Er «dmaiuNda. Edita conftar in Conventu Aquiferanenfi, in quo cooftitucionum qux in Synodi* luperioribua raâx fueranr collationem coram Imperatore habitam docet Eginharrus. Prxter hxc autem qux tunc à Carol© Imperatore fandta funt, multa poft hxc ex earundem Synodorum Canonibus ab Anfegifo Abbate in librum fecundum Capitularium translata, & À Benediâo rur-•ftm Lenta tota propemodum Additio tertia ex iifdem Canonibus conflata. P»8· f*·

Ligi Gundobaba] Gombetam Legem Majores noftri dixerunt Legem Burgundionum i Gundebado eorum Rege , voce corrupti pto *Gundebudu.* quomodb hic legunt codices non nulli. Inde rurfum in Concilio Francofordienfi Can. xtv. *Guntbodinti.* 8< iftCapitulari Aquifgranenfi cap. ixm. *Gundebodw^t* appellati qui Gundebada Lege vivebant.

An SicHARivM Archwisc. j MiiT* font Concilii Aqitifgraneniis exemplaria m finguias provincias cum epiftola Imperatoris ad umuku- Γμ · »»»·

B b b

TβM.1 iufque provincse Metropolitanum. Hine epiAolamm, *qux paffim occurrunt,* rimli dtvetfi. In exemplari noftro, quia 1· Aquitaniam faundam tndliun far, nomen eft Sicharii Archicpifapi Bardiçatadûi in Autifiodorenfi nomen Magni Scnomca uifats, qua capot eft provincia illius, Aschiepifapi. Omnes porri» ejuUcsn fimc argumenti j tametfi quadam, prout tes pofcebat, in nir anno ncccxxxit. Ad haac ipfiim prottted conventam pertinere videtur Ludoviri epifiirm conftitatam deMoaafteriis cenû Francorum‹mb Regimilitiam, dona, val ftmsandeandeoobant juxta Nadàdb infidlaiptain, quamoamoadteno S. Ægidü «pad fcpdmano· olim depromptam, vd cum his qrohus fates mandis,

Pit· «'·· HABtTATioma.coitSTfcun«ots]Dno proripit Imperator, rotulam obfavari, dc monafticas habitationes iaftaarari. Urtumque pariter complexus eft Hctti Trevitenfis Aschiepifcopus in epiftola quam de eadem re tunc Icripfit ad Frorarium TuUeaftm Epifcopum. Mpn *tteftuii,* inquit, cwn yua cewcfa numdauan *fitfeepimat Domni Imperatorii.* nas ia *dioufi nefita » &* Ep^cepijfapli ia perodUis *fuit. id efi, de regula augenda reltgtmùs.* & dc *miaifiratorii Ca· noniconiat ofieinu . ut fi guibuo in locit* kac catqpra *tfttu*, /sinctps cam *fumata diligentia maerentur.* Nml *autem m proxime efiplacitum,* qua fier *fiabio fiiftitabnur* dc afamparaiMnc meaderi demius *mandati. Quapropter ferutemi-* at *diligenter in paroebia veftra, ite vefirie alio· rumgue Motiafitriit, fi profata regula digni per omnia confervetur. & fi officiturjuxu iffiu» it· cma tuufiritea atqut innMnuu tuttiitfatunrj ni* cam imperiali *fitltrtut* prq^nrebimar, *JtjtSe pnad mnlinunt» tUaruni,* and ysii/cam ex *utnAtn illi* d asib *vtriui uitniumr.* Et cetera que fequuatur in fchedis S. Peni Camotenfis, unde olira dcfcripfimus.

Pag. *I*·· Cafitulakk Aquimh.] Totum estât in libro primo Capitularium cap. ixxvn. *Sc* fequenribus, id eft, poft csdut ultimum Capitularis Aqurigraoenfis Caroli Magni Rogis. Immemor enim propoiiti *6c* inftituti tui Anfcgifus, cùm libram illam folius Caroli ecclefiafticis Legibus deftinalTet, has etiam Ludoviri filii ConfttturioiKS inierit; quas quidem hoc anno poft Synodum Aquifgnneiifrm editas fuiftê confirmant ea qux in capite temo leguntur de Synodo illa & regulis Canonicorum ac San&monialium in ea conftituris.

Ft- m· ConVintus Assatum] Quemadmodum in Aquifgrinenfi Epifcoporum Concilio tradita fu-m-riore anno fuerat regula Canonicis dc San&i-Moniahbus, ita & in hoc Abbatum conveutu Monachis qux fequuntur onecepca font Capitula. Quanto autem ftudio adtaboraric Ludovicus ut ab omnibus obfervarenrur, declarat vite auâor his verbis: *Ctufiitutt idtm De» aiuMu* fapsrexor RenediSem dbhetem, & cum *u Miudtet firttutte vite, pii per etmiu Mtnu/hriu M·**· tkenau etuttti redeentefyue, Miferittem irtie· rent ctmBii Munufierii t* r‹im *viru,* fudm Smc-*tinunialibui femutii, vivendi fecundhm regulem S. BenediSi incommutabilem nerem.* Declarat dc Ludovicus ipfe in diplomate de ordine refticuro in Monafterio S. Dionyfii, quod infra produco-

IM Coae. AFVO TatOBOMIS viuam] De hoc Conventu imevpraot quodeft apudEginhartum in Chronico dcccxxi. Jftdie, inquir, mrn/r OAdris cwtveanu grocrdu qpud Theede* ms stfieei *nargué Pftdé Fraxcerum freptentid eelebrtaa*·, ùt pas Letfaw *primagenitae leftratent Leedaviti,* bmiqfgrdMt Huenir Croufts *fitiamftUmni* marr dasrsr «xarwn. Huic couventui abo poft anno fuccetât alter apodTriburiam, in qao Ludovicus. quod in peinte Synodo rogatus fuecat ab Epifapis, Decretum edidit adversis percutâxes Clericorum. Quem conventum Tribunenfan incautè nonnulli cum 00 confundunt qui plurimis poft annis habitus eft fub Ar· nuifa Pag.*'·

Capitulari am. occcxxnt.] Hac illa, Minoe, fant Capitula qua Agobardo· libro de mfpeafatione rei ecdefiaftica in conventu Artiniacenfi edka faille narrat. Ut minimè aberraturus videatur, & cui Capitulare Atriniacenle appellare libeat. Totum autem ab Anfegifo Abbate relatum eft in prionm panem libri fecundi

^ojhiuj MiucuLUM] Variant hoc loco vetera exemplaria. Qnedam enim, ficut in Capitularibus editum eft, pia/riau legunt, alia al«*vitem t* aut pfainm. alia, qu* wquuri fumus, *ftriettbtm,* Qu* w veterem alteram Gallicanam interpretatur. Pit-

Racswahws Efucopvs] Ita codex S. RemiSi & Tilianue. In aliis Regenerms. *Begenariut^ egnaruu*, ait J ut ia «diris, *Raagariui.* Quo rnmlo etiam vocatus ia Concilio ParifienG lib. m. csp. t. dt in vetere catalogo Epifapotum Noviomagcnfium. Pag- *›·* **r' M'

Ekstola csniralis] Karolus Magnus uU rime Impetu fui anno Concilia per Galliam quinque in locis haberi jutât. Ludovic·» Pius hoc anno ctfi quatuor cantùm loris Concilia imperavit, in his tamen omms Gallix provincias, unà excepcâ NovempopulaM, comprehendit. Moguntiam enim, ut ex Metropolitanorum quo· recenfet nomlnibu imeUigmuu, convenire cum Metropolitanis fuis jufli funt EpUcopi Germanic prime dc fecund*, Bdgicx prune, dc Maxim* Sequanorum. Panfios ex Belgica fecunda, dc Lugduneafi fecunda, tertia, dc quarta. Lugdunum ex Lugduncnfi prima, Viennenfi, Alpibus maritimis, dc Narbonenfi fecunda. Tolofiund·nique ex Arclatenfi, Narbonenfi prima, Aquitanica prima dc fecunda. Reliqua erat Novempopulana, cujus, ut dixi. nulla hoc loco fit mentio. Psg Ar-

r- a.

AD CAPITULARIA KAROLI CALVI.

I.

Conventus « villa Colonia.

p<.u To villa Colonia] Tmdo vn. apud Sparna- JLcom,dc«-xviu. apud Irntoilnm. ExporfarioM Synodi Maldtofc lira* aftraa fuifle hanc coovancum dm Rra Karalaa A Redonis dvitato nvenorrauc. Quara vittam CsArataara vorifimile aft illam diri qn* ineo irinen fitaaft non procul

tii : lit *villa fi* èàutar* Colonia terrain jmm tarait *HHdtiertat,* aam *Sbra ten* muar Broi- Ins &C. Vn^

[Mara jMRritr Strasaodi » ran. j. Craett. *GalLpag.btp.*

In villa Colonia—.. Natata» tacirar m valsa*

VadmanCcnooMnooram lubcm faarn ctte docai- UMM.]

Conssxsu Warsms) Predpu* djgMtwtas eft quod fotas in* Proceras norararaur. Craras Arvatooram ofan fucrar, cùm adventa Lupato Vafcoocmcao* tnria , at Ludovict Pa vka raftantr. Idm edmDexi Nahard· libro quam», 9t » Caroli Calvi diplomate Maratae sana raw, ob vraie» fciHcet admoeftsatta* MS qara divetfes loris petat. Ctaa make aecraoi Warn© prrdarepefta meraorantar , non iltad certè pre reteris taonoraaa qabd vitati· Fentanctic· laudem illi adfcibn Chronicum tabhotheca Memmiane : Aœ» BCCOU. Htadataaa *Imp·* mn Xmota ft Dtamca/ta-

Sancta Eccusia 1 Toe lura prefado Caroli Re* (isnomine concepts eft· Itaque thetas effe poterat: ztatarMW Vti tatarateed· *KariiiItegù.*

Patirni rigni div mo] Quo pata inftituu fuerit hac divifio, Nithardus docet libro quanta. Sed quanaxn cuique fractum penterni obtigerit, neque Nithanlilber co loco motura neque votetwn quifquam fatis explicat. Ceteris tamen accuratiùs Ado Vieanenfis in Chronico. Caffit tutem Ludovico ad orientem Germania omnis Tranfritenana , com paucis aliquot da Rhenam urbibus dc pag» prop* vini copiam. Caralo ad occtdeotem Gallia, txm imivecta, fed quicquid ejus ab Oceano, hinc ad Mofiun dc Scaldim, inde ad Rhodanum & Ararim porrigitur. Locha* rius lmp. reliquas Gallic provincias qtut inter Molam, Schaldim, Sc Rhenum, qusqoe inter Rhodanum, Ararim, & Alpes fit* funt, cum Itali* regno foratus eft. Ita ex uno triplex Francorum regnum fatam eft. Omnes enim Franconun Reges appellabantur.

Da honori 1 Capitula haec omnia in Synodum poftea Meidetuem tranflata funt : in qua nunc etiam leguntur, fied corrupto in *Halaaiam* vili* vocabulo. Ceienrara enim , non *Habniam*, Rabendum probant non modb Capitularium i(lorum exemplana omnia, fed ipfius quoque Synodi Meldenfis vectu codex Metenfis, quo ult fumus.

1 L

Synodi ad Theodonis villam.

Pu „ In loco Q- d. Judicium] Tit. xvni. apud Bonotlum , & tit. xxvn. c. I. Joannes Abbas Gonienfis de tranflatione S. Glodefindis : *Sui ipfa feri ^rtituit temperii ,faber qmdam Imptraieriut* d» *vA a Miti» M«tu advenit.* Prifià nominis vtftagia raUMC Vulgô eoim *Mtf* vocant hand procul A Thoodoois villa.

Dnoeo Mγγτιμ κι Ente.] Tk. tn. cap. 11. qua loco da Drama aluta. Nunc firn* fit adnodeufis, ob trium in ea regnorum conventum, norarakin vocat) pottidera Drogonem Reges votoerunc, habitum ab illi» honoram vided vel Vicario , ut poft dicetur, ledis apoftolica , vd patruo, Caroli olim magni ex concubina, non re, fed nomine Ragina, filio.

His it a MuaMissts] Ex his etiam Capitulis pletaque in Synodum Mddenfcm recepta , nec tamen omnia. Quodam enim , ut Panes ipfi prefantur, ab illis confultb recifit funt, quaedam pro rei neceflltare incerpofita.

Samuil Profmita] Notavit Orelerius legen» dum SraNMi. De Abu qiudeni id narratur 1. Rcg. 11, jo-At fisadis de Semeia locus efteap. ta. ed*. Grere-J *N* up.4

I I L

Concilii in Verno piatio.

In Virmo valatio) Tit. xvtii. 8c in porfa- tione Synodi Meldenfis. Numeratur dc inter palaria regia Vernam tit. un. cap. p. Synodus tub Pipptno Rege anno dcclv. *Pippimu* Rt* *Fraacanuit luurerfai peal GaUiamm Epifiepat egfngerifecit* ad Caaciliain *Venu palati»* pra- Miré. Sic enim codices quidam legunt, alii rrr» ■us. Vita S. Eucberii Epucopi Aurelianenfis: Fer* nam*fifiam puHicet ditmau illici advalenrit.* Fora etiam *Sc* apud Aimoinum lib. ▼. cap. |<. obi de Ludovico U. Rege fêrmo aft, (6r *iter agent par Cartfutu/A fr Campambum ùfmu Arvtrnum* , fNCttxàs *ad* /ipotarara *patrii fui apui Maaof· term» S. Dtear/Ripperveniret*) non *Atveratun* , fed ad f^mram legendum eft, [atque ita in mt Santa Germani *.] *tn UMjrni* Pa* >r·

EiROiMO· Pictavor. Erase.] Summos Capellanus Karoli Regia. Quod adnotanim fiicrac in ora codicis Laumuraufis, ut intelligetemus , opinor, principem hic locum «o nomine datum pus Atehiepifeopo pexpooatur. Archicapellanus apex olim ruit *tc* caput omnium dignitatum Palatinarum , ut oftendunt que ex Adaiardi commentario feribit Hincmarus epiftola tn. *6t* diploma Ludovia Pii de Ecclefia Hammaburgenfi : *Cui & pruMim* preefc *ufttfiUutmttr ctuAtruri ptr Kuuuu* Dregetas Mctraju *&fiauutfuS· PaUtuut ãigtiuuù Pnfulit Anfcheriwnfrciimu Artkitpifctpta».* Quibus verbis Archicapdlanum defignavit. At in epiftola Ecriefi* Senooenfis ad Hilduinum pro uttasne (ucceflbris Hieremi* Archiepifcopi alitet ex ofidoac munere deferibitur. Nam quia is ecciefiaftica 8c facra omnia ne- Kia vel expediebat ipfe , vel cum Rege rrata- , epiftolam hic verots inferibunt: *Eximia Domin» & vari futStffixt» HiUuma f»cru fttgetih* d *Dea prelate, Senaitite urhii aijtfi» Ettlt/a.* CaraliponbCalvi Archicapellanamfuiflie Euroi* num Carolus ipfe tutar eft in Pnrcroco quod Gbuuienfi Monafterio cooceffir de villa Jkdif*

Ton. II· ciaco : *Venerabilu vir Ebroinui Epifiopm, Junique palatii nofiri ArchitapeUaftu A aditui adnunu nefiri ftrainttn , deprecatu efi,* ETc.

*(.u [Prmcmro Caroli ejufdem pro S. Getmano fubfcribit Ebroinus Epifcopus Ac ArchicapeUanns · .]

P^ 1$, c*> *· ImmA PLUJQUAM CIVILEM] Verna hxc aux deerant in editione Siimondi , ipfe manu pomi inieruit.]

F»S· >r c** *· Rkmorum Ecclesiam] Exauâoraro apud Thcodonis villam Ebene anno dcccxxxv. fine Archiepifcopo decem annis fuit Remotum metropolis , donec in Synodo Bdvacenfi , de qua titulo fequenti , ordinatus eft Hincmarus ; ut Hincmarus ipfe narrat in pofteriori volumine advetfus Gothefcalcum cap. jfi. & Flodoatdus lib. in. liiftorix Remcnlis cap. 1.

Cap. >‹v Acium P^esbyt. vau v.JJonx Epifcopi propinquum , cui in Aurelianentî cathedra fuccdlit anno dcccxliii. Ex hoc autem loco apparet non fatis probatam Carolo Regi ordinationem A^ii fuitfê. Ratam tamen pofteà Ssnodi rogatu habiniFe hinc patet qubd Agii Epifcopi deinceps crebra paflim eft mentio.

Cap. h. De Pralat. Drogonis] Sedis apoftolicx vices intclligit, quas Sergius II. Papa Drogoni .hoc um> oelegarat. Sergii literas * ex codice Metenfi alio loco, fi Deus volet, proferemus. In

K-*f.* his fenbit fe ad humiliuns fux vicem (fic enim loquitur) cunâis provinciis trans Alpes conftitutis Drogonem Archiepifcopum Mctcnfem , gloriofi quondam Karoli Imp filium, fandiute dodrinàque confpicuum prxfcciIFc. ^Ceterum Drogo, refragantious Galltx Germanixque Epifcopis , conceftâ audoritate ufus non eft. Hincmatus epiftola vi. cap $0. Drogo *Metenfium Epijiopeu ,fafiu regia projapiafubveHut, ptalationaa* in *Ci/alpinu regiontbut tempore Hlotkarii imp. apud Sergium Pupam obtinnit. Sed fuod efftSu ambiit, ejfeSu non habuit ;* & q«d *ejficacin ufu,* am* *conftnticntibut qutbut intererat, obtinere nonpotuit .-petientijfimi, ut eum decuit t toleravit ; nefiondalumfratribut Confitcerdotibtu generant .fthifma in Ecclefiam introduceret.*

IV.

Synodi Belvacenfis.

P^.,0· A rcoBsiVACUM] Tit. xvm. De hujus Synodi a*. Capitulis, qux fequuntur , Hinonanis in epiftola

* Ukj φ nondum - edita ad Carolum Regem ; *Hoc*

·*·. *. 9ftr, *cum oliie pu ibidem loutiueumr,* ‹mav *bconuiimui Dominiet* DCCCXLV. *menfe Aprili› aaao Jbxio regni vefiri, iu Belgivaco civitate , cum maximo conrcfijcioue amSic*

***. *dubut vito wjt-o vo« firvoturvt promififie Epifcopu gui prefmtet aderant, b iu* Miivar *eorundem Epifcoporum ad petiliorum eorum dedifiu.* Quibus deinde ofto hxc capitula fubjicit 1 que eadem in Synodo quoque Mcldeni pro pane recitantur cap. χvπ. At in fine Synodi , poft caput lxxx. eadrôi rurfus collcftorum, ut put, errore integra icpctuntm.

Hokum Episcoporum] Wenilo Senonenfis erat Ep icopus, Erchanndus Panfiacenfis. Immo Noviongen As , Rochade» SueAoncnfis , Simeon Laudunenfis, Lupus Catalaunenfts, Ragenanua Ambianen£s t Helias Carnotcnfis , Erpolnus SÜvaneâenfia, Agnis Aurehancnfis , Hincmarus Retnenfta. Qui omne* Synodo etiam Parifienfi atmo infoquend adroerunt, & privilegio Monafterii Corbeicnfis . quod cum Ratberti Abbatis Operibus editum eft . lubfctipCerunt.

[Exactiones] Exaftanones in editione Sumondi At manu cottexit. Codex quoque BcSev. ftc Alet. Maftioocs.]

Tu·*- R» Sr AULtA 1 Liber editus i Srrmondo *f.iiliu.* Calanao pulici mutavit «ir crudttiftmuis.]

V.

Aped Tolofinu civitatem.

P*»'· Apud Tolosam 1 In tabulario Ecclefix Narbonenfis extare diotur Cardi Regi» diploma de eiuidem Ecclefix privikgns cum hac fublcnptxmc : *Djuu* xu. *tmkudae JuSi bdiaioue* vi. Λ» iv. *mgni prufmuifmi Ληΰ Cemf. Adtum iu cunoiio S. Satwmsi Monprujmu Toiofmn.* Qux ipia eft epocha tituli huius & anni occcxliii. Quate ToloTx, hoc eft , in Seprimania fini Gothia tum fwffc dubtum non eft.

[Notn pofierior Sirmondi Torn. 3. *Cone. Galliet^ pag. 679.*

Capitulare Tolosanum.... Editmn eft cum exteria Caroli Calvi Capitulis tit. v. In Synodo actum non fuifle Pnefatio ipfi docet. Idei in colle£tione illa Capitulorum Synode ahquoc propter carum auAoritatem poftponitur , qtus tempore anteibat. Nqa quia temporum otdinem (equimur , fuo loco reddidianm.J

Frischincam] Tit. xxvii. cap. ia. *flieUngur.* Hineman'S in Capitulis eux Aichiducmubus fuis dedit anno OCCCLXXVII. *Quando po'oekiae circuitie, noliic gruvei eft Preeby-terie , peteueee friebingoe.* Idem ad Laudunenfcs dc ordinatione Hedenulfi Epifcopi : *exigeudo daurioe, vel coboKo» , our verme ,feu fiutinfer.* Frnltingx dicebantur , non porcelli, (at› htsenim diftinguntut bb. iv. cap. 7).) fed porcelli* maiores (nondum tamen jufti incrementi t quod alii *pm* docuerunt. Ergi› ut hoc loco (risking* alir fex , alix quatuor denariis xftimannir, fic in Alamannids S. Galli charro Num. txvii. fnskinga trcmiflali*diâa eft quxtremrfiem valeret : «suta pro rtsta fit incrementi mod· varii erant pretii. Frefccngix vocantur in diplomate Ludovici vu. Regis pro S. Dionyfio : *Poreoc feu fitfceugieu , ouferte , gouirme (fc.*

VII.

In villa Spamaco.

1« Sparnaco villa] Sita eft ad Matronam Alsium , Remcnfit Ecclefix antiquiftiiiM poflcAio à S. Remigii ufque temporibus, ut docet Flodoanlu* lib. 1. c. 14. In Chronico item Frodoardi anno dccclxiv. de Odelrico F-piteopo Remenfi ; *Heribertue Cornee villum Hpcnaatm a reddidie , & omitiu'om prufoii Epijcopi impetneoit.* Meminit ftc vini quod apud Spartiacum naicitur Pardulu» Laudunenâs in epiftola ad Hincmarum. ***

[Nota pofierior Sirmondi, Tom. J. *Cone. Gail.p.* 080.

In sparnaco... Edita fuerant integra primùm à Petto Pitlioro fub finem Capitularium, tum A nobis Tit. vi. Capitulorum Carofi Calvi. Itoc Uco fat» habuimus poft comtnemoratioaes fingukaram initio indicare , quia plenitudo ipfa m Concibo Meidcnfi continebatur. Plenitudinem appellat integrum exemplar. Optat. M». i. adverfu* Pannenianum , de Synodo agens urtenfi Donariftarum : *Horum t* inquit, *pleoifu£n:m rerum iu navijfmu porte ijtonun libellorum eo* ta». *plendum fidem mljuuximiu.]*

Ediderunt in «vrodis] Meldenfi & Parifiacenii. Qux enim fequuntur xrx. Capitula , omnia quidem in Synodo Meldenfi , fub ite muneris qui fingulis capitibus praefixi funt, continentur; fed qux in Meidenli conftituta fuerant, in Paiifiacenfi demùm, ut pnrfatio declarat, abfolura & edita funt anno dcccxlvi. Cxterùm qui inter Epifcopos hic nominantur , Guntboldus Archiepifcopus fisit Rototnagenfis , Utfnatus Turonenfis, Amalo Lugduneniis, qui Amulo vel Amuluseft aliis.

Plenitudo]. *b^ide* notam hujufite columnx, qux in margine hoc figno -f· notatur.]

In benssic. iure, aut in alod<]

Alodis eft propria cuiufque poffeflio. Unde propsietas appellatur, iit. xi.cap. a.Ataledcui*fint into.* Quod mex ait, in prqprieturem data*fatu, Bc* tit. xxxvh. cap. j. Prspr̀ieras *illerim in u»f-trum indominicotum* recipiatur. Quod cap. 5. dicit *ipfi uUdti.* Joannes Papa VIII. Ludovico Regi epift. I *9. *Ipfis proprietates,* f*as vm abde: dicitis. Propterei opponuntur hoc loco alodis flc beneficium \ quia quod beneficiario jure habetur , beneficiarii proprium non eft. Non omnis dim proprietas alodis nomine comprehenia, fed illa fneciatitn qux fiicccffionis jute obveniebar & hereditas appellabatur. Quo fenfu & in legibus antiquis, ut tcâè Hieronymus Kgnonius V. C. *cbiemx*, alodis pro hereditate fumuur; & apud Maroilfiim lib. ti. cap. 7. i compararo, id eft , à conquifita proprietate focernirur. Verùm ecfi principio iu res habuit, invaluit tamen ut alodis tandem proprietas omnis diceretur t five À parentibus hereditario jure accepta eflêt, five emptione , aut donatione, vd alio conquifitu comparata. Atque ita paffim in his Capitulis , ut tit. xxxii. g 4. *Atoiet Utrum uuut it htreditute* 6r *it ruit* cMyviJitu . *eui it ionutiont ntjhu nun rtnit, kubutrtuu, & fNMfinior nofter Domma Imperutor eis itiit,*

ParcAXi*.] Tit. xu. cap. 1. ftr tit. xxvn. cap 7. iterii *prttftjrin* tit. xi. cap 11. Qui rem Ecclefix ad uiumfru&utu fub annuo cenfu impetrabant , iis per precariam A' pnrftatiam dari Colebat. Prxftariam dabat Ecclefix Reâor, qui rem in prxftiram concedebat, & quibus iegilxis eam concederet exponebat : precariam pentot , qui rem precario accipiebat ,qul cenfum & aliascondiciones impolitas expleturum fe profitebatur. Utriufque extant formule apudMarculfum. Precaria: aUreni exemplum ex tabulario S. Vironi Virdunenfis ad calcem Notatum inter AnaleèU proponemus.

Hospitalia saotiohum.] Tit. xxvn. cap.
c»r. 10. *Hoipttuliu peregrinorum , ficut funt Scottorum,* id eft , Hibernorum. Ut in Synodo Cabilonenfi fub Karolo Magno cap. 4a. *Scotti, fui fi iicunt Epifcopos.* Apud Profpcrum libro contra Caflianum, *oriituto Scottis Epifcopo.* B paffim. Claudianus de laudibus Sriliconis H. *totam*
Video*. *cim Scottus Hihnum movit.* Scotti jam olim peregrinationibus dediti. Walafriihu Strabo hb. ». vice S. Galli cap *46.* de narione Scotiorum, firitos *confuttuio ptregrhmnii jumptni in noturum convtrfi tft.* Proinde hafpitales, *8c* peregrinis benevoli.

M· Inquit Symmachus) Verba funt, nonSymmachi Pape, fed Synodi Arvemicz Can. 4. Qui *niculam Eultfiutpetunt à Regiius*, £r *bortmiu cupiditutis impulfit egentiumftthftuntiam rupium,* 6>c. Sic fupei tit. ni. c. 5. Innocenrio Pap« tribuitur quod eft Gelafii in epiftola ad Epifcopos Lucania: cap. ax. A tic. u. cap 4. pallium i Samuele propbeta firiffum dicitur , cùm fciderit Aluas Silonires 3. Regum I i. & a. Paralip. 10. Sunt A' alia hujus generis ac not* non paiwa.

I X.

Conventus apud Marfnam L

IU loco q. d. MaasnA.]DeliocconvenniLupus Abbas Ferraricnfis epiftoi 50. *8c* j t. turn prxcipuè in f 9. ad Matcuvadum Abbatem Prumieniem : Aon *ienorutis, croie, Rtftt tufint apud TrnfiBum MdomuitficmidJ auadrugtft-mu celebraturos colloquium.* Hic menw Februario cdcbuffe dicuntur. Quod eodem (pcâar, cùm anno ncccxivn. quadragefim* initium fuerit die xvi. Februarii. Matfn*, five, ut Regino vocat anno dccclxix. *8c* foquenti, Mariane ad Trajcâum in diaecefi Leodienfi multis locis meminit Petrus Abbas S. Remigii. Meminit & Gallieus feriptor apud Contadum Urfpetgenfem de Gifilbeno Duce agens his verbis : *Rtctpit* ucfuc *Trufi&un , Jupilnm , Hurfttlium, Murfium , Littum . Cuprn mutuem , qtut* d *itfia&u dtr»-liSu* vaca*Mr. Tess- 0*

Raptum Faccux.] Id cautam opinor propter Gifàlbertum alterum Karoli Regis vafallum , serai. Unde gravis *8c* acerba Ixxharii adversùs Carolum, quem rei confeium fufpicabatur, orta diffenfio, de qna AnnalesPirhoatuan. dccclvi. & fequentibus.

Ao Ducsm Baittonum] Nomenoium. Dux hic Britannorum fub Ludovico Pio. Quo mortuo, dum inset fratre» segni procerum fit difeidium , Nomenoins Kacoloadhariitanno occcxLi.Nirhas» dus lib. it. *Ai* AfaueuMum Detent *BritunnoTum mittit,fiirt cupitusfifiuefi ditium niitrt vtUtc·* Qui *ndyiitfitiu conflits plurimoritm KvtU mu* nvu ttuttit ,* ac *fucrumento ftiem ieinctpt fir»* vendam *illifiruutvit.* Biennio poft defecit, & regnum affeâare in Britannia aufiis eft. Chronicum Vindocinenle anno dccclih. Civitas *Njmncticu* d Nerntumu *capitur* vice primd. predn·· te eam Lauttowpcr/Ede Comite , ym a*fiiuluutt Fruncorum Rtgum ad Nomenoium Brittvnemfi contulerat : fui etiam ipftut conftlio in Britamiu rogpum ufurpart unfit tft.* Rex ergb exindè À fisis didas Namenoias. Sed Franci Ducem tantùm appellabant. Quo modo ftt Synodus apud Sapoaa« rias in epiftola ad quatuor Epifcopos Britanni* t De fua reverentia*filubottu* d veto & d gente s-e/ra *MttnfilhtM ÎMtultiiù, ttitftn* ATomenai: *Ducit* (fic enim legendum eft) fir revere»· *tijfimi Pttptt Ltonu, &facttfforù* ejiu *BneiiSi firiptu* dacnemiu. Priorem gentis fu* appeUaxat

CoMMVNBM NBPOTBM
dim Ragis triuni regam .
gis fiipertute Ludovico pu

Juo nc. xi. cap. 5. Regnabat u hoc tempore ia quitania. Sed patrui, qubd Aquitaniam Kato» k> m panem obcigifle ceaferent, Pippinium Rogis nomine non dignabantur, *8c* pro Aquitani*

Quam Lawtwiki dicunt J *Vo** hec in ufit edunnum Alamannis , qiii reponis fines fignift. eant. Sive hinc Igitur onginem arcedas qubd ia fines incurratur, Gve aliud ecymom fingas , dubium non eft publicum *8c* communem belli mo tum defignari. [In cake Codicis S. Remigii Remenfis *Luuntvi* exponitur patrie defcufe*.]

Couventus apud Matinam II.

p*.«K C? ossea. mamibvs raoraiis] Ex hac iufaip-Orioae nomen indinrm hu Capitulis videtur iu Chirograph·» Regum dicerentur. Iu «aim appellat Caaolua Rex in proclainatione adverms Wcnilouem tit. xxx. cap. 4.it Epifcopi in epiftola ad Ludovicum dr. xxvn. cap. B. atque ita appellat* fciet Hincmarus, at di divortio Hiotnarii cap. a j. adquinum iuterrogarionem s Cepmda Jiutc, inquit, *Itantia Imptraiaram (r* JUgum. *qaiifìfiinm Meet* faiprfluMUM law»-wem *rtctpttù i&ia dunfrtfhtltpM nt/btrni» hate txfrfl itetrnitar.* Et de mon Bofoais: *Rtflat at Rut* in «yet rsgue digit, *fienniiat canfiriptiaatm Chwevraphi* Amu *naflrarvm,* erm *ai vàri fiù prafiatiam Matifariat.* Et ia fine opufculi ejufdem : Qo mum pudeat *fiprà Otinftfiu Rtgam aafiraramattariuifici,* f«« *it hù liidcm canfiitatafiat, hit fihntSert penetrari.* Subneâit autem duo tituli hujus Capitula, quartum & quintum.

Synodi SueÀonenfis.

PM.to.in Tsta Cawtula) Plerique Codices micriptione * iMcarant. la Laudunenfi veto hac non i Karolo, fed coram Karalo Rene ceaftuata dtamuu. Excerpta enim fum ex gtflts Synodalibus Concilii Saefinnc» fis, cujus brevem fumatam concinent, ex qua de fiotute. *qp** in «o Concilio aftt funt, quid decretum ntcnr inrrlliqiαιιι Quod dioqui perneus ignoraremus, c m» èx aâis Synodi, prêter ea que ad primum capm, hoc efi ad Oeneos ab Ebone Rcmcnfi pofi abdicationem ordinares petrinet, nihil fuperfit.]

p^. aft.i. Camonicb dipositvs] Depofints fuerat Eho Unquam aoâor & incentor conipirtrioms adversis Lndovicnm Aug. in Synodo apud Theodoeu villam aaae, ut dtfiuoa eft, dcccxxxv. Rem mukts narrat Flodoardu* tib. u. c. 10. Synodi verb ipfius feriem, cum fablcripCMaibus Epifcoporum xuii. qui Ebonem daaananmt, recitat Hmcmann cap. 3fi. pofierioris operis advenis Gotbcfcalcwn. Mortuo deinde Ludovico, fodem i Lothario iterdm obtinuit per ediâum piod apud Flodoatthm eodem loco excit * cum fublrnpoone 8t rifenfu Epifcoporum vigmri, atque in Reveni Ecclefia Clencos aliquot ordinavit : quae Hincmarus fedem illam adeptus, pro Clericis habendos noo ccnfuk, umacd vitio creatos ab eo qui légitimé refiitutiB non eflcc. Qua de *te* illi cùm apud Synodum Suclfioneniem expoftulaficnt, Synodus fecundum Hmcmaram pronuntiavit.

a&C' Hxkimannvs] De quo kerùm tit. xit. cap. 1. Apud Lupmn Abbatem epifi. 84. *St* 99. Hmasunsos *Efiifiatu Niwmfm».* Hujus funt in annaris Excle- "Uufiv fijr Nivernenfis tabule * quibus Canonicos in ea numero fexapnta conftituit, eonmque ftipendispartim ex facultacbu» Ecclefi*, partim ex propriis, fiatas aliquot villas deleat. Habent & Karoli Regis diploma, quo tabulas Herimanui jam antè m conventu Eptfcoporum Paridis anno dcccxlix. menfe Novembri approbatu regii etiam auâoritatc confirmavit apud Vetmenant tx. kalend. Junii Indiébooe xti. triennio videiicer ante Synodum in qua vertamur.

aft Da Boneharoo j Diaconus hic erat è regno Lotharii, Wenilonts Senonum Archiepifcopi conianguineus; ut ex anonymo ejus sevi feriptore didicimus, qui fub revelationum legati Ecelefiarum nomine multa fui temporis memorabilia perfequitur. Narrat ergo Burvhardum à Karolo Rege accitum, *St* Carnutenlium Ecclefi*, Deo irato, ac publica de eo famà reclamant·, impo* filum, artrae 1 Wenilonehoc anno occcun. quarto, id eft Junio, menfeconfectarum. Numerarur idem inter MilTos dominicos tic. xrv. fuprà p. 70.

LucovMXMituM faxovlos] Hoc eft Laudaaonfium, ut tat. xn. cap. t. Vetus enim dc voram ejus urbis nome· Lugdunum, vel cum sdjunfto LafdtuMMn-clavanuu. *Cktror. Taraa. hi.* v». *tap,* 4. *Ttiaiatauaa S. Îmifü Mf.* Qoo modo ia Synodis ficpèfidafiniham Epifcopi LaudunetiIM, N«]M alitae in nummis Laudum enti·} ut*n hoC videt· aft, cujus in antica pane Kanius caatia DuRax.in poftica Ls»v»i CLAVATI.

Cavsam AxsKNTiA sua] Alioqul ad frequentandas Srnodos tninimè feguu erat AWticua, cùm molcit intesfniflê confies, m Vormatienfi, in qua reftnutus eft in imperium Ludovicos anno kccxxxv. fic ftqntna anno Amtifnanenfi, unde Legatus eam Erchantado Parificnfi ad Pippirmm Aqmcanic Regem miifus eft. Parifiacdnii quoque anno dcocuvi. fic triennio poft Turonice. Aά.«.

PiFFtMVS a surs] De anno quo Pippinus hic junior in patrui poteftatem venit atque in Monafterium Suefisonenfe detrufiu elt, SAipcores non confitotiuoc. Annales Pithtrani & Regino adfcnbunt auno dcccli. Sigcberras anno *icquenri*, oti favet Chronicum Memmianum, quod ipfum etiam menfetn notat *:Aιηo,* inquit, occem. *Laachtrtat Cttatt* d *Gaafhtnt Ctaataaaatajiaat Caatitt Kaleaiit Maii accUitar. Eadem eant auafi Stputabei Kanlat atpattat faaat Pippiaa* aifaifivit,* Lamberri porro crdem in eundem quoquè annum conjicit aliud Chronicum EngolilmenicTilianum. Arij.

Dvo MOMACHt] Horum operi elapfum è Monafierio Pippimun auâor eft Regino. Nunc igitur hoc nomiM 1 Synodo pleâuntur. At Pippinum è fuga tandem rerraattm caftroqne Sivancâenfi ad cuftudiam denub inclufum Regino idem narrat. Csttera Hincmaro debemus, qui Pippimun in illa fua fuga icfe Paganis, id eft, Nortmannisibciafi·, atque illegitimas^ inccftas nupdas iniiflè docet in confilio, cuiod Karolo Regi fuggerendum de ptmitenria Pipoino irroganda pofieè fcripfit, cum is de anteaois dolere ac Monachi habitum repetet· velle diceretur. Reginonis locus anno occcun, cui hanc hiftonam adamat, depravatus eft : male enim *Infila Ntau* pro *ia SUvaatSu* editum eft. [*Natam hanc iti nfiripfit Sinaanitu & fifttntia aua in Nata faa qiiiiarat* fir *Itgaatar in tditiant Halajiaaa an.* II77. *rtficavu i fut tamen nat at nihil ciitmni Éaltqiana mûtuamat^fic tâtait fuiicamai.*] Sed qubd inje&s perperam Ludovici & Lotharii nominibus, qua ne Pippino juniore feripea ab auZboce fuerant, ad Pipptnum patrem detona funt. Sincerior codex S. Arnnlfi, qui omnibus his mevis caret.

Racansbioom Olacomum] Sacri palam Notarium, qui fâUâ regio nomine précepte fas diplomata condebat ; eum veriiimde eft c Notariorum numero fuitfe qui in palatio fub Archicancdlario merebant. Quare nunc illum efle Raganfridum conjicio cujus nomen in quibtifdam Caroli Caln diplomatibus legitur, oc in confirmatione privilegiorum Monafterii S. Dionyfii : *Ragttfiiiax Natarûu ai vitem Laiaviei AMaw rccognavi. CatUftniia* x 11. *Kaleniat* Aâ.·.

TaM.IL Frhrrari*s aura rr. ryneurc Kerala, *bUtSitott* t h. quod «ft atmo ucccxuv.

SrrriMA actions] Secuti fumm exemplar EcriefiB BeUovacuafi·, cam quo PUusums item codex & Tihanus ac I anduranfii caaieauaat. Mecanfis verb nofter hRua cap*» loco, to puccodent» de Raganfrido, qux He prakùa ornent, fex alia fubjuagÿt Capitula, atqu· in h» do* VUtMe.t. finir, quoram mnemd, *Ut* fit *cMttnitoufr* ft orrere.qu* videre «ft in Synodo Sadi, *tv-* Soeffiooeafi, tomo ML ConciliorumAb >Ua emm £££''- *. «ditione Mesenfia ML hac in pane non dUcropat. At qui codicma|fa concinnarunt, prapterel tex ift» Capituli· abftÚMMrunt, quia ia nnooerini alii· φN wquuntar eadem comprehendi vidobeat.

Ut a Caut ul a] Pfaiqu· codice· infcripcione ifta cateoc. In Lumaeaii verb bec non à Karolo fed corem Karolo Rtge awiftknca dicuntur. Excerpta enim firm ex geftk Synodalibus Concilii Sucfionenfii, cujus brevem mannam continent, ex mm de firyolw, quu in eo Concilio aâafiuu, quid decretam fuerit iacettigima·. Quod alioqai penkùa ignovaremw, dun ex aft» Synodi potter ea qua ad mimum carat, hoe eft, ad Clencoe ab nbone Ramenfi poft abdicationem ordinato· perttrant, nihd fuperfit. Quidem codices , ia quibo· hac faxfim fcpcfita leguntur, iaferipeionem habent: *Cefhito Kenli Regii fantorit faite a MtMjkm S.Mtittii,* ratem memorialia Capitula Miflis dominici· in diveribe regni pera· i provincia· itari· tradita, ex quorum pnmrimo mandata exrararennir. De mkvendi· etgb leget» Soeflione Synodi rogem ftarutum fiaerac, ft Capitula que illi* commendarentur conAituta I fed Miffi Novembri polled meafe defignati, & pagi apud Silvacum diftnbuti tk. xi v.

p*°' Inimvibnt] Ia breves feu pittacia referant *tk* deferibant, ut tk. vn. tit. xxxn. tk. xxxvk Hincmaro· adversùs nepotem cap. 1. hebeta in* hrerreMs peer *ttfauu fait beptifauut* €r *ftet hunûui cutuutuuettt toto tktortoi.* Nkhardus libro quarto : mmemt^ue atr *vùvtrfam utftruuu, fr tototvitrttttr.* Btevee dicebant quot vulgus torulo· ft inventaria vocat. Lupaa epift. to. *Jiwti ttitutt* fMf de fault**· *MmtfttrU vtfiri* mittar· *dttotifii.* Karolus M. in Crauulis anni dcccxih. *Dt rttou* pu« Hildegard* JugiM *tretoutfatrwu*, ratam» utArar «/ιτφ* taras, Cr ffffr taras ad aer Xaxr addaft*. Inde iabteviatot ia Documento de cueminaoone Villebem Epifcopi Catalralenfi· : *htoevtotar five* *la£i. *tytrif,affatetor** rtgeltoa.* [Optat. 1. Brevis dt aunmemotamrium *-1

>*«'· Castiths] Mak hic duo labci *ctfatoiû.* alix '**■ omncsca/fict'u aut *crihtüt.* uttk. xxvu. cap. 14. Ædjjfcrat *vütoe vtjuret entortuù tefiitito.* Quibus ex verbis caftkia incdlieimu· ad ftroftntasft aedificia pertinere. Quod iptum ex Ladoviri Pfi Conftkutioae inreUrgare eft lib v. cap. 177- abi cum Monaftariontm daaftri· comparat caftkia Ecclefiarum , id eft, aedificia que ad Ecdafias perorant dc illic coherent. Sic igkur villarum caftitia interpretamur qua in vUu· inadtficata fax. Vetus charta K. Germani Parifienfis: Man-Tira demMicetratteM ta/k & *eUuufituu.QpK* caGdia dicuntur in alia vetere charm S. Benig* Tβ"· "* ni : *Mtufut ktüeüricaea* cum *cefritotafv/tr tefimBu.* Atque alia paftim bujafmodi.

Nostxam uaxmiscaxam] Tiu xxuLCap. p. Mlm Mnqfhmra *fitet vifiat favit fafito* mrv. Tit. XL. cap. p. dfgMm herat/crâ«m d mH· Tk. un. cap. I. *htfafv ttefirta* her* m^cerrav/kweddai mlmn c«lp* & at radis *fav ouritfifi/ut.* Er ahis lode. In quibus omnibus harmifcara, rat hermifeara , interdem etiam harfcara laHmr, hamiicar*, quod alii tribune, ntdquam. Ex hoc ratem Capitulo dr dit· que defcripfimns liquat harmifcaram naviorem multam Hὑβ·, quu I Principe pro amnio extra ordinem imponi fclerct. Hiramere* Lraduaenfis Hincmaro Remenfi : & *vtlle ti* *mxm msreedem venire *trfafiatn fultt» illi* iMnuradeJcm herau/cerAM.

X I I.

Synodi apud Venneriam.

Avon ViautaiAM fau]Tit. xix. cap. 11. *4 *7· In Capituli· Karoli Magni anno oftavo Imperii. : De «pendes peUrii ra *Kenttrtom.* In diplomate Caroli Junioris pro Ecdefia Remenfi apud Rodoardum iih ni. cap. 4· Aflaia K<nne> *rutpUnt rtfa.* Ska eft ad Ifcram ftuvium. Aimoinus lib. rv. cap. $7. de Karolo Mamelle : «vrwurc *tUfù in vilto l^tntvto faftrfiuvuM virent.* Hodie Verbena, non procul Compendio. Conciliiapud Vermeriam, cuiPippiauiiaterfuk, memink Gtarianus ap. q. a. g. 4. cuius 'I*·/* Canones xxr. * extant in codice noftro Metenfi. *.0«.

CnuouxADO Moatust.] Idem qui primo loco **" meer Proceres numeratur tk. xxxi. ft I Valaftido Strabo NbbiUtari· apex diciter in carmine ad Chonradum Comiem. Quo fit nt de Conrad» conficere liceat Judith Mpn* faire ; de qua qui *ia*ibunt, Veifoni· nobRUfimi Cotnkif âiam trodeht fade.

Aiu ivulauc·] Tk. xxviu cap. 7. Fairedu* Ahbrnrai *fitvuftrii S. Dtotnfa ,& fine*- IMA mum *CeftUvMHt* jtrab *ftofitù.* Bodam etiam Capellani marare fundm eft aradKarloraaanum Regem, ut Ifariomanni ipfius d· S. Dumyfii metC*tt> diploma reftaor. Sed Fultadi & lagaàouura quas aoZachariam, Paulum, ftScepharam Pontifie·* fumma cum lande rafifit, darior eft memoria qudm ut illuftnn debmr.Hoc nraperindè «xmaibus noenm, pester hunc alterum eiufdam nominis Abbesses rulradum firiflè, Karoli Marcelli ex Hieronymo filio nepotem. Quod ex his Theodulfi Aurelianenfi· verfibm didicimu· ·I

Cutton nfat tpn fafavuurvUUt tuto
JMn frintor vUetntttouu.
itonfn toto Hnmtyent Centot fettr atoi UH,
Qri fnftto jfiutotn gutto tri toto ntot.
9tttogtreu, fennfu neu, gto tttotom ngto

Db fimfti Qemrini «de farno eft, qnam i Fulrado hoc Abbate ftniftam ait anno occcxiv. Karolo ergb magno fnpetftec fuit. Sed nt ad ooftram rvdeamu·, in Karoli riufilem *agni Regis dipiocnate, quod Fultado Abbati coucoffit, com-

Tom. OL memocatut inter extera Monafterii bona, In *pogo Alfaciuft cello* S. *AUxandri, ubi ipfi carpen quitfeii.* Hoc nempe eft Lebuhac Mouaftm num in Alfeda.

fbid. Ama» Hi voovvicus] Magni & hic neminis Abbas, Karoli Calvi propinquus. Sic enim appellar ia diplomate quodam pro Monaftet» S. Dionyfii; *Vir venerabilis ac propinquus nofter Ludovicos Abbot Mouafierii Apoflolorum principis exceUemi^morumqne Chrifii Martyrum Dionyfii» Ruflui« €r Eleutherii.* Suptà tu. 111. inter eos relatus eft qui Vernenfi Concilio prxfidebanc, *Bc* tit. xiv. inter Miflos dominicos numeratur, *Bc* quidem ante Yrminfndum Epifcopum. Fuit pottered Caroli ejufdem Regis Cancellarius, *epiflolare ia palatio gerens offeium*, at loquitur Lupu Ferratienfis', cujusfunt aliquot ad Ludovicum Abbatem epiftola qux fummam illius auâoritatem declarant. Scribit ad eundem Hincmarus Remenfis, & Abbatem fuum vocat, apud Flodoardum lib. in. cap. »4.

XIII.

Apud Valentisnas,

·»· A · Valintianas] Tit. xtv. in prxfatione, tit. xxxiv. cap. 1. & 4. quinus in locis huiufee apud Valenuanas cum Lothario Imp. colloquii tat mentio. Einhardus Abbas ad Auguftam: *Poftquam de Afuit exivi, tanti» corporis incommodis aftStu fum ut dc TrajcBo vix decima dic pervenire poffem ad Vnlentianas.* Valenciens ad Scaldim fluvium notae funt, ad quas Synodum etiam Karolus M. habuifle dicitur anno dcclxxi. ut eft in Annalibus Pithœanis. Erant Ole tum quidem in ditione Locharii, quippe trans Scaldim potiat; at pofteà in divifione regni Locharii junioris Carolo ceflerunt cum reliquo pago Cameraccnfi.

XIV.

Apud Silvacum.

Pa« «J* TN S'I-TATICO 1 *«"* ‡oco plerique. At Xiidem tit. xv- *Bc* tit. xvm. ubi runum hujus loci atque horum Capstulocum fit mentio, non Silvadcum, fed Silvacum vocant, quo modo hic edam codices Lauduncnfis *Bc* BeHovacctifis. Sive igitur utrumqne loco nomen fuit, five in Silvatico corruptum eft, confiât halluciaari cos qui cum Siivaneâo confundunt. Procul namque aberat Silvacus villa regia in pago Laudunenfi, ut Hincmarus Laudunenhs docet in epiftola ad Romenfem: *Relegi feripto yια mihi dtfiinaftit A inflame anntverfario mti traditionii perpetrata mea in parochia in loco qui dicitur Silvaau* *. Et

n»r«Tl tit. ini. cap. ya. *Sib acui cum tote Laudunenfi.* Meminit Lupus Abbas epiftola $ 5. *Bc sy.Bc* Aimoinus multis locis.

PAAAIOLAVtaVMT SIMVt] Tit. xxv. cap. j. Qmm *ifte meut cariffinuu nepoe cum dilcSijfimo fratre meo Hludovico parabolovit.* Et dt. xxvu. cap. 4. *quicquid cogitavit, paraboUvit, &*fecit.* Parabolare ergb dicebant quod nos *pariare*, id eft, loqui; [vulgo *parier.*]

CiNsuM na Manso] Ecclefix cujufque.

caeTT *** Manfus dicebatur fundus, hoc eft, cenu» agri aoodus cam fttuâura plaranque ad manfionem* Hincmarus eptftoL 7. cap. 34. Quidam *res compunuu, ζχ in illis finSuratfaciunt, & m cif*dem *monfiifieninae ncipuun. qpm* doatdr curam Sreut. ualis *moffd9* ux apud CadSodocum *Bc* regocium magnum fiepè, atque in formulis antiquis Eodefix Romanx: Cstsaii *6rfamilia mafr ferumfive femderum.* Regum autem edi&is Canorum fuerar unicuique bxlefix unum manfiim integrum abfque ullo fervitio adtribui, lib. 1. cap. I j. Unde Hincmarus idem in Capitulis quae anno dcccul. Presbyterisdedit, referri ad fe inter amra jubet; Si kaiciuauM^MiMemcM *bunmuria* dusdteun. Fnxadus Epdcopus Leucorum Dromoni Metenfi: Qasedam vçjtri *juris baftlica inprovidtntta nofira confiftunt, qua nec monforumfubjeSionefidciuntur,* ncc *Sacerdotum pra· ftnttd cufiodiitntsar.* Quare de hoc manto centum aut aliud quodvis fervidum exigi ne£u fuit. Ea immunitas manfi dicebatur, ut tic xl. cap. 9. *Senioni* âwuudMtcm dc *manfi ad Ecclefiam dato confervesu.* Nunc ergb qui hanc infringant coerceri à Mtflis jubentur, *Be* tie xxxvi. cap. a. & dc xxxvii. cap. 11. Ludovici Pii exemplo, qui idem ftatuit lib. v. cap. 100. Teu. n.

Dr cotiicTis qvas Hraizuru] Tic. xxxtv. *cap.* 4. Colleâa hoc loco non quxlibet populi congregatio, fed cum nefadè ad refiflendut» aut ad nm faciendam colligitur. Tit. xxxv l. cap. 18. *Qui Comiti coUtAd mono nfiften prafumpferit, ne.folidar culpabilis judicetur.* Quod caput ex iis fumptum eft qux Karolos M. anno ten» Imperti Legi Salicx adjecit. Quod *colleSd manu* hic dicitur, alibi cum *collctia* fimplidter. ut lib. 111. cap. <4. Pu *r <<v'

Sonwsc ixnr audiixit] Rumorem. In Evin» dicatione mancipiorum S. Remigii, qux Hinemati juffii faâa: *Refidentes in placito publico au· dunuttfenum de hit mancipiis, qubdfervi & an· cilln meriti effe deberem.* C4'· *

Lspdcm non solvat] Tit. xlv. cap. *f. Et fi tali» malcfaffor m illa perfecutionc occifutfuerit, qui eum occiderit leudem inde noirfelvot.* Hinc apparet leudem di&am fuifle compofitionem qux homicidii causa fiebat, id eft wcregildum. Kaiolus M. Imp. anno odavo; *Defervis verb, fi quit alterius fervum abfque judicio & fine culpo pendiderit,* 6r *ibi mortuus fuerit, urcngildui ejue domino folvotur; &fi dc ipfa morte evaferit, ipfe ipfam Undem recipiat, & liberpermanent.* Idem alibi: *Nemini licemfervum fuum propter damnum dfe dimitten .· fedjuxta qualitatem culpa, domimu ejui feo ipfofervo refpondtat, aut componat auicquid illefecit ufque ad femiplenam leudem liberi hominis. Quicquid fuper hsrfuerit, irregauditio effe videtur.*

Faidam ıroxTAMi] Tit. xiv. cap. a. *Bc* Karlomanni dt. 111. cap. *j. 10.* 11. raida eft gravis *Bc* aperta inimicitia ob exdem ferè aliquam fufctpta. Unde & vindiâam mords interpretantur. Synodus apud Compendium fub Pippino Rege cap. 18. *Si quipropterfaidamfugiunt tn etiam patriam, dimittunt uxoresfuas, nec illi viri nec illa femina accipiant alterum conjugium.* Hinc illa in Capitulis, *dcfeidis coercendis*

Bcde

Tβη,Π. & drjkidlspteandb Kb. tv. cap. a7. A <j. & in noftris «. n. cap-10. at Jiuda pari/tarar. [Lex FnfiooMn,Tk. u.pNccjartr. net *loudem fobar.fid iaimieMatpropinquorum oedfipatiatur.* Et pealb ante cap t. intakkta*prepbefaenua*

JJ.! *'fa. 9 cumiaiaucitfitit,9bùquivùa* Yümmt, bat tar qgsmteftuutatt.

BtU.r fc Latuo Foxbanmitvs] in fotbannum miffus * profcripcm. Tit. nr. can. 1. A j.qoem Mφtan vocabant. In Capitulis Karoli M. anno nono; De Jfsptan. *id a, Uiroaeforbaaaito,* te uwf* *puiffm* Cernas ata mandat•.« mtUw *mm recipe-HMta,*

p< tr.• Maxascaxco• abFomlvm]Marx£calctBor«-feânm *Cea* attacoram eqaorum fimat. Ln Alamaimocnm tit. txxrx. panoribas & artificibus marifcalcos adgragat. c. 4. Stauri/cafiw. fat*fuper xn.caballattft. occiditur. xi.filidù componatur.* lot hoc loco mataicalcosaquifiines dicer• videtur. *Sc kina* pabulum eqaorum. Karolus M. in Capitulisanni ococili. *Ut aaUat audeat in noth* n«*ftiiari, excepte vbaodd 9fadre.* fued *iter ogee*ttau aers^crû/ìtte. Fodrum adcsballos Hincmaras in Capitol» fuit anni nccctxxvn. Nepae *ducati»fapcrfiud* tourner. *per meet Met grevetit ia* cito *9peu» 9frdre ad caballu·* At rodrum, five fodetom, mnrdom eft annona militari*. Auâor vit» LudovkiPii: *hthibuù à nlcbciit uberiiu* «n> nanai *militant. φoaι vtigbfoderam vocant. dari.* Et i fodro fbdmrii, qui fateum exigunt Hincmarus idem Karolo Régi annoncccux. *Mittite hominu.feuuUita coofoetediatm pradecefarum vefiroram »fte ta leagùu pergent propterfodrariot. 9 carum* de*pote acciptaat.* Apud nos fodrarii hodie dicantur metaeotas manuonum; *8c* hoc monete in equeftribus turmis qui funguntor, marataalci hotaitiocum nuncupantur.

Scacu vocamt]linguiTeutonicà. Nam *8c* hodie Germani latrocinium taach vocant. Otto Imp. Ids. ti. Legum LoMobardicarum rit. ‹ j.L *f7.De farte eutJckeche. fi ultrafi*folidatfuerit, faultier utnerpetgpam verita» inveniatur pracipimu».* Inde fiaacorum ludus, ludus latrunculorum.

Tiscxiam l Sic veteres libri hoc loco. At Tit xtv. cap. j. obi vox eadem fstpids repetitur, teinta perôetub feribitur: De *Mit* fai *tafomu vel danîetUci faut* de *tefttii» vd latrocinii» & rapacitatibui 9 afalturu.* Origo vocis obfcura eft, tad nota ex ms capitalis figmficario.

Miss» domintas] Quos fupci legatos i latera vocavit Tit tn. cap. 1. *(fanfimuu etfeehrum paircart» 9 opoAoliea difciplina contemptore», mdfad latere vtfro probatafaUlcgmit, abftut nfpoSu perftnanan ceorctantur.* Miffi atgb aominicidicebantur quosPrincspsextra ordinem in divertas reni partas ad joftdas fiviandas (fic earn Iqqaebaatasrl cum amplifiima poteftatedirigabat Chfafinoditegattanam ampla pafim extant i fed duo maxime uutftna memorantur: UtdasfiibKaroioMagnolmp.cajusmemiiuiFlodoadnel. U.C. 11. atarinsfim LadovicoPio,qon inCapinihrihmlih < t.cap.aj defcribitut.

CsMTSMAxn] Judices minores t qui pet centanm jua dirabaarfid>Comiw,Coraaaonim Judex t «m *u.*

•rat torios pagi. Pagus verb Comitis, id eft, Comitatus, dividebatur in Vicarias. Centenas, Decanias j in quibus Judices erant Vicani, Centenarii, Decani. Decretio Childeberri Regis cap. *9. Sifuit Ceutcearàua cuufueutlibet JuMcuu.* Et cap. xi. *caufiuer Ceateaarium cuat centena refuntt.* Tit in. Karlomanni cap. 9. *Ceute» proeipictfue Viteceat'uifiùfyet Centenarii».* Iu Capitulis Aquenfibas Kandt M. anno decimo imperii: *UtanfeYicariuntfr Centenarium dt prtprtetott out Ubertatejudicium non terminetur cut acfuiratur t nififimper in prementia Mijforum imfarinlium, nut in prafintia Comitum.*

Paci l>> mimaticos] Mifiàticos *8c* milTatica dicebant regiones tra&ufque provinciarum pet per quos Miflbrum dominicorum legario A poteftas porrigebatur. Tit. xtn. cap. a. *Si de une regne indtud^utde* uns *miffiuico in aliudfugerint.* Tir. xxni. cap. a. *Epifeopi in fui» parochiu, 9 Mijfi ia illorum miffaiicit. Cemittfjue ia eorum comitatibut.* Et in przfarione tituli hujufit ad MilTos per regnum canftitutos: *utficut in mifauii.it conjunSi 9 deputati efii» .fimul convenient.* Et aliis locisfiepiflûnè. Hi tniflarici quamquam alias majores nunorefve pro arbitrio Principum inftitui fidebant, femper tamen amplillimi erant, *8c* nlurts pagos comitxtulque continebant. Quod ex orevi fubdito videre eft, in quo miflatici duodecim pagos continent fuprà oâoginta. In hacetgb legaoooe Carolus regnum fuum univerfum, ex> cepti Aquicanit,que tunc feorfim regebatur,A Britannia, quae rebellarat, in duodecim regiones feu miflaricos diftribuit, atque in his duodecim Miflôram dbminicorum Ccilegiaeonftituit: quorum lingula, ut mos erat, Epifcopum aliquem •ut fimul etiam Abbatem *8c* Comitem unum plurefve defignatos habuere.

Rxmtiano] pago Remenfi. Pagorum hic nomina pro illius fecuh ufu mirum in modum depravata leguntur, ut Adernfo pro Atrebatenfi, Rormenfii pro Rodomenfi five Rotomagenfi, Bagifino pro Bajocenfi, Lisvino pro Lesovienfi, Carrentino pro Carnotenfi, Alciodtifo pro Autifiodotenfi. Sed horum tamen que pagos denotant, in quibus capita font civitatum *8c* dimcefeon, facilis eftconjeâun; dilfidlior in atteris, quae minores pagos fignificant, quorum multi in unaquaque tuocefi. Obficuriora enim funt pleraque, qubd ifta pagorum diftin&o poft primam *8c* fecundam Regum noftrorum ftirpem obfervari défiait, ac nomen quoque ipfiim pagi deinceps, pneterqulm in vernacula lingua, nx ufurparum fit. Quara non aliunde feri explicari queant quàm ex illorum temporum Scriptoribus *8c* mommenris. Longam eflet fingala perfequi. Ut viam curiofis apenamos, in paucis quibuldam experiemur.

VoMxiso] pro Vongifi» tau Vongenfi, ut eft apodFlodoaraum lib. n.c. il.AlcmnusinvitaS. Vadafti Epifeopi: *Venerunt in quondam pagum qui incolanun iliuu coafuetudine Vungfe eagut dicitur, prope Rtgidiacam villam. qunfita efi fuperfiorigfrat Axotut flummit ripa».* Quo ex locendur pagum Vongentam ad Axonam fulta, in eo nimirum traâuquà Remis Treviros eft ita. Quod iter defînbem vetus Itinerarium Vongurn vicom in eo locat lapide d Durocortore

rotf* H- xxn' VffMfwnimtiucÿiiimiFkNfoardodicraiT.In Precroro Ludovic! Pii pro Eccicfia Remenfi *Ctf tmm Ktnftn/i.* Nomen hodie remet in illo true tu quem dixi, ubi olim pagus Vongenfis.

Fo1coin vi J Epifcopus Tarvanenfis, quiCotbeienfiprivilegio cum ceteris fobftripfit in fvnodo Panfiacenn anno dcccxlvi. Rehqui Epifcopi jam nori Font omnes ex Sjmodo apud Vermeriam tit. xtt. prrter Dodonem Andegavenfem, qui Sueflioocnfi hoc anno interfuerat. & Burchardum Camotenfem, de quo diftum eft tit. xi.

F*g. *tt.* Tsil a v] Series ipia inter Caletenfem agrum, qui pan eft pagi Rocomagenfis, ôc Vttnau, id eft, vimacemem, in eadetn mans ora pofitum foifle hunc pagum oftendit. Quod verum eft, coofirmaturque ex tabulis antiquis, qux docent Ludovicum rium Monafterio S. Medatdi apod Sueffitmes conccFfille Xrces *in fngt TtUnn*, 6r Niduai *CtrHni in etitm fngt.* Tellaus ergb pagus, ubi caftrum Arcarum, is erat qui nomen oofted fecit comitatui Talogii, cujus nempe, caftrique in eo conditi, memjnit WillelmusGemmeticenfis lib. 7. cap. vn. At Ordericas Vitalis Ebro fexro. Ain Talovinm appellarunt. Téllau, ut hoc loco, fcriprom eft in diplomate Caroli Calvi pro S. Dionyfio: Er *filihm ttitfian* de *vtnnn çntt tft fact invium Ltch in pngt TtUnn pifcnttntm nan runty* un», *h tedmpuro villnm* fu< *iicitnr* Le* ritneuvallis. ô* *mntyijnprn mnrtjùti, φάnmt·* repeater marts, cum integritate.

Otumoa Saxonia] Habitude 'aliquandb Saxones in ea ora Gallic quit eftus Sequana: alluitur, argumento eft nomen Erroris Saxomà, quod in Notitia utriufque imperii hmtur fub diFpofitioae Duris Americani dc Netvicani. Propadi edam locum indicat Gregorius Turonenfis, càm Saxones Bajocaflinos nominat Eb. v. hiftoric c. '7.

Pag ro· Manaretso) Madriacenfi. In legatione Karoli magni, cujus partem nobw erhdseit Codex Me- •Snpràie·. ternis: * *In Pnrifinct, Mtlrinnt. Meltinntnfi,* 1. f*s >f* *Prtvintnfi, Sumptnfi. Cnrnnunfi. Pintinttnfi, Ftrdidfm 6r Sttpluntu. In Ctnmnnnitt > 0*-rntnfi. Lijviru. Bnjnctffinn, Ctnfinntinn, Airim-* eurino, *Ebrtciifo. fjr Mnitktnf. &* de *illn fnrit Stqnnnn Kodomenji, Mng/tnnrim Enifio-/nu* 6r *Madtlgnudns.* Aliter, ut patet, quam in ifta Miflis dominicis diftributi Fuerant pegi. Madriacenfis tamen in ucraque cum Ebrouxnfi ut vicinus conjungitur. Situm essun in hoc pago fuite monafterium S. Leufredi, quod ab ipfo Ebroiconim capite Mediolano paucis millibus abeft, docet Karoli iimplici» diploma apud Aimoinum lib. v. cap. xtn. & £ Leofadi vita capi 1o. Madriacenfir pesetered pagi meminit alseram diploma S. Dfonyfii, cujos partem edidimus in Notis ad Gofltidum Abbatem lib. a. cp. *ii.*

Moxvno] Motvienfi. Fuit autem pagus Morvienfis, ut hic locus indseat, Pruvinenfi confinia Quod Karoli Calvi pro S. Dionyfio liten confirmant: *KUinm Nwlgtntnm fiiprè Stynnnm in fngt MtrvitnfiJitnm.* Idem in aliis: *villnm Mnirinintmn Rwnme in Mtrvitnfi ctmitntn fittm.* Atque in eodem pago Bnxidnm quoque & Altam ripam nominat. Qux omnia in illo uaân Ara funt. Quin It Rofontum villam in eodem Tou. tt. pago Rex idem commemorat in diplomate pro Monafterio Cellenfi, quod legitur in Antiquitatibus TncalEnu, nifi quod Merinre/i^erperam ibi excniutp eft oto MorvteiUL Aliud ergb eft pagus Mornenfis noc loco t auud Morvenni pagus, qui nomen hodie retinet in dimcefi Auguftodunenfii Quamquam 8c hic quoque Morvenfis pagus dicitttr in lireris Hetimanni Epifcopi Nivernenfis.

HaTOanm] Crebra tit hujus pagi mentio in tabulis Befvenfis ctenobii, quod ipfum fuiflè memorant in pago Attoariorum. Chronicum etiam & Bemgni nugonis meminit Comitis Attoanorum. nnirimus erat pagus comitatufque Attoarienfis pago Cabillonenii & Tomedrilo fiveTornodotvnn, inter utrumque interjetais. Diverfc autem ab his fuerunt Attüarix tum Belgicx, tum Germanic», qux nominantur in divibone regni Lotharii tit. xuu. & in prxeepto Ludovici Pii de divifione regni inter filios, atque ab his pagus At* coarienfis in Chronico Lauresiuunenfi. Cxterùm in eadem KaroE M. legatione longé amplioribus terminis hic miflâticus definitus eft. Sic enim def·-cribitur: *In prinui it Anrditaunft tiviuut ti* SsgMUin Memedd *rtSnm tfi. Dtinit nd Trim tnm Tricaffint tntt. Init ni Lhutnm, it Ling»· nit ni Biitncitn viUnmfnnu Bnrmmiut. Init vtfi ni ÀHgftfliinnnm, itSti ni Ltgtnm hfnvt ad Attrtlinnii fvnt Mijfi* M *nnnvtArchitpi/tt* ftu* ,Er Goduulovs.

XV.

Apud Atriniacum.

Arvo Attimiacom] Attiniaco palatio tit. xxvii. At tit. Lrtt. inter palaria regia numeratur cap. j i. Inparrochia, noc eft, in epiicopatu Remenfi fitifiê Hincmarus teftatur in epiftola ad nepotem, quam recitat Flodoardue libro tertio. Noc veri» longiore operi aget Attiniacus, cùm de nomino nunc etiam notus fit ad Axonam fluvium, multis olim Synodis & placitis Regum iiluftris.

Da mamtima cvrroniA] Einhardus epiftoH cap. ». a1. *Htnuna ntftnftatniiun oriinnttomtm* tr*jvf-fitntm Dtnuà Intftnutru ni afniuun mnriti^ tumfvtmu.* Lib. iv. CapituL j. *Ctmittt fni ni tnfitiitnian mnrithnnm itfutntifttnt.*

Apvucttonim Aquitanicam] Unde hxc Pag. re- nata fit docent Annales Pithoam ncccuss. It DcccLiv. Narrant enim poft Gcuberri Comitis interitum, quem Carolus Rex juffit occidi, inftigatum ab illius propinquis pur legatos firiffe Ludovicum Germanus Regem ut Aqukaniam invaderet, miflumque i patre Ludnvicum filiam ut periculum fiusat, Fed cum à exteris non fuiripentur, re iaéèâd rediifle. Hinc igitur liquer tum au Ludovicos huic colloquio & fequenti cum ftacribas non utterfiaerit, tum cur ex Aquitania nonnulli é fââiofis pulfi excederent.

Sacaamintdm fibiutatis] Non abfimiie pl(. (aeramentum quod i Karoli Magni Mjflis exigebatur j cujus hac formula in eodem codice

3^*?'JE noftro Metenli. Preuuuo *ego quod ab ifte die* "πΓ *in avant ifalverit fum Damne Karole piiffime Imperatori, filio Pippini Regit & Bertana Regina, puri mente t ahfifue fraude fy mala ingenio, de meaparte adfuam panem,* fir ad honorem regni *fui »ficut per driSim dedet tie hemo damlnofup. Sic* me *adjuvet Deui ,tyiftafaaENrum panocima qua in hoc locofunt .quia diebui vita metper meam voluntatem, ia queneim mihi Deui intelItSum dederit. fic odiendum Cr confiruiam.*

Sicunbvm mivm savixum] In fecramento Ludovici *dc* Karoli fratrum Romana , id eft , vernaculi, Ungui conceptoapAd Nithardum lib.
Suprb m.· *In quant Dtui/avir fr podir me donet.* Quod eft in adnunriarione Lotharii tit. xxv. (^itaNtùin *Detu mihi fcire & poffe donaverit.* Et in formufe juramenti ab Hincmaro exadi : nantMtcwifite *plui* & «riais *feiero & potuero.* £t in (aeramento Regi* tie. xxvi. Qmiuhir *mihi Deui inteUeeum 6r pofiUditatem donavtru.*

In mauo mimis] Mallus *dc* mallum, publi eus conventu* majorum caufetum judictocumqueauriL Miliorum autem erat idonei* permit (atico* fnoelocbmalbcelebrare, atque inbi* tum errera exequi, turn fideliraciefacramentum Regi* nomine exigere. Hoc igitur eft exemplum malli Remi*coach, cum brevi vallorum qui fidelitatem in eo mallo jurarunt : inter quos qui Docani nuncupantur, minore*, ut pauló antè didum, Judice* erant, qui per Decaniis jus dicebant. Hincmanuepift. tv. cap. xv. *Cmnitei &" Vicarii vd etiam Decani plurtma placita conflicuaiu.*

XVL

Apud Leudicam.

|r· A vvt>LiUDtcAM] Loodium. Tit. xvm. in Leodico. Quo modo *dc* in vita Karoli M. anno dcclxix. *CAehravit Paftha in Leodico vice publico.* Vico» tunc erat, nunc civitas ampla *dc* nobilis. Liugas vocat tit. xliii. in divifione Regni Lotharii.Legiam alii, ut Joanne* Papa X in epiftola ad Carolum Regem.

c·*'. PxaTvaaATioN* qvam mivs] Ludoviot* junior. Aquitanicam incurfionem fignificat, de qua jam didum tit. xv. Hcc nimirum caufe cur abfit ab hoc itera oongreftu Ludovicus parer, *dc* cur fefe adrecrih illum Karolu* A Lorharim novo fodere acfirmiratecoajungant. De qua inadnuntratione Karoli tit. xxv. capi t. & *f.*

XVIIL

Apud Bonoilum.

PM·η· Avon Bonohom] Vicum agri Parifienfia Bonogilus Lupo Abbatiepift. iS. *Ad generale placitum occurrendam, ouod in pradio pud Parifiontm , cui Remmio nomen eft, incipietKalen£i /ulii celehrarL* Hincmani* in prc&tiooe pofttriori* refucarioni* Gotbeicalci : Screwnrrn *rlori, guem mutuante Heriboldo Autifiodorem-fiam Bpifiopo in Synadbdi conventu apud Boeotiam eiftripfimu.* Sed Lupo* de alto quodam (uperiocera conventu loqui videtur, Hurmant* de hoc ipfo Eft & m agio Mddenfi ultri Matro-

invitaLtfdoviri.

Domni Akmtolici] Benedidi IIL Papu-Dubium non eft quin Benedidum incclligxt : fed quam eju* increpationem dicat , incertum. De hac autem fedis apoftolicx commonitione iterilm tit. xxvn. cap. B. ToM.II·

Bakonou* vistkis] Regni Primoribus, Hincmaro interprete, qui quos regni Primore* dixerat, quotum confilio *dc* opera poft moram Pippini panis Kadomannu* *dc* Karolu* Reges levau funt, eofdempaulbpoftBarone* voratepift. i. cap. *6. Namfi illi boni Baronei poft mertAn Pippini eum dnobui (retribui fic fano confilio egerunt ut pax interfratrei Reget v inter regni Primorei ac Populum effet.* Diwidimè apud nos ttfus perfeveravit ut Barones universè dicerentur Optimates. In adis vifitatioms Simonis Archiepitoqn Bituricenfis anni mcclxxxv. *Delatum fuit corpui* Philippi Regis defundi in Aragonia *proctfioimliter ad majorem Ecdefiam, & rtcèp-* rem ta <e d D. *Archiepiftopo & Epifcopo Carnotenft . pnefinte novo Rege,* f«i *carptu pradiSum gtftabat later brachia* und cum *mubii Barontbuj.* Et poft alia, ubi de Miflâ qua ab eodem Archiepifeopo potaidie pro defundo celebra eft, pr<- *ftntt nove Rege , Epifcopo Camottnfi .* & Orbent *Comite Burgundii . & pluribus aliu Baroni* bu €r *perfonii.*

X I X.

Ad Franco* & Aquitano*.

Qui aa so MtavikAirr) & Ludovici partibus poft Aquitanicos motus occulte ftudeoent. Qui (equunru tituli quatuor, ejufdem funt argumenti, peninentque ad divetfas legatione* quibu* Karolu* Rex iAot fibi conciliare atque ad fidem *dc* oficinm revocare conatus eft. Re»autem, ut fequentia pàft docebam, excito è Germania Ludovico, in apertum eandem bellum erupit. Pm ι»·

Avvncvlv* Rhooouus] Judith Auguftr Karoli marris frater. Duo eju* fratre» in hiftoria noftra celebrantur, Conradu* & Rodulfiu, apud Theganum cep. *jd. dc* Nithardum lib. t. De Conrado fupetuu tit. xn. De Rodulfb Hincmarus in epiftola Karolo Regi (cripta anno occcux. XdvMcaliiM vcjlrwm *Rodalfum t qui Deum tir*uur« & melem *edit, 6r vet ec tignum veftrum* care» beber. Idem Nicolao Pap* : *Redulfut quoque ejufdem filii veftri Domni noftri Regii evuncului.* Apud Flodoardum lib. J- cap. ij. Vixit ad annum ufque occcixvr. IHo virere defiit, ut sudor eft Ado in Chronici* : Xwu dccclxvi. rtgeente *Karolo Ludovici fiit. duo filii illitu* msrunuur , *Hlothoriui Abbat . 6r Karelu* Rex Aquitanorum. Avunnhu* fvegae «m Rbedul/iu , *Coifiliuriui Primufque palatii , hominem exuit.*

Consilium acaftau] Hoc eodem titulo cap. i). Quedecaptert peterrit, *pacifici habeat.* Pro eo quod eft petere» captare, acquirere. Unde fuum Iodis *acatton , dc achtmer* noftri*.

Commiscvlatvs ut J Hincmarus in epif· tola eadem ad Karahitn Regem : *Per plurimorum* «re *vulgatur vee dicere quoniam ae iftit* rapinis asyuc *deprudationibiu nihil vei debeatii.* Ai4.

Ccc »

It· nu/cuUre, *eatufyùfen firn defindat ntpotefl.*

Pag. m› C. **. AccoourrET] Notum fadat dr promulgeLTit ixaui. in fine : *Hone mrflramGtnftituttenem& in palatio noftro & µ etv'teatibut & in mollii nt· que placitii Jin mercatit relegi. oAcovùtari. fr ebfirvart mandatant.* Hincmarus roiftolâeâdem : *Exemplar dominationi vtftra tranfmitto , ui jubeatu venirefidekt v^flvot , ditem·»* fare *oit Ücognitore vultfiAndo* adcognicatio tit xaav. co-gnitameetumdt coenitatn aliis loci*. ·

Cep it. Ii l i simul ât] lnividetur,il bu/rmltaHmomiru· Lauduneufis ad Remenfem : *nt Hitpofllt rtt de fua Ecclefia ordinart. hr illi liceatfient* ei *fimulavtrit difponeH.* [Ite» : *Ut mibi boent rtt*

• [Mto. *Ecclefix.fient mihifimulavtrit. dtfpontrt Crgubtrnart*.]* .

PalL M. cM· '*· Masul it io mem lAftAT] Marririo detrimantum, aut jaôura rei. In chartis Monafterii S. Galli. chart» ait. Karlomaano Rege : *Sin auttm, ipfit rttfine alla marritiont nd tpfum Monafitrium rtvertantur.* Iran in proximo, anno fecundo Karoli Regis ·. *Et poft ntftrum difrejfem ipfte rtt pre animabut noftrit àa ipfum Monefttrinm fine ulla marritiont revertentur.* Quod in aliis dici foiet : cum omni *integritate* , vel *.fine nlln diminutione.* Marritionem etiam hoc loco interpretari poflumos moleftiam aut merorem, qualis « aamno fequi folet Quo fenfu & majores noftri eam vocem frpè ufurpabant, & nos vulgi» matricum nunc quoque dicimus illum qui de re quapiam doleat.

X X.

Milia de Bafiu.

P*g. ·i› T\i basim] Apud Salas Bafiu datum proditur JL7 diploma Karoli Calvi pro Monafterio S. Luciahi apud Bellovacos anno regni ejus trigefimo. Eft *tt* Bafiu filve mentio in Chronico Montis Dei de geftis Nortmannorum,quo loco Karlomanni Regis mortem delcribitartno dcccxxciv. *Karlomannut venandi eautd in Bafiu filva venient, dum aprum vellet percutere, fu/damcx fitit. Bertoldat nomine. afin Retent vulneravit.* Nominatur etiam in Ottonts IIL pnecepro pro Ecclefia Cametacenfi villa Bafius ad Sambram fluvium. Sed de hac non agi manifeftum eft.

Pm n «*»· 1· lx villa multa] quz poftetis Nealfa. Hxc verb notior eft vel ex nominis veftigio. Neaufla enim nunc dicitur in pago Vilcafimo parrochix Rocomagenfis. Hincmatus contra Gochefealcum in epiftola ad Regem : *Ante triennium nebit M villa Rotomagenfit epifeopii aux Nielfa dicitur . fuandi in txcubiit contra nortmannorum infestationem degebamur.* Defignat anranhnnc ipfum annum dcccl vi. quia tertio poft anno feribebat, ut initio prrfatus eft.

XXL

Per Adalardum Abbatem.

p‹ ti. Tstum missaticumJ Alio nunc fenfu miftatiJLcurn didi lagarionetn ipfam &c mandata Midi feu legari, ut *m.* xxxi. cap. 1. Sic in vifioae Benoldi, quam recitat Flodoardus Lib. 111. cap. t B. *Kidtt quomodè me adjuvit tant miffatieut f* id eft legatio, dc ‹ ut Hincusaras in epiftola «udam ad Ladovicum Balbum Loquitur, ambafesatum. Tom· 0*

Abal audum Amatam 1 Adalardo Abbati feribit Hincaaanu apud Pledoardum lib. j. caja *4. fed cujas idti Abbas fuerit non expnoûtur. Nec facile eft ptonantiaM i temeti Monafterio S. › Martini Turooenfis dc S. Vedafti Atrebatenfie pmfuiffe hoc tempore nominis hujus Abbates ex variis diplatttadbiis obfervatum eft.

X X ! 1 L

Synodi Carifiac*. O

Im Efiscobo , Missis illis]Sicconcipi felebant epiftnl« generale· aut charte quevis alte ux ad diverfbs eodem exemplo in diverfa loc* iiigebantur. Singulis pofteà exemplis qux fie* bant adferibebatur proprium nomen Epifcopi de Miliorum ad quos mittebantur. Itaque in codice noftro Metenfi, atque in altero quem nobifcum Heribertus Rofweydus nofter communicavit,pro generali hae inferiptione , altera his vetbis expretis eft : *Karoiutgrntid Dei Rex Hunfrida vm nerabdi Epicopo, Ingtfialto* Er *Btrtngaria Combibat* Er *mut^erialAtu «c fidelibut Miffit noftri» in Domina falutem.* Hunitidus hic Epifcopus erat ModnenfisfivcTarvanenfis, Felcoini nuper defanrti fiseceflor. Ingifcalcm verb dc Berenganus Comites iidem ipfi qui Felcotni collège inter Miflb* dominicosadleâitit. xiv.Quare in miffaricum illud diredum fuerat exemplar unde codices ipfi deferipti funt. PM·** y

Afud Ca*iSiacvm J Tit xxvi. *apud Carifiaeum palatium,* dc tit. uu. fub finem inter revia palatia excipitur Carifiacus cum fereftibus. Hinc illa in diplomatibus : *Adhun Carifiaca patefio regio.* Fredegarius Chronico extremo *Carifocum villam palatiifuper Ifaram fluvium* locat Ut dubitari minimè debear quin ea fit quam hodie Crefliacum ad Haram vocant * , ut ab aliis ejufdem nominis diflinguarur. Synodi apud Carifiscum plurinue fuerant. Ad hanc noftram anni, tu reor, dcccl vii. referendum quod narrat Flodoardus lib. m. c. 14. Hincmarum ciun Synodo Epifcoporum apnd Carifiacum habita fcripfiffe Hilduino Caroli Regis Atchicapellano de liaac Epifcopi eloûione in Ecclefia Lingonica, poft mortem fcilicet Teutboldi. «r^ **■ * »v rebnmmn mu ‹*3^* g»! om^lvuE N‹*ar oSwly ›«uiir- J

Fxat. n. ac uaror.] Ludorici, dc filioram Lotharii. Deceflerat enim anno bcccl v. Lorhanas Imp. regno priùs inter filios tres ita diftributo ut Ludovic· Italiam cum imperio reliquent , Lothario juniori eam Galtte partem qtnr ab illo (non, quod alsis placet, A patro) Lotharii exinde regnum dc Locnaringia eft appellata,Caroio natu miaimo Provinciam. Nepote· igitnr hoc loco, Lodovicus 1L Impvreroc ,LothariusdcCarolusRegu·. cap‡

SaCUMBUM LMXM SAM ILM *l No· ·· dubium quin i» legendum fit ut editam eft iPtfbceo in Capitularibus lib. ss i. cap. «j./iiuudfc· *legtm b ouvam.* Nam dc hoc modo *Ctf^n*lem idem recitatur m LegibusLongobardkrtltb. i. tit. xiv. 1. 9.*m Append, n. lib. tv. cap. jj. P·A'H›

Tom.ii. vox eadem uiùrpaxur, qua ligtm quoque prifeft Germanicarum Gentium liaguâ fignifirobat. Sad anriqaarii ob&iiritare vocu poreulfi locum hunc mulris modis depravarunt. Manque tamen Codices fiacets leAioms voftigi* redneut, legtuuque aac/érendàai *Ltgeufiuea illi.* aut*ft*-caadUM *Ltgae* fr car*· *Ob, emfieeuibe Legta & eeet Hi·*

In Bastonsco] Ar&flîmà cuftodiâ Itérât* de. xxxu. ex lik vi. cap. 97.

XXV.

Apud S. Quinrinum.

*f**. *gf.* eu» S.Qviwtinum] in Monafterio S.Quin-Xtini, quod eiu&iem nominis oppido nci,-num eft in agro Veromanduorum j ubi etiam placitum Karolos idem Rex habuit anno BcccLXxiv. de quo Aimoinus lik v. cap. j>. Carafes *in ivifiuuMB. Merieaatifitu Cort-Jilieriû pUciuuB* fa Meurtrie S. *Qfûittiei tt~tuùt.* In admustretionum.poab iftatum coüocadone, qui* in codice BeUùvacenfi confiife étant dt disjedu, fiteuri fumas Merenfem ; fed in eo felfe état ûdcripda. Sic efam inferibebat, quafi bac fuiiTeot non apud S. Quindnom, fed apud Valentianai.encM, ut fefpicor, iode nam qubd Lotharii Patris dc Caroli alie facrant adeundadonet apud Valendanu dt. xm. De bac verb Lotbarii neporia cam Caralo patruo paârone ac fesdere Annales Pitbceani occcivin.

1. Fixmitas facta 1 Mutue oonjunâionis confirmatio, apod Leucucam, dt. xvi.

Pm·»»· up' " Cum Hlvdoovico faba*.] Apod Cotifluentes. Annales isdem : *Atute* ncccivu. fie* *Hluiatviaa* mcafe Fcdnuna *tellefurtet ftebuit ie Ceefirterue* cqpdle *eunt Latherie etfettfia.*

ML Tali atcxrruM invswit] Receptum appellat viam dc rarsooem rei conficienda. Qm ratione ufurpari é noftris vulgb felet, cùm boswm confilium bonam receptam dicunt, tranftatione i medicorum pharmacis petiti

P* *e** Stnoocm EracorostUM] Apod Carifiacum dt. xxnu

P* i«a Com omni baxnatv] Summa cum fide dc ebfervanda, oue Barones dt Regia vatiGdloa in primis decet. Hinc enim Baraatns, id eft, Beroeaee, pro fidelis animi obfisquio. Quod bernagium, quafi baiompmn, inferior «tas poftei aiui·

X X V L

Sacramenta apud Carifiacum.

Put m. A MMO Bcca·T,u·] Quo fcilicet anno Ludo-2k vicos Katoli ragnom invafit : atee cujus adveniam, cùm fefea&N non immerito Ares Karabu haberet, io qgifi* videtur ut icarariainvicctn fecTÿmeattt ilfocum animm pUctfefc-fibiqwe ntiftrfiqMp- Hincmarm Karate Rogi : fcfiM *fifMtu* qpod Cerjjfimea amn accavni. w *ferveur* Efifieeü* fir ctesrfe /dsUku *vefint aereefregrii vtfirifineefiu. Qfieatiueficitn 6r nhiuiiiitr* pernere &·«. Br poft cutem que fequuatur l Sed fir «lia, inquit, ex *lut firmefiù futUceeefefiu. Et ptfl keceruûetr elie pe* /qpi*JidtUhtu vefiru*. «tum us Carfifere, preadd HIM·petotta ai *Bpifcepit* pei *effiermt.* «·ndi fiupe/riMns *etetfifiu. feie* fir m *ville Brrenu premijfijlu* , nane matam dtc. Quibus ex vesbis multo in illo couventu aâa feilfe inteiügimus que hoc loco non commemocantut. Te*· H·

Hincmaavs Ancuiav.] Que febiiciuntur nomina funt parum Eprkopocutn , parum Comitum, ex eorum nempe munero qui Curamena in hoc placito renovarunt.Hec in uno tantum Ecdefie Laudunenfii codice legebantur. Qui etgb pofteriore loco nominatui Hincmarus. Hincinari Remenfis Archiepifeopi nepos hut. Epifeupus Lauduncnfis, Parduli lucceilor. Pe*. «*·

XXVII.

Epiftola ad Ludovicum Regem.

IN MtNse Novbmbxio 1 Ludovicus , ut eft in Annalibus Pithceanis, Augufto menfe in Galliam cum exercitu ex Germania venit Cui ad Breonam Katolusoccurrens, maxima ex parte dereliâus À fuis pridie Idùs Novembris, ut Hincmarus in epiftola quinto notat, gradum referre coaftus eft. Tumultum Bteonenum Hincmarus idem vocat contra Gothefadcum. Tertio poft menfe redintegratis copiis ad Ludovicum remit j qui pent jam u> omnibus deftitutus de pago Laridunenfi exceflic, atque in patriam ravtrfiu eft. Quo verb tempore m Galha , partem in Attiniaco palatio exegit. Quod dt titulus hic declarat, dc Katoli Regis prodamalio adveôùs flTenilonemtit. XKX.cep. 7. In eo igitur oalatio erat cbm abfipifeopis Karob partiam ftudsofis feripto eft eodem ipfe November menfe aurea huc epiftola. De qua Hioemarus item Karofe *JUgi: Et lulitt Üi* Cefitele* fu* Sjasediu dc *C*»·*rifiece ftr WeeEeeete & Erduereree treefieifit ei luet Auieietue fruttrite enet Hleitevice firevivifin ^ff* me *trerfreitttett Hietuene filiei* mear *vebu Mit t ftteeA veAfaue* fa BergwsdM*fiât. Sei rtUgite tie iUrj/neer*.· fem A mjfij credite. *flet fr· veiit ftiet /re iiie fete fvervet.* Dc cadent Hodoardus likm. c. se. de Hiucutoriemftoltt agem : Imi *eUeet* dt psrva-*Juee* nani*fnvnu aret caterit nfti kuru Efif ufit ei eeaieet Eegae LeieviaeefieAitefifieleet tfifiueÜ ermtieenfinu.* Qsa voiba MiAerem tUum hsÿss epMob firifie fignificant. Nam de hac loqui ebdnnm non eft. Ium pem tetd Karoli Ragjs dipleinM duo, mutui pe* S. Dianyfio Carapeaifii datam aano regni ejuc xxmu qjmd Ludreriri fegudrem noCat kvih. Kalendas Februarias, alterem in ipfe fereenur «0» teario M articulo edrinu ia Magaioco vico pagi Nitenienfii , cùm ia eo page tapies odvonSe fererem inftaurarat. Hoc vreb iasagnun intdc AnaleAa deferibemm. F* ··"

Rbmw otxvaxsaBMUa] Hodoardus Hk tu. cap. xxi. *ie* epiftolii Hinonari ad 'n reedoricum Cameracanfem : *Itereieeieeite leieeriei Treefi^eem^et* qala JUasu *vaurit. -tr* fasd *tftrii*, gmimv/*e^Ufent.* c·*· *·

In comitatu MuoonoM] fidefisuu emieorum. Incoctus auâoc vite K Udaieiri fub p< *iet·* «*· «*

finem : *Ideb fitpiùs cum imperialibus muneribus eum vtfiiavit* (Ottonem Imp.) Er *drudes foot demscongruis fibi complacare Jatagebat.* Quo loco dnides exponunt gratos & conhliarios . ab antiqua voce Germanica qu* fidem fignificet.

Sicut comis palatii Γ Tic. lul. cap. 17. *sidalardus Comet palatii.* Qeod munus erat in palatio Comitis palatii iri confis fecularibus, hoc idem in negotiis omnibus ecclefiafticis pcxftabat Capellanus, five Cuftos palatii, ut ex Adaiardi Amatis commentario docet Hincmaras enift. 5. c. l j. 10. ai.iQuaread luminum Cappellanutn referenda hw videntur.

NaMiSTÉvcmiaius] Detoca hac narratione, qux Karoli Marcelli memoriam infamat, libenter alfentiot Cardinali Baronio, qui fabulofam arbitratur , multiique argumentis refelli polle docet, tum eà tnaximè quèd ei vira S. Enchérit, fubdiktisannoram rationibus, confiet illum multb ante Kirolum vitam claufilTe. Mihi quidem quod tam enuè fidem huic relationi adftruere auctores nituntur , fufpeitim ipfam facit. Ac mirum fani non animadvertilie illo· nec Flodoardum (qui eandem hiftorix fux infcruit lib. a. g ı a.) PmpiiMm in ea Regem nominari, & Fulradutn Pippini Regis Capellanum, cum exploratum fit Pippsnum Regis nomen nifi decimo poft Karoli obttum anno, id eft txxu. non fumpuflë. Quem ad annum pervemfle Eucherium nemo fomniavic. Sunt & alia ejus nocx ac faporis alia, quibus fuperfcdeo.

Domos Regis schola dicito a] Ericus monachus in epiftola quam prxfixit libns carminum de vita S. Germani ad Carolum Calvumimp.de fcbolis & ftudiis fubilio florentibus : *ità ut merui* *vocitetur fchola palatium . cujus apex ume miniis JchoUribus quim militaribus confuefcit quO-lUU dfciplinis.*

Necestvosi] Vox Hincmare famdiarii, qui ufus eft in monitis qux Presbyteris fuis in Synodo dedir anno dccclii. ca *9.pauperibus aut qutbuflibtt neceftutfii fubvemre.* Iten in epiftola 7. ca^tj.

Neque mhon. pagensis] pagorum incolas. Agobardus de jure Sacerdotii ad Benurdutn Epicopum Viennenfcm : *De fervit mcu propriis aut beneficialtbusfive pagenfibus.* Einhardus Gebuino Comiti palatii epift. 7. *Rogo diltSionem atom ut hunc pagtnjem noftrum t* manae *David . neceffitares fuos* rifc *referre volentem exaudire digneris.* Pagenfetn noftrum dixit qui ejufdem pagi i ut Capitulorum lib. 111. c. 71. Comitis paâenies dicuntur qui m pago eram cui

pjg. m. c*P- *« Judicis villas. νιοιαα.] Pnovifoces fou procutatores. In vita Lndovici Pii ad annum uccxcv. *Mifit illi* Karolus patet Ludovico in Aquitaniam *Richardum Comium . vUleuum fueram Provifr* rem. *precipices ut villa qux «muti ujùi fervierat* rtgia, *obfequio refiituerentnr fdlic».* Aut aoajotes. Hincmarus ad nepotem : Per *Jtiicu ftcularts. Hdudgarutm fcilicet* mercari pefcriat *ttlmsarium,* Er *Flatorium* ac *Urfimum villarum regiarum majores.*

n*. Nutuimint a] Qux alii nutrimina. Ra rufriot du* pouûîmx funt partes, agricultura & paftio, feu nutricatus animalium. Ad culturam agti fpedant laborata qux dixit, ad paftkmem nutrimenta. Utraque fimibter'conjungit A diftin-" guttlex Karoli M. lib. II. cap. ai. *ut de omni conlaborato nona* Er *decima perfiivatur : de nutrimine veri pro decima .fient haSenùi cenfuecudo fifit, obftrvetur.* Et infra tit. xivm. cap. n. *Dc· cima cenlaborationum & animalium.* Tam M.

Paaatas] tnanfionaticos , hofpitia *St* manfiones cum expenfis.' Ludovkus Pius m prreepto quod Htfoanis ad fis confugientibus conceffit : • *Afijjii noflris aut filii noftri. quot in illas partes müèrimus, aut legatis qui de partibus Hijpania ad nos tranfmifti futrint, paratas faciant. &■ ad fitbvtStuntm etiam vtrtdos donent.* Hincmarus Archidiaconis : Nm *graves fuit Prtjbytiru in peratis gumrendis , ntfue ducatis fnperftui vobfatm homines, vol veftras proprios, vel amicos .feu propinquos vtllrai, per quos dios gravetis in cibo & potu & fodre ad taballes.* Didx À parando. Hincmarus idem ad Laudunenfes : Ne *manfionatteos fuis amicis aut fuit hominibus d Prejbyttris parari faciei.* 'SUpritom.

Mansvamios) inaniorum colonos,qui maniés ad colendum inhabitant. Ut tit. xxxvi. cap. ai. d *manfimriis. vii ab tu qui cenfum debent.* Ab.his ergb canicaturas *Se* paraveredos, id eft canorum aquotumve ad fubveâionem operas, extra ordinem exigi non debete docent.

Com vicino msgs] Lothario juniore, quem LudovKtu hoc tempore Karolo iubripere, hoc eft, ἑ Karoli amicitia promillbque illi amrilio deducere modis omnibus nitebatur , ut eft in proçkmMkn, Evenus Wenilonem tit. xxx.

UMxaxuNT in Rigem] Unxerat Venih Senonum antiftes, Remoram vacui tunc fede. Karolus ipfe Rex in eadem prodamatione cap. y. *Sed* & cum *aliis Archicpyiopu & Cpifcopu ẕfendo in dsocefi fisa , apud Aurelianù civitatem , in bafiltca Sen&c Crecis, me fecundàm traditionem eccUfiaflitam Regem costfecrevit,* Er *in regni regimnu chrifinan-fasroperunxit. & dsadunate atque rtgnifceptro In regni JUio fublimavit.*

Iiu MILONIS] Perfidi dc rebelles. DiAio Gallis nota, *Sc* frequens apud feudoram juris interpretes i ut cùm libro iv. cap. <<. quxrant an ex omni felonia qui vaffkllus reado privatur, Dominus, fi feloniam fecerit, proprietate privetur.

X X V 1 1 L

De indulgentia Ludovici Regie;

DE inoulgintia Lvdovici] Reverlb in regnum Ludovico , dr operam dante uc Karoli natria ac Lotharii nepotis animos fuperiore ipfius expeditioue oftenfos fibi reconciliaret , decreta au illum eft ex Synodo Metcnfi legatio Epifcoporum novem cum mandaw uc indulgentiam illi certis legibus overrent. Qui fuerit eventus, fiibjeâa legaaocum poft redmm narratio patefaciet. Crteram qui fecundo loce intec Arcnieoifixvos nominatur Guntarius. A^rippiuenfis £cd$ux Archiepifcopus fiait ·. qui loquitur

Tom. II. Wetiilo, Rotomagenfi*. Inter Epifcopos verô, Hildegaritu (de quo & tit. xxvtt), Mddenfe j Adygttius, Metenfis; Abbo, Autifiodorenfi*. Reliquorum fcdei ex fiiperioribus now jam funt.

pg. ' In Stnodo habita aboo Marris f Habita eft paulo poft diceflùm Ludovici Regis qui tub initiuin veris, ut eft in Annalibus Pithcraiutocccux, de Gallia rediens, IFocautus fubftitprac. Iraque Wormaria illum convenere legati a Concilie Mim· *1

PU.U7. In Woamatta] Eb enim b Gallia rediens «onceftrat. Annales Pichtaani occoux. *Ludoviuu Rex aaafi tacheapto* wroe *ttmporc do Gellia ndittu Ivermaùani* venir.

Grimoloo] Abbate S. Galli, Ludovici Revis Atchicapdlano. Ratperau Monachus de monafterio S. Galli can. p. Corpus S. *Otkmari* i» *bajilt-* C4M S. *Galli tfiperlatam, profate GrimoUe Alate & ArtkuapeUane* RqpLudovici, & *Salomone Coaflaautafit Eccdejia Epifcopo*, vm. *Xalsnd. Novembris anno* occclxiv. Qaibus ex verbis Salomoni* etiam Epifcopi fcdem agnofcimus. Cur auteDn Salomon & Theodorico item Epifcopo Gritnoldus Abbas pirooniuur , alia opinor caufa non fuit quàm qubd idem Regis iummos erat CapcUanus. Meminu FlodoarJiu lib. ni. C 14. literarum Hincmari ad Grimoldum Abbatem , quibus fiiggecebar ut Ludovico fuaderet ne fimuia demcepe advenus Karoluiu fratrem tentam. Sed oro Gtxnoldo, *Grimaldo* male eo loco fctiptum en.

pat*·11*· Vista. sfist. cum cavit.] Synodi epiftolam ad legatos, que mandatorum Capitula concinebar. Atque hoc eft fcripeum quod legati confirmatum obfivoauunque à Synodo fe accepdle & Ludovico tete&um à Gunthario fuift aiunt.

Da svo ORaov] de fugaefto. Libellus facrofyllabusConcilii FrtncoforSenfi* : *Sarge»»* rritt*reMu Principe da /dia regia, fictif foprd gradu»feta.* AuguftiMv de pordeftinatione Sanctorum cap. xrv. Libri Sapàtenrûr, *gai menut in Jutlajia Clrifii da grade ItSorun tulcjuc Clnfii tam longi* «w mAmTs *rttttari.*

XXIX

Synodi apud Sapoaaries.

Tag. '* TN TBABiT. Tutu] Diem ftc locum indicat 1 titulus prodamaôoais Karoli ut hac Synodo prolate, inftà tic. xxx. slpad *TtMeaftm paroaliam t m fidn ^aao afiefidoan nrlitjiud dicitor Scftwui,* em* ncccux. xvin. *Kalendae Jaliai.De* loco icetnSynodus ipia in epiftola adBrittones : *Univerfolu Synodal e* davtrfii pontdai ad vicinam lam TaUanficrii, gni dicitor Sapeaariat, congregata.* Habita ergb eft paucis diebus poft Snsodusn Motenfom.

Er rrtM Karulo] Rm Provincia *tc* Burgtmdiat, Locharii juntocis fratre, quem Cifalpin· Galli·, id eft, vicine Alpibus Gallic, Regem appellat Kincmarau ad Getardum Comitem fcri bent apud Rodoatdmn lib. ni. c. al. Hunc titulo GtqMud Lodovicus Rex in (aeramento fuo cum duobus Intribue conjungit l Ntprnes mem *Hia dearimum, Hlatritm,* «ipue Kerelttet. Karolas etiam nota ooMem tteoocesfuosvocattit. xxxn. ut dubium eft non poffir de hoc Carolo hic agi. Quatefalfan eft quod Regum ftt abi tradunt, ilium anno otcciv tu. diem obtift Verifimilius quod tn vente quodam Chromco poft quatuor annos excdffific dicitur t Xnae dccclxh. Αλγ»Ι«ι *jittat HMarii Ke* Battgandfe monter.* Quin ad illius quoque anni ultimos menfes pervemfle probat Nicolai Pane ad Lotharium Regem epiftola ix. Kalend. Decembris Indiftione ix. hoc eft anno occaxu. feripta , in qua Karoli ipfius fratris ut fuperftki* memiiut.

Tmi.

Cih Toktoldus nomsn J Propinquus erat Weniloms; cujus operi cùm Epifcoparum à Ludovico Rege ubtinuilfet, de eo inter reter* queftus *eft* in procLmattone Karolus tit. xxx. cap. «Ii. Synodus Judices Tortodo dedit : quorum fententiâ dejeâur videtur fuifle, cùm in Synodo que apud Tufiacum anno poft hunc proximo celebrata eft, BajocaeenGum Epifcopus interfiulfe dicatur, nonTortoldus, fed Erchambertus. C.p. «·

Januacsnsem) Codex Bellovacenfis *haetnfem.* Quod idem eft. Sicut Bajodacetdis Bajocenfis, *tc* Parifiaceiifis Parifienfis Januam autem Oc Genuam illis feculis multi ieribebant pro Genava, ut Janobem civitatem GrerorriusTuron. lib. 4. hiftori·cap. yi.deinvitaS. NicctiiLugdunenfis Epifcopi Janubenfem *tc* Genabenfem orbem.' Einhardus Genauvam epift. 17. *tu fili bccac bcncjkmm foetet htkert aaod ei Doemnat Karo*l«i *impereter didit ia Bergeadia ia page Oenmtytnfi.* Cnteràm hoc Capitulum, quod feftum hic muneratur, par* eft fuperr .1. Itaque in univerfum duodecim eft debent bnyofuit nobis in tota hac Synodo exemplar Antonii Auguftini, quod Baronin* fccntus eft, cùm in Colieûione noftra Synodorum GaBkanatum * multb emendatius haberemus. Quod fuo loco, fi Deus annuet, tepnefcntabimus. Pat-ter

Proclamation!* divloma.] Editum eft jampridetn a Petro Pitheo inter Scriptore» duodecim coetaneos. Mutila verb eft Capituli hujus par* Efterior, atque ita teftitui debdut : *litdatia ac irum dilatio efi coatejfo , &r certa aceitfotio ptr Epifiopos (r Sjnodital littrai profato Aiehiepifiooe efi intimata ftcnndaai refpriai &c.* Extant lut Synodi literx ad IFenilonem : qua* *Synodus* Herardo Atdriepifcopo commendarat, Hetardus valetudine impediiux per Robestum Cenomannenfem mifit cum Commonitorio quod cum extent qux ad hanc Synodum fpeâant, in lucem proferendum erit.

Da attomb Virbun.] Monachum in Anti-Godorenfmm Ccnnobio fuift fignificat. Monachi autem Epifcopi fieri ahbque transferri non pototant fine Abberis fui *8c* proprii Epifeoei aeque Arduepifcopi licentia. Quod Hincmari Ar Aafegifi exempla declarant. Quid verb in Attone poeteriram fuerit, non explicat Fraudi tunen id non fuit qnb nunùs «pifeopatum retinuerit *tc* cum laude adminiftrarit, ut Beoariu* teftatnr in Excerpto * quodegeftisEpifooMfam Vitdunenfium eodem fecuio fcripfit ad Dadontm Epifcnpum. <a*-r· =S. tUArl' •ht ·»·

Ao Emscovo* britton.] qui fe i 1'uronenfis Metropolitani fui poteftate fubduxeranc. Exotdmm hoc nempe diuturna: illius concroverfiar que inter Turonenfem & Delenfem Epifcopos paucis antb annis nata fub Noinenoio, ad Lnnocentii ufque HL tcsnpota petduravit. Synodi ta*, a·

ГоМ. П. epiftola, cu}us hk mentio, feripta eft ÿd Faftranum Dolenfem, Wemarium Aletenfetn , Garurbrium Briocenfem, fle Felicem Togorenfem Epifcopos, à quibus ôc origo ôc caufa difeidii. Narrat enim vetus de ea te indiculus, quem-in S. Michaelis in mari bibliotheca videre noe meminimus, Nomenoium è quatuor Epifcopetibus feptem ftcilfe, rribqs novis conftitutis, uno apud Dolum monafterium, ubi ArchiepiKQpi fedem elle juffept, altero in monafterio S. Bnoci, tertio fimihter in S. Rabatuali, qui fedesfeit EpifoopiTrecorenhs. Integram narrationem Analectis inferemus. Cui quidem refragari vulgb Britannicarum cetum Scriptores non ignoro 3 fed tidem illius multa tnaenoperè confirmant ·, tum illud in primis , qubd Nicolaus Papa Salomoni Regi finbit nullam ad id tempus extiride memoriam Brittones in fua tegione ullam ba^uille metropolim.

Excommunicatis etiam} Et hic rursum aliqua dciiderantur, qux hoc modo rethruenda funt : Exremmunicaru eriam.*ficu»* /acre dresr*nunt riguit», lufunqudm ctmmunicw › & Suitmontm commontunt ut fromifftm/dem ^eritfi Regi Kunlo obfervtt. & ipfi & Britont» txcommunicuii» ctmmunicuntu ipfi ft* €rc. Excommunicates intelligit illos qui ab Epifinpis quibufdam ob Varia crimina porftriâi hac noti fuerant, ut eft in epiftola Synodi ad eos fcnpta 3 dc qua capite fequenti.

Pag. ■»·. r °· Ris-mcta sunt Cautula] foderim numero in Synodo Lingonenli paucis antè diebus edita. De his plané, fed de fex .primis potiflimùm, qux eadem prima etiam font in Synodo Valentina anni dccclv. gravis inter Epifcopos orta eft difeeptatio , ex divertis Gotheicalci fautorum vel advetferiorum ftvdiis nata. Hxc igitur Capitula cùm ı Remigio Lugdunenü Epifcopo allata ad Synodum fuiflent, ôc poft Synodum à Karolo Regi Hincmato ad examinandum propotita, Hioematus quantopetè ea improbaret in utraqu· adversus Gothefcalcum difputatione fui diligenter expofait. Poftcrioris autem operis dedicatoxxamadKarolumabiifdemorditur: *NuptrtUpfi , mtifi Jtutie ftr IndiSimum* vu. axM Incarna*tioni» Domiuicn* bcccl ix. *dali/uuohit qundum CupituU, /eut nofirn ditri/u iumilituti. d Remiffi nvtrtutiffim· Lurduntn/uut Ardutpifctpo vtftrtt porrtSn fiMimituti . jubttut» ut ttmport congrue dt hi» vehi» reddtrtmue rtfionfum* firc.

Cap. 1«. Rodul ». Bit tubio. Axchisv.] Is Abbas antea fuerat Monafterii Floriacenûs, Abbatiamque, tunc etiam Archiepifcopus, haud légitimé retinebar. Quare paulb inferius ita legendum ex Codice noftro: *Redulfiu fubfcripferuc^ fui prnfetum Abbutium irrtguUrirtr rtdttbut. rutum (r intonvulfum frc.*

XXXI

Apud Çonftuences.

!·< ·|7· T> Asrucx S. Castoxis] Monafterii S. CafJLJsoris prapè Coninentes ad Rhenum. Quem iu locum, ut Nitherdus lih. iv. narrat, cooveDcnnt oiun , de paterni regni divifmoe aeriacuri , Ludovico· & Karolus iidem cum Lotharic fratre Imp. feeridic *eb* cmnrmm mU^mílun *Junetum Cijitrm fuouti.* Ibi nunc pacem guana fuperioce anno in infula Rhrni ejufdem fruftri rentarant, inter *Ct Ôc*cum Lothario nepote componunt. Annal·· Pithoaai perçu. LmUvmm Rar, & *Kerelut frutpr* eje> , mpe/fM cara·· Letharûu . *tum Pranmibu» fui» iu Ceufiuaue eujhlle couvtuitntti. puctmldntrfi &/délitutan mutuumfiuguli jurumaite firmuvcnau, cujutfu· cnmtntifirioinumufmodifuù.^medi & qutndih vixero* &*c. Integrum enim defcribit. Tom II.

Al tmudus] Tranfrheneniis Epifcopus dicitur Flodoardo lib. 111. c. a j.Hildesheimenfu Epifcopus in Synodo Moguntina dcccxlviii. cui interfuir. Vir infignis, Saxo' genere , è primariis Ludovic! Regis (Axùiliariis, ut ex iis etiam patet qux tit. xxxv. xxxix. ôc xiu. narrantur, & in Annalibus Pithueanis anno nccсuiv. atque ex Hincmari epiftola nondum * edita ad Ludovicuin eundem. Regino dccclxix. *Altfridum Epifiopum it Suxoniu prudtutiffimum virum.* tttr. HιΛ·»·

Fbanco, Cbiustianus] Franco Tungtenfis Epifcopus tit. xn. ôc lui. iterùm occurret. Chriftianus tit. xxxv. Epifcopus Autifiodorenfis, Abbonis fuccador, atque adeb collega, cùm uterque hoc anno interfüiffe ôc fubfcripfillè legatur Synodo apud Tufiacum.

Vuuadus Abba J Resbacenfis , opinor, quem Synodo Piftenfi anno pccolxii. intertuifle unique cum aliis privilegium S. Dionyfio conceffifle «oftendunt tabule ejufdem monafterii.

Nsc bos roncoNStiiABo] titulo fequenti ôc tit. xiu. AnnalesPithotaui legunt*foncon/lub·*. quomodb ôc fiweriùs tic. x. fcnptum*fortceufiliet.* Quod idem eft. Sicut focfarium ôc forisfarium idem. Ut igitur forisfacere hominem homini dicebant in quem ille fbrfarium committeret, lie vitam vel honorem alteri , aut alterum in vita vel in honore forconfiliare, qui malo confilio iu illius vitam vel honorem machinaretur.

Capitula ab omnib. conssbv. l Qux apud Marinam tit x. finxerant, eadem hoc loco repetunt. Vexùm ibi oôo tantùm Capitula, hic duodecim, quatuor in medium *è re* nata interjerirs. In tebqui· nullum difcnmen, nifi qubd cap. xt. addenda fuit mentio Locharii nepotis, qui huic conventui aderat, cùm in MarlnenG Lotharios pater adfuiffet.

Et momma j Deo devocx Sanctimoniales tie. feq. ôc in Florildis vifionibus : Kidit *ft in fuedum umtNÙ lucu, vdamjut nigrumfi fiptruuput hubert. De* pue crin *rtfui/Jfit . uôdivit* yidd */tri Nouuu fabertt.* Flodoaraus lib. six. c. ay. de Hincmari epifclis t *Teuthergn etbbutijbi pre erdinutiene Avtuneri menu/erii*, de muvrre *Cltrteerum 6* Nemtunuu, jigni/cmu fi difpefiujfi viginti Cleric·» & gundnginu Neunui ibidem cenjyitrt pefe.* Sic etiam appellantur in Synodo Bomfàcii anno neexut. ôc in altera Leptinenfi. Vocabantur ôc Noonanes , nt in Capital»» Karoli *M.D» nuufiriiiniWu, ubt Noiumnet fint* ngule*fident, volume»» ut uno in lee· cen· grtguti·*

To*· B. *gregatio fau regularis , CzfEpifcepi prxvideant etbifieri pqffit.* Et in Synodo Mqguntina Tub Karolo eodem cap. χχ. & patEm. Nomen ex reverentia inditum, quo modoapud Guecos Calageri Monachi diâi, & Cxfoger* Monache. Nonno» enim Bc Nemu^aunc eoam Itali avo· & avia* dicunu Qàare dthic Notu» funt Monache, lie inter Moaacfira etiam eoi quipriores erant, Nonno* à junioribus ob paternam reverentiam vocari juifit Regula S. Benediâi.

«Iria· Talem mundebukdem] tuitionem ac detentionem. Ideb feri cum horum altero conjungitur. Tic. xx<y. cap. $./ûi nuriene *ccclefiajlico* <y *regia* nuMdctardt. Tie. χχχιχ. *Mundcburdem autem* fir dt/ra/rara· *fimBo* Romae* *Ecclefia parutr confervabimus.* Et apud Marculfum in formula de mundeburde Regis. Alii mundeburdum fcubebant, ut in epiftola * Karoli Majoris domta pp & Bonifacio in codice S. Remigii : £t *tubis fnggefit qudd βΛ *°fir- mundtburdo vel deJtnfiene* cimi *recipere deberemus.* Er in Karoli Calvi Prxcepto pro Monafterio Celienfi : Quod *Monafterium fdb tuitione* 6r *mundeburdo ex longe tempore confiat effe Comitis pradiSa enatatis.*

* Eitsc »**· M

O». «. Di Du ban. st os n. vi», bannimus] Tit. feq. fub. finem : *Dt quibus* omnes *admoneri atque* onuiw *ex Dei banno* fir *noftro emere pracipimus.* Hic bannus eft edi&um, Bc bannire publico banno edicere. Decret» ChiTdeberd Regis cap. 8. *Similuer Coloni* convenit .* fir *ito ban*niumu. *ut untfqui/qne Judex latronem ut audierit, ligare faciat.* In Capitulis qux Miliis dominicis data fueram à Karolo M. cap. so. *De bonne Domui Imperatoris . quod per ʝemetipfum filant efl bsuenire , id eft de mundtburdto EccleJiarum* fir viduarum, *orphanorum, & mints potentum.* Quod igitur in commune vocabant aut praecipiebant, id quid banno, id eft, publkâ denuntiatione, indicebatur , bannus erat. Alix fuerunt hujus vocis ab eodem fonte notiones, de quibus polled fuis iocis.

Ibid. De SUO etc wamnitus] Tit. un. cap. XXIV. *& nd hoc* omnes *marniti fint*, id eft, parati & necdTariis rebus inftrudi. Qux nunc eadem in vernacula noftra ejus vocis eft notio, ut cùm domum warnitam dicimus omni inftrumenro *Sc* fuppelleâiie.fuâ ornatam atque inftruâatn. Sive in hoftem igitur, hoc eft, in exercitum, five ad placita *Sc* publiera conventus, five ad curtem *Sc* palatium Regis veniendum eft, fic de fuo paratum unumquemque domo fuâ progredi jubet ut nulli gravis ede cogatur, atque ab omni pneda A direptione abftineat.

Fsg. «** Etiam db hohoxibvs] Beneficiis aut dignitaribuE *Sc* muneribus publicis quibus fungebantur. Contendebat Ludovicos ut qui i Karolo ad ipfum deiciverant, priftinos honores reciperent, quibus fpoliati é Rege fuerant : fed obtinere non potuit. Annales Pitkotani dccclix. *Ludovicos tamen eis qui peiore anno* d *Karolo dejicientes fui tjfe&tfunt, honores quot prius habuerunt* impetrare ne* *potuit. DiUta enim res tfi in proximo placito Jùùtnda.* At nunc etiam fuipenfa remanet.

XXXII.

Poft reditum i Confluentibus.

T '* n

Missi host, uiscuaa.] Sub finem tituli huju? : *De hit Miff, noftri difeurremes cum confilio majorum Mijfirum . utpramfimus .finiront.* Et in formulis antiquis frequenter· Qni in provincias ad certum aliquod negotium mittebantur, ur hoc loco ad denuntianda & obfervanda ea qux apud Confluentes ftatuta fuerant, & tit. feq. *Miffi od hoc conftituium* cxcfuendum. Miffi dilcurrentes pex exteris appellati jure poterant, qubd in mitlâticis fuis non fubfifterent , ficut majores Miffi dominici, qui ad juftitias faciendas étant conftituti, led impolitum munus celeriter obirent, ebque perfundi regrederentur. P<· '♦·

Majores homines] Capitula Ludovici Pii : *five de cateris qua od correSionem majorum hominum pertinent.* Cujufmodi funt Vaffi dominici , qui alios fub fe valftM habent , *Sc* qui homines boni generis à Karolo M. dicuntui in Capitulis ex Lege Salica, Romana, *Sc* Goqibata cap. xii. *Ut homines bor.i generis. qui infra comitatum iniqui vel injufti agunt, in prafintia Regis ducentur , & RexJuptr eoi diftriBionem faciat.* Majores naru, A' fuperiorum natalium , in Synodis antiquis, innjoies pertinx in Legibus But gundionum tit. ;8. cap. 4. *Caf-* '·

Si wadii ad nostr. vakt.] Si fifco debeantur. Wadium eft pignus j A in wadiutu dare, pignori dare. Hincinarut/ ‹ Capitulis anni ccccui. cap. xi. *Ut nullus Prtjbyter profumat calicem rei patenam aut pallium altaris tabernario. negotiatori, aut cuilibet laico* in *wadiutu dare.* Atque ita tit. xxxvi. cap. xxiv. quod vidium dixerat , pignus interpretatur ex libro tertio Capitulorum. Hoc verb loco wadios dicit, non pignus, fed multam qux d reo deliUi cauft debebatur, *Sc* pro qua wadium dari mos erar. Quo fenfu Synodus Cabillonenfis 11, cap. x vin. *DiSum eft nobis qubd in quibi^dam locis Epifcopi & Comitet ab inceftuofis& ab hit qui decimas non dant wadios accipiant,* & d *Prtjbjiteris pro quibufdam negligentiis. & interfe pecuniam dividant.* Hoc debitum wadii Odoni lib. l. de vita S. Geraldi cap. 14. Idem rursùs cap. a p *quomodb consequent ejfet ut cxaStoncs wadiorum fine itodtdsfentia exegifiit f* F«r ›«*▮ *·

Neque wekkibo j nullam in regno fedirionem excitabo. Suptà tit. xxvn. cap. 15. *rixas fr diffenfiones feu Jeditiones . quas vulgus werras nomtiut. commovere.* Et tir. i ui. cap. 11.

Mi«>kisb»unt , mishcekvnt] Pofterkx *eras* tertiam vocalem in hujufmodi verbis in feeundam vertit, misfadum *mesfaiSs*, mifptendere *mefprendre*, eodemque modo in aliis in qui· bus prima fyllaba idem fonat quod tnalè ac perperam. [Hincmarus Laudunenlts ad Hincmarum Kemenfem : Rex *dixit » quod mijlliâtum dii fuerat.·]* ‹B * *"(dem- SSui'"*

XXXIII.

Ediâum in Carifiaco.

Hoc bdictum] Mutilum erat in codice Bellovacenfi. Quod deerat adjecimus ex Laudunenfi. De boms denariis non rejiciendis anted cautum fuerat alio ediâo *l* in cujus cxocu- *t*** '**.

Tom. U. tione cùm dupliuaer i Miflis peccaretur, hoc ell in mallatione live citatione ad mallum, & in exadione, banni videlicet ac tnultx quam irrogabant, ui utroque Rex quern modum teneri placeat novi Lege ftatuir.

Aruo Cancrliaiuum J Edidorum quippe regiorum cuftos Cancellantis. Proinde ab illo Capitula qui non habent accipere jubentur, tir. xiv. cap. ii.it tit. xxxvi. cap. *6. Idem enim edida ipU condebat. Quod ex Adelaide docet Hincmarus epiftola 3. cap. id. Additio iv. Capitulorum : Seyucnria *inter nqflra* Cepirufa renenda *generali confultu Erchembald* Cancellario nofiro inferere juffimut.* Eadem Regis nomine populo adnuntiabat. Tit. tut. poft cap. jxxn. *Et rune jujfit Gauqlenum Cancellarium ur hire fe-Jiuentia in populum recitaret.* Quibus omir.'ous in acis Cancellarius abfolutè diAus pro fumtno Cancellario vel Archicancellario j cùm alioqui Cancellant quoque eifent dicique foierent qui fub illo erant Secretarii ac Notarii palatii, ut in diplomate Karoli noftri Regis pro S. Martino Turon, quod anno xxxn. Indictione x. hoc eft anno poft hoc edictum proximo datum eft : *Gauqlenut regit dignitatit Cancellarius ad vicem Ludovtct recognovi.* Qu.xi in aliis eft, *rtfia dignitatit* vel *faert palatii* Notarius.

Conjectum acctrrxr] contributionem exigere. Tir. v. cap. 4. de his qux Presbyteri adventantibus Epifeopis pendere debent : *Prtjbyteri tale conjc&um faciant ut Epifcopi filatiutn habeant, & ipfi nen graventur.* Et tit. tn. *conjeSus exigatur.* de exa&one confttuta Nortmannis. Conjectus ergb, five conjedum, Gnex vocis imitaClone, lyinbola dicitur, id eft penfitacio &. tributum, quod aliqua dc caufa exigitur 8c confertur. Katolus M. in C apitulis non editis · : *Ut Uberi homines nullum ohjiquium Comitibus faciant. ntc Kicarits, neque tn aratura aut sinte. Car conjeHum ullum vel rtfiduum eis refaisant, excepto fervitto quod ad Regem pertinet & ad heriOannuorcs & his qui legationem ducunt.* Et in Capituli» anni dclcvii. *Et unicuique ex ipjit qui in hofit pergunt, fiant conjtRati foltdi qutnque.* Id eft, iolidi quinque ex aliorum conjedu tribuantur.

MeDISTAT. EXANCILIS BANNI] Bannus hoc loco non edidum, ut fiiptd, fed firedum, id eft, mulca & compohtio qux ob negledum violatusnque bannum fifco solvebatur. Gregorius Turon. lib. v. cap. ay. de Chilperico : *De pauperibui Cr juniorthut Ecclefia vel Bafiltca bannes jujjit exigi, pro eo quod in exercitu non ambulajent.* Hine ilia frequenter in Capirulis: *Qui ijla irruerit, bannum* douinicitm emniMsdii *componat.* Frandlis itaque bannus intelligitur franci, id eft liberi hominis multa, qux Francorum axnpoiitio dicitur in Lege Ripuariorum tir. .-.vin. cap. 3. *Medietate compofitionis francorum culpabat judicetur. Qua* porrb medietas francilis banni feu compofuiouis francorwn hk dicitur, in Karoli M. Capitulis, quorum teftimonio fiiperiùs ufi fumus, femiplcna leudea liberi hosninis appellator.

F,g Bakcamiahs] tricari A tergiverfaxi. Id nofcram *barguigner.* Quod propriè eft licitando cuuâari. Tom.U.

XXXIV.

Synodi Piftenfis.

Rix XT Eriscovi] Inde Synodus regalis appellatur in peivilegio de libertate S. Dionyfu, quia Rex aderat, 6e Synodus univerfalis, quia ex diverfis* provinciis convenerant Epifcopi qui privilegio eidem fubfctibunt numero amplius triginta. Ex annorum autem Chrifti nota dc indictionis Julio menfe vel Augufto habitam colligimus, cùm annus Karoli xxm. inchoatus jam effet, Indidho decima nondum finita. Quod plane confirmant verba privilegii Synodi wfius de villa Lirado, pro S. Martino Turonenu ; *Cum juper fiuvtum Sequana, tn loco qui Piftas dicitur*, Miunimiier *facYqfanSum Concilium ageretur anno* dccclxii. Et fubfcriptio : *Data menfe Augufto, xx. ipfius menfis.*

Locum qui fisus niciTua] Piftas noftri fierè Pixiacum ad Sequanam elle tradunt. Rem incertam facit qubd pagum Pinciacenfem, five, ut titulo xiii. lcriptum eft, Pincefifum, ipfum efle non abnuunt Pixiacenfem pagumiin quo Archidiaconatus eft Ecclelur Carnotenfis. Qui autem confentaneum eft à Piftis Pincefifum formari, vel tam diverfis nominibus eundem locum defignari ? Accedit qubd Aimoinus lib. v. cap. j1. Karoli RogisdeLribens iter ab Andagavis ad Ambianos, *per Cenemannot, Cr Ebnitenfe oppidum,* «c *Jecus caftelban navum apud Ptfias,* Ambianos petvenifTe fetibit. Abfurda porrb itineris illius ratio videatur, nifi Piftas mukb infii Pixiacum fuifle intelligamus. De Piftis ûnè conftai, primùm ad Sequanam fùifiè, deinde pontem êc caftellum habuiiie, ibi prxrereâ fodes aliquandiù fixitfe Nortmannos. Quod titulus hic ceftarur. Et quoniam Nortmannos in Olitello Sequanae fluminis infula refedifie indicat Karoli proclamatio adversus Wenilonetn tit. xxx. cap. v. idemque difertè affirmai Hincmarus in libello de villa Noviliaco, qui editus eft cum Flodoatdo, haud vanus tortauê oonjecior fuent qui Piftas eo loco quxrendas fufpicetur. In epifeopam Rocotnagemi argumento eft tqtillola Hmcmari, quam Weniloni Rotomagenfi fcripferat, de *operants &r qptra quam faciebat ad Pijtas in Sequana ;* cujus meminit Flodoardus lib. ni. cap. ai. [Es chronico Fontanallenii docemur Piftas olim fuiflê Petroniantalum. * j *-td&t.» Scl.tll, Sir UMVSI.*1

Cum oaAFMs st calciamintis] Drappi hodie Gallis funt panni. Sed ut pannos Itali vocant veftes ipfas è para», ita hoc loco drappot dixit vertes è drappis. Drappos autem depennatos, veftes ufu dereius dc derafiis, qui fotnil item detonfos hominesdc JelavatosdixMarpcoineoillufIc illotis. Drapporumdc drappalium nomen frequens apud Marculfum A. reliquos formularum auctores. Legantur A drappe lanex in epiftola Salomonis Britonum Regis ad Hadrianum fecundum.

Facimcs fiamitates] cafteUafle munitiones. Ut tit. xxxvt. poft finem ediâi : *Cafkllu ζχ ftr-HUtatei & haut.* Pontibus eram A cartello Sequanam A Ligerim munire illo feculo uecedê fuit propterincutfiones Norrnunnoruui.Tit. 11;', c. *16. De cafitllisfiçtr Sequana*<irfuper L,-*

genet *ex ntrague* pane. De caftello novo apud Pillas paulb antèdidum eft *ex* Aimoino, iterum* que audiemus tit. xxxvi. De ponce fcnbit Hincniarus Karolo Régi apud Flodoardum lib. m. c. 1*. De *opéra* *Pl''* *c**m* **c c*re- ris nonnullisfidelibus fuis faciebat ad Piftas in* £*Înuîann. n. mittant va] in fifci poteftatem redigantur. Tk. xxxvt. c. *6. &fi* ipfa res iïli judicio* SmImcmhur M ÿuium *mittantur.* Hinemans Karolo Régi de Hinctnaft» nepote : Qwc- *quid dt rebeu frfacultatibus ecclefitMicis ad* gu-MMUaduM *acceperat. jujjione veftri in bannum.* feed jes *lisegud Latine prqfiriptie confifiondi vocatur t qfl mifiun.*

XXXV.

Quantfo Lotharios ad ofculum receptus eft.

Pno ms causis] Difcidii caufiun Karolus', eut A Lothatii colloquio abftineret, triplicem exponet › Engeltrwdu adulterium, Judith raptum, & Theutpergx repudium. De quibus mox ordine finguhtim.

Ad tusiacum] villam Tullenfis territorii, in qua infignie xiv. provinciarum celebrata eft Synodus anno dccclk*. menfe Octobri ; in eaque adum inter cetera de Engeltrude Boionis Coorris conjnge, qux relido viro in regno Lothatii jam pndem peffimâ tama vagabatur. Hincmarus de divortio Lothatii : *Sicut Befonis mulier*, de Jm *in Synodo apud Leucorum civitatem habita iimus cum interptllatieeee commoniti.* Vetus ad* notatio in codice Nicolai Fabri : *Dum celebraretur Concilium in villa Tufiaco. hx epiftoUe apoftelata dire&e funt e*ujd Bofonit & uxoris ejus.* Incdligit autem has ipfas à BofbncallatasNicolai 1. epiftolas, tum ceteras ad alios, tum illam qui Karolum ut de Engeltrude Lotharium moneret hortabatur : *Unde veftram*, inquit, *exhortamur regiam magnitudinem utcorrigatis Lotharium Regem nepotem veftrum.* ne *tantum piaculum permittat manere in regnofuo,hoc eft. non cenfentiat fugitivam uxorem Bofonit Cernitis tamdiù remanere «t non reddatur virofuo.* Integra extat its annalibus ecdefiafticis, fed anno dccclxii. in* fata, càm ad dccclx. referenda videatur.

«M. Filiam Judith viduam] Nupfaat illa priùs Ediluife Regi Aagloram, ut coronationis a&a declarant, qux fuo loco fub finem poft Capitula fubjiaentur*. Illo mortuo cùm redilfet in Galliam, Balduinum Comitem ipfius nuptias appetentem, patre infeio, Ludovico, ut ferunt, fratre approbante, volens fecuta eft. Balduinus Karoli metu in Lothatii regno delituit quoad Rex Nicolai Paper precibus innexus, annuit ut nuptis legitimx Autifiodon conjungerentur fub exitum anni, at ex Hinanari ad Nicolaum •piftola (quamFlodoardus lib. m. cap. 11. recitat)' colligete eft, dccclxiu. Qubd ergb furatus uxorem hic dicitur Balduinus, itemque ab Hincmaro in epiftolis ad Theodoricum Cameracenfem dead HungariumTraieâenfein Epifcopos, (quarum mentio apud Flodoardum lib. m.c. 10A1 j.) eo nempè didum eft qubd illam fine patris alienis duxerat; volcutem alioqui, ut dixi, fecutam faille Balduinus aflirmabac ; ut Niiolaiad Karolum epiftoh fecunda telbtur : *jfii veftram fe hdbtre indignationem ei quàd Judith filiam i cftram illum pra exterit diligentem fine vejlrx voluntati! confenfu in conjugium elegerit, eamque volentem acceperit, ore proprio retulit.* Hic porib eft Balduinus à quo genus & origo vcteium Fhndtix Comitum.

Ds uxoat H'otuakh] Tl.eurocrga Huix-ri Abbatis fotore, quam Locarius vuaJdradà pellice inducta repudiavit. De quo div '.io, } -- ter Synodos Aquifgrani, Metis, Romx habitas, & prxter Nicolai aliotumque epiftolas, liber extat Hincmari Archiepifcopi. Res hoc anno inchoata, vatiis deinceps modis toto fexennio agitata *Sc* prorrada, non alium qudn\quem Lollianus viae finem fortita eft.

Illi sic raivarus] familiaris & amicus. Utuntur & in adnuntiatione fua Karolus *8c* Lotharius. Inde in vernacula noftra *privé* familiaris, &c *privante* familiaritas.

In sua mekcidiiicit] Tit. xix. cap. i. *ut ad vot fiut denominatot fideles in fua mcrcedc eranfmittent.* Id eft, gratuita indulgentia. Karolus M. in Capitulis anni dcccxhi. *qualiter in Domini Regit mercede tleemofynafiat fafia.* Alio fenfu in mercede vel ad mercedem fuam fe facere dicebant quod fpe fiebat divinx remuneration!'. Pippinus in diplomate pro S. Dionyfio : *Proptcred in noftra mercede (x remtdi anima genitorit noftri Karoli donamus ipfum locum,* &c.

XXXVI.

Edidum Piftenfe.

Manhiki it BANNiai] citari *8c* vocari ad placitum ac judicium. Differre tamen ifta liquet ex lib. tv. cap. xj. *non menniatur. fed d Comite banniatur.* Hoc igitur diferimen, quM mannire dicebantur caulatores ipfi, cùm alter alterum, ut in jus ambularent, cotam teftibus admonebar. Hincmarus Laudunenlis ad Rcnicnfem : *Anfgarius regia poteftate ipfas obtinuit. nen Advocato meo ad mallum, ut publica je habent* leges, *pro rebus ipfis mannito.* Bannite vero Comites, Vicarii, *6c* Judices alii, cùm per bannum ad placita vocabant. Unde qui vocatus ad placitum non venerat, fi tnannitus fuerat, mannitionis feu manninx compofitionem adverfano iblvebat : fi bannitus, bannum Comiti cotnpo nebat. Hincmarus epiftoh 4. c. 1 j. *Comites fir Vicarii vel etiam Decani plurima placita conftituunt ; Cr fi ibi non venerint, compofitionem ejus exfolverefaciunt. Et quia priât per manninas veniebant. esrcogitarunt quidam ut per bonnes venirent ad placita. Quafi propterea melius effet*, ne *ipfes manntnas alterutrum job erent. Hxc idebfacientes ut ipfi bannum acciperent.*

Judicio scabiniokum] Judicum.KarolusM. in Capitulis Aquenfibus anno nono, de eo cui ad mortem damnato vita concéda eft : *Nec inter Scabinios ad legem fltdicandam locum teneat.* Hi ad omnia placita. fepteni minimum cumini. bant. lib. m. cap. 40. *exceptisScabinets* vu. *ad omnia placita praefie debent.* In plu.tods mancipiis S. Remmi evindicatis, cujus ameà uie-

OMOMMB» αάο Mroenntar. *Ipfi «»■» videotex cogmfctnxefqfte* rd seritate·» «fee cMyretaieitem, /adm*ft* recredûkrimr. Cr *per judicitmt Scabiaiorum,* fusnue i*c *fiat «««U*, G*tm« Jrid·!, *Urfoldue. Fredcriau, Urfiandut^ Hrodaiiu, Herldeerut » Raibertut, Giflehardue. rtruadiaveruntfervùûtm moitié diebue injùfti retentum vcl negUSum.*

Nomini» nostri monocramma] Eaeratnota 8c charaâer ut cùm liccra unica videretur, unde monogramma eft dtétaffn, omnes tamen uominis (itéras exprimeret. Denariorum enim 2uos deferibit forma h*c erat. qualis hodie pafm in plurimorum icrintoüs fpedarifblet.

Monogrammatû antiquillîmus olim ufus foil in diplomatibus Regum noftrorum, in quibus nomen non integtum, ut mos nunc eft, lignabatur, led hoc unico charadere. Karolus Calvus inftituilTc primus videtur ut nummis imprimeretur, xùm ante illum, quod in Karoli M. & Ludovici Pii denariis obfervare eft, pro tnonogrammate Principis effigies aut aliud quippiam incidi follet.

Cm. Nisi in palatio nostro) Haec moneta palatins dicebatur, cujus fpecimcn nunc datum eft. Vetuerat aliquandb Karolus M. monetam ullo alio loco die nifi in palatio. Qua de re prxter Capitulum xii. lib. it. aliud estât cjufdem non editum · : *Ut in nullo loce moneta ptreutiatar nifi ad curtem ;& illi denariipalatini mertentur, fr per omnia dtfcurrant.*

Ibid. Inquwtovico] Hujus loci denarium vidimus hàcinferiptione : Karlus Dm gratia rsx; in altera facie, quentowici. Quentovici pono mentio eft in prxeepto Ludovici Imp. de divifioneim ter filios, quod editum eft à Pitnœo poft Theganum : *Adartenfie, Balontenfii,* Qaembs io. *Comeraetnfit,* K*trmqndtnfit.* idem, ni fallor, qui Wicus (implicitet appellatur in alio diplomate Karoli M. apud Aimoinuin lib. v. cap. 1. Nefae *per civuattt tam in Rodomo* fadm & in IPïcus, *neque in Ambianù.* De quo & Dagobertus Reade mercato Sandi Dionyüi : *Ad Rothomum portum,* b* *ad Wune portum, oui ventum ultra mare.* Et Alcuinus epiftola xn. *Reverenti mibide Wicut propt-r caufii nectjjariax.* [Beds lib. iv. cap. i. *AJumpfitTheodoram cum Ebroini licentia.* tr *perduxit eam ad portum. em nomen eft Quinto-*

(4M.·µ· aaiirwa.] w«, 6r aevigavit Bu/anai*·». *] Quibus ex focis quo in traduQuentowicus olim fuerit focilins eft conjicere quàm certam 8c veram fedem indicare.

Ibid. In mitullo] Metullum vicum propè Burdigalam commemorat Chronicum Montis Dei de geftis Nortmannorum : *AnnoDccccM.vm.Nortmanni Burdigalam Aquitania, Judait prodentibut, captam dcpopulatamqut incendunt. Deinde Metulium vicum populanui incendio tradunt.* De illo agi hoc loco non puto. De altero malim, quod m finibus Pidonum Mellum hodie appellanr, aliis Metullum ditam fuifte probant antique charae Comatam Augonfium, in quorum poaaftatc napidum id eoa. Aâa vifitationis Sitnooss ArtRMpdcom Bsoancsutts : *apud Prioratum S. Htlarii de Meado ditantem à Prioratu de Leqtignane per* vn. *leucae PiBavinat.* Metullum prêterai, led fine loci defignaôoae, nominant gefta Dagoberti Regis cap. xu. *Plumbum quod ci ex MetuUa cenfitum* in *fecundo femper anno folvcbatur librae age millia ad cooperiendam Ecclefiam concejfit.* Tu·»0·

V.

Aiqgsntvm sxmsrint] Purgent 8c merum reddant. Duo in denariis requirebantur, ut puro fierent argento, non mixto, & ut penfam, id eft, pondus haberent legitimam. In quibus hxc inerant, men 8c penfantes dicebantur. Synodus Franoofordienfo cap. |. *De denariii .fi merojunt argento, &jdeniterpeufantet.* Cnj». »»·

Judicio Dii ts SXamixit] Inftl iterùm cap. so. 8c tit. χιv. cap. j. A 7. Quibus ex locis Liquet folitos ohm, cùm de crimine fufpedusarque infimulatus quifpiam fuerat, fi per teftes comprobari non poterat, ad Dei judicium compellere, ut ex ejus eventu vel Uberaretur vel condemnaretur. Karolus M. in Capitulis anui noni cap. 7. *Ut omnei judicio Dei credant abjqut dubitatione.* Quod genus examinis tneritb improbat ac refellit Agobardus in libello quem de eo argumento fcnpfit. In quo 8c varios ejus modos explicat. *Mitte unum dc tute, qui congrediatur mecum fingulari certamint, ut probet me r<am tibi efit ffi occiderit; aut certi jubeferrum vel aquat calefieri. quae manibuc illafui attreBtm j «ut confiunt crucee » ad quae immobilu per/n erem.* Quadruplex genua recenfet, monomachiam, ferrum ignitum, aquam ferventem, A crucem. Aauam frigidam pextertnirtit, cùm in aquam colligati dimittebantur. Dequo judiciopcolixaeft Hincmari epiftola ad Hildegarium Epifcopum Meldenfem. *tt vani hominei,* inquit Agobardus, *nominant iftajudicium Dei. Unde probari pottft judicium efie Dei quod Dtue nunquam prneepit f* Vetùm hcc omnia tandem legibus tum ecclefiafticis tum civilibus damnata & abrogata funt. Ibid-

Se Iconium RtoDAT] Purget fe atque immunem probet i crimine de quo impetitur. Tit. xt. cap. >. Ragamfrido, qui prxeepta falfa regio nomine compdafle dicebatur, interdiâum ne i parochia Remenfi abfcederet, *donecfe ab illit qutt ei impingebantur idoneum redderet.* Id fiebat aut Sacramento, ut hoc loco, aut per teftes juratos, ut lib. tn. cap. *64.* aut jedicio Dei, cujus exemplum eft in Synodo Francofordienfi cap. 7 de Petro Epifcopu : *Exivit ejut boum ad judicium Dei, neque per Regii xfnsiiMtm, neque per fanRa Synodi eenjuram, fedJpontaned voluntate ; qui etiam d Domino liberatae idoneut exivit.*

Tortum vacant] damnum vel injuriam inferant, cap. 1 j. & ad. ciruli hujufce. Pro eodem tortura quoque pofitum nomen animadverti in refcnpto Godefridi Ducis 8c Marchionis, Virduni editu adversus torturas Advocatorum, quibus affligebant Ecclefia» fidei fu* commiilas. F«|. »·*.

Pia dsnsratas vBNDUNT] denariorum pterio, quafi per denariatas. Sic dcnsxara cettx legi- ftid-

TM.O. cur ia ducta Befimfi, Mt denetata de cera in dutn mgemmaris qui Afaca fti—ia ingenua fâàa eft, in tabulam & Viem : ac eanu *fat- mdii* idkem dmenoum dt ctre*ftrftktt·* Ec ibidem ia ttftammeo Benatü : pcf/elvanr dues *de* neratai* dc sera ad *altan S.* Fiteui a* Jfalrode* rie /id crma/frAc. Dans denentas da cm dide quod ia alia Befiwufi ducta eft pccfelvete ia cm duos denarioe.

Bannum Rsvamatvm] Hincmarus Laudo* neniis ad Remenfan ; fr *pro te* fidd *dia numfa intraverat*. «u fismnrn rtwadiartr larrrprlfareiMr. item in alia epiftola : Fidciu «erem fuie rori heroines tsgtrsmw rcavadurc faàd me in *villam Phidiacumfttuifotrnt.* Reradiant ban* num qui ad banns mulum judicio damnari pro ea dane wadiam. Eodemque modo in aliis. Wichardus Abbas Frotario Epifcopo Leucorum : *Fidttur* rcroen *nebit .fi voi* uriis *jadicaveritir. at gxicunfue de ipfit mancipiii . fii ft fibtraben* dc *nâftra* deroiiuuesM *nmUantnr.firvitxttm Jttam ceram vebii rtavadiart ficiatii . at dein· cepi per fifiitiam fibeSi hanc fraudem perpe* trare neautaiu.* Ec in evindicatwne mancipio rum S. Remigii, *rtavadiavtrvntfirvitiam,* ut fuprà feriptum eft.

Fabrictn. bx avro vbl arc.] vafa aurea vel argentea, auram omne argenmmve faâum. Qux fabricature dicuntur in formulis antiquis.

Vbndatum libra auri l Auri ad argentum proportio faè olim, etfi auquando variatum, apud Gtxcoc decupla fuit , apud Romano» paulb plufquàm , ut fic loquar, duodeculna. Itaque aureum iUi nummum decem ejufdem ponderis argenteis mutabant, hi duodecim & lemillè. Quamquàm autem diverfa ratio videatur, quandb non mada cum mada fimpliciter, neque (ignari nummi cum (ignaris, fed mada cum nummis comparatur, hic tamen puri auri libra duodecim quoque denariorum libris rftiniatur. Arcadius verb lmp. Lege unicâ Cod. Theod. *Dt argenti pretio* feed *tb^axru infertur,* pro rinrulis libris quinos folidos aureos inferri jubet. Qubd 6 tunc auri libra folidos lxxii. continebat, nt eft in l. 1 j. Cod. De *fufctpteribui prapofitit* 6r *arcariii,* confequens eft ut madie argenti ad auram (ignarum ratio Arcadii Lege fuerit quae eft unius ad quatuordecim.

Brvniab] loricas. Sc enim exponunt glof- fbgraphL Atque ita intelligenduni quod in Lege Ripuarioram tit. O. cap. 11. fctipeum eft, ut qui vreregildam favete debet, *brumam bonam profobdu daedteim tribuat.* tc in Capitulis Karoli M. ad Theotonis villam anno dcccv. editis : *Qmnu hmno de duodecim mtnfii bruniam habeat.*

Cap. Pagbnsbs franci) liberi. Quo fenfu in his Capitulis padim , dc apud alios, ut cùm dc fervis queritur qui francas feminas accipiunt, id eft, libet* condicionis. Inde bannum ftancile fuptà liberi hominis bannum incetprctati fumus. Proripit ergb ut qui per pagos liberi funt homines, fle caballos nabent, cum pagi Comite in exercitum pergant, dc debitae paraveredos de mon pnrftcnc. A caballis caballarii equites di&i io CapimfaAquenfibm Karoli M.amsofeprimo, dc ab Hincmato ia epiftola ad Karatam Rqgem t *Ptr vdlat ia fvibm* nsa*felàm heminu caballarii. fed etiam ipfi* csccseaes *rapinaifaciunt.* Ten.ll

Hostim facxrc] Hoftia eft exercitus, Pfat maioribus noftxia. Capitula Karoli M. Bononm ad littus maris odita nceexu. *Ut* ia *itfie* asm» *parttafiutat vel* altsnaa *Men* eager ; v email»* *MuiauttrciatMiaiiHvtatatfiitrU, ia Menda ftU aead autar. aanafyatfi* mali*ficift cotuf· tat.* Quare hoftem facete eft eapodicuNMin, ut proximo capite loquitur , exerritalem facere. Quod exercitare in quodam alio Capitulo dixit Karolus idem Imp. *be liberenua heauanat ptfii· Mitait, at puna ptalitateat pnprittatit txtreitart dtitant.* Alibi *hofidiiattmfacere*. ut in diplomate pro Maurilio Epifcopo Andegavenlu Hinc he/uiü *apparatae* tir. fequenti cap. l j. dt *befldiitr praparatat* infirà fub hnera tituli hujus dc in iifdcm Aquenfibus Capitulis.

In marcha wactas radiant] excubias in limitibus agant. Ludovicos Pias in Prxcepro quod Hifpanis ferit qui ad *fe* coafagcrant : *Ia atarcka atfira txplaratuatt Gr txtvbiai, ψuod afieate vacaMe aaBat dieaat. facere aaa aegligaat.* Inde fuum *ntadu* Germanis \ *guet noteris.*

Hbribannvm mrsolvant] Hcribannus dicebatur multa quam luebat is qui ad exercitum vocatus venite contetnpferat. < jolus Imp. in Capitulis Bontmienfibus cap. 9. QeràiRfm *liber hamo ixvtniiu faerie anno prxftntt non Seniore fie in hofit nonfaiffe, plena»· heribaaaam perfolvert togatar.* Eiahardus epift. xx. *Et ideb nan videtar aaU jtfiaat tjft at htriMuuoa filven debeant* fui aea *alMi /itérant nifi abi ipfe* Imperarer *prnetpit.* Inde beribannanx in Capitulis, neribanni exaâot.

In roLTFTtas] Sic appellarunt libros cenfuales aliofve rationum publicarum. In Codice Theod. *De dUfcajfinbas* I. 1. vetat Imperator ne *acceptafemelftcaruatti & regefia polypucu*, id eft, ut paulb poft exponit, tatiocinüs publicis infêtta, *è diituffbribai Gr appariteribai denab ptfiaUniar.* Qua in his libris continebantur, fideisipetpecubfaciebant. Unde ftdespolypdeorum Cod. eod. *De indalgtntia debiteram.*

Carrofira st manofbra] Duplex genus favitoris. Canopera funt quas tit. xxxn. cap. 14. carricMuras dixit, cùm carri veâuncque opera debetur. Manopera fervitium manuXle diritut lib. in. cap. 51. quia opus manu fit. Unde manoperarii in diplomate Karoli Calvi pro S. Dionyuo. Inferior etas cuibedas appellavit, Cerae». Ad canopera itaque fpcftat quod de vehenda masgila (equitur ; ad manopera, battere in fcuria. in Polyptico S. Remigii : *Faciunt carropera dt* «Mena *cut viae in Itagii* xiu Sin *aatm. dabant denarui* xn. Et alio loco; *Camperai ξχ tnantperat inter* retes *circabt* pain*

^r marutlam] Terat adipem vocat Plinius de ratione agens emendande tetre lib. vni. cap. *d. Alla efi ratio* fucat *Britannia & Gallia btrcien . alendi eanr ipfa. Qaad genat vocant margetn. Efiauutnt faidiun ttrra adtpi. ibi* dei»-

Ten.·. *bwfiUigMUi uudt·.* One etrt aura primàm.mdom poft aorpit* difta A Hodie vulge À pfarifqM usons* , ab aliis *mtrU mm~* ^ÇT'acuntA MTitM] Lib. i. cap. yj. de
AU. his qua die domiuicofacere non lices : mm *Uuum •urftn, Mc* lmms *tettcrc.* Banere eft tundere fc Nnam Ih— heoare, rundards purgare. Hk de maftê iaso&lmndum, quam coloai noftri baoondo *te* lagauando purgant. Quare fermai , que apud toc ftabulum nunc «quorum figr*^~«·, laofa ofan ufiupanmt pro ea quam panai vorioa* HOncmarus adversàs nepoasm : Smrfafa *igjhu ûutrebifit. Gr* smmm de aarrü deauaicarb ceifeAem Jîaa *litttuU Prtfty-ttri fa* «mi *uùfit.* Polypricus S. Remigii : *Etduu* ft peftwam «d cerrcM./caruj , ft faction dM-dm/uer.

SaiLAM xitinint Imanfi mkrique. Hinctnaraa ibidem cap. 1. de Capsua quam Attala Spdcopua Eccltfie Laudunort donarat t enrpes *utritU tififiilttrut .* ft «rapid*fillnU* ***·*filU igfiu* Gpelfa. (mm barrale.

P* «»·. «P-M. Jacnrt mvtNiANTvx] Cap. fequanri t fi *faterfi it&ifauu.* Er, centra *tuifinrttfitfie* tfant.* Et, jba caïqpe^rîeat «*cjeftitieM.* Ex rocdâtaa fmflâ» qui imÉnad^de^auMm^ad

plarimm venire neglexerant Formula eux. qu* ladicuhn replu de faâtvis infcribiour : *Ntt* yfa «dfiacfcMi raft, MC *tfiftem dixtrü gd ûlU fide undent.* ft pfarimm Jiaoa *tugltxù . Gr fithmt tjrUÂi munit.* Hoc Wu joâi&ece fiiarit deferri vadiœonu accedere ; fariit», aâ» *igfi.* Sed faâivoe etiam univeoè dicebant ofanes qui in ta alia quavis negligent*! faiffent, ut in Muralis iifidetn extvn. At cxxtx. qui dcbtnan œtamrium eut fervituNm non reddiderant. Er in chena andicndali civn. *Interim rtrè* a/jm *«ifUcitum tttutn peut tx ipfitfiSiv· effcurtcu.* id eft. ratifie defaifte ceniêaxur.

tu. Basucildi uve] Apparitore». Unde nunc etiam apud kaloe bengali vocantur principal Apoaruorum.

Cap I». Lateoa tkiod. scastligi] annorum depofiriot Verba funt cap. 114. Addirionis quarte. Quod depromptam eft ex Capitulis amu xvr. LudoviriAuguni. Temonibus hodie ieggnt eft do* ponere, *fttft* quid fir dicere non habent. Afine nmc, feddtven* fignificationis vocabulum/corp vel *ftttf*, pro munere aat pcomio ferai vadetur in epiftola Hincmari Laadrmeabc ad Remenfem de Grivone: vadd ftrnma *iffitm* nee pre *élut n in* rvgrtuiu ΛΛ *nt ititfiiti* nubi dem. Quad *tg· mirther ȋ iietnt, tin nut^eU Mtiet ittuficti fretL ti Âtdijfm Grfiat* uUe*fnti·.* Et in miftanco e)u&iom apud Hmcmarum Remenfen poft finem libri iv. capitum : *ftkfui* de *rthu fiut Etcltfi* fitit* fir «rdùuvû . w» yw *fitf vd ftr* siifnm pnpinfiuiatrm *uu. utict.*

P* '»* «W.M. Da sors nasctun] Reculis, aut reiculis, ut iupal rit. τη. «r Synodo Arrernenfi.

P«P 'H· aapm HaximaeoM uostxvm] paratam mandonem ft hofpirium. Quod pantnentum dixk Hincnarus Karolo Regi : &▪ «aregudm dc pezMiaue r^fire ad araq^mes redsdM .* dc peulb poft , Mm admeuiriemm ds Meridic, gnandl ad pq* rammmm *vtfinuu vnunut,* rsiamr. lude heribeegase ia Capitulis lananientfui KaeoE. Jd. cap. a. hofpuso earipere, herberaer. Er beribecgammn fe literis S. Lndovici Reg», quibus Coemolas villam i procacacione eegia ft heribetga* gio feu gifts liberam ede derferar. Tvm.II.

Er NAiAS] daufinas. Hair nobis hodie funt fepesquxlibec. Olim, ut hinc apparer, pro militari vallo & munitione ufihrpaoe.

XXXVfL

Apud Tufiacum.

*H*uc Misrr im Bomvnbsam] In codice Laudunenfi legatio hac fequenri Regum adnunriatiom poftponkur. Parvi amem refert utra antecedar. Id certum eft , utramque hoc aune apud Tufiacum edicam fiaidê.

In NOSTavM iMaoimncATVM] Cap. ▼. *ht tuftrum dnùtàatttm,* hoc eft, in dominatntn & poteftatem. In literis Henriri Epifeopi Tullenhs de donatione Siokmm Ducis Lothariqgorum ft Atleidis amjugis pro S. Manfueco : ele· dmm*Jiuun fntdmtnuu, Gr infi»àhnaùuu jqmdmUfei fdfiitmu.* Hincmaras de villa Noviliaeo t DeMfle *Tiifbt·* tenait Rtx Kerefes JUmogi «pÿopimi iu *fin inminiem·, Gr* dedit *vilUm Nwiliùaun* fa fam^cte 3q/cbers Saxwu. Qui fandum ut domiuMpoAdebar, non ut beneficiarius, m efas dotmnxatu fandus effe dicebatur. Domimcaaua eriam diâa in PraeoptoLu* devici junioris de Abbatia in Cabotnonte, fuem *igfi GrtMttJtrti Uttgt tettutn fa htùüutvt UAturtuu,* ume verb S, Dionyfa Monafterio cottcsdebeouto

Fidius homo Mvamat] Vaflàllus ■T* fidelitatem vagi ipfi vel abem ejus vafib debeet.

Muusaiaus aot matxibvs] Mulieres po* fuit pro uxoribus; m Synodus apud Compendium fub Pippino cap. 1j. & frne *vir mnlimnt* /itaai *iimiftrit.* Et itèrùm: *vir UUuutcifiut* nur *litrtm Utitimem. Mnim* Nicolai Papa legatus in epiftou ad Epifeopoa feripea hoc ipfo anno acccLxv. : Br fuma· *fidtru Btflmuii* amm dou *Itfittit* Ceasidr audtar *ftrfarnjfit.* Idem Itali vtugb feriunt, quibus nor eft assglie. Et nos fimifiter feminam pro uxore dirimas. Quod veterum etiam fit exemplo, ut in titulo pcxcedenri : & fanfau eurimat net morfau *fuuhun •utfit, ulni* cMfagfaaa *tifiirear.* [TeoulL de exhortât, raftit. XeceeiraniM fuem aiiam fi *hnnfiiuUt, cumfini ifixfimiu· uffi, *]*

Cum Gdntvanonaiuo 1 VariUttwo, vol duce. Manfit vocis ufas a«M kaloe, qui voxil* lum gosrfalonem vocant. Ac Roma mmc oriam Gonfenonarium five, ut vulgb eueariant, Goofelonorium Ecdefia ***—f tu magiftrum Aa ptnfeftum vexilli militi* errlsfisftinr : ft apud Honorinoa fanerioribus fecula Sorts fast Magiftratus, qui Gonfotanarius juftkhs dicabatur.

In txactojua } Mifas omnibM ad iegarionm fast pcofeâuns aaâoria dabatur, ideft, epâftola cqjus bamficio fafeqûebancur ft confactum acripsebant. Lib. iv. capit, jo. Si *gut lit· ttru tuftrtu Jtfrunrit.* Id qff, msAarwa yae *fitfttr Mijit rtcifitiUu dbigmtr.* Ideo ireSe-

urifift*

iaeodomlibaocap.7). De

/mat fndftMon dandbm eft pecfrimdam*ft*, »- Jrÿftqp «re» *ve.* ubi

aac «ûftbriali, aliam denique Vafidlo regio.

PsfraO*. Hl voouticvs it Kuolvs) Annales Pithonni alteram horom Kegum conventum amè *fu tomfu* habimm findufiqpe in eo imram namtmoMt hie vorimi rinse acccisnr. Afin* *dumeta fr Karetn* Stgu* 6* *fittm Oftd* Du*fieau* vittam *unfit SuunM* emrenimtet *fitdus hmau* . 6* eaireeia *Vt/r* ear feritate faonaad

dtoda fftjv» Muant Jirdsris *jeffaitt initlMittr* eaun teayere *mifirveeim* . n ^m

no> /*Ltmafim* ty^cspw mitem, *Kinbu* write*

Imtmnmr. tit admenmrifeu fr *gtfia fritrt ad* memermm revecanrifatt , *fuUAi* ft pr^fftam *fiatnu nfintari ftfiutt.*

P*·M» Nbvos noiTU rlionutm] Porrintm hac ad divortium Lâchant, de quo mprà rit. π»v. can. vu Cufta cafta an* damnemm Bams Srnodum Memftem, qu

chiepifimos, m Synodoflfi________ __ fit* e* hoc anno, oc AnribfimNfcribit, à W» lao^nmGalliamLegatus Arfentu»Epi&o|

XXXIX.

ApudS. Antulfura.

P*»*.

rit, dc fee *uijfitdta nutfi* escondrife.

De u«m mwot. wocraoa..] Ludovic!

ApodPifias.

Reawr Wf su.] Cèm anni Kaidi Calvi confingant es obüu Lndovici patria, hoc eft, es su. Kalendae Jolies anm access. fis-

MM mm r* su. KsieadmQniatilt........ fifth mai dm sss. Sed qfta Indi*» locanda, que adfiftbtDtt^fimmfaHuna état manu»Septembri, raliqnum a* ut placiram hoc PiAede W*o «d Auyfta amafe edebcatnm taoiligamm. TM.&

Faim ucmcarvn] Tic. snr. findam e£> condimus diâam fifth apertam ft capitalem inimicitiam d> cwfiun abnuam de yraptriquis fit&nptam. Et quia Mipebucn iMetotat hnjufmodi fimuhaMt coocaa, pcopotft legibus ürpè camum de fiûdû coercendis atque ledandis. L«c Fnficmnm finis habuit cornum locutum induriesprrirrihere in Additione tk. i. *Thtufiûé»fin* pecmi hafem ft *Seetfie,* ft dtme fi», *Etêi^um wk, it EtchfU* nrimnde, adpdasfann onft»« depterimredaudK KatalmMag* MB fiÙdM ÛBUMC SMBQ ·BBo·0i qutnm cap. vûs»*fiûifiujnU fit»* dymabik efts *vt iinhu twertufi* w pnemi dear, fr ad pomn« *ttunfi mbunat.* Idem fiutrit ft Ludovicm lib. nr. cap. 17. Paid* autem purificatio pterio fiebae, quod d fiudftb petfidvanatur i roopiebat iequi findam .utloqutfiv lebaat, levabat ft poetabat. Karolus idem lib. 1. Leftt Longobardorum tic. fy.capi. *t.Sifutfr* fiuMfniiMncifen nluii, id* net*fi trnfafiu.* at net mm dirigaaMr «di deamem auatari*fintn ptft. Sittai ntd· tueu fù fn ftUa/nuua itrt uetaertt* , nm <t^itiam mdt /acere. *wn ad ms fittrafijfi.* , *fr ft tali* m teat mfters valtaam st mejat daawam ms Pm si», car. i·.

Karoli coronario Moris.

In Eœuua S. SnraaMt] one Mecenfium Epifinporam lodes. Mortno Hacmriat in Imlie Lothario *menfit* Junio · aum hftus acco.su. fimul oc in GaHiam periatm o* mrnrim. Kato-Im ad vacuom ofm m m occmmtdam Mom advolavit,ibiqmab afiqaoc utrinmm mgriiatf. Pft. »'».

£ Macrini Tiiraam»-

frantft. frft

Qui Muo* tit am. rr tsiv.] Htacmarm P< si. a*.»·

fiafttiu fr Trwftsqfim

/w *jUt*

<«·· H. Confimilia fiant qpue in alter* ad Ludovicum Ttasfrhenanom ictibit apud Nodoatdum eundem lib. in. cap. xo.crebtrque omainb&multus in hoc aiaunento Hincmarus, ut Retnenfem Ecciefiaui 4 revirenii nan itnparem efle doceat. Ind· advetsùe Gothefoaloum dilleren* ita concludit: Qme Remis nee auner *efl Trevirorum* wie*primer provincia Eelgica, propter* feed *anti tfi condita.· ksc inferior, quia ut fecunda tfi provincia regionis Belgica conflituta.*

***** Vioiua 8. Paacnm] Quo anni die autano rneafe beptixams Clodoveus Rex fuerit, nihil proditum eft à Gregorio Tutonenfi. Hincmarua hoc loco & in epift. j. cap. i*. de vigilia Pafchx conjecit, proptared qnbd visilue Pafchx & Pentecôte» publia» dim ac fmemnibus baptdmis fuerant deftiaata. Sed haliucinatus eft. Coaftat «nim « Aviti Viemveefis epiftola, quam ad Clodoveum ipfnm Regem ftaiim poft eius baptifaiun fetipfit, bapufmum in Natali Domini fufcepitfe.1-«jar, inquit, *fplendorem Congrui Rtdemptofis neftri* Mftvita imAmvh. at *caffequentcreo die* ad *falutem regenerari ex* und· wn *pareat quo nattan redemptioni[tut call Dominum* muiiduj *accepit. IgiHtr £ui cslebtr tfi Natalis Domini, fit & veflrlj quo* vet *fcilictt Chrifia, Chrifitu ortut tfimania; in* pte *vos animam Deo, visam prafentibsu, famam pofleris conftcratis.*

A fratWANO Para] Karolus Calvua Nicolao Pape: *Ptfi obnum diva recordationis avi noftri Karoli exetUetulfimi Imperatoris, genitor nefitr Hludouvicus piiffimus Auguflus, Deo* danente, *paternum adeptus imperium, Remorum venit ad urbem; ubi prsoceflor vtfitrfanSa memoria Stephanasfimmus rontiftx ti obviam venit, atque in imperii honorem tum,Dco infpirante, conjecravit.* Qux pluribus narrantur in vita Ludovici à Hodoaroo lib. u. cap. 19.

In hac ooMoJin bafilica Metenfi. Flodrordus idem lib. n.cap. so. Karolus Rex in eadem epiftola «I Nicolaum Papam: *Ibi etiam*, Metis in Ecclefiam B. Stephana, *pifffimus Imperator ab omnibus Epffcopu,* ciero, &· *papula tfi venerabiliter coronatus & prifiino refiitutus imperia,* Qoo ritu res peraAa, exponit anâoc viae Ludovici, ubi de conventu apud Tbeodonis villam ncccxxxv. Sefuenu *veri Dominicd, quafiera Quadraftfima initium procedebat, ia Metis civitatem Domnus Imperatae, fid & Epifcopi, & populus univerfalis illius conventis vtnit; &· inter Miffarum celebrationem fipttm Archiepifcopi ftptem reconciliationis etcltfiafiica orationes Juptr tum cecinerunt,* & ontnet pppdi, *hoc vifi, pro plenaria refiduttone Imperatoris multas Deo gratias reddiderim:.*

X L I L

Paâio Aquifgtanenfa.

f»<. »». A NNO xxxit. Kakoii] Initium annorum 4A. Karoli ex xii. Kalendas Junias ducendum •fle monuimus. Hinc fequitur Martio menfe anni Dccсxxx. nondum expictum fuifle annum eius xpx. Quare icribendum hoc loco non xxxu. fed xxx. eandemque obcauliun du icqueftd legendum xxxi. aou xxxui.

H* *t*actiones] Ægeè ferent·, ut par erat, Lndovico regnum Locharii, cujus ipfa partem fpcravenx, univerfum 1 Karolo ufurpari, inid tandem ppc utriufque legaro» aaâione conventum eft ut regnum hoc inter ipfos «qui* porâombos divideretur. Itaque divifio ea fada eft qux proximo titulo continetur. De his autem plura Auuoinus libu v.cap. ai. 14.if.

Inmul ammds Comis] Camerant» hic Karoli Regis, eique. ut Aimotni verbo utar, domefticiffitnut; qui *wA* haec foafione Richildis Regiiur honoribus fuis exotus, *8c* i Regis familiaritate fummotus, Ludovico Tranithcmenfi audor fuit ut in Galliam cum exercitu iterum veniret annoDcccLxxv. Aimoinus lib. v.cap. 31.

X L I I L

Divifio regni Locharii.

In rxocasptDi] Inter Heriftallium *bc* Marfnam in pagoLeodicenli. Aimoinus lib. v.cap. 15. *Karolus Pontigtnem veniens legatos accepit, nuntiantes ut ipfi ad Herifiallium veniret, & fiattr ejus Hludmtvicus ad Marjiutm venturus effet, Gr in meditullio eorundem locorum Kalondis Aupufii colloquerentur.* Et poft alia: *Tandem* V. *Kalendas Augufti ad locum colloquii convenerunt.* M »»·

CoiONiAM, Akcintinam] Qubd in tota hac enumeratione nulla fit mentio Moguntinx, Spira, *8t* Wocmatia, argumentum eft nias civitates ad regnum Locharii non pettinuiflê, fed ad regnum Ludovici, atque boa nimirùm pago· fuifle qui propter vini copiam, ut alio loco motum eft, tranfrhenanis provinciis adjedi funt, cùm Ludovici Pii filii paternum imperium inter fe dividerent. [Annales inceni *CunSa» civitatet regni Ludovici in occidentali Utere Rheni pefitas, id eft Moguntiam, IFormatiam* 6r *Nemetum.* *]

Lvcovn. viioxt. Viennam] Non fuerant hxc in antiquo regno Lotharii, fed eidem pofted cum aliis ex Karoli fitatris fucceflione obtigerant. p**· ,H"

X L I V.

Apud Gondulfi villam.

Anno dccclxxiu.] Scribendum Dcccixxn. non folùm quia Aimoinus Gundulfi ville placitum and Hadriani Papae obitum cottunemorar, quem omnes confirntuint an. ncccurxu., menfe Novembri deceflifib, fed quia Hadriani obitum, ut fequentia docebunt, re ipfi antecedit. Adde quod nifi hanc xram ftatuas, pnepofterus ordo fuerit, & titulus hic fêquenà poftpdnendus.

Avon GuNodtn villam] Tir. un. cap. 4. Palarium tegiifin ad Mofellam Tqllo Leucorum finitimumA^iinoinus lib. v. cap. at. *Karolus* d *Burmmdia ad Gundulfi vUlam, placitum illuc antea condi&um habitans, Kalasulis tembribus revertitur.* ViliaGundolfi in Annalibus Pithœanis. Gundovilla Frocario Leucorum Emfcopo in epiftola xi. ad Hilduinum: *Recordari fi^uidem vtftra paternitas valet qubd cùm ûs palatio Gundoviiiat Donum Incerator hoc anno flaret, veflram. continens marnon, jujfic ut in fionte*

Co m Hi VBOVVK. SACK. MSA**·] Part* fifi-Heat ngni Lotharii , quam in dtvifione fitetm·

Mudmofciu *αpoA Tridtnium* cam *Enfüitrgg lofnm* , Ludovic* Imp. conjuge, *partem rtrni LoAarU*, feam cawra Kareliu· *accepit, nqftc-tn ftatmentii mnr* cm *paAu . fun confinfu eg tonfeieatia homiman* fuaudam *Lotharii, fui ft Uli* cMmneudmnun, *clam reddidit.* Dià admm apod Karolum fintw per apiftclii 9c legatos Hadmaus Paps ut À Lotnarii regno , nmquam Ludovico ejus fratri jure debiro , abftincm , idamquenuoc Midi, non à Joanne Haduanifuccedore, ot quibufdam vifaineft, led ab Hadriano ipfi» (uc confise *n* ot- un. cap. 4.) legati » locmofitt Rorruenfis 9c Gadericus VelieKnenfis Epifinpi contendebant. Sed Karolo peefindad non potuit.

Sacuam. qua s-s. sunt] Defiderantur hoc iacratnenca ; qux uimirùm eè fpeftabent ut mù conjunfti duo Ludovici, mmrasac nepos, partem altctam rogni Lotham Karolo extorquaient. Karolus ergb tempeftati occurrens , novis quoqae ferramentis fuos fibi in hoc placito devinciendos potavit. Aimorius poft fupetiora : *Uadi u/riufttt facramentapnoribuifiuramentir,* fueciou/'erre /ηνpφφTM, *dirtrfg* fir *advtrfa utter* cm *font*

X L V.

Apud Carifiacum.

A vv»Ca »ulacum] Titulus hic aliter in co JjLdice Laudunenfi conceptus eft. alnee *lucar-ηaáιιθιDominica Dcccixxni.IndiUione Vi. pridie Nattai Jan. kite* faxfeptuntur *Capiuda Dommu* Rex *Enroba m Carfioco palatio cumfide lita»fitorum conÜiodtcnvit, (rperCuum rtfnum dtmuuiari* fir *ooftrvarimandavit. Aano* Chrifti ncccuxin. 9c Karoli «vani, congruit Indi&io nenqmnta, fed fem. Quate its reftnoendu' i eft. [DU bisCapindis, ac videtur, Aimonmlib. rn.cap.sp.·] *[M&-*

Invambs in ctAMooici J qui magnam, ut infedloquitur, habent blafpheiniam, hoc eft, qm gtavicnasinis alienjus infamia laborant. Chœontm eodem fenfu *Sc* blafphemum pbft dicet.

Sa sxconduant] Purgent fe atque idoneos reddant. Hincmarus in epiftola ad nepotem , quam fiipri citavimus t Qirid *Hadnift mijfm-cumtuumcommiftrgi.it* pe *mifiuito* w m*Jt tt-eondixit.* Non esmfevit fe, aut non fetisfecic.

P»f Cum Caal omanno] Filias hicKaroli Calvi, Mddenfis Ecdefix Oeneus ac Diaconus, hoc tandem anno patris Jaflii ob varias gradationes *9e* perduellionem oculisocbaras, rcrrutuiqne in M<>-nafterinm Cwbeienfe. Quod docent Annales PitboEani ococurxni. Plodostdas lib. m. c. 18. Ai moimts lib. v. c. sp. 9c j t. 9c alii. De fceleribus autem ac latrocinns pec Karlomanmun ejtriquc homines perpetratis, potter ea qax apud Aitnoinum & reliquos odita leguntur, luculenta errat Hincmari Remenfis ad Remigium Atchiepifco-

pum anrtofque provincix Lugdunenfis £pifco* pus epiftola poft ejus À patre fugam feripta anno •ccxLxxi. Vidimus *9c* iynopfim adtocum * Synodi Süvaneâenfis hoc anno Regis imperio ac voluntate adversus Karlomannum eoadbe , in qua judiciariis Eptfiwporam fencentiis Diaconi gradu exauAxarus ad laicam communionem revocatus eft. Aâotum porté exordium ε Karoli Regis filium criminantis proclamarione ad AnfegifumSenoneufem, Hildegarium Meldenfem, ac exteros ejus Sptrodi Epifeopos midi, qux hxc qux fequuntiu inses extera continebat. Prewdi *CmtU. Gtt.* '*guamvie fptaelitcr* actefeiiraes *at,ut ttflifica-tpnui* rrre/erix-*-md*'crenr.Jic*m*S-ftur* enifis £(· *dtfig rtgni tttflri ranttMinfuc* regamn miis d *Det ctatmUtua* mugnis *gtmitiha* fir *publiai ta fili»* w mmm, *fii* fir dqMpalutiMiri·» per Karlauni M curae ueu *mtnttfihum tteftnat* » Xc-*dtfiu kfcUtafit Setttuim éiortfcti DUëetttm fibi Metii* dumut. Metre *u erdingbdiiu utit mm aijtetmm vtfinm* exeyes *vgltttu .* per uas, c»> *fin unit tfifiuu (grtpttr rtgium mintfttrium ttebit* d *Dtt cummium, clemorti Epifcoporum gc ceterorum Secerdonm , Cuopictrum* feefee *& Montcborum tt^ut SguSimotiMutm &r virorum Ulufirium* ac *pttmifiui fit&t ataiitfeu co*·* *iùiouit, guet ui* net de *1U0 veturutit. vtlut &** per reccs *praferumm gudirt pottftu, Cgnonicojudicio vtflrt, quorum uturtft* de *Ditcouojudicu·* re *t propoaimut, (re.*

StcvT tuée scamivimos] ftahtimus *9c* prrfcripfimus. Ut tit. un. cap. xvi. *vel Mum eorum ya turn to fcgrùifiait,* id eft t detignari *9c* conirimti. Qed.

Et soariAAisK] Ita nunc eoam apud nos ftritt ac malefic* vocautuK. Hincmarus de divortio Lotharii ad xv. intecrogarionem *s Aliipotu, alii autem cibo* d*fortioriu demoauM, uUi veri nmtùm ctrminiiut è firigii Ufciaaâ.* Citatur *9c* ab Ivone par. I. c. ii^ftcd Gsuriaao),j.q. i.c.4. Si *perfonûtrùu gifuo mA ^ctot. ta.* Mmcmaro eodem, fed operis nomine fuMtvfto. Depomptom eft autem ex epiftoiu nendum edita * quam Synodi Tufiacenûs mandato ad Aquitani* Archiepilcopos icriptit de nuptiis Stcphani Comitis Arvernorum *9c* filix Regetnundi ComitisTolofem. Cui edendx locus «it inter ada Synodi ejufdem. <i. Grit MT·

In aaura vas. in icctts. ybstituila] qu* fifeus vel Ecclefia jxrffedit. Lib. tv. cap. j4. & fuis pnprimn is^Uui, peed fir eefttrnrageiu.

nofter pofirienc. Et Append· IL rap. 7. « aea *mituKor* rrfranuie *fitpor vofburam Doauu PippM R ^Ideft, m ccanovetfiam an vocentur* qu* in Pippini pufsmbns fiserunt. Ia his enim *9c* fimilibes loot vefticura eft ipfe soft fefio.

Al iquid ρaoμ ιvoατ] Invadat &; ufurpet. In fotinula uociti* fecnunentalu : Quid terram *fuam do eorum pottjUtt tue proprfi* iuc *ptrvgfi.* Undè*porprifam* ia Capitulis Ludovid II. c. 3.*9c reiproprÜgbh.* vucap. i|i. *De rebui proprifii, ut goto Mifu* fir Cratires *(r /udieei tufirot vtnioet*, fir *ÿbi geeipigtu finitivamfentnaucm t (r inanité nuihu ptitfumat alwuurugoprinitrt.*

T*M.n, Ab eo quod eft pcoprindere peopcifie res dittr , fient ab 00 qnod oft interprindere tic xxxuu interprifmn. Hinemans Ludovico Balbi. E arjScae ta *nomine ittteyrifum efi. unfit fr* in «mfa/oars. Sic de à mifpeindere nufprifum tic xxxiu

XLVL

Reclamatio Epifcopi Bardnonenfis.

Peg. «»j. T? »lscopo» Baucimonsnsis] Frodoinus,opi« £_a not, qui Synodo Tricaffin* fubfcripfit anno scccLxxvni. Subfcripfere itidem ex eadem ora Hifaant* Synodo apud Tufiscum dccclx. Adehulfus Barcinonenfis , Audefindus Rofcellenfis , 8c Wifedus Urgellitanus Epifcopi i Ponrigonenfi 8c TricalGtut Theocarins Gerundenfis. Parebant enim illo tempore , poft Katoli M. & Ludovici viâorias , Regum noftrorum imperio tum h« tum vicine ali* ejufilem ttaâûs avisâtes : quarum Epifcopi proinde 8c Galli* placita fynodofque frequentabant, 8c controverbasfuas vel apud Archiepsfcooum Narbonenfem, cui faetant attribua , vel m publicis (ut hoc loco , conventibus agitabant.

Put. »». Lokgios a maacha] i Pyreneo. H*c enim marca feu limes Hifpam* lib. ut. cap. 74. *Qui* rem *Limrim mantat. atque in Hifpantampro-fuifii debent. moniti* Pyrenees *mardtam etc cernafiant.* Quare de hac marcha LudovictuPius ad populum Emeritanum , que apud Einhardara epiftola eft jp. *Vblamui proximi etfiau txtrtlôun nofirum ad marcam ntftram mittere, tu ibiprnparatutfedeat dante vot mandetu mu»· de promovere ititat.* Marca igitur 8c marcha li* mes feu fines cujufqee regionis ', 8c Marchio , Comes matae patpmttus. Vita Ludovici anno dccgxxvi. *reliait tantitm MarMonibut, fui finel* regni *tatntte , muscs , fi forti ingruerent , hefiium arcerent incurfiu.* Inde Bernardus Comes Barcinonis, quia in marca Hifoani* ptxfidcbat, Marchio etiam diâus à nonnullis.

Castxvm tskxacinsnsb] Vicinum id Barcinoni ad Rubricatum amnem. Indigenis hodie

ihOr·. *Tarrafa* *

XLVII.

Synodi Pondgonenfij.

Ptf. »»T· Srwool FONTiGOM.] AAorum hujus Concilii hadeuùs perpauca, eaquemadia,8c cum Ticinenfibusconfaligeftii habebamus. None mules partibus auôiora Sc nods queque fuis diftinâa prodeunt, adfciti* edam ex divertis exempUnbus epifiolis pontificii que in hoc Concilio récitât* ferebantur Sc plufculis aliis monimends ad eandem Synodum fpeâanribus, quorum fit mendo ferè omnium in Synopfi Aimouri. Confiat ergb ptimùm Rom* coronatum faille Candum Imperatorem die Natalis Domini fob finem anni dccclxxvi. cujus coeonadonis aâa non exilant. Turn deindè celebratum i novo Imperatore conventum faille Ticineidêm meme Februario dccclxxvi. in coque ab Epifcopis 8c Opdmadbus regni Italici acclamatum fufeeptumque Imperatorem , 8c condita Capitula duodecim. Pof ttemb is» Synodo Poarigossenii menfe Junio ejutdem anni iafcepmm pariter i Gallis Imperatorem , «c Ticinenfia Croitula confirmata. Itaque fubfcripdoMm, qme He gesnine leguntur, pno* res , que Italicorum fient Pnrfalum 8c Opomacum, ad Synodum Tirinonfem pertineat j poft·* notes, que Gallorum funt, ad Poatigonehfem referende, non ad Ticineufem , cui malè antei tribuebantur. Tmm.IL

Avon P0MTM0N8M] Pontigonis inter villas regias clarum & celebre nomen fait. Ponriconem appellat Gregorius Turon, lib. tv. cap. a j. 8c lib. vs. cap. 37. quomodb legendum tc in Annalibus Pitheeanis, ubi Panricona fcriptum eft Dcccivtn. Anaftafius item in vita Stephani HL Pape, quem Pippinus Rex ia Gallia» adventantem 00 loco excepit, Ponticonem palarium vocat. Ponrigo fifcus dicitur in Chronico Frodoardi occccLft. quo ferè modo apud alios peftun, nifi qubd Ponaonem etiam eWa liters legate eft, ut in pr*cepto Karoli noftn pro Sl. Martino : *A3um Pontiontpalatio Imperiali. Ac* Ponrioais hodie nomen manet vico pagi Caulaunenfis, qui Lingonas fpcâat. Quo in traâu Ronrigonem olim villam regiam faille , tum ex aliis fupetionunScriptorum vetbis, tum ex his collieere eft que Aimoinus habet lib. v. c. j 5. *Imp. Karolxt dt Ctmptadie Carifiacam t iadeeneptr Sttff»· nat ad* Jtemrq/bt *cmitaum ɇfyficiurfimm per Catalaanot fr Poatitanem arpue Lingonajperagtat, dt Fraaeia Italiam petiit.*

Gloxioussimo] Ludovico Imp. Rege Indic vitâ fan&o, Karolus Romam profeâus, Imperator i Joanne VIII. Pontifice confecratus efi die Natalis Chrifti exeuntis anni dccclxxv. IndeTicinum repetens Synodum habuit menfe Februario dccclxxvi. in qua Imperator ab Italici regni Epifcopis Ptoceribulque acclamatus eft , 8c Capitula qu< feqenntur xv. edidit. Tum in Franciam reveries, alteram apud Pontigonem Synodum eodem anno convocavit : in qua imperium illi pariter à Cifelpinis confirmatum eft , 8c recepta capitula que Ticini fuerant promulgata. Hoc igitur loco Synodi utriufque acclatnauoncs 8c capitula cum fubfcriprionibus continentur.

Bosonis iuclvti Ducts] Ducem in eodem placiro creatum attendit Aimoinus lib. v. c. 31. Reme *exittu* Katolrn Imp. *Papiam rediit, & placitam fitam hakettj & Bofitae axoritfiutfra· trt Dace ipfiat terre confiitato Çr corona ducali ornato* , cum *coUegie e)at,* faes *idem Dax expetiit t* in *eodem re^no rtliSu . iter acederavit.* Frater erat Richildu Regine.

Libellas.10 joax]quod aliis eft libelUrio nomine aut titulo, cùm interveniente libello feu fcripturl res venditur certo pretio 8c certi penfione in annos fingulos conftituti. Leo Maracanus libro u. hiftori* Caflinenfis c. S. de Aligerno Abbate : *Lihellot plarimet dt rtbat najat Menafterii fecit. at Monafieriam d Satractau dirutum ex eit pecmiutrtficeret. Nam in dprucie de curte Tulliana felidet accepit* ccc. &* *utmuo cmfu* xxnr. d *Gtfonit filiit. Irem itidem fa8e tit libello de curte Kingana* cccc. *modiorum , fexcentot accepit folidot , annuo autem ctnfit folidet.* xx. &c« Libellariam ab emphyteufi caf.

T.w. il hoc inter (triera diffsm*doceet qubd emphyteufa ni/i mutai» poftêdixe non renovabatur, libellaria plerunque ftatis temporibus data pecunia renovari tolerat.

P<)«** "P. ". t*. Missat. most. votistatb] qui praediti font qui Midi dominici appellantur.

SussciurTiONes J Quifub&ripcionumiftaram haâcnùs meminere, plerique omnes Synodi feu placiti Ticinenfis faMcripriones appelUrunt, manifeAo errore, *cùm* ad Synodum Ponrioonentan pertineam. Quod verb in his Anfegifus Senoaran Archiep&oprrs inter fêdis aooftolics Legatos, ut Paix Vicariat, fedet *te mbCcribu,* ex ua intelligendum eft que «b Aimoino bb. v. cap. y J. in hujus Synodi axis prodita funt, leâam uimirùtn in Concilio Joanais Pape VUI. epiftolani qui Primatum Anfâgifb tribuebat, erque per Galbai *tt* Genmniaa vices fùas delegabat. Nacli fumusepiftolc hujus ac reliquarum que in iifdem •Ais memorantur exemplaria, que m lucem fuis locis, id eft, cum Synodo ipfii proferemur. •

XLIX

Alia aâa Synodi Poorigoneafis.

p ||Ol ca *«> ' (bm. 1. *'*' Teaamin τo μ] Apud Pitheum poft xn.Scripd rores coxtanoos inferibitur *Generale omnium Jhsrameneum.* Et verfimile eft ab omnibus exacru'n f**J**' Hincmarus in libello ad Carohim Itpperatocem, quem in codice Leodienfi na&i fumus, finguh juramenti hujus membra, ut inepta *tt* alienas exagitat, queriturque i fe poft toc aanos tequifitum effe, cùm latis efte deberet profidfio quam ut Archiepifcopus ediderat. Fx. inquit, memerm*pater vefter ob Epifcopis* ywt *rei voutatarii vel inviti ia fita dcjeStmu ceafettfentat, fed necab ipfe Ebone, qui aa&r* 6r *incentor ipfius dtjeEioais daatoxat inter Epifcopos fuit, naa aliudfacromeittum tdft libellos profeffioais à fe fubjeriput,* fmm «fe *nabeo, requifivit. Et* d *aie, fui ante preftfionem & fabfcriptionem, &* pejl *pnftjfiecem ac fubfcriptieeuut, prafeffa & fabfiripaa per* ter «raies *à juventute ufque al hotte fiaedhotm ftrvovi, aune juramentum aliud non debvdfet requiri. Sed non mirum eftfi per bajulas invidiafine caujb* «niauu *benignitatis veftra cornunit nuac à* rae *requirit* fried nee *pater vefttr ht vita fita,* e«i *utihi per aSe circiter aanosfecreta fita indubitanter credidit, reauiftvit. nec eras per triginta* O*fut annes kaStnus reautfftis.* Hincmarnm aliis Epdcopis auâocem raifle ur Ladovicum Rogem ex Getmama vementem fufeiperenc indicat ejus epiftola quinta.

Amsbuiso st Ahaloauio] Mdfi ambo Romam i Carolo fuerant cum Legatis apoftolicis poft Synodum Puntigoaeniem. Aimoinus Kb. v. cap.) j. Sotan *eft Synadbu. Pafted Imptraur legaret «Mereres tfJld«u,* Lnmcx & *Petrum, remifit Enatant, v tata eit Atfegifim Scaeafeta Epifuputa fy Adalgarium AttguftidHuaftm Epifcaputn,*

L.

T- »

Ada Synodi Romans.

Px »n- J ^Γ.μ·1 Jam monui Petram Pithctum, qui ture primus in lucem protulit, falfum fuiile, quod ea ad primam Caroli Imperatoris coronationem percinere exiftimavic. Non minus autem aberrarunt qui ad Trdnenfem poft·* Synodum referenda ceufuerunt, ac Synodo Ticinenfi in pofttema Conciliorum editione adfcripferunt. Pertinent enim ad aliam Synodum quam Joannes Papa Rome Februario menic habuit anno dcclxxvii. in eaque Carolo Imperium, quod i Germanis difceptahatur, totius Synodi confenfu iterùm confirmavit. Cujus Synodi alta Adalgariu* Epifcopus, qui ad eam miffuri Carolo fuerat, in rranciam detulit, ut narrat Aimoinus lib. v. cap. j 5. quod & in vefturo exemplari adnocarum eft his verbis : Syeedsu ynasn *attulit Adalgariui Epifcopus dc parte Jthatuitt Popa aliorumqua Eptfcepoeum Korola ad Urbam cisuatcm, quandi pergebat ifitm Karolus* Renare.

L I.

Euiftio Nortmanms conftituta.

Hac ixactio 1 Duplex hoc loco exadiopro Nortmannis deferioitur. Quorfum enim bis eadem inculcarerur? Pofterior expreffam habet notam anni dccclxxvii. prior ad aliud tempus referenda eft, ad annum, x, occcLxr. quo tempore (ut eft in titulo xxxn.) *neceffe fuit era-. jtSum accipere & ad navium cempejitieacm & in Nortmannarum caufa pro reges fclvamtnto.* Chronicum Montis Dei anno dccclxi. de Nortmannis : *Ad fuorum videlicet locarium fumque millia libras argenti, cum animalium atque annonet fumma* non *medica, dt regno fu», nt dependeretur, exigi Kerelus Rex praecepit.* Pag. ·ɪᴛ·

Da suo manso indomin.] Manfumjilio loco diximus effe fundum cum ceno agri modo. Hic manforum triplex genus diftinguitur, indomintcatus, ingenuilis, êt fervitis. Et in polypticho S. Remigii : *In Tefute habet manfum dpminicatum cum careris adifian, bonum cum arboretis, vinario (j-c. menfos tngtnuiles* xxxit. *ferviles* xxxiv. Item: *In curte Acuttore, excepto dominitato manfo, manfi ingénuités* xcn. *ftmis, ftrviles* xxxv. Manfum dominicatum vel dominicum appellabant proprium & peculiarem domini manfum, qutm Dominus ipfe excolebat, cujufque fructus percipiebat; cùm ingenuilis fervilifque manfi fructus colligerent coloni manfuarii, quibus concedebantur, cenfu tantùm retento, & aliis conditionibus qux in manfo ingenuili leviores erant, in fervili graviores. Itaque Ludovicos Pius in Capitulis anni xvi. agris dotninicatis, id eft ptoptiis, opponit terras alienas : *De ille qui agros deminicaloi propterea neglexit excolere ut nonas & decimas exindè non pcrjolvat. dr alienas terras ad excolendsunpropter hoc accipit, volumus* ut *dt tribus annis ipfam nonam cum fua Lege pcrfolvat.* Et Karolus Calvus villas indominic<tas villis in beneficium datis in diplomate pro S. Dtonyfio : *Kolanlia de fubfcriptis villes, five mdominitata five in beneficium fuerint data.*

ypM. 0. *dan regie marc eonftituimus.* Leguntur codon modo terne & cotte» & vineat indominicatz.

Dr <-ΓN<υ oominicato] qui à domino exigitur, live ad partem dominicam. Supci tit. xxxvi. cap. }o. *reftaurati fuerint,* «è μ μ - *quoque nuuifo cenfus ad partem deminicam exigatur.*

Non it tota parti rxeni] Hzcenun exactio, ut Aimoinus docet, qiue pro Norrmanni» qui erant in Sequana hebat, parti tantùm Irancùr, quam Karolus ante mortem Lotharii habuit, 8c Burgundiae indicia eft. Qui verb trans Sequanam c'inr de Neuftria, tributum Norttnannis qui in Lugeri erant petfolverunt.

Pag. m». QUI CUM Imp. percent] In Italiam, titulo fcquetici.

L I ï

Apud Carifiacutn.

Atud Carisiacum] Poftrema bare Capitula Karoli Calvi, cùm in Italiam, in qua obiit, alterum iter adornaret, regnumque Ludovico filio per abfennam fuam adminiftrandutn relinqueret. De hilcc Hincmarus epift. 1. ad Ludovicutn Balbum Regem : *Et quandb proximi in Canjiaco inde difpofutt,* £r nomina *vobts de/ripta dedit quorum confilio & auxilio regni negotia difponeretis.* [Aunoinus lib. v. cap. 35.]

Profluio quam remis] Qux facramenta _pud Carifiacutn fuerim tit. xxvi. vidimus. Profieftiouem Epifcoporum cum facramenco laicorum apud Gundiufi villam titulo xliv. De hac Remenfi proteilione quod Capitulis noftris deeft, repetendum ab Hincmaro in epiftola fupraferipta : *Vos /citis quia poser vefter prius Rimis de confluutione veftra poft silum in regimine regni cum primoribus regni fui dtfpofuit: ubi, quantum recordor, maximi oinnts regni Primores fuerunt, excepto venerabili Abbate Hugonc & Bernstrdo Comite Arverncnfe ; &r omnes fecussddm difpofitiontm patris veftri in veftra conftitutione con/inferunt.*

Post mortem fratris vestri] Ludovici Getmanut Regis, qui anno fupeiiore deceiferat. Hic cùm 111 Galliam iterum hoftili cum exercitu veiniliet anno, ut didum eft, dccclxxv. (quo tempore Karolus Romam ad capcftendum imperium contenderat) inultos è Karoli regno partium fuartun fautores habuerat, è quibus Comites etiam aliquot in Germaniam tediens abduxerat i qui pofteà, videlicet illo mortuo, ad Karoli fidem redierant.

Dilecta coniuci nostra] Richildi Bofoms 1'oroii, quam Kaiotas, mortui Hirminmid·, uxorem duxerat. Praceprum Karoli pro S. Dionyfio : *quartum pro nirmintrude olim conjuge noftra, quintum pro hac conjuge noftra Rschilde.*

Cap- A Di ordinandis scaris] copiis militaribus. Aimoinus lib. v. cap. XXVII. *ordinatis /caris qua Karlomnnnum cum fuis complicibus d regno propellerent.* Scatam Aimoinus idem cap. lib. v. 'interpretatus eft turmam vel cuneum, Hincmarus epiftola j. cap. 1. aciem bellaturam. K». rolus M. Rn Faftradx conjugi dc vi&oria Avarie» : *Retulit nobuqualiterillaJcaranoftra,quot prius it kalia iufttmus pergere partibus Avona, perrexerunt infrd finer ifforum x. kalcndos Septembris, & inieram pugnam cum tu* &c. Scara Nortmannorum plenum ex.-reitum prmtaiens apud Aimoinum lib. v. cap. 4». TsM-II.

St mcvotm nostri] F>hi Ludovici TraaC rhenenfis : quorum ex numero duos in peiora Italica proredione infelKs Karolus habuerat, Carolum, dt Carolomannutn ; cum tertio Ludovico infeliciter iupenore anno ad Rhenam pugnarat.

Honore* averti fuerint] Einhardus epift. 50. *Ut aliquam confoiattonem ei faciatis dc beneficiis qua hic in noftra vicinia ai/bhtta & aperta effe nofcuntur.* Aperti honores & apem benefici» dicuntur cùm vacant. Aperta quoque fetida nos hodie in Gallia didrnus qur à defundis donelida, vel alio modo vacant, *fiefs ouverts.* Sic apertum altare in chartis Vindodneniis cenobii : Qvcrio *altare illud apertum erit, folummodb centum /elidor in ejut redemptionem dabunt.* Cap. t

Ei valiat placitam] ιασ loco concedere. Traditio ixx. S. Galli : *Poft ejur Prejbyttri obvtum, nepta illius eandem traditionem po/Jideut. Et fi nepta illam traditionem fibi placitarem dimittere voluerit, tunc locum & prabendam habeat qusfi unus Monachus, & traditionem profatam fibiquepladtatam nobis dimittar.* P»g .*♦ c

Er vicissitudine cum so sint] Karoli Magni inftituro vel exemplo, de quo Synodus apod S. Macram anno dccexci. habita uc feribit : *Karolus Magnat Imperator, ficut quidam noftram ab tllir audivit qui interfuerunt, nullo unquam tempore fine tribue dc fapiensioribus & emmentioribus Confilieriis fuis effe patiebatur j fed viciffim per fitccejfianu, ut eis pqjfibile foret, fecum habebat. Et ad capitium IcSi fui tabulae cum graphio habebat ;* fir *qua five in die five in noSe de utilitate fanSa Ecclefia & de profeSu ac foliditate regni meditabatur, in dfdem tabulis adnotabat, & cum eifdem Confiliariis, quos fecum habebat, inde tratinbat. Et quendb ad placitum fuum veniebat, omnia fubtihter trallata plenitudini Conjihuriorum fuorum motfirobai, ür communi ccnjilio illa ad effeSum perducere procurabat.* c

Hueo abba] Notus hoc cognomento apud hiftoricos Scriptores 8c in epiftobs Joannis octavi. Fragmentum membranz Floriaceniu : *Hugo per Galltes Abbatis honore proditur.* Abbatum fiimmus Lupo epiftola S*. Regali proiapii ortum Joannes idem Papa teftatur epiftola joj. *Hugoni ftrenao, nobils, regali prefapid edito, atque exctUentiJimo Abbati.* Propinquum fànè fuum, appellat Karolus ia diplomate hoc anno Pontionc dato pro Ecclefia S. Martini : *Hugo Abbas, nofterfidelis tuque propinquus.* Item Ludovicos in altero diplomate quod Trecis anno fequenti concedit eidem Ecclefix Turoncnii : *Venerandus vir, nofter quoque propinquus, Hugo rtligtofus Abba bcfUtca eximii Confejforis Chrifti S. Murtini in fuburbio Turonica civitatis.* Ejus mortem notat Abbo lib. u. de obfidionc Parifienfi ;

T M U. Mage Prinaps *obit Abbot.*

Cap. *If.* Cum io scauiti stnrt J Uli attributi, aut cum illo cooibcuri. Frcdmnu, *feu* quis alius auâot geftorum Pippins Keg»» : Rsx *Pmpinut in quatuor portet Comitet fcaritot* €r *leudufuoc ad perquirendum Waifanum mifit.* Legitur vox eadem in Synodo Ticinenfi anni dccclv. fub finetn, & in Capitulis Karoli M. non ediris : *Ut medio mtnft Augufti turn exfcaritit hominibut ad not eJi debeam.* Scariti homine in re bellica oropriè dicuntur in fams confcripti & diftri-Dua, aut icaris inftrudi. Hine ad alia Ggnificarionem transferebant, ut hoc loco, ut fupri tit. xxxiv.

P.(I· »*♦ Mansionaticum Accimat] manGonis five hofpiui *jut de expends* non requirat. Quod onus declinan nek poterat fine privilegio. Lib. II. cap. 17. de Legatis recipiendis : In *illit lotie ubi medb vio & manjioaatici d genitore noftro & d nobit fer Capitulare ordinati funt.* Aimomus lib. v. cap. *jt. de* itinere Karoli noftri : *Indeque fer Aumucum & confuetot manfionattcoi Compendium adiit.* Per folita diverforia.

Ibid. In tmusti dominico] in trufte Regis. Lex Ripuariorum cap. xi. Si fuit *tum interfecerit qui in trufte Regit eft, dc. folidii culpabilit judicetur.* Quod Lex Salica cap. χιιιι. dixerat *in trufte dominice.* Truftis apud Marculfum eft fides lib. >. formula 17. *in menu noftro truftem & fidelitatem vtfut eft conjuraji.* Hoc loco truftis dominicus dici videtur qui fidem Regi juravit atque ia ejus tutela eft, quem amtruftiooem appellabant. Porri» que in eos committuntur qui in trufte funt dominica, Legibus Salicis triplo componuntur. Verbi gratia, G quis hominem occiderer, folidis cc. damnabatur, G eum qui in trufte erat dominica, folidis nc. Rursum fi quis collcâà manu hoeunem ingenuum in intius domo aggrefius occiderat, pc. folidis culpandis judicabatur; G eum qui in trufte dominica, triplo, id eft, folidis m. dccc. damnabatur. Legis Saliez tit.um. cap. 1. & 4.11c. xnv. cap. j.& 1.

Caj>'J· Rignum quo» bkjttonib] Hinc apparet Karolum belUs Britannici fatigatum Regis nomen & infignia Btitoanibus alsquandb conceffifle. Quod quidem ia veter fcheda Monafterii S. Michaelis adnocatum teperi his verbis: *Solomon nd obfidionem Andegevenfim in auxilium Karolo venit. Hujue rei gpotid Kerolut Salomoni Regi Britonum hebere permfit circulum aureum & furfurum & Arthiepiftopakm fodem £r proprium numifma & infuper omnia Regi convenientia. Et non folùm illi, verùm* etiam *fuccejortbut fuie dt'meept habenda uemuftt.* Sed parùm essftz fidei hzc narratio. Nam ut omittam qubd hzc inultb ante obGdionem Andacavenfâm gefta videantur, ex hoc loco patet Regis nomen i Karolo non omnibus deinceps Salomonis fucceiloribus) fed iis duntaxat conceflum fuifle qui fupetftitcs tunc étant, *Be* dequibus inter ipfos eooveutum. Quate illis nunc fublaris dari jubet operam ut eo nomine in pofteràm abftmeanc. Quod firitum eft. Qui enim poft Salomonem torum in Brittannia potiti funt, non Reges, fed Duces appellari funt.

Di cafpis] Quofham hic negotiatores cappos vocet incertum. In vita Ludovici anno occcxni. Gerrici fit mentio Capis pnrlati. Sed aliud Cappi videntur, aliud Capi. Quin & Capos etiam ei foculo dixerunt aves przdatorias ; uc Theodulfus in carmine de pugna avium, & io altero ad Karolum Regem. Tom. IL Pm ⁶⁴·▪ c

Colla fiperba tenu , aaaiu ut turba taponm ,
Anftnm ut actipittr, talla fuptrba ierat.

In quiius soxtsriius J filvis. Frotariu» in epiftolis : *Interjeci in veftru fcreftibur lufoe* eexu *Interfeci duo.* yuM *me jubente & ingenuante capti fuerunt.* Einhaxdus Popponi Comici epift. 7. *ConviSi de quodam furto, quod commiferuni fu·· ronde feromuu in fortfte dominico.* Karolus M. in Capitulis ex tnplici Lege cap. › 1. *Defortftn. ut fbreftorii bene illoe defendant, fmul cuflodiont beftiai 6r fifcct ; ét Ji Rex buùe fortfte ftremen unm tua mugii dederit, ampLùt* n« *frendat qudm iUi datum eft.* Manet integrum in vernacula noftra vocabulum. Nec folùm ulvas foreftes dicimus ; fèd caoate, venationem exercere. Ibid. Su*'i tom.

Compendium cum causia] quz aliis Cotia filva. Gregorius Turon, lib. v. can. x 1. de inorte Clotarii Regis : *Dum in Cotio /uva venationem exereerlt. à febre corripitur, exindi Compendium villam rediit.* Aitnotnus de Karolo noftro lib. v. cap. x 5. Ptr *Cartfiecum Comfendium ve· nisu, autumni* venatiezem*edetfaite exercuit.*

Salmonciacus] Locus infignis obitu Karlomanni Ragis ftauis Karoli M. Annales Pithoani anno dcclxxi. *Korlemaniuu Rex docejfit* 11. *Nonae Decembria in villa Salmuntiaco.* Exeant Regis utriufque diplomata Salmonoeco palatio data. Placirum eriam ibidem â KaroloCalvo Imp. celebratum anno dccclxxvi. au&or eft Aimoinus lib. v. cap. J4- [In DiarceG Remenfi, parochu Laudunenfi, uc Hincmarus ad Nicolaum Papam.*] ■· Tp·λ.ή Λ.1

In odkeia villa] Audriacam puto, inter Ambianos dt Arrebatas. Aimoinus lib. v. cap. *j 1.* de Karolo Calvo, quem Ambianos perventife fcripfetar : *Indequo afud Audriacam villam ac circum circa venationem exercent, ad Monafttrimn S. Yedafti farvenit.* Einhardus epift. ;x. *Et quandb de Audriaca villa ad Compendium revtrfuefuerit.*

Caviiula ixcsarTA] De his tit. 1. Ludosnd Regis. Et Hincmarus epiftola 1. cap. 7. *quali, ttr illa Capitula qua nater vefterproximi in Cariftaco adxutuiavit. ad ejfeBum pervenire pqffint.*

Gauxlinum CANcsiLAMtuM] Karoli Calvi duo tantùra in diuturno ejus regno fummi fuere Cancellarii, Ludovicus S. Diooyfii Abbas, de quo diâum eft fuperiùs, âc poft hunc Gaualenu* AbbasSS. Vincentis *tc* Germani, qui fub Ludovico etiam filio eodem fumftus magiftratu, epifcopatiun adeptus eft PariGenfem.

Pno dona umkanda] Karolus Magnus in Capitulis non editis * : *Ut quicunque in dona regia caballei prafintaverR , in unumquem· Se fuum nonun feriptum habeat.* Et Frotarius tsgom Drogonis fratri : *Ad horum itinerum incommoda, feu ad dona regalia qux ad palatium dirigimut, peni quicquid ex optimit equit* Pm· »k›. In hn*. ·g*ÙJW

T·v.Π* *hobtùouu tbJMotn cmofulfi fiumu.* Liberate hoc loco eft Jan, quod aliis dcuberare,dclMTtr. Denam esgb regiam & dona replia imclligunt qox Regt quotannis oftêrri conüieveraM. Undè annua vel anwialMdicebanatr.ChronicNro Sl. Arnold in geftis Ludovici Pii une dcccxxix. IPer* juxtim *rtoiti ikftt kebii» ftntrtli* ren*VMu4 •Mua*j&i* amené dine*ftUmoi toenfufafit.* Eodcmqoe modo anno occcxxxn. Aurelian», anno dccexxxv. A duobus fa». Stnuniaci, Womsatiu ûeràm, A ad Theononis villam, annualia hxc dona ab eodem recepta nocet. Anno etiam dcccxxxiii. cùm imperio entent eflst Ludovicos : *CtndiSum pUchum kuitxdu* (MMris *L·HrnrHu* m Campéndi· bafatr *i ibifue Epifetpi.* , Cmûms, Gr *mùvtrfiu ptpobu* cenveniantes, dena mmmIm *ti prôfttuevtnutt btMxnt/rttùftrM.* De donis Karolo Calao apud Dusiacum oblatis anno occcuxiv. Aimotnus lib. y. cap. at. (De placteo donorum •[4M„ causa habetî fai» Hincmarus epift. ni. cap.

LUDOV ICI IL REGIS.

I.

Quandb Compendii coronatus eft.

P<>η· A · Enscons μτγγα] In aâù coronationis, 2X *qux* infrà (abjicientur, priore loco pofita eft hxc EptCcopoatm poftulatio, cum promd&an· Regia. Quare ad illam pertinere certum eft. Hxc vero poor futi Ludovici Regis inauguratio, cùm ab Hincmaro Archiep&opo apud Compendium poft Karoli patris mortem hoc anno confectams & coronatur eft VI. Idus Decembris. Nam iterum pofteà fequenti anno d Joanne Papa in Gallia, cùm ad Synodum TricaÆnam venidèt, Imperator cotonarus eft VII. Idfis Septembris. De utraque coronatione Aimoinus lib. v. cap. j6. J7.

Her «mm *cj a. n».* <u* Sunt autem qui Ludovicum ab Joanne coronam hoc loco non regni, fed imperii, fufcepdTe putent. Inde enim Ludovicum Befcum inter Itn- P***®0™» plerique numerant, tùm exteri, tùm noftri edam Scriptores. Quod mirum certi mihi fidfumqoe temper vifum eft, cùm Joannes ipfe Papa ia epiftola 47. A in aliis quas nd Ludovicum pofteà feripiit, ipfum Regem, non Imperatorem, vocet, m epircola 71. ad Ludovicum A Carlomannum Ludovici Balbi filios, Caroli Calvi nepotes, Carolo eorum avo Imperatoris nomen triboar, Ludovico patri nomen Regis, Imperatorem haud dubii appellaturas, fi Imperator fuiflet eodemque modo Hincmarus in epiftolis quarum meminit Flodoerdus lib. 111. cap. 19. fratres iftos Reges Ludovici Regis, non Imperatoris, Alios nominet. Quid quod Ludovici ipfius Balbi, ut alia omittam, diploma cxftar pro Ecclefia Niveraenfi IV. Idus Septembres, hoc eft, triduo poft coronationem iftam Trucis datum, in quo non alium fe quàm Regem vocat his vetbir: ludevieas m^erteerdid *Dei Ruc.* Rex ergb fuit, non Imperator : Imperatoris verb titulum, antiquis ignotum, alii pofteà réméré adânxerunt.

AsolT. saurs liuatis] Horam inCariüacenli conventu du un. nulla feâa eft mendo. Sed ex Aimcini verbis lib. v, cap. >4. fecilè intelligitnue hos fùiife Penum Spifeopum Forofempronierfsm A Petram item bpifcopumSenogallir, qui à Joanne Papa nûfi ad Karolum vtuerant ut illum in Urbem ad mendam à Paganorum infeftaiiooe Romanam Ecclefiam pellicerent- Test. n>

1 L

Synodi TricaflàiMt

In Synooo Tricassiνα] Sjmodi hujus a&a, vel adorum potiùs breviculum quinque feflio·mbus diftinâum feppeditavit notes bddiorheca A Marin Vüdunenns, in quo quid pet Ungulas aAiones a&ntn fit fatumanm exponitur. Huic edendo · alius erit locus. Nunc quod inftituri satio poftulabat, felos Canones feu Capitula hoc loco exhibuimus, adjeâis ex also codice fubferip·tionibus que in Laudunenfi deerant, quem in Capitulis focud fumus. K1'1

Arvo UAvawNAM] Indi&aprimum fuerat à Joanne Pipe Synodus Ravennae in diem vin. Kalendas Julias, ut confiât ex ejm epiftola ivh. ad Joannem Fpifrnpum Ravennatem. Pofteà, ut eptftola {9. docet, dilata eft in xit. Kalendas Auguftasejufdem anni dccclxx vu. Indidwne κ. C*' *'

1 I L

Convenus Furonenfis.

Furonis] AnnalesPithoanidccclxxviuRcx *HUtiroyiuu* «d ofues *Ht mtofi O/Urii ftrn*it t* & c«* «fwyec»*fa» KmUJUir hoiti or·· toi Mi cen«fuirai hefait.* Aimoinus apud Marinam costvcniHÔ narrat lib. v. cap. *i* I. Quare Furent» in illo traéte finde oportet.

Anno incaunat. dccclxxix.] Aut annos reveni computat non à Natali Chrifti, fed ab Incarnatione, contra quam in eneris faèy, aut ferihendum dccclxxviii- Hunc enim Annum vulgaris nne Dionyfiansc defignat Indiftio duodecima. Deinde abfurdum fit Ludovicum dicere coavearam hunc kalendis Novembris anni dccclxxix. celebraflê ,· cùm ad kalendas illa* non pervenerit. Septimo enim antè menfe mortuus eft iv. Idùs Aprilis , ut Aimoinus refert, lib. v. cap. j9. [A Annales incera audoris ·.] 'f

Hludovicum sarvulum J heftqui puerulus altero poft anno Raxifponn, qub Luoovicus pater poft Keriomanni fratris obitum concederat, *dt ftotfir·ftUii,* ait Regino, *cttidiit ttofraSlit ctrvicihtu txfpirtvit.* ** ' Pag. >7« ca** **

Ludovicum st Kaalomannum) quos ex Anfisardi priore conjuge fiiftulerat. Quam etfi coaous à pacte abjecerat, legitimos tamen ejus filios ducebat, A fucceflbres libi deftinabat. FI0doardus lib. in. cap. 19. inter alia qux ad hos fratres ab Hincmaro (cripta commemoret, feripfifl*e ait : De *t^ftOii JiH d Gtfitiu fitftr Lod»·vui fetrit eorum* a/eejii fnarr *Auffordim ux·-rtm eijiSem eum rtciftrt* dm *crtgtrit,* &" *Adt· Uidem ub t· rttuuri* Ml *feekibeterit dt littrn Ludmrici Rtgh ed tum* pro*filitnoi furrum promrtitnt.* Ptc-v· ",*,'

THπ. KARLOMANN1 REGIA IL

In Broilo Compendii.

D boni «vi tv Faamcia L1 Ia dmfione regni XVpattmi, quam apud Ambianoe meufo Martio, ■« Chronicum Floriecenfe doc « anno Kccnc. inftituerunt, Lmbricus Fraociam & NeuftriamfocrinMeft, KaxbmanausButgondiam A figuierni·m Ludovico drindè pot Mcntûem moto» menfo Angufti anno ncccxxcn. Kariomannua Fnocum quoque 9c Neuftriam adeptus eft, fume in Francu regni oordium indddroit. Quare Februarim meus aturi fiequenris, cùm promulgsrs hcc Capitula dicuntur, primo «jus in Fnusoa tugai aaao *nOè* adfcribitur.

Im mlooa coitriMoti] Karobs M InCapïtabs anni oâavi : Dc batte ed *Aniaiaaua peloton*. Nemo·· aut fidra. Avefgaudu in litem quas principio riavwnm 1 Cam JBva fiur veeo*utr hrôibu. A* broilis id genu matris in Gallia locis nomen. Pardubs Laatbucnfia ad Hincmarum Ardricpiicopum : *Per vtuafixa tarant Roarηaa,oaa ruine* Barbaria, *in, (rpr Joatoro*·cam*fin* Broilum *trorfin,* fir iw h Gùmu*.

1 I 1.

Apud Venus palarium.

P**. '**' D >4M1 NO*™ T*1 l<* co<^ex nofter Mecen-jLVfir , es quo nnico bee Capitula depromp-fimot. Hk ergb alia eft ratio annoram Karlonunni. Non enim numerat anno· tantùœ quibn Franriam noft Ludovici frarru obitum oorinuerat, « paeb antediâum eft , *M* illo» etiam «ompluAstur quo· cum ilb poft mortem patris (id eft ab anno ncccixxix.) vel conjunâûn ante regni divifionem, vel poft hanc in alter* regni parte imperant.

1*«* rouciAM imino. cocatv*] per rim , *P*rficc.* Malcuifie lib. u formula 17. faa/Ttrd«m*five*fian per fittaac laUjfit. Secfitiem fum* A per /artum drprsdert in Legibus antiqui* Aliquandb in bonam panem, ux in Lege BajoaÔMum tit. st. cap. f. uu *Dau* dedcrir*fiction fr viRtriaat.* Skat aratra virtutem pro vi injufta pofuir Lax Salica tit. xtv. cap. 1}.

Iaacvmma] Cad. Pntar. Iracundd aut invidU,q*am ante contra iftoa ccnebatjiUud fecerit ,
[Λ ·» hoc Comes ets ansa nos ferirfaciat fecundum quod nobu placuerit, quod non ob aliud quin»
μ ·»r» J pro rapina ta aâum *. J

Pag. ayat "F·*« Voie© osloam vocAWT] Vocabant eriam geidotriam. Karolus Rex in Capituli* anni pcclxxix. ar/SterxaMSOMi*proftifiua umfia,* id eft, pro coUeAa feu Crwyegarione ferienda. Indè 9c confacriM qooqui *fSdoeias* appeUnrant. Hincmaras m Capitulis anno ncccut. daris : *Ut it nMHt, fuu ftUtalat vtl coafiatriai vtdfi* vetant. cantdat*fit puuruin ai axetaritattta & atUitatm atfit ratiora* pawuc.* In quibus omnibus bris geidoniam fcribunt veteres libri, son gildoniam. De colie&s qoc lingui TheooidL Icrippi vocamur, diAum fapri ut. χιv. cap. tit.

KAROLI IIL REGIA IL

Tuagftnfa Epifeopat&s courrovesria.

TunuMMus Ense.] Tituli hujus arg—sn tam explicat Sigebntus in Chronico ad an> nam pcceexx». *Sugunt Lttditefia Efifi» itfi&·, JUchmat vir CaArUaui Kerjtptr* oaeeritatem *Papa Ranaai arUaanr* Kri/lgpur. rmudtaM *HUioioa, aal* petnmd *iad* Duci *GiT*· Mme *oaMat abnfiiiori tpMapana».* AÊquantb uberius b Chrouico isesn bsoFrodoasdus anno neoeexx. qoo iniriam fait mamwsrfisr, Escat in Codice S. Mari· Vinbneoib, uodd hac Capsarie «xcerpfimu· , Joanais Papa X. ' *άρα»*
ad Karoltun Rmsm epiftola, qui figuifteat fo Romam Horimanaum Ardûepikopam cam HiL duioe 9c Richero ad examinandam caufem ero- »
cafte. At Frodoardm cam perfoqueus Riche- m.
rum Roma ε Jounoe Papa ordinaram Epifcopum , Hilduiaum verb exoommaaicacua foifie fcribsr aaao occcexxii. Tongosnfis poab enifcoparas, five Leodienfis , in regno erat Lotharii. Quod rapum Karolus poft excedam Ladorici patrisanudûmd fratribus,occupsramqoe 4 Tranf chenams, m poteftatem bum revocant.

Aa Humbacoimim. N.] Duce Saxonis ac Thuringi·, qoi biennioaatè regnum Germant· poft Conradum Regem occugpr ·.

1 1 L

Padhtm Karoli A Heiarid.

Anno Dose Inc.occcgxxtl.] Pa&nm hoc p<. «m.
Borasonfo ad Rbennm Karoli 9c Hrinriri Regum Sigabernu adfcripfit anno ncccexxni. Sed duplex hoc loco eft charafter, qiri ad annum aecccxxr. referendum docet, fini· nimirùm prinur, *9c feris <R*rts* , quarum alsera pridk Nonas , alsera VIl. Idfts Novembris eo aanomcidifte dicitur. Quod quidem anno congruit dcccexxi. non xxin. ane xxvi. ur perperam Ue feriatum eft. Quare ra&ùs omntab ia Chronico Frodoardi poftfo eadem in annum actxcxu. conjicitur. Quod ipfum mox etiam Karoli annorum epoch* domonftrabit. Atque hoc pestered, indiftioaem menfo ilb Norômbd decimam feifte, non nonam.

Anno *bcni Kabom xnt] Pterique omnes teram noftrarum AnAores Karoli Ssmpliris annorum exordium ducunt ab obitu Odonis Regis 111. Nonas Januarias anni Dcccxcvin. Karolus amem ipfe in diplomatibus fuis quinquennio altius tepet», ex die videlicet quo Remis i Fulcone Archiepifcopo unAus eft in Regem, hoc eft v. kalend. Februarias anni, ut reor , ucccxait. Diem quidem Karolus defignat in diplomate Foflstenris Monafterii A in altero S. Martini Turoniri *: Ia iit,* inquit, yxe *ai rtgai fifigtam ariiaati fiintu , yÿ tvtait* v. *uimiat Ft9r»ariat, ii eji , ui*li* S. *Aptiii vir· fiait.* Annum autem indicat Regino , cùm Regem levatum air fob finem anni dccexoi. Nam cùm anno· i Chrifti Incarnatione ordiatur, non i Natali, anno cuique primos etiam feqoenos

Ten.·. sani meBÎMadnument.D«néqnè Karoli rronum ab hoc quern dixi Chrifti amso ia ejas diplomatibus inatoari facilèporfpiciocqm oriis Maoicam Indidimribui computabit. Sad ne ambigoudi locus fucat, extat ia rabuhrio SI Martini diploma qnod cum Karoli aania Chrifti quoque anno· habat adfmame ia hone mu ifasnt Dare ill. *UA» Hut* feMime ▾ ii. annex». rtpew Demao Karate*gtriaggbut* Rrge,*rdÜuefMtitnù* vuuf▸ *rasa Ctufutiuptittit u mhtueatiaeu C^tJH* peexov^anè kanasaChriftiooacav. namet*-batwr Karoli XU. cosdeqtMaocft et priamn Karoli anno Chrifti occcxcm.tefpoodMt, St cans anno Chriftj mw H i- comparMsdus fit aatMM Karoli axi», ut hoc loco. Daindè fi anno xn. Karoli Julio manic Aprima arac ladidio, tebqmmcft ut anno ejus rra. Jufio eodem UMstfenuoa, poft Sapremotam verb decima' faerie Indi&so. Quod arat demonftnadom. Eft ftr altarum diploma quod Karoli anno· cum Chrifti annis comparat, de hoc qu* diximus omni ex pane connmat, in fcriniu EcdefixParifienfis, de immunitatcclauitri quam Rex idem Theodulfa Emicopo poftulante eoacefit : Damas xv. Astenaas *Juûiuàio·*
*c *!?·i*ι ***** xv*· anno Jucantarienû Deaunior dccccxi. regneere Deamo Kurde Krjc xo. rodAngraiue xiv. Jftam *vilU Cutgiaca.*

RtmuTMaaMT· xxiv.] Karoh» quo tempora in Regem confirmatus eft, integrum regnem in poteftate fiia non habuit, quia Odo Rex , quoad vixit, Aquitania de Bunundii potitus eft. Mor· tuo poft quinque anno· Odone, que ab illo po£ fidebantur recepit, rtgnumquc redintegravit; atque hujus redintegraamus annos regni fui annis aeincepo in public» tabulis Abjecit. Semper igitur redintegrationis anni regni annis fblido ferè quinquennio pauciores funt. Ec Calidam fiiiftet, n Odo, quem 111. Nonas Januarias viri fimetum diximus, ad v. Kalendas Februarias, quo die iaundus fuerat Karolus, vitam ptodoxiffet.

Larciors Hiatn. inmpta x.] Hoc verb pertinet ad regnum Lotharii , cujos mxeïfione Karolus horeditaonn fuam amplificavit : quia non fblùm pattern illam recepit quam avus olim *k* paror ejus podederam, Cad alteram etiam qux Regum fuerat TranAhenanorum. Sed quo anno regnum Lotharii receperit, inveftigandum.Sigebernts enim anno dccccxv». receptum notat. Cxterùm ex hoc loco & ex Karoli diplomatibus facile eft videte quadriennio antè, hoc eft, anno Chrifti Dccccxn. regni Karoli xx. receptum futile. Quo nimirbm tempore, Ludovico ultimo Fran*ciat* ftirpis in Germania Rege fine liberis defuncto, Karolo, ut legitimo heredi, jure licuit non regnum modb Lochani, fed Germaniam quoque ipum , finer in armis vis fuiffet, repetere [integrant. Chromcon Befvenfe : /inno *Incarnati wh* ococxctu. Odeee regneiue, *in Francia* Kerelus, jam jm'eiii, regni *rtpttit fieptra. ^r~*
a. l *nttlfiu Imparti uevafit Manarchiau *.]*

F**> I** Efiscofi SX fartu Karoli] Omnes è regno erant Lotharii, excepto Bovone Catalaunen-n, cujus foror Frideruna, olim Regina, uxor fuerat Karoli.

Efiscofi XX farti Heinrici.] Nullusinhis è regno Lotharii, omnes è Tranfiiienano. Nam dc Mngpmiofc VooBMsa, et alibi didam, quamvis ririnuc Rheno, Trnnfidmaeofi tsmenngn» vini grariA fuerant adtributx. Tau- II.

Efisc. MiMMoWLstmM] Hodie Monafterienfis in VeftAlia. Synodo Colonienfi anni ucccxxcvu. fabferibit v iAhnos Mimigarnafardonfis Epifcopus. Sic enim ibi fcriptum eft. Nos eamledtonem repeeftafsvimin quam exhibuit P. Heribera oofttienstrtpiar , ari rori hoc Capindaro debemus.

CORONATIONES REGUM ET REGINARUM.

L

Caroli Calvi in regno Lotharii.

Coronatus in Mimi] De hac coronatione April in Capitulis tie. kli. ubi ftr adnuntiarionee qu* rowwiirieiieni promBerant intqgne coonnentur. p*.

RsNBuicnoMS wni bmum] la Ragum noftrorum conAcratiooo divertis aune etiam bondidinnes, fed ab aao ArehiepsAepo ptonuorianent. Olim, ut hic locas dedarat, inrotdùm etiam ė divetfis Epifcopi· pronantiabanrar. Quomodb *k* ia Lademd ni roftimriooe, quam ia eadem Mererf Ecclefia faftam fapti dubesmus, bucr *Mtfanun ctUbratitntntfawn Architpiftapi jeptun rtcnnciliatianu tedafiaftien ratiatui fuptr tam cteiMnnt, Vetus* oriam Ordo Romanus in confocrarione Imperatoris fitsnlro onrionrn i finplis Epifcopis, Albes», Ponusnfi, *k* Oftieafi fandi AUtrodoctr.

Ao BXXTRAM AURICULAM] Hodie ungi Reges forint primùm in vorace, detndd in pedore , tarrib meet fcapulas , tarn in fcapalis ipfis , poftei ia btachiorum incamediis , ac poftremo in manibus. p«g. lod-

Palmam st scrftrvm] Regibus aune cum feeptro, non palmx ramus, firn palma menus oftormr, id en, lapée inamatus,cui eburnea expanfitmanûsefligioaInfiimnroisiifimoA. Sedhanc juftitia manum noftri vocant. Hic verb ad vidoriam palme, non ad juftitiam, roferri videtur. r*·-,v†

B. Goroonh] Hujus agoni lacer dies erat, quo hxc csiehraMauic, V.ldûs Septembris. Prxcipua autem hujus Martyris apud Mosenfes venerario ob fiuxas ejm Reliquias in Gocxienfi olim Monafterio conditas i Chrodgango Epifcopo.

I I.

LUDOVICI II. REGIS.

A * Enscoms fstita] Edit* fuprà fuerunt intef Ludovici U. Capitula primo loco/Exdem ipfe ac fuperioram fequenriumque benedicrionmu pars maxima nunc oriam in Regum Franeorum conlhcrarionihus ufurparur. U; veriimiie fit ab Hincmaro, cùm hos Reges Regioafque coronaret, conceptes fuifle formulas quas polleri fecurifim.

I I L

JUDITH CARI· I.I F I L I

REGIN. QVAM EBItOt! vs j Edilulfùm irem appellat Lupus Abbas epiftola Pag- l«e.
XIIU

TOM. n xœ. 9c xun. afii ffrfioiulfirai, alii aliter , ut Asdomdus life. m. c. ta. ΛΛΛ KenU SLtgu JRm JUMÎ & £4m-Ats, dudum/scrarbaMtrimMimiMpdeM^fir JbfiM deserter bmoMfo*r ta/gnire Hoc veto ieced-texiOimeft, girafe., deinde

1 V.

HERMINTRUDtS KAROLI UXORIS.

F*r>fc S'AUANDO HIUOmSMI] Nupfctal jaui Writes Karnin HaafeKradu Vodonis Comiü mi itienfo Decembri «ant dccc xu. ut auctor eft Nirhatdm fibra MIIO. Nondùm tamen ante hoc remans m Remnam cosribcrata, nunc denufen Karaü rogatu Sm &o m ab Epiibopb consute eft, poft mortem, ut verifiable eft , Caroli filii, quam anno dccclxvi. infelici cafo eatinâam narrant. Hirmincrudis veto iplâ haud aaafeû aaaia foperftes, cùm anno dcccuix. pridiè Nonae O&obris mortuam doceat Aimomus Itbir.e. m. Tom.II

A IFDB APOST. XX A N. MCUL j A fete apoftolka t ut Ermingardis Ludovici Pü Regina, maun cum Ludovico Auguftxxn appellavit corônaque aurai anxit Stephanos Papa, utfheganus cap. xvtu. ttftatar & Flodoardus lib. ti. cap. ta. Ab Epifoopu verb, ut inter alias Bertrada rippini Regis, «b qua Ftodagarius editionis Reveries : *Pipptw dtSiant toütu Freiui» Mjtdu* ruai cam cmficrjcitac Bpifcoptnu» &* /id^cAenc Principem md oun Barrradaar Refîna , ut *cMifuitiu ori» itpefeit . fMiaueur ûc regtu.*

ANALECTA Minutonun diverfi aneris opufodonm qua in Nais [Sirmondi]promijfa velcommemoratafunt.

I.

£p^hU KanU Magni de *vitori* Averle** «Mi atoexo.

Kaaotos, gtatÜ Dri Rax Francorum, Ac. *afifràna.* i.pag. »$$·

1 1.

*EfcjUlt LuJMci Pü Aq. *Λ BOtriutttf Hifpeμ λ, Λ* EMforde, csÿus spîjfdû *iaftn* tfi. ctteptju*.*

Hlubout icvs divini ordinante providentis Imperaux Augnftnc, omnibus Pnmatibas A canfto populo Emeritano in Domino (datem. Audivimus tribriatiamm vaftrsm , A multimodas aagrifias quas patimini pet crudelitatem Regia Abdiratnan, qui vos per nimiam cupiditatem renem vefttarum , qma vobis auÉetre conatas eft , frpüime violenter opprafl* ; ficut A patrem ejus Abdas fixiftu comeerimus, qui fofoftj, feperpofitiosùbm rasdiun, cufos débitons non etatie, fibi Wm cogebat, A propter boc de amicb inimicos A de nhiiliintibiii fibi «mtrarioe aeque mobedientes eftoceratj quia A Ubertatem vobis tollere A infoftis canfibm ac tributio vos oneraro aeque bnanilian mofitus eft. Sed, ut audivimus, voefomper, ficut viri fortes, infones A iniquis Regibus vobis inlataa fortiter repuliftii, A crudelitati aeque aviditati eorum viribter ntttiftiB.Quod A vos modb (acere multorum ralatioswdimrimus. Qropeopter complacuit ■obis ad voa bttetas dirigere vdqne cotririari atque exhortari ut in ea qui comftu libettafiu vefi trn defonfioue contra crudelimmnm Regem perfovocetis, A forori atque fievitru illius, ficut bactcnùs feoftis, cetere non dignamini. Et quia idem Rex cerdffimus advorfimus A inimicus tam nofter quim A vefter eft, communi confilio contra fievitiain cius dimicemus. Volumus enim, cum Dei omnipotentii adjutorio, proximicftate exercmnn nomum ad meream nofttam mittere, ut ibi pcnpuamsfodmt, A expeftet donec vos mandet· quandb promovere debeat, fi ita vobis bonum vifiun foerit nt peoptatp' ' adjuvandos eundem exaratum contra communes inimicos noieras, qui in marea noftra refident, dirigamus, ad boc ut fi Abdiraman vei «territus ejus contra vos venin voluerit, ilii per noftrum exercitam impediamur, ut illi A morrituiefoe in adjutorium contra vos venire non valeant. Nam cwtoe voe facimus qnbd fi ab ilio vos avertere A ad nos cosrvertan volueritis, antiquam libertatem veftram plenifimè A fine ulla diminutions vobis nti concedimus, A abfque cenfu vd tributo immunes vw efle permittimus, A nou aliam legem, nifi qui ipfi vivere volueritis, vos tenere jubemus, nec aliter ecgà vos agere volumus nifi ■t vue amicos A (brios in defenfione regni noftri fcooorificè habeamus. Optamus vos in Domino fiteoper bene valete.

1 I L

Practpitan Cerdi Cdvi pn Eccltfia in Mt· gntace vice pagi Njvsmsnfo.

IN nomine Sanâ* A individue Trinitatis. Karaim , gtatd Dei Rex. Si fiddium noftroram peritiosnbm aurem cdfitudinis noftx* commodaverimus, moram pmdaceflbrum noftrarnm parentam Regum (edicet exercebimus. Igitur notun fit omnibus fiddibus Senft* Dei Ecdefi*, parioribus (alicet atque futuris, quia in conflicta altercationis fraterna, quando me noriffim* omeertario agebat, ut vires refaftendi penes me coftautatenu* in feaxrtm, Nevemenfem oomicansm deveni apud Magniacum vicum, ubi corpus (àcntiflmium beati VmcentüConfcflbrisChnfti memorabili veneratione percolitur. Ibique munificum laigitocem Deum m ejus commemoraoone

•dotum dapracsuu fan nt ciu* faicapn mummen divine prerefaioms adipifaerac, quarmta par luam eropcabilera inesBorifaioem tranquille* prafparicati tefaiuerec. Quin vatb fab ipβ talia adfactmooM vote me obligari ibidem, ac ta*»-hcia cempocalia conferre ejus Minifail peifaw noter prômifi. Quociral, peraepd qui··, F**-urique vâftoril, w fp·· anbekh*. nbuic prèqni rare doom ipfais EncfaTie . fart vuiensutretnfariera ejuMma tenori* haberet quum avus memorabili· aatar Karofa» quondam Imperarer cuncti* vicie fieri tarait. Quant notais obtutibus daham reoerimmi jam didko tenora alienam «xifme, fcilicet per dsmimicmoa* alwrum beneficioram cnfiidêpoufaMèbus re* quondam ibidem delegatas. Tunc placuit nota» re* perirer colleftas per au&oritatis notae conictiptionem ita redintegrate, qux abtaaclx inde fuerant, cum iis que ibi perdurabant, & per divifibilia exercitia ties inde divifiones ficti, anatn in ufu falutaris facrificii ac reparationis Ecclefix, alteram ad luminaris adminiftranda, tertiam ad ufus neceflàries Clericorum ibi defervienriiun excolendos. Quas quindecim maniis & colonicis quarum, qux foivunt in cenfum denarios duodeam, ibidem, fididot quartior beti (latuimus, quos à noirçi* nofautumque fidelium ufibus ex comitatu Nevemeofi abftrarimus, ft in honora otnnipo-rewth Dei necnon ft veneratione SanAoram ejus Nivarii ft Vincemii, quorum Reliqui* ibi venerantur, fient antsqratu* exriterat, reftaurando ibi comtdjmus·, quemadmodtan in «Itero anAoriratis notant Pracepto, quod de eadem ratione ad Presbyterii honcftitcm fieri juflimus, repenti poteft, permanente in fuo ftatu ratione presbyterii ex faobeneficioibt collito. Volumus etiam matri Ecdefie Nevemenfi omnia hxc fint fubjecta, fab notaaque immunitate pofira, ft nullius oneris oritum alii ibi exerceant, fed fub tutela Pnefidil eiufdem loci ordinata confidant; ubi anni ortura redeunte libram cerx in cenfam in faf rivitate S. Cyrici publice pctfclvant. Quapropter volumus ut nullus Comes, nullus Judex, nulla oppofita perfona exindè quicquam exigere par-, fumat, nec cenfum, nec pararam, nec aliquod obfequium fervitutis, fed jam diftr matri Ecclefix tali ordine defervite. Et liceat Adaiardo Prefbytero, cujus labore ft (ludio 'hoc agimus. iniique foccedoribus memoratas res quiete poili.iere & abique obftaculo abcuju* impeditionis perpetualiter tenere ft ordinare; ut pro incolumitate mea ft conjugis fobobfque profperitate, beatus Vmcenrius, m cujus commemoration· agitur, ante Deum *jpeu* precatot adfiftat. Sed ft hoc cun&sCatboocisorthpdoxl religione viventibus notum manere votamus, quia pro Audio laboris ft conftraftioni* quod eiaetn loco Adalardus Presbyter impendit, licentiam cooceffimus ut nullus *fe* opponat fuccedôr, qui jam dicte Ecdefix Saceraos fubrogetur pou ejus obitum, nifi quem in vita fua ipfe elegerit, ft vvc fui Minimum conftiruerit, aut ex parentela progeniei fu*, aut quemlibet alium quem ad id per agendum idoneum provideri. Ipfi quoque i nullo temporale donum acquiratur, nifi toli Oeo, cui fervitio fungi unicuique Sacerdoti convenit

Et utnefanlarramae pmfansandtoriras firm i« tatauur, ft taligeotiuri obfacvariouecufto diatar .anuli notai imprafionefabcor fignari jafimes.

Dannn «in. kalendu Januarias Indid. vi. anno xix. regname Karolo giorioftamo Roge. Ataun in Magniaoo in Dei nomine feliciter.

I V.

Confilium Hincmari Archiepricooi de ^renitenda Pippini junioris, olim Regis Aquitanis.

Sanctu* Papa Gregorius in' deeratis ad Felicem Sidlienfem Epricopum: Pnwfltiein*futm* iMMUfMORfvc *afyaeèdfeptoatm etfirvan decerniauu ftatratieaaa*. (re. Item in decreto Synodali anta B. Petri corpus: St pair dc pryprta ca-*gaatioae, rei faam ftfpuau kahdt, datent* arerem, awfamafo, fac. IA- ». ftiA «»·

Sandhis Siricius Papain decretis fuisdeaooftatis Monachis: Has, inquit, *btyeditu ittm Wtf-φA ftrfiuu à MteuMTwncHi ottn Bttufiwt· fut tettvtntihu tliauiMfa* mmu Uhuu, *frc.* C^.**

In hoc Capitulo ftatmodb Pippinus, & inalio Capitulo quod de apoftarie idemSiriciusdocrevit. Quia verb nunc dicit fa poeaitere de ptmeritis tnâlis (juift hàbtttttn & jMtôfcffiotttin ûûn ruit, ft iâcramontum quo fe containxit graviter violavit, ft quia cum Paganis *it* junxit, ft profitent *ù* ad luam nrafamonam ft habitum velle redire, quomam illutscaufa Synodali diffinirioue atque judicio decreta fuît, fi tempus *te* locus permitteret, Synodali judicio immutari debuerat. Nunc aurem quia hinc judicium, ft hinc nos drcumftat mifeocotdia, pro judicio Synodali nobis fequenda funt qux é fada apoftolica *te.* per Synodaux judicia fiuir difinita, dicente B. Leone quia *m dijptaftadüi Dti dtnii* nro defames *tfft dif-ficilu.* nec nccit/MtiMU*fi gtmiou Uoytu^fyiu lUfligtrt^ tàiKCfftiH ftnütndi tJfi&UtUM et Dei crtdtMiu ûifiircuÛHU ctctfiu» t diente Afeflel» : Ntfini* det *illù Detu Mutiteatum. at rtfififitxt* d *diaMi labuit fiu ctfti* te-*netintr id ufiu* »vfaue.fw. Er item idam in docretis fuis tacit: *Prtfafiiua Meatthifftfr» et'* farrfa «w *vfaw«M *jtficpittm d^firi* nen *ftteft* •*ifipn fecctue.* Qved aura pw *·»>« Dee, defar ci *ridden. Uide* fui relifte*fiydariuuu pra-fiffieae ad aulùüua vd ad tutptiat dtvdmu eftt pMcejeaueatue fitiffaSieeu* /vegendas *tft .· fata etfi iaaactnt militia & honcSum f»ttft* eje *fMfiflam, tUSûtum mdunm deferunt* mans-*grcBie eft.* Er fequenduin eft de eo Leonis Capitufam, quo diat: Si cMrfaie*file Gen:ilum &*

c*. i- T*·*"|** i.Tm.*··;. c*. >s. tM.... ·* ***. ** '* 0». ** 7»/"

efeù inuneUtiiiu afi fiait , pefiiaa jefiudit (r «Mb baptftientpxrgari , at dcôicqps «* idolelimit dfibunta,fiKramtatenmCirifiipefiat eJipantàpu. Si autem idela adarmenau. ant baiicidih velfrraieatimibat cauaauaatifiait, ti Csnaumsuras res tlfia pataiteatiam pMicaea aat tportt admitti. tiaiaaa Canones de
U* **I his qui pcxeer MccÆnuin ptxvaricari fuut qualierpemitnaut dkum. Quia vetb, ut audivi, on-slytf fialct Pippinus percuri, fequenda eftde ulo
» W feurenria nrigni Leonis, qux dirit: Hit nd i* tempore aectgiutu & iaptriatbua urgtatir infitaatia pr^fiduaa paoittatia fr osur nceacilu-OMM uapUraiu ntcfiuirfaSie bmrdiceada efi, ate rtcaitciliitio deatgeida .·ftia adferiurdia Dei aectmfiru pefiiamupeaert. aec tempera dijfiain, apod fuon atdiatpatina venue merer vtra caafcjfi·. dicam Deifidritaper Propham :
*k .«. tin i», Cùm ingemueris, tunc fidrë eris.hr ἐτὠ.· Die ru iniquitates mas prior ut ieftifirsris.Etiterùm.·
<*U >»· r. Qhi- Quia apud Dominum mirericucda, & copiai* apud cum redemurio, Et Innocenriui dixit: Dt
' f. paakentUna faijbt ex gnerierihufive ex ItviarAat paabatiam gmme.fiaaUa bmnaaiat agrüado , fobadfiril ante fafeba tit nmittta-dtua Rmsanx Eeclefia coafitetadodamrfirat. Cattrim de pendere Rimande dAiAenua Sacerdotii efijndkan . tu adteadat ad Ceafifioaem penitent» fr adfitu atytt lacnmat cerrigtntii. ac torn jubere dbaitii cùm vidtrit cengruam fittisfaSioncm. Sealfi auii ia agrintdinem inciderit, atfae ufyue ad dtfperationem demerit . ei eft ante ttmput P^cha retaxandum, ee dtfecuh abfifet cemmutieur dfeedat. Pinta font alia qux hinc poflimus colligere, nifi ifta crederemus poflè fufficere. Undè, quantùm mihi videtur , non prxjudicans Synodali fentemtx dc Pippino decreta* , fed confifus de Dci miftricocdia , qui per Apoftolum fuum dicit m fepercxaltct miiericor-
M.*. >1. dia judicium. de de caritas Confratrum noftrorum , dc de audoritate facrorom Canonum & Pontificum Romanorum, exhortandus eft Pippinus ut puram confitffiooem de omnibus peccatis fuis, qux ah ineunse state perpetravit, fecretè faàat, (quia farté talia fecit qux turpe eftetiam in pabbeum dicere) & de hoc qubd hmm habiram dimifit, & ftperjuravit, & quia cum Pagani' fe junxit, (de qua fia conjundaone multç mala funt perpetrata) cotum Ecdcfia inter publicè parmatum ft Incrymnbiliter aecuftt, de panirenriam dt reamànationem humilitor potet, dc de omnibus qux vel fecretè coafefliu fuoâr, vel publici ft accufeverix , per manda impofitionem epifcopalii asribmûatis publicè tecoocuietur, & rocMcdiauM sonfieam clericalem accipiat , dc habitum Monadicum redpiat, de profiteatur fe deonero ferrate qux expetit dc opedtr , dr fic rnmmminneir (hôâ altaris recipiat. Reconciliatus aurem benîgnè traAamr, ut tali loco fob Hbera euftodia mifenœtditet euftodiatur , & euftodes Monachos acbonos Canoim»i, qui eum exhortantur, dc quorum doârini de exemplo bene de actm vivra A paemme peccata ptangem difcat.dcquorum providentia dc loci convenientia ita euftodiatur ut ad pciftinum vomicum redira nequear, edamfi diabolo fiiadente voluerit, dc re-

TmirlI.

divivum * Icandalum per eum in fanda Ecclefia * A. recididc in ifta Chriftianitaa odri non pnffit. Accipe , frater de fili, iftam rotulam , fed & illam de conatione non conjungenda, & porta illas Domno Regi,dc relege coram illo ; dc de ifta fac ftcundùm illius confilium dc commendationem} dede illa cognatione non conjungenda, per ejus confitium dc auxilium fequere metas auAoriotes dbi direâas. Providentia de Pippino non eft >»·£&* genda , & ut cera ac fideles cuftodes illi a&ibeantur fetis eft procurandum i nec obtivifeendum quod dc eo in MonafterioS. Medatdi accidit, &'quod de Karlotnanno in Corbeia evenit. Nam quod fâûum eft , adhuc ficti poteft.

V.

QsMnsdà *Nemtneuù', Tyru-inus Brittauaa, de foatner Epifcepatiiai fecit feptemjtapert Kareli Calvi Rtgit Franenriua.*

Nomcuoius valde fuperbus urbem Namneticam, Redonicam, ac cnam Andecavenfe territorium, dc Cenonuumenfe ufque Meduanam invafit. His autem urbibus βi ameorüs nominatis in fua ditione aifumptis fupetbiot extitit dc potenrior. Ccntctnptoque omninb jure Francorum regio, Regem fe fieri poflê exillimavit ; mnlrifque artibus, at dolofus dc fraudulentus , perquirens quibus id modis aflèqoeretur , reperit utbpifœpos totius fap φοαιτ aliqui feduftione expelleret, de alk» conceffiooe fua confi titutos in loris illorum fiibrogaret j ficque fariU conceptam tytannidem polle perficere excogitant. Æftuanrc verb Principe , dc plurima evifceata facie fecum animo revolvente quomodb conceptum feelus perpetrare poflet, tandem invente unum ex compliciMs fins , qui fe ritcomvenire poflè Epifcopoe dc abfque ulla examinatione de purgatione aliqua infamari dc damnari fateretur. Quod audiens tyrannus , lxtus efficitur , mula ei fpondens , fi diâis fada compenfaret. Mintftet itaque doli convocans Britannos Epifcopoe : Sdsoa , inquit, Domini Sacerdotes, unum me vobis causâ felutis veftrx pandere myfterium , qubd audierim ė fecretis Principis ,quia nifi Bpificopi fe reos ex eis qux eb objiceremur efle audiente conventu Prxfidum, quos abondé â diffcuffione reatus ipfixum Dux mvtavetar, profiterentur , nec eoe lateret fine dilatione capite plodendos fore. Quo audito Epifcopi confternati animo, pteter Dei 8c Ecdetae Lqps otnma fe profiteri qux malignus perfuadebat, amequâm morie multarentur , promiferunt. In erafttnum autem evocans Princeps in Monafterio Sandi Salvatoris Synodum Emlcoporam atque Proceram , adhibuit teftes fidfimmos pterio condufeMadveosùs Subfiumum Veneeenfem, Salaconem Alotenfem , Felicem Coriibpirenfam , Liberalem Oximenfem Epifcopo·, qui dicerem em pretio in Ecclefia imnribs muneribus fiepe from ordines fiiifle lareme dc omnibus criminibus obnoxios fixe. Cumque reticerem Epifcopi repentino mortis mem pereulfi , requifiri fum â conventa utram vera enem qux opponebantur : qui ita fe habere profeffi funt ; depofitifcue in Concilio virgisdc anulis pontificalibus, Gallias petieram,

ad Karolum (t confcreotM. Nomenoûis verb patrato fcelare pfeudoepifcopos conftituit loco ipforum. Cogitans autem Epicopos, quos elegant, à Metropolitano Tàrotmifi benodidioaem minimi pofla confoqui, mc acceflum ad eum meta Raps habere, «t quatuor Eptfcopatibue fcpteua compoiult. Quorum apod Dolum Monaftannm unum conftitait, quem AKhiepifcooum fieri docrovit Monafterium. verb Sandi Briod fodem conftttuit epifcopalem. Similiter etiam Sandi Rabutuali. Hr* tree ufupatitioa Epifcopos inftituit, caserisquatuor in antiquis urbibus oerelidis. Provindl itaque Turonenb ita refcisa, Nomenotas Dolo Monafterio Epifcopos fuos congregans, £e in Regem ungere fecit

v I.

Notitin it mnncipiii SoitSi Runiÿi periuik'uun Scebtmorwn trtitdtcttu m pltkito MiJJontm Hincnuri Arciutptfcopi.

Zmcadata « 7lt› st mood. edidlt

auiNÀNTuHincmaro Archiepifcopo, venerunt ejus Mifli in Curte Acutiori, Sigloardus fciiicet Presbyter vel Caput fcholx Sand* Remenfis Ecclefwe, & Dodilo vir nobilis vaflâllus ejufdem Epifcopi. Refidentes ipfi in placito publico, inveftiganteique juftitiam Sancti Kemi-Ill vel Senioris jam didi, audierunt fonum de is mancipiis quorum fubter continentur nomina, & de eorum genealogia, qubd fervi & anali* meritb debuerant ede, eb qubd Berta 8c Avila eorum avie de pretio dominico fuiflent comparata. Mifli enim fupradidi ut hoc audierunt, requiflemnt diligenter eandem rationem. Et hxc nomina eorum qui pnfentes interrogati fuerunt. Grimoldus, Warinherus, Leuthadus, Oftroldus, Adetardu», Koia Hildiardis filia. Ipfi enim rofpondentes dixerunt. Non eft ita, quoniam ex nativitate ingenui efle debemus. Pnefati verb Mifli interrogaverunt fi aliquis ibi fuiffet qui ex hac ratione veritatem fciret vel approbare voluiffent. Tunc accefletnnt teftes fenrflimi, quorum hxc funt nomina, Hardierus, Tedicus, Odelmatus, Sorulfus, Gifinbrandus, Gifardus, Teudericus. Et teftificaverant qubd de pretio dominico eorum origo comparata fuit, 8c magis per juftitiam tc legem fervi vel ancili* deberent effe quàm ingenui &: ingenua. Mifli autem interrogaverunt i* teftes contra eos verum dicebant. Ipfi enim videntes cognofcentefque rei veritatem atque comprobationem, ftatimfe recrediderunt,ft per judicium Scabuuorum, quorum h*e funt nomina, Geimfridus, Urfcldus, Fredericus, Urfiaudus, Hroderaus, Hcricherus, Ratberrus, GrtlchardoS, reuvadiaverunt fervirium multis diebus injuftè retentam vel negieftum. AAum in Curte Acutiori IU. Idus Maias in placito publico, anno VI. regnante Karolo Rege gloriofb, regente autem Hincmaro Archiepifcopo fandam fedem Retnenfan anno tertio. Ego Sigloardua Presbyter omnibus his veris indiciis rogatae interfui, & manu proprii fubfcripfi. Ego Heronodus Cancellarius fcripfi. Ego Dodtlo propria manu fubfcripfi. Signum Leidradt Monachi. Signum Adroini majoris. Signum Goflredi vocati. S. Flotaifi. S. GuntionU. S. Betmnis. S. Rigfadi. S.Urfini.S. Alacranni, Aluandi, Balfini.Balthardi, Frodemari, Teutharii, Autharii, Geroardi, Vuidonts, Righardi, AmaUudi, Rxfbldi, Althea, Amalberti. Ego Hairoaldus Cancellarius recognovi & fubfcripii. Teftes fupraferiuti comprobaverunt etiam Teutbertum & Blithehnum originaliter efle ferves, & per judicium Scabinioram, quorum nomina fuprà videntur (cripta reuvadiavcnsnt fervitium in eodem placita,

V I L

Precaria *Grinherti S. MUnlvto Epjfcopo Vir· dtuwifi Mot»βA* enmun dccuxl.

Dmims S«*A> & *Apoftolico ia Chrifto pari Mtdolvto Epi/copo in Dti tmmint Grinherttu prttuor.*

Dum'veftra fuit voluntas, & mea fuit petitio, dt veftra benevolentia & pietas habuit ut res illa in pago Virdunenfi, in loco nuncupante qui dicitur Adex, quas *ego* ipfe per meum ftnunentum ad bafilicam veftram Sando Vitono condonavi, hoc eft, in manfis, campis, oticis, pratis, pafcuis, concidis, filvis, aquis, aquarumque decurfibus, fimihter *tc* alias res ibi conjacentes, quas Senior meus Sartono per fuum teftamentum ad bafilicam veftram Sando Vitono condonavit, und cum farinario cum ipfi» feflô Xipfofluvidot 6c quam ipfe condonavit, u expetivi, & vos mihi pro beneficio veftro Sando Vitono habete pramiCftis. Ideb *ego* fpondeo pro hujus vinculo precari* ut annis *ua*-Sulis in cenfu ad fèftivitatem S. Vitoai libras xx. e oleo ad ipfam bafilicam, obi ipfe Domnus in corpore tequiefeit, ad illa luminaria fadtndadare, 8c in pofterùm promito fâàurum. Qubd fi non fecero, aut fi de tpfb cenfu négligeas fùero, ficut lex eft de hoc faciam, & ipiâs res habeam aut fi ipfiu res meum proprium efle dixero, aut alienare voluero, poteftas veftra fit fucceflôrumque veftrorum me exindè foras mittere bc cum emeliocatione res veftras recipere. Si quis verb, 3uod futurum efle non credo, fi ego, aut ullus e heredibus meis, fcu quiflibet ulla oppofita peribnna contra hanc chartulam precari* adite voluerit aut eam infringere, inferat facratiflimo fifco uni cum bafilica S. Vitoni auri libras 1l. argenti pondera v. multam fuftineat, 9c quod repetit evindicate non valeat Et ut hxc chartula precari* firmior fit, manu proprii fubter firmavi, & qui fubfcribetent vel figurent, inpcxfenti rogavi, ftipulatione fabohft. AAum fub die kalend. Julias anno IU. regnante Karicmanno Rege. Signum Grinberri, qui hanc chartulam precari* fieri Sc firmari rogavi. Signum Grimboidi germani fui. Signum Taringo. Signum Godoci. Signum Gobberti. Hoc eft teftamentum quod Domnus MadalveuS, Epifcopus Virdunenfis, Ecdefiz firmavit fuâ auâoritate. Diaconus hanc chartulam precari* fcripfi & fubfcripfi.

EaKnfeta «xvctcoX

VIIL

Ckorto inoetuhetis, Aaubicu Dtéevtia AJeirgJ!umht lAeruuem cmctffit io Beeltjt SuSi Kittoi.

AA vi famulam vel famulam fuam 1 logo fervitutis abfblvit, *ûao* dubio mercedem recipiecab illo qui dixit : *Diminit·, & dimittetur vobis, Dot·,* 6* dateur vote. Quapropter ego Amakicus Diaconus, atque *CutSto* Marie Virdunenfis Ecchfin Canonicus, pro remedio *tc* abfoluriooe anime fixais md Ladoms,dimitto ingenuam famulam illius nomine Afairam, quam ipfe mihi ad libertatem fidendam tradidit *K* dedit, ut hinc *Sc* deinceps ingenua fit ingeouaque permaneat, tuitionem Erxlofin fan&i Petri & Sandorum Confefibrum Vitoni, Pulchronii, Poffêflôris, civitatis VirdunenfitPontificum, habeat, dt annis fingulis in fvftivitate findi Vitoni ad altare ipfius in pntdida Ecclefia civitatis Virduni unam deneratam do cera periolvar, ipfiufque Ecdefix mundiburdo *8c* Abbatis ejus tuitione defenfia, pes hanc ingenuitatis chartam liberam dc firmiffimam omni tempore obtineat libertatem *8c* ingenuitatem. Si quis verb, quod futurum non aedo, fi ego, aut ullus de heredibus meis vd coheredibus, vel ipfius fratris mei Ladonis, feu quolibet altera extranea perfona hanc ingenuitatis chartulam infringere voluerit, cui litem intulerit, uni cum proreta fbcia Ecclefia, cogatur perfolvere auri libram i. argenti pondera xn. multa foAineat, dc quod repent non evindicet Et ut hnc ingenuitatis chartula in omnibus firmior fit, manibus propriis fubter eam firmarimus, dc qui fubfiriberent vdfignarent in prufenti rogavimus, ftipulatione fubnixi. Adum fub die Iduum menfis Junii, in prodiâa Ecdefia S. Vitoni, ubi corpus Ladonis fepultum eft, anno xt. regnante Ottooe Rege filio neinrici Regis in regno quondam Lotharii junioris. Signum Amalria Diaconi, qui hanc ingenuitatis chartulam fieri dc firmari rogavit. Ifti funt |riles. Adelatdus, Albrieus, item Albrieus, Anfeltnus, Raynboldus, Robertas, Dominicus, Piocheras, Berardus Abba, Heiroeldus Diaconus, Blicheras Diaconus, Berteras Presbyter calvus. Saroardus Presbyter dc Cancellarius fcripfi A fubfcripfi.

NOTÆ
HIERONYMI BIGNONII
AD LIBRUM
LEGIS SALICÆ.

Lxais Salice] Zofimus lib. m. T» Xsai-rdi·* «ep&w* *àeJfutffr.* Ammianus Mancdlinus lib. xv». de Juliano : Petit primos emxmm Kencoreas teWicsr fuos confaetud· *Solin opptiovit.* Idem Zofimus lib. ni. Julianum refert Saliorum ope Quados penitùs excidÜIe, quos domum in numeros militares adferipfit : xvd*^ r·, t Kwddw rnRVt 5 T*· ‹' gi ri- r» *·« rdswsw ifaeltM·*, 4* mm› «ʃ *m* *Tit* λ·. Quos Saliorum ordines fuo tempore, durare ait- Idebque in Notitia utriuique Imperii inter auxilia pabtina fispè Saliorum numeri memorantur : Sed *Ofafitune Morifri mslinmpro· fintolis per Orient* Botovi fioitrei, Brteeoti potiens. Solii Ctojlosstiosti.* In Occidente verb fub difpofirìooe Magiftri peditum, *Solii Txtentii Attgofloi, am* senuu clypsir. Ibidemque, *S«gittorii Nervii, Solii Gallicani. Et* inter equitum vexillationes intra Galbas cum viro illuftn Magtftro militum Galliarum, *Solii finitres ;* alibi, Salii iamores. Francorum quippe multitudo non in palatio modb, ut ait Ammianus, eâ tempeftate florebat, fed dc auxilia militaria numerofque complebat. Sed undè Saliorum appellationem traxerint ignotum eft. Nam quid plerique a fluminibus nc nominatos efle contendunt, nec confirmare nec refellere in animo eft. Tantùm dicam nihil adfèrri quo mihi quidquam ex his opinionibus probetur. Quod vero do&ffimus Pithoras A Vienerius de ialtu commehri funt, id belte dc acute magis quitn vert dictum. Neque futfragatur Ammianus dum ait confuetudine Francorum partem Salios vocari, cùm liquidi) conftet confuetudinem pro mote gentis ab illo ufurpetam. Longé itaque Romanas ejufmodi barbararum appellationum etymologias fugere debemus, ne cum illis ineptiamus qui Longobardos à longis barbis diûos lomaiarunt, cùm tamest inter Germanicarum gentium barbara vocabula apud Tacitum reperiantur. Idem *A* de Burgundionibus ftatuo, qui itidem à Tacito nominantur ; quos tamen Jordanus 1 Burgis Romanis appellatos efle contendit Ut tamen nihil *pwс*termittam, Salicem oppidum Mœtûc apud Ammianum lib. xxxi. legitur, unde Salios dedocere poflentqui fbmnia fua obtrudere geitiunt, quandoquidem & ex Pannoniis aut etiam ex Scythia Francos oriundos afferunt quidam apud Grego-

num. Igitur fupervacuo labore & anxii curiofi ure icjefti, nihil certi de vetuftiflimis rebus fine coctancN Scriptoribus pofle dici pronuntiemus. Porrb hac Lex una ex duabus eft quibus Franci regebantur, altera vero Lex Ribuarimum. Sic accipi· Einhards memorabilem locum de vita Karoli M. *Rranci dusu habent Leges plurimis m iecri valde diverfas;* quibus Karolum Capitula pleraque addidifle fanat, qua quidem kodiè extant. Hac quoque lex eft quà fub Fridcrico Ænobarbo Francorum nobiliflimos Salicoe adhuc ■dbs furiTe teftatur Ortho Frifingenfis lib.iv. cap. j 1., quà ufam fuifle Mathildem Comidftam in diplomaribus/uis apud Sigonium de regno Italia lib. vni. ipia docet. Quà tandem vctuftate aboliti, Juris Francici praxipua capita in locum ejus notneoque immigrarunt j prxcipuc illud decantatiÆmum quod regni noftri velat tutelam continet. De tempore vero quo lata eft, & quid quoqoè tempore additum vel immutatum iit, jam accuratè i nobis difputatum eft.

TIT. I.

Da mannire] Adnunriado apud Piftas xscccutiv. cap. vi. *Et qui» no» habent* domes «d *qtrns fecundùm* Legem maanirt & *banniri poffint_ duunt qubd de mannitione vel bannitioue Legibus comprobari aut Itgafiter judicari* non *pojfunt.*

I. Si tOM SUNNIS MON DITINUIRTT] Editio Gennnnica Legis Salica, ut teftatur Pithtsus. Si ia *mellum vocatus fuerit„ & ri qui vocetur eft non venit, fi eum eut infirmius aut ambafeia dominica detinuerit* &c. Ambascia Leg. Burgund. add. t. tit 17- in *ambafeia fua afinum alienum detinere pro opera.* Getm. *Atnbacht.* inde *Ambafiatcr.* 'Petrus de Vineis lib. 1. ep. 8. lib. su. ep. 81. inde *Ambachti* Gallorum clientes Ccfan.

TIT II.

Fuaavskit] Sic inftàpaflim hocrit.deinfeqq. ubicumque *furatus fuerit* Legis, in Mi. *fetravent* faiptnm eft. Sic Symmachus lib. u. ep. 48.GI0Î larium infri tit. 19. in Legibus Bajuvariorum.

Hranwe] Hara Varroni R.R. lib. nt. cap. 10.

ExrsrTO Caeitali ft dilatura] Damnum A' dilatura. Leg. Rip. tit. xvit. Porter Gapirah fubreptum, J: pr.tter dilaturam, hxc eriam multa infertur excepto Capitali, id eft, ptsrter fubreptum vel ejus rci prenum, ut infri tit. u. Dilatnla veto eft id quod inrereft propter moram. Jacobus Cujacius. Non autem pretium delationis aut iredi, ut malè apud Pitheum 8c Lmdenbrogium gloITx veteres; quibus non eô ftarith fides habenda qubd itii faiplerint. Mihi namque conflat edita gloflâria ineptorum hominum & infeiorum opera, à quibus nonnifi veftigium vocum antiquarum quxrendum eft. Hxc dixifle fufticiat. Nam non femel ab illis inrià diflentisnut ·, nec illis fumus qui adeb religiosè editas qudquilui olafavemus ut iuregntm judicium non retineamus.

4. De Sude fumaverit] Obferva gravida puniti qui è ftabulo feu hara fubripiunc, deniquè H quid daufum, ut infra Lepe, quàm qui in campe Sic 1. tilt. $. 1. D. dc Abigeis *plenius coercendus ire.* quamquam Cujacius hoc tit. 8c. obfervat. *6.* cap. 8. ex Greets légat *lcni:':>*. adduûo Juftini loco dc Scythis.

ij. Scrovam nuiARiAM] .Codex Thuani, *ferefam*. id eft faofam quam extent lequunrur. Virgilius : Quri *pecori imperitet t quem tota arment» fequantur.* Tertullianus adventis Judaeos: *cùm ducator ejus in ea pati haberet-* Sic ducatoc naris, Leg. *Quemadmodum.* $. Si uavri. ad Leg. AquiL Et quod proprius ad hunc locum accedit. glofix vet. *Ducale, dyoyut i et·* ■?'>!'. Glofix quip, pe ad jumenta qux agmen ducunt rcfpiciunt. Vide Savaronem in notis ad Sidon, pag. j jo.

14. Sacrivum, qui dicitur votivus] Sacrivus Varroni dicitur ad facrificium deftihatus» Tertullianus tamen de fanguine reprobi bovis mori optantia. Ea verb vox tranflata eft ad illos qui locis lanâù devovebantur, ut apud Gregor. Turon. Porro facririiftud vocabulum reliquum eft cx Ethnicis cbfervMionibus quibus tum Salii tenebantur cùm faibi Leges fuas Juderunt; etfi remanferit tanquam de vocivis rebus ageretur, qux San&s quibafifauu devons funt. Er quod heic ex GtegocioTmouenfi affertur, ejus exemplum Kodiè estât in unis fandi Petri, *ex* quorum lana fit pallium. Sacrivus pro vocivo accipitur in Concilio Antifliodor. Can. j. *Non licet trierfentet j uu arbores facrivas vel ad fontes vota exolvere.*

Votivus] Gregor. Turonenf. de miraculis lib. i. cap. 97. *Anus exigua pauculos gallinarum pullos habebat, auns ex voto Bafilicani ditioni fubdiderat.* Idem lib. 11. cap. 11. *Illud memoratu dignum eft, quse fit manfuetudo pecorum m hac bafilica* (S. Juliani Btivatenfis) *vothorum* (rc. *De his verb qua votiva funt nulli penitis quippiamfubtrahere licet, nullui priufquam ad bafilicam veniat aut commutare prafumit aut emere.* Sic &r de gloria Crinfeflôr. cap. j. Vide de equis à Cxfare Rubiconi confecraris Sueton. lib. 1. cap. 81.

17. xv. Porcos] Quidam decem oves gregem efle putaverunt, porcos etiam quinque vel quatuor abaâos, L ait. D. de Abigeis.

Si quis di greci xv. porcos] Nam & fues gregarim pafcuntur. In tit. D. adleg. Aquil. ex Homero.

TIT. 111.

5. Si quis vaccam domitam] An gravidam, qux tauri ruentia in venerem pondus toleravit' V ide tamen Columellam de domitu bobus. Fottè cicurem 8c manfuefaâam, ut intelligatur dc ea qux in villa nutritur, non de aliis qux cum grege in agris vagantur.

7. Taurum gregem rig.] VirgiliusGeotg. j. Quem Ltsere Ducem. & *pteori dixere Magiftrum.* Seneca Hippolyto a& 1. fc. 1. *duQor indomiti gregis.* Claudianus de quarto confutatu Honorii :

Sic fsfiua p^veu
V:-dicat, tr necdum firmetis consihu ardu
Jam refit armentum vitulus.

Seneca ep. 90. *Mutis gregibus aut maxima corpora prafunt, aut vehementijfima. Non praecdit armenta degener taurus, fed qui magnitudine ac*

tofis exteris metres vicit. Vide de anete gregis ductore Balilium in plalm. 1·.

Griosm regentbm] Atqui armentum eft, non grex. Sed non mirum ti id noftri non curarunt. Nam â Jurifconfuld» ipfis confundi videmus, L ». $. 1. D. ad kg. Aquil. L 11. de leg. 1.

10. Taurum R1011] Vide libros Regum, de Regibus Edon.

TIT. IV.

j. Br*.vicis]Paulus Diaconus, lib. v.cap. ao. Ulpianus in L a. $· x. de Abigeu. Qm *per-um vel capram, vtl vtrvictm abduxit.* Vulgata editio habet *vtrvictm,* fed Florent- *bervuem.*

T I T. V I.

Db ruaris canum] Vide Columellam, lib. vu. cap. ia. VirgiL Géorgie. 3. *Nec tibi curi canumfutrii pefbrema.*

i. Canem sbusium] Hemiannus Nuenarius in lib. de origine Francot. porcarium canem interpretatur vel doâum ad inveftfeandos apros; fortaftêdoâus ad venandum aur indagandum. Sidon Rutilius Itinerar.

hfi-wnema parat vtnaWi *villicus kofpcs .*
Atque olidam doUrn aoft cumle imi.

Germani dicunt *Einfcushuntd.* vel *Schuynhuntd.* At in Legibus Alamannorum 8c Bajuvariorum *Loithihunt* vocatur, quali manu ducatur, *leithen* ducere, *hundt,* canis. Nos *Limier* ab ea fortatfis origine. Exemplar ·. habet legu/iwn. omninb redè, qui catus Gallicus à loco dicitur Arrian, incynegetico Mf. Vide Leg. Burgttnd. addit. 1. tit. x. Leg. Alamannor. tit. txxxn. Leg. Bajuvar. tit. xix. cap. 1. num. 1. 1. 3. Gloria vet. *Sufes, magni canes.* Papianus, tir. xx.

Qur maoïste* sit] Fortè, *drejjd* d *la chajje,* aur qui alios poflit ducere. Canis venatilius apud Ruftinum Antiquit. Judaicarum, lib. iv. cap. 6. Canis dodus Leg. Alaman. tit. 79. c. 1. η. i. Fortafle A' canis duâor, ut in Leg. Aiaman. tir. xxvni. Boiorum, tit. xix. cap. 1. Fridedcus Im pet. de arte venandi, cap. *6.*

a. Sbusium rbxjquvm] Unnm ex multis, inter cctetos.

Viit mem] Vide Franc. Pithoi notas. Joh. Belius indicavit hanc vocem apud Xenophontem in cynegetico latere.

Porcarium] Leg. Alaman. tit. xxvm. *canis porcoriuus.*

VnriiM levoratium] Vide Lindenbrog. Gloriar. Leg. Burgundionum addit, i.c- 10.Al*rnaim. tit. lxxxii. Bajuvar. tit. xix. cap. 1. J. j. Firmicum, tir. v. cap. 8.

Qui st Aroutarivs] Qui *ciat occultos fir fignis arguat bafits.* Gratius de venatione. F. Pitheus. Hic tamen de cane leporario agitut, quem argutarii quoquè nomine vocitatum docet hic feeds, ab aiguris naribus *tc* acri oifeèhx nomen ferarum. Valerianus Cemel. horail. 1 o. *Hic in confliBu «mulis curfihut aurito lepori imminet, ida argutis naribus cervi vefligia latentis inquirit.* «fe*»»/ Sophocli & Xenophonti in cynegetico.

4. Custodem pomus] Leg. Aiaman. tir. 81 frif. tit. iv. Bojot. tit. xix.

Qui in d» ligari] Cieo rei ruft. C. 1X4.

4. Canem pastoralem] Leg. Frif. tit iv· "'ftin. in Lembus Georgicis vocar <fe««v»UH>r·. Jac. Cujae, Jofeph. lib. iv· cap. ult. ■·»« it*

*i nqufm φAo·** Sophocles vocat *deus* Psifes*, hoc eft, fe «,«^»„1, «*«>

TIT. VII.

i. Acceptorem de arbore] Gregor. Turonenf. de mtracul. lib. ri. cap. 1*6.* In Leg. Fri iionum rir. iv. num. }. *canis acceptorittus.* Leg. Bojot.tit. xix.cap. i. Leg. Burgund. addit. 1. ni. xi. edit. Til. l-eg. Aiaman. tit. xcxix. Gloltit vert. *acceptor.* ί«<v». Acceptor & accipiter diutur. Vu. gilius enim aciipiter dixit, Lucilius »ciepn>u Sohpster Charifius. Acceptor *domitus* in i .eg. Ht buar. tit xxxvi. n. 11. qui idem eft ac aicipitct. Communiter autem accipitrem fparvanum reddi mus 3 quamquâm heic ckrè diAinguanrur infrj num. 4. Sed icitè heic diftinguuntur, non male i vulgo nofttati conjunguntur; idem enim uiriufque genus, quamquim divtrfx fpecies. In ejufmodi venatione tribus variis avium fpeciebus utuntut, aquilâ, falcone. accipitre. Priores dux pinnaric fuit, feu lorarix; ultima buccellaria, cujus rur sùm funt quinque fpecies. Primus eft *autour* di âus, femina. Secundus *autour* mas Ac parùtn ca piens. Tertix fpeciei deeft mafculus. Quaita lparvanus eft. *te* quinta Salech omnium mini, mus. *Tardif* artis falconarix cip. 1. *te* 8. Pocrb *acceptor* ad verbum eft autour. Quarta fpecies fparvarius dicitur fringilarins Thuano lib. 1 de re accipittatu; quamquim aftr ìb vocet Thoantis ex Julio Firmico ibidem, ec Volaterranus lib. xxv. *Afiorgtos ponir Pau/amat,* qw>s *ItaUci* adores *dicunt,* aftutcs *alii vocant.* Ita Fredericus de arte venandi lib il. c. 19. *Sparvarv fum mtn«-cs u!:is avibus de rapina quibus frequentius utuntur homines j Cv quia fecundum formam membrorum & mantriem plunugiiftmiles funt aufturtbus, licit Jint alteriusfpeciei, tasnen ilii qui appropinquant forma membrorum convenienti. &· pttlckro plumagio, auflurum funt laudabiliores.*

$. intra clavem] Obferva majorem ponam in furto rei intra elavem fervat·, ut infri tir. 11. num. 3 *tc* 4.

v Anetam] Fortè anferera feminam, aut anatem, leg. Aiaman. tit. xom. nam. 1 ^.*Anetkapich* in leg. Bajuvar. tit. xx. cap. j. accipiter anctas capiens. Speculum Saxon, tu. in. art. ja.

TIT. V I I T.

x. Infra clausuram] De chufura vide infri tit. x. in rubrica.

Excidkrit] Virgilius eclog. 3. *Atque nuda s ues incidere falce novdlas.*

TIT. IX.

1. Vas ahum] Apiaria, iu Leg. iVitig. lib. vin. rit. ult. 1.11. m. Si *quis apiaria incivuate aut in villa forfiian confiruxerit, & alii damnum intulerit, fiatim moneatur ut ea in aliis locis tranfi ferre debeat, ne fortè in eodem loco hominibus aut «nimctikiu damnum inferant.* Leg. *4; Si quis ingenuus in apiariis furti cnusd futtit deprehtnJus.* Porrb in Leg. Bajuvar. tit. xxi c. 8. «dvestenda hxc : Si *apes. id efl examen olicujus ex apili dapfum futrit.* Et cap 9. *Si autem in upturn qua ad utpienda t apes ponantur, id eft, vafculis apum.* (evolaverant apev, fupple) *fimili*

mmli (ut fund cap. *,) mrarpelbu a m *cujtu eft tmfcubtm.* Vid· m neftica AuAores.

j. Causam] id «ft» ram , at infri tit. n. a. 1. Vide noua ad Marcalfan lib. l. cap. l.

T I T. X.

Cl ausuha] Lag. Wifigofchcc. lib. vm. tit xi. & *petut eifyui* dem·· *in* cfeqferem mitterer, feipd «t t ui.num. 1. Capitulai, lib. v. cap. *vf9. domtt &r vdlat &·feptn villarum,* 6r p^ cetoria mens^sfte, *& quidquidfefiii* ant*ftptbut vel etiam* ari· *cleot/erum genere procingitur. Clot, cipher** noftris.

t. PbMFIUS IUM LAMX1] L. XXXIX. D. ad Leg. AouiL Sic ifiud expellere debet quotnodb â fauna deprehendUfet, alioqui a&o eft ex Lego Aquilia. Nam ü quod damnum ex ea ra cupit, haMt proprias a&ooro, do paftu feilioet, L xiy. de portenpe. verbis. haqnd mu alienum pecus in agro fiao deprehenderit, non fure id indodit. Hac Pomponius. Aliud ramen hodiè fervatur. Nam incradbrnn feaindàmî «gemmuninpilem. Vide *Ant* in coaUMtud. Rife. Speculator, rit de Adore. veti/rd/MUefar··. BarthoL adi. 9. $. 1.dedamno ὑὡ&>· Contra Oldrad. Vide *Mingm* ad coafuetudines An dag. Godofred. ad L 39. ad leg. Aqoil

j. Comssxsus mom run.ft] Sumptura ex Lege Aquilia, in qua inficiarione lis emdx.

9. hdiXBNTva] Hieremias thren. can. j. Aft nsiMsrit fir addnnu *in tenebrat. Vide* libras Regum. Minaro eft agate. Vidor Utkenfis lib. xi. JU· teererem turie *expellentibui quibu/dum ÆtHopibut minat» eft ferai.* Qus vox apud mb integra confervatur. Anianus ad Pauli fenteat lib. i tit xviu. actum interpretatur quo pe-00ta minaro confuerimos. Cujae, ad eum locum, àpuleiuslib. ix. Jumenta *Menât cautd prominabat.* Et lib. m. Nm de» *qfinot minantet baeulü* erigant. Feftus ; *Agafenu. equor egtntei. U eft. minnutet.* Mox : *Agere modi fignificat ante Je peUtrt* « td *eft, minore,* gloflcma videlicet Pauli IMarom. Undè Cujadus dicit fe aflantiri. Ant. Oifellio, qui in Aufboii epig. de Myronis Bucula , me *movebat ut/uam* , legebar , *minabat.*

11. SeriM] Prudentius Hamartigenia :

Qaawri'j *maceriei ftormui amUa hertei,*
Sejiiee it denfit voHeetur vitre» mm.
Xat *replat» rviet temmmtia germina inttuu,*
Ant avibni Hfcerpa ftrti locenAitur eve.

Vide infri rit xxxvi. de fcpibos. Vide Columellam ,Catonem, PaMadium,de macariis Ac fepibus.

Qvbmumt labohim] Great «Fr» ; «· «Π , pro in arris , in cultis , Xenophon in cynegetico , Euftathius odylT. t Heüodus : *ÿr·* ᵾ

PicoxA Mtsiarr] Gregor. Furonenf. de mitacuL lib. l de Chunis feu Hunnis Gallias vaftantibsu : *Httftit in circuitu depopulabatur vdUt,* d«mM rredshtf *incendio , egret vincafyne ptcoribut intromMt vaftobat.* Alioqui (i apôta effet terra , nec urpè aut vallo defênië, impune erat, ut & confuetudinibusnoftria. Pithœu*. Sic Cicero pro Cccinna : Si *vi»fit immunit». jubet Lex qvi velit* egere jumenntm. Defendere ponb eo fenfu apud Columellam Ac in Legibus Wdigotth.

T 1 T. X I.

j. Imubnvum mmiszkit] Pro libertate donaverit , ut intrà tic. xxviu.

j. Vaumt. sox. χv. aut xxv^] Variam mancipiorum fuit prorium, ut Ac ceterarum rorum venalium, pro tempore icilicet At mancipii qualitate. Finge aliud efle in noririo, aliud in veteratore, abud in anifice, m erudito. Vidu tituL de rdiliôo adifto, Ac Pignorium de fervis. Communis tatnen xftimario mit riginti aureo . rum, L 31. D. da minorib.L 1. Coa. de comm. ferv. manumilT. Gregor. Toron. lib. in. cap. 1 c. funt xn. felidi, Leg.Barouud. rit. tvn. Conçu. Mttifcon. 1. ann. it. Guntchramni R. c. *ii, Seneinnu ntnttUm ChriftUnnt* JmI*· *inneept debent defervire ; ftd dntitpre pnlibet bene tntmtiptn dttedetin» /elidit t if/»ni nundfitmgttilibet Chriftuntu feu nd n^enuitntem feu ndfervitium licmuinm hnbent redimendi.*

TIT. X I L

i. Si quis inginuus 1 heic palSm dux tantum huininum fpecics, fervi *dc* ingenui; non liberti , naclibenini.

y. Aut aoultibavbait] Gloflie interlin. Thu. & cani *furtive nperit.* Videndum an teâê.

TIT. X I I L

r. Aut fvacblus] Patibulo condemnabantur ferri pro fuito aut latrocinio, ni eflêt qui redimeret. Gregor. Turonenfis de miraail. lib. 11. cap. *id. Et* etiam aliquando liberi. Idem de mirae. lib. i. cap. 73. Seneca epift. 7. *Lntreanium nlifuii fecit , meruit ut pj^endntur.* Gregor. Turooeni da gloriaConfeflor. cap. tot. Idem de miracut B. Martini lib. 1. cap. xi. lib. m. cap.f3·

cxx. ictus] Franc. Pitheus. Capitular, lib. in. cap. 31. ubi quxdam annotavi. Jofephus lib. IV. cap. ult. *i ii need vßA· eeedwt, uter·· mi turnUm rtevaed^"* '· i^rrU nflv lmte, fyc.*

Synodi MarifeonanL fub Guntcramno R. cap. S. *3i ytiamgut Clericut bec tmplert diftuUrit t fi junior fiurit t* km *minùt gundrunUtn iStu necifint j fi hennrntier t trigin/n dierum inclufione multetur.* Vidor UricenCs, pag. at. *frfyfttt ucsipint.* De quadraginta idtibus ride Baxrorfium Synag. Jud.pag.4t0.

Pâo Doaso svo] Sic conum fervì redimere, Leg. Frifon. tit ui. num. 4. Sic apud Jurifeonfultos fenguinem ûram redimere.

TIT. XIV.

i. Sckboma] Cod. Thuani , */cremo.* Non poteft efte feriniora. Fr. Pithcrus feliciter interpceeatus eft cameras in humum demerfes Ac fano oneratas , ia quibus hyeme puella conveniunt; idque etiam cum integro nomine apud rufticoe Campanos remanereteftarar. Quod Germanis confneram. Tacitus : *Solent & ultnretuntfieau operire . oefyue nudtb infuper fimo emerat. fifflтgium fyemi & recepeuculum firugibut , guin rigerem frigorum ejujmodi lotii molliunt t brfi qutuuU hoftit ndvenit t upertn popedntur , abdit» entem & dtfofid aut ignorantur. aut eo ipfofaluntfubd quarendafiait.* Infri tit xxix. num. 3 ;. S/ *quit/crtonam qua cUvem habet ejfregrcit. (r aliquid*

aliquid furarerit. Des-Accords librum fecit *Efcrcnes* , à jcKis tbi habitis.

5. Trahitur] id eft , rapitur, ut fuprà num. 1. & 4. & infra tit. xxix. num. ;8. Marculfus lib. 1. cap. 16. &. cap. 59. Formula· 1-eg. Rom. cap 16. Synodia Tuionenf. II. cap. 11. Ut *nullus ingenuam puellam a'foue parentum voluntate trahere aut acciperepr̄crjumai.* Vide Virgüium 1. ttneid. dc Caliandra :

Ecct traheiatur pufis P-lwr.ij vnje CrinihuJ-

In vlmo Recis] Vide leg. Rib. tit. xxxv. num. j.

6. Lives] Clortx intetlin. Th. *ftfcalinus vtl fanSuarius.*

·). iNCfNVioAriM suam perdat] Senatuf nonfultumClaudiarium. Maiculf. lib. 1. cap. 19.

8. Tul'ir it] id ell , abftulcm , ademerit. Glodx vet. barbarx Mfs. *ademtis, tultis.* Noix ad Marculfum lib. 1. cap. iS.

Ia Druchtl] paéla, pionnlfa ; à fide qir *drouu* Germanis. Aventinus in gloilat io.

AosAitERir] liatri tit. XV num. 4.

1 ».] Tertull. lib. 1. ad uxoiem.

In MiivirifM iMHidtiR] Infrà tit. nvit. num. 5. Sic apud nos , *en farmanage le pire emporte le bon.* Vide Butcliaidum in Lege failulix.

ij. Pta viRTUTiM] Per sim. Ixg. Alanian. lit. v. c. 1. &. 5. ubi lafto opponitur. Leg. Lon gobard. tit 1. <Sc III. χ. vπ. l. «. *Et collegerit Je una pars cum i irtute* . Er *dixerit ; Eamus* Er *expellamus eos de ipfo loco per » κtutem forat.* I mil. adversùs Judxos »nrn *prxter quod omnibus notum eft Orientis s irtutem (id eft , vires) aura & argento pollere foltt.im* Anartibus Bibliothc carius ex Theophane ad ait. Clirilh dcxxv. *Imperator* (Herachus) *ordrn.it it altum Prxtoremnonune Bahanem & Theodorum Sacellanum tum virtute Romaica , t? adversus Arabes mifit.* Theophanes dixit Æ t-»-;* Eo retulerim iUud Viigdit, *Dolus an virtus . quit in hofte requirar ?* Et fane prxeipua militaris vinus fortitudo eft. Unde virtus etiam in malam panem , pro vi, aut pro copits. Nos, *forces.* I ranci quidem fortitudinem prxcipuam virtutem habuc runt, vi virtutis nomen tribuerunt. Prudentius hainaitigenu : *Inlulta: . trtir.e panned dtjpare fato.* Idem ibidem : *Parrarum i ti tutis non sntelieSa coci ce*. Paulus Warncfrid. lib. vI.g ;'. 17. *Qui Ctfulfus tempos-t Jcar.n.s Papae cum omnifua virtute Campaniam* ı *cnit , Intn.lia* Er *depradationes faciens* ê\. Sic Tertullianus de pallio : *Prxfentis impen: prxfens sirtus.* Perforuam , Lcg.Ribuar. Leg. Bajuvar. Matcalfus lib. t. cap. 18.

16. Etfi caput hoc in quibufdam Mis. repetiatur, ut in cod. Jac. Augufti Thuani, Anton. Oifellii, & in Mctenli , ahert tamen a plerifque. Regii quidem <Sc phyliracei duo non habent, *fic* rcsfte. Nemo quippe dixerit hanc Ixgem Salios redolere , fed continuo Romanam elle omnes agnofcent. Unde irrepferit mamfe-ftum eft. Particula enim eft interpretationis Amam ad Leg. 5. Cod. Th. de incertis nupriù. Sane Lcge Sahcà dc *Tente II.*

irnellis nuptiis nihil cautum fuifTe adtirmare aufim, cùm in Decrero fuo Chddebertus Rex fanerionem eâ de te ediderit : *Nullus incejlum ufum Jibt Jo.ict conjugio , hoc tft, ne. fratris fui uxorem , nex uxoris fui forarem , nec uxorem patrui . aut parentis ccnjangumei. Si qu., uxo'em patris ac rpei it, mortem incurrat. Dt prrteritis veri incejlts conjunHionibus , per ptadi.ationem Epijco. pacum fuffimus emendari.* Quod malum in (rallia primis Fiancotum temporibus, ut qui aut Pagani adhuc aut >ecein Chriftiam fuetint , gradatum fuilfe ex repetitis Canonum fanftiombus videte eft. Synodi Agathenfis c. C, 1. Epaunenfis c. to. Aurehanenfit 111. c. îΛ. Aivcrncnlis c. 1. Aureliatienits IV. c. 17. 7uronicx II. fub Chariberto R. c. :i. in qua referuntni excerpta ex libris facris , Canonibus fi|penoribus , Λ Legibus qux huc pertinebant·, nommatimqnc h.vcConftitutio laudatur : *Itemque ait/aera fcittcntta Legum , quit m hac explanatione omni honani tam doSo qudm indoilo aperta ef!, u: quifquis autfororis aut fratris filium aut certe g-adu* ; Lege, *ulterioris gradus) confobrtnam aut fratris uxorem fceleratts nt'pitis fibi junxerit, hut. pang fubjaceat ,* Cr *de tali con'ortio feparefur , (0 r'liqua.* VideCapitul. lib. vi. c. 4 Io. lib. I egum 1 modolît j.cap. II. 4ontra illicna conjugia A de viduis, Synod. Parif. III. c. 4. torn. 1. Concil. pag. 6,8.

Fratris fillam ' Hanc cette conjunftionetn Romani quoque afperiuti fq0* Senatu licèt m ■patiam Claudii dc.ernenu ut juftx inter patruos itatrun.que hha^ nuptu: in pofterùmftatucrentur. S.-d, ut Tacitus fcrihit . nemo repertus eft r.ifi >:nus talis matrmonn cupitor. Jnriftonfulti quidem fatis doccnr reprobara tuiik· hxc conjugia , dùm quod cjr.fmodi matrimonii caufa datum silet , caufa non fequuta condi.bionc (me caufa repeti aiunt. Papinianus in 1. ult. de condici. fme caufa.

Ai tfrlus J Oifelhi Cod. *ulterius.* Legendum Ut in Amano , *ulterioris.*

IneamI X SINT notali] Hic ex Aniani mente, non ex Impp. feircntia. Neque emin quid bmile in Lege mia icpetire eft. Sed ex quo Genius ille legerat incedis nuptiis conttaftis neminem ex c|ufmodi conjunctione, neque uxorein, neque dotem, neque liberos, fperare debere, continuo die ipurios infamii notari commentus eft, cenc pta tei Conltiturionis mentem. Spurios fane illegitima conjunClio iis <Sc natalium pœnam nota quadam fultincre nemo ambigit. Verè Plutarchus : 1 ,.r f-.'e, .. , .· .1 >. ». <· -/d-·*··"- —7·- «OmZk r« ? *J.l-rofat* ·»»iA »·(* *··· * | ". î "O· *x<-rr·,'* «j In eam fententiam sidendusCafliodorus lib. x. epift. 11. & lofephm lib. 4. cap. ult. Idipfurn tradit Cahftus PP. m epift. ad fratres net Galliam conftitutos c. 1. ex quo Burchardus hb. 7. cap. 1. *Conjunfftones confanguineorum prohibete , qubd eas & divina L~ fecult prohibent Leges (rc. Leges verb Jecuh infames tales s ocant.* Er ab *hxreditate repellunt'.* Leg. Wifigoth. lib. j. tit. v. cap. 1.

T I T. X V.

Exi otiAvrniT] *Dépouiller.* Salvianus liK vir. *Punit expclsiuores domorum . cùm fit expolitor Provinciarum.*

Ggj

i. Supir vint u] Paulus Vamefridas, pag. 280. *Super eat venum. Sc* palhm. i» Bibi, *irruit fuper eoi.* Gallicè, *courir fui.* Senixa de ita lib. 1. *Germania quid animofiut, quid ad incurfum aertut*

j. St viro Francos] Obferva majorem poenam adversus Romanum quàm adversus Ftancum.

4. Vix iacinam] Vet. cocLThuani, *viae lacimam.* Vide infrà titul. *f 3.*

TIT. X V L

1. Villam alienam adsalierit] Vide 1. 11. D. ad leg. Jul. de vi publica.

Er quicquid inde ABSTULFRtT] id eft, capitale , Ut fuprà *Sc* infrà pullini.

T I T. X V 1 I.

DI E1PULCHRO VI OLAI 0 ' Vide Iliftl rit. LVU-

2· Parentis defuncti] Julius Capitol, in Maximino juniore : *Quadam parent fua librae Homericos dedit.* Lampridius In Alexandro : *amicot & parentet Alexander fi malos reperti , aut punivit* trc. Vide Notas ad Maiculf. lib. 2. cap. 14.

Ut inter homines non habitet] Vide Leg. Ribuar. tit. ixxxvn.

3. In noffo] Çlof. interim, cod. Thuan. *in furcopl-tpo hgneo.*

4. Arutatonem] Vide infrà rit. tvn. num. 3. Fr. Puhtrum. Vide A Lindenbrogium ad Ammianum, de purpura avail* à fepulchro Domitiani.

T 1 T. X V I I 1.

Dt iF.cr.NDns] dc incendiariis, de arfis. Vide *Beaumanetr*, cap. *de hauie Jufiice.*

4. Concisa] Concades dicit Tacitus, ficut Cxfar A Marcellinus. Vide Ft. Pithaum A Spartianum in Hadriano. Defcnbitur à Sangallenfi lib. 2. cap. 1. Paulus Warnef. lib. ;. cap. 4. Strabo lib. iv. de Britannis :
uaraïilMpiruc., &C.

TIT. XIX.

i. Colfus.] Vet. cod. *colaphus.* Undè ηαittll, *coup.*

Falherit] Fallire à verbo fallere ; nobis , *faillir.*

Sagitta toxicata] Venenaris faginis ufos olim Gallos, etiam in venatu , Plinius audor eft lib. xxvn. cap. 11. ut A CorneliusCelfus, A. Gellius ex Plinio , A Admiranda fub nomine Ariftotelis. Quod Germanis in ufu efle hodie quoquè audivl Barbare gentes ubique ferè A olim utebantur, A hodiè quoquè utuntur. Longum ellet exempla recenfere. De Getis Ovidius non uno loco, Triftium lib. v. de Ponto lib. 1.

Qui *favo geminent ut vulnere taafaa ,*
Omnia vipereo fpictdafelle linum.

Romani quinetiam ufi aliquando fagittis ejufinodi, ni Plipium de omni hominum genere loquutum fuifle intelligamus lib. xvm. cap. 1. *Not & fagittat ungimus, fx ferro ipfi noceiniut aliquid damut.* Porrb in Lee. Bajuvar. mukb minor eft multa, duodecim fcilicet folidorum, etiam fi quis non modo fagittam toxicatam emiferit, fed etiam fi alium vulneraverit, tit. 3. cap. *6.* Gregorius Turonenf. lib. *1. Saginat tormentorum ritu effudtrt illiai herbarum vetunit.* Sidonius ii panegyrico Majoruni vetf. 406.

ttrttu part explicat arm,
Spicnlàfue infufim fem latura vOMβM·
Qu *ftnant Ur* wi/i *femal.*

D. Ambrofius de Tobi* cap. 7. *Quafi fervut fagittd toxicaid iSut paululùm procident , tandem viSut* » «nene *procumbit j aut quafi pifiit quifuftind fucra infixut,* fKoarnjKC *fugerit, vulnut vchit.*

10. Adsalierit] Supri tit. xrv. num. x. tit. xv. n. 4. at. xvi. n. 1. *Sc* 2. Infrà tic. xxxviu n. 1. tit. xtiv. η. I. Marculfus lib. 1. cap. 19. *Adfulifietit* Êr *graviter hvorajjitii.* Vide Notas. Idem lib. 1. cap. 37. Vide Notas. Capital. Isb. v. cap. 164. ex Legib. Bajuvar.

T 1 T. X X.

De accufatoribus cahunnianribus.

a. Vin. Den. Ac.] Ergb Lege Salici calumniatori mulcia pecuniari* infligitur , Lege verb Romani talio. Vide notas ad vetera Formulas fecundiun Legem Romanam cap. *9. Anaftaf. Bibliothecae. in Leone IV. pag. 19 5. *Sc*qua ad eum locum notavi. Pofteà vero ubique fere obfervari coepit in Gallia. Brito Philippio, pag. 324.

Quadam entem in *melim juri contraria mutam .*
Confiituit pugUtt , ut in orfoii talia pugna
Sanguinit ia caufit ad ponat exiget aqum ,
Kiitiu u appellam, five oppellatm eddem
'Lege ligaretur , mutilari aut pergere vitam.
Maria ettim extiterat apud illai haSeniu ut fi
Appellam viSut in caufa fonguinit efet,
Sex folidot deciet cum nummo folvtret uno ,
£t fic impunia amifl Lege maneret, &c.

Sed candetn fublarus eft, *Sc* ad *jus* Salicum redditum j fcilicet ut accufatora calumniari deprehenli mold* pecuniarii *Sc* przterei in id quod intereft condemnentur.

TIT. XXL

De maleficiis] feu potiùs de Veneficiis.

i. HerbasJ Vide Gregorium Turonenf. pag 491. vetera Formulas incerti auâoris (live Appendicem Matculfi cap. 34. & notas. Id i me dicina petitum , qux remedia ut plurimùm ex herbis deducit. Vide Homerum de Machaone. Manilius lib. 3. de medicina :

£r *viet fuccot mifcere foluirea.*

Kt magia ex medicina nara. Plinius lib xxx.capu i. Claudianus.

focale nec trifii gramine mifia Hiant.

VirgiliusGeorg. 3.

Mifcruntntqru hérita & non innoxia veria,

Gratianus Imper, in 1. *6.* Cod. Th. de indulgentiis criminum : *Qiù noxiit quafita graminibut, & dirit immurmurata fecretu , mentit & corporit venena compofuit.*

f.] Gregorius Turonenf. de miracuL lib. 2 cap. 44. & 4$.

Malelic. superjact. fui.] Noftris, *Jetta du fort.* Porrb jaâare pro jacere non novum- Frontinus Agrimenfor. pag. $7. de arboribus imminentibus , quarum fruâus in fundum vicini decidunt.

Cum ligaturis] Tertullianus, pag. 824 *In remedtit naturaliaplurimùm , aliquid f? ma*

git circumligat . mtdicina cum ferro & poculo accurrit. Idem de fpedaculis : *Mαgicis dninSianibus perfici.*

Mi>îλiт] Mittere, pro ponere.

4. Ut infantis ηλπμ ηον possit] rflAw·» Plinius lib. xxix. cap. 4. ubi de Phalangio : *I'is cut annua eft, quam folam ex omni atocio dixiffe feu fit, quoniam aliquarum fitcundiut plena h-btris tali venid indiget.* Fallitur vero Plinius. Apud Chriftianoc ccnè abominandum illud eft. Tertullianus, Minutius, Arnobius. Idem Plinius lib. xxvii. cap. 8. *Facunditatem refiituerc ademptam veneficus.*

TIT. XXII.

Credo non tam heie agi de dolore quàm de pullata vciecundia A immodella contreâatione fic impudica. Vide Herodotum de Legatis Pcrfarum apud Macedones.

j. Sufek cubitum j Nam ur T.v itns ait, *partem veftitus fuptriorit in mantent non c.indunt , nuda brachia ac lacertos.*

4. Mamillam st minxbrit] Ovidius:

Foneu aeaneille^m felinefleet uft.I /■><■»!.

Injuriarum apud Romanos actio competit.

TIT. XXIII.

Argumentum eft hic titulus feriptam effe Legem aim abac paludicolz efTent I ranci, cui tifui alcus ; & cùm mare vel flumina accolerent in Belgio, ubi aqiue mulae.

J. Vil ASCIIM] Hodie *nafeon* . vel *afeon,* alveolus cujus in paludibus frequens ufus. Vide Rapini epigramma. Forte heic ab utribus quibus flumina permeari fxpc diûum eft. Marcell. Notuia.

TIT. XXIV.

1. Ingfnuus] id eft, liber. Marculfus lib. 1. cap. s 1. & Nocx. Gregorius Turonenf. lib. vm cap. 41.

Annonam] Gregorius Turonenf. lib. vin. cap. 41. *Ita ut annonas, fanum . vinum . G quicquid reperire poaujfet ère.* Capitul. lib. iv. cap. a 5. Gloflic : *annona* «M»*. Nam de annona militari agitur, fed ab eadem origine. Inde eft *area annonaria.* Leg. BurguncLrit. xxm. cap. 1. qui annonam dedent fervo fugitivo, Leg. Longob. lib. r. tit. 1$. L 15. annona ad caballos, Capitul. lib. iv-cap ,-j.Vide lib. i.cap. 111. 115. Leg. Wiligor. lib. xii tit. 1. 1. 1. lib. 9. tit. 7.1. d.

y. Scius AM] Catliodorus Senator lib. i. cap. 19. *Univerfis Gotthis G Romanis , & his qui portubus vel clufuris prafunt.* Baifamon ad epift. Bafllii ad Amphiloch. Can. ; 5. *C.laufura S. Bafilii.* «n <A>' «*«> ·»> <·»*·· Tranflatio Martyrum Georgii, Aurelii, & Natalix pag. 47. *Ne forti eii improvifis aut Legatio fraudulenta fiat, aut certi magis hofiilis impetus fuptrvtniens eundarum ad fefe viarum aditus continuis fatagat obfirmare cuftodiis . atque ea permaxtmi loca qua ab angufti tramite callis exclufas appellant.*

TIT. XXV.

i.SivL cmsiruM] QudiEer *capulatorum* in Edifto Theodorici R. c. 14$. Decretam Childeberti R.cap. j. ut *nullus decrinq/is.* Quod tamen abeft AM:·.regiis, A *q.* C. Agathias tamen lib.1. cap. $ fo!o>RegesFrancerumCxfariem prolixam gerere feribit, fubditos omnes circumtonfos elfe, nec illis longiorem comam concedi. Quod ita accipiendum cenfeo , ut Romanos tantummodb tonfos fuifle intelligamus , aut Regvs quidem longam geftafle Cxlariem, fed crinium fl.igellis diferiminatam & optimi comptam. Quod aliis non licuit. Capillati Alpium populi, Plinio. Indè &: Comata Gallia eidem lib. iv. cap. 17. Capilli apud qualdamgentes probro. Idem Plin. lib. vi· cap. 1 j. Majores crines & indumenta pellium inhibentur 1. ult.Cod.Th.de habitu quo utiopoitet int. urb.Claudianus dc quartoconfulatu Honorii :

^4ar< Ducm eeaflnm flavam fpa-fiirt Si.amiii Cefar: em.

Idem de Bello Getico.

C‹ tige>: Jeetrre pacru , relûta Getarum
C-ie , quot plagte decorat uumerofa tiiatr.x

Sidonius 1.1. ep. a.l. m.ep. j.I. v. ep. 1 t.Ilidorus lib. xvi. cap. 1 j. Jornandes ir. hiftoria Gottb. Gregor. Turontyf. lib. vi.cap. 14. lib. vm.cap. 10 de vira panum cap. 1 a. Claudianus in Eutropium 111', i.

Mi/.ie; ./ Si.jmiria fiptis.

Idem dc laudibus Sulicvni» lib. i.

ingerttu fy.ovdom
Nomtaa , crinigero flaventes vertice Reges.

ibidem : *Ne. fluo s aleati*
Dextera duxijfet rutilantes qpi Seu alas.

1. Totonmrit] Tondere , videlicet deturpare, decufque capitis auferre. Ovidius-1

T.irpe fetus mutilu·!: rfl t; flr.e <n«z caput.

Unde decalvatio perna in leg. VTiflgott. & Capitul. Caroli M. De cuta capillorum apud veteres , etiam apud barbatas gentes. Tertullianus de Pallio : *fle umidas etiam equis C.afariatos juxta cutem tonjor,* G *cultri vertex folus immunis.* I ranci verb fpccialiter capillum curabant , q io t< ilicet diftinguerentur i Romanis iubditis. Fere olim Galli comari, capillati Alpium populi Plinio. Potiet tentari hunc lucem accipi debere de clericatu. Nam & tum Epifcopi Upc inconfultis parentibus cotnam juvenibus tondebant, ut ad clericatum eos aggregarent. Quidam A imitos .iliquandb tondebant. Nam & iæpè vis b<T.v m qms Clericus ordinaretur. Vide inligne ixcmplmnin epiftola Pauliui, qux eft inter epiliohis B. Auguftiniep. jt.pag. 145. *Nam ego etfi d Dehhmo Burdegmta ú.ιμπ;.κια, à Lampio apud Btrr.ilonam in Htfpanit per vm inflammata jabito plebis facratus [im , t.tr en Ambrrfii jemper fx diledtone ad fidem nuntius fitm &· nwc m S.tcerdotii ordine confos rorA.-.cgor. I* uronenf. lib. vu. cap. ;i. Quia *invruiii aiujuando tum totonderat, inhians facultati* cjui.Quafi Epifcopi Vitri eorum heredes flerem. Quod notandum, & plenius expendendum. Conciliis itaque id prohibitum eft. Vide df Capitul. lib. v. cap. 117. Prior tamen interpretatio magis arridet, ut quafi de atroci injuria puero &r parentibus fa&a agatur, cùm decus capitis prxeipuum coma fit, unde Sc Clericis comam alere Synodis prohibeatur ; quafi in notam fervitutis illud fieri videatur. Vide Leg. Burg. rit. 6. numero 4. & difeute.

TIT. XXVII.

Ds ADVLTïxiis ancillarum) Adulterium

beic improptiè cum ancilla. Vide 1. *6.* D. ad LegJuL deadidMr.Sicaccipiturapud Ambrofium de Abcahamo lib. 1. cap. 4. *Omnefluprum adulterium eft; Cr quitquid in ea mm non fit legitima uxor commtffum fuerit, adulterii crimine damnatur.* Sic fortafsè Gregorios Tutonenf. lib. rx. cap. *;p. Et licit effet vorax cibi ae potator vini extra modum* yitdm *Sacerdotalem cautelam docet, tamen nullum de eo adulterium qutfpiam tfl locutus.* Sic etiam fortè eodem lib. cap. 34. in fine.

1. Rrcts anctlla] In Leg. Longob. lib. 1. tir. ix. 1.1. Rotharis Regis, mulier libera qua: fe fervo conjunxit, poteft impunè à parentibus, id eft, proximis, occidi intra annum. Pbft annum licet Gaftaldio Regis, aut auClori, aui Sculdaiio, ipfam in curtem Regis ducere, & intra peiiGles ancillas conftituere, id eft, qux penium laciunt. Er leg. 3. Luirprandi eadem «Je re : *Sit ancilia palatu, & ipfe fervus fimtliter ad palatium replicetur î & filii qui ex eit natifuerint, curti regia omnimodo ferviant.* Ubi quod palatium dixit, mox curtem appellat. Ancilla regia in Legibus Ribuar. tit. tvui. ItaLindebrogius. velTuii *to.* num. 9. fervi Regis partim, A nfci.

3. Publice junxerit] id eft,uxorem duxerit.

In servitio permaneat] Suprà tit. xxv. num. 11.

4. Castretur] Caftrationis poena fervo,non in adulterio tantum, fed & in furto, infri tit. xLu. num. 4. ·ιi»·ζ<η« caulis abfdffione puniri. Arraliates pag. *6}.* Juris Grxco· Romani.

7. Ancillam alienam] Foràs nubere. Tertullianus ad uxorem t. 3. *fords nubere fetvis fuis interdicunt. Formariage* in confuetudinibus noftris.

TIT. XXVIII.

Di l uirtis dimissis] De eo qui alienum fervum manuimfetit.

1. Anti Rigem per denar.] Marcultus lib. t. cap. as. ubi nonnulla notavimus, A verus inftrumentum denariale Caroli Calvi adduximus ex tabulario S. Matrini Tutonenfis. Wtlheimus Hedainhiftoria Epifcoporum TrajeAeniiumpag. X49. n. 13. *Egiboldus .nationtFrtfius, unanimi omnium voto xm. Epifcopus furrogatur m letum Odtbaldi, vir non contemnenda vua, btteru clarus, & ipfi Zutiuiboldo Regi acceptus, qui eius contuuu famulam quandam datis, ut Lex Salica docet, in commutatione duobus mancipiis pr.ùs, & pofteà fecundùm Legem Francorum denarium ejus excutiens, hoc modo fervitutis vinculo hberavit, Cr donant ingenuitati. A&um Niumaga.* Synodus Letnovecenfis Mf. difta tertia.

IIIIM. DENARIOS QUI FACIUNT SOL. C, Ac.] Quo cafu nota libertatem manere, feu Uvore libertatis, feu quia ante Regem celebrati eft, A muldam tantum inferri cum peculio.

TIT. XXIX.

i. Tintinnum] Nonius, & Ifidorus lib. 3. cap. *it.* Phxdrus libro *1. Clarumquc collo jactans tintinnabulum.* Leg. Gorth. lib. xti. tit. 1. 1. 1. Butgund. tit. tv. cap. 5. Boiomni cap. 8. tit. Fortunatus lib. a. deB. Medardo.Greges tinnibulatos dixi Sidonius lib. x. ep. x. Valafridus Strabo :

Mata fdati, tiutinaa fanant documenta faba·.

Leg. Wifigoth. lib. t h. rit. x. 1. n. Leg. Burgund. Longobara.lib. 1. tit. xxv. I. 31. Meminit & Ado Viennenfis. Caufis in bobus, ne in filvis aberrando amittantur ; in equis precipuè fagenariis, ut & hodie, & in mulis onerariis, quo ttnnitu mulceanrur, & fono laborem leniant, in muficz modum ita ferunt. Adeb muftea brutis eriam imperat. Agatharchides lib. v. de mari rubro cap. 3o. Bpwu/A *fil iaoMe ixem nmntftune, adtufat it ia rit ...f-', tuar i an aarb, bip·* di·»/ «i t^aia.* Malè interpres, *ut tinnitus horum fures arctat fugetque.* Vide in hiftoria Francos. de ftratagemate per tintinnum. Aiinoin. lib. rv. cap. 8s.

3. Skellam de caballis) Scella vel frilla, equorum clitelliaroram tintinnabulum. Quâ voce Aquitani adhuc uruntur. Grrcis *tuitnt* cujus etiam furem in Legibus Georgicis Juftinianus coercet. *Efquil* Tolofatibus. Squillam pro tintinnabulo A nola vocat Perrarcha in poematibus Italide. Et Itali eriam hodie *jquillart.*

8. Si vero in horto] Major poena li arborum furtum in horto fiat, ut fuprà. vide.

11. Cultellum] Videgloflas Agrimenf. pag. s7x.

13. Napinam] Columella lib. x. cap. x.Sic rapinam facere, id eft, rapos ferere, uiiirpatur in 1. Lxxxvm.j. matre. D. de leg. x. Columella lib. a. cap. x.Cato rei ruft. cap. 31. Pidavisne*bme,* locus napis confiais, ut monuit Joh. Belius amicus carifilmus.

16. Arborem insertam] Servius Géorgie, x. veri *Et ferpi ulteriis. Safti infitas arbores dscimut, infertas verb caufas aut fabulas.* Ovidius :

Firmatu adoptivas pojfidtt orior e>eu.

De adoptione Suetonius: *Infertus eft eadem figura.* Vide audores tei ruftior.

19. Signata] An de fignoquod imponebatur ad limites notandos. Qua de te Siculus Flaccus: Si *notatee arborts in regionibus finales obfervabuntur, intuenda funt nota.* Leg. Longob. hb. i. rit. xxvr. L 3. Si *quts liber homo arborem ubi theclatura fa8a tft, interfines difeernendos inciderit.* Vide Refponf. Pâpiani tit. xxxix. Leg. Wifigoth. lib. x. rit. 3. 1. 3. Bajuvar. tit. xi. cap. 3. num. X. Et ita Lindebrogius putat; cujus fentenrix non accedo: nam heic de finibus nullum verbum, A de anno qubd additur contrarium evincit. Vide an huc faciat quod eft in Leg. Wifigotth. lib. vtu. tit. vi. uk. I. 1. in Legio. Boior. rit. tx. cap. 1 x. *Signum quod propter defenfionem ponitur frc.*

31. Reti ad ano. cap.] *Hord* locus apud nos dicitur in flumine ubi retia tenduntur ad anguillas capiendas. Vide Martin.

31. Tremaclum] *Tramall.*

Vxrtuolum] *J^erreuiL*

Casam alun. trax.] Cafam alienam trahere. Sic Gregorius Turonenf. lib. ix. cap. 35. *auferre villam.* Quamvis abolita fit Mafliitii Sabini fenrentia, qui putabat fundi furtum fieri poffe, Inftit. lib. iv.rit. 1. Trahere autem rapere eft

& invadere, fuprà tic. xiv. n. y. Sic Hieronymus ep. 5. ad Heliodorum : MercMMMi *trahunt, vqftant, rapiunt.*

TIT. XXX.

1. Locavirit vr hom. intere.] Juvenalis Éu. t j.

SiJMut otuioi mejere ed crimine . ceefcr Coauu&tm lutrottem.

TIT. XXXII.

Non de injuria tantum hic agitur , ut vulgi» dicimus, fed de injuria qmr ht per conviria. Vide de judicio injuriarum apud Athenienfes.

1. Cenitum] St tides glolT. apud Pitheum , codes carnitus eft. Sed vereor ne aliud heic intelligarur. Fortafsè heic cxnitus eft eidem inflexione qui concagatus num. fequenti, is qui aliquandb cœno &ſfordibus ad fummam ignominiam perfufuseft à populo. Quod injurix genus apud Francos in ufu. Vine 1.1. D. de extraordinat. criminib. §. i. Ecdefiaftici cap. 11. verf. i.&r 1. Audor Etymologici : <i r* <»<' «·< èfôflifmlf xp»»nw Alibi ibidem audor : ·' tit *ftfifei rm li {fKrailu.* w«aS /*<*· r· ■»<«. Vide Gregor. Turonenf. lib. vn. cap. 14. Leg. Longob. hb. 1. tit. xvi. 1. 8. ubi de fponfa : *Perverfi homines aquam fordidam fir ftercoratam fuper ipfam JaSafient.*

a. Concacatum] Gallis *conchid.* Honos auribus , *chiard. umfiet.* Scaliger ad Feftum. Cafaubonus ad Suetonium. Imb non de vitio corporis , fed de injuria ab alio illata. Gloflar. Pithcei : *Conchagatum J ferdidatum.*

j. Vulpiculam] Herodes à Domino noftro ira vocatur Lucx 1 j.

4. Lsfohem] timidum videlicet & fugacem. Greet proverbialiter , *(*><■ Annales Fuldenfes Carolum Calvum leporem vocant. Vide. Magnum certè apud Francos convicium fuifle hinc apparet qubd fugam fibi exprobrari non patiebantur, quam dedecus extremum efle exiftimabanc. De Gallis Ælianusde varia hiftoria lib. XII. ■«* Λ «ÜCW* *ημίζηη* vi , *ie fte/i* ia *tia* ««<*· aaîiM^am»··* M *iftnmltcvSr* Nicolaus Damaicenus hiftoriarum Îcripror Augufto Ac Herodi acceptiflimus h ■·>·>« apud Abbatem Maximum eclog. cap. tv. KiAV·) M «· *uavy yurwirtl·· , «.«Xf·' ·>·«»'*< *nijpt* « ·*·[»· ftiyin. *Ji ri If-* Jakarta *tnfx^d.u, ftp' ttitn* aacwinh *\etf<wn ?·, VXren»iXjumet ïtt fl* AaSn rit iarwrw p.Corlaf. Strabo lib. 7. «···£«> t.K<4.Tr«.«^t<r,«.taAj(iAi> «<> Muer *àrftltrtf.* Qux tamen ridet Strabo. Idipium de Francis nominarim affirmat Laonicus Chalcondyles hiftor. lib. *t.* pag. $9. Loi»» *j* <«·< *t,.;, ptffta* aiTài ·» *tiffmgtifi* jhiR*·* ή a··' *r·9·»* luxiore*/· *Hi.tn* *£><£î.> *rm* ·'»«. *itirtfttnilm uw JttJT.tt.*

j. Meretricem clamaverit] Vide Confuetud. Campanix vett. p. 4y6.an.45.

7. Duatorem 1 Convicium illis temporibus non leve. Nam delatores, quibus alioqtii premia magna decernebantur , & à Tiberio cuftodia legum ditti apud Tacitum , ni fallor, fub malis Principibus utviebant. Plinius panegyrico : *bidimus delatarum indicium quafi grafidtorun , quafi latronum.* Itaque id genus hominum omnes adverfiui, deteftari , unde infamia j etfi iniuo bono publico eflènt inrroduûj, ut Ac accufariones, quemadmodum Cicero in Verrein plenè trad. Martialis : *utria gravit paci*, firc. Pofteà er confuetudine fraudis Ac calumnix etiam Principibusexofi, *Exetrabiletnuntiatoret* dicuntur qui nfco deferunt, 1.4.Cod. dc delatorib. hb.x. Itaque calomniantes ferto puniri, 1. 5. eodem , Ac illis aliquandb lingua evnlfa, 1. i.Cod. Th. de petitionibus Ac ultro daris Ac delatoribus. Atque adeb in bonis cauffis fi idem delator tertio fuerit, rapite punitur, Lia. 1 j. aS. Cod. Th. eodem, qubd fciiicet jam deferendi ftudium quafi artem exercete videatur. Unde apparet delatoris nomen in convicium tranfitiTe , quemadmodum latronis. Convicium eft Ac injuria aliquem delatorem appellate, L j. Cod. de injuriis. Deniquel. Grzca. 7. Cod. de delatoribus ftatuit eum qui tyrannos deferat, *μi/i* <Aμ K* w mîAu . fed calum niatorem. Non tamen eo faâo delatio abolita ; rranllata ea in palatinos, qui obtentu officii pofterioribus Rom. Imperii temporibus impuni graffati font, I. 7. Greca. Ac 1.1. Cod. eodem.Tacitus lib. rv. *Sic delaceret, genui hominum publico exitio repertum,per premia eliciebantur.* Delatores ftranguiantur Capltul. lib. vn. cap. 177. eis lingua capulatur ; aut convkftis caput amputatur, ibidem cap. y<o. Mali gloflx interim. Thuan. delatorem hoc loco interpretar t *mendacem vel latratorem,* »»·· *raporteur* apua nos.

TIT. XXXIII.

Ds viae LACiNA] De via claufa , infid eod. tit. n. *j.* fuprà rit. xv. num. 4. Vide Leg. Ribuar. tit. Lxxxn. Vide Agrimenfores pag. ixj.Ac in glofia Rigalrii.

i. Impinxirit] Vide gloflar. Agrimenfixum pag. 180.

f. Clauserit] Hietemias thren. cap.). *Coil·· elufit riot meat lapidibut quadbit, femitat meat fubvertit.*

TIT. XXXIV.

Sine causa ligaverit] Additur fine catria, id eft , innocentem. Alioqui licebat unicuique furem aut alium quemlibet reum privati aurooritate comprehendere & ligare, ut pofteà à Judice condemnaretur. Quôd ü vel ipfe qui ligaverat vel alius cum folviflet , pana legitimi mulâabatut Leg. Ribuar. tit. Lxxm.Nam Ac privari tenebannit latrones infequi in fua vicinia. Decretum Childeberti cap. 11. Ac 15. decretum Chlorarii cap. 16. Locus Taciti dc alea notatus à F. Pithoeo nil ad rem.

;. Romanus] In ptzfat. Leg. Burgund. in prxfatione edidi Theodorici : *Barbari liomattiqut.* Vide Notas ad Marculfum. lib. 1. cap. 40.

4. Si autem Francus] Obferva minorem panam in Franco, ut fuprà cap. i 5. Aliud in Leg. Ribuaria, ubi majore mul&âRibuariusqiiàtn Romanus damnatur. Sic m decreto Childeberti η. 7.

TIT. XXXV.

i. Aur cttAVERir] Ergb aut de regia venatione generali, vere aut autumno , ut in an nalibus vetuflis, (quod vix credo) aut de quadam venatione quam in communi Ftanci facte-

bant , quemadmodum d* quibsafdam populis Anftoteles narrat, dc Itineraria recentia.

a. Cervum domesticum) Inftitux. lib. a. m. u

Signum rabentem] Id eft, nolam. Ita enim campans Ecckfiarum vocabantur.

Ad VENATIONEM »ACIENDAM MANSUESACTU»] Focu^sè.ut quemadmodum aucupes illice uruntur , ita & cervis cicuribus Frxna venando uteremur, quo ceteros attrahere pollent. Nam momini me ufpiam legifle ejuimodi venationis modum. De anatibus qui alios inducunt in decipulas in Pi&onibuc docuit Belius.

4· Cervum quem alterius canis] Contsi Juftinianus Inftit. lib. x. tit. 1. §. *Illud quafitunt.*

TIT. XXXVI.

I. Vel retortas] Leg. Ribuar. tit. xun. Sc txxn. n. i. j. Conftiturion. Neapolitan* : *Tortam vel virgam de ntmorc incidere t* lib. *j.* tit. xxxvm. cap. 4. Italis *ritorta.* Proverbium vulgare , *la rehone rui mieux aut te fagot.* cùm appendix rem ipfam excedit. Docuit Belius.

1. Herpicem traxerit] Varro lib. iv. Irpir. i *regula cum pluribus dentibus, quota item ut plauflrum lorei tradunt, ut eruant, quee in terra funt.* Videlicet ad occandum. Id notaverat Jac. Cujacius. Nobis *hcrcc.* Quali *herpee.* *»«<, «u. Euripides Cyclope.

;. Postquam in culmum erigitur] Vide Ciccron. de fenedute.

4. Possessio ssr] Agrimenfotes pag. X99. *Γ ffeffiones funt agri lati patentes . publici priea· uque, quoi mitto non mancipatione. fed quifque ut potuit occupavit. unde & nuncupati. Fundus didas quid in eo fundatur vel ftabiliutur patrimonium.* Confer. Siculum Flacum pag. 4. Impp. Arcadius A' Honorius in I. n. Cod. de Epifcop. dc Cleric. *In Ecclefiis qute m poffeffionibus , ut fieri adfolet, diverforum , vicit etiam . vel quibuflibtt locis funt confiait* , Clerici non ex alia poffeffione vel vico , fed ex eo ubi Ecc'eftam effe confliterit ordinentur.* Et reliqua, qux vide. Jornandes de rebus Getic. pag. 1. *Traproban: quoqui in qua exceptis oppidis & poffeffionibus di uni munitiffimas urber , &c.* Inde poilellores in Cod. Th. Sc apud Caifiodorum , *Honoratis poffljoribus (r curialibus,* ad differentiam inquilinorum dc colonorum ; cujulniodi erat ferè plebecula. Originem inde duceic libet qubd major pars agrorum fuerit publicata, cùm dévida fuit i poEulo Rom. quzeuaque provincia. Itaque agri pulici , proprietas reipublicx i pofleflio , privatorum. Id aliquatenus colligo ex Ciceronis Agraria 1. *Dui agrum Recentoricum poffident , setujlate poffefftonis fe , non jure , mifericordil Senatus . non agri conditione defendunt. Ntm illum ayam publicum effe fatentur ; fe.I moi eri poffeffiond.is, amic<ffimis Jedtbus negant oportere.* Unde adlignatio agrorum qux militibus fiebat, ex ejufmodi agris fiebat; ne quis putet proprietarios pulfos. Suetonius lib. i. cap. y8. *Ad/ignavu agros, fed non continuos . ne quis pqffeffbrum expelleretur.* Jurifconfulti de agro militibus adftgnato : *Modico honoris gratia poffeffori dato.* Sed dilci-riendnin amplius. Nam aqua adhuc hxrc:. Vide tit. xiiii. num. 7. Symmachi notas pag. x88.

TIT. XXXV 11.

B. Medietati compositionis] Vide riu lxv. n. 1. x.

Legem intellexerit] Tit. xxxvm. prox, in fine.

TIT. XXXVIII.

i. Non intilux. secund, leg.] Sapri tit. ptox. in fine.

TIT. XXXIX.

De vestigio minando] Vide Gregor. Turonenf. de gloria Confdlbr. cap. 81. Decretioneqx Clocarii n. x. *16.*

Vestigium sequendo] Livius lib. 1. de Hercule & Caco : *Ipfa veftigia quaerentem dominum ed dedudura erant , uverjbs boves eximium quemque ,·* &c. Jamblichus apud Photium num. 94. perfecutionem Rhodanus dc Synonidis 1 Dama Enuclio fadam memorat. Et pag. xyç. <7wa«v Mr «X»» P·Aβ'μ « t XmMi/m , *'')»* m*» rfiApoS. Inde in teftigarc dc ·.

ApRHAMiRi] Vide Notas ad veteres Formulas (live Appendicem Marculb) cap. 1. *Adrhamire* ab amrmate , ut putat Belius. Infra tic. xLix. Vide Glolfarium Pithoei ad Capitularia , ubi adleruntur verfus. Sed fallitur Pithtrus, dum jurare exponit. Quod ipli verfus ab illo addudi evincunt. *Molt les oyfi'eq arràmir^feremeutfaire fir fop plevir.* Vbi diverfit videntur adrhamitio de facramentum. tone illud quod vemaculè dicimus *arrer,* ab arra data. Inftrumentum Tetbaldi apud Pichorum ad hunc locum..

Solam culcaverit] Infri tit. xlii. n. 9. dt yx.n. x. *adjurnatus.* Capitul. lib. v. cap. yoy. *De hominibus ecclefiafticis feu fifialims qui non erant adjurnati quandi in Cenomanico pago fuimus.* Anglo Saxonicè *Andagar.*

TIT. XL.

}■ Spadatum] id eft, fpadonem fadum, feu caftratum. infri n. 1 y. Horum equorum Germanicis gentibus frequens ufus, qubd fint laboris dc xftûs parienriffimi, tnaximè verb in bellis. Airmianus Marcellin, lib. 17. de Quadis Sc Sarmatis in ea Sarmaric parte quae fecundam profpedar Hannoniam : *Equorum plurimi ex ufu cajirati s ne aut feminarum vifu exagitati raptentur , aut in fubfidiir ferocientes, prodant hinnitu denfiore veSores.* Equi ita mutili hodie ex Sarmatia Sc Ungaria in Gallias adducuntur multi. Unde communi nomine originis eiufmodi *Unyres* vocamus.

8. Poliorum] Pullum equinum, aliis *puicdrum.* Qux vox integra Italis ufurpatur , *Pull:-dro. Poutre* RonfardodL Amiorode femina. *Poudreau* de malculo.

15. Admissarium] Leg. Alaman. tit. lxix. Varro de re tuft. lib. x. Cap. x.

Stad AVerit] id eft , fpadonem fecerit. Jac. Cujacius Spadones autem a Spada Perfix utbe, in qua primi eunuchi fadi, ti Stéphane fides : *uJaifeu,* MRM *b* J *fottumeftb* v»v«*. Concilium apud Theodonis villam : Si *quit Prsjbyttrum calumniatus fuerit Jpadavtrit.* Alio capite ; Si quis *Prfbyterum mali tractaverit & fpadavtrit.* Anton. Àuguftinus emendat. Gratiani lib. x. dialog, n. legendum cenfet *fpathuverit.* Mali vulgb *Jpajfaveru.*

Triabn comfonat] Sic vetus codex Thuani. Legendum *triente :* niti legas triene. De triente vide Gtcgor. Turonenf. de gloriaConfeflbt. cap. luy.v. alibi. vett.formul.Lindenbrogii 14).

i IT. XLII.

4. ti in irso svvrLtcio] Supplicium |notormento, ut infra num. 5. 8. Anianus in Caii epitome apud Aleandrum pag. 9. b.

Gastrbtur j Vide Sigonium de regno Italic lib. vi·, ad annum 9 j j. pajj. 159. Caftratur autem fervus iu adulterio fupra tit. xxvn. num. 4.

8. Virgas farat. hab.] Fuftuàrlum f-pplicium Senator lib. iv. epift. 10. Nam. in Leg. Burgund. tit. vi. num. 11. *ac::ptis we. fuftibus damnetur.* Iu Leges illx interpicr.mrur quod ali* . frequentius dicunt ccc. *aut* cxx. *iSibus.* Vide padum pro tenore pscu Dom. Childeberti iS. CiothariiR.art. vr.lupiictr.xiii.num i.Gmgvr. Tuionenf lib. i. cap. 4 1. *Monachal ad malitiam cogi jubet t nolet:·es fulhbus prxcipit verberari.* cap. J4. *ramdiù [u,'fiiius caditur quoalujqueputaretur exaniinn.* \ i le Vktorem Urie. pag. 7. 14. at. j i. j6. Sed ibi rtc Hagelhs ; qux iunidiwrfa Vide l. 1. Cod. de curlu publico lib. xii. & difcute.

Minimi me. ck'..pt .] Caroli Calvi adnunriatio apua Pillas an. dccclxiv. c.ip 1 5. *Sivtrb fervi ecclefiajitci, aut Comitum, aut lajjaliorum noftrorum hocfacere prafumpfri uu . quia m prafato Capitulari continetur ut fexagmta 'litibus vapulent . & hdc occafione indifereti homines modum ui difciplina non faciebant , confiitutmutfidelium nofiroritm confenju atque confilio ut quorumcunque coloni fy fervi pro hoc conviSi non cum grojfafufte, fed nudi cum virgis vapulent ; & in civitatibus atque vicis fhe villis Epifcopi perfuos Miniftrot vel Prejbyteros providentiam hanc cum reip. Minifirit accipiant , nec in hac caufa modus difciplina tranfgrediatur.*

F.t far at.] Tormenti &. quxftionis genus Tureis etiam nunc in ufu ; quod cùm homines tendat , equuleum polfumus appellare. Nam 6c Medici unum ex tnftrumentis quibus uruntur ad orta componenda fcamnum vocant Celfos lib. virt. cap. 20. de femore luxato . *Etiamnum valentius intenditur membrum fuper fcamnum, cui ab utraque parte axes funt ad quos habena illa diligantur ; qui ut in torcularibus converfi rumpere quoqui , fi quis perfevcravet.i , non Jolùm extendere nervos & mufculos pojunt.* Hippocrates docuerat Tenfionem ad trocleas vocar. Gregor. Turonenf. lib. v. cap. 49. quem vide lib. v. cap. 8. & j 5. lib. vn.cap. 52. Vide Magiuni de tintinnabulis , 8c Galionium. Abdiss luppolititius lib. rx. pag. 1 to.b. *Rex iratus jufiii tum extenjum torqueri & cafum recludi carcerc.* Manyroiog. Notkeri iv. id. Manu pag. 79a. *Apud Nicomediam B. Petri Manyru jubente Diocleiiaao, eb quid defuppliciis l>iarcubus irrogatis* (nam unus *erat ex fodalibus Dorothei & Gorgonii Martyrum, qui in cubiculo Regis erant) liberius caujaretur, in equuleo fufpenfut, & flagris toto laniatus corpore. aceto & fale perfunditur.* Idem idib. Martii de S. Matrona, qux ancilla erat : *In fcamno fxtenta atque ligata.* Gregor. Turonenl. lib. v. cap. 18. *a/flipitcm extendi.* Ammian. Marcellin, lib. xiv. *hujt-iu< i crb ohjeilafidtniius negans , fufpcnjus* pi coJem *gradu conflantia fiait.* Vide Notas Lindunbrogii p. 11

14. Noctis] Vide Noras ail Maicuirum (hvc ad Appendicem Marculfi) cap. *1.* Id quia hoc die prior. An verb quia non i dice oriundi , ut Cefar ; fed à feptentriooe , ubi hyems ferè continua & longe noâes, ut ab ea diei pane denominarent ex qua plurimum apud eos conftabat. Etfi in companfationem longiores dies iidem illi habuerint, inde Cimmeriorum fabulam Huxillc reor j & quod N. Paulus etiam fabulatur de tenebrarum regione. Quamquam , nifi fallat memoria, illi Haythonus Armenius concinat, plenius difeutiendum. In Legib. Canuti R. cap. t o. *Poft duodecim hyemes.* Anglo-Saxones iu. nei.dk- an nos per hyemes pal.un eft , ex quibus annus iliis ivnftabar. Bajuv.irn per autumnos numerabant, 1. Bajuvai. tit. v 11. cap. 1 9. num. 4. Adde Juvenalem latyr. 6. *Quinque per autumnos.* Servius ad eJogatn 1. *Pofi aliquot arifias ; quafi rufiicusper arifias numeret annoi. } Aux baux ; neufannées ξχ neufcueillettes.*

TIT. XLIII.

1. Barbarum] Gregorius Turonenf. lib. j cap. ij.

2. Sot. dc.] Marculfus lib. 1. cap. 18.cum Notis Paulus Warnefr. lib. j. cap. j 1. *Data eft redemptio pro capite uniufiuju/que vivi folidi fexctu:..*

In irusti Domin.] *Amftrutio* in cod. reg. Marculfus lib. 1. cap. 18.cum Nocis, ubi *trufttm, id eftfidem.* Decretio Clocarii R. cap. y.

6. Convivam Runs] Suetonius in Vefpafiano cap. a. Martialis lib. ix. epigr. 9). Marcellinus lib. xv.Senator lib. I. cap. 4$. lex Burgund. tit. xxxviii. n. 2. Claudianus in Eutropium lib. 1

Claro fubd nMis orto
Conviva ef dentini.

Jornandesde rebus Geticis cap. j j. de Berimun do : *Sifceptus eft cumfiliofuo i Rege Theoderice ·norfici nimis, adeb ut nec confili. juq eapenem nec conviviof'aceret alienum.* Gallici- *lommenjal.* Vetus cod. Jac. Aug. Thuani habet, *in convivium.*

/.Possessor.] videfupri ad tit. xxxyr.num 4 8c Gregor. Turonenf. lib. v. c. 28.

TIT. XLIV

1. I .'-.| cHtRNio] Sidonius lib. 5. epift. 9. *Inter armatos tumuliuofos, virtute, numero, contubernio cemsimaces.* Ita emendavi. Marculfus lib. 2. cap. *16.* Contubernium autem heic non eft auxilium , ut male Lindenbrogius, fed cretus eft, manus, quo per turbam vis fieret. Quod nomen inde deduâum elfe opinor qubd contubernium extrema 8c minima centurie particula eras qu* ducem haberet, cui pneerat decanus , five caput contubernii. Vegetiuslib. 2. cap. 8. 8c 1 j. apud Cxfarcm 8c Suetonium pafEm. At fi quis decem virorum cœtum coëgiiTet , turba erat, 8c de vi tenebatur, L 4. $. 2. L>. yi bonoium raptor. Unde 8c ibi Bartolus ex decem populum conftare cxiftimavK. Et h diligemiùs hoc caput Legis Salice

difcutias num. |. novem in conrubernio ordine terno adfignari invenies. Porro qui convocati fedirione villas expugnaverint, Lege Julia de vi publica tenebantur i 6c qui hominem obfederit, incluient concurfu dc turba, 1. j. §. 1.1.5. D. ad Leg. Jul. de vi publica.

4. Medietas solvatur] Medietas tantùm compofitionis, & perm minor in Romano aut liberto occifo à Francis.

TIT. XLV.

I.Plusquam septem] Æqmtas fumma. Tntba enim potiùs elle videtur quàm convivium. Inhumanum autem fuiliet ab uno in turba com milium exteros luere. Aufonius in ephemer.

Stx enim loivivium
Cum Rege juflum ; fifuper , uium tfi.

Regem convivii irrtelligit, ut lint numero ieptem. Convicium ··«*·*>·«, vociferatio multorum incondirè clamantium. Capitolinus m Vero : *Sepiem convivium, nntmitn* ı."Πî *icium.* Varro apud Gellium lib. xm. cap. 11. Phrri *rjfe non convenit . quèdturba eft turbulenta.* Archeftratus Svt.icufius vetus Poeta in ww apud Athenaum lib. i. pag. 5. non amplius quàm quinque convivas admittit :

μ.· τρν.'ζ·.
t' i «l« «, · rirrUffi ·› (aMUnr.
Hr*> »»>'< yt fd usinis, »7» ii i.«
AliritfJf·· Λ(·βl<*i·><ı mfi f(flunit.

Apte itaque alludit Archeftratus ad tentorium fub quo unum decem hominum contubernium. Vide Vegetium. Quamquam in Platonis Sympoiio vigmti fuerint convivar.

TIT. XLVI.

i. Tbis homines] Infra tit. t vi. num. 4.

I n. Parin rm am] Vide infra tit. rxiii, ubi nota ex Jornande. Fortunatus pag. 99.

J ma pu. vitali crimine Hornafuit.

lxg. Burgund. tit. txxxv. art. 1. Capitolinus in Gordiano : *Duxit uxoremJiliam Mifuhet dnthffimi t in, quem cauta eloquenti* dignumparenteld lud putavit,* tr *Pi irftflum fatim fecit.*

I t. Causa qia tuor orta fuerit] id eft , perna folemmum non fervatoium. P. P. MI.

TIT. XLVIH.

De afatomie 1 Forma eft & modusj»ofleiliionis transferenda· ex caufa pollellionis. V ideantur veteres Formule incerti audoris (live Appendix Marculti l cap. 19. 10. 41. S7.dc LegisRoman.e cap. 1$. Edictum Theodorici R. cap. sj. *'tres fufficiant curiales , dummodo sicmis flentibus 1'nplea ur corporalis introduthonis effetius.* Vide ex conl'uetudinibus noftris Raguellum pag. $07. in verbo *faifine.* Videatur Andegaventis confuetudo, & aèta poileflionis. Ttaditio m donationi bus necelfano requirebatur. Vide 1. 1. Cod. Th. de donationibus in verbo *Abi iffu donantis.* 1. v 111. eod. Adfatimire , & adfatimus , Leg. Rtbuar. rit. ri. pag. 18. edit. Til. epiftoLr aclfatinir. Ver. Form. Lindenbrogii 50. pag. $15.donatioeft , ut videtur Ftancifco Pithœo.

TIT. XLIX.

In rer rt ar t j Franc. Pith.gloll. Capitularium : *l'eAit fequeffer. it'·.l!* :<us. <dollar Latino-Grxc.x· : *Scqutjier,* (*.*'<(, ,

Capital, lib. 111. cap. 46. lib. vi. cap. 114.

1. Adhramire] *Adhramire ,* fuprà tit. XXXVIII. Capirtil. lib. iv. cap. 19. qnoa caput tribuitur Pipino Regi Italia: in Leg. Longob. lib. r. tit. xxv. l. 76. Et quod in Capitul. lib. j. cap. 58. in titulo dicitur *de (aeramentis in palatio adhramitù,* in veteri Mf. Capitulorum apud Aquasan. ix. fic exprimitur, *defairamentis in palatio faciendis.* Sed hoc parum ad rem facit. Hoc autem caput Imp. Karolo tribuitur Leg. Longobat. lib. 1. tit. I v. L 10. Vide Fomulas veteres cap. 1.1.

Carbonariam! Gregor. Turonenf. lib. 1. cap. 8. Nithardus lib. 1. *l>uamobrem cum paucis Karolus hoc iter accelerans ab Aquitania Cari]:.i· cum* I *enit, &* à Carbonariis (r infra ad fe* » *enitntes benigni fufeepit. Mox cùm Lodharius d Lodhuvico* res *exteretur,* Er omnes *citra Carbonarias ad illum i entrent , Mosd trajeiia ratum duxit ut Sequanam ufque procederet.* Idem lib. iv- pag. ,òò.

TIT. L

4. Suter ipsos tres] Tres tantùm confutatores gravius reliquis puniuntur ; quia cum reo tres praecipui* puto proximiores affirmabant , reliqui tantùm probabant. Id patet ex formula vet. incerti auâons 19. ubi ttes aloatii & duodecim conia udantes. Lege autem Aiaman. tit. vi. folus reus conceptis vcibis jurabar , exteri probabant. Vide Notas ad Marculi, lib. 1. cap. j 8. & ad Appends. cap. to.

TIT. LI.

1. Noluerint venire] De teftibus cogendis agitur hoc capite , qui nolunt teftirnonii dicendi causa in judicio fifterc. Quo nomine olim Athenis a&io prodita. Jul. Pollux lib. vnr. *Aunifin.f'tfitt* j m"« τ·› <7«'r»V /.ó . «v <N·" «» J *rf tutifi rU ftafi-f.nt* t·'» 7 *S.oifi*· futinfû,* 7«*.»L vi *fMfnfieer •ftrrittmt, j uirif { fttfltfût , * i »ftrim9rei* «r a» *tiJin , i fu eefit·. i zi*ut èenittn.* ATclineS ■·,» Quod ‹Sc jure Romano obfervatum, ut inviti teftimonium dicerent in caulis criminalibus tantùm, 1. iv. v. vin. & xix. De teftibus. Ex conftitutione vero Juftiniani Grxca , 1. xvi. Cod. eodem , etiam in civilibus caulis coguntur inviti tcftes eife.

TIT. LII.

a. Admallare] Vide infrà ad tit. tix. Sic infra : *vel admallatus fecundum legemSalicam.Tit.* mi. n. i. *fecundùm legem habeat admallatum.* Inde forrafsc *hamallus* fuprà tir. xl Ix.

SoifM cULCATVM] Solem occafum , qux fcilicet fuprenta temnellas obfervabatur, ut infrà tit. I xIx. Gregorius Turomienf. lib. vir. cap. *i* j. ubi nos qu.cdam congeflimus non aliena. Unde & apud Nlarculfumlib. i. cap. *yi.foljatire.* Romanis quoque idem uiitatum fuirfe fidem facit Lex ix. Tab. Illud ipfumfignificarevidetur Homerus Odyif. *ft.*

Hfur »' l'»· JtfTtr itu
*>‹'*t» <>*«*

Quibus verbis tempus velperi defignavit, £ *fds.r» ». ti·* MAiy «».'· »h , ut Strabo interpretatur

lib. 1. Vide fuprà tit. xxxix. infrà tiv. & Ix. Spéculum Saxomcum lib. 5. cap. 40. Juvenalis ût. 13.

Hte qiiorj pars ft/enm qut cuftos GaHuus uriis
Ufaut à lueifero Jvnce lux oeeidat xmiit.

Nortmanms hodie *clameur couchée.* Quod fuprà eft, *Solem eicollocet,* Se infrà, *Solem collocatum,* id eft diein conftitutum *,jour afi'igne.* Unde *adjourner*, diem dicere. Sol pro die. Arciulocus, & exeo Ronfardus.

Singulas admonit.] *Tria editia*. P. P. Mf. *Pour chacun defaut.* F. Pithœus. *Doublement* fir *tiercement,* in ordinationibus Regiis.

Adjactiv t'M J Vide notas ad Marculfum lib. r.cap. 37. & Appendic. tap. 11.

Racimrurgos] Gloifr interlinear. *Judicer.*

Pretialum] Preciari apud Caffiodot. lib. 1. cap. 11. Sic dcpietiari Tertullian. adversus Marcion. lit». 1. cap. <5.

AortiTiAivM] leg. Alainann. tit. rxxv. *Illam optimam vaccam quatuor tremifies licet adprtciare.* Capitul. lib. v. cap. 366. Si *quit allériur caballo aut bovi vel cuilibet quadrupedi unum oculum excujjerit , adprecict illud pecus quid valet . fir tertiam partem componat.* Quod caput delumptum eft ex Legilx Bajuvar. tit. xiu. cap. 8. pag. 87. edit. Tilia.

;. GRAFio]Gloif* interlinentes, *Cornea.*

Certa ratio dominica] Vetuscod.Thuan. *certè.* Vide fuprà tit. 1. num. 4. de 5.

Neque mitt, ut cum just.] *Refus de faire ju/iice,* infrà tit. Ix.

1 IT. LI 11.

Vide Leg. Ribuar. tit. tin. pag. *16.* edit. Til. & Tabui. S. Dionytii in tol. min.

I. Graviorem] Paulus Warnetr. lib. v.cap. 36.pag. 30;. Vide Notas ad vet. Formulas (five Appendicem Marculfi) cap. 7. Judex tifcalis dicitur in textu Leg. Ribuar. tit. Iv. pag. 19. edit. Til. Si *quis Judicem fifcalem .quern Comitem vocant, interfecerit, oc.fol. maltietur.* Deindè quia illa freda exigebant Leg. Ribuar. cap. ult. exactores Regii dicuntur à Suggero loco a Fr. Pithrro allato- Ideo autem mihi videtur dici Judex fifcalis Comes, ad differentiam Magiftratuum municipalium. Illi enim etiam tum judicabant, ut patet variis ex locis , pnecipuè ex Gregor. Turonenf. lib. 1. de miraculis c. 3j. *Decretum eft fententid Primorum uriis.* Sunt dc multa hujus rei alia exempla. De Comitibus autem vide Notas ad Marcultuin lib. 1. cap. 8.

Gasachium j G loll* interlinear, cod. Thuan. *caufatorem.*

TIT. LIV.

De Ri »r <stata] De rebus crediiis noftris, *De preft.* Optatus lib. 3. pag. 35. b. *Pracedente terrore creditores periculis vallabantur ; (y qui pro proflitis fuis rogari meruerant , mnu mortis humiles impellerentur m preces.* Juretur ad Symmach.pag. 163. 184.

TIT. LV.

1. Ænevm] Examen aque ferventis , Leg. Wifigotthor. hb. vi. tit. 1. cap. 3. Adnunttano Caroli Calvi apud Piftas an. nccctxin. cap. 10. Si *colonus vel fertius inde reputatus fuertt, aut judicio Dei indi examinet ; autfi convitius fuerit. hoc, ut fuprd diximus,undi menfuram adulteravit perdat , tnfuper ζv virgis nudo corio vapulet.* Capitul. hb. iv. cap. 13. Erat & aqu* frigid* judicium , de quo Gregor. Turonenf. hb. r. cap. 69. & 70. de muliere adulterii à marito aceufatà ,qu* Lugduni fcntentia Judicis in Ararim probationis caufa demerfa eft. De utroque Hincmarus de divortio Lotharii & Thetoerg* ad vi. interrog. Sexta Interrogatio. *Quidam dicunt nullius ejfe autioritatis five credulitatis Judicium quod Jieri folet per aquam calidam five frigidam, neque per ferrum calidum, fed adinventiones funt humans arbitrii , in quibus frrpi per maleficia falfitas locum obtinet veritatis, & ideo credenda ejfe non debent.* Hincmarus. *Chriflianitas ex antiquo . qua inter atia eft Cr agenda judicia , fanxit (a frequentant judicium quod fit per aquam .* &c. Et paulô poft ; *Quapropter fieri aquam ignitam ad here duo copulata in unum indaganda judicia , illud videlicet quod jam per aquam faflum eft , & illud quoa per ignem fitndum eft, licit fine pro temporum varietate difparia. fed unum funt operationis Myfterio , in quibus fan&i liberantur mlsefi. (y reprobi puniuntur additii Lcclefice ,quamdefignavit arca diluvii . creditur tradidijfe autioritas* frc. Deindè : *Confiat nimirùm, ut inquiunt. quia in aqua ignita coquuntur culpabiles.* fir *innoxii liberantur incotii, quia de igne Sodomitico Lot jufius evafit inuftus>* &c. Vide qu* apud Hincmarum poft haec fequuntux pag. 350.& pag. 357. *Autfaeramento aut Dei judicio expurgate*, Crc» Eodem pertinet quod refert Gregor. Turonenf. de miracul. lib. 1. cap. 81. de altercatiJne Presbyteri Arriani cum Diacono Catholico pro fide Catholica : *Accinditur ignis .Meusfuperponttur, fervet valdi, annulus inunda ferventi projicitur . Pyc.* Infignis locus, & qui omnino Legem Salicam illuftrat, & vetuftiifimam ejufce judicii formam docet. Ur& de gloria Confeflbr. cap. 14. Videndus idem Gregorius hiftori* hb. a. cap. 1. de S. Briccio Turonenfi Epifcopo. De ignitis vometibus varii meminere. Leges vett. Capitula, Ivo Carnotenfis, Burchardus, Pithceus , de Jureras. De aliis quoque purgationum generibus , juramento , duello, pane hordaceo, cafeo, crucis , nos quxdam feriptimus. De ferro cadenti vide Georgium Logotnetani pag. 41. ubi etiam de duello. Additur de purgatione ferri igniti : O« in *ris fufuutie , fafCufni j* Mf«à»rV< *uâfotmi.* Mox dicitur eum qui ex barbaris originem ducit, barbarico judicio uti debere. Vide de N. B. Eadem de re Pachymerius lib. 1. Cantacuzenus hb. 3. cap. 17. H*c omnia Judicia reprobavit Ecclefia. Agobardus contrà fcripfit pag. 187. De aqu* judicio videndus item Adhemarus, 8c ex eoSirmondusadGoffridum.Porrb noftiâ memoria paucis abhinc annis folebant Judices reos maleficii accufatos mergcre , pro certo habente» incertum crimen hâc ratione patefieri. Quod fcelus merito,fecundùm EcclefirCa nones,ampliffimi Ordinis decreta refecîrunt. Sic accipio Nithardum , dum ait Gerbertam ut veneficam aquis

porfixatam, qui* fcilicet tea fuilfe tnerfione apparuerat. Unde fortifié ;

£t pm aafimtu eapOOnat frfitt Memu.*

Leg. Longob. lib. i. tit. $ }. cap. i. Si *quitfervum alienumjute voluntate* dem.ni *Jut in jacramentum miferit, cut manum in caldaria mittere fecerit.* Æneum pro aheno. Vide Ezechielem 14. *Æneum in quo eft* cruge *&c,* Salvianus pag. xyx. Infrà dt. *67.* num. i. *Æneum portare ubi fint concinunt.* Paéhun Childeberti & Clotarii num. 4. *Ai aneum provocatur manum incenderit.* In Decretione Clotarii num. 8. *AdJortem veniat.* «ut «d *pltbtium promoveatur.* Forcé legendum eft, *uneum,* non *plebeium.* Tit. l lx. infrà : *Ut per antum ant per compofitionem fe educeret.*

T 1 T. L V I.

x. Sagibar. qui rura a. fuir.] illequi judicia Regis exequebacur. Vide Leg. Burgund. de WittifcaJcis tit. 76. edit. Til. *Seionet* apud Caffiodorum. Sed ramen hi judicabant. Infrà verf. 4. *virtjagt,* P. P. Mi.

4. Mal l oberghs] id eft, locis te&s, inquit Belius, qu·* ftatutum eftConftitutionibus Caroli M. ut locus malli fub redo Foret. Capitul lib. in. cap. 57. lib. iv. cap. 18. in tine. *La Cour dc JUanbrrgeuu i Pottirrt.*

S*c !»a r o n is] Vitos xrate& fapientiimaturos interpretor, qu.bus contioveihas definiendi facultas *erat*, adeo ut nec pofteà ab his Comes feu Gratio appellati poilit, quemadmodum bcic ftatuitur. Perui ii ilicee legum, quos poftea *hominti le"i!es* dixeiuntỹ quorum & confuerudinario veteri jute non minima auüoriras in plerifque caulis, ut apud Matthxum Paris &: alios patlim videte eft. Illud ipfum eft quod *judicium civium* vocat Gtegot.Turonenf. lib. vn. cap. 47. Dehinc *8c* ex his deledi videntur qui Legis Doâores in Adhemati Chronico, fub Ludovico Balbo, cujus parnculamcdiditPirhrrus fub nomine *Fragmenti htftorix Aquitanica,* de Vulgrino Aquitanis Duce, qui contra Noranannos Maniliacum caftrum conftruxit, ibique mifit *Robertum Cifdebertum Legit Do&um,* (al. peritum) & *amicum fuum fidclffimum nomine nanulfum, fecitque eum vicecomitem fuum.* Adrevaldus de miracul. S. Benediâi lib. 1. cap. 15. *Yifum eft Miffit dominait placitum Aurelianit mutare. Kenientet igitur ad condi&um locum Magillri & Judicet. utraque ex parte accerrimi dccettabant. Aderant namque Legum DoSoret tam ex Aurelianenft quàm ex fFaftmenfi provincia* 6rc. In diplomate Pippini Majoris domus pro S. Dionylio : *Ubicunque eorum jujhtiam invenimur. ficut prxdecejforet noftri. feu Comitet palatii noftri. vel reliqui Legit DoAortt judicaverunt.* Prima pars hujus vocis, *Sagibaronrr.* ad *Saionet* accedit ; de quibus paflim Cailiodorus, Leges Wifigotthor. & Concilia Toletana.

Pl us quam t ais assa n. deb.] Suprà tit. xLVi. num. 1.

An t e G r af ion em] qui cum feptem judicat, fuprà tir. l ii. num. x. Sagibarones verb numero tres.

TIT. L V II.

Vide fuprl tit. xvn. de fepulchro violato.

5. Po nt icul us] Mos antiqua fepultura j dc qua, & de politione columb*, vide Paulam Wamefridum, hb. v. cap. 54.

4. Super al ium] SicrntelligoSidonium lib. j. epift. ix. *Quid plura. jam niger cejpet ex viridi. jam fupra antiquum Jepulchrum gleba reeentto.*

Nec audiendus Savaro pag. xo j. ad verbum *torfi latronet ;* unquam illi fpoliandi mortuos causa fepulchrum violadent. Nam vetus erat fepulchrum avi multo antè mortuo. Viddis epiftolam.

c. Expol iaverit] Turonenf. de gloriaConfeftor. cap. 6x. Francifcus Pithceus ad verbum *Corput jamfepultum.* Et tit. xvn B. Bafilius : [illegible] pag. χ86. [illegible]

[illegible] B, Ambrolius de Nabuthc cap. 1. *Eruderato paulb poft tumulum ; ζχ fi cogn-feu egentem argue ; nifi forti hoc folum quid cum divite plura pereunt. Serina veftet, & aura intexta velamina, quibut divitiit corput ambitur, damna vnvntium. non fubfidia defunâorumfunt.* Junge 1. xiv. $. de religiof. 8c fumpt. funer. Ubi de ornamentis. Gregor. Turoneul. lib. vin. cap. xi. Leg. Wifigotth. lib. 1. tit. x. 1. 1. Boiorum tit. 8. rap. 4. VideSavarooem ad Sidonium pag. ıûı. Lindenbrogium ad Ammianum Mar* cell. lib. xvr. Quintilianum declamar *qpj.* Paulum Diaconum lib. tv. cap. 49. Sidonius lib. ni. ep. j. *Nec elutu vtfttmenta. nec veftitit fip>Achra tribuebant, jufti fic mortuit talia jufta folvtnttt.* l. xiv. $. 4. D. religiof. L xxix. de in rem vetfo. Propriè tamen ad pernam heic fubjeâam attinet l. iu. $. 7. de fepulchro violaao. Vide locum *8c* 1. ult. de auro argento mundo. La&antius lib. a. cap. 4. Arnobius lib. v. Mos ille in vulgo obfcJerus, in funeribus Epifcoporum *8c* Presbyterorum retinetur. Vide Gravamina de Alliaco à P. Avenionenftbus. Vide Novell. 19. Leonis lapientis, Phorium Nomocan. tie xtrr. can. x^. ur. xix. cap. 17.1. x. Cod. Th- de fepulchro violat. 1. v. Cod. eod. i. j. 7. l. Cod. Th. de indulgentiis criminum, Valentis Novellam de fepulcr. Concil. Toletan. IV. Can. 45. Savaronem ad Sidon, pag. xn.

Wargus 1 Gloilie interlin. Thuan. *dejeSut.* Vide Leg. Ribuar. tit. 87.

Hospit al it at em] Hofpiraliras Francorum. Videatur Lex Burgund. Jofeph. lib. iv. cap. ulr. pag. 109. Heic eft aqux&ignis inrerdUlio.aicmirà tit. l ix. *Panem dederit aut in hofpitium collegerit.*

T 1 Γ. LIX.

I. QI I EUM ADMALLAT] Supri tit. UI. O. I. *admallatut.* Leg. Ribuar. tit. xxxn. }. *Conjurare debet quid eum ad Jlrudem legitimamadmallatuin habet,* in edit. Til. tit. eft J4. num. 4. pag. 19. Marculfiu lib. 1. cap. xi. *admallandum prqfequendumque. Noce* ibidem. Leg. Ribaar. tit. ut. num. *f.* pag. j 4. *8c* rir. ini. n. 1. edit. TiL

Et iamsi uxor ejus] Uxor recipiens maritum punitur.

TIT. LX

i. Ego rottanoano &c. 1 IWei *it Jufiict,* «t fuprà de Grafione tit. j ». Vide prxfitionem Leg. Burgund. P. P. Mi.

Causatorbm J Gregor.Turonenf. lib.x. cap. 9. *Cuufuturut ucctffit.* lib. ix. cap. j. *Exponent cufu.* lib. x. cap. 4. *Cuufatut cum foc'to,* De* crerio Childebem R· num. 11. *Cuufiuor Ccntt-nurium cum centeno rtquirut.*

TIT. LXI.

De chrenecruda] De ceffione bonorum.

1. Nie subtvs terram] 'Ihefaunim aut quid aliud denotat.

Dt terra illa in pugno] Vide Leg. Ataman. dr. lxxiv. *Tollut it ipfit ttrru,* fired *Ala-rnunni Curfibdi* (aliis Zurb) *dicunt.* Videantur vert. Fotmulx cap. 19. & Nocx. Mos Germanicus, de quo Plinium accipio lib. xxn. cap. 4-Sed & apud Romanos quid non diflimile obfervabatur, de cefpite Arc.

Ultra suas scapulas] Quali pro derelicto habear. Veri enim relinquimus ea quibus oculos & anticam corporis panem retrahimus, &: pofteriora tantum oftendimus. j. Regum cap. 14. Pre*iictrt poft corpui fuum.*

Camisia] Eginhartus : *ud corput amifium Uncem h'ftminalibuj Until induebutur.* Additio CapituL Ludovici L cap. 11. *Alioquin hoc omtùnb provitot ut cumfiu ditat hr tunicat duui & cucmÛai duos & tttpptt deas unufauifqut Monochorum hoheot.* Viâor Uticenf. lu>. 1. *Dt palhii ultorii, proh ntfut ! cumifioifibi fxfemorultu fu titbut.* Reda in Martyrologio xvm. KaL Januar. *Dt ipfit polliit ultorii cumfiui fibi fr jimoruliu ftcitbut.* Qux fumpfit ex Viltore procul dubia Hieronymus epift. ad Fabiolam de vefte Saceedo tali : *Solent, inquit, miliiumttt habtrt lineat. quot cumfui vocant, fic aptor mtmbru fuit hr efiri&ui corporibui* firc.

Discinctus] Hodii quoque bonis cedentes aooam iolvunt : *Sc* sonam abjicere pro bonis cedere vulgb apud nos ufurpatur. Pono heic agitur de ceflione bonorum.

Discalciatus] Vide de calceis lib. Ruth. Calceus in fctipcuris noca dominationis. Pfilm. *Extendam calceamentum meum fuper Idumeam.* Ad calceamentum pertinet, ncfcio an huc faciat, quod fcribit Gregor. Turonenf. in vita B. Leobardi *Sc* B. Venandi, prifco Gallix ritu ufitarum ede ut annulus porrigeretur fponfi, unique ofculum *Sc* calceamentum. De calceis Plutarchus in 1 hefeo. Difcute.

Dicer est] Regius cod. 1. *dederit.* Atqui nil dedit cùm bonis cedat, nifi legas *dtdiffet,* aut ilii fcnpfident *itdtrit* pro *dtdifitt.* cùm certum fie fids malx ne dicam peffimx latinitatis auâores eife. Legerem *indigem eft.* Vid.

Per compositionem] Alibi in eadem Lege, Per *compofittonem ft educere.* infrà lxvi. num. 1. *Sc* x. *compnfitionem quum infru putrium facere debuit.* Leg. Longobard. lib. t. tit. x. 1. x. *dt compofitionibut qux udpalatium pertinent.*

TIT. LX 11.

De alode] Alode aviatica hereditas dicitur in Leg. Ribuar. tit. *tfi.* aliis 58. pag. ;t. edit. TiL in fin. tit. Vide Decredonem Childebem R. num. t. Aviaticum in Conftitutione Conradi. In Legib. Longobard. lib. j. tit. S. L 4. nepos eft, noti hereditas ; quamquàm ibi male accepit!· videatur Lindebrogius pag. 1 jio. de alode. Vide notas ad Marculfum lio. 1. c.a.^c tx. ubi plura. Leg. Bajuvar. tit. x. cap. 1. n. 4. (in Lindenb. edic, j.) edic.Til. oag. ji. Leg. Bajuvar. rit. 17. cap. x. (lie Lindenot.) TiL j. pag. 105.Leg. Ribuar. tit. $6. (fic Lindenbr.) Titio 5b. pag. jo. Vide item Leg. Angliorum tit.*6.* pag. 48 j. ubi de exdufione feminarum agitur. Et alia capita omninb cum hujus tituli captdbus componenda. Capitiil. lib. 1. cap. txtf. *tx beneficio fuum familiam nutricare faciat,* Cr *dt fuu proprittutt propriant familiam nutriat.* Mox : Si *in beneficio uut in ulodt annonam habeat hrc.* lib. j. cap. xo. *Sc* cap. Si. *Quomodb tudem beneficio condriQu fint, uut quii dt beneficio fuo ulodtm comporuvit vel ftruxit.*

6. Sed ab virilem.] *Dum txtittrit.* Leg. Ribuar. tit. $8. Idem apud Athenienfes fincituin : >0^*» J »■» «fji···/, » re« ·· aj/iw, *U· i» in,* t *iiijbii ùm'fi.* Demofthenes in Oratione ·o< Maa/preU. Ubi illud quoque obfervare eft, feparationetn quodammodo paternorum bonorum fieri. Ideo idem Demofthenes in oratione *₂«« Λι»χ«ρ*·_ x.pu> «■/ . »S rA> «Vpo.Rre re» *i/fhti , 5 re» ·* th tfHu. irlif fp nie ïfiitul» ηκ , ffo fi* ··■A» μ . , · *rit ithAltn·.* Quod fcilicet perpetub obtinebat cùm de legitimis hereditatibus agebatur. Lex verb Salica etiâm in paterne heredicue. Idque olim apud Armenios obfervatum Juftinianus fuftulit Novell, ar. Sic Ribuarii Leg. Ribuar. tit. jS. SicSaxones Leg. Saxon, tin j9. Sic Angli vetufti Leg. Angliorum rit. 6. Sic ohm Hebrxi, undè refertur Jobum caville teftamento ut filix cum fratribus portionem ferrent. Job. cap. ult. Vide Marculfum lib. x. cap. ix. Inftitut. tic. de legitima agnator. fuccelT. §. *Cuterum ; Ut pltrunqut htreditutei ud mufculoi confluerent.* Videndus Philo de vita Mohs pag. 468. Λ· " re» aA^wx'a» ■//>« *iiiuSui. Si* pag. 469.

TIT. LX 111.

De parxntilla toll.] De modo ejurandx cognationis.

Tollers vult] Propter onera inimicitiarum, vindicandr mortis , *Sc* juramenti. Ut hereditas proximos, fic permulta onera fequuntur. Onera proximorum apud Athenienfes , qux mercede quadam hereditatis rependebantur. Vide Demofthenem in orationem ·/·· *v.utifwt.*

i. Par in TiLLA] Jornand. de regnorum fucceilione pag. n. *purcnttlu conjunEU.* Vide fupri tit. 46. num. 10.

TIT. LXI V.

Dt charoena] Vet. cod. Thuan. *churoenu,* Sjc cod. Expilii.

i. Per vim. 1 Cod. Expilii, Per *vinuttm.*

TIT. LXV.

De compositione homicidii] Tacitus de Germanis : *Luitur homicidium certo urmentorum uut pecorum nuryxro.* Vide Lee. Scotorum in Ida

Bfgtam *majeftatem.* Huc refpicere videtur Saloinon Proverb. *6. t. Ntc fufixpiet pro redemptione doua plurima.* Sic apud Aires. Léo African. parc. a.

TIT. LXV11.

i. Stri.*] Hincmar. de divortio Hlonrii de Tebergx ad t$. ihterrogat. *Quidam vcfttbus carminatis Induebantur vel cooperiebantur ; alii tutem cibo d fortiarüs dementati, alii veri tatuàm carminibus d Jlrigis fafimatt,* Cr *quafi enervet effcSt reperti funt ; quidam autem d lamiis five gcnichialibut feminis debilitati* £rc.

TIT. LXVIII.

Caballo excorticato] ML Expil. *deeotato.* Apud nos viliiGini qui equorum morticinia detonant, & ferè inteftabiles.

i. Caballum alienum] An vivum , an mortuum ? Puto mortuum , quia corium domini eft.

Decorticaverit] Decorticare fupri tit. 19. nuln. 10. *efcorcher.* In cod. Mf. Lefcurii Expilu *decotaverit*, id eft, caudam abftulerit & deturpavetit.

1. Si vero negaverit] Inficiatione lis crefcit,ut ir» Lege Aquilia.

TIT. LXIX.

i. Dr ramo] Mos Germanicus. Tacitus anna!. 1. p. 51. *'lruncis orbarum antefixa ora.* Gregor. luronenf. lib. ix. cap. 19.

j. Si quis caput hominis] Vctuftiflima Gallorum hxc obfervatio , auâore Polidonio, quamque à Romanis vetitam, ut docet Strabo , Franci rursùm intulerunt. Strabo lib. tv, Π^·«·v< 3 n (alias ri «···.<) t ·· £ rl Ϊ«0»λ«· , · »»<« rurari sAu-»·▮»; ti «·<' »<«>a> <·. r.Ai-p.'·. . jW· · *l·* ««V.· *ri* l »M···ή·Aι»«.· 'L* ><«· 'Mt Π·>η·M<** *Jills iin. r·· m* **>*··· , iÿ rt, /mi e/*-r»< , «* î φ·'^' Ae tUa rmUia·. Apollonii Tyrii hiftoria apud Photium : *Decollabatur , fjr caput ejus ad fafligia porta fufpendtbatur.* Venationum certe notas & ferarum captarum capita nobilium valvis affigi hodieque mos eft , ex illo veteri & immani, ut ventiinile eft, defeendens. Manilius lib. iv.

Hai>er hok , poflts oruc fuperbos
Ptlübus , & captus domibus prfigert prodas ,
Et pacare metufilvas , it vivsrt rapto.

Inimicus suus] Franc. Pithtrus de eo qui in duello vicit interptetatur. Sed pace ejus didum fit, non ira accipiendus hic locus, fed de inimico f.iidofo, ut tum loquebantur. Licebat enim privatas inimicitias armis petfequi , &. inimicos qui aliquem cx agnatione fua occiderant aut malè muldaie , aut impunè occidere.

In palo misirit] Vide Gregor. Turoueiif. lib. ix. cap. 19.

TIT. LXX.

De repudiis , feu de fponfalium diflolutione, Leg. Alaman. rir. 5). *Componat eam quod defponfavst (y dimsfit , cum quadrapinta folidis. Et Cum duodecim fairamentahbut jurtt,* cum *quinque nominatis O feptem Advocatis , ut pro nullo vitio nec lentatam eam, nec vinum in illa invenijfia , fed aheor de alia tum adduxit tu illam dimififlejt & aliam habuit uxorem.* Nec diflimile quod veteri jure Romano obfervabatur. Servius Sulpuiu» lib. d· dotibas apud Gellium lib. iv. cap. 4. Qui *uxorem duSurus erat, ab eo unde ducenda erat flipulabatur eam in matrimonium duHum 'iri. Qui daturus erat, itidem fpondebat. Is contraSus fttpulationum Jponftvnumque dicebatur* fponfalia. *1 une qux promijfa erat,* fponfa *appellabatur ; qui fpoponderat duSurum,* fponfu*. *Sed fi poft eas fttpulattones uxor non dabatur, aut* iwn *ducebatur , qui flipulabatur ex fponfu agebat. Judices cognofcebant. Judex quamobrtm data acceptave non effet uxor quartbat. St nihil jufta caufa videbatur, litem pecunid aftimabat, quantique interfuerat eam uxorem accipi aut dari, eum qui fpoponderat aut quiftipulatus erat condemnabat.* Quod obfervarum feribit ad id tempus quo civitas univerfo Latio Lege Juliâ data eft. Eadem & Neratius de nuptiis. Vi^e Ariftotelem politic, lib. v cap. 4. l. 1. Cod. de fponial. 1.1. Cod. de repud. l. a. D. de divort.

TIT. LXX1.

Extat hic titulus num. xcvm. in cod. reg. *2.* & **. a. quem ab omnibus abclfe feribit Pitheeus. Huc facit Speculum Saxonicum lib. *j.* art. i. *Ædtficia praeliorum feu villarum propter nullam aliam injuriam fuccedi feu ad terram proJlemi debent nifi in ipfis fuerint virgines aut mulieres violenter opprejfte , aut poft faHum introdu3a. Tunc enim dom&s illa per jus condemnantur , fi non , «r juris eft t excujentur. Poftouam condemnata jam fuerint adifiaa ejufmodi , fi reus poftmodùm abfolvitur ab aSione, deflruSa jam adificia non ex/olventur, quia ea d reatu non rxcufavit cùm jure fuerant exeufanda.* Verùm cùm ejufmodi condemnatio jute hat, & Romanis quoque Legibus in crimine majeftatis non fit ignota, palam eft non de hac condemnaiione Legem Salicam heic agere ; fed illud quale fit, mihi incompertum elfe ingenuè profiteor. Sufpicor tale quid heic defignan quod in Arabia Iblirum fieri & hwUiv»', appellari feribit Ulpianus 1. ix. de extraordinar. criminibus. Fortafsè & ad terminos eftbfTos, limites exaratos , arbores terminales evulfas referri poteft. De qua re Edi&um Theoderici R. cap. 104. Porta fit & ad claufum agri aditum. Quâ figura & condemnare portam, pro obftruere & occludere vulgb dicimus. Sed hoc divinare eft.

i. Condemnaverit] Lormul. vet. Lindenbrag. 38. pag. jai. *Ut r.uUus'cxvobts jam diSum Abbatem, vel ipfum Monafftrium,* nec *homines, nec res fuas quas ad prxfens habere videtur, vel in antea Chrifto propitio a bont> hominibus ibidem conlatum fuerit, nulljus inquietare,* tete *condemnare, vel aliquid de rebus fisis mtnuere omnind prafumci.* Sed ibi de Judicibus loquitur. Putarem condemnare efle damnum dare, *endommager la terre Tautruy.* Sic in Leg. Burgund. tit. 48. num. 3. *Caterùtn fi aut brachium cujufcunquo, aut tibia fupradiSo ordine fraBa , fx evidenti fuerint debilitate damnata , ea compofitionis forma ftrvabltur.......*

H BIGNONII NOTÆ
AD NONNULLAS CONSTITUTIONES
ANTIQUORUM REGUM.

Cum host*. ορτιμ.] De his nonnulla ad Marculi. lib. i.cap. a 5. adnotavimu*. Olymniodorus apud Photium , ftrrd rAv^A·· k· « ·*Φ·Αμ»τ«< «dvUrw , m Jaftaa n*- rt ftrnr

Attihiaco] Locus eft durante fecundi Regum noftrorum dynaftii percelebri*. Palatium quippe fuit in quo plerique conventus habiti. Vita Ludovici Pii : *Dominus Rtx conventum generalem* cMireii^ù *m loco* cui *vocabulum eft* Attiniacus Grc. wtdein indi&um placitum À Lothario apud Nithardum lib. 1. Rodulfus quoque Rex Francix (inquit Frodoardus ad an. nccccxxtv.) placitum tenuit apud Atdniacum ;actandem cum Carolo Rege tedere Remis inito , Attiniacum reddidit anno nccccxxix. Vicus eft iu ultimis Rhemorum finibus cis Moiam ûtus , qui antiquum nomen hodie retinet *Attigar.* Heic verb omnia quotquot vidi exemplaria, Reg. OifeL f. 1. non *Attimaco* , fed *Antonoco* habent. Quod etiam editio Tillii nominarim exhibet. Eft autem *Antonacum* oppidum ad Rheni fluenta Romanis notiflimum ; cujus meminit Itinerarium Æthici, quod vulgo *Antonino* adferibitur. Notitia imperii occidentalis fub difpoiitionc Ducis Mogundacenfis Prxfe&um militum Acintenfium Antouam locat. Quod etiam Alemannisà Juliano ereptum, munitionibus deindè inftruâum, & moenibus reparatis ornatum fuifle narrat Ammianus Marcellin. lib. xvnt. Regum tandem Francorum palatium fuit, & fedes eorum qui Weftrix Aulirafix feu Francix orientali imperarent. Fortunatus lib. x. carni. 11.

Asuoaaccnfis c^fiilli promptus ad arcte
InJt prupb ucctdcns .farcina pergo ratis.
Mox : DflUfar *Aon profiuu Refer in JfAiitu uda,*
¡4c *mtaft ofeioprandia fefia cobtat,*
Retiieu iafpicitar fuo fabaefisfce levatur.
Et aaaurat pifies, cùm fit in <rrct *fedens.*

& extera qux fequuntur. Quibus verbis eleganter publici conventus fokmnibus diebus i Regibus noftris haberi foliti, deferibuntur. <3alendis Martii ut plurimum primx familia* Reges conveniebant. Feftis poftei diebus Natalis Domini, Pafchx , Penrecoftes qelebrari placita mori* erat. Quâ occafione lubet heic aferibere Robeni R. diploma B. Dionyiii Monachis concefInm. *In nomine fanStt & individua Trinitatis. Robertas divin! ordinante clementi! Rex Francorum femper Auguflus, &c. Curtem itaque noftram cùm in ipfo caflello haberemut, at nos ab inquietudine ipfius Ecclefia &· fratrum ibi Domino famulantium longi faceremus, Deo & gloriofo prote3ori noftro S. Dionyfio ex confultu Arducpijcoporum & Epifcoporum quorum nomina Jubterfignavimus . & Optimatum Francorum , placuit fertnitati noftra ab hodie (r deinceps remittere ut folemnem curiam . hoc eft » in Natale Domini, in Theopkania . m Pafcha (r in Pcntecofte . neque not neque fuccejbrts noftri in ipfo caflello ulterius ullo modo prafumumus celebrare. Data* vnt. *Kl. Februor. IndiS.* tt. *anno* 1. *regnante Roberto Rege gloriofo.* Undé judiciarii conventus (Parlamenta vocabant) quater in anno, in Natali Domini , in Purificatione , Pafcha & Pentecofte , haberi foliti. Sed ut ad Antonacum revertamur , caftellum eft ad Rhenum non longé à Confluentibus , Colonix paret, *Andemach* vulgb vocant j qux vox cùm non longé ab *Anionaco* abiit, proximior eft *Anternaco.* Sic enim illud ipfum caftrum , de quo ferma eft , Annales Fulaenfes vocant fub anno nccctxxvt. *Hludovicus* (Germanix Rex) *quidam noSe fe fubtraxit de caftrtt, €r Rheno flumine tranfito . in caflello Anternaco cum fuis confedit.*

Aviaticas ris] Alode, fuprà tit. Lxir.

5. PïR prædicat. Episcopo*.] Sic Synodus Aurelianenf III. cap. to. *I.lud atom adjiciendum tffe credidimus . ut in Epifcopi difeuffiona confiftot de his qui in civitate fun tir territorio confiftunt, Cr talifunt ordine fociati, utrum ignoranter ad illicite conjugia venerint* Λ *en per contumaciam quafunt interdi&a prafumpferint, &c.*

Excommunicato* suirit] Svnodi Aurelia» nenf. til. anno xxvi. regni ejofdem Childeberti cap. 10. *Non prius ad communionem recipiantur qudm incefti adulterium feparatioae foraverint.* Synodi Turonnicxil. cap. xxi. Quexdid *in tamo verfatur fcelere . h Chriftiatm τβιη ataue convivio* O *Ecclefia omtmunione privabitur, 'itaque* cùm Charibertus Rex uxoris fux Gxorem connubio junxiflec , i B. Germano Parilîenâ Epifcopo communione privatu* eft cum uxore. Gregor. Turonenf. lib. iv. cap. *16.* Id impunè antè fecerat Chlotarius Rex. Idem Gregorius lib. nt. cap. 6. De anathemate vide Lindenbrogpeg. *45j. SanCL Job. Chryfbft. Mb vβ A w a {mBc *d nhoima.* Ibid.

Ds Palat, mt. ixtran.] Excommunicationis effeéhu ad temporalia.

4. TRICBNARIA in] Theodofii juntori*. Valentinianus Novell, lib. a. dt. I. *Humano generi profundd quiete orofpexit* Et tit. xu. ubi Anianus. Procepiu» de bello .Vandalico lib. 1. pag. 94. *r·,»i·o,* w· *nia xtfti r» roie*fp aivis h»m.* ·oNv1φ *Ifjpie i»* ·>μμ>*· *bmSit* >·*< , *nil·** J »·/" mos ▪φĩ·*!·· ra<Aa*v/«WM *H·*, ia' eeuffNp;*·

^« - « t D't ,, r« : tlfttt íγ··ψ<* ї···
• Sa>AA«v , Ъ б -p rp fnitwi A<V<·**·'.
«‹ rwriv /« »·»« «f«M.n»Ti> «*«· ♦O;'».
Ldi&um Theoderici R. cap. txix. Tricenrulu. *iegn falubcrrnnum confttutum.* Leg. Wifigothor. lib. x. tit i. lib. m. & lib. tv. *tric^nnaiis ergt tranfturfio temporum cùm jam fic confronter inoleverit in negotiis aBionum* at *non jam quafi ex inftruSione humana - fed veluti ex ipfa rerum procefiiOe natura videntur.* Conftirurio Chiotaui Mf. Vide Synodum Aurelian. 111. cap. xn.
^*adoi* tricenaria tempora Ecclefix quoque obftare feribitur. Id pofteà immutatum , *8c* quadraginta annorum prxfcuptione cqntra earn opus eft. Vide Cod. de triginta vd quadraginta ann. prxfcnpt. z Λ

7· Bannivimus] Vide Notas ad Marculf. lib. t. cap. 40. & Luidenbcog. pag. i 361.

p.c, ,t, Cjr « Ad Anium raovoc.] Vide tit. ι v. Legis Salic*.

Pas. *ia.* ı»p· «. Involaverit] Noftris *voler.* Optatus lib. tv. *Dt involato grmio.* Et infti : *Pofiejfio Dei efi turbafidelium - ex quo cotidie fur diabolus cupit aliquid involari.* Juvat fic recenfcre plurium vocum noftrarum origines , quas barbaras aut novitias plerique exiftimant. Vet. Gloflar. 'α^·T·, *furor, involo.* Hygenns fab. 101.

ccc. ter. acc. flagell.] Vide inffi ad dt. xtn. Leg. Sal. Flagella porrb aliud ab i&bus in lib. x. Cod. Th. de curfu publico. Vide Philonem contra Flaccum pag. 998.

Pag. 1=· Decretio Chlotharii] Hxc Conftirutiopar» fuperiods ede videtur, padi fcilicet inter Cnildeberrum *&c* Clotharium initi, tum qubd paéhnn illud, quod antecedit, fine congruenti Λ: epilogo careat, tum quia pacis foedus dicitur , neque tamen ulla pacis mentio, de qua in fine hujufce Conftitutionis agitur veri 17. ut ex Mf. fuplevimus , & verfic. 17. Itaque cum prxcedena conjungi debet.

Cap. i. Coklvdio] Marcell. lib. xvm. *ic* xxx. Syuimach. lib. i.ep. $.hb. j.ep. 10.& 50.lib.1v. eu. 36. Majoriani Novella de eptfcopali judicio. Edi&urn Theoderici cap. 114. Decretio Childebeni fupri cap. 7. Leg. Bajuvar. tit. vin. cap. *6.* lib. n. Cod. de JuriQidL Gloflx : *Conludium* , Alix : *compoftum. collufto.*

Cap. «. VssriG. comtrob. latr.] Lifrà verf. *16.* *Si qw od vefi.gium minandum.* Vide Leg. Salic. titTÎXXtx. Cap , '

Trustes adquirat.] Quid truftis heic?
A0 flesium jr». *aneum. feuinium,utiniA£* cai'i·**
Nam de fortibus heic agitur & purgationibus.

Atrio Ecclssia] Vide Concil. Toler. X1L cap. 1o. can. *Diffinivit.* j j. cauf. 17. qu. 4. Ivon, pan. 111. c. in. Capitular, lib. 1. cap. 134.lib.1y. cap. ij. 18. lib. v. cap. 1j<. 15$. Vide Titub.in uaoque Cod. de his qui ad Ecclefias confugiunt. Sozomenum lib. v.deStilkooe.HomiliamSandL Chryfoftomi de Sacerdotio pag. 549· Leo Maffican. lib. 3. cap. a*6. Atrium ante Ecclefiam. quod nosRomand confuuudine* Paradifum *dicimus.* Vide Notas Lindenbrogü ad Pduli Diaconi hif« toriam Longobardorum.

Quia. atria Cl. non sent] Concil. Tolet. XIV. mgmt* paftiu tribuit. Vidi Conftitutionem Honorii Mf. ubi quinquaginta palTus tribuuntur.

Arfennis] Vide Notas ad veteres Formulas (five Appendicem Marculfi) tit. i. Agrimenibrai pag. 197. Pontanum Origin, lib. vi. pag. 579. GtegoriusTuronenf. bb. i.eap. *6. Unum Jladtum habtt artptnnts quinque.* Leg Çajuvar. tit. 1. can. 14. num.a.ubidiciturarpentum, Leg. Wifigottn. bb. vm. rit. iv.l. xj.&lib. iv. tit. 1.1. 14.

Contentio excusatur , &c.] Vetus codex Mf. ita habet *Omnium rerum cxcufatio reddatur futurum - aut fi de pretium domine reformetur. De fifcahbut ut contra dominum cenfùimiupro tenore pacis jubemus,* ur *in trafic * electi * Centenarii ponantur - ' pro quorum ♦ fide atque « folhcitudine pax prttdtBa fervetur.* Et quia propitiante Domino inter nor germanitatis caritas indifrupto vinculo cufiodiatur, Centenarii inter* communes *provincias licentiam hebeant latrones perfequi , vel vefligin afiignata minare , & in truffe qua r defecerit .ficut diSumeft. caufa remanent ; ite ut continui capitale ei qui perdiderit reformare * ftfiinet - fr latrmttm 9 perquirat ; qutm fi in trufie ** permvemeTit.medictatem fibi vindicat,* 6c. ut fuprà cap.tx.quod ejufdem codicis audoritate trajedum inde auferri *Sc* heic legi debet. Pag.··. »«■ «n» κ>. «v»·*» 9 ctiirlfun·* a». Et quo »

Own. rer. etc. redd.] Videamr Synodus Aurelian. 1. cap. 3. 4. *A: q.* Variat. Fonnula^· cap. xx. & Not*.

HIERONYMI BIGNONII
NOTÆ
AD MARCULFUM.

M'axculfi, quem nunc damus, Erudite Ledor , plures dodi viri meminerunt. Sed quis fuerit, & quo tempore vixerit, nihil certi ab illis proditum eft. Quidam verb in umverfum circà primam Regum noftrorum familiam illius tempora conjecerunt. Adhuc tamen aubium remanebat ex librorum varietate, quibus permulta pofterioris rouis Scriptores infârcierant. Veriun exemplar quod nadi fumus omnium facilè optimum nos ampliùs dubitare non linit. Prxfixa liquidera ab audore ipfo epiftola docet profeflione Monachum & feptuaginta annos natum, cùm hare feriberet, fuifle. DeinoL cùm Landerico Papz opus inferibat, facilè apparet Landericum illum Pariliorum Epifcopum fuifle, qui Chlodoveo Dagoberti filio Rege claruit circa annum ere Chriftianz fexcentefimum fexagefimum. Nulli quippe alii Galliarum Epifcopi Hoc nomine reperiuntur, neque Landerici Parifienfu tempore , neque multis poft annis. Tum Pape nomen omnious Epifeopis paffim tribui folitum fub prima Regum Francorum dynaftia notum eft. Quod licèt fub fecunda aliquatenùs continuatum fit, rarius certè ufurpatum reperitur. Accedunt & alie certiflimz conjedurz ex totius libri ledione, quibus permulta occurrunt que vix poflunt ad aliud tempus referri, & plané Merovingorum feculum redolent. Quis enim cùm Majorum domûs non femel repetitam mentionem adverterit, non continuo deprehendat eo tempore Marculfiim fcripfiffc quo Majores domûs vice regii omnia regni negotia pertrâdabant, imo verè fubalieni nominis fpecie imperabant f quod à Dagoberto cocpifle Scripcores notant. Omitto patricios fxpiiis nominatos, quos fub Carolinas rarô aut nufquam reperiri à dodis obfervatum eft. Alia funt infinita indicia, quz cordatus ledor facile animadvertet. In qua autem civitate Marculfus vixerit, ex qua fit oriundus, aut cujus coenobii Monachus extiterit, nobis S• incompertum eft. Quôd fi divinare liceret, fufpicarer eum in aliquo Paris diœcefis Monafterio regulariter vixiffe , cùm Landerico Pariliorum Antiftiti librum fuum inferibat. Quicquid fit, utiliflimus certè audor eft , 6c à dodis non fruftrà expetitus. Nam ut omittam eo feculo fcripfifle cujus pauca nobis hodie fuperfunt monumenta , fané permultas docet rerum noftrarum origines, Magiftratuum fit dignitatum munia , juris dicendi formam qux tum recepta erat. Jus denique ipfum quo Majores noftri utebantur, darè oftendit, quando non aliud cerrius juris obfervati judicium requiri poteft quàm cujus ufumex formulis tum utitatis deprehendimus. Quz pars noftrx antiquitatis ut inter exteras fruduofa, ita obfcuriffima fic intada fere temanlit. Quo nomine dodis omnibus fit noftri juris peritis acceptiorem Marculfiim fore confido. Leges quoquè veteres, Salica fcilicet, Kibuaria, Alamannica, Saxonica, Bajuvarica, & csrterx ejufmodi, quz à Germanicis gentibus tot feculis obfervatz funt, non alium meliorem habent interpretem. Idipfum de Caroli Magni, Ludovici Pii, ftc Caroli CalviConftitutionibus, feu, ut tum dicebant, Capitulis dici poteft. Ipfe etiam Gregorius Turonenfis, quo digniorem hiftoricum non habemus, multis locis à Marculfo lucem accipit & omnino ilhiftratur. Idem & in plerifque medii zvi Scriptoribus obtinet. Quinimo & ad Juris Romani pleniorem cognitionem non parùm conferre adfeverare aufim. Sed commendatitiis in publicum prodituros non eget, qui tot prxftantiflimorum virorum ingeniis fzpè jam commendatus eft. Cujacium dico, Bnflbnium, & Pithœos fratresclariflima lumina, qui ex eo pcrplura immortalibus fuis feriptis inferendo non levem ejus audoris guftum exteris dederunt. Defuturos tamen non dubito qui fermonis duritiam dc ineptam plané rufticitatem exhorrefeant. Facilis vero defenfio eft. Nam ab eo de

Latini fermonis peritia edoceri non petimus. Mores illorum temporum etiam fer-monis inculta runicitas penitius oftendit. Seculo fané infeliciflimo vixit} quo omnes difciplinz fit litters penitus obruti & fepultz erant, àdeo quidem ut qui melioris doârinz quid attigiflent velpti novi alicujus & pravi opinionis auâores, aut ut magi & malefici damnarentur. Quâ occafione leâorem monitum velim ne variis foloccifmis, qui fzpiùs occurrunt, offendatur, nec operarum typographicorum vitio jmputet, quamquam optimè emendatum efle non equidem przftiterim. Sed meminerit prout, in authentico exemplari fcriptum eft, ita editum efle. Nam fi ea omnia immutanda fuiffent, non jam Marculfus fed alius proditurus auttor videretur. Dubitavi cersè utrum Marculfo an potius fcriptori vitia ejufmodi adfcriberem. Et vero à fcriptoribus permuka in eo depravata fàcilè crediderim; fed ita ferèMarculfum fcripfiffe haud dubium eft, cùm id ipfum in reliquis ejufdem ivi monimentis deprehendatur. Atque adeo plura in Gregorio Turonenfi occurrunt, *ôt* infinita propè in manufcriptis codicibus, qux ab iis qui ediderunt immutata funt. Neque aliter eum fcripfifle dubitari poteft, cùm hiftorici operis initio id deprecetur: *rriùs*, inquit. *veniam legentibus precorJi aut in litteris aut injyliabis grammaticam artem excef fero, de qua adplenè nonfum imbutus.* Eadem excufatione utitur & Benedictus Levita in colleâionis fur przfatione. Quô fit ut exiftimem de eo fermonis genere fenfiffe Patres Synodi Turonenfis III. fub Carolo Magno, cùm*unumquemque Epifcopum decreverunt curam habere ut Homiliz SanCtorum in rufticam-Romanam linguam transferrentur, quo facilius polfent intelligi. Nam & ruftico fermone de miraculis B. Martini libros Gregorium Turonenfem fcripfifle ipfemet teftatur hiftoriar. lib. v. eandemque excufationem repetit initio libri I. de gloria Confeflorum: *Qui nullum argument* inquit, *in litteris habes, qui nomina difcernere nefcisfapiùspro mafculinis femininaprofemininis neutra, êCpro neutris mafculina commutas, qui ipfas quoque prapo/itiones, quas nobilium DiQatorum obfervare fanxit auctoritas, loco debito plerunque non locas. Nam pro ablativis accufativa rursum pro accufativis oblativa ponis.* Qui verba ideo adfcripfi quod quis fuerit rufticus fermo graphicè exprimant, & ut facilius Marculfo ignofcatur, qui adhuc infeliciore feculo vixit, nec, ut ille, fuit melioribus difcipliniseruditus. Nec tamen dubito hoc opus prifcis illis feculis non minore iii pretio habitum fuifle quàm Gnzi Flavii fcribz apud Romanos Legis aâiones. Adeo rari erant qui de negotiis quamquam fuis fcripta conficere & qux vellent polient facile litteris mandare. Igitur in hujus auéloris editione non parum laboris in perpurgando, nec minus curando ne quid temerè immutaretur. Ea fiquidem quz lcriptorum incuria manifefto irrepferant emendavimus, dubia reliquimus; conjecturas tamen noftras dc emendationes in Notis appofuimus. Unum quidemMarculfi exemplar naCli fumus, quod ex ditiflima Regum noftrorum bibliotheca fuppeditavit nobis eruditiflimi viri Nicolai Rigaltii humanitas, fed illud optimum & przftan* tifllmum, cùm Marculfi ad Landericum dedicatoriam Epiftolam contineat & duorum librorum indices feu capitula ab auftore ipfo prznotata; ut planum fit esteras formulas quz illis non continentur, Marculfi non efle. Quod incognitum do&iflimis viris impofuie, qui librorum vitio, quibus omnes formulz permixti erant, pleraque laudaverunt. In eo quoque recenfendo ufusfum excerpcisquibufdam codicis Pithocani, quz àdoâiflimo viro Joanne Savarone, Arvernorum rrrfide, ad memiffafùnt, cui multis nominibus me devin&um nunquam dubitabo profiteri. Secundum porro Marculfi librum in regio exemplari excipiebant formularum capita quzdam abfque numeris; tum ejufdem voluminis initio aliz plures formulz, quarum hrc erat eni-She, *Cartasfenicas*, quas heic ufurpan monuit me Joannes Savaro quafi foris veteres. Senicz enim quafi fenes. Igitur eas etiam formulas in unum colligavi & incerti auCtoris veteres formulas infcripfi: ex quibus quzdam funt ejufdem zvi cum Marculfo, quzdam vero, Carolo Magno imperante, procul dubio feriptz apparent. Adjunximus dt alias quz xtvi. capita continent, quas ex vetuftiflimo codice defcnpferat 6c rmhi.jampridem communicaverat Jacobus Sirmondus, cujus viri fingularis eruditio cumpari humanitate certat. Has, ut facilius à czteris difoernerentur, titulus prrfixuseft: *formula veteres fecuhdùm Legem Romanam.* Quod ideô fecimus, quia tèrè omnes iis feripte fint qui Lege Romani uterentur, cùm in hia fzpillimè reperias, *Lex Romana expofeit, & fecundùm Legem Romanam.* Saltem Romana eft obfervatio; quibus tamen nonnulla Barbarici moris admixta videre eft. Deniquè

Denique cùm beneficio do&iffîmi viri Caroli Labbzi in manus noftra» ïncidiffct vetus codex in quo veteres quzdam Formule continebantur, qui olim Petri Daniclis ac demum JacopTBongarfii fuerat, eas quoque adjicere vifum eft, ne quid Formularum defiderari poiTet. Utere his, Lector , & fruerc. Vale.

AD L<9 B R U M PRIMUM.

AvtaiNT. v. Landkkico] Auâoris feculum, xtatem, & inftttutum ex hac epiftola difcsmus, qux ab alio expeâare fruftra eflet. Se enim Maculfum nomine, profeflione Monachum fuifle , Sc fepeuaginta annis majorem difimè ceftatut. At cùm Landerico, cujus juflu id fufeupifle fatetur, opus fuum infcribit, tempus certiuimè defignat. Ille namque Landericus, etfi civitatis cui pixfuit nomen non addatur, alius à Landerico Pariliorum antiftite eflè non poteft : quem Chlodoveo feu Ludovico Dagoberri F. Rege clarui fle conftat circa annum Chrifti dclx. cufus tandem fanâiflîmam memoriam Ecclefia,. Parifienfistv.Eid. * Junii quotannis recolit. Qubd verb Landericum Papam appellet, feculi more loquutus eft Marculfus. Omnes quippe tum Epifcopi Pane vocabantur. Id ex Sidonio, qui paflim omne· Gallix Epifcopos Papas agpominat, palam eft, turn ex Gregorio Turonenfi, apud quem non famalhxc vox eodem Cmfu repetitur. Et epiftok Chlodovei Regis ad Synodum Aurelianenfem L tec legitur epilogue Orate pre me Doautt *SanAi & Apoftolica fedo diçnijfimi Pape.* Fortunato· quoque Venandus Pxâavenfis Epifcopus, ejufdem xvi fcriptoc, Leontium Burdegalenfem Sc Gregorium Turonenfem Papas paflim vocat. Quin Sc Synodus Tutonen(is II. fub Chariberto R. cap. a i. Epaunenfes Canones memorans, d Pqpe *Avito,* qui Viennent!· Epifcopus fuit, & *contrit Epiflopit* confcriptos efle ait. Quod 1 Gocca voce, qux Patrem fignificat, deduâutn Sc veteribus ufitatiflimum ruifle ex Cypriano, Athanafio, Rufino , Hieronymo, Sc Auguftino jam nemo nefeit. Neque verb Juftiniani feculo, ut quidam putant, aut circi Gregorii Magni tempon , ut alti, illud exolevifië dici poteft. Nam Sc plecique multis poft annis, ptxferrim extra Italiam Scriptores, Papx nomen omnibus Epifcopis tribuerant. Extant inter extera veteres Tortam Fkxiacenfis verfus , ante fexcentos annos conicripti, de tranflarione B. Mauri, quibus quidam inducitur Britannus Epifcopus, dum caufam fugx reddit, dicens melius efle fugere yvim *me barbarie» Papam contradere ludo.* Donec in Synodo Rcxnana primus, ut à doftiflimo Cardinale obfervacum eft, Gregorius VII. Pontifex Romanus conftiruit ut Papx nomen nnius eflet in orbe Chriftiano. Quod inter ejus Didatus lib. a. regiftti videre eft.

RavanxNTissiMO] Sic Mf. ut & apud Sidonium ep. 14. lib. v. *reverentiffimo exemplo.* non *reveretuijfimo ;* ne operarum vitium putes.

Emt udo] Gregorius Turonenf. ae miracul. lib. a. cap. a. *Cùm flarent omnes in hebetitatc mantis attoniti.*

Tam in pax. q. in vago] In palatio de negotiis fcilicet qux ante Regem expediuntur, Sc de quibus chart* regales fiunt, qux primo libro traduntur. In pago feu in unaquaque civitate, ante Comitem vel Judicem loci ; qux chart* pagenfes dicinitur , Sc fecundo libro proponuntur. Qua de re latius libro fecundo.

In ανπλ] id eft , in pofterum, dehinc ; veteribus Gallis *en avant.* Unde natum Italicum *inanji.* Qux didio non hujus tantùm auûoris propria, qui fexceniis locis eà utitur t fed Sc omnium fete ejufdem χ*i de fcquentium au&orum. Itaque nil frequentius in Synodis,Capitulis, annalibus, Sc chronicis. Quod femel annotaife vifum eft.

Paivicigium] Privilegii nomine heic iignificatur inftrumentum libertatis ab Epifcopo Monafterio tributa, quatn vulgo exemptionem dicimus. Quo fenfu hanc vocem à nlenfque uiurpatam efle video. Porro hxc Fonnula teftatur jam tum in ufu fuifle ejufinodi libertates, Sc ab Epifcopis, quorum prxcipuè intererat, confcnbi Sc indulgen foliras. Verè autem privilegium dicitur. Nam jure communi Abbates Epifcopis inherent, Can. 4. Concilii Calchedonenus, Synodi Aurelianenfis L fub Chlodoveoc. 9. c. ai. *Abbatespro humüitatt religionis in Epicoporum poteflate conflant.* Ex quo in Capitulis Benediâi Lévite *et** fcripeum eft cap. t j 9. L 6. Sc apud Gratianum Can. *Abbates.* 11. q. a. Synodi Epaunenfis c. 19. Aurelianenfis IL fub Childeberto c. ax. Capitul. Caroli M. lib. x. cap. S. Can. *Monafleria.* 18. q. x. Itaque hxc Formula exemplis fe tuetur Liritienfis, Agaunenfi», A Loxovienfis esnobiofum, hoc addito , nihil fle Canonica inftitutione convelli quicquid domefticis fidei pro quietis tranquillitate conceditur, Sc ideb fi Abbas neglexerit aut non potuerit, ad Epifcopum Monachorum coercitionem pertinere. Sanè illud in xdiheandis Monafteriis privilegium ab ipfis cdtficatoribus anxic exquifitum Sc ab Epifcopis conceflum fuifle probant multa qux adhuc extant exempla Sed tandem quo firmius ejufmodi libertas confifteret, *h* fummis Pontificibus eam confirmari ultrb petierunt 8c impettirunt Pleiaque etiam cornobia direClô ab eadem Sede Apoftolicx fe ab Epifcoporum eximi poteftate petierunt. Quod ut ab initio ex nimia Antiftitum 111 Monachos fxvitta ortum eft, (utGregorius VII.lib. x.ep. 69. teftatur) ita negari non poteft multos libertatis obtentu fugi talle difciplinam. Undè frequentem exemptionum fuo feculo ufum exagitant Petrus Blefenfis ep. 61. Sc S. Bernardus de confideratione lib. m. c. >. Sc fcqq. qui tamen probateam exemptionem qux pro voluntate fundatorum quibuldam Monafttriis induit· eft, ur fpecialiùs ad Sedem Apoftolicam pertinerent. Igitur ex hac formula patet initié Epifcopo·, conventu aliorum Epifcoporum habito, liberationem i fua poteftate Monafteriis concelfiife , rogatu utplurimum Regum Sc Procerum ipforuin qui xdificaverant. Cujus rei mulca hodie quoque fuppetunt exempla. Siquidem pr»-

cer il!» qtue ab suitote h«c aftemntur, & Vinrenui Martyrii in fuburbane Luteux bafilicatni B. Germano Panlienii Epifcopo. à quo nunc nomen habet, fundi privilegio donâtam legimus apudAimoinum lib. }. c. x.i quod intégré ibidem à Ja. Breubo ederiptum .videre eft. Rex quoque Gunrchramnus, qux ipfe, uxor eius, aut binx filix cmnobia conftruxetant^tnuhiique pofteflionibus & donariis infauxerant, eodem pado ab Epifcoporum conventu confirmari enixe poftulavic.A ut fieret obtinnit in Synodo Valentina, 3ux anno regni ejus x«iv. habita eft. Extat etiam ettefhdi Ambianenfis Epifeopi privilegium libertatisCorbeix veteris,ad petitionem Chiotharii Regis 8c Barhildis Reginx confcripcum vm. Eid. Sepcetnb. anno fepeimo Chlotàrii. quod eafdem fermé daufulas ac prxfens Formula continet. Infigne verb eft privilegium libertatis ab Epifcopo Panfienli B.Dionyui Monafterio datx,quod ob celebritatem nobililfimi canobii, dc quod â Landerko , Marcullo xtate fappari. indultum fit, A noti parum ad hujus capitis illuftrationem facit, adfccibere non gravabor. Eft verb eiufmodi in cortice fcnprum , & hek diligentiinmè excriptum.

Divina largiente gratiâ Landerieus, Parifiorum Ecclefix Epifcopus. Quoniam quidem inter ea qux Dei duponente providentia curfu temporis agimus , fi quid -re&è alhimeft , ad illius qui & dando przmonuit fic poffe contulit, gloriam fic noftram profperitatem non eft dubium attinere. decet & prxfertim eos qui in factis ordinibus eminere videntur , privatz & publiez rei ita curam agere ut α fua peccamina adnullare , fic fi quid eft virtutis, hoc femper ad altiora ftuaeant provehere, & aliorum vel benefa&a commendare vel vitia invigilent corrigere. Debet etiam efle grata omnium Dei fidelium inter fe familiaritas, & in expetendis dandifque beneficiis adeo opportuna propinquitas ut nulli prorsùs digna petenti non modo non abnuat, verum etiam ut ampliùs quod dignum eft ab altero petere poftuletur. Quapropter noverit omnium catholic* Ecclefix cultorum generalis univerfitas quod Dominus gloriofiflimus Chludovicus , Francorum Rex , divino irradiatus lumine , religiofa petitione humilitatis noftrx extremitatem popofeit ut & nos & Canonicorum noftrorum communis fraternitas fecuritatis ôc incommutabilitatls Privilegium ederemus pro reverentia . Dionylii fociorumque ejus Ruftici Ôc Eleutherii, qui cum eo laurei martyrii funt redimiti, ad bafilicam ipforum ubi ipfi corpore requiefeunt, ôc in virtutum miraeuhs corufcant, ôc ubi Dagobertus genitor fuus, quondam Rex, vclgenitrix fua Nantildis Regina fepulturas habere videntur. Quamquam fanua Carthaginenfis Synodus fada abeatx memoria: Domno Bonifacio ejufque Cocpifcopis non prohibeat Monachos fub privilegio proprio reftdere , vel fandi Auguftini libri de ecclefiafticis gradibus doceant Monacho fub quiete regulariter viventes fui Angulari Lege debere quiefeere & ab omni infeftatione Clericorum intrepidos permanere , ne fecularis ftrepitus eos laedat auosdiftridaregulaftrvitutisDomini moeram r. Quod nos confiderantes, dum fic canonica inftitutio nos hac de re non przjudicat, vel ideo quia fupradidi Domini Cludovici Regis petitio quafi nobis juflio eft , cui difficillimum eft refifti, vel pro reverentia tantorum Martyrum, quorum patrocinio fe ipfe commifit, ut ipfis Monachis fecundùm fandum ordinem vivere liceat, ôc ut tam pro nobis quàm pro omnibus noftrz Ecclefix fratribus Deum orent, ipfum privilegium pleni voluntate, unà cum confenfu fratrum meorum, ipfis conceflifle vifus fum. Per quod decerno atque obteftificatione divini nominis inter* dico ut nec ego deinceps, nec ullus fuccef forum meorum hoc audeat infringere vel temerario aufu aliquatenus violare, videlicet ut omnis Prefbyter vel Clericus ex his qux in ipfo loco beatiffimi Dionyfii Martyris, vel extra ex loco qui dicitur fons 5. Remigii, ficut via diftinguit quz prxbet iter juxta pratum quod dicitur formofum , ufque ad Eccleiiam S. Quintini Martyris, & illinc per regalem ftratam donec veniatur ad vivarium in capite triceni pontis, ficut prata fratrum diftinguunt, ufque ad przfatum locum fontis B. Remigii, omnes illi qui in hoc circum feripto fpatio Ecclefiis ferviunt, fint liberi & abfoluti ab omni debito & redditione circadarum & Synodorum. Tamen volumus , ôc pro reverentia fandi Martyris Dionyfti concedimus , ut fi necefiitas eis fuerit, ex noftro dc fucceP forum noftrorum epifeopatu fine pretio chrifma dc oleum fufeipiant. Et ii quis eorum Preibyterorum vel Clericorum fortè aut occiius., quod abfit ,r aut vulneratus fuerit, aut ex his omnibus alicujus injuriz acclamatio furrexerit, quicquid ex his omnibus ad nos pertinere videatur , hoc totum Abbati qui in ipfo fando loco prxfuetit cxterifque fratribus habendum & difponendum concedimus. Quod fl aliquis calliditate aut cupiditate praeventus fuerit, ôc ea quz funt iuperiù?

.«ARnV A-J.iV-' M-**B---

comprehend temerario fpiritu violaverit, tribus annis poenitentiam agat, à communione fratrum fequeftratus , *tx.* nihilominus hoc privilegium Chrifto protegente , 3ui dc adjuvet illud confervantibus, ôc iftipet illud deftruere cupientibus, perpetuo maneat incorruptum. Quam definitionem conftitutioms noftrx , ut noftris & futuris temporibus valitura fit, manus noftrx fubfcriptipnibus roboravimus, & Coëpifcopis Domnis fic fratribus noftris rogavimus ut ipfi m infuper firmare debeant. In Chrifti nomine Landericus,ac fi peccator, Epifcopus urbis Pariliacx hoc privilegium confenfi & fubfcripli. Munemundus Epifcopus confenfi ôc fubfcripfl. Gouvaldus Epifcopus confenfi & fubfcripfl. Vulfolenus Epifcopus confenfi & fubfcripli. Armentarius Epifcopus confenfi ôc fubfcripfl. Rauracus Epifcopus confenfi & fubfcripfl. Malchardus Epileo pus confenfi ôc fubfcripfl. Eligius Epifcopus confenfi ôc fubfcripli. Grator Epifco-
7 pus confenfi & fubfcripfl. Joannes Epifcopus confenfi ôc fubfcripfl. Burgundio Epif copus confenfi ôc fubfcripfl. Faro Epilco-Ëus confenfi 6c fubfcripfl. Richoaldus pifeopus confenfi ôc fubfcripfl. Baldomerus Epifcopus confenfi Ôc fubfcripfl. Audoenus Epifcopus confenfi & fubfcripfl. Taurinus Epifcopus confenfi ôc fubfcripfl. Euftorchius Epifcopus confenfi & fubfcripfi. Laridanus feu Karioendus Epifcopus confenfi ôc fubfcripli. Bertlx-' fndus Epifcopus confenfi ôc fubfcripfl. Audebertus Epifcopus confenfi ôc fubfcripfl. Clarus Epifcopus confenfi Ôc fubfcripfl. Caftadius Epifcopus confenfi Ôc fubfcripfl. Litterius Epifcopus confenfi ÔC fubfcripli. 'Palladius Epifcopus confenfi & fublcripfi. Ætherius Epifcopus confenfi ôc fiibfcripfi. Ingolaus Epifcopus confentifir fubfcripfl. Facio privilegio fub die K.L. Julii in anno xv. regnante Cludovico gloriofiffimo Rege. Auftrolenus Lector jubente Domno 1 anderico Epifeopo hoc privilegium fcripfi & fiibfcripfi.

Hunc Epifcoporutn e.i de caufa conventum memorat Aimomus' lib. tv. c. 4». & Clipici. quad tum palatium in agro Parilienii ad Sequanam etat, habitum futile ait. *Noftri itaque devotu tuee extat animi* (inquit ibidem apud Aimoimim Rex Clodoveus) ut *Monafleriumpatroni noftri Domini Dionyfu, in quo ipfe cum confortibus te^imonii veritatis requitfcn humatus* , cr *pia memoria genitores noftri, Dominus vidch.e: Da-'grbertut ac Domina Nanthtldis , Jr ftptlire mandaverunt, ab omni ioii pmus dominio r‹ii›r»alium .· quaienin s ei Fratres eo lv:o commanentes po'i.ftionts a yartiuiiuti noli‹iij:vc ab ahtr forne II. ftdtlibus ChnftianisJibi traditas. abfque ulitus d»~minantis inquietudine pojjidentes, pro falute noftra ac flatu regni nofln liberius Drum deprecentur. Huie autem noftra fuaeftioni confinât venerabilis vir Landtricus Pariftaca urbis Prajul, in cujus diocefi coenobium illud fitum eft. (r cui ufÎue ad prxfens tempus fubjeSum fiat. Hanc ergb bertatem fervi Dei intbi conftituti dùm fuerint adepti, nullsufque prater Dei ac San&orum e/us , noftrilmque , (* cui *etiam tota Natio Francorum paret) fuerint perpeffi dominatum. fetant fe debito tals genitoribus noftris & nobis eifque fori obnoxi* . Quz longius ideô adkripl'uiius quôd *Sc* caput propolium, *Sc* iupei ms inft me tum maniteftb illufttent. Hxc ti .num ..oercas, feu exemptio, rogatu Pipini R. i Zacharu PP. auâontate apoftolica continuata eft, Bulla feripta in Lateranis anno V'. Zachatiz 11. *Non. Novemb. imperante Domino ptiflimo Augufto Conf tsntino d Deo coronato anno iv. IndiSl.* vi. j quz itidem in cortice feripta , in tabulario celeberrimi illius ctrnobu extat, à qua plumbum Zachariz Pontificis nomine inicnptum filo canabiiK> pendet.

Domino sancto] propria hxc Epifcoporum *vftfpÙHM t* ut fupii in epiftola Mat‹ ulfi ad Landericum Epifcopum, & infra patlim. Nec aliter feribere foliti, ut *Sc fanftitas tua* . *Gtegorius* Thaumaturgus in epiftola Canonica Can. 7. *Vias vel domos nefetenubus barbarit oftendentes. etiam ab auditione arcere oportet, donec de iis congregatis Sanftis aliquid communiter vijiim fuerit , & ante eos fanHo Spiritui.* Balfamon ibi lanctos Epifcogos appellar : *Illud aunm.* ante ipfos fancto Spiritui , *Jubjunxit. oftendtns quid quacunque* in commun» *confideratione ab Epifcopis difpenfatitur* tr *Jiatuuniur , Spiritus Janflus*

Îr m nobis aliquis detrahendo] Privilegium Corbeix à Bertefndo Ambianenli Epifeopo indultum , quod proxime huic lormulx accedit, eandem claufulam ita concipit : *Et ne nos ad hoc propria deliberationis inftinBu pofteritas aftimet decrtvifft,* cùm *etiam antiquiora vel tn novo tempore Monaflerio , propria privilegia funt confecuia, ex quibus ut pauca, dùm longum efl omnia evolvere , nomintmus, Agautunftum, quod vtlut iftnd efl regio munere ditatum , Luinenfium. ut bafilica domni Marcelli, immàque Afona/ieriuih Luxovienfe. hoc videntur habere conceljum , & omnes libertatem funt confecuti* trc. Sandi verb Marcelli , quod heic additur, privilegium 1 Synodo Valentina confirmatum eft, qux *à* Guntchranno R. ob id ptzcipuè habita anno regni ejus xxiv. Ejus hodie, porter unicum illud caput, nihil extat.

Lirin. Agaun. zt Luxov.] Lirinenfis quidem inful.r anriquiilimum Monaftenum , quod ab Eucherio Lugdunenii, Sidomd, *Sc* aliis abundè celebratum eft. Agaunenfe verb â Sigifmu ido Gundobaldi F. Burgundionum R. conftiuftum fuifle teftatur Gregor. Turon, lib. in. c. v In Mf. Legebatur *Auganenfis,* cujus |oco veram leilionein repofui ; quamquam *Sc* apud^ Fauftuin Presbyterum, ejus feruli feriptorem, Aga- j venfe coenobium fcriptum eft De Luxovio vero

BorgWKÜ· canebio reus aaâtar visu & Eligii Novuxneufis lib. 1. apud Ssuiam refert Audoÿnum fins Dadonem, Rodinmsienfim Epiicopom, «jus anâocom extuiife. Quedtamen non omnibus probetur. Iltad qaidâm conitar, non mulcb ante auâoris noftri tempora aspida.

Sacros pircipsat siabvj] Monachiquippe Clerici non ûmk. *L. generaliter* 40. C. de *Epif. ttf. 6r Cleric.* Nam primis feculis Moηβφoβ «tri clerum friifle iadubstatum eft. Ideb Can. 4. Synodi Caichedonenfis ecclefiaftkis ut fecularibos negotiis fe immifoere prohibemur : An J i—Juew wiè ,*pih* arflufrewregs*» *l* lw Unde βi eodem Can.dc Can. S. in parus, nondepofirione, ut Clerici, fodacommunicntioM cum Lakis punrancur.'Adhutquc in Synodo Ticinenfi anni dccclxxviii. in qua Carolus Imperator tcnunciams eft, Lassi & *Monachi perpetuo anathemathe feriantur.* Qui locus extar Λ apud Aimoini conrinuatorens lak*. v. c. j j. B. Hieronymus ad Heliodorum de lande vic* folitaric pluribus aliam docet eflè caufem Monachorum , aliam Clericorum, hos pafeete , illos pafei. Quod infinitis Patrum teftitnoniis probari pollet, nifi certo certius effet Monachos Clericos non faille ufque ad tempus Zofimi 8c Skidi Romannorum Pontificum, quotum hic epift. 1.c. t*f.* ad Himerium innuere videtur licentiam fe przftare Monachis, moram gravitate Ac fidei inftirutione commendaris, ut poftint Clericorum oficiis aggregari. Inter Opera Hieronymi legitur Epipbanii ad Joannem Hierosolymitanum epiftola , ab eo Lacinb reddita , in qua refertur tpinhanium ordinale Presbyterum Monachis quibtndam Syria; pofcentibus , qui eis dominica fiicramenta conficeret.

Quem Ateas poposcerit] Priviieg. Berth»iridi : Si fees *autem gradui Clericorum mineret aut mejeret Abbot jam diili Monaflerii elegerit. five intra aut txtra Monaflerium , fint aliqua promit acceptione conflitutmiu conficrare.*

Altare benedicat it c.] Pnvileg. Berthofridi : *Altaria ad /opedifium Monaftertum , vel tabula fi defuerint, Epijcoput Ambtaneafii Ecclefix in Dei nomine benedicat, & chrtfina faerum conficiat fine pretie, ■ annu fingulii pre r verentia Sentiorum fine ullo protio, munertt causd concedat.* Priviieg. Landetiri: *Sinecejfitot eu fuerit. ex nofiro £r Juccefforum noftrorum epifcopatu fine pretia chnfma & oleum Jufcipicnt. Et* quod de chrifmate fine pretio dkitur, reâè id & fecundùm Canones. Synodi Barcinonenfu fub Recaredo R. c. 2. *ut cum chrtfma Prefbyterit diocefanti pro neophytu confirmandii darur, nihil pro liquorit pretio accipiatur.* Meldenlis , feu varius Parilicniis,cap. 4$. *Ut items bpifcoponmvel quilibet Mtntfter ecciefitfiteut propter fitnm chrtjma aliquid muneru accipiat, datarioi. vel qualibet munufada.* Synodi Cabilonenfis II. fub Carolo M. Can. 1*6*. Ex quo Grarian. Can. *Stetuunui.* i. qu. i.

Nullam penitus aliam] Berthefridus : *Ut quicquidpradiSiMonafterti Monachiifub libertate Ei angelica regio munere Jeu d quibuflibet Chrifttanti m agrii , in manctpiii, vincit . filvii, auro . argento , vel vtfiibui , vel quibuflibet Jpcciabtu ad pradMum Monaflerium perthmntibui.d quibuflibet coliatii, aut dcincopt ceUatura funt, fapedi&tut Monafieriam vtl Mmtadti ibidem degente» viut nqfira tupuihuja fitemfonon tt^nna* , me *ege, tue dhttJaiPuttfix. aut* «lirais *er ordire Clerieannn trdmatoru Autbiunenfie Ecclefiafiet ufibut ufiarpan, aut ittta·- ran aut ad* ovjteMm *aiiftatfretin deferre prtfiaut.* Qm fttmmarim &ad verbum ferè referuntur i Nicolao I.Papa ep. 14.,quâ illud Ambianenfts Epifcopi privueeium confirmat. Illud ipfum cavetur Synodo Valentini, qiue bafiliae S. Marcelli *bc* S. Symphoriani rogatu Guntchranmi R. libertatem concedit : Si *quid per qeufiunfue auBoruattt aatfiripturanne tpifialatpretfatui Damiiuu Eext vAftçrà nuncupatajugali»fieafiUaqou eorum . five* m *Mmifltrio alta· reorum , five in quibufamque fpeciebui, mea ad divinam cultam pertinere ritfiaattur, conndiji vtl aeUtuc conferre voluerint, neque ab Epifcopu locorum nequ» patefio» regia quacunque tempare fucceffuredt eorum vobouatt qubequam minorare aut aaferre prafumat. Qubd Ji quit hac quocumque ttmport temerare aut auftrrtpefutp ferit.* vetari *necator pauperum, anathemate frfc*

AstcmmacoMi 1 Quippe illi res temporal* & Ecdefi* opes difpenfebam. Prudentius Perifte-phanon, de B. Laurentio, quem Lcvitam primum c ieptemviris didr :

Cakfli» aetamn domdt
Fidi» gubernem davUeu ,
Fotafqm difpnfem «pw.

In altario omRTVM 1 Solemne tunc temporis erat res donatas Eccleua vel traditas aurfelcem earum inftrumenta altari imponere. Infri c. 2. *aut de ojfertionc in altaria.* Synodi Aurelian. L Can. 1ó. *Ut de hit qua in altario eiblatbeatfidelium. conferuntur, medietatem EpifioputJibi vindicet.* Et c. 17. *dt hu eua in altario accejfiratt.* Gregorius Turoaenf. de mirae, lib. I. cap. *61. Home devotu» balteum ex aure purifiimo* cum amiti *apparatu fiudtefijlimi fabricatum fitpar altare bijilice âliui (8. Ndqorii) pefuit orant ut in caufitfuit Martyrii virturdifiaretur adejft.* Leg. Auunan. tie. t. ubi de charta donationis ad Ecclefiam : *Coram Sacerdote qui ad tandem* £0* *defiam defervit fuper altare ponat.* Leg. Bajuvarior. tit. 1. & *tunc ipfitm epifialem ponat fuper altort^ & fic tradat ptcuniam.* Ideb *8c* Carolus M. R. fedA donatione Ecclefix Romanae, eam *Ji»per altare S. Petri, ^pofimodum intui in SanSa eiut coafeffioae pofuit,* inquit Anaftafius in Hadriano. Ejus rei formula traditur in Capitulis Benediâi Levies lib. vi. cap. $70. *Et ipfam firiptxram coram altari aut fuprà tenet,ditent ejufdcm loci Sacerdotibut atque tuflodibtu .* Ofero Deo atque dedico omntt re» qua hac in chartula* re» *tuatur m/erte.* In veteri inftrumenro Majoris» Monafter. apud Pitheum : *quod dum de more fuper altore pqfuifent.* In tabulario' Corbeix : *FaSum donum per meant Roberti, Flandria Con· fulit. necnon Gaufrcdi. Parifiorum Prafulb,fuper altare S. Petri impofuit.* Qub referri pofier illud : Qui *altari fervit, vivat dt altari.*

Aunui humvmat] llhd nominaûm cavendpn Mouedûs fine. Alioqui jure veteri idomne qood Eedefiis toùussliâcetard&reb». tus, Epifcopo cedebar. Synodi Aurebanenfis UL *UE* ChildebenoCaa. j. Si <m ettatsMesré fM-*rehu* orque *torporOat etUautfatrint U-faeeùintèritaiiiat coeftitatit, ad potefauem Epif· api rediganiar .(rmtfitfa arhttrie* quad «d npuraefaan AÿSice 4M *Afirvaneium ihifAf-eantiam dtpmanr. De faaïuatihu veA pare-Aianm vd hafilitanm* in *pagit civitetam tanfi tkuù.fingdÔram lecenm coafittndo ferveur.* Synodus Gabilooenfis apud Gradanum : *Decre-tam* qt m MUKi *Bcclejùt aux deeihtu fait & decintâ* G *onmiUt fiù i» Epifcopi petfaut conf/ent, G A ejtu* erdaOMuem *fitnpergerti-neant.* Veràm cùm omni* fibi vindicarent Epif-copi , Canonibus demum ptovifum fiât urcenà pane ab Epdeopis ptxcepu , reliquum immune Eedefiis £bu parochiis fupetûict. Que de te de-gens eftcoaftirurio in (Àmcilio Carpenâotarenfi iub Cxfaio Ardarenfi, Synodi Aurdianenfis I. cap. *16.* De Maoafterüs veto Concilio Uerdenfi Can. j. ftatutum eft m que *infinMauftcrii* dc *fiadtatthu ofammr , in mue diecefiind Ltgt* 4> *Epifcopû contingenter.* Quod quidem ancum in GaUia obtiiuorir nefino, cùm idipfiun nomi-narim in omnfass Monafteriorum privikpis craâiffimè canam fit. Quod alioqui ftuftra efler. Earn in tabulario Cotbeix Benediâi UL Pape epi$pk , quù ejus crenobà privilegia confirman-tur„ que idipfiim ftatuit : *euftu* verba, qux hue facient» qubd nondum * edita, acne quidem uUa illius Pontificis epiftola , & non minus pii qnim deguntor faipca finr, exferiberenon pigo-bm Sic ietm habomiCèrepreGolfartusi pereas· ràd *EcclefiatJMtimm* cdieriMifai d Demae eenjfrt efi dirutus , MueaNjEtftrê^pÿrêpcnai *tuifiutfimpttu Etdtfatfatü fifVfm mfifi-tient . tafit prati» nec^faMni», ftmferverent Chrifti fiet nfant* reikru , a *fiet committere fnmpuu pmfanunt t Si* enim *Cltricorem .puide propriù kohutdant rtditihu , commnnicetio pre-Meter* cam cis ye* cen/mmor *Ecdfa.* nt dm *iUi acceperint μ i it propriit* hehodent, arm qui *MU kahent mopia non leveutr, gndcettfcien-di Epifiepnt fin femptibiu EccUfin fijfetent » faxfervorum Deifierint nfthet croateptfuuu contingere f Netrmturfuiper Prophetam De-mimt exprobrat S»eer&Mm* , dictnt : Rapine pauperis mdosnibus veftris ? *Pn^truoMCÎrifii efe out ittfcûu qei mutvuuittu fidJUatuun immi.Sdveterii mjki veftigu fi&met.* fui aitm *tftt iivtt pre Mu Mtper eftOiu eft, fuu-t* pnJ^fuHÙ titelwn Ai hvùùa Mitreiuw t QM/eu igmtr diquiilunu»* qiut *feeriiu* ad ac-coutres eerm *ceiUte pr^iunpferii . (vfim tern medis ^fliaterit, eepiiw» a* domem *fient de* /idytauia *pmperit eatgreget. Omnia* fsueomque *fiat Ecdejut eUete vd deleget», ùt peeper»» t pepUfinne t videantm cenem eJi ttetitfutt def-riaate. Quart gaifieit ex kù elfitùd in jiet mi-litatu cxifit repiaeie peeptrù i»* dwum *fimt congtflamàetiatt.irc. Scripnm per menai» Theo-dori aotarii & ferinierù S. R. E. menfe OSo-fii» ûUiSwtt* iv. *Attain ntn.* tiuOEei.*perme-*

• {«tat sgMfllè·· £Saai p. *>·

mm TMpMeSi t Setaudiurii Seiù Aptflolteett imperante Demine piijfiu Angefi Hledarte à Dee eeneete magne Iηψ. «tue axaix. *fid & Hladevue neve Inptretare tfafdtm /lie an* vit.

PoNTtrax os ima civ. 1 Obfcrva in caium negligent'ix jurifiliâionem A poceftanm Epifco-po mvatam ; ne impunita idikcc efiènt malefi-cia , A canonica auâomu convelleretur.

Doutstuis. fimi] id eft , fidelibus , qui di-vino fervitio jugiter incombant, A quorum fors Dominus eft. Infrà c. s. A alibi palliin. Sidun, lib· *6.* ep. 10. lib. ÿ.ep. >. Aalii.

Rsatu amathkmatis] Frequens tum erat, *A* etiam pofteà , anathematis prenam inftrumento-tum fiuiâionibus inferere , ut in Landerici A Benhefiidiprivilegiis, infra lib. i. cap. r. j. 6. A paffim in vetenbus Fotinulis factis A profa-nis, A in Regum quoque Diplomatibus. In Prx-cepto Dagoberti : *& gaii kac non djerravtrit t & hit £r ut fiuan anathemafit.* Sic A in tefta-mentq Leodebodi Abbatis de dotationc A conf-trwüooe coenobii Flociaccnfis. Nec diflimiliter apud Grog. Turon, lib. 7. cap *6.* in pa&one fiatrum , ne Parifios unas inoonfulco aJteto in-grederetur , *effttyte Pobo&tt Martyr cam Hi-laria aiqne Martina Cenjtjerihat fidex at rétri-buer ejiu.*

Domini Emscopi] qui heic non tantùm ad-hioennir ur teftes , verum A quia ejufmodi li-bertas non nifi magno in conventu Epilcoporum induhebatur. Infri cap. a. *fixta feed A Ule Peat/tt, vd utteru Denutit EptTcepu.* &c. Benbefitidus : Qeam *defnitieaem Cenfiiuuienit npfirn,* M *nefirit* G *fitnrit temperibiu valitam fa » nunuu nefaet fAferiptienifiii reheravinuu t* G Cssps/cspes *Demiaet G Jhuruneflru regtrt-nuu nt ipfan in emnifiu coafaman deheant.* Iif-dem vernie Landedcus in libertate S. Dionyfii, ‹muc A magno Epifcopocnm namero fiibfixipca eft. Quam qmdem Aimoiim lib. {.cap^i.Cljrpiaci in conventu Posuificum A Procerum totius gen-tis fàâam efièmftatnr, cui interfuere *prepd* om-ftes *Qellianun Epiftepi*, ut ille ait.

CoMctssio Reais] Saris o&endit hoc lemma non privilegio tantùm Epilcopi, fed Aconfimfu A confirmatione Regis opus fmflè. Quod plenè hcc Formula dedam, qux fiiperiociseciam ver-ba recenfiet. CUodovei quoque R. Dagobeni F. litter*, quibus Landcrid privilegium confirma-tur, in il» coenobio affaventur, nincmaros Ri-childi Regina apud Flodoardum hift. Rhemeni lib. j. can. 17. *Ktdacit etiam A memoriam faa-liter prejatat Eex t petente Irnimii Regfid t A rAtu tant fait per confiliam Pardali, iaadn-nenfa Epifcopi .priviltfatmad idem Oriniacem Monaflermm à fi diHari* G d careris *Epifcopu fanuri rogaverit,* G *ipfi Rex tot/rmaveru.*

Vixis apostomcu] Sic asm vocabantur Epilcopi. Infti cap. J. 5. 6. 7. 11.16. 11. aj. A paffim apud Marculfiim A veteres famula-rum audores , câdcmqoe ratione apud eofdem *apoftolicd fidt digai, 8c apodoUci Jtde edendi·* Chlodoveus R. in epiftola ad Synodum Aurelian. L *Orate pro me* Dmüm *Sanftt & apoftolicd fide dignijfini Papa.* Sk A apud Giegonum Tiuon.

I

lib. 9. c. 41 .8c 4X. extanr hoc eft principium ; *Domnis SanAis fr apoftolicd (ede dignifiimu.* Ita & *apqftolicam fedem* cathedram Tricaflinx urbis dixit Sidon lib. *6.* eo. i.& *apoflolatum.* lib. <. ep. 4. *fic* 7. dc alibi Cepe. Quibus locis multa erudkilllmè Joannes Savato Arvernorum A Prefer *Sc* decus, quem non exlcribo. Ideb autem Apoftolicos Epifcopos diâos eft· appater qubd in locum Apqftolorum ills fuccefferinu Prxrer au&ores quos ille notavit .Cyprianus ep.. 4X. *Sc* 6 s. Clemens ep. 1. Anacletus ep· a.*fic* apud Gratianum can. fn itero, dift. x 1. & Greg, lib. *6.* cp. 17. Hincinar. ep. j. c. 4. idemque in libro adversus H incm arum Laudunenfem cap. 1 x. Quamquam fpçciali nota Romanam fedein apoftolicam dici Synodi *Sc* Patres ubique conclament. Quod etiam Balfamo agnofeit in prefatione Concilii Carrhaginenfis. Qux demum appellatio foli Pontifici Romano data eft, adeo ut *Apqftolicus ,* nullo alio adjefto , fequentibus feculis diceretur, noftrifque vernaculis Scriptoribus *Apoftole.*

Aut. sup. propr. a. s. fisco]. His verbis dux notantur bonorum fpecies , *Sc* velut maxima returm diviiio qux eo feculo recepta etat. Quod & ext. i j.intrd colligi poteft. Omnia naincueprx.lia, .mt propria erant, aut fifcalia. Propria feu proprietates ducbannir qux nullius Juri obnoxia erant , fed optimo maximo jure poflxdebai rnr , ideixpu ad neredes tranfibanr. Fifcalia verb , beneficia live fifci vocabantur , qux i Rege ut plurimum , pofteaque ab aliis ira concedebantur ut certis legibus fervittifque obnoxia , cam vita ac .ipientis linirentur. Rurfus propnum feu proprietas duplex. Alia quippe *alode* feu *hereditas,* proprium paternum aut maternum erat. Alla non â parentibus accepta, fed labore & parfimouia cujufque comparata , cx *comparato* aut *ex cmqutftiu* dicebatur. Sed poftea *Sc* res comparatas alodii nomine vocaverunt ; eoque pertentum ut *alodis* hben juris prxdia,qttx nec fidem nec penlirationcm deberent, generaliter dicta fmt, ad feudi differentiam. Quo fenfu alodii vocabulum adhuc hodie jure noftro ufurparur. Hxc divitio pallim apud medii feculi Scriptores notanda occurrit. Infiàc. 1 x. *lStllas illas .fitas tn pse/' ilio, qsas aut munere regio , aut de alode partuum , tei undecunque adprajens tenere vide/ur.* & I. i.c. 17. Greg. Tur. 1. 9. c. j8. *S«nnefigtllut & Gallomagnus, privati d rebus quas d fij/,0 m,ruerant, m exilium retruduntor,* lire. *quibus nihil aliud eft relillum nifi quod habere propnum videbantur,* idem lib. 7. c. 40. de uxore Mummoli : *Mulieri nihil amplius qudm ea qua de parentibus habueral* reltnfuenr. CapituL Caro-Γι M. hb. *f.* cap. ij. *Auditum habemus qusdiur & Comitet* (y *aln homines qui noftra beneficia habere videntur, comparant fibi proprietaies de ipfo noftro beneficio. Sc* eud. lib. cap. xo. ubi alodis nomen. Lib. 4. cap. x8. Qiucuneue *fuum beneficium cccsfione proprii defertum habuerit.* Sic A. in teftamento Caroli M. cap. 4. *Sc* in divifione regni à Ludovico Pio fails cap. 5. *beneficium* ab *hereditate* feporarar. Proprietatem autem feu *terram propriam* (ut Gregor. Turon, appella' lib. j.cap. i).)autex ak deautexcompasato lutile ex formula lupti prolatis *Sc* lib. x. cap. <. *Sc 7·* manifeftum eft. Fifci verb nomen fic quener in ejus rvi auâoribus *Sc* vatuftidunie inftramends occurrit. Childobenes IL apod Aimoin. lib. a. c. xo.bafilicxS. Vincemü Klartyris *fifium Jfciactxfem* concedit. Sangallenfis lib. 1. can. 14. Cam *illo fifco vel* fc«ne *, illa Abbatiola* yet *Ecclefia ,* tam *bonum rd mlurtn vafaHum*

quibus loos, pleôïùs autem ex hoc Marculfi loco, dedantur fifcum id appellari quod à fifco ptofeâum, Regis liberalitat· alicui in beneficium concelfuin eft, A' ideb nomen fifci feu terne fifcalis retinebat. CapituL Caroli M. lib. 5. cap. 8x. Synodi Valentinx fub Lothario Imp. cap. io.De alode autem infra cap. is.

Ao petition. π t.] Hoc enim libertatis privilegium ut plurimum rogatu eorum quiconftruxcrant.aut dotaverant, concedebatur. Atque adeb plerunque fub ea conditione donationes neri (blitas ex lib. x. cap. 1. apparet. £4 *fcilicet ratione atque pratextu ut remoti Pontificum fimulque ecc Kfiafticorum Officialium fen publicorum omnium pottftate,* Grc.

Adhciimtis] Addit Rex danfulam immunitatis â fun&onibus publicis, cujus integra cap. feq. traditur Formula.

In luminaribus] quorum ufus pervetuftus, *fie* à primordio nafcentis Ecclefix, in antelucanis fcilicet coetibus ; ut Itensus, Tertullianus, *Sc* alii pailim teftantur. Tandemque pace Chriftiauis data, Ecclefia id ex prifco more retinuit , cumin Dei honorem , cum in fignum Ixtkix , ut B. Hieronymi verbis urar , qui Vigilantium cereorum ufum reprobantem, graviter redarguit. Mtm Gr *»bfque Martyrum Reliquiis* (inquit) per *tatas Orientis Ecdefias „ quandb legendum eft evmtgelium , accenduntur laminaria , jam foie rutilante, non utique adfugandas tentbrat, fed ad fignum lasuia denunjhandean. Unde &· virgines illa évangélisa femper habent acctnjat lampadesfuas,* &c. Ecquidem ignem honoris grani , non Imperatoribus modb , verùm *Sc* aliis pnelatum fiiiife certum eftl Qua de re nos, fi Deus dederit, aliis plura. Porté hanc de luminalibus claufulam habet prxeeprum Caroli R. in continuat. Aimoin. lib. 5. cap. 1. itemque fiepe in Mindenfis Ecclefix privilegiis , qux excuia extant , *Sc* omnibus pene Diplomatibus adicripcam videre eft.

Ur firmior habsatvr j Claufula Diplomatibus addi folita. Infri cap. proximo *Sc* j. & paffim. Appofitè ad hunc locum Hincmarus de divortio Hlotam R. & Thietbcrgx, ad x». interr. *De confirmatione autem fua feriptura nihil dixeram , quia quod firmaverunt , infringere nefas duxerunt, jient in libro Hefther legitur, quantam valiiudinem anuli regii habeat fignatie, quantam cautdam figni illius vacuati» , quantb magis regia manis fubfiriptio. Et* nec *petfunSoni ducere debet regia dignitas quod m filis praceptit ftnbitur. Et ut hac ,* inquit, *noftra auSorttatit prattpium pleniorem in Dei nomine obtineatfirmitatis* 1 *igorcrn ,* Crc. Hxc iUe.

Emunitas Rmla] Immanitatem « nux ta emunitas foriU matanooe eo foculo vocabatur, Modernus in Lag. 1 y. de ocutat. AMtapMta munbA « *fauiâ* AMiips»» definit j eademque «µ »M<· »* *A«τν«A>· Juftiniaao dicirar. Hanc' primi Chriftiani Imperatores pareamdc modicam Ecdefiis tribuerunt, dc initio quidem A civilibus dc petfsoalibus muneribus cantum, quod ex lib. xvi. Cod. Theod. fadlè perfpicitur. Pieniffima verb immunitas A Regibus noftris conceta eft ; ut mericb dici poftit, fuo exemplo exteris Principibus eandem immunitatem Ecclefiis concedendi aaâores firita. Ejus itaque Formulam hoc capite tradit Mareulfus, ut nullas fcilicet Judex autexactor fifci nomine andeat aliquid in villis *8t* rebus Ecclefix exigere, ncc junfdiiiionem aliamve poceftatem ibidem exercere. Meminit hujus immunitatis Synodus Aurdianenfis L cap. 7. *ipforum agrorum* vel *Clericorum immunitate cencejfd ;* cujus inirio capitis (ut id quoque obiter indicem) non *obligatienibut,* fed *oblationibus* legeidum eta crediderim. *Dt obligationibut vel agrii quot Dominus nofter Rex Ecclefia fuo munere conferre dignatus t/l. &c.* In SynodoTicinenfi ALu-

ficut à gfeeiefo gtuiteet veftro conftitutum eft. Quibus rdpondec Ludovkus : *Statuixuu nt Ecclefia Dti per* mil» *rtgni* ne/ri*fundata termenes,* *fub* eqtrw cmmimmm nriuefie *fecurx* cum *rebus 6rfamilih ptrmatudM,(rc. earumqucRec** seres *propeiit mannr prtviltgiù. Similiter* €r *Clenu* mous mprfo*faâgatur mmifitrL·, nemine moiefianm noftri terroris formUine.* Anteriorum Regum CoMMuriones, quarum meminit, extant apod Anfrgifrtm lib. hi *c. t6.be* Bencdiâum Levnam lib. ▾. cap. *79. Hoc autem privilegium, cujos ipecitnen heic extat, preccpimn *immunita-*risAFlodoardo dicitur hsftor. Rbemenf lib. a. c.

tempore Dooms Rauigii & Clodovti Regit. quem ipfe baatiqavis. eb icmnifanBionum publicarum jugo liberrimafemper extittru. Neque verb immunitatis Mum przceptum *abamoriijaiione,* quo farsufi verbo bodie utimur, omninb alienum eft. Nam dc pleraque esnobiornm tabularia hanc immunitatem dc emecrixarionis nomine infcribunt. Quod tamen non eb pertinet, fi attentius fpedetur , ut A quocunque veAigali dc Coli tributo vacationem pendet, fi focrè cenfualis terra aut tributaria fuerit, ut apparet ex CapituL Caroli M. lib. i.cap. 3j. l/niotifue *EceUJia unus manfia integer abfauo* xUe *fervitL· adtribuatur.* &c. *Et fi aliquid amplius habuerint . inde Senioribus fait dubititm farvttbam 'impendant.* Synodi Meldenfis cap. <t. Qub pertinet dc de terra tributaria Capital. lib. «v. cap. jy. Ejufdem immunitatis,eadem penè formula dr conceptione verborum, diplomata extant apud Fiodoard. hift. Rhemenf. lib. x. cap. 11. Sigonium de regno Italic lib. v. Colleâanea Camuzatii TVecenlis , in Ecdefir Mindenfis privilegiis Joannis Piftorii beneficio oditis, dc in veteribus crenobkxum feriniis. Emunitatem pocrb pro immunitate hoc foculo dc le-«sentibus didam fuita Jam obforvavit nunquam fatis laudatus Francilcus Pitheus in etuditiflimo ad Capitula Glutario.

Nullos Judix publ. 1 Sic in immunitate Monafterii Dorvenfis A Childenro R. induira, aux in Coltcâaneis Camuxarii exxat : Lfr natas *judtx peMiau , quolibet* meta*jodUciarUl accinctus poteftate, in* carres *ipfius Monafterii . ubicunque* «d *prafens eorum* num«u *pqfcjfio vel JL* mauum, aut quoi mantea* , tu *JUximus-faerie additum vel* cendenanmt, ncc ad *caufas audiendum* , nec*fidtjugbret tollendum, nec faeda exigendum , nec manfiones faciendum . nec rotatuum infat urbes Vel in merctiit extorquendum , nec ulltt ptrtttu tut qutflibet redhibitionet extStrt prxfamtt.* ïta de Flodoardushift. Rhemenf.lib. a» cap. 9. de Dagobetti R. prxcepto : *UtnuUxj Judex publient in ipftt terrtt tuderet ingredi , uc mtnfantt intrtndo faceret, tut quxlibet iudicin vel xettu ibidem exigere ullttenùt pretfameret.* Eadem quoque complebitur privilegium i Carolo M. Gradenfi Ecclefix indultum apudSigonium de regno Italixlib.iv.de illud quod Ecdcfix Patavinx datum eft lib. quiuto. Sic denique S. Martini , S. Dionyfii, Corbeix, dc Mindenfis Ecclefix privilegia, qux eafdem claufulasdc Marculfo fimülimas conceptis penè verbis continent. Ad quid verb Judicis pumici nomen ? An non omnes publici Judices erant ? Putavi aliquandiu publicos ad privatorum diftinbionem dia, ut publici fuerint qui regii étant regiamque juftitiam exercerent , privari aurem qui privatorum dominorum locojus dicerent. Namque tum, aut foltem Carali M. feculo, privatas juftitias fuita exquibuf* dam locis non oofcurè colligi poteft, ut in Capirul.lib. 1. cap. 44. Dagobertus R. in immunitate S. Dionyfii data Panitis anno decimo regni 1v. KL Angunt *Et ut tb omnibus Optimtiibutnqflrit & Judicibtn publicis te privtiis meliùt te ceriiùt cndntur,* &c. Qux etfi non aliena viderentur, mutavi tamen fententiam , fuccurrente altera verâIue , ni fallor , interpretatione. Publicus enim udex eccleftaftico Judici opponitur in Capitul. Caroli M. lib. v. c. 16. *Ut emnet iuflitits faciant ℓttmpubliciqudmcccbfatflici&Ub.* vi.cap. IO7. *Ut Epifcopus Judices publicet commoneat* &c. Sanbus Leo ad Epifcopoe per univerfiu provincias : *Aliquanti malefici A qui itt fe dtmtrftrunt ut nullum hit tuxilitntit pqfat remedium fabvenire ,fabiiti legibus fecundum Chrifiianormn Principum conftitutt, nefanSum gregemfui cotutgfotu pelluereMr, per publices Judices perpetuefont exÜL· relegati.* Ex Hincmaro de Lothar, ad xvn. interrogationem. Qui voce Amanus utitur ad Leg. x». de Epiirop. dc Cleric. Cod. Theod. *Specsahterprohibetur ne quit tudett apud Judicespublicet Efafetpum accttftre. Voio* defumptum videtur cap. j 90. lib. v. Capitul. Benedic-

nixaus , Theodofius , *8c* Areadius Impp. de Epifœpis aiunt: *Habeat illi Judices fuos, etc quid· quam his publicis commtute.cum legibus.*

P*A SUMAT IN6BIDI] iafri cap. 4. *Utficut confiât tb tntediSit Principibus it vdlis prrfata Ecclefia Domni illius integrum emunitttem tbf-*

fur uuTMtt *Judicum fisiffe concefdm.* Et in formula unmunitadsSanôocum . que xuv. inter Aiwnymi Formulas (five in Appendice K^arculfi) extac. In comobii Dcrvcnfis immunitate Child·-ria R. corrupta eft hxcclaufiila, fed qùx tadllimè reftitui poteft : I* euuuhu foeû ^*fffiruociis ubi aliguid peffidcre videntur, uutrdiSu Judicum.* Ex his enim planum eft » *abfgut introe-tx Judicum* legendum efle.

Valiant domina»] Vides hanc certatum eeclefiafticarum immunitatem przcipuè ad junfdi&ionem Ac juftitiam pertinere, ut fcilicet eorum fubditi Ac coloni à nullo Judice diftringi poflint, ut feculi verbis utar j quod & daté often dit Charta Henrici I. R. anni millefimi fexagefimi , que inter Mardniana priViltgia cxcula eft. Quo fit ut eo nomine in fubditos junfdicbo eis concefla videatur, quam illi per Advocatos Ac Vicedominos exercebant, qui inter Judicc.hequenter apud Anfegifum recenfentur. Ortho Magntu in privilegio Mindenfis Ecclefix anno nongentefimo fexagefimo primo, regni ejus xxn. *Hominibus guoguefamulatum ejus Monafterüfacientibus.* fui Saxentiê *Malman dicuntur, pradifhun* nuukuAut Anu & *tuitionem nofiram confiituimiu. ut etiam terunt nulla judiciaria poteftate examinentur, nifi coram Epijcopo. tau Advocato, auem efiifdcmloci Epifcopus elegerit.* Quod *ic* in Henna , Conradi , Otthoms, *Sc* aliorum Diplomaobus repentur.

JuNioais] Carolus R. apud Aimoini Continuat. lib. v. cap. t. Nes ver *mu juniores velfucctfforts veftri.* fa diplomatibus Caroli M. Hlotharii Ac Theodorici in erudidffimi viri Fr. Pithei Gloflario : *Nogue vos fugue juniore! feu fucctffores veftri.* Masculius cap. xxtx. & nec ves *nec juniora eut fuceefforet veftri. Qux* verbe /uniora pro fuccefloribus diciquafi nepotibus, Ac pofteà nafcendis latis spent demonftrant. Vereor tamen ne hoc loco Ac cap. xxiv. junioris nomen aliud lignificet , cùm Ac juniores Ac fucceflores ibidem diftin&s verbis Ac claufulis nominentur. Juniores enim hoc Ac fequentibus feculis non «tatis, fed conditionis nomen eft. Quod non aliena relatione *Seniori* opponitur, quem etiam non «tads, fed honoris causa dici Ac pro domino ufurpari notum eft. Ac pofteà dicetur. Itaque Juniores eflent fubditi Ac inferiores. Carolus M. apud Anfegifum lib. i. cap. i A i. IA *primé omniumfeniorts femet'ipfos de ebrietate caveant, & eorumjunioribus exemplum bonum fobrietatis oftendem.* Lib. nt. cap. *6}. De vulgari populo t ut* Muf *guijgue fuos jumortt difirmgat , ut màiis diediant ac meliAs conficntiant mandatu imperialibus.* Leg. Alamannor. tit. lxxviii. j. Si *coguus gui juniorem* haAer *occiditur.* Hincmar. Epift. j, c. 17. Formula vetus ex codice doéhffimi viri, nuper magni rei littetarix jaâurâ faso funâi, Jacobi Bongarfii, quam inter vatias xxui. edidimus, ixfe/iri» *viri illius Comitis . fui juniores non exindefic fecerunt guomodb eis fuit demandaram.* Ut plané appareat apud Marculfum Ac aliis £rpe pro miniftns juniores dici, quos Ac hxc xtas Ac fequens frequentius *fers umes* nominavit. Sic accipio Ac apud Gregor. Turon, lib. v.cap. aA. juniores Ecclefix ·, *Ajunioribus Ecclefiajuffitban. ngo* exigi, pro «e *gubd* fa exercim OfU *rmUef-font.* Es apud Benediâum Levitam lib. v. capipt. Ac lib. vt. cap. 1 jA.

▲ » AVDIINDAS ALTUCÀTICXII] Caroli R. Prxcepcum de S. Macdaibafilica ; *De rebus ipfius Sandi ia regno nofiro Auftria, Neufna , & Rurgtndia , Aguitonsa , & Provincia .* &c. *ut atifuis Judex peMtaufifd noftri ad agendum . vd caufiu audiendum A fix firoda vel inferendas excitandam . vd tdamtim tolle»-dum habae non pralumat j jedeuieguid exinde ab antiguis temporibus ffiu» ngftor aetspan emt~fueverat, omnia ex mftro fftoroddbxuu» X ia luminaribus ipfius* Santt *Martbd vd tdixmtda pauperumfeujlipandsa JdoaadmrumprtAciat.*

' Faina] Gregor. Turon, de miracul. S. Martini, lib. tv. c. a A. daté interpretatur : *Affirmavit Rex guofdam ex bis gus aifdutifiurasu ad feveniffe. compofitionemguejifcodebkam.guaat illiffedum vocant, d fe indultum.* Carolus M. in Capitul. *Hoc guogue jubemus , ut Judices nominati , fivefiftales, de guacungue caufa froda* am *exiçmt priufguam facinus componatur* , Ere. κη> *tiam pariem ceram teftibusfifeo eribuat .* ue MX *perpetua fiabilifgue permaneat.* Ex quibuspoftt*-mis verbis tentari poflet fredum ternam efle compofirionis qux parti Iblvenda etac. Nam in quibufdam caufis, qux Lagibusexpre&terant,prxter compofitioutm , Ar fifeo fredum felvebatutq 𝓢 nil frequentius in veteribus Legibus , ut in Sal.nt. xiv.& Leg. Alaman. ut. 1. & 111. Ac m in aliis. Litis tmm expenfir nondum ufu recepta:erant, ut infricap. so. dicetur. Fredum verb Joachimiu Vadianus Ar Amerpachius i Germanics voce *jrid* deducunt, quafi dicas violaar pads poenam. Pad namque obfetvande *te* ne quis eam infringere audeat maids ab annis Germani ftudent, tegibuferoe obligantur. Quod quidem Germanis expendendum relinquo. Dicam tamen pacis confervands Leges, quas *tnupps* Scripcorôs vocant, i FriJerico L Ænobatbo copule , qui id in expeditione Italica fimxit ad privata bdla Ac diflidu, qux mm nimiùm invaluerant, tollenda, ut Radcvicus lib. J. c. aA. teftarur. In veteribus autem Legibus , fredi vox aliud fenat. Illud ipfum defioip» Tacitus de moribus Germanorum : *Levioribus ddiSis. pro modeparum . eguorum pecerumgue* numero rnmdtt mtd-*tantur . pars mtdta Regi vel cMtad » pan ipfi* Iui *vindicatur* vd *propingms ejus exftbvitur.* Ion omittendam , fredi verbum Ac fiinftiotiem adhuc Frederid U. Imp. temporibus dutaflê j ut edi&is ejus palam eft.

Mansionis avt vadatas 1 Metitbh«c<fao conjunguntur, ut Ac cap. feq. nec *manfiones aut ^ardius faciendum.* Nam apud Sigomum Ac in antufeis principalibus litteris paxatx perpetub manfiones conlcquuntur. Et vero proxima funt, adeo ut in qiubufdam lods unum pro abero uferpetur; quamquam diverfii nomina fint, Ac diverfa edam jura. Id jus maniwoes faciendi, manfionaticum dicebatur. Csrolnr M. Pipino F. Italic R. *Cateri per territoria babitanteo ac dtfiurrtntes manfionaticei &r paraveredos aecipiunt.* Ludovîcus Pius apud Anfegifnm lib. a. c. 17. *Ubi modi via &r manfionatid d genitore noftro*

-fjf— fr A aeMs mt Capimlare *ordinatifusa.* Et afibi ûrpè- Qmm jes nos* *fana* nAt, pace tanti viri dixerim* Stgooins de ngno Italie bb. vu. iatarpracaota eft. Diptoma Ladovici Ac Lothatii in continuât. Aimoin.lib. v.cap. 10. «xpen/ks ad ha^ùunt jit/cmiMCf dicit, indemque Carolus R. cap. y j. ubi de Abbate S. Germant* acfue *fervitia t* cm txa&a, vtl ptrtwiia Mt expeifias adfiuas vtl ad hqfpitum fifceptioius recipiat, five manfionaticat* iwU *exigat.* Atque etiam manfionum nomen hoc ipfum manifcftac. Tunc namque Colebant fubdiri hofpirio non modb recipere Miflôa & Legatos Principia, Comitet, Duces, Areorum Miniftros, verùm Ac viaticum eis pro uniufcujufque dignitatepexftare. Carolus M. Capitul. lib. *j.* cap. *De Mifiis naftrii decurrentibus, vtl cnteris propter utilitatem noftram iter agtatiiai. ut nuUut manfionem* contradicere *eisprafumat.* Etiib. iv. c. jo. Ludovicus Italic R. in Synodo Ticinenfi : Qveedk *etiam Epificopos. Abbotts vtl Comites, fin Fidelium* «o^roram fnentpicm ia *proprid vilU morari contigerit,* tam /ait in *fait mantant domibus,* ne *fin obtentu hofpitû vicinos opprimant.* In eam rem tmâoria dabatur, cujus Formulam infrà cap. xi. videbimus. Regis quoque recipiendi idem onus provincialibus incumbebat j ejufque rei cura ad manfiooarium fpeâabat, cujus oicium latè Adalhardo deicripfit Hincmarus epift. y.c. x t. Tver yew criant & *Monfionarius interest ; fuper cujus minifierium incumbebat .ficut* & nomen *ejus indicat ,* « m *hoc maximi fiollicitudo ejus intenta effet ut tum fitpradiSi aSores quamque & fiuceptorcs, quo tempore ad* eos ille *vtl illo* in *loco Rex ventunu effet. propter* man*fionum* prcpararionem, *ut opportuno tempore prafeire potuiffmt ; ut tua inde turdi frientet, propter afiUBunem fnmilin importuno tempore peccatum . aut ifti propter* non *condignam fafieptionem* &c. Is Manfionarius in aulaConftatiuopolitana *imarntpmi,* vocabatur, ut eruditi obfervat *tc* Suidam emendat Joannes Meuriius in Gloflario. Nofque eum hodie *manfionum Morefical-*Inm dicimus. Teâurn ‹Sc hofpitium quidem, five ■t illi vocabant *manfionem* prrbere, *manfionaticum* vocabatur ; *paratarum* verb nomine, qux E viatico & alimentis prxbebantur. Verùm : duo, ut jam diximus, edi diverfa nomina naâa funt, tamen utplurimùm liinul exigebantur, idebque mutub fe concomitati folent m omnibus veteribus inftnimenris, atque adeo unum pro altero non rarb fumitur. In Ptxcepto conceffionis ĭ Ludovico Pio Hifpinis dato : *Mifiis uafirû autfilii noftri. quos pro rerum opportunitate illos in partti mtferimus, aut legatis qui de partibus Htfpanist ad not tranfmifft futrint, paratas.* Et paulb poft de Comite nc illos gravet, *neque eat fibi vel hominibus fuit aut manfionaticot parare aut Grc.* Hincmarus, *nec tnonfictiaticotfais amicis aut hominibus à Prtjbyterit parari.* Qui mos origine Romanus eft ; bofpitumqoe fufeeprionem *metatum* illi appellabant, de quo titulus eft xti. lib. xn. Cod. Ac publico iumptu ali eos qui à Principe cum tra£h>ria alicubi dirigebantur, declarat titulus ejufdem libri detraâoriîs & ftativis. Originem-aperit Linus initio lib. xrn. de L. Pofthumio Albino Coa. Qui primas litteras mifit ur *fibi Mugtfiratut obviam exiret. locum publidpararu in quo divertetur, jumentaqut, cùm teint, inde prtefta tffent.*

Pauatas PAcaaa] Nominis hujus interpretatio Ac notario à fuperioribus pendet. Itaque nil amplius de eo dicere ftatucram, nifi advetriflent ibidem quoque Sigonium impegifle. Quod non cauià obtreâandi clarifi*. Vin memonx dico, led veritatis, Ac ne alios ejus audoriraj in enotem trahat. Ille enim ait fumptus fiiiife quos populi *in viat ponttfque fluminqm, qui tranfiturut aut qub edtturut* Rex *erat,* impendebant. Quod minus reâc diâum eftè ex locis fuprà allatis, atque etiam Diplomatibus qux apud eum extant apparet. Claudius Faketus, quem verè Varronem Francicum dixerimus, optime *paratas* uno Gallico verbo *livrée* interpretatus eft. Sic enim hodie dicuntur cibi qui in familia regia miniftris dc familiaribus in fpecie quocidiè prxbentur. Tunc enim, ut diximus, non hofpitium modb Regi aliifque ab eo iniflis dabatur, verùm & parabantur alimenta, adeb *ut tx omnibus* (inquit Ottho Frifingenfis de geftis Friderici lib. a. cap. 11.) *quu terra producere filet ufui necrjariis, exceptu vix bubus & feminibus ad excolendam terram idoneis de exteris quantum necejfe fuerit, militi profuturis, ad regios ufui fuppeditare xquum illi arbitrentur.* Capitul. Caroli M. lib. rv. cap. yo.69.Ac7).Ver. Formula apud Pitheum in Gloflar. paratas, *pafius* reâè agnominat : *Non nd manfionaticos vel repaftos exigendum.* Ibidem : *non pro pafio exigendo t* non *pro manfionatico rtÎuirendo.* illud addam, paratarum munus non ad ofpitis privati tantum onus pertinuifle, fed video fumptus illos publicè colleôos ab incolis prxftitos. Id colligo tum cx verbo *publici,* quod fxpè titulo de tractoriis Codd. Theod. Ac Juftinian. repetitur, tum ex Capitul. lib. 4. cap. 69. *Ut Mifit noftri, qui vel Fptfcopi» vd Abbates, vd Comites funt, quandiù propifuum beneficium fuerint, nihil de aliorum coniedo arripiant. Poftfwlnt veri inde longi recefierint^ tunc accipiant fecundùm quod in fua trarioria continetur. Faffi verb noftri fr Minifterialtt qui Mifii fiunt, ubicunque venerint, conjeHum accipiant. ConieSum,* hoc eft,contributionem, fymbolum, colle&am. Qub perrinet Ac illud Greg. Turon, lib. 6. cap. 4j. de Childeberri R. filia, qux in Hifpaniam nuptura ducebatur : *Adparatus quoque magnat expenfx de diverfis civitatibus m itinere congregatus eft ; in quo nihil de fifeo fuo Rex dort prsecepit, nifi omnia de pauperum conjeâuris.* Ubi *conjeSura,* qux fuperioribus locis *conjtftx* dicuntur.

Finuussoass tolles*] id eft, cogere ut fubditi Ecclefix & in ecclefiaftica terra'degentur, aut ftarim ad Judicis audientiam pergant Ac judicatum faciant ; aut fi velint dimitti, fidejullbres feu vades, judicio fiftendi causa orxftent. In fumtna hoc agitur, ne Judex aut Minifter regius in terris quibus immunitas concerta eft jus dicat Ac juftitiam exerceat. Greg. Turon, lib. 4.C. 4;. *Albinus de fide exiliens, adprehenfiem Ardtidinconum coar&atJPro que nunqudm obtinere*

/Muenmc, «te Epi/espitr, mc *rivet . nec ullus major natu,* nec *ipfa vox totius populi acclamantis ut datisfidejujoribtu* deem femSum Archidùtcono liceat cum *reliquis ttltirtn, tutttcnftk ejus* m *pofterùm deberet audiri* Ere. Idem lib. I. cap. ii. *Epifcopum vallat, fidefejoret requirit,* 6* *ad prafentiam* Regis Guarciranni *dirtxtt.* Et lib. 8. cap. *-j.* £43. lib. 4. cap. 8. Capital. Caroli M. lib. 3. cap. 34. *Dt his fui Legem fervore contempferint, m per fidejulfores ad prafentiam Regit deducantur.* Lio. j. cap. 178. £ paflim. Marculfus infri lib. 1. cap. 17. & 18. Hmcmarus ep. adSigloardumapudFlodoard.lib. *j. c. 18.* Mula diplomata habent *,fidejuffores requirere.*

Manus nost aæ svbscr.] Czfares olim propria manu libellos , referipta, edkla fubnoeafle teftancur hiftotix auguftz feriprores, Lampridius in Alexandro, Vopiicus in Carino, 8c alii fxpè. Et in Valentin. Novell. Magnus Cujacius obfervat hrc verba *Divini manu,* huneque morem apud Coottantinopolitano· Imperatores durafle notat ad librum decimum Codicis. Undè & Regibus noftris adhuc hodie propriae manus adnotatio in ufu eft. Tunc autem fubfcriptionis nomine , de qua heic Marcidius agit, fignumjllud A character continebatur , totius nominis litteras implexas reterens, qualia in vetuftis regiis dc Imperatoriis Diplomatibus videre eft. Quod A doOiilimus Freherus exiftimavit. Alibi dicitur, mana *neftrdfimavimus.* Undè A in Capitul. Benedkh Leviez!lib. *6.* cap. 137. *mtnufirmationcs* dicantur.

Cap.*; Confirmatio db bmvnitate] quz i Regibus fucceflôribus folia peti, folia £ indulged. Infra cap. 16. A 17.

Per suam auctoritatem] Auûoritatis nomine heic *Sc* fuperiori capite intelligitur Diploma , Pragmaticum , feu , ut feculi etiam verbis utar, Ptxcepcum regium, eâ forma deferiptum quà majorem auâontatem habiturum erat, *8c* ut puto, tnanu propria Regis fubfcriptum , *Sc* anulo feu tigillo Principis munitum. Qua in re ab Indiculo diftert, ut mox adnotabimus. Gregor. Turonenfis lib. *9.* cap. 3o. *Sed protinus tpiftolam cum auSoritate miferunt ne fopului Turonicus pro reverenti* S. Martini deferibcretur.* Et cap. 41. in Radegondis epift. Per *auSoritatcs praccllentijfimorum Domnorum Regum Chariberti, Guntckramni, Chilptrici, Cr Sjtgibertt, cum [aeramenti interpofitione Cr[uarum manuum fubfcriptionibus obtinui confirmavit.* Conftirutio Chlotarii Mf. * c. 9. *Ut auSoritates cum juflitia & Lege competente in omnibus habeant flabilem firmitatem, nec fubfequentibus aufioritatibus contrd Legem elicitu evacuentur. Leges* Wifigor. lib. 7. tit. j. Edi&um Theoderici R.cap. 73. *Aafforhates quorumlibet Judicum (rc.* Capitul. lib. 1. cap. Si. ubi de conftiturione quadam Ludovici Pii de ordinatione fervorum , agitur : *In ambone ipfa aufforitas coram populo legatur, & coram Sacerdotibus , vel coram fidelibus laitü, ante cornu altaris, ficut in noftra aufforitate continetur* Ere. Synodi Parifienfis aim. ik.ccxi.vi. quz vulgd Meldenhs dicitur, cap. 71. *Ut aufforitatemfigtllo regio roboratam more trafforta Chriftiantflimus Princeps donetfingulis Epifiopis &c.* Ptzcepcum

* Habetur Cupra tom. ». pag. r.

Dagobcrti de fugitivis : *Ut tutem hxc noftra auaoritas pleniorem & firmiorem in Dei nomine obtineat vigorem, nutnu proprii nos & fanffa Srnodus nêftra eam fubttr decrevimus roborari.*

Datafub die vu. *KL.Jun. anno* v. repi, *Clipiaco.*

PrjCcbftum de Efiscofatu] Formula eft, ut A lemma oftendit, qui Rex, cùm primùm de obitu alicujus Epifcopi certior faéhis eft, ad Epifcopum Metropolitanum feribit, *8c* przcipk ut virum illum â fe probatum £ eleoum in Epifcopum ordinet A benedicat. Id quoque Przceptuin *dt Epifcopatu* dicit Gregor. Tur. lib. *6.* cap. 7. de Ucedenfi Ecclefia : *Jovinus iterum, îui quondam provincùt Rellor fuerat, regium dc ipifeopatu prstceptum accipit.* Et lib. 7. cap. 31. Praeceptionem vocat : *Nuper in Aqucnjt urbe Epifcopus obierat. Et Nicetiur Comes loci illius, germanus Rufltci Vici Juliqnfis Epifcopi, Prgcepttonem ab Chiiperico Muerat ut tonfurttus civitati illi Sacerdos daretur.* Quod tum receptum fuifle hxc Formula docet j idemque Gregor. Turon, multis locis teftatur. lib. 3. cap. 1. *Cùm hac Theoderico nunciata ejjeht, juffit inibi fanctum Quintianum Epifcopum conftitui, & omnem ei poteflatem tradi Ecclefia. Et ftttim direSi Nuntii, convocatis Pontificibus (r populo,* eum *in cathedram Arvema Ecclefia locaverunt.* Lib. 4. cap. i S. *Cùm Pientius Epifcopus ab hac luce migrajfet apud Parifios civitatem, Pafcentius ei fuccedit ex juffu Regis Chtriberti.* Alibi, *Rege ordinante , v Rege eligente ;* ut lib. *6.* cap. 15. A lib. 8. cap. 39. Idem refert ûnâiflimain vocem illam Guntchranni R. lib. *6.* cap. 39. ubi de Bituricenfi e^ifeopatu : *Poft hac Sulpuiut in ipfa urbe ad Sacerdotium GuntcKramn· Rege favente prsteligitur. Nam cùm multi munera offerrent , hac Rex Epifcopatum quasentibus rejpondtjfe fertur : Non eft prtnc'tpatùs noftri confuetudo Sacerdotium venundare fub pretio, fed nec vtflrùm eum pramiis comparare } ne ξχ nos turpa lucri infamia note, tur , & vos mago Simoni comparemini.* Idipfum notat Lex Bajuvat. tit. 1. cap. 10. *Si quis Epifcopum quem conftituit Rex, vel populus fibi elegit Pontificemocciderit, felvat cum Regi vel plebi aut parentibus fecundùm hoc ediSum &c.* Synodus Aurelianenfis V. fubChildeberto R. cap.. 10. *Ut nullum Epifcopatum pramits aut comparatione liceat adipifei, fed cum voluntate Regis, juxtd eleSionem cleri & plebis, ficut in antiquis Canonibus continetur, cotferfu cleri ac plebis* d *Metropolitano, vel quem vice fuA ' miferit, ù comprovincialibus Pontificibus confreretur.* Id à Regibus continuatum declarant cujufque temporibus Hiftorici. De Carolo Manello Flodoardus lib. x. c. 11. De Carolo M. Sangallenfis lib. 1. c. 51. ubi Carolus his qui litteris operam dabant, *Nunc, inquit, ad perfeRum outingcre ftudete, Er dabo vobisEptfcopiaEr Mosuf. teria permagnifica^* Et cap. 4. 3. A tf. Hludovicus R. (ait Chronicon Befuenfe) *BiSonc Epifcopo defunHo , Albericum virum dignum Epifcopatu Ecclefia Lingpnenfi reftituit.* Et paflim de aliis apud Hiftoricos. Ex quibus apparet, ut A ex hac Formula, non obfervata fuifle Synodi Parifienfis decreta, quz Childeberti R. tempore, pontificaute Germas», habita eft, cap. 8. *Nullus civibus*

hevitis ordiamur Epifiemn , ajjl «mm*populi fr Clericorum doEioplen^fima* fUQpv* MtaiMM, KM *Frindpis ùnpêrie , ntfttfirfiMlikt* cmf *ditimum, ctm MaiftuivfliaûtitKvtlEMf·* cepsrum*proviaciedium ingeratur.* Quod quodam modo repetiram extax in Synodo Rhemenfi fob Sonnât» celebrata apod Flodoardum lit». ». cap. <. Nifi dicas Synodi meotem fuiflê eleâiooem firmarc, jus Regia non infringer·, fed Metropolitani confaifom «nairendum efle. Quodprobari poftêt ex Gregor. Turon, lib. 4. cap. ad. ubi de Sanronenfi conventu agit. Unde A pofted eidam moderatione Hincmarus «ift. j. c. 9. *Cotfcnfu Principis terra, tkEione Curi & Plebis , Ot approbatione Epifcoporum provincia Epiicopumoc*-dinari debere fcnbîc. Qub oenmac *te ejufdem* clariff. Pntfidi· eoiftola ad Hogooem Abbatem apud Flodoard. lib. j. c. >4. *Oftendens qubd* mm *Epifeopi* d<*palatio prttcipiebantttr eligi, fid* de *propria quolibet Ecclefia* , fr fudd de *ordinando Epifcopo* «m *Regis vd Palatinorum* deta cfc eMMK«bui·,/êd *cleri fr plebis eleSi», fr Me·tropdutaù* in *dtfidicaùo, deinde terreni Prisuipis coafafio, fr Epifioponun maaAs impofitio.* Anaftafius Bibliochecarius de Benediâi Ul. •leââooe : *Hitpera&is, Clerici & cunSi Proceres decretum* cMaûmciuer *propriis manibus roboraverunt , fr coufittudoprifra at poftit, inviAtffimis Lothario an Ludovico dcftfiavermu Attguftit.* Sani bodie abfipse controvérfia Reges noftri no* minandorum Anriffitum jus retinent, ex pad» cum fummis Pontificibus A fade apoftolicanâo.

Assipvj· MueMCATioms I Munos id epifeopale. S. AogftinasCoafefion. lib. 6. cap. j.deB. Ambroâo › *Et* mm fuidtM m*populo niiut* ve* *rkads* reffil µ Aµ v µ mmî dic damiiuce «aditan. Synod. VL iaTrullo cap. 19. A ibsBalfameo. Poffidim do vita R. Anguftini cap. 4. *Poteftatem iditKMu artafii» Ecclefia tvu·goUnm prodicendi ac frequentifind traSandi .* centri u/iuu *quidem fr cotyaetudiaem Africananat Ecclefiarum.* Eius teiediânm Caroli M.memorat Saqgailenfis lib. 1. c. 10. *Pracepit rtligiofigunt Carelus Impertior m eueaes Epifeopi per Utifftnutm rapum fuum , aat aat» prafinitum diem,* ftMM *uk cmtftttucrat, ia ecclefiafiica fidit bafilicapradicartnt. aat qukunque nonfaceret, Epifcopaths heeur» careret.* Quibas fêftivam narrationem de quodam Epifcopo fubjungit.

Vna cum roMTiricia. j Videlicet ut magis rite & fecundùm Canones eledus videretur, non Regis tantùm Itnperio conftitutus. Inftà c. feq. *De cuius fucceffore fillicìiudine inttgrd cum Poatifieimu vel Primatibus populi noftri ptrtraSaaus.* Gregor. Toron, lib. 4- cap. 7. dé Cautino Arver-MM Epifcopo. Carlomannus Dux & Princeps Fnuaoocum in Synodo habria anno Dccxui.apud Beneüéhim Levitam lib. j. c. a. *Et per coafilium Sacerdotum & Optimatum meorum ordiaavimat per civitates Epifiopos t Cr coaftituimus fuper eoe Architpifiopum Bonifactum t «i efi Mifas fiutdi Petri.*

Aeno MioaATA 'I id eft , officium. Vide infriadeap. 11.

Nobilitatis oaoo subl . jBafilnuadAm brafium t

Te» *IL*

mfUrnif uhm· tmdfd , e^w·Λ·»~

Cfim veriffima Ambrofii pcrconia. Gregor. Tuton.de gloria Coofeffix. cap. 76. de Simplkio Anguftodunenfi Epifcopo : *Fuit dt fiirpe aobili t tûlde dives ia opibtuftctdi. aoMtfffauc configi fbcianu.* Deinde : *Pnpter illam t tu diaimut.ficuli dignitatem .-Stmpliciaj decedtata Egemoaio d populit eligitur .· fed* d *Deo pro cafi titatis &-fanàttatù gloria dtninatur.Tuacemm* non alii quim nobiles Epifeopi fiebant. Quod paffim apud Sidonium *8c* Gregorium Turonen* fem oblervare licet. Quin & in Abbatibus idem quodammodb exigebatur. Luduvicui Pius de S. Mattini coenobio : *Pqfi illius (Fridtgifi) auttm dectfium fratru habeantfacultatem tltgtndt de ipfis Abbatem » quem* eptimam & *nobilitate gtaeris & probitate morum fr* m *feripturis eruditum t* &c.

Bsnsdici 1 hoc eft confecrari. Utroque enim vocabulo utebantur. Gregor. Tur. lib. 8. c 10. £d *conditione removetur ut tum Btrtchrannus Orefiefiue ftu Palladius . eui eum benedixerant . vicibus pafcerent.* Lib. 4. c. *6. Peni , conftmi nobis, fr benedicentes confieremus te ad epifeopatum.* Quamquam poftei receptum fit ut *confecrari* dicantur Epifeopi, Abbates *benedici,* cap. s. de fiipplend. negligent. Pntlat. cap. *Cim contingat.* De «tare & qualir. ordinand. Heic autem apparer Regem ad Metropolitanum Emico pum icribere, cujus officii illud erat ut confirmaret fuftraganeos ftc cum aliis ptovincix Epitropis confecraret. Idebque additur, *cum adunatorum caterva Pontificum.* & cap. feq. *finSis vobifeum vtftrts Comprovincialibus, ipfum m fupraferipta urbe eonfterart.* Synodi Nicxnx can. 4. *»·j ».9·* *<µη»ίβ· MIAof* wl' *ti*

Synodi Antioch, cap. 19. 1«"«·»'» *m*

Martinus Bracarenfis in Colleâ. Can. cap. j. de 4. Hincmarus adverfùs Hincmanun Laudunenfem , qui nondum typis editus, fed ex Bibliotheca lUuftriifimi Pneiidis Jac. Augufti Ibuani d doâo & pio viro brevi lucem meâat. Sic igitur ille cap. i. in quo pradarè Metropolitani Epifeopi jura fummanm cecenfet : Si *in Ehemenfi provôseia prater tatam fententiam quit* Tom tl.
fuerit ž quibufcunqu» fr quantifeuaque provincite hafis Epifcopu fathu Epifcopus, ficut myfi tica Ntcana Synodus diffiisivic » note oportet eum efii Epifiopum. Si autem communi ceterorum atertto Epifcoporum rationabili t fa fecundùm regulam tccltfiafiicam comprobato › tu aut alii dt» tui complices ttcum propter contentiones proprias consradixtritit. mea cum pluribus ad ordinandum Epifiopum obtinebit fententia. fr mihi non tibi firmitas eorum qua genmux de ordinationibus vel aliis rebus *ecdtjufiicu in Rhemtnfi provintis .· tribueturia quafifuerit definitus Epicopus , ego & non tu vmtatorem 'ipfi viduata defignabo Ecclefia , fr utBàottem cum decreto canonico pracipiam fieri. Etfi ia partu fe eligentium vota divifirint.meum fr non tuum erit eligere qui majoribus ad ordinandum ftudiis juvetur fr meritis i* fr meum *eft ordinandum examinare^ non tuum ; tuum eft autem cum aliis mecum ordinare Epifiopum, fr Litteris canonicis, quas «r**

dinatus ab ordinatoribusfuitjubetur accipere ,peft mc in tue *loco fisbfcribere.*

Oφ.<. Indiculus Ragis] Caput hoc ejufdem cum fuperiore argumenti efle titulus teftatur. Verùm hanc ineflê puto differentiam qubd fuperiùs *Proceptum* infcribatur, maioris frilicet audoritacis Diploma, manu propria Principis fubfcripcum , Ac annulo fortè munitum , ut lupri de audoritare diximus. Iftud verb *Indiculus* dicitur ; quem ut exiftimo , redè epiftolam abique tigillo dixeris. Id colligo ex Capitul. lib. j. c. 58. *Etfi* csn· *facramtntales homines cum ipfo venire renuerint, juffione* staminicd , *aut indiculo , aut figillo ad palatium venire cogantur.* In Legibus Wifigotth. hb. 1. tit. 1.1. 18. De *his qui ammoniti Judicis epifioU vel figillo . ad Judicium venire contemnunt. Ergfi* indiculus Ac tigillum difereta funt, 8c indiculus abfque figillo eft. Indiculi verb nomine nil frequentius *vo illo.

Iui Eriscoro] Metropolis Antiftitem *Archie pijcopum* dixitfer, fi feculi tuliilet ufus. Pet ea namque tempora Archiepifcoporuui appellatio vixdum in Occidente ufurpari ctrperat ; folique Patriarch* ita defignabantur. Quod pofteà Metropolitanis communicatum hodie retinemus.

Cap. 7. Concessio civium] Ita Mf. titulum concipit , magis tamen placet *Confcnfus civium.* In iiuo capitum index Ac extrema capitis verba conentiunt. Ita etiam P. Pithcei codex Mf. nifi *cotefenfionem* quis malit. Igitur hàc Formulé plebs Paftore defticuta, Regem ea de re certiorem facit , Ac fuppliciter poftulat ut virum aliquem in Epifcopuni illis concedar. Id folitum fieri cx Gregor. Turon, apparet, lib. 4. c. 16. ubi de Santonenfi conventu : Quo *ejeSo, conjenfum fec.runt in ijernclium tunc Burdegalenfis urbis Ptejbytcrum , quem Regi Haribtrto fubfcriptum propriis manibus per nuncupatum Preftyterum tranfmifcrunt : qui veniens Turonos , rem geftam beato Eufronio pandit , deprecans ut hunc confenfum fubfcrsbcre dignaretur.* Et pofteà : *Confenfum ad te direxerunt ut alius in loco ejus fubftituatur.* tub. 8. c. xx. Cum *muneribus & confenfu civium ad Regem properat ,fed nihil obtinuit.* Idem de B. Gregorii Pap* eledione initio libri decimi : *Comprehenfo difruptis epiftolis confenfu , quem populus fecerat, Imperatori direxit.* Qub pertinet At Synodi Autelianenfis V. Can. xi. *Nullus invitis detur Epifcopus, fed nec per oppreffionem potentiim perfonarum ad confenfum faciendum cives aut Clerici inclinentur.*

StNioai communi ill.) Nullus , ut apparet , fenfus. Itaque minimi vel nulli mutatione legendum, *illi Regi vel Seniori, commune illius* civitatis , nempe »· —*i*··*· Populus enim conveniens de eledione tradabat, 8c confenfu in aliquem fiido, ejus relationem feripeam Ac fubfcriptam ad Regem dirigebat ; ut hxc Formula teftatur , & Gregorius Turonenfis. Seniorem verb pro domino ufurpari jam attigimus , Ac notius eft quàm ut probatione egeat.

C*p. s. Charta di Ducatu Arc.] Litter* funt Principis , quibus provincìz vel civitati Redores deftinat, qui aut Patritii, «ut Duces , aut Comites vocantur. Hanc Formulam jam edidit erudiciffimus vir Petrus Pitheus, flos litteratorum, litteraramque verè parent , in opere quod de Campenile paons fit* Comitibus edidit. Nos ex archetypo iterùtn reptzfentamus.

Actionsm Comitatos , Arc.] Adionem , id eft, officium. Inde Agentes infrà cap. 11. smnibus *Agutiiu* , id en, Officialibus , Miniftns , ubi nos plut*. De eomitatu verb Ac ducatu pauca heic atungete ad Marculfi illuftradonem non piget. Et quidem de Comitatu illud primum occurrit , videri nihil omninb commune habere cum Germanis illis Comitibus de quibus agit Tacitus, ut quidam fcripfere. Comites enim we dixit, Latini fermonis proprietate, eos qui officii causâ majores comitantur. Itaque hic Magiftratus à Francis ufurpatus merè origine Romanus eft, non illius quidem veteris republic*, nec initio docentis Imperii, ibd pofteriocum temposum ; quibus Comitis nomen variis Magiftraribus tributum fuit, arque adeb civitatum Redoribus. Ut remota omittam, Cornices Maffili* apud Sidonium legimus lib. 7. epift. a. Ac comitive Syracuian* Ac Neapolitan* formulas lib. *6.* Variatum Caffiodorus fcripfit j quarum & munia cum noftris conferas, eadem ptorsùs apparebunt. Ille enim Judicts eoe vocat cap. as. xj. Ac 14. Ac civilia negoda examinare dicit, itidemque eoe *exercitum habere 8c* provinciam cuftodire. Jdebque in formula comitive province lib.7. Quamvis Minium, inquit, *dignitatum effici» i* manu *fecludantur armata , & civilibus veftibus videantur induti qui diftriEionem pubUcam docentur operori , tu» tamen dignitas d terroribus ornatur, qu» fladio bellico , rebut aient pacatis, accingitur.* 'er fingulas provincias Comites i Theodorico Italic R. mitti folitos eodem libro docet, qui inter Gotthos aut Gotthum & Romanum jus dicerent , Ac Judices etiam vocat. Ut redè definierit Suidas Comitis verbum , dum populi Magiftratum vocat «4ms · m8 *ifjgtn. Nec* aliter fané Hefychius. Qu* omnia Comitis eriam apud Francos veteres munus defcribunt. Singulis enim tum civitatibus Comites pneerant , quorum poteftas iifdem quibus Enifoopi finibus diftinda erat. Gregor. Turonenf. lib. *6.* cap. as. Re* *igitur Chilpericus pervafis civitatibus fratris fui ,* naves *Comites ordinet, & cunila jubet fibi urbium tributa deferri.* Cap. 41. *Mifitque ad Ducet & Comites civitatum nuntios, ut muros componerent urbium.* Idem *f*pc* eos Judices , non Comites , vocat : fed lib. 7. cap. 41. feipfum interpretatur: *Poft lute ediSum a Judicibus datum eft ut qui in hac expeditione tardi fuerant, damnarentur. Biturigum quoque Comes mifit pueros fuos , ut in domo beati Martini, Crc.* lib. 8. c. 11. *Gundobaldus Comitatum Meldenfem fuper Guerpinum (invafit) ingroffitfoue urbem caufttrum o mo - nem agere coepit. Exindè dum pagum urbis in hoc officio circumiret.* in *quadam villa d Guerpino interficitur.* Sic enim locum mutilum uno verbo reftituo. Idem de gloria Confcflbr. cap. 1o. & de vita Patrum in S. Nicetio , Ac paffim. Synodi Cabilonenfis II. fub Carolo M. cap. so. *Comites qui,poft Imperialis apicis dignitatem, populum Dei regunt.* Hincmarus epiftolâ| pro Epifcopis Galliarum *Sc* Germaniarum Chriftianiffimo Prinapi, qu* ptima inter Bufiri Paralipomena excuia

eft, cap.). *Hujus jarioja domdt Del decorem & locum kabutuioais glorue ejut fidtliffimb diligere Er qelari* dstau «m *folim Epifcopi & $.-* ctnbrts in *fedibus,fed* umwi *Reges m* rsgwb *Er palatiis fuu, Er Resum Cornues* m *àvuaiibus* Λ« , & Cenurum *ricarii* is *fltithu . & quiconque f/unt familial in* dswilui *fuis.* Horum cÆcium *Sc* munus *in pace Er juftma facienda* pcxclarè traditur »n Capitul. lib. a. c. *6.* Λ hb. 4. c. j. Qui tandem extremo dominationis Caroline ftitpis «x miniftris domini fadi lacé dominati fiant, donec ptiftinc dignitati feniim regnum tefdtutuan. Nec verb omittendum eft Comitum ofidum fub prima Regum noftrorum familia non ad vitam fuifle, ut quidam fcripfetunt. Ad certum nàmque tempus eos tum conftitutns mihi confiâtes multis G tegorti locis, quorum infwnis eft lib. 4. cap.) *6.* Undè apud eum frequentet hacc verbe leguntur, re *PrifcSo, ex Comite, ex Duct, ex Vicario ; &* ille remotorum exempla recenfec. Quod item i Romanis defumptum dubitati nem poteft, qui Magiftrarus omnes ad certum tempus detignatos habuere. Idebque in Cailiodori formula I.i. *Sc* 7. omnibus ferè adferibitur, per I«idtftiMCM *illam.* Duces autem Romani rei bellies *Sc* exercitibus regendis tantùm prepofiu erant. Inde Duces limirum m Notitn Imperii, *Sc* Ducis Rhetiarutn fotmula apudCafliodor. hb. 7. Apud Francos verb paterent quidem exercitui : verum fit jus quemaomodùm Comiws dixifle hxc Formula oftendit, *Sc* exGregorio Turonenfi planum eft. Comitibus honore *Sc* poteftate fuperiore* fuifle conftat, plurefque Comitatus *Sc* Comités eorum cure committebantur. Gregorius Tuton. lib. S. c. 1S. *Nicetius per aniffiotum Euiahi à Comitatu* Arvsnw *fubmotus Ducatum à* Rege e>-*petüt, datis pre ee immenjis mueurtbus. bt fic in urbe Arvema , Ruthena . atque Uceucx Dux ordinatus eft.* Cap. 16. *Turonicis* er,as *Pflavis Ennodiut Dttx datus eft.* Ex quibus liquet duodecim Comites fub cura Duos neceflariô non fuifle, ut quidam aiunt. Sanè in Annalibus Pippini, qui Aimoino fubjunûi funt, lib. 4. c. 4i. ta fcripeum legitur : Pipinus *domum revtrfus Grrfionem more Ducum duodecim Comitatibus donavit.* Quod fi verum eft, Pipini tantùm rvo id obiervatum dici debet. Superiora namque Gregorii exempla aliud notant. Scitè Walafhdus Strabo, pervetufius auAor, qui dominante fecundTRegum noftrorum familia claruit, in libro quem tile de rebus ecdefiafticis fcripfit, cap. j 1. ubi ferali *Sc* Ecdeiix dignitates comparat , Comites Epifcopis, Duces Metropolitanis alSmilat : *Arckiepijcopos, oui ipfis Mctropolttanir preminent,* lUgiAu, *conferamus. Metropolitanos autem Ducibus comparemus ï quia ficut Ducet finguiarum funt nrovinciarum, ita & illi in finguUs provinciisJinguU* penamur. *Undi in CaUbedonenfi Conciliejubetur ne utu provincia in duos Metropolitanos dividatur. Quod Comitet vel PrafeRi in Jeculo, hoc Epifcopi exteri in Ecclefia explent.* Sic ille. De 'Patriciis verb cap. j 5. dicetur.

Viduis it rvr. diisnsoi.] Ia etiam Ludovicos Pius Comites admonet Capitul. lib. a. c. *6. Pupillorum & viduarum Er exterorum pauperum adjutant & dafenjorct fitis.* Sed potftat caput lougiùs exferbora. Huic enim famule plané geminum eft, Ac ommnb ad iliuftarionem At explicationem non *hujus* tantùm loci, Rd *Sc* fuperiorum *Sc* fequenuum claufularum confert. *Proinde monemus vtjiram fidelitatem ut memore» juti fidei nebit promiffa. &· in pane Min.fterii noftri vobu commiffi. ia pace fcilicet & jujiitia facienda , vojmeptipfot coram Deo fr coram hominibut tale» cxibcaiii ui Er nofiri veri adjutore» Er populi cmferitaioret jifii dui & vocari peffitit .· Cr nulla qualibet cauja, aut munerum acceptio, au/ amicitia cujufiibct, vel odium . aut umor, vd gratia abflatu rcSttudinu vot deviare compeUat quin tnter proximum €r proximum fimper jufli judicetit. Pupillorum veri & viduarum & cenererum pauperum adjuteret Er defiinjort», 6r fan&et Eccltfix vel fen orum illiut honoratote» , juxta veftram puffibiiitaiem fitii. Illot quoque eai temeritate & vielemid m Jurm & latrocmiufive raptui» communem pacem populi pertubare meliuntur, veftro ftudio & correSione .ficui decet t eompefeite vc.* Synodus Ticinenfis fub Ludovico lalue R. *Utfinguli Comite1* (ita lego non *conventu»* ,ut vitiosi editum eft) & *etaeorureiptcblien in fuit mmifltrtu legdem procurent Jacere fuftitiam, pupillo» Er viduat protegant, per loca folita reftaurent palatia, quibut, cùm inter dictaverit, no» legatofque noftrot valeant recipere.* Optimi viduarum *Sc* pupillorum caufa commendatur Magiftratibus , quos contra improbus ille certiflEmam efle Pactoribus predam dicebat. Preciarum etiam illud, ut viduarum, pupillorum, pauperum cauGe ante mendiem audiantur *Sc* definiantur, *Sc* cauf« regix *Sc* potentum poft meridiem, Capitul- lib. a. cap. $ j. *dc* 14x4. cap. 14.

In Fisci dit io wiaus] Comites tributa etiam ratifie Λ «ratio intuhflè vel hic locus evincit. Illud quoque continuat Gregor Turon, lib. *6.* c. xi. *8c* I1K7.C. xj.de Caflsodor. lib.6.cap.xt. Reâori ptovincie id muneris adfcnbit. Leges Ribuarior. tit. *Si quis Judicem fifralem , quem Comitem vocant.* Quade re ejufdem GregoriiT uroa. inftgnis eft locuslib. 1 o. cap. xi. Fume aurem *Comite ut debitum fifco fervitium foliti deberet inftrre.* Qux verba cum ultimis Mattulfi componenda funt t Per *vofmetipftt annit finguli» noftrit orariit inferatur.* Undè *Sc* tributum , inurenda dicitur in Capitularibus Caroli M. Addit. IV. cap. 11*6.* Appendix Gregorii cap. 74, Aimoinus lib. 4. cap. »*6.* Exemplar V.C.Pithoi *fifei dicationibus* habuit; cujus loco rediùs iu *icn.duionibus* feriptum eft.

indicul us ad At. Rsc.] Epiftola eft i CaFiRj^ad alium Regem feripra , legans etiam

Fiat is il l i Rim] Ut hodie, ia tum quoque mutub fe Reges fratres dicebant. Alancus R. ad Chlodoveum R. apud Gregor. Turoncnf. lib. a, cap. jf.JÎ/hurer *meus velit.* Chofroes Pecûrum R. in epilt ad Juftinianum , ut Menandri Praceâons excerptis de legationibus : *Xttfme P-πλΛ* *tec.* UnotmA *Uedtam ns^Uf·. Sc* alibi apud eundem Potiet tamen dici hoc capite Regem fratrem vocari, qubd eo foculo vixerit auâor quo regnum inter

fratres divifinn ecu. Sed fuperior interprecario venar eft.

Tractoria ligatorum] Traâoriarum nfum i Romanis mutuarum eife hxc Formula indicat. Sunt autem Diplomata qux dantur Millie vel evocatu à Principe, ut cutfu publico uri poffint,quem alioqui abfque Diplomate ufurpan fes non erar ; adfcriptu etiam ixis dc manhonibua quibus fumptu publico ali debent. Commeatus enim in itinere prxftandus definiri his litteris foleba:, ut hxc quoque Formula exemplo eft. Di. plomata fimul vocari infignis locus Plutarchi in Galba oftendit : C «J «»··*- A»'*· ·< ·Aü» (· «M) ,·» » —»··<<'< , i.ı'.ı·*'' -A «4*·· : & ille poftmodum Imperator, qui qubd fine diplomatibus curium ufurpafTet, pedibus iter tacere coaâus eft. Dr *traSoriit & jtatıvα* titulus extat Cod. Th. & Cod. Juftinian. lib. I a. ubi plura Magnus Cujacius, qui banc Marculfi Formulam integram infcnt)quam tamen putiorem au&otc exhibere conatus eft, nos fide auctoris edidimus. Tractorias igitur à Francis frequentatas Marculfus docet , pofteaque Caroli xvo duiaiTe ex Capitul. patet. L|b. 4. cap. jo. Si fuit *littéral nojlrat dejpexerit, id tft . traSoriam* fux preptcr *MtJJot rectpiendot dirigitur* fee. Quid verb unicuique in itinere commeatus prxftari debetet, Tradoria lignabatur. Capitul. lib. 4. cap. 69. *Mijfi accipiant ficundum* aiûd *m fua traSoria continetur.* Idque varié pro dignitate Sc qualitate (ut Capitula dicunt) perfonarum ; ut ecce plus Epifeopo, quem Rex mittebat, Abbati Sc Comiti non tantùm, minus autem Vafallo decernebatur , quemadmodum Capitul. comprehenfum eft. Lib. 4. cap. 72. *Epijcopo panel* xu *fnftingee tret, de potu modii tret* &c. qux hujus Fonnulx fpeciem referunt. Verùm MarculfidC Caroli M. ternpotibus non eb pertuiuifle tradorias arbitror ut curfus publici ufum concederent, qui nullus tum erat ; fed ut equi, manfiones, fumpeus & viatica Mifits à Principe diredis.aut ab eo evocatis.à fubditisde provincialibus fuppeditarentur, qtn inaiilionaticorum & paratarum oneri tenebantur. Qua de re fuprà cap. tertio. Paratas enim pro lpeciebusqux in hac tradona recenfentur accipio. De patatisCapitula Caroli & Ludovici apud Caribacum : *Conjhtuite Contuet & Minifirot reip. Îui non diligant munera* &c. *qui illorum frifcmai non prodemur. Cujlodiant filvat , unde habeant paflionem . defendam & excolam prata, unde habeam pabula : quatenùt non fit* nccefie *lobit per quafcunque occafionet , quorumcunque horeatibut, circuire loca Epifcoporum , Abbatum, Abbatifiarum, vel Comitum,* Cr *majoret qudm ratio pofiulat parafai exquirere, & pauperet eetlefiaflicoi Er fidelium vefirorum manfuanot in carrucaturii Er paratcredit exigenda gravare.* Ttadorias olim apud Romanos non tantùm Imperator dabar, fed & Prxfedus prxtorio & Magirtcr officiorum. Leg. 9. decurfu publico lib. 11. Cod. Hxc veto Formula nomine Regis inferipta piobat non ab aliis quàm à Rege Francorum concedi folitas. Itaque petierunt Gallix Epifcopi à Gamlo Calvo R. ut id illis tribueretur. Synodi Meklenfrs cap. 7 t. *Ut auitornatemJigillo regio roboratam mon troHorue driflûuttffimut Prixcep/finguLt danet tpifcopii.* Sané hoc jus fingubri benefiooquibufdam cooceffum fume non negaverim. Tradorix aurem fpecicm refert vetus diploma Chilperici R. datum fub die uu KaL Maii anno pomo regni Compendio, quo se»ab avunculo Clodechario R. ftr Baldechilde Regina avia fua Corbeix Monafterio donatas dc privilegia concéda confirmat, dc inter extera annonas quafdam i telonario Foffeteufc annis fingulis arripiendas , eaque dc caufa evedionem quoque concedit Midi) Monafterii, cui hxc procuratio committetur. Cuius paniculam mox exicnbemus. Inter Formulas incerti sudoris (five in Appendice Marculfi cap. 10.) una extat qux *Tractoria pro itinere peragendo* inferibitur, dc ab Epif copo cuidam, qui Romam orationis cauA petit, traditur^ dc inter varias (five interBignonianas) cap. *i* $. alia eft perigrinationis item caufl à Majore domûs concéda. Et ambx quidem pteribus conceptx funt, ut religionis causa petigrino manfiouem, focum, panem & aquam tantùm largiti velint dii per quos iter fadunis eft, Dominumque cis retributurum. Una verb etfi eodem ferè fiylo à Majore domûs, qui tum Regis vices agebat , feripta eft, precibus tamen agit, quia extra ditionem. Ita Tradorix vocabulum lands extenfum elt Siquidem Carolus M. inPrxceptoS.Dk>-nyfu de mercato, quo telonea & omnigeneris tributa ad mercatum venientibus remittit, illud ipfum tradoriam vocat, *per hanc nqftram traotoriam.* Iridcmque Hliidovici Pii de ipfe re Diploma *TraSoria* dicitur.

Omnibus Agintibus] Cujacius adjecit *illille loco* , quafi dicas, omnibus qui ibi degunt & habitationem habent, non fetis convenienter, & prxter audons menrem. Ncc eft etiam quod ad Agentes in rebus quis refend, quorum in Romano imperio erant icbolxJhb Magiftri officiorum difpofitione, qui variis officiis *A* miniftenis deftinabantur, dc in Frumentariorum locum fucceffiife Aurelius Vidot teftatur, de quibus titulus eft lib. 1 s. Codicis, & ab Ammiano Marcelin» *gc* beatis Ambrofio & Auguftino fepiù» memorantur. Quod plané alienumeftab Agentibus ad quos hxc Formula. Itaque ejus vocabuli interpretatio ex eodem feculo, non aliundé petenda eft. Unicum é S. Dionyfii feriniis diploma id prxftabit. Prxceptum Dagpberti R. de fugitivis ·. *Da^obertut* Ktx *Francorum , vir tllufitr» omnibiu Eptftopu, Abbattbut, Comitibiu , Cen* ttnaritt, bicariit* & exteris *Aeentibtu nofiru.* Idem de mercato : *Dagobertut Rex Francorum * vir mlufier, Leutone, Vulfione, Raucone Comitibut,* Cr *omnilut Agentibut nofiru, Kicariit, Cm* tenariu, & exterit Minifirit reip. nofirn.* JLJbi palam eft Agentes non aliud quàm Miniftroa dcOfficiales regios defignare. Adjoins quippe nomina officium figtnficabacur. Marculfus fuprà cap. I. *ideb aSionem Comitatit, DucatiJ,Patriciatibix pago illo, quam amecejfor turn videtur egifie, tibi ad agendum regendumque commifimut.* S. Auguftin. Ep. 70. BonifecioComici : *Nempe omnet o3ut publicet, quibut occupatur erat, relinquwt cupiebat.* Idem termone de diverf. *qui eut militut cingulo detinemur, aut in a&t funt publice* cm»-

Jluuti. Vider. Uticenfis lib. *x.Cenfet primi Tyrannus juffsona terribili tu* ncme *in tjiu palatio militaret,* ncque pstbhcas *ageret aSiones. niftfe Arrianum feciflct.* Indè Aèhonatii pro Oflictalibu* in Lcgib. Longob lib. i. tit. 9. 1. *si. Damus* m mandaris *cunSu Efpifcopu . Abbatibus, feu ABtoneriss noftris at* Mc *omnio adimpleantur.* Gloftie : *AStonarû . Comités aStonei & ima per*gmremcs. Sic Synodi Aurel. IV. c. i j. *publiais aBionibus applicare.* Synodi Rhcmenfis fub Sonnaüo Epifcopo apud Hodoard. lib. a. c. 5. *Incefti communione priventur . & neque m palatio militiam,* nefue *agendarum caufarum licentiam habeant,* id eft, non ut poftulare non podinr, fed ne officii exercendi facultatem habeant. Nam A Gregor. Turon, lib. S. c. 1 S.Comitem *caufarum aSioacm agere* dixie. Eodem pertinet *A* Grtgoni Tur. infigitis locus fib. 4. c. 4t. de Mummulo, cujus pater Autifiodorenfcm Comitatum regebat. *Cùmque.*inquit,*ad renovandam aSionem munera Regi perfilium tranfmifit,* Grc. Qui locus etiam oftendit quod fuprà dixnnus,Comitanu ad certum tempus tunc datos , muneribufquc continuationem impetratam. Aftor autem dominicus (de quo apud Gregor. Tur. lib. 9. c. jS. & in Capitul. lib. 4. cap. 5. A 4t.) aliud eft. Nain pro rationali A procuratore fundi alicujus regii accipitur.

Evictio] Gregor. Turon, ub. 9. cap. 9. darii *litteris & pectit deftinotis cum tveSione publica.* Plura apud Cujaciam ad Leg. t j. de curfu publico lib. 11. Codicis. Quibus addere vifinn eft quod ex veteri diplomateChilpericiR. exfcrip fimus, cujus antè mentio fatfa eft. *ita ut Ttlonariai ani per teloneum Eoflenfe agere videtur.* annui *illatione hac omnia ad Miflos ipfius Monafterii qui inde direRi fuerunt dart & adimplere teneatur; imoque* b* *eve&ioncm ad ipfum Mtfe fum, qui ad* hoc *exigendum ambularet. perpetualiter abfque renovata traSuria annu fingulii dare praapimus.* hoc *tfi* veredos feu paraveredos x. *panis nitidi* x. *fequtntis* x. *vini mod.* 1. *cen ifia mod.* i. *lardi lib.* x. *carnis pondo* xx. *cajii lib.* xn. *piforum lib.* xx. *caprum* t. *pullos* 11. *ora* x. *olei hb.* it. *gari lib.* t. *pipent unctam* 1. *cumini uncias ts.fal. acetum, olera, lignum fifiicientcr. Haec omnia fuperiùs commemorata locis convenientibus . annu fingulis. etfdem tam euntibus qudm redeuntibus abfque mora dare Er adimplere deberetis. etiam ad ret eriendum carra* xn. *de loco in lacum per loca confietudineria.*

Evrcrio simul «t hum.] Humanitas pro ciba Optatus lib. 5. p. 59. a. *Findiccntfibt Er Miniftri,* (id eft *Diaconi,* fic Commodianus) *qui menfa dominiez famulantur, ut pro humanitate exhibita ab invitatis gratulatio cis referatur.* Caffiodor. lib. i. cap. p

Veredos seu eaRaveredos] Procopius de bello Periico lib. 1.1 *j >*·‚'< imr·** . i.* AXtMAwMKiâ HMfvMn· MultaCujacius ad tit.de *Corfu* publico , *8c* Fr. Pithoeus in Capitularium Gloflario i ad quos le&orem remitto. Enumerationis verb qux fequitur non diflimiiia funt principalia refenpea de annonis lingulis diebus certis perfonis prxftandu, apud Trebellium Pollionem AVopifcum.

Aveas] Anfctes habet Cujacius j *8c* reda eft interpretatio Sed *auras* feculi vocabulo feriptum faille fides Mf. teftatur. Leg. Alamao. dt. yl. *st.fi aura fuerit involata.* 19 *.fi accipuer qui aucam mordet.* In traditione bonorum in villa Hoftheim anno ixxclxxvi. traditionum Fuidenfiurn lib. a. *Oves* xu *auca* xvm. *pulvtlU* 11. c*· *pones* n. quod nomen etiam hodie Aquitani recinent.

Gaxi 1 Liquamen Romanis maximè celebratum. Auloniusad Paulinum ep. xvi.

Faculas tantas] ligni icilicer. In epiftola Valeriani ad Procuratorem Syrix apud Imbellium Pollionem . *ligni quotidiani pondo mdie.* Nam *8c* in quibufdam locis ubi rarius eft ap}*enditur, ut ibidem eruditiilimus Cafaubonus obfervavit.

Prxcsvtum donationis] inter virum *Sc* uxorem, ut feries oftendit, liberis non extentibus , ufufrucius nomine ei qui fuperftes fuerit. Eodem pertinet cap. 7. lib. x. cujus fi non eadem omnino verba, eadem prorsùs mens. Verùm differentia in eo eft qubd hxc ante Regem fada fit, idebque Prxceptum dicitur, A inter regaleschartas traditur j altera verb, non ante Regem , fed inter Chartas pagenfes lib. a. refertur. Qux donationis inter virum A uxorem mutux fpedes apud nos obfervatur, eafdemque plané ei Leges conftituit Parifiorum confuetudo cap. 180.

Pao eo quod nttox. miocheat.] Hoc cafu donationem ita conceptam permittit Lex Ribuariorum, tit. jo. Si *quis procreationem filiorum vel filiarum non habuerit . omnem fatuitatem fuam in prafentta Regis. five vir mulieri. vel mulier viro . feu* cuicunque libet dc proximis 1 el *extraneis , adoptare in hereditatem . vel m adfatimi perfertpturarum feriem .Jeu per traditionem & ttftbus adhtbius fecundum Legem R.boariam licentiam habeat.* Tit. 51. *Quod Ji adfatimus* (id eft, donatio*} fuerit inter virum & mulierem , pofi difceflum amborum ad legitimos heredes revertatur ; nifi tattùm qui parem fiunt fupervixerit, in eleemofyna vel m fua neceflitate expenderit.* Id ex teftamento mutuo inter virum A uxorem , Valentiniani Novella approb^o petitum ede dici poteft.

Pia manum nostxam] Sic cap. proximo . *Per manum noftram tranfvulfim.* A paulo poft : *Nobis voluntario ordine vifus eft lerfovuerpifle vel condonaflo ,* ÉT *nos prediSo viro illi ex noftro munere largitatis . ficut ipfius illius decrevit voluntas . conceflimus.* Leg. Ribuar. tit. 50. *in prêt[entia Regis.* Idebqne A hxc donatio Prxccptum donationis infcnbirur, quôd anre Regem pera&a fir. Poftetlionis enim folenniter transferendx duo tum modi, aut in judicio ante Comi rem A Judices fuos , quos Scabinos dicebant, aut in Regis prxfentia in palatio. Qux caufa fuit Marculfo in duos libros opus fuum partiendi, ut fingillatim horum negotiorum Formulas traderet. Capitul. Benedich Levitx lib. *6.* cap. 212. Qw *filios non habuerit,* Cr *alium quemiiiet heredem fibi facere voluerit, coram Rege,* vel *coram Comite & Scobinis, vel Miflis dosninicii . qui ab* eo *ad juftitiat faciendas in provincia fuenni ordinati . traditionem faciat.* Teftamenrum verb viri A uxoris Novella 4. lib. x. Valentiniani ap-

probatum, in prxfentia Principis fiebat, ûltem venu impetrati, & relatione taiftâ. *Nam cùm lictu* (inquiunt Impp.) *cunSis jurt will atque pretorit, liceat per nuncupationem, liceat municipalibus geftis judicia fuprema componere, proculdubio mintbit firmior lute voluntas qua teftimonio Principis &■ fisiferiptione conditoriifirmatur.* Cui congruit l *Omnium.* C. de Teftamenriq unde hanc donationis formam ftuxillè probabile eft.

Aut MUNins aseto] Eandem heic tangit bonorum divifionem quam fuprà cap. 3. notavimus. Beneficium namque, alode, *Sc* comparatum his verbis fignificantur; manere regie, id eft per beneficium Regis, quod poftei feudum dictum eft; licèt non ignorem à Regibus tunc quoque in proprietatem prxdia data, ut infri cap. 17. Alodi verb reûè parentum nomen fubjungitur. Propriè enim alode illud eft quod i parentibus acceptum polbdetur. Sic lib. x.cap. 4.*6. Sc* 9. Itaque *comparato* opponitur Ub. a. c. 7. ram </e *alode, aut de comparato, vtl it quolibet ad.ractu.* Cap. l a. *tam de alode* paterna *quàm de comparato.* Incerti auctoris (five Appendicis Marculfi) Formula 47. *tam quod alode parentum ĵuàm ex meo contraSu mihi obvenit. Sc* cap. 49. onnularum Romanarum (five Sirmondicarum) cap. 14. *Sc $8.* Joannes VIII. PP. Ludovico R. epift. 1 j 9. de Bofonis filiabus, ut eis bona paterna redderentur: *Et pro noftro amore iniegriter ipfas proprie tuet, quos vos aledes dicitis, redd-t.* Sic quoque hereditas paftim pro alode dicitur, Leg. Salic, tit. *61.* Leg. Ribuarior. tit. 58. Nam quod in titulo *alodts* dixerant, in difpofitione *hereditatem* vocant. Marculf. lib. 1. a 7. rem 4« *ilodt quàm dt comparato,* eadem polled repetendo, tam *de hereditate parentum quàm dt comparato.* Vita Caroli M. apud Adhemarum : *Ibique multitude Saxonum baptiqata eft, b fecundum morem, omnem ingenuitatem illorum tr alodem manibus gurpierunt, fi amplius immutajfent.* Qux eadem Reginoni *ut ptrdercnt ingenuitatem b hereditatem* dicuntur.Traditionum Fuldenfium lib. a. AbbatilTa Emhil donat *propria hereditatis fua terram in dtverfis videlicet locis tam de paterno qui» b de materno jure ad me pertinentem.* Alibi Lcpè *paternum aut maternum alode.* Rhenanus *Sc* Vadianus arbitrantur *alodii* vocem inde naram quod ea bona familiis velut coagmentata A conjun&a eilent. à Germanica voce *anlodt.* Tentari pollet ab alia Germanica voce originem ducere *aid*, qux vetus anriquumque declarat, auctore Aventino in Glofiano. Qux notatio ad hereditatis nomen dc paternam terram proximb accedit. Tandem veri» *Sc* comparatum alode dictum, *Sc* generaliter omnis proprietas hoc ceniita nomine, utad Capitula obiervat fvpè nominatus vir m >gnus Ftancdcus Pithceus. In adnuntiauone Hludovici Regis : *Et diorum alodes de hereditate de con^uifitu, b quod dt donatione nojlri Serueris habuerunt.*

Daarris] Synodi Pittenfis anni dcccl xhi.cap. 1. *Et ficut quando Jolemus de iftis frequentibus itineribus reverti ad manfiones noftros Heunfi b decalvati, cum drapu b calceamentis depannatis, & runc n«< refiaimm b reparamus.* Vaioi.Formul. ; fiveBignonianar.Jcap. I. *Sc* 1 j. *aurum b argentum b drapalia.* Quod panni feu veftimenti genus, hodie nomen apud nos reduce, *drap.*

PsueciPTCM di t^stvuiaro] Formula eft traditionis per quam poffeflio in palatio βi in Regis prxfentia transfertur. Cansi

Fir missimum] Quod enim in potientia Principis a&um eft, omnes folennitates fuperat. Lm tnbqui *teftamentum Regis* (id eft, inftrumentum) *abfque contrario ttftamtsuo falfum clamaverit, non aliunde nifi de vita componat.* Leg. Ribuar. tit. 6a. 7.

Pn fistucam] Tradita videlicet feftuca in fignum tran/latx pofléffionis. Multis quippe tum utebantur traditionum fymbolis, per glebam, live terram *Sc* herbam, ut loquuntur Formule inceni anftoris (id eft, Appendix Marculfi) ca£. 19. & 41, per virgam aut baculum. Vetus venditionis inftrumentum apud Briflônium forni, lib. 6. *Tu pafcuti fuftt dium tnvtftito, re ftgniti fufttm manu capite.* & aliis Ixpè. Per chitotecam. Robertus Comes *Sc* Abbas S. Martini anno fepdmo regni Odonis Regis : *Reddimus Dociacum, admoniti, ad ejus jepulchrum veniens per guantum noftrum.* Per librum, ut ad Goffridum Vindocinenfem obfervat vir eximix eruditionis Jac. Sirmondus, boculofque & chirothecas &t ejufmodi traditionum Symbola multa in rabulano Sandi Albani hodie quoque extare reflatur. Per anulum Comitis. Vet. form. *Genitor fuus dimifit per fiftucam b anulum ipfius Comitis, ipfi Advocato tradidit infua detmofyna.* Per cultelluin cum cefpite *Sc* feftuca. Tabularium S. Benigni Divionenfis : *Fulchardus per wadium fuum b cultellum fuum cum feftuca & cefpite coram prstfentia bonorum hominum qui ibidem aditant fit exutum fteit. b fecundùm legem fuam Miiîs beati Benigni publici tradidit, Aldegario videlicet Monacho & Preepofito ejufdem Monafterii, b Godefrido nomine tcnùr Monacho, re» quas per pretium Berthiloni Chorepifcopo b Abbati atque Monachis ejufdem loci vendiderat, accepto librarum* vu *pretio. Anno* xxvirt. *regnante Carols R.* Fiftucx verb frequens in eam remuas. Marculfos lib. 1. cap. 11. *quod in prafenti per fiftucam eas eidem vifus eft commendaffe.* Lib.'a. *c. iq.pars parti tradidijfe, b per fiftucam omnia partitum efje dixiffe.* Leg. Salicx tir. 4S. ubi qui modus donationis faciendx fuerit *Sc* pollêffibnis transferendx traditur, *Sc* tit. 51. Frequentia hujus traditionis ex facilitate defeendit, quodfifruca obviam fxpè occurrat. Id luculenter deferibitur in conceilione Guidonis Comitis Pidavorum, quam ego dodillimo viro Joh. Belio, Fom» tenaienfis apud Pidonas prxfedurx Advocato regio, lubens acceptam retero. Dignus profedb qui in hanc rem exferibatur locus. *Ifobis b omnibus aliis adhinc inanteàpermitto, concedo, b sui integrum reftituo terras eafdem b cetera omnia cum omnibus priftinis confuetudinibus, ficut ipfe b mater mea cum illo tenuerunt, b Monaft ttrio S. Trinitatis dederum, ut habeatis b teneatis firmtffimo ftabilimtnto vos b pofttri veftri. Tunc inclinavit fe Comes, & accepit viridem fcirpum, nam domus recenter erat juncata, ficut foltmus factrt quandb aliquem perfonn potantis*

re/ 4ÎMÛM· *fifapimns vel amkum. Tuncjunto ipfo* mm MB 4mm *ftcitu* yadas *rtjbutrtt»· ms*, defir dheAm*frmkt mi frtfauu »lt-rmt, id^t Donum Clan (rfnttri David (re. Am ob IncarnationeDomini* muvsu. *India.* vn. x. JCA. AmU. *ABa Iftaceatfie à venerabili Comite PiHevomm WïAoat iafri temun* fM *vocaturiUnum apudEcd^ùa S. Saturnini.*

Wuhmi J id eft, dimittere, 4k fic alium vrftiro· Vita Caroli M. apod Adhcmarucе : *ingenuitatem illorum, tr alodem munibus[vpunat.* Quo loco in quibofilam exemplaribus, non *mnienat* › fed *dulgtam fueruat* feriptum efle V. G Pectus Pithceus nocavit. Qux vert» eodem recidunt. Chrooicon S. Benigni Divionenfis fub Rodulfo R. Roberau Vicecomes *ia ipfo platito ia prtftaôa Pnnàpmaeofdtm Jervos virpnit & fantbo Benigno reddidit.* Eri edam referendum quod in Formols run. incerti auâoris dicitur*At ipfis rebusft exutos ejfe dixiffe.* Nam rem dimittendo 8c w exuendo, alium inveftiebant. Quo wetpiendi verbo hodie utimur. In jure enim dimittere, *dtfguerpir* dicimur. Inde vidua in veteribus Gallios feripris *la gucrpie*, quafi reli&a, dicitur. Froflart. hilt voL 1. cap. 14s.

Lesovruimn] Leg. Salkx tit. 4S. hxc traditur donationis forma, qu* à Marculfo non longé tecedit : *ia audio &c. &fic feftuceun in lalfua cjusjaüet, & ipfi ia* oyas *latfua feftucam jaUaverit, ia cafa ipfius maaere, & hofpïtu très fufeinere (rc.* Fr. Pitneus ex vet. glofiàr. *in loifum* in nnurn interpretatur, bucque eleganur vulgare fixenfe verbum *tendrt le giron* refert. Ita 2ue IxfouverpiiTe eft rem aliquam dimilùTe 8c Iteri tradidiflè feftucà in finum jadatà.

Accolabvs J Hxc enumeratio omnibus inftrumentis adfcnptaeft, ut exempla proferre ftuftra fic Accolae verb qui heic nominantur funt coloni feu adfcripddi qui firnul cum praediis venibant; ut & de villicis, faltariis, 8c aâoribus apud Jurifconfultos exempla extant. Chattul. S. Martini; oust *hominibus ibidem commanentibus, quos colonario ordine vivat conftituimus.* Servorum autem qux fuerit apud Germano· veteres conditio apertè declarat Tacitus : *Servis non in noftrum morem deferiptisperfamiliam minifteriis utuntur. Suam quifque fedem t fuos penates regit ; frumenti modum dominus, aut pecoris, eat veftis ut colono injungit ; & fervus hadenbs puts.*

Esco cognoscat] Si ad proximam prxfationem hxc referas, abfona 8c aliena erunt. Nam cùm in fuperiori prxfatione loci fan&i fiat mentio, heic de inluftri viro loquirur. Verùm 8c hxc 8c qux fequuntur ad primam 8c fecundum prxfetionetn referenda, que de donationibus l Rege Fidelibus fuis fâüis feriptx funt.

Faainasis] Farinarium pro piftrino dicit, ut alii non pauci medii feculi Scripcores. Leg. Salicx tit. 14. j. *Si quu fdufam dt farinario alieno ruperit.* Tit. xxxnt. j. *fi quis viam qua ad farinarium ducit claufeerit.* Diploma Caroli Simplicis R. de S. Martini coenooio, *cum vineis, culturis, fibris, praeis t farinariis.* In traditionibus Fuldenfibus lib. 1. *totum (r mugrwnt* *Terne II,*

taris, fiMs, campis, pratis t pafcuis, aquis, moüaariis d>c.

Quicquid ixindi vacim] Sic cap. prxced. 8c cap. 17. Gregor. TuronenL lib. 10. αψ. ji. *Cui aliquid dt fifd daianibus eft largitus, deditque ei poteftatemfaciendi dt his nias qua vo laiffet.*

ConfiamAtio] Vide infrà cap.) J· Confirmatio eft à Rege locis fimââs 8c venerabilibus induira, quam folemne erat à PrincIM impetrari. Pnvilegia emm & extera eiufmodi à Principibus induka, poft illo· fucceflorum confitmapooe opus habent. Cxterùm de confirmationibus ejufinodi rerum Ecclefiarum agit Hincmarus de divortio Hlotharii 8c Thietbergx pag. jyy. 8c 411. ubi querelam inftituit adversus Reges fui temporis qui fpecie confirmationis ab Ecclefiis 8c locis fimâis petite, & quam libéralités indulgebant, bona tamen qux ei defignabantur occupabant, dt aut fibi retinebant, aut Fidelibus largiebantur, quam in verfutiam latè invehitur.

CoNFixMATio] Confirmatio eft à Rege conceflâ, ejus quod ab anterioribus Regibus quibufdampenbnu ex fifeo donatum fuerat, non ia beneficium feu feudum, (morte quippe accipientis finiebatur) fed in proprium « ut ad fucoeifores edam tranfiret. Quod ex his verbis manifeftum eft : *Et ipfe & pofteritos tjus eam teneant &pof-fidtont, & cui voluerint od poffidendum rtlinquant, vel quicquid exindi facere voluerint ex nofiro pamijjii libero perfruantur arbitrio.* Theganus Trevirenûs Cnorepifeopus de geftis Ludeuvici Imp. cap. 19. ejus hberalitatis nomine Ludovicum extollit : *In tanthm largut u villas regias, qua erant fui & avi & tritavi t Fidelibus fuis tradidit easinpoffeffionesfcmpittrnas,b procepia confinxit &c.* Qux tamen non reâè Falconis de beneficiis intelligit, 8c prxtet auâoris mentem fetidorum fucceflionis & proprietatis indè deducit originem antiquit. lib. I. c. al. In chartulario S. Maitini Turonenfis extat ejus donationis Diploma Caroli Simplicis R. Odoni Comiti fectx : *Placuit Fidelem noftrum de rebus propriataûs noftra donare, ut quicquidpro utilitate iun proprietario facere decreverit, licentiam habeat & poteftatem faciendi, donandi t vendardi feu tommutandi. Anno X. r^ni IndiO. XII. Narbona.* Itemque alia ejufdem Odonis tnm Regis Ebolo Comiti. Sic etiam accipio m *alodium dare* Synodi Meldenfis cap. 41.

Dt Regis αντμ οχτιονβΊ Ex hac Formula apparer Antruftionem dici Fidelem Regis, qtu fe fidem ei fervararum juramento fpopondic. Quod & nomen indicat. Fidem enim rrc*r hodie quoque Germani vocant, ut 8c apud Aventinum in gloiTario *drou & drap',* qux non nifi pronuntiatione differunt. Itaque Antiuftiones Fideles funt, Leudes, ut paflim Gmor. Turon, eos vocat, 8c auâor appendicis ad Gregorium, five is Idacius five Freâmrius fit, aut, ut fequens aras dixit, Vafli& Vafelli. Inde truft» Leg. Salia tit.4j 4. *Si quis eum ciceiderit qui in trafic dominica eft XXIV. denariis qui faciunt foÛdos DC. culpabilis judicetur.* Aliter verb in reg. Mt Legis Salicx, qux Matculfo noftro pexpofita eft, concipitur, quod ptoximè huic rocmulx accedit : *Si* Cap. >·.

f«â Xarn/aMsas dssaiain— oor^arir, auA. *malcho*, xx*ir. denariis qui fodasu filsdos OC.* H^Ma 'c VM AB.IMAM1A SV*] It* «didi, Ft.

Pithocum fequuau, quiadrit.4j.Leg. SaL hanc Formulam exfcripfir etfi ratium asemplar, M *arimanin*, fed «o μ habeat. HcficertèauquaMbù utrum ώ «αι, qarid per arm* jusjurandum olim poemtum memineram, itemque illud interpretari pofte putarem de eo qui annis ornati», tu par erat, confpedum Pnacipis adit. Vicit me tandem auâontas Pitheri -, qaam etiam taÔo fuadec. ^mmwM ergb heic pro familia ufurpatur. Sauè eo nomine ferrorum feu colonorum tpeciem fignificari multi» ex inftnxmentis mamfeftum eft. Vido Imp. in Legibus Frandcis *Ac* Longobardicis adje&s tit. v. A'smo Coates, »r- *loco citu Prtfojùu, neque Sallc/ui ab arimannis fuit aliquid per vim exigat prefer quod confitutum legibus eft, fed* asfer *perfuam fortunem* ui MM^feuee *arimanife applicet &c.* Tit vi. 1. *Si ex pracepto imperiali Comet lod ad defenfionem patria fuos arimamuu hoftdun préparera monuerit &c.* Diploma Conradi Imp. pro Ecclefia Murinenti anno mxxxix. apod Sigonium de regno Itali* lib. I. *caftella, villas, monfos,fervor & ancillas, erimanos & erimanas.*

In m*nv host**] Manibus enim dads, more Francico, fidelitas promittebatur. Annales Pipini inferti Aimoini continuationi lib. 4. c. <4. *Illuc & Tqjfüo Dut Bajoariorum cum Primoribus gcat'u fut venit, & more Francico in mana Regis in vqffaticum manibus fuis fimet'ipfum commendavit, fidelitatemque tam ipfi Regi Pipino quàm filiis eju Carolo & Carlomanno jurejurando fuprà corpus fan& Dionyfi promtft.* Qui locus fidelitatis illius morem aperte tradit, & Marculfum omninb illuftrar. Sacramenti verb formulam, qua conceptis verbis fuper Sandorum Reliquias jurabatur, ediderunt P. Pithteusunâ cum tecundx Regum familia Hiftoricis, Fr. Pitheus in Gloftario, *Ac* Falcetus antiquit. lib. *6.* c. 5. idebque non exferibo. Hominium id pofteà didum eft; cujus formulas pofterioribus feculis varii varié pro more regionis tradiderunt. Richardi Capua* Principis fidelitatis jusjurandum lib. 1. regiftn Gregor. V1L Papx extat. Videndi Fulbertus apud Ivonem Carnocenfetn Decreti par. I x. c. 76. Radevicus lib. j. c. 19. lib. a. feudorum tit. 6. *Ac* 7. Gallica vero linguâ plxrèque civitatum Leges *Ac* confuetudines, lib. 11. Mf. Legum Parifiorum & Aurelianenfium, Butellerius in Summa rurali. Sed ut ad annales Pipini redeam, feitè *feipfum commendavit* feriptum eft. Se namque *commendare,* pro hominium feu fidelitatem facere tunc ufurpabatur. Hincmarus de Villa Noviliaco (Eruditorum etenim conjedurx, qui hujus opufculieum audorem faciunt, libens accedo): *Procejfu denique temporis commendavit Donatu filium fuum Gobelum. Carolo Regi; citi in benficium dedit Carolus villam Novilliacum cumappendiiiis fuis.* Nithardus lib. 1. Qui *omnes commendati eidem facramenio fidem firmaverunt.* Conceftionis Prxceptum à Ludovico Imp. Hifpanis datum: *Noverint tamen udem Mifpanifibi licentiam* d *nobis effe concejfam ut ft m vajfatiatm Comitibus noftris morefoSso commendent.* Divifio repi Ludovim Pii cap. i. Sic eriam accipienda axe verba, *fi ilii committunt,* apud Frodoardum ad an. 9x1. 9x4. *Rt* 940. Illud pofi oemb obfervaadom, fidelitatem hodie quideni foudi caaft tantùm pmftati; tum verb, ut ex hac Formal* pacet, eriam cirri beneficium pierique ejufinodi feaameuco fidem fuam nbftnnge bant, fervitiumque Principi profitebantur, non tamen fottade fine fpe aliquod beneficium pofied i Principe obtinendi. Solebam enim Reges his Fidelibus fuis beneficia feu feuda vacantia conferre. Conceftionis Prxcepcum Ludovici Imp. pro Hifpanis: *fi beneficium aliquod quifpiam eorum ob eo cui fe commendavit fuerit confecutus, feint &c.* Sangallenfis de geftis Caroli M. lib. x. cap. xx. de quodam Epifcopo: *Hic habuit unum vefallum non ignobilem civium fiorum valdi flrenuam bmduftrmm, cui tamen illo* ne dicam aliquod beneficium, fed ne uruan ouidam aüquandb blandum firmonem impendit,* ubi vafidlum tine feudo Ac beneficio nominat. Vid. Capitul. lib. j. cap. 7 j. Poflent *Ac* alia non pauca ejufdem rei exempla proferri.

TausiiM] id eft, fidem. Leg. Sal. tit. 4;. Decrerio Chlocarii R. cap. j. Unde *antiuftio t* de quo antea.

WraaLDo svo] Wirgildu» tum vocabatur pecunia qux pro homicidio aut alio deliâo defundi heredibus *Ac* propinquis folvebatur fredum verri quicquid ex eadem caufa fifcus capiebat. Nam apud Germanos veteres certa pecuuir fummi delida cftimabantur, neque homicidium mone lui lex erar. Leg. Bajuvar cap. 1. tit. 7. j. *Nulla fit culpa tam gravis ut vita non concedatur.* Cap. n. tit. t. 4. *Ut nullus Bajuvarius alo dem aut vitam fine capitali crimine perdat, id eft, fi in necem Ducis coqfiliatus fuerit, aut mimicos in provinciam invitaverit &c. Cetera verb quacunque commiferit peccata, quoufque habet fubftantia, componat fecundum Legem.* Vides facinorofos nec viti nec bonis privari, nifi in rnajeftacis crimine. In exteris pecuniariam fuiife pœnam, qu* *compofitio* dicebatur. Idem in reliquis ejufdem xvi Legibus obtinet. Morem hunc anciquiflimum obfetvaverat Tacitus: *fufeipere tam inimicitias feu patris feu propinqui quim amicitias necejfe eft. Nec implacabiles durant. Luitur enim homicidium certo armentorum ac pecorum numero, recipitque fatisfaHionem univerfa domus.* Iderique frequenter in vet. Legib. & Capitulis hxc verba reperiasdr *vita componat, Ac* Capital, lib. j. c. to.X *quis conviSus fuerit perjurii, perdat manum aut redimat.* Weregildus igitur *compofitio* dicitur qux propinquis ptxftatur tuendi homicidii aut alterius criminis caufi. Porter ven. Leg. in quibus firpiùs id occurrit, Capitul. lib. 4. c. 1 J. i J. 1S. *Qui hominem publicem panitentiam agentem interfecerit, bannum noftrum ia tnplo componat, & jrlfgildus ejus proximis perfilvatttr.* Barchardus in Lege famui*: *Jus erit familia ut de tsreregildofifcahni hominis quinque libra ad camerem reddantur, & due Libra & dimidia amicis ejus contingant.* Irem *jrtregeldum reddat, & eum proximis pacem faciat.* In Willelmi Nonnanni Anglic R. Legibus apud Roge-

tram Hovedeoum Atmalûmpam ptft. in Henrico IL Am- , W -jf*pmiM rmkmpdonit fanfitvm.* lad» crûâ*M<MitMi *& niaueMum* pro mpiiâ Ac none ccmpofitiooe in Login. Bajuvar. rie. a. c. 1 j. dc rit. S. c. 1. dc a. Leg. Alaman. ««*7.

Soun. ne, un cul».] Qu* Salica dc maCeA comporirio , Leg. SaL rit. 4;. de paf* Pragmaticum Regum Lotharii de Ludovic* pto tedafia Pariuenfi : *Si jbrtb calliditate Judirit ant alicajus perfoaa ipfa immunitates aü«abi iarupea fuerunt t prijeorum lege ,id eftfolidu* OC. *multetur.*

Pil ucsptvm m clwcato] Jam monuimus Praeceptum apud Jregonum Toronen* fima» Marculfum, de alios pro Diplomate Principi» accipi. Pmcêptum igitur de clericatu heic dtooK Regis epiftola oui licentiam alicui concedit ut Oeneus fieri pome. Nam abfque Principis «onfenio Clericos ordinari moa non erat. Quod apertè hac Formula tcftatut. Adalberonis Remania Archrapifcopt epiftola, qu* $7. eft inter Garbarri epiftola» : *Perfidia ac iafidelaufis crimine ia regiam majeftatem arguor detineri eb qubd nepotem meam , Clericum videlicet meo Ecclefia, üceatia donaverim , quia & palatium adierit t St doeso alterius Regis Epifcopotum acceperit ejus regni, quodfestior Lothariaa ia proprium jus mvooevenit , qabdque gradus acciqfiafticos si poft· modbm contulerim abfque Gcent'ia & aaSoritate Senioris mei.* Synodi Aurelianenfit L cap. <. De •nftnerieaiAu *Clericorum id obfervandum effe decrevimus , ut nullus feculcrium ad clericatus offeiam prefiuuat occedere tqfi aut cum Regis juffoae , aut cum Judicis voluntate.* Ejus rei ratio redditor à Carolo M. apud Anfegifum lib. t.cap. 114. ubi id quoque renovati cotiftitutioM fancitur. Dc *lueris hominibus qui ad fervidxm Deife tradere volunt, utpriât hoc nonfo· dant qudmb nobis licentiam poftulent. Hoc ideb quia aadh-imus aliquos ex illit non tam couti elevotionis hocfociffe. qudtrn pro exercitu feu aüa fimRione regali fugienda t quofquam verb cupiditatis cauti ob hir qui rts illorum coacupifcunt circumventos audivimus. Et hoc ideb feri prohibemus.*

D» cap. bini INCINVCS] Adnuntiaôo apud Piftas ann. bcccixiv. cap. al. Mf. *Ut illi Fraud qui cenfum de fuo caput vel de fuis rebus adpartem regium debent, fine noftra licentia ad tafam Dei aut ad alterius cxjufcunque fervuium fi* licentia noftra tradere voluerint , Comites vel Ficarii hoc eis non confcntiantjfcdex banno noftro prohibeant.*

In politico pvbuco] Pithcrus ad tit. 16. K· Sal. hanc particulam exferibens *polyptico* legu, teâiùs fané dc concinnita. Manufcripo tamen libri loftio recinenda videtur, quamquim barbata , fed qua lingua corruptionem prodat. Nam pdypticham figuificat, dc ah eo deduc tum effe apparet, ludie quidem ecdefiafticoran benefiaoram dc redituum notifias dc catalogo» *Pouüer* dicimus. Itaque nil immutandum. Senius autem hujus loci hic eft, Regem licentiam alicui dare Clericum fieri, fi quidem ingenuus fir,non fervus publicus, aux colorias, fiv» adferipririus, qui in publicis rationibus feu polyptychis cenfitus dt inferiptus non fit. Quo pertinet Synodi Rhemcnfis fut» Sonnario Epifcopo decretum apud Fiodoard. hift. Rhetn. lib. a. cap. j. *Hi* vero *quot publicat cenfiufpeRai ,ftne per- mijfu Principis vtl Judicisft ad RtUgiontm fodare eoa audeant.* Rationes autem public* polyptycha dicuntur. In Leg. x. dedifeudôrib. Cod. Tη. que initio Impp.*pofyptycha* dixerant, in fine eadem *ratiocinia publica vocaxo.* Quod ibidem etiam reâè Anianos interpretatur. Vegetius de re militari lib. *t. c. 1*9. Caffiodor. Variat, lib. j. capu 14. Plenè autem de polyptychis agit Magnos Cujaciu» Obiervat. lib. 4. cap. *27.*

Comam camtis] Comam namque Clerici ordinandi deponebant. Gregor. Turon, bb. j. cap. i >. deChlodovaldoChlodomeris R. *f.fbi propnd manu capillos incidens Clericus faclus eft.* lib. 4.' cap. 4. de Madiavo Britanno : *Peneti* cam urbem expedit, ibique tonfuratus & tp'J~ coptis ordinatut eft. Mortuo autem Chanaone hic apofiauvit, if dtmijju capillis uxorem quam poft clericatum reliquerat, cum regno fratris fimul accepit.* Hic enim Madiavus cum clericatui renun tiare veliec, demifit capillo», id eft, comam nutrire capit inde plenlque Synodis cavetur ne Clerici comam nutnant. Lubet heic obiter adnotare, cùm Childebernu & Chlotarius Reges de fratri» filii» interficiendis confiiium caperent, Clorildcqoe matri utram iUoetooderi an interfici mallet nuntiarent, tonderi non accipi ut Clerici aut Monachi fierent, ut plerique intelligunt, fed an vellet eo» ė regni fuccdfione removeri, incisi orferie, quam prolixam 6c vetuftè comptam Re ges regiique tum Principes alebant. Id appajec ex his apud Gregor. Turon, verbis lib. ». c. >S. *atrum inciti csfarie , ut reliqua plebt habeantur.*

Dt divisions ubi Rio. | Famili* crdfeui:- CSP.MW d* judicii Formula eft, qui Rex dividend* hereditatis causi ad petitionem panium Miffiun fuum delegat. Leges Longob. lib. x. tit. a 9. Flo doardus lib. j. c. 17. Huc plané facit Gregor. Tnron. locus lib. 9. c. j ;. *In qua coufa Theutariut Presbyter , qut nuper ex referendario Sygiberti Regis converfus presbyterii honorem accepit t accejfit, ut hanc diviftonem juxta Regis imperium celebraret.* Ulud conftat , jure Romano Pratotes coheredibus aut aliis volentibus i communione difcedere arbitrum dedifle.

Er DtCIMA ILLIUS SUMPTUS irris] In Mf. vinosè feriptum erat *funtellitis* · cujus loco *fumptus litis* repoiui. Quod *Sc* feriptur× veftigium & fenfus ipfe fuadebat. Conftitutio Caroli M. Mf. cap. 7. Dc *hereditate inter heredes fi contentione egerunt , & Rex Miffumfuum ad Ulam divfionem tmnfmiftrit t decimam mancipium & decima virga hereditatis fifco Regis detur.* Qui locus ad hujus loci interpretarionem omninb facit. Sententia igitur eft , Regem decimam illius litis, fumptuum feu expenfaram nomine fifeo fuo quacunque dc caufa debitam , alicui donare *Bc* concedere. Olim namque apud Romanos necef- fatia erat ex parte aftocu cautio decime parris litis, calumntx nomine ; quia initio litis cavebat ador, ni viciftet, reo decimam prsftitum iri. Extat in coafultBuoue veteris Junfeonfulti confti-

LiU

curio Diocletiani ex Codice Hermogeniano (quam inde etiam exferibit Cujacius Obfervat. 7. c. 6.) que ejus repromiffionis decime partis meminit : *Q-iippe fiper calumniam hoc eum facere confidis, remedio 'cpromifi^oaia initio poftulato calumnia decima partis e/us quod competit, tibi condemnari eum defiderare Pfltes.* Cujus cautionis fpedmen prxbec cap. *9. Formuler. Legis Romane. Hanc obfidetam fuftuht Juftmianus Leg. ult. $. *Antiqua.* Cod. De jureiucand. ptopt. calum. dan. $. *Hac auem.* Inftit. deporta temetè litigant. Earidemque puft<_.i reduxit non abolito calumnie jurejurando Nov. r.xti. Decimam igitur litis apud Francos receptam fuifle probat hec Formula; que i Romanis accepta in tantum invaluit ut non alie litum expen ù multis feculis in ufu fuerint porter decimam rei 111 judicium dedudx , & pecuniariam muldam quam emendam dicebant ; utauctor eft Petrus Fontanus * , qui B. Ludovico Rege claruit ; cujus ea de re vetus quoque Conftituno extat. Tandemque decrevit Carolus IV. Rex ub»que illud obfervandum, ut vidus vidori in expenfas teneretur , non in provinciis tantùm ubi jus feriptum pro Legibus erat. Quod optimusdocttlfimulqiie fenex Ant. Oifellus obfervavit Manual. lib. fexto. Id pocrb heic lingulare eft , decimam litis fifco pra-ftari folitam. Verùm fic accipio, ut fportularuih dc judiciinomineparsillius dcciin.v fifco competeret. Sanè vetuftimmo Romano jure quippiam non difllmile obfervatum ex V axione A Feno elici poteft. Sic enim ille de lingua Latina lib. 4. *Ha pecunia qua in judicium venit in luibus , fscramentum d facro. Qui petebat, &· qui infitiabatur , de altis rebus uterque quingentof aris ad pontem deponebant ; de aliis rebus item certo alio legitimo numero afftum. Qui judicio vicerat t fuum facramentum à ftero auferebat , vitii od orarium redibat.* Valerius Max. lib. 7. cap. 7. *Sacramento cum adolefientulo contendere aufi non funt.* n^aal.C a» apud Pollucem lib. 8. X'«< fd· .·» ·»«< ri i-ntnm aftOi An etrnlu· »J nifm'··. B'»< i rm iimVum ri t.w.,. Idem Valet. Max. lib. 7. c. 8.

'Edito»» v. (.Carolo du *Fieint* ;a «pendite Jvin.il-

Db causis alter. rlcip.] Vetuftiflimo Romano jure non licebat per procuratorem agere. Iniht. De his per quos agere poflumus. bed poftea receptum eft in plerifque caufis per procuratores etiam experiri. Apud Francos verb illud non licuifle curl Principis refcriptum docet hxc Formula, qua conceditur ut quidam, qui propter limplicitatem rebus fuis fuperelTe non poteft , per alterum poilir agere Quod 8c veterinus Romanis non ignotum. Audor ad Herennium lib. 1. *Ex equo & bono jus conflat, quod ad veritatem & utilitatem communem videtur pertinere. Quod genus , ut major annis fexagmta, & cui morbus caufa efl , cognitorem det.* Illud longo poft tempore apud nos obtinuilfe ut ptxtet Regem nulu procuratoris habendi abfque Principis confenfu facultas fuppeteret, teftantur Jo. Faber ad $. *Univerfitatis.* Inftit. Derer. divif. & Brolius in ftylo Parlamenti. Lnnocenrii quoque 111. Pape Refcriptum ad fcholares Pariiienles qui procuratoris conftituendi licentiam ab eo petierant, hanc habet ex more Francico dubitandi caufam.Cap. *Quia in caifis.* De procurator.

Cl bmbhtij· rig. n. vtriirj Eidem ratione A Ecclcfiarum Advocati feu demnfixas i Principe petebantur. Benedidus Levit* CapituL libe. j. cap. }}.8c lib. 7. cap. j,s.Chlocanus Rex in Cnroruco Befuenfi : *d^aldalemu Abbas petiit à nobis ut inluftris vir Gengoifiu amass amfas ipfins Monqflcrii ad profequstednm St redintegrandum debent recipere. Cui nas hac beneficium prtftitifle cognofcite. Quapropter perprofitas hoc Praceptam jubemus ut memoratas omnes caufas ipfius Monajurii illnfiris vir Ule ex nojtro permiflu licentiam habeat profequi , unumquodque utjuftum eft reftinat. Sic tqme» quattdib torum pariter fuerit voluntas. Data* XV. *KL. Sepi, anne oQavo regni Domni Chlotarii Regit.*

In vici ipsivs] qui propter fimplicitatem , ut diâum eft, rebus luis fuperefie non poterat. Sk accipienda in Legib. Andegavenfibtu cap. 40, *procuration par non-puiffance.*

AdMALLANDVM PROSIQUXNOVMQUB] Admallare , id eft, ante Judicem vocare litigandi caufiu Leg. Salicx tir.) a. a. *Si adhuc fupradictum debitum folvere noluerit t debet eum fic admatiore : Rogo te, Judex, ut hominem illumt denominatum , gafachionem meum* (id *eft*, adverfârium) *qui mihi fidem fecit t de debito tali t denominato , fecundùm Legem Saücam mihi eum adftringas. Tunc Judex dicere debet : Ego gafackium tuum illum in hoc mallo quod Lex Salica habet.* 8c tit. 5 j. *Secundbpe Legem habeat admallatum.* Inde *hamatius* Leg. Sal. tit. 49. *'fla omnia ubi fuus hamatius eft.* Quk omni* i mallo feu placito , in quo judicia fiebant, nomen habent. Qua de re poftea ad incerti auâoris Formulas.

Omnbs causas lui] £ei corrnptè pro *illius* infinitis locis occurrit ; indeque didio noftra *lui.* eodem omninb fenfu. Quod femel adnotalfe fufi-

Dixbclum faciat] noftris *droiti.* Gregor. Turon, lib. 4. c. >4. *Defflite ab hac intentione. Verbum enim diretiam non habemus.* Formula facramenti fidelitatis apud Attiniacum fadi . *ficu Francos homo per retium effe debet fuo Regi.* Id i *retii* vocabulo mutuatum, ut *Curvo dignofiere retium* apud Horatium. Unde apud no* eodem feniii, *tort & droiti.*

Pkacbptvm disarialb] ManumiflSo hzc eft per denarium prxfente Rege fada. Multis quippe modis apud veteres Francos manumiftio procedebat, aut ante Regem per denarium, cujus heic editur Formula , aut in Ecclefia per chartam feu tabulam , aut etiam per epiftolam privatam, quarum formulas libro fecundo 8c inter veteres alias videre eft. Inde libertorum alii denariales, alii chartularii feu tabularii didi. Benedidus Levir* Capitul. lib. *6.* cap. it j. « Pipini Italie R. legibus tit. 10. *Homo denarialis non antta hereditate in fua agnatione poterit quàm ufque ad tertiam generationem perveniat. Homo chartularius fimiluer faciat.* Et manumiffio quidem perdenarium ex Lege Salica, Ribuaria, aut alterius adventitiae gentis defcendebar ; per tabulam verb, feu chartam, in Ecclefia fecundùm Legem Romanam fiebat ; 8c eadem ratione manumilli perchartam, Lege Romani utebantur; illa vero Ubertatis datio per epiftolam privatam , C*».»*·

cx domini manouùmenris gente Legam fanabat. Leg. Ribuar. rit. j 9. Ac <0. qui dr Mfataüs, id •ft per dunam manumidix inferibitur, 9c tic. 5 j. ubi plura de manumiftionibus 9c earum forma. Apud Longobardos quatuor mamunifionom Ipeciee arant. Lag. Longobard. tic. 91. Luirprandi Ruu rie. >4» & Aftolfi Regis tit. t. D* manumUfane in Ecclefia aut pet eptftolampofteà agetur. Hcc verb de qua nunc Marculftu , fa Icnniter auâoritare Regis, eoqoepotfente, *jactato* denario per manam feu donum fai aliénas celebrabatur, m hcc Formula oftendit. Ejus etiam in veteribus inftrumentis aliquot extant exempla. In veteri charta Ecdefic Lugduncnfis apud Ft. Pitheeum ad Lag. Sat tit. al. *Servum juris rtjhi moms prvpriâ it* mmm« ilfias *excutieates denarium finutnnt* left* *Solicom, Uberum cum omnibus qua habet vet odquifierit fecimus.* Quibus addet· placuit 9c aliud exemplum nondùm editum ex ta. odario & Marrim Tunaanfis : *Curvius Imperator Augujbu* de. *Adalgarisu Levita petiit ut imperiali more proceptum fieri juberemus. Decernimust ut more Prsdccejforum noftrorum Imperatorum 6t Regum, i manu ipfius Leutbanli denarius excutiatur, ut à prefenti die idem Latthardus femper & ubique omnibus locis liberatus valeat uti proprii poteftate abfque alicujus refnltatione aut contradiBioru, St quoqub ei libuerit omnibus modis liber & velut nobili profapii genitus * ejfet t Uberaiiter per noftram auRoritatem pergat. Hanc preceptionem manu noftri firmavimus, & annula noftri Imperii figtUavimus. Amalbertus Notarius ad vicem Autberti Archuancellarii. Data* x v. *KL. Julii anno incarnationis Dominica* o c c c l x x x v l *IndiRtone v. Imperii Caroli* VII.

fHeefcmt •**—·· J

Jactanti niNAXioJ pro *jaRato denario*, Ut £epè *nuncupante* pro *nuncupato.* Igitur excutiebatur nummus de manu ipfius fern qui manumittebatur, ut exloeu fuprà exfcripds apparet. Qui nummus vel argenteus vel aureus erat, nullo proesiis difcrimine. Id enim pro forma Sc diris tantum caufa, ut apud Romanos in mancipatione. Vetus formula apud Fr. Pithcram. *Nos verb manu proprii excutientes de manu fupradiùi N. denarium, vel nummum, vel argenteum, vel aureum, vel dragmam, velfeflerttum, vel minam &c.*

Sbcumovm Lio. sal] Caput hoc Legis Saliat tioa exrat. Ejus tamen mentio fit rit. st. *Si quisfervum alienum ante Regem per denarium ingenuum dimifent.* Ex quo & aliis plerifque argumentis conjicere licèt multo plura fuiffe Legis Saliat capita quàm qux ad noftram memoriam pervenerint. Eodem modo in Formulis incerti auèboriscap. 47. *Pofled ante Domnum illum Regem jaciato denario fecundùm Legem Salicem te ingenuam dunifi.* In charta Ecclefix Lugdunenfis apud Pithaeum , *excellentes denarium fecundùm Legem Saluam.* Undem vetus formula : *fecundùm Legem Salicam eum liberum dimifimus, 6 ab omni jugo libertatis abf>lvimus.* De ejufmodi manumillione per denarium ante Regem eft etiam titulus fpecialis in Lege Ribuaria tit. 5 9. Unde apparer non Legis Salicx propriam fuide, fed 9c aliarum Legum. *Si q:. is,* inquit, *libertumfuum per manum propriam feu per alienam in prefeatia Regis fecundùm Legem Ribuariam ingenuum ddmferitper denarium &c.*

Sicut it iil manioaiii 1 Manibarii hmc dicuntur qui aliis manentes, five commanentes , 9c villici, manii, feu manfarii, coloni denique. Lotidem namque vo cabulis appellantur. Manfuarii in continuatione Aimoini lus. $.c. jo. ubi de Nonnannici tributi exa&ooe à Carolo Calvo Rege : *Ut de Maqfis indominicatis folidsu unus, de unoquoque manfo ingenuo quatuor denarii de cenfu dominico, & quatuor de facultate manfuarii, de manfo verb fervili duo denarii dc cenfu dominico, & duo dc facultate manfuarii.* Quo tamen loco Fsketus non reâè manfum pro homine accipit. Difertè enim ibidem cavetur de cenfu fundi feu manii nomine exigendo , Sc *de* facultatibus & bonis hominum aliud tantum, hoc eft tributum 9l rei 9c perfnnx. Manful enim villula eft coloni unius habitationi propria ; de quo ad Varias Formulas plenior erit dicendi locus. Ulud quoquè ex hoc continuationis Aimoini loco advertendum, manids 9c eorum manfuarioa feu colonos, alios liberos, alio· ferviles efle, ut de in Flodoardi appendice *marfi ingtUuilcs & veftiti* memorantur j cuiufmodi fuifte illos de quibus nunc fermo eft probat manumiflio per denarium, colonarie tamen conditionis. Coloni namque Jure Romano liberi funt Sc res proprias habent. Leg. 1. De pned. rami. Leg. 1 β. De agricolis Sc cenf. lib. 11. Codicis. Terram tamen dimittere non pofliint, nec etiam poteft pnediutn vendi receptis colonis, Leg. it. «xL tit. De agricolis. Itaque concefla non fisit plena libertas, per quam à loco recedendi 9c quamlibet panempetendi facultas dabatur. *Maffarios* dixit Rotharis Longobardorum R. rit. 49. & 106.

Chabta db causa ivit.] Ut dùm reipublicx cauli quis abeft, lites Sc negotia adversùs eum conquiefcant. Leg. Salicx t:r. 1. 4. *Si in jujfione Regts fuerit onupatus, mûnniri non poteft.* Qux tamen abfunr à regio maauferipto. In editione Germanica -.*fi in dominica amlafciafuerit occupatus, manniri nonpoteft.* Et in Confuet. Hannonenfi :*fi eum aut infirmitas ont ambefita dominica detinuerit.* Hx littesx hodiè quoquè ex caufa conceduntur, eafque litterasStatus * vulgo nuncupamus. In Conftitutione Philippi Augufti R. de decimis Sc crucis expeditione apud Rigoi - dum : *Nullus crucem habentium, five Clericus, five Miles, five alius quilibet elicui refpondebit fuper hoc unde tenens erat ed die qui crucem affumpfit, donec ab itinerefujiepto redierit.* Cap. ·|.

'Latret ÎBut.

G as in OOx v m] Galindos pro fervis aut fidelibus accipio, qui dominis fuis petpetub ad hxrenr, eifque jugiter miniftrant. Quod ex Mitculfo ipfo colligi poteft. lib. 1. cap. ad. in lemmate : *Si aliquis fervo fuo gofitido fuo aliquid concedere voluerit.* Initioque capitis ita feriptum eft : *Juftijfimè noftris fublevantur muneribus qui nobisfideliter inflanti famulantur officio.* Mox : *fideli nqflro illi. Pro refpcblu fidei & Jervitutis quam circa nos impendere non defftis.* Gaimdorum porrb vocabulo uritur Rachis Rex in Legibus Longobardu'u. tit. *i.* 4. *Si enim quicunque Uber*

homo ist ftrvitio Je gafindio Regis ant de ejus fidelibus introierit. In lifdem Legibus Rotharis R. tit. 91. I 3./ *aliquid in gafindio Ducts conqufivit.ui* Legibus Pipini Italic Regis tit. 14. Si *forfitan attenderit ad gqfindium, vel ad parentem, aut ad amicum fuum.*

Lsgitimo ridibit MiTTio] Sic feripeum non hoc tantùm loco, fed & bis capite fequenti, corrupte quidem *Be* nullo fenfu. Itaque difficilis emendatio, prxfertim in ejufmodi auâoribus, ubi carendum ne menda-purgando aurons faciem immutes. Quod in Marculfb agere religio fuit. Lucem vero affert Formula que loquitur -.fi *alloua caufa adversus eum vel fuo mittio furrexermt.* Ubi *mittio* pro *Miffo* fcriptum effe claram elt Sententia igitur loci hxc eft, undecunque aut ipfe ut alterius procurator tenetur, aut ipfius etiam procurator, horum omnium caulas, donec revertatur, fufpenfas effe.

C.p. H- Charta ub mundssurob Rbgis) Mundeburdium Germanis Scriptoribus tutela eft feu defeniio *Bc* tuitio. Undè *Bc* hcc Formula, quâ Princeps Epifcopo aut Abbati tuitionem *Bc* detenfionem fuam impertit, ne *f* quibufliber inferentur, atque etiam iit eorum caule in palatio tantùm decidantur, concedit. Quibus non admodùm diflimilia funt diplomata qux adhuc hodiè Ecclefiis dati inoris eft; eaque dicuntur *lettres de garde gardienne.* Nam & ex hac Formula prêt, Ecclefiis ut plurimum ejufmodi defenfionem tribui.Undè & Caroli Martelli Majoris domûs muodeburdii Bonifacio Epifcopo dati diploma extat in Pithori Gloflar. in ver. *MiffusjanRi Petri,* quod huic Formule plané geminum iifdemque daiuulis conftat. Synodi Meldenfis c. 41. *Providendum ejt regie majeftati ut Monafteria qua ab hominibus Deum timentibus in fua proprietate conftruRa Prsdecejfores illius caufa defenfioriis & mundeburbi fufeeperunt, ut libera libertate, remoti fpe he reditarii dc illorum propinquitate, ibidem reli got objervaretur, & nunc in allodium funt data.* Eadem decernuntur in Synodo Ticinenfi fub H Lothario &r Hludovico an. dcccl. gpud-Canifium c. 16. *Suggerendum eft beatijfunis Imperatoribus quia hi qui Monafteria & Synodochia fub defenfione fairi palatii pofuerunt, ideb fecijfe probantur quod d nullo melius quim d fummis poteftatibus protegenda crediderint &c.* Que Synodus Regia-Ticina à Canifio infcribitur, *Bc* de loco inquirendum cenfer. Ego Ticinenfem dixi, qux regni Longobardici feu Italici regia erat. Quod *Bc* initium Synodi indicat *m urbe regia Ticino.* Qux vetba diftinCta nullam dubitationem relinqUunt. Hxc obiter. Synodus Confluentina aiu^bccctx. qux Caroli & Ludovici Regum foedera continet: *ÿalumiu ut Ecclfiia &cafa Dei, & Epifcopi, & Dei homines, Clerici & Monachi St Nonna, talem mundeburdem ir honorem habeantficut tempore antecefforum noftrorum habuerunt.* Sand Gallici Epifcopatus in regia tutela *Bc* defenfione perpetui» fuerunt, adeb ut extremis Caroline ftirpis temporibus, *Bc* initio tertie Regum familix, jure regio civilibus bellis imminuto, omnibusoccupatis, Epifcopatus tamen in tutela & protedhone Regutn mauferint. Chronicon Andegavenfe de Ncuftria Hugooi Abbau concéda fub Carolo Simpiice Rege: *Ifte itaque traSus cbm d datu* effet ad integrum cum civitatibus St Comitatibus S Abbatiis cafiellifque, prater Epifcopatusfalas, ÎÜ in regia dommicata retend faut.* RiflOtdus ia hilippi Augufti vita: *Igitur Reges Francorum proditias Ecclfias in fan libertatefemper cuftodire cupientes, quibujcunqee Principibus urras cuftodsendas tradidiffent, tamen Ecclfias fub pdtefiatefua & protectione retinere decreverunt; ne Principes quibus terra cuftojienda delegabatur, Ecclfias vel Clericos ibidem Domino Jerviesues aliquibus angariis, taillis, vtl aliis exaSionibus gravare profumerent.* Nec verb Ecclefiis tantùm mundiburdium dabatur, fed *Bc* aliis perferiis, ut viduis, *Bc* orphams. Capitul. lib. *6.* c. 147. *Ut vidua, orphani, & missas potentes fub Dei defetfione & noftto mundeburde pacem habeant, & eorum /ufiitias acquirent.*

ova ssrmon. TuiT. *noms]* Tuitio Euftorgio Mediolanenli Epifcopo d Theodorico Roge data extat apud Senatorem lib. 1. c. 19. quam vide. Sic *in verbo Regis* ede Lee. Sal. tit. 14. *Bc* tit. 59. *Rex ad quem mannituseft extrafermonem fuum ponet.* Nam in verbo Regis quis recipiebatur, ne ab inimicis ladi aut interfici police. Gregor. Turon. Lib. 9. C. 19. *Regina Bruni-Mais in verbofuo pofuena Sickarium* &r. *Aginnum properans epiftolam ejus elicuit ut h nilo contingeretur.* Eodem lib. c. sy.deGuntchramno Rege, qui pueilx qux Amalonem Ducem vim fibi facientem occiderat, *praccptionem tribuijuffa, ut in verbofao pofita d nullo unquim parentum defundi illius molefaom pateretur.* His tefpondec tuitionis Formula apud Caffiodot. lib. 7. cap. 34. *Drierforum te, quemadmodhm quereris, dtifpendiis faucuuum in caftra defeifionis noftra clementer excipimus &c.*

Sua munoibvrds] Mundeburdium, ut diximus, tutela eft, *Bc* Longobardids Legibus feminarum tutor *mundoaldus Bc mundius* dicitur. Veteribus Francis *mainbour Bc mainboumis* pro tutela vel cura. Apud FroflanetA -vol. 1. cap. t j 5. *fajfent en garde, baille, tutelle, cure, manburnie.* Burchardus Decretorum lib. 19. Ex Ptrnitentiali Romano: *Rapuifti ustorem tuam, & vi fine voluntate mulieris vel parentum in quorum mundiburdio tenebatur illam addnxifti* ? Sxpc etiam in ejufmodi litteris pro mundiburdio tuitio & defenfio dicitur. Gregorius Turon, lib. 9. c. xô. in paâione Regum apud Andelaum. *Ne b quocunque ullo unquam' tesstpore convellatur, & fub tuitione ac defetfione domni Childcberti ire. debeat pofiidere.* Sic *Bc* in privilegio Ludovici *Bc* Lotharii pro Corbeienfi ccrnobio: *Ut ipfum Monafterium fab noftro munimine & defetfione cum cellulis fibi fabjeHis & rebus vel hominibus adfit pertinentibus confirmare feciffemus. Mox t fab tuitionis atque immunitatis noftra defetfione.* Ex quibus etiam liquet tuitionis daufolara frequentiffimc immunitatis privilegio infertam fuifle, nr *Bc* fuprà cap. *f.* Otthonis Magni diploma pro Ecclefia Mindenfi: *anteriorum Regum conjcripta, qualiter ipfiprofata Ecclefia res cum omnibus in ipfis rebus confiftentibus fab ilborum reciperent mundeburdo.* Pofteà: *mundeburdum & tuitionem noftram.*

Tantum in palatio] Sic edidi, 8c poftuj*-b*r fenfu*. Nam in Mf. viooeè mm ût palatio legirur. Hue *fuit* locus Synodi Tiànènm fuprà eiicnpras *,fui ùfafiotu fieri palatii.*

Paoloo. d> Reais ruo.] Reges noftro· ohm proprio ore jus dixiflè nocura eft , Epifcopu 8c Proreribu» adûdencibas, prsfenûn de majoribus cauiu, 8c inter Eufœpos, Abbates , Comites, & pocenriores pertonas. Capitol, lib. j. cap. 77. lib. $. cap. jot. 8c de Vaflisdc Fidelibus fuis lib. j. cap. 64. lib. j. cap. 101. item ex caula provocationis aut negati vel diu dilati judicii d Comitibus, lib. t.csp. *41· lib. J. cap. 7. & cùmqui* judicatum facete negligit, aut fe judicio fiftere ro* cufat, lib. a. cap. 19. Marculfus Èb. 1. c. x4. 17. Ati. tum demùm de negle&u regaliumconftiturionutn 8c decretorum, 8c n vanis cauûs, de quibus aliis fingillatim. Illud eft quod GeptÆmè hic auâor ia *palatio caufam projetai.* Veràm ex his quedam i Rege ipfo judicabantur, dum jus dicebat, quafdam vero Comes palatii vice Regis Epifcopis etiam 8c Proceribus adfidentibus finiebat ·, & nihilominus Regis nomine judicata infetipea erant, atque fi ipîe judicafiêt. Hujus itaque juaicii formula nunc exhibetur , prsefadonis videlicet. Nam tei judicaue rot fbrmulx quot negotia. Nos antiquitatis caufi integrum Regis judicium in caufa Abbatis S. Benigni Divionenfw exferibemus. Veritatem enim 8c rem geftam repnefentat, quam adumbratam formula tradit ; ptefisrtim cùm illud ipfum inftrumentum vifum 8c laudaram animadverterim à Jo. Tilio rerum noftratum peririflimo. Eft igitur ejufmodi in Chronico Divionenfi , quod luteratiftimi viri Caroli Labbsti beneficio videre contigit.

Chlotarius Rex Francorum vir inLUSTKR. Quoticfcunque altercantuni jurgia palatii noftri judicia noftrorumque Fidelium ac Ecclefiarum feu Sacerdotum *pro quarumcunque* rerum negotiis nofcuntur advenire, oportet nobis in Dei nomine juxta Legum feveritatem inquirere , ut deinceps nulla videatur quxftio renovari. Ideôque cùm nos in Dei nomine Mafolaco in palatio noftro unà cum apoftolicie viris patribus noftris Epifcopis , Optimatibus, cxterifque palatii noft tri Mimftris, necnon & Andobello palatii noftri Comite, qui de ipfo minifterio ad prxfens nobis defervite videbatur , ad univerforum caulas audiendas juftoquc judicio terminanda* refideremus , advenientes ibi aâores bafilicx Domni Benigni , qux eft fub oppidum Divione conftruâa,ubi ipfe pretiofus martyr in corpore requiefeit, & vir venerabilis V ulfechramnus Abba prxeffe videtur, videbantur repetere à quibufdam hominibus, dicente* quia anteaâo tempore bons recordationis parens nofter Domnus Guntchramnus, quondam Rex, per teftamenti fui paginam ad ipfam bafilicam fandi Benigni villam nuncupatam Elariacum cum adjacentiis vel omni re ad fe pertinente conccfliflct , & ipfi homines infra ipfum terminum commanentes ex parte maxima plurima pervafiflent, vel ad fuam partem contradicerent, & reditus terrx panibus ipfius bafilica reddere contemnerent, & nivae de ipfo agro devaftafient, dc terram exindè aut prata per loca plurima invafiffent, vel vineas plantaient, aut calmas rupiflent. E contra illi dicebant quod ipfe Princeps Domnus Guntchramnus per prxcepdonem, quam in prrfenti protulerunt relegendam , in anteceflbres parentes eorum firmaflet ; ubi continebatur quôd ab eo tempore quo ipfum agrum Elariacum jam dictus Princeps ad memoratam bafilicam fandi Benigni contulerat t per munificentiam ipfius Principis promoverant^ leg. *promeruerant*) ut quicquid ex fucceffione parentum habebant, hoc nunc ipfis confirmatum efle deberet. Interrogatum eft à noftris Proceribus fi ceffionem ipfius Domni Guntchramni aut aliorum Principum feu alia inftrumenta de ipfo agro habebant an non, in prrfenti edicere debebant. Sed ipfi profeffi funt ad prxfens quôd aliud inftrumentum nullum vel firmationem magis exindè non haberent quàm quod prxfentabant. Undè Be ipfis confirmationibus reledis & percurris , inventum eft à Fidelibus noftris quôd nullum detrimentum vel prxjudicium ipfii bafilica Domni Benigni de ipfo agro Elariacenfi exindè non pateretur. Etiam & padionem prxfentabant qualiter antecesfor fupraditli Vulfechramni Richimarus, Îuonoam Abba, feu 6c apoftolicus vir)omnus Berthoaldus Epifcopus, unà cum ipfis, vel parentes eorum de parte maxima oe infra terniino ipfo Elariacenfe contentionem maximam habuiflent, ftc ipfas terminationes perambulaflent, & figna pofuiflent. Proindè nos taliter unà cum noftris Proceribus , in quantùm illufter vir AndobaldusComes palatii noftri teftimoniavit, conftitit decrevifle, ut dum hxc caufa inter ipfos,ficut fuperiùs continetur, taliter a&a vel inquiiita fûtflet, per ordinem jubemus ipfum agrum Elariacenfe , quantumcunque Domnus Guntchramnus per teftamenti fui paginam ibidem delegavit , poftpofità & calcati ipsâ confirmatione vel reliquis f à Domno Guntchramno J & fuccefloribus Principibus faâis deferiptionibus , ne deinceps per ipfos aliqua removeri videatur caufatio, fed

Quod ha&enùs tenuifle videntur infra ipsum agrum Elariacenfe vel ubicunque, tam terri», curdferis, calls, vineis, prati*, filvis, pafcuis, aquis, adjacentibufque iuis per alia loca, *com* omni jure teneant, poflideant abfque follicitudine, abfque abcujus repetitione i fitque in Dei nomine ad partem fandi Benigni & provifonun fubjeâorumque eorum evindicatum omni tempore, ficc. loci ac re (*leg.* ejus loci ac rei) lopita caufatio. Abbieinus recognovit & datavit fub die ix. KL. No> vemb. in anno odavo regnante Domino noftro feliciter. Arnen'. Airardus Preibycer recognovit fic fubfcripfic.

Chlotarius ille filius erat Chlodovei Dagoberti F. ut idem Chropicon teftatuij Gunrcnramnumque Regem parentem vocat, qubd ex majoribus fuis unus, proavique patruus & loco parris fuetit.

Una cum domnis Episcopis] Hi enim in judiciis Regi adfidebant, ut etiam notavit Tillius, qui re&è Curix feu Parlamenti originem hinc deducit, illudque na duraife ulque ad Philippi VI. Valefii tempora, qui ampliflimum Parifienfem Senatum, 1 comitatu & confiftorio Ptincipis feparatum, edido conftituit. Hujus quoque judicii Epifcopi» & Proceribus adftannbus forma refertur Antiquitatum Fuldenfium libro primo. *Anno Dominica Incarnationis* dcccxxxviii. *Ini.* i. xvtn. *KL. Julii facia eft contetuio Go^boldi & Hrabani Abbatis coram Imperatore Ludovico & filiis ejus Ludovico & Caroio necnon & Principibus ejus in palatio apud Niomagum oppidum conftituto de captum, &c. Prefentibus Trugone Archiepifcopo, Odgario Archiepif.opo, Radolto tpifeopo, Adalberto Comite, Helphrico Comite, Albn.o Comite, Popone Comite, Gobavuino Cenutc palatii > Ruadkarto fimditer Comite palatii, &c. 'innumerabilibus Vafallis dominicis.*

Optimatibus nostris] 1rs nobiliffimi fic regni Priores in appendice Greg. defignanrur. Capitul. lib. 1. cap. 116. *Ut omnes Epifcopi, Abbates, Abbatifla, Optimates, 6· Comites.* Lib. 5. cap. *1. perconfilium Sacerdotum & Optimatum meorum.* FrequenuiTimè verb in Annalibus Fulcientibus è Petro Pithœo Sc Marquardo Frehero editis. Caroli Calvi Prxceptum de fugitivis S. Dionyfii : *Statuimus cum communi confenfu (r confilio totius regni noftri Optimatum.* Idem *Priores regni* Gregorio Turonenfi. *Primates* appendici, *Majores & Seniores* Hincmaro, *Proceres* infra cap. ^9. *Palatini* in Robert! R. privilegio pro S. Dionyiii cœnobio, *ex fententia Palatinorum nofirorum adjudicavimus.*

Patribus iilis] Repetitio, hoc eft Epifcopis illis. qui patres ab Ecclefia dignatione meriti & Sacerdotii didi funt. Urbanus Papa ex Auguftino apud Gratianum dift. 68. Gregor. Turonenf. lib. 4. cap. 16. de Presbytero Heracho ad Charibcrtuni Regem. *Paier*, inquit, *Presbyter tuus Leontius cum provincialibus fuit falutem tibi mittit.* Senator Vadar, lib. 2. ep. *}.jpiritales parentes, anima veriparentes.*

RiruBNDAKns nui 1 Referendarios Romaai habuerunt, qui fbpplicum defideria Principi referrent, fimulque ejus juffiones fic refponfa exponerent, Novel. 10. fic 11 j. Caffiodor. lib. 6. cap. 17. ubi eorum defioibir officium. Apud Francos verb diverfum quodam modo munUs erat. Anulum namque Principis Referendarium tenuifle Gregor. Turon.oftendit lib. j. cap. *j. Er* •od. lib. cap. 42. Uificinum Ultrogoctnx Reginae Referendarium facit. Subfcripnonem etiam regiis litteris appofuiflè idem teftatur lib. io. cap. 19. Ut Referendarium fummi Cancellarii munus fultinuifle apud Gregorium dubitati noti poflit. Quod fic Sigebertus kiibit ad annum dcxxxvh. *Referendarius*, inquit, *dicebatur ad quem publica con/criptiones referebantur, ut per eum anulo feu figillo Regis confirmarentur.* Eadem ferè Ainrainus lib. 4. cap. 41. At cùm plurium Referendariorum heic fiat mentio, fic fummorum Cancellariorum prims Regum familix diplomata reperiantur, fufpicari licet hoc falcem tempore dc poftei Referendarios in aula Francica pluies fiiiffe, qui fcilicet libellos fupplices & diplomata fubferibenda Regibus offerrent. Quod innuere videtur Prxceptum Dagoberti de fugitivis S. Dionyfii : *Landeriau obtulit, Dagobertus Rexfubfcrip. fit.* In Pnecepto immunitatis ejufdem cccnobii : *Dado obtulit. 8c* in diplomate Chlodovei Dagoberti F. *Gerardus obtulit, Ckludovius Rex Jubfcripfit.* Nifi fortè conjicias ex Referendariorum ordine unum aliquem anuli Principis cuftodeni fuifle. Hodie quidtm Magiftri libellorumfupplicum eodem officio funguntui.

Dombsticis] De quibus ad lib. 2. cap. ult. commodius traèbbitur.

Seniscalcis] Annales Fuldenfes fub ann. Dccexxxvt. *Carius per Auudfum Sonefcallum miffo exercitu Britones domuit.* Sic fic vita Caroli M. apud Adhemarum, dc Sigebertus. Qui Audulfus in continuatione Aimoim lib. 4. *c. 7!. regia menfa Prepofitus* dicitur ; eundemque Regino Prumienfis *Principem coquorum* vocat. Quo etiam officio fiinâos fub tertia Regum familia ex vetuftiflimis vernaculis carminibus obfervat Falcetus origin, lib. r. c. 10. ut fie plures extitiflè, majorem vero, Dapiferum tunc didum, etiam vexillum regium in acie detulifle. Robertus Monachus S. Remigii Rhemenlis hiftor. lib. 4. *Ipfo dic Podienfis Epifcopus perdidit Dapiferum fuum, qui fua aciei deferre folebat vexillum.* Inter primas certè regni dignitates hanc fuifle declarant Regum tertie familix diplomata, qux quidem à Dapiferocum quatuor aliis familix reK: ptxcipuis Miniftri» fubfcribi confueverant. dovici VI. Regis diploma donationu ad S. Dionyfium : *PraJentibus ex palatio noftro quorum nomina fubtitulata'funt ofigna.* S. *Ancelli tunc temporis Dapiferi noftri. S. Giliberti ButiculartL S. Hugoms Conftabularii. S. Didonis Camerarii. Stephaniis Cancellarius relegendo fubfcripfit. Anno* mcxii. Innumera ejufmodi litterarum exempla paflim reperiuntur, adeb ut

vacante

vacance Dapifêri fa SewfcalH officio, fabfcri-betetur in litteris , *Doplfero* mdfo. GuillcUnus Tyrius hift. belli fari lib. 4. cap. 5. *Abtxiut* ■*-gedrar^Ziri *diftnete* (f»M km majors» Sene/· *collem oppeUere coufuevirnui) fitnftntur officio, eb Jmperetorejeamdnt.* Itaque non malè eos in Majoôim tanta locum fixxeflifle obferrarum eft. Nam Majotamm dc Senefakiam Hugo de Cleriis vocat. Quod mtrnus pncctaè delcribit Hineman» « Adhalardo epift. *j.* c. a;. Qe« •addicet ora . eua$yem ad Baticiitarixm *vel* ad Comitem /ahdi penmerer . maxima tame· cura ad Sen^caUam rtöktetat. *th oubd* amnia cetera «prefer pets» rd *vi&tt* cafaMum , ad eundem ScndcaUam *répétèrent.* Ejus quoque jura ab Hugom de aeriis traduntur, qui Ludovico VL Rege vixit, *& poft* Goffridum Abbatem Vindoanenfetn ɛ́ dooiffimo Jacobo Sirmondo •dirus eft. Hunc not hodie Afegmus *Megfirum Fruncut* dicimus j de quo plura apud Tilhum dc Falcetum.

CvMcvUMm] Gregos. Turon. lib. 7. c. 11. *Rbendfum* csAodaruun Chilperici Regis refen A Ftodogunde accufaum qubd » Principem occi-diflèt, thefatoGpe cxptlaflêc. Undè etiam ap-paret thefanrocum curam ad Cubicularium perti-noide. Idem lib. to. c. io. Chundoncm Gum. chramni Regi* Cubicularium nominat. Plûtes fuifle ex hac Formula dc aliis locis manifeftum eft. Unus verb ceteris perpolitus fuit t de quo etiam fuptaicripti loci Gngorii Turonenfis acci, piandi funt. Quem Regis adfediflc non nurum, ob dignitatis paerogaavam, cùm idipfum Ro-mano unperio falirum faille doceat Zofimus lib. 5. ubi de Timafii, Magiftri militum fab Arca-dio, damnatione :·* A* &"»·· apuaM* Λ«·4v «0«··»· J MfWw, *bmAH* 4 ri» *hynet· meloo te»* d···*»* «ïχ· «w7Jri» , *i» wdri» «ri··· k Przpofaus is erat fari cubiculi. Ejus officium latè ab Hincmaro exponitur epift. j. c. 11. Ca-merarium enim aim Cubiculario eundem facio. *De bonifiait verb peietii . feu fpecicüter orna-mento rtgeli.* itecnon *& it donit annuit militum, abfque cibo & potu rei efuit. ei Reginam pre-cipui & fub ipfe ei Camerarium pertinebat £rc.* Videndi Tillius & Falcetus origin, lib. 1. cap. n. Pono hos omnes Proceres de regia familia Minif-rros regii quoque judicii participes faille probat LexRibuar. tit. 90. *Jubcmut ut Upttmatei, Ma-j«u domit , Domefiici, Comitet, Grafionet, CanctUarii, vel quibuflibtt gredibut fubUmati in provincia Ribuaria in judteto rtfidentci munere ei juiicium pervertendum non recipient. Qubdfi euit in hoc deprehcnfut fuerit, ie vite componet.* Quod antè conftituerat Gundebaldus Rex in pre-latione Legum Burgundionum.

Comiti palatii] Hoc officio fanâos re-perio Trudulfam dc Romulium apud Greg. Tu-ron. lib. 9. c- t s. dc c. jo. Aigulnxm fab Chlo-doveo Dagoberri F. Rege in diplomate ejufdem Regis, Andobellum fab Chlotario ejus filio, fab Cando M. Anfelmum, Woradum , fab Ludo-vico Reginariom, Adhalardum, Bertricum, & fub Carolo Calvo Falconem, Bemardum , dc alios. In quo verfaetur horum officium plenè eradit Hincmat. ep. j. c. a 1. in faniendb iulicet *amttantfia* qux ad palatium deferebantur, dc ut fi quid in Legibus emendandum effiet, Principi exponerent, dc accepto rcfpoofa emendarent. Idemque cap. 19. Comitem palatii Archicapd-lano fa Anocrifiario confan. *Preciptd*, innuit, due, *ii Apocrfiertut , yá vocetur epud not CepeUeMt. i*lpeietii cufiot, de oeutihtu ttft· sms ttdeüfitu vet mintrit Ecclefie, hr Comet peietii de emuMus ficulerihtu cetfit vi judicitt fiftipieüi tenet inftnnter hehehent* ; ut nee ce-*dçfiefiiàeecfeadera priât Domnum Regem ebfi* fur ceram nq/idm *inguietere necejfi hehereet,* fimifac *Uli previdenntfi ntceffitet effet ut ceufe* «ue *Regem meritè vtture dehertt* &c. Non ta-men omnium caufaram notionem ad illos fpec-talTe certum eft, fed tantùm pauperum & minus potentiumcaufa. Capitul. lib. j. cap. 77. *Neaue ullei Cometpeietii nofiri PettMieram ceufetjute npfire juffione finire prefumet, fei tentùm* «Z *perperum & minèt potentium jufiititr fteiendet fihifciet ejfe vecendum. Vice* tamen regia fe-difle dc de majoribus etiam negotiis, feu Regum mandato, feu officii praerogativi, cognoviffe, dc ex hac Formula dc Chlotarii Regis judicio, quod faprù exlcripdmus, palam ell. Decreta nomine reno inferipta continebant, Regem ex relatione Comitis palatii tudicaffe, aut ab illo dc Proceribus jam judkyta htmaffe. Itaque magna ejus Comicis dignitas, magna poteftas. Sangal-lends lib. 1. c. 9. *Kideiuet Csmttrm peietii in medio Procerum tetuionenian , Imperetorem fufi pketi . terre tcnùifuntprofireti.* Quem magiftta-nun in Germanico Impeno longo tempote du-rafle, multaque alia pardam ex jure Saxonico notat P. Picturus, numqudm due laude nominan-dus , Comitum Campanis libro primo. Et diplo-matibus dc veteribus inftrumenris breviter dc eru-dite horum officium defcripfit Joannes Aventinus AnnaL lib. 4. cujus verba tabet adferibere : *It vi-tem Ceferit prejiitnio Senentiprincipelt defun-gebatur, fidem Lnperetoru implorenttbui ederet, jufeut rtidebet, fifcum Augujit. predie Salice t rtdditut regiot procurebet, Cefereum cenfum tri-gebet, uAü titre tjut euSoritetem Duci eiu de-tenure eut fietuere licebet Crc.* Ex quibus quim diffimile fit Senefcalli feu Magni Magiftn offi-cium , quod plerique hodie contundunt, vel cce-co perfpicuum eft. Illud addam, pluresaUquandb fuifle palatii Comites, non in Germanico Impe-rio tantùm, quod Aventinus & Pithtrus tetige-runt , fed *dc* in prima dc fecunda Francorum Re-gum familia. Pipini Majoris domùs de rebus S. Dionyfii exeat judicium in tabulario ejufilem M»· nafterii, ubi hxc verba reperias : *Ubicunque eo-rum jufliiiom mvtmmue, ficut Procent nofirifee Comittt peietii nofiri vel reliqui Irgri DoSoree juiiceverunt.* In tradition. Fuldenf. lib. 1. uno eodemque tempore fab Ludovico Imp. anno Dcccxxxviit. atque etiam in eodem judicio duo referuntur Comites pilarii, *preftncibut hrc. Popont Comite, Gebewino fomite peietii, Rttei-heno fimiluer Comite prierii, Hetione Comite frc.* CapicuL lib. *f.* c. 77. IΛ *tutlltu Ceuut pe-ietii hrc.* v

Indiculus commonitos.] Repc font litters, quibus Epifcopus adw Regem in jus vocatur. O*. u.

Post tos mtimiatis] Noftris veteribus Scriptoribus, rremir ricre/ry, penes *Ce.*

Lmibus juvist t*.*] id eft, ejus rei quam ebftubfti poftcflioiiem ei reftituas, iteriimqu» eum veftias fecundùm famam Lee» qui ipfi· vivit. Veftiendi verbum hoc faciuo frequent. Leg. Bajuvar. rit. 17 c. 3. *Mei muoctforestenuerent, fr mihi in* «ladeas rtLpsenuu. 6r ve/liM *ejt iUùu mené cui tradidi.* Piptni Majori* dcxnûs fodicutm de rebus S. Dionyfii : Eri *cafa S. Dim nyfii extudi vefiitafuru,* rri d imi* *(v Da» ümentthea htminibui* der» vri *collatu fturent, fr ipfa tufa lenitimi 6r TatmuebUiierper*

l fi< ann. occxmi. *Ecdefie* cam *\etveftitu Jit.* In Tmè *vejlttienu* H^doardi, *vefitnt.*

al is] Regia quoque eft tem feribit uc quendam, qui ejuhjiftddi ioni fappofitu* eft , judicium acriperè *tc* judicatum facere cogat, aut fi nolit, fideiufforem det ad Regi* Indictam fiftendi causa. Indè diâam audientiaiem poto . qubd per eam quis ad Principis audientiam vocetur. Ut «nim Jurifconfc'ti jus pro loco dicunt, fic audientiam tum illi appellabam. Greg. Furon. lik 7. cap. ult. Synodi Meldenfi* cap. 77.

Pagensis vulta] Pagi appellanolatè paret. Neque enim vicus tantùm hoc nomine dicitur, fed &. provincia , aut falcem non exigua par* provincia. Sic Plinio hb. 4. cap. 17. *Gtjforiecut pegut* non pro vico accipitur, fed pro magno agri traâu *tc* civitatis unius territorio. Sic *tc* feptem Helvetiorum pagi apud Cefarem. Quod Gallica lingua retinuit, fiJità tamen mutation» g in *i. Peu* namque dicimus, ut Jof. Scaliger Phoenix ille litterarum obfervat j feu quia ejufmodi litteras in medio abjicimus. Gregor. Turon, lib. 9. c. 9. *yuic^uid de pago Stamptnjt vel Carneteiu.* Appendix Gregor. Tuconenf. cap. 57. *conctffijje pegumTelofanum, Cetorciuum, Agatuifem.* Petrocorreum , t* *Santonicum.* Undè pagenfes didi qui ejufdem pagi hint. Pagis autem urplurimum pnrerant Comites, h.ique qui eorum ditioni fubditi erant, pagenfes dicebantur. Gregor. Turan, lib. S. c. 18. *H'tntrto Dux* d *pagenftbut fuit deputfut ducatu car:<it.* Prxceptum Dagoberri de nicuaiA» S. Dionyfii : *Saxonts & Ungarii (y Rothomtnfct & ceitri pagenfes de aliit civitatibus.* CapituL lib. j. c. 75. *vafallos fuos cafatos fecum non retineat, fed cum Comite cujus pagenftsfunt trt permittat.* Eod. lib.c. 43. *tc* lib. 4. cap. 19.

Pm roATiAM tulisset) hoc eft, per vim ibiluliifet. Undè noltris *perforce.* Leg. Ribuanor. tit. xi. *a. Ss quss regio aut tcclejtafiico hetntni de quacunque libet re fortiam fecerit, &· ptr vim tulerit, in triplum componat.* Leg. Bajavarior, tit. i. c. $. *per fartum hofilem miquid pradare.* In Lege \alica tit. 14. 13. *per virtutem.* Foiiiiulx incerci auctoris (five Appendix Marculri) cap. m.

Toitissu J id eft, vi abihiliflet. Leg. Ribuar. nt. xi. Leg. Sal. tit. u Veniliis Franci*. *tollir.* Er inde *nuitulit** pro tributo. Sic infal *ttituJUijtfiriitu,* pro ablatis & accept».

Tultis fumuussoxuus] accept», ftloftc noftne; *ademtis, tuiti*.*

Ili Rex vi» ini.] fu antiqui* Regum noftcctorum Ptccepris *tc* Conftiturionibu* nil frequentius*, uc *ChiUtbemu vir Mefttr* in Decreto* poft Legem Salkam, Chlotatun, Dagobenus, Pipium, Carolus› ftc alii in tabulario S. Dionyfii *tc* cscterorumCtKnobioram archivis. Sic Ennodit» Tirinenfis lib. 4. epift. 10. ad Trafimundum Vandalorum Regem feribens, *Kiroinluflri* epifmiam interibit, ut ibi do&fl". Strmondi» notat. Hoc enim titulo nullas maior in Romano Imperio. Tanta enim erat apua exter»* geme* illius Imperii admiratio ut atteri Reget «ji» dignitatibus & honoribus infigniri cuperent *tc* honeftari ; ut de Patricii *tc* Cos. nomine *tc* infignibus, 2u*: Chlodoveus Rex ab Anaftafio Imp. recepit, iregor. Turonfi lib. a. cap. $1.

Aosalussbtis st livotas*.1 Adfallire heic eft adoriri, appetere, impetum tacete, aggredi. Undè noftri* *affaillir.* Livorare eft vulnerare *tc* contundet», livotrique eftkere. Lag. Salicxtit. 44. Si fair *ceUe&e contnhernio* Amumm *ingenuum in imifua adfUlierit.* Focmular. Roenanar. cap. 30. *Ipfum adfallivir, vd ei mfidiavit,* fir rc* *ftuu ei contradixit, atque violenterfuper ipfem evaginato gladio venit. Undi livent & capulatur* atque colaphi meniMti apparent.* Et cap. j i. Me *malo ordine efiuivit vd Uverevit.*

Rausa sua tw sot- tau.] pro reatu, id eft, verte. Leg. Alaman. tit. 49. rôicgwid *fuper* eam rente *vdarma tulit, omniaJuutfurtive* CMpe*nat.* Quod poftet per veftiment» explicatur : *De feminefi ite contigerit, dupliciter componat ; vef timente entem mutfuper eum tulit, velatfurtive componat.* Var. rorrnuL. cap. I. Rauh* autem ut *tc* vertis appellatio latè pro omni fupelledite *tc* veftiment» accipitur. Inde *defreber.*

Commutatio cum Regs] Hoc capite multa reperia* que inferipeioni non conveniunt. Eft enim ejufmodi, *ille Re*, Uli Regi ;* fed ported inter Regem *tc* illuftrem virum abquid conventum faifle narratur : rum mentio nt ejus quod Rex in anima remedium dederit. Qua verba ad Ecdefiam autMonafteriumpertineredubium non eft. Tantum dicam, eo animo feripeam faille videri ut pluribus commutation» negotii* inferrirer; ut manum fit daufulam aliquam autquaedam verba deedè.Conimucuionnm autem plores infid Formule extant lib. 1. cap. *if. tc* 24. inceni auc-

Loculum l Eodem exemplo infrl lib. 2. c.i. *facultaticuU.* Synodi Agathanfis c 7. *cafellii, mancipide.* Synodi AureluncnfiilV. c. 19. *ttrru In, vineola.*

Cum colonicis ilIis J Lee. Bnigund.«c. 38. 7. Colonic» eft vili» ieu viUula cum modo agri quantùm colonus uni» colet» poteft ; nec aamodùm i manfo diftar, ade^ ut manfu* *Sc* colonica aliquandb promifeuè dicantur. Synodi *Velentinse* fub Lotharioimp. cap. 4. *Seculares&fideles laid ,ß condere voluerint iafliciu inprndue*

Juto .fiait tdi&aa puflrmorum Auguftonm continet. unam colonicam veftitam cum tribus mancipiis dsMtMtis («L *ditto) gratU tit* esqftrMA Ediâum illud enat Capital, hb. r. c. I j. A in vici Ludeuvici Pii de Aimoini continuât, lib. -5. c. 10. Synodi Meldenfis c. 6 j. Ubi tamen «Aα *manfis integer* ubique didtut, quem *colonicam unam* bec Synodus vocat. Quod ipfam ibvdemdc in oeteris Conciliis & Capitulis des *Ecclefiadâd*tur.Svnodi Cclomenfisc 4. c t. Decenbk Barcharaus lib. j.c. 5 a. Itaque manius dc colonica non temper cenam quanutatem, fed tnodb majorem , tnodb minorem agi modum corinebant j quemadmodum hodie videmus in illis pofTeffiombus quas *firmes* dc *mtjlairits* dicimus. Aliquandb eoam fub m*n£) colonicam comprohenfam teperi. Chroaicoa S. Benigni arca an. 1007. femina tfwcdmn *nobilis, Aremburgis diBa , mater Letbmdi Matifconenfis Epifeopi,* cum *eidem filii fuo dedit finBo Benigno in villa* Lu *vocata fifttm* man/i. cum *filva ibi adjacente & fervit i'ui de pradiBis motifs fiptem colonicas tenebunt.*

n fumma, plerunque colonica , manfusvilla, & in Germanicis (criptis diplomatibus & inftrnmentis. Hob* *Sc* hobunna pro eodem accipi debent. Traditionum Fuldenf. lib. a. *duos hobos firvtles.* Item *unam hobam* cum omnibus *ud turn pertinentibus.* cod. lib. *trudo fervum unum cum fia hobo.* Gregor. Turonenf. de miracul. lib. a. cap. 15. Colonia quoque pro colonica ufurpatur. Fiodoard. hift. Rhem. lib. 9. c. 19. de Ebone Prxfule : *Cotoutou nonnullas Ecclefia defcriptto per flrenuot viros colonis eorumque firvuito ordinavit.* Hinctnar. de villa Noviliaco : *Quafi de fifco Regis quafdam Colonias de ipfa villa obtinuit ba Îroprietatem.* Carolus Calvus ann. regni xvtn. ndiâ. VI. (apud Cochlrum in Hiftor. Nivernenfi) *dedit Ecclefia Maniacenfi manfos* xv. & *colonus fit*.* In tradit. Fuldenlib. lib. i.Vuilibaldus Epifcopus coenobio Fuldcofi , *in fupradi&o loco novo trado colonias (hoc funt hobunna) integras cum omnibus adjacentiis & finibus fuis. in arialto > in terris arduriis . in filvis·. in* campts . *in pratii, in pafcuil, aquis, aquarumve decurfibus. adificiis , mohnarii, mancipiis . cuto omni fipelleBilieorum.* Sic in L. *14.Locati.* 1. :i a. *§.Quaritur.*l. so. $. *Pradia.* De intr. velinftrum. leg. 1.17. $. 1. *Ad municipal.* Columell. tib.'i ». cap. i. *Neque enim colonia fua terminos egredi debet.* Indè Lex colonica Varroni reiruiLc. x.lib. i. Ex quibus etiam liquet quid coloniae feu coloniae nomine veteres intellexerint.

Nos «o animæ aiMtix] Satis apertè de*claram iuee verba ad commutationem cum Ecclefia aut Monafterio factam harte claufulaift perrinere. Porrb commutationes de rebus eccleafticis, ut dt extera omnes alienationes, Synodis *Sc* Conftitutionibus prohibitas fuiffe conflat Synodi Mddenfis cap. xj. Synodi Valentine fub Lothario Imp. cap. xi. Benedi&us Levies Capitul. lib. 5. c 110. Burchardus Decreti lib. *f. C.* s 64. *Sc* feqq. Tamen foecialiter Principi inSy* nodo Silvaneâenfi conceuum eft ut commutant* nescum Ecclefia facere poi&t ' St *princeps voluerit rem immobilem fanSis locis praflart, Cr accipere ab eu aliam immobilem rem , Gr* ce *modo* ptnmiratMiUM *contrahere. licent hoefacere ei di" vistd pragmaticifanRione ab eo promulgatd.* Que verba Juliani antecellons funt Novellarum inténpreriscap. y y. ex Novella feprima. Aliis verb *bf que Regu licentia non licebat. Burchardus lib.*). d. 171. m *tommtuationes rerum vtl mancipiorum ecdefiafticorum qualibet perfona fine licentia & coajenfi regio prafumatfacere.* Ideèque Flodoardushift.Rnement lib. a. c. 19. Ebonem Anriftîttta *Impetisdia fuper eifdem commutationibus Sactpta* obeinuiffe refêrt. Et tradition. Fuldenf. x. x. *Conventione interfi de concambiofaBarogatu antediSi Comitis. cum fcieniia & luentia gloeùfi Francorum Regis Ludovici, (fc.*

Si al iq. CONTK.B Rscis vou] Hic Formula Princeps fecuriratem tribuit ei qui jufl'u ejus aliquem (ibi adverlarium aut infidelem occidit vel expulit, ttfque illius in fifcum redegit, quem ab omni injuria rutum *Sc* innoxium eue jubet, vetatque ne propinquis *Sc* amicis illius eo nomine aut armis aut judicio eum perfequi liceat. Extac de ea re caput Legis Bajuvar. tit. 1. cap. k. *Si quis hominem per jujjiontm RtR«» vel Ducis fui, qui illam provinciam in poteftate habet occiderit f non requirsuur ei. nec faidofus fit, quia fiflfio domini fui fuit. & non potuit toncradicere jufponem . fed Du* defendat cum &· filtot ejus.* Idipfum ftatuitur Capitul. lib. 5. c. y67. *Si qua juflione Regis vel Ducis illius, qui tpfampiovidclam regu, hominem occiderit, non requiratur ei nec propterea faidofus fit. quia Lex Cr jujfio dominica occidit eum. &* non *potuit coniradiccrt. Princeps verb £r fuccejforcs ejus defendant cum & totam progeniem ejus. ne ob hoc pereat, aut malum patiatur. Qubd Ji propterea ipfe aut eius progenies ^liquid mali pajfi fuerint aut occiji, dupliciter componantuf.* Cab

Cum ueliq. fakib. scis] Pares funt focii & xquaies. Sic fuprà cap. ix. *qui pari fio ex ipfis in hocfeculo fuperftes extuerit.* Leg. Ribuar. tit. 51. *qui parem fium fupervixerit.* Leg. Ala* man. tit. 4$. *Si qua rixa orta fuerit. &c. dii parti fiquuntur* eunt ufque *in domum fiam cum armis.* CapituL lib. j. cap. 71. *Quicunquc . &t. parem fuum contra hoftes communes m exercitu pergentem dimifirit·. ir* cum *eo ficre nolucrii . honorem fuum Cr beneficium perdat.* A cap. 71. Capitula Caroli Calvi ad Aquitanos an. pccсxvr. *Si talis eft caufa ut illum indè familiariter non debeat admonere, ante (uos pares illum in reSam rationem mittat . & ille juftum judicium fifitiee fiftmeat.* Quod *judicium fociorum* Burchardus in lege fâmilix vocat. *Si auis,* inquit, ex *altquo commijfi in manus Epifcopi cum judicio fociorum fuorum pervenerit. ipfi cum omnibus pofteffionibus fuit eo dijudicetur.* Sic in libris feudorum raf fim *pares curia* feu *curtis* dicuntur qui ab eodem domino feuda tenent, quafi pares inter fe. Fridc rici. Imp. Conftirurio apud Radevicum. lib. 4. c. 7. *Si inter dominum & vafallum lis oriatur, per pares curut d dot.iino fub debuo fidelitatis conjugatos terminetur.*

Facir nt bm RïVFttojltaMf. Legendum verb *rebellem* vel *rebellionem.* Sed nihil mutandum. Nam more feculi loquitur de eo qui Principi rebellis *dc* infidele exiftir

Pro tau revello] Leg. Ribuar. tit. 7t. Si fuu *hemo Régi infidelis exiiterit» dt vità componat . fir omnes res ejus fifeo cenfeantur.* Annales Fuldenfes ad ann. dccclxi. Ladovicu' *Ernuftum fummatem inter omnes Optimatesfuos, yuafi infidelitatis* ratm . *publiât prtvavtt honorF*

Calumniam] id eft, aâionem. Plura ad Foe* mulas Legis Romans, cap. j.

Of n Prxceptum quorum ab hostis.] Certi juris eft , inftrumentis igne vel naufragio con> fumpris. hoftium incuriu , vel alio cata perditis , nullum ex ea re domino prsjudsciuin fieri , modo tamen de ejus dominio, debito , aut alio jute tafficiens fit alia probatio. L *Sicut,* cum feqq. Cod. de fide inftrument. Adeo ut quibus calibus per teftes probatio jure non admitteretur, tamen inftrumenri amiflio &. ejus tenor per telles probati poflit. L *Teftium facilitatem.* in fi. C. De teftibus. Quoties autem catas aliquis ejufmodi contigit, ne pofteà difficili probatione jus domini deterius confutuatur , receptum tait litteras à Principe impetrare , quibus, caufa cognita dc re Îrobatâ ex relatione incolarum, cavetur ne amifio ei noceat, fed res quas pollidet, fecure in poftetam , ficut antea , Temper poflideat. Siique ejufmodi litters funt ei omnium inftrumentorum inftar. Itaque etiam his lineris fingillatim res lingulas & poflelliones omnes recenfete inoris erat. Appellantur à Flodoardo *Pracepta* de *chartis combujtis* hift. Rhemenf. lib. 1. cap. 17. de Tilpino Epifcopo, qui à Carlomanno Rege plura privilegia ootinuit : *Item dt charm concrtmam.quarum tunc temperis ptr negligentiam acciderat exuftio , ut res & facultates Ecclefia. quas eo ttmport pojfidtbat, ita permanerent abfque diminution» confirmata ipfi Ecclefia ptr regiam ejus auSoritatem.* Extant & alix ejufdem rei Formulae inter formulas incerti au&oris (live in Appendice Marculfi) cap. 46. ubi id ex Romanis moribus defeendere dicitur , & Formul. Leg. Roman, cap. 17. A: x8. A Comite quoque impetrari literas probat Formula *46.* incurri auâoris. Eodem fere pertinent litterx quas hodie, *lettres infirme dt terrier* appellamus.

Regio munere] Vide qux fuprà ad caput tertium notata tant.

Alode] fuprà cap. 11. ubi nos plura.

Relationem sonor, hom.] Ut amiflio inftrumentorum probaretur, de prxtereà ut illi adfererent quid his chartis comprehentam efTet, &. qux bona ille tum poiliderer. Ejus Fotmula feq. cap. exhibetur.

Cap. 11. Ille Rex uli patricio] Patricios olim dictos qui majorum gentium Senatores edent, nemo nefeit. Patriciatus demum dignitas tab Imperatoribus tamma , & omnium honorum apex . quos quali patres Principis Juftinianus ipfe agnofeit. §. *Filius familias.* Inftitut. Quib. mod. jus par. poteftat. foiv. 1. ult. De contalib. lib. 1x. Cod. & Novel. 81. Hanc dignitatem Conftantinus Imp. primus inllituit, ut audior eft Zofimus lib. x. «J vaer*M'Il**a< ·
·· «»J* т.« «rI«f *ri wa'e·*··›
βι.'.> nCd· <>>>>..·"<< тμ r.uAa*. £ *n,f*
r* ri* *niais*

Formula Patritiatûs extatapud CafCodorum lib. *6.* cap. 1. quem uni tantam cedere fulgori ait, contalatui (cilicet, talamque exterarum dignitatum taccellbris ambitionem non timere. Quam tamen diguitarum maximam nihil Jurifdidionu habuiflè Sudem teftatur. Patritios quidem legationes obiifte, exercitibus PrxtaÛM , fummain rerum aliquandb tenuilfe legimus. Quo exemplo fuerunt tab primis Francorum Regibus etiam Patricii tamm* dignitatis. Itaque Galliarum Partitio· memorat Synodus Anumcana à Cxfario Arelatenfi contra Fauftum Rhegienfem habita; m & Giegorii Magni Papx regiftrum , ubi Arigium dc Afclipiodotum dc alios tab Francorum Regibus eo munere tanâos videre eft. Ex Gregorio Turon. multis locis liquet fub Guntchramno Rege Patricios taiflè , qui Rhodano finitimas provincias regerent, d: exercitus ducerent, eamque dignitatem *PaeridatAs honorem Sc Patriciatis culmen* vocat '. quâ donatos fuifTe Agrcrculam, Ceitam, Peneium, dc Mummolum refert lib. 4. c. X4. dc 41. Quod etiam ex appendice Fredegatii apparet, ubi Ultra-Juranis Patricios datos Ægilanem , Quolenum, Protadium , Vultum, Richomerem, Willibaldum , illofque exercitibus Prsfèâoe taiflè tradit. Inter Duces certa numerari data ejufdem appendicis auâor inuit cap. 78. *Dagobernu de univtrfb rtgno Burgundia exercitum promovere jubet, ftatuens eis caput txercitus nomine Ckadoinum Referendarium, trc. qui cum decem Ducibus cum exercitibus. id eft , jfmalgario, Artmberto» Leudeberto, &c. frilibaldo Patricio ex genere Burgundicnum . exceftis Comitibus plurimis qsù Ducem fuper fe non habebant.* in *iPafconia cùm exercitu perrexiffet,* Crc. Er cap. 90. Willibaldum ex *patriciatâsfisi termino* plurimam fecum adduxille multitudinem Pontificum & Nubilium. Ex quibus manifeftum eft Patriciis exercitas regendos , provincias adminiftrandas datas taiflè. Leg. Ribuar. tir. 51. Si *quis tefits ad mallum ante Centenarium s tl Comitem, feu ante Ducem, Patricium , vtl Regem.* &c. In tamma cum Ducibus eodem munere tanâos. Idebque Marcultas fuprà cap. 8. eadem Formula Duces, Comites, dc Patricios à Principe inftirui docet. Sic dc Carotam M. Patricium fuifTe Romanorum, iifque hoc nomine imperaffe, infinita Diplomata dc Hiftorici teftantur. Patriciorum quoque dignitatem ab Anglis ufurpatam reperio apud Alcuinum epift. 1. qmr ad Æthelredum Regem dc Osbaktum Patricium fetiptaeft : cujus etiam Patricii meminit Rogcrius Hovedenus Astnal.-par. 1. fub. ann. oeexevi.

Adtxactum] id eft , acquifitum dc comparatum. Paflim his Formulis & in veteribus inftrumenris.

Sus nostro SCR.MONB] hoc eft, fub noftra defenfione , tuitione , dc mundeburde. Suprà cap. 14. Leg. Salies tit. 59. *Tunc Rex ad quern mannitus eft extra fermonem fuum ponet eum.*

Ut causas auctor, assumendi] Ut quis jure auâoris fui uti pofiit , jus commune id prarftare videtur , adeb quidem ut jus fuperve- nicns audon meo, jus quoque meum confirmet. L- Si *à Tuio,* De rei vuidicat. Tamen id conta- Dubium mihi adhur remanet.

enandi, & tollenda dubitationis cami, litteras quoquè Principis impetratas fuifle docet hzc Formula : quibus à Principe Epifcopo vel Abbati conceditur, five etiam alteri, qui res ab aliis emetant, quarum audocesfine heredibus dcceflerant, ut audocum fuorum defenfionibus ud , imo dc eafdem infticuere adiones & exercere pollent.

Ps* qvoDUBST ingenium] Id eft, qulcunque cccafioee aut artificio. Gregor. Turonenf. lib. *6.* cap. as. *Proclamante Epijcopo Er centequidfetpius Uc ingenia quareret qualiter eum ab Epiftopatu dejiceret.* Capital, lib. a. cap. 31. *altorum fuajionibui aut petitionibus. vtl aliquo ingenio.* Sic & *malum ingenium* in Leg. Sal. tit. 3d. 4. dt Capitul. lib. 1. c. 3 a. *Nullus omninb fub mala occafione vtl malo* ingenio *ret pauperum vel minus potensum nec emere nte vi tollat* eudeet.Olitn apud nos, *par mal engin.*

Ho mal l andi] Sive obmallandi, ideft,agendi, judicio experiundi, & alterum in jus vocandi, ut didumcftcap. ;<».

Su vir. an. con. QUtMc. sANc.] Hxc videntur efle corrupta. Verùm commode teferri pojfunr ad continuationem polleilionis , hoc eft, ut tempora polleilionis audorttm cum eorum poffeflione continuentur & conjungantur. Quod edam ad ufucapionem Juftinianus extendit. §. *Diutina.* Inftit. de Ufucapion. 1.1. Cod. de ufucapione transform.

Judicium evindital e] hoc eft, deciaratorium, quo Rex notum & evidens facit quendam in palatio die didi judicio ftetiflè , advetfarium verb vadimonium deferuifle ; ideoque Coiniti mandat ut contra abfentem, qui per triduum expeditus non venit, fentendam proferat fecundùm confuetudinem loci, eundenxjue ad parendum compellat. Ejufdem argumenti Formulx exeant in Formulis inceni audor. cap. 38. & Formal. Leg. Rom. cap. 3 3. qux proximè huic capiti accedunt. Quibas jungi debet notitia de jadivis cap. xx. incerti audoris.

Adsal l isset] Adfallire, aggredi, impetere, adoriri. Qua de te fuprà, ut &: de livorandi quod fequitur vocabulo.

Raupa sua] id eft , veftem , feii in nniverfum aliam fupclledilem. Formula cautionis de infraAaris, qux ultima intet varias eft, & *e.rmdè annonam vel aliam raupam in folidos tantos furavi.* Sed de his fuprà.

In sol id, tant.] id eft, qux tot folidis xftitnabarur.

Causantes] Aliis *placitantes.* nobis *plaidons.* FonnuL Leg. Rom.c. 33. *rationantet.*

A quo placito veniens] Mallem *ad quod placitum.* Placitum verb generaliter pro die dida ufurp ibant, in qua quid agendum gerendumve effet, qubd fcilicet fic inter panes padum conventum fuiflet. Sic conventus regios, in quibus de fuinma regni tradabatur, placita dixerunt 3 quz poft *parUmenta* dida Greg. Turon, lib. 7. c. 13. & 14. *êc* aliis passim. Sic dc *placitum ItKtii dare* ait Greg. Turon, lib. *6.* c. 34. pro jatos audire & abfolvere. Undè placitum pro judicio fumptum Synodi Turonenfis 3. cap. 35. *pro quolibet placito vel judicio à qualibet perfena munera exigere.* Synodi Aielatenfis fub Carolo M. cap. *16. Ne in dominieit diebuspqblica mercata neque caufaiieaet difceptatunefque exerceantur.* Synodi Turon. 4. c. $9. *placita fecularia.* Sic *placitum Comitis & placitum Centenarii* in Capitul, lib. 3. noftris *plaids.* Gregor. Turon, lib. 7.C. a). *Placitum in Regis Childebortipro» fentin pefuerunt.*

Pia tkid. stu ampl ius] Sic cap. jV. Formula înceià audor. de Leg. Roman, cap. 33. Ex quo difcimus non uno tantum die, fed triduo adverfanum expedari debuiflè. Gregor. Turon, kb. 7. c. aj. *Injuriofus ad placitum in confpeBu Regts Childeberti advenit. Er per triduum ufque* ac> *ccfum Join obfervavit. Std cùm hi nan venijftnt,* nefre *de caufa hac ab utlo interpellatus flujfet ad propria redilt.* Junge Leg. Sal. tit. $9.

Adjectus sit] hoc eft , vadimonium delenient dc defecerit, i dejeâi & dejiciendi vocabulo; Formulz inceni aud. cap. as. *Placitum fuum exindè neglexit, Er ja&ivut indè reman· Jit.* Cautio de infraduris variai, cap., ult. *ErJi exindè négligent & jaSirut apparuero.* Leg. Saliez tit. 5a. j. f«ent *légitimé habet adjaBivum vel admaUatum fecundùm Legem Salicam-* Quo loci videndus Fr. Pithœus.

Sol sat issit] id eft, folem ei occafum fuifle, ante folis occafum judicio non ftitifle. Nam poft folem occafum nemo fe judicio fifterc potent. Gregor. Turon, lib. 7. cap. 13. *per triduum ufque occafum feltt txptRavtt.* Sic Leg. Saliçz tit. *^t.feltm cellocare . & per Jingulas admonitiones vtl folem culcatum ternifohdi accrefcant.* Sic olim apud Romanos in Legibus duodecim tas billarum *folii occafu diti fuprema tempeftas tfto ,* apud Varronem libro fexto de Lingua Latina, nunc verb morem folis occafum operiundi apud Francos multis feculis durafle probant veteres duelli Formule quas dodifl*. Jo. Savaro edidit ; in quibus ante folis occafum advetfarium vincere nccefle erat, aut id nomiiiarim excipiendo libi cavere. De civilibus quoquè'negotns illud ipfum Philippus de Beaumanoit teftarur, qui fub Philippo III. Rege Çlaromorenlu Comitatus in Bellovacis Leges patria lingua fcripfir,cujus verba funt hxc cap. x. ex codice optimi dodiflimique viri Antonii Oifelli : Se *li ajornemens eftfais à relevée ou at vtfprts, Ctuvrt dt la prtjtntation dure jufques* d *Soleil tfeonjant ; & qui dc Soleil luifant fe prefente, il nt putt eftrt en default da jour.*

Nulla sonnia nuntiassst] Sonnia eft impedimentum , excufaôo. Sunnis in Leg. Sai. tit. ı Lee. Ribuar. tit. 34. CapicuL lib. 5. c. 45. Ecfoma in Format Leg. Rom. cap. 33. Nobis *Exoint.* De quibus integro capite agit Philippus de Beaumanoit, quem modb laudavi, capite tertio, *Des EJJotnts* & contremam. Veteribus quibufdam monimentis *feint.* Non placet hanc vocem deducere ex alu barbarica voce *Exidoniare* » ut quidam fciipferc. Nam hxc duo vocabula toto cœlo inter fe diftant. Qua de re aliis.' Mallem i morbo funtico funnis originem petere.

Comes palatii nost«i] fic infiri capite proximo, *Sc* in judicio Chlotarii Regis , quod liiprà exfcripfimus. Quz verba Comitem palatii cum Proceribus vice regii cognoviflê manifefte

cftendum. Nomine tamen regfo judicia infcrwta erant. Quod *Sc* hodie in Senacufcoufulds neri ibiet.

CoMPONias rr satispacims] Itaque hoc jure qui defecerat 8c vadimonium deferuerat, caufa cadebat. Quod edam Lege duodecim Tabularum cautum fuit , *prafenti litem addicito*. apud Gellium lib. 17. cap. 1. Vetùm pofteà id mutatum. Ulpianus in L *Et poft edi&usn. yi.* De judiciis : *Pronuntiabitur non ubique ficisndum prafentem , fed interdum vel abfens t fi* taum *caufam habuerit, vincet.* Franci tamen perpetqb obletvarunt ut abfens caual cadvret, niti juftap abfentûc caufam nundalTet. Confuetudines Rp« gulx à Ricardo Abbate Flôriacenfi confdtute confilio Vicecomirum 8c Baronum terrx anno nongentetimo feptuagefimo fepdmo : *file'qui iie ajfcgnatd ufque ad horam feptimam coram Priore non comparutru, tanquam cettviRus judicabitur.* Illud quoque padim occurrit in veteribus amplif-fimi Senatus Padfienfismonitnentis. Donec conf-liturione Francifci I. Regis ftatutum eft utabfente reo, ador tamen necefle habeat hgitimè probare juftam a&ionis caufam. Quod antea i Judicibus Ecclefix, qui Lege Romani utebantur, obfervarum. Eleutherius Papa apnd Gratianum in Can. *Caveant Judices.* 3. quxft. 1.

Cap. ia Chakta pakicla) *Pariclaptopericula*fenp» tum eft. Eft autem judicium Comitis palatii, quo ftâtuit ut quidam , qui fugitivum fervum recepifie accufabaxur , cenà die juraret cum fex aliis fê non fêcilTê, dc ita crimen objeàum purgaret. Et quia neutra pars vida dici poterat, jubentur ambo ejus judicii fimilia exempla aicipere. Idob *paricula* dicitur *charta,* qubd ejufdem exempli dux Imitantibus dandxefTent. Sic Variar. Formul. cap. 14. Undè *duas eptftolas pariculas, uno tenore cmforiptas, manu .carum vel bonorum hominumfirmatas , itucrfifieri Grfirmare rogaverunt.*

It imqob hominem] Videtur aliquid deefie, defignatio videlicet quorundam qui eodem crimine accufabantur. Quod didio *item* demonftrat. Deinde quinque denominatos effedicit, quorum unus jurare jubetur.

Foxtitek visus est denegasse] Gregor. Turon, hb. 7. cap. 15. *Poft hac in judicium venit. Sed cùm fortiter , ut diximus , denegaret, Gr hi non haberent qualiter eum convincere poffent, judscatujn eft ut fe infantem redderet facramento.*

De quinque denominat is J Ex quinque reis unus purgari jubetur factamento. Ex quo etiam pater initio capitis quxdam deefTe.

Sua manu septima] Porredis namquemp* nibus jurabant , tadiique ûcrofimdis Evangeliis , aut altari , aut etiam , quod frequenrimmum erat, Sandorum Reliquiis. Solebant enim non in civilibus tantum dc levioribus cautis, fed & in criminalibus , cùm nulla probatio fuppereret, jusjurandum decernere , ut reus crimen purgaret. Leg. Bajuvar. cap. 11. tu. 1 5. 1. *Judex caufam fuam bene cognofcat. & priât vel tacitus inquirat, ut eum veritas latere non pojfit ; nec facili ad facramenta veniatur.* Paulb pbft : *Nulli lutat perjurare ^fid ficut judicatudt efi cogatur ucfiivL bi kit verb canfts facramemta prafttnsur in quibus* ulfix *probationem difcujfco judicantis invenerit. Gtegat.* TmonenÇ lib. 7, c. 1 j. Formulae inceni audoris cap. a. j. j. In Legib. Ftifioaum,'nM *juret t fed comportât ac fi ipfe tt^n vcU^tt,* Leg.AngLtit.*$.finegat, cumuitam jurat*, am can^· *decernat.* Detuquè nil frequentius in ids Legibus. Willelmi Notmatmi Anglia Regis Leges apud Hovedepum : S< *Anglicus appellaveris Francigttum ,* Gr mm *approbare vobierit judicio* aat dueUe« *volo* tamen Franche* nam purgari */aeramento, nen ferro.* Verikinnqn uni tantum reo deferebatur jusjurandum, fed *dc* alios nes , quinque , duodecim » aut ampliù^ , prout judicatum fumat, necefic habebat adduce; te, qui fcilket idem quod ipfe jurarent ; qui *jstreteret dc conjuratores* in Lege Salica dicuntur ιμ. io. j 5. 61.Capitul. lib. j. cap. 9. ut *facramentas dc cosfacramentalu* paf&ra his Legibus Auctor vite S. Eligû Noviomenfis lib. a. c. 51. apud Surium : Lata *fententia eft* at *vir ilit cum multis aliis juraret. Sic enim apud Frances in more pofitum eft. Verum Abbas omnibus aliis remifit juramentum , ne alterius ftaghio implicartsuup. Solus ille agri ufurpator Procerum finsentid jurare jujus eft. Iseg.* Bajovax, cap. ia. dt. a.-j. Cam *duodecim fecramtntalibus juret de lite fu^, 'vel duo campionci propter hoc pugnent.* Greg. 7 uton. lib. 8. c. 9. *Fredegundis* Regina » *conjunctts Prioribus regni fui, id eft, tribas Epifcopis , & trecentis Viris optimis, fecramenta drdensqt hunc* d *Chilperico Rege generatum fuiffe j & fic fifpicio ab animis Regis ablata eft.* liem lib. c. 40. de Pelagio quodam qui res S. Martini abfrulerat, *ille eletiis duodecim viris ut hocfeelsp peieraret advenit.* CapituL lib. 1. cap. 61. lib. μ c 9· & io.lib. j.c. 3s3.de0i.TheganusTrevirenfisChoreptfcopus de geftis Ludeuvid c. 19. de Pafchalis Pape purgatione. Inde frequentif&mè *manu quintA, mqnu fextd .ftptimd.duodecimd ,* in veteribus Legibus , Capitulis , epiftolis Romanorum Pontificum, in libris feudorum. Qua demum purgatio Canonica dida eft , qubd ea tantum purgationis fpecies ab Ecclefia proba* retut, exteris duelli, fetn candentis .crucis, aqua calidx, panis hordeacei damnatis. Ea de re ΰπψ funt libro quinto Decretalium *Dcpurgatione Carnonica . it De purgatione vulgari.* Jurôjarandi forma refertur Leg. Alaman. tit. *6.* fidum videlicet reum conceptis verbis jurare, exteros verb juratores hoc tantum, credere illum vera jurafie. Innocentius III. Papa in cap. de teftibus, de purgatione canonica : *Illi fut ad purgandam àlicujn» infamiam inducuntur "Id folùm tenentur juramentofirmart, quid veritatem credunt eum dicere qui purgatur.* Ex confuetudine tamen jurandi rrjuriaadeb invaluerant ut jutisjurandi probatio plerifque reprobaretur , dc Butchardus Wortnatienfis Epifcopus in Lege familix duellum ejus loco fuffecetit. Vide Ottonis Conftitunomm in Legib. Longob. lib. 1. dt. j <.

Sursa capellam dom. Maatini] hoc eft fuper Reliquias Sand. Martini , que in palari? aflervabantur j quibus edam udis , palatin? caufx jurejurando finiebantur. Solcnne fuit jusr juraudum publicè in Ecclefiis aut Martyrum

ramulis 8c altaribus pneftara, aut criam extra Ecclefiam admocû Sanâocum Reliquiis. Gregor. Tutor, lib. 4. cap. *46. Rtpirii hominem ahum Urf'um «Mums, puce* ad altare clam addudum jurare finit ac dicere :* Per faut tenu *JanSum & RdtquiaiMartyrum beatorum*Gre. Lib. 5. cap. js. Si , *inquiunt» ejl* imwxta , jeper tNundum *Am beati Dionyfii martyrit fitcramentit adfirmo. Faciant» inquit» pater. Tunc initopladte ad fa> filicem Martyrii fan8i atnvtnûuitj tlevatijque pater* aumfau*fitper altarium. juravit filiam* xra *efie culpabilem.* Lib. S. c. *it.* de impii cujufiiam voce, qui pejerate confuevetat : *tue ad bafiiicam beati Maniai» &facramento ma tançai innectas reddar. Idem* de miraculis lib. 1. c. j *fihüdaat tempore Fdtcii (Biturigum) Epifcopi vlcinoéfiat quodam pro eràabac impetebat.* fites *dm plerunquê verbitprecacihu iacefferet, ac judicio publici provocaret» decretum efi fententid Primônonurbùutfedhacnoxa.qui impetebantur » fiuramento purgarent ; ingrejfique in epu memorata edit dure » don elevatis manibtufacramtata proferrent* 6rc. Idem de mitacul. lib. r. cap. 10. >9. *f* j. lib. t.c 19. jp. Idem de gloria Confaf. cap. *pf.* 94. Leg. Alaman. tit. *6. Sacramenta fic fieri debeat « illi juratores manum fitamfnpra capfam panant.* Capitul. liK 1. c. 61. Sypodi MeUenfi c. 39. Trara *bac nudam eft tuadfiut&uariuMarnnm .ubi divtrforvm agritudines fumatur, ibi perjuri» licet mamftfti interdum vexari nan videantur, info Dei judicia* d *dammtibus arripiantur.fientfanSus dick Gregarim.* (HomiL ja. in Evang.]

Surax capsul am oom. Martini] Capellam pro capia did , in qua Martyrum ofla conderentur , rd hie locus evincit. Nam & fuper cap* fam jurare Lex Alaman. rit. *6.* dicit. Sic eriam accipitur in Formulis incerti auftoris cap. 3. Evodun dc miraculis S. Scephani lib. 1. *Capella argentea . in qua tret Reliquiarum partie.* Reliquias tgitur fanât Martini in palatio aflervatas innuit fixe Formula. Undè capellx regix fai facello nomen. Sangellenfis lib. t. a 4. *De pauperibus fitpradiHu quondam optimum DiSatertm & Scripterem in capellam fnam ajfampfit.* Que *nemùu Reget Francorum propter cappam S. Martini, quam fecum ob fui uùtieacm* fir *befiùtm opprtjfionem jugiter ad bella portabant* -/aafia *fit* appellare fidebant.* Hodie vero capeuam vocamus quam veteres cellam 8c facellum dixêre.

Pbrcurrvnt j id eft, fieri ptxftari folent, d coofeetndine qux impera 8c curfu quodam fatur. S. Auguftinas Conf. lib. cap. 1*6. Fa tibi flumen moru Immani s quit refiftrt ubi t quandiù nanficcaberù ?*

Dt hac causa ductus sioiat) *DuSus* pro *eduSut,* hoc eft, extra aleam & periculum potitus. Non diffimiliter de verbo *exire»* quod ufurpabatut de eo qui accufitione impensus, abfolurus eft; ut & hodie, *il ψ ferti tafiaire.* Auguftmus famoo. iI. in Marrhsrum «n fin. psg. 109. κχη.10.

Cum Lacis unbmcto] hoc eft, pextio com* pofmoais, qux Lege ftatuta eft. Videantur verares Leges.

Æqvaus rsLAcxmoNi») ejuidem exempli. Inde in titulo. *Chart* pared*» fai pariada»* Variar. Formal, c. 14.

Ut pro nativitati Ricis J Regis eft epifto&, qua Comitibus 8c Domefttcis mandat fibi filium natum. Idebque jubet ut in unaquaque fifeaii villa αα favi manumittantur, 8c Ixôtùe 8c eleemofynx causa. Eb pertinet 8c illud Gre> gerii Turoo. lib. *i.* c. i). *Dehinc Chdperiro Régi » pofl muha funerafiiarmn » filmt nafeitur. Ex bec jubet Rex ornnei eufledim relaxari» vinBea abfibvi , cempafitiontfque negligentum fifeo débitât prxcepii emnmô non exigi.* Illud pexrared in hoc lemmate obfavandum, filium Rqgis Regem did. Quod tunc ufiutusn fuifle ex Greg. Tut. apparat, qui lib. 3. c. 11. Theodebenum Theodorid Regis filium Regem vocat, 8c lib. 4. c 13. *Jmendcbat & ipfe Rex Cbramntu* aiâuu*j* qui tamen perduellis, patra fupetftire Chlocario Rege, interfeOuseft. Sic 8c *fiuc* Regum Reginx diâx. Gregor.Turon, lib. 10. c. 15. deChradieldi Piâavenli Moniali : *Nolite fuper » f"*f« vim infirre » qua fum Regina filia Regit.* Rigordus in Philippi Augufti vita, Regis Lufitamx filiam, tlandrix Comiti niwtam , *Reginam Comitiffam* vocat. Nec novo id exemplo. Servius Vi^gdii edog. 3. in fi. *Regum autem wmiM dixit,* um *quoniam ipfi Regetfuerint ,ftd qui* Regumfilii : ut» Magnum Reginx fed enim mifiratut amorem, dm de driadne diceret Pafiphati Regina filia-* Sic 8c Claudianus Serenaro Theodofii Imp. fratris filiam, Stiiicont nuptam, Reginam vocat in panegyrico Serenx. Teucer apud Sophoclem in Ajace lorario matrem fuam filiam Laomedontis Regis à Telamone captam, Reginam natura fuifle dicit : *Stbujd* w Aw» >M *amMM*^ Sic Polyxena in Euripidis Heceba fe Reginam vocat : a«4m ·*μ ·*<ρ , *Uaetda*

Auor. domssticor. actionis.] Adionibus, ideft, Ofidis 8c Minifteriis, qua de te latiùs fiipra capite undecimo. De Doroeftids verb ad caput ultimum libri fecundi dicetur.

Pxr yssTRAs svisTotAs] Formula epiftolc manumiffioais, qux jullii Regi* d Domcftico celebratur, extat cap. ult. libri fecundi. Csf.au.

Ut lbudb samio vromittantvr] hoc eft, ut fidelitatis facramenatm Regis fil» promittantur, quem Rex ia paste regni fui Regem conficuir, in Auftria aut Neutttia fonalsè. Quod crebrb fub prima Regum Francorum fiunilia factitatum. Corrupti verb quid efle in hoc titulo fufpicor, aut cwé pleniùs inquirendum cenfeo. Nam quod*finie* fibi velit, nondum raped. Fortifie feriptum erat : *Ut leudit facramtntum promittatur Regi ;* faramend vocabulo breviarim feripto, nec polled intelleâo.

Tam Franc. Rom. vsi rbu nationis] Omnes quippe illi permixti habitabant. Sic fuped c. ·. draurr jMpsdi *ibidem commanentu» tam Franci» Romani» Burgundiones » vel reliqua national.* Romam amam , veteres incola appellabantur. Omnes namque provinciales Romani Imperii, cives Romani erant poft conftirarionem Antonini, L Ia erhe. De ftuu homin. Er indè everfo imperio nomen Romanum retinuere. Leg. Saiicx tu. *Si Romantu Frantum-*

ligaverit fint U-ifi. Et tit. 4j. 6. *Romanus* borne *conviva Regis.* 7. *Romanus homopoffiffor.* 8. Rmimiis rribiusriMi. Greg. Tur. lib. a. cap. j j. de Gundebaldo Rege : *Burgundionibus* Ltgcs *mitiores inflitnit,* Re *Romanos opprimerent.* Leg. Burguod. rit. 40. *Coierim fi fuit pofihac barbarus vtl tefteri voluerit vtl donare, out Romanam confuetudinem out barbaricam effe fervendam friet.* Et paflim hi*Legibus.Caffiodor. lib. 7. c. j. *Necefftrium duximus illum ère. ei vos Comitem deftinare, qui fecundiim ediBa noftra inter duos Gotthos litem debeat amputare ;fi quod etiam inter Gotthum* G *Romanum natum meritfortafsl nego· tium, adhibite fibi prudente.Romano, certamen fojfit aquolibi ratione diffringere. Inter iuot ou~ ttm Romanos Romani audiant.* Vetus Conftiturio Chlotarii Regis nondum edita,quam erudiriffimus Jac. Sinnondus humanitate & liberalitate fuâ mihi communicavit : *Inter Romanos negotia taufarum Romanis Legibus proripimus terminari.* Sed de his, fi Deus dederit, aliis plura.

Bannir»] id eft, edtdo convocare. Bannum enim ediâtun eft & denuntiatio quxhbet. Appendix^Gregorii Turon, cap. 87. *Juffu Sjgoberti omnes lendes Auftrafiorum in exercitu gradiendum banniti funt.* Leg. Ribuar. tit. 67. *Si quis Legibus in utilitatem Regis . five in hofte. five in reliquam utilitatem bannitus fuerit . & minimi adimpleverit ,fi agritudo eum non detinuerit. folidis fexaginta mulSetur.* Capitul. lib. *j. c.* 69. *Quicumque homo nofiros habens honores in hoftem bannitus fuerit.* Lib. 4. c. 1$. *Non manniatur, fed per Comitem banniatur.* Hincmar. ep.4. c. l j. Synodus Confluentina an. dccclx. *Ab hoc die & deinceps de Dei bonne (x nofiro bannimus ut nemo hac ampliis prafumot.* Sic bannum pro denuntiatione & edido. Capitul. lib. *f.c.66.* & lib. 4. c. 14. & *60.* Inde etiam pcena feu mulâa ediâo non obtemperantis bannum dicitur fiepè in Capitulis & alias. Ut *Sc* heribannum pro mulâa ejus qui ad» exercitum ire neglexit. Quod nos *Arrttreban* dicimus. Gregor. Turon, lib. 5. c. *16.* lib. 7. c. 4*. Capitul. lib. 5. cap. 14. & 15. Cujus vocis veftigia plura apud nos nodie remanent. Siquidem *Sc* nuptiarum proclamarionem *bannos* appellamus.

Misso nostro] Legato. Qua voce nil frequentius.

Ex nostro latere] Sic Gregor. Tur. lib. 4. c. i}. *Mifit Rex Immachorium Cr Scaptarium primos de latere fuo.* Synodus Matifconeniis II. fub Gutchranno Regc c. 14. Hi) *qui lateri Regis adherent.* Vita Ludevici Pii, qux etiam apud Adhemarum extat, & Aimoini continuationi fubjùnâa eft lib. 5. c. io. *Eodem* miso *generalem conventum Aquifgroni habuit,* fir *per univerfas regni fui partes Fideles ac Creditarios d latere fuo mifit> qui aqui juris tenaces cxiftentu perverfa corrigerent. omnibufque congruum jut aqua libramine penderent.* Sangallenfis lib. a. c. 9. Tmrc ex

•os Cardinales *Legaiot à Utere* dicimus.

Fiml it atim] Gregor. Turon, lih 7. c. 7. *Priores quoque tie regno Chilptrici, ut erot* rfitfovaldus fir *reliqui. ndfilium ejus.* fw *ernt, ut fitperiis diximus, quatuor menfium,ft collegerunt. quem Chlotarium vocitaverunt, exigentes focramenu per civitates qua ad Chilpericum prius afpexerasu.* ur *fcilicet fideles effe debeant Guntehranno Regi ec nepoti fuo Chloutrio.* Et cap. l j. de Gararico Duce, qui *facramenta de nomine Childebertifufceperat.* Appendix Greg. cap. *76.* Capitul. lib. 5. c. 8. *Ut* nJli *alteri per facramentumfiddttat promittatur nifi nobis & unicuioue proprio fieniori ad nofiram utilitatem* fir *fui Senioris* &e. Et cap. 88. Ejus porri» iâcramenri Formulam Petrus Ptthoeus, de litteris optimè meritus, edidit uni cum fecundxRegum fàmilix Hiftoricis.

Leods] Pro fide accipio. Leudes in Leg. Wifigothor. lib. 4. tit. j. c. 5. Leudes namque apud Gregorium Turonenfem ii dicuntur qui Fideles Regis funt, *Sc* qui nulli prxterquam Principi obnoxii funt; quos fequens xtas *Barones* dixit. Gteg. Turon, lib. 9. c. 10. in paâione Regum apud Andelaum : *Leudes illi qui Domno Guntchramno poft tranfitum Domni Chlotarii fecramentn prsebuernnt.* Appendix Gregor, cap. J4. *Chloterius cum Proceribus & Lendibus Burguadia Trecaffiais conjungitur.* Erpaflim. Idem Leudes Baronum nomine comprehendit c. 41. *Burgundia Barones verb tam Epifcopi andm ceueri Leudes timentes BrunichiUem.* Unde proculdnbio feudum *lendum* five *lehen* hodie quoque Germani vocant. Quod jam à Cujacio initio fêudoram obfervatum eft. Huc referri pollet quod nos *ligium hominium* feu *homagium* dicimus.

Samio 1 Cortupcè , ut quidem cenfeo ; «ur certè plenius inquirendum. Putarem notis *facrormenti* vocem heic feriptam nec intelleâam.

gubd multe cd invicem fer loca Sonitorum io amicitia obligande fècramenta dederant. De ejufmodi facramento proximè fuprà diximus.

Pignora] Reliquis Sanâorum. Id porté heid obfervandum, in eam rem à Rege miflas ut fibi aut filio fidelitatis iacramentum prxftaretur.

AD LIB. 1L

Huius libri titulus in Mf. ita conceptus erat : *Incipitftedtio-qualitcr Charta pegenfis fient.* Quod omxiTum nolui. Igitur fupenocu libro omnium litterarum & negotiorum Formulas

tinet, eas videlicet qux in unoquoque Comitatu & pago, in ptxfenria Comitis, aut vicarii, aut Centenarii, aut etiam privarim peragi pollent. Nam. ur antea diximus, tiré & publicè quippiam perficiendi duo tùm legitimi modi, in palanoanre Regem, aut in pago ante Comitem. Pleraque exiftunt etiam negotia qua per epiftolam nerf poliunt, quorum etiam Focmidr secundo libro comprehenduntur. Idebque magnus Cujaaus,qni hoc eodem codice ufus fuerat, hanc toriua operi· divifionem relpiciens, hoc titulo Marculfum laudat : m *Marculfi J^lonechi libro it Formulis* m· *blicorum privatorumque negotiorum* in Pauli untenu Ub. 4. ut. i. Esfi dod omnia que fecundi» libs»

libro tradantur privata font Namquod ante Comitem peragitur, poblicum, non privatum eft. Vide Capiral. lib. 4. cap. 19. χi. 29.

Cap.». DI MAGNA KB QUI VOLT XENODOCH.]X> nodochii feu hofpsuUs aut Mooafterii cooftnictio eft 8c domoo, i privaro quolibet in aniline remedium & peccarotum remiffioocm fe&a. Omnes quippe donatione», fundatione», 8c privilegia Ecclefiis concéda his atque adeb fuperioribus feculis hanc remedii anime caufem continent Ut fallatur Falcetus qui antiqu. lita 5. cap. 10. non ante Dagoberd Regis tempon Ecdefits bona in animx remedium aut remilbonem peccauxum data exiftimat, fedtantùm<daper,iMi«/im featiniMt, &· firtate&a. Nam vetuftiffima queque monumenta etfi pecunix vel fruâuum deftinadonetri contineant, utinfenareâaautinufum luminum fufecerent» hanc tamen caufem prétendant, ut ad veniam i Deo impetrandam dantibus ptofint. Salvianus. diferriffimus ille Maflilienfis Presbyter, integris quatuor libellis Timothei nomine ad Eccleuam Catholicam divites omnes ve. hemenriffimi adhortatur, prxcipuè eos quos gravium deli&orum terror exagitat, quoique peccatorum confcientia excruciat, ut peccate 8c labi defluant, tandemque peccata fua mifericordii», largitionibus 8c eteemofynis redimant. Gregor. Turon, lib. d. cap. io. de Chrodino quodam quidomos, vineas, argentum Ecclefiis diftribuens dicebat: *Sint Lee Etcltjûc data*, m dam de Ls *pauperes reficiuntur*, miil *vestiam obtineant apud* Deem. & lib. 9. c. 41. in Radegundis epiftola; Qux *alii pro animarum fuarum remedio, vel forares* fetdem dc *rebus propriis contulerunt.* Hxc verb Formula longam ejus argumenti jprxfetionem continet. Qua ratione potted eb ufque pro«eftum eft iit pcerique crederent donationibus in Ecdefiam faâu poUe crimina quxeunque nullo negotio aboleri; ob eamque caufem Svnodo Cabilonenfi fub Carolo M. reprobata eft hxc opinio cap. 3i. nimirum adversus eos qui de induftria peccantes per eleemofynas impunitatem fibi promittebant. *Non enim,* inquit, *idcircb quis peccare* dciet ut *eleemofynam faciat; fed ideè eleemojynam facere debet quia peccavit.* Eodem petrinec quba tum illo Concilio, tum in Capitulis, tes Ecclefix Mcrimexfe *pauperum & pretia peccatorum* appellantur.

Siv quidam] Ita emendavi pro *quidem*, ut conftaret fenfus.

Quoque scbliribus] Pro *& feeleribus.*

Optat] Hujus daufulx, qux duriùs conferipea, mendis etiam non caret, fententia eft. Ille fcelerum & Magiciorum confcientia excruciatus, & Chriftiano nomine indignus, optat doratione & confttudione Monafterii & eleemofenis peccata fua extingui. Quod etiam paffim fecra Scriptura fpondet. idque addu&s rationibus plenius probat, deinde rem ipfem aperit.

Colonici»] De colonica diâum eft fuprà lib. i.cap. 30.

Remota Pontificum] Hxc daufulaad exemptionem Ecclefix pertinet, ex voto xdificanris vel dotantis. Qux juftiflima eft caufe. Qua de te fetis ad cap. 1. lib. 1.

Caballor. prestus j Preftus, id eft, prxftationes.

Paravereda] De quibas lib. 1. cap. 11.

Min vendi causam] Caufe proie, ut no£ tris *chofi. Gregx.* Turon, lib. 4. cap. 13. *Multe caufa per eum inrationabiliter gerebantur.* Capipittd. lib. 5. c. 360. Si *quiscaif/am alterius tulerit de* fece *fuo.* Pipinus Imper. *Non prafumant ipfi. aut homines Morum, alicui homini fuam caufam tollere, vtlfuum laboratum.* Leg. Longob. lib. 3. tit. 4.1. j.

Zixr/. BRAUD, mercator.] IntelligirGiezi, de quo 4. Reg. 5. »6. ubi de Naaman & Elizxo. Sic Gregor. Turonenf. de mirae, lib. 1. cap. 59. Sic & Tarrafii epift. pag. 2. Alii hujui maledi&onis loco Judx exemplum proponunt. Teftamentum B. Remigii apud Floooardum lib. 1. c. 18. vett. charae S. Benigni, 6c paffim vetera infiniment».

Societati quoq. et fisco] Alias*focio quoque fifco.* Utrumque retineri poteft. In poenis enim fifcum forium adjungebant, ut infrà omnibus penè Formulis.

Prologi] Prxfetiones funt varix qux donatiotii ad Ecclefiam conveniunt, & omnes remiffionis peccatorum & animx remedii caufas continent. Cujus exempli pleraque infttutpent* donationum videre eft in antiquis Ecclefiarum monumentis. r.p

Comam cautis mii] Capitul. lib. 1. c. 137. *Vt liber homo qui in Monafterio regulari cernam depefuerit, fr res fuas ibidem delegaverit, promijponem faSam fecundùm regulam firmiter teneat.* In tabulario S. Martini Turonenfis ■*Ego Galftrdus S. Martini humillimus Levita. frc. dono, trado Deo necnon S. Martino, ubi parentet mei me obtulerunt, novo ordine traditionit per capillos cipitit mei illic comam relinquens t* &c. *proprium meum qui ex fucctffione parentum meorum mihi obvenit, frc. Dat.* X. *KL· Julii anno* XVit. *regnante Domno Karolo Rege.*

Pbculio vtr. sbxus] Peculii vox varié acripitur. Nam pxter notiorem fignificationem ejus quod à patre vel domino film aut fervo conceffum eft, vel quod illi perfimonia 8c induftria quxfierunt, veteres etiam omne patrimonium peculii notnine appellabant, auriore Servio in eclog. 1. à pecoribus in quibus eorum- univerfe conftabat fupftantia. Unde 8c pecunia diâa. Ulpianus quoque ea qux Grxci dicunt Gallos *peculium* appellalfe teftatur. 1. 9. $. *Dotis.* De jure dotium, neic verb pro pecudibus peculium ufurpari manifeftum eft, idque non abs re, cùm 8c peculii vox à pecudibus deduâa fit. Sic infrà cap. 4. *Peculio uirtufque fixis majore vel minore.* cap. 7.*8c* aliata ûepè. Synodi Autelianenfis 1. cap. 1*j*. *De his quotparochiis in terris, vineis, mancipiis, atque peculiis quicunquefideles obtulerint. antiquorum Canonum ftatuta ferventur.* Rotharis Rex in Legibus Longobardorum, tit 105.19. Si *quis cahounm* «Irimtm *aut quodlibet peculium, credens fuum effe. prifirit.* Cap.„

Ea scilicet rationi] Precaria eft, de qda pofteà cap. 5.

Ni QuicQVAM auri] Aftetifco hunc locum notavi, quod cum integri fide curare 8c

reftituere non potuerim. Senfus tamen hic elle videtur, donatorem velle prxfeatem donationem infinuari geftis municipalibus ; erit non ejus farratie quantitatis fit quae infinuacionem defideret Nam ducentorum aureorum donationes , non minoris quantitatis, infinuari folitas ante Jufti» niani Couftitunonem notum eft.

St quis vero] Omnibus ferè hujus libri Formulis poena adfcnbitur, ii adversus eas fadum commirtumve quid fiierit, ut &: in Capit, lib. $. c. 1 $ quod tutius eft quàin ad id quod intereft agere, cujus pletunque difticdis probatio , &: ad exiguam fuinmam diducitur 1. ait. De prxrorii* ftipulat. Hincmarus de divortio HlotharnScTerbetgx ad xn. intetrog. p. 401. Sed Er *in jure civili in confcripttone cnartarum conditionahs confutuito ponitur. Quo difpend.o qui eandem chartam infringere tentaverit .fifco multetur. accufator accufationt feriptura fe d conditione mutare non poterit.*

Stipulations subnixa].Fonaftè qubd ftiÏiulatio antè intervenerat. Vel etiam hujus clauiilx ea mens eft, ut perinde firmum id habeatur atque fi in ftipulatum dedu&ares fuifiet.Nam ftipulatio commune erat omnium obligationum aftringendarum vinculum Paulus Sentent, lib. 5. tit. 7. id porro ex jure Romano petitum , omnibus Formulis etiam inferioris «vi adferiptum videre eft: cujus locofiepè in Traditionibus Fuldenfibus *culmo fubnixa,* quafi ftipulatioà ftipula defcenderet. Quod Ifidorus aiTent origin, libro quinto *: Stipulatio d ftipula. Keteres enim quandb fibi aliquid promittebant ,ftipulam tenentes frangebant ; quam iterùm jungentes . Jponjiones fuas aptofccbant.* Quamquam credibile fit Ifidorum, cum hxc feriberet , de jure hofpitii *A* reflet* hofpitali cogitafte. Aliam certè ftipulationis notationem Varto, aliam quoque Jurifconfulti tradunt.

Cjp 4< Cessio] ex caufa donationis. Vetus inftrumenrum donationis tempore Juftini Imp. *Huic cifioni atque donationi à me fa3a in beatiffimo atque apoftoheo viro Sacerdote Ravennatis Ecclefia ad omma qua fuperiùs tenentur adfcnpta relegi, confenji.* Er *fubfcripfi , Er teftes ut fubfcrijerent conrogavt .ftipulantique vobis, vir beatfffime ,* Er *aSoribus tuis in prtrfenua continuus in verbis folemnibus (popondt.* Qux ideb longius exfcripfi, quia non longé à noftris Formulis abfunr.

C.p A Precaria de ipsa villa] Res Ecclefix alienati non pofle multis Synodorum decretis, pluribus etiam Imperatorum Regumque Cooftitutlonibus fancitumeft. Illud tamen recepturrt, ut petenti ad certum tempus rei Ecciefiafticx ufusftuftus non denegetur , fi quidem non minds quàm alterius tantx quantitatis quantam acceperat reditus cum ipforum prxdiorum dominio Ecclefix derelinquat. L. *Jubemus.* $. Sanè *omnis.* Cod. de facrofan&s Ecclef. Synodi Belvacenfis cap. n. Meldeniis c. n. Solebant & qui res fuas Ecclefix dabant precibus rogare ut fibi , quoac vixiflent, iis uti itui liceret, ut bate Formula oftendit, & fuprà hujus libri cap. 1. j. Incetti auftoris Formulx c. 17. FormuL Leg. Rom. cap. 7. Leg. Alainan. at. x. Si *quit liber nsfuasad Ecclefiam Dpi dedttit,* Ere. Er *poftfutc* J *Paftort EcclefTa per beneficium fufceperit ad vid..aiem necefitstem conquirendam diebus vite fust , &r quid fpopondit perfolvat ad Elcltjum ctnjnm de ilia terra ire.* Leg. Bajuv.c. i. nt. i. *Pofthac nullam haheat poteftatem exindè quicquam auferre . Rec ipfe , nec pofleri ejus. nifi defeafor Ecclefia illitu per beneficium praftare voluerit ei.* Fortunatu* lib. 8. carm. ad Cregorium Turonenf. pro agro prxftito. rum carm. n. ad eundem , precatori* pro ipfo agro.

Qaandi repof.etur, veftrii redit ufibus arvum .
£t domino profno reftituemus cam.

Inftrumentum verb feu charram qua: eo nomine conficiebatur, *precariam & precatoriam* appellabant , qcbd precibus concerta \ ideretut Concilii Toletani VI. c. 5. Si *quit Clericorum vel altarum quarumlibet per/onarum ftipendtum de rebus cujufdam Ecclefia Epifcopipercepit largitate, fub precaria nomme debeat proftjfionem jeribere , ut nec per tentiontm diuturnam prajudicium aferat Ecclefia»* Synodi Epaunenfts. c. 18. Rhemenfis fubCaroloMagno c. j 5. Undè *ic* ipfum negotii genus precaria dicitor. Quod i precarii contra&u apertè deduüum eft, quamvis diverfa fit utriufque negotii natura. Nam ad certum tempus precaria conftituitut, non ad domini nutum ; *Sc* utplutimum merces five cenfus in precaria intervenit , non autem in precario, quod gratuitum eft. Tandem omnis concert» ufixsfriiâus rerum Eoclefic ad certum tempus, precaria dida eft ; licet qui petit, de fuo nihil donaverit. Pipinus Rex in Synodo an. dccxlu. *Utfub precario (r cenfu aliquam partem ecclefialu pecunia in adjutormm extreitit noftri cum indulgentia Dei aliquanto tempore retineamus, frc. Gr iterum, fi neceffttai cogat, aut Princeps jubeat, precarium renovetur* Er *referebatur novum.* Capit, lib. j.c. j. ex Synodo Leptinenfi. & lib. 7. c 141. *Pracipimus ut nullus res Ecclefia nift precario pojfideat ; (r poftquam ipfa precaria finita fuerint faciant poteftativèfpecuûtores Ecclefia utrum elegerint, aut ut ipfas res recipiant, aut pofteris torumfubprecario Er cenfu habere permittant.* Vide infrà cap. jy. 40. 41.

Nosraa tuit ηтι 10j Flodoardus hift. Rhem. lib. 1. c. t. de Mapinio Epifcopo : *Hujus quoque temporibus Suavegonho Regina Rhemcnfi Ecclefia tertiam partem villa Virifiaci per teftamenti paginam delegate reporteur. Quam partem ipfe quoque Prafid Theudechildi prafata Reginafilia ufufruHuario per precariam falvo Ecclefia jure concrfiit, ite duntaxat ut poft ejus obitum , abfque ullo prsjudicio ,ficut ab ea meliorata fuijet, ad ditionem Rhemenfis revocaretur Ecclefia.*

Ac Bxnxmc. usuvructuar.J Sic beneficium pro precario accipit Tertulliano* advenus Hermogenem : *Tribus medis ekitnafumuntur tjure, beneficio , impetu , id eft , doniinio , precario , vi, dominio non fuppetente.* Horatius epift. a. lib. a.

Sit pruriam fûéfuan , puoSo quod mobilii hora
Nua. price, auupncio. Mac vt, iu« *forte formed*
Vtrmuut domiaiu.

*dcùque & precarium genus liberalitatis efle Jutifconfulti teftantur. L. i. & x. De precario. Sic& in 1. *Jubemus. $. Sani.* Cod. De facrolandis ecclef. ubi hoc negotii genus dclcnbitur: *PaQa* con* *Jcribat* per yux b* tempus tnrrd *quod hoc praftari placuerit ftatuatur, & manifeftum ft quoi quifquo acceperit hujufmodi beneficii grand.* Leg. Alaman. tit. *i. à paftore Ecclefia per beneficium fujtepcrit.* Leg. Bajuvar. c. i. tit. *i. per beneficium* pr<yfore.ConftûùrioSynodi Pifteniisan. dccclxii. de villis B. Dionyfn. *Hat villat, cum ommbut quae perprecarias aut beneficia indi homines rttment be.* Inde benebcii nomine ea przdia di&a , qux pro fervîtio militari à Rege iive etiam ab aliis concedebantur, qux feuda pofteritas dixit. Initio namque vita accipientis Uniebantur, & ex cenis caulis revocari poterant. Capitul. lib. i. c. 116- Qui *beneficia regalia tam de rebut ecclefiafticit qudm qua (r de reliquit habere videntur be.* Lib. j. cap. 5. 19. 10. lib. 4. c. 9. Carolus Calvus Rex in diplomate pro Ecclelia Rhemenli spud Flodoard. lit». }. c. 4. *Quicquid exindi not fidelibus noftrit beneficiavimut, prafenticlittr reftituimut.* Hincmarus de villa Novilliaco : Carolus *dedit villam Novilliacum in beneficio Anfchtro Saxoni, qui nonat ac decimat ad partem Rhemeniit Ecclefia ufque ai mortem fuam per felvit.* Synodi Meldenlisc. i>. *Ut pracepia illicita jure beneficiario de rebut ecclefiafiicit faSa d vobis fine dilatione refeindantur.* Et cap. 10. cap. 53. Itaque.cùm Hadrianus Papa ad Fridericum Ænobarbum fcripfiflet *multa Je ei beneficia* conmliflè , hoc veror» exarlit Imperator. Quod lie •xcufat Pontifex apud Radevicutn lib. 3. c. 11. *Licit enim hoc nomen, quod eft beneficium , apud quofdam in alia fignificatione qudm ex impojittone habeat effumatur, tunc tamen in ea fignificatione accipiendum fuerat quam not ipfi pofuimut, 6 quam ex inftitutione fua nofeitur retinere. Hoc enim nomen ex bono bfaSo eft editum ; b dicitur beneficium apud not. non feudum, fed bonum faSum.* Aliquandb autem in donationibus Eccleiix fadis nominarim cavebatur ne in beneficium prrftarentur.Cujufmodi exempla funt in traditionibus Fuldeiifibus lib. 1. *Ut nulli Clericorum aut Luteorum aliquandb rei ipfa quai tradidi m beneficium proflemur, fed ad locum quo profatui Martyr corpore quiefeit perpetub defendant.* Lib. 1. *Ut nulliut Clerici aut laid aut alteriui perfona beneficium nunquam fiat ; bfi unquam faSum fiat, net jure hereditario pradidum locum accipiamus, vel fuccejforct noftri accipiant.* Flodoaidus lib. 3. c. 10. Anfelmus Lcodienfu cap. O. Γη *tret portione! praiia Ecclefia dtvifit, unam fibi & fucctjforibut refervevit, alteram Ecclcfiit at Monafteriis impertiit, tertiam militibus. qui Ecclcfiam armis protegerent, habere concejfit.*

Pontificium non nab.] Id eft poteftatem, facultatem. Infrà cap. S. 9. 8c paflim his Formulis. Gellius lib. 1. c. 13. *Re Jtmel ftatutd deliberatdque ab eo cujus negotii id pontfictum effet.* L. i. Cod. Th. de maternis bonis : *Ita fiint* in *parentum poteflate atque dominio ut fruenii pontificium habeant, alienandi tis licentia derogetur.* L. *f.* Cod. Th. de tide cath. *Neque hit penitus peflkac obtinendarum Ecclefiarum pontificium facultatemque permitto.* In veteri inftrumenro S. Galli Alamannicar. Antiquit. toni, a.· quo etiam precaria huic Formulx omninô ûimllima continetur : *abfque prajudi.io S. Galluni ipjam villam tenere b ufare faciat. b nullum pontificium habeat de ipja villa nec vendere , nec donare . nec alienare, nec minuafc . Jed in quo pofiumut , femper meliorare faciamus.*

Pan hanc frfcaturiam] Precaturis pro precaria. Synodi Epauncnlis cap. 18. *Quod Clerici etiam fine prtcatorm qualibet diuturnitate temporii de Ecclefia reluunerarione pojjederunt, in jus proprietatis temporii praQriptionc non imttur.* Flodard. hift. Rhemenf. lib. 1. c. $.ex Synodo Rhemeni. fub Sonnauo Epiiiopo : *i)e hit qua ptr precatortam impetrantur ab Ecclefia , ne diuturnitate temporii ab aliquibui m jut proprium ufurpentur, b Ecclefia defraudentur.*

Psa QUINQUENN. X1NOVATA 1 Infrà cap. I 9. *abfque ulla aha rtnen ata , ut moi eji m extent. precaria.* Incertus audor cap. 41. *b ut aha precaria de quinquennio m quinquennium renovantur , iftam veri non fit nçcejje renovandi.* Id inftitutum , ne longinquitas temporis proprietati obilfteret, ut Toletani Concilii lexti verbis utar. Synodi Belvacenfis c. i *Ui precaria de quinquennio tn quenquenhium fecunddm antiauam confuetudinem b auSoritatem renoventur.* Mcldenfts c. xx. Capitul. Caroli Calvi c. 9. Burchatdus lib.). c. 169. cap. 1. De precariis. Precariarum porro , prxter nas Formulas, exempla extant in appendice Flodoatdi, ubi de Adalberonc Epifeopo Remenfi, in veteribus S. Galli inftrutnentis, qux Alamannicar. Antiquit. torn, x. à Goldafto edita funt , & in traditionibus Fuldeniibus.

Contra hanc emstolam] Nil frequentius hoc libro & m Formulis Leg. Rom. quàm per epiftolam negotium gerere ; arque adeô omnes hujus libri romiulr in epiftolx inoduni concepta funt, ut fuprà *Domino janSo bc.* infrà *Dulci(Jimit fihie. neponbui bc.* Receptum illud efle fub Romanis Imperatoribus probabile eft . paulatim recedente iolemniuin verborum ufu quibus per multas ambages res agebantur. Itaque & manumiflio per epiftolam fleri poterat. I. Qui *alftnti.* 38. De adquirenda vel amitt. poflefl'. $. *Muhit.* Inftit. de libertin. Cautionum quoque &: obligationum per epiftolam exempla paflim occurrunt. Imi» teftamcnti luco plerunque epiftolx feribi folitx , ut de Hdanone B· Hieronymus prodit, earumque epiflolarum mtinita exempla Jurifconfuln proferunt. 1. Miles 75. Delegat. x. I. *Alumna-* ult. De adnn. Leg. #

Charta donat, intxr] De ejtumodi donatione lib. 1. c. ix. Car. ?.

Quod varitxr in coniucio]Leg.Saliez rit. 47. x. Si *ibi aliquid elaboravit, quia Legem noluit audire, amittat.* Leg. Ribuar. tit. j 9. a. Terti<m *partem de smiti re quam fimul conlaboraverint.* Tradition. FuldenL lib. 1. *Notitia traditionit Hrungbottn , qualiter ille pro atema retributione elaboratum fuum omne tradidit, hoc eft , porcoi µ*, vaccat* vi. orti xn. Alibi in dooauone Benedidi : *Dc elaboratu meo funt*

hue , boves xxxrx. *forci* l xxii. *oves* xx. *mappas* iv. *manutergia* 11. *plumacia* vi. *opertoria* n. *pallia linta* vi. *pulvilli* xiv. *(re.* Lib. 1i. *trado amntm laborem meum.*

Cip. ». Charta obnoxiationis] Epiftola eft qua pacer, qui bonorum uxoris fux prxmorrux ufurntrudu à tiliis accepit , remunerandi caufâ illis donat villas quafdam fuas , eatutn tamen ufisfruAu retento ; atque in fe obnoxium reddit, ut ne illas in pofterum alienare aut minuere pofiit. Idebque hxc Formula obnoxtatio appellatur. Qux res proxime ari precariam Ecclefix accedit, de qua intra cap. 19. Nam & m hne additur claufula precariis adfetibi folita , ut perindè valeat atque fi per quinquennium renovata fuillec.

Evindicastis] Flodoard. hift. Rhemenf. lib. c. 10. *Res quoque nonnullas, jureque t.cclefix, ac mancipia , Legibus per Advocatos evindtcata rtceptjje repentur.*

Cap. io. Erisr. cum *in l.* filior.] Epiftola eft codicillorum loco, quà avus nepotes ex filia prxmonua ad fucceilionem vocat. Similis eft & alia inter Formulas Leg. Rom. c. 11. Verùm ad Legem Romanam «a pertinet ; hxc autem, qux in diftindè concepta eft, ad Legem Salicam. ut opinor , referenda. Etli de Ixge Romana poteft etiam accipi. Qua de re ad Leg. Romanx Formulas.

Dutt iss. NipoTiB.] Sic in 1. *Lucius luisti. 88. §. Qua marito.* De legaris 11. 1. *Titia.* 34. ti. De legatis 11. & pallim. Proprium illud litorum epitheton. *Dulces natos* dixit \ irgilius Æn. 4. *Dulces liberos* Horatius.

Pl r Legem] Salicam fcilicet. Illa etenim tit. *61.* proximiores tantùm admittit, & nepotes omnes repellit. Quod Childebem RegisConftitutione innovatum eft : *Ut nepotes ex filio vel ex filia ad aviattcas res cum avunculis* 1 *el amitis fic venirent tanquam fi pater aut mater vivi futfient.* Poteft & de Lege Romana accipi, qux ante Juftinianum ab inceftaco cerciam partem aviacicz fuccefIkmis nepotibus ex tilia detrahebar. L 4. Cod. Th. De legitimis heredirat. Ut opus fuerit hac epiftola in vice codicillorum, ne ullam deminutionem paterentur.

Quando nuptam trad.] hoc eft, ut dotem matris conferant, ii ad ejus fucccflionem accedere velint. L 5. Cod. Th. de legitimis heredit. *Ut mixtis matrum Juarum dotibus, as* 1 *heredi·' tatem projeta pane, quam Lex divalis ceafuit, cum avunculis partiantur.* Ibid. Anianus *quicquid filia accepit tempore nuptiarum.*

D» PRAstDio nostso] Supra lib. 1. c. 11. *cum terris & c. feu prafidns domis eorum.* Hoc hbro c. 7. *Terris, villabus, domibus cum omni prafidio . etiam peculium , prafidtum utriufque generis & fixus.* Gregor. Fuxon. lib. *6.* c. 4. *Inruerunt in domo Lupt, & direpto omni prafidio, fingentes fe illud m thefauro Regis recondere, fuis eum domibus intulerunt.* Lib. 9. cap. 19. in PaZbone Regum apud Andelaum : *Si quid de agrisfifcahbus vel jpeciebus atque prafidio pro arbitrii fui voluntate facere aut cuiquam conferre voluerit, in perpetuo, auxihante Domino , confirmetur.* Gregor. Tuionenf. de gloria Confeflor.c. so?. *Habeas dsvusas multas.* tr *tam m fundorum pojfijfione qudjn in prafidio domonim valde diver erat dc locuples. Ex* quibus locis conjicio prxlidii nomine pecuniam numeratam, aurum, argentum, & alia id genus intelligi. Nam *ôc* Celfus in 1. Si *chorus* ■;<)· $· ›· De Legatis m. ait Ptoculurh referre, *audijje fi rufiicos fines ita dicentis , pecuniam fine pecubo fragilem effe , peculium appointantes quod prrfidii faujd jeponeretur.* Cui convenit quod ait Conftintinus imp. in pecunia veteres robur omne patrimoniorum potuille. 1. 11. Cod. de adminiftrar. tutor. In Formulis verb incetti auctoris prxiidn nomine pecudum greges *Sc* boum armenta iigniticare videntur, cap. 4-. *etiam peculium . prxfidium utriufiue generis Ur fifùs.*

Charta qui suo nepote] Nolui quid immutare. Nam fecuii A audoris vitium eflè videtur. Eft autem Formula donationis , qua pater nepoti ex hlio aliquid donat, ut prxcipuutn illud habeat, iitque melior ejus nepotis eonditio quàm exterorum. Cap.·'·.

Absque consor. fratr.] In donatione Haganonis ad S. Mattinum anno quinto Hludovici Imp. *fridcgifo Abbati trado manfum nofirum dominicarum, quem extra tanficuum fier trum in hereditate habemus m pago Blefinfi.*

Vel mus meis] Leg. *filiorum meorum.*

Ur filia cum fratribus] Lege Salica, Ribuarià , *Sc* aliis, hlu in alode feu terta paterni non fuccedebat. Hâc verô Formula patrem ad fucceilionem fuam potuifie eam revocare *ôc velati* heredem cutn fratribus inftitucre inanifeftum eft. Qux Formula apud Cujacium Obfervat. vtu. edita exrat.

Consuitudo tenetur] Confu.etudinem vocat LegesSalicas, Ribuarias, & fimiles, meriti», cùm multo antè ufu receptx quàm in fetiptis redaAx fint. Sic autem Leg. Sahcx tit. 6i. *L'e terra veri Salica nulla in multeris hereditate tranfiat portio .fed virilis fixus totam terram proprietatis fua poffideai.* Qux diverfa ab editis, ex Mf. reg. exfcnpli. 1-eg. Ribuar. tit. 58. *Sed dùm virilis fixus existent. femina in hereditatem aviaticam non fuccedat.* Leg. Saxon, c. 39. *Pater aut mater defunih filiis .* non *filia , hereditatem relinquant.* Leg. Anglionumtit.7. *Hereditatem defunSifilius, nonfilus. fufetpiat. Sifilium non habuit qui defun&us efi, ad filiam pecunia if manapia, terra verb ad proximum paterna gene· rationis confiinguineum pertineat.* Quod ôc olim Armeniis placuitle& à Juftmiano Imp. fublatum docet Nov. xxi.

Terra paterna] Alode. Leg. Ribuar. tit. 58. *terra aviatica,* in Leg. Saxon. & Anglion. *hereditas.* Vide fuprà ad c. 11. lib. 1.

Si quis extran. nom.] Adoptip eft; qux tamen propriam Legem continet. Fit enim ab eo qui rebus fuis fuperetfe non poteft, idebque ftatim bonorum fuorum poiTelGonem in adoptatum transfert, eâ conditione ut vidum ôc veftitum. quandiù vixerit, ei fuppediret. Cap· »»·

Pactum ,inter parentes] Divifio paremx hereditatis inter fratres, ut & Formul* inceni audotis c. <9. Leg. Rom. 13. Parentes autem hei; & alibi non ratb dicuntur non propriè fic cx ufu veterum, fed in ea figaitkacioae quam Cap.·*

rulg<\ hodie retinemus, pro quibufcunque proximis vel confanguinitate junctis. Gregor. I uron. lib. j.c. 5. *Cuju) parente) condolente) propinqui exitum &c.* lib. *6.c.* j6. *ConjunSt parentet gra- Vijjimu Clericum tormenti) fubdentec interimere rolueiunt.* Sic fortafle Tertullianus lib. de carite Chrifti: *Cùm indignatio pa><-nte> non neget fed objurget. mox demonjlrat qui conditione negaverit matrem & fratre). Negavit itaque parentet.* Et ita ibi fxpè. Quà voce etiam uios antiquiores Spartianum & Lampridium humains plenfque doc&T. Cafiuibonus ad Marci Imp. vium Dotat.

non A indic, pol. COACTI] Fratres quippè communem hereditatem confenfu dividentes pietatis officio funguntur, inquit Papinianus in 1. ult. famili* ercifcund*.

Script ur. serii alligari] In charta abfolurionis Henrici II- Angha: Regis apud Hovedenum Annal, part. poft. *Ne in dubium veniant qux geruntur, Cr ufut habet & communit conjideratio utilitatit expofeit ut feripturarum ferit debeant annotari.*

«s. Libellus dotis] Quo patet fponfi, fponfx dotem conftituit. Nam apud Germanicas illas gentes, ut Tacitus feribit, *dotem non uror maruo, fed maritut uxori offert.* Leg. Burgundionum tit. 41. *Sc* tit. *61.* Mulier *fi ad ahat nuptiat tranfiertt. omnia perdat ; dote tamen fud, quam à marito Juo acceperat. quandiù vixerit utatur, filio proprietate fervata.* Leg. Ribuar. tit. 39. *De dotibut mulierum. Si quit mulierem defponfaverit, quicquid ei per tabularum Jeu chartarum inftrumenta confcripferit, perpetualiter m- convulfum permaneat.* Quibus verbis libellus dotis defignatur j cujus fpecimen hoc capite extat. Leg. Saxon, tit. 7. & S. in Tilliana editione c. 45. *Sc* 46. Leg. Alaman. tit. 56. Sic dotem accifit Greg. Tur. lib. *6.* c. 18. ubi legatos refert in lifpaniam à Chilperico Rege milfos ad infpiciendam dotem qux ejus filix conftitui deberet. Et in Pa&ione Regum apud Andelaum lib. 9. *De eivitattbut quas Gatlefutndam germanam Domna Brunichildit tarn tn dote qudm in morghangeba hoc eft matutinali dono in Francium venientem eertum eft adquifijje* trc. Sic in Synodo Triburienfi fub Arnulpho Rege cap. 15. *dotare,* ubi de Franco qui uxoremè Saxonia duxit, nec eam Lege Francorum defponfavit vel dotavit. In charta libertatum Joannis Anglix Regis apud Matthxum Pandem : *ftflignetur vidua pro dote fua tertia part totiut terra maritifui. qua fua fuit in vita. nifi de minori dotata fit ad oftium Ecclefia.* Illud ipfum eftquod *dotaluium* dicitur à Clemente III. Papa in cap. *Plerunque.* De donation, inter vir. *Sc* uxor. *Sc* quod nos hodie *dourium* appellamus. Ejuûnodi chatis conftitutio à Willelmo Sicilix Rege in Joannam Henrici 11. Anglix Regis filiam fada exrat in Annalib. Rogerii Hovedeni. Eft *Sc* alia libelli dotis Formulae. 37. Formulât, incerti audoris. Quibus addere vifumeft libellum dotis non ditlimilem, *i* dodiiT viro Joh. Belio mihi concefl'um, qui circa annum m x L. confcriptus eft.

Cùm Dominus omnipotens & excelius condidit hominem ad imaginem & fimilitudinem fuam, djxit : Non eft bonum elle hominem foluni, faciamus ei adjutorium fimile fibi. Propterea relinquet homo patrem & matrem, &. adhxrebit uxori fux f fic erunt duo in carne una ; non tamen duo, fed una caro. Et : Quod Deus conjunxit homo non feparet. Igitur ego in Dei nomine Adam, dileiliilima fponfa mea nomine Hcldi^ardis, dono tibi donatumque elle volo tie rebus meis, feu de beneficiis meis qux lita iunt in pago Andecavis in villa qux dicitur Chef 7CÎ, & alia villa qux vocatur Nandulia, de Ecclefiis, dc vineis, de pratis, de cenfu, de frixingis, de obligis, & de omnibus reddituris, tibi medietatem dabo. Et in alia comitate in pago Dunenfi in villa qux dicitur Vallarius, qux teneo de liliis Alboldi per teflimor.ia Geylx focniinx Hugoni, de ipfa villa medietatem. Et fuper fluvium Lidunum pharinarium, qux eft fuper quatuor fit fobdis quinque, & de fuper via chalceda arpenn. devincis tres. In biirbio S. Valleriani medietatem de manfionibus, fie de areis fimiiiter medietatem. Quod fi quis libellum hunc dotis aliquid calumniaverit, auri libras quinque coadus exfolvat.

Quod bonum faustum] Hxc à Romanis defumpta funt, quos boni ominis caufa in plenique negotiis ita prxfari folitos notum eft. De relationibus ColL Suetonius lib. j. c. 15. *Quod bonum feiixque fit Caio Cafari.* de nuptiis Juvenalis :

(igtiau umli, ditium feliciter.

De dip. mar. orpin.] Hxc non fatis conveniunt; quibus tamen rudera &. fragmenta quxdatn inetie vetuftifliinatutn juris Romani Formularum conjicere licet. Videntur enim h.rc verba fignificare, has nuptias ex ptxfcripto Legis Julix de maritandis ordinibus fieri, & procreationis liberorum ; qux 'riuix, inquit, neccflarix funt. Veteres namque Legibus Juliis ad nuptias ptxmiis *Sc* ptxnis adigebantur.

Procreationi liberor.] VetuftifTima hxc Siuoque claufula, tabulis nuptialibus adferibi olita. B. Auguftinus de civitate Dei lib. 14. c. 18. *Quid concubitui conjugali), qui fecundùm matrimonialium praferipta tabularum procreandorum fit caufa liberorum f*

Donationisque animo] Separatur hek donatio à dote, erfi ab una eademque perfona fponfo fcilicet vel ejus pane fiant. Infra, *fimiiiter & in dotit titulum.* Sic apud Gregor. Turon, lib. 9. c. 19. *dor Sc matitunale donum feu morghangeba* difeernuntur.

Inter ave. et argent.] Inter pro *prater.* irpè hoc libro *Sc* alias pafiim.

In EVA DOMINAT. R s v o c.] Ut libérant habeat facultatem ea omnia io fuam poccfta

tem revocandi, vel .le his pro arbitrio difponendi.

C,p* Si aliquis ruiLi. in vir. j Libellus eft dotis, qux à viro cdnftituitiir qui contra voluntatem parentum puellam rapuit, re tandem coinpolita; ideôque epiftola compotitionalis vocatur. Trahere autem heic & infrà cap. 19. pro rapere accipitur, ut in Leg. Sal. tit. 14. Si *puer Regii vel Utut ingenuam feminam traxerit. de vita componat.* Formulé Leg. Rom. cap. *16.* *I*

Rap. scel. meo con. sociavi J Legi polfet *raptam fcelere , meo conjugio Joctavi ;* live *rapto fcelcre,* quali per rapina· lccius. In 1. Cod. Theod. de raptu virgin, *conjugium raptùs fidere contractum.*

Faciente conturno] Nullus fenfus. Itaque aftetifco notavi. Legendum opinor *fabio contubernio .* id eft . copiis contiactis , ope fociorum & amicorum. Sic Leg. Salit* tit. >6. Si *quii villam aliénait gdfiallierit, ip/e* tr *omnes qui considi fuerint quid in ejus contubernio fuifient &c.* & tit. 44. Si *quis colledo contubernio hominem ingenuum in domo fua adfialliertt.*

Vita peric. incvrr. deb.] Illud eft ex Ï ege Romana, 1.1. Cod. Th. de raptu virg.Lege autem Salicà tit. 14. crimen raptus, ut carrera ferè delicta , pecunia tantum xftimatur.

Drappos] Veftes, fuptà lib. 1. c. ta.

Cap. ij. Qualiter in uno volumine] Formula eft teftamenri mutui inter conjuges ; quod poft Novellam Theodoiii Je Valentiniani frequentari coepit. Antei quippè vix licebatj quia & captatori* inftitutionis fpeciem referte videbatur. T hcodolius *Sc V*alentinianus Novellat, hb. 1. tit. 4. Jn unius *charta volumine fupremum votis paribus condidere judicium , fieptem ttftiumfiubficripuonibus roboratum : cui nos aternam tribui firmitatem Legis hujus definitione cenfuimus* I *quoniam nec captorium dici potefi, cùm duorum fuerit fimtlis afteSus,* €r *fimplex religio te(lomenta condentium.* Quo pertinet. 1. *Captatorias.* De heredib. inftituend. *Captatorias,* inquit Papinianus, *non eas Senatui improbavit qua mutuis affeSionibus judicia provocarent.*

Sana mente] Teftamentum Gregorii Narianzeni Epifcopi : ⋟ *Ot*'·"^* v·»*, *tffufûme nie λ.·ι·ιμ>ιι tiiSi'fù·* v TA»·

Ur quomodo dus] Lee. ut *quandb.*

Dies legit, post tr.] in Mt. legebatur *legitonos-,* cujus loco *legitimus* legendum elfe nemo negaverit. Ita etiam in codice Mf. Petri Pithœi. Apud Briifonium , qui hanc Formulam exfcripht , vitiose exaratum eft *dies ultimus ,* pr.rtec fenfum &: manufciipri fidem. Legitimus autem dies aperiendarum tabularum teftamenti fuit poft mortem teftatoris, inttà triduum vel quinque dies. Paul. Sentent, lib. 4. tit. *6.* Gregor. Turon, hb. *6.* c. 45. *Multi melioret natu, qui vi compellebantur abire, teftamenta condiderunt , refque Juas Ecclcfits deputantes, atque patenta ut cùm in Hifpamas puella isuroiffet, ftatim teftamenta illa , tanqudm fi jam effient fitfultt , referarentur.*

RecoGNtris sigillis] Paulus Sentent, lib. 4. tit. 6. *Fabula teflamenti aperiuntur hoc modo . U(tejlu vel maxima pert eorum adhibeantur qui jignattrint teftamentum , ita ut agnitis fignis , rupto lato , aperiatur tf rtcueiur , atque ita defirtbendi exempli fiat poteftas . ac detndè figno publico obfignatum in archium redigatur ; \-usfi quandb exemplum ejus interciderit, fit unde peri poffit.*

Gestis reip. muehcip.] L. *Teftamento.* Cod. de teftament.l. In hac.Cod.de donation. Ejufquo rei Formula estât infra cap. *"

Reliqui heredes] Teftamentum B. Remigii Rhemeniis Epifcopi apud Fiodoard. hift. Hhemcnf. lib. 1. c. 18. *Hac ita do, ita lego, ita itjlor. Lateri omnes exheredes tftote fiuntote.* Teftamentum Gregorii Theologi Naxianzeni : <·· *»»(ma n<v« '■ Aua Vjir4i?4i _ tam imo -^veir?·*

■Z.7<« *'t····'* ·*>«αιεμ>4μ ζ. Inde inter exteros exheredare. Quod hàc verborum Formula fieri confuevillc Theophilus ludor eft hb. a. Inftituu tir. de exheredat, libetorum.

Id vt elat detur] Hadoindi Cenomanenfis Epifcopi fub Chlodoveo Rege teftamentum apud BriiFonium : *Ira ut ubicunque aliquid per hoc teftamenium meum dedero , legavero , dorique jufiero , id ut detur, fiat , prajittur , fidei tuae hires mea committo.*

Sin dum in villis] Poft varia legata adferipta, conjugi villas quafdam relinquit, in compenfarionem «arum quas antei aliis legavit, in quibus , quôd ftanteconjugio adquilitr client, uxori tertia pars competebar.

Tirtiam habere pot.] Gentes ille qux ex Germania in Galliis Cedes pofuerunt, uxoribus tertiam panem concedebant rerum quas mariti liante conjugio adquifienutc. Lee. Burgund. tit. 4X. & tit. 61. *rdius mucus aefùnSo patre tertiam partem facultatis matri utendam relinquat , fi tamen maritum alium non acceperit.* Leg. Ribuar. titi 59. Si *virum fiupirvixerit, quinquaginta fol. in dotem recipisu, (r tertiam partem de omni re quum fimul conlaboraverint fibi ftudeat vindicare.* Capîtul. lib. 4.C. 9. ubi de collaborationc in beneficio feu feudo tantum agitur. AppendixGregot. Turon, c. 8 5. Simile quid mo* nous noftris oofervarur, per eam ibeietarem bonorum qux inter conjuges intercedit. Apud Saxones media pars uxori cedebat, Leg. Saxon, tit. 7. Apud Bajuvarios cum filiis in portionem vocabatur, dc *qualem unus ex filiis ufufrufluariam portionem* auferebat, Leg. Bajuvar. c. 14. dt. 7.

Ad vassos nostros] Vaffi, fideles qui fervidum exhibent. Nomen retinemus, *vajfitus.* Leg. Alaman. dt. *}6.* 4. *qualifeunque perfona fit, aut vaffus Ducis aut Comitis.* Et dt. 79. j. fir *dominus ejus dttodecim vafibs 'infra domum habet* Leg. Bajuvar. c. a. dr. tj. *five Regis vajfus fire Ducis , omnes ad placitum veniant·* Capitul. lib, a. cap. *xq.vajfi & vafalli nobis famulantes.* lib. r. c. ‹ Epifcoporum Rhemeniis & provinciarum in Carifiacenfi palatio ad am Regem an. ncccLVtii. *in comitatu drudorum saque vnjforum.* Apud Faketum antiquit. lib. 9. c. it. *Drudi* pro fidelibus, à Germanico vocabulo *Drorn fides.*

Liberos libikas] Vide! il. $. uk. de aliment. & cibabit legat.

Obsequium) Vide i. 71..$. *Titio centum.* de condicionib. & demonftrat.

Obl ata] Vide B. Auguftin. Confeff. lib. 7. cap. x. de civitate Deilib. 8. cap. 17. Idem ep. 64. *Oblationes pro Spiritibus dormienuum fuper ipfas memorias* km *fint fumptuofa.* Tertullianus de refurrc&ionc carnis : *£r tamen defunSu parentant, & fuidem imptnfijfimo officio pro moribus rerun, fro temporibus tfcultntorum , iu qius negem ftntire euicquam, etiam defiderare prafumant.* Vide Apouonii Tyrii hiftoriam.

Et ur hac r.ʻoiHA]Teftamentnm B. Remigii : *Huic autem ttftamento meo dolus malus abtft aberitque ; in* f«e *fi qua litura vel charaxaturu fuerit invento t fe&atft me prxfente. dum d me relegitur & emendatur.* Benchramni Cenomanenfis Epifcopi teftamentum apud Briflonium : *Si* fu« *lituro .fi quo caraxaturx .fi qua litterx adjtSafunt vtldttra&a, ego fecifierique juffi, dum nuam mihi fapiùs praiego voluntatem , & omnia ferfingala recognqfco rei emendo.* Claitfula teftamentis adferibi finita. Ulpianus in 1.1. de bis qux in teftam. delentur. *Et ideo etfi noiijfirni.utfolet, teftamtntofuerit adferiptum.* l it u-ras , IHDUCTIOHSS , SVMRINDVCTIONtS 1MB Met, rm *videbitur referri ad ea quo inconjultb contigerunt.* Quo loci non *fuperinduRiones* fed *fuperdiSioncs* lego , ut mot fequitur venuftè. Alioqui putida effet illa repetitio.

Caraxaturx 1 Deletiones, maculx , inquinamenta ab atramento. Sic in teftamenro B. Remigii & Bertchramni Epifcopi , locis pio.ximè adduAis. Gregor. Tuiun. lib. 7. cap. O. *Tunc u piSor ille qui tempore Chlotorii Regis per oratorio parietes atque cameras caraxabas t* Etlib. 9. c. j. *Vafa per domos diverforum fignis nejcio quibus caraxata funt. Qua res nullo unquam modo aut eradi potuit aut deleri. B.* Irenxi vetus interpres lib. j. c. j. *Tentam apoftoli &· dtfeipulorum habuere reverentiam ut ne verbo quidem communicarent cuiquam incaraxanii veritatem.* Aeobardus pag. 71. Gloff* veteres Labbei Mf. *Charaxotis. jcriptis.*

SuriRDiTioNis] Superfcriptiones , qux deletis imponi fident. Celerum heic videtur orniffa daufula codicillaris , quaiu B. RemigiusA Hadoindus Cenumanenfts Epifcopus non omiferant, *id codicillorum viet valere praerpi ,fi juris aliqmd videbitur*Mejei//e. Qui omiffi, teftamentum minus perfe&um vtm codicillorum non habebat. 1. i. de jure codicillorum.

Anti tiiiunai Christi] Gregorii Theologi teiiamennun ; T··7A» *p·1 η·* Aβ»ι'·ο ■»·

•Mr , û ·» λ·Oμ Λ·· ·^· <"%·"· Prixtf···. O' J *επχ<ν* ·"lo lIûlfltun bdoualrrr Iffy· »f"··",*

ProhMinibus] Qui loco heredum fuerint ; nt procurer qai rat* non oft, fed tutoris loco.

Sbcvritas r*.o homiubio] Omnibus Germanicis gentibus, qux Gallias infederunt, mos erat privatas inimicitias armis petfequi. Qu.e prava confuetudo adei» invaluit ur nec Principis impetto nec Legufn auctoritate per texee". tos fermé annos aboleri potuerit ; qumimô Legibus id non omnino prohibebatur , fed tanrùm nimia licentia cenis finibus coercita etat. Itaque qui unum ex propinquis A omnes adverfos habebar , adeb ut u aiiquis occifus aut vulneratus aut malè multatus ab inimico quodam privato fuiffer, (untinub illius propinqui, aftine^, *Sc* amici advolabant, fuam A' tuorum injuriam armis vindicaturi. Sed aliquandb pace per amicos facta vel edam in judicio fecundùm Leges traniigebatur. Quo cafu, fecuritatiscautiones interponi fblitx ; Îuariun exemplum hoc capite continetur A in ormulis inceni auâoris cap. 18. A Formulis Leg. Rom. cap. $9. Tacitus dc Germanis : *Sufcipcre tam inimicitias feu patrisJeu propinqui qudm amicitias necejfe.* Exempla patlim extant, prxcipuè apud Gregôtium Turonenfem , ut lib. 5. cap. *f.* A' 11. lib. *6.* c. 17. lib. 8. c. 18. lib. to. c. 17. Prxcipuum verb eft anod pluribus ab eodem refertur lib. 7. c. 47. <ie Sicluuo A Auftrefigilo ; quorum Auftretigiins à Sichario cum quibufdani aliis interfectus , Sicharius à propinquis defundi petitus , poft varia diffidis , cifcrimina , cades, xgrè evafit ÿ tandemque compolitione faCli , intetceflione Epifcopi ipfius Gregum Turonenfis & Judicum, argentum ab tccfeiia I uionenii pro Sichario folutum c !I, A fecuritas ei ab adverfanis data, *fune*, inquit, *J.tto ab Ecclefia argento, qua judicaverant acceptd ftcuritatt componunt. dotis fibi per partes invicem facramentis ut nullo unquam ttmport contra alteram pars altera muffitnttt,& fic altercatio terminum fecit.* Qui mos privaoc vindi&.r (quam *faidam* dicebant) reprobatur in < aipirul. lib. j. c. j 51. fed ut facilè appareat peÆinam confuetudinem prxvaluiile , nec potuiiie coerceri : *Nefcimus qudpemoxtd inventione à nonnullis ufurpatum eft ut hi qui nullo Minifltri» publico fulciuntur . propter fua odia Er diverfifiimas voluntates pejffimas, indebitum fibi ufurpant in vmdicandis proximis & interficiendis hominibus vindiSce minifterium , & quod Rex falttm tn uno exercere debuerat, propter terrorem multorum ipfi impudenter in multis perpetrare non metuunt propter odiun* Ouod tandem gravius exarfit extremis fecundx Heettm familix temporibus, A initio tertix. Namque A jus belli privari fadum eft j de quo nos fbrnUfe aliquando plura.

Pro i. ca. sot. tant.] Deliâa enim certâ pecunix fummâ xftimabantur , ut diâum eft ad cap. 18. lib. 1. Gregor. Turon. lib. 9. cap. 19. de Sichario ad Ckramnifindum : *Magnas mihi debes referre gratias , dulcijfime fratef , eb qubd interfecerim parentes tuos, de quibus acctptdcompofitione aurum argentumque fuperabundant in domo tua.*

ViMDiTio] Formule incerti anAocis cap. 14. Leg. Roman, cap. 5. & 8. Cap. >▸

Dunam mcuniam.] Cautio eft duplx evictionis caufa , in venditionibus folita interponi, et êc capite proximo.

Nbqvb 1MA6INAR10 wrr] Imaginaria enim Cap. μ.

venditio null* eft. 1. *Nuda.* $$. ,<k contrah. etnpt

Cap. m. Mb vobis vendid.] Venditorem Leges fux rei perperub dixilfe» non emptorem, notat Cujicius Obfervat. n-c. 31. ?

Nom purem.J Horat. lib. i. fet. 3.

MuUom nifi litifiofiu
Ejttiftrtt Jeminiu.

Sir in Formulis Leg. Rom. c. 9. In fervorum venditionibus id promitti óc prxftari folebat. Varro de re ruftka lib. x.cap. 10. de paftoribus .fervis : *In horum emptione folet accedere peculium * autfi excipiet * fiipulatio intercedere fanum eum ejfe , furtit noxifve foluium.* Ulp. in 1. Si *ita quit* 3 1. de eviction./imum *ejji , furem non eJfe.Scinl.* 31. *furem non ejfe, fugitivum non ejfe , erronem* non *ejfe.* l. 4. 1. Quàd *fi nolit,* 3 1. $. 1. de xdilitio edicto.

Neque cadivum] malum, improbum. Idiomi Italicum integrum retinet *cattivo.* Unde & noftris *chetif.* Leg. Boior.tit. 1 $. cap. 9. *i.htrnto-Jum aut caducum.* Ant. Oifellus ügniheari hoc nomine contender comitiali morbo vexatum , quem nos hodie morbum caducum dicimus. In veteribus glollis barbaris Mf. Labbxi : *Caducus. irmoniacuL.*

Probos atque présentes] Sic Genef. 13. Abraham pro agro quem emebat appendit quadringentos fidos argenti *probatte èr publica moneta.* Quo lad Chaldzus paraphraftes venir, *argenti quod per mercacoret recipiebatur in unaquaque provincia.*

Cap.».* Concambium ut villis.] Concambium pro permutatione frequenritlimè apud Marculfum exteros Formularum auâores. Unde *concambiare óc concamiare* apud eofdem pro commutare & permutationem facere. Leg. Sal. tit. 39. Leg. Bajuvar. cap. 15. tit. 8. *Commutatio , hoc efl, quod cambiat, talem qualememptio habeatfirmitatem.* In libris feudoruin lib. 1. tit. *11. Cambium.* Er alus fsepè.

Cap ar. Cautionis div. modo] Cautionis vocabulum pro repromiflione & chirographo accipitur , edam fine farifdatione ; ut *cautio credita pecunia.* in 1. *Minor.* 40. de minorib. & in l. *LeSa.* 40. de rebus creditis y ubi cautionis credita pecunix Formula exfcribirur ; cujufmodi funt illx qux hoc capite & proximis exhibentur , quibus debitor cavet fe pecuniam à creditore accepide , camque certo die foluturum fpondet ; addita dupli pœnâ, ti debitor cellaverit. Quamvis Romano jure panam uhrà legitimum modumufurarum ftipulau non liceret.

K.L. illis proximis] Singulis Kalendisfcrnebrem pecuniam veteres locabant. Undè & Kalendarium. Martial, lib. 8. *Centum explicentur pagina Kalendarum.* Fenebris enim pecunix /ratio menfttua erat. B. Bafilius in pfalmum. 14. homil. 1. jtie debitore : w *fUint, Ur rl.* ^

C* Et quomodo] Leg. €r *quandb.* Similiter Sc cap. feq.

Cap. »7. Dum ipsos solidos] Donec pecuniam Colvert pollit, fervitio creditoris fe ipfum obligat. Obatratos Romani dicebant. Varro de re ruftica Ub. i. cap. 17. Idem de lingua Lat. lib. *6.* Qtü *fuas operar in jervitute pro pecunia quamdebet dum Jolveret dat, nexui vocabatur, ut ab are obaratue. Hoc C. Popilio rogante Sylld diSdtort fublatum ne fieret* & omnet qui bonam copiera ejurarent, ne ejjcnt nexi.*

Absque ullo iVAcuAX.ro] apocha eyacuaroria , de qua c. 35.

Qui se in servitio] Formula eft qui is qui fuppiteio Uberatus eft , folutâ ejus nomine ab aliquo pecunia, *flatum ingenuitati!fua obnoxiae** id eft , ei qui redemit feipfum fubjicit ; addicit, & in'fervitutem tradit. Gregor. Turon, lib. *6. c.* 36. *Clericum fub precio venundari procurant *-ed videlicet ratione u: aut ejfet qui redimeret, aut certi morti addiceretur obnoxiut. Cumque hac Ætherio Epifcopo delata fuijfent , mifericordid motui , ddtii viginti aureii eum ab imminenti exemit interitu.* Leg. Bajuvar. c. x. tit. 1. 5. Licebat autem unicuique fe in fervitutem dare, ut dicam infra ad Leg. Rom. Formulas Cap.·».

Jam MdRTi adjudicatum] Veteribus quippe Legibus crimiqa pleraque ita vindicabantur ut aut reus capite ple&eretur , aut pecunia redimeretur. Leg. Salicx tit. ji. & pamm.

Charta de agnatione] Hâc Formula dominus fervi qui puellam ingenuam rapuit, fopità controverfiâ, cavet ut qui agnafeerentur ex nis nupti» libri óc ingenui permanerent, non fervi. EA & alia fub eodem capite Formula. Nam fi mulier fponte fervo alieno conjunâa fit, ex Senatufconfulto Claudiano libertatem amittebat, ut etiam Lege SalidL Heic verb jus illud d domiho remittitur, ut qui ex his nafcentur liberi fint, nec poflit eos ut fervos vindicare, aut manum injicere. Cap.·»

Agnationem tuam] quod ex te natum erit. Adgnafci pro nafei fxpè apud Jutifconfultos. Ediftum Theoderici Regis cap. *6* j. *Neceffe eft ut omnis matrem ftquatur agitatio.* Id eft, filii omnes ad dominum ancili* pertineant.

In meo inclinare] Mulier queiealieno fervo junxiifet, SC. Claudiano libertatem óc fubftantiam amittebar. *Tacitus annal.* 11. Quod d Vcrfpafiano renovatum diu in ufu remanfir, & à Gallis obfervatum hinc apparer; fed in Oriente tandem Juftinianus antiquavit. Idipfum Lege Salici cavetur tit. 14. 7. Si *ingenua femina quemcunque de illis* (fervis) *fud voluntatefequuta fuerit , ingenuitatem fuam perdat.* Ivo Camotenfis epift. *ifi.* Óc 141. Eodem jure Longobardi tifi funt. Sic óc ingenuus qui alienam ancillam uxorem duxkfet, fervus efficiebatur, Lege Salici tie. 14. ii. tit. 17. 3. Quibus conveniunt quarumdam Gallix provinciarum Leges : *Enfbrmariage le pire emporte le bon.*

Libellus repudii] Exemplum eft divoctii confenfuconjugual faâi. Quod aliquandb licuit. 1. Si *confiante.* Cod. de repudiis. Atque etiam bond gratia matrimonium diûblvitux , inquit Hermogenianus in i. *6*.* de donat, inter vir. óc uxor. Quod Legi Evangelic* adverfem Conciliorum decretis reprobatum eft, Ac à Juftiniano quoque Nov. 117. Tamen ufum ejufmodi divortii etiam inter ChriftianDs invaluine hxc Formula oftendit. Eft & alia adhuc ejuidem argumenti Leg. Rom. cap. 19. Cap. 1··

S1VE

Sive ad sertit. Dei] Ex hac caufa mutuo confenfu olim divertebant. Nov. 117. c. 10. & Slutibus probatur à Gratiano $ j. q. 5. Sed tanetn rjêeptum eft ut non aliter id ratum, effet nifi uterque continentiam profiteretur. Synod^ Rhemenfis c. j. Nicolaus Papa ad Carolum Regem. Burchardus lib. 9. c. 46. c. 1. cap..*Cùmfis.* de converiione conjugatorum.

Act copula μαγκιμ.] Ex hod tôco apparet tum in ufu fuifle ur poft divortium mutuo confenfu celebratum vir uxor matrimonium cum aliis contrahere portent. Quxconfuetudo, Chriftianx Legi connaria, metito reprobata eft. Concilium Africanum c. *6$.* Burchardus lib. 9. cap. 71. ex Decretis InnocentiiPapx : *De his requijivit dileSio tua qui interveniente repudio aliis fe matrimonio copulaverunt.* Quoi *in utraque parte adulteros effe manifeftum eft.*

Cap. i>. Incipiunt ingenuitates] Varixfunt manumiflionis Formulx , per chartam , feu per epiftolam , quas tum *ingenuitates* vocabant, ut apud Gregor. Tuton. lib. 8. cap. 41. Synodi Aurelianenus IV. c. 9. Si *de fervis Ecclefia libertos fecerit Epifcopus , in ingenuitate permaneant.* Et apud veteres Cepillimè. Fortafsè quod libertinitatis ab ingenuitate diftnmina ab ufu recertifient, Ac ad folam manumittentis domini voluntatem attenderetur, qui pro arbitrio libertis Leges dicebat, ut non paucis probari poifet exemplis. Igitur Marculfi feculo inanumiilio triplex, ut anteà diximus, per denarium ante Regem, in Ecclefia, per epiftolam privatam. De prima adum eft cap. *II.* lib. t. De manumiifione in Ecclefia eft cap. 11. Formularum Leg. Rom. ubi plura. Hoc autem capite charts funt & epiftolx privatz , quibus libertatem dominus fervo fuo concedit. Per epiftolam manumillionem olim datam probar 1. Qui *abfenti.* de adquir. poff. & Caius lib. 1. Inftit. feu potius Aniani aut cujufpiam alterius epitome. Qui itamanumifli erant,*chartularii &c tabular:i* dtfcebantur, ut & qui in Ecclefia fervituteliberati fuerant. Capitul. lib. *6* c. 11 j. Ejufmodi manumiftionum exempla porterions quidem xtatis, fed qux his Formulis in multis conveniant, fubjecimus. Ex Tabulario S. Laudi à Johanne Belio habui.

PiissiMUS Dominus nofter Jefus Chriftus falutem humani generis paterno amore defideravit : inter afiaprxcepta qux fidelibus fuis dedit, ut aeternae vitx gaudia poffent adipifci, prarcepit eis debitores fuos à debitis illorum abfolvere, quo ipfi ad fummum Judicem fuorum commilibrum veniam valeant expeclare. Tantx igitur auctoritatis prxmio compulfi , dominxque Ermangardis Confitiflx gratia precibufque animati, nos Canonici S. Laudi hunc fidelem noftrum Radulphum , Ecclefix noftrx vinculo fervitutis obnoxium,ab omni debito fervilis conditionis pro animabus noftris Gottridique Comitis excellentiflimi, qui potiffimus Ecclefix noftrx fundator & ornator extitit , omxùumque bene.

factorum noftrorum abfolvimus , ut deinceps cum omni fructu fuo licentiâ liberali donatus, in quamlibet partem mundi eat, nec cuiquam fucceflbrum noftrorum eum ab arbitrio fuo revocare liceat. Adum Andegavis in clauftro S. Laudi iv. KL. Octobris anno ab Incarrtatione Domini mcxii. Indictione v. concurrente epafla 1. Lunâ m. Pafchali Papâ fedem apoftolicam obtinente , Ludovico in Gallia regnante, Fulcone adolefcente confutatum Andegavenfem regente , Reginaldo Epifcopo Andegavenfem Ecclefiam gubernante. Prxfentibus & videntibus iftis impofuimus nos Canonici S. Laudi manus noftras fuper caput Radulfi, ob favorem & confirmationem libertatis, videlicet Rodulphus Sacerdos, Rothardus Sacerdos. *Aliud ejufdem avi.* Ego Fulco Comes AndegavoruBi ôc mea foror Ermengardis hunc fidelem noftrum Benedictum , nobis vinculis fervitutis obnoxium , ab omni debito fervilis conditionis pro anima patrie noftri Fulconis & pro remiflione malefactorum noftrorum abfolvimus, ut deinceps cum omni frudu fuo licentia liberali donatus, in quamlibet mundi partem eat, nec cuiquam fucceflbrum noftrorum eum ab arbitrio fuo revocare liceat.

Tanq. si ab ingenuis] His verbis non tantùm libertas data , fed Hr jura ingenuitatis concerta videntur. Quod miror. Nam à Principe more Romano impetranda erant Nifi dixeris barbaris undique Gallias occupantibus hunc morem ab ufu recertifie. Ex quo fadum ut id omne ex dominorum arjbitrio & beneficio penderet. Er inde paulatim manumiflio ingenuitas diâa. Nec verb ad Novellam Juftiniani quis referat, per quam ingenuitatis jura omnibus libertis dedit, cùm facis confier jus Juftinianeum tunc-Gallis ignotum fuifle.

Libertinitatis obsequium] jus patronatus.

Peculiari concesso] Peculiare pro|pecnlio. Burchardus lib. 1. c. 16. &. jo. Vetus ubertatis inftrumentum fub Henrico L Rege : *Eeculiare quod nunc habetis . vtl quod deinceps affequi potueritis .ficut vobis placitum fuerit . abfque calumnia pofiideatis . & quieti prout volueritis difponatis.* Peculium manumiflb inter-vivos ta. cité datum videbatur, fi ademptum non effet. !.. Si *Sticho.* 5 j. de peculio. L. 1. Cod. de peculio ejus qui met. lib. Heic autem nominatim conceditur , feu dubitationis tollendx cauli , five qubd tum non aliter fervo manumiflb' peculium competeret quàm fi fpecialiter donatum finflet; quoa facilius crediderim. Burchardus lib. a. cap. 1 j. ex Concilio quodam Toletano. De *rebus illorum vel peculiari qui d dominis propriis libertate donantur ut ad gradus Ecclefiafticos promoveri dtbeant , fiatutum eft ut in poteftate domi-*

nerem *confiftat, quicquid ante Ubertatem Ulmeruns . utrum illit constetat vohurint, anfibi teemere.*

Defcmsionim icciiua] Manumiflt in Eccleha fub ejuldem Ecclefix tuitione oouftftebant—Videatur Synodus Parifieni Пl. Can. 9. Leg. Ribuar. tit. 40. Denariales qui ante Regem liberati fuerant, Regem patronum & defenforem habebant. Itaque fi quis eos occidiffet, !«retium compofirionis chartularii quidem Eccleix folvendum erat, denarialis autem Rm ; iif-?|ue Rex aut Ecclefia, ii abfqueliberis deceluffent, occedebant. At qui per epiftolam ita manumittebantur ut nulluiA obfequiüm manumiffor retineret , folebam defenfionem Regis aut Ecclefix aut etiam alterius potentis expetere, ut effet qui eotum libertatem tueretur &. ab omni injuria eos vindicaret. Tandemque conftitutum eft ut quibus alius patronus 8c delenior deeffet , horum occiforum poma Regi folverecur. Capitula Caroli M. Leg. Bajuv. addita : Qw *per chartsun ingenuitatis dimiffifunt liberi, ubi nullum patrocinium* fir *deftnfionem elegerint .fimiliter Regi componantur quadragintafolidis.*

Cum cogente risco] Capitul. lib. p c. 18. Si *outs per chartam ingenuitatis d domino legitir.. libertatem eft confecutus . liber permaneat. Si verb aliquis eum injufti inftrvire tentaverit. (x ille chartam ingenuitatis fiut oftenderit, (x adverfarium injufti fe infervire velle comprobaverit , ille qui hoc tentaverit malSam qua in charta diferipta eft folvtre cogatur.*

Cap. u. Ingenuitas post disc.] Alia inanumiffionis eft epiftola , quâ poft mortem dominus fervum libertate donat. Greg. Turon, lib. 9. c. 16. Ingoberga Charibetti Regis vidua, *fubitaned agritudine fatigata, migravit d feculo, multos per chartulas liberos derelinquens.*

Cip. n. Evacuatokia] Evacuatoria tum dicebatur apocha quâ creditor profitebatur fibi folutam fuiffe pecuniam , ab evacuanda obligatione. Idque cautione amilla. Nam heic apparet cautione reddita evacuatoriam non dari, quafi redditio chirographi fatis effer ad folutiunem probandam. L. 1. de padiis. Securitas etiam dicebatur, pnefertim in tributorum folurione. Senator Variat, lib. 11. ep. 7. *Meritb ergb teftimonium folutionis feeuritas dicitur, quo non folùm animus fed fitbftantia communitur.*

Vacua et inanis permaneat] Inde *Evacuatoria.* B. Auguftinus de cura pro mortuis : *Ubi effet recautum , quo ilia cautio vacuata fuerat indicavit.* Qui locus I Cujacio jam notatus eft ad tit. de apochis lib. 10. Cod. Theodof. Ic Valentinianus de tnbutis fifcalibus Novell, lib. 1. tit. 1;. *Cautiones qua expenfarum nomine* v. in *l. Oβανιαηο cmijja funt, juftd ratione vacuamus.* Eo fenfu vetus B. Pauli interpres ad Galatas: *Evacuati tftu m Chrifto, cùm proximi fuprd dixerit . debitor eft univerfa legis facienda.*

Si ALtQ. sir. s. GAsiNDO] Forma heic traditur donationis quâ dominus fervo , qui jugiter ei miniftrabat , aliquantulum agri concedit ab omnibus colonariis fon&onibus omnino liberum *tk* immune.Gafindi autem nomine, ut lib. i.cap. j j. diximus, is feryus fignificabatur qui non in agris, fed domi miniftrat, quem veteres quadam aux Fesuilx 6s Capitula miniflerialem ât uuus *cqfa* vocant.

Mansscl um] parvum manfum. Qua de read lib. i. cap. ax.

Pascuarium] veOigalcx animalium paftione. Gregor. Turon, de miracul. lib. a. cap. 17. *Fuit quidam Diaconus out rdiiiA Ecclefid fifco ft pubUci junxit ,* fire. *Accidit autem quddam vice ut Jaltus montenfes . ubi ad stftivandum over abierant, circuiret. atque pajcuaria quafifco debebantur inquireret.*

Agrarium] ve&igal agro impolitum ; quod in quibufdam Gallic provinciis nomen retinet *agrier,* feu vulgb *champart , terrage.* Leg. Bajurat. cap. i. tit. i j -. *De colonis velfervit Ecclefia, qualiterferviant, vel qualia tributa reddant. hoc eft agrarium , provideat hoc Judex ;fecun-^ dùm quod habet, donet,* &c.. Agraticum 1. t. Cod. Theod. de vetetan. Heic porté vocula una reponi debet, que in regio exemplari vetuftace exefa legi non potuit, fed ex alio reftiruimux Ea eft *vtl carropera.* Quo nomine opere continentur que carris feu plâuftrit fieri debenti Adnunriatio Caroli Regis apud Piftas c. »9. *Ut illi coloni tam fifiales qudtn & ecclefiafiici qui ficut in polypticit continetur, Cr ipfi «m denegant, carropera & manopera ex antiqua confuetudine dtbtnt, &' margilam & alia quaque carricare, qua illis non placent, renuunt, quoniam adhuc in illis antiquis temporibus fbrtè margila non trahebatur , qua tempore avi ac Domni & Patris noftri trahi eapit ,fx de manopere in fcuria battere nolunt , Cx tamen non denegant quia manoperam debent, quicquid eis carrieart proripitur de opera carropera, quandb illam facere debent, fine ulla differentia carrieent, & quicquid eis de opera manopera , quandb illam factre debent .pracipitur .fimiliter fine ulla diferentia faciant.* Apud Anfegifum Capitul. lib. t.c. 7 5. *carralia opera.*

* Tit. I, ***. '**

Rica] Tnbuti & veâigalû fpecios vetus Formula : *In ea ratione ut riga exindè in cultura dominica arare & recondere faciam.* Item : in ea *ratione* u *riga & alios reditus terra perfolvam.*

Gssta juxta consubtud.] Conftandnus in 1, i. Cod. Th. de fponfalibus teftatur patrem fuum nullam voluifle liberalitatem valere, fi actis inferta non effet, hoc eft, ut Anianus interpretatur , nullam donationem de quibuicunque rebus valere polle . fi geftis non fuerit allegata. L *Data.* 1. In *hac.* Cod. de donationibus. Mictum Theodorici Regis cap. 7a. *Ttftaseunta, ficui Leges pracipiusu, allegentur. Hoc modofides voluntatis aliena titubare non poterit.* Itaque teftamenta publicari Ac infinuari neceffeerat. L. *Tcfttmenta.* Cod. de reftamentis. Publicabantur aurem teftamentaft donationes in urbe apud magif* num confus, in provinciis apud provinciarum redores, vel, fi przftb nonfuiflent, apud magiftratus municipales, aut fi civitasilla vel oppidum, in qua donatio celebratur, non habeat mwftratus, apud defeniorem plebis. L. S. Cod. Th. de donationibus. Hujus infinuarionis & publicationis forma hoc capite continetur. Gefta verb pM publicis adis pafiun dicuntur ia Conftitutiomoe® Cap. jy.

Imperatorum 8c Aniani interpretatione. L. Dura. Cod. de donationibus ; *gtfta conficijuper rébus etiam alibi* ceUerû *ubicunque fufticit.* Et 1. *in donationibus. Jt.* Cod. *cod.geftn aliigari.Iti* L 8. Cod. Th. de donationibus : *Geftorum.* inquit Honorius , *coafi&ionemJive eme traditionem five poft traditionem fieri oportebit. ut inftntmentumquo cotuinqtur munificentia opud aSa publicetur.*

Regn. hegk il l .] B. Ambrofius in Lucam : Si *Confides adfcribuntur tabuüs emptionis, quantb magis redemptioni omnium debuittempus adfcribi ! Habet ergb omnia'qux in contfaSibus elfe confueverunt . vocabulum fummam illic potcjta. tern gerentis. diem. locum . caufam.*

Omni cuha] Notum eft civitates fub Romano Imperio Curiam feu Senatum, Duumviros feu Magifttatus municipales, 8c Defenfores plebis habuille, oppida autem Defenfores tantum. In civitatibus qux Curiam 8c Magiftratus habebant* publicatio 8c infinuatio adorum fiebat. Anianus ad 1. 4. Cod. Th. de teftamentis '. *Teftamente omnia vtl reliquatfcripturus, apud cenfualct in urbe Roma voluit publicari hoc eft, ut in reliquit regionibus apud curie vtrot teftamtnta vel quiconque fcripturx aSit firmari filent , geftorum sdlegattonc muniantur.* Indè irpiflimè in vereri* bus donationum Formulis, *gejlis municipalibus aliigart.* Formulx Leg. Rom. c. j. incerti audolISC.J4.

Opt imi Difinsox] De Defenforibus civitatum tituli funt in utroque Codice. De quibus etiam agitur. Nov. xv. Apud eos fiunt iniinuationes teftamencorum 8c donationum, teftationes, depolitiones. Qua de causa & archivum habent, five fcrinium , dc ferinianum, & exceptores. Alii funt Deflenfores Ecclefiarum, five Advocati. Alii quoque Defenferes illi qui i fumtnis Pontificibus ad curanda in provinciis S. Petri patrimonia feu poflefliones delegabantur; quorum oflficiutn à Pelagio Papa in epiftolis dc in regiftro Gregorii latè exponitur.

Patiki jubeatis] Que fequunrut ufque ad verba *profequere qux optat.* m regio exemplari deerant, fed ex cap. 54. Formularum incerti au&oris facilè fuit reftituete. Quod ex ingenio Cujacias ptxfticerar ad Pauli Sene. lib. 4. at. <i.

Ca». it. Textus mandati] Mandatum ut teftamentum five donatio apud ada publicetur. In fine teftamenti Hadoinai Cenomanenfis Epifeopi, apud Briilônium, fubjicitur ejufinodi mandatum. *Magnifiât in Chrifto & fanSa Ecclefia filia Bodilonno & Audranno Hadomdus Epifcopus. Rogo & fupplico caritati veftrx ut cùm me dominus £r creator omnium dc hoc feculo migrare prxeeperit. Ccnomannit civitatem ire faciatit, & ibi teftamentum meum . cùm apertum fuerit, robii profequentibus apudque publica geftis municipalibus faciatis allegare, ut quod unicuique per ipfum teftsrmentum SanSis. civibus, vel propinquit meisvifut fum delegate. veftri difpcnfatione unufquif- • que juxtd ipfam delegationem percipere valeat, & quicquid exindè egcriiu gejferitis , ratum fr 'firmiftimum debeat permanere. Quod mandatum manu noftri firmavimus frc.* Qux cum Marculfo omninb conveniunt. Sic in Formulis incerti auctoris c. *f f. dc* Leg. Rom. *c. s.*

Post μπταπονιμ] Sequitur continuatio geftorum 8c recitatio teftamenti.

Ancipibus publ icis] archiis, archivis, feriniis. Notum eft.

Pnastania di as Eccl.] Precaria ptoprià dicebatur libellus quo quis res Eccleiue utendas fibi dari rogabat. Qua do re huius hbu capit· quinto. Hincmarus de divortio Hlotharii 8c Terbergx ad xn. interrogat, pag. 599. *Quod fuum erat locit SanBis donant per confirmationem fr fibi ufurpant per occupationem, quod utfecuh pauperiores non obtinentper deprecatam prajiationem. immà fr fibi auferunt, & locis JanSis non tribuunt.·* Prxftaria autetn vocabatur epiftola, qui Epifcopus vel Abbas rem Ecclefix concedebat. Prxftauonis charta 'I radit. luldenf. lib. 1. *Ed ratione ut per veftram prxftauonis chartam ad vitam meam illud habere pojjim.* Quod alibi fic exprimitur, *ut quod trado per veftram prxftartam ad vitam meam pqffidcam.* Hincmarus Ludovico Regi apud Flodoardum hift. Rhemenf. lib. <. c. 10. *Qualiter fandus Clodoaldus (villam Uudiciacum) fanBo Remigio dederit , fr quomodb Carolus Pipini Regts filius eandem villam apud Tilpinum Archicpyiopum obtinuerit m prxftariam.* Idem lib. ;. c. *16.* ex ejufdem Hincmari epiftolis : *Bernardo Comiti lolofano propinquo (uo. pro rebus Rhemenfis Ecclefix in Aquitania, conjacenttbus . quas ille in prajlariam fibi concedi petebat.* C«p re-

Indicul us Episcopi] Solebant olijn Epifcopi.in prxeipuis fidemnitatibus , ut in Pafchace aut Natali Domini, litteris Coëpifcopos, Reges, & amicos vifitare , 8c eulogias mittere. Qub pertinet hoc Marcuifi caput, cum tribus fequentibus. Eulogia verb benedidio eft ; atque etiam res quacunque, five panis, feu fal, feu vinum, aut aliud ejufmodi cui benedidio illa acceflit, eulogia dicitur. Eulogix quidem nomine fal aut panem Catechumenu datum fuifie loco Communionis ex Synodo Carthaginenfi 8c B. Auguftino notat eruditiIT. F. Pithœus in GloITario. Unde 8c loco Communionis qux fingulis Dominicis diebus fiebat, poftei receptum eft ut panis benedidua fidelibus non communicantibus daretur , qui uno verbo eleganter Grxcis Balfamon ad Synodum Antioch, cap. x. Honorius in Gemma animx lib. 1. cap. <iy. Eulogiarum autem mittendarum morem antiquidimuin elfe confiât. B. Auguftinus ep, 34. *Panis quem mifimust uberior benedtSio fiet dtic&ionc accipientis benignitatis veftrx.* Paulinus 8c Therafia ad Auguftinum inter B. Auguft. epiftolas epift. ;1 : *Panem unum, quent unanimitatis indicio mifimus caritati tux, rogamus accipiendo benedicas.* Paulinus epiftola ad Alypium, qux eft *fj.* inter epiftolas B. Auguftini : *Hunc panem eulogiam ejfe tu facies dignatione fumendi.* Gregor. Tuton. lib. 4. c. itf. *Chramnus ad bafhcas ab antcdtflo Sacerdote fufeeptus eft j ibique comedens panem ad ChUdericum pertendit.* Lib. *6.c.* 5. Childcrieus *poftulat ut accepti bcnediSione dtfcedeTe. frc. Hac dicens, aquam manibus porng: jubet\ quibus ablutis ,faSd oratione. accepto pane, gratias Dee* Csp.es·

agentet, & 'ipfi acctpmiu 6r Rçi jurreximu Gc. Lib. 8. c. i. Sarrcxi *ad occurfum ejus . & datd oratione deprecor tu m manfitme* ires *eulogias B. Martini dignaretur auipcre.(faod ille* me *refpuenr, bewigm anidu ingreffus,* lùwjfo *poculo, admonitu nobis, ad convivium laetus abjcejfit.* Idem de gkm* ConfiefTor. cap. jr. Benedidio-*netn.*vocat Sulpicius Severus dialogo a. Flodoardus hift. Rhemenf. lib. i. c. n. de S. Rigoberto Epifcopo : *Hic venerabilis Profui Pipinum Majorem domus regia traditur amicijfimum habuijje, cui eulogias pro benediBione crebrb falebat mittere.* Ad eulogias pertinet quod in vita Ludeuvici Pii dicitur Cicolum M. filium interrogafte *cur Rex cùm ejjct , tama tenuitatis ejjit in re familiari ut nec btntdifltontm quidem nifi expojhtlato fibi ojferre pojfe* Gc. Sangallenfis lib. i/ c. i j. Capitul. lib. 6. c. *6*j.

Supt iic at ur io] Preces funt feu potiùs commendatinx litterx Abbati fadx, ut in coenobio aliquem qyi Monachus heri cupit recipiat. Convertire enim rirtn uTurpabatur pro Monachum fieri. Quali dicas in Monafterio degere.

Indicimus gfneral is] Indiculus pro omni epiftola Ac libello accipitur , ut libro primo diximus. Hic autem qui generalis dicitur , epiftola eft commendaticia Epifcopi , ut verifimile fit, qui is qui limina Apoftolorum peregrinationis cauti petit, omnibus Epifeopis commendatur &: Principibus per quorum ditiones iter fadurus eft.

Non vagandi causa] Ideo ConcilioCabitoncnfi fub Carolo M. c. 44. Λ.' 41. prohibitum eft Romam fise Turonum abfque licentia Epiicopi fui adire. *Sunt pauperes, inquit, fui » el ideo id faciunt ut majorem habeant materiam mendicandi.* Rurchardus lib. 19.

Cîm». Qualiter tx ordinat. Rtcis] Superiore libro Formula eft mandari regii ad Domefticos & Cximites dari, quo jubet Princeps ut propter filii nativitatem in unaquaque fifcali villa rres fervi manumittantur. Hoc autem capite forma proponitur qui Domefticus , ut regio mandaro fatisfaciac , ferves fifcales manumittit.

Dom<St ic vs] Dignitas fuit non contemnenda fub prima & fecunda Regum noftrorum familia. Nain inter prxeipuos regni Miniftros Domeftici fxpc enumerantur , & in prrfanone Leg. Burgundion. *Sciant itaque Optimates , Comites, Confiitarii, Domejiici, Cr Majores domûs noftra.* Et cùm munera in judicio accipere probibeantur, eos quoque judicatle dici poteft. Sic Leg. Ribuar. tit. 90. *Ut Optimizes. Majores domûs . Domefiici . Comites. Crafiones, Cancellarii. vel quibujlibet gradibus fuilimati m pros tncia Ribuaria tn judicio rejidentes,* munera *ad judicium pervertendum non recipiam.* Hos etiam Regi judicanti a Jfediife probat Marculius ipfe libro primo, dùm inter Miniftros & Officiales qui Regi adlidecent, Domefticos rerenfet. Quod autem proprium Domefticorum munus fuerit, non fansconftat. Nec enim ridem funt qui Aulx Conftanrinopolitana; Domeftici, quos planum eft fcholis palatinis & militaribus excubiis pra-fuifte j de quibus tit. de Domrthcts A. protectoribus in urroque Codice. Apud buncos veto expenfas Regi ad placita proficiicenri fuppeditafle Be neceftâria quxque prxparafTc Domefticos ex Gregorio Turonenfi apparet. Sic enim ilie lib. 9. cap. 18. *Fuerunt etiam ad bec pUcûum multi de regno ejus i << Domeftki qudm Comites, ad praeparanda regalis expenfa tucejaria.* Ex hoc ramen Marculfi loco nil darius eorum officio. Quippe *Domefticus* dicitur *fuper villas Regit.* Ut planum fit Domefticos villis fifcalibus & fundis dominicis prxfuilTe & omnes reditus curaife.

AD APPENDICEM MARCULFL

Notitia db colono ev.] Exemplum eft fententuc inter Advocatum feu Defenibrem Ecclefix, qui vindicat aliquem in colonum fundi C.F.. ecclefiaftici, & ipfum colonum, qui afferebat fe liberum. Sed cùm id probare non pocuiffet, nec die didà ad (aeramentum cum aliis przftandutn adfuitTet, convidus ipfe agnovit fe colonum. Iraque per Vicarium Comitis Advocato redditus eft. Qua de re conficitur inftrumentum, ut omnibus innotum fiat. Undè Ac Notitia appellatur. Chronicon Befuenfe : *Notumjiatpofteris fy memoria commendetur qubd frc.* infri pagina proxima. Aliofenfu notocix vocabulum ufurpant Juniconfulti pro relationibus qux ab Itenarchis, Stationariis, officio Prxfidis , *Bc* (ut ait D. Auguftinus ep. 159·) ab his ad quos tuendx pacis vigilantia pertinebat, in criminibus fieri K>le - bant. 1. 7. ad Sc. Turpillian. 1. p. Cod. Th. de Epifcop. & Cleric. 1. 7. Cod. de accufat.

Advocatos sancti il l .] Defenfor five protestor Ecclefix aur Monafterii, qui res Ac jura ejus ram in judkio quàm extra judicium tuetur & adiones exercet. Nam ex Synodo Carthagii.enfi cap. 75. induda eft Advocatorum defènlio pro caulis Ecclefix.

Casam Dei] Ecclefiam. Alibi *donatio ad cafam Dei. Be.* pallim.

Adrhamit dm] promilium. Adrhamireenim eft jurejurando cavere fe certâ die *Bc certo* loco folemniter juraturum. *De factamemofidem facere* in Leg. Ribuar. tit. *68.* Capitul. hb. j. cap. 58. Ur *fijacramenta ad palatium fuerint adrhamita, in palatio perficiantur.* Lib. 4. c. aS. *Vb't antiquitus confuetudo fait de libertate facramentx adhramire vel jurare.* Et cap. 19. Leg. Sal. rir. j 9. Infrà cap. prox. *Undi talc facramentumper juam fiftucum vifus fuit adhramire.*

Tensandum] retinendum, ut libertatem retineret.

Racimburgios] Comites non foli, fed adfidenribus fepeem ut plurimùm Conliliariis, jus dicebant, qui *Racimlurgi* vel *Rachunburgi* dicebantur. Leg. Salicx tit. ya. j. Tuite *Grajfio congreget fecum feptem Rachimburtios.* Et tit. *6q.* Leg. Ribuar. tit. 57. Capitula npini Regis: Si *caufa fua ante ipfam Comitem faut & ante Racemburgos.* Infrà cap. *6.* Eofdem Scabtneos didos elfe exiftimo. Siquidem Scabinei Judices étant, Ac fepeem numero Comiti adfidebanc.Capitul. lib. j. c. 40. *Ut nullus ad placitum bonniutur nifi qui caufam fuam qunrit, outfi alter ei quarere débet j cxccptit Scabincis feptem, qui ad omnia pla-*

cita prntfi deèew.Qui occafione lubet eafcribere ex BcfaenfaMonafterii Chronico Comicû A* Scabine-Mum judicium , quo ram hxc Formula quàm fequentiacapita, qux eodem tere pertinent, non parùiu dluftiantur.

Nocum fiat pofteris Ac memoriæ commendetur quod antè illuftrem virum Hildegarium Comitem feu Judices quos Scabinos vocant , Ac quamplures perfonas qui cum eo aderant in Montaniaco villa , in mallo publico , ad multorum caufas audiendas & reda judicia terminanda, ibi veniens Bedo Epifcopus [Lingonenfis] Ac Advocatus fuus Burgoardua novem legitimos telles ibi prxfentavir, quorum nomina hxc funt, Simeon , Agano , Bertchrannus,Govo, Machirius, Adalardus , Gerino , Gerento , Syranmis. Ifti teftificavcrunt Ac juraverunt dc finibus Befuenfis Monafterii, quod à fine Pontenfe, Ac à fine Vendobrinfe , Ac Vaurenfe, Ac Tillenfe , Ac Vetufnimenfe , Ac Buftellenfe , Ac Buftcnfe, & Lucenfe, Ac Burburenfe , & Berccholpo villare, per iftas marcas inter ipfos fines immunitas ht S. Petri ad integrum, Ac in alio loeobofeo communitas sal integrum , Ac ab ipfo fine Buftulenfc ufque ad viam petrofam. Ac deindè ufque ad ftradam frattam , Ac deindè ufque ad finem Burburenenfem immunitas eft S. Petri ad integrum. Per iftas marcas euntes ipfi novem telles quos fuprà nominavimus , miflb fecum Baladerio illuftri viro ab Hildegario Comice Ac à fuis Scabinis , dixerunt Ac per judicium teftificaverunt quod à tempore Pipini Regis Ac deinceps per tempora Domni Caroli Imperatori» vidiflent indè legitimas veftiturasad partem S. Petri haberi, ita ut nec Aldo nec heredes fui ullam legitimam veftituram exindè unquam habuiftent, féd per Legem Ac per juftitiam veftitura S. Petri fontis Befuenfis erat. Tunc ipli Scabinei unanimiter judicaverunt quod omni tempore ipfx res per illas marcas ad partem S. Petri effient vindicat* atque legibus conquifitir. His prxfentibus teftibus , Balaâerio , Madaberto , Beato , Eppleno , Baldrico , Aufino, Wormerio, Milone, Aibrico notario , Feiiagio , Leudumo , Arberto. Walterius prxfens fuit Ac fubfçripfic. Data notitiadie Mercoris proximi in menfe Maio , anno fecundo regnante Domno noftro Lugdovico Rege atque Imperatore.

Pxo COIONO j GlnITx vett.C«fow *-*--*-** Coloni liberi quidem non fervi erant, obnoxix tamen forus & conditionis. Leg· Ab man. tit. A aj. *LAcri ecdefioflici, mun eolonot* voomr. Quos urnen trequenuftimè fervis adjungi & connumetaxi repeius. Nam ad tributa A. fervilea operis tenebantur. Log. Bajuvar. cap. 1. tit. 1 y. *De colon11 tel fervit Ecclefin, qualucr ferviant , vel qualia tribute reddant* Err. Adnuntiatio Catoli apud Piftas c. ao. *Si quii reputatus fuerit menfuram adulttrajfe, b* rem *majori nudio* t *el fextario annonam vel vinum accepijje . ut cum mineri menfura venundaret t fi liber homo eft, cut fecundum fuam Legtm fe indi facramento idoneum reddet, eut &c. Si cutem colonus vel fervus indi reputatus fuerit, cut indicio Dei fe examinet. eut fi indè cent iSus futrit, hoc, ut fuprà diximui, undè menfuram adulteret it perdat J infuper b virgis nudo corio vapulet.* Sanè jure Romano, ut anteà diximus, nec prxdia receptis colonis vendi leganve poterant, 1. *Si fuit inquilinos.* 111. de legatis 1.1, a. l. 1 a. de agricolis & cenf. Cod. lib. 11. in donatione Haganonis ad S. Martinum Turonenfem imperante Ludovico : *Fndcgifo Abbati trado manfiim noftrum indominicatum bc. cum hominibus ibidem commorantibus, quos colonario ordine vivere* con*fiuuimus.*

RicREDioir]Recredere ejufmodtScriptoribus reftituete eft *îc* reddere. Ivo epift. 175. *Dicit Comet quod libenter reddet aut recredet Comitem N;t ernenfim.* Vetus inftrumenrum in Tabulario S. Martini Turonenfis anno tertio Rodulfi Regis : *Etfic* ex *ipfis decimis feje rtcrtdidii b" per fifiucam guerpivit.*

Vicarius] Comitis. Gregor. Turon, lib. 10. c. j. *Refponderunt hoc Animandi Vicarii dolo , qui pagum illum judiciarii regtbat potefietc factum fuiffe.* Et lib. 7. c. aj. ae Armentario Judxo, qui Turonum civitatem venit *ad exigendae cautiones quai ei propter tr.buta publica Injuriefui ex Vicario,* ex *Comite v<rb Eunomintts depofuerant.* Quibus locis videtut Gregorium fenfiiTe de Vicario qui per provinciam vices Comicis agebat , quique porter Vicecomes appellatus eft. Etant enim & alii minores Vicarii, quorum fmguli fub eodem Comite cenis territoriis praeerant ; ilebqueà Walafridoplebanis *8c* parochis Eccleliarum comparantur. Capitul. lib. a. c. at. *Habeat unufquifque Comer Vicariei b Centeparioi Juoi fecum.* Hincmarus epift. 4. c. 1 $. *Ctftmtei b Vicarii t el etiam Decani plurima placita confiituunt.* Idem epiftola pro Epifcopis Gallic *dc* Germanix cap. j. *negum Comitet m civitatibur fuis, b Comitum Vicarii in plebibus.* Indè frequenter veteribus inftnuneutis *in pago illo, in vicaria illa.* Hodie *Vi"utert.*

Accipbrs otaiRt] Leg. Ribuar. tit. *61. Hoc itaque conftuuimut , ui quiconque in caufa viBer extiterit , femper judicium confcriptum accipiat.*

Charta sacramimt al is] qui ftatuitur ut qui pro colono vindicatus *it* liberum arterit, manu fertadecimi propinquorum certi die ua bafilica Sandi alicujiM juret fe liberam efle. Ca».·-

In mallo publico)Mallus,placitum majus, ubi majora negoria À Comite hniebantnx. Leg. Salicx tit. 1.46. 4S. 56. 59. *60.* Capitul lib. y. g. aS. 51. j7· *8c* lib. 4. c. x». *Ubi antiquitii*

confitendo fitit de libertam facramcata adrhamire vel jurare, eût mallum habeatur. & ibi facramenta jurentur. Molini tamen neque in tctlefia neque in atrio ejut habeatur. Minora verb placita Comet, five intra fitam poteftatem, vd ubi impetrare potuerit, habeat, Volumni itaque ut domui d Comite in loco ubi mallem tenere debet confiitmttur, ut propter calorem folii & pluviam. publice utiliter non remaneat. Adnuntiatio Caroli Regis apud Piftas cap. ;x. *Ut conlimuanti & vuint Comitet in una die, fi fieri poteft, mallum non teneant, maximi poft eSavat Pafchu, propter francot hominet & Advocator qui ad utrumque mallum non poflunt occurrere ; (id mittant fibi invicem Mijjot ; & fi unut die Lanii mallum bobutru, alter die Jovii aut die Lutus fequentit hebdomade mallum habeat. Et ne grave ei fit qui fuum mallum interjecit, qui uno anno primut tenuerit mallum, ftqutnti anno confentiat alteri primum tenere. Etfifacramento legalia in primo die Lunit poft Pafcho jurando devenerint, aut in aliiifcriir quandb mallum tenere debuerat, mittat quifque Comet Mifium fuum qui ipfa facramento otfcultet, ne ipfi hommerjeSivi inveniantur, & ipfefic mallumfuum teneat ut barigildt ejut (r Advocati qui in oltit comitatiiut rationet habent ad fuum mallum occurrere poflint.* Synodi Meldenfu c. 76. Paflim in Formulis qux fequunrur.

Aruo pKoxiM. paabntis] Inde in Lege Salica tit. *6). qui cognitioni renuntiat dicere* debet *quod fe de juramento & dc hereditate & de toto illorum ratione tollat.*

Noctes] Tacitus de Germanis : *Nec dierum numm, ut not, fed no&ium computant, fic confutuunt, fic condicunt, ut nox ducere diem videatur.* Sxpillîtnc in Lege Salica, Capitulis, Hiftoriets, veteribus mlrumentis, ut ad Capitula Caroli M. ckxhl!. I r. Pithceus obfervat. Qub fit ut ad hxc ufque tempora plerique *anutS*, quali *hac noble*, pro *hodie* ufutpent.

,p "' Jfctivvs 1 Supri adMatcul. lib. t. c. ;8. Adnuntiatio Caroli Regis apud Piftas cap. ; j. *Mulli inde contendunt, fr fe tnter fe jeStfcunt.* Poftei: Suum *facramentum fe jurare drbere contendant, (r contra caufatoree fuot, fi nd hoc audiendum non venerint, jeStfcant.*

Raciitmbv agis] de quibus fuprà cap. 1.

Cap. 7. Missos Regis] Mitios dominicos infrà hoc ipfo capite. Pipinus Major domiis in diplomate pro S. Dionylio : *Omnibui Epflcopit, Atbatibui, Ducibut, Comittbut. Dcmefiicit, Crafionibut, regarni, Centenartn vel omntbut Mtflit noftrit dtfcurrcntibui, feu quacunque judtciandpoteftate proditu.* Quatet in anno a Principe legati per proviucias minebantur, ut fi quid Epifcopi aut Comites negligentiùs egillènr, per eorum admonitionem corrigeretur, hifque quibus à Comite jus dtdum non elîet, illi dicerent, 8c pleraque negotia Regis nomine petlicerent, aut sui eum referrent. Conftirutiones quoque Princtpuin feu Capitula ab iis per provincias traiifmittebantur Sc annuntiabantur. Capitul. hb. 1. c. 18. *16.* 17. 18. lib. j. c. 14. 17. 8y. •5· 8». padim. Horum oftscium prxclarè deftribir Flodoardus hift. Rhem. lib. a. c. 11.

Atqui iuihata] Corrupta tax font, fed it* refticuenda crediderim : *Ut ipfam terram ipfe Abbot habcai evmdicaum* «r'fM *eluigatam* im *fit μβκιΜικ* ex kxc re emiuftte rtmpvre *fubua caufuio.* Elitigata, pn> extra litem & controvtrfiatn poiit*, que vox froquenriflim* eft in variis Formulis.

Iw Gaafia il ia] in illo Comitatu. Grafiones enim Germanici linguâ pro Judicibus & Comitibus unirpantur. Avenanus lib. 7. ad an. ixlj. *Eodtm anno Cafar* vni. *KL. Jtuuutruu Attgufi tam in confini· Khetite atque Kindelicix Concilium Procerum convocat. Albertum HaUufûan* in *clajem PrxfeSorum. quoi not Graphiot, litteratoret Comitet vocant, rtfert.* Rigordus in vita Philippi Augufti Regis ad an. mccviii. *Eodem anno quidam Comet Palatinut, qui eorum* Iφ-*guA Landgraf vocabatur, id efi. Comet palatii &c.* Sic enim ex veteribus libris legendum eft. Carlomannus Rex in Synodo anni dccxlh. *Decrevimut quoque ut fecundùm Cononet uu/qef·* Cie *Epifcoput in fua parochia follicitudinem natat, adjuvante Grofiane qui defenfor Ecclefix ejut efi, ut populut Dei Paganiat non faciat,* ibi enim Grafio Comes eft. Sic in Lege Salica & veteribus aliis Legibus Grafionis vocabulum accipitur.

Ingenuitas] Exemplum manumifiionis i Senonenfi quodam Archiepifcopo faâx Ludovico Pio imperante, qui fecundùm ejus Conftitutionem Axchiepilcopus fervam fuum in Ecclefia manumittit ut ad factos ordines poflit promoveri. c<*. *.

Errcori atqui Abbatis] illud ipfum antei caucum erat Synodo Aorelianenn 111. fub Childeberto Rege c. 15. Vita Ludeuvici Pii: *Confiderant idem pttflimut Imperator non debere Chrifti Miaiftrot obnoxiot efle humane fervinui &c. ftatuit ut quicunque ex fervdi conditione, conciliante fcienud &* meram *probitate t ad Mini, fterium altarii adfcifcerentur, primam manumittantur, d propriit dominit, vel privatif, vel ecchfiafticit. & tunc demum gradient altarit induantur.* Qux eadem continuationi Aimoini inferta funt lib. 5. cap. 1 o. Capitul. lib. 1. cap. Sa. *De fervorum ordinatione* &c. *fiatutum efi ut nuUue Epijcoporum deincept tot ad focret ordinet premet tre prafumat, nifi priât* d *dominii propriit libertatem confectui fuerint.* Et qux fequuntur.' Quod ipfum iifdern verbis *refertur* ex inceno quodam Concilio Toletano d Burchardo Ifb. a. cap. ji. & ab Ivone Decreti pan. *6.* cap. 1S1. Anted etiam id fxpè conftitutum. Nam *Sc* in eandem fentenciam citatur ab eodem Burchardo *8c* Gratiano audoritas Leonis Pane. Pnctareà Synodi Aurelianenfis III. fub Childeberto Rege cap. a 1. nominarim cautum apparet *ut nuUtu fervilibtu colonarufque coaditiolubtu obligatae juxta ftatuta fed.11 opofiohex ad honoree ecdefiaftuoe admittatur, mfi teftamento aut per tabmat confluent cum abfolutum.* Eodem pertinet Novel, ixj. $. Si *fervut.* c. 17. Sic ratiociniis obnoxii ordinari non poterant. L. 4. Cod. de Epifcop. & Cleric. Concilium Carthaginenfe Can. t. *tk* 9. Burchardus lib. a. cap. Ivo part. *6.* c. >7. Grati». bus dill. 54. Can. 4. ubi falââ tribuitur Mogunri-

nenfi.cap. s. de obhearis ad ratiocinia ordinandis vei ml U imurit Thomas Canmarienfis apnd Rogaram HovmImmi AjmmL patte pofiar. aaao nij. jWradraàr ciltar mredderer eiptaerira cuayttturieura A ranihu *receptu mue rtctptrae do reddkibut repel faandfa CanetUariui fatras. Répondit* IImmu *.· In* clc&ra «eu *Htnriuu filent ejus 6r omnet Banau Seaecarii BrRichardut it Luci JMtiormt Anfitn domovauru ntt quiaum Dt» éffanStt Ecdefia* 4c *umnilmt receptu* €r ceMptrariMiifarflr ai *terni exs&oee fieulori ex pane Dftûti Régit* › &*fi Udtr & eiftlutni titAu fit ad* hujus *ojfiii ndmiafinrienon.*

Pbnm. IV. tta. DON.] Innuit fènoa Ecdefiaram, de quibus haie *tifix ,fa"ipotuiiÎe* manumitq, «dam otdinanai gratii, nue Principis auâoritate.cùm alienarionu fpedes videarur.

-Hlodovici auo. AUCToaiT.lCapitul.lib.i. cap. Sa. *Dt Ecclefiarum ver» fervit communi ftnttniid dttretnm tfi ta Archiepifcepi per fingulat provincial touftiuui nefitam auRoritattm , Jufraganei ver» illorum exemplar illûu penet Je* Aabcuiu. *St quandocunqut dt familia Ecclefia utiiit invtntut aliquit ordinandus tfi » in am*benc *ipfa auRaitni* carra *populo legatur ,* Grc. Batchaxdns lib. a. cap. ja. Synodi Triburienfis era if

In aaciao larchw, archivo.

Enscoru] Durai Epifcopi. Synodi MeUenfic c. ai. *Suggerendum èfifr ex divino mandate intimandum mut mafefaui ut epifeopium .* f«ad damui *Epifcopi appellatur. firc. venerabiliter tt rtvertnterintrooat,* fir*fecmdàatfanRampradeetArum cenfauudimem.* puraU *nratiaiû* fr deltas *fufceptiaùo gratid in tranfitu convenienti rivitattm ngrtfiufatrit . haiitaculis epifcepaUhts reverenter iniuititt.*

Anti altanis connu] Mannmiflio in Eodéfia ante akaris oorra fblita celebrari. Formule I-eg. Rom. era t a. Capitul. lib. i. c.8i. ht» bene *ipfa auaeritai* carra *pepedo legatur,* Gr *coram Sacerdotibtu vtl* carra *fidelibus lobât* uOn *cornu altaris. fient in ntfira auBorieote* rendue* nr, rcmecd *qudlibet calliditate , Ubertatem* ce· *fiquatar,* 6r *tant dtmtmt ni gradue ttdtjufiicte promoveatur.* Leg. Longoh. lin. a. rit. y j. Ub. *f.* c. p. créa*facnm* alnrt manrai/iu. Eiémplum manomiffioms apod Buwhardnm lib. s. cap. *td. Ego Aenhnrdns, ITormafinfi Befifut Lpifatfnt* (fwndra *Ectltfùt enfin fatmdtun nemine EMarimn t facrù eriinAat Mtuitm, ei nlinvit* μ π μ , neidiam *vireriœinpeejintin,pertes anReritetit ttjhmnumnfiente, iuiuab Iteiàeratiie tempert ient ingtmnu etftt eb emni firvitetù vinodt fteenu* penramar. Scrvoe aneat· «à maaNBÙCMbancur ot Clerici fierent,alibi ‹NMÙn in Ecdefia manumitti non pontifié docteidem Bttttbardtts cap 18.

CrvBMQva Romanum] Qui in ffcdefiirma -mtmiâebantur , cives Romani, non Latini , fiebant , mAximamqae libertatem coniêquebantur, ex confiitntione Cooftamini L t. Cod. Th. de manomi£ in EcdeC Idebque Ink daufula inftrumentis libertatis apponi iblita. Formule Ltg. Rom. & ia. R Gregorius Ripa regift. lib. j. api*, ia. Fat Memrara tufM Tbemm *fiumtlm faaAa Renunm tedefi, eei Dee nifitere ipfivimu, lAertt tnlmciie ttvtfatt* Rmumm «fkàmu, ratiMfM *vtfinrn vtdu runxeenu fertmù pêtelàae.* Cujus tamen appeUatsooia Caroli M. & Ludovia Pii foculo non aliam vim fuifië exiftimo quàm ut Legs Romand manumifiâ uterentur.

Nvlu mominum qvicquam] Hinc apparet non tantùm fervos, lcd etiam libertos, qui obloquiis ergà patronos tenerentur , ordinari non potuiflê. Debet enim ab aliis immunis elle qui divins militi* aggregandus eft, ut Leoni» Pape verbis utar. Synodus Toletana apud Burchardum lib. a. cap. a j. QuicMfa» *libennttm i dominii fuit it» percipiunt ut nullum Jibuntt in eu obfauium pntretuu rtttnttt t ifii fifint crimint cnpunli fiuu, nideritnti» trduumfufiipiMrur, fiin dirtSi mnnumffint nbfaluiiJfft nofcuntur.* Qui *vtr» retente ekfapuie manuimfifunt . pro te* fûàd *ndiuu pntnaeftrviuui tourner obnoxii t nulUtmuifunt ni ttcltfinfiicum eriinem premevtndi ; nt.* ytuuuU *veliurint eorum domini .fint ex CUricitfervi.*

St qua mincifs bn*ama*] In Capitulis idipfomftatuitur lib. t. cap. Si. á'I *tofi ordinationem aliquid admtifierint . iliud oojervetur quod* m *CenonAet de ctefacratù nihil hahtntibut confiitutum tfi.* CanomeA autem faaAionee illa t de quibus bek *dt* in Capitulis, funt Synodorum decreta quibus fiatuitur ut Clerici qui nihil habentes coniectati funt, fi poftea aliquid adquifierint, id omne ad Eodefiam pertineat. Synodi Carthagumfis IU. capt 49. *Placuit Mt Epifcopi. Prrfipteri. Diatoni, vel quiconque Clerici qui nAA habenttt ordinamur , fa ttmport tpififitit vtl dtricatdtfui aqrec vel quacunque pradia nomine fu» comparant.* mufiubt *rtrum dominicarum in* vqfinii* crimine *aneantur, nifi admoniti Ecclefia Mdem ipfa contulerint.* Juftinianuo idipfiim fiwttit Novell. 1 y 1. cap. 1 j. contra id quod oiim obfitrvabatur ex cNdtaMoae Leonis *Bc Aaâmaûi* 1.14. Cod.de Epifcop. *Bc* Clericis. Burchardus i *Ut unefquifque PrtAyur nt quot pofi* diraconf*arationi» acquifierit . propria Ecclefia retim quot.* Idem. Butch, lib j.c. 118. ex Synodo Rhe* menfi refisrt hxc verba : *btvefiifandum fi nihil patrimonii habau Prtfiyter quand» prevtSut tfi adordinem EcHefiefiaum,pofitiemeritpradia, cujut jura fint j quatiam Ecdtfia ad quam da nAd hahrttte promotui efi tfi dthaa juxta cane, nicam auRaitatem.* Eadem verba enant in cap· i. de peculio Clericorum. Qux tamen dtaatut ex Concilio Aietaienfi,

Manuatum] Continet fimplex mandatum feu procutarionem litigandi cuim ; ut *Bc* fimilis efiapodMarculfumlib i.c. ai. & Kb.*, c ji.

Tnactunia] *TraSuria.* pro *TraRaria.* Nam hek forma quadam quafi tradtorin refenut, qui Eptfiepm eum cm ob deliâa ponicenth causl peregrinatio indkhs fuerat, commendat iis ad quos iwt fociens pervenerit, ut Criant ne· alia ex caufa illum peregrinari nec vagari. Itaque rogat ut ei manfionem *Bc* focum, panem&aduam peufient. De oaAoria difium eft ad MatcuL bh.

Centonariis] Singuli Comitatus in centenas feu territoria quadam dividebantur , quibus minores Judices poterant fub Comitis difpofirioM > qui à centena Centenam dicebantur. Synodi Cabilonenfis fub Cardo M. cap. at. *Comitibus & Judicibus hoc fummoperi objimuidum eft ut jujli judierm.* Paulb pbft : Sed &* *miniftros . quos ri-Ciriot & Centenarios vorent, iuftos habere debent.* Qui tamen non de omnibus caufis, fed de minoribus tantùm judicabant. Capitul. lib. 4. c. aA. Oman *controverfia corem Centenario definiri poteft; except! redditione terre (r mam iptorum , nonnifi corem Comite fieri poteft.* Lib. j.c. 79. *Ut nullus homo in placito Centenarii neque ad mortem neque ad libertatemfuam emittendam aut ad rei reddendas vel mancipia judicetur ; fed ifte in prafeniia Comitii vel Mijforum noftrorum judicentur.* Centenarios porrb per pagos ftatutos efle feribit Wxlafridus Strabo , 8c plané eofdem cum Vicariis facit; quos etiam cum Presbyteris Ecdefiarutn baptiftnalium qui minoribus Presbyteris przfunr, comparat.

Decanis] Minimi funt Judices fub Centenariis , & *i* Walafrido minoribus Presbyteris conferuntur. Hincmar. ep. 4. u 15. *Comites (r Vicarii vel etiam Decani plurima placita conflituunt,* &c.

• Sapri *** Mansionem ii it focum] Capitula que-Jam Caroli M. & Ludovid Pii M(T. * c. ti. *Ut infra rtgna Chrifto propitio noftra omnibus iterantibus nullus hofpitium deneget, manfionem & focum tuuàm. Similiter paftum nullus contendere faciat, excepto prato & meffe.*

Quid plura ad sap.] Claufula qui commendatoris epiitolx claudi fidebant, ut & aliae. In hiftoria augufta ; *DiSum faptenti fat eft.* Sic de Formulis variis cap. 11. i;. 14. Verba omifit, fed fenfum exprellir, Senator fub Vitigis Regis perfona Variarum lib. 1o. epift. j j. *Paucadixif fe fapientia veftra fufficiunt , &c.*

Cap «'. Littera commendatitiA] Clericis line proprii Epifcopi licentia peregrinari non licebat , nec peregrinantes ab alio Epifcopo fufeipi & admitti poterant nifi à proprio Epifcopo commendaticias litteras impetraffent. Gregorius Naxianzenus in Julianum : i» *lvnoxn.» rmtdfmnr.* *'« lf»'.» ‹l tle lho- tdt tflfM'.l aagpalpl·-- M'· Synodi Calchedonenfis Can. i;. l«w<* <»♦> »·*** < ayVNHr ·· tlf* «U<> /«'«· rwa?M* VfPO- vi ··<»·/·» fmli «am uthlrrl'.* Synodi VL inTrulio Can. 17. Synodi Agathenfis cap. j 8. *Clericis fine commendatitiis epiftolis Epifcopi licentia non pateat evagandi.* Synodi Epaunenfis cap. *6.* Burchardus lib. u. cap. 157. 138.141. *Formata* ut plqritnùm apud Latinos Scriptores hae litterae appellantur. Optatuy Milevitanus lib. 1. de Syrie10 PP. Cum ÿù» *nobis totus orbis commercio Formatarum in une communionis focittote concordat.* live qubd certi forma cercifque noria concept* eflent, five etiam à forma feu figillo quod addebatur , ut putat eruditiffimus Jacobus Sirmondus in Notis ad GofFridum · cui pofteriori fententix fuffragari videtur quod dicitur in Synodo Cabilonenii fub Carolo M. cap. 41. Presbyterum qui proptiu loco dimiflb ad alium migrat litteras habere debere m *fint nomina Epijcopifir càvkatû plumbo tapttjs.* Eft etiam in Ordine Romano epiftola qui Epifcopi ì Pontifice Romano confecrati ad civitates fuas remittuntur *Sc* officii admonentur ; que *Formata Epifcopo danda sumcatpatur.* cùm tamen commendantia non fit. Quod aliis confirmari poffite exemplis. Illud autem obfervandum , non tantùm Clencis oeregtinan cibus Formata opus effe, fisd nec Epifcopis remota loca petere abfque Metropolitani Formata licuiffe; idedque Laudunenfem Epifcopum nepotem fuum Hincmanu reprehendit qubd abfque Metropolitani epiftola extri dicecefim fiepè ptoféèhis effet. Quod jus Formata Epifcopis dandr Vigilius Papa epift. 7. Auxanio Arelatenfi Epifcopo tribuit , cui vices fuas commifetat. *Nullus. inquit, de Pontificibus tua per has victi ordinationi commijfis in longinquis quibujlibet locis audeat proficifci nifi foUnni more . ficut deceffores noftri praatceffori veftrofimiliter concedente comfuevtront, Formatam veftra caritatis acceperit.*

Magnoni] Carolo M. imperante vixit Magno Senenenus Archiepifcopus, cujus eft hac Formata. Quod flt annus his litteris adferipeus oftendic. Ille eft qui Notas juris collegit Ac Carolo M. dicavit ; quibus ipfe hos prxfixit verikulos :

Hacjuris Obtus Peu occipe Carie ,
Ofert devenu fu tibi Magne tmu.

Graica bumint a J Solebant Epifcopi in Formatis feu commendatus litteris, ne qua fraus fieret, uti quibufdam notis Ac fymbolis,litteris videlicet Grads qua certum numerum exprimerent. Quod quomodo fieret exponit Atticus m fine Synodi Calchedonenfis. Iro Decreti par. A c. 47y. Gratianus diftiuû. 7;. additis auabus harum epiftolanim Formulis, quarum una Burchardicft l1D.1. c. 117. Vide Sinnondum in Sidonium pag. 109. 110. m. na. n;.

Ingenuitas] De ingenuitate ad Marculi,cap. j 1. lib. x. abundè diximus. *Cat*

Testamentum faciendi]Salvianus ad Ecclefiam Catholicam lib. j. *Uli teftamenti faciendi arbitrium dant Ubertis t tu toUisUberis.* Quod plena libertatis, quà cives Romani efficiebantur , proprium erat, non Latine. Verùm hoc feculo ejulmodi differentiam evanuiffe anted monui.

Mundiburdxm Ecclesiarum] Marculfu* lib. a. c. as. Synod. Matifcononf. 11. fub Gun crxnno c. 7. Concilium Toletanum V. cap. 71. *Liberti qui d quibufeunque manumiffi funt, atque Ecclefia patrocinio commendati exiftunt, ficut regida antiquorum. Patrum conftttuerunt-, SacerdotaU defenfione à cujujlibet infolesuia protegentur , five in ftatu libertatis eonm . feu in peculio quod habere nefeuntur.*

Qnauxa agnationis] qui dominus fervi cui fe ingenua juhxit illis indulgct ut qui ex eis nafcentur, liberi permaneant. Marculfus lib. a. cap. x?. ubi plura. Vide Caffiodoram lib. 7. cap. u. *Cag'u*

Traditoria ds tiara.] Forma eft traditionis agri anted venditi. *Csf.·**

Terram vil herbam] Vide Plinium lib. ax. cap. 4. Infrà cap. 4). *Per terram vel herbam » ficut lex eft, ad partem $an& illius vi-fiu*

fus eft traÆffc. Sic Leg. Bajovar. cap. 17. rit. j. *Ed ration*firmetper quatuor angulos campi, au* dtfgnaû» termini», per fic varia fallut de tpfa terra vtl aratrum circumducat, vel de herbis tu ntmi», fiba fifitrit, Ego tibi tradidi & legitimifirüho per ternas vue*.* Non diffimilis eft tramtionis forma que ab Innocenâo III. Papa ddcribitut in cap. a. deconfuetudine.*Htiu conferendi formant ejfe poponis, qubd in fijtfmoA donationibus modicum terre confuevü in manu accipere, vel in extremitate poilu manu Prelati Esclq/u ftftinetur, outfuperaltartponendum fub tcftimoaio videntium & audientium fub diRaforma, feotatio vulgariter appellator.* De aliis traditionum modis nonnulla notavimus ad Mar* cuL lib. I. c. ıj.

Extitum racists l In lignum fcilicet traditionis exibat, loco cedebar, vacuamque poifellionem in alterum transferebar. Aliis tamen *exutum* feriptum eft ; ut fit fenfus, eum polleflione fe exiulïè, ut alius ea veftiretur, fi feculi verius uri licet. Vtrumque retineri poteft.

Cap. »1. Notitia db sirvo j lnftrumentum venditionis fervi.

Cap.·*· Notitia db jactivis] qua noram fit quendam vadimonium deferuifle. Matculf. lib. i. c J7· undè petenda hujus capitis interpretatio.

Cap. m. Sbcvxitas] Matculf. lib. 1. cap. it..

Ut illam ibddbm] Lendis, pretium compofitionis pro homicidio. Leg. Sauoe tit. 4).11. *& autem quipnripitMu* eft mortuus fuerit, toti letale fui componatur.* ix. *medietate lendis ejus componat. Ille verb qui eum occiderit, ftamdhm Legemeum componat.* Leg. Frifioaum tit. a. *Expositor necfint, nec lendem folvat, fed inimicitia» propinquorum occtf patiatur donec fe cum ais reconciliet.*

Cap. »1. Mandatum] ejus qui propter morbum vel starem rebus fuis fupereftenon poteft. Marculi, lib. 1. c. st.

Cap. v. Pxbcaaia] De precaria jam laris ad Marculi. lib. x. cap. $.

Cap. «A Pxastaxia] Pntftationis charta fuprà ad Marculi, cap. 40. lib. a.

Cbnsvm ad lvmbn] In precariis ab Ecclefia conceffis fiJebat merces quatdam feu fenfus annuus intervenire. Synodus Leprinenfis: *Ei conditione ut annis figulis de unaqtmqua cqfitta fo-Udxs id eftduodecim denarii adEcclfiam vel Monaftcrium reddantur.* Flodoard. hift. Rhem. lib. }. c. so. ex Hincmaro *Quomodb Carolus, Pipini Regis filius, eandem villam apud Tdpinttm Archicpifcopum obtinuerit in praftariam, ed condition* ut capella» ad ipfam pertinente» cum nonis & decimi» Epifcopus Rhemonm retineret, & Rex duodecim libra» argenti in luminaribus Ecclefia daret, & qubd fine cenfum tam ipfe Rex qudm ficcejforts ejus netfolverunt..* Quem cenfum in recognirionem domini pnrftari idem Hincmarus innuit apud eundem lib. j. c. xi. *Ne fortifiuggeratur Imperatori qubd cupiditate illeEut fine cenfum repetat quem in fuo» ufu» nunquam redegerat; fed cupiens evadere periculum ^uefientto fuo in diebus fuit cenfus ipfe depereat, & ipfa. villa in alodem vertatur.*

Tmt IL

De mominb boabat.] Formula jurisjurandi quod pccftare tenetur is qui adgrdwrem interfecit, nimirum ob tutelam corporis fui & vim repellendo ocddifle. Ejufdem argumenti eft caput trigefimum Formularum Lmis Romane. C,F ·»

Coipus] idus, ut vett. Gloftz apud Pitheum reâè interpretantur, noftris *coup.* Leg. Sabe. tit. iy. *Si qui» ingenuus ingenuum fufte percufferit, & tamenfanguis non exierit ufque ad tres coipos, pro unoquoque tRu centum viginti denario», qui faciuntfol. tres fobat.* Coipus à colapho, ut in Leg. Sai. vet. codice.

roKBATUDUM] Sic in Form. Leg. Rom. cap. jo. Decretum Childeberti Regis: *Judex loci illiusfo latio colleSo ipfum raptorem occidat, & jaceat forbatudtu.* Quafi fbrbatudus pro jure catfo diceretur. Quod apertiùs traditur in Leg. Ribuar. tit. 77. *De homine forbatudo. Si quis hominem fuper rebusfuis comprehenderit, & eum ligare voluerit, aut fuper uxorem, feu fuperfiliam, vel his fimihbus, (t non prevaluerit ligare, fed coipus ei exceffcrit, & cum interfecerit, coram teflibus in quadrivio in clida eum levare debet, & fii XX. feu xiv. nolles cuftodire, & tunc ante judicem in araho * conjuret qubd eum de vita forfactum interfeciffet. Sin autem ifta non adimpleverit, homicidii culpabilis judicetur.* . ' hl-dui»

Inbaa noctis xui.] Numerus tefpondet Legi Ribuarix, cujus particulam modo adferipfi.: in qua tamen ex noc loco pro xiv. legendum elle putarem xliv. Alti viderint.

Sicut Lax bst j Leg. Ribuar. tit. 77.

Abud tabs aloaxius] Sic infrà c aj. *poft ipfum très aloaria & dnodecim conlondantet juravennt.* Plenius tamen inquirendum cenfco. Aloarii videntur hoc feculo diâi qui probarent 6c hudarent idetnque aftùmarent, à laudando. Undè 6c noftris hodie *alonir,* pro rationem probare. Monuit Johannes Savaro V. C.

Licibus dimbxbaunt j hoc eft, fecundùm Leges juraverunt eum qm juravit vera dixiiTe. Formula Legis Rom. cap. j 1. *Similiter teftesfii fimiles vfort» & cognitores fecundbm quod eijudicatum fiat, poft ipfum juraverunt, ut quicquid jam dUhet ille de hac caufa juravit verum & idoneumfacrumentum dedit.* Leg. Alam. tit. 6. Suptà ad Matculf. lib. 1. c. j8. rortè legendum *dixerunt*, ut infra c. j $. &: 54.

Indiculus abgalis] Regia epiftola qui Rex Comiti mandat ut cuidam, qui queritur quod alii res fuas retinerent, jus dicat·, aut fi illi Utisfàcere reculent, cogat eoa fidejufiôres ante Regem judicio liftendi cauli dare. Matculf. lib. 1. cap. 17. & xS. Quid fit *Indiculus*, ad caput fextum Marculfi expolitum eft. Cap. i».

Faatai illi Comiti] Comitescivitatum fratris appellatione à Principe decoratos hoc capite docemur. Quod jus ur provinciae Redores 6c Pnefides confiiqucbantur. His euim id Caftiodorus tribuit lib. *t.* cap. as. *Additur qubd b Principe frater vocaris.* Ita Majorianus Aug. apud Sido-, nium lib. 1. ep. ult. compellat: *frater Camille.* Videantur Novellx Theodofii, Valentiniani, 6c Majoriani, ubi non ratb illud occurrit.

In vbstao Ministbxio] Minifterium pro (pmtorio. CapituL lib. x. c. 18. *Sicut in Capitulis*

quads hac re'Ms Comitibus deditam ia pwram *Mimfttriie* idmsu *perattitar naftintirm eft.* Ec paffim.

Sun* NOCTXS TANTAS) id «ft, intri toc die*. Nam ime* temporis non numero dinrum, fed nodium, finiebeut or anted didum eft.

Cap- π. Auus Indiculus] Imnumkas «ft militiae» que è Rege amendant.

D» omni hosts] ccenim. Capital. lib. 3. c. 9.10. QnùaMfiM dame *asftros kabaubonéres in koftem banniau fuerù.* Appendix Aimoiai lib. 4. c. O. *Rsbtlismtibus Saxonibus Pagaruffimis, qui coatrb Rhenumfiminm coqjffiunt»ftrenuas vtr Carolus hefttm mevit Francorum.* Adnunciaùo apud Piftas cap. xi. *üt pagenfist Franci qui cahaüos habent vel Man pojfimt t cum fiât Comitibus in hoftem pergant.* Noftris *haft.*

hunkimo] feu *heribenno.* Pana eft pecuniaria ejus qui ad expediritmem pcft Principis bannum feu edidum profisdus non eft. Grenoc. Turon. lik $· cap. x4. *Poft hoc Chiipericus Rax de pauperibus & junioribus Ecclqfia vel Rqfücn juffit baanes exigi pro to qubd in exercitum non ambulaffcnt.* EtÙb. 7-cap. *41. Poft kaccdiRumÀ Judicibus datum çflut quiin hac expeditione tendi fuirent damnarentur.* Capitular. lio. *}.aa* 14. *De heribeutno volumes ut Miffi noftri fideliter exaSare debeant.* Et cap. ; 3. A dt. In Legibus Loneobatdocnm heribanni mulda eft fexaginm foliaonina. Vox eft hodie quoquè nota.

Dismanam J id eft« de domo extrahere.

Cap.»»· Notitia na *aoioamo*] Sapri cap. 1.

Cep·» /)s mmlbh maupicu] Jusjmaadum mulieris que veneficio hominem ocaddGracai£ibotur, qubd iabeet perinnem maleficam et nunquam temporafiet am propinaflec.

Malia vit] ia jus feu ad mallum Comicis vocavit.

Hiabas nauticas] Leg. Sal rir. 11. *De maLeficus. Si quis alteri herbas dederit bibere , & mortuus fuerit oüo uuHe donariisA quifadantfoUdos ducentas , adpabilis judicetur. Si verb biberit & mortem non fuerit Src. ille qui dedit pio aliquo maleficio culpabilis judicetur. Geagx.* Tih. lib. 5. cap. ; 5. de Mummolo, qui maleficii incufiuut eft qubd herbam fe habere ad tormina *St* dyfenterians fanandam profedàs fit. Apud eundem Greeorium *per herbarum venena.* Indè *exherber.*

Cap. U· Cuno] Dooario i patre uni ex filiis fade, ut pnrripuam illud habeat. Similis eft apud Marcuff. lib. 1. cap. 11. que in nepocesn comûnur.

Cap. *it.* Evacuat oua] apocha, fiipci ad Masculi, lib. x.cap. 35.

Cap. j». Limilos dotxs] De libello docis fiipci ad lib. x. cap. 15.

Mancipia stantia] Villici, qui fundum exercent, A inter inftrumenta fundi numotantur. *j*

Cap. ia. Indiculus nicALi*] Videndus Marculfm lib. 1. cap. 37.

Arvo n. siunac.] *dpd* heic dickur pro «mi, autper. Quod non ratb in illius fiKuliauo* aoribrn occarrir. Snpd cap. a. qpnd pruMaieres *partoutfisas* ede jutae. Et cap. *9. m fine. Itaque quod heic dicitur *apud noftrum ftgnaadum bc* aorimendum eft, *per litteras anale JtufiftiUo noftro firmatas.* Nam, ut diximus, indtniln ugillum nan eddchamr.

Mannitvm 1 Mannite, in jus vocare. Leg. SaL tit. 1. A alias fiepifiùnè, quafi *monere.*

Æqvauntia 1 Uivifio hereditatis inter fratre* j qux squalenda haic appellatur, quod sequis penibus fiat. Marculf. lib. a. cap. 14.

Æqvauntia 1 xquâ lance. Indè hujus apicis rimhia. Maiculf. lib. a cap. 14. *aqud lance inter fe viftfaut loifft vel exaqueiffê.*

Cote Ntonx posito] *Saprapojito* paffim in Formulis Leg. Rom. infra cap. xl. *uni cumfuperpefms.* Apud Jurifconfulcos cam *omnibus que ibi eruat.* Ciaufula in venditionibus., donationibus, legaris, divifiouibu* hereditatis frequenriffitna.

PncutruM redhscDcvM] De peculii A poefidii voce ad libium fecundum Marculfi.

Donatio ad casam Dii 1 Cala Dei proquacunque Ecclefia, quafi domus Dei. Hincmatw epift. 7. c. 35. *Providendum eft etiam ut de nihil Meatibtu promeû Presbyteri eoa prefumont qua de facultaübus Ectlfû compmtvenmt vendere t vtl quqfi ad cafitm* Da *trudere »njfi ad Ecdefiam oyae propria qfe debeat.* $anè hodieque in Arvermn aacat Camootum quad Cafir Dei nomen valut peopcnm fibi tarinuic.'

Gkaha illa] Comitata illo. Supd ad caput fêprimum.

Apud *soa.* m. vssa sum conq.] tamam viduet tutum ftance conjugio quscfimmm. Piam

Da siuTm» luctuosa naaenrrATi 1 Ita Papinianus apud Juftinianum L ult. Cod. <U inflituc. A fubftirar. *La&tejam heredhtatma ad muirem venire emovit. MrnAuao trjfts fuccqffio.* Inftitat. de Senarufixmful. TartulluuL in principio. Infiaiprio Viennanfia : Misant ranurru CONTAA votum PP.

Emunitas Sanctomum] Privilegium immunitaris Monafterio i Rege concefiûm. Qua de re plura ad cap. 3. libri primi.

Hominibus vamn nostmis] Fortaffe legendum *omnibus vaffis neftris ;* aut fidtem addendum *hominibus & vaffis noftris.*

In cvktibvs vn. viuts 1 Villas etiam curtas didas firiiTe hic locus oftendit. Sic in diplomate Caroü R. pcoCerbeix Conobio, *vUbufm curtes velus qua deinceps in parte iffists Ecâqfia voluerit dribm niteas augeri.* Ec inTradiriombus Fuldenfibus ub. a. *jttgtnm cmtferum* dicitur m quo «dificium rufticvm A villula eften Leg. Sabae ric. 4. oBMM *aftodem domds five curtis.* Oiim quidem *cortem* Romani dixere eam viUs panem que manibus cinAa eft, A in qua parmulca ruft»ca opem exercentur. Varro de re ref-rica libd 1. A Palladius lib. 1. Sanè in Synodo Conflnenrina anni dcccix. alitar acaptmr. Curtem enim adlam A comitatum Principis vocat : m *hoftem & ad placitamfive ad curtem veniens.*

Rbtkibut. xxact.] Exadare pro exigere.

«i;

Marculfus lib. 1. cap. a. Diplomata Ludovici *Sc* Caroli Calvi pro S. Germano, qux interferuntur continuationi Aimoini lib. 5. cap. 10. *tc* JJ- *Neque fervitia ab eis exaller, neque paraveredos*

Indiculus axoalis] Exemplum immunitati- veâigalium â Carolo Rege conceffie.

Nullas venditas J Vedigal eft rerum in foro *tc* publicis nundinis venditarum, cujus mentionem in Gallicis quibufdam vetuftis inftrumentis legifle memini. Hodie quidem rerum immobilihum dicuntur *venta.*

Rodaticvm 1 Capitul. lib. *6.* c. 145. *Ut nullus homo prqfiunat teloneum per vias t necper Villas rodaticum. necpulveraticum recipere.* Hodie *Rouagi.* Quod vedigalis genus ex vino vendito colligitur. *Roeatiatm* in diplomate Dagoberri Regis de mercato S. Dionyfii, ubi varia tributorum nomina tecenfentur, *tc* in Prxcepto confirmationis Pipini Regis de eodem mercato : *Nec do navigiis, nec de portibus t nec de carris, nec defournis ullum teloneum velforaticum A fex roteticxm t velpontaticum, velportaticum, velfaluuuiatm, feu cefpitaticum, five mutaticum, vel aliquam exaSionem aut confuetudinem exigere.*

Foaaticum] Prrcepta Dagoberri & Pipini, K: modb exfcripfimns. Diploma Ludovici & harii in continuar. Aimoini lib. 5. cap. 10. Hodie cerné *foragium* jus illud vocamus quod ex vino minutarim vendito debetur..

Pontaticvm] quod in pontibus pro tranfitu datur. Capitular. lro. j. c. ix. *Placuit nobis ut antiqua & jufta telones à negotiatoribus exigantur, uuti de pontibus, qudmque de navigiis feu mercatu.* ldem Carolus lmp. *tc* Ludovicus prohibuerant teloneum exim ubi neceffe non eft fluvium per pontem tnuJmeare, *tc* ne quis cogatur ad pontem ire telonei caufiL Capitular, lib. 4. c. y 1. In Legib. Benearnenfium , *pontage.*

Seu mbacaoa] mercatus.

Commsacius] negotiationis focius.

Neootium] Negotium pro re venali, merx. Sic negotium pro mercatura in Capitul. IiL 1. c. ix 5. *Si hoc propter necejjitatem comparat, utfibi habeat Stalus tribuat, negotium dicimsis.* Gregor. TuronenL de miracul. lib. 1. cap. jx. &cap. 5I. *Negotia multe in atrio protulerunt.*

Rslat. q. dic. aeinnis] De inftrumcntorum amiffione vel exuftione , qux hoftium incudit aut quolibet alio cafii accidir, faris multa ad i), caput libri primi ; ubi litterarum principalium exemplum proponitur qux ab eo quijacturam palfus erat impetrari (olebant, ne difficili poftei probatione ejus jura deteriora fierent. Heic autem fimilis quxdam Formula exhibetur, non tamen i Rege, fed è Comite data; qui, fedente in judicioComire, tcftes adhibentur qui alkujus domum cum mobilibus rebus, chartis *tc* inftrumenris qux inerant, incendio confumptam teftentur. Uebque Comes ejus rei teftanonem in fcripdsrodaÀxm concedit, ut res omnes quas hic antei poffidebas, in poftcrùm fecurè etiam pof-

Qda dicit ua apsnnis] Sic in Formulis Leg. Rom. cap. aS. Qu* autem ejus nominis origo fit, mihi plané non liquet ; dr fbrtatfè mendum eft. Sanè dubitavi num legendum effet *à pan ,* quod eandem & parem vim habeat atque inftrumenta amifla. Quam vocem d *pari tc appartins* eodem ferè fenfu hâc state ufitatam fuiife repério. In regiftro B. Gregprii lib. 7. eft epiftola ut fyifcopi cum mulieribus non habitent, qux ad plures Defenfores & Subdiaconos feripta eft. Ad dirur *appartins* ' id eft, omnibus eodem exemplo. Nam etfi pluribus fit inicripta, ad unum tanturn loqui Gregorium manifeftum eft. Sic eodem lib. ep. 111 accipienda eft epiftola inferipeio ; *Syagrio, Betherio, Plrgiho, & D^fiderio ipijcopis Galitarum à paribus.* Et apud Hincmarum ep. *6.* c. 18. Zofimus Papa *ad Aurelium & univerfos Epifcopos per AJricam conftitutos . uni· vcrfofque Epifcopos per Gallias & feptem provincias conftitutos, G unrverfis Epifcopis per Hifpaniam conftitutis, à pari*, hoc eft, eodem exemplo. Anaftafius Bibliothecarius in Hadriano : *Apparem ipfius donationis per eundem Etherium afertii faciens ipfe Rex (Carolus M.) intus fuper corpus B. Petri, fubtus Evangelia que ibidem ofculantur t pro firmiflima cautela & sterna nominisfui ac regni Francorum memoria propriis manibus pofuit ; aliaque ejufdem donationis exempla per Scriniarium hujus fanBa Ecclefia defertpta, ejus excellentia fecum deportavit.* Aliorum lit judicium.

Chaat. kiu q. dicituk] Apparet heic *appennis* vocem deefle.

Hiaeditoaia] libellus feu epiftola qui patet filiam naturalem, quam ex propria ancilla fiifceperat, ad hereditatem fuam vocat, alias non fucceifuram.

Jactante denario] jaAato denario ante Regem. Manumiflionis modus, de quo ad lib. r. cap. ix.

Kedemvtionale] Seu *charta rtdemptionalis t* per quam fervus (eipiutn de peculio fuo redimit, *Sc* dato pretio libertate i domino donatur, ita ut obfequiis omnibus *tc* jure patronatus libet &' immunis permaneat. Quod ita demum procedit , fi fciat dominus nummo· peculiares elle. Alioqui enim (ut eft in Leg. Bajuv. c 15. tit. 7.) *Si quisfervus de peculio fuo fuerit redemptus t v hoc dominus ejus forti tufeterit t de domini poteftate non exeat : qu'ta non pretium t fed res fervi fui t dum ignorat, accipit.* Quod caput cxfcnpfit Benedictas Levita Capitular, lib, f. cap.

In amicto] in vefte.ex qua amiAus diAione fupplendx lacune fuprà cap. : j. *de 16.*

Ηιαεογγοαια] Cùm Lege Salica filia in antiqua petris alode non fuccederet, tamen hxc Formula ad hereditatem admitti poteft, ut cum fratribus portionem ferat. Marculi, lib. x. cap. ix. *ut filia cnm fratribus in paterna fuccedu alode.*

Lix Salica continit) Tit. ix.

AeudGsamanos tuos] id eft, cum germanis tuis.

Cautio di vinea] Oppignetstio eft vinea pro debito, cum anrichreu. Cay *to-*

Aaipennos tantos) Menfura eft tens, ut *tc* jugerum , acta , bunnana, arialis, open.

Gregor. Turon, lib. J. cap. il. *Statutum fuerat ut pojfijfir de propria terra unam amphordm vfii per anpennem redderet.* Hodie *arpent.* Gloffix vect. *Aspendium,* ■*<*«*. Quam vocem Scaliger in Diras Valerii Catonis Latinam etib contendit, quali *asvipennium.* Repeti» tamen apud Colu» mellam de re rufticalib^t. cap. 1. Gallor ffimijugerum *arepennem* vocatie. Nunc cerri ut pluri* mùm pro mtegro lugeto accipitur.

C«P. J». Sicvaitas j Pe fecaritat» Marculi, lib. a. cap. if. A fumi cap. p.

c*p. J». Cissmiet] Pro cecsdilTet.

Donatio ad mios] naturales videlicet, non ex juftis nuptiis procreatos. Pertinet hec Formula ad Legem Romanam.

Lex et consuetudo sxeoscit] Jure Hoirmo filii naturales patri ex teftamento heredes elfe poterant in aflern, atnue adei> in fubftitutrône fatia, fi fine liberis aliquis decdTerit, Papinianus exiftimarit deficere conditionem, fi naturales liberi extarent. l. *Exfilio.* 17. $. *Si quis.* Ad Scnatufconf. Trebel. l. *Generaliter.* $. ult. Cod. de intiitut. & fubftit. Lege tamen â Valentiniano, Valente, *St* Gratiano latà, is qui leÉtrimos filios vel nepotes aut patrem vel matrem ibetet, non poterat naturalibus Uberis plus unda relinquere. Qubd fi non client jufti liberi, nec Caret aut mater, ufque ad tres uncias filii naturals confequi potiunt. l.l. Cod. Th. de naturalibus filiis. Anaftafius portai conftituit ut fi quis concubinam uxoris loco habuerit, & filio· ex ea fufee· perit, illis polfit omnem hereditatem relinquere, non extantmus aliis, L *Jubemus.* Cod. de naturalibus liberis. Sed id Juftinianus immutavit & ad femilTem reduxit. l. *Humanitatis,* eod. tandemque revocavit Nov. 19. ut in aliam inftitui potient. In Galliis autem veterem ufum fervatum nutie docet hec Formula, nec obfetvatam Valentiniani ConIHtutionem de tribus undis. Qub pertinent lute verba, *confuetudo expofeit ;* maximique propter commixtionem exterarum gentium, qwe naturales Eberos à legitimis vix di&ernebant.

Bene inoinuam] impari tamen dignitate. Alioqui fido affietiu uxor efle poruiftêt.

Natvkaies ASViLLANTua] Innuit line dotalibus inftrumentis non intelligi matrimonium, nec legitimos nafei liberos. Modeftinus tamen inter regulas Juris refett, in liberx mulieris confuetudine non concubinatum etie, fed matrimonium. L *In libera.* De ritu nupt. Quad ita intelfigendum eft, fi quidem afteâu & honore uxoris fit habita. Sanè enun, inquit Ulpianus, niti dignitate nihil yuereft. L *hem legato.* De legatis ;. Et Papinianus cùm dixitièt donationes in concubinam collates non pofie revocari, adjicit : *An autem maritalis honor & affeSia pridem pracef-firit, perfonis comparatis, vita confunitione con-fidcralÂ perpendendum effi. Neque enim tabulas facere matrimonium.* L *Donat,* j i. de donat. Sed portes! receptum eft ꝗ Theodofias» Jure probarum ut inter impares honeftate perfbnas non aliis conftaret matrimonium, nifi dotalibus inftnuneotis confcriptis, nec aliis leg'mmi etient liberi. l. *Si donat. C. die* nupt. l. j. C9d.The0d.eod.Qub referri poliunt hujus Formule verba, *fed talis caufi ite.* Non dubito hoc jus poftei ė Juftiniaoo immutatum, ut aciam inter imperet legitimaeffient matrimonia tine inftrumentis dotalibus. l. *Imptrialu. $. Immo.* Cod. de nuptiis. Quam Legem idem refixit Novel· ^4. fixit curium Nov. ns. «sceptri tUuftribus viris, quo· non aliter matrimonium contrahere voluit nili dotalibus inftrunaentis confiritis , ceteros ex fido aftêâu uxores ducere. Sed Juftinianeum Jus necdum in Galliis ufu receptum fiiifl· Jam antei animadvertimus.

Mandatum] Forma mandati ad infimandam *8c* publicandam fuperiorem donationem. Quo faûo ojufinodi naturales Eberoe legitimos effici *Bc* legitimam percipere petris fiiccemonem docet hcc Formida.' Cap-n>

Gesta] Infinuatio *6c* profeffio apud aâa municipalia, ftabiliende *ic* firmande donationis gratis. De ejufmodi getiis vide Marculfum lib. t. Cap. *H·*

Ct^MSTOLA] i procuratore feripta, qui fe ex mandato donationem inlïnnaflè rrièrt. C*F. Ji.

Guta manumisi.] Ait* funt manumiffionis in Ecclefia celebrate, ex parte tamen mutila. *Cxt-1*.*

Lata niac. testât.] Primus Diaconorum, five Archidiaconus. Prcerat ille Ubertatibus que in Ecdctia dabantur, manumiffionifque tabulas conficiebat, ut hec Formula tetiatur. Leg. Ribuar. tit. 5t. Qai *fervamfuum pro* «filma*fuo remedio fou pro pretiofecundum Legem Romanam liberare voluerint, ut in Ecclefia coram Presbyteris. Diaconibus , feu conflo clero & plebe , in manum Epifcopifervam cum tabuler tradat ,* d *Epifcopus Archidiacono jubeat ut ei tabulaefecundùm Legem Romanam , qud Ecclqfia vtvit, feribere faciat , & tam ipfi qudm omnia procreatio ejus liberi permaneant, Be fub tuitione Ecclefia confidant.* Statuit etiam eadem Lex Ribuaria ut fi in Judicio connoverfia exiftar utrum aliquis liber an fervus fit, *Bc* manumitiionis tabule in dubium vocentur, ut Archidiaconus & teftes ante Regem vel Epilcopum hac de re Jurent ; & fi verè manu* mitium furti· afleveraverint, multis xiv. folidorum Archidiacono debetur ; fin minùs, fervum cum pari multi* domino Archidiaconus rritituere Jubetur. Ex quibus non parum lucis huic capiti accedit. Idipfum teftatur Amalarius Trevirenfis, ubi de Archidisconi officio agit, non quidem in vulgatis, fed in Mf. codice S. Vitioris Parifienfis. *Gejla ,* inquit, *Ubertatum Epifcopo defert.* Ebo de Miniftris Rhemenfis Ecclefie, in Archidisconi officio : *Libertates liberorum cum tefiibus probare , alienorumfervorum ad gradus venire volentium exigere; potsfiatem etiam habens libertatem ccclçfiafiicâ proprii, defamiliafacere , it alienis exigere.*

Vindictaqvx mmuajii] Impropriè. Nam aliud eft vindiftâ manumittere, aliud in Ecclefia. Sed qui* vetuftiflimus plene libertatis danda modus erat per vinditiam , ut manumiffi cives Romani fierent, ideb hoc nomine in manumiffione Ecclefia ufus eft, que poft Conftitutionem Conftantini eandem vim obtinuit.

Constitvt. Constantini J Conftat manumiffionis in Ecclefia Conftantinum autiorem fuifie. Quod pndbrtim honori Ecclefiarum tri-

butum eft, fed *te* libertati, cujus adipi&endx apud Magiftratus propter varias ambages major tum erat diftiailtas. Ties igitur edtte funt â Conftanttno de ea reCoaftitutionm : quarum una eft *io* Cod. Th. tit. *De manumiffionibus te Ecclqfia* ad Ofium Epifcopum , eaque poftrema , nimirùm Crifoo & ConftanrinoCcml Eftaba huic prior in Cod. Juftinianeo, *De his i» mauuttMtv,* ad Protogenem Epifcopum, Sabino *Ai* Aridio Rufino Caff. JamdadaMB *plaçait* > inquit Conftantint» t *ut in Eocl^ia Catholica libertatem domini fuis famulis preface pojfint, fi fab afpeBu plebis adfifientibus Chrÿhanontm Aniifttbus id faciant, utpropterfaiii memoriam vice ollorum interponetur qualifcunque feriptura.* Ex quo apparet prreertifle & altam qux non extat. Sanè Soxomenus Hiftor Eedef. l.b. *1.* cap. 9. aflerir très Conftantinum Etrillé Lege* de manumiflionibus in Ecdeftis. Au&oris verba quia huic Formula: lucem atterunt, vifum eft adienbete : ai»' *ni* «μθαv» ni μ v^*9.1^>6* <*' ùoouif *Λ ·· m3* ruKmien S w.A- Mr /.«Z^u'at *time ouf·* "W a?i*»> *4 àfd-ttO-* ÎAuSi- *fim* . m «aad«A *fun*m»* mOUml , *rftte* I·Λ *npstf,* r'' *r*'* " *mh* «μλ«πΑμτ >Λ*lÏ0·ρ»» »*1* , OM /*4?*·' <·?*··· » •·α4·Z·« *f'u/mmit ηΓ*· y·*». μ·*** ·$< *itt&it* *terne, lu* <lι *ni* (·> *qlfU* »»» fofgw , (Sur *tit wp v»flw tS/me ta>uiqi4«<* » τm« *isubtfib*.* Qux poftrema non eft aflèquutus Latinus Tripartite interpret; fed ex hac ronnula interpretationem claram & cenam accipiunt. Hujus manumiffionis preciarum extat exemplum apud Ennodium Ticinenfem Epifcopum, de Gerontio Agapid fervo; ubi elegantiffimum ex B. Auguihui termonibus nondum editis locum adfert eruditiffimus Sirmondus. Eft etiam ea de re Aurelianenfir inferiprio, quam multi exfcripfere ; quam tamen pofterioris statis effe exiftimo, circa tertix Regum noftrorum familix primordia.

Ea tamin condition!] Etii nulla lacunx nota in manuferipto heic apponatur, quxdam tamen deeffe mamfeftum eft, ea fcilicet qu.r ad gefta manumd&onis de qua agitur pertinent.

AD FORMULAS SIRMONDICAS

Cap, i Donatio Eccliaias] Donationum ejufmodi exempla varia Marculfus' tradit libro fecunda

In condita illa] In defignandis locis foleut hx Formulae *condito* vocabulum ufurpare. Quod nec apud Marculfum fic incerti auftoris Formols ieperitur , nec etiam alibi facilè occurrit, t^uo nomine certum locum *hc* territorium defignari apparet. Sic in donatione Haganonis ad S. Martinum Turooeniem, cujus particulas antei protulimus : *fridegifo Abbati trado manfum noftrum dominicatum quem extrd confortiumfratrum in hereditate habemus In pago Bltftnfi, in con~ ditaponte Lapidesfe, in vilia Blidarico* &c. *partibus* S. *Martini tradimus cum hontinibut ibidem commorantibus t quos colonario ordine vivere con/Hanmt &c. Data* XVU. *KL. Junii anno* V. *Uladovici feremjfimi Imperatoris.* In alio veteri inftrumento ejufdemCrmobti , *in pago Bkftqfi' in condita Cabrimaceqfit in loco nuncupant/* Alvaria*.* Condite nomen pro Comitatu videtn' ufurpari, À quo etiam vocabulum fumpiiffe dixerim. Nam & Hifpanis *Conde* pro Comito dicitur. Dubium tamen movent exempla ex Tabulario S. Martini, qux iiipri icripfimus ; ubi peft pagum condita defagnatur; ftc fub condit», villa. Originem certè ad Comitatum lubens referrem, donec certior appareat. Contradam quoqoè pro regione etiamnum dicimus ; ab eadem tarfitan origine.

Cum om. supaaiosito] Synodi Meldenfir c. 17. *Ut res ecclefiaftica temponprincipatûs veftri ablata ex integro prafentalUer njtifuantur & reftituta conferventur, ficut tempore avi & patris vefiri fuerunt ; excepto fuperpofito, quod ad ufus pofiiAmtium abfwnptum efi.* Suprapofitum Grrcir *iitut* in l. *Titia.* J 4. $. *Lucius Titius,* de Ieratis a. *Itiutfm* JAv *aut* < *rntie gud··» vd(umubi'ie iSf·* •au *à*7i nunut.* Qux Papiniano *dotes pradionm,* 1. a. de irdhud. & inftrument. Leg. Appellantur etiam *repofita.* l. *Si mihi Mavia,* pa. 5. ult. de legaris b Enthecam dixit B. Aoruftinus quicquid navi imponitur, fermons ad mnes in eremo. Can. *Nolo.* 1 a. q. 1.

Mandatum] ut fuperior donatio apud afta publicetur & inlinuetur. Marculfus lib. a. cap. *jl.* Incertus audorcap. <4. Caf ‡

Gssta] Marculfus lib. 1. cap. 37. Incertus au&ot cap. 54. Ctf- »·

Vinditio] Marculi, lib. x. c. 19. 10. ti. Incertus, auânr cap. 14*

Condita illa] Supd cap. 1. & paflim his Formulis.

Calumniam vïl aie.] Calumnia, ut anted monuimus , in veteribus inftrumentis *bc* apud Marculfum *he* slim Formularum auâores pro a&ione accipitur. Leg. Longob. lib. s. tit. 17. *Non rojfumus ui una caufa duas imponere cAumniar.* Leg. Burgund. tit. I9. *calumniam moven.* Indè vetuftis vernaculis Scriptoribus *calangert* & antiquiflima quxque diplomata calumniam *calange* interpretantur. Rogerius Hovedenus Annal, parte politi. De controverfia inter Caftellx *dc* riavarrx Reges, cujus Henricus II. Anglix Rex arbiter erat : *Calumnia Regis Catella. Rex Aldefonfiu CafieUa & Toleti conqueritur St petit* d *Rege SanQio Navarra avunculo fuo fibi fieri nfiitutionem &c.* Pofted : *Tunc fumxerunt Epifcopus Pampeluna & alii nuntii Regu Navarra t & nihil eorum qua ab adverfariis ftâs proponebantur contradicentes t fcriptum quoddam t in quo petitiones & calumnia v allegationes fuaferibebantur, protulerunt in hac forma : Calumnia Regis Navarra. Petit SanSiut Rex Navarra Cudeio Monafterixm t mentem da* car »·

Obligauo] Precaris fpecies eft, qmtobnoxiatio à MarcuMb appellatur lib. a. c. y. Cut- *·

PnscAXiA] Marcuuf. Ub. 1. cap. ,. dc 41. Incertus aisftor cap. 17. & 41. Cap. 7·

Vinditio ds ssavo] Marculf. lib. 1. cap. as. c«r r

Vindctio di simstifso] Quod heic dicitur de libero homine qui feipfum vendit, cap.

non otnninb convenit cum jure Romano, de 00 qui ad pretium participandum venundati palfiu eft . ideôque ad libertatem prodamare non poteft, nec manumiflus pnftinam ingenuitatem recipit. I. <. 1. *Et fervorum,* a 1. de ftacu hominum, i. 7. de Liberali caufa. Quod etiam in defuetudinem abiiflé Grxci notant iib. >9. Bafilic. Non enim feipfum vendebar, fed ob participationem pretii ab alio vxnire patiebatur, ignorante emptore. Nam fi ille fciens Uberum emerit, ad libertatem venditus proclamare poteft. 1. *Liberis. 7. §. Si quisjciens.* De liberali caufa. Heic veto liber homo pretio accepto emptori fcienti prudentique feipfum addicit. Quo pertinet iniignis locus B.
Tom. to. Auguftini in Scrmpn. *Hic mos fold inter ementem vendentemque fervari, ut is qui fe alieno cupit dominio mancipare, aliquid pretii pro jactura propria libertatis & addictione propria fervitutis d fuo confequatur emptore.* Gregor. Turonenfis hb. 7. c. 45. de fame qux per Galkas grairabarur : *Graviter tunc negotiatores populum fpolutverunt, ita ut vix vel modium annona aut femimodium vini uno triente venundarent. Subdebant fe pauperes fervitio, ut quantulumcunque de alimento porrigerent.* Jeremias thren. cap. J. *JEgypto dedimus manum, & ftjfyriis utfaturaremur pane.* Leg. Bajuvar. cap. 6. tit. 5. *Quamvis pauper fit, tamen Ubertatem fuam non perdat nei hereditatem fuam ; nififlfpontaneà voluntate alicui tradere voluerit, hoc poteftatem habeat faciendi.* Quinimb & feipfum pignoris loco dare mos erat. Leg. Bajuvar. cap. 1. tit. 1. 5. St *verb non habet, ipfe fe m fervitio deprimat, & per fingulos menfes vel annos quantum lucrare quiverit, perfolvat cui deliquit, donec umveifum debitum reftituat.* Capitul. lib. j. c. 19. *laber qui fe loco wadii in alterius poteftate commiferit ite.* Jotuandes de rebus Geticis cap. *16. Satiùs dclibc'a'it ingenuitatem perire quàm vitam.* Quam quam ibi agitur de patribus qui filios fuos diftraxerunt. Tacitus etiam refert Germanos alex ita deditos fiiilfe ut exaemo ac noviftimo jadu de libertate & de corpore contendant. *Kicius,* inquit, *voluntariam Jervituttm adit : quamvis junior, quamvis robuftsor, alligari fe ac venire patitur.*

C«p. Epistola collictionis] Formula eft quâ Matricularii Ecclefix alicujus teftanrur fe puerum expolitum collegifle *Sc* certo pretio eum vendidiftTe fecundùm Legem Romanam. De expofitis infantibus varium ruit jus, nec olim fatis certum. Id indicat Plinii ad Trajanum confultado, & ejufdem Trajani referiptum de his qui liberi nati, expoliti, & in fervirute educati funt, quos vocant : de quorum conditione & alimentis cunfulend Plinio, Trajanus non putat adfertiouem denegandam iis qui ex ejufinodi caufa in libertatem vindicabuntur, nec ipfam libertatem redimendam pretio alimentorum. Tamen propter alimenta quali vice pignoris retineri potuiflê oftendir M, Quiutilliani declamatio 178. de expolito quem pater recepit. *Kis,* inquit *.fure quàm pater non fuerit ? Recipere illum nifi folutis alimentis non potuifti, it tibi ut pater ejfe incipias emendus.* Qub etiam pertinet Diocletiani Conftiruuo in 1. *Paicr. 16.* Cod. de nuptiis. Conftantinus verb (latuit ut qui projeâum de domo voluntate patris vel domini coliigerit, ac fuis aìs. mentis ad robur provexerit, eundem retineat fub eo ftatu quo voluerit, id eft, five ut Elium, five ut Cervum, nec polle patrem vel dominum repetere. L 1. Cod. Th. de expofitis. Multb magu fi dominus vel patronus expofuerit, omnis repetitio denegatur adversus eum qui mifericordii ductus collegit. 1.1. eod. in qua adjicitur : *Si modb teftes tpifcopalis fubfcriptio fuerit fubfecsua, de qua nulla peniths adfecuraatcm pojfit ejfe cunctatio.* Extant etiam ea de re varia Synodorum decreta. Synodi Krelatenfis II. c. ja. *Si expojitus ante Ecclefiam cujufcunque fuerit mifereuione collectus, conteftationis ponat epiftolam. Etfi is qui colleRus eft, 'intrà decem dies quqfitus agnitufque non fuerit, fecurus habeat qui collegit. Sani qui poft pradi&um tempus calumniator extiterit, ut homicida ecclqfiafiicd dijtriclione damnabitur, ficut Patrum fanxit axHoritas.* Synodi Vafenfis, qux Theodobo Jun. & Diofcoro Cotf. habita eft, c. 9. *De expofitis, quia collata ab omnibus querela procejfit eos non mifericordia jam fed canibus exponi, quos colligere calumniarum metu quamvis infelix à precept'» mifericordia mens humana dctreHet, id obfervandum eft, utfecundum ftatuta fidelijftmorum sdugufiomm piijfunorumque Pnncipum quifquis expofitum colliget, Ecclefia conreftetur, poft contcftationem colligat. Nihilominus de altari dominico die Minfter annuntiet ab ecclejiaftico expofitum ejfe collettum, ut intrà dies decem ab expofitionis die expofitum recipiat. fiquisfeprobaveritagnovijfe, colle&ori pro ipforum decem dierum mifericordia prout valuerit ad prafens retribuat, aut in perpetuum cum Dei gratia, fi voluerit, pojfideat. Si quis expofitorum hoc ordine colleBontm repetitor vtl calumniator txtiterit, ut homicida habendus eft.* Benediâus Levita Capitul. lib. *6.* cap. 144. Atque etiam Marifcenfis Synodus apud Burchatdum jubet ut i Prcsbyterri illud annuntietur, non in terficiendos liberos, fed pociàs aliène mifèricordix exponendos ; idque ne puellx aux danculb corruptx concepÛTent, liberos interficerent. Itaque hax Formula ad execurionem ejufinodi Legum & Canonum pertinet. Contrd tamen *Jutamanus* definivit expolitos efle liberas & irçenucu, licèt fervi nari fint, nec vindicari pofle ab eo qui expofuit, nec eo qui emit vel fuftulit, ne expietatis officio lucrum faciat. 1. j. Cod. de infant, expofitis.

Matkicui4*ii] Matriculam pro indice, albo, feu notitia accipi notum eft. Prrter innumeras Impp.Conftitunones qux eo vocabulo utuntur, Vegetius de re militan iib. 1. c. {· *punHir milites mferipti & matriculis 'inferti jurare folent.* Eodem fenfu matriculx Ecclefiarum in ttftamento B. Remigii dicuntur Catalogi psiipsrem qui ab unaquaque Ecclefia ftipendia recipere fi», liti erant : *Pauperibus duodecim in matricula pofitis, ante fores Ecclefia expeBantibus ftipem, duo folidi unde fe reficiant 'ufmuuur.* In reftamento Sonnatii Rhemenfis Epifeopi apud Flodoaldum lib. 1. c. 5. *sdd matriculam Rhemetfis Ecclefia nonnulla contulit denaria. Ceteris quoqui matriculis vel congregationibus diverft delegavit*

■tau». Qo® mon» apetdfimè defcdbit Hincmarus epift. 7. cap. |O. Epifcopi *Se marricalariu perfiagalar EUkfiatjetai faadtaum St pofiibeluattm ladarm* Mü m *at Pntbjeeri pro l»ai motricala xaaia ttaptti t atfat parante fiant Sr robgfiet* m aedm «triode *collocent t net opère âb iffit moarirvleriit exigentt non Se meincabtriie bebtdcne St nonariae ft~ dont, foi poapont ac itbdtt Sr Je aaSom villa St pta Sccimom acdpitmt matricalariae fidant.* Qiwd loci *matricadarii Siœau* qui ia nutricula infcripd funt, ut edam apud Gregarium Tur. hb. 7. cap. 19. *NonnalE matricaianoram St rehgeoram paaptram pro fidere mmmifib ucturn ctiitlt ennaMpr erertore.* Idem du miracul. hb. 1. cap. ,7. Sed in hoc capita dc alibi puffin, qui in firçulis Endrins maancubr pauperum curam agebant, & eorum ftipendjadi^eafabanr, *matnudarie* appellantur. Hodie *Morgaellieri, terum* Eccleii* adminiftratotts. Matricuhrios porté cuftodes Eockfiarum Wandalbenus Diaconus iumcpratatur. Vidit hanc Formulam Cuiacius, ejufque partem exfcribit ad Sentent. Padi libam quinam.

Ad ostia Eccxisia] Ibi enim jxponebenrur. Synodi Maafcenfis cap. 6. apud Butchardam : *Decretam efi "t•"iVTufPu Eruhyter ia fio plebe poblici apaaatitt at fi aügne fimine clancalb compte conceperit St pcpenrit t ataaapeAu diabolo cohortante fibttm ont fi&am fiam 'interficiat, fiS geocangae prarpltt ingenio ante /annat Ecdgfia pormm deputari ibigae poai faciat/ at coram Sacerdote ia cnfintam ddatnt t ab abgtto fideb fifiiptatar St aatriaor.* Sic de apud Tteviros uMervari taftacux Wandelberras Dmcmmm in vita B. Goarisj cujus verba, qubd osuninh huic Formula: coovcmnut , fubjscere non unit , que eadem notata font in eruditiffinao Capitularium Glodârin. *Mori» tanc Trevironm enat at cbm cafi gaabbet femina infantem peperijfie cajat nollet fiiri pamtoa, aat emi gaem pre inopia td finubarit ncgaagaim aatrirt fifficcrtt, artam pervnbtm ia gaedam marmorea concha tgnaaS hoc ipfim fiatnte erat, tapotera, at ia ta càm oapofiût infant reperintxr, taifitra abgait gai earn provocant mifinuionc fafdperet & taatrinf. Si gacnSb igitar id contigiffet, exfiodet vtl matricalarii Ecclefia paeram aedpimtu tgaarebanc ia popalo fi gait font cam fifeipere aaftitaiaai St pro fio ddneent habere veUet. Ubi verb nd earn ran offerretfife obgait, iafaat gai effet expofitxt Epifcopo deferebetart St ejat privilegio aaSoritat aatrieadi habendigae parvoli eigiû à autricalarüt fifccptrtx fa · aMtar.*

SAMeunrouwTVM] Recens natum , rubentem i matte. L 1. Cod. Th. de eapofitis. L. a. Cod. de partibus qui filios diftrax. De matre cadentem. Statius lio. 1. ver£ *60.*

hi itat fiii aww . A m d» tum 'titatra
Fovigi gnuio . & traphan vaiaen flaatat
Ftnaagi.

Claudianus in Rbfinum lib. 1.

— Qbot /t mm aiaa ft rtatrt eolotoa
Safcepi grovât.

Aichyhu in pMttf. ,Aηκ tdlfflu aetlbon. ScoL eudi *ha fi tfil hlat*

Pia raiDVCM] Triduum heic exempli caafl apponitur. Nam decem dies pra-bniuntur Synodo Attlaconfi U. c. j*. dc Synodo Vaftnfi c. 9.

Lmis oMDteiM 1 L. t.Cod. Th. de eapofitis.

Ea conroaa Tubodomani] L. 1. QxL Th. de his qui fanguinolcnoM emptos vel nurriend. accep. qu* bcèt de expoiios tx» loquatur. tamen par eft rado dc idem jus. Itaque neic pcoftnur, ur appareat venditionem i Matricula· dis faAam raram manere , dc ex ea emptori jus efte infantem in fuo fervit» retinere.

St quis iNVANTiu] Non ex verbis legis, fed ex interpretadeoe Amani hcc fetuenda defurapα eft.

IneaMUtTAs] Manumiffionis eft Formula qu* in Ecdefia celebratur. Qui de re plura ad incerti auâoris Formulas cap. 7. dc cap. <*. Exemplum porté hujufce manumimonis huic Formai* plané genuinum ex incerto quodam Concilio Toletano exhibet Burchardus lib. a.c. jo. Cap..*.

Eat pbuoat pautim] Claufula in manutniffionibus frequentiflima, de certè apud veteres fida ferè libertatis dande Formula. Apenè id Plautus variis locis declarat, ut in Mencchmis AA. J. fc. 7. *MtS gaiitae hmlb caa/l Uber efio, atgat abito gab vola.* Cui ferras *Salve teipotroac.* Undè dc *Mtfto* appellatam Grammatici teftantur , quafi ea pteespuè nota libertatis fit qub libuerit proficifci. *Ifüûl taiae* (inquit Venuleius 1. a. de libero homine exhib.) *ataloua à fpecic firvieatiaae iiffenuu gaibat fataltat aoa Sator* 4 *loco ncedtaSi.* Ldebque Papinianus ejufmodi ooodidoM, ut in illa civitate domicilium habeat quis, jus libertatis aliquatenàs infringi exiftimabat. L <1. $. Traie *ctataaa* De coodidonibas dc demoaftrac Burchardus lib. x. c. *16. EaaStae pergat parttae geuuaagae volent canonicijelegerit.* Supri in Formulis inceni auâoris cap. j6- *Ei tataea coaSitioat at eat abtgae t gaata voburit partem pergat t tangam fi ab in{enau parentibat faifitt natat velprocreatnt.* Lee. libuar. tit. *6* j. *Si gait fervamfiam libertam fecerit & civem Homanam t portafgae apertat confcripfcrit.*

Cmauta ui PtrauAM] Marcutfus lib. a. cap. id. Cap. is.

ViviMTiaus patkibus] Paulus Sentent, lib. 1. dt. 19. *Eonm gai iapotefiou pétrit fiat tfiae volaatote ejat matrimonia jart non concrahaatart feicontraSa non fobaanr. Contemplatio enim ptMca atilitatit privatoram commoiit prefertar.* Cui fisntenri* incerpietadoMm Aaianus feu quis alius adjecit, ex qua hujus Formol* verba de· fumpea videatur. Videndus Cujacius Obfervat. lib. j. cap. 5.

Donatio intuu viauu] Conftandnus ia L 1. Cod. Th. de fponfidibus : *Pater aofier anilarn volait libcrobtatem valere fi a3tt inferta non effet. Sfot etiam interfponfot gaogab ac fpoafat omnefgae perfonat eam fotam Sonatioaem ex promalgau legu tempore valere fancimtu* «Mas *teftificatio afforam feganta efi.* De geftu diâum dt ad Marculfum hb. a. c. p. Car η-

Scripturar. titulis] Anianus ad L i.Cod. Th. de donat. *In confanbendis donationibus* Au *ordo farvasedus eft ut donatio nomen prias contineat donatoris vel illixs cui donatur. Deinde ru qua donantur a five iu agris, five iu mancipiis, fare iu quibuftibet rebus atque corporibus, nominarim iu donatione confcnbeuda faut, non occulti, fai publici, non privarim velfacrai, fai out iu tabaiis, ont iu chartis, eut ubicunque legaturfaria donatio &c.*

Quia secundum Legbm] Hxc fuperioribus non coherent j mfi dieu fma pro *deinde* poficum eflè.

Apud donatorem] Verba fum Aniani, feu cuju/cunque alterius ad Pauli Sentent, lib- x. tit. a j. Sententia Pauli hxc eft : Si *inter virum & uxorem donatio facta fuerit. pnore defundo cui donatum eft, ed eum res redit qut donaverat.* L Si *inter. 9.* de rebus dubiis. Quod Severi oratione conftiturum eft. L. *Cùm hicftatus.* } 1. $. St *ambo.* De donation, int. vir. *Sc* uxor.

Quartam legit. hirid.] Anienus ad 1. 1. Cod. Th. de donationibus : *Qua tamen omnes donationes fapenùs comprehenfa, fi modum excejfariM Lege confiriptum, unde pojjint Ierte perfona de immodica donatione proponere, hoc eft, fi quartam fibi facultatisfua donator non refervaverit, non valebunt.* In donationibus edam inter virum & uxorem Falcidia locum habet. 1. *Cùm hic flatus,* ji. $. *Oratio.* De donation, int. vir. A uxor. L *In donationibus.* 11. Cod. ad Legem *t* alcidiam.

Stipulât. Aquiliana] Aquilianx ftipulationis nomen propriè huic rei convenit. Per eam namque omnes pcxcedentes obligationes novantur, & in ftipulatum deducuntur. ut per acceptilationem tolli poflinr. Sed quia hujufinodi ftipulationis vis erat maxima ad firmandum quod agebatur, unde faChim, arbitror, ut & in aliis actibus mentio fieret Aquilianx ftipulationis.

Cap.1». Libellus repudii] Marcuit, lib. *1.* cap. j°.

Certis rebus] Ex Aniano ad L 1. Cod. Th. de repudiis. In qua Conftannnus tres tantùm divortii caulas procat, fi homicidam, vel medicamentarium, vel fepulchrorum dilFolutorem maritum fuum efle femina probaverit. Quod fi prxter hxc tria crimina repudium miferit, ufque ad acuculam capitis in domo mariri deponere eam oportet -, & prxterel deponatur.

Lex Romana exposcit] Verba Aniani ad 1. 4. Cod. Th. de cognitoribus A procurator. Cui convenit *Sc* alia ConftanriniConttitutioinL *Maritus.* Cod. de procurator.

Quicquid pater j Infri capite proximo : *Quicquidfilits vel nepotibus de facultate patris cognofdtur ordinajfe, voluntatem ejus in omnibus Lex Romana confringit adimplere.* Lex qux heic indicatur, Conftitutio eft Conftantini I. 1. Cod. Th. de familia ereifeunda : *Hujufmodi confcriptiones interfuos duntaxat heredes valere oportet.* Paulb poft : *Confiderari fpectaluer voluntatem placet, & obfacundari protinus cum res dividuntur, nec retineri ampliùs quàm quod fingulorum perfoms detegatur adferiptum ; ut & memoria defuncti non violeturparentis, & occafionnes litium dirimantur.* Idirfum ftatuitur in L ult. Cod. firmilix ercifcundx, qux A ipfa Conftantini eft ad Baflum Prxfedum prxtorio Sed A 'dim Papinianus dixerat non videri fimplicem donationem, fed podùa fupremi judicii divitionem, cùm pacer inter filios fine feripeura bonadivifir, Aonert xris alieni pro modo poflcffiooum diftribuic. L S< *filia.* 10. $. Si *pater,* fiunilix ercifcundx.

Qualiita nbpotbs] Vix eft ut Romana fir obfervatio hoc cafu codicillis opus eflê, cùm nepotes quoque ex filia Jure Romano ad avi fuccefiionem admiflbs conftet, licet cum tertix partis deminutione j nifi hoc ipfum agatur ut fine tenue deminutione ejufmodi epiftola vice codicillorum ad hereditatem avi vocentur. Qui de re nonnulla diximus ad Marculi, lib. x. c. io. Hujus Formula partem exfcribitCujacius, fub Marculfi titulo, ad Novel. 1! S.

Lex Romana} L. t. C. Th. de fam. ereifeunda.

Curia publica] Anianus ad L 1. Cod. Th. de legitimis hereditat. *adoptivum t id eft t geftis ante curiam adfiliatum.*

Lex Rom. constringit] Ex Anianoin 1.1. Cod. Th. Qui petant.

Pactum inter parentes] Marculf. lib. 1. cap. 14. Incertus sudor cap. ,9. Cip. M.

Legem Romanam ord.] I. S. Cod. Th. de paâis & tranfiuftionibus. *Si quis*, inquiunt Arcadius & Honorius, *major annis adversis pacla vel tranfaUioncs, nullo cogentis Imperio t fed Libero arbitrio, voluntate confeââ, putaverit effe veniendum, vel 'interpellando Judicem, veifapplicando Principibus t vel non implendo promijfa ea qua invocato nomine Dei omnipotentis eo auctorefolidaverit t nonfolitm inuratur infamia verim etiam aQione privatus, reftitutapana › qua pallis probatur infarta, earum rerum & proprietate careat & emolumento quod ex paUo vel tranfactione illa fuerit confacutus* Verua autem qua heic inferuntur, Aniani funu Eadem fetè prxfatio adhibetur in veteri inftrumento commutationis qux inter Robertum Comitem & AAardum Nannetenfem Epifcopum fââa eft regnante Carolo Calvo Rege. Eft autem ejufmodi.

Commutationes quas Leges Romane tranfaûiones appellant, inter certas perfonas faftz poft legitima tempora, id eft xxv. artatis annos habentes, fub invocatione nominis Dei & defignadone Regis, inviolabiliter permanere decernuntur; quas qui foivit & violat t ut infamis notatur t fic quod accipit committit, fit fummS quz in Icripto continetur multatur. Igitur placuit atque convenit inter illuftrem virum Rotbertum Comitem necnon & Actardum venerabilem Nannetenfis fedis Epifcopum, &c. Et fieri placuit duas cartolas & bonorum hominum manibus roboratas. Placuit, eoam hoc inferere, ut 3ui pari fuo calumniam ex hoc poftmoùm vel fucceffori tentaverit inferre, fub invocatione divini nominis & Regis Ka-

roli

roli mnarum c. cogatur mylEbun perfolarere. Aûum Blefo caftro publicè. Signum Kotberti Comitis, qui hanc commutationem fieri vel firmare rogavit. Signum Godobei, de cujus beneficio fuit. Data menfe Madio anno xxv. regnante Karolo g^oriofiflimo Rege.

CoNIIAMATIo Rsuis] MarcuL ISk I. C.

It sm AFiNNts] Incertus auâor cap. 4«.

Editio tsura. coMra.] Hujus capitis dips fiuit panes. Prima concinet Formulam qui aâot qui rem aut locum vindicat, adverferio nolente aliter refpondete cavet de fumpdbus & litis expenfis fepindùm Leges folvendis, fi aZHo injufta repenarur. Altera pertinet ad inferiperonemquam accufator edere tenetur in caufa crirfiinali, per quam fe fitnili pœnx fubjicit. Itaque heic editionis nomen cautionem ejufowdi feu dedarationem fignificaL

In QUADRUPLUM] Singulare eft quod heic ditatur appellantem teneri adverfatio expenfas poft appellationem fa&as in quadruplum refundere, u injufta appellatio fuerit comprobare. Qui autem Lege id conftitutum fuerit, in prxfenti non occurrit.

Inscriptionem db sumptibus st ixpsmsis] Eft igitur etiam in aâione civili inferiptio, hoc eft, cautio feu repromitlio in jure de impenfisab aâore adverfario reddendis, fi temere lirigallet.

Quicunqub alium] Vctba funt Aniani ad L 14. Cod. Theod. de acculât. & infeription.

Ds homicidii crimine] Non in homicidii ttntùm accufâôone, fed cujufcunque alterius criminis, inferiptionem prxcedere oportet. In L 11. Cod. TK de accuiaaon. *Nuitur*, inquit, *JiamAàm paie perferiptum crimen fuoi intendere prepefuerit exfifuutur, uifi fiAcot utfcr 'tptienit vinculum, i-ttnim fuitdteruu famam,feramus, caput denifta Er fanguinem in judicium devocaverit, fciat fibi impendere congruam panem, fi mod intenderit nonprobaverit.* Cui convenit l. oi *cui.* 7. de accufarioo. & L In *caufu.* 1*6*. Cod. eod. Symmachus lib. xo. epift. ultima: *Quid bobeat conditionis tnferiptio nofiis pre ceteris juris publici conditores, Imperatores. Frovifum efi enim ne fuis temeri in alieni capitis diferimen irrueret, nift idem priis pane fponfimu vinciret.* Tum lubjicit *Supererat ut crimine non probato in accufatorcm formidata reis pane tranfiret.* Concil. Araufĭcum Can. 4. Burchardus liK id. cap. *i.* Formulam aurem feu conceptionem libelli inferiptionis tradit Paulus in L j. de ac-

Si sirvum alienum] l. *Si fuis ferves. ij.* Cod. de accuiârion. que pan eft L 14. G Th. eod. ex cujus interpretatione Aniani hxc defumpta font.

Relatio cum judicio] Continet relationem Judicis, qui refen fe cùm veniflèt in aliquem lucum in quo homo interfeâus jacebat, & quxftkmeni de cede habuiflèt, ex ccftibas acceptée eum pui interfeâus eft impetum in alto-

rum fecifle & graviter csrcididi', adeo ut ifte coaâus fit vim repellendo cum interficere. Quod idem cùm aflêreret mterfedor. Judex pcouumiavit ut in quadraginta dies manu fuâ tricefiml fepamâ in Ecclefia juraret fe occeilitare compuL fum, *cùm* aliter vim eftiigere non poflèr» eum oeddiflè. Quo faébo, impune ei ent.

Si quit au rapinam] Defumpta hsx font ex L 1. Cod. TK ad Legem Corneliam de ficariis, feu podùs ex Aniani inrerptecaôooe. Q*»" *tics.* inquit, *adfaciendam* rufium *alifuis* eut *iter* «govern «ur dreutm *cujufisbet uo&tmus expoliater adgreditur .kujufmoaiperfoms, fuavint fitfiiitcnt,* damai «ïam cum armb ücsndani rr^f *tendij &fi* pre rtmcrûMc/aa *occifiu fittrit* sUe *fui ventru,* mots *latronis ipfius i tumuit rtfuiratur.*

Ad mot uccos] Uccos accipio pro i&bus; coups. In manuferipto regio feritatur hucces, quod me interpretationem mutare admonuitj *8c* pro clamoribus accipio. Nam & veteribus fcriptis vernaculis & in pUrifque Gallic partibus hacher pto vocare ufurpatur i idque a voce hac emanaflê apparet.

Capulatur.*] Marculf. lib. t. cap. 1*. Capulare verb truncare eft, exfeindere, vel frangere. Vet.tloiT. apud Pithceum ad Leg. SaL tit. *y.* Leg. Sauce tk. jt. n. Si *fuit* pedem *alterius copulaverit, Er ibi mancants rtmaaftrit.* Iraque capulatur* vulnera funt fle plug* gladio fadtas.

In sva movit a] Nobis *efineutte.*

Fobbatudum rsciT] Vide iupcA ad incerti au&oria Formulas cap. 19.

In noctbs XL.] Quadraginta dierum tempos utplurimum przfinitum erat dun aliquis jurare jubebatur. Adnuntiatio apud Piftas cap. *if. £t fuia facramento poft quadraginta noSts Ugaliter juranda accipiuntur, &c.*

Breve sacramsn n] Formula (aeramenti in Ecclefia prxftiti poft fapetiorem fenrendam. Gregor. I uron, lib. 4. cap. 46. *Requirit hominem alium, Urfum nomine, fttam* «d *altore* dem ad*du&um jurare Jecit ac dicere :* Per hunc locare *fimSum Cr Reliquias Martyrum beatorum,* Ere. *FaSeque ex hoc juramento, breve facrememonm Regipretulit.* Breve,feubrevis, charade *eft* five libellus. Lampridius ia Alexandro : *MAitea fuos fic ubique fetvit ut in cubiculo haberet breves & numerum Er tempera militantium.* Idemque poftei pittacia pro brevibus ufurpat. In L j. de conveniendis filci debitoribus Cod. lib. «c. *Inter chartulas cenfifcati invie quidam odftveratur inventui, oui nomina continebat* dchirérure Er *ceneroBuum.* Capitularium lib.)■ cap. Sa.4^ *cribere in breve.* Undè k *inbrtviure* Synodi Mddenfiscap.ao. Cs». 1·.

Si quando masculus] Rapms acosfarionem non tamùm ipfi parentes, fed k quilibet alii quos commune odium deilâoran moverit, inftitucte poftunt ÿ dùm tamen intri quinquennium id faciant. Aiioqul nulli deinceps copi* eil arguendi, nec dc conjugio aut (obole diiputandi, L). Cod. TK de raptu virgin. Illud e* quod hoc lemmate indicant. Itaque hkïoanniâ O*. sa-

cùm quidam de raptu aliquem accufaflet, & mulierem quoquè , qubd pantet confenfillê dicere- tur , de (celete confirilis capitalis pona itroganda erat. Sed tandem quorumdam intercedione res ita compotita eft ut illi cena pecuni* fumma vitam redimerent, «ftarionehabiti intri quinquennium accuGrionem inftitutam, & accuiatoris cauli ốc reorum. ne deinceps ab aliis ejufdem criminis tes poftuhrcnrur.

Vita triculum] L i. & 1. Cod.Th.de raptu virginum.

Wa diossuos] Wadium pignus eft, nobis *gage.* Quod à vade deducium elle apparet. Synodi Cabilonenfis c. 18. Capitul. lib. a. cap. 58. Leg. Bajuvar. c. u tit. *6.). Ad partem fijci pro fredo probeat fdejujforem , & donet modium de quadraginta foltdis.* cap. *f.* tit. 1. *Dene: wadium Comiti illo de frtdoficut Lex eft.* cap. X4. tit. 1. *Dicat* haec *verbo , & cum dexterà manu tradat , qui cum finiflra porriget wadium huic de terra ipfa* eam *mallet per hac verba .· Bcce wadium tibi do quid tuam terram alttri non do. Ex* quibus dici poteft Ctpè pro wadio non pecuniam modb, fed eti-un rem quamlibet datam futile , pro Symbolo fcilicet fponiionix. Sic in Chronico Divionenfi . *Fulckardusper radiumfuum & cultellum fuum cum fiftuca & cefpite coram prx/entia bonorum hominum qui ibidem aderant fe exutum fecit. Crfecundius Legemfuam Miffis B. Benigni publici tradidit.*

c*p. i»* Judicium ivindicatum 1 Marculf. lib. i. cap. J7·

c»p w* Epistola abbatis JConccllio precari*,charta ptxftationis. Marculf. lib. x.cap. 40.

Cap >A Cessio a dii picas.] Donatio.

Non occulti] Anianus ad 1.1. Cod. Th. de donation. *Non occulti tfid publici, non privatim vtl fecrcti, fed aut in tabulis, aut in chartis, aut ubicunque faSa legatur donatio.*

(JP 17. Ministerialibus J Colonis , villicis , qui villas colant, *Sc* in iis deferviunt. Flodoardus hift. Rhemenf. lib. ,. *c.* x8. de Hincmaro: *Plcbeiis quoqui quibufdam perfonis , villarum fcilicet minifierialibus, pro rebus minifteriorum Juorum nonnunquam feribens prudenter atque rationabiliter dijponebat qualiter res fibi commiffas traSare deberent.* Aliquandb tamen minifteriales E10 vallis Sc vaftallis dicuntur, qui ab alio feudum abent. Capitul. lib. 4. cap. $o. Si *homo liber vel Mtniflerialis Comitis hoc fecerit, honorem qualemcunque habuerit five beneficium amittat.* Diëoma donationis à Carolo Simplice in Odonem omitem collars Narbonn* anno xn. regni, indi&ione xti. *Odonem dllcBiJJimum Comitem & Minifterialem noftrum de rebusproprietatis noftra honorare decrevimus.*

Cap. W. Secubitas] Marculf. lib. x. cap. 18. Incertus auftor cap. jx. *8c* 51.

Cap. 40. Ds annis xxx.] Conftitutionem edidit Theodofius Imp. de prefetiptione triginta annorum , ut teftamr Valentinianus Novel, lib. 1. tit. 8. *Lex domini patris elementist mea Theodofis pertnnis Augufti, qud virtutum fisarum morem ficutus, husnano generi profundi quiete prqfpexit, conftituens poft triginta annos nulla penitis jurgia, que medio tempore nota nonfuerant, excitari.* Quod ipfum fanait Valentinianus Nor. lib. 1. Ut. tx.de epifcopali judicio 4c divtrfis negotiis; ad quam Animus. Sidonius Apollinaris lib- 7. ep. 7. Per *ipfum fcri tempus , ut* deccmsiralùer lapuar . *It* de prafiriptione tricennü fuerat proquiritata : cujus peremptoriis abolita tubricu, vit* mum *in fixtum trafla quinquennium terminabatur.* Vbi plura dottiÆmus Savaro.

Basvi sacbamint i1 Supri cap. p. Cm s».

Vbndit io di aaba] Maixulf.lib. x.c. so. Or-o.

Evacuatoria] Matculf. lib. a. cap. j j. Incerrusauâor c. *fi.* c*f- SJ.

De causis commbndatis] mandatum. Marculhnlib. 1. cap. Ji· CartS.

AD FORMULAS B1GNONIANAS.

Charta regales^ Perperam his Formulis chartarum regalium titulus adfcnbitur. Non enim nomine Regis inlcript* , fed privat* epiftol* forma mote feculi confeci*· Ad quas longioribus notis opus non eft , cùm omina fcrè ad Marculfum &: alios expolita iint.

Bunnuaria tanta] Modusterr.t, *Bonniere* in Butellerii libro. Quà voce Ambiani & Airebates adhuc utuntur. Cap. >.

PtR SOLIDUM ET DENARIUM] UxOIIS dllcendx forma, quafi per coemptionem, veteribus Francis ufirara. Fredegarius de nuptiis Chlodovei *Sc* Chlotildis : *Legati qferensts , fohdo &· denaria , ut mos erat Francorum, eam partibus Chlodovei /ponfant.* Imaginaria hxc coemptio vetuftiftim* obfervantix (pecies , quâ uxores emi non apud Germanos tantùm , fed apud plerafque gentes mos erat. Saxoncs etiam verè fibi uxores emebant. Leg. Saxonum cap. j8. *Uxorem duSurus trecentos fetidas det parentibus ejus.* In Legib. Burgundionum tit. ix. *Sexies puellxpretium raptor exolvat.* & tit. 34. Si çuii uxorem *fuamfine caufa dimiferit. inferat* ci *alterum tantum quantum pro pretio ipfius dederat. Qua* de re alias fbrtafie. Cap. I.

Secundum Leg. Salic.] Morem Francorum dixit Fredegarius , ut &· vetus Formula apud Francifcum PithtEum. *N. filius N. puellam ingenuam notnine N. illius filiam per folidum & denarium ferundùm Legem Salicum & antiquam confuetudinem defponfavit.* In Lege quidem Salica de virginis nuptiis nil cautum extat. De viduis autem ducendas titulus eft xl vi. ubi umeo non unus folidus, fed tres folidi & denarius memorantur. *Ille,* inquit, *qui viduam accipere vult , cum tribus tt/hbus qui adprobare debent, tresfolidos «qui penfantes & denarium habere debet. Et hoc faSo , fi eis convenit , viduam accipiat.* Deindè : Si *tres folidos & denarium ille cui reippus debetur acceperit . tum eam legitimi accipiat.*

Mansis ad comman. 1 Manius villula eft coloni unius habitationi deftinata, cum certo agri modo . quantùm ille arare poteft. Adnuntiatio Caroli apud Piftas cap. jo. *Ut quoniam in qutbufdom locis coloni tam fifcalcs quàm Qr de tofis Dei fitas hereditates , id eft , manfo fuse*

•enent, non folitm fisis paribus, Jid &· *Clericis Commtiris, ac viUanis PreApttris*, G* *quibufamqtte hominibus vendant . & tanntmmodb collam retinent.* G *hdc occafionefic dtfiruSafunt viiU ut* hm *foUm cenfus debitus indi non poffit exigi.fed etiam terra defutgulis mastfisfo- unt cognofei*, Gc. Hodie quo- *Moix* dicitur coloni adlcripntn herediolum. Aliis *Mas.* Harum certè Formularum exemplar perpecub, non *manfum*, fed *mafism* habet.

Casticiis J Cafticias fepta Falcetus interpretatur Antiquit, lib 9. cap.t j. ubi Capitula quxdam Synodi SueffioneuiM an. occcuii. refert, m cui m *cafttciu &filvis cuAoditis* venari liceret. In epiftola Epifcopotum Rhemenfiumdc Ro«homagenfium apud Pithtram *dc* eundem Falcetumlib. 10. c. ij. *Judices utadifietnt vdlasmoderutis cafliciis.* Quo loco xdifiaa defignari fequentia verba manifeftant. Sic inffi cap. 9. manrum *ad commanendum cum cafiioa fuperpofita.* In veteri inftrumento S. Galli, Alamannic. Antiquit. tom. x. p. 1. c dt. *cafit dominicain, cafiicits . terris., campis, pratis,pafcuis,* Gc.

Del ibsbationis] Deliberatio, traditio t Capitular. lib. 6. cap. 370. Pre *quocunque illas Deo deliberare voluerit, adferviendum ex his Deo in facrificiis.* Indè *livrer dc délivrer.*

CoNcuLCAToaiA] Hic Formali Abbas cujus fervus puellam ingenuam rapuerat, concedit ut ex eo conjugio nati, liberi fine. Ejufdem argumenti eft apud Marculi, lib x. cap. 19. Quid fit autem conculcator», ampliùs inquirendum. Legi ' poliet, *conciliatori·.*

Cauci «vindicata] Crucis judicium feu examinatio inter probationis fpecies recenfetur. Capitul. lib. µ cap. *q6. Si anSor venerit, & rem intertiatam recipere renuerit, campo vel cruce contendant.* Append. II. c. 34. *dicens quid illi fit damnumfiaBum, & hoc contendere voluerit in judicio. aut in* campe , *aut ad crucem, licentiam habeat.* Synodi apud Vermeriam fub Pipino Rege c- 17. St *multer dicat quid vir fuus nunquam cum ea coiffet. exeat inde ad crucem.* Burchardus lib. 9. c. 41. Quod quidem prohibe tur. Capitul. lib. i.cap. 101. *Sancitum eft ut nullus examinationem crucis facere prafumat ; ne Chrijli pajfio, quq eft glorificatio . cu/uflibet temeritate contemptui habeatur.* Ufum tamen invaluifle docent pofteriora Capitula. Ejus probationis forma deferibi videtur in Legib. Frifionum cit. 14. duas fcilicet praeparari relieras, quarum una pura, altera crucis figno infignita fit ; qua dux fuper altare in linteo evolvuntur ; deinde poft varias preces â Presbytero aut puero debent extrahi. Qubd fi cnicis telfera prima extrahatur, innocentiam fatis probatam exiftimabam. Agobardus pag. 188. *Jube ferrum vel aquas calefieri, quas sssanibus illsrfus attreSem i aut conftitue cruces, ad quas fiant, immobilis perfeverem.* Ex quibus verbis apparet alium quàm teflerarium modum purgationis fuiHè. Vide de cruce 1 $84. ex Guiberto, ubi eft juramentum fuper crucem. Beda. Syn. epift 8. teftam. Kat. M. *judicium crucis Dei.*

Pmopkisisskt] iuvafiiiec. Leg· Ribuar. tit. 77.

Tµ v II.

Si *quis caballum . hominem, vel quamlibet rem in via propriferti, aut cum fequtuus fuerit, per tres marcus cum qfiendat.* Capitul. lib j. cap. 14a. De *rebus proprtfis . ut ante Mijbs &* Canutes & *Judices noftros veniant» &· ibi accipiant finitivam fintentiam, & anud nullus prafumat alterius res proprindere ,fed magis fuam catejam quarat ante Judices noftros, ut dixtnuu ibi recipiant quodjuftum eft.*

Cautio t» clavibus] Cautio eft ab eo faâa qui cùm rem aliquam cuftodiendam fuicepifiet, eamque pofteà dolo vel injurii amiifam nec teftituere poteft nec xftimanonem pmftare , domino rei feipfum tradit, ut pro fervo deincepe habeatur. Idebque cautio de clavibus dicitur ÿ quia per clavium traditionem res qux in horreo vel cellario continebantur, commendate ei fu·· ant.

Guanica] horrea. A grano ; undè *dc* not hodie *granaria* dicimus. Leg. Bajuvar. c 1. tit. 1 µ i a. *ramie, panicum, vel tumnssm.* Granea in Capital. Addit. IV. cap. 144. ubi de decimis '. *Infrdfepta Ecclefia cui jure debentur, in fuit utiliter paucis coUeSas habeat*, Gc.

Vit al ia sua] Nobis *viftuailles.*

Piudita vu naukata]Inoramanufcripti, undè hxc defumpea funt, Petrus Daniel adnoraverat fixtafte legendum *non curata.*

Publico] Delendum videtur.

Chauta tuactukia] Incertus auâor cap.

Cknt ina il la] Comitatus in centenas diftributi erant. Capitul. lib. j. c. 10. *Et de iff· pago atu de vicina centenis eligantur ; nififerti Ungitis extrd Comitatum entefefit inquirenda.* Et lib. 4. c. a j. Si *tamen emetenti· fM inter* ‹m cxutm *eft, in confinio duorum comitatuum fiterit, liceat eis de vicina centena adjacentis comitatis ad caufautfisam ttftes habere.* Proximè Heildclbetgam adhuc apparet centene veftigium in aliquot pagis, *dc* manut vocabulum. Rhenanus rer. Germanic, lib. x. p. 88. *Nomen alibi feri incognitum* €r *exoletum in Palatinatds regione integrum notumeue remanfit, die centen. centenarii, cestgrajfen.* Freherus Orig. Palat, p. 1. c. 5. p.)6. Rhenanus Romanam eue vocem contendit & originem. Quod doéHff. Frehero minùs placet. Huc referri podet Taciti locus : Q«ed *primb numerus fuit, jam nomen & honor eft.* Sed an verè , adhuc inquirendum cenfeo. Vetus Chronicon in Aluredo Rege Anglor. *Centunas quas hundredas vocant. & decimas, quas tethinge appellant. inftiruit ut omnis Angligena legoutcr vivens centuriam habeat &* decimam .· quos fi quis alicujus deli3iargueretur incommodo ,ftatimesrhiberentur ex centuria qui eum vadaremur, &* decima. Vide Pithtram in Glodar. Capituler.

Commindatia] prxftatia , charta pneftationis.

Indicul us pkicatobius J Epiftola eft ab Ab bate *forte aut* alio quolibet Sacerdote Epifcopo feripta , quà illius fervum ad fe confugifle aeclarat : quem obnixè rogat ut vitam *dc* membra falva integraque repromittat.

Vitam it inmancat .) Solebant veteres, fas

Qqqa

Epi&opi , feu Chrki , pro rets ad fcclefiam confugientibus intercedere, nec prias eos reddere quâm *edEvengpiia datit factamenât* (inomt Synodus Aurelianenlis 1. cap. 3.) ds *morte v debditotcfiatfecuri, ita ut ei cui retufiurit criminofitt, defatitfa&ione conveniat.* Quod ociam in fervis obtinebat, qui non nifi excufati dominis permittebantur. Synodi Aurelianenfis L c 4. fic <· Prxclarum ejus rei apud GtegoriumTuronen-■em extat exemplum. Sic igitur ule lib. j. cap. 3. de Rauchingo : *Aiebant quidam ea tempore duo defamulit ejut, utfapl contingit,* manto*fe amore diltxiffe. virum fcilicet & puellam. Cimque bat dileSia per duarum annorum aut ei ampliat fpatia traheretur. chn/unSi pariter Ecclefiam petierunt. Quod cùm fUuchingui comperijjtt, accedit ad Sacerdotem loci, rogatfibi protinùt rtddi fitot famtdot excafatot. Tunc Sacerdot ait ad eum .· Nqfii* enim *que veneratio debeat impendi Eccltfiit Dei. Nm turn poterit eat eciiffft nifi u fidemfaciat depermanente eorum conjundioae, fimdittr* £r *ut* de *amni pettut corporali liberi mutuant repromittat,* &c. polimus lib. «. de Stilichonis exitu, qui cùm Ecclefiam tureis causa petiiffet, U< T^> «Mμ> « «J IfMtt MWyiM » , « é» «H> Mê à»1à»t «Ma fcAJta. piw* rS Ptuttùrt tri. thm, iutMa ri» imXwm* mhlul-, Ui *tn ri,

Cautio di infracturi»] qui is qui effracto horreo vel cellario furtum commifcrat, eo nomine in certam pecuniam condemnatus feipfum pro pignore tradit. Exfcribitur hxc Formula 1 rranciko Pitheo ad Leg- SaL tit. *60.*

Spicarium] horreum, d fpicis fcilicet reconditis. Leg. Sal. tit. 18. x. Si fuis *(picariam aut macholum* cum «mm *incenderit.*

Sed jam portum confpiciens, fuperefle videtur ut faltem in extremo Operis profitear, cùm multos in his Nods merito lubenfque nominaverim per quot profeci t nullum tamen efle cui plus tribuendum fit quàm Rolando Bignonio JC. patri optimo atque amantiflimo, qui mihi inter maximas difficultates, qux toties occurrerunt t hxrenti manum prxbuic, fu)fit, & digitum ad fontem intendit. licèt audendi auftor non extitiffet. Sed à quo confilium de tanta re non petiiflem, fubfidium tamen petere non dubitavi. Is eft cui non tantùm vitam, ut parenti, fed inftitutionem, ut prxceptori, dt quicquid in me eft, debeo : qui mores & ingenium formavit, litteris & ingenuis artibus excoluit, atque etiam ad Jurifprudentiam & au&ores adeo facilem aditum prxbuit ut hxc ftudia nullo non modb labori fed voluptati mihi foerint ; nec alio Anteceflbre opus, aut quxrendus Scxvolà à cujus latere nunquam difcederem j de quo noneft animus quicquam amplius dicere, ne videar fuffragari mihi. Tantùm volui hoc extare grati animi indicium, Deum hominefque teftatus nihil mihi magis efle in votis quàm ut talem tantumque paternum afieâum pari pietate poflim compenfarc. Faxit Deus, cui omnis gratiarum aâio t laus Ac honor.

STEPH ANI BALUZII
N O T Æ
AD CAPITULARIA REGUM FRANCORUM

F* s. Chil peserti Constitutio] Conftitutionem iftam contulimus cum codice Corbeienfi ex quo Sirmondus edidit. Reddidimus autem eliquor lineas quas ille ea, ut opinor , de caufa otmierat quia nullum bonum fenfum facere poffunt. Nos tamen ea reponere voluimus, ut euam iftis miferis reliquiis frui poflinr iftarum 'Verum ftudiofi. Ab his itaque vocibus iw^rdm *tftptrtractandum* ufque ad afterifcum non extant in editione Sinnondi.

Fag.S. Bansatricss] Ita omninb vetus codex. Lalandeus tamen, qui Supplementa Conciliorum Galli* nuper edidit, repofuit *danfatmes*, fed abfque vetufti codicis auctoritate.

Persona 1ST] Poft hxc verba nihil aliud ex Conftitutione iftaChildebctri repetitur in libro Cocbeienfi, ut pridem monuit Sirmondus. Lalan. deus tamen hxc addit : *DiftriSa inclftoite digna. Sicut Hi* Mtrees m *patnittntiam redigendi* , or *oui fabtHria & à mortis periculo revocantia audire* Neria eentemiuuu, chkûuim*ftdtem corporis eos ad dtftdtratam* NUMU valear reducere*fanittum*. Sed unde ifta acceperit, non indicat. Itaque nos, qui nihil in his Principum noftrorum Conftuutionibas infecere volamus abfque certa audoritare , ab bis abftinuimus. Audan enim veri» fuprà modum fuit vir ille qui fententiammulri» poft Childebertum natam attexuit ad hanc Conftuutio-Dcm j ad eum referens verba Gregorii Magni : fic enim ifte feribit ad Januarium, Epifcopum Calariranum, lib. 7, indiâ. a, emit *66*, adverfùs cultores idolorum : ii verb funt liberi, inclufione digna diftri&aque font in pcenitentiam dirigendi › ut qui ûkluoria & À mortis periculo revocantia audire verba contemnunt, cruciatus ialtèm eos corporis ad defideratam mentis valeat reducere fanitarem.

F*T- Constitutio ChlotharuJh edenda Confnratione ifta ufi fumus iifdetn codicibus quibus ufum quoque fuitfe Sirmondum confiât, Corbeienfi nimirùm *8c* Corbionenfi.

Omnium populor.) Vox *omnium* excidit haud dubiè in editione Sinnondi, extat enim in utroque exemplari.

Forma] Ita Cotbionenfis. Alius habet *turma.*

Sintentiam IXCIpiat] Corbionenfis legit , *ftntttuixm vomeretur csccipiat.* Forti legendum , *futttntiam fuam meretur excipiat.*

Svgcsstionis) In libcoCocbeienfi legitur/aggt0Mius, in *aliofugoefcionis*. Dubium autem non eft quin legendum &*fuggcftionts*. Apud Marculfum , lib. i. cap. J4- »'» codice regio legitur*fugneftiontm*. Pro quo Pithceanus habet*/ùüefcionu*. Frotarius Tullenfis Epifcopus epift. 14* bycre-*Wfttggeffione meiquondam villam bafilicafanSi Apri* reddidd. Appendix Librifiuramentorum in iditione Hugonis Menardi.pag. *84. *Retuuftatum* fitem iuc *ufque paterniJuggeftione tttuiifti*. Sed heic legendum eft*fucctjfiont*, ut habetur in veteri codice Remenfis Ecclefix Mf. Eoque modo legi debere admonuit etiam idem Menardus in Notis ad hunc locum.

Habeant stabilem] Corbion. *Maneantftabili.* Immb in Cocbeienfi ita primé feriptum fuit, *maneant ftabili ftrmetatem*. Pofteà verb pofita fuprà lineam emendatione, fuper litera m scripta eft litera *h*, *fuper* litera verb n litera k Er fic vox *maneant* facilè converti eft in vocem *habeant*. Fan. s.c. ».

Decimas porcorum] Vide Capitulare KaroliM. de villis fuis, cap. O. pag. 3 ji. Ca*. "‹

Aut Germani nostri J Hxc non habentur in codice Corbionenfi.

Judicum] Vox ifta non habetur in eodem libro Corbionenfi. Et fané non videtur efle necefCaria. NamcùmConftiturio fit genemlis, ad omnes generaliter pertinet, non vero ad folos Judices. Fem tamen poteft hxc left» propter fêquencia. P* "* ‡ '

Necquicquam 1 Ifta & qux deinceps loquuntur non extant in libro Cotbsoncnfi.

Sexus] Neleio quid heic fibi velit hxc vox. Foctèlegendum /ecus. Verùm nec hac quoque radone fanabitur hic locus, nifi fi ita fuppleamus : *velficus quàm quarundam gentium populus*, frc. ruiMar- w

Juxta antiqui] In codice Cocbeienfi legitur, *jufta aiitiquae juris conftitutioesi*. Certum eft autem frequenter in veteribus libris feriptum inveniri *jufta* pro *juxta*. Pollent innumera hujus rei exempla proferri. Sufficiet unicum ex titulo xxxrv. CapitulorumKaroliCalvi,cap. i.peg. tJJ.ubi legitur *jufta Dei ptrmiftione*. non folum 111 editione Sinnondi, fed etiam in antiquiflimo codice Divionenfi. Pro quo re&ùs lenitur in libro fandi Vincendi Metenfis, *juxta Dei ptrmiffiantm*. Contrà in Extravaganribus Joannis XXIL tit. ix. feriptum eft in duobus lods*junu*, cùm feribi debuiflet*juftai*. Qux vox eft Galbea , ut etiam obfetvat auitot gloflie. Atque ita in duobus his locis feriptum eft iu veteri codice Mf. Bibliothecr regix.

Rossontsnsi] Roflontum , quod huic pago nomen dedit, vir dariffi Hadrianus ValefiuseUO putat locum ad Axonx fluminis ripas politum inter Auguftam Sueffionum *8c* vicum ad Axonam , hedieque Rofloatum-Longum cognominatum, *Rafon-le-Lonn*. RofonttviUx in pago Morvitnfi mentio eft in Diplomate Karoli Calvi pro Pag. tg.

Tom.L MonaftenoCeUcnfi, utSirmondusobfervatadrirulumxiv.Capitulorumejufd. Principis, p.771.

If. Pactus pro tenors j Hujus paâi duo anriE'^tna exemplaria habuimus, unum ex bibliofandi Remigii Reraenfis , alteram quod fuit Joannis Tilii, utramque valde deformatum. Hpbetno* prxtered leges antiquas ex editione ejufdem Tilii, ubi Ftancifcus Pithtnis adnocavit in margine variantes le&iones ex codicibus antiquis. In uno verb eorum exemplarium qux Pithœus commemorat , hic fiiit titulus : *PaSum Childeberti Regii pro tenore pacis.* Certè Bignonius in Notis ad Decretioncm Chlotharii pag.8 5 9. putat hoc Padum effe partem ConftituriomsClotarii, qubd ille in cap. 17. fux Decretionis refpicere otnninb videatur ad hunc locum.

Ut quia multo*.] Antiqua exemplaria & omnes editiones habent, *Et quia.* Unus Pithœus habet, *Ut quia.* Deinde , *malorum tnfimia convaluerat.*

P«g. 14. <»P·«· Mala sokti pris.] Pithœus , & *forte tuta prinderit.*

Γ*«· -7. Decretio Childeb.] Sex omninb Edidi hujus exemplaria habiiimus, duo è Bibliotheca Regia, tertium è Tiliana, quartum ex veteri libro Ecclefix Bellovacenfis. quintum ex Monafterio fandi Remigii Remenfis, fextum quod ohtn huc venit ex urbe Lingonenfi.

Ibid. cap. i. Antonaco] Ita omnes veteres libri, etiam ii ÎUos Bignonius vidit : atque ita edidit Joannes ilius. Malè ergb Lindenbrogius, qui *Atiituaco* tepofuit. Quid autem hr Antonacum , docent Nota Bignonii ad hunc locum. Vide Hadrianum Valefium in verbo *Antunnacum.*

Ibid. cap.». Nullus di crinosis] In codiceTiliano legi gitur ; *Infequente hoc convenit und cum leedis noftris de criminofis, ut nnllusinceftum.* In Remenfi : *Hoc convtnit und cum leodis noftros decrevimus ut nullus incertum.* In Bellovacenli : *Infequenti hoc convenit und cum leodis nofiroi de crinofis ut nullus incertum.* In uno regio & in Lingonenli : *In fequenti hoc und cum leodes noftris convenit ut nullus inceftum.* In alio regid : *Infequenti hoc convenit und cum leodos noftros decrevimus ut nullus inceftum.* In titulo vn. Legis Bajuvarioram, cap. v. in codice fandi Vincentii Metentis legitur, *virgini hbidinofe criminis de capite extraxerit.* Pro quoeditionesA exteri libri Mf. habent *crines.*

Qua inc. esse videntur] Hanc claufuiam habent omnia vetera exemplaria , regio uno & Lingonenli exceptis.

Et omnes aes] Antei legebatur, & *omnes facultatesfua legitimis parentibus^erveninnt.* Nos fecuti confcnfum veterum codicum mutavimus.

Ibid cap. j. Treiecto] Ita omnes veteres libri. Et fanèxvo antiquorum Regum noftrorum non aliter feribebant.

Quam male intertiavit] Ira omnia vetera exemplaria , uno regio excepto , in quo legitur rem *tntertiatam amittat.* Quam leâionem habet etiam codex Lingonenfis.

Pag. »*. cap. «. Admodum] pro amodo. Sed itahabent veteres libri. Vulgatus fcnbendi mos per dias tempeftares. Ludovicus Pius in epiftola ad Sicharium Archiepifcopuin Burdegalenfem, pag. 5 5 9. *Qui in hoc negotio noftra admodum jujj oniparertnegle-xerit.* Appendix Marculfi, cap. 14. «a 6 · *admodum memoratus ille.* Formula Sirmondioe, cap. a S. *ita & admodum liceat tnantea ipfas res quieti tenere & pojfidere.* Et alibi fxpè. Tom. L

Und* imf. vic. adcr.] Hanc claufuiam habent omnia vetera exemplaria , poeter Lingonenfe *Bc* unam regium.

Solatio coLLicTO] id eft, auxilio, adjutorio. Unde in ano codice regio A in Lingonenli legitur cimi *turba colleBa.* Fonnalx $irmondicx, cap. i), mihi *praftet folatium vel adjutorium.* Capitula addita ad Legem Alamannor. cap. 4 *. *Et qui in ejus folatium ambulat.* Karolus M. in Capitulari anni dccevu. c. j. *Sipartibus Hifpania five Avarati* Jolatiumfiierit ntcejfe probandi.* Gregorius Turon, lib. 7. c. 19. *poftpofttis viris qui adJbUtium ejus ventre debuerant.* Annales Bertiniani ad ann. dccclxxiii. *pro Deifervitis Gr juftitia S. Pétri Jeufolatio Ecclefia.*

Di homicidiis] Caput iftuddefcriptum eft in libro vu. Capitular, cap. 1 jd. fed mutilum.

Moriri] Antei legebatur *meri.* Quod idem eft. Venhn conTenfus veterum exemplarium effecit uc hanc mutationem induceremus. Chartularium Monafterii Conchenfisin dioecefi Rutbeaenft,c. in. *StfiipfefUius primus morieris oui formemfuam. adJbrertm remaneat i & poft mortem foraris, Sentie Salvatori rementet ad Condias.* Ibidem , cap. 411 : *In sali ceaveuisntia ea fi Petrus & Bernardus ftlii fui merierint fine ûiis de uxore nasis.fr «fi ftlii fins diis , ut fiat hae Domini noftri Salvatoris it SanSa Fidis pro anima ejus.*

Sine Lies invol.] In fuperioribus editionibus, in uno exemplari regio *Sc* in Lingonenfi, tum' etiam in libro feprimo Capitularium legitur : *Ouomodb contra legem furtum perpetravit, fecundùm legem moriatur.* Cxtera verb exemplaria leâionem prxferuntquam nos heic pofuimus. tyu Tt

In loco] Tilius ita edidit. Et otnninb fic feripeum eft m omnibus veteribus libris ; eaque leâio fola bona eft. Malè ergb Lindenbrogius , qui *in collo* edidit. Pm. t». C*F· ».

Si Salicus] Anted legebatur, *ft Frances,* eodem fenfu. Verùm nos maluimus fèqui auâoritatem veterum exemplarium, que, nullo excepto , habent prout d nonis editum eft. Pag.■>

Asclipiodus recogn. J Hxc addita font ex duobus antiquis exemplaribus, uno regio, altero Tiliano. Fonaflis eft Afclipiodotus Patricias, vis magne tum auâoritatis in Gallia, ad quem ex tant aliquot epiftolx fandi Gregurii.

Caput iftud deeftin omnibus antiquis codicibus quos nos vidimus. Habetur tamen in editione Tiliana & in exteris qux ex ea emanirunt. B*d.c· ·»·

Anno xx.] In uno exemplari regio & in Lingonenfi legitur *anno xxt.* in Tiliano *anno xxtr.* in altero regio rnuw *xxv.*

Decrbtio Chloth.J HujusConftirurioaisduo manuferipea exemplaria habuimus, unum ex bibliotheca Tiliana , alterum ex Monafterio fânâi Remigii Remenfi^ Pag. **·

Multando] Ita codex S. Remigii. Tilianus, *militando.* Quo modo Tilias edidit. In editione Lindenbrogii legitur *nudcandiu.* ibid, c· ·.

Plebium] Ita omnes libri veteres & editiones. Pag.00. cap···

Fredum et faidum] Hxc eft ledio codicis Remenfis. In Tiliano leginu, *fredum &* Ibid.c.s

Tom. 1. firdum. Quod idem eft. Tilius poft eum alii hubcnt *inter ftcdum & fredum.*

tn'iu pJ£. 1 lut. vertûf pnrm,

pjg. ». op. 'r· Pacis tenors j Nota marginalis in libro Pithtri, pro *pacis tenore.* Refertur aurem hic locus ad padutn quod editum eft fuprà, pag. ı <·

In tine iftius Coirftitutionis Piihonis h.vc addidit in libro fuo. *Si quit alterum piito excufferit malb. wiftritto func denar. cxx. qui faciuntfol. tn. cul. jud. exetp. cap.* in *loco reflttuat.* Vide caput 71. Legis Saliat, pag. ? 14.

p^g. op. Cellarinsis] id eft, tributum quod exindè debetur fifeo. Celerenfe vocat auâor vitx S. Defiderii Epifcopi Cadurcentis, cap. I <5. *Nam&cehrenfe dtfifeo tx pago Cadurcino impetravit. Sic* enim legitur in veruftiflimo codice Mf. Monafteni Moyfliaceniis, cùm in editionibus male legatur *caderenfe.*

pxK. Lsx Ripuariorum 1 legem iftam emendavimus ope quatuor veterum codicum j quotum unus estât in Bibliotheca Regia, alter 111 Monafterio fandi Galli apud Helvetios; tertius toit Momafterii Corbionenüs , quartus fandi Vin-' centii Merentis.

Ripuariorum] In vetetibus libris vulgo legitur *Ribuarsorum,* non folùm in titulo, ied etiam in textu Legis. Interdum tamen legitur *Hi. puarii.* Sunt autem Ripiurii, nr quidam exiftimant .populi Franci qui inter Rhcnuin, Scaldim, & Molam remanieront. Hadrianus Valetius putat pagum Ripuarienfem inter Rhenum, Rnram 8c Mofam flumina jacuilfe. Ulnd veriflimnm quod ait idem Valdius , multo facilius dic fcire ac dicere qui non fuerint Ripuaui, quàm qui fuerint. Vide Cujae, lib. 1. Obferv. c. a 5.

tit. f. Ita ut vid. possit] Secuti heic fumus editionem Tilii Lindenbrogii ; quam confirmant etiam codices Sangallenlis Sc Metentis. In libro quo Heroldus ufus eft, legebatur : *ita ut* ı *tdere non poffit. Sed* ipfe admonuit in margine legendum efle *videri poffit.* In Corbionenii feripeum eft : &■ *videre non poterat.*

pag. io. c p Hominem regium] id eft , hominem qui Regi fervirium debet, live liber fit, live fervus.

Ibid.c.10. Hominem ecclesiastic.] id eft, fervum aut libertum ex familia Ecclefix, qui operas fuas pendebat Eccleiix , ut interpretatur Vadianus, tom. j. rer. Alaman. pag. 75.

Psg ii.iit. n.c.i· Per vim] Alibi *per virtutem;* ut in titulo Legis Salicx, & alibi txpè.

Ibid tit. ». ca?·1· Parturire] Çorbion. *parere.*

St NBGAVEKIT J Editio Tiliana , *fi negare voluerit.*

Ibid. tit. u. Cum ramo] Ita omnes editiones & omnes libri, uno excepto Metenfi , qui *rama* habet. Retinere etiamnum Lemovices videntur hanc vocem. Congeriem enim ramorum vocant tamam & ramadam.

Mordridus] Morchidum dicir Rhabanus in epiftola ad Heribaldum, cap. 10. Sed in veteri codice Mf. S. Germani de pratis, ubi canut iftud Rbabani refertur, legitur *morthidum.* Vide Notas ad Rcginonem, pag. 5 86. Morditum autem ait Sibrandus Siccama in Notis ad antiquas Frifionum Leges, pag. 116. non efle fimplex homicidium , fed dandeftinam & violentam hominis interceptionem & cadeveris occultationem ; eamÎue ad tem probandam uritur hoc capite Legis iipuariorum &. titulo v. Legis Longobardorum de morth.

Puteo] Codex Corbion. *pueio.* Occitam *pttch* dicunt pro puteo, lemovices*pouch.*

Extra solum] Corbion. *extra confilium.* Ibid. tit. i*

Et it. ». ad. sol. n. p. red.] Meteniis, €r *eum ad folum itttùm non poteji* reducere»

Delaturam] Multùm variant veteres libri in hac voce , tam in hac Lege quàm in aliis. Plerique conftanter habent *delaturam.* alii *dilaturam.* Utruinque bonum eft. ibid.ti.i» ı'P· --

Amissaril -m] Et heic quoquè variant andqui codices. Nonnulli enim *atnajfarium* habent lcnptum, alii *amijfarium.* pxf n |p> u.iap. 1.

Scrovas I Ita editio Baiileenfis. Cui confentiunt codices S. Galli, Meteniis, & Corbionenii·.. De regio nihil dicere poflumus, qubd priores riruli Legis Ripuariorum m illo non habeantur. Varia Letiio in margine libri Pithtrani, *feruvas*-I ilius & Lindenbrogius, *ferofat.*

Furatus fuirit] Corbion. *furaverit.*

Omni furto] Corbion. omne *texacam.* Arque ita fermé femper *texacam* aut *texagam* habet ubi alii legunt *furtum.*

Per semetipsum] Meteniis, *pro femetip/o.* R>id.e.*

Domini jurent] Corbion. *dominus juret.*

Usque ternos] Ita Heroldus. Quo etiam modo legitur in exemplari Corbionenii & in Sangallenft. Metenfis habet *ufque dùm ternos.* Tilius & Lidenbtogius *ufque ad ternos.* ibid-tit-»»

Hoc servo fecerit] Corbion. *ferro offo fregerit.* Sic in rirulo fequenti habet etiam *offo* pro *os.* Atque ita fere femper legitur in illo codice. Ibid.tit.-* *. "

Id est quat. Diu.] Hxc défunt in libro Monafterir Corbionenfis. px< n »>< 'i·

Aut cum s. jur.] Ita editio Baiileenlis. Sic etiam omnes veteres libri, iremque editio Tiliana. Lindenbrogius habet : *Aut fi negaverit* » cum *fex juret.* ,7,

Interpellatus fuerit] Poft ifta fequitur in codice Metenfi ı *qubd incendium perfetrârit* » *fi fervus* &c. ,Λ4β> cap.

Pro eo interrogatus] Reprxfentavimus heic editionem Tilii & Lindenbrogii. Heroldus habet : *In judicio rogatus t interrogatus refpondeat, & flet* » *ac fine tangano.* Codex Sangallentis : in *judicio pro eo refpondeat, interrogatus refpondeat, & fine.* Corbion. *répondent ad interrogationis finiat, liceat ei fine tangano loquere , & dicat.* Meteniis : in *judicio interrogatus pro eo refpondeat, & fine tangano loquatur & dicat.*

Ignem] Corbion. *igneum.* Iremque paulb poft.

In obsequio] Metenf. & Corbion. *obfemtatm.* Quod idem eft. Nans antiqui Librarii frequenter ponebant literam *u* prj litera *0.* Deinde qui emendabat, pro captu ingenii eam mutabat in *0,* aut lineam fuperponebat per fuam >4. tlr.

Tom. I. infciriam. Id quod cetriihmum eft iis qui veteres libros tradant. Planum id bet ex capite fcquenri, ubi ita feriptum eft in libro Corbionenii, *tali damnum incurrat quali ille.* Item tit. jj. c· >· rerrid *manu quarat.* Hxc exempla fuSciunt.

Pag. iftit- »»·*·♦· Cum armis suis] Cotbion. *cum arma fua.* Infra tit. *jj.* cap. 1. *cum dexteras armatas & cum failliras,* in eodem codice. Sic in Capitulis Karoli Calvi, pag. 170. extrema, *pro dona Uberanda.* Homilia Iiidori Epifeopi in vetuftiilimo codice Colbertino Mi. *Nam dt illa tria optra mala quod fitperiùs feriptum tft,* Ere.

Ibid tit. i>. caF· '. SrArrtuM] Ita feribirur hoc vocabulum in libro Metenti, in Cotbionenli & Sangallenii *flappolum*, apud Lindenbrogium *ftaplum*, in editione Tiluna *ftajfolum*. in Batilecnli *flapfpolum.* Vide infrà tit. 67. c. 5

Ibid, c··· Cim wlrduniam] Tiluna editio habet *civewtrduniam* unico vocabulo. Lindenbrogius *cinewerduniam.* Hetoldus *cina merdumam*, divitis vocibus. Sanè in omnibus antiquis exemplaribus ifta divifa funt, uno excepto Corbionenii, ubi ik legitur: *ut dc cinuvcrduinia fua.* Vide infrà ut. 71. cap. |.

Ibid-titis· c»F· <· Noxius judicetur] Metenfis, *noxii judietntur.* Ita etiam in CotbioQcnli & in Sangalknfi. Editio Balilecnfis habet, *noxii indicentur.*

Jbid-c. ». Auxilium przbulrint] Corbion. *auxiliaverint.* *

Pm tit. "·4· Accip. sed. PrtTcumps.] Hxc eft le&oomnimn veterum codicum & editionis Bafileeniis. Tilius & Lindenbrogius habent *,acceperit vtl feduxerit.* Pto eo autem quod ftatim (equitur *feu parentum*, Ere. apud Heroidum legitur *ftnt parentum.*

Ibid.<>c.»d. tiP' * Fresionfm] Ita in codicibus Sangallenii *Si* Corbionenik Metenfis & editiones habent *Frifionem.*

Bajvvarivm] Corbion. *Bogium.*

Interfecerit] Corbion. *intercmpferit.*

Ibid, c· i· S' QUI' Clericum] Caput iftud lie habet in eodem libro Corbionenii. Si *quis Clerdum ingenuum interfecerit, bis quinquagenos fol. cui. jud. Si quis Subdiaconum frc.*

Sicut alium] In codice Metenii *Sc* in Sangallenii legitur, *ficut alius ccclefiafticus vel repiur libertinus.* Quo etiam modo editum eft ab Hetoldo, nili quôd is vocem *libertinus* omifit.

Ibid. c. 4 Quadrin sol.] Corbioncnfis: *ccc. fol. cui. jud.* Reliqua vetera exemplaria λ oinnes editiones habenr uti n<>r (criplitnus. In Capitulis tamen qux Karolus M. Legi Salicx addidit anno Occem fic legitur: Qui *Subdiaconum occiderit, trecentos folidos componat.* Sed in omnibus iftis Clericorum inteifeclionibus Lex Bajuvariorum addit cenrum folidos fuper competitionem Capitulorum Legis Salicx additorum. Rurfiim Codex Corbionenlis in capite fequenti de compofitione Diaconi habet, *'ccc. Jol. multetur.* Vide infrà ad tit. 14. Legis Alamannorum.

Ibid.c·m Cum directo] Ira omnes veteres libri, nili qubd Corbionenfis habet *cnndereBo,* levi admodum mutatione. Tilius edidit, pre *condtreSo.*

iBainblrgas] Teftamentum Eurardi Comitis fundatoris Moiuftcni Cifomenlis in tomo xii. Spicilegii Dacheriani ,t»g. 491. *Bruniam unam fr helmum cum hafaerga fr manicam unam, brimbergas duas.* Bimbergas Lindenbrogim interpretatur ocreas, id eft, *arma crurum*» Spelmannus *muMmenia tibialia.*

Tom-L Caput iftud deeftinedirioneLindenbrogii. Habetur tamen in Tiliana & in Baitleenli, & in omnibus antiquis exemplaribus. BiUc.i·.

Dotem] Corbion. *dude.* Psg ir. tir.

Tertiam FARTIM] Vide lib. 4. Capitular. cap. 9. π.«·P·*·

Morcamciba] id eft, donum quod vir ei dederit propter nuptias, *matutmalt donum* in achs Conventus apud Andelaum habiti inter Guntramnum & Chiidebertum Reges, quôd videlicet mane feu tempore matutino poft concubitum, durantibus adhuc nuptiarum folennibus, five ante nuptiale convivium, ut ait Voflius in libro de vitiis fermonis, fponfr offerebatur, ut feribit Benedicius Carpzovius in libro de juribus feminarum lingulatiDus pag. 197. ubi addit hoc donum à nonnullis ob hoc vocari largitatem fponfali tum. Erat autem illud voluntarium ,modb majus, modb minus, prout quifque amore & cantate erga conjugem ferebatur. Undè & *morgengap* elfe gtatuitam doiutionem repetio in LegeLongobar dorutn, lib. 1. tir. i.cap. *A. per gratuitam donationem, id eft morgengap.* Occatio poftulat ut caput iftud heic emendemus, quod valdè deformatum eft in editione Lindenbrogii, nonnullis videlicet vocabulis Legi permixtis quz Legis ipfius non funt, fed veteris cujufdam interpretis. Repentur ea lex in edido Regis Rotharis, rit. S9. m editione Baliln Johannis Herold *Sc* cap. aai. in vetuftiflimo codice Mf. Bibliotheca: Thuanr, ubi (k habetur: Si *quis ancillam fuam propriam matrimoniarc voluerit ad uxorem ,fit ti licentia. Tamen debeat eam liberam thingart, fic liberam, quod efi widibora, fr legitimam facere per gairthinx. Tunc intelligatur libera &. legitima uxor; fr fila qui ex ea nati faerint, leeuimi heredes patri efficiantur.* Quo etiam modo legitur in duobus antiquis codibus Mfs. Bibliothecae Regiz *Sc* in editione Nicolai Boherii. Lindenbrogiana fic habet: ò'ı *quis ancillam fuam propriam matrimoniare voluerit fibi ad uxorem, fit ei licentia: tamen debeat eam liberam thingart, frfic facere liberam, quod eft rniderboram, fr legitimam per garathinx ,id efi, per libertatis donationem, vel per gratuitam donationem, id tft morgtngab J tunc intelligatur ejfe libera fr legitima uxor,* Er *fi.ii qui ex ea nati fuerint, legitimi heredes efficiantur.* Itaque ea veiba, *id eft, per libertatis donationem, vel per gratuitam donationem, id eft morgengab,* funt, ut dixi, veteris cujufdam Interpretis, adeôque ab hoc loco fubmovenda; prxfcrxim cùm heic non agatur de dono dando uxori, fed de libertate danda anxillx propriz quam quis ducere in matrimonium cupit. Nunc ad rerum ordinem redeo. Morgangeba igitur erar donum quod vir dabat uxori propter nuptias. Itaque nonnulli, dum nimis bene przfumerenr de bona indole &: blanditiis uxorum fuarum, quarum aliquam particulam przguftaverant, incenfi earum amore, profufam ac dIdolutam liberalicateui iu eas exeteeban: j quorum intemperantiam

Lege

Tastt Lege laxi compe&uit Rex Losigobaidoram Liutpcandus anuo quinto regni fui, q«t vernie M qais in margincap asari tribuam lupri quartan partem bonorum noram. Lib. 1. Ug. UogoUrdor. tu. 4. c. 1. *Morgincapnotum» ut amidtiufit nifi* fitar.a par/ dt ryes*fii/iaiu fù ifftm nuefutcap facit. Si quidem min» voluerit* dart dt *rebut fuit* fed* fc/e fuarra partit*fit.* baker ia eetniia/ *iiccntiam dandi fuuetim voluerit. Nam fuper ipfum quartam portionem dare nullatenùi fiftù.* Hinc Papias ait in fuo vocabdario : *Mtrfincap. id eft, quarta part ut Lege Longobardorum.* Et in Chartulario Monafterii Cauurienfis fiepè morgincap dicitur elle quarta pars bonorum mariti, uxori aara propter nuptias. Ega *cdduini. fili» quondam Cancelli. per coaftaftua 'ipfi» genitorit mei da tibi Radeperga dilotta configi toea,filue* parada* *Rodccauri, quandè tt ia* era· *figio fotiavi. morgincap. hoc ejl, quartam portionem dc omnib» reb»fidftamiamea.* Er paulb poft: Ege *Refcari.fiU» Palumbi, de tibiManiptrga dde&a configi mta t filia quondam Lupotût mea.* ItemiEge Xcft^&ùts parada* *Johannû. trado* arpur *concedo fer/criptam morfincap tibi dde3a conjugi mea lnga,filia quondam Maaait, omnem quartam portionem nuam deamAitrtb» fnprutatit* 6r*fiAftantia mea.* Alias tres ejuldem argumenti Chartas ex eodem Chartulario edidit AuguftusGallaadius inTraâamde francxxalodio peg.)i). Sed infigne in primisvifum eft «emeodem Gall fiun; idebqoe opera pretium fonaflis fuerit illud 1 nobis rurlùm vulgari οπέ cum Charta donationis quam Micxx confugi fax conftiruit Joannes filius Dominici. Diem quo donario ifta fiebat, id eft, diem qua fequcbuur poft noâem nuptialem, diem vocabam votorum. Charta ejufidemjoannis: ** olid die poft uoSaa mmtialom, qui eft diu votorum nqftronan* &c. Charta inveftiturx de Monaâiano A arteris rebas proprietatis Gandi vidue, qux (uti pluribusdiâum eft in Notis ad

St umm· Agobardum pag. 1 j6.) poft firfceptum habitum rehgiomi nupierat : *tertiam portionem dt omni-*

mfiùd» *b» nb» fuit qua ei ia die votorum virfiuu dede-*

***** r*. Et imrl : *quicquid ipfo dia d viro Juftoae* d *prafatti die ia diu acceperat in die votorum.* Liutprandus Rex anno. xvr. cap. vru. & lib. a. Leg. Longobardos, tit. 4. cap. j. *Nullifit luentia coajngifua dt rebutJiut ampliùi dare per que lemcunq» ingenium nifi q»d ei in du votorum in tnitphie & utorgmeap dederit.* Sanâus Ambroses fermoae Io. *Solent anum hemina, ficut mot eft. in votitfuit. hoc eft. nuptUt. pracipui faltart vel canere.* Vide Dionyfii Petavii Notas ad Juliam Mifcpogooem pag. >07.

(4g CoMSUMMixiMT, sun. n.) Tilius & Linden-

tit. sr.c· *t.* brogius ediderunt, *caAmpferint aliquid, nihil requirat.* Sed vox *aliquiddeeA* in omnibus antiquis exemplaribus & in editione Bafileenfi. Poftea in MeteuG feriptum eft, *nihil requiratur.*

fKdtk. st. K.H.IM] Ita omne» vetoes libri & editio Bafiletnfis. Tilias A Lindenbrogius habeat aaud Atge*. TeauL

Strinxbrit] Corbion. *ejttritureru.* Hinc *eftreindre.* IUd. 1 ‹ m

Furavirit aliquid] Codex Metcnlis : Si *fût de dtverfit venationib» aliquid furat» fuerit fr celaverit.* Sangalienfis A editiones Heroidi & Tilii : Si *mu dt diverfii venationib» ftruiu fuerit* 6r *celaverit.* Corbiuuenfis : St *fût dt dia. ven.furaverit & celaverit.* iu ^c.'* *t*

Ritortas] Funis genus eft ex ramis arborum cortis. Sic diââ autem redona vd retona, quia rami illi sordentur ut fiant flexibiles. Vide infri tit. *yt.* B*4· tit. «*

Camboxtas] Iu Codex Metenfis A editio» nes Tilii & Lindenbrogii. Sangallcniu & Coxbionenfis habent *camhortet.* Sic eriam Heroldus.

Txaoovm] fixamcn: Ocritanids & Valeonibus *mm.* Francis *trou.*

In sius posssss.] Hxc eft leâioomnium reteram Librorum & editionis Baûicenfis. Tillus A Lindenbrogius addant, *rent in demunt vtl in ^ut pofeffioaem.* Ibl4.dt.ss·

SrQUiTVA] Codex Corbion. *Sequerit, fr ufqui tente die d demo cujut vtl in quoi.* Mctenlis ASangallenfis *'tertio.* Itemque Heroldus. P*f. >» ˂˂, u

ScauTtNiuM] Corbion *Jcbidinium.* *tUd-c.·,*

Extaanlis] Corbion,*ftrantit.* eadem beentia qui *ftrumenta* pro *inftrumenta* . *Spanta* pro *Htfpaaia.* Ibid, tit sa-

Adhibitis] Metenfis. *a^ibendit.*

Er falscm 1 Metenf. eat*faUumteft. dintrint.* *14. He. re

Tarsus] Metenf. *quatuor. Cotàion.utufquifque de iliac tret uftie ttr quinotftL multet».* ··*· *›

Et plac. iNDixtair] Hxo défunt in Libro Corbsonenfi. Ibid. tk. s»

Paastitam] Cocbion. *praftatam ;* ut fupd in riruio, Dc *re praftata.* Vide Notas ad Reginonetn pat.

Qutu CoMiTXM vocant] In ritulo *Grafita* nr*, ut fitpri tit. $ 1.Comesergb AGrafio ejufdem dignitatis nomen eft, nt ahi jam obiervavetunc. 0'·4· A· »› ‹ap"**

Frats*, st soror 1 Cotbiou. *interfrater Cr foror.* F* ♦. *·˂˂·_*

Tunc soror matris] Ita omnes antiqui Codices A editio Bafileenfis. Tilius A Lindenbrogius ediderunt, *tuncfrater Cr form matru.* &i4c. u

Usqob ad q. cinuc.] Ita Codex Sangallenfis A edirio Bafileenfis. Sed Regius, Saogalleafis, A Cotbiooeniis non habent voculam *ai*

Et m omn. ribus] Cotbion,*fid de omnu ret quod &c.* *ttidden,* eap. ›

Alium nisi piscum] Corbion. *alium qubm*

Regino caput iftud retulit ex PaâoFrancoram, ac poft «un Burchardus, ivo,BernardusPapientis, A Raimundua. Difficilis autem vile eft interpretatio illius vocis fununo viro Antonio Auguftino, qui in Noris ad primam Colleâionem Decretalium conjecit heic per pa&un intelligi LibratuCapitularium. *Pofthac verha,* inquit, *apud Burch, fr Iron.addit» Formulalibertatii in tecltfia data . qua fdrtqfii fumpta eft t* paSio Francorumfive e* CapituLaribiu. e* quo Libro jujpicam» lac etiam îftê.* Falfiis eft hoc loco vir tit. sac.'·

j

Teo, I. magnos, fe qui «m fccuros «ft M. Aneonias Dbminicv in Afienoce Gallico. Primdm mia certum eft Rormeiem iEam liberam in Icdefia dea», qnam Barchardus fe Ivo referunt poftRe-Kinoaem, non nm in Libas Capitulaiwm, & tequi ma debere poft αψ«κ in quo meatio fit Pedti Aeneorum. Dsârfft certum qaequè eft heic per Pedtam intelligi Legem Rtpuerwrum, er one finnptum eft caput, quod Regino refert a PaAo Francorum. MelUte Janes à Cofta, qui in Commeamriis ad tit. rl. Libd pcitni Decretatiam peg. 1 if. adnotst fe Him Padti certiffima veftigta deprahendifie in Lege Ripuacia ; ftatimque priores tineat bains noni capitis defcribtt. Vetus Gio&rima ML Nbiiechecc R«w : Decreram . *pt&at .jtiidu».* Svnodttt Dmgoivi»-genfis can. 7. O< oe n mdhtf Mnfe*fait fi*/rivetur eijljtr tteeteefiu/tMt M* ΛΛ»*ftrAtihtr.* Prologus vetaris Legis Saliat 1 ouiceeid m Pafee Wcfatur màub tdraum *.eerdlufiût hteUUu* emendatum. Mac in veteribus Ubm Les Sabca infcribitar *h&a LuitSdict.* Et Les Aiaman* noram hunc titulum nabet in vetuftifiSmo Codice Monafterii Cotbioaenfis: Latii/PaflauLraÆ·-muuaeram. Cooftitutio Arienis Principii Beneventani edita à Camillo Peregrinio in toroo primo Hiftoria Prindpum Longobardorum pag. p?. Jncipà Paftum prod canMoit Pamimri *Aretkifi glerttfiu Frmceft* fer. Etatiqaè ipfe Les Romana (<put eft omnium humanarum mater Legum, ut air Ludovicos Pius Additione IV. cap. ifo.) Padum vocatur ia ttftsmettta HeccatdiComitis, quod ė Stéphane Perardo editam eft in monumentis Hiftorâe Burgumfiae era. if.Psfe· Rs-MW Life·. Hinc, opinor . *Jvitcti it* Pufes in Lege Befavarioram tit. if. cap- 4. Alibi Paftum fignificac Catalogum five Librum in quo infctipta erant nomina Monachorum in eorstm MonaCtetio habitantium. Regula S. Frufeuofi in ConcordiaRegnlarum peg. pfi.adsetenir in Pafescum *FretrAtt, &* vfeer *inter Meeedui /rcbetiu (r i/ft Meeecktu.*

LmaTAKi] Codes Sangallenfu itemque Cotbioaenfis & editio Bofileenfis habent liberare , Regino *liberumftttrt.* Libro 1 s. Legis Vifigothorum tit. 1. cap. 14. LrtartUrc verf*fervum* Ckn/henam *Hebrewli euAeerit* fee.

Asc midia c omv m J Ita Codes regius & Sancallenfis, itemque admones Heroidi dc Linden-Mogii. Ita edam Joachitnes Vadianus, qui caput iftud defcripfit in Libra fecundo de Collegiis fe Momfteriis Germania. Metenfe exemplar fe Corbioncnfe fe editio Tiliana habent *AnbiAie*-case. Quo edam modo legitur apud Reginooem in Codice Padfienfi. Nam editio nelmxftadienfis habet *ArcbÜuxettem.*

Qw a Ec cusia vivit] Regino, *qui Eult/t yivutt.* Editio Ifekneftad. Qoa in *Eedefie viget.* Sed vir da/HL Joochimus Hildebrandus admonuit in Vieanonfi fe Mcguatino Codidbns feriptnm efte *fd Itdtjit vivent,* eamque efle genuinam ledionem. Codices MÆ hujus Legis fe editiones habent, ftat *Ecdefie vivit.* Eodemoue modo Irait Vadianua. Lex Romana, five Codex Theodoaanue, erat valdi fevorabtfis Ecdefiis fe perlbnu cedefedbcis; adebque propter hanc cau-

imnfe Ptisadam Ecdefiis concsfierwnaimnhtaiM Logie fe qui m Cieram eÎ*umebanmr, retiââ Le* taeus fenmdbm quas hadtaafis vixerant, ad iftam te mnferehsm Charta RaamK Epifcopi The·-cenfisdataanuoMLXxxvi. Sicut in Irae Ar^aom ^1, emnit erde Sed^eram AcmUte fegmR·» «••M rirant fe *Ment.* Les ad qmun ro^iirit hic Epifeopus, eftLn LmmriMedoranu dbi L»·dovirâsPüwftatUKatemnLordaSetldteraai /fe araUmltganRaamramriMt. Vide fuprà tosn. 1. pag.<po. Charta anni mxcv. edita à Durant· Docia inüiftoda fiunilia Tdnds peg. po. *Atut» «i IttteenttiMt D. K.* topp ftsdftHou *tertiA,* mr^c *Fénurii, Mu Frtiyfer AB»* f. Serardl *ferrtAjttr* Jmkuu £ Jaerais, puiprofefi*fit·* Star <r Mdane *ufir»* Lrpui *vivtn Loeêtitulie-fn»,fii κοκ fee bettert Stxerietü etfirivii»· nti vivtrt Ltùet* JUmeaonun fee. Eleganter Floras I agdnnenfit ad Modoinnm Eptfcopom Aoguftodoneniem fcxibens fubpetfcma Ecdefie : Tess.L

Me Cetfleetteet revere» vevelt ek ere,*

Me fuspd Tteafefea *fretfglt ere flr.*

Ubi virclarifimus Joannes Mabillonim, qui nobis hanc epiftolam edidit, reâàadnotat hoc idob did de Theodofio quia Ecdefia Gallicana Codice Theodofiano utebesur, fe *ejus* libertas ac immanitas Legibus Imperatorum Romanorum niteba tur. Apud Adnvaldum Floriacenfcm lib. 1. de miraculis & BeoediAicapu s j. fcriptume*ecsfe-*fiefiutu rei fiA Beteene etefiitmu Lut.* Qm Jocus lucem accipit es his qundiâa à nobis fium

PsaroaiNTua] Inftà at jy. cap. j. Md-c. j.

SociAVaajiJ Cocbioa. Merent fe SuagalL B>i4.c. ». *fecieteifiterit. &* etiam editio Titiane.

Ba a o msm 1 visum. Vide iadtà m Nods ad lUd. c. >» tirulum Ij iftim Logis. Chrooicoa vetanS. Galli Mf. ad armum ncccv. Has euue *eerreeit Deet·ntt XtnUu a Sunttie eitMdifieie, ξv "tvltu lenti* fe mulieres imU eddoxit. Pro quo Eginbardns ad anuum ucocrv. ait Karolum eutMs fui *tretu AlMet Bt b» fFOmuteii hMtBehetU Se·eteue* ram *eetlitfihu* fe mjhaàbits *treefieUfi ie FretteM.* Homili· incera auAorie qm nvo ejufdem Karoli fierait, qua verb estant in veteri Codice ML ejufcfem Monafterii &mraDonfe : Omnes bemtaes *benetu* fe /mime . *JtMe M-teUegert ftèi Deteûuu Dteufieit cMe* Br terme (ye.*

CoirraAtMcsas vox] Codes regius,*free-*mr< *vUteriet.* Cotbton. rr^^trart *Mintriet.* Sangallenfis non habet vocem *vtleeruu* neque *eeieeriet.* IbüLc ii.

CoNvcvLA] Ita omnes veteroo Libri, uno excepto Corbimrenfi , qui senarie habet. Titius legit *ctettiade.* Sed Heroldus fe Î indenbrogiu» fcribunt craurafa.

Al saco a] Hoc eft fcrintnra omnium vetr-tum Librorum, Corbionenfi excepto, qui *eijetie* fcriptum habet. Quo etiam modo legitur in editione Bafileenfi. Editiones Tilia & Lindimbrogii *elfecie.* Ibid. e. ■.

Rmis VU, Ec cumaa.] In Codice Regio, ia Sangallenfi, in Corbionenfi, fe in edinonfluM Heroidi * Tilii legitur : *Servi eelee Aegii Ewlejierim* m» *eleBtret i* nifi qnbd Codex BU.c. >·.

TOSS.1 RfMS habet tehras. Lindeabautius edidit: Sresd aurem Hscbrianun *ata par aitm.* Codes Moafc i &ndan- Rÿs raifretySarmuna· *aKam.*

Pa»*s. <*»<.» gsIL & Crebre·.J. Henddm. Mated· bate faite. «dteMaTiü * Lindmbrorii mm

Ioousbm 1 Mette·, Sangafieaï·,* HeroL dre, teaaAB. Ragins, & un·. Casteaiaiii fic daudit hoc caput: ftr unie raAteK. Quod c m-

peoidsuter.

tec. 4. Airsaj] RagtefcCotbio·. abrek lofaictp. j./iyer *altaria ftfita» iiaaean.* Pro quoCodicea Mgte,SaapiM,*Mettmfis. habent ûteiarB.

Fa» 44* «·. *· Tut. mbsut] Codex regius: arifiaatcucmn murks deter. Comoauofia, *airin* dstetc.

te.C.p Moi ταμ iMCUiuuAS J Codex Maranhi: mufawn tearrara fuam dt readirieot *ccafcripfiaau.* Regius * odino Bafitenfia l «tetre* mcurrerepwJde «resdatee coqfirq^hreu*

Prior pare iftree capte hebetat ia fine faponoria ia aliquot antiquis ereutearibus. laqué ia Moanfi îttMfbciaar hgisar hoc caput» *Hacûr ia itaatiaat* tiefti'nùmai, ita ariaai apud Heroidoan, nifi pu ilia reliqua oriam imuscapte habtc·

tec.s. Noua u maxo J Codas Matanfii: *aalhu ti mate* ardt rti tea/». Regius, ardiâ rd *iavafia,* Cosbioo. antes *la ittvafia,* Saagallenfit & Heroidas, relia ri male enterrai utra/a.

terne· «a» ». Tbbt ambnt um] Editio TUsam, μ/μ »μ ζ·μ. Quod idesnaft, ut obtevavitP.Pidscmadtirohtm ont. coUariote Lagum Moûycanim & Romananon.

Posai*] Codes Meeenfit, r^ttet.

Tomoosat auriculas l Quia tùm foré om> nos cauris teftimomi* œnnrmabantur sur cadebam, eaque lis incidero retem <!"* grandevre reftm requireret, pueros adhibebant cete, eoramque earn vellebant, ac es bis que pertulenuu memintfiè di&etent roi goft*. sic «tare noftri pacantes in nonnullis provinciis liberos fuos adducunt ad locum fireptei. cùm aliquis homo iacinoeote illuc trahitur mom fid luiturus peccari firiprenam; & inserimdùm iDt necaun,parentes vagis cadunt liberos fisoa, ut alieni periculi mensorii oscitari noverint iit renrns *tc* lapiente ade debere. Alibi paetos virgis non cadunt, <ed oocutn auras vellant, paricmm in Gallia Narponu·! ·

Fu. 4» tea. Bvt mub] taCodL Met & Stnjall. editionet Heroidi *tc* Lindenbrogii. Cocteu. bate better, Regius teter, TiCo» terne.

fria, c. ,, Maacmam] Editiones Tilii *tc* Heroidi merere·. In veteribus Libris hac vos riepè fcribirur cum alpirarione, £rpè fine afpitarione.

tec.» Non ausum nisi m] Cotten, itee stomie •nte dr. Sic infri tk. Ai.cap. i-mma lùm» fiuim *fifaua atflnua* tetre tecdtre.

Tares *Ii,*

Prio*] lia Codes Saagallenfa *tc* editiones Tibi* Lindonbeogi*. Heroidas babot *priât.* Codes regius, *pnprlar.* Tm». L

So pr jucsupt a] Ita editionesTilii* Lindenbeogii. Bafihrete./tpt^crbta. Quo oriam modo terere Codices Regius *tc* ingalienfia. Metenfis legK, sarejiio Loot· IM.*.*.

j5bna&iat vml Heroldus edidit, dtemviu*. Tiliae, dnsantriere. Codes Cocbionoufit habet dterisb. Metenfis *tc* Sangalleofis dreamm*. te. tit. e». *"

Dsnaluaum] Ici Codes Sangallenfis* Metanfis, tenqueediriones Tilii *tc* Lindenbrogii. Codes Cotbaoneafis habet dterioti, Heroldua dteriate, Codas regiae deMrarism. te. «s». ******

Doc. sou vauat.] les omnes Codices *tc* admones, and escoprilLindonbragicA, ribi fcriptren eft, re. *JèL ja&tt.* Merendi Codes addic vocare *tccifiu,* hoc reodo: dareww *jtbtat va» Uat tcdfti.*

De svaro] Ita omnia vetera exemplaria & editio Bafiloonfis. Tilire *tc LiniaiJbnpat* habene t *Dt teaaga iadittr.* In Codice Motenii legio· t *Siatiiictr ïr frè firtut ptrpatravtric.* fciJ· tk. ss. te *'

Iu BOMO moruA] Cotbtoa ad drewrepropriaa^ f» ea. tit.**

Hααιι*ατ·α l Ira Co&csSanoaUenfis *tc* Cot-Hoarefil *tc* edmorea Heroidi iUndeabrogii. Codre Mendis habet ariragida, Regius tete «Mm Tilire edidit *barraiia.*

Mjuims AMMvuvnrr] Codes Metenfi ftr *taiaiati vaatrit vtl aihapUverH.* ite. lii.tf. te- '·

In n. «.Ac. non conjvs.] Ita Codes Merenfis *tc* SangaUenfis *tc* omnes ediriones. Codex Regius habet fiapiicmr, «aa *jaraftt.* Cotten. *ia iit fiacita» taa^aragtt.* te ritss- (**· ›·

A osxT. sbo. a mu.] Ita CodrereRegim *tc* SsngaUenris * editio Heroidi. Merearis « ediriones alia: alifwte *à àurtrù,* alâfrite *ifia^ru.* Codrenenfis, riifaar d *durtrüfiaacihu.*

Tam hub*] Liber Metenfis, ram *aattriiu.*

Dearrosvt] Hnc eft hâio exempleris Cotbioneofit. Regret habet driûsnu. Merenfis *tc* SanmBenfis *tc* «Ariettes drter. te.tk. sr. '*

Post aamos. vos.] Sangall. & Cotten. *fafi anaa paficitaeat.* p,(.

Csxtaas cobpbs.lt po»t] les Codex Reguts. SaagaUenfis, *cartarc utpariat ptfi vicia.* Merearis, *pafi varia triiat cttptrit etnart.* Editio Tilii, *tartan- captr'u pn atala arihu.* Heroldus, *ccrtan caeptr'u fn atalla triiat.* Undenbrojpas, *Chartaat renperi: pn auia vint.* te.c.s>

Hal *a] Mc *tfit ia* rame. ut ftarim dicitur. Itaque Isbsne a&ntiot lindmsbrogio, qui heic agi puest de fodiciis qua fiunt ad quercum, five in campo. Hire baria Francis figniricat locum publicam apemm.

Sf Qvis in CAPrrs] Regius Codes de Metenfa, *Si fair ia tapat.* te. th. *at. te*

Abt st non rextarr vbsbum] lea Lindenbrogius. Remus Codex, Metenfis, Sangallenfis, *tc* euitio Benleenfis, *iirvrtrit.* Tilius, *airtpfirit.* Vos vertea deeft in eaempiari regio. te.c *.

Josaab cresBsouT] ltd veteres Libci *tc* ediriones, nifi qubd Tirana habet *Mamat.*

Usu»] Ire Codex Metenfis *tc* editionesTilii A Lindenbrogii. Reliqiri *tc* Heroldus habere q/ei. . Pae-1*« tit* '*'**"

Rrr s

1·µ.» Ba l a t a m] kaommeUbrivuNNs. Sodomnes «UôoQM habeat *bdqfiom.* Cmntùm «t hoc loco & ox Lembus la|tmiqona«i * Alamaanotom MK baUfta & *ùaàxman* ofism anriqâtùs stoftna homitriba* cognitum fuiftà. Et tamen FuL daerias, Canoaiun Camerenfis, qui priori* bdK <acri hiftoriam fctipfir, notat tik t.capu j. noT-tKM crabttt ûgpcarâm iftabai i Tureis imnriifis ftupefaâo* Ac ia fupm vet£» finflè. *Ntt erat* mirendaai, inquit, fuie canAs mdis *taie bd-*Imu crac Mctfwtum. Et Willelmm Briro Ubro fecundo Philippid» ait :

F jwijTiiir aajArù *USe lpuece* A hu
Ku tnt «aaM feitf *OeSfamu trou ,*
^àdba^afrété s nocbabebatmatmlao torn
Hexmu fWMfMMi */tlnt fm ulûtu trl.*

Terrif. Guidai idijam fui ttatt urrum.
Ht fua pu mifit Richarde uùfu remittat i
Vt fti Fnacignit lali/t primiliu ufrm
Tradidit. ifft fuim primithi rapuriatar,
Quaiapu allot decuit in ft trim ftaliat artit.

Ut ifta conciliari polline, dicendum videtur Franco», gentem bdbcolam, abjeciflè genus pugnandi eminus Ac gladiis cantum uti voluide. In quo certamine magis emicat vinus & induftria militari*. Regino » ad ani» 860 : *Franci , qui cominut ftriSu gladiit pugnare confueverant, adtenitifia· bantt aevitate anti inexperti dijcriminu ptrculfi.* Contrà Turei bellum gladiis agere inlbliri erant, ut ait Raymundus de Agiles pag. 144. apud Boogarfium. Undè idem pauk> poft : *ut videre qubd* nea/«M*fagittio eminùt, fti cominùt gladiit ret* gerenda*foret , in foam verfi funt. Verum* quia novitas gratiam habet apud omnes gentes , per occafionem iftius belli reduâa eft in Franciam ratio illa pugnandi Sc interficiendi homines eminus. Tanca autem hinc pernicies fecuta eft ut Innocent» IL Romano Pontifici necedarium vifum fuerit eos anathemate percellere qui baliftis 8c fegittis uterentur adversum Chriftianos. Hac funt eius verba ex Canone xxtx. Concilii Latecanenus, Ac hinc in Libro quinto Decretalium tit. xv. Arrtm *illam mortiferam & odtbdcm bal· Itfiartorum (r Jagutarierum adverjùt Chrifiianot & Cadulicot exerceri it eaten (ub anathematt prMbemut.* Rursùm icaquè abjeâa eft inter nos illa ratio pugnandi. Cùm autem exeunte duodecimo Chrifti feculo Rkhardus Rex Angiix è bello fecro redux eflet, ufum baliftarum fecum detulit, remque noftns hominibus defuetudine cùm incognitam revocavit.

Ma. c. i, Dixiutati* «ui cul p. jud.] Ita Codex Mctenfis 8c Sangalleniis & editio Bafileenfis. Codex regius habet, *debditationu rei cui. judicetur.* Corbion. *debilitatem rei cui. jud.* Tdius dc Lindenbrogius , *debilitatuttit reut judicetur.* Poft ifta lequnur iu eorum editionibus : *Autfi negaverit, cum legitimo numera juret.* Sed hxcnon habentur eo loco in vetuftiffimis exemplaribus.

Idonears j Codex Met. *tdoneare Jludeat.*

Pre tff. v- X a Plautus i) coni ! lia Codex Metenlis & idirienet Heroidi At I indinhnyl Codex remns legit ,*pUdttu A mufiimmur* rrf ŕinudator. Malè in edirioM Tdiana, ptanAu ei riuridaeur. Tomi·

iNTcariAToa 1 Mesenf iMtntaM· «« ·*

DacoATTcaro J Hac eft Wtio omninmedidiounaa. Exemplar Corbionende beber derens~gere, Regium AriimiMSO, hdeeenfe dereriate.

Fu u m] CotfatoaJitfMa·.Iresninfri M.7I. fcU.dr.re·

Ds UONO] Regi·* * Cotbion. de Iφι«.Noo Lemovices lignam vocamus quod Larini lignum dicunt. M A.Z

Cvm six ivmt] 1» editiones Tilii *ic* Lindenbrogii & Codex regius. Merearis habet, eam *tribuo junt.* Cocbiem eam tres*jmrit.* Heroidas, *cum* ui. jarer.

Couos] ka Codex MatenfiaRegms fcCocbion, *eolabue.* TiKus.pre *colibuo.* Lindaohnguis, *frocolfuo,* Heroldus, *tola/but* fc Aocrr.

Cuba J Hanc leâioneen exhibent ediri^^v* omnes *tr exumflu* regûun. Codex Merearis habet *dita.* Cotbion. *ioidiuaut.*

Fomatos vvutrrj Regius *ic* Cccbion.*fitra-*vrrir. *iffifimditfiuroaii* nifi qubd Cocbionenfis habet*fitrotum* pio*firtu.* Furonem pro fure dicebant quo modo *GalUntm* pro Galiam legimus in ChaniaS. Galli apud GoUaftum. fcM.th.ra.

SûPiajVAATDi] ItaCodnMeren.&Cotbion. *tc* editiones Heroidi dc Lindenbtogii. Codex remua habet ,*fi porjuratru.* Tdius,*fitferatu».* *Pre t··*

Excarro] Lmer Corbionenfis : *corctfto capitaU & ddaturd rt/Utuant.* Regius : exerpte *caf. & dii. m beam coaflmuuu.* Mreenfis ; *extern, capitali &r diiaturd ftut in locum rtftitui icbent.* Tdius : *exceptio capitali & dii. aua rtfiituant.* Henddus : *excepto ymd capitale* b* *delatura in locum rtfiituant.* Lindenbrogim · *exceptio capitali Cr diiaturd fua in locum refiiuant.*

Fdxto] Cotbion. *texaga.* regius *taxaga.* Heroldus, *furca.* fcM. ‹'c t· *l'r' '*

Cdl p. iDDtc.] Metenlis, *refiituat.*

Paxricum] Ita editio Bafileenfis. Codex regius, *patricium.* Corbionenfis.*parui.* Metenlis, *parium.* Tilius Ac Lindenbrogius, *parcum.* w

Si quis vm] Cotbion. *Si fdo baro feu pua mulier Ribuaria per maleficium aliquem, begun :* Si fais *virumfeu mulierem Ripueriem per aulefictum aliquod.* fcU· tie.»*· *'

Hoc nr, axpVLtus] Hac non extant in exempiariCotbionenfi.Heroldus legit, *obhocexpedfuo.* P»n». * ·> ‹ ·

Satisfaciat] Ita CodexMetenfis A edtoonaa. Regius & Corbionenfis habent *fiuiqfecerit.*

Notius Optimatum] Iu haoent vetera exemplaria Regiam & Corbianeniê. Metanfe , Anidenfe, & editiones: mi *Optimateo^ Majorer do· mdo, Domefiici. Comitet t Grafioneo, Cancellarii, vel quib. grad. Jublimati* &c- *refideouto.* IM4.tit.tt.

Componat] In regio Ac Corbionenfi codkibus fequens caput cum ifto conjungitur ftatim poft verbum *compoaeu.*

Nsc nullus] Hac eft feripeura repi codicis & Cocbiooenfis.Metenlis, Arucienfis, Ac editiones habent: *Hoc quoqui jubemuo, ut Judicer fupranomtnati » five Fifcalcoda quacunque.* "G **

Lxx Alamannorum] Coniam d nobis eft cum quinque antiquis exemplaribus. Horum duo extant in Biblwcheca Regia › eorumque *Pa*· n*

Toss.1 «num vocmmn Puteanum, quia anti quàm rr-pom after, fame dariffimiviridandu Puteani Sonaeoris Parifiwifis Tarama exemplar nobis &c iixavit bibliotheca Thuana» quartern Codex Vincendi Metenfis, quintum Liber Cocbtonenfis Qmrùm dadus iftfas Lap* hie aft in andquia exemplaribus : *hapit Lue Alamanaanun.* fus remperifau *Clettoü* Kqti and era Prfaci-*plto&ù. idfient* xxxiii. *Epiflepit,* fa xxxitu. *Daunt.* fa txx. doefais *Cemitito. vd catere pepula Mfiinte efi.* No» mulam illum non expeedtmae in atftdone noftra, quia Legem retulimus ad Dagobertum, non veroad Clodutium. Codex Cotbionenfis habet in titulo illo Frwcrifau pro *Prineipito . 9c adanatn pm cenfiittaa* aft.

Incipit Lax] In calce iftme Legit in Codice Cotbiooenfi, ubi repedtur pan ritafi, fic figitur : *huipu Pe&u Lue Alamanneram.*

Md. c. ». K». &T ** AUQVA] Ions* ift· pangmphm aliter habetur in Meteufi 9c Thnano Codicibus, ubi fic legitur : *Et fi aligna perfleta* res mole erdine de *Ecdtfia itAcraatrit mut mamu peufiattva priât entradidit ad EccUfiam .featnddm* Legem *Alamatmanm mnliam* fw *in earta* temettmer» re *efi ia fifca filvu. & in.feLpreJrede. Eu* natem m *E^dtfiam permaneant* eam *emendati»*-ne hrafafi filias fd eas *male erLae fiAirdure relût ,h»ctfi,camJitpradtSeMite ret reddat,* fa xxx.*foL ad EccUfiam perjdvu.*

Et Du ivmaoM } Hxc aÎquè ad vocem Ec*dtfitt* non extant in Codice Cotbionenfi.

Mamus suas] Cotbiots. meiuu terra.

Si autim] Et hic quoquè paragraph» fic legitur in duobus Codicibus tupri laudum. Si eo* rem *exindè nec carta aec tefiet apparaeriat, tunc liceat illam* teredo· era fifafir *Jaraurito ele-8u fafad ataaa fund perfacramenta adfirmarc* geld *pater ejas dt pradiait reto* cenes negoe *traditiuui ataftetfit.* Nam traot*Ji aaaae it ifiit appanurit, aat carta, aat ttfitt .facraateatam beret habere ata petqfi.* Regius, Puteanas, fa Corbiooenfis habent ut legitur in vulgaris edk riocribusfain noftra.

hu «basin] Corbiou. tUra *heredem cam fibs tefiu namvuuu.*

Pat-eae. Si qui» homo] Rursfan hic paragraphus multùm diverfus eft ab editione ifta in eifdom duobus Codicibus, ubi fic habetur. Si fois terne *ad EccUfiam cenflginm fecerit. Si verl firvat flerit, Pruhyter* era *retortfaciat dammefin itaJkat Lutcentinetar.* (Metenf. *ita at Le** mariner.) *Si aamm Predytcr excafart* ri *ata pe-trtrrit, taac fa omni carafl impendat at ilUfervu non evadat. Tamm démina fie ad perdendam* (Metenf *peadtadam*) cum *ata tradat. Si firvatfvpd lapfiuJieerit, fajam diSat Saccrdet* era *iavuùrt ata prurit ad rtddeadam* domine *fae.dhnajèrvaatia capitale rtflimu. aatprt-tuoa Sou cempefiiie frrvificrit. Si verb dominâtJervi eam ia pace recipere vdiurit, fa Pref-torr* era *ceateaêdit, fa nmc firvat frpd lapflu fierit, fa Prtthyttr* era *ad rtddeadam iavtairt nea prtaerit. aat aliamfervam talem in capitale refiüaat cam dnedteim Jtltdit. aat prrtiam refittau fieu firvat cempvni debaeru . fi eccifiu fltot, camfipradiAii an.falidii. Si aatem vi Ofiraaeru ère.* T«m. U

Sscusotim Eccusiλ 1 Vox *Ecdefim* deerat in edidonibus Tilü dc Undenbeogii. Nos tefti* urimus anAoritate veterum epemplaniim. Ho* ruidus quoquè illam habet.

Ain COONOOCANT 1 Hinc collegit Vadianus in Libso primo de Collegiis Monafteriifque Germanae veteribus hanc Legem iUo haudduoiè fctipoun tempore quo pluruni Alamannorum Fidem Chriftianam ηοηαάιη receperant. p x i».

Caput iftud cum fisquenti deeftin Libris Regiis ftr in Cotbionenfi. Pro ulis autem hxc tanribm illic habemur. *De rapterito, fai de Ecdtfiu alioaid vi abfiraaerit. Si* geis mstra *rapuru Ecclcfim* · cemmsodoMs *aUcajat infrd flnau EuUfia vi aifiraaent, fa ttderk famim cajasfurant,ficu Lut* fafat *itaftlvat. laflriam entem Ecdefim »* room *per raptam fecit,* xvnu *fol.* componor. Hxc edam verba habet editio Heroidi in boc capite. Sed reliqua quoquè iftorum duorum cuitum apud illum extant ut in vulgatis edidonibus dcin noftea. c»r· 1·

Itmlvm atqui itia.] Hanc daufalam ulquè ad *ter nevimpliciter ,* qux deeft in editionibus Heroidi dt Lindeubrogü, nos rtftiniimus ex Tiliam ; cm confandunt Codices Mcmnfis dc Thuanua.

Imhonoxavit] Ita Codex Thuanus. Metenfis *dc* editiones Tilii fa Lindenbrogii, *iaheeorificavit.* Heroldus, *vielavit.*

Pan viaroTUt J id eft, *per vim,* oc in edidane Heroidi. Simili modo paulb poft $.5. **"'* ** n..

Saïga] Capot iftud decu in editione He-.roldi uiquè ad ultimam daufulam quinri paragraph!. 4 ».

Dun »aiga] Codex Thuanus fa Metenûs fa edido Tiliana, *daefiupL* Item infti fi. *6.*

Et SUPXA tabs souDos] Hxc in Codice Thuano fa m Mocenfi cohxrent cum prx re parte iftius paragraph!. """ *. *

Ut solvatva 1 Codices Rejii : *vt febetar atùcai^u rei fur faravit.* Corbson. *u fetoi ar antcaiqae r<a mue faravit.* I huanus fa editio Bafileenfis : or *ftlvatar tmemmtemfae rem eaam flravu.* Metenfis fa editio Tiliana : *at jelru anamfummu rem faam flraverit.* Lindenbtogios : or*fmvu uûctûfm rei ptam flraverit.*

Neoaab volusait J Cotbson. *negaverit,* y.,', 1*.

In ÇodiabosMotenb 9c 1 huaoofa in edidone Tiliana caput iftud fic omninb habet. *Qtoittr fervi camponetedi fint. Si gu s fervam atieaam acciderit, filidat* xn. *in capitale rtfiitam.* eut era *diefiivt gui hahem tredecim palmat era pellice replicem fa dau digital fa lêagitadinem. fa truJeiidu m aliaprêt»japerpenu. QnadJMi Jbnnlftiidi* xv. Si guis *ecclcfiafiicamfervam vel regiam acciderit, triphciier cempeaatar, hac efi, niv.fllidit.*

Invbmixs votuibit] Hxc eft le&o exemrlarium Regiorum & Corbionenfis. Heroldus fa sndenbrogras habent, *invenire nea p<t»ert.*

Haistsaahampi] Ita Codices Regius, Metenfis, Thuanus, & editione» Tilii fa Lindci-brogii. Puteanus habet *abhifiuahandi.* Cotbion. *haverterte.* Heroldus *haifierahanni.* p»<. <■. «·»■"*

T·M.I λ» Eccias l a m] Codec Maosnfis, E«-défié.

MU* Oc o puut] Γβ rsftimum aft a Manufcripcis& antiquis odaioaibus. Nam Lindanbr»gius habec ceciderit.

Si quis m]Hac addim fam aCodbdbus antiquis. Ragim habet ,/ρ ὠ s m attfoaaa. Th·»nus, Jl pus « e « «Up. Cushion. fi puis aft alirôéat. PimaMM, i fit entai omu «mmm»

QUAMIIM·. KM·I^Ragn.dmbio-M9M, Mesenfa, etc. Thuanm te iJirirwiae, cccc. Vide fapd ad riraient μ. Lapa Ripodoram.

Ptf. et. Exadomiavmuxt] Codas Mat. rridmieiv nat. Puteanus «durMfevafac.

Tntaus Kau Maxt.) Id Raràs fcCosbinnantis. Rdiqui habent, *tribu Krieaitu Méritai.* Hnc ant feculi illata· elegantia.

frite·*·» Niu al ivu mancip.J H*c eft leâio Codicis Meeanfis te editionis îilianc. Rogii, Corbiu-Mufis^Thuanua, Vadiaiua, tc a£do Bafifeen-6e, *nifiaUnai meari/ùna.*

Pag. <». Indi comv. iubxit] Cotbion. enfedê prria-*tu.* Item paulô poft : 6· *ille ut lac /rebûtufiterit.* Infti cap. >4. €r *txmiiftûu fiau.*

Intsa pxopx.sxtxc. jCorbioo. fe/rd*fti/rû bfit.*

P«. <j. Poft caput iftud Hecoldus aliud habet, hoc modo.

De eo oui fe carte Ducit *fiiirieam* aiesvr.

Si fais ta carte Dacis pagnaiu *ceeurifira.* fir ili clamer orrus*fiierit /er* qw.ceaiau/itm. fxfepeid *fiife&tat fiurit /er cettctirfine. eiint/ete·* tur. *tyudifiirtft* aatcM heaw egerit, aut alipuid arglrarrir, aac comrd *Lxftmficerit. Uri unite triflidier* cempeaat. *Ille étant cujas feri vel* race *bu* ceiurniie afta*fiurit,* lx.*filii,* ia paMice *cuttutt.*

Nosillaomifimus, quia in nullo eorum exemplarium reperta funt quibus noe ufi fumus in hac noftra aditione adornanda.

aüe· m. Qvia] Cocbion. puere. Quo modo freooentcr feriptum eft in hoc Libro pro raia. Ut rideantur Ink duo vocabula tùm fuifle fynonyma.

Fhjvm comtumacbm] Vidé Legem Bajuvarior. rit. 1. cap. 10.

Ricnum uus 1 Lex Bejuvarior. ibid. G rtfman rias *tnfirre e» eej* id eft, provinciam quam ipfe mfeepit rogandam, at manifeftum eft edam ex tit. a. Legis Bejuvador. cap. 1. 4. t. Hifpani hodid regna vocant quas noe dicimus provincias.

ibid. i. 1. Aut illi mio ducis] Codex Cocbion. aar ad *illtunflrie Duct.*

Fag. m. Ipsum placitum] Cotbion, *fyfe /lecitatfiet it fibbme infitoete.*

Cantina 1 Codex Regius habet fee·.

— Vicimo] Civi, ajufdem loci incolc. Hifpani bodiè w{ine vocant quem Latini civem dic», hanc. Penine de *Meirul.*

Misso Comitis vil illi] Cocbion. «d jp-*fiun Curitet» vtl ei ille.* Ccterùm omnes antiqui Libri te aditio Bafilecnfia heic habent life pro *illi.*

ϋτ qui ata. J Cocbion. *felittr fi nMi»* In Regio feriptum eft etiam *rtbrili.*

Erqui aom a. p. pois.] Hec non habeantur in Codice Puteana. Tee. L

St AUTtM QUISLIUT LIMA] In quSwfdain M£ legitut Ji feù «nem lifer. Sed Metentis: *Si entem frifiUit.*

Aut cowms] Hiet dafunt in Codice Regio.

Im Awns. a«c> Deva s^qutilat] Sic Codex iWA»· »

Eximmcomtktvs] Bsk eft leftk» omnium vetaram codicum, uno Cocbiooenfi excepto, qoi habet *uriadi /retente.*

TnAMSOAiMAi] LêndeubrogMH, treaAndi. Sed omnes aumm Libri dc admones TUu te Heroidi habent laftioosm quam noc retinuimus.

TesTAvrr] Iri Cocbion. Sod inal. M£ iegitut «MeradiNf.

Opsjua saxviiiA] Cocbion.^ρττι·ι/«vil«»ι. Similiter in fequenri pacagrapbo. Sed legendum efle *e/tre firrilie* probant reliqua aemplaria manuferipta te omnes editiones. Vide im. i-Capitulât, cap. 7J.

De hsasmtats] Vox dr non extar in Codice Cocbsonoafi, neque in Pueaana

Ut out ·. non. n. imp. 1 Coda Mecenfis : Si·Μαι Jifer bee feremusJiMrit diri Deaunice fteneran ronfesfeedsre. ttfe-is.

Comvictus i Cocbion. prafeuus.

Imcutas] Coda Metenfie t *iectfiee iti tu* ujrorm. Viderit, τι. LogisBafevariorum.

SocauM, muiuum] RanM,*fieri nxnan.* Malè.

Contxjl hoc rsc.] Regios, Vilius, & Lindonbrog. cecurd hnc*fitertt.* Maeenfii : Si *fie fee**fuerit.*

Piasoma] Putaan. ferfcats, Regius*/trfituu.* ibfe. i ·.

LuaXTATB t mavis j Cocbion. *librtete, finit ffcelihu eiftfaii* Regius, Thuanus, feadiao Bafleenfis, m^r^ead·*fiutt.* Puteanus, *eiftfenr.* Metanfii : uferaue *eiftfndi fiatfinitfifieribu.* Lindenbrogiis : *ufirteit. & i.finit fifieiibu eiftfadafiitt.*

Ocioimjt] Bsk eft lectio Codicis Metenfls tc Crxhinmnfe Rami, Thuanus, tc ornnm edtrioneshaboK *tetUert.* ou. c. *w*

Fhatulm.um. p.cost. 1 Id Regjins tc aditio Tiiiana ; in quibufiiam Mis. fimplicker/ra-*teraitetaa ata afieHJc.*

Ommib. PASkiMTia.] Cocbion. eauus parentrs.

Nullus causas] Corbiom *Ut cetfit aalitu.* Nd. c.

Juaa tun] Ita codices Regii, Thuanus, Meeenfis, tc odttio Heroidi. Cortuonenfis habet *ai Jtriutta illxai.*

Justitiam Jumas] Iri quidam cod. Mis. Herold, tc editio Vittam: fed alii veteras Libri tc editiones habent *jnfinia jitiititna.*

kun Judicim] Coda Puteanus te edidona Ti&î tc Lindenbcogü brisent ut odirom eft ; quam emendationem retinui etiam in lemmate capitis. Reliqui Codices tc Heroidas and Ducem.

SsMBL AUT an AUT TIM TtSTinCATUS SIT] Id Regii Codices itomnr îeâiones: fed leâio Codicis Metenfie tc Thuani, fic eft : *fiaul*

1

T»m. J. *tt/lifimjk,* Cashion. *tefifiuA.*
lkW.c.4*. Ex inm jlta Cedrio·. At alu Cod. M£ *Indt.*
9–I' Pαο· ΑτνβηοΝΒ|τ1 Id eft.. oosmâns.ltd Poteen. in qmbufdam Mtt. IMeaa resMa ·*β.*

Stata 1 Puteanas ft aditio Titi >da. VafcooM hoduque fpadam vocant, Lemovices ipa»

Exoniaas ib] IH Corbion. Sod Regii. Meteafis»ftThmuMs,idsaier«. M Mfi/iidmearu.

n>U-c.«s. **' Placito] lia Codices Radi ft edtriooes Hetoldi ft Tîlis habeat. AL MKPtaee.

In ooac. s. c. aamu] Cotbion. *bifid inn falcummn.*

ibid. I ·. JoevM] Ita votâtes Codicm, nifi qubd aliqui habent, /q/ba. (Mod idem eft. HeroMrn kgit *hfintt* visa haadaabii exlcripeoratn.

Pm-.Tfe ***.'. LX. sou] Hee eft left» CodichRtcnftedi' annum Triii* lindenhmpi Rdiqnammplada ft «brio Befiteenfis habeat 'fuadnuôMx.

»&c.0. ***' Siqvis hminam]CotbionenfisitDe*fim Ut nuttmUitrit, β* eaard asarcba FMdfajiNnr· rc»OMt. ftu

«.u . .. Λ * Mo mt a vbo] Ita edido Lindenbeocii. Codex Coebionoofis, Atyleudo. Thuanus » merdcoro. Mseenfie , *mertm·* Paatamu, *attrM.* Heroldus, merttude. Tihrn , mxrrsAnu Codes Regim, exortuum.

tyf'C· ** Si avt bm mmo m] Ufa petagaphaq fie logétar in libro Mesenfi. & ourem mortua*fiur'ufiA ttifttoat* earn cum coG/bUd.

INA G*ffe* Sa CAAMXXTAUSVI] Codicas Regii , fucraauatafa.

Et au bab. yxoajuu. 1 Bac non «tamia WDpftn MMtBe

IbM.c.M. *ı *. Si qvu huam] Codn Cotbiooenfia. Si fad *fiinin nlttrbu nte jfftfituun ntttfvu fibi nd* urerem.

Axnaiux] Ita omnia antiqua enemplam, uno excepto regie, m quo leptar afintuM. Quo edam modo fiaptam ω inoditionSxis Tilia ft Lindeobeqgji. Heroldm habotaterùu.

fcid.1. ·. $vs 11AO TIMO j Codrion. pejt iflum efana. Idem fiwril cap. ji. $. s. habet,ma/mortua farirpefiatm.

BM-L» Fatsu] Corbiou ad iUumparem.
BM.G*ft.* *.** Fuus aut nuo. JCosbion. fisos ουτ/Πια.

NaMAism auo] Cotbion. NakrejGi «lira reapsefan Edidones Tibi ft Lindenbiogîi hobent nubere «W Jbi. Noe fauri finaux confasfiun veterum codiaua ft edirioocm Befileen £em.

αΓ^iΓ*·. ' ** QvÀMiAenfTA]CeebiM.cNv. EtHee^dm, quamvis in cota tudnaeric fttadregtare, inmargine repofim «ceu

tbi4.G>e. *** lut mvubmi] Codrion. ad ftfaa aadisraa. lnfaf.a.adAIamufan.

Mi»·». MonoAuoaBAjCoebion. Afagaa^pppha.

Nastamit] It» omnia veecca exemplaria ft odhio Heroidi,nifi qnbd codex ragun levimacarioae habet nafihait, PntMums mprid. Heroides faipfit in margine editiomafim *ludMnit.*

id.Grrt Ρατχανα] Coririoo. patamica. Maroldm in margine paNmaica. Idem in margine capitis ı v. C. i.patmdca.Iafticap.pi.CodaCocbionenfis habet : Si pm asufar fu· beratitatcM/iiam pater nicam habet.

Qum nu 1 Thaamu, fan iH·.Regii ft Heroldus , fui Ata. Corbiononfie, pur JUmn Uberum. Mbstcnfis, pue *lAtri inafa.* Item paulb phft Regii codices habeat pd Mk Thoanus, Meteofie, ft Heroidue, fx< *eb,* Coebion·*fttili* celMum· Teu.1.

St qoa] Corbion. ft Potcanos i Si fair Ubera ftre. f· fi

Vamt in mu. Cotbionenfie , Matonfis, Thoanm, ft Puteant», *vndk itmtrt.*

Et u woenn.] Hacdaafah ofipd ad Λ fimm ftcdoeft in exemplari Puteano* in C«> otonenfift in editione Btfiloenft

Usq. ab orate.] Thuanue, i^pd geaucida. Regius, *tfyA ni* genucidaM.

Cost voluntati uoL]ItbCotfaioo. Sed quidam. Cod. MΓ. legunt, *tteirè tjiu wbnwtrn.*

Puuuac] Ita Codices Regii ft Thuanus. Tihusft Hatoldns,pidüfaA.Liadenbcogius,pu> l^tacft Coda Cocbeon. puri/ta. MctenuspoZ^ mIg Vide Legem Bajuvanocum dt. j. cap. t.

Si «vu AiTtaips] Codas Cocbtoorâfis. Si fuir alifuit aurem *elttrita M.* firc. »...

Al amanni oaicaadi] Hec eft leftio Codicum RcgoftThuanift omnium odiaonum.Cb> da Mennfis habet ^curdi. Ctxbion./tardi. Putant» *littrtnrdi.* Ibta-Kr.

Namu tbansvoncta] Left Cotbion. AL Mf. *Nnfiit tfieafradhufittrit.*

Assatos submit] Huc defimt in codice Motenfi. Lindcnbtomus habet ab^euSad repugnant omnes vetam libri ft anciqmoca editiones. MLLg

Sa u v a m] id omnesantiqni libri ft editiones, nifi qubd rogias habetJWra». Heroidas edidit /riibwn, fisd in margine ropofiritJhUram.

Dvos mnt u] CorbioMnfis, dear *duuttfit· ptrlnrtt urn^trit jrinuu.* Et ia£A $. ftq. *itβ vumndnifit dnu.* Plerique dbm iftrn errora grunenariaues depeeheadunt ia veteribus Libris, tadlb corrigunt, non admadvptiMitss lux omnia α ufii nanricu iingun dafandere ,qu* pleraque vocabula in fatunino genere pomr qua apud T·^ri***|* mafadini fime, costub in maZcuuno Murofia ponit <|un Larinas afin in feminino locat Verbi gradi in veeeri iaterpcerarioM quinta Synodi ocnoMflicaCoUeft. tv, in fagmenris Theodori Mopfiseftia legitur : *Ntdbantentnt* enim celanun sEnpcw wnurur.Sic in veteri Codice M£ Ecdote BcHovacenfis. Tantas cfane* rcs&riptamcftlih.a. Capitular, cap. jj. in Codice S. Remigii, ft Maus cwstaUrMaerws in Prrfarione Capitularis Aqaifaananfis anni 7S9. in eodemcodtce. Jlaurem/ann Addk rv.oap. 11·. in Codice Beliovacénfi. N^tram beaeran lib. 1. Capitular, cap. id. ia Merôaû, ft in Aurelia* aenfi. Heaerjervara ia Capitulari IL aimi toj. cap. xi. in Codice Cotbioneafi. Hqfitm *tufrna* ttt. xxxvi. Karoli Cahri cap. j. in Mlovacenfi. Usam grtrnm in titulo tn. cap. I. Legis Salios in Mewh. *Ecdtfinfiitnt* ımıu in PocfiuKMo CoadHi Toletani iv. in veteri Codice Mf. Eoclefic LOgdunenfie. *Nw Sywd»* cap x. Concilii PrancMotdienÎM in veteri Codice & Remigii Remenfis. faitm S^aedma apud Flodonrdum peg. < j4. in editione Coivenerit *SauSum* Synedum m feripto anonymi Mf. quorefpondetut ad interrogationes Karoli Magm , ft alibi frequenter. Sa-

Γο μ -L per *aurum & lanidu frttitfiu* in Prxfanone Legis Saliat in eodem codice & Remigia IncMv*/-Jam *vigorem* in Cham Sobbonis Archicpifropi Viennenfisdamannolacundoregnante Rage Concado. £m/kuem tic. *9.* cap. *it. 9c* tit. 10. cap. ax. Legts Bajuvarior. in Codice Regio ft S. Vincentii Metenfis. *Foxtcmjeeefam* in epiftola Pafchali* 11. ad Richatdum Archiepikopum Narbonenfem. *Foeutm ertSam* in eptftolaEugenii 111. •d Petrum Archiep&opum Narbonenfem. Feme cekrta in PrxcepcoLotharii Regisan. occccrviu. pro Monafterio Cuxanenfi. *rille qua dicitur fotu cooperta* in hftis Concilii ilBc nabiri anno occccxi. in Chartulario Ecclefix Urgellcnfis. *Penem ville de Fottte cooperta* in Bulla Gelafii 11. pro Monafterio Caunenti. *Unefrontt* frequentet legitur in veteribus polypricis & inftnimentis.

Paragraphia ifte non exrar inCodice Regio. In edkiooc Heroidi ft Lindenbrogii legitur : Si an» rem «mm* *t» ipfit ttteferit duebut eSibut , cem* xiu*Jilid. componet.* In Codice Puteano : Si mm *ex iftJlt txcugtrit dtmbttt i&u,* cem xn. fel. *comp.* Reliqua veteta exemplaria ft editio Tilii habent ud nos edidimus.

TNd.c.«f Couv*]Malè in Metenfi ft ThoanoNtaiu.

♦* Si q. auc -ca».c .Lbg.«t voutunssxit .]1ul

f. >. ** Codex Metenfi*. Regius verb : Si jais *elicui centri Lcgpn tunderit caput liberum non volentis.*

Tvndikit] Heroldus, *tutunderit.* Codex Thuanus, *totunderit.*

Hua Si avtsm βααβαμ] ltd Codex Metenfi*, Tilius & Lindenbrogius. Codice* Regii , Corbionenfi», Thuanus, ft Heroldus: Si e«im tartan. Alii : Si *barbam.*

Tunmkit mon volintis] Id codex Metenfis. Regii ft Heroldus habent, *tunderit nolcmit.* Tilius & Lindenbrogius, *tondarit noietuit.* Corbioncnfe exemplar, nen *volentem tunderit.*

Paragraphes ifte deeft in Codice Metenfi & in * Thuano.

1 f STAeNAN»UM]Puteanus,cxragMitdKm.Hinc *efiandter lefang.*

Pf. rf> Mil:. ' PAttrausr J CotbioMnfi» exemplar habet *balebrnfi.* Remum ft Thuanum*palcpruft.* Heroldus*palchprujt.* Tilius ft Lindenbrogius & codex Metenfi**puleprufi.* Puteanus*falhprufi.* Vide Legem Bajuvarior. tit. ;. cap. r.

Ibid. L ». MiTTiar] Codex regius, *miftrit.* Metenfi*, *ducere.*

j ,a Totum bka. man.] Corbion. *totus Irackius mancus.* Ad quam le&onetn referri videtur vox *abfcifiu* , qux extat in $. 1x. 1Ü enim habent omnes libri veteres , fi Puteanum excipias , ft editio Bafileenfis. Pureanu* legit *abfeifa.* Tilius ft Lindenbrogius, *abfcifum.*

Ibid f. »«. Anuxaui»] Ici Codex Metenfi*. Heroldus & Tilius & Lindenbrogius habent*annularis.* Codice* Regii *anclaris.* Thuanus *axellaris.* Corbion. *unellarti.*

Ibidf· »*. VviwiXATVs svraiT J Ici vetera exemplaria.

HairvvwT] Id Heroldus ft Lindenbrogius. Tilius ft codex Regius habent *refuunt* abfque afpirarione. Quod tamen defcrimen eft levis admodùm momenti. Meteniis . *refuun.* Thuanu* , ftefiuumr. Puceauu» *herefiunt.* Corbion. *renovanto.*

S1Q.AX.IK GSN. PXAG. ITA CIO». HIM.] Paragnphus ifte fic habet in exemplariCorbionenfi- Teifcl. P>a> r* Capitulare de villis Karoli M. cap. aj. *boves, cloppos.* Cloppum Veteres dixère pro claudo. Deindi. quia diminutive nomina quandam majorem teneritudinem habent, cloptoellum quo» què dixere Majores noftri. Hinc cognomen celeberrimo Scriptori, £eu potita conrinuatori poematis quod vulgb infcnbirur *h Roman de U Role,* id eft, roanni Magdunenfi five Clopinello , *Maifire Jcen de Meung diS Clopinel ;* tu obfervarum pridem eft d viris do&iflimi». Paragraphus vero fiipri memoratus in at M£ Γκ legitur : Si *quit ix genucule tranfpunQutfuerit tua ple^etut iti ut cleudut permaneat, ftc.*

Aut au t| rottas vototair] Hxc daufula non extat in Codice Metenfi. Bid. c.sa

Amusa ittuM] Hxc eft ledio codicum Regiogiorum *8c* Meteniis. Heroldus *tdmijertum.* Quo eciam modo habent Tilius ft Lindenbrogius. Çodex Thuanus habet *emijarium.*

Cum m. q, r. vALBAT] Hxc daufula deeft in Codice Regio ft in edirione Tiliana.

Tanti] Codex Puteanu* & Heroldus*fic.*

Et sic] Codices Regii, Thuanus, Corbionemfis, ft Heroldus, *Pejna.*

Novimg il dos] Puteanus, vm l. wedregiUes. Editio Tiliana, *novigeldet.* Codex Thuanus,Metentis, Corbionenfis, Regius, ft Heroldus, vm. geW«.

Novim iNtM ciiDos] Ita editio Bafilecnfisft Lindcnbromus. Codex Puteanas habet vnn.we- *drigtldec.* Reliqui & editio Tiliana sila,

Si tQuo QviM MAXACN] Omnia vetera exemplaria fic habent. Quibus luftnguur edam editio Bafileenfis. Tilius ft Lindenbrogius legunt : *Si eque quem Alemanni marach^* &c. B*4· f *·

Ita sacict) Quidam Codices legunt *it»fiet·* Mecenfis.*fimtluer.* •N'|· *· *

Ita habetur caput iftud in exemplari Cocbionenfi. Si *horne in equofito caballicaverii.* fir *eliquii tumfuper ipfum elegare voluerit, & dum ed illum injecit, illo cabello plaget, frfi ite ad dominumfeciffet,fic ille caballo componat quomodb illo domino.* *M.c.ru

CoMroNxns disuit] Hxc défunt in libro Metenfi.

Si inim] Codex Metenfis habet : Si *enim ix troppo aliquid involaverit -* &c. Bid.c.v» L**

Novim gsloos] Itieditio Bafileenfis. Tiliana ft Lindenbrogica *novem geldit.* Codices regius , Thuanus, ft Metenfis , *novem gold.* Puteanus vmt. *widrigildot.*

Lactantia] Sic plurima exemplaria. Alia reto veteta exemplaria ft edioo Batileenfis habent *laRantet.* Bidi.»·

Aaoa.TAvta.iT] I» Codex Corbion. In aliis *abortivumfecerit.*

Jactu »o1loavm] Omnia vetera exemplaria , uno Corbionenii excepto , habent *jaStt*

Tom· L }tStt iffin» petalnm vel pthtnm. Puteanus tamen legit iUttm pro ipfiua. Itaqoè fie omninb refdtuemniseft hic locos.

fbUc.74. ** Eo*]Hsk eftLeftioLibriMetenfisdcThuam. Regii .Cotbionenfis , 8e Heroldus habent «u». Et panlbpoA Puteanus habet ilta pro Mes. Item paulb poft Libri Regii & Cocbeoneofis legant it

°»*4· *.*. ^jEmsAvmnrr aawtri] InpleriiqueCodicSbua legkur efiimtvtrit trùrit, Vas artaris deeft in Libro Mecenfi. In Corbionenfi {crincum eft ttflauvtriu triitrd. Legendam fime eft trUtri. Quod confirmator er eo qubd in capite ioquenri.pro 00 qood editum eftftctiUM aHtriMt tuprt.fauiu , idem codes Cotbionenfia. lentficuMm pued ertawi tiprteitvtnuu frc.

Ux'd.c.7> IttAM orr. vaccam. Codex Corbion. ilU m«Ui|hu vocm. Id eft, mdiotiffitna, ut infri in capnoOs additis cap. j^ettUtrifieuu. & cap. 4). mtUtriguu.

K4.C-H. gt cot MOKTTAoeot] Editio Bafileenfis t Si cxi MerMMdu Mtpatuur, fivifit 8er*,fivèfthumt fui fulit Grc. Codes Corbion. Si fair numroduβ hn ant faufeu fire. Metenfit: Si mm in mtrtriit iavm Mt fimiium ttciitrit. JtatÜ». In aL mfi Si yvit xuruatiù itnu» Mt /eutiuMi.

Barom] Codes Pateanus iatntm. Tiliana editio rinon.

Novbm gbldos] Hxc non habentur tn exemplaribus Regiis neque in Corbionenfi, & defiderantur etiam in editione Bafileenfi dc Tiliana. Extant tamen in codice Metenfi & in Thuano 8c apud Lindenbrogium.

ttU.c.77. Nott vixbrit sbptbm nut) ltd Mecenfis. Corbion. efte neftct vivet. Puteanos : fir hmcin diet wn vivit. Thuaneus 1 fir efts dirt r«i vivit. Vide Capsula addita ad Legem Alamannorum cap. so. Ubi legitur : mm aeftct «m vivit.

e n. **" Pastor] Ici codes Mecenfis 8c Thuanu 8c editio Tiliana. ReÜqua exemplaria 8c editiones Heroidi 8c Lindenbrogu habent fifter. Qu* poftrema Leftio videtur we fincerior.

Atrarnx] Hcc eft Letbo omnium veterum exemplarium, uno regio excepto, 8c editioni* Bafileenfit. TilianaA Lmdenbrogica habent artijrtr.Qaoeôam modo feriptum eft mcodice temo.

2*L«- ea. / ** Gimicio priori) Codex regius 8c Metetms, Mitia priât. Indègeniriarix in Concilio Meldenfi caps 7 j. 8c indè apod Regincnem lib. 1. cap. S4Î. ubr monuimus hanc vocem hek poâtameUe invidiosè, nt innuerant Epifeopi decimas nuas Laid petcipiebantin pravos ufu» fuifle convotus» .nimirum adeanum 8c factorum fumptus. Confirmant hanc interpretationem gefta Aldrid Epifcopi Cenomanonfis i ubi pro eo qubd Patras fynodi Mcldonfis aiunt fir inii taut au gtatuuriafiai ft/cut, feriptum eft Aldricum condidific mo· nafterium in foce in pv· alus canet G* meretrice» jbelatrMtt luUtatJtlthau. Vide etiam Novam CoUe&ooem Formularum, cap. , & Notas ad Reginooem pag. O1. ubi caput iftud Legis Alamannorum explicavimus. Neque enim repetenda videntur qux illic dida fiint. Monachus Sangallenfi» de rebus bellicis Karoli M. lib. s. cap. j.

Tone II.

Brauqvtfui M de» vari de gtnitit Ctlumbrtitfi pneruui. Tou. a

Graniam 1 Pleriqoe codices id legunt, alii grauta ^quod idem eft. Puteanus heic habet gra atria In editione Bafileenfi, contd vocem graiKM feriptum eft in margine gfaurium , haud-dubtè ex alio quopiam codice qiHm ex eo ex ouo textus editus eft. Alibi, fcnbitur gratiev.· Potteriora tempora diserunt granchiam 8c geangiani. Hodiè nobis grangr. B>d.c.H. ♦ ».

Stobam] Iri editiones omnes. Codes regius habet/ala. Thuanas 8c Puteant» fttptm, Metenfis tvhut, Corbionenfis rnM. Scubam autem vaporarium five hypocauftum interpretantur. Vide Voffiumlib. a. ae vitiis fimnonis pag. *8S. Ibi4.Lv

Tribu»] Hanc Le&ooom exhibent quatuor antiqua exemplaria 8c editio Bafileenfit. Regium & editione» Tilii & Lindenbrogii habent βχ.

Scura sbrvi] ira Corbionenfis Codex haber. Aliifeuritm vtl gratiattfttviβ &c. Sanè hs dux voces ,yè«ra 8c grttu , funt fynooymx in hoc loco , 8c utraque heic fignificat horteum in quo gtana colliguntur. IbkLLr.

Smcaria sbrvi] Sic codices Corbion. 8c Reg. Metenfis verb Jfictrbim firvi 8cc.

LarrmuMT j ltd Codex Thuanus Ac editio Lindenbrogu. Bafihenfis & codex Regius Uiri luuu t divus vocibus. Tilius , Uuduuu. Codex Puteanus, Uùàitmt. Mecenfi», laidifair. ru sa. c. B». L ».

Vm.t r»M] Id codices Metenfi» , Regius., Puteanus & alii : quidam verb habent 'vtlirum. 1M4. ».♦

Nbgavbrit] Ite omnia antiqua exemplaria 8c editio Bafileenfi» , nifi quod in nonnullis veeetibus libris feriptum eft aecavrrir.Quod idem etf. Notum quippèrillitttrasc&gpconûicuè olim accipi iblitas. Negare edammim Vafaoes 8c Occitani dicunt quod Latini pnefocare in aqua dicerent, Tilius 8c Liodenbrogius habent artgtvtru. Ibid. c. II- ».

Girimt] Codex Puteanus virou. Quod idem eft. Vitare atiamnbm Lemovices dicunt fledere in aliam partem. F»|. ti-c·

Curmodi] lxl omnes veteres libri & editiones, nifi qubd Metenfis & Thuanus habent v«/ ^ln" pliciter.

CoMTXNTLONXM] Codex Metenfis, terrtm. Quxfitum eft xvo Rhabani Archiepifapi Moramini an liceret Miflam aut pûlmoe cantare pro fervo fugitivo in fuga mortuo. Recondit ille ad RegiabaHum Cborepifapom Moguntinnmfcrlbens orandum efle pro eo, nifi forrè aliquo crimine majora implicetur adr in perfidiam devolvatur. Epiftolaklubani odita eft in poftretna Conciliorum editione tomo vm. peg. 1S4J. IW4. c. »>.

Qoauraginta] Codex Puteanus u, ex tranfpofinooe videbeet nutnerorum.Quod frequenter tepetiri in veteribus libri*ptoban facilè podëc.

Dvomcim] Codex regius 8t editiones Tilii A Lindenbrogii habent xv. Ibid-c-tr.

Fvbrit ubiro homixi] Codex Corbion. fitfrit è Uhtn homint. Psg.s«. c. ▸x ». 1.

Brachium abscissum]Idem codex Corbion. irtehitu tbfafiu. Ibid, f ».

A scavola] Hxc non habentur in codicibus regiis neque in editione Bafileenfi.

Mutual pa. ABORTivuM]CodexCorbion. Si Ivit tligvù nulitr.prignvutm tborfumfceeru.ijrc. Ibid C· »·■

TüMI. Duodecim] Editio Bafdeenfis , x>.

Ipsas Mis] H.rc défunt in aliquot vetuftis exemplaribus Bc in editione Bafilcenfi.

b.J c. »1. Parem suum] Corbion. *parti fuoi.*

IIIt AL.Q. 1ND. N. F. J. M. ET F. S. N. DIMISIT] Sic ediderunt Tdius Bc Lindenbrogius » &' Jt* legendum videtur. In Puteano Codice habetur *illi alio qui utdi non fugit.* In editione Balileenii , cui confentiunt Codices Regius A 1 huanus, legitur, *dii alio quia indi fugit i:.* Cotbiunenfis habet I *ad illo alio quare indi fugivtt.* Ubi *quart* potitnm eft pto juia. Undè vox Gallica *coi.* ut nptiior.

P«R. »1. Ql'SDRAGINTA | Hctoldus , VV.

In A c. *tf.* Cotro j 1tà Heroldus fic Lindenbrogius. Tilius , cnirpc. Quo etiam mode, legitur m Codice Regio A m Thuaiw ACoibi.»iienli. Heioldushabet tn margine *colapho.* Male in libro Puieano *collo.*

Ib.d, c. ,4. », >. Mfdulam] Ita Coder Puteanus habet. Quo etiam modo feriprum eft in ora editionis Banleeotis. Landenbtogius edidit *tncdcliam.* In alus Codicibus legitur *medelam.*

StQutNs irsiM incurrit.] Sic Codex Meiculis. In altis *habeiur jequtnttr ipfum currit.*

r id. c. *ft.* ♦ I. Berbicibus] fù veteres libti. Tilius habet ycn eckar. Codex Puteanus,*pecoril ut.*

Gid. ı. J. Stotario] Aliquot exemplaria habent *fiocario . /logario, /lorario.* vel *jlochario.*

P>g U C >, » I Prücit] Sic habent antiqua exemplaria. Pro quo tamen Puteanus legit iere·;. Tilius, *prmgit.*

Sex solidos Sic legitur in pl.itmu» Codicibus: Metenfis habet rr<« */ohdoi.*

[bio. K *if.* Croerola j Heroldus *horotraiu.* Tilius Bc Lindenbrogius *querola.*

P'g ... Simaverit] id eft,particulair. auris abfcideriu

Γ'; c. StRV. M MVUVARIVM] Sic I d.. btVgiuS & plutmuCodiccs. Alti habent *Jt>. .n mahnarium.*

Novem noctes] Vide iùprà ad caput 77. Legis Alamannotum.

Pâg. «I.C. Lectuaria] fupclleciilis pars. Vita fancH Defiderii Epifcopi Cadurceniis cap. iS.SeUmna*ha , mtnfaha* , ItflwariJ. Sic enim legitur in Codice Mf. monafterii MoyfGacenhs , cùm in vit* édita feripeum fit *elcftubdia.* Vide Capitulare de villis Karoli M. cap. 41. Ledana culcitras interpretatur Hugo Menardus tn Notts ad vitam S. Benediâi Amanentis.

P.g. U. Jtim alia Capitula.] Edita fuerunt ab Heroldo in calce Legis Alamannorum , confcquentibus numeris. Editum enatn ab eu fuit caput $9. (ùpirulorum additurum ·, quod nos fiu> loco reddidimus prout habetur in vetuitiilimo Codice Remcnii.

Fig w· Lrx Bajuvariorvm.] Emendata eft au&oritate aium veterum exemplanum ; quorum unum habuimus è bibliotheca regia , alterum è Thuana. Tertium fiiit fandi Vincentii Metenfis.

Sex] Heroldus. *iit.*

St voluiRINT] Sic Codices Regius A Metenlis habent. in aliis legitur *Siiolucu:.*

P'g· «*"c· Principe J id eft, Duce , vel Comite. Infri tit. xi. cap- i- KrgH *vel Judicii,* A cap. x. *mallet cum anii Regem vtl Ducem.* Duce> enim agitare judicia planum eft ex multis locis , tùm vero ex tit. x. hujus Legis cap. 10. *& ex* cap. 41. Legis Alamannorum. Tom. t

Trimniungeldo] Codex Metenf. *trimniungeldum* , Thuanus *thrimniungtldum* regius crtennrmgthU. Tiliàna editio *Arunmimgeldum,* Bahlecniis *litrim mungtldum.* Lindenbrogius *triuniumgddo.* P'R. »7. C,

Quindecim] Codex regius *fic*editio Bafileenfts, *xti.* Ibid c. «. I- ».

Pignore] Codices regius & Thuanus & dem editio , *pignut.*

Quindecim j Editio Bafileenfis, *xii.*

Donet sexag.] Metenfis : *donet* xu rd IX. /·L Ibid. C. 4. *i* >·

Quadraginta] Metenfis, *lac.* Pii- »B. c ·.4.,.

VI] Metenfis *per vim.* Ibio. c.

Reir.cuntare] Sic in exemplari regio feriptum eft, & in Lindenbrogio. In aliis Cod. legitur *rtjponfum dare.* tt»d. f. ..

Quia] Codex Metenfis & editio' Bafil. Qui. Regius Sc Lindenbrogius , *quart.*

Invicta] Hxc eft vera ledio,quxextatetiam in libro quinto Capitularium. Heroldus edidit *in tuta t fit* in margine *in nuo.* Ibid. ». 4·

Titulus ifte in antiquis Codicibus fit in editionibus Tilii dc Heroidi conjungitur cum fuperiore, ixeinquc in libro quinto Capitularium. In regio tamen Codicedivuus eft â fuperiore. Ibid. c. r.

Siquis Press, v. Diac_.. in'vria affecerit] Sic Codex regius & Lindenbrogius habent. Alii Codices *Si quit Prubyttro vtl Diacono.... injuriam fecerit.* P«. »g. c, 10.». ı.

Sunt ordinati] Heroldus, *(it ordinatui.* 1jid. ♦ 4·

Contimnatur] Certum eft hanc lectionem , quam editiones Tilii A Lindenbrogii exhib^nt.efie optimam. Et tamenomniaveteta exemplaria & editio Baiileentu habent *condamnetur.* Ibid *, i.

Constituit Rex] Vides tùm confixevitfê Reges dare Epifcopatus. Quod infinitis , ut id dicam , exemplis probari polfct. Habes infd pag. 141. Prxceptum Dagobcni Regis dc epifcopali dignitate Cadurcx urbis conlata Defiderio Thefaurario. Vide Formulas Marculfi pag. 978. !! id. c. 1».

Vel fobulus elegit] cum permitia vel confenfu Regis. Quod confirmatur ex his qux infri rit. x. dicuntur de eleftione Ducis. Vide Marcultum & Gregorium Turonenfem.

Caput iftud male editum eft i Tilio Bc Lindenbtogiu, ubi fic legitur : Si *talu culpa eft ut ponatur aut txilittur φ de homicidio* &c. Ibid. *f.* 4.

Dt homicidio] Puto Legis iftius latorem refpexifte ad canonem 1 j. Apoftolicum , in quo , prout legebatur in nonnullis editionibus, paecipirur ut Epifcopus qui in homicidio , fornicatione , aut perjurio , aut furto captus fuent, deponatur. Vide qux de hoc Canone diâ* 1 nobis funt in Notis ad Agobardum pag. 111· ad Reginonem pag. 555. Bc ad Gratianum

î>i consensu hostili] Iftud refertur ad perjurium. Vide Notas ad Agobardum pag. i xx.

Lfgim ecclesiast.] id eft , conftitutionem Gelatu Papx , qux extat in libro ptimo Capitulariam cap. 100. P»< 100. C. M.

ToM.I. Susrecti) In Codice Theodofiano fccevi.

KnDictuAi) fic Codex Regius. Quidam habent Andecingai.

ftîd.c.«♦. AkptwTo) Codex Metenfis & editio Bafileenfis carpento.

Sïcare) Heroldus figure. Hodie quoquè Lemovices fegare dicunt cùm de fecanda pratorum herba agitur.

Duo modia) Codex Regins dux. Vide Notas ad Librum primum Capitularium cap. xx.

c»B*i7.s'i. Ca*mo) C°dex ^e8ui & Heroldus carre.

IbSti ŕ Peditura* j Iri omnes vetera Labri &: editiones. Heroldus tamen tepofuit pttorttai in contextu , ui margine verb peauurai.

Exire) Hac eft lectio regii Codicis, quam prarfen & Lindenbrogius. T thus habet experiri, Codex Thuanus expetiti , Heroldus trptdui, Codex Metenfis expetere.

P«g. «et. |"u° Et hoc vitetur ni str i t occas.) Ità.Codex Metenfis. Inquibufdam: Et hoc non fit per occafioncm faSum , jed per probatai ret expedit veritatem. In Thuano legitur expedat tertiatem. In aliis expedet vtruatem. Heroidas experittur veritatem.

Fag. i·». Armvlam) fic Codex regius. Codex Met. cannulam. Alii carmulum.

Et liberi sunt , cum) Hxc défunt in Libro I huano.

Ibid.c.4. 'I Proprium hostim) Codex regius .propria fcoA

Ibid ». f. Quinqvag. gamactas) Secuti heic fumus editionem Ltndenbrogii. Nam illa défunt in Lilians & in omnibus antiquis exemplaribus, qux interpretationem tanrùm hujus vocis habent. Heroldus habet (impliciter, xl. gomadot accipiat. Itaque interpretationem omifit.

p,f. <·». t»p. a s. 1. Manus suas) Hxc eft ledio duorum vetetum exemplarium , quam habent etiam editiones Ttlii «Sc Heroidi. Regium exemplar habet tnanü fui. Lindenbrogius manum fuam.

Fidens) fic Codex Metenfis. Alii fidui.

csp4*. ♦?». Promptus est ut impleat] fic Heroldus, dc quidam codicis. Alii implet.

Jl>:d. c- f. Ducati) Ità omnes veteres Libri A' editiones. Heroldus tamen legit ducati.·. Quod idem eft.

f C' Regnum) id eft, provinciam quam is in potuftatehabet,ut dicitur fuprà hoc tit. cap. S. Vide Notas ad caput 55. Legis Alamannorum.

ç...,».»/ Nasci) Codices Meteniis & Thuanus. Regius A omnes editiones, nafccrc.

Ibid c h ! ' PiR N,:OltcrUM) Tilius «Sc Lindenbrogius, pro neg'.edo.

Furtum) Codex Metenfis, pre furto.

Q ui N cie 1 m) Codex Regius A Heroldus xii. Quo etiam modo habet Heroldus fequennbus capitibus.

tipl·. Ds tribus) Sic omnia vetera exemplaria &: editiones prxter Bafileenfem, qux tie habet ; De r-ti. fohd. tremijfim accipiat dt 111. JoUd. ut tremijfiti accipiat &c.

^IM c. 10. ' Huosi) Retinuimns leibonem qux eft in C.ojjce betenti (j; jn Thuano. Quibus ferè confentit editio 'l iliana. Codex Regius habet : Hiftdra . Otfa . Sagana . Hadmgua . Anniona. Iti etiam Lindenbrogius, nifi quod habet Habiltneue pro Hatlingua Bc Anmena pro Anncona.

T--1· Tilius habet Haliluva, Codex Metenfis Hatlinge. Hetoldus : Huofitroq , Zafagena. Hatfinga . Acnnion. Tilius habet Fagane.

ft>id. » *· . Usque ad Ducem] Mali htic Hetoldus edidit afym Mi inutm, ut retie oblervavit Gretferus hb. a. de cru:e cap. ai. Nam omnia vetera exemplaria & reliqua editiones leCbonem habent quam nos retinuimus.

Suos] fic Codex Met. Ahi nu. Heroldus, not·

<tp*?0 4«. Parentorum] lcd oumia vetera exemplaria A editio Rafileenlis. Infrà tit. 7. cap. 1 j. in podice Regio » Ptr invidiam paten:oram tjui. Capitulate III. .mtii occcxix.cap. 8. tum parentorum confenfu. CbaiTularium Brivatenft cap. 47. que tx conqtteftu vel <x alodtoparentorum meorum mihi legitut evenerunt. cap. 67. aux ex hereditate parentarunt illi lcgtbujquc adi entrant, cap ijo. yu« tem ex alnde parentorum meorum quam ex conquifto legilui mtht obvenerunt, cap. 168. ret propriat qua de conquifto mihi parentorum jufttffimi obvenerunt. Clurra Warnem & Anftrudis in Chartulario Ercletix Vieuneniis, data regnante Conrado : pro anima nofiree remedii 1 cl pro retributione parentorum no/trorum. Charta Adonis Radud & uxoris ejus Gatftndis pro Monafterio caftri Malafti data anno quinto, regnante Leutatio Rege: Donamur nat alodem noftrum proprium qui nobir advenu ex alode parentorum noftrorum. Alia Aribcni Sc uxoris ejus Gatfindis pro eodem Mooafterio data anno xxv. regnante eodem Leutario Rege · In nomine Domini. Ego Artbertui & uxormta Carftitdet donaioret furnui Domino Dto & janSo Manni Baptiftrt Monafieru caftri MalLafti, &r À Trejmtro Abbate, ú i eunda tongregoiione ipfiui Monafterii alodem noftrum proprium qui notii advenit tam per alodem parentorum quàm per comparatione. Item alia Aigofredi pro eodem Monafterio data anno tertio, regnante Hugone Rege: Vindo ego tibi alobtm meum qui mihi ait entt per parentorum meorum. Charta Wilielmi Comitis Bifuldunenfis pro Monafterio Arulenfi, data anno fext»,regnante Henrico Rege : Alodem noftrum proprium qui ad me Jam dido H'tlielmo advenu per vocem parentorum meorum. Formula xv. Sirmondica in Codice Pithœano : uni cum confenfuparentorum vel amicorum noftrorum. Charta Silvii Militis in Chartulario Monafterii Dominenfis, cap. 117. Facio autem hanc donationem pro anime mee & patrii Ir matrit mta , &"pracipuè dtleBi filii mei Ungrtn'. & omnium parentorum meorum. Eide m ratione dicebant tnfantorum pro infantum, ut videre eft in capite 1 j 9.8c 148.ejufdctnCarrularu Brivarenfis.

Jl*.d t|) up >.4 PutlSlAcl Sic feriptum eft in Codicibus Metenti 8c Thuano St in editione Tiluna. l.mdenbrogius habet puie/lac , Codex Metenti °«.<.·°» , Rejiu» ru!l<e. Vide caput 79. Legi» Alamannorum.

Ibia Infanc] Codex Regius iufiaag. maU , utopanor. Nam reliqui 8r omnes editiones habent

ibij , AthargRah] Iu Heroldus, Tilius, 8c Lindenbrogius. Codex Metentis habet aïkargrüpi , Hegiu» atharcrati, Thuanus an/iag-utt.

Gebulskini 1 Ita Tilius 8c Lindenbrogius Hetoldus , lebuldiim. Codex Thuanus geibaOui, Meteniis fdbufihitu , Regius fi ercotfeio.

Paiera i>st] Hxc eft kdio βφόοηùTilisnx. Lindenbrogius legit puteenfi, Heroldus plaipnfi , Codex Thuanus ptlpniti, Metentis ialchonp, Regius eo^rup. Vide caput 6j. I egis Alamannorum.

Il> d Hriwrsvnt] Iti Cudcx Meteniis Jc Regius

To·, t rhuwu* habet , Tilius 8c HctolJus *hrtvavum*, Lindenbrogius

J. t. Hropant 1 id Codex Récit» A· Thuanus Sc editions Tilri 8t Lindenbrogu. MctenAj habet Heroldus *hrohatea*.

Sex] Heroldus, *Hi*. Item infri c. XI.

Psf. io». Bajulari] Ltndenbrog. *haia/art.*

Ibid* 1.1«. Trib. solio.] Heroldus, *Hi. folidoi.*

ibid, f »>· Lioscarti] Sic feriptum eft inCodice Metenfi 8c in editione Bafileenfi. Codex Thuanus , Tilius, A Lusdenbrogtus habent *lidfierti*. Codex Regius *liyifi*.

Pa;, io*. Solidos six 1 Editio Baftleenfis, cum m./ôL Sic etiam Heroldus.

ibid e. >. Componat «» quod ikuwant imp.J Sic Codex Metenfts. Editio Baftleenfts, *ei* quoJ *mutuvan impinxer'it.* Hxc dehinr in ahis codic.

Ibid. c. t. Com duod. sot. compon.] Codex Metenfis oddit *eb quid inunuan tfi.* Lindenbrogius ed gutfd iMKiti Mt. Codex Thuanus *innuvannijt*. Regius , fuod *imani/lat.* Hxc daufula deeft heic in editione Balileenn.

Ibid.c.7. In quo] Sic legunt omnes veteres Libri, cùm editiones habeant *m* fux.

Ibid e. < Quabr. nuobus] Heroldus, xl.

Telorum 1 Sic ediderunt Tilius & Lindenbrogius. Fatendum tamen eft in omnibus antiquis exemplaribus & in editione BafdcenG manifeftè feriptum efle talaram. Ut videantur noftri telam dixtiTe pro telo.

J.c. io. Si quis umii] Hxc eft leûio veterum codicum Merentis & Tuani A editionis Baftleenfts. Regius A rebqux editiones habeut *liber.*

Ejulati] Itd omnia vetera exemplaria & editio Tiliana. Heroldus & Lindenbrogius habent *ejulatu.*

Porcilem pastoralem] Sic Codex Mencentis. Supri lineam feriptum eft i manu antiqua *vtl poredon.* Regius corrupte hoc loco habetper· celltm.

Ib;d.c >i. Intsrdum] id eft , interim. Vide infri tit. s 5 cap. $. iftius Legis. Karolus M. lib. 5. Capitular. cap. i $. Fisr *interdum viciffim traSate ardentius quid tx his vobiftum confiituamut. Vido* toni. vi. Mabillonii, pag. i

P«g <o. e*p. u Cum armis] Codex Regius Sc Thuanus, eum arma.

Paragraphs» ifte non habetur in Codice Regio. In editione verb Baftleenû lie legitur : *Si autem pugnare val. per and. cor. fui, ficut vir non timet, duplex compofitio cjui non trit ;fed ficut fiatrei tjui,* ud & *ipfa componatur.* Verum ifta editio fana non eft in hoc loco.

Peregrinum] Itd omnes veteres Libri & editio Trliana. Heroldus A' Lindenbrogius maluerunt *peregrino.* Et tamen certum eft veteres interdum nocendi verbum conjunxitfe cum accufativo. Pr.rrer exempla i Matthia Martinio allata ex intima antiquitate, adieram ego nonnulla ex vetuftis codicibus. In Concilio Toletano IV. cap. 68.extremo legitur : *in femtutem proprix Ecclefix revocetur cui nocere conatur.* Pro quo legitur in vetuftiflimo Codice Mf. Ecclefix Lugdunenlis, *quam nocere conatur.* Concilium Toletanum VII. cap. ijiag. AH-in edit. Loaifr ; *five etiam quo genti Gothorum , vtl patria , aut Refi fpecialiicr fub hac occafione poffit nocere.* Ubi idem Codex Lugdunenlis habet : *five etiam quod genti Catorum sci patria au Regi fpecialuer fub bac occafione poffit nocere.* In Libra vin. Legis Wiftgouieram tit. 4. cap. 16. fciiptum eft 111 vulgatis «ditionibus *mtequdm noceat alaut*, in ânnquiftûnis verb exemplaribus Ecclefix' Albieniis A Monafterii Moyliucenfis *anteqiidm aliquem noceat.* Hinc paffivuin *noceri* pro *Ixdt*, ut, obfervat idem Maninius ; ex quo *nocitus* apud' Gtegorium Turonenfem , ut notat Voflius i·» Libro de vitiis fetmonis pag. 768. Si quts plura deliderat, adeat eundem Martir.ium. Tom. I.

OmN!A injuria quod] Hauddubiè hac compofttio verborum eft omnii.b barbara ; meliorate eft lectio Codicis Metenfis A editionis Baftleenfi , ubi legitur *omnem injuriam quam.* Verùm quoniam extera exemplaria manukripta Sc editiones Tilii & Lindenbrogii alitet legebant, fecimus quod heri folet in judiciis, majorem numerum minori prxrulimtis. IWd f ».

Supra cubitum] Codex Regius habet euhira. pag IIt.

Cum sex] Heroldus, *cum in.* Eodemque modo idem habet infri cap. 7. Item in cap. *6.* tituli feq.

Turnavbrit] Ita veteres A' editio Balileenfis. Codex Thuanus & Tilius, *tunaverit. Lindenbtogius, turbetvtrit.* Pa*7f»». C,F "f

Nuptias] Eadem vetba habentur in capite Legis Aumannorum. itu.ut «.

Foenum secavirit j Iri vetetes. Heroldus A' Lindenbrohius habent *Jiccavtrtt.* P<».

Messim sicaverit] Heroldus *ficeat erit.* Codex Regius *ftgavtrit.*

Carro] Veteras exemplaria A' editio Baftlecnfis habent *carro.* Ib'd.f «·

Obsxrvark Nicu] Codex Met. *obftrvart fenorum tuorum neglexerit fyc.* IbJ *i*

CoNDIMNXTUR J Adde. *Et fi frequent hoc ftccrit, fitperiori fintentix fubjaceat.* Excidit noms hxc daufula , qux tamen extaf in omnibus antiquis exemplaribus & in editionibus Tilii Sc Heroidi. [Relata eft daufula fuo l«co.]

Si quis cum uxori] Iri legitur ifte paragraphus in Codice Regio. Si *auu cum uxore alteriut concubuerit vd Uberet, fi repertui fuerit, eum tredregildo iUiut uxorii contrd maritum comp.* Iraque Codex ille non explicat quantùm valeat hoc loco widrigildus. P'<-

ViGBNTi] Codex regin. xxx.

Sceleris] Heroldus */celerate,* malè, ut opinor.

Horcrist] Id Codex Thuanus. Editio Tiliana habet *horchrift* , Baftleenfts *horterift.* Lindenbrohius *horgrift,* Codex Metenlis *horicrifi,* regius *hoortriet,* Noundx funt in his & ftmilibus locis ftngulx leâiones : quoniam cùm voces illx recetferinr ab ufu, difticile eft affirmare quxnam prxferenda fit. Scio futuros qui heic meam diligentiam teprehendent ut fuperfluam *Sc*inutilem; quibus refpondeo verbis Hieronymi ; *Non Junt contemnendo quefi parva fine quibui magna conflare non pojjunt.*

Walwrst] Codex Thuanus Sc Met. *waltuurftt* Regius *uuluurff* Heroldus *wulturfo,* Tilius *wdmoft.* Lindenbrogius *tvltworf.* n> a.c.r-

Propriam pen. rer.JSic legendum cum Heroldo. Lindenbrogius *tpropcniinarebus.* Quidam Codices : *propria penuria ret as.* ibid e, r-

Cum consensu] Codex Metenfis A edi- {.V."e "

Tom. I- clones Heraldic Tilii *,per cmtfenfum.*

ibid-s- K Quadbaginta) Heroldus *xii.* malè. Scriben* duin tnim *xL* Error fuir Librarii.

Ibid. Pakintum) Coda regius, *ptrtntorum.* Vide fuprà pag. 114. in NocisÀd tir. s. rap. so.

Pal- Vuanc1uaa) CodaThuanus *vuanclugt, Ht*roldus s'iuuulugr. Coda Metenfis *vuandugo,* RegIUS *VUtchfiodot.*

It> ist autumnos) Hxc non erunt in codice Metenfij oui pofteà pro *Jingulos folidot* habet ^itguUyhuZun.

Et judicis) Er lux quoquè défunt in codice Metenfi.

Ibid. C. 11A Paragraphus ifte fic legirux in eodem codice: *Si tutemjtm vixtu, x. /m. componat ancilla domine.*

Pat. *Im f*. a basilica*) ltd codex Regius. Coda Thuanm & odiriooes Heroidi & Tilii. In bafilica Coda Metenfis legit in *Jabricano.* LindenbrogMO *infidi bafilkam vel m mulina.* Puro pofteriaceas leâkmetn non efle fanam.

Ib.A c. I. Io ist nu μυλα.) Hxc défunt in editione Bafileeafi; qtut non habet etiam voces iftas paragraph! (equentis hec *eftfex denarioi.*

Ibid. I. Et ii majomm) Heroldus: *Etfi major pecunia furata fittrit.* Er infrà, *nui efuut tantipretii.*

Suamur) Quidam codices habent *juaderit.*

Jb:d.c. I. Ad moktim) Heroldus, *ad mortupanem.*

Simplum) Coda regius dc omnes editiones habent *fimplex.*

Fons) Coda regius *furoni.* Item in cap. 14. $. 1. *furonii Sc furoni* habet idem codex.

ViHACITm J Confimriunc heic omnia vetera aemplaria & omnes editiones, etiam in libro quinto Capitularium, ubi paragraphus tile defcripcua eft. Unus Heroldus pro hac voce habet vel *incitui.*

c*p. Τοαμιντο] Coda regius *tormento,* Heroldus *tormeniù.* Ici etiam legit 1vo Carnoteniis par. 16. cap. x8 5. Sed in Capitularibus fcripeum eft *tormento.*

ri-M.Li.'L dcrcDiplom»i. p. ››j. Ejusdem mikiti] La Wifigochorum Ub. S. tit. 4. cap. 1 j. aliam *ejufdem meriti domino reformare cogatur.* Ibidem lib. 9. tit. 1. cap. *6. duot aqualit meriti domine cogttur exfolvtre.* Prxceptum Karoli Regis Burgundix de commutatione mancipiorum cum Monafterio fandi Andre* Vtennenfis in tomo xii. Spicilegii Dacheriani pag. 1*17.1η hujut merui rtcompenjatione dedimui fvarnerutm £r Wnrnnldum cum uxoribui & infantibut illorum.* Meritum ergb heic fignificac pretium rei vendit*, commutat*, perdit*, aur debilitate. Vide infrà tic. 14. cap. i. iftius Legis.

Ibid. Quia innocintim] Sic Codex Metenfis. Quidam codices avi *innocentem* quod idem eft.

Ibid. tit. In nocti j Mate in Codice Metenii feriptum eft iiweccerem.

Ibid. C. Scukia] Coda regius *tftalario.* Ceteri Sc omnes editione ud nos edidimus.

Ibid*, *i.* Compakilia] Id editionra Tilii Sc Lindenbrogii. Confirmat hanc ledionem coda Thuanus, qui *cumparilta* habet. In Metenfi feriorum eft *cumpdribbuo,* in regio *paralia.* Undè colligitur faliam efle in hoc loco editionem Baftlecnfem, in qua legitur *cum Paraba.*

Par.; Haiwavnti] In Codice Merenfi *Sc* in Thuano I*g*,ur *htrxawntivn.* Quo «cia-.n modo ediderunt Tilius Sc Heroldus.

Manum ascisan; Heroldus, *cum manu ref- 'iS'-* n>'d. i

RtttcTi] Ità omnia vetera exemplaria Sc editio Tiliana. Relique legunt *déliât.* Ibid. I.

Componat ir aisTiruTioNt) Lnidenbrogius *efi rtfiuutio.* I' «

Etakchartea) Confentiunt heic fete omnes veteres Libri & editiones, nifi quod Metenfis habet *etorjcarttam.* Tilius *etarteartta.* Ibid. ♦.

Applicandum) Vicit hoc loco confenfus veterum codicum. Nam editiones omnes habent *amplificandum}* nifi qubd Tiliana, vitio bauddubiè Librariorum, habet tantum *ampluandum*, nullo fenili. Ibid.

Vuippam) Codex Regius *vuifan.*

Eam] Ita Regius & Metenfis Codices. Thuanus & editiones habent *tum.* Fons generis eft mafculini apud Latinos, feminini apud Francos. *La Fontaine.* Vide qux notavimus fuprà pag. 1006. ad caput 6). paragr. Legis Alamannorum.

Cocnovik.it) Codex Regius Sc Meter.iis *cognoÇctru.* Sic etiam editio Batileeniis. tap

CoMPLANTAVsaii) Secuti ncic fumus editionem Lmdenbrogii, quam confirmat exemplar regium. Ità etiam Thuanum. Sed coda Metenfis Sc editiones Tilii Sc Heroidi habent *complanaverit.* Ibid, rit ti

Vicina) Iri legitur in libro Metenfi. Quam ledsoneni not ptxtulimus propter ee *nux* paulo ante ditfta funt, quamvis reliqua aemptena Sc omnes editiones habeant *quuujuafint^.* Error ortus eft α eo qubd Scriptores veterum codicum iftius Legis omiferunt vocem *notai* in hoc paragrapho. Sc liccram I pofitam poft vocem interpretati funt de numero nagellorum, cum figniheet tantùm *vtl.* Nam notum eft eam literam, cùm fuperiorem ejus partem obelifcos interfecar, non efle noram numeri. Rem conficiam audoritare Codicis Regii, in quo locus ifte fic legitur: Si *ftrvui efi, perfingula fifnntn Ifingel-U fufeipiat.* ibi fuperior literx illius pars divifa eft per lineam tranfvetfam, ut inrelligeremus ità legendum efle, *fignatt vel fiaftlla.* Nemo non videt fenfum non efle plenum. Erit autem integer fi legatut *figna tel notai vicenn flagella (rc.* ut feriptum eft in libro Metenfi. Ibid.

FoKTioaiM DiDEatT etvict.) filius ArLindenbrogins ediderunt, cui *Deui dederit fortiam & vi&oriam.* Hauddubiè ea ledio videtur melior eâ quàm nos retinuimus. Sed veterum codicum Sc editionis Bafileenfis audoritas effecit ut aliter ederemus quàm apud Tilium & Lindenbrogium invenimus. C»P I·

Sulcis) Ità feriptum legi in omnibus antiquis exemplaribus. Contra omiu» editiones habent *Jùlcoi.* . Ps?

Animalia qua sape) Sic feriptum eft in Metenfi; quo etiam modo edidit Heroldus. Tilius &: plurimi veteres libri legunt fui *fitpt.* Lindenbrogius habet Qux *Japi.* ft>U· tir

Hujus vιτπ] Hxceft IcchoeditionisBahleenfu dc omnium veterum codicum, nifi quod in regio legitur *hujut vina.* Tilius Sc Lindenbrogins habent *huic itio.*

i

T·μ. L 'P*. ur. c»F Awrsum] Ici codex regius. Mecenfis habet ekerfiun, Tbuanus ewrfiun. Quam iedionein exhibenteditiones Tilia βû Lindenbrogii· Befileenfis habet *avorfam.*

Ibid. c. r. Et auu» interim] In Codicibus regio 8c Thuano & in editionibus Heroidi & Tiiii legitur; *Gf aliud interim ad operationem nftituMinterÂùin.* Vox *interdum* fupetflua heic eft, dc fignificat *interim,* ut diximus fuprà.

Pag. ufc b<. ·». c· ·. Fubrit pro cust. cons.] Heroldus, *Ji/crperit pro cuflodia.* I

* P*< t»p- cap. ··' Vidvx simat] Manufcripti Libri fic habent: *De vtduirqCa poft* &c. Id eriam editio Tiliana. Heroldus : *Qn« poft mertem mariu in viduitate permanet.*

Usufructuariam] Omni4 vetera exemplaria & editio Bafileenfis legunt *ufufrhSuario.* Quod fortafljs melius eft.

ibid. c. r. * '' Alios] Leg', *diei* ; ut redè feriptum eft in omnibus antiquis codicibus & in editionibus Heroldi & Tiiii.

p ,ICU c. i.T»· Dbbbnt mis. considerari] Ludovicus Pius in Charta diviîionis Imperii edita anno ncccxvn. cap. 15. *Etfi contigerit dium habere liberoi ex concubina , montmui ut ergd silos mifericorditer agat.*

Ibid. ih. *1- c·?. »·♦·». Tbsti$ per aureM] Vide infrà tit. 16. cap. 2 Notitia judicii fadi A Arnone Archiepifcopo A exteris Miflis dominicis anno fecundo Karoli

a M. Imp. to. in. Metropolis Salisburgenhs pag. } si. *ttflei ufu Bajoariorum* per aum *ex utriufque partibut traHi ut empl.ut examen firmum efet.*

P,. m.c. J>· A locor. Judicibus] Heroldus, *apud locorum* Judicer.

Ib>d c ». Quo» cambias] i verbo *cambiare,* quod eft commutare. Vide Notas illuftriflimiviri Irancifci Bofcueti Epifcopi Monfpdienfu ad Innocentium IIL lib. i ;. epift. J7. Hinc cambium pro commutatione in Chartulario Cafarienfi. Ftuftd igitur Heroldus heic addit vocem *vocant* hoc modo: fuod *catnbuu vocant.*

_ «i» c;/» »·»·' Caducum] Id Codex Metenlis & editiones Lilii & Lindenbrogii. Bona quoquè eft Ledio Codicis Thuani,qui cadivam habet. Confirmant hanc le&ionetnexemplat regium, in quocaduuaB feriptum eft, & Heroldus , qui licèt *claudum* retinuerit in contextu, in mireine tamen *cadcnum* habet feriptum. Vide clarilhmi Bignonii Notas ad Maraufum pag. 94).

Ibide. 1«. Cui firmavit] Male Heroldus *infirmari.*

t Sv ◦ ikon] Malè idem Heroldus *,fi viro addixerit.*

F*t ni. cajii ·· Tres] Heroidas *duoi.* Porté legendum eft *ducit vel tret vel ompliùt,* ut fuprà rit. 1 j. cap. 1. $· ι·p·ι?·„u·

tbid 'i·· it. e- ϑ *· Sperat] id eft, credit, exiftimar. Capitulare anni occLvn. cap. 5. *Sperat qubd ingenua fit.* Hincmarus epift. $7. ad Rodulfum &r Frotarium Archiepifcopos : *Oftendit mihi librum quern , ut fpero , Canonet appellavit. Narrat»* de quodam Clerico Cenomanenfi fcripta, regnante Karolo Galvo : *Ac tdeofperare fe ptti tam gravia.* Vide Gloflatium philologicum Matthix Marrinii.

Pat· 114. c'e Ju Diets Dt pacto] id eft, ut ego interpretor, Judices Bajuvarii , qui caufas judicabant 'fecundùm Padum ,id eft Legem Bajuvariorum. Vide eux fuprà à nobis adnotata funt ad tit. ;t. Legi* Ripuanorum. T·**· L

Duas aut trivaut cert» qvat. noct, Sic editio Bafileenfis 8c id legendum videtur. Siquidem ia eodem articulo paulo fuperiùs legitur *fuperfcpttm noiki fiat conftituatm.* In veteribus libris feriptum eft i Tru '*diu atu quatuor aut certi fepttm.* ώ™' .κ'

Faswirotos I Leg. *farfirlnto»* , ut eft in editione Tiliana. CodexMetenlis habet,*farfwirotut.* Thuanus *farfweritot,* regius *curfwirotot.* Lindenbrogius *furfwurotoi* , Hetoidus *ferrifotu.* . P»6· «»<· tu,,',c·**

Murdridam I Varié fcribkur hoc nomen in anriquisLibris. Metenfia habet ut heic editumjides , regius 8c Thuanus atardrida. Quo edam modo edidit Tiliua. Liadtobtofis eduio habet *murdrido,* Bafileenfis *mordrida.* Lex Frifionum tir. 10. Si *quit hominem occiderit & nbfcmederit, quod mordritum vocant.* Hinc MturrnM pro aede & occifione, Francis meurtre. Reftttnenda autem eft hxc vox , ut iftud obiter adnotem , literie Erardi Epifcopi Autifliodorenfis, qus edite funt in tomo fecundo Gallis Chriftianr oag. j 11. *exceptii incendi* , hamicidio,* W ». *v furto.* Pro quo in Chartulario Epifcopi Autiflioaocenfis, ex quoliterx ills edits funt, legitur : *Exceptu murtro . homicidio, raptu. & furto.* Vide Vofliumin 1 ibro fecundo de vitiis fermonis pag. 146. tbUtic· >t. c ». i''·

Oastquias]Ità veteres Libri 8c editio Bafileentis. Tiliut &: Lindenbrogius habent cxrçuiar. Franci eriamnùm pro excquiis dicunt obfequias t *Iti Obfequet.*

Ante solis occasum] Heroldus , *fele flante.* Iri eriam Liber Regius 8c Metenfis dc Thuanus* f»g. ijr. "'. **·c' *·

Dacobirtir. PrjBcipt vm] Mirumeftquàm fodis ettonbus fcateat hoc Diploma inLibris editis. Nos illud boni fide contulimus cum veruftiffimo Codice Mf. Monafterii Moyfiiaccnfis , ex quo illud tibi damus emendatum. ρ,χ. >4l.

Decernimus] Ipfe Defideriua inepiftolaquinta ad eandem Dagobettum ihgenut agnofett fe tenete CathedramCadurcenfetnliberahtare ejus: *Conditioner Cadurthx Ecclefitt, cui Deo auSore exjujfu veflro priefedeo.* p<(, <4>.

Arcem MarRRorotiTaNi] Anteilegebatur *Archimetropolitani.* Emendarum eft ex eodem Codice Mqyfliacenfi. Eadem phrafis repetitur etiam in vita fanûi Theodardi Archiepilcopi Narbonenfis apud Catellum in Memoriis Hinocis Occitanicx pag. 7 5 ?. ubi cùm agatur deOcdinatione Menopolitani, ait auâot vits in eodem Codice Moymacenfi ipfum tenere *arcem regiminit* ejufdem provincis. Er pag. 766. in literis Stephani VI. feriptum eft ea efle privilegia Narbonenfis Ecclefix fuper Tarraconenfcin *ut omnir* fri *Pontificatir* illitu *arcem fortitunu erit* non pnùa ordinetur donec Axchiepifcopus Natbooenfit veniens eum confeom in Archipaefularûs honore.

SiGBBERTi r. Evistola] Eam primus edidit Hcnricus Carufius in tomo quinto Ledhonis antique ex veteri Codice S. Galli, corruptam fané in multis locis , fcd abfque audoritate emendatam ab eo qui nuper vulgavit Supplementa Con-

ciliorum Galli*. Nos veterem Codicem, venerande profedb antiquicaris, ex quo illa editaeft, vidimus, fircum eo contulimus editionem Canifianam. Itaqnè noftra omninb fimilis eft ei qu* exta tin Codice Sangallenli.

Vut.rot.iUDo] Biturigum Antiflire metropolitan©, cujus ptovincix contributa eratvcivitas Cadurcorum, quique Concilio Cabilonenfi intetfuit anno neu

SINI NOSTRA SCIENT.] Et hoC loCO loCQ Collegit Marea lib. vi. de Concordia cap. 19.$. 5. Concilia non pefle celebrari in regno abfque auâoritate Principis.

Apud Liptinas] Poetet Canones Liptinenfes heic edico· alium commemorat Hincmarus in epiftola crigefima feprima ad Rodulfam & Frotarium Metropolitano* Aquitani* cap. $. his verbis : 1« SyNed· aped *Lipcinat habita, cui fub Karlomanno Principe Georgius Epifcopus (r JoannctSacelUrrnt aefanthu Boniftciui tx prntepto Zadurta Papt prtjedcrunt. legitur ut ft vir mulieri dcfponftt»,* datat*, ac*publiât nuptiit duSt fecundùm Aprfolum debitum conjnfile* NM *potutrir reddere, & hoc eut amborum confeffione tu ctrtd quilibet adprobatione fittru mantftfium, utfrpartntur, ξτ multer, fi continere nequiverit, niteri viro ltgalitcr nubut.* Confirmatur h*c narratio ex his que Epifcopi in Atriniaco congregati anno dcccl viii. fcripferunt ad Ludovicum Germani* Regem in Capitulis Karoli Calvi tit. xxvn. cap. 7. ubi legitur Georgium Legarum apoftolicz Sedis Synodo Liptinenfi prxfaifle cum fando Bonifacio. Verùm quoniam in epiftola illa fcripeum eft Synodum Liptinenfem juflu Pippini habitam faille tempore belli Aquitanici adversus Varianum fufeepti, eique pnefaiflc Georgians, qui anno tantùm dcclvi. in Franciam 1 Srephano II. Papa milTus eft, & quia Decretum de nonis fic decimi» pauli» alitet expreffum habetur quàm inCanonibusSynodi Lipunenfis, crediderunt nonnulli duas faille Synodo· Lipcinenfes, unam fub Karlotnanno Principe « aliam fub Pippino Rege, iftam vero fuperiotis Decretum de pecunia ecdefiaftica fub pracario prxftanda explicavifiê interpretatione fua ac planius expreftinê. Ego in ea fum lententia, falheoqui id fenriunt. Nam prxtetquàm qubd nullum alibi extat veftigium duplicis Synodi Liprinenfis, qubd ptxcereà tota illa narratio valde confufa ac fabulofa eft, ut reâè monuit Sirmondus, & inulta habet contradicentia & repugnantia, Hincmarus in citata epiftola ad Metropolitanos Aquitani* difertè docet Georgium Epifcopum Synodo Liptinenfi fub Karlotnanno babic* pnrfaiflè ex Decreto Pape Zachari* unà cum (anclo Bonifacio. Quod evincit ffuftrà hùc induci duasSynodos Lipcinenfes.

GW1» pod tfbt·1.», p.

Indiculus supirstit.] Editus eft ab illuftrifliino fic celfiflimo Principe Ferdinando Futftenbergio Epifcopo Paderbomenfi in fecunda editione Monumentorum Paderbocnenfium pag. jj6. ex vetufto Codice Palatii» Bibliochecx Varicans, ubi fubjungitur Synodo Liptinenfi. Editus etiam eft ab Hermanno Conringio viro doetiflimo in tertia editione Libn de origine JurisGermanicipeg. 149. Nos illum heic addidimus,quia hinc explicaturcaput quintum prioris Capitularis Karlomanni, cujus breviarium habetur in cadite ultimo Capitularis Liprinenfis.

Capitulari incepti anni] Animus primb faerar omittere hoc Capitulare, qubd fciromus reperiri inrcrdùin in antiquis Codicibus excerpta ex tribus poftremis Çapitulariu.ii Libris cum hoc titulo : *£* Concilio Rtgum. qiubut Legatus Ramant Sedit Uuerfuit Botufoctus.* Cujufmodi excerpta nuper in tomo ix. Spicilegii pag. *6* j. edidit vir clarillnniis Lucas Dacherius fub titulo Statutorum S. Bonifacii. Animus, inquam, fuerat hoc Capitulare ob eam caufam omittere. Verum deprehendi heic laudari unum caput quod non eft ex tribas pofterioribus Libris, fed ex quarto, vigefimum videlicet; adebque hinc coa&ua fum fafpicari Capitulare iftud à Principibus noftris conftitutum faille in quodam Conventu ciri interfuit fandus Bonilacius, &' non elfe funplicirer excerptum ex Collethone Benedidi Levit*. Aliorum efto judicium. Psi· '»»'

Capitulari Suession.] Contulimus tum veteri Codice Mf. fandi Vincentii Metenfis cujus fuprà fecimus mentionem. Itaquè fi quid mutavimus, fadum eft audoritate ejufdem Codicis. Pag. >η·.

VI. nonas] Labbeus in margine tomi fextt Conciliorum pag. 15 yr. admonet Codices inanuferipros habere *quinti*, eainque ledionem efle meliorem, eique congruete adkriptum Lunx diem.

In primis 1Codex Met. *Inprimiini.Quo*etiam modo edidit Surius. Pag- HI.

Optimatum meorum j In editionibus qux noftram antecedunt legitui *Optimatum eorum*, non folùm heic, fed etiam in capite fcquenti. In Codice Metenli ità feriptum pruno fair ; fed pofteà à manu antiqua fic emendati funt hi duo loci ut utrubique minutiifima liters m, qux oculos fermé fugit, luperponeretur priori liters vocis *eorum.* Ex quo nos collegimus legendum efle *mtcrum*, ut in capite primo prioris Capitulai is Karlomanni : *Itoque per confiltum Socerdotum & Opiimotum meorum ordmnvimui.* Atque id uti noa edidimus legendum efle monuerat vir dariflimus Carolus le Coince in tomo quinto Annalium Ecdefi* Francorum pag. 14a. $. 1oo.Sanè proclivis état hic error propter repetitionem liter* *m.* Exemplo erit caput illud exCapitulati Karioinanni, quod fic legitur in veteri (iodice Sangallenli, *8c* inNormannico: *Itoqueper confdium Sacerdotum & Optimatum eorum ordinavimus.* Sic apud Burchardum lib. 1. cap. 50. in CodiceMf. clanflimi viri Dionyfii Talonri Advocati Regii Parifienfis legitur : *Nulli tutem heredum eorum atproheredum nec cuique perfect* &c. cùm legendum fit *heredum mearum*, ut A in vetulliflimo *Sc* optimo Codice MC fandi Albini Andegavenfis& in utraque Burchardi editione, tùmetiam apudReginonem, ex qiso Burehardus accepit, lib. 1. cap. 401. Ibid.

Publicitsr] Superiores ediriones habent pir*blifitùt ;* Surianâ excepta, qu* habet *publici ter.* Exemplar Metenfa legit *publiceier'*

Aril] qui Catheatx Remenfi pnefait. Ibid.

Ardorsrtvm] Senonenfis Ecdefiz Antifti' tem.

Ntc habit um Laicor.] Vide fuprà in priori Capitutàri Karlomanni cap. 7.

Pvt. >ti. (Capit ul a apud Vermeriam]Prxrer eaqtue de Capitulis illis dicta à nobis funrin pagina 159. tomi primi Capitularium , beic admonemus mu·^ tiluin ac mendofum ede exemplar Metenfe, ex quo Sinnondus illa edidit. Quod manifeftè patebit ex his qiur pofteà didun fumus.

Ibid, c, i. In TBRTio genucul o] Sirnumdus edidit : *In tertio gtnu conjunSi feparantur.* Codex Metentis habet : *In tertio genu dû feparantur.* Pro quo legendum eflf *genuculo* manifcftum eft. Error nine ortus qubd infltdùm Antiqui *genectum* feriberent pro *genutulum ;* uc in elencho Capitulorum Lfgis Bajuvariorum tit. 7. cap. 4. in Codice ThuahoiSi *indumenta fuprà gnucla elevaverit,* cùm alii veteres Libri & editiones habeant *genicula.* Regii» , qui caput iftud defcribtt in fua CeUe&one, legit : in *icrtio geniculo feparentur.*

In quarta conjunc.J Alexander III. in epiftola ad Archiepifcopum lJpfcllenfem & Suffraganeos ejus : *dÿptnjauonis rioderam.ne utentei, ut fui iit quinto vel quarto gradu cenjunSi junt, eoi non fiparetii.*

In dica mus]Codex Metenfis habet *judicamur,* Regino *indicimui.* Nos maluimus *indicemur,* rameoeriîrerie heic legi quoquè poflit *judicamur.* Libro quinto Capitularium cap. }. *hominibuipeccata confitetuibui judicare fr indicare penitentiam.*

Damus·] Sequitur pofteà in veteri exemplari, *nfi priât dlii conftituatur pernitentia.* Sea ifta claufula, quamvis antiqua *fit,* omilfa eft à Sirmondo, quia contraria eft fentenrir Capituli. Additam verb fuifle poft tempora Reginonis colligi pofle videtur ex eo quod non extat inejusColletlione.

Manet] Verbum obfcenum , quo fignificalur maris & fenriiue conjunriio. Itaque Burchardus defcnbens hoc caput, hanc vocem otnilit, dc pro ea repofuit *foruicatut fuerit.* Vide infrà cap. 17.

Nisi vol. st abstinet] Hxc défunt spud Reginonem Sc Burchardum, qui pro his habent *fi vult.*

Neptam] Sinnondus ediderat *neptem.* Sed vetus exemplar habet *neptem.* Nepcam pro nepte ve'crcs dixiflc patet ex Libro feptimo Burchardi cap. 11. quod «ic legitur in Codice Talonico ; *Si fu i ntptam fuam m conjugium duxerit.* Traditio Lxx. fcnrii Galli apud Goldaftum : *Diotptn nepti illiui.* Et alibi. Eginhardus epift. /4. *adtnonendttm cenfui neptitatem veftram.*

Neptam svam] Labbeus in margine tomi ferti Conciliorum pag. 1657·. admonet hxc duo vocabula abeflè à Codice Palatino Bibliothe-at Varicanz. *Et merith,* inquit. *Nam in genere lofuitur de quacunque uxore.* Verum ex portu heic adversus Presbyterum conftimta facilè colligitur obfcrvarionem viri clarifliinFnbh pofle efle veram. Nulla quippe ecclcliaftica Regula Presbyteros qui uxores habent quas antè confecrationem fuam duxerant, temdvet à factominifterio, fi eas fic habuerim canqirim non habentes. Poena igitur depolitionis heic adjeda eft propter inccftum admiflum cum nepte. Quod erat crimen atrocillimiun, acriter ab Ecclefia femper vindicatum in Laicis. Habet Ecclefia pcxnasfuas, ferrum excommunicationis adversus Laicos, depolitionem feu degradationem , ut hodiè loquimur, adversus Presbyteros. *Nam undi Laid excommunicantur, indiPreibjteri ab ofiicia altarii fubtnoi entur,* ut ait Regino lib. a. cap. 406. Ex quodam Concilio Rocotnagenli. Itaque fenfus iftius capitis hic elle debet, Si quis Presbyter neptem fuam uxorem habuerit, quod nulli Chriftiano licet, multb minds Presbytero, primum ipfam i latere fuo prorsus removeat, déindè propter temeritatem fuam decidat À gradu quem obtinet in Ecclefia. Vide Canonem primum Synodi Neocacfarienlis.

Fimina vel um 1 Vide lib 5. Capitular, cap. 180. Ibid. c·

Sini conven. vixi] Labbeus repofuit heic in margine *coanivcntia.* Quod idem eft. Qtue vox rtftituenda eft literis Manaflis Epifcopi Aulelianenfis de concordia Epifcopi Aunlliodoreniis cum Herveo Comice Nivemenfi editis in como fecundo Gallis Chriftianx fol. 1'9j. coi. 1. *de partium amicabili convenientia.* Sic enim editum illic eft, cùm in Chartulario Epifcopi, ex quo prodierunt tut liters , fcriptum lit *conniventta.* Vide lib. j. Capitular, cap. it.

St qua mul ier] Caput iftud mutilum eft in Codice Metenti & in editionibus, in quibus deeft poftrema claufula : *Ipfa autem infidiutrtx ixc.* quam nos addidimus ex Reginone ; necelfaria enirn eft. P«« »©· «F· í·

Et hoc probare potest] Iri Codex Metentis & Regino. Burchardus verb, ne ulium veftigium exuret furtorum fuorutn, nequis nofcere pollet Reginonem à *fe* compilatum efle, lie interpolavit hunc locum : *Et fi hoc probare poteft ille vir* rem *ream ejfe confitii, poteft , ut nobir ridetur, ipfam uxorem dimittere Cr, fi voluerit, aliam uxorem accipere.* Ità etiam in hoc loco lçgit Ivo Carnotenhs , qui hauddubiê accepit ex Burchardo. Iri etiam Gratianus & Bernardus-Papienfis.

Et si tol. al. accipiat } Barchardus *accipere ,* alii *ducere.* Sed Ivo non habet hanc daufulam. Raymundus, ad mores feculi fui refpiciens , addidit *pofi mortem uxont,* atque iri fcripGc in hoc loco : *poteft ipfe poft mortem uxorie , fi voluerit.* Sic etiam Alanus vetus interpres, ut docet Antonius Auguftinus in Notis ad primam Collationem. Veràm additio illa Raymundi fuperfiuaeft 8c inutilis, & ratione non confiat. Vide qtut nos in limili caufa nuper diximus in Noris ad Gratianum pag. 54 J.

Ancillam dxorbm] Regino legit *ancillam alteriui uvorem.* Quod melius eft. jyj c,

Pro ingenua] Regino : & *aftimat qubd ingenua fit.* Ita etiam Ivo. Burchardus levi mutatione , & *exifiimat* fuod *ingenua fit.*

Postea evexit inservita] Ivo & Gratianus :

Tom. L Gratianus t *fuerit pofled* in *fervitote deteQa.*

Inseavita] Vide Notas ad caput 18. libri tertii Capitulariam.

Si e. a. s. a. r. faciat] Hxc addita funt ex Reginone.

Liceat ai aliam accipeai] Regino ac poft eum alii, *aliam accipiat.* Sed apud Burchardum, poft verbum *accipiat,* hxc adduntur : Si *autem fervam eamfeierat & collaudaverat, poft* iu *legitimam habeat.* Ea verb neque in libro Me- - tenfi extant neque apud Reginonem. Habentur tamen apud Ivonem, fed ex Burchardo defcripta, ut opinor.

ftid-t.*j.* Sid melius est] Tota hxc claufula deeft apud Reginonem.

«*P·»· Aut sen...· secutus fusait] Ifta non extant apud Burcharduin. Ivo quoquè illa omilit, quia Burcharduin deferibebat. iu etiam Gratianus.

Fidem mentiai] Regino, *fidelitatem promiffàm mentiri.*

Nam illi via vus] Apud Reginonem & Burchardum : *Ille veri qui necefiitate (re-*

Iu alium locum pucit] Regino & Burchardus, *in alia patria manet.* Quod videtur rectius.

Si nun. r. s. r. s. a. spsaat] Hxc addita funt ex Reginone & Burchardo.

Abst insab] Regino *k* Burchardus, *continere.*

Cum poem. p. acctpeae] Regino & Burchardus : *accipiat,* ramm *am patutentia.*

JbiiLc.te. Si filius cum noy.] Caput iftud refernir à Gratiano jx. q. 7. c. 14. ex Concilio Triburienii, ubi non extar. Reàè Regino, qui citat ex Vermerienii.

UxoAE patais sui] Hxc non extant apud Reginonem, *k* videntur in textum tranflara efle ex nota quadam interlineari. lifdem carent Burchardus *k* Gratianus.

Sed ille Via J Regino : Si *vir ejus fic vult, poteft aliam accipere , fi fe continere non poteft.* Ita etiam Burchardus ; nili qubd in initio iftius periodi legit : *fed vir ejus poteft, fi vult, aliam &c.*

Ibibc. u- Qui doamieait 1 Refert hoc caput Gratianus yx. q. 7. c. ai. fed locum non indicat ex quo defcnprutn eft. Regino citat *ex* Concilio Vermerienii, Burchardus ex Concilio Aurelianenfi cap. vi. Sic etiam Ivo par. y. cap. *69.*

Nie illa adultxaa] Sequentium verborum fenfum 6c reddidit Regino ; *nee ipfi adulteri wumam conjugio copulantur.* Hinc ergb ona eft leâào que extat apud Burchardum, Ivonem , *k* Gratianum.

Episcopis amiul anti*. 1 id eft, vagantibus, ut eft in capite I y. Synodi Vementis.

Iteaum consbcaentua.] Vide lib. *6.* Capitular, capti.

Ibid. Gif, Se aiclamatiait] Regino, *fiproclamaverit.* Ita etiam Burchardus *k* Ivo. Eginhardus

remfi reclamare.

Mansisset *Jcoifet* apud Reginonem & alios. Vide qux paulb antè diaa funt ad caput fecundum imos Synodi.

Tam. II.

To*. " Ao cXucem) De judicio cruris vide bb. I. Capiruhr. cap. lot. & qux ilhc à nobis adnotantur.

P»f ■«· Se seavus et ancilla] Ira reftirutnm aft ex Regioone, cum in fuperiotibus editionibus & in codice Metenti legatur ; Si *ftrvut eut analia.*

P»i ·"■ Qui uxoaem) Regino caput iftud refert ex Concilio Vermerienfi, Burchardus *ex Concilio Remeqfi cap.* J. Concilio quoquè Rcmeidi tribuunt Ivo par. S. cap. i«4. & Gratianus jy.q. 5. c. 10. Burchardum . ut apparet, defcnbenies-

Accipiat] Poft ifta Burchardus addit, *fed fimtluer convertatur. Qua* non extant apud Reginonem. Itaque qui ea habent Ivo *Sc* Gratianus, acceperunt ex Buichardo. Puto autem hanc claufulam heic additam a Burchardo, pro more tuo, ut fontes tuibarer ex quibus fuo* rivulos derivaverat.

Alia capitula] Defcripta funt ex Reginone, ut *fen* titulus, in libro fecundo de eccleliafticis dilciplinis. Eadem habentur inter Capilula apud Compendium promulgata anno nccLvii. licèt aliis utplurimuin verbis. Quod fufpictonem facere pollet illa per enotem tributa Synodo Vermerienii fuifle à Reginone, nifi coni rortum haberemus nota quoquè illi fuifle Decreta Synodi Compendienfis. Immo cùm in capite 115. libri fecundi retulilfet caput 11. Verrnericnfe, ftatim Capitula nia deferibit ex *Decreto apud Compendium.* Qui eft antiquus Capitulorum Com-Cmdienliuin titulus. Quod oftendit Reginonem :nè fcivifle qux fuerint ftatuta Synodi Vermcrienfis, qua verb Cbmpendieniis. Nam & in caÇire 144. ejufdem libri, poft aliarum caput 17. ermeiienie , in fequenti capite , quod eft Synodi Conipendienfis, non fctipiit in titulo *Em eodem,* ut lolet cùm (ignificare vult Conftttunonem qux fequitur funipeam efle ex eodem loco ex quo defcripta erat ea qux antecedit, fed *De eadem r».* Cerrum eft prxtcrei exemplar Synodi Vetmerienfit quod extat in codice lancli Vincendi Metenfis, efle imperfeffum ac mendofum, uri fupri obfervavimus. Nani etiam titulus & prxfario défunt *k non* anni quo Synodus illa celebrata eft. Adde quod Regino , diligens & accuratus Scriptor, duo capita refert Synodi Vetmeneniis que non habentur in Compendienti, nimirum duo ultima illorum Capitulorum ; *be* qux heic habentut qux in Synodo quoquè Compendienh referuntur . ea multum inter fe diverfa funt, ut mox oftendam ; adebque tamenerii eundem fenfum habent, diverfis temporibus condita fuifle videntur.

Si quis cum uxoae] Senfus iftius capitis habetur in capite odavo Synodi Compendienfis. Sed verba funt admodum diverfa. Burchardus, pro more fuo, fontes turbavit ex quibus fua accepit, ut paulb antè dicebamus, itaque caput iftud retulit, non ex Concilio Vermerienii, fed ex Ttiburienfi. P«< ■»· «V· ·♦

Si quis sponsam] Et hoc quoquè caput mulrùtn divwrfum eft â capite deamo Capitulorum Compendienfium. Burchatdu* refert ex eodem Concilio Tnburienfi. Ibid.

Si quis filiastaum] In hoc capite non eft magnum diferimen cum capite duodecimo Ibid, c.i

Tou t Synodi Compendienfis. Bunhatdus defcnbit *s Concilio apud Vermeriam.

jbid c.*. Si qvis cum matre] Magnum prorsùs dif· crimen intercedit in hoc loco inter caput iftud & caput 14. Synodi Compendienfis. Burchardus refen ex Concilio apud Vermeriam.

Q»'id.c. r. Similiter It μ duab.] Extat iftius capitis fenfus in capite 15. Compendienti. Sed verb* funt urplurimftm diverfa.

paf.u* cap· *· Si qui >»onn] Extat in capite 18. CompendienG, ubi funt quxdani dilliinilia. Non inveni apud Burchardum.

Jbid e.r. Si quis incestum] Maxima differentia eft inter verba capitis 19. Compendienfis & ifta.

Pag 'O· tn utu o A PirriNO a. et ab Episcopis] Lullus Archiepifcopul Moguntinus in epiftola centeGma inter Bonifacunas, data , ut ten titulus, *d *Pontificem Maximum* , (Quamquam ego facilius crediderim datatn ad tulradum Arcnicapellanutn Pippini Regis , vel ad quendatn eorum Epifcopotum qui huic Synodo Vernenfi interfuerunt ' turc Capitula ab Epifcopis A' Pippino Rcge cum Optimatibus fuis conftituta fuiilè fctibit. *Sanfta tr regularia injhtuir* , inqutt, canonicd *auüoritatc confirmata tam Epifcoporum noftrorum venerabtlium quâm etiam Domini noftri Regis Pippini Ccnfiliatorumque eius manifejlA ratione fcimus confervenda.* Tum ftatim defcribit verb* capitis otftavi iftius Synodi. Undè interim difcimus huic conventui, quemadmodum in fuperioribus obfetvatum fuerat, interfuüle Confifiarios Pippini. adebqne Synodum regiam fuitle. Sanè magna pars iftorum Capitulorum ab auétontat* regu fluxit. Inter ea tamen nonnulla funt qux non à Rege, fed ab Epifcopis fincita funt ; ficuti faâutn videmus in Capitulis Francofordientibua.

Psi. i»7 Incipit concilium 1 Hic eft titulus Capitulorum Svnodi Vementis in codice Metenfi.

Non ioncruis] Sic edidit Surius. Atque it* legitur cnain in codice Merenti A in Vaticanis à Labbeo laudatis , tum etiam m editione Venera A' m Biniana. Itaque vox *non* excidit hauddubiè Typographis in editione Sirmondi.ScrupuloG autem heic fuerunt poftetiores Editores, ftagitium committi putantes ti le&io tanti viri mutaretur, non dtftingucntes inter le&ones judicio conditura s *&r* menda Libianorum.

Vernis] ha legitur in codice Metenti Ac in editionibus qux antè annum mdcxxix. prodierunt. Sirmondus maluit *ir\rno.* Sanè in prxfâdone Concilii Meldenti *8c* apud Lupum Iertanenfem legitur tn *b'erno.*

Recuperare cupiens] Capitulare primum Karlonianni: *ut mihi confisum dedijjent quomoJb Lex Dei & ecdefiajlica rehg.o Recuperetur.* Capituiare Suettionenfc anni dccxliv. cap. 1. *quotnodè Lex Dei & ecclefiaftica Rtgula recuperetur.*

P»8· *nr.* Constituimus] Vctba funt Pippini Principis , cujus auttoricace Epifeopi per civitatet coaftituri fuerant, ut 'cgirtlr in capite tertio Capitularis Sueftionenlis. Qux noftra interpretatio continuatur ex capite quarto iftorum capitulorum , ubi Princeps ait ; *Epijcopi quoi modo vice MetropoUtancrum cor.ftituunui.* Et capite fequenti ; *dû fuem Mciropdnanum conftitumus hoc innocefeat.* Hxc verb Metropolitanorum inftiratio repentur in eodem capite tertio Capitularia Sueflionenfis. Tess. t

SvNonus) Marc* lib. *t.* dt Concordia cap. 14. $. 5.A:8.aithunccapirisiftiusfenfumelle,uc qux prima Synodus heic vocatur, regi* intelligatur, qux non folilm ex Epifcopis conflabat, fed etiam ex Optimatibus regni; alia ecclefiaftica, cui intererant cum Metropoutanu Epifeopi, Abbates, & Presbyteri. In prima condebantur omnium fuffragiis ftatuta ad difponendam politiam eccletiafticatn dr civilem, qux pofted confirmabantur à Rege. Altera verb ad hoc tantùin congregabatur ut veterum Canonum cuftodiam curaret , hominum vitia corrigenda efle perdoceret. Ibid.c.«.

Ubicunque voluerit] Iu palatio habitas vulgb Synodos iftiufmodi patet ex pluribus locis , prteipuè verb ex Canone feptimo Concilii in Andemantunno Lingonum congregati anno DCCCLIX.

Ut Monasteria] Vide Capitulare anni DccLxxrx. cap. j. Ar Capitula edita in tomo nono Spicilegii Dacheriani pag. 64. cap. 11. Λ·*·'· f.

Pulsatorio] id eft, in loco ubi conftituc* eft earum habitam» qux noviter habitum religionis fufeeperunt, *8c* nondùm velata: funt, neque profefluouem regularem fecerunt. Vide lib. i. Capitular, cap. 69. ?·■ ,7'·

Publicum bartisterium] Non omnes Ecclefix habebant baptifteria , fed antiqux tantùm. Novx, id eft , oratotia five capelur, non habebant, niti ex privilegio proprii Epifeopi, Vide Notas ad Capitulate anni dccciv. ^id-c.r.

fcr omnes Presbyteri] Ad hanc Conflit»-tionem refoicit, uri diximus, Lullus Archiepifeopus Moguntinus in epiftola mox laudata. Ait enim : *Cogniti enim Canonum auRoritate decreviftts ut omnes Prejbyteri qui in parochia funt, fub potefiate Epifeopi ejfa debeant, Gr ut nullus torum prafumat in ejus parochia aut baptifare aut Mijfas celebrarefine jujfione Epifeopi, ξx ut omnes Prtfbyteri ai Concilium Epifeopi conveniant.* Extat hoc caput in libro quinto Capitularium cap. 60. Ibid-c.·»

Secundum can. institut.] Lullus ibidem : Sed *cùm nec it* emendatus poenitere de praeeritis voluit, novijfimifecundùm Canonicam inftitutiontm veftram excommunicatur eft d me.*

Si quis Presbyter] Titulus iftius capitis hic eft in exemplari Metenti A in antiquis editionibus ; *De modis excommunicationis tam de Clericis qudm dc Laicis.* IbiAc·*

Custodiat] Sequiturjxifted in codice Metenti & in editionibus qux oittnondicam antecefferunt : *Dc his qui excommunicationem parvipendunt.* Decft aurem hoc lemma in editione Sirmondi, in regia, *8c* in noviifima Pariiienli.

Velatis] Abeft hxc vox à codice Metenti *8c* ab omnibus antiquis editionibus. Sirmondus illam addidit. Omitti autem poteft abfque ullo incommodo. Pat '■'· cep·**·

Clericos] Titulus iftius capitis hic eft in eodem codice Metenti & in antiquis editionibus: *Dc non fufpictendis alterius Ecclefia Clericis, (y dcfufeeptoribus eorum, abjque Ultris commenda-* Ibid. c. "·

TαM> I· titiis. Addunt autem in initio : *Ex Synode Chalctdonenfi capite decime nono.*

Rev Enti Emensiam.] In codice Palatino bibliochecx Vatican* ftatim additur fequetu claufula, *eodem ordine qualiter fiât.* Vctùin quia illa non *nux* in Canone vigelimo Concilii Chalccdonenlis, ex quo fumpeum eft hoc caput, neque in codice Metenti, neque detnutn inedioombus, vifum eft earn debere omitti ut inutilem ac fuperfluam ac Canoni adjectam ab homine impetito.

Jbld.c.11. Da Episcopis vaganti».] id eft *.ambulantibus per patrias* , ut habetur in capite 14. Capitulonim Vermerienlium ; qui alibi vocantur Epifcopi ignoti. Labbeus admonet in margine hujus loci alibi legi *vacantibus.* Donationes Eccleiix Salisbargenhs apud C.initium tomo Texto Lectionis antiquae pag. 1155* *Unum vacantem Epifi.0pum nomine Liuti ibidem advocat it , qui ipjam difeordix Ecclefiam confecravit.* Vctùm quia ifte Epifcopus vacans ifta tentaverar pr.rter audoiitatetn Virgilii Epifcopi Juvaventis, in cujusdiurceti fita etat Ecclefu ··..iviter dedicata, ifte *excommunicttvit eam.* id 111, vetuit ne ullum illic divinum oftîcium perageretur. Alii funt Epifcopi va cantes in Canone xv 1. Concilii Antiocheni.

Nec scimus ord. sor. J Antiqux editiones , nec *fcimus dc ordinatione eorum.* Codex Metentia , nec *fcimus eorum ordinem qualiter fuit.* Senfos hic eft : *Nec fcimus utrum veri Epifcopi fint.* Vide Notas ad Gratianum pag. 478. &c qux tnfrl dicuntur ad caput fepdmutn Additionis urti.v.

Pro itineris causa.] Quia peregrino Epifcopo locus facriticandt dandus , ur icriptum eft in canite 111. libri fexti Capitularium, A lib. 7. cap. 189. Sed nihil prxterea pixlumere debet in aliena dirreeti abtque permitiu & auiftoritare Epifcopi proptii ; ut nabetur lib. *6.* Capitular, cap. *16.*

tt>'id.c 14· 4 Quia persuasum] Caput iftud nonextat in codice Metenti, ubi in hoc loco hxc rantùin leguntur : *Dt die dominico requiretur in illo Synodo t* id eft, ut opinor, in Aurelianenti certta, ex qua caput hoc fumptum eft. Exrat tamen in omnibus editionibus & in libro feptimo Capitularium. Ad illud autem refpexit Karolus. M. iu capite 79. Capitularis Aquugranentis anni 7I9. *fictu & bona memoria genitor meus in fuit Synodahbus ediSis mandavit, qubd nec viri ruralia opera exerceant, (ac.*

Quarxs ad Judaicam magis, &c.] Inlib.1. Capirul. cap. 176. legitur : Qux *res ad Judaicam fuperftittonem magis,* Are. Sed vox *fuperftuionem* hic non extat in Codicibus manuferiptis, nec in editionibus Conciliorum.

Arato] Surias, *aratimu.*

ctâ— Cl brjci 1 Veteres editiones habent in fronte iftius capitis : *Ex Synodo Chalcedonenfi Capitulum tertium.* Codex Metentis : *E* Synodo Calcedanenfe Capitulo iij.* Eft aurem epuome tantùm fle fenfus Canonis.

Vit a»»ἀτι.] Hxc non habentur in Canone Chalcedonenfi*, neque in antiquis editionibus. Addita funt à Sirmondo ex codice Metenti.

ftp r ly, Ur post MoRtiM] Veteres editiones habent in fronte iftius capitis : *Ex Synodo Chalcedoncnfi capite vigefimo qûario.* Rc&ùs codex M»·-

Tomc II.

tentis : *Ex Canonr Cal. edonenCe Capitulo .r.« r.* Tom. 1. Sump:a enim eft fententiâ ex Canone x $. Synodi Chalcedonenlis. Sed poilrcma claulula iftius capitis non habetut in Canone Chalecdonenlt, qux petita sidetur ex Canone 19. Synodi Neoc.rfarienlis, in quo ita feriptum eft : *Epijcoput prxter Synodum £r prafenuam Metropoiita»! nullatenus ordinetur.*

Proximo Synodo 1 Editiones, *ad proximam Synodum.* Nos iecuti lumus leâionem qux eft in libro Metenti.

In aua S\ NOtO] Ex hoc &. fequenti capite Imd.c.tp. farer no» extare nunc omnia Capitina Synedalia ippioi Regis. Ccitc 111 hac quoque \ ttnenliSy110.10 nonnuHa ftat.ita funt qux inea minimè leguntut , nimiiima de his q.ii res c letiafticas verbo iXunini Regii tenent , ‹Su de Presbyteris q.u vi..» vel Ecriuias unent , ut colligitui ex capite q 1.11:0 A. quinto ‹ iapnulans Metentis.

Di HKi. RiNis] Vide Capitulare Metenfe p,e IM, c.lp. 6. *IV* «»·

SroR.iv. As contradictas] Surius addit in Ibid.c »r· margine, *id eft , vetitas.* Quam explicationem retinuerunt omnes Editores pr.uei Sirmondum, Codex Metentis pro *jportulas contiadiclai* habec *Jp^rrul/i c^ntradiflu.*

JusmiA rvAcuaruR] VidclegemBajuvarioruni tit. 1. cap. 17. A" Cathodorum lib. 7. Vanar. cap. i.

Capitula quinque qux fequuntur Sirinondus U»:J. c «*· omilit in fua editione, quia extabant in Capitulis de aha Synodo , & quia deerant in codice Bellovacenti. Sed illa edenda etiam elle inter Capitula Synodi Vementis argumento funt antiqux editiones, in quibus habetur initium Capitis xxix. Prxtered hxc quinque Capitula habentur inter Veruentia in codice Metenti, 8c in Palatino bibliothecx Vatican*, ut monuit Labbeus in margine tomi fexti Conciliorum pag. 166o. fle in tine paginx 1669. Certè non eft eadem editio qux legitur in Capitulis de alia S\"?d.'.

Tam publici j Sutius addit in margine , *for. laici.* p,g. π«· I ·r **'

Capitulare Miisnsi] Capitulare iftnd ut 17T. adfcnbetetn anno dcclvi. hxc res fecit qubd ex capite quarto conftet datum tuiiTe poft Synodum Vementem , & quia in Annalibus Francorum Metentibus videbamus Pippinum d bello abftinuille eo anno , &. interiora regni fui pacificè ordinale , id eft, ut ego interpretor, Leges rulille ad fanciendam publicam concordiam. Hxc funt verba Annalium : *Anno Dominica Incarnationis* dcclvi. *P.ppmus Princeps interiora regni fui pacifici ordinant tam in cccleflajlicis rationibus quam & in publicis negoait & pnvatis. tn nullam partem exercitum duxit.* Horum porrb Capitulorum tria manuferipea exemplaria habuimus , unum vetus ex codicc fandi Vincentii Metentis , alia duo fcnpta manu Sirmondi. Hinc ergo illa emendavimus flè fupplevimus. Metenfe au tem vocavimus, quia ira placuit quibutilam qui ante me fcripferunt. Nondum enim mihiconftat de loco ubi ifta Capitula edita fun:.

Bona i›jrsona] Janus i Cofta in Decretales iUJ r L pag. 44. conjicit heic per bonam periottaai intel-

Tom.I· iigi majorem Clericum, five (ut idem ait pag. 117.) Clericum quodam honore pcxditum, ot Decanos illos qui unguli» docvnu hgnorum pr»fident.

Fag· Incipit Dicuitom I Hic eft titulusiftius Synodi ia codice Metenfi. Vetoftum autem eue oftendit etiam Regino, qui lib. 1. cap. 116. caput tertium horum Capitulorum refert *ex decreto* apud *Compendium.* Burchardus lib. 9. cap. 47- in veteri codice S. Albini Andegavenfis ex *dccrttu apud Compendium cap. 6.* Ito par. t. cap. 185. ex *Concilie apud Comptndium Capitulai /.* Gratianus 33.0.5. cap. j. ex *Concilia apud Comptndium.* Vide Notas ad Gratianum pag. 550.

P»t. hi. "P.1. Si in qdakta] Vide Capitula Vermenenfia cap. t.

In TtiTiA viro] Hinc emenda caput Theodori Canruarienfis in romo 10. Spicilegii Dacheriani pag. 54. ubi legitur : *In ttrtia province n'n licet uxorem alterius p.fl obttum ejus habere.* Ubi pro *provincia* legendum eft *progenie.*

Jbid.c. 1. Spixat] id eft, credit. Vide fuprà in Notisad Legem Bajuvariorum tu. 16. cap. 1.

Pig 11». C*P DaaiNtoat soo] Regino legit : *Afeniorefuo in aha provincia.*

Iasi siNioa] Hxc addita funt n rodice Metenfi. Qu* eatant enam apud Reginonem.

Et dimissa il ia] Regino: El cùm *Hit Tenir dur! agent conrra tum, dimtffl conjuge reverfua eft ad parentet, &c-*

Et modo habet eam] Hxc non habentur apud Reginonem.

Si quis uxoae] Oper* pretium eft defcnbere hoc caput ea collectione Reginoms, ubi lie legitur. St <juit *uxorem aiccpu, & eam contammatim inveniens dereliquit. & aliam accepit, fiatuium eft ui omnimodis ad priorem revertatur; quia (x ipfe. quando illam accepit, peleft fieri ut virgo non effet; nec mulier lege vtrt tenetur quoufq.it marito conjungatur. Illa, quarti pojled accepit. nubat cui vida.*

Ibid, c ». Imposition! tamin] Hxc βi qux deinceps fequuntur in hoc capite, non habentur in libro Metenfi. Addin igitur à Sirmondo funt ex libto quinto Capitularium, ubi extant.

Pa«. ilj. cap. n. GaoKoiut] Codex Meteniis, *Larius.* Item infrà cap. 1 ;.

Ibid. c. ix. Groaotus consinsit) Hxc non extant in libro Metenfi, de addita à Sitmondo funt ex libro quinto Capitularium. Non extant etiam apud Reginonem, neque apud Burchardum, srequt demum apud exteros Colleâores. Défunt quoquè apud Fulbertum.

P»«. !» <»P ·». Ttia capitaqux fi'quuntur, omiflaà Sirmondo funt, tamenctb excarent in codiceex quo ille Capitula Compendientia edidit, quoniam, ut ipfe ait, fuperms primo loco polita funt in Capitulis Synodi Meteniis. Verum nos fic arbitrari fumus, non tine caufa defetipea ill– futile enam inter Capitula Synodi Compcndienfis in codice Metenfi, prxfertim cùm Labbeus in nous marginalibus tomt fexti pag. 166c. ic 1647. nos doceat eadem in codice Palatino bibliotheca Vatican* tribui Concilio Compendtenli. Cxierum didiimlia alicubi funt hxc tria Capitula Compendienfia ab edirioox qux extat inter Capitula Synodi Metenfis. Prxrerhxctria Capitula, quartum quoquè legitur in codice Metenfi: Quia *perfitafim eft poptdit.* Sed quia illud videbamus ude in Synodo Vemenfi defenpram effe quale hoc loco legitur, illud ob eam caufam heic omifimus, tum etiam quia non legebamus extare in eodem codice Palatino.

Ton-1 Atostolicm tints.] Hxc fie diftinâa funt in endice Laudunenfi & apud Burchardum *Se* Itonem, cùm in libro feptimo Capitularium poftrema ifta verba conjungantur cum fequentious. Magnum autem inter utramque ledioncmdifcrimen eft. Nam in hbro feptimo Capitularium Karolus ait fe conftknifle hxc Capitula hortatu ipoftolicx Sedis; heic verb fe vocat adjutorem apoftolicx Sedis; deindè Conftituriones fen confulcu Confilianorum fuorum, abfque ulla mentione interventionis apoftolicx Sedis. Sic Capitulare anni 779. fa&um eft abfque hortatu apoftolicx Sedis, item Conftstutio de emendatione librorum dc officiorum ecclefiafticorum. Capitulare item anni 719. fidum eft cum confilio Epifcoporum dc Optimatum regni. Nulla Sedis apoftolicx inter hxc mentio. Idem dicendum de Capitulari Saxonum anni 797. Fortius urgent Capitula addita ad Legem Longobardorum anno 801. qux cùm laus fuerint in Italia, ac fbttè fub oculis Leonis 11L Romani Pontificis, nullam tamen apoftolicx Sedis mentionem faciunt. Infinitum effet omnia perfequi. Sufficiant de exemplis illa qux diximus. Sincerior itaque videtur leûio quam nos heic retinuimus. Ad Karolum namque cum hereditate paterna tranlierat defenfio Roman* Ecclefix, quam ille filiis ac pofteris fuis hereditariam reli3uit, ut pluribus oftendit Marca in libro primo e concordia cap. r1. haque Ludovicus & Lotharius ad Eugenium II. feribentes infrà pag. 6^6. aiunt fe debitores exiftere ut huic fandiihmx Sedi in quibufeunque negotiis auxilium ferre debeant, relpicientes, ut opinor, ad initium iftius noftri Capitularis. Joannes VIII. in epiftola xtvtt. ad Imperatorem ait eum à majeftate fuperna conceflum elle potentemdcftrenuum adjutorem fanâx Ecclefix.

1W. Uf· Aoiutob λρ. sedis] Certum eft adjutorium quod Karolus apoftolicx Sedi & Romanis Pontificibus tulit, immortalem illi gloriam peperifle. Agnofcunt iftud lubenter etiam ipfi Romani Pontifices, neque in animum cujufquam cotum intravit contumeliofa in maximum Principem Valdefii cogitatio, qui capite 10. operis de dignitate Regum regnorumque Hifpamx §. 15. ait illum, cùm pro libertate Sedis apoftolicx laboravit, *non tam pro aris & focis Ecdefi* dimicajft qudm quàd fua intereffet;* immemor videlicet fummorum ejus in Ecclefiam meritorum, ingratus etiam adversus memoriam hominis ablque quo fixtaftis Chriftianifmus olim prorsus exrinctus in Hifpania findet, uti jam obiërvatum efti viro eruditiffimo.

Pae |f| Epistola ad Oftam] Edita eft à Spelmanno in tomo primo Conciliorum Anglix pag. ;o 5. ac licet eam retulerit ad annum 791. m pagina tamen fequenri reâè adnoravit eam videri datam anno 774. quo Longobardi &: Saxones

deviâi 1 Karolo funt, ut legitur in vetuftis annalibus. Corrigenda igitur eft infcriprio qux extat in tomo feptuno Conciliorum pag. 1131. ubi ita legitur : *LpijloU Caroli Magni Bγι ad eundem. Mittit* ia *Britanniam Concilium Nitxnum fecundum.* Nulla «nam ifthic mentio Concilii Nicrni neque controvert* de Imaginibus.

Λ·· 'M- Carirutaxi anni dcclxxix.] Iftius Capitularis odo antiqua exemplaria habuimus, unum è bibliotheca Vaticana , alterum cX bibliotheca Ecclefix Albienfis , tertium ex veteri codice qui fiiit Monafterii fanât Remigii Remenfis , quartum ea libro ûnôi Vincent» Metenfis, quintum ex bibliotheca Thnana , festum ex Bigoriana. Septimum nobis fuppeditavit bibliotheca Collegii Claromontani Societatis Jefu , quod proprered Parifienfe vocamus. Oâavum , quod eft omnium andqoifttmum, ad nos milium eft ex Monafterio lânâi Galli in Helvetia. In codice porro Metenfi *dc* in Palatino five Vaticano Capitulate iftud cutilocatur inter Capitularia quae Karolus M. condidit pofteaquam imperatoris nomen alfumpfa, nimirum poll Capitulare tertium anni unaccimi dc ante Capitula data Bononix anno duodecimo.

Comit ibus] Hec vox deeft in codice Palatino *8c* in Albienfi & in libro tertio legis Longobardorum. Codex Parifienfis habet : *v iri[qut mlaftrtbue . und cum Comuibut.* Quo eriam modo legitur in Additione quarta Capitulaitum.

Ibid. CI. Dr MiTAoroLiTANts] Vide epiftolam Adria* ni I. ad Benherium Eprfcopum Viennenfein, quam Petrus à fanâo Juliano edidit in Libro de antiquitatibus urbis Marifconenfis pag. 171. extatque etiam in Chronico Hugonis Flaviniacenfis pag. 109. ac demum in tomo ferro Concilio nun pag. 1818.

n>;d-c. Qux regularia] Retinuimus vulgaram lectionem , quam exhibent etiam codices Palatinus ftcMetenfis. Remenfis , Albienfis, Sangallenfis, & Bigotianus habent *qui regularti.* Thuanus habet , *qun regulant.* Parifienfis : *Ut Monafteria qux fub regula fuerunt.* Vide Capitulare anni 75 5 C*P· 5· 6·

RISIDIAT.] Hk eft finis iftius capitis in omnibus antiquis exemplaribus de in editione Viti Amerbachii, tum etiam in Additione quarta Cepitularium, dc in libro tertio Legis Longobardorum. Goldaftns Atnetbachianam editionem expreflit. In Sitmondica additur, *Cf duo Monafttria non habeat.* Qux huc tranflaa videntur ex capite fexto Synodi Vernenfis.

Dx PaasBYTtais] Codex Sangall. *dt Prtfbyterit, Diaconibut.* fr *Clericii.*

Secundum Canones] Pro his vocibus codex Thuanus habet *ad corrigendum.* Sic etiam in Palatino.

ibid.c. ». Ur Eriscon J Caput iftud ita ut à nobis editum eft legitur in antiquis codicibus. Sirmondi editio poft vocem *emendandi* addit. fr *fi eliquii eos defendat ,umon adprxftntentur.cum fua lege emender.* Rursum in Additione quarta nonnulla heic adduntur qux non habentur in Capitulari.

Jbid-c- «. In aliquo gkadu.]Codex Panfienns *8c* Additio iv. *ad aliquem gradum.* Codex Albienfis, *m alio loco.* Sinnondus addit, *fine commeatu Epifcopi.* Sed hcc in nullo eorum exemplarium reperiuntur que no· vidimus , nec m edition· Bavaria, neque demum in Additione quarti. Tom. L

Ur homicidj*] Variant in hoc capite editio* nes. Aliter enim heic legitur quam habeatur in Additione quarta ; rursùm editio qux eft in Additione non eft fimilis ei que exist in libro quinto Capitularium cap. 193. Iu libro fecundo Legis Longobardorum tit. 40. cap. 1. feriptum eft ut) noe«didimus, nili qubd pro *excufeniur* illic legitur *excutiamur* , non fourni in editionibus , *fed* etiam in duobus antiquis codicibus manuferiptis bibliotheca Regur.

Ur momicim) Sequens gloiTa eft addita in matgine Legis Longobardorum in codicibus tegiis. *Scilicet vtl Ult qui dominum fuum occiderit, vtl uxor put* maritem . *vtl qui contra animam Refit cogitaverit . vtl qui ferit* provinciam *fu~ gere temptaverit , vel in tonfih» conventu regali Jcandalum fictrit,* hi omnn per manui *bonorum hominum abftrahi debent , utprxtipitur* L Si *quit ad Ecclefiam Dei confugnun fecerit.* Lex ad quam refpicit audot gloftx extat in libro primo Capitularium api 114- & lib. 5. cap. y j.

Da infra emunitatsm] *id tft, qui faciunt furtum tnfrd emunientem .velal.i. abfiraent dt emunitote,* ut habet glofla intetlinearis in uno codice regio, Ibid. c. ▸

Illi Judices]/cilxer *fub quorum regimine ipfa eft emunitur,* ut habetjglotia interlinearis in altero codice regio. Contonat hanc gioifani lectio iftius capitu que extat in libro quinto Capitularium cap. 19 j. 1Λ *Intranet dt infrd emmuniteuem d Judice ipfim emututatii in Camitit placito prxfententur.*

Hominem quxm ini. int mpecit] Sic codtx Palatinus *8c* Metentis. Vida Capitula Karoli M. cxcerpth ex Lege Longobardorum cap. 9. In Aliis cod. legitur : *Legibut centri quam injujllfuerit.* Ibid.

Domnus Pivmnus Rix] Addita ifta funt ex codice Albienfis Ecclefix. Ibid.

In suis vtAcrris] Codex Vaticanus , itemque Metentis, Thuanus, Sangallenfis, *0c* ednio Bavaria , habent *m fua placito.*

Dc trust*] Opinor caput iftud eftê mutilum. Sic enim legitur in libro terno Legis Longobardorum tit. 4. cap. a. *Dt trufttfacienda, ut nemo prafumai ad not venienti manfionem vetare , €r qun nettjaria funt, ficut vicino fut tiveudar.* P*i lp» c*p.

Tausti] *id tft, fervitia regali* . ut habet glotfa interlinearis in codicibus ragiis. Ahr glodx retira inG loliario Lindenbrogii . *irufttfactendJ, id tft cabalhcatd.* Et Nicolaus Boherius adnoravit ad hunc locum : *Expone de truftt facienda , id eft, de regalifervitio faciendo.*

Gildonia] Ita codex Albienfis & Sangallenli» & editio Sinnondi. Bavarica dt Bafileenfis & codex Metenfis *gtldonta .* Bigodanus gddurux , Rementis *ghildunix.* In libro primo legis Longobardorum tit. 17. cap. 7. *Dt facrumetuii per gtldoniam.* Ubi glofla interlinearis addit, *id eft illicitd colleBione.* Thomas Rctncfius in epiftola *td.* ad Deumium collectas hominum in Legibus Karoli junâis Synodo Bavarica: ait efle *cotiui ,fratruu ,Jodalitatti feu gddai centri reptorei.* fcûLc.u

Tom. t CiBiMotrwn] In Lege Longobardorum legicur almwtiis. Qood idem eft in hoc loco.

M&c. 1«. Forrasohti] Editio Bavaria /unuawiti. Quo eriatn modo babec Heroldus.

Fuiront.] Codex Sangallentis & «ditione Bavarica & Bafileenfis, prx/itautf.

Ibid. <19. Di mancipiis] Plerique vecerca habent, *De nuiuifu fu*, Cra.

Foras marcmam] Codex AUrienfis, *foru rrutreuto.* Mate, at opinior. Sed tamen monendus fuixleâor.

IMc· »0. Ut nous» brvnias] Sic codex Albienfis legit. Amerbacbins & Heroldus ediderunt prunier. Quod idem eft. In aliis veruftis exemplaribus feriptum vidi l *Dt brutitu ut nuUutforât nofiro regio vendere* «M *prrfumot.*

0*11 c.»»· Mmoi nostros] Hxc eft leâiolibri Thnani. Amcrbachius & Heroldus ediderant Afi/um *nof-*mtm. Codices Palatinus & Metentis, *M1Ω0 nof-tro.* Sic etiam in Albienti. Vox *nefiro* deeft m Ramenti *8c* in Bigotiano.

Soniar- 1 vetus glefl· in uno codice regio Legis Longobardorum, *id tfi* carere. In alio, *fodicet inquirere rel invefiigorr.* Falfa, ut opinor, attaque interpretatio. Nam vocem iftam explicare videtur hancepa in pofttema parte iftius capitis.

SoNtAatractATjlnlibroquinto Capitularium & in Additione quarta, de jiri* M/iaiiiJervist.

tipl»'*' Maios damnum] Remenfis, Metentis, A' Bigotianus, *mejor* Zmiium. Sangallentis, *mejor domnum.*

0'W. Dica Itali fricom] Redè monuit Sirmondus ifta conjungi debere cum Capirulari anni undecimi. Nam prxcerqtdm quôd m codice Palatino *8t* in Metenti conjunguntur cum illo Capitulari, in libro quinto Capitularium & in Additione quarta fequuntur ftatim poft caput xxm. ejufdem Capitularis. Itaque dubium non eft quin referri debeat ad annum dcclxxix. Ad hanc porto Cunftirutionem refnicit liauddubiè Capitulum.xxm. Francofordienfe.

Conventu] In codicibus Palatino *8c* Metenti legitur *conjenfo.*

Tam if. mo. et mon. A Canonici] Hxc défunt in antiquis exemplaribus Metenti & Palatino. Sauè necellaria non font.

Aut vauntim] Et hxc quoqui défunt in eifdem codicibus.

Pro ista striccitati] In codice Metenti legirur *pro ifio interfo mfiittuo.* Ita etiam in Vaticano. nifi qubd *infiotuto* illic habetur.

PsC-em. Aut tris] Ifta etiam non leguntur in codicibus mox laudaris.

Donint in slum.] Etiam ifta non extant in eifdem exemplaribus.

Iesas biduanas] Rutfum hxc detideranturin eifdem codicibus.

Sint computa] In eifdem vetuftis exemplaribus legitur, *fit comgletum.*

?*< «W· Caeitulari Bajuvar.J Primus hxc odo Capitula edidit Joannes Tilius, ac poft eum Camtius *tt:* Velierus, deindé alii. Animus autem primb fuerat illa rejicere in annum pccccvi. quo karolus M. regni diviiionem inftituit inter filios 6k›s Karoium, Pippinum, & Ludovicum t quia videbam in fine horum Capitulorum adooatum efle illa quidem in *offidnitote* fervanda efle, c®· cetrim fi quid addendum tit videretur, eam poteftatem referveri Regibus, id eft* filtis Karoli. Quodexiftimabam referridebete fithamad annum divitionis imperii. Verrim po&ri deprehendi iftoa tum odo Capitulorum disertam mentionem fieri in Capirulari Saxoanmanni dccxcvix. cap. t. & x. in capite feundo Capitulorum anoo dccci. additorum ad Legem Longobardorum, in Capitulari primo anni dcccA cap. $. in fecundo cap. 10. fit in Capitulari fepomo anni occcnicap. s. tum etiam in Capitulari Pippins Regis Italic cap. t. Unde facile fuit colligere edita illa firif£e ante annum dccxcvu. ac detndè, ut tum folebant, repetita firifle poft fââam imperii divifionem. Nam ifta odo Capitula valde cordi Fuifle Karolo patet ex Capitulis mox laudatis. Ut autem illa referrem ad anuum dcclxxxviu. effecit auctoritas Vdferi ira fentienris. Attamen vir clarifflimus Carolus le Comte putat referenda efle ad annum Dccxcu.

Tom.1.

Capitulari Aquisur.] Conlatum eft cum quinque antiquis codicibus manuferipris, quorum duo ad nos pervenerant ex bibliotheca Monafterii Sangallentis, tertius ex Thuana, quartus fuit fânâi Remigii Ramentis. Quintus extat in bibliotheca Julia qux eft Helmxftadii, ex quo variantes leâiones ad nos miflx font *i* do&flimo Connngio. Securi autem fumus editionem Sirmondi, in qua Canones A Decreta Pontificum Romanorum ex quibus ifta accepta funt leguntur in fine cujufque Capituli Et Sirmondus quidem putavit iu pruno vulgatura i Karolo efle boc Capitulate. Canonum tamen & Decretorum iftiuftnodi nihil apparet in veruftifltmis exemplaribus. Mihi fané nondum perfuafum eft Canones Synodorum & Decreta Pontificum qux cuique Capitulo adjunguntur, addita fuifle i Karolo, eo inter extera argumento, quôd fi is auâor effet iftarum additionum, Canones quofdam addidiflet quidéfunt ad probandam ultimam panem capitis fexti, eoque medo efieciffet ne conjungipoflet cum fex* to capite. Pertinet enim ad caput «primum, uri occamus ad librum primum Capitularium. Ceterùm hxc Capitula, ut obfervatum eft ab eodem Sinnondo, Capitula Synodalia Karoli Imperatoris vocantur in Aoione prima Concilii fecundi Suelfionenfis. Et in vetuftiflimo codice Mf. S. Germani Autifliodorentis, in quo deftriptifimt Canones Ifaaci Epifcopi Lingonentis, caput primum iftius Capitularis, quod illic habetur, fic infctip* tum eft: *Er Concilio Pontificum, ubi profoit Donuttu Korolus Impertuor.* Et Burchardus lib. *f.* cap. 1 j. caput trigefimum iftius Capitularis refien *er Concilio epnd A^uofgrtMi.* Pag. «ia.

Sardicensi] Codex Regius male Sardonenfe Psf- »>·

It £m snim) Secuti fumus audoritatem veretum exemplarium. Vide lib. 1. Capitular, cap. a. c*' t tâ|X*'**

Caput illud fic legitur in uno codice Sangallenfi. Item *in eodem Concdio, ut ecclefiofiicit dtjciplIait dedit multfici, inenntatoretj vel mconiotricet fieri non (inantttr^* rag. ,,e. cap- «·

Carthaôinsnsi) Codex S. Remigii, *Cordontnfi.* Fir. ·>> o p·l·

G u asodlen l) Utuu codex Sangallentis P^g. »>»·

T·M.1. Banteadingl, alm GanrbeNHfi, Helmcftadien. *fit 9t* Tegernfeenfis, «x quo produx editio Bava* rica. *Guntbodtngi*, Romealu *Gobodingo.* Capitulum 4 j. Francofordienfe *Guntbodingi.* Gunebodigni feu Gantbadingi fum hi qui Gandobada Lege vivebant, «ni diximus in Nocii ad Regino* nem pag. j 90. VH» etiam Notas ad Gratianum pag. j ji. & Filefacum libro 1. Seleâoram cap. d.

Fag· »♦>. Capitul ahb secundum] Conlatum eft cum tribus antiquis exemplaribus , uno Bibliochoc* Thuaiue, altero S. Vincenrii Metenfis , tertio Monafterii Sengallenfis. In Merenfi porrb capitula ifta deferipta funt ftatim poft capitula Pippini Regis de alia Synodo.

ttM.t.1. Gixovagis] fui *toid vit!fai,* ut legitur in primo capite regulx fân&i Benediâi, per diver· *fat proruerint ternit eut quetemit diebut fer dlrerfarum celles befp'ttentur. fauger* vagi. <r Munfmnn*ftubüu ; v propriis voluptetibut èr gulm illecebris farvitsuti.* Vide etiam regulam Magiftri cap. i. & 7.

Saxabaitis] Capitulare primum anni dcccii. cap. xt.Jîae *mn^fttrio* vel *difaipline, çmî Sambeiti dicuntur.* Regula fanâi Benediâi cap. 1. *Tertium verb Moneclurum taerrimum genus efi Serobeitnrum* . fai *nulli reguli approbati.* vrl *exptrieniid magfiri,fuut aurum fornacis,fed ht plumbi natura molltti , edkuc operibus fartintn focale fidtm, memiri Dee fer tonfaram nofiuntm*, fui *bini tut terni tut certi fingulifine gafiore* non *dominicis fed fait incluji ovilibus . pro Legt tfi eu defiderientm voluptés, cùm quic~ quid putaverint* vel *elegerint, lue dicuntfeneum, (r quod noluerint, lue puant* non *Ucert.* Hnnc locum integram ex regula placuit deferibere, ut lucem afferremus huic capiti. Si quis plura fcire defiderat, legat eruditas nugonis Menardi Nous ad Concordiam regularum pag. j 04.

n>u. Ut non parvipendentes] Hxc fumpta funt ex capite fecundo ejufdem regulat.

Dbobedibntia] H«c breviata funt ex capite quinto ejufdem regulr.

Ibid. e. *f,* Di decanis] Ex capite a 1. regule.

Ibid.c.4. Ds cbllararus] CodexThuanus & editiones Amerbachii & Heroidi: *De Cellarii.* Sic etiam legitur in capite duodecimo Francofordianfi , quo Lex deferipeum efle apparet.

Qualis regula p*4crnr] In capite

c>f ». D» Butocns J id eft, mur eribus et caritate datû, ut roâe interpretatur idem Mcnardus

fampeum eft : *Nullatenus liceat Monadse net d gartntibeufait,* arc *d quoquam luminum.* nec *fibi invicem litteras. eulogias, vel qualibet muunfaula accipere tut dare fut praeopto Abbatit.* Vide tegulam Magiftri cap.

OM.C.». Da svscsptioni] Vide regulam fanâi Benediâi «P- s *h*

Brid.c.to. Db vestjmintii] Vide eandem regulam

^De\<oviteb vbnibntib.] Regula fandi Benediâi cap. $1. Regula Magiftn cap. IS.

Db fiuts Nobiuvm] Regula fandi Bene- dsftLcap. *a. Si* fait *fani de Nobilibeu qfért filiumfuum Dee* m *Matufitrie . fi igfa /·*** · nori etnte efi ,ftnnu ejut facient petitionem quemfagrd dixitntu, Cr auttHuMt ipfam go-* Tom.1»

giftricap.91.

Fa^Mh cap. ·»· Db oummawbo Amati.] Codex Thuanus· *De erdmntis Abbttibut.* Sea not aliem la&o· nem prandimus , quia majori veterum librorum copii juvatur, dc quia verba ifta deferipta videntur ex titulo capitis *69.* regule ûnéti Bcnedidi. Hxc funt verua regule, ex quibus explicandus eft hic locus : *In Abbttis ertunntutu illn famger eenfiderttur rttit ut bit cenjliiuttur quem fibi emnie cenetrt Cmgrtgttbt facundum timtrem Dei, five etUm ptrt. nutmvit utrvn , eengre· gttimut fanitr ctnfilit Atgerit. Vitn tutem merite & fapteniid do&rinn eligttur qui ordiutndut efi, etitmfi ultimut fuerit in ordine Cengrtgntienit.*

tbJd.C'V De fRATKiBvs 1 Hoc eft lemma capitis jy. regula fancH Benediâi.

Ibid-c.'S- Ur nullus Abbas] Vide infril caput 14. Synodi Francofordienfis.

F*· ms» cap· ·*· Ut disciplina] Vide caput ii. Francoébrdienfe.

Fag· '♥· Capitulais tixtium] In emendando ifto Capitulari lifdem antiquis codidbtM ufi fumus cum quibus cosuulimus fecundum.

Bid. c·*· Sanguinis minuat.] ka codex Meten£a. Reliqui & editio Bevarica,*fanguinem nevetienem* Heroldus, *fimguints minutunem.*

arid.ee· SoxTiKB paxtiUMAT] Oiim quidam (ut ait gloda id. q. a. cap. 3. *Hi qui.* Quod fumpeum eft ex epiftola 11·. S. Auguftini ad Januarium.) per quofdam verticulos Pfalteni vd Evangelii divinabant futura. Quare quefivit Januario* ab Auguftino utrum hoc fit faciendum. Cui fic ref* pondit Auguftinus : *Hi verb qui de MV''**» evengelidtfartu legunt, eifi efttndum efi ut lue fuidt facient ftdm ut nd dnnunin tuefalendn concurrent. ttnun etinm ifit* uuU *difpUcet cete· faetude, td negetie fecuUrit* Gr *nd vit»* Àa/a* va*nitutem pregter niiem vitem tequeiuin erntuU devenu velle convertere.* Preftat hiric deferibere iafignem locum ex vita fimâi Huberri Epifcopi Leodienfis feriptai Jona Epifcopo, ut roor, Aurolianenfi, ex quo facile «ft inoclligere quonam modo fieret illa exploratio pet libros divinos. Hcc funt ejus verba m capite ij. *Igitur edomiatfidi fubfidin fe vertentes t orotuni ntque jejunio'fafa triduono mnndguvere ; tuque voluntuctm fagee hec negetie Domini nofie gojfont, nd eo unit nbfibut gogofaert. At tertio lendemjejunii die fafa tente dnot libretfuger nitere degefacre* , faersun *umu fecrntiffimum Evengelil retinebet tentum , ulter verb benediStena etque confacreiiettct qui· but Miffnnm gerogiturfecremetuum ; JiUictt et d divinis librit eddifatrtnt quufibi de nuogendn forent. Refaretum nutem Evong/elium hanc gri*mam *legenti fentemiem oblidit: Ne timent Morio : invenfii enim gretinm egud Dominum. Liber atom /ecrementonm m fai egenum* hac*primum videnti objecit : Dirige viem Jemuli tui.* De fixubns Senâotum vide Coocdinm Veneticum

Tom-1- cap. 1i. Agafficale cap. 4a. Aiuclianenfis L cap. jo. Anrifiodotenfe cap. 4- Reginonem UK a. cap, I jl. Ac Ivooem pan· 11. cap. >7.

ftU c»- Sbcummm moum] id eft, *fuuudùm ordinem* JtMUNMM, oc legitur in Canone-quarto Gondlii Moguaoaci, in quo ifta explicantur. Vide eriam Concilium Remenfe 11. Can. 7.

P* ·M· αT- »·■ Clocas] alibi *figna*, id eft, tintinnabula, five caowamr. Gena Aldrici Epifcopi Cenomanenfis: *bgalem vtftituram fir clocat.* Polypdew S, Remigii Remenfis: *cbccat tret dc mendis. deferrodual.* Vida Gloflarium Lindenbrogii *Bc* Voflmm in libro d« vitiis fermonis.

M·HI. PtuecirrvM] Sunt qui putant Przceptum iftud efle fuppofiutium, non improbabilibus argumentis. Certum eft autem multa probabilia xdversàs eoriim argumentationes poflè reponi. Sed ego non fodico hanc caufam. Przceptum edo quale inveni.

PU-M». Pracbptum ruo trutum.] Nihil frequentiùi occurrit inter Scriptores Alemannos quàm iftud Przceptum, quod eandem habet pnrfadooem quz fuperiod Pntcepto continetur, eandem fubkripriooem. Adhuc fupereffe illud teftatur Henricus Meibotnius in Nods ad Vinchindum pag. <j. Autheoricumpe exemplar incelligar, an vero apqgraphum, in dubio eft. Attamen Jacobus Andreas Crufius, qui illud Notis illuftravit, putat Mdbomium tettari diploma ipfum extare in archivis Tremoriz urbis impetialu in Wcftualiz Comitaro Marcano.

Cafitulatio] Capitula ifta edidit Rom* Lucas Holftenius, ediderant in Germani* Ferdinandus Epifcopus Paderbcrnenfis & Hermannus Conringius. Puso autem illa vifa fuifle Tridiemio, qui libro fexto Polygraphiz loquens de bellis Karoli cum Saxonibus, *8c* quomodb eos ad fidem Chriftianam convenerit, pofteà addit: *Keritut autem ne dettnb, fictu plurtet fecerant. apofiatarent à fide. fecretot quofdam infiituit cxploratertt, quibut judiciariam contulit potefiatem, ani totam Saxoniam peragrantu dc fide ac moribut gemit fecreti inquirerent diligenter.* Cr *qnofcunquc reperifint apqfiatajfe d fide, raptaret. adulteret» blafphemot, Ecclefia ac Sacerdotum ejut &· mandatorum contemptoru, feu* seroriu *crixunibat Chriftianam rtmpublicam perturbantor, autpopulum ad Ptgantfmum revo*center rd *JoUicitantet, fine dilatione imperiali* fir *regali auHoritau impuni laqueo fi/penderent vel edidi ut pafvu necarent.* Ceteram uc capitula ifta adfenoerem anno pcclxxkvui. eftecit Ditmari *6c* duorum Pnrceptorum quz mox deferipra funt auâoritas. Alioqut enim difficile eft promndare de anno quo Capitula illa edita' funt.

P<. »ji. c*f ■· ana) Hzc eft ledio editionis Romanz. Germaniae habent *fana.*

Ibid.c.». Morti moriatur.] Durum fânè iftud, capitalem in eum fimtentum dici qui inQuadragefima carnem comederit, fi per contemptum fecent Chriftiànz fidei. Sed ita in populo contumaci fieri necefle erat, ne femper rriabetetur in Paganifmum. Ævo Ditman Epifcopi Mcrfepurgenfis hzc erat confuendo inter Polonoe ut qui carnem poft Septuagefimam manducaflct, dentium evulfione puniretur. Ita enim ipfe feribit in initio libri odavi. *Quicunque pofi Septuagefimam carnem mandacqgi invenitur, abfeijfit dentidui graviter punitur. Lex namque divina. in hie rtgtombm naviter exorta. potefiate tali meiiùe qudmjejunio ab Epifcopit infiitnio corroboratur.* ToM- I-

In gintb Saxonvm] Akuinus epift. 104. *Idcircb aufero Saxorum gent totient baptifmi perdidit facramentum quia numquam habuit in cordefidei (aeramentum.* Vide Chronicon Moyf fiaceme ad annum 79a. P*g. »r»· eae- ·-

Monti moriatun.] quamvis Religionis non fit cogere Religionem, ut pluribus didum eft in Notis ad Agobardum jpag. ;I. Sed recurrit heic obfervatio paulb ante fumpta ex Ditmaro. Itaque Andreas prunus Hunganz Rex, à perturbatio*nibus hoftium fecurus effis&us, tanquam Karolum M. imitari vellet, anno mxlvii. *preeeepit univerfin genti fua t fub pena capitalit ftmtntia. ut depofite Paganifmo priât eit conceffb ad veram Chrifiifidem reverterentur;* ut ait Johannes de Thvrrocx cap. 4s. Chronic* Hungarorum. Quod etiam proditum eft ab Antonio Bonfinio decade a. lib. a. rerum Ungaricarum.

Tureus diebus *ut.*] Egmhardusde hac ipfii re agens ad annum occxci. *Ibi fupplicatio per triduum faSa.* »r«-

Raobnisbvroo] Huc enim poft vidoriam Avaricam fit cootulu Karolus, ut ait idem Eginhardus: *Ipfe autem cùm dimiffit copiée Regnurnt civitatem, qua nunc titqpxefturg vocatur,* vrmjfcr *,& into fyematunu coeeftdijitt, Hi Natalem Dommi & Pafcka celebravit.* F»f. ·»·-

Datum an. dccxcui] Difficile eft pronuntiare de anno quo Capitula ifta fiinciu funt. Goldaftusdenfiiic pertinete ad annum dcclxxxvi. ea, opinor, de caufa qubd neceflê fit editafuifle poft obitum Hildegudis Regine, quz apud Theodonis-viliam mortua eft anno dcclxxxiii. die trigefimi menfis Aprilis. Sirmondus verb in Notis ad Capitularia pag. 765. & 790. referens duo capita imus Capittuaria, odavum nimirùm & decunumquarnttn, ea citat ex capitulis anni Dccexni. manifiefto errore. Nam Pippinus Rex Italis, qui pleraque iftoram Capiroloram fancivit poft patrem, monuus eft anno dcccx. vin. Idus Julii, ut Egfnhardus tradit. Exiftimandirm tamen non eft virum dariffimnm in hunc errorem incidiflê abfque turione. Itaque huc valde inclino ut exiftimem illam efle deceptum andotitate veteris cajofpiam codicis, in quo fbctaflis per ofeitantiam Librarii fcnpcum erat dcccxht. cùm feribendum effet dccxcui. Quod handdubiè evenit ex tnnffiofirione numerorum. Ob eam caufam non Capitulare iftud adfcripfimus anno nccxcru. Uhd porrb emendavimus ope trium vetaram codicum, quorum duo estant in Bibliotheca tugia» tertius in Thuam. P< ·π-

Primo cArrroao] Hoc eft unum ex capitibus quz à Pipptno fiuacita poft patrem font, nd dicebamus. Hppino autem tribuitur in Lege Longobardorum. !W.c –

XiNODocuns] Ita editiones *8c* unum exemplar regium. Aliud exemplar habet *fcnodochia 6c* heic *6c* paulb poft. Quo etiam modo *6c* heic *tc* cap. *6.* fcriptum etat in codice

T·µ .I> feenfi, exquo Amerbachius emit Conflicutioues Karoli Maeri- Sic ohm vulgo feribehant. Gefta Ductem L am. 10. Scuuciâa c mt uu *di-vtrü* laça *4 bc *ibidem ufibult. h&tnàuù* Novell* VU. aoud honeau pane 1. caa. s»i. iu verni codicu V*ton»Panfo&: *Kcdefiam vel finedacbûtm.* Bt partes/. cap. 197. feaiôdbâmi, *id tfi . lacet vattreAilu &c.* Sic cmmia veecri codba Bibliotbear Colbertiar. Dicebam etiam finodochias, at in cerise fexto iftim Capitularis m codâce Thuano : *DtMtuf-teri» fr finadechiat.* Hinc *finedechiu* in Adrfiôaae UL cap. Hinc rriôtadecftiwn apud Marcuifem bb. a. cap. r. Alfem muhh plura exempla pofiènt. Sed ma fuÆciiux.

Fa*. »r*· cap ». Cvm connue Ehscom] Ifta non coant in editione Bavarica, neque in Bafileenfi.

Et iftud quoquè caput repetitur in Capitulari Piopini, ou tributur in libro renio Lag» Longooaidonun. Vide Capitulate Pippini cap. *y.*

Ecciasus baftismaub. l apud quas cooftrcuta font bapcifteria. Vide an* de one argumento infri dicuntur in Notis an Capitulare anui oçcctv.

Pag· *t». ***' .. Caput iftud tribuitur Pippino in libro fecundo Legis Longobardorum, exarque inter eju» capitnlapau. jjl.

SM. c. «. Iftua quoque caput «tPippitu Cooûuutionibas refertur m eodem libro Legis Longobardorum, ut & cetera qux deinceps fequuntur, porter xiv. dc xvn. Sed iftud ultimum habetur in Capitulari Pippini cap. 19.

Wts Ut xsgalia unt] Expreffimus boni 6de editionem Axnarbachii dc Heroidi * quam ermfianat codex Thuanua. In libro tamen tertio Legis Longobardorum, in quo caput iftud refertur, legitur, *& rtftlufiat, utfucttftt ea frc.* diverib sdmodùm fenfû. Ssnè hiendum eft utramque le&onem node edè bonam, cùm ex capite vtgeûmo Synooi Vcraenùs conftet Monafteriorum regni rrandà alia fùiûê regalia, aha Epife cooalia^k in narratione eujufdam cosmoverfic de renaurandis manibus urbis Veronenfh apud Hio* ronymum de Curte, lib. 4. Hiftoric Vcraoenfis, pag. 17t. *te* apud Ugbeüum ton» quioao Italie fact* pag. 610. reperiamus tri* Karoli M. rvo Monafteria regalia raiffe in utbe Verooenfi aeduo poetereà regia xenodochia- Ut tamen preferrem cam que vult ut omnia Monafteria regalia fun fecit ufin pofteriorum temporum, qui ronaffis exifla Karou Lege descendit. Nam poft Karahun omnia Francorum Monafteria fuerunt prorsùs in poteftaeeRegum, uti pluribus oftenfiim eft in Noris ad Lupum Fesanonfem pag. 37*j. fic* alibi fisfiùs dicetur. De Moenftariis Gaccorum qu* imperialia nuncupabantur, dc per Pragmaticam ab omni Epifcoporum jugo dc poteftate exempta erant, nde üluftri&m Epifcopi Monfpeiieniis notas ad Innocentium UL pag. 31.

Bite.s. Foaracris] id *efi t in batuium mifiit*, ut ait gloflâ inreriinearis u» nuo codice regio. Similis enabat ia codice Bobarii. Nam is u› margine iftius capitis feriofit : *Heu it rebutfctfa&t.* id *efi, de rebut i»* «annuar *mtffu.*

Ad palatium mxtinbant.] Vetus gloflâ intedinearis in eodem codice reg» : *Rc/paxtt L Si* beminis *jnfrittti,* *dicitur .· fifi»* *atfin Jètàttir.* Extat hcc Lex iu libro quarto Cepsmlarium cap. 14. Tou-t

PsariMiANT] In libro tenio Legis Longobardorum adddur *UMfiSt* etma ac *dit.* Ita quoquè ifthic Legi debere confirmat idem liber quartus Qmituhnum.

Mmom] id eft , elecmdfynL Nam aliquot feculis hcc vocabula indiftcrdntet acripiebantur, ut multis exemplis probari poflêt. Vide ptccep-tem Karoli M. apud Severdum is Epifeopis Matifeonenfibuspag. jr. $. 4. & tum. 4. Canifii pag. 1149.1150. u$<. ftcfetraeuti.S. Ambrouus lib. t. de panit. cap. 9. San/ fri *tptt fit» tumultuarie muttu infuifit^ na» jtrteit ftrptutt,* uii *Ecdcfia cMUttltnmt, ftfied* rrvecandas jmreraiu; fatfeu McprisM *tetrtt» retejfi.* nec*fitt» da :* f«hr *nec frttnaJudicium Imbuit,* 6r*ficuudu lubuitfutriUfium.* Citat bone locum Alexander III. inepiftola ad Archiepifeopum Upfellenfemdc iufttaganoos ejus ©dica in appendice Petri Ceilcnfis, non ex Ambrofio, ut opsnor, fed ex Gratiano , ubi tefimut 17. q. f. cap. j. *Sutu ^ui ofct.* Nam poft Gratianum, qui veterum loca ab eo relata referebant, ea referebant ex fide Gratiani- md. c. ·.

Da nux] *Longcbtrda* , ut ait glodà interiinearis in codicibus regiis. Ut iatriligcranus b*c capitula ad Longubaidoe tantùm pertinere. csbft

Exocatoxis] id eft, émanons teftamentarii, ut reâè interpretatur doôiffiœus amicus nofter Carolus Dunefeius in Obfervatioaibusad Htftoriam JoiariUe pag. 37. quem confide.

In TaxTiAM pont.] Vetus nota in margine unius ex codicibus regiis : *Net Lttt iu Aec fudd ditit filium tfit Umuttudum iu ftn'mutm artium finorum per uuuum Sacrimu* nmmmuittadarum, *itu iuuUigtadu efi ut UbtrtMu umuà· but cum cfièSu tmupttuutt tçriicm rtre pancm pre utt^ue^ut d reguiert, càmfiut tfiu Uberti, accipiat, nififit tmuùtu* rx reku *prutit canficutu uuadfibi iu but 6riu «lür refeu pre terri» pertuncfufiiciut.*

heauM iNTXorxi] Sequitur in eadem nota marginali : *Item càm dicit* iterùm inttoire poCfit, *ridetur rdpiure Legtm Lù^ruudi de te fui filium in cupule vtl aliàt vecuu per UltmLtfrm Liuprendi du ce quifiliam in cafe, expuU» verb fuit per Legem Afiuifi* Cognovimus mvltotiene perfides, fr *iuritm rqfiauratttr pur banc Legem,* fan muine *rcfpuit Lcg/tm* Cognovimus multoticnx) Hanc notam confirmat dc explicat nota adjeâa margini alterius codicis Ngu, que fic habet. Ueè *dixit* horum introite poîfit, *mû» fuxtd prudiBam Lttcm Lbtqprmtdi, qua efi de ee quifiliaXt in tapiu»,* m *tertiam rerum patrit intratrtrat,* 6r *par bec Capùulnm iterùm intrat. Vel ided dixit* intrat *quiaexpedfa erat per Legem rdfiulfi.* fa* *efi* Cognovimus moltotienx *Scdper hie Capitulum rwperat. Si nwtmfervi per manum eregattrù libari dimtyfiua t* non *intelligent dnm arbitrer qubd tret emuinb filia valeat be fervitxtut replicare , fed in unemaque tertiam partempretii accipiat è manumijirt s* ntf*pater ex* riiû *rebutfuit tantùm reliquerit ei quad valeat tertiam partem emnmm banerumfueram.*

UatLtx init] In libro Legis Logobardoram legitur : *ubi Lex deefi . pracellat cenfuetud».* r,

V v v

Tea. I. Lax] *facialis Cf* incerlrnmns in uno o

CoNSVBTVDINI] CMj&me» at no· didmus. Hanc intcrpr*t*tk>-nem confirmer glofli interlinearis in eodem codi<je regio, in quo fuper verbo *eonfuetudo* it* feriptum eft, *ftUictt Loagobarda* Remana, Cr Since. Attamen β hac interpretatio accipiatur, dubium eft quid heic per Legem intelhgarur. Et forraflis confuetudo fimplicucr hoc loco accipi debet, non de lore quod iu Lege Longobard*, Roman*, & Salica continetur, led de coofuetudine non fcripta & inftiruta abfque auftoricate publica, qux tamen confenfu populi fulciebatur. Longa enim non icripta comuctudo non valet quandb Legi icript* vel Canoni advertatur, ut ait Balfamon ad Canonem kvu Concilii Conftantinopolicani fob Pbotio.

'bd.c.it. Qu'ccunquc fimina] liber* Longobard*, ut legitur in veteri inftrumento anui mxlvu. quod extat in Chartulario Monafterii Cafauncufis , ubi Raimundus filius Grimaldi fic loÎuitur : *L doro enim quia ftatuium tft* in *ipfo 'opitulari Dompni Imperatoris, fr Domnus Karolus Impereter iuftituitin fuo Capitulari, ut quacunqueftuema libera Longobardoper commit· tum viri fui poteftatem habeat dt rtbus fuu* vendere «M dwiare. & *euicunqtu vtndtdijfet aut douaffit, firmum & ftabile pcrmanftfict.* Ex quo Joco illud praeterai difeimus, Capitularia Karoli M. obfervata adhuc fuifle in Italia feculo poft Chriftum natum undecimo. Quamvis enim naec Lex reperiarur in libro fecundo Legü Longobardorum , Raimundus tamen non indè accepit. Ulic enim non tribuitur Karolo, fed Pippino.

Ibid. C. i*. Di MANCirns] *id tft, aldiit*, ut habet glodâ interlinearis in codibus regiis.

Mvmdivm] *id eft, pretium pro mundio,* ut habet glofla interlinearis in uno eorundem codicum regiorum.

Hil dscakdA! Rïginæ] Mortem obiit anno ncctxxxin. pridie Kalendas Maias apud Theo· donifvillam, ut ait Eginhardus, five in vigiliis Afcenfionis Dominica, ut legitur in Przcepto Karoli M. pro Monafterio S. Amulfi Metenfis, quod editum eft in Hiftona Epifcoporum Metenhom pag. 181. Pafcha autem fuit hoc anno x. Kalendas Aprilis , ut legitur in vetuftiflimo codice Mf. Babbotbecx Colbertinx.

Ibid. C- »f. Pl acsnhni] *id tft , adulatores*, ut ait gloilâ interlinearis in codicibus regiis. Verùm tamenetfi Placentia diâa fit i placendo, ut Cluverius opinatur , alius ede videtur hujus Conftiturionis fenfus quàm ut in ea agatur de ridiculariis ac facetis hominibus.

PsLBcsrrvM] *impetratum d Rege*, ut habet glofla interlinearis in uno eorundem codicum regiorum. Codex Thuanus habet *pracepte*.

Cafitulaki Fuancof.] Capitula ifta tenofuimus inter Capitularia Karoli M. quia cooftat ea edit* ab illo fiiifle in Synodo Francofordienfi, quam ipfe fuum Synodale Concilium vocat in Przcepto pro Attiano Abbate Monafterü Caunenfis, magnam verb eorum partem repetita futile ex Capitularibus que hunc annum antecedunt. Contulimus autem illa cum eodem codice Remenfi ex qno Sinnondusedidit, itemque cum alio tecemiore cujus mentionem facit idem Sirmondus. Putavit Francifcus Pithous in verbo *Gunebodigni* capitula ifta iancit* faille in Synodo Aquifgranenfi nabit* coatri Felicem Sc Ehpandum. Eadem fuit opinio Peni Bonifanrii. qti no · taxum manu ejus aeperi in Colledione Conciliorum edit* i Joanne Sagittario anno MDtiir. *Habet amicus nofter D. rutuuuis penes ft mânufi criptos Canones Concilii Aqfufg. fub Caroli Ma· gno editi contrd impiam hatrtfim Felicis & Elipandii.* Certè in codice Remenfi ex quo, uti diximus , capitula ifta edita fuerunt, titulus nullus extat, nulla loci in quo Synodus habita eft mentio. Colligitur tamen ex A analibus hginhardi illa pertinere ad Synodum Francofordieniem qux anno oeexerv. congregata eft per juftionem Karoli Magni. Huic autem Synodo interfuerunt cum Legaris Hadriani Romani Pontificis Paulinus Patriarcha Aquileicnfis & Petrus Archiepifcopus Mediolancnfis, & alii multi Epifcopi, Prcibyteri, & Diaconi. Addant Annale»Amanenfes : farer *quot etiam venerabilis ac fanQtftimus Abbas BcnediQus , qui vocatur Fitija , Monafterii Antancnfis d partibus Gocia, & religeofos fuos Monachos , Bedt, Ardo .* çai & *Smaragdus. feu cun&is fratribus fuis difctpulis. Hi funt hgila^ RabanusI Georgius.* Eidem Synodo interfuit etiam Anianus AbbasCaunenhs cum Monachis fuis, ut patet ex Przcepto Karoli *M.* paulô antè laudaro.

Si ratio habeatur integr* Synodi, caput iftud, quod heic primum eft , tertium erit. Fiam duo prior* nos ideb omifimus quia pertinebant ad caufam fidei, ea tantùm retinuimus qux Karoli auctoritate conftabat efle decreta. P»| »«!· c«p.«·

So bkinus Kxaori] Chronicon Moyfiiacenfe : Et M *uim Syaodoveiur Tofiio , φáàSim lii/utni Due jUerot. folrüms viOoûαi Regis { itpacifuena eft ioi cum Rege Kmvlo, obeogoiu muuem petejLfem ^um iu Baguoria habuit, trodaas otm Regi.* Matrem enim habuit Thafilio Hiltntdetn iurostm Pippmi Regis , ut patet ex donationibus Ecckfiz Sahsbuigenfaapud Camfium tooraVi. pag. ityy.

Emftuxio J Ita omnino vacua codai, voce sb emendo dednft*, eo mode quo Lib· 1. Capitular, cap. 69. *paijatari»* legitur in Codice Aurelianenfi pro •o quod ahi habent *pulfotorie.* Duchcfnius 8c Sinnondus ediderunt *απψοηο.* CT?·!·

UasioNis ViiNMiNsia J Vocatur *Orfiu* in veteri Charta Viennent, ann. 811, qux edita eft infra in Appendice Aftotum veterum, tit. xxm. Ibid. op.

Advocato] Hate vox rettitutaeft ex veteri exemplari. Exciderat enim in editione Sirmondi. Hinc aurem colligi poteft Eletantum Arvlaterilcin Epucopum non interfuifte Synodo Francofordienfi.

Peritus Enscopûs] Virdunenfis in Belgica prima, ut reâê notat vir clari(Gums Carolus 1« Cointe in Annalibus ecclefiaftids Francorum. Richardus enim WalTeburgius lib. j. Antiquitatum Gallix Belgicz foL 140. 141. ruunt cum fufpedum habitum qubd circi annum dcclxxxiy. particeps fuit conjurationis adversus Karolum M. fadx ab Ardico Comite in Auftrafi*, cùm convinci non potuifiet , tamen à Karoli grarii exidide, Sc per duodecim annos prahifitum ei ftrifle ne m aul* edet, tandemque fe ia Synodo Francofordienfi purgaflè, Sc ported ρoreftatem illi f*d*m ut ad palatium venire poffet. Conjuratio autem illa Ardici five Hardradi, hoc enim verum eft nomen, conrigir anno Ibid.cap.7.

«

T**· L dcclxxxy. m ait Eginhardus in Annalibus : *FaBatâ* rade* «■· trou RirneM *apud oritntalesrrancaa aAtuxsi» Rtgem immodica conjaHtu, tufiu* «nftersM Hanradum *Comitcmfuife confiebat. Sed* hÿu ûuikMM *cùi Ad Regem delatum* «X ·³ *ÿnfipt filatta* im *valida confpiratio citri* nt/iim *grandeptriadum* m *brevi* cMftuent. *M&rihu tjus partim peivationt luminum. fenil» exilii* pend cmuîmuuuû. Meminit ejuf dcm conjuraturas idem Eginhardus ad annum ncccxvn. Item Theganus in libra de gcftis Luwoeü PÛ cap. 11. ub» contilia Hardran apertius explicat I *£rat* (Reginharius) *jüùujtlùi Hardrau,* fnl «rat *Du* Auftri* infideliffimus, qui fimdiniiim mfurgtrt* in *Dominum Karolum volait &· ci ngnumminttrt. Au&ot* tamen Annaliora nccUtiafticoram fupril laudatus exiftimar Patrum Eatfegmtm Virodunenfem fe in Synodo Francofordsenu propterei pwgafle quia conjurarionis adveoùs Karolum Regem ejuique regnum d Pippiao fido nuper init* particeps dicebatur. Vide Chronico» Virduncue Hugunis Abbatia Flaviniaceul» pag. 117.

In moxtim Ricis] Putavit Sirmondus heic agi de confpiradone qux anno dccxcii. patefacta fuerat apud Radsoonam , cujus auâor fuit Pippinus Italis Rex. Verùm ex lus qux ex Vaffebumo relata funt apparet in aliud tempus transferendam efle hanc niftorum.

1^4 Cly. t. Gataeoovs] Sirmondus in Notis ad hunc locum putae Ebroicenfetn Epifcopum fuifFe. At idem auAor Annalium ecclcfiallicorum ad annum DCCLXxxvat. $. x. A' occxciv. $. j j. contendit opinionem Sirmondi non poife efle veram , *Sc* Gtrvoldum Abbatem Fomanellenfem & Epifeoaoos Ebraiccnfetu diverfum efle 1 Getbodi

Μαβνακοο] Archiepifcopo Roccmagenfe

Par. sm. «e· >1· Pan coNitNsvM Emscopi j Hxc cliufula eft magni momenti. Oftendit enim privilegia Monafteriis olim cuncelFa ita intelligently efle ut interim jura Epiicoporum ferventur illxfa. Qua da te pluribus agetur in Notis ad caput It. libri primi Capitularium.

Pag. ><x «e· »*· Cinui Ruis] Flodoardia lib. j. cap. a j. jg epiftolia Hincmari : *Ab antiqua regia capella udiji.* Capitulare anni dcclvi. cap. *6. iit faelfam* Regü muent. Vide Capitulare de villis Kaaoti M.cap. «.

Pae-He» ““-·=· Occasionibus] Vetus exemplar habet *occuperiMifau.* Sed legendum effe uti nos edidimus apparer ex capite 59. Concilii Africani , in quo receufentur occationes in quibus recedere licet ė regula qux vetat ne virgines velentur ante vigetimum quintum «tatis annum. Ob eam cautam nos emendationem noftram prxtutiinus lectioni qu* eft in veteri libro. Similem errorem fuftulimus ex capite fecundo tiruh xxv. Capitulorum Karoli Calvi, ubi malè legebatur *occupationibus* , cùm legendum fic *occafionibus,* ut patet ex adnuntiarione Karoli Regis qux paulo poft fequitur. Illa cùm Andrxas Duchefnms non animadverteret , & omnino hunc locum acciperet dc occupationibus quibus virgines diftincudl ef-

lent ante aiuios vigtnti quinque, putavit heic deelFc aliquid , & vocem *detinenda* eam ob caufa. ' addidit ia hoc loco. Duchefuium fecutus eft Simu -dus. Tum.I.

Saav jNTua.] Sirmondus edidit *ftrvtntur.* Foitallis vera eft emendatio Sirmondi. Nam voces *fervirt* dc *fervart* aliquando invicem permu-j tari feiitas colligitur ex capite 67. libri primi C*· pitularinm; ubi pro eo quod meliora exemplaria rubent *heitortt Jtn tn:ur ,* in Pithceano tamen, Camberonenti, Aurelianenfi, Thuaao, Panfienii, Divionenli, & Merenii feriptum eft *Jerviant,* in Titiano *ftn aut.* Editio quoquè Bafileentis habet *ferviuiu.* Sed Heroldus admonuit in margine legendum e(Fe *frrvtntur.* Antonius Auguftuius in Glotfârio ad Julianum Antecederem adnotat vocem *'urvtni* in capite 19. Novell* ii,, potitam efle pto *obferviunt.* *r* <Br' "■

A ·.u ! os1oLicA (Confueverant ergbReges noftri per illa tempora petere à Pontificibus Romains Epifcopos A Presbyteros qui aiTiduè in palatio manerem. Originem illius moris reperio in epiftola *16.* Codicis Carolini, qu* eft Pauli Pap* ad Pippinum Regem , in qua hxc leguntui '. Pr<c<l/« *Chrifiiuuuti vtjiru ptr tufam fas à Mbit pttiit jyllutai Gturgium Epifapum & Petrum Prèjbyttrum in vtftn ptrmuntrt ftrviti» not dtbtrt conctdert. Et quidem pr*ceUtniiJJimu vtfIra benignitas agnofeat nos jasndudum dt hoc s efir* obttmperaffc voluntati.* ft>M·c. »

At excellens eft & fan&icare plena iequens Pauli Pontificis admonitio. Subdit enim : *Pro quo dirsfitt nobis qu d dt tpijiopotu pradiâi GtorziiSr dt Eccitfia qu* pr*nommato Pttro ctqnmiju tft ptrugert debeamus, nt ompliiss illis ndmonitis in nimiam negleâûs incuriam deveniant,* Exiftimabat itaque Paulus non pofle Georgium 8c Petrum regere Eccletias fuas eodem tempore quo erant in palatio. Petit ergo i Pippino iit ad te referibat quid ftatui velit de epifeopatu ejufdem Gcocgii *Sc* Je Ecdefta qux Petro commifTa erat, ne, illis amoris, damna *Sc* detrimenta patiantur per abfenriam Redarum. Legi enim illic puto debere *amotis* pro eo quod vulgat* editiones habent ad*monitis.* Porro pneter audoritarem Romam Pontificis , nefarius quoquè erat Epifcoporum five Conciliorum Gallicanorum confenfus ut Epifcopi & Presbyteri facultatem haberent commorandi in palatio; quemadmodum in hoc capite Francoturdienii legimus aditarum effe à Karolo M. cùm Angilramnum primb, dein Hiideboidum in palatio fuo habere voluit propter utilitates ecdeiiatti cas. Feftiseft etiam hujus rei Hincmarus in epif tola 14. cap. 14. loquens de minifterio & officio Archicapeliani : *A tempore veri Pippins & Ctroli interdum ptr Prejbyteros, inttrdùm ptrEpipcopos rtgid voluntau atque epifcopali conjenju, per Diaconos vtl Prtftyttror magis quim ptr Epifcopos hoc officiumenecusum extitit .'quia Epifcopi continuat vigiliasfuprà gregem fisum debent affidub exemplo & verbo vigilare, & non diutius Jtcundum facros Canones à fuit abeffe parochiis.* Tum in capire fequenti enumerat Ptesbyttros qui fub Pippino, Karolo, A Ludovico Archicapellam fuère·

Te*. L r Amoiuumwvm Aacuiir.] MctenÎem. V®-caban· luim Atchiepifcnpor, quamvis Merto rr1------asm «ftc, qui» fiurumisfiMxipalacitCapeilanus état j fient rulradns Abbas lantti Di®» nyfii, mîmm» dignitate ornatus er» ia Palatio Pippiaù & K«oü, quia Presbyter erat, Franci· Aschipraabyter vocatur in epiftola Adriani Pape ad Tüpimun ArchMpilcopum Remenfom, que estât apud Rodoanhun. Porté Aagilramnum fuiflecciam Cancellarium Karoli M. lagitur in Chronie» Monafterii Senomenfis. Quod *b* veram eft, hinc confirma» poteft eorum opinio qui putant Archicapellani & Archicancellarii officia conjunâa fuifle iub fecunda Regum nothorum familia.

M4.C.J4. Axcoraute] Vetu» codex *Aliouinum* pro *Alfiumn*. Teftamentum Evtatdi Comitis in codice donationum piarum Auberti Mimi pag. 99. *Librum Alquini ad Widoium Comium.* Aliounum etiam vocat Thiofridus Abbas Eftemacenfis in prologo ad vitam fim£H Wilhbrordi, ut reflatur Joannes Roferti in Notis ad Epitaphia ejufdem Thioindi peg. 81. Annales Anianenfcs in men codice noftro Mf. Qwm *librum* (id eft , matum Evangdionun) *ejufdem Regis Magifter & dtdafcalus proprii* mette *defertpfit Alicianus^* pii *&Albtmu.*

Pig *ijf.* Cafitul aki Saxonum] Editum eft Rom* & in Germania fuperiortbus annis.

Vsst val amis] Ad tria ifta Saranum genera reipexit Wttidundus lib. i. pag. o. ubi ait Saxone» divdba fuifle in Oncnules, Angarios, atque Weftuake.

Pm >t?. csp' Ut Ecciesiat] Caput iftud compofitum eft ex cap. 1. 3. 4. Capitulons anni dcclxxxviii. Immo reliqua quoque ejufdem Capitularis capita heic deeUe colligitur ex capite fequenti iftius Capitularia Nam lUic feriptum eft : Si *quisfupradicta 0B0 Capitula* , &c.

Pu. >ii. Pactus Leg^^alic^] Hunc titulum huic Legi adfcriphnuu, fecuu audonratetn quoruiv dani veterum exemplarium. In emendanda porté Lege Salica ufi fumus undecim codicibus anti-SuiÆmis, quorum quatuor extant in Bibliotheca ecu, quintus in Bigociana, fextus in Sangallenfi. Septimus fiiit fandi Rcmijpi Remenfis , quo ufus quoquè eft Joannes Tilius , oAavus fandi Vmcentii Metenfis, nonus fiuidi Vincendi Laudunenfis , decimus fandi Lannomari Blefenfis. Undecimum, quod Expillii & Lefcurii fuerat, nobis fubminiftravit humanitas ampliffitm vid Hieronymi BignooiiAdvocatii regii in Parlamento Pariuenfi. Prrter base , aliud quoquè Salk* Legis exemplar habet Bibliotheca Thusma, fed recens, ideoque i nobis omiiTum. Habemus verb nos Libram Legis Saliez ex editione Tiliana, in cujus margine rranciicus Pithceus fuâ manu adnotavit varias leâkmes ex codice quodam Metenti nobis ignoto, quem fisum vocat. Venit quoquè, cùm ifta ederentur, in manus meas alterum exemplar earundem legum, in cujus margine idem Ftancifcus Pitheus plurimas vanas lodiones adnotavit ex codicibus mamdcnptis, notas przteted nonnullas addidit. In tanta veterum exemplarium copia infinitum cifct adnotarc varias ledioms. Salis erit admmura ledorem, textum Legis •oeuraàfltmè emendatum efle diligenciflimi collatiooe eonuKhm eaunplaqum ; or fi quid illic aliter inveneritqu&m icnptum habeatur in fuperioribus editionibus, judicio fadum efle arbitretur. Nihil enim conjecturis datum eft. Duzaumm hademts Salice Legis ediôonesfiihe ; una vetus, quam Bafilius Joannes Herold Befilez omifit anno xw.ni. ftc poft eum Gottefridus Wendeli» nusanno mbcux. Anraerpiz ; altera recens, que é Tilioprimum adita, dein d Pitheo, Linde» brogio, Bignonio rocufa eft. Difcrepan» prafedb inter fe hz duc editiones, non fidum m ordine titulorum, led edam in verbis ipfis, ut pridem obfiervatum eft i viris erudirimmis. Itaque Frandfcus Pithosus, ud manu ejus feriptum repeti in libro meo, esftimavicGeananicam editionem efle antiquam Le^em Salicam,Titiansm verb repetita pntieéfems. *Valdevnrb divtrftt tft* , inquit , *luu editio* d Gsnmuuca. *fiut antiquior viaeuir, hax vtri rtfuiia prxleBiottu & pofttrior.* De hac duplici Seber Legis editione Wendelinus putat inrelunendum efle locum ilium Eginhardi in vita Karoli M. Fraad dam *habent leges plurimis in locis vaUe diverfas-* Sed Hennannus Comes Nueiurius interpretatus eft de Lege Salica & Rf puaria : *Duat trancoi habuijffe Leges ipforum auctoret tefiantur . Salicem atque Rspuariam.* Eadem fuit fcntemia Bignonii, ut videre eft in Notis ejus pag. 8x7. Quorum ego fententue lubenter accedo. Nam femel emendata & promulgati à Karolo Lege Salicà, vetere editione tum Franci non utebantur , neque EginhardusdixilTeteofenfu Francos duas habere Leges. Cerrè Wendelinus vi veritatis cnaâus eft fenoere peg. 85. Legem Ripuariam é Salica detendere «e plerilque in locis totidem vertus efle exfcnptam. Undenam verb diâa fit Lex Salica, vanz funt doâiflitnorum hominum fcntenti». Vide eundem Wendelinum &. Carolum Dufiefniutn inObfervstXMubu* ad Joinvillam pag. 241. Sed quicquid fit de nomine , diù viguit ulus iftus Legis m Occidente, uti jam obfiavatum eft ab aliis. In probationibus hiftoriz Breflians pag. j. animadverto eam adhuc in ufu finfle annis MCLxxxv.de mccxcvi. apud Lugdunenfes *Oc* Friburgioa. Attamen non iu inulto poft ne nomen quidem ejusvulgb nofcebatur inter Francos. Extat in Bibliotheca a. Victoris Panfienfis opufculum Rkhardi Scoti ferip» tum fub regno Joaunis Regi», in quo deferibitur genealogia aliquorum Regum Fnmàz, *8c* in fine ifta adduntur : *Legpm vtri Solicam* , fMm *ab onutbiu DoSoribus lepun , quojctmqua novi, petii utrum de ea cognutonem haberent t & tamen mihi nullam penitus refpondenttt , Itbentijhmi demoaffrarem.* Viderat eam itaque Richaraus, tametn vulgus Jurifconfultorum illius Zvi eam non noflet.

nccxcvni. l Ita editio Pithceana *8c* nonnulli codices. Sangallenfis habet *DCCLXXK11L Bigotianiu DCCLXWIl. mendosi* urique. Indicno fexta arguit veram efle le&onem* quam nos retinuimus. In codice S. Remigii adferiptus quidem erat annus quo Karolus librum iftum feribi juflit, fed cultelli ope erafiis eft. Dectt autem hzc nota in plcrifque vetuftis codicibus.

Vasa mcvntvM Agfa» heic de varito Apukhrofup Æêneribm. Per va& antem heic tnreflfaa fêpukhra fflb bumo ctinlrefti O lapidibus, quoetaaamtm vak à Lemovicibaa dicuntur. In teftameato Betmndi dt TurreOfierefi, credit· O. tt*8,fic laptow » Maa hge CamuMM *ilBMet* oaadb· *taaaio jnc attft Hi, fiait· *fiarijpau aaoa fadf** Ai*. Poft caput illud in Exemplari Hthoeano Lagum Tiftanatum, quod no* mutuo accepitte pado ante dumus, additui : *Si fuU a vfymt*, xxrur. 4tur. fw/flCMiAZ /WMm »ec· *colfMujaAcoiar*. Vide Editionem Baukenlem Lapit Sabcu . cap. a*, ft. 4.

Cul »a«iu* judicatur] Poft tore verba faquitur in eodca* Pithrei Exemplari : £« ved *ipfi» fata*

Si Qins μ πιιμ] Pehoras mtUem fiaenpteri monet hare fuiffe IcAoasm Cn4x.it « ^frMini : S» *fis nufitm alimaa infix·» axiaàpavtfii ausatitru, pc. dt». fl, &c.*

Si ouïs barons] In eodem Oxbct Loilclm» fic feriptum erat : *Si fus bomaem ia me fia efiauerit.* ta Fiucjbeunoo verô, ut iBic quoqoè moaet idem K-thisut : K fair MПM· VMM *fuem ^fiaveril.*

Dïnalriuu mabkrs min] Phhreus adds et Codice Lodciuno : J& *tnt tmmflJUi*»peafan. wf hebtrt, va/ pr^tur»* drfar.

LtGtJIIM AUT CARBONARIAM] Heroidwl poft hrc adtht art *citri* mare. Sed aoa, Acuti co»-fenfurn sretenun codicum de editionum pofteriorum, fiiftuhmus banc ctonafnlain. Ligaeim hoc kx» Wendehmu, pag. fld. * I«. iaaerpretatur fluvium Bdgic* in fiiabuM qui Lachara roev tur aped Doubbtum in Antiquitatibus S. Dionyfii, pag. 714. Ego facüiùs crediderim heic agi dé Lunin nuv» Treverorum, quam hodie Le-Cerem vocant, quatuor miUianbus Cannaaicû ab Augufla Ttwironan. Hanc fluvium ego reperio Ligerim vocatum in Precepto Daqoberà Regia pro Ecdefia Trevirenfi, quod ė W"dlthno Kyriandro editum eft in Commentarii* de Augufta Treverorum › P· 74- itemque in ai» Pnccepto Regis Pippini ibidem relato, pag. 78. cuju» vero fragmentum refen Chriftophonu Browerus libro feptiino Annalium Trevirenûum, pag. jyl. porterions editionis. Divcrfus ab hoc eft Ligent fluvius in hbto tenio Capitularium, cap. 74.

Wargo*sit] Vargi funt (inquit Seraro ad epiftolam quanam libn fexti Synod») coeli Alique patni profugi & exrocet, quibut aqua * igni incerdiâusn eft. Quod pluribu* Ulic praoat vir erudttilfimu*. Nitnirftm, ut ait ibidem Sinuandus, de profugis exuhbus indigene fiimr latrones.

Si qui» wtto] Videfupni, pag. p*p. in Nods ad pag. st.

Incipiunt ust mt iλ] Ifta in codice Gandavenfi fit in Remenfi ponuntur poft Capitulant anni pccuuis. & À Tuio odita funt poft I>cretxonem Chlotani, ante librum Legi* Saliat. Liadeobrogius reâè repoftdt in calce ejuidem Legi», poft recapitulationem folidonun. In codice poreb Remenfi fic habet mulus : *laciptaeu fnunua» dt faw* feptiaae* , Àre*funi partcaUt caefo/.* Quem Tiliut fic emendavit : *Seauatie da Aptam fogunit, hoc tfit particadaribai caafis.* Fruftra. Nam qui fentenna» illa» collegit, uar caufopericula· intellexit eas qu* fecundum Mgtm Salicam pari multi five poni fudicandx erant, hoc eft, multi ducentorum ftdidorum ; attaque ob hanc caufrun nos in fine Sagulorum capitum adnottvimus ex quo Legis S&c* loco unumquodque eorum fumptum iit. Quid autem fit cana panda five paricula ru&è expbcant Bignonius in Nod» •dMarculfiim.p^. 9* 5. & Sirmondusin Amirhecico fecundo, cap. 11.

Edictum dominicum] Editum nrênAefti Vito AaMrbactiia,damdc verèàBafibo Joanne Herald.Ego coottdi con vetufttdimo Codke Mf. tuiAi GsDi.

CaMt oiaas di vn.ni] Prints hn cap tula eds ditHeraMMuaCMKiaeies ia cake Eptftolarum Leonis 111. ex veteobas aaesabnan Acadenuz Hrbanftaiibnfi*. ia ifti* pond fag*·* em mulu* dr *viUu laftrourif.* Attamen virdooifimus ieZtè dla adfenpfir Kudo Mafia·. ConftituM aurem fuerunt quo tempore Reams *entjo* pahtio Karoli, hoc eft, aatèqaauufic fiaret Imperator. Nam Ltutpudb poftrema efus aare obiit m civitate Taroncnfi anno oftingentefimo pndk Non·» Juntas, padàauti quàm Kudus Italicum iter mdsxiflet, ut patet ex Aondibus Egidiardi.

Batumias] fmeUipit hauddubic linteo» panno» quibus utimur m Mb*. Nam hodie Lcmovicaabalmgia* vocant panno* linteos in quibus idaate» utvdvunuir*.

Andcdo*] Puto heic agi de inArumcnto teneo, in modum circuli compufito, quod tubus fulcri» ferras innititur. Anderrm hodie Lemovices vocant.

Aucillatoass] Vide Rtinefit Epiftdat ad Daumium pag. 69. ubi ciut hot Capatdarc.

Da curis*| Capitulare 11. aani dccexiu. cap. 8. *üt Kitaii hforiot Mcoat.*

De GADALtiut] Puto certum efiehtcagide feminis penftitutiai gadaks »utcm dklas erté quo modo Franci Arant *βOv idt jeêt***I** Nam hadke Lemevmc* gadaictn vacant bonunetn qui bene le habet, qui eft hilan ammo

Vitus Amcrbachius. Veras IUOnun exemplat exxinfte Mptuur era Smomi ipfc fcnbrt in Mbre quarto de regno Italie. Vetuftifimum not naCti fumu* in bibliotheca Thuana ; ae pewtete* odio ifta capitula emendavimus ope duonun veterum codicum manufenptonun Bibliotbec* regut. Dc tempore non ambtfiitur quo IUa eonftituta fuot, dc loco non conftat. Struxukdus cxiftim·· vitea Rom* fuiffc promdgara. Aiumen ex Chramco Moyfliacenfi colligi *pofie* videtur coudita ilk faille apud Ravennam, qub fe nienfe Junio anni dccci. contuhffc Karolum taperateeetn teftatur Egmhardus. Ccrtd ex prafauone iftoram Capitulorum conftat non uno loco adfam fatfle delegibus emendandis, fed "·t»» sntc coufpedum Princqus vanas qu«Jtianc> fuifle agitatas *aa* vans capitulaneceffaria Lembus addita.

Sanctio 1 Ita codexThuanus. Atnenmchtus & Heroldus habent *ftnuatit*. Siaonius, *auStruat,*

Si quis Lonoobajidus] *nac LtxJ^ccialitcr incipit it Longohtrio , fii gentrtlutr finitur cùm dicit. fti tbfolutifecitt tuudpulfyut.* Ut ait gloft* vetus in codicibus regiis, vfus tamen hujus Lagi* maxinè viguit inter Longobardos, qui earn frequenter adierunt in chartis dolationum qux extant in Chartulario Monaftcni Cafauriciahs, & in chartis Mcmaftexii S- Banholomei de Carpineto, com. *6.* Itali* lisent, pag. 1*78. *ii* 1181.

Morti dignum] *pofi ttrtium furtum* . ut ait glofTa interlincaris in uno codice regio. Vide Capitula Karoli M. accrpu α Lege Longobardorum, cap. 9. & qu* illic a nobu adnotantur.

Si unum tbsticulum] *habenti duo»* , inquit eadem glofIA inteilіueаіs. *Sed fi ttnictoi tantinet habenti lllttm ampuutcem duet partti prttit tp· fiua ceenponat, ficut dt oculo.*

Miduta* WiDRiGiLDt] *Per hoc notatur auid hoc Lex tantum ad Longobardoi ptrtintt.* ut habetur in eadem gloiliu

Qua fisc, vat uti] In uno codice regio legitur l *quififcalinï vivunt liberi vel ibi vtl m Francia.*

Capitula ixcsrpta] Emendat* funi ope duonun veterum exemplarium Bibliothec* re-

Marginalia: ŋ* Mom· km.Hhxi· — Ibld.CaR-7. — Pag. »**· — P«<· ">» — m — <»P·v· — IbiJ.c si- — P«β· a*·· Ctf. Of fig. H> — Pai· — Pag. »«· — Ibid — P«β· '»'· csP-P — Ibid « - — P·« '<*

ix. Sunt autem inter hxc etiam nonnulli qux Biguntur quoquè in libris Capirulariuni. Ea veto ifthic exhibemus, quia pleniorem fenfum habent quàm in libtis Capitularium.

Qvi Surdiaconvm J Caput iftud habetut in libro tenio Capirulanum, cap. a j. Vetùm quia in libro primo Legis Longobardorum conjungitur cum fequenti, non folum in libris editi*, fed oriam in Manuicriptis, placuit illud heic inferere. Sumptum eft autem ex Capitulis qux Karolus M. Lqgi Salice addidit anno terno imperii. Nota inseasnearis in uno codice regio fic habet: ftatax Leges *Saiica dicuntur, cum it Clericis eouitr, abrogatx, cùm hodie fecundum Romanam Lenem compofitio fieri debeat. Vtl pojumus dicere fecundùm hanc Legem compofitioucm faciendam, cùm Remana fit. kft* eruas ab *Imperatore* cea/litara. Nota marginali* in eodem codice: *Infirmetur hac lex per Legem* ur omnis ordo Ecclenarum, écc. *(r etiam àftatim fequenti Capitulo dt Ejpijcopu & Sacerdotibus occifis, ei quii ibi legitur*. Veruntamen videtur nobis de Prtfbytetu. *Sed fecundùm quofdam non eft infirmatu, fed adjt&io.*

St QUts messim 1 Hoc caput dderiptum eft in libro terno Capitularium. Heic tamen etiam pofirnrn eft, quia poftrema illius pan non extat i i

»om.] *id eft, fi Rex* miferit banmem tu nullas eos ttt difperdat,* inquit glofta in uno codice regio.

Sicut lix est] *id tfi*, ar *verberetur*, ur ait eadem gtofta. Sed non puto gloiTatorem iftum bene cepifiè lenium Legis.

Furta ula ixclvdat] *id tfi. non teneatur de compqfitione tertii furti, vel etiam non teneatur dt primo neque dt fecundo furto.* inquit idem gieflatot. AJia glofla ait: *Hoc de fervo tantum efie diSum nemini vtnit in dubium. Sed fi liber homo furtum fecerit tertum, &r exindi ad mortem /udicattu fuerit, quid indi fieri debeat quatitur.*

Invidiam aut occ. inju.] id eft, per *odium malum ingtnium,* ut legitur in capite undecime Capitulatis anni dcclxxix.

Jubemus quoque] In uno codice regio Icriptum heic in margine: *Htc Lex Saiica eft.*

De riMiNi*] Hxc Lex in libris editis tribuitur Karolo, in Manufcnptis Lothario. Hauddubiè umufque eft. Nam nepos plurimas avi Gonftitu-Ûones deferipût in fuis Capitularibus, ut cuivis notum eft.

De omn. debitis] In uno codice regio adoo-CBtum fic eft: *Hoc Caput Salicum eft,*

Saucam Licem) Glofla marginalis in eodem codice regio: *Per Salicem tntm Legem Coteftuutum fuerat ut folidit femper folvereatur quadraginta denariû.* Quod verum eft. Concilium Ro> merde anni pcccxm. cap. 41. *Ut Dominât Imperator fecundùm fiasutum bona memoria Domini Pippmi tniftricordiam facial nt fblidi qui iu Lege habentur, per quadraginta denarios difeurrant.* Hincmarus in vita fanch Remigii: ta *leftamento a beato Remigio condito leHor attendat quia fdidorum quantitas numero quadraginta denariorum computatur, ficut tunc foltdi agebantur, & ta Francorum Lege Saiica continetnr, & generaliter ta/elutione ufque ad tempora Karoli perduravit, velat* in *ejus Capitulis continetur.* Vide Capitulare fecundùm anni dccciiu cap. *9.* ta lib. j. Capitular, c. jo. Tox. L

Excieto u leudes j Codicis regii 1 *Excepto leudo.*

Saxo aut Fasso] Unum vetus exemplar t *Saxon aat Frixon.* Aliud: Sans *aut Frixas.* Editio Nicolai Bohetii: *Saxo aut Frixo.*

Quadraginta dsn j In editione ejufdem Boherii Je Lindenbrogicâ legitur *Scxaginta denarios.* Manufcripti aurem codice habent *quadraginta.* Atque ea eft tinceca leâio, quam confirmat caput 7 j. libri quarti Capirulanum. Beatus Rhenanus, lib. a. ret. Germanicar. pag. 94. Salici *Franci majus privilegium habebam. Nam hit foiidum xii. denariorum pro multa folvtbant. Si Frifiut aut Saxo ojfcndijfct Salicum Froncum, xl. denariorum Jôlido multabatur.*

Ut nxmo] In uno codice regio hxc adnotatio legitur in margine: *Hinc videri potejl qubd fi aliquis vendiderit bomisum nifi in prafcntia hominum* {ai *notantur* his deabus *legibus, nulla eft venditio, quia facit coturd Legem.* Ifta elands explicantur in nota marginali alterius codicis regii: *Hac Lex m hoc qubd dicit* nifi in prxfenriaComitum *ougciur* d*fequenti Lege* De mancipiis, cens Lr~ *Hid ante nota teftimonia emi pojfmt mancipia. Et notatur hac in Lege qubd qui hominem emerit nifi in prafentia Cornuum vel notorum teftium, nihil agit, cùm contrd Legem faciat iflam.* Lex de mancipiis, quant laudat audior iftius gloflx, legitur ftatim poft caput iftud in libro fecundo Logis Longobardorum. Nos tamen heic eam non retulimus, quia fiso loco extat in libro quintoCapitulatmm, cap. xop & Addit. 4. cap. 1J7. Qh4.c-i«.

In frasintia comiivm 1 Quad *hodie non tenet,* inquit au&or prioris glûL., *per fcquentcm Leacrn.*

~Ijr svrto] *id eft. abfeonsi,* ut air glofti intedinearis in eodem codice regio. Sed m expire *f4.* iftorum eteerpeorum & in regula Magiftri de diverfis generibus Monachorum, cap. 1. hxc vox fignificar fimplicixer occulte: *de fida infirmitate abfeonsi fccuri.* & ,ft

Laeau saxTiNTtx] *id eft, ut tot vicibus bam numfolvat quot mancipia emit.* ut ait glofta incerlinearis in utroque codice regia

Ur latrones] Vide Notas ad Capitulare anni nccxxix. cap. 9. In uno porrù codice regio hxc nota adjeâa eft in margine: *Huic obviat Le» inferior* Si quis in. *quia non, ur hxc. dicit* jurare *dibet, fed ut illa, id eft, quid non tum fugere fecijfct ad juftitiam cujufiibet disfaciendam. Vel non obviat, quia dt Ulis loquitur qui infrd tmunitattm furtum fecerunt vtl infrà habitant, illa de hù qui fords fugerunt. Vel dicendum eft qubd utroque partam MHnebunt* &* umrisMue *facramentum ferient.* Eadem ieftnè verba leguntur irt altero codice regio. Lex verb ad quam mfpicit lwc glofta. extat lit*, j. Capirulanum, cap. ad. Ideo i.os illam inter hxc Capitula excerpta non deferspiunus. Ibide.it·

Ds mannitiome] Unum vetus exemplar habet *De mannire.* Quo etiam modo feriptum p< >(*. <·>· '*·

Tom. I. faille conftat in *to* quo ufus eft Nicolaus Bohetius. Iftud pocrà caput Ludovico P» tribuitur in capitulis qux Lindenbrogius edidit poft Legem Selicam, ut adnoramus infrà ad paginam 604. five ad Capitulare priinum anni dcccxix.

Ad flacita ofpkimant] Boherius & Lindenbrogius habent per *placita.* Quam ledionem confirmat unum verus exemplar, ubi primé*ιαip*tum fuit per *implicita.*

IW.C.M. Libella*π] *ii eft. liberi koutinei.* inquit glofla interlinearis in uno codice regio. Scilicet qui per libellum five chartam fadt fuerant liberi. Vide Capitulare Pippini Regis Italic cap. M.

Antiqui] *qui antico colturant terram ttclefiefticem.* Hxc eft vetus glofla adjeda eidem codici regio. Quam non arbitror efle legitimam. Lex enim loquitur generaliter de libertis, five illi ecclefiaftici fuerint, five regii aut aliorum dominorum.

Episcopus vbimo] Boherius non cepit fenfum hujus lod, cùm putavit hanc Legem jubere ut Epifcopus pauperi provideat de Advocato. Lex enim iuber ut Advocatus Epifcopi juftitiam faciat. Quod tum folebant Advocati. Vide infrà in capi» 59. iftorum excerptorum.

Advocatum] id eft, per Vicanum fuum, ut putat idem Boherius. Falso. Nam Advocati *fic Vicarii* diftinâa erant dfida. Vide Capitula Pippini Regis Italie excerpta ex Lege Longobardorum cap. 14. & lib. ;. Capitular, cap. 11. iretnque Capitula Locharii tit. j. cap 7.

Capitula*· Domni Imp.] Turbavit hic locus eundem Boberium t qubd Imperator heic de *it* loquatur in ternaperfona. *Nota,* inquit, fuàd *licit loquatur hic Cenbu it Capitulare Imperatorii, tamen debet intellegi defno.b oubd eft Lex Ludovici Imperatorii,* qui fofttirar Me *Capitulari Domni Imptrntoru.* Reverà Lex eft Katoli Magni, quam renovatam pofteà puto à Pippino M» Itabx, eo verb tempore interpolatam ab illo fuifle, ficut videmus in nonnullis aliis ejufdem Pippini capitulis. Non pofle efle Ludovici Pii hinc paret qubd cùm ifta fcripea efle oporteat vivente Karolo, à Ludovico feribi non potuerunt, qui Rex Italie non fuir. Similis inter poiatio faaa eft in capite jt. iftorum excerptorum, ubi Bohenus ifta adnotat: *Adverte* fvdd jjte *Lut tun eft Caroli Imperatorii .fed Ludovici aut Lotbarii, licii m fupraferiptunt dicatur Itpffutr Ccnltu,* ut potet *utfine Legit.*

IbiMc.M. Qualis Lix jubst] *fritte ifiitu tituli,* inquit glofla in uno codice regio, il eft, Lex qux extat in libro tertio Capitularium cap. 11. qux verb primo loco heic ponitur in codice Legis Longobardorum.

F«t. mi. tap. ,i. VT Î E*tat fecundo Capitulari an» dcccv. cap. 11. Vide etiam Capitulare pomum anni dcccix. cap. id.

Sid. Falsa seasona } id eft, qui convifti funt teftimonium fecundum fidem & religionem non dixifle. Itaque in uno codice *regno* hxc nota additur in margine: Qui *falfttm teftimonium dixerit, ed teftimonium km admittitur.* Vide lib. t. Capitularium cap. 44.

Judices jejuni] Vide lib. 1. Capitularium cap. Mo. lib. j.cap. jf. lib. $. cap. ioj. *8c* hb. *6.* cap. sj*. Tom.L

VicAXios j Nora marginalis in uno codice regio; *id tfi, Vicecomitct vel Ktcedominot.* IbiMc. «r.

Taedam] *Id eft, bannum,* ut habec glolla interlmeaiis in uno codice regio, five *regalem comgofiuotttm,* ut in alm. p»a. m- ««F- »».

Coxam ciNTSNAxns] Hxc Lex difficultatem habet. Vide Capitulare primum anni occcx, cap. x. *8c* lib. j.Capitular, cap. ad. dc 79. A: lib. j. cap. lot. dc 19;. Iftam difficultatem agnovit aoâor gloflx in uno ex codicibus regiis, ubi fie legitur: *Cùm lue de minoribui dixit, de majoribut idem intelligendum eft. id eft. de morte* Cr de *Ubertete fudicandt, ut Lex praapit.' Ut nullui hemo in placito Centenarii.* U>>4.c >·.

Diffiniai] Eadem gloflà: *Diffiniri accipit hic alie mode* qudisi *per ftnicntiam diffinitivam.*

Hoc quoque jubemus] Caput eft I9. Legis Ripuariorum, quod Karolus in fuis Capitularibus inférait. Vide qux infrà adnotantur ad paginam 4JJ. IU4.C. 1·.

Coxam testibus] Vetus nota marginalis in uno codice regio. *Ideb dtctt* coram reftibus *pattern fifco dari tu* perpetua pax, *id eft, tu fifcut poftea exindè eum interpellare nequeat, velfi pofttd rtui convincitur illud faciant ptrpetraffb undè pulfabatur, ab eo tunc aliud bannum non exigatur.*

Domnus Kabolds) Addita ifta handdubiè à Pippino funt, à quo Legem iftam puto renovatam efle. Vide qux paulb antè diâa ume ad caput 10. iftorum excerptorum. ca».1*.

Et ds Momastexii) Vide Notas iUnftriffimi Epifcopi Monfpelienfis Francifci Bofqued ad Innocentium 111. pag. 11. 40. Vide etiam rom. ix. Spicilegii Dacheriani pag. d<. cap. ia. inter capitula qux nibuunrur Buoifacw Archicpifcopo. Ibid e. SF.

Nobis nuntietuk) Vide ornninb caput undecimum cotum qux Bonifacio Archiepifcopo tribui proximè diximus. !Li<i.c. i?.

Antepo sito) Vide Janum à Cofta in Decretales pag. 04-qui ifta accuratè explicat. Ibid c. t>.

Ds tbusti) Sumptum iftud eft ex capite 14. Capitulant anni dcclxxix. ut illic adnoca vimus. P»r MF.«>.

Ps* emaudem) Decretum fuerat anno dccclvii. in Synodo Compedienfi ut fi quis filiaftrum aut filiaftram fuam ance Epifcopum ad confirmationem tenuiflet, ab uxore liia feparaxetur, *8c* alteram non acciperet. Nihil ftatutum fuerat de feminis. Attamen quia par caufa videbatur, pofteà mulieres nonnulla faftidiofx, ut occafionem qurrerent divortii, proprios filios oocam Epiicopis ad confirmandum tenebant. Statuit autem Concilium Cabilonenfe 11. habitum anno dcccxih. *ut fi que mulier filiam /uum defidid aut fraude aliqui coram Epifcopo tenuerit ad cotfirmandum. propterfallaciam fuam, aut propter fraudem, quandiù vivet, agat penitentiam, d viro tamen fuo non ftperttur.* Nonnullx maritos fuos impellebant ad iftud facinus, ut ita pofletu ab illis difcedere; ut colligi poreft exFlodoardo, qui lib. $. cap. 11. refert Hincrum Rcmenfem Archiepifcopiun ad Lupum Ca- 0>id. c. μ·

T·*I talaunenfcm Ep&opum fcripfiflè *ft· quodam fù dolo deceptus fatrat ut infantem pnprmm ad co- ttwtt, item* fail de *hoc* re *Spnodus decreverit.* Vide Aimoinam, lib. J. cap. *6. &* Gratianum jo. q. i.

fr.u c Ginbaautik] Heic caput iftud Karolo tribuitur, etiam in antiquit exemplanbus. Dominicy ramen in AiTerrore Gallico pag. j*. citat.illud ex capitulis Ludovici Pii. Sane iddém omninft verbis legitor iit capite quinto Capitularia quod ab eodem Ludovico editum eft anno dcccxxi. Fieri etgb poteft ut Karoli iit, deinde repetitum À Ludovico poft addita capitula Legi Saliat.

F·*. ıπ· Capitulum Di NONO».] Certum <ft hoc Capitulum reperiri luter Canones Synodi Triburienfix Ac £anè multa Gmt que dicere videntur illud ab Epifcopis cooftitujum ftaille, non autem ab Imperatore. Et tamen notius eft fiib nomine Karoli M. quim fub nomine Concibi Tnburieufis. Prunus, quod fcun, Ivo CamotenGs Epifcopus illudKarolo tnbuit, hinc deceptus, ut opinor, qubd apud Burchardum fequatur ftaum poft duo cajutula qux verb funt Karoli. Ivonem fecutus eft Gratianus. Baromu* ad ancum dcccu illud annumerat legibus Karoli, ad annum verb dcccxcv. Canonibus Synodi Tnbunenfis. Vide Additionem ad caput xvi. iibn lecuudi de concordia Sacerdotii & Imperii, & Notas ad Gratianum dift. i y cap. j. *ht memoriam.* Ccterùm hoc Capuulum emendavimus ope qiaatuor veterum exemplarium.

Sac tao. mat. menft.] Iftud fiimptum eft ex epiftola quart* S. Lecutis ad univerfos Eptfco· por per Siciham conftitutoa

Vix rsasNouM jugum] Verum illud. Sedfi *omntnb ferendum non fa , qtua fcdicet utilitati publici graviter obeft. ex illo decreto ftqutur* (inquit Marea lib. x. dc concordia cap. 1*6. $. u.jfaum effa in popuh poujimt utife jugum illud amoveat.*

Capitul akkEpiscopobum JPrimusilludedidit Strmondus ex veteri codice S. Vincendi Metentis. In codice pono ilio adnotanun non eft ad quem annum reterendum Iit, nifi quod poi'uum eft ante capitula data Midis anno fecundo, que ftarim fequuntur poft ifta.

H.«c sunt capitula] In codice Oxonienfi (ex quo Spelmanuus hxc Capitula edidit in tomo primo Conciliorum Anglic pag. 15 S.) hicerartirulus; *Hxcfunt jura Sacerdotum qua tenere debent.* Non efle Egberti Archiepifcopi Eboracenfis, fub cujus nomine ex Spelmannus edidit, cerrum eft. Immo in codice OumienG, uridem fcribit, ante Labrum pcenitendalcm Egberti inferantur.

Fu- "♦. c*r· f· Soli] Hsc vox non haoctur in editione Spelmanni, &. vadetur fuoerflua.

Ut pro nu qui] In codice OxonienG : & *pro h'u qua adepti funt per gratiam dtvuum,* neu *preux concupifiant* Err.

FaC· Hi car ·. Akchispiscopos] Mentem Karoli in condendis iftis capitulis emplir»nt Annales Caiugonenfes& Amanenfcs his verbis: *Anno DCCC11- recordatui pufinuu Karolui Imperator tniferkordietfug de pauperAus qui in univer/o imperio ejus erant Er juftitios pieniter habere non poterant, noluit de infrà polaiio pauperAus vajfos trrtnfa mitttrt jiftuias faciendum* propter *munere ; fed* riegir *mi* reroe*fie Archsepjfcopoi & rtUauao Epif. copes & Abbates. cum Ducibeu & Comitibus, quia opus* mu *hgbebentfaper innocentes* muter* *occipere . fir ipfesmifitpermstverfumregnum,ut Ecdefat , viduis, erphanis, Er pauperibus* 6r *eunto papulo Manfatmt.* Eadem leguntur ia Cimxuco Moyfiaceai ftt iavetaftnaunalibue i Lambecioedirisialibro feamdo commentari» ram de BibliothecaCa£n«a pag. jlx. nifi qwbd illic Umrer *poaperioru mffet* pro eo quod in fu* perionous aanehbm legitur *paeferlbtu refu.* ™*L

Maaaixt] irrampcre, ux taped ia Capitulari Bajuvarionim aani pcclxjlxviu. cap. 1. Marrire itaque hoc loco fignificat perfringere *St* ■emimpcreXegera, metaphora fumpta à viatorimu, qui à taâa via deviante», maaire <er dicuntur etusutuim i Lemovicibus. Hinc in dtulo xrx. Capitulorum Karoli Cabri cap. 1 j. manitio fumirar pre injuria ; quia qui injuriam infert, divertit ἐ jure, iterùm maenrio in vcrenbus chartis S. Galli heic à Sirmondo relaus Genihcar dinlinutioncm ; quia qui diminuit vel MKnhit partem afiquam rei que debetur intrant, deviat ab «quitart. Extat io Chartulario Ecdefiz Viennenfis charta Ariulfi dc conjugis ejus Adoant, inquahee leguntur : *Poß denifud amborum neirum deccf- fam , ad tfam Canonicorum beati tdauricii praediSn re/ aMue marritione revocentur.* Item alia Cooftantii Choctpifcopi *Sc* fiatris ejus Adrulfi Diaconi: *Poft dacejfum namque noftrum egricuL· torei beati Mattricii objquc morritiene vel prejudice* ie*Juorum ad matrem Ecclefix revocentur pottftate 6r dominatione.* Vide mfii cap. B. 9.

Bxmutaxiis) brevibus, inventariis.

Ista misulationsm) Puso Legendum efle, *illam in fe rationem.* Fac· i«4* *np "*

Capitula»! mcundvm) Pleraque capita iftius Capitularis breviau finit ex capitibus pru> tu Capitularia ptg. tTt.

Omnes xxpxo mittant.) Rhztos repromififtè patet ex veteri charta SangaileniG qux extat apud Goldaftum in como fecundo rerum Alamannicaram, pag. 81. Per *ipfum facramcntum quod Domno noftro datum habemus.* Item Bajoarii, ut legitur in tomo tertio Metropolis Salifburgenfis, pag. jir. Per *facramcntumfidelitatis quod Domino Carolo Imperatori ipfo prxfente Arno juraverunt.* Hinc ergb colligitur exteros quoquè Francici Imperii populos idem facraman* tum pmftitifte. Formule lacramentaruiu extant in Gnc iftorum Capitulorum. Ibid-<*?.*·

Hxc φιo capita défunt in codice Palatino & in MetenG. Sumpta autem funt ex apographo Sirmondi, qui defcripfeiat ex codice Tihano. pag.s/7. *cap.* >«· ʋ

Kaxoli) Codex Tilianus, ut Sitmondus admanet, habebat *Imperatoris & Regis,* omiflb nomine Karoli. ^Ij. e, «a.

Hxc etiam capita défunt in eildem codicibus, & fumpta fum ex eodem Sinnondi apographo. p»g. cap· ·** *I»

Adouci paciant. ft Iftud obièrvauim teperio i Wlfario Remenu Archiepifcopo, qui Miffus dominicus e* tempeftate fuit in Rhru*. Ruperttu Monachus in libro de origine *8c caûbvn* Monafterii S. Galli, cap. j. *Hortatiu eft cos ut per aliquem fidum bomimm eandem firmitatis* Md.c.«>·

cariem

Tm L Fa·· «r*. urrra· Dmum *Imperatori dirigerent.*

D* 1oci» uai Must] Defeat annotatione* pleroramque Milan— Ac locorum in quibo* «otriberi erant. Hiacnm illum parrim fupplabit Flodracdas, param vetera charae Monafterio» ranS.Galli&9κΝαώ*&. Flodranfa*, lik a. Hiftorisr Remenfa'Ca». it.docc*Wlfirâm Archiepifeopum Romenlcm conftinvnm fuifle Miffum fuper «xam Campaniam le pago* aliquot ibi nominato*. Pntftat imagram loram hek dcfcribcre, qm magnam locem adferet huic Capitulari. « Tilpinum feqmtnr Vtfariu», qui ab Imp·· » *raton paefaro* Magno Karolo Miffu* domini-*» ra* ad rofta judicia determinanda fuerat ance ·› epifeopatnm cooftstutu* fuper rotam Campa-« ruam, in hi* quoquè pagis, Dolomenfe fctli-» cet, Vonganfe, Caftncenfe, Stadonenfc, Ca-» talaonenle, Otmenfe, Laudunenfe, Vadenfe, ■ Porriano, Tarduncnfe, Sueflioœnfs ·, ficut & » alii qoidam lapiente* Ac Deum timente* habe-» bantur Abbate* per omnem Galliam & Ger-» maniam i pexfero Imperatore delegati, qub » diligenter inquirerem qualiter Epifcopi, Ab-» bate*, Cornue*, ic Abbatiflx per fingulo* » pago* agerent, qualem concordiam ftc amici-» dam ad invicem tenerent, dc ut bqno* & ido-• neot Vkedomino* fie Advocato* haberent, dc ” underanqm nacefle fùiflêt, cam regia* quàm m Ecdefiarum Dei ioftiria*, viduarum quoqui dc » orphanoram, fi» & exterorum hominum in-» quirem* dc perficerent, dc quodeunque etnen-« dandum eflet emendare ftuaerent in quantùm m meliùs potuiffenr, dc quod emendare per fe » nequiviffent, in pcsfenriam Imperatori* ad-›· duci facerenr, dc de his omnibus eidem Ptin-» cipt fideliter renuntiare ftuderent. Relidens igin cur parferas vir iiluftri* Wlfarios ad injuoCH » fibi definienda judicia cum quibufdam Comi-« tibusin malli* publias, te* quafdam Remenli - Ecciefi*, fed dc mancipia nonnulla vel colono* » reimpetrafli, ac Legifera* pet Ecclefix Advoca-* to* evindicafle repenrar.) Idem Miffu* domi, nitui eadem tempeftare fe» in Rhcria, ut docet Rupertus Monachu» Sangallenfis in loco paulb anti laudato. Fortaflit cum Unfredo Retiarum Comite, cujus mentio estât in charta Sangallenfi apud Goldaftum in tomo fecundo rerum Alamannicarum, pag. 81. Arno, Juvavenfis Archiepifcopo^hoc mtflarkum implevit inBajoaria uni cum AdahrinoCoepifcopo eju*, Epifcopo nimirùm Rarisbonenfi, dc OtendiUo Judice, ut docent veteres Chart* edit* in tomo tertio Metropoli* Salisburgenfis, pag. jat.de jis.

Magno» Aacsuariscovus] Senonenfis.

M it». Ix Pausiaco] Hac non extant in codicibus Palatino dc Metenfi , dc fempea font ex eodem apographo SirmondL

Faxdol»v»] Aflentioc darifftmo Scriptori Analium Ecclefix Francorum, qui locum hunc explicat de Fardulfb Abbate fitnoi Dionyfii.

SrsrHauosJ Comes Parifienfi*, cujus mènera habetur inm, peg. jpa dc 490.

Mao8naxdo* Eriscorvs] Rotomagenfii, cujus tnentio in capite odavo Irancotordienfi.

Maoiieavous] frater fortaffi* Angilberti Abbatis Centulenfe, cujus fratres fuiffe Madhdgaudum & Rkhardutn tradit Nithardu* Angilberti filius in libto quarto de dileufionibp* filiarum Ludovici Pii. Hi verb tree fratres, nt idem ait, apad Karefam M. arorifr augiu Mele· bearer. Teu.t

SacaaMSNTau] Extat inter Formula* Liodenbrogu, pag. µı. cap. 40. Putavit autem Andreas Duchefiiu* ifta pertinere ad annum dcclx x. quia videbat ea aefea fuifle anno fecundo Karoli. Certum eft tamen revocanda efle ad sanum occctt. ?■*■·”‡

CarirvLaat aquiscaax.] Vetus nota adjeâa codici Remenli, qux hinc i Joanne Tilio tranflata eft in libram primum Capitularium, hxc habet in margine prxxi* iftorum Capitulorum. Temper* *Adriam Papa* & Kerelt M. Imperarerti, fiumdb *PuIIM Epifco^ui* renuit *vieti ApoβoΓκχ Stdjj* io *Aquis. fuu* /*e«m r/ud *Ctpitidum preptirktc quu Leici hnnunts * v«Ir-hint Jn idtT' Epifiepi» &· Mcnajicna ad ilhrtmt* •piu, *& nw< rtnuHfiJa ulli Epifcopo ntc AUtii* aer *AHttjfe uifi tantum u vtlut Canonici & Monachi vtvtrttu.* Puto autem heic erratum effei Librario,qui Adriani nomen heic perperam pofuit. cùm Leonis feribere debuiffet. Conjecturam hanc adjuvat Hincmarus in epiftola xtvi. pag. 7i5. ubi airEdiâum Karoli in quo tria priora capita iftius Capitularis fencita funt editum i Karolo faille ad confultum Leonis Papx. *Quod EliSum tx integro,* inquit, *Domnui Xa~rciiu Magmu Imperator cum interrogatione do Ckorepcfcopù per Arnoncm Archi.pifiopum ad Leonem Papam direxit, 6r ad tjus confultum aliud EdtBum de non dividtndu relut tccltfiajh-cu £r de Epifcoporumcauju edidit,* €r *apofioli.m Sedis atque au3oritate fuiconfirmavit, & per om· rict Metropolitanat Ecclefiat imperti fui perpetui jervanda dtrextt·* De eadem te cum mentione Paulini Patriarch* agit idem Hincmarus in epiftola xxix. pag. jio. qux integrior ex fehedis celeberrimi viri Petri de Marea, Archiemfeqpi Parifienfi*, edita eft in appeodkeConcilii Dusiàcenii*. *Itaque eum de alui memorahiUhtu Impera· toribui ac Regiius loquimur, avi vefiri magni Imperatorii Karoli non tfi prattrennda memonat cui cùm, ficut adfolet, adulantium linguii fub· reptum fiterit ut Ecclcfiii de rebeu fuit prcejudicium quoddam infirret, obfifientibi/ Epifcopit,* tr *fpccialiter Paulino Patriarckd, ficut vobii bo-ne eft cognofco, adebfe recognovit & Ecclefia ac Epifcopu fatiifecit ut prafiuu erit fui confrjfio ei non fujficcrit, fed ad pofieroi fimi, qui ex illini progenie exorturi erant, coufcfiueùo & correSuuii fua feriptum manu fud firmatum tranfmiferit. De quo Edi3o peritu* m *libro vefirv oui appellatur hber Capiudenm Imptrlaùüm feriptum habetur capitulo* XXXVn. *ubi feriptum tfi :* Quia *juxtd fandorum Patrum traditionem, Exe.* Prrtereà cùm in nota codicis Remenfis fcriprum fit ifta aâa fuiffe tempore Karoli M. Imperatori* , manifeftum eft aoa non fùiflè tempore Adriani, fed tempore Leoni*, quo Sedi apoftolicx prafidente captum confilium eft renovandi imperii in perfona Karoli. Deniquè itufeiam invenimus AquifgranenfcmSynodum^ui Sedis apo ftolicx legatio interfuerit, vivente Adriano faille *■*·”»· ^.'2* t**.

r«. u. X ax

TWM.J.

Lambeno oditis, ta in Chronie» Moyffiaccnti legimus Karabm tnenfe Oânbri anm ncccti. congrtgtafe univcHaletn Synodum in Aquis, iboque multa ftatuca fuiife tam de politicis caufis quim dc ecdetiaibcia. Duravir autem hic conventus, ut ego arbitror, ad aliquot mentas, ptotradus nimitum ufque ad initium anni fcquentis. Argumento eft nota qux Capiruiad 1U. anni pccciii. (ubjicinir in codicibus Palatino & Metenti infri, peg. jjj. *Hoc fiât* statum sta *Aquil* m *tertio* sutae *biker'll Domni Karoli Augufii,* Jriieads) *Synodal ibi magna foit,* id eft, aniveralis. ur loquuntur Annales fupri lauded. Itaque fi cui Synodo Aquifgunenii fub Kaaolo M. habit* interfuit apoftolicc Sedis legatio, par eft euftimare id cxmngifle in ifta, ad eamque referendam elle legationem Paulini. De eadem Synodo Aquifgranetdi intuilinendum puto hunc locum ex epiftola Alcuim ad Karolum M. qux prxbxa eft Isbrie de fide ianCbt Tnnitans: Tenuere cele* tarrsati cemenrils fee *Soctrdotti Dti Cr fopoli predicototti Chrifiioni* m «n«m *ImptriAli precepto com eniMt.* Et pauld poft: *Ytjfr* prodotioitii txptSo juduiom, fi digni* meiu d?< *labor* in *Saetrdotaltt proctdere riltit anrtt.* Falluntur ergb Baromus ad annum 789. & Cellodus u> Noris adquamnionesHincmari, pag. qr 9.dum feri bunt hoc Ediâum promulgatum fuifle anno vigefimo reni Karoli, hinc decepd qubd in vulgatis editionibus Capitularium, antè notam marginalem codicis Remcnfis appoûta eft nota anni quo pdoca Lxxxu. capita libri primi Capitularium fancita funt, quam illi non fatis diiuuerunt à nota qux pertinet ad Capitulum de non dividendis rebus Ecdefix. Putavit Sirmondus hxc Capitula non elfe Karoli, fed Ludovici, ta Anfegifum immemorem propolin ta inftituti fui, aim librum primum Capitularium loltus Karoli eccleliaftids Legibus deftinaiTct, has etiam Ludovici tiliiConftitutiones injecifle. Certe aliquam caufam elfe oportuit qux Anfegifum impulerit in hunc lapfum. Ea vero alia non eft qûlm qubd cùm duo iftius Capitularis priora Capitula, qux vere funt Karoli, aeprehendilfet in fronte Capitularis quod à Ludovico Pio editum eft anno dcccxvh. apud Aquifgranum, putavit extera quoque ejufdem Edièta capita Karoli ede, cùm tamen 6nt utplurimùm folios Ludovici. Refellit autem heic Sirmondum Chriftianus Lupus tom. IIL pag.) 19. ac demum addic: *Quoctrcà fui prApofiti timemor non ftui Anfigifui, fid Capitulare fimil fub Carolo Rege pefitum ctnfuitfub Ludovico non tjji repetendum.* Verè, ut opinor, fed tamen non réftè. Nam probationes quas adfert adversus Sirmondum non funt magni momenti; neque ex fola epiftola duodecima Hincmari, aut exlvone, fi deeflent alia argumenta, colligi potiet Capitula ifta efle Karoli ac Ludovici. Vide Notas ad Gratianum, pag. $18.

Fu. it?. Incipiunt Capitula] Emendata funt ope undecim veterum codicum, quorum tres habuimus ex Bibliotheca Regia, quartum ex Thuana, quintum ex Bigotiana, fextum ex Monafterio S. Galli. Septimus exta: ia Bibliotheca Vaticana, undè illius exemplar ad nos mifiiun eft. Oâavua fuit Mooaftctii foskta Remigii Romenfii, nonus S. VincenriiMaceta», deamas S. Vincendi Laudananfta, undecimus Monafterii Cocbioaanfi·. Codices pocrb rogio· ita difttagutanus, «t unum vocemus fimpliaterRegiumt'aliian PidavienCem, quia fmtolim Ecdafet S. Petri Piâaviantis, ter- Tm.L

Paxboninpo anum] U olcrifque codici boa hxc tantùm leguntur in titulo iftocum Capitulorum: *Capitula m in Lent Salica tnuunda*

gallenii, ta io Bigociano legitur uti nos edidimus. Vetam autem efle hanc leâioncm probat coda regius, in quo Capitula ifta potita funt in fronte Legis Salic*.

Cui sub. occimt.] Poft hacvefea taquioria editione Pithod, *b à odpmbttum fierù. Qut* aoo fuftufanus. qata mi noDo veterina ocaaplasMaa extane quxno· vitaau·, aec fa ediüooeCsnifil, nec in libro tertio (

Qui ib-a.c.1.

Sol. inc. culb. iudic.] ItavetuB coda repu: in tlüt/inMMMjUHNMrvMMr.

Consenti*· voluijut] la eodem codice *tem* Lutdunota faiptani eft nearor.

Juarr Q. i. >. v. a. tin.] Hxc addin funt a Vaticano St Metetai codidbua.

ssxc I. c. oibvit] te Codice Piâavteafi ta ta Maxanno legitur: *DC. JHid. catpabUia fidicnm.*

Intha ipmus athia] Itapkrique codace» optimi ta MKiquitfitm. Al» habeat m enta *igfiu*·

Puantu m] Quidam codices habent *pabbce.* Maannus ta Pi&vïcnfis, *puUet.*

OcctMBia 1 In rndiribat Vaticano *ic* Metenfi addmr, veZ *aifiaaOifa.* P«g. >»*

Rm] Maxinnaa, Coebioncnfis, ta Piâavitnfis leguut *rtfù.* Pkhœm, Ltadenbrogius, Csnifius, ta Bignomus, *ngf* Sed Caniiua admonuit in margine legendum eliè nt». Qu» eft vers leCtio. quam exhibent vetera exemplans ta liber remua Capitularium ubi tamen codex AurrJiancnfis habent *regi.* Simili· error exut in Concilio Ephefino, ex editione Coutu, fol. 99. ubi legitur: *Hufie ngi gratis lantijperfaaAa SjHJn. ter. cd** legendum lit: *Mtju ni(ntU,* nt habet vetuftlflimus codex S. Petti BeOovacenfis. Contri, in epiftola Celeftini Papa ad Qeium ta Plebem C. P. pin eo qubd editiones habent, ebn *èfa commifa fbe* mi nano mfwrrrwr, idem vetus codex habet fcriptam mg/. Et in epiftola VigOS Paper ad Aurrliw Epifcopum Arclatenfem; Di*··· «*· *tft b Catholico, fiem tfi rrgi caevnitiu,* &C. ubi mal* fcripeum eft, *ni* m vetudfimo ta optimo Codice Mf. Ecclefix BeUovacenfis, in quo Atta quinta Synodi (Kcamcaic* continentur. Smile mendam habetur etiam ta codice Anobardi, ut diximus m Noda ad cpiftolam Grtgoru IV. qux apud Agoberdam enat, ta in eapite decimo Capitularia I. anni I19. ubi coda Thuanua Legit *ngi veritae cogmfci valeat,* cùm lynitam fit m· vmrej. Item in capite duodecimo Cgtt*infri.

quod in cap. XL. Coocüii Meldcâfis /ubi laudatae Canon Synodi Arvemcnfis, *nginlam tmpara* et in eodem codice AuieÜBoenfi, cwn legend·* eft *nimiam.*

Obtimus] Quidam codices habent *Optüu ta ad- [vMKtV.*

TssTiMOMiAaB] Coda Piâavicnfis'ta Bigotianus habem *tejlifcan.* ttid.c u.

Indicbub 3 Exemplar Metenfe, *ùuidtn vel impiagere.* Vaticanum, *imiden, Uff, io^ingen.*

Stsfhano Comiti] Parifienfi, de quo hxc leguntur in parvo Chartulario Ecclefix Pari- P**.

T·μ A fienfu RJ. 71. Dmum JiaAt *in Cbrifi» apafiolic» fitcnfenSx Meria Ecdtjue Dtifee gefùtricit ür fee&.Stepbxni Preuenert^rû Demiiu Germent. nM Ueediu Perifiece ttrbit Efifiefia Rt8br front·* vtdetar, f«« *tfi infrà Mrm Perifii* CMtjfndu. *Uebfte in Du nomine ego Sccfbextu Cltrifii htmciû gretià Dû* Cernes, •raw Er *AtneitrédU, Comittje, feriter eb emerem* iirafceet *dihSiexii* droeau» *rtt nofirer mut font i* μ ρ Ptri/un, in heo tu rtuttr Aal*cîmu« 6rc. *A&un BÌneih riuà, aiifinie & firmetefût* m *m m xi.* iayerii *Domni nofiri Kereii tferiefifte Axftfii. xtii') refit tjm in Frentie ^fj· xxxvù* ia *Unite ,fitb IndiHene ttriin.* Chana Inchadi Epifcopi Paritientisdata taConcilio genetali: *Sn.cixcum.fucm SttfiuniuiU f-trùvtr&fiancerdetionù Cernet neenenfr uxor ejtu* Xμ μ μ πμ Iμ tentai *ufibet dtUgeventnt.* Idem fait Miflìis dominicus anno occat, ia Psrifiaco, Ac. uc videre eô fuprl pag. ,78. Sebfertatus pnetrtei repetitur in breviario diviâoaistheuuroram Karoli Magni.

Camtula minora] Conlata font com eifdem exemplaribus quorum ope emendavimus fuperiota undecim Capitula Meœink iftocum Sigeoertus in Chronico ad annum occari. *Kerolru fer* route ûqperûm *jufiitieifixit - 6* left capitule xxix. iifinit.* Eadem leguntur ia veteri chronico Mf. cujus hoc fragmentum meri inter fehedas Smnondi: Xane *iή. Knrtbu Imperetoe fer tetrax imfefmmfuraxfafiitietfixit, 6r lift Cepitrth xxix. infiuuit.*

P4. js*. ca». ». Excommunicationes] In codice Vaticano, in Metanti,Ac in Laudunenfi, Ac in vulgatis editionibus legitur *excoaunuxiietio 9cfiet.*

|Hi eef.e- Contbmtobrint } Codex Thuanus, *tafaftrint.* ta Maxariiro ferocum eft, aMcro/ta/eruar.

C>mI. «.s. Nostram] ta οοακβ Vaticano & in Metenti, fapcraNrta

W Ür nec colonos] Codex Çortrionenfie t *Ut* arc cetariis ace*fifceUntu feret* auro*fofint elinbi tredieioni»fiuert.* Bigorianus: *Ut nec coi.* nec *fifi. pofitnt* «tali*feret mitti vel treditienafecere.* Ltadenbrogius: *pegit eliubi fire» mixtet tre~ditimteifecen.* Quamleâtatwm accepit ex Libro fecundo Legis Longobardorum. Vide lib. j. Capitular. cap. j<.

Ibtf. c. >« Mitterb] Aliqui codices addunt *finteeufe.* Quo etiam modo habent editiones omnes, prater l^ndeubrogicam. litam aoa locuti fumus, quia juvabatur majori numero veterum exempta num.

Fuerit. } Sic Vaticanus, Merentis, & regius habent: in aliis verb codicibus *hgxutfiet.*

Venerunt. J Ita Codex Laudunetdu & editiones Amctbachis Ac Canitis:CodexThuanus, *wnixnt*: alii/eenutr.

uj.'u. *' Ad bibendum] Codex S. Remigii Remenfis addit, *nifi fuentum eififficit.* Regius, *efi tptoi ei eecejfifierit.* ka etiam editio Bavaricx

psg. w. Qtutuoc Capitula que heic addita funt ex codice Bigoriano At ^x raitione Lindenbrogi. videntur efle deferipra ex cap. is. 10. 18. 19. Capitularis quinti hujus anni.

Ds Legs xiroaniNsr.] In veruftis codicibus Palatino Ac Metenti Capitula ifta nullum titulum habent. Sumptus eft autem cx editione Bavaricx.

Si ingenuus] Vide Lcgeui Ripuariocum cap. *t.8c* a.

Homoxsg iVs] Vide ibid. cap. 9. Ac 10.

Aut ckucs] Hxc non habentur in Libro Metenti. Extant tamen in Vaticano A in editione Bavarica.

Vsl caves 1 Et hxc qnoqui defuit in libro Metenti-, cùm legantur in Vaticano At in editione Bavarica Ac in libro tertioCaottularium.

Ds uominb 1 Caput iftum additum eft ex editione Bavarica. Non exutenim in antiquis exempiaribos.

Et Nonna wxs] Hxc non habentur in co di Palatino, & videntur efle fupetflua.

Caballos] qui ideo *done refie* vocantur, quia tum moris erat equos offerre Regibus, ut plunbusoflenditCarotasDufrefnu» in Oburvationibus ad Joinvillarapag. 1 j pPrecepram Ludovici Pii pro Ecclefia Brivatenii: *Ntmiei cuilibet ebfienitutt fre pradidit rebutfretfret, eifi remit ed fertet Regis etuteeiim cebelhm* «itum c«m *feute tr len ea prxfcniejfiet.* Vide Sinnondi Notas ad Capitularia pag. 810. extrema.

Suum nomen] Sic in cereis quos ad fepulchrum fanûx Radegundis poft moram ejus obtulerunt San&mooialcs, *finfdxfiû cerûr nominefit infinpfiruu*, ut eft in ejus vita feripta i Bandomma. y

Man Ntrr] Codex Palat.<edmenlti.

Ihucitis) Hsbc vox non extat in codice Palatino.

Epistola D. Karoli] Magni momenti eft iftaKaroli epiftola, i magno Principe Ac jutium Sacerdotii Ac imperiiperinflnno feripta. Heic vides Clericum ab Epilcupo fuo fecundùm Canones judicatum, A in cuftodia propter fua merita inclufum t ruptis, ut ita dicam, carceris vinculis, in Ecclefiam fanâi Martini confugiff*e. *Sc* abufum fan&tatc loci ut poenam evaderet qux tn eum optimo judicio confticuta fuerat. Vides deindèMonachos, urafyli fui religionem & auctoritatem venditarent, latebris dium fuis occultati·, ejufque defenfiooem ita fufeipete auibs advenùsEpifeopum, ut etiam ei plurimas contumelias publicè imponerent. Que res adebdemens ac ftolida vife eft tiquentitfimo Pnncipi ut non fidum eorum ftuitiitiam caftigaverit aipesioribus verbis. fed etiam Clericum illum Epifeopo fuo seddt juflèrit, Monachos porrb ad fe venire, ut condigna fatufa&one inumtm crimen eluerent. Multum itaque debemas bibliocbecx Colberri-▪ar, qu* nobis illuftre hoc antiquitatis monumentum confervavit. De negotio porrb ifto feripferar Alcuinus emftoiam ad Candidum Ac Nathanaetem, quam Strmoodus ex veteri codice defcripferat j led tarer ejus fcbedas, licèt diligentiffiroè quxfita, reperin non potuit *. Brevi tamen ejus fragmentum habebimus inrerAôaSandoium Ordinis S. Benedidi. Csneràmquod heic Theodudulfia, Autelianenfi Epifeopo, accidit fub hnpeno Karoli Magni, idem fermé Hincmaro, Remenli Archseptfiroeo, pofted evenit; ut docet Fiodoaidus lita, p Hiftorix Rem. cap. 11. ubi rec^nfens epiftola* Hincniari, ait: *Ebeni, Epifiopo Ecdefix*

Bemtafit, alumna ft· qnedamfiratn ab hoc Etdefie fugd Upfo fir *apud ipfum commerente* . at *quantociis iUumdiligcnticeifdrcmitttrtftudtat.* .

Nuui cuiminoso] Legitur iftud in Capitulis Angilramni ,cap- 41. & inoc in libroquinto Capitularium cap. 117. Vida etiam lib. 7. cap. It.

In coMsncrv rovvn] Hie loco· valdè iunftratur ex capit· ,70. libri quinti Capitularium.

Maciitxvm it atcToaix] Alam·, qaan Kirch» i Britanni' evocavit boo fine magno labore. Nam Alcriam obteadebat aeftoritatem Canonum, per quae Clerico non beet Ecclefiam foam deferete 8c in ahan» temonem commigrare abfque penniflu Regi- & Bptfcopofm, ut legitur tnvna qua.

Diabolus vOs q. mintstxos] Ivo, Camotenfis Epifcopus , MÜ. »M. locmens de Monachis Majoris Monafterii Tntooenfia : MaoacÀi û *iaviJU moâ.*

Cahtulaxs ab Saw] Titulus iftius Capitularie (implex eft iu codice Metenfi , hoc modo : L» fiuirre anna ad Self.

Sals] Palarium regium in Germania ad Salam fluvium. Dum iftius nominis fluvios habet Germania , unum qui in Albiam influit, aliam qui in Manum. De pofteriori formo heic eft. Confi ut enim ex Annalibus Eginhardi Kandum M. anno nccaa relidi Wormarii, per Mcenum fluvium ad Sala palarium fuum in Germania juxti Salam fluvium conftntâum, iwvigaflè. Ptrterel in Annalibus Metentibus & Fuldenfibus Ccriptum eft Ludovicum Pium, paulô antè quim moreretur , ad Sah villam regiam (quam iidem Annales Vuldenfin ad annum occcxcvu. vocant canem fu< *diciturSelf*) reverfum, cùm illic rgrocare cœpiflct » pet Manum fluvium navigio ad Franconofurd. indè poft pauros dies in imulam quandam Rheni fluminis propè Ingilenheim delatum FuilTe- Situm palatii iftius indicat Poeta Saxonicus, cujus xvo eriamnum extabat, ad annum occxc. ubi de Karolo M. loquens, ait:

> *Efiaggtfu iter Motuum aavakperrumem,*
> uifitnaitijut per hunc, ionecprope meei» venir
> Mcgtj po'atino fftic Sall aonuM ΛΛα.
> A'j/risri viriae *Solo : namfeminis tmjn»*
> *Kreu athee modifiu hoc ipfo palatia cingit,*
> *i'i:; raacum perfuca ciens rtfouAetia murmur.*

Eccixstic baptismalis] id eft , Ecclefix in quibus publicum baptifteriutn erat, ut legitur in capite feptimo Synodi qux apud Vernum habita eft fub Rege Pipino. Liutprandus,Rex Longobardorum, inPrxcepto pro Luperriano Bpilcopo Aretmo, quod 1 Jacobo Butai» editum eft in hiftoru Epifcoporum Arerinorum pag. s j. *Catfia qua. vertebatur mter te & Denatem Epfiepum civitatis Saunfis dt EccUfsis Sauitorum Dei* in fuites Mprifnw *cenfuetude eftfaciendi. Qutt* baptifrsria vocantur in Prrcepco Karoli M. &: in lireris Arahrofii Majoris domus fiib Liutprando apud •undem Buralium. Exdem tiruH baptifmales dicunrar 2 Flodoardo lib. s. hiftorix Remenfis cap. 19. pag. ad i. in editione Colveoerii. Ecclefutitaque iltat dicebantur baprifmales, ut ab aliis diftinguerenrar qux bapofteria non habebant.Verifrtimam enim peso Jmephi Vicecomitis obfervariouem, qui putat unicam tanrùm Eclefiam bap. tifinalem m unaquaque civitate fuiflê vetuftu temporibus, ad quam omnes baptixandi convenite tenebantur ; ut pacer etiam ex vetufta narratinae qux extat apud CUReriam pene *. Ve6» rienis cap. sfi. pag-i<|. Quod non folùm in civitatibus, fed eriam ia vici· obrianifla colligitur ex Canone 4I. Synodi Meidenfis, *dc u* veteri Charta Petriciacenfi edita ẻ Persrdo ia aaonumentis Hiftorix Burgundios , peg. 4». Precfc»-meam *ftU* nm *dehenut Epifcopeltm rtceptieaemfuctn apudfiui&nu dAerctllùtwu,* fans Ce- *ftUu* a|t, aea visas pxHiciu. Burchardus confiemar lib. f. cap. as. ex quodam Concilio AqutTgranenfi, li vera fides: *rlurtt htptUuudtt tccleJutiuiou* terauMueae sfs neu *ptjunt, fid tuta tantmuuadh eu»fitlditi» taptUit.* Gratianus ifi. q. 1. cap. jj. citat es Concilio Toletano. Capellarum anriquitùs fobjeâanim Erdatiis mentio eft in capite lecundo epiftola Hinasuri ad Clerum *tc* Plebem Laudonenletn, qux extat infri inter Formales promotionum epifcopalium rit. xvm. In capellis illis, qua etiam otatoria dicuntur veteribus Synodis *8t* Panibus, bapriftcrium fieri non licebat. Teftis erit Gregorius magnus lib. 1. Indi&ooe 10. epift. 9. ad Epifcomm Ariminenfism, ubi loquens «se orarorioqnodThemothea confruxerat ituri civitatem Anminenfem, aie *PradiRaut oreutriemtbfyuc MtJJitpMi·cujolenatitr ttaficraUt, ita ut* in sadsm *laca utr ftuurit ttmptributu iaptifitruoa ctaftnietur , ate Prtftyt*«rwn *canfiutuucardinaleia.* Eadem de alio quodam oratorio in civitate Neapolitana ftatutm· cur, lib. t.Indiâ. j.epift. j. San&um Gregorium •xferipiit noftefi Zacharias Papa in refponfo xv. ad Capitula Pippini per Ardobanium mifla.Immb qui ad otatoria illa five capellas per annum conveniebant, tet in anno ad matrem Ecclefiam venire tenebantur, nt pluribus Conciliis fanrinim eft. Diù viguit hire fanâa mftûurio , nimirihn uique ad feculam Chrifti undecimum. Habemus ax literas Pibcms, Epi£»piTullenfis,datas anno MLXxtx. in quibus legitur *Ecclefiam dt Muttf taiifuuit taptUam dt Blatta txtitijft, imuiatfi-* fM *apud taadtm villam dt Mutucouuaeraaiu teriaaatm, vidtbctt iu Paficbatrtiutt»fiia.(r Natalt Deminitxcmfimtudiutapud matrtmfiuem Ecclefiam dt Blatta canvtnire & dtfau eUatie· tui Prtftyttre dt Blaua ihidou ptrfilvtrt.* Liberari tum ab hac Lege fiiat homines de Muns,qmbus porterai Pibo Mptiftcrium & liberam lepul·· turam cooceffir. Poterat fiud Pibo iftud facete , ut obfervatum eft ẻ Grariaoo m loco naulè ansè budam. Sed neceflarius erat dericoalenfin. Hoc jus ep&opale noverat Auguftinus Valerius Cardinatis Veronenfis,qui in annotationibusad Confi rituriones Synodales Matthxi Gtbetri, Epifcopi Veronenfis, ita feribirpag. *i$6. kxqutbtu vtrhu colligi pettft* «m *amnibtu partchialthiu Eccltfiu datam efi faculuttm fitatit baptifimaUi. Qttam rem caufirmart videtur ufiu multarum parochiaHum, ia quibut ueafimt fontes Septfinales. Et idcirch ut tmntm ambéfpûattm tollamus, decernimus ut non lictat cuicunque Curate ipfiuj ctmfi titutionu vigore pro libùo fiut voluatatufontem erigere baptifmaltm , nfi priât mandato* £r *litentidfptciali obtenta d nabit. Si feciufa&nmfuerit ,fini ipfefunditus omnino defruatur, & Parochut ille mulSctur arbitrio noftro.* Lege Karoli Magni (qux extat ia capite fisquenti iftius Capi-

To m L

Tax.1 rokris *it* ia Cepiadari primo aom occcxin-caj». 19.) decimx villarum ia quibo» nova Ecdefie conftitutz *enat* pertinebant ad antiquiores Ecdefias intri quanim limito iftx continebantur. Sancitum id ipfum reperitur in libro fecundo Capitularium cap. *y-* flc lib. j.cap. 97. ieeoaqu* ia dtcnto Loonis IV. quod à Gratiano refenur >6. q. 1. cap. 4J. D< dacimu. Undè eoodudk Gratianus decimas tantummodo baptiimalibus Ecdefiis daadas effe. Ad qux verba addic Gloda decimas feœpet baprifmaliba» Ecdedis folvendas efle » £ nex «pellis. Apud Giraldum Cambrenfem in defcriptiooe Cambrât cap. 11. legitur Britannos dccimx tnagnx duas partes Ecdefiis baprifmalibus. tetriam cpifcopisdioccfanisdarcconfueviile. Adieram autem infignem lucum AmuloniaArchiepifcopi Lugdunenfis, in quo dignitatem & auftoritatem Ecclefiarum baptifinaluim verbis tnimmè obfcoris explicat. Hxc funt ejus verba ex Epiftola ad Theodboldum Epifcopum Lingoneufem : Uaaaux^ue *pltb» ia paracUi» & Ecciefitt quibtu attributa* r# *Cieta cmfiftat, atque ai tafanEuaria ubifacrum ptifma accipit,* wi *carptu & fangttinem Demini percipit, tibi Miffarum fiUtmnia audire confuevit. ubi à Sacerdatefua petnittniiam dt reatu , vifitatianem ia infirmitate , fepulturam in marte caufequitnr , ubi ttiam decima» & prtmitiaifua» afferre prucipitur t ubifilia» fua» baptifinetiijratii initiari gratulatur, ubi verbum Dei «/fidei audit, & agenda ac nan agenda cagnafcit, illuc, inquam, Veia ùf ablatianetfua» alacriter perferat.* In Chartulario Ecclefix Viennenfis meri in Synodo habita ab Alexandro Archiepifcopo anno Dccccvn. judicatum fuitfe fecundùm Bamardum Abbatem tanfti Mauricii, qui contendebat decimas capellx fendi Severi, qux confttuda erat intri limites Ecclefix fendi Primi de Taufiaco , ad EcdefiamTaufiacenfem pertinere debere. Ludovicus tamen Pius conftituit in Capitulari anni dcxxxvi. cap. 11. ut decunx de villis novis conferantur ad Ecdefias in cis oovitec conftitutas. Sed prxtet decitnas, dos etiam i fundatoribus requirebatur ; uti didum eft in Notis ad Reginonem pag. j4j. Extant in veteri Chartulario Ecclefix Brivatcnfis litterae Adalardi Epifcopi Arvernenfis datx anno dccccvi. in quibus poft narratam dotem Ecclefix noviret conftrudx in villa Blanoda, addit ut ilia *matri Ecclefia An ernarunt debitum abftquitun ut entarn capellafimilti ejn» perfelvat.* item lineae Amaldi Epifcopi Arvernenfis datx anno occccxxni. deconfccxatione flc dote Ecclefix de Caneto , in quibus legitur illum dedicate *eandem capellam fpccia ftpttmd mutfit ncnrifani* , flc fiaurifie «r *auandiit Jaannu* fundator *adviaerit*, eandem *capellam teneat.* Sed uc ad bapcifinales Ecclefia» revertamur, easdem vocabantur plebe», ut dicetur ad Capitula Karoli Calvi. Dicebantur etiam oracula, uc in Capitulis Pippini Regis Italic excerpasè codice Legis Longooardorum cap. *16.ic* m Pneccpco Karoli IU. Imp. pro Ecclefia Piergamenfi, quod â R. P. Celeftsno Capucino editum eft lib. as. Hiftorix Pergamcniis peg. {79. Cùm itaque magna eflêt Ecclefiantm iftxrfmodi dignitas ac reverentia, meritb Karolus M. edixit in Capitulari anni ueexenu cap. a. ne eas Laici homines teneant, id eft, ne in beneficium tribuantur Laici*. Quod in Capitulari ejufdem Pippini fencirum eft car». 1 p Attamen in Chartulario Prioratus de Paieoo teperio Ecdefiam findi Benigni, qux *tk* ccxmeterium *A* fepulturam flc baptifterium habebat, diù pofléflum i Lakis firifle beneficiario jute, donec qui eam poriidebant, Monafterio de Paredo reddiderunt tempore Hugoni» Prioris. Hinc etiam Ecdefiarum baptifmalium dignitas colligitur quod cum in teliquis fufliceret unus Presbyter. in iftis neceflarius erat unus Diaconus cum Presbytero. Iftud repeti in vetuftu capitulis ex codicibus Vaticano & Cafinenfi Jefcnptis i Sirmondo , quorum oûavum ftc habet : *Ut nulla Ecclefia cujufli btt diaceftct ubi baptifmum fit Prejljter abjque Diacano ejfe reperiutur.* T·*·

Quicunque jReginocaput iftud retulit ex Cafitulanbus·, Burchardus pro more fuo ex Concilio Wormatienfi, verbis Capitularis in alia mutatis, ne fraus cuiquain fubdeiet. pxg 4I(> tef- >*

MonASTtaiA] In Codice Metenfi feriptum primô fuit uti nos edidimus. Deindè manus multb rcccntior emendavit *Manafltrto*. Vide Capitulare primum anni meexnt. cap. p,* <>v· ı·

Cavit via data PatsirTtai*) Hxc capitula non funt integra, fed breviaria duntaxat Capitulorum. Non opus eft ire per fingula capita . qux variis in locis Capitularium defcripca funt. Sufficiet heic adnotafe caput tertium. quod in libris Capitulorum non exut , reperiri integrum in tomo nono Spicilegii Dacheriani pag. <4. inter Capitula qux Bonifacio Archiepifcopo tribuuntur , quamvis iliinsnonfint. Sic crgbibi legitur : *Ut unufquifque Epifcaaui in fua paraebiadi. ligenter dfiutiatfim Pta/byteratt & faciat ut U. larum fignacula tr baptifterie benefaciant* (Leg. *fttant} tr edaceant Prejbytervi quid in illa baptif. terta unumquadqne verbum vel fententiâ perfe fignifiett.*

Pao AtfQVA xictssrTATi } id eft. *fub pra~ textu medicina vel eujuflibet rei,* ut legitur in Additione HI. cap. 79. ex Concilio Arelatenfi IV. cap. 11, vel *Jub prxitxiu medicina vel maleficii, nt* in libro quinto Capmilarium cap. 14^. ex Concilio Moguntiaco cap. 17. Inrerdèm etiam chrifina ufiirpabanr ad tegenda ftagitia , qubd perfuafum haberent *criminafat chromate tmBat atepatata» ruquaquim idle examine deprebvtdi page* . ut docet Canon vtgefimus Concilii Taronenfis habiti uno occexin. Vide Capitula Bonifacio AtxhieptfcopO tributa cap. j. Vide emm qua noe adnotamtu ad caput 145. libri quinti. pig. vl, <»*·'·ı

Pa^csrTUM de scwoli»] Defcripfimos ex fecunda editione Monumentorum Paderbomcnfium Celfiffimi Ptincipis *it* erudiriffimi Prxfulis Ferdinandi Furftenbtigii Epifropi Padetbomenfrs*it* Coadjmoris Monaftenenfi», ubi adnotatum eft iHud editum elle ex ipfo autographo Karoli M. proprii manu fobfenpto. Attamen Daniel Paprorochius in propylxo ad tomum fecundum Aprilis $. at. contendit Prxcepcam illad elle folium flc infigne* nugas complodi. Carolus Is Comte in Annalibus ecelefiâftfcis Francorum multa argumenta adfort ut oftendat effe fuppofitkium.

Tom.I. Pag. «--. Cavituia in»ra Ecclesiam 3 Conlata funt cam In'MU xttiqub exempUnbua, uno fandi Vincentii Metentis, altero fandi Launouian Bkfcntis, terti- Coliejii Partiientis Societatis Jelu. Sancita autem fuerunt fub finem anni dcccv. apud Tbeodotu» vitta*, ubi confcdifle Karohm adhyenundum ibidctnque Natale Domini celcbeafie tradit Eçinhardus.

Ibid. c. ». Cantores de mixtis] Vide vium Karoli M. ab incerto auttotc fcriptam cap. 8.6e Monachum Sangailenfcm tib. I. cap. 11. Viu Aknmi de Sigulfo Presbytero agent, at eum Metas cnitatem caufi cannis difcâtttn iiùββ·

IBM e. r- medicinam arte] In codice quo ufus eft AmcrbachhMlegebarartimpliciter DeymXi<.iaauu. Q*> etiam modo lagtcur m veteri exemptai Pandend.

ta>. Daimqui esculum] CsputiftMI, quod eft m». filum in fltperiwAw edraonibâs, fu» integritati refti» rutum eftope codicis Corbionenüa- Confirmat editionem noftram hbet quietus Capitularium. Viderat autem Amerbaduus alumid heic defieri.

p»g 4»μ car'. x* I» edendo capite «o fecud fumus andomatem cpdicis Metentia. Nam Pariticnfis fle editio Bavarita, cum quibus confcntit leUk» qux eft in libro primo Capitularium, aliter heic legunt.

Capitulare secundum] Conlatum eft cum tribus antiquis exemplaribus, uno fandi Launoman Kcfenfis, altero Collegii Pariticnfis Societatis Jcfu, tertio MonaiftcniSangallentis.

****** cap- Servatus esse cognoscitur.]Jam monuimus Capitulare iftud hic detinete in antiquis codicibus, idem crit finis in veteri exemplari ex quo I ratuifcus Pithoeus variantes lediones manu fuadcfcripfit in Codice Legum antiquarum ex editione Tiluna. Docet autem idem PithfIMM hxc in cake iftorumCapinthnorunt feripta fuifle in eodem veteri exemplari : *Explituu* CajHtu/e IKA Domieut eager Kuroiut, fteriofin lufer. proterit* (adjicere) *feluiter.*

Fafi. «m· Excarrsum] Sic tum dicebant pro *excerptum.* doliarium vetus in codice 1197. bibliothecx regi* : *Excerpit, excarpfa.* Vetus codex Ecclefia: Lugdunends liftcris Saxonicis icriprus : *Excarpjum ex Itho fanSi Hieronymi Preibyteri in erplanaiioae Efaia Prophète.* Item ibidem : *Ex* carpfum ex Hiro beati Gregorii Paper in Hic^ecbtl Propheta.* Vetus Marcyrologium Mf. *Explicit Mar. excarpfom.* In fronte Codicis Tlieodofiani hxc leguntur in vetulH codtie Mf. a111piifiitni viri Hieronymi Bignonii : *Sub tempore Alaria Rege Gotorum fuit data fentemia* K. *hbros Legum, qui in herarb Regit erant reirufi, excarfum exomntbut libris fuit confcriptum in unum volumen.* Apud Lambecium lib. x. commentariorum de Bibliotheca Vindobonenii pag. 854. mentio fit veteris chronici Mf. bibliotnecK imperatori* qui hunc titulum habet : *Exearpfum de chronica Gregum Epifc. 1'horonachi.* Idem erat titulus, fed emendatior, in codice Alexandri Petayii Senatoris Parilienfis, ut fidem facit Andreas Duchefnius toni. 1. pag. 711. *Exca'pjüm de chronica Greg. Epifc. Thoronaci.* Vide. to. IV. Analeclor. Mabillon. pag. 569.

Jesse F.piscorus] Ambianeniis, cujus crebra paiiim eft memoria per illa» tempcftates. Joannes Cordelias, Canonicus Lcmovicenlis, edidit epitVxlam ejus ad Presbyteros Diirecfis Ambianenfis, quam nonnulli voulut ab eo feriptam efle quo tempore legationem obibat apud Irenetn ImperatricemCP. id eft anno dcccii. Verum ego exiftimo datam illam elle anno *dcccxi.* qubd manifeftum lit en emit meri refponlionem ad qu-clliones quas t.u» Karohis M. Imperator propefnit univerfis F.nifeopiv egui fui, ut dicetur inhi. Depolitus tandem eft ab Epifcopatu anuo Dccerxxi. uti diximus in Notis ad Agobardum pag-tjx. TV·»·!

Charta divisionis 1 Hanc partitionem regnorum Karoli Imp. dubie fidei elfe ac meritb numerati potie inter tot fingulariaorii commenta qu* fequiora nebis Crcuia ingeniaque pertenunt fcnbit Petras Pithonu in Przffnooe od xu. Scriptores coxtanem Hiftocix Francorum, hinc petluafus qubd in chartaceo exemplari, Thegani operi recentiore manu fubjunaa fuit. Sed ego vetufiiditnum illius exemplar teperi in bibliotheca Thuana, iieèt non integrum : eademque 1 Johanne Nauclero edica pridem fuerat, 8c Aventinus eam memorar m Annaltbus Bosorum. Immo Eginhardus difertam illius mentionem facit, fcque eam juffii Impetaeoris ad Leonem Papam detuldfe, ur ejus lubfcripdonc firmaretur, lUi pnetered fidem & audoritatem conciliar charta divifionu imperii fafta i Ludovico Pio anno Dcccxxxvu. cujus omnia ferini capita dcfciipta funt ad verbum ex illa Karoli ; & tamen ifta falfi acculata non fuit i Pithoo, qui primus eam vulgavit in eodem volumine Scripturum co*taueorum. Deniqui hujus diviikmis i Karob faâ* clara X manifcfta mentio eft in capite tertio Capitulorum apud Niumaga ftatim poft imperii divifionem editorum. P**. 41»·

Capitular» secundum] In vetuftitEmo codice manuferipto fanfh Remigii Rementis, qui dem in bibliothecam Tilianam rcauftatus eft, ifta leguntur in elencho veterum Legum Francicarum. *Decretis Karoli Regis, Capitula xviii» Memoratio de 0S0 bannes. Id funt Capitula xxnif. Id funt Capitula viii.* Herae locum ego interpretor de variis Capitularibus anni dcccvi. hoc modo : *Capitula xvii/.* videntur efle Capitula ad Niumaga \ qux iieèt in noftra editione lint xix. alibi tamen facilè poterant ede tantùm xviii. conjundis fortalCs in unum xin.de xiv. in quibus agitur de cupiditate in bonam *cc* in malam partem. Certè non eandem horum Capitulorum divifionem ac numerum ubique fuifle patet ex codice Metenfi *se* ex editione Bavarica. Utrobique enim Capitulare iftud dividitur in capita xvn. tanràffl, iieèt rahft illic eorum délie qux in noftra editione habentur. *Memoratio de 0S0 banner* referri omninb debet ad Capitulare H. anni dcccvi. quod odo illa capita compleâirur qux fub generali appellatione Banni Domni Karoli Regis *6c* Imperaturis continentur, ut pluribus diximus ad paginam 107. Ex quo confirmatur fententiâ noftra de repetendis hoc loco capirulis illis. *Capitula xxiitj.* intdligenda funt de Capitulari festo anni i>cccvi.quod ex viginti tribus capitibus conftat ; vigefimum quartum eife poteft narratio de Synodo ëη&ι Silvef. tri Pape. *Capitula vüj.* funt illa qux Capitulare quartum ejufdem anni conftituunr.

Capitula viii. aodsnda'j Ut hxc Capitula repeteremus hoc loco effecit nota in calce appqfita, ex qua colligitur illa fancita, fuilTc poft divtlionem regni. Vide qu* fuprà diximus ad p. 107. P»t· <«·

Hæc Capitula] In veteri codice Gandavenfi qui fuit Heribcrti Rofwcydi, quem Sirmondus viderat, poft Capiularia duo data anno Pxa.447·

Teu-X occv. ad Thcodouis villam fequebantur Capitula fiex. quorum Brimum iu incjpiebat: Ur nel/iu *ad nullum* m2 ad *pUcitum*, Erc. Dcindê capitula xvuu data Niumaga. Ea v«A fat capitula ftux ilia que in editione Bavarica feqnuntur ftatuu poft capitula ad Niumaga·- Undè colligi cvrtù débet ea pertinere ad asniun .factum Imperil Katoli Magni. Sane 6 audorûareœ Anfegili kqui sxJiunus & ordinem ab eo inftirarum cufrudire, hinc quoquè colligemus ea reponenda eife poft capitula Noviotnagenfia. Nam Anfcgifut in iniôo librijerœ defaipnt prûnb ‹Capitula excel pra ex pruno Capitulari anni quinti, dei» panera aliquam Capitulorum Noviomagenfiutn, pofteà priora tria ifturan fau Nos tamen reto fuimus asttè Capituler· Novâoœagenfe, ne disjungeremus Capitula qmt in «ditione Canifii conjuncta & permuta leguntur.

CAPiTvcaaa Noviomao. J Primus hxc capitula edidit Ametbechius, dein Heroldus. Extabaru in codice Rofweydi. In illis emendandis «fi nos fumus auâoritare exemplaris Metenfis.

Ixraa Qvadkacssimam] Docet Eginhardus Katolum hoc anno qnadragefimale jejunium & iacracüümani Pafchx ibiemnitatem ceiebrafle apud Noviomagum.

Psi- 41f. Capitula sxcxupta 1 Sirmondus ea repofuit poft Capitular· Epifcoporum anni uccci. quod fuprà •ditum «ft, pas. j $7. Nos verb ad annum fanum imperii retulimus, quia in editione Bavarica ftc in Bafileenfi fcquuntur poft Capitula Noviotnagenfia, dt quia in libro primo Capitularium defcripca funt poft ultimum caput Capitularis Noviotnagenfis. In «ditione porté Bavarica fit in Bafileenfi poft ifta Capitula excerpta ea <2anon· infertum eft caput ultimum Legis Ripuariorum·, quod nos fuprà edidimus inter capitula Katoli M. excerpta ex Lege Longobardorum, cap.) 1.

f*»· *›r-" HiiPANiA sivi avaaatia } Ita habuit vetu» codex. Non dubito autem quin leponendum fit *Avarie*. Atque ita legifle videtur Beatus Rhenanus, lib. x. rerum Germanicarum, pag. 94. ubi agens de ftatu Galliarum *ii* Germamanun fub Francis Regibus Imperatoribus, ita feribit: Saxwiem de» *illorum auxilia multa gefta funt. Si in remotas regionu projiefeendum erat, pmi Hifpanlam aut Avariant, qtut Noricum ab Alptbut contingebat - euinque* Saxothj *fextum inftruebant. Si coturd Sclavionoi Bahtmoi.* duo *tertium inftruSum mittebant. Si iit Sorabot,, omnes vtnirt cogebantur. Sic fex Frifii tenuiores feptimum armabant.* Hinc ergb auâoriras conciliatur huic Capitulari.

P* «** car-*. Caballauii] equites, fie diâi à caballis, Vide Notas Sirmondi ad Capitularia, pag. 79;. extrema. Vetus Charta Brivatenfis: *Clericum verb aut Caballarium nec ullum luminem nec ullam feminam infri bat terminet innet non occidam.* Alibi Caballarii fignificant viros nobiles, equites, *Ca» alien,* ut in veteri Charta Ruthenenli.

caj't Moataijtate akimalium] id eft, boum. Eginhardus ad annum dcccx. *Tanta fuit iit ea expeditione boum pefiilentta ut peni nullui tanto exercitui ftpereffet quin omitti ufque ad unum interirent. tt non Jolum ibi, jtd etiam per emeet Imperatori fitbjtBai provincial in illiui* gone· m *animalia nurtahtai immaniff-mi grajjata eft.* Agobardus in libtode grandine Sc tonitruis,cap. 16. *Anti hos pauco» annat dtjjeminata tft quaedam ftultitia^ tum aftet mortalitas boum, ut dicerent Grimaldum Ducem Benevtn orum rranfi mtfffc hominet aim pulveribus quot /porgerent per campos & montes, prata fr fontes.* T<m.l.

StCVIUM immissum HA»kAt] Libellus pr«cum Marcellini &-Fauftins, peg. V}. *contemptu rerum Jccularium & humane gloria, ad plerique afftdant-* etiam *qui fe fecula (r concupifcenne cama abrenuntiaffé gloriantur.* Hieronymus in epiftola ad Rufticum: *b idt ^fo^uofdam, pafiquam renuntiavere Juulo, vefiimentlt duntaxat fa varii protffione, non rebut, nihil de prifiina converfttione muiajjt.* P«g· AOK ‹ap i›

Si atau» m›ii cxsfoliant] Hieronymus in epitaphio Nepociani: *Alu nummum addant nomma, & marfuptum Jufecantet. matronarum apu verentur obfequtit t fini duiortt Monachi fadm filtrant Stcularet.*

Epistola gins»alis] data nimitùm ad umverfos tegra Archiepifcopoa, pro iblenui Principum more, ut eorum curi communicatetur etiam cum Epifcopis in unaquaque provincia. Undè infrà ait Kartdus·. *Nojje itaque* s olamur *lualiter tu & fufraganti tui* deceatis & *injlruatu 'acerdotet Dei (x plebem vobiteommijam dt baptifmt facramento,* Erc. Qux verti· repetuntur ab Anulario Travirenfi Archiepiicopo in epilogo libelli quem is pofteà mifit ad Imperatorem: *Dixifti .fcrtnijfimt Ax^ufit, velle voifrire qualiter nor Ex noftri fufraganei docertmut populum Dti dt baptifmi facramento.* Similis ergb huic epiftola inifta eft ad omnes regni Archiepiicopos j eâque occafione feriprus ab Amalario eft libellus de ordine baptifmi. Editus eft ille ab Henrico Canifio in tomo fexto Leûionis anriejux, pag. J69. ex veteri codice Mf. Monafterii Weingarrhenfis, ubi nullum habebat titulum, neque nosnen auctoris perferebat. Canifius conjecit efle Alcuini, adebque propter iftam conjoâuram relatus «ft inter illius Opera. Verùm reâè admonuit Sirmotsdus in Notis adTheodulfum, pag. >74, v«rba illa qux noc retulimus ex epilogo non pofle cadere ia Alcuinum, qui Epifcopus non fuit, appriœè autem convenire Amaluio Epilfopo Trevirenfi, cui liber ifte mbuitur in veteri codice Petaviano. Reâè, inquam. Nam cettum eft hunc libram «x Cola Canini conje&ura tributum Alcuino fuifle, cùm anepigraphus effet in codice Weingarthenfi, ficut! etiam amque nomine auâoris repetitur in vemftiflimo codice Mf. Monafterii (an& Galli. Neque fané faiin ab Alcuino pornit, cùm conftet illum multb antè mortuum efle qoàm is liber fcribemur. Scriptus etenim non eft antè annum occcx. cùm «o primum anno Amalarius lédet· ccepetit in Cathedra Trevirorum, ut docet Chriftophoras Browerus, Alcuinus verb abietic anno Dccciv. ut «ft ia vita ejus ab auètore eootaneo edita. Prxtereà certum mihi videtur epiftolam iftam Karoli, qux occalionem Amalaijo fubtninifttavit ut hunc libellum componeret.

fcripam fuifle anno dcccxi. ur colligi poteft ex fecundo Capitulari illius anni. Cxtetum cùm hxc epiftola generalis eflet, aliud illius exemplar miflùm eft ad Magnum Archiepifcopum Senonenfem, ut reflatur Tbeodnifùs in prxfatione libn de ordine baptifmi. Quarnot iftius libri exemplaria viderat Sirtnondus, in quorum tribus infuripeus eft Magno, in quarto verb Joanni. mendosè tamen, ut ipfe eptnarur. Quod omninb verum eft. Ad nullum quippè alium de lux: argumento fcribcre potuit eo tempore Theodulfus qudm ad Magnum Metropolitanum fuum. Habebat Sirtnondus Magni ejufdem brevem libellum de myfterio bapuünatu ad Karoluin Imperarorem, in quo *ia* ad fetibendum regio juflii impulfùm teftarur. Repertum eft etiam inter fchedas ejus bteve feripeum ab anonyme editum in quadam fynodo de his qux Domnus Imperator Epifcopo* eà tempeftare interrogaverat. Eadem, ut poto, occalionc Jeflè Epifcopus Ainbianentu fcnpfit epiftolam live libellum de ordine baptifmi, qui poft Hineman epiftolas editus eft d Joanne Cordeùo, cujus verb nos vetuftiflùnum exemplar habuimus ex bibliotheca Monafterii Sangalleiùis. Epiftolam potro iftam generalem, qux heic intcnbinxr Odilberto Atchiepifcopo Mediolanenfï, nuper publici juris fecit vir clanflimus Joannes Mabillonius.

Odiibxxto AacHisriscoro] Mediolanenfï, qui Cathedram diam tenuit ab anno falrem pcccv. ufquè ad annum occcxiv. Vide Pisricellum in Monumentis Baiilicx Ambiotianx P»£J»-0-S9·

BatviAXiUM] Emendatum eft collatione Gcti cum quinque antiquis exemplaribus, quorum unum extat in Bibliotheca Regia, duo in Colbenina, quartum in Annalibus Aniancnlibus, quintum fuit Monafterii S. Remigii Remenfis.

«II. VicINTi it una] Mirum eft cut heic xxt. tantùm Metropoles regni Francici efle dicantur, cum xxiv. fuifle conftet. Nam diù antè Karoli tempora Narbo, Elu£a, & Aqux Sextix, quarum nulla iftic mentio, inter Galliarum Metropoles numerabantur. Elufa tamen cur pr.rtermifla iit, facile intclligi poteft. Nam quia excifa fuerat à Vandalis, ut hdem faciunt vetetesmembranx Lalcurrenies, ac nondum, ut opinor, dignitas primx fedis ad Anfcienfem Ecdeliam tranflata fuerat, Novempopulanix Metropolis inter exteras regni Francorum nominata non eft, quia nulla erat, & Epifcopi illius provincix proprium ea tempeftare Metropolitanum non habebaut, fed Burdegalenli Metropoli fubjedi étant, quam *caput regionit Novcmpopulana* proptetei vocat audor Chronici Fontanellenlis i Duchefmo editus. Idem dici poccft dc Ecdelia Aquenii, Natbonenfis fccundx Metropoli, quam abii]ue Epifcopo fuifle ab anno circiter nxcvu ufque ad annum rx cctx vi. docent vulgati Aquen-Cum Antiftitum catalogi j qux verb warn dignitatem recuperare conata eft in fynodo Francofordienli, inito, ut videtur, coium. Attamen ex epiftola Ludovici P11 dc congregandis quatuor Conciliis anno occcxxix. maniteftum eft Archiepifcopum Aquenfcm, Benedidum videlicet aut Agcricum, mtei Metropolitanos rcccnferi quî ad Concilium Lugdunenfe conventuri erant, resat

Iit illuftnftima Natbonenfis Ecclefia, qux cum duodecim Ecclefias fuffraganeas habebat, Ecclefias nimirùm in ptima Naroonenfi *tc* in Hifpania Tartaconenii conflitutas, omiflâ magnam 001ninb difficultatem habet. Certum quippe eft eam in regno Karoli fuifle, dc Nibridium câ tempeftate Archiepifcopum habuifle, qui Narbonenlem cathedram tenuit ab an. circiter oeexetx. ufquè ad tempora Ludovici Pii. Nam qubd aliqui putant idcb orxtermitram elle quia cùm regni Aquitanici nnibus contineretur & Biturigum provincix addita cllct, non cenfebetut inter Metropole*, divinatio eft qux nulla probabili coojeâuri aut ratione nititur. Burdegalam enim potiori jure oportuit eile omiftam, qux tamen heic inter Metropole* xxt. numeratur qux in regno Karoli conftitutx erant. Prrtered omnia vetera monumenta clamant Archiepifcopum Narbonenfem fuam e* tempeftare digniorem retinuiflë, neque ulla ufpiam mentio feda repetitur ordinationum in provincia ejus peraâarum i Metropolitanis Birurigenfi. Sdo illum pofteà mula aulum efle adversus Narbonenfem, eumque imperio ac poceftari fux ia fubdere voluifle ut etiam de rebus ad Ecdeliam ejus pertinentibus eo inconfultO quali jure Patriarchies difponere prxtumeret contri fandorum Canosum audbxiatem, ut Nicolai primi verbis utamur. Verùm ptxterauim quod ifta tentam non funt regnante KaroloM. neque fub imperio Ludovici Pii, certum eft conatus illos non eb tetendifle ut Narbo Metropolis non elfes, fed ut juri potriarchico Biturigeniis Archiepifcopi fubjiceretur. Cur ergb illuftnflima Ecdelia omifla hoc loco iit inter Metropoles regni Francorum, aliis excutiendum relinquo».

Nicsssaiuvm soDicARET J Poft hxc verba, ifta adduntur in Annalibus Anianenlibus. *Unem vtrô perttm fibi rtftn tvit, qitm dtdit lientJiSe Abbeti fanât Salvattrit Anuntnfit Archifltrii » itdtütu crucû tonin/cit* cam *gtmmii, brathut aurtat cuttxua* cum *gtmmit A baltheot aurtat fimdittr gemmatot, talictt aunt fin argnutu vel ejftrtaria cam pattntdu & offtrttriu atm* axro & gemmis ermuas. *Inter alia d»na dtdtt ü caffidam aaream abi pignera funt beattram omnium Apoftolarvm. laterei dedit ei fetptram regale* ex chare *valdi mirificam fr malta alia dmu gate dinamtrare lugam eft. Ardant gaogai, gai & Maragda, reltgiafa Manacha, dedit tabalaat lapideam linientem ficat eu. Poft abitum verb faum, frc.* Exemplo ifta funt etiam vetuftis illie temporibus ambitionem fislfindi intraffe in animos Monachorum. Pa*, «ss.

JcsTa paki itioni] De hac tertia pane thafaurorum Karoli M. intelligendus eft hie Thogani locus cap. 8: *Poft patrem /edit iaJapradiSa palatia i Cr tn primit cum maxima ftftinatiana jujfit oftendtre fibi emnet thefaurat patrit in aura,* in *argenta, in gemmit pretiofiffimii,.* & in *omni fuptluSilL Dedit fororthat fit'u partem earum legalem ; (r qui.iptid remanftrat, deda pro anima patra. Maximem pertem thefauri mifit Romam temporius beati Leonti Papie s &· quicquid fuper* hoc *remanftrat. Sacerdotibui fir peupertbui, ctdienii, tiduit, orphanifque omnia dilribuitc*

Tom L difiribait: »Ailfibi rtfenratttprêter aucun mcnfam argenteam, {«e triformit efi, in mtdio gaafi trei cfypei in tutam cutfonBi. Iffam fibi rainait ob amarem pwu i & tamen mm ali» fruit redemit, foodpro patrt tradidu. Mius tabule mentio fofta non eft io teftamenro Karoli M.

F<». «>&. Efiscobo Ray. Eccutie] Hzc non habentur in Annalfous Amanenfibu*. Pro his verb hzc que fequuntur fubftirtxa font fraude illius qui horum Annalium auâor eft : *Salvatoreen Jefirn Chrtfiam m Annianam Monoflerinm.*

Abbatbs, Fridbgisus] Aoftor Annalium Ansanenfium noluit przterwiffum hoc loco efle Benediâum Abbatem Anianenfem. itaque fie ibi feriptum eft ; *Abbate t. Benedt3att Ertdegifiu, &c.*

♦»». Batvu cavItulorvm] Ifta primus edidit Heroldus. Polled Goldaftus es inferior tomo temo Conftitutionum Imperslium pag. t j$. annoque dcccxix. falsi» adfcripfit. Nam certum eft illa conftituta a «varolo M. fiiifle j ad eaque omninb refpidt Ludovicus Pius lib. 4. Capitularium cap. 70. Nos itaque lute Capitula retulimus ad annum Dcccxit. quia putamus eorum mentionem fieri in capite nono Capitulorum quz eodem anno Bononia conftituta funt.

P»« t»·· ‘‘F.#. Domi rsmanlant] Retnanfionem id vocat Egmhardus in epiftola xvn. ad Rhabanum Abbatem Fuldenfem icribens.

Γ«l· to». Cavitulari frimum] Emendatum eft ope codicis Metenfis ex quo editum eft i Simsondo. In codice pottb ilio titulus hic erat : *Dt anno xitt* ; in Gandavenfi plenior, ut heic monet Sirmondus. Andorttatcm his capitulis addit Eginhardus, cujus hzc fiint verba ad annum occcxtii. *Concilia* firaçué *jufiû tins faper fiatu Ecclefiarum corrigenda per totam Galliam ab Epiftopu celebratafont : quorum unum Moguntiect . alitrum Remit, tertium Turonic, quartum Cabilloni*, fuinnmi *Attlati congregatum efl. Er Conflituttor.umqux infingulttfaSxfont, collatio coram Imperatore in ilto coavttuu habit»* t id eft, in conventu Aquifgianenfi.

tot· Ds Mowastiriis] Domnus Lucas Dacherius cùm in veteti codice Corbeienfi repenflet ?uzdam capitula quibus pnrfixum erat nomen . Bonifiacn Archiepifcopi, putavit ea non indigna luce, atque propter hanc caufam illa vulgavit in tooM> nono fui Spicilegii. Vir dariflimus Carolus le Cointe in Annalibus ecdefiaftids Francocum tom. vt. pag. <60. dc feq. pronuntiat capitula ilia poftenora efle zvo Bomfacii- Reâè fané. Nam nos jemdiù deprehenderamus illa non pofle efle Bonifacii, cùm plerzque Conftu ut tones illic defcripcz fine pofteriorum temporum, &' fumptz omnes fermé fint ex hbris Capitularium. Reperiuntur in antiquis codicibus excerpts ftudiofonsm ex Capitularibus Regum noftrorum, cum hoc titulo aur fimili : *Ex Canciho Repeat, cut tnterfoit Bontfacius Romana ftdu Leganti.* Proclive edet exiftimare ea efle ada in Synodo quapiam celeberrima, nifi kiremus pofterlores tres lforos Capitularium, ex quibus ut plurimum hxc excerpta fumpta elfe antinadverrimus, incipere À duobus Conciliis quibus interfuit fandus Botufacius. Sed ut ad Colleâionem à Dacberio edicam redeamus, incipit illa à capite ducentefimo labn fexti Capitularium, ex quo fumpta finit pleraque ejuldem Coilcdiouis capitula. Iftud verb de quo nunc agimus, extat in eadem Coliedionecap. 14. iifdem otniuno verbis quibus legitur in editione noftra. Tou. !.

Ur pluris] Et hoc quoquè caput extat numero 15. inter capitula quz edita funt m tomoix. Spicilegii Dacheriani. Vide Cozciluim Clovesboviz cap. 19. Ibid csp.s.

Populus intilligiri] In Concilio Turnnenfi 111. cap. 17. ptzcipicur ut homilias de fide catholica quifque Epifcoporum transierre ftudeat in rufticam Romanam linguam aut Theotifcam, qub facilius cundr poihnt intdligete quz dicuntur. ib»d.< >4

Ur PaxsarriRi] Estât in eadem Colledione Dacherianacap. $. & lib. y. Capitular, cap. 14 j. A: Addit. 111. cap. y f. p·» t» ‘I-

Ut unusquisque] Iftud quoque extat m eadem Colledione cap. 9. ibid ◢ »1·

Ur Passeracri] Item iftud in eadem Collecnone eft cap. 8. p«χ »·< «f "

Lags Salica] Janus à Colla in titulum fecundum libri fecundi Deciet*hum pag. 3 }8. ioquens de Lege Salica, Gundobada, & Romana ; *Hat eam tret Lagei dià tataSai & tUiiarar in hac regna retnanfiffe confiai vtl ex excerptu capiivln à Canlo Magno ex triplici Lege, id efi, Salica. Guedobnlda, & Romana. aux Mfi. habet doStJJimut Sotietatit Jefo Ertjbjur databat Sirmondat.*

Gundobada] Vetus exemplat Sitmondi, item que Remenfe S. Remigii & Divionenfc habent *Gaenbata.* Quod idem eft. Advenus hanc Legem, nimirùm advenus illam panem in qua monomachia ptzcipicur ad difeemendas res dubias & obfcuras, librum fcnplit Agobardus Atchiepifcopus Lugdunenfis. *h<d.

In valatio aquis] ubi habitum i Karolo generalem fuifle conventum anno occcxin. docet Egmhardus, & in eo Ludovicum à Karolo confortem impetii fadum efle, Betnardum vero Reeem Italic.

Aliis malis] Iu codex Divionenfis, cui ionfentiunt emendationes manu Joannis Γ1l11 apposirz in libto Remenfi. Codex Palatinus habet *alta mala.* Quz ledio extat etiam in antiquis exemplaribus Pitbtri *St* Sirmondi. P.» c,p

QuzCnk. plv. uiatNT] In codice Remenfi emendatum eft manu Joannts Tdii, *^uod Λ (hrifitantt devitari dtbtntvr.* Quod indicat emendationes ilias à T1l10 deferiptas eife ex vetufto quodam libto nobis ignoto-

Lutarios habxant] ad capiendos lupos, qui him regnum Francorum valde infeftabant. Fiothatius Epifcopus Tullenfis epift. *id. Lapomm rabidd infefiottont animat homtnam Ckrifiianai fubtto necari videmtci.* P»| <“ tap '

Ptites luporum] Vide fuprà pag. 341. in Capitulari de villis Imperatoris cap. 69.

Vinnas] id eft, plicaturas, ut interpretatur vir dariflimus Joannes Mabillonias in Notis ad librum primum miraculorum S. Gentem Epifeopi Parifienfis pag. 106. & pag 118. dbi refert Przceprum Luoovici Pu de Karoli vemu P»a »"· tap· ‘*‘

Tbm. I Ibtd.c.·» Ut n QVI» «X «»«-] Sic legendum eft « Ubetur in codice Palatino, Pitbceano, A Sirmondico. Sed hxc *dt fidtlibus nofiru* non extant in Dririonenfi.

Comparis] Ita omnes codices porter Palatinum, qui CMa^erÜKi habet. Ita etiam manu Tilii emundatum legi in oodice Remenfi.

Psg. "'. Cafttuia χινι.] Capitula ifta in codice S.Vincendi Mettniu habent hunc titulum : *Notitia vtl tommtmoratio dt Ult tuva qua /e td amortm habet.* In. Navanico : *Notitit vtl commemoratio dt illu* fux ammener1 *dtbtnt.* In Metenfi poftta funt poft librum Legis Sali», in Navanico poft capitula qux LudovicusPius Legi Salies addidit : 01 fuit *aut tx ltvi caufa . (rc.* & poft capitula de legatione Miliorum. Ararim verb in eodem codice Navarrico fequitur Capitulare duplex Karoli M. r :um nino quinto imperii apud Theodonis v.ium. Adfcriplimusea anno dccçxiii. quia fcrip: im vidimus in Chronico Movflïacenu Karolum eo anno tnenfe Septembri fecuTe magnum cvnventum populi apud Aquis palarium de omni 1egno vel imperio luo, *ic* ad eum conveniffe Epicopos, Abbates, A Comites, Ac Senatum Francorum, Ac ibidem conftiruiffe *capitula nutntro -rtt/. dt ctufit qua* erani *ntctffaria Eccltfia Dti* Gr *Chrtfiiano populo.* Illud interim heic admoneo, tempus iftius conventus in antiquis exemplaribus Anianenfi A Canigonenfi refern ad tnenfem Februarium, Ac ei, prxter Epifcopo*, Abbates, Ac Comites Ac Senarum Francorum, interfaiflè etiam Presbyteros Ac Diaconos.

Ibid- c. o. Hantradam] Codex Navarricus, *handradam.*

Pag· t»· op ié· Lioavirit] Navarricus, *plagaverit.*

Pag. »<»- c*p.>s. Wirdira] Navarricus, *mariera.*

Pag. ,14. c*p ◆'· S' Qo,i °* rioo] Navarricus : *Si quis propter Udum fuum ptr aliquas caufas, Crc.*

Pag. m. ru A4-verOtia G- p*g. 'n Capitulars admonitionis] Edita pridem Suerunt hxc capitula i Joanne Cordeûo tanquam eflent Jefle Epifcopi Ambianenlis. Non funt aurem Jefle, fed Karoli Magni, data, ut opinor, Mlliis dominicis. Error onus ex eo qubd in codice quo Cordelius ufu» eft fubjeda erant epiftolx Jeue Ambianenlis de dua didum eft fuprà pag. i *o6r. At in* veteri codice Sangallenlis Monafterii non apparent, Ac finis epiftolx Jefle eft in capite quoa habet hunc titulum in editione Cordefiana : *Dt confirmatione corporii fr fanguintt Chrifii.* Reâè fané. Hxc eft enim ultima quxftiotium de quibus Karolus M. interrogaverat Epifcopos, ut patet ex epiftola ejus ad Odilnertum Axchiepifcqpum Mediolanenfem A ex libro Theodulh Epifcopi Aurdianenfis de ordine baptifmi. itaque heic efle debuit finis epiftolx Jefle. Polled addita eft d quodam ftudiolo alia lucubratio de traditione baptifmi, propter fimilirudinem argumenti, deindè verb ifta capitula: qux quoniam conjuncta erant in vereri codice cum epiftola Jefle, pronum erat exiftimare ea omnia elle ejufdem auctoris.

Serviunt 1 Editio Cocdchana, *coaveaàtnr.* *Tou-*l. Pag. *fiv*

Capitulari Pimtni] In eo edendo ufi fumu, ud diâum illic eft, duobus antiquis codicibus mamderipeis, u» bibliochecx Thuanx » altero Monafterii SaugaUenfis. Quoniam verb plurima iftius Edi& capita extant in libris Legum Longobardicarnm, bine etiam ea emendavimus, adhibitis duobus antiquis exempkribus Legis Longobardorum qux n'u»c extant in Bibliotheca Regia. hi. »

Rscnum nostrum 1 Codex Thuanus Ac heic A infrd cap. 9. legit ia/rd *rtgno aoftro.* Pag- *tu.*

Et ruriLiis j Hxc défunt in omnibus editionibus Ac antiquis exemplaribus, uno regio excepto. Addenda tamen efle probant varia Principum noftrorum Edifta per eas tetnpeftates edita.

Omnibus] Codex Thuanus legit *hominihut,* omninb malè. Sic infrd cap. 11. Amerbachii editio habet *homiatr* in Capitulari Kaioh M. pro eo quod alix editiones & vetullt codices redè habent *omtiet.* Suetus olim Librariis error, ut innumeris exemplis oftendi poflèt. Aliqua tamen ponenda funt, ut adjumento fint iis qui veterum ocripronim lucubrationes emendare conantur. Apud Avitum Viennenfem Epifcopum in epiftola tertia pag. *j 1.* legitur : *Quaji λολ minâtfit Dtum ptnttrajjt cotulüfa quàm homini patuife cttltftia.* Heic tamen verus codex Petri Mamxhi Senatoris Gratianopolirani feriptum habet *omnia* pro *ho~mint.* In libro quinto Legis Wifigothorum tit. 7. cap. 1». *Obftquiu hominum rtUgari honeflato nulli finitur. Quo* loco veruftilBmus codex Moyffiacenfis Monafterii legit *omniam* pro *hominum.* Contrd lib. t. tit. 4. cap. 1 j. pro eo quod editiones reâé habent *Omntt veri proximat & vtcinot vtnator anti commentât,* idem codex legit *Hominti.* Et lib. p. tit. a. cap. I. *progcntrali omnium progrtjjione pradixonut.* idem codex vetus habet *hominum.* Capitulare primum anni dcclxxxix. cap. j-. habet in titulo *Homirubus* in codice Thuano. Et tamen certum eft heic Legi debere *Omnibui.* Denique in libro fexco Capitularium cap. dt. in vulgatis editionibus fcriptum eft : *Illas homints . Crc.* quam le&onem confirmant vetera exemplaria Tilianum & Colbertinum. In Bellovacetui tamen, in Sangallenfi, A >0 Nocmannico legitur: *Ilias omnei, &c.* eamque lectionem nos retinuimus, quia lincerior videtur. Alia tamen bona eft.

Jussionem Karoli *]Refptxitt* inquit gloffa in uno codice regio, *Legem Karoli Ut Comités pltniter.* Extat intet capitula Karoli M. excerpta ex Lege Longobatdotutn cap. 14.

Dimissoria] lea codex Thuanus. Cxteri Ac editiones tegunt *dimijjorto.* Utraque leâio bona eft. In libro tertio Legis Longobardorum legitur, *fint dimijforio Epifcopi Jui dt cujut parochia funt.* Sed hxc verba, *dt cujus parochiafunt.* videntur efle ex gloflemate. IUd.cap.

Vassis] Codex Thuanus Ac heic & alibi ha- Ibid.cap.

ΓβM. L bec *Baffit, fie tajalatico* pro *vaffallatico.* Nimirum bber fcripeus eft in Longobardia, ubi Bafliim duebant pro vaflo ; at pent ex chartulario Caûuricntî, ex hiftocia Principum Longobardorum Camilli Peregrin», & ex variis inftrutnenri* qux Ferdinandus ughellus edidit in tomis Italie faerx.

M* m. c«F. * VaiSallatro] Codex Sangallenfis habet *yajfatic-.*

Comitato] Thuanus, *voluntate.*

Pro qua causa aut culpa] Sic legitur in codice Thuano *fic* in Sangallenft; *Se* ita legendum, licet verba aut *culpa* defiat in plurimis Manufcriutia.

Inuenos] CodexThuanus, Dei aWrw. Foeti legendum eft, *i» Dei nemine.*

Ibid.c. a Hominibus l ibil l aiuis] kaeodex Sangallen- Γι*& liba LegisLongobardorum. Thuanus nabet, de hammer *UMartm.* LibeUarii funt qui per chartam fa£H funt liberi , ut diximus Cupri ad capitula Karoli M. excerpta ex Lege Longobardorum , cap. 10.

In tempore Lowgobarxsor.' Hxc eft k<rio rodicis Sangalleuits. Thuanus : *nifificut à temport Longobardorum* eenun *fuit* cen/iirrade. In (editionibus Legis Longobardorum legitur. *rufi Jicut A longo tempore fuerit confuetudo.*

ibid-c. s. Domno nostro] Sic legirut inantiquis excr·- •laribus Thuano *fic* Sangallenfi. In libro cerno Legis Longobardorum feriptum eft : d *diBe patre tuftro confirmata.*

Down. n. Karoli Rxgis] Codex Thuanus t Domna *noftra Karolo Rege.* Sangalleufis, Domna ua/lra Kanda *Regii.*

P»l iit. '-9' Porturas] It* codex Thuanus. Sangallerΐ·, *perterar.* Sed in editione qux extat in libro tertio Legis Longobardorum legitur *portul.*

Ipsa plumina] Codex Sangallenbs habet »p- *fiufiuminai.*

Ibid. C. KL Pl ACU 1T nobis] Codex Thuanus l *Ptocuil M-Sii de illa ftmituu cuja» meritu» in Frenem ejfe videtur.*

K>id. c. n. Quantum] In codice Thuano *fic* in libro tertio Legis Longobardorum legitur anemadd.

H>id.c->a Placuit nobis] Caput iftud karolo M. tribuitur in vulgaris editionibus Legis Longobatdoram. Sed vetera exemplaria Pippini Imperatoris nomen heic adfcripcum habent.

Ibiuim talem] Codex Thuanus , iiidtm *ex'ndi talem.*

fbid. c. i). Stitit nobis] Codex Sangtllenlis : *Stetit ·»·ii» de illoi homine» Longehardei.*

Usi voluerint] Idem codex i *cui voluerit » fi commendatu» non eft , fient à temple Loageharderuat.*

Sicut in tempore] Hxc * qua fcquunas non habentur in codice Thuano.

Ibid. c. i*. Ut quiconque] De hoc capitulo & fequennbus ufque ad trigefimum vide qux fupri did* funt ad Capitulare anni dccxcui.

P*·· «n-tar ЪT Si ipsum defendat.]CodexThuanus, *ft ipfi dtfindaat.*

&>>d.c.M. Palatium] Editio Bavarica *placitum.* Nihil vulgatius in veteribus libris, in quibus frequenter legas *placitum* pro *palatium fie palatium* pro *placitum.* Capitulare anni nccuuux. cap. >. incodice Thuano t *illi Judici ad C 'n.tum palatii potfcntttur .* pro *ad Comitum piadiu prefiuttat.* Item cap. ia. in codice fandi Remigii Remenfis : *Capituli veri* f«i *boni memerin geniter nofter ia fiteaalatie conftituit.* Ubi legendum , *ia futi placiti».* Iu libro quinto Capitularium cap. r I j. legitur : *five ia exercitu , five ia palatio.* Quo eoam modo legitur lib. 4. cap. 11. ubi caput iftud extat. Et tamen codex Bdlovacenlis heic in libro quinto legit ia *placno.* In charta Locharii Regis Provincix , qux edita eft in tomo duodecimo Spicilegii Dacheriani, legitur : Xd *diBum itaque palatium jam vocitatu».* Uhi legendum efle *ad placitum* probant illa qux paulb poft fequuntur. Apud Fulbertum in Epiftola 14. redè editum eft : *Ìpoati venire adplacitum.* Sed in veteri codice Trecenti legitur, *fpenti venire ad palatium.* Muirb plura exempla repetiet qui curiosd vetuAos codices excutiet. Nobis ifta fufticmnt. Tom.1.

Per comiatom viri sui] Codex Thuanus , *per eomniato.* Editio Bavarica , *per commeatum.* Lib. {.Legis Longobardorum , *per licentiam viri fiu.* Hinc ergb accepit GoIdilLu. *Pig.tta.* C'P·

Da mancipiis 1 Idem codex Thuanus, *De maaeipiai.* Infti , r *'tr n mancipia».* u>i<Lc.»s.

Inouirunt ' *I i* (..«dice Thuano legitur *vot. rant fic induerant.* jtid.r. ,0.

Dt his inl. bras. ; Idem codex, dr *hat in- licitai peafumptionei.* p»f <..ir i··

Ds PRAVIS J Item ibidem · De *pravo»* ilùi *Sommet.* lul(Lc>

Dilatations] Ibidem *modera:i me.* Π id.v 11.

Hac nle. crimina] Ibidem, *ka» aefandat criminat.* *Ibid-c.^.*

Macnvm conturbium] Intelliguconjuratio. Ium anni Dcotcti. in Italia fa&amd *Pippino & iutSufdam Franci», qui fe crudelitatem Faflradte leginu ferre aen poffe afieveraSant, atque idei in necem Regii con/piraverant,* ut Eginhardus air. Vide Chronicon Moydiacenie , *fic* Chronkon S. Galli editam à Duchefhio. Ibid-c. n.

Domni Regis ruerit] Codex Thuanus , *Domni Regi» non fuerit.* P*R· «·. *c»9 tr·*

Fore censiti] Legendum arbitror *ferenfihu.* Pm-k‹l

Caoutiftud, ut vides, valdèmutilumeft, non injuria temporum , neque per incuriam poiTertorum, fed per cujufdam ineptam curiofitatem, qui hauddubic imaginem quandam heic repertam habere apud fe voluit, atque ideb aliquam partem iftius Capituli refecavit. jbu_t,,·.

Cautula excerpta] Conlata funt cum duobus antiquis exemplaribus Biblkxbocx Regix-Non omnia porrb Pippini capitula hek potuimus qux leguntur in codice Legis Longobardorum, fed ea tantum qux in fuperN» Capitulari non extant.

Actionarhs] *id eft ,* ia rtias *afntntihtt.* ut ait glofla interlinearis in uno codice regio. Roâè. vui enim heic Aâionarii vocantur, Agentes alibi dicuntur. Vide Bignonii Notas ad Msrcul-6«» » f*g· I9A. p^. m». **R· *.

Quicunque] Caput iftud editum primé Fuit à Karolo Magno , deinde verb repetitum i Pippino· Extat autem in hbro tertio Capitularium , can. 1J. *fic* lib. *6.* cap. ayj. *Pag.ut·* (**‹*I

Mimam S. Jomannis] Venu nota marginalis in uno codice regio : *Hoc idto dieu fuie pax tut-tififtum finSt Johannu fiBa fisu hoc Left. Std y>ie «m fteiim. fed ufyut ad tUudfiftum.* Amê *pottrani omnibus bomimbus innettfii, ideè poft ftftiai obfirvori praetpu in ptrpesuum.* Vident haudddbiè Bohenus codicem in quo eadem nota deferipta erat. Ipfe enim 6c loquitur ad hanc ipfum locum : *Hat Ltxfiliafuit entifcfin bttut Johanrus Bapufia, fia poft cjifidtm Msjfitn va-ltrt volait Pipinus.*

Si francos est] Eadem glodà. *Httc Ltxgt-neralss tft, etc ideè fiecml. Saltcos qua dt Fren-to dieu. Fiant» tnim lit» dieu qttiu Fretui id tfi Stliti tmi* hune *Ltgttn run toftbantttrjurare* <>m deodecun, *fed itt uju habtbant jurtrt asm ftptem dt alsis caufis.*

Jursi] Eadem dodâ : H«c *littera videtur prariptrt perjuriumfitri. Quoi wnrui ttrti Ltx inhibes. Pidcsur* «mm *jubere debere jurtrt fi non audifie oued audivit. Ergb fit exponendum tfi. id eft, fs qutdem* fUd *latro fusfie. & firmiter nef-cieru arm latronem effe. Std fuit lustra hoc pais* «M *vidttur, alutr ab aliis txponxurfit. Id tfi : Si diRum fueru* jvtd *ipfi audivu, quamvis ntf-titr firmster, ttu film jurtt,* Crc.

Fit. *ne* <«p ◦ Ev_rcitai.es] *id eft. miliiiam exercentes*, ut habet eadem gloifa. Donationes Eccfefi* Salisburgenfit apud Canifium to. vi. pag. i › j i. *tum commanentibus ibidem fervss & tins txtrcisali-bui hominibus triginta.* Et pag. 115a. *turn omni-bus apptndttiit fin & manjss lx. interftrvos (jr tnbuttlti ntenon & exertstaies honunts.*

{bid c In mvndio] *in definfione*, inquit eadem glof fa. Vide Gloflographot. Interdum tamen aha eft bgnificatio hujus vocabuli, ut in Capitulari anni occxciii. cap. 11.

Ibid c. i*. De mis hominibus] Hrc Lex Pippino nibuitiir in vulgatis editionibus. In uno exemplari tegio feriptum primo fuit in titulo : *Imperator Pippinui.* Deinde Pippini nomen jugulatum eft, dc repohtutn : *Imperator Loihtriui.* In altero diftin&e tribuitur Lothario.

Excubias rvaticas] id *tfi .fervitium ad* pontes *reftturtndos*, inquit au&or gloff* paulô antè laudat*. Altus codex regius legit *pro txcubus pu-blicis.*

p«t <4t- rap-»*· Justit. fac. et susctr.l Katoli Marrelli epiftoL pro Bonifacio Mtffô fandi Petti fuprà pag. 75 a. *in tt rauone ut juftitiam reddat & fimih-ttr juftitttm accipias.* Capitulare anni dcccxxii. de caulis Monafterii S. Crucis Pidavienlis cap. 8. *Advocatus ttrum ptr ft jufinitm fttttt v tetipitt.*

p»f PajOcettum trimum) Contulimus Illud cum veteu exemplari quod extar in archivo Archiepiiicopi Natbonenfis. Vide Capitularia KaroliM. pig. 499. At Capitula Karoli Calvi tit. vt.

ibid c. 1. Sicut catebi liberi] Ad hunc locum ref penile ndecur Karolus Simplex in Prrcepto pro Ïuodam Theodofio, quod extat in Chartulario ionafteri fanfti Petri Rodenin : *Ipfi verb he-mints <fui in fupradiHis villts httbittnt vtl ktbi-ttiuri fint tale tbftquiitm vtl tale fervitium fit-pradiHo rhtodofio vtl htrtdibus fuis fanons vtl firvrotu fttdt Comitibusfisttrt confutvtrunt ttm Spent* f«dm *tettri.* Toot. I.

Amrisiohem] id eft, earn partem ten* inculix quam ipfi «x cooccftione Regum vd Comirutn excolendam fumpfenUit, ut patec ex Prscepto Karoli M. odito fuprl pag. 499. Ac ex ifto LudoviciPracepro cap. j. Vide PetromCafapovam in rraâatudeFrancoallodio lib. 1.cap. to.

Datum Kal. Jan.] Extat in Chartulario Archiepifcopt Natbooenfis Perceptum Ludovici Pii eodem die datum in gratiam cujufdam hominis nomine Joannis, qui Aquifgranum ad Imperatorem venerat pro confirmanone aprifionis hur. Hine verb colligi poteft ilium ab Hifoamsin regno Francorum commorantibus minum ad Principem ut communem omnium caufam age ret, fuam privatam non omilifl·.

Py. ErtjTOLA a» Armqnem l Ejus initium tantum pofuimus, quia extera limilia funt ei que ad Sichariiun BurdegalenfewCArchiepilcopum mifta eit Iftius verô exemplat ad nos mdTum i clariffunoConringio eft e> codice Mf. membranaceo; perantiquo bibliotheca Juli* que eft Helmsftadii.

Conventum EeiscoeoRUMf Vide Notas ad librum primum Capitnlarium cap. 81.

Hac camtula j. Quatuor horum Capitulorum vetera exemplaria habuimus, unum è Bibliotheca Thuana, alterum ex Bigotiana, tertium quod fuit fandi Remigii Remenns, qua num S. Vincendi Laudunenfu. Meminit aurem horum Capitulorum auâor vit* Ludovici Pii apud Duchefnium tom. 1. pag. 19t. Ad eadem refpicii Formula oâava Appendicis Marculfi-

Charta mvisionu] Eginhardus de hadmperii divifione agens in Annalibus, ait eam â Ludovico peraâam in generali populi conventu apud Aquifgranum habito, ibique Lothanum coronarum ac nominisatque imperii focium fuiffe conftitutum, artaro* Imperatoris filios Reges appellatos, unum Aquitanis, alterum Bajoarue przfeâum. Idem in Epiftola {4. feribit Ludovicum, aim Lothanum in Coaetarem nominis dc tegni confenfu totius populi Cui affiimpfit, fibi pnrcepiflè Ut Lotharii curam serem, ac illum de moribus corrigendis ftc honeftis atque utilibus fodandis fedulb commoneret. In Annalibus Ananeniibus & in Chronico Moyffiacenii ifta de regni diviftone leguntur, que ad inftirnnun noftrum omninb pertinent. *Anno DCCCXKIL Ludovicus Imp. opud dptis ptlotium tdtbrtvit Poftha. Et tn ipfi nfintt jtffit ejfe ibi conventum m*gn>m popidi de omni* regne *vtl Imperio fio opud dtuis Sedem rtfttm. id eft, Epifiopos t Abbotts. Comites. & majores natu Frentonem. Et manifeftovu tit myfitrimn tonjili fit, puod eo-giseverat, ut confuuertt nmtm defiliis fuit Imperatorem. Hebebat enim ire. filios ex uxore Ermtngarda Regino. Nonun uni Cloterius. nomen fecundi Pipinut. (nomtn tertii Ludovicus. Tune omni populo plexuit ut ipfi, fi vivente, conftitue-ret >num «x filiis fuit bnptrotorm, fitut Kerolui poter ejus fecerat ipfum. Tunc tribut diebus jejunotum eft ab omni populo, ac letanto foda. Poft hacjamdiSus Imptrttor Clotarium, quierat major natu, Imperatorem clepis t ac ptr coronam*

T·μ L *auream tradidit ei Imperium, populit aalamantibut & deccntAut .· Vivat Imperator Clotariut. FaSa tfi autem botitia* WfM m *populo du dio. Et ipfi Imperator ktdutt Dominum . dicent : BenedeBut u ,* Dmun Dum *tufier . oui dedtfii hodk e*femine meo confidentem in folio* me· , *videnttbut eculit tutu.* Hanc regni divifiomm poftoi Ludovicus anno dcccxxi. ia conventu apud Noviomagum habito Kaleodis Maii recitari fecii, A àcunOisProceribus qui umealfuêre confirmari j ut leguur in Annalibus Eginhardi & in vita Ludovici Pii. Er hac quidem diù manière, donec abalienatis i past· filiorum animis propter Juditham Ac filium ejus Karolum, cui poftea Calvo cognomen hxfu , Ludovicus nomen Lochani otmnr in Diplomatibus Ac EAiAis. Hinc mota Lotharii ira, ut paret ex epiftola flebili Ago bardi Accfaiepifcopi Lugdunesms ad Ludovicum •undem. Hinc ille Tragadix in Pium excitare, qux in veteri Chronico S. Galli dedecus *Francorum* menti» dicuntur.

Nostua kiecnoN·] In Annalibus Anianentibus, quos fuprà defcripmnus, legitur Clotarium à Ludovico patre imperatorem tuifle elaâum , populis accumantibns. Videommnb Agobardi fcptfcdam debdem , cap. 4.

Populi iuction·] Hk locus poftulare videtur ut heic quorandam Annalium Ac veterum li btorum verba excutiamus, «quibus colligi pofle primi fronte videtur Regum noftrorum fucceflionem iu regno paterno ad populi fnflragia pertinuifle antiquitus. Nam in Chronico brevi Auâoris inceni quod Andréas DucAeituiu edidit ex bibliotheca Alexandri Petavii ita difenè fcripeum eft intonso tertio SawcocumhiftorueFinncorum, pag. *i* ÿo. Ptpptmu Ara *moritur-* fir*flint*) Leg. *fibi tfoi) Karohu* fir *Karelomemnut deguntur* m regnv. Quod Eginhardus afin verbis eutreffit, eos fcribeiu ron/rx/u *omnium Francorum* Reges creatos elle. Ac ianè Hodoardus lib. 4. hiftorix Remenfis cap. 5· refert Fulœnem Arehiepifcopum Remenftm, cùm ad ArmiMum Regem Tranirtienenfem fenberet de eieâion· A coronatione Karoli 111. quem vulgb Simplicem vocanpts, caumque redderet cur eum Franci Regem non feciflènt ftatim poft mortem Karoli CraC Imperatoris, dixtfleeom tunc admodum corpore fiinul & fcientil parvulum exdtifl·, nec regni gubernaculis idoneum fuifle,Er *infiarut immaneffimd Normaunorum perfocutioat. perieuiefum trot. tutu am tiigtrt.* Idem paolè poft refpondens eiddn Arnulfo, qui querebatur qubd Franci fine ipfius confilio Karolum eiagdTent, marem Franceruai *tfirit ftcuu fi fotfit,* fMHuu met /rm/wr *fuerit ut Rege* detrdrute alium de regia *fiupt vel fucctfiioae fine nfooBu vel interrogatione eufiffuoiu)irti autpottntiorit Regit* eugrreer. Prieterei in ordine ad ordinandum Regem Francorum, qui ab Hugpne Menardo editus eft in cake libri (aeramentorum , *duo Epifcopi alloquuntur populum* m *Ecdifit. 'mquirtnitt eorum voluntatem.* Et in oratione de confecrauone Regis ita habetur :*faptr hunt famulum tuum,* puem*fapplici devotione* ia *regnum Francorum pariter eligimm, benediSionum tuarum doaa multiplica.* Deniquè ia narratione de coronatione Philippi iftms nominis primi legitur Regis Francorum eleâionem ad Arehiepifcopum Remenftm tnaximè pertinete, & Plubppum à Gervaiio Rcmenfi Aichiepifcopo eleâum eflè annuente patre ejus Heanca Quam Formulam ufque ad hxc dumi tempora conlervatam efle fidem faciunt aûa coronationis Heacki IV. & Ludovici XIII. Hxc funt, opinor, qux ad ftabiliewdum populi jus in eledione Regum Francorum dici poflunt. Sed comti hxc magna validaque argumenta leguntur in vetuftis aultoribus & monumentis, qux regnum filiis Regum jute fucceffionis deberi oftendunt ira manifeftè ut neccfle omninb fit eleâionem illam interpretari fimpiidter de confecrationc, cùm is qui Rex antei erat, in (blenni ac publico Epifcoporum Ac Procerum conventu declaratur paterni aut aviti regni hxrcs atque fuccefloc. Hanc interpretationem efle legitimam probatur ex ordine ad ordinandum Regem , in quo hxc Regi dicuntur emendata ex veteri codice Mf. Ecclefix Remen- tis ·. &a & *ruine amodo jiaium gutm huc ufyue paterttd [uettffmte ttnutfii hereditarie jure ubi delegatum.* Reges enim Francorum ex genere prodire docent munes veteres. Agmen ducet Agithias, qui de Francis agens lib. I. hxc fcnbit ·. *Filii patrAtu itt nanum fiucedum.* Idem infti loquens de Theodebaldo Theodeberti filio : *Theodibaldut ita^ui ejutfiluu* m *regnofuatdit .· oui quidem tamttfi juvenii admodum atque adkua Jub magtfiri cura fofittuiiontque tftt. pmria tamen Lex eunt ad* nguuui *vocabat.* Idem (cribic fanâus Gregorius Papa Romanus, cujus hxc funt verba ex homifia decima in Evangelia ·. lit *Perfarum quomti Fraacorumque terra* Reges *tu gtnerjt proituì.* Quem locum laudant Karolus Calvus in prodamarione adversos Venilonem Ac Fulco Remenfis Archiepifcopus apud Flodoardum. Novent ifta Karolus M. cumdivifionem regni fm infbtuerer inter filios fuos. Nam licèt Egtnhardus fcnbat aftam illam fuifle in conventu quem Imperator habuit anna acccvi. cum Primoribus & Optimatibus Francorum, Chartamque divifionis Imperii à Katolo editam jurejurando ab Optimatibus Francorum confirmatam fuifle, ipfe tamen eam peregit ablque populi fuflragiis, nulla confenfus Procerum mentione faftâ, eodem jure quo pacer bona fua liberis fuis tanquâm naturali dus heredibus relinquit. Quod confirmatur ex his qux Theganus fcribit in capite fexto de Geftis Ludovici Pu. Itaque Karolus Calvus regni panem accepit paterni donatione, ut ad Ludovicum Germamx Regem fcribunt Epifcopi Provinciarum Remenfis *Bc* Rocomagenfis in titulo xxvu. Capitulorum Karoli Calvi., cap- 7. Et titulo >n, cap. 4. Epifcopi apud Theodonis villam congregati afloquentes eundam Karolum, aiunt regnum uli hereditate rdiâum fùiilè. Vetiflûna igitur eft adnotatio qux extat hoc loco in aââs coronationis Hentici IV. Ac Ludovici XIII. nimirùm iftum populi confenfum accipiendum non eflè de de ftione, fed de fubje&ione, obedientia, Ac fide ^cuim populus Regi pollicetu fecundùm Legem

T»u.L

K4rlronaa c*. Ii».

Sua stNioaa rxATxa] nimirùm ut unum regnum eflet, non tna, ut explicat Agobardu» in Epiftola flcbih : *Cattru film vtftru dtfignaftit*

T·** L *fenei repti veftri ;fid* M *unum regnum effet,* ■·■ *trie »pratuliftu cum diu gutmpanicipemnominû veftri fteiftu.* Sed ifta Pippinum 8c Ludovicmn eravirortuliflc Mnae Thâunus cap. ai. degeftis Ludovici Pii : *Imperator denominavitfilium fiutm Letharium ut poft* «kintm*fimm omnia rtgmtptn ti tradidit Demper menât patria fuifu/ciptrt^ etfue haberet nomen* & bupsrixM*jatrii. Et* ·i *hoc ceeuri filii indignaüfiuet.*

r nh MpX Maxcmam Tolosanam J id eft,pagum Tolanum, qui complectebatur quietpud meet Garumnam ■ Atacem interje&im eft ufque ad Carcaflbnecn , quam in finibus Aquitanorum collocat vetus opufculum de Aquitania editum A dariftimo viro Philippo Labbeo in tomo fecundo none Bibliochecx manuferipeorum libratum , pag. 7)i. Exin Seprimania vd Goda dicebatur ufqae ad Pyreneos montes. Itaque non folùm pagus Rufcinouenfis erat in Septimanis, ut patet ex nodeia de Momfteriis regni Francorum *dc* ex aliquot ejufdem xvi monumentis, fed etiam Ceritania & civitas Ureellenfis, uri diâum eft in Notis ad Concilia Gallia Narbonenfis pag. 7. dc ad Agobardum pag. ?a. Quicquid vero ad regnum Francorum pertinebat ultri Pyrenxos. Marca Hifpanica dicebatur , cujus lunes extremus conditurus erat ad Rubricatum fluvium.

— MisaaicoajMTta. agat] Vide tit. 14. Legis Bajuvarior. cap. I. $. a.

p Cahtul axi Aqoisgxan.] Conlatum eft cum quinque antiquis codicibus manuferiptis , uno Monafterii Sangallenfis , altero Petn Ptchcri, tertio Philibert! de laMareSenatoris Divionenfis, quarto Collegii Parifienfis Societatis Jefu, quinto btbliochechxjulix Hdmxftadienfis.In eo prxtered emendr sdo ufi fumus editione novà Chronici Cafineniis, cui Capitulare iftud adjeâumeftex veteri codice ejufdem Monafterii. Adhibuimus etiam auâoritatem editionis qux extat in Hiftoria ecclefiaftica Centuriatorum Magdeburgenfium. Cxte* rùm iftius Capitularis diferta mentio extat in via ûnâi Benediâi Abbatis Anianenfis, in qua hxc leguntur : *Multe dtnipiè Mondbria erant put guondam reguleriter futreat infiuuta. fedpanla-IM tepefitnu rigore, regularùpend deperierat* Ordo. *Utautemficut una omniumeratprofiffio .fieret euegui omnium Monafttrioram fdubrit una coeojiutudo .jubente Imperatore,aggregatu Cnnobio-rumPatribui und quampluribui Monachiiperplurei rtfidit diu.* Omniliu *ergifimulpefitis regulam ab integre difiutient. amSu obfiura dilucidant, dubia patefecit, prfcot errorti abftulit, utiles* cm> *fuetudinu afeSuftue confirmavit. Judicia igitur regula cmSapu dubia ad proficuum deduffa eft-Sum,* fms MMib *regulapandit confiutudinu aim· ticnubui cun&t protulit » dt guibui etiam Capitulare injhtutum Imperatori confirmandum pro· buit, ut omnihu in regno fuo pefitit Monafterut ebfirvare praciperet. Cui protinit Imperator afi finfum prabuit»* Hxc verb oâuaginta capitula numerari confucvUTe inter Capitula Ludovici Pii ■rabat vetus Catalogus bibliothecx Sangallenfis, scriptus fubImperio Ludovici Pii. In eo enim ifta leguntur : Cannula *Hludouvici Imperatoria de Regula fantli BenediHi.*

wxztNu.] Codex Helmxftadieufis habet : *DCCCXVL Imperii veri gtorufiffimi Principii Hludovici tertio anno,* x. X«L *Septtmbru.* Sed ifta lediofidfa eft. Nam pretetqnim qubd repugnantes fibi habet reliquos veteres libros, Perceptum Ludovici Pii pro Monafterio datum teperitur ix. KaL Aueufti. Tou.l.

Amatis complgxxs] Hxc eft vera leftio. Fatendum tamen eft in antiquis Exemplaribus Diviooenfi, Pithoano, Parificnii, Sangallenfi, dc Cafinenfi lem non *euampluribut una fuit refedfcnt.* in Heunxftadienfi verb *cum quamplnribui uni cum fuit refidigènt* &c.

Assatis comfluxis] Horum unus 8c prxcipuus fiiit Benediâus Anianenfis, ut paulb anti vidimus. Cum eo vetb huic conventui interfuir etiam Jofue Abbas Monafterii fandi Vincentii propi Vulturnum in Provincia Capuana, ut legitur in Chronico ejufdem Monafterii apud An* dream Duchefhium. Item Apollinarius Abbas Flaviniacenfis, ur fcribit ejus auceeflbr Hugo in Chronico Virdunenfi; A Agiulfus Abbas Solemniacenfis, ut patet ex Prxcepto Ludovici Pii pro Monafteno Solcmniacenfi. Ei imerfuifle etiam Andonem Abbatem Stabuteaixm tradit Gabriel Bucelinus in Germania liera-

Singula vixia] Codex Cafin.*fingulai /en· tentiat,* c, v

Cxrixts AXTiuM omctNts] Sic ia antiquis ExemplaribusSangallenfi, Qi vionenfi, Helmxfta* dienli, Cafinenfi legitur. Qito etiam modo ediderunt Centuriacores Magdeburgenfes. Vide libellum fupplicem Monacnorurai Fuldenfiuni oblatum Karalo M. cap. il. In aliis cod. MIT. fimpliciter legitur *cttterit oftichtu.* ρ«χ. no. <■*· «·

Er vistiminta] lue 8c quxfequuntur défunt in editione Centuriatomim.

Non xapantvil J Nimixùm in figntnn luûfts A pcenitentix. Sequentibus feculis barba diftinxir Monachos literacos ab illitenris, quos *nae* hodii fratres converts vocamus) ut patet ex querimonia Monachorum LaUrishameniium adversùs Hirfaugienfesdt ex capite decimo vitx beati Bertholdi Abbati· Garftenfis. Apud Ftancifcanos adeb rare olim étant barter ut qui ex eis barbatas edet, hinc diftingueterur à atteris. Teftis Marinus Sanurus Tocwllus in Prxfstione ad fecrcta fidelium crucis t *Jacebat de Cammtritm Ordinit Minorum t gui portat barbam.* Uiid.cip.4.

Et in oct. Pasciub] Hxc non habentur in codice Hdmxftadienfi. Pig. fti. cv' ‡‡

Balneakum usos] De balneis Monachorum ifta paulb poft leguntur in eodem codice Heltnxftadicnfi , qux in aliis non extant. *Ut balneir generaliter tantum ix Hativitate & in Pafcka Domini, veruntamtn fiparaiim . utantur.* Vide Hugonis Menardi Notas ad Concordiam Regularum, pag.657.lj1. ibid. c. 7.

Ut nullus Emscopox.] Vide Notasejufdem Menardi, pag. 7x0. bid. c. >

Caput iftud fic legitur in codice Cafinenfi. Ut *cum Abbott rei* d *pteatnpa Priore fiu increpitui pM torum fuerit, mo* fine moraproftenunt illùu ptdibut,* Meâ culpi *primbm dicat ita* ut *tndutui eft. Et nmc juvente Priore firgat. 6r undè imerrogetiu fuerit rationem humiliter red· dau* Vide Capoda Monacbetum Sangallcnfinm jya. c u.

T.M. L c. cap. i j. tc Nota* ejufikm Menatdi pag. i 0I9.

Faatbvm oit. n. slao.1 Codex Pitha»-nus, *aliia* *M *vapedent Monadù.* Reliqui & edino Cenniriaranm· habent ori no· edidimus, nifi qubd in «brione iUa additur : /id *verecundiafit fimper* cMpcrtu.

njj c. Ut sou tnta] Cwniristove·: Uc*fili videlieet tofine* £rc. Codex Helsnxftad : *Utfili Ptlintfote.* C·fin—fis: *Vtfihu fine alitre* Mms-dbeixxM «m diryemr. Vida Nota· ejuidem Menardi pag. fiy.

Ibtdc.ifc Comsat*»» commatmi] PexMteaquxde hoc argumento oWecvata fiant i Filaûco luxo t. Seloâorum cap. j. reperio iftud insardiâum fisilTe in capite quinto Canonum fianfti Leogarii Epifcopi AuguftôdunenfiMnCondlioLondinenû anni m c n. cap. 19. fi*b Anfclmo Atchiepifco, *in* Coocil» quod apud Albiam cahbtahun dsd· nu anno mecuv.perfide Zano Sedis apoftoliex Legaro, de in Sjrnodo quam Joannetdnus Doria Cardinali· fc Archiepifcopus Panomsitanu· habuit anno mdcxv. in Ecdefie Panormitana.

Naqua oscuu ηµινα·.] Centuriawet: to *nullam smum quamlibet mulierem qfculeniur.* Codex HelmxftaX *Et nailamquaimübet* andjertM *qfcukntur.* Cafinanfi» : naau·/mums *ofiuhnt.*

,t(t m·;· Favos coLuoMao] Regoda fsnAi Benediaicap.4·· Si *autern nectfitat loci ampauptrtu txtgeruut ad fnget côUigpndea perfi occupantur*, mm *cemriftcùtur.*

Ibiic. I». Lisais m Bibuothica] Regula $. Benedifti ibidem : In dfefcu Qeedreg^mx *accipiant* •meci *finguloi* cadices de *Bibliotheca.* In epiftola Theodomari Abbatis Calineufis ad Karolum M. permittitur Monachis habere manutergia ad involvendos codice» quos ad legendum fiddpiunt.

Hn.J.c.<I> Cvcvua] Ita omnia vetera exemplaria, fi Cafinenfc excipias, in quo legitur *fcapularii* pro *cucullae.* In regula fiuaâi Benediâi cape $ 5. fcapulare diftingui videtur ε cuculla. Et ui epiftola Theodomari, in qua explicatur quid tum per cucullam iotellipnQt Itali, quid Galli, primùm cuculla: defcnptio inftituitur, dein (capularis. Scapulare tamen fub generali cuculle vocabulo comprehendi confuevifle auâor eft Sigebetrua Abbas Gtmblacenfis in libro de unitate Ecclefix pag. I ao. editionis Batilcenfis anni 1^66. *Prêter opera tantùm confiituit fanSui BenediSui alteram cucullam, quot dicitur fcapulare, ei qubd hujufmodi refit apta fit caput tantùm & fiapulat tegere.*

1144.c. m. PtovLis] id eft, pedum operimenta, ut pluribus eruditi oftendit idem Menardus pag. tty. quem confide. In Capitulis Theodori Arraiepifcopi Cantuarienfis, qux edita funt in tomo nono Spicilegii Dacheriani, legitur cap. j. Epifcopum Abbati quem ordinat debere dare FacnIkm *& pedulei.* Vide Cujacium lib. j. Obfervat. cap. ii.

PiDVLts quatuor varia] Statuta antiqua Monafterii Corbeienfis cap. v *Cdcearioi quatuor cum filii novit.* Ubi clarillimus editor conjicit legendum fonean dfe *filtit*, ut illud pedum tegumentum intelligatur quod Galli vocant *pantoufie.* Perceptum Ludovici Pii de ftipendns qux annuatim in cibo *sc* potu dari debent Mona- T«al> L Otis Sandi Dionyfii : *ad cordovefii to* in *filai* rvnon *compoeundau.* In Memoratorio Anfcgili Abbatis Footanellenfis feriptum eft in tomo tenio Spicilegii Dacheriani pag. »45. *Ctria bam ad filat v. emuftfita.* Proquo haud dubiè legendum eft/iUs. Solas eriamnutn Wafcone *sc* Occirani vocant eam calcei panem qux fub pedibas eft.

Fimoxaua J Epiftola Theodomari »d Karo* lum: Habent *etuemfietret twfiri Gr duplicia ft~ Meralu. Multi temeti er eii Dtofitvanie in tentim fi continent ut neque femorali* habeant neque plui qudm duplicia indumenta.*

Manicas qv. v. Vantos avfil.] Sic codex helmxftad. Reâè. Nam tnanicx funt chirothecx, ut obfervat Hugo Menardus in Noris ad librum factamentorum pag. j6i. extrema. Vita S. Bafafti, Epifcopi Camotenlis t *Manicae, quod, vulgi* Wantos *vocant.* Memoratorium Anlegifi Abbatis Fontanellenfis in tomo tertio Spicilegii Dacheriani pag. *x^6. ad ubantot Ub. i.* ubi le* gendum eft *mantet,* in plurimis cod. défunt verba *Manicat quai vulgi... appellamui.*

Saponim it vnctvxam] IneditioneCenruriatoratn tftadisjondafunt, hoc modo: Ut *data 4 Prterefiponii* €r *unSura menfira , & reliqua oun Ibifini nectjfiria adjuei* (fortè *ujbt*, id eft, *ufii) habeant leSum propter caufam infirmitatit.*

PiNGVtDiNist an isuM] Vide Menardi Notas ad Concordiam regularum pag. 709.

R(gula luatT] td eft, Regula S. Benediâi cap. j t. ubi prxtered prohibetur ne Monachus aliquid peculiare five proprium habeat : *Ltficni inventum fuerit quod ab Abbate non accepit. graviffima difciplina fubficeat.* Vifio Wettini Monachi Augienfis tempore Ludovici Pii : *Ibi fe etUm quoddam opei in modum caflelli ligno &* lapide valde inordinati confiEum fr fuligine deforme vidifi fatebatur, fumo ex eo in altum vaparante. Cui interroganti quid effet. rtjponfunt eft ab Angelo habitationem fuiffe quorundam Monachorum de diverfu lotii & rtgionibui congregatorum ad purgationem fuam. Qui de eodem numero unum fpeaalittr nominavit. quem dixit ibidem 'm ana plumbeo inclafum prxftolart debere diem magni judicii propttr opui peculiare.* Hinc lepra proprietarii in Chronico Auguftano Sigifmunai Monachi lib. 1. cap. 4. apud Piflorium. De Monachis proprietariis abundè diâum eft in Noris ad Concilia Gallix Narboneniis pag. st.

Et dim. V. m. V. ». roaaiCAT.] Centuriatores : m *refeBorio manu proprid poculum eu per-* rM· i,p- *rigat.* Cotuces Sangallenjis, Pithtranus, Parifienfis , Cafinenfis habent (impliciter, &* *poculum porrigat.*

Di mandato] Codex Pithceanus : Dc *mandato pauperum poft cenam facundo.* ttide· «4.

Ut mandatvm] Retinuimus ledionem Sirmondi *sc* Centuriatorum, quam conhnnar caput tertium fratrum ad Auvam diredorum, qux infra fuo loco dabuntur, ubi fic legitur : Qui *etiam pedet peregrinorum in unaquaque feria lavant.* Libellus fupplex Monachorum Fuldeofium oblatus Karolo M. cap. I 5. *fiubd peregrinorum fufi ceptio & lavatio in eii pedùm non negligatur , fd fecundùm regulamurfecundùm Priorum noftrorum*

Tom. I conficeudiimn, qnnntUatnfu ventrint. mifirietr-diterfitfijpUntur . Era* omuifeu jnuribut leve-tte pedum ta urMeetur. Ptrceptum Karoli Calvi quo confirmat fuiui*rio«*em hofeiuK* fadam ab Hildrado. edituns abHeroenroin AuguAxViro-manduorum : q/fw ad daadenra pauperes fitfii-fuuuir .· ad f«M, pMM ûÿrâ dnnftre tru.fr leatt ctHfnuu hebcbuur, fitters ad efitium U-vaxdanMi pedum religtesi perfinmtles dset fit-cedaar. Vetera porrb iftius Capinuaru exempbi-ria habent tantùm : Ik raaadasaas pqjf mrmm fiet. Au&x vice Alauni: fymndb meeum ad Mandaram pergebni, fr tt vinum Mere jubt-Atm, tnt ceUidtffimd dictbet : BAi. Domine Peter. rneo cam araaralo fifitittttr.

Dûd. c. tr. Non rbficiant.] Codex Câlin. ntn ttfictt nent biber.

ipsa tambn] Hxc 8t qua Coquuntur ufque ad Si veri défunt in codice Patifienii. Défunt etiam in SangallenG, qui pro his qux iftbic leguntur in aliis exemplaribus, ira habett Et ipfi tum Epif-eopis·, AAbetibus, CaitMicir, NebdAus. undi ipfi reficiuntur fanet.

ib>d.c. »». Quod Rbgvla juut] Regula S Benediâi cap. 38. Frnttr aiucnt ieldraiadariar tcttpitt mixtum priufyudm incipiet legere, prepter cem-mwienem fiutSem^ fr ne feni grnve Jit ei fifir-ntum fiftuttre. Pofitd entem ann coquine htbdo-mederlit & fervitorAtu reficiet. Vide caput quin-tum fratrum ad Auram diraâorain.

ibid. c. »1. Ut Praiosituj] Prxpoiin Mouaftetioruin, fecundi poft Abbates, ut pluribus probat £rpè laudatus Hugo Menardus ui Notis ad Concor-diam Regularum pag. 169. 197. 414. Eam ob caufam epiftola Htnctnati Retnenfis Archiepifco-pi ad Monachos Corbaienfes inferipta eft Fui-crenno Prepofio fr frtirAut fifonefltrti Cor-beitnfis. & aka adMonachosCentulenfesMage-nardo Prepofito (r fretribus in Monefterto findi Ruhtru degentAut . apud Flodoardum lib. 4. cap. 15. Hiftocir Remenfis. In Concilio Moguu tiaco cap. 11 ; prxciprur ut Moneftertum, ubi fieri pegit, per Decanor ardraerar ; fuza illi Prnpofiti fitpi in tletunem iruidunt & in le-betum Diebeli. Refpexerunt aerem conditote* iftius Canonis ad caput 11 it ú j. regulx S. Be-nedsâL Vide Capitula Monachorum Sangalicn-fium cap. 30.

,/M. ,m. c·»· n. Ur de Simioribus] Vide eadem Capitula cap. 14.

IbUc.H. Ut movitio] Vide Nous ejufdem Menardi pag. 90. 944. 977. Vide etiam ConciliumClo-veshovix cap. 14.

Hose. vrob. causa] Hxc non habentur in codice Patifienii. Recinenda tamen elfe pat^t ex capite 58. Regulx S. Benediâi.

Parentib. s. commendet] CodexCalinen-fis : perennbus fin tut emitis commendet. Cen-nuiatorcs : perentcbui fin eut Monofierio com-mittet. In Regula S. Benediâi cap. j8. legitur : Ret fi quus hebet. eut erepet priut peupertbut, eut feSi filenniter danettene conferet Monef-ttrie.

Promittat] Poft ifta fequitur in editione Cemutiarorum . td eft, fecundùm regulem finSi BtnediÜi profefftenem tu Euitfit fteitt.

Coopbrtum cafut] CenturiaBores : cuculle yrtecur cepue. Vide Notas ejufdem Menardi pag-NI. Tom. I. 1M'·.

Ut fvbrum tatbr] Olim, ud diximus ad Salvianum, ea erat parentum auAoritas ut lice-ret illis liberos fuoe etiam in pueritia vovete Deo, Ac ut iftis fas non eflet abjicetc inftitutum quod purum impetto ftdeepetant. Immà non fcHutn natos vovebant, fed enem eos qui nondum nati, in nutris uteropoiti erant. Quod duobus illuftri-bus exemplis «tendîmes. Non fclùm aurem eos qui jam concepti erant, fed etiam nafcicuros in univerium j ut patet ex teftamento Ludovici VIII. Francorum Regit apud Andream Duchefniuln tom. 5. pag. 315. Item veluntut & prreipimut pubd putntui filius ntfter fit Ctericue & omnet «lti pui poft tum tufitMnr. Porro Menardius in Noris ad Concordiam Regularum pag. 985. dc feqq. & Carolqs le Coince in Xnnauous cede-liafticis Francorum ad annum 544. $. 74. multis teftunoniis confirmant pueris quos parentes Deo obtulerant in Monafterii* non licuiffe difcedere quacunque de caufe, fi res legitimo ordine & fe-cundùm regulem peraâa fuiikt. Formulam qua-liter parentes filios fuos offerant in Monaftçrus vide in Nova Colleâione Formularum cap. 31. Ar qux ittic d nobis adnocanrur. n>i4. c.

TtMpoRB oaiATioNts] Codex Cafin. oble-tionit fecundùm regulem efferent.

Ad altari] Hxc défunt in aliquot exem-plaribus.

Ut domus sbmota] Codex Helmxftad. Ut cercer his qui fugere &e. Habuerunt femper Mo-nafteria catcetes in quibus Monachi facinorofi includerentur ad agendam feveriorem pceniten-tiam. Extanr plurima hujufce rei teftimonia, in priinis verb in flaturis qux Couradus Archieptf-copus Colonienfis edidit anno mcclx;. de vita Sc. converfarione Monachorum. Sttunimui etiem, inquit, qubd qnediAtt Menefttrinm fuum cerce-rem hebent, tn tuo dtlinqutnttt reguleriter pu-nientur. Vetùm hic career adeb durus poftei eva-fit ut miffratiopem permoverit Scephani Archie-pifeopi Tolofimi, de quo hxc leguntur in Hifto-ria chronologies Mf. Parlameurorum partir Oc-citanx feripta antè ducentos annos / Guillelino Bardino Coaliiiario Clerico in Parlamcnto To-lofano. 1 1 I♦°.

Anno Domini mccci. & die xxvn. Ja-nuarii cùm Rex Joannes commoraretui apud Villamnovam juxtà Avenionem, fluvio Rhodano intermedio t & ibi cer-tamen lancearum live haftarum, quod nos tomeamentum vocamus t celebndlec totâ curiâ Papali adftance, totum fe con> mifit negotiis pacrix Occitan», & nulli audientiam denegavit. Inter hos Vicarius generalisStephani ArchicpifcopiToiofani ex mandato difli Archiepifcopi conqueftus eft de horribili rigore quem Monachi exercebant adversus Monachos graviter peccantes, eos conjiciendo in carcerem perpetuum, tenebrofum, & obfcumm, quem

Tom.1, quem *Kadt in pace* vocitant, qui nihil aliud habebant pro vi&u quàm panem & aquam , omni contortio fodalium illis adempto , ità ut qui huic pœnx addiâi funt, femper pereant delpcrati. Super hujufmodi querimonia Rex per fuam Ordinationem ftatuit quod deinceps Abbates , Priore·, Superiores, & omnes Gubernatores Monafteriorum & Conventuum bis in mcnfe vifitarent ôc confolarentur fratres qui in tali preflura detinerentur , ôc qubd illis liceret petere conforming unius Monachi dc fbdaiitio bis in menfe habendum. Qua de re litteras patentes expedire fecit, quarum exeeutionem demandavit & commilit Olivario de Saia Senefcallo Tolofano & aliis futuris Senefcallis patrix Occitaiix. Pro revocatione hujufmodi ordinationis Fratres Minores & Fratres Pnrdicacores mira fecerunt , audoritatem Papae reclamaverunt ; fed Rex in fua voluntate perfeveravit, Sc voluit qubd obedirent, aut regno fuo abirent. Qua de caufa, etiamfi inviti ôc repugnantes , voluntatem Regis exeeuti funt. Barbarum enim eft incarcerates ôc fie affliûos omni folatio ôc confortio amicorum privare.

P»g Hf. MF 4«. Veniam pit at] Codex CafinenGs addit : &· *annuente Priorefurgat. Servetur tamen filentio. Et cùm ogrefii fuerint, expittd oratione, veniam petat, & fecundùm modum culpa judicio fubjaceat.* Vide Regulam S. Benedicti cap. 71.

Ibid.C. 4). Loqui] In editione Centuriatorum poftel fequitur : *id eft, Crede mihi frater . aut vivit Dominus , feu novit Dominus.*

Ibid. c. 4J. Ut schola] Vide Nota? ejufdem Menardi ad Concordiam regularum pag. *6ts.*

Ibid.C ,4. Martini] Codex Cafinenfis addit, & *in fanfli BenediSi.* Qux lectio confirmatur ex epiftola Theodomari ad Karolum.

Plenar. off. agatur] Hxc non habentur in codice Cafinenli, neque eorum mentionem hoc loco facit epiftola Theodomari.

Er bis reficiatur] Epiftola Theodomari : *etiam bis ad prandium mifeere facimus.*

Ibid. C· 4S· Dicatur] In editione Centuriatorum poftel fequitur : & *deindi aqua benediSa, antequdm inirent in dormitorium. fuper capita illorum d Priore infpergatur.*

Tn· ru. EitiMosTMARiis] id eft, *pro omnibus eletmoffnat nobis tribuentibus ,* ut legitur in Libello fnpplici quem Monachi Fuldenfes obtulerunt Karolo Magno. Prxftu antem integrum locum referre, cjnôd is valdê illuftrer hoc caouc Aquifgranenfe. Sic ergb fcribunt Monachi Fuldenfe? : *in fecunda quoqui feria untufeujufque Septimana orationem pro omnibus eleemofynas nobis tribuentibus. id eft, eundempfalmum L. quem tota Congregatio juxtd corpus B. Martyrisfimul proftrata cantavit, cum Oratione Dominica* Cr *Pro defunSis ergb fratribus noftris commemorationem illam* yuam *quottdie bis habuimus . id efl, poft matuttnam celebrationem & vefpcrtinam, qua eft antiphone videlicet Requiem xierrutm .* tj* *prima part pfalmi* Te *decet hymnus Deus, verfus far colleSa.* Tom.».

Dii* jsjunii] In editioneCentutiatoriini h.vc adduntur : *Quatuor Temporum , jejunetur,* ur *tn vigilia fanfix Maria , Annunciauonc, Affumptione, Nativitate. Jejunatur ftmiliter in Natali omnium Apoftolorum ,fcu fundi Jeannis Bapttfta de Martyrio , feu in Natali cujuflibet SanSi tn cujus honorem dedicatui eft locut ubt militant Monachi.* Ibid, c.f

In refectorium] Vide Notas ad Concordiam regularum pag. $07. Ibid.

Ut SiNioa, Dicanvs] Vide Capitula Monachorum Sangallenfium cap. 50. Ibid. c. *n*

Ur Prepositus] Centuriatorum editio hxc eft: *Ut Prtepofttus, Decane , Cellarius, Portarius , dt eorum minifterio nifi caufd utilitatis &c.* Codex Sangallenüs : *Ut Prxpojuus, Decani, Cellerarius. Portarius.fi uniti tn mmiftcriis illorum fuerint , quantum Abbati Cr Congregarieni placuerit, ibi fttnt.* CaGneidi : *Ut Senior , Decanus , Cellerarius, Portarariut de eorum minifterio nonnifi coufi infirmitatis manducet.* Sed hxc duo poftrema vocabula non funt hujus loci. 1» Chartulario Tutelenlî fol. 17. X19. inter prxcipuos Monachos illius Monafterii numeratur Otgerius Portarius anno duodecimo regni Ludovic! Tianfmarini. Ibid.

Cttlararius] Aliqui codices habent *Cellarius,* ParilienGs *Cellerarius.* Vide Notas ad pa-

Ur Abbates] In exemplaribus antiquis Caiiitenii 5c SangallenG & in editione Centuriatorum legitur : *Ut Canonici Abbates.* De Abbatibus Canonicis vide Concilium Partiienfe VI. lib. j.cap. 18. 8c Concilium Aquifgtanenfe II. capitulo s.. §. a. num. 1. Ibid. c. t».

Generalem Synodum] Centuriatores , *generale placitum.* Vetus regula, ut apparet ex ns qux fuprà pat 1044. difta funt ad Capitula Synodi Francofordienfts, ad quam Benedicius, Abbas AnianenGs , ic Aruanus, Abbas Cauncniis, fuos Monachos duxerunt.

Superv. Monachus] Centuriatores fnnplicitet, *hofpitibus.* Paris;,

Ur de furto] Heic furti incerti 1 Monachis patrari probatio heri jubetur per excommunicationem à corpore & fanguine Domini, contra morem illius feculi. Teftis eft Canon xv. Concilii Wormatieniis, in quo lie legitur : *Sapi contingit ut in Monofleriis Jurta perpetrentur.* 6r *qui hac committant ignorentur. IdcircO ftatuimur ut quendb ipfi fratres de talsbut fe expurgare deleant. Mijfa ab Abbate celebretur . vel ab aliquo cui ipfe Abbas praaperit, prxfentibus frairitus , & fic in ultimi Mijfa celebratione pro cxpurgatione fuaCorpus & Sanguinem Domini noftri Jefus Chriftipercipiant, quatenus ita indi innocentes fe ejje oftendant.* Hunc locutn , alioqui Ibid. <..'✦·

Tom. I. non admodùm difficilem aut obtnrum, fic interpretatus eft Joachnnus Vadunus in libro fexto de Eiubanftia pag. 1 › 8. *Porto ut* ut *Caroline illo fault* palae *ejt in parvulis communicandis erratum, itd ne id quidem admodùm probi aut pu morafuiteutd eidem tempore Epijcopt & Monachi Eucnarifiam ad innocenti* conteftattonem &· ρατοΛι tonem oijcâi criminis /umere ejjent faim. ut cum fiirrum in Monafterio ejfet commifjurr, Monachi omnes m Mifia celtbraiione corpore & fanguine Domini parutipabant.* çiri *fe criminis Jùfpicione liberarent. Id perfuafione fiebat rcLgionts, qua fcelcru conflictum pen* metu lanei ab efu il/o (jcrofiinflo arcere credebatur.* VidcReginonem lib. 1. cap. 176. &: qux illic à nobis adnotata funt.

Ibii. c.*r Stando] Codex Caiinenfis, *flons burnthatui.*

U.d-cst. Eulogia] Varié accipitur hoc vocabulum, ut pluribus explicat Gtetierus in libro fecundo de oenedidiombus cap. 14. & lcquenribus. Vide «nam Notas ad Concordiam tegularum pag. 8-r $. Iftud *communicatio frafti panis* dtcitui in Libello fi^plici Monachorum Fuldcnfium ad Karolum

n>iXc. 7·. Tradatur] Codex Pithari, *qua le&afuerit expcnaiur.*

'bid. c.n Caput iftud fic habet in editione Centuriatorum : *Ut quandb fratres jtiunin:, pod jcxtam dormiant. hoc eft, aftiro tempore. Poft tuee celebrent Mijfam.*

foid.c. ?♦ Pâtir noster] In editione Centuriatorum additur, *& alias 0. a:,ones genua ftciientts. quando temput opportunius eft. dicant.*

Pair*. t»I i*. Nihil tribuat] Codex Catin. *minimi fit licentia dandi.* Régala cuiufdam in Concordia regularum pag. 718. *Illud pr.t:ipul decernimus, ut nullus alteri dari er menfurafua* s *el accipere ab a*iero prafiim.it prêter Abbatem › el Prapofieum, cut ab Albait cotnmtjum eft.*

Ib d-c .··. Qvatuor iufbvx] H.rc eft ledio codicum Pithaeani & Panfieniis. Cafinenfis habet *tribus diebus,* Sangallenfis *fer tantùm*, Centuriarotes *A.* editio Capitularium anni mdciii. *0S0 diebus.* Juvat hanc ledioném epiftola Theodomari, in qua fic legitur : *Volatilia nunquam nifi indie Mutatis Domini .fi eft undi, ufque ad dies oBo comedimus. Similiter etiam pafchalibus diebut.* Vide Metiardi Necas ad Concordiam regularum pag. 709.

PiR debitum] Idem Theodomants : *Sed de efu volatilium tam cauti pndentijfimus pater nofter in fua regula pofuit ut fi velant comedere Monachi. tùtm opportunum eft, non fubjaceant tulpa. Sin autem eis d fuo tale edulium non probetur Abbate. at quafi ex debito hoc non pqffisu requirere. Multi tamen Fratrum noftrorum negue volatilia comedunt &c.*

IbJ.c sc» In doctrina] Caput iftud deeft in aliquot codicibus, *Sc* fumprum eft ad verbum ex regula S. Ecnedidi ; nifi quod quxdam claufuiz ifthic omittuntur qux habentur in regula.

In omnibus] Vide Menardi Notas ad Concordiam regularum pag. 191.

Prxter fuperiota oduaginta Capitula, alia quinque aliu permixta extant in editione Centuriatorum, quz dos heic addenda efle ccnfiumus. T«.m. L

L· Ut baculi à Monachis pro neceiUtate aut infirmitate ferantur.

II. Ut in jejunio Quatuor Temporum nullus cibus fumatur alius nifi ille ficut in Quadra^efimaconilitutum eft à fanetis Patribus. Similiter in capite jejunii.

III. Ut quando jejunant Monaclii, Officium Mortuorum celebretur priùfÎuam Lcclio antè Completorium legatur, leinde eant in refedorium, bibant, Ac poft hxc legant Colleüionetn.

IV. Ut in hebdomada Pafchx in clauftro non loquantur, fed lectio divina ab omnibus teneatur. Similiter in hebdomada Pentccoftes, & in omnibus diebus dominicis, feu in Natali Domini, & in omnibus Sandorum Feftis prxeipuis.

V. Ut in domo infirmorum non manducent fine licentia Prioris, neque bibant.

Primum caput iftonim quinque valde illuftr*cui ex capite quinto Libelli fupplicis quem Monachi Fuldenfes obtulerunt Karolo M. in quo petant ut fenibus & infirmis baculum pro fuftenratione ferre liceat.

Dona it militiam] Audor Annalium Aniaiienfiutn : *Erant etiam quadam Monafteria ex eis munera miluiamque exercentes. Quapropter ad tantam devenerunt paupertatem ut alimenta veftimentaque detjfent Monachii. Qu* conftderans, fu^erente praphato viro* Benedido Abbate Anianenli, *piiffimus Rex pojfc fervire pracepit, iid ut nil Deo famulantibus deefiet, ac per hoc alacres pro eo ejufque prole totiufque regni ftatu pitjjimum precarentur Deum.* Hinc ergb emendanda eft vita ejufdem Benedidi, quz edita eft in fronte Concordiz regularum. Vide Ada Sanctorum Ordinis S. Benedidi, feculo iv. par. 1. f»g-i*4- Pag. fit.

Solas orationes] Preter Monafteria heic enumerata, qux Regi folas orationes debebant, alia quxdam iftius generis fuêre in Aquitania, Tutelenfe nimirum dc Sarlateufe, ut diximus iu Notis ad Lupum Fereariemfem pag. *f*>4. Regulx Monaftcrium ad Garumnam nihuRegi debebat; ut patet ex Charta Bernardi Comitis, cujus partem Marea edidit in libro tertio HiftorixBenearn. cap. *6.* quam vert nos integram reperimus inter fehedas Amaldi Ohienam ex Chartulario Regularenfi defcripcam. Hanc Ludovici Conftirunonem fecuta vel imitata efle videtur pofterorum pietas in Italia *Sc* in Anglia. In Chartulario quippè Cafaurienfi reperio fundatores Monafterii fandi Mauri de Amiterno nullum alium cenfum fibi reriruufle in pofleffiombus eidem Monafterio dans *nifi tantùm orationem pro nobis & parentibus noftris.* Monafticon Anglicanum à Gulielmo Dugdalo viro ddigentiflimo editum exhibet in pa-

Tom-L gin* 10S. narrationem de quodam Diacoiio cxcito intrà Eccleiiapi 1 domemcis cujufdam Principia nomine Nogui : qui pœnirudine pofteà duotus. Ecclefurque fâtufàciens, quofdam agros Ec* clciiv Lindavsenfi dedit, «dixitque ut terra fie dit* effet *libcre ab omni Luttait ferviûe, nifi tantum ortuiont coudtend* m *yerpetu».*

S. Bfnioicti] Floriacenfis, ut opinor, ad Ligerun indiocceù Aurelianenfi.

I rRRAMiAt] ftted «JuifuûAr Bo Ummi *vocabatur,* ut ait auâor vite Lodovici Pii. Situm eft in dicecefi SenoneniL Vide Nota* ad Lupum Fetrarienfem pag. J41.

Nigelli] Puto heic agi de Monafterio Nealph* veteria in diocefi Catnotenfi.

S.l rucis] vulgb ianâi Leufredi in Ditnefi Ebroicenfi. *La* Creix *feint Leufroy.*

Correia] in Diocefi Atnbiaacnii.Celeberrimum Monafterium, inquoolim valdè Awueiunt ftudia literarum. Hinc toc boni & antiqui eindices manuferipri, quorum ope uuilta correda A emendata funt in antiqui» auctoribus , multa in pubiicam emifla que haêenùs latuerant.

ô. Maria Suessionis] cujus hiftoriam cum Appendice actorum veterum nobis nuper dedit vir dariflimus Michael Germanus Monachus Benedictos. In veteri membrana Monafterii Canigpnenlis reperio nomina quarundam Abbatilla-. tum A ccldxiorum ac nobdiocum,ut puto, Sano timonialium illius Monafterii. *Frenburgù Abbth tiffe , Ermtntrndit Abbatija , Adtlaidit Abbetiÿe , Adtlaidit Thefiuraria , Untune . Elifitbtth , Hddtburgu, Fugela, Beriiuildù, Lende* 9 *F.ve , MethildUt, Lanfcindit* litjburgii, Richdutt . Hildcburgit, Rojmedii.*

Stabulais] vulgb *Scavelo* in laltu Arduennenti, cuius Abbas ei tempeftate fuit Ando, ut Gabriel Bocelinus tradit. In padit initis anno dccclxx. inter Karolum Calvum Francorum dc Lndovicum Germania Reges pro dividendo regno Locharii, portioni Ludovici placuit addere *Abbatial Pritmiam&rStabolau cum omnibuirillii deminicetit & vafidlerum,* ut legitur in Capitulis Karoli Calvi ut. xutt. p. ax j. In Annalibus Fuldenfibut legitur hoc Monafterium *à* Nonnatinis vaftarum faitfe anno dccclxxxi. At Regino tradit combuftum fuiffe : *Poft htu Aquit Palatium . Indam , Melmunderiet ,* fir *Stabulent MonefteriainfavilUmredigunt.Sicemm* legitur in duobus vumftiflimis codicibus manuferipris, uno Bibliochoce Colbertinc, alturo lânâi Arnulphi Metenfis. Vide Notitiam Ecclefiarum Belgii peg. alp. *ic* feqq.

Flaviniacum] in Diocefi Auguftoduncnfi.

S. EuctNM]/ltaâi *Augtntii* in Capirulis Kal rali Calvi tit. xun. pag. 1x4. Situm eft in monte Juta in Diocefi Lugdùnenii. Hodie vulgb *fainS Claude.* Vide S.Bernardum epift. *91.

Notaucium I ad radices montis Cinilii, non longé i flumine Cimfio, ut docct Francifcus Aueufbnus ab Ecclefia. Heic Hugunem, Karoli M. nlium,- Monachum A Abbatem faillie tradunt. Fragmenti Chronici Novaliciei isedsdit Andreas Duchefnius in tomo tettw Scnprocum Hiftocir Francorum peg. *6*; 5.

S Nazarii] LaoushamenfishDueceti Moguntina. *lome 11.*

1«ivs" 11 ' Kl.] Oftbms ville mentio eft in Capuulis Karoli Calvi tit. xs.ni. pag. xxi.Oftonis cella in Diocefi Atgentorareiih , nunc Schurera dicitur, ut Guillnnannus docet in Epifeopi» Argeminenlibus nag. <7. *yt.* Otfoms vilbeMonaft- 11 dicati in Honore fandi Leodegarû, Martvr>«, mentioexut in Prxceptu L.idovici Tranihuh -iqitod i Perardo edriim m m monumentis Hifton* Burgundicx , p.ig. 11 . j. Tou r.

S. Mich Attis) HaùJmiô VakfnisWenfetlicic agi de Monafterio iaikh Micnaelis in penci l» mans, A in hac notitia feriptum die *irwt/J pr.nu* qubd tîtum effet ininariico vcl mareko, id eft, in iblo paluftri.Mihi nia fe-mitia non pro barur. Monafterium quipp tancli Muiiaelit mareici primi heic collocatur unci Mouaftctiatiactos Lugdunenfis.EtinCapitulisK.irolilaL ;u. xun. p. X14. Monafterium, ut opinor, fam.li Michaelis memoratur uni cum Monafterio fandx Mariat in Bitinciono. Chiftleriiis in Vcfontione part, a. c. *66.* p. X79. adnotât elfe in Vefontionenli cvitate Ecclelum ûuiâi Miciudis in monte land' Stephani, fané perantiquam . kdeaju· tundauo nesn nullibi legerit, etti plurimi im«merit A. m· tuftiflîina illius monuineura , c;u'q.>e dedirati · nem fic in veteri rituum codice no.ara.n : IΠK... OiMr. *Be/ilue S. MtchetUt.*

Balma] Duo antiquitus ilbns iKxninis Monafteria fuerunt in Diœccli Vcioimvnenfi, untim vetus puellarum, aliud virorum longe recentius. Ut pluribus oftendit vir cbntfmms Carolir le Comte in Annalibus Ecdelix franc. >rnm ad an '. Dxxxtv. Monafterium virorum mi"o ftatuunt fundatum ede non ira m>.b<> ante Cluniaccnk , ut fcribit Andreasltochefniuiin Norisad Bib'm thecam Cluniacenfem p. xx. Vide Capitula Karoli Calvi tit. xtiti. p. xn la cft.iin Beinardum epift. a p.& Innocentium HI, u 1. epift. 11 {. & lcqq.

S. Ssquani] In Dioceii I ingonenfi.

Natradis] Dubium miliinoncftqum temriina fit le&ioouam exhibet Notitia Galliarum clariflimi V in Hadriani Valefii. qui *Monafterium Nantuedit* heic legit. Ananien nihil mutare a.ilus fum, deftinttusope veterum exemptai:u.n. Vr-ms Monafterium eft in DicBcefiLugdiinenfi.cui'is ultimus Abbas fuit Hugo Abbas Cluruaceniis, m obfervat Claudius Kobertus. Nam deinceps Abbatia non toit, fed Prioiatus. Hodie vulgô, *Nantua,* media fere via inter Lugdunum A Genevam, m conutaru Beugii. Vide Notas ad Agobardum p. › 8.

Svarizana] ideft.ScfcirvarpacA.ut opimor, five *Sdmerttechin* Diœcefi Argeutinenfi , quod .nitel Atooueûui vocabatur.Vide Guillimannuin m Epifcopis Argentinenfibus, pag. *96.* 110. Psg. *tf>.*

S. BowirActij id eft, Fuldenle.

S. WicBinrt] id eft, I uteflarienfe i" m ura Satonue,ad fluvium Adranani, uti diôtom en ns Notis ad Lupum Ferarienfcm pag. 49 5

Msiaridum] In tomo tertio Spicilegii Dachetiani pag. 144. feriptum eft Anlegrium j· batem fontanellenfem dediflè *ad S. ijrtgtriu* 1 *hbram unam, ed Monafterium Meurt libram* i.nam *, ad Mclunder libram ttftam.* Fortean etgô oro *Meleredum* hoc loco legendum eft /We *dam.*

i o»sAti ›] ia eft , Monafterium fandi Kri

TvW I. Foflarenfis tn Diœcefi Pari(ienfi,quod nunc fandi Maun lollateniis dicirur. Hujus Monafterii Abbas, regnantibus Ludovico Pio & Karolo Calvo, fuit Engclbertus , cujus mentio eft in Prxcepns' eorundem Principum de privilegiis ejufdem Monaftcin Jt in capitc tctno libri die Miraculis fanctt Mauri, htius Engelberti tempore Monaftetium Glannatolienie, live faikli Mauri ad Ligerim, cornobio Foftatenu fubjedum eil audoritate Ludovin Pu , Sc per Pizpolitos deinceps gubernatum ftut tjui ab Abbate Follater.ii mittebantur, ut colligitur ex codem libro miraculorum fancti Maun. Itaque Gausbertus , qui KaroloCalvo regnanre Glanuatolienfe Monaftetium rexit , non erat Abbas, led Pratpolitus.Docet nos iftudChatca Anouvarechi Britoms, cujus mentio eft in capite odavo eorundem miraculorum , quam vero nos rcperimus in calce factorum Bibliorum qux idem Anouvarechus obtulit Monafterio fandi Mauri ad Ligcnm. Eandem coenobii fandi Mauri fubjedionero iuâ audoritate confirmavit Karlomannus Ludovici Balbi filius, ut docet Karolus (implex apud Labbeum to. x.MifcellaneorumHiftoricoruin p.ig. 516. *Pr.rtered in pago Andegaveitjï fuper Ligerim Monafterium JanBi Maurifuum Fojfattnfi ctrnobio à fratre noftro quondam Carlotnanno fubjeSum ut unum ejfen: & fub uno gubernarentur Abbate, in eadem ratione commendamur perji/lere.* Tandem Uibanus fecundus in Concilio Turonenli *MonalhriumfanBi Mauri* in *Clannafolio, a Fojfatenjium Monachorum abftraRum tyrannidejriftintedignitatilibertatique reftituit,fub tnagtfterio tantiimCafinenfiicancbiiptrpttub manfurum,* ut legitur in lib. 4.cap. 18. Chronio Cafineniis. Quod faduni elle ad fuggeftionetn Comitis Andegavenfis, redamantibus Monachis Foflateniibus, Sc multis qui in Concilio aderant aliter fcntientibus, docet IvoCatnotenlis eptft. 1 $ 9.

Sancti Gatcoxii] In Capitulis Karoli Calvi tit. xiiii. pag. 11 j. in portione regni Lotharii quam Ludovici»Germania: Rex accepit, *eodem* otdine quo heic numerantur *fanfh Gregorii, Mauri Monafterium, Sc Fhcreiheim.* Quô ht ut exiftimem Monaftetium iftud fandiGrcgotti in hac notitia commemoratum illud elfe quod in Diœcefi Argentoratenli fundatum fcnbunt i Childenco fecundo Francorum Rege, & hodie *Munfier tn S. Cregorietuhal* vocatur in Diœcefi Bafileenfi.

Monast .S.Mauri] vulgo *Maurmunfler* in Diceceii A gentoratenfi, funtuium primbà fando Leobardo D. Beuedidi difcipulo . vel potius à MaurodifcipulofanchPirmmii Epifcopi Meldenlu, *ut* ali» placet, in honore fandorum Apollolorum Petri & Pauli Sc fandi Martini Epifcopi, deinde iChildeberto Francorum Rege Locupletatum dc privilegiis ornatum circi annum nuit. Hujus Monafterii AbbaseratJohannes,anno mccccxlvi, & Ofwaldus , anno mccclxxix.

Cling a , m Dioecefi Spirenfi. Vide Tritbemmm in Chronico .Sponieuntnfi ad ann. mccccxci, & Browcn Noras ad Poemata Rhabani, cap. 109.

Paf. !♦>. Savinici Aco) m Dioecefi Lugdunenfi ;de quo vide Prxceptum Lothani a Marea editum m Difierratinne dc Pnmatibus cap. 114· Ik Appendicem noftram tit. 4.

Pat *tn.* Mon. Crudatis] in Diœcefi Vivarienft .cujus mentionem facit Bofo Rex in Przcepto qitod editum eft à clariftimo viro Joanne Columbi in libro fecundo de rebus geftis Epifcoporum Vivarieniiutn pag. 69. & apud Catellum in Memoriis Hiftorix Occitamx pag. j 15. Tom. I.

Dosera] In vita Ludovici Pii feriptum eft *Monofiermm Dofora.* Monafterium illud quod erat in territorio Araulico, habuit eâ tempeftate Abbates fuos, Dextrum Sc Hildigyfum, ut patet ex Przceptis Ludovici Pii &: Lotnai ii editis à R. P. Chiftletio in probationibus Hiftoriz Treuorchian.r pag. 160. & fequenribus. Poftei Vivarienfibus Epifcopis datum eft ab eodem Lothario, cujus ea de re Prxceptum edidit Joannes Columbi pag. 66. mquo hxc leguntur: *Concedimui & con· Jirmamuf eidem ftnQre Sedi beati b'meentii glorioftjfimi Martyrii Abbatiam qux vocatur Doqera cum celluUifuu, confiftentem in comitatu Auraficc fuperftttvium Rhodanifitam.* Quod totidem verbis confirmatum eftà Karolo Calvo anno fecundo linpeni. Deftrudo dein Monafterio , hinc Epifcopi amant vocari Principes Donierx.

S.Phil iiirti] in Herio infula maris Pidhoni· ci fundatum à fando Philiberro, ex cuius nomi-j* ne dein didmn eft Monafterium fandi Philibert!, ut heic Sc in vita Ludovici Pii. Videtur autem restauratum fuiflei Karolo Magno. Nam Adetnarus Cabanenlis, cùm dixiflër hanc infulam d Normamus ilicen(ani elfe anno dcccxxx. & deftitutain elfe à generali Monachorum habitatione, addit : *Ibi fecerat Donnai Imperator Carolut Monafterium fanili Philiberti.* Hodie Monafterium illud Abbatia non eft , fed Prioratus tantum, ut notat Hadrianus Valefius.

S. Maxentii] vulgi» *fitint Maixent* in Diascefi Pidavienfi. Reftauratuin fuit i Ludovico Pio, ut teftatur audor vitx ejus.

Carropinii] *MonafteriumCarroffi* in eadem vita Ludovici Pii. Vulgi» *Charron** in Diacefi Pidavienft. Vetus Monafterium, d Rogerio Comite Lemovicenfi ejufque uxore EufraJia fundarum.

BaANTOSMuan] vulgo *Brantofine*in Direcefi Pecrocoricenii. Vulgi» tradunt Monafterium iftud f Karolo M. fundatum elfe anno dcclxix. huiufque narrationis audorem nonnulli faciunt Reînonem. FruftrL Nihil enim iftiufinodi pcodiit Regino. At in Annalibus Franck» è Bibliotheca Thuana editis , quos quidam eos efle putant quos Regino fecutum fe efle profitetur, legitur Karolwn anno fuprl notato bafilicam ia Petrogorico conftituifle in honore beari Petri in loco qui Brantofmis dicitur. Sed Duchefnius illic admonet hanc narrationem in margine vecufti codicis feriptam fuiflê manu pauib recentiore. Apud Ademarum Cabanenfem reperio Pippinum Aquitanix Regem Monafterium Brantounenfe fecilfe juflu patris.

S. Savini] vulgi» *Saint Sanin* in Diœcefi Pieravienfi.

S. crucis pu«llarum] *fuum intrd Pi&tvtnfem urbem* , ut legitur apud Gregorium Turonenfem lib, j. cap. 7. Sc in titulo Capitularis anni dcccxxii. de caufu ejufdem Monafterii, five *infrd muroi urbii Piiiavenfii,* ut in Praecepto Ludovici Balbi edito in tomo quarto GallizChnftianz. Conditum fuit i fimâa Ra-

degunde Regina ; eamque ob caufam atiquandb vocatur Monafteiium lanclx Radegundis ; ut in vita Ludovici Pii, *Monafterium puellare JanRa Radegundis.* Itnmb Hincmarus RemenfisArchieÎiifcopiuapud Flodoatdum lib. j. cap. 17. dicitur cnphiïê *AotrudiDeoJicrarx* & extern *Sororibus Monafterii fanSse* Ct mcu &· *fiutâa Radegundis pro ele&ione Abbatija ipfius Monafterii.* At Ludovicui Balbus in Prxcepto fuprà laudato, Mônailerium fanâx Crucis diftinguit à Monafterio ûncbc Radegundis, primum ponens *infrà muras urbis Ptâasenfis* , aliud «n *fuburbio pradiRa urbis.* Hxc funt ejus vïrba emdhdata A fuppleta ex tide veteris codicis : Asa *Abbatiffa tx Mortafterio Jan3a Crucis, quad tftfitum infrà muros urbis Ptâavenfts, noftrum aditus clementiam , obmlu obtutibus noftris Prsecepta Domni avi noftri Ludovici & pia memorut genitoris noftri Karoli glortoforum Imperatorum, in quibus erat infertum quid nonfoÜtm ipfi, verùm etiam Cr predccejfores torum , Reges videlicet Francorum , fub fuo munimine (r immunitatis tuitione cum Monafterio fanQa Radegundis, quod tftfitumin fuburbio pradiSa urbis ,* &c. Et infrà : *Sed pro reifirmitate polhtlavit nobis ut paternum feu pradecejforum noftrorum. Regum videlicet (r Imperatorum, morem ftquentes , hujufmodi noftra immunitatis praceptum ergd pradi&a Monafteria, fanRa Crucis videlicet & fanSa Radegundis , ubi ipfa corpore requieftit,fieri conferemus. Cujus petitioni libenter ajfenfum prabuimus, &· hoc noftra auSoritatis Pracepium circd ipfa Monafteria pro divini cultis amore fieri decrevimus , (rc.* Illa fic intelligenda funt. Monafterium fanda Crucis eftMonafterium puellare in quo fanda illa Regina vixit *k* tnortua eft. Monafterium fandx Radegundis eft Monafterium Monachorum ab eadem fanda muliere fundatum fub titulo fandx Mariae, in quo illam fepultam etfe conilae ex Gregorii Turonenils libro de gloria Confeilorum. Iftud pofteà datum eft Canonicis, *k* nunc eft Ecclena collegiata intrà mums urbis Pidavienlls. Verùm quoniam hxc duo Monafteria vicina erant, *k* originem fuam utrumque referebat ad fandam Radegundem , variis temporibus eodem nomine vocata funt, *k* fub unius Monafterii appellatione aliquandb cenfebantur , ur apud Flodoatdum *k* in Capitulari anni occcxxn. De Monafterio puellarum intelligendus eft locus ex vita Ludovici Pii, ubi feriptum eft Juditham ejus uxorem *in Monafterio fanSa Radegundis retrudi* julfam anno dccexxix. fadionc Pippini Regis Aquitanix. Contri de Monafterio virorum accipiendus eft Ademarus Cabanenii* , dùm ait eundem Pippinum , quem anno dcccxxxviii. confiât obnfle, fepultum fuifle *Ptâavis apud fanSam Radegundem.* Extant apud me verfue Olivetti Canonici fandx Radegundis Pidavienba in funere Ebali Abbatis Tuteienfa.

S. Mar iz in Lcmovicas] Vita LudoviciPii: *Monafterium puellare fanSa Maria.* Vetus ac nobile Monafterium in civitate Lemovicenli, vulgo *Regula* vocatum. Hujus Monafterii Abbatifla regnante Ludovico Tranftnarino fixit Deda foror Ademari Vicecoiniru Scalarum *k* Abbatis Laid Monafterii Tutelenfis, ut legitur in Chartulario ejufdem Monafterii Tutelenlis fbl. ijo. *Deda Abbatijja fanUa Maria de Reculafuitforor Domni Ademari Flcecomttis.* Item fol. 191. *Igitur in Dy nomine ego Deda Abbotifta (r Faucifburgis Monacha & omnes Monachas ejufdem loci, fcihcet fanSa Maria Lemovicenfi, vendimus alicui homini nomine Bernardi Abbatis (r cunila Congregationi JanSi Martini Tutelenfis canobii manfis noftros qui funt m pago Lemovuino, &c.* Chronica Gautrcdi Prioris Vofieniiscap. 17. loqueris de Urbano 11. Papa: *Decimo Kalendae Januarii Ltmovicas devenit, Mijfam de galli cantu dominica nitivitatu in Ecclefia puellarum fanda Maria qua dicitur ad Regulam decantavit.* Idem c. 41. commemorat Mariam Abbarilfam S. Manx dc Regula, tiliam Archambaldi Barbari *k* Bru* nicendis Vicecotr.itiflx Lcniovieenhs, cujus nomen oiniflutn eft àScnptoribusGallixChriftianx.

Mastracurii] Leg. *Majciacum* , ut in vita L udovici Pii. Quod eil Monafterium in Arvernis, hodie *Mauqac* vocatum. Charta Btivatenlis data anuo DcccLXiv. *Lanfredo Abbate ex canobio Mauciaco . qui eft in patria Arvtrnica . in ane Riovenqfe.*

MrNadiHir] id eft, *Monafterium Menata* in vita Ludovici Pii. Monaftetiurn eft in Arvernis , vulgo *Menât* diâurn , à fan&o Meneleo fundatum. Undè in veteri membrana Monafterii Cani* gonenCs feriptum eft : *Titului fartât Menelei Minattnfis canobii.*

Magnilocum] *Monafterium Magniloci* in vira Ludovici Pii. *Heirradus venerabilis Abba ex canobio cui vocabulum eft Magnus locus . fuo in pago Arvernico,* in Przcepto Karoli Calvi edito inter Probationes libertatum Lccleiix Gallicanx cap. j». §. 7.

Conquas] in Diœceiî Ruthenenii , vulgb *Conques.* Hujus Monafterii Abbai erat anno occcxix. Medraldus , cujus mentio extat in Przcepto Ludovici Pii in quo Monafterium Coneas dicitur elfe fub defenfnne atque tuitione regia. Eodem Ludovico regnante, commutatio manforum inter idem Monafterium *k* Ecclefiam Laudunenfem fada eft cum auâoritate ejufdem Ludovici , ut Gincitum eft in Capitularibus Karoli Calvi tit. xi. cap. 1 a.

S. Antonii] Legendum *Antonini.* In inembranaCanigonenfi fuprà laudata meatio eft Monafterii *ubi caput Antonini Martyris cum parte corporis reqaiefcit in valle qua vacuatur Nobilenft, ubi Coagrefoeio Clerttorum pi aeffe videtur.* Agitur illic de Monafterio fanâi Antonini in DxBCtfi Ruthenenii, in quo ejufdem Martyris venerabile caput fummo honore repofttum lignis *k* miraculis longi latique celebrari repeti ia veterrimis memoriis illius Monafterii. Fuit autem illo tempore Monafterium Clericorum five Canonicorum ; extatque bulla Urbanj IL pro Canonica ftmâi Antonini.

Musciacvm I Ita etiam feriptum eft in vita Ludovici Pii. Vulgo *Moyffac* apud Cadurcos.

SiRtiMAMiA] Sepdmania per eas-tempeftate* , uti fuprà dicebamus, compleâebatur paufque ad Rhodanum *k* monte* Pyrenxo* pertinent , ultri quos état Marca Hifpanica.

S. Ǽcton] Vetus ac nobile Monafterium ia Diffveii Nemaufenfi > vulgb *fainS Gilles.*

I'sÂl mooium] Vécus item Monafterium in Dirrceli Nemaufenfi, cujus Abbates fuifle repeno in vetenbus monumentis Regembaldnm anno wictv. A' Bcmardum annoxsccin. Videlnnocemiuni 111. lib. 15. 'epift. tti. & Mabillontum 4, lib. *6.* de re Diplomaties, cap. aof.

Mon. Anianum] in Diœcefi Magalonenfi, cuius Abbas eâ tempcftate étât Benedxâus.

Mon.S.TiesatiJ Hodiè vuto/ifaft Uhryia Dicrcefi flgathenfi. situm eftad Arautem fluvium in vjjarOOctune. Illic habita fuit Synodus Epicoporum Provinci* Narbonenfia anno occccvit. in qua decretum eft Ecclefiam Aufbnenfem liberam in poftecum fore è ntbuto quod pendebat Ecclefix Narbonenil. AKu4 quoquè Concilium illic habirum eft anno milkiimo quinquagetimo idibus Jutii, cut pnefair Wifredus Archiepifcoptis Natboncnfis , tn quo excommunicati lunt anvaiores praediorum Monafterii Arulenfis.

Vhla-magna 1 in Diœcefi Biterrenfi. Epiftola Monachorum Viflcmagnenfium ad Monacho· Canigonenfes confblatoria de motte WiftediComitis Ceriranix & Monachi Canigonenfis fcripta anno miliciimo vigetimo quinto : *Vtitit gerulsu rtflrt Diplomatis ai limina bead Martuù Pre* JiAit l'ilia Ma^nenfu & beati Matons Confttfbrir , nobis obitum patris vtftri & reliquorum fra~ trum Hfinntians,* Or. Paulb poft petunt orarioties pro Abbatibus Villemagnenfious *Guiarado Asiate. Rithtrio Abbott . Pendant Abbott . Gairaldo Abbate.* Monafterii S. Martini Villoma* gneniis jura privilegiaque confirmavit Ludovicos VII. Rex Francorum , rogante Betengario Abbate ; ut paret et liceris ejus , quas in Diplomate fuo daro Pariliis anno mccx. defcripfic Philippus Auguftus. Erat per ea tempora inter Bcrengarium Abbatem Vtllemagnenfam& Stephanum de Cerviano lis & controverfia propter farciam, id eft caftellum live arcem Cailuni. Eaverb com pofiex eft ab arbitris communi confenfu electis anno µ ccv.iv. Kalendas Mali in Capitulo VAhcmagnx. Arbitri hicre Ermcngaudus Epifcopus Biterreniîs, Salomon de Falgariu, Bernardus Abbas fanâi Afrodifii Birerrenfis, & Geraldus Jordanus Cantor Birerrenfis. Abbas Villetnagnenlis interfuit Concilio Birerrenfi anno mcclv.

S. Pinu in Lunatf] Guillelmus Catellas in libro primo Memoriarum hiftorin Occitanie* Î>. t$I fafpicatur hare intelligi poife de Ecclefia andi Petri in civitate Lutevenli, Hadrianus verb. Valefius in Notitia Galbarum pag. 3 31. de Lunelle ob (iitiilirodinein nominis. Neuter tamen , quantum ego confie», rem aflecutus eft. Monafterium S. Perri in Lunate eft Monafterium in Diœcefi Biterrenfi quod hodiè Juncellenfe vocatur in Archidiaconatu Lunatenfi, medii fermé vii inter Lute» am *8c* oppidum S. Pontii. Probatur iftud ex veteri Charta quam viri clariflimi Sammarthxni commemorant in catalogo Epifcoporum Bicetrcnfium , ubi docent Pijppinum Regem , ad requtlirionem Benedicti Abbatis Juncellenfis cœnobii fub invocatione Sl. Petri fundati in valle Luaatenli, dedilfe ei totum territorium de Juneellu *,Juut <x uijlrumento donationis affirvan in firiniit MonafttriiycMigittir.* In Precepto quin etiam Karoli Simplicis pro Monafterio PulmodienÎHrgo Monafterium Juncellenfa totum efle *in pago Juncenft in fuburbibus cajbi Lunonfu.* Abbatem hujus Monafterii Concilio apud Biterras habito anno mcclv. interfaifle reôerio. Itera Concilio Biterrenfi ânni mccxcix. adfuit G. AbbasJucelleafis. Petrus Abbas Juqcellcnfis Narbonenfi Concilio foam perfentiam exhibuit anno mccclxxjv. fub Petro de Judicia Archiepifcopo Narbonenli.

ToM' u

Mon.Causas] in Diœcefi Narbonenfi fundarum à Milope Comite Narbonenli fub Imperio Karoli M. uti feriptum eft in epiftola Gelatii IL de privilegiis illius Monafterii. Quod confirmari poteftex his qux leguntur in Pnccêptoqûod idem Karolus Monafterio Caonenfi cooceflit tempore Synodi Francofardienfis. Monafterii porri» Caunenfis hos Abbates faiiTe reperioin veteribus membranis. Anianusan. 794. interfaitfynodoFrancofardienli. Joannes anno |ad.

Hildericus. Tempore Karoli Cnhri.

Gondefalvias anno · jj.

Egilkanes vel Egtgaanno I70.

Daniel anno 873.

Baldctnaruserat Abbas anno a 9. regnanre Karolo Rege poft obitum Odonis.

Roberrus, filius Trudgardis, erat Abbas anno facundo poft obitum Karoli Simplicis & anno primo quo obiit Radulfas Rex.

Aimeiictu *anno* a 9. regnanre Lothario Rege.

Radulfaianno i°.'& 1s. regnante Hugone Rege.

Udalgarius an.faptimo, regnante Hugone Rege.

Ifamus anno 109}. 109I.

Gctaldus anno 1101.

Ifamusanno trop

Petrus anno 11

Caftoanno 1 iij.

Berengatius anno 11 ii. 1171.

Petrus anno 1177. nl|. 1 tlj.

Geraldusanno taxi.

Petrus cognomento Raymundiaano 1x31.113Î. 1x40.

Petrusan. 1xix.11i8.1xi9. tX70.1173.1x80.

Guillelmus, anno 1338,1 i Januarii. Ex regtftto Archivi regii Carcaflôr. fbL 84.

Erobrinus. Interfuit Concilie Narbonenli anno •174·

Salomon anno 1413.

Bemandus anno 14«i.

Petrus, de Godiaco, Decretorum Dodor, Vicarius& Officialis Narbonentos, anno 143».

Guarinus de Tornello anno 1437.

Rigaldus de Albinhaco anno 1430.

Casthilli Malaici] Leg. *cafttUi Malafci* five *Mallofti.* Sic enim vocatur in Pnecepcis Lu dovici Pii , Pippini Regis Aquitani* , Karoli Calvi, Odonis, dc Radulfi, *8c* in aliis veteribus Monumentis. Monafterium itaquè caftri Malafci eft Monafterium quod hodiè vocatur Montifalivi in Duscefi Carcafloncnfi , cujus h?r Abbates faille reperio.

Olomundus anno S15.

Vilaftedus anno 8x7.

Richimirus anno 8 54.

Ugobertus anno **^*^|^

Rxmulfus annt> primo & anno quarto regnante Karolo Rege , id eft, Karolo Siniphce , ut opinor. Vide Mabillonii Annales , torn. pag. d?*.

Anronfds vel Erifonfusanno xj. *17.* Ac x8. regnante Karolo Rege filio Ludovici. Eàdem rein· peftate vivebat Erifbns tpiicopas habitans Narbonam, ut patet ex Ptxccpto ejufdem Karoli quod extat in Archivo Atchiepifcopi Narbonenfis & apud Catellum, Ac Vendifcenlis EpiLopus dicuux in Chartulario Ecclefix He-

Ddnadeus anno quarto regnante Rodulfô Rege poft obitum Karoli Regis.

Ttefmirus anno t j· regnante Ludovico Rege, Ac anno 4.5. x 1. x j. x $. regnante Lothario Rege. Ad eum extat Epiftola Agapiri junioris de confirmatione privilegiorum ejufdem Monafterii.

Stephanas anno yo. jx· jj. regnante Roberto hege.

Guillelmus anno «054.

Petrus, regnante Philippo Rege.

Berengarius anno 1106.

Bernardus, filius Ermengdrdis, anno 1144. r 147.

Sicardus, filias Guillermx, anno 1174.

Ifarnas anno 1184. 1188.

Bernardus de Magaladx anno 1194.

Ifiunus de Aragone anno 1x0$. Abbatem tamen faille non afteveraverim j quia ipfe fc vocat tantummodo Procuratorem Monafterii Montifolivi, ab Abbatis nomine abftinet.

Ermengaudut anno 11x9» ixjo. ixji. 1x3x. 1XJ4· ixji. IX4X. t*4J· «145·

Geraldus anno 1x49. ix<9. 117p. 1178. Imitatus ad Concilium Lugduuenfe à Gregorio X , huons datis Lugduni. idibus Martii anno fecundo.

Petrus Bernardi anno 1197. 1x78.

Bartholomeus, anno U19- *pnnrSut Bernard dtlii.ofi, fol.* 184. *vejb.* Vit* Paparum Avenion. t. x. p. 555.

Oxilius anno 11x7.

Guillelmus anno 104- riûus Presbyter Cardinalis Sanriorum quatuor coionatorum à Benedicto xu. anno Ht'.'.

Ravmundus anno i}4$.

G. anno u$i. 108.

Berttandus dt Pclaiano , ar.teà Abbas S. Severi , anno I|6t. *Coat*.* x8j$.*fol.* 9i· *wfo.*

Hilias Jacobi, antei Prior de Lmeavilla in dicrcefi Rothomigenfi, nepos Petri de Chalcfio, Epifcopi Montifalbani, moituus anno I}9)·

Amaidus.

Saxius anno 14x9. faftus Abbas i Martino V. poft mortem Amaldi. Erat autem Elccmofynanus ejufdem Monafterii.

Joannes anno 144J. I4di.

GiuUclmus de Rupe anno 14$J.

Simon dc Bellofole . Prxpofitus Vaurenfia & Abbas Commendataiius Monafterii Montifobvi anno 1505. Idem tortatfisqui Epifcopus Vaurentis fur..

Joannes de Bellotole,Succentor Ecclefia Narbonrnfis, Abbas Commcncbtarius anno i$i».

Sebaftunus dc Bonne, Prior major tcclefixCaftienfis, fadtus Abbas I f 18. juxri Concordata.

Ai.couiusde Bonne, Superioris ex fratre permano nepos , Camerarius Monafterii Montifohvi, per patrui relignaoonem fariua Abb·· anno 1J40. Sedebat adhuc anno 1544.

Francifeus de Crcquy Epifcopqs Morinenfis, nominatus Abbas poft mortem Antonii de Bonne , nominationi fu* renuntiavit ingratiam fequenns Abbatis.

Jacobus de Crequy, fuperiom frater, Monachus fanât Dionyfii , fit Abbas Montifohvianno ij50.

S.Maxrx Cafamcncis] ia Cornuata Redegi A diœceii Narbonenfi. Pixceprum Karoli Simulicis editum in Appendice Conciliorum Gallic Narbonenfis tit. jv. *Addimus quoqtfi prafatee Ecelefia Saaâorum Jufii & Pafioris ex ncnra regali hberaluate in Comitatu Rtdtnfi Abbatiam Cubants. MonaâeniJanSx Maria de Cubant* À Ou-niaccnii pendentis mentio extat in epiftola Urbani II. ad Hugonem Abbatem Clumacenfcm. Tou.L

S. Maaiæ adOrubionem] tn continu» Narbonenfi & CatcafloneuG , ut legitur in Ptxccpto Karoli M. edito in eadetn A «pendice Cionciiiorum Gallic Narbonenfis. Vulg^ *La Craffe.*

Mon. S. Lauxintu] Vetus Abbatia, Narbonenfi Ecclefix unita audoritate Ludovici Balbi Francorum Regis , tandem redada in Prioratum ac Monafterio Cratienti fubjecta m,decimo Chrifti fcculo. Vide Notas ad Concilia Gallix Narbonenfis pag. J. ac. xi. De hacenim Abbatia heic agi puto. Scio tamen aliud olim in Cerritania, qux tùm Seprimanix pars erat, Monafterium iftius nominis fuifle, cujus mentio extat ia citata membrana Canigonenii ; *Dominii patribus fimulque fratubus pujtllis* cum majoribus *cor.fiflentibus tnCxnobio almi Martini Prxfuiis Conjejforii Chnjh Kanigonenjis : Johannes* Lcct indignus *Monachus & Abba atque* grex *pufilius fanüi Laurentii Cerritanienfis Monafterii.* Antèhunc Joannem Abbas ejufdem Monafterii fuerat Pontius, oui mottuuseft vi. Kal. Junii.

5. Hil akii 1 in Dûrcefi Carcalliwieufi. Olim Monafterium illud dicatum eratfando Saturnino. Pofteà fanâus Hilarius CarcaflbnenfirEpifcopos illic fepulrus, occationem dedit murandi nominis. Sed tamen per aliquot fecula vexatum eft Monafterium fandi Hilarii dc fandi Saturnini» Abbates habuit quorum nomina lequuntur.

Nampius, tempore Karoli M.

Monnellus j
Egidonius > regnante Ludovico Pio.
Leoninus J

Ana , regnante Klrolo Calvo.

Caftellanus, cui fucceflit Recamundus, ann. lib. *6. de re diplomatic* pag. \

Benedictus anno *970.* A' anno x-. regnante Lothario. Item anno fecundo regpantiUujonc Hege.

Gaufrsdus anno fexm regnante Roberto.

Bciicdtdiis anno ij. regnante Roberto.

Oliba anno 1070.10 ; 4. Vide torn. 4. AniuL Belied1-finor. pag. 711. c. j8.

Cono anno ino.

Udalgerius anno Π17. rixo.

Pontius de Bravo anno 1194. nox.

Alboynus anno 1x17. 11x4. ixji. ixjj.

Guillelmus Petri, Succellor Alboyni, anno rx 5 5.

Amaidus, eledus&t confirmatas anno txtij. Sedebat adhuc aniK» 118 j.

Pontius anno. 1186.

Jotdanus anno 1)44. 'J S°*

Jacobus anno 1385. ij 84.

Berrrandus anno 1411.

Guillelmus Babonis anno 144!.

Gauberrus Augerii, eleâus 8c confirmatus anno 14 51. Antea Abbas fianâi Poljrcarpi in Ditrcefi Nxrbonenfi. Sedebat anno 145 j.

Amaidus Raymundu Roquet» fadtu Abbas anno 1481.

Mui. Valu Asetani id eft. Mun*ticri»mi*»â*M»· it« AtuUnnn in Cutiiitatu Valli» A»peni. ChaHulftriufli Ec- tlcfix Helcnenlir lib. r· tap »» L'i» fnfkUu AH· I» .«IM lltafripm QmaHlm JWf« Mr* Arff. au rjt>tM« C·· innocn, U Kaftr Λτ·Λ·«α1»‚ <F› £Mtn> tn. u>. th·. Xxg. ·*" > >«amn MW* *<g>. J*rx- ceprum Knoli Cxlvi datum in Monaftcilo £ DkMiyfli VII. Kai. Martii anno txrccxtx Mμ'|1μμ· in Um· fma* Jtvw M mp ltqlDwwV· ia K·*· Aft·1"Λ»*·»». Eadem le gimuir in Pixrcpro Lttdousi Balbi duo apudTreiaa anno ixxccxxvni. 3rd Monafterium i»n&x Marita Arularum in Valle Algeria dilerre rocal idem Karolus in altero Pi*- cepco dalo in Monafierio fanfti Srtbrtuni, dum oblidere- tur Tolofa. anno DcccXLiV. *«v/»Au AU· Manafierli J»U· Morin ia Adas Marta· at an Udit ateatdot aqfiru aa riarrMtrat Daunt tr Mattern mflr' ta*»»ui lameraurù, pulcau- tuulainr cwliNi p.<3<flaai Wla Arram nilfiral·» « C^itUaae emlam FWfart Anna· Afift'· Im flat launmulm ripe irftofima Jl/ufjcl- Non inde, iamen colligi poteft Monafterium iltud a Calitlltno condicam fWH'e. (co tantum it paranuh Doccr iltud LudoriciH riue in Prrcrpto dato anno VII. Imperii xv, Kai. Octobria : Ct/klmi AH· MaaafUrtlJanlta Mrrur Matai W «> uaeadt Ce «ÜM <5 tmfdnHtJha ia Feit faa Amr Jjjvna Mmqferiiua uadsficta pupa tanfirnmot. Tan- dem hoc Monaftetium Cluniacenfi (ubrectum fait. ut pa- ter ex Bulli» Urbani IL & fequenttum Pontificum Roma- norum.

Valıı Asrtxii) Omni» pagat KufcinonenGr.divilua eil in parted tree ; quarum unam incolunt Ridcinunea proprk difti. aliam Confluemini, tertiam Vallafpincn- lea. Vcrur autem eft hec divilio. Verum. caeterta in prx- inularum omilTir. de pago Vallafpincnfi hek nobis fenuo eft, quem in Septimania fuiffe dixer fisc notitia. Confir- matur aurem illud multis tcftimoniis. Prxccptum Ludovici Pii pro Wimaro valfxllo dominico : ralt cuKtduMr Btnrfl- CHU» Muuin*) re» paa parnr tam atr .anceflamm ptru mfiri KareK pafimtifinu tmpranru, U Lrrmo ia Sapiloama rrakrru ad villam ceajlraieu fu– aecarur reçut tsoifiAvn, .erf/iaartm ri- dilieu In f.UI Afoerl. In Chartulario Ecclefix Heleocniir, lib j. cap. *r reperitur vetus Charta data anno texto regni Ludovici Tranimarini. in qua hxc letuntur i UeMukiele- dam <MM pen tf halee in Coaunn HtMlnanfl, ia falll A/- ferl. Alia anno xiv. ejuldem Regit lib. d. cap. la. ia Ca- nuata K^fliitertafi, ia falle AJfan, m rilia Cerderu. Irem alia lib. 4. cgp. II. armo quinto rc«ni Hugonis Caperi. «a Ca- num AJHlamJl vrl m fMe Affert. Item adhuc alia lib. r. ap. 0». data anno MXCV. Iv. Idus Ecbiuarii : ivnr «a- tt"i :gt aMn I· Caenum Aeflİwrelfl .fln ia falle Alter·. Rui- crnonenlem porrd pagum in quo litum fuiffe Vallaipi- rientem hxc Acia probant. in Septimani» fuiffe docet Prx- ceptum Lotharii Imperatori» pro Wnnara veflallo. cujus tXulo ante lafla mentio eft I datum anno xxr. Imperii udovici Pii in eodem Chartulario lib. 1. cap. 10. W'imar MfUtu nafler flean eaapelUt Ueluatem al nal renear fetlle pirrari nafir· w n tr fraari Aaderu oaauat fata ctaeelermn emfelam punle rel ml ftlâter etran fer eemjunem arl raffi Karab arefkar^m' fnferaurl/, »f lero·· ia Jrprimania traUrai ad nllem raqdruic pa maere fdlanrra, cenfifinuem ridrluti ia Ae|i*<at. Prcceptum Karoli Calvi pro Dodone vallallo Orgcrii, quod exiar in Monafterio liniti Petri Rodenfis. datum anno xxix. regni ciufdem Karoli : auapam rtt lwv nafinr fliat Infri Sepernanm rtmn ut pnfu kufihm·/·. Vide Notas ad Concilia Gallic Ngibonenfis. P*x ♦

In Tolosano] id eft, iti Marcha Toloiaiu, uti dtüutn eft fuprà pag. io8 t.

S. Pavum] quod pofteà Joannes XXII. epif- copali dignitate ornavit.

SuRtctNiuM] vulgô Sortie in Diœcefi olim Toîofuu, nunc veto 111 Vaurenfi. Soncinii Mo- nafterii in pago Tolofano fundationem referri ad Pipptnum Regem oftendit Praxeptum ejus datum Aquifgram, in quo commemorat id tibi a beat* Dei genitrice prxeeptum effe. Philippus Abbas Soncinii Concilio Vaurenii triutn Pro- viuoarum ptxfuit anno mc cc i x v t i i. no- mine Arnaldi Aukiorum Archiepifcopi, uti diximus in Noris ad Concilia Gallix Narboneniis P»g 5ή·

Mon. Asilo] vulgb Mai Mfil, olim in pago I olofano, nunc in Diœcqti Àppamiarum, fanfto Stcphano dicarum, quocj Harnus Epifco- pus Tolotanus in fu* defenïioneiuicepit anno mux v. rogante Dalmario Archiepifcopo Nar- bocienti, ut videre eft in litetis ejufdem Ifarni. Hrtrc verb p.itet lPalmatium futile antiqui juiis obtervannlUmum, quo cavetur ut unufquif que Epifcopus habeat fax Parochi* poulbtem debt Metropolitanus nihil in Comprovincialium fuorum Parochiis agere pr*fiunat line cotum' audorirate.

VrnmcHA]Jnret Mouafteria qtue à Ludo- vico Pio reparata fudfe 1ertbit Audor vit* eju>, recenferut Motujltrium d« Uttra in page To- lofatno. Quod fottallis idem eft cum Monafterio Venercba.

Cella Fraxilii.] CcmMieftMonafterimn illud fiiiftc litum in Vafconia. Fortaffix inDiorceft Aafcienft, cùm Crnionx pgrponatur. In Chartulario Morufteni Cimortenfis legitur Sanfallrum de Celia Fraxili feciftc cunvenrionem w *Stnrfan ale Argtaa pelftret filiam jiwn nomine Umuia morem. Qui cùm vellet furere nnftiai, Gnillelnuu de Beecav· evntradixit ei, φιia erat Senior cjui. Hat audient Sanafiut dedit ei piia^ue fohdar ne cum t toto relinqueret 6firmaret fiùi SanJoffer geaeirm fucn & onrnen proftniem où ea defendentem.* In rudem Chartulario repentur mentio cujufdam nulitix cui no- men erat lottoni de Cella Fraxili, qui vivebat anno Mcxxxiin. Fortexn Cella Fiaxilii Slonaftenuni eft quod hodiè dicitor Cella-Medulphi, vulgb *Saramont* in d ircefi Aiifcienfi.

Cimokra.] Sic fetibunt otnnea veteres : at in tomo quarto GaUix Chriftianx feriptum eft, *Srmorru.* Vetus Monaftenum beat* Mari* Virgini dicatum, in quo feryantur Reliqui* lanlii Ccratii & lanCti Saturnini. Illius Monafterii hos Abbates fuifle repet10 in vetuftis tabulis.

Forto, live Portunus, circà annum iojo.
Otto, Archiepifcopus Aulcienfis, circà ann. iojo
Ponnus, anno iojj & 1008.
Gaftonus.
AILrus.
Larus, Aftari Succeflbt, circi ana. 1070
Bernardus, L«ti Succelloc.
Pontius, Epifcopus Biguntranes, circiann. lo^d.
Petrus de Petiano, ann. ιοβο. & ιopo.
Wtllelnius, ann. 1118. Sc 1111.
Petrus, 1145- n4<·

PiciANO.] Vulgb *Pcffan* in ditecefi Aufcienfi. Ve- tus Cana Cimorrcnlis Monafterii. *£' mefii remanfit kercaitas Manafierium quod vutgo Jitiiur* Pelbano, *m honore confinuhm fanSi Arthangtli fiAithoeftt, fitum- que in Monafierio AJfanenfi.* Pcaancnfis live Pefla- neufis Abbatis in Dieecfi Anlcitana mentio eft apud Gregonum VII, lib. 7· Epift. 18·

S. Savini] In valle Lcvitanenfl Sc DioeceliTar- bienli. Vide Hiiloriam Bcnearnenfein ifluftnflimi Viri Petri de Mareat Archiepifcopi Pariiicuiis, lib. 9, cap. 1.

DICKITVU COHEI R.MAT IONIS] Eju» pars extat.apud Gratianum dift. 6 j. ubi Carolug Nkilin.rus lrxc amsotat : *Hujui Capituli nen eft alius AuSor qudm unicus Biblioihtcariut dome- Jlicus & fautor Paparum, Quare uni maximi fuf- peSo non eft credendum, eum etiam ("olaterranut geographia lib. 3. aliter* eJr *eadem Bibliotheca re- ferat. Prxtercd certum eft poft mortem hujus PaJ- chalii Ludovicum & Lotharium ejut filium Rorni potito»* effe *& ibi hunc Lotharium Legei ftatuijfe in prafentia Eugenii II. fuccejforii diBi Pafcha- lit. Nullus etiam Paparum fi m hac pratenfa do- natione fundavit } quam non omiftftent, jt fafila fuijjet. Et adhuc non valere eifdem rationibut quibui DoBorei communiter ttnent prateniam do- nationem Conftantini non valuijfe.* Sea futiùs hoc argumentum tradavit idem Molirueus in li- bro adversuspai vas datas pag. *09. Sc feq. quem deferipiit Goldaftus in Rationali Conftitutionum Imperialium; adversus quem detentionem iftius Decreti inftituit Grerferusincapite otftavo Apolo- gi* pto Baronio. Nullam ego illius mentionem teperi apud Scriptorem Leone Oftieuli Antiquio- rum

TKM.L nrn. Nam qubd aliqui putant M8> narrationem rôti auctoritate AnaiUfii Btbliodtocarii, arbitror •o* À Platina decepto*. Qus «dm ex Anaftafio referuntur à Plarina, in vulgari* Anaftalii edirionibus non extant, neque in vetuftiftimo Codice M£ Bibliochocz Co&errinx. Eteâtones jporrb Foorihcutn Romanorum nihilominù* fier* non potuifle dal prafentiam Miflbcum Imperialium kr auftoritarePrincipum indiguiib, pluribus ofcentum efl in Noti* ad Agobardum pag. 1*4.

Pa». rsr. Camtvia admta] Emendata umt ope Aptem veterum exemplarium, quorum duo extant in Bibliotheca Regia, tertium inCo&ettina, quartum in Thuana, quintum in Bigoriana. Sextum fan Cmfti Vincendi Laudunenus. Septimum nebis fubminifttavit vir ampiiflimus Hiernnp* mu* Bignonius, Advocatu*tenue in Pariameneo Parifienii. In iHi* autem exemplaribus przfixus eft Aquen* titulus: *Ituipiutu Capitula qua Legibus* v «ddrnda/anr> pun fir *Mifi* & Cemuc* *habere &* czrtru nete *facere debent.* Sed in uno regio, qui fuicBibliochocatMaMritue, tapeur: *Hac eflLar Halica Legibus* ü *Umu* &c.Hzc porro funt Capitula quz Eginhardu* Ludovicum anno txxcxtx. Legibus addidifle faibir : Cmwmim Hfei/jraai wjf Natalem Deauni *habitat, in que multa* de *flata EccUJiarum & Menafteriorutn traBata atque* erdiMem*font. Legibus etiam Capitula* fundam *necejforia*, fuis deerant, *center'uta atque addita font.* De eudem intelligent!* (unt hxc verba ex auâote vim Ludovid Pii : Jetered *Capitula quadam Legibusfuperaddidit, in anibus caufa fortnfts claudicare videbantur. qua aaSenit velati perneetteriafervantur.*

Pm na. <*· St in atrio 1 Citat hunc locum Baronios ad diem 1B. Novembris, ut oftendatcooGievidê Majore* noftros Acris Reliquiis aliquandb contectam Ecdefisc vel atrii ponas.

tfru c.«. Proximo*] la codice laodunenfi 6c in CoL bettino légion priera*.

p«. e··. Caaaa*] Codex Thuann*, credere.

as* *n vinita*] Maid in codice Thuano legitur ηψ verita/. Sed hk error prodivi* etat, uri diximus fupti in Noris ad paginam jeo.

Si autim] In codice laudunena (criptum eft t Si *tamtnfrc.*

PΦ *·* cer· Quo· iosm habit] Pro hi* verbi* ifta tancùm habentur in aoricrat» exemplaribus Colbertino, Bigoriano,ftrThuano, aies.

Pφ *·». sse· o· Exiuvm] Code* Lauduneafis, itemqne Maxarinus, Thuanus, 8c Bicocuuus habent exilio.

ftjA r 1*. At *l alia] Codex Laudunenfi* 8c Bigotianu* : Xa/jf *alia,* Mazarinust *Etfluita.*

Pφ *·*. cap.»1· !*»«] Codex Laodun. *ipfo.*

Poft caput iftud tequitnr in codice Maxarino caput Sifui* *ia alknapatria,* quod deteriptum eft In libro quarto Capitularium cap. 74. Idem caput repetitur inter Capitula qux Lindenbtogius ait i LudovicoPio addita efle Legi Saliez, litti ink po ttft ut cum hi* Capituli* conjungendum fit. Also qul enitn eju* origo nobi* ignora eft. Lindenbrogiuc przterei fequens caput addit fupctknbur.

Dt manmuonibuivcrt, nijt de tngtnuujic act dt hereditate, non Jit opus obfirvaaditm. Do czrrrit veri per dtftriHientm Comitii ad inolium vtniant. 6- (îφi examuitnm, ad jufliiiat Jaiitndum. Cantitet verb bm *faftr pauptm parpiacita prodere debent.* Tou. t.

Caput iftud in libro Legis Longobardorum tribuitur Karolo Magno. Vide Cupri in Capituli» eju* excerptis è *Lage* Longobardorum cap. 19. **

Camtularb qvajitpm] Conlanur. eft cum S' Kjue antiquis exemplaribus, Regio nimitàm, barrino, Bigotiano, Remenfi ûoâi Remigii, A Laudunend lanâi Vincentii. M· ♦·

Skvhuum Lbusm j Het non extant in cod>ce Laodunenfi. *»*· *»'■

Placitata] Afiqm codice» habent *placita.*

Noma bt dioma] Hac in nullo veterum exemplarium reperiuntut. Neleio autem quomodo base inep&ruflt ex edirione quo extat in libro quam Caprralarium. IbM.c ».

Rutavration-] In codice Bigwiano legitur, *apertura da ratüut.*

Capitplaab qoimtvm] Emendarum eft ope eorundem verntum quioqoe exemplarium quibus uii fumus 'm emendandi* iupertooba* Capttulu De iftis autem imeUigeodum eft capye-i*f.* The gani, quod fic habet- Aedem *tetnpare fitpradidhu Princept mifit Legdtot fitae fuprd atuma tegna fua inquirere Sr inatfltgare R alicui aliqua mjujutia perpetrata eget : £r f» aliquem mventJfM qui hae dicere vellet & cum voigimit tefiiSut hac pra^ bare petuijet t jlaûrn cum eit* ix *prafouiam eju» venire pratepit.* Qui *egrefii invenerunt Innumeram muhuudtnem epprejfitrum aut ablatiant patrimonii eut exfpaliêûieae libertatis. Quad iniqui Miniftri, Camittt, leta pafiti per malum infernum exercebam. Omnia fi^radUhu Princeps deftruere jugit a8a mut impii in diebus patris fui per iniquarum MinUrtntm ingenia faSafiuraat.* In hoc loco tBpctai *prnfmtum*, pro' eo qobd in editionibus mate (criptum eft *pravinrinm.* ?*<■**'.

Palatii nostri] Codex Lauduneafie A Coibeninue habent *palatimu.* ****

Pirpstra venir] In atfiiem exemplariis loginur *perpetravit* A *redegit.*

TtaitA] Hzc vosdecftinoasuibueaatsquie exemplaribus. Md.W *.

Luurtats] Colbetriaus, *UbcraUcme.* Que etiam modo legitur in iibeo quam Capindarumn

Oastavxmtua 1 Cobert. *ebfcrvmur.* *una e. e.*

Er Monachi] Ifta non habentur h oodicsLaoικηῦ. Deerant etiam in Colbetrino, in quoR^ i»J addit» funt enriquirik fupti Buieam· AJUn» tbttè (une poft vulgatam Cnlferhonofti Aniolâ. »·* W' '

Vat Can riMAxn) Omnia veteraeeempMm habent & *Centenarii.* *d.c «o·

Catitola** sbxtum 1 Extat in nauftiAmo codice Monafterii lanAs Galli, in quo adeemtum eft {criptum «M·»·* eflê anno duodecimo lm» perii Lndovtci Pii. *****

CoxvuxAJu] In maMftripeo Codice legtem *cetftrvart 1* ut apud S. Gregotium. lib. 7. mdid. s. epift. › 10. *tnnfervatuat* oro *csmvevfbticne* in veteri codtee AuteUanenu. Pari erraro apud Salvianum lib. vi. pag. tqd. legio» in editioflibu» Btsflkam *te* Pithei *pregpuaut noun confcrvationii*, cùm legendum fit *aeva converfationis,* Ut habent edirione* Romana A Notifier» geniis, aut *cenvtrjianu*, ut in Codice Cocbeienfi. In Concilio quarto Toletano cap- 75. *vel ceafer-* ··*>«*··

T*U I. *vattone repue falot11.* Pro quo vetus liber Ecclefix Lugdunenfis habet *coni cifulione.* Sic in libro 1. Ciptul.vimi. c.ip. j 5. in pletifque vetufti*exemplaribus legituc *iotijcrvatiotui t* cùm legendum (it cem· *'fntianie.*

Pag. **'. cap-'. Er u»i XMFToa 1 In uno exemplari legitur, *& ut↑ emitur cujufitlct ut iter agent herb.i.*

If-id. C.a iaisxiNCis] Cettum eft heic frifeingas inter vehicula numerati. Oportet autem fiiiHe aliquid quod originem haberet Francieam.

PM· *»*. G«mbr Ai.iTF»] Vide qux fupri di&a funt ad Capitula Karoli M. cxcc-.pta ex LegeLongobardorum cap. 4 j. pag. loq.

Pig. Sal. Cafitulaas Tkibua.] Capitulare iftud in codice Vaticano habet hunc titulum ; *Concdia itoud* TAiA,λîîi'ı *villam temport Karoli Magni.* Apud Burchardum A konem : Ea· *Concilio apud Theodonu villam d* $a. *Epijcoptt aUvcrtui percufiortt Clericoruir.* Apud Guldaftumm tomo fecundo Conftitutiunum imperialium : *Hludouvici Ptl. &· Lotiaru i. Imperatorum Augufiorum Capitula dt pcrcujjoribut Clericorum . tum injerta Synodo Tribunenfi anno Domini DCCCXX. celebrata, fiatuta apud Theodonu villam in Comitiit Impcrialibut anno Domini DCCCXXI.* Idem in Rationali earundem Conftitutionum ait priora Capitula non inTheodonifvillano conventu, fed in Synodo Triburienfi fuiiTe ab Epifcopis Decreta, eorutnque exordium ita reihtuendum ede : *Ia Concilio apud Triburiam* &c. Gretferus in capite decimo apologix pro Cardinale Batonio vehementer imurgit in hanc Goldafti audaciam. Goldaftu* tamen nhil mutaverat in contextu. Monuerat tantùm nomen Theodonis villx hinc expungendum effe, fubftituendumque nomen Tribun*. Conjeâura luit ratione non carens, quandoquidem œnftabat ex Capitulis Auguftorum, pram ea Goldaftu* legebat apud Cralxxiin, Surium, *dc* Biniutn, edita illa fuiife ad petitionem Epifcoporum in Triburia congregatorum. Quam l«dronem lonfirmat codex V aticanus, ut ftatim dicetur. Sincenor nihilominus videtur lettw qux estât apud Burchardum, quam nos retinuimus. Secuti tedicium *c auteMicatem doâifîîmi viri

Ημπ) In editionter* vulgaris Concihonun Ivgtrar het*n.Apud Ivonem ediram legitur *HtSo.* rd ut wwn cute* Mi. Unâi Victori, Parienfa habrs· i *Hodh* fee (tram apod Flodaurdum lib.j. <ap. h Nete herrerum Xertapt/rap*. Apud Btechatdun.tum tn vulgam «ditwmbu*quant in -tuubuv anuq tadfemi avampferteii i..s>tuicnp-m. *Hutt.* Qur. eta**» mate habet .unat Vati-

Enmk›f-' Jon, «n« j Altetera Ite. 7. Rer. : *Hh* Jananei Ept/ctpu *db-* MM* m l'^eeme c«. »■«». ne* ad/tte ueuime/-tel/ua. MM ferW te* E.i /««pu *toettot Yy-OOA, OUoLı* fetee ate *βλ /«cun *Eptfeoai.* S «B con|«drara rai «R . EpaJv>pu. fut» Vaû»r<ilk Nam poft ··* *M*pura tunnui)· EpaKup* V tetanic fe vocabant EpafcoM* Vafcomx, quia peatar fedem Vafateofem, pUraiqu* alu» Vafconuc cathedra* tanebant, uti pluɒbu* ducat illuftnfîîmu* vit Penui de Marc* Archiepifcopus Panfente itb. j. Hiftonx BeneanienUs cap. j. & I.

To* L Verùm nonputo titulum Epifcopi Vafcomx inventum fuille xvo Ludovici Pii. Videtur enim initium ducere à Gumbaldo Epdcopb Vafatcnfi, qui fe Epifcopum *dc* Ducem Vafconix vocabat anno ncccctxxvui.

MoaonioATo] Codex Burchardi Talonicu*, nwrtiteM. Idem in codice fenâî Albini Andegaveniu, raerdtaue. Crabbus habet iwrdrite/o. Cui vocabulo hanc interpretationem ad* dit in margine, *ii tfi, violenter &· latrocinanter OCcifO.*

Synodalica] Ivo & Sirmondus *Synodica.* PM· ·»* Crabbus & Surius habent Syitodata*, ut habetur in codice Vaticano & apud Burchardum. Sic etiam legendum in Capitulis fequentibus. Burchardu' nb. j. cap. $j. Juxtd *Synodalica pracepta decrcvimut.* Sed Ivo par. j. cap. *fi.* legit : Juard Synodali* *pracenta,*

Vao con›cl. s. Eccu ut M.Æ».] In codice Vaticano & apud Crabbum legitur : pre *levigatione ftilicu panitentix, placuit utprofata ret.*

ImpiaATоaia. Sacikpotib. 1 Codex Vaticanus : *Impcratoribut* 6r d *fibi Sacerdotibut ad deftnjioncm.* Editio Crabbiana : *Imperatoribut & djibt fuccedcntibut ad defenfionem.*

Determinaaihtux j Codex Vaticanus Bc editio Crabbi, *determinantur.*

Paisbt tiai occisi] Idem vetus exemplar & Paa. <i». cap.e. Crabbus habent, *Prefiyteri* mm *occifi.* Ita etiam iu Capitulis feouendbus cap. 4. Sed negatio dccft ucrobique apud Burchardum & Ivonem.

DrcRiTUM UtPtKAToaiUM] In Codice Va Pag »«7. ticano lie legitur ; *Capitulum eccltjiafiicum apud Theodonifviuam* d Karafe *Magno & Luthouuuo & Primis Gallin conlaudatum Êr fubfcnbtum.* ka etiam Crabbus. Verior tamen eft titulus quem exhibent Burchardus & Ivo, hoc modo : *Capitulum eccltfiafticum apud Tribunum d Karolo &· Promt GaUin & Germania conlaudatum & fubferiptum.* Quamquam in hoc fallit hxc inferiptio qubd Capitula ifta fencita effe doceat i Karolo Kiagno, ut interpretatur Ivo. Sunt enim revera Ludovici *dc* Lotharii Imperatorum.

Apvp Tmsooomisv illam) Codex Vaticanus Ibid.C n *dc* editioCrabbiana, *Tribwria.* Sic infrà cap. j. in eodem codice & in editione Crabbi legitur *apud Triburiam.*

Caput iftud lie legitur in eodem antiquo exem- Pag. MI. cap. 1. plari *Be* in editione Crabbiana. Si *Prtjbyttr ruali* rraAetits *fittrit (yfpajfavtrit .ftcMdim tjut Epifcupi fituttuiam pamttai ht cujut territorii pottftatttft diuofcuur. Si autem mortuut fiurit, ut Symiu dijudicaverit perniteat, fr DCCCC.filidae Epifcofo componat.* Quae eft vera le&io, ut pent ex capite tertio fuperiorum Capitulorum.

SvAMAViaiT] Bignonius in Notu ad Legem Salicam peg. I44. cenfev heic malè vulgb legi *fuafaverti t* A legendum etfe *fpadavtrit,* id eft, ipadonem fecerit Antonius Auguftinus lib. a.de emendatione Gratiani dial. 11. non intellexit ligntecationem haine vocabuli. Alio fenfu Annale* Bertiniani ad annum dccclxv. aiunt Carolum,Calvi filium, *necdumbtnifpajfatum* in Aquitaniam redire permitium.

Et ficuniam] Hxc & qux deinceps fequun- Ibid-C-*I.* tur in hoc capite, non extant in codice Va-

Tom I· ticano, neque in editione Crabbi. Habentur tamen apud Burchardum 8c Ivooem.

Et Impiratorbs] ideft, Lndovieus & Lothariu*, fub quorum imperio celebratam efleSvnodum apud Theodonis villam reteè in titulo monet Sirmondua.Et tamen ipfe Decretum iftud retulit ad folum Lndovicum, non folùm in titulo, fed etiam in epilogo, ubi contrà omnium veterum codicum & ednionmn fidem fcripfit, *Et Imperator & oeni emsea Gallix 6rr. Vide* autem quàm periculofi exempli fit lapfbs hominis copftanti fimA atque omnium termone celebrari. Qux enim pofteà Decreti iftiuseditionespeodiere, omnes ad Sinnondicam expreflx funt Çonftat fané ex Annalibus Eginhardi Locharinm à pane digreflum poft conventum apud Theodonis villata habitum anno dcccxxi. ad hyemandum Wocmariampcoteteum efle. Sed eum tamen pofteà ad patrem rediiflè anno fequenti colligi poteft ex iifdem Annalibus, in quibus legimus Ludovicum anno occcxxii. perafto conventu qui Attiniaci habebatur, venandi jgrarià Arduennam petiifle, Lotharium verb filium fuumin Italiam mififlê. Quod evenit poft xquinoteium autumnale. Itaque interfùit nauddubiè Lotharios conventui I ribu-rienfi ·, eamque cb cautem reteè in antiqui* iftius Decreti exemplaribus in hoc loco feriptum eft, &

Pur ncipis] id eft, Primate*, Proceies, Optima* tea. Titulus util Alamannoium in antiquis codicibus & editsonibus : *Incipit Lex Alamannorum*, fax *temporibus Clotharii Rtgis* and cam *Principibus fuis (re. conftituta efi.* Codex Corbtonenfu heic non habet *Principibusted Proceribus*, nt Jam monuimus fuprà pag. 1001. Flodoardiu lib. *f.* cap. 16. referens breviarium epiftolaxum ab Hincmaro fcriptasum : *Rberardo ex Principibus* Ltetarii.HiceftenimEberhardusqui cum Jofippo *be* Egberts inter Primon s Lotharii recentetur à Nirhnrdo in libto quarto de diflenfionibus filiorum Ludovici Pii.

Dicanras tauNT] Sic codex Vaticanus & •ditio Crabbiana ; alii codices *decantabant.* Porrb da more cantandi hymnum *Te Deum Uniemus,* quem ab Epifeopis decantatum efle poft confti ta ifta Capitula nocet hk locus, vide Fiiefacum lib. i. Seleteorum pag. » t b ubi pour primé in hoc conventa fuifle cantatum.

Eτ sic soluta ssr stnoovs]Hincergb colligitur ifta Ludovici Capitula lanata fuifle in Synodo ecdefiritica apud Tnburia» habita, 9c gratias ab Epifeopis habitas Imperatoribus *8c Principibus* quod eorum pwibup annuiflent.

Capitulari di causis J Editum eft in tomo primo Analuteorum Domni Joannis Mabillonii ea veteri codice tentex Cnicis Piteavienfis. Quo anno datam fit, non conftat. Ut ad ann. dcccxxh. referrem efiecit Egmhardos, qui docet Pippinnm A/ynita»»»· Rogem, poftquàm uxorem duxiflêt, it» Aquitaniam eo anno miflitm *A* patre fuifle. Celeberrimum porrb erat ei tempeftatc Monafterinm Canter Cruris Piteavienfis, ut patet ex his qux fuprà didafunt peg. ioyy.

Ud4.c. Sua rigulari norma j id eft, fecundùm regulam Candi Beneditei, ut pluribus heic reteè &. eruditi expbcat idem Mabillonius.

Tares *II.*

1 bmporali seaviTivM] id eft,dona 9c militiam. ut interpretatur idem vit dariflimus.Cu-feattntMc lubens accedo. Vide Notitiam anniocccxvii. Ibid. c. ·,.

a ultra Cbntinarium 1 Gregorius Turononfis in libro de gloria Confeflbrum cap. ioi. narrat immentem Santeimonialium multitudinem ad numerum *circiter ducentarum* in Monaftarin fsntexCrucb fiiifleeo tempore quo ipfe illuc perrexit ad exequlas fantex Radegundis. P<· 410 C«».4.

Curkorom numxrus] Omiffis his qux ex Beda,exvitatentexLiobx,exFlodoardo,& aliundè adforri poflunt de Monafterii* puellarum *Sc* de Monafteriis virorum qme fubjetea erant puellaribus, fequi nos oportet explicationem quam huic loco adhibet Maoillonius, nimirùm heic agi de Clericis live Canonici» Ecdefix fandx Rade?undis, *de* quibus diteum eft fuprà pag. 1097. ratrum fantex Crucis mentio eft III Prxcepto Ludovici Balbi cujus mentionem fecimus ibidem. Tandem hoc virorum Monaftcrium auteoritate Romani Pontificis fecularifatum eft, ut r< feriorum temporum verbis utamur. IbM.

Sin autim J Hxc disjungenda funt ω hisqux antecedunt. Agitur enim ifthicde noviter venientibus ad converfionem, quibus non facilem tribuendum efle ingrefliinx docet caput O. Regulx fantei Beneditei. Illic jubetur ut poftquàin Novitius illatas (ibi iMonacnis injurias patienter portaverit, & perfeveraverit ,pe/i *duorum mcnfium circulum legatur ei hxc regula per ordinem, (r dicatur ei ; Ecce U*fub qua militare » is. Si pota obfervare, ingredere. Si verb non potes, liber difcede.* Quod obtervari olim confuevifle in Monafteriis docet Nova Colleteio Formularum, c. j 1.

Ad nat. siRviiiUM] Servi enim fufcipi in Monafterii* non debent prxter confenfum A şuteoritatem dominorum fuorum, ut ait Canon Iuartus Synodi Chalcedonenfis. Quod à Karolo f. pofteàconfirmatum eft lib. 1. Capitularium c. a). Vide etiam lib. j. cap. jSo. Itaquè jubet Princeps ut nullus colonus, nullus fervunn Monafterio fantex Radegundis fiifeipiatur, nimirùm fi id tentaverit prxter voluntatem domini fui. Vide tenteum Gregorium lib.7. Indite. 7. epift. 3 *6.*

Capitulari an. dcccxxhi.] Aflenrior Sirmonde, qui Capitula hxc édita eflè patat in conventu Attiniacenii cujus meminit Agobardus in libro de difpenfatione ecclefiafticarum rerum cap. *f.* Fallitur autem Browerus lib. 8. Annalium Trevirenfium. dùm exiftimat hxc Capitula Culcita à Ludovico fuifle anno oteingentefimo tngefimo quinta. Cùm enim illa extent in Collaetame Antegifi, quam ipfe teftatur ann. dcccxxvii. confeteamluiflè, mamfeftum eft ea Capitula,antecedere hunc annum. PM·

Halftgarius] Epifcopus Cameracenfis.

Amaumuu*] Epifcopus Trevireufis.

Roxana psrtinacia] Baronius ad annum dcccxxv. referens hunc locum, ut eum molliat, Ink adnotat in margine : *Pertinacia pro conflantia hocfec,uU ujiaxparifolita, inter alios ftnSus Eulogius fiât feriptù docet.* Iftam opportunam occafionam inforgendi advanùs Baronium non paflus eft Goldaftus fibi elabi. Sanè pertinaciam pefeveturix finitimam eflè fcripfit alicubi Tui- PM »*♦'

τ·»υ liai. Scd cùm peninacie vocabulum, ubicunque æ'rat, ferapet in malam panem accipiatur, la eft exiftimare hoc aliam babere pofle fignificationem, pnrfcrrim C quis fiogulas eptf-eoLe pan·» attente confideret. Non mu teftimomû â Goldafto relatu, que epilibet obvia funt. Alia adfimun. Aaguftuntt epift. 114. Oautû cea-imÜmû *& enimofneiu pcnbucU itMtu «r-tingù.* Auâarium epiftolansm Symmachicap. 19. *Std tend ptriinncU rtHntruiu* 𝔐 feicevia aunerim *fittru fecm eunieri dubitertnt.* IbuLcap 19. EmÜLmi td edftuuuwu <nd *fine praetpie jette Urgent iaircjfiu tfi. ctuun tgrt L ceeifiriSm ptr remet peiffleiu . pari permimd ittnàevù.* CaÆocbru* bb. 5. Variai, epift. 44. *Ofitniifii» pntdtiutfëme* Regant, *peti trroru* «WW» *faftm-lAtu fitivtturt poje cenfiluon* , «c *pertinaci* vtüam* vu aaure Â ewd *iratti hatninthu viit-tur tcciiert.* Sanâus Gregorius lib. x. Indiâ. l o. epift. 16. Qacm*β etiam emije peUit edluu in te.itm peruneôa perforerart perjptxerii, iami-Mii quoqui carparu ae fotafumù tunicm Aeiifii-ttm participatune privaiiu* Vide «dam ibid, «pift. 14. *&c* 1$. ubi pertinacia eodem fitmper feofu accipitur. Rudouus Fuldanfia in vim fanct* Liob* cap. j, de quadam Moniali adversùs fetores fuas male affeââ : *DtfitnBa efi ergi miae pertituuia.* Ada depofirionis Anaftaui Preabymi tituli bead Marceui tempore Leonis quarti, apud Hotfteuium in Colle&one Romana pane a. pag. l o 5. Quin €r *Dentini Ladarii prajuntifi-mi bupcratafu iteret»*,*redirejubenti, pertinacia fiut intemperantia rtfiitifet,* Innocendui IU. lib. i. epift. *i j. *Ceiunicu cammbtantu* ftdd *nifi prufate tip tempert* reandaritm *Apefieiicnm adimplerent*, MTMi eat *tunc centumaeiam Miti fi-vtricate punirent. Ceterim aim necfie pefent à fua pertmacia rtvecari*, &c. Sani qubd Baronius ait Eulogiam pertinaciam pro amramti* ufurpaffe, non eft exrd coerroveriiam. Ait esum ili· nb. a. cap. 7. Nundonem *8c* Alodiam virgin·»Chriftunas i Prxfide Hilpani* traditu qtribufdam mulierculis prophani ritùs peritiA penditù, ut earum ope averrerentur à Chriftianifmo & ad Mahumetanara feAam pemaheMMat, conflantes manfiiTe in profefltone fanâe fidei. & vinos fuifle mulietruhtum illarum conatus. Tum addit: *Scdhonc HIAfKteprrtiiutumi PrnfiJi rtftrinuici* muUtrcubt, €vc. Vb» vides peniwei* voexbulum polle accipi in bonam A in makm partem, A promût efle ut in tualatn acupntur.

Iv o π ι v η χ ι μ ι v »»] Tempore dl'ms comrentùs Ludovicos Monafterio novx Cotbeic in Saaonia dedit Capellam quam Karolus M. in caftalk» quod dicitur Hetamurg confirai juflêrat. Pnec*-ptum ejus estât in fecunda editione Monumentorum Padetbomenüum pag. ut

‹v. Pr æ cevt v m b»riR.] Emendarem *eft es* fehedis elarii&mi viri Andren Ducheihii.

Pif. «r»· Hl o t a x u V.] De annis Lothatii . quotuodb computentur , non conveniunt inter fe varia ejns Dir.'H lataqur in manus meis venerant. Inquibuidam enim exordium impetu ejus conftiuurur in anno d c c c x v i i. in aliis quinquennio tardiùs.

Ca f iiv l a x b] Conlatum cum fes antiquis exemplaribus, Pubmano, Metanfi fcnâi Vincenm, Remenfi fandb Remigii, Dmonenfi Phi- TiηA libera di la Mare Senereris Divionenfis, Rivi- Ba*. h i² pullenfi, daromootano Collegii Parifienfis So* detacia Jafia.

A o t c a x iv ·] Archiepilbopus Mogunrinus.

H a u iba l dus } ArchiepifcopasColonieniis.

Htrti] Arrhiepifcwput Tievnenfii

BanwuiMui] Archiepilcopas Vefimdoncnfis.

In paxisio.] Eruntt opinor, quibus volupe erit fare in qua Parifioram Ecdefia habitvm fit iHtid Concilium t & nomina "Epiicoporum nolle qui ad caUbecrimutn iftum conventum accefleruntt. Iliad «cgi confiât, habitnm fiûfiê Concilium in Ecdefia ûnâi Stephani de greffibos, *fiunt Bftunne in fdt t* nque intcriuifle Epif· copm quorum nomina fequuntur. Ebbo Arcnieoikopus Remenfis, Aldricus Senooenfi», Ragi-noardus Rochomagimfi», Landxatnnus Turooenfis. Jonas Epifispus Aurelianenfi», Jefle Amhtanenfie, Ramgaritn Noviomcnfis, Rodudus Suef-fionenfis, Adahshnus Catelauneafis, Hildeman-ηα» Bellovacenfis, Godofredm ShaneOenfis» Frecnlfus Lcxovienfis» Halimrius Cametacenfis, Franco Cenomanenfis, Haribaldus Audfliodotenfis, Melia» Carnorenfi» aut Tricaffinus, Jonas Nivernenfis, HubertusMeldenfis, Inchadus Parifienfis. Pincered verb Goiladns, Theodifirlus, AmadMus, Beraoinus, Fokharius, dc Herberts, ignotarum fiedium Epifcopi. Sed Guiladus fbrtean û eft qm Wilardu nominatur io vulgaris Epdcoporum Conftantienfium tabulis. Fulcharius verb is fixfiom eft qui Flodegarius vocarer in Catalogo Epifcoporum Andegavenfium de earn cathedram renebat anno Chrifti occcxxvut. ut pant es Ptecepto quo Lodovicus Phu confirmat cornmnouhmem inter ipfum A' Winnetaduin fââam. Hinc edam fixtaffis fupplendi funt hiares qui rmrinntur in Catalogis Epifcoporum Landunenirem, Bajocenfium, Abrincatenfiam, *8c* Ebnrioenfiani.

Aooaaauius] Aechiepifcopusî ngdnnenfii

Baananwre] Archiepilcopus Yieaneefis.

A nnul as] Atchiepi&opus Taranraucnfu.

BeNSMcrvs, Ac a x ic u s] Horam alter firic Atdriapifirepm Aqoenfis, alter Ebrcdunenfis.

No t h o] Archiepifcopos Arclatenfis, idem, ur srbitrar, qoi Formulam inftiturioms Canonic* juflu Ludovici Pii derelitsri Araonem Archiepdcopom Juvavenfetn.

Ba x t h o l o u a c s 1 Archiepifcopo» Narbooenfis. VideNotatadAg0bardnmpag.7j.

Ah au l mus] Archiepifcopus Bordemleofis, itte ipfe, ut opinor, qui jaflii Ludovici Hi detulerat Formulam Canonic* inftinmonis ad Sich·-rium Asrhiepifrapum Burdegalanfam.

Aeivjkws] Archiepifcopos Bituricunfis, Probat hie locus, id quod fupri dicabamus, nondàm «d rempeftatu Bituriganfes Archiepifcopo· cogitafle de Primera fuper AtchiepifcopM Narbooenfcm *8c* Rordegaleufem. Utuque enim heic

TIN» I. ▪oftponitux AnmMm, eametfiPatriarcha sues— À Theodulfa. Quod indicat hunc tatam aaUam pacrogativum umar cam— Metrnpnlirsnne tribuîffetàm Adrimdropo BitnrigenC Cerri An» Archiepifcopas Kwwfi», qui uuDam «atnardinariam aaâoritamm ans jurififiâmom habebat, Patriarcha tamen vocatar ab Alcmoo in aomo nos» Spicilegii Oachmaai pag. 11«.

Deeft insur Nfaranpolitanra haie nommera Quûnos, K raâi notât Sirmondra Nimiribm quia provincia Novempopulana proprium ai aaa» peftarv Metropolitanum non habeoat, fed Buxdegalenfi fubjeda «rat, ad fisped cbântn eft. Attamen «a non ita mnlri poft pcoprinm habuit Metropolitanam, Anfrienièm nimirùm. Enat enim epiftola Joannû VUL Pane ad Airardum ArcbMpdooptMn Airicieiriom ejufime firifag»neoe de cooiârvaadaddaplinaerrlofiaftica corrigendifipe depravatis mdi moribns.

ft· ass· CM·* Aiaaia] Ica codex Râmeufis, Chromontanm.Pithammn, A Meraufie habent. In editione verb Sumendi A in codice RiripuUradi legitur *aîiberici.*

ft· es· Volumus rttAM) Tota hoc danfida draft in editione Sirmondi *tc* in eodem libro Rivipul·lenfi. Eam taman habent teiiqtaa eumolaxia, fi Divionanii excipias, quod mutilam eft in hoc loco.

ft· to· EwtTotA eananau») Emendata eft ope deeram antiquoram cxeaijpiarinm, uno Bibliotbeoc Thuaon vatuftdfimo, abero Monafterii Rivtpollonfis.

lucim Emst. Cnaanaa] ka codex Thuaona* edsrio Suriana.

ft· to Inimki Csutrm] Xrpneas, ioquit Gcldaftus, innrit, psu Sarracenerson taprn rtgmun Fruncerum pyfimi srar. Aiaonia defirib» dc icnmtio in ngnam am eaxiliia Saoacenoram commit anno ncccxxvi. dc iiauanri. at Eginhaxdm tradit in Anoahbua. leaque Goldafti opinio non poteft efle vecn Sanaa eft ifta incerocetari de Bulgaris *tc Dtnu,* qura in mgnmn Lsdovici ingieffei ede heftduur anno acccxxviu. dc aliqras villas igne injario concxemada tradit Ante vim Ludovici Pii.

ft· to· Caktvlau WoxmatunssJ Uc hanc m£ criprionem heic apponerem efturit auAraitas Hiocmari, qui caput tertium ricdi tertii lancitnm efle docet À Ludovico Pio in Svnodo ac placito generali apud Woturariam poft habitas quatuor S^nodm de quibus psnlb anri diâom eft. Ludoncus enim.aa exemptum petris, qoi ConA rituriones quinque Synodorum anno occcxiu. habitatum examinari fe pariante Jufiêrat in con» veueu Aquifgranenfi, Ludovicos inquam Decreta quatuor Cossolioram juffu ejus celebratorum examinari mandavit in conventa Wormatienfi, ut Hincmarus docet m loco penlb inferri» deferipoo; ex quo roâè collent Sirmondus fimrita Wocmaos m hac Synodo Fuifle à Ludovico tripartita iUa Capitula qua Capitulare Wormarienfe cooftituunt. Emendatum porrb eft ope eorundem fex veterum exemplarium cum quibas conlatum effe monuimus Capitulate anni occcxxvin.

Hac sont Capitula] Ita editio Sirmondi A meta exemplaria Pubmanum A Rivipulleufc. In ediriombue Amedmchsi A Heroidi t Hae *faut Capitula fui atqui ea Mtfis nefiris ad infirma aatitiam detaknmt* anne and. *imperu atfiri,* Vecuftnm eftê hoc lemma natet ex mulo xxxvi. Capitulorum Karoli Cam cap. ay. *Ut jutà* ngum *Capmdare fai Pwuu tr ge* niter nafier* aune *rvi.* r^gri *fui Cefitui» vu, uii/liau.* Idem tit. xu cap. 9. *Sicut* in *Cafindu furii ufri* MU *avi, Mfvii tjiu faSu* canxiaenr.

CoirraA statuta] Codex Pid>oazus,centrd Canenem*ftatau.* *ut.* «V· *·

Hac Noua] Idem vécus liber, hanc neuam *& dtciauat fcrftlvtn Mau.* F*e-***

Cap. XXL] Idem codex & Parifienfis habent «riq.

Qua daxs] Retinuimus hanc laâiooem, qux peccat in regulas grammatics, quia eam habent omnia vetera exemplaria. Edioo Amer· bachii legit faai. Sed ipfe in margine admonet in Axchcrypo feriptum ruifle yaa. ρ·«. «χ. 7'

Ut os SUBI j Vide infri pag. »7;. c. $. IM.C. a

Aliinas tsxxas] Amerbachius A Heroidas legerant *alicaatfciatt.* logenuè autem faffus eft Amerbachius nefeire *ia* quid figni&cet vox *fcittau* p»g *ut.* •▪F· ⁽°·

Et D1C1MAM] Hac defuxx in plerifqoe exemplaribus & in editionibus. Addita autem font ex Pithoano A ex Parifienfi.

Ratiomasius] Hnc eft vera le&io. MaU in antiquis exemplaribus Retnenfi, Parifienfi, Metunfi, Anicienfi, reMlb. Et tamen Sirmondus eam leâionem retinuit in titulo xtv. Capitulorum Karoli Calvi cap. 1. P*S· *ter.* tar' *'

Iu pacx vivias j Codex Piduxanus, *infa·* cens venire. Ibid. c. r.

MAUVACtsunux] In veraftis exemplaribus Puboano, Rmncafi, Parifienfi, Divioncnfi legitur *aulam faciendum.* P»a«··. ,c'

Rxsisus) Hac eft Jeâio omnium veterum exemplarium. Editiones tamen habent *rtcijnr.* n»!d. t. »».

Violata committitvs] Heic uno tenore additur in codiribtN Picheano, Diviooenfi. Rcmenfi, Parifienfi,*ficu cuuintnr m libre fuftruri.* Rripirit autem hac additio ad caput vigefimum *intuta* libri t*rni. M- «·▪ **

Qvicvxqvb] Capitis iftius Hiftoriam nobis conMsrvavk Hincmarus in libro de Divortio Lorharii A Thetberga in refponfione ad incetrourinnem qomtam peg. 590. in editione Sirmondi: *Ntfiritdaatttvi Aamifiai fia aaauria tUadeu· vient ia Sotade at Ratita ftaeraii apad uaai, aatfidica Stdit* & P^pa *GnferU ctmanaatt Lijge», tam* elsu *fbirimir, debit faa EMmfi bt Studii ftr futatr lacafiù imperii bamtit nac^arib* 6r *militer nuper invenerant t dt bat mdà tftxur caufa amatum tam Epifctpanua aadm & fiMiam laicanim vatis ctevenunsibtu, tu decernent.*⁴ Q««aMf«e. *isyuit, prepaid urere dereliSd, vdfine odpa mterfiSa, aliim interit urerem, armis depafitis publicam* agur *pernitentium. Etfi eeetumar fiunt, cemprtbcndatm* d *Camitc,* O*ferre vinciatur, & in cu/lediam* mj> *tatw danec rts ad neftram netitiam deducatur.* ?·» ‹?°· ''

Ki.. HLnc svut Camtvxa] Bae defat in codicc Pitheum» 4c in Remasfi, in qtabes etiam dsfite trte Csfitala fequeotia.

Ganxuama blactta] Cedsu RivipuU. gtnteale *fUtimh*

Hc-en. €»»». Vo ibmu*] Vide Captmla Kaasfi Calvi tit. uifb cap. *17.*

Pte·*". Of. ». Voidmus vt ommm] Vide fifes pag. 6ij.

Pm.m. CM- A» C**Matvksdu<] Cornea Ansehanenfis. Vide Notas ad Agobaadum pee. 7I. De eodem onto agi in Pobckxo Lochani Imp. edico inter no> bationes Hinoris Trenorchiaas pag. 1Î7. nb^ vocatos Mcr/rrdxs *vir bdtffltr Cnut.*

PλθMθN-nAvnjs] Codai RivipolL di- *xerb.'*

Com bob. m. a. a. vomit. Jldem rodes, am*fidelium mflrenim dettntemut^tuditer /*n, tam

Pte· ♦«· PnactprvM 01 oaoius j Revocanda eft tn hoc loco obtevado quam fbamus ad epiftolam aux. Lapi Abbatis remrienfis, mmûvm per iftss ternpeftatm ftatam Mooafieriormn finfle pranh in poteftate Reran, qui fill auâoritate Canonico· loterdùm peOebant at Monachos fubftitaerent, hoe reb, fi ns ita ferret, dein exturbabant nt Canonico· reducerent Pnma Monafterii Dionyfiani incunabula fare fid» Monachis. Sed cùm Ludovicos Pius tegulam Canonicorum conftitaidôt, potoftatemque Kami» M. feaflèt perfbnis ecdebaftids ut eut plantes fecundùm *ut* fecundùm ragularem inftitutionem vivere deberent, major pars Monachorum fânâi Dianjfi novitate rei, utago quidam arbitror, commod, afteâiqoe pactores tedio viae Monaftkn, ceÜe dc *fiA* fage rsgeür excajê. Msaut/faus virca 6r fatoinm dè/ênrenor. ut teftaou Imperator ; pauci in celle extri Monaftednm permunierunt in vite inftimro quod fiifceperant, annuente eodem Ludovico. Quod itaque haâênùs fuerat habitaculum Monachorum, vadum eft tùm in Collegium Canonicorum, in quo Hincmarus, poft Remenfis Archiepifiwpus, fub Canonico habitu educatas eft. Teftu eft ipfe in epiftola xxvi. ad Nicolaum Papam. *In Meuefltrio.* inquit, *adi* «I *ipfi/radimetuir Afentie fiA Cerueùce ludit* tducxDu , indique tdtdhu* m patete Brest*HlAwid btfv^au* bm asedicetenipert man/L *Cettverju eutemedrtgdenm vite** fr fainm*fietrihu i» Mntfiu»fiaBi D'unrjfli» Ai amrittu fuerern t tu illud, fic* lumfi^mt fixe fit vd tppetim Epiftepetdi* «et *eliâftu Preleiùuù dàaiài defni.* U ipfan de education» Hincmari, de quomodb 00 procurante Monaftioss ordo reftituôu fit in Monafitedo fânâi Dioayfii, teftatar Flodoardm ; qui tamen m hoc fidlec· videtur qubd ait num I puezâtâa Monafteriafi religione nutatam; nifi fi Monaftembsreligio, qnûd valdè aedo, heic fignificat Canonicam ac regularum vitam. Hcc luat fatas Flodoardi verbalib. *ctf.* t. Ir*fifridem natetunu d puerum* in *Metufar» fiuifii Die· vyfii fiA HiUuixe AAen MeneflerieU relifi** ne murfau, &*fludiit liuerenm bAuttu. init· «u pre fii aun ^tneru* padm *fipfiu luîüiuut bt pdxthan Ltdtvici Imptrettrit deduihu, & /*■*miliarem igfiu naritten* adspre *furet» ib»- pue,* pruni pemir, cum faperamr· & prw/u· *MÎettfiA Bpifitptnut evAtriutt Ubtruvd* ut ardeAfaaaiu *iu prMu Mttuftrit. re-* Taa.1. tandam *vdeptutfUfuAiutt* dtt defi^hr, *nA·* *renter. Bt* m *tptrt f''fd Mtunitnt julfir- uuutfrddet, ttieut ipfin UMu mtvtrfiuitui* anu «lite*fi JWUit.* Charta Sraodi Snefantn lis amd ncctxxn. pm Monaftesio fimfti Dionyfii t Hmcmctas *vtutrtMit Ardùtpifitptu Bt· uuufii uefirt finuMutb enfin &· ipâu pre· diri Mtûtfierü devenu* alwmtai. Remtato itaque enfin· Monaftico in bafilica fiusâi Dionvhi, rimms Hilduûms Abbas, *itedifuefuafi-* nun /ïietam nq^emid *un pertinet erd»* m M JCmreeus*fiuiérii temperAut penurierttur»* 00-dam die quo îftaftarum font naceptum aliud I Ludovico impetravit de ftipendiû Monachorum conftitaendis, quod 1 Jacobo Doubleto editam eft peg. 7jy. Antiquitatum ejufdem Monafterii. Deinceps ergb Mcafteâum hochabstatum eft I Monachis.

ÂNiealUVM XSCXMOS AxCMIirilCOVOM] M*'. anno occcxxxm. ut fixibit Adam Btamenfis lib. i. cap. 17. Sadat natam ejus conftitata eft in civitate Hammaburgenfi ; novoque Archiepifcopo contribute geatm omnes trans Albiam conftitute, *viddicu A Aliit flumine deeefim ufiue ed men Octenm» fyrurfèm per* amnem *Sleverum prevmdem ufiue nd mere feed erit* tele* reams, 6r *per emntt prediStt netiena Septentrinii,* id eft univerfitas Prefonum, Donorum, Sdareum, Norvegorum, Sueonum, ut explicat Adalbert» Archiapiicopus Hunmabumnfis in epiftola ad Tuiconem Abbatem Corbe» voceris. SL de cans! idem Adalbert» fo vocat unirefimsm teptentrionalium 4f orientalium N ateomim Atcnlepiicopum in eadem apif· mia, itemqne m aha quam rodat Adamas lib. 4. cap. 4). fle ex eo faomus ad sanum xxτπ. j. t). Ac ia alia quam Lindeubtogins edidit in Coftedfane privilegiorum Ecclefia Hammaburrenfispag. 1(4. Quin fle Helmoldus cap. as. ait ulum treStam 6A aaAoritate Arehiepifcopali in omnibus boraalfa· tagnit, Dodefinilicot, ut ipfemet edicat, Sued», te Norweghr. Mortuo tamen Adafatto, Daaicn, Suetior, te Norve- «arEcdefindiAxadbefimt Î Metropoli Hatnmabtugenh dedi annum Mxcsr. teLnndenfiArthionitropo fubjoân spefafiar, miflo in eam mm T y te, nt tradit SsxoGnmmatiens libeo duodecimo Hiftoci· Danica. Is fuit Albricus Candi» Ranana Ecdefia, ut docet AntelmiM Archiepifisopue in opi^ tela nondtea edita ad Aderum pdmum Am^ÎÔpifeopum Inndeaiem, m qua eum admonet ut andtacitato fibs recenter conlati boot matus. Sed ut ad Adalbortam redeamus, ex epiftola ejus ad Falconem confirmatur conjeteuni darifimi vid Petri Lambedi, qm exnononllis Gualdoais ver* fibus collegit pastam aliquam Reliquiarum corporis fânâi Arücharü Monafterio Cocbeie rescis donatam fuifie ab Aechtepifcopo Alberto, elque occafionc Gualdonem ad illum ficripfifte poem· de via ejufdem Anfcharii.

Hxuncavpo] Epifcopo Ferdenfi.

Tom. L VtLUftJCQ] Epi&ow Brmunfi.

V*. «. Cnabta MTiMMUUn.] Primos illam edidit Patrae Pithems h codice dnoderimScriptoram cortumtm, demdè DmAaimm A Gotdhftm. Nae illam emendavimusope num fchode que in maom noftras incidit beneficio cktilfiemi virt Antoni Vioms Herovallii. Omnia pocrb iftius Chan* capita fiuuwta firent ad verkun funt exillaquam KamlusM. coofixipfit anno into impedi, nr illic monuimus.

Faculx kacvit] Heic Goldaftus hnc adnotat : *Daft* dre$e «put erdàude *ngrunun.* Supplet uum utcunque hunchiatum Nithardus lib. *i.* dnfrribanepattem aagniqnstKaroloCalvo data eft; id 4L d uuripertiuk fturoii* q/fue *odfinaAibtteriirum.tttamFri&ut. frptrjuw* Askariarxm CsatharibMaUk, HaU, TruUm* malamt. JMqfasHL ddndl *vtrb fuicmtid inttr Mefam 6r &μ μ μ* q/fvr *Burgnndiam* turd

* cum Firiduarnp*ttuffii /if dt Burgundia Tullenfim* Odantafint*, ladsq/cm , *Bltfinfim . Parthtnfant turpfyta Burrtnfu» Bripiunftm, Tricafimao . Axinoteutfim, Seoonicetm*, JFa*ftmatlm, MHi£mtnfat. Stamftt^tm* , Ce*ftrtnftm. Pariftacum.& dtindd ptr Stfuanam* qfasc in am eceemun. fir per *ipfum mart* q/fm in.™*β~· tenu viddictr Epifcôpatut.Abbâiai^ Comùattu,Ftfcot.& omnia infrdprediSojfinu cuf/Mt*, cum *omnibtu adftptrtintntibtu . in fucungut rtgune confiftbant* A fir *fid juru tjft* •edeimtrur, and cum *aaSoritatt divina atqntpa· ttrna pratfiuofiliofto KaroU dtdâ.* Vide eriam A waler Bcrtinianos ad annum dccexxxvu.

Pag. «M. car ♦ Qoimumt ilium] Ita habuit vetus icheda <nam *not* vidimus. Sic eciem ediddt Pithows. Duchefaim habet puemlikt *libtrum homintm.* Puro autem illam ifta mutuaram elle ex capite oâavo divifiocris Karoli Magni.

Pag. «u. c*r· [10]. Vaxtuo envers] Charta Karoli cap. 14. *judicie crucit.*

IW<i.c. >1. DàrexuoNBM Ecctsun] Goldaftus bare ad» notât in hoc loco l *Baronitu Annal.* mu. 9. en. Sjt. $. 1. btttgntmprnrcr mercm *laudat hune boon . formftlitofalfi crânât» corruperat in Caroli M. mfa $. id. tn hu win* Ecdefin S. Puai *Jûbjâiau ifta* deranfionem S. Paper fimu! &c. centrd cedirâm *Mft.* fir *Pithai, undè* ur*cripfit , Mutiiftt tdùiontt.* Vide Maream in libro primo de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. ta. $. a. *& feq.*

Ibid. c. s** CoxviMiiNTiis l Ita οτηιὺικι iicboda vetus. Quo eriam modo nabet caput x v l. Charte Karoli, ex quo iftud de&ripcum cflv appanx Pitheus tamen, Ducbefirius, & Goldaicus ediderunt *ttnfixùu.*

Pag. «SA An AQurraMtAM] Hxc & qnx iequuntur omifit Goldaftne in ma editione. Cervi multa haodubiè illic menda (une, multa mutila. Quia tamen Pithonu ea invenit in vetuftiffima membrana , A reperta quoquè funt in veteri icbeda qui nceufi fumus, putavimus pestenniramda on «de.

Totam Buxguxdiam] Karolus M. anno pcccvt. Burgundiam in dûs panes divifit, quarum unam Ludovico Aquitanus Regi diedit , aliam Katolo. Heic Ludovicus totam Burgundian» peninm vult ad Alamaaniam, ei Burgundia parte excepti qoa Pippiao data fiierat. Dificde eft ifta ddcacnera St quis tamen plura de variis Bnrgundns divifioaiibtM icite volet, is coafiileea poteft notitiem GaQiaram .. viri HadriamVaML Tom. L

Totam Paovimciam] id eft, ut ego quidem arbitror,Provinciamptopciè diAam & Delimatum, io qnoeft Vienna, quam Provincir mbcin eftê ait Au&x Aanaliam Berriaiaaorum ad an num Bcccxxxiv.

Totam Gotiam] id eft, Seeritnaoiam & Maceam Hilpanicam. Nam tftm Provint» illae compraheodebantur fub appellatione Gothia, eamque ob canûun £rpè conjunguntur in veteribus Monumentis. Pnrâmnm Katoli Simplicis in ChartularioHeienenfi, fib. 1. cap. *i.Prncipinuu ttitnt* ineasm rtyw *neflrt Coticatfivt Hibtni».* Aliud eiufdemPncctpcura m Chartulario Ecdcfic Gerundeafis : *Pranifinuu ttuun at^ut jtimiii* at faicftiid *ndftdfitiun kaèrt vtl it rtliquo ad· ntdrtrt pttru infrd finti Gtthia* aci *Hifp*Jm«. Itomaluid^ufilemPmcepcum in Chartulario (an- & Petri Rodenixs. *Ctnctdimm ttiarn tibi tn tot» rtgn» Godûn vtl Stptimtnm.* Capitulare ptimum anni dcccvi.cap. 1. *Stptiituniam vtl Gothiam Ludovico diltSofilio noftro confignavimus.* & cap. 4. *StptimaotUfivt Gothiat^tpu ad Hifi paniam.* Hinc Karolus timpiexin Cnartulario ἐ>. defix Helenenfis, lib. 1. cap. 74. vocatur Rex Francorum atqueGothorum. Nunc oftendendum eft eam ‹IαoΦl^ Narbonenfis Provinrin partem qua i Carcaaone incipit fuidcin Mgno Gothico. Iftud veto probari pomb poteft auooritatt vit* fiusdi Beuediâi Abbatis Anianenfis; qugm cùm Scriptor eju&iem vine doceat filium fuiue hominis qui *Comitatum Magdalontnftm guoadufym vixit ttatùt,* ac Benedidum ex partibus Goths* oriundum fixidc,manifeftum eft dium fenfifte eam Galli* NarboMofiepanem Gothi* nomine compto* benfiunfirifte. Confirmat hanc fcncentiam Ati&or vior Alcuini, qui ait eundem Benedictum AbbatemfiepiùsadAlcuinumvenifléèGothia: Ktrpaom *Domini BtntdiSiUftipra omnihiu Monachit familiaritattjan&u, adtnmgratid confiUifalutit fine fuorum atcipitndifirpiiu Gothut dt partirai properabat.* Veniebar enim ex Monafterio Amano, quod in Dimcefi Magalooenficonftiru«sm erat, qu* pan eft Septimanic. In Archivo Monafterii Cuxanenits reperiturCharta Bernardi Comitis Briuldunentis, ut opinor, data anno Chrifti milleftmo, in qua legitor ipfum eidem MonafttrioCuxassenC dodifle Monafterium vocabdoMonifiüem, quod eft *in hotiortfanSi Patdi ApoftolimProvinctaGodn in Comitatu Fatauli· ttnft ât diocafi Narbonatu Ecdtfix. Quod* Monafterimn in Comitatu Fenoliotenfi fitum fuilTe nperio etiam in Chartulario Monafterii Campirotundl Hinc tegnum Gothicum in Pnecepto quod Lotharios Rex concedit Soniario Abbati in dimccfi Gerandenfi, quodextat in Chartulario Monafterii ian&i Felicis Jecfidenfis. In libro Evangelionim Monafterii ianfti Dionyiu , quem Joannes Aventinus libro quarto Annalium Boiorum pag. 4<a. narrat fui tcmpeftate fervarum fuide Reginoburgii in templo D. Haimerani, hi verius te-

TM. I. gobantut mfcùptiIÎMDtoCalvo Régi Ftancoromt

Fmuiufrtetüii, Xm ά*o^τ* - «MM dgto. Gutdiu tt feriur cms nyaû iwtos aftù.

Attamen quamvis Gothic nomine cùm uttaque Pravioris intelligeretur, licèt, regnant· Ludevaco Pio, Botnaidus Come* Barcinooenfis Gothiam Septïmaniamqoe regeret, anftimemhim non eft Borrellum, quem Gothica Dùcem finfle anno xviti. Lotnarii Regis repedo io Chartulario Mowafterii Rivipullenfis 8c in A&s fundationis Moaafteru ûudi Bcuediât de Bagiis in dimcefi Auibaeufi, exiftinandum, inquam, mq eftBorrellum tenuifle Provinciam Tatxaconenfem 8t Sept»maniam, cùm friamus illum luciaoneofem tantùm UrgeUantomqacComifaai* habnifle. Nifi fi fe Gothics Ducem mab did volmt quia partem novae Septimanis, id eft, UrgeUenfem txaâum, in (ua poreftate habebat,

Put. w* cap.i. Im ιμ πτιο tradimumt] Vero* nota mar· ginaüsin uno Codice Regio *Left* Longobardo» fem : Mor Iμ T IA hsc food *dieu* uxores in fet- vitio dededot vtoenr rvmpi per £<g*m Nulh lit licenda uaotem foam dimittere. Sc· non *rumpi- tur, fût* HM toeuinr de senfegto *dirtmtud·* , /id drltierrere *iatielaUltterajMiuuU*. FonaiHs Auftoc glofls cefpicic ad caput *j j. libri iepri· ini Capitularium, ubi did tur uxorem noueflèd> mittendam cauA fornicationis.

Md C·*. Ca.vnu.is] Unus Codex Repus habet ero» Infor. Omnino male. Error onus ex inidda Li- brariorum , qui frequenter credulitatem fetibo- bent pro cradelicue, & erudelitatem pro credu- litate. E multis exemplis qux proferri bek pof- fenr. nonnulla adducam. Apud Cyprianum in epiftola <9. teâè legebatur in antiquis editioni- bus : *Ditifii fimi /crepulum tAi ejt tMendtt** de mune in çvM *inadifii. huidi/ii, fid tud tredulittu inrtltyefii.* Pro quo *crudelitete* per- peram feriptum eft in editione Rigaldi. In ·Ter- mone fcptuuoùncli Ambrolü legitus: HxcasucJU *tirait Ckrijht* qf Dmums » f*· *'''Mitt- te* fidti ftSum trurut rfrui»''* P» T» in vetuftiffimo codice Ecclefix Lagdunenfia me« bù* legitur *cndulitutt**. Idem famam t». cre- *dulutn ardu alUan i» tulMui* Hoc loco ia eodem codice fimhmenfi fir^iwpdmô fuit *cnuidutu*. Quod *βoAA* aeM M *» eft in *tnduliuut*. Idem tacmona M· *ftrfic»· tert*, η «Molά *mMitet ttrmtf» atfiritft- nt.* Ibi rurfikm idem vecm codex habet cndali- *ttu* Hinc etiam fofenm nt csednlitasam A cm- defiouem etiam aliqoaodt *Ubtte»f»* cnidi- «etntapndSdvianMn.UK 7.peg. 17t. *tliot tnduttt dijhu.tt.* nbi vetns codex Cotbewnfis habet *tnirtiau*. Et hb. 4, can. t, pag. <9, *tndùtt* dylmdiri*, pro quo Codex Colbcni- mm habet *atdtUttu*. *Et* apud Avitum in epiftola I j. *Ofirtt trfififpltt* «riamahiMi «mqirffen- *Mutd^eittitmMttttit*. Ubi Codex Vienoeofis habet *cnMitttttt*.

Cvrtoo*] Idem veros codex regius, *ftdicu*. Malè.

& neo tistimomia J Hoc canot viderat efle tantùm Bceviannm capaci* ij. iwri quam Capi- tularium.

Nsmo nacmAT] «i/i /n *fAfidium per att- at* Left* lujtj tituli,* inquit gjtafl* imeriiMa- ds in uno codice ng».

Imtxxt ut cnatAM } od tr/hniahun *die»· du**, inquit alia gloflâ luterlinÎMM.

Ntc Aure jvMctM.1 Vide Janam i Cofta ia drolum primum Eba noudi Dacretaliom pag. X79. & in titulum fecandum pag. O1. Vide etiam Gratianum 11. q. 1. cap. , j. JValbu.

Cvxu *ὰ* crvom] Coord Ifidorut, lib, * t. Origin, cap. a. Goto *dititur ed fdd Ai aertptr Sawu* dt **8ie td**iftretur.*

Secundum Lio. Rom.] md *ttd^t vMt.* Mdc.i. m legitur inricuio jf. Laps Rtpmrionnn. Vide qp* no* iupd pag. ppj. de m te diximna.

NOTA

Tml î-

STEPH. BALUZII NOTÆ
AD LIBROS CAPITULARIUM.

. T T Lvoovvict aüc. CiixisTiAMA 1 Vulgata Γ1 edirioneshabent : *LudmrhtiAatfi Cirif-tûuut Reüpoau magni propagaatrit* A *LoAarii Ctfaritfiliit ijfiu,* Qua leâ» œufirmatur an* Aoritate vrsenim esanwhiiom Varicam Ballo* vncenfis, MctcafisAnâiyincenrii, Divionenfis, Cambetonenfis , RiviBullenfi* , Trecenâs, *St* Nemanniri fiuriH MiAariii in periculo maris, la edam habaHA Cuolum Molinum in fi» codice patet ex Commentario ejus ad Ediânm Hamid IL contsi pierres Dstas. Lotharii tamen nomen dee* in roliquis exempkribus , tùm heic , càm m aliis iftius PtuArioais lode in qu»· bus illud habent vulgata editiones Ac laudati codices. Melior amem eft leâio libeocum in quibus Lotharii nomen omtfTum eft. Nihil enim in CoBoâàme AnAgifi reperitur quod Lothario tribui poftk. ItaqueÂthonis in PtaArione fua fic feriptum reliquit i &ari fuM A *AuftgifiPrm. fttiitihu Liiêü* w ins a^efthan *tfi .* darvat *id feiat txcumlarium* ymnuUam *anüfuitaü . fuafiA tjut dttiaao.* m *vtrifimih eft, feiuuha i^crifU , nmhecfalam ipfiutimn tribuerant.* Vide Notas ad Dialogos Ansonii Auguftini dc emendatione Gratiani, pag. 4jt.

t,,, MvxdAnam Lscim] Leges dividit in ecdefiafticas Ac mundanas, id eft, civiles, ut m» hodid loquimur. Sic in capite primo Concilii Toletani Septimi mundana Lex Ac ecclefiaftka dif dplina cocqunguntnc. In Concilio quoquè fecundo Hiipelcnfi cap. r; Ac j. codex Juris civilis laudaturfi» nomine Legis mundialis. Apud Reginonem, lib. 1. cap. 40j. feriptum eft Çlericosd Lege mundanaextraneos efle. txiftitnant nonnulli bexapud Anfegifiim agi de Codice Theodofiano. Alii putant per mundanam I enem heic inreiligi Solitam. Ego verb in ea fien Jentantia ut arbitrer mundane Legis vocabulo inteOigi omnes *lm-*gariviles qua tùn in ufu erant in regno Francorum , Salicam videlicet, Longobetdam , Gundobadam, A ceteras. Juvat hanc interpretationem Hincmarus m epiftola 16. cap. 11. Dt/m> *dantft euantim vtUuit fui hujufinodi fiuu, fi-*ve per *Ltgtt, fl dixfint, numdanat.fivtper cenfiteudiatt* Amuums. lenta, *fi Chrftiaai fn,fÔMt]ia dit Judicii* nec *Remuait nec St-licit* nes *Gundohudit. fed dMait* 6r *apcftelicu LcgihuJudicando*.* Irem Fribenus in epiftola 41. ad Fuicooem Epifeopum, ut reor, Aueliaaenfimu Si XNm*JanaiBentdiAi dtvtftrocmt* tempta ctdpem fuam ncefuoutrit. fr iilam deinctpt fitbjtAieacm premiftru fact vehit canonici debetur.* hener & *fimaeo ut recipiatis.. facra·menta verb* 6r *cetera fua ad numdmum Legem pertinent propter amenm Domini* Regis *auffia facïatû »* su *Religionem mamt aadm ftculartm ambitionem vosfeSaricognefiat.* Poflet hric queri cur Fulbertus Aeramentum fidelitatis pertinere diestad Legem mundanam,cùm nonnulbRmnani Pontifices abfelviilô legantur populee i Aeramento fidelitatis Regibus ptaftxo. Sed bate non funt hujus loci.

Omnibus «ccisstASTica] Hac verba Patres Concilii Triburieofis deferipArunr in Pariatione ejufdem Synodi : QeqpnpMr *Rex Regem, cajat regtaatj at Rfidatyla caait, regatua ^1 etaaixm ftcahnua, tataAat tcckfiafiicatfiMuaitatii ardi·xAat atcaca &feodaritpattaBe digaitat&tu* ne* mon Principem *Aratdplmai Rtgtat pacifice ardjat papetnt traafaiUitaOi profit™ digaanu efi.*

CoNttMUAWs) Idem Concilium Tributienfe in pariatione : *Coafidtraat caiai idemfitpieatif-finat Rexpnfiuidatatatit iruaitu* etadmtcem *in fifaatH Spiritdt gratiam.*

O Pastoms Eccr.tsiAa.vM] In Pariatione eiufdem Concilii Tribureofis Amulphus Rex ira alloquitur Epifixpoe *i O Pefiortt Bccltfiaram Chrifii & clarijuaa Ituaiiu mandi , tpit gaa voiit impofita tfi* curam *pofteraltm. & jaxta Apoflolam inficit opportuniimportuni, annue, oi-fierait, intrtpattin omnipaiitniia & dearina, ut yigili tard & admonitientJidald avet Chrifti ad eauLu cutnut vita iatrohtctrt* merummi.

In quo oraa.it «tomo] Eadem Pmfimo : *Hebetu mt onmihu Ecdefiet Chrifii advtrfanti-*hus & *vtfiro fiutrdotAi minifitrio rtnitcmihui oppofitigunMt hcUatartm,*

Catitoia ax canonicis iNSTiT.] Eadetn Pariatio : *Quadam Capitula mugit ntctjeria tx caneaicù inftitutienihut fitbfcrigfiruiu t errata corrigtrc . fitporflua ahfeidtrt, rtSd vid rtgia*

Pxjsqmptiosam MvoiciT J Hxc eft leftio omnium veterum exemplarium Ac antique editianla Bafileenfis. Sic etiam edidit Ameroachius. Ettaman Tilias m margine fisi codicis addidit *pattt* vcL Quam addirionem ttanftnlit in rexram in editione fi», hoc modo *. prafumptuofim puttterdjudictt.*

PunsoMVTiosAM] Aliorum Editiones habent *prafumptaefam.* Nos Acuti fumus conAnAm veterum fibtorum Ac rationem fcribendi illotum temporum.Codex Legis Wifigotbocum, lib. a. cis- i. cap. 17. *Judut prafomptuefiu.* Pro quo ve* tuftiffimus codex Monafterii Moyfliacenfis habet *erafumptiefiu.* Apud Ivtmcm Carnotenfem parte «Γα». st7- *Quhdfialifuitpeafump-ntefiufictru. At* in veteri libro Bibliotheca Anrit Virioris Parifianfis feriptum vidi *prefiuuiptmfiu.* Qua leâio confirmatur ex capite >«4- libri quum Capitulariam , undè Ivo defcripût. Sum alibi innamera exempla, qua nunc non occurrunt. *Sc* ifta fiificmm.

In tdif^nib*""Tiiii, Heroidi, Ac Pithei, lingulis capitibus iftius primi libri ufque ad ixxvii. prafigitur in titulo vox *Omiubui,* aut *Epifcopis,* vel aua qwpiam. Certum eft autem voces dias extare inCapicularsAquifitranenfi, ex quo cxxvt. H<. w.

To· r. prier* Capitul* libri primi dcfcripca funt. Sed cùm in nullo Colledionis Anfegih codice repedantur, manifeftum eft ab illo omiflâ fuifle Sc ad illam non pertinete. Propret eam caufam nos abftmuimus ab his vocibus in editione Anfegifi, quas tamen fuprà fuis locis pofuimu* in editione Capitularis Aquifgranenfi*.

ibid, c·»·'. Sunt bnim aliqui[Burchardus *nfeet tu Concilio Rotomagenfi,* cap. |. Sed heic obfervandum eft, qubd ad Rcginonem ftc Gratianum perfiepè monuimus, Burchardurn diligetuiiEml cura providilfe ne Capitula que ex Capitularibus Regum noftrorum deknbebat apparerent hinc fumpta, eamque ob caufam illa triouifle vetufti* Synodi* & Pontificibus Romani*, huneque efle fontem tot Gratiani erratorum. Itaque licet Burchardus caput iftud referat ex Concilio Roromagenfi, nihilominus cenum eft fumpeumab illo efle ex libro primo Capitularium.

ibid-Ci»·. .. Itsm habitu*] Nec eft ledio veterum exetnIlarium Remeniis, Sangallenfium, 8c Parifienfi*. leliqua habent: *Ite enim habetur.*

Fidis it vita] Hadrianus Papa in epiftola ad Tilpinum Ecclefix Remeniis Archiepifcopum apud rlodoardum, lib. 1. cap. 17. hiftoti* Retnenfts: *Injungimut etiam fraternitati tun ut* Eis de *ordinatione Epifeopi nemine LuiJenSu oguntinn Ecclefix cut net auetdtm pervenerunt, ajfumptir tecum Kioatago & PoBiJJort Epifcopu & Mijfii gftrufi ac fpirituelu filii noftri Karoli Francorum Regii. diligenter inquirat omnia dt illiut Ordinatione. frfidemac doSrinam iUiut atgue convtrfationtm & moret ac vitam invefliget.*

Ibid c ♦. Mulieuim non habsrb *] Negatio* deeft in uno Codice Sangallenfi de in editione Bafileenfi. Cetera verb exemplaria illam habent.

IbJ.i.i. Auditum] Regino non adnotavir in fua Collectione locum ex quo defcripfit hoc caput. Burchardus refert *tx Concilio Aurelianenfi, cap.* 10. Reâè Fulbertus ex libro primo Capitularium cap. *6.*

Missam cblbbka** 1 Heic per Miflie celebrationem Joachimus Vadianus, lib. *6.* de Euchariftia, pag. 115. inteiligit diftribuoonem Euchariftiz. Hxc funt eius verba: *Extat apud* eundem (id eft, apud Anfegifum) *alia Principii Conftitutio, qua cavebatur ne Prttbyttri Mijfiu celebrarent frcommunionenbftintrent. Erant tnim pu* in Miffu fixera Euchariftiam dabant plebi t ipfi interim nihil fimemtt. Jubet igitur Princept ut in Mijfii peragendù non filirn aliit* ex» *hibeant Euchariftiam. fed etiam ipfi fumant. Quod fimi jubere non petuiffet nifipublicet Mijfit ritum illum veterem plebit communicanti! retinuifient.* Sed non cepit Vadianus, ut ego quidem arbitror, fenfum verborum Karoli. Ulod tantoties communicet, ut paret ex verbis Concilii Toletani duodecimi edatis intrà lib. A. cap. 110.

Non communicari] id eft, non *fe* pnrbete participes pcrcepdotxs corporis & fanguims Chrifti, ut legitur infrà lib. < cap. 1 ao. live communionis (an&e gratiam non fumere, ut legitur in CanoncquintoConcilii Toletaniduodecimi. Iodé tn admonitione fynodali antiqui pnrdpirur ut *nulltu Mifam cantet gui* «*· CMUUMscet. Quod in nova admonitione fynodali it* exprimitur; TaM-L
Mi/am *jejuni tantim ttitbmt,* fr m m carpm fr *fangumem Dominé noftri Jefi Chrifti cum* emiu *reverentia fr trtmort fatitt.* Et in inquiôttone quam Epifcopus in fiu vifitatione faciebat legitur, cap. 41. interrogare Eptfcopum debuifte Presbyterum. Si *Mifam cantat* fr ne· *communicat.* fallitur ctgb vehementer Simon Goulartius, qui in additwnibus ad Catalogum teftium veritatis, pag. 1010. putat in hoc capite noftro agi de Presbytero qui adftantes non admittit ad communionem, ùscerùm Fulbertus aliquid legifle ifthic videtur quod nos latet. Etenim fcribens ad (Kconemnm Aurelianenfis Eccldiat de Presbytero quodam qui Miflaa celebrafle & non communicaftê compertus état, ait eum, fi id fecit timor indiferetusde levi culpa, caftigandum efle cum pietate, *fictu legitur injCapiutlarium lib.* 1. *capitulo* vi.

Hxc viao] Prima par* iftius capitis ufque ad vocem *Ediffii* infuperioribus editionibus &in Capitulari Aquifgranenfi conjungitur cum capite luperiori. Caput verb iftud uc incipit. 1« Xnriechciw *Concilio. Ax* in antiqui* Anfegifi exemplaribus, apud Benedidum Levitam in capite *6).* libri quinti, & apud Maacum Lingonenfetn reâè conjunguntur, ur in editione noftra. Reâè, inquam. Etenim in Synodo Nicm* nihil reperitut de Presbyteri* Mifkm cantantibus 8c non communkantibus. At in Canone quinto praecipit magna Synodus ut hi qui à fuis Epifcopis abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Et in Canone xvii. Synodi Sardicenfis, que fidet aliquandb citari fub titulo Canonum Nicznorum, ftatuitur ut ii quis Presbyter aut Diaconus ab Epifcopo fuo fuerit abjeâus, communionem non ptx fumat antè caufa fuz cognitionem in Synodo provinciali. In Canone vero quarto Antiocheni Concilii agiturde hi* qui damnati funt à Synodo vel à fuo Epifcopo, & pofteà miniftmre poefumunt. Undè facilè colligi poteft quod heic dicitur de Statutis Synodi Nicrnr noti pofle referri ad Presbyteros noncommunicantes, inrelligi autem de his quii IbiAc.·

Sancto*. Path. syn. idictis] id eft, in aliarum Synodorum Canonibus, nimirùm ia Canone oâavo Concilii fecundi Carthaginenfis, Canone $7. Minini Bcacharenfis, cujuiCapitula in antiquis Codicibus citantur fub nomine Martini Pape vel Concilii Bracharenfi*, & in Decretis Pontificum Romanorum que referuntur é Gratiano 11. q. j. In illis enim locis agitur de Eoilcopis 8c Presbyteris damnatis & tamen miniftrannbus.

Synodalibus idictis] It* omnia veter* exemplaria & editio Bafileenfi*. Sic etiam Ifitaou JLingoneafis dc Amerbachins. Tilius tamen edidit *fyuodalibut Inftitufit vtl EdiSu t* quamvis in veteri codice quo is utebatur legeretur uti nos edidimus.

Sxntxntix] In aliquot vetuftis exemplaribu* legitur *finientia.* Quam fyntaaim alibi quoquè firpà deprehendi.

cowtc. it coNituoj Ita duodecim vetufti Codice & Editione* omne*. In Golbertino, in Thuano, in ano Sangallenfi, in regio, inTrecenti,ft in noftro legiturJine *confiientia fui Metropolitani.* Canon certè Anrioawnm, ex quo iumpam eft hoc caput, fisvare videtur leâioni qu* «aat in fex iftis Codicibus. pag.',«s. OF ·

W.t· '« Tabx*nas non îNβκιη.] Vide epiftolam Hincmari ad Hadrianum U. inter aâa Synodi Duxiacenfis pag. j i o. in editione CeUotii.

Pag. v>. ot.*♦ Ignota Angslohvm nomina] Conftitutum iftud, ut opinor, ad reprimendam eorum iniànam fuperftitionem qui varia Angelorum nomina fingebant ·, ut Aldeberrus, qui in oratione fua nominabat Uriclem, Raguelem, Tubuelem, Michaëlem, Adinum,Tubuam, Sabaoc, & Sinuelem. De qua te cùm agererar in Synodo congregata Rom* in Patriarch» Latetanenfi, Papaque Zacharias intenogaftèt Epifcopo*, illi ita relpondorant : *OSo uniu Angelorum* en* « *fua* ererieM *Aldebtrttu* htvecevtt, nm *Angelorum . prnttrgndm MiduhUt^ fid* nugis Dements *infua* ereriMe*fibi ad prafiandum auxilium invocavit. Hot autem.tu* d*veftrofanSoapeftelatu edocemur. & Ovina tradit oA&οτ'ααι.* nm *plafouam trium Angelorum nomina counofcimue. U tfi, Michael. Gabrifl, Raphadl.* Miram eft autem Uriekm, Raguelem, *Sc* Tobielem nominari in litaniis quas nuper Domnus Joannes Mabillonius vulgavit in tomo fecundo Analedotnm fuortim pag. 68x. & Carolinas vocavit. Nam poft Synodum illam Romanam fas non erat nominate hos Angelos, quia non erant in auâorirare, ut dicitur in hoc noftro capite. Urielis tamen Angeli nomen diù aneè rempota Adalbert! & Karoli M. cognitum fuifle prober inferiptio reperta Rome in Vaticano anno mdxuv. in fepulcro Marie conjugis Honorii Imperatoris : in quo, ut Surius tradit in Commentario rerum in otbe geftarum , inventa fuit *lamina tx aura, & in talutc nomine. Michael, Gabriel. Raphael, Uriel. Grac'u Hierii.* Scriptum fim&i Anajlbetti de cdificis, reliquiis, vau,dec. crenobii Centulenfis apod Bollstidum tocno HL Februarii : *In EceUfiia verb fanSorum Angelorum Gabrtblis , Mtchadlii, & Raphailit altaria trio.* Vide Burchardum lib. j. cap. spB. & Francifcum Alteferxam in Noti* ad breviationem Canonum Feriandi pag. 114.

M.C. ir. Mvunas a» axtaju] Vide infrà lib. 5. cap. <7. dr lib. 7. cap. 190. 14!. ada. Vide etiam Capitulate Tbrôdutt, Epifcopi Anrelianenfis, cap. i. Capitulare Ahytonu, Epifcopi Baldeenfis, cap. if. Capitulare Attorns, Epifcopi Vercellenfis, cap. 11. de Notas ad Reginooem, P*i· JJ<-

IMd.c. a*. Dua CarrruiA] Tamesretfi plerique Codices legant due *Capitula.* non dubitavi quin prxferenda eflet eorum auftoritas qui *due* fcnpnun habent. Sic lib. 4- cap. at. pro eo qubd reliqui codices habent *propter ilia duo,* in uno Codice Sangallenfi legitur *due.* Item lib. j. cap. *7b. infrd dun Capitula* in eodem Codice Sangallenfi, in BeUovacenfi , Colbertino, Tubno, Camber·-nenfi. Varus Gtoftarium Bibliochoc* Regie : Bi-

Tem.Lf.

etpt, due capita. Ita etiam in veteri Codice Collegii Parifienfis Societatis Jefu. Sic in recapitulatione fclidocum juxtà LogemSalicam cap-17. ie Codice Bigoriano legitur : Her *compofitio* ccc. *ftlidantm* m *dut loca habetur.* Item ibidem cap. *fi. in due lace habetur.* In eadem recapitulatione c. 10.17. *f* 1. Codex Saagallenfis habet couftanter *in due lace.* In additamento Legis Burgundionum cap. t S. Tiluis edidit *! Et Ji due pane pigaoraverti.* Pro quo Codex Bignomi habet *due paria.* In Lege Bajuvarioram tit. i.eap. 14. $. a· *due madia iatienit.* Ubi codex regius habet *due.* Codex Corbionenfis in capite sa. Legis Alamannorum habet *panem media dna.* Charta 99. S. Galli apud Goldaftum : *lutr ÜU due manfa cernebam.* Charta Acftedi Ducis Aquixanotuin in Chartulario Brivarenfi cap. 4*ff. dent pre me felidot dua milia.* Capitulare anni dcccxvii. cap. ia. in Codice Heimcftadienû, *calciamenta diurna paria due.* Dicebant etiam diri pro *due ;* ut in Lege Alamannorum cap. 98. $. x.*fic ut due teneant* pro quo in codice Thnano feriptum eft. *fic ut dui teneam.* Scribebant etiam interdàm *arrbe pro ambo ;* ut apud Marculfiim lib. x.cap. 40. in codice Regio *dc* in Pithreano *amba locelle.* Quam lediooem nos ibi propterea retinuimus. Item *pendofto pendo,* ut in Chtonico Carnetaccnfi Baldenci lib. i.cap. 51. pag. 89. in margine ex codicibus S. Gifleni *Be* S. Mari* Arrebetenfis. *Dépita* quoquè dicebant, ut in capite oâavo Legis Alamannorum in editione Tiliàna. *Redua pro reditui* Legi in Canone *ft.* Concilii Toletani quarti in vetuftiflimo exemplari Ecclefix Lugdunenfis. *Cenfit* etiam pro ccn/u in Capitulis Karoli Calvi tit. 14. cap. x. tit. O. cap. x. Eodem modo *manfa* dicebant *dc modia,* ur pluribus exemplis oftendi poflet. Tom.L

Monachi nigotia] id eft , commercia, ut apud Hieronymum in epiftola ad Ruftkuna. Sic enim habet optimus Codex Corbesenfis, pro 00 qubd in vulgatis editionibus feriptum eft *compendia.* Ibid, c ia.

Ut sulvcm] In libro tertio Laps Longobardorum tit. 1. cap. id. legitur. *Utjtrvum*aliener neme *folUcittt ad clericalem* vtl *Monachalent afeendere ordinemfine licentia deminifui &* voluntate.* Vox *afeendere* heic fapetflua eft , *dc* non estât in antiquis codicibus manufcriptii Bibliothecae Regi*. Vide fuprà in Notis ad Capitulare anni dcccxxii. cap. 7. Ibide. .1.

Ut *U* Cuiuci J Vide infrà cap. jt. Cccerùm caput iftud fic legitur in capite tertio Concilii Trofteiam t *Ut Clerici & Monachi, fi interfe negotium* «lifued *habuerint,* d *fuo Epifcopo judicentur, & non dSecularibut^ Eat enim* um *tfi iu divini mintrit Minifiri temperaliam Pottfiatum JUbdantur arbitrio.* Vide infrà lib. <•cap. in. ,90. *dc* lib. 7. cap. 4x1. ft Capitula dem Prefbyteris, deferipea ex fchedis Sirarandi.

Ut xoca l Burchardus caput iftud refat *ex Concilio apud A^uafgrani cap.* 4. Sic etiam Ivo pat. j. cap. 17. in vereri codice fànâi Victoris Panfienfis. Nam in editionibus legitur : *Ex Comtlio Chalcedonenfi cap.* Aj. In rannormia edita lib. x.cap. 1$, *Ex Caecilio Chalcedonenfi tu.* «4. Sed m Pannomia Mf. in Bibliotheca n>id.c>>.

Bbbba

Tost.!. Colbertina fcriptum eft ; *Ex Concilio apud Aquijgrcni.*

Maniant fikmtvo] Hanc Karoli Conftitutionem non fuifle obferraram docet caput tertium Concdiii Trofleiani, ubi aefênur. Tum verb Epifcopi addunt : *Nunc entent in Mennflerui Deo ductu Monachorum, Canonicorum,* S' *SonSimonialium , Abbaut laici cumfuit uxoribus . filiis, filiabus , cum militibus morantur &* roitiito. Vide Synodum Anglicanam apud Celichyth habitam anno neccxva. cap. &· 8c Concilium Meldenfe cap. 75.

itkLC- »»· Ascensionis in coilos] In Codice RivipuL lenii legitur t *Aftenfionii m culos. & adveniAs SptriiAt JanSh fuper Apoofilm . fr fideli cxoceratione faturi Judicii diligenter omnibus prodicetur.* Sed hec non extant in Capitulari Aquifgranenfi, neque in Concilio Carthaginerô ex quo caput iftud famptutn eft.

IbiJ c. >«. Conventunt sa a* Deum] id eft, reconciliari *Ce* poftuUnt divinis ahanbos, i quibus fubtnori fuerant uropeer fisa facinora 8c publice pernitentis addiai. Hic eft verus fenfus hujus Joci, ut paret ex Canone jx. Concilii tertii Carrhaginenfis. Vide Notas Balfamonu *dt loom* in Canonem feprimum Concilii Carthaginenfis.

ibid C. H. Caput iftud cum xxvm. fequentibus deeft in Codice Rivipullenfi.

P»r 70»· Ut non liceat] Burchardus pro more fuo caput iftud refert *Concilio Rotemaynji cap,* 16.

Cathedxa] Cathedra Epifcopalis apud auctores ecdefiafticos interdum accipitur deipfafcde Epifcopi in Ecclefia, aliquandô de Ecdefuquain vocamus Cathedralem, ut heic. Primi generis cathedra erant olim lignee , etiam xvoKaroli

Mf. Ecclefia ^ugdunenfts : *Super cathedram Moyfi fcderufK^crihee Cr Pharifai. Hac verba Domini non debemur carnaliter inttlligere, ut credamur Scribat & Pharfreer fedijfe fuptr cathedral lignent, ficut modb falentfidere apiftopi & Prtjbptori in Ecclefia.* Alio verb fênfa, us diximus , eft civitas in qua conftituta eft propria Epifcopi fedes, ubi débet affiduè moron, nifi propter opus neceflirium oporteat eum abeflè. Quoniam veto nonnulli, liberioris ac quietioris vitz cupidine dudi, civitates fuas deferebant ut ad rufticanas puocias fe conferrent, Karolus, t. Conftitutionem Synodi Canhaginenlu, licentiam libenatemque vivendi reprvftk. Vide Notas ad Reginonem pag. j4x.Sc Francifcum Floretl***ll in ri*ll!*l'll Decretalium de latione Epifcopi pag. xlo.

D>»d.c.4« IncektjC Sancto*. memoxjx] id eft,Refiquix, Auguftinus lib. » x. de Civitate Dm cap. I. *rfd aquas TibilitMai Epifeopo afferente Projette Martyrii gloriofijfimi Stephani* memoriam. Sic enim legitur in antiquis libris, ut Ludovkus Vives heic monet, & in veterrimis membranis Bibliorhecx Colberrinx, ubi tota ifta narratio hunc titulum habet : *Sermo JânSi Auguflini Epifcopi de fanSo Stephana.* Undem paulb poft legitur : *Memorati memoriam Martyrii* › ftu *pofita eft m Caftllo Sinitcnft,* fued *Hipponienfi colonie vicimon eft. ejufdem loci Epfcepur Lucianos populo putccdnete atque fequente ponebat.* Item paulbM : Per *memoriamfupradUH Manwit, euem Peffidiiu ilib atfatxu Epifitpnt, falvue JnBut* rifc InCaaone tamen quinquagefimo Concilia Amenai, ex quo fumpeum eft hoc caput, memoria accipitur pro alcan in quo perioe Tunc Reliquia Martyrum. Ideb autem iftam Conftitu- Tom. I.
CMNtam edidit Karolus M. quia feculo illo ηoαnulli Monachi venditabant falfâs Sanâoram Reliquias, ut pluribus oftendit Hugo Menardus in Noris ad Concordiam regularum pas. 114. Qua de te videndos eft, poeter exteros, Amulo Lugduneafis Archiepifcopus in epiftola ad Theodbeldam Epifcopum Lingouenfem. Preterei *ea rdm tttar,* ut Broererus ait in libro oâavo Annalion» Trevirenfium pag. jyy. puftrauM editionis , *Reliquiii undiqni cenquirendii avide fatnnfufque mifeebat.* Hine fibula illst de corporibus Sandorum furto fubletis. Velari cùm Rarisbenenfes putant Dionyfii Pariûeafis Epifcopi corpus furto fubktum apud fe efle; ut Aventinus fcnbtt in libro quarto Annalium Boiorum. Corpus item fàhâi Martini Turooenfis Epifcopi furto fiiblatum habere fe ja&tanr Salisburgenfes, ut *punt* ex narratioae qwe extat spud Henricum Caaifiumincomo fcxroLeâionu antique pag. taxi. Noftri quoquè Galli corpus fanât Gregarii Ms£ii furari fust rvo Ludovici Pii & in Monafterio nâi Medardi Suefliouenhs tepofuerunt, G vera eft narratio que exeat apod Bollandum in tomo fecundo Januarii pag. 184. Apud Flodoardum lib. 3. cap. 44. Hincmarus RemcnGs Archiepifcvpus feribit Ludovico Abbati fandi Dionyfii *pro repetende cornere fanM Dtodati, quod quidam Gifo, atpiditatt rerum ipfau SanSi duAut^ ex Diacefi Rempnfi furùm mmtftrtiftttrm in ParifacmAm parochiam , incmfulto Epifeopo* i· *cujutjacebat yi/apie.* In Hiftocia xxtu. Abbatum fanâi Albani pag. IS. legimus corpus ejat dem fanâi ab Ehetwbus doLfb titulo ac fa-

popuks honorandas exhiberi vetuit ac fub majore Ecdefur *iim* altari cnUocanJoffit Anaftauus Germooius Archiepifcopus Tanmtafienfis, ut patet ex adis ejufdem EccWut lib. j. tit. 45.

α^7τ viti» πχιονλ] in Cyitulia Karoli M. excerptis ex Lege Longobardorum can. 14. imitat. *ptrjmu non habeat pettfiaiem occufandi.*

Ur Vixginbs non vslsntd*] Vide Hugonem Menardutn in Notis ad librum Sacramentorum pag. an. 8c Carohim Dufrefhxum in Notis ad Annem Comnenam pag. 41·.

Ecclesiastica jejunia] Vide ituri lib. j. cap. tja.

Anti raieistMUM] Flodoardus lib. 3. cap. x t. de epiftolis Hincinari : *Johanni Rotemagenfi, rtfpondcnt ad interrogationem ipfiut dt quodam Clerico qui ad Ecclefium quondam* prementi *rigendam . ordinari per atattm riti non poterat.*

Nomina necitintv*] Auguftinus in Cellatione tetria Canhaginenfi cap. a 30. *In* IM4.cn.

Eccltfia fiutuu in ann Catilianu Epifcepatum gejfit & dirm obiit. E/«s nomen nd nbnrt recitemat. VideS. Gregorium lib.). Indiâ. ix. epift. 37. Concilium Tulugienfa hgbitum circdaiinuin mxlv. acc *inter fidelet mortuot eorum nomine nd facrupx altère recitentur.* Ponebant fuper altar· nomina que recitanda erane ; ut patet ea veteri Codice Colonienfi quem Pamcliui laudat in tomo fecundo Lkurgicon Ecclefae Latine, pag. 18o. ubi ita legebatur : *Memento, Domttu, famatiorum famulorumque uunm* & eerum *quorum nomina nd. memorandum ceafiripfimcu,* ac *fuper fanSum altare tuum conferipu ndtjjt* videntur. Qua verba Icgifl'e fe in alupoc antiquis Codicibus refert eminentis doékrima , pietatu , dignitatifque ac ipmonalûmemorùt vis Joann·· Bdfe, Cardinali», lib. a. Limn. cap. ai. Probatur etiam iftud ex vetuftif&mo libro (aeramentorum Moqaftctii Gelkmeuliain heptimaaia, ubi ita legitur, cap. 316. *Prtetendt, Domine, mifericordiam tuamfamulu & famulubui tait quorum commemorationem agimui,* vel *quorum* nemine *antiftniba altario tuo Jèripta adage videntur. quorum ntemtrum* & nemine m /eta *Dominai cafufui , dnatout cniafiu auxilii, ut tn tato tarda perquirant»* & fni *digni pefiulant adftquantur . &* animabus famularum jamularum- qut tunrum amnium fidelium Chntalitorum hortodoxorum qui libi placuerunt quorum cemmemorationem agiituu vel quorum nominn mudfunilo altario firtpiaadtgi videntur, nmiffiantmeunSerum mine peccatarum , indulgentiam* gram *femper aptaverunt* put *fupplicauenu confeqaantur. Per Damimtm.* Ex qtubua Ioda vidttnr colligi non coafa«vi& recitari nomina fingulocum, fed omnium in averfione , eorum videlicet qui in altari confcripd erant ut Presbyter odebramdc hû poecipud cogitaret in oblatione iacrifiâi. In eclogis tamcn Amalarii legtmue <vo Karoli M. fiiMum in Ecdefts noftris faille recitari nomina fidelium vivorum & defunâorum in ea Mifit paît· quam no· Canonem appellamus, non quidem in averfwn· , fad pronuntiat» finguioram nominibus. AUquandbauounum recitatio fiebat iSubdiaooDo netrb altar·. Probatur iftud ex libro Sacramentorum in editione Mcnardi, pag. 114. *Subdiaconi d retro altari, ubi memoriam vd nemine vivorum (r mortuorum nominaverunt val recitaverunt, procedant pqfl Diaconum.* Auâot exegefaoe in Cenonem MUT« : *Càm primam dicitur, Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum. ürfic deindefubjungitur, (r omnium cirotmndfiantbtm , mantftfium efi quid quofi quidam leanfit ubi aliquibus fpecuditer no^ninatis, euem cmtererum qui ajfijhmt Ill Ecclefia commemoratio adjungatur;* ia *quo utique loco aut liberum tfi Sacerdoti quot dafiitraveru peculiariter netninart & nominaeim Dea commendares aut certi illnd ab fibiquis obfervatum efi ut ibi ogtmttixm nommai recitarentur.* Excgefaoa iftta auâoram efle floram repeti natatum manu danffimi viti Pauli Petavii Senatoris Parifienfis. Inter Scheda» autem Petri-Frandici Chiffledi teperi initium iftius Libri defetiprum ex quodam veteri Codice, in quo tribuitur huic Floro. Ex quo confirmatur id quod âdnotatutn fuit in Patavio, ut deinceps ambigi non polEtquinfa Flori. Tou.L

Fil ii Dia *. nisuMsiOMBsJEginhardus, epift. *6a. Damenet quippd, ut mjuiqtfitffimi patet, diffinfione Gr perturbatione bonorum hominum gaudent,* &r *difeerdia deleSantur.* Sergius U. in epiftola de Vicariani Dtoooni» : *At centrdqui bella volunt, quia Diabolifiliijuetpaldm datur intellegi.* P«a 7·«. cap. »·

Judicbs iriuxi] Vid« mfiti lib. 3. cap.)S. lib. $. cap. 103. & lib. *6.* cap. 131. Pag. r**. cap. ·«· Ibid, c *··

Habet sukake] Hac eft vera ledio, quam exhibent omnia fete vetera exemplaria. In uno tamen Vaticano , in Metcnfi, & in Camberonenfi legitur *audte jarnn.* Quam ledtonem habet edam Regino, 8t poft cumBurdurduSf Ivo k Gratianus, ftirchardusporrà pro fuoaudacia Coaftinmoacm hanc inbuit Pape Cornelio, quia nolebat eam laudare ex libris Capriularium. Vide Notas ad Gratianum, pag. 331. St ad Rcgiiio-"r®. PBg* 590'

Non cogamtvh jukab»] Poft hec verba fequitur in vulgaris editionibus Capitularium » *fien Ga. tukoUifnifactam* Certum eft aurem eam claufuiam additam finffe à Johanne Tilio. Non extat enim in veniliis exemplaribus Anfegifi , neonc in editione Baflieen6. Pan lieeorii eam Cerraftoces Romani addiderunt apud Grarianum, ut illic monuimus. Vide etiam Nous ad Reginonem, pag. 390.

Nec in süa causa] Hac 8r quaficqimmur non extant in Codice Colbertino, fed irai tantum : *contrà Ecchjmai, ml Clericlnmt mcifomr utljm.*

Phytoni»] ha votera exemplaria. Editio Bafileenfis, *Phytouum.* Bavatica tamen dc editiones Tilii& aHorarnhabent *Pythonb.* Quomodo feripeum eft hodiè in Deuteronomio. Pag r1».

Consultor } In codicibus icgio, Trecenii, Tiliano , Thuan· , uno Sangailenli, *St* in meo legitur *confutator*, itmnqu· in edition· Bafilranlt In altero bangallenfi , *Phitonei confidontur.* Veteret Librarii fepè confundebant vocabula *confolatio , confultatio* , centare. Urendum eft exempli·. Nam hinc eruditi poliunt interddm •mendare corrupto» vetenm Auâonun hbros. Patra» Pittoon» in Notia ad collationem Legum Maiavcaram , pag. iji. *Confullatumt] vet.* eonfolarionm Qwe *modo &* in optimo Servii eaemplarijitriptum efi eo loco ,lib.j. Ænaid. Augurium tfienqutfita Deorum voluntat per coufdaftonem avium aut fignorum.* Fmiftus Resanfis •piftoLi quinti: pre *cuiut timore & amore tonfolatio ipfa traSatur.* Ubi legendum eft *cmfultatio.* Sk in epiftola a 1. Hormifdn confolatio dicitur que confultatio did* fait in epiftola 17. Càm autem Librarii dubitabant utra leââo patfexenda effet, utramque ponebantj ut in epiAola *jd.* Hinciuan, pro *diverjerum Patrum coafohttione vel confidtatioae.* Nam in opufculo iv. Capituioram, cap. 1 j. & 43.1«gicurfanpliciter, pre *divcrftrum Patrum cmtj/olatiaae.* Sumptu» eft autem ifte locus ex Dactvto Gelefu delibra canonicis & apocryphi»; ubi oro eo qubd Hincmarus heic habet cra/etatMe, Nicolaus urimus *oegfulMtMM* pofair in epiftola xtn. ad Atchiepilcopoa & Epifcopo· apud Gallia» conftituto», cujus partem refertGratsajus, dift. 19. cap. 3< *Remanarem.* !· Lee· Burgundionum , tit. do. $. *t.* legitur : nos'd *Legefuiurit temporibut conficiatur.* Pro quo Codex Bigotianus habet *confolatur.* Apud fandum Ambrofium feetnone feno legitur jine *aliqua predicationh cmtfolatioae dimÿtrim.* Heic verfi vetuftiffimus Codex Ecclefut Lugdimenfis habet cen/ùtaiene. Sic lib. j. Capitulanum, cap.

Tò µ A ? j. pro M qtfod quid*m Codice* legimt cen/itl- *uiùm*, alii *cotfulendum*, Normatuncus unus Sangallonfis habent cnriidxndMMu Plura exempli b qui» requitit, cumulât Salmafium in Noda ad Juimm Capitolinum, pag. 91. Illud tantùm addam, didum aliquandb nudê *confidere* pro ten. *Jolari-* Fortunam», lib. 4. cap. r. in Epitaph» axerii Epifcopi ciritari* Lemovicine :

Mfai am £<Wr, /yfan *Jfa eotfidot Uta*
Nom quidpm auralt vexlt odofim fdu.

CaucotA Toat*)<taque plerique codices. AIH *eelculattrrt.* Regjos, Trecenfa, & meus. aagurieteru. Vaticanus unus, Colbertinus, & antis Sangallenfis, *aaguratoru.*

Nsc incaltato»µ] Ifta non estant in antiqui» exemplaribus Regio, Trecenfi, Pithmano, Parifienfi, & mao.

Timvsst ajui J qui fulgura A tonitrua aliafque aeris remportâtes «severe fe poffe profitebantur. Vide Nota» adlibrum Agooardi oa«andine & ceuiauù, pag. *iI. Si* Reginonem, ub a. "p. *HI· HI·*

Aa.aoa.ia. v. parut»] Vide lan&um Gregorinm lib. 7. Indid. 1. epift. j. fen&um uimum in homilia edita in tomo quinto Spidlegii Dacheriani pag. iij. 117. Reeinonem lib. 1. cap. 15*· J J,· obi vide Nota». Vide etiam Capitula dan Ptesbyteris, qux Sinnondus,dcfcnpnt ex Vaticano *8c* Calinenfi Codicibus.

<1. Pa Anteau»] Caput tftud cum tribus fequenabas deeft in Codice Nonnanniœ.

Et catsuaq. l. is·.] Hoc défont in Codice S. Vincendi Metcnfis. In atteris exemplaribus, nullo excepto, legitur tantùm *& reliqua.* Nihil tamen matare voluimus, quia lux leviora fotu.

Ibid, t M. Dilligintbk DiscurtANT] Sapienter fané ac prudenter ifta jubet Karolus. Nam qui ad Presbyteri gradum afpirabant, literis tamdiù dabant operam donec ad Ordinationem perveniflènt *Sc* titulum ab Epifcopo fufoepiflent. Portet plerique liturarum ftudia omittebant, ut pacet « F10-doatdo lib. j.cap. at. de epiftola Hincmari: *Item pro quodam Prtthjtero qui m qua Itfu» minfterio quaedam didicerat, poft Ordinationem fuam par utcuriamfuerat aUutu.* Itaque Epifcopus, cum dicBcefim foam cucuibat, petere tenebatur à Presbytero*fi Epiftolam & EvangtUum Seni legere pofiit atque faltdm*)«d *literam ejut fenfum MttMtrt*, ut legitut in Inquifitione que enat in noto primo Reginonts de ecdefiafncis dilqpKms. Rediit deindd hxc temporum infelicitas, ut colligitur ex oratione itf.ifidori Clarii Epucopi Fulgtnatis in fecmonem Domini in monte habitum, ubi optimus ille Epifcopus lie Clerum fimm alloquitur : *Doteputtered operam ut tot ia Uterorum fiudia pregrtfiiu faciatu at ia iiviut leAienmu verfari quotidti & ea in ipfit ctafictn fpatia pqffiui qua veftri* er- d/nu *homimhut funt confemamta. idlioqui ne txpeSa quifquam veftrdmfeedfuret Ordmei tjfe* d me *promovendum qui ta qua leget, faleim in fanHorum Evangdiontm contextu, uaafittdoneut tmtlligert. Nam hoc invi/endarum Parochiarum tempore nemmemferi Sacerdotem reneri qui «A qua legeret, fciret interpretari.* Ea de caufa hanc ûdubemmamConftitnrionemin Synodofoa anno moxlvil «didit : *illud in prtmu. quod multorum ne dieam omnium amiante ia Ecclefia Chrfii cadit tfi,* ctoeetsr, m *temeti acfao judicio Saordaitt rtclfimumr, prafirtim ed curam animarum. Nam ia kaa tdfittnita» deprthendimtu nuurmumi* in *tie tfnermttiam, ut* hm- mtUi nen *foliam niUl torum iamUigam qua legunt, verum* m *rtSd quidam hgm fcianr.* In nonnullis ftocentii&tni illius ani Provinciis, cftm plores in una domo font fin, primus deftiiMtur fnnrinnandx genealog», alser ftudiis licerarum traditur ut Presbyter «iβ podit. 11 t/fa- *dit pater tfin* Prdfo Sc «mm loquuntur paten* re*. Ubi verb ordinari font in gradu cujus cauli accederent ad ftudia bcentum, libro· deinceps non tradant, fed vitam in otio *9c* fdenoo per fommam ignaviam *8c* inertiam oanfouat, pardm tabernas ingtediemes bibendi *8c* edendi caufo comti fandorum Canonum inftituta *8c* Capitularia SatktKNNun, patrim venationi *Sc* wrap» lodoque operam dantes ctxstri veterem difeipl»-sasm. Vide Concilium Cloveshovm, cap. 10.

T·µ -L

Psalms modulixtuk] Au&or vitx Alcuinii : *Juvtnit pfidmorum maddatientmfterttam non tantum quantim aliam leSionem amaverat.*

Domin. oaat. iNTiLLieANT] Vide Capitelare quintum anni pccexiv.cap. j.

Er ut Gloilia] In Codice Rivipullenfi fic legitut hic locus : Et m Gierie Petri & *Fdi» (r Spiritui SanSe cum* emai hosere *apud emeet cantetur jfripft Sactrdot cumfanSit Angtlit & Dominatianihut & PottftatiNu, fr Callcalorum ^irtuiiiut* O *OurtAim & Seraphim & pepul· Dei &c.*

Aama non POR.TINT] Legibus enim cautum erat ne Sacerdoces anna tra&irenc, nere agitatores fanguinit efTenr. Poftrd tamen cenfuetunt Principes debere illoe Reipublicx auxilia ad arcendos hortium incurfos. Ills verb preces fuse offerebant. Hincmanis epift. 9. adEpucopo· Remenfis Provinci· can. 4. Que dc re *nebis Epψopit facit agendum efi ne in confilio quad d* nebis *reipuhlica Miniftrifecundàm Domni Pegit mandatumpetierint, d noftro miniarie eactdamat,* & ne *de auxilio*, fuenruM *Dent aniniqua noftrim poje dederit, aifctdamut ,ftquenturfiatentiam Domini dictatu .· Rtdditt qua funt Cafarit Cafari, & qua funt Dei Deo. it auxilia igitur praheamut arma divina, jejunia, oralienet, lacrymat. implaratitntt ad SanNormnjuffrogia, tr auxilia divina per nat neftrafqut parochial.* Cùm per hxc Epifcopi fo excuuuvnt A pnrftandis foblidiis in magnis regni periculis, Miniftri regii reponebant rempublûam aliis auxiliis indigere *8c* Pippinum Regem, cùm in Italiam proredus eft ad defenfionem Sedis aportolicx, non excommunicatione apoftolica fed virtute ho> ftili Haiftulhun Regem Longobardorum oppreffoTe, Italiam domuifte, juftidas fandi Petri obrinuiftc. Teftis idem Hincmarus in epiftola 41. ad Hadrianum Papam : *Ptpptnat* nea *excommunica*riene *apoftolicdfed virtute heftili Haiftulfum qualemcunqut Regem Chriftianum oppreffit, Er Italiam domuit. atquejuftttiatfanih Petri obtinuit*

TMkI. Er paulb pàft *t Et vea ergbfelit orationibui vtf-tru rtpet auri Nmiuiuu* 6* *c Im* impe-tent" defendite, Cr noftram definfiontw nolite, furtrt.* Coaad fenAus Ambrofius in fermone M. *Ubifunt qui dkumpiut* pubu *preact fun&o-*rum heerimae *armepagef Ecce mu oratio Heli-fai totum exercitum vubterevlt. &* mju Pre-*fhciu meritit* Mwb sjf *hqfbum* mtmcnu *captiva-ut.* In Legibus Edouaad* Regis Angli* . qux ia ApoendiceBed* edtae fimt, Ugitur cap. u. Ec-cieuani Anglicanam & etiam omnem terram qux M dominio Ecdcfix état, ubicunque jacebat, li-beram & immanem fitafe 1 tributo quod Dusa-■ddum vocabant, *quia magit* ia Eoirii* ceqfi-deMnt *eretioeibeu* fûtes *in* anaerwa *dQtnfieai-bta.* Et PautesPape ia epiftola vigefima codici* Carolini, qux data eft ad Pippinusn Regtm. aie regali* potenti* culmen pio* fidei virtute quim bellatorum armi* poefidio *Sc* fixrirudine circum-tegi. Elegans poob dc fieftiva eft narratio de Phi-lippoAugufto & Clero Remenfi apad ViiWmum Batonem in libro fecundo Philippidae extremo. Narrer enim Villabnu* Philippum .gravi bello implicitum, fifefidium petiifie 1 peroni* ecde-fiaftici* Pnffind* Remenfi*, ifto* verb reipoo-difiè in hanc modum :

QuIproRtlpfl Krgflifflaplafimme*
Γι·"ι ι ι— pmellut almefljun temni,
NmfoUmdmevolceMûn.mpopoa/btû
FctUfle parlant an cmfmmaimdmmum.

Diac. auma n. rouTBNT] Memctabilem hif-eoriam Diaconi anxuportantis exhibet veru* Char-ta Landavienfi* d danffimo viro Gulielmo Dug-daloediu in tomo tertio Monadici Anglicani pag, aol.

Placuit] In edition* Tiliana dc in Pithoana
ia- legitur : *Placuit* neiis admenerc *reverentiam vcf-tram ut unufquifque vtftrdan vidtat. &c.* Certum eft ira legi in Capitulari Aquifgranenfi, ex quo
›caput iftud fumptum eft. Verita» cùm omnia *An-*fegif» vetera exemplaria leâiooem pexferant qux eft in editione Bahleenfi, nos illam putavimus efle retinendam. Nam dc Regino legit uti nos edi-dimus.

Suam dicnitatsm] Uno* codex Sangallenfit habet *iliorum magnitudinem.*

Sacaiftcia sANCTtncATA] Codex Bellovac. *fucriflciafanSificata Deo.* Unus Vaticanus, Cok berauus, Trecenis, dc alter Sangallenli* *,facr^ cIFjacrata Dee.*

StaviNTua] Hxc eft vera U&io, quam ple-raque vetera exemplari* confirmant. In Pithcoano tamen, in Thuano, Mecenfi, Cambetonenfi, Divionenfi, Aurelianenfi, dc Parifienfi legitur *ferviant.* in Tiliauo/ervaiu. Bafileenfix item edi-tio habet *faviunt.* Sed Heroldu* admonuit in margine legendum efle*favemur.*

Animos] Dubium non eft quin ea le&o optima fit. In vetuuiflimia tamen Codicibus Remenfi,Pi-thmano, Parifienfi legitur heminer, manifefto errore.

m4,c<<s. Almitatim] Editio Bafileenfis *altitudinem.* Sed Heroldu* repoiuir *almitatetn* in margine. S. Booifecius epift. 91. *Propterea almitatit veftra dmmiam iu/igcnttr m Du* notant *deprecor.*

Oasxcu. υτa. t. mu n. comy.J Hxc eft lec-tio editionis Bafileenfis dc omnium veterum e*em-plariom, uno excepto Tiliaoo, in quo feriptum eft : OtattTMuu ar mmaih firpreielucm *vitam £r tNtrtrfuitm habeant. Qpm* fenè leôio exrat in Capitulari Aquifgtanenfi, ubi eam retinuimus. Sed heic, in coUrArone Anfegifi ,qui ûtpè aliter fcripfitquim invenerat in fontibus, perferen-dum potavimus conicnfum veterum librorum. Tea-L

Ssd BTiAM iNuxNVOiu] Vita fendi Mein-vretri Epifcopi Paderboraenfis cap. *t.putrtitam tuàilet fuàta itfakru uadaiaait in fattlau cn· gruant ia divina USioau ernditltot luurire.* Vixit fub Karolo Magno.

Scholx] Magna Karolo cura erat de ftudii* liturarum. Itaque Lupus Fetrarienfi* in epiftola prima hanc ei gloriam tribuit ut ftudia limarum per eum empta fine revocari : rai *litertet* inquit, *à ttfan dmrre debent ut attritam ei parent me· meriam.* D· fehola Paderbotnenfi abipibioftitu-ta diâum eft fupri. De eadem fic fcripeum eft ia vita ejufdem fenâi Meinverci cap. $x. *S>udi-rnm mtdtiplicia fub ee floruerunt etnrcitia, b boate indolitjuvenet Cr pueriflrtnui influiubun-tur norm! regulari, proficienut haudfegniter in cUuflrali dife^hno otnaiunque Uterorum dec· trinx.* Vide Concilium Valeunnum UL cap. 1S. Capitulare Thcoduifi. cap. 9. Capitula Walterii cap. 7. Reginonem lib. 1. can. xov. dc Maderi Pnefarionem ad Chronicon Montis -Sereni five Lautetbergenfe pag. *p.*

LaciNTivM poanonuM] S. Bonifecius epift. 91. *Quidamjunt Monachi pcrct'lulat noftrat, & infantti ad legentu luerat ordinatifunt.* Lei-drados Archiepiicopus Lugdunenfis in epiftola ad Karolum M. *Habeofiholat Uthrum, nonfolùm yti effleiorum Mhitibut exercentur ,ftd etiam *n divinorum librorum meditatione /piritalit in-telligentiafrnSnt co^eguoatur.* Vide Ftlcfecum lib. 1. SeUduram peg. xol.

Notas] muâca* videlicet. Ademarus in vita Karoli cap. I. ait Hadrianum Papam ei dedifle anno dcclxxxtu. *Anùpbonar'totfaaSi Grtgoru, aaot ipfe notaverat noti Remand.* Et paulbpùft t Otants *Fraacim Cantem didicerunt notam Rema-nem, fuam utsne vacant netam Francifcom.* In vwtoftimino libto S^amentotutn qui exrar in ht' biiotheca Monafteri Compendienfi* hac legUMM antiquis chanâaribu* fenpta : *GregorituPntfid meritit* Cr *nomine dignut jummnm efeendent ho· norem renovavit moaimenie petram priorum, Sr cempefuithetnclibdlnm maftcet artitfalx Conte· rum perenni oiretdum.* Schola Camorum mentio eft in libro Sacramentorum peg. dj. ex editione Humi* Meoardi, le ineptftou prima laidradi Arcniepiioopi Lugdunenfis ad Karolum M. *Ha-beofdtelat Gannntm t ex guibut plerique* ùa*funt eruditi ut eliot ettam erudirepeffiat.* Jubet igitur Prinoep* ut qui minifterio altantun deftinantur, artem pfeUcndi ftc canendi difeaut. Ac ûmè ma-gnam iftarum rerum curam eum habuilfe docet Eginhardu* in vita ejus : *Legandi atque pfallendi dijcipUium diligtntiflimi emendavit. Erat enim atriufque admedbm eruditui.* De notis grammati-ci* dicetur tafii ad caput 105

T»m.L Combvtom] Egmbasdas in vie KataG M. *Ttifc&at* 6r mai mmmmiUL Ademami in loco paaih anti landau» retnam Roui difcedcn-nm anno occutxrvn. fêcum *Aηή& Cmut u Rnutn»* 6r GramssoriresperiqKoMr 6r CeL cufaeros. Capitula Valcem Aunuaneofie cap. as. 14 mânes *Prtfirtari calrWandi fcritiaat U-bcnu, BrfaattaiMacfiaÜaAnaiàaM.* Vida Chraoicoa Fontaneuénle cap. 1 j. in ton» tertio Sptdkgd Dacheriani & Notai ad Regiaoneœ pu J*'.

Lmoi bmbmdato»] Videinfid cap. 103.*8c* Walterium cap. 7.

Posant] in eft, Clericos ta ctueceaero cooftshatoa, quua » ctan Presbyterorum fismpribus alotiun·, nutrieoe Presbytréoram vocabam, ut colligimr ex Capitulari fanon Carali M. mcarri anai cap.).AaCaptauisHtacaMritit.4.CBp. j. Alibi pectorum vocabulo fèrvi intaibeuûtur, « apad faifam Ambrafium Ida 1. de Abraham cap. p. (Zadi *& /attat diciauu* paaadd *firnUt* /fgni/ÎMimu. MNixtaresi caprcmoMu«/Meandi* sieaaas. Sic etiam plerique iniailîganr locumiHum ex Eviagriio fiscundùm Joanoem : E/fpwr uxos kic ft/kou feinfMt*pMtf* W4<ictw«

bAaaaaucn 1 Hxc eft ledta edktams Bafilaenfis A Codicum Remenfis, Pithotam, San-MÜanfie. Parifiaefis, *8c* Merenfia. Normanmcue, Vaticanus, Camberonenfis « Colbcrtiras, Trecenfis, altet Sangallenfis, Ac meo» habent *Mtaafi tint.* Alii MeMctax.

CoxrtKnauxvMT] Quidam codices habeat *otafiruunrua.*

Monachici] Ita legendum eftè monuit Horoldus in margina oditioais Bafileenfit, ounenetfi in contextu pofuerit (implicitet *Maaachi.* Sanè fatendum eft majorem veterum exemolariumpartem habere Icdtaoem quaœ Heroldus retinuit in contexru. Eam tamen quam not repofuîmiu, qux fincenoc videtor, habent ParifienU.Pichœanum, Remonta, *8c utaua* ex doobus SengallM»-fibus.

Pvuatoiuo] loco ta quo novùet venientes ad converftanem fuicipiancur, fie dido quia ibt non recipiebantur nifi poftquàm diù pultavKMt. Non eft opas iftud probate exemplis. Adtaram tannun teftimomum Gerardi Abbatis Silvx-maioris ex capite primo de vita fandi Adalardi Abbatis Corbcienfis : *la hoc itaqaà lace palfaat* Er *pulfmio tiaufiiu ficaniiua Regulaat JitnSi BeatiiSi infiitataiat, &c.*

PM m· Exudiantdh] Unus coda Sangall, *taatrian-*

Vacant]Incodice Regio, inTrecenfi, *8c* in me» legitur tear.

OmniWoois] Regius *8c* mens, Musimede-TrocenfisJ eeretai.

-.j · _ Vsnexamlsm 1NIM) Ita pleriqae codices. In oonnnllis deeft vox *eaim.* Editiones habent : Et *hac ntbii camjctuu Cr vtacrabdt vUttar.* Certum eft ita legi in Capitulari Aquifgranenfi, ex 200 caput iftud acceptum eft. Sed nos heic reptx-mcamtu ediùooemAnlêgifi.

Hosrirs»] Hxc eft led» omniam famé veterum exemplarium. In Remenfi tamen, in Pichoano. *8c* in Parifienfi legitur*, *at hcj/itaat,* pengrwMnMt, Er */ae/cnaafrfafùaui* rqpLtres fir *Cantaid »tf iàavfa lace habeant.* Saab in omnibus AnAgiü vetnft» codidbm lagitnr Cmo' *aià.* Qoo oriam modo feriptum eft in editione Bafileenfi.

SoscsH'Tis] Codex RivipalL *<4ireyib.*

Abbatissas] Vir iUnftriflimiis Frandicus Bcdauctus KpifcoMs McnTpelienfis in Naris od Enimlas Inaocanai III. m . e? — s^*^ illaftrat hoc capot, adduûis etiam vetbisT^ôcilii^Feti Parifienfis lib. 1. cap. 43. a qaSms tatelliginu huncabufum eriam poft iftam Karoli Conftituno-

fumpfiflo α Karoli MarteUi tt> ecclefiafticas fa-

oxtremam inopiam, aeque ita phns tandem orbavit Epdcums *8c* Clericis, hanc miferiam manfide ufique ad Apoftolanm fandi Bonifiai, *8c*

lem autem ut vir dodus ifta aliquo vocans cuiofpiam Scriptoris toftimonio confirmed*. Nam anod i recanriors andore in robas adeb antiquis fine alicujus vetuftiocis aodotitase profatur, contemnitur, ut redi monet illuftriffimnsCardinalu Baronius. Nofinam ausam impottnniùs qudm in hec looofiqpllam eft memoria Principis quem Ac ipfi Romam Pontifices laudibus prolocuti funt, & cui amplam leftamat* religiosus *8c* di/ciplinx ecciefiaftio! ceftimooium apud eofidem Pontifices paftrait fandus Bosrifaius. Sed heic, ut *8c* fiepè sliW, inquietam ergi Francos anmams erasit Lupus, I nullo noftram nondbm, qnod&ua. Ixfus, certi noalacefticus.Sod at ad temeritatem AbbariÎàrum rodeamm qua in hoc capite damnatur, ea quoqui damnata eft anno dcccxxix. in Concilio Parifienfi, ut diximas, *8c vaBçA* i Ludovico Pio, cajas Decretam extaxin Addmaae faandaCapinilanum cap. 1*1. SôaiU* Decrtnun, inquit Chnftianus Lms, *IUai Mcrcatari» CtÜÜLa adftribitfaaae BcattiuiBtaychiaaa. At ctnaat tji fabifit* «Ucqjus Gaufasue *SyaadL Aa fitfuniParfieafi aattria»* vei *pafitrUu » ifun.* Midtifàriâm in hoc loco fidfiss eft vir etuditus. Ptimb enim cetrum eft emit de quo illic agixnr non extare inColledioMlfidori, wd tatuùm inter decreta Eutychiaai colleda ex Irone ftr Gratiano *8c* poft ejufüem Pontificis epiftolas odita in vulgatis editionibus Conciliocum. Doindè certum quoqui eft carat illud nonefiaalicuiusGail»-canxSpiodi, fed Ludoviri Pii.qui illud fiuxivir poft admonitionem Epifcoporum Concilii Parifienfis. Error hinc ortus qubd Burchardus, qui Capitularium audoritanm laudaro noldmc,c$m hoc caput referre ftatuifTet in fua CcUodione, titulum iftius capitis, ut fiepi folet, mutavit, *8c* EurydiianoPapxttfaiitConftitutianem qux Ludovici Imperatoris stat.

Casita] In Codice regio, in Trocenfi, *8c* in meo legitur, *capto.*

ToM.t Ur il l i Ci muu] Burchardus lib. I.c. 7. capus iRud refert ex Concilio Toletano, ik fidet.

Pφ rr- «f. 7* Videtur costa. a. IM. asss] Hxc eft ledio vetuftiÆmorum exemplarium, fed non omnium. Nam Regium, Movacmrfe, Tracenfe, Colbertinum, unum Sangallenfe, Camberonenfe, 8c meum habent cwvigMrwr «fur «μ «v 4μ <»-. Quo etiam modo feriatum eft apud Burchardum. Amerbochius & Heroldus eam hdionem exhibent quam nos —

g.L,i t fh PsevuocRArmu] lu veteres codice», nifi quod quidam habent p/eadegraphia». alii p/eudegraphia. ut Amerbacnius. Regius, Trecenti»,&: meus legunt jjfndsgrqpte. Quo etiam modo feriptum eft in edkiom Bafileenfi. Sed in prima Appendice Reginoois legitur p/eudagrapArr.

Ew st o l amssima] Iidem tres Codices habent *epiflolapejjimtt frfaifiijima* fuat. Pofteà Trccenfishabetcccidi^èm.Sedttgius& meus, *cetidtjfet.* Cùm plores iftuu modi Epsftolx repetiantur, non abiurda iftxc ejus opinio qui exiuimaret prxferendam efle Ic&oncm qua habetur in tribus illi· Codicibus.

Fal sissima] Editiooes Bavarua Ac Bafilecofis *jJalLuifima.*

Transacto anno] id eft, anno fepringentefimo oâuagefimo oâavo. Nam Capitulare iftud editum fukannoKctxxxix.aptsd Aquifgraiuun. Iraque bk locus intelligt non poteft de epiftola quam Adalbertushxredcus de calo axidifleA ad Ie veniiTe dicebat, ut eft in adis Concilii Romani fub Zacharia qux extat inter epiftolas S.Bonifa«.iip. 19 t.Fonaflis eft illa cujus fragmenta quadam repeti inter fehedas iUufttiifimt viti Petride Marea Arcbiepifcopi Parifienfis, deferipea ex quodam vetari Codice HifpanixTanaconenfis. Aliam ejuldem argumenti, & ejufdem, ut reos, temporis, inveni m veturifimo Codice Mf. Bibliotheca Colbertiiue.

Dic isant al iqui] le Appendice ReguMMua legitur, *dicant* m *Hterttfidcmateuiececidifie.*

Atios] Ita major veterum exemplarium pars. Regium, Colbctunum, Treccnfe, Thuaiuim, Nonnaunicum, ftc unum ex Sangallanfibus habent alifuas. Sed hxc leâio Cana non eft.

Ntc crbdantur] Vide legum humanarum fortunam. Juflcrar Karolus M. ne quis falfis illis epiftolis fidem adhiberet. Oblata deindè eft Lodovico Pio ejus filio epiftola nomine Gabrielis Ar> change!* feripta. Earn relpuu. Benè fidum. Et tamen ejus memoriam propictereàacculât auâot Analium Fuldenfium ad anuum pccclxxiv. A4 •aiM, inquit, w curera *eminam, lutrtfi Nicolaitarum firmiter fr viriliter rtjltttffct. Gr* manare *Cebriclu* Archangel*, *Emhardut* sfHai *duodecim Capituli» comprtlunfii ti obtulit legenda &* facienda. obfervare curajjet, firfitan talia non fatentur.*

KIU.C· ?«> Dicbrtavit] In codice Thuano legitur *decretorii*, ia Metenti *decrevit.* Amerbacfuus edidit *decertavit,* Buixus decrcicvu· Heroldus in textu retinuit vocem *decertavit*, fed ui maiguie admonuit legendum efle *décrétant.*

Os vnanim. af. sepis] Vide qux Pithout adfert in Gloflàrio ad Capitularia pag. 71 1. ex libro mimo Karol* M. adversus Synodum Nicx-Tante *II.*

nam fecundam.

Tau.!· ?·*?'<* Statuimus] Regino caput iftud retulit ex Ce- *fittdii Karoli,* Burchardus & Ivo ex *Concilio apud* ÿâafiaiN *Medardum prm/uue Karolo Imperatore cap.* f.& ex *Concilio apud Compendium cap.* d.

SvNooAuavs soteris jin Capitulari nitnirùm anni occlv. cap. 14. quod cooftitutum eft *in* Synodo Vernent*.

Camms akamdo 1 Quidam boves junxit die Dominico, 8c agrum folâtre capit. Graviter punitus eft. Remgeftam narrai Gregorius *Toronenfis* in libro fecundo de gloria Martyrum & Confedbrum cap. xi.

Caraaâia] Alibi carraria eft feminiui genci i», ut in vita B. Joannis Abbatis Goraicnfis cap. 9. *Pro carraria vini non fic attaminatum vellem.*

HosTiiiA]ideft,carraadfeÿtan..utincodice cenfuali fivepolyptkolrminonis Abbatis £*ικri Germani Parifienlis in tomo quarto Adorum Sandorum Ordini» S. Benedkh pag. O. Apud Burchardum legitur *hoflilicia carre*, apud Ivonem verb *hofiilicidie.* In polypneo Monafterii Fotfatenfu lego unumquemque manforum cunis Roldniaci debete *pro hofiihcio denanot *tv.* Et paulù antè; *Soluit uuttfyuifaut de hojliltjo id efi pro kove fol. ij.* Iftud ipfum hoftelina dicitur m polypcico fandi Remigxi Remenfis: *Manfrm intcnMlem tenu Hihncgaudiu Ugctunu. Soluit ia noftelitia denariot nvj.* χ-A re. i- Aηí'$?ol·

Victualia] In editione Capitulariumqoaro FrancifcmPithous vulgavit annoMDCin. additur hoc loco *fr angana*, vitio Typography, cùm legendum iit *angaria*, ut re&è repoiiiir Linden* brogius. Sic etiam audontate Prtaviani codicis emendandum apud Fulbettum in epift. 14. *St* 110. ubi mate editum eft *tngarta.* Noa tftam additionem omifimus, quia non habetur in antiquis libris. Fatendum tamen eft extare apud Rtgiuoneui dc Burchardum. Angaria porab funt vehiculi team, ut abiervavit Francilcus Pithous in GioUarioad Julianum Aamosfibram. Vide etiam Gloffarium Antonii Aoguftini ad eundem Julianum.

Acvpictils] Ita vulgata editiooes. Vetus liber Mooaftmi Tegemliecnfis, ex quo Bavanca editio prodiit, habebat *aqu&iBile*, ut Ametfaachiua admonet in margine. Unus codex Sangallenlia habet *aiigeapiSiU.* Ex quibus confirmatur leâio quam nos retinuimus. Regius, Vaticanus unus, Mlovacenfis, Divionenfis, Trecenfis, *atupteulat.* Colbertinus, Rivipultenfis, 'I ilianus, 8c Thuanus, *acunicule.* Heroldus, ecaifadx. Liber fiuteh Michaelis in periculo maris, *acupicalc.* Parifienfis, Metenfis, & Remenfis, *atupicula.* Meus, *ancupicultt.* Camberonenfis, *eupicula. K* ter Sangalleniis, *apicule.* Pkhaanns, *apicula.* Vide Gloflarium Spelruanm in verbo *Âtubicula,* ubi reprehendit Meurfium, qui hanc Vocem putavit mutandam in *acubuulat,* ideft, reclinatoria.

Faciant] In plmfquc vetuftis exemplaribus 8c in editione Bafileenfi legitur *fiant.*

Ver v teas] Ita codex unus Sangallenfis, Normannicus, Remenfis, Parifienfis3 Divionenfis, Bellovacenfis, Colbertinus. Male in Ttluix», *cerviiet.* in Regio, Trecenti, Camberonenfi, in uno Vaticano, in Metenti, Pithreano, meo, Ac *n editione Bavanca feriptum eft *vervtete.*

Vmc I. Sic etiam apud Ramnooem 8c Bmhudum. Ita eoam polypocus MoneAcra Fofiasenfis. In alamo SangaQenfi , ia Rivwdienfi , Thaano , 8c m edinooe Bafileenfi. *btrbicti.* Haie oMemndum eft iftam ultimam leâôooam fiequenrifiman •fie in veteribus libris, ut docet ferus fehreus in Noris ad CoUarionem Lagum MoAeycarum *8t Romanarum* tie. xr.P^terierej,inqmttJtHA·^ Hem fr */rteutuiimu &feriffinutt,* at apud Xnisiuun & Paalaat *Muudun»&f iabiftitr-dieu FrauicifyuLt^hu.* Uadd aebu *rttumtfic vxiiulm.* Sanè in antiquis exemplaribus Cape* I * ' ripeum ctt in hoc loco I. Legis Aiamannoram. Metnocarortum *A* Abbaris Focxanellenfis iu tomo tertio S *euutnts.bvbicti* ibidem pag. 146. *Ω ftUa btrbiduet, niifdli·ctt fient.* Hinc *fdlicitan btrbUuum* apud Monachum Sangallenfem in libro fecundo de rebus bellicis Kama M. cap. xy» Hinc, *vufidet berbicint* in Capitulari anni ncccxvtt. cap. 79. in codice SanoaUenfi. Hinc deniquè berbices 8c betbicarii in naturis antiquis Monafterii Cotbeienfis cap. j. *Ftrvictt* tamen, prater codices fopri commemocam·, habet codex Bigotianus in titulo quarto Legis Salice 8c in fitufe 3*. cap. 3. 8c rit. 70. cap. 3. Legis Burgundionum, kem polvpticus Irminonis Abbatis *fudti* Germani Parifienfis A Mabillonio laudatus in N otis ad Aâa Sanâorum Ordinis lanâi Benediâi to. 4. pag. 96. *vtrvicet* can egttis. Apud Buzelinum lib. 1. Gallo-Flaodrix peg. 359. in ariis donationis quana Walgarios Sacerdos fecit Monafterio Cifomenfi : *vtrvutt cautae fr tSoginte.*

Honor st naquiss J In antiquis exemplaribus Regio , Ttecenfi, uno landri valli, Pithceano , Colbenino, Thuano, Tiliano, Parifienfi, Remenfi, Divionenfi , Bellovacenfi , meo, 8c in •ditione Bafileenfi legitur Ubkw *reguiti.*

Sid st ad l In Codice Regio t Ttecenfi, 8c meo, ut *td Mijftrum.*

PU· Hi. «B·;*· Ssd it vestkum vid.] Hxc eft ioftio qux extat in Capitulari Aquifgranenfi 8c in antiquis Anfegifi exemplaribus Tiuano, Divicoenfi , Pitbmano , Thuano , Parifienfi, 8c in editionibus Amerbachii & Heroidi. IuCodice Camberonenfi, in Bellovacenfi, Rcmenfi » Metenfi, apud Rttinonem, *Sti & wùcùait vtftrio viittixiK.* In uno Sangallenfi , *Sti v vtflrim tft iiUiüfiùù* A mendose, ut opinor. In alio Sangallenfi, in Colbenino A Rinpullenfi, tum etiam in editionibus Tilii:*Summoperivtbit viitniuit tft.* Normannl·eus : *Siatme tftrt vobn vidtndum.* Regino caput iftud retulit ex Capit, *lib. tit. Ixxvj.* reâi. Butchardus ex *Ctncilio RcwMgtnfi. Quem fecum»* eft Ivo. Buxdurdusitaquè, quod firpè dictum fcpèque dicendum , auâoreft plerarumqu· fidûrum infcripdomtm qu* in vetaftis juris Canonici Collcftoribus occurrant.

£x svo ssnsu] id eft, er *ctriefitt,* ut legitur m inquifitiooe qux extat initio librorum Reginoau de ecclefiafticu difciplinis. Jubet ergb Princeps ut Homilixqux à Presbyteris habebuntur ad plebetn ecclefiafticam , fundatx fint in facrarum uteraratn textu, 8c *ne* luxuriei cogitationum famm indelgeant , ranquàm fiunam captatur Tax. I.

Panto omnium] Vid· Capitulare qutncnm anni ncccxnr. cap. 1.

Et bx Mana] Reddidimes heic leftùmam ooa estas in editione Bavarie* 8c in Bafileanfi. (Jotm confirmer mas Codex 1 GaUi. Nam plerique Codices habent tancàm dt Surfit*fiatSt Gr MtrU.* Sc etiem in LibeUo ftcrôqrUabo Epifcoporpm Italie kginir in veraftiffimo Codice faxri Remigii Rcmonfis 8c in edition· Sirmondi: Muas *tft* de *Sfiritu fim&t Gr Mtrit Pirgme.* Pro quo tamen Tifins edidit, ex *Merit.*

RâsnaaacnoM· Moa.xvo*.] Hic locus murilne «rat in fuperioribus ediriombus , C Bavais* cam excipias Bc Befiteenfem. Regino leniam non veri» readidit, hoc modo : Ira* predieandam

Chxisto. Ambm.) H«c delinit Capitulare mimum anni dcclxxxix. nifi qubd in vecuftis Capitularis ipfiu· exemplaribus poftei ponitur adnotario que fapei pag. 141. edita eft. Hanc adnotarionem , qux m nullo veterum Anfegifi exemplarium extat, hoc loco ediderat Tilius, 8c poft cum Pithœus 8c Lindenhrogiu* Addidit etiam veterem notam qux in Codice fiméti Remigii pofit* eft in margine capitis 77. de qua nos fupri diflèniimus pag. 10<1. ubi eam retulimus rotam integram prour banetur in eodem Codice. Nos illas adnotanouas hinc fuftnlimus , ut colleâiooem Anlêgifi talem exhiberemus qualem ab eo compofitam efle conftat «t antiquis fibris. P»t m>

Quia jdxta] Vide qur de hoc capite dia· funt fupràpag. ioji.

Idbo] Vox ifta addita eft ei Codice Colbenino , Normannico, Sangallenfi, 8c Bellovacenfi. Habetur etiam in unoVaticauo.

Rebus ntrus] In eodem Codice Colbsrrino, in uno Vaticano, in Normannico item 8c San-

Hincmarus : *rtbiu Eccltfie.* Ita etiam Gratianus, ubi vide Notas noftras.

Nuilam pbh. divis.] Hadtianus fetui, epiftola ad Tilpinum Archiepücopum Remenfem : *Et tuliiu fer ditto uuttem tcufttt tibi vtl Rtnteufi Ecclt/ùt it nhu ti illim itbiti ftrd-iwuAut iivijuittm vd viditu» ,ficu Mtei ftHumfuit, fiutrt frgfiamu.*

Patiantuu] Quidam Codices habenrparùrar. In Divioncn6 taipeum eft,*fuiutr Ecclefit.*

Sacxoudm] Initium iftius capitis hoc eft in antiquis exemplaribus Vaticano , Sangallenfi , Cobeftmo : *Dt tlifotii» Eftfcopufurat Counit na» igttarautt. u i* Dei, frc.* Pu. M·.

PoTiaiTVK 1 In Codice Cambetownfi , in Bellovacenfi, Metenfi, Retnenfi, Parifienfi, Pithtxano, 8c duobus Vaticanis, tum etiam apud Anfelmum Lucenfemlib. x. contrd Guibertum Bc in Chronico Reicherfpetgenfi legitur ραιϐιιιιν.

Homoiii] ka vetera exemplaria frnnb om-

TVM. u nia. In uno tamen Vaticano, in Colbertino, Sangallenfi, 8c Nortnannico legitur jur.

EucnoNtM Cuju it roruu] In editione Tilii & Pithei feriptum eft, *ptr* dsfiissem Cle*riconat & Mfidi.* In Codice Normannico, in Thuano, Coibcrtino, Sanplleufi, Clrrnsricm *& popelonie.* Ex hoc loco coUegk Gratianus Imperatores illis tenuntiafle privilegiis quz de eleâione Summi Pontificis Hadrianas Papa Karblo Imperatori fecetac. Sod ilia Gratiani lententia fiuMirih evertitur ex his que obfitrvara à nobis funt ad Concilia Gallis Narbonenfis pag. h « ubi oftendimus eam f egem non fuiffe oburvatam, ac nihilomiuds Rages dedifte Epifcopatus. Id quod innumeris propémodùm exempl* proban poflèt. Immb sd nâum fuiflê cum bon* Romanorum Pontificum venia hinc manifêfti colligitur qubd ipfi reperiunur Epifbopaou poftuUTe à Regibus. Joannes Vili. epft. 171. 117. Epifeupatum VcrceUenfan i Carolomanno Rege ualix petiit pro Gofperm Ducor» j ejufque peritiotu annuifle Caroiomannum patet ex epiftola axi. data ad Catulum Regem. Sed ex epiftola poccipuè foquenti colhgjtur Principum auâoritas in dandis per ea tempora Epifcopaci* bus. Sic enim feribit Pontifex ad denm & populum Vercellenfcm t Omnivm *rtftrùm ei—lcar* /egeritet & laudanda *JUelitet* gwniam ri*U&u* ac *fpirimelit fiitu tufier* Candemamuu » *eltritfiu Rtx iftuu Iteliii* reget, *ipfi* Ftml-inft» Epifiepoxtuu, nota h x c c h mo mtvo-tuM Rxsom xr Impxk ^toko *, caactjjit huic Ctttfrerto viro aohdifime.* Joannes decimas Epiicopetem Veronenfem A Rege peuit pro Rarherio, ut tp£a docet in epiftola tertia: Xllztz eum Hi*fit* v litttr* Dovomi Pape* rute temperii Jsexair *fltriefit* iadelû, fudvu esurinrieamr preces *efifieet tMufiat Rtataae Ec·dtfie* ari *tft* KcrsucajEbu darer *Eptfioptu. Difi pliaût hoc* non pardae *Ktgf* ceurrarta *inolumi.* Sed statuit *irprecaüo apofiolica.* Quoad Romani verb Pontificis ele&iooem, cetram eft ex his que diâa *è* nobis fimt in Notis ad Agobardom pag. isa. 8c feqq. jus Imperatorum diù poft Karoli ac Ludovici tempora manfifte integrum, quamvis ronttd tendentibus Romanis 8c Prindpum auAoritari illudere cenantibus.

Euuamtvu] Iftius rei meminit Ivo Carnot, epift. sox. NraaccvMB *Reget Carobu* 6» Ludo*viau eteSieeee Epifitponna Ecclcfiit coectjineu.* Quod fir *i»fait Capinlerihu firipnt* re·lifotnatt.* Ea Lex, utdixi, obfervata nem fuit, ac nihilominùs Reges noftri dederunt epifeopatus viris *i* fe ddoâu, ut patet etiam ex epiftola S i. Lupi Fenarienhq fi paucas quafdam iridctias excipias, quibus ex fpeciali privilegio roncelfum enu ut vacantibus Ecclefiis provideretur per electionem. De Mnrincnfi Ecclefia fidem facit Ptzceptum Ludovici Pii datum anno occcxxu. editum â Gabriele Sillingardo in Catalogo Epifcoporum Murinenfiuin pag. 21. 8c hinc in romo fecundo kalis Gene pag. i it. Karolus Craflus Imperator, ut in epiftola xti. docet Joannes V1IL Papa, Genevenfi Ecclefiz elefiisnem *pt·rtmittr* de *prtprio Clero* donavit. Idem anno ncccixxxT. idem privilegium tribuit Ecclefix GsbiUooenfi; Prsceprarnque ejus edidit Petrusi fânâo Juliano, quod dein relatum eft in romo tertio Conciliorum Gallis. Idem anno eodem fimile privilegium oooce&t feu potiùs confirmavit Ecclefiz Adarbocnanfi, nr docet anâoc vius fanâi Memwetricap. 7. Kariotnaanus Rex Francorum, Ludovici Balbi filins, fiiperioram Principuxn privilegia, qui cleâionem epifcopalem conceflctant Ecclefiz Auretianenfi « renovavit sumo Dccnxxxui. ut pater ex. ejus Pnxepto ediro in Appendice Conciliorum Gallis Naroonenfis tit. ut Anno nccccxvn. Karolus Simplex, Kariomanni ftater, edixit uti poft obitum Raibodi Archiepifcopi Trevirenfis, oeftio Epifcopi de propriis ejufdem Ecclefix fiÜis pari confimfii fieret a çleto A populo Trevireufi. Przcepmm Karoli edidit Brovetus in libro nono Annalium Trevirenfium. Ononis fecundi privilegium Eodofis Hammaburgenfi conceftum anno Dccccixxiv. refert Erpoidus Lindonbrogms in CoUeétiooe privilegiorum ejufdem Ecclefiz. Dcniquè tamenerfi Karolus 8c Ladovicus legentur eleâioMe Epifcoporum concefifle Ecclefiis Lege generali, videmus tamen Hincmarum Romenum Epifeopum fiepè feripfiftè ad Reges noftroe pro impetranda Canonica eleâione m Ecclefiis vacautwus. Quod cùm Sirmondus animadverterat, eam conciliandz iftius repugnantis rationem iniit. Nam poft relacum caput iftnd oufTes. L tram ex Capitularibus, ait: Sed *kujw mmen Lt·gu htittficie iio dtBuMan firt ht eofttnin tdit fim Ecdtjut, tufitful** menas *Epifitptpruuun omnixm ittvi tUfâlifoaduttnt per MturpoU*·tsnam *i* Rege peterem, cum *Fifiuutn fti pre·iit tltSiteiL* Tam *eU&ieuitftSe Dteretum* λΛ *'etTtpelitM*» refirehet.* m ed Regi prsAud, & defis caram*provuuudiha Efifiepû rüi ex»·mhuto t un»* demum arduuretxr.

EueANToa] Repetenda neccftarib eft in hoc loro obfervario quam proculimns in Notis ad Gratianum pag. *46t.* nimirùm graviter heic halbonarum etTc auâocem Chronici Reicberfpergenfis, qui tempus iftius Conftiturionis rqfsrt ad annum dccexlix. cosufitamque fuide ait *è* Karok› Calvo & Ludovico Raro Germanis, fratribus Lothatii Imperatoria Hac fimt ejus verba: *Hii tuttporAtu Cvohu & LUeviau gfiriofi Xegtt, fitttnt btjw Ledurii bmeruerii,* b prime Ifirs *Cepitilen» fiunm Juntentet Re·ttuiut Eccltfi** dictmes.ǃ Sacrsnun Csseammass ignari &r. Errat, inquam. Primam enimconftat Capitulum iftud efle ex libro primo Capitularium Karoli M. 8c Ludovici Pii, qui de ebâtooe Epifcoporum in univerfiun intellexeruM, non verb coercere voluerunt ad fblius Romani-Pontificis cleâionem. Deindè elsftio iftius nullatenàs pendebat i Karolo Cabo aut Ludovico fraçro , qui Reges Italis non erant. Icaquè frufftrl Legem edidiflent de eleâione Romani Rmtificis.

Ex mens Sanctokom] Regulz illius five Jlk Colletiionis auâoc eft Amalarius Diaconus, ut 1wX. docet Ademarus Cabanenfis; ejus vetb exemplar vecuftiffimum A elegantifEmum extat in Bibliotheca Coibertina.

Pilatis] b Codice Tilias», in Thuano 8c

Tom.I Divioncnfi, mm eriam in «ditione Baiileenfi legitur *partibus.*

Io t a) Quidam Codices habent ite. Normannicus videlicet, unus Vatican», Camberonenfu, Divionenfa , Remenfis, Pidxxinus , Colbertmus, Parifienfis. Sic etiam «didit Heroldus.

Pm. r*·· ʻʻr' *°. Aut Momacnorum] Him non habentur in Codice Sangallenfi. Estant tamen in reliquia *8c* in edition· Befileenfi Ut videatur efle mendum Librarii.

IM4.C. ii. Et qvomobo] In duobus Vaticanis, in Meten6 *êc* Camberonenfi legioar * ·ʻʻ In Remenfi, Pithoano, Panfienfi, ut AfaMebu ear /e ι>£>i eligendi fire.

Stat tLiGKNOt Abbatis j nimirum cum confcnfii & audoritate Epifcocû in cujus Dwrcefi litum fuerit Monafterium· Capitulare Francofoo died· cap. tj. Ut^Mes in Ceftgrtgeriene r m tiigaw, uÜ *jaffe Jtegû fùerir, nifi per confie»-fam Epifcopi loci iuiut.* Lotharii Imperatoris Pnceptum pro Monafterio Ambrofiano datum anno dcccxli. editum â Joanne Peno Puricello in Monumentis Bafiltœ Ambrofianr peg. 184. Er fi fui «Mndefiudcin Xbfas *ex eodem Monafieno decefiettt, fecundùm fuam inftitutimum licentiam habeant ptr confenfum Archiepifcoporum. qui* ruse *ptr temperafuerint, It ipfa Congregatione* eligendi *talem Abbatem* fui *tit fecundùm regulam & jnflitiam proficere alios pefiir.* Confirmati preteted iftud poteft exemplo Abbariflarum, quarum eleâiones fieri non poterant abfque confenfu Epifcopi , ut dicetur lib.j. cap. 584. Idem Jus obtinebat in Anglia. Teftii Concilium Calchuthenfa celebratum anno Chrifti Dccixxxvn. cap. j. *Ut fi Abbas* amt *AbbntiJJo it hoc luce migraverint. tunc* cant *conJUio Epifi copt cujus in parochia ipfem Monafieriumfitum tfi, probata vita & religiofi fecundùm Deminam ex ipfit elegentur Pafioret.* idem Synodus apud Cclschyth habita anno ncccxvi. cap. 4. *Ut hakes unu/quifique Epifcoporum poteftatem infun propria DioctJi Abbatem vel Abbotijam eligere,* fir hoc cum *confenfu fir confultu familia.* Hine explicari poteft quod ait Ludovicus Pius, in Precept© de cellis eomobialibus DiacefaosSenonenfis, qua* ira fubjeétas vult proprio Epifcopo ar *eafdemfab proprio femper regiment gubernant, fecundum inftittuuetem JanSa regulat Abbates coaftituat, Sc fi ntfefii fuerit mittet.* Urbanus II. confirmai» privilegia Monafterii fandi Pauli Narbonenfis anno Mxctri. addit : *Abbatem*, fai 6* *Propofisut dicitur, alium eit praferri atsSoritate opofiolicd prohibemus, nifi guem fu» profejfienit cammanit ele&iofratrum regulariter vivamtium ia fuo Collegio, vel de alieno, fi neceje fuerit, cum Archtcpifcopi confilio fecundùm Deum decreverit eligendum.* Abbatum loftâcenfium «lodionem fien olim non yonrifte abdqoe anrioriare Epifcopi Parifienfis hinc exdligitur qubd novi Abbatis locatio five inthroofaauo d Miniftris Epifcopi bebat, ut pater m lireris Innocentii IL Ac faquentinm Pontificum.

Ex *a mis] Poftqulm diximus de libera Abbatum eledione Monachis concefla, confequens «ft ut agamus de condition· adjeda privilegio, nimirihn ut Abbates eligantur ex Monachis ejufdem Monafterii. Frequens eft hxc daufula in Prxceptis Regum. Nullibi autem apeniùs qulm in privilegio Karlomanni, filii Ludovici Balbi, pro Monafterio Arrenurenfi : *nifi e» ipfit qui regulariter ibi funt ab infantia nutriti, & fecunaùmfanSi Senedtdi infiitutitnem* Λ *txfcft,* r m *ex adiit haberent eligendi licentiam Abbm tern.* Item in Percepto Odonis Regis pro eodem Monafterio : *t* fefe, non ex aliu, habeant eligendi licentiam Abbaiem.* Tom.L

EaiGSNM Abbatis] Legem iflani obfervatam non faille faris conftac, ii quis untifper iinrofpicere velit Annales & Hiftonas illorum temporum & privilegia Monafteriis concefla. Iftud ipfum ante me obfervavit Joachimus Vadianus in libro primo de Collegiis Monaftcrufque Germanis veteribus pag. 19. in editione Goldafti · *Porri Carolut imperator, cognomento Magnus, communi ediSo permifit Monachia ut Abbates ipfi legerent* Λ *qubd anti ft Cr Pipinut pater muttit cenobiit indullerat, adjeSd* tamen *condiiionc ut & Rrgum tntSoritatem pro mere agno/terent, juffifque dlonm parerent &▪ oquiefcerent. Quod infecuti tamen Principet neglexerunt, fapiùt ordiiuuitfdeSifqut etiam ex.<inis,quiMonaJitriorum habenit adhiberentur.*

Et qualitib] Hxc & <ριχ fequunrur ufqtiè ad verbum *ordinaverimus* défunt in Codice Parificnfi dc in Pitlucana.

Da stavonvM] Raymundus in titulo *Deferviil\non ordinandis* caput iftud laudavit cx Concilio' Toletano. Reprehendit autem hoc loco Raymundum Janus d Cofta, qubd Regibus & Epifcopis Francorum invidifle videatur gloriam edeberrimz fandiflimxquc Conftitutkmis. Veriun ea culpa Raymundi non fuit, fad mala feculi fortuna. Tùm enim non recurrebant ad fontes, fed ex aliorumColledionibus novr confarcinabantur. Primus omnium Burchardus hanc Conftiruriooem tribuit Concilio Toletano, ut diâum eft inNotisadReginonem pag. *yjd.* Butchatdum fecuti funt Ivo, Gratianus, Bernardus Papienfu, Raymundus. Aliam viam tenuit auctor Colleifionis Decretalium qux confuevit edi poft Concilium Lateranenfa Alexandri III. ubi parre 50. cap. caput iftud fumptum dicitur *ex Concilio Maticenfi.* Quamquam ibi idem Janus à Cofta legit *Triburienfi* pro *Maticcnfi*, non dubitans, ut ipfe ait, quin caput iftud noftrum fumptum fit ex Concilio Triburienfi. Sanè in capite a?, illius Concilii agitur de fervis non ordinandis , fed aliis omnino verius, laudatis etiam Leonis dc Gregorii Romanorum Ponificum Decretis. Quod non fecit auâor iftius noftri capitis. Alteferra in Commentario ad Decretales InnocendillL pag. 145. putat hoc caput efle illud *qpeoddtt qpaodam Concilio Toletano laudatur ex paSo Francorum ;* additque hanc interpretationem , Nm *inepti Lex* Regia *paSum Francorum dici potuit, quia Legetfunestafuire in conventu Franeonm.* Verùm nosJam fnpri pag. 99«. obfarvavimus falfo* heic faiflê viros eruditimtnos, *dc* pedi Francorum nemine inrelligi Legem Ripoariam , non verb Capitularia Regum. Vide tvonem parte *6.* cap. l p. r»*. eae.i>.

Sbrvorvm] id eft, colonatum, qui operas fuas debebant dominis fundorum quos colebant. Jidem vocantur rufiici in Coofuecudihibus Clarendons cap. ii. *Filii nfiicerum nex itbent sr-iiaari atfquc afe*fa iemiai it cujus ttrre nati iignefiuntur.* Ruftico* Ecclefix pro fervis dixerat diu anted iânâus Gregorius, Iro. 1. epift. 41.

IwMSCRBTi FROMOVIRANTUR] Hic locus lucem magnam accipit «s Charta manumiffionis quam Hugo Abbas fiukki Attiani conceffit Raginaldo ut ad lacros Ordines promoveri pollet, data anno primo Imperii Karoli Cabri. Integram Chartam daturi fumus fuo loco. Heic interim plaçait ejus initium deferibetv, quod, ut dixi, valdè iliuftrat hunc locum. Sic ergb habet : *Cùm drifiaeiffisatu at Reliiiefiffimsu Imperator Lst-itviau ttltfii fnttSMÎi aptfufruimt istvi· Siffuuu Augufius fangam matrem Ecclefiem ai mtliere injtuntijfimi fabvthcrtt.* hac *ixttr* es-tera *faeSa* dsvraeais *fua fiudie exùihùt* ut a/iu *valid inelittu etqut r^rthtafibUis. qui iig-nitittm ejus* iMgiu <x mtm *fafcan vtitbwr, tb quiifcilicttfarvilis* & erqj/asria *ceuiitieeii iemixu Ecclefia utiiteti iieeti rtperti neeuftr-vitutù eriperemur 6r ei hanc djpurxtmpreme· vtrtatur. tuti tam ceufiufa Pontificum* Cr *Opté· autem imperiifai fiaiécrtpneuravit Crc,*

Et statutum fin vetirfhs exemplaribus Regio, Sangalleafi, Nonnaanico, Trccenfi, in m» Vaticano, A ia meo legitur s *UaHfiam· tam* tft.

Ntst ratus a domihis l Vita Ludovici Pii : *Confiderent etiam idem piiKmas Imperatae* M *iebtre Cbrifii Miaifiros oeaexies ejfe humana ftrvitnti. iti &* multorum avaritiam ahuri *mi· aifitrio tccùfiefiice ei proprium quafium. fia· out* ut fuiconfue *t»ftrvili* ceadirione, *ctaaiuM-ttfcitetii* &· morum *probitate, ai minifierium el-terit afiifctrouitr. primùmmastumittaetur ipro· priii dtmàau vüprivatûvtiudtju/ktii, fr nma* demdm *gradibus tlurii induantur.* Duravit iftud jus alquè ad tempora Ponrificam Romanorum qui Avemonenfem Cathedram tenuerunt. Edita eft nuper Charta libertatis quam Emelina Abb·-riffitfoadha Maris Sueffionenfis conceffir anno MccexYU. Petro filio Valteri de Choy ut Clericus hem *ft* in clericali libettate permaneret. Extat in Bibliotheca Regia vetus Codes ML numero lij*. in quo continetur *Farmularisun,* ut fert titulus, Demini *Papa corrtSum* & rrihr-mamm de jpeciaU Mandate Demori BenedüH *Papa* duodecimi. Continet aurem Formulas rerum qux magna ex parte aditabantur fub Pontificatu Bonifacii oâavi. Illic mentio eft cnjufdam firtvi qui, ignorante domino fuo, ab Epifcopo non *tuo* per fimplicitacem A juris ignorantiam Ordinem Subdiaconatfts receperat, A poftmodùm habitu Religionis aflbmpco, ad Ordines fuperiores accederet. Reforipoo Romans jraenirentiarix committitur Abbati Monafterii in quo ille degebat ut fi prxfaius Monachus non fuit poft reügioms ingreffiim à fuo domino requifitus, A ex taciturnitate ejus prxfumi poffit cum conftnfiffi:, in Ordine fuo poft pera&am poenitentiam miniftrare linatur. Alius quidam. domino fuo fiatate A non contradicente, Ordinem Subdiaconatfts fartivè fufcepcrat, in ipfo publici diutiùs miniftraverat, A procellu tempons ad Superiores procelleret. Mandatur Epifcopo ejus ut fi prxdiAis seritas fuffragarur, A aliis didos Ordines rise recepit, cum eo difpenfetur eo modo quo de fupenore ftatutum vidimus. Similem porrô huic Regio Codicem habet Bibliotheca Crfarea, ut Lambecius monet in libro fecundo Commetnariorum de eadem bibliotheca, P*K-9'1·

Dominus r. e. rbcifiat.] Sed queri poteft utram preferiprio heic locum habeat adversus dominum. Ea coiuroverfia xgitara eft anno dccclv. in caufa Atchidiacom Ecclefix Vicn neniis, ut patet ex capite t). Concilii Valentini tertii. Hiuctnarus quoquè apud Fludoardum. lib. j. cap. a*j.* prxfcriptionem oppofuir Irminfindz cuidam matrone, qux Diacuuum quendam comptehendi juflerat A in fervirium ituim redigi.

Aa alia Parana] In Codice Regio, in Trecenfi, A in ineo legitur *alinéa.*

iGNoxAVBXtT] Antiqui libri Remenfis, l*itheanus, A Parifienfis habent. *igneraixm fuerit.* Sk etiam legit Hincmarus Epifcopus Laudunenfis in epiftola ad Rcmenfem, qux edita eft in tomo iecundoOperuin Hineman,pag. ,45. Regino, Burchardus, Ivo, A Appendix Concilii Latvranenfis, *igaentm fit.*

Guaoum amittat] Joachinus Vadianus, lib. i. de Collegiis Monafteriifque Germani* veteribus, pag. I j. *Serium finitivum eh mm-nuut Epifeopa ia Prtibytenm triitutum* de» ■umu *rtfuifirifiit,* um *ejjcrtbat eiti Sactrie-tixm quia pnSeti ftrvitett ia prfiiaem canii· tieatm rtmigrartt. Ntcium enite aauu trat che· ra&r dit inititbilù «utm fchole ptfiti ixven· tum fecrfiau fais ixujerunt.*

Juxta sacros Ordinis] Iu omnia vetera exemplaria A Hincmarus Lauduncnfia. Dubium autem non eft quin heic Ordinum vocabulo in redigantur Canones five Revulz Ecclefiafticx. Itaque Regino, Burchardus, Ivo, A Gratianus *woOriintj* fubftimerunt vocem *Caaeats.* Inhd cap. pi. legitur *juatifimi Caaeau.* Et tamen m Capitulari ipfo anni dcccxvi. ex quo caput illud fiimpcumeft, vetus Codex fonûi Ronugri Remenfis, qui nunc extat in Bibliotheca Tbuana, foriptum habet, *faxtijierm Oriiats.* Undè ccdligi poteft aut voces illas tùm permutari invicem fi>utas,aur pronos in hunc errorem faille Librarios. Benediâus III. in epiftola ad Hincmarum : *Æquiparart tt vins iUea prtfptximut qui* umb *ttmait aStihu taiudfqut dtlaSatifaat ebftrvttienshu. iafiniteeut Dd (tie acctafi. et· defufiicepromtdginuu Statute & Oriiaes.* Hinc fartaffis *erUaara* pro cunftiruere, juben. Certi apud Recmonem, lib. 1. cap. *Ci.* ia antiquis exemjplaabus Parifienfi, Viennenu, A Moguntino legitur *prater Oriinatieatm »* ut in Canone tertio apoftolico apud Dionyiium Exiguum A Ifidorum, cùm in Helmxftadienfi feripeum fic *prater Oriisum.* Concilium Emeritenfo, can. x, *ptrfaaSi Ceacilii ordinem,* A can. xix, *perfui Eptfcepi Oriiaatuaem.*

Vius mrsuna] Refpicit ad caput primum

T*m. L epiftol* prim* fxnâi Leonis, ubi feriptum eft de fervis non ordinandis, uuifudm*fervilis vilitas hunc honorem capiat.*

Psculiare] Vadianus, lib. x. pag. ia. *Peculium dixire Jurtconfulti* eiudfuia *Jervus domini permijfu po/fidebat. Quid d Chartulario illo noftro peculiare re&d & Latini tfi diSum. Quicquid enim ad peculium attinet, peculiare dici fOttft.*

In Canonib. m consecratis] Vide infrà

C^Nostram avctor.itatim] Vide Appendicem Marculfi, cap. S.

Familia Ecclesia] id eft, fervi Ecclriue, «n res ipfa loquitur, Extant apud Regiuonem . lib. i.cap. ;oi.&apudLindenbrogiumcap. toi. itemque in Nova noftra ColloâioneFoanuLnun cap. 4J. Formal* fecundùm quas fervas Ecclefiafticus manumirsbatur ut ad factos Ordines promoveri podéc. Apud Vadianutn verri lib. x. pag. 74.*8c* apod Goldatlum inColleâione Chartarum fanâi Galli cap. 7. legirur teftamentum libertatis Sfoimari fecundùm hanc Formulam &ânm ab Enmldroda Sanâimoniali. Itaqnè fi quis fervus Ecaefiafticus ad factos Ordines promovebatur abfque confenfu Ecclefic cujus fervus erat, Ordinario non valebat. Docent iftud etiam liters GuiUdmi Epifcopi Parifienfis dat* anno MccxLi. in Chartulario Monafterii Foflàtenfis. Ec fi poft fufeeptam tonfuram clericalem uxorem ducerent, bona eorum quandbque redibant ad Ecclefias, ut patet es litetis Officialis Parifienfis datis anno m c c x 1l v. in eodem Chartulario.

Unui l Charta Monafterii Conchenfis data regnante PhHippo : *Etfi suilisfuerit.facia illum ordinare ad Presbyterum.*

In AMBOni] Crifconius cap. *166. de his qua debeant im umbone id eft in pulpita pfallere.* Vide Reginonem , lib. 1. can. 407. *8c* Burchardum, lib. x. cap. 11. 31. & Gloflarium Spelmanni.

Anti cornu altaris 7 Vide Appendicem Marculfi cap. 1 .*8c* Novam Golfoâioneœ Formularum, cap 43.

PM- *no.* Exheredari] In Codice Camberonenfi, in Remenfi, Nocmannico ,· Parifienfi , Pithoano legirur *exhereditari.*

Quod si aliquis] Poftrema hsc pen iftius capitis fic habet in libro Divionenn : Quèd *fi aliquis deinceps hoc facere temptaverit . & acceptor fynbdali Jèntauid diftriSiferiatur , Erres ad exheredatos redesuu.* Pofted fequitur caput oâavum Capitularis anni occcxvr. quod «tat inftd lib. f. cap. six. in Rivipullenu legitur^ Qudd*fi aliauis deinceps hoc facere temptaverit, acceptor d hnodali vel imperiali fententiâ medis omnibus diflrM feriatur t & res ad exheredatas redeat.* Tùm fequitur idem caput oâavum Capitularis anni ncccxvi. Sic etiam in Normannico , nifi qubd in nonnullis vocibus feribendis erratum eft a Librario. Sanè noftrum hoc caput mutilum videtur, *8c* pleniorem fenfum habet in his tribus exemplaribus. Quo fit ut exiftimem Anfegifo nonnulla acidifie interferibendum, partem nimirum poftremam iftius noftri capitis *8c* priorem ejus quod fequitur in ipfo Capitulari.

Modis omnibus] Codex Pithœanus habet *omnimodis.* Ton l.

Si Laici Cuuucos] De Clericis Laicocum vide infrd lib 5. cap. 130. *8c* Notas ad Agobardum, pag. *6*3. Pag. *no.*

Sancitum j Caput iftud apud Gratianum refertur ex Concilio Guarmacienfi feu Wormacienfi, ubihodiè legitur. Eft autem LudoviciPii, ut di&um eft. Arbitror enim caput iftud cum nonnullis « eis que praecedunt *8c* cunâis que fubfequnntur in vulgatis editionibus Concilii Wormacienfis, ad Synodum illam non pertinete, fed efiê tantùm excerpta ftudiofi cujufdam ex Canonibus Conciliorum , Decretis Pontificum Romanorum , *8c* Capitularibus Regum Francorum. Certè pleraque Capitula libri primi Capitularium illic deferipta funt eodem ordine quo reperiuntur apud Anfcgifum. Ptctenri unum idemque caput bis repetitur eifdem verbis in illa Synodo. Quod abfurdum eflet in mentem venifle cuiquam eorum Epifcoporum qui Vormecienfi Concilio interfuerunt. Verillitna itaquè eft obfervario Surii, cujus hxc eft admoniuo ftatim poft caput 44. Synodi Wormacienfis: *Ufque ad hoc* 45. *Capita-, tum cxclufivi omnia fuperura Capitula , dempto ouadragefimo , in quodam vetufto exemplari hanebantur. Ea porrb quafequuntur deerant .· qust fani ad hanc Synodum pertinere non videntur , cùm interdum repetantur qua jam fuperiùs iifdem peni verbis fanetta leguntur.* Putavit autem Carolus Molinnus caput iftud d Karolo M. editum fuifle apud Wonnatiam. Hatc funt ejus verba ex nota marginali ad ftylum Parlainenti Parifienfis pag. x 31. *Hac ConftuutiofaSa eft in Dista imperiali apud H'ormatiarn , ubi Carolus Magnus primùm regni diadema fufctpil ,* fir *habetur ad verbum in cap.* S. *extrd it ceiqfi. infigni ingratitudine Pontificum Romanorum* fir *Catuniftor rum t qui auSoris videlicet Caroli Magpù nomen & memoriam deleverunt.* Multa heic peccavit Molincus. Namptimb Cocftitutiohxc non eft KaroliM. fed LudoviciPii. Deindè falfomeft Karolum M. primùm imperii diadema fufoepifiê Wormarix. Neque heic accufondi funt Romani Pontifices t fed Burchardus. ex quo Gratianus & Colleâores Decretalium ifta fumpferunt. Sanè fi per malam foculorum quotundam fortunam iicutflet recurrere ad fontes, arbitror Gratianum non otnifiurum finfle banc auâotitarent, qui animum d Capitularibus abhorrentem non habebar. Vide pono Notu ad Gratianum pag. j 3 3. & ad Reeinonempag. j 4j . *IUd.c.91.*

Mansus intigsr] id eft , qui habeat bunuaria duodecim de terra arabili & mancipia duo, ut ifta interpretatur Lotharius Imperator, tit. 4. cap. t. ideft, fervum *8c* ancillam, ut legitur in vita LudoviciPii : *Polcns etiam unamquamque Ecclefiam habere proprios fumptus t* M< *ptr ejufi cemodi inopiam cultus divini negligerencur t inféraitpradiSo EdtRo ut perfingulah Ecclefias manfus tribueretur unus cum penfatione legitima & fervo atque ancilla.* Vide epiftolam feptimam Frotarii Epifcopi Tullenfis. Vide etiam infrd lib. 5. cap. 100. xi 4. A'Addit, iv. cap, iij. *Sc* Winkelmannum in Notitu Saxo-Weftpbali* , P*g. 4'*.

Tom.1. Da oblationibus] Qucfitum eft olim quid heic intelligi debeat per oblationes fidelium. Reperi esum hanc obterariooem in vecuftiffimo. Codice M£ Bibliotheca Thuan* : De ana meq/i ed *Ecdefiam datomprima libro Capitulorum it» /criptum habetur :* faecitum eft ut unicuique Ecdefix, &c. H«f«urvat *Ctpindi Itcttii/criptam eft* neque de oblationibus fidelium *uutllegeadafient* etiem tarai* *vd vineola quapre loco jemdtara vd pro anima /ua requit qui/cunque Ecclefia contulit five contulerit.* Sumpta eft ifta interpretatio ex capite 407. libri fexu Capitularium & ex opite <7. Additionis quarta. Vide Capitula Karoli Calvi tit. xxxvn. cap. xi.

Senioribus]id *eft, Dominisfeudalibustutme* Molinxus in loco paulb anti laudato. *Sic enim* seceenr in *Capitulis Coroli Mngni. Et ntttUifixer* dc mmu *jervitie*, <tûm *militia*, et *nfp. fraudetur.* Nefcio tamen an vera omni ex parte fit obfervario.Molinci, (ahem quoad militiam. Nam infrà cap. 14a. edicitur ut Epifcopi pracvb deanr quem honorem Presbyteri pro Ecdefiis fuis Senioribus tribuant. Sciebant autem Epifcopi diZhim ede Presbyteris *Sc* Diaconibus ut arma non portent, fed magis *(t* confidant in oratione Dei quàm in annis, ut legûur fuprà cap. 4d. hujus libri. Er ex Capitulis Karoli Calvi tit. xxxvn. cap. xi. colligi poteft fervirium Senioribus debitum intelligi deoere de cenfu *sc* de caballi paftu. Hanc interpretationem confirmare videtur caput fextum Concilii Trofleiani, ubi fervitia que Domini requirebant à Presbyteris de rebus ecdefiafticis, ifta enumerantur , exa&ones cenfiu , cxenia, paftus , paravereda , (eu caballorum faginationes. Fortailis ad fervirium Dominis debitum pro terris Presbyterorum pertinet hic locus ex epiftola. 11 j. inter Bonifacianas, in qua Monachi fandi Petri Horbachenfis ifta feribunt ad Riculfum Archiepifropum Moeuntinum : *Deminns Bemarius Epifcopus mifit ei unam caballum pefecre de noftro ftipendio.*

Pag. 7*c. CJR. «A Statutum] Caput iftud deeft in antiquis exemplaribus fangallenfi A Thuano. In Colberrino legitur in titulo : *DePrefb^ttris umufcujufque Ecclejia.* Sed caput ipfum ibt non extat. Regino illud refert ex Capitularium lib. 1. cap. *16.* Burchardus ex Concilio Remenfi.

Postq. h. impletum vu.] id eft, poftquàm nianTus integer attributus fuerit Ecdefix.

Suum Presbyterum] id eft, proprium Prcfbyterum , qui curam animarum ad Ecdefiam illam pertinentium exerceat. Iftud autem piopcereà decretum eft ne Presbyter unus pluses fimul Ecdefias haberer. Quod temporibus illis introduci emptum in Ecdefiam colligi poteft ex his que adnocata finit ad epiftolam »9. Lupi Fertaneniis.

Pag. »»». cap.s/. Decima] Antè Conftitutionem iftam (uri fuprà diximus pag. 1*06*s.) decim* non pertinebant ad Ecdefias noviter fundatas , fed ad antiquiores Ecdefias, ideft, ad easinrràquarum limites nove conftitutx erant. Inter epiftolas Frothani Epifcopi Tullenfis repetitur una Alberici Epifcopi Lingonenfis ad eundem Frotharium , in qua conqueritur vicum five Ecdefiam Bofotus Monafterii privilegium ac cenfum fuum perdidifle propter novas Capellas à Frothario dedicatas. *Undi tuam,* inquit, *fraternam deprecor dileBionem ut fecundum finceritatem epi/copaltm ac Eccleflafticam /tnStonem agatu at propter novas capellas antiqujffimas quod per tot annos tenuit perdat Eccle-fia. (r mihi non fit necejfe pro hoc epifiopalem pulfiare conventum.* Tom. I.

Ds sacris vasis] Puro caput iftud frftum efle adversus Judaeos. Vetuerat Karolus M. anno dcccvi. ne thefruri ecdefiaftici venderentur Judeis *Sc* aliis negotiatoribus. Inventa eft, ut puto, alia ratio vendendi, nimirùm pignus. Iraque impiam illam fraudem hoc capite fuftulit Ludovicos Pius. Ibid. CM.

Sacramenta] Quienatn illa fuerint explicat, ut opinor, Canon xm. Concilii fecundi Cabiionenus, ubi fic legitur : *Didum eft interedde quibu/dam Fratribus quid eos quos ordinaturi /une jurare coeant quid dignifisu .* fir *contrd Canones non fins fttduri,* tr *obedientei fint Epi/copo oui eos ordinat & Ecclefia in qua ordinantur.* in Formulis promotionum epifeopalium cap. 1*. $. 1. Hincmarus Archiepifcopus Remcnfis feribens ad Clerum populumque Lauduneniem de ordinatKxie Hedenulti Epifcopi Laudtineniis, inter cetera mandata qu* ifti data elle ait ab ordinato* ribus fuis, iftud commemorat ; *Ab cis etiam quos ordinaverit indebitum Ur contrd /aeras Regulas fibi /aeramentum fieri non compellet·* Verùm tamenerii Ludovicus ifta fieri vetuiuet ab Epifcopi; Longobardis , illi nihilominùs hanc confuetudinem retinuerunt , ut patet ex Glabro Rodulpho in vira Willelmi Abbatis Divionenfis cap. 4. *PradiSutn Monafarium tn Kercdlenfis urbis Epi/copiofitum, ejt/dem Epi/copi dmoas /objacebat. Inoleverat autem mali arrepta con/uttudmis u/us ut nullus Fratrum loci illius Levitici ordinis gradum prius /nfciperet qudm /t/c afiertione jurandi promitteret /ervaturumfidelitatem Epifeopo.* Hodie res eft extrà omnem controverfiam. Nam quandb aliquis ordinatur Presbyter, Epifcopus fic eum compellat : *Promittis mihi & Juccefforibus meis reverentiam & obeditntinm »* life verb genufiextu 8c manibus fuis jànâis pofiris inter manus Epifcopi, qu* fimt folennia (aeramenti fidelitatis refponde< : *Promitto.* Ibid-C. F>.

Statutum est ! Burchardus tribuit caput iftud Papx Siricio. Burcnardum fecutus eft Ivo Carnotenfis. ibid.C.p.

Da FRisaTTiRis] Burchardus pro more fuo caput iftud refert *ex Concilio Aleldenfs cap. vj.* Idem tamen , parùm memos rerum à fe feriptatum, caput 47. ejufdem libri quarti ait fumptum ede ex capite fexto Concilii Mcidcntis. ibid. c. *sf.*

AbEfiscofo] Burchardus habet, *abArchidia-eoae.* Sic etiam Ivo.

Non Quadracisim*] Anteà quippè (laturam fuerat ut in Quadragelitna Presbyteri ad Epifcopum in civitatem venirent, ibique rationem villicationis fu* ei redderent, ut pater ex lib. $. cap. a.

Convocentur] Pofteà Regino , Burchardus, de Ivo addunt, *propter plebesfibi commifas.* Sed h*c non exeant in antiquis Capitulariam exemplaribus.

TyT ^/J^J*** Nit mt o Emscovi) Regino caput iftud dear t* Cepitultt Synedulitui KereU Im^rtnrii tu. «qv. hoc oft, ex libre primo Capitularium. Putabat «mm nihil heu efte Ludovici Pii.

Omiu bssimt roseus] Concilium Tolemwno VIL cap. 4. *Cùm tiré Epifnput dim&m vifitet. mdli pre multitudine encrefui cxifiet,* •Ct Mf«« ftMUfMfUMrilOR Ra«KTW«t *tVtStenit exttdm, eut emplint* fwÀm *unem* rient *per mmmfuemfue befiUeom rtmerendi lictr.tiem lu·ku.* Ifidonu habre *fcinerium pro yeinyeegeeorium.* Sad banc leftwnem teiiounc CvneChocha Rotuam ft Loaifa. Attamen habiti rations mo tleftix reteram Epifiropocum , quotum ammqs raldè alaenaa erat i faftu qui poftei invafit plurimos eocuniquiCathodrasepiieopales poft ithwee-Maacunc, hue raldè inclinat animus utexiftitnem Ifiderianam laftinuam e&meliorem. Poftai Alexander UL in capite mano Condlii Latceawenfis modum prefimbeue fiaftui & ambitioni Praetorum Eccrefiafticorum, Archiep&ofis Parochiae ▾ ifitandbm peraride habere quadraginta vel quinquaginta eve&ioaum numerum , Epilropi* verb vigiari wi «mnea. Ilidocus Cianus Epifcopus fwgùaas umdrere vificabat fuam dimcefim, nulli grÜvis , ne ea qnidem i Presbyteris exigens que vetufta confirarado ft Canones Concilior nm mxftari)ubont Epifeopis parocias fuas vifitantinus. Dkoc nos ipfe in oratione x 1. in Sermonem Domini in moot· habitum : Quad str» ad invi-ybilu *Perechitu pertinet. idem F.pifceptu »* ne *pereckit grevit fit, primùm neu exigu imer vi·jitendum U fundJiutSeritm* Parram *Decrete ed Uvendet Epifeopi fumptut volunt.* Qasd *verb ei Jfientè ofertur, ut per pullorum » mu pulli obfui columiorum ,* rear rxifaam *efi ut nihil dijfirct* nenun oaicfuam rr aat *mkil ojfireiur.* Vide Con·cibum Valentinum IIL cap. 17. 11. ft Canonem Triburienlcm relatum â Reginone lib. 1. cap. ia.

Exiqvi quo] In antiquis exemplaribus Normannico, Pubosano, Rcmea£,&. Parifienfi lie legitur : Extqiu u *hit* yeibat *prodejft pejfunt* €r *decent* eeo *fit impertune vel enerofi eorum vifi·turio.* In auobus Vatkanb & in Metenfi ita : Bxtfni hû faidas *prodejft pe/'mu 6r* defeat , x m fue *eorum proftSio fuetuùm* ia *illit erut fit impor-*MM *vd emtnft.* Sic edam fermé Regino.

0.4 t Di viminis J Burchardus capot iftud tribuit Concilio Aurehanenfi. Et ut fraudem fuam magis regat, mutat quadam verba , tanqudm iAo capite Epifcopi decernerent ut rogetur Princeps i convento at publicè pomicendbus & viduis ruidonem fuam impetriat· Sic edam Ivo, quia Burdrardum edcripdr. Verùm pnetetquim qnbd •miua Capitularium exemplaoa oftendunt hanc Legem efle latam i Principe, dc qubd illa repetitur m Capitulari Ludovici Pii, eam abilloeditam finlfecum coofmiu Eptiboporamdocent Epifcopi Condii fesi Parifienfis ub. 1. cap. 44. Er *uuhhte ul·* eevuhes ef/wvoadnai *fiutuiuuu ut* ie*pufuuudi vidum uudfü viru repturi* ne· *velentur, fed cuutteuhiieitriu Epifiepifiti mgimudiebu,utdtferufe PrincipeDemueHindericeoon eeefiinfu veneroMium Sectrdecum futndndum* «n^L/mo - *, txpedtnt.* Confirmata dein fiiit hzc Lea i Lothario Imperatore, ut patet ex libto tertio Legu Longobardorum. Tou-L

Et quia a sacbo) Fiam Butchardi : *Etutreftutr Princeps d Jutri teut tutu ut hi* pui *pMituu egeruntpnuinutium, &.*

Rocati] Cedes Pithceanus, itemque NormaMicos, RemesdN, BeUovacenfis, Panfiesifis habent *refoti funus.*

Tutatitrua] paffivâ fignificadone, m in Canone undecimo Concilii fecundi Hifealenfis : *fuentut nen felino guhcrunculu tueri fed etimn doSrinu etitficuri peffint.* Icem in epiftola rccbmatocia Cleri Moeumini ad Ludovicum Pium Inwcratocem : *Ut icclefia Chrifii Decumi neftri caJMintur . tdcetttr , renetur , tutetur , &▪ à perfideneu de&rinu intrinfecùtpurgettu.*

Hoc malum cAviAiva] Codex Noonannieus,Remenfis,ft Patifienfr habent,*hecauhm eb omuibut certetur.* M-T“·

Di poilus 1 Capot iftud Regino refert *t* Cepitulerisut IA.ƒ cep. xcviij.* Burchardus *tx Ceucilie Cebilleatufi cep. xxvii.* Hinc ergb corrige Gratianum , qui caput iftud repetit ex ConдboCabilotsenii. BM-r pe.

ocxxx.) Emendanda eft per occafiooem epifcela 71. Fulbeid Epifcopi Camoeenfis, ubi feriptum eft Synodum Chakedonenfimi fidBeduodetrigiuu Epifcoporum. Pro quo *fic* legendum eft ex auâoricaxe veterum Codicum Ttectulis & Petaviani : *Ttfttm mihi ellcge megnem Synodum Cbekedeutmfcm fixctnttrum trigmtn Epifcoperum fui Leeut Pepefuh Merciene Principe Cengrtgeterum.*

xxxviu.] Ira omnia fermé vetera exemplaria , non fixum heic, fed edam in libro quuuo cap. 114. Sic edam legitur in veoiftis exemplaribus ijpfius Capitularis & Canonum Ifaaci Luigoneniis. Tilius tamen & Pitheus npofiierunt *xxvtj.* quia revera Canon Synodi Chatccdonenfis, qui ifthic refertur, eft xxvu. in vulgatis editionibus Conciliorum. Codex Rivipullenlis habet. *xn uj.* ficut infra lib. *6.* cap. *p6.* omnes veteres liba bebent *xxuij.* occafione iftius Canonis Chalcedonenfis. Heroldus edidit *xrvf.* In Concilio TroAeiano editum eft *xxvij.* An verb ira quoquè ficriptum fit in antiquis libris affirmare non odium, cùm nullum vetus illius Concilii exempter vident». Conftana itaquè eflèdebet legitimam efle leâioocm quam nos retinuimus. Cur autem hoc caput dicatur lumptum ex Canone xxx vtu. Synodi Chalcedonenfis, rririnarum efto fudiciam.

Da onroMSATts] In libro primo Lo·»·gobardorum caputtltadtriboirerKaroloMagno, Toletano verb Concilio apud Burchardum. ruto erratum utrobique ede. eae·*».

A SAOO convint v] Ex hoc loco ft ex his quz dicuntur fupricap. O. colligitur non extare hodiè omnes Conftkuricues oditas ab Epifeopis anno occcxvi. apnd Aquiigranum.

Ut XIQVI AM ATHI MATII I*TUX.]Bur- ß ns nllinn veftûntim CftMcul&nuin heir appareret , primùm iftam ConftimrioiMm tribuit Condlio Toletano, tùm verba ft ordinem verborum muotrit, uounuUaporterei addidit

dû qux in Capitularibus non extase Nam ubi dicitur *pMita pataùmtia* undtanr, ifteaddûfir *furnfpa conjugii* ■—w. Isam in fin· fcriptot : ■trifw qjfâd *adfatûfaEioinm* urnubciMUfcuar. Deinceps «gb qnxrândus non aft fima capitis SuruMiu. >7. q. s. cap. 94. de quo tantoperi laborirântConuâorAmam.

dat MHS « orijÿeqjSs *eft;(rii ducat eam ^five-lit, euia* n* ρφMὐI/rdiu vietam *videtur.* QnMfi «taxi *duare uelueru. aàeipiat alteram finitum.* Tueteβ *Îr ipfi mAàxp* vetaarir, cr-cqpee raptare ad veiner» *alteri legitimi capule* tur. Eapter* rrri «delrertf criorin* rau reaMiar. QnM *Cr ipfa caafenfit, fimiliter ut rapter auptiit* ia *ulteriui* prdUdeumr 6r u fui eam accepturas erer, xltam fuum valuer» occipiar .Codex Pitboanus habet : Qui*fp**fi* altmam* nes cen-*fitum* em *rapuerit, lici cum* m ceetuFuerir, *reddet* eam cujus *fpeefia tfi.* Er pofted : eccrptai *alterem.* Fcnum *tamen.* β *1st ipfa.* Item Nottnannicus : accipiar aireram. *Ftmina tamen.* In Noemannico, Parifienfi, Pithceano : *Sinulutr tu rapter* fir *mÿtiû,* €rc.

Da uis vano] Hoc caput, cum plerifipie capitibus libri primi , extat etiam in Collodion· Benediâi Levies lib. p cap sad.

Capitulo xx.] In Codice Regio dc in meo, turn etiam in editione Bafileenli legitur *Cepitub xxx.* band dubie Librariorum etrote.

Examinations» caucis } Codex Regius , Normannicus, Parifienfis, Remenfis meus, txa-*minettettemfiintiacrudi.* Metenfis, ut*fantia entât.* Palatinus, Vaticanus , Camberonenfis, in *fantie cnee.* Illuftriffimus Cardinalis Baronins referens ad annum dcccvi. verba iftius captris , quod putat efle Karoli Magni, ingenoè nuetur nefeire *Ce* quid fit examen vel jucnciam crucis. Sanè res eft adeb difficilis de abftruiaur etiam poft eruditas dodiflimorum hominum obfervationes adhuc in ambiguo fit quo modo fieret examen illud crucis de quâ ratione per crucem finirentur caafie dubia: dc obfcune. Animus non eft heieperfisqui varias variorum opiniones neque quempiam eorum refidlere. Saris erit admonete veram mihi videri fenrenriim Gretferi putantis judicium illud in hoc fuifle politum ut quis fub cruce immotus perfifteret donec Deus veritatem extraordinario

crucem ; quo riaplb, is qui perftiterat immobilis, viiborian» confequeoatur. Quoniam verb difficile videbatur quempiam immobilem ftare ad crucem per longum fparium abfque extraordinario Dri auxdio,JDeo fic tribuebant judicium caufarum que ambigue & difficiles erane Extat illuftre hulus rei exemplum apud Onuphrium Panvinium , ib. l. Antiquit. Veroneniium, Hieronymum de Cuite, lib. 4. Hiftorix Verooenfis, pag. 17·. dc apud Ferdinandum Uphellum in catalogo Epifcoponun Veronenfium, como quinto Italie ficrr, peg. <co. Orta erat inter cives Veronenfes & Epii, copam acClermn fibi coinnuifum controvetfia de rdificandismeenibusarbù;cùmqueconvenire non paient, txiufan Ariete *confilio puât fatu ut lute Dtiti fimtiiSpiritit referverenturjudicio. EUgantt* duos *jmmet Cieriter fine ullo crimine exifiiuuM», Launu ut EccbtfiafiutEi hennir Baptifia ad demum adcrucemfianftctnuu ; fUHU utuu Aregaui.paft Archiprttbjttr , Ec~defiat majori» nemine. alter verb ex parte fantii Zenoni», Pacifica» fcdicct, oui pefi Archidiaco· nat Ecclefx majori» fuit, ni ambo A introitu BAijfar ufaut ad uuditun Peffitneiu tatuùxt ^uu eftjeeuudèm Mertkttutu puriter fiurtut. Ille qui de pane peMiea datui faerrt,* m *ttrrem vtlut txuaiuui remit. Puctfieut veri ufyut adfiutm Peffieaufittit. Hii gtfiu, b euenikut grutiei Dee ageiuihu t fuartan paneut tam eivttatu y/dm eafielU pan Epifiepit eum Ui fur fuprà tnemera· mut acetpit. Ktiut* hxc regnante Karolo Magno. De judicio erneis vide Mabillomnm dc *rt dtplematiea*, pag. 494.

Facsks psucsumat) Beatus Rhenanus lib. x. rerum Germanies!, peg. 94. *Uttkaaturjudut» ayut frigida t uya fcrveutu , uevtm veme-nm caudeatium . & txamiae fiutSa erucir.* Qiur *emaia ptfi prehikitafaire.* Huic tamen Ludovici Pii Conftuurioni evenit quod de plerifque aliis ejufdem Principis fiuiriionibus obfervxrum eft, nimirùm eam noo ubique fervatam cie. *Ege.* inquit Grttferus, crediderim *latam feidem Legem gua haae prekatieaem vetant, venue uju* hm *rtnptem.* Ifta viri do&i lententia aliquid veri admixtum habet. Certum quippe eft cam Legem non ubique ferratam fuifle, iicèt alicubi deinceps ab examinatione crucis abftentum fuerit , puri in vicinis Rheno , Mo£e, Mofellxque pagis. Iftud coUegifle mihi videor ex eo quod m aliquot antiquis exemplaribus que ex rrâdu illo ad noe pervenerunt, crucis judicium & examen omifliun eft in fingulis locis Capitularium in quibus reliqua exemplaria illud habent. Incipiamus d Capitulari quarto anni ncccnt. in cujus capite rerao hxc habet editio Bavarica & vetus Codex Vaticanus : *aut eruet aut fcuto (r fufte eeatrd tam decertet.* At Codex fanâi Viacentii Metenfis hxc tantum : *eum fiute Cr fufte* centrd *eum decertet.* Item pro eo quod in capite fexto idem Codex Vaticanus &' editio Bavarica habent *campe vd cruce ceatmdaat,* Metenfis legit *campo eeattadartt.* Hoc poftremum caput extat etiam in libro tertio Capitularium capite *46.* & lib. a. Legis Longobardorum, tit. a S. cap. ;. iifdem omtunb vernis quibus editum eft ab Atnerbachio ; ubi cùm omnia vetera exemplaria prxferantleriaonem quam nos retinuimus, Metenfe tamen habet tantùm *eauye eeatendant* abfque ulla mentione crucis. Item in Appendice fecunda Libri quarti cap. 54. legitur in omnibus fermé exemplaribus : *emteudere voluerit tn judicio aut ia campo aut ad crucem, licentiam habeat.* Heic verb idem Codex Metenfis & altet Bibliotheca Varicanx, qui fuit Palatinus, omittunt voces *aut ad crucem.* Hxc oftendum, ut opinor, hanc Legem fervatam efle in jlagis Aquifgranenfi palatio vicinis. Servatam quoque fuifle in Longobaidia colligitur ex glofla Codici Regio appofita in titulo xxv 111. Libri fecundi Legis

Tou. L

Tom.L. Longobardorum cap. |. Si *aBor* Atas *futrit ab tile fuptr* farm As *uucrtiata fittrit. fr ipfe* aw* *Bar* ran sRserrMrem *recipere aihrtii* in *auBeri-*UM*fan*, Cr *dixeritfo illi rem iUam* r m *dtdijè vtl vendidfit cui intortuuafarit. & nulla vo-it fo oaBerem dhui ratji. tmu itfa* cm-seaAre cum *ill» toufx tudurem negot campo vtl «race. Scd enter* r m, prsptrr *Capitulum Latha-rdfacÎMa qfa* Id eft propter Conftstunonem iftam Ludovici Pii, qux Lothario tribuuur in Labro lecundo Legit Longobardorum, tit. $ f.cap. y a. Abolitura quoquè ohm propter hanc Legem in Italia fùiilè judicium crucis ptobat glofla ad idem caput tituli xxvin. in altero Codice Regio t *In fa verb qubd dicitur* cruce vd campo contendat , A crure repugRxr . cAi eer truces* Ren *debeat fari indicia».* Probarur Amùm ex nota prxfenti noftro capiti adjeâa in peiore Co» dice Regio, ubi *6c* legitor : *Hoc Capitulum* A-r‹*ç‹tr *Capitula Ludovici* : Si duo teftimonia *tit. dt teftibui. & emit aliia Legibut txamuutte-nem crucu fieri prtKipitniibut,* ut *eft tertia de rebut inttniatit.* In capite tamen : Si Ae *ttftt-menia* , quod extat fupri inter Capitula Ludovici Pii excerpta ex Lege Longobardoram, nulla crucis mentio reperirut. Sed m Lege tertia A rebut inreniatis, qux conftituit partem capitia 114. libri fexti (Capitularium & caput 46. hbri tertii, mentio tabetur judicii crocis.

Qu* 1st GtoaincATio] In antiquis exemplatibus Vaticano, Metenli, Palatino, Norm.v.inico , Bellovacenfi , Filiano , Parifienfi , Rcmenfi, Divionenfi, Pithccano A Cambcronenli legitur, Rteu *e glorficat10.* In Libro fecundo Legis Longobaraorum, y*ua glortficata tft.* Libellus Monachorum Fuldenfmm oblatus Karolo M. cap. 19. *Ut crucie gloriatio ia fingulu ditbut deminuitfiat anti MiJJam.*

j, carTo», ** Missalem »r itcTiosaniUM] Jjrro ia epiftola ad Otgarimn Archiepifcopum Moguntmum, qux efi 114. inter Bonitaciaiias: *Mutue m.hi dt pergamena bono ad unum LeSionar.um perferibendum &ad unum Mifie.em Gregorianu».* Hi duo libri fxpè conjunguntur apud veteres, quia utroque opus erat ad celebranda* Millia. Pulypcicu* fandi Remigii RetneiUis : *Mi[fodem* Gr.fjwn , *cum tvangtliu fy LtBionibut.* Flodeardus , lib. 3. cap. 9. agens de donis ab Hincrnaro Archiepifcopo datis Ecckùr Rcmenfi : Sed & *LcSienarium ad Mijjat librum pari decere vtnuftatum ibidem* cMndir. Le&onarium, ut videmus in eo libro qui à Pameiio Editus eft in tomo fecundo Liturgicorum, continebat epiftolas A Evangelia de circulo anni. Unde in teftamento Eurasdi Comms legitur : *Legionarium dt Epifiolu & Evangehu cum aura feriptum.* In Chronico Fomanellcnfi cap. 1*6*. feriptum eft dc Anfegifis Abbate : *LeBieuarium etiam in membruae purpureefiuuluerferibere fafa» decoratum tabulu efaaeu.* Simile Rem«ali Eedefix donavit Hinoaarm, or Flodoanhudocet Hb. 1. cap, 5. *Librum fnffaurumnrm.fid 6r iA aa-rum, quaeJbrtbifecit,* rbsrw «rgtfltefae Acero» *vit.* In excerprionibas EgbertsAachimCcom Eboracentis taontur « is qui voluerit ucetdotalem audoricMMn accipere , prisnftm fibi comparer Pfalteriuas, Leâsomrinm , Anripbonariuni , Miifalem, Bapcifterium. kaquè ia Lnquifitsooe vereri qua edita eft apud RegsoM>em,paccipsrut Epifcopo ut in vifitanooe *vae imtktK* utram Presbyter plebem regens Miflilem plenarium , LecHonarium, A Anriphonarium habeat. Er in Admonitione lynodali antiqua Epdcopus haec inter alia dicabar Presbyteris : *Mifaah fetaarittm , LeBteaarium* , 6f *Aatipfaurium uttufeuifoue habeat.* Sed ifta motate fime ia lequentibus editionibus. Miflale plenarium vocabant (ut opinor, Codicem in quo lingula «onriaebûrar que ad Miifam pertinebant, Leâionarium verb Codicem in quo LedionesA Evangelia œnrinebanrut. In Nécrologie Ecclefix Carnoteofis ifta legi. *11. Nea. Marc. Obiit Raginaidtu Pmbyttr & CanmuuifanSia Maria, & Bcruardeu Cap'ueriut. pefttifaBut Meaacfa*, fA *dedit huic Ecclefia ceoptrundarL librat & LeBiettarimn Evangtberuut urgente leâsm* Porterai état in Ecdefia alius Codex eidem ufui deftinarus, *Capitulart.* nitnirihn, *Evangtlierum dt circule antu*, in quo delcripta erant initia A fines Evangeliorum uruufcujufque diei. Iftius nos duodecim vetuftillima exemplaria vidimus, duo in Bibliotheca Regia, quorum unum Monafterio Martini Metenfis datum olim fuit i Lothario Imperatore, aliud in Bibliotheca *fanât* Germani A Pratis, Lutetix, quartum in Bibliotheca fanâx Genovefx Parificnfis, reliqua orio in Bibliotheca Colbertina. Aliud excire didici in Monafterio fandi Medardi Sueflioncnfia Extare etiam in antiquiflimo Codice Bibliochecx Varicanx docet Leo Allatius in Diflènatione A Dominicis A hebdomadibus recentiorum Gncoocum cap. 37. ubi editus eft ex eodem Codice ordo Dominicarum A Feriarum totius anni. Librum fiuiAx Genovefie edidit integram Joannes Fronto, mutato tamen titulo. Nam cùm in vereri libro legatur, *incipit Capitulare Evattgtlierwu dt anni circula* , Fronto hunc illi titulum fecit *Kaltrtdarium Romaaum nengeniit annit aati^uuu.* Capitulare iftud in Vaucano Codice, in uno regio, fed prreipue ii unoColbenino, qui eft antiquilinnus, uataam Ledsones commemorat qux in Codtce | neti Ccnovefx non extant, A lunt magni momenti. Vifum eft illa ifthic Afcribere cr Codice Coibenino.

T-M* u

Contré Judicet nulè agtntet. S.cundùn: Jclunncm, cap. Ixxxvi.ij. In ille tempore Uftunte Jefit ad turbat, multi crediderunt in eum, ufque *opera .4braha facite.*

Item alia fecundùm Lucam , cap. ccxuij. In *illo tempore dicebat Jtfut Dfiipulit fuit parabolam hanc , quoniam eportet femper orare,* ufque *citofj <et vindiBam illorum.*

Centré Epifeopoi mali agtntet. Secundum Matthaum, cap. Itiif. II illo tempore dixit Jtfut Difeipulu fuit : Omnia *trgi quacunque vultit,* ufque *intravit m regnum Calorum.*

In adventu Epifcopi. Secundum Matthaeum , cop. clxxxj. In dio tempore dixit Jefou Difeipulu (ùù | Quid vobia videtur. Si fuerint alicui centum over, ufque *in medio eorum.*

T*M.t *Item fecundùm Johannem cap. Ixxxviij. la ilia tempore dixit Jefus difeipulis fuit * Egofumpaflor bonus ,* ufque & *unus paflor.* Tom. L

In aaventu rrincipum. Secundum Lucam cap. clstvj. In illo tempore dixit Jefut difeipulisfuis parabolam hanc : Simile fl regnum extorum grano fynapis , uique *qui erant novijfimi.*

In adventu Judicum. Secundum Lucam cap. cxviii. In illo tempore interrogavit Jefum quidam princeps , ufque t *itam aternam.*

Itemjecundum Lucam cap. cxlviij. in illo tempore rtfpondens quidam de turba dicit na Jefum : Magifler, dic fratri meo , ufque *X non efl in Deum dives.*

Adfponfas benedicendas. Secundum MattKaum cap. ccxxj. In illo tempore dixit Jefus difeipulisfuis, Simile fl regnum calorum homini, ufque *pauci ' ero ele&i.*

Pro velatione ancillarum Dei. Secundum Matihaum cap. ccxxi. In illo tempore loquebatur Jefus cum difeipulisfuis in parabolis dicens : SimilejaSum eft regnum calorum homini , ufque *pauci verô eleSi.*

Ad velandam maritatam. Secundum Johannem cap. xscvij. In illo tempore refpondit Jefus X dixit: Aonpotfflhomo , ufque *impletum φ.*

itemficundùm Matthaum cap. clxxxviij. In illo tempore venit Jefus infines Ju· daa trans Jordanem , ufque *homo nonfeparet.*

In tetania tempore belli. Secundum Lucam cap. cl. In illo tempore dixit Jefus difi cipulisfuis : A'oliteJolliciti effe, ufque *adicietur vobis.*

Itemfecundùm Xlatthaum cap. ccxliii. In illo tempore accefferunt ad Jefum difi cipuli ejusfecreto dicentes, ufque *hicJalvus erit.*

Pro Regibus. Secundum Lucam cap. ccxviij. In illo tempore interrogavit Jefum quidamprinceps dicens , Magifler boae, ufque *vitam aternam.*

Proflerilitate terra. Secundum Marcum cap. Ixxvi. In illo tempore , cùm multa turba effet cum Jefu › ufque *X dimifit eos.*

Ad Pluviampqflulandam. Secundum Matthaum cap. clx. In illo tempore dixit Jefus difeipulisfuis: Mfereor turba , ufque Cr *difcipuli ejus cum eo.*

Adpofcendamfirenitaum. Secundum Lucam cap. Ixxxiij. In illo temporefitSum qfl in una dierum , X Jefus qfcendit in naviculam , ufque *obediunt ei.*

Pro quacunque tribulatione. Secundum Lucam cap. cxxv. Ia illo tempore dixit Jefus difeipulis fuis: Petite X dabitur vobis , vSqo/eJpiritum bonum petentibusfe.

In tempore mortalitatis. Secundum Matthaum cap. xxiij. In illo tempore circuibat Jefus totam Galilaam, ufque *fecuta funt eum turba multa.*

Pro iter agentibus. Secundum Eucam cap. Ixxxiij. In illo temporefatium efl ite una dierum , ufque *X vetui X mare obediunt ei.*

Itemfecundùm Matthaum cap. Ixxxij. In illo tempore dixit Jefus difeipulis fuis : Euntes predicate dicentes quia, ufque *quàm illi civitati.*

Ad Miffa votiva. Secundum Marcum cap. cxxvj. In illo tempore fidens autem Dominus Jefus contra ga^ophylallum, ufque *totum vitiumfuum.*

Pro quolibet amico. Secundum Lucam cap. ccxiiij. In illo tempore duo homines afeenderunt in templum, uSqat exaltabitur.

Profalute vivorum. Secundum Johannem cap. cliij. In illo tempore refpiciens Jefus in difcipulasfuosdixit : Pater, quosdedifli mihi, volo ut ubi egofum, ufque & *ego in ipfis.*

Pro iffirmis. Secundum Matthaum cap. Ixvii. In illo tempore, cùm veniffet Jefus in domum Petri, ufque Cr *abiit in domumfuam.*

Item fecundùm Lucam cap. Ixv. In illo tempore intravit Jefus Capharnauni , Centuriones autem, ufque *qui langueratfanavit.*

Pro eleemofynas facientibus. Secundum Lucam cap. clij. X in clxxx. In illo temnore dicebat Jefus ad quofdam : Ktndite qua poffidetis, ufque*panem in regno Dei.*

itemfecundùm Matthaum cap. xlj. In illo tempore dixit Jefus difeipulis fuis : Eflote ergb X vos perfe&i , ufque *reddet tibi.*

Contra temptationem carnis. Secundum Matthaum cap. cxc. In illo tempore dixit Jefus difeipulis fuis : Dico autem vobis quia quicunque dimifirit uxoremJuam, ufque *qui poteft capere capiat.*

Pro petitione lacrymarum. Secundum Johannem cap. xciiij. In illo tempore dtxtt Martha ad Jefum : Dominefifuiffet hic , frater meus non effet mortuus , ufque *crediderunt in eum.*

Tom. I *Contra obloquentes. Secundum Lucam cap, xlviiq. In illo tempon dixit Jefus difcipulisJois: Beati tritit cùm vox oderint homines*, ufque *multa in catlo.* Te» L

In contentione. Secandam Lucam cap. cxcvii. In illo tempore dixit Jefus dife'i-pulisJuis : hnpoffib'ilc eftut non veniantfcandala , ufque *quod debuimusfacere facimus.*

Pro paci. Secandùm Johannem cap. cxxxij. In illo tempore dixit Jefus difcipulis fuis : Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, ufque*ficut mandatum dedit mini palet,ficfacio.*

In agenda mottuorum. Secundum Johannem cap. Ivi. In illo tempore dixit Jeftu difcipulisfuis : Omne quod dat tniki pater, ufque *in noviffimo die.*

Itemfecundum Johannem cap. xciiij. In ilio tempore dixit Martha ad Jfeun : Domine.fi fuijjes hic.frater meus nonfuifiet mortuus, ufque *in hunc mundum veniflL*

hem fecundum Johannem cap. xxxvitij. In illo tempore dixit Jefus difcipulis fuis : Sicut enimpater jujcitat mortuos , ufque *de morte ad vitam.*

Itemfecundùm Johannem cap. Ixv. In illo tampore dixit Jefus difcipulis fetis : Egofumpanis vivus , ufque *in noviffimo die.*

itemfecundùm Johatinctti cap. cxcij. In illo tempore. Tunc oblatifunt eiparvuli, ufque *abiit inde.*

Itentfecundum Johannem cap. xxxiij. In illo tempore veniens Jeftu in civitate. Samen nana qua dicitur Sichar , ufque *nonJitiet in aternum.*

In uno Codice Regio ilb leguntur , qux non erant m Colbettina.

In Jcrutinio primo. Secundum Mathseum cap, cxcij. Tunc oblatifuntparvuli ad Jefum, ufque *talium eftenim regnum calorum.*

hem infecundo ferutinio. Secundum Marcum cap. cvi. Afferebant ad Jefumparvulos, ufque *benedicebat rot.*

Itetn in terftofcnitinio. Secundum Lucam cap. ccxvj. Afferebant ad Jefum infantes, ulqiie *talium eflerum regnum Dei.*

In alio Codice Regio lurc quoque leguntur, qux in aliis antiquu libris non inveni.

Quando ad Regem vel ad Principem itur. Secundum Lucam cap. cix. he, ecce ego mit10 vosficut agnos inter lupos, ufque *adpropinquavit in vos regnum Dei,*

Cxtibos Libillos] id eft, Librum Evangeliorum , PQltenum . Antiphor.anutn, Breviariufti, ut eft in Polypricu fandi Remigii Remen- 'Li™' 'i' · el^ ut *8° interpretor, Capitulare Evangeliotum de circulo anni, in quo initia tantùm & fines Evangeliorum indicantur. Pnetem Labrum de Computo , alium de Ordine Baptifini, Marryroloeium , Pœniientiale, Pallionale. Canonum volumen , Homilias quadraginta fandi Gregorii. Boa enim libros in fupelle&li Ecclefix commemorat idem Polypcicus.

In txiQUni moutuojlum j Vide infra lib. *i. cap. i97.*

XbWc.to«. Aotcnuata.] In Codice Tbuano legitur *adnuptiata,* in Colbertmodc in Sangallenli ad*nullata,* in uno Vaticano *snnuliaia,* in edition· Bafileenfi *adsmaia.*

Dio oeirvLANfk l Codex Colbertinus, itemque Metcnlii , Palatmui, Bellovacenlis, Nonnannicus, Caniberoneolii, Paritienlu, Remeufis, & Pithaanus habent *Domui* opuu-U*tc.*

Hic insim. cinsuimcs] Hxc eft le&o Codicis Palatini, Bcllovacenfts , Metenfis , Camberonenfis., Rivipullenlis, Tliuani, Divionenfis, Parifienfis, Remenfis, Tiliani, Pichtxani, & editionis Bafileenfis. Nurmannicus habet,.pre *tempore Uc iiqcrada cenfeuuu.* Alii, *fer tempo·* , film emendata afque correûa ac reflitufa fcripiù confirmare optanuu.* Certe ira legitur in ipfo Capitulari. Nos emendavimus Anfegifum ad vetutta Anfegtfi exemplaria, & majorera librorum mimcrum minon pnrtulimus. Pag. ni. C*P. "›|·

Di semais] In codice fandi Vincendi Metenfis legitur : *Dt feriptonbur, tu* rm *vitinid frribani.ln* uno Vaticano, in Sangallenli, & in Colbertino : *Jubemut ut firipiorei quique n*n viuoii feribunt.* Sic etiam fcripeum ruit in libro Caroli Motinxi.

Non vitiosa scanamt] Magni quippè momenti eft habet· libros benè emendatos *Sc cotredos*, ut legitur in cap. *tc* »03. huius libri. Nam imperin ac temerarii feriptum aliquandb ita perturbabant fenfum ordinemque verborum, ut etiam in hac clariflima luce literaram infinita fint Joca in vcteraui feriptis qux nulla eruditorum induftria fanXre poteft. Atque ob eam cau£un obm ars feribendi libros inter porripua eruditorum ftudia ccnfebatur, uti didum eft in Noti» ad Agobantam peg. 143. A* oftendir *etiam* Hngo Menardus in Notis ad Concocdiam regularum pag. Sa ji Hieronymus in Catalogo Scnptorum ecriefiafticorum tradit Pamphilum Martyrem manu fui defisripfill· magnam pastam Operum Origenis : *PempUhu Prtjbyter utu* BiUtetheca divina amoreflagravit ut maximam partem Ongeois volemuium fui manu defcripferu. qux ufjui hodie ia Cafaricaji BMiotheca habentur. Sed.* & m *duodecim Prophetat viginti quinque Origcnu volumina nuuiu ejut exa-*

JP—

T·M.1. *rata toptri, qua tante ampteSor fr fervo gaudio ut Crâfi epet habere me credo».* Paulinus Prefbyter in via ûnâi Ambroiîi Epiicopi Medtolaacnüs : *Nec opérant declinabatfcribtndi proprid* «au *librot, nifi* cam *aliqud infirmitate corput ejut attenuaretur.* Sanâus quoquè Fulcenrius, Epifcopus Rufpenlts, cùm adluK Monachus effet in Monafterio omsorii Juncentis./crpieris *art» laudabiliter utebatur*, nt docet Ferrandus in via cjus, cap. 14. cttram. In veteri libro Prifciani MC in Kbliothoca Corberrina hzc leguntur in calce« FL *Theodofiau F. D. Memoriali» facrèfcrmti ep^Uanun (r adjutor Qtutftorù focri palatiifirigfi* m m eeed *amm Prifciani viri difertiffimi gpammatici doSoru nui ht urbe Roma Coafianthiepoli dit* K KaL *Marcio» Mavortio V. C. Confule.* Alctrimu » vu 'auras, libros proprii nunu fcribcbat. Teftû Codes facrocum rabliorum qiscm in Vallicellana Bibliotheca extare Baionius air ad annum ncccxxvui. iht inter varia carmina, ifta leguntur :

Prv me, fùfyae kfao verfiu, erwv auarrac·.
.dkaie 4ker ego.

rcftis etiam anâor Annalium Amanenlium, his verbis; *Dedtt idem JaeniKmui Rex Auguftut dinianenfi eanobto quatuor Evangelierai* librum,* fui *texte» dùùur, atjtu poflei funt mirabilifikemate caenpefiti, at* num *elcRri aureolum conforma peripiufieui , eitcrum verb tberù pulcri* c«· Lum d^feMaM.iceiw/iM. Quem *hbrum ejufdem* Ittgü «Ufijur *fr didafcolu» proprid manu defcripfit Aluuinu», qui* cr *Mina», qui artntm liberalium apprimi fuit peritu» .· cuju» Lbri multi rtperumtar, quorum* fiudant *dt TrtSuuRhdofophi»fin DtaleRica, quUamqueda Trtnùatù* c m* *fcripti hebentur confiffione. Fecit* €r *hune Evongelborum librum, eut cerdit diSatut propriofinfit, fid corpori» proprii Jcribente manu.* Hinemans qooquè Remenâs *ı*irchiepifcupus, vir primarum in republies partium, librum Adalatdi de ordine palatii fuà manu fcripfft, ut ipfe teftarar in epiftoh 14. cap. l a. *Adalhardumfenem & fapienttm Domm Karoli Mogm Imperatori»propinquum & Monafterii Corbei» Mbatem inter primat Coafiliariot primeur ht adoltfcentia mea vidi,* cujei *libellum Je wdme palatii Cr le# &* firipfi.* De Simone Abbate lànâi Albani le^itut in vitia xx111. Abbatum ejufdem Monaftet n quud *ppflqudm feUcutr ia curatn pafloraltm eft ajufnptmt* ee« *dtfiit librat apthaot & volumina authentiea* & ftlejpua *tant nevi fudm vtterù teftamtati fenben & ad tutguem iteeprehenftbUttr praeparare .* quorum UMtrtm longum foret explicare.* De eodem legitur *quid duet vcl tret elcàiffimoi firiptortt continui ut camera fua honorifici fuftinuit. Uadi librorum optimorum copiam impretiabilem ad unguem prreparavit.* Ur pauK> poll de eodem : *Scriptoritun quoqui note temporit ftrd dijfipatum & contemptum reparavit, & quajdam laudabiln. confiutudinet in ipfo innovavit, (y ipfum ampliavit redditibvi.* Scriptorium erat local ubi fcribe manibus operabantur. Locus iis, ut Browerus ait, Fuldn fuit fweffii dc reticeiuia ftud» fuigularis, cui 1'Luxus inagilta hos infcripiit verticulos :

Teal.

Maa >&nm *titkftrt» hna.*
A imojfi-vt rmmuja» f> iml» MT*M,
Mr *frtpu* «wr * *iff»* -mu
OтoA&ı fUr^remfeM UMlm.
Tı—in f·» rdfe */amt otimrit* «k
J|f M«r *tpnpuiJtcrt·)mi firiOereOOne,*
Hn—maejM&onr Ori com.*

Scriptor mercede fua non caret t quia hi qui libri* utuntur, gratiam femper habent ei qui faipiir. modo *n&e&* emenda» fcrip£rrir. Nam *û* nqgli> gemet in hocverfatns fucrir, turn pro gtacia querelas excitat. Sanâus Hieronymus in epiftola ad Lucinium de infeiria dc tetneruare Notariorum ac Librariorum queritor hia verbis que merentur heic ttanferibi. *Unddfi paragrammata repererit.* inquit, *vel miaùi aliqua deftripta font qu»ftnfiim Ugentit impediant, non mihi debet imputare,fid tuit, & imperitia Notariorum Librariorumque incuria , quifcribunt, non quod inveniunt,fid quod intelligent ,* & dùn *alienet erraret emendare nitantur . oflenduntfuot.* Vide Juretum in Milcellaneis ad Symmachum lib. 1. epift. 11. De Notariis quod ait Hieronymus, intelUgendum videtur de his qui notarum grammaticarum ufum callebant, artem fané operofam admodum ac difficilem, *6c n* qua propter difficultatem operis dc Notariorum infcttiam mukafmdiflima menda ir replerunt in verarum Scriptorum libros, ut anrè me monuit vir fummus Jacobus Cujactus lib. Obfervat. cap. id. Extat in Codice *74. Bibliotheca Regix vetuftiflimus liber atris notari*, in cujus pcrfaribne hec leguntur : *Multi fimt qui incipiunt Cr volant dijeere notat ; fid paucorum efi gratia confina. Ktdetur «enim mihi art ifta fimtlimdaum ttnere fallen juxtd aquat pofitam ; ut quomodb rami ejur omnifnueUa filvarum cenhtare atque confinagere poftunt t ita etiam art ifta omnem auRarnatem noviacvtitriiTeftamentl five orthodoxarum Patrum omnemque erudimentum fidei velecifiimt valde excipere pettft. Et* infrà : *Sunt igitur aliqui qui dimiuaut ad ternam partem, aliqui tamen ad medietatem. Et funt plunmt qui non dimittunt nifi ubi in fine dicitur* Pl atbol a. *Et cum jam. adjuvante Domino Chrifto remeaverint ad portum, tunc jam indefinenta nolunt* (Leg. *volunt) dimmer» quod ner totum anni fpocium laborare vifi funt.* In Colla rwne Canhagineoli cognitione l l cap. t. Petilia nm Epifcopus parusDonaciftaivm air : *Nerei non novimut ; -neque ea natura rerum eft atque ipfatum. ut ita dixerim, litterarum ut quifquam notat leget aliénai.* Ob eam caufam pan Catholicorum habebat .fuos Notarios , pars verb Donatiftaram' foot, ur patet ex inicio prime fecunde cogniuoms : *Exdfitnttbut quoqui Januario & Fitale Notarii» Ecclefix Catholica, Fictore & Crofconio Notarii» Ecclefia Donatiflantm.* Ex ignoratione notarum iftarùm emerferunt, ui dixi, tot menda qme paffim occurrant in vemribu» libtis. velat in hac ip£t Collatione Carthaginenfi. ubi-in capite vigetimo prime cognitionis legitur : *EdiSu enim propofuu prxfentia tu»,* cùm feribendum effer *proflantia,* ut in capite dj. ejufdem priinx cognitionis : *Pervidet jam* hinc *proflantia tua.* Iu capite 10S. habetur, *In*

Tmi L *judicio prudenti» nut pro prnfimetin* tw. Fmdius abetrarom a* in capita 1}·. csnix cognitionis, abi ibidem Pedlianut fic alloquitor Marcellinum Tribunum t £f* imffl uum *defidere peeyidtn proxtmtiatiouem quid* tec ls«*fentiet g* ubi dubium non eft quin legendiMi fit nrrjtmriam. Sunt fit aba muka loca fadifimè depravat* pct infeiriam Notariorum fie temeritatem Librariolum, quorum amandationem opponnniocium tempon refervo.

F>r *ni.* ***.*.* Non sint ussolata] Beatus Rhenanus liK * rerum Germanicarum pag. 95. *Omnia* reda*-*dabantfirvù* mm *fifcalinu five regiit quam Et·cltfiafiicit. Proindi utdio fervito:u multe Mc·nafiuam vitam profitebantur. Undi Lex extat eaitnùt hoc fieri permutent, eu pagijuftii cultoribiu dtfiituantur-*

Tantos conchmwt] In Codice Normannico Uprur. *tantôt congregate quaxtet coxfilium daripotefi.* In Parifienfi, *tantôt congregate quaniitntflutx dart pettfi-* In Remenfi, *tantôt congregate quantic cmefitum dari pettfi.* In Pithmauo, *uni» congregare quanticjfubfidium deri pe·ttft.*

Wnw. Poilu*] In «no Codice Vaticano, in Colbertino, fic in Sangalicnfi legitur *puellarii,* hoc eft » puellares. Puto autem heic agi de puellis Mooamrio traditis in tenera xtate, que in Codicibus mos laudatis adjedivè vocantur puellares quo modo Moiufteria puellaria.

Et fvlmntuu] Dubitavi an expungerem has duas voces, quia non habentur in plerifquc vetuftis exemplaribus, neque in editione Baideenfi, neque demum in Codice Legis Longobardorum. Défunt euim in duobus Vaticanis, in Bellovacenfi, Metenti, Normannico, Parifienfi, Camberotienfi, Rivipullenfi, Divionenfi, Pithrrano, Titiano.

Salta Canonica AveroarrATt] Verus gloffii addita in margine Legis Longobardorum in uno Codice Regio : *id tft, nex Juu Monacha enti xr. annet, metx mortit eut reptu excepto.* Sed in hac eloffii legendum eft *antè xxr. annet,* ut fupri cap. 45. hujus Libri, Vide qux adnocata funt ad caput 44. Francofecdienfe.

MAc.ua. Si btbnu.it iambs] Caput iftud tribuitur Libcrio Pane in Codice xvi. libratum apud Bimum. Sed nujus fidfitatis audoc eft Burcnaidus; qui Edidi prétend mentionem onufit, *ne* qua Capitularium veftigia remanerent in hoc loco.

iNxqoalitas Alius] Statuta antiqua fiu di Petri Cocbeienfis cap. j. *Si primer eliquem* nectffitettm *atfiftcbet temperii, hqfpitum,* €r iu*aqualitme adrii nece/efueritt deutatur ti tulit fréter metunt dt cajat cotefcientu emeetftcuri iit.* Anaftafins Btbhothocarius in vita Stephani I. *Pefied vtrb beatifimui Papa pru nimie Insert itixerit ataue temperii 'maqualitatefortiter ixjfrmatut tft.* Inftiturio fendi Angilbera Abbatis Ccntulenfis de diverfitate Omciorum : *Ptr viam Monqfttrti uni cum popule accedentet ed portam beati ArckangtU Aiicheclit. peradifum ingredientur. & ceremfenSu Ntttvitett oretione f»Bd, pettfl tftium mtdienum & ptr cechein mtriditnxm ejitndenitt, ed funSum Selvetortm perveniet. Quidft retie eàru hoc nexptrmftru, dtfenSe Merinper Lengetüem terre* tenus *t/-que ed efttnferimm igfiut Lenmuùe, que farfum efttnditur, ventent.* Inaequalitas alibi mixbum fignificat, Mt pluribus cftendit Hngo Menatdus in Notis ad Concordiam Regularum pag. 179. djl. *669.* Ten.!.

TaiatiLATto] Vita Alcuini t *Decuit etUtm tum* (id eft, Karolum M.) *per émut vitn fun temput qttet Pfilmet Penitenûet cum Ittenin 6r eretiombut prtcibtfque, qutt ed eretienemfte-cieltmfucitndem t quet in luude Dû. quet quequi pro quucunqut trUuletiene, qutmqut* erieut *ut fe in dtvinit extretnt Itilihi dteenteret.* In libro Sacramentorum, inter orationes feris quartx poft palmae ifta legammr l *Pervenient ed te prtctt dt queamqut triMetiene clementium.* Et infini pag. 157. habetur MU& pro quacunque tribulatione. Aliam nos olim e> Codice Colberrino edidimus poft Notas ad Reginonem tit. vrh

Edictum nostaUm] Hinc collegimus in Notis ad Reginonem pag. *$69.* jejunia & fiepplicationes qux tftm extti Ordinem injungebantur, auâoriate Principis inrerdùm confuevifle decerni. Fruftri enim Princeps tolleret neceffitarem erpe&andi Edidi, fi ea nulla faiflêt.

Famis ikoha] Nihil frequentius in Annalibus & veteribus monumentis illorum temporum quim commemoratio famis qua divertis temporibus & per multos annos fuo Karolo fir Ludovico afflixit populum Chriftianum. Frochariuf Epifcopus Tullenfis epift. 16. *Cùm kit pm tritit «nets ümpinmfemit multimodem ei eriditeumfe·fetum velgrexdixit impeienem perptffifittrimut.*

Dt LIBlais] Iftud caput fic paraphraftici expofuit Boatus Rhenanos m libro feosndo teram Germanicarum pag. 94. *Libero* brasim *xen lice·butftft eddictre Moueficrio nifi cmtfuUe Principe. Nam quidem hocfucitbent, neuftudie pee·tetit. fed ut pericula belltnm 6r «ivilieM Juno·* H-mirm *m^efiiet cvitertnt. Quidum, qubd epibut pollerent,* d *collidit MenecUt ciraimvtniebentur Hiet vtluc pifcem in nefiam ptllicitntibur.* Huc quoquè rofperifië videtur Joachimus Vadianus libro fecundo deColleeiisMonafteriifque Germanis veteribus pag. 4j. *Frencit quidem,* inquit, *tamttfi liberum non tjte Menefierium ingredi nifi Principe fonfidie qubd iem tdm tjtnt qui conditione delt&ati otium ment nim pittactmjeamtntur, tamen hoc ompuii Monudufino Alemanni favebant.* Pag *nt-* *** "

Functions ara. rvertNDA 1 five *ut eeetu at·ruit declinet,* ut verbis fen&i Ambrofii utamur ex libro fecundo adversus Symtnachium. Vide Concilium primum Aurelianenfe cap. 4.

Di orraissioNi] Caput iftud repetitur defcripram in capite 17. Concilii Moguntini anni OLCCXIVIX. c

Pausexdm] Hsc vox non habetur in antiquis exemplaribus, Vaticano,'Ihuano, Sangallenfi.

A POTiNTioaiBUS ovraissi] Anianus in interpretatione Legis p. Cod. Theod. de contrahenda emptione : Sciant *omnet, quicunque d potetuioribut perfonit oppreffi eut donaverint eut vendiderint, poft revocari.* Ad qux vetus glofta in antiquimmo Codice M£ Biblio-

rhecx Regix fic hebet: FtrWfrarid. Sii· m<U» MR *futrii vili» perfixa, pattntier, at Judex, taiaaad» requirat ab tu tur firtvtrit. ceqftria-gtafque fifce cagtt maltam ptcuniam eftrrt. qui eiputptrtatta rufua» cegttur tradtrt Judici. At ftficd rtvtcari paetrit.* Vide Jacebam Gochcfredum ad hanc locum.

Lathonbi] In auâario SigebemAquicin&ioo feriptum eft tantam fiaifte femen anno mcxcvii. ut *multi hac necefiuut cattfiriAi caturd canfuttum vivendi afiua latrant» efiSi, laqueefiat fifpenfi.*

Nisi sicvt] Rhabanus in eodem capita Concilii Moguntim : *Nifificut ia daxuaica Capitnlari alimfaStprocipuw.*

It a lunru*) Hxc eft ledio omnium fermé reteram exemplarium dc editionu Bafilecnfi*. In Tiliana dc Pithmana legitur „Jêd *amnimodù ua fervetur.* Que led» *iaab* habetur in Codice Colbertino, in Rivipullenfi, dc Sangsllenfi.

Da xiMHcnj Beatus Rhenanas hb. a. rerum Germanicarum pag. 9$ referens Leges aliquot Francorum : *JUtndici ptr rtgiaxu vagari aea permittuntor. Sue* paupere» quaqua ctvitat olttt. Illi» t tufi mutibu» operentur. nuUui quicquam dat».*

Usu*a bst) Butchardos iftam Confticarionem refert *ut Concilia Aguhtnfi cap. j.* abi non extat. Sic etiam Ivo in veteri Codice fenâi Vidons. Nam in editiombua Iqginu *tx Concilia Carthagmtnfi cap. xiij.* in Pannormiaquoquè lib. j. cap. 161. retatur *ut Cancilio Apaduafi cap. j.* Vide Nous ad Gratianum pag. $1j.

Prastat] commodat, mutuum dat, ut dictunl eft in Notis ad Reginonem pag. 0«. Alibi nrxftare fignificat donare, ut in Concilio primo Hifpalenh cap. 1. *fe prafiitum it fui»* rtfo nra *fixit Ecclefia.* Er in Concilio Toletano IX. cap. *j. corfam prafiui evidenter exponat.*

Quicuxqui] BurcharduscaputiftudaccepilTe fe ait *tx Decretu Julii Papa ufitroriu miffi» cap.* 11 f. Vide Notas ad Gratianum pag. $14.

Prottsr cupiditatem] Vide Jureti MifeeL lanea ad Symmachum pag. *71.*

Neuotium] *negate* Francis, id eft, mercaturam, negotiationem. Undè negotiari fignificat mercaturam exercere.

Lhu minans] Vide Capitulare fexrum anni dccexix. cap· 10.

Filios EAiuni] Tilias dc Pitbaas ediderunt ,jflie* Lsfemifeu Grueres *bexuunt Chriftam pradicantibut.* Sed omnia vetera exemplaria dc editio Bafileenfis repugnant. Utrobique esum feriptum eft ud noe edsdimus. Atque ita profecti» legitur in Canone Creando Synodi Romana Tub 3*lveftro, undè iftaaccepta funt. Æneas Epifcopus Parifienfi* in libeo advents Grecos cap. 104. legit, *in feptua ttdimouiafilio» & uxore» habente» & mkauU Chrifeum pradicarutt.* Similis loquendi modus repetitur in capit· fecundo Francofecdienfi, *naUnt ex mancipii» ad illum pertinente» beneficium fame moriatur.* Sk einra dandum eft diploma Anmlphi Duci* pro Monafterio fendh Amulphi Metenfis; ubi pro eo qnbd Menriflfe* in htftoriaEptfeoporam Merenfinm p. 11j. «didit meidifeu &. Museidifeu cum enuu *ùuegritate feu adjaceatü» ad fe afptcimtilnu vtl ptninauAait* inCharadarioa quo iftaedita fuut leginir *afptcientu vtl pertinantu.* Hinc apud Huscmaram inopofeofe iv. Capituler, cap. *4. dc ia Lagibasfea&i Swphani Rsps Hungacw lib. a. cap. j. T</cj «meas Gr «entfererer *fixa aligna fint infunia, «aera* 6r/Un AehaM,&MMind *dtr^htm predicant".*

Si quis ai» Ec<lssiam] Hac Conftitutso Ludovico Pio tnbuitur in vulgati* editionibus Legis Longobardorum, *n antiquis verb libris Karolo Imperarori. Quod melius eft.

Ecctssiam iNcasm] Gloffa vetus in uno exemplari regio Legis Longobardorum; Ptr Aec *apparet Eackfeam.* ara *dui txixnitattm.* Vide snfri lib. «.cap. a79.

CoNHTiat] Ad hoc verbum ifta adnotat Nicolaus Boherius : *Neta prectfiuin criminalem in Ecclefiafieripeje.* Vide infri lib. *6.* cap. 191.

Taadirs volvskit] In antiqua editione dc in vetuftis exemplaribus Legu Longobardorum legitur *maluerit,* apud Lindcnbcogium verb *velaerit.* Gloflâ interlinearis in uno Codice Regio fic habet ad hunc locum : *Hinc dtkcmiu intcUiaert fnid idei illi tradita erant nt ab ta difirtUttrentvr* & /id *cenditimt.*

Tsstibvs lbcitimis] *id eft. vivtntibxt* cdem *Lege gni b ipfe*, ut ait eadem glofITa.

Stamus tirmansant] Sive *Ugitimi» ttfiibnt five nen legitimi» caaftBa fiau, valeant,* ut eft in €xlcn> giodA·

Ur PanavTsai] Videinftà lib. 5. cap.40.dc lib. *i.* cap. ai7.

Sins causa] id eft, irrationabiliter. Flodoardus lib. *f.* cap. si. de epiftolisab Hincmaro Archiepifcopo ad diverfee fcripciss Aipaine *SilvantSeitfipre quadam hemiat quern irruienabilutr ab te excommunicuum, ut campererat, intitnm.*

Promissions iacta] Leg. *promiflientm factarn fecundùm regulem firmiter teneat.*

SacvNnvM assulam 1 Iu etiam in vulgatis editionibus Legis Longobardorum. Sed in uno veteri Codice legitur */tcundim Legem,* in alio *fecundùm Regulam,* ubi pofteà vm Lcgm repofiueft fuprà lineam à mana antiqua, ut indicaretur, opinor, fic emendandum efle.

An mmndvm] Editiones Tilii dc Pithei addunt, *nifi quantùm fufiicit.* Sed hoc non habentur in antiquis exemplaribus. Translata autem huc funr ex Capitulari tertio anni dcccih. ubi hxc daufula additur in Codice fenâi Remigii Remenfi*, ut illic monuimus. Vide Cxfarii Arelateniis Homiliam quintam inter easqux à nobis •dire funt.

Ut muicatus]Burcharduscaput iftudtribuit Concilio apud feiktam Medardum prxfente Karolo Imperatore.

Dis oominico] Vide Notas ad Agobardum pag. ao. dc ad Concilia Gallix Narboneufis pag.

Ut nullus] Burchardus hanc Conftitutionem refett ea Concilio Aurelianenfi cap. 1o. ubi non estât.

Esin 1a] Sic feribebant per illas tempeftates. Haiminus Presbyter ia libro de miraculis

I fan&i Vedafti cap. *6. Exenia qux menus ejut invenire potuit, mihi quidem attulis.* Sic legendum apud ivonem pat. 3· cap. 95. Vide eundem ibid. cap. 169.

Exinia] id eft, munera. Capitulare Theodulfi cap. if. & Actonis Epiicopi VercclienGs cap. jj. Si f«ù *Pnjhjttr istventus fiterit altcui Cleric* <«r Laic* munera dare eut dcdiffe m Er· defiam akerius Pnfoteri fabripiat.* Capitulata Ahython Epifcopi BafilecnGs cap. 11. Scmiu *quia nemo per pecunias ordinandus eft.* arc *per mantra Ecdefiam debet accapare* Hineman Capitula tit. 4. cap. 5. Strpi *vosadmmuiit exeniis Juptrfluis contrd fatras regulat pre Ecclefiit viduatis* wit *dandis.* Idem apud Flodoardum lib. j. cap. at. fcribix *Sigloardo Er RodoU*pro quodam Pnfyttro asieonfanftrat.juadenttSsgloarde, at LsbeUofux prqfimmtis à regimine plebis fibi commijx redderet ft alienum, Cr alium* tn *loco fita expetent ordinandum, fed caUuisam quod habebatfaAtm fibi celaverat, videlicet nt ulumnui ejus fine confenfu Senioris jus in lace ipfius ordinaretur, & quia xenium rttuadtare dolosi feceris.*

P«. csf. 14« Ur Episcom J Caput iftud ex Concilio Arelaten; c< laudat Burchardus, Regino ex capite 141. Capitularium. Vide Capitula Katoli Calvi tit. xt. cap. 8. 9.

Pif.τι». t*r-M»· Ur dicing 1 Charra Udalgarii Epifcopi HelenenGs pro Monafterio ArulenGdata anno mcxlii. *Licit enim prxdi&a Parochia juxtà terminum fit BifuUuntnfi, Er multa habeantur infrà ejus terminum qua ai prodi8am Parochiam pertinere dinofeuntur, quin predi&a Parochia fub noftra dioccfi confitruifa manet, decime, primitias, atque oblationes fidelium, qux juris efie debentur, noftri auBorttate terminari debentur. Quia fic feriptum eft in Canonicals auSorusue: DerimxÇx primitix in manu Epifcopi confiftunt.* Vide Addit. 111. cap. ta.

Ibid.c. >44· Mane* comstxvawtdx] In uno Codice Vaticano legitur, *melius à Prejbyteris conferventur.*

IbiiLc. i4f- Ur Ecclisix] Burchardus refert *ex Concilie Melitnfi cap.* 45. Gratianus ex eodem Concilio cap. 8. Mali urrobique, uri diâum eft in Notis ad Gratianum pag. $$9.

Consbcxxmtuk] Regino addit, *& faperflua altaria deftruantur de Ecclefia.* Burchardus, & nt *fuperfiua altaria deftruantur.* Gratianus, *ξx fuperflua akaria dtftruantur.* Sed ifta daufula in nullo veterum exemplarium extat qux nos vidimus, neque in vulgatis editionibus Capitularium.

Ibid. c. '✦· Ut Pxbsbytxxi] Apud Butchardum conftiturio ifta iumpea dicitur ex Concilio RemenG cap. 4·

Limtxamina altaalbus] Regmo lib. r.cap. 4o. & Burchardus, *linteamina in altaria.* Sic edam Codex Meteniis. Vide Notas Hugonis Menardi ad Librum Sacramentorum pag. 197.

Ibid.c. >«r< Altirius Paxocmianum] Vide Capitula Herardi Arduepifcopi TuronenGs cap. 19. oui addit *abfque licentia fui Prefbyteri.* Burchardus legit *alienus plcbefanum to nolente,* id eft, nolente proprio Presbytero. Gratianus addit in initio capitis: *Nullus Prefbyterant Diaconus alte· ritu mebonum, frc.* ubiConedbnsRomanirtctè annotant has duas voces *aut Diaconus* non extare in Concilio NanneeenG, ex nuo caput iftud deferiprum eft, neque Capâtulatibus, neque apud Burchardum. Sanènon extant in Colbcrrino Gratiani codice. Teu. L

Missam cantaxs J id eft, celebrate, ut palam eft vel ex capite 431. libri lêprimi Capitularium. Admonitio fynodalis antiqua: *nullus in alterius parochia Mtffam cantu abfque proprii Presbyteri voluntate & rogant.* Attotam Presbyter in epiftola ad Lndovicum Pium, qua efteen teGma fepeima inter Bonifacianas: *Hortaris me Femtvinus contere in illa Ecclefia.* Notitia traditionum EcdcGx SalisburgenGs apud CaniGum to. vi. pag. 11f5. *Omrüm Preslyteris contradixit ut nemo tbi cantartt Mifam.* Hincmarus cplft. 41. peg. <97. *ei akare Ecclefix mex cantare pofent.* Concilium Duziacenlê parte 4. cap. 7. *ut Mijfam Presbyteri non conterent.* Ditmarus lib. 7. pag. 100. de Thieddego Pragenfi Anti *Bito. Paralyticus autem erat, &pra manuum tremore ajfiiuefine eflaatium eustilie Presbyterorum Mijftm canere non potuit.* Fratres Joannes *Bc* Petrus S. R. L· Presbyteri Cardinales *8c* apoftolicx Sedis Lend in epiftola data anno mcxxix. ad Canonicos unâi Alexandri PergamenGs edita â R. P. Celeftino in libro ss.hiftonx Pergame» ii> pag. 41I. *Fefira namque ineereru Sacerdotem aut Clericum idoneum invenire, inventum vtib in eis collocare j quemfi non poterit Epifcopus canonici ratione repeUere, &▪ canendi licentiam (r curam commendabit animarum.* Primus Poenicenrialis Andegavenfis i Joanne Molino editus in Appendice operis de Poenitenda peg. 36. *Roget Presbyterum ut Mtffam canttt pro eo.* IW· *c.* i*s

Ut unusqvisqus] Burchardus iftam Conftiturionem accepitfe fe ait ex capite 48. Concilii Carthaginenfis. Sanè in Concilio CarthaginenG tertio cap. 49. habetur fententia iftius capitis, fed non iifdem vierbis. Iraquè Burchardus non defcripGt ex Concilio CarthaginenG, fed ex Regione. Admonitio fynodalis antiqua ad Presbyteros: *Res & facultates quas poft diem ordinationis veftrx acquirkis, ad Ecclefiem ad quam titulati eftis pertinere fetatis.* Vide IGdorum PduGoram lib. a.epift. 117. Capitulare quintum anni occcxtv. cap. f.Flodbardum lib. 3,cap· **· ubiagit deepiftoia ab Hincmaro feripea ad Theodulram Comitem, Bignoniuin in Noris ad Appendicem Marculfi pag. 958. & 964. Pag. *m.* tap'›J*

P«nitsntxm] Admonitio fynodalis antiqua: *Nullus panitentem invitet carnem manducare fir bibere vinum, nifi pro eo ad prafens eleemojynam faciet.* Ibid· '*.▪

Invitit] In Codice Palarino, in Regio, Colberrino, TrocenG, & meo, tùm etiam infrà lib. j. cap. 5 3. legiturcegei. Sic etiam infuoexemplari legebat Herardus TuronenGs Archiepifcopus, ut pater ex capite af. Capitulorum ejus. In titulo fané Gmpcum eft: *De pxnùentibus non cogendis.* Ubi codex DivionenGs addit, *ad manducandum vel bibendum.*

Unum vsl duos dbn.] Hec eft le&io veterum exemplarium Nonnannici, Tiliani, DivionenGs,

To*L Divionenfis, Rivipullenfis, Thtuni, Remenfis, ftc editionis Bafileenfis. Colberrinus, Bcllovacenfis, A Metenfis habent, *uaumoutduoi denertot.* At in Codke Palatino, *ia* Kκio,PııIχχϋ», Treceoii, Camberonenfi, À meo feriptum eA^meinaitf *duot vel tret.* In Soagalltnfi, mwhw *dam vtl irti.*

P*.. **** ''** Craxtas W.K10AT] Mom. inquit hoc lot» Nicolaus Boherii, *fretbyterum nouruan ejfi tu»* rf'· Poftcâ tamen liant.

Conducto*] *id eft» generclit Adminiftro-* Hr', ut ait glofla interlinearis in uno Codice Regio Legis Longobardorum. Alia glofla fie hebetude/, *minfterieiii. fi Leicut tfi* Senior, *vel tu pqfiù conducere Ecclefiem eb Eptfiope.* Ad-Asoniuo fynodalis antiqua : *Ntdlut veftrim ufu-*ras exiger & ceedaâsr*fit Sttûerû extftet.* Inqui· fit» vécut epifcopalis cap. 41. Si *ufitrm exiget, & condu&orfui Sauoru cxlftnt.* Ilidocus Clarius, Epifcopus Fulginas, crarione at. in Sermonem Domini in monte : *Abutuntur* tontines Sacerdo* nias tcnjiidm m«ncy»iii ni *vdtffime qualité officie, ed propiuuu négocié, ed meraiiurem. Pierèque veri* non *expe&Mt dùm eccerfiuuur, fid ipfi ultrb fi oftrunt*, nefne nUion faemvu *ub~ jtiiiffimum officii munut detrcSent, modè indè eliquid lucri effequi pqffé/ferent.* Vide Notas ad Agobardorum pag. 64.

Sut Scnioius] Hxc eft vera lêâio. In Codice tamen Legis Longobardorum legirur/ws *Seniori-but.* Quam le&onem habent etiam vetera Capitularium exemplaria Palatinum, Colbertinum, ôc Sangallcufe. Normannkum habet *fuit Scniorit.*

IbM. c. >η· I* Ecclisia] de hoc argumento pluribus diûum eft ad Reginonem pag. §j7. A Coquentibus.

Ibid.c.>««. Ur unusquisque] Burchardus air *fe* accepiflè hancConftitutionem ex capite *16.* Concilii Moguncxni.

Capitula 01 majok.J In veteri Codice Oxo· ntenfi ex quo Speltnannus edidit Capitulate Epifcdporom anni occci Coquebantur poft caput ultimum tituli dc capitalibus criminibus. Majora vitia funt oAo, qux apud Bedam A Reginonem explicantur, id eft, fuperbia, vana gloria, invidia, ira, criftitia, avaritia, ventris ingluvies, luxuria. Minora vitia funr, furtum, falfum teftimonium, A fimilia, m idem Beda ait.

Vitiis] Valterius Epifcopus Aurehanenfis addit, *fix etiem virtutibut.* Sed hxc verba mendosè krepfimmt in bunc locum.

Aid. «· tth Ut VMSBYTia] Burchardus citat car *Concilio f^ormncicnfi, cap.* 10. Inter Capitula excerpta ex Capitularibus Regum Francorum, qua i Spdmanno edita funt fub nomine Egberti Arcniepifeopi Eboractnfis, iftud fic legitur cap. ax. *Ut Prttbytm Eudutriftiem hebent jemperpermem ei infirmet. nefine communione moriuntur.* Citat cutem hoc caput Joechimus Vadianus ia libro fano de Eucnariftia pag. x 11.

Pautulus intikmus.] Vide Notas ad Regine»** peg. 551.

Ur masBYTia] Conftirutsonem iftam Burchardus adfcnbit Concilio Meldenfi.

n»d.c. >K· Duas amsullas] Multftm heic difcrepanc antiqui libo *tc* editiones. Nam editio Tiliana, Bafilcenfis, A prima Puhesana hab«u ud- nos Terne *II.*

edidimus. Secunda ôc Linflénbrogica, *tret empullet.* Nimirum hrc pars iftius capiris mutata eft prout varia fuerunt Provinciarum ac temporum confuerudines. Vetuftis temporibus in Aquitania prima *tc* in Provincia Belgica *fecunde* mos erat ut Pradiyteri duas tantùm ampullas fecum deferrent. Itaquè in Codice Capitularium Aniàenfi, tèm iu Remenfi *tc* in Bek lovacenfi feriptum hoc loco eft deas *empnllpt.* Iftud confirmari poteft ex libro miraculorum fimeti Vedafti Epifcopi Atrebatenfis apud Bellandum ps. L Februarii pag. Soft, ubi mentio eft olei ad baptiaandiMn tantum *tc* ad infirmos ungendos : Uedf *ftibu» eft tu Dernimu, Hilic· rnennut & tauvwfi Succtjfiret ieUovncetfit* Ecclefiu *indi/umerent oleum tem ed hepiiqendum qudm ed infirmorum unStonem.* Pofted cùm mutatus fuillet hk ritus, in eifdatn Codicibus Remenfi *tc* Bellovacenii jugulata eft vba *duet* - eique fiiperpofita vox *tret*, qust eft ex emendatione. In Camberonenfi verb erafa eft cultelli ope tota fermé ifta daufula, pro qua hacc (ubftuura funt i manu antiqua : *eiiem ed oleum cetecummorum. tertum ed ungendot infirmoi,* Icaquè m veteri Libro pontificali Ecclefix Remenfis Ik legitur ; *Fend quintd nujerit Mdomodu A id tji.m cane Domini, ment primo, mexfiontrie ordinent omni» qunfiuu necefierio ed confieretionem chri/nuuü, Mipullot iret de oleo mun· dijfimoplenetponentet m/ecrerio, unnmedeUum pro infirma, niterem ed chri/me, tertiem veri ed oleum ed ceihecuminot ungutndot.* Ob eandem rationem, ut opinor, nia olei genera diftinguit Manalles Epifcopus Cameracenfis anno Mei. in licens pro Ecclefia de Bumehem t qux ab Andrea Duchefiuo editx funt inter probationes hiitotix Ghifnenfis pag· <j. *Ztniuimut quoquè oleum infirmorum, oleum keptifmetit,* 6> *jonSum ckrijmn ob Fpifiopo rcl* d *Miniftriiefis nuUnienit alnsgendâm.* In Belgica prima *tc* iu Germania nonnullx Dicscefes tribus ampullis agebant, alie duabus. Regino, qui in Belgica prima morabatur, leétioncm retinuit qux *duee empulUt* habet. Sk etiam Codex Metenfis *tc* Palatinus. Idem ufus fuit apud Helvetios, ut petet ex ordine Librorum CatK licorum qui iu Ecclefia Romana ponuntur ad legendum in vetuftiifimoCodke Mf. fiukH Galli: *fr'prepere»· tur emp-ill» duet cum oleo.* At tribus ampullie utebantur Ptesbyteri qui in Moguntina Provia* cis habitabant, ut patet ex Burcnardo, qui *tree empuUet* hek legit, *tc* ex libris Fulden&bus ab Hcroido laudatis in Prxfariooe ad Leges antiquas. Aped Mifnenfe» quoquè triumampullarum ufiie fervabatnr, ut colligitur ea hotniha quam Cochlxusex veteri pontificali defcripfifquod extabat in Stoipenfi arce Epifcopi Mifncnfu, *tc* in libro fecundo MiictUaneorum edidit pag. 1}I. *Hodiè tribut modu confictetur oleum, oleum pro infirmi!, & pro populo, oleum piincipelie chrifitutii, fr oleum ed unguendo! cattcumitut fr eeopkitot.* In Provincia Lugdunenfi quarta ufus erat trium ampullarum. Ira docet vetus Liber Pontificalis Ecclefix Senonenfis qui nunc extat in Bibliotheca Regia, in quohxc leguntur : *iltcipu Ordo ut dte Ceut» Domini Ft/uf. me-* TOM.I.

Tom. I. jcrifMiteitdt. idtft, in Cena Domini. man* grime, *Uidi»naru ordintnt omnia Grc. ut fupti in Ponnhcali Eccledc Remeniû. Eundem ulam tuiiTe Provinci* fecund* Lugdtmenfis probat voms alter Liber Pontificalis Eccleft* Rotomagenlis ab Hugone Menardo laudatur in Noos ad Librum Sacramentorum pag. Bo. ubi eadem verba habentur qu* peulô ancè defmpta funt ea Libro Ponrihcali Ecvlefi* Remenfia Extant autem h»c ip£a etiam in Ordine Romano. Ufus ifte Provinciae Lugdunenîs fecund* conhmari poreft ex eo qubd in Codice Normanmco. tamenetâ de duabus tantùna ampullis agit in intûo captât, in calce ramen terttx-ampull* mentio repentur. Ex alüx Capitularium veuiftis exemplaribus nulla obfervario funilis proferri poteft, quia eorum origo nefcicur. Sufficiet itaquè adnocare eorum lectiones. Duo Vaticana, Tutanum, Divionenfe, Thuanum, Rivipullenfe habent dear ampullas. Sic enam leçirur in Pithtrano, Paritienfi, Remenli, Normanmco. Sed tamen udem libri, pro eo qubd heic legitur vtl injirmot, habent tertiam ad infirmoi. Unus Codex Vaticanus, Regius, Treeenfis, Colbertinus, Sangalienlis, meus legunt trtt ampullas.

Q>id.c.ir. Hamnt xy aa mid.] Codex Titianus, DivionenGs, & Thuanus : habent, ad medietatem laborent, & dt. Ita etiam in Palatino, Metenfi, Bf uno Vaticano, dc apud Regtnonem. Normannicus, Remenfts, & editio Bafileenfis : habent, tu ad medietatem. Editio Tiliana 8c prima Pithcrana : habent quod ad medietatem. Ita edam in Codice C.olbetrino. Unus Vaticanus habet que. In fecunda editione Pithcrana, tùm edam in Codice Parifienii feriptum eft, haienr tmdi ad medietatem labarent, & dt, &c. BellovacenIN Se Rivipullenlis, habent undi ad mt~ dietattm laborent, de. frc.

P*i m. £*P. *<» Di *dlc µ n loxl s. M a» u utris· xocANBUM XUINQVIMV».] Supcrfedet Karolu* detmiend* huic rei donec interrogaverit EpUcopos, ut opinor regtu lui. Htk eaim retem debeor h*c verba, uuarrcfMXM·· rthnqaimat. Pofteà cùm ilfi in Concilio Moguntiaco congregati inno occc x 111. refpondiffent eam fcftivttitem reponendam effe in catalogo '*), Ludovicu» Pius eam celeoran juffit, ut patet ex capite JJ. fecundi Capitularium. Oblervavtt iftud antè ** Vadaahus in iibto primo dc Monafteriis CoUeguToue Germania veteribus› pag. io. De Agimptient Sanaa Maria Varolut intcrogMOum reliquit, Lu doviau gfat perfuafut ftgivam *φ* jugit. Ab Oto tempore frequens mentx* eft iftius feftnrnati· apud veteres i eiQue ftabiliend* tabneata eft Horrulia quadam ian&o Hieronymo tribuu, qua nunc quoquè extat in tomo Dono Operum ejus, pag. ft- in editione Nivelliana, & a Flodoardo commemoratur, lib.).cap. f. de Hinemaro : labellum quoquè de an*fanda Dei geniencii Maria. fid (t fermoeum beati Hwmtymi dt tpfiat Demina dgumftionefmbi fini. Attamen b»c Hocndu contradifttoncm paffa tn, propter quonindam duritiem qui faliam earn effe dicebant. Teftis idem Flodoardus tn captre at. ejufdem libri; Itempre Libello lugeria dt orra Amiga Maria, 6r Homifa btati Hitromrmi de Afttmptioat ipftu Dti ftaitndt, qaa quidam Meomfat Corleienju Meaagerii | um e/r ncipieada roatendefat. Ad fua rtfpoadet idem Dominât Hintmamayofalam hijboriomnot hoàrrt ad leiiioaem, non ad proferendum aufaritaeem; Homi&am verb tandem b feaBo Hiemm/ma oftrit cetfalue diAatam, fieai & giiui & caateia feafût V ùutliefae b/ alia etna indicia mongram, fr cine perfona, ptr quet de partibuo oeieatalibui tempon certo delata ad rtfienes aogmt pervuut, gdemfaciunt. Affumpcw B. Marut celebnea fat tempore Cafal Magnl, £ fides habenda Scriptori v«* ôudi Tbeodardi, pa*, yqz. idem pa*. 760. in initio, ait Epifcopos eam celebrare die tn Augufti. Inveftigandum nihn Joannes Bant. Thlen dr immiaatioaeFejiomntmt, p. «S. ubi reprehendit Aventinum dc Affunuxiooe B. Mari* Virgini* : potuit enim illud Feftutn celebrari vctuftis fatcuL*. poftei dcluetudinç abiisleviffe : nam Carolus Magnus nihil cerri ftatuciat. Ludovicus Pius celebrandum ftatuit. Apud Pameltum tonso fecundo Lirurgicorutn, pag. 58B. tt

• Fcfto* dic* in mmo ccIebraielan. rtî*1- Aiuéipriei' nee lânébe MyJ*· ■■ .. 4i). cm. ta.

Ton L Affumptio bcatx Mari* ponitur inter FcftiviM— tes, hoc modo : Hicc ufque prandent Saermaemoram Libellai b beate Papq^ Gregario tangat tfe éditât, excep-tu hu qua in eodem ia Nacivuate vel Adfiaaptione beata Maria, pracipab nerb ia Quadrhgeffaa, virgulia enupoftu, Ledam neveaerit jugulata foiertia. At in vetuftilEmo Codice Mf. EcdefurLugdunenfis'fcripto, ut apprêt, «vo faltcm Karob Magni, nulla Qhc Nativita tu aut Affumpooru* beat* Mari* mentio, & in eo h*C tantftm leguntut : Hbc ufque precedent Sacramentorum Libellai i beato Papa Gregorio coagat e[c editui, ctceptic hit qua ia eodem in Qeadrafefima, virguLi antepofitii LeBerie invenerit 'jugulata jolertiu. Undè Colligi poteft Appendicem ad Librum Sacramentorum S. Gregorii, qu* i Pameiio.mbuirutGnmoldo Abbati, poffe effe Alcuini, cui tribuitur in Microtogo. Nam & Anularius videtur oluribus locis refpxiffe ad hanc Appendicem : Gnnuldu* autem Abbas, qui videtur effe SangaUenbs, fatis did poft Amalariutn florutt. Poft Eddum Ludovici Pii, Affumptionts beat* Mari* memoria in omni regno Francorum celebrat* eft pnrcipui venctanonc. Narrat enim Anaftafius Bibliothecanus Pafchalem Papam dediffe Ecclefi* beat* M*ri* ad prefepe vegem de ckryfoclavo heôentem higonem quehier beata Dei genitrix Maria corpore eg agvnya. Leo IV. in privilegio Ecclelí* Hanunaburgeniis numerat Affutnptionetn fantt* Man* inter dies ieftus quibus Anichano Archiepifcopo & Suicefforibus ejus concedit ufum Pallii. Flodoardus ui poemate de Ponuficibus Humanis, pag. J91.

Tmdtm tiara dm hepua aifiimpio relie
iqjemii adtg.

Prrrenxsiffa eft in hoc loco 8c Be in Edido Ludovici PII Nadvittsbear* Marix. Unde colle^itBaioniui Gallicanam Ecclefiam etiam temporibus Karoli M. 8c Ludovici Pii eam ignoialle. Er tamen ejus mendo extat in Charta Synodi SuclficNieniu anni DcccLxii. pro Monaftetio S. Dionylii. Eadeui ignoravit reftum Conceptionis beatae Mari* per multa focula. Quod Hifpanis quoquè anriquitùs ienootm fuiITt pum. Neque enim mihi placet quddquidam eju* antiquitatem in Hifpania colligunt ex Decreto Ervigii Regis adversum Judaeos, m quo enumerantur dius fofu qui ab iifdctn Judxi* folucid devotione obfervandi funt, & in hi* primo kacoponiturftfiumfimSit Wrgiitii Afariat fu gloriofa Conctpiit tjttfdem gtnicricu Domini ctlebratue. Heic enim non agitur de Conceptione beatdfims Virginis, fed de Conceptione Chrifti, que Admuiutio[aη3a Mari»mairu Domini vocatur in vetuftis Marxyrologiis; pro quo in libro Comitis Mf. in bibliotheca Eccielix BeUovacenh* feriptum eft : In ConctptiotufanSn Morin. Nativitas B. Virginis celebrari juffa xv. KaL Januarii, id eft, dic 1B Decembri*, Cone. Hdp. p.491. c. i. De Feftis Conceptioni· & Aflutnpdoni*, vide rom. i.SS-Ord. S. Benediâi pes. ιορρ extremi, ibid. tom. 4. pug. 591. Ducneine tom j. p. aaf. ad ann. 16 j. Vadianum tom. j.Rerum Alamannarum, pag. ao.

Ux SAciKDOTBS J Burchardus pro more fuo caput iftud tnbait Concilio Aureiianenfi. Sic etiam Ivo, quia Burchardum defcdbebat.

Tom. I. Jb d. c. iat. Dr ebrietate] Mirum nemini viJeri defiet quod Princeps tantus quantus erar Katolus M. ebrietatem fugiendam effe moneat, v;r akunde, ut Egtnhardus tradit, *tn ctbo & potu temperant, fid in poiu lemperanuor, quippi ebrietatem ut qualxunqoe homine, nedum in fe ac fetu. plurimum abominabatur.*

P·|. ni· tap. »· Ecclbsiz curam ceriremvs] Capitola Karoli Calvi ut. 1. cap. 1. *Ecclefia vobis ad gubernandum commiffa,* Przceptum Ludovici Pii pro Monafterio Landeveneci apud Henfchenium dc Papebrochiutn torn. 1. Manii pag. 160. *cum untverfali Ecclefia, Dee difpenfante nobis commiffa.* Vide Notas ad Agobardum pag. au

P»t A roeuLis] In Codice Parilienli legitur *Apoflohs,* certo mendo. Similes errores nos ohm emendavimus in libro tertio Salvum de gubernatione Dei pag. 48. *Sc* apud Agobardum in capite feptimo Apologetici.

Jejunia indicta j Videfuprà lib. 1.cap. 47. & lib. J.cap. 15 a.

Er ut sham] Hzc Conftiiutio KaroloM. tribuitur in libro fecundo Legis Longobardorum.

Ut libbrius rossu] id eft, ut integra libertas fit orandi Deum, ne Chriftiani ab oratione avocentur, mercata Ac placita die dominico prohibeantur. Glolla vetus in uno Codice Regio Legis Longobardorum : *Ut diu dominicos liberius pofitnt homines colere, & mercata Er placita prohibeantur illis diebus. Vel aliter. Et ut liberius Er mercata & placita fieri ptffint, in die dominico fieri prohibeantur.* Itaqui in altero Codice Regio verba *ut Überiùi fieri pojfit* adnotarum eft fuprà lineam, *fcilicet in aliii diebui.*

Itoid.cap *. Ehscom vel Comitbs] Flodoardus lib. t. cap. tj. deepiftolis Hincmari : *KtUeberto Cathalaunenfi referibit ad tpfieu confiaita pro Gangulfo Comite ai de ha que contrd eum fe fuiffe vel negabat qiutdam vel confitebatur aliquo, juxtà prxceptum Apofiolicum lenirer ageret, quatiniti in* hoc *Legem Chrifti. caritatem fcilicet, adimpleret, & ad faiiifaSiancm dtltStonemque fui* utcunque *poffet* tr *indujlna eundem Comitem provocant, illi fuam clarefcert benignitatem permitteret.*

P»g. π»· Periculum] Hcc ettleâio editionis Balileenfis *Sc* veterum exemplarium Colberrini, Ttecenfis, Sangailenfis, unius Vaticani, Rivipulleniis, *Sc* Thuani. In Normannico legitur *peculium,* hauddubiè pro *periculum.* Tilius & Pithœus ediderunt *pluvium.* Quo modo fcriptum eft in libro Pithoeano, in Panlicnii, *Sc* in Divionenfi. In Remenfi primb fcuptum *faitpluvium.* Sedpofteà emendatio repofuit *pliviuin.* Codices Bellovacenfis *Sc* Titianus habet *phvium.*

Missam S. Martini] id eft, diem fando Martino feftum. Hzc interpretatio r.on indiget probarione.Frequenter in verenbuslibris *Sc* Scriptoribus legimus Miifam lânûi Martini, lâncti Joannis, Apoftorum Petri & Pauli, fandi André*, fiindi Michaelis, fandi Bonifacii, fandi Remigii, fandi Albini, fandi Felicis, fandi Maicellini, fandz Balthildz, fandi Nazarii, fandi Philibert!, fandi Galli, fandi Clementis, fandi Aniam, fandi Lamberri, fandi Juliani,

lom. 11.

fanih Maunni, *fand>* Bavonis, omnium Sandorum. Wotn.ius lib. 4. Faftoiuin Danuu *mm* exhibet vetus Kalendarium Run:rum ante trecentos annos fcr.prum . cam inteipreiaiionc Latina. In eo Kalendatio vocabulum -Mtllr acupitur pro tcfto, ut *Paulin Mtfi* mcnie Januario, mo quo Worm tus recte vein: *Pauli J</hr>!.* Menfe Februatio *Mathiai miff.* .Maio *I rutit meffa.* Junto Joans *mifia Sc Peiari I'.ffa.* Julio *Jtcaubi mija & O'.aji mijJ'a.* Et fic m Ottens menlibu.c, ne fmgulos commemorem. TuM. 1.

De oust conlaborato j Sirfciondm in Notis ad Capitula Karoli Calvi pag. 781, h.inc Conftitutionem tribuit Karolo Magno, in quo illum puto falfum tife. Pvt «»·

ÜNV'Qursç. r. s. diocisim) id eft, unufquifque Archiepifcopus per fuam provincia» fufcipiat curam proponendi Capitula à Principe confticuta. Quod ira fiebat ut in proximo placito rationem reddere tener rnrur Archiepiicopi an paritum in hoc fuiiFet jutïioni Imperatoris, ut patet e* epiftola *18.* Frotharii Tullemis. Pig MJ· «vP ·'■

Htm Archiepiscoeus] De hac Hetti Treverenii. Archiepifcopi legatione agit, ut puto, Frothatius Epifcopus Tullenlis epift. 18. IbiJ. <·'I·

Ql'cndo roTutatr] Jubet Ludovicus ut Ebbo Remtniis Archiepifcopus legationem iftam exerceat in Remenfi ptoymcia, ÿuunJc *potuerit.* Iftam claufulam Henfchennis in Notis ad vitam fan Ji Anfcharii torn. 1. Februatu pag. 404. interpretatur de legatione Ebbonis ad feptentnonales regiones, pro qua illum abelle interdum oportebat à fua provincia, cumque curam milfatici implendi in ejus abfentia commiliam elfe Rochado Epifeopo. Ego veru arbitror claufulam illam funphciter add iram quia Ebbo frequentet erat in palatio, adeôque kibftituendi erant qui locum abfentis implerent. Flodoardus lib. i.cap. 19. *Dum frequenter tgttur £We Praful m paiatu tute moreretur.*

Rhuoihadus Eriscorukl Sueflioneniis.

Rangaxivs Enscopus] Noviomeniis, qui Concilio Parilienfi interfuit anno dcccxxix. Ad eum extat epiftola Amalani in tomo ieptimo Spicilegii Dachenani pag. 16$. Hinc ergo ilkiftrari poterit Catalogus Epifcoporum Noviomenfium.

Donatus Comes) Heroidas habet, *Donatui & Ingobertui Comes.* Codex Thuanus, Denatio & *Ingobertui Com.* Palatinus, Sangallentis, Colbertinus, *Sc* Rivipullenfis, *Donatus & Ingobertui Comites.*

Donatus Comes J Melodnneniis. Adrevaldus Floriacenfis lib. 1. de miraculis fandi Benedidi cap. 15. *Aderant m eodem placito Miffi à latere Regit Jonas Epifcopus Aureitanenfit & Donatus Cornu Mihdunenfium.* Hincmarus in narratione dc villa Noviltaco cap. 4. *Domnus Hludouvicui Imperator donavit ipfam villam Noviliacum Donat»* tu *beneficio.* Et infrà ; *Donatus de infidelitate ejm comprobatus ipfi Imperatori quafitum Sacramtsuum juravit, (r comitatum Miriduncnfem & villam Noviliacum cum fuit Apptndiciit Imperator ab to abftulu.* Idem anno occcxxvti. miftus eft in Hifpaniam Tartacouenfena, quz tum Marca Hilpamca diceba-

Tom. L ad cxxnponendos province* illius motus. Egiuhardus : *Imperator HtUfuher Prejbytcrum &· Aobatem . & cum to HtÜctrandum atque Donatum Comius ad motus Hifpantca Marca componendos mifit.* Annodein dcccxxxvh. in eandem provinciam iterùm miflus eft cum Bonilacio Comité & Adrebaldo Monafterii Flaviniaceniis Abbate, ut querelas advcnùs Bematdum Ducem illarum panium propofitas audirent; quertiadmodùrn teftatur audor vite Ludovici Pii. Ejufdem Donau, ut opinor, mentio nut in Capitulis Karoli Calvi tit. xiv. peg. 70.

Willibertus Archibuscopus 1 Rocomageniis. In veteri Codice Mf. Bibliotheca: Imperatorix, ex quo prodiit Codex Carolinas à Gretfero editus, fcnpcum eft in principio majufculis literis.

-Ltm WiLLiaiRTi Ar chib pi. Docet nos ia Petrus Lambecim in libro fecundo commentariorum de Bibliotheca Cxfarea pag. μ t. & mox addit libi dubium non elle quin per Archiepifcopiim Willibertum , ad quem Codex ifte olitn pertinuit, inteliigt debeat W'illibertus Àrchiepilcopus Rotomagenlis , qui illum libi comparaverit poft mortem Karoli M. ex Biblipthecа ipfius.

Aurkvs Episcopus] Lingonenfis. Ejus efle videtur epiftola tngelima earum qux fub Frocharii Talleiifis Epifcopi nomine edit* funt.

ta**»*!*" r * Cum omni·. Episcopis] Repeti in Chartulatio Ecclefix Vknnenfu veterem querelam ab Agilmaro Archiepifcopo advetsùs Wigericum Çomitem propolir.im in folenni Miliorum dominicorum conventu cui Remigius Lugdunenfis Archiepifcopus A ahi quatuor Epifcopi intererant cum Comitibus undecim & viginti Vaflis dominicis. Hinc ergô valdè illuftrari poteft hic locus A agnofei quonam modo fierent iftiuûnodi conventus.

PiS. M. "*"I *** Nvua 'Ua Romana] Burchardus, quipartem aliquam iftius caditis deferiptit, accepiUe fe ait *ex Concilio apud Sd\ anctiim prafinte Ludovico Rege tip.* »·.

Pahss civnrs] qui alibi gradiles vocantur, quia dc gradibus pabtn palam accipiebantur. Vide Cujacium lib. *26.* Obfervat. cap. 17. A Jacobum GotofreUum in Notis ad l. x. 4. *6.* Codicis Theodof. de annonis civicis A pane gradili.

Al ibnationis virium] Janus *i.* Cofta in librum primum Decretalium pag. 161. *Aliéna· turns nomine intclligiiur quacunque traditu perpetua omnifque conditio impofita rei tcclefiaftica. Sic enim interpretandum ejje cenito quod viris eruditis negotium faceffit in d. cap. Nulli : Alienationis verbum continere venditionem Ere.*

Intbrdicta instrumenta] Ita ediriones *Sc* Codex Metentis ac Rivipullenlis. Reliqui habent *firumtnta ;* nili quod in uno Vaticano A' in Pithoano feriptum eft *frumenta* vitio Librariorum. Ivo quoque Camorenfis heic *ftrumenta* habet, non quidem in libris edicis , fed in veteri Codice MΓ. faikti Victoris Parilieniis. Ftancifcus Pithœus fic edidit in capite cxftavo Novell* 114· apud Julianum antecclibrem : *cum tnflruSo ftrumentoque fuo.* Concordia Regularum pag. 407. ex Regula faidfti lûdori : *frrumentorum cuflodia.* Nihil vulgatius in veteribus libns, prxfertim verb in antiquis exemplaribus Formularum MarcnIE. T«m.I

Si Princips] Buichardus caput iftud tribuit eidem Concilio Silvanoâenû cm adferipferat capbt quod antecedit. Impofuit autem hxc Burchardi ftaus turion glofix capitis iftius in libro tenio Decretalium, titulo *De rerum permutatione,* ubi ia feriptum eft : *Quafitum fuit in Concilio iflo utrum Ecclefia pojet rem immobilem permutare cum Principe. Statuit Concilium qubd fi Princeps voluerit permutare rem immobilem tum fanitis locis & ab cis rem aliam erepere Er de communi voluntate permutationem facere, hoc bcitumfit» dummodo caufa rationabilis hoc expofcat, &· res quam Princeps praflutrit maior fuerit vel fsltcm aqualis, & fuper hac permutatione Principis faiiSio promulgetur.* Vide Notas Antonii Kuguftini ad hunc locum in prima Collerioue Decretalium.

Pragmatica Sanctions 1 Prxcepto, ut loquebanrur xvo Capitularium. Hujufmodi Prxceptum AtnuJphi Imperatoris pro Eccleiia Pacavlenii extat in tomo primo Metropolis SaliiBurgenfispag. jjo. Ibid-c-n.

Propter provisionis] Hxc Conftitutio repetita eft in Concilio Moguntino annidccclvh. cap. 18.

Da causis] Caput iftud *Sc* fequens défunt in antiquis exemplaribus Vaticanis, Palatino, Merenti, Divionenli, Saneallenfi, Tiliano, Rivipullenii, Thuano , BeUovacenfi, Camberonenlî, Colberàno. Défunt etiam in editione BafileenlL In Remenfi prerermifla erant; fcdpofteà addita funt d manu antiqua in fcheda codici adje^la. Extant autem fuis locis in libro Pithotano, in Parifienfi t A in Noonannico. Undè colligi debet primam editionem Anfegifi non habuifle hxc duo capita, addita veto fiiifle in pofterioci. Nam Hincmarus inQnatemionibus KaroloCalvo obia tis pag. 4jo. in editione Cellocii caput *Dt his ?!ut injuJUfuper alios querelas faciunt* laudat ex ibro fecundo Capitulorum Imperialium. Et Concilium Trofleianum cap. *6.* caput *Ut Ecclefia antiquitus confluat** refert ex fecundo libro Capitularium cap. 47. Quod verum eflènonpofletlî duo illa Capitula jam tùm infera non feiflene in hoc loco. Ibid, c· n.

Undi sust. s> possint] In antiquis nemplaribus Pithœano, Pariftenb.A Nonnannico legitur : *undi fi fufcitart pqffint.* In Remordi verb : *undi fufare poflint doâtc ad torum perveniatur iuflitiam.* pag.74ia car.11.

Tantos clamoris] In Remenfi Codice legitur *tantas clamores.* Vide qux de hocGallscifmo fuprf diximus pag. 1006.

Causandi] id eft, litigandi, caufem^endi, ut reâè ifta explicat Hugo Menardus in Norisad Concordiam Regularum pag. 141. û»id.c. 3,.

Cum honors bt sobribtatb] Hxc non habentur apud Reginonem. Puro aurem heie infinuari fidelibus feftos Pafchx dies tranfigendos elfe abfque luxu *Sc* temulentia, ut Chnftianos decet. At hodiè omnia ia diveriiuja mutata n/.d.c.j,.

funt. Vide Notai ad Agobardum, pag· 11.

Assumptionem S. Maria J Vide qux de hoc argumento diâa à nobis funt fuprà pag. 1171. A Notas ad Gratianum pag. 56 j.

Purificationem S. Maria] Hxc fola fandx Manx feftivitas olim celebrabatur in Ecclefia. Addita deindè eft Aflumptio , Nativitas, tùm Conceptio, Prxfcnatio, Annuntiatio,ac Viiitatio. IngemoG poftcrorum diligentia ulnà progredi fcftum Defponfationis fandx hlarix repent , audote Petro Aurato ex fodalitia Domimcanorum , qui anno mdxlvi. novx iftius Feftivians Officium compofuit & Paulo III. obtulit approbandum , ut Ferreolus Locrius tcftatur in libro fexro Manx Auguftx cap. 4.

Ecclesia 1 Caput iftud Burchardus refert ex CeitcHie AfeWeit/i cap. S. Ita etiam Ivo par. j. cap. ia. in veteri Codice Andi Vidons Parifienfis. In Concilio Mogundno anni dcccxlvii. fic legitur : *Ecclefia anttqptitàt coafliiuin nec dceirnit nec aliia poffeffionibu pro notii oratoriit*
I *fine confcnftc fr Conctlio epifcopali priventur,*

* Ur juxta] Caput iftud , quod re veta eft Concilii Cabilonenhs fecundi, Burchardus σibuit Concilio Aurelianenfi.

Instruant] Ita omnia exemplaria Anfegiii, Regino , Burchardus. Hinc itaquè emendandum eft caput quintum Concilii Gabilonenfis, ubi legitur *mftituant.*

Dictum est] in libro tertio Le^is Longobardorum caput iftud refertur inter Conftirutiones Lotharii, hauddubtè quia ab ilio renovata eft hxc Let.

s Vel ter Laici j Hinc collegit Vadianus libro fetto de Euchanftia, pag. 116. Laicos imperante Ludovico Pio ctxpifle abftinere à frequenti communione coroons & fanguinis Domini , cùm paulo antea, id eft, fub Karolo Magno , frequentius fùillèr per Ecclefiis communicatum, hunequeabufuin defcendeie facit ex ftudio Miflx privatx 8c ex cupiditate Monachorum. Referenda autem funr ipfa Vadiani verba. *Imperante Hludovico Caroh filio circiter annum à nato Chrtào DCCCX P'. adeo increbuit privat* Mijfa ftudium ut quàm pauli anted frequentuu fitiÿct (ceu diximui) per Eccltfiat communicants , Legem ferre Princept compulfui fuerit ut Laici faltim ter ia anno communicarent. Quam Legem Anfcftfiuprodidit Canone }3.librifeiundi. Adtb quifque fuam tricem futuenda Eucharijhn in aliam rejiciebat qui Cr fumerefe pro altit pofie profitebatur, qubdque omniumfidei & pietai expofcebat, paucorum citra co^pro diit merentium commifum eft, tue fine ouaftut accefiione, oui Monafteria multa ,praferttmEentdt3tna, ad illai opet quibui hodid tam Jplendidi &* tanta cum (icuritate perfruuntur evexit.* Dedendum eft hanc obfervationem, qux falfa eft, excidille viro doâo : qui ficonfuluiftet antiquos Canones Gallicanos, inveniffet illam Laiconun abftinentiam à communione mulrb antiquiorem elle quàm ut ad none il· Concilu Agachetifis id difcnè iciiptum

eft : *Seculartt fui Natale Domini, Pafcha Cr Pentecoftcn non communicaverint. Catholici non credantur , nec inier CaMlicoi habeantur.* Prxtereà Conftitutio Ludovici relati à Vadiano furnpta eft ad verbum ex Concilio Turonenfi III. habito fub imperio Karoli Magni. Neque Inc mos cenfcndu» eft defeendifle ex petfuafione qux in animo· hominum illius «rvi penetr&rit, polTe fideles Euchariftiam fumere per Vicarium, id eft, per eum qui pro fe ac populo facriticar A oblatio nes Deo offert in altan,wdextepiditate Chtiftianorum, *remcrJenle confcientid malà,* ut m epiftola 8 j. ait Fulbertus Epifcopus Carnotcnfis de Presbyteris agens qui toties non communicant quoues Miflam celebrant. Joannes Aventinus Annalium Boiorum lib. 4. p. *)6-j.* alià via aberrans , hac Lege, quam Karolo Magno tribuit, putat interdidum elle Laicis, quos ipfe Latini lingua prophanos vocat, ne plufquàm ter in anno communionem acciperent Euchariftix. *Edixit quoqui, inquit, prophanam plujquim term anno ille "facrofanih convivio, quetd Euchariftiam mmcupamut, vefei nen placere.*

Impediatur] Regino addit, *id eft, ut Pafcha , Natali Domini, (r Penteco/icn.* Itaetiatn B.itchardus , Jvo , *Sc* Gratianus. Sed lute noo habentur in Concilio Turonenfi, ex quo caput iitud fumprum eft, neque in exemplaribus Anfegiii. Interpretatio eft Reginonis, fumpra ex admonitione fy nodali antiqua, in qua hxc legun rut : *Tribut temporibut in anno, id eft. m Natale Domini, Pafcha & Pentecefttn, omnei ftdtlet ad communionem corporie Er fanguinu Domini acctdere ammonett.* Vide etiam inquilitionem de vita dc convcrfatione Laicorum, cap. § 6. Apud Reginonem in initio libri fecundi. Cxtenim Burchardus Fabiano Papx tribuit hanc Conftitutionem.

Patrimi J Parrini funt qui offerunt baptixandos , eofque baptizato· de facro fonte fuicipiunr.utait HugoMenardusin Noris ad Librum Sacramentorumpag. 107 JelTe Ambianenfu in Libello de Ordine baprifmi cap. 1. *Signent ipfoi infamet in fontibut eorum fujcepeoret viri vd femina , deft , patrini vel matrmrt.* Homilia incerti auâoris in Afccnfa Domini in vetuftillimo Codice Ecclefix Lugdunenfis : *Quid dicendum tfl deparvultr, qui quar.dd baptizantur, t;on habent intclleQum credendi neque profe recondendi : De majoribut nulla quaftio eft, quia ipfipro fe refpoudere fciunt. Facilii folutio eft. Parvuli* qui necditm fciunt loqui, fide illorum qui eot jifeipiunt de facro fonte merentur rernftfionem peccatorum accipere. Et certi dignum eft ut qui peccato carnalium parentum polluuntur.fidefperitalium parentum falventur.* Anularius Trevirenfis Archiepifcopus in epiftola ad Karolum M. cap. a. *Docemut Orationem Dominicam patrinot & matrinas, ut & ipfifimiiiter faciant quoi cepntrifunt ad facrum baptifma.* Cap. 4. *Illud fignum faciant in frontibui eorum Pritbpterl , Acolythi, patrini vel matrina.* Item cap. 1 p *Deindiperfcrutamur patrinot & ^acrinat fi pof· fint cantare Dominicam Orationem & Symbolum.* Concilium Rcmenie apud ReginoBcm, Lb. 1.

Te**. ' cap. 171. *Prefapter omnibut patrinit annani'ut quod debitore*Jim fuitfiliolù* Cru Apud Ivonem pane *6.* cap. 15 8. legitur *pAtrimts.* Sed emendandus eft ex Reginone A' ex veteri exemplari MΓ. fanât Vidons Parifienfu. Eodem modo emendandum eft caput primum *fiecundx*Additionu,ubi legitur *patroni* pro patrùti.

Fidejussores] Homilia fandi Eliçii Epifoopi Noviomenfis in tomo quinto Spicilegii Da-' cheriani pag? 11 x. *Mementote quia tunf paBum eum Deofcciftit, atque abrenuntiare vot diabolo & omnibus operibus tjus* fis *ipfa baptfmtfacramento promififtù.* Qui *patu'it. tune ipfi ptr jib profa hac refpondit.* Qui wô *non potutt, fidejufior pro r· ai cjut vicem ifta Dcopromifit,* ^^^*tlle fcilicet qui* eum *it faire famefafcepu.*

ρ»β.7π. cay. ♦». ' Ab antiquis Patribus] id eft, ut opinor, in Canone fexeo Concilii Nannetenfu. Nam Regino, poftquàm rendit Iftud noftrum caput, ftatim detcribtt Cdnoaem ilium Nannetenlem.tanquàm A oftendere vellet, quid per antiquorum Fanum Conftitutienem heic intelligatur.

Pag. »i|. Viduarum] Vide fupri lib. x. can. j j.

Banhum dominicum solvat] Vide infrl cap.«· lib. 5. cap. *47· A lib. 6. cap. X71.

ibid.cap.a. Partibus sclavorum] Negotiatores Francos œnfiievifle antiquitus exercere mercaturam epud Sdavos docent Gefta Dagobeiti Regis cap. *7. *Sclavi* eegnemtwe *Mnidi,* fuarum rrgmnn Seme rcetiat, *negotiators* Francorum cum plurimA multitudine iiuerficiuni & rebus cxjpoliant.*

Avarorum] It* Codex Metenfis. Divionenfis habet *Arorum.* Pithceanus, Nornwinicus, Remenfis, Bellovaccufis, Tiiunus, A Paniienfis, *Havarorum.* Contrà in Colbenino, Tbuano, Rivipullenfi, uno Sangalienfi, & in editione Bafileenfi fcnprum eft *Bauxanorum* „ in altero Sangalienfi *Bajanorum*, *A* in Camberoneiùi *Baiuvatorum.*

Ibid cap.7. Da clamatoribus] Clamatores hoc loco funt qui litigant.

Cum ipsis literis] Karolum M.non efle repertorem iftius juris colligi poteft ex epiftola 104. landi Booincii, in qua lie feribit ad Pip- Snum Regem '. Quidam *fervus Ecclqfia noftra* Λ *' ipfa mendAcijfiituts, qui net arte fugiebat, Anfrid nomine - venient Ai not cum Indiculo vtftro - regunt ut ei juditutm faceremus, mtfimus iltum nd vos cem ipjtt literis cum Mijfa noftro, ut cognofaatit quia mentitur vobis eft, peuntes ut no» pro mtreeit veftra defendatis contrà tales falfarios, & eorum mendaciis non credatis.*

Ibid. c. ·. Et infantes] Vide qux adnounrur infrà poft caput hujus libri.

UMd.C.p. De conspirationibus] Hxc Conftitutio tribuitur Lothario in libro primo Legis Longobar-' «iorum. In uno verb Codice Regio ejufdem Legis hxc adnocata antiquitàsûint in margine: *Infirmat* hxc *fuprai&um Capittdum* volumus, *fi conjptvatio per facramenaan firmetur. Infirmat etiam Legem Rethxru* fi quis pro injuria fua vindicanda, & fi quis gregem equorum, & fi pro quacunque caufa homines, & *ii. qua eft* ii quis fine voluntate, fir *Rachis* Cognovimus enim. *Nifi hmomncspretiiSm de confpiratiotu non fairamento vel dextera data loqui dicantur."]* Capitulum Tom.I. *volumus,* cujus heic mentio, eft Cpnftitutio Lotharii, qua extat in eodem libroprimo Legis Longobardorum ric. 17. cap. *9.* Lex Rotliarueft pn ma in eodem titulo.

Ftxnoc] Ita omnia ferè antiqua exemplaria, editio Befileenfis, A Regino. Codes Trecentis habet *.propter hoc,* unus Sangallenfis *pro hoc.* Défunt hx dux voces in Codice Legis Longobat-^. ' dorant.

Ubi ybko nihil mali J Alia glofla marginalis in eodem Codice Regio: b'r *nihil mali perpetratum eft, aBor fecundùm quofdam in forficem eft mittendut, fecundùm aliot tam a^or çuàm Jequacet eft ftogtUandut t fecundùm aliot aBop mori debet.* Quod heic ait auâor glotfx adorem fecundùm quofdam inCorficatn elle mittendum, fumptum eft ex titulo tertio Capitulorum Lotharii cap. 4. ?

De vEEJuaiis] In ipfi» Capitulari ex quo ifta Pag. fumpta funt legitur ut heic editum eft, itemque ur *e· in plerifque vetuftis Anfegifi exemplaribus A in CÀxlice Legis Longobardorum. In uno tamen Vaticano, in unoSangallenti, in Frccenh, A Colbettino feriptum eft: *Ptucipimut ut perjuria fummoperi caveantur.* .

SsPAaENTUK ab tNVICEM] In quibufdam Codicibus legitur, *fiparenmr ad invicem.* Alcuinus in libro de virtutibus & vitiis ad VFitonem Comitem cap. xo. *Si falfi ceftei fcparaniur, mox mendacet inveniuntur.*

Aceusatom] id *eft, affori,* ut ait vetus gloila interlinearis in uno Codice Regio is Longobardorum. Quod ideb retftè oblervatuin eft, ne 'quis putare poliet beicagi de caulis tantùm criminalibus.

Testes eligere] *id eft. adducere teller ut jurent,* inquit eadem gloiTa. Undè ait alia gk>ffa in altero Codice Regio: *Etiam reo lieu teftet eligere & contradicere per Capitulum Lotharii .' S/ quit cum altero.* Verùm Lex quam audor iftius glofIx «licit efle Lotharii, Ludovico Pio tribuitur in libtis Legis Longobardorum. Extat autem infrà lib. 4. cap. x;.

Caviatore 1 *id èft, reo,* inquit autftor prioris glofIx. Quidam Codices legunt *accufaiore.*

Sivero aliquis refutatur] Ita pleraque exemplaria. In Thuano, Remenfi, Tiliano, Bellovacenfi, Divionenfi, Metenfi, A in editione Baûleenfi levirut fimpliciter: *Si refutatur, dicat* &c. In Camberonenfi: *Et ille qui ad tefttmonium ducitur. fi refutetur.* In Pithtxano, Normannico, A Patifienii: *Et ille qui ad tefttmonium adducitur, fi refutatur.* Codex Legit Longobardorum: *Et ille qui ad tefttmonium adduBut fuerit. fi refutatur.*

Si refutatur] Charta Ludovici VL Regis pro Monafterio Foflàtenfi: *Qubdfi ohquii temerartd prafamptione illorum ttftimonium m aliquo refutaverit.* Vécus hiftoria Trevirunfis in como XIL Spicilegii Dacheriani pag. a1*q. Capit à Fratribut omntnb caritatem refutare.* Id eft, *recufare,* ut in margine adnocat clanflimus editor. Regula cujuidam in Concordia Regularum pag, 718. *Caro &r y!num five potu» in quo fit ebrutao*

Tom. L *refutanda fient Monachis nec fufiipitnda.* Ubi vide Nous Hugonis Menardi.,

Pμ · *«♦ c*p. Ut non ixigantur] Hxc habentur in ipfo Capitulari CX quo fumpra funt, *St* in antiquis exemplaribus Metenfi *Sc* Rivipullenfi. in Nocmannico legitur : *proflatur , non exigantur.* Reliqua exemplaria non habent hxc ttia vocabula j qux definit etiam in editione Bafileenfi dr apud Ironem. Vide infrà lib. 6. cap. 579.

Sine negotiandi causa] five *ad eorum fupplendas neccjfitatei,* ut legitur in Prjecepto Ludovici Pii de immolate Monafterii, Mictacenfis à pcxftauone tributorum pro navibus pet flumina regni Francorum difeurrentibus pio quibuflibet przfati Monafterii neceflliratibus. Quod privilegium polled confirmatum eft ï Karolo Calvo. Simile privilegium Monafterio fandi Philiberri coiKcllic Pippmus Rex Aquitatanortim ; ut pater ex ejus Przcepto, quod R. P. Chifflecio editum eft in Hiftoria Monafterii Trenorchia ni pag. 191. Item Lotharius Imperator fimile Monafterio Duferenti apud eundem Chiflletiutu pag. 164. Simile quoquè privilegium Andegaventi Ecclefiz conceiTum a Ludovico Pio ediderant Sammarthani in tomo fecundo Gallia Chriftianz , *Sc* aliud Karoli M. pro Monafterio Organenfi juxta Veronam Ferdtnandus Ughellus in tomo quinto Italic factje pag. eoo. Habemus ptzterea Pnecepta Karoli M. dc Pippiiu Regis Aquitaiuz quibus immunitatem telonei dc aliorum tributorum concedunt Monafterio Cormaricenfi pro duabus navibus per divetfa flumina dilcurrentibus. Item Prxceptum Ludovici Pii de quinque navibus Ecclefiz Viennent conceflis *ad fua negotia deferenda.* Itemque aliud de quatuor navibus Monafterii fandi Germaui Autifliodorenfis. IdemLudoncus Monafterio fandi Aniani Aurelianenfis concedit privilegium habendi fex naves *qua five per L egerim jlumen five per cetera fiumina infri ditionem Imperii nofiri ob utilitatem £r nectffitatem Monajferu* difinrrere poflint ubicunque velint, ut legitur in litteris ejufdem Ludovic: â clariflimo Huberto editis pag. 75. Probationum Hiftonx ejufdem Monafterii fandi Aniani. Que ideo adnotavimus ut agnofcerent le&ores eam generalem Legem, de qua nunc agimus, indiguiti'e auctoritate Pnndpis fpeciali ut execution: mandaterai per (ingala loca.

Nisi tn palatiO]qu«monetapdatinadicebatur. Vide Capitula Karoli Calvi tit. xxy i. cap. i a. dt Capitulare fecundum anni occcvin. cap. y.

P«|. 7П· cap- 54. Da mribanno] lea plerique Codices. Palati* nue tamen, Camberenenâs, Tiliarius, unus Sangallenfis, Thuanus, BeUovacenfis, de Divionen* fis legunt *hairibanno.* Vaticanus unus *sc* Rivlpullenfis, *haribanxe.* In Polypcico Monafterii Foflâtenlis legitur *hairbannus.* Vide Adverfaria Petri Pithei lio. a.cap. ao. 4r Notas Bignonii pag. 96 ;.

Blammtia] Codex Palatinus , Metenfis, Thuanus, *Sc* Divionanfis, *bUndttia.* In uno Codice Regio Legis Longobardorum legitur, *abfque nullius ptrjona gratsa. ambitione, five terrore.*

Bubus, Vaccis] In editione Tiliana *Sc* fe* qoendbus legitur, *bobus . ovibus.* vaccis. Sed vox *ovibus* non extat in editione Bafileenfi, neque in antiquis Anfegifi exemplaribus, neque demum ia •Codice Logis Longobardorum. Error ortus ex eo quod in quibufdain «ditionibus Capitularis fecundi anni dcccv. legitur *bovibui* pro *bobus.* In libro lamen quinto cap. : <t. legitur *bovis, ovis.* To**. *.

Peculio] id eft, pecudibus, animalibus. Hinc peculium utriufque iexûa in vetari Charta Monafterii Schlechdorfeufis in tomo tertio Metropolis Salisburgenlis pag. jai. Statuta-antiqua &nAi Petri Corbeienfisin tomo quarto SpicdeguDache* riani pag. io. *Similiter quicquid in diverfis laborationibus quolibet modo acquiritur, vel m variis peculium generibus enutritur.* Teftamentum Evrardi Comitis apud Aubertum Mirzuiu in Codice donationum piarum pag. 99. *Sc* in tomo duodecimo ejufdem Spicilegii pag. *aq^.five in loboiattone five in peculio.* Porro in hoc iftius capitis loco, pro eo qubd heic legitui *peculio* , Codex Palatinus *Sc* Bellovacenfis habent *pecunio.* Qi.od idem eft. In teftamenro fandi Aldrici Epifcopi Cenomanenfri legitur ipfum ftaiuifle ut quicquid *de pecuniis diverji generu Sc* veftimentu in fuo ergaftulo inventum fuerit poft mortem fuam, rriDuatut Monafterio â fe copdito fuper fluvium Sartz. Przcepttim Càtoh M. pro Monafterio Ainauenfi editum a Mabillonio , rom. v. pag. *111. ad pafcua armentorum & alenda pecora:* pto quo Ludovicus Pius in alio Przcepto quod ibidem eft, pag. sij. fcripfit : *Ad pafcua armentorum & olenda pecora.* Homilia incerti audoris in vetuftiftimo Codice fandi Galli : *Quandb Abraham décimai de prada donavit, quanti magis omnis homo de fuo labore, de omni pecunio & de omnibus animalibus.* Concilium Duziacenfe pag. *iq* j. in editione Cellotii *Sc* pag. ıè<5· in tomo oâavo ConcilioruoTulcima cditioDts : *generis diverji ac fexûi pecuniam.* Cellotius in Notis ad hunc locum , cùm ifta non intelligcret, pecuniam heic explicavit de argento fignaco. Hxc funt ejus verba. F'ex *infolens,* inquit, & *nufquam alibi mthi lcBa. Neque ego ftxum ahum in pecunia conjicere pojfum qudm Ji aurum pro mare, argentum fimatum pro femtna accipias.* Porrbpecutua alibi ugnificat quamlibet rem quam quis de pecunia fua comparavit, ut libro quinto Capitularium cap. ,47. *Sc* lib. d. cap. ti. dc in Capitularibus Lotnarii tit. j.cap. 11. ,Più *-- «fluni «d E< lugatu prnnaln VII*tUÜ

Exiibat] Ita ferè omnia vetera exemplaria *Sc* editio Balileenfis. Tiliana *Sc* Pithmana pruna habent rxigrfcs/ur.Quam lettionem préférant veteres libri Camberonenfis , Colbertinus , Vaticanus, dc unus Sangallenfis. 717. cap. i».

Dt ira. homini·.qui uxor.]Ad hunc locum refpex.it Beatus Rhenanus quàm hxc fcuoeret in libro fecutido rerum Germanicarum pag. 94. *Erant &· tabularii five Chartularii, libertorum genui. In hot jus habebat Ecclefia. Sed fifcalmi privilegiis ectlefiafticosvincebam. Namliber horna habent uxorem fifcalinam , aut mulier libera habons fifcaltmtm maritum, nihilo deterioris conditionis hoc nomine efficiebatur.* Item Joachimus Vadianus lib. a. dcCollegiis Mooaftetiifque Germanis veteribus pag. 7 j. *Ex publicis autem jtrvit regii feu fifialini di3i nofiris quorum veBigal fr ufitfruUuj ai fifcum pertinebat. Erant* 6r *Ecelefiaftiel, qui operat fuas Ecclefiis pendebant. Cettrdm* 6r *regiorum & ecclcfiajficorutn longi* ibid c.■·.

&

Tom.L *melior erat conditio.* Regios t&alino* commemorat Ivo Catnocenii* eptft. 147.

Poft caput iftud fequitur in Codice Normannico : De *tnfantibua qui non juraverunt Jidelnatem. De hii qui nmc infante» fuerunt, & ahu atque xlii qui non juraverunt fidelitatem Dunno Imperatori aut fan infantet > modo jurent.* Vide fuprà capi 8. hujus libri. x

Alodem] Alodium olim dicebant fundum liberum nulluis juti obnoxium, ut ait Sirmondu* in Notis ad Goftnduin V indocinenfem pag. 5. Opus aurem non eft ifta pluribus probare, cùm viri clanflimi do&illimos commentaria de roro hoc argumento ediderint.

P.r eor. voluntatem] Ifta *Bc* qux dcincepi icquunrur estant quidem in Codice Tihabo, in Pariûemi , Palatino, Metenti, Thuano, Bellovacenii, Pithtrano, Nonuannico, Rivipullenfi, Divionenfi, dc in unoSangallenh.Ita etiam editio Tiliana, Baftleeniis, & prima Pirhtrani. Secunda, qiut juvatur audontate veterum evetn plaiinni Colberttm , Vaiicam, Camberonoolis, & umus itera Sangallcnfn, habet : *demccpi caveant fi ornnini à lalibut, ne d proprut hor.arit m & ù proprio folo à Dei grutid fa noftri cxior et ftant.* Hanc poftrenum ie&onem retinuit Lindenbrogius. Pro eo autem qubd heic legitur J *Det grand,* racliùs, ui opinor, feripeum eft m libro Camberonenfi *ac Dei grand.*

Fatigati]Hxc eft ledio multorum veterum <v·». lubrorutn. In Thuano, Vaticano, Colbenmo , ftc uno Sangallenli legum *fugati.* Et hxc quoque ledio bona eft.

ttid-c. Latro est et infidelis] Hxc eft veta leâ'10 qux in omnibus exemplaribus habetur. Francifcus Pitheus repofuit, *I.an u inftdelii ejl noftro regno Francorum.* Sumpiit autem hanc ledionem ei libro primo Legis Longobardorum. Vide fuprà in Noris, ad pas. 343.

Vel ama j Codex RavipulL *vel alia quacunque re.*

St Qt'i< in immunitate] id eft, in Eccleiia vel in rebus Eccleiix qux inununiraus nomine cenfentur infrà hb. 5. cap. X79.

Damnum]id eft, furtum, homicidium , aut aliquod crimen, ut ftarim dicetur.

Damnum] *Ut fi ruperit murum, out Fctlefix portam, aut aliud ftmile. Sedjiaundùm Cualcaufum damnum pr» homicidio ponnur. Nam jj de omni damno diceret, u:ft galiinat ccadifet, iniquum videretur. Alii vero de omni damno dicunc.* Ita aikhoc gloflât veteris in uno Codice Rigio Legis Longobardorum.

Ad Principem] id eft, ad Ducem, quifuper Comitem xonftiturus eft. Infrà hb. 5. cap. 3Ô7. *& quii jujftone Regii vel Ducu il:iui qut ipfam Provinciam regit* Crc. *Priacepi verb* tr *fuccefüru ejut defendant eum.* Walfridua Strabo. borum temporum fcupcor , cùm in ftne libri de Ecclcfiaftici* Oficib iuftituctet compararionem principatuum feculi cum dignitatibus Ecelefia-[redacted]icie , Metropoluanos ! Ducibus comparas it : *fwa/cut Ducat JingulaqHQjunt provinciarum^* iut *& UU* in *fingulu provintiia finptli* ponuntar. Comita verb comparat Epifcopi*, q uorum nou eft «deb *mp!a Jurifdi&io ac Metropolitanorum. Ibid Cl.

Pia. malum incenium] Hrcdéfunt in uno Codice Vaticano, in Coloeruno, Thuano, *dc* in uno Sangailenli. Pag. HO-

Inservire] id *eft, tn fervitute revocare,* ut ait vetus gkrfTa marginalis in uno Codice Regio Legi* Longobardorum.

Multam] Eadetn glolla : *f)b hoc dicunt ÎuiOamquod hxc Lex ad Legem Salitam fufa3a. n aim enim libertatu caituln nifi in Solicit plena poni non fol».* Hanc opinionem refellit audor akerius gloffr. /Ltc *Lex t* inquit, *<n hoc quoi facit muASam componere, à quibufiam dicitur Salica eft. Sed maiidicuttt, quia in omnibui cartulu pano poteft peni.*

Omnia muta] Vide infiilib.4.0p.7$. IW.c. 10.

Freda] *id eft , compojùio qux fît* prv *injuria faila mulieri in mundio Régit habita ,* ut ait glotâa intetlinearis in uno Codice Regio. Aha lie habet : *id eft, excepta injuria qux jit mulieri S-ihex qux eft tn mund.o Regit-*

Optimus] Burchardus, fui iêmper ftn.ilis, caput iftud intepolatum , ne qua Capitulai turn vedigia deprehendi pollent, tribuit Concilio Mλtikcnû.

Null.crim. postil indicere] id eft, *nullam* t.j *.nfamiam poffit inferre ,* ut ait Burchard.-.<. Sive *nullam en poffit affierit calumniam .* ut apud Grarianum. Quod melius eft.

Ur nec colonus] la Codice Legis Longobardorum legitur : *Ut nec colonui nec JÎJialniut poffit alicubi forai mixtoi traditionem facere ;* ubi giôtâa intetlinearis ia uno Codice Regio *forat nuxtoi* interpre atur *e ttrd confervas.* Ifta lucem accipete poilunt ex bbro quinto Legu Wiilgothorum tir. 7. cap. 16. ubi prohibetur ne fervi tifcales mancipia fua aut cenas ad liberos homine* venditione transferant, nili raniummodb ad alios fervo» fifcalcs, dc ut rena» live mancipia donare Eccletâs non podint.

Mansionem] Frotharius Tullcnfis epift. ti- Ibid.*· »»· ed Metti Archiepifcwpum Trevirenfiim MilTuin dominicum : *Veftru luerit mihi jigttijicari cxptio quandi huc pro legatione votu tnjunSa venire tel quandi Sjnodale Concilium juxta modernam Conftitutionem debeant convocare. De hit ob id prxcipul foUicitiu manco quia ipfe fecundù.n Imperiale Prxceptum ad providendas manftonet in quibiu Legati fafeipi debent, fcilicet « monte J.n u ujque ad palatium Aquii, ire debeo.*

Per vitam Regis] Vide Filefacum lib. a. feledor. pag 8$. dc Wellenium m Notis ad*·**·*1' Opufcula Origems pag. 11 o.

Dimitteae J *td c/i, manumittere* vel *deftnere poffidere ,* ut ait glofta interlineari* in uno Codice Regio. Quod confirmat & aha glotâa. «tu . -a

OrriRAT j In Lege Longobardorum legitur *ujfirat, tuam* in antiquis libris.

z Commisit J In eadem Lege feripeum eft , *commiftjjet, & ftt abfaluiui.*

Super noctis] Majore* noftri olim fparia p*. r<*. temporis non numero dierum fed nodium finiebanc. Vide Sumondum ia Node ad Gofndum pag. 38. cap.**·

Ror

Tom. I. W ««. Rfm intertiatam] Vide infrà lib. 6. cap.

Vrt cruce] Hxc non extant in Codice Metcnii.

BK&v. Dt illis hominkus] Gloift inrerlinearis in uno codice tegio : *Hxc Lt* loquitur dm judicatus fuerit ad* mortem arspirr crimen maje/tyis. Qux interpretatio connmuri poteft ex Pntcepto Karoli M. mox laudando.

Qualiter judicium] in Lege Longobardorum legitut *xquale judicium.* Ibi veto in margiife ejufdem Codicis Regii fequentia adnotata funt à manu antiqua : *Hxc Lex in hoc quod dieit*, xquale judicium inter illos terminetur , *fic exauduur ut nec ipfi jufitttam faciunt nec accipiant dccaufii anti perpetratu.* Rationem veri» reddit alia gloiia, *quoniam pro mortuu habentur ad anti ge/ia.*

Secundum judicium Francorum] Pr.ccepwm Karoli M.editum, poft Ada Sanctorum Ordi nis fandi Benedidi to. IV. pag. *6iq. Fuerunt namque aliqui in noftra prxjentia conviSi* b *fecundum judicium Francorum dijudicati.* Hinanarus in Notitia de villa Noviliaco cap. 4. *Deindè Landrada uxor Donati .fed* b *filu torum , pergente Karolo Rege ad obfidendos Normannat qui in infula qux Ofcellus dicitur refidebant, cum alus defecerunt ; quorum honoret & proprietates d Francis auferri* b* *infifcum redigi judicat* funt.*

Secundum judicium Francorum j Gloflà marginalis in Codice Regio paulo ante laudata : *Item cùm dicit,* fecundùm judicium Francorum , *erant quidam qui dicebant hanc eje Salicam. Sed non eft.* Quia noti ideb *dixit* fecundùm judicium Francorum *ut effet Salica, fed quia Karoius Francm nativitate erat,* ξχ *refpexu fuam nationem prepterfungentis dignitatem.*

Irancorum] *ia eft, Karoli, qui fuit Francos ,* inquit alia giofta. *Et hoc ad removendum hanc Legem efie Saltcam.*

Cum armis contendat 1 *Cùm alii fuftibus pugnare debeant,* ut ait una gloila, ifti jubentur pugnare cum armis, id eft, fcuto<Sc lanceâ.

Ut 1e<te»] Burchardus refert ifta ex Concilio Matifcenfi, ut didum eft paulo ante ad caput 5 x. hujus libri.

Judicium subvertendum] Vide infrà lib. 5. cap. 14$. & Reginonem lib. 1. cap. 71.

Drrosirus] in Capitulari fecundo anni Dcccix. legitur *expoliatus* , in Codice verb Legis Longobardorum *expulfus.*

Hyberno] hyeme. Sandus Ambroiius 1ermone j 8. *Mifir peccator dum hic hjbernt rigorem metuit, ibi tenebrarum frigus incurrit.* Brevis annotatio de Principibus Francorum in vetuftiflimo Codice Mf. Bibliothec* Colbertinx : *Hibernus grandis & durus.* Pro quo hxc habentur in Annalibus Laurishamenfibusad anuum dklxiv.Quo iftud contigit : *Hiems grandis & durus.* In veteri chronico S. Galli nondum edito: *DCCCLX1IL xvjtj. Kai. Jan. fic incipit gelus , b fintvit in xvij. Kai. April.* Eadem habentur in Annalibus Francorum Tilianis. Hinc *hivernaitium 61 hivernaticajatio* tnPolyprico Monafteni FoflatenliiA' alibi.

OhJ.c.m Ur sacramenta 1 Vetus nota marginalis in unoCodi.c Regio Legi» Longobardorum ; *Debt, fairamentis loquitur qua ad manum Regisprmeipaliter pertinent, ut fi quis juratus fit regium fervum non plagajfe, vel qux ordiuntur fponti fieri ad palatium , licit ad manum Regis non pei tineat.* 1\>M. I. V.Je

Virtutem] Ita vetera exemplaria Tilhnum, Palatinum , Rivipullenfe , Metenfe, Bellovacen fe, Camberonenfe , unum Sangalienle , Puhtranuin , Parilienfc , Divionenle , Remcnie. Sic etiam feriptum t-Q m Tiliana cdinone Λ. in pti ma Pirhœana, itemque in Codice Legis Longobardorum. At in uno Codice Vaticano , m uno Sangallenli, in Thuano , Colbettino, Camberonenli, tum etiam in Capitulis Karoli Calvi, m Concilio apud fandam Mactam, apud Ivonein, & in fecunda editione Puhcrana , poftremo in Lindenbrogtca legitur *vim*, eidem omninbfignificatione, uti jam diduineft fupr.i. Par. >. 6».

SicuNDUM Lluem et euva m'iMultùm variant »n hoc loco vetera exemplaria & editiones. Lectionem quam nos retinuimus exhibent unus codex Vaticanus & unus Sanguilentis , tum etiam editiones Tilii, Pithxanx , & Lindrnbrogica. Colbertinus habet *, fecundùm legem & euuma illi cujus.* Alter Sangalleniis λ Thuanus *eam ills cujus.* Rivipullenhs & Divionenhs, b" *ea illi cujus.* Palatums *Sc* Bellovacenlis, b* *coram illi cujus.* Ttlianus *8c* Camberoneniis, & *coram illi cui.* Metenfis, & *coram illo cujus.* Parilienhs , Pithtranus, Normannicus, Remenfis : *Aut furas erit, et cui domus infraSa & Jpoliata fuerit.* In Capitularibus Karoli Calvi , ubi caput iftud repentur defcnptum , *fecundùm legem eam illi.* In Concilio apud fandam Maream , *fecundum Legem illi.* Apud Ivonem , *fecundùm Legem (x wadies illi.* In uno Codice Regio Legis Longobardorum : *Rapuerit aut furatus fueru , totum illifecundum Legem cujus domus.* L> also : *Rapuerit aut furatus fuerit, fecundum Legem illi debet & totum illi cujus domus.* Editio Nicolai Boherii, *fecundùm Legem & totum illi.* Lindenbtugica . *fecundùm legem & euvam illi.*

Si quis messes] Vide Capitula Karoli M. excerpta ex Lege Longobardorum cap. 4. if,j. f. so.

Principis] id eft, Regis, ut explicat vetus nota in Codice fandi Remigii Remenfis,quam exhibemus in Notis ad ritulum nonum Karoli Calvi. Ibid c.

Heriscliz] Iu pierique Codices antiqui. Ain habent *kertfliq , herichq . herijcltt.* Beatus Rhenanus lib. x. rerum Germanicarum pag. 94. *Deferuiffe exercitum inter capitalia numerabatur. Id flagitium Franci vocabant herifchlitq , quafi dicat exercitis fijfionem.* Vide Gloftatium I'ithcci ad libros Capitulanum. Pu. <r. r°'

Roget] Ita omnia vetera exemplaria, uno Rivipullenli excepto , in quo legitur *cogat.* Hxc ramen ledio videtur efle melior, quia m lemmate fcripmm eft : *De non cogendo tubere m ho/h.* Petronius : *Hemo invuut audit quum cogitur au: cibumfumere ,autvtvere.* Vide tom. 1. Concilior. Noftror. * pag. < *14.* Beatus Rhenanus inhbro lu ptà laudato pag. 9$. agens de Legibus Francornm : *Nemo militi* Jocium fuum aut qmmlibe; alium ad potandum invitato. Quod f* ebrtus Ibid.c.?». ' fhlui.i-

Tou f rtp'.nui fttrit, tjtSui quoad culpam a^nofcat, aquam bibito. Vide Nou* ad Reginoiicm pag. tex. ftogarr autem heic ligiMhcjt cogete, ut m-rri Addit. IV. cap. i 7. Nec'omnini λ quoquam rejpondere rogetur. (rc.

Tug H». up »«. Hispaniam) id eft, eam citerioris Hifpanix partem qux inter Pyremeos, mare Mediterraneum, & fluvium Rubricarum habitatur. Ea quippe tum erat in regno Francorum, A Marea Hiipanica dicebatur. In ea funt prxclarx urbes Aufona, Barcino, Gerunda, Urgelhs. Frotharius Epifcopus Tullenfis epift. 14. Si iit parier Hijpanta propter cujhdiam &* folUcitudinem mt Struor nofter ifto hÿeme futura defimart valuerit., i at ab illofervitio excufore me dignemini. Hinc cuftodec marex Hifpanicx Sc limitis Hifpanici in vetufti* Annalibus.

. j c ,f. Quam] Plerique codices habent qn.v.

Ioimriciorj In uno Codice Sangallenfi, in Thuano, & Camberonenfi legitur, lieft,recrurent. Sed h.rc lectio bona non eft.

[bj.c-'s. In us COMB palatu] Bigixinius in Notis ad Marculfum pag. 914. e* hoc loco & nonnullis alus collegit plures Comites palatii uno eodemque temper tuiife. Einhardus epift. xi. Adalhardo & Getuino Comitibus palatii. Qud fuerit officium Comitis palatii explicat Hincmarus epift. 14. cap. ai- ex libio Adalhardi de ordine palatii, qui ηηικ non extat.

cir 7'. «rio pago J Ratio hujus Conftitutionis affctu.tr in capite 1 $. libri quarti. Charta teclamaroria filii Richart ad Ludovicum Pium interepiftolas fanâi Bomfacii, num. 115. Multi enim ttjlet dt ipfi pagis Juptr hac ipfa re adhiberi ponunt qui hanc rem bene fciutu & eam detegere i eraetter valebunt.

11. Condricta] Quidam Codices habent conf-in:Ha.

p,, T.> cir I. Caput iftud A fequens m editionibus Tilii, Pithauium, A Lindenbrogii leguntur poftcapur 64. A .<; L ibri primi. Nos illa indè fuftuhmus, quia nu i extat in hoc loco antiquis Libris, fed in fine Libii tertii, ut in hac editione noftra. Ex eodem Libro tertto citat Regino lib. a. cap. η $. Si 4x7. ubi vide Notas. Ivo tamen part. 10. cap. 4i.poftremam panem iftius capitis tefert ex libro primo Capitularium cap. 64. Quod indicat Ivonem habuiffe Colledioms Anfegiii exemplar in quo caput iftud repolitum erar in Libto primo. Sanè in Libro Bellovacenfi, in uno Sangallenfi, in Camberonenii, A in Metenfi fanth Vmcentii canut de homicidiis conjungitur cum capice 64. Libri primi, caput verb de mcnfiiris cum cap. 69. ejufdem Libri.

II(j c m. Ur aquales mensuras] Vide Concilium Calchutenfccap. 17. A Concilium P.uiiicnfe VI. lib. 1. cap. ji. A lib. j. cap. 1 ;. A Addit. IL cap. 10.

Poft caput iftud fequitur in Codice Palatino, in uno Vaticano, in Metenfi, A in Camberonenii caput: Utderebus Ecclefiarum, G-t. quod habetur in Additione quarta cap. 171 .Prxtcreà in Metenfi defcriptiun eft in fine Libri iftius caput Pervenit ad nat, &c. quod extat infra hb. 5. cap. 179.

F^g. rr'. £4p.»>. Constituimus] caput ift'.id in nullo eorum exemplarium extat qux nos vidimus prxterquam in Bellovacenfi in quo tamen dcfcriptum non eft codem tempoie quo fupenora, neque eodpm atramento, quamvis manu ejus, ut reor, feriptum fit qui codicem integrum confecit. Toul.

Manu propria singula] ideft, abfquecon-juraroribus, abfque confâcramenrafibus. Fruftri igitur alii inJin^ulu hoc loco jepofucrunt pro eo qubd in veteri Codice feriptum eft Jingula.

Qual. rer. direptiones] Lx Lege Longobardorum legitur, qualecunque damnum. P«»·ττ« I,F-

Solvere cogantur] In veteribus Libris Legis Longobardorum legitur ut ifthic. In edition· verb Bonerii, banneun noftrum folvere cogantur. Apud Lindenbrogiiuu verb, bannum noftrum folvert cogantur, id tft, Lx.foL componant. In uno Codice regio, poft vocem cogantur additum eft 1 manu recentuxe, fed tamen antiqua, Cr infuper damnum aut homiadium componat.

Si servi] Vide infol cap. 41. Farnr.

Marcham custodiendam] Annales Fuldenfës ad annum dccclxix. tutores partium diarum. c.

Ad ior. placita veniant] uimirùm Vafli dominici. Et fané in chartis judiciorum per illa tempora a&catorum videmus nomina Vadorum polita poft nomina Miliorum A Comitum, utin Charta de controverfia qux etat inter Agilmarum Archiepifcopura Viennenfem A Wigetigum Comitem. Ada fandi Aldrici Epifcopi Cenotnanenfis: Praceptt hanc juftuum inquirere ab Ebromo PiSavienfts urbis Epifcopo & Rorigoni Comiti & Altmaro Senefchalco Domna Judith Imptratricu & Mtjfo palatino, und cum aliif vaffit dominicu.

Ad custodiam maritimam] Beatus Rhenanus Libro fecundo rerum Germanicarum pag. 94. Erant pratered Comiter ad cuftodiam maritimam, item ad marcam tuendam deputati, quot hodii Marchionet vocamus. Eginhardus epift. xx ad cujiodiam maritimam fuerunt.

Propter incestum] Hxc le&io conflans eft in omnibus antiquis exemplaribus, nifi qubd in Rivipullenfi legitur incertum. Veteres Librarii interdum permutabant hxc vocabula; ut in titulo xxxi. Capitulorum KaroliCalvi cap. f. interdum etiam incejlam propinquam fuam. no quo in Codice fandi Vincentii Metenfis feriptum eft incertam, Et in Decretion· Childeberu Regis cap. x- pro eo qubd illic tcâè legitur inctjhtm m/iun fibi foetet conjugio, veteres Libri Remenfis & Bello· vacenfis nabent incertum. Sed ut ad rem noftram redeamus, certum eft heic legendum efle uri no· edidimus. Vide Gloflârium Francifci Pirhcri ad libros Capitularium in verbo Redamare. Ibide.·,

Di conjurat, servorum] Beatus Rhena· nus lib. x. rerum Germanicarum pag. 94. De conjuratione fervorum in Flandru, Mempdco, & cateris ad mare locii faUa meminerunt Leget Francorum. tsp r

Mempisco] China Karoli Calvi pro Monafterio fandi Bavonis apud Mirxum in Codice donationum piarum pag. 7 ;. In pago Mempijco, in villa H.I/'ra. I/bi Mirxus conjicit Helicam fortaifè intelligi debere de vico agri Aloftani cui Efche nomen eft. Andreas Catullius in Tornaco

ToM.I* Nervioram, pag. i8. contendit Menapios five Mcmpifcos parum in Ditxccii lornaccnti fuifle. parrun in Motineufi

U" saiem faciuni] Hieremias m epiftola ad Frocharium Epifcopum Tullénfem , qux eft vigefitna fepdma mtei epiftolas ejufdem Frochaxû : *Contigit in tuftra Provincia prxfenti annofol fore cariffinutm, ti> quidpropter pluviae in areit marüimit*, «ii /fert *folcbat* » «en *potuijjct perfici.*

Bid. c. ▸ Partim conlaborationis] Vide Legem Ripuariorum tic. $7. cap. 1. & Alcefenam lia t. rcrum Aquitanicar. cap. 18.

1M.C. 10. Piphno] Regi Aquitanix·» Pii filio.

IW.cn· Restaurandis 1 Hxc vox addita eft ex plurimis antiquis Anlegifi exemplaribus. Eam ca men non habent Vaticana, neque Palatinum. Deeft quoquè in Rivipullenfi, Tiliano, Divionenfi , Metenfi, 'BeUovacenli, tùm etiam m editione Bafileenfi.

Pax· 77?. Poenitentiam accipiat] In Codice Rivipullenti ifta ftatim adduntur. *Id eii, .vη. annit » vtj. tx hit in pane (r aqua ad oftium Ecritfia fatitfaciat, remotus ab oratione* Er *communione fidelium. Cxteroijiptem Jocietur orationi fidelium. TranfaSoi qui fuperfunt vtj. communionem plenam perfeSi fubjiquatur. Abfttnentia tiui Jdcerdotali providentia temperetur. Si piopri.ii fervut &c.* traque ifta funt ex gloflemate.

JvDtcio aqua ierventis] Vide Legem Wifigothorum hb. 6. tit. 1. cap. j.

Dt ecclesiastico] Integra hxc daufula ufque ad vocem *tradatur* deeft in Codicibus Sangallenlibus, iu Thuano , Colbcriinu, Cambcronenfi.

Cvius porta ... consic. ht 1 Ifta non extant in Codice Colbertino . neque in Cambcronenli. Neceflaria tamen funt.

U>id.c i«. Sanguinis eefusio] Nota marginalis in uno Codice Regio Legis Longobardorum : *Hxc Lex Sahca cenfetur per hoc quôd dtcù Eccltfiit fecundùm fuam Legem debere componi, cùm Lex Sahca folùm fuper hoc loquatur.* Rcfpicit hxc. nota ad caput 85. Legis Salice.

Cum fusti] lu omnia vetera Anfegili exemplaria A' omnes editiones. lu etiam Tegitur in ipfo Capitulari, tùm etiam in titulo quarto Capitulorum Locharii cap. 1. & apud Reginonem, in Codice tamen Legis Longobardorum feriptum eft *eum furore,* non folùm in libris edicis , fed etiam in manuferiptis. Ea mutatio induâa eft ex Legibus Regum Longobardorum. Rex Rachis lib. 5. tit. 9. cap. a6. *Et fi ipfe neglexerit, (rfurore accepto eum battiderit, aut, quod abfit. eum occiderit.* Liutptandu* m Edi€ko anni x1x. cap. 7. *Bc* lib. 1. tit. *16.* cap. 4. *Si quii furore accepto battiderit hominem liberum aut mulierem liberam* &c. Itaque furor in liis Legibus fignificat fuftem.

Et ds uniuscujusque] Hxc nfque ad *bannus nofter* défunt in vetenbus hbiis Colbertino, Thuano , Camberonenli, in duobus Sangallenfibus, A in Codice Legis Longobardorum.

&id.c ir. Presbyteri iNiERiLt.it] Caput iftud non extabat hauddubic in prima editione Capitularium quam fecit Anlegifus , cùm in plenfque vetuftis exemplaribus non reperiarur. Prxterei Ludovicus Pius in Capitulari anni utccxxix. rit. ». cap. 1. A' 7. referens caput 41. A 58. iftius libri, trigefimum & trigefimum fexrum vocat ; quia inter Capitula Libri quarti non numerabat decimum quintum neque vigelimum fextum. Iftud verb non extitifle m Codice Ecclefix Trevirenfis hinc colligitur quini Biomcrus in apparatu ad Annales Ttcvirorum tap. i deferibens caput *fi auir rei fuat,* quod l-mum nonum eft in nac editione notha , du.i-muin odavum efle ait in Codice Mf. primari.r Ecdefur Trevitenfis. Itaque hac duo Capitula, qux reperiuntur in Codice Pithitano, Parilienfi, Normannico, & Remenfi, funt repetita editionis. Cenè antiquitùs inferta fuifle Libro quarto probatur audontare Capitulorum Karoli Calvi , qui tit. xxx v i. cap. 8. 1 j. 18. A nt. xtv. cap. j. nonnulla iftius Libri eapua laudar fecundùm numeros editioni pcftenon aflixos. In Codice Divionenfi, in quo caput iftud defciiptum tepentur , capui 16. *Homo de ftatu Juo , lixi.* omiifum eft. Ton. 1.

Prisbyteri iNiFRFEcri] Regino caput iftud refert ex Libro fecundo Capitularium. Sane m uno Codice Vaticano, in BeUovacenli , Metenfi , & Camberonenli repetitur 111 fine Libri fecundi , qui illud non habent in quarto. Vide potto qua de ifto capite dicta (lint in Notis ad Rcginoucm pag. 1. A' in Notis ad Gratianum pag· 5M-

Seiundum Cantuiare 1 Burchardus, qui caput iftud tiibuit Concilio Tribuiienli , dau falam iftam oinilit, ne quis animadvertere pol fet illud fumptum elle ex Capitularibus Regum Francorum bique qtu eam claufulam non habent Ivo A Gratianus, ii decepti à Burcliaido funt.

Quam ilie .... sociavit j Hxc defunt in Codice Pariuenfi *& in* Pitheano, & abiqne iis nihilominus conftat fenfus. Habentur tamen in Normannico , Remenfi, Divionenfi , A' apud Ifaacum, Bntchardum, Ivonem, A Gratianum. x

Prxcipimus] Joachimus Vadianus lib. 1. dc Collegiis Monaftetufque Germanix veteribus pag. 11. *Extat praclara Ludovici Pii SanSio , qui jubebat ut in mallu & placitu primùm omnium vidua, pupilli , & pauperet audirentur, (rfi ad caujam agendam inhabilet ejent, datit Patronu juvaremur.* ?*·· rrk

Qui viduam] Nota marginalis in uno Codice Regio Legis Longobardorum : *Hac Lex de Longobarda tantùm loquitur. Sed fi intelhgatur de Romano, rumpit Legem Romanam , cùm per hujua Legit intellc&um poft triginta diet poffit nubere , illa poft annum.* Item nota marginali» in altero Codice Regio : *Si vidua Romane eft , raptor omnem fubftantiam fuam perdat; & femina fubftantiem tpfam habeat, fi ipfa non confinfit. St verb viduo Longobardn eft, DCCCC. folidot componat, ut dtctt Lex Liutprandi , fi quit rapuerit qualemcunque feminam, tit. Deraptft.Ea* extat lib. 1. Legis Longobardor. tit. jo. cap. T IbiAc.·*

$1 qui» res suas | Vetus nota marginalis) |UJ.c. 1»·

Tom· I. t* Ik»i m"q»rn- uc Tur* >♦?€*».* in uno Codice Regio Legis Longobardorum : M proedi&a * Lex ; Sr quts Longobardus, donarertm pocrflatem aliquam tit rebut ipfis c m- fervare paâo vetuerat , inteUcAu due candpiun- · quorum alterius ectajuntfalhtfuuhac Coie- ftitutio. Cum cm»» aliquis rehgiofii lotit ret fuat donum fibi poitffattm fcettstdàm eliqua referva- bat, t- defunâo qui heredes, quafi conerA Legem donatione faâi, eafuc invalidi, res donatot re- vocabant. Ad quod evitandum Lotharios * iftud ^taf! ftntr*k rebus religtofis mdulfu ut hoc quo- 7"¿ pada facie donatio tata permaneat. Ac per hoc fi non Jpecialb in lotii rtbgiofis judicetur, fuperior ad hanc trahenda dicetur. SedaLafen- tentia fécondât* altam intelleffum e* hae Leto Colligitur. Erit (r hu/us fuperierit Legit diverfi- tatit faults infpeâio.

Fr hosiussores ...... faciat] Hxc défunt in Libris Sangallenfibus , Colberrino , Thuano , fle Camberonenfi. Défunt etiam apud Ivonem.

Fidejussores donet 1 Vetus Nora marginalis in eodem Codice Regio ; Hic notari poteft quod ex fola traditione qua fit per tnvtfttturam non transfertur dominmm. St enim iranfertur , cùm hàc per inveftituram traditio Jufta futjftt , eoqut fa3us dominus , fuJ occafione ab heredibus vexari poterat.

WiRgildum rius] Eginhardus epift. 18. Duo fervi fartili Martini fugerunt ad lunina beatorum Chrifti Martjmm pro to qwd frater eorum quendam focium fuum occidtfftt. rogantes ut eis hccat JoLvere illum Wcregeldum pro fratre fuo . fx ut ei membra perdonentur. Vide Glodanum Spelmanni & Vodium in Libro fecundo de vitiis fermonis pag.) 14.

I* LI6>] 'd (ft · ufu › ut >>r gLfla inr*r" linearis in utroque Codice Regio.

Accifitre 1 Ita omnes veteres. Er tamen hxc leâio falfa eft. Itaque legendum anup te , ut fuprà lib. ;. cap. y 1. In uno Codice Regio Legis Longobardorum feriptum eft accipite, in editione Bohetii ancipitre. Hinc itaque confirmatur noftra emendatio.

Cum sua lige] id efl cum pena DCCCC. foltdorum, ur ait glofta in unoCodice Regio Legis Longobardorum. Sed apertius alia glolfa : id eft. cum DCCCC. folidts, per Legem Rothans . fi quit puellam aut viduam fponfam alterttu. Rotharis Lex exur in Libro primo Legis Longobardorum, tit.)0. cap. 5.

Si quis cum altero] Vide Capitula Ludovic) P11 excerpta u Lege Longobardorum cap. 5.

Si illi salsos eos] Gefta fandi Aldrici Epifcopi Cenomanenfis , eo loco ubi agitur de placito Aquifgnmt habito anno dcccxxxvml in quo Lodovicus Pius Monafterium fandi Canlephi reftiruit eidem Aldrico Epifcopo : Teftantur etiam fuprà memorati teftes quid omnes Epifcopi qui m dtfla civitate d tempore JanSi Innocentis Epifcopi, fecundi fiteeefforts videlicetfanSi KiBurti, fr d tempore fanSi Kariltphtfuerunt. pradiâum Monafterium fubjeSum habuiffent. Et hoc fi aliqui teftes contrit fe venerint. falfos tos , qualiter Receperitis. facere pofft ttftantur.

LictAT it Atros Tssrxs] Hujus Legis ufum reperio in Notitia judicii pro Monafteno Cuxanenti advenus Ricwndum mandatarium Salomonis Comicis anno ©ccctxix. ubi idem Rico findus ait : Sic me evacuo ego Recefitukl abterroguttoae Judicum quid non pqjfion diffamare ipfor tefter (r ipfes feriptura/1 nec tefttu ampliarer r.cc meliores ut Legibus convincere poffm ut beneficius debeat effe nec per feripturas. nec per nullum indiecum veritatis.

Alteri csoirs] Narrario de controverfta qux Karoli M. xvo fuit inter Clerum dc Populum Veronenfem , edita in torno quinto Italie: facrz , pag. 61o. Cumque in hac comtntiene did immorarentur , (r neutra part alteri cederet , tandem habito confilio pcBi funt ut hac Dei & fanât Spiritis referverentur judicio, eligcnttt duos juvenes Clericos fine ullo crimine extftimatos &c.

Cum scutis et fustibus] Vide Sinnondum in Noiis adGoffriduin Vindoetnenfem pag. 4a. & feqq.

Ex utraque parte eccles.] Hoc loco abufi funi Joannes Epifcopus Pinnenhs 8(Adam Abbas Cafaurieniis anno dccccl xix. in literis quibus invicem commutarunt curtes de Saliano er de Sufiiano.· Et iterùm Domnus Ludavicus Imperator in fua Capitula offixit ut ubi tx utroque parte Ecciefiefticum fuijfet, ReSores eorundem Ecdefiarum ,fi fi familiariter pacificart velint, hctntiom habeant. Itaquè hanc commutationem pofteà vocant pacificationem & familiaritatis l'.icthcationem , ut hJc arce dudanr vtm Legis qux vetat ne commutationes rerum eccleliafticarum fiant abfque audontate Principis.

Confinio] id eft, nt omnes inteiligunt, in medio duorum Comitatuum. Eginbardus ad annum dcccix. Aureolus Comes , qui in confinio Htfptnia atque Gallia trans Ppienaum contrd Ofam & Cajbraugufiam refidtbct, defunftut eft. Hic locus in vita Lttdovici Pii corruptus eft , iremque in Annalibus Bertinianis, ubi pro confinio feriptum eft commercio vitio Librariorum, ut Crpè conringii. Eà falsâ le&one deceptus vir doâilimus Antonius Dadinus Alteferra lib. 7. return Aquitanicarum cap. 16. putavit heic agi de commercio quod in ea Pyrenei patre inter Gallos dc Hifpanosrempote belli dcpacis arqué exercetur , quod pagenfes vocant pafferdlet.

Nondum cum suis cohiredibos 1 Chartularium Prioratus de Paredo fol. Sj. Alii verb heredei nondum funt divifi ; fed tres partes funt ad Sindum , quaria H'oilerti.

SI QUIS DE STATU SUo] VctlK Nota malginalis in uno Codice Regio Legis Longobardorum · Quidam dicunt fit quis de contraâu vel qualibet re appellatu fuerit, €r juftitiam teddere notuerit, ut res ipfius in bantuun mittamur , propter proditium Capiruhmt. Sed mali dicunt. Quia pradtHum Capitulum non loquintr do crimine. Sed juxtd hoc Capitulum poffumus dicere ut pro omni re res sliceiii in bantutm mittantur, fi juftitiam reddere tùluerit, eb qubd dicit t fi pcfl unam & alteram ammonitionem Comitis aliÎuis ad molium venire noluerit, rebus ejus in annum miffs venire ad jufluiam ccmpelUtur.

Sedan ret nan tranfcdUbantur, njfipro crinunt in baamun mfk fintt.

Omnk cOMTAovaastA 1 Vid* Capitula Ka·tuli M. excerpca « Lege Longobardorum cap. jo. cum Notis.

Ao vnmsiMTiAM nostram] Beatus Rhenanus in commemoratione quarnndam Legum Fianciranun libro fecundo rerum Germanicarum pag. 95. Qai*fatdam deferret nalutris, ad Regem mmuar. Feideun smeabmu Franci finuAiattm apertam. qud unus aliauis uni vel piuribus bellum* dcNMtMT. *M hac GaUxaniferibefaidofum appellant qui faidam cntrcei.* Flodoardiâi lib. *j.* cap. 11. de epiftolis ab Hincmaro feripeu ad Lotharium Regem : *htm aliam epiftolam* de *hamiUibus pacem recipere noltntibe». qui indi fieri dtbeet. coHaudan» quid de qmbufdam talibus regale jam Minifltrium tatrtueru.* Item cap. x j. *Arnold» Epifeopo pro quibufam qm homicidium perpttravtram* m *Rtmenfi Fwodu* (jr putret *ob' linere non valebant ,jtd penitentiam facere qurrrebaut, quam tu hoc Parochia* mm *poterant agere.* Videepiftokni 18. Eginhardi.

Maius damnum] Vide infrà lib. j.cap. xej. & Addit, iv. cap. 140.

Ubi antiquitus] InCodicr Rivipullcnfi legitur : *Folumus ut ubi asuiquitùs conjuetudo fine dc libertate Sacramenta adhamirt vdjurare. ibi Ssabini* 6r *Legis DoSores cum reliquis conveniant, & Ai mulltu habeatur &c.*

Nbqus in bccu nsq. in atrio] Vetus noro Œdis its uno Codice Regio Legis Longo- *1 : *Suprd de officio Judicis, Ui placita* &T. *Ibi enim ut nullum placitum in Ecclefia vel in atrio fiat. hic vtrb viduur ptrmititrt minora placita in Ecclefia vel in atrio fieri. Sed miki Mit ita videtur.* Quad *notamus per hoc feti dicit, vtl ubi impetrare potuerit. Hoc enim propter* J?c-*clefiam ,ac fi diceret .· Mallum ,hot tft.* generale *placitum, nonfiat in Ecdtfia vel atrio vtl quolibet loco, fi fit certa domui ad mullum facundum tonftituUL·. Minora vtrb placita in* fue-*libet loco, ubi impetrare poentrit.*

Nsqub. in eccl n. in atrio] Epiftola Greeoefl V. ad Heriuiomn Epicopum Cameraceefem apud Baldeticum lib. I. cap. exi. *Ceefrmamu at nuidu Dost,*

cKM μ *Ao» tic·fi/t* —nraâri *Epifcofi uaare au-dtat of A tfufiimfedu Ififcep» ücenâam acteperù vtl tiviumu fiait.* Hoc Ecdduntm Prtvüegjum videtor vaMfcAique. Nmr » veteri Cbatta Monafterii Cafanrien&sdau anoo occccixvu. rcpetio controvcrftaea de libertate ejuTdcm Menafterii mtatan fiifle v/M« Mariai *caof·im proprietati» find» Finuot» EtctifiMctt PenAdfi Dmp St Menti»»» perticenttiae GtiJtf Efifcepi fin»»* ΓVWM *Ecdtfi.* Eodem moo Federicue. Vaffes κ MriTus Ottoois Imperatore. mallum terni* *i» ùvûat» Ftirmâita, i» etri» do·mds Fpifcopatds Jfiati Jamais Eplfc»pi ipfi» civitati», prodam Sctatu Stihobno Epifeopo ·* legmtr in veteribus Aâiaflüas temporia 40c ab Ughello edita funt in tomo tenio Italie Socnr. pa>. }».

Propter Caeorem tous rr kvviam] Vit claniffimui Innocentius Cironius in paratitus ad dtolum Decretalium de immunitate tccleûannn fic interpretatur hunc locum. *Moris erat* olim *fitb di» caufas agere atqut in portis civitatum. Sedplcrunque ob ingruentes pluvias autfoils er» dent in templum juris dicendi casui ftfc nefit·bant Canute». Quod Ktifiui Cardus, jubent ut ipfi domosfibi uajunmu in fùhu mallum tenerent.* M* *verb in Ecdefiis.* T4M.Î.

Si qvh Limaas] Certum eft banc Conitin cuaoaem efte Ludovid Pii. Atxamea Karolo M. tribuirut in Canonibus Abbocis Flociaccnfi* edi tic in tomo fecundo Analectorum v. d. Joannie Mahillonii. ubi fic ieginu pag. adj. *Siquidem non de Imperiali Prnctpto,fed de indiculi»* epibatarum*fuarum* dec *Cerdas propofiut Edt&um in libre IF. CapituLfiiorum. Si quis Litura» aspires* fire.

Tractoriam] Eo *nomine* (inquit Jurctus in mifeeUanets ad Symmachum pag. 2j*j.*)*fignfsabatuttr Diplomata qusbui conctja facultas movendi equas publici curtis, psrtterque definiti filebat commeatus in itinere prsrftandus.* De ttaétoriis vide Filefecutn in commentant» de ferra Epifcoporum arôoricate cap. 1. $. xo. Strmondum in Nom ad Capitula Karoli Calvi pag. 796. Correâom Romanos in cap. *Plaçait ut quoeiefcunque.* Dift. 18. *de* Notat neftras ad Lupum rerrarienfem pag. 400.

Quiconque Licia] Caput iftud Karolo M. ttibuitur in vulgatis editionibus Legis Longobardorum. Ac in tino Codice Regio iofctibmir nomen Pippini Imperatoris, in alto verb Ludowici Pii. Ludovici Pu efle confiât ex Capitulati anni dcccxxix. infii Addit, iv. cap. 110. PMt. rit.

Da salsa monita] In uno Codice Vaticano, in uno item Sangatlenfi, in Colberrino. Camberooenfi. Rivipimenfi, *dc* apud Ivonem legitur : QuicunfM *faUam monttam ptreuffiffi comprobatus fuerit &c.* Ludovicw Pius in Prxcepto de moaeca Cenomanenfi : *Hoftris fiuunf* 9uc *temperAus prajcripta mentis in profata tube firpediSo Epifeopo fuccejfcribafque fuis oonttjfa permaneat ; it* tumen m hocprevUtat tatn prn·diRut Aldritus fudut fitectfifirts ut aliftafilfi tai in ipfi manete Rott apparent.* Ibid. c. it.

Sixag. ictus accifiat] Karolus Calvus rit. xxxvi. cap. id. fic interpretatur hunc locum : Si *(truss* rel *calcars, nudes cum vtrgis vepulet.*

Si quis vvtauM] Vetus nota marginalis in uno Codice Regio Legis Logobatdocum : *Hee Lee Salies efi.* Item in alio ; *Hsu Lex Salice judicetur.* Ubii c. π.

SacvNBUM Licem suam] Gloflâ iateriinearis in priori Codice Regio : *Dc putre eft perne XLK. filidanm. De pueUa* MR *relate, eftpane fitraiinta filidantm.*

Tiaxam cemsalsm] id eft, rerrstn de qui cenfiu folvitur. Polypcicns Monafterii Foflatenfis·, *Eft ibi terra ctnfilis uadifalvuai feflivitate fanSi Dimtyfiifilidas nmttm.* deearmi *affa.* Litter* fenfti Bernardi Abbatis Ciarevalienfis du eonrrovettia que erat inter liugooem Eptfeopum AntiiTiodotenfera *dc* Willelmum Comitem Nivemenfem ; De rerrir *ectfualibui mantftjlum eft ^ued ntfipiam licet Camisl uel hatninifit aat* eiut *de fundo fiat Epifiapi acquirere nifi per Epifcopum.*

Consid sil atvm 1ST UT M] Vide infri lik J· «P· »77-

Si curvuiMT] Vide fuprà cap. j. hujus Libri.

Pnom» TtSTiTUMAM] *id φ, pnpttrptfi j^fionem*, ut ait glofia inretlinearis in utroque Codice Regio.

Ut QuicvxQvt] In Codice Petri Pirheri legitur : *Ktlumui ut quicunque habetforefiet* aewiter *inftitutti. dimitttt illui.* In uno Sangallenli & in Colbertino : *Fbiuxuu utqtte prmctptmut* at *quicutuut.* Ita etiam in Canweronenfi & Rivi» pullenfi. Petrus Gregorius Tololanus lib.). *frn*tagmatiscap. id. tetat hoc capUtex libro quarto Legis Franacu cap. »9. hoc eft ex editict-c Bafiieenfi. Deindè addit : *Jui Rtstum efi Mennnhx noftro Gullico in ftltibui Ntrmtutcit, vulgi voctbulo Ttrtinm Gr Dungienm ; culut Conon confifttt, ut in obii in quibuifii ubet, in orborum cetfuro t gUutde, pufcuii* €rc. Pofteà Petrus Miraumontnu pag. }xj. des *Memotrei do* U *Chtmbre du Etux & Fertu*, cùm ageret de foreilibus Regiis, laudans Librum Legis Fraucicar, docuit in eo agi de juribus Tenii dc Dingerii, rettriirque vem Gtegorii Tolofani tanquam ex libro querro ejufdem Legis, quia ea perperam in editione Lugdunenfi Operum Gtegoni icnpta funt charadere quem vocamus Italicum, cùm (cribs debuifTcnt Romano iharaâcre ut reliqua Gregorii. Quod li Mitaitmennus ammadverriflet, non incidiifet in hum. errorem.

PU- **■ D: honori Ecclbsiakum] Codex Colbertutus, Camberonenfis, & Rivipulleniis : *Pentipimm ut honor Ecdefiarum debut› per omnit.* Sangallenfis : *Prnnpimtu ut debitui honor Ecdefiorum ptr omniu.*

ftl.C 4«. Ds Nonis] Idem Çodices ; *Prxcipimut ut Non»* €r *decimte fecundùm.*

Dr locis danois l Hunc locum tnalè Vadiamus traxit ad fundationes Monafteriorutn. Hxc funt ejus verba ex Libro primo de Collegiis M» naftetiiique Germanix veteribus pag. x|. *Loco ipfe condendu Montfterui dcleSt, principio nonnifi Principum fti ore concedebtntur. Que fi liberorum hominum fuifftnt, & donoio neu ejfint, permutotione compenfebontur. Si fifcelio, rtUgionit ctuil debentur Abbetibut.*

Ciaustma Canonicorum] Ludovicus Pios in Prxcepro pro Ecclefia Tomacenfi apud Aubettum Muxum in Codice donationum Belgi» carum pag. 7. dc in Notitia Ecdefiarum Belgii pag. 4L- *Pofltdnvit vir venertbilii /Pendilmerui roenectnju urbu Epifcopui ut terrei quafdem fifei noftri in eodem urbe ei in tmpliende* tr *diUtende cleuflro Ctnonicorum in noftro eletmofyne conctdertmui.* Prxccptum ejufdem pro Ecclefia Remenfi apud Flodoardum lib. a. cap. 19. F*ini etiam publuei omnei qun circd eundem Ecclefiem vedunt, & impedimento ejfe poffunt ed cleuftrt (y fervorum Det hebitecule conftruendt, ut transferri atque immutari peffint concedimus.* Quod pofted confirmatum eft i Karolo Calvo, ut docet ejus Prxceptum apud eundem Flodoardum lib. j. cap. 4. Idem cap. l o loquens de gefm Hiacinari Epifcopi : *Pxceptum quoque ipfiut Ktreli dc vio qun impedabat ed cUuftrutn* Cmmuc*'''* *fenSae Ka»(»βι Ectlefiae amplificandum idem* Pdmmu *Hincmarus obtitutù.*

Tirra] Hxc vox non extar in magna parte veterum exemplarium, neque in editione Bafileenfi. Deeft etiam in Codice Parifienfi Reginonis, in quo capot dderiptum reperitui poft caput 04 Libri primi.

Nott** 1111ia Litati] Iu Codex Divionenfis, BeUovacenfi*, Remenfis, Metenfis, Puheanus, Parifienfi*, & editio Bafileenfis. Ita etiam unus Vaticanus & Palarinu*. Alter VaticantMb duoSangallenfa, Colbertinus, Nonnanmcus,Thuanu*,Cambce>ncnlis> Rivipullenfis,& Codex Reginonis habent, *noftrd Ubertate.* Codex Tilianu» pio his vocibus habet tantùm reddatur ibi. Infri feripan eft in aliquot exemplaribus libertec ·· pto eo qubd nos ficcuti audoritatem aliorum veterum Labiorum edidimus *Uberolitatt.* Cxrcrùm integrum hoc caput fieparaphtafticè exponitur in capite § J. Concilii Mddenfi ; *vicino Epifcopir ferra de eadem Ecclefia rjft rtftrtt fuerit. &* ab «lia pudear, *Ecc li/iet RdJeriadclaufraClericorum* vri alia ymelibet *Ecclefin commoda facienda reddatur. Situ ttm defifiofuerit, regia liberalitas eandem terram adJtn'tn» Dei haoaaaAa conftruenda Urgiri dignetur. Si tutem de alia cafe Dei aut de cu fiflibtt proprio fuerit. ex convenientia commutandi licentia tribuatur.*

Da locis l Burchardus caput iftud refert ex Concilio apud aquiigranum cap. d. Pm m-

Gl nitoris nostri] *Karoli qua eft in tittle de ojfiüo Judicii. Ut enti Kicariot.* inquit glofla in uno Codice Regio Legis Longobardorum. Hxc Conftitutio habetur inter Capitula Karoli M excerpra ex Lege Longobardorum cap. 17. Paf.r»s.

Ut nullus ad palativm] Beatus Rhena-nus lib. x. return Germanicarum pag. *pj. in* commemoratione Legum aliquot Francicarum : *Ad* Rigem *vel m bellum proficificem, tat reditui, d vo&igoli* fued jfrqjfaruM wcaiu i«*am* *eflo. Strefturtm Germani hodii* €r ingjfe*rum appellant.*

Transturas] Hxceftla&o veterum exemplarium Thuam, Divionenfis, *te* unius SangaLlenfis. In Colbertino, Camberonenfi, Rivipullenfi, & altero SangaUenfi legitur *trtnjuurat* In Vaticanis, Palatino, Bellovacenfis, *trafttrrae.* In Tiliano*ftrtiurti.* In Mccenfi *traBurat.* In Remenfi, Normannico, Pithoano, de Parifienfi *trifturat.* In antiquis exemplaribus Legis Longobardorum feriptum eft tribunal pwd *tronfitorit vocatur.* Sed in editionibus Boberii dc Ltndenbrogii legitur *trtnjiierium.'*

Uai justitia] Hincmarus apud Flodoardum fib. j. cap. *zi.* pag. 540. in editioneColvenerii icribit *Achadeo Comiti prt rtfixu quas* au» *diebat eb tpfiut hominibus fieri in ipfiut Comitutu, & pro villa Spamio* , fad *ille annonam Ecclefix Remenjis auferre difipoeubet. notifiepn» ei* faid *fi aliquid indi reperet . ttm ipfum qutm fini excommunicaret.* Cr «lienes *ab omni chrtflinnitate faceret , atque per fuum miffaticum quod de illo Comite fieri debet qui m Juo Comiiaiu injuftititm faciant extqui procuraret-*

Te*L Quod hric minatur Hincmarus exacuturum firin tao MifTarico adventa Achadeum quod de illo Cocnke taridabar aniïnfi»nanmû»M»UjMfti'ri«m &cit , explicatur find in peg. <xj. ubi itam Hincmarus mandat Luitardo iHuftri viro ex eue» Nràa/c *Dii bfanRa Merui* 6" *fiut&i Remigii &faa fyiftopéii* , «kum μ taw A«fu. *cnfac Miffiu ipfe Pontiftx erat, ut* hmUm * *ia^edi* matum* vel irit *vel* hammer *fai* tanunihu *Jtemenfii Ecclefiafaciant, be.* Qmm *fi aliterfisc· rit, tam per eptfcopaltm auSeritattm quàm per mijfaticum Regù quoi inii rtSum fotrit fafiinelit.* Itaqnè Hincmarus tùm inftrutas ont & fuâ antaritate epifcqpali *Sc* delegati Principi» ; taut hodie Epifcopi» licet, ex irihturo SynodiTridcnrinx , nonnulla agere tanquam delegatis apoftolicx ledit qux ad eorum juritaitamem aliis quoqta pertinent. Capitula Karoli Calvi tit. xlvii. cap. i a. *ipfi niMÙommit Epifcopi .finguli infao epijcepia. mifatici noftri poteftate b auctoritatefiutganta.*

p«a· *n** i4p·*** Quamdiu p. b. binsrcium fubjunt] In Libro tertio Leris Longobardorum, ubi caput iftud deferiptum eft, legitur : q/furyta *intrifaamjudiciariam vel t.rutinumfuerint.*

Ibid. c. 70. Comiti] In Codice Colbertino, In Camberonenfi, *Sc* in uno Sangallenfi legitur neri/.

Et raoPTia coni. a. d. ». custod.] Hxc non habentur in antiquis exemplaribus Monafterii fandi Galli. neque in uno Vaticano, neque in Thuano, Camberonenfi, Colbertino, Thuano.

P*(· ?»·> op*rl" Ur Mtssi] Caput iftud decft in Codicibus Varicanis *Sc* Sangalienfibus. Decft etiam in Palatino, Tiliano, Bcllovacenfi, Divionenii, Colbertino, Camberonenfi, Thuano, Metenfi,& Rivipul·* leuli. Deerat quoquè primb in Remesifi,fedpoftel additum ett in margine à manu antiqua.

R>;d. c»». Si quis in ausua] Caput iftud dr fequens dotant in veteribus libris Tiliano *Sc* Divionenii.

Pig. **. ·»▮". Ut omnis solutio] Vide Capitula Karoli M. excerpta ex Lege Longobardorum cap. l j. *Sc* lib.Capitularium cap. jo.

Duodscim dsnaaioaum] Vetus Charta tancti Severi edita inHiftoria Beneamendpeg. ij). *trecentafeliiot argenti duodenorum ioarimum.*

Sonui MB8T) Poft ifta additur in Codice Metenfi, & *compofitiontm it ta faxtà modem fitpertiu cxmprduxfum ku ai* fest *illa Lagihu pertinent a/ïva.*

Ptg. 7*1. "▮ Da Ecclbsiis] Burchardus tribuit caput iftud Concilio Agripptnenfi.

Salva itiam] Tota hxc clautala decft in uno Codice Sangallenii, in Colbertino, Thuano , *Sc* RivipuUenta

Ibid. c. n. oaotwATis bfiscoms] Vide Concilium Ancyranum cap. 17.de Antiochenum cap. 11.

, , It› Quod non opoatxat] Caput iftud ta omnino habet in antiquis Codicibus Bellovacenfi, Divionenii, Metenfi, Thuano , Palatino, Tiliano , & in uno Sangallenfi : *Quii non /portent folvere qtufiibet vel orimarc.* Ia etiam editio Bafilecnfis.

Ds attiMosYNA m. in Hixxcs.) Eginbardus ia via Karoli M. *Circdfuftrti faficntaadoi* 6r *gratuitam liberalitatem . quam Cruci elumefo-* turn *recant, devottfimui, at nu non in patria faafiim b infuo regno eam facere curaverit . veritm treat auria in Syriam & Ægyptum aigue Africam . Jerofolymit , Alexandria , at^ue Car&agfai, alt Chnftianat in paupertate rive· re ceaftrerat, penttria tllerun cempatuni pecuniam mittere friciat.* ' Tou.L Pag. *m-* ·*'

Ut isti mangonbs] Beatus Rhenanos lib. a. return Germanicarum pag. 95. in commemoratione Legum aliquot Francicanim : *Mangentt vaaaiunii fr cMieati,* fri *tmpofiarit lomiatt ludunt t caerctnitr. Mangenxm aihuc nemta 6r ret apni Germanei maner.* Michael Menotus in fermone tarix quinta poft cinere· : *Non ifi cauia Pralaterum t qui noiii poftft* decant *canti* 6r *mangent! iniutoi ai modum armigerorum^ ficut Suyunfti.* idem in fermone tarix quint* Paflionis, loquens de Maria Magdalena ·. *Iff* anti ft mifit mangem pertentet fierce it cartaulx ia crameift , ut iifpoturtnt fili locum.* Per mangones Menotus intaHigit tamulot variorum colorum veftibus indutos, quos hodiè laquayos vocamus. IUd. c. 1«.

Nodi cum nano] Pec illas tempeftates qni gave aliquod *Sc* extraordinarium crimen commiferant, interdùm feneis vinculis conftriâi, per loca fanâa peregrinari jubebantur , ut redd obfervatum eft l ciariffimo viro Joanne Mabil ı Ionic in pluribus locis , tad poecipuè in Pistatione ad tomum fecundùm Aûorum Sanâorum Ordinis tanéh Benedkh cap. 4. $. 41. ubi hunc locum edidit ex Codice MI7 de miraculi» Sanâo· rom Floriam *Sc* Flocentii, dignum profeâù ari heic quoquè detaribatur ad lucem huic loco aftetendam. *Ceafiutuiine antiqui* , inquit author horum miraculorum,*partihut mttrterii Francia ttfatA MU net ineuvit ut quifquii propingute-* n* Ml··· >»'>«* *nm fihi parentem glaiie famtiaverit . &* pftcd pernitentia iuStu ai Pontificem crimen admtjfi fattnarù itnitrü t ipfo iectnuntt Pen·fice tu ipfe glaiie ferrei nexui componantur . Cr collum peccatorii t venta, atqnt Sraehia ftri&im uuuetanun ex ipfit fitrreii vinculb , ficque it propria patria tr fala pellatur. Interim , quoûfqui iivina pietat taiem vinculafieivi prneipiat t primùm Roma, iehincper itvetfa Saxeorum loca, veniam criminit eflaoitanio, peremipreficiftico-gita.* Docet pactcrea Karolus M. hujutaemodi pranirentes cootaeviftê incedere nodo» cum tarro. Quod ex vifioribus qnorundam ex eb profethim poto qui ttao hominibus peccata confitentibus ponttenriam indicebant. Videbantur enim fibi incenium iftiufmodi homines multum tapers fi extraordinariam ponitenrihm , quamvis ridiculam,excogitaftênt. Ineunte feculo decimo quarto mulien cuidam libidinota inter *entêta* injustam eft uti *quadraginta iiehu per communiafora nuio corpore ab ufque ai umlilicnm inceient . ceiulomfui ieliSi cenfrriptam itftrrtt in eapittmanifefti,* ut legitur in Forma · latio Pcsmcentiari* Romanx Mf in Bibliotheca "▮ *"·;·

"Îjr bauua] Lib. *6.* cap. »1 j. *Ut armilla &* 'T›'

Tom. L brunie. Vide VoiGum in Libro fecundo de vitiis ferments pag. 18*.

nt. cip »· Piadombt] In Codtce Remenfi, Divionenfi. Pitbœano, de Pâdûenii Iqgitar *acceptât.*

P*r r··. <ep'* Dt vagi* fbrigrin» j id eft. de nudis cum fenro, qui dicunt fe dad panirenùà ite vagantes, ut difttun eft paulb antè.

JbJ. c»». ViciM nostram] In uno codice Vaticano, in uno Sangallenfi, dé in Camberonenfi, Iroitur jedkinm ne^rwn. InColbertino.Thuano, Normannico, Rivipuilenfi, dc in altero Sangalleafi, JadicutM *vtfirum.*

Ibid. c. »4. Ut poatitsk] Hcc daufula non estattn Codice Palatino, h&etenfi, Remenfi, Bellovacenfi, Divionenfi, Thuano, Parifienfi, Tiliano. Deeft etiam in ediriooe Bafiïeenfi.

Ibid c. sa ' homicidiis pactu] Caput iftud aliqui oui indiget, qubd ita Conceptum fit ut primi fronte hesc agi videatur de pulvere mortali cujus vi perpetrate fint hominum mones. Atqu rob eam caufam vir dodhflimus exillitnavit vocem erepftr, que paulb phft ifthic legitur, idem hoc loco valere ac vocem per. Aliter tamen fe res habet. Armo dcccx. magna, ut Eginhardu* docet, boum mortalita* fuit in regno Francorum. Fami vulgatum eft eam cladem ortam eie ex pulvere venenaro quem nonnulli homines fpargebant per campos dc montes, prata de fiances. Hinc commotum vulgus, boum jaâuram ulturum, frsüt in fiifpeâvs criminis. Plunmi exfi, alii diverfu fitppuciis necati funt. Homicidia itaque patrata funt proptet pulverem mortalem, qux caufa dc occano rait homicidiorum, non verb pet pulverem, cùm conftet nullum aliud animahuœ tentu quàm boum hac calsmicare affoAum fuiflê. Auâor iftius nofit* interpretationis eft Agobardu* Archiepifcopus Lugdunenfis in libro de grandine dc tomentis cap. 16. *Anti Am paucas* aaaat d^eascMM *tfi quedem JhUitia*, cùm *efts »»ntlitu* beem, *tu dicerent Grimoldum* Deceas *Btntvtnterum tranfimfiffi horni-*Ret eum *pulverihus* fuot j^aegtrenc *ptr tempts & motuts, prate &futtts, ti qebd tjfet* uumi-*cut Chrtfiinnifiimo Imperatori Carolo, & dt ipfi fparfi pulvere mori* baver. *Prtpttr quam caufam multat eompnhtnfit audivimus & vidimus, &** elifeer *octifis, plerofqut* autem *afsros tubulis* in *Jlunun projeSos atque eecetos. Et, quod mirsuu valdl tfi, comprehtnfi, ipfi advtrsim fi dsctbasu tefiimoeium Uberefi tidtm pulvtrtm & Jpargert.* Et infed: *Ntc rationabiliter ptnfibans undifieri pqfet tatis pulvis dt* pio*fili boves mtrtremur, non cetera animalia.*

Pnt 77^ ·** »♦ Aut ad crvcsm j Hxc ison habentur in Codice Palatino, neque in Metenfi. Vide fuprà in Notis ad caput ica. Libri pnmi.

& vino Moc noluirit] Heroldus edidit valuerit. Quam IcAionem ei quam nos minuimus perferant Velferus 3c Grcueras. Hxc fient iftius verba lib. a. de cruce cap. ai. *Edidit quidem Pitheus,* Si verb hoc noluerit. Stramen ego eunt *Ytlfiro in Heroidem, dt cetere Pitheo multis modis dsligttuid inferiorem, Ut fitm proruor.* Fruûrà. Nam dc fenfus huic leAioni repugnat, dc omnia vetera exemplaria confirmant coitionem Pirhoanam.

Livtrico] Alibi *Liutrigo.* In Codice Thuano A· in uno Sangallenfi » *Liusfrido.* Tou.1. w·

Hsiminvs bt Manoaldvs]five Monoaldus, ut alibi legitur. lidem fixtams fimt qui inter Miftbs dominicos nominantur UK a. cap. a J. Fu- n* ta,'p

Fiscalis] In Codice Belbvac. *FtfiaUsut.*

Hlvdouvicqs bmim] Odo fequentes verfus defimt in Libro Bellovacenfi, pro quibus ifta ibi dem leguntur. Pag. sor.

Lothorim priluhm rtgteet firütal minet.
Ariuau atnoris lacoUfidat ooot.
Rim Wadetnitat hero» Mtal dt boor» geml
loftret, itftfni efem eaUatorrit.
Tum Xaredw, can fitaitt geaooelt emuta t
Galloram catae ordium mpae domat.
Ub uoe <pû fota reueat loeapmtUuo apelo
Hufirimutfcnpta .feoper bhub fll.

Ih momini domini] Daniel Papebrochius in prolegomenis ad tomum fecundum Aprilis pag. 7. hxc aAa abotninarur quia Principem Laicum faciunt conventu ocdefianico poefidere, adebqne pro genuinis ea non vult agnofeere, Baroniutn etiam redarguens qubd illa non fiais fevero examine ponderaverit cùm in Annales fuoa referret. Hxc iunt verba Papebrochii: Cùm h«c *ternie txttdam pottflattm fiodertm. fr Priciptm Leicum faciant com tutui tccltfiaflico prefidtrt ta-*pie *ordtnart fte difiiplmem &* ctrrtBitntm Cleri et Meeethesds emteertumt, ahfit tu* ea *ha-Aramus pro* gmuixis. Et pauib pbft: Extant *te ftidtm m vulgetis Coecdionm CoUtAioaibus, equi at alia fpurie* naa *patua jiùfiptt Atuulihus haud isusgua Baronitu cenfuit. Sed, quod filvd tan:i Scripierts revertesU ditium jit, fivtrsori fiserasu* sxaasiM *pmsdaraeda, nec propter eam qtum prefinsst fittiam tttslitdtss fiatim ncipueda.* Sed fasse Papebrochii argumenta adeb nullius momenti funt « fupervacaneum exiftimem his refellendis occupari. Ulnd tancùm dicam, nemini haâenùs ante ipfum in mentem renifle ea aâa, qax in multis vttuftiffimis libris ac Bibliothecis reperiuncur, ac toc feculorum reverentia & ufu celobraca fuerusu, efle fidfis ac fuppoficicia. Nam qubd ea vir Clariffimus rojicitquM Princeps Laicus ecdefiaftko conventui potfedifle heic narratur ac decreta condidilTe de emendanda vita Clericorum ac Monachorum, fi fcmel ifta difputandi ratio permifla fuerit, certum eft plure* ConftiturionesEcdefiafticas qux veraftis temporibus edttx fuerunt cafuras, cùm conftet Principe* olim pexfuifle per finnetipfix pluribus conventibus ecdefiaftici*, pluribus etiam per fuos gloriofiflimos Judices five Legatos.

Missu* S. Pχτχι] id eft, Legatus apoftolics Sedis ốc Zacharix Pipet. Hic erat mos loquendi per illas tempeftare*. Hincmarus epift. 41. ad Hadrianum Papam: *Mijfis vtfirot, Panium fiiltcet & Lrneem vtaenthdes Epifitpet.* Idem apud Rodoardum lib. j. cap. si. feribit Luitbeno Moguntino Anriftiri, *exhortMSut Lesteras & Miffitm Pupe btiugni fifripiat.* Concilium P<C· ·'♦

apud

TVm. L apud Althrim apud Rurchardom lib. n. cap. 61. *frtfttu vidtlbcm Domni hhuM PtftAftm· fati» fanBa Ortesfit Ecclfia Petro vesmsabilc E/faft'* Et irauJb poft t «m *dtmhmfrfau Petri ż Domni hknuu Papa Nfa proferent Ounai* Ac.Uem lib. i. capt p. /«· *tarduit eis PtnifaSi Pttn b Papa MlSu.* It o Canxmnfie epift. i j>. ad Richardum Emico* pnm Albanenfism A apoAoiice Sedis ia Gallia Legatum : *Debitorfum huafai* Atomum *Ecclefia » quantum esdparvitatem meam pertinet, providtrt : cujusfi non honoro Mijfam, non vidtor honorare mittentem.*

Unum vat ouoe Enscosos] Antei legebatur *Presbyteros.* Emendatum eft aoAoritate veterum exemplamm. Fatendum tamen eft ia Codice Tiliano & in Trocanfi fcripeum efle *Presbyteros.*

Vagationbs cum canibus] Vide Notas ad Agobardum , peg. Ia. A Petrum Ble&nfan, epift. O.& <1.

Pag.*..* Confisionum Dium bt suos] Alia eft le&o veterum Codicum Nomannici, Cambetoncniis, Tiliani, Sangallenfis, A Tcocenfis, in quibus feripeum eft i *Coafefibrum Domini , 6f fisos.* Quam le&ionem retinuerunt Tilius & Petrus Pitheus. At in Codice Colbenino 8c in Rivipullenfi, tùm etiam in fecunda editione Pithccana legitur *Conftfforum Doua , fi faos.* Que eft fincera le&o. Errat ortus ex eo qubd veteres Librarii vocem *Deum* fie fcribebànt per abbceviarionem *dm.* es quo noftcd abi effecerunt *dii,* id eft , *domini.* Simue omninb mendum extat apud Pfimdoplaoram in Querolo ; ubi ad cum locum *feqtumosr atque obfervmu uaici panem donum* Pitheus manu tui adnocavit in veteri Codice feripeum ede *pastam dm,* quod ipfe reâê interpretatur *puta Deum.* Ttanfcribo enim ipfa verae ex Libro edito qui fiiit ejufdem Pithei, in cujus margine vir dariffinus emendationes pofuit ex veteri exemplari M£ *ic* Notulas edam fuas adjecit. Alterum quoquè ejufdem comedis exemplar editum habeo manu Petri Daniebs notatum, in quo ille ad hunc locum adnocavit legendum effe *pattern Deum,* A de Eucharíftia intelligendum apenè pronuntiat.

p«f. s»* c·*· ·' Paorrsn immincntia bslla] Infiri lib. j. gap. jjj. *Luafibi b nobispnpur aliquam neeÿùétem cuutejfa.* Hincmarus apud Flodoardum lib. j. cap. to. *Abbttpcnurt quoquè Lothario practpàenis imperialis auBoritatemfuper quibqfdem rebus obtinuit qua tempore Karoli lap occofient medium bstervestienuhPemmfifuntefirada Etdfa 6rpublicis tfibutfabaSa.* Praceptum Karoli Regis Burgundic odxum in ton» duodecimo Spicilegii Dacneriani w. i ap. *fad notpofimodhmpro quadam aecefiuate illas in beneficium senaienauu.*

Pscumia commodata] Ita Codex Saneal-Jcnfii, Nocmannicus, Camberaoenfis, Colberrinus. Rivipullenfis habet *accoauuodata.* *Ttecnafis* A Tilianus , *commendata.* Marea lib. i. hifeoruc Reneam, cap al. f. tj. perfert hanc ultimam io&ooem. Pneftat ejus verba referre. *Filfieau in TraBatu de querela veteris Ecclefia Gallicana hic agi putat de pecunia numerata. Ia quo egregia faUuur. Pcunia pro bonis Ecclfiafiteis 4 ut capite primo prioris Sytcd LAptin. if* TvU. L ZiA. 6. *Capbudat'mm tit.* jar. *Quod probatur ex notura coturaBds precarii ; qui alius fi b contra- &t mutui, &pertinet ad immobilia. Qub tendant etiam verba Canonis* : Ecclefia teveftua fit cum propria pecunia. *Iteqd non erat qubd in editione Costaliorum faliicitaretur leBio fia ,* pecunia commendata. *Commendare enim apud auSores fiinsfocali idemfanat ac in beneficium dart.*

PAvraaTATSM non sati Aπτὸ a] Statuta Antiqua Monafterii Corbeienfis edita in tomo quam Spicilegii Dscheriani pag. 19. *ita ut nec penuriam patiantur nec aliqua juperfiuitate dfitndantur.*

DtcaaviMus quoque j Vide infid lib. *6.* cap. esa.

S: quis BA»τΊχAτυι] Rhabanus in epiftola „T· ad Reginbaldum tomo vm. Conciliorum pag. 1I49. cap. 6. *De illo verb qui Presbyterum fe efiefiutrit, cim uoa effet ordinattu , & baptifmi ifidum exercuit 4 requirendum fi utrbm ipfe bapeiqpuu baptiqatus effet,* A «mias *m nominefanBa Trinitatis fub trina mefione baptiqmmt. Q**dfi iut ent, non fi 'tterbm bapeiqandur tfodperimpofitionem mouds epfcopolis & untHontm facri duifmatis id quod fallam efi coafirmaudum.* Homiba incerti audboris in die Pentocoftes manuferipta in vetuftdfimo Codice Ecdefi* Lugdunenfis ; *Sive enim facinorofat quifaue Presbyter eut Diaconat boptiqevtrit, fac hareticu»tfive fcifmaticus , fi rtBb bopti^averie in nominefonBe Trinitatis t illequi tta bap trqatut efi non valet iterim A bonis Catholicis rebaptizari, ne confeffio vel invocatio tanti nom<nis videatur adnulleri. Hfiforti hoc evenerit ut ignoretur utrum ille qtu venit ad fontem bapti\aatsfittrit annon. Quodfolet evenire de infantibut qui proicitmtm* d *matribut in triviis aut in efiiit demorum »6dt illis qui revertuntur dc captivitate, quorum matrespugnantes captivatafunt à Paganis. Ifiitaletfipropter ignorantiam rebaptiqM fuerint, pro uno baptifmatt habebitur eorum isptifmus.*

Saaeius] Jam monuimus in Noris ad Gratianum peg. 471. videri heic legendum cfie *Stephanat,* ita ut hxc Conftitutio referenda fit ad Stephanum fecundum. Nam quis es ifte Sergius

sancta Tarurras] Concilium Sueffionenfe

Π. adt *ifacrombapcffma, quod'm nominafan8a Trinitatit perfaBxm fi.*

iMBOsmouB manus indigbt] Vide Epiftolam fânâi Leonia ad Rufticum cap. 11. A Burchardom lik 4. cap. 4t.

· S «.v, J Y* %■* “>*<· r m Noos ad Capitula Karah M. excerpes ex Lage Longobardorum cap. 4I.

Matnîma m son. aut confia.] Hinc col- &**·«·▸ Bgi pofife videtur hanc confuetudinem tùm fuifiê in Ecdcfiis noftris nt non iidem patrini, non exdem matrinc edênt in bagrifino A in confirmatione. Alioqui fiiperffua eftêt ifta matrinarum diftinâio.

Pxa viABUM o. Racis j Conftitutio Pippini Put »*·· de Letaniis faciendis : *Sic povidere faciatis* cs*''* *fit ordinare de verb· nefiro.* Inftà cap. 19I. hu-

TβM-L fus Libri 9c Addit. IV. cap. t)i. *fiatitfaif· tu uutrcunauru itverfto* s^Bv.Vetbua troqué Rana hric figuificat anftncKatcm, volunrotern, jaflTum. Hiacmaxua «gift. jq-perforcera* ò>>cr *verbum Refit.* Capitular* da villis Karoli M. cap $$. *^f«c nd veriMB no/trima*fthtaf.* £t cap 47. dr *noftro verbo eu aBauidfacere prnceperint.* Ludovicus Pius in epiftola ad G. Comitem *i* qua eft dedtua nona inter Epiftola* Einhar· di *: Quicquid tile tibi dt verbo noftro fimul not alii» Comitibus & dc Filibus nojbis edfaciendum injunxerit.* Hincmarus spud Fiodoardum lib· $. cap a $. dt pao *ex verba Refit mandat ut cum vet ad habitandum rxftdariter inter ipfot recipiant.* Et cap a S· «·* *Vtrbo Dei & fuo atque ex banno Refit ad tandem Synodum convenire jubeant.* Alibi fermo Regis fignificat mundeburdem, id eft , tuitionem & driënfionem, ut notat Janus i Cofta in Commentario ad Novellam terdam Juftiniani de numero Clericorum Ecclefix Coaftandnopolitanz. Lex Ripuariorum . tit. j j. c. J· *Si mit infcnuam putllam vtl mulierem qud 'ut verbo Refit vel etxlqfiqftica eft.* Lex Salica tit. 14. rap f. *Si verb petila qua trahitur ia verbo Refit fuerit.*

Ad vsknom] id eft , in Synodo Vcmenfi , qux fuperiore anno congregata fuerat.

Comato] Hae eft le&o veteran Ldxoran Sanpllmdis , BeUoramdis, TiEani, Cofcerrini, KivipuUqpEc. Capitulare anni occivn. ex quo caput iftud fumptùm eft, tùm edam Code Notmannicua habent *commeatu,* Teecenfis , Regius » Camberooenfis, Palatinos, Colberrinue meus, *licentia.* Sic edam Regino › Burchardus, Ivo, 9c Gradatus. Vide Notas ad Gratianum f*g· 550·

St vimina] Burchardus caput iftud tribuit Concilio Vermerienfi, cùm tamen fumptum fit ex Compendienfi.

Habiat bom] Burchardus heic addit t *euia omnes unum patrem habemut io coût-* Sed hxc addirio fuperflua eft 9c inepta in hoc loco. Burchardum Grarianua deficnpfit. Item Ivo par. S. cap. 16$. Sed idem cap <a. hanc daufuiam non habet, quia tùm caput iftud repetiit ex Libro quinto Capitularium.

Acciraai aliam.] In excerptis ex Collectione Benedidi Levies que extant in vetuftiÆmo Codice M£ Bibliotheca Thuanx ita legitur : *accipere aliam , fi abfque ejut confcientia faBum fuerit illud adulterium , fxfi ab ea aiftinuit poftquém rcfccyit. Nam cum illa reconciliari non poteft.*

NOTÆ AD ISTAM APPENDICEM.

SI ABSQVI 1JUS conscuntia] Hinc colligi poteft reperto* fuiffe interdùm eunto» adeb perdeoe *bc* impudences m uxore* fuas ad adulterium aut cogérait finderent, quemadmodùm aatiquitd* quidam patre» tilia» fua* proftituebant in lupanaribus, ut patet ex titulo Codicis Theodofiani de lenonibus. Maritorum rttorum infiunem dementiam repreflic Lratprandu* Rex Longobardorum anno vigefimo primo regni fui his vecbu : *Si foi* dixerit sexjugi fic* . mulam licentiam daado , vade 9 concumbe cum teli homine, aut fi dixerit ed hominem : Kexi 9fies* eam *malien mea cornu* <am-mfxrianMM . *9 teh malumfe3unfieerit,* 6' *confia probata 9c.* Vide reliqua in Libro primo Legis Longobardorum, tit. j2. cap. 6. Extant apud me ubulx matrimonii miti inter Raimundum Comitem Paliarienfem & Valentiam tiliam Amaldi Mironis & Arfindis ejus uxoris , in quibus Raimundu* promittit fe fponfam fuam. qux mox uxor fututa erat, nonquâm aimidunrm nie propter adulterium , unmd nec propter hanc quoqud caufam fi cumeju» confcientia faftum fuerit. *Veuxtiam , itmtit, fi£am vefimm ia ceajufie oetifia , trvabit meuififii commua m eem fimtper aau bâton ternam ficut borna debet tenere ficum Âgitimam curarem. 9 mmqcmm eam dimittam . cÂm vivere, mfi-propter cucuciom miam ipfa mibi faciat , 9 ipfa cucmia mibifit probata b me ltgaliter 9 manififii comrMa , 9 non fic J-tcia per meum ^fmfitm, necpermmrnt codUium , uec permamfia. bilimenmm.* Dubitatum valdd fuit olnn an marito qui tuorem dimifilTet propter adulterium, liceret aliam ducere, aediverix in hoc fûêro veterum fentent»». Quidam patlnmt hcuifTe in Francia per hoc caput.

RtcoNciuA*.! non POTSST1 Negatio tollenda videtur ab hoc loco, ut fenfm fit ncere marito adhxrete uxori fu* adnker*. Caput tox. Codici* Canonum Ecclefix African* : *Placuit m feamddm evangtlicam 9 mofioScam dcfcipHoom neque dimijfiu ab uxore, neque dimifo h marite , alteri coafiotfatur, fed itu moneant, aat fibimet rmoocUienur.* Vide inii lib. *6.* cap. 87. *9*Kb. 7. cap. }8i. Vide etiam Hincmaram, epift. $7. cap. I.

Ibia.c· ··. Sscvlaxia vtGOTiAJ Ita omninb feriptum eft in veteribus Libris. Et tamen legendum eft *fecelaria judicia,* ut patet ex Canone nono Synodi Chalcedonenfis, ex quo caput iftud fumptum eft. Eadem medicina adhibenda eft capiti tertio Libri feptimi.

Pag. i «. ‘‘›I **. Missiucokdjam] id eft , eleemofynam. Sanaus Fulgentius Epifcopus Rufpenfis in Libro de Trinitate pag. 16 j. in editione Sirmondi : *Nam apifibi peexata imptuii vidtxtxr commiture dbm Jortafti aliquot eltemofynat 'ut pauperet faciunt, multbm falluntur. Nefcuutt utim qubd oput mifericordia prunàm fit feipfum Deo ofterre & fic m alio mifitricardiam facere. Erfb facienda funt eleemofyne ; fed antè funt vitia rdinquenda.* D. Petrus Chryiblogiu ramone $4. *Audeo dicere, qui de fraude Deo oftert, cumulat crimina , non emundat : quia Dcut in tali munere cxtdriat fuorum pauperum A non miftncordiat t intuttur.* Hincmarus apod Fiodoardum lib. $. cap. xd. iα EpiftokadTheodulfumComitem : *Centri omne» Lefts tcclqfiafttcum mixifterium homo leucusnfurpqfti, 9 tlctmojynam', id tft, mfericonUampauperum, acper hoc Deum , qui mifericordia mife· rarum tft, ficut Judat proditor, vendidiftL* Concilium Vafenfe 1. cap. p. *pro ipforum datem diorum mfericordia.*

Cl uucum riKMAxiai ofomtst.1 VideNoita* ad Epiftolam 29. Lupi Ferrariends. B*d.e‹ ».

CoMpiTiNTiM mon.BxoviD.] Hanc Conftiturionem Joacbinus Vadtanus tribuit Karolo M. lib. i. de Collegiis Monaftetiifque Germani* veteribus pag. xj. *Karolo Mapno placuit ut Epifeopi veteri more competentem Monaftcriorum curam furerent , centré autem Monachi horum dillo 'audientet effent.* Repetitur autem hoc caput iofri lib. 7. cap. 18. Pag.·», **'

Qualis ad accusations*] Hinc- Pag o·*

L mama apud Flodoardum lib. j. cap. al. feribens ad Sigloaithun Atchiprerisyterum : Nmi/ùciw «mm *άβαη accufitorlheu tr tfttim gtudei per-Jouta ad* accapuiMMi *Prtfiyteri* vcl *ad teftuno^* nmm *fuper* «mm *facri Canonei recipi non permittunt.*

Eumm.o Lsonis Pafx] Vide Burchatdum lib. t. cap. 198. a jo. & lib. a. cap. 184.

Pag· »>·· . c«p. »*■ Qui dvod. p. i. pvm. habuit.] Huc addita funt anrioritate aliquot veterum exemplarium, Sanè fimfus integer non eft abfque ilia claufula. Confirmant autan banc leriionem Hincmarus, liaacns, & Ivo,

Vu. 10 amfuus] Hincmarus apud Flodoardum lib. j.cap. 1$. *Anfilma illuftri vin pro* yuodam *Prtjhyttn outtn apudfi accufavarat, fed ad dentminatum placitem Ma ventral, Juaificant purificaffe hune Prtfiyterum Canonici Je ipfum à crimine* cerem Afiju *ipjùu Anfilmi ia eû^peRn plurimorum* ram *CUriconm* faim *Loicorum, non tamen mfijfi. fuit* aec deluerit, ia Sacramentum *plurel Sacerdotii ipfiui tefiti,*

Puuoatvm Eccissim kbddat] Hincmarus ibidem cap. al. Placstem rid«M *Prefiytero denuntiatur* ad triginta dits , ar ira *prnparatu» ventât fut fi vd Canonici purifiett vd* concredat.

jbid. c. », Comitxs Mimistum) Vide fuprà lib. a. cap. a j. *Sc* infrà cap. 17 j. iftius libri.

pu. tir- Statutum bst] Vide inftà lib. *t.* cap. jotf.

i*Fut-sj·· csp. ·«. CoNcruUM Episcopi] Sic tùm vocabant Synodum quam nos hodiè dicimus Diocefanam. In como primo Analoriorum Joannis Mabillonii pac· jly. extat titulos Capitulorum Synodaiium Hudegarii Epifeopi Mddenfis, in quo feriptum eft cum convocafie *Caucdium Sacerdotum fit* Diuctju* apud *Ecclefiam fantia Celinin.* Vide Capitula Herardi Atchiepsfeopi Torooenfis cap.

. fTi St Qurs PaxsiTTia] Borchardm capot iftud in epitomen contaaxk dr Toletano Concilio tribuit. Sed Loaife mlmc illud agpofeere wo legitimo Camae Toletano, At inter foppoutirios repofuic. Barrhardum facutus eft Ivo.

F»t ·«·. <·*■ “·* Ubicumqui commutationis] Ad hoc m commutariones de trims Ecclefiarum valerent, Dccedâria erat interventio aurioritaris regie, ut docent KaroliCalvi Capitula tit. xxxvn. cap. d. *9t* vetus Charta Monafterii Conchonfis data rognante Ludovico Pio. Flodoardm lib. j.cap. 10. loquens de Hinanara i *Ra* «tiant neniudUi *Epifctpii, terrorfallat ttpn mancipia, cum diverju ptrfimit* ad iacramnMm *Ecdtfiu pro partu* tpporunitnu commutavit. Sed & Praeopta rtgdiafiçarfinr&tu* earum rerum cohum-MriMiius *tidnort atravh.* Ludovic» Pius confirmavit mmranrarinnsm feriam ineat Flodegarusm Enifeppom Andogavenfem Ac Winoerandum. idem confirmavit commutationem feriam inter Smaragdum Abbatem feorii Michaelis Virdunenfis, *8c* <mo£dam homines qui nominantur in tomo fecundo Anatariorum Domini Joannis Mabillonii pag. 40ά. Item commotarionem de villa Cluniae» feriam ab Hildebaldo Epifcopo Marifeonenfi cum W'arino Comite, m patet ex

Terne *II.*

illius Poecepto quod emt in Notis ad Bibliothecam Cluniaccnfem. Karolus Calvus confirmavit commutationem feriam inter Abbatem Foifetenfem *S:* Abbatem Latiniafenfem. item commutationem inter Etchenradum Epifcopum Panlienfem & Eginardum Abbatem Foftatenfcm. idem confirmavit commutationem quam Hjrmintrudis Ropna & Abbarifi Kalenfis fccciar cum eodem Ainardo Abbate FoCuenfi. Confirmavit poneret permutationes feria* inter Herpuiniun Epifcopum Silvanerienfem dc Godeftidum Abbatem roflâreufem. Karlomannus, Ludovici Balbi filius, confirmavit, anno occclxxx. commutationem feriam inter Geilonem , Epifcopum Lingouenfem & Baldricum FidelemRcgis, ut patet ex ejus Pnecepto, quod PeOrdus edidit in monumentis Hiftotiz Burgundicac, pag. 1 $ 8. Tou. L

Imbationaiil is DissotvAitTca] Lotharit s Rex Auftrafin five Lotharingix Remigio Lugdunenfi Arcbiepifcopo rellituit res quafdam anno occcux. quas pet iorationabilem dc iniquam commutationem amiierar, tamenctfi commuiatio confirmata fuifict à Lothario Imperatore patre Lotharii j ut patet ex ejus Prxcepto, quod editum eft in tomo duodecimo Spicilegii Dacheriani pag. 1 j*.

Sacbamintamo 1 In quibufiiam Codicibi s ri heic *6c* alibi infta legitur *Jacrtmtiuerit.* In tomo tertio Spicilegii Dacheriani peg. 141. feriptum eft Anfegifum Abbatem Fonamellcnfem , inter arteros librae quos Flaviacenfi Mo* nafteno dedit, dedifie *facramtuuria volumina duo.* Credunt pleriqoeSactainentarium idem cfie cum Libra fecramentotum. Sed Hugo Menatdus in Notis ad Librum ferramentorum pag. 8$. exiftimat diftinriionem efle inter hrc duo, eo araumento qubd cftm in ipfi» ferramentorum Leto pac. <4. Sacramemarium citetur, mamfeftum eft fecnunentarium à Libro Sacramentorum diftingui. Attamen hcc res non adeo manifefta eft qum adhuc plurimum habeat difficultatis; ac nifi res aperads elufeefeat, non admo* dùm conftabit fecramentotum Librum efie diverfirm à Libra fecramentario. In capite fenè quod heic amlieaiuiiim fefeauimus dubitari non noteft quin per otanoaesqmt tn Sacnunentano ad danaam ponitentiam continentur, inteUigantur ee orationes qun in Libra fecramesuocum leguntur pag. st 5. m edirioM ejufiiem Menardi. Ibidem ri infrà lib. 7. cap. sox. tecooiciliatio ptrnirencium fieri jubetur *fictu in Satrautntaria uatiiutv* , id eft, fecunddm Formulam qux extat in eodem Libro iacnunemoram pag. *116.* Infrà in eodem libra feptimo capite 179. & J89. metirio fit beoediriioais nuptiarum quae in Sammentario cootinetitt. Huc verb beuediriio ab HugoM Menardo odita eft peg. a8i. ex Codice Ramcnfi. Undè colligi pode puto Librum fecramemoram non efle diverfiim à Libro fiuramencario. In vetuftUSmo Ac degantiflimo Codice Bibliotbecx Colbcrrinx literis aureis fcripeo Liber fectamentorum habet hunc titulum. In immum *Dti- Incipit Lihcrjacramcntoenm dt cuculo anni* d *Γαηβο Gregorio Papa Romano tdùtu gualittr Mifa Romana celdratm.* Vide Notas ad Ago* bardum peg. 90. Ptβ·s«i. car·**·.

Vxivusam comm. Ecci.sUam] In Concilio ipG» legitur, *tmiverfa Ecelefin neverit.* Sed noftri leftso, qun apud Ditmyfinm Quoquè *dc* Ifidoram extat, videtur effe fincenoc. Vide Gratianum xtf. q. d. cap. 14 *Ertfiyter.*

Antb Assidam] Vir danffimus Carolus Dufrcfniu* in Commentatio ad Paulum Silcntiatium *peg.* $j?. ait fibi videri hunc locum intelligendum ede de ahfide narthecis, ubi confifteoant pcnitante*, non verb de abfida feu concha altaris. De abfida pocrb *ride* Rofareydnm in Ono-' tnaftko ad rica* Patrum & Notat ad Rcginonem

ibid, c u,· • V arisTOLA] H*c eft fincera ledio iftius loci, quam & ferfus indicabat & audorira* vetuftx Coüeâionis Canonum qux edita eft in como undecimo Spicilegii Dacneriani. In fupenonbus editionibus & in veteribus libris legitur. *£xempler.* Quod mendum faille prodivè dicamur ad caput 461 : libri feptimi.

Placuit hi* qvi] Hoc caput videtor efle fumptum ex tertio Canone Arauficano, additis nihilominùs quibufdam daufulis ex Canone quattoConciiii Carthagineniis fecundi *8c* ex Canone *i* 1. Concilii Carthagineniis III.

Officium Eccusi^ l ια veteres Libri & editione*. Puto tamen legioebeie *ofiuan.* Vide infrà, cap. iji. hujus libri.

SoreasTiTiav*] In Codice Sangallenfi legitur *fapprefiiku*, in Camberonenfi *fueprefiibxt*, in Nonnannico *prefiiku. Sic* olim feribebant cùm de fuperftitiba* mcelligarcnt. Vide Nota* ad Gratianum pag. jaa.

Magnum dum] id eft, diem Pafchatis, nt explicat Hernicus Spelmannu*. Procevangelium D. Jaoobi : *Ifenit entem diu Domini me^nn, dixit Jvditli enciUe* r/its .! *Qnenfyut tendem effliget «niNumi nem t Non Ucet tiU Ingere.* eme *diu Demini megne eft.* Heic tamen magnus dies non fignificar diem Pafchatis, fed fênam quinam fanâ* Hebdomad* , qui penitences reconciliabantur. CapitulaHerardi.Archicpifia»-piTuronenfis, cap. 14 in *die megnoir Cnee re-* Alibi dies magnus intelligitnr de die in quo fiet judicium univerfale. Karolus M. in epiltola ad Elipendum & extero* Epifcopo* Hifpatux orat uc Deus illos *in die megno entd confpeBnm gloriafax gloriefotften concedat.*

Omnia necessaxia] ConciliumTrolleianum cap. 5. Saxi «« *elle Monecbit evegendi vel de teiiiut prefamendi ouippiem deter occefio , provtdeent Abbetu vel Frepofiti Monefitriorvm nt ftetutdim good temporit vit loci fert pofflbiliuu . omnia illit in viBualibet & vefiibnt nectfiarie » fient regnie eracepit, opportnni minifirtptnr.* Vetus atkbor Hiftocue T revitenfis in romo xn. cilecu Dachetiampag. 147. *Æftintonamencgêbd Eptjcoporxm dlfammam Deo famulantihu diiigentiam adhibere. ntcefflltria minifirendo i nt dam pre necejitriit conquirendit negotuntnr , d fanSo propofito difetdere compellentur.*

Necfssaxia] *id eft, equa, molendinum, her* tut, piftrinnm . vel anet diverfa intri Monafterium exerceantur,* ut heic legitur in Regula fandi Benedidi.

Vu Clericis] Hxc verba non extant in Régula fiuafti Bemdiâi, dc addita fum propret Canonicos, m teâè obfavat Hugo Menardus in Noci* adConcordiam Regularum nag. io $4.

f»g. ·»»· Pxovidiant] Hum locum uc expofuit is qui Statuta coUegic que &nâo Bonifacio tribuuntur in tomo nono Spicilegii Dacherian* pag. 64. cap. 1 a. *Ut diligenter unufauifyee Bpift* cqpiu m/im ParecUe prepidrer ut *rii At–uf-* rcTuos MMudbenM*furit, regriariur vivant(r menachicd} rii enttm Canonica vitafurit* 6* *cCXonid vtvant.* Vide Capitulare prunam anni dcccxiii. cap. 4.

PattaYTBXTi tua sigillo] Vide caput undecimum Capitulorum Presbyteri* datorum poft Opitulare ad Sala. Vide eoam Capitulare primum anni dcccxiii. cap. 17. lib. j. Capitular, cap. J 5. dc Addit. 111, cap. 99. IUI4.t»U·

Mattricn] Ifidorus Clarius Epifcopus Fulginas in conftuudombm Synodalibus anni mdl. cap. 4. Cerper Demini *honorifici atftodiatur in pyxide* munda & detenti, & and eant Wea *finii· fri clavi diligenter reponatur in aligne loco eondecenti Jpecielitcr nd lue conftiiuto.* Quid *fij mparochia Jitnt gnet nex teneant corput Domini . hoc good diximtu faciantdt oleo fenBo, br hoc maximi* ne ad *veneficia fofflnt auferri.*

Présumant] In Concilio texto Arelatenfi dc in Statutis Bonifacio Archiepifcopo tributis cap. *j.* additur : Genui emm*facramenti tft, &* nen ad aliis *nifi* d *Sectrdotihu contingi debet.* icaquè caput iftud fumpetun eft fimpheiter ex Capitulari primo anni dcccxiii. quod hanc daufidam non habet. Deeft quoquè in Concilio Mogunùaco.

Litania majom] Vide infri lib. 6. cap.

Indictum iijunium·] ab Epifcopo nsminhn. Riculfas EpifcopusSueffioncnfis cap. *ti.Quendè entem vriit* d *noftra parvitate* pel d *Comminiftru noftritiefanixm faciendum imtmgitnr .plebei* «d *Ecclefiam venin* regere. Indicebantur etiam intetdùm d palatio, ut pluribus exemplis probari potiet. Capitulare Ahytonis Epifcopi Ba£leento, cap. t. *HdiBum veri jejunium* fitaadd d palaris *vel d* deme*fatrit denuntiatum. ri* em*nibet generaliter effervetur.* Torfit hic locus dariffimum editorem iftius capiti* : qui ut fe i difficultatibus heic occuriantimi* expediret, putavit heic pro *deme* legendum effio Demne , ita nt inreiligatur Domnm Apoftolicua five Papa. Nos fimpficifts exiftimamu* heic per vocem *domo* intdhgi domum Epifcopii, in qua EpUcopus habitat , undè Jejunia indicit. Acfâuè fi looio ifta, qua confians eft in duobus andquiffimi* Codicibus manufcriptis Monafterii SamaHeofia, mutanda effet in *Domno* , non ftatim leqnertcnr explicandam illam eflë de Domno ApoftoEco Romano. Simpliciter veram edet enfttmare per Domnum heic inreiligi proprium Epift "L ' dus lib. 1. de rnfttfurione Cfefa *Ntcnen* & ilia aamiM *cufiodirt* Mam- *guemgue gna communiter emnihui tribulatione five pre gratiarum* 4 *Ecclefix mandat Epycoput.* Qum fui *cinftuutn etgui demandata jejunia fervere neglexerit.* peccer. Amalarius in Libro de Ordine Anriphonani

<·► M»

I

Tv-s.l. cap. 77. Ctiitgi gnefirf jSmul faq/ÏMi *anvphonor quncotrfonanttetnpori ejnmiloftjeeo; (r folt·* ■uu CM & Ml caaer·*par* aettts prônit *obftrvatur jejunum indt&an 6r jejunium Quatuor Tempo-rM"*.*

?M s»»· cap i»· M·μ ·*α u* obtins--] Vid· Einhardum cpift.7. *»].

Paacipimus ut in Eccumis 1 Vide infrà A<Mit utofip.kul.

U>:d c. ▮»· Quicunqux mmimcivm] Caput iftud fumptum eft, ut momiimmin margin·, ex canit· 4*. Concilii Mogontiaci, n quoedam illud laudavit Burchardus. Vid· fupei hb. 4. cap. 40. de Notai ad Reginonem pag. $46.

Ibid. C. 1J». Sotva missam cantau·] Contrà in Capitulis Theodori Archi«pifi»pi Canruarienfis, fi tamen Theodori funt, «did» ia tomo nono Spicilegii Dacheriani legitur cap. 49. Pre^rrera tenu *Joli Mffamfatere ,ft nectffe eft.* Vid· infri Addit. 11. cap. 9.

Cum io sit] Simon Goularrius in additionibus ad Catalogum teftium ventari» pag. 1015. monet quofdam pro hit v«rbit habere *communicet.* Deindè addit : *In communione etenim myfleriorum haec verba Dominai* Feb^caas, *Surfum* raeda, &c. »4wd wee d *Diacone & Sacerdote pronuntiabantur*, ntrid*fidelium aJftattte &ftgna facra participante.* In inido divifionis qux in Ecdenam inepfir occafione artorum Martini Lutheri , contendebant Proceftantn non debera Millâm celebriri nifi cùm adfunt aliqui communicante·. Ad qua Joanna· Cochlcut nfpondit non teâè eufimi Midas propter dafa&nm communicandum, *bc* nullam *taipcmm* prohibere ne fotus Sacerdos (amat Euchanftiam.

Bü!. c- itt. Symbolum] Vide Concilium Cloveahovx· cap. ».

P»g. ns. <v- ·*'< Puertia] Ita veteres Libri *ic* omnes adiriones Capitularium. Daeft autem hxcvox in Codice Cambmonenfi *ic* apud Reginonam. In prima editione Capitulorum qux cum Canonibus Concilii Wormaaenfisedita udent legitur pMircr *ιηιβι·* •err jhdranr. Pro quoCrabbus *ic* reliqui Coociboram Editores malè rapofoerant puntrr & ia-*veftigareftudeam.* Malè , inquam. Nam fecundum iudwiotum ordinem print invcftigandi funt rei, oein puniandi. Error onus aft ex prurigine corrigandL Hinc etiam emendandum eft ConciliumMogundacum, tabs*pariter* fixiptnm eft loco *puriter.* Longiùs aberratum oft in capite x>. Concilii Moguntini aunt dcccxlt». ubi ira legitut : *Ut Epifcopi mceftuqfot* ptnirib iuvtfogare*ftu· itui.* Vocem pcirrb*puriter* vir darimmut Francifous de Rop· in Liera de Mifiis dominicis pag. 01. fie intelhgi pofiê exiftiffiat ut Epifcopi debeant inceftuofos invcftigac· abfque dilatione, ficut Jurifconfakis paré, id eft, fine di· *ic* condition·. Ex mimo ramen Capitulari anni occcr. cap. id. colligi pode videtur alium rife iftius vocabuli fenfum, nimirum ut Epifcopi fic punter dc abfque perfixinarum acceptione inceftuoibt invef-tigent & examinant, ut nec propter alicujus amicitiam alii relaxenrur , alii verb conftringanrur. In vetuftiiEmo Libro facramentorum Ecclefix, ut root, Lamovicenfis, qui nunc extat in Bibliotheca Regia, fic legitur : Orde ad *vijùandum Cr ungrndmn infirmum. Anttqubm ungtatur mfumui, con· flitter omnimodn Deo Cr Sacerdoti fuo pnrittr emnin peecntnJttn,* G* reeenciliatÏMem ai *eopercipUtplena*.* Eadem habentur in Codice Tiliano, ut legttur apud Hugonem Menardumin Nodsad Libram {aeramentorum p*g. j40. Item apud Motinum in Appendice Traoatus de pcanitenda pag. 15. ubi tamen perperam editum eft *periter* pro *periter.* Vide Nonium Marcellum. T·μ L

'kid «· ***▮ CONTBADICIMVt QUOQUI J HxC CqgftitUtio tenovata «ft in Concilio Moguntmoan. occcxl vii. cap. jo.

Ih d c· >⟨▮ St qvis viduam] caput iftud repetitur in eodem Concilio Mogundno anni dcccxlvii. cap- *».

Duabus soaotuavs nuvsibit] Flodoardus lib. j. cap. 19. de epiftolii Hincmari : *bent cni-Ün Fratri* de *hotnine fù* cem feadam *Jemma eoeathût & pofteà fororem ψβi» i» conjugium àaxit.* Vide infini Addit. 111. cap. 11 $.

Talss covuiATioNts] Codex Camberonenfis ita habet : *tam injufta copulatione debet Motkematifari, nec unquam ampliit copulari, ftdfiA magna difirtQione feriri.*

Amfuus coNiucto covuiAKt J Ita vetera pleraque exemplaria. Editio Franafci Piriuru Nec *unquam ampliit conjugio fub* augea *diflrictione copulari.* Quam U&onern in nullo eorum libraram teperi quibus ufus fiim.

Fiam 1 In libro Trocenfi A in Cambctonenfi legitur*feriri.*

Quaucunqusmodo) Balfiunon ad Canonem tertiam Concilii Ancyrani 1 *Ferré (f Cem·* eriUM *Domitum neodoram, qun diSn eft Imperial iiiiut Domui Andronici uninn, vi illitu tyranni Andronid toufam t Confttntinopolitann Synodal nonftvit mutare habitum, neceumCrate Hungarut, qui hoc vehementijfimi petebat,* cen-*jtaui, eb qubd poft ejuo viri mortem proceffijfet totyura t etiam vi faSa effet t & in cenobuce Monafterio vitam egiffet.* Vide Capitula anni Deem. cap. 4· A Notas ad Agobardum pag· 1 j j. M ·**· (V' ***

Ut Emscofi] Caput iftud daicriprum eft in Concilio Moguntinoanni dcccxlvii. cap. 7. Illud quoquè fiin&us Stephanut Huimrie Rex inférait libro fecundo Decretorum iuocum cap. 1. Ibid·*· ""

Viduas st omphanos j Hxc *A* rafiqua pars iftius capiris défunt in Codic· fimfti Arnu'phi Metenfis, in quo ifta fubftituuntur. *Et Nicolent Papa ad locum t ita at fecundùm facrorum Canonum fanStiouem in poeeftate Epifcopi ret mm«s Ecclefin cenftftant, br iilefictmdùm timorem Dei qnAut voluerit Er qnemodb voluerit Hint dtfpenftt. Et in fuprafcripto libre en Cano*aiM *mûhritate affumptum iftud ita invenitur Capitulum : St* puis *oblatd dederit, &c.* ut fupri cap. 14. hujus labci.

Et Emscopi coNsaxTitNTt] Ifta in diverfum mutata font in decretis Scephani Regis Hungarix . hoc modo : *Confentuktefquefine Comtiet v Judicet Prajulibuifail ad Juftittatfaciendae, juxtd precepta Legit divinat,*

PaasarTaai intcamcti] Vide Canon·» Ifaaci Epifcopi Lingooeufis tit. a. cap. 1. ubi caput pit- sir ta,< >M'

iftud reâè deficribinu ex lib. 5. cap. iti. ut io antique Codicibus. Vide etiam qu* dida funt fupra in Nous ad caput 15. Libri quarts.

Vicidomini] Janus A Cotta ui tinllutn $ 1. Libri primi Decretalium peg. 19a. putat alicubi Vicedominos eoidem eflê qui AGtccis (Ecooomi dicuntur, alibi verb ab (Bconomis omninb feparandos efle. Ia viaSanâi Meinrrerd Epifcopi Padcrbomenfis cap. • j. legitur ipfum moriturum, *afiito Ficedomino fit»,* omnia qu* in pecunia vel diverfarum efcarttm copta banuit, Ecdefiis & pauperibus erogari prcceptflè. Vit dari(Emus Carolus le Coince in Annalibusecclefiafti· cis Francorum ad annum 77^. $. a t. putat Virodominnm in Capitulari anni dcclxxix. cap. 19. eum efle qui alibi Vicecomes appellatur.

Ahcmidiaconi vic Aacnira.] HeicArchidiaconus proponitur Arclupre bytero. Vide omninb Notas ad Gratianum pag 445.

Biduamas] ui eft, jejunium duorum dierum. Rhabamu lib. a. de inftiturione Clericorum cap. a;. *Ltgumur aliqui Sonitorum ptr btduanat , fivt ptr tridnenat .five etiam ptr totam hebdomadam jejunium extendere.* Regino hb. 1. cap. 16,·. *quit lafihut* nt *linguajutru . triduani penttenttd expietur.* Obiter tnonco caput fepeimum Capitularis Haytonis Epifcopi Bafileenfis fic omnino legi in duobus antiquiuimisCodici. Inu fandi Galli : *Stpumi, tu fciant tempora it-* gitime *ad baptizandum in anno,* id *tfi .fibbato fanSo* Pa/rhe, *m ille triduoua merfi» in bnpttfnutt inutetur triduanam mortem Domini clartfi. uud refiurrtSimu.* Ubi vir dariflimus Lucas Dacherius edidit *trina merfio.* Redc (ânè. Nam fic legitur apud fanihim Gregocium lib. 1. epift. 41. *Not muem fubd ttrtib mergimur, triduana fepuliurn fiacramtmafignamui ; ut dum ttrtib infant* «I «f·» educitur, *refitrrtBio triduani temporii* exprimatur. Item inCapirulis quibas anonymusScnproc refpondet ad interrogationes Karoli Magni : Preptered *infant ter mergitur in fiur» fantt ut fipultmtm triduanam Cbriftt trina dtmtrfio myflùi dtfignartt.* Sed ego tamen puto retinendam efle ledsonem quam proferunt vetera Haytonis exemplaria , cumque fortaflis ludere voluiffe in antitheta tnduanx tneriionisA triduane refunedioois.

Comitis ioktioaes] id eft, majores , ut redè explicat Hugo Menardus in Notu in Concordiam Regularum pag. 149. Erant enim tùm in regno Francorum vomites majores ; ut Comes Arvernorum, cùm eodem tempore in pago Arvernico cflent pruttreA Comites Brivatenlis, Talamitenfis, 8c Tollornenfis. Plura exempla fi quis habere defiderar, facilè invenientur in veteribus Libris & monumentis.

Dbaumis inpaa ſatsiam] Vide fuprà lib. j. cap. 4. & infoi lib. i. cap. 171.

IM- «tp· Di his qui nomas] Caput iftud mutilam eft in antiquis exemplaribus Libri quinti Capitularium. Extat integrum infrA Addit. IV. cap. 99. Cajiut autem *Quiconque diurnam* dividi do-

Gapitvlo lviiJ Hk eft le&ioomnium veterum Librorum. Tilius, cùm non animadverteret hoc caput eflrinutilum , numeros heic mu-

tavit , *dc* pro LKll ropoimt *CLXIfl.* Verùm nec fic quoque reftitm poteft hic locus. Nam caput *Quicunque decimam* non extat in Libro primo Capitularium , find in Additione IV.cap 100.*8c 166.* Tau·*·

Er cunctis c. S. nostil .1 Hxc non habentur in Libro quarto, neque inipfo Capitulari j ut verifimile fit addita fuiiiè A Beoedido Levita. r ***·_*—'

Putvknit ad nos] Sinnondus in Nods ad Capitula Karoli Calvi pag. *76* j. ait hanc Confts-tunonem effe Ludovici Pii. *Apud* Ivonem refertur fimplicitec tx libro *Capitulatum.* b·^·1*

Claustaa Mo* esita ll j Litter* fandi Bernardi Abbatis Clarcvailenfis decompofitione Hugonis Epifcopi Audfliodorenfis & willclmi Comitis Nivernenlis : Si *aliquit Lateat dtprthtnfut fatru in tlaujiut m lairaum», cem unaquacun·* f«« *i tfit fia pr» fifiiiia fautnda Comiti rtddantr. Extrdclaufiraauttm ouicun^uLaici latranti dtprthtnft futrtnt, (r ipfi & rtt torum Canutit fimi.*

Clausaaum oiNtar] Apud Ivonem editum eft *daufantm namini.* Sed in Codice Vidoriiw legitur ut in Capitularibus.

Qviccnqvs moraia] Burchardus caput iftud valdèintetpolavitA;PioPapxtribuit,quamvis illitas non fit. Eft enim Conftitutio Ludovici Pn. Hinc ergb emenda Ivonem & Gratianum. Vide infrA Addit. IV. cap. 11«. 161. Pk »«·

PaovaiA uxoas dbakucta] Vide infrà lib. 7. cap. yoy. Hincmarus apud Flodoardumlib. cap. a*6.* feribit *Fulcrua cuidam. gui uxorem Itgitimam inltguimd dimifirat, abtram^uttnfuptr duxtrat.* sereni *ad Jjntedum,«xcommunicatianit jam in tum dat» atfua in comprovinciali Synodo confirmanda pandit modum.* De eju&letn excommunicatione agit fuprà in capite x 1. ejufdem libri.

Sins cul pa int mpic t a] Extat apud Burchar dum elegans Paulini Epifcopi AquiUientis epiftola de MC argumento, qu<_perperam apud Ivonem *dc* Gtadanum Stéphane V. Papc tribuitur, uti diânm eft in Noris ad Gratianum pag. 547.

Aamis dipositis] Jure enim Pontificio, tu Juretus ait ad epiftolam 1 y 5. Ivonis, miles pmnitens armis cingi vetabatur j ciratque in eam rem caput *Admantn* j ;. q. x. id eft epillolam Paul ini de qua mox dicebamus.

Adal ando comit - pal at li] Hincmarus epift. 14. cap. ia. *Adalhardum finem & fapunttm Domni Karoli Magni bnptratorit propinquum & Manafitrii Carotin Aibattm inter primat Confdiarut primum in adoUfitntia mea vidi , niut Libellum d« ordine Palatii legi Gr firipfi.* Marquardus Faeheros in Originibus Palatinis par. x. cap. i.ait haboifle & fragmentum iftius libri, A unie adferiptum fuifle hunc titulum : *Orda palatii & nipttblica difpofitio qui fub I/nprratorihu Ptptna & Karolo Francorum 'gerebatur , per Adhalardum venerabilem Abbatem literit cammendatnt ad memoriam Gr infiru^iortm faturorum.* Ejus vitam fcripfir Pifchatius Radbertus.

Si quis a mro 1 Vide Irooeui parte 1 i.cap. Cif· *999·*

KL. s&î;.. Pi ACVIT VT aavaasus] Vide m6à bk A cap. jij.âc liky. cap. 204.

Homo jvmcit Daosf] A4 capot iftud rsipexifle viderat Karalns impies in Paoeepm pro Arnuftu Arrhispifcepo A raüqao Claro Ptovinox Narboneêfis, food oditam oft ἐ Catello in libra quuxo Memoriarum hiftorix Occitanic K pag. 771. arias vesb no· authenticum vidimus in Archivo Archiepifœm Narbonenfis : *Si aliqua* verb peanaaonis smmu *illot exorta fuerint t in fafuuiet Juru» Epifcoporum veniant, & itode hit canonici atque legaüter judicentur : quiajuxtàfinRionei Legummdignum eft u hominei judicaut Dooe.*

Biatoi Paosna l Sive Julianos Pomerius, quam anftocsm efle bbroram de vita contemplativa Ac «diva Sirmondus oftendit, A cui tribuuntur etiam iti vecuftiflima Coile&one Canonum Andegavenfi A in amiquiditno Codice Mf. Bibliochecx Thuanx.

Ecclssia UMVM coavut] Inftà lib. 6. cap. «*f* its. 404. *Quod m capùt precejjit, m corpore ejut t pod eft Ecclefia , videtur impletum.* Epiftola Epifcoporum catholicorum ad Marcellinum Notarium in Collatione prima Carthaginenfi cap. it. *Non eft itaquè afficite* paonm* cttpat *eft Chnftm it corput Ecclefia t j'mul in Evangelio commendatum videre & caput cancri calomniai Judaorum ir corpui contrà criminationei kareiiccrum.* Et Auguftinus in cognitione tertia cap. 2)7. A 241. *Haheo caput, fid Chriftui tfi.* Vide Formulas exordfmorum A excommunicationum cap. 12. pag. 665.

In cohfokb Diaboli] Formula duodecima excommunicationum : *Inter adoptriotfilial Dei adnameratm , quamvii modb fihut Uiatorfi fit imitando Diabolum.*

Dv4 sont qui^m] In Epiftola ipfa Gelifii legitur : *Duo ^nippè feu t Imperator Augufte , quiton principaliter* Ac. Redi. Scripta entra eft ad Anaftafmm Imperatorem. Confirmant autem hanc k&onem, extero·, Hincmarus Remenfis in Epiftola 29. A Opufculo Ai. A Patres cilii apud fanâam M*cram habiti. Immb in Concilio Parifienfi habito iv Comi- anno occcxxrx. (ex quo fumptum eft hoc *cu-* Hue apud J. Bfacn* piM) Ita vulgb legitur Ab. 1. cap. *j. Duo quippi* cftteteftium ' *hM* & *Imperator Augufie ite.* Sed illius Concilii mm ·>ı · anriquimmum exemplar manuferipeum Bibliothecae Thnanx . quod estât in Bibliotheca Colbertina, [nunc in Bibliotheca Regia], tùm edam omnes veteres Libri Capitularium A antique editiones difettè feriptum habent : *Due juu peppi t mquu t Imperatricee augufta piius irc.* Sk etiam legebat Jonas, Epifcopus Aurclianeofis , in Opiuculo *dt hfituiiu Regia t* cap. 1. ut repeti in veteri Codice Aurelianenfi , cùm tamen in editione Decberiana feriptum fit : Dee *quippi fient, Imperator Augufie, quito» ,* Ac. Veteris veftigia fraudis , m Virgiiii verbis utamur, vifuntur edam in excerptis è Libris Capitularium in antiquiffimo Codice Mf fandi Arnulphi Metenfis , ubi fic legitur : *Duo funt pippi t inquit, Imperator Augufle, quibus , irc.* Ego, fi quid heic video , puto cum qui pravam iftam leaxwera incidit in Codicem ex quo eam hanim Patre· Concilii Parifienfis, dolo malo id fisetflè, ut pro fua vitili fulciret regnum oedefiafticum, quod tùm caput extulerat poft Karoli M. viAodas de Longobardis A triumphos quos Ifidocus Mercaaoc «gu de dévida vetare difcipUna. itaque fid&rius die univerfom otbetn Chriftianum, hoc eft, Ecclefiam Chrifti, diviiit in duo fumma imperia, in auâocitatem videlicet facratam Pontificum A regalem poteftatem, quas vocat Imperatrices anguftaa. Atque ea opinio £aciiè pervafitper animo· hominum illius feculi, Jam imbutoseadoârinlquam in Ecclefiam Chrifti invexerant fpurin veterani Pontificum Epifto* Ix. itaquè non mubb poft editam ἐ Benediâo Lcvita Colleâionom Capitularium, in qua caput iftud retulit prout repenebatur in Concilio Parifienfi, Epifcopi Provinciarum Remenfi· A Roeo· magcnli. è Carifint» palatio ad Ludovicum Germanic Regem fcripierunt anno pccci v 111. Chriftum, qui Cohis Rex fieri potuit A Sacerdos, in coelum afeendentem, fuum regnum, id eft , Ecclefiam, inter pontificalem anâoritarem ftc regiam poteftatem gubernandum dUpofuiiTe. Hxc funt enim ipfa eorum verba in Capitulis Karoli Calvi xxvu. cap. ij. extremo. Ea per-< fuafio cùm deindè, ut iit, in occidentali Ecclefia invaluiflet, Jamque opinio de Monarchia temporali Romam Pontificis valdè propagata edet, rudi feculo creditum eft concertationem qun inter Gelafium Papam A Anaftafium Imperatorem fuir, de regno fuifle, illum verb auctoritatem fuam fbrdtec ac ftrenuè vindicaflê ad* vtrsùm conaras Itnpecatoris. Ne quit verb ex> ftimarv poflit me ifta fine auAore dicere, adieram verba Battholonuri Brürienfis, qui in cap. *Duofiuat* dift. 9A. ita loquitur : *Gelqfiat Papa & Anafitffiui Imperator contendetouit dt preemi· ne:tia uniui ad alterum if dtpraemittentia dignitatum. Sed Gtl^fiut oftendit hic quad au3o~ ritaspontificafe longé major eft pim culmen imperiale.* Detnùm Leonellus de Chieregatis Epifcopus Concordienfis in fertnone quem habuir Ronue coràin Alexandro VI. anno mcccclxxxv. in publicatione coafaderaàonis initn inter eundem Alexandrum ac Romanorum A Hifpanie Reges Venetorumque ac Mediolanenfium Duces, hcc ait : *Inttnnerfitlifiquidtm Ecclqfia duo conflant»fiunt dignuatu t pitou principaliter hic mundat adminiftratur, prout ad Anaftafium Imperatoremferitot Gelqfiui Romanui Antiftei,auüoritae fiacra Pontificum , if Imperatorum exttlfia poteftai.* Stabilita igitur ai opinione in mentibus hominum qui circa Catbedram D. Petri habitabant, dubium illis non erat quin regnum iu ea Ecclefia effer. Itaque Confisrvarocm populi Romani, ut Franciicus Alberdnus docet iuLuxo de mirabilibus urbis Romx ad Julium II. Papam, infcriptionem hanc in palauo fuo pofuerunr ad xneum Herculis fimulacrum in foro boario repertum *.SIXTO IUI. POST. MAX. REGNANTE. Æneum Hrrculufimulachrum aurea mala fecundum vivente tropeum fiiuxtra gerentii m ntinit Herodii PiH. fori hoar, effbfum Confervatorec in monumentum gloria Romana heic locandum curinmt.* In vereri editione Romana epiftolanun fandi Hieronymi hxc le* TMı L

«•M.I Koarar in Am moti foctnsdi i Hiewny w *dedans eximiifecundum apifiolarmn explicit'vo- htmea anno Chrifii MCCCCLXPIU. Indiaioae fruià itwè XIII. Dtttmbris t Pon- tifie maximo Paulo* nqpMMr*fitcumdo»* awe *ejut quuuo*, iUau m *dome amgnifici vin Pétri de Mum».* Philippus Labbeus in Sperimine novx Bibliochecx pag. x ao. nftatur taftê in Biblio- theca Nauifarênadifpwrinneui de potantia Dei, auâorc Ftancilco Cardinale Saomûfi , qui po- rtai fuir Sura* Papa quartos t in αψκ cakaifta fcripta erant t Fiais i^ee/cnâ iatindtri *d* potentia Dei têd par Eovennfigimum D. D. Frauctfcum Saoncnfam Cardumlem tituli S. Pt- tri ad Ptncula dît primA merfs OSobris* 1470. *regnante Poule Papd IL Irtt^ktdi fui anno faptimo.* Habemus not xneum nonufim Julii III. Romani Pontificis, quod osbcnm repones apod JoanncmJacobom Luckium, in cnjus reâa par- ie vifitur vultus Julii cum hac infcriprione. D. JULIUS IIL REIPUB. CHRIS- TIANA REX AC. PATER. Sad ut ad tam noAram redeamus, addendos eft infignis locus*a Pntoepto Karoli III. Francorum Regis pro Ecclefia Noviomenfi, in quo Princeps die pcxdarum documeunun dar qoomodb inrelbgru- du. fit hie locus Gelafii de dnabns fummis Po- teftatibus. *Duabus fiquidem* , inquit. *perfanis muvcrfalis robOratm Ecclfia*, /ecerdburt *vide- licet it regali t at fi one infoleas feu minis exi- fiertt provide pigritando t non dormitet altent.* Barthotomxus BnxienfisaddirsaCtotititem pon- tificalem culmine imperiali longé majorem elle , cùm ramen Gelafius in eadem Epiftola tateatui ipfos quoquè religionis Antiftires efle fubdiros Imperatori, Legibufoue ejus parere quantum ad crtuoem pertinet public» duciplinx. Que len- tenda confirmatur auôtocitare (anât Fulgentii, cujus verba referuntur in hoc noftro capite- In Canone feptimo Concilii Trullani fcriptum eft foiritales dignitates ptzftantiores efle feculanbus leu mundanis. Qux verba fic interpretatur Bal- fanon : *Nota ornem & Cononem qui £i it fpi- ritaales dignitates tjjtprafiaarioresfaularibus feu mundanis dignitatibus. Sed at hoc th traxere , ut /taaaaUi diceheat, ut ecclefatfiica dignitates praftramxr imperatoriis. Eù enim fabjirimum. buerpretare autem hoc advenàs Subdiacoaos, qui fonafftfaperbb & infolcnter ft gerum adversùs Diaconos t rd Diaconos qui advenus Presby- teros.*

**! '* Convimiationts sum TisTss] Supri cap. a. hujus Libri Katiomannus Princeps ftatuir in Sy- nodo ut Presbyter Epticopo teftis adfiftat cafti- tatis de vire *de* fidei & doârinx illius. Reno- vatum iftud in Concilio Londinenfi fub An- ieltno Atchiepilcopo anno m c 11. habito , in quo ftarucnm eft ut Epifcopi femper *dc* ubique honeftas perfonas habeant couverûtionis lux teftes.

Vita* b. Aooosnwi] Poflidius Epifcopus Calamentis in vira fan&i Auguftini, cap. ad. *Etfiforti ab aliquibus feminis ut videretur vel feluteretiar rofabatur, nunqttim fine Clericis te- fiibus ad eum iatrebontt ve! folus cumfolis un- qaha^locutas.* Sandtos Gregorius lib- 7. Indkh a. epift. jp. *Ltfaurqubd beatu Aufujlums* *camfonre habitare toafeaferit dkeu :* Qux cum fcrore mea funt, fotores max non funt. *Dolii crfb viri camela ategna itabis dtbet eft btfinSio.* Citam tume Gregorii locam Hincmarus epift. 4t.cap. 10. ConaliomTrofteianum cap. 9. Re- gino no. 1. cap. ;1. ftc Gradantttdift. Si. cap. 15. To il L

D* Cunicis Lakouvm] Hincmarus apud Flodoardum, lib. j. cap. ad. fotibit Theodul- fo Comiti d* Presbytero ordinando in Ecctefia vocante : *autem vu ibi habert Presby teram t adduc mihi talem Clericum qui aptu JU facto muùflert· t 6r ego illum mqairem, (t illi Eccle- fiam dabo.* Item Bertranno Comiti Tafdunenfis pagi *pio loco vacuatefiae Presbytero, ubifaafla Patricia rcquitfau t moneas u qucntocihs Mini- Jbit eccl^fiafacu Clericum facn muufiario aptam odendat qui velem ibi onUaari.* Vide Notas ad Agobardum, peg. <j.

Ixvicta stitMANiAT.] Poft caput iftud, ad- ditum eft i manu antiqua in Codice Colbeni- no : *Homicidium Laid fi ia Ecclefia perpetra- tum fuerit, altare definiatur donec proprii Epif- copi arbitrio refiauatar. Sin autem Presbyter U- lic aut enti altare peremptus fuerit, altare fimul cum Ecclqfia definiatur, donec confenfu Apofio- lici reconcilietur.* Sed hxc non pertinenr ad Capi- tularia , *dc l* ftudiofo quodam adjcâa poftcà funt. to-

Placuit ni taxma] Vide Concilium Mo- guntinum anni dccclkxxvui. cap. xi. & Gta- uanum 17. q. 4. cap. 1 y. *Attendendum.* Ude. »»'

Si nos imos coMiDiMVi] Ivoepift. .y. *Ne fortefi pertinaciter vos invicem mordetis 6r co- medct.s t ab 'utvuem confumamini.* Par·**. ^H'·

Cujus mcvniam J id eft , rem propriam, ut diâum eft fupri ad caput tertium hujus Libri. *tm·*·»·* ***',v¹

Litostaatvm] Iu veteres Libri. Editiones ha* bent *lithcflrotum.* Liroftrarara fortaflis dixête vi- tam ex luo five litio ftratam. Vide Gloflarium Francifci Pirhrei & Notas ad Reginonem p. yda. p.*. ***. c*r

Excirro avavm] Iu vetera exemplaria Ca- pitulatium. At in Lege Bajuvariocum *dc* in Lege Wifigochoram leginu : *excepto auv Sr arguttoe* Sic eoam legitur m vulgatis Capitularium editio, nibus. Nos pcxtulimualeâionem que makocum librorum atktocitate confirmatur, ut diximus ad Reginonem pag. 91· Aeque id ûnè probare inr finitis, uc iu duerim, flatilibus exemplis for·" facillimum. ftULc. irs.

Procvmt] In Lege Vuigothocum legitur *copatar.*

Rim in contintion· vos.] *U efit quam alter am petere cupit am recipere rationabiliter poterat,* ut legent in eodem Libro quinto Le- gis Wiiigorhocum, tit. 4. cap. 9. *ptf.* <·*· '»··

Si quis navos 1 Vide Bigaonii Notas ad Appendicem Marcmfi, pag. pdd. ibid-c- *itu*

Qvi

autem

ScavTiNivM mohi Romano] Anularius

fande «ari Px/cfo. *bfè die fiuimut fintinium [tftieuet.ktt in* «ramne *Ordine* «wiixti *feriptum.* ïheodnlfo in Libro de Ordine baprifini cap. I. Nunc mini arm *Ecclefia fcrvare , ut per alimmt dierumfpatbum hi qui in fiiemnitete PafchaU baptizandi fontfcrutcatur^ at iafirudit* 6r *dodu &fimpUd corde ad fidam* Ftram *venientihu vitafacr'amenta buertbmtur.* Auâoc anonymes de Ordine baptiûni cap. 4. ScmMiem d *fermante dicitur,* fua *tantfenundi funt Eattdmmal fi* raSam *jam novittr fidem Srmboli eu traditamfiemittr tenent. Scrutinii* ordo habetur fupri pag. · i ex vetuftiffimo Codice M£ Bsbbochecx Regix. Vide potrb Notas Hogotus Minardi ad Libram foramentorum peg. i je. & Jofepluim Vicccomitem lib. *f.* de antiquis naptifmi ndbus cap. * t. & feqq.

Catinis] Hsec eft leâio omnium veterum exemplarium & editionis Tilianx *u* prioris Pirhceanx. Pofteà Ftanc&us Pithoras tepofuit d«cantris, quia Julianum Antecedbrem , ea quo caput iftud futnptum eft , voce illi ufum effe cvr.ftabat in Epuixne Novellarum Juftiniani, ubi Antonius Auguftinus adnotat decanicam effe carcerem Ecdeüx. Vide Cardum Dufrefnium in Notis ad Paulum Silentiarium pag. 594.

fW c. in. Si Monachus Moxastuuvm] Vide novam Coliedionetn Formularum cap, ji.

Dominio Monastbrji] In aliis editionibus nulè legebatur *domino.* Abbo in fua Canonum Colledioue cap. as. *Omnet enim rtt cum tjut domina Monaficriifimt.* Sed apud Julianum Antecefforem, ex quo Abbo fumpfit, legitur: *Omnes enim ra tjut dominii Monafieriifint.*

Nox ricifiatvr] Infrilib. i. cap. 108. additur, *fine Mbatù fui & Epifcopi proprii licentia.* Sed hxc non habentur in Novella, ut illic adnotamus.

IWc.I*. St aliquis incognitos] Vide Notas Hugonis Minardi ad Concordiam Regularum pag. 957. dc qux nos fupri adnotavimuspag. 1110. ad Capitulare anni dccexxil de cadu faddx Radcgundis Pidavicnfts.

UU.C. *tt*». Nsmo Ecclbsiam J Vide Notas ad Reeinonem pag. 544. *Sc* ad Gratianum pag. 551. Vide etiam infrâ Addit. UL cap. 71. *Sc* Concilium Lqndinenfe anni Mat. cap. 15.*16.*

W4.C. m. Oaatoaium] Solebant tùm viri nobiles habere Oratoria in domibus fuis. DeRorigone Comice teftatur Odo Abbas in Libro de miraculis fanâi Mauri cap. 1. eum in domo fua qux Bofcus vocabatur Oratotiolum compendioeè confttru&um , ut nobilioribus mos eft , habuiife , in quo *Sc* matutini hymni recitabantur *Sc* pfaluii ac preces Chriftianx. De Oratoriis Monafterioram vide Notas Hugonis Minardi ad Concordiam Regularum pag. 8j8.

Fisci vrajsus] Ita omnia vecera exemplari*· regio & meo excerptis . qux habeat *juribut.* Hanc ultimam leâioneœ exhibent vulgatx Capitularium ediriones. Ifocus Lingonenfis legit *yirtbui.* Atque hxc eft (incera U&o, qux freluenter repentur in Codice Theodofiauo ; ubi acobus Gotbcfredusad L 1. Si*errtumpetatur da fufirag.* adnoptat malè facere eos quivocem *viribut* mutant in *juribut.* Probat hanc ledionem effe veram Conilirucio Chindafuindi Regis in Libro quitu» Legis Wifigothorum tit. 7. cap. 1 j. ubi "* leS,rur : #**"'·*fof. fnbtwiaiujervorum»* Vide Cujaaum kb. 18. ObCavar. cap. 1.

Abbatissa uicatur.] Vide fupri lib. a. cap. 41.

CoNStBMBTOA ab Erncovo] Jam monuimus ad caput Si. Libri primi privilegia eligendi Abbates Monafteriis concefla fuiffe M sarione ut falva effer canonica Epifcoporum audoritas. Nunc verb idipfum offendendum eft in caufa Abbariffarum. Karolus Calvus in Diplomate pn» Monafterio fandx Marix Sueffionentis ptxctpit ut poft deceffiun Immx Abbarilfx, *dt ipfa* Ciitgregeïmnc, fuxadià *ibi talit uutairt potuerit* fxx *ipfi fa*3o gregi regulariter pmjfe* & pr*· dc/c *poffit, ptrfuccefjionum curricula eligatur & AbbatiJJafecundùmjura ecdefiaftica conftituatur.* Karolus IIL Imperator, cognomento Craffus. in Prxcepto pro Monafterio Heriiienfi, quod repetuur in fecunda editione Monumentorum Paoerbornenûum pag. 164. *Pefi fuum taré dtcejfuta licentiam ipfa furunt Meant later fe dmeaM Mbatifaia tmd eam cunfiufu ditat Padrabra»atafit tedefia Prafulit.* Octo IU. Imp. ia Percepto de privilegiis Monafterii Eltanenfis propè Embricam : *Cattràm pru anima nafira captacula eidem largitifumut Muaafieriu ut pdlhatperpe· tualiter,* CMl *ejufdem Munafierii Abaatijfa morbe confumpta morittur, SanSimeaudet iaterfe unam, fualtmcun^ue velint, finud cum ceaftnfu TrajtScnfit Epifcopi, in cujut ptfiia luat Diectfi, abfyuc mortalium omnium coatradcSionc licenter dicant.* Editum eft hoc Przctptum ab Ægidio Gelemo in Hiftoria fandi Engelbeni Archicpifcopi Colonieniis pag. jjp. *Sc* ab Hermanno Staqgafbl in Libro fecundo Annalium circuli Weftphalici pag. aoj.

Ix civitatibus] Apud Julianum Anteceflbrem Novella 8 j. in editione Antonii Auguftini *Sc S9.* in Pithaxna 6c legitur cap. 7. *la civitatibut in* fûtes *Prafidet prafio aea fient, atrant litigacortt Defcnforcm civitatb, Hr die audiat caufat. Si autem Epifcapum judicare fibi maluerint, hoe fMfrifieri jubeUuu.* Ai^umenio iita font tollendam effe negationem qux in ime tlrius noftri Capituli repentur. Nam Karolus M. prxtesci confirmavit Couftirurionem Cooftandni qux exist in calce Codicil Theodofiani, ut patet ex Libro fexto Capitularium cap. *}66.* Janus tamen i Cofta in Decretales peg. i8x. exiftimat non *ete* defendant, *Sc* abrogatam in boc regno BU. c.··».

firiflé ÇonftirationMm Conftantini Magni, quamvis *i* Karolo M. confirmata tuifier.

St quis n scenici»] Ifta *fampu funt* n Novella 11 j. Juliani Anteceflbris cap. « j. non quidem verba ipfc, fcd feufua. Vide Notas ad Salvianum peg. *4i9*.

Na oxciM anni] VideCuJacium lib. 5. Obftevar. cap. $.

AruoJuoies* suaucos] Vide Bignonium in Notis ad MarcuUum pag. >7!. A Janum d Cofta in Decretales pa^ ayy.

fNon mt iustvm)..............

«de. we. Joatctt non tsv] Apud fitnâum Ambrofiam, five quis alius eft auâoc Commentarii ad caput quintum prions epiftola ad Corinthios, ex quo caput iftud fumptum eft, legitur : *JuÂtat rm tfi fine accufatert ianuiare*, yete t> *Death mtt Juiom*, câm*fiw effet. ftia um efi accufntm, utinixti ebjttit.*

Non intkabit sunucnvi] Vide Filefccum lib. i. Seleâocum cap. xi. peg. l*i9*.

Si via xt mulibk [Conftirarionetn iftam in Synodo Liptinenlî editam fuifte docet Hincmarus, ut fuprà diximus peg. 1011.

Nuaiax cum ia] Rhabanus in epiftola ad Heribaldum legit, *ftèi non peffit ei nubere.* Regino, *jaèi nan péfft taire tant te.* Burchardus, feSd SM *peffit tetre cunt ea.* Ita etiam Ivo parte I. cap. 17t. A Gratianus.

PaoBAM Quoa vsxom srr] Rhabanes, Regino, Burchardus, Ivo, A Gratianus habent *prebare ptr jufium juiitlutn fubi verum fit.*

Accipiat alium.] Heic eft finis iftius capitis in vetuftis Capitularium exemplaribus, aptid Rhabanum item, Reginonem, A Gratianum, 17. q. *txap. 19. Quid autem.* Qu« fané le&oconfitmatur etiam aa&ttitace Hincmari. Burchardus tamen addit : *Si autem ille aliam acceperit, feparentur.* Eandem claufulam habenr Ivo in loco paulb antè laudato A Gratianus j j. q. i. cap. 1. *Qubi autem.*

Ut ni vsl ha] Sententia hujus capitis habetur in cap. toi. Colle&ionis Africane. Vide fuprà qux adnotata funt ad caput vigefimum pnmum Libri quinü. Vide eriam inftà cap. 87. iftius Libri.

P»« »H- IrtiAxi JunctiuM] Vide Ghdârium Frandfci Pitbori ad Libros Capitularium.

Omnis] Hxc eft le&o Codicis Bellevacenfis, Sangallenfis, A Nortnannici. In Cdberrino A in Tilianq legitur *heminu.* Facilè antiqui labraπι permutabant hxc vocabula, eri fupràdiximus pag. 1076. in Noris ad Capitulare Pippini Regis Itali*.

Pag »» Unam Ecciisiam] De hoc argumento pluribus olim didum eft in Notis ad epiftolam ay. Lupi Abbatis Ferrarienfis. Has confide, fi lubet.

Ibid. C. ?+ Litania majox] Vetuftiffimum Kalendarium Mf. in Bibliotheca Colberrina : KJL *Kal. fitaii. Nae. fanSi Marti Evanfelfin. Letania* uqer. CoariliamOovesbovi* cap. *it. Stftv*

our NM|N rwtrciuie qgeaar, *ii* ejf. die Ap> rime *Kalenianun Maiorum t puttà ritum* Re- mm *Ecdefia.* p* fir l· - —
vtuw. Vide Baronkim M- Aprilia.

Quamlovtbn omnia. mjlcvft) Tota hate cWul* qms ÎMaric, niqué *4 verbum *vütàicet,* doeft i« vu%KM eiiitmnibiis Capitularium. Reliqua verb coofuoguotw can capos 7 j. poft verbum *prefumat.* Nos fcenti fumus auâoritaMm veterum exemplarium. Murarionem poerb quam aw hoc Imo fecMBuromficmar eriam Uaac Lincon*

eoiftola 10 j. faafti Beni&cii, in qua rtfaens Decreta Synod» peuib amè cektaacn aie : *Deertviuuu ut M*errepeiiromu, eat*fit filinf Mmitut.* faneur esnerm fir odasMeat fir favefatt *fût fit inter* ms *tutbafut itjUntt ftfih ftifri ttegiigentfervut Du.*

Pallio sublimatus] Egilvrardus in vita fcnffi Burchardi Epifcopi Hcrbipolenfis cap. }. *de fan&o* Bonifacio narrat qubd Msfwui* M<rrape/rioMM*fufetperit Catheiram. ipfamqucpefiei ^rduep^cupatii pallia fMunartru.*

HoNoarrva] In epiftola £u>& Bonifâcii legitur : *baetetur teneret (r admoneat.*

PaocitiUM suam] Vido infü Addic. IV rap. 71. Aide.

PaisBYTiaoa] Vide Ivonem pane <. cap. 117. A Gratianum did. it. cap. a. *Prtfbjtert,* Vido etiam Notas ad Grarianum pg. 47·. Ibid, cii.

Absqui aaanissv Efiscofi] Infinis eft in hoc argumento Formula prima novxColleâionia. Hanc confute.

Nulli alt tat Cofulstux] Vide fuprà cap. *i*j. iftius Libri. Ibid. c-s*

St Qtria siculmium] Vide infià Addit IV. rap. yt.

St via it Muuta] Fulbertus epift. Î4. *De caufa tutiè fimpluitatem nefiram cenfalere veluifiit. in fente Libre Capitulariam era xcj ita feriptum ittvenimat. Si vir fr mulier confuturarmtft in matrimonio, & pefiei dixerit mtdierde vire fee non poffe nubere nun ca.fi potuerit probare quid* fcrwR*fit, accipiat alitait, «à* ywàd *juxtà Apofiolam tten pewit illi rtiiert vir fiuu debitum.* Vide Ivonem perte I. cap. to. P« ·O.

Si quit Panama] Burchardus ac poft eum alii referunt ex Coacuio apod Compendium, ubi non extat.

Baftixstvn] Vox ifta deeft in fuperioriboa edirionibusA in aliquot vetuftis Codkxbaa. Addita eft ex Palatino A Bellovacenfi. Eam quoquè habeat Burchardua, Ivo, Grananna, & Raymundus in cap. *Si p«b.* Er in cap. F*entent.* Titulo *Dt Prtt fyttre nen bapt^ote.*

Et omnis quo» sato» baftixavit] Hanc claufulam habent veteres Libri, Butchardus, A Ivo. Gratianus A ColleAores Decretalium, quia Gtarianum defcribobent, illam orni-

TernL ferunt. Ipfe quoque Poncifax Innocentius 111. «tout iftud in can./cmem rendit abfque illa daufala. Attamen Ammsmb Auguftinus in Notis ad tcitnira Dbc mulùn» pcotHinciAC lUam reâè onuftàm eflè ε Bernardo Papienfi Be I Raiomndo.

PM· >«t ''F **ı Camtwio xxvih. l Vide fupri peg. iijx. in Nods ad caput^pB. Libri primi.

JM.C »r St quis inhia iummvm] Vide inftà cap. j Bj. hujus Libri.

p* »» €ip St qijis Sacmdotbm] Confalcus 1 Widow Epifcopo, utreor, Silvanedenfi Droco Bellovacenta quid agendum facet de quibufdam hominibus qui Sacerdotem acriter verberaverant, reipondk inter alia es Capitularibus, Ac hoc caput ad fentenrir fax psuhaiioimsi adduxit. Epiftolam ejus dabimus in Appendice Aâoram veterum. Vivebar autem Droco fab imperio Robora Rtgis Francorum.

Lxgi Saliou «ont aooita IVideCapitulare primum anni dcccill cap. i. De illo enim heic agitur.

gja.c. Eccl bsia in Sacbxdottbvs constat] Conftinuio Theodofii Ac Valentiniani in Appendice Codicis Tbeodotiani tit. xo. *Dt* etaexiti ycri. *fi qui embulnverbu* cam *Epificepe vd* eam *Prtfibytere eut etinm Diecene . five i» plmee . five in egrt. five in fulibet* fees. *nulle peSe* res *rttintri vd* addaci jaknws. *guoniem* in Sacer*deitbut Ecdefin cenfiet*- Gregorius IV. in epiftola de Aldrico Epifcopo Ccnumanenfi: Carerem *infeOeteret Fretnan ecdefiefiicd d^ciplind* cmh*prinure & erudire debetis » pai fietum mejerem* nsn *tenentet » Dei Secerdetet etgnefienSem Ecdefient, que in Seccrdetibut maximi confiet, fiud videre perfinpè* nitnnmr *prefumpeteue.* Cyprianus epift. *6p. Undifcire debet Èp'tfetpum in Ecdefin tfe & Ecclcfimn in Epificepe, &fi unit cum Epifeope nenfit, in Ecdefin nenefie.* Vide C. V. Petri Franciiri ChiAecii Notas ad Fanandum, pag. 171.

Nam dbtnactio Sacsudotvm j Tota ifta claufula fampeaeftex fappofaitia eptftoia fanâi Grcgotii ad Felicem Epifcopum Meffanenfam.

Psa-sm. ⁶°** Nulli s vita Pbasul um.] Vide eptftolam ad Felicem Epifcopum Meflananfem paufa anti laudatam.

Thaoni Dm] Vide inftà cap. j 57. At lib. 7. cap.ij«.

Mdc.ios. Sini aicoMcniATioNij lm habent hoc loco omnia vetera exemplaria. Sed in vulgaris editionibus legitur » *fine fiecreti dei unSiont &· recenciliettene.* Additum verb iftud eft ex capite l j x. Libri fapeimi, quod Pirhœui omifit tanauàm fuperftunm, quia jam editum fuerat in iexro,

Pag. mi. «•s-i'es. ' Si Monachos monast.] Sameram eft iftud ex Novella quinu cap. 4..apud Julianum Anteceflbtem m editione - Antonii Auguftini A. quam nM facuri fumus in edendis Capitularibus. Alaa eft ordo in Picbtrana, in qua, prxter Novellarum numeros, deferipti funt etiam numeri iil xxxviii. qui in vetuftis Codicibus adfcript· inveniuntur breviationi Novellarum quam Julianus Anceceflôt compofuit. Hunc ordinem fecutus eft Abbo in Collcâione Canonum qux nuper edita eft in tomo fecundo Analedorum eraditiftimi viri ac meliore valetudine digni Joannis Mabillonii. Illic caput iftud citatur ex Legibus cap. xvi. ut eft apud Julianum in editione Pithoana. Tesu L

Er trse officio fisci s. cog. J Hxc non habentur in hoc loco apud Julianum. Extant tamen paulb poft in eadem Novella cap. *6.* ubi legitur, *ejficie Pmfidit Previnci» Jcrvirc cefetnt.*

St vino Monachus] Pars ifta. fampu eft ex eadem Novella, cap. *d.*

Sini Amatis] Hxc daufala non extat in capite 179. Libri qidnri Capitularium, Ac omiffa eft in vulgatis editionibus. In Novella fané ptxcioitur ne omninb recipiatur in alio Monafterio. Hxc funt verba Juliani: Xlierem *nutent Mennfiederunt Primntet prohifaetu sam trnnfire ut in nlie Monefierie nen recipietur. Et de nec curve debent* rm *filtan rdigufijfiuti Epifieei. fid etietn reverendtfiiuti Ardutnettdritn.* Ex his itaquè vetbis malè intelle&is conflata eft ciaufula adjeâa huic noftro capiti.

Quxcunqui a singulis) Licèt caput iftud fit in Codice Legis Romanx, facundum quam caufa eccleiiafticx judicabantur, in caufa tamen qux anno mxxlv. erat inter Etmengaudum Epifcopum Urgellcnfem Ac Durandum Abbatem fandx Cxciiix hxc Conftitutio laudata non eft ex Codice Theodofiano, fed ex Capitularibus, capdtque iftud deferiptum eft integram in fententia qux pro Epifcopo adversus Abbatem lata eft. Eam dabimus in Appendice Adorum veterum. nNd.c.iu·

Juot soLincTA ATiANiTATF] Lib. $. Legis Wil^gothoruin tit. 1. cap. 1. *unpentd Legunt je· liditetc fervere.*

Quacunqui sunt] Vide infri lib *6.* cap. jit. py. «e.

Ignoscfndi soli] Certum eft legi debete *fident.* Sed omnia vetera exemplans habent *fidi*, non folùm in Libris Capitularium, fed etiam in Codice Theodofiano, apud Ifaacum Linsonenfem, Ac in Concilio Trofteiano. Sirmondus tamen in Appendice CodidaThcodofumi tit. 14. *Bc* in epiftola a9. Hincmari pag. j 19. ediditfe*lem.* Vide infri cap. 40A. hujus Libri. ^,4 r *ttl.*

Placuit ns JudjEis] Vide lib. t a.Letis Wifigothoram tit. l j. cap. ta. Ac Notas *ad* Agobardum pag. t B. *p*. Ml.* ⁶⁶P. **.

SacaiHcans] Simon Goularrius in additionibus *ni* Catalogum ceftiumveritatis pag. iox nomine facrificanris eum «ntriligit qui oblationes Aono adfettbar, nempè panem Ac vinum ad ufam 6cnr communionis. Falfam prorsus eflè hanc interpretationem manifeftum eft vel 94? c. ise.

Toni ex contextu capita, abi vox *[acrduatu* refertur ad cum qui coipus & Anguinem Chrifti in «ha* rio immolat, id eft, ad Presbyterum. Populus enim non immolat neque laetificat, iàdiàcnficio interne, oblationem facit ad fiscrificium. Confit* matur hoc interpretatio ex varbû fequentibus, in quibus percipitur ut facnficans çoacs perceptionis corporis & lângninis Chrifti fe participem perbeat qooeses idem cornasftc fânguineœ immolée. Quod advenùs Presbyteros Miffiun cantantes *8i* non communicantes diâum efle parer ex his que fuprà diâa funt ad caput fextnm Libri primi.

P* Nl* car. »»·· DaitcTATtoMtavs innakintisus.] Vide Praefationem noftram ad Librum Rhaboni de ChorepdfiopisAc Noras ad Reginonem pag. J41·

In St nooo] Infri lib. 7. cap. 4. Icripcnm eft Chorepificopos antè apoAobcam arque fynodafan prohibitionem non fuifTe ex numero Apofolorum, led ex numero Difcipuloram. Intelligenda autem funt hec loca de Synodo Rarisbonenfi habita circi annum nccxcix. poft reditum Legaoorum Karoli M. i Sede apoftolica , ut patet ex eodem lib. 7. cap. 160.

p>e w c»P* '»*▮ LaraNtaM ivixTiarr] Apud Julianum At>-tacetfôcetn, ex quo ifta fumpta funt, legitur ': Sut ratm *Litaniae cMcurbavtrit.* Quid tum per Litanias intelligerent , docete videtur fequeus caput Novell*. Vide miracula fandi Mauri, cap. 7. de Litania impolita.

P»s mi. '°** Episcopi sui licbntia J Olitn , ut diâum eft ad epiftolam 1ox. Lupi retrarienfis, Monachis non licebat profidlci in regionem longinquam , ne Romam quidem, abfque pernuflu proprii Epifeopi. Apud Frotharium Epifcopum Tuuenfem in epiftola tertia legimus ipium Monachis Mediolacenfibas licentiam dedifle adeundi Imperatorem pro neceflariis Monafterii caulis. Idem in epiftola decima ad Drogonem Epifcopum Mctenfan queritur dequibofum Monachis Monafterii, ut reos , Senonienfis, qui abfque ejus petmifiu A licentia , quafi ob quafdam reclamationes , egrediebantur è Dioxcfi Tullenfi concri Jus canonicum ftc reverentiam proprio Epifcopo debitam. Vide infri lib. 7. cap. xip.

Pag. ,,4. Apud quxm sextus] Vide infri cap. hujus Libri.

lbid.c.i»s, Quicunqus inoinuus] Vide infri c. jji. iftius Labri.

Pn · M7. c‹p¹ Ns Judicis quicquam] Hzc Lex ita intellig*nda eft at tamen fi Sacerdoces defuerint, foti poccftate Judicum rei diftrigndi fint, ut legitur in Libro duodecimo Legis Wifigothoram tit. 5. cap. 15. ex cujus lemmate fââum eft hoc noftrum Capitulum.

ibid e, i,,. St impositus] Sandus Auguftxnus epift. aj, ad Bonifacium Epifcopum : *Mfitandb etiam* fws crudeliter parentes *expofiuriuu . nutriendi d auibuflibet.* RMnaiifiuim d*fiurit virginibut colliguntur, & ab eu ofêruntur ad bapttfinum.* Sic enim teâè feriptum eft in prima editione epiftolaram fiuaâi Anguftini, cum ia pofterioribusmali legatur mursradM. Epiftolam œllcAioms infantis expofiri habes inter Formulas Sixmondicas. Vide Reginonem lib. 1. cap. 70.de ieqq.de Cujacinm lib. 16. Obfervat. cap. o. τ·**-*·

Rincro omcio suo) id eft, ecdcfiaftico Judicio, ut legitur in Canone nono Concilii Carthaginenfis term. Hincmarus apud Flodoardum, lib. 5. cap. ad. feribit Fêlerai *Comiti ftluii Regitprofuù»frtâjttn* pareckû» *Suef-foaica, qui rtliS» ecclejuflico ad civile judicium proclamaverat fitptr accitfatort fin.* M.c.ur.

Pxoïnx dist*iction»m] id eft, fi ab Epifcopo fuo, i quo damnatus eft, provocaverit ad Judices feculares. Quod eft conttà ordinem in Canone 17. Sardicenfi conftitutnm. Vide Phothium in Nomocanone dt. p. cap. 6. & Commentarium Balfunonis.

An sicuumm] Apud Gratianum additur Judictm. Ubi CorreAotes Romani reâè adnotant hanc vocem abefle i vetuftioribus editiora* bos Synodi ^gathenfis , d Codicibus Vaticanis , ftc A Capitulari. Vide infri cap. › $7. & lib. 7. cap. aio.

Et soiatium] Infri Addic. IV. cap. i j. ftp *u ad fuem recurrit/blatiam ei.* Ita edam apud Gratianum. Hinc eigb voces iUas additas Sirmondastranftulitia Canonem hunc Agathenfem.

Scairruan qu* dum] Cbnftinido eft Chindafuind Gothorum Regu. relata in Libro fecundo Legis Wifigothorum, tk. j. cap. 1. Vide jjfrA cap. 41 d. iftius Libet. Iftius Conftitutionis verba ufinpavit Gaufrcdus Comes Rufcinonenfis in Notitia Judicii pro Monafterio Rodenfi lati advends hominem quendam nomine Adalbertum, quam daturi fumus in Appendice Adtocum veterum. n^ic. t«e.

Nuuvs ix oJtDiNs] Vide infri lib. 7. cap. aro. pag.HN ‹ap.«ir*

Pixmissvm] Ita legitor in vetuftis Capituladum exemplaribus & in editionibus, tùm edam in Codice Legis Wifigothoram Moyffiacenfi. Pidwpos illic *edidit framijitm.* pja (‹ IO.

Ko TSSTIMONIUM admittantuu] In fuperioribus Capitularium editionibus legitur , sui *tcftimaauao* d *urtia gentratioiu admittatuttr.* Certum eft illam daufuiam reperiri infri cap. *j*5x. hujus Libri. Sed non extat in hoc loco in vetuftis Codicibus neque in Codice Legis Wifigochorum. Tanti momenti erat Capitularia edere ptout in veteribus Libris reperiunrur.

Ton. L J*''-- Ut nullus Efiscofonum] Vide Concilium Africanum cap. jtf.

lbKÎc.tn. Signa] campana*. Capitulare quintum anni dcccxiv. cap. 5. Apum *in tempore fit» pulftitt.* Rudolfus in vita fandx Liobbr Abbariilx cap. *6. figmtm Ecclefia gaed vulgb khckum vocant.* Concilium Anglicanum apud Celichyth cap. 1o. *Pulfate fign», omni» famahrum Dei cata»* ad *bafilicam conveniat.* Gefta Aldriri Episcopi Ccnomananfia : *In diSa Ecdefia Seniore duodecim figna ex metaU» optime fonder» frfirmare ftudait, fut in decarih collocavit ni fiagdoo cu/fa» mirabiliter reboare & foume difpofait.* Odo Abbas in Libro do miraculis fandi Mauri cap. *j.fignhfonamibut,fumptu SanSenmRtliguiu.* Ibidem cap. 1t. *Chrifti clementiam at beati Meari aaxilium ùeftantifimd precefifth fonantibiu inclamare ceperunt.* Flodôardus lib. j. cap. 10. hem de metaUo *fund d tranfinifit ai faciendumJtfun.* Annale Fuldenfhs ad annum dccclxix.*fifth tiiam cnaRarum in Reganefa herg Ecclefiarum ceacripaatibu».* Betcbarins in Hiftoria Epifcoporum Virdunenfium tomo xii Spicilegii Dacheriani pag. a< 1. *Signa grandia & htnerabilht & adaera valdd bona in iila bafilica fuo opere ibidem effe cenftùuii.* Concilium Londineufe anni mlxb. *nec figna pro* m *pedftnar.* Folypticus fandi Remigii Remenfis :*fignum ia metell» annat*. de *ferro unam. Signam farreum unum .fihillam ia mettaUo unam.*

Pag. »«*. c*P. *'.. Ut Sacibdotm stolas) Vide Reginonem lib. u op, *m.* Burchardum lib. cap. 10. Ivonem parte 10.cap. 139. & Gratianum 17. q. 4. cap. 15. IA *Pnjbyteri.*

IbiU. c. its. Ti icrru* non iNCHoiNT) Capitula Herardi cap. *16. Utfecreta Prtftytm* non *inchoent antequam* Sandus *finiatur . fad cam papal»* Sandus *cantent.* Micrologies cap. xu *dhtgelicutfynut, id eft. SanSat» SonAu. SanSat, fnbfequhur, quem beata» Sumu Papa in ordine oSavu» cmftirait itf antifitcrifichua dictretur. Hunc autem hymnum* 6r *ipfa Sacerdot enat aUh necejfarib* dotat *dicendaefi ipfamfiedprece videaturprivafe, qui fr faut vocet &r dierum angdich laadibu» admitti deprteauu tft in Prafadene.*

fcKc. «w. Ut * pleraque ex fisquenribas reponuntur inset Capitula qua fando Bomfado tribuuntur in tomo nos» Spidlegü Dacheriam.

““f. *** Da quibus dubium ni] Hugo Nicolai Canonicus Mocenfis ia Manuali Curatorum Diocefis Metenfis folio 11. Si *verb dubiam fit atram btni fuerit beptifatsu, tunc Preftyttr debet eam baptifare fab hac verborum forma :* Si tu non es baprifarus, ego ce baprifi» in nosuine Parris ÔC Filii *k* Spiritus ûndi. Amen. Si autem es bap* rifiurn, non te baprifix *Rt ut audiant agifientit» hec dicat aid* non *6· matemd lingnd, nt Laid credant gabdaligaitpefitbu baptifari.* Tom. f.

Ib*Ac.tse. Quatuok Tbmpoxvm itJUNtAjHMniliaincerri auâoris in vetuftiffimo Codice £mdi Galli: *Jejunia debeth cuftedire Qaanter Tempera m e»ao, id gft, rnenft Marti» in prima fiptimana, guandb mirat Martia»t debeiiijejunare die Mtrceru & die Kenarh Cr di» Sabbati. In menfe Jmni» infacundafiptimanap»ftfdm Junia» iniret» debeth jejunare die Merceru & Kentrit & die Sabbati. In rnenft Septembr. in tertia ftpumena pefleudm Stpicaiber intrat. jejunate du Merceru & Kenerh & Sabbati. In mtnfa Dtcember m gaertafeptimanajejunate die Merceru & Vene· rh 6r Sabbath*

P«χ »11. <*.'.*.»· Sabbatizans] id eft, colere, obfervare, cef* fando ab omni opere ferviii. Hinc feriari pro fabbarixare dixit Hayro Epifcopus Bafileenfiscap. 1. *OBavb pevmmtiandam eft ut fciant tempora feriandi per annum, idtft, omnem Demjnuam d mane* q/M *ad vejperam ob venerationem Deminica RmurreShau tfidbatum verb egerendum* d mani *ulhd ad refperam. ne in Judaifine capiantar. Periendi vtri per annum ifti fam dh», ut faprd erfi fumat. Hatalu Domini, Crc.* Sic emendandus 8c fupplendus eft hic locus, qui mutilus eft in odiriotie Dacheriana, apud Burchatdum lik a. cap. 77. Ivonem pane 4. cap. 14. *k* Gratianum dift. y. de confecrac. cap. 1. *Pre· uantiandam.* Vide Concilium Laodicenumcap. 19.& Joannem Diaconum in vita fandi Grogorii lib. 4. cap. 4. Apud Tertullianum quoquè in Libro adventa Juacoe cap. 4. fâbbatizate fignificar ceflâre ab omni opere ferviii, *k tum* tnnttan feptimo quoquèdie, fed per omne tempus. Quod intelligir de iabbato ctcmo five divino, id eft, de altera vita.

In Asmnsionf unum] Mirumeft fêftum Pentecoftes heic omifTum eife t quod in Libro primo Capitularium cap. 158. *k* in fecundo cap. 35. tum oriam in citato capite Haytonis ponitur poft Afccnfionem Domini. Sanè nulla alia hujus omiffionb caufa eflè poteft quèm quia in capite fequenti feorfim pcaopitur uo fef 10 Pentecoftes.

In TBANsrrv S. Ma*tini] In excerptis Cincto Bonifacio tributis Qmiflum hoc loco eft nomen fandi Martim, cujus loco ifta fiabfticiita funt : la *nadvitmefimdn Maria rr. Ida» Septembri» diem* MMms. Sod nos jam oftendimes bspri ad caput 1)I. Libri primi (cftum iftud oondtan ei ateate cognitum tuifte in Ecdofia.

Abnunttbnt PnasBTTsni] Caput iftud mifeed interpolatum ftc mutilarum eft m excerptis quo odita font fub nomine fandi Bomftcii. Ibid. «.>>·.

Balationss] In titulo Canonis a j. Concilii Toletani tertii, ex quo caput iftud videtur efle fampeum» legitur in antiquis Codicibus manufcnptis: *Ut baUemathtfr turpia cemtua prohibeantar d SenSencmftUemnuatiba».* Burchardus cap. ·M.

Tw. L Jib. 1 o. cap. bee vetba tribuit Concilio Bncharenfi : Si fife fafarienes *and Ecclefius Sanctarum fixent.* BaUfanun ftnkam interpretatur vo> to* Gloflarfam manufenpemn Biblic*hecx regie. Vide Voffium in Um quarto de vitiis Termoni* P»fr«57·

Saltations*} Btuchâtdus lib. 10. cap. Sa/retfaBe* *fcderatijfimas per vicos atgui plattas exercent.* Quod fumpram aft *a* Canone 17.Concilii Africani. InChrooicaSdavica facerti audori* A Lfadcnbrogto edita enat memorabilis hiftoria de poma quindecim virorum *Be* trium mulierum choreas agentium fanoAe Nativitati* Domini. Legat illam qui nofte cupierit ordinem rei geftx.

Lusa diabolica] Homilia fandi Eligii Epifcopi Noviomenfil io tomo quinto Spicilegii Dachcriani pag. a 17. Ludes *etiamdiabdices* S' r«L *Isuioats rd cantica Gentiliumfieri venue.* Vide Nota*ad Reginooem pag. ; ,7.

F»<. 0» ***' Ao justitia* facunda*] Prxceptum Ladovici Pii pro Ecclefia Placentina : Quant rem *jufi fimus Miffis nofiris Adallake venerabili Epfcope &* Xrtmane C*euti, fees *ei juflitias facieu^ das in haliam mifiauss, diligenti inguifitiane inveftigare.*

ibid-c. «t*. Homo dbxarialis] *ii efi, denariis* farervedentibus *manumifiu .* ut ait glofla interlinear!* in uno Codice Regio Logis Longobardorum, ia quo repetitur quoquè tote verus nota marginetis : DeMTMti* *dicitur fd cum denarie manumittebat». Nam ,* er *dicunt quidam ,* fiu *liber efficiebatur . enti Regem habebat in manu denarium,* futes *Rex percutiebat. (r in vultum denarium proiciebat.* De Prxcepto dcnariali vide Marculfum lib. r. cap. a a. & de Charta deuariali in Appendice cjufdetn Marculh cap. 24.

Homo dinaxialis *] id eft,* ut ait alia glodi veru* *, ftrvut qui manumittit» enti Impera-*
r* a> *We* tenentem denarium in manu fuafuprà captu*
tui.riumd» *fin i. & iu mana percufil projeSum fecit . 6r ita firvus manumifiiu impaa.* €r *dmurialis dici-*
nctuij'r'>- *tur. Huic liberi fui fuccedtre pcjfuat. ipfe verb fuit parentibus noapotefi, nifi exficntibeu in tertie gradu.*

Tertiam obnbrationbm] *ufqeè ad nepotem vel neptem,* ut ait glofiâ interlinearis iu udo Codice Regio.

Homo chartularius] id eft, per Chartam inanumiifu* , five per Chartam ingenuitatis, cuius Formula extat apud Marculfum.

"** «·»«♦ Si ais intbrtiATA] Vetus nota marginalis in uno Codice Legis Longobardorum : *Hac tn Lege notantur dme fementut. id eft. fit res inter. liate aofiei fuerit fiorto ablata, poterit vel jurare vd abfilvi , vdfi aoajuret. extimatienem rei prstfiare. Kd aliter. Si* res *furata fuerit intertiata ffianjurande fi cxcufu dtfurta ,* Gr rrm *reftitui. & fine damna.* Alia glofla fic habet : *Hic 4·:χ pejunt dkifentenuet. Feltttifi ret buertipta pbfi fuerit ablate farte . poterit vd jurare & abfelvi, vd refiituere afiimatiaucm rei fine facra mento. Kdalidt.firetfiurntapofiedfiterit intertinta , juret utfine damno rtfiituat.* Λ*·.!.

Intimtiata] Idem Codex Regius l *Intentata dicit propterfdlempatutem SaUcorum , qui trir bus tefiimu edubith pergebant ad eum* fati res *poffidebai quai dicebat furto ablatas* ■ *& interdicebat* ci «r «M *eUtMrtt, ftdadfitdicium ueniret. Sed idrmefet & fine tefisbat»*

Ristituarva] Sequitur pofteA fe Lage Longobardorum. *Si aSor venent» & ren intentatam.* &c. ut fiipcd lib. cap. «A. In hoc loco verb fic annotatum eft fe uno Codice Regio : Si *aSer dat» fuerit ab illofuper gutm res interdata fuerit. v ipfi euSor rem internetam recipere noluerit in auSoritate fua Sr dixerit fe dii rem illam non tradidije vel vendidifie eui intertiata fiterie tr nulla mode fe auSorem illius rei eje t tunc debet contendere cum dio caufa auSorem negat campe vd 'cruce. Sed-cruca non. propter Capitulum LoAariiftncitunt ^L*

Et ut causa ioanicat.] fa Concilio tofo legitur : £r fuAd *nifi caufdfornicationis. ut Do*TUOMM *ait t non fit uxor dimittenda.* Quo etiam modo habetur fa capite s j fecund* Additioni*. Reâè traqué morsu* vir doâüümus Joanne· Baprifta Cotelerfa* in Nori* ad Paftorem pag. j 5. reftituendam huic loco eftë voculam *nifi.* caesis. '

Manummmationbs] Adnotario veru* in cat ce fecundi Capitulari* anni dccchi. *Ltiam pmnes Scàbinei > tlpfcofi . Abbates . Comites, manu proprid fubterfignaveruu.* In Concilio Ca/thaginenfi primo cap. 1 x. Antigonus Epifcopus Mandutcnfis dixit : *Mannfiripuoaes nofi tra teneatur.* p»g. *mei c****

Fombnsibvb PuBserttais] Vide illuftriflimi viri Francifoi Bofipaeti Mooipelienfis Epifcopi Notas ad Innocentium HL peg. *1* jp. –

Et ut sbmvi lancbas] Tota hxc daufula deeft in Libro tertia Illam omifimnt Tilius *Bc* Pitheu*, brevitati confulentfe, id eft magnam panem Capitulorum A Benediâo Levita colleâorum fuppritnente*, quia edita jam erant fui* locis in prxcedendbu* Libri*.

Sin* nicotiandi causa] Interdum etiam his immunitatem A folutfaoe telonei & tributoruin concedebant Principe* qui negotiandi gratia cum curribus , equi*. vel navibus huc iliucque difeurrebant. Extat enim Prxceptum Karoli Calvi pro Monafterio Foflarenfi , in quo hxc immunita* continetur. Vide fuprà , pag. 11U1. p*. «*· «r*.

Si quid viido fuerit] Tota taec

Tmi L cLuifula deeft in Libro tertio ; A omiflà quoquè eft à filio & Pithoso, ntâ qnbd rom inter tsnces repofuerunt poft fineœ captculi dnoderimL

Pag· en* *** Ur nuuus comtamit] Savaro in Nods ad Sidonium peg. jtÿ. tribuit hanc Conftitudonem Pippino Régi.

P«g. H4· ** Placuit ut admonxantvjl] Caput iftud fumprum eft ex Capitulari Theodulfi Epifcopi Aurelianenfis, cujus nos duo antiquifiima exemplaria habuimus ex Bibliotheca Sangallend. In eorum uno tribuitur TheoroUE» Epifcopo , in alio milium titulum habet. Sani eo Libro utebantur nonnulli Epicopi quad fuo, ut colligi poteft ex Statutis Hildegarii Epifcopi MeldenEs ; qux cùm deferipca fint ad verbum ex illis Theodulfi, tamen in reteri Codice Gemblacenfi , ut teftatur Mabilionius , hunc habent titulum : *Ane» Demieicx Ituernethnit oBingeittefime fixegefimo oSovo,* regni *veri gbriçfi Regis Keroli victfim» tStvi , IndAioet fictmdl , fah die guituodccimo KeUnderum Nexemheum, untcevit Hildegeruui Epifieptu CmuiUtm Secerdo·* ram Jix *Diocejù* qpttd *Ecdefixm/m &i* Ccüaix ia*fihttrhio dvitetitfitxm , fuihiu » pofi multe fileuifirx edmoeitimut exhorteeutue, «mm kxc Capitule uetulit ohfirveede.* In Codice Cantabrigienfi cùm nullum titulum haberent, Spelmannus illis iftum appofuk: *Cepitule ituerti tuAer'u, loci,* & Nmpwis, *ed Ecclefiet regimen coegtfie.* Hinc deceptus vir dariAmus Gabriel Coianius, cùm non animadvertent hxc Capitula non efle diverfe é Capitulari Theodulfi quod oditum eft in undo fepdmo Conciliorum, illa rusfibn edidit in ramo nono pag. tooS. *tc* feqq. ex ramo primo Conciliorum Anglin.

^ >TTi cap· >·** Excipio cJüMiNAu MiooTio] In Concilio ipfo legitur , *exceptu crimieehhut ceufit.* Sed in vetuftifimo Codice Ecdcfix Lugdunende, *it* in veteri Colieftione Canonum Hifpenica Bibliochccu Co&ertinx, Impawn eft, rxetpr. criminal» nape», ud monuimus in Notis ad Gratianum pag. 514. Antiqui dicebent *except»* per omnes cafu. Lib. j. Capitular, cap. 150. except. *hit fecremuuù.* Er alibi pluries in Capitularibus. Lib. j. Legis Wiügothocum tit. 5. cap. t. cxceprii *Mit perfieds.* Pro quo vetuftiflimi Codices Monafterii Moyffiacenfis & Ecclefix Attxenfis habent except. *illet perfonet.* In Charta Monafterii Cafaurienfis qualiter Hildericus Abbas fuperavit Johannem Epifcopum Pinncnfem canfantem Monafterii libertatem anno dcccixvii. except. *ipjem certem dt Brelieeo.* Item in Charta fanâx Trinitatis de Lapidaria: except, *ipfum cefi tellam* Éf *ipfe* area dennettl». Concilium primum Hifpalenfii cap. 1. *extept»fiLiuf-r nepotihtu.* Concilium Toletanam quartum cap. *j* j. in titulo in eodem Codice Ecclefix Lugdunenfis ; except. *tertiem Metutum.* Beda de remediis peccatorum cap. x. in Codice fanfti Galli : exempt. *Ecclefia.* Jusjurandum Berengarii Andeg*-veniis apud Grtgodom VU. poft epiftolam 17. lib. <· in Codke Ciarevailenû except. *cauft* redecoidi. Carta Wikimi de Campo felici in Chartulario Prioratùs de Peredo fol. $?. except. *unem fexteriem* futuu *déditfenS» Mertieo.* Sutura antiqua S. Petri CorbeienGs cap. a. excepto *provendi Jui.* Et infri : *excepto tiled ed viBunt preperendum pertinet.* Charta Roberts Advocati Atrebatcnfis apud Davidem Lindanum lib. j. de Tenerxmoodo cap. j. *excepto fervit* & annitu *Advocetur.* Vide Nutas ad Reginonem pag. JJI. Twd·

Putus] Hxc eft leâio Libri Bdiovaceniis. In Tutano legitur *peftu.* ut in editionibus. Hoc caput droft in ahis exemplaribus. Cùm dubitarem autem utri Ikfro prxferenda effet, pertuli eam qux Bellovacenfts Codicis auftoritate juvabatur. Nam vox *peftu* nullum bonum fenfum heic facere poteft. Videtur autem hic locus efle mutilus, qoi emendandas eft ex Concilio Toletano xn. undè fumptus eft. ·*'‹ı ea.. »·♦

AtitN.e esuris] Caput iftud fomprum eft ex Libro fecundo Legis Wifigothoeum tit. 1. cap. 9. Aliisaatem verbistefertur iCironio lib. j. OmervariouumJurisCanonicis cap-4. hoc modo: *Prdhihexua ed negotiorum dtjcujjiotiem uftun Le· mm Aμ μ ιμ πμ ;* fan *quemvb elocuiu pel· leext. tamen dificuitetihut hortet.* Sed hxc non reperiuncur in Capitularibus, *it* abbreviate funt ex Libro Legis Gothiae. »n. a** '◇*

Hominis] Hxc vox non extat in Lege Wiflgochotum, A videtur foperflua.

Ad uixcitium imbui] Deeft heic vox *utili· ttuit,* qux ik reftiroenda eft ex eodem Libro 1«· «s Gothicr, *ed exercitium utilitetu imtui.* Quxri autem hic poteft quid per vocem *tuilitetit* intelligi debeat in hoc loco.

SiPTvnoMl Ita etiam Ivo, quia defcripfit ex Capitularibus. Ar io Codicu Legu Wtflgothooim legitur *medtatplttm,* non fblùm in Libns .dids, fed etiam in manufcripds. Pag. sia

Cimtom] Hsk vox draft in Lege Wiftgorhe. rum-

Afvd qobm icslui] Ifta qooquè Conftiturio fumpea eft es eodem titulo Legis Wiùgothorum cap. 10. bdc. *ut-*

QuADAurDicrrsa] Io Codice Legis WiEgothorum legitur *tmdacitpli refiututoee,* uc ia luperioci capi».

Cintum QviNQOAeiNTA) (a oodemCodice legitur *CC.*

Si ingsnuos mt) Hxc daufula deeft in Codice Legis Wiügothocum, qux nullum hoc loco *

F

Tom.1 dilcrimen ponit inter ingenuam & fervum. Undè Infpicari œgor mutilum efle hoc caput in eodem Codice, Sc rcûitui «c fuppleri debere ex boc noftro.

P* ♦;. *F ,M' Volumus atqui fkacipimus) Plura ad explicationem hujus capitis diximus in Noris ad Gratianum pae. 506. qux heic neccfliuib repetenda flint. Habet* enim videntur aliquam dsficultatctn. Ea vetiatur circi interpretationem populorum Imperii Francici qui bete enumeramur, omani, Franci, Alamanni, Bajoarii, Burgundiones, Saxones. Thuringi, Bc Ftifones nullam, ut arbitror, difficultatem habent, neque Britones, Longobardi, Waleones, aut Beneventani. Quaerendum igitur quid heic intelligi debear per Gallos, Gothos, dc Hifpanos. Ac primb quidem dubium efle non poteft quin per Gallos intelligi debeant homines originis Galber, Franci quidem Bc Franck» Impeno iubjcâi, fed qui genut repetebant i vecuftis Galli* incolis antè Francorum adventum. Gothi & Hifpani Francico Imperio fubjeâi eandem regionem incolebant, id eft, eam Hifpani* partem que nunc Cataloiua dicitur ufquè ad fluvium Rubricatum, ubi fuit limes regni Francici. Gothi igitur in ea Hifpani* pane habitantes ii erant qui fupererant ex regno Gothorum; Hifpani Veto ii erant qui ex ea Hifpani* parte orti erant quam Sarraceni tenebant, & fe in regnum Francorum contulerant ut fe Sarracenorum jugo fubrraherent. Hxc paulb fûiiùs di&a funt ui Nous ad Gratianum.

Burgundiones) quos Eduos vocat Monachus Sangallentis in Libro primo de vira Karoli M. cap. xs. *In iilo tempore, propter* excdlrn» *tiam gloriofitfmi Caroh t GulU* £r *Aquitani, Edui Cr Hifpani, Alamarm* tr *Balant. non parim infign'uos fe gloriabantur fi* › *cl nonune fervorum Frantorum cenferi mererentur.* Pettus â ianâo Juliano in Libro de origine Burgundionum pag. 194. ait olnn Heduorum vocabulo comprehenfos fuifle populos qui nunc Ducatum Butgundi* incolunt, Nivemenfem taeum, Burbonenfem, Cadrellcnfem five Caroleftnm, Matifconenfcm, Autifliodorenfcm, Tomodorenfem, & Barrenfem fuper Sequanam. Fruftrietgb Philippus Labbeus in Diflërtanone Hiftorica de Scriptoribus eccleflaftkis mftigat Alfonfum Fernandes, qubd Hugonem Magiftrum Generalem Ordinis Paedicatorum, è Romanenii oppido ortum in Dimcefi Viennent, vocaverit Heduum; *quafi Burgundi atque Hedui,* inquit Labbeus, *eademfit fignificatto, cùm una did10 alteri longius latiùfque extendatur, praferttm apud auSores medii eri,*

Hanc ηνγβντιαμ] id eft, Conftitutionem Conftantini qu* heic refertur. Eam nonnulli viri docti putarunt efle fuppofitiam. Alii bonam elfe crediderunt, ut Janus à Cofta in Decretales pag. at i. & Seldenus in Libro primo de tynedriis pag. 3at. Et ,tamen Jacobus Gothofredus in commentatio ad hanc Conftirutionetn otnninb falfam efle contendit adversus Seldenum.

Theodosii Imp.] Hinc decepti Gregorius IX. & Innocentias IV. putarunt Legem iftam 4 Theodnfio latam Fuifle. Gregorios enim feribens ad fandum Ludovicum Regem Fraacoram apud Odoricum Raynaldum ad annum 1 ait: *Propter quod ipfi Carobu Ecclefiam, d qua Mac* honorem fufeeperat, cupiens honorare, perpetui Legt decrevit w omnet Ipfius jurifdictsonis * fubieSot Stotetum d Thmdofio Impera- <«rc ff Ecdtflt Ubcrttrc uluiM u&hUbdiur obfirvarent, videlicet ut quicunque litem habent bc.* Innocentias verb in epiftola ad Epifcopum Tuiculaneniem apud Andream Docheihiam in tomo quinto Scriptorum Hiftori* Francorum, pag. 71$. Si *di9i Baronet diligenter adtendertnt quid Carolus Magmu Ecclefiam, d qua omnem honorem fufeeperat, cupitnl honorare, perpetui Lege decrevit at omnet ipfius jstrfdictioni fubjeSi Statutum d Theodofio Imperatore pro Ecclefia libertate editum inviolabiliter obfervarent, videlicet ut quiconque litem habent fyc.* Illi tamem Pontifices non acceperunt ex Capitur laribus, fed ex Gratiano. Tom.1 · rubkâl WM ''' CtlBr» tulario

Qui non vult trursus] Hxc & que fequuntur non extant fupri lib. 5. cap. 341. neque in Lege Bajuvariorum. Omifla quoquè funt à Tilio Sc Ptchcpo, quia noluerunt ois repetere idem capitulum in Liaris Capitulariam, & *non* animadverterunt heic nonnulla haberi qu* non extant in Libto quinto. P*r «M. w ,K'

Si quis rwraA atcNVM] Capud iftud editum eft anno Dccccxxvt. ut adnotatum eit in ipfis Capitularibus. Vide fupri cap. 97. hujus Libri. c*f' ' *'

In Concilio Acathinsi] vel potius Vafenfl primo, ex quo fumptum eft iftud capitalum. Hk tamen error propagatus eft in Collectionibus Ifluci, Burcharai, Bc Ivonis. ρ»χ. m- *** ***

Amico quippiam] Hxc non funt Synodi Vafenhs, fed Hieronymi, ut adnotamos ad Capitulare fecundùm anni dcccxiv.

Contka Ligis] Sanâus Gregorius Lib. t. IndkL *f.* epift. *6. Nam facrilegutm & cmttrb Leget eftfi quit quod venerabilibua lacii relinquitur, prava voluntotitftudiitfuit tenuverit compendiis retineie.*

Quoo omnibus] Prior par» iftius capitis fumpta eft e\ epiftola qux circumfertur fub nomine fancri Gregotii ad Felicem Epifcopum Mcflanciifein. Vide infri lib. 7. cap. 431. Pm· '··* t**' ***'

Psculatus inim] Vide Notas ad Agobardum pag. 97. paf. ,00,. cap·»0*.

Unam personam 1 Quomodb Chriftus Bc Ecclefia unum corpus funt, ita unam pedbnatn conftituere fenferunt veteres, uri dkhim eft in Notis ad eundem Agobardum peg. 14. Vide i·-fri cap. 407. hujus Libri.

OtiNiA qua domino] Burchardus lib.

Tm.1. lik *j.* cap. 119. capot iftnd ia epiaomen concra«it *9c* Coôâlio Aurelianenfi aanbuit. Cent aK-qmdfimila repetitur ia Canom 14.* ij.Con»aHi peimi Aaralianenfis. Atrnmen noa dubito quin verba Btstchardi abbceviata fiat ex ifto aoftio Capitula.

Tauum vano SCSUAVM] Hic focu laudator h Concilio CoinoMufi aaai ncccajrxxvu. cape *f. Talîaat enànfidtnu» patrauaihu.ficar i» Capunlarihn fariafiguntnan baparetanuu Carali* fir *Ladavià taatmttar . mfi* wjl purent 8r puUieam pNufrrarfaai. fr par *Ecdâfa fui^tSiaita* , 6r per *impvfit*fourra aurau*fyi/nftm*, aer *vivit* sec *tnartaü* cara-Mrtucarr deùeraas. Vide infni cap. 4*7. ubi adaotamus bac fismpta a& ta apiflala 105. fanth Bontfacii.

c/Vl?·*. Quou incisti non sint I Vide fa&i Addit. UL cap. 104. ubi benè multa habentur que in ifto Capitulo non enant.

Pm twf. ‹‹*. ♦*. haanxvt qinuuujtu] Vide (and cap. 11 9. iftius Libci.

P»a- >»;■ car^M· Mats* nostha Eccusia] Lib. a. cap. 41. mum akuroa*faaSaat EtcUfiaat*, *fan* era m-*ttnurata fieri faatit aura gtguA.*

^•^ . Talbm mominxm antiqui] Hoc ufqui ad *at tactaret daauuatar* dafcripta font ex epiftola tot. fanfti Bonifâcii Ardnepifcopi Moguntini. Extant aistem abbreviata fujpri tn fine capitia 4·7·

ı(M> cm⃥m. Omnibus sciai volumus] Caput iftud videtur fumpeum eflë ex Coocilio Panbenfi fexto lib. *f.* cap. x. non tamen integrum.

Pm. i·!·. car· ♦'· Nbqui nllicbm nbqvi concub. ^Concilium Parifienfe ibidem ; *fr* fuid *tutaret luktattt nefit ptlbcam aafat tatâoAôuua hahrt debtaat.*

PM <·>· A» ΙΙCULABJA W1OOTTA CONVOLABI] SuptA <*p·» lib. j. cap. 11. tnonuuntn heic legendum efle *ficeleria/ndieia.*

Pm· >··»■ cap· m Intkbiobom l Certum eft legendutn heic efle *btfiriantm.* Sad omnia vetera Benedifti Levit* exemplaria habent *uutrierem.* Itaqui nihil mutate voluimus.

NseuMNTis] Nam parva negligentia Pontificis, ingens ammarum diferimen eft , ut air Diooy&n Exiguus in epiftola ad Julianum.

Bile·»»· Non bit dubium] Videinfri cap. 105.iftius Libci.

_.j *4't' ' Qui vao illicitis] San&us Gregorius lik 9. IndkL 4. epift. ,9. *Ltctbat enim btbtrt,fi valaijfet. Std file illicHa ft ficift meminerat , laudabiliter d Uciui abflintaet.* Vide Capitula Karoli Calvi, dt. xxvtri, cap. 11.

Pm ··♦· c*p m- Slavata vino] Pro his verbis Angilramnns Metenfis Archiepifcopus füripfic t *Salva Ranta* Ecclefia in amnibtu Primatu.* Ingenuè autem farentur Cocreâoces Romani in Notis ad Gratianum 5. q. 4. cap. a. iβ caput iftud alibi rtperirenon pocuifle quam inter Capitula Hadria» ni. Hinc etiam acccpinè puto Seraium fecundum ifta verba, qun extant in epiftola de Vicariam IXugonis Archiepifcopt Metenfis : *Salva In amnihu ftaftu anivtrfalu Ramaan Stdit Primate.* Ta*|·

Canonbs Aiaic.) Canones illos magnam aoâxxitarem habuifle in Bcdefia Gallicana pacat « pluribus Cocis. In cauta Contumelsofi Reienfis Epilcopi Cofiuios Atelatenfis reverentiam qar Canonibus Africanis debetur comparavit cum ea que Nicaenis debebatur : Si *Ularuta CCCXPIU. Epifiapartua fviptr amntr Ettltjiaj CtetRiafari paettpamu tatafiaSa Dtcrtta ntflifinuu aan illa» filat itfpicimut. fid* 6r ,*fan fiprà jam itSatn rfi . & ^A»ca»ai Paatfati* 6r Mmes *rtUfvat aai ipfa ardouuuihu ptr fataat amadtna pra tetitfiâfaca diftiplùta altfadfiataemnt, cnmpntata anunnaafaa caaitnaiau.* Apud TIodoardum lik a. cap. ao. Icriptum eft Ebbooem Archieptfiaopum Remenfemfecundùm Africanum Concilium diâafle Li bellum fiir depofitioaû & ieribi cordm fefacifle, eique ptoprü manu fubfcripfiflë. Et paulb poû ; *Et et amaia Jnandim Lrftt avtbut madnaïur Ectltfa ia Sfaada Itfalirtr adimpiarn , fiautl tant* eu puer*fiotadàm Afriuaa praviatüt Canant» tltftratfai Jadictt (ft. Μιηηκφη* pofteà in eam ram Capitulum 59. dc cap. 74. Concilii Africani Baldeticm Epifcopus Noviomenfis lik i. cap. 54. adnotat Hincmarum Epifcopum Laudunenfem ab Hincmaro Reroenfi Archiepifcopo accularum Judices eleftes expediflir fecundùm Africanam Concilium. Hincmarus ipfe in Opufctdo t v. Capitulorum cap. 14. ait fandum Re* migrant anftoritatc Afnouii Concilii ordinaflè Emfroputn in caftro Laudrara. Et in epiftola 44. ad Advenrium Epifcopum Metenfem ait eum qui ele&us eft Epifcopus examinandum efleab Enifcopis facundum Capitulum Carthaginenfis Con* cilii quo manifieftatut qualis debeat ordinari Epifcopus. In Coocilio Remenfi anni dccccxci. Epifcopi G^icani fuppofitiis veterum Pontificum Romanorum epinolis oppofuerunt Canones Africanos qui de judicandis intri provinciam Epifcopis decreverunt, ut diftum en in Prcfâtionead Reginonctn. Vide iufri cap. 13$. hujus Libri. Pm. C(P' ***'

Nuptials mysttbivm] Hincmarus epift. 37. cap. j. SrouiddM *dMaüiaatmfanBiLtanbPapn* 6r *Traditiaatm DaSanun Jnperiiu dtatanfiratam daiùnn nan. tfi taat nmutrtnt naa ptrtintrt ad matrunanhtm R*jet caajaaOiantftnwun naa daettar Chrifti &· Ecdtfia facramtatam hac tft naptialtfajt myfitrutm»* ,^4. cm>**>

Ad raoPMiAM pabocniam 1 Contai in Canone undecimo Synodi apud Cetichyth feriptum eft *at nalli Epiftapama Ucaat altaria»parathiam invadtrt vtl triant alifad abtrûu ntln^itrii ad ft ptrtrahtrt in alipaa caaftcratiane Etdtfaram* vel *Prttbyttrtrum Diacanarampaa nifi fala» ftrdutpifiapus, fan cap^tf tfi fueram Epfiapaτκη.*

ToM· L P« >01»' <»Γ· ·· PχβANA» OM1A»AVION») id «ft , divino·, fotülcgM , auguria , oniptia, phylaâeria , in» tamuionej t £« omao *fyvKtùu utfiatm* gendliiiinqsM errata , m lagitur ‹® Canon* car» no Concihi apud Clove*boviam habm. Vide Indiculum fuperftitiouum le paganiarum adjunûutn Synodo Lipcinenfi.

Pag. ion· t* ·»·· Sacaati olli unctioni] Hek adnocandua cq 0Γ40 fervMiH in admimftndone Sacramento* rum. Primùm «gtotus Inungitur oleo fsetaro : dein reconciliitur ecclefiaftic* communioni t u in publica pernitentia conftitutus erat ; poftremb mbuitur ci viaticum, id eft, communio corporis & Anguinu Domini. At fi poniten* non erat, neceifaria non erat reconciliatio. Itaque non dabatur, fed tantùm unâio de viaticum. Editi funtolim ritus oMcrvati in unâione & communione infirmorum. Sed ego nuper in veruftilfimo Codice Lenaovicenfi, qui nunc eft in Bibliotheca Regia. inveni ordinem ad viGtandum & ungendum infirmum, in quo nonnulla funt fcitu digna qux non leguntur in vulgatis , adebque luitaflis operz pretium fuent illum editioni* Sonore donate.

Ibide, ua PRU Fu>n.i»us suis] id eft , pro Optimatibus , p;.› exercitu Francorum , ut fuprà lib. j. cap. 107.

tap. µ ›· Nul i.us Saclkdos in hostcm) Si vera font qux*narramur in vita Anâi Anfovini Epifcopi Oincrinenhsapud Ferrarium & Ughellum, b«c Conitirurio Karoli obfetvara non fuit, & novi Ludovici Pii Lege opus fuit ur Epifcopi levarentur onere proficifccndt ad bellum. Narrat enim Philippus Ferrarius in Catalogo Sandomm Italia pag. 14y. Anfovinum ele&um Epifcopum À Camertibus non ante eam dignitatem accipere voluiile quam ab Imperatoreconfuetudo protocifcendi ad bellum militibus, non Epifcopis, congruens tolleretur, tùm verù abtocaca eâ confuetudine , ele&ion icon (en lifte. L'ghalus verb in tomo prj. mo Italix Uctx atteuin clcâum Epilcopunianuo ikccxvi. non ptiùs aftenfum eUé eleûonbus quàm mos ille perverfus oer imperatorium Diploma arma rra<*Hndi Epi(copis adhimerctur; quoi Ludovico Imperatore obtento, cui à fecretisconfeflionibus luerat, fumml animi moderatione «µ tcopale munus fubtlîe. Sed ex vira ejus ab Egino Monacho confcripta legitur tantum ei datam elle à Ludovic» optionem *fecur'uer aettdenit ai Pontificatum, quia* non *auderet turn qutfpiam compellere detneept infervire militia rei Jocularii.* Nikil heic de Um generali. Itaquè vetiffimam puro Henfcbenii ookrvarionem ad hune locum, qui fie habet : *Laxiùi id actifit Ughel-Itu, quaft untverfim idpro Epifcopu otnnibui imperatori» Diplomate ftncuum fuerit in gratiam Anfovini. Quoi non videtur verum fuift.*

Pu «Oil- Hispanianum] Decretum Concilii Toletani oûavi: *Ecce enim ita e*gentil noftrx meducribat majortbufque oerfonie multet haSeneu corruijfe nperimns (r deflemus ut earum agnitu ruinit non aliud poffimut qudm divine judicia confiderare perrnfjumii.*

f»t ‹›■ Quia Ecciisias rxpottAVtauNT] H*c font verba Guntchramni apud Gnagocium Turonenfem lib. t. cap. 30. *Qualiter not hoc tempore ridxiai iütun pofitmut fd ea* fmr *Patret noftri confectui font non cuftodimut, lUi vtri Bcclefau adificMtot. in Demn hem omnempo-nento». Martyre» henoranta, iturdau venenanti. viSoriat obtinuerunt. gmtefque advtrfat divino opituUmte adjutorio in cnji & parmaja· piiu fuMidhrmu. Mot veri non ftUm Deum non metuinuu t verim etiamfacra ejiu vaftAmt, Mi· viftrot intcrficimnt » ipfa ftoftd SauSorum pignera in rUicuio dtfcmpbnut ac vaftamui. Non enim poteft ohinori vAoὴa nbi tabo perpétrante. Ueb manat noftra fimi invalida, enfu tepofeie, nec clypeut* bm lu *erat folitut defendit ac protegit.* Te·· I

CoNvicTt] Anteà aialè legabatur *Gnveiui.* Sed ia Codice Vaticano *dc* in BellovaconG legitur *conveSi.* Viderat hoc mendum Juratus, qui Hlud ex ingenio fuftufitin MtlceUaneisad Symmachum pag. 301.

In dicnit. Papa Gaaeoan J H*c citri eootroveriiam funt Gregorii tamdi. Sed quia laudari vulgo IbJenc iub nomine Gregarii Papx , crediderunt nonnulli ea efle Gragorti Magn*. In Concilio Londinenfi anni ml xx. tribuuntur utrique : *Decreram eft etiam en Decretu majoru Cirtgorii necnon maueu ut nulltu ie propria cognatione* &r.

In causa cAMTAti] Iftud abbreviatum eft ex interpretatione Sententiarum Pauli , lib. 5. rir. j}.

BarrisMATts sacaamint is] Harc eft lcAio Codicis Beliovacencix , cùm in vulgatis editionibus legatur *facranttnto.* Confirmatur aureos hxc noftra leâio « capite 391. hujus Libri, in quo lepin**' : *neque tpji fient per ertattm idonei it traduit fibi facramtntit rtfpondtre.* Ordo Romanus in fermone ad βιβάὸβ. *DikÜiffimi ηob 'u t accepturi facramenta Bapdfinatu* Λ *& in novam CreaturamfanSi Spiritîi procreandi.* S.Ambrof. Epift. Item Beda lib. 2. Hift. Ecclef. cap. 9. ubi loquens de Edwyno Rege Northanymbrorum, 2ui pollicitus erat fe fidem Chrifti amplexurum viâortam de hoftibu* fuis reportaret, air : *Sicque viBor in patriam ttvcrfiu, nonftatim & inconfulti facramenta tïdei Chrtfiiana percipere voluit ; quamvii nec Idolit ultri ftrvivit ex quo fe Chrifto ferviutrum ejfo pramiferat.* Et Libco tertio cap. 1. *Ofriduu t qui ai prndicaiionem Paulini fidei erat facramemu imbutiu.* Et mox : *Sacramenta regni caleftu, quibeu initiatut erat, anathcmatiqandoperdidu.* Et eodem Libto cap. 3. *baptifmaut facramenta confccutui erat.* Concilium Mogunrinum anni occcxivn. cap. 3. *Sacramenta itaqud bapeifinatii volumut ut concorditer atque uniformiter i« fingulit Parockiit fecundùm Romanum Ordinem inter noe celebrentur.* Bapdfinatis facramenta hxc funr, ipfum baptifma, confirmatio , 6t communio corporis & fangutnis Domini , quae tùm conferaoantur unicuique eorum qui baptizabantur. Hinc in feripto veteris Auâoris anonymi de Ordine baptifini legitur : *Et haec Junt fanSn Ecclefia facramenta. baptifimon. chrifina, cerpueXr fanguu Chrifti.*

fex· L Comam nutriunt] Caecilium Carthagi- "•"k "F· 44* *CUrictu nec cmmm nutriat nec* fariem. ubi madam Codices addunt redas vel reudeer. Vide Notu adGtarianum P*g-4I i*

taf Calcxambnia] Idem Concilium Carthagi- ncnic cap. 45. 6r «cc *veftibtu nec calceaaicntts dteertm fncm.* Concilium habitum apud Caf- men Gonterii aono mccxxxj. cap. 14. Er *enates Religiefi. cufafltbetfiatOrdtah, tribas (r cal- ceaatentisfi» erdiui ceenpueaiibui,* fututua*fieri peeeft. uaifemibus nuunur.* Hildebcrrus epift. io. Cùm *vagitur pu luxiertbeu ttlsiaeteiii*, cam capro ia *ampüare» radatur* ovmam, cùm *Menadtaut legtunuur* couru jtfxwdbi *infigaia*, *txtrà* vira dt fus ducit ad voam. Quippè Mo* nachi, at vitaieem ac fitnpbcicatem ûiatn habitu ociam mctftuMO teftarentur, calceamenta laxio- ra geftabaat ,<uflimilia mmirùm his quibusLaici fidebant uri. Undè Philippus Francoram Rex Mo- nacham quondam faidu utentem calceis laceri monuit non fatidice infticumm foam , at doom Cxfarius Heifterbachcenfis lib. 4. capi 11. Gqt·- rùm, iftud pnfiâs cemponbfts exprobratum fmflê I Monachis Jocet Fraomcnoim Sanâi Hieronymi, î Rufino«alatum, uo. 1. Inve&vaxum adversus Sanâum Hieronymum. Saxr *alii,* inquit, d« m«i *OrdiauiutoHu U^ur* , foi idcù Prniy- *teritsat* Cr *Diaceaatu» ambiunt . ut utuliercs U- ceutihi rideant. Omnis his* curo dc *vefiibus. fi beni cieant,fipes lexA pelle neafaUeat.* Ovidius in libro primo de arte amandi :

L itgutfat ace nyror , un» rüifiu touts.
Net vagus ia Una pes tiU peUe nuts.

i'»f. «ors. •»p· *♦· Discordantium mimo] Hotnilia inceni aoAoris in Dominica fcorima poft Penrecoften in votuftifimo Codice Mf. Ecdefix Lugdunen- fis : Si esura*fiater tuus* (id eft, quilibet Chrif- ttanus) *inclemensfuerit* & neioerte *tibi veniam depretiati ixàul^trt, eiUiit ejus neu delet ré- cifi in altaria,* id *eft,* in *altare,* nec io*gajephy- lacia,* bos *eft, in thrfaure Enlejut,* aryee in co> *teris ufibtujnecpaceat debetfacere ceux Chrifitane, n<f*ut ceouumicore carpers & *fanguini Deenini.* Vide Notas ad Reginooetn pag. 5 jo.

P»t >e*o. Arnoùbm Archibhscopum) Juvavtnfem live Salrixicgesrfem; deqoo fiapd a£um eft.

P«. toe·. *>»■*>· Pμ μ γγτβυτβ Ammtolico) Verba (inquit Marea hb. x. de Concordia cap. ia. (.7.) For- mulam redolent qui Magtftratus utebantur cùm Refiripceoun principalium triftiriam molliebant, quique uTus eft Gregorios Magnus cùm Legem Maurirìi de Militibus ad Monachilmum prope» ranribm temperavit. 2Vra *his placatur Impera- tur,* inquit ifla ia epiftola ad Metropolitas. Quod nos hodie cam fane *venia* aut *fub beneplacite Peatifids* fieri dicimus.

Intui Pmuttiros) Es ea Gallicanorum Epdcopoenm Conftitnrioae pcoéeâum eft ut dein in eliquor anriqau Codicibus Librarii nomen Presbyterorum tepoaetwnt ubi de Chorcpifcopis agebatur, ud î nobis obfarvarum eft in Prxfano- ne ad Librum Rhaboni de Chotupifcopis. Quod Hifpanos quoquè fixuros ede animadverto. Nam pro eo eubd Canon leptimas Concilii Hiipalenfis II. apud Ifidorum & in veteri Colleâione edita in torno xi. Spicilegii Dachetiani pag. 170. habet *Ckercfijceftt vel Prtibytertt,* Loaiia in fuisCcr dicibus kgic tantum *Prethterei.* Ut valde putem peimb qtudem illic faille fcriptum *fie^uettter Cherefifteftt dtftûufii,* additum veto faufe *vet Pretfytertt* tempore Leonis III. aut non iu mul- to poift , demàm extinâo procsùs ordine Cho- repifeoporum, fidum Presbyterorum nomen cuf- •oditum faille. Tcu. l·

PtAcutr vr Eriscovi) Ad hunc locum rei- piciebat Hincmarus Archiepifcopus Remenfis apud Flodoardum libi J. cap. xi. inter onera Kribens Thoodulfa Comiti furitrer *Ecclefia in ftteftate & tcAinatwtc fatu Eptfctfi fictutiiat ftcrtt Caneetu & Imperialia Capitula.* MA «.·<··

Sacbamintum Catkchvmsnm) De toto hoc argumenro fasè difputat Gabriel Attulpi- Beus in Libro fecundo Ovfarvat. cap. j 5. & leq. P< >·*· ***■*'■

St Episcotus hlassns) Vide Notas ad Gra- ńanum peg. 561. **f- °** cap. «r»·

Nbqub anti Missam) Hxc claufala non extat in Conrilns Aurelianenlibus, neque apud Reginooem , Butchardum, & Gratianum.

Ur xaiqsbcvs) VideButchardum lib. j. *c.* 101. Ibid. c.

Adorandum^ Hxc eft vera le&o tibus loet, quxenat inConcilio fiscundoTuroncnfi. Sic enam legitur in Decretalibus. Antonius tamen Augufri- nus prxfan hâionem qux habetur in vereri Bur- charai exemplari, ubi legitur *MaAcrandum.Sanb* in uno eorum Burchardi Codicum quos ego vidi, legirur *Ad aderar.dux,* in alio verb *Ad arandum.* Apud Ivooem qooquè legirur *Ad adarandum.*

Parvulos, sbnbs) Homilia incerti sudoris invetuftifiimo CodiceS. Galli : *Nullus Cbrif- tianxt debet laxare 'tfta pejunia tfi talis infans rm eft put nen pegit j^atare. aut talia finex, vel infirutus. Et put 'tfta Munia laxat aut ne- glefit, pecta/m grande indi habet.* tUd.c. ·«·

Dt Prubttbro vbro) Vide Burchardum lib. x. cap. 116. I0«·. cap. «·'·

Secundum Ricis admonit.] In Concilio Toletano legitur *ficundint regia» adutenitu- turn.* Quod idem eft. At in veteri Capitularium exemplari Trectnfi fcriptum eft *fecundùm tua- »Pri ammeaitieutm.* In regio *8c in enantficun- auut magis admenitieaeut.* Pi«. >«»'· *»*·

Auribus] Hxc eft ledio Codicis Bellovacen- fis, quam Ivo quoque habet. In Concilio vero de in Codice Capitularium Vaticano, Colbertino, *8c* Tiliano legitur *auditibiu.* In Ttocenfi, *judici- bus.* Sed hxc leâio fima non eft.

Absbns] Ita Mammis Braduuenfis *8c* vetera Capitularium exemplaria. Id eft, *abftenta,nte&* in Concilio, live lêgregaca î communione fide- liam. Marrissus Bracarenfis in Codifie Thuano & Ifidocns legunt, *habeatur in abfintia.* ibM. c. *h

VtviNTt mo Martino] Hxc eft veta lec- tio , qux extat apud Ifidorum A Marrinum Bra- carmuem & in vetuftiftmo Codice Ecdefix Lug- dunenfis. Loaifii repofuit *vire.*

Quod omnibus fidiubus] Vide fuprilib. *6.* cap. 40X. *10, 7.* cap· ···-

Agnati sunt] Vide Cujacium lib. 17. Ob- fervat, cap. *X6.* κη, csp.i«>.

Cui sit necessaria l Senius iftius lod hic efle debet. Si mater, amita , aut ibror, aut alia propinqua Presbyteri adeb pauperes fiotutablque Pag. nor. <<p->r**

auxilio fe opo ejus non habeant undè vivant, maneant qmdem in eodem teco in quo Presbyter babriat, fad procul ab cdibus ejua'. Presbyter veri» dontam ad eas mittat que faltentarioni illarum neceflaria fact. Hac interpretatio manifafta eft ex capite 19. Hetardi Tutonenfls. Vide Notas ad Ragtnooem pag. 5 j f·

Sscunoum KAcrruM mominis] id eft, non *exfite finfit t* ut dicitur in capite Ia. Libri primi Capitularium, non ex animi fui mom, non ex imoetu quodam menti» fe voluntate, fad prout in naniaanriali fariptum eft, in quo omnia peccatorum temedia, omnes pome continentur. ut diftum eft in Noris ad Reginonem pag. jjt. Vide mftd Addit 1H. cap. dy.

Muusa qu*·voies] Ivopar. id.cap. >45. deicribit ex Libro feptimo Capitularium cap.)It. canat Bonifacii I. *Pfefet Ule vera tfii frc. Sic* paulo antè fe paulb poft plurima capitula tendat ex eodem Libro feptimo qu* in toris ab eo laudatis non extant In plerifque autem eorundem Capitulorum tituli» numeri apud Ivonem omifli hoc loco faut in vemftiflimts Codicibus Mfs. fanûi Viftoris Parifienfis fe Bibiiuthec* Coiberrm·. Quart oportet eoe additas faiiTe pofteà ab aliquo homine imperito, aut ctrtè Ivonem deceptum fuifle audoritate veteris cujufK' m exhnplaris hnpetfafti, in quo pleraque pitula addita lueram qu* ia Libris Capitwariurn non extabant. Nam quoad caput iftud, certum eft yli. efle debete, dbm porter auâoritatem Codicis Beliovacenfis, Ifaac illud laudet ex Libro feptimo Capitularium cap. jti.

MoLtaa habsns virum] Duplicavimus heic mimorum yta. facuri feriptarara Libri Bellov*cenfis fe auftoritatem Ifaaci, qui caput iftud refert ex Libro 7.Capitularium cap. jlx. Pnetereà,

Iuod in quibufdam antiquis Codicwu· « spud ronem dicitur dTe 494. Libri feptimi Capitularium, *effet* neceflariè 49$.

Ibid.c. Hi. Prmcihmus VT a· accip.J Heic rurfikm Ivo pane l C. cap. $44. aliud fubftituir caput, nimirum *Si* fuss culpararira. Ac ne quia exiftimare poflit mendum eife Librarii prohibet idem Ivo, cujus hax funt verba et epiftola 171. l/*d/ Ae*fetnr in Libre Capitolanm Kegelutm uMeriwt Epifeeperum cet^itvteram : Si qitet culpatorum rtgie patefiet frc.* Lalandeu» in Supplementi· Conciliorum Gallic pag. j 51. aflarit iftud capot fab iifdem numero & ordine quibus ab Ivone citatur repenti in Codice Mf. Monafterii Rivipullenits. idque fibi dc pluribus aliis aderuifle illuftnifimum virum Petrum de Marea Archiepifcopum Parifienfem. Debeo primùm public* fi* dei, deindè fame optimi Patroni mei ut hunc errorem avellam au animis homissuin. Caput iftud non habetur in Libro Rivipullenli j neque oertè illic extare poteft, cùm intecti duo ultimi C*pShilarium Labri in eo define traqué non potuit vir illuftriilimus dicere caiquam mortalium fe in eo Codice legifte caput de quo nunc agimus. Porri» nos illud in tomo facundo retulimus inter *Fragmenht Cepitalarieun* peg. jdt, cap. 17.

cap. »l?. Sina hei] Ira menotes Libri. Codex Betiovecenfis habet Fraum.

&M(WMTATIoMB] H"c défont In Exert»- L
_r't- a_t: -z : m_____ £ - w

Canone fano Concilii quinti Africani, ex quo caput iftod fumptum eft, ftc apudReginonem fe Burchardum.

Aasqoa uuo scrumho] Egberts excerptio· aes: *vilefirnpvto fee eft fepti^anfet.* ne jfta *trtpfeit «erJttitt fiuratotnterum tient priveri.* Hire voti» fampta funt ex eodem Concilio Carthaginenfi.

Teutons Ibcitimo J Hac non habentur in Concilio neque apud Bgbertum, Rcginonem, dr ceteras.

Quom am quod non ost.] Et hec quoquè défunt in Condi» & m antiquis Coliaâoribus Canonum. Ifta verb chufula addita eft ex epiftola yx. fandi Leonis, ut adnotatum eft cap. ado. dr 4x4. huius Libri. Innocenriuslll. in cap. *Ft-emi,* de Presbytero non baprixato : km *intellegitor iteratam* puod *ambigitor efi feBen».*

Isn «RjtsuMraosi] id eft, CbotepifcopL Hinc *ttmtrifar cfertpifnpalis* apud Flodoardum lib. j. cap. l o.

Placuit ut nr] Ifaac Lingonenfis A Concilium Trudeianum citant hoc caput ex Libro feprimo Capitularium cap. y 95. Fag. .1 cap-l»»

Ut Prxsbytiri] vide faptà lib. d. cap. jod. A cap. 16 j. iftius Libri.

Placuit ut Clbrici]Vide fuprà hb. *z.* cap. 111. A jyo.

Nam u frofriorum] Hrc fe qu* fequuntur non extant in Codice Theodofiuso.

Potxstatbs MXTXAAS] Hincmarus Archiepifeopus Remenfis iu epiftola ad Landunenfam apud Hodoasdiun hb. j. cap. ax. *Ptftei extern pe/ exteret, U efifitnlnretpettfiatn rentré Sarfecenfet Canena tanfem afeninfkratteatm fint mea canfitentU efeinalfii.* Vide faptd capi *jpp.* huius Libri.

Ut Emscom tunc] Capot iftud fumptum eft ex Libro duodecimo Lama Wifigothocum rit. j. cap. ad. in lemmate, uoi tamen divorfus eft fenfus. Nam illic ita legitur t *Ut Eptftepi tene* tmauaer *fefeantnr* d *fempaû tim teram Prtfbyttri ta* fM *ipfi nen entrexerhet aé* «er *nex re» nafirim urripmdt.* Lemma autem iftud rafpondet verbis qu* in contextu Legi» habentor. (*>*>*·

Sicut mbibnoum Curistiasst» *un*] Ita etiam vetus Codex Moyftfaeenfia ia qno Lex Vifigpthorum contineo*. Mate in odit» : *Sfeu feflmfem tfi à Chrifiiamt.*

Missas cantari] Videqn* fapridiâa funt in Notis ad caput 14t. Libri primi.

Ut uro as ouars) Vide Notas noftras ad homilias Qefarii Arelatanfa pag. l id. car*»·

BoNotioM homdwm] Hand dnbiè Mt*|*·dum eft *fenerem anerem.* Pravam tamen ieoiqnem pcansltaui· fincet* qui» fic uti nos edidimus legitor i* vetuftis Bemdi&i Levit* fe Ifaaci

ηνποο *eptnan* , cùm legendûm fit fanantat hewmm.

PaiMATU] Duo heic Metropolitanorum genera conftitunntur. Primi Ordini· Metropoli- «Pag. m·. ' '4

Tw.1. tani vocantur Primates, qma prunas Cries tenear, id eft.opinor, civitatibus peufisnr qua in veteribus Notitiis primum la nun tenent µ* Lugdunum inter provinciae I ngdimenfei, Avaricum Biturigum inter Aquitanicas, Narbo inter Naibos«nfe|,Treverinter Belgicas,Ac lie decereris. Et tamon Hincmarus, qui Mmes founds Mecropoliteaus erat, fc Primatem A rontendirftc uunm de primis Gallis Primatibus. Rodoardus lib. j. capu 1 o. de EpiAola Hincmari ad Leonem IV. Papam: Jmm m Mdm *depr'wiUpiu* bufo *Raataju Ecclefia,* fus hrixtf eb *Mm faaprMIMa Jidet battre utpenat,* €r foe Rcmerum *Epifcopm* Primes *Mtr Pnmetei JMptr* £r eues de *pruait Gtlljt Primatitou txtltit,* nee elbos*fi petierat praiir Apeflelicaat PrafMm habeit,* ut*Jiilint ta* fas Mme teawert «I *aatectfiribat ipjuu baiefiii/aat tmetfi* te ceqfoveM, ceq/ervarv & mmmenMrr digaeter. Habuiuftadignitasinitium ab Hadriano pnmo,quiTilpinam Rcmeufon Archiepiicopum coaftinut Primatem eflêBdgic» fecund* cues *em-aibat civitoilbat faaab aatigee ttiapert Rmatafi /attrapait EcdtfietfabjtEafiunM,at* legitur aptri eundem Flodoardum lib. a. cap. 17. BenediOus 1IL inEpiftohad Hmcmaram : *Et* bee wfosii, µ fudibet as*previacia* 6r disce/ *mttrapeii tea ubiftefabjaEajiuftaaiik» ecclffiaflicet teafiitm tieattprimatei EcdeJùtiM & tUi dtbifeat* prepe mode per cemraptuM *teavelltrt prefaiaet.* Vide Marcam in DUfotsrione de Primanbu? cap. 94.

Imitations*] Haud dubiè leftio illa prava eft. Et tamen id legitur in ipfo Capitulari ea quo ifta fumpta fiant A in antiquis BenediAi Lévite exempUribus,JLegcndum porrbede imauueZieaem oftendit Les Cudaris Theodofiani relata infri cap. 477. hujus Libri. Immutatio autem heic fignificat imminutionem.

Pag. ina. cap. 45». Ssniorisus mutam obxoisntiam] Vide fupri lib. i. cap. 14a.

Pag. us», cap. «ai. Ex smstola] In fiwerioribua editionibus legebatur *Exemplar.* Sane id foripuraeO in codice BeUovacenfi, fed i mans rocentiflima, ut videatur elle emendatio hominis imperitiffirni fubftituta bons LeAiom. Vera & lincera LoAio eft illa quam nos retinuimus, fumpraex canone festo Concilii primi Vafenfis, ex quo caput iftud defcriptum eft; quam confirmant varan aliquot eeemniaria BeeediAi Lévite. Hic tamen error proclivis otim erat inter Librarios. In libro quieto cap. 11 y. legitur inritulo : *Ejt EpifHaPaMLam* xrifre. Pro quibus codex Colbestinss, Rivtpullenfis, Sangpilenfis, Nurmaouicus, Camber©nenfis, *tc* ediriones habent fijrnipfo Pops *Leetu.* Caput 4. Additionis quests habet hunc titulum m codice Palatino: Exempla *Leonti Papa Calcideaenfi CatuUu Ortae. Bt* in capite fequenri : *Exempla Stephani Popa.* Item in capite leptimo : *Exempla Lteait* Pep*. In Pannormia Ivonis edita lib. *6.* cap 115. legitur : *Example Grtgarii ai JAenaam Ravennatem Ep/ttfaa,* cùm m mantderipris libris legatur *Ex Epifinla* GrrgerM.InCoorillaAqmfgrancnfiadni pcccrvi. cap 9I. legitur in titulo : *Ejefdcm* «r *E^fiela ad Oeeaaam.* Ar in vetuftiflimo codice Mf. bibiiothoes Colbertins: Irem *ejafdem exempla ad Oceanum.* In Talouico Burdmrdi codice legitur lib. 1. cap sa. *Eaipla OnaMa* pro *Ex Epiftela.* Item lib. 1. cap.). *Exipla ZtftrM.* Er libro primo cap. I «. *inprtmh *9taMa Paxliabi Tito dijtiptibtfrc.* Pro quo in Candno duodecimo Toletano cap 4. *tc* apod Ivonem parte j. cap 144. reAb fcripum eft *ta EpÜfela»* Inter Canones Abbonis Abbatu Roriacenta cap as.legitur : font *exeaepla Sirieii Paae i* ubi legendum edam eft *ta Epifiala.* T*«"

PAAANYMMiisjVide Notas nofttasad Gratia* num pag. 541. ubi ex mente Cujacii expliçatut quid per paranymphos intelligi debeat apud Chriftiaiios. Pu· <»a ca*' ***'

Pea. hamim. siduussoam] ideft,/eb *Uaata proftcartoM,* ur legitur in Reiaipco Conftantiiri ad Probianum Procottfidem Africe apud fanAum Auguftinnm epift. <1. *tc* lib.). oornd Crdcon. cap. 71. *Uaii veluaau at ttutitto yfitai FTgtatiam fat Mata prafieattoaa ed camUotaia attam CaajuiUM aagafli aiitta».* Puto nutem, ut hoc quoquè obiter dicam, voces illas *C»a/laatlai Aagafli* die foperftuas *tc* ex glollemate profturiile, ficut apud fimftum Grcgooum, lib. 7. IndiA. M. Epift. 110, pro eo qubd editiones reiftè habent : *caaEit ligaM* netum *tft mtaJit Itapu rti aMtgeatia foUkitaaa DeSeru*, vetuftilfimus codex Aurelianenfis refert : *caaEu li^aidi aatam eEfutfit ia bajai ni dilyeatia fanEi Grtgtrii filliciMU DoEarit.* <<p'4

Has OMWts Constitutions! J Hsc fumpte funt ex Concilio tertio Toletano, ubi leguntur antè fubfoiptiones. „ csp· «»a

&Clsricvs rusarr] In Concilio ipfo legitur: Si *Epifitpat,* Presbyter. *Diacaaut t aat Curitat fiurit, A* Muri Concilie *tacaauaaauationi fabjattai.*

Minoris] In Concilio legitur *iaferieru.*

Heic eft finis horum feptem Librorum in vetuftis exemplaribus, tamenedi in uno Varicano *tc* in BeUovacenfi in titulis capitulorum libri fepdmi deforipta reperiantur lemmata oâuagiata capitum ad Monachos fpe&anrium qur anno pcccxvii. conftituts funt io conventu Aquifgtanenfi. Ivonem quoquè Carnorcnfem Epsfoopum ufum ede exemplari in quo eadem oâuaciata capitula panem faciebant libri fepeimi couigi poteft exparte 1. Decreti cap. l j j. ubi caput decimum festum eorundem capitulorum citat ex libro foprimo Capitularium cnp. 494.

Patroni] Ita omninb legitur io Concilio ParifsonfL Certum eft tamen legendum efle *patriai.* Verùm vetus exemplar ejddem Concilii *te* antiqua Capitularium exemplaria leAienem pnofountquam nos retinuimus. In capito tamen ita libri festi, ia quo fonfus *tc* plurima iftuss capitis verba referuntur, feriatam eft *patriai.* co- '

Ex VAATi viro j Hac *tc* qua pofted *ia*quuntur non extant in codice Pithûsano neque in nrifsenfi ,ia quibus défont etiam hac verba, *Ea tata paippi traayreditar.* P»g n,<. *to- ›

Ut xelscoFI 1 Csaut Iftud abfamusl eft In Ifta aarte In qua agit de Inanula ftt morte peoditsnnbas. Scnfus aatcsMIK eft, Epifcopos oouûoô oportere etfa JejuMsedm Spiritum Oaftum Info# baptisMis, nifi es Si Infamafüm xgritudo ac aecefatas «t cspectari non pcftu tempus que Epifcepw rife pedit jejanus. P«X· "I», C,F *·

Solus missam) Vide qau fupri adamate funt ad caper 1 $y. libri quinti. Red. c.

Nonnulli Abbatissa] De hoc argumento plura é nobis dida funt fupcâ ad captu 71. libri primi.

Pag. In ADorroaio] Locus ubi Sanâimoniales conveniri pofiimt.qui Auditoriam ifthic dicitur. Salutatorium vocatur in Regula fandi Aureliani, Epifcopi Ardarenfo cap. r j- Si *quit pro devotione eut pnnniele occurrere voluerit, in falutetorium monafterii occurrat.* kem in Regula fanâi Donari Epifcqpi Vefontiouenfis cap. j6.& 57.Salutatorium verb Sanâimonialium reâè HugoMenatdus in Noris ad Concordiam Regularum pag. 189. interpretatur locum quem n.» hodiè vocamus *le parloir. ta* auoSanâiinoniaies colloquuntur cum extraneis.

luco maidiaxtoa J Rudolfus Monadius Fuldentis in vita fanebe Liobte cap. t. *Notionem enim virorum congrtgetionemfemine eut Kirfinem centubemie quifmtcm virorum intrare permittebatur, exceptitjblummodb Pretbpteru, qui in Ecclefiet tarum ad egende Miffenan officie untitm mmtdi filebent» Cr coafimmutd filtmnitor eranene^Jietim ed fie redire.* Vide fupri lib. 7. cap. 171.

Mopdm eoBNiTBNrua imfonat] Sequitur pofted in ipfo Concilio ex quo ifta fumpta funt: Nec *etiem dlud videtur nobu congruum utClerici Cr Leici, Bpifcoporum & PrcAyterorum cenonicorumfidicia declinenttt. meaafferie MonethorudHxpeumt ut ibi Monechit Socerdetibut confiffioeempectatorumfitorumfeciant; proferum cùm eifdem Sactrdetibui Monechit id fecere fit non fi. exteptb his duntexat qui fib monnfico or-*

noNMa.V. Cl· *dineficum in mouaflcriit degunt.* Contra in Decrée» Botti&riilV. de libertate Monachorum reprehenduntur ilii qui aiunt Monachos, quia mundo mortui funt, neque panicentiam neque Chriftianitatem feu abfolunooem largiri poife per iacerdocalis officii injunâam gratiam. Seâ ego Decretum illud omninb fuppotinrium efle arbitror. Neque me movet auâotitas Bedr ifta dicentis: *Hu ttmporibui venit A UUtvi Lendenia Epifi mput Hornam, de nmeffiriit Ecclefia Anglqntm caufi cum Apofilicorepa Beneficio treSaturur.* Et *cim idem Pupe reverendifimut cogeret Synodum Bpifcoporum belia, devita Monachorum Cr quiete erdiiatunu, & ipfi Meliitut inter eet effodit.* Opponi qooquè poteft auâoritas Canonum Nemaufentiutn, inter quos repetitur Bomfaciana ifthxc Cooftirutio. Ptiœùm reponi poteft eam non efle audoritatem Concilii Nemaufenfis ut novis inventis tribuere pofiit audoritatem vetuftatisDeindc certum eft pletofquc Canones qui fub nomineCanonum Nemaufenhum editi funt, Synodi illius non efle, & additos divertis temporibus fuifleConftitutionibus ejufdem Concilii. Vidimus nos duo vetuftiflima ulius exemplaria, in quibus deferipti tantùm funt auo prioresCanones cum hoc titulo: *Decretum Urbani PP. in Nemaufinfi Concilie.* Pro quo vir dariflimus Lucas Dacheriusemendavit: *Decrete Urbani Popa in NemaufinfiConcilio.Satiè* fatendum eft in uno exemplari extare omnia capitula Concilii Nemaufenfis qux edita é Dacherio funt. Sed illa multb poft tempora habiti Concilii addita funt à diverfis hominibus, quia paginx vacabant. Sciunt autem Eiuditihanc vecerumMcmachorum morem fuifle ut vacantes pagellas implerent interdum malis rebus, pleranqoe bonis, huicque eorum diligentix deberi plurima antiquitatis illuftria tnoounientaquibus^iifi hxc eorum cutafuifier, carere- Tau.1 mus. Sedutadconfefliooemrodeamusqux Monachis fit, vide cpiftolam *b9.* Ironis Caroocenfo de Concilium Londineofe annimccu.cap. it.

Fami χτ fistilimtia J Fuit loculum Karoli tM. & Ludovici P. famofumdc nobile propter hxc duo mala, ut colligitur ex publicis illorum temporum monumentis. Ea nunc congerere non eft animus. Illud tantùm admoneo t miferabilem iiloiuin temporum ftatumgraphicè deferiptum elle in Concilio fex» Parititnfi lib. 1. cap § j. Vitio Vctrini *.SccuioenimpcfiUcutid Cr fimt Uberanti fui precefutvrm potniffent.fi lucrum Deo toti virtute toefferre voluifftnt.* Ec infrd: *Interogante autem to cur, pcfiilentid gregante, tente pepuli numtrafitat interiret, immenfiate, ait. criminum mundo pectente peccatorum /unitio eft.* 'Fs·*^|^ ** ***

Cum masculis it Ftcoaiius] Eadem vitio; *Poß hoc indi rccedetuct. capit ei Angelui exponere tn quantù vitiorumfordtbut volutatur humenitet. Licet enim. inquit. m divtrfii criminum numtrofitetet eb AuBore fuo recedet hemonum genut, diabolo fe mancipando. in nullo tomen Deui megit offenditur qudm cim contré neturum /eccetttr.*

Abba vessr contdaiabi] Agobardus in hbro de gwndinc & rdnitraw cap. 1. *in hit regio- P·^ 0rr!.',ei ' "obdtl & urbani & rufticifenu Cr juvenetputent grandinet & tonitrua hominum libitu poffe fieri.* Vide lib. *6.* Wifigothorum tit. a. cap.). Pm >>«*

Bbnidicant ivm] Hxc eft vera lectio, quam exhibet liber Tobix. Et tamen in codice Bcllovacenfi legitur *Deum* Antiqui Librarii in hunc errorem quandoquè incidebant. In capite primo Regula fanâi Benediâi legitur *lAmmonitiouimpii paint libenter excipe Cr efficaciter comple,* ur ad *eum par obediemia laborem redeat d quo per ieobedtttuut defidiam recefferat.* Ubi Turrecremata legit *ad* Dchm. In tomo tertio Monaftici Anglican! pag. aol. coL a. fcripeum eft: Dinvame aurem *fanguine t/u.eit ti Deum;* ubi tnanifeftum eft legi debere ad run. Sic nue obm in Notis ad Lupum Ferrarienfcm pag. 47 j. monuimus apud eundem Lupum legendum efle *fcire eum* pro eo quod editum eft *ftire Deum.* Apud fanâutn Gregorium hb. 9. indiâ. 4. epift. 49. legitur in vulgatis editionibus: O*nip*ft>tri *Dee grutiat apti, & tenth vet Dei dcbttorea effe cognofcüc quanih illafiab hujut morbi contagione eo tufiodieote meafifth-* At in optimo codice Colbenino, itemque. in Renenfi fanâi Remigii ôc in Puteano reâè fcripeum eft, & *tenti eivot débitent effe coqriofcitt.* Sunt permulta iftiufmodi in epiftolis fanâi Gregorii, qux fuo tempore emendabuntur. Apud Manum Mercatorem, in libro Subnotationum in Scripta Juliani, p. jo, legitur in editione Garnerii: *Suprd confiait auihorem Deum meli non effe.* At in codice Vaticano, ex quo Rigberius edidit, &r in Bellovaccnfi fcriptutn eft (ακβ·-*ran eum.* Ptg· "I*

Tom-L Pr x s»uti ammo] id eft, anno ncccxux. quo habitum eft Concilium Padfieufc. Attanaen hxc quoquè repetuntur ia Concilio fecundo Aquifgraneufi habito anno occcxxxvt. fed dcferipra «x ifta.

Fat-…». r,F'* Ut Ertkcon Juotcrs lita legitur in tribu· antiqui* exemplaribus. In Tiliano verb feriptum eft : *Ut Epifcopi & Judises.* Sic etiam in Concilio Remenfi, ex quo caput iftud tamprtun eft , *Sc* apud Burchardum.

P»g. »■«*. eae·»·· Perlatum ad nos est] Burchardus caput , qU0j ®ft Synodi fecunda Cabdoneun*. refert cx Concilio Mediomatricis. Vide Nous ad Reginonem pag. *}66.*

P* "*. Servorum matrimonia] Vide Eginhardum epift. 5 j.

Potestativa] Lex Alamannorum cap, 1. $. a. fuprà pag. 1001. ma-iw *poieftativa.* Charta S. Galli ı u. apud Goldaftum : Afaxa *poteflettvd.* Donationes Ecclefix Salisburgenfisapud Cinihum totnb vi. pag. *1663. Rather Comer &· Gerbolt nobiles viri* «c *potcflativi.* Et paulb pbft : *Nobiits fe* poiefltih'i homines.* Item pag. 1001. *ad vint nobiles ùr poteftativos.*

car^j/.**7' Quidam Dao solummodo] Vide epiftolam 71. Alcuini, quam teâè Duchefeius monuit datam efle ad eos qui iu provincia Gochomm habitabant , cùm in editione Canifii legeretur SrwervM. Nam in codice fanOi Galli, ex quo Cani» fius illam edidit, difercè feripeum eft dertarum. De provincia Gothorum five Gothia diftum eft fuprà pag. t11*.

Pn. •i··. C(V' "' ProPTSR XLUMOSYNAR. LAROtT.] &Ul<ftuS Fulgentius in libro de Trinitate : Nam fui *fibi peccata impuni vidûunr committere dim fiortaffil oUnuae ekemofrnas i» pastperesfaciunt , muliùm faUnntar. Nejuetnt* eafet jnàd *opus mifericordut primam fit fi ipfum Deo qferre,* €r*fit* m «Le *vùftrinrdMfan. ErgbJaunirfiunt eleemofaetified antèfat vitia* ntfeitfMMd«.Infigiiis eft locus ex humilia incerti auâuris in vetufliflitno Codice Mf. fenûi Galli. Nam fa pre *laude tamxxa,* inquit die . *eleemÿynamfacit, & itftimoniurn indè quecrit* , &* as «adiré *deleüat,* mercrdret d Dre non*fpeSct » fa» m ijia vit» laudem recepit. Utidi fins »iii perverfi ù· iniquifa contrà animas fiucs & contrà Domini mandatum predicant ut nulius elemefaam faciot nifi coram tefiihu. Et fi aliquis fine fatbits eltemqfaam ficerit, in Legefa habere dicantfa earn pqffient requirere. Abjù, finires, ifla dementia utfi tollant à Legp Chrifti . fa ilia» redemu &* cMurd Dram fer cemrd «itiMe/ *finesfactum, 6r aliam Legem fat quàm iftam teneant,* Vide SaL viannm in Libro primo adversùs avaritiam pag. x jo. in fecunda editione noftra.

Pis· «‹·»· ear· *i· Pxr aut.canon instruct.] Vide Concilium Parifienfe festum lib. t.cap. j a. J4. *it* qwe taped à nobis adnnranoir ad caput 179. Librifeptimi.

feilcer. Scotti]ConciliumapudCeUchyth cap. j. *Ut nullut ptrnutttinr dt f/tnert Scotiarum in niiatjtn duccfifiacrumfa minifitrium ufiurpnre.* Ca* pitula Theodori Axchieoifeopi Canruarieidis in tomo nono Spicilegii Dacheriani pag. j 9. cap. Io. *Qui ordtntui June* d *Scotarum nut Britonum Efificopit,* fw *ut Pnfieha in tonfiura ndtntti Ecckjut cetholicn non fiunt t ittrfa ok Epificrpo Catholico m»nAt impofitionc confirmentur.* Ri· chardus, Atchiepifeopui Canruanenta apud Pe· tram Blerenfem epift. Prxcepcum Ludovici Pit Imp. pro Mooafteno Landeveneci apud Bollandum to. I. Mansi pag. >io. *copruficeniet fan ok Scoti» five* dr *tonverfiatjont five de tonfione capitum acceptant t dum ordo totius fanBn »pafiolicet atqui Komttna Ecclefix fitter fie habere di· piofcitur.* Vide Canones Hibernenfes in eodem tomo Spicilegii editos lib. jo. cap. *t>.* iimul cum laudato Theodori Capitulo , e: quibus explicantur qux heic Ludovicus ait dc Scotis. Nova Coifeâio Formularum cap. 15.«: *Efieotus mentit.* T»M.I.

Ss dicunt Enscopos essi] Ifti circumcelliones vanis temporibus turbarunt ordinem in Ecclefia confttrutum. Cofmas Pragenfis in Libia fecundo Chronias Bohemotum extremo narrat memorabilem hiftotiam impoftoris cujufdain nomine Ruperti, qui fe dicebat Epifeopuni Cavellonenfem, de plurimas ordinationes fecit in Bohemia. Cùm is.detectus fuiflet, & falfiun Eptfcopum efle oonftarec, Bobemi legato· miferunt ad Clemeutem UI. Papam l *Ljus cottfiuUntuauctoritatun fadfiit opus fiaBu rerum diferimine tanto. Quibas Ule remandant figit Ecclefiat e* integro reconjccrire , fatigatos ekrfimato Pfieudoepifiopi non refatigan ,fid teMàm confirmare . fimilittr ordinatos non rtordinari ,fiedfolumm^dh inter ordinandos flan ad ordi^iontmT, & per fiolam manus faofitionem rteipert fincdiBionem.* Ævo Bonifacü VUL cùm quidam in Alamannia promotus edet ad fecrosOraincs à quodam Picudoepifeopovagante, injunâum eft alii Epifcopo à Svde apoftolica ut fi cooftarec ordinatorem non faille Epikopum (ei eotaem ordines confer/er, *Quia nec coafim ordinem sue ordinis charaSerem potuit fa Pontificali officio minimi fiuggebatur,* ut lecirur ip Formulario panitenaarIt Benedicti XII. quod taped laudavimus ex codice Mf. Bibliothecae Regut. Anno mccexc. in *a* virate Trajedeuli quidam SsCerdoa de ordine Fratrum Minorum, qui fe dicebat Epifeooum Lavarenfem , per aliquot anno· officia illic epifcopalia complevit : *In eadem dsocefi cmfarondo Ecclefias , altari» t c»licts » vtfics focras , etiam conferens ordines minores* £r *majores. Tandem compertum eft, Oro di/ponente , ipfius effit folfum Epifcopum.QuapvopttrfadamS.ccrdotum & electorum at eodem ordinatorum . dimittentes flatum fipiritualtm . acceperunt uxores. &■ permanferutt in flatu fiecuiari. Castri veri, fashiu flatus Clericalis non difipUctteret,■ ab aliis veris Epifcopi» teardinati fam.* Hee Joannes é Leidis refert io libro ji. Ciuomei Belgici can. 4). Vide Ctronium lib. 1. Obfervatioraira JurisCanonici cap. 1 j. *dc* Notas noftrasad Gmtianumpag. 47S.

Ut dscika] Conftituriofiem iftsm Rhabanus deferipût in Concilio Mogundno anni dcccxl vii. Cap· 10. P.| -r. *cap.* »»·

PoauLQROM] Hxc Hejio conftans eft in veteribus LibrisAr in Concilio Arelarenfi VL ex quo caput iftud deferipeum eft. Arbitror tamen legi dek-re *pupillorum.* Simile mendum exeat in capita j·. Legis Alamannorum $. j. ubi pro eo qubd antiqui Codices & editiones re4U haoent acc *ma·* PM- "»>«· c«F· »··

To· J. biicnnt Dttm tut 'p^ulm terre A in Codice Puteano fawtum cftropUfam ttrra. Apud Jonam Aureiianeafeffl, in Opirfcuk» dt taftirutione re tit,cap. 4, legitur ita in editione Dachetiana: ricen tjtu ngfrt MtmptftU, At in vetuftiflimo Codice Aeraiaaenfi fcriposmeft: PufUb; mendosi tamen. In Codice Burchards Takmioo UK 19. cap. at. legitur papilles uro fnbilbt. Alibi vidimus jBpqjielos pofitmn fm Hepropepufee. Qupd ideb obfervanuu at hinc colligi poÆt voces iftas frequentibus «autadombut feiflie obnoxias.

Ptg. itrt. ‹*a› "*. rsasiaoA J Pneceptum Ludovici Pii pro MotufterioS. DsonyUi apod Doubleoun p. 740. ad prpkmkm fanutlorwn iiüt fitvitnttnii it fictif ttteiin MRfeate. Charta Karoli Calvi ibidem pag. yla. tdUalai fua/dam ad prétendes Ebnun CaMmcernm Hr Dee firvumitan. Aha ejufdem pag. 74t. ad prxtendarfiumderaui fibi firtûtntitu*. Charta txx. fandi Galli apod Goldaftum, data regnante in Germania Ludovico Pii file: £tfiilU Dbtfirt ilkm tniitiaumfibifitt· cteiAam iirniittn veberit, tube ad cellam Retftti boon 6r feubeninen mufi moi Mmadbas Mjrrd/ervtra/n feci iiltus kakaf. Hincmarus apud rlodoerdamlib. j.cap. tl.finbû Lantardocuidam Sacerdoti qubd fi ad locum fuum redire voluerit, ei, moa ut venerit, canMicam Prxkxdam 6* erdinem frifiimun imtrfrntm concedet, id eft, fut Cvunica bcunt, or legitur in epiftola Hincmari Lassdunenfis ad Remcnfem que édita eft in tomo fecundo Operum Remenfis pag. 34e. Polypticus landt Rcmkii feripeus, ut opinor, temnon Hincmari: récit fit» Scultri ftntftn rntgu iin trtt cant pmknda Jik data. In Capitulari Karoli M. de villis fuiscao. jo. drdraunica nuifint prermdem. HtncPtunrodarii iaPnrcepto Regis Dagobeni pro Monafterio S. Maximins Trevirenfis apud Brafchium, IbL 117, & infri-in Appendice Autoram veterum, cap. 1 st, tc Provendarii in Statutis antiquis Abbatur Corbeienfis, quos tameh sir dariflimus Dacheriusinterpretatur eos efle qui Gallicè Penn eytierl dicuntur d providendo. Provendarii, inquam, didi font i provenda five pexbenda. Quod colligitur manifeftè vel ex ipfi» initio eorundem Statutorum: IfiifiottPnvcninrii mû «mas ttmper» *jpa· littr ξr fUttütr in tufirit iubtu tft itbent. Etfi uiuu tx tit marraiu fuerit, fltuim tdttr rtfiititcniuitfi. ta illt tuantnu fintptr fit fltnnt. & mi· Itu ttiiuliit 'ut iib montre niintnr. Statuitur itaquè iluc de ceno numero Canonicorum, qui ultri centefimum & quinquagenarium excrefcere non poterat. Quia autem exiftimare pollet centum quinquaginta viros ei tempeftace fuiffe in Monafteno Cocbeienfi quibus unica cura effer ut providerent & admimfttarvnt eneris qux necaflaria effets ad vidum l

hacMiMBAteo Canciuasio l Fuit peimb Notatius five Cancellarius palatii fi» Redone ArducanceUario, àeindè Arcnioinrrilarius, uti jam obfcrvarum eft abaliis. Anno occxcvn. fubfcripfit Precepeo Karoli M. quo Tbeeboldum Comitem abfixvit i fufpicione criminis hrfir majeftads, quod i Mabillonio editum eft poft Ada Sandoram Ordinis fandi Benedidi rom. IV. pag. Leo UL in Lpillola tx. ad Karolum M. Pottdis lutrragert/rMrtm tufrum HUHMiuitt Artiiuifttfutt Gr Srteabtliun Cmutlbrium. Plura oe Cancellario ifto fi quia Icite defiderst, coefulet Bemardum i Maflinckrot m libro de Archicancellariis facri Romani Imperii pag. 11. k Philippum Labbeum in Klogjie hiftoricis Regum Franci· peg. tB. Alius iftius nominis Cancellarius fuit in palatio Lotharii Imperatoris, ut patet ex Pnrraptoejusapud DUuHetum ia Antiquitatibus Monafterii fandi Dionyfti pag. 775. ®r ex duobus Preceptis ejufdem Lothani pro Agilmaro Archiepiicopo Viennenfi, que leguntur in Chartulario Ecclefix Viennenfis. Is verb Ercamboldus idem haud dubiè eft qui Cancellaris» fuie in pala^tio LochatiiRagis Burgundix, cujus Ptirceptum extat in Notitia ecclefiarum Belgis pag. j 7.

Tou. I.

Cmr.ist iano *.um vet] Hxc aou habentur in CodkeLegb WTfaochorem, kftuxfuperilia. Pat. "*. c*-"

Juxta U«BM j Relpicst ad Legem Retatcdt Gocthorwn Regis »qux enat m libro tertio Lsen Vifigo-·. ... t fanatur«r tfiu tiferuat ■ylim't p*vpmfwrarral liUtfftu*. Falluntur ergo qui

Grogorii 111. qun habetar Innl cap.

Cmuistianus vu CnnlsrtAMA] Huc ettam d«Mt ■ Lcpe VIÇtedkenm. Item peuU pbft vox bàpruMVM· dccft la eadem Lege. Deeft etiam vox

Ao iMTNDAT. boom. JNT.] Hxc meliùacohxrere videntur cum his qux firouuntur quim verfiones Chriftopborioni A Valefis. Er Chriftophorfonus quidem ita vertit. Aftnenr «d cvm fr» fi bgttbat /kputixiwin Htrtcleg, f»»i tfi »ffi* itatt Ptriutb. Effttftm tnutan tufibi it ioctrinefiiù riti tfttfiittuuia in wm cettvttucnii ftffim ftnuittentttr. Valefius verb fic: Hy ftuumtau Htredut Perinthi Efifitfttm tlmermu, fuififiefiafn iffit bgetbeu fetent nh hftt» tenui nitnrriftninmfiià Mrbtun cettnmrt feneittentuttr. Hxc, inquam, metitecoharero dentut cum refpoafiooe Valentiniani. Ridicula enim efle videretur illius selponfio fi non rogatus ut fe fidei negotiis immifeeree, fed tanrihn ut Epifcopis licentiam darot cekbnndi Synodum, refpondiflet fibi, qubd laicus eflet, non licere fis immigrate rebus fidei. Mebte Epiphamus fehoSaftiau, ut dixi. M ›'**› "

Unus m roruto] Vetus exemplat hiftornr nipastim in Bibliotheca Cadbertim habet nutu· nuu itpfuh. Sed hxc ledio bona noneft.

Fas non t. t. mscnvTAni) Tolerari poreft hxc iMUrpretatro. Veriorem tamen puto eam qux eft Chriftophocfiroi, qux fic habet: Sik, fti murr i Labertuu tuatur» tnt, nm iictrt fi tfifttuii ttnttiu inttrfttun.

Pximo sua omnia ais mom] Hxc non ex· tant in Hiftoria tripartita, neqoe apod Soeotnemun. Addita ergb videntur ex Capitulis Angiltamni, apod quem enant. Stabilito igitur hoc jute, HincmarusapudFlodoatdumlib. j.cap.sl. fcripfit Stgloardo Arebipcesbytero, cui inquifitionem fecere de quodam Presbytero juflerat, «r etunhm ettittret mtittu Pnfiytman fiat fuuefibm fncultnaba centri Ltget t*f»lin· tum, fiu etnnAut ntnftinttu Mtcpudei fiUr nmfnuribu

T·M. I. eccqfaivrtlas *rtjjwulirt tigtrttur.* Vide iiifri xap. 4-5* 17. iftms Additionis.

Pφ. >·M. tap.>». Synobvs Romana] id at, Capitula Angil ramni, ome nonnulli tùtnrnrabant ab Hadnano Pep· coiiea* dc tranfmifla Γ.ı»·^ id Ançdramnona ·, ut patet *n* Hinrmaro.

Pag.'nat. Rasi'oNDfRK ftoerrua j *tegetur'* inh« . *.ie antequam omnia bac fient naSut rtfpendtAt.* Vide Notas ad caput 7*1* Libn terni.

Pag.»'»». '** ('ausam Lortcmi] Hunc lucum nni innu· Mb eft ex epiftola fandi Iconis .«i. rqûfcoix.· Mauritania: Cxfarieniis, At claridinuu Pafcnafias Queueltus putat fuppufitum illi fuifle A D10-nyfii Eaigtii Collectioni infertum xvo Karoli Magni. Quxdam enim illic legi qu* *6t* veteribus inftitutis repugnant & modefti*· f»idi T conis. fane non (tarui refellere argumentatione* viri do&. Illud camum dicam, magni apud me ponderis ede quod caput ilbid ^petitur in omnibus antiquis Duxiyfu Codicibus, de quôd nihil heic ▼ideo bonis moribus adversum A difcialuue tùm ia Ecclefia Romani reccptx conrranmn. Un: certe rei falli iuipicionem injicere merito poliet, mentio mmiiùm appellationis Lupicun ad apolrolicam Sedem,cùm conftet Afros multum abnor nniïe ab appeUataotubus tranfmariiii», ut reûè obfervat idem vir eruditus. Verùm ea res minimum habet dificultatis. Apnellanones quidem illas refpuebant Afri. Sed ninilommùs Romani Pontifices exiftimabant poiTe fe eum qui À Synodo fu* provincur damnatus Sedem apoftolicam appellant , communioni reftituere, ut patet ex epiftola Concilii Africaiu ad Celeftinum Pinam À ex Aûione prima Concilii Chalcedoeenin u caufa Theodoccti. Itaque ex eo falcem capite fidvaeft audbocitas iftius epiftoix.

Quia sic nobis placuit] Hoc non extan. id epiftola fanâi Leonis, neque apod Dionylmm Exiguum. Addita vero funt haoddubiè xvo Karoli Magni.

Psndbnti NSGorio] Non dubito quin.. Leo refpiciat ad Canonem quartum Sardicenfem, in quo ad fuggeftionem Gaudendi Epifcopi decretum eft ut cum aliquis Epifcopus depolitus fuerit •orum Epifcoporum judicio qui in vicinis locis commorantur, A proclamavent agendum libi negotium in urbe Roma, alter Epdcopu/ in ejus Cathedra poft appellationem ejusqui videtur eife depoficus,omninb non ordinetur, nifi caufa fuerit in judicio Epifcopi Romani determinata, id eft, pendante negotio. Ea fait Leoni mans. Scio Afros coorti finifine dc haic Romanorum Pontificum dogmad multùm pro fua lapientia roftiufle. Verùm ex hac iliorum perCeverantia colligi nullo modo poteft non licuiflc Leoni illis objicere Cooftkutionam ocdefiafticsm de cujus auâocitate A *tttfùutn* ipfi Sediqoe apoftolic* conftabac. Vide poobMaceam lib. 7. de Concorda cap. 17. $. ·.

No STILA SSMTtXTIA AOBOKBNTU·) Hanc lit» aoAoritatem non arrogat fanâiiGmas Pontifex, quemadmodum viro doâo vifutn eft, at pull relationem Epifcoporum Africanorum licere tibi putet eorum definitiones infirmare aat confirmare. Hlud tantùm vult, at de rebus in Africa oonftkattsqiiK ad publicam Ecclefix Concordiam pettinent relatio ad fe plena mittatur, ut ipfius quoquè feiiie'*nl roborentur ea que juxri ack naihacum morem julU A' rariorubiiitet tueri 'c definita. Hax vert milii psajudicam adverr: auAoritarem Concdiorair Afnonoruu.f

Ex Nis SNiM 1 Integra hxc claufuia deett m epiftola fanCU Leonis A apud Dsonyliifrn Extguuin. Addita eigd fortaflis eft ex fennio Ecclеii* MoguntiiLC, in quo tecondita à Riculfo Metropolitano fuiflê Capitula à fe colleâa docet K--nadiâus Levita.

Una cum Mea Enscoroa.] Hinc Jacobus Gothofredus ad Legam a. Cod. Thaod. dc ku fui *Juftr rebg. contendunt* collegit hanc Legem con ftnntam ruitfe ad Decretum aliquod Syiiodaic Epifcoporum , quod & ipfum Thcodoliui hinc Conftirutioni indiderit. Inam autttn opinionem faciliùs conceptilct fi Puhtrus lemma ικ«κ camtis edidilfet integrum ut in antiquis exemplaribus invenitur, imi caput ntud dicitur iuraptum r* *Sjuodalibui fleturu* & linperaterwn *EdiSu.* Qui Additionis iftius auèbor eft, cunCta ad audo nratemecdefiafticam referebat, etiam cum penculo veritatis. Sk fupra Synodo Roman* tribuit unum ex Capitulis Antiitamni. un kximut S'ic infri cap. 74. exncino retertnr cap i; luoddam c* difln *Eptfitferum ir lmrtrat^rim lktoi»fii* Cr aliorum. aim nmni confier furorrom ede ex Libro quan¸ fcur vn ·»πιη· Pwli.

Tiisoixwn Auwi ầτ<» »'s J Pro his hrc tan rùm hib*nnn m vulgatis editionibus Theodoiuni, S;< *iit.* Jbi Gothobtdus ifta sdn"· nt : *Statu , Mtttitnrx nrh , cuflii apud Ptelom*«m & nt ltintr.* Pcunegtr. £r *alibi mtnti·. lbidem dtiahoc ipfii mtnft l. 1 f infr. dt hartt' tu.* Antiqua Capitularium exemplans hat*nt uu nos edidimus. In exemplari vero Codicis 1 heodofiani quod fuit Pith<xi, ipfe jugulavit vocem *S:oki», 8c* in margine monuit legendum ede *iktedefit* Xag. *bt>.*

Qvinigio j ita vetera iftius Additiords examÎdaria. Pro quo legendum eft *Cjntgtt,* qui coi. illatum cum Theodoiio geftit anno Chtifti ccctxxxviii. Vide Valefii Notas ad Evsgnutu,

Polic'd qron nom } Caput iftud reverd fumptum eft ex epiftola faucii 1 I id Theo dontum ; fed saidc muuuiin dc uiterpoiat.un fuit ab sudore iftius Additionis. Wu. 11

Ab Eyı‹‹ OΓΛ .... SUCTOS J H*C funt rr glolieinate, A tamen vera.

PxÂscniSTVi ; Ita vetera exemplaria. Sic etiam habet Canon .Ebberitanus in vendh^nK* Codice Ecclefia Lugdunenfii, itemque Bucchsr dus. At aditioMa Concilu Elibetitani, Ivo, dc Gradaaos legant *fnfcrifttu.*

Catschumswus] Veteres Libri habent *Catecminu,* non iblàm in hoc loco, fed etiam alibi apodomnes aoâorts fete femper. Ac nc quit putet erratam heic eflê à Scnpconbus, ne quis exiftimare noftit hanc depravationem elle novam A vetufhs Ecclefix fecalis ignotam, prohibet auâotitasCommodiam, ex cujus actollichis verfibus couftat lioc vocabulum ita feriptum vulgo fuifle rvo Commodiari, «t illic redè obfervat Rtgaltius.

Sacxai sceirr. *on avdit j Hxc eft lectio qu* exiit ia capite *I}.* Martini Biacarcnfn

Kkkk

Tom.L in vetuftiflimo Codice MfiEcdefix Lugdunenfis *Be* in edition· Laoilx. Quo «riam modo legendum eA monuerar Crabbus in margine tomi fecundi Conciliorum. Negapo ramen deeft in rdiqnis edirionibus Canonum Martini *Bc* mCanone fecundo Synodi Antiochena, qui eft toni iftius capiti». \

Communioni nicnn] Ita legitur in editione Merlir.i. At Loaifa maluit tMnrniinienrm *pcrccptd indulgentid* promereri. Vide Notas Corredorum Romanorum ad Gratianum dift. a. de confectas. cap. i S. Si f«is imrer.

D» ms qua Parochus] Vide fupri Id». *B;* cap. 407. & qux illic à nobis adnocatafimt.

PM- *··»· <*'■·*■ Quam formam j Hxc claufula non habetur y. Concilio Herdenü, ex quo caput iftud fuinptum eft.

IbifLc r*· Numicius Enscosus] CaPat *ft"d fampcum eft ez Canone nono Concilii Carthaginenfis fecundi, quod fub Genethlio Epifcopo habitum eft, qui inhic mendosi Genilius vocatur. Vide breviationem Ferrandi cap. 90.

p*g. no»· t<r· ** Proftir ignorantiam] Hxc vctba non extant in Concilio Carthaginenli.

J* ,?°*· Ut nullus samiliaritatim] In Veteri Colledioiie Canonum Andcgavenh caput iftud fic habet inter Canones Auguftodunenfes : *Ut compatrtt nullui Monachorum audeat habere,* nec *familiarirutcm* extraatanim *mulierum. Et qui invektutfuerit t ftvtriiu corrigatur.*

p»|. *«u.* C»F. «"»· Contsmttor aut Comit.] In capite 17S· Libri quinti legitur *l^ojgMorum* pro *Mijorutn.* Quod idem eft. Vide infri. cap. 169.

• *tfft'tor.* ' Ao frai. m. vkniat] Vetus nota marginalis in Codicibus Regiis Legis Longobardorum: *Hac videtur rumpere Legem Racbit* Cognovimus ; *quin illa faciebat koaorem amittere V guidrigUt componere, ifta verb facit ad Regi/ prafentiam venire. Sed non rumpit, quia pqftquim ad Regem venerit, debet ut iliapracipit condemnari.*

Ptg 'ur. *tif-ico.* ' I* induxtssit J Vide epiftolam *(6.* Hincmari, qux eft ad Engilganum virum illuftrem, extatque apud Flodoardum hb. j. cap, *16.*

Pag. ins-car- ·■*· Scatslici] Hxc eft veta le&io, pro qua in Codice Legis Longobardorum malè legitur *hertftiq.*

Ib>£c.iit. Hoc Missi nostri] Vide Joannetn Ifadem Pontanum lib. *6.* Originum Francicarum cap. *16.*

ibiXt us. Infirinda] Gefta Dagoberri L cap. ji. *Attamen Saronet tributum good reddere cemfueverant . per praccptioncm Dagoborii ka&aùt habmu indultum. Quingwtat enim vaccat inftrendalu annit finguiit* d *Oothario finiere cenfiii reddebant. Quod tunc* ɑ *Dagobeno Rege caffatum eft.* Item infri cap. J7. *Super hxc verb centum vacca/ infertudalci . qua ei de Ducatu* Gaemasuce *aanit finguiit Jblvebamur t Frairibut inibi* (id eft, in Monafterio fandi Dionvfii) *Deo fervienubus per proprii Frttcepti Juhferiptionem vijut eft omni funero annuatim conctffe.* Donum illud poftei confirmavirChilperictu Rex anno occavi, ut patet ex ejusPtxemo quod vir dariflimus Joannes Mabilionius •Adit in cake comi quarri Adorum Sandorum Qrdinis fendi Benedidipeg. *iuf.* in quo hxc Uĭincur : *Oullardu/ Abba da bafilica peculiarii atreni noftri Dumi Dimtpfii dementia regni noftri Juggeffit eb qubd beeut memoria proavui nofter Dc^oberebnt.mundam Ume, perfua aafloritate manu fud* reberuM *certat cento foUarit quod in inferenda de pago Onemanxeco in fifti ditionibui fperabatur, ad ipfa fin9a bafilica an·nitfingulu cmtcefit.* Ubi vides pto *cantu cento* legendum hauddubiè sA *vaccat ceryum.* Vide Gtoifarium Fraodfei Pith® ad Capitularia. T·µ. I

Cbnso] pro cce/i, uc fiipri lib. j. cap. 198. Charta Conftancii Prtsbyten pro Eccktia Viennenfi : *ad cenfe concedere debeatu.* Infri ·. eunt *ipfo cenfi dare vel adimplere potuero.* Pag. l>11. £*· '⁶⁶·

Et qvt rxADicTA] Hxc & reliqua qux fequuntur défunt in Capitulari anni dcclxxix. *Bc* in Libro quinto Capitularium. Ouiiila etiam funt in vulgaris edirionibus, ftudio brevitatis. P*t-11,1 *** *u***

Post consulatum] Hxc verba, qux Concilii fecundi Milevitani font, plané oftendunt vulgatiftimam rem Theodoiii Honoriique principatu in Africa faille ut geftis publicis adferiberetur *Poft confulatum*, eamenetfi annus quo gefta illa confcribebantur fuos Confules ordinarios habetet. Quod non foiùm in Africa fed eridh in exteris Romani Imperii putribus obtinuifle obfervat Baronius ad annum Chrifti cccx. ubi fenbit accidiflc plerunque ur etiam cùm cerri eflent alicujus aunt Confules , tamen ada publica poft confutatum anni fapctiotisConfulum conft»nata habeantur. Sed quoniam viro d-jdo Paichaiio Quenello nuper placuit id fedum aliquandb i Conciliis Anicani» faille prxter notaram confularium morem, annos enim computans olim faille per unulcu}ufque anui Confides ordinarios quandiù dignitas coufularis perfeveravit, *Bc* ufiun fctibenm *Peft corfitlarum* tunc fidummudo inoodudum faille cùm ordinarii Confules non erant defignati, iftamponb annos numerandi rationem ungi poft Kuftici Narbonenlis Epifcopi tamper· inm emptaml, adebque hinc juvari non poife interpretationem quam nos adhibuimus anriqux iulcriprioni qux mitia demofttar epifcopatns ejufiiem Ruftici, res pofiaere videtur ut reftimoaiu approbemus fententiam Baronis noftramque etfc veram dc ufiun notandorum annorum per Confides anni fiiperioris diù ante Valentiniani 11L ac Ruftici tempora catpiflë. Utar autem iu primis audotitate patris faftorum Onuphrii Panmnn, quam firio plurimum valituram apud eundem virum doctum. Onuphrius ctgbin commentariis ad libram fecundum faftorum A.V.C. mlxi. qui m annum Chnfti ccctx. incidit, hxc adnotac : Q««m *deiacepefrequent nuntiofuturafit amnonon fint Cof. quotper hac tempora poft cattfidattù appellabant t iwn alivmrn ab re erit pmtea quadam dt hu annij tradere.* Annus enim cccix. ôc fequens notari ẻ CalEodoro reperiuntur poft confidanun Diocleriaui X. *Bc* Maximiani VIL

Tou. L cùm amenant idem Onnphrias 8c Baroniusobfervatun refiqnorant, anno c c c i x. Maxentius & Maximus h m î m Confularum. Anno I Chrifti c c c 1i. Magnentius 8c Gaifb Confides fuerant, iit notât endos libri de Prefedis apud Onuphrium. Et tamen Liber Cufpiniani, Caoiodoras, 8c Socrates lib. x.cap. *6. hmc ipfô anno adfcribuat pot Coofularum Setgii 8c Nigriniani» 2ut fuperiore anno fédérant Coniulatum. Annus thrifts c c c l x x v. in fâftis infcribirar poft Confulatum Gratiam Aug. IIL 8c Eqmtii. Anno Chrifti cpcxcvm. Concilium Canhaginenfe quintum dicitur celebratum poft Coniulatum Cnfarii 8c Attiri. cùm tamen eo anno Honorius IV. 8c Eutychiamis Confides notenrar in faftô. Sequenti anno Manlius Theodorus 8c Flavius Eutropius erant Confidea Et tameu Concilium Africamini, quodeo anno habitum eft, celebratum fcribitut P. C. Honorii Aug. IV. 8c Eutychianl Deindè anno Chrifti qoadtingentefiino Stilico* Aurelianus Confularumgeflcranq annoque fequenti, quo Vincendus 8c Ftavita Confides fuerant, Concilium Africanum iecnndum notatur efle congregatum P. C. Flavii Sdliconis. Annus pofteà ccccix. infcripcus tepentur Confutatu Honorii VUL fle Theodofii III. 8c poft Confutatum eorum legitur habitum Concilium Africanum VHL eo tempore quo VaraneseratConful; poft cujus Coniulatum, anno nimirum fisquenri, habita eft Collatio Canhaginenfis inter Catholicos & Donariftas t tametfi cùm Theodofius Aug. gereret quartum Confularum. Annus ccccx viu. Confules habuit Honorium X 1 L bc Tbeodofiiun VIII. quibus anno fequenri fubftituti funt Monaxius 8c Plinta. Iftorum tamen mentionem non faciunt gefta duorum Conciliorum apud Carthaginem congregatorem ani» ccccx». qu* habita dicuntur P. C. Honorii XIL «r Tbeodofii VUL Sed nihil illuftrixs in hoc argumento proferri poteft qnàm ada Concilii Ephciini, qux notant habitum illud laide poft Confulatum Theodofii Imperatoria XUL 8c Valentiniani lit cùm tamen oonftet eodem anno Confides creatos ede Baflum 8c Antiochum, fiib quibus Ptofper 8c Vincendus Lirinenfis aiunt congregatam apnd Ephefitm fuifle Synodum plus duceinonam Epifcoporum adversùs Neftonum. In adione nona 8c decima Concilii Chalcedonenfis référante ada Synodorum iu Tyro 8c Beryto celehcatanim anno ccccxtenu in caufa Ibx Epifcopi Edeflisni, in quibus feriptum eft illas fuifle habitas poft Coniulatum Flavii Zononis 8c Pofthumiani. Scio illuftriSmutn Cardinalem Baronimn admonmflé erratum utrubique fuifle in contignanda Synodorum iftarum epoeba, k Aodores Roman* Conciliorum edittoms ia margine non* adioois Chalcedooenfis ifta adnotalle i *Hi da» Efifitpanua* csnsmuiu *hehiti fion* his *Cutfalihu. tMfd* rerum Ceu*fidatua.* Er lis eemu *tfi CCCCXLTIIL* a* erra *CbrM. QaaH aat alia atuaaraadi ratia farrata tfi & ah ali» ubtcifi» duSa, aat* reeeslem *bc aaaurit imjpt. Sed cùm* emere redd*Mjf".feuluiuMu, tam GratiqadbaLatiai.fic* tarer» *aihil atatart* vefiumm. Ego heic non duputo utxùm ada illa mendofa iu hoc loco line, neque utrùm legitima fit Baronis A: editorem Romanorum emendatio. Satis mihi cfLqubd omnes antiqui Codices Gorei* Latini préférant ludionem qux ia vulgaris editionibus repetitur. Ex his ergb qux did* hadenùs funt numfeftum eft rationem numerandi anno· poft Confutatum lorçè antè Rnftid Narbonenfis Epifcopi rem nota coptflé 8c ejm marimo in ufu fuifle. Itaquè tem mimmè udôlentem is feçû qu«im tempus oonlocari liminis in Ecclefia Narbonenli notavit in anno quatm poft fexrum Valentiniani Confularum, taasenètfi tùm Pofthumiani ZeswnifqueConfidatus rigeret. Qubd enim idem vir eruditus, his diflkunaribos vidua quas ipfe fibi fecit, putat aliam ineundam efle Ruftician* inferiprionu enriicandx viam, 8c quartum illum annum non à Confidam fimo Valentiniani fed à jaâia bafilkx fisndamemis numerandum cenfst; ingeniola quidem cosdoftura eft» fed qux nulli probabili ratione, nullo fimili exemplo nititur, A quam vd fidus ordo verborum refellit qux in pnma infixipriosm linea leguntur. Nam n de anno quam ė Ja&s bafilicx fundamentis intclligenda illa funt, cut Rufticus annum illum quartum non conjunxit potius cum die quo limen collocaram eft quam cum festo Valentiniani Confutatu? Prxrêreè ceraun eft limen illud non efle collocatum anno quarto i jadis bafilicx fundamentis, fed quinto. Etenim li veram eft, uti profedo ambigi non poteft quin veram lit, Jada fundamenta fuifle tritefima fepdmi die i depofiro pariete Ecclefix dudûmcxuftx, id eft, d.o xvui. tnenfis Novembris anni xv. Epifcopatus Ruftici, cerrum quoquè efle debet ab eo die. ufquè ad rerrium Kalendas Decembris anni xix. Epdcopeou ejufiiem Ruftiri fuperefii duodecim am tredecun dies fuprà quatuor annos t adebque limen Ecclefix Narbonenfis politum non efle anno quarto i Jadis bafilicx fundamentis, fed quinto. Sanè qux contré ab eodem vito dodo aflerunrar de paucis diebus fuprà quatuor annis additis 8c de numero rorando quatuor annorum, ea leviora fimt quàm m eaiftimare oporteat cum credidifle magni illa momenti efle ad rooftituendam novam luam opinionem de initiis Epiicopariu Ruftiri. Queœadœodùm enim apud Jurifconfultos exttà controverfiam eft annum inchoatum feu captum fitpiùs pro completo feu pleno accipi, iu veram eft duodecimum, exempli caure, annum edè cùm quantumlibct ex duodecimo ano venerit ant prxterierit, ut docet Pomponius in L 4i. tf. de maosmufE têftam. Ire 's^el *ftUata» t* inquit, *daadeciaiae aaaac tfi,* edet *ftiaacaadibtt ut daadtciau aans ftacjic aat praiuiyfia.* Hinc apud Socratem lib. s. cap. *<. 8c Sacotnemun lib. 4. can. 1. Coofulatùs Sergii 8c Nigriniani ac cedes donftantii Imperatoris, qux anno illo fad? eft menfe Manio apnd Helenam oppidum pagi Rufvinonenfis, conferuntur cum anno quarto poft habitam Sardkenfe Concilium, qui in inuiis omninb fuis orat. Quippè Concilium Sardiccnfe congregatum eft a«u» cccxLVti. 8c Sergius ac Nigrinianuscreari funt Confides anno trocenoefimo quinquagesimo. Adeb aurem proclive eft annos ua vuigb numerare ut cùm Baronius in adiune undecim*

Tom. I. Concilii Chalcedonenfi· ifta. legifiet, *hoiit' «*·«* raw aiuü*fiuu* G *Kotmuuu tpifcepm turn fiât*, qux verba *funt* Stephani Epifcopi EpMuri advenu* Batâanum adverfarium fuum, tempus depofkioriis iftius reiecerir in annum cccoavui. 1 die videlicet iv. Kal. Nowmbûs anni ccca. numerando recrograd·' ordine.* laqué ut ad rom s noftram redeamus, puto ex bis eux hùc ufquè dida fimt liquere morem nocanch tempora *tn*nofquc diftioguendi poft Coofularum diù antè Ruitici Narbooertfis Epifcopi xtatem imrodua ftum ftuflè, infcriptumem nocrù qux iftius controverâx occafio fuit poiîtam eflif anno ccccxlviii. qui état quanus poft fextum Vahnuniani II}. confulatum, adebque Riifticum ordinatum fuifle Epifcopum ânno ccccxxx. udtnos contendimus. Neque eft qubd quis heic m«u objiciat infolenrem elfe hanc fcribendi ra'''bouem ut cùm quis fignificare vult annum quattut poft confulatum . dicat anno quarto Confiile tali. Quamvis enim non admodùm gravatè fatear id faftum efle extri vulgarem fcribendi modum , non indè «amen colligi poteft annum illum quartum non efte explicandum de anno quarto poft fextum Valentiniani Confulatum , ptxfertiui cùm oftenderimus referri illum non pofic ullo modo ad annum quanum àjaftia haulier fundamenti*. Neque verb exempli* adeb deftuutiM eft iftc loquendi modus quin aixftoritate quoquè antiquitatis confirmari notât. Extat poft Novella* Juftiniani Imo. apud Julianum Anteceftorem Conftiturio Juftini /unioris, in cujus calce adnotatum eft eam datam efle Indidione tertii, anno quinto imperii & anno fecundo poft Confulaoun ejus t mendosè tamen t cùm Indiftio tertia dc annus quintus imperii nuo conveniam anno fecundo poft Confulatum Juftini , fed quarto. Matii potrb Chronicon habet axes //. Cm/2 Jxjfuu Ju*. Xxg. pro eo qubd in Confticutioee ipfa legiturpqf i sa/íderwe; eo› demque pofteà modo defignatu* eft annus fecundus poft Confulatum Tiberii. Sed ut leâor de toto ifto negotio faciliù* indicare pofit, recudenda heic eft infcripcio Narboocnli* qux iftius difpuraôonis fundus eft. Sic ergb habet.

I'M. I. Pag. >1*4· car·,é* Scimus shim quoniam] Hjk non extant ia Cpncilio Parifienfi ex quo prima capita iftius para farapca eft. Addita usque Conftirofe.ni fynodal* fiint A Ludovico imperatore.

Pag- ··»·· **" "** ' Ut bb aaaus] Ccrtum eft hancCconftitutioncm elfe Ludowici Pii, cui criam tribuitur A Reginone. Et tamen Burchardus earn refert car Concilie Jfatteqji cap. ?.

Pm, >«». Canomis Isaac] Vetu* exctnpUr ex quo Str·, mondtu illoe «didit exeat nunc in Bibliotheca illuftrtitmi viri Karoli Mautitii Tellierii Arthiepifcopi Retnenfis. In iis aurem emendandis ufas funi dùobus autiqmdunis rod>ci|MU, uno Bibliotheca Regia:. qui fuir olim Monafterii firnfti Germani Auriffiodocenfis, alio Bibliotheca Colbertinsr. Prxttte^ in Tomo primo Spicilegii Dachetiaai peg. 14^. «i tribuitur epiftola de Caoone Mio* ad Joannem Epifropum Puftavienfem. Sed pneterquem quod nuJiue iftius no minis el Momftate fuit Epifcopus Piftavianfis, opufculum illud Uaaco Ammci Stells tnbuwvr in duobus antiquis codicibus manulcripris Btbliothecs Regia , A I JUrtrandn Tiflier fub ejus nomme «diram eft in tomo iexto Bibliotheca Ciftercieafis peg. 104. Sanè in uno codice regio habet hunc anuum : Demure Pstn ac *vtntrnMi PiSerenm Xfifctft Yjaec, dt&u AHet SttUtt,* •tad/cnriem *in Cirifit* & rtverritrisin. Etre feed diii «seltaarae *fefMaAi.* fire. Ec ia bee &rp&*ùt treSetm Yjeae, Ahletu Stella, dt niteri Mnfi* Cr *Chrfti.* In alio vesb.Gc legitur : tyeac 4M«s *Jehemi* Piftevitn/i *Efiicefe. Dentine & Petri in Chrifto ftmftr vtnertAili & digni emende I.* D» *greiid PiSevernm Efiftefe* r. *A: faUtttn . eh/ifiutun . & ekditntimn. Eccc feed dii, be.*

[Notandum eft qoèA enatsonesque précédant Capitula , Ifaaci font ! illa vefe que in margine poma funt. vero» indicant fomes Capitulorum.]

P· ··*>. Capit ul a H saau si] Capitula ifta placuit conjungere cam Capitularibus Reran Francorum, quia videncur ftunpu cllc «t Capmdaribus , ttt adraamua in margine umfcupdqse *capita.*

ff. i«se. cas.»· QV<*U* oaaxs] Olim in Notts ad Ago* bardum peg 1 $. adnocavimnt vetuftum effe in Ecciefia morem orandi pro Regibus ft Principi* buu. Quod confirmari multis teftimoniis pollet. *It* tamen vir plurimr ledioms Chriftiamu Lupus . ndvttate rei commotus, acerbi advertam me infargit in tomo tertio Corumeurariorum faorum pag. 4x5. ft ootainb contendit talia «flb queeunque *de eo argumento* fcripra A me font. Laudo ronatum hominis , fed requiro modeftiatn. Alibi autem commodior erit locus refellendi argumentationes ejus. Tou.I.

Pag- »»» «** **' Dt Pascha' annotina] Micrologus cap. j<- Rewuuu *ennetâum Pefthe* gua/ *nnntvtrjaruan Pefcha diront* . fule *entiftutàt aped* ı/tot *yù in frieri Pefcha ieftqetifinu, in feetttnti anne ta· dt» dte ed Btcltfiam* convenire ,/uefnt *refnttrntienu Mmnrtrfnrtxm dit» rn» eÙntienibtuJUt»· niter rtle^revernnr. Sed fuemru lutjufmeA ennivtrjeriet à etftnrttnr t enrhmtici tn»en Lthri iffit» tifirveri dehtrt inneent t fnt 'nebis Leftteoti & Evenàliefitb titule Pnfthe «n* netini .freftrAent.* in lettionarid quod £t»uo Hietonimo ttibuitnr ,ft Comes vulgb dicitur, ifta legunntr in fine hcbdtNnadx fecundae poft oftavai Pafchs : fit P«/tfoi *ennetine. LeSie Apetalyf fti, drt.* Quo loco veras Codex S. Petri Bellovacenfitcap. Io. habet : *In Pn/rhe ennetine.* Et infri v. Nonas Mati cap. >». In eodem Cuaice fcriptom eft : Evengtbum gwed *Imitur in Pnfehn tiuttlte.* Vetus Breviarium Pari&cnfe : *Dt ennetne Pe/chtr neteevhd dehttfi»ferfitri in creftine eAevere» Pefdut Mueswelme net nen revtlnte. nift rtvelntie in Qeedregtfime tvtntrii.* Item in alio Breviario Parifienfi MC in Bibliotheca Colbertina : *L'Annetif Pefyttl deit tfbte tonfieert fett tn I'enntt rtv^Mt^Ji il* ne *evitnt tn Kertftnt. Hic* emendandus «BGmllelmus Durandi, cujue bare funt verba ex Rationali divino· rum ofictocum lib.7. cap. *f9.Am»utietunPefthn receler ^nendd ediinit dit»* ftte iqprifarus *tA etlthret enneeti».* Ubi nemo non videt legi deben «mrastimm, ur tùm dicebam, pro *ennetiium.* Hanc emendationem efle veram probant duo Rationalis exemplaria manq(cripta in Bibi. Regia ft vetus «ditio Romana an. mccccixxhi. Ubt legitur *ennet»e» PefAn. notteroretetivinn.* Veteres gloffo Larino-Gnccx : *Annetiei t* lew/». Iwanm. It Grscobtinst : ftrdm·. amtvus. *ennirtrfiiruu, te» {emunt, ennbmferie/, tuti· niti.* Columella lib. 4. cap. sa de viam colen> da : *Vnfttt tefhdem ennetinet rrfetnte.* Rbabanus, cap. Ii. de Computo: *DnedKundithtten nettmtm eufitm* percurrere *foltt.* \

ı .^j-iuBB Bagsggsggs-·.. u-· , ,βηη

AD TO MUM S £ CUM DUM.

n. **»··) Vocatur vir iliufter ia Ptacegeo

P«. ‹· v* Lodovtci Pıζ quo confirmat commotanonem de viMa Quniaeo inter eum ft Hildebakfami Epifoopum Matifconenfem feftam, quod catae in Notis ad Bibliothecam Clutuacenfom. Ei Enrôlas Calvus abbatiam Flavtmacum dedit. Serica Abbatum Haviniacentaim edita à tahbeo : Ms*rienntfittest DCCCXLK lubriime KIII. & PidfeLda Sedem rtlifùt.* Q«« *migrenn* , IPerfe mu Gtmu *dene Imftretertt Xereli frafitit viet Ahhetii t & M te Serulftu Diecemu.* Ista Hugo Abbas navimacenfa : *Meriemu nnne 1. CertUvignit. I^nifiubu in enae eAere. IPerinnt Cernes fr SenMu Decemu tn nmu ».* Hxc erat foculi illam ac iequeutu publica in aliquot iods ddciplina. Annales Bacriniani : *Atu» Demini DCtCLXKIL Oadetuicnt, AHar Benefited S. Dtenifii* 6* o^m *Cereli Imferemrit tttJilin ueftrn neu Retrude v. Idtu Jennerii* «fcu . 6r Ceratas Hear *AHatietn igfiat MenaAtriifit reti.* mur, *tatffiu Mentfirii* fr rta«taretie«ra *fer Pmfefitam* fir *Dtennmn etgae Th^eererimn , militin eneftnd* curam *fer Mejerem* demis*fid eemmendetient geri diffentnt.* Kasoli itaquA Calvi tempore Gemxdus fair Decanas Monafterii S. Dionyfii, ft Franco Pnepofiras, ut paret ex Preccptis efufdem. Karoli pro eodem Monafteno. Anno dcccixi Bernardus Comes Arvernorum «tat Abbas S. Juluuu Brivatenfis, ft Adalgi* fas fob eo Prepofitus. Vetus chant Brivatenfis data TeM.II.

Tu·.11. nnosctan. menii Maio : *Sacrtfaa&t* Ecdéfiaftm&l *Juliani Martyri» visa Erivo" . jfid te Chrifii nomine Bcraardru gratil Dû Cuut Juper rffam caftai Dti Raterpratfi videtur,feu fr AuUfiu Prapqfiat» kfr ipfam tattrvaaa faaBi jJuaai cufiti prœfi videur.* Item Guilrimus Ite* Aquitaine, ne pacet m veteri Charta bbdï ncccxcvm. ia qua tec leguntur : Ege te *Dti namint GulUdmat, Comte » Marchio, atque Duxtccd»Dtefecrqfan8a EeclqfitfanSi Julùni Martyria . gu| rtqttitfiit te vice Brivau* , mW *tge doue regio* teùetteü *vidaerfitngtïtefiiciaii. Prepofitumqtu nomme Hfldtfndtnnfah me ai cufiodiendam Canonicam vitam cum Canmûcu fui nahit canfiitutù hahert videor.* Item in alia Charta data anno ncccсxiii. idem Guillelmus fic loIuitur t *Adiit ftrtnitatem nefiram Arleheldn» 'cdtfia Brivattnfi i nohlt Propofitut infiitutui.* Denique in Alia Chana cjufitem Ecclefia Bcivateunsdatâ anno quarto regni Karoli Simplicis : *SacrefitnSa Dti Ecclefia Brivatenfi vice fit» »* yad *vir htaent JuUantu Martyr rtquitfiu* nun '*fidi»fail*, fir *tai Ctiülau Comu ér Ahha» pr/ftfia videtur » ntcnon Erlefrtdai Prapqfitut , NtBardu» Dtcanu.* Item alia data anno fecundo regnante Ludovico filib Karoli Regis : *SacrafanSa Dti Ecclefia fanBi Jtiliani Martyrii vita Brhatt*, &c. *quart in Chrifii nomine ÜParinui, grand Dti Craujipn cafe Dti RcStr pratfft dmefcitur*, ate te *Dti attaint Adalgfui Prepqfitai fuper ipfam catervam cvflu pratfi videtur.*

Pa*,a c*9't" FaVinti Dio] Codex Metenfis : *favtntt DaminO, nefiram magnificentiam ohfcrvatnram frttùttunt,*

Ibid.c.4. Mimorabili 1 Id Sirmondus & tria vetera exemplaria. Sed Beilovaccnfis habet *memoriale.*

Ibid. e. 4. Adnsctxrb] Iri omnia vetera exemplaria. Ia editione Sirmondi legitur *adveritre.*

Pa·.?. In loco qui dicitur Judicium] Charta Hugonis Primicerii Metenfis odita i Meuriflio in niûoria Epifcoporam Metenfium pag. 11 a. *villam nuncupatam Judiacumfitam in page Mtienfi.* Sic enim illic legendum eft , non verb Figiatum. Ptxceptutn Karoli Calvi de Ecclefia que eft.in villa Jufliaca : *pandam capellam in pag» Moflenfiin villa Jufiiata.*

e* **' ** Solus Rex st Sacerdos] Ifta repetuntur infti dt. *7. cap. r f. peg. 1so. Mton *Deui in carat venient » quiftliu Rexfieri patuit & Sacardui.* ltd tùm putabant noftri. Hincmarus epift. 4 b nomine Karoli Calvi ieripea ad Hadrianum 11. pag. 711. *E: ptr Regtm Regum acfuaunum Pou« uficem cunAorum Pontificum» qui folui Rex* €r *Sattrdai fieri patuit,* roniùs urget epiftola 41. ejufdem Hincmari ad Hadrianum peg. 69 J. in qua ad eum fcnbtc nomine Procerum Francicorum Papam Romanum non pQilè fimul eflê Regem & Epifcopum : *Et petite Domnum Apefiolicnm ut quia Rex (r Epifcopui fimul tfi non ptttfi* , 6>c Infurgit heic Baronius adversùs Hincmarum, furioium ilium vocans atque dementem , quia dixerat regi» bellis quasi, viâoriis propagari, *Ac non* Apoftolici vei Epifcopocum csaxamuaicationibus obruieri, ulumqoe fimul Regcm & Epifiaopum efle non poflè. Sani poftad perfiiafum eft Kosnanenfibus Papm efle Regem t ut fuprà adnocavimus ad cap. s l j. Libti quinti. Sea ifta opinio nondten ftabihta erat. avo Hincmari. Imrnb altera certa videbatur. Itaquè tùm capitale non eratfiquis regnum dixiftet us Ecdefia non eflê , adeèque Hincmarus extrà culpam tunc erat t quamquam «non exttà invidiàôb Sic fimâd Bêrnardo fiu fuit libroe deconfidesadone feribero ad Eugcnium tertium. Alia fuêre Baronii tempora, quia manu fub domiaantismt.7 Tom. II.

Enscoris friVata J ut Remenfis ftc Aurelianenfis, de quibus in utulo feq.cap. 9. 10.

Samuil PrqphSta 1 Amicus nofter Joannes Beptifta Cotelerius in Notis ad Librum quartum Conftmtionum apcfteiicarum pag. xu. admonet lagendumheicefle *Stamiaipto Samutl.* Hnc funt 4« rabe t te *CapinlarAu Carali Calvi tit.* a. *cap.* 4. cerrqprd edhon *efi* Samuel pro Semesas *vtl* Semeas. Qui aurem *hù* loci/ *adnatd· ruat ad* marguicm *"tenon III.* Regum xz. 30. de *Ahia « immemartt erant canfimilit aktriui de Samnatjufdtm* Lrlriup.ia. *in Greeta tditiant, quam enam Thtederittû ac Precepiu» explicant.*

In Vsrno palatio] Capitulorum iftorum auctorem fe efle docet Lupus Abbas Fertarienfis in Epiftola 41. in qua bquens de Karolo Calvo, hxc ad Hincmarum Remenfem Atchiepifcopum Icribit. Si *canfiltii*, inquit, *quo ta 1'trnt que»· fita &* inventa funt adquitvifiit, jam tum te pact regnart fteifit* ftle de *qu»facro caatintnt Littera : Nan tfi Sapientia^ aantfi prudentia» nan efi canfilinm cantrd Dominum. Canonti eaf* dem*five » ut vat vacatii» Capimla meafida tunc camprdunfa vehit direxi* t dt fNoram *equitat» crtde ataipafierierjudicahu » & devatianii mea non erit immtmer cardum renumque Scrutetur.* Certè multa fune in his Canonibus fiveCapitulis qux ita Lupum fpirant ut prorsus necefle fit fateri unius ejuldemque auUxxis eos elle cum Epiftolis Lupinis. Es eo poerb Karolus, quem Lupus pcrftnngit ob non ferratos Canones Vernenfos, excuûri pofle mihi videtur qubd ei nundùm innocuiflcnt, ut conqueruntur Epifcopi Synodi Mcldenfis, qui ob eam caufiun putant ini miflbs à Deo Nortmannos, velut ultores.

Hlvdouvicus S. Dion. Abras] Auâor Annalium Bertinianocum ad annum dccclxvii. ait eum fuiffe nepotem Karoli Imperatoris *tx filia majore natu Retrude,* illa nimirùm qux Conftantino Grxconun Imperatori defponuua fuerar anno dcclxxxi. & obiit anno dcccx. vin. Idus Junii, quam cineri temporum illorum Scriptores docent majorem natu fim primogenitam filiarum Karoli M. fuiflè. Quate miram eft virum dariffimum Philippum Labbeum fcripfifle hunc Ludovicum fuifle filium Rocrudis film naturalis ejufdem Karoli nullo interim iftius ret auâore laudato. Roriconis porte Comitis filium fuifle Ludovicum vulgb tradunt Scriptores noftrates. PeRocnulo

Rsotsns ad PAciM 1 nimirùm in Synodo fecùsTheodoni»villam habita inloco qui Judicium dicebatur, ut vidimus in titulo proximo.

Immo FLU1QUAM civium] Hxc ad- t«P.

L dita funt ex antiquis exemplaribus i^eeram enim in «ditione Sirmondi. Vita fan&i Convokmis, Abberis Rosonenfis, cap. x;. Caroles. *Ludavki* ei « ps/f maire *bella plufjuim civdu, frairtvitd exemptu,* Hincmarus epift. p. can. 5. Neer murse few civile (rp/e/juaet *tivde bellum inter Cbriftumet* taflare *opinamur.* Imitatum ex Lucano jn initio Pharfaluc : *Bella per Æmartas plufyutm Civilia COmpOl.*

h DIRICTI A VESTRA MANSUETUDINI] legatos regios quaquaverfiun ad Monafteria mitci poftulac Synodus qui vitam A snores Monachorum inluirant, 8c ad Principem poftei referant. Quam ifciplinam videmus conftituram in Concilio Moguntiaco juflu Karoli Magni celebrato. Suprl lib. $. cap. 143. *Dignum et neceftitrium eft* ur *Miffi noftri-per quoque loce direSiJtmulcum EpiTcopit uniufiujufque diocefit perfpicient loce Menifterierum*, &c. Invenimus nos in vetuftiflimo Codice Sangallenfi Capitula quxdam ad Monachos peomencia, quibas prehxus erat hk titulus : Capixala nevistamm de bis ia faiiar *preceptum Regeler (r Conftitutionet novellorum Cvnciliorum acuttiu* r m *confidtrere (r promptiiu exercere MJio Imperielii ammont:.* Ex quibus verbis colliti poteftCapitulaifta edita faille poft Concilium Aquifaranenfe anni Dtct x vi. 8: poft conventum Aquiigranenfetn Abbatum. Habeuattf pnrterei ex cadetn Bibliotheca Sangallenii duodecim Capitula Monachorum ad Augiain d tectorum, in quorum Pnefatione ad Abbatem illa leguntur : *Dene npltru Monachi venerint, qui jufth Imperiali tota cxnoiu gentil noftrx, ubi opuifuerit, Regulariter inftrutre debtbunt.* Vide epiftolam 6 j. Lupi berratienlis, quz nos diximus ad epiftolam duodecimam ejufdem Luni.

IT> Rimosum Ecclisiam] Interim, dùm .fedes Remeniu fine Paftore erat, Lupus Catalaunenfis Epifcopus epifcqpale illic oflkmm exequebatut juflu Karoli Regis.Concilium Sueifioncnle 11. actione Vt: *Surgenit idem Luxetperrexit volumen* ~~tione~~ fae *continebatur. quin Metrepelit Remorum Ecclefia carebatPaftoreJujfiu eftRetiit Litterit Domni CaroU et in conftSione chrijmetu* & in *aliti necefitntibet. videlicet etfua metri Ecclefia*, pre *fen pofibdituM in ecclcfiaftich negotiii confidere protereret.* VideFlodoardumlib. j. cap. 11.

r m. Ausum]Ordinatus fuerat Epifcopus Aurelianenfisanno dcccxliv. ut colligitur ex veteri Clurta fanâi Aniani Aurelianenlu in qua ipfe annum dcccuv. IndidL 11. competat cum anno undecimo ordinationis fuz. Extat in Antiquitatibus eiufdem Ecclefiz à dariflimo Huberto editis. Otxi-Duit autem Agios é Karolo Calvo Przceptum de quibufdam villis ad Ecdefiam Aurelianenfem pertinentibus.

g,;j.c. K. D> vazxATioNi Dkogonis] Sergii IL litteras de perlatione ifta edidit Sirmoodus ex veteri Codice fanâi Amulfi Metenfis; 8c in pofticaparte lolii in quo littera illae deferiptz funt, ifta leguntur ; Hunc libslum Drooo Amchispicopus didit ad sanctum Arnulfum. De negorioporri» de quo agitur in ifto capite Synodi Vemenfis vide lib. 5. de Concordia Sacerdotii 8c Imperii c. 44· $. S. 8c lib. 6. cap. 19· $. j.

Pad. *to.* Winuonis] AchicpifcopiSenooenfis.

[Erchanradi] Epifcopi Parifienfis. Duo. ut alibi diximus,' fuere Epifcopi Pariltenfes iftius nominis. Et prior quidam ledit regnante Karolo Magno; iftevetbfubimperioLudoviciPü&Karoli Calvi, fucceflôcemque habuit Æneam. Verus catalogus Epifcoporum Pariiienfium : *DeoJefiidii Eptjcopui, Erkenredut Epi,copuit Ermanfrcdtu* Epi/cepus. *Yncbedut Lpfctpui,itom Erbtnredet Epifcopui, AEnetu Epifcopui.* Ex his Erkanradus, Emianftedus, 8c Ynchadus omifli funt in Gallia Chdftiana. Erchenradi tamen iftiusnominis pcimi&; Inchadi mentio extat io Pnecepro Ludovici Pii pro Ecclefia Padfienfi : *Kirvenerebilit Incbedut reriftecor erbit Ecdefix Epiftepui detulit fireniteu noftraqeendem oaBoruetetn quem Demnut* fir *genitor nofter bonn memoria Kerolut gloriofifiimui imperator ed petitionem pradecdTorit fui Erdtenredi ipfiut civitotii Epifcopi fieri juffit.* De Inchado jam fada eft mentio lupti pag. io4i. De Ermanftedo.nihil repetite potui, itaque cùm Erchanradus Cathedram Parieafem tenuerit tempore Karoli Magni, 8c InChadus eidem prxfuifle reperiatur anno xi. imperii ejufdem Karoli, mainfeftum eft Ermaufredi Pontificatum non fuille diuturnum. Erchanradus fecundus obtinuit i Karolo Calvo confirmationem quarundain villanun quas Inehadus Ecclefiz Panfienfi dederat. & obiit anno dccclvi. aut circiter, ut dicetur ad Formulam nonam promotionum Epifcopaliutn. Τβυ.Π·

Immonis] Noviomagenfis. Vetus Catalogus Epifcoporum Viromanoenfiom : *Plete, (Juendelmerui, Rentgeriut, Folrerdui. Emmo Martyr. Ifle occiditur anno Demini DCCCLX.* Ad eutu fciibit Lupus Abbas Ferrarieufis epift. 41.

Vocati AicHitrtscoFi] ideft, defignatifeu nominati, ut nos hodie loquimur. Flodoaidus lib. a. cap. 11, de Wlferio : *Jem quoqui vocatui Epifcoput, edbnt eiiem ontequdm ordinaretur.* idem. lib. j. cap. a p *item pre accelerande erdu Bcrarai Ecclefia b'irdunenfii eleSi* €r *vocati Eptfcofi 8c* cap. 14. *uldalgerio vocato Epifeopo.* Verus Charta Vietmenfis data anno duodecimo Imperii Karoli Magni : *Per confenfu Domno* Cr *Seniore noft.o Bernard» vocato Archiepifcope.* Hinc ergè colligi poteft Bemardum fuifie fadutn Archiepifeopum Viennenfem anno duodecimo imperii ejufdem Karoli; In nonnullis quoquè Charas Virnnenfibus fcriptum eft Agilmeriu *vocatui Archiepifcoput.* Sic in Concilio Natbonenfi habito fub Karolo M. legitur adfpilfe Raganboldus Diaconus, Dinienfis vocatus Epifcopus. Facilè enim alfencior clarUEmo Scriptori Annalium ecdefiafticorum Francorum, qui de ele&o & uondùm confecrato Epifisopo Dmienti heic agi purae. Vide Notas ad epiftolam 89. Lupi Ferranenfis.

Exactationis] Vccera exemplaria Bellovacenfe 8c Metenfe habent *exaRionei.*

Apud Toumam] Hinc colligi pofle videtur Karolmn cocgifle Tohfem ad deditionem. Nam Przcepca ejus data dù« *obftdereuw Tolefe* annotantur eflê data m *Monafterio fanSi Saturnini propd Tolofam*, hzc vetb Capitula acta dicuntur *apud tolofam.* Vir dariflimus Guillctnus Catellus lib. j. Memoriarum hiftoriz Occitanicz fcU.

TθM.I nag. 0o.exiftimatTolofamiKarolo captam fub finem meniw Junii, argumento pento ex titulo iftiu* Capitularis.

Pal- M· Mf.». Poruu errata inquirant] Iηηιϋiῆο fecundum quam Epifcopus iuquitere debebat de vita ⟨λ manbus Laicorum extat apud Reginonem ia Ironie Labri fecundi de ecsjflufticis difcirl»-013.

P«f. *4. Mf ‣ *Duos* sciuciT] Antei legebatur dues. Eaque led» optima eft. Scd nos fcqui voluimus audoritatem veterum cxemplarinin, qux dues habent. Notum eft Synodum frequenter maiculini venetis fuifle pet illas tempeftates.

OsUtit. ·. Pr xcerrin coNiiRMATioNis] Editum huti Ftancifco Didaco in Hiftoria Comicum Bardnonenfium lib. a. cap. 4. ex Chartulario Ecclefix Barcinooenfis, « quo not quoquè exemplum habemus. Hinc ergo illud emendavimus. Putavit vir dodiflimus Petrus Cafanova Prxcepcum illud eftê fuppofititium, multaque argumenta protulit ut falntatem ejus adftrueret. Sed illa tanti non funt ut adversus illud pexjudicare poliint, quod plané lapit medum loquendi illorum temporum, dc nihil habet hiftoricx veritati contrarium. Qubd fi fuppofitum faille contenderemus. ne cdiano fatendum eflet fraudem iftam admillam efle eo tempore quo veteri Libro infertum eft ex Suo Didacus illud emifit in publicum. At feculi litu fttlus adeo alienus erat a fttlo xvi Carolini, ea xtas adeo rudis ut ceno pronuntiari pofiit neminem tàm faille qui pctiuflet tale figmentum componere.

iKRRAciu M Castulus] Infrà tit. XLVi. cap. a. *Caftrum Terracinenfe.* Hodie Terrafla in Diorceti Barcinoneiih J uti pluribus dictum à nobis eft in Diflertariooc de Epifcoparu Egarenh.

P<< 10. In mon. Si Saturnini] Habemus nos plurima Karoli Calvi Prxcepta nor rempore dara iu Monafterio isndi Saturnini, à die nimirum quinta anti Idus Maias ufqui ad VIl. Kalendas Julias. Undi colligi debet Karolum illicfuifleper tnenfem Maium *Sc* Junium.

EriscofOR. ammonitione] Annales Bertiniani ad annum pcccxivt. Carolur apud *villam fenSi Remigii Sparnacum nomine contra a»·rem conventum populi fui generalem menfe Junio habuit, in quo Epifcoporum regni fui per noctjfarin admonitio it caufi ecclefiaftieit ita flocci peufa eft ut vi* unquam revu entia Pontificalit Cluriflianorum duntaxat temporibut fic pofihabita legatur.*

P* ». osp *·· Prrcaria autem] In Canonibus Abbonis cap. 7. caput iftud citatur ex *Libro Conciliorum tertio Capitulo xxij.* Ad quem locum Mabillonius iia aiflèrit : *Cùm vero t* libro Conciliorum ttnio id citet Abo, innuit firtaffb Concilium Meldenfe fuo tempori m Codicibut Mfi. habuiffe rationem Libri tertii inter Concilia qua d Caroli Calvi principatu ad eum annum celebrata fuerant.* Ego iìnusliciùrinterpretorCanonem iftuni Meldenfetn defetiptum futlfe in libro tertio Conciliorum, habiti ratione Bibliotheca in qua Abbolucubrationem iftamconficiebat,quemadmodum in teftamenco Riculfi Epifcopi Helenenfis lcSmus *Libret Legit duot, unum Romanum. alium ciborum*, quorum ille poterat man tanquam Liber fecundas Legis. Chroniam Centulenie lib «.Cap.). CcsMu *collect de diverjù Concilia vein. U.* Pbflênt adferri dc alia exempta. Sed puto rem iftam non indigere aosplion probatione. Ton t

Riria discretion*] Puto meliorem ede lectionem Codicis Pitbceani in quo fcripeum eft *diftriBioMe.*

Da quinquennio in QViNQ I in ictuftiflima Colledione Bibliothecx TeUieriana; ifta feji de precariis : *Statuimut* €r *monenuu quOttnùt le» per omnia de Eccltfiarnm prteariitfervetur Canonica, ut poft quinquennium renoventur. Si verb expleto quinquennio renovata* nen *fuerint, cenfemut ut vigorem Habeam nullum. ïdei talia dicernimut.* fuin *nolumut ut rts alienemur hee/e fia* nec *privemur. Hoe Capitulum in Nic-naSv·nodo releSum efi, conlaudatum, & confirmatu n.. demtimaue tn divtrfii Synodu (x Concilia a JatiStr Patribut eftJoUtmpniter roboratum.* c<r'

pROVfER SUAM QUtsruoiNEM] Videquxluprà pag. 11x7. dtati funt dc hoc argumento. *Ibid*· c-si·

Ornari) In Codice Pifturano legitur. *teneur ξχ compcUant.*

HosriTAUA ScorTORUM] infil tu. xxvh. cap. 1 o. *Hofpitalia peregrinorum tficui J'unt Scottorum.* Beams Rhenanus lib. ·. Rerum Germanicarum pag. 9*. *Extat tn volumine Legum Francitarttm caput Meldcnfit Synodi quo Rex admo·netu' ut hofpitalibut tam regiit quàm Scoticis profptctat, quorum rtt in longé alium ulrnu ab tmprebii hominibut vertantur* Ytde Shmondi Notas »d hnne lociun *hg t*· '**' 4*

InrM) *i* lcnex BeUovaccnib, *ul eft.* Fréquente, ifta vocabula puimitantur u eteribus librw. Exempla rntlim fuppetunt.

Prior 01 finitio] Ifta videntur funwta ex epiftola Ivuocentii Papx ad Exupenum Epifco pum Tnkdaniim. in qua fic legitur : *De hit ebJervaiio prior durior. poftenor interveniente mife·ncordid indinetior tf.* p,f I7> cap. *to*·

Da alitwo vauta] Codex Metenfis habet. *dc alieno vrlle facere luBu compendium,* ut apud fanftum Grcgorium 3c Reginonem. !n Belbvacenli & in meo, dc *alieno nullofacere luBu compendium.* in Trecenfi, dc *alieno ullofixere luBu compendium,* in Pithoano, dc *alieno nullaJacere compendium.* In Tiliano,*dealieno nullofacere lucri compendium..* p<s. ,ı. >«p·7«.

Lantwiri] In calce Codicis ûnAi Remigii Remenlis habentur excerpta anriqua *e* Libro Capitulorum Domni Kerch Er Domni Hindouvici Imperatorum, inter* qnx legitur ifta adnotario : *Et quia in hofiem aut propter terram defendendam aut propter terram adouirendam itur. dt lantuveri, ideft.depatriadeftnfione, non aliter nifi fecundùm ifium modum in Lege aut* in *Capitulit impermoi um feriptum habemut nfi in antertoribut Capitulit de pauperibut Francit, qui *fi* nr''i *habent ttqdi htribannum perfolvant,* vr *fie in firvitium Regit tradant, & tamdii in eodem jervitio maneant ufquè dùm ille heribannuifiat perfolutut. Etfi mortuut fuerit in eodem ftrvuto, hertdtt* «jw*fuam hereditatem recipiant.* pa(. 44. *cap. ».* •Cap«ll«r. *'v· c*r* 7'*

frna

Tom U. * CiPir^t U*"», c. 1. Θ ntc *Ubertate nec de ipfo banno obnoxiifiant. Similiter m pofterioribus capitula de pauperibus Prancit ibidem fcriptum invenimus ut * unuj- Cornet defcribat quanti fine in fuo comttatu qui per fe hoftem facerenonpojfunt, ut altos adfanniant, ficut ibi fcriptum eft.*

Pi» »-- cap·»· Herimannus] Vide Praifationem noftram ad Dialogos Antonii Auguftini de emendatione Gratiani cap. 16.

Perseverantia levitatum] id eft, joco tum ac facetiarum. Infra tit. xn. cap. 1. de eo dem Herimanno legitur eum *fittpd ineptire folirum.* Concilium Ticinenfc anni dcccl. c. 4. *Purgeturfani ab omni levitate atque ja&antia dignitat epifcopalis.*

Ibid. c. i· Carnutum] Codex Pitlictanus habet *Carnoeeiutm.*

. Fateretur] diceret. Uodoardus lib. j. cap. *xi.fe abfolutum à prafato lheodorico futfje fatebatur.* Et cap. *16. neutrum fe concefftjfe selconce[furum ejjejateiur.* Hincmarus epift· 4 1. ad Hadrianum Papam : *cùm ipfe Rex Carolus fateatur h<.nc regni partem fibi à patre Ludovico Augufto ct>njenju tam Epifcoporum qudm exterorum Procerum totius imperii traditam.* Ivo parte *6.* c.ip. ,*14. per feripturam fe probaturum tjfe fateatur.* Sunt in ipfis Capitularium libris plurima iftius rei exempla.

c»p. <· Ragamfridum] Hincmarus apud Flodoardum lib. j. cap. 18. feribit *Anfoldo , Gei.'lo , Er Hadrico pro inquifitione cujujdam frarru Ragamfredi mtniftertalis fui J f~ ut ,fi ne.cjjc effit, liberd Jalvdquc cuftodtd detineretur ne aufugerer , fibique adduceretur. Mandans etiam ehiem Ragamfredo, e* auRoritate Dei ac fuaprae ipiendo , ut cum ipfis in eadem permaneat inquifitione ; cut etiam , poftqudm recejfcrat, in alienis Parochiis immoranti Litteras mittit. revocans eum auSoritate canonici . ut ad metropolim fuam redeat eius fe humilitati reprafentet, vel fi de ipfius judicio quaritur , Sjnodo regulari adejfe feftinet.'* Hinc ergo colligi poffe videtur Ragamfredum minifterialem Htncmari eundem fuuie qui heic Diaconus Remenfis Ecclefix dicitur. Apud Doubletuin in Hiftoria Monafterii fandi Dionyfii pag. 778. extat Prxceptum Karoli Calvi datum anno dcccxliv. cui fubfcriptus repetitur Ragemfredus notarius ad vicem Ludovici.

fl. Ista capitula constituta] Codex Metenfis hrc tantum habet : *Capitula Karoli Regis junioris faSa in monafterio fanRi Medardt.* Breviùs in Divioneufi : *Capitula Karoli Regis filii Hludouvici.* Capitula autem ifta renovata funt armo dccclxviii. apud Compendium.

Pag-<0. eof.s. Nec bbnef. n. precario jure] five *jurebentficiario (r ufafruRuarto* , ut legitur in Prxcepto Karoli Calvi pto monafterio fandi Germani Autiiliodorenfis. Ex hoc porto Prxcepto , ut illud quoquè obfervemus , colligitur tes Ecclefiarum in precariam traditas , tametii earum proprietas ad Ecclefiam peninuilfet, publicari 6c ad fifcum transferri potuifle propter negligentiam pofleflorum, id eft, fi polfellores non implerent functiones regales five fervitia regalia, ut tùm loquebantur , quibus res precario poifefla erat obnoxia. Itaquè cùm Adelbertus quidam negligentix fur poenas darer , fifcus cepit pofleffiones ejus, etiam eas quas precatib tenebat i mo* nafteiio fandi Germani Autiiliodorenfis. Eas voro non aliter recipere potuit monafterium quàm per novam Principis conceiEonem. ·

Tbm.II. Sequuntur capitula] Titulus horum CaEitulorum fic habet in antiquis exemplaribus Pauino &. Metenfi : *Capitula Lotharii Imperatorii tr Karoli Regis faffa iri palatio Valentianas.*

Pa»·) Silvatico] Codex Bellovacenfis habet *Silvaco.* Extant Karoli Calvi Diplomata data in Silvaico palatio regio » quod alibi Silvagium ququè vocatur.

Oc< asionibus 1 In codice Palatino , in Metenfi , <λ m Bellovacenti legitur occupationibus, mendose tamen. Vide qux fuprà adnotata funt pag, 1-41. extremà.

Peru',hie | 1idem codices habent *adimplere.*

lliid. C ·» Parabolaverunt] locuti funt. Homilia incerti audoris in vetutillimo codice S, Galli . *Surdos fecit audire , mutos parabulare.* Vetus Glolfarium Collectioni Dionyiiii Exigui additum 111 veteri codice fandi Stepnani Metenfis qui nlmc habetur in Bibliotheca Colbertina , *Sedtciafus , id eft ,qui rifos & dijfenfiones vel injurias necnon qui dicitur m ruftica parabola ungares.*

Paf. *it*- cap.·· Poenitentia] Codex Bigotianus habet *fententix.*

Pal *tf*- *cef. s*· Otlincua saxonia 1 Commemoratio de manfionibtis & novalibus fandiSalvatotisCenom.meniis : *tn Authngua Saxonin unum.* Extat Prxceptum Karoli Calvi in quo legitur illum Attoni Fideli fuodeUiile villam Heidram fitam *in comitatu Bajocacinfe in pagello qui dicitur Othngua Saxonia.* Itaque fi quis villam illam commonftiavcrit, fimul fitum Orlingtix Saxonix demonftrabit.

Pag *ro.* cap. >0. Arcisisis]<iodexMeteniis habet *Archii*, Palatinus *Archijus.*

Pag 74· cap-4. HoCESTSAC. Q. SIBITRFS ERAT. FR. REGEs] Sic incodice Pithcrano legitur, & ità legendum eft.In aliis codicibus fimplicirer habetur ; *Hoc eftfacramentum quod fibi mutui juraverunt.*

ρΉ· M· Praceptum confirmationis j Ideb illud addidimus Capitulis Karoli Calvi, quia apertius quàm alia loca oftendit qualiter fe gererent Principes in conftituendo certo numero Canonicorum in quapiam Ecclefia.

PM-re- Apud Bonoilum] vicum agri Parifienfis , ad quem ex Burgundix partibus convenifie Warinum&t Bernardum Comites anno dcccxxxiv. narrat audot vitx Ludovici Pii. Ejufdem loci mentio eft in epiftola 18. Lupi Ferratienlis & apud Hinctnarum in Przfatione poftetioris refutationis Gothefcalci. Exiftimabat autem Sitmondus Hincmarum de eo ipfo convenru apud Bonoilum loqui cujus ada heic extant , Lupum de alio quodam fuperiore. Et nos quidem in Notis ad Lupum adnoravimus fieri poife ut indidus conventus fiierit ad Kalendas Julii, fed Augufto demum menfe celebratus. Nunc verb addimus rem efle omnino certam. Habemus enim pre manibus privilegium fandorum Prxfulum apud Bonoilum villam Concilium celebrantium vnr. Kal. Septembris , cui juxta mandatum Karoli Regis interfuit &c fubfcripfit Lupus hoc modo : *Ego Lupus Abba in Dei nomine fubfcripfi.* Inte-

IcM.I*' ritn verb donec privilegium illud edatur, puro me rem gratam fathirum ledoribus fi heac nomina Epifroporum & Abbatum defcripfcro qui Concilio ifti interfuerunt. Amairicus Turonenfi* Archiepifcopus, Wenilo Senonenfis, Hincmarus Remenfis, Paulus Rotomagenfis. Heribaldus Epifcopus Autdfiodorvnfi*, Erchenradus Parifienfis, Rothadus Sueffionenfis, Teutboldu» Lingonenfis, Hirminfridns Bellevacenfis, Balfridu* Bajocenfis, Herluiuus Conftantinenfis, Hetpuinus Silvanedenfis, Guntbenus Ebroicenfis, donas Æduenfis, Hariardu* Lexovienfis. Hildebcannus Sagienfia, HHdegarius Moldends, Immb Noviomenfi*, Agius Aurelianenfi*, Frotboldus Carnotenfis,. Pardulas Laudupenfis, Elmerados Ambianenfis, Remedias Abnncatenfis, Godeifadus CabiUoncnfis, Braindigu* Marifconenfis, PrndendusTricyfiinus, Dodo Andegavenfis, Actardus Nannecénfia Ludovicu» Abbas fimAi-Dio· nyfiii, AdaiardusAbba, Lupus Abba* Ferrarienfis, Heinhardus Abbas, Frodinus Abba*, Odo, Abbas Cotbeieufi*, Hunfredus Abbas Dervenfis, Bernardus Abba*, Gaudenus Abba*, Abbo Abba, Arcamboldu* Abba, Georgius Abba, item Abbo Abba.

Cl hucis] In Codice BeUovacenfi deeft hxc vox, pcoque illa legitur damer.

Adalakdum Abbatem] Hemerxus in Aueuila Viromanduorum edidit Prxceptum Karoli Calvi pro Ecclefia fanéri Quinrini, in quo ifta leguntur : imd rum *ceriffimr *obu Comin AdeUr-<ia, qui fr Abba prerfixi c^tobii.*

Ili Episcopo] In Codice Palatino *8c* in Metenti legitur -.*Hunjrido venerabili Epifcopo. Ingtfcalca (r Berengano Comitibtu (r minifterinlibus ac fidtlibui Miffit noftru* tu *Doauno filutem.* In Bigotiano verb fic : *dileSo nabit Jotut venerabili Epifcopo & Ifimbardo inlufiri Comiti Miffi noftrufilutem.* Vide fiiprà pag. 70. tit. 14. cap. ii.

Fidelium nostrorum [.Horum unus fixit Hudalricus Comes & Matchio, ut colligitur ex duobus Prxceptis Karoli Calvi pro Fredaldo Archiepifcopo Narbonenfi j qux cùm data fint in Cardiaco palatio xv. Kai Mart, anno xvn. regni ejufdem Karoli, hstc à manu antiqua in calce unios leguntur, *Hudalruue inclitus* Ceetes & *Marchio hoc ambaxiavit*, in alio veto, *Httdolricut inclitus Marchio hoc ambafciavu.* Idem fbrrafR nominatur Odalricu* infrà titulo xxvn extremo, dc in Prxcepto Karoli Calvi dato anno xv. quod extaf in Chartulario Ecclefix Helenenfis hb. i. cap. 4.

p«f *fi-* Item capitula] Edita funt ex veten Codice Bibliotheca Bigocianx. Non extant enim in aliis Codicibus. Sunc autem Miffa ad Miflb* Dominicos, ut paret ex Prxfiuione.

Adnuntjatto Karoli] Tituhts ifte nonextat in Codice Palatino, neque in Metcufi. Ejus verb loco ifta fubftituuntur : *Capitula Karoti & Lotharii Regit nepotis ejus in Kalentianat.*

ibid-c '· Nostrum Seniorem] Ludovkum Pium Imperatorem, Karoli *bc* Ludovici patrem.

Ibit*. €. *· Occasionibus] Vetere* libri te editio Sirmondi habent occupationibus. No* tamen mutavimus propriâ auâoritate, quia cooftabac emendationem efle cenam *8c* neceflariam. Sic fuprà in Poβ&oμμ tituli χιv. perpetim tripam eft eccqpNrixuhu in quibufdam codicibus, ut illic monuimus, Infrà hoc titulo in adnuntiàticne Karoli legitur : ex perit pre *taltbut occa· fionibut (re.* T*»U.

1st* meus nebo»] Lothariu* Rex Auftrafix, Locharii Imperauxis filius.

Per mei avuncuu] Sirmondus ediderat per meetavuncalN. Emendatum eft ex libro Merenti. f

Meokum Fidelium] Sic reftiiutum eft ea codice Palatina.

M» avuncuu] Sirmondus & aliquot antiqua esempUria habent *nuit avunculis.* Sed in Palatino feriptum eft *meorum avunculorum.* Certum eft autem legi debete uti no» edidimus.

Sackambmta apud Carisiacum] Edita primb fuerunt à Petro Pithmo inter Scriptores coacaneo* hiftorix Francorum. IU1 at. *«

' Voluntarie] lubenter. Quod Franci dicunt *volotuiert.* Infici pag. 117. *Polentarii vobis dono cottfilùtm.* Et pag. 144· *Voluntarii fictam.* Pap, 170. cap. a. *Voluntarii illi trotficut diligentfttnui &c.*

Divini· Ligibus] id eft, factis Canonibus. Leges dividebat» in divinas five ecdefiafticam & humanas five civile*, ut dicitur infri cap. *j &* ut. xxxu. pag. 14S. c. *. *ic* pag. 150. cap. ult.

Sanctus Cybkianvs] in Tradiatu de duodecim abuiionibus feculi, qui fal*b adferiptus eft Cypriano. Illic in duodecima abufione leguntur ea qux in capite ifto commemorantur.

Eidem procurabo] Hxc.eft le&o codici* BeUovacenfi*. Sirmondus edidit. conligare eidem *procurabo..* Sed idem poftei in editione Conciliorum rvpofuit eidem *conciliari procurabo.* F·!· ·»'·

Karolum Recem] In Canonibus Abbonis Abbatis Flotiacenfi* legitur, Xerelim *gloriofum Regret.*

Qut prxp. a. ink. tenebat] Hanc daufulam non habet editio Sirmondi. Non enat etiam in Canonibus Abbonis. Ae fané fi ea fùiflèt in codice quo i* urebatur, eam non peremiffet homo monaAscarum rerum ftudiofifimus. Quare certum efie.debet illam defuiflit in aliquot exemplaribus iftius Synodi. Addita eft autem ex libro BeUovacenfi, ex quo etiam Sirmondus illam repofuir in tomo tertio Conciliaram Gallis.

Regulari* [Hxc vox non extat in Canonibus Abbonis.

Sanctu* Gregorius.] Vide qux fupti pag. 10S1. adnocata funt. *er·* *·

Consuetudini olitana] Inter epiftola* Francicè feripea* ad Jofephum Scalmetum tepentur num. 7·. epiftola Ludovici Somni in qua caput iftud tefertur, *bc* Servions iugenoè farerur fe nullibi repetite pocuift* qux fit ula confuetudo, Scaligerumque orat ut fi quid dc ea moverit, ad fe fcnbsuc. Confuctudo chrana eft

«mfiretudopcUoi, vocabulo dednâoabetoe. Hadrianm prism· mrotftok 71. Codicis Carolim, «ZimjU *tmétioae.* Sac enim fegBndom, asator-/id. Idem ia epift. Io. Jsrendfinefitonass/torM· *trm&tioaem.* uem m epift. 1 j. «ώβκ coq/meade *jnclMttB·.* Et epift. yp *olitaaa npU.* Idem in epifiok adversùs Capitulare Karoli M. de non adorandis imaginibus: *ofitanam trudidoaemfantia catholica & apofiolica Romana Ecctefia-tentst-trt.* Epiftoh Formait Pip* ad Epifcqpos Anglic apud Spelmannam: *ab oliranis temporibut noufﬁmum efi.*

Ap.vsasu* VTenil onem JEtUmenilleiêdem fuam non amifit, led Karoli Regi reconciliatu» illam rednuil, ut docet auftor Annalium fanât Berttm. Vide Notai ad epiftolam: 9 Lupi Ferrarienfis.

Oscsl l vs] Sita eft ea infula in fluvio Sequaηκ haud procul Meloduno, ut patet ex Annalibus Bemmanis ad annum ixxcuu. Vide epdtolam 125. Lupi Fertaneniti.

Quidama nobis mmcicntu ' Hmcmarus in notitia de villa Noviliaco cap. 4. *Dcindt Landrada uxor Donati tfedb filii eorum, petgcnte Karolo Regt ad obfidardos Nortmannos, qui ia tnfula qua Ofcellas dicitur rejidabent, cant ahis defecerunt.*

Vil l a Basona j Annales Bcrtinianiad annum dcccl visl *Karolus Rex per Catalaunosufque ad Bnonam villam fytuuu giadaur.* Prcceptum Karoli Cahn de Mauaco & alus villis Ecoete Aurelianentis: *Afluat ia villa Rriona ut Dei nominefeliciter.* Vita lanCts Corbiuiani Epifcopi Fritingenlis cap. xi. *Romam pergendo, cbm Rnones perveniret t juxtd fifivom quonOam ta cqjbù manebat.* Vide Sinnondi Notas ad Capitularia

^*1>t Abbatia s. Coiimba] in urte Senonenfi.

Vide autem omninô Notas ad epiftolam duodecimam lup* Ferrarienfis.

Echaadum j Comitem fbrtalhs Amoutonfem. Nam in vetuibilimo codice fauCliPetri Bellovaccnlis ûc lego: *In Chrifii nomine. Anni cuculi liber Comitis incipit t antias à Tktotutcho iadigno Presbytero rogatu venerabilis Hechiardi Comitis Ambiancifis.* Eccards porro Comitii mentio plurima exut ui monumentis Hitton* Burgundic*, à Ferardo editis, pag. xa & fcq. ex quibus colligitur filium illum iuifle Chtldebeanni & Donnais*, uxores porrb habuiilc Aldegundesfi & Richeldim, & vixitle fub imperio Ludovici Pii & Caroli Calvi.

Arqus Karolum j Provinciae Regem, Lotharii Imperatoris hliuui. Hinc ergo collwitut fidium efle quod in Annalibus Metentibus feriptum eft, hunc Karolum anno dccclvui. mortuum efle. Prêterai auAoc Anoalium Berrinianorum docet eum interfuifle Synodo Tulleafi apud Sablonarias anno occclix. quo tempore Karolus Calvus obtulit libellum procfemarioois adverrite Wemlooem Archiepifmpnm Senooenfem

Capitula ab omn. comssutahoa] la Co-Codice Palatino & in Mecenfi fic leciciar: *IncsunauoauDoututinojbiJefuCknfiDCCCLX. Hocfaut Capitula vaaerubiliam Roman Hlothani, Blndonvui. 6t Karoli, qua interJefirmaverunt* *prtdUMnJmt. in pago Tnfiaàfetjuntd ipfum locum Tn/oRam. Ut* emasM pvuccr.rurws *molo-*

Pannui] Sic em snlfatum eft & heic dc infri ex eodidbua MetenfiBc Palatino. Nam antei legebatur *fratrem* Γ ftt ftaSimmndu» edidi.]

Baacaniasl b] Lattes* fandi Bernards Abbatis Chtevaiienfis de eosneofirione inita inter Hufonem Eptfcopum Auti&odorenfem & Villelsnum Comitem Nivemenfan: $s *ad alios theioaeerias Epifcopi peinent advenerit, bpeimus barpinnuveru, tudn* ^MMMtA^MK AftffldS *Epifcopi atcejfe Habebit.* Puto vocem baxginnare heic fimpliàter fignificare ipfiun emendi adionem, dusn emptor i mercatore petit quanti merces fuas vendere velit. Nam hodseque Lemovices eam a&ooem vocant batginiare. Neleio autem quid fit borganaticum in Praecepto Karoli M. quod i Doubleto oditum eft in Antiquitatibus fanfti Dionyfii pag. yol. nifi fit locus ubi merces emuntur, ubi mercatus habetor.

PisTis] Annales Bettiniani ad annum •rccrtxn. *Canhs oeanes Primores rvgni fui ad locum qui Pifiis dicitur, abi ex una peute AndtUae b ex altera Ambae Seqamtum infiatuu. ctna Junii Koleadas coarontrefacit.* Vide reliqua.

DcrxLxn.] ia codice Divionenfi & in Metenfi ifta rsfûrantor ad annum foquentem.

Aa aeno] Heceftled» Libri Divionenfis, Nam antei legebatur *ab ara.*

Cicutas vanitatis [Re£H idem liber. Nam in Metenfi legitur oub&m *vanitates.* Quam lectionem retinuit Sinnondus, quianoo viderat exemplar Divionenfe.

Effossa sunt] Intelligessdom id de iacru fanAorum hommum Reliquiis in diverfa loca delatis propter metum Noemannonim, ud obfervatam eft in Notie ad epiftoiam 11 o. Lup* Fenarienfii Snppatoitt tutem iftius rei innumera, nt iti dixerim, exempla.

Juxta Dbs k *missionbm] Antei legebatur *jujM Dei permigioae.* Emendatum eft ex codice Metenfi. Vide toped pag. *qbb.*

Qui sa lavat in luto] Codex Dsvionentis, *quiffe iaBatui luto.*

Anno Incarnationis] Caufam A· originem iftius conventus explicant Annales Bernniani. Pncftat itaquè integrum locum, tametfi prolixum, heic defcnbore. « Ludovicus RexGermanto, direâû Mifiis Blandiloquis ad fratrem » fuum Casolum/sbviam tibi in territorium Tqlleniam venire petit. Et quia Carolus cum Lothario ante alloqui noluit quàm fratri fuocaufu » diceret quae ei in Lothano difplicebant, non me» » diocri quereii indè fermonibus eft confliOum. • TanderôCaroluenimFpifinpiaqoi fecum erant, e LudoicoAEmfeopisquierant cum00, feripto » capitulatim odrvirht ptoquibueLochariocDmnsu» «care nolebat mfi profitereturqubdindè autres· tum redderet rationem aut fecundùm asktorita» tem dignam oftanderet renendationem. Poft » quam pcufidfiooemjub hac convenientia Caro• lne& Epifcopi qui cum eo erant, in commnnso» nemLorhanum receperant^c (criptas ac Confi» liariis recitatas adnunciationes, quas dc iliosum » conventu debueruntpopulo nunture, uti coutilio

r«M.u. » praciptk Ludovicos 8c Lodurâu
» Conhliarii, Caroli aurem avuncuii,qiN fiiperci-
» liofa, fed frivoli & nec fibi adeb nec pluribus
• proficua more fiaetà fcàenria nitebatur, neinnô-
» teicarentnxpopulocaafieqaasCaralusLothario
» reputabat, penitùs reÿececuat. Vetàm Carol·»
conttàeocum vottooMtibusplenirot notum lêcit
» quia pro une· contrievangeiicam 8c apoftoli-
»cam auâoricatem reliâa, akera duâa eft, &
» quia uixxiBolonit 8c Baldmno, qui filiam ejui
■ furatam fuerat in uxorem,excommunicatiscom-
» tnunicaverunt, Loctuiro antè przdiâam con-
» fefliooem communicare nolebat. Skqtse condi
» rente» placitura fiu convenrib in faturo menfe
w Otkobno in confinio Mofbmagenfit & Vonxen-
» iis comitatu», ab invicem feceUênim ».

p»g. iit. ip.«. Mapon woiiKO] Lothario Regi Lotharia-
gut. Epiftola autem Nicolai Pape (cripta ad eundem Lochastum, de que heic mentio eA, Quinquagefima prima repetitur inter ejus epiftolas. in calce autem epiftols quinquagefime, qua inferipea eft Karolo Calvo, orat obteftaturaue eum Pondfex uri epiftolam ad Lotharium fcripeam perfem diligenter ad eum curet, itemqoe eam qux ad EpifcoposregpiAuftrafir (cripta erat,oust eft quadngefima nona inter epiftobs Nicolai EjuMetD exemplar tradi petit Epifcopis in regno Karoli conftitutia. Qua *verb*, inquit. promum *nobis annuentibus bt Gelliam abitura repedavit A Juptr ea Epifcdpis regni Lathanifcripferimxs*, W *eptjlola quam eis aujSmta potejlu agnoftere*, cw- *jufqut trunfiriptum exemplar venerandis Antifiitibus in regno vejtrv Eaiqfiant Dei gubernantibus Vtfira tribui gloria faciat.*

Quasdam autsm nobis] nimiràm .quinquagefimam epiftolam, in qua Nicolaus Kacolum objurgar qubd cum ime» reftitiffêr Lothario divortium meditanti, pofteà tamen fardera cum eo iniiflct, ac aflenlnm fuum illi dediflet.

r*C. 'M. Filiam nostram Judith] Hincmarus apud Flodoatdutn lib. j. cap. * t. *Hungaria Epiftopo pro excammoniouioxe Baldnmi*, pu *Juduh* w- *duam Regis filiam fibi furatus fuerat in exarem, undifit ab Epifcopis hufus regni fuerat extommunuauts.* Ibidem cap. *16.* Hinrmanit monet Roricum Nomiannum ut eandem Balduinutn *per cpifcopaletn auSoritattm propter filiam Regis, quam in exaremfuratu fuerat, anathemati\atum nullo modo reciperet.*

Excommunicavsaint] in Synodo Seeftionenfi anni dccclxii. ut patet ex Annalibus Bcrtinianis.

Ad Mttois]Contint iftud anno dccclxii. ut docent iidem Annales Bertmiani.

C»P ·■ P*. >7«. Da MONASTiam qux coNiuai] Hirmintrudi, cui donatum fuit monafterium Kalar in agro Panfienfi, ut fidem facit Pnceptum Karoli Calvi in chattulario mouaftetii Foftarenfis.

Monocuamma] Hiftoria tranflationis fandi Scbaftiani cap. 19. oMbrero *attremet cum patena patris fut Magni Carali monagnunmate ipfignita.* De monognmmate plura vir darifimaus Carohu Dnfrefmus in Notis ad Aenam *Cornnenam* pag. ajj. quetn confide.

(fcd. c. i<. iw Quaurovtco] Prater mouetam in locis hek commemoratu cufun, repeauntus piares denarii in aKb civitatibus dr oppidis monAtati, ut feculi illine verbo utarjvk 1· civitare Ce* nomanenfi, in Bitarigenfi, Turonenfi, ftc aliis qumum nos eftypa bek tibi exhibemus. Tms.1.

Qui Lias· ist] In editione Sirmondi legitur *quilibet.* Quo etiam modo legitur in CodiceM·* senii & in Palatino. Nos redammus leâioaem libri BeOovacenfis P«. ·*»·

Cumviacis VAsatrr] In codice Metanii feriptum eft, *cum uirgis catietur.* Sk etiam in fine capitis fequentis. Md.«·**·

Manos 11 amvotitu·] Idem libet, *mamu ci abfcidatxr.* MA <· *'·

CArtTVLO cxxxvi H*c eft leAro Pro *1··

TdmH codicb BeUovarenfi», Mèceofis, & Palatini. Sirmondu» habet *CXLP.* qui* caput quod heic laudatur ex libfe primo Captulanum, ecat cxiv. in fuperionbus editionibus.

P* '.»· Nudo cthtroxa j In codice Palatino dc in BellovacenC legitur, undo rorio QuoeoammeMo feripeum eft bpud Reginoocm.

CONTRA INTSRD. d. r«ir Die.] Apud Re* gmonem lemtur : coond utferd/faM *Det fecit. Ait enim* : Jny*uut tibifitmodtnt &/extantt aptet. Et alibi : Menjluam & mcn/uram odu Dominât. Qui pecuniam fuam nun dedit ad ufuram.* Qeod*peccatum inter ilia capitalia pcccata compettatur bc.*

SecuNDUM S. μ. C. iudicbntur) Regino : *b damnun fufluuam , b virgit cadantur.*

Pa*· '.*· ""*. *'. Au verditionfm gint.) Hoc ⟨c qux fequuntur non extant in exemplari Metcnli, pro quibus ifta iHic habentur. *Et adpitar Gtnnluun erroni. Igitnr pro tali vendbtione b aufu temerario vafumut nt venditor de vita componat , b omnat ret ejut infifeanonr. Ecelfiafiuut verb ant Deo ficrut perpetuo ttih» damnantur.*

I,.j t M Cum suis comitibus) Idem codex Meientis habet *cum fnu armit.*

Inbcbitam optrsssionsm) Iu eodem libro feripeum eft *cupiditatem aut appeejfonem.*

D» illi» avtsm) Cironies Isb. v Obiervac. cap. 4. mirar hanc claufuiam pertinere ad Leges Karoli Magni, tametti latratur non reperui in libris Capitulariam.

fria r Poltpticis) Gloffc veteres codicis Theodofiani ia codice Mf. bibliotheca Rcgix : *Pofypticu t* triten *& aSionts.* Vetus Polypcicus fanâi Remigii Remeetis, arvo Hincmart, nifi fallor , fetiptus , cuji nunc in bibliotheca TeUieriana. In Bibitis Foflarenfibet bibliotheca Regi* deferipnsseft Polypticns monafteni Todàrenfu. Vide Ctqacttim lib. 4. Obtiervat cap. *7. dc Menardum in Notis adComoidiam Regularum pag. 147.

p*·. ·»·. cap. i>. Suum qujBquc.......... iaciat [Pro.hia ifta habentur in libro Metenti , *petfiattm habeat rmipiendi & fibi ru/ufud*

β,ιι . .. Hominis jbctivi ' Codes Merentis habet *homtnatfu/puve.* Vide Notas Sirmondi ad hunc locum.

BM.C.IH Sums quadsαμντλ wocras) lit eodem codice legitor , *fuper pmdraçmm die».* Quam icâionem effe meliorem colligi pole viderer ex his qux pofteà dicuntur.

Pig. i»i. Obsfrvari ikqub ad sanctam) Regino iftormn verborum fenfum fic reddidit . *afyab ad illud die Lanii pofi oOaveu fafdm obfervui proâpimut.*

pig/if». or- ᵎι Ut d· iniustis) Vide lib. 5. Capitular, cap. 11o.

Inquirant bt bas) Sic emendavimus ex codrce Dtvionenfi & Bsgotiano. Antei legebatur , *repurent > u eat.*

p^. M*· ·*· Ministbrialibus Mimorum } in editione Sumoadi legitur *minfierialibut Muuflrorum.* Nos hck reddidimus le&onem retarum exemplarium. Tm.·-.

Anno Incarnationis) Titulus ipfe deeft in codke Rivipullcnfi , in quo lure canrum leguntur : *Capitula Karoli Refit apt Ludouvtei fratrit* «yas. p^_

In Combanmo) Edita à nobis time ifta Capirula abno mdclxiv. in Appendice Operum lupi Abbatis' Femrientis , deferipu es vereri rodice Mf. monafterii RivipuUeidu. Pofteà Philippus Labbeus ifta adnocavit «n margine tomi odavi Conciliorum pag. $1. contrà Capitula edita auno dccclii. in 'Synodo Sucflionenti t *fa mf. cod. Kiwpuilenju ui Catalonia monafieni , Capitulare hot dicitur Compcndtenfe it anno* 8AS. *induitur^ <juod emanuc^ft errort aut ofitauid eveniffc uhuratnur.* Verum noa animadvertit vit clarifliinus divetfa elle Capitula , hcèc Compendienlia deàcnpta lint et Suedionentibus. Nam lu rodice Rivipullenii fetiprum eft ilia fada tutile ui Compendio palano anno regni Karoli xxvtii. Indkhone xv. Porrb Karohim fuifle Compendii x. Kal. Man Indiâione xv. anno xxviu tegni fui patet ex Prccepro quod tùm ab co obeiomt Æneas Epifeupus ranüeuJu. Itaquê Capitulare iftud faâum tuk auno dCklxvu. qt» Indidto xv. état, & meufe quidctn, ut videtur, Aprili. . P*< *·- w **

lesius qui locum rbtimbt) id eft , illitu qui monafteiaum poffidet, five Abbas fit Monachus , five Clencus, aut Laicus. Nam quia tùm Principe* peu atbitno tribuebant nionafteria Mouachis, Clench, vel Lakis , quoi feculares vocabant, <k temperénda fuit fentenda hujui Capituli ut nemini daretur occatio tergiverfandi. IÜ4.C. ·.

Ibi invsnxr.it) Hincmarus apud Hodoardurn lib | cap. xt. fetibir *Anfcbno cuidam Monacho , /uuipau u defendat omnia* fee *tn mona/ltrio , u udetur, dltulhivf antè ipfiut Prejidu ordinationem faSn vd collate fueruu ,* O ywipir *pofed , numerun pipi fratrum ac famulorum eitfenientium , b f ψια extndè fuo tempore dfpiefeu feanuu , & inpu afin , ni per font perfonas ; & tti veraentr omnia drfaihanter u Mifi domeun nihti di fdfum pojfat invemre.*

Adnullata) Ea enim tint Normannorum rabies dt implacabile odium advenus Ecdefias & monafteria ut pafimdeftrùerent cvcrrcrcntque. Neque retb necefle eft ire per omnes regni Francki provincias. Adtetam tammn reftunonium Rausaldi Presbyteri A Monachi Tixdentis , qui fab Karolo SunplKc mu. I« ergo tic loquitur de Ecdefia faudti Pétri dc Pallajamas sn Lemovicibus : *Pa# mtdtàm* twù *campant veneruu Pt· fani* pei *vocantur Narmamu per totem proven· étant , & Arfruttomac Ecdafint five Momficna moite ; inter put fiât fie Stelfia dfiruda ab eu , b in ienga obüvione tradua.* P<* m«. ""*. **

Abbatiarum Paxlati) Nob dkU *Abbatett* fed *Abbatiarum Prtlatt* ,ob rautiun quam pauiè antè dutàmus.

In bimmicium } id eft , io feodum. La enim fuit illorum tenipotum calamitas ut coadi faM<t*F· ·· Principes bona Ecletiantm dare Lakis in feodum , ut his bonis adjuti , facilius mosati potient pi*, *mf.*

TOM· π. in fervtrio Prindpum, M eft, milinre oficium ftc certas fun&one* regale* exercere , ut patet ex Rodoardo lib. ,· cap. 4. itemque ex mulus aliis loci*.

4. Cantvlama) Sopri Kb. 1. cap. j. VideSyi nodum Satdicenfem cap. 17.

itiicaF»· • v I" >Aout) Iti omniob» feriptum eft in codice Rsvipullenfi, fed mate. Legendum quippè eftixx/Mcw, at fupri rit. χι· cap. f.

ftg. >m· car. »' Cons*c*ato« mat) id eft , diet Moe q«i fubfequuntur Natale Domini ufquè ad Epiphaniam, ut opinor,quot olim Chrifhani in maxim* Ixtitiadc ptetati* operibus tranfigebant, adebque propter hanc caufam rid dici poterant confecrati.

pag. *07. w· ". Ih Synodo) nimirihn Suemonenfi, qux anno Dcccijn. habita eft in monafterio fanâi Medardi. Nam in eo Synodo primùm inventa funt hac Capitula. Quanquim nihil vetat quin imelligi quoquè poffit de alia Synodo in qua rursùm le&a & confirmata fint hxc Capitula , Compendienfi nimiriun , fi qu* turn habita fuit.

Pkxstakia*) Apud Reginonem lib. 1. cap. j68. legitur *precariae.* In Notis autem ad eundem Reginonem pag. $74. adnotavimus hcc vocabula confundi olim folita : quia resqux precario tenebatur, pcxftata vel prxftita dicebatur.

Episcofus aut) Hxc non habentur apud Reginonem.

car·1*· Ut missi nostvi) Caput iftud in duas partes dividitur apud Reginonem , Burchardum , *Sc* Ivonem , apud quos fecunda pars incipit ab his verbis, *Neque mancipia Eccltjiaftua Sc.* Hine in libro tertio Decretalium rit. 19. cap. *). Mancipia ecclefiaftica nifi ad libertatem non ivnvenit commutari.* Vide Notas ad Reginonem pag. 57 5.

Libsatatc sxuatuk) Sequitur pomi apud Reginonem : *Quod enimfiemcl Domino confieiratum eft , ad humanos ufiujam transferri non poteft. Ait enim Lut : Si quis mutaverit ,& quod mutat & quod mutatum eft, fiacrificabitur Domino.* Vide Notas Antonii Auguftmi ad primam Collectionem Decretalium lib. j. rit. 16. cap. y.

P<· »·«· car·» Ur ParsBYTEXi Paxxochiani) Vide fupri lib. i.cap. 141.

pa*. ***· car· »· D* uno manso) Vide fupri lib. 1. cap. 85. *Sc* infri lib. ;. cap. 100. *Sc* 114.

Fa* »·«· car· ··« Sscvnovm svÂMotucuM) In codice Bigotiano legitur *, fecundàm ecclefiqfticum praceptum.* Scd hxc ieCho bona non eft.

Rsip.Potsstatsm) id eft, Miniftnun reipublicx , Ducem videlicet, Comitem, Vice-comitem, aut alium quempiam ex Judicibus publicis, qui in capite fcqucnrt nominantur.

F·*· »'«· Episcopi psuvil igia) Caput iftud additum eft ex codice Rivipullenfi. Non extat enim in exteris , neque in editione Sirmondi.

Caput ipiscopatus) live caput Ecclefiarum totius dimcefeos. Eam ob caufam Helenenfis Ecdefia frequenter in veteribus adis vocatur caput Ecclefiarum Rofiliionenfium *Sc* Vallafpincnfium, & fic de exteris.

„r' Anno dccclxix.) De toto ifto negotio plura notatu digna habet AudorAnnabum Bertimanoram, & -v e<> continuatae Aymoini, oom confuie, lufurgit autem heic advenus Karouun Calvum Audor Annalium Fuldenfium , qui addit eum fe Imperatorem *Sc* Auguftum , quafi duo regna polTeflisrum, appdlan prxeepifle. Quod non memini me alibi iepftê. In Annalibus Meteofibus feriptum eft Karolom, poftquim Mettia in regnum iublimatus eft , inde digredientein, Aquiigrani pakriinh ingreflum efle, *eo qubdjedes regni effe videretur.* Karolus enim Magnus iisdem illic imperii conftituerat. Tern II.

V. Idus Sarr. Extat in chartulario fandti Arnulphi Metenfi* Prxceptum Karoli eo die datum ad deprecationem Kadomanni Abbatis filii fui, quo donat eidem monafterio capellam in pago Moflenfi in villa Jufliaca in honorem fandi Hilarii Coofeflbris fundatam *Sc* dedicatam. ^<· M»-

Mbttis civitati) Dum Karolus in Metenfi Civitate eflèt, puto illum Ecclefix Metenfi obtuiiffe codicem facroyum Bibliorum elepntiffiiuC feriptum, i Canonicis fan& Martini Turonenfis tibi donatum , quem anno .mdclxxv. infigne Capitulum fanai Stephani Metenfi* dono dedit illuftriflimo viro Joanni Baptiftx Colberto, in cujus bibliotheca nunc fervatur. Codex eft rnagnx molis, piâuris *Sc* imaginibus ornatus , quarum unam heic tibi exhibemus, Leâor, in qua vides Vivianun* Monachum fahdi Martini Metenfi* cum fbciis fuis offerentem Karolo fâcra Bibli*.

Add hunc locum pertinet tabella heic adputcla.

In eandem bibliothecam Colbetrinam delatus eft,ejafdem infignis Capituli beneficio, Liber precum ejufdem Karoli Calvi, literis aureis ad miraculum feriptus, gemmis *Sc* ebore veftitus ; ut plané deferiptu* videri pofGt in epiftola Hieronymi ad Euftochiam, in qua hxc leguntur : *Inficiuntur membrana colorepurpureo , aurum liquéfiât in Htterat r gemmir codicet vqftzuxtxr.* Hunc codicem probabileeftKarolum Ecclefix Metenfi fimeti Stephani ei tempeftate donafle , nimirum poft acceptum nuntium de morte Hirmintrodis Reginx, que pridiè Nona* Oâobris obiit apud fimetum Dionyfium quo tempore Karolus erat in villa Duriaco. Nam poft extindam Hirmintrudem, Liber ifte precum videbatur efle inutilis Karob, qubd in litaniis in calce libri poliris ifta legerentur : *Ut Hirmindrudim conjugem noftram confervere tUgneru , te rogaaua audi* ms. Poft litanias verb finitas, hxc leguntur ; *Hic calamur fa3o Liutardifine quievit. At in* initio Libri Karolus deptôus eft in folio teguli fieden* , coronatus ; fuprique capot ejus , quemadmodum etiam in fupersori tabella, vifitur manus aurea , quafi è cado mifl*, ut indicio eflet Karolum i Deo coronatum efle , at legitur in eidem litaniis : *Ut miki Karoio* d *te Regi coronato vitam &profiperùatem atque viliorum donet , te rogo, audi me.* Damus bek tibi exemplum illius imaginis , ut tu ipfe melius judicare poflis de roto ifto negotio.

Prater BihHa Metenfia, tm t «find divinorum Librorum volumen Pulchemraum, i Karolo Calvo oblatum Fcvletir lan& Dionyfii, quod none (erratur in Bibliotheca Regia.

Rte· et Phincisb Mo*rao] Lothario, qui pnneri» menfe Jwnio mortuus crar placent» in Italia ; ad cojus vacuum regnum occupandum Karolos Metas advolavit, ibtque ab aliquot utrioique tegni Epticopis coufecratus eft. Ceterùm etfi regni Lotharu intergtam pudeflioncm non retinuit, fucceffionis tamen hujus epccham, ut heic notat Sinnondus , Aiis deinceps Diplomatibus adjecit. Habemus nos Prrcepcum pro Monafterio fiutâi Amulphi Metenfis, quod datum in die coronationis Karoli, ut iupri monuimus, 9c ita adnotatum eft : *üm* K. Idds *Stpttndr. hUi&me 11. anna xxx. ngnantt KaraU glariofifiima Rtgt, & primo in fucceffioni rtpi Claurii.* henraliud pruMonafterioSoUmaiacen· fi, in quo l«c fcnpta font ; *Data XKiL Kal. Angnfiat,bdiSiont IX. anno XXXPI/. rtmante Kareb glariafiffinia Imptratart. b tn fictif fiant rtfiù Lauurii anna l·'!. Imperii auttm tjui anna primo.* Apud Aimoinum lib. 5. cap. $4. extat aliud ejuidetn Karoli Prxceptum pro Monafterio (âaâi Germani, datum *anno xxxij. rt-* fMKte CvWeglew/JEin· Rege, Gr *in fiicctjfiana LodUrii Rtfù anna ttrtio.*

Basuxam] id eft, Bofileam, ut ait Guillimannus in Catalogo Epifcopocum Argentinenlium cap 1 j. pag. ia j.Hincergbamendandi Annales Ftudeiues ad annum occclix. ubi legitur *Btfi-Um.* pro quo Annales Bertiniani lemnt *Bafiliam.* Vide vitam fimâi Quintias apud Suriunt, totp. v.pag. 1oi7. cap. ,. u>ᶻ

Balmam l De Balms . Oftotir. villa, MonaL terio fimdta Gregorii, A Mauri Monafterio vide Notas ad Notitiam Aquiigraneniem anni Dcccxrn. Vide etiam Guillimannum in Catalogo Epiicoponim Argcnnnenliuni cap. l o.p. ***'

S. Smvhani in StAASTsuacH]Apud Guillimannum pat. ax. A *17·* extant Prrcepta Ludoʋĸi Pii A Locharii pro MomlUrio ianâi Stephani Argenrorarenfia

Grandutallsm] in Dimcefi Bafileenfi, vulgb *Manfirrtkal.* De quo mentio fit apud Eckehardum in Libro dc retibus Monafterii fiutfti Galli cap. 1. Extant in tomo feptimo Spicilegii Dachenani pag. 184. A fcqq. Prsrepca Locharii Imperatoris, Caroli Crafli, Lotharti Regis, A Conradi Jurcnfis pro Monafterio Grandiivallis.

Sancti Maxtini) juxti urbem Merenfem, nunc diruta. Huic Abbati* pntfuic Sigilaus rem* ■ore Lothatii Imperatoris, ur docent verius pofan in fronte textus Evangeliorum quemLotnarius obtulit eidem Monafterio, cujus Fratet fieri cupiit, non quidem ut illic Monachus effet, fed ur conferibentut inter eos qui Fratres erane illius loci, ad exemplum patns Ludovid ôc Ludo▾ici fratris, qui Fratres erant Monafterii fandi Dionyfii, ut legitur in tomo quarto Spicilegii Dacheriani pag. a jo. Illi porté qui ad communionem orationum & bonorum operum admittebas*tur, ôr nomina fua inter nomina Monachorum confcribi petebant ôc obtinebant, Fratres cm^ *trifti* dicebantur, ut docet Vadianus ia Libro ineundo de Collegiis Monafteriiiqne Germani* veteribus pag. 18. Nomina Fratrum confcripcorum Ccnobii iandi Galli ediditGoldaftus intonso fecundo Rerum Alamannicarum pag. 114.ôc Monafterii fandi Dionyfii Dachanus in como quarto Spicilegii pag. a $0, Codex ille Evangdsocum i Lothants datus Mopafterio fendi Martini Meteufis fervatur in prefentiaram in Bibliotheca Regia, in cujus initio appofita eft h«c imago Lotbarii. TsmU.

Comitatu Mottimi) Perceptum KaraU M. pro Monafterio Anâi Amulphi Metenfi* : FiUajr *nofiram nuncupmam Camtneto.fitamtn dtcM Mfflvfi in comitato Metrenji.* Aliud Karoli Calvi : «hmàmi *Capellam m pago Moflenfi in villa Jufiaca in honorem jan& Hifarii ConftfibrA fundatam.* Vide Notitiam Galliarum do-Aiflinu viri Hadriani Valefii pag.)6j.

Sancti Michailis] in Vefonrione. De quo pluribus diâum eft Γυρτέ pag. 1094.

S. Maala in Bisinciono ^fundatum d fan-Ao Donato Epifcopo Vefonuonenli & matre eius Flavia, ut docent veteres membrane à Chiffnerio relate, ouod pofteà Judànum Monaftôrium d&um en. Anno MDcvn.ctenobium illud Minimis conceflum eft ad habitandum, ut tradit idem Chifflerius.

ScAK>ONiNsrj fic di&um ɛ Scarponna caflro vecuftiffimo i Divoduro Mediomatricorum duodecim millibus pafluum diftantç, ut docet idem Valefius pag. jol. Notitie Galliarum. Charta Amulphi Ducis pro Monafterio ianAi Amulphi: *Prudium meum Floriacum diSum .fitum ia pago IPabrinfe. fa comitatu Scarponcnfi.*

Apud Gundulfi villam] Duos Regum conventus apud Gundulfi villam fùifle reperio, unum anno dccclix. alium anno dccclxxii. de quo heic fermo eft. Prioris mentio eft in Pnxepto Locharii Regis Auftrafis, quod editum eft in tomo duodecimo Spicilegii Dacheriani pag. 1 ji. Putavit dariflimus Spicilegii editor datum illud fuiflè circi annum dcccl v. Sed ifta contigiflè anno dccclix. colligitur ex Annalibus Bertinianis, in quibus legitur Lotharium & Karolum fratres apud Karolum patruum fuifle cùm islibellum prociamariooi* adversùs WeniloMm Aschiepifcopum Senonenfem obtulit Synodo Tullenfi apud Sapcnarias.

Gundulfi villam] in territorio Tullenfi. Bulla Hadriani IV. adversus Matthzum Ducem Lothanngix : *pro cajhllo Gundulfi villa. quod anti civitatem Tullenfem erexit.* Gundulfi villx & palam regii in ea fiti frequens mentio eft in Annalibus & monumentis illorum temporum. Prxceptum Lotharii Imperatoris editum a Joanne Columbi in Libro fecundo de rebus geftis Epifcoporum Warienliumpag. 68. *Alium Gondulphi villi palatio regi».* Prxceptum Lotharii Regis Auftrafir paulb antè commemoratum : *Refidtntibut nobu Gundulfi villa cum dilc3iffimo patruo nofiro Karolo & carijfimo fratre nefio aquivoco.* Annales Ber.iniani ad annum dccclxix. pag. a j8. *Palatium quod Gundulfi villi dicitur.* Item mi annum dccclxxii. *Carolus autem dBurgendia ad Gondulphi villam Kaleudat Septembris revertitur.* Hincmarus Archiepifcopus Remenfis in epiftola ad Hincmarum Laudunenfem apud Flodoardum lib. *f. cap. ti. in Gundufi villa coram Epifcopisquiajfiurunt.* Reiponibria Laudunenfis in tomo fecundo Operum Remenfis pag. 61 5. *quamvis eat Litteras in Gundulfi villa Jufcepifietit.* Concilium Duxiaceufe in Przfatione : n *Permeria . deindi in Gundulfi villa.* Annales Fuldenfes ad annum dccclxxx. *Quqfdam ex Fidelibus fuis obviam Legatis nepotum fuorum ad vSfam Gundolfi tranfmat,* Item ad annum fequantam : Rur cum*fuo nepote Hludmtvico apud* riflem *Gemdofi oangputun habuit colloquium.* Regino ad annum dccclxxxiv. *Optimates regni ad Carofam Imperatorem Mifes dirigunt, eumqueultrb in regnum invitant. tique advenienti ad Gundulfi rufam obviam procedunt.* Idem ad annum dccclxxxv. *Hugo ejufdem Henrici confilte ad Gundulfi villam promifionibus attraSur dolo capitur.* Karolus fimplex in confirmatione rerum Ecclefic Tullenfis anno dcccxxii. in villa Embrccha fuper Rheni fluenta : *Capella fa Gondulphi villa.* Vide Notitiam Gauiit dariflimi viri Hadriani Valefii pag. a j8. TeM'

Infibmati] In-editione Sirmondi tnalè legitur *informati.* Cerra eft emendatio noftra. Simile mendum extat apud Reginonem lib. 1. cap. 1 oβ. ubi icriptum eft *informatur*. cùm legendum fit *infirmatur.* Contra in refponfione Legatorum Karoli VII. ad Orationem à Pio 11. habitam in conventu Mantuano, quz editaeft in tomo nono Spicilegii Dacheriani, legitur pag. p6. *Intellexit prtttertd hnc Decretafacris Canonibus antiquorum Conciliorum ac Decretis fummorum Pontificum confirmari.* Pro quo in veteribus fchcdis ex quibus ifta rcfponfio edita eft legitur *conformari.* omtunôreâù. F*e· *>® c>

Rationabilis fssp vid.] In editione Sirmondi legitur , *qua rebellis ejfe videatur.* Qux prava leitio ita impofiur fummo viro ut etiam m Indice voluminis notaverit n.iginam in qua de rebelli caufa agebatur. Emendatum eft ex Libris Capitularium. Quamquam, fatendum enim eft, aliquot vetera exemplaria Capitularis anni dccxxix. tit. x. cap. $. habent, *rebellis* pro *rationabilis*, ut illic monuimus. Pag. ›>› c*p' *'

SrpTiMANiA atqub Gallicta] Nulla Septimanix mentioeft in Canone quarto Concilii Toletani feprimi, ad quod reqncit hic locus. Sed Frodoinus Epifcopus Bardnooenfis vim Canonis nerrinere voluit etiam ad Septimano*. Unde colligi poife videtur etiam illam Tarraconenfis Hif-S>anuc panem tùm accenferi folitam Seprimaniz, altem quoad caufa* ecclefiaftica*, quia omne* Ecdeliz traAus illius ufquè ad Rubricatum fub* jectx erant Narboni Septimaniz Metropoli. **.. *''.

Castuum Tekkacinsnsi] in Diœcefi Barcinonenfi, ubi olim fuie fedes Epifcopali* Egarenfis. Hodie vulgb Terrafla. <*. ‘.

Factions Baionis] Hincmarus apud Flodoardum lib. 3. cap. a 1. feribit Bertulfo Archie piicopo Trevirenii *pro qutbufdam Capellis ad villam Duodeciacam pertinentibus, quas qu.dam tx Parochia Trevircnfi ufurpabat per jaSionem cujufdam Prefbyteri.*

Ricosindus Gothus] Caufa ifta finita eft Cft biennium, tempore Synodo Tncaflin*. Hamus enim Prscepcum Ludovici Balbi tùm datum in gratiam Frodoim Epifeopi Barcinonenfis, in quo ifta leguntur : *Concedimus ti agrum fuum propi civitatem Barchinonam quem haSenùs Godus nomine Recofindut de pocefiatt Joannis Epifeopi tulit fr abfque Lege tenuit.* Hunc Ricuiindum ego puto diverfum non efle i Ricofindo mandarario Salomonis Comitis in caufa quam is habebar anno dccclxix. adversùs Wituam Abbatem Monafterii ianih Andrez Exalatenfi* ibid. c. «.

Tom. II. Mefflтn

Tom. II. in Diœcefi Helenenfi cuji» ada extant in Chartulario Monafterii Cuxanenfis.

Sancta Eulalia] id eft, Cathedral» Ecclefix Barcinonenhs.

Pag-iir· Vicakium ipsorum] id eft, JoannemPapam, ut ftatim dicitur. Olim Romani Pontifices fe vocabant Vicarios Apoftolotum Petri &. Pauli, dc hoc titulo fe ornan ab iis qui ad illos feribebanr, quique de illis feribebanr, non inviti fetebant. Quatè mirum valde eft Innocentium 111. eo ufquè audaci* progreflum elfe ut negaret Romanum Pontificem elle Vicanum Petri aut alicujus Apoftoli. Hxc funt ejus verba lib. t.epift. j 16. ad Epifcopum Faventinum · *Nam quamvis fimus Apoftolorum Principis fuccejfores, non tamen ejus aut ahcujus Apoftoli vel hominis fed ipfius fumus Vicani Jefu Chrifti.*

Ptt. »rt. Signum Bossonis j Karolus Calvus in Prxcepto pro Monafterio fandi Benigni Divionenlis apud Fetardum in monumentis Hiftorix Buiîundicx : *Bojo ,karifimus nofter. Dux & Mijjus talia, Jacrique Palatii noftri Archiminifter.*

P*<- »♣. cip. ·>. Quas plbbes appellant] Capitulare Lotharii apud Olonam cap. 10. *Pracipimus utfingula plebes fecundum antiquam confuetudinem fiant rejiaurata.* Ixo IV. apud Gratianum ij.q. t. cap. r. *Ecclefia]. §. Item Leo.* Er. 16. q. 1. cap. 4$. *De decimis jujlo ordine non tantum nobis fed etiam Majoribus noftris vifum eftplebibus tan.ùm, ubi fatrofunda baptifmata dantur, debere dari.* Fragmentum porro iftud Epiftolx Leonis IV. fumptum elfe ex ea qux ad Epifcopos Britannix fexipta eft, docet Palchalis IL ad Baldricum Noviomenfem feu Tornacenfem Epifcopum feribens. *Idem etiam Lao,* inquit, *Epifcopis Britannia feribens, illis tantum Ecclefiis qua* plebes vocantur, *deberi decimas indicat ubi facrofanda dantur baptifmata.* Edita eft in tomo xti. Spicilegii, pag. 45^. VTaiatridus Strabo m Libro de rebus eccleiiafticis cap. 51. *Centenarii, qui & Centenariores , vel Vicarii, qui per pagorftatuti jient. Presbyte)is plebium, qui baptijmatei P.cclefias tenent, & minoribus Presbyteris prafunt, conferri queunt.* Epiftola Pafchalis 11. pro Guidone At^iducono Virdunenii : *Ahoqui,* donec *obedia^idivinis officiis careant, & decimas (iia plebis amittant.* Charta fundationis Monafterii fandi Mauri in territorio Amiterrino : *Vtntrunt Petrus Presbyter de plebe fanda Maria de Amiterno cum fundatoribus fandi Maun.* Vide fuprl pag. 10*7.

Ibid. >. Missatici nostri potestate] Videquxfupri adnotata funt pag. 1179. ad caput 67. Libri quarti.

Pag. Mb Ansberivs Archiepiecopus 1 Subfcriptiones iftx funt additx ex Codice Bellovacenfi. Nam horum Capitulorum fubfcnptumes in editione Siunondi incipiunt à Joanne I uicanenii. Ac fané heic videntur neceilanx, cum multa diverfa habeant à fubfcripcioiiibus tituli pr.rcedenris.

fag·»**· Otramnus Viennensis] Infra pag. 275. fubfcribit Capitulis conditis in Svnodo fucaflina. Impetravit à Bolone Regc Provmcix Prr ceprnm de confirmatione rerum& privilegiorum Monafterii fandi Andrex interioris, in quod id fe tacere Rex ille teftatur *pro remedio fiort.fifime memoria Karoli Imptrttoris te jbeieta conjugis ejus aqud bona memoria Hirmintrudis tique prole eorum Ludovici piifimi Regii.* Pari reverentia ergi memoriam Karoli ufum efle eundem Bofonem repetio in Prxcepto ejus pro Monafterio Trenorcniano, quod À R. P. Petro Frandfco Cluflletto editum eft, dc in altero pro Monafterio Cariloci, quod nos daturi fumus poft Notas. Tom. II.

Waltbrvs Aurelianensis J Rccenfetur infri tit. m.cap. xv. intrr Redores Ludovki Balbi, à cujus filio Karlomanno obtinuit reftitutiouetn quarundam viUarumadAurelianenfem Eccleflam pertinentium. Capitula ejus in veteri Codice Monafterii Rivipullcn- In invenit vir illuftriflimus Petrus de Marea Archiepilcopt M Parifienfis, caque communicavit cum Ludovico Cellotio *ic* Petro Lalandeo. Uterque illa pnmiim edidit. Sed in editione Cellodi extant menda quadam qux inSupplcmenttsConcÜiorumGalba non habentur.

Gislebertus Carnotînsis] Hujus fottafsè funt CapitulaGuilleberti Epifcopi in vetuftiflimo Codice Mf. Bibliochccx Tluuuix. Videntor autem fumpta utpluritnùm tx Capitularibus , ut fadum videmus ab HetardoArduepifcopo Tu—, tonenii.

Ingecwinvs Parisiacsnsis] qui infla rit. tu. cap. 15. recenfetur inter Redores Ludovki Balbi , d quo Prxceptum obtinuit de Abbatia fandi Eligii *Sc* de villa Genriliaco. Idem anted Prxccptum de eadem Abbatia obtinueiac à Karolo Calvo, in cujus extrema parce hxc leguntur 1 *Ut autem hujus noftra pufima largitionis nudoritas potiorem in Dei nomine obtineatfirmitatis vigorem ,* de *bulla noftra infigniri jujjimus.* Quod & ipfum legitur in alio ejudem Prxcepto pro Anca Epifcopo Parifienfi. Extat in Bibliotheca Regia vetus Bulla plumbea, in cujus reda parte , ut heic vides, expreflus eft vulrus Karoli Regis , in averfa verô monogramma ejufdem Principis.

Difficile eft pronuntiare cujus Karoli iit hxo Bulla. Attamen ego in ea fum fcntcnria.uc exiftimem intelligi debere de Calvo. Joachimus Vadianus in Libro fecundo de CollegiisMonafteriifque Germanix veteribus pag. 7j. ait 1 feSangalli vifutn efle Diploma Karoli Crafli in cujus figillo plumbeo ipfe Imperator laureatus cernebatur. in Chronico Monafterii Farfenfis extat Diploma Lotharii Imperatoris, in quo hxc feripta funt: *Et ut hacaudoritasconfirmationisnoftra firmior habeatur & perfutura temporadfidclibut fanda Ecclefia* Cr *noftris verius credatur & diligentius confervetur , more noftro eam fubterferibere & de bulla noftra jufimus figillari.* In Chronico Monafterii fandi Michaelis in pago Vtrdunenli, quod à clariflitno Mabillonio nuper editum eft, legitur de Ermengaudo Abbate : *Is quo* qui P.rmengaudus ordinavit &* Pracepto pradi&i Caroli bullato confirmavit quid Abbas* &c. lu

TeM U, Concilio Cabilonenfifiscundo cap. 41. prxcipirar ut Presbyter in alieno kx» non recipiarur line Limti* in {tufa*fins nomina Epifcopi & civitatis* /buuie *bnprtfa.* Hinc Ratbodus Archiepifcopus Travirenfis apud Reginonem lib. 1. cap. 4$8. fc Formula 4a. Nov* Collectionis Fonnulaxutn : *Hanc ergb epiftolam Grecu litteris hinc indè munire decrevimus ,* & eitufo *Ecclefix noftrx bullare cenfuinuu.* Vide Sirmondum in Notis ad Goflridum Vindocinenfem pag. 41.

*11.144, ThbotariusGbrundensis] de quo ktchabet Francifcus Diago in Catalogo Epifcoporum Genindenfium : Hic 4. *Kal. Septembris anno 3. regni Caroli Manifilii Ludovici Balbi (quifuit Sea.) obtinuit ab ipfi apud villam Fofiianum confirmationem eorum omnium qux Ludovicus Balbat tr alii pii hominer contulerant Ecclefix Gerundenfi. A Carolo autem CraJJo Imperatore obtinuit quondam aliam fimilem confirmationem apud Parifium kal. Novembrit anno 2. Imperti ejus in Gallis, qui fuit* 888. *Confiatfupervixijfe ad minut ufque ad* 3. *Non. Junii anni* 4. *ejufdem Caroli. qui fuit* 890. Habemus nos Praecepta Karlomanni A: Karoli Cralli heic commemorata. j quae fuo loco dabuntur.

xvn. Kal. Augusti] Extat apud me Prxceptum Karoli Calvi hoc die datum Pontigone pala* tio Imperiali in gratiam Bernardi AbbatisSolem-

Adalgarius Episcopus] Auguftodunenfis. Obtinuit is e« tempvftate Literas a Joanne vm. de confirmatione jurium & privilegiorum Ecclefir Auguftodunenfis, qua polteà à Karloinanno , Odone , Sc Bofone Regibus confirmata quoquè fuerunt. x

Ad ursam civitatem] AnnalesBertinianiad annum dcccl vi. *Ludovicus Imperator Italia & LethAriui frater ejus Rex Francise cum Karolo fuero germano fuo apud Urbamconveniunt.* lidem Amiales ad annum nccctxxix. *Karolus, Ludovici quondam Germania Regis filius , in Longobardia perrexit , & ipfum regnum obtinuit I cum îue apud Urbam, antequam Montem Jovis tran- 'ret, Ludovicus & Carolomannus loqui perrexerunt.* Vicus eft pagi Transjurenfis ad Urbam flumen , à lacu Lemano millia pafluum circiter x v 111. diftans, ut feribit vir clarifInnus Hadrianus Valerius in Notitia Galliatum pag. 61 j. quem confide. Vide Hericum Monachum , lib. *1.* cap. 1 j. Miraculor. fandi Germani Autifliodorenfis.

Sequitur gesta] Id codex vetus fantfti Remigii Remenfis. Pro quo alii maluerunt *Sequuntur gefia.* Et ramen olim vulgb *gefia* dicebant in fingulari, & *gefas* in plurali, ut in Capitulari tertio anni dcixxiv. c.ip. 1. pag. *^iti.* extremi. Undè *les gcfles* veteribus Francis. In antiquiflimo codice Mf. collationis Carthagineniis inter Catholicos & Donatiftas legitur in calce fecundx cognitionis : *Explicit gefia jecunda cognitionis, ubi Donatifia dilationem popofetrunt.* Et ftatiin fequitur : *Incipit gefia tertia cognitionis.* Et in finegeftorutn purgationis Felicis Epifcopi Autumnitani : *Explicit gefia purgationis Felicis Epifcopi Autumnitani.* Annales Francorum Tiliam apud Duchefnium torn. 1. pag. 15. *Hic incipit gefia Karoli Imperatoris.* Hincmari notitia de villa No-

Tom. U.

viliaco in eodem codice fandi Remigii : *Sequitur gefia quomodo Domitus Hincmarus villam Noviliacam apud Domnum Karolum Imperatorem filium Hludouvici Imperatorii impetrat U.* Vide Formulas Sirmondicas cap.). Tom. O.

xvin. Kal. Jclias] Paulô ante, nimirum m. Idus Junii, Karolus in Cariliaco palatio conftirutus Olibx Comiti Carcallbnenii dedit alodes quofdam in comitatibus Goch.x confiftentes, Iικχ per judicium Francorum amifeiat Etilius erani filius, id eft, ut opinor, Bera Comitis Barcinonenfis. P»f. MS-

Honores averti] Honores aperti, ut heic redè notat Sirmondus, vel apertabcnehciadicunrur cùm vacant. Interim autem dùm beneficia aperta funt, reditus beneficiorum pertinent ad dominum beneficii. Itaque heic in refponlione Epifcoporum Λ Optimatum regni continetur ut fi intérim dùm Imperator erit in Italia , aliquis Archiepifcopus aut Epifcopus defundus luent, vacantem fedem Archiepifcopus aut vicinus Epifcopus prxvideat cum Comite donec.obitus Antiftitis ad notitiam Imperatoris perveniat. Porro turn extra conttovertiam erat ulumfrudum epifcopatûs vacantis pertinere ad linpetatoiem. Maniteftum eft iftud ex his qux Balderkus Noviomenfis Epifcopus lib. 1. cap. 48. narrat de vaca* tione ferns Cameracenfis , nimirum Hinctnarum Remenfem ArchiepifcopumGuntbcito, cui Lotharios Imperator contuleratepifeopii dignitatem,- reftitiflè , cundifque ipfius Ecclefix Clericis ac Militibus fub anathemate interdixifle ne quis eorum cum adultero Paftore ullum allenlum aut familiarirarem habere putaflet, *ufumfruBum verb terra , quod Imperatorii erat, tanturnmodb commodarent.* «ap. ».

De capris] Vir illuftrillitnus Francifcus Bof quetus in Notis ad Innocentium 111. pag. pn- tat cappotum vocabulo Judxos intelligi, Λ hinc fluxifle eorum appellationem quos vulgus Benearnenfium *Capofi* fic *Gahets* vocat. Contri Marca lib. i. hiftorix Benearn. cap. ι<i. §· 9. cenfetCa-, porum vocabulum non polle hoc loco explicari de Judatis, & fi quis ipfa Capitularis verba attenté confideret , manifeftum efle capos non fuifle nomen fedx . fed negotiatorum genus qui merces quafdam foli vendebant, five illi Chrifriani effent, five Judxi, (etiam fedem negotiatorum cappas fe petiturum jadabant. *Lupus Ferrar.* epift. 115.) cum hoc tamen diferimine ut indicator Judxus fifco deberet decimum denarium ex mercibus quas vendebat, Chriftianus autem undecimum. Emendanda portb eft per occa-, livileinepiftola 65. Aviti Viennentis Epifcopi, 111 qua fic legitur : *Utatur paterarum capacitate pro caois.* Vetus codex Viennentis heic habet *cuppis* pro *capis.* P.**; *i*' i*P' *

De suo itinere romam 1 Hincmarus apud Flodoardum lib. 5. cap. 15. fcnbit *Epifiopts totius regni primoribus, commonens & exhortant eos intemeratam fidem Regi fio karoio confervare , quandb idem Rex Romam perrexit.* pxg, »0.

Anno Incarnationi»] Annales Bertiniatiiad annum dcccl xxvii. *Quando Ludovicus Rexfi'.ius Caroli Imperatorisfuit coronatus in Compendio, hoc petierunt Epifcopi apud ipfumficut heic fi'.* Pag- »7'·

Mtummx

Ton. II. *figuitur. A* mWi perdsnari nebis *petiuuu . Grc.*

Patia Mint a Stit a Mtun.] In Anmlihus Beninianis legitur, pactr mens/t/irratanMi. Sod meliotem efle le&iionem qtum nos retinuimus patet «l promifliooc Kariocnanm.

Pm hic. sxh. bimt]lidtm Annale·. *itbiier eft exhibere.*

pa< »H· Hurαviα «TGothia] Hic locus habet aliquam difficultatcm. HifpuiMc enim vocabulo heic non rompeehendkus nmvcrû Hifpania, fed ea tantùm par» ptovincur Tarraconenfis qux Francorum Impeno parebat ufquè ad durium Rubricatum. Gothic verb vocabulo, *ut* ago quidem arbitror, iutelligitur ea quoque Hiwanir pars ac puttered Gallia Narbonenfts five Septimanta ufque ad Atacem fluvium & Carcadbnem, ubi conftitutus olim erat limea Regni Gothici. Vide qux fupri pag. 1118. diâa funt de Gothia.

,fl. P»titio EriscoroavM] Poft mortem Ludovici Balbi Francorum Regi*, filii ejus Ludovicus & Karlomanus regnum inter fe divtfenmt. Anno poftei oeccLxxait. menfe Augtifto Ludovicus eutflit è vivis. Tùm verb Karlomannus i regni Primoribus evocatus recepit panem regni qux Ludovici fuerat, id eft, Franciam Ac Neuftriam. Itaquè profe&us ad Cariitacum palarium, convocatifque Epifcopis & Proceribus, in regno Ludovici coronatus eft v. Idus Septembris, ut arbitror. Nam codex Rivipullenfis, ex quo ifta edita funt, menfem non exprimit. Attamen quia ex Annalibus Beninianis patet Karlomaunum in Belgica, id eft in regno fratris, faifle menfe Septemori anni occctxxxn. non vanneft conjedura de menfe quo petitionem iftam faâam diximus ab Epifcopis.

V. lovs] Hxc tantùm habentur in Codice Rivipullenfi, ut jam monui. Et tamen Lalandeus in Supplementis Conciliorum Gallix de fuo addidit *Stpitmb. umo DCCC*. [illegible] cùm interim fe defcribçre profiteatur ex editione noftra. Quod mirandum non eft in homine qui propria auctoritate, id eft, abfque ullius vetufti codicis mentione, titulum mutavit epiftola 11 j. Lupi Ferrarienfis, 8c epiftolam 1 jo. ejufdem, quam ex codice Floriacenii Sirmondus ediderat cum hoc titulo *Scriptum Servuti Lupi ui Pupum Nicduu»*. quam verb integram non eflè nos olim oftendimus in Notis ad Lupum, ille tamen velor integram dedit, titulum illa fic finem pro fua audacia tribuens conttl fidem veteris codicis. Itaquè apud Lalandeum hic eft titulus iftius epiftoix : *Rrvtrtiu. GrfunSifi. Domino Putri uc* rapa Nicolae fTotile *Archie.* 'Ecaen. & *Coepifcopi ejut.* In fine verb ifta addidit ; *Optemtu fimBitutem vtftrum i» Chrifto bene vdere.* Operx pretium hxit ifta adnorare, ne fucus ille imponeret hotninibas iftarum teram ftudiofis.

In Fiabaa. monastsaio] ubi LudovicosAc Karlomannus coronati funt anno pccci.xxix.ab Ardegifb Archiepifcopo Senonenfi, ut legitur in Annalibus Bertuuanis.

r< »»»· Quinto] Id feriptum eft in codice Palatino Ac in Metenfi. Antei legebatur *quurte.* Sed hunc errorem efleTypographorum, non verbSirmondi, patet ex Notis ejus ad hunc titulum.

Eviscoevs in corns] Regino in titulo iftius capitis fcripfit : *UdU ftfri.* Quia verb capita duo qux antecedunt, fampta funt ex Concilio Meldenfi, Burchardus putavit iftud quoqui ad eandem Synodum pertinere. Te* Π· P«β· »»r. ***■*'

Dsvrjuoatvs rvsRrr] Regino Ac Burchardus, *btjuAifixerit.*

ko imsndatio wiM JCodex Palatinus addit, *five* ad *cempofitionem.* Quam leâmoem habent etiam Regino Ac Burchardus.

Aumonitionsm] Roâè in codice Palatino Ac apud ReginonemAc Burchaedum, *ejut* adasem*tuuem.*

ET imindationim] lidem Ac codex Palatinus habent, Qr dignam smendariMsm. Item infri, i^uè ad dignam/Sutriattemm.

Suis Cospiscom] Burchardus addit 6r omnibus *fuit purochiudi,* qubd putarer haud dubiè neceflârium eflè ut cùm quis Chtiftianiu erat excommunicatus, id in omnium patochianoram notitiam petfhtretnr.

Placuit nobis]Codex PalirinusadditCr Fide*libue noftrit.* Qux apud Reginonem quoquè extant. Sed non habentur apud Burcharaum, Ivonem, & Gratianum, neque in libris Decretalium. In veteri codice Rcginoni·, quo' nos ufi fumus, hxc verba, & Fidclibai *nofirit,* enda funt heic Ac in capite quod eft o&avum in ifto Capitulari, fic tamen nt manifcfta vefhgia fuperfint veteris lectionis. Extant aurem in Codicibus quibus in edendo Reginooe ufus eft vir ampliffimus Joachimus Hildeorandus. P·g »·».

Sou] In Codice Metenfi Ac in editione Sirmondi legitur *fibi,* nullo fenfu. Emendatum eft ex Codice Palatino Ac ex Reginooe. UJ.C.T.

Pavdsntia TXMViRATos]Codex Palatinus Ac Regino habent pradrarid manon *temperutoc Prefi* ^ttr9i *finiitftuiiuu modeftipa-*

ptACUIT nows] Idem codex Palatinas & Regino addunt, €r *Fiielibut noftru.* Vide qux de hoc argumento paulb antè diâa font. Ibid. c. ·-

Exadicanddm] In Palatino kgkv, shuQmi»· daw erget *(r uusnun* benam *ptunuio·* 4M Atfwjtaupdm *tuctjft hebet*, Crc. 1NA.C.S·

Soisqvs CaNTBNARUs] Palatin./e^fw FÏ*curiu* aryne Covenarur. «T ».

Potvsrint, QOOTixs] Idem, *peneriet ten perfe* padm *cum Miniftrii Ecdefie, ^ttetiec,6x.*

Irsi FADFiass] In eodem vereri exemplari additus *»fuper hue re eot eppeUuvermt.*

EwscoPAttM avt asciam] Codex Palat. *Epifi copdrn uut etium regium.* fbid.c·*··

Siquod iniosts] Idem vetuscodex : *Lepditer* ya«d *iujufti ubftulerit emeuiure ceunmpferu.*

Paaintom bjvs) Idem codex, *purettuaurntt umicenuu ejut ulipuum ituU fidium ponere luerit.*

Rigom tinftva) Idem codex» *Hegum uute-£fixum uoftrenmi tcuetur.*

Qood si aliqo») In Codice Palatino legiu : Quèd *fi uliguit puretuum uut ueticorum eorum inii fidium'penure vduerit .pottftutrvb cum eijururefucicmutficut fuperiiu dSum eft,* ph .**

IM.П. & *nefirAregfiA ra*fcrinii eatedliUes jmUw.

Iaacvmmaquam] Coda· Pake. iracMdui *aut invidia* «mm ense cseurd *iUe»* rentier *iliaA faerit.* kec *Cevet tit and aetfetitfaietffow* dtei fwd netes *flacuerit,* fôdd *neu d almA fatfnnfietfiiAei.*

Ibid.c.ia *Enttnuui* omuuvs } ia Codica Palacmo *Sc* •pod Raginonem & Buxchardum iqptuc arm* *fuun caritatù emaàhn.*

Ssctrr Arosroius mot] Apud Raginonem & Buxdiardum legitur : *facti Aemiatcum fr* 4psjhliram Praebeam. *Gr Iwiutv fttt-* Wan *iterftuuuiu :* fuie *fer fafitaliuttm flacutruntftiAemDee.Â»fiùlefa»ntifm. Et Deùuu te Aie juAicii Afau tfi deRù t Hefa» tram.* 6r *fifafifiu me. Et M Aidt t Mitiee* msam*fiaifer viateri futuit.*

Qvam muimawt] Codas Pake *& lefa-litatem frafant.*

Pia. illam 1 Ibidem,*fer Aefatditatem.*

Suicsmt] Ibidem, *ntftit,*

WAc.m. Piacvrr noms ut J Ibtdem *Ac* apod Reginonem legitur : Plaçait *ndu Grnefiri» FiAdiiu* «t *Prtdjteri.*

VaxoATva } Codex Palatinus *te* Ragit», *venAeat.*

Sic»t tM mbxcato accifivnt] Idem Codex *Sc* Regino » *fuaatè in mertate roitn ff-fimt,*

Pag·*»'· Fuimuunam] Joannes Aventânus lib. *A.* Analium Boiorum pag. <29. prioris editionis de pag. $01. pofteôoris : *Ibt à Grati» Irene.* bec *efi. Teateaici FriAtruaa , AiRa* «jL Qued Renaud *fatem valet.*

Faidsaonam j quam antè ûcnmflimum pignus fimâi Remtgu bcnediâioae olei & coalècraôone in Reginam fuiflè delibutam teftatur Karolus III. in Prxcepco de Cocbiniaco.Sed Coconationis aâa nunc non estant. Mortua eft quarto Idas Februarii » ut docent ejufdem Karoli Diplomata pco Monafterio fanât Germani Panficnfis *te* pco Monafterio Foflîuenfi. Obitus ejus conti-&antè annum dccccxviii. Nulli » ut arbitror, ri ex hoc conjugio prodiere.

CoMiNiAcvM] idem Karolus in Diplomate deCocbiniaco narrat quomodb Frideruna Regina Monafterio fanâi Remigii Remenfis dedit villam quam habebat ex *Aere Jdlicet nefiri regali» teuadii. het efit Cedimacum in comitatu LauAunenfi. aKcorfai Cenftjfau Ckrifii Mar*cidMi *guitfcit. Sc Ecclefiam uaam in Cretane,* In PnectMo verb Lotharii Regis ifta leguntur : *Netamfari vdmu» omaium atfirorum Mufirin Fiddium tam frefentuonfidicumuim Grfuturorum, fueaiam Domiam Kerelat Francorum Rtxt anu viddicet ntfar, atfue indita conjux eiu» Frederuma Regina fatrodnia fandi Remigii Francorumgenat dfofidi* Gr *Antii fariefi ffecidiafaRndiligtntet* €r *digadfamiliaritate* cem*fUkatu, locum idui urtn* 6* *fdUtnare Aerati fadaeruxt, v Atneficii fui larmtate fare Identer ingenderunt. Inter fua munificentiafua veeiva Aenaria, fradida Regina , annuente iAaut confirmante gfaiefo Rtre Rarole. villam Cerhntacum, miam mutem Reguu ficre Aetalicii accefcrat atfuelEerA henAitatt fejfiAcAat t ft» Regit et JuA falam necnen* ftr*fettaterum rem^ fieen cum nufaAAu fr affeaAiciii fui» integrifaaEi EetnifU late traAtAit.* Te»ft>

Matvlh] Legendum *Marfafi.* m planas» eft ea his que difta fam.

Rmnvm noms Aurtnas] Charta Adradi, Ducis Aquitanoram, in ChartulanoEodetixBc»· vaceafis cap. 4y j. *DatumfiAei fam cemmdfan v. lAut OMt. amie v.* puad Franci dsmMte*fiavenmt Regemfitum Cardum* Gr cemrd *Legem degemat RaAaUum fai ia Regua.* Aha Charta rinidem Frrls&r cap. 41. *Jfa atitt.* Kal-Marcii» enne *tertie* ane *Rarden Rea fer mfiim Francet AdumatatuedL* Ouina Moaaftaru Nobiliacenfis in Dracefi Piâanenfi : *Data mtt^e Decemtrie nane gumte RaAdfi Regit , gaaaAi Rarebu ia ctfaAia teaetatur.* A» <M·

SsNioas ivero J Van non estât in *Ce*-pitnlaribus, neque in Codice Theodofieno. Vidatur autem addita ne Hilduinus objacere poftèt Epifcopium Tungrenfe fibi datum À domino fi» fiufia. Nam fi juftus ac legidtnus dominus terne non erat, <ôdperrafi>r, donare non poterat Epifcopium. Voc tamen*jufa* repetitur apud Uâacum p*. eat· >.

^Hm Î dicimuii] Ludovicum Balbum confiscntum fuifle fexm Idus Decembris docet ipfe in Pntcsnco quo Abbatiam fusât Eligit *tc* villam Gentilieaim confirmat Ecdefin Panfien*fi : EaJuuiAcm FaRe ut Aiem* d *Dee nefa tenct/aunaieau,gua efifexteUMDetemtrit.Gr Aiem nejbi fitturi eUtAt Frerfd memeratat trc. cdeAret,* ¹ᶜ*.

HsKMiNTnvms vvrr consschata] Srmoo dos in Notis ad hunc locum peg. I17. esiftimat illam fuifle confocracam poft mortem Karoli filii, quem anno dccclxvi. infidid cafit estinctnm narrant. Verùm cùm Hermiatradim confier fuifle coniecratam in Concilio Sueflionenfi, quod habuum eft xt. Kabndas Septembris, dc Karolum obiùflè tiu Kalendas Oâobrâ ejufdem anni. maniAftum eft HarmincnUam 10-ronatam fuifle aneè moram Karoli. Annate· Bertiniant ad annum stcctivt. *Aategedm* Udem *Effafi ei iffa receAertat arte. Carda» eetfetit ut uaertmfimm HtrmiatruAem in Reginamfacrarent. (fineAttr iffeattdfaue .in Aa·filiceJaxEi MeAarAi faeruat.* Etmfiddeobim Karou t *CardifiUtu nemiae Carda» fr Afa tenerum Rex, flaga fuam ia cafite and ail·· guet usui acctftrat . terdre tetnmeee* (dia*tiAt tfdemticA feffieae vexata», tu, KalcaAa» OAams te fuaAam villa fecù» Rtfatùaca» metitur.* Pae· ·“

nccc xxiv.) Hoc enim anno Lotharium Romam profeâam eflè juin Ludovici petris docet Eginhacdm, ac *vice fuA fim&u ea gua rerum nectat fiagfare viAtfatur tum aeve Fentfit*·erone *Ramaae Fefule fiataeretacfirmaret.* Ec inm : *Letharita veri jnxtA fatrii FracrftamRe*mem*frefabt». A Eugenie Fentifict IteaerificA fufeifuur.* Cai cùm*faunRa AU futtfecent,fincun* Pcpuli *RemaaijamAuAim fueruniam Fra·fulum firvtrfitate Atfravatum meatcrati Fentfi·dt* *AenevdA iftefa ue cerrtxit ut euutet ëui returnfuanua Airiftitat graviterfacteat Atfda-* Pag. t*r.

TM.H> *ü,, de reftitntione bonorum fiuna» ɇqua per U-liuf adventum, Du douante,provenerat, mugnfi-cd efltnt coafofaü.* Contigifle ifta fine tnm , *tc iar&m* menfe Novembris, colligi poteft ex vira £trôi Rudperti Epifcopi Salisbargenfis apud Ca-nifium com. vi. pag. 1146. ubi ifta irôunrur: *Ipfi* «um *jldtlrious anno NatMtatù* £)mu›m *DCCCXXW. pallium accepit ab Eugenio P*P* Idibut Novembres, prnfinte Lothariofilm Caroli eufti.*

9«. !»‣ **! *‹ Ad limina a. Parai J Ptrceptum Lothatii in Chronico Farfènfi pag. *6*59. IgMur *ego Loth»· ruu Auguftut paterna concordat voluntati* 6r *obtemperant juflù , cùm protegat» Du quietd profperitate ad limina beati Petri Principis Apofto· terum eratiouit* «tfnr *exthaiionis cjifdemJanSn Dti Ecclefia gratid venifftmut.*

.***. m•. caF *" Volumus ut Pov. Rom. J Vécut nota mir-vinalis in uno Codice regio : *Non eft putandum Populum Romaum ulterius efle interrogandum, quandoquidem Romand Lege confefli funt fi vi-vere ee tempore.* Vide Marcam hb. $. Hift. Be-nesrn. cap. 1.$. 5. &Gallandiumin Fraâatude Franco-alodio pag. ,19.

«Ti,*. ,M* ○ ‡ Incipiunt Capitula] Edita fuère Floren-tir anno mdclxxv. i clatillimo viro Carolo Dato» fed valdè mendofa ac mutila. Nos illa emendavi-mus & fupplevimiis ex antiquis Libris Biblio-theca: Reguc.

Curte Olonna 1 five Palatio Regio, ut le-gitur in Prxcepto Lotnaiii pro Monafterio fan&e Chriftinx in regno Italico. Hinc autem difeimus fitum Olonx. Nam cùm in Prxceptis Ludovidr Pii , Locharii . *tc* Karlomanni Monafterium fandx Chnftinx dicatur fitum efle propè villam five curtem regiam Olonium, *tc* apud Glabrum Rodulphum in vita fandi Guillehni Abbatis Divionenfis cap. 1 j. legamus illum, cùm per-veniflec ad Monafterium fandx Chnftinx , in gravem morbum ineïdifle, *tc* pofted , cùm pau-lulum convaluiflet, Vercellas venifIet , mani-feftum eft Olonam Palatium Regium in illo tradu fuifle. Referenda autem funt ipfa Glabri verba · *Ad coenobium,* inquit, *fan3» Chrifttnn perve-niens , in leSum decubuit .· ftfi paululum conva-lefiens, Percellas devenit, rurfufque ibidem gt.i-vtùs periclitari cepit.* Vide Paulum Diaconum, lib. *6.* de Geftis Longobardor. cap. 58.

lod.c.i. <j(IIBIK homo] Vetus nota marginalis in uno Codice Regio Levis Longobardorum : *Hac Lex videtur rumpere Legem Ludovici Ut fi cu-iufiunque firvui liberam mulierem. Sed non rum-pit .· quia illa refpcxit de femina dutla àfervo in fervuute reverd conflituto, hac veri dt du3a ,* no.·» i *firvn , (ed d Ubero pofted propter malefi-cium fervo faSo.*

Pro aliquibus causis] <4 *eft, pro debito· vtl crimine ,* ut ait glofla interlinearis in alio Codice Regio.

J*.; ***' ○ ' palatio] Sic habet editio Florentina iftius Capitularis. Codices Regii habent tn *pala-tium.* Apud Bohetium & Lindenbrogium verb, *ad placitum.* Quam lediouem puto efle melio-rem

Comitis] In uno Codice Regio legitur *Régir,* vitio hauddubiè Libram. Tom. u.

In potestate Episcopi] Vide Janum i Cofta in Libram fecundùm Decretalium pag. *97. Ibid.c<·

Scubiis] In Libro tertio Ltrâ Longobardo-rum legitur *excubiis* in antiquis Libris dc editio-nibus. ^id.c.

Pracbptum bmunitatts] In eodem Libro Legis Longobardorum legirui , *Practpta anmu-tatum tmptdtmtmum* nsn*proflent.*

Vt Cancbllarh] quo· nunc Notarios vo-camus. Itaquè Nicolaus Bohcrius hanc interpie· rationem huic loco adjecit : *Nota Notarnt de-fat efie* hones & *veraue.* , ..

Db pecunia] In uno Codice Regio fcriptum eft *dtfubflomia.* Que kdio fluxit ex interpreta-tione. Nam *pecunia accipitur hic fre qualibet fubftantia ,* ut ait vetus nota marginalis in eo-dem Codice Regio. Vide que fupri dida funt ad caput 14. Libri^rertii.

Db pbcunia] Vetus nota marginalis in uno Codice Regio : *Ut nonfiribat venditorem pecu-niam fufcepijé nifi pridi fit filuta. Alii itd di-cunt de pecunia ,idefit dc coutroRu cùmpecunia datur, nifi priée canam firibat qudm pecunia fueritfiduta.*

Antequam Lio. pretium] Eodem Glofla: *Hic dupliciter intelligi poteft, id tfi, ut non anti firibat dc pecunia, id eft de re , vel non anti firibat qudm legitimum pretium de pecunia detur.* Alia Glofla fic habet: *antifiribat de re vendita qudm pretium numeratumfit, vel aliter , ut non finbat inftrumcntum de pretio dato antequdm pretiumfit numeratum.*

Db Cancellariis 1 Vetus nota marginalis in pofteriori Codice Regio : *Hac in Late dice-bant quidam,priufqudm cartula faSa effit and veracei hominu, quid falfa appellari non poffet. Quod nequaqudm verum φ.* IM> cap. «1.

Ut MuuBats romana) id eft , mulieres qux fecundùm Legem Romanam vivebant an-tequam virorum conibrtio uix fuiflent. Vide No-tas ad Salvianum pag. $94. fecundx edidonis noftrx.

Singula plibis) id eft, Ecclefix bepcifma-les, ut legitur in titulo xtvn. Capitulorum Ka-roli Calvi cap. xi. ubi vide Notu noftras. Capi-tula Ludovia 1l. tit. *j.* cap. 1. *dc rcftauratioud plebium.* „4, ca›. *».

Dh feminis) Vide fupri pag. 1051. ubi mo-nuimus eam Legem tribui Karolo M. in Libris editis Legis Longobardorum. ibid· c. «»,

Lex Longobardorum) id eft , Liutprandi Regis, lata anno xvi. regni ejus, qux habetur etiam in Libro fecundo Legis Longobardorum tit. *6.* cap. i.

Capitulars genitoris nostri) Ludovid Pii, quod extat in Libro quarto Capknlatmm cap. 19. Quod reâè notavit Auâoc Gloflie in uno Codice Regio Legis Longobatdoram. *Hia rtfpexit,* inquit, *Legem Lodovici retro , Si quu rtrjuat profidnte animafua, fuprd de ult. vel. I. ult.* Pag. i*s› **. ***

Sicut Lex) Vetus Glofla intetlineatis in BiAc-H

Tta. U uno Codice repo : *Recolit Legem Liufrui. Si emdur Ubera r. t. e. Et per boc de Longobardu tattntmmodb tmdkribui loqui videtur.* Hk Liurtmndi Lex defcripca repentur in libro fecundo Legis Longobardorum tit 9.cap. j.

f* I»*. **,'. St quis auquim Jln Capitulis qu* Philippus Labbeus edidit in tomo fepeimo Conciliorum p. 1$5». ex fchedis Sirmoodi , iftud quoquè repentur cum hac pnriâûone : *Concejiu quoquipetitiuui veflras confidtravimus etiam tu qua d toosjampndtm ptrvtntnuu* , & ad *refteandas malorum infidiMiones hifdcm adjungere Capitulis. U tfi: Siquis alitium dealiquo maUavtritnegotio&c.* Vide Capitula Ludovici U. tit. 1. cap. j.

»,T· 4" Haic rout Camtusa] Edita funt in tomofeprimo Conciliorum pag. tj< 1. ex (chedisSinoondi. Estant autem ut Codice 1j8t Bibliotheca Colberrinz, in eum tranftat* ex fchedis diflbhtris Bibliuchec* Thuanx. Cùm enim has reperiffem, videremque effeejufdem turma cuius funt extera illius Codicis illas in finerepofui. Ex lihedis ergb iftis defrripferat Sirmondus.

fUd. c. a. Quod ad Olonam fbcimus J Hinc patet Capitulare ad Olonam non effe integrum. Nihil enim illic legitur de Ecclefiis emendandis.

Destruantur] juxtà Legem Karoli M. qux extat in Appendice prima Libri quam cap. xS.

Secundum jusi. geniiorh n.] qux Libro ptitno inferta eft cap. 8 5. ubi vide Notas noftris.

Ibid. t. ». Cum fusti] Jam monuimus ad caput 14. Libri 4. iu Cod. Legis Longobard. feriptum elle *cum furore*, Sc furorem heic accipi pro fulte.

HI> ώ.1. De ristitutione Ebbonis] Epiftola Epifcoporum Concilii Tricallini ad Nicolaum Papam : *Defunffo tutem eodem Imperatore, Hlotharius ab Itali* in Fraudum venit. Cui adJFormaciam civitatem Ebbo, deducente Bofone Abbate.* C» *commendatus ad cuflodicndum fuerat, accurrit ; eique HlothariuspoB aliquot dies per Edi&um imperiale , quod in altera fihedula vobis mittimus, fedem & diocefim, confettiirntibus & cooperantibus non paucis Epifcopis, ficut ibidem tfi feriptum , refluait.*

P«β M‹ CartruLA df rfbus] Edita funt ab Henrico Caniio poft Capitula apud Ticinum faiuita anno ocecL.

JM.IW· **' ** CaFITULS IDITA AN. DCCCLTV.] vel potius dcccl v. exeunt· , ludicbone quanâ. Tùm vero agebatur annus fextus imperii loidovici, ut colligi poteft ex his qux diih funt in Notis ad Gratianum pag. 4» 5. Illa cùm Libbeus inveniffet inter fchedas Sirmondi , «leteriptaoue illic client poft Capitul-i Lotharii addita ad Legem Longobardorum , putavit is eft:· lèvera Lotharii, ad annum ix.ccxxvt. letttlu.

Populi salvat. ' Apud Labbeum , *populi parem vel falvattonem.*

Pop, Hf. t·»· ·· Patres nostri vu nostri] Editio Labbei, *reclamaverunt vel patris noflri fuper eos fuptrfiuas, frc.*

P··. si·. c»p. s· Patrono ijus] Labbeus , *patroni omnia cum lege emendent, & infuper pro incauta prafumptione ban. no. componant.*

Ibid· C.J. Dt charti»] Vide Capitula Lotharii tit. j. «P·M·

T·-,·· Capitulis] Sequitur pofteà in editione Labbet. *U efl. Si quis aliquem dt* etym *maUuvtrit negotio» &c.* Repeat ancam heic Ludovici» Confrimtiones Locharii petris qux inter Capitula ejus habentur tit. a.cap. j i. & feqq.

Pofteà loquuntur in ediriooe Labbei duo Capitula alio tempore fuperiotibus addita , aux quoniam non conftat ad quem Principem retari debeant , ad Lothariumne, an ad Ludovicum, fuis locis non reddidimus. Quamquàm huc magis inclinat animus ut exiftimem effe Ludovici. Sk ergb habent. FWr Cupri

Alio tempore didusJerentjJlmiLS Auguftut mfluuert praevidit Capitula, h d '

I. Si tjuiilibct Epifcopua , Abba t vel Comes 111 propria fede vel domo aut villa relidet, homines ipfius deprzdaciones fecerint , mefles vel prata defenfionis tempore devaftaverint, ftc hoc cognitum abf que injufta dilatione non emendaverint, fie faâori condignam caftigationem non impofuerit, ipfum malum ut Lex eft emendare cogatur t & infuper quadraginta dies & nodes vino & carne abftineat.

II. Per viam quoquè ad palatium veniens aut rediens cuicunque homines rapinam fecerint , Ac cognito ftatim non emendaverit, & faciori condignam caftigationem non impofuerit , omnia qux rapta funt ut Lex eft emendare cogatur , Ac infuper triginta dies à carne Ac a vino abftineat. Pag U··

Ancilbbrtus Archiefiscofus] Mediolanenfis.

Andrias Patriarcha] Aquilcienfis. Sed aut falli funt Catalogi Anriftitum Aquilcientium, aut Andicx nomen hek perperàm politum eft pro nomine Theodemani, quem anno dcccl. fuifle Patriarcham Aquileicnfcm feriptum eft in Ptxfationc SynodiTianenfis.

Josffh Archicafillano 1 qui Epiftopus 8c Archkapellanus diciturin eadem Pnefatione Synodi Ticinenfis. Fuit autem Epifcopus Eporedienlis. Hinc autem colligi poteft Archkapellani dignitatem jam Am prolabi ctrpttfê in palatio Regum. Itali*. Nam antei Archkapellani qui Epifcopi erant, primum locum fuper Ardiiepitcopo* obtinebant, etiam in Concilia , ut alibi diftuiu eft. Heic verb Jofeph Archkapellanus poftponitur duobus Archiepdcopis.

Injuria.] Dubium non eft quin legi hk debeat, Incuria. Similem errorem nos oiim fuftulimus ex Libro primo Salviani adversus avaritiam, uti obiervatum illic eft , pag. 419. fecund* editionis.

Quo» gfnitor vester] Vide fuprà rit. 4. Capitularium Lotharii cap. 1.

ADMoairioNi] id eft , auâotitate , ediAo.

TAM.Q. F«g· m. **Possunt**] Dubiam «â utrùm hricpefÎMilegl debase aut périme.

Psπμ ·»*τιαμ] Vide Bignoaii Norasad Mar- «»··»· -«ulfan peg. 177. ubihaac qaoqul locum refer.

. PH· iff· Constitutio raoMOTiawn] Capitula Mb editionis honor· donate font à Camillo Peregrinie, qui ait illa cnoftitacB efle anno, at àuat, DCCCLXT1. βXβOMO.

n»4c.i- Qualitatim] Hac vat corrupta head dubii eft. Legendum eft *erqualittr tuu* «liquid fimflc.

PafrM*. St qumcul vatoxum] Ivo Cernmenfis epift. 171. capot iftud reperiflë (e air in *LAro Capetuioram* rtfeham *auSoritate Epifi^onmemfi^* nuanoa » & in Decreto ex Libro ffiptimo Capitularium , uti fuprà pag. 11,9. monuimus. Quod cùm Jureras non invemret in Libris Capitularium , huc défendit ut exiftimarec Ivooem ufum efle Codicibus amplioribus quàm fine cula exemplaria. Sevan» verb in Noris ad Sidonium S;. tj. Pitheum & Juretum reprehendit quhd nftituriooem illam ab i vooe laudaram potaro· riut fumpram ab illo efle ex Capitulis Karoli Magni , cùm (impliciter Compta dicatur ex Li*bru Capitulorum regalium*, id eft, ut Savaro interpretator, *n* Concilio Toletano. Sanè certum eft illam estate in Concilio Toletano duodecimo. Sed cùm veteres toafiseverintreferre Confticutio»ŋes Karoli M. *9c* exterorum ex *Libro Capitularum rogalium* fire *imperAleum*, at apud Hincmatom epift. *19*. peg. j 10. ft in Concilio Trot· teiano ft alibi, mamfiëftum eft Ivoncm efle locutum de Codice Capitularium ab Anfegifo ft Benediâo Leviri coIlcAo. Nam oubd hodie caput illud non repetitur in illo Codice, puto hinc •romfle qubd cum in exemplari quo Ivo utebatur deeflènt aliquot capita füb finem Libri feptimi, ftudiofus aliquis nunc hiatum fupolevitex aliis Capitulis regalibus, excerptis videlicet à Karolo M. aurejue filio ft Epifcôpis Gallicanis , ut tùm fidebant. Quippè hoc Capitulum religioeè olim euftoditum à patribus noftris fuifle conftMt ex his qux à viris oarifimisobiervata heic funt, tùm etiam ea epiftola Getberri ad Vildetodum Epifiropum Atgenrinenftm, in qua loqueris db Arnolfo Remenfi Archiepifispo ait › *Sed dm* d *fefautorti maximos negmtiaju» difledererefeofit, territet. Regem adiit. aovifipu facrameatit ac* ŋeris raram *cmdbtAuAut régi» menfa particeps fa&u tft j* «tfue *iti ird Regis fedatd, omai crimiaefe* rxentm *credidit.* De firofu pocrb iftius capitis vide Maream lib. 4. de Concordia ûcerdotii ft imperii cap. 14. §. *6. η*. ft Seldenum in Libro primo de fynedriis veteraro Ebranram cap. »··P·β· JS5· Teu.U

STEPHANI BALUZII

NOTÆ AD MARCULFUM.

P*g *tth* AÆ A*cvin 1 Varix funt eruditorum homi- JLV1 num lententi* de xtate Marculfi. Quidam enim vixifle putant fub finem prime ftirpis Rogum Francorum , alii Karolo M. regnante. Vide M. Antonium Dominicy in Tradatu de treuga & pace , Labbeum in tomo fexto Conciliorum pag. 5 jo. ft fequenti, Launoium in aflertionc inquifitionis in charam immunitatis B. Germani Parifienfis pag. 619. Quatremarium in privileged fandi Germani propugnaro pag. 11 j. & Conringium in cenfura diplomata Lindavienfis pag. x io.

Lanosxico] In Codice Pithcri legitur *Glidulfo.*

Pig. ir·· Lixinknsis] Prxceptum Lotharii Imperatoris pro Monafterio Sabinenfi apud Duchefnium tomo m. pag. *660. Sed ita immune & liberum effet ficuti catera Monaflerio infrd regna Francorum conftituta funt·, id efl . Luxovitnfittm, Lirmenfium* , f- *jigaunenfium.* Vide Mabillon. torn. 1. Mufei Italici, pag. *60.*

Pig >·*· Cum AXiMANiA sua] In exemplari regio legitur, *cum arma fua.* Er juramentorum fuper arma frequens mentio efl in Lege Longobardorum : qux quonam modo fierent explicat caput ultimum tituli xvi. Legis Bajuvariorum. Retinuimus tamen ledhonem qux *anmania* habet propter rationes quas Bignonuu hekjafien|>. 899.

Pig. iff· Paovter siMPLiricATEM] Vide Janum à Cofta in Librum primum Decretalium pag. 1,7.

Dulcissima ilia mba] Vide Cujacium lib. *. Obfetvat. cap. 14.

Stavo Mto stcuTA is 1 Vide epift. 15. & il.Einhardi. tap. o.

Rsfudianoi locus patst] In veteri Codice Archivi Regii Barcinonenfis extat veras Charta dedivortio inter GuiUelmum Raymundide Moncada , Seneichallum Comitis Barcinonenfis, ft uxorem ejus Beatricem fââo anno mcxxxV. cujus mentionem facit Ftancüicm Diego lib. s. cap. ij 9. hiftorix Comitum Bardnonenfium. Sunt qui puram divortium interceffifle propres affinitatem que inter conjuges état. Sed in veteri Charta nihil legitur iftiounodL * Pig- 411.

BiToaici] Bignoniusft Sirmondns ediderant *Biturige* , quia kiebant litatas e ft m frequentet invicem permutari iblitas à veteribus Librariis. Sed tamen retinendam in hoc loco eflè leâionem regii Codicis probant feouenua, ubi Ebroinus ait fe his literis commendaritiis addidiflè quartam civitatis fust literam , id eft , o, quam illi contrà veteris exemplaris fidem mutarunt in Y. P«β> Ht.

Domni nostxi il1.] Ink veras exemplar. Editiones habent Demini *noftri Caroli.* Qux *ianb* left» bona eft. Sed nos lecuri fumus 'auctoritatem veteris Codicis.

Formula ifta non extat hoc loco in Codice Regio , fed in initio voluminis , quod habet hunc titulum : Inciviunt cautas iknicas. QUAL1SCUMQVX QUSUXAIS , IBI INVBNISS. Vetus Codex notarum qux Tyroni tribuuntur Mf. in Bibliotheca Regia : *Incipit pro·* isgas *di Notii* Jtaicis. Philippus Labbeus in Specimine

Têts-Π. Specimine anâquanim le&onum pat. 44. commemocar codicem Puteanum cum hoc titulo ; Lifter umut mi *Staid· Nonius* Marcellus : Senka *fignificat faux. Pomp. Ptfioribui : Pappus hic medio habitat finiet · non fofcuncia. Idem Praconepofteriore .· Sed au exercetfinie» nequam noque illo quidfaciam ficto.*

F»t. «π. car·»»· Vika] id eft , uxore. Sic conjuga apud Symmachum lib. j. epift. 14. *Non priât conjugam tfai quàm fobolem accejfijfe cognovi.* Et lib. 9. epift. i *o.obfifam à morbo conjugam.* Ubt vide Notas dodiffimi viti Frnnciici Jureti.

PM– 417« CJr' *·" Di LUCTUOSA hereditate] Luduofa eft portio quam parens ex filii defundi bonis capu , id eft /quarta portio de rebus filii, ut interpretatur Anianus ad l. a. Cod. Theod. de inoffic. teftamento. Vide Legem Wifigothorum lib. 4. tit a. cap. it. Inter fchedas illuftriflimi viri Perri de Marca, Archiepifoopi Panfienfu, reperi ilium ifta adnotaffe ad gefta Judicii cujufdam i Bono Judice habiti, qux extant in Chartulario Ecclefix Barcinonenfis : *Infententia lata d Bono Judice palatii anno xxxiij. regnanteRoberio Rege, dicitur mater propter quafaam hereditate» luRuofat filiorum fuorum pqfitdere alodium quoddam. Undi patet fienfiut hujut diSionii . qua extat in ulit aRu , PER LUCTUOSAM.*

Ibid. < 41. Constris] id eft, cuftrix, five cuftos, ut Bignonius emendavit. Vide Formulam fuperiorem.

P«χ·4θ. Secundum Legem Rom.] In veteri Codice ex quo Formula iftx édita font nullus exrat titulus. Bignonius hunc illis prxfixit ut facilius A exteris difeemerentur, ea de caufa quia ferè omnes iis feriptx fint qui Lege Romana urerentur.

Pag. vi. e**· '** Eat , fergat] Regino , *tomqut pergat.* Quod melius eft.

Pag. *err.* Conjuncta non solvuntur] Secuti heic fumus audoriatem Codicis regii. Nam Sirmondicus habebat *contra&a.* Apud Amanum in interpretatione Pauli legitur *conjunBe.* ·

P··–'4»· ***" *'' In matriamen TANTUM] In veteri Codice legitur *in matriam tuntU* memftra.Pro quoSirmondus legit *in atrimentum membra.* Bignomus emendavit in *atnamento membra.*

Pag. io». cap. »· Naufragata] Malè antei legebatur *naurota.* Annales Bertiniani ad annum ixcclxx. de Ludovico Rege Gennamx : *De quodam fiolario vetufiate confiSo fub lignit cecidit . fr aliquantulum naufragatur* in *brevi convaluit.* Prxceptum Karoli M. in Chronico Laurishamenfi : *Helmericur Abba nobis innotuit eb quid carta per diverfa loca-Ecclefia fua fian&i Naqarii perdita faiffent &· naufragate»* Vide Concilium Toletanum XVII. cap. 4.

P* w eq.·>. Imaginario juri] Veros Gloflarium bibliothecx regix : *Imaginarius, fubpofitaperfona.* Collatio prima Carthaginenfis cap. 65. *Pervidetjam hinc praflontia tua duoi in untut plebe fuijfc imaginarie conftitutot.* Concilium Turonenfe II. can. j. *Ut corpus Domini in alterit non in imaginario ordine. fed fub Crueit titulo componatur.* Vide Notas ad Gratianum pag. 41t.

Pag. *fai* <*··' Ultimissima] Libellus precum Marcellint & Fauftini pag. 87. *Nefcient quid . Chrifii Dei matiattiamminimijfimitfervulit ejutpatrociaetur* Tgm-Λ Edidum anni duodecimi Liurprandi Regis Longodardorum cap. g. *De G«pudui verO nqfiria volumus ut quicunque mimmiffimum in tali ordine occifiu fient.* Vide Notas Holfteaii ad adu fandarum Perperus & Felicitatis pag. 91. in editione Parifienfi.

Dum l mal it iR] Formali ifti ufus eft Viddo quàm filium fuum Amblulfiun ofterret in Monafterio Noyalicienfi, tempore Karoli Magni. Erat etiam in ufu in Monafterio Cluniacènfi, nr patetex antiquis confuctudinibus ejufdem Monafteni lib. j. cap. S. Ei etiam ufus eft Pontius Comes Impuritanenfis aeno mlxiii. quùm filium fuum Petrum offerret in Monafterio fandi Petri Rodenfis. Vide etiam Formulas à Gallandio editas in Tractatu de Franco-alodio pag. j ; 1. carit'· I

Suos traders FiLios] Homilia inceni auctoris in Dominica odava poft Pentecoften in vetuftifInno Codice Mi. Ecclefix Lugdunenfis : *Sunt multi mJanSa Ecclefia qui ab tpfis infantia fua cunabulis mancipentur Dei ftrvitio , Cr omni tempore vita faa immaculati Deo firvtra fiudent, fivi in Monaftico ordine tfivi in Canonico.* Iftud i plenfque parentibus fiebat boni mente ac ftudio pietatis. Nonnulli tamen hoc infrituto abutebantur ut familiam fuam liberarent filiis inutilibus. Docet iftud Udalricus in antiquioribus confuerudinibus Monafterii Cluniacenfis ad Willelmum Abbatem Hirfaugienfem; *Accedit altquotient admodum grata & joeunda memoria pollicitatienit tua de cavendo ingenio quorumdam* Eμ μ ιμ ιιι *fecularitun . qui nimirum non magnopere curaturi dealio qudm dehacfola temporali vita . pofiqudm domum habuerint, ut itd dicam, plenam filiorum & filiarum , aut fi quia eorundem claudat erit aut numcut , furdaflet aut cecut, gibbofitt aut leprafut t vtl aliud fdd* far* *jufinodi quod cum aliquo modo feculo facit minui acceptum , hunc quidem imptnfiffimo voto ut Monnchuifiat offerunt Deo.* Quod imitatum videtur ex Hieronymi epiftola ad Demetriadem de virginitate fervanda. *Solent.* inquit. *miferi parentet fjr non plena fidei Chrifltaru deformet (r eliquo membro debileifilial t tuin digno» gtneroa non inveniunt, virginitati tradere.*

Palla manu mea involuta] Vox *mea* redundat in hoc loco. Agitur enim illic de manu infantisoblari, qux fecundùm Regulam fandi Bonedidi cap. 59. debet involvi in palla alaris, id eft, in illo velamine quo velatur altare, urfiugo Menardus re&è interpretatur in Notis ad Concordiam Regularum pag. 9^4. Cera autem eft hxc ledio. Apud Gratianum tamen ai.q. 5-cap· 4. legitur *pallio* contri veterum Librorum *ii* Ivonis fidem. Ut mirum valdè fit .vuumdodum Franeifeum Alteièrram in Notis ad Crefconium pag. 1f4. pravam ledionem pottulilTe fincerr.

Trado coram testibus] Vide Glabrum Rodulphum in vita fandi Guillelmi Abbatis Dii vionenfiscap. 1.

Promitto stabilitatem] Vsde fandum Gregorium lib. 1. epift. 40. A. Menudi Notas ad Concordiam Regularum pag. 940.. 97$. 1005.

Prjeskntb Abbate] Sandus Bernardus t71'

NNon

T·μ. u. βP*A· 7· "P·17· Itfmnèçm «#*folemnitcr* ac re-*gltlaruerprofiteri ^uemmaVprafimia Abbatit. In pr^entie ergb tantum t* r m «mm ad natam *ipfiutjucnjuffueprojeftie.* Tejftsprsùuttadfataar *Abbot*, h m di/Luer *profeffionis , adjutor* «m *fraudator adimpletionu , vindetc* mm *αηΟοτ pro· v»rutiit»'u.*

De Monachis fimdvis videfuprà lib. 5. Capitularium cap. 379. &: hb.<. cap. 10I. Vide etiam Hugonû Menardi Notas ad Concordiam Regularum pag. 5S0. p<i. 97t. ioio. de Flodoardiun iib. J-cap. 14.

Canis ad vomitum suum] In Regula fimdi Ferreoli cap. ao. Monacho dicirur vagari eum non decero, *ne in yitto ti/tm Jeudi deleSaitone elebaïur ut redeat ad vomitum fium.* Regula Monaftica communis fandi Fruâncfi cap. 1 S. *Comperimtu per minia cauta Monafterie , fui cumfacultatulûfui» ingrtffi funt. pojied ttpefaRot* , «un *grandi trprobretione repetere , & fecuium , food reliftarant . ut canet ni vomitum revocate.* Memorabilis eft hiftoria cujufdam Monachi Cenomanenfis ad feculatem converfa* tionem redeuntis fub imperio Karoli Calvi , quam reperi in vetuftiffimo Codice Mf. Bibliotheca Colbeninz , dignam profeâb quz heic 1 nobis edatur in Appendice adorum veterum. Continet enim multa notatu digniffima.

Synodus Nicana 1 Certum eft Nicznam Synodum nihil ftaruiflê de Monachis fugitivis. Sed riim, fi quid certum ac perpetuum cue vellent, ad eam Synodum referebant ; veluti.obfervarurq eft fuprà de precariis, quas in eadem Synodo decret as efle docet vetus codes bibliothecz Tellierianx. Extant prxtereà alia exempla hujus moris.

P«t J'|. Poft editam à nobis hanc Formulam,deprehendimus eam à Francifco Pithoo publicatam fuifle in Cioflario ad Julianum AntecclTotem in verbo *commendatoria.*

Joseph] Atchiepifcopus Turonenfis, de quo hxc leguntur in vita Alcuini fub finem : *Teftatut eft fifitidem Jofiph Arcbiepijcopus per totam* rwc*tt*m &▪ *ab* ea *& dfiât vifumfuiffe.* Et paulb poft : *Audient verb ctvitaiu Turonis Jofeph Eptfcopus. vir bonus & Deo amabilis, beatum obiifie Alchuinum , advenit celerius illuc cumfio clere,*

Fredecisi Abbatis] fandi Martini Turonenfis , dc quo vidi Notas ad Agobardum pag. 70.

P»«. lw- Bonis Monachi Sanoal.] Quz fequuntur Formula fex, audorem agnofcunt Ifonem Monachum Sangallenfem , 8c à Goldafto editz funt m tomo fecundo Rerum Alamannicarum inter veteres chartas fandi Galli.

Bonis [E-kehardus in vita Nockeri balbuli cap. *f. magifttrio Yfinit omnium artium eruditiffimo & maximi divinarum firipturarum perotiffimo imbuendus truditur.* Idem in libro de cafibus Monafterii fandi Galli cap. a. narrat vitam ejufdem Ifonis. Mortuus eft in Monafterio Grantuvallenfi anno dccclxxi. pridie Idus Mail. Extant ejus gloflz in Prudentium Atncenum.

ftg.toi. ▪f.e. Adlocvtio Missoa. Imp.] In veteri Codice fandi Michaelis ad Mofam , ex quo Sirmon^us edidit hanc Formulam . titulus nullus erat. Ipfe putavit effe Epifcopi Vifitatoris. Nos ex contextu ejusdepcehendimus adlocutioncm ede Miffotum dominicorum. Nam ex Formula sti. * xni. colligitur magnam fiiiflè càm auâoritatem Mitforum iftiufmodi in eiedrombus Epifcoporum.non iblskm regnante Ludovico Pio, fed edam fub imperio Karoli Magni. Inemftolaquippè Hadriani Papz ad Tilpinum Arcniepifcopum Rernenfem legimus, quum ageretur *de* otdinatioM Lulli Epifcopi Mogundni, injunâum fiiifle TU» pino ut unà cum Midis ejufdem Karoli diligenter inquireret omnia de illius ordinatione, & fidem ac doârinam illius arque coovtrfâtionem *8c mont* ac vitam inveftigaret. Ipforum quoquè Romanorum Pontificum ehâ» fieri per illas tempeftates non poterat extri prrfentiam Miliorum Dominicorum , uri pluribus diâum eft ad Ago* bardum pag. ity.

Antè RobertumQuarremarium nullus dubitaverat de veritate iftius epiftolz, quz defcnpta re· Çtrieur inter epiftolas Lupi Abbatis Ferraneniis. andem in anno mdclvii. quùm propugnaret privilegium fandi Germani Panfienlts, epiftolam iftam & fequentem accufavit falfitads, paràm feliciter. Quas enim obfervationes profert adelevandam earum fidem *ic* auâoritatem , nullius momenti fune, mtâ quidem fentcntiL De tempore porrb quo Ercanradus Paxtâenfis Epifcopus decedit, nihil certum dicipoteft. Uiud fané confiat , mortuum non fuifle anno occcun. at vulgb putant, cùm ex iis quz dicunrut ad titulum xviii. conflet adhùc in humanis fuifle anno DCCCLVI.

Pxasvlibvs] Ità vetus exemplar epiftolarum Lupinarum. Pro quo Maflbnus edidit *fret-, fintibus.* Pofteà Sirmoodus, quùm epiftolam illam deferiberet in tomo tertio Conciliorum Gallia , vocem illam mutavit in *proefidetuibut.*

Quos iNVBHENs] Ifta melius explicarFlodoardus lib. 3.cap. xj. *Item de «rdimuotu N'Ileberti, cui Rex Epifiopium CetheUumetffe dederet ,* >te *itt ipfutt ordinetione'eb ordine debito decltneret, imimuiugubd inrntionnbilittr Ceihnluunenfit, poft obitum fui Epifcopi , de fue ipfo ntcejfttutefecerint t fy fubd od Regem litttrtufuu pro elcSione prxfitti fPilleberti mfirisu , dtcretum verb fuum nd Archiepifcopum.ftcut mittere debuerunt, ut indi gnte egendo ejent cenoaici egeret, non miftrint* A *injütuens gueliter indi rbi fecere debuijfent, fed fuie* m *Jecerunt, quii exmdi cuutiiu egendum ftbi videntur edi/irit, & prudenter ettendendum mundet ut reguleru eleàio fiat, & pojbremb ficut igfiut jprwntiot rneltir indi videretur , hanc itd dijponertt·* Quz fumpta funt ex Epiftola Hincmari Archiepifeopi ad Odonem Epifcopum Bellovaceniem.

tÿ Vide infrà pag 1303 *in Addendu* Noeam huc pertinentem.

AacniSLAMDuxTA] id eft , Atchiepifcopus. p**»* Ada excommomcatkmis Aicacdi odita in como primo Analedutum Joannis Mabillouii pag. 9t. *Habemut enim excemmunkeutonem Domiti ThtutbeUit Picnnenfit Anbiepifcopi* , Domni *Amblerii, Lugdnnenfis Archimandrite.* Vim fandi Gebehardi, Archiepifcopi Salisburgenfis, apud Canifium com. VL pag, 1 x*) 1. Reverradi^fauû&* *Deo dignus Archimandrite Juvavcnfis Chunradut, pofaudm bonum* rrrumrz «nava. *atrfum*

T·p. II. ceq/iawMs'ir *t fidtmfervav'u* , fiunz· *Archiorn-MatAtfui anno obdormivit in Domino.* Adalbeto Metenfis Epifcopus fubfcripfit anno dccccui. pcxcepto Octonis Imperamus, pro Monafterio λ Viconis Virdunenhs, & illk vocator *Metenfis Ecclefia* Ardûmandnta, ut fidem facit Meuriffius in Hiftotia Epifcoporum Metenfium, pag. jil. Vide etiam Vaflèburgium, lib. j. foL i »8, & Vitam S. Adalbert! apud Bollandum, die aj Aprilis, pag. 179, $. <. Brower. AnnaL Trever. to m. 1. pag^lj.ÿ. 1 {9. torn. vin. Spicilegii, pag. 15 5; Chartulanum Cluniacenfo fandi Avtnardi, cap. $1; Hiftoire de Toul du P. Benoit, pag. 198. In Gloflùlis lupet Galteri LibnimAlexandre idos in calce Codicis meiMf. 619. *Galterifilicù memoria ad Gudelmum* Archimandritam Remcnfem, Alexandteidoa Liber ptimus incipit.

FaoTBK.it Efisc. Catukc.] Non teperiturin vulgatis tabulis Epifcoporum Cadurcenfium. Sedifleeum Divonae Cadurcorum anno dccccl xviii reperio in Chartulario Ecclefix TutelenfisfoL 1 j j. & a j t. Eiufdem mentio eft in China donationis Ecclefix Albiacenlis, quam Hugo quidam *Sc* uxor ejus Hermedrudis dederunt Ecclefix Cadurcenfi *m mtnft Aprili in diejeria vj.* mjm*j. Ludovico regnante Rege.*

M *H*·· S. Anduix] forte Suredenfis in dicecefi Helenenfi.

S. Makix lavaias] in pago Riparcurcenfi ad Nucariam fluvium, fandx Marix *Sc* beato Petro Apoftolo dicari. Dacconisρoπό Abbatis mentionem reperio in Adis coniectationis Ecclefiarum fandx Crucis & fandi Petri anno mxv. peradx ab Emetico Epifcopo Ripacurcenfi.

S.PiTKi t A·B*Na] in diacefi Urgellenfi. Ada confecrationis Ecclefix Urgellenfis an. dcccxix. *Similiter locum fanda Morin Cr fan&i Petri Apoftoli quem dicunt Taverna.*

Da S. Stiphano] Balneolenfi in Diacefi Gorundenfi.

S. Michailis] Cuxanenfis in Diacefi Helenenfi.

S. Makix Alaons] Ada confecrationis Ecclefix Urgellenfis anno dcccxix. *In pago Ripagurcenfi atque Gefiabienfi locum fanda Marin quem vocant Alaone.* Sed in literis quas Bernardus Comes, Dux atque Marchio, conceifit Frugello Abbati ejufdem Monafterii xn. Kal. Augufti anno xxxn. Karoli Regis, Monafterium uiud dicitur efle in pago Palliarenfi.

Civitati nora] Conftituta illk fuerat Epifcopalis Cathedra ab Aymerico Archiepifcopo Narbonenfi anno dcccoxlvu. ut Surita ait in Indicibus rerum ab Aragonix Regibus geftarum. Sed in exemplari adorum ejufdem inihtutionis, quod penis me eft ex Archivo Urgellenfis Ecclefix deferiprum, ifta dicuntur ada anno dcccel vit. anno tertio regnante Leutario Rege. Cùm autem initia Lotharii eonftituantur in anno dcccel iv, manifeftum eft cenam efle epocham qux iifoem adis adferipta eft. Primus porrb Rotenfis Epifcopus foit Odiflcndus, filius Raimundi Comitis Ripacurcenfis & Garfendis uxoris ejus, qui Sedem illam Epifcopaletn dotaflê videntur in gratiam Odiflèndi. Nefcio autem quid fibi velit idem Surita qoùm ad annum mix. id fcribir: T·*· 0· Sedas *Epifcopalit Rota confiituitur, Dinctfifqua Palliarienfit €r Ripacunienfit illi contribuuntur.* Nam cùm confler inftitutam illam foifle anno dcccel vii, Epifcopumque ei rursum datum anno mxvii. Borrellum, manifeftum eft conftituum non faille anno millefimo fexageiimo. Ego facilè crediderim contributam illi tùm Dioxefim Palliarienfem, qux Epificopum fuum amiferat audoritate Concilii quod apud Fontem coopertam habitum eft anno dcccexi.

Wadaldi Episcopi] Helenenfis apud Rufin· nones, cujus frequens mentio eft in Chartulario illius Ecclefix. Sedit autem extremis Karoli fimplicis annis uiquè ad annum undecimum Ludovici Tranfinarini, quo euo» xgtotafle iv. Kal. Febr. reperio in eodemCharralano, lib. a. c. 61. Ex quo confirmatur epochs ordinationis Riculfi. Potrô ut heic Riculfus fuccedit Wadaldo, fic Wadaldus Riculfo iftius nominis primo fucceflerat.

Hanc Formulam nos defcnpfimus ex veteri codice Mf. Bibliothecr Regix. Eadem habetur apudPamelium, tom. 1. Liturgie, pag. 145. **'

Excommunicatio Ragbnaudi] Anno DcccLXxvi. cùm Anaftafius Senonenfis Archiepifeopus obiiflêt, Ragenardus urbis illius Comes, qui pontificatum in familiam fuam inferre cupiebat novi Andftitis electionem turbavit fpatio quinque menfium. Tandem Seguinus, filius fotoris ejufdem Ragenardi, eo invito eleâus & conferiratus apud Audfliodorum eft ni. Idùs Junii. Venientem deindù eum Senonas Ragenardus aditu urbis prohibuit. Fidens *hoc outem ipfi Archiepifcoput.* ut ait Clarius in Chronico x Petri Vivi Senonenfis, *omtum Provinciam interdixit* d *kaltndu OBohrit ufqui in caputjejunii.* Eo igitur tempore fa£fa eft ifta excommunicatio adversùs Ragenardum Comitem *Sc* Rodmundum ejus filium, (quem Frosmundum vocat idem Clarius, quia Segumum, poftquâm Archiepifcopalem bonediâionem fiilceperat, fen&um Sennenfis Ecclefix locum ingredi non permiferant, ut legitut in excommunicatione. Poft mortem Seguini, qux anno dcccexcix. contigit xvi kal. Novembris, rursùtn tempeftas in Ecclefia Senonenfi. Nam cùm Frotmundus Comes, qui Ragenardopacri non id multb and fucceflerat, Brunonem filium Senonibus dari vellet Epifiwpum, eodemquetempore plurimi edam Clericorum, ut Clarius ait, ideft, Canonicorum, ambitionibus Epifcoparutn appeterent. ingens fehifina feâum eft in Ecclefia, quia neque Bruno neque ullus Canonicorum qui Epifcopari volebant ad eam dignitatem pervenire potuit, eligentium votis in Leothericum Archidiaconum convenientibus. Ea de caufa Frotmundus adversùs ipfum commotus, ei poft confecrarionem ad Seoem fuam accedenti *portat claufit. tp ttriu introitum denegavit,* ut legitur apudTavellum. Cùm ergù exdem tùm excommunicandi caulx edêflg qux Seguinum adegerant ifta decernete adveftùs Ragenardum & Rodmundum ejus filium t placuit uts eâdem formula mutatis nominibus, id videlicet ut prioris excommunicationis nomina deleta alicubi fint cultelli ope, *Sc* in eorum locis fuppofita eorum nomina qui recenter excommunicabantur, fupd lineam tamen pl(.

T·M·1ζ ut plurimùm. V'no in loco, ubi punda literis permixta edi curavimus, duorum Canonicorum nomina in contextu Orationis repofia funt, non verb fuprà lineam. Ifta nos futnmi cura heic ad* notari voluimus, ut utriufque excommunicatio* nis tempora & nomina diftingui pollent. Simul autem *ii* diverfo charariere cudi fecimus qu»-cunque addita in fecunda excommunicatione funt, fi duo illa vocabula excipias que pun&s permixta funt. Quamvis enim pertineant ad fecundam excommunicationem , tamen mutari non debuit neque potuit forma literarum illius liner. Itaquè termo uno tenore decurrens ad excommunicationem Seguini pectiner. Quz verb lupr* lineas addita funt, *ic* diverfo charariere cula. turn etiam duo vocabula punâis permixta, <a addita funt tempore Leotherici. Ubi autem nomina exconimunicatorum iri deleta funt ut legi omnino *non* pollint, illic punriafubftiruimuspro nominibus excommunicatorum. Iftaporrb nos totidem omninb verbis olim enarravimus ad Regi-
Pu- O1, nonem.

Suniaxius Episcopus Hilinsn.] fuit filius Gaufredi Comitis Emporitani ac Rufcinonenfis & Avx ComitilTz, ut docent Tabularia Ecdefiz Helcnenfis Ac MonafteriorumS. Petri Rodenfis& ianctc Manx Rodenfis. Succeflit autem Ricultb, quem in Cathedra Helenenfi fedilfe reperio ufquè ad annum odavutn regni Lotharii. Suniarium autem illic fedilfe conftat ab anno xtn. ejufdem»Lotharii ufquè ad annum occcctxxv ii. quo interluit confecrationi Monaftetii Rivipullenns. Succelforem habuit Hildefindum Abbatem S. Petri Rodenfis, qui fedem Helenenfem renuilfe repetitur anno primo regni Ludovici Regis filii Lotharii,Ac anno quarto regnante Hugone Magno Rege.

Volvixauus LbvitaJ fubfcriptus repetitur donationi alodisde Troliars quam Ecdefiz Helenenfi fecerunt Ava Cotnitilfe *ic* filius ejus Soniarms Epifcopus ut. kalendas Augufti anno xvur. , regnante Leutario Rege filio Ludovici Regis.

Olisanum Comitim] Bifuldunenfem & Ceritanenfem, filium Mironis Comitis Barcinonenfis Ac Avx Comitillz. Sic enim reperio in veteri charta Rivipullenfi *ic* in geftis Comicum Barcinonenfium.

Mikonim pkatxsm sjus] qui Gerundenfis Epifcopus *Sc* Coma fuit, cujus multa extant monumenta. Gefta Comitum Bardnonenfium : *Miro veri tertius filius* Mironis Comitis Barci*noneniufuis Gerundenfis Epifcopus (r Comes, qui apud Monafterium Rivipulli fepedtus eft mino Chrifii DCCCCLXXXIK* Vide Francifcum Dug® « Catalogo Epifcoporum Gerundenfium. Tou*11·

S^Michail is]Cuxanenfis indiœcefi Helenenfi.

S. Maxim in vallia spixi] ideft, Monafterium Arularum in Dieecefi Helenenfi, de quo pluribus diâum eft fuprà pag. 11o,. p·«. W

Salla, Episcopus Uxcil l.] filius fuit Ifarni Vkecomitis Utgellenfis, & frater Bernardi Vicecocnitis Utgellenfis. Antè verb quàm Epifcopus fieret, erat Archidiaconus Utgellenfis. Bernardus autem uxorem habuit Guillain Vicecomitilfem. Salia erat adhuc Epifcopus rv. Notias Julii anno duodecimo, regnante Roberto Rege. Ifta ego collegi ex veteribus Monumentis Eccleliz Urgcllcufis, in quibus hzc prztereà leguntur : *Salia Epifcopus Urgellenfis fidit in Epifcopatu annis triginta. Ifie fanSus creditur d multis.*

Comitissam Exmsncaxds] Ceritanizniinirùm, ut opinor, viduam videlicetOübani Cabrée Comicis Ceritanenfis & Bifuldunenfis, qui obiit anno Chrifti occccxc. filios relinquens Beinardum cognomento Taliaferrum, qui Bifuldunenfis Coma fuit, Guiffredum Comitem Ceritaniz, & Olibam, qui dein Abbas Rivipullenfis *ic* Cuxanenfis ac Epifcopus Aufonenfis fuit. De Oliba extant plurima clara virtutis *ic* induftriz monumenta, quz commodius alibi referentur. Nunc fetis erit defcnbere fragmentum ex vita inedia Petri Ducis Veneriarum ; in qua cùm agatur de Monafterio S. Michaelis Cuxanenfis in Duzcefi Helenenfi, in quo Monafticam vitam egit idem Dux, additur : *DefimSo Guarino Ab· bate, inclitus vir Oliva ReBor ejufdem patriae, pofifufccpiiontmfenili habitis reliSofeculo, Abbas in eodem canobio ab omnibus Monachis & illius regionis Incolis eligitur, quipoftmodum Pontificum culmen adeptus in Aufinia cathedra di· gnus Deo Pontifex efteleSus. Cumque Pontificatusfuijura, velat arguta apes , sequo libraminis pondere ac virgd dsleStonis, & omnem fubditam creditsmque plebemfibi ei Deo regeret , difiernens difiretd ratione utrumque Ordinum caufas, id eft. Clericorum, efeSus eft Ecclefia DeifanSa Pafter egregius. Eratque multarum Abbatiarum eximius Pater .· pracipui tamen fanSa Maria fanSique Michaelis, in quo rtquiefeit, admodum in omnibus curisdilixit cctnobium. Quifillicitusin orationibus, Phibfophiaftudiis exerettsuus eft.frc.*

Vivas Episcopus] Barcinonenfis, quem fediffe reperio anno vigefimo, regnante Leutario Rege filio Ludovici Regis.

Al mixicus Episcopus] Ripacurcenfis. Mortuus eft anno mxvii. ut legitur fuprà,p.*6* jx. cap. ai.

Vico] Urgellenfi. Sic enim tum vocabant.

ADDENDA 1 N NOTIS.

(.Plurima qux hic iaur ÀÂduU» collocarent Bahafas, fub locb]

*jp ^g· 9*9· fofi ÜnttmJiaaiMKaiitfiquttt-*

Pkitio mdimat .1 Poft ifta édita datum mihi mutub eft exemplar Legum antiquarum ex editione Tiliana, in quo Francifcus Pitbccus fequentia addidit ex quodam Codice antiquo.

De fifcalibus ut contrà Dominus cenfuimus pro amore pacis jubemus ut in trufte ele&i Centenarii ponantur,per quorum fidem atque folicitudinem pax prxdifta fervetur.

Et quia, propitiante Domino,inter nos germanitatis caritas indirupta vinculo cuftodiatur, Centenarii inter communes licentiam habeant latrones perfequi vel veftigia adfignata minare, & in trufte qua defecerint, ficut diâum eft, caufa remaneat, itàut continuo capitale ei qui perdiderit reformare feftinet, & latronem perquirat; quem fi in trufte pervenerit, medietatem fibi vindicet vel delaturam, fi fuerit de facultate latronis; & qui damnum pertulit farciatur. Nam fi perfequens latronem compèrit, integram fibi comoofitionem fimul ôc folutionem,velquicqui difpendii fuerit revocabit. Fredus tamen Judicis in cujus pago eft,refervemur.

£7 Hinc ergh emendati poterit caputii mom iftius Decretiorus.

*P*g· 1300. p»ft linetm ^6 eddt ftqutntia.*

Pus·*· Habiamus vbstram licentiam.] Jure tùm pet omnes Provincias recepto, is qui eledus erat Epifcopus, fi de Ecclefia ipfa non erat ad quam eligebatur, ordinari non poterat ad Cathedram illam fine confenfu Epifeopi fui, ut patet etiam ex hoc loco. Extat autem infigne hujus rei exemplum apud Francifcum-Bemardinum Ferrarium in Libro 1. cap. 5. de antiquo Ecclefiafticarum Epiftolarum genere, pag. 19. epiftola nimirum Ragemberti, Epifeopi Vercellenfis, ad Andrxam Archiepifcopum Medidanenfem, quam hic deferibendam effk paravimus opene pretium.

In nomine Patris η&H1ϋτ& Spiritus fandi a. Reverendiflimo omnique (acri veneratione colendo Patri Andress, (ânâx Medioianenfis Ecclefix Archiepifcopo, Ragembertus, iandx Vercellenfis Ecclefix numilis Epifcopus, prxfentem & xternam in Domino felicitatem. Quia (acris apicibus veftris VaUredum, Ecclefix noftrx Subdiaconum, vobis confectandum Ecclefix Iporedienfi ad vocum Cleri dt Populi Prxfulem expedftis, nefas à nobis aliquid (anâàs petitionibus veftris denegari exiftimantes, juxti morem tc reverentiam Canonicx definitionis ufquè ad gradum Subdiaconi noftrorum prxdeceflôrum follicitudine promotum paternitati veftrx ad Epifcopalem Cathedram, Domino adminiculante, concedimus promovendum. Ne ergb de ipfius vita & converfadone prxfenri occafione quippiam almitati veftrx necefte fit ambigere, prxlentibus humilitatis noftrx lineris eum protecuH fumul f qmbm ylum in facrofxnda religû>nc » jn quantum audivimus & cognovimus, atque humana fragilitas exiltimare lufhcic. Hactenus converfatum fuifte teftificamur, eumque ad minifterium peragendum fatis profitemur idoneum; de cujus etiam commendatione, ut omnis ambiguitas abftergatur, Grxca elementa cum proprii lupputatione numeri dignum duximus inferenda, Patris fcilicet, & Fuii, & Spiritus fandi primam litteram, Petri Apoftoli primam litteram, nominis quoquè noftri primam, veftri fecundam, fratris proficifcends tertiam, civitatis noftrx quartam, quarum numerus in fummain dedudus ipfas habet litteras confequenter pdiundas. Sed 8c numerum ptxfentis Indidioms eidem fupputadoni, ficut ratio didat, credidimus adjiciendum. Addidimus prxtereâ nonagenarium Sc nonum numeros, quibus divinx figurx jurisjurandi fine dubio patenter exprimantur arcana dccclxvii. ·> ·. »» f··, *> ·» t. «v*. Data Vercellis, anno Incarnationis Domini noftri Jefu Chrifti dcccciv, Indidione vii.

IN Archivo celeberrimi Monafterii fandi Dlonyfii in Dicecefi Parifienfi oftenfa mihi funt duo Prxcepta Ludovici Pii ôc Karoli Calvi Imperatorum Regumque Francorum, quibus affixa erant eorumdem Principum figilla cerea, ôc in his expreffi eorum vultus. Horum e&ypa heic tibi exhibemus.

IN Codice fendi Vincendi Metenfis, in quo Capitularia Pippini , Karoli Magni, Ludovici Pii, Karoli Calvi, & Colleâio Anfegifi leguntur, delineaa eras in fronte Jure imago Principis ; quam cùm omiflam efle nollem , nefeirem verb ad quern ex Regibus noftris referenda eflet, heic in fine Operis edendam curavi.

4 j,rrs',,··''s· «UT»"*··— f r

APPENDIX
ACTORUM VETERUM
QUORUM IN NOTIS
F4CTM mentio est.

^gggBBBSBSBBtBeBmBSBBSBSSSSmSS^SSSSLW '-S£ '"..U ,II?.1.- ■. 'TJMJ

L

I^IBER COMITIS,
SIVE
LECTI0NARIUS PER CIRCULUM ANNI.

Au&us à Theotincbo Presbytero.

*Hane Litntm fulo Hùroity*i trituum, nonf<uij certdfide. ucollifi/o-tefiu Prolegomenit ad Liturgica Ftmtlii. Cum illun not in vetufiiffuno Codice Mf. Ecclfie MeUovacenfist quem adnottmfit vir doSiJfmut Godojredue Hermant. ejufdem Ecdffia Canonicae dC Dollar Sortanteur, naRi effanue muhà amplio-rem quàm fint vttlgô cufit exemplario. heic edendum effe cenfuimuti ut qui in Liin mimo Capitularium legerint preeeeptum effe ut Prettyteri Legionarium ba-ttanttene emendatum ^flarim 'uueUinant quidper LeUionarium intellexerit auSor illitu Confluutiouit. Cnterùm in Coatce Bellovacenfi corruptaepafieà φ hic Liter dC interpolate» à quodam receruiore. No» retinuimue veteran Le&oncm.*

IN Chrifti nomine. Anni circuli Liber Comitis incipit, autan i Theotincho indigno Presbytero, rogatu viri venerabilis Hcchiatdi Comitis Ambianeofia, W tamen nr fata Evangdiftaram dita necnon fte Apoftolorum ac Prophetaram immota aeque *inconadu* ferverentur, 8c diebua quibus deerant jotopriat fata lediones adhiberentur fient À fatas Patribus funt coadunata. Aut fi alicui aut in feriis aut in feftivitaribus Santatum aliquid minus efle videtur, recurrat ad ebdomadam quam voluerit. dc reperiet femper fuper ota aut unam aut duas aut eô amplius feriam. quam legere pocerir, ut fibi nihil defir.

mrgiac à ■UM «- CCMKH.. [· Propter frequens verb temporia incurfum fuit in quibufdam epiftolis apponere hoc og, quod figmficat finem, A rursus a propter pnoopuun aMorius roiftobt.]

In viguia Nstalis Domini vm. KaL Januae, ad (antara Mariam de nona i fatas Patribus. Lotao epiftols beari Pauli Apoftoli ad Romanos. Fratres, Paulas fervus Carifti Jefu, vos vocari Jefu Chrifti Domini noftri.

Item ubi fupri. Letao Efar Propheta. Hxc dicit Dominus. Propret Sion non acebo, *.fyu* complacuit Dro in te.

Evangelium ÎecmdùiD Matthnum. In illo tempote, cùm eflôtdefponfiua mater JeTu Maria › *nfym* felvum faciet populum fuam 1 peccatu eorum.

Item ad fatam Mariam de nota. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Tuum. Cariflimi, apparuit entia (asvatoris noftri Dei, *ufyut* ia Chnfto Jefu Domina noftro.

Item ubi fupri. Leta, Efar Propbear. H« dicit Domiant, populus gentium, *tfytn* infempiternam.

Evangelium fecundùm Lucam cap. in. Eam Ediâmn â Cxfare, *ufyut* pax hominibus bona voluntaria.

Item ad fatam Anaftafism mené. Letao epiftola beari Pauli Apoftoli ad Tuum. Can£~mi, apparuit benignius dc humanitas, *ufym* ia Chrifto Jefu Domino noftro.

Item ubi fuprà. Letas Efar Prophem. Hoc dicit Dominus. Spiritus Domini (aper *me*, *ef-qtte* redempti à Domino Deo.

Evangelium fecundùm Lucam cap. tn Paftores loquebantur. *ufym* ditam eft ad illos.

Item ad fatam Petrum in die. Letao epiftola beati Pauli Apoftoli ad Hebrcos. Fratres, multifariè mulufque modis, *ifqm* anni tui noa deficient.

Item ubi fupcl. Ledio Efaix Prophets. Hxc elicit Dotninus. Propter hoc fetet populus meus, *ufque Sc videbvuu omîtes* fines tens falutare Dei noftri.

C*r i. Initiam fandi Evangelii fecundùm Johinnem. V» principio ent verbum , u/^«« & vetiatis.

in lutiE fandi Stephani , id eft, vir- Kal. Januarii. Ledio Aduatu Apoftolosum. In d»ebos illis Stephanas denus grana, *ufque* obdormivit in Domina. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccxi. Dicebat Jefus turbis Judxorum, m benedidus qui venit in numine Domini.

In natali fandi Johannis Evangeliftx , id eft, Vt. Kal. Januarii. Lectio Libri -Sapientis. Qui timet Deum ficict bona, *ufque* in nomine sterno hereditabit illum Dominus Deus nofter. Evangelism fecundùm Johannem cap. ccxxxt. Di xit Jefus Petro : Sequese me, *ufque* quia verum eft teftimonium ejus.

Li nauli innocentons, ideft, v. Kal. Januarii. Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoii. In diebus illis vidi iupet anentem Sion Agnum ftaxtem , *ufque* antè thronum Dei. Evangelium fecundùm Matthxm cap. vi. Ecce Angelus Domini apparuit in (omnis Jofeph, *ufque* quoniam Nazarxus vocabitur.

Car. >v. Kal. Januarii, fi in Dominica contigerit, ifta lediones ex Libri Comitis legantur. Epiftola Pauli Apoftoii ad Galatas. Fratres, quanto tempore heres parvuluseft, & heres per Deum. Evangelium fecundùm Lucam cap. 11. Erat Jofeph & Matia mater Jefu, *ufque* gratia Dei erat in illo. Si in alias eft, iftx. Ledio Libri Genefeos. in diebus illis formavit igitur Dominus hominem de limo, *ufque* fluvius quartus ipfe eft Eufraces. Evangelium fecundùm Matthxum cap. xiu. Venit Jefus à -Gahlxa in Jordane, *ufque* in in quo mihi complacuit.

Car- n. Id. m. Kal. Januarii. Ledio Libri Genefeos. In diebus illis tulit Dotninus Deus hominem , *ufque* ipfum eft nomen ejus. Evangelium fecundùm Matthxum cap. xvm. Cùmaudiffet Jefus qubd Johannes traditus effet, *ufque* adpcopuiquabit enim regnum ccrlorum.

Pndiè Kal. Januarii. Natale fandi Silveftri. Ledio epiftolx bean Pauli Apoftoii ad Hebrxot. Ftatres, plures fadi funt Sacerdotes fecundùm Legem, *ufque* fe offerendo Dominus nofter Jefus Chriftus. Evangeliiun fecundùm Matthxum cap. cfLxni. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Vigilate Îtna nefeitis, *ufque* fuper omnia bona fua conltuet eum.

Car. |U Kal. Januarii. Odabas Domini. Ipfa ledio legatur qux eft in vigilia Domini de node. Evangelium fecundùm Lucam, [cap. ni.] Poftquim confutnmati funt dies odo, *ufque* gloria plebi tüx Ifraël.

Car. sv. IV. Non. Januarii. Ledio Libri Genefeos. In diebus illts Adam non inveniebatur adjutorium fimile ci, *ufque* & aperti funt oculi amborum. Evangelium fecundùm Marrhxum cap. xxin. Circuibat Jefus totam Galilxam, *ufque* de trans Jordanem.

111. Non. Janiurii. Natale fandx Genovcfx virginis. Ledio Libri Sapienti*. Paiera eft cafta generatio, *ufque* in refrigerio erit. Evangelium fecundùm Matthxum cap. xxxvu. Audiftts qifta didum eft antiquis : Non mochaberis , *ujque* violentia te mutuari ne avertaris.

Pttd. Non. Januarii. Ledio Danibel Prophetic. In diebus illis veuit Nabuchodonofor , Rex Babylonis, in Hserufidem, & obfirditeam, *ufque* 3ui vefccbentur cibo regio. Evangelium fecunùm Matthxum cap. l x v ii. Cùm veniffet Jefus in domum Simonis Pétri, *ufqui* fpelire mortuos fuos. Car. v.

, Non. Januarii. Ledio Libri Genefeos. In die* bus iHk. Cùm autem cognoviffcnt fe effe nudos , Adam (cilicet & uxor ejus, *ufque* in pulverem reverteris. Evangelium fecundum Matuixunt cap. cxxxin. Locutus eft Jefus ad turbas A Dif. cipulos fuos dicens : Videntes non vident, & audientes non audiunt, *ufque* & aures veftrx qiue audiunt. Car. vt.

Item eodem die, in vigilia Theoçhanix. Ledio epiftolx beari Pauli Apoftoii ad Titum. Cari(Eme, apparuit benignitas dc humanitas, *ufque* iu Chrifto Jefu Domino noftro. Evangelium fecundùm Matthxum cap. vi. Defundo Herode, ecce apparuit Angelus Domini ui fournis Jofeph, *ufque* Naxarni< vorabitur.

VIII. Idus Januarii, in Theophania. Ledio Efaix Prophet*. Surge, inluminareHierufalem , *ufque* & laudem Domino admmeiantes. Evahgeiium fecundùm Matthxum cap. iv. Cùm natus effer Jefua in Bethleem Judx, *ufque* per aliam viam reverti fuar in regionem fuam.

VU. Id Januarii. Ledio Efaix Prophet*. In diebus iliis locunft eft Efaias Propheta dicens. Anno quo mortuus eft Rex Orias vidi Dominam fedentem fuper folium excelfum, *ufque &C* peccatum tuum mundabitur. Evangelium fecundùm Mattharumcap. cxxxtx. Fadum eft cùm confummaffet Jefus iermones iftos, *ufque* qui poteft canere capiat. Car. vir.

VI. Id. Januarii. Belloacus natale fandi Luciani Martyris. Ledio Libri Sapienrix. Audite Reges & mtelligite , *ufque* invenient qtsid refpondeant. Evangelium fecundùm Matrhxum, cap. cervi. Dixit JefusDifcipulis fuis : Sicut fulgur exit ab oriente , *ufque* terminos eorum. Car. vin.

V. Idus Januarii. Ledio Efaix Prophet*. In diebus illis dixit Dominus ad Efaiaxn : Egredere iri occurfum Achax , *ufque* fi non credideritis , nbn permanebitis. Evangelium fecundum Mat* cum. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Simile eft regnum Dei quemadmodùm fi homo jaciat femen» tern in terra, *ufque* fine parabola non loquebatur eis. Qy. jj,

IV. Idus Januarii. Ledio Efaix Prophet*. In diebus illis locutus eft Dominus ad Efaiam Prophetam dicens : Pro eo qubd adjecit populus ifte aquas Siloc, *ufque* quia nobifcum Deus. Evangelium fecundùm Marcum car. l x u. Dixie Jefus Difcipulis fuis : Venite feotfum eamus in defertum locum, *ujque* concurrerunt illuc. Car. x*

III. Idus Januarii. Ledio Elai* Prophet*, In diebus illis dixit Efaias. Hxc enim ait Dominus ad me ficut in forti manu erudivit me, *ufque* à Domino exercituum qui habiat in monte Sion. Evangelium fecundùm Marcum cap. rc. Veniens car.ar

f

nient Jefes ad Difripulor tam, vidit smbam a* enant, *lAet* mik nos otmmrinris.

Car.sn. NdtelM *------ Udio Etais hnfhsnr la diebus iSs temmeeft ffaim PropheteAmm.·

EtiusDaL

Wpm apod Doom ft homines.

Car. un. XIX. KaL Mon. Natate fendi Ferias Uonallietarit Dn m m i DettsAdsdc «wri ejustunifetyamm · (Ans eetrildM eofarusc.

Car.xtv. XVULIULEebrmrü. Le&ioLM Gentfeoa. la diebm ilb fefltem et ut oftbnet Cam Domino Deo de frit&bm mas, *tfre* quiucciderit eam,

Car. sv. XVU. KaL Februarii. Natale fandi Marcelli

qnb mk Adam anni m m m triginta. Evany Kam ftran iim Marann cap.cxxxv. DiritJetas

Mb ambulem, ^pee hic accipiunt ptutixtes jwdiriimt·

Cas. χvι.

diterifepi

Car. svu. XV. KaL Februarii Natate fends Priics. Leo tie Libri Safienrir Omnium artifex docuu me feptemmm, q£eeft taper omnem ftaUaram di£

tMaumabfcondKo, Mae nova.

Car xvin. XIV. KaL Februarii, in natati Marte ft *Mar** tbs.LoftteUbriGeoofeos.la<bebusiUis«di6cavstNoü sitam Domino, diluvium dsfipane terram. Evangelium fecundùm Marcum cap. xttn. Venir ad Jefom leprofes deprecam asm,

Carxia. X1П. KaL Februarii. In natati Fabiam & Sebaftiam. Ledio Libri Sapientis. Sapientia vincit malitiam, e/far quibus uritiui nibil eft in vita *T»». U.*

cap. ccum. Dime Jetas Difripolb tab s Vif»* Cas-xs.

rem decem virginibus,q/yei»efam diem neque

XL KaL Februarii. la natate tanti Vincenti. Cas. XXI·

fin» : Ntfi gtamnu

te cetis eft.

DommicalLpo* Tboopbania. Ledio Eptftote beati Pauli Apoftoli ad Romanos. Fratres, habentes donaÛMtes fecundùm eçariam, tj/ëae bumilibos confenrientes. Evangelium fecundùm Jobannem cap. xvnu Nupcut tads tant, *ttfytn* crediderunt m eum Difapuli élus.

X. KaL Februarii. In natati fandorum Ma- Cu gan.

fe ergb Juftm, Domine, *tfy»* fpetêmus mifericacdiam. Evangelium fecundùm Lucam cap. xiv l. Eleverit oculis Jetas in Difaputes few, e/f«< merces veftra mulca eft in corio.

IX. KaL Februarii. In natali fandi Projedi. Car.xxm. Led» Libri Sapientte. Domine Dem nofter, feavit & venu es, *tfy»* radix eft immortaiita-

me, a/eee fupti petra.

V1H. KaL Februarii. Ledio LibriGenefeoe. In Ca '.XXIV. dsebos illis dixit Dominus ad NoE ft ad nlio·

a», *afyat* umvertie canna qua luper terram. Evangelism fecundùm Marcum cap. u Fgtefl'is Jetas venit in patriam team, *tfipt* vnpoûtu mab M cerariteum.

VIL KaL Februarii. Led» Libri Genefens. la Cas.exv. diebm illu état tecta tabii unius, & fermoi.ein

nom. t' fecundùm Lucam cap. xxvi.

o tanayga · «A·* opo"·» ">·

evancclisare regnum Det.

VL KaL Februarii. In natati fends Agnes de Caf.cxn. narivkate. Ledio Libri Genefeos. In diebus illu rôtit Thare Abraham ilium feum, s/pw ab oriente ai. Evangelium fecundùm Marcum cap. xxv. Introivit Jetas m fyoagoga, *ifa** nftituta •A qmcmm iuittSe

V. KaL Februarii. Ledio Libri Sapicncte. *M*-titia eereetna eft. к/êw calore illias admvata. *eu.* xxv*·

Dixit Jetas Difapuin tab t Simile eft regnum ctnterom thefeuro abfamdico in agro, *tfym* nova dc vetera.

Dominica П. poft Thoopbaniatn. Ledio EpiC tote beati Pauli Apoftoli ad Romanos. Fratres, nolite eflè prudentes, vince in bono malum. Evangelium fecundùm Matthsuui cap. t x r 11. Cùm defcendiflët Jetas de monte, «ÿfurfai^iu» eft puer in ilia bots.

Oooo

IV. KaL Mmtn.Ledfa UbriGenafam. In «U1 iitts ddhndit Abnham fa lEpptum, fa* acopeeamfc ra^Smag^fimnlecandùm

UL KaL MraariL Led* Libri GsmCmI In dietan iOhafcm^t Abraham de ictpe, afe*

larcam cap, xxxvr. Corpk Jefes docere ad ma-, «Aw qui habet aura audiencH audiat.

Pridiè xsl. Februarii. Led* Libri Ganefem. In dieboe ittb dixit Dmninus ad Abraham poft-qeitn dtvifeseft, *tfttt* ndificavit ibi altare Domino. Evangelmm facandàm Matriwuih «cap. lxxiv. Laquante Jefead turbas, *efytt* iq umveriam terram illam.

Kal. Februarii. Io natali *ünOut* Brigid* vugini». Loft» Libri Saoieat*. Croantra tibi fedori deferviens, *»fat<* mmm emm feat indicia nia, IXμ ιμ μ ,& ùmenarraoilia opéra tua. Evangelium fecundùm Lucam cap. ixrrx. Dixit Jefus DiTcipolu fuis; Nomo accendent lucernam, auferetur ab ilio.

IV. Nonas Februarii, fa Purification· beam Mari* rirgmix LoAfo Libri Sapienti*. In omnibus requiem qaafivi, a/aardedi fiiaritarem odoris. Evangelium fecundum Lucam cap. m. Accepit Simeon Jefiim in ulnas fuas, a^acgratia Dei erat in illo. Item aliud Evangelium fecundùm Locem. Poftqudm dios purgationis efus, a/*ae gloriam plebit tu* IfeacL

Cap. XXXTU. IIL Nonas Mraarii. Ledio LibriGenefoos. In diebus illi» Mdchifedech Rex Salem occurrit Abraham i otde Regum revertenti panem proferens panem dc vinum, «/f*« reputatum eft illi ad juftitia*». Evaagoifam feamdùm Marcum can. xti. Dixk Jefee Difcipulis fuis *k* turbis, *KjfM* differebat omnia.

Cap. xraiv. Pridiè Non. Februarii. Ledio Libri Genefeoe. In diAus illis, poftqtdm nonaginta annorum efle carpent Abnham, a/jw pariter rircumcdi funt. Evangelium fecundùm Lncam cap. uxvin. Dicebat Jefus parabolam incendens, *efyet* panem in regno Dei.

C*r. xxxv- Non. Februarii. In natali fend* Agarbx. Lectio Epiftofe beari Pauli ApoftoH ad Corinthios. Fratres, qm gtonauar, in Domino elorietur, a/var exhibere Chrifto. Evangelium fecundùm Matrimum cap. cct.xvui.Dtnr Jefes Difcipulis fuis parabolam hanc: Simile eft regnum crebram decem virginibus, a/f*« neque hora.

Dominica IV. acftTheophaniam. Ledio Epiftofe boari Paub ApoAoli ad Romanos. Fratres, nemini, quicquam debeatis, a/fw plenitudo etnb Legis eft dilcdio. Evangelium fecundùm Matriuram cap. unx. Alcendcnte Jefe in navi·

Cap. XXXV* VUL Idm Februarii. Ledio Libri Genefeoa. In diebus iliis apparat Dominos Abraham in convalle Membre, a/pm fed nfiftL Evangelium fecundùm Marcum cap. xlvü. Venit Jefus trans fretum in regione Gcrafanoram^t/far dc mifettm eft tui.

Cat. XXXVH· VIL Idus Februarii. Ledio Labri Genefeoa. In diebus illis dixit Donunus ad Abraham: Num celate potero cibi qu* gefturus fum, a/ja«*k* ilk

caved*at in locum ten. Evaagsiiamfecun-Aha Lacam cap· urvo. Eodran eft defacsm, rhetJdfafarivtaMnnqas meaaar Nrim.qfc*

vTldw^ebraariL In amaU fandi Thon* •Car. xxxvin.

Ephefios. Jam non eftis bafriata* advams. **fyu* Eabirêcuiam De» fa Spirm fende· Evaewham fenmdthn Joharmom cap· cxxxiv. Hoc e* pr*-ccpram meum, oderant me gratis.

V. Idus Februarii. Loû» Libri Geucfeos. In diebus iUis venerunt duo Angeli Sodomam, «/iw £och ingreflua eft Segoc. Evangelium fecundùm Lucam cap. lxxix. Rogabat Jtusn quidam Pturifeus, "fy·* ddexit makùm.

IV. IdttsFebruarii. In nataliSandorumZotici, Erenei, Jacfadi, Amanti, & Soceris. Ludio Libri Sapienti*. Omnis creatnta ab initio ad feum genus refigurabatur, *afipt* afliften* eis. Evangelium fecundùm Lncam cap. civ. Fadum eft autem dùmcomplerentur diesAflmnptxmis Jefes, *nfyni* abierant tn alind caftettum. cap. n.

IILldus Februarii. Ledio Libri Genefeoa. In diebas illis pnriodus eft Abraham in cenam auftralem, x/pre cum filio meolfeac. Evangelium fecundùm Marcum cap. ixui. Exiens Jefes de navi, a/yae abiit fa montem «are. Cas. au-

Pridiè Idris Februarii. Ledio Libri Genefeoa In diebus illis daprecatus eft Ifeac Dominum pro uxore fua, *afyttt* parvipesdesu qubd primogenita vendidifct. Evatmelfam fecundùm Matth*um cap. χινπ. Venete autem fedo, a/f«e quinque milia hominum. Car.XMi.

Dominica V. poftteophamam. Ledio Epiftofe boari Pauli Apoftoli ad ThedUonicenfes. Frames, induite vos brat Dei dedi, *efyne* per Jefum Chriftum Dominum noftram. Evangelium fecundùm Maithxum cap. cv. Refpictens Jefus dixit: Confiteor tibi Pater dotnsne csli, *tfyu* oom meum leve.

Idas Februarii. Ledio Libri GomAm. In diebos illis orti autem feme feper rerram, *tfytt ionx* magnus vehementer emsdns eft, Evaqgo-Ifam fecundùm Mardumm cap· cuv. Accès·-ram ad Jefum ab Hierofolymis, qfpoe non coinquinat hominem. Car.xiur.

XVLKaLMartii.In natali fendoram Valeotini, Vitalis, Felicule, *k* Zenonis. LedioLibri Sapient*. MerneMee Domtnnm, fiAfacee mifericotdia ejus, *efytjk* armeferimiidie ejus cum eo. EvangelfamfecundùmLucam cap. xevi. Dicebat Jefes Difeipulis feis: Si qms vuh poft me venire, afear donoc veniat NMmnDei. car. ufe·

XV. Kal. Martii. Ledio Librt Gunofeoe. In diebus illis egreftn Jacob *de Berfeb··*, «Λ* decimas offeram tibi. Evangelium fecundnm I apfn'l Cgp. txxxtn? Fadum eft in ana dierum, a/pw quanta ilbs Jefes ioάβικ. Car. xxv·

Xly. KaL Mann. Natale fandorum Oncfint *k* Juliane virgbris. Ledio Libri Sapiemia Filii fape Ecdefie juftoram, rins jaftina nAficabitar tibi. Evangelium fecanuùm Martheum cap. cxL.Doit Jetas difeiralis fmsparabolam hanc: Simile eft regnum craorum theuuro abfeondiiD, *gfy/u* nova *k* vetera. Car.xsvx

XIll. KaL Martii. In natali fandi Policiotu CAP.st.vn.

Epiferai. *ItBia* Uhi Gerafem. la diabos ill» ptofeAm oft Jacob. wait ad «namorientalem, afipxfirvwm.afmi snmfiptlm umi·. Evanjo- *Jefes thik* ia lines Tjrr, ^BaraaiS abeo.

Cat. XIVUh ML Kai MaraL LeAio UbriGaaafana u

C*r-KMX* XLKd. Mani. LeAio IM Genofem la •fy* fiqaaram mnk Λφφ cundùm Loom cap, cmur.

beari Pauli Apoftokad Corinthios,frame, net* ciriaquM hi qui in Indie ranaar, *afipe* netra autam «at Chriftna. Evaanafinm fecundùm Mat rheum cap, cc. Dixâr Jefia PMrignalâa fiât i Si-

Cat, ». bas ilUs, quandb primo campera afcendobaat ares, Vf** panant adlfeac parram Gaeaia «erra Chanaan. Evinariiiaa fecundùm Laram cap. exux. Ait Jefii q<udam de turba : Magift« die ftarri mao , qfins qui fibi thefeurixat non eft dirai in Dean».

Ca*. m. IX, KaL Mardi. LeAio Libri Gfnrieoa. In diebus illis, tempora quo Labea ierat adtondendas oras, *afyat* teverun eft in locum fimm. Evangelium fecundùm Lucam cap eux. Servas qui cognovit voluntatem domiai fid, *afipt tc* naw in neram fuam,

Cm* us. Vm. KaL Manii. In cathedra fenAi Petri. LoAio Libri Sapiende. Kfi, ia manfnemdineperfica onera tua, qfiwe exaudi« amem eum qui fecit iuum. Evangelium fecundum Lucam cap ctxvir. Dirab« Jefiis : Cui eft fenile regnum Dei, «/eue ftridordentium.

Cat. un. VIL SH. MaraL LeAio Libri Genefeoc. Iri diebus illis abiit Jacob itinera quo comem, ijfip» quancb magis conici homines porvalebu. Evariediam lêcundùm Luram cap ctxxn. Dirir Jefus tatbist Cùm videras Abraham, *afipe* non capit Propheta perire exrri Hientfidem.

Ca'-ut* i^L KaL MarriL LeAio Libri Genefeoc. In diebus iBisinserrogavit Jacob Angelum qui laAobrar cum co,qfimr utbo Sirimoram qux eft in terta Chanaan. Evangelium fecundùm Luram capcLXxx. Dicebat Jefineiqmfe invitaverat, *t/m»* beatus qui manducat panem in regno DcL

Caf it. V. KaL MarriL LoAioLifiri Gonefeoa. In di·-bua ilfis poftquam regredas eft Jacob de Mesopotamia Syris , qfera numquid ut feocto aburi debere uxore noftri. Evangelium fecundùm Loom cap excii. Audiebant omnia hxc Pharifiri que Jefus loquebatur, *tfipit* qui dunifiâm i viro ducit mectâsnir.

Cat. LVt* IV. Ksl. MaraL LeAio Libri Genefeos/In diebus illis locntuseft Dominus ad Jacob dicem : Surge A afeende Bethel, qftwhic eft ritalut monumenti Rachel, nique in pcxfenasm diem. Evangelium fecundùm Γ Lucam 1 can. crcvn. Dixie Mat Dtfcwuhs fins: ImpoAbtle aft at non reniant feanoala, Vf«* obediret vobta.

11L KaL Mann. LeAio Libri Genefeos. In <*'· diebus illueoM filii Jacob xn. «Awe ftpeUenmt earn Jacob filii firi. Evangelium fecundùm Lucam Gap txs. Dixie Jefes DifcipnlM filis: Quis raftzfim habeas fervum atamom , Vf«* 'I00·* debaimaa fecere feritmtt.

ix—! Saxaeefima. LeAio Epiftolx bead Peak Apoftok ad Corinthios. Entrai, libentet fuftbrâ utfipieniaa,yp>e at inhabitat in me vittas Chrifti. Evingelinm fecundùm Lucam cap xxxvi. Cùm turba ptaritna conveniret, *afipt* fimAnm adferac in parienria.

Pridii KaL MaraL LeAio Libri Genefeos. In Car. tvni. tfiobm illis daAu* eft Jofeph in Ægyptum, Vf"* Dominos «at cum iBo A omnia opera ejusdui-■that. Evangafetm fecundùm Luram cap ccst. Interrogatus Jefus iPharifinsqnaodb ratât tegnum Dei, afiutc in die lue.

KaL March. LeAio Libri Genefeos. In diebus Caf. ux. iffieacridicnt peccarent duo eunuchi,qfewoblimt oft iantpceriafisL Evangelium fecundùm Lucam cap «cvm. Dixit Jefes Difcwelis fife : Stem feâam eft m diebus No? , *afyae* memoras eftote noris Loth.

VL Non. Mara. LeAio Libri Genefeos. In Car. »«· diebus illis dixit Pharao fbmnium , *tfyut* confilium placuit Pharaoai A cuaAis Mimftris ejus. Evangelium fecundùm Luram cap ccxii. Dixit JefusDifespulisfirisriJioo rabbin dla nuAeeraut duo ia leAo ano, afin inveniet fidem in terta.

V. (Nun.) MaraL LeAio Libri Genefeos* Cav. axi. Ia diebus illis dixit Pharuo ad Jofeph , Vf!** malam inopia «mperaremas. Evangrimm fecundùm Lacam. cap ccui. Dixit Jefus DilcipuHs fins : Cùm videntis circumdari ab exercitu Bierufalem, qfew donec impleantur tempora nationum.

IV. Non. Manu. LeAio ^Libri Genefeot. In Ov.ιχΠ. diebua illis. Audieutea amem Jacub qubd alimenta venderentur in Æcyprom, *ufyut* moriamini Evangelium fecundùm Lucam rap ceux. Dixit Jefi» Difcipulis filis : Adtendite autem vobis ne fixri gravarentur cotda veftra, «/f«< in aotnplo audit· eum.

ItL Non. MarriL LeAio Libri Genefeos. In Cav.ixiu. diebus ilfis fecerunt frattes Jofeph in Ægypro ut illis ipfe Mzcepcar, & loenti Mint ad invicem, *afyM* abfqua Uteris ero. Evangelium fecundùm Lucam cap ccxli. Dixit Jefus Difeipulis fins i Ecce qo mitto promiftum patris mei in vos, *tA et* MtiedicosKse Deum.

IL Non. MarriL LeAio Libri Genefeos. In CAv.isrv. ΛΛηβ ilfis tulerunt filii lirari munera dc pecuinam dirolicem, ad parram veftrum. Evangelium fecundùm Matthnumcap xxxni. Dixit Jefin Difcipuln fins : Nolite putare qoia vvni fblverc Legem, *ufyut* hic Magnus vocabinn in trano celocum.

Nea. MarriL In natali Sanriarum Virginum Caf lxv. Perpetue & Felicitatis. Letiu» labri Sapiential, Congragatium pauperum aftabilem ic ticito , *uftfut* veroum in tempus falmis. Evangelium fecundùm Joanaem cap. xxv. Venit Jelui *Se*

DUctpoE ejus ia JlickMBtiMXM· , qfpWHMÎusaft ante illum.

cap. corm. Afitepfir Mta dnodecta Dita-Hwi. MmAtari». Leâio Libri Gonefera. In

Caisses. diebus illis accadens Jndu prapiùs oonfidaucacad

me. Evangebma fecundùm Joannam car. u. hâum·< cùm dafemtaent DUapuM Jefe ad mam, Wta· ad tarnm «ditant.

Cat. sxvu* VIL Idas Martii. Lotto Libri Ganefeoata dictas illisandiratn eft dc celebri fermons vulgatam inaulaftsgis, venerunt featnsMèph, ι/ϒ«· *Jofeph* pome manu tui fepar ocules turn. Evangelium feomdùm Marcum cap. ont. Cùm inttafec Mm Hierofobmam in amplum, a/ps· quodeunquo dixerit nat, fiet ri.

Fanta IV. canra tajuun. an taxeras· SaviwAM. Le&o Jabal Propbet*. H*c dieu Dominus Dam : Converrimini ad ma in toco corde veftra, Wpsv non data vos ukii opprobrïurogcncdsmrbatDoarinss omnipotent. Evangelium fecundùm Matriuram cap. xiv. Dix* Jefes Ditapulis fins : Cùm jejunatis , nolta fieri fient hypocrit* triftes, ibi eft k coc tuum.

Fsaia V. Leâio Efeis Prophet*. In diebus illis «gcocarà Exechias ufique ad mortem,ype· protegam eam, dicit Dominus omnipotens. Evangelium fecundùm Matthsura cap. lxiv. Cùm mtrorifec Jefus Captamaum , a/yM fenacm aft px ills ten.

Fsaia. VL Leâio Efein Prophet*. Hnc dicit Dominus Deas : Clame, ne rales, i^m quia mifericxNsfiun Dominus Deus tuns. Evangelium fecundùm Matthsnœ cap. xxxtx. Dixit Jefus Difeipolis fuis : Audiftis quia dkhimeftJJiliges proximum tuum & odies inimicum, *ufyut* reddet ribt

Sanaro. Le&io E£ri* Prophet*. H«c dic* Dominus : Si abftntais de medio tui catenam , qfew Os enim Domini locutum eft hnc. Evangelium fecundùm Marcum cap. (uvi.) Cùm fete eftêt fiktan , *ant* navis in medio mari , a/fw felvi fiebaoc.

Dominica intriumQuadragefim*. LeâioEpiftobi boari Pauli Apoftoli ad Corinthio·. Fratres , hortamur vos , *tfytt* omnia pofidentea. Evaqnefam fecundùm Matthcum ααχν. IMccuseftJefusin deferrum, «taw Angdi miniftrabant ri.

Hinc M.UUX1VS siQurrvn oa.no sicut in

GeniTis. LmoCdMiri *continstvm t dsqos octabas Pascn*.

Paria IL Lribo Ernduri Propbet*. Hnc dick Dominus Dem : Ecce ego ipfe rtquinm oves meas, *ufytu* in judicio & juftraam dieu Dominus omnipotens. Evangelium fecundùm Muchanm cap. cclxxh. Cùm venerit filius hominis in majeftate fiia, *ufyut* jufti autem in vitam

Feria UL Leâio Efirin Prophet*. In dicta·

Dai.

Fam ΠΓ. Lotto Ubri EaodL Indiabm iffia

cxxvn. AeaArant ad Jefimi Serite * Ptarifiri dkeMM.ypMffe mons fatae & feror &

illis 6Λα aft feano Danini ad me dicem, y*-fse ax Dosamm omsapMtm. Evangdtan *tt*-cundùm Joannam cam cs.vu. In iUo tempate dicebat Mm ad sm «ri «ediderunt ai Judma » ■^ÿsw qui eft ex Dooverta Dri and*.

FwuVL Leâ» EmdM Propion. Hoc dU dc DomiamDam t Anima qua pearavarie, «fit morietur > *tfytt* vial rivet ftt non morietur dust

fenum.

Petrum. Leâio Uhn DousarasKimis. In diebus illis Jocnua eft Mcwfes ad Domtann dicam : Eefpica, Domine, da ûmâuaào ma, Wâsw&ur tenon aft tibi.

tam UâicJjbriDanaarnmmn In dteus iUis dixit Moyfea filii· Ifaâ, *afy** ficut tentus tft vobis Dominus Dem vtfter.

tam Leâio Libri Machabnotum. in dotas illis ocarionemfaciebant Secante··, *tfytt* noc

Doueamnium^fMminbitetnaDanim Dms

It im aaxsesenoNt.

tam Lotto EpiftsIn bead Panfi Apoftoli ad Thafatarïcanfei. Fratres , aogamm vm, corripite û*qaieeae,«/fa< in adventum Domini noftri Jefe Chrifti fervamt. EvangaKnm fecundùm Matttenm cap. cutxii. Inillotampoveadfempfit Jefes Pfittanft Jac* * *

moraris

Domunca prima infid

Jefe Domis» noftra. Evangelium fecundùm Matrimum cap. ivn. Egroftus indl Jefes fecefix in pertes Tyri, afena ex iUa tam.

ram IL LettoDuibolPropham In dicta· ills· erarit Dmatal dicam » nftse * lime posta» tan mum, Domina Dant noder. Evowefam tacendum Johannem cap. utxxsx. Emit Jefes turbis Jndmram : Ego vado Ar qarririi me, *af-fte* placita fan ri fecso fampaa

Feria HL LeâioLibri tagsm. In diebus illis feâus eft ferme Domini ad Eliam, *afyiu* quod locutus aft in manu Hdis. Evangelium fecundùm Maobnum cap. ccxxvd. Locutus aft

h£n ad tntbes Ac ad Difripulee fiam dicam,

Libri HeAar. In diebm allia earn Hadar ad Damnum dicam, s^w oca Mnaaahia Domine Daw noAar. Evangelium faundbn Mtiriurom cap. co. Aicandana Je-fire HierofiJymani, j^fw redcrapâoMtn pro

Feria V. Leâio Hicremin Prophets. Hcc dicic Dominât Deam Malediâus homo qui confidit in homine , q/jw adinvenrionum feanim dicic Dominus ematporens. Evangelium fcccundùm Joharera cap. (xu.) Dint Jefias turbis Jndxorum : Non pofl'um egoù me ipfi» fecere quicquam, q/pw qnrenodb verbis ηά credi-

FeriaVL Leâio LibriGenefent In diebus illis dixie Jofepb fiecribue ù m t volans eripere eum da manibue «oram & reddere pern fuo. Evangelium fecundùm Marducum os. ccxtx. Dmr Jefes Difeipulie fine: Homo mat paterfamilias, q/yee quoniam ficut Prophetam eum habebant.

Sabbato. Leâio Libel Geneiêas. In diebus illia dixie Rebecca fiBo fin» Jacob, *tfyu* defeper cat benediâb am. Evangelium fecundùm *Lm*camcap. cxc. Dixit Jefes Difeipulis feis: Homo quidam habebat duoa filios, q/yus petierat Ac inventus eA.

Dominica Π. xxxa. Leâio Epiftola bead PaoB Apoftoli ad Ephefire. Eftore imitatores Dai ficut fibi cariffimi, *ttfyne*juftim & veritate. Evangelium fecundùm Lucam cap. cxxvi. Erat Jefes carions dnmonium, *ttfyue* A cuftodiunt ilbd.

Faria IL Leâio Libri Rogum. In diebus illis Hamam, Princeps militia Reps Syrie, Wysrnifi tantùm Dominas Dem UreheL Evangelium feamdùm Lucam cap. xx. Dixerant Pharifei ad Jefem : Quanta audivimus feâa Capharnaum, qfaw cranfiam per medium illotum ibat.

Feria HL Leâio Libri Ramon. In diebw illis mulier quodam domabar ad Helifeom Prophetam dicens, *efift»* tu Ac filii tui vivite de reliquo. Evangelium fecundùm Macthmun cap. cuxxtu. Rcfptcreus Jefes Difeipuioa few , q^us dttk Simoni Petro, «$«« fepmagies *ùf~*

Feria IV. Leâio Libri Erodi Hxc dirir Domiam Dem: Honora patrem mum fit mattem tuam, *ifiae* nominis met EvaugeBum fecuodùm Matuueum cap. cuv. Accéderont ad Jefem ab Hiwofeljnde Scriba A Pharifei dicentes, *tfyet* non coinquinant hominem.

Foria V. Lectio Hseremi* Propheto. In diebus illia feâum oftverbum Domini ad medicens: Sa in porta dom&s Domiau , qftw in feculam dicit Domiam omnipotent. Evangelium fecundùm Johannem cap. (LnôOperamini non cibum qui perit, q/ÿw qui crédit in me non ficiet UMOSOU

reria VL Leâio Libri Numeri. In diebus illis convenerunt filii IfeaH ad Moyfen Ac Aaron , q/yw Ac fimdificatus eft in eis. Evangelium fecandùm Johannem cap. xxxui. Jefes fatigatus eft ex itinere, fedebat fic feper fontem , **f~*

quia hic eA vwè Salvator suadi

Sabbato. Leâio Damhel Prophète. Li diebus illis ecat vir in Babylone, nomon elue Joachim t in die illa. Evangelism fecundùm Johannsen cap. cxxvi. Perrexit Jefes in monrem oliveti, «few A nmpliùs jam noli peccare.

Dominica XX Leâio Epdbob beati Pauli Apoftoli ad Galatae. Frame, feriptum eA quoniam Abraham dure filios habuit, *fe«e Chtiftus nos liberavit. Evangelium fecundùm Johannamreap. xtvi. Abiit Jefes trans more Gali-Inn, quod eft Tiboriada ,qfipir qui venturas eft in mundum.

Feria IL Leâio Libri Rogum, hi diebus illis venerunt dux malictus meretrices ad Rogem Salomon, «few ad feriendum, judicium. Evangelium fecundùm Johannem cap. xx. Ptopè eras Pafcha Judxoram , & afeendit HierofoJvmam Jefes , */yw ipfe enim (ciebat quid eflet in ho· flMM»

Feria HL Leâio Libri Exodi. In diebus illis locutus eft Dominus ad Moyfen dicens, q/yw & mifertm eft populo feo Dominus Deus nofter. Evangelium fecundùm Johannem cap. ιχχv. Jam die fefto medient·, afeendit Jefes in tern-plum Ac docebat, *tfyte* de turbe multi crediderunt in eum.

Feria IV. Leâio Esochid Propheta. Hxc dicic Dominus Deus : Senâificabo nomen meum magnum, *nfftt* Ac ego «o vobis in Deum dicit Domiam omnipotens. Evangelium fecundùm Johannem cap. l x x x ix . Poneriens Jofee vidit hominem etnetun à narivirase, procidens adoravit eum.

Feria V. Leâio Libri Rqnm. In diebus illis venit mulier Sanemims od Hriifeum in montem , *ufym* reveries eft in Galgals. Evangdiam fecundùm Johannem cap. x l . Dixit Jefes turbis Judootum : Pater meus ufeoe modb operatut dc qgo operor, *ttfyu* in reutreâwnem judica.

Feria VI. Leâio Libri Regum. In diebus illis xgrotavtt filius mulieris metrufemilix, Ac vetbum Domini in ore uro verum eft. Evangelium fecundùm Johannem cap. χαv. Erae quidam langueas Laxatus, qfiwe crediderunt in

Sabbsro. Leâio Efeia Prophere. Hac dicit Dreuinus : In tempore p'acito exaudivi te, rf-f«« non oblivifar ea, dicit Dominus omnipoens.

Aua. Leâio Efeia Prophétie. Hxc dicit Dominus Dem : Omnes firientes venite ad aquss , •/pre quod egredietur de ore meo, dicic Daninos omnipotens. Evangelium fecundùm Jalonnera cap. Lxxxvi. Dixn Jefes turbis Judaocum: *Egp fam* lax mandi,q/ÿw quia necdùm venerat hora ejas.

Dominica V. inQuadragefima. Leâio EpiAo· lx beati Pauli Apoftoli ad Hebrews. Fratres, Chriftus adfiftem Pontifex, *ttfy*w xtemx hero-ditatis in Chrifto Jefu Domino noftro. Evangelium fecundùm Johannem cap. l x x x ix . Dicebat Jefes tutbis Judaocum Ac Principibus Sacerdotum : Quis ex vobis arguée me de peccaro, *φ* g«e & exivit de templo.

Fetu II. LeAio Jon* Prophète. In dieta ills* fââura eft verbtun Domini ad Jonam, 9c mifettuaeft populofuoDominus Deu» nofter. Evangelium fecundùm Johannem cap. ιχχιχ. Mèferunt Principe» & Pharifci miniftres, */y«r credentes in etna·

Forte lit Leâio Danihel Prophet*. In dicbus iliis. congregati funt Babylonii ad Regem , q/ta de lacu leonum. Evangelium fecundùm Kmannem cap. urr. Ambuuris Jefe» in GaliUa, q/ta propeer metum Judaeorum.

Faria IV. Leâio Libri Levitici. In diebus illi» locutu» eft Dominus ad Moyfen dicem : Ego Dominus Deus vefter, Non facietis fanum,q/^ *fKtfttmm* fum Dominus Dem vefter. Evangelium fecundùm Johannem can. xcir. Faâa unt enonûain Hienriblymis-, e^m & ego in pâtre.

Feria V. LeAio Dtoihel Propheta. In diebus iliis oravit Danihd dicent, q/ÿ.< fuper omnem tertam , *tfyx* unulquiiqwe in domum fuam. (Evangelium) fecundùm Lucam cap. ιχχιv. In illo tempore rogabat Jefum^j/^v* dilcxit multum.

Feria VI. Leâio Hieremi* Prophetae. In dicta illis disk Hieremiae : Domine omnes qui te derelinquunt confundentur, *ttfyu* contere eus Domine Deus nofter. Evangelism fecundùm Jobatmem cap. xciv, Collegcrunc Pontifice» Ac Pharifiri concilium, q/ta cum Difcipulis fuis.

Sabbato. Elymofina datur. Ledw Kieremi* Prophet*. In diebus illis dixerunt impii Jud*i ad invicem , q/fM in tempore furoris cui Domine Dbtis meus. Evangelium fecundùm Johannem cap txvi. Disk Jefus Dilcipulis Cm: Amen amen dico vobis, Nifi manducaveritis carnem filii hominis, q/jar traditurus eum cùm (eilèt) unus ex duodecun.

Dominica in Palmas. (Leâio Epiftoùe tari Pauli Apoftoii ad Philippenfiv.) Fratres : Hoc enim fentite in vobis quod dc in Chrifto Jefii , *t>fyut* quia Dominus Jcfiu Chriftus in gloria eft Dei patriv. Pallio Domini noftri Jefii Chrifti fecundùm Marthxum cap. cctxxtv. Dixit Jefus Dilcipulis filis : Scitis quia poft biduum Pafcha fiet, & filius hominis, *efyat* lignantes lapidem cum cuftodibus.

Feria It Leâio EAis Propherc. In diebus illis dixit Efiuas ; Dominus Deus aperuit mihi autem , q/fus dc imitantur in Domino Deo fuo. Evangelium fecundùm Johannem cap. xeviti. Antè fex dies Pafidue venit Jefus Bethaniam, ubi Laxatus fuetar mortuus, *afyut* ut clarificetur filius hominis.

Feria IIL Ledio Hieremi* Prophet*. In diebus illis dixit Hictemias : Domine, dcmonftrsfti mihi «V cognovi, *afaut* tibi enim revela capfem meam , Domine Dnis meus. It im a iia . Ltâïo Libri Sapienti*. In dicta illk dixerunt impii Jud*i apud femcripfct, *tfyu* animarum fiiarum dicit Dominus omnipotent. Eyangelimn fecundù Johandem capi. crv. Dixit Jefus Dilcipulis filis : Amen amen dico vobis, Nifi granum frumenti cadens in terra, *tfqut* dilexcruntenimgloriam hominum magis quùm gloriam Dei.

Feria IV. Leâio'Efiu* Prophet*. Hxc dicit Dominiis Deus: Dtcire fili* Sion , Ecce Salvator tuus venit, *nfatt* fuper omnia que reddidit nobis Dominus Deus nofter. Item Lcâio Efai* Prophet*. In diota illis dixit Elaias : Domine, quis credidit auditui noftro, a/âvr ut uou perirent dicit Domiam omnipotens. Pallio Domini noftri Jefii Chrifti fecundùm Lucam cap. cclx. Adpropinquabar autem dies feftus azymorum, qui dicitur Pafcha-, *ufy»* nondùm qudquam pofitus fiseter.

Feria V. Cena DominL. Leâio Epiftola beari Pauli Apoftoii ad Corinthio». Fratres, venientibus vobis in unum, *sfipu* nt non cum hoc mundo damnemini Evangelium fecundùm Johannem cap. oxn. In illo tempore antè diem faftum Pafrhv , afeac conrinub clarificabit eum.

Feria VL Ad HtarfaUm. LeâioOfec Prophet*. H*c dicit Dominas Deus ia tribulatione usa, a/^ar plulqaini bolocaufium. Usi svmia. Leâio libribtotk In diebus diis dixit Dominus ad Moyfen dc Aaron in terra Ægjrpri, *tfyut* eft enimohaferideft tranfitns Domitu. Paffio fecundùm Johannem cap. cs.vi.In illo tempore egreffus oft Jefiss tarns roaensem Cadran , *afytt* quia juxri erat monumemem uhi pofirerant Jefum.

fercmvNT Lsctsoms m viosua Paskcha.

I. LeAio Libri Genefem. In principio creavi; Deus cerium 9c terram, 9c requievit die feptimo ab nniverfo opere fuo quod patrirai.

II. Usi suvaa. Leâio Libri Genefeos. Nod verb cùm quingentorum eifet annorum, q/f*« odoratus eft Dominas odorem fuavitatis.

UL Ubi svmia. Lectio Libri Genefeos. In diebus illis centavit Deus Abraham , 9c dixit ad eum, a/jw ahieruntque Berfebee fimùl 9c habitavit ibi.

IV· Leâk> Libri Exodi. In dicta illis faâuin eft in vigilia matutina, *ifytc* carmen hoc Domino. Cant. Cantemus Draiino.

V. Le&o Efeix Prophet*. Huc eft fervorum Damini, *nfytt* quod egredietur deure meo, dicit DkMnifittt âmatBûtttiB»

VI. LedioHMnmi* Propbme· Audi Ifrahel mandata vitx, 9c cum hominibus converfatus eft.

V1L ludio Ecechiel Prophet*. Fade eft fuper me manus Domini , *ufyut* 9c requiefeere vos faciam, dicit Dominus omnipotens.

V11L Leâio Efei* Prophet*. In dista illis adprehendarant feprem mulieres , *ufyu* à turbine 9c é pluvia. Cant. Vinca feâa eft.

IX. LeâioLibri Exodi.Indicta illisdixhquoque Dominus ad Moyfen 9c *Aaron* in terra *Æffp*ti : Menfis ifte, q/f«« id eft tranfitus Domini.

X Leâio Jon* Prophet*. In diebusttHsfactum eft verbum Domini ad Jonam Prophetam fecundb dicens, «/per 9c mifertus eft populo fuo Dominus Deux nofter.

XI. Leâio Libri Deuteronomii. In diebus illis feriffit Moyfes Canticum, q/fM 9c ad finem uf que complevit. Cant. Adtende cerium.

XII Leâio Danihd Propbeut. In diebus illis Nabuchodonofot Rex fecit ftatuam auream, «/-*Mit* landanresAc benedicentes Dominum. Cant. Sicut cervus.

Sabbaro Γ·?A>*· Lertio griftr'ir beati 1W» ApeftoE ad Cotafienfes. Frame, fi confune» xiftû cam Chrifto, cam ipfo in gloria. Evangefinm fecnndfan Mattheum cap. coeiu. Veipece autem febbari , V?** ibi num videbitis, ecce dixi vobis.

Dominica fanrta. Ad fanrtam Mariam. Lectio EpiAobe beari Ptali Anoftoli ad Corinthioa. Fratres , expurgate vécus rennentum, *fy*t 9c various. Evangeliam fecundùm Marcum cap. xiM. Maria Magdalena & Maria Jacobi 9c Salome , ibt eum videbitis ficut dixi vobis.

Feria 11. LertsoArtmun ApoAokran. In diebus illis ftans Petrus in medio plebis dixit : Viri Fratres , vos Idris quod fertam efi, tfy·* qui credunt in eam. Evangelium fecundùm Lucam Îcap. cccxxxix. | Exeuntes dnn ex DiCripulis efu ibant ipA die m caArilom, Vjnr cognoverunt eum ia frartfatra pani·.

Feria UL Lartio Artuum ApcAolorum. In diebus illic forgeas Paulas 9c manu Ciendum indicens ait , Vpue mfofiricans Jefom Chriftum. Evangelium fecundùm Lucam cap. cccxl. Sceeir Jefos in modio DUoputanim fuorum & dixit eis: Pax vobis, tfytt 9c remilfionom peccacoram in omnes getAes.

Feria 1V. (LortioArtnum Apoftoforum.) In diebus illis aperiens Petrus os iuum dixit : Viri lirabelu* 9c qui timeris Deum audite, afyot àtLewcat veftra peccata. Evangelium fecundum Johannem cap. ccxix. Manifaftavit fe Jefos ad mare Tyberiadis , Vf*** cum tefurrexiflct i morans.

Feria V. Lertio Artuum ApoAolotum. In diebos illis Angelus Domini locutus eft ad Philippum dicens: Surge, vade contril meridianum, Vf·* evangeloaMC dvitaribus eundis noma Domini noftri Jafu Chrifti. Evangelium fecundàm Johannom'osp. ccxi. Maria autem ftabat ad monumentum facis plorans, Vf** quia vidi Dominum 9c huc dixit mihi.

Feria VL Lartio Epiftola beari Petri ApoftolLCarifimi, Cbriftna feme! pro peccatis marram eft, iuftua oro injuftis, Vf*« per refurrecrioaemJeu Chrifti aai eft in dextera Dri. Evangeliam fecundùm Matthaeum cap. ccciv. Undecim autem Difiripuli abieram in Galileam, Vf» ed confummarionem feculi.

Sabbam. Lartio Epiftolu beari Petri Apoftoll Fratres, dopenemss omnem malitiam 9c omnem dolum , Vf!** nunc aurem rnifericordiam cenfecuti. Evangelium fecundùm Johannem cap. ccxii. Cùm amt forb die illo una febbeaocam 9c font edent daafir ubi erant difeipuii congregari praptet meosm Jaduoram , Vf*** 9c quorum rerinuetitis retenta font.

VIIL KaL ApriEs. In Conceptione fanrts Mesut. Lertio Efem Pruphetx. In diebus illis locutus eft Dominus ad Achaa dicens : Pete ribi fignmn à Domino Deo tuo, Vf*·ut feist reprobate malum 9c eligere bonum. Evang, fecundùm Lucam cap. (iu) Midi» eft Angelus Gabriel i Deo, Vf** Ea* mihi fecundùm verbum reum.

Dominica ortab. Pafeh*. LertioEpiftole beari Johannis ApoAolL Carifemi, omne quod narum eft vincit mundum, tfyu qui credit in lilium Dei habet teftinx»ium Dei in fo. Evangeliam fecundùm Johannem cap. (cexvi.) Tboœas ensem anus ex duodecim, ofyn unam habearis in nomiM ciet»

Feria II. Poft ortabas Pafchu. Lertio artuum Apoftolocum. In diebusillis Philippos defeendtns in civitatem Samarie pradicabat ulis Chriftum, Vf** accipiebant Spintam fandum. Evangelium fecundùm Matthcum cap. cvm. Carpit Jefus exprobare civitatibus in quibus fartsc funt plurima virtutes, ttfpc dico vobuquia terra Sodomorum remiffiusent in die judicii qufon ribs. Os. ut*m·

Feria IU. Poft ortabas Pafchn. Lertio,artuum Apcftolorum. In diebus illis cùm complerentur dies multi, çonfiiium fecerunt Jodxi ut interii· cotem Paulum, ftarim receptum eft vas inceliim.Evangeuum fecundùm Johannem cap. cxi. Dixit Jefes difiâpulis fuit : Qui credit tn me, non in me credit, fed tn eum qui me mifit, ofyat ficut dixit mihi pater , fic loquor. c*t. ixnu

Feria IV. Poft ortsbas Psfchz. Lertio epiftola beari Pauli ApoAoli ad Hebraeos. Fratres obedite Prapofitis veftris, ofyut per Jefum Chriftom cui gloria eft in fecula feculorum. Evangelium fecundùm Johannem cap. (cam.) Relpicieas Jefus DifemuEs fois dixit : Pater fenrte fam eos, Vf*< fedmferves eosex male.

Fena V. Poft ortabas Pa&Aic. Lertio artuum Apoftoloratn. In diebos illis dùm intrà fe hafitaret Petrus qmdnam oft vtfio, ttfyn qui rimet eum 9c operetur juftiriam acceptae eft iOL Evangelium fecundùmLucamcap. excvi. Dixit Jefes Difeipulis feis parabolam hanc i Homo quidam erat dives, 9c inddebarar potpuca * byfib, Vf« neque fi qais ex moratis refemxerit credent. c*». utx.

UL Idas ApriEs. In natali fanrti Leonis Papfe Lertio Libri Sapienti·. Ecce Sacerdos magnus, ttfyot in odorem feavitaris. Evangelium fecundùm Matthaeum cap. cctxvini. Dixit Jefes Difiâpolis feis parabolam hanc : Homo quidam peregi* proficiicens , tfyot intra in gaudium uormmrui.

XVni. KaL Maii. In natali fanrtorum Tiburni 9c Valeriani 9c Maximi Lertio Libri fapienrie. Lingua feoienriom ornat fiâenriam» tfyn qui fequtcur juftiriam diligitur à Domino. Evangelium fecundùm Matrimum cap. xxir. Videns Jefes rarbas afisendit in montem , tfyn metees veftra comofa eft in ctriii.

Feria VL Poft ortabas Psfchn. Lertio artuum ApoAolorum. In diebus ilEs audierunt Apoftoli 9t Fratres qui erant in Judna^tâoe gentibus Deus poasteoriam 9c vitam dedit. Evangelium fecundùm Matthsmm cap. cccut. Exierunt mulieres citù de monumemo , Vf*** hodiernum diem. u».

Sabbato poft ortabas Pafchn. Lertio artuum Apoftoloram. In diebus illis illi qui difpetfi fuerant à tribulatione, s/f» per manus Barnabe 9c Paûll Evangelium fecundùm Lucam cap. exxxv. Cùm loqueretur Jefus, rogavit ilium quidam Phariûras ut ptandetec apuafe, cffyocvoc autem •dificatis eorum fepulchra. .jan.

Dominica prima poft ortabas Pafchx. Lertio epiftolz beari Petri Apoftoll Cariflimi, Chriftus pefiiis eft pro s»bis, a/f» animarum veftra-

/

F

ram. Evangelium feasndùm Johannem cap. lxxxix. Durit Jefus Difopolis firis : Ego fum Paftocbonus, M/fM fiet unum ovile A anus paftoc.

C*r. VUL KaL Maii. In natali fânâi Georwi Mar- Leâio Libri Sapiands. Honor it gloria in iermone fimfiui, nf-wt fecundùm ilium eritaâus illias. Evangelium fecundùm Martheam cap. xcv. Dim Jefcs Difcipolis fuis t Nihil opertum quod non teveletur , ·/?·* coram parr· nseoqui in cmliseft.

Car. IJOU ' Fen, JL Hebdomade poft Pafcha. Leâio Actnom Apoftolocum. In mebus illis enarravit P·* tou quotnodb edaxiftoc eom Dominas de careen, afpu admirant fisper doârina Domini Evangelium fecundùm Lucam cap. ccxlii. Qurrebant Principes Sacerdotum & Scribe minere injefum manos, «/♦* mind fisae in refpoafis ejus.

Car. sur· V. Kal. Mau. la natali fânâi Richâni Confeflocu in Ccntulo. Leâio Liba Sapiende. Fili, ἐ juventute tua esdp· doârinam , */?*< & co* ranam etatnladooM tuperpooes tibi. Evangelium (fecundum) Johannem cap. l u. Alteri die turba que ftahat tram mere , ufet· credaris in eum quem mifit ille.

Car. uxn' Feria UL Hebdomade prime poft oâabas Pafche. Leâio Aâuum Apoftolocum. Lq diebus illis quidam vir inluftris infamis pedibus, ttfytu motari fimt autem tempus non modicum cum Difcipsdis fins. Evanguium fecundùm Johannem cap. cxxxn. Dixit Jefiu Difiripulis fuis; Ego fum vias veta , ufytu gaudium veftram immeatur.

Car· vxxru Feria IV. Hebdomade que fiipci. Leâio Epif· role beati Petri Apoftoli. Cariffimi, fcicntesqubd non corrapribilibas argento vel auro redempti eftis, tfau verbum autem Domini manet in eternom. Evangelium fêcondùm Lucam cap. txcxxxvt. Una autem (abbati valdè diluculo, faew ftc abiit fiscum micam qood fâàum fisccat.

Ca». IX XV >11. jFeria V. Hebdomade qoe firëçL Leâio Aeniora Apoftoloram. In diebus illis quidam defcendentes de Judea , ttfyu in Synagogis ubi per omne fabbarum legitur. Require Evangelium quod fuit in Dominica.

Laxtit. Feria VI. Hebdomade que fupri. Leâio Actuum Apoftolocum. In diebus illis placuit Apoftofis & Semoribos, *fytu loqui verbum Dei in Alia. Evangelium fecundùm Manheum cap. urxnt. Accefleruno Difcipuli ad Jefam Johannes, a/pas & ambo conferventur.

Sabbeco Hebdomade qmt fupri.

Car. taxa. 1IL KaL Mail Natale fânâe Theodore virginis & fan Vitalis. Leâio Libri Sapienrie. Honora Deem ex tota anima tua, nfaut non enim poteruet diliges· nifi qoe ipfis placent. Evangelium fecundùm Marrhenm cap. cxl. Dixit Jefiis Difcipulu fois : Simile eft regnom «riorum thefauro abfcondiao, fayaa nova & veter:.

Dominica ILpoft oâabas Pafche. Leâio Epii* tole beari Petri Apoftoll Cariftimi. obfecro canqoam advenas & peregrinos , a/yae hec eft enim paria in Chrifto Jefu Domino noftro. Evangelium fecundùm Johannem (cap.) extv in. Dixit Jefus Difcipulu fuis : Modicum it non videbitis me , *Aa« gaudium veftram nemo toilet i vobu.

In sasou anmotina. Evangelium fecundùm Johannem cap. xxrv. Erat homo ex Phanfiris nomine, fayac fed habeat vitam eremam.

Kal. Man. Nande (anftorum Philippi & Jacobs. Ambianis Accii fc Aeciori. Leâio Libri Septenne. Stabunt jufti in magna conftantia , fafer inter SanAoa fors illorum eft. Evangdiam fecundum Johannem cap. cxxvo. Dixit Jefus Difcipults fuis : Non turbetur cor veftram , creditis in Deum , ajyw iri nomine meo fate faciam.

Leâio Libri Sapienrie. Viri jufti Unt tibi convive , a^ae honoratorum tc pauperum. Evangelium fecundùm Lucam cap. cxlvih. Dixie Jefiis Difcipults firis i Cùm audieritis prxlia , a/f«< in patrent» veftra animas veftras. C*r. utut.

Feria 11. Hebdomade que fupri. Leâio actuum Apoftolocum. In diebus illis cùm veniffent Apoftoll in Myfiam, «Awcfalvus eris ta & donuis tua. Evangelium quod fuit in Dominica proxima. Car. LXXXU.

V. Non. Mail Inventio fande Leâio Epiftole boari Pauli Apoftoriad Galatea Fratres, confido de vobis in Domino qubd nihil aliud lapietis, *fytte mihi mundus crucifixus cll & ego mundo. Evangelium quod legitur in Pafcha annotina.

Feria IV. Hebdomade que Lectio Actuum Apoftolocum. In dirons iuis locuti fiint Apoftoli cuftodi carceris verbum Domini cum omnibus qui erant in domo ejus, tu mulieres nobiles non pauce. Evangelium quod in Dominica. C*r. LXXXIU.

Feria V. Hebdomade qoe fupri. Leâio Actuum Apoftoloram. In dirous illis xelantes Judri Apoftolos, aHunKincfque de vulgo viros , ttjaue aut dicere ant audire aliquid novi. Evangelium fecundum Johannem cap. cxxv. Dixit Jefiu Difiripulis firis : Filioli adhuc modicum vobtfcum fum , a/fM feqneris amam poftei. Car. LXXX1V

Feria VI. Hebdomade que fapei. Leâio Actuum Apoftolocum. Stans autem Paulus ut medio Ariopegi ait, afitut docens in cis verbum Des. Evangelium quod in Dominica. Car. IxxxV.

Sabbato hebdomade que fumi. Leâio Auamm Apoftolocum. In diebus illis infatrexerant ano animo Jisdri in Paulum , ttffu fpiritu ne quam egrediebantur. Evangelium quoa in Dominica. Car. LUXVI.

Dominica (UL) poft odabas Pafcnx. Leâio Epiftole beari Jacobi Apoftoli. Cariffani, omne «latum optimam , qood poteft falvare animas veftras. Evangelium feoandùm Johannem oro. cxLvn. Disk Jefiis DMopoiis firis : Vado adeam qui me mifit, nfytu adnoariabit vobis.

U Non. Maii. Natale fânâiMatrhri Apoftoli. Leâio Libri Sapicatix. Benediâio Dei ia tnercedem jufti feftwur, «Am ditioci eeoe fodas fueris. Evangelium fecundùm Johaaaera cap. exxxv. Dixit Jefus Difiripahs fins : Hoc eft patespenm meum ut dilidatis invicem, tfyu in nomine meo det vofas. Car. txaxvH.

Non. Maii. Natale ianCtoram Alexandri t Eventi, & Theodoli, Leâio Liba Sapienrie. Beatas vis qut non aft lapfiis verbo , tAtu honorabitur in ipfb. Evangelium fecundùm Mactharam cap. lxxxvi. Dixit Jefiu Difiripulis fisis t Ecce ego mitto vos, ufe* b* (alvus eric. Car. SJtXXVUk

Foria

Cap. SXXSIX. Feri* IV. Hebdomadx qux fuprà. Ledioepifaolx bead Pauli Apoftoli ad 'I hetralonneiues. Fratres, omnes enim vosfilulucis,V hludiei eftis, tfyu Sc xdificate alterutram in Chrifto Jefu Domino noftra. Evangelium fecundùm Marcum «an. ccxxxitt. Sorgens autem Jefus mane pnmâ fabbari, ufync aoodavenim exteris.

Carse. Ferta V. Hebdomada qux fuprà. Le&to A&uum Apoftolorum. In diebus ilHs fâ&a eft turbatio pon minima de via, nfytte cùm hxc dixiifet, di«ûfit Ecclefiam. Evangelium quod in Dommica.

Car xcl Romx natale fan&i Gocdiam. Le&io Libri Sapienti*. Omne (aeramentum errons odit Déni, ufy»* in vernare nuntio (ciendam ejus in judicio. Evangelium fecundùm Matthcum, cap. xcv. Dixit Jefus Difeipulis fuis : Nolite arbitrare aura veni pacem mittere, nfate non perdet mcrceuem fuam.

C₈X Kit. Sabbato Hebdomadaqux fupri. Le&io A&uum Apoftolorum. In diebus illis, poftquim aurem cella* imultos, s/fae deducebam eum ad navem. 1 vangetium fecundùm Johannem cap. χιvu Abiit Jefus nant mare Galsix*, nfyttc ibi (edebat cum Difeipulis fuis.

Dominica IV. poft o&abas Pitch*. Le&io cptftolx beati Jacobi Apoftoli. Cariflimi, eftote factores verbi, *_/?*» fe cuftodirt ab hoc fecula. Evangelium fecundùm Johannem cap. cl. Dixit Jefus Difeipulis fuis : Amen amen dico vobts, fi quid petieritis patrem, st/fste in hoc credimus quia a Deo exifti.

Letaniâ majore. Le&io epiAolx bean Jacobi Apoftoli. Confitemini alterutram peccata veftta, (fat & openr multitudinem peccatorum. Evanechumfecundùm Lucam cap. cxxiv. Dixit Jefus Difeipulis fuis ; Quis veftrum habet amicum, *fat petentibus fe.

In vigilia Afctnfa Domini. Le&io A&uum Apoftotorom. In diebus illis, multitudinis autem credendum, a/f» prout cuique opus erat. Evangelium fecundùm Johannem cap. cnv. Sublevatis Jefus oculis in ccrlutn , ufat Sc ego ad re vado.

In AfcenfionisDomini. Le&io A&uumApofndorum. Prunum quidem fermonem fieri, nfat euntem in coelum. Evangelium fecundùm Marcum cap. ccxxxiii. Recumbentibus undecim Difeipulis fisis, *fa- feqoendtus fignis.

Dominica poft Afcenia Domini. Le&io cptfto Ix beari Pecti Apoftoli. Cariflimi, eftoce prudentes , »fat honorificetur Deus per Jefum Chriftum Dominum noftrum. Evaiwehum fecundùm Johannem cap. cxlv. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Cùm amem venerit paraclytus , a^fes rennnifcamini quia ego dixi vobis.

Car.scm. IV. Idus Mass. Rome natale Sao&orum Nerei & Achilei, Pancratii Martyris, Sc Soceris Virginis, cum aliis nem. La&» Libri Sapienti*. Anima hominis vitalis, a/e«c mifericordia auretn Dei circiomnem carnem. Evangelium fecundùm Mantorum cap. ctxxxix. Accefleruno ad Jefum Phaiifiri, "fac fed quibus datum etl.

Cat xciv. IU. Idus Mail. Tnjeâo depofito fan&i Senarii Epifcopi Sc Confeflori*. Le&io Libri Sapientur. Qui tniiencOrdiam habet, docet Sc erudit, "fac Sc In illa umere Deum. Erangelium feiemJl , cundùm Johannem cap. cxxxvin. Dixit Jefus Difeipulis fuis: Hxc mando rabis,"fa«equi oderunt me gratis.

1L Idas Maii. Natale fan&i Cyriaci Martyris I Sc cccciv. qui cum eo pafli font Mediolani*. Le&io Libci Sapienti*. In omni lapientia difpofitio Legis, a/fw prudens placabitur magnatis. Evangelium fecundùm Johannemcap. cxxxvin. Dixit Jefus Difeipulis fuis : Hxc mando vobis , face oderunt me grads.

Feria V. Hebdomadx qux fupri. L«&io Actruni Apoftolorum. In diebus illis cùm morare- c*». mur in diebus aliquot, "fat allocutus eft Hebrxâ lingua. Evangelium fecundùm Johannem capi xxv· Abiit Jefus cum Difeipulis fuis, «/?«« gaudium meum impletum eft.

Feria VI. Hebdomadx qux fupià. Le&io Ac- Car.ecvnj tuum Apoftolorum. In diebus iis locums eft Paulus Apoftolus dicens : Viri Fnr s &; Panes audite, "fac Paulum ftamit inter ill?s. Evangelium fecundùm Johannem. cap. cxxxiv. Dixit Jefus Difeipulis fuit : Si inanientis in me, "fat gaudvim veftrum impletum eft.

Sabbato Hebdomadx qux fupri Le&io Ac- c*». aevus, tuum Apoftolorum. In diebus illis , intendens autem concilium Paulus, "fac ut dicant apud te. L...ngcliuin fecundùm Johannem cap. xivi. Abut Jctos trans mate Galiixx, "fat &. ibi fedeb.it cum Difeipulis fuis.

In vigilia Pcutecoften. Le&io LibiiGenefeo» In diebus ilhs tenravic Deus Abraham. Secunda le&io Lib.i Deuteronomii In diebus illis fcuriit Moyfes. Tertia le&io Libn Efaix Prophet.r H diebus illis adprehenderunt feptem mulures. Quaria ledio Hictemix Prophctx. Audi linei mandata vint.

Ad Miffam in eodem (abbato. Le&io A&uum Apoftolorum. In diebus illis cùm Apollo effet Corinthi, '</</·« fuauens de regno Dei. Evangelium fecundùm Johannem op. cxxvitt. Dint Jefus Difeipulis fuis . Si diligitis me, ;./ûar &: manifeftabo ei me ipfum.

Dominica Pentecoften. Lcciio A&uum Apoftolorum. In diebus illis cùm complerentur dies Penrecoftes, "fac magnalia Dei. Evangelium fecundùm Johannemcap.exxx. Dixt' "-f·" Difeipulis fuis : Si quis diligit me, tout mandatum dedit m ni pater, fic facio.

Feria П. Ad vincula, Hebdomadx qux fupri. Le&io A&uum Apoftolorum. Lo diebus diis aperiens Petrus o» fuum dixit, "fat in nomine liemini noftri Jefu Chrifti. Evangelium fecundum Johannem csp. xxiv. Dixit Jetos Difeipulis fuis: Sic enim dilcrir Deus mundum, ɪ/fnc opera qu« in Deo funt fa&a

Feria III. ad faa&am Anaftaiiam. Le&io Aduum Apoftolorum. In diebus illis cùm audiffent Apoftoli qui erant Hierofoiymis, nfyuc accipiebant Spiritum fan&um. Evangelium fecundum Johannem cap. lxxxix. Dixit Jefus Difcipolis fuis : Amen amen dico vobis : Qui non intrat per oftium , xfytc abundantiùs liabeant.

Fena I V. ad fanâam Mariam. Le&io Actuum Apoftolorum. In diebus illis ftans Petrus cum undecir^, ufytu quiconque invocaveut .:o-Diei Domini falvus eut. F' aâgelium fecund, m

Johannem cap. tx. Dixit lefes Difcipuli* fuit : Nemo poteft venire ad me , *ufque* peo mundi vita.

Feria V. Ad Apoftolo*. Leâîo Aâuum Apoftoloram. In diebus illis Philippus defeonden* in civitatem Samarix , *ufque* gaudium in illa civitate. Evangelium fecundùm Lucam cap. l x k x v l Convocatu Jefus duodecim Difeipulis fili*, *ufque* curantes ubique.

Feria VL Leâîo Aâuum Apoftolorum. In diebus illis aperiens Petrus os fuum dixit : Viri kahelitx, audite verba hxc, *ufque* replebis me facunditate cum facie rua. Evangelium fecundùm Lucam cap. xxxvi. Fadum eft in una dierum , *ufque* quia vidunus mirabilia hodiè.

Sabbato. Ad fandum Stepbanunu Leâîo Actuum Apoftolorum. In diebus illis convenit univerfa civitas, *ufque* replebantur gaudio Ac Spiritu fando. Evangelium fecundùm Lucam cap. κχvι. Surgens Jefus de fynagoga, *ufque* oportet me evangelizare regnum Diri.

Mfaol*g. c*p-w· Dominicaoâab.Pemecoften.LeâioLjbri Apocalypfis Johannis Apoftoli In diebus illis vidi oftium apertum in «rium, *ufque* adorabunt viventem in fecula feculorum. Arnen. Evangelium fecundùm Johannem cap. xxiv. Erat homo ex Phanixis Nichodemus, fed habeat vitam xternam.

XIV. Kal. Junii Natale fandx Pudenrianx. Ixâio Libri Sapientix. Confitebor tibi Domine Rex, *ufque* libera eos de manu odientium Domine Deu* nofter. Evangelium fecundùm Matthaeum cap. cxl. Dixit Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc : Simile eft regnum calorum tnefeuro abfeondito, *ufque* nova Ac vetera.

XJ1L Kal. Junii. Romx natale SandorutnGervafii Ac Protaiil Leâîo Libri Sapientix. Speâatio Juftorum Ixriria, *ufque* exaltabitur civitas. Evanilium fecundùm Matthxum cap. c x x x x i x. ccefleranted Jeftim Pharifxt, *ufque* non omnes capiunt verbum iftud, fed quibus datum eft.

Feria IV. Hebdomadx pnmx poft Pentecoften. Leâîo epiftolx beari Patrii Apoftoli ad Corinthio*. Fratre* : Si autem prxdicacur Chriftus qubd refunexit à mortuis, *ufque* in fuo ordine per Jefum Chriftum Dominum noftrum. Evangelium fecundùm Lucam cap. cexLin. Accdferunt ad Jefum quidam Saducxorum, *ufque* non audebant eum qutequam interrogare.

Kbl. Junii In Corficapaflio fanâx Julianx Virginis. Ledio Libri Sapientix. Djinine Deus meus , exaltafti fupet terram habitationem meam, *ufque* Ac benedicam nomen tuum Domine Deus nofter. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccLxviit. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Simile eft regnum colorum decem Virginibus, *ufque* vigilare traqué quia nefeitij diem neque horam.

Car. xctx. Feria VI. Hebdomadx qux fuprà. Leâîo Actuum Apoftolorum. la diebus illis milite* fecundùm Prxceptum fibi, *ufque* àCxfarem ibis. Evangelium fecundùm Lucam cap. cxtvnt. Dixit Jefus Difeipulis fuis ; Cùm autem inducent vos in fynagt^as, *ufquc* fic eft qui fibi thcfeurixac non eft in Deo dives.

Car. c. Sabbato Hebdomadx qux fuprà. Leâîo Aâuum Apoftolorum. In diebus illis, càm dies aliquot tranfeâi e4Ûn<, *ufque* lumen admmriararus eft popule Ac gentibus. Evangelium fecundùm Lucam cap. xcm. yAccedentes Difeipuli ad * Jehannetn , qfeae Ac fetnrari fout. Return

Hebdomada II. poft Pentecoften. Leâio apitoie bean Johannit Apoftoli. Caridimi, Deu* carius eft, *ufque* diligar Ac fratrem fuum. Evangelium fecundùm Lucam cap. exciti. Homo quidam erat dives, Ac induebatur.

VI11. Kal. Junii. Natale fandi Urbani Epifcopi Ac Confellbris. Leâîo Libci fàpienrix. Dedit Dominas confeffionem Sanâo fuo, *ufque* inter benediûos benedicetur. Evangelium fecundùm Matthaeum cap. ccLxirt. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Vigilate erjb, *ufque* fupet omnia bona fua «onftituet eum.

Feria 111. Hebdomade qux fuprà. Led» Actuum Apoftolorum. In diebus illis loquente Paulo Apoftolo & oratione reddente, */f«r Ac pili funt eam excidere. Evangelium fecundùm Johannem cap. c l ui. Refpiciens Jefus Difcipulot fuos dixit : *ufque* fed ut ferves eos 1 malo. Oar- a.

Feria IV. Hebdomadx qux fuprà. Leâio epiftolx beari Pauli Apoftoli ad Cololfenfe*. Fratres, mortificate membra veftra qux funt fuper terram, *tfqueic* in omnibus Chriftus. Evangelium fecundùm Matthxum cap. xxxin. Dixit Jefusddifcipulis fuis : Nolite putate quoniam veni folvere Legem , *ufque* hic magnus vocabitur in regno calorum.

V. Kal. Junii Parilius depofitio fanât Germani Epifcopi & Conférions, Ac tranriario corporis fandi Genriani Martyris Ambianenfium. Leâio Libri Sapientix. Qui cuftodit juftitiam, continebit fenfum ejus, *ufque* in Prxcepris Dei permanet femper. Evangelium fecundùm Johannem cap. cxxxix. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Hoc eft Prx^ ceptutn meum, *ufque* quodcunque petietiris patrem in nomine meo det vobis. *Cur.* cn.

IV. Kal. Junii Treveris depolitio fanâi Maximi Epifcopi Leâîo Libri Sapientix. Domine pater & dominator vitx mex, *ufque* inruentesin abfeonditas pattes. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccl xiii. Dixit Jefus Difcipulis fois : Vigilate etgb, *ifque* fuper omnia bona fua conftituet eum. Or-cm.

I I L Kal. Junil Natale fanâx Pàttonillx. Leâîo Libri Sapientix. Domino autem Deo antequam crearentur omnia funt agnita , *ufque* dc in eleâis meis mitte radices. Evangelium fecundùm Matthxutn cap. cxt. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Simile eft regnum calorum thefauro abfcondito , *ufq«<* nova Ac vetera. *Cut. ar.*

Hebdomada ILL poft Pentecoften. Leâîo epiftolx beatx Johannis Apoftoli Cariffimi, nolite mirari fi odit vos manatis, *ufque* fed opere Ac veritate. Evangelium fecundùm Matthxutn cap. xxxv. Dixit Jefus Difeipulis fui* i Nifi abundaverit juftiria veftra , *ufque* Ac tunc venons offerens munus tuum.

Feria 11. Hebdomadx qux fuprà. Leâîo Aâuum Apoftolorum. In diebus illis cùm lux inciperet heri , *ufque* impofuerunt qux neccriaria erant. Evangelium feçundùm Lucam cap. xevt. Dixit Jefus Difcipuli* fuis : Homo quidam erat dives, & induebatur porpud Ac by(lo, *ufque* ne- Car· cv«

que fi quis ex mortuis refutrexerit credent.

Car. cvi. Feri* HI. Hebdomad* qux fupri. Ledio Acmum Apoftriocum. In diebus ilhs , poft menfes , autem tranfnavjgavunus in navi Alexandrina , a/fM hkefl Jefus Chriftus filius Dei per qucm incipiet totus mundus judicari. Evangelium fecundùm Lucam can. cxcvit. Dixit Jefus Difcipulis fuit i Impoflioile eft. ut non veniant fcandala, yÿacquod debuimus facere fecimus.

IV. Non. Junii. Rom* natale fendi Mated* Uni & Petri Eaocciftx cum aliis xui. Ledio Libri Sapientis. Juftorum anime in manu Dri funt, *ufyu* regnabit dominus illorum in perpepetuum. Evangelium fecundùm Lucam cap. CCXLV111. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Cùm audieritis ptxiia, a/fu in patienda veftra polEdebitis animas veftris.

111. Non. Junii. Aureliani» depolitio fandi Liphardi Presbyteri. Led» epiftoix beati Pauli Apoftoii ad Hcbtxoc. Fratres, plures tadi funt Sacerdotes, */y«< femel fe offerendo Dominus nofter Jefus Chriftus. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccxxix. pixit Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc : Homo quidam petegtè ptoficifcens, *nfynt* intra in gaudium domini tui.

CAT cvn. fer'a VL Hebdomads que fupri Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoii. In diebus illis locutus eft Juliannes Apoftolus dicens : Beatus qui legit A qui audit verba hujus prophetis , *ufyut* fida Nicolaitarum qux dc ego odi. Qui habet aurem , *ufyut* i psradifo Domuii Dei mei. Evangelium fecundùm Lucam cap. clxxxi. Dixit Jefus fimilirudinem hanc : Homo quidam fecit canam magnam, *afytit* guftabunt canam meam.

Car. *c vin.* Sabbato Hebdomads qux fupri Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoii. Iu diebus illis, ait Dominus, Angelo Smytnx Eccktix fcnbe, *ufyut* corim Patre meo &. coram Angelis ejus , *ujqut* qui habet aurem audiat quid Spiritus dicat Ecclefiis. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccv. Egredienm Jefu ab Hiericho, v/ÿ«« fecuti funt eum.

Hebdomada IV. Poft Pentecoftsn. Ledio epiftoix beari Pauli Apoftoii. Cariflimi, humiliamini fub potenti manu Dei, *ufyut* ipfi gloria imperium in fecula feculorum. Evangelium fecundùm Lucam cap. cxxxxvi. Erant adpropinquantes ad Jefùm Publicani, *ufqut* poenitentiam agente.

Car. ctx. Feria 11. Hebdomads qus fupri. Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoii. In diebus illis, ait Domuuu, Angelo Pniladeiphix Ecclefix feribe, fiedi cuts patre meo in throno ejus. Ex «eliqua. Evangelium quod fait in Dominica ejufdem hebdomads.

CtLt.tx. Faria Ill. Hebdomads qux fupri. Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoii. In diebus illis quatuor animalia mittentes coronas fua» ante thronum dicentes : Dignus es Domine, *ufyut* quis poterit ftare. Evangelium quod in Domuuca fjofdiff*1 hebdotnsdc·

IxciriUNT iter, minui iv.

Feria IV. Ad fandam Mariam. Ledio Libri Sapientis. Diligite juftitiam qui judicatis, *afyut* hoc quod cononct omnia iosutia habet vocis,

Tew /f.

Itim alia.· Ledio Efaix Prgphcoe. Hxc dicit Dominus» Audi Jacob ferve meus, fuper genctationetn tuam, *ufyut* dicit Dominus omnipotens. Evangeliumfecundùm Lucam cap. xciu. Accedentes Drfcipaljpd Jcfum,*/^*ut* faturari funt.

Feria V. Hebdomads qux fupri Ledio Libri Car. cxt. Apocalypfis Johannis Apoftoii. In diebus illis vidi quatuor Angelos ftantes fuper angulos terne , *tfyut* exterget Deus omnem lachiynum ex oculis eorum. Evangelium quod in Dominica ejufdem hebdomadx.

Feria VL Ledio Johel Prophets. Hxc dicit Dominus Deus : Exulute hin Sion, *ufyut* populus meus in sternum, ait Dxninus omnipotens. Evangelium fecundùm Lucam cap. ctxxxvi.

Sabbato in X1L Ledionibus. Ad fandum Petrum. Ledio Johel Prophets. Hxc dicit Domi, nux Deus ; Effunde dc fpirira meo fuper omnem carnem, *ufyut* omnis qui invocaverit nomen Domini ialvus ent.

Itera ubi fupri. Ledio Libri Levitici. In diebus illis locutus eft Dominus ad Moyfen dicens : Loquere ad filiis Ifracl, & dices ad eos : Cùm ingredi fueritis terram, *ufaut* in eundis habitaculis & generationibus veftris, ait Dominus omnipotens.

Item ubi fupri. Ledio Libri Deuteronomii. In diebus illis dixit Moyfes : Audi Ifracl qus ego prxeipio tibi hodiè , *ufyut* Dominus Diras tutu dederit ribs.

Item ubi fapri. Ledio Libri Levitici. In d.'ebus illis dixit Dominus ad Moyfen : Si in Prxceptis meis ambulaveritis, *ufy*** critis populus meus, didi Dominus omnipotens.

Item ubi fapri. Hic legitur Danihel Propheta. Ledio epiftolx beari Pauli Apoftoii ad Romanos. Fratres, juftificari ex fide, pacem habeamus ad Deum, *ttftut* per Spiritum fandum qui datus eft trabis. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccv» Egrediente Jefu ab Jerico, «f f«< fecuti font eum.

Hebdomada V. poft Pcntccoften. Ledio epiftolx beati Pauli Apoftoii ad Romanos. Fratres, exiftimo enim qubd noa funt condignx pallio, nes, *ufyut* expedantes redemptionem corporis noftri in Chnfto Jefu Domino noftro. Evangelium fecundùm Incani cap. ivi. Dixit Jefus Difcipulis fais : Eftoca ergb mifericotdcs, *ufyut* feftucatn de oculo fratris tui.

V. Idus Junii. Natale fandorum Primi & Fe- Car. exi». IkianL Ledio Libri Sapienrix. Tranfite ad me omnes qui coocupiftis me, *ufaut* fidei autem initium adglutinarum eft ei. Evangelium fecundùm Johannem cap. cxxxiv Hoc eft Prxcepium meum, «/fm in nomine meo det vobis.

IX. KaL Julii. Vigilia fendi Johannis Beptiftx. Ledio Hieremix Propinat. In diebus illis fadum eft verbum Domini ad me dicens, *ufyut* edifices A plantes, ait Dominus omnipotens. Evangelium fecundùm Lucam cap. 1. ruit in diebus Herodis Regis Judscx, *ufeu* plebem perftdam.

Item in die VI1L KaL Julii. Ledio Efeisr Ptophctx. Hxc diris Dominus : Audite infafe,

* *PPP*

a/y«< dc fandum ifiahel qui elegit te. Evangelium fecundùm Lucam cap. (111.) In illo tempore. Elifabeth autem impletum eft tempus patiendi, *ifyuc* redemptionem plebis nut.

Car.cam. Feria III. Hebdomad* qua fuprà. Ledio Libri Apocalypse Johannis Apoftoli. In diebus illis, aim aperuitfec tigillum fepeimum, *ufyuc* neque i furtis fuis. Evangelium fecundùm Matthxum cap. (XXXVI.) Dixit Jefus Difcipulis fuis: Efto coiifentitns adverfario ruo, */<p« quia totum corpus tnum erat in gehennam.

VII. Kal. Julii. VigliaJoluimise<Pauli.lctm in die. Require Epiftolam At Evangelium quod eft in aliut Sandorum.

<A/. CXIV. Feria IV. Hebdomada qux fuprà. Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoli. In diebus illis vioi alium Angelum fortem defeendentem de corio, idçiie dederunt gloriam Deo coeli. Evangelium fecundùm Lucam cap. clxxxvi. Erant adpropinquantes ad Jefum publicani *Sc* peccatores, *tifyut* poenitentiam agente·

11. Idu' lûlia In natali fandi Bafilidis, Nations & Nazari. Ledio Libri Sapientix. Timor Domini initium dilectionis, *tijqut* fpecies inoinameutum domus illius. Evangelium fecundùm Johannetn cap. XXIV. Erat homo ex PhanLto, *nfque* habeat vitam xternam.

Feria VI. Hebdomad* qux fuprà. Ledio epiftolx beati Apoftoli ad Colotfenfes. Ftattes, omne quodcunque facitis in verbo aut in opere, *ufquc* retributionem hereditatis per Jefum Chriftum Dominum noftrum. Evangelium fecundùm Marcum cap. cxx. Cùm intranet Jefus Hierofolymam in templum, *njqut* quodcunque dixerit fiat fiet ei.

Sabbato Hebdomadx fuprà. XVIII. Kal. Julii. In natali fandx Felicui*. Ltdio Libri Sieentix. Lucerna fplendens fuper candelabrum n&um, u/iut qui laqueum alio tendit, peribit in illo. Evangelium fecundùm Matthxum cap. cil. Ditit Jefus DiCripulis fuis parabolam hanc: Simile eft regnum crxiorum thefaun» abfcondito, a/i«« nova & vetera.

Hebdomada VI. poft Pentecoften. Ledio epiftolx beati Petri Apoftoli. CarifEmi, omnes unianimes in oratione eftore, u/fue Dominum aurem Chnftum fandificare in cordibus veftris. Evangelium fecundùm Lucam cap. XXIX. Cùm curb* inruerent ad Jefum, e/juc relidis omnibus fecuti funt ilium.

XIV. Kal. Julii. Natale fimdonun Marci *Sc* Marcelliani & fandx Marin* Virginis. Ledio Libri Sapienti*. Lingua Capientium omat feientiam, *ufqvt* qui fequitur juftiriatn diligitur à Domino. Evangelium fecundum Johannetn cap. cxxxiv. Dixit jefus Difapulis fuis .Hoc eft Prxccptum nieurn, *ufqut* in nomine meo det vobis.

XIII. Kal. Julii. Natale fandorum Gervafi & Protali, Naxari, & Celft pueri. Ledio tibri Sapientix. Qui timent Dominum, non erunt incredibiles, *ufquc* ad refpedionem illius Dominus Deus nefter. Evangelium fecundùm Lucam cap. (ci iv.) Dixit Jefus Ditcipuhs luis: Sint lumbi veftri prxeindi, *ufquc* fuper «unia qu* pollidet conftituet illum.

IV. Kal, Julii. Vigilia Apoftolorens Petri Ac Pauli. Ledio Aduum Apoftolorum. In diebus illis Petrus & Johannes afcendebant in templum, a/fvc in eo quod contigerat ilii. Evangelium fecundum Johannem cap. ccxx^it. In illo tempore, dixit Jefus Petro: Simon Johannes diligis me *ufyut* darificaturus effet Deum.

item in die til. Kai. Julii. Ledio Aduum Apoftoloium. In diebus illis mifit Herodes Rex manus, *ttfeut* plebis Judxoruitv Evangelium fecundum Matthxum cap. (clxvi.) Venit Jefus in panes Cxfare* Philippi, *nfyuc* erit folutum in ctrlis.

Ipfo die vigilia fandi Pauli. Ledio epiftolx beau Pauli Apoftoli ad Galatas. Fratres, norum vobis facio Evangelium. Evangelium qupd in vigilia fandi Petri.

Item in die. Ledio Aduum Apoftolorum. In diebus illisSaulus adhuc feiraus minarum, *ufyue* adhrtnans quoniam hie eftGhnftus. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ctcv. Dixit Simon Petrus ad Jefum; Ecce nogxelinquimus omnia & fecuti fumus te, *«fquc* vitam xternam podidebit.

Fena IV. Hebdomad* qu* fuprà. Ledio epiftol* beati Pauli Apoftoli ad Coloilenfes. Fratres, induite vos ficut eJedi Dei, *ufqut* gratias agentes Deo & Pain per Jefum Cht ilium Dominum noli trum. Evangelium fecundùm Lucam cap. xciu. Accedentes Difcipuii ad Jefum dxerunt illi, *ujqut* faturati funt.

Feria V. Hebdomadx qu* fuprà. Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoli. In diebus illis fepnn-.us Angelus tubi cecinit,*ufquc hic* eft patientia «!c finis Sandorum. Evangelium fecundum Lucam cap. clxxxvi. Erant a<ipropinquantes ad Jefuin publicani, *ufquc* txrnitentum agente.

Feria VI. Hebomadc qux fuprà. Ledio Libri Apocalypfis Johannis Apoftoli. In diebus illis vidi beftiam aieendenum de terra, *ufquc* opera euiin illorum iequentur ulos. Evangelium fecundum Lucam eap. clxxxv. Venit ad Jefum vir cui nomen Jahitus, *ufquc* fides tua te falvum fecit, vade in pice.

Rfodui XH.LEC.1N sabbato mix· SI< JCN11.

Sabbato Hebdomadx qu e fupra Ledio Libri Apomlyphs Jehanms Apoftoli. In diebus illis vidi uubemcandidam, *Sc* fuper nubem, *ufquc vcciSc* jufta judicia rua. Evangelium fecundùm Matthaum cap. cxciir. Accedens quidam ad Jefum air iIh, *ufquc* veni fequerc me.

Dominica poft natale Apoltolorutti. Evangelium fecundùm Matthxum cap. (tvI.) Adtendite à fallis Prophetis, *ujquc* intrabit in regnum coelorum.

Idibusjulii. Natale fandi Cyrtaei. Ledio Libri SapienÛA Vigilia honeftaris tabefaciet carnes, *ufquc* enarrabit F.ci letis Sandorum. Evangeliuth fecundùm Lucam up. c. i XT. Fada eft inter Difcipulos contenrio. *u/que* tubas UiraheL

XV. KaL Agufti. .Mins depolitio fandi *Ar*nulfi Conférons. Ledio Libri Sapienti*. Audime fill A ne fpetnas me, st/fw ne premas iHum *Sc* repetendo. Evangelium fecundùm Marcum cap. cxxxvii. Egredxme Jeftt de temple, */p«e m finem hic invaserit Car cxxr.

Feria IV.Hebdomadx quxfupri. Leâio Apocalypfis Joliannis Apoftoii. In diebus illis quartus Angelus effudit phialam fuam in folem , *ufque* abftulit me in defertum in fpiritu. Evangelium fecundùm Lucam cap. ixxxm. Cùm egreflus effet Jefus de navi, *ufque* quantam illi feciflet Deus.

XII. Kal. AuguftL Natale fanât Praxedis. Leâio Libri Sapientix. Rectorem te pofucrunt, noli extolli , *ufque* infedationibus arguetur. Evangelium fecundùm Matthrum cap. ext. Dixit Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc : Simile eft regnum cœlorunwheûuro abfeondito in agro, *ujque* nova & vetera.

Feria VI. Hebdomadx qux fuprà. LedioApocalylis Johannis Apoftoii. In diebus illis vidi mulierem fedentem fupcr beftiam cochneam , *ufque* qux habet regmim fupet Reges terr*. Evangelium fecundum 1 uuin cap. cxcvi. Dixie Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc: Homo quidam erat dives, *ufque* neque fi quis ex monuit refurrexerit credent.

X. Kal. Augufti. Natale fandi Apollinaris. Leâio Libri Sapientix. Fili, fine conhlio nihil facies , *ufque* Ac ex terra undè creams eft Adam. Evangelium fecundùm [Lucam] cap. cclxx. Faâa eft coutendo inter Difcipulos, *ufque* tribus Ifrahel.

Dominica IV. poft natal* Apoftolotum. Lectio epiftolx bead Pyadi Apoftoii ad Romanos. Fratres, nihil nunc damnationis eft his qui funr in Chrifto Jefu, *ufque* vita Ac pax tn Chrifto Jefu Domino noftro. Evangelium fecundùm Lucam eap. cxc. Dixit Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc i Homo quidam erat dives , qui habebat villicum, *ufque* interna tabernacula.

VIII. Kal. Augfti. Natale fanâorum Jacobi Apoftoii, Chnftophori Marrytis. Et Ambianis ttanilatio fandi Firmini. leâio Libri Sapien:ix. Inluiio Ac improperium fuperborum, *ujque* qui interierunt per linguam fuam. Evangelium fecundùm Lucam cap. cut. Dixit Jelus Difcipulis fuis : Sint lumbr veftri prxcinâi , *ufque* tilius hominis venit.

IV. Kal Augfti. Natale fandorum Felicis, Simplicii, Fauftini, Ac Beatncis. Tricas depofitio fandi Lupi Epifcopi Ac Confedôris. Leâio Libri Sapientix. Beatus qui rechu eft èlingua nequam , *ufque* Ac prodent tin magis quim aurum. Evan-Sliura fecundùm Lucam cap. ccxlix. Cùm sueritis prxlia , *ufque* pollidebids animas veftras.

Csv. CXXVUI. Feri* IV. Hebdomadx que fupri. Led» Libri Apocalyfis Johannis Apoftoii. In diebus illis vidi alium Angelum defeendeutem de cado, habentem poteftatem magnam, judicavit Deus judicium veftrum. Evangelium quod in Dominica ipfius hebdomade;

III. Kal. Agufti. Natale fandorum Abdon Ac Sennes. Le&io Libri Sapientur. Qui diligit filium fuum , affiduat illis flagella , *ufque* vita hominis thefaunis non deficiet fanâitatis. Evangelium fecundùm Johannem cap. cxxitv. Hoc eft pnreeptum meum , *ufque* oderant me gtads.

Feria VI.Hebdomadx que fiipcù. Leâsè Libri Apocalypfu Johannis Apoftoii. In diibes illis fùftuût unus Angelus feras lapidem, *ufqut* teftitnonium enim Jefu eft fpiritus prophetix. Evan* gelium fecundùm Lucam cap. clxvi. Refpondens aurem archifynâgogus indignans ,*/-/"« qux gloriosi fiebant ab *-.

Sabbato Hebdomad* qiur fuprl Leâio Libri Apocalypfi$ Johannis Apoftoii. In diebus illis vidi -telum apenuni , At ecee equus albus, *ufque* faturatx funt carnibus cotum. Evangelium fecundùm Mattlixwn cap. cxtvn. V efpete autem fadoaccelferunr ad Jbiuni Difvipuli ejus, *ufque* quali quinque milita hominum. ,

Dominica V. poft natale Apoftolotum. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoii ad Romanes. Eratics, debitores fumus non carni , *ufque* cohxtedes autem Chrifti. Evangelium fecundùm Lucam cap. texi. Quidam legti'petitus furrexit, *ufque &* tu fac (imiliter.

Kalendis Augufti. Pallio Machabrorutn feptem frattum *&: fandx* Felicitatis fub Anne. Leâio Libri Sapientix. 1» multitudine difciplinx Domini, *ufque* difttibue hereditatem tuam. Item Le&io Lsbri iapiendr. Mulierem fortem quis inveniet procul, *ufque êc* laudtnt eam in portis opera ejus. Evangehum fecundum Mattnxum cap. cxtviit. Juflit Jefus Difciptilos fuos afeendere in naviculam, *ufque* veri hlius Dei es. CftZSU.

IV. Non. Agufti. Romx natale fandi Stephani Pontificis. Leâio Libri Sapientix. Spiritus umentium Dominum quxritur . *ufque* depolitio pro peccatis recedere ao injuftitia. Evangelium fecundùm Lucam cap. ccxxvni. Dixit Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc ' Homo quidam nobilis abiit in tegionem longinquam, *ufque* omni habenti dabitur *tc* abundabit. CXXXIII.

Feria IV.Hebdomad.v qux fuprl. Leâio Libri Apocalypiis Johannis Apoftoii. In diebus illis vidi Angelum defeeneentem de ctrlo habentem elavem , *ufque* die ac noâe in./etula leciilounn. Evangelium fecundum Lucam cap. xctx. Defcendente Jefu de monte cum Difcipulis fuis, «/-*que* reddidit illum matri fux. CXXX1V.

Feria VI. Hebdomadx qux fuprl leâio Libii Apocalypiis Jofiannis Apoftoii. In debits illis venit unus ex feptem Angelishaben...>us phialas, *ufque Sc* regnabunt in fecula foculorum. EvAigelium quod in Dominica ipfius hebdomadx. CXIxVk

VIII. idus Agufti. Romx natale Cindi Xrifti, Feliciffimi, Ac Acapiti. Leâio Libri Sapieritix. Rhtribuit gratiam qui often limilaginé, *ufque* obleâabir Juftos milericordia fua. Evangelium fecundùm [Matrhxum] cap. ixxxvt. Dixie Jefus Difcipulis fuis : Ecce ego mitto vos, *ufque* in finem hic falvus etn. Cap. cuxvii.

Dominica ....——.... [Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoii ad Corinthios.] Fratres , non omnis caro eadem caro , *ufque* deiudè quod fptritale. Evangelium fecundùm Lucam cap. eexiv. Dixit Jefus ad quofdam qui in fe conhdebant, *ufque* qui fe humiliat exaltabitur.

VI. Idus Agufti. Rome natale fan&i Cyriaci. Leâio Libri Sapiendae. Speciofa mifedcordia Dei in tempore tribulationis, *ufque &* hercd nabis cos ficut ab initio. Evangelium fecundùm Matthxum cap. exen. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Nihil opertum quod non reveletur, *u/que* coram patre meo qui in cvlis eft. CAf. CMS VIII.

Car. V. Idus Agufti. Vigilu fandi Laurentii Lee* tio Libri Sapientix. Confitebor tib^Domine Rer, de manibus anguftix. Evangelium fecundùm Matthxum cap. clx. Dixit Jefus Difcipulis fuis ; Si quis vult poft me venire , *ufque* in regno fuo.

Item in die, IV. Idus Agufti. Ledio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Corinthios. Francs , qui card feminat , *ufque* frugum juftitix veftrx. Evangeliumfecundùm Johannem cap. civ. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Nifi granum frumenti , *ufque* pater meus qui in coelo eft.

111. Idus Agufti. Remx natale fandorum Tiburni , Valeriani , Cecilue , Sufannx , Caftiani. Et Camaraco depolitio fandi Gaugerici. Leâio Libri Apocalgpns Johannis Apoftoli. In diebus illis vidi oftium apertum tn curio, *ufque* fortitudo Deo noftro in fecula feculorum. Amen.

Item Ledio Libti Sapienti*. Stabunt jufti in magna couftantia , *ufque* inter Sanâos fors illorum eft.

Item Leâio Libti Sapientix. Reddet Deus mercedem, *ufque* laudaverunt paritet Domine Deus nofter.

Evangelium fecundùm Johannem cap. cxxxrv. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Hoc eft prxceptum meum , *ufque* in nomine meo det vobis.

Item Evangelium fecundùm Matthxum cap. ext. Dixit Jeius Difcipulis fuis parabolam hanc : Simile eft regnum coelorum the lauro abkondito, *ufque nova 8c* vetera.

Car cxl. II. Idus Agufti. Natale fanâi Eupoli. In diebus illis. Lectio Libri Sapientix. Miferere plebis tux fuper quem invocatum eft, *ufque* adjutorium qui fecundum illum eft *8c* columna ut requies. Evangelium fecundùm Johannem cap. cxlix. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Amen amen dico vobis quia plorabitis, *ufque 8c* gaudium veftrum nemo roller â vobis.

Dominica II. poft fandi Laurentii. Le&io epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Corinthios. Fratres . fcimus enim quoniam fi rerreftns , *ufque* manifeftos nos efle per Jefum Chriftum Dominum noftrum. Evangelium fccundùm Marcum cap. txxiv. Exiens Jefus de limbus Tyri , *ufque 8c* mutos loqui.

Car. cxLi. Idibus Agufti. Natale fandi Ypoliti. Leâio Libri Sapientix. Omnis amicus dicet &' amicitiam copulavi, *ufque* animx fux fuavis eft. Evangelium fecundum Lucam cap. cxliv. Dixit Jefus Difcipulis fuis ; Adtenditc i fermento, *ufque* coram Angelis Dei.

Cct. exui. XIX. Kal. Septembris. Natale fânâi Eufcbii. Leâio Libri Sapientix. Qui fophifticè loquitur t *ujque* pax enim Dei fuper faciem terrx. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccixin. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Vigilate quia nefcitis, *ufque* conftituet eum.

Or. casui. XVIII. Kal. Septembris. Adfumptio fandx Marix matris Domini. Leâio Libn Sapientix. Fili, in tua infirmitate , *ufque 8c* confolare illum in exitum fpiritus fui. Evangelium fecundùm Lucam cap. cxxiv. Intravit Jefus in quoddam caftellum , *ufque* non auferetur ab ea.

Ca, exuv. XVII. Kal. Septembris. Natale fandi Leudegam. Led» Libri Sapientur. Sapientiam fctibe in tempora *ujque* conquirentes in lege altiflimi. Evangelium fecundùm Lucam cap. cliv. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Sini lumbi veftri prxeindi, *ufque* filius hominis venit.

Feria VL Leâio Libri Apocalyfis Johannis Apoftoli. In diebus illis dixit mihi Angelus : Hxc verba fideliflima *8c vera funt, ufque* qui vult accipiat aqua vitx grads. EvangcLum fecundùm Lucam cap. lxxiv. Rogabat Jefumquidam Pharifxus, *ujque* quoniam dilexit multum. C«r. c>u '

Sabbato. Leâio Libri Regum. In diebus illis cbnfnluir David Dominum, *ufque* deferti,in Gabaon. Evangelium quod un Dominica ejufdem hebdomade.

Dominica 1IL poft fanâi Laurentii....

..........Evaivefium fccundùm Lucam cap. cxx. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Beati oculi qui vident, *ufque* ru fac fimiliter.

XV. Kal. Septembris. Natale fandi Agapiti. Le&to Libri Sapientix Sapientiam omnium antiquorum , *ufque* benedicite Dominum in operibus fuis. Evangelium quod in Sanâorum.

XIV. kal. Septembris. Apparitio fanâx Crucis. Bt natale fandi Andrex Magiftri militum. Ixdio Libri Sapientix. Date nomini Domini magnificenAam , *ufque* laudate *8c* benedicite nomen Domini. Evangelium fecundùm Johannem cap. XXIV. Erat homo ex Phariixis , *ufque* vitam xternam.

XIII. Kat Septembris. In Geumatica natale fandi Phihberri. Lcdio Libti Sapientix. Occupatio magna creata eft, *ufque* fuper omnem gloriam operuerunt illum. Evangelium fecundùm Lucam cap. cLxxxii. Dixit Jefus Difcipulis fuis . Si quis venit ad me , *ufque* qui habet aures audiendi audiar. *C*r.* ""w"'

Feria V. Hebdomadx que fupri. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Hebrxos. Fratres , abundandùs oportet obfervare nos , *ufque* eis qui tentantur auxiliari. Evangelium fecundùm Lucam cap. xxvi. Surgens Jeius de Synagoga , *ufqut* evangelixare regnum Dei. CKU

XI. Kal. Septembris. Natale fandi Timothei. I e&io Labri Sapientix. Fili, in tempore vitx tux ne indigeas, *ufque* bonum autem nomen permanebit in xvo. Evangelium fecundùm Lucam cap. XXXXII. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Si quis venit ad *me^fque* qui habet autes audiendi audiat» Caf-Cl-

Sabbato Hebdomad* aux fupriLeâioepiftolx beati Pauli Apoftoli ad Hebcxoc. Frarres , Sandi vocatione cceleftis participes , *ufque* fi introibunt in requiem meam. Evangelium fecundùm Matthxum cap. cxvn. Abeuntes Pharifxi confilium faciebant, *ufque* in nomine ejus fperabunt. Car.eu.

Dominica IV. poft fanâi Laurentii. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Galatas. Fratres

Evangelium fecundùm Lucam cap. cci. Dîim iret Jefus in Hietulâlem, *ufque* fides tua te faivum fecit.

IX. KaL Septembris. In India natale fanâi Bartholomxi Apoftoli. Remelânâx Aurex virginis. Et depofitio fanâi Audoëni Epifcopi & Confeflbtis. Leâio Libri Sapientix. Dilciplina in pace confervarc, *ufque* in confpeâu omnium vi- Car.eut.

roram. Evangelium fecundùm Lucarii cap. * ctxvi.Qui vos audit, a/fae ferine» funt incsits.
C*f cun. VIII. KaL Sepcembns. Areiato nsrale fane: I Genefi Martyria Leâio Libri Sapientia. Filia parris abfeondita eft, a/ÿ*c videns gloriam eju·. Evangelium fecundùm Marcum cap. cmvir. Dixit Jefus difeipulis fuis : Videte ne quis vos feducat *j ufque* lue Calvus erit.-
Feria 1V. Hebdomad* qtue fupri. Leâio epiftoLr beari Pauli Apoftolii ad Hebrxos. Fratres, operibus ab inftsturioM mundi perfedis *? ufque* imbecilles fadi eftis ad audiendum. Evangelium fecundùm Lucam cap. curvius. Dùm iret Jefus gr^civitaxes & caftella accumbent inrcgno

Feria V. Hebdomade qu* fupri. Leâio epiftol* beari Pauli Apoftoii ad Hebrxos. Fratres, cùm deberetis magiftri efle propter tempus, *ufq*w interiora velamiius. Evangelium fecundùm Lucam cap. cxitx. Ait ad Jetum quidam de turba, *ufque Sc* Deus pafeit illos.
V. KaL Februatis. Rom* natale fandi Hertnetis. Africa depolitio fenâi Auguihni. Leâio Libri Sapienti*. Altitudinis lumamentum pulchritudo eius, 4/fa« emittere Judicii fui. Evangelium fecundùm Lucam cap. χιv. Defccndens lefus de monte fterit in loco, a/yiMCopiofeeft in ccelis.
Car cun· IV. KaL Septembris. In Campania natale fancar Sabine virginis. Ec paffio fenâi Johannis Baptifte. Leâio Libri Sapienti*. Aperti funt thefauri, a/f*rpiè agentibus dedit fapienriam. Evangelium fecundùm Matthaeum cap. (cxi.) Durit Jefus Difcipulis luis parabolam hanc : Simile eft regnum cœtorum tbuauro abfeoodwo, *ufque* nova & vetera.
HL Kal. Item in fenâi Johannis. Leâio epifcolx beati Pauli Apoftoii ad Hebntos. Sandi ludibria de verbera experti, probat inventi funt in Chrifto Jefu Domino noftro. Evangelium fecundùm Marcum cap. I ix. * üfit Herodes a/ÿa· & pofuerunt illud in monumentum.
Dominica V. poftfendi LaurennL Leâio eniftol* beati Pauli Apoftoii ad Galatas. Fratres, fpiritu ambulate, *ufque* concuplfcentiis. Evangelium fecundùm Matthxum cap. xtvrtr. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Nemopoteft duobus dominis fervite, */y*« adicientut vobis.
Cap. CS.VH1. Fena IL hebdomad* qu* fupri. Leâio epift>be beari Pauli ad Hebrxor. Fratres , prxeurfor pro nobis introiit Jefus in interiora velaminis 1β-cundùm ordinem Melchifedech, *ufque* de qua nullus ad altare penfto Aut. Evangelium quod in ipfa Dominica.
Ca». c h i. Feria 111. Hebdomad* que fupri. Leâio epiftol* beati Pauli Apoftoii ad Hebrcos. Fratres , manifeftum eft qubd ex Juda onus Gt Dominus nofter, *ufque* quod-fixit Dominos & non homo. Evangelium quod in ipfa Dominica.
Cap.cc.1. Kal Septembris. Ambianis depolitio fenâi Firmini Epifcopi At Coafeflbris. Leâio Libri Sapienti*. Laudemus viros gloriofos, *ufque* diluvio omnis caro. Evangelium fecundùm Marthzum cap. ccixxiit. Dix» Jefus Difcipulis fuis : Vigilate ergb, *ufque* conftituet eum.
Feria V. Hebdomad* qux fupri. Ledioepiftol* beari Pauli Apoftoii ad Hebrxos. Fratres ,omnis Pontifex ad offerenda munera, *ufque* fenâum feculare. Evangelium fecundùm Matthrum cap. xv in. Venit ad Jeûim leprofus , *ufque* convenie-bant ad eum undiquè.
Feria VI. Hebdomad* que fupri. Leâio epiftoi* beati Pauli Apoftoii ad Hebrros. Ftarres, tabernaculum fadum eft primum , *ufque* xterni redemptione inventi. Evangelium fecundùm Lu* cam cap. ccxxvnt. Dix» Jefus Difcipulis fui· fimilirudinem hanc: Homo quidam nobilis .u/ÿae afeendens in Hierufalem. Car.cuJi.
Sabbato Hebdomad* qu* fupri. Leâio epiftoix beati Pauli Apoftoii ad Hebrxos. Fratres , fi enim fenguis hircorum, *ufque* mulieribus oftiis quim iihs. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccxxxii. Dixit Jefus turbis Judaeorum A principibus facetdotum : V* vobis Saib* & Pharifei, *ufque* ilia non obmittere. cwun
Dominica menfis VL Leâio epiftolx bead Pauli Apoftoii. Fratres, G vivimus Ipiritu, a/ÿ*ut* domeftico* Gdei. Evangelium fecundùm Lucam cap. Lxvn Ibat Jefus in civitatem, plebem fuam.
Non. Septembris. In Gallia, civitate Venfuntio , natale fandorum Ferioli *Sc* Ferurioni cum focus eorum. Leâio Libri Sapienti*. Abraham magnus para multitudinis, *ufque* elegit illum de omni carne. Evangelium fecundùm Lucam cap. αv. Defcendcru Jefus de monte , *ufque* copious eft iu celts. cuiy.
Feria 111. Hebdomad* qu* fupri. Leâio epiftol* beati Pauli Apoftoii ad Hebrxos. Fiatres, non enim in manufedu fenâis, *ufqut* fedet in dextera Dei. Evangelium fecundùm Matthxum cap. xxxix. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Audifti· quia didum eft Diliges proximum tuum , *ufque* in abfconfe reddet tini. Cap.c u v
Feria IV. Hebdomad* qu* fupri. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoii ad Hebrxos. Fratres, de extero expedat Dominus Jefus donec ponantur inimici ejus, *ufque* horrendum eft incidere in manus Dei viventis. Evangelium quod in Dominica. Cap. <xav>.
VI. Idus Sepcembns. Nativitas fandx Mari* Dei genitricis. Ec natale fendi Adriani Martyris. Leâio Libri Sapienti*. Audivit Moyfes Dominum *Sc* vocem ipGus , *ufque* unxi eum oleo fenero. Evangelium fecundùm Lucam cap. 111. Exfurgens Maria abiit in montana, *ufque* m Deo fall*· tari meo. Cl*vII-
Item Ledio Libri Sapienti*. Fadum eft fando in teftamentum «ternum , *ufque* ingentem potum xtemam fecit. Evangelium fecundum Johannem cap. c x x x i l Dixit Jefus Difcipulis fuis : Ege fum vitis veta , *ufque* gaudium veftram impleat.
V. Idus Septembris. Depefirio fendi Audo· mari Epifeopi *K* Confcftbris. Ledio Libri Sapienti*. Foetis in bello Jefu Nave , *tfque* nomen eorum permanet in «ternum. Evangelium fecundùm Lucam cap. αιv. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Sint lumbi veftri ptaxinâi, *ufque* filius hominis venit. cl x v h i-
IV. Idus Septembris. Depofitio fandi Hilari! Epifcopi. Ledio Libri Sapienti*. Diledus i Deo fuo Samtiel , *ufque* exultarione Golix. Evangelium fecundum Marcum cap. cxxxvrn. Dixit

Jefus Difcipulis fais : Videtc ne quis vos feducat, *efque* **lue falvus eut.**

Cas. cut· 111. Idus Septembris. Natale Gndorum Proti & Jacindi. Leu>o L.b«i Sapieiirix. Invocavit Dand Dominum omiuporcntem, *ufque* posentum inimicorum. Evangelium fecundum Miirhxum cap. cxxxtx. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Cùm perfequentur vos in civitate ifta , *ufque* coram parte meo qui eft in coelis.

Dominica mentis Vili. Ledio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad I.pheftos. Fratres, obfecro vos rindus in Domino , *ufque* in omnibus nobis Evangeliumfecundùm Lucam cap. ctxvi. Cùm intraret Jefus in domum cujufdam , *ufque* exaltabitur.

cusas Feria II. Hebdomadx Gipri. Ledio epiftolx bean Pauli Apoftoli ad Hebrxos. Fratres, rememoramini autem priftinos dies, *ufque* fuperillam defutidus adhuc loquitur. Evangelium fecundùm Lucam cap. eext. Docente Jefu populum in templo, *ufque* in qua poteftate hxc facio.

Csv. *2££".·| Idibus Septembris. Turonis depolitio fandi Lidoris Epifcopi. Et Andigavis depolitio · Aureliani Epifcopi. Ledio Labri Sapientur. Salomon impetravit an diebus pacis , *ufqui* liberavit eos. Evangelutm fecundùm Matthxum cap. lxxxix. Dixit Jefus Difdpulu fuis: Cùm perfequentur vos in civitate ifta , *ufque* coram patte meo qui eft in colis.

Ca, XVIII. KaL Odobris. Natale fandi Cornelii PootiEcis&iandiCypriani, atqueexaltatio fanera: crucis. Leâio Libri Sapientia:. Surrexit Helias Propheta quali ignis , *ufque* atque evenirent. Evangelium fecundùm Lucam cap. cxt. Dicebar Jefus turbis Pharifxorutn dr Principibus, "Ji/ac ut accufarent eum.

Irem de croce. Ledio epiftolx beari Pauli Apoftoli ad Philippenfes. Fratres, hoc enim fentite in vobis, *ufque* in gloria eft Dei Patris. Evangelium fecundùm Johannem cap. xxiv. Erat homo ex PhariCris, *ufque* vitam sternam.

cAx"r XV1L °ûobri». Naraie fandi Nicomedia Ledio Libri Sapientiae, in compoiitione odoris , *ufque* in originem Adam. Evangelium fecundum Lucam cap. xevi. Dixit Jefus Difeipulie fuis : Si quis poft me venire *tufque* videant regnum Dei.

Cur. caxxv. XVI. Kal. Odobris. Natale fandarum Virginum LuCix & Eufemix. Ledio Libri Sapientur. Ego quafi vitis frudibeavi, *ufque* vitam xternam habebunt. Evangelium fecundùm Marthatum cap. cxt. Dixit Jefus Difcipulis fuis ; Simile eft regnum cariorum tbelauro ab&ondito, *ufque* novi dc vetera,

Car. cas*vu XV. Kal. Odobris. In Ledio depolitio fandi Landiberri Epifcopi. Ledio Labri Sipientix. Simon Onix nlius Sacerdos magnus , *ufque* eoo fummatione virtutis. Evangelium fecundùm Lucam cap. xcvi. Dixit Jefus Difcipulis fuis:Si quis vult poft me venire, *ufque* videant regnum Deu

Dominica menfis vn. Ledio epiftolx beati Pan'i Apoftoli ad Corinthios. Fratres, gratias ago Deo meo, *ufque* adventus Domini noftri Jefu Chrifti. Evangelium fecundùm Marthxuin cap. ctxxnt. Accedentes ad JefuinSaducxi.^/jaxm*·tabanuu ui dodrina ejus.

Ferta II. Hebdomadx qux fupri Ledio epif' tolx beati Pauli Apoftoli ad Hebrxos. fraties, tide Enoch tranatus eft , *ufque* hofpites fuper terram. Evangelium fecundùm Lucam cap. xxxvm. Vidit Jefus publicanum nomine Levi , *ufque* peccatores in txxmcennam.

Feria 111. Hebdomadx qux fupri Ledio epif· tolx beati Pauli Apoftoli ad Hebrxos. Frames , 2ui feducunt peregrinos dc hofpitesfuper terram, gniheant fe, *ufque* circuitu dierum feptem. Evangelium quod ipfa Dominica. cxxxvin.

Feria IV. in jejunio Hebdomadx qux fupri. Ledio Amos Prophetx. Hxc dicit Dominus : Ecce dies venient, Λ comprehendet arator *ufque* de terra fua quam dedi eis , dicit Dominus omnipotens. Evangelium fecundùtn Marcum cap. xci. ReCpotidens unas de turba duut, *ufque* u> Oratione & jejunia.

Feria V Hebdomadx qux fupri. Ledio epiftolx beari Pauli Apoftoli ad Hebrxos. Frattes, fide Rsab increti it , *ufque* in dextera fedis Dei fedet. Evang.liumq iod m Diminica ipfius. Car.

Feria VL Hebdomadx qux fupri. Ludio Ofe« Prophetx. Hxc dicit Dominus : Conveitere ad. Dominum Deum tuum , *ufque* jufti ambulabunt in eu. Evangelium fecundùm Lucam cap. xxxvi. Sedebat Jefus docens, *ufque* vidimus mirabilia liodie.

Sabbato in XII. Lcdionibus. Ledio Libri Levit.ci. In diebus iliis locutus eft Dominus ad Moy* fen dicens : Decimo tnenlis feptimi, *ufque* fabbata veftra, dicit Dominus omnipotent.

Irem alia Ledio Libri Levitici. In diebus illi* locutuseft Dominus ad Moyfen dicens : Quinto* deamo die menfis feptimi, *ufque* ego Dominus Deus vefter.

Item Ledio Mtchx Prophetx. Domine Deu» nofter pa fee populum , *ufque* i diebus antiqui» Domine Deus nofter.

Item Ledio Zacharix Prophet*. In diebus illifadmn eft verbum Domini ad me dicens, *ufque* pacem diligite, dicis Dominus omnipotens exercituum.

hem Ledio Libri Exodi. In diebus illis oravit Moyfes ad Dominum Deum fuum dicens : Cur Domine irafeitur furor tuus, *ufque* adversùs populum fandum Domine Deus nofter.

Ledio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Hebrxos. Fratres, tabernaculum fâdum efipnmum, *ufque* xtemi redemptione inventi. Evangelium fecundùm Lucam cap. clxiv. Erat Jefus docens in frnagogis. *ufque* gloriosi fiebant ab eo.

Dominica mentis VII. Ledio epiftolx beari Pauli Apoftoli ad Epheftos. Fratres, renovamini fpiritu mentis veftne, *ufque* neceflitatem patientibus. Evangelium fecundum Matthxum cap. txx. Afcendens Jefu» in navicula, *ufque* poteftatem talem hominibus.

XII. Kal. Odobris. Natale fandorum Dotondoni, Dorothci, Privati , Felicis , Conftantix, qui palG funt fub Nerone. Ledio Libri Sa» pienttx. In afcenfu altatu fandi, *ufque* fecundum fuam mifericordiam. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccixui. Dixit Jefus Difcipulis fuu : Vigilat· quia nefcitis diem, *ufque* conftituct «unv

XI. Kal.

XI. Kal. Oâobru. in Pertida natale fanâi Matthxi Apoftoli & Evangelift*. Et fanâi Luce Evangeliftx. Leâio Libri Apocalyptis Johannis Apoftoli. In diébus illi* vidi oftiutn apertum in ccèlo, u/fM adorabant viventem in fecula fecuionsra. Evangelium fecundùm Lucam cap. xxxvni. Vidit Jefu» publicanum nomine Levi, a/irae peccatore* in poenitendam.

Car. cixxxn. X. Kal. Qâobris. Agauno natale fandorum Maurici, Exfuperi, Candidi, cum aliis ouinque milia dclxxxv. Leâio Libci Sapientix. Det nobis Deus jocunditatcm cordis, quia lux Dei veftigiutn ejus eft. Evangelium fecundùm Johannem cap. cxxxvtii. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Hxc mando vobis, ut diligaris invicem . (a/eu* J oderant me gratis.

CMXXH1. JX KaL Oâobtia. Natale fanâx Teclx Virginis & fanâi Mara Evangeliftx. Leâio Libri Sapientix. Confitebor tibi, Domine Rex , v/fM & benedicam nomon tuum, Domine Deus meus. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccxivin. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Videte ne quis voe icducat, *ufque* hic faivus erit.

Cxi'. cixxx.iV' VIU. Kal. Octobris. Natale fanâi Johannis-Baptiftx, & fandorum Juliani , Chriftophori. Leâio Libri Sapientix. Dedit milii Dominus linguam mercedem meam, u/fue veftram in tempore fuo. Evangelium fecundùm Marcum cap. cxxxix. Videte ne quis vos feducat , *ufque* hic falvus erit.

Car. CLXXXV. VIL KaL Oâobtis. In Gallia, Ambianis, natale fanât Firmini Martyris. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Hebrxo». Fratres, rciogitate Dominum qui tale fuftinuit, *ufiue* exercitatis per eam reddet juftitix. Evangelium fecundum Matthxum cap. cclxiiu Dixit Jefus Dif cipulis fuis . Vigilate , *ufque* conftituet eum.

Dominica 111. poft fandi Cvpriani. Leâio beati Pauli Apoftoli ad Ephefios. Fraaes, videte quomodo caute ambulatis, *ujque* invicem in timore Chrifti. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccixxxviii. Dixit Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc : Simile eft regnum coelorum homini Regi qui voluit rationem, *ujque* de cotdibus vetitis.

CLXXXV1 Fena II. Hebdomadx qux fuprà. Leâio epiftolx beari Pauli Apoftoli ad Hebrxo'. Fratre», remiiTas manus &' ibiuta jenua, *ufque* meliùs loquentem qudm Abel. Evangelium fecundùm Marcum cap. cxxi. Interrogavit Jefum unus de Scnbis . *ufque* non eft longe i regno Dei.

(Défunt huit nudtu.)

Evangelium fecundùm Marcum cap. cvn.Cùm egreiFus eftet Jefus in via, *ufque* veni fequete me.

ccxtx. Fcria VI. Leâio epiftolx teats Pauli Apoftoli ad Ephefio». Fratres , unicuique autem noftrum data eft gratia, uffur licut eft veritas in Chrifto Jefu Domino noftro. Evangelium fecundùm Marcum cap. lxxvn. Exierunt Pharifxi & coeperunt, к/fMC dimiiit ilium in domum fuam.

VL Idus Novembris. Natale Sanctorum quatuor coronatorum, & fanâi Ragnulh Martyris. Leâio Libri Sapientix. Expeâario juftocum lxtitia, *ufque* exaltabitur civitas. Evangelium fecundùm Lucam [cap.] xiv. Defcendeus Jefus dc monte, *ufque* coptofa eft in ceelis.

Hebdomada 11. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Corinthios. battes, lie nos exiftitnet homo, *ufque* tunc laus eft unicuique À Deu. Evangelium fecundùm Johannem cap. ix. Mifetunt Judd ab Hierufelem, *ufque* ubi erat Johannes baptizans.

V. Idus Novembris. Paflîo fanâi Theodori Martyris. Leâio Libri Sapientix. Beatus homo qui invenit fapientiam , *ufque* nubes rore concrefcunt. Evangelium fecundùm Johannem cap. cxxxiv. Hoc eft Prxceptum meum ut diligatis invicem , *ufque* oderunt me gratis.

IV. Idus Novytubris. Romx depolitio fanâi Leonis Epifcopi, & fanâi Mennx. Leâio Libci Sapientix. Lingua Sapientium, *ufque* diligetur à Domino. Evangelium fecundùm Lucam cap. ccLxx. Faâa eft contentio à Difcipulis, tribas Ifrahel.

111. Idus Novembris. Turonis depolitio fanâi Martini Epifcopi & Confeflbtis. In vigilia. LeâioLibri Sapientix. Juftum deduxit Dominas, *ufque* claritatem xtemam Dominus Deus nofter. Evangelium fecundùm Lucam cap. cliv. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Sint lumbi veftri prxcinâi, igfMC filius hominis venit.

Item in die. Leâio Libri Sapientix. Ecce Sacerdos magnus, *ufque* fuavitatis. Evangelium fecundùm Matthxum cap. ccixix. Dixit Jefus Difcipulis fuis parabolam hanc : Homo quidam peregre , *ufque* in gaudium domini tui.

Feti* II. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad Lphetio». Fratres, omnis fermo malus, *ujque* inodorem fuavitatis. Evangelium fecundùm Lucam cap. eext. Docente Jefu in templo , *ufque* poteftate hxc facio. ccxxi.

Idibus Novembris. Natale fanâi Bricii. Leâio Libri Sapientix. Benediâio Domini fuper caput jufti, *ufque* corona glorix. Evangelium fecundum Lucam cap. ccxxvm. Dixit Jelus Difcipulis fui» parabolam hanc : Homo quidam nobilis abiit, *ufque* abundabit.

Feria 111. Leâio epiftola- beati Pauli Apoftoli ad Ephelios. Fratres, nolite communicare operibus infruduofis, *ufque* qux fit voluntas Domini. Evangelium fecundùm Lucam cap. lxxiv. Rbgabat Jefum quidam Pharifxus , *ufque* dilexit multum. ccxxii.

Item feria IV. Leâio Efai.r Prophetx. In diebus illis dixit Efaias Propheta : Erit in noviflimts diebus , *ufque* in lumine Domini Dei noftri.

Irem ubt fuprà. Leâio Efaix Prophetx. In diebus illis locutus eft Dominus ad Achaz dicens, *ufque* eligere bonum. Evangelium fecundùm Lucam cap. m. MifTus eft Gabriel Angelus à Deo , *ufque* fiat mihi fecundùm verbum tuum.

Feria VI. Leâio Efaix Prophetx. Hxc dicit Dominus Deus : Egredietur virga, *ujque* fides cinâorium renum ejus. Evangelium fecundùm Lucam cap. in. Exfurgens Maria , *ufque* in Deo fâlutari meo.

Sabbato in in. Leâionibus. Leâio Efaix Prophetx. In diebus illis clamabunt ad Dominum à fecie tribulantis, *ufque* fanabit eos Dominus Deus nofter.

Item ubi fuprà. Leâio Efaix Prophetx. Hxc dicit Dqoudiu Deus ; Lxtabitur detecta , *ufque*

fontes aquar— Domi— D— nofter.

Item ubi fuprl Ledio Eteis Prophetx. H«c dieu Dominus Deus : Super monietn ixtelfum afcenAt tu . ttfott in ûnu liso levabit eoi LXxninus Lkus nofter.

Item Ledio Efou* Propheat. Hcc dicit Dominus Deu* ChnAo mvoCyro, u/fw ego Dani— creavi eum.

Item Lodfo Duuhel Prophète. la diebns iOû Ai—tesdafcrodit, ttfant fuperexalraru* in tecute.

Iramad Miflâm. Ledio epiftote bead PmH ApoftobU Coloffonfes. Fratres, rogatum vos per adventum Domini noftri JefuChnfc,.affae & deftrum inhftndoocm adventus fui. Evangelium tecwsdten Lucam cap, vi. Anno xv. ufyitt A videbit omni· cero Criutar» Dei.

Hebdomada L ance natale Demini. Ltiti» «iftois beari Pauli ApoAoli ad Phdippenfos. Freme . gaudete m Domino femper, eÿfm inteUtea-M vetiar in Chrifto Jefu Dommp 00Γ· tto. fcvaiyli— focundùm Johannem cap. α. Mxismnt ab Hierofolymis, q/pm ebi ecu Johannes bapeixans.

Item ubi fhpei. Ledio epiftola beati Penh ApoAoli ad Hebraeos. Fcams, nolit· amia— confidendam, qfjee in adquifirion— anime.

Item ledio ubt fupcà. Lectio Hieremin Ps>-pbets. Ecce dies vomunt,dicit Dominus * an terram foam, dicit Domina* omaipotena.

In vigilia [naralu] Domini. Ad nomm.Lao? tio Efoia Propheta. Hxc dicit Dominus t Prop* ter Sion non tacebo, ufyvt quia complacuit Do. mino in te. Evangelium fecundùm Matthsum cap. ut. Cùm effet defponteta mater Jefù, t^fM à peccaris eorum.

X V L KaL Decembris. Gallia . depoârio fândi Enchérit Epifcopi. ledio Libri Septenne. Beatus homo qui invenit lapiendam , qfae nubes tore concrefcimu Evangelium frnmdnm Matthxum cap ccucitt. Viguate, q/^w conftituer eum.

XV. Kal. Decembris. Dcpofirio fandi Anieni Epifcopi & Confoffori*, Auriliania. Ledio Libri Sapientis. Juftum deduxit Dominus, e/ms claritatem sternam Dominas Deus nofter. Evχηρ* lions fecundùm Msnhsum cap. ccxuis. sedente Jefu fuprà montem Oliveri, iÿjw tefan trie.

X KaL Decembria. Natale fande CeriKn Virgini*, Valeriani .Tiburcd, 9t Maximi Martyrum. Ledio Libri Sapsenrie. Domine Dene meusexakaftifupertertam, qteneoon— tn— Domine Deoe nofter. Evangelium fecundùm Manhac— cap. ca xviu. Dint Jefes Dtfapulis <hisparabolam banc: Simile eft ttgn— catena· decem Virmnibus, r/pt neque hora.

IX. KaL Decembria. Natale fandi Clemen-ts k tende Felicitatis ft tendi Cri—béni Leftio Libri Sapiende. Beams vir qm in tepienria motabitur, eftw herodeabic iltem Dominus Dew nodes, hvangriiim fecundùm Maobn— cap. ccitux. Dixit Jefus DifcipoG· fms parabolani hanc ; Homo quidam porqpù pradrafcans, in gaudium domini rm.

Item ledio Libri Sapientis. Mulierem fortem, u/pie in portis opera ejus. Evangelium tenmdùm Marthe— cap. exxx. Laque—JeCi ad turbes, ·/— foror ft mater eft.

VUL KaL Decembris. Namle tesdiCtsfcgom. Ledio Libri Sapient». Juftus cor fimm tradidic ad vigilandum , a/fvt mqutearar à oMesarione in gencratiaoem. Evangelium fooramm Lncam cap. ccxttx. Dixie Jefus Dtfopulie fuie t Cùm audieritis porlia, «Aα animas vsftrsi.

ill. Kal. Dccembns. Natale fonds Saturnin*. Lad» Libri Sapientiae. Beatus virout inventu* eft fine macula, q/pts omnis Ecdena Sandorum. Evangelium fecundùm Marcum cap. cxxxrx. Dixit Jefus Difcipulis fuis : Videte ne quis vue foducar, q/j«« hic falvus erit.

II. KaL Decembris. Natale tendi Andree. In vigili*. Ledio cpiAote beari Pauli ApoAoli ad. EpiscTios. Frarras, benedidus Deus ft pater Domini noftri Jefu Chrifti qui* benedixit nos, q/f«f· fuserabundavit in nobis. Evangelium focundùm Jonannem cap. xvu Scabat Johaames ft e* Difcipnlas ejus duo, qfou< fuper filium hominis.

In die. Ledio epiftote beari Pauli Apoftrii ad Romanos. Corde enim creditur ad juftitiam , v/f«c vetba eorum. Evangelium fecundùm Mattbaeum cap. χχ. Ambulans Jefus juxtà mate Galilas. «/ÿ*e fecuri font eutn.

Et eodctn die fonda AmbrolîL

KaL Decembris. Depofaio fandi ElegL Léo» rîo Libri Sapieanis. Beata* homo qui invenit fo· pieoriam, u/fxe nubes rore crcCcnnt. Evangelium fecundùm Lucam cap. cuv. Dixit Jefus Difcipulisfuis:Sane lumbi veftri pnecindi,aa/fus filias bominit venit.

IV. Idus Decembris. Romae depotirio fonds Damafi Pap». Ledio Libri Sapientue. Beatus vir qui inventus eft fine macula, aa/fur omni* Ecdooa Suadoram. Evangelium fecundùm Johannean cap. exxxv tu. Dixit Jefus Difcipulû fiais : H« mande vobis, m diligaris invicem, a^pu qm oderunt me gratte

IIL Idus Uxombris. Natal· fondât Eukfce Virginis A foasdor— Martyrum Vidorici, FufciauM, ft Genriaai. Ledio epiftote beati Pauli ApoAoli ad Corinthios. Fratres, qui gloriatur, ia Domino dkiriotm, affom exhibere Chrifto. Kvaagelfamma—dùmMaôhmim cap. cclxviif· Dixit Jefus Difcipulis fms parabolam hanc . S-uule eftragn— cador—decsm Virgtnibu*, q/X fM MMB hoCMB·

Iram fodio epiftote beeri Pauli ApoAoli ad Romano· Fraces, fomm, afifigsnribui Do— m–μ . coopomanar te beomn, qfoo* tradidit illum. "~-*ji*iiini focandùm Jeb—wm cap. caxxTrn. Dbùtjefin DdHpulte fais 1 Hae mande robia, m diligant, imna—, x/jw qui odenuK — matte

II. Idus Decembria Dapofirio foedi Valeri* ci Coate&ete Ledio Ubri Sopienda» Jnftuos deduxit ftemi— , a^pst dar—— ——am Domtem D— mAk. EmagaE— focuadùm Matthamm capi acuas. Dixu Jefits Ddapabs fids : Ho— quid— pamgri, q^fus m^odi— domini nd. '

Idibus Dacmnbrie. Dbpofirie foadtAutbetd Epifcopi Cam—cam. Et tends Laris Vdgfote Ledio I ihriSapiM— tepiasda vincit malinam,

difidplfae Dai. KaanN&aai fcundùm Lu, cam up. ecu. Dixit Jefa· Difcipulis fuis : Ponuc fa cwdibmvaftrit, qftw anima* veftras.

XV. KaL Januarii Natal* fanA· Afro Vimini*. LeAio Um Malachi· Prophet». Hite Jku Domimu Dealt Bee* ego mittam Angahun meum, *ufyut* anni antiqui didt Dominus omnipurao·. Evanrolfam facundùm Mauheum caps cau Dim JriusDilcipuiis fais nasubolam bane: Simila aft tenant ccriontm thauuro abfaonduo, *7fµ nova & vacua.

XU. Kai. JamtariL Hearn droofitfa ûnâi Innocent» EmfcopL LeAio epiftofa beati Pauli Apoftoli ad Romano·. Frances, qua no* ieparabst é caritate Dai qu· eft fa Chrifto J«fa Domino noftro. Evanarifam fimmdùm Lncam cn. xiv. Defaandaua Jefaade more·, q^ue copiera eft in «•ba,.

XL KaL Jan—rii Ham· facer done lauro· mole fanAa—m mgfara Manyram. LeAfa Libri fapkfanefa. Jufti m perprausm vivent, */f*« dedocet illo· DomfamDeû* nofter. Evaugeuum fecundùm Mitrhaam cap. cctxin. Duir Jefa* Difdpalia fiabi VigUaee, *ifytt* rooftitnat earn.

X KaL Janaarii fa Niœnradrâ natale fanAorum ocecut. Matrynam. LeAio Libri fspianrir, Jvftaaam anime, rifaa pacem akAbDet. Evan, •olium facundùm Matcnm can. cxxxvtn. Dim Jefa· Difcfautia fab: Vulme -qfa* vo. foducar, n/ba hie flvaa eric.

IX. KaL Janaarii Cappadoci· natale quadra ▪fata Vbgianm. LeAio Epiftola bean Pauli Apoftoli adCorinthfaa. fraoa*, qoi gloeiatur, in Domino gfariatar, rf— exhibete Chrifto. Evan—hum facundùm Mathxnm cap. xt. Dixit Jefa* Difaipufa fab parabolam hanc : Simile eft regnum cariorum thefaaro abfaandico û\agro, q^w nova* vuaeta.

Pm nbarama piavi· five comparantia acti*. LeAio Jebri Ptophot*. Hsrc dide Domfan» : Noli timet· um , */pue qubd facit vobifcum «nirabUia. Evangrifam iacundùm Lucam cap, ixxxm. FaAam o* fa nna dierum, q/ÿm obndinar ai.

Pro faftamlitaae H®vfa. LeAio Hievemi* Propheta. Hac dide Domino· Deu* : Numquid proidam abfacic Juda, qfaw hac omnis Down· Dem noftoc. Evanjguiom fecundùm Mattfanam cap, cax. Dixit Jafac Difiapulb furi : Mifatam leper authe, qftn* Difcipuli efu* cum

fa dia batt. LeAio Kfafa Prophana. In diebus ilfa ng* «Da Lucam

lob ad Habmoa. fratre* à eroni· Poottfux, r Balaam Mrichifadach. Evangelium facam Lucam cap. co.ua. FaAa eft consentio faaar

beati Pauli Apoftoli ad Ttmotba—*. CanCaro, Diacono· coaftfaaa radicor, qftue in fidu qu· eft fa Chrifto Jefa Domine non». Evangaifam

facundum Johannem cap. cit. Dixit Jefus Diicipuli* fab: Aman amen dico vobb, nifi granum famanri, *qfi*«t qui eft in cerifa

In ordinatione Preabytcti. LeAio epiftol* beati Pauli Apoftoli ad Titum. Caridimc, Paulus *fet*vus Chnfti , Apoftolus autem , q/j«e doArina lana par Jafam Chriftum Dominum nolit a Evangelium fecundùm Matthrum cap. cclxui. Dixit Jefa* Dtfaipulu fab : Vigilat· «igb, qf^M confticuet aum.

In ordination· Epifaopi. LeAio epiftola bead Pauli Apoftoli adTunornaum. Cariltim·, fidrib facmo, fi qm* EpUcoparum , qfjus Dei noftri fa omnibus. Evaagriium fecundùm Mattheum cap, cuv. Duds Jrim Difaspulb fuis: Quis putas ell fidrib farvua. Evangelium facundùm Matttatum cap. clxvi. Venn Jefa* in pane*Cafat— Philippi , m/mm fafatnm * incuriis.

In dedication· Bafilicr five OnaoriL LeAio Apocalypfis Johannb Apoftoli. fa diabu* illb vidi dvitatam fanâam Hietnfalem, *tfi»t* no»· facio omnia. Evangelium fecundùm Lucam cap. ix. Dixit Jefa* Dilcipalfa fub. Non eft arbor boua qu· facit ftuAum malum, fundata erac, *afyut* wpar potram. Item Evangelium fecundùm Lucam cap. ccxxv. Egrelfa* Jafas, q/f·· falua domini fada eft.

Ad faoofa*benedicendas. LeAio rpiftnlx bead Pauli Apoftoli ad Corinthio·. Fratres, refait· quotsiam corpora veftra, qfauc portate Deum fa corpora veftra. Evangelium lecundùm Matthcum cap. tcxxi. Loquebatur Jefus cum Dildpulb fun, q/f« puud aream eledi.

Item Evangdram fecundùm Matthxum cap. axxxtx. Venir Jefa* in fine* Jude·, q/gua quod Deus conjunxit, homo non faparet.

In adventu Judicum. LeAio epiftoh beati Paoli Apoftoli ad Tunocheum. fraôw, obircro vœ pnmb omnium , qfaw in fide * veritate. Evan» griium ferundùm Lucam cm›. ccxxvni. Disk Jefa* Difcipulb fab parabolam hanc : Hom· quidam noMlb erat, hic habuit, qfawdabnuc -* abundabit.

In tribdariona five commotion·. LeAio Hfa› renie Ptaphet·. Hue dick Dominos Den* i Numquid cadit, v/fue verbum amam Domini manet fa rttrnum * fa fcculum facuh.

Iram eju&lMn. Hac dicit Domino Deo*: Facha fadioum & juftitiam t */fuc farvi * ffapuli eorum ak Domino* Deus.

Iram efufaem. Si hriquitate* noftnt contend·* tint, ufaue a· dmdfaqua* no· Dornin· Da·· noftar. Evangaifam facundùm Lucam cap. ccxxv. Egreftm Jefaaperanbolabat Hiericbn, lÿf'M fidrum facure quod perietac,

fa aaodi facetdocum. LeAio Libri Mahchfa Prapher*. H®C dicit Dnmfau* : Scieri» qua nifi nd vue mandatum, *afyat* qma Angelua Domini exercituum aft. Evaqgrifam facundùm Marram cap. m. Ciroribat Jefaafaekerntu, qff·· cgfa80· * fanabuntur.

MM qui Sacardm pro Gt caret. LeAio epiftofa beari Pan· Apoftoli ad Romano·. Frattea, faimu* qubd Lex fpiritalb «ft , qff·» hujus grarii Dei per Jefian Chriftum Dominum noftrum. Evangrifam fiecundùm Matrheom cap. uxvu

Otraib* Jtte onmcs civitara·, nfaueMum* ■KiTiMNMB.

Mi& «βατ*. Leâio Eiiir Prophet*. Hue A-cit Domtnus; In die Uh dsftrtur munus Domino, *ufym* hmdius me* Uo ml, dicit Domina* oowipoccni»

•Jseobi. P*® infirmis. Leâio epifarf* bean · Paoli Apoftoli. Fratres, ttiftatur aliquis vefttùm, fa« ora pro invicem ut hivemini.

Pro iter agentibus. Led» Libri Genefeos. In diebus illis locutus eft Abralum dicens: Dominus ctrli qui tulit me de domo, e/fer ipfe minet Angelum faum coram te.

Iu agenda mortuorum. lectio Libri Machahcorum. In diebus illis vir foctidimus Juda, «/■ fue ut à peccatis folvantur.

Item. Leâio epiftolx beati Pauli Apoftoli ad ThctTaloniceofa*. Fratres, nolumus vos ignorare de donnâetttibus, a/cer itaque confotaanini invicem in verbis in Chrifto Jeftt Domino noftio.

Item. Leâio Efain Prophet*. Hxc dicit Dbtn»· nus Deus: Orietur in tenebris lux tua, t^èee quia o* Dbmihi locutum eft. Evangelium fecundùm Johannem cap. xerv. Dixit Martha ad Jefum, *itfy*ne qui ih hunc mundum venifti.

Item Evangelium facundùm Johannem cap. xxxix. Disk Jeftu Difapuli* fuMdctuibi* Jedarotum: Sieer enim peter iit&icsc mortuos, *qftm* de morte in vitam.

Item fecundum Johannem cap. LVt. Dixit Jofus tutbis Judxoram: Onsne quod dat mihi, eJI«c in novù&mo die.

Item fecundùm Joannem cap. ıxv. Dixit *h-fus* Difeipulis fuis *A* turbis Judxornm: Ego fa* panis vivus, *ifya* in oovif&mo die.

Incipiunt uctionb* oifvnctokvm.

I. Parce œihi Domine, nihil emm funt die* œei, u/fM non fisbriftsm.

IL Tcdet anime me* vintmec, *efytt* poftum eruere.

UL Manu* tue, *tfaut* euftodivù fptntum meutn.

IV. Refponde mihi quantas habeo iniquitates, *ufete* veftûnentum quod comeditur à tinea.

V. Homo meus de muliere, brevi vtven* tempore, *ufi/rn* donec optata veniat.

VI. Qui* mihi hoc tribuat ut *in* infamum proregas me, *ufre* fad parce peccata met*.

V1L Spiritus meos attenuabitur, dies mei breviabuntur, *uftm fama»* m* os es Domine Dem meo*.

VUL Valli mot amfampô* cacmb*. qff* (culpentur in filice

IX. Scio enim qubd Redempror men* vivit, qfter tasc fpe* mea * finu meo.

BMMHMMBMHBHEMHK··

I L

AMALARII ABBATIS ECLOGÆ

M Officio Musje.

In vetuftijfmo Codice Mf. celeberrimi Monafterii fandi Galli in Helvetia 9 ex quo Opufculum iftud defertptum efl, fequebatur poft Ordinem Romanum qualiter Mifta celebratur. In calce emm Ordine ifta legentur.

Explicit Oaeo Ecclisiasticos Romana Æcclisia. Ssqvintia Amalmul* Abba* bmoit.

IncifiuHt Egiega dc frdutr Amane *& dt quetmr eretienibiu Effeeprtmfive fe/uU iu Mijfe.*

Capitula fcquentisOpuiculi pntnocamusut Cii forth quis ignarus euans de ignobilitare hujus Operis, adgndieofqne illud quali dignum, ac poftea reperiens vile, ne peuitencii duûus dicat apud femetiplum vel apud fuos allantes: Si cognovidem rafticitatem hujus Operis, uulhtcnfts in eo laborem oculorum meorum impenderem. Videat modb in capite qua faquuntur ufquè ia finem. Er fi ledionis caaifa in aliquam naufiam incurrerit, na* ilii qui ordinavit tatùm ingratus exiftat, led dc fibi, qui cogniü igaoSificace, magis eam elegit riman ufipie ad calcem.

L Illud voro intimandum eft, qubd ea qua celebramus in Ofido MÆr anti ledum Evangelium refaictonda fa* ad primum" adventum Domini ukrab ad illud tempus quandb properabat Hierufaiem pdfaras.

U. Introitu* verb ad chorum Prophetarum *nC-*picit. Et tnericb ho* tangimus hic, quoniam, ut Augufhnusaic, Moyfas miniftec fait veterisTeftamenti, A Propheta, miniftrinoviTeftamenti.

11L Kyridmlon ad em Propheta* tefpicit qui circi adventum Domini orant; de quibus erat Zacharias, necnon dc fili* ejus Johannes.

IV. Gloria in escefa* Deo ad catum Angelorum tefpicit, qui gaudium Narivitari* Domud paftoribu* adnuuriaverunt.

V. Prima coUeda ad bocrefpicit quod Dominiis agebat rirai duodecimum annum quandb afcendu HicrofalymM*, dc fadebst in templo imet medios Dadoruns, dt audiebat ille* atque inter-

"^LFpilelaadpradicarioMm Johaanis pertines.

V1L Rriponfcrium ad benivolendam Apodelocum, quandb vocati i Domino, dt fecuafant.

VUL Allafaya ad laririam manti* eorum quam habebant de promidmeubu· ejus, vel de miraculis qua vid*b*nt fieri ab eo five per nomen ejus.

IX. Evangelium ad faam pcadicacionem ufquè ad paedidum tempus.

X. Deinceps verb quod agkut in Officio Miffir, ad ilfand temp* refpscit quod eft i Dominica,

ftuaadbpaeri cbriavarant « ufipriad Afcenfes · •em ejusfivo Pencocoften.

cretaufq satoribus,hancOta» rionems emrcebat in mont· Oliveri.

XlL Er illud quod pofteiagitur, illud tempus figudkat quando Dominus iafepulduo facuit.

XIΠ. fit qaaadb panis mitrirar ia vinum , animam Damni ad corpus redire detnooftrat.

XIV. & quod poftel celebrator , 6gnià«r illas filnrarinwee auae Chriftus tooc DifcipulM fuu.

XV. fe haâ» oblatarum, illam fhâiooem bgiuhcac quam duobus Dominasfecit Dilopuiis fuis i» Fmsue

De Ammn OnUm^Gr éejbuiem in teele/n

Mafeaiiftaat ad aaftralem panem.de femine

firmiorem fngiiiocemque fesam infemiocee tn ■puere loco. Ad hoc eciam peninec qubd * Johannes in Apocalypft fee vidk Araetam factem qui pofaitpodem fenm dextram feper tnare, finiftram aaeem feper terram. Fortiora etenim

De iatreiee Kpifiepi,

teram. Chara aaam conot aoe famae omnes } idebque fee eft qubd Epifcopus iucrans Ecdefiam

teramAdotabatmipramicriefiam mm, quoaiam rafintafthaa omn m m a&mpfit ad dexteram Dm elevavit, ât EcdefiamfiuMU fccam *fedtœtMen* in orlcftibm, ficut dicit Padus Apoftofas , quia ferai exoravit A ferai fodere feat in aricftfacu. Andi quid dfcit Salomon de dexrera *8c* leva t Imrarade duram is deutsnt 4« , fr m/a^ra dfeu dhfais fr gferfa. Si loago cempoce vivere capimus, ad demram id eft ad faturam vitam tendamus, A in finiftxa

ôam ratftncB vîor·

De Dieeettüee fr eetterit JtiaMrit tpifnpi.

Insaneeam eo non ampfiteqaèni fepKmDfo> wun^enridem Subdiecoui , mdasn Acolyriu cam thunbuKs non amaiifeqnim mis. Sapé fcrip·

it *qnatac* ἡ ἀβἀα· PfariaKhmamfeApd

A

dinoupeceft ,A divifaammnon vah Dam radpete ia tcdcis faa. Par numerat dividi poceft , feat eft *in* ia nut, *de* quean* in duo, dt duo in aman. Et unumideb parem rametum non fafcipfana in «dira fapradifro, qoia dmioram dc

febifina ran vult Dm roripetc ia Kcdefia faa.

facceflôcm ApoAoietam peremnes Ecdefim fep> tam Diaconos, qm febiimiori gradu eflent emeris, A pcoattni cad atam quan column* altatis

propter uem, Aden» t decantarem, unus propter unumcmEcrie^.

De femtiefte emeram.

Quot Diaconi fam.coc candelabra portamur , quia omni Ecdoriz laboranti dc imitanti Chciftiun promicrinu gaudium xtemx viri dc lux perpetua. Quod manifeAè declaratur in Apocalypü johannis,dicente Domino negligent! : *Age f·- aùcmûuu.^r eriau egerefee. Hie eeten* . stale tiM.fr atevrw cmuHefram muai de loco *fee t* id eft, pcomiftx locis murare, fi pranitenriam non egeris, te privabo, ArocaL

Depertetieae AttriMl.

Pottatut *dc* thuribulam, quod Chrifti corpus fiunificacJicac fcriprum eft in eadem Apocalypfi : *Atiee Aagelet veeitt&fietit ee i ebere ieicet thuribulam «reum.* Quod fic expofitum eft. In eonfoeâu firilicet apparuit Ecclefae, feâus ipfe thorurainm. et quo Deus odorem fuaviutis accepit , dc propitius fa&u eft muudu. AfocaL

De Epifeepe jeet prefemete eiuri.

*tfiicof^* vemens amd altate adorat primé fends, A pofteà pacem dat Presbyteris *tc* Diambus,quia illum imitatur de quo Propheta (cripfa t *iteltipiicahinr Art neperme t fr petit ejet* raurrit *fittit.* Primé Kpifeopus adorat feafea, quia 1&> ▸

De GlerU Fetri fr FiQe fr ùiriuti feitge.

Poft datam pacem concordat fenâc Trinitati rioriam , quafi dica' : Gloriam referimus Deo Patri & Filio A Spiritui fenâo,quia pacem quam prophetavit par fenfeoe fiam Prophetas nobu in novramia temporibus dmnanes eft oftendere.

opwn & mocri *fe*

In *priaeipn*, prneritum A none pcxfemfcfesn-Mhonnk msriinmdt in fecafefecniorma toarâadomagna.UndèQrigenes:Qae(iM feeda feemorara nouùaaacar, farcsA heic ignotae rabis, tamenhDMnino ftannafiquie teemmue in-

eaaàum. Akare k o mftaôone notaiait Chrifti Hdl/ah rar hyoerbmoo <üâua>d j m jiftara * 4 *eauert .ieàeaifiA erefnnnt* «c» *eifi.* id eft, fub taftsficanooe noenimeOvifi, •ocum animas vidi. Quandb dictor Mmbmaüe verius, Epifcopus vadit ad altare, dc cuculatar cam i quia per ora Prophetaram Chriftus venit

in mandatu , 8c tranfivit ad Pafionem.

Dtjfaitnc Ductntmu.

Diaconi primb ftant inriinari and akare cam Epifcopo ufquè*fiautrtt* . quia chocw Martyrum Unâûnm and novidimam uibulariomm in coovalle lachrymaram manca. Pofteà Martyria o» ronaticre&i ftant liberari, A fecuri jam abomni perfecutione, quorum Deu* oculo· abfterfic ab omnibus lachtymi* A ab omni dolon 8c abomni cfurie ; ideoque ftant ante Dominum fiaupu.

Dc *fltiiouc £p^ctpi.*

Eptfixnus verb feuiper ftat iodinams alquè ad Prophetalem vetfiun ; quiaChriftus non anpcim» wr tempus quo prenuatiatus eft per ora Prophorarum. Tempore enim quo Pttyhetn pnedixerant venit it> nuindum ad Pafiioacm. dc idebeum verfu prophetali vadit ad altare , quia Chriftuoa imitatur , nt ofteudat pupulo omnia que Propheta pradixorant de Chntti Partione i tra efle Ac in tempore fuo confummata j ûcut aj-. nè legitur

IFr1-* j in Prophetia Danihelk; Scptuagriuu, inquit, *htbieuuin abbreviateJtuufaptr ptpulMU utum* 6r *fitpcr urbat Jm&m ttunt, ut ctnjunuuutr prevcricatit . &βηαη accipiat*petrarum, *6r Aeita-*;ar *inituitet, fi adducaturpàitU fctnpittriu,* & impluar *rijtt &*pnhetti,* cr *anguaarfaut-*

IM· nu*fanStnun.* Et icerùin infcriùs : *Cenfinubit atutm pi&tM utultu hcbdeaudii* Ma, (r in di- Midi* AcMemedu *dtficia h»JLa (r jacrificutnt.* Qood dieu addararw *juflûit fttputnu t* de Chnfti adventu dicit. Quod dicit MgMSnr Sene» tau *SanSenun,* de ejus bapdfmodicK. Quod dicit *ctafi'tubit atucut pt&*tn mbit btbdtuudà tuu,* de Johannas patronats 8c de Chiifti peadicatione 8c de vocation* ApoAubcum dicit. Quod dicit & *ut dimidia hebdomadis dtficitt* Ae/Lt &* *facrtficinu, de* Chrifti PalBooc 8c Refuneâiooe dicit. Quod autem dicit feptuaginta hebdomada», id funt anni felares quadraginta feptiugtnta quinque. Sescem enim anni ponuntur in una hebdomada. Adbrcviatas ideb dicit quia de quadragenos fepeuaginta quinque faut quadraginto· nonaginta. Aufert etnboWmos de fbknbus annis quadringenti» feptoaginca quinque ,8c ponit feorum hos menfes 8c *tanot* quos *facete* poteft ex embolifiais. Embolifinifiumin tanto numero a» noram cenam fepeuaginta quinque : qua oportet partiti per dnodeam , quia duodeam menfes in anno fient. Duodecies enim decatetièra fiant centum fexagina odo, idfunt quacuordecimturn ; quos quatuocdecim anno· denas edicere adi» pradtAoe quadringentos feptuagmta quinque ,8c tianc quadringenti oduagiuta novem. Remanieront menfes de centum leptuagiata quinque fenee· fuper centum fexagiua odo. Hos lepemn adde ad quadringenœ· oduaginta novem anno· , 8c fit inchoatu» notugefimi anni.in qeo anno Dsnimu crucem albendis. Et ideb mait Propheta cmfirmaAit padras endeu AeAdmudis MU , quia in ca Johannes pcadicabat, 8c Apoftoli ad fidem convenerunt, A in dimidio hebdomadis occifus cftChriftns Jefus. Septem meufesqui addici funt ad annos quadangentosodhitfinai novem, idem ipfe qui fe fubdidtc Patri ufque ad monem, de hac

Jem. ». exfpodatione Matri intulit dicens : Quid *ubi &* m Ju *φ tmditr. HtvUuB utuu btrt eut.* Epifcopas ftadm poftquAm adoraverit fiutdb, pergit ad dexteram akaris, A ftat redUs verius adooeotem ; ft Diaconi retrb ilium unus poft unum,plure» ad demetam, pauciores ad ftmftram. Epifcopus ad deneram akaris ftar , quia Chriftm regnum pnrdicsbat, in quo totum dextrum eft , 8t nihil finiftnim habet, atat 8c redas , quia venit **Efuosin** virga fenea, id eft,in mftexibifi

Stat verius ad ocieneem, quia, ut ipfe , non querebar voluntatem iuam fecere, fed ejus qui iilum mifit, ficut icriprum eft t Jmc *ât/itudu Attel», juuittftcuu vtlunuiaufiuatf tc* reliqua. Nunquam tectorium verius, fed imper feciem patris intuetur. Uudè ipfe Dominus in Evangelio : *ScittuUi veti &* pad *vtdp.* Sic namque oportet Chriftum At regnum pcxdicarc cedef te A peccata fitb pedibus fternere, refptcero eterna, 8c temponma retrb habere. Diaconi tettb ftant, quia ficut diximus, bene Martyrum choro 3wari podiinr, qui A miniftranres funt in ianâo tact, 8c dalmancai ponant quas firtebar milita* ris ufiis portare. Ipfi Diaconi pceceflerunt ad altare, quu in reseri Teftamenco Marmcs exftiterum, 8c modb retrb ftant, qua puft fi advitarem Dosuini nihil mimbs Martyno digni coronantur. Aliqui ex ipfis ftant ad dexteram , A aliqui ad finiftram , quia mula de contemplativa vice Mas» tyrio coronati funt, A multi de a&va vita ad coronam Martyrii procedunt. De unique modis in duobus hominibus concentum exemplum poteft Mori. Scribetis namque ClemetuAlexanddnutd* Jacobo fratre Johannis hiftoriam quandam dignees memoria refert. *Et* is, inquit, piri *tbttlf-* KuftUHfi. *fttxtuut Juiktui Martyrumttitxt ipfa ct^tftt tflfi tjt Cbrifiumm.* Dafii *funt ttubt tAfiippluiauiptrittr £* 6r cùm daccrrntnr , in h"®·». *vu rtftvù Jtct^un Atri /bi rtutififutm. At UU ptruutptr AMibcrtru* , Past *tibi, infût , & tfitiûtitu φ* enet ,* & ud «mfo*Jùutd ctpittpUxi foi.* Jacobus contemplativam vitam ducebat, quia nemo eorum fiium aliquid efle dicebat. Socius verb fiiùs nullas duhuarquin paciimcem vitam duceret, quamvis uni cum ilio ad gloriam re» gni ccrieftis martyrio cansfidatus intraret. Hi namque qui contesnplativam vitam ducunt, vigent majoce numero vtrnmm qoam hi qui aâivam ia quo ioflicore potiunt ad exempla Marthe A Marut, naa Amaram aâivam vitam ,aknra fedene concernpiativam.

Candelftpranbab Acolytis illuminantur extrd Ecde6am, A per acdydma portantur m Ecdofiam.Ptimè l'andela pcKodunt,A poftqoim ventam *(mât* ad akare , potipoaontar. Ucramqae demoaftnuK A PoâorM Ecdefer, id eft iibmnaroros adtiàtie and Narmtaam Damini, 8c peftsd. Acolythi namque accenfima lumiaomdiamor. PoniMMsrmeMbmj quia qum icisualreplent, bonis exempli· angeee nuUanafi· αβηα debeac.Sadem cendob dquè nd Kyrie eieyfoa Acolythorum minib m renenrar, A anreeniinrur in pavimentum, A ftant fixo grade Sk opener Doâora ut rudem populum naUaantade manibus relinquant anaquem pepolus fubjeâu· fisae dicere: *Dtuunc, uüftrtn uti petetttrit.* Quod eft operedicerejKoutdoAnsfiitn i didafitaloanifenim me xecqgmuco , A ideb mifericordiam Domini

implorare «ponat. StaMque ttinc per fe in Ecdefia & illuminant Ecclefiam, quoniam fa «ft ut qui jam doAui «λ à Drôme doceat Ecclefiam uro r*« Drôuris. Que fimilker, ut diximus, de Diaconibus plura ftanr à dextris, & pauca à finiftris. De quo idipfiim fipificare velle iotclli* «mut quod fisperub diximus du Diacouibus. Poft primam namque orationem ponuntur candebt antè alat» » non jam altrinied* ut antei, fed mixrimper ordinem unaquaque poft alturam ufquè ad noviffimam ; quia funt quidam qui omnia reHnqunm 9c iinê ad vitam contemplativam canftriflfunt. Plerique aâivam vitam ducunt, dt habeatcatam terrenarum rerum. Tamen quantam peffiret eleemnfynas fatendo, vigilias exercendo, fittagnac propensi* ad Ecclefiam. Quoe utroique noftra Ecclefia mixrim tenet. Et quamvis ideo poffit intelligi candelas per ordinem antè altare poni ax expeditè poffint Miniftri ad ambon«m currere & citci altaria miniftrare. Evangelium quod ponatur propiùs Epifcopo oftendit qubd ipfum eft nobis via eundi ad regnum Dei.

Defcfficni Epifcnpi.

Quôd requiem animarum fignificerpo&aâam orationem, & quid fignificetquod *Presbyteri* cum eo fodent, & de eo qubd venus fit ad populum, oftendit datam *efle* ilii poteftatem eorum aâafcnitari. Epifcopos quidem, poft primam orationem quam precationem nominamus, fedet verius ad populum, *8c* Presbyteri cum eo. In ipfa verb precaoone optationem bonam Ecclefix totelligimus, quafi dicar populo : Optavi bonum Ecclefia:, &C sdebfedeo, Et vosquidem, fi deledat requiem poffidere animarum, quaerite pritnùm regnum Dei & juftiriam ejus, dc xtema neceflaria adioentur vobis, *8c* poft invenietis requiem. Stare namque eft adhuc u certamine pouco *8c* orare. Poft vidoriam verb fodare ac judicare. Sedent'dc Presbyteri cum eo, quorum minifterium eft

» «mmriatw ; de quibas Paulus : *Prifijitri* duplici bsuare hakaetur, maximi poi faeraar ia vtrfo Dei. Poft primam oratioMm ftar verius ad populum, ut te monftret pop«k> poftquim Domino fe manifeftavit & tea eoa, oravit pro fe fitiiqne & pro populo bona precatus eft, de laudem Deo retulit habete in minifterium opera populorum fuorum examinare quis inter eos dignus habeatur vel quis indignus.

Dc*ftit Epifapnli.*

Nam ideb altior locus pofitus eft Ep&opis ut ipfi fisuerinrendant dc tamquam cuftodianc populum. Nam dcGoecè quod dicker Epifcopus, hoc Larinè fitperiareatar interpretatur, quia fiipertHrhr intendit, quia fnpervider Quomodb enim vmicoti altior m Iscw ad mftodiendam vineam, fic Ac Epifcopis altior locus firôuaeft. Ir de ifto poriculofo loco dc aim pericnlofii ratio redditur, nifi eo corde ftemus lue ur humsiitaas fidi podibue veftris fimus dc pro vobis oremus.

DtEpi/icU.

m-wx M. Chriftus enim miniftet *Ut*, qui dixit : Nre reni asaujtrari, *ftd nùniftren.* Johannes nempè fubminifter, qui disk : *Hic cru* puere dixi, f«i /•/fret vcarenu t^, fui me/a&u e/f, qui non a&endir ad fiiperiorem gradum, quem iblus ibice alcendere qm Evangelium lefturus eft, ur oftandat fitfabtniniftrum cite, quia non eft Johanimi dignus folvere corrigiam calciamentorum, cujus verba in eo Leguntur. Cantor verb afccndere poteft mdiflerenm. Aicendit fuperifts, quiaChrifi ras perieras eft Johamu. Seat in oodem, quia*ft»> mabamr Johannes. Stat interius, quia venit ab eo bapriaari. Nonafcenffitfiyeriùsquirefponfixmm cantat quàm qui leâiooem legit, Led Itet in eodem loco. Et fi attendit fuperiùs, fccundàm fiipradicKM modos inteUigitur. Reiponforium ideb dicitur ob qubd Uno cantante omri refpondeant. Cantavit umu Chriftus, id eft, vocaxit Petrum & enteras Apoftuloellli tefpooderunr, quia Chriftum imitari funt. Et ideb refpoofortum convocationi Apoftolorum convenu. Ipfis idem iblus verfum cantat, quia Chriftus feorfum pernoâam iblus otabat, ficut in Evangelic : *Ipfi uuan tru per-nsSars in nruitnt.* Dtaconus cftm afeendit ad legendum, petit benediâioncm ab Epifcopo, dc accipit Evangelium de altari j dc praecedunt antè eum duo candelabra dc duo thnnoula five unum. Illud quidem quid fignificet didam eft. Diaconus vero ftat verfus ad meridiem. Ad quam panem viri iblent confluere. Perit priés bcncdi&onem ab Epifcopos Epifcopus dat illi : *Dcnûnntjù in cnrit tnc tr in Initu mit.* Incenfum quod ponitur in tfiuribulmn, ocarionem defignacSandorum. Undè dicit Propheta : *Dirigunr oruin men funt buenfmn in cen&c8n tn».* Diaconus dicit, Dearimu *v^ifnan.* «populus fe verrit ad orientem, orat f>um ut *pemt* dignè imelligere que- xndiranu eft, dc unguli faciunt fignum lanâs crucis in fcasnibm eorum, ut per fignum *inn&n anm* fint loricari, quatenùs nulla pbantafia diabolic* fraudis aditum inveniat introeundi in corda eorum, dc auferre poffit femen Evangelii de animabas eorum. Poft hxc baculi deponantur è manibus. Judxi namque arundinem in dexteram Jefu debent, dc fpinmm coronam capiti ejus unpofuenmt, dc telutabant eum, atque genua ponentes adorabant eum illudentes. Nos verb fugientes confenfism coram, deponamus baculum quem illi erexerunt ob fu· petbiam, neque coronam neque aliud operimentum fuper caput eidem hora tenentes. Si intraverit quis fubixb eidem hora in Ecdcfiam, non falutamus eum, neque genua ponimus ad orationem donec ledum fit Evangelium.

Aliter baculum pofliunus sntelligere humanum adjumrium. Undè dc Hieremias : Mated»- *ttuUnn* psi *ccnfUit in Unine. Et* rebqna. Sacerdotes namque in Ecdcfia potiunt efle baculi ηoitri, qui pro nobis debent orare. Quam orarionem pro naodo ponimus. Eft aliquoties ut eo baculo utamur, aliquandb non. Quandb Chriftum ia Momptn habetxM», non eft sweetie ufto baeukx. oi quandb propter peccat* noftra difcetiêrir, neeafteeftquerere baculum, id eft, orarionesSanccoram. Quapropter quandb Sacerdos orat atque celebtat alioram Draoram officia, baculos renemus in manibus. Et quandb ipfius Chrifti verba nobis loquuntur, buculos non cenemus in manibus. Uc oftendatur non difficile efle Chrifto per fe decete pofle populum fuum. Quoniam ubi ia

... 'A

«rompra Chriftus loquitur, non ibi nccefte haoeroutPetrum noquo Paulum neque alium Dodorem quiaipfo eft unus nugifter qm in étais eft.

Curfit Dmcmui m «miene *vtrfiu nd mtridient.*

Diaconus prasuintians verba Evangelii ad meridiem tat verfus, quoniam ill» loquitur ta quibus dicebet Paulus : Sapieitnain lafuimur *inttr ptrftSn.* Quanta enitn fol ad meridiem vergitur, fervenôor folet exfiftera 8c aider. Significat namque EcJefiam ferventem anime in amore Dei, elevatam effe in magno culmine virtutum. De qua pane fic fatur in CantidsCanticorumsIndicM *nuhi fuem ditigii nmmn men , fnfent,* mW *ctthttin meridie.* In eadem parte ilium requirit fponfa qui recognofcit ilium cubera, in meridie, id eft , in eis quorum cor ardens eft in diledionc Dei & diledlooe proximi, ipfi* de quibu» loquitur Evangelium qui in corae bono 8c optimo audientes verbum retinent, & frudum afferent in patienda. Sanè quandb folemu* fédéra ad ledionem magiftrocum , faciès magiftri noftri ampliùs intenta m eum qui perfeâiùs poteft dii'cere quàm in eos qui minus perfedè dilcunt ; non eb qubd illi foli opter fuam dodrinam, fed quia illos qui tardiorem lenfum habent vult iterum doceri ab illo qui citiùs veram rationem invenire poteft in dodrina magiftriz Non dicimus ità ut hi qui poft tergum funt extorres fint à fando Evangelic, fed ut per Dodores numu eruditi erudiantur.

I.Cor.*.

Cant» ··

*T« pu fctmdiJH tuitu*fMime arâzjlrr*
Qaaar petit . mur* mêmtior tfi»*
Qumthm pre»» foi», tuathm fit pmairnn tttln
Mtat etenim ft» ceffit petit. Hu ime tenebit,
Inftriwfu peAte fti wZt JtfcnJtrt fergu.
Luetur ferpem iumiau fi c»iu , ubttt,
Jbiftbu »lùth>mi fi «x fût n fit.
ctlf» jubet t»J.axJtn limen elympi.

Dt txtinâiont cercentm.

Poft ledum Evangelium candela extingmntur. Per candelas fignantur Dodores Ecclefir. Er quid vult iftud qubd poft Evangelium extinguuntur nifi quôd nemo Dodorum tranfeendere poteft verba S. Evangetii? Apertè etiam monftntur daufo S. Evangelic «trindam efle dodrinam Dodorum.

Dt Crtd» in Deum.

* tegni. locutm.

PoftquàmChriftus locus* eftpopulo fuo, fàs eft utdukiùs 8c intentiùs profiteatur credulitatem fuam ; deque convenit populo poft Evangelium, quia Chrifti verba audivit. intentionem ctedulitaas fuse pneclaro ore proferre. Chriftiana religio m f.dva manear corde ctedirar ad juftitiam, oris autem confeffio fit in Glutem.

De prnftmnrieete enrpornlii fir *cnlieit ni nhnrt,*

Poft ledum Evangelium venit Subdiaeoous ferens in brachio finiftro calicem, in quo recipiantur amul» populorum, & fuper calicem corporale, qued accipiens Diaconus ponit fiiper altate, fimiiiter calicem poft receptas amulas. Dominus Jefus ipfi (eft Suodiaconus 8c] Diacones. Subdiaconus quanta aperuit libram 8c legit. Diaconus quanta dixit : *FUutt hraunû* m*> *venit minfirtri , fti minifirare.* Ipfe ferens calicem 8c corporale. Nullo cogente venit Hicrofolymam, appropinquante horl Paffiotti* fu», bebem bi fiiuftro brachio calicem ftc tafimet corporale: quoniam quod paffu* eft temporale fuit, non eternal*. Non licet fica ta altera panno corporata nifi ta lineo. Linteum natnque per multas exeveitariones venit ad candorem fuum. Significat verb ipfam intentionem Dominiez Palhoni*. Calix ipfiuu paflionem, in qua fufeepit amulas noftra*,

Mirth. io.

Recnfutdnun fit Pnjinnt Demini.

Bis enim narrat» in ifta fiedula ta Paffiooe Domini, unum quod fit in Evangelio, 8c alteram quod adhuc reftat 8c agitur in altari. Cur hoc f Quoniam biscrncifixiueft Jefus. Prirnb linguis Jodeorum, & pofteà cruce. Indi eft qubd Maccus horl terril, id eft, linguis Judxotum ; fed ficut alii EvaugehlLr narrant, manibus , luxi festi.

De Oblntiene.

Chrittus Dominus Sacerdos eft in aetcrnttm fecundum ordinem Melchifedech» qui Rex Salem, id eft, Rex pacis, obtulit panem 8c vinum in prrfigutatione veri Sacerdoti* Chrifti, qui obtulit ileo Patri verum panem, id eft, corpus immaculatum , & vinum, id eft , fanguinem fuum j in cujus typo hodie noftra Ecclciia panem &. vinnm often in confecratione corpori* 8c finguinis D»- mini. Et qui dedignantur oblationes offerre , dedignantur, quamvis non viva voce , confiteri fe Chrifti PaÆooe non efle redemptos, & eandem Paflionem memori» fu» mandare , ità tamen fi non fir aliqua caufa *que fortè* ad tempo* impediar. Cum finonibus offerant, quoniam fingimus in peffione Domini fudatium ufurpatum effe. Aliter quippè tanooes de lino efficiuntur. Et linum multi* modi* finds feriptut» pro exercitio paffiqni* ponitur. Atque ideb fanonibu* puri* oblationes tenent ut fi «fteodant Religione findi 8c Catholici accepiffe pro fratribus animam ponere , 8c non folùm animas, fed 8c puras, ut non fint aliqua hxrcfi polluor, fed caritate mundat*. Undè dicit Apoftolus t *Et fi trndidert ttrpu* meum ut *nrdcnm. tnritntttn tutem* >m *finbutn » nihtl mihifirvàtfl.* Noviflìmè omnium Sacerdotes offerunt 8c Diaconi, fed folum panem. Solus autem Atchidiaoonus folet implere oblatione* priorum , infindens aquam in calicem 8c amulam Pontificis, ut ofteudatur Chrifti corpus unum effe, 8c quod ifte fecit pro omnibus fecit, ficut Petrus in Evangdio Dominum difdpulo* interrogantem : Kw facm *me efit dicitit, pro unirer*litate difcipulorum folus Petrus refpondit ᷾ Tn es *ChrfimfiUut Dei vivi.* Hoc quod omnes refppnderunt animo, vivi voce folus Petras protulit. Quod Presbyteri in noviflimo loco offerunt , non vacat i myftcrio, quanta Johannes in Apocalnfi fia vidit fimifim filio hominis in medio wpeem candelabrorum, & in eo vidit ftatum omnis Eccfefi» pczfinti* qualis eflec Et cùm boc defcripfiflet , Pedes , inquit, ejier *fimiitt nttrtchnlct , jfiau in cnmint nrdenti.* Pedes ignitos novitam tempori* Ecclefiamdicit, S|uz enuoentiùs eft examinanda & probanda prefuris. Presbyteri minifterium eft fortem efle in Ecclefia ,'ut pro fo poffit oraro 8c pro populo. Et ifti, ideb quia foetiores funt in Ecclefia, noviflupà *o&KoiUf* Ot fignifirout Ecclefiam ; quoniam

I.Cer-·>

***<■'·

uiamuinoviftimo tempore crû Anrichrifti^,vid·· licet mulsh plam injurii fuftinere quim *potitato.* Sad* fi dtleâat audita cur viri antèfemina» adfeeaat, diricnr qui» *Bc* primitiva Ecclefia û> peeflûra, quaudb noodùm plonker Chriftiani eranc, plan» injuriât fuftinuerunt quàm modo fuftiaéar *potita»* Ecclefia. Feminc in medio offerunt, quia, ficut liquidé *patet,* filenrium eft magnam in Eodefia. Dio emm gratias, Chriftianitas maximè in iftis temporibus viget, pezeipuè quoniam fublimis poteftas Chriftiana eft. Presbyterorum minifterium eft *Bc* Diaconorum in atari dc circi akare mimftrar»} idebque ipfi foli accedunt ad alcare, quorum miniftenum eft drcA altare.

Quemada Ifae *Mattflri Epifcopi, Duceni* Cr *Stibiiaconi cinù altare here Mijie.*

Dr mluigruuelbne bort Mifc.

Eo namque tempore quo Miflà celebratur, Diaconi ftant retro Epifcopo, dr Subdiacooiantè faciem ejus. Notum eft enim dixifle Chriftum
Nanb.M. Difcipulis filis: *Omne» verflanialumpatiemini tnmtin ifla* neffrjoui, ficuri Chriftus nardine, eâdm node relido eo fugerunt. Ac per hoc modoeddem hora fecundi Mmiftri alant recedunt d fecie Epifcopi, ut fignificetur ad tempus ApcAolo* abfcntes fuifle *Bc* tamen rené expectances, quoniem poft Paffiooem illum Ceam funt. Quid eft retrb liate' Procul dubio fequi anteriorem. Subdiaconi vero poft angelicum hymnum ftant inclinati dquè dùm dicitur: *Nobi» fugiti prccatortbtu.* Tunc primé fe erigunt, & ftanr in loco ubiantè fttterunt; quoniam DifcipuliAmulieres fequenm erant Dominum ufque ad locum crucifixionis, non folùm fequentes, fed *Bc* plan-
tée. ». gcnrc** Converfiu autem Jefus dixit: *FiLn Hitrufulem, ee/ucflerefitpcr me » [eifuper vot (r fuper filiot retirai.* Mulieres flebant quafi pro peccatore; fed ipfe Dominus oftcndû nos fuper illum debere Aere. fed fuper ipfiuquxpeccatrices erant. Et quid vis dicere quate minifterium habeant Subdiaconi, quandb ftant inclinati, fi pro fuis peccatis non orant *Bc* plorant *t* Per tropologiam Subdiaconi inclinari luat, quia decimaverant. Stant ereâi per confeffiooeot, *Bc* ranùm afpiciunt in faciem Pontificis, poftqudm dicit; *Nobh ptccatoribtu.* Et qnomodb potetaut Difcipuli A mulieres claudere oculos fuos ut non viderent CXxiiinum in cruce pendentem quem tantùm amabam? Subdiaconiin ipfeafpeOu perfevcranr ufquè dùm femme calix circumdatur. Tunc demùm recedunt, ut prxparext calices in quo corpus Domini honorificè fervetur. Audiet quandiu fupri die fteorint ad crucem. Lucas in-
Lac.». quit · *Hu icufit ei Pilatum*, Cr *petiit emptu Jefu.* Cr *itpofitnm involvit in flnione. Subfeatut atuem muliera* yme *cum ipfe venerant it GnlUnu, viierunt monumentum, &r quemadmodum pofttum erat corptu ejut. Et reverumet paraverunt aromata & unytenta*, Cr *jabbate quidem βίutrum.* Mulieres quidem parant aromata & unguenta undè condiatur corpus Domim, ne in pulverem redigatui. Subdiaconi quidem, poftquam vident calicem circumdatum linteo, vadunt *Bc* pnrp.irant calicci five fiudones mundas in quibus recipiant corpus Domini, ne incertam

Terne il

cadat *6c* in pulverem vertatur. Mulieres febbato filuetunc. Scilicet *Bt* Subdiaconi expoâant ufquè dùm Orario Dominica compleatur A id quod pendet ad hanc orationem. Convenienter quyspc fabbatum coaptatur Orationi Dominiez, in qua funt fcpccm petitiones. Ecenim per feptiroam fabbatt fepeiiurmis fpiriras ippelligicur. vel de Oratione Dominica, qux fabbato aptatur. Vel filenrium fabbati requiem mentis dengnat, qux danit per feptem dona Spiritus fandi. Et hxc dona nos petimus in Oratione Dominica. Unde Miniftri Ecclefix eadem hotd quiefcunc. Plané Diaconi inclinari permanent ufquè dùm compleatur Oratio Dominica. Et Subdiaconi erigunt fe cùm audiunt: *Nobit* fueeud *ptccatoeibui,* per quos defignanrar illi quuxu Chriftus dixit: Fer *etttetnfiicte in ctviutt iencc iniunuini virtute t* uiu*, fcilicet Apoftoli. Sed iftorum declinatio petfeveians eorum perieveramiam in oratione deiignat ut acciperent promifTum Domini. Quibus utique prxcepit fpecialiter expe&are pramiflum Spiritus fandi in Hierufidem ufquè ad Pentecoften, illi ftant inclinati ufquè dùm compleantur feptem petitiones Orationis Dominiez, *Bc* de quibus fupti legitur qubd tniniftranter ei erant ufquè ad fepulchrum, *Bc* poftei pexpaantes aroma». Illi qui horum typum tenent, recedunt de altari ad minifterium ptxparandum quandb audiunt: *Per emrnuftculu/cculerum. Amen.* ,4

Verfus.

Ictt Whi kk t—hw O «VM te^Ut uae.*
*tbuprii» »uut aluùut ea**
Uaut mirtunu faUtrJUfrauitfnemi
Cnutriu Dana.* Hac M *latUun fii.*
Difi'/uti adum m rarram Syitr «tA**·.
Ht wku MIegi—r «MóM>Mβ« *tarte·*
Aiflitu MI AM emüaUtu rnnat
*e-*ifait* a««faw Apor.

De Te igitur, *curfecreti etntttur.*

Confuetudo namque Patrum nofttorum habebat ut qui orationem facerent, laudem Deo referrent. Igitur quod excelsi voce dicimus antè *Te tgitur,* ad laudem pertinet Creatoris noftri, ut mamfcfte omnibus dcmonftretur qui hanc valent diftinguere, ubi *Bc* nos Deo gratias referendas ede refertur *Bc* angelicam creaturam pronuntiat unamquamque in minifterio apto laudare creatorem fuum. Pofteà namque lequitur *Te igitur* oratio videlicet fpeciahs Sacerdotum, in qua orat A fpecialiter pro aliquibus, ut fecit pro Apoftolico, & polled ubi dicit *fatnulurum famulurwnque tuarum, Bc* ilicb poftqudm pro propriis orationem fundit, generaliter fe convenit pro omnibus orare adjungens: *Et omnium circum adfluntiuin, Bc* extera his fimtlia. In eo videlicet quo ifta oratio fpeciahtet ad Sacerdotem pertinet, folus Sacerdos in eadem intrat, fecreto eam decantat. Sequitur magiftri fui Putcepa qui dicit: *Tu autem cùm oraverit. itura in cubiculum,* Marth *e·*
Bc extera, ifte namque moe apud noftram Ecdufiam ufquè bodiè manet ut fi quis orationem facit, fpecialiter facit. Hanc ira exalut voce ut fe ipfum amtnoneat quid in fecreto cotdis fui pcftulare debeat. Neque ab re eft quare tnos ifte apud Cliriftianot teneatur. Proculdubio quia Chriftus folus orabat. Undè Matthzus; *Ei dimifli turbi.* Match, h·
afeendit in mantem felur orare.

De cnuiha m Te igitur.

Cruce» in hac oratione fenano numero perii· cianrur, ut ficut Dei opera perfeâa funt, M* *Sc* ejufdem Dei *Sc* Domini noftn JelhChnlto corpus periodum imeUigacuc. Senanus enim numenu partibur fuis comparatus periodus eft. Hoc ftgmficat quod novtffitna crux cum oblarwoe celebratur, qubd pro rota Ecdelia venetae is pari cujus corpus pauioui fuccubuit ufquè ad udom crucis.

Aliter.

Quinque etiam onlines cruciumqux fiunt antè festum, quandô cum oblata cangitur calix, fignificat quinque dates mundi antè nativitatem Domini, fextus verb rempus illud quod reftar à Nativitate Domini ufque in finem mundi. Significat enim feroci radus calix oblata femel Dominum afeendiffê crucem, ut finem haberet cruciatus qui fiebat per quinque «tares mundi. Per oblatam quae exaltatur in manu lignantur Prophetat, qui in manibus exaltabant verum panem Chriftum quando ejus Incarnationem aperta voce prophetabant. Undè Efaias : Ectc, inquit, *virgo concipiet & pariet Jilium.* Cùm ipfam crucetn videt Diaconus facere *Sc* incipere, calicem exaltare vadit, *Sc* renet calicem limul cum Epifcopo exaltatum ufquè dùm dicit : *Per omnia fecula fecularum „ Sc* poftei ponit calicem in altare, *Sc* involvit eum fudario. Nempè Jofeph, accepto corpore Jefu, involvit illud in lindone munda, & K fiiit illud iu moaumenco fi». Hunc prxfenrem laconum propter conveniens minifterium in typo ponimus Jofeph, five generaliter in typo eorum qui cafto corae myftena Chrifti fufcipium. Diaconus liquidem qui ienet calicem exaltatum cum Pontifice, pome illum in altare, quia Jofeph depofuit de cruce corpus dominicum, *Sc* pofuit in monumentum. Diaconus, ficut diximus, involvit cum fudario calicem, quoniam Jofeph involvit m lindone munda. In ipfo altari, id eft. in fepulohxo, corporale jacet. Per quod intelligitur ipfum linteum majus quo cotum corpus Donum tegebatur in fepulchro. Et per illud quùd ■^aliquam narrem calicis tegit fudanum, intelligimus qifod aliquam partem capitis Efommi tegebar *Sc* aliquam non tegebat, ficut mot Judxu eft facere, *Sc* remanet m altari, id eft, in fepulchro. Hoc Opus ufquè dùm ttia Capitula compleantur, id eft, prologus de Oratione fequenti : Parer *nofter, Sc Libera nat* fua/umus Domine. Etenim tres dies in fepulchro Dominus quievit. Poftei namque comnuxtum corpus Domini cum vino, fimulque pace adnumiati, aufertur dominicum corpus de altati, quoniam in tertia die anima que defeendit ad inferna ut liberarer juftos, corporis vivificaret membra, rediit ad corpus, *Sc* non eft •mpliiu inventum dominicum corpus in fepulchro. Et ideb quoniam torus homo furrtxit fimui, fas eft ut iïкò cum oblatione calix Domini auferatur de altari.

HL *z.*

Dc *nominibus quatuor Orationum Epifcoporum ftve populi in Mtfta.*

Prima Oratio, aliquandb Oratio dicitur, aliquando Colleda. Mamfeftum eft qubd ideb Oratio dicitur, quia precantur bona *pro* populo. Colleda veto, quia populus inchoatur comgere in unum. Libeat fraternitatem tuam mihi, Enter caciUme, uci andoritate fendi Augullini iu hoc Opufcafo. Iftud Officium namque sn quatuor Ipecies dividit, id eA, in Precatione*, inOratfones, in Poftulationes, in gratraram Adfone», ni commemorans. Quicquid agiote inOficio Miffie, anttquâmoblaae ponantur in altari, Precatio nominatur. Et hanc diftanciam fecit inter procationem *Sc* deprecationem ftt imprecationem quhd precatio fit quando bona optat populo, deprecatio quandb orat ur devuet malum je definat À peccatis, imprecatio quando mala optat, id eft, maledicit. Pruna verb Oratio quam dicit Epifcopus Precatio nominatur, td eft, optatio bona pro populo. Duunus namque qubd introitus roret ad officium Prophetarum, quoniam per ora Prophetarum Cnnftus inttavit in mundum, *Sc* non folum inttavit, fed *Sc* carnem alTumpfit, *Sc* hoinofadns eft, ducens ongmem fecundum carnem de fandis Patriarchis, quorum unus valdè optat *Sc* commendat expe^Uttonem ejus populo ejus dicens : *Non auferetur ftaperum de Juda, & dug de femore ejus, donet veniae qui meteendus eft, & tpje trie eepeSntio gentium.* Et iterùm : Salutare *tuum eapeSabo, Domine.* Iremque : *Obfetro, inquit. Domine, mute quem mtffurus t/.* Hoc bonum optat fanda Maria Virgo Dei genitrix, quandb Angelo refpondit : Fiat mihi, ecce ancilla Domini, fecundùm verbum tuum, ut ipfe pcocedat ex meo virginali utero qui falvec populum fuum à peccatis eorum.

& AuflA ep- s*.

... jyj

L||C t

Dc Stereta.

Secreta diciturebqubd fecretam Orationem dat Epifcopus fupot Oblarionem, ut Deus velit rofpicete fuper Oblationem ptopofitam & deputare eam fixure confecrationi. Notum eft enim ideo fecretam Orationem facere fuper Oblationem ut polfit ex ea fieri corpus Chrifti.

De fraaioeie Oblatarum.

Fraftio Oblatarum illam fradionem fignificac quam Dominus duobus fecit in Emaus. Qua de re folent aliqui Epifcoporum, quandb invicem communicant, tres portiones facere de una oblata in typo horum trium, id eft, Chrifti *Sc* Cieop* *Sc*, ut dicant, Luc*. Sicut enim mtdtx Ecclefix funt net univerfum orbem terrarum propter diveria loca, *Sc* tamen una faaèïa eft cathobca propter unam fidem, fic *Sc* multe oblatx propter voca «ferendum anus panis eft propter unitatem corporis Chnfti. Si enim requiris quare non integra oblata ponatur in calicem, cùm ronftet integram corpus Domini refurrexiile, partim refurreâurum, partim jam vivit, ut ultri non moriatur, partim mortale eft, *Sc* tamen in calo. Undè dicit Apoftolus : *Noftra autem converfatio in calu eft.* Philip.!.

De pace adnuntiata antequdm commifceatur Corpue & Songuù Domini.

Duobus enim modis poteft accipi pax dida ab Epifcopo live Presbytero anrequim corpus Domini mittatur in fanguinern. Scilicet *Sc* illa pax per iftam intelligi poteft qux juftis eodem tempore data eft, quandb animaChrifti defeendu ad infernum, *Sc* eruitindèomnes fideles, &abfterfit Deus omnem lachrymatn ab oculis eorum, ut amplius eu *non* fit dolor neque ludus, fed in pace

Dei, qui Anteii pacati fune cum 00 at vivant in xternom. V« CKW «a pu per illam inteUigi poteft que data eft Chdfti cotpoti quandb animaad illud radix ; at fiox naoaè anima umquam turba ta eft pro fiia morts, id nec corpus ukri turbetur de fua mutatione j £td eà pace fruantat attaque ut femper gaudeant de merna immortalitate. Non cuim ab re eft fi per tadum quo tanguntur labia calicis eodem tempore feripeuram illam accipiamus : *Et mfufilavit in facit» tjtu fpiraculum vita*, ut eo membro reftautatio vite legatur cui pnmb ut viveret legitur data. Sanèdc illud rationi congruit ut quatuor fertius funt incipite. pet qua* tuor panes labia calicis tangantur, five quia per quatuor partes mundi Chrutirefurrediofperatur. Inde feriptum eft : *A* fumaer *ventii veni ,& inf^U fuper uuerfe&ot tftae . & rtvtvifcM.* Sicut emmpoftqttMD puen clamaverunt O/enna *benediSui* fei *venit,* Gentxlesquidam, qui nondiun erant Dei, quxrebant per Philippum , qui erat os lampadis, videre Jcnun, in quo fignihearum eft Gentries fitturos corpus Docnini per fidem, ita & ifte panis quandb ptimùm ponitur in altari , datur intclligi futurum de eo fieri corpus Domini. Audiamus quid de jam commemoraris gentilibus refpondeat Dominus : *Nifi granum frumenti cadent in terram mortuum fiteru, ipfum filum manet.* In quo pcofeâb oftenditur, nifi ipfe moriatur , gentilitatem non fieri corpus fuum. Sic fané & panis purus corpus fuum antes fieri non poterat, nin ad memoriam reducann Sacerdotis factamentum Pafiiouis Domini, & crucis liguaculum fuper eo celebretur.

Item dt Secreta. x

Chriftus fiditudinem quxfivit in oratione. Quanto maeis non oportet quxrere, qui undiJiuè circumdamur tumultibus vinorum *Sc* conuetudine feculari. Utile namque eft omnem orationem fpedalem Sacerdotum fecretam elle , ut non cogitemus quomodb placeat vox & compofitio ons populo terreno , led tantummodo cogitemus qualiter mens feli Deo concordet, quem orat. Ab illo loco ubi Secretam didr Epifcopus ufque ad *Agnut Dti*, totum illud vocat Auguftinus Orationes.

De Prafatione.

Prxfario namque dicitur quali prxlocutio. Hxc namque oratio qux Ptzfado dicitur, prxlocutio eft totius fecururx Orationis qux inchoatur. Te icitur pervenit ufquè ad *Agnus Dti.* Hanc conuetudmcm hxc oratio tenet quam habuit Otatio Patrum noftrorum, qui fidebant laudes Domino referre in Oratione, led namque Danihel oravit : *Domine Deui nefter. qui eduxfti populum tuum dt terra /Egypti in manu forti, fccifit ubi nomen ficundim diem hanc.* Et paulb pbft : *Avertatur obfecro ira tua & furor tuut i civitate tua £rc.* Primb namque laudavit Dominum in eo qubd eduxerit populum fuum de fervitute gravi. Ec poftel deprecatus eft de prxfenti tribulatione.

Dt BenediSione p<ft communionem.

Poft Communionem hanc Orationem Auguftinus Poftulationem vocat. Poft Communionem namque dicit quia poftquam populus communicat hxc fequitur. Super populum vero , quia tunc benedicitur populus ut noftro fimfto conveniant Evangdia Poft Orationem dc Communicationem Beue&io fequimr, quoniam poftquim Chnftus in cruce oravit dc coram Difcipulis manducavit *Sc* reliquias cis dedit, elevatis manibus fuis benedixit eos -, dc faâum eft cùm benediceret cos , recellit ab eis , dc ferebatur in cadum. Noftra quippè Benediâio poftulaôo eft apud Dominum ut benedicere dignetur. Epifcopus namque dati bcnedi&one teverncur ad propria. Poftel adnuntiat Diaconus , 1rs *Mtjfa tfi.* In Angelorum typo loquitur populo, qui dixerunt Apoftolts : *Hic Jejut , qui ajfumptut eft A vobie in caelum.* Et teliqua. Quid eft namque . 1« *MiJJa eft,* frater mi, nifi s 1« rem *pact ad dornoi veftrai* Legata eft pto vobis oratio ad Dominum, *Sc* per Angelos , qui nuntii dicuntur , allata eft in confpccrum divitut majeftatts. Populus refpondit : *Deo graciai.* Hanc refponfionem Auguftinus vocat gtatiarum aâiones. Hoc agit fanda Ecclefia more apoftokeo, qui erant adorantes Jefuin, *Sc* regredi funt Hierofolymam cum gaudio magno- Audi qualiter Apoftoii Deo gratias referant, *Sc* erant fempet ui templo laudantes dc benedicentes Deum qui vivit dc regnat in fecula feculorum. Arnen.

Qaakrcr *quadam Orationes & Cructi in* Tc igitur *agenda funt.*

Tt igitur, cltmtiuijfime Pater ,per Jefum Chriftum filium tuum Dominum noftrum fupphces roÎamus & petimus uti accepta habeat & benedica<. lie lignât oblationem dc calicem rnbus vicibus , non tamen fub una cruce, fed leparanm lingulis lingulas feciens cruces. Hxc *f dona , hac f munera , hac / fanSa faertficia inlibata. In primtt Jua tibi offerimut pro Ecclefia tua fanda Cathoca. quam pacificare, cuftodtre, adunare , & regere dignem toto orbe terrarum ,* «nd *cum famulo tuo Papa noftro illo. Memento, Domine, famulorum famularumque tuarum illarum dr illarum* (Hic nomina vivorum memorentur, fi volueris, Ced non Dominici die, nifi exteris diebus *) (somnium circum adftantium quorum tibi fidei cognita eft br nota devotio. qui tibi ojftrunt* hoc *facrificium laudu pro fe fuifque omnibui, pro redemptione animarum fuarum , pro fpe falutit atque incolumitati! fita . tibiqut reddunt vota fua attrno Dto vivo & vero. Communicantti Cr memoriam venerantti in primu gloriofa femper virginii Maria genitricis Dei* &*I Domini noftri Jefu Chrifti, fed ts beatorum Apoftolorum ac Martyrum tuorum Petri. Pauli> Andrea , Jacobi, Johannü . Homa , Jacobi. Philippi. Bartholomai, Matthui, Simonii, Cr Taihai, Lint ,Cltti .démentit . Sisti, Cornelu , Cypriani, Laurentii, Chrifogpni, Johannii & Pauli, Cofrna & Damiani.* St fuerit natale Sanâonnn, hic dicar : *Sed & diem natalicii beati tliuii* vel *beatorum illorum celebrantti, & omnium SanSorum tuorum, quorum meruit prtcibufque concedat ut in omnibui proteHionis tua muniamur ausrilio per Chriflum Dominum noftrum.* Hic inclinat fe ufquè ad altare, dicens : *Hanc iguur oblationemfervitutti noftra, fed & cunSa famdia tua quafumut, Domine,* uc *placatui accipiat. diefque noftros in tua pace df ponai, atque ab aterna damnatione not eripi* & m

rleftanm menu* *jubeas grmut numorarijer Chrift* OM Dmwim· na^reat. Hfc erigit A faaùm, folatn oblataa hfc benedirit. Qmm sMaiem· i« *Deux in omnibus* «M^îumu fancdifiM f. *adferiptum* f, ras··» f, r«UMMMan, *acceptabolemque facere dignare, l* Hfc ambos tignar, ideft, oblationem & calicem) m nafiû *corpus* j Ér*jaugea* + jIM dibei^fau*filii toi Domini noftri Jefu Chrifti. Qui pridie* <·4·» *pateretur accopu paaem i»jenflas acvenerabilti manusfont, dtvatis* eca-Lu *in culum ad tt Deiun patrem fmun omnipotentem, tibi gracias agent, benedixit* f. *frefit, dédit Difcipulis fuit, duens : Accipite Gr* «an*ducate ex hue omnes. Hoc tft tmm corpus memo. Simili medo pofted qudmcanatumeft, accipiesufr hunc praelorum calicem infonflai ac venerabiles manus faut, item tibi gratias agent, benedixit* Î, *dedit difcipulis fuit, dicent Accipite & btite ex hoc omnes. Hic eft entm calix fanguinu mei novi & Oterai Teftamenti, Myfteriumfidei, eut pro vobis Cr pro multù effundetur in remifi Jionem peccatarum. Hac quoitenfcnitqutfeceritis, in met memoriamfacietis. Undi* Ér *memores Dûment not tuiferri, fed & plebe tua fanSa. Chriftifilii tui Damini Dei noftri, tam beata Paffionis, ntc nan b ab inferii refurreSionis. fed & m celet gloriofa afccafionit, offerimus preclare majtfati tue de tu<t danit ac dant* (Hic quatuor vicibus (olam oblationem fignat, & in quinta vice fuper calicem fidum crocem faciens)*hoftiam* t *puram, hoftiam ffiutSein, hoftiam* f *immaculatam, panem* f *fonSurn vite eterne, Gr calicem* f *falutit perpetue. Supri mut propitio ac fertno vultu rejpicere dignent V accepta habere ficuti accepta habere dignatus ts munera pueri ni jufti Abel, (r facrifiuum Patriarcha noftri Abrahe, fr quod tibi obtulit fummtu Sacerdos tuus Mtlchifedech, fanSum facrificiam, immaculatam haftiam.* Hîc inclinat fe iterùm juxti altare, dicens : *Supplicet te rogemus omnipotesu Dotu. Hic* orat apud fe quod voluerit. Deinde dici: t *Jube hxc perferri ptr manui Angeli ni in fublime altare tuum in cenJpeSu divina najeftatit tua.* Hic *ie* erigit, hcc verba dicens : *ut quotquot tx hac altarii participatione fncrafanBum filii ni corpus &* fonguinem fumpferimut,* mwu *benedictione celefti Gr grati! repleamur per Chriftum Dominum noftrum.* Hic orationes duc dicuntur, f u Ulia fojP®* * dyptitios, altera poft le&ionetn nominum. Et hoc cotxidianis vel in agendis tantummodo diebus. *Memento atom, Domine, Gr eorum nominum qui nospracefferunt cum fignofideib dormiunt in fomno pacii.* Er recitantur. Deindèpoft· quàm recitata fuerint, dicit : *ipftt Domine &*▪ *omnibus in Chrifto quie/ccntibus locum rtfrigtrii, lucu, & pacis ut indulgcat deprecamurper Chriftum Dominum noftrum. Nobis quoqul peccatoribus famulis tuit dt multitudine miferationum tuarum fperantibut partem aliquam Gr focietatem donare digneru* cum tuu*fanSit Apoftolit & Martyribus, cum Johanne, Stephana, Matthia, Barnaba, Ignatio, Alexandro, Morctllmo, Petre, Felicitate, Perpetua, Agathe, Lucia, Agne t Cociha, Aaaftafia, b· cum omnibus SanSis tuis, intrd quorum nos confortium non eftimator meriti .fed venue quufumui largitor admitteper Chriftum Dimmum noftnm.* Hfc 1iritifacoiuM erigens *it* venit, fc inislue·i riHr— nuffuH, levat iftam co^Damnaaa PajMakPnr pwrisr ·sanie, Dmsmm,/sn^er hssM crees. Hfc ambo figant, id eft, eMsrinnem *dt* raliram . eribus virabes. fismnlis fimlas&cNns cnam,/safestf, rhoeas f .tassdicri f. Crprat/faMto. Hfcinvat Dbmnas Papaoblatios»· duae nfipsè ad orans calicis i Ac tangens enm de oblarionibus, tenenea illum Atchidiacono. *Per ipfum Gr cum ipfo &* m *ipfo eft übi Deo Patri omnipotenti* m *mutem Spirudo JdnSi omnii honor Gr g/lorio.* Tunc dicit in altum : *Per omnia joculefacularum.* Refpoodent: Xmcit. Tunc reponit oblationes in altare, dc dicit ia altum. *Uremus.* Detndè dicit : *Praceptu faltuoribtu moniti, Gr divin! inftùutiene formati, audimur ditare. Pater nofter qui ea in* catUs *,f*nctftettur nomen tmtm. adveniat.* Uûpsè *libera not d male.* Tunc dicit Domnus Papa, interveniente nullo fono, hanc orationem : *Libera net quafumus. Domine, ob omnibus melis proteritis, profentihu, & futuru, Cr intercedente beatd & gloriofdfemper virgine Dei genitrice Marii & fanBit Apoflolis inii Petro Cr Paulo atque Andred. Qr fantie Stephana Protomartyre tuo. & beatis Conftffonbui tuis Hilarie, Martme, atque Benedicte,* (Hfc nominat quales voluerit Sanâos vel quantos commemorat) *cum omnibus SanBis, da propitius pacem in diAus noftris,* ut *opt miftricordix tuo adjuti, Cr d peccatefimus femper liberi, Gr ab omni perturbatione ftasri per Dominion noftrum Jtfum Chriftumfilium tuum.* Deindè dicit ; *Pax Domini noftri Jefiu Chriftifitfemper vAifcum.* Refpoodent, & oras *fptritu tuo.* Dandi dat pacem altario vel paterne. Et fic populus dat fibs pacem. Dùm verb Domnas Papa dicit *Pax Dominifit fimper vobifeum,* non mitât panem fimftam in calicem, ficut ceteris Sacerdotibus mos eft dùm confringunt *dc Agnus Dei* dicunr. Et explodi confractione communicat Domnus ApoAtuicus. panem libi mordet, *Bc* reliquam in calicem mittit, faciens crucem de ea ttuxu viribus fuper calicem nihil dicens ; *dc* (ic confirmat da calsce, tenente calicem Archidiaoono. Quandb verb Domnus Apoftolicus defeendit ab altari, incipit communicare populus. Dicitur Andphona ad communionem^ dc expleti communione ftr Anriphona, tum fiugtt Domnus Papa, Ac veniens ad altate fidutat altius, dicens : *Dominât vobifeum.* Refpoodent. & cent*fptritu tuo.* Deindè dat orationem : *Quod ore fumpfimns, Domint, metue capiamus. Gr de munere temporali fiat nobis remedium fempiternum per Domamm noftrum Jefum Chriftum.*

1 I 1.

De exordio vel interpretatione ac officio Epfcoparum, feu qualiter ordinantur.

"E* Pifcopocum ordo Aaron auâote adolevit in fecub. Initium quidem Sacerdotii ipfis fuit ; licèt Abel, Noe, *de* Malchiledech priores. obtulerant (âcrifirium, *de* poft hoc Abraham, Maac, *dc* Jacob, (ira Job. Sed ifti fpontaneâ vo-

ie ver. C»-dice Biblio-thec* Tti-Ucrieaa.

tanta», noo Sacerdotali audoricare tare fecerunt. Cxterùm Aaron primus in nati TeftamenroSocerdocafe nomen accepit psimafqoe poatificeli ftuli induo· vidimm obtulit, jubente Domino
1 ** ec laqueate ad Moyfon. Ædpv, taquk, 4ans* *tjtu, & nfnltMt nd tfitnininmnadi κβiMiv, Ontfttuveritpuw* cut*fiiit*mud, *indntt* storm rrifimcutfe *fuit, id tf, Idui 6r ttmied, & fifonuntreh* & nuseaeu, yaed ceo* *Jbmfti hnLÂet Etftut tinrent* nt cepàe *tjtu* & UauMmyinAM Jqpsr tiare», & site» «nâfonir /mit* *fift enfut tjut*, etfue *ht rit» cutfctrthinr Dneune. FUint fnngui illitu npplicuhu*, Cr indues ténias *lituit, cutrtfitu inldut*, Xerox*fdlictt* & *litares tjut. Gr unputn lit tuiru, tnouft Snurdntu nui rtbgitu perpetui.* Quo locx» contemplari opoctet Aaron fumnuim Sacerdotem id efi Epifcopum fnifle, porté filio* ejas Presbyterorum demonftrafle figuram, quibus mérité altare debuiflêtu Levier ficut fummo Sacerdoti. Et hoc fuit inter Aaron futntnutn Sacerdotem *ic* filioe ejus, qui dt ipfi Sacerdotes erant, quod Aaron fuper tunicam accipiebat poderem ftolam fendam dc coronam auream, mitram dc nonam auream dc foperhumerate dc reliqua qux préfixa funt, filii autem Aaron fuper tunicas lineas cindi tancummodb dc natati aflUlebanc facnficio Domini. Moyfes verb hujus fodi executor figuram indubitanter renuit mediatoris Dei dc hominum Chrifti Jefu. Innovo auremTeftameneo per Chriftum Dominam noftrum i Petro Sacerdotali* ordo coepit. Ipfi enim priroùm pontificatus in Ecccfia Chri-
Mioh. 1[8]. fti datos en, dicente Demino ad eum: Te es, inquit, Fetnu, & Jûptr dent*pctrmnadifiuhe Ecclefinnt metu»*. fir perte *inferi tu» prevnlthtau* adwM* *enet, & tihi* date cfeve* regni *utU*reat. Hic ergb ligandi fblvendique poteftatem pnniüs accepit à Dxnino, ptimilque ad fidem populum gratU Dei virtute fur pcrdicarioni* adduxit. St quidem dc exteri Apoftoli cum Petro pari cooforao honorem dc poteftatem acceperunt i ipfumque Principem fuum efle voluerunt: Isi etiam, jubente Domino, in toto otbe difperfi vangelium prxdicaverunt. Ipfi» quoquè aecedennbus, in loco eorum focctflenmt Epiicopi, qui font conftituti per totum mundum in Ecclefia Chrifti; quarum quidemOfficium permaximèeis exequendum interpretationis iftius prolata malufeftat. Epifcopus enim, ut quidam prodentium ait, nomen eft operis, non honoris. Gcucum eft enim atque inde dodum vocabulum. ·»· autem Gercé, Latinè fuper dicitur. s«*«r quidem intentio eft. Illo igitur qui fuper efficitur, fuperintendit, curam falicet fiibditorum gerens. Ergb qui non prodefle fubditis fed prrefle dilexerit, intellipt non fe efle Epifcopum. Itaqaè Epiicopi, qui interpretantur fuperintendentes, id eft, fpecularores, idcircb in Ecclefia Dei conftituunrur ut populorum infri fe politorum mores vitamque ptofpiciant atque Ipeculenrar, dc intiment unicuique aftus fuos, ficut Dominus ad
Ezcch. i· Exechidem Ptophecam dixit: *Et ttt inquit, fit hnmitût, fpeotiuteran* didi *tt* demur *ifreti. Audient trgi tx tt mtt ftnntntm, anaaetiaiu eis* ex mt. Si me direxit ad *impium, merit mintritt m fuerit Ineulut utfi cufiedim impiut* d rfo*fin » ipfi impiut in dtàptûuM fin merietur» finitae» nutem tjti de menu tun rtfirui.* *t reliqua. Epifcopis igitur neceflària eft (cientia Scripturarum: quia fi eorum fit tantùm fenâa vim, fibi folii pofiime prodeflê fie vivente». Ponb G de doârina fuerint erodiri, poflunt exterat qooquè inftraere, *ic* doeett fum, dc adverfarios repercutere atque convincere. Horom aurem fermo debet effe puros, fiosplex, dc apertus, plenus gravitate dc honeftate, plenus fuavuatedc Erani, traâantes demyfterio Legis, de doânna fidei, de virtute courineorix, de difciplina juftirix, admonentes unumquemque diverf* exercitatione juxd profeflionis motumqoe quafitarem, videlicet ut ptssnofeant quid, cw, quandb, vel quocnodb proferant; quorum per oneris fpeoale oflicmm eft Scripturas legere, percurrere Canones, exempla Sanftorom imitari, vigiliis, jejuniis, atque orarionibu* incumbetn. Erit quoquè illis juxti Apoftolum manfuetudo. patientia, fbboetas, moderatio, ahftsnenna, five caftitas, iti ut mens corpus Chrifti confeftura ab omni inquinamento carnis fit munda *ic* libera. Non foltbmenim ab opere immundo feabftinere debent Deo fecrificantus, fed etiam ab oculorum dc verbi dc cogoitatiotu* errore; ltd ut dùm nullum in fe viciam regnare permittunt, impetrare apud Dominum veniam pro fiibditorum rocinoribus valmnt. Inter hxc oportet o m foilioril difpenferione curam pauperum gerere, efurientes pafctrv, nudos veftiro, peregrinos falcipere, captivo»rodimore, viduas ac pupillos tueri, pervigilem in cunftis exhibete curam pcovidenrii dt diftributione difereci. In quibus etiam *ic* hofpiubta* kfi erit prreipua ut omnes cum benignitas* dc caritate fufapunt. Laid emm unum aot duos fitfcipiences implebant hofpiralitaris officium. Epiicopi, fi omnes non receperint, inhumani font. Habebunt etiam cum fratribus pacem, nuttum ex membri* fuis difeerpentes, nullum damnantes nifi comprobatum, nullum excommunicantes nifi difeuflam; quique id humilitat* paritet dc audoritate ptcftabunc ut nec per nimiam humilitatam fuam fabdixxum vitia conralefcere fecianr, nec ear immoderatam andoritatem fevericari* pooftatetn eaeroeant; fed tenté cautifts ergd commifttM agant qnantb doriùs i Chrifto judicari formidant. In negotiis enim fecularibus dirimendis oportet eos caufam merito difeetnete, noti gratia. Neque enim fic debent Epiicopi fufiripere potentes ut contriftenr contril juftitiam pauperes, neque pro pauperibus aueferant juftitiam i potentibus. Non defendant improbos, nec fonda indignis committenda arbitrentur J neque arguant aut impngnent quorum crimina non reprehendunt. Si enim ifta udaverint, dr Dei Miniftri utiles erone, dr perfode Officium Sacerdotale confiimmabunt. Sani de miniftcriis ecdefiafticis ad Épifcopos hxc propriè pertinent, bafilicaram confecrario, benedidso vel undio alaris, confodio chrifmaris, confignatio frontium fidelium aut chrifmare in fandi Spiritûs traditione, ac earum confcriprio epiftolanim quz Format* dicuntur. Ipfi interea prxdida Officia ordinefque ecclefiaftico* diftrtbuunt, ipfi

fecras virgine» benedicunt ; fc dùm potcafit unuiqaiiqtie ia fingalis, fi tamen fisnt poeoedinaaoros in cunâà. Ordinationes w«m Epsfiaoporam auâoritara apdtalicà eb omnibus ani in eadem foerint pcneinee Epsfioopis font celebrande t qui fimul wewiiMirei fcnmmum diligenter mat juxtà confeatudinem *ianâat* Romane Ecdefie atque inftmica Catthaginenfis Conoid , jejnniumqne cum omnibus precibus celebrent, dc manne cum fandi* Evangtliia qne ptndicatnri funt imponente» Dominici die boel tarit otMMw, inftar videlicet Apotoformn, qui cùm Pudum *tc* Barnabam ex peaccpm Sptriftts fendi ad Evangelium gentibus mittetent pendirandom, *Murantes 8c* orante» manm ci» impofoeraut. Nam die» Rcûutedionis Dominice lands divinaram dilpenfationam myftenit eft coofocrata nr qaicqmd à Domino eft infignius conftitutnm, tn hs^ss diet dignitate fit geftum. Undè ctniefti quidam reguli uifinuarum *& traditum* noverant· in ilia die celebranda efle myftocia Sacerdotalium bcnedidioaum ia qua collate font omnia dona gradatum. Hora verb in qua epifcopdis Otdinano cdebratetnt nulla potiùs d pcscenoribus Det Sacerdotibus eligenda fuit quàm ea in qua Spiritus fonda* descendit ad tetras impleturas cratiam quàm Chriftus ptomifit. Sam pteterea uadione exemplo Prophetarum *tc* Regum capita eorum more Apofrolorum *tc Moy6* anguanr : quia omnis fândificario conftat in Spiritus fisndo, cujus vinus invifibilis fondo ert chrifmari permixta. Hi» etiam , dùm confocrentur , dentur baculi ; ut eorum judicio fobdiram plebem vel regant vel corrigant, vel infirmitates infirmorum fimincant. Dentur *tc* anuli propter fignum pontificalis honoris vel fignaculum fectetoram. Nam multa funt que antè carnalium minufque intellwennum Lenius occultantes Sacerdotes , quafi fob fignaculo condant, ne indignis quibalque (aeramenta Dei aperiantur. Hoc quoquè ritu fokmnetn Dei ordinationem eundi comprovinciales Epifcopi celebrent. Qubd fi omnes famul convenire non poterinc, afienfum tamen fuis pcncibus porbeanc, ut ab ipfo ordinatione animo [non] defini. Porro & Hieroiblymicarum primus Archiepifctxxis beatus Jacobus, qui juftus dicebatur, *tc* fecundùm carnem Domini nuncupatu» eft frater , à Petro , Jacobo , *tc* Johanne Apoftoli* eft ordinatus , fecceflbribus videlicet dantes formant ur minus quàm à tribu» , reliquifique omnibus afienfum praebentibus, nuiiarenùs Epifcopus ordinetur , & communi voto ordinatio celebretur. Quod idcirco , inftituente Domino fieri , jubetur , fcilicet ur non ab uno, fed à eundi» Comprovincialibus ordinat*»»*» Epifcopocum ccfebtentur , nullatenus* minùs quàm a tribus ptefontibus , ceteris omnibus ret nmonio Intratum confenrientibus, ne aliquid contrà fidem Ecdefie unius tyrannica audoritas moliretur, & regula vel fides confunderetur credentium.

I V.

Ode firafocr «s *faoAi* Ibnuou *EccUfit Epifiepm triintutr,*

Dum à civitate *tc* loco Epifcopus foerit dofondu», à populo oviraas eligitur abus, *tc* licriu»*. fit à Sacerdotibus, Ciero, *tc* populo Decretum y *tc* vomunt ad Atdiieptfcopum, addocentes fecum *tc* fqggeftiooetn, hoceft, regarnies litteras ur eis Epifcopus confoctetuc quem fecum deportari funt. Tunc Arducpifoopas pexdpit SaceHario vel No* mcnculaaors ut eum ad Archidiaœnum dirigat, quatenùs inquirat illum de quatuor Capitulis, id *eft*, de arfenoquita, quod eft cubans cum mafculo, pro anrilla Deo focrata ,qtur àFranrisNonna dicitur, pro quadrupedibus, *tc* pro muliere viro *alio* comanda, aut fa *conjugem* habuit es alio viro,qint à Gnrdsdicxnr Deuterogamia. Et dùm nulli horam ipfe vir confotu fuerit, Evangeliis ad medium dedu&is, jurat ipfe deâus Arcnidiacono, & poft huc traditurSubdiarono,& pergit cum ptsfâto eledo ad aulam fonda matns Ecclefia:, ibique fuper ejus focrarifiimum corpus conrfinnat qubd non cognoviftêtfuperiùsnominataCapitula. Alia verb die nuntiatur ab Archidiacono ficut actum eft. Tunc Archiepifcopus induit fe pallio, *tc* fodet in fode; *tc* vocatis ad fe Epifcopis 8t Prefbyteris, jubet eos fiscum confodere. Stante autem univerfo Clero, praecipit Sacdiario fuo ut plebs civitatis ingrediatur. Et ille dùm perrexerit ad eos' introducendum, eligit ex illis, id eft, Sacerdotibus, pctfonam qui reddat rationem dùm fuerit interrogatus. Et dùm fuerint tntrodudi, *intercoganter* ab Archiepifcopo fuo. Quid eft, fratres, qubd vos fârigaftis ? illi twfpondeut : Ut nobis, Domine, concedas patronum. Refoondet Archiejufcopus : Habens decretum. Refoondent l Habemus. Quo honore fungitur ? Refpondent : Diaconus eft, vel Presbyter, aut quod fuerit. Iterum interrogantur : Quot annos habet in Diaconatu aut Presbyteratu ? Refpondeur quot. Tunc Archiepifcopusdicit : De ipu Ecclefia eft, an de alia ? Refpoadent : De ipla. Et fi dixerim de alia, dicit Archieosfcopus : Dimiffcciam habet ab Epifcopo fuo ? Refpondent : Habet. Et mos offerent eam. Defodè Archiepifcopus didt : Conjugem habuit, aut difpofuitdedotno fua I Refpondent fi habuit aut non, *tc* fi de domo fuadifpoluit. Archiepifcopus dicit : Quid vobis complacuit de eo ? Refpondent : Caftitai, hofpiralicu, benignitas, *tc* omnia bona qiue Deo funt placita. Ardiiepifcopus dicit : Videte, fratres, ne aliquam promiffionem fodftet vobis. Scitis qubd funoniacum *tc* contrà Canones eft. Refpondent : Abfit à nobis. Archiepifcopus dicit : Vos videritis. Et icerùm dicit Habeas Decretum? Rafoondent. Habemus. Ex dùm eum offerunt, jubetSaccUario tu relegatur. Et dùm reieâus foerit, jubet Archiepifcopu» introducere deûum. Dùm verb introdo&us à Subdiacono fuerit, à loogè cerris vice fo in terra profternit. Tunc Archiepifcopus didt : Protegat nos Dominus. Refpondent omnes : Amen. Archiepifcopas interrogat eum : Quid te farigsfti,

Frater? Refpondet: Ad quod non fum dignus, illi Confronts meimeaddusenіM. Exdicit: Quo honora fungaris? Refpondet: Diacones asn Presbyterium, vel *aüufcunqne* gradus eft. Et interrogat eum Arcbtepifcopus: Quot annos baba in Diaco-nreaaatPrwbytacamf Rafpondet quae. Iterùm interrogat eum Arduepifrapos: Habuifti convorem, aut de dosno tna diipofmfti: Itte refaondet fi habuit am non, & fi de domo fus dtfpofat. Et iterùm iorertogamt fi aliquam dationem autpto-aidfanem fallût. Rripoodet: Abfit. Inriun dicit ei: Quales Codices tu Ecclefia tua leguntur? Rcfpondet: Oûateudram, Riguorum, Prophetarum, Aftus Apoftolotum, Evangelium,* Apoftolorum epiftol*, atque Apocaiypfia. Et icerant interrogat eam: Nodi Canones? Et refpondcti Doce nos Domine. Archiepifcopus dicit: Ordinarionem fi fiscens, aptis temporibus fa, id eft, primo, quarto, ftsamo, * dedam tneafe. Bigamos * curiafa adfatos Ordines ne promoveas. Attamen dabitur tibi EdiAum de fcrimnio quomodb debeas convetfai. Tunc pnsdpit Atchsdiacono Epifcopus, * relegit petitionem quam ipfe dedas ἑ populo Atchiepsfcopo often. Et dùmrelaâa luent, didt Atduepifcopus: Quoniam vora omnium in te conveniunt, hodiè te abftincbts; * craftino, ii placuerit Deo, confecrabem. Refpondet Archidaaconus: Ju£fti Domine. Et dat ipfi eleAo ofiadum Arriueptfcopns, * egreditur totas. Alii verb die, qux eft Dominica, procedet Archiepifcopus in Ecdefix i ihique Epifcopi & Presbyteri cum eo velcareri Ordines Clericorum confiftunt. Et ingreditur Ardtiepiicopas Secretarium, * jubet fchotan pfaUore; proceditqaede Secretario cum omni decorein Ecdefix ipfis. ficut mos eft. Completo verb introitu, non dicunt tunc Xjrie efeyfa; fed mox Archiepifcopus dat orationem. Deinde legirar Apoftolus ad Timotheum: *Xe/iffne, JUtlu fer/»»,fi* fais *Eytfctaum àt-fidtrot*, brawn dederer 6*c. Et dùm pfsllirar gradate, egreditur Archidiacomucum Acolythis * Subdiacouu, de induit eum dslmaticam, planetam, * campobas, A introducit eum. Dumque imroduAus fuerit, vocat oum Arehiepifcopusfic, Cleros * Plebs cunfcnriens civitatis illius cum adjacentibus Parochis fins elegeram hunc Diaconum vel Presbyterum Epifcopum fibi confecrari. Oremus traqué uro eodem viro, ut Deus * Dominus Jefa Choftur tribuat ei Cathedram epifcopatasad ragemhm Ecdefiam fuam & plebem umverfiun. Deindè fchola incipit *Kytittiy* fit coot* Latmia proftrato Anchiapifcopo Cum jEpifaopis * ipfaeleAo in terra ante altara. Completo verb Latania futgunt, * benedieitemn.Benedi&ooe expleta dat ofcnfan Archicudcopo. Et tenera eum ArchidiacaMs, deponat illum, & fic dat ofculum Epifcopis ac Presbyteris. Et raise jubet eum Ardûepifcopus fuperomises Eptfcopos federe. Et dùm foderit .dicfarAftduvavdTm-Aus, deindè Evangrifan,* enlctut MA Dùm verb venerit ad commuâtesedum, Atehiemficopus porngitoi famatam atque faratаot ornationem. Et (ufeipiens ipfe Kptfcepus, communicat « illa fuper altare, dc exteram ex ea Gbi refervet ad communicandum ufquè ad dies quadraginta, dc pofttnodùm ex prxcepta Archiepifcopi communicat Omnem populnei. *Exftteu*

V.

CefinU λλμ PrtAyierù. Ditcttb. tr Stiditccou.

I. "ORimùmomnium Fidem catholicam omnes Presbyteri, Diaconi, feu Subdiaconi memoriter teneant. Ut fi quis hoc faciendum prxterminai, quadraginta dierum d vino abftincatur. Et fi poft anftinentiem neglexerit commendandum, replicetur in eo fenrentia. bfcba* ^oo4i.

II. Ut nullus Diaconus aut Subdiaconus cum mulieribus habitare aut convexfai neefumat. Et fi inventus fuerit hoc facient, de gradu dejiciatur; infuper * exilio deftinacus, dia Tuos in paninnriahniat.

III. Ut ea qux i Deo confervendis Chrifiianis Principibus amore inlata funt vel fuerint Eccltfiis vel titulis, nullus exindè fubtrahere pcefutnac, ne faratx res depopulentur. Er fi quifpiam prefumpfait, res qux fraudat* funt quadruple rcfticuaatut. Aut fi noo habuerit nndè ipfit loca admittant, *it* res ipfa qu* fraudare funt ab

IV. De Presbyteris qui *tot* ad communionem recipiunt qui inréftas nuptias contrahunt, id eft, tnacrinem, costatam, vel foetum, aut filiaftram, vel proximam agnatione conjundam in conjugio fibi faciant, * ad eoe pervenerint, admoneantur ftr feparantur. Qui fi diftulerint, commumone priventur, * oblationes eorum i facto akari non recipuntor. Et fi Presbyter fciens hoc neglexerit diftringendum, aut amicitias temporaws adtendendum ἑ communione eum recipere fine emendatione aut poenitentia, canonic* fubjaceant fententi*.

V. De his Presbyteris qui poft primam vel fecundam correptionem fisu admocuoanem recipiunt Idola colentes vel infipientas homines qui ad foeta atque ad arbores farilagiuai faiunc, neenou diesn Jovis aut Veneris peoptee Paganorum confuemdinem obfervant, ftr eos poft primam aut fecundam adhortationem oommumcaverint, aut oblationa eorum fufcepennt, quadraginta dierum φχάοῖη pane * aqna fine contenti.

VI. Ut Mlhu Sacerdotum atri jafiionem Epifcopi fui procncatioMs feculares licear qxdper*| excepta junohe Pontificis fui, religiofa caufa Seanariesn videlicet. autCfericocum^paupenim, vel viduarum, ficut facri precipiuot Canones. Si qniscMtampai hac obfervatfase in talibus caufis *It* ungfaafte iηνοιϋχηκ, canonioe fenrcnu* de ufa psxfaMprionu fisbjacaM.

γ'H. *Ut t ad* Sacerdoti *tx* qualibet muliere desranriatren fiwrtt uc exindè fufaicio mal* opinionis sftirisfur, nullam core ipfa habeat converfaionem neque fecretb neque ptnfitnci. Si deinceps inventus fuerit, poft fecemdam *Sc* tertiam ronteftatkmem, ut contemptor, gradus fui pniculum fuftineat.

VUI. Ut nulla Ecclefia cujufiibet Dioceieos ubi baptifinum tit Presbyter abique Diacono ede reperiatur. Undè omnis Presbyter non habena Duconum eligar fibi perlbnam , 9t phbt fuc innotefcac. Tunc ad Pontificem fuum coefignans deducat cujus vitam probatam habear, & Diaconus confecretur. Quod fi diftuietir Presbyter dicens eô qubd non habear talem Clericum, Epifcopus fini* provideat ei «t Ecclefia fua a«t undè voluerit bonam perfimam. Tanrum eft ur fine Diacono non fit. Coaftupimus · enim Diaoouus
CoeftKui- in uno cubiculo cum Presbytero fuo maneat, deferens ei honorem ut dignum eft. Antè quorum ledos Clerici limei manere litnili modo, ut ie abfque fufpicione fint, & Dens propitietur. Non esiftente Presbytero intrà domum , fi ubicunque abierit, Diaconus poft ejus egreffum locum ejus obtineat ad fufeipiendum vel ordinandum quôd utilitas domui eft, iri demum ut non Presbytero fuo fuperbiat. Nam fi hoc adtentaverit, ab Epifcopo luo de contemptu fuperbûe judicetur. Et de accefiu Ecclefic, quod fupti altare ponitur, fini undecunque accedere poteft, fub amborum figillo fu. Et non unus fine alterius notitia expendere, ubi ncceflariam fuerit, prrfumar.

IX. Ur nullus Epifcoeorara , Presbyterorum, feu Diaconorum, vel Oenei conftiturus pnedia Ecclefic, boc eft, terras, poteftatem habeat venundare , fied ne cuiquatn patentum fuorum donandi. Et qui hoc egerit, fub omni celeritate reddito pretio ad loca farrata in que competunt revertamur. Si autem hac obfervatione contempti aliqui* prcfumpferit, res proprias in ipfa Ecclefia relinquat, ft ipfe furisejiciatur ; eo qubd divini congruat ratione ut qui E»defias accipiunt, ad regendum non ad difpaigendum accipiat. · Simili
* Libcant modo nullam habeat ' poteftatem quolibet modo alienandum neque mhduciandum neque venundandum , fed nec fine voluntate Pontificis fui Vicarios dandum, aut liberos dimittendum. Qui hoc prafutnpferit, ut fuperiùs cenfuimus , li habet poteftatem fuam , aliud tantum reftituat. St non habuerit, expoliatus ex omnibus fon* eiciatur. Ipfe tamen res ad Ecclefiam cujus re* funt revertantur.

X. Ad no* perlatum eft eb qubd quidam conjugati habentes titulo* in quibus deferviant, de facris vcftibus mulierum vel filiarum fuarum ornamenta laciant, & proprietario jure fibi defendant. Quod Chriftiams hominibus nec loqui convenit , ut te* facrata* & qux in facrata loca offeruntur , mulierum fuarum ufurpent vel filiis ejus aut parentum. Er ii hoc probatum fuerit, fupenore feriatur fenteuuà.

XI. Omnis Presbyter , Diaconus . Subdiaconus , vel eundus Clerus qm fub Epifcopo elle nofcuntur, fi caufas habuerit, A? minime potuerit inter fe deliberare, tunc ad Pontificem fuum conveniant caufam fuam dicendam. Nam per nulla feculana judicia adire prefumant. Et qui hanc prereptionem contempti fuerint, fupetioribus pernis fubjaceaut, ità ut ptrnitentià fint abftinentr» à vini potione vel efu carnium donec ad
acce4anc Metropolitanum fuum accedat. *

V I.

Lutni teStrit . fid φϑ «w Kmli M. risk , Hmu li» dt dtt'UHU 6 dtjtfiiù».*

TOtos homine* debcm amare 9c benefacere* v« cod.
diled'dfimi Frau·*. Sed plus iliis debetis fa- iuaUi.
cere benè qui plu» Deo firviunt ft cum bon* fide vivum. Primina* de fraâibo* veftri* 9c de laboratu debetis offerre ad altar·id eft, Qnca* novas 9c uvas & ftva. Alias pnaùdas ad dotnum Presbyteri de omni froâu debeas patrare, & Presbyter et* benedicat. Et fic cuat beoediâione Domini manducate. Et precamini Dominum ut cura fua gracia & mifericordia concedat vobis in pace colligere alio* fhiâusft in fuo fanâo fervitio ufirare 9c quod illi placer indè facere. Et Decimas veftra* non deberi* retinere nec tardi donare nec peimi cauflu Nec debetis expeâare ut Presbyteri ft Clerici alii Decimas vobis requiranq fed cum bona voluntate vos ipfi fine admoniti*»· debetis donare 9c ad domum Presbyteri ducere. Alias ehtnofmas debetis difpenfare per hofpitesft paupere*. Sed Decimas non licet voois donare alteri quàm Sacerdoti. Et ille difpeufu eas cum timore 9c reverentia Dei ad uoa Ecclefic 9c in luminati* 9c in fufeeptione hofpirum 9c pauperum 9c in fuo* ufus& fuam neceflitatem. Jejunia deberis cuftodire QustuotTempora in *nno,id eft, menfe Martio io prima feptimana, quando intrat Martius, debetis jejunare die Mercoris ft die Veneris & die Sabbati. In menfe Junio inficcunda feptimana poftqtdm Junius intrat, debetis jejunare die Mercori* &· Veneris 9c die Sabbati. In menfe Septembr. in tenia feptimana poftqudtn September intrat, jejunate die Menons9c Veneris 9c Sabbati. In menfe December in quarta feptimana jejunate die Mercori* & Veneris 9c Sabbati. Et m illis diebus debetis venire ad Ecclefiam audire undqutfque MilTain 9c Deo offerre lanificia 9i luminari* ft incenfam 9c elimofinas donare. Nullus Chriftianus debet laxare ifta jejunia , fi talis infima non eft qui non poflit jejunare, aut tab* firnex vel infirma*. Et qui ifta jejunia laxat aut neglegit, peccaram grande indè habet. Ifta jejunia debetis cuftodire 9c obfervue, id eft, die Metcoris antè initium Quadragefitnx, & die Jovis, Veneri* ft Sabbato. Et cocum Quadragif&mum debetis jejunare, nifi in die Dominico non debetis jejunare. Qui in die Dominico fine aliqua necefttate jejunat, peccatum indè habet. In vigilia Natalis Domini jejunate, & in vigilia Pafinwe ft Pentecoften. In vigilia fanât Petri ft fsnâi Artdtese & fandi Johannis Baptifta jejunate, ft meamini ut ipfi orent pro vobis ad Dominum. Et ilio· tres dies antè Afcenfionem Domini jejunate. Et Cruces & Reliquias fequimini, non in joco, nec caballicandoj fed cum humilitare ft contritione cordis celebrare ipfas Rogationes , ft à came omne* abftinete , ft Millas audite. Qui vel «I» tempore vel aliis diebus jejunat , mercedem-indè habet. Tamen ifta jejuni» qux diximus nullus dimittere debet, fed cutn bona voluntate debetea cuftodire* orare pro fe* pro luia

fuis «midi ut per hac jejama & per dû bon* λ per elimofinas pium Dominum propitium & placarum habete poAmus, Ipfo pcxftaute qui nvx 8c ngaex ia focula foculorum. Amen.

VIL

Capitule *CtuUthni Efifc*fL*

bccmuNT Capitula Guilluiilti Erucon.

a>JbiN& dwc-Thm- "*. Cap.LT IT unufquiique rtâè fao· pfolxJ mot decantare podk.

11. Ut epiftolas Pauli 8c Evangelûxn GuMifGlem benè 8c diftinâè pedegat 8c intellegar.

IIL Uc in proxima Synode unafquifque fuo· Canones habeat 8c intellegat : quia milu Sacerdotum licet ignorare Canone».

IV. Ut unufquiique boptifterium fuum habeat , 8c teâè baprirôre poffit.

V. Ut Orationem Dominicam 8c Symbolum b' Credo in unum Deum benèintellegat, 8c altor docete Audeat, edam parvulo·.

VI. Ut vifirariones infirmorum 8c agenda mortuorum reâè habeat 8c intellegat.

VU. Ut de compoto kalendas 8c lunam 8c termino· adinvenire poflit.

VIIL Ut unufquiique Martyrologium fuum habeat.

IX Ut Dominica·&' feftivirate» prxeipuas excolere per gtadalcm fuum 8c noikurnalem canticum non ignoret.

DI l«Ti»niCTi<.

1. Ut non aitenas Ecclefix ordinatu» in noftra Parodua miniftxare fine Formata audeat.

IL Ut qui propriam titulum non habet, prater illos qui in Monafterii· convetfiuuur, in uoftra Parochia vel extri licendam miniftrare pnefumat ; nec ampliùs quàm una Ecclefia habeat, nifi fubjeda fuerit fux Ecclefix.

III. Ut in Capelli· que fine dote define Parochia funt nullus licendam minidrandi habeat.

IV. Ut nullus convivium occafione accepd pro mortuis adire perfumat.

V. Ut nullus in domo foa pro aliqua occafione feminam teneat, poeter eam quit Ecclefix defitrvierit, juxtà Ecclefiam collocare ftuoeat........ ab Ecdefia ei domum provideat, 8c non per fe fed per Miniftro· fuo· neceflaria preheat.

VI. Ut vel abfque uno Clerico nullus efle pnefumat, neque Miflam folos cantet ; qufo admirandum ed qualiter poflit dicere Domina» vobifenm , Sarfihn corda , 8c onera. Neque Mifla ullo modo celebrare poteft abfque perceptione corporis 8c fanguinis Domini. Qukqmd ho«. fecerit , confideret qualiter poflit dicere : Sacxamenta qux fumpfimus, Domine, & extera.

VII. Ut nullus Presbyter tnftà .... •atri Ecclefiam fuam derelinquat , nifi acciderit aliquod inevitabile periculum.

\ VIII. Ut unufquifoue fob....................... ant per fe aut per..... Presbyt...................... fodat ad popuJum

Temc 11.

IX. Uc ondquiiqne in hofpitalitate hilarem fcprxbeMftc......................................

Gérera eUùtru» Jmi.

VIII.

/Ualaxi, XMatu *FuUcitfii,Epiflo!i Regi*t-MÂum, CktnftfctfMt* Megsuumiim.

REverenriffimo atque in divino culm religiofiffimo Chrifti Sacerdoti Regimboldo.Hrabanns in Domino Glutem. Nuper ad nos quidam frater venir de Monafterio quod dicitur Heroivesfdd vicino nobis, portans in pittacio quafdam quefthncubs oonicriptas, perenfoue ex tuo nomine qnitenù» eas noftris tefponuonibus folveremus. Cujus pernioni libenter aurem accommodavimus , 8c *cnuntùm* potuimus , ex Panum fenrentiis eas folvere cccpitnus. Cod Or rorii Th ...fui

I. Ptimùm ergb ibi qnxfitum eft quale judicium ille fuftinere debeat qui, flagellando uxorem fuam, duos filfos fuos in partu occidit , ita ut ad bapeifini gratiam pervenire non potuerint , tertium verb filium ita debilitavit ut poft partum tnoxbaptixanis vitam hnicxit. Ubi liquidb patet qubd propter immodetataqi correptionem m crimen cecidit parricidii. Quid autem de homicidio facti Canones fondant tibi non ignotum eft, cùm in Ancyrano Concilio ita feriptum eft : Qui voluntariè homicidium fecerint, pcenitentix quidem jugiter fe fubtnittant, perferiionem verb circi vitx exitum confaquanrur. De homicidiis non (ponté commiffis, prior quidem definitu» poft feptennem penirennam perferiionem confequi prxcepk, fecunda verb quinquennii tempus explere. Ubi etiam confideranda eft infirmitas perfoox pœnirentis 8c modos perairentix. Qui forvidè poenitentiam de peccaris fuisgerit, citiùs indulgentiam per Domini mifericordiam obtintbit.

IL Secunda queftio eftde eo quem canis furens morfu in pede laceravit, ob cujus remedium quidam ai nefcienri dederant jecur ejufdem canis ad manducandum, quafi famisindè fieri poflec. Ubi humanus error delirii noxam peperit in his qui volentes fonum mederi, vim medicine nefaerunt. Sunt ergb hujufinodi ab hoc errore corrigendi, ne ultri tale facinus pernerent, 3c pro fori» quod commiferunr aliqua difciplinâ ve! aunio corripiendi, ut atteri metum habentes e fcelus poft hxc committere non pnrfutnanr.

IIL Tetria quxftio de eo fixit qui cani fetninx inrarionabiliter fo mifcuir ; 8c quarta de illo qui cum vaccis fxpiùs fornicatus aft. Quid de hujufmodi hominibus judicandum fit, 8c dehujufmodi animanribus 8c parra earum faciendum. Ubi derneoria humana mentis bc miferfo paret maxima ; ebque deceftabilius eft iUnd fadum qub fcelus in eo apparet maximam, cùm animal rationale con tri naturam inrarionabtli per libidinem fo com rnifeet animanti. In Lege ergb Dominos tale crimen judicio morris puniendum efle decrevit, ita dicens: Qui cum jumento A: pecore coierit, morte moriatur. Pecus qooquè occidite. Mulier qux fubcubuerit cuilibet jumento, fimul intetficiatut

cum eo. Sanguis «oram fit (spec eoa. Sed fi aliquis querendum potat quomoâb fit nam pecu·, cùm fit iararioraue nec «Ha modo legis capax, intellegar iodé pecocajuflâ taetrici, quia tali fiagitio coatammata indiguam Mplicanc fiât memoriam, neque humano ufid fime digna ubi abominatio clarat maxima. Sacri amam Canones da ctf qui fornicantur taturionabilhar, id eft. commutantur pecoribus, aut cum

«»·<«

lis polluontor, itd proripiant, m quotquot anai viceiimum annum tale crimen commiferint, quindecim annis exaâis in pernitentia communionem maceantur orationum ; datadè quinquennio in hac communione perdurantes, tunc demùm oblationi· facramenta condnganuDifcuriatur autem & vita eorum, quali· tempora pmnitudinu axdterit. Ec iti nuumcocdiam confoquancur. Qubd fi inexplebilicec hofere criminibus, ad agendam penitentiam prolixius tempus mfomant. Quotquot autem peracta xx. annorum «tote, ftc uxores habentes, hoc peccato prolapfi font, xxv.annispcenimdinemgetentes, in commonionemfufiriptantur orationum i in qua quinqusnnio perdurantes, tunc demum oblationis facramenta percipiant. Qubd fi qui & uxores ha* bentos, & tranfcendenres quinquagefimum annum «tatis, itù deliquerim, ad exitum vine communionis gratiam confequantur.

IV. De viduis quoquè qui a vaccis illis polluas aasi font nefiâo quid obiit ne eorum ufus hominibus deferviat. Sed fi fcrupulom eft alicui utrùm eorum lac aut carnes comedi pofiint, fle propter pollutiooem matris eorum icandalum aliquod oriatur, fimol cum matre occidantur, vel Paganis vendantur, ne turpitudinis prifes tnemoril Tcandalom fiat. Dicit enim Apoftolus : Si efta fcandalixat Fratrem meum, non manducabo in «ternum. Si enim propter cibum frater tuus cootriftatur, jam non fecundùm caritatem ambulas. Noli cibo tuo illum perdere pro quo Chriftus mortuus eft. Noli propter efcam deftruere opus Dei. Omnia munda funt. Sed malum eft homini qui per ofienfionem manducat.

V. Quod autem novùlitnè interrogafti de illo qui avunculum fuum nolens five volens interfiat, quid pari debeat, jam fuperiùs de homicidio *tuis* akhim eft juxti id quod fecri Canones continent. Sed manifeftnm eft qubd parricidii crimen majori fubicitur vindidx. Undè fanât Patres fenexerunt qubd parricida deponentes militia cingulum, omni tempore vita fux in poenitentia perfiftant, five in Monafterio Deo terviant.

Hxc ergb omnia fecundùm id quod in Scripturis facris vel in Canonibus Patrum exprefiiun invenimus, confcripfimus. Tu autem, fanaiftime, fecundùm id quod videas unicuique expedire, iti temperes judicium, difererioaem in omnibus fervaris, quia difcrerio mater eft omnium virtutem. Dedit enim tibi Dominus in omnibus intellectum, qui benè cenanti & gregem fuum diligenter cuftodiendi «ternum cum fanâis Paftoribus in cmlefti regno daturus eft prxBuum.

IX.

CtfitaU Msaxdtantm ei Agtam *iirtienm.*

Imcivit bvistola evat sit. Cavitcus quoassnAM VXAVaVM AO · AVVAM - **. BIMBCTtS.

DOmino Patri illi Abbati humiles fratres veftriille fit ille pacem optant continuam. Quia igitur, fenâiffime Pater, veftra aoâoritaru voluntas extitit ut huic femfiune legationi noftra parvitas defervitur, placuit fit nobis ut, ficut ipfi injungere eftis dignati, quicquid motum honeltoram in ordine regulari apud venerabilem illum Abbatem dt etgiejus Fratre· cooftimri addifceve potiemus, veftra pandem Sanâirari. Idebque fupplices rogamus ut non tantùm verbis noftris, fed eoam veriffimis rabas fit «ternplis, que apud eum & ejus Fratres obfervari confpeximus, finem adbibentes, noveritis no· non aha qnlnrqaxab ipfis opere compleri vidimus, feripta vobu mittere vobrifle. Duodecim igitur Capitula ex his omnibus qus vos maximè de pexneceflariis commoneri faciliùs polle credidimus, fecere fit veftra bearitudini defttaate curavimus, ltd fimè ut quicquid eadem Capitula continent, qualiter abique ullo obfiaculo obfervandum vobis fit, diligcntifiimè attendatis, qoimque necaffeman utiliter perpendatis j ne dùm regulares Monachi venerint, qui juflu imperiali toti conubii gentis noftrx, ub» opus fuerit, regulariter inftnsere debebant, imparatiores voe inveniant ad ea informanda quarum penem aliquam hstc Capitula qux feqotintur continent.

gswtcoC, «.Galli.

cU.Mo«n- ^2*^***'

I. Primb omnium faendum eft quemadmodum ad opus divinum fe invicem cum gravitate provenire feftinant, ficut diâum eft. Reliâis omnibus qualifier in manu tenentur, fumma cum feftinatsone currunt, omnes videlicet. Nullus audet hanc Conftitutionem frangere, quamvis in decnpita fit fimeâute ooriftitucas.

11. Secundb, ut nullus in Oratorio nullum audet ad alium proferre fermonem. Sed mox ut ingredi fuerint, proftrari orant. Et fic fe inclinant ad Abbatem, humiliter inclinato capite ftantesexpedant dùm fignum fonuerit fecundum. Expled oratione, omnes cum fiimmo exeunt filentio.

HL Tettib, ut funt equidem cotridiè fex per brevem deputati Fratres facram offerentes oblationem, incipientes ab Abbate omnes per ordinem, ficut *8c* nos aliquandb fecimus. Qii etiam pedes peregrinorum in unaquaque feria lavant. Illuc eundo, & indè revertendo cum pfelmodia vadunt. Si quis autem hanc juffionem tranfgreflùs fuerit, gravi fiibjacet vindiâc.

IV. Quartb, ut in Dominicis diebus omnes pariter, fecundùm quo ingres* funt ordinem Monaftenum, fic accedunt ad pactm, ad communionem, prxter illos qui pro nimia feneâute vel infirmitate inter iUos ftaro non poflunr. Qui tamen feparatim communicant. Si quis verb hoc foincali dono, id eft, corporis *9c* fànguinis Do-

-[*ZA^' »- MMudb- «*■■**.

mini noftri Jefu Chrifti, fe privaverit, P*ttr Monafterii, qui poeieiu Temper effe richer dûm communicant, cur hoc illi evenerit icite debet omninb.

V. Quinib, ut nullus otnninb Fratrum, dùm ledioni Fraim vacent, fir exciifatus à ledione quin omnes ibidem fine poefentes uni pariter cum Patre Monafterii. Quibas legentibus, horâ qui parvident Prrpofinu competere, live qui in vice ejus conftitutus, id eft, oenior Decanus. pulfat fignum tintinnabuli, ut ebdomadarii *it* atteri fervirores juxti poccepram Regulx accipiant fuper conftitutam annonam mixtum, ut non fit eis grave jejunium, dùm miniftratt, iuftinere. Lector verb poft Sextain, antequam accedat ad legendum, accipiat mistum.

VI. Sextb, ut in Oratorio, poft fitnum Sexta, omnes in loco fibi deputato liantes, nnitâ Oratione, cum fumma reverentia expedant dùm tignum Prxpolitus pulfaverit ad ttfedonum. Quo audito, mox omnes undique panter feftinant occurred, otnninb caventes ut nullus defit nifi quos Pater occupatos in variis habet minifteriis. tt fi quis ad iMum verfum qui antè cibum dicitur non oriens fuerit, fimilitet «Sc qui poft cibum, reguiri fubdatur difiripiini.

V1L Septitnb, ut in refedorio fadi benedictione, veniant duo Presbyteri ad Abbatem frangentes panem. Er dant ipfi eulogium arteris Fratribus liantes antequâm accedant ad menfam. Quibas fitdentibes, fummum eft ibi, ficut in fanda continetur regula, filenrium. Miniftri autem omnimodb cavent ut nihil defit comedentibus dc bibentibus. Et ficut Patri miniftratur Monafterii, nifi hofpites fini, itù omnibus «qualiter, ut, verbi graul, minimo ficut maximo, femori ficut juniori, nulli amplius, & nulli minus exceptis pueris, quibus non eadem quantitas ; fieri nulla difexeoo ciborum fervatur. Ut autem fignum Cellerarius ad potum pullaverit benedicendum, ftatim odo vel decem furgunt juvenes abfque ulla tarditate ad mifcendum Fratribus. Si quis autem dc ipfis aliquid ibi deliquerit vel exccfferit, aut fixutum aliquem fecerit, exceptis his qui ad menfam fedent, proftrati ibi coram Priore ramdiù jacent in terra ufquè dùm Abbas, vel qui in loco ejus fedet, pullaverit ut furganr. Similiter poft refedxunem Tedences per humilitarem farisfaciant.

VIII. O&avb, ut per meum tempus xftivum, dùm Fratres bu in die reficiunt, poft horam Orationis nonam flantes in Oratorio cum divino tremore orantes expedant dùm tintinnabulum fignum Pncpofitos pulfaverit ad refis^orium. Quo audito, omnes ilib conveniunt Quemvis etiam aliquis bibere non potuerit, fe tamen debet pnueutaie, ue locus ejus apparear vacuus. Et fi quis prxfens ad dicendum poft benedidionem Arnen non fuerit, fublatur ei portio fua dc fxstn. Poftquim autem biberint Fratres, vadunt ad Capitulum *j it* quod eis injundum fiierit laborant ufquè ad illud fignum quod pulfare foleut antè horam unam vefper*. Quo audito, disjungunt fe ab opere, ut fint parati ad fignum feqisens quod eft ad vafperum. Illo audito, moi ad Eccieflam cum feftinatione ftudent occurrere j ibiquc Oratione fàdâ, ferientes legunt vel orant. Finiti Vefperi, expedant ibidem, iicut & ad Sexum fecerunt, dùm fignum fonaverit ad refedorium.

VIII. Nono, ut ad conlationem accefferint, omnes unanimiter occurrunt debiles *6t* infirmi, etiamfi de ledo furgere valuerint, veniunt. Quid de ceteris dicendum eft ? Ledor autem tamdiù legat ufquè dùm omnes in uuum politi compleant.

X. Decimo, ut in fabbato, quandb munditias facere (olent, pedes cum fifentio lavant, ne detur occafio loquendi. Ibidem verb ferientes conlationem complet, dt fic accedunt ad Completorium.

XI. Undecimb, ut defundorum vigilia hoc modo ab eis celebratur. Vefperl folitb finiti, ftatim Vefperam cum antiphonis celebrant pro defundis, *6c* poft Completorium V i^iliam cum annphonis vel refponforiis pleniiltme atque fuavitfimè canunt, & poll Nodurnas intervallo Matutinos pro mortuis faciunt. Fado autem primo mane, ooftqirim fe paraverint, Miffarn celebrant pro defundis publicam. Omnes ibidem paritet laeram offerunt oblationem pro peccatis mortuorum. Qui percelebrati, ftatim cantant Primam, fi fuerit tempus, aut omniTertiam.

XII. Duodecimo, qubd omnes hofpites fupervenientes cutn ledione divina fufdpiunt. Incognitis tamen Monachis ad ledionem omnis pariter concurrit Congregatio, ut Chriftus in eis adoretur, qui & fuicipitur. Qualiter veru ad coquinam fibi invicem ferviant Fratres vel in exteris locis. *Ai* cKteraquamplurima, vivi voce, Domino auxiliante, notum vobis facere curavimus. Ifta autem fupradida interim bono certamine adimplere curate. Valeat alma paternitas veftra per multa temporum * circula in Domino fine fine, ur videatis, Deum Deorum in Sion. Amen.

X.

Cj UTIU SitCJlitimtlH td.ile circe ennum DCCCXKU. qtcibut preftxeeft cpfttUGrimeldi &TetfMÛ ad Rcgin* *lxrfum Megiftrum ftkole, ut epiner, Montfttriifim Ui GelU, <· " <*Ù* an. *DCCCXLW.*

Rnftanril&mo *it* ineffabili diledione nominando ReginbertoPreceptonGrimaltusTattoque fupremi auditorum veftrorum difcipuli firmpiternx felicitatis falutem. Memoria dilecrioms veftrx animis noftris fedulb inbxrens itnroemores petitionum veftrarum ptomilEonumque nofttatum ede non permittit. Et utinànx tam proficienter quàm fpontaneè piam voluntatem veftram implere valuilTcmus. Ecce vobis Regulam beati Benedidi egregii Dodoris, quam bemvolus animus vefter fumtno femper optaverat defiderio, direximus, fenfibus *it* fyliabis necnon etiam lineris à fupeadidopatre, ni fallimur, ordinatis minimè carentem ; que de illo tranfferipta eft exemplare quod ex iplb exemplatum eft codice quem beatus Pater laciis manibus fuis exarare ob multorum fanitatem animarum curavit. Illa ergb verba que fuptadidus pater fccun- EiretCuX. S-GaU·*

dùm errem , *ficut* nonntilli aurtimant.in contn-su Regule hujus non inférait, de aliis Regulis À modérais corrodis Magiftris colleximus , *St* in campo paginulas è regione cum duobus pundis interere curavimus. Alia etiam qux à Benedicto didata tour , *Sc* in neottticis miniinè inventa , obelo *St* pundrs duobus contignavimus. Hoc egimus deitdetantes vos lurumque *Sc* tocandùm traditionem pii Patris , etiam modernam habere. Eligite vobis quod detiderabili placuerit aruma. Valete in Domino.

Safoe f»s juvenum .ferma fptciofiu mhvm ,
Cfrtrara·» *mtiatmie* viam vrtum^w *faiairem.*
JEcce tat A··7µ fumait ttii nuant minant,*
Qm «imi *Antium ve/itr fiuvit hnkent.*
Vm/upautu gfuienr , ca»4um fui caatintt crient .
Te reget iffervet fonper aiifat fenum.

FBI» torn. », Auditi»· mm Mitnl. lonii, *pag.*

Item Capitdl.c novitiarvm di his in quibus Perceptum Ricou et CONSTITUTIONES NOVELLORUM CONCILIORUM ACUTIUS NOS CONSIDERANS IГ PROMPTIUS EXERCERE jussio Imperialis ammonet.

L T N primis at nulla in ullis rebus inter hujus A profelTiMuis viros in toto regno fuo, nili ubi itnpofiibditas non permittit, inveniatur varietas cujus impoflibilitans qualitatem fummo ftudio Midi pro hoc diredi latagunt inquirere.

II. Ut ad omnia tigna diuturna five nodurna fecundùm pexoeprum Regulx, ftatun ut audita fuerint, fefttnecur.

III. Ut locus fet'sratlm tardé ad qualecunque tignum or currentibus conftituatur.

1111. Ur cum dikiplina regulari & reverentia magna divina agantur Ütficia.

V. Ut diftis fex pfalmis primis ad No&urnum genua non infteâant, fed liantes orent.

VI. Ut intervallum poft Noâurnum in xftivo tempore ufquè dùm v. pfalmi dici poliunt proteletur.

VU. Ut finitis curfibus, inccepturi Kyrie eieyfon genua fleclanr , *Sc* non antè furganr quim fandx Trinitatis vocabulis perdidis Presoyter dicat, per omnia fecula feculorum. Amen. Surgentes autem , humiliationem fupplicatioms fibi viciflim prxbeant. Et idipfum feiluri in Capitulo, atque recelTuri, vel ubicunque tota Congregatio jungitur vel feparArur , faciant.

VIII. Ut in Ecclefia nemo mfi quod Regula mandar loquatur.

IX. Ut Kyrie eieyfon , Amen, Deo gratias, *Sc* verfus, iu unoquoque concuriu altius *St* di£nndius atque pcuftradiùs honefte dicantur.

X. Ut ledor in Ecclefia priùs benedidionem non petat quam omnes fedeant.

XI. Ur Verfus ad Capitulum, id eft, Deus in adjutorium meum, i Presbytero ter terque è Congregatione repetitus dicatur. Er didâ *Gtoru*, poft Eoe non adjungant AUeluya.

XIL Ut Kyrie eieyfon oraturi in Capitulo , utrutnque genu dedentes , confonà voce tribus tantùm vicibus dicam, id eft, Kyrie eieyfon, Chrifte eleyton , Kyrie eieyfon. Similiter in refectorio, fed fine genuflexion·.

XIII. Ut in Capitulo feu ubicunquè quis increpatus fuerit, ftàtim venum petens dicat Mei culpà , A juftus fuegat , *Sc* fic humilitet rationem reddat. Et fi quiiquain hoc facete cootenpfent , duplici vindidà fubjaceat.

XIIII. Ut poft Capitulum figputn Tonetur , ut omnes perirer cum rntpciito vel Decanis *Sc* uno de circatoribus in obedientia ubi injungitur pecSant·, exceptis his qui variis occupati wm obeientiis. Et alter de ciicasoribus claAram provident domi remaneat. Qui Decani & circatotee fummà cuti provideant ne quid vel m ipfis obedientia, vel illuc eundo, vel indè tevenôido, vel ubi *Sc* ubi, inhoneftum *Sc* noftra profeflsoni i»-conveniens fiat, recordantes quic à difcipulis delinquitur, iMagifttos refpicit.

XV. Ut in refectorio, hoiâ refedionis, nullius nifi lectoris vox audiatur.

XVI. Ut reficiendi Fratres unum pulmentum cum potu bc orto tou pomis , fi font, antè *fe* inveniant. Poli qux & alsa dentur quat Regula mandat.

XVII. Ut antè nec poft horam conftitutam quicquam tibi vel poiùs aliquis furoat, exceptis mfirtnis. Sed *Sc* omnes, ficut uno ftringuntur voro , unius Regis bajolant fervitium, unum expectant tegiu cœleftis premium , iri unum iu labore militis accipiant necetftatis ftipendium.

XVIII. Ut cultodia regularis circa infirmor *Don* neglegatur,

XIX. Ut quaxuor Ftatret juniores, feuquantos expofeetit necefluas, deputentur ad nuiccndum ; qui ramen reficiantur cuiu oneris.

XX. Ut Mimllri omnes intus torilve in potu & cibo , veftimeiuis, crtcrifque nccedarus ed menlura qui exteri Fratres vivunt contenti lunt, Et quandb i minifteriis filis vacent, cum alas reficiantur.

XXI. Ut ad coquinam fignum non fonerur. Sed ebdomarius: fadà inintilmtione, illud tintinnabulum quod antè Abbatem pendit tangat. Quo tonato, inclinet fe ipto ebdomadarius atque omnes Ftattes ufque dùm i Saccatote benediCbo compleatur.

XXII. Ut dicto verfu poft tnenfiun, incipiar Priot Miferere mei Deus in deuro clioro, *Sc* chorus limiter prxcedar. Et fic aperte A diftindè cantando pergant ad Ecclefiam.

XXIII. Ut fumuium filantium poft refedi-netn omni tempore teneatur.

XXIV. Ut certis rempœibus occupentur ia opere manuum, certis in le&on&divma.

XXV. Ut Prirpofirua, Decaiu, Circarores , omnefque Mimtoi topiiie pnvaaè publicàqoe ammoneanrur ut omnimodis circi minifterium fuum follkiri fiut.

XXVI. Ut omnes ad Millàs vouant *Sc* perfiftanr, ficut *Sc* iu careris divam OHiciis facere debent.

XXVII. Ut in eftivo tempore poft Nonam bibant Fratres , A pofteâ ad Capitulum pergant.

XXVIII. Ut poft omnes curfus, quando ad rclectoriumue oportet, in Ecclefia illud fig-

num quod ad refeânrium fonat expodent i nifi quem neceflitas exire compellit.

XXVUII. Ut ubicunque fibi obviaverint Fratres, (unior benediâionem petens fiet m uno loco inclinatus ufquè dum tribuens benedidionetn Prior pertranleat.

XXX. Ut, abfentc Abbate', Pnrpofirus locum ejus in Eccleiia, in Capiculo, atque in refcâorio teneat, ejuique vice lo&ionee in unoquoque conventu interpretetur, *St* bcnedidionem legentibus tribuat. Et Prxpofito non prxfente, fenioc Decanus eadem faciat. Qui, pixfcnie Abbate, propria teneant loca.

XXXL Ut intervallum poft Matutinos, A antè Primam, hyemis vel xftatu tempore, eo proteletur fpauo quo fe Fratres aptè parare & conventenrer orando altaria drcuire poflim ; us dati luce vel orto lole exeuntes i prima vel lectioni vacent, vel injunctam fibi obodientiam fubeant.

X I.

rurtoe, s. Aλ ι Λο-rum Mabil-toaii, pal. *tit.*

Eitcrar-rv» diversarum modus γ≪vπεv-TIARUM A BENEDICTO AmaTS ,* DISriNCTUS D> KlCVLA SANCTI BZNIDICTi ÂBBATIS.

Ex eodem Guii"cS' 'Auiaocnfi.

T^miM! nequaquam plcnitet intellegentes juJL· dictorum lentendas in Regula fiuidi patris noftri Benedi&i, aliter quàm prxcepit judicare folent. Sciendum iraquè eft quatuor ibi contineri modos quibus delinquentium error corrigitur.

Primus namqueen quem idem pater Benedictus proprio judicio determinavit. Ut eft. Qui per neglegentiam tempore conftituto ad no&itnoe non pullaverit fignum. Undè in Oratorio fatiffieri jubet. Et qui ad Ofticium divinum tardé occurrerit. Et qui per negligentiam horâ refectionis ad menfiun. Et fi cui offertur aliquid à Priore, A accipere renuerit. Et fi quis, dùm pronuntiat plalmum aut lectionem, fefellerit. Er qui pro aliqua arte extollitur.

Secundus eft de fpnitalibus rebus. Ucdè ipfe dicit. Si quis Frater contumax, aut inobediens, aut fuperbus, aut murmurans, vel in aliquo, id eft, fpiritali tantùm, contrarius exiftens faneris rtgule. Qui proficiendo ufquc ad feptem gradus extenditur. Occulte videlicet * caftigatio, publicè corripiendo, in levioribus culpis excommunicando, in jejuniis nimis affligendo, verberibus coercendo, pro eodem inemendato ab omnibus orando, atque ad ultimum de Monafterio expellendo.

*CiA<ta-o·

Tertius de rebus exterioribus. Hoc eft. Si quis damnum per neglegentiam aliquod intulerit Monafterio.

Quartus de criminalibus deliAis.

D1N1QUI FER ORD1NEM 'OSDSM REBITINTES.

De primo (ciendum eft quod nullatenùs alitet nifi juxtà quod Regula jubet, fieri debet j hoc eft, non alienum fed proprium eft judicium ponendum.

De fecundo fullicitè confiderandum quia non omnibus perfonis fupraferipti gradus conveniri poterunt. Quia aliter corrigendi funt honefti, aliter improbi. Nam Regula pt-rcipir de contumacia ut fectetc femel aut bis aiun-.oneatur. Et alibi dicit : Si contumax fuerit, de Monafterio expellatur. Neceflè eft ergb ut jufto moderamine utrumque decernatur. Qualiter fecundùm Regulam & contumax fecretè moneri poflit & de Monafterio expelli, ille namque fecretè eft ammonendus : quia licèt aliquid a Pnore imperatum refutans, mox tamen emendatus emendationem promittens. Qui *Sc* honeftus jure dici potent. Er ille de Monafterio expellendus qui & contumax exiftit *Sc* nullo unquam paâo adquiefeit fufcipere disciplinant. Quem omnimodo contumacem Regula vocat. Undè dc meritd improbus & dicendus.Quamqudm dc improbum ilium etiam vocet qui, licit frequenter corripiatur, difciplina tamen regulari non contradicit : qui honeftatem quàm priùs, dum fe emendare prohtens, habere videbatur, rcliuÎoens, ad improbam dutamque mentem tranfit.

leque, ut fuprà didumeft, omnibus perfonis omnes gradus conveniri poterunt j quia videlicet diverfie funt qualitates mentium ; un * unde unus medetur, indè alter perimitur. Quapropter quorundam verberibus funt coercenda perionx, minimi verb quorundam. De quorum qualitatibus Regula dicit : Secuudùm uiuufcujufque, inquit, qualitatem vel intellegentiam omnibus fe conformet *Sc* aptet. Itemque alibi : Ut vident cuique expedire, prudenter dc cum caritate ftudeat amputare vitia. Et notandum tria infpicienda femper in judicio efle, perfonam videlicet, intentionem, atque modum dileCri. Perfonam, utrùm intellectu de œodeftià vigeat, vel duritia dc inquietudine mentis conmdi&x exiftit. Intentionem, utrùm ftudio an infirmitate deliquerit. Modum, utrùm graviter vel certi leviter erraverit. Unde dc Regula dicir : Secundum modum culpa excommunicationis vel difciplina debet extendit menfura. Igitur omnis fpiritaliter delinquens tandiù fecretè moneri debet donec fe ipfum ipfe improbum reddendo ab occulto tranfeat ad publicum, in qua publica correptione fi non emendaverit, ad excommunicationem leviarum culparum tranfibit. Ubi cùm diutius nequiverit corrigi, nimium jejuniorum maceratione affligatur. Per quam non correptus fi perfona exarent talis, flagellorum coerceatur acredine. Sin verb perfona non admiferit confiderario, communiter ab omnibus mifcricordia imploretur Omnipotentis. Qubd fi nec ifto modo fanatur fuerit, praecidatur i corpore Monafterii. Et fi contigerit ut per negligentiam, dùm aut mocculto autin publico ammonetur, aliquid damno Monafterio intulerit, excommunicetur in levioribus culpis fecundum modum culpa. Et pereelâ pernitentia, iterum revertatur ad id ubi prius tenebatur. Et non folùm dùm verbis monetur, vetùm etiam fi aliquo ex fupradicris gradu deprimatur.

Prisuus Capirulus eft xxu. Ibi omnes gradus inveniri valent.

Secundus vero Capitulas eft de pueris miiioic qualiter state corripiantur, xxx.

Ubi facile paret quod in vicefimo terno feriptum eft. Sin autem improbus eft, vindicte corporali fubdarur. In fine videlicet capitis xxx. ubi dicit ; Hi tales dùm delinquunt, aut jejunus

nimiis affligantur, aux acris verberibus coerceantur, ut fanarentur.

Hunc fequitur xxvih. D* his oui frpiùi correpo emendate noluerint. Ubi fin-diter fepcem prâdiâi gradus inferti funt. De tertio autem modo judiciorum licui fupri difpoGtum eft. De damno cujuilibet rei extencci eft intelligendum, ubi folummodb animadvertendam, fi negltgenhi interveniente damnum eatiterit faftum. Tunc fecundùm modum dcfifti dt peHbnam *it* incentionem levioribus culp» judicium fubjacebtt. In quo modo continetur quicquid in Regula invenitur. Sive gravilEmc nnaiâsr fubjaceat, feu graviori, fe· regulari, feu esoommunicetur, feu excommunicationi fubjaceat.

Prrter Hoc quod in quibufdam lodi invenitur diftin&iori dilciplimc fubjaceat. Quod quidam iti intellegi volunt, ut G occulté aut publuè verbis monebatur, in dodem gradu aaiùs corripiatur.

Quartus quootié modus, ut prxdiAum eft, de capitalibus criminibus conftat, fornicatio videlicet, adulterio, atque ebrietate aflîduâ, crtenfque qux nullo modo nili pernitentia corporali fecundùm auâoritatcsn canonicam purgantur. In quibus dc modus necnon *ic* perfona atque intentio femper infpicienda funt. ITbi pariter quoquè fandorum Patrum inftitutio folbcitc eft petpendenda.

X I I.

Po'jp:icu> Monefltrü Fejatenjis.

M «rt. CoS. B>- 1кIк>Iк"<« Xcgi".

Habit in Varena manfos caroperatios xxxvn. Ac funt ex ipiu in beneficio manli iv. & tres patres. Et funt ibi manoperani xv. Sunt ibi hofpicia vit. Ex manent tbi inter manto* caroperarioe *ic* manoperano* & hofpicia bomines cxxi. Solvunt manfi cocroperani in tertio anno unufquifque folidos v. *ic* alios duos annos unufquifque vetvecein cum agno. Solvunt de annona inter totos annis lingulis mod. ctx. Arant ad hivematicum unulquifque perticas iv. & ad rramifium it. *ic* in rertia ebdomada faciunt corbadani. Solvit unufquifque pullos ut. cum ovis. Habet ibi manfos manoperanoa m. & fblvunt in tertio anno fol. ix.

Habet in Novigente manfos carroperarios xvnt. A manopetarios m. & dimidium, *ic* manent ibi homines iv. Solvit unufquifque manius carroperarius uno anno fol. v. *Ic* alio anno vervecem cum agno, de vino mod. n. Arat ad hivematicum unufquifque perticas v. ad tranilfium ii. Arant ad htvernaticum ad tramifium in unaquaque ebdomada perticas m. A tertia ebdomada inter tres manfos jornalem i. Fodiunt

vunt verveces fex cum agnis fuis, de vino mod. vm. Arant ad hivematicum perticas iv. ad tramniuni u. Solvunt pullos m. cum ovis.

Habet inToruaco manfos carroperarios xxxn. *ic* manoperarios m. hofpicia vi. Manent ibi homine» ixxi. Solve unufquilque canoperanus uns anno 64. v. alio anno vervecem cum agno · de vino mod. 11. Arat ad hivematicum perneas iv. ad transilium 11. In unaquaque ebdomada arat ad hivernancam A ad tramifium jornalem i. Facit corbadas us. *ic* fohrix pulle* m.cum ovis. Unufquifque manfus maeoperarius fidvit per annos lingdios vervecem asm agno,de vino mod. n. Arat ad hivematicum perticas iv. ad tramdium n. *ic* fblvis pullo* ut. cum ovis. Hofpicia vi. fblvunt communiter mod. m.*it* dimidium, unufquifque verb pullum cum ovis. Solvunt ibi homines de terta cenfide foL vi. detur.

Habet in curte Protafio hofpicia iv. Solvit UDufquifque per Ungulos aunos de vino mod. i. *ic* pullum cum ovis.

Habet in Buxido mania* oarroperarioa «xiv. *ic* dirnid. *ic* manoperanos x. hofpicia xin. De quibus maniis funt in beneficio v. *ic* dimid. *Sc* hofpictum i. Manant ibi homines lxxviii. Solvit uDi/fquifque manfos catropcrarius uno armo fol v. alio anno vervecem cum agno, de vino mod. n. Arat ad hivematicum perticas iv. ad tramifium 11. Inter doos manlbs in unaquaque ebdomada arant perticas uu A tertii ebdomadi inter tras manfos camam r. Et folvit unufquifque omni anno ad vineam claudere carradam i. de virgis & pullos ni. cum ovis. Solvit unufquifque manfus manoperarius da vino mod. it. omni anno vervecam cum agno. Arat ad hivernaticum perticas iv. ad rramilium u. Solvit pullos 11. cum ovis. Eft ibi terra ceafalis undè foU vuni feftivitare fanffi Dionjiii foL ix. denae, rui.

Habet in Fenarias manfos carroperarios xvt. manoperanos iv. Manent ibi hominesl. Habet ibi duoa manfos abfos. Solvunt veftiti manfi hairbannum pro ducibus bovibus fol. xx. pro homine redimeooo de hofte fol. *m. verveces xiv.* cum agnis, de vino mod. xx. de frumento mod. ».. Arat unufquifqne ad hivematicum perticas iv. ad tramifium 11. Ad hivematicum corbadas tu. ad tramifium m. SolVit unufquifque pullos m. cum ovis.

Habet inSavegias manfos vn. ubi manent homines x. Solvit unufquifque omni anno vervecem cum agno, de vino mod. ii. pullo* m.cum oris. Arat ad hivemadeum perticas iv.

Habet in Deientiaco manfba femles vti. ubi manent homines xxsv. Solvit unufquifque vervecem cum agno. Arat ad hivematicum perneas iv. ad tramifium 11, *ic* inter bivemaucum *ic* tramifium corbadas ix. Solvit pullo* m. cum ovis.

Habet in Maniaco manium iadominicatum cum cafa *ic* divetfi* cdifiois fuprapofins, cum viridiario *ic* omnibus congruis adjacentiis. Habet ibi de vinea indominicata ju&M, id eft aripennos c. de terra arabili indouunicata ad modi·· ducentos quadraginta unius fationis, de prato juâo* lx. de fiva plus minus bunuarios c. habens in giro plus minus leuvam t. Eft ibi capella indominicata honoris fanâ* Maria dicata, ad quim refpicit terra arabili* ad modios XXX. unius fationis. De vinea Jofti vi. de diva IV. de prato 1*l*. Eft ibi etiam alia Ecclefia parra-

chillis fob honora fanât Mêlant dicta, cui afpirit terra atabihs ad mod. u ttaiaa fariosas, fli de vinea uu. de prato v. Solvuat cantons inter Capellam *tc* Ecdefiara fibram unam. Habet in ipfa villa faAos id eft man&M u. Solvit unoiqtufqm de hcftilefo, id eft pro bove foL π. *8c* potroe u << iaL iv. maitona ru aat foL n. Solvit inter vinerirism *te* pafrionem de vino mod. vu de bgnario dente, vu Fade pâturera in colora dominicam, *te* famate ibt de *üo* tritico mod. n. Solvic de avant mod. v. de faba fexc. iv. Fodit unofauifqiM juâum u ta vinea dotnimcao. Soivie mulot in. cum ovis xv. *8c* alfas pullot vindtaûtMa corn ovis. Solvit finançai *8c* faces.

Habct in Flqriaoo oauœ mtafom indominicatum, adqnem refpiriunt manfem xnt. a quibus fant fagasuila ms.*tc* favifa vu. Refoiciunc etiam ad ipfam raanfara de terra arabili baaoana xxxviiu qmtfanc fies inter Remis *te* Floriacum. Et in alio loco fam beauasia xxxn. *8c* dimidium, fat inter Remis *8c* cotem Rocinitcum. Eft etiam una arat ia Remis petrinens ad ipfam manfam, qux habet de uno latere juxei terram fanfac Matie pedes cxvu de alio Urere juxti cetram fanâi Cofani peda cxvu de una fronte jwfa terram fande Matia peda txvi. ex alia fronte juti viam pablicam peda xlu. De fapcadiâit ingenuilibae manis faat v. in ipfa Floriaro, *tc* s l. in Pitaella , iv. in curta Roxiniaco, & unus in Maftiaco. Solvit unufquifque manfas ingeouUis per totas cbdomadas in anno dia v. patras tres ebdomnda, unam in Natale Domini, alteram in Pafcba» Ostiam in Rogationibus. Debet napatica ll. Habet unaquame .n longum perticas xu *tc* in tranfvesfum iv. De lignatu» extradas lll. Quinque manfi ingenuiles - «i funt in Floriaco , *8c* duo qui funt in Pitnell* , folvit unufquifque fcintulas eu Quatuor verb manfi qui hint in curte Roxiniaco, *8c* unus qui eft inMaftiaœ, falvit unufquifque fcintulas c. Debet unufquifque pullos in. cum ovis xv. de vino fast, xiu corbadas iu unamquamque cum fex bovibus, dc tertiam corbadam cum duobus, pro hoftilicio denarios χιv. pro caxropefa denar, v.bennos tree, unum in noea , alterum in prato, tertium in méfié. Debet unam carradam adducere de feno in gtanicam femoris, *8c* unam extraderadegarbis de campania. Debet ducere annonam ad farinarium faper carrum fuum de fais diebus ; *tc* in ipfa farinario debet Itare fervilis manfas qui ipfam annonam pnevideat *tc* cooperatur. Debet etiam de fuis diebus fanum ducere in campum *8c* expandere de fuo carro ; *tc* fervilis manfas debet levate fimum fuper carrum. Debet unufqmfque manfas farvilis per totas ebdomada dies v. *8c* unam napaticam in vinee, de qua recipit tertiam partem, pullos nu cum ovis. Debet corbadas ui unamquamque de duobus bovibus. Debet denarios v-pro caropera , bannos ui. Debet faculas. Debet manfionem & curtem cuftodire *8c* ftabulum curare & facere quicquid opus eft. Unufquifque manfas ingenuilis *tc* fervilu debet in eulogiis pana vi. ad carnem denarios u. *Sc* pullos n. de vino fext. n. de arena fext. iv. Cùm fecerint corbadas in menfe Marti· , debent habete panem ftc ligamina *tc* fictram. hianfa Maio panem dc cafeum. Menfe OAdbrio panem *8c* vinum , fi efie poteft. Si ibi fant cavaocarii, debent KaL OAoor. denarios tv. *8c* unrnn diem in banno , *tc* ad tree audiear das venire cum fais eulogiis.

Habet in Tutgiaco manfas forvila ix. *tc* dimidium. Manem ibi homina xm. Solvent tnenla Maio verveces ix. dc dimid. cum agnis. Arat unufqeifaue ad htvetnaticum perticas x. ad tranufaun iu Qaudit unofquiique l artio anno in manfo dominico perneas u. Solvit pullos n. cum ovis.

Habet in Bdfa manfas farrila vnu *tc* dimidium. Manem ibi homina aiv. Solviust annis fingulis agnos vnr. *tc* dimidium. Arat unufqudque au hivernatkwn perticas iv. ad oamibum u. Arat corbadam sotet hivernadeum *tc* tramifiura. Ducit de frumento ad monafterium mod. x. Solvit pullos n. cum ovis. Habet ibi cukisras xv.

Habet in Videos manfas as. ubi manent homina xiv. De quibas manfis eft unus fle dimidius in beneficio, *8c* unus abfax Solvit unuiquifque uno anno faL it. alio anno porcos n. *8c* arista n. Solvunt duo manfi de vino mod. n. *tc* dimidium. Alii manfi , unufquifque de frumento mod. i. Arat unufquifque ad hivecnaticum pertica iv. ad tramifiura ll. Et arat corbadas m. ad hivernaricum , ad tramifium perticas m. Claudit unufquifque in vinea perticas vn. Solvit pullos in. cum ovis.

Habet in monte Hayrici manfas inganuila xti. Maneat ibi homina xxi. De quibus manfis tenent xl alii homina. Solvit unufquifque annis fingulis foL v. *8c* dimidium. Arat ad hivernaticum perticas vn. *8c* dimid. ad tramifium v. Faât ad hivernadeum cosbodas lll. ad binaha iu. ud tramifium . m. Debet unufquifque de lignario ia latum peda v. in altum peda vi. *8c* de caraAsonfous extradas vi.k omni anno feftivitate fanâi Martini *tc* in Natale Domini *tc* in Pafchacarradam i. Claudit inter curtem *tc* hoctum *tc* vineam pertica vn. *tc* dimidiam. Solvit de lino falcium m. de xxx. madafciis , *8c* in pafrione mod. π. de vino, de terra cenfali mod. n. dc vino. Arat ad hivernaricum pertica vn. *8c* dimidiam. Solvit pullos in. cum ovis.

Habet in Equa manfas fervila ix. dt dimidium. Manent ibi homina xtx· Solvit unufquifque ufqisè ad Monafterium carroperam i. *tc* foc & culuum. Faciunt corbadas xi. Arat unufquifque inter bivernaricum *8c* tramifaim perrica x. Solvit pulla it. cum ovis.

Habet ia Fabaria feptem manfos ineenuiles. Oâavus manfas pertinet ad Ecclefiam ipfius villo dicatam in honore fanâi Mamni. Antiquo tempore falveba unufquifque manfas fal. v. Poiki in alio tempore falvebat unufquifque in unoquoque menfe per totum annum tra dies. A feftrvv tate fanâi Johannis ufque in natale Domini falvehat i tertia in tertiam cbdomadam corbadam,fle faciebat unum bannumin vinm , alium in meile. Solvebant duo mbnfi tra carroperas in anno ufquè ad Fodatis. Solvebat unufquifque de pafcione denarios xu. ftt pullas m. cum ovu xv.

Nonus manfos eft indominicatus , ubi habet ctd-ruras v.Apratum A filvas A aquascum farinario.

Ifti funt cavaticarii fandi Peni. TetboldiU , Gondoildis defunctas , Emhardus , Ledelindis , Amalgarius, Hairlindis, item Amalgarius, item Tetboldu*, Amalbertu* , Frodovinus, Frodcvildis.

Familia de CUctaco. Godelfadus, Ravenus , Odilo , Vivardu* , Ermengifus Hildegifus , Ansberga, Vitalis, Adelgardts , Mamucia cum nibus infantibus fuis, id eft, Dominicus A Hildulfits A Goxleno*, A cum aliis tribus , Gitbern , Eriuinus, Nadalberrus, Erliardis, Godinus , Doda, Odila, Adelindis, item Odila , Vuido, Vuinegauda, Tedelindis, Adeibergs , Ermengildis , Roducia, Frotgsriu* , Grimhardus, Erembernu , Johannes , Tetfinda , Hildebertus A fotor ejus , Rainberga A filia ejus nomine Elifabet cum fuis filiis.

Heogelrannus, Rodulfus, Rainerius, Hengelfent,Vuarenbums, Rodulfus, A Bernice, omnes ifti cum infantibus fuis. Berheogerius Presbyter.

Ingelburgis filia Virali* da Bumdo beato Petro fe tradidit tali ratione ut nunquàm i Monachis effet vendita neque ulli homini donata.

Doda , Vuarneru* , Ingelgerus , Anfoldu* , Beliardus.

Adrianos, Rainais uxor fua cum tribus filiis, Durandus, Germundus, Rainerius , Eunengardii, Nodelendacum quinque filiabus A unum filium , Richardus, Tefcenda cum duabus filiabus A unum filium, lldeardus A filius ejus Conftanrius. Ifti funt fratres A forores Adriani. Rainuis , Legardus , Nodelenda habent feniores. AlboLdus, Girberga, Tefcenda .Conftannu» , Afcelinus, Sireda foror ejus , Idfiedus cognatus eorum , Ifenbardus filius RichardL Ifti funt cognati Ariani Germani.

Hifenburgi* Btittonifa gratanter fe condonavit fanâo Petro , anrequàm acciperet maritum , ut in pofterum cum filiis A filiabus fuis fub fervitutis jugo reneatur , quorum hxc funt nomina. Odolr;.-us , Giflebertus , Durandus.

mus igitur eidem loco de rebus 1 Deo nobu collatu ad fuftenracioiiem , ut diximus, Fratrum ibidem Deo famulantium onedtam noftrum quod dicitur Villapida A Ealefiam in honorem fandi Johannis Bapriftx couftrudam cum omni integritate , quantumcunqoe in ipib loco ture proprietatis modo noftra eft poftcffio. A aliud pordiutn quod dicitur Villamanna irrcontiguo taperions prxdidi fituarum , cum omni integritate, cum mancipia utriufqu· fexfts, cum doaubas , xdifidis, tertis , vines*, prati* , filvis , paicuis, aquis, aquarumque decurfibus, molendinis,mobilibus A immobilibus, cultum *êc* incultum,queftum A adquireodum, totum ab integro memolato monaoerio Sotidmo ad eundas ejufdem Monafterii neceflitates confidendas perpetualiter ad habendum delegavimus. Et hanc nomam auctoritatem fub nooune ac eviébonis gratii fieri vo lumus, per quam pnedpimus ur nullus Judex publicus vel quilibet ex fusuciaria poteftara in poflefIlones memorati Monafterii,*<fut* deinceps divina pietas in jure ipfius fandi loci voluerit augere, ullas illicitas occatione* requirere nullo unquam tempore audeat; fed liceat ordinato Abbati fuis que fuevefforibus fub immunitatis noftrx vel fuccefTorum noftrorum defenfione quieto ordine pofhdete , dc quandoquidem divina vocatione à nobis ordinatus Abbas vel fuccedor ejus ab hac luce migraverit, perpetub fecundùm Regulam fanât BenedUH per hanc noftram auctoritatem dc confenfum licentiam habeant eligendi Abbates ;quatenùs ipfos Monachos, qui ibidem Deo famulari videntur, pro ftaru tonus regni noftri & incolumitate conjugis atque prolis Domini mifericordiam exorare deiedet. Et ut hxc auAoricas noftris A futuris temporibus debeat inconvulû manere, manu noftra fubtignavimus , dc aunulli impreffione lignari juffimus.

Signum PIPPINI glorioilflimi Regis.

Johannfs Diaconus ad vicem Dagni recognnvit.

Data feptimo Kalcnda. Septembris anno Chrifto propino fecundo Domitu Pippini Re^is. Indi&ione feptimâ. Adum Aquifgrani plano regio in Dei nomine feliciter. Arnen.

XIII.

Prxceprum *Pippini Rrgii pre mon .aio Soricina,*

x xi'4' mintaerü0 Soiicinü.

TN nem'ne Domini A Dei A Salvatoris noftri -IJefuChrifti. Pippinus gratia Dei Rex. Si ergi loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei ejufqueineifdem locis famulantium propter eorum fuftentauonem quiddam conferimus, ptxnnum nobu apud Dominum rternx renumerationis rependi non diffidimus. I'roindè noverit omnium fidelium tam potientium quàm A tututorum folertia quia placuit nobu propret amorem Dei A a iunx noftrx remedium conftruere Monafterium in pago Tolofano juxta caftrum quod dicitur Veraunus , cui à Soricinti rivuld vocabulum cotiftar inditum Soriciuius,in honorem Dei A ejus genitricis perpetux Virginis Marix A omnium Sanctarum , iecundùm quod eadem Dei genitrix uobis vifa eft prjtcepiffe. Con'en-

XIV.

Chorte JoMtionii vitia Je Blangitco eJ Fctiefiont Brivottnfim.

T7 Xetnplaria. Domnis fandis Donidio , Ho-JZanocifico , Unoberto, Betoleno Presbyteris , necnon Raconi Clerico, vel aliis tam Diaconibus quàm ferviendis fando Juliano Clericis qui potienti tempore ibidem defervite videntur. Ego Gideon. Dùm non eft incognitum qubd Domnus Hunaldus Princeps antè hos die* per * parva confilia aliquam villam in pago Limanico de ratione fandi Juliani Martyris,cui vocabulum eft Mycenaeo , vifus fui aftruxiile, pofteà cslefte auxilio monitus fuperfcripom villam ipfi caffir Dei reddere ordinavi A duas partiones tam de terra, vinei* , cenfu , tributo , aut ex omni re fibi pertinenti,pro mole peccatorum, vobis vifus fui condotialfe

An. r*. ι,,κ>β ^Ί «<>& c· »*-

V

donafiê, « omni tempore Miflit ibidem decenfitxeffedabeant,pétrin i vobis at de ipfis duabus partioaibaa mifit compendiem faceretu.quod iti feciftu, at dàm ego viverem, hoc pec veftrum compendium habere debeam. Ec ego pro ipfo compendio dedi robis de toriooe fendi Juliani viHam cm vocabulum eft Blaudago and cum agaconfia fea vel fervo· vel mbutaqnod exindè exire debet annis iingubs, libres 11. portionum de ipfe villa Maceriafo in rosvifus üun emififle ; ut n in tempore aut poft tempus ego robis * peno judicûun facererohsero aut fecero, * fpoodionu vobis delaivere panibus veftris aut ûscceflôcsbus veftris, qui tunc temporis poft fuerint, auri libram 1.8c ipfem villam Blanciago in veftra revocatione ponam, dc inanfia veftm compendias vos dominus recognofcac, dc pedens precaria mea in vos feripta omni tempore firme Habilita perduret, Fa da carta pcecana menfe Septembris xu. anno Donne W ayfaxio Principe. Tcfte Gideone. Manu Gacionis. Manu Berterio. Manu Atriario.

•A M* hoc *A frrêihr»

X V.

Prxctpaim *Pippini Aφ* F* Moeufttno Junetileoft.*

A", res. fe*'11*·»'

"I N nomine iandx fle individus Trinitatis. Pippinus, divina ordinante Providentia Rex, univenis Fidelibus. Cùm locis Deo dicacis eifquc inibi Deo fervienribus quippiam inunctu conferimus, id nobis procul dubio ad xtemi regni premium confequendum profuturum cognofcimus. Quatnobrem noverit folertia eundorum lands Dei Ecclefix filiation quia adiens noftri culminis ferenitatem Benedidus Abbas fandi Petri Juncellenfis Monafterii, quod eft fitnm in territorio Bittenenli, petiit ut ipfum Monafterium reftrueremus & de noftris regalibus bonis augeremus. Cujus deniquèpreces dementer audivimus, 8c ad meliorandum locum ipfi fervifque Dei illic militantibus benigni aliquid largimur, fcilicet de fonte pallagii ufque ad terram nigram , abhinc eriam uiqùè ad fontem Aider , & indè ufquè ad fontem Orbi, A defccnditad terminum tabulx, & inde iterùm ufquè ad fontem pallagii, ut necclitaribus eorum fupplementum conferatur. Prxdidum autem Junccllenfc Monafterium cum hac noftra largitione vel cum reliquis pofleflionibus quas in prxfenri poÆdet vel qusque deinceps io jure ipiitts Monafterii aut per nos aut per alios quoique divuia pietas augere voluerit, fub noftro mundeburdo ncftrs que libertatis detentione omni tempore perfifterc mandamus. Et propeerei jubemus ut nidla poteftas neque quiflibet hominum ipias pofleflioncs prxfumat aliquando i poteftate bve dominatione |am didi Monafterii minuere vel fubtrahere; fed liceat Benedido Abbati A fuccefe foribus fuis cum ipfius loci congregatione fine alicujus minoratione quietè integerrimequi poflidere. Et per noftram etiam auctoritatem Monachi ibi Deo ferviemes liberam femper habeant poteftatem et fe iplis Abbates eligere fecundùm bearillimi Benedidi Regulam ; quatenus pro Habilitate totius noftri regni inifericordiam Dei un. plorate deledentur. Ut autem hxc largitio & liberalius noftra magnificentia rata A inconvulfe omni tempore permaneat, manu propria fubternotavimus A anuli noftri impreflione iigillari fecimus.

Signum PIPPINI gloriofi Regis.

Isachax Notarius ad vicem Hexmoloi recognovit & fignavit.

Datum menfe Junio fenâ tertia anno xxvi. Pippini Regis. Adum villi Ponugonis in Dei nomine feliciter.

Error heic m muneris. Nans *Pippiruu refittvit* per aansi *uuuim Jexdecim.* L<fiti repentndum vidtrer *xrt. pro xxrr.*

XVI.

Judicium pro Donicle Archiepifco Norionenfi odi eriùi Aftlenem *Coonittm.*

A»· '·' *'«,7- teP' N»r-

IN Det nomine. Hxc eft notitia traditionis judicius. Cumque reliderent Mifli glonoiiflimo atque fcclentulinio Domino noftro Garuio Regv Fiancoruni in Narbona civitate , die Martis , per multorum altercationes audiendas ftc redis negotiis rciminandx , & per Ordinationis de fuos Mulos, id eft, Waltario, Adalberro, Fnlcore, λ Guibmno, & Vaflis dominicis, id eft , Rodeftagnus, & Abundantius , fle Judices qui jufli funt caufas dirimere & legibus difinire , id eft, Gontario, Difcolio, Laodenco, Petro Bona-vita, A Sisfredo, A aliorum bonorum hominum qui ibidem aderant, id eft, Caribertus. Wildaldus , Ingobertus, Arvinus , Wicar, Wifulfus, Aula, Samuel, Donadeus, Argemundus, Urfione , Argimiro , Anfelmo, Wamario, ui eorum judicio vel prxfentia quos caufas fecit elle prxfentes. Cumque ibidem reliderent prxh tipti Mifli fle Judices vel pluies bonis hominibus in Narbona civitate ad redas juftitias terminandas de cauferum exordias dirimendas in eorum prxfentia ; ibique in fupeadidorum judicio veniens homo nomme Arluinus, qui eft aflertor vel caufilicus fle mandatarius Danieio Archiepifcopo & per Ordinatione de Domno fle Regi noftro Karulo Rege , fle dixit ! Jubere me audire cum ifto ptzfence Milone Comite, quia tales villas qui funt in pago Natbonenfe de caufa Eccieiiarum fandorum Jufti dr Paftons, de S. Pauli, dc fandiStefani in pago Narbonenfi, cis recinet malum ordinem injuôê. Hxc fiint nomina de ipfe* villas. Quinciawn , fle Muianus , Ecclefiatum funt medius. Villa Pucio, Valeri, & Baxanus, dc Maliariits villx funt ultri ponte feptimo, caufe eft Ecdefiarum 4b integre fandorum Jufti & Paftorii. Villx---- Trapalianicus, Paredinas. Agello , Medallano , Buconiano , Follopiano, Annidano, ex medietate. Magtiniano, Leccas, Centopenus, Chriftimanicus, Poenino , ab integre. Cannedo, Troilo, Laureolis curre, Oliva media, Prexanus media, Caunas , Nivianus , infri infula Leccas. Villa Gorgotiano, Caunas, Cafolis, Baias, Ucfenas , Quduno, ab integre.

Lapedeto, ipû quant pan· Colonica*, Meratruno, ipfo quart* parte Maglaco, foots dad* Buconiano, Callano. Conçu* larga, Abuniano, ex medietate. Leomano, ex medietate. Suburbe....~ Sala furpet pome feptimo, in valle Gabi*no, ex medietate. Croxa* , C^moo, fonds Marcelli, Villa Toconi*, forxffi Georgii, Villa Ciliano, fanât Crefenti, fond? Manx Segelona, ex medietate. Cragnano villa, Aquaviva, ex medietate. Ruliniano, ex medietate. Omnia Ac in omnibus quantum ibidem retinebat jam pet* fcripnu Arcniepifcopu* pro caufa Eccleliarum fon&orum Jufti A Paftoos.A fandi Pauli, A fandi Stéfani , quod ceo jamdidiu Ailuinus, qui fum alTertot vel caufilicus A mandatariu* de jamdido Aicluepifcopo Danielo, hocadprovavi per feries condiciones, qubd ifte Milo Come* retinet ipfas villa* malum otdinetn injuftè , A invaiit de poteftate de ifto jamdido Arclnepifcopo, cujus ego mandatatius fum. Tunc no* Mifli, Vaiî dominici, A Judicet interrogavimus jamdido Milone Comite : Qui refpondis ad ifto Atlomo, qui eft mandatatius dt jamdido Archiepifeopode hac caufa? Tunc Milo Comes in fuum rcfp jnfum dixit : Ipfas villas fenior meus Karolus Rex mihi ea* dedit ad bénéficie*, lune ipfi Milii, A Judices, A Valli dominici interrogaverunt Milone Comite li patebat habete condiCbones, aut recognitiones, aut judicium, aut reftes, pro quibus ipfa* villa* partibus fuis retinere deceret. fune Milo Cotilis dixit. Non habeo nullum judicium ventaris, nec nulla teftimonia, pro quibus ipfas villas partibus meis vindicare debeam , nec m ifto plaato, nec in alio, nec in r, rtio, nec ulloque tempore. Tunc prxfati Mifli, Vadi dominici, & Judices interrogaverunt Aricino, qui eft iflertot vel caufilicus A mandarat'os dc jamdido Danielo Archiepifcopo, fipotebat hibtie u!e teftimonia pro quibo* hoc quod dicebat fuper Milone Comite, hoc legibus aptov.ue potuidet. Et tunc alferuit Arloinus , A dixit fic. Habeo unde.......... pro judicio de iupradictos Milio*, Vallis dominicis, A Judice*. Arloinus madararius fuam agramivir reftiinonia. Nuper veniens Arloinus ad fuum placitum , quod atramituin habuit, A ibidem fua teftimoniaprotulit bonos homines idoneo:, h;s nominibus, Undila, Aurilianus , Kairato, Narbonellus, EX>-deminu. Lunares, Silentius, Bonus Eneus, Gumancus, Witenngu*, Teudctindus, A Servandus : qui fie teftiticaverunt m fupradiâorum judicio, in lacie Milone Comite , À ferit condiciones hac juraverunt in Ecclefia S. Maâr qui nt* eft infrà muros civitatis Narbona , quia nos lapranominari telle* icimus, A bene in veritate nobis cognitum manet, A vidimus ipfos villas lupenùs Un peas, cum fine* A termines vel ajacentias qux ad ipfas villas pertinent, habentes A dominantem ad Danielo Archiepifcopo , cujus ifte Arloinus allertot, caufilicus, A mandatants eft , pro cauf* Ecdefiarum fondorum Jufti A Palloris, A fandi Pauli , A fandi Stefani. Nam A nos Undda, Aurelianus, Kairato, Narbonellus , Dodemirus, Lunai-J , Silentius, Bonus Eneus, Gumancus, Witctigus, Teudeiindjs. A Servandus, vidimus jamdidas villas, cum illorum fines A termines, habentes A dominantes» Danielo Archiepifiropo , cujus ifte Arloinus affertur, caufilicus, A mandatariu* eft, ab integre. Er cùm nos ptxfad Mifi, Vafli dominia, A Judices videam talum adprovarionem de Arkxnoa&nore, caofilico, A mandatario Danielo Archiepifcopo, A puft tama nt ve* ritatein bent cognovimus , aKMcavimsu inm nos antè pcrfctipto* Milfoe, Vaffia dominia», A Judices, vel plums bonis hoaiiniba*......_—.. reddebant A ordinavimus Milone Comite, ut de ipfos villas fe - exigere feciflet, A Arloino alienore A mandaratio Panwlo Archiepifcopo pet fuum faioncm reveftire feolTet ; ficut A fecit. Er congaudeat fe Arloinus aderror , cauiilicus, A mandatatius Danielo Archiepifcopo in noftro judicio luam percepifle A habere jufticta. Dato judicio notitia tradidioni* 111 Nona* Junii anno xiv. regnante Karulo Rege Francorum. Signum Milonis, qui hanc nonnanu...... - A e* a<uarioms foci A hmiare rogavi boni* hominibus. S. Gatibertus. S. Widaldus. S. Ingobertus. S. Arvinus. S. Wicur. S. Ergimiro. o. Aufelino. S. Wamatio. S. G intuitus. S. Arda. S——- S. Donadei. S. Argentandus. S. Urfio. S. Guntutfus. Teodeticus. Petrus. Signedus. Ego Waltanus Notarius fubfcripfi. Ego Adalbertus Notatius fubfcripfi.

Bolo, qui hanc noticiam tradidioni* judicii fcripfit fub die A anno quibus lupti^

Judicium iftud d *Catello editum eft in Memoriii Hiftoria Occitanicapag. 741. es Chartulario Atchtepifeopi Narhonenjii, fid raidi mendo-Jum ac* cornipnnn. *Iaaqui noi putavimut heic, dati occafiane, recudembem ejt, dtferiptum à rubu* ear *ueitiflijfima Jcheda Narbontnji.*

XVII.

Epiftola nemine Jtfie Chrifti ftnpta avo , ut videtur , Karoli M. Repu Francorum.

V. Athlon.1.a. c.c.Matth.Punum,pag.581.Manh. Pans , pag. 140.

IN nomine Domini. Incipit epiftola Salvatoris Domini noftri Jefu Chrifti Fibi Dei, qux in Hierofolymis cecidit , Michaelo ipum deportavitj A inventa eft ad portam, - quem per manus Sacerdotis nomine Eros. Et ipfa epiftola ad Enm civitatem direda eft ad alium Sacerdotem nomine Leopa*. Leopas verb direxit ipfum epiftolam ad Cappadociam. Et tunc colledi font xv. Epifcopi in unum , A triduanum jejunium fecerunt in vigiliis A orationibus inuftentes, iimulque A omnes Prefbyteri, Diacones, Clerici, A omnes populi tam viris quim mulieribus colledi funt in unum A ploraverunt ubi inventa eft A i Domino direda epiftola. Cariffimi Fratres , audite A abfcultate qualem nobis epiftolam direxit Dominus è exclu , non tantùm nifi ut corrigamus nofmeripfoe de omni excitate hujus feculi antequim veniat ira furoris Domini fuper nos. Dcniquè non pro aliud nifi fandum diem Dominicum cnftodiendum A decimas fideles Deo reddendum,

A», re·· giCodicv TatracO*

ficut (criptum eft : Die dominico fedenre* inforo, & caufa* judicandi orsofe*. Venarionet in eodem die non colligere. Pecora in eodem die non indigentes, fed pauperibus veftn* aut comparibo» non habente* diftnbeere. Boves tue· in eodem die non nautas laborate. Proper qeod non cuftodifti* diem dom______ veniat fuper voa fudióoη> Domini. Et propcerei lugebunt &.....—— poetabar periculum terrr & captivat anima* dncrs.........ubi erit fletus & ftridor dentium. Nefoina mifori quia____ tenam, mare, & omnia qtm in ei* fimr onurn...—, Ne Adam de Irmo terne piafinavi & edi~...._ bit omni* peccato* in tecta donec......

Defuiu htic ettdie.

nihil aliud operante* in die Dominico nifi ad Eodefiam concurrere fidemnitacM Domini audire. Et poft hxc infirmo» vifitare, mortuo· fopelire, tribulante» coofolare, discordantes pacificare, crucem Chriftiin omnibus venerare, deponente* nitida» vefte* in faeci* & edidi* & cinere varferi, ficut Ninivitx fecerunt, & fic libenti funt ab ira furori* met. Mifori populi! cnr non timeri*, ut poiliru evadere iram meem? Corrigit· voa antequlm veniat ita mea fuper voa & omne* habitante» in terra qui nolunt cuftodire mandata mea& diem fandum Dominicum colere & veno> rare. Ponite, miferi, mortem antè oculo· veftra· die noâuque, quia nefiriri* qui hoti aufetantur i vobi* anima* veftra» & deducantur i diabulo in gehenna igni*, ubi nulle erit requiee, nifi fletu» & ululatu». Admoneo voa per epiftolam iftam ut cuftodiati» omnia qux dixi vobi*. Qubd fi non cuftodieriti*, minam fiiper vo* lapides calido* ignem & flammam producente* cum magno pondere, qui confumant vos ufquè ad._._–. anet qui degluttant homines, aut velur palTer triticum, iu de._-.___. tous.

os ferpentes pinnata* malas & pefimas, qui dcvocent_——————— tributio. Si non egeritis pmnitenriam & ......— Ia in quibus bibiti* vos & filii veftri——

Htic nnint mtdte dtfiatt.

Dico vobi*, conjuratio fidelis populi, permaneat in vobis gratia mea,qui fum Deus vefter. Vigilando & orando, vel elcemofvna* faciendo, faâa mala relinquendo, homicidia relaxando, viduas & orphano* diligendo, pro peccata veftra femper orando, mala pro maio non reddendo, diem fauâum EXxmnicum cuftodiendo, compari ruo cantarem & fidem perfedam tenendo. Si nxc feceritis, tn regno meo entis mecum regnaturi in fecula foculorum. Arnen.

Fibi parentes non maledicant, neque parente* filios j quia malediâ» patri* & matri* eradicat fundamenta domo· filiorum.

Ecce fideliter iterùm dico vobis, ad Ecclefia* meas cum oblationes frequenter venite. Le&ones divinas intento corde audite, ut (alvi efle pof fins. Qui diflimulaverit ad fontes, aut ad arboribus, aut ad petra fuerit inventus fecnficare, aut ad fepidcra mortuorum prxiumpferit incantare, aut in quolibet locis tergere, anarhemaboeum, & peribit m inferno inferiori : quia omni* incantator non habebit partem in regno meo. Ille tamen qui ditniferit fandum diem Dominicum, & non coluerit eum ficut oportet, anarhemaboeum. Malefico·, divinos, incantaram, aguriarores fi*· gim. Jejunium obforvare. Veftra* decima*, de quantum babueririe, in Ecdefias mea» ponite. Eftote aiSduè fine peccaro. Recordat· tabula* Moyfifamulomeo^Legeraft Precept* qux dedi •i ad medicandum ih populis, ur timeant mede osfttMuaiu illam. Moneo vos per epiftolam iftam ut in Ecdefiasmoa* nulla* fit, non vir, non mulier, qui pnrfumat febolare^ur verbofare^ut foderemur antè Mill· egredere, donec compleantur fisUemnia, anathema fit. Anima illa tale non colligam in paradiib meo. Amen dico vobi*, fi non rorriparitu vofineripfo*, mutam fuper vos bracas & locufta*, qui comedant frnâu* veftros, & hume rapace* qui comedant vos, quia non cuftodiftisdiom fiuranun Dominicum. Qui ipfum nota cuftodierit, maladiâus eric. Die Dominico non lavara veftimenta, non caput neque capillo· tondet·. Qui hac fecerit, anechema (it. Si cuftodieriti* mandata moM^etram faciem meam i vobis, & non mitram in domibus veftri* omnem malitiam & amaritudinem & infirmitatem. Si quis tameu in die Dominico aut caulas voluerit committere vel intentiones (acere, aut rixat commiferit, mittam in eia puftellat, acceflioae·, & langores, & omne geno* infirmitate*. Et pro eo quod non concurritis ad Ecclefia* mea*, ied magis ad mercimonia vel ad filvam vel ocium, & per plateas fodere, fabula* vana* loquere, & me non rimer·, & Ecclcfia* mea* non venerare, propter hoc tradam vos in fame & ia manus gentium (& non pluam fuper vos) incredulorum Paganorum, qui epiftolam iftam noocuftodiunt. Jam enim vobis antè Legem meam mandavi, fed minimè euftodifti* diem fanâum Dominicum. Propreté! mittam gladium meum fuper vos, quia non cuftodiftis nxc omnia. Amen dico vobis. Crucifixus fui ptopter vos, & refurrexi die Dominica, afeendi ad dexteram Dei, & requiem dedi omnibusdie Dominico. In ipfo feci colum & terram, folem & lunam, mare & omnia qux in eis funt. Et pofteà Adam de limo tertxplafmavi, & die Dominico fandificavi, & dedi requiem in ipfo ut benè agant, & &nt preffure fint, & requiefeant per omnia. Sacerdotibus meis precept per epiftola* & libro* ut Legem iftam fideliter narrent, ut die Dominico & feftivicate* mea* fideliter cuftodiant, quia Pagani fum in certa qui non cuftodmnt Legem meam. Et fi non cuftodieriri* omniaqux prxeepi vobis, mittam fuper vos tribolarionc* & grandines & cempeftates & ficritatem, qui exterminet frudum operum vuftrorum; & non habebitis panem mecum, neque cum Angeli* meis, neque cum Martyribus mei*. Amen meo vobi*. Si non cuftodieriti» fandutn diem Dominicum, mittam fuper vos feme & frigore, & xftum gravem in mellei & in vineas veftras live omne* labor·* veftros, & ad alios dctnotiftrabo & vobi* non dabo, quia decima* veftras, de quantum habuiftis, dare noiuifli*. Indè ad decimum revertatur. Amen dico vobi*. Die Dominico obfervate cum omni diligentia, ikut nec ipfe* olera* in hortibus veftri» die Dominico colligari*. Si hxc feceritis, vos mulieres, mittam fupet vos ferpentes pinnata* qui comedant & percutiant mamillas veftra*. Amen dico vobi*. Si noa

Cuftodiaritis fandum diam Dominicum , omnia mala mittam fuper vos. Nam fi çuftodiantismandata mea & feceritis ea , dabo vobts banadiAlonem meant, A multiplicabo labores vaftios ufque ad abundantiam A ufquè ad meflem, k ufquè ad vindemiam & pomiferum & totam fubftantian» , & quateuoque patientis dabo vobis. Arnen dico vobis. Si non cuftodieruis mandata mea, omnia mala habebitis, & addam vobts maluin fuper quod habuiftis. Et û fuetust Presbyteri aut Diaconi . ubicunque invenerint epiftolam iftam, legant A aperiant diam ad omne populum . fraqucntei adinoneant ut recedant ab iniquis fuis opetibus. Et oinnis qui hoc audierit, Uc non crediderit , anathema itt. Ego fum Dominus Deus vellet, qui crucifixus fui praptet vos , ut caftodiatis vofmetinfos. Per iftam epiftolam, que oftenti vobts , lufcipite illam , & roto corde Une dubio credite, Sc audite frequenter, quia non fuit ab homine feripta , neque ab Angelo, nequè ab Atciiangclo,niii dc verbo tueo A dc fuavitate mea, q.ua vera eft fetipta , Sc ì foprmne throno tranfmufa fuit, ut credatis. Et ii vos emendare nolueritis , parate v05 ad jxrnsm mente Novembrio. Sic erit granSts metus fuper vos. Vermis, focus,dc flamma, quatenus alios comedat vennis, A' alios cremet igtus.A ceterorum,ut credatis quia mundus ille iudkaiuseft in grandi ruina. Juto vps per epiltolam iftam quia altam vobis nunquam mittam antequam veniat Judicius meus fuper vos. Educ roiftolam iftam per univerfum populum denuntiate. Emit. Ut clams & pius Dominus noftet Jefus Clmftus lufpuare Sc liberare dignetur. Amen. Cui eft honor A gloria in fecula leculorum. Arnen.

XVIII.

Karali *Magni Prgetptum pro Aniane , Abbott Mooafttru Cauntnfii.*

An. t„». Moiiuico^ Cauuciu*». TT' Arolus, gratia Dei Rex Francorum & Longobatorum ac Patricius Romanorum, ommbits fidelibus noftris prxfenttbus & futuris; Retium eft regalis poteftas illis tuitionem impetus! quorum neceflitas comprobatur. Igitur cognofcat magnitudo feu utilitas veftra quia vir venerabilis Anianus , Abbas ex Monafterio fanâi Johannis A lancli Laurentii. quod fuit conftrucrum in locis nuncupans Extorio & Olibcgio, noftro fynodali Concilio veniens uni cum Monachis fuis Continuo , Stromundo , Lurio ; cum omnibus rebus vel hominibus Monafterii fui quas moderno tempore videtur poiEdere , fe plenius commendavit, Sc nos fub noftra tuitione eum Sc Monachos fuos cum omnibus rebus atque hominibus fuis recepimus ac retinemus, quatenùs die bus vita fux fub noftra tuitione valeant quietè vivere & relidere. Proptereà has literas noftras pio tirmiratis (ludio eis dedimus, per quas omnino jubemus ut nullus qoillibet de vobis neque de junioribus veftris prxmclo Amano Abbati feu Monachis fuis nec rebus vel hominibus illorum contingere nec inquietare aur contrà rationis ordinem columnum generare non prxfumans, tuli, ut diximus , ctrm omnibus tdbus vel hominibus iliorum fub noftra tuitione valeant quietè vivere vel refidere. Similiter concedimus ai villam Cannas ficuti Milo ad fuum Monafterium per fuas literis delegavit, cum omnibus appendiciis fuis , quatenùs meliùs deleâet ipfos fervor Dei pro nobis vel Habilitate regni noftri Domini mifcricordiam exorare. Et u aliqux caufx adversus eos furrexcrint, vel homines eorum autoltx fuerint, quas in promptu abfqisè gravi illorum difpendio definire non potueritis, ulquè in noftram patientiam referventur , quatenus enté nos fecundùm Legis ordinem accipiant finitivam fentennam. Et ut na'c au&oritas firmioc habeatur vel à Fidelibus noftris meliùs confervetur , de anulo noftro eam fubret figillari juflimus.

Vindolaicus ad vicem Radonis recognovit.

Data xnr. Kaiendas Augufti anno vigefimo fexto , A vigefimo regni noftri.

Aâum Pranconofixti palatio regio in Dei nomine feliciter. Arnen.

X I X.

Prgctptum Karoli Magni pro quodam Joane qui Sarraccnot dcbtllavcrat m pago *Barciaontnfi.*

IN nomine Parris A Filii A' Sp-rmi, fanâi. Karolus feteniffimus, gratia Dei Rex Franco- Arcjuevif-
nun Sc Longobardorum ac Patricius Romanorum. Notum itt omnibus Epifcopi? , Abbatibus, Ducibus, Comitibus, vel eundis Fidelibus noftris tam pratentibus quàmque futuris. Rednm eft regalis poteftas illis tuitionem impertiat quorum neceflitas comprobatur. Igitur cognofcat almitas veftra qualiter Johanne ad nos veniente , dc oftendit nobis epiftolam quam diledus filius nofter Ludovicus ei fecerat, Sc per ipfum ad nos direxit. Et invenimus in ipfa eptftola infertum qubd Johannes ipfe fuper hereticos five Sarracenos infideles noftros magnum certamen certavit in pago Barchinonenfe, ubi fuperavit eos in locum ubi dicitur ad Ponte,& occidit /anididos infideles t Sc cepit de ipfi* fpolia , aliquid exindè diledo filio noftro obtulit, equum optimum Sc bramia optnna & fpatam Indiam cum techa de argento parata, A petierat in pago Narbonenfe villare heremum ad laborandum quem dicunt Foutes. Ule verb dedit ei ipfum villare , & direxit eum «d nos. Et cùm ad nos veniflet cum ipfe epiftola Juam filius nofter ei fecerat, in manibus noftris : commendavit ; Sc petivit à nobis ;amdiâus fidelis nofter Johannes ut ipfum villate.quod filius nofter ei dederat, concedere feciifemus.. Nos verb concedimus ei ipfmn villarem A' omnes fuos terminos A pertinendas fuas ab intégré ,& quantum ille cum hominibus fuis in villa Fontejoncof* occupavit vel occupaverit, vel de heremo traxerit , vel infrà fuos terminos, five in aliis locis, vel villis, feu villare occupaverit, vel aprifione fecerit cum hominibus fuis. Hxc omnia concedimus ei per noftrum donum , ut habeat ille Sc pofteritas fua abfque ullo cenfu aut inquietudine, dùm nobis aut tiliis noftris fideles extiterint. Qua-

tenu» verb au&oritas firmior habeatur, de anulo jxjftro fubcet ftgtllavimus.

Gilabettusad vicem Radoni recognovit ft ûib-fcripfit.

Data in menfe Marcio anno nv. & xviit. regni noftri. Adum Aquifgrani palatio noftro in Dei nomine feliciter. Amen.

X X.

Prxceptum Karoli M. pro Monafterio Cormaricenli.

Praccpcum Domni Karoli Refit, fued *fiait rogantt Magifir· Albino,* ut *navetfine ttioneo per regnum tjtu MonadutfinBi PattU* ceecederciuer.

in. «·». Bn Ch»riu-MmimBr roacati*. V Ardu», gratti Dei Rex Francorum de Lon--IX. gobardorum ae Patricius Romanorum,omnibujÎ^ifcopi», Comitibas , Domefticis, Vicariis, Centenariis , feu reliqui* Fidelibus noftris Frxfentibuift futuris. Notum iit quia petitione* dilediflîmi Fidelia noftri Albini, venerabilisMonafterii fandi Martini, ubi ipfe pretiofus corpore requefeit, Abbatis taliter concedimus ut Monachi qui fub Regula fandi Benedidi convetfari videntur in Monafterio quod eft conftrudum in honore fandi Padi Apoftoli in loco qui dicitur Cotmaricus licentiam haberent naves duas per Ligerim fluvium ft Meduanam five Sartam ft Ledum vel Viennam hùc illùcque pro nocel&tatibusdirigeodi, & nullum teloneum neque de £d* neque de ullis quibdlibet rebus in ullo omninb loco ipfi aut eorum homines folvere aut dare debeant. Propterea prxfentem audoritatem heri juftimus, per quam perpetualiter jubemus ut neque vos neque juniores feu Succeflorcs vcftri memorato venerabili viro Albino Abbati aut Succef-foribus fuis , five Monachis, aut hominibus eorum de fupraferipeo Monafterio fandi Pauli pro ipfis luvibus inquietare aut calumniam generare, nec teloneum aut npaticum ab eis, nec falvaticum, nec portaricum.nec ullas redibitiooes requirere aut exadare dio modo prxfumatis, fed ad illum fandum locum Cotmaricum ft ad Fratres ipfos in elcemofyna noftra noftris futurifque temporibus perpetualiter proliciat in augmentis. Et uc hxc audoriras tinnior habeatur & pei tempora melius confervetur, de anulo noftro fubter iigillari julGmus.

Genafius ad vicem Hetcambaldi fi' navit.

Data tv, Nona» Junii aim xxxn. ft xxiv. regni noftri.

Adum Turonis in Monafterio fandi Martini.

XXL

Praceptum Ludovici, Refit Aquitanorum , d< *navibut fiuidh Pauli.*

AnUr· CbJriuU-" ,io. T Udovicus, gratia Dei Rex Aquitanorum, ora· JL-ı nihiu Epifcopis, Abbatibus, Comitibus,Domefticu, Vicariis,Centenauis, feu reliquis Fidelibus noftri» prxfentibus fi.ilicet & futuris. Notum iit quia concedimus Fndegifo Abbati e> Monafterio fendi Martini, ubi ipfe corpore roquiefcir.ut Monachis Cormaruenlis Monafterii, qui monafticè fub Regula fandi Monachorum Patris Banedidi degere videntur, liceat duas naves, vel qiaocquot fuerint fibi necctfarix , per omnia flumina in regno noftro, Deo propitio, difeuneo eia abfque ulla confuetudine propter fuasneccftitates dirigere. Ad cujus conceflionis audoritatem corroborandam hoc prxfens heri juflimua prxceptum, per quod imperiali audoritate jubemus ur mulus noftrorum ptxfcntiutn five fututorum in hac regali fandione audeat diis in aliqua parte contradicere. Et ut nujotem habeat in fe hoc Prxceptum vigorem, anuli noftriunpreflione figillan juflimu*.

Dat* vu. Idus Aprilis aono xxvn. regni noftri

Adum Caflanogelo palatio in Dei nomine *foliata.* Arnen.

Albo ad viocm Helixachar fcripfi.

XXII.

Anonymi Scrtptorit Rqfionfio ai Capitula Arduepifeopu regni Francorum mtjfi i Karalo M. anno Ckrifii DCC C XI.

HÆc funt caufir quas Domnus Imperator Auguftus nobis ad utilitatem fesnper fandx Ecclefix per factam fuam mandavit epiftolam. Ani>>. t* si/mcasi.

I. Car. Quomodb vel qualiter unufquifque Dei Sacerdos plebem libi à Deo comtnuTam infirmat , prxdicat, atque gubernat.

R*sp. Nos igitur populum nobis commiiTum juxti noftram exigui inrelledus fcientiam prxdicamus & ammonemus Gcuc fandi jam nobis Patres per illorum reliqueruntexempla, Auguftinus, Cyprianus , Hieronymus , Ambrofius, Gregorius, Ephraim, Caftianua, Cafliodorus, cxteriqu» ufquè modb verbi Dei pcxdicatores. Primùm ineftabuem fandam facramque Trinitatem ciedant, fidem dogmaque ejus fideliter intelligent. Et qood debil* eft in Chrifti grege cum omni niyftx» fovemus medicamine ,& quod fanum eft, favente Chrifti gntià, cum omni ladca dodrina apoftolica cupimus cuftodire. Et pro hoc hic plus non loquimur, ne fandum prolixus offendat Synodum ferino.

11. Cap. De omni fandi myfterio Baptifmatis * quo ordine debemus celebramus. « f,

Rssp. Baprifmum Grxcè , Latinè tindio dicitur.Et eb hoc Tindio nominatur quia ibi homo Adx de peccato fufeatur. Et hxc funt fandx Ecclefix Sacramenta, Baprifmum.Chrifma,Corpus & Sanguis Chrifti. Et ideb Sacramenta dicuntur , quamvis corporaliter ada fint * aliquid divinitùs ugnificant. Et Baprifmi myfterium non aliter eft nifi fub Trinitatis defignatione Patris *Sc* Filii *Sc* Spiritus fandi. Sicut enim in tribas teftibus omne verbum,itahoc Sacramentum ternarius firmat numerus. Et propterea infans ter mergitur in facro fonte ut fepulturam triduanam Chrifti trina demeriio myftieè defignaret. Et ab aquis elevatio Chrifti tefurgentisinftir eft de fepulcro. Et prop- «qui*

-ceteà hoc factattflimum non celebratur myftenum i.iliin Palcha *Bc* Pentecoftcn, id eft, in veneratione refurredioni* Salvatoris A defeendenus laper Apoftolo* Spititùs fandi. Et inde poft lavacrum unguento linitur regio, hoc eft, cnrifmate. Chiifma enimGrxcè, Vntho Latinè dicitur,ex cujus nomine Chriftus nominatur. IndèChnftiaui. Nam ficut ex Bapcifmo rermfUo peccatorum largitur, id per undunem fandificatio fandi Spiritus adhibet : quia hoc amiqua tribuit andontas ut de chriftnate Reges *Bc* Sacerdotes ungerentur ex quo Aaron 1 Moyfe undus eft.

III. Car. Cur Catechumenus tit, *Bc* cujus lingux, *Bc* quid interpretatur.

Risk Catechumenus Grxcè, Anditw Larinè dicitur. Er ab hoc Audirer nominatur dùm de gentilitax per Deÿniniftrarionem Vesbt in corpus unitur Ecclefix. Et Gentilis dicitur quafi id genitus, nec tunc illa eft imbutus doctrina. Propteteà in fandx marris Ecclefix gremio Catechumenus aliter agit. Audiat ac dilcat antequam ad facnim accedat fontem tnyftica chriftianx Religionis Sacramenta. Et tunc difeie fidem fandx Trinian» *Bc* Symbolum & extera qux Chriftiani ammonet catholica Lex.

IV. Car. De ferutinio ecclefiaftico, cur feruriniumfit, & quo tempore, *Bc* quid eft ferotiniurn.

Rbsk Scrutinium à ferurando dicitur, quia -June ferutandi funtCatcchumeni fi redam jam novuer tidem Symboli eis traditam firmiter tenent.

Défunt huc plurime.

XXIII.

Prtcnrin Cnnonicorum Vicnntnfium in grntiem Silvii & Didunn lonjugum.

An. ii». ii* Vim-, •*ui**. A Mabilis *Bc* diligendos nobis Silvio *Bc ootv* iuoe Didane, nos in Dei nomine Congregatio fandi Mauncii Ecclefix Vienneniis. LXun veftra fuit petitio, unà *Bc* per confenfu Domno *Bc* Seniore noftro Barnardo vocato Archiepifcopo, noftra *Bc* ipfius decrevit voluntas ut nos vobis aliquid de rebus Ecclefix fandi Mauricii, qui ad ipfa canonica pertinent, pro beneficio noftro comedere deberemus. QuodidA' fecimus. Propterea concedimus vobis res illas quas bone memorix Orfus Archiepifcopus A Aldo Presbyter germanus fuus per eorum epiftolasad ipfa cafa Dei fandi Mauricii vd ad ipfa canonica Clericorum vifi fuerunt concedere. Propterea concedimus vobis illas tes qux funt in pago Vellausinloca nuncupantes in Turmaciaco À in FifcaliA inBuxacolas *Bc* in Baraluco. Et cedimus vobis illas res îux fuerunt de parte Aldone, qux funt in *pogp* Ugdunenfe, in cufte cui vocabulum eft in Doaciaco, qui per exrronienta cattarum ad inû cala Dei fandi Mauncii concéda fuerunt, ipta vobispro beneficio noftro ad ufufruduario jure concedimus, id eft, inxdificiis, cafit, cafaricis, hortis, arvis, vineis, pratis, pafcuis, filvis, decimi, nvis, fontibus, arboribus pomiferis & impomiteris, aquis, aquaruinve decurfibus, acefcifque omxubus, omnia A ex omnibus io quibus dici aut nominate poteft, ipfas fupraferiptas res vobis ufufiruduano jure concedimus, id ut annis fingulis à pane landi Mauricii vel ad ipfam Congregationem Clericoium ad fefttviratem fandi Mauricii in atgentum folidos 111. date debetis* *Bc* dùm ipib cenfu dederitis, ipfas res in ufufnsduario jure, ut quicquid ibidem elaborare aut acquirere potueritis,- hoc ad veftrum podedum habere & dominare debeatis abfque ulla dominatione, *Bc* hxc prxftaria noftra per quinquennium renovetur ftipulat pro omni firmitate. Adum Vienne puWicè. Ego Judnnnus Clericus hanc precaria ifta fcripfi die Dominico in menfe Maio in anoo xxxiv. regnante IXunino noftro Karolo Imperatore in anno xn. renovans Imperator, inuidione prxfente. in Chrifti nomine Rotbcrtus Presbyter, Walbertus Presbyter, Marunus Subdiaconus.

Erutum heic tfi in numeris. Aut tnim legttfdum tfi enno xuv. regnante, *eut* anno 11. renovans. *Hicuuttm mugis inclinet unimus tu ctnfum simum regni conjungendum cjt cum onto duodecime imperii.*

XXIV.

Prxceprem *Ludovici Pii dt nnfirmutiont Privilegiorum Ecclejiot Kitfuunfiv.*

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Hludovicus, divina ordinante providentia, Imperator Auguftus omnibus Epifcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, Vicariis, Centenariis, Adionariis, Midi» noftris discurrentibus, vel eundis fidelibus fande Dei Ecclefix, & noftris prxfentibus fcilicet & futuris. Notum fit quia fi Sacerdotum ac fervorum Dd petitionibus, quas nobis pro fuis necelIïtaribus innotuerint, ad eifedum perducimus, non *io*—lum regiam confuetudinem exercemus, verum etiam ad beatirudinem A retributionis mercedem talia nobis fada profutura confidimus. Proindè comperiar omnium fidelium noftrorum induftria pnrlentium fcilkot & futurorum qualiter vir veneratis, Bernardus Vienneniis civitatis & fandi Mauricii ManyrisEcclefix Prxful,veniens ad nos, detulit nobis Prxceptiones Regum Anreceflorunr noftrorum, in quibus invenimus infertum quomodb ipfam fedetn cum cellulis vel rebus ibidem afpicientibus fub pleniftimadefeofione *Sc* emunicatis tuitione habuiuent. Perm namque nobis pro firmitatis ftudio ut circi ipfum fandum locum pro mercedis noftne augmento denub fimi» lia concedere *Bc* confirmare deberemus. Cujus petitioni denegare noluimus, fed reddita in onvnibus A potiente» & futuri fideles fandx Dei Ecclefia *Bc* noftri concedunt atque perpétué confirmatum i nobis elle cognofcant. Infuper etiam placuit nobis ibidem cellulam fandi Symphoriani, olim exindè abdiadam, cum omnibus rebus ibidem afpicientibus reddere. Reddimus etiam ibi quandam villam qux vocatur Fanans, quam volumus ad fufeeptionem peregrinorum *Bc* alimonia pauperum ibidem fusurisproficere rempo- E» chirr*- lario Ec-cldi* VkA ncrdu.

ribus , id duncaxat ut nullus «un «undè ullo unquim rempote abftrabere aur in beneficio dare prrfumat, fed, ficut intulimus , ad neceAitates indigendum procuratore* hujus Ecclefix eam manere permutant. Conceffimus etiam ibi quafdam cellulas, unamquxappellaturMooaftenum fuperius, aliam MonaAentun medianum, cooftrudx in honore Ûηφ Andrée & fandi Nicecii vel aliorum Saaftocum . quas volumus & noftris dc futuris temporibus ad fupplcmcntutn Canonicorum ibidem Deo fiunulantium proficere. Prxcipientes erab-jubemus ut nullus Judex publicus, neque quiflibet ex judiciaria poteftate, nec aliquis ex Fidelibus noftris, in Ecclcfias aut loca vel agros ietXrcliquas poflelliones memotatx Ecclefix fandi Mauricii, quas tnodemo remporejuftè & rationabiliter poftidere videtur, in quibudibec pagis *Sc* territoriis , quicquid ibidem propter divuium amorem conlatum eft , vel qux nos munere largiretis noftrx in noftra elecmofyna ibidem reddidimus vel concedimus, quaque etiam deinceps in Jure ipfius (an&i loci voluerit divina pietas augen, ad caufis audiendas vel freda exigenda , aut manfiones vel paratas faciendas, aut fidejuAore* tollendos , aut nomines ejufdem Ecclefix tam ingenuos quàm *Sc* fervo* qui fuper terram ipfius reddere videntur injuftè diftringendos , nec ullas redibitiooes aut illicitas occationes requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat vel exadare prxfumar. Et quicquid de rebtls prxfatx Ecclclix fifcus feparare poterat , totum nos pro sterna remuneratione prxdidx Ecclefix concedimus , ut perhennibus temporibus in eleemofyna pauperum *Sc* ftipcndta (ervorum Dei ibidem Deo famulantium proficiat in augmentum, quatenùs ipfis fervis Dei, qui ibidem Deo famulari videntur, pro nobis *Sc* conjuge proleque noftra *Sc* Habilitate totius imperii nolui à Deo nobis concedi atque confervandi jugiter Domini mifuricordiam exorare deledet. Et ut hxc audoritas nothis futunfque tempori bus , Domino protegente, valear inconvulfa manere , manu propna fubfcripfimus & anuli noftri iinpteifione fignari juAimus.

Signum Hludovici fereniflimi Imperatoris, Helifachar recognovi.

Dau XIV. KaL Februarii anno primo Chrifto propicio Imperii noftri, Indidione vn.

Adum Aquifgrani palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

XXV.

Pmceftum Ladovici Pii Imfertiori/ fro quodam Jotnnt.

An.,,,. TN nomine Domini Dei & Salvatoris noftri ^Erifti. Hludovictis , divina ordinant-

*"TpiQ opi providenti!, Imperator Auguftus, omnibus fideli-

Nub-ικη- [,us fanttr Dei Ecclefix dc nofttis prxfentibus fcilicet *Sc* futuris. Qualiter quidam homo fidelis nofter, nomine Johannes , veniens in noftra prx» fentia t qua' in manibus noftris fe commendavit, & petivit nobis fui apnfione quicquid genitor nofter ci concéderai ac nos, dc quicquid ille occupatum habebat, aut apriiione fecerat, vel deinceps occupare aut prenaere porebar, iive filii fui, cum homines eorum , *Sc* oftendit nobis exinde audocitare quod genitor nofter ei fecit. Nos vero alia ei facere juUimus, five mcltocavimus. Et concedimus eidem fideli noftro lohanne in pago Narbonenfe villare Fontes, *Sc* villari Callo Carboniles , cum illorum terminos *Sc* pertinencies , cultutp *Sc* incultum, ab intégré , & quantum ille in villa Fontejoncofa, vel in fuos termino*, five in aliis locis vel villis live villam occupavit, live aprifiunem feat un! cum fuis hominibus, vel deinceps facere poterit, tam ille quàm filii fui , omnia per noftrum donitum habeant ille 3c fihi fui, *Sc* pofteritas illotum , abfque ullum cenfum vel alicujus inquietudine. Et nullus Comes, nec Vicarius, nec juniores eoruin , nec ullus Judex publicus illorum homines ,qui fuper illorum apriuone habitant aut in illorum proprio, difttingere nec judicare prxfumant; fed Johannes *Sc* filii fui, *Sc* pofteritas illorum, illi eo* judicent Acdiftrin-Ent. Et quicquid per legem judicaverint , (labi- is permaneat. Et fi extra l-egem fecerint, per Legem emendent. Et hxc audorita* noftra firmis permaneat dùm ille *Sc* filii fui *Sc* pofteritas illorum ad no« dc ad filios noftros aut ad pofteritate illorum fideles exticerint. Et ut credatis, *Sc* anulo, noftro impreffione fignari judimus. Durandus Diaconus ad vicem Helifachar recognovit. Data Kal. Januarius anno, Chriftopropicio, primo imperii Domini Hludovici piidimi Augufti, Indictione vin. Adum Aquifgrani palatio tegio in Dei nomine felidrer. Amen.

XXVI.

Privilegium Ludovici Imperatorii Auguflι, quid lierai Frairibus Monejhrii Miciacenjii habere trei navet per Liger:m five fer centra flumina.

IN nomine Domini Dei dc Salvatoris noftri JefuChrifti. Ludovicus, divini ordinante Providentia Imperator Auguftus omnibus Epifcopis, Abbatibus, Ducibus, Comitibus, vel Vicedomims * , Vicariis, Centenariis , Telonariis , Adionariis, *Sc* omnibus rempublicam procurantibus, prxfentibus fcilicet dc futuris. Notum fit quia Dunefindus Abbas ex Monafterio fandi Maximini Miciaceniis *Sc* omnis ejus Congregatio petierunt celiitudinem noftram ut licentiam haberent , ad eorum fupplendas necedirates , tres naves per Ligerim, Carum , Vincenain , Sarram , Meduanam, Taunucum, feu Lidum, Hilarium, five per extera Aumina pro quibuAiber pratatt Monafterii neceftitatibtts difeurrunt, nccr.on *Sc* decanis, fàumariis, navigiis , feu de omni commercio, undecunque fifcus teloneum exigere poterat. Cujus precibus ob amorem DeidC venerationem ipfius -Sandi annuere de hoc noftrx auâoritatis Prxcepçpm firmitatis grati! erg! ipfum monafterinm pro mercedis noftrx augmento , ficut petierunt, concedimus, Idcircb hoc Prxceptuio noftrum fieri juAimus, per quod jubemus atque prxeipimus ut nemo Fidelium noftrorum , nec

g„. tl,_ n,Heu< m\- iî*»ηβ»· . Kirinfri. sa «r··

n* W'4· I'·/.* ***

quiflibet exador jadic'iari* poteAit it , de carris , vel f.igmanis, feu navigiis , vel de quolibet ωιη-mercio . undecunque videlicet tifcus teloneum exigere poreft, nullum teloneum accipere vel exigere prxfutnat. Naves verb très, qu* live per flumen Ligent five per cetera flumina ob utilitatem & necetlitarem ipfius Monafterii difcmnint, ad quafcunque civitates , caftella , aut portus , vel axera loca accefliim habuerint, nullus ex eis aut hominibus qui eas prxvidcnt ullum teloneum aut riaaticum , aut pontaticum , aut portaricum , aut falutaricum , aut cefpitaricqjn , aut cxuaticum , aut laudaticum , aut travidicum, aut pulveraticum , aut ullum occurfnm, vel ullumcenfum, aut ullam redibinonem accipere vel exigere audeat ; fed licitura lit, abfque alicujus illicita contrariera te vel detentione , per hanc noftram audoritatem naves tres, λ homines qui eas pr*videre debent, cum ns qu* deferunt, per univerfum imperium noftrum libere ac fecurè ire & redire. Et ii aliquas moras in quolibet loco fecerint, aut aliquid mercati fuerint aut vendiderim , nihil ab eis prorsus, ut didum eft, exigatur. H*c vero audoritas ut plemoiem obtmeat vigorem , <Sc à Fidelibus noftris certius credatur diligentius confervetur , de annuit noftri unprelfione fubter hgillari juflimus.

Datum vi. Idus Januari annoChrifto piopitio primo Imperti Domni Ludovici fereniflimi Augulli, Indidione vm.

A dum Aquifgtani palatio regio in Dei nomine feliciter. Arnen.

X X V I T.

Privilegium Ludovici Pii Imperaro ii dt quinque naubur Ec.lejix k'iennenfu.

« 0 f< ζ' T N n'wn'ne Domini Dei ic Salvatoris noftri X Jefu Chrifti. Hludovicus, divin à ordinante Prcvidentia, ImpcratorAuguftus,omnibus Epifcopis, Abbatibus, Ducibus,Comitibus, Vicanis, Cen. retiariis, Adionanis, Telonesriis, feu omnibus rem publicam procurantibus. Notum iit quia nos, dtprecante Bernardo Viennenlis Eccleii* Epifcopi. , qua' eft conftruda in honore fandi Mauricii , pro mercedis noftra· augmento, ieu pro utilitate rratmm ibidem Domino famulantium ,ei concedimus naves qmnque per diverts flumina , Rhodanum fcilicet Λ Segonnain, ad fua negotia deterenda. Unde vobis prxcipmuisatque mandamus ut neque vos neque juniores veftri ullum teloneum aut npaticum feu portaticum, vel etiam cefpitaticum.nec camaticuin vel ialutaticum, nec ullas redibitiones ab eodem prtr.iido numero naviam exigere vel exadare prxfuinatis , quatenus per hanc noftrx Prxceptioms audonratem , ut prxdiximus , ob utilitatem Fratrum ibidem Deo feivientium liberius fecuriufque negotia fua veftro lim il tuiti auxilio 3c munimine peragere valeant. Et ut hxc audonras vernis certiùique cre-4-1tui , de anulo noftro fubter juflimus lignari.

Signum Hludovki fereniflimi Augufti.

Ibbo ad vicem Helifachar recognovi.

Data-tv. Idus Junii armo fecundo Chriftopropitio Imperii Domni Hludovici fereniflimi Auguf ti, Indidione vm.

Adum Aquifgtani palatio regio in Dei nomina Tclicitcr. Amen.

XXVIII.

Prrrceptum Ludovici Pii Imperitorii pro Moiuf· teno Momifolivi iit Diotcefi CiraJJonenfi.

IN nomine Domini Dei 8c Salvatoris noftri JefuChrifti. Ludovicus, divini ordinante Piovidentia, Imperator Auguftus. Cùm petitionibus fervorum Dei juftis Ac rariooabilibus divini cultus amore favemus, fupemâ nos gradi muniri non dubitamus. Proinde noverit omnium Fidelium noftrorum tam przfenrium qulm & futurorum fagacitas quia vir venerabilis Okxnundus Abbas ex Monafterio quod nuncupatur Malafti, quod eft fitum in territorio Carcaflenfe fuper fluvium Duranum . conftrudum in honore undi Joannis Baptiftx , obtulit obtutibus noftris quandam audoritatem Domni A genitoris noftri Karoli pix recordationis fereniflimi Augufti , in qua erat infertum qualiter idem Olotnundus ipfum monafterium novo conftruxiifet opere , & propter ejus detentionem vel propter pravorum hominum illicitas infieftationes in manu ejufdem Domni Imperatoris uni cum Monachis ibi deÎgentibus fe commendavit, ut fub ejus tuitione icuilfet eis cum rebus & hominibus eorum quiete vivere ac tefidere ; A deprecatas eft clementiam noftram ut prxdidum Monafterium, uni cum cellula qux nuncupatur fandi Martini . prxdido Monafterio fubjeda , qux eft fita in eodem pago fuper rivulum Lampis, qu* eft conftruda in honore fandi Martini Confeflbris, cum rebus, hominibus , Sc adjacentiis five terminis fuis, fub noftra fufeiperemus defenfione & immunitatis tuitione. Cujus precibus ob amorem Dei & reverentiam divini cultûs libenter aurem accommodare placuit, Sc hoc noftrx audoritatis Prxceptum immunitatis atque tuitionis gratia heri decrevimus ; per quod praecipimus atque jubemus ut nullus Judex publicus vel quiflibet ex judiciaria poteftate in Ecclefias, vel loca , aut agros , feu leliquaspoflefliones prxdidi Mon.-.fterii, quas moderno tempore juftà Sc rationabiliter poliidet , vel qu* etiam deinceps in jure ipfius fandi loci voluerit divina pietas augeri, ad caufas audiendas , vel freda exigenda , aut manGones vel paratas faciendas, aut tidejuflbrcs tollendos , aut homines Monafterii tam ingenuo· quitn & fervos fuper terram ipfius commanentes injuftè diftringendos, nec ullas redhibitiones aut illicitas occationes requirendas, noftris 8c futuris temporibus ingredi audeat, vel eaqux fupri m·· morata funt penitus exigere prxfumar ; Sc quicquid de rebus prxfati Monafterii fifcus Operare poterat , tomm nos pro xterna remuneration* prxfato Monafterio concedimus, ut in alimonia pauperum &.' ftipendiaMonachorum ibidem Deo famulantium perpetud proficiat in augmentum.

An. ··»· Mouifcl»·· **·

Et quandoquidem divitia vocatione fuprailidus Abbas vel Eicceilores ejus de lue luce migraverint, quandiajplt Monachi inter fe tales invenire pou.erint qui ipfain congtegattonem fecundum Regulam land Benedicti regere valeant, pet hanc noilram auctoritatem A cunfenfum licentiam habeant eligendi Abbate* j quatenus ipfo* Monachos ,'qui ibidem Deo famulantur , pro nobis A conjuge proleqtie noftra atque ftabditate totius imperii noftri à Deo nobis conccili. ejufque clemenriÆmâ miferatione per unmenfum confervandi, Domini inimenfam clementiam jugiter exorare delectet. Hanc itaque auctoritatem , ut pleniorem in Dei nomine obtineat vigorem, à A hdelibu* fandx Dei Ecclefix &c. noftris veriùs credatur A diligentius cotilervetut, manu propnâ fubter fitmavimns & anuli noftri imptefbooe fignari jufiitnus.

Signum Ludovici fercnilTimi Imperatoris.

Durandus Diaconus ad vicem Heliûctur recognovit.

Datum VI. Idus Decembris anno Chrifto propitio fecundo impetu Domini Ludovici pullimi Augufti, Indidione odavà.

Actum Aquifgrani Palatio Regio in Dei nomine feliciter. Arnen.

XXIX.

. *Protentum Ludovici Pii Imptrttortr pro Monnjierio JiuiQi Hdorii in Dtactfi Carcajorunji.*

K· vcbiro tHIhiu- T N nomine Domini Dei A' Salvatoris noftri X Jefu Chrifti. Ludovicus, divina ordinante Ptovidcnril, hnperator Auguftus.Si etgà loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei ejufque in eifdem locis libi famulantes beneficia oponuna largimur, premium nobis apud Dominum xternx remunerarionis rependi non diffidimus. Idcirco noverit fagacitas feu utilitas omnium tide lium noftrorum tam prrfenrium quàm A futurarum quoniam vir venerabilis Monnellus Abba ex\ Monafterio fandi Hilarii, quod eft litum in pago Carcallbnenfe fuper rivum qui dicirur Leuchus, couftrudum in honore undi Saturnini Martyris, ubi etiam prxdidus fandus Hilarius Confedbr corpore requtefeir, ad noftram accedens clementiam, detulit obtutibus noftris quandam audxxitarem Domini A genitoris noftn Karoli bone memorie piiilimi Augufti, ui qua concinebatur infertum qualitet idem genitor nofter ipfum Monafterium ad deprecationem prrdccelloris fui Nampiouis Abbatis fub iuo fuicepiffet mundeburdo vel defeniione, videlicet ut Monachi in eodem Monafterio connnorantescum omnibus rebus eorum quiet- vivere abfque alicujus infeftatione licuiftet. Pro (innitaris namque ftudio poftulavit nobis prxdidus Monellus Abba ut eunacm Monaftetium cum cellulis libi fubjec ris, qux nuncupatur Garchanus, A alia qux nun cupaturfandiNlartini, A villam juxtl ipfum Monaftenum que vocatut Salas, ubi eft Ecclefia conftruda in honore fandx Manx femper Virguns, quam A nos eidem Mct.aâ.tio convellimus, cum -adjacentiis vel tetminiis pixdidoru.n λκοηι.ιι , fub noftra confhtucrcinu-dct.niionc A ninnim.-raris tuitione, f. ajus pixubus oo ainorem LXi A reverentiam divini cukits libentei auic-m a.cotnodare placuit, A hoc noftrx audoruatis Piaceptum immunitatis atque tuitionis giatiam iic.i decernimus, per quam tu-xcipinms atque mus Ut nullus hides publicus vel quilibet ex judiciaria poteftate in Ecclelias aut lota vd agros feu reliquas poilcffiones pr.rdidi Monafterii, quas moderno tempote jutlc A i xuonabiliicr pol · iidet, vel qux ccuun deinceps ni jure ipfius fandi loci voluerit divina pietas augeri , ad caulas audiendas , vel freda exigenda, aut maniioiles vd paratas t.xciendas, aut tidcjulforcs tollendos, aut homines iplius Monafterii tam ingenuos quàm A fervos fuper Ipiius terram commanentes injuftè diffringendos, nec ullas redibitioncs aut illicitas occationes requirendas, noftri* A futuris temporibus ingredi audeat, vel eaqux fuprà memorata funt penitus exigere prxfumat, A quicquid de rebus pixtati Monafterii fifcus fpciare potent, totum nos pro xtetna remuncratxne pr.rfato Monafterio concedimus, ut in alimonia pauperum A thpendia Monachorum ibidem Deo fa-< nudantium perpetuo proficiat in augmentum. Et quandoquidem divina vocatione fuptadidus Abba vel fuccellores ejus de hac luce migraverint, q .un · diù ipii Monachi inter fetales invenire potuerint qui ipfam Congregationem fccundùm Regulam landi Benedich regere valeant, per hanc noftram audotitatem A' confeiifum licentiam habeant eligendi Abbate* j quatenus ipfos Monachos, qui ibidem Deo famulantur, pro nobis A' conjuge proleque noftra atque ftabihtate totius imperii noftri à Deo nobis concelli, vjuique clcmentiftimi miferatione pet imtneiifuln confervandi, Domini inimenfam clementiam jugitet exorate dcleder. Hanc itaquê audotitatem, ut pleri >ieni in Dei nomine obtineat vigorem A a ndd.bu* landx Dei Ecclefix A nolitis vciius credatur A diligentius obfervetur , manu propria iubtet fumavimus A anuli noftri imptêàlione lignati jul funus.

XXX.

Practptum Ludovici Pii Imptreiorii pre EcAtJ'.o Aurtiientnjt.

IN nomine Domini A Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Ludovicus, divini ordinante Providentia, Imperator Auguftus. Si hberalitati* noftrx munete locis Deu dicatis quiddam conferimus beneficii, A neceffitates eccleliafticas ad petitiones Sacerdotum noftro relevamus juvamine, atque Imperiali ruemur munimine, id nobis A ad mortalem viam temporaliter traniigendam A ad xternaç» feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Noverit interei fagacitas feu utilitas omn utn fidelium fandx Dei Eccleux noftiotunique tam prxfentium quàm A fututorum quia vu venerabilis Theodulius, Aurehanen-Iis Ecclelix Archicpifcopus , obtulit, obtutibus Quftxu audotiuccm Domini A gemturu nulti.

bonx meinorix Karoli pitTimi Augufti in qua erat mfetrum quod idem genitor noder & pixdtceflores ejus, Reges videlicet Francorum, Ecclcliain ûiicttCrucia,cui, audoreDoo, ipieTheo dulfus prxlatiu ei't, fub luo tnummine A defenilone confidere feciilcnt, A eorum immunitatum auiforitatibus hactenus ab inquietudine judiciarie poieftans eadem munita atque detenia Juillet Eccklia. Ob rei tamen tiimnateni poftulavit nobis idem Theoduifus Epifcopus ut Paternum niorem tequentes, noftrx immunitatis prxceptum eidem beti cenleremus Ecclelix. Cujus petitioni libenter adnuimus, ic hoc noftrx immunitatis Prxceptum pro divini cuitits amore A ammx noftra remedio erga ipfam fanClam Sedem heri decrevimus; perquod pixcipumuatque jubemus ut nullus Jutlci publicus, 'ei quilibet ex judiciaria poteftate, aut ullu* ea Fidelibus nolitis tam prxfentibus quam A' futuris m Ecclciiasaut loca aut agros feu reliquas poilethones quas moderno tempore in quibtillibet pagis vel territoriis infrà ditionem impetu noftri juftè A' legaliter memo--oı tene: vel pollidet Ecclcfi.i, nec m eas res qu.e deinceps à Catholicis vins eidem conlatx fuerint Ecclefix, ad caufas audiendas, vel freda aut tributa exigenda, aut nsanlioues vel paratas faciendas, aut hdejuftores tollendos, aut homines ipfius Ecclefix tam ingenuos quam fervos fuper tetras ipfius commanemes diftiingcndos, nec ullas redibitiones sut illmtas occaliones requirendas, nofttis ic futuri' temporibus ingredi audeat, nec ea qux fupr.r memorata funt exigere penitus prxfumat. Sed licear prxfato Prxfuli fuifque fnccetroribus res prxdiclx Ecclefix, cum cellulis fibi fubjeChs Ac tebus vel hominibus ad fe afpicientibus vel pertinentibus, lub tuitionis atque immunitatis noftrx deteniione, remota totius judiciarix potellatis inquietudine, quiero ac libero ordine poflideie, dc noftro lidcltrer parere imperio, atque pro incolumitate noftra, conjugis, ac probs, feu etiam rotins impeni à E>eo nobis collan ejufque clemenciflimà miferatione pet immenfuin confervandi habilitate unà cutn Clero & populo (ibi fubjedo Dei tmmenfam clementiam iugitet exorare. Et quicquid de prxfata rebus Ecclefix jusfifci exigere poterat, in integrum eidem concedimus EÎdehx, fcilket ur perpetuo tempore in eodem loco Deo famulantibus ad peragendum Dei fervirium augmentum dc iupplementum fit. Hanc verb audoritatetu, Ut pleniorem in Dei nomine obtineat vigorem, & z tsdcbbus fandx Dei Eccletix A noftris per diuturna tempora diligentius confervetur, manu propria fubter firmavimus, A anuli noftri impieflione lignari jullimus.

XXXI.

Prr. eprum Ludovici Pu d: quartier nat ibui fuper Lgtrim Er alia flumina lonceffu Mcn-fleiio /anili Germani Auu fodorenjii.

rf:- J N nomine Dei A Salvatoris noftri Jefu Chri-Alti Ludovicus, divuw ordinante Providcncià, Imperator Auguftus,omnibus Epifcopit, Abbatibus, Ducibus, Comitibus,· Vicariis, Cenrenatju, Teloneariis, Adionanis, vel omnibus retnpiiblicam admimftrannbus feu exteris fidelibus fanctx Dei Eccletix A noftris tatas prxfentibu* quàm futuris. Notmn fit ouia venerabilis Alegterus, Abbas cx Monafteriofandi Germani,quod eft cbuftiudum in fuburbio Autiiliodorenfis civitatis, ubi ipfe Sandus corpore requiefeir, detulit nobis auctoritatem avi noftri Pippini Regis dc Karoli bonx memorix genitoris noftri piiflimi Augufti feu A an ecedorum noftrorum, Regum videlicet Francorum, in quibus continebatur qualiter ipli ob xtemx retributionis frudum concefliftent eidem Monafterio teloneum de quatuor navibus qux pei Ligeris flumen feu extera flumina propter lui X 1 itei.i commercia dilcurrebanr, undecunque tifeus teloneum exigere poterat. Pro firmitatis namque ftudio poftulavit nobis prxfatus Alegtcrus Abbas ut paternum feu prxdecedorum 1.. ftiorum Regum motem fequentes, lııψıiıηuὺi auctoritatis noftrx beneficium eidem concederemus vel continuaremus Monafterio- Cujus precibus nobis ob amorem Dei & venerationem undi Germani Pontificis & hoc Prxceptum muniheentix noftrx hrmitatis gratià circà ipfum Monaftenum Heri libuit; per quod jubemus atque prxeipimus ut nullus Judex publicus vel quilibet ex judiciaria poteftate pr.vdidas quatuor naves, qux per fluvium Ligeris vel per extera flumina infrà dicionem imperii noftri ob utilitatem dc neceflirarem ipfius Monafterii difcurrunr, adquafcunque civitates, caftella, aut porrus, vel extera loca accсffum habuerint, nullus ex eisaut hominibus qui eas prxvident nullum teloneum aut ripacicutn au porraticum aut pontaticuin aut falutaticum aut cifpartcum aut crenaricam aut paftkmem aut laudaticum aiit tranaricum aut pulveraticum aut ullum occurfum vel ullum cenfum aut ullam redibitionem accipere vel exigere audeat; fed licitum fit, abfque ahcujus illicita contrarietate vel detentione, per lune noftram audoriratem naves A homines qui eas prxvidere debent, cum hits qux deferunt. libere arque fecurè ire A redire. Et ti aliquas moras in quolibet loco fecerint, aur aliquid mercati fuerint aut vendiderintj nihil ab eis prorsus, ur dictum eft, exigatur. Hxc verb aodoritas ut pleniorem m Dei nomine obtineat vigorem A à fidelibus fandx Dei Ecdcfue & noftris vetiùs credatur A diligemifts confervetur, manu propral fubter firmavimus 8c anuli noftri impreflione (ignari jufiimus. Dacum vi. Idus Martii anno Chrifto propitio tertio impeni Domini Ludovici piiffitni Augufti, Indidtone tx. Adtim Aquifgraru Palatio Regio in Dei nomine feliciter. Ainen.

Germani AutiUiodotenlu.

XXXII.

Praeeptum Ludovici Pii Imperatorii de immunitate Carmarictnfu cenobii & rebu fandi .■(artinit

N nomine Domini Dei & Salvatoris noftri An.tu.

IJefuChnfti. Ludovicus, divini ordinante cieeutii, Imperator Aaiguftus. Si petitioaibus fer- uai Tutos.

vorum Dei pro quibudibet ecdefiafticis neceflitatibus aures iioftras pulfanrium libenter annuimus & ad divin* potenti* in Domino dicatis locis ubenùs famulandum auxilium porrigimus,! nobis proculdubid A ad mortalem vitam tempo ralem deducendam *Si* ad futuram feliciter obti nendam commodum pervenire confidimus. No tum igitur edè volumus eundis Fidelibus noftris, Epifcopis videlicet, Abbatibus,vinique illuftnbus Ducibui, Comitibus, Domefticis, Grahonibus , Vicanis, Centenariis, eorumoue junioribus, necnon Midis noftris per univerfum imperium noftrum difcurtentibus, feu etiam exteris Fidelibus faudx Dei Ecclefix A' noftris potientibus fcilicet Afutuns.quia adiit ferenitatem culminis noftn venerabilis vit f redegifus, Abba ex Monafterio peculiaris patroni noftri fandi Martini, ubi ejufdem prxclanllimi viri venerabile corpus requiefcit, terens manibus immunitates pnfeorum ReEm Francorum,necnon avi noftri Pippini quon m Regis, feu etiam pix recordationis Domui & genitoris noftri Karoli fereiudinn imperatoris quibus idem Monafterium quiete m Dei fervitio degere fânxerunt, A omnes res prxfaii Monaftcrii m univetfo Chrifto largiente regno noftro , in Auftria fcilicet, Niuftria.Burgundia, Aquitania, Provincia, Italia, *Si* in exteris regni noftri partibus confidentes , qux non folùm ab orthodoxis Principibus, vetùtn etiam i exteris fidelibus collât* , vel per quoflibet contradus *Si* munimina canarum , uiibus ejufdem legaliter tradit* funt Monafterii , fub immunitatis fu* defênlione con fiftere A ab omni publica fundione A judiciaria exactione immunes teddidilfent. Quod munus eidem Monafterio necnon A Cormaricenli coenobio ab rebus fandi Martini conftrudo , exhibitum , Deo annuente . inviolabiliter hadenùs confiât elfe confervarum. Pro iinnitatis namque ftudio hujufcemodi beneheium ergàptxfanim venerabile Monafterium noftra auctoritate humiliter precibus quibus valuit heri poftulavit. Cujus petitioni ob amorem Dei *Si* venerationem beari Martini libenter afTenfum przbere ufqucquaquè libuit. Quapropter volumus atque decernimus ut omnes res ejufdem Monafterii,cum hominibus fibi fubjedis, fub noftrx defenfionis munimine modis omnibus confiftant. Ptxcipimus ergri jubemus atque percipimus ut nullus Judex publicus aut quiflibet fupenoris aut inferioris ordinis reipublic* procurator ad caufas judiciario more audiendas in Ecdefias aut villas feu reliquas poiTeftiones quas moderno tempore in quibufdam provinciis aut territoriis imperii noftri juftè & legaliter poffider, vel qux deinceps in jure ipfius Monafterii divina pietas voluerit augeri, ingredi ptxfumar , nec freda aut telonea aut tnanliones aut paftusaut tributa, fiait Prxcepto Domini A genitoris noftri continetur , exigere, aut fidejuffores tollere , aut homines tam ingenuos quim fervos fuper terram ipfius Monafteni commanentes diftringere , nec ullas publicas fundiones aut redhibitiones vel illicitas occafiones requirere, quibus idem Monafterium fibique fubjedi aliquod injufte patiantur incommodum , noftris fururifque temporibus quifquam temerarius exiftar qubd faciendi illiaum fibi poteftatem attribuere audeat. Quicquid igitur de prxfaris ejufdem Monafterii rebus *jure* fifei cedendum fuit, A ! deceffbnbus noftris competimus collatum , A largitionis noftrx munere libenter volumus elfe pei univerfum eidem Monafterio concelfum , ut id remoto fifei dominatu, ad luminana bililic* beau Martini concinnanda A ad lullenrationem pauperum feu Clericorum in eodem loco Domino fervientium fupplemcnrum..-». Si quis autem in tantam prorumpere aufus fuerit audacum , ut hujus Przcepti noftri violator extitetit, quemadmodum in Ptxceptione Domini A genitoris noftri continetur, non folùm in oftenfam noftram lapfurum , verum etiam incentorum folidotumauri ad purum excoCri fe noverit poena muldandum i ex qua duas partes Rectores memorati Monafterii, ternam jus hfei recipiat. Dignum namque A juftum eft ut tot piorum Regum deceflbrum noftrorum nolltique Prxcepti violator hujufcemodi habeat pernam , ut A fe tant* temeritatis meritb argui cognofcat, A exteris, ne id agere quolibet aufu patentent, timorem injuriat, ut nullus fcilicet beneficia regalia locis Deo dicatis veneranter exhibita temerare conetur. Volumus itaquè atque cenfemiu, tetnot! totius judiciarie poteftans inquietudine , quieto ordine memoratus Abbas fuique fucceilôres prxdidi Monafterii , cum omnibus libi fubjedis vel ad fe afpicientibus feu pertinentibus hominibus , fub immunitatis atque prou irionis noftrx defenfione confiftam, noftroque fideliter parentes imperio, pro incolumitate noftra nofttxqtie conjugis A prolis , fisu etiam totius Imperii i Deo nobis collari elufque granflimâ miferarioneperpetub confervendi, uni cum clero fibi commiffo, unmenfam clementiam jugiter exorent. Si quid vetbde prxfsti Monafterii rebus per tepiditatem A uegiigenriam Abbatum aut prxccprionetnJudicum abftradum eft,id per noftram auctoritatem prorsus reftaurandum ptxcipimus. Et ut hxc audotitai inviolabilem obtineat eAedum A i fidelibus fanet* Dei Ecdefi* A noftris veriùs credatur , manu propria fubter firmavimus A anuli noftri impreftione fignari juffimus.

Signum Hludouvici fereniifitni Imperatoris.

...ad vicem Hil isacaa recognovi A fubfcnpfi.

Dara m. Kalend. Septembris anno Chrifto propitio in. imperii Domni Hludouvici piilLni Augufti, lruudione x.

Adum Aquifgrani palatio regio in Dei nomine feliciter. Arnen.

JJT Bulla eft aurea.

XXXIII.

Prectpttu» Ludtvid Pii ImptHUtris fn Montfltrio Sdt»Mctnfi.

IN nomine Domini Dei *Si* Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Hludouvicus, divini ordinante Providenti!, Imperator Auguftus. Cùm locii divino cultui mancipatii ob divin* fervitutis amorem opem congruam ferimus , *Si* regium inorem decernet impiemus . id nobis profuturum ad xtcrnx «munerationis premia capeflenda vera- Ê« iithrdii c. v. Jiiobi firmandi.

citer credimus, Notum iginir elfe volamus eundi» fidelibus nollns tim prxfentibus quàm & faruru.leaenam fucieilonbus nollris fidelibus f»ndx Dei Ecclelix, quia adiens ieremutem culminis noilri venerabiiisvir Agtulfus, Abba ex Monal'ietio quod dicitur Solkmtnaciis, q^iod fandus Eleguu in honore fandi i'etri 3c cxtctxxuui Sandorum conftruxit, gdlans in manibus immunita* uni avi noftri Pippini Regis, neenon Domni & goûtons nolhi C arali bonx memori* magntlm|κlatoris , in q-.ia cutn.nebatur infertum qualiter ipii ptxfauim Monatlerium propter divinum «ιικ>i-ni Λ reverentiam liivini cultus femper fub plen ilima defenhonc conhftere Jc ab omni publica tunctione A judiciaria exactione immunem hberumque reddtdnlenr.Qiiod munus eidem Monafterio exhibitum* Deo annuente, inviolabiliter hadenù» conflat elle confervarum. Pro firmitatis namque ihidiobujnfcemodi benehciurnergiprxfauim venerabile Monaftnam noftià audornate humiliter precibus quibus valuit ricti poftulavit. Cujus petitioni ob amorem Dei ic reverentiam divini cultus libenteradfenfum prxbere nobis ufquequaquè libuit. Quapropter volun-us atque decernimus ut omnes resejufdem Monafterncum hominibus tibi fiibjedts tam ingenuis quam & lei mv fub noilrx detentionis muniminemodis omnibus confidant, Prxcipientes ergo jubemus atque prxcipunus ut nullus Judex publicus auc quilibet fuperioris aut inferioris ordinis reipubucx Procuraroi ad caufas judiciario more audiendas (n Lcdefias aut villas feu reliquas peilclIDnes quas moderno tempore in quibuihbet pagis vel terntonis Imperii noftri juftè & legalises tenes, vel deinceps in jure ipfius Monafterii divina pieras voluerit augeri , ingredi prxfumat , nec fteda aut tributa aut manliunes aut paratas aut fidcjuflbres tollere, aut homines ram ingenuos quàm dc *Cervos* ipfius Monaften diftiingere, nec ullas publicas fundionesaur redibiuoiies vel tnlkitas occationes requirere , quibus in aliquo idem Monafterium ubique fubjedi aliquid patiantur incommodum , noftris futunfque temporibus quifquam tam temerarius extftat qui id faciendi inlicitam fibi poteftatem adtribuere audeat. Quicquid ergb fxpefatis ejufdem Monafterii rebus 111 jus rifei exigere debuit , ‹Sc à ptxdeceffonbus noftris coniarum cfTe confiât, largitionis nofttx munere libenter elfe volumus perrmmenfum eidem .Monafteno concelfutn·, ut remoto rifeidominatu ad luminatu bal'dicx prxdidi Monafterii concinnanda *Sc* ad fuftentationern pauperum feu Clericorum in eodem loco Domino ddetvientium rit fupplementum. Et ut hxc audoiitas firmior habeatur , *Sc* perpetuo tempote melius confervetur , manu propria fubter firmavimus , A anuli noftri iuoprellione lignari jullimus

Signum Hludouvici feteniftiim Imperatoris.

Durandus Diacbnus ad vicem Helrûchar recognovi.

Data vim Kal. Auguftas anno Chrifto propitio 1111 , imperii Domni Hludouvici puilimi Aug.ifu , Indidione x.

Adum Aqmfgiani palatio regio in Dei nomine fv.K>.ct. Anien.

XXXIV

Judicium pro Γρ,μορο Gcrundenfi oh viLUm ad nomen Bafchnra.

CQndiciones Sacramentorum atque exordinationes dc Mulos glorioblfimo Domno noftro IakIovico Imperatore, Ntfridiur Çcrundentis Epifcopus Chriftianum item Epifcopum , feu A Judices qui juili funt de ipfos Miftos dirimere caufas, id eft, Arroarius, Cirella , Adaulfus, Calbm, Provalius , Sculpilunns, A' Remulus , feu A Magnentio , Salone, vel in prxfentia altorum multorum hominum qui cum iplis ibidem aderant , juraverunt telles prolati, quos profert Advocatus Wadanlico Epifcopo , id eft , Vicarius , dicens in faciem Godaldi , ptocaul'a undè intentio vertebatur in refles. Hax funt nomina tcftium qui jurare debent ‹ & lutant, id eft, Argemirus, Viales, Cavatus, Valerius, Mamilio, Auripino , Segonrio , A Condeûndo , qui juraverunt. Dicimus per Deum Patrem omnipotentem , *Sc* per Jefum Chriftum filium ejus , *Sc* per Spiritum fandum , qui efl in Trinitate un‹i» *Sc* verus , *Sc* ad locuip venerationis fandi Audtcx , Îux fundata eft in villa Borraciano in territorio ifuldunenfe, fuper cujus facrofandum altare has conditiones manibus noftris continemus vel jurando contangimus, quia nos fupraferipti telles icimus , Ac benè in veritate notum habemus , *Sc* Sxfentialitsr fuimus quando erat Ragonfirvdus ornes Palacio unà cam Judices ominicos Donatum Ac Ugabaldum in villa qux dicitur Bafchara ; *Sc* perqmfierunt terminos de ipfa villa, arebas, *Sc* tixorias, & vindenates. Nos vidimus reflantes in omnibus bucciando truncato manuldoOderint comparatus,& Ababdela.qui vocaturMaradon, *Sc* Avenants. Er teftibcaverunt, *Sc* juraverunt t *Sc* fuerunt per ipfas arebas *Sc* tixorias. Undè nos fupradiâi refles pedes circuivimus, *Sc* manibus noftris oftendimqs figna. Et fic rtveftivtt WaUrico Epifcopo deipfa villa fupraferipea , cum terminos vel omnes fines fuos, à parte lanèh Felicis beauflimi Martyris Chtiiti fedis Gerundenfis. Et ea qux fcimus, redè *Sc* fideliter tefttficamur per fupradidum juramentum in Domino. Lane conditiones fub die odavo undecimo Kal Januarii, anno quarto imperante feboter glonoiiiUiuo Domno noftro Lodovico imperatore.

T^F.siicovi

r

XXXV.

Prtccptum Ludtn icü Pii Imptretorit pro Monojkrio Conchtnfi in Dieccji Rutl.cnenft.

IN nomine Domini Dei & Salvatoris noftri JefuChrifti. Ludovicus, diviniordinante Providenti!, Imperator Auguftinus. Mulris Fidelium noftrorum , & prxcipuè his qui in occiduas partes funt co.iftituti, nolle credimus qualiter virreligioius Dudo quodam nomine , qui nollris temporibus itligione *Sc* fanditate divini tibi adminiculante gratia emicuit, dum quietem adpetetet,

FxA^c*hi% MomIUnl C0**!*0 “.

tc vocunào videre vellet quini fuavis eft Diminua , quoddam locellum ιη pago Rutenico fuper nvulum Dardanum , 'cujus vocabulum eft Coneas , inveniens huic negotio aptum , quo in loco nonnulliChriftiam propter metum Saracenorum, qui illam teram pene totam devaft^rnnt A· in he l rtmum redegerunt, dudùtn confugientes permodicum conftruxerunt oratorium , ipfe adiumpto labore propriis manibus eundem locum jux;i vires mundare atque ftirpare curavit, & ut aptus ejus quieti roret operam dedit. Sed non poft multos dies vir rdigiofus Medraldusnomine eundem locum fnnul cum memorato Dadone ad habitandum ejegit. Et quia famam bone opinionis vera religio illorum apud convicinos fparfetat, nonnulu poftponentes feculam , quietam nihilominùs , quamipfidegebant .appetere vitam conati funt, *Sc* eorum rcligiofis exetnplis imitatores heri cupientes, eorum fe Magifterio fubdidere, ac dum pauladm ipfa Congregatio crefceret » Ecclefiam Ibidem in honore Domini Dei & Salvatoris nothi Jefu Chrifti conftruxerunr, *Sc* ut Dado juxta divinitus fibi conlatum defiderium remotiorem adhuc locum, qui dicitur Grande Vabtum, ficut *Sc* fecit, peteret, *Sc* ut Medraldus Abbas fieret , *Sc* ut ipfa Congregatio Regularis, juxta quod eis facultas *Sc* intelledus à Domino tribuebatur, exiftetet , communi voluntate adum eft. His verb id patratis, contigit eandem Congregationem in noftra propria Tpeciali defimfione atque tuitione devenire. Nam nos , ut phnitue fub Regula fandi Benedidi Domino militarent, *Sc* per bonorum Monachorum confultum *Sc*per noftram creberrimam admonitionem eAcere Domino api. tulante ftuduimus j *Sc* ad proprias eorum necefli. cares fulciendas de rebus noftris quiddam ibidem delegavimus, Ecclefiam videlicet dc Cermangis,& Ecclefiam qu* nominatur Campus Hiacus ,*Sc* Eo defiam fandi Chriftophori in Montiniaco oonfrrudam, cum omni integritate earum. Simili modo *Sc* Eccleliam de Gaxcanga cum curte de Gam. malcria. Iterùm alteram Ecclefiam ad portum Acri fub honore fandi Saturnini conftrudem , cum omnibus appendiciis earum. Necnon fimiliter contulimus uxdem Ecclefiam fandi Salvatoris in Cicemiaco , *Sc* alias duas Ecdefias, unam iu Buniacello, *Sc* alteram in Rucenniaco, cum omnibus adjacentiis earum, aliam quoquè Ecclefiam in Ruhilia cum omni integritate fua j à quo quidem tenore *Sc* Selvaniacum & omnia qux ibidem delegare fum per noftram auctoritatem fub immunitatis tuitione plenitet confiftete fecimus, ur videlicet omni tempore memoratum Monafterium eum eadem Congregatione & cum prxdicto loco qui vocatur Grande V abrum, inquo memoratus Dadoexopcacam fibi quietem tenuit *Sc* vivendi finem fear, cum omnibus rebus fibi juftè pertinentibus , five qu* in prxfenti tempore poÆdet, five qux inanreà Dominus ibidem augeri voluerit , cum his omnibus prxdidus locus qui dicitur Conchas fub fpeciali neftta videlicet *Sc* filiorum vel fucceilôruni, Deo annuente, tempora inviolabiliter confiftat, ut eadem Congregatio qtrictè Temper imperiali & regali defenfione tuta abfque cujuflibet impedimento propofitum fuum Deo opem ferente iudefefiiè valeat obfervare *Sc* pro nobis vel pro communi Imperii noftii Habilitate Dominum exorare. Hxc verb audoritas ut ab omnibus veracius credatur , manùsnoftix fignaculo fubter eam roboràte *Sc* de anulo noftro figillare fecimus.

Signum Ludovici fereniilimi Imperatoris.

Durandus Diaconus ad vicem Hclifachar recognovit *Sc* fubfcripfir.

Data vi. Idus Aprilis anno fexto Chrifto proÎitio Imperii Domini Ludovici pillimi Augufti, ndidione xn.

Adum Aquifgrani palatio regio tn Dei nomine feliciter. Amen.

XXXVI.

Prtectptum Ludovici P11 Imperatorii pro Ecclcjio Panfienft.

IN nomine Domini Dei *Sc* Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Ludovicus, divina ordinante Providentia , Imperator Auguftus. Notum fit omnibus fidelibus fandx Dei Ecclefix *Sc* noftris prxfentibus fcilicet *Sc* futuris quia vir venbrabilis Ynchadus Parifiacx Ecclefix Epifcopus detulit ferenitati noftrx quafdam audorirares quas Domnus avus nofter Pippinus & genitor borue memori* Karolus piitfimus Imperator ad petitiones ptxdecetfôrum fuorum ipfius civitatis fieri jufterunt ; in quibus continebatur infertum qualiter pro mercedis xtetnx augmento *Sc* firmitatis ftudio eidem jam nominate Parifiacx Ecclefix per eorum audoritates firiftaverunt ut res mancipia ac telonea qux ex libetalitate Regum vel Imperatorum vel per inftrumenta cararum eidem pnrfatx tradit* fuerunt Ecclefix, deinceps fecuriùs poftidere potuiffent. Nos verb per hanc neftnun audoritatem eafdem res *Sc* mancipia ac telonea ipfius Ecdefie confirmavimus ac robor: mus, ut in pofterum Redores ipfius Ecclefix abi que ulluis inquietudine vel injufta interpellatio^ quitté teneant *Sc* fecurèpoflideant. Infuper etiam eidem Jam nominaro YnchadoEpifcopo fuifque fuccefioribus concedimus atque more paterim per noftram audoritatem confirmavimus ut nullus Comes neque ulh judiciaria poccftas in teria fande Mari* in ipfa infula confiftenre ullum ceu fum de terra fandx Mari* accipiat, nec de familia ipfius Ecclefix neque de aliis liberis hominibus vel incolis , qux rufticè Albani appellanrur , in ipfa terra fandx Marix manentibus hoc agere prxfumant, nec etiam eis quiftibct ullam inquietudinem vel dominationem feu ullum baiuium contra legem vel illicitam occafionem facere ftudeat, neque cenfum quem dicunt foraticum, neÎue ripaocum, neque falvaricum, feu ullam redibitionem de terra fandx Maria: vel de funermanentibus accipere aut exadate audeat. Sed liceat fiepè nominato Epifcopo Ynchado ac fucceffotibus fuis quieti ipum infulam fecundum propriam voluntatem ordinare atque gubernare *Se* in ipfa terra fandx Marix tam tabernas quam alias fuas neceilitates fine alicujus reddibitione exercere. Prxcipimus etiam atque jubemus ut de regali via ex parte fandi Germani à fando Medenco ufquè ad locum qui vulgb vocatur Tfsdell '

Chartula tioEccleli· PaiiiKtUù.

in rugi fan& Germani, neque in aliis minuribu* viis qux tendunt ad Monaftetiuni ejufdem ptxnonitnau fanâi Germini, ullus MilTus dominicus aliquun judiciariam potpftatem ibi exerceat, nuque aliquem cenfum , neque rippcicum , neque foratuum, neque ullum teloneum rccipia. ; led Mitius Epifcopi fecundùm propriam voluntatem ordiner ; *Sc* Advocatus ejufdem Ecdefix tam de ipfi terra ianCh Germani quàm de ptxdida terra fancLc Maria in poma redam ac legalem rationem reddat Ane aliqua judicaria poteftare inibi vel banno, nifi in mallo legitimo vel regali placito , ficut Lex Eccleiiarum prxeipit. De lireris autem hominibus qui fuperterram ipfius fupradi&x Ecdefix Patifiacx commanere videntur, ac eam perfervire nofcunrur , volumus ut ficut in Prxcepro Pippini avi noftri continetur , nullus in hoftein pergat niti unicum Epifeopo ipfius Ecclefia· , vel fecundùm fuam ordinationem remaneatj & neque de ipfis hominibus fupri terram fan&x Marut manentibus aliquem ceniuin vel aliquam teddibitionem aliquis de capite eorum accipere prxfum.it qux à longo date confueverant & futuris rem * vere debent^ fed quicquid indè fifcus nofter exigere aut fperare potuent , per omnia p amore Dei dc fandx Dei genitricis Manx p^i Y nchado Eoi fuifque fucceflbribus [fnus, de granuro animo audonta ftrâ confirmamus ut nuilam etiam diftri&i de hominibus fuper recram fan&x Manx anentibus judiciaria poteftas exercere prxfuma/, ili, ut fuprà diximus , in mallo legiti .omijis , & ibi uni cum Advecato Patifiacd Ecclefdt venire non difterant, dc redam ratio lem juftitiam adimplere cogantur. Hxc verb audoricas ut firmior in Dei nomine habeatur , de à fidelibus fandx Dei Ecdefix dc noftris diligentiùs confervetur , manu propria eam fubter firmavimus dc anuli noftri impteflione lignari juflitnus.

Durandus Notarius ad vicem Frudigifi recognovit dc fubfcripiit.

Datum xiv. Kal. Novembris anno Chrifto propolluo vu. Imperii Domni Ludovici piiftimi Imperatoris.

Aduin Aquifgrani palatii publicè in Dei nomine feliciter. Arnen.

XXXVII.

Prtctpium Ludovici Pii Impcrotorh pro £cclefio Porifitnfi.

Ei eodem Chiitulario Eçclcfi* ParilicnlU.

IN nomine Domini Dei *Sc* Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Ludovicu*, divine ordinance Providentia,Imperator Auguftus. Si petitionibus Sacerdotum in quibuflibet neceftitatibus ecclefiafticis noftrà auâoritate fublevandis confidimus , di ad minifterium eorum hbetiùs exequendum opem ferimus, à fumtno/Pontifice Domino noftro Jefu Chrifto xternx renumerationis largiri nobis pnrmia non ambigimus. Proindè notum fit omnibus fidelibus fandx Dei Ecdefix dc noftris prxfentibus fcilicet dc futuris quia vir venerabilis Indiadus Puiliacx urbis Ecdefix Epifcopus detulit fertnitari noftrx quandam au&oritatem quam Domnus dc genitor nofter bonx memoax Karolus gloriofifti.nus Imperatorad petitionem pexdecedons fui Enchenradi ipfius. civitatis Epifcopi fieri, juflit i in qua continebatur infertum quod per incuriam dc negligentiam cuftodum ipfius Ecclelix ftrumenta canarum exufta vel concremata five perdita fuitfent, per qux fcilicet qubd plure* nobiles viri pro remedio animx fux tesde mancipia ad ipfam delegaverunt Ecdefiam *A Sc* qubd idem genitor nofter per eandem confirmaflet auctoritatem utresde mancipia que ineifdem infttumentif inferta fuerant, de undè pcxdi&a Ecclefia eo tempore Legibus veftitaerat , jure Ecdefiaftico fecurè de quietè Redores ipfius Ecdefix futuris temporibus tenerent atque pofliderent. Petiit etiam prxdichis Inchadus icrenitatem noftram ut pro mercedis noftrx augmento dc firmitatis ftudio eidem Ecdefix more paterno noftram audoritatem fuper hoc'negocio fieri juberemus, perquam modernis dc futuris temponbus re* dc mancipia qux per prxfata ftrumenta canarum eidem traditx fuerant Ecdefix , firmiter, quietè, ac fecurè i Ptxlatis ipfius Ecdefix haberentur vel poffiderentur. No* itaquè infpedi eidem auooritate Domni dc genitori* ftoftti*, libuit nobis eiuldem venerabili* viri pecioombus aflènfum prxbere dc paternx audoritati hanc quoquè noftram jungere au&oritaxem. Pnecipimu* ergb atque jubemus ut omne* rei dc mancipia qux ex lireralitate eidem collatx fuerunt Ecclcnx , noftris dc futuris temporibus per hanc noftram andoritatem Rectores ipfius Ecdefix abfque ullius inquietudine vel tnjufta interpellatione quietè de fecurè habere vel poftidero valeant. Qubd fi fortè fuper eifdem rebus antè prxdidam exuftioaem à Prxlatis ipfius Ecdefix jure poflefli's quxftio arta fùerit, ut pro ei* légalités in foro difeeptari neceflê fit, uri per hanc noftram audoritarem eifdem re* dc mancipia ipfius Ecdefix defendantur ficud per eadem inftrumenta, 6 igni abfumpta non fuiffimr, Legibus defendi poterant. Hxc verb auctoritas nt firmior in Dei nomine habeatur , *Sc* ê fidelibus fandx Dei Ecdefix dc noftris diligendus confervetur, manu proprii fubter firmavimus, dc anuli noftri impreffione fignari juflimus.

Signum Ludovici piiftimi Imperatoris.

Durandus Diaconus ad vicem Eridugifi recognovit.

Data tv. Kal. Novembr. anno Chrifto pcepipitio vu. Imperii Domni Ludovici Imperatori*. Adum Cardiaco palatio publiciret in Dei nomine. Arnen.

XXXVIII.

Pexception *Ludovici Pii Impertierit que confirmet cuSoritotcm Archiepifcopi Sctuncnfit in Monafterin Diacefeas Senonenfir.*

IN nomine Domini Dei dC Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Hludouvicus, divini ordinante Providentia, Imperator augufti». Si illius amore cujus munere exteris mortalibus Prxlari fumus, foli Deo fub fanda militantibus ad laudem An.«·». avud c. v. vallium.

hohoremque ipfius A «d animarum Glutem fupemis Angelorum ortibus in xtema beantudine adfcribcndarum terrena commoda fubfidii temporalis , line quibus prxfens vita tranfigi non poteft, comparamus, ut illi tantutfimodb tine impedimento , quantùm nrxfcntis mortalitatis linit fragilitas , liberi deierviant cui fe femel mancipalle ad laudem ubfequiumque ipfius toto vit.v fux curfu nofcuntut, noftri laboris ftudium A' pietatis opus apud eum nullatenùs tore fine fru&u credimus, fine quo nec velle quifquam beni poteft, qttantb magis perficere. Igitur comperiar omnium FideliumfandxDei Ecclefix tam prxfenrium quàm futurorum finceritas, quia vir venerabilis Hieremias, fandx Senonicx Ecclefix Archiepifcopus, humili fuucftione dementix noftrx innotuit eô qubd ceux ccenobiales Epifcopii cui sudore Deo prxeft , id eft, cella fanéti Petri, A cella fandi Johannis, & cella fandi Remegii, in quibus Monachi fub fanda Regulx difciphna religiofam vitam divine pietati toro laboris adnufu debent exhibere, variis cabbus diverfifque indigentiis, quibus humana fulcitur fragilitas, ante addidi fub manibus & poteftate Antecedbrum ipfius urguente omnimoda inopia longé à fuo propofito aberrantes exorbitaverunt, dùm videlicet memoratarum fubftantiaccllarum per divifionetn olim fadam inminuta fiiiffer, A qui prxetant Epifcopi, non habentes undè fubfidia liuntuum fuis ufibus neceftaria caperent, ex eifdem cellis quantùm extorquere quibant, dùm aliundè fumcientiam habere non perflent, dari fibi cogebant j ficque fiebat ut hii qui devoti ftabilitare mentis & corporis ibidem fupernx pietati laudes perfolvere fuamque vitam commendare , pro noftra quoquè, conjugis, ac liberorum incolumitate A pro regni divina nobis tniferarione coocefti confervarione proque totius Ecclefix indulgentia *Sc* felici ad rtcmatn beatitudinem perventione interpellare deledant, dùm à Monafterii dauftris turpuet quaeritando ea quibus fuam tuerentur inopiam, longé latèque vagantur, confùfb ordine quem fervare debebant, non folùm eorum caufa qux pcxmilimus nobis nihil prodefle poterant, veriun etiam fibi fuifque pr............... non alrfùrdè plurimum crederentur obeffe. Cujus rei gratia memorati Epifcopi precibus admoniti dignum opus................. fieri duximus, ut dùm adhuc in hoc mortali corpore fubfiftimus, non folùm qui nunc temporis in eifdem cellis divinis cultibus mancipati efle nofcuntut, fed illis quoquè qui luturis temporibus amore fupernx fâfiemix inluftrati eadem ad ferviendum Deo expetierim loca profpiciamus , qnatenùs «x eifdem temporalium folutx fum tuum luo ordini congruentia habeant, quibus in hac peregrinatione interim fubftentari queant donec ad xrernx patrix gaudia divini mifericordia vocari valeant pervenire. Conftituentes itaque per boc noftrx audoritatis Pneceptum juxtà memorati Epifcopi petitionem decrevimus fieri ut ex rebus fuprà commemocatx cellx tunc temporis ufibus Monachorum ibidem Deo defervientium deputatas habent nullus Epifcoporum , quicunqne divini vocatione ner tempora fuccefferit, prxfiunat aliquid fubtrahere vel mtninuete qoolibet atgumento vel occatione, neque in beneficium dare, aut fins ulibut adplicare t fed ità per omnia confetyare ftudeat ficuti memoratus Epifcopus in Libelli ferie lingula per ordinem adnotando digeffit & manu fua fubfcripfit A in conventu Epifcoporum eos qui aderant fubfcribere** rogavit propter cavendas omnimodè contentiones qux futuris tempoiibus poterant aboriri ; fed nec etiam aliud fervitium vel majora munera tn dè fibi pro tempore ufurpet prxter ea qux in Libello eodem idem ipfe Epifcopus inférere putavit. Ac ne hujus Decreti causi in eifdem coenobiis Abbates vel Monachi conftituti contra fuum incipiant fuperbire Epifcopum , precavimus omnem occationem amputandam neque locum diabolo dandum, falvâ fcilicet in omnibus audoritate A poteftate Epifcopi in condis ecclefiafticx Regulx diliriplinis, videlicet ut eafdem cellas fub proprio temper regimine gubernans fecundùm inftitutionem fandx Regulx Abbates conf tituat & fi necefte fuerit mutet, prava quxque corrigat, fuperfluarefecer, virtutes nutriar, eradicet vitia, atque bonus agricola evellens frutices. Patrum fervans inftituta , difeernat qualem cuique terrx lenientem mandare debeat. Hanc autem noftrx Conftirutionis auâoritatem indè fac tam, ne religionis ordo in fiiptafcriptis locis noftris futurifque temporibus confundatur, fed per omnia in Dei fervitio, ad cujus laudem Aobfequium conditi fumus, inviolabiliter in perpetuum confervetur, ut pleniorem in Dei nomine cuneatis temporibus obtineat firmitatem , manu proptia fubter firmavimus *Sc* anuli noftri impeemone lignari juffimus.

Signum Hludovid lereniftimi Augufti.

Durandus Diaconus ad vicem Fridugifi recognovir.

Data XV. Kal. Jun. anno Chrifto propitio vni. imperii Domni noftri Hludouvici Augufti. Indi&ione xv.

Adum Aquifgrani palatio tegio in Dei nomine feliciter. Amen.

XXXIX.

Luitvici Pii Lnperaroru Prxccptuix pre *Menefttrn fenile Chriftlne.*

IN nomine Domini Dei A Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Ludovicus , divina ordinante providenti!, Imperator Auguftus. Cùm petitio, nibus fervorum Dei juftis & rationabilibus divini cultus amore favemus, fuperni muneris donum nobis i Domino impertiri credimus. Idcircb notum efle volamus omnibus fidelibus fanctx Dei Ecdefix noftrifque prxfentibus fcilicet & futuris quia vir venerabilis Petrus, Abbas ex Monafterio fandx Chriftinx, quodeftfiram propè villam noftram Ollonnam, obtulit obtutibus noftris auâoritatem immunitatis Domni A genitoris noftri Karoli bonx memoria ferenifhmi Imperatoris ; in qua continebatur infertum qualiter ipfe pnrdidum Monafterium cum omnibus rebus *Sc* hominibus, quos tam de donatione Regum Reginarumque quàm etiam reliquorum

A· i«». toberdico.

Deum timentium hotninirfn idem Monaftcruini eo tempore lcgiimic poilickbat, fub fuo munimine & detentione eoniilleic fecit, A ejus auctoritate immunitatis hadcnùs Ib inquietudine judiciaria poteiùtis idem inunitum atque defenGuum futile Monaftertum. Et pro firmitatis ftudio pollutes it idem Petrus Abba ferenitatem noftram ut paterne audonrati noftram quoque adderemus audoeituefti. Cujus ptccibus ob divini cultus amorem &t venerationem ipfius fandi loci adfcnfuin ptzbentes, hanc audoritatem immunitatis noftrx eidem Monafterio fieri juftimus, per quam pixcipimus atque jubemus ut memoratum Monafterium cum omnibus rebus & hominibus ad fe prxfenti temooie juftè & legalitcr pertinentibus vel' afpicientibus fub immunitatis noftrx detentione modis omnibus confiftat, & nullus Judex publicus vel quilibet ex judiciaria potvllare in hccletias aut villas, curtes, loca, vel agros, feu reliquas poflethones memorati Mon.iltccii, quas moderno tempore juftè lega liter potlidct m quibullibet pagis vel territoriis infrà ditionem imperii noftti, vel deinceps in jure ipfius fancli loci voluerit divina pietas au l gen, ad caufas audiendas, vel freda exigenda, aut maniiones vel paratas faciendas, live fide juftores tollendos, aut homines ipfius Monafterii diftringendos, nec ullas redibukines aut inlicitas occaliones requirendum, noftris tuturifque temporibus ingredi audeat, vel ea qux furà memorata funt penitus exigere prxf.nnar. Sed liceat memorato Abbati cjuiquefuccellonbus res pixdich Monafterii.. ficut in Prxcepto Domni dc genitoris ncftii continetur, fub immunitatis noftix detentione qme 10 ordine poflidere A' noftro fideliter parere imperio; quatenus Congregationi ibidem Deo famulanti pro nobis & conjuge proleque noftra vel pro uabilitate totius imperii noftri à Deo nobis ciincefli atque confervandi jugiter Domini mifericordiam exorare deledet. Et ut hxc adâoricas noftris futunique temponbus valeat ir.comulfa manete, manu propria fubter firma vimns & anuli noftri impreftione lignati juilimut.

Signum tyludovici fereniflimi Imperatoris.

Durandus Diaconus ad vicem Fridugiii recognovit.

Datum IV. Kalend. Octobris anno Chrifto propitio ix. Imperii Domni Hludovici piiflimi Augufti, Indidione prima.

Actum Ctfpucho tn Ardne in Dei nomine feliciter. Arnen:

X L.

Commutati» rerum inter Ecclefiam Laudantnfem tr Monajiertum Conclunfc in diacefi Ruihenenfi.

An <>>. E<ii»r<u-nJiter.ci>n" ctuiiUciy. "<u

T at(]ue triumphator in folio fando cleA vatus Lodoicus, divmi ordinante gratia, Impetatot Auguftus, cùm ipfe potens Aquis palatii m aula regali omnia umverfaqueluftraret 8c cunctorum audiendicaufas peragrarer, redaque judicia terminos ponere, Id ejus regni confiftend* fottia eunda occurrerem ; ibtque veniens ex regione Aquitania: Anaftatius, Abba ex Monafterio Conchas loci findi Salvatoris. pettiu A poftulanfque necc-ditate cirnobii ad aures clctnenrix nobiliftimi Regis ut aliqua caufa, qux juxti cellula fandi Salvatoris in pago Arvernis eft in loco qui dicitut Moimi Pifcun, nunfcllos illos oui funt in ipfa ville de ratione fandx Marix Lauaunenfe, qux Bertrand» dominicus Vafiis per regia poteltate vel gubernatore fandx Matix in beneficio habebar. Undè ipfe Dominus Imperator petitionis ipfius Abbati audiri non renuit, fed in omnibus, Ucut fua fuit petitio excambiandi, itl peimilit ut fieret, dc Milium venerabilem virum flabilem Eptf opum dedit, ait inter Anaftafiuin Abbatem & Bertramnum concambiate dc confirmare debuifler. Quod id & fecit. Dedit pritnb Berttannus, jubente Domino Imperatore, unâ cum ipfo fupiafcnpto Milfo, ipfos nunfos in Molini Pifcini de ratione fandx Manx partibus fandi Salvatoris Anaftalio Abbate per illa confinia, per roca Cervaria, feu & per roca qui eft fuper illa carrana undè per fonte caftcllaria, dc per roca qux dicitur de Livas ufquè ad Ellenionem, & per Ellenionem ufque ad illa roca Cervaria, cum ipfo molinario, & hxc omnia intd illa debonatione, cum exteris vivenis, pratis, filvis A pafcuis, omnia & ex omnibus eorum ab integrum cum omni fuprapotito, ipfe Bertrattnus cum ipfo Milio de partibus Domni Regis iplius Anaftalio Abbate partibus ejufdem fandi Salvatoris Conchas Monafterii tradiderunt vel contignaverunt. Er courra dedit Anaftatius Abba de ratione Monafterii in ipfo pago Arvernis partibus fandx Marix Laudunenh dc Bertranno M11Γ0 fandx Manx in villa Sonate vincas dc terras, hoc quod Leodbertus pater conceflit, dc nos in ipfa die viti fuimus poflidereab integrum, dc in aho loco, in vilia Anticiaco, vineas duas qux Sigibertus Presbyter conceflit, dc in alio loco» in villa Peranenfe, vinea quam Bego Presbyter conceflit, dc alia quam Aooienus conceflit, dc alia vinea quam Vitalisconceflit, dc in valle Ambia net.fi vineola una qux Amalfredus Abbas concedit. Hxc omnia fupcriùs cunfcripta ipfe Anaftalius Abbas Ecclefix fandx Marix Laudunenfe cum omni integritate Bertranno tradidit vel contignavit, tie inter fe Dtoomus dc piiffimus Rex confirmare dc ordinate decrevit, ut flabilem dc inviolabilem fine ullo impedimento obftineant finmtatem. Fada concamoiaria ifta in menfe Septembris dc anno decimo regni Lodoici gloriolitlimi Regis. Stabilis indignus Epifcopus, jubente Domino Lodohico Imperatore. fignavit.

X L L

Pretceptum Ludovici Pii Imperatorii pro Moηαβαάο Babutolenfi m diacefi Genuticnfi.

IN nomine Domini DeidcSalvatorisnoftri JefgChnfti. Ludovicus, divina ordinante Provi- acnuä E?A«Li- ro MonJ- ier. BaJpce: l-^r..

dentia, Imperator Auguftus. Si ergi loca dn ims cultibus mancipaia propter amorem Deiejufque mercedem locis fibi famulantibus beneficia op> portunalargimur, pcxmium nobis apud Dominum rtcmx rtmunetarioni* rependi non diffidimus. Idcircb notum efle volumus omnium Fidelium no ftrurum prxfimtium fcilicet *Sc* futbronun mag nicudiui qualiter vir illuftris Rampo Comes noftram adiit ferenirarem, fuggereiu manfuetodini noftrx eri quod quidam vir reiigiofus nomine Bonitas quendatn kxuqi heremum , quod dicitur Baniola», quod eft fitum in pago Bifuldinenfi.ubi antiquitus ncclefia fundata fuerat, pet licentiam Odilonis quondam Comitis accepiflet, *Sc* ibidem proprio fudore laboraflet, ubi Eccleftam in honore fandi Stephani Proromanyris conftruxit, *Sc* habitationes Monachorum *Sc* receptacula pauperum xdificavit, *Sc* Monachos qui fub normam religionis perpetuo ibi degerent conftituit. Sed cùin idem Abbas divini juffione foto migravit, erigentibus ipfis Monachis, ut conftituerat venerabilis vir Nimbridio Archiepifcopus, Metcocalem virum venerabilem in eodem Monafterio Abbatem conftituerunt ; quem in noftra prxfenria adducens, in manibus noftris eum commendavit ; poftulans idem Rampo Comes clementiam noftrain ut eum cum prxdicto Monafterio *Sc* Monachis ibi degentibus, uni cum rebus qux tam ipfi ex heremo aaxerunr, vel ex adpriffionem acceperunt, quàm A de donatione Comitis vel de quolibet legali adrrachi prxfenti tempore jnftè & rationabiliter poflidere videntur, fob mu.idcbur do & defeufione atque immunitatis tuitione coaftitueremus. Cujus precibus libenter adquievimtis, *Sc* iti in omnibus coiiceffimus, atque fuper hoc Prxceptum noftrum conftirnimus. Quapropter prxcipientes jubemus ut memoratus Mercoralis Abbas 1uni Monachis libi ad regendum commiffis , five cum rebus ad didum Monafterium legahter afpicienribus , fub noftro «onftituere snundoburdo & immunitatis defenfione, ut nullus quilibet ex judiciaria poteftate in Ecclefia*, aut loca, vel agros feu reliquas puflefliones memorati Monafterii, qua» moderno tempore infrà ditionem imperii noftri juftè *Sc* legaliter poffidet, *Sc* qux deinceps in jure ipfius laudi loci voluerit divina pictas augete, ad caufas audiendas, vel (reda exigenda, aut manfiones vel paratas faciendа*, aut bdejulfores tollendos, aut homines ipfius Monafterii diftriagendos, nec ullas redibitio»cs aut illicitas occationes requirendas noftris *Sc* futuris temporibus ingtedi audeat, vel ea qux fiipci memorata funt penitùs exigere prxfutnat. Sed liceat memoratu Abbati furique fucceffixibus tes prxdidi Monafterii lub immunitatis noftrx defenfione quieto ordine poflidere. Et quandoquidem divinâ vocatione fupradidiu Abbas velfucceflbresejus dc hac luca nngmverinr, qnan. diù inner fe tales inveniix- pncucmit qui ipfam congregationem fecundùm Regulam landi Benedidi regere valeant, licentiam habeant eligendi Abbates j qualiter Mcnachm ibi degentes pro nobis, coniuge, pruleqiie iwftra vel pro Habilitate totius Imperii noftri jugite* Domini mifericocduin e-.ot.irc deledet. Et ut hxc audoritas nodufdtunfqtK- tcmporibas,Duniuiu protegente, valeat inconvulfi manere, de annule noftro fubter juflimus li" illati.

Durandus Dnconus ad vicem Ftedugifi Abba tia recognovit.

Dat* tertio Idui Septembris anno Chrifto piopitio decimo Impetti Domini Ludovici piifliini Augufti, Indidione primi. Adum Attiniaco Palatio Regio in Dei nomine felicitet. Amen.

X L I I.

Prtccptiun Luitvicj Pii ImptfMerii pi t Xcdcfi Urivticitji.*

IN nomine Domini *Sc* Salvatoris notui Jclu Chrifti. I-udovicus, divini ordinante Providenûà.Imperatot Auguftus. Notum ede volumus eundis Fidelibus fandx Dei Ecckiix A noftris feu etiam ,Deo difpenfante, fucccflonbu* quia poftquim comitatum Brivatenfem tiJcli noftro DCtengario illuftri Coinin concedimus, ille ingenio quo valuit quandam Ecclelìun , ubi fandus Julianus Martyr corpore icquiefctt, qux eft <onftiuda in vico Brivatcnli non procul acaftioV ictoi laco, qux 1 Sarracenis deftruda A igne coinbuft* erat, ad priftinum datum reduxit, A in eadem Eccieiia conftituit triginta quatuor Canonicos, *Sc* in caflroprxdkto Viâoriaco, quàm iimiliter rexditicavir, viginri, ut juxta <anonicum ui dinem Domino militarent & canonice viverent, quibus dedit * Rex *ex* beneficio fuo, fcilicet de rebus prxdidx Ecclefix fandi Juliani, nuudbs centum, unde eorum neceftitates fulcirent *Sc* fubftentationem habere pocuiflent, videlicet nrxdidis Clericis in commune fenagiiua, & Abbati, quem ipfi paritet fuper fe elegerunt, manfo* quadraginta, precibus quibus valuit i lem Beringarnis fidelis Comes noftram exoravit clementiam ut per noftrum audoritatis Prxceptum cpn ftuueremus qualiter paedida centum inanfa n<l* lus exmdè abftrahere prxfumeret, A ut Abbatem fuper fe Canonici in ptxdidis locis conftlcuri inter fe eligendi licentiam haberent, <X ipfe Abba*vel Congregatio ejus fub nullius ditione tuiffent A nemini cuilibet obfequium pro pi.rdrdis rebus fetiflent, nili tantum ad partem Regis *nluarim caballum unum cum fcuto *Sc* lancea ptxeutallent, & inpoftmodùm ab oinni exaâioM vel defundione publica aut privata immunes *Sc* liberi client. Cujus deprecationi, quia jufta Ac rationabilis nobis vifa eft, aurem acommodate p'.acuK, *Sc* lios noftro* * impenofo* apices fieri, per quos decernimus atque jubemus ut quetnadmoclfito prxdidus Beringarius de fupraicripris loci* A Abeate atque Canonicis vel rebus ibidem con‹dfit, conftituit, arque poeordinavit, *Sc* *i* nobis confirmari poftulavir, vel qisemadmodùm fuperiùs didum eft, ici deinceps noftris futurifque temporibus,Domino auxiliante, fixum atque fta* bile permaneat. Sed & boc nubis infsrere placuit, ut quicquid abhinc futurum in potdidis locis divina pietas per nos aut fuccefibre* noftrq* vd per qucdbbet liberos *Sc* Deum timentes hoemnes largitum arque conceilum fuerit, fub eadem condition·-ficut fuperiùs didum eft conliftar. Et ut hanc

An. *»> E* Ou; tulario Eç·

*L< Ut · noftrx audoritaris prstceprioaem arque confermaoaoem per futura tempora inviolabilem at-
l—tono que tncouvulAm obtineat firmicarem , annule
SSudeT** tfcjfao fubt« juûiuius figillari. Data cefSo ifta n. Nonas Junii anno xn. Imperii Ludovici Areuiflimi Augufti, ludiAione m.·

XLIIL

Charta dotia futm Folrauba conflictui Hcltgriiuc JM·/·-*

T N Dei nomine. Dukiffima fponfa mea Hele-
raiuiQ Mo A grina. Ego enim tolradus filius quondam Eri-J*rti ex genere Francorum *A* tnodb habitator fum in pago Pinnenfi. Dum non eft incognitum qualiter per voluntatem Dei tel parentum quondam tuorum te defponfavi *A* carnali conjugio fodari difpono, propterеà donotibi He. Sponta mea in honore pulchritudinis tux in die nuptiali dotem dignam atque aptam, hoc eft, raanfos meos infirà vicum Pmnenfetn, qui mihi pertinet fle ex comparatione evenit *8c* dati mei pecumi comparavi. Trado fibi ipfos manior cum omni integritate fua 8c domtun dignam ad commanendum exquificam caAm unam conftraram, cum omnibus utenfilibus *Sc* rafts , cum omnibus adjacentiis ad ipfos manfos afpicientibus vel pertinentibus, cum terns 8c vineis, pomis, cum omnibus qux fuper fe habentur vel ad ipfam curtem de Vico pertinent, *Sc* qux habere vifus fum, vel inantei, Deo adjuvante. ibidem parare vel conquirere potuero. in integrum ifta omnia fuperiùs comprehenfa, fi nos Deus carnali conjugio fodari voluerit, in die nuptiali tibi dono,trado, atque tranfcribo ad potudendum, ut quicquid exindè Facere volueris , liberam & firmiflimam in omnibus habeas pocеftatem. Si quis verri, quod futurum c(Te non credo, fuerit impoftmodum ego aut aliquis de heredibus meis, feu qualibet ulla oppofita petfcna coorti hanc canulam libellum, dotis venire tentaverit, aut cara frangere voluerit, primitus iram Dei incurrat , *Sc* infuper uni cum fixio fifco aurum libram unam , argentum pondera duo muldam componat, A quod repetit non vendicec, fed hxc cartula libellum doris omni tempore firma flt ftabiiis permaneat, cum ftipulatione fubnixa. Undè pro ftabilitace veftra Aunoaldum Notarium feri-Oere rogavimus. Adum in Vico anno regni *Sc* imperii Domini Ludovici xxx. *Sc fntno amo* Supponis Comitis, die vtin. menus Junii, Indicatione v. Signum Folradi, nui hunc libellum dotis fieri rogavit. Ltoto, Msjoifas, Aloini, teftes.

XLIV,

*Pijpini, Rctu Afehtuaontm, Praeceptum*prv AA-*najkrit Manciftltvi i* Dicecefi Ctrtajanenji.*

A", ii·. vo^Mon.l-te-i> Memi- ° T)Ippinus,Dei gratia. Rex Aquinnorum.Cùm A peririonibas fervorum Dei juftis & rarionabilibus divini cultus amore favemus, fuper ni nos gtaril pco his muniri non dubitamus. Proinde noverittMtuimmKdelîinnnoftNiaBntampcxfimtMBi quàm futurorum Agnatas qaia vir venerabilia V ilafiudas, Abba «x Mosaftsôo qui minmnafwr Mailafti, quod eft fitum in territorio Carealfeafi fuper fluviam Duranum, coafthsdum ia honore Antii Johannis cum terminis *Sc* adjacetis tuis, obtulit obtutibus noftris enandam M&xitatem Dxnini ac genitoris noftri Ludovici (breniflimi Augufti, in qua erat infertum qualiter anteceflôt nms ipfum Monafterium novo conftruxidèt opere, & propter ejus defimfiooem vel propter pravorum nominum illicitas infisftatioues in manu ejufdem Domini Imperatoris unà cuni Monachis ibi degentibus fe cosnmeudavir, ut fub ejus tuitione licuitTet eis cum rebus & hominibus eonun quieti vivere ac redder* & deprecatus eft clementiam regni noftri"ht prxdidum Monafteriutn unà cum cellulis qu* nuncupantur fandi Martini puedido Monafterio fubjedis , qux funt ii» in eodem pago fuper rivulum Lampi, five fande Cxctlix *Sc* Andi Petri, qux funt fuper fluvium Dutanum, cum omnibus rebus*Sc* adjacentiis five terminis fuis fub noftra fufeiperemus drienfione A immunitatis tnirione. Cujus precibus ob amorem Dei *Sc* reverentiam divini cultus libenaer aurem accommodare placuit, flt hoc noftrx audoritaris Prxcepoun immunitatis atque tuitionis fieri decrevimus ; per quod prxripimus atque jubemus ut nullus Judexpublicus vel quiflibet ex judiciaria pottftate in Ecdefias aut loca vel agros feu reliquas omnes pofleflaooca pcxdidi Monafterii, quas moderno teinpore jufle *Sc* rationabiliter poftidet, vel qux etiam deinceps in jute ipfius uniti loci voluerit divina pietas augeri , ad caufas audiendas, aut freda exigenda, aut manfiones vel paratas faciendas, aut ndejuflbres tollendos, aut nomines ipfius Monafterii tam ingenuos quàm *Sc* fervo* fuper terram ipfius commanentes injufti diftringendos, nec ullas redhibitiones aut illicitasoccafsooes requirendas, noftris nec futuris temporibus ingredi audeat, vel e* qux fuprà memorata funt penitus exigere pnriumat. Cedimus etiam eifdem Fràtribus juxtà ipfumMonafterium villas duas, qnatura hxc funt nomina. villa Signarii, *Sc* villa Addarii, cum omni integritate , ut ficut de exteris rebus proprietatem faciunt , ità de eifdem facete & onfuure vd difponere valeant- Et quicquid dc rebus pariari Monafterii fifcus fperat* poteft, totum nos pro xrerna remunerarioae patrato Monafterio concedimus, ut inalimoniapauperuin *Sc* ftipendia Monachorum ibidem Deo famulantium proficiat in augmentum. Et quandoquidem divmà vocatione fupradidus Abbas vel lucceflores eius de hac loce migraverint, quandiù ipfi Menaçai inter fetale* invenire potuerint qui ipfiunCoqgtegarioncm fecundum Regulam fandi Benedidi regere valeant, per hanc noftram audoritatem licennani habeant eligendi Abbates ; quatenus pro nobis *Sc* totius regni noftri à Deo nobis conrêfii ftabilitate jugiter Domini mderiuxdiam exorate deleAec. Et ut hxc audoritas à fidelibus fandx Dei Ecclefix *Sc* noftris verius credatur *Sc* diligentias confervetur, manu propria fubter firmavimus *Sc* anuli noftri impteuiooe (ignari julSmus. Signum Pippini Regis. Candidus Diaconus sd nccm Henariri

recognovit. Datum viu. Idus........anno **. impetti Drimini Ludovici fereniffuni Augtdb. A xii. regni noftri. Aâum Monafterio fanai Martialis iu Det nomine feliciter. Amen.

X L V.

Pÿpûu,Jt<fû *Aftiuuun», PrBctpnun* pre *M·-nafitri· fiuM Hibrü* m *Durttfi Caret#*·ntnfi.*

g, voMmuSs· Hde° "P Ippiiuis, gratü Dei » Rex Aquitanorum Si JL ergà loca divini» cultibus mancwata propter amorem Dei ejuique in eifdem locis fm famulantes beneficia opportuna largimur, prxmium nobis apud Deum «rem· retnuneranomi rependi non diffidimus. Idcircb noverit rigacins feu utilitas omnium Fidelium nofttocum tampnefenrium quàm A fututorum quia vir venerabilis Leonnius, Abba ex Monafterio fanâi Hilarii,quod eft fuum in pago Carcaflooenfe fuper rivum qui dicitur Leucus, conftruâum in honore fanâi Saturnini Marreris, ubi etiam pnediâus fandus Hilarius Cooufibr corpore reqmefcit, ad noftram accedens dementiam detulit obtutibus noftris quin danrauâocitarem Domini A genisoris noftri Lo dovici pid&mi Augufti, in qua contxnehamr infertum qualiter idem genitor nofter ipfum Monafterium ad deprecationem Prrdecettoris fui E-gidonis Abbatis fub fuo fufcepifTct mundeburdo vel defenfione, videlicet ut Monachi in eodem Monafterio commorantes cum omnibus rebus eorum quietè vivere abfque alicu/us infaftariooe licuiffot. Pro firmitatis namque ftudio poftuUvic ■obis prsdiâus Leonnius Aboa ur idem Monafterium cum cellulis fibi fubjeâis, qux nuncupantur Garelunos, A alia que nuncupatur fanâi Martini, *Sc* villam Juxta ipfam Monafterium qux vocatur Salas, ubt eft Ecclefia conftruâa in honore fanCkr Marix temper Virginis, quam Gifcafredus geniton noftro de fuo beneficio dedit & not eidem Monafterio cooccftimus, cum adjacentiis vd cerauniis pntdiâorum locorum, fub 00C· tta conftiruettmus defenfione A immonitaris mirione. Cujus precibus ob amorem Dei & reverentiam divini cultfts libenter aurem accommodare placuit, A hoc noftrx au&otitaris Pneceptum immunireris atque tmrioois gratia fieri decetnimns, perquam pnecipimns atque jubemus ut nullus Index publicus vd quilibet ex judiciaria poteftase iu Ecdsfias aut loca vd agros feu reliquas poftâfiooM pntdiâi Monafterii, quas moderno tempore juftè A rarionabiliret poffidet, vd que edam drinrepe in jure ipfius fanâi loci voluerit divina piatas augeri, ad caufas audiendas, vd freda exigenda, aut manfiones vd paretasfacietsdas, aut fideju&xes sollendoe, aut homines ipfius Mooafterii tam ingrnnos quàm A Cervos fuper terram ipfius commanentes iniuftè diftringendos, nec mias redibiriones aut illicitas occationes requirendas noftris A futuris temporibus ingredi audeat, vel ea qux fupsà memorata finit pcmtùs exigere pcefamat, A quicquid de rebus pruriri Monafterii fifcus fperare poterat, totum nes pro snetna reunmerauooe prsfato Monafterio concedimur, nt m afanonia pauperum A ftipeadia Momcborum ibidem Deo hmelinrinm perpetub proficiat in augmentum, fit quandoquidem divini vocarioee fupcadiâus Abba vel Succederes ejus de hac loce migraverint, quandiu ipfi Monachi inter fe calm invenire potuerint qui ipfam Congtegariooon fècuodùiu Ragulam fanas nenodiâi regere valeant,per hanc noftram auctoritatem A corifenfum bcentiam habeant eligendi Abbates ÿ quatenùs ipfbs Monachos, qui undem Deo rimulantur, pro nobis A conjuge ptoleque noftri arque ftatalitate totius regni noltri à Deo nobis coocefG ejufque demenriffimi miferatione per immenfiun confervendi Dixnini immenfam dementiam jugiter exorare deleâer. Hanc icaquè auâoricatem, ut pleniorem in Dei nomine obtineat vigorem, A i fidelibus fanâc Dei Ecclefix *Sc* noftra verius credatur A diligentius confervetur, manu propria fubter firmavimus A anuli noftri impreflione figuari juifimus.

X L V I.

Kxcxqrfar *cmmiuatimi* autnripio um *inter Flodigarium Efi/cepum And^aitnjtm (r Winntredun Militem fui Hluàwie» (r Hlrthrru Rcgihu.*

IN nomine Domini Dei A Saivaroiu uoftn Jefu Chrifti. Hludouvicus A Hlothanus,divuri ordinante Providcnni, Imperatores Augufti. Si ea qux fideles imperii noftri pro eorum opportumeatibus inter fe coumiucaveunr noftris *cootu*matr.us EJuihs, imperialem exercemus confuetu· dtnem, Ck hoc inpoftmodùm jute firmiflimo manfurum effe volumus. Idcirco noverit omnium fidelium noftrorum ptxfenrium fcilicet A futuro rum induftria quia dibâus filius nofter Auguftui Hlothanus umoluit manfuetudini noftrx quod Flodcgaiim Andegavenlis verbis Epifcopus pro communi utilitate A compendio nuperrime de quibufdam mancipiis cum quodam homine nomine Winnerado commutationem fecilTeu Dedit igitur perferiptus vir venerabilis Flodegarius, Anr^avtuhs urbis Epifcopus, patribus fxpediât Winneradide ratione Ecclefix lux fanâi Mauricii de villa nuncupata Chamberlsaco, in ipfa. cum confenfu Bcrtx, qux ipfam villam in beneficio habere videtur, mancipium nomine Aredium ad fuam proprium habendum. Et è contra m coinpenfauonehujus reideditiamdiâus Winneradus prrdiâo viro venerabili Flodegario Epifcopo ad partem prxfcriptx villxvel Domine Berne, que eodem tempore ipfam villam in beneficio habere videtut, de proprio fuo mancipia duo hia nominibus Reftaldum A Ermenaidum. Undè A duas commutationes peri tenore amferipeas ctambuique bonorum hominum robocatas illos peu manibus habere profefTus eft. Sed pro integre firmitate petiit ut iptas commutariones denub per noftrx manfuetudtnb Pruceprum plemus ctmfitmaremus. Cui petitiooi denegare noiuunusi rid ficut unicuique fidelium noftrorum *juftè puearium ^ri* nos illi concetfiilêA coafinnarfe m omnibus cognofute. Prccipientes ergo jubemus ut quicquid

An s»s-. Asdet»"· 1"

Xxxx a

MΠ juftè A rarionabiliur akeri cootuBt parti, XwL-fi per hanc nofttam safterirats· jure firmidfano retreat m o m pofidrot, * fame exindè quicquid elqprit Bt ur hxc audaritm noftn firmior habeatur A per fauna rexuoca mdiùscor»-fervetur, dearado noftro fubree fimttari jufimns.

Sinon Hladoviri fereniflûni imperatori*.

Meÿoanu* Notarii· ad vicem rridugufi recognovit *8i* fuMcripfit.

Mata vi. Kalendae.... anno Chrifto propifirio xv. hnperii Hludovici ferenUEnu Imperatori* A Hietari» vu. Indidione vu.

Adum Aquifgrani palatio regio in Dei nomine feliciter. Anien.

X L V 11.

*Precepum Pippini, Regii Aquitanorum, **it** ua-viiui ftnBi Martini Turonenju.*

L» tha». t.ilurio ùo· tti Mirttei Tuieocnfia

Pippins*,gratia Dei, Res Aquitanorum,omnibus Eptiœpis, Abbatibus, Comitibus, Domefticis, Vicani*, Centenariis, feu rdiquisFidelibus noftris, prxfenribus fcilicet & futuris. Notum fit quia concedimus Fridugife Abbati ex Monafterio fendi Martini, ubi ipfe pretiofus Confeifor corpore requiefeit, ut Monachi qui in Cormarico Monafterio, quod eft conftrudum in honore fandi Pauli Apuftoli, qui fub Regula fends Benedidi converfan videntur, licentiam haberent duas naves per Ligerim fluvium A Viennam & Garum & Ganagum A per diverfe flumina in regno Domino propitio noftro difeurrentu hùcillùcque propter necelfitates fuas dirigendi. Et id annuimus, ne ullum teloneum vd de (ale vel de ullis quibuflibet rebus in ullo omninb loco rodas regni noftri ipfi aut Comites eorum folvereaurdare debeant. Proptereà prxfentem audoritarem fieri juflimus, per quam Specialiter jubemus ut ntilliM ex vobis neque de juusoribus veftris ullo teloneo, vel pontauco, aut ripárico, five portatico, *Ctn* modiatico, vel pUntarico, aur laudariœ, five feiutarico, feu rêfpttarico, aat paftiooe, five occurfu, vel ollo cenfu, nec ulla redibirione, nec occabone* ullas ullarenù* de ipfis navibus exigere aut exadare ptxfumaris, fed ad ipfum fandum locum *6i* ad ipfos Fratre* in noftra eleemofyna proficiat in augmentis, quatinus melius diledet ipioj Monacho* pro nobis uxoreque noftri ac liberis noftri* vel ftabilitate regni noftri Dominum exorare. Et ut hxc audoritas firmior habeatur A meliùs confervetur, de annule noftro fubter juffimus tigillari.

Suabobes Diaconus ad vicem Ebroini recognovi.

Dat* v. Kai. Mart, anno xvm. Imperii Domini IAidoviciferenilEmiAugufti,A xvn. regni noftri.

Actum Aquifgrani palatio regio in Dei nomine feliciter. Ameu.

XLVIIIL

PhrctptMt Ludeviri Pii *dt Mttuftcrio JtaSi Aulne Plmuunfit,*

IN nooiine Domini Dei & Salvatori* noftri Jefu Chrifti Hludovion, divini ordinante pravidenda, Imperator Anguftu*. Si Sacerdotum cMvVic» ac fervorum Dei peonones, qua» nobu pro iuu neceflitatibus innotuerint, ad eItâum perducimus, non folùm confuctudincm regiam exercemus, vetùm etiam ad hearitudinem retributioni* profaturum confidimus. Proindè comperiar omnium Fidelium noftrorum induftria, prxfentiurfi*' fcilicet *de* futurorum, qualiter vir venerabili* Bernardus, Viennenfis tojefix Profui, veniens ad noftram ferenitatem detulit nobis aftrumenta carrarum per qux Anfetnundu* A conjunx fua Anfleubana *8c* filia eorum Remila vocabulo Eugenia Monafterium fandi Andrex fubterioris fancto Mauricio condonaverunt & tradiderunt, atque prxdidi conditores ob firmitatis ftudiutn fendo Leoniano confignaverunt, *A* fub poteftate A ordinatione..................Epifeopi Ecclefix Viennenfis A Succeflbrum illius unii adione omni tempore maneat. Infuper A Prxcepta piorum Regum oftendir Teudenci fcilicet A Guntranni, per qux ipfi fendo Mauricio confirmaverunt firmius ad habendum. Sod ptxdidus Bernardus Epifcopus retulit celiitumni noftrx ipfum Monafterium propter cupiditatem malorum hominum ab eadem Ecclefia fubftrsdum; Noe quoquè juftam immb rationabilem petitionem illius judicantes, reftituimus ipfutn Monafterium fendo Mauricio A Barnardo ilhu* loci Epifcopo per noftrx audotitati* Ptxceptum pro mercede A remedio animx noftrx atque totius imperii noftri emolumento, ut tam ipfe quàm Succeflores fui abfque cujufior contradidione ipfum Monafterium ordinent atquedifponant fecundùm voluntatem Dei A beari Mauocii ab hodierna die A deinceps, A fit fub immunitate noftra ficut A alix te* fendi Mauricü. Proripiente* ergi» jubemus ut nullus Judex publicus neque j—s—ri* potcfta* ad caufas audiendas, vel freda exigenda, aut manfiooes vel paratas feriendas, aut fidejuflbres tollendos, aut homines ejuldem Monafterii tam ingenuo* quàmque fervo*, qui fuper terram ipfau refidere videntur, diftnngendos, nec ullas redibirione* requirendas ullo unquàtn tempore ingredi audeat; A quicquid m-<k fifcus exadare poterit, totum pro xrerna renumeratione Ecclefix fendi Maunrii concedimus. Et ut hxc audoritas largitatis noftrx inviolabilem obtineat vigorem, manu propria fubtet firmavimus A anuu noftri imprefliooe fignari juifimu*.

Signum Hludovici fereniflimi Imperatoris.

Data V. Nonas Martia» anno Chnfto props* rio xvm. Domni Hludovici fereniflitm Augufti, Indidion· ix.

Adum Aquifgrani palatio regio in Deo nomine feliciter.

Helifachar recognovi.

XLIX

(r Attfituhuut , cujae KMÙ» JUktir m *Jiiferieri Prcctft·.*

«« eofeei

DOmnx filix Remilx & vocabulo Eugenix Anfetnundus *Sc* conjux dileâa met Anfieubana. Non habetur incognitum qualiter fuo nes Senatu nubili* Viennent* te* noftras nbique tradidimus , * *Sc* Monafterium , quod Deo vovimus ad fepulturam noftram , indè conftruere* in honore lantti Andre* Apoftoli, quod noc jam feceramus in honore fanâi Petri in bello campo fora* portam civitati*, *tc* tu infel de facultate noftra *tc fori** ofla Undarum Dei requiefcerent. Damus autem ad hoc opus integrum conilo hereditatis noftrx non longo à loco qui dicitur Mania t totum quod infrà vel tori* civitatem hereditario jure pofTcdimus, Ac quicquid ibi nobis obvenit Legibus , ut fandis femini* Monafterium ibi conftituas , & ex ordine vivant quo* fondu* Leonianus fando Monafterio urbi* noftrx inftituit, ubi foror noftra Eubona Abb.uilfo prxcft j cujus inftitutfooe nutrit· & ipfum altano matri* Viennesifis Ecclefix , licui nos vovifle non dubita* , inftrunstnti* factu abfque inora confignat, ut mater noftra Viennenfis Ecclefix indè noftra hem fiat. ConCgnamus tibi ad hoc opus omne* re* noftras illas , exceptas quas mata EcdetixAc fando Peno per teftaiuemum legavimus Ac illas qua» heredibus dimittimus, alia* tota* poteftad tux concedimus, rorum noftrum indè impica* , Ac Deo perfecta plux-te valeas. Ego Servilius jubente Domno meo Anfetnundo *tc* Domni meà Anfteubanà fcnpfi , roboravi , anno ix. regnante Domno Lorario,

L.

Prectptum LuÀavki Pii iMjerctcrii ds *vice ftei tuu*r EfMHu m Dictcefi Ktemtnfi.*

An. u·. E* eoucm Chanular. Iμ Ao μ β

IN nomine Domini Dei A: Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Hluduvicus,divini ordinante providentiâ. imperator Auguftus. Si etgà loca divini* cultibus mancipata ob amorem Des * corumque reverentiam beneficia opportuna largimur , id nobis peocaldubfo ad xtemx reuitanonis premia capeiend* profuturum liquido credimus. Iddrcb noram efle volumus eundis Fidelibus fandx Dei Eodefi* Ac noftri* ptxfentibu* fcilicet A· futuri* quia fpootanel voluutate adiens ferenitarem culmini* noftri vir dluftri* Abbo Comes, qei A vicum qui didntt Eppaoms , qui erat ex ratione fanâi Mauricii na Epifcupatu Vieimenti, ubi nunc audore Deo Bernardus Archiepifcopu* Prxful efle dinofeitur,beneficiario munere «s noftra krgiaone habebat, ubi étant etiam Ecclefix deftrudx A difcoupettx, quarum funt vocabula fanâi Andre* Apoftoli A fanâi Romani Martyris , preobtu quibus valuit noftram oblectavit dementiam....... quancnmcunqnè ipfo ibi ex henefirin. , ı Ecdefix fonâi Manricti Vsenncnfi* redderem**. Quod id------- Fidelium noftranun cnpofcat indnftria. Pro firmiori* verb ftudio, ne nocmaod fnprailiftui Abbo in fnpradiâo vico habebat, At noe ad ej«* deprecationem Créé diAo Bernardo Aschopifoopo immb ejus fond* fodi reddidimna. ReAoree eorum oerperabjure ecckfiaftfoo teun* arque po&derent , hos imperiale* apice· fieri juflimm , pet quo* dtcemimus atqoe Uncinuu nr ipfora vicum Ar resquas ibidem hadembs prefcriptu* Abbo habuit Ac ad eundem vicum atque ad eafdem Ecclefias, qu* ibi fuerant dicat* in honorem Ac ven*·rationem fandi Andre* Apoftoli *tc* fandi Romani Martyri*, pertineat, ità Redores fupranominat* fodss reneant aeque poffideant ficut exteras re* qu* ad fuptadidum Epifcopium pertinent . *tc* faciant exindè quicquid elegerint juta ecdcfiaftira. Et ut hxc audonta* confirmationi* noftt* per fututa tempora inviolabilem atque incoiivuliam obtineat firmitatem anuli noftri impreiConc lignari juffimus.

Durandus Diaconus ad vicem * Fridarii recognovit. * Ftidugi/·

Data v. Nonas Martia* anno Chrifto propitio xviii. imperii Domni Hludovici feienifEmi Augufti, Indidione viti.

Adum Aquifgrani palatio regio in Chrifti nomine feliciter. Arnen.

LL

Ker« *lurretie tc etifbu* fir *prtvilctüi Menefterii fcnSi Ameniiti* M *Diaccji fUcitc-*Xenji.

Ex ArvMvp Mornlter'l A Anw»' guibciun·

INn nomine fandx Ac individu* Trinitati*. Pippinns, Dei gratia, ficut Francorum ità A Aquitanorum Rex..—... imminet populorum ad quorum procuranoocm Dei providentia feftinare non diftulix, Ac ut mores hexninum emendaret, Ac que à falfis Catholicis deftru&a fuerant Monafteria reformaret, *tc* qux non flabant, Ac fui* hereditatibus amplificaret, A qux non fuerant in Det honore magnificè xdificaret, icet arripiens folutare. Quod defiderio Domino difponente ctxnplevit Ac adione. Qui cura itet ingraffus ad explendum divinum opus in laude Ac gloria Dei Patns &' Salvatori* noftri Jefu Chrifti ž darionc fandi S^iri.ûs procedentis à Patre Ac Filio, loca fandtuna vifitans honoranda , qu* aerranis opibus locupletando confolidat, Ac <1·* flabilia invenit muneribus *tc* exempli* flabiliora confirmat. Qua in re folerria pervigil ad complendum quod in corde pettradat fuum pcopouram , *tc* quod Dem annuit illi, illud fo ftudiofids obedite promifit, *tc* quibas refodit locis dona contulu plurima temporalia, A' admonendo codcftia italique defideno xftuarn ad beati Martyris fonds Antonini locum ob fuorum fuifragia Miniftrocum perfummè venerandum , qu» ejufilem Martyri» venerabile caput ibidem lumino honore repoli cum (ignis A' miraculis longé Istcque , dùm pius Rex adv enerit , A' tanta Martyri* patrocinia perpenfus fuerit folencr,eoin loco telidenscum Mag-

naribm fui Principal^* coafultut ob honorem A teveresxiam beari Martyri* Ausonia* *Be ad aá-* litati* fincentatem Abboriaaa qux ragaam men dicitur fandi Hodardi bead Anconini capiti A altari, quod in Dei honore A gkxiarequiefcit , & Clerici* prx&nabos A furari* inibi dqgenribas perpetuo dedit dono cum fait adjacendi* totam A ab integrum cum Abbate & Monachis dc mancipii* A cum omnibus pofte&onibus qux eo tempore qualiomqne modo ad eam Atmadam pertinete videbantur , aut qux in futuro Deo annuente largiente habebantur , talique vinculo donum hoc nexuit quod firmis A ifti* fecit deicribere litteris, annuli proprii fui figillo cxpreffit. Super hxc autem comti hanc donationem £ quia prxfumptoc cxdrerit aut ex fua progenie aut ex quorumdam infidelium , perperae cocteptioms /emenda pariatur , infuper & nodo excommunicationi* Archiepifcopi Btturkenfis fedis exteroramque Epifcoporum, qui ctun eo comitabantur, A pofteà cum Karolo Magno filio fi» , & cum Ludovico filii fui Karali.hlio plurimo* vixerit anno* , A cum ei* multa teftiœoma audoritati dederant , *8c* mendacia ad nihil redegerant, & veritatem fublimarunt,qnorum hk nomina deferipta tenentur. Hildebaldus, Ricolfu», Am, Wolfarius, Bemoinus, Laidradus,Johannes, Lheodulfiu, Jefle, Horto, Galgaudi* , iftorum excommunicaticœ damnentur, ut fuprà retulimus. Quam audoriratem focum* Karolus filius ejus qui dicitur Magnus, fimul A Ludovicus ejufdem Principi* filius, una fide parique voco fanxerunt *Bc* auderitate firmarunt. Et fi quid pofteà Ludovic·» Imperator A Auguftu* honoribus ampliavit beari Martyris Antonini conobium, fequenre* linent declarabunt. Udem religiofus Imperator tale exordium dedit. Notum fit omnibus prxfentibu* A furaris qubd ad deprecationem diledx conjugis noftrx Hermengardn , ut qooniim ejus fervi m villa qux dicitur Podolo* emptione aut eliquo jufto ingenio acquifierunr, magnis precibus poftulavit ut quod ipfi fervi dare nmenribu* Deum defiderabant ad cmnobium fandi Antonini noftri auctoritate firmaretur. Quod libenti animo , A ipfonun (pootaneâ voluntate fervorum , A noftrx conjugis Hertnengardis deprecatione, alfenfi devotione firmavit, *Bc* omnes res mobile* *Bc* immobile* cum omni integritate eunda, qux dileda noftra conjux in villa illa habere videtur, cum mancipiis prcsnifcui ferus, cum domibus, xdificiis, terris , vinei*, prati* , pafcuis, filvis, aquis, aquarumque decurfibm, A vias , & fepes, *Bc* omnia qux in. hia terris & aquis & filvis contineri videntur, psxdid» Monafterio & Congregarioni prxfenti *ic fourni* in noftra & noftrx conjugis elecmofyna damus, idobque percipimus cxsleftsque Decreto jubemus ut ab hodierna die ufquè in finem fisculi nullus ptxfiuitor infidelium exurgat qui pnedida omnia A qu* ad totam donationem pertinent abftrahere aut minuere pexfumat aur aliquod damnum facete A ingerere audeat ; fed audores in bono prxdidi Monafterii beati Antonini liberam habeant poteftatem. Hxc verb andorites largjtkxu* noftrx atque confirmationis ut pet futura tempora inviolabilem atque incorruptam obtineat firmitatem, manu proprii fiabser firmavimus A anuli noftri smprefioae Agnate derernimu*

L I L

Rrxcemm *Hhidayki haftratetb it JiAjtK*u Cututoi/M Meeri,*

IN nomine Dei A Salvatori* noftri Jefu Chrifti. Hludovicus, divini ordinante Providentia, Imperatoc Auguftu*. Si penrionibu* fervorum Dei juftis A rationabilibus divini cultus amore favemus« fupenri no* gradi muniri non diftidimus. Noverit ergb omnium Fidelium tam prxfcnrium fcilicet quàm futurorum foUertia qubd venerabilis Come* Rorigo nomine retulit terenitari noftrx qualiter quoddam coenobium in pago Andegavo in loco qui dicitur Glannafblium, fitum fuper fluvium Ligtrim, quo venerabile corpus fandi Mauri, partis Beneoidi Difcipuli, jacet humaram, ubi olim ipfe Deo diledus cum fibi fubjcdi* multis Fratribus fub fanda Regula deguir, deftnidum iuvenien*, ammonirione divini commora* , ob redemptionem fux animx, eundem locum cum fua conjuge Bilechild* aflumpeo Ipbore reftaurare & ad priftinutn ftanun pro poffe teftiraere curaret. Poftmodùm verb venerabilem Abbatem Engilbbrtum coenobii Fodâtenfis evocavit, eidemque & fibi fubjcdis Fratribus commifir ut religio mularis de divinis , ficut dudùm, perpetub coolervaretur. Hi* ergb iti nobis patendis, exhortatus eft magnitudini* noftrx excellendam ut ipfum locum fub noftra fufeipere dignaremur defenfione *Bc* immunitatis tuitione, Aquemadmodftm exteri Abbate* Monachorum per imperium nobis divinité* conceffum confitrunc, ità A illum cum Abbate A Monachi* *9c* rebus vel hominibus eidem Monafterio juftè fubjedia confiftere faceremus, A per noftro* imperiale* apice* Abbati jamdido Fodâtenfis coenobii cundifque ejus fuccefloribus providentiam A dominationem atque fubje&ionem, ne à regularis ordinis tramite ampliù* decidat , habere concederemus. Cujus petitionem, quia rationabilem tmmb Deo amabilem efle cognovimus , libenter fufeepimus, A ficut petiit, iri A cooceffimu*. Volumus ergb ut prxdidut Abba five Redores fupradidi Mooafterii atque Fratre* Deo devoti ipfius loci ipfum locum , de quo ratio agitur, videlicet Glanna , perpetub habeant, teneant, atque pqdideanr, A gubernent, magnamque providentiam femper de eodem loco habeant, innandam fux fbliicitudinis tam loco quam Congregauoni vigilanti curam omnibus adhibeant. Tales auoou ibidem pexnonam Provi/brcs atque Reàora», Maeiftros A rapofito* , quorum nutu atque di^ofitione eunda fecundum Dei voluntatem atque fecundùm Regulam fandi Benedidi interim A externhpot&iaatur , A ad modum A fimiliradinem Foflaranfis Monafterii Chrifto Deo devoté famulentur , A in omnibus eam fodantur formam ut eundi* peculiaribus poftpcfiri* juxtà «aditionem apeoolicam eunda poffideant commuuia , ut fibi uhinmmmaacur perpetuam adquircrc ,

MQM fieupet JoMMMtSMM, gubeenarimü.
•Xn «mtn Abba» fobjiaann» ac ohedieoteo «■iftara. Et quoniam in frai didekx» Eoftàtanfi Min aûiwtam, abîma «a qui Sbi ia Cbrifto aMiitaoc, aailaa cooraetudmem aut tedibicio-ism roqéfrare aifi iqjuftè valet, iafimili rarione eundem locum cctnaMndamaa perfiAcra. Cunda MMoi qua nunc habere aofeunmr, wl dciurop· feAè adquirerepoeeriM, fub noftradeirafioaedc unnuurâaris tuitione perfiftant. Et jubatus· atone modis oansibu» deoernimns ut nullus nobis DKceflôr, 00a Ras, aoa Epifcopu·, non Aechidiacouua, non Coma· » aoa Judex publicus , vd quilibet «a judiciaria powftare, quicquid ex bu que ipfius iod font vd firetint ia fua domination· rédigera pcefumat, nue ia Eccdcfiaa •ut loca vd agros fou tdiquaa pofiêCoMt paedidi Monafterii, quas modem· rerapari juftè de nrionabilitarpoffidate videtur ia quibudibet papa de «tnaonjs» quicquid ibidem propret divinum amorem cooiaasm fuit, quxqua enam drincepain jute infins fondi Iod vôhietudivines pietas augeri, ad outfits attdieodas, vd fred* exigenda, eut maafinart vd paratas foetendas, «ut fidejuflôees toUendos , nec homines infins loci tam ingenuos quàm & fervas , qui fuper terram ip6as refidere videntur , injnfte diftnngendos, nec ullas redibitiooes aut infideas occationes requirendas, dio unquam tempore ingredi audeat › vd ea que fimi memomta font peoitùs exigere pntfanat. Qincqmd astem de rebus priafim Monafterii fifcus fpeme poterat t totum not pro nema remunerarian· ipfi loco concedimus , ut perennis temporibus In alimoniam pauperum & ftipendium Monachorum ibidem Deo fiuMulaadiun Mofidat in engmtnmm, dc femper babeat defendants noftte regalis libertatem ubique militari fervido, à quo eundem locum «bfolvioius per omnia. Et quandoquidem divini vocation· mpredidus Abbas Eam&ertus vd fucreffores dus at› bac luce nrigravennt, ilia qui fubftitntus merit ei 1 eandem poteftatem ic UocninaticsMm pofiidcat quam A Prxdecadoc fans, dùm visit, habuit.Pneapienteseid›aoc«xitxmus atque confirmamus ut nullus judex, xxxi Imperatot, non Rex, non Epifcopus, non Comes, aut judiciaria poreftas hoc noms excellentis Prrcepcum aodeat violare ; fed, hâc viA andoritate , ficut fua voberit ada effe firma & ftabilia, ha & liocnoftrum finant faâummanere inviolatum J itd viddicat ut fub bac ratione dux confcnbancur membrane uno tenore, ur una fob theca fendi Mauri habeatur, dc altera iprxdido Abbate Engilbeno in Foffataufi cceno-bso confervetur. Si quis autem infimus &r Deo contraires foerit , qui hoc noftut audocitaria Pocceptum dolare pmfompfetir, à liminibus fandx Dai Ecdefie expullus, & ab omnibas Epifcopis curias Gallic ocomoMMiicarae, à crete Chrifti Fidelium fit fitgtegatus , dc cum Caipha *c Pilam, Juda quoque traditore Dtrntni, poenas menus fiiftineat, atque cum principe Demonioram fodem gehennalem, cum à corpore ejus anima exserit , fibi paratam inveniat. Uc ergo hxc audoritas obtineat firmitatem per fecula ' indufttu hujufinodi manu firmantes proprii . eam ansdo noftro jaftunus figillari.

vdûm

Signum Htadovid Imperatoris.

Gmnms Notarim ad vseem Hugoms recognovit.

Data Vin. KaL Sqmmbr. anno Chrifto oropirio imperii Domini titadovid fisrenifimi impetaroris XX Indidsooe xu

Adum Aqulftram palatio regio m Dei noattina felidtre. Arnen.

LUI.

Prectprem *Lifarii Imperareris pre* Mrere/fo* *ru fan&t Chrifline.*

IN notnine Domini noftri Jefu Chrifti Dei «eernLHIocharius, divini ordinante Provideo-td, Imperator Augaftus. Cùm petitionibus fervoram Dei |eftis & tarionabiubus divini cultûs amore fovemus t foperni muneris donum nobis à Domino impertin credimus. Iddrtà notum efle volumus omnibus Fidelibus fanâc Dei Ecdefie noftrifque potientibus firilicet dc foturis quia Petras vir venerabilis, Abbas ex Monafterio unâ* Cbrittin*, quod À firom prupè villam noftram OUoonam, obtulit obtutibus noftris auâoritarem immunitatis Domni dc avi noftii Karoli bone metnorir fetuniftimi Regis, dc genitoris noftri HIodovici, in qua conriaabatuc infertum , ipfom pnsdidum Munafterinm cusu omnibus rebus lc hominibus que tam donatione Regum Rapnaransque quàm etiam reliquorum Deum timentium hominum idem Mouafterium eo tempore légitimé poffidebat, fuo munimine confticutre fecerat, dc ejus auâoritate immunireris he&eaùsab inquietudine ludidarjepoteftaris idem munitum atque defimunun fuxMcr Monafterium. Sed pro firmitatis ffodio poftuiavir idem Petrus Abba ur paterne auAoritan noftram quoquè fopvradjicetesMts audoricatcm. Cujua precuMs 00 divini culrûs «morent dc venerationem ipfinafiusftilodadfimfiim ptxbcntes, hanc eudoacatem imseenicaris noftte eidem Mcoriterio fieri jtrifimus ; per quam prmripimus arque jubemus ut meoMtcamm Monafrerium, rem omnibus rebus dc hommibus adfo patfteiti tempore juftè dc legxlkar pertinentibus vel afficientibus, fob immunitatis noftte defenfiimc modis omnibue confiftat, dc nullus Judex publicus vd quiftibet ex judiciaria poreftate in Ecclcfias aut villas, vdeunaa,loca vel agros, feu reliquaspoffef&onas memorari Moaafteni, quas moderno tempore juftè dc legalirer poftidet m quibuftibet prata vd territorii· tnfol ditionem Imperii noftri, vaquedeiacep· in jure ipfius fandi loci voluerit divina pietas augere, ad caulas audiendas t vd freda exigenda , aut manfiunra vd paratae foceadas, aut fideijufloces toUestdos, ant homines ipfius Monafterii diffringendos, nec ullas redhimtxxtes aut illicitas occafiones requirendas, noftris faturiique temporibus ingredi audent, vd ea que fupcà memorata funt paucus exigere perfoiuat, fed liceat mesnorato Abbati ejulquenicceftoribus res paedidi Manaftarii. cum oautibue qux poftidet, ficuc ia Prrcepco Domni dc geni-

**. (Saisie^

«Mit noftri continet*, fife tmmnnkarn noftr* defeniiooe quie*o ordu* poflidere 8c *ftrofiJe-4irer patera imperio j gnarinfr Congregationem ibidem Dao fenmlanrem mo nobu 8c omjuge ■praUqM noftra ««l pro ftabdinte mans Impeoi noftri 1 Dbo nobiscooceffi aeque oouferva ndi feriter Domini mifericordiam exorare deisflM. *t tn h«c aufeoritas noftris furarilque tinipari-bus valeat inconvulfii manete, mana propci* fubter firatavimus, 4r anuji noftri impreffioo· fignari jufimras.

Signum Hlothata ptifimi Augufti.

Draramtraa Subdiaconus Ptocooo tariiu ad vicam « Egihnari recognovi. • MBanri

Damm pridiè Nonas Februarii anno Chrifto propitio impart» Dotnnt Hkxhaiü, pii Imperatori*, xv. Indidiooe priori.

AOum Oiiooa paLtk· regio in Dai nomine feliciter, Aman.

LI V.

PriviïdgMHt Ksreli Refit,fiti Ludctici o-*tceii,pn Mtûfari» Micitcnfi*

|a./|gk mUrio Mp· TN nomine fimâ* 8c individue Innuatis. KaA ro*u* › · Aex. Nocum igitur elfe vo› lumus omnibus fende Dei Ecdcfic noftriique FtdeUbui quia Pern»», Miciacenfis loci venerabilis Abbas, detulit nobis Pcxoeptum Domni A genitoris noftri fereniffimi laukwici Augufti » in quo continetur quod ifdeni genieoc nofter eidem teli» gtoi'o loco, qui eft in honore i'anâi Maximini vonfeflotis Chrifti, 8c vocatur Miciacus, tree naves per diverts Imperii fui flumina pro nccvl'-fitanbus ipfius Ecdelia fle Monachorum in eodem loco Doo fervientium diicurrentet per ipfum fuum Pnrceptum confirmaflec, 8c abomai mcali cehfu in fua deemofyna immunes fecifièt, fimi-luM & do cam* 8c de fiusgmariieuMmorari loci vel Monachorum ibidcmDeofamnlanriumA do diverfe negotiis qne in villulis ipfee loci hunt, necuon 8c do omni commetciu, andècunqcM fifeus cclcneum exigera porerar, enuflec. Noftram quoquè demeeriam idem venerabdis Petruecum Monachis fife fiipplicirer flagitavit at Pattis nortri feftum mifetscocdie opere plenum pet hoc noftnt anâoritatis coufemaramus PksKeocum. Cujo» peririoni ob anunz noftne felucem libenter annuimti*, 8c ad precem ejus cited eandem locum bee noftne auâocûatu Perceptum facti decrevimus, per quod omninb jubenuM axque •occipimus ut netnoFidtafem noftaoramaecquife uhM exactor judiciarie poeeftaris de «arris vel feugmaxus feu in nllis ejus fiiper quibwflibrt negotiis feâis, vel eriam do quocuaque alio commercio, undecunque jus fifei reloaeum exigera poteft, ullam teloneum accipera vol exigere przfumat. Naves veto ire*, que five per fluvium luseris five pM estera flumina regni noftri ob utuitatem 8c nereffiiisum ipfius loci difcurrunr, ad quafeunque evinces, caftella, aut portus. aut esetera loca acceflum habuerint, nullus ex eis aut ab hominibus qui eas ptzvidcnt, ullam teloneum, aut ripaiicum, aux potuacMtm (aur purtaricum, «m felutaricmn, a* cefprtaaicum, aut oenancum, aat laudaricum, aut cravaticum, aat pulveraticum, aat ullum occurfmn, vel ullam renfan, vel ullam ludibicionem, vel «■neta quaemanerari longum eft accipera vd exigere audent. Sed licitam fe abfique ulla alicujos contrarietace illicita vd deeanriom per hanc nofe «ram auâoritatem naves tres, fle homines qui eas przvidese debent, cum fequudefetunt, per universiim regnum noftram libéré aeque feeuxè ire 8c radire. Et fi aliquas moras in quolwec loco fecerint, 4ut aliquid mercari fueriacaut vendiderint, nihil abris proreta, ut didam eft, exigetur. Hsx igitut auctontas uc demoram in Dri nomine obtineat vigorem. fle iridrithus noftris certiuscredatur dc di&gearita conferveret, anuli noftri immeflioно fubret figillari juflimus. Data menfe Odobris anno primo regnante Karolo lUge.

L V.

/rztsprinn Karrii Argu *dc* dme *faSc Att>>nl. Fideli Heftit fcert»d»ne renue de dominiefitt-rmt in* Cereiraru *Btfcanft.* in pagtlle fui dirixar *OtUitfiui Saxenice tidcjf, viUu ttcrdrc* tot emmiiu*ficu uuegrueiibiu.*

IN nomine fandx fle individua Trinitatis. Kirolus, gtaul Dei, Rex. Rogalis celficudinis luurioM^ moris eft lidelesfuos donis multiplicibus bonorare atque fublimare. Proindè morem parentum Regum videlicet Ps rdeceflôrum noftrorum fequentes, libuit ccthredini noftrx quendam Fidelem noftrum, Atcoacm nomine, dc quibufdam rebus noftne ptopriecaA honorare atque in ejus juris poteftatem bberalitarisDofturgrauiconferre, kkiu-b noverit experientia atque induftria omnium Fidelium nomorum tam potientium quàm fle futoroiumquia concedimus eidem fideli noftro Attoni ad proprium quaidam te* juris noftri litas in Comitatu Bajocalioie, in pegello qui dicitur Odingua Saxonis, id eft, vuiam nomine Heidram cumomnibus filis illregryaribusA mancipiis utriuique fexus, quamGtindadierComesavo noftro Karolo Imperatore per fuam epiftolam confirmavit habere. Et in altero loco in pnrdsdoCotni rare Bajocafiao, in vilia nuncupata Eberenneio, quantamcunque fupeataxara* Guodacher Comes ioidem vifus raie habere, cum mancipiis ibidem commanentibus vel pemnentiis. Nccnon fle villa Funtanido, quanramcuuque Goda femina inibi habere dinolcitur, 8c noAra videtur efle poflef-fio, tam in mancipiis quàm eriam fle in aliis robus. Supradidas res cum omni integritate vel *n*-tum. eppendifiia memorato pnrdidoque fideli nofteo Attoni ad proprium per nane noftne auftor›ratis confqriprionetn concedimus fle de noftro jureinjusac poteftatem illius fellcmni donatione transferimus, it* videlicet ut quieqaid ab hodierna die fle tempore eundè pro fna utilitate atque commoditate jure proprietario facere decreverit, liberam fle firmiffimam in omnibus habeat poref tarem faciendi tam donandi quàm vendendi vel oriam heredibus fuis relinquendi. Et ut hujus carae Lugidonifl

saaAocitas uerperaam
------- ·« Ai. . —
fcmavimus, Ac deaanio noftro figillari juffimm.
Signum Kaeoii gloriofifimi Reps.
Deocmarus Notarius ad vicem Bludovici t·-cognrm.
Data Uns Novembris Indiâaoo· vi. anoo iV.

civirate in
Dnoooua*

L V I.

Practptwa LtAarii haperatarù praAfibatn, Arducrftf Pitnatafi» ta àt bautû acft-enluuÀetfaitJUtatrtjafitjrafit» ralaxtatù arbitria»

Jfâe «tetevicu· *vo4«U-tionÛMU- * aovtrit.

IN nomine Domini noftri Jefu Chrifti Dû sterni. Lochanus, divina ordinante Prossdentiâ, Imperator Anguftus. Dignurnoft ut Imperialis ûdiluniru procerum inoram * fublimiras tantO benignius ac libentiàa annuat *tc* annuendo sdim* pleat quantb viderit ac noverit in fuis obfequtis perfiftere efficace*. Idcitcb * omnium Fidelium undx Dei Ecdefi* ac noftrorum potientium Videlicet Ac futurorum follertia quia Agilmara*, fandx Vsennenfis Ecdefix vocatus Archiepifcopu*, Ac facri palatii noftri Arducanceliarius, noftram petiit excellentiam ut omnes rei quas de parem* vel materna et evenerunt hereditate, ve. eas quas ipfe per diverfa loca quocunque ingenio juftè Ac légalités adqoififlè dinoldrur, lira Ac iüas quas, Deo opitulante, fuite, *8c* légaliseradqeirere potuerit cam per vindstionem val concambium *Itu* per donationem aliquam, per Prxceptum nottne immunitatis illi lanciremns habendas. Cujus precibus propret * devodfhmum libenter annuentes, hoc noftrx immunitatis Pntceptum ei 6en decrevimus, per quod omne* res fua* illi lahcitmts, modifiais* omnibus confirmamus, qux ei, ficut fuprà diâum eft » de paternavel materna he radicat* advenientes, inqusbuffiber pagis & locis <fero<Jc-

donationem Regem, vel per venditionem atqoc camcambiom, fiu per aliquam douationeni adqui> ûfie dtnofiâan, ut abfque alicuius coorradidione vel refragatione quieto eas ipfe ac pacifico jure pofideet, Ac cuicunque voloent derelinquat, <*k taao* hominum neque cu|ufiquam poteftatis périma ullo unquim us tempore de omnibus rebus fuis vel hominibus, liberis lolicet sc fervis, qui fuper tertam ipfiuseommaneta videntur, aliquam illi inferre pruiumat coorrarietarem vel inquierudineai; fed luxat ei cum ipfis rebus vel hominibus, ficut fuprà diâum eft. fub noftrx immunLtatis tuitione ac mundoburdo quietè vivere ac pacibcè refidere. Si verb aliqux querimoni* adverfus homines fuos liberos Ac fervo* orte fuerint, qu* abfque gravi ituquoque difpendio nequeant diffiniri, jubemus ut antè noftram ufquè fufpendarar poefentiam, quarinù* ibi juxtà legis ordinem finitivam aonptant fèneenuam. Et quicunque cootxà hoc noftrx imnuanitads Prxcrptun» ----- aliquid ageye lentaverit, vel illud violare spferit, Mai fit eandem immunitatem

atque immunitacis Pcecepdo inviolabilem atque inconvidiâm obrihear firmitatem, manu proprii fubter illud Armavimus Ac anuli noftri impreflione affignari juffimus.
Signum Hlotlian ferenlffimi Augufti.
Ercamboldus fiocarisu ad vicem Agilmari recognovi.
Data xi. KaL Novemb. anno Chrifto propitio Imperii. Domni Lotharii, pi* imperatoris, ia Italia xxiv. Ac in Francia nu. Indi&one vu
Actum Aquifgram palatio regio m Dei nomi nefaliacer. Arnen.

Prattptna Laduuii laiparatarit fu canpnaait Ectltjia Kouutft ia vdla Telien».

IN nomine Domini noftri Jefu Chrifti Dei sterni. Hlotharius, divini ordinante providen* tii, Imperator Auguftus. Dignum eft ut ergà loca divinis cultibus mancipata munificenti* noftrx conferamus largitatem, ut Ac anteriorum fequainur morem Imperatorum, atquepropenfiùs Dsi nos credimus ope fulciri Ac ad prslentem gloriofins tranfigendam profperitatem Ac ad futuram fiaiicifts obtinendam beatitudinem, fi debitam circi Ecdefias ibllicitudinem gerimus. Idcircb noverit omnium Fidelium fsnd* Dei Ecclclix ac noftrorum tam prrfenrium quàm Ac futurorum induftria, quia Agilmarus, venerabilis lands Viennenfis Ecdefix vocatus Archiepilcopas, Ac facri palatii notai Arducanceliarius, noftrx innoeuitferenitati qualiter tempore pnedccefibctun inorum quxdam villa qux nuncupatur Tolianus à fede fibi commilfa fnbtrada fuerat. Undè ifdem Agilmaras noitram petiit excellentiam at ToliantmsEcdefi* Viennenfi, cui ipfe Deo audorepexfidet, Ac *conf*truda habetur in hooorebeati Mauricii, Martyria Chrifti, per noftrx anâoritatis Prxcepcum redderemus atque confirmaremus. Cujus peririoni aftenlum prxbenres, hos fublimitatis noftue Apice* decrevimus fieri, per quo* memoraram villam cum omnibus appendiciis fins confiftemcm in pago Tolianenfe pnefatx fanû* Viennenfi Ecdefix uncimus modifque omnibus confirmamur, ut tam noftnsquàmque iucceflônim noftrorumtemporibus in dominationeacpoteftateejafilemAgpluari ac fuccetforum fuornm pennaneut, at quic|uid ad utilitatem ejufdem Ecdetue facete dect»rerint, liberam in omnibus per hanc noftram auctoritatem habeant poteftatem faciendi abfque alicujus contradidione vel repetition· feu qualibet refragatione. Et at hsec noftnt largitiomi atque confirmationis audoritas inviolabilem arque incunvullam obtineat firmitatem. menu ptopnâ fubter firmavimus & anuli noftri impreifioneadr fignari juftitnus. An.***,
Signum Hkxbaiii feftuiffimi Augufti.

Etcamboldu* Notarius ad vicem Agilmari recognovi.

Dau xu KaL Novembris anno Chrifto propitio Imperii Domni Hlocharii, nd Imperatoris, in Italia xxnn.ftt in Francia un. Indkbone vt.

Adum Aquiigtani palatio regio in Dei notni•M féliciter. Amen.

LVIIL

Cetmmtutie rerem ùtnr Erdümbelclum Cernuem Er *eirefiegnum.*

Ta ἠχ&η Chanula- "®·

A Ntiqua Legum ratio & Majorum vetus proxxmulgavit auctoritas ut pro incertum vitae humane tempus mottifque cafq*, qaditionvs, venditiones, & commutationes invicem tactos, datas, 8c acceptas ob firmitatis indicium Lutetis commendatas ad poftenim notitiam. Hoc igitur exemplo muniti Regumqne conftituta fetvantes vir illuftris Erchimbaldus Comes & ab alia parte Areftagnus venerabilis vir * inter lé commutationem fidam legitime fecundum mutuum conventum & opportunitatem utriufque loci prxfeotibus Litteris indiderunt. Pcxfarus Erchimbaldus donat arque commutat partibus jamdidi Areftagni Sc uxoris fux Gimbergx res de comitatu V iennenfe pertinentes ad Ecclefiam * Martyris. In quam donationem revereutiftimus Pater Agilmarus, ejufdem Ecclefix vocatas Atrhiepifcepu^ dericufque confentiant. Ipfx verb res confidunt in pago Viennenfe, in agro Ananocenfe, in loco qui vocatur Argentans, & eft ibi Bafilica una in honore fanda Marix conftruda, Sc uni cum Presbyteratu. Et habentur in ipfo territorio mentione* iv. cum molendino uno. De terra culta funt ibiaaodiadascLXx. prata undè pofliint educi fenum ||ilvx ex parte infruduofx &r ex parte firudifecx, undè potiunt (aginari potei viginti. Et hxc cnnfta ex omni parte terra ipfius Aleftagni. Quicquid etenim de prxferiptis rebus fupraferipta terminatio circumdat, per prxfentem (cripturam antè nominatus Comes Arcbimbol·· dus Areftagni commutat ad jus proprietatis. ut es hac die poteftatem habeant donandi, vendendi, commutandi t vel quicquid indè facere voluerint, pro ftabilitare fruantut tam ipfi quhn herede* eorum. Similiter ad vicem donat atque commutat Areftagnus drjam dida urbe eju* * Erchimboldi Comitis Sc uctofadx Ecclefix beati Maurki res fux proprietatis in eodem pago Vienenfe, in agro Roionenfe, in villa me * Bafilicam unam cum Presbyteratu in honore fandi Bardulfi conftrudam, dr ex alia Bafilica fandi Petri dc Presbyteratu 1111. portionem & manfiones ini. dc vineas undè procedunt vini mod. ecLxx. terram cultam in modiadas ui. pratum undè exit feani carrada * Sc quicquid in hac villa fuir vifiu pofledifle, paedido Comiti fédâ commutatione transfundit, ut ipfe Sc fuccetibres ejus poteftate orantor ficut extera beneficia. Volumus autem Sc conftituimus ut hxc commutatio inter noafeda omni tempore permanear, cum ftipularrone fubnixa. Adum Vienna publicè. Ego in Dei nomine Edeaus Diaconus hanc commuarionem feripfi datavi nu Nenas Apriles anno sut. Manama Domino noftro Lothario Imperator·, Indidione vu. Agihnarus, vocatus Aldus· pifeôpat,hanc commutationem celegi. In Chrifti nomma EtchimbaldiM Coma· oommucatiooem À me fa&am recognovi & manu proprü tignavi. S. Sigenus. A Wsnunmu. S. Sicbaidus Abbas. S. Hcnnunbodns. &. Aldulfus. S. Eriulfus Cborepifœpu*. S. Amulfiss S. Balcberiu*. S. Severus Presbytes. S. Nabatalis Presbyter.

is I X.

Prercepcum Ktroli Ctlvi pr» fuibufcUn» Hifptnu.

IN nomine fandx & individua Trinitatis, Karelus, gratia Dei Rex. Cùm clamoribus pauperum aurem celiitudinis noftrx accommodantes benignum atienfum praebemus * Idcircb notum lit omnibus fandx Dri Ecclefix Fidelibus Sc ooftris prxfentibus arauc futuris quia quidam Hifpani in comitatu Biterrenfi confidentes, ac in noftrx proprietatisptxdiis commanentes, id eft. Ranenurus,& Hanfemundus Presbyter, Aurifolio, Elias mirabilis, Presbyter Cicila, dùm obfideremus Tolofam, Sc moraremur in Monafterio fen&i Saruntini, adeuntes ferenitatis noftrx faftigia, innotuerant manfisetudini noftrx qdaliter Udericus & Petrus feu Emenfilus Sc quamplures coram propinqui, Sc progenitores eorum confugerim in villis qux dicuntur Afpirianus Sc Albimanu*, Sc eu juftè tenerent Sc proprietario jure. Quas fiquidem aprifiones prxfacorutn Hif panonim progenitores per licentiam feu concef fionem avi noftri Karoli, ac poft obitum illius. Eris noftri Auguftí Ludovici, ex deferri re habitabiles frugumque uberes proprio fecerunt. Quam denique rationem, de mote regali, Fidelibus noftris venerabilibus, hoc eft, Notem Archiepifcopo, necnondr Elmcrado facti palatii noftri Cofttiti, Suniefrido etiam Marcbioni, Sc Suniario Comiti, diverfiiqne Nobilibus noftri*, commodi* inveftigare decrevimus Scc. Jubemus ut ab hodierna die Sc tempora nullum hominum liceat eifdcm Hifpani* poftericatique eorum, Sc ipfis qui pofted ad cotum fidem venient, aliquo die cum di&is aprifionibus five hereditatibus, id eft, de domibus, vineis, terris, hortis in prxfctiptis villi*oonfiftentftra* aliquam inferni calumniam aut ullam facere contradidionem j fed fictif À progenitoribus magnifque Imperatoribus parentibus eorum conflat e(fe concettum, id ipu Sc filii filiorum fisorum ufquè in feculum cum omni fecuritate ipfas re* teneant atque polfideant, Sc fub munburdo noftrx defenfioni* contri omnium infëftationem femper confiftant. Sed fi etiam ex ipfis aliqui* abfque filii* & nepotibus mortuu* fuerit, volumus, atque per hanc noftram audoritarem concedimus ut exdem res proximioribus fui* parentibus revertantur, licentiamque inter fe vendendi Sc concambiandi pleniflìinè habeanr. Hxc autem magusficencix noftrx audoritas ut

fcffisr ßncam.

me'iocem femper obrinmc vigorom, *In* anulo sk At o fiibcec jaffimos figillari.

Deomarius Nocarius ad vicana Ludovici recognovit.

Data XIV. KaL Junii IndiAione vu. anno it . regnant· Karolo gloriofe Rem, in Monafterio fenâi Saturnini, dftm obfideretur Tolofe, in Dat nomina feliciter. Amen.

L X.

Pr/tctfivn Ktrtli Celvi pro Ttodtfrci· filio Jtmu.

b An. *M Archies^ *tori* 'loaeuiM.

TN nomine land* *8e* individu* Trinitatis. Fideliam noftrorum petitunubas benignam commodamus aflcnfum , exercemus coafuettodinam, dc boc poftmodum jure firmiifimo manfuram efle volumus. Idcirob noram fit amnibus fenA* Dei EcdefixFidelibus & noftris pcxfentibas atque fatu* ris quia quidam fidelium noftrorum raeni Septimani* Vaflos nofter, nomine Teodtfroans, noircis obtulit obturibos audoritatem avi noftri Karoli , qui continebatur qualiter patri fiso, nomine Johanni, prxfcriptus bonx memorix avus nofter Karolus concéderai villarem ad laborandum qui vocatur Fontes, cum omni fua integritate, & quantumcunque ille in Fontejoncofii de herni vaftitate traxit cum fuis hominibus. Oftendit etiam nobis epiftolam Domni dc genitoris noftri Hludouvici piiflimi Augufti ad Sturtmonem Comitem direAam ut ptxdidam villam, id eft Fontes, memoraro Jonanni abfque ullo cenfu dc inquietodine habere dimitteret. Propter quam epiftolam avos nofter Karolus, ut in fua auAoritate continetur, illi fieri jullit hoc. Undè dc paedidus Fidelis nofter noftram deprecatus eft mifericordiam ut nos dénué ptxdidam villam , quemadmodùm Domnus avus nofter Auguftus ac lereniifimus Auguftus genitor nofter patri fuo per eorum litteras confirmaverant, nos dénué illi cum fua integritate vel termino confirmare dignaremur. Quapropter dc has litteras noftras illi fieri juflimus ; per quas volumus atque firmamus ut paedidus qui moderno habet fidelis nofter Teodeftedus Crpedi&am villam Fontes perpetuo tenere, habere, dc abfque ullius inquietudine poflidere. Et condono tioi quid pater tuus aut Wiliminis vunculus tuus aut hommes illorum in villa Fontcjoncofii habueruntper aprifione euhum vel incultum— tu fecifti live feceris cum homines tuos, abfque paratas aut veredos, & habeas, necnon poftentas tua, abfque cenfu. Et ut lute audoriras confirmationis noftra firma valeat permanere, de anulo noftro fubret eam juflimus figillari.

Jonas Diaconus ad vicem Hludouvici recognovit A,- fubferipfit.

Data Non. Jun. anno *itu.* Indidione vn. regnante Karolo gloriobllimo Rege.

Adum in Monafterio fandi Saturnini propè TotoCi in Dei nominc iciutter. Amen.

Tess. ZZ

L X I.

1mm olfed *fn MentfitrufiutSn Guin in Di*-ctfi UrpUtnfi.*

IN nomine fanAx de individu* Trinitatis. Karolus, graril Dei, Rex. Si illius amore cujus munere exteris mortalibus perlati fumus, *pe·* titionibus fervorum Dei jaftsa de rationabiliDus annuimus, dc loca divino famulatui confecrata congruis munificents* noftrx beneficiis ad divinum cultum uberiùs exequendum opem ferimus, pcxmium nos ἐ Domino remunerari fideliter credimus. Igitur notum efle volumus cunâu fanâx Dei Ecdefix fidelibus & noftris prxfentibus atque faturis quia Geila, venerabilis Abba ex Monafterio quod dicitur fanda Grata, quod eft fitum fuper fluvium Bofegia, conftraâumliquident in honore fenâ* Dei genitricis Mari*, nof· tris obtulit obtutibus aoAoriurem Domni A- genitoris noftri Hludouvici fereniflimi Augufti, qua continebatur qualiter prxdiéhim Monafterium , cum cellula fibs fubjeda, qux dicoui S.Fru<ftuoli, dc villa qu* dicitur Serras , cum fuo terminio , Pofledonuis Epifcopus de heremi vaftitate ad culturam frugum perduxiflet. Et pofttnodùm veniens in memorati genitoris noftri ptzfentiam, prxdktutn Monafterium contulit ut fub defenfione arque Mundcburdo piiffimi genitoris noftri conlif teret, de perpétué ibidem Domino Monachi famularent, ita ut nullius ditioni fubditi eifentntli fblius Dei, dc femper fub defenfione atque immanitate Regis conufterenL Undè dc memoratus Auguftus, ob deprecationem Matfridi Connns prxdi&que Epifeopi Pofledonii, prxdidum Monaftcrium per immunitatis fux Ptrcepcum fub fua defenfione atque protoAione fufeeptt. Quapropter fupraferipeus Abba Geila noftram deprecatu» eft dementiam ut nos dénué prxdidum Monafterium, cum Monachis ibidem Deo famulantibus, dc cum omnibus rebus quacunque, ficut diximus, ipfi de heremo traxerunt, five quorumlibet teligioferum hominum Deumque timentium hominum illùc contulerunt, ibidem juftè legaliter pertinentibus, fub noftra tuitione atque defenfione recipere dignaremus. Propterea has noftrx auctoritatis Litteras prznominato Abbati fuifque Monachis ex ntxdiAo Monafterio fieri iuflimus ; per quas Fideubus noftris notum fieri volamus memoratum Monafterium cum ptxfata cella dc eorum omnibus appendiciis vel cunAis rebus , ficut Domnidc genitoris noftri fuit, noftrum proprium efle, dc fub noftra femper defenfione atque tuitione confiftat jut nullus Epifcopus aat Comes vel Mitius difeanens ibi aliquam nominationem aut tyrannidem poteftatem exerceant, nifi quemadmodùm canonica auctontas jubet, nec aliquam redibirionem aut iidicitam occafionem illis inferre Jirxfumat. Et ideo quia prxfarum Monafterium, icirt fub poteftate Domni dc genitoris noftri oonfiftere vifum eft, modo fub noftra tuitione elle dinofeitur, concedimus Monachis fub fanda Regula ibidem degentibus ur poft prxfati Abbatis luccсflôiuiuque ejus difeenum licentiam ha

Ec< leti UrSclUi^·.

beant degendi Abbaem ', qua&et ibidem Deo militantes fecunùs A quieùùs fub Mouaftica vita degentes, pronobiaA conjugeprolequc naî-tra Domini mifericordiam adtcnniw ewcare va-leant Er ur hxc auteritas per curricula annorum inviolabilem atque inconvulfam obdneat firmi-tatem , A à Fidelibus fante Dei Ecclefix dc nolitis verius certiùfque credatur A meliùs 000-fervetur , de annutu noftro fubter juflunus figil-lan.

Signum Karoli glotiofiiGmi Regis.

Jonas Diaconus ad vicem Hludouvici reco-gnovit A fubfcnpfit.

Data v. Idus Juni anno iv. Indiâione VU. regnante Karolo gloriofilfimo R«£e.

Adum in Monafterio fandi Saturnini propè Tolofa in Dei nomine feliciter. Arnen.

LXII.

Item aliud pro Monojlerio Pttri Bifuidu-ntnfis Ditrctfi Crtrimdenfi.

4n Mf. *vo'Moŋi-*t«. .Molen- TN nomine fande A individu» Trinitatis. Ka-ro'u* ' i™1'* D*1 ' S' petitionibus fervo-ium Det juftis & rationabilibus aurem cclfitudi-nis noftrx accommodamus , & eorum fucgeftio-nes, quas nobis pro necetfitate tua innnuave-rint , ad etfcdum perduxerimus, non folùmin hoc regiam exercemus conluetudinem, fed etiam ad Kternx retributionis mercedem nobis talia fade prolutura confidimus. Idcircb noverit faga-citas feu utilitas omnium Fidelium tam prxfen-tium quàm & futurorum qualiter religsofus vir Doinnulus , Abba ex Monafterio fanât Petri, quod ipfe in pago Bifulduncilfe fuper Huv'uins Sambuga uni per licentiam Ramponi Marchionis propriis manibus conftruxit, ad noftram acce-dens dementiam , deprecatus eft nos ut prodic-tum locum ei concederemus, atque more regio ipfum fibique commit!»» fupradidumque Mo-nafteriixn cum celluhs ibidem afpiciennbus qux nuncupantur fie , in loco qui dicitur Cereuus Eccleiia in honore S. Michaelis Archangel·, novo operc conftruda, A in altero loco qui dicitur Gaia Maun, Ecclefia in honore S. Romani conf-tru&a feu A villares, Albmianum fcilicet, A Bufranolas, omnibufque rebus A hominibus ei-dem Monafterio juftèlegaliterque pertinentibus, fub defeiiiionis noftrx tuitione iinmunitatifque munimine recipere dignaremur. Cujus petitioni-bus clementer annuimus, atque eum , ficut pof-tulavit, prxdiâumque Monafterium fub noftrx deteniionis munimine recepimus. Quin etiam

I ncollcn- boc - reverenti* noftrx Prxceptum fieri jullimus, per quod prxcipimus atque jubemus ur nullus judex publicus vel quiilibet ex judiciaria poteftate tn Ecclefias aut loca vel agros feu reliquas pollef-fiones memorati Monafterii, quas modemotem-rire, infrà ditionem regni noftri juftè A rationa-liter poilidet , vel quar deinceps aut per nos aut per alios quoique fideles ac Deuin ntnentes in jure ipfius fandi loci voluerit divina pietas augeri, ad caufas audiendas, vel freda exigenda, aut maniiones vel paratas faciendas, necnon A fidejullotes tollendos, aut hommes ejufdem Ec-defis tam ingenuos quta A favos fcpss sertam ipfius cxMnmaneMM diftringatadM, nec ullas reda-bsrioaes aut irdiritas ocxafioMS inquirendas, no£ ais nec futuris temporibus ingroiii audeat, vel ea quxfupcà memocata fimt peutnrieugere prc-fitmat i led liceat jam dite Dommilo Abbati fuifque fuccflbcsbua tes pntdite Ecclefia abf-que alicujus impedimento aut minorariooe fub immunitatis noftrx defenfione quiero ordine pof-fidere ; A quicquid exindè fifau fperare poterat, totum nos pro xtetna remtmeratione eidem Ec-clefix concedimus, ut in alimonia pauperum A ftipendia fervorum Dei ibidem Deo famulantium proficiat in augmentum. Et quandoquidem di-vina vocatione fuptadiâus Abba vel fucceflbres ejus de hac luce migravenm, quandiù ipfi Mona-chi inter fe tales invenire potuerint qui iplam Con-gregationem fecundùm Regulam S. Benediâi te-gere valeant, per hanc noftram auâoritatem licen-tiam habeant ex fe eligendi Abiretis ; quatenùs eos pro nobis atque ftabditate regni noftri jugiter Dei mifericordiam exorare deleftct. Hxc verb audontas ut omni tempore inviolabilis valear permanere, manu propria fubter eam firmavimus Sc anuli noftri imprefnone fignari juflimus.

Signum Karoli gloriofiflitni Regia

"Diormarus Noearrus ad vicem Hludovid re-cognovi.

Data v. Idus Mai Indiâione vn. anno iv. regnante Karolo gloriofo Rege.

Adum m Monafterio fandi Saturnini propè Tolofa in Dei nomine feliciter. Amen.

L X 111.

Ittm aliud pro Monafttrio Ardtafi.

*I*N nomine fandx AiudividuxTrinitstu.Ka-rolus, grani Dei, Rex.Si ecgà loca divinisculn-tibus mancipare propter amorem Dei ejufque ia Archivo. cifdem locis fibi famulantes beneficia opportuna largimur, premium nobis apud Deum menue tesnunerationis rependi non diffidimus. Idcircb novent omnium Fidelium noftrorum tam pte-(entium quàm futurorum folenia quia vir vene-rabilis Recefindus, Abba Monafterii fandxMa-rix in Arulas, veniens ad nos obtulit obtutibus noftris auâoritatem Domni A genitoris noftriLu-dovici Imperatoris, qui continebatur qualiter ptxdiâum Monafterium,rdificatum à Caftellano condam valle qux dicitur Afperia, fub fua im-munitate atque defenfione cum Monachis ibidem Deu famulantibus A omnibus rebus ad fe perti-nentibus oleniflimè fufcepiûet. Undè prrnomi-naxus Abbe Recefindus noftram deprecatus eft clementiam ut prxdidum Monafterium denub cum Monachis ibi confidentibus A cum ccliuUs ibidem afpicientibus, id eft, cum Ecclefia fânâi Martini ad ipfas felonicas , in via que difeurrit ad ipfas du las, cum exteris rebus ad prxdic-tum Monafterium fandx Marix pertinentibus vel afpicientibus, fub noftro reciperemus Mun-deburdo atque tuitione ; quatinus idem Mona-chi , cunTonuiibus ad eos pertinentibus, quietè atque fecurc viverent. Cujus precibus ob amo-rem Dei A reverentiam divuu cultus aurem ac-

commodare plaaùe, *te hot notne* auânritaris regales epicos fieri decrevimus ; per quo· proripimus alque jubemo* ut ouilus Judex puMicua eat quiûioet et judiciaria poteftate in pccdiâaa cellulas, au: in nebas ad ptxdiôum Monafterium legaliter afpicientibus ingredi temerario aufu ad manfiones vd patata* feoendas, sut fidejufiore* tollendos, aur nomine* ejufdem Monafterii diftringendos, ant uHaa redibitione· eut udiesta* occationes requirere ant exaâare podumat j fed liceat pnediâum Abbatem *te* mcceftbco* fuo· cum bis rebut perfenti tempore ad pad arum Mo· naftenum afptciencibus, *mu* edam i b^uorum hominum largtrioae abhinc debris, fub noftra defenfione qiuotâ vivere ac refiden. Et quandoquidem divini vocatione memoratu· Abba de hac luce migraverit, qmusdiù ipfi Monachi inter fe talea invenerint qut eos fecundùm Regulam fimâi Benediôb regere valeant, licentiam habeant eligendi Abbates ; quatinûs ipfos Monachos pro nobis, conjuge, proleque noftra, vel pro Habilitate corius regni noftri jugicec EXxnini miiericordiam exorare drieâet. Et ut hxc anftorius noftris faturi£que temporibus, Domino protegente, valear inconvulfa manere, manu ptuoriâ fubtet firmavimus, dc anuli noftri impreffione lignari juÆmus.

Signum Karoli gloriofiftuni Regis.

Jonas Diaconus ad vicem Ludovici recognovit.

Datum VIL Kal. Juli anno ini. Indi&ione *vu.* regnante Karolo glonofitCmo Rege.

Aihim in Monafterio fandi Satununi, dùtn obfideretur Tolola, in Dei nomine feliciter. Arnen.

L X I V.

*Item «lied pre Eccleju Gtr*nitnfi.*

In. 1'4. Ei ArchirO

IN nomine fandx & individua Trinitatis. Karolus, gratia Dei, Rex. Petitiones deniquè Fidelium noftrorum, quas bomr voluntatis intentio noftris auribus infert, tanri» facilius noftrx clemantix funt jure faaendx quantb eas noftri intellc&ûs judicio ac divina voluntarii nutu probemus minimi dilcrepare. idcircb notum fit univerlocum fandx Dei Ecclefix Fidelium atque noftronun t&tn pnefentium quam faturorum magnuudini ouu vu venerabilis Gundemarus, Gerundenfi* Ecclefix Epifcopus, adiens cdfitudinu noftrx faftigia, obtulit parcelled rix noftrx quondam Domni & genitoris noftri Lodoici piiftimi Aueufti prxdecedbri fuo beato viro winuro factam Praecepti auctoritatem, qua continebatur qualiter Domno» *te* genitor nutter profata ledis matrem Ecclefiam, unâ cum iamdi&o Antiftiteft omnibus rebus fibi pettinenbou», fub immunitatis fux tuitione dcfentionifquc munimine clementer fiiiceparit, *te* quafdam villas vel alias qtufcunque res â magno dc orthodoxo Karolo Imperature, avo fiquidesn noftro, eidem Ecclefix collatas denub corrobxando ipfi facratiflimo loco piifliaiè confirmaverit. Petiit namque clementia noftor manfuttudinem idem honorabilis virGundenurus Epifcopus nt memoratam Domini *te* genitoris noftri Pnecepriooem renovantes, ptxfetam fux fodis matram Ecclefiam cum omnibus fibi pertinentibus rebus fub immunitatis noftro tuitione, paternum osorem fequentes, recipen dignaremur, viUafque *te* alias nofleflione* quailibet, ficut di&um eft, i Karolo Cxfare Augufto eidem Ecclefix delegataa denuoperfcripfi· noftri auctoritatem integerrime confirmare ftuderemus; atque ut omnium controverfâtium hominum inquietudine* ex eifdem rebus penitùs excluderemus, carundem rerum nomina ipfi excellentia noftro Praeopto indere juberemus.Cujos inquam petitionibus dementi aure adquievimu*. Quin etiam boc reverentia noftrx Prxceptam lien mandavimus; per quod *Ce* eundem Emfcopum Guademarum cum fux iodis matre Ecoefia omnibufque rebus fibi afpicienribus fub noftro *man*diburao couftituimu» ; memotatafque ros â fereniflimo Augufto avo noftro Karolo ipfi Ecclefix condonatas, ficut à Domno *Ce* genitote noftro fa&om eft, integerrime confirmamus. Id eft, in pago Empuritano villam quam nuncupant CHianus, *te* villam Cacavianum, ac villarem antiquum quem vocant Celfianuin, & villam Vdloum cum fuo cartelk› fit fuo termino, nocnon *te* villam qux vocatur Fatus, quam fuâ voluntate *Oc* nulle prâdidat Ecciefix utilitate quondam Bernardus Come* quodammodb commutando l'eu cuncambiando pnraominatx matri Ecdefix irreverenter fuboaxerat. Ex in pago Gerundenfi medietatem vilis» Moliet fimul etiam Caftellum Frodum, cum villa qux appellatur Parietes Ruffini. Et in pago Bifaldunenh villam qux nominatur Bafchara, cum fuis villaribus ; necnon *Bc* Arches, fimul cum villare quem dicurii Speduhtt, *te* aliud villare quod nominant Abdirama, pariter cum aliis divertis villaribus quem appellant Terratellu*, *te* Caflimola, ac villare Admtton; villas edam duas, id eft Cnfpiano, *te* in Miliarias, villa Semela. CunAas oeniquè res, fimul cum aliis quas diverti Deum timentes homine* rationabiirter fupri taxatx matri Ecdelix contradiderunt, uni cum tertia parte pafcuarii, telonei, mercaiorumque tertx manique comitantium, qua funt Diocefis ipfies Ecclefix Gerundenfi*, Pctralettnfi*, five Emouricanenfi*, *ac* Bifuldnnenfis, ficut feriptum e«, eidem pleniffimd continuamus, atque per hanc noftram au. toritatem fub immunitatis noftrx defenfiotv integerrimi tecipimus. Intereâ nullius de noftrorum lagacicate latere jaolumus quia ad admirationem ejufdem venerabilis EpikopiGondemari, ob abfoltttione peccatorum noftrorum, complacuit dementix noftra orbrb nenunatx Gerundenfi Ecttfia ptatereâ quafdam m conferre feu legaJiret delegare, id eft, ceUialam fandi Clementis. ani cum curtili in quo Monachi ibidem Deo famulantes labores manuum exercere videntur, vel in quo re* illonm confiftunt, necnon dc villam quarum alteram nominant FonfedUtus, alteram verb Apiliares, five Apsolu, cum prupnis videlicet finibus vel adjacentiis, culta & incultis, quas etiam res, ficut de fuprà nominatas, xqua conditione fub defenGoni* noftrx munimine pantci recipimus, pnteipiantes arque jubente·

* iw*ti

ut nullus Judex puHicus vel quilibet n judiciaria poteftare in Eccleiias vd loca vel agros feu reliquas poiTeifioocs memories Cedi», quas moderno *tUBoon* infra ditionem regni noftri legalitet *po&aat*, vd qux deincep· in jure ipoos ûnâs loa divina pietas angere,voluem, ad canfas jusUciario modo audiendas, aux freda exigenda, vd maafiooes aut paratu faciendas, vd fideju&ees tnUendoa, am homines ipfius Ecdefix coord sarianb ordinem dtftringendo», nec alias redibiooues aut Ulicitas occationes requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea qux fupri memorata huit penirùs exigere prxfumat j fed liceat memoraro Epifcopo fuifaue fiscceflbtibus res fuptadi&x Ecclefix, *Bc* i nobis ei collares £eu condonatas, *Bc* alias quafeunque fibi pertinentes quieto ordine poffidere, *Bc* noftro imperio fideliter parere, *Bc* pro nobis, œnjuce, proleque, ac totius populi Chriftiani fidure Donuni nnfericorduin jugiter exorare. Et ut hxc audoriras donationis atque confirmationis noftrx per curricula annorum inviolabilem atque inconvulfon in Dei nomine obtineat firmitatem, manu proprü fubter eam firmavimus *Bc* anuli noftri unpredione lignari iuffimus.

Signans Karoli glorioiiffimi Regis.

Data m. Idus Junii Indidsone vn. anno quarto regnante Karolo gloriolilliino Rege.

Aâum in Moiuftcrio fanâi Saturnins, dùm oblideretur Tolofa, iu Dei nomine feliciter. Amen.

L X V.

Practptum Karoli Calvi pro Monafterio Craffinfi M Lh«ct/î *CarcaJJoatnji.*

^Γλ ^/- ÎT ^Crâr fcnib. • T notB'nc fandx A individux Triniraris. Ka■*-ro^us»Çrw'* Dei, S' M AUSE tdiâisimperialibus Domini &: gciutoiis noftn Ludovici piiflimi Augufti largita vel toberata funt atque decreta noftrx manluetudinis Prxcepto firmamus, regiam confuetudinem exercemus. Idcircb notum heri volumus omnium A fidelium noftrorum prxfentium fcilicet A futuroriim folleruxquia, ficut in Prxcepto jam didi Domini ac genitoris noftri continetur, immunitatis defenfionem atque tuitionem Monafteiio fandi Laurentii, quod fitum eft in pago N.ubonenfe fuper fluvium Nigella, David Abbati fuilque fucveflbribus necnon *Bc* Monachis in eodem Monalletio confidentibus, cum cella qux dicitur ri'aucana, qux eft fuper littus maris, necnon cum rebus quas idem David fuper Trafdanum & Theodeiedum coram Mulis fxpedi&i Domini ac genitoris noftri conquilierar, id eft, Eccleflam fandi Marcelli A fandx Marix *Bc* fandi Felicis & omnibusqux in judicio exindè evindicato A Prxcepto ex eadem te firmato continentur, feu etiam cum cella nova fub honoro fandx Marix conftruda in pago Carcalfenfe cum omnibus ad fe pertinentibus, ficut in Prxcepto fratris noftri Pippini exindè continetur, necnon & cum portu fetus Monafterium in maris litrore firo per hoc detnenrix noftrx firmamus edidum; per quod conftituimus atque decernimus ut fxpè fatum Monafterium & m eo teguiari ac Mouaftico ordine viventes^.—- com omnibus ad *ia* peninentibus~-._ pofidere videntur, vel qux de extero 1 Deum timentibus hominibus ad idem collatum fiserir Mooafttrium, fisb noftra fuccellbnimque noftrorum tuiriooe in perpetuum maneat, quatenùs nullas Judex publicus neque quiflibcc ex judiciaria poteftate am ullus Fidelium uoftrutum tam portendam qirtm futurorum cellas aut Ecdefias vel loca five ageoe vel reliqua· pofle&ones quas nunc vd iuooftmodùm in quibuftibet pegis *Bc* territorii» pondent vel podeutui fuur, ad caulas audiendas, vd freda erigenda, aut manfionatiem vd paratas faciendas, aut fidejuilbres tollentÿm, homindque diftringendo», vel qualcunque tedibttioncs aut inquietudines agendas, noftris nec futuris temporibus ingredi audeat, nec ea qux fupri memorera funt penirùs exigere pexfumat; led liceat memoraro Abbati fuilque fucceflortbus res ejufdem Monafterii cum omnibus ad le pertinentibus fub tuitioni» atque immunitatis noftrx defienfiene, remoti totius judiciario poceftatis inquietudine, quieto ordide * po&dete.Concedimus eriam ut homines *0i4ne liberi commanentes infti terminos *Bc* fuper tertam ejufdem Monafterii terras quas pet licentiam Abbatis & Monachorum ex heramo traxerunt *Bc* incoluerunt, quietè poffideam; ici tamen ut congruum obfequium, ficut homines ingenui, exindè eidem Monafterio exhibeant. Hi veto liberi homines qui in congruentia fxpè fati Monafterii de fua proprietate terras *Bc* vineas aut molendina habent, concedimus ut ad idem Monafterium ea vendant vel commutent, & ipfa emp ὰο vel cuniniutario pienilUmam prxfcnri noftrx audoritatU Edido in omnibus firmitatem habeat. Quandoquidem autem Abbas ipfius Monafterii ab hac luce migraverit, quandiu ipfi inter fe tales invenire potuerint qui ipfam Congregationem fecundùm Regulam undi Benedidi regere *Bc* gubernare valeant, pet hanc noftram auaoritarem licentiam habeant ex femetipfis Abbatem eligere; quatenùs ipfi fervi Dei, qtn ibidem Domino famulantur, pro nobis *Bc* ftabilitate regni noftri Domini mifericordiam exorare deledet. Er ut lixc audoritas noftris focceflbrumque noftrorum temporibus inviolabilem obtinear firmitatem, manu propria eam fubter firmavimus ft anuli ivodn impreflione fignare decrevimus.

Signum Karoli gloriofiinmi Regis.

Jonas Diaconus ad vicem Hludovici recognovit.

Data xiii. Kalendas Junii Indidione vn. Anno quarto regnante Karolo gloriofiflimo Rege.

Adum in Monafterio fandi Saturnini propè Tolofam in Det nomine feliciter. Amen.

LX VI.

Prgccptum Karoli Calvi Regis pro *Monafttri» Caanaifi* ꟾꟾꟾ *Diacefi Narboncnfi.*

IN nomine fandx *Bc* individux Trinitatis. F, Karolus, divinà propitiante clementia, Rex, omnibus bpifcopis, Abbatibus, Ducibus, Ce- Morm!'eril c,UDCUi".

mitibus, Vicariis, Aftionarüs, Centenariis, vel rundis Fidelibus noftris Ac fend* Ecclefix pre. fentibu* falicvc Ac futuris. Notum fit quia fi Sacerdotum ac fervorum Dei peririones, quas nobis pro fuis neceflitatibus innotuerint, ad effêdum perducimus, uoafisiùm regalem confuetudinem exercemus, verum etiam «terne temunerationis premium apud Dominum rependi non dubitamus. Quocucl novem omnium fendx Dei Ecclefix fidelium noftnxumque, tam pedentium quàm Sc futurorum, fbllerna quia vir venerabilis Abbas Hddericu* ex Mooaftcrio qtsod dicitur Caunas, quod eft fitum in pago Narbonenfi, conftrudum in honorem fendorum Apoftolorum Petri Sc Pauli fuper fluvium Argena duplids, detulit nobis Perceptura avi noftri Karoli Augufti Impenuori*, in quo continebatur qualiter idem Monafterium, cui bone memori* venerabilis Abbas Daniel paterae, Aniano Abbati in fua eleemofyna concoflèrat uri per ejusdefenfio» nem arque immunitatem Sc tuiriooem quietè fecundum Regulam fandi Benedidi viverent, Sc denub avus nofter pet fuam audontatem, paternum fequens morum , fuptafcripruni Monafteritun cum fuis omnibus appendiciis vel termini*, ficut in illorum inftrumentis refbnat, recepilfet immunitatemque benignè contuliflêt, aliud nobis fimili tenore noftrx audoritati* Prxceprum ipfius fcilicet venerabili quodam Abbati nomine Daniel fâdum, qualiter ipfum Monafterium fub noftrx immunitatis tuitione jure perpetuo manendum inftituimus. Sed pco firmitatis munimine deprecatus eft nos prxdidu* Abbas Hildericn* ut circi ipfum fandum locum denub ei pro mercedis noftra: xtemx ac regni noftri augmento eadem concedere dignaremur noftrx autoritari* Praeceptο. Cujus peticionemdenegaranolumus, fed it* lll omnibus & prxfente* & furari fend* Dei Ecdefut Fideles Sc noftii conceflum ac perpetub confirmaram efle cognolcant i nobis. Petiit etiam ur illa* cellulas quas in pago Carcaflênfc , in loco Laurano Sc fandi Fruduofi , cum omuibu* juribus A' pertinenti:* fui*, & cum omni fiiprapofito illorum, Sc in Natbonenfi in loco fandi Pauli, & falinas quas obtinent in ftagno iuxtl Narbonam in loco qui dicitur Achadalara, in Minerbenfe Ecclefiam beat* Mari* cujus vocabulum eft Libii* , cum omnibus appendiciis & pertinentiis fuis, villam Baiano cum finibus ac terminiis illiu* ad domum fandorum Petri Sc Pauli perpetub & in xternum pertineant. Cxtrra *dtfiiu.*

LXVIL

*frectptum Ktrtli Rtg,it dt l&crt trtnjax fer 9*Mi Jùcu rtfü ntptùntdi caud /*c fi· liaient atjtfyui» ttlttui.*

Alk t44< Ex chy- nUhriiFef l«cùii*«

T N nomine land* Sc individu* Trinitatis. X Karolo*, gratia Dei, Rex omnibus Epifco- Abbatibus , Ducibus , Comrabus, Vicа- His, Centenariis, Telonariis, Adionariis, vel omnibus rempublicam adminiftrantibus.feu cuncti* Fidelibus fand* Dei Ecclefix Sc noftris, tam pexfentibu* quàm futuris. Notum efle volumus quia vir venerabilis Engilbertus, Monafterii Fofiatis Abbas, noftrx oftendic celiitudini, Prxceprum bon* memori* Domni Sc genitoris noftri Hludovici Imperatoris, in quo concinebatur qualiter ad petitionem Bigotus, quondam illuftri Comiti*, ipfum Momftenum, quod eft conftrudum in honorem fand* Sc intemerata femperque virgini* Mari* necnon Sc beatorum Apoftmorum Pecti Sc Pauli fuper fluvium Maternam, fub fuo mundeburde atque defenfione cum omnibus rebus & bomibus eidem Monafterio fubjedis fufeepiflëc, ex fua Fratrumque fibicommiflonim pane humili fiipplicariooe deprecan* ut in noftram ac genitori* noftri eleemofynain ipfumMonafterium tub noftra tuitione Sc defeniione fimili modo reciperemus, Sc idem Prxceprum noftro nomine renovare Sc confirmate juberemus : in quo etiam illud funditer, ficut Sc in pnrdido Pnerepto infertum fuit, inforer* petieram, ut quandoquidem Monachis in eodem Monafterio degentibus Miflbs fuos in aliqcuun pattern regni noftri negotiandi graril dirigite cum carris videlicet Ac fagmi* feu navigio vel cum quolibet negotio, licentiam habeant pergendi ubi voluerincwfque slkuju* infeftarione vel conttarietate. Quorum petitionibus propter Dei amorem Sc pix recordationis genitoris noftri ac noftram eteemofynam libenter annuere Ac has audotitaris noftrx 1 itteralas confcribere Ac roborare decrevimus j per quaa enndi* Fidelibu* noftris pexfentiba* Ac futuri* tabemus ut ubi Mifi prxdidi Abbati* aut ïucceflbrum ejus infrà ditionem regni noftri negotiandi causa ditedi fuerint, nemo teloneum neque quod vnlgb dicitur riparicum , neque rocaticum , aut pontatiram, vd poctaricum, aut nanatienm, atque rifpitaticum › *ntcoon Sc* fidutariemn, aut ullum cenfum, vel ullum occurfum, am ullam redhibitionem ab ipfis accipere aut exadore prxfumat ; fed liceat tam eos quàm homine* vel omnia illorum cum pace difeurrere Ac negotia fua libenter perages· Ac ad quafcunque aritatts aut porra* vel loca acceflum habuerint, nudam inquietudinem aut detentionem aut cxxitrarietamn ab ali-3U0Fidelium noftrorum pariantur i fed ubicunque iredi fuerim, five navigio aut terreno, fecuri Sc quieti, cum omnibus qux deferunt, per prxfentem auâoritacem noftram ira Ac redire valeant. Et ut hec aodoritas firmior habeatur Sc i Fidelibus fandx Dei Ecclefix Sc noftris dilicentiùs confervetur, manu proprii noftri fubter firmavimus, Sc anuli noftri unpreffione adfignari juflimus.

Signum Karoli gloriofiffimi Regie

Meginarius Notarius ad ricam Hludovici reeognovt.

Data v. Idos Decembri* anno Chrifto propitio v. regnante Karolo Rege, Indidione vn.

Adora in Monafterio fandi Dionyfi* in Dei nomine feliciter. Amcn.

LXVIIL

Prrctpritm *Kereli Rt^ü.* foe wUm· summis *»i UltM Bngilum mrftn 6r tout Atoufttrit Fojiutafi.*

Aerii Mfe, ᴛ N nomine Ands &c individu* Triniraris. × Karolus, graûlDei Rex. Cùm'«is divi·· eultui manciparis ob divi» favKutis amorem opem congruam ferimus, *A* wghim morem deconrerimptemi· ,&id nobis profaturum ad «teras tvoMtncnuMNUs premia capcfleuda manter evadimus, Imquè nacum fe omnibus AnAs Dei EcciefisFidebbatAc noftris prarfirntibas ttqut feturis quia venerabilis vir lagdbeftus,MoMftem Fodas Abba, ad noftram accedens febbmitatem, •d memociamceUitudinis noftne reducit quaiitct Domnas &c genitor nofter pix recordationis Auguftus Hludovicos quendam villam nue vocatur ad iDumBcogilum, ad admonitionem feudeprecationem Aidnei Ceoomanenfa Epifcopi matri Ec defer oftddom civitatis in honore gUmoiorum Martyrem Chrifti dicter Gervaiu & Protafii imperiali aodmitate reddiderit feu roftituerit. ei videlicet ration· ut ab amorem Dei &c ejufdem genitoris noftri anim* remedium regularis norms inibi cofetituerethabitationes & Monachici Ordinis aggregaret habitatores; ac proindè per licendam ejiudem Domni Imperatoris idem Aldricus Epifcopus profatum reverendum Abbatem Ingilbertum precatus eft ut fibi commodaret Monachos qui fecundùm Patrii Benedidi inftitucionem docerent htrius fcculi periculum evadere ipfius doci Monachos. Sed qoia variis mundi emergentibus calamitatibus rara voluntas raraque devotio genitoris noftri de promiflô loco non plenarium obtinuit efledum, placuit clementis noftrx eandem villam à poteftate fandorum ptrfcnpronon Martyrum commorare feu concambiare, fupraracatotMe Foftaio Monafterio regaliter conferre feu delegare, fcilicet ut praenominati Abbitis prrnominatiqwe Monafterii religioforum virorum ftodioptenanam efledom prrxxiu puilimi genitoris noftri obtinear devotio. Quociral hanc pneceUewis noftrx regalem Prxceptionem fieri juffimus, per quam cum fuis appendiciis memorarem viUern que dicitur ad illum Brogilnm plerunque diAo Monafterio Foftato in honore fande Dei genitricis Maris Andique Petri Apoftolorum Principis ftrudo plcniter conferimus *Sc* regaliter firmamus; fcilicet ui, ficut fupti fignificavimus, profited Alurem anima genitoris noftri, Monachorum ibi fiat Congregatu», regularifque ferretur perennibus temporibus Kefigio,nihilque ab eedetn villa , quam deinceps volumus vocari Monefteriuan Fifct Dominici, aut in qualibet alia parta requiratur aur exigatur,fed quicquid «indè * fieri poteft in honeftatibus ejus loci feu Eotfati nrepo Monafterii, cuieundein locum conjungunus,proficiatin augmentum,cum ftipendiis Monachorum eorundem locorum profit tn adjutorium, & anime memorati Domm genitoris noftri Aueufti Hludovici praftet remedium. Undè etiam obfe eramus omnes quofcanque poft nos in regni hujus gubernatione divina pietas fubrogaverit ut iri hanc pie devotionia noftram improvaricabilem fervant audoritatem velati fua psa lura ab ipfe ftaruta poft fe obfervari voluerint. Quam denique fctenitaris ooftte audoritatem, ut pleniorem femper inDei nomine obtineat firmitatem, mesa segio mana proprii fubcer firmavimes & de anule noftra figiliari juffimtu.

Signum Karoli gloriofeSmi Rogis.

Æaeis Notatius ad vicem Hludovid recognovit.

Data vi. Idas Odobris, Indidione vnt. in anno vi. regni Karoli glorioliflimi Regis.

Adura ia villa Raufiaco io Dei notnin· feliciter. Aman.

L X I X.

Danam *Metufitrit fax&i Mmri fuptr Lifttu» jtditm eb* XnmrvartcAo *Bnttnt anu» DCCCXLŸIL ttjtn mtntruci* jacit Ud» i» Lihrt* de *MirettdiijinUi Mtutri*. cap. t.

Quicnnqtie Fideliam de propriis facultatibus Ecdeiiam Dei locupletat ufibufque fervoruni Dei donat, ab eodem largiflimo retributore premia recipiet sterna· Idcucb ego in Dei nomine Anouvarech Bri&aunil provintil orrin, qus mihi i Deo revelata funt pendere volo Fidelibus. Node quadam, dum ledulo quicfceiem, mihi perceptum eft per vifionem ut ad Monafterium fanAi Maori pergerem, quod fitum eft ia Pago Andegevente fuper fluvium Ligerem. Quo in Toco dftm reniflera, Ac pro peccaus meis preces tenderem, Frarreiquc vefpertinam finaxim relebrateift, per feneftram vidi ab softrail parte akaris Angelum ingredi. Hunc feqaebernr vir venerabilis prsterens habitum Diaconi, qui uni cum Angelo antè aleare fterir; couvenenique fe ad chorum, expanfis brachiis iterùm fe convertebat ad Angelum, quafi oiterret munera orationum. Angelus autem ab eo fufdpiebat, At Dea ptsrfentab.it. Firmi verh oratione & Sacerdote t Angelus vitus eft per tencftram orientalem exire. Diaconus verb ad tnc venit, Ac hœ verba dixit s Srpè hùc veiùu, Ac quod vidifti facio. Ego verb confident per menta fandi Mauri peccatorum veniam coniêqui, trado ad eundem locum in qua hoc vidi, hoc eft, adGhndifolinr.i, partem me* hereditatis quam habeo in Bridantua , hoc eft. terram qo* dicitur Anaft , cum Ecclefia Arido Petri nomine fundata , & Capellas eidem Eccfefis fubjedae, excepta Ecclefaâ que eft fita ia villa qua dicitur Mirhenella facrata in honor· Andi Martini. In hac hereditate quam dono Deo & fando Mauro Comes neque Victcotnea nec ulla feculans petfcha aliquam confeeradinem accipit, fed nec Epifcopus in Ecclefiam protêt fynodalem paratam, hoc eft, duocfolidoe. Donum autem hujus rei eft hsec bibliotheca veteris sc noviTeft imenti. Hoc autem donum met lupradidi alodi Anaft (iquis Ando Mauro quo* cunque modoabftulerit, pemio anathemate damnatus pereat iu siuuum. Amen. Adum Monafterio

V »sa› c 51ch K- b^j**** *.*'

A

nafterioGfandifelioannoDominiae Incarnatiom» odingeotxfimo quadragafimo feptimo, regni actam Kagb Karoli anno odavo ♦ decimo, gubomaatepnefetum Mooaftariam Ganxberto fub dominatione Ingeibeni, venerandi Abbatis coenobii Foflâteafis.

L X X.

Cart* *Kenli Regie,* fnd caa/ù-max *permutet»· tue feâes inter Epifioptuee Ptrtfunftm Herktnrtin»* & rittatm *Fejiutnfm BguAerdum de Jtlvn Ydcene pre Abbeut Fefetenfi etd filvMt* ia iere *qui Buuiu qptUuiir pre Epifcepe Ptrifiutfi.*

An. *♦.r' pjiteriitoi· TN nomine fandx & iodividux Trinitati». iKarolua, grati! Dei, Rea. Si enim ea quz fideles regni noftri pro «oram opportunitatibus infer fe commutaverint, noftri* confirmamus Edidis, regiam exercemus coafisetudmem, & hoc inpoâmodùm jure firmiffimo manfiirum volumus. Lami notura iit omnibus Fidelibus fandz Dei Ecclefiz A noftris przfentibus fcilicet arqué fotoris quia venerabiles viri Herchenradus, Parifienfis Epifcopua,& Egfeardus, Foliitenfis Monafterii à bbas , ad noftram accedentes przfentiam «nocuerunt qualker inter fe pro ambarum panium opportunitate qualdam res commutaflent vd concambiaflent. Dedit igitur prxfinu Hercbenradus Epifcopus ex rebus Ecclefiz fibi commiflz , de villa quz vocatur Footanedus, ad panem Eginardi Abbatis &Ecdefiz faae perpetualiter ad habendum, uni cum coofeofu Canonicorum fuorum, cooddem quz vocatur Vilcenna, habentem in gyro perticas quingentas xxxvn. E contra dedit Eginardus Abbas unà cum confenfu Monachorum faoram ad partem Ecclefiz Parifienfis A Erchenradi Epifcopi filvam in loco qui dicitur Buxidus habentem in gyro perticas quingentas xxxvn. Quarum rerum circumjaceotiz AlateratioMS in commutationes quas exindè inter fe xquo tendre coofcripferunt & legaliter firmaverunt, pleniter confirmantur. Quas deniquè nobis oftendcntes, petierunt humiliter ut eas per Przcepcum noftram confirmare dignaremus. Quorum deprecationibus libenter aftenfum przbentes, hoc feripeum cdfitudinb noftrz fieri przcipimus, per quod praecipimus atque firmamus ut quicquid pars juftè vd rationabiliter alteri contulit pani, ficut in memoratis commutationibus continetur, jure firmiffimo teneat arqué poffideac. Et ut bzc noftrz roborationis auâontas firmam A inconvulfem femper in Dei nomine obtineat fblidkacem , anuli noftri impceftiooe fubter eam juffimus infiniti.

Giflebenus Notarius ad vicem nludovici recognovit.

Data VI. Nonas Madii anoo vm regni Karoli gtoriofiflimi Régis, Indidiooe x.

Adum in Compendio regio palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

To/n. ZZ.

L X X I.

Prsrce^nds *Letkerii htpereterie*, fit· cea/Ermat csiRMMXtMMffl/titan fitter Xgilzarwat.FiS*-*tunfeete Archiepifcepum , & Reftatteum-*

Aλ. h»· ckfie Vi«n. ncml^;^ IN nomine Domini noftri Jefu Chrifti Del ztemi. Hlotharius, divini ordinante Providentil, Imperator Aaguftus. Si * cum ea quz Fideles imperii noftri pro eorum opportunitatibus inter fe commutaverint noftris confirmamus Edidis, imperialem exercemus confuetudinem, & hoc inpoftmodùm jure firmiffimo manfiirum effe volumus. Igitur comperiar omnium Gmd* Dei Ecdefix ac noftrorum przfencium fcilicet A futurorum induftria quia Agilmatus venerabilis Archiepifcopus ad noftram accedens majeftatem retulit quôd cum Roftanio quondam, pro utriufque partis utilitate «x eorum rebus' propriis feciftet commutationem. Dedit igitur jamdidus Agilmarus przfato Roftanio ad proprium in pago Vietmenfi quicquid in valleVenefca habuit, A in regno Aquitanico villas quz Canalilias, Petiolis, Flaviacus, A Puxerolasnominantur. Et è contra in compeniatiooe harum rerum dedit przfenuRoftanius ex rebus propriis jamdido Agiimaro ad proprium in pagoLugdunenfi fub integritate villamqux Calmis & Congous nominantur. Undè A duas conventiones aequalem habentes tenorem inter fe Ibllemni jure corrobari decreverunt, quas noftris detulit obtutibus , omnimodis expqfeens eas noftro fanciri munimine. Cunis petitionibus adimplere ftatuentes, hos noftrz excellentia: decrevimus fieri apices t per quos precipitous ut quicquid pars altent contulit pani , deinceps per hanc noftram audoritatem jure firmiffimo teneat atque poffideat, vel quicquid exindè facere decreverit liberam in omnnus habeat poteftatem. Petiit etiam idem Agilmarus ut per noftrz audoritati* confcriptionem/ei fitnciremns res quas in pago eodem in vilja Pavafianis ab Ugone & uxore ejus IngeUuindim per delegationis canulam adquifivu. Nos vero ejus petitionem rationabilem eflè renfermes, memoratas res à jamdidis viris perenniter illi contraditas, prout plenius in eorum corroboratione continetur , illa per hoc noftrum Prxceptum Cmcimu* modtfque omnibus confirmamus, quatinùs omnium poftpofitam iniquam anachinarionem ens retineat , A quicquid exindè facere decrevit liberam in omnibus habeat poteftatem. Et ut hzc noftrx confirmationis audoricas firmior habeatur & diligentihs confervetur, de anulo noftro fubter eam juffimus figillare.

Signum Hlotharii fereniffimi Augufti.

Danihel Notarius ad vicem Hilduini recognovit.

Data III. Idus Novembris anno,Chrifto promrio.imperiiDomni Hlotharii pii Imperatori* in Francia ix. A in Italia xxix. Indidione xi.

Adum Tbeodonis villi palatio regk> in Del nomine feliciter. Amen.

ZZsa

L X X 1 I.

Practfntm Karoli Calvi **fw** can/SrnM* fane* *tionu fa&aa Canonuü Eccltji* Parifitnfii.*

An. Ito.

r o Eccl«-fi« Piri. ticnti*.

IN nomine fanâx & individue Trinitati*. Karohis,gratiâDei,Rex. Si Sacerdotumac fervorum Det petitione*, qua* pro utilitatibus & neceflitatibus fui* fuorumque lucceflorom nubia innotuerint, ad eflè&um perducimus,noniblum regiam exercemus ibUickudinetn, verùm udam ad beatitudinem «tenue retributioni· talia faâa nobi* profatura confidimus. Idcirco notum efle volumus omnibus fandx Dei Ecclefix Fidelibus ac noftris prxfentibus iciiicet & faturi* quia vir venerabilis Erchenradu*, Parifiaccnfi* Ecclefix Epdcopns, noftrx inoocuit ferenttati quôd pro Dei omnipotentis amore & faturo ejufdfem Congregationis cavendo periculo,ne aliqui fucceflbcG tuorum negligendA aut parcitate ordo in ea futuri* tempocjomperturoaret canonicus,quafdam villas anteceflbr fans Ynchadus, ejufdem fedis quondam Epifcopus, Fratribus per privilegium Epifcoporum manibts roboratum fpecialker futuris temporibus MceflitatibusCaaoaicoram ibidem Deo famulantium defervienda» cooftituilfec ac deputafict, unde debita ftipendia habere debeant ; quatinùs nulli occafione › nec reipubliae fervit», quifquam ex facceftixibus impedimentum «futuroinferre potuidet pro quo avia rectitudini* & obfervatMoc canonica eos obviare necefte farer ; fad deputari» fibi rebus contenti, abfque neceflitate & inopia canonicum ordinem tenere *Sc* fine prsevaricauone, quantùm humana finit fragilitas,obfervare quivMent, exfemempfu femper per connnaaetn aflcnfum eligentes frrpufito* & Decanos, qut *Sc* eafdem vdia* p*videant , A debita ftspcmdia Fratribus mimftrenc. Ob firmitatem tamen set petiit memoratus Erchanradu* Epifcopus ut pro divino intuitu & futuro ipfiusCongtegariums cavendo periculo&par eandem Cooftanxioaem audoritatt* noftrx Prxceptum fieri juberem·*, perquod inanceà ftabiib *Sc* inviolata prrmanwri. Nos vero petitioni iiliu*, quia eeceflâria Jt rationabili* erat, aurem accommodantes, vetat poftulaverat fieri adjudicavimus. Quapropter ftatuimu atque jubemus & noftrAPrxceptione confirmamus ‹›i* v Hia* quas dudùm per privdegium habere noicuntur ad eorum neceflkatet procurandas, *Sc* metu futurorum ufaumpropellendo.videlicetUndrefiacum cum omni integritate fk fisis appendiciis, Hiieriacum cum omni integritate omnibulque ad fe penineotibus , Aurtfatcum, Civiliacum, Caftanedum , Balneolum, Steovillam, & Layacum^um omni integritate &. Ecclefiis & univerfis qux pertinent ad eas,& quicquid inde homines per beneficium aut precaria* cenent & illic pertinere videtur, ut poft eorum deceflum ad ofus fratrum revertantur. Infuper *Sc* fundos quosFidelnim liberalita* ftipendii* eorundem Fratrum delegavit, videlicet duas panes de villa qux vocatut Sufciacns, & res in Lartiacoft in Locuto villa, quas ipfi modo habere nofceator, fed * medietatem decimx ac noox qux de rebus réfies Ecclefix ab ii* qui eis utantur exigi loriot. Hasergù viBas cum omnibus appendicii* & redditibus fax,«diximus, ad omis* ejufdem Congregariosii* Mceffitares* faftentaenia mortalis vux miniftranda regali anâcrkace *Sc* ndutaesuiA per hoc Pneceptum confirmationis noftrx ftabsli jure eis «oacedixme ac confirmamus, pnecipicntes ut nullus Epifcoporum per fix> cefliooes fabtrabere aut minuere aw ad uftts fuos retorqueat , aut alicui in beneficio tribuat, aut nilum impedimeouun ex psxdiâi* vittis eis inferat , fed neque fervida ex eddem viilisexaâet,neque ullas in aliqua re exaâione* iodé exigat. Si augere ei* aliquid placuerit, licentiam habeant. Dubnbendi autem aut minuendi ea qux pro Dei ftaaxa font amore, nequaquam prxfaraaut Petimus etiam fucceifcres noftro* nt hanc noftram liberaiiflimam conceflionem iri confervent ficut ea quxob amaram Dri xteraunquemercedemftaterint, à fais vofaerfat facceflorilraseflêfervaada. Et ut hxc anâorxas,quam ob amorem Dei & anime noftrx remedium ftamimus, firmiorem obtineat vigorem,* deinceps incMcuflâ valeat perdurare,manu proprii fubter eun firmavimu», * de anulo noftro Ixgtllari juffimu*.

Signum Karoli gforiofiflitni Regi*.

Æneas Notarius ad vkem Ludovici recognovit.

Datum xi·. Kal. Mai» Indiâione un. in anno xs. regri Karoli gloriofiffimi Regis.

A$um in Silvaico palatio regio in Dei nomine feiicuer. Amen.

LXXII1.

Practftvm Karoli Calvi, quo confirmat donations JaSai Canonicù Ecclejùt jiartlia ntnfu.*

IN nomine fanâx *8c* individu· Trinitatis. Karotat,müer>cordii Dei, Rex. Si Sacerdotum Chrifti ammonitioMbus five petitionibus benig. num afftnfum prxbemns, reguscdfitndinit opera frequentamus Itaque notum fit omnibusfanctx Det Ecclefix FideUbos * noftri* prxfentibu* atque futuri* quia venerabili* vir Agfa*,Aurelianenfi» Eoorifir Eptfeoput.ad noftram fublimitatem acceden*,*everenter inoocuit à prxdecefaxibus fui* atque ex eorum imitatioœ âfe quoquè quaidam vilia* Ecclefix fax in honore fanâx *Sc* vivifiex Crucis fundatxufibusâ ftipendiis Canonicorum inibi Deo fervientium deputatas fore. Petiirque fuppliciter tnanfuerudinem noftram ut noftrx audornatis Scriptum fieri juberesnu, per quod earundem viliaraftabaatecofibribus fax , oc diâum eft, *Sc* ab eo rationabiliter feâa deputat» noftri* & futuris temporibu» fine fisorum facceflbtum aut altertix peribo· immutatione mineret immobilis *Sc* iutaàa. Sont autem earundem villarum vocabula hsec. Mafiacu* cum villi* * appendicii* fuis, cella fanâi Martini, *Sc* Silgiacu* cum villis *Sc* adjacentiis fuis, Termeneus etiam cum appendicii* fa b » Briffiacus cum integritate fua. Nos,inquam .admonitiooem five peri-

E* αώ- 5}$£.· retimed»,

tionenrejus dementer exoptante*, hoc alrira-dini* noftrx Prxceptum fieri jufljmns ; per quod praecipimus atque firmamus m prxfcripos viflx, cum omnibus omnium rerumadtfaeminfc appendicii*, aHqoecu|uflib*t immutariom aut fabftradione, pnefcriptr fandx Crocis Ecclefix Canonicorum ufibos ét ftipendii* noftris & fara-(ή temporibus perpetui Lege habeantur & teneantur ; videlicet m quicquid ex eia juftè & rariomhilitèr fari poteft , ntifaatibus *Sc* necet-fitaribn* memoraroram Clericorum fecundùm adminifttatsouem proprii Pontificia femper pr®· beat augmentum *Sc* fappfaneutum. Ut autem hac magnitndisûs tritae otxdxmario pleniorem in Dei nomine obtmeac vigorem, de anulo not tro fubter eam jnffimna fipUari. Dam ni. Idûa Februarii Indidione xiv. m anno xn. regni Karoli gioriofiflimi Regi*. Adum io villa Briona ia Dei nomine *ieiicktr.* Amen.

LXXIV.

Pntceptian Knroli Cabi pre Mennflerie Mentir feliri in Dhttfi Careafêutx/î.

monafterii i^ll^ TN βοοώ» fanfte & fafividux Trinitati*, JL Karolus, Dei gratiâ, Rex. Cùm petitionibus fervorum Dei jnftx dt rationabilibus divini eritûs amore favemus , fapernâ nos gratiâ pro his muniri non dubitamus. Proindè noverit omnium Fidelium noftrorum pnefentium futurorumque fagscita* quia vir venerabili* Rkhemirus, Abbas ex Monafterio quod nuncupatur Malfafti, fitum in territorio Carcaftenfi faner fluvium Duranum, conftradum in honore fandi Johannis Baptiftx, cum terminis fc adjacentiis fais, obtulit obtutibus

ris noftn Hludovici pise recordationi* fereniflimi Augufti) in qua erat infertum qualxer antecelleris lui antecedor ipfum Monafterium oovo conftruxiflet opere , & propter ejus defenfionem vel propter pravorum hominum mlicitas ïnfêftatione* *ia manu* ejufdem Domni Imperatori* unà cum Monachi* ibi degentibus fe commendavit,nt fub ejus tuitione licutflet et* cum rebus homini» bufque eorum qnietè vivere ac relidere,& deprecatu* eft dementiam regni noftri ut prxfarum Monafterium unà cum villulis quarum nomina font villa Secarii , feu villa Aiderii, necnon villa Junioris faper idem fluvium prxfatnmDuraoum, villam Magnianacum m pago Tolofano faper fluvium Fifcavum , necnon & cellula* qux nuncupantur fandi Minini peadido Monafterio fab» jectas, qax font fits in eodem pago faper fluvium Lampium, five fonds CxcÜrx & fandi Petri, qux rant fuper fluvium jamdidum Duranumjocumque qtu dicitur Oratorium cum omnibus rebus *St* adjacentiis five terminis fili*, fab noftra fufdperemns defenfione & immunitati* tuitione. Cujus precibus ob amorem Dei fic reverentiam divini cultûs libenter aurem accommodare placuit, *St hoc noftrx* audoritati* Prxceptum immunfcatisraitionifque gratiâ fieri decrevimus; per qnod pnecipimus atque jubemus ut nullus Juoex publicus vel ^uiftibet ex judiciaria potentate in

Ecdefias, loca, vel agro* , feu reliquat omnes poftefliona prxdidj Monaftnii, qua* moderno tempore poflidet, vel qux etiam deinceps in jure ipfius fandi loci voluerit divina pietasaugare, a caufa* audienda* , aut fteda exigenda, aut man· fione* vel parata* faciendas, aut fidejullbre* tollendos , aut homine* ipfa* Monafterii tam ingenuos quàm & fervo» faper terram ipfius commanente* injuftè diftringendos, nec ullas redhibitione* aut inficias occafione* requirenda*, noftris nec fixuris temporibus ingredi audeat,vel ea qux fuprà memocata funt peturiu exiget* prxfamat. Et quicquidde rebus prxfatiMonafterii fifcusfpnrare poteft, totum no* pro xtrxna remuneration· pnefato Monafterio concedimus, ut iu alimonia pauperum ftipendiaque Monacbonim ibidem Deo famulantium proficiat in augmentum. Ec quandoquidem divtnâ vocationefupradidus Abba* vel facceflbre* eju* ab hac luce migraverint, quandiù ipfi Monachi inter fc tales invenire potuerint qui ipfam Congregationem fecundum Regulam fanâi Beoedidi regere valeant, fcilicc: qui pneeflê pariter A prodrife queant, per hanc nomam audoritatem licentiam habeant eligendi Abbates ; quatinus pro nobis & totius regni noftri à Deo nobis concern Habilitate jugiter Domini mifericordiam exorare deteder. Et ut hsec auctoritas à Fidelibus fandx Dei Ecclefix & noftris vcriùs credatur düigentiùfque confervetur, manu proprii fabter firmavimus *Sc* anuli noftri impreffione fignari juflimus. Signum Karoli gjoriofiffimi Regi*. Datum ьı. Kal. Augufti anno xv. regnante Karolo giorioflimo Rege, Indidione fecundi. Adum üermiuiaco palatio in Dei nomine feliter. Amen.

LXXV.

Prnctpium Knreli Cdvi pre Mennfltrie fanSi Hilara in Vutctfi Cnrcnjfaiunji.

IN nomine fandae & individus Trinitatis. Karolus. Dei gratiâ, Francorum Rex.^uicquid enimob amorem divinae reverentiae operibus juftis implere fatagimus^d aeterne beamudinis gloriam capeflèndam profuturum nobis omninô non dubitamus, quin etiam ad regni noftri diuturnum feficemque fatum pertinere prOculdubiô credimus. Idcirco cognoifcat fagacita* feu utilitas omnium Fidelium noftrorum am pnefentium quàm & fixurorum qualiter reiigiofus Ana, Abba ex Monafteriofandi Hilarii, quod eft fitum in pago Carcaftbnenfe faper rivum Leuco, conftrudum fcilicet in honore fandi Satumnu Maxtyris , ubi etiam paedidus fandus Hilarius Coofelfcr corpore requiefeit, ad uoftram accedens clementiam obtulit manfuetudini noftrx quandam audoriutem fandx memorise Domini *St* genitoris noftri Augufti Ludovici, in qua concinetur qualiter idem Domnus & genitor nofter pnedcceflores fiios prxdidumque Monafterium cum omnibus rebus fibijolie legaliterquc pertinentibus fob defenfioni* fux tuitione itnmunkatifque munimine receperit. Petiit etiam idem venerabilis AnaAbba mamtiaidinem noftram ut eandem audoriia- Ex Arçhi.o

tem genitoris noftri renovare A ipfum memoratumque Monaflerium fibi commidum asm cellulis fibi fubjedi*,quz nuncupantur Gareluens, A aliiquz nuncupatur fanâi Martini, cum villare infrà ipfos terminos qui vocatur Buxola, & no· lendinos duos qui fiti efle oofcuntur in pago Rodentis in villa quz dicitur Litnofus, dc alios duos molcodinos in villa quz dicitur Rdcemiri fiiper fluvium Atacis, quam propriis manibus memoratus Abba & Monachi fibt commifli conftruxerunt, feu & villam jqxtà ipfumMonaftcttum qua vocatur Salas, ubi efl Ecclefia conflruda in honore làndx Mariz temper Virginis, dt alios duo· villares qui vocamur Iftart dc India, qui fiint in Anes de ipfo memorato Monaflerio,cum terminis dt appendiciis fuis, quam hadenùs fupradiâus Domnus & genitor nofter Auguftus Ludovicus przdiâo Monafterio per auâontatem fuam przfinivir, conceflk, arque delegavit, vci etiam omnibus rebus dc omnibus eidem loco appendentibus, fub noftra fimiliter defenfione ac immunitatis tuitione recipere dignaremur, dt in pago Ruffilionenfe cellas tres, una quz vocatur NicoUrias fuper flumenqux dicitur Tethus,ubieft Ecclefia conflruâa in honore fanâi Stepbani, dt alia eft in monte furcato, ubi eft Ecclefia conftruda in honore fanâi Martini. A tenia eft in monte Albaria in locoqui vocatur Valle Vitraria, ubi eft Ecdefia conflruda in honore fanâi Martini, cum ipfo villare qui dicitor ad Cafà Sationi, cum terminis vel adjacentiis illorum. Cujus petitionibus clementer annuimus. Cui edam hoc eacellenciz noftrx Przceptum fieri juffimus, per quod przcspimus atque jubemus ut nullus Judex publicas vel quiflibet ex judiciaria poceflacs ia Ecdefias aut loca vel agros feu rebquas poflêffiones przdiâi Monafterii quas moderno tempore juftè dc rationabiliter poifidet, vel quz etiam deinceps in jure ipfius fanai loci voloent divina pietas augeri, ad caulas audiendas, vd feeds exigenda, aut manfiones vel paratas faciendas, aut fidejufiores tollendos, aut homines ipfius Monafterii tam ingenuos quàm deferves fuper terram ipfius commanentes injuftè diffringendos, necuus redhibitiones aut illicitas occabones requirendas, noftris dt futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quz fuprà memorata funt penidksexigere przfumat; & quicquid de tebus prz&ti Monafterii fifcus fperar· poterat,cotum nos pro sterna resnureratione przfâto Monafterio concedimus ut in alimonia pauperum dt ftipendiaMonachorum ibidem Deo famulantium perpetub proficiat m augmentum, vel ipfos molendsnos duos qui fiint in fluvio Atace in terminas de valla Cerintuno. Przrereà neminem Dei noftrotumque Fidelium induftriam latere volumes quia fxpedidus Abba noflrz fugeffit przceUenuz qualiter quidatnSacerdos,cui nomen Amarius, bafilicam in pago Carcaflbneofe fiam fub honore fcilicet lânâi Adriani cum omnibus illi pertinentibus rebus praenominato fuo Monafterio contulerit feu donaverit atquè per canam traditionis legalkcr firmaverit five pet Praxepcum^psr quod eandem bafilicam gloriofus quondam Rex Pippinus largitus fuit eidem Autario Sacerdoti,ficut fuprà taxatum eû,pleniffimê me· morato loco donando contradidit. Qux quidem Eccdsfia duos habet molindinos, qui atMnguntur terminis duarum villarum quz dicuntur Prexiaus& Rufiact». Noftram kaquè frequenter Ana Abba petiit pietatem ut obnoftrz mercedis augmentum fupndiâoSacerdoti Autario 6dam donationem plenibsconfirmarodignarcou» per hanc eandem excellentiz noflrz auctoritatem. Cujus precibus annuentes, conftiraendo fanamus ut ficut ab eodem Autario Sacerdote prztnemorva bafilica cum appendiciis pnemiRb Monafterio eft tradita feu defegats, fic per hanc noftram anâorkarem integerrimè perpetuis temporibus in poteftate feu dominatione prznotati Monafteiii rectorumque ejus confiftat & aMque abcuju» contradidone vd minoratione omni tempore in utilitatibus ipfius fanâi loci permaneat. Et quandoquidem divini vocatione fupradiâus Abba vel Succeflbres ejus de hac locemigravetint, quandib ipfi Monachi inter fe tales invenire potuerint qui ipfamCongregaciooem fecundùm Regulam fandi Benedidi regere valeant, per hancnoftramauctoritatem A confenfam licentiam habeant eligendi Abbatesiquauota ipfos Monachos qui ibidem Deo famulantur,pro nobis & coojuge atque Habilitate totius regni noftri Domini immenfam dementiae jugiter exorare deledct. Et ut hzc audorkas noftris fiuurifque temporibus, Domino protegente,iocoovuU^valeat manere, manu proprii luhcer firmavimus, & anuli noftri impreflione lignari juffimus.

LXXVL

Preeceptum Karoli Regii γ» conformat ptrmutaeioaemfaSam inter Hermintruiim Regina», csnjegMi/icam, Cr Aaurdam, Abbatem fanSi Mauri, it tortili uno ti villam Dubrum ia Vttarta Ruxitctnfi.

IN nomine fiinftz & individua Trinitatis. Karolus,gratiâ Dei.Rex. Notum fit omnibus fandz Dei Ecclefiz Fidelibus A noftris prxfencibus atque finoris quia dulciffimx nobis conjux noftra FIirmintrudis Regina ad noftram accedens iublimkatem innotuit qualiter fecum quidam venerabilis vir Anardus, Abbas ex coenobio Fodatis, quafdam res commucaflet pro ambarum partium oportunitete atque concambiflèt. Dedit igitur eadem conjux noArâ przeunte audoritate de rebus Abbatiz fui Monaftrii Calx, unà cum confenfu Congregationis ejufdem Monafterii, ad partem jamdi&iEinardi venerabilisAbbatis A Monachorum fui Monafterii in pego Parifiaco, in vicaria Buciaxinfe, in villa Dubro, cortile unum in jus ecdefiafticum habenda. Et è centré in compenfâtione hujus concambii dedit idem Einardus Abbas,unà cum confenfu Fratrum fui Monafterii,de rebus fendi Petri ad partem Monafterii Calx & jam didx conjugis noflrz Hermintrudis in eodem pago & in ipfi vicaria & propè eandem villam de terra arrabili fpatium perticarum xxix. per longum, per latum perticarum vu.A medium. Unde & duas commutationes inter le «quo tenore conferiptas A légalités roboratas ad relegendum

An. tff. E* CIMrtu- (ateatb.

nobis oflenJentes fuppliciter petierant ut 91s per noftrx audoritatisPneceptumpleniùs in Dei nomine confirmare dignaremur. Quotum, inquam, petitionibus libenter affmfiim pnebeotes hoc altitudinis noftrx icriptum fieri jufljmns, per quod ptxcipimas atque firmamus ut quicquid pars juftè dc rationabiliter alteri contulitjarri, ficut in memoratis commutationibus coorinetur, jute firmiffimo teneat atque poflideet, flc faciat exindè quicquid delegerit. Et ut hxc ooftnr confirmationis audoritasperpetuam obtinear firmitatem, de anulo noftro fubter eam juflimus figillari.

Bartholomeus Notarius ad vicem Hludovid recognovit.

Data xvii. Kalend. Januarii anno xv. regnante Karolo gloriofo Rege, lodiftione 111.

A&im Verno palatio regio io Dei nomine feliciter. Arnen.

LXXVIL

Preceptam Karoli, BurftitJjt Regih P° afjiJ nwo, Archiepifcopo Eiennenfi,*

A·. 1st. Ea chenulacto £ccleύβ vUa·ntuiw,

IN nomine fandx & individux Trinitatis Karolus, gratii Dei, Rex. Si petitiombus venerabilium virorum rationabilibus annuimus, & eas veloci oportet implere Cttagimus, non folùm eorum fidelitatem fiuceriorem efficimur, verùm etiam reliquorum Fidelium noftrorum devotionem promptiorem erga nos reddimus. Quapropter notum fit omnibus Fidelibus fimâx Del Ecclefix 8c noftris prxfentibus Sc futuris quia Agilmartu, venerabilis vocatus Archiepifcopus, ηòitram deprecatus eft majeftatem ut res fux proprietatis quas tam de paterna quamque materna hxreditate in regnoAquitinko atque Burgundix regali vd etiam quolibet juftè adeptus eft jure, qux per diverts loca efle isefcuntu^vel quid deinceps Chrifto propitio legaluer adquirere joterit, fub noftra tuitione atque immunitatis defenfione reciperemus. Cujos precibus annuentes, hos noitras regales fieri juflimus apicea, per quos prxeipimus atque fancimus ut omnes res memorati Agilmari, quas eusse potfidet, vel quas deinceps Domino prxveniente largit tonisjureadipifei poterit, in noftra maneant tuitione atque immunitatis defenfione, quatinus ifdem hoc fultus munere eas ablquè cujufquam infidiantu tergiverfetiooe gubernet & gubernando prout decreverit follemnker poffideu. Statuimus etiam ubicunque libera perfbna inner ejus proprium manere decreverit, ut inibi rub ep» ordinatione auietè degat. nullam iniquam contrarieurem fib..... adminii tratoribus inferre formidans. Et ut hxc noftrx robotationis atque tuitionis audoritas firmior habeatur, meum proprii fubter eam firmavimus, *tt* anuli noftri impreffione adfignari juflimus.

Signum Karoli gloriofiffimi Regis.

Data vim. Kal. Decembris regnante gloriofiffimoRege anno 111. Indiâione 1111. in vilia Thoorinfthe in Dei nomine feliciter. Arnen.

LXXVIII.

Preceptum Karoli Calvi pro Ecclefia Narbonttifi.

An frr. £1 Archivo Archiepifcopi. Na/·tonenti*.

IN nomine fandx & individux Trinitatis. Karolus, gratià Dei, Rex. Si fecris locis divino cultui mancipatis aliquid ex juris noftri rebus feu facultatibus conferre ftudemus, non folùm in hoc regiam exercemus dignitatem, fed maximum regni noftri munimen in hoc agente divini grarii eflè nullatenùs dubitamus. Quapropter noverit omnium Fidelium ianâx Dei Ecclefix noftrccumque um prxfentium quàm & futurorum follercia quia "complacuit clementix ferenkatis noftrx ut ob Dei amorem noftramque in futuro ab piffimo Judice retributionem qosfoam res noftrx proprietatis fandx matris Ecclefix Narbooenfisfeu Redenfis, qux fundata efle dinofeitur in honore beatorum Martyrum Jufti & Paftoris, cui fedi prxfidere cognpfcitur divini vocatione Fredoldus venerabilis Archicpifcopus, qux res funt fnx infra Narbooenfem pagum, hac eft, propè Narboni civitate villares duos, qui nuncupantur, unus Cafbles, Ac alter Aluncianus, flc infula qux vocatur Mandriacus, & infra infula Lici villarem, qui vocatur S. Agam, flc alium villarem qui dicitur Curcuciacus. Undè etiam altitudinis noftrx Prxceptum hoc fieri jaffimus, ner quod memoratas res, cum omnium rerum iiunma integritate, cum vincis, filvvUs, ten is cultis flt incukis, Ecdefiis, aquis, aquarumve decurfibus, exitibus & regreflrous, flt omnibus exterminationibus, cum terminis dc omnibus integritatibus, cotum *it* ad integram, veteri prxmemoratum eft, prefcriptx matris Ecclefia fiuribe Juftiflt Paftoris beatorum Martyrum patribus de noftro jure in jus ac poteftatem ecdefiafticam foUemaxer transferimus, perpetualiterque habendas delegamus, ficut reliquas ejufdem fânâx Sedis res ecdefiafticas; videlicet ut prxfcripue Ecclefix memoratus Fredoldus Archiepifcopus eas recipiens, occlefiaflico jure in ufibus jam lati- Ecctefix tam ille quàm omnes fiii fucceflores abfque uUa cujufpiam cottradiâione per tabentia tempora ordinem canonice atque difpooant legaliter. Ut autem haec munificentias anftoritas firma valen perdurare, manu proprii fubcer eam firmavimus, A anuli noftri nnprefliooe figiilari juflimus.

Signum Karoli gloriofiflimi Regis.

Giflebertus Notarios ad vicem Hhidovici recognovit.

Data xv. Kal., Marcias Indidioee mi. anno xvii. regni Domini noftri Karoli Regis.

Adum Carifiaco palatio in Dei nomine feliciter.

Hudoiricus inclitus Marchio hoc ambafeia-

LXXIX.

Xtroli, Burgundue Regii, Praeteptum, fuo eve-*firintt prxjlariam foSnm <A Agilmaro Ar-cjuepifupo l/itnnenft.*

tx CUrar lana Fcclc-lur V>en-etnll".

KN nomine Domini noftri Jefu Chrifti Dei evm. Karahu,divini ordinante Providenti!, Rex,quondam Hlotarii piifthni Augufti & incliti filius. Decet regalem eweUentiam ut fitbjeâoram neceflkates clementi fisblcvec juvamine. Quamobrem notum fit omnibus Fidelibus fitoâx Dei Ecdefix A noftris prxfentibus videlicet ac futuris quia veoerabilisEgilmanis EcdefixViennenftt noftri fisppliciter implorante excellentialn quatinus prxftariam quam ipfe cuidam vafelio fuo Leoni nuper fecerat de Sifiaco villa,no* ob mercedi* noftrx augmentum corroboraremus, quod ità & fecimus. Dedit namque prxdiâusLeo pnefatr calic Dei A uxor ejus Leutrada res fua* ad integrum quas in Cartiniaco villa habent cum Ecclefiis,quarum una fandi Mauricii,altera feecli Chriilofbri Martyrum A dicata, feu etiam quas adquifiverum ; acceperumque à prxdido F.pifecopo tim Leo quàm uxor ejus Leutrada prxftariam de Sifiaco villa cum Ecclefia nomini fimdi Petri dicata,ut dùm adviverent tam ipfasres cum Ecdefiii» quas dederuntquàm praedidam villam Sifiacum ad proprium tenerent cum Ecdefix.Cuju* petitioni aurem tndioaates juflonus hoc fieri decretum,perqxqdftataimu* tu liceat et». Leoni nempè A uxori ejus Leutradx , fupndidas res qua* dederunt A quas acceperunt omnibus diebus vitx fex quiete poflidere , tenere , regere ahfque ullius contradidiooe feu repetitione. Super omnia namque conftituimus datas res A acceptas cum Domino Leonide Domina Leutrada ia noftra tuitione atque immunitate permanere. Nec liceat ullius poteftatis Judici nec pofléflôres Leonem videlicet ALeotradam necpofléffionem judiciario diftringere more. Et ut hoc noftrum Decretum firmius ac ftabilrùs permaneat, manu proprii fubfcribere & anuli noftri impreflione decorari cenluunus. SignumKaroli Regis. Bertram Cancellario*recognovi. Datum xvit. Kal. Februarii anno in. regni Domininoftri Karoli gloriofiffimi Regis , Indi&onevi. AâuminManrelo villa in Dei nomine fitliciter. Amen.

LXXX.

PUcitum Mijftrtnn Dtminiearum , in fuo terminait eft lii qut erat inter Agilentrwn Archnpifcopian & L'i i^ericum Comitem.

*'t. rF*ro[J"B

^Γθ1'0'4 ^legationis feu querelatioois inter xN Agilmarum Archiepifcopum A Uvigerigum Comitem ex rebus legitimx proprietatis ipuus Agilmari Epifcopi de quibus adversùs prxdifhun Comitem jam frequens querela extherat. Vementes namque religiofiffimi A venerabiles Patres iuhdtrifi±maque focieta» Comitum folito more, ficut ia iliis Jocis, Salmoriniun villam , quorum nomina funt hxc.RemigmsLugdunenfis Archiepifcopas, Rotlaanus Areiaunfis Archiepifcopus, Jofeph MaurigianeofuEpifcoput,Ebo Gratiopolitanenfis Epifcopus, Trutbenns Adtenfis Epifcoous, Arbenus Ebreduoenfis Epifcopus, Gauuous quoquè Comes, Fulheradus Comet , Arnulfij» Comes, Autrannus Obmes, Begere Comes, Ucpoldus Comes, BaraatdusComes , AidrigusComes,iterhmBamaidos Comes, Ingelramnus Comes, Gairungus Comes, plurimique cum eis in tam prxcipuocuo ventu adftantesquoramnominaperictibere perlongum eft,ea quibus aliqua adoocare Audemus.Adalbenus videiicecVaiusDomiaicus.Richardusfimili modo, Erpmus quoquè, Airadus, tulradus , Beringerius, llhrfos, Ragambeaaa,Chriftiaoos, Aiûoldus, item Aiftoldus, Wandalmanu, Eldebodus, Lanbesto,Sutberto,MaoevoUo, Bcsterio, Ebo , Ailulfb, Ingelrico , vel exteri quamplures.Prxdiâi vcràMajoras Privilegio A proewes poteftate dùm ibidem in prxdiâo loco de communi traûarentur utilitate ad juftitiam totius provinciae, inter carters ibi in prxfentia prrdiâorum nobilium virorum aftktt coram Agilmarus prxfatu» Archiepifcopustsnacumfuo Advocato Witgerio nomine proclamans fe adversùs Wigiricom Comitem quôd res & mancipia qux ei Domnus Rn petatur Lotharius legitimo cooceflèrat jure in villa Cogana feu & in aliis villis, calaufis, & ad nancia , quod ipfe Wigirigus eafdem res in fua * reftitueret dominatione mjuftè. Prrdiâi verô venerabile* viri jamdi&um interrogaverunt Wigirigum fi id veritas eflet an non. Ipfetunen hoc minimè denegavit,oequèAdvocatum ponere potuit quiefeeoat hujus querela canit efle vernarem , fed prxfetxaUter per fuum vadium ipfi Agilmaro Archiepifoopo vel fuo Advocato propriis reddidit manibus^t fuum M iffumFulradutn nomine in fua advocatione dedit WkgerioAdvocato prxfati Epifcopi ut fuper ipfa* res qua* iple reddidit venirer A legalem venituram 10 omnibus faceret. Hi* prxfentibus. S. Richardo. S. Beringeno. S. Giiulfo. S. Ebromus. S. Archimbaldi. S. Rotardi. S. Ivone. S. Chriftioo. S. Amalgaudo. S. Airado. Ego Winitariuwrxfens fui. S. Odilone. Sariulfus prxfens fui. Aftoldus prxfens fui. Oftoldus prxfens fiii. Celdebodus p-xfens fui. S. Ebone. Adalongu* prxfens fiii. Rothaldus rogatus. S. Ebraino. Rodulfus fubfcripfit.

* rainette.

LXXX1.

KtrolifBurgundia Rt^ts,PractptianproGeraldo Comite.

IN nomine Domini noftri Jefii Cbrifti Dei xterni. Karolus,divini ordinante Providenti!, Rex, Hlotarii quondam incliti A Augufti filius. Si neceflitates Ecclefiarum.................... juvamine, hoc nobis prodeflè non dubitamus A ad temporalem gloriofius tranfigeodam proceritatem A ad æternam felicius obtinendam beautudinem. Idcirco noverit omnium Fidelium

An. *rs. ch‹r"i7.m rio.

laud» Dei Ecclefiz noflrarumque pezfeotiam acfarinons®induftria qunGerardn» fpedabil» Comes nofine reverenter inoocuk celfitudiné qualiter Ecclefia fânâi Mauritii Vrenaenfis, obi Agilraaras, venerabili* Archiepifeopus, przetle dinofcitur , quzdam villa fini Ecclefix jxrifco jam tempore mundiali praeveniente cupiditate fubcrada fuerim & qntbufdam laïc» hominibus fub >>.temeritate beneficiate , ex qutbu* ctiam ifdem Genudu* per beneficium pidftni genitori* noftri quondam Hlotharii obtinebat tn. pugo Viermenfi feu in comitatu Toiviooenfi Ginmacum viOamatquc Ecclefiam Cineri Marcelli Martyris esrà murat orbis Vientue Gtam finer doo caftella Heomedium fcilicet dt Crappum , quod parferas Gerardus obtinebat ad beneficium, *fea* fidem Come* aluAer pariter cum Remigio Lugdunenfie fedi» venerabili Archiepiicopu de religione Chriflia&itati* Ac emo Jumento noftne mercedis falubri incentione pertractant , fupplici voto fitnol noftraiu precati funt tnanfuetudraem quattnh» pcaefcriptas villa» & przfatam Ecclefiam cum omnftnu appendiciis luis ad przdidam fenâi Mauricii------- pro amore Dei ac Domini noftri Jefii Chrifti dc atténué beatirodini» pnrrnio per pne........... ---- dignanter reflitueremu·. Quorum ialubenimas proces ad eflêâum duceiac^ho* noftrx judioaa apices fieri ceniutmus, per quo* memorata* villas, ficut fupradiâum eft, Tolfianum in pago Viennenfi in comitatu Tdlianenfi, necnoo etiam in comitatu Viennenfi Giniciacum villam dc Ecclefiam fen&i Marcelli Martyri* eara muros urbis Vieonzfitam, qualiter prrfetum habetur, inter duo caftella conftrudam , Heumedium fcilicet &Crapputn, ad jatndiâam calarr Dei, Ecclefiam videlicet fânâi Mauscü, cum omnibus illarum appendiciis dc univerf» ibidem perlineotiba* fub integritate reflkuimu* atque reddidimus , quaüniu per hoc noftrx auctoritati» feu confirmationi» Pnecepram quicquid ex hac deinceps caufii tam Agilmarus , ejufdem urbis Vicnncofi» ArchiepUcopus. vel fucceflbres eju», 2uim quilibet Advocatus de Reâor ipfius Eccler jufle ac rationabiliterekgcrintvel volueriac, liberam in omnibus habeant in Dei nomine perpetualiter faciendi poteftatem, abfqoecujufUbet dunraxat repetitione feu qualibet injulla contrarictate. Et ut hoc noftrx au&rttari* Perceptum à Fidelibus Ecclefiarum Dei ac noftris verius credatur atque perenni* temporibus inviolabiliter fub inconvulfb rigore confervetur, manu propria roborare ftoduimus, dt anuli noftri impreffione lubtcr aflignari juffimus. Signum Karoli Regis gjoriofi. Deidcous Notarius ad vicem Ileicardi recognovit.

L X X X I I.

Ludevici II. Impcrateri/ Prceccpium pre Eccitfia 1'itnntnfi.

An **£· ito· TN Domine fan&z & individv.r Trinitatis. X Hludovfcus , d'evinâ ordinante Providenti! , Impemior Auguftus.Si Sacerdotum ac Servorum Dei petitionibus,· quibus nobis profui* neceflitaubu* innotuerint , ad eflcâum perducimus, noa Iblùm imperialem confactudinem exercemus, verùm emm ad beatitudincra retributionis mercvdem talia nobis faciendi profiaura confidimus. Proindè comperiar omnium Fidelium aoftrorom induftria potientium fcilicet dt futurorum quoniam venerabilis fanâz Viennenfi* Ecclefix RagamGodus Archiepifcopus necnon Λ fâcri palatii noftri Notariorum noftrorum fumnu»,noftnrceliimdmi» excellentiam Gduberriou* experiit precibus quatinus fereuitat tnajcilaiis noftrx fandz matris Ecclefiz Vienaeofi iandoque Mauruio , cui ifdem Prseful przefle atque prodefle dinofcitur, res dt ptzdia univeris quafcunque vd in quibufeunque locis dc regni* feu cnmiuiibus fiu vel reperta elle nofcuntur, quas pnrdeccflbrc* noftri gloriofi Imperatores dc Reges necnon dt fanda Romana Ecclefia per Przcepta & (âcra privilegia à primiriva Ecclefia pané efufidem marris Ecclefix fenâi Masriui Vienneofi» Metropolim ad noftra ufque tempora piA devotione pdque larcitiooe contulerunt, feu quaicunque viri reiigioh de fuis propriis · erediribut eandem exornaverunt per noftnr Wgxkxii» Prx ceptum immd imperialem auâor*a<em pereni* ejaAiem Ecdcux univerfa quaeque habenda temporibus confirmaremus. No* quoque juftam immo rationabilem petitionem rju» lientiftimè adnuenreS'boc ferenitau* noftrx Prxceptum fieri ceniuimua>perquod fpecialis mater noftra Ecclefia Viennenfi* bnmè fanâus Mauntiu* omnes res dc villas, Monafteria quoqué, *ét* inunuxutaica, ac omnia pazdia ejuldem matris Ecclefix ex temporibus aofiqoioribus ufque nunc jure poftef-fiam* debitx qu* infii imperium ditiocB* noftrz ubicunque nota dc cognita ac reperta fore nofcunrar, mdiflohbili firmitate dt mnodatione perpetui obtineat. Undè *tc* modis ommbui auaoritate imperiali jubendo przcipimu* atque przcipieodo decerntmiM ut nullus Come*, nullus Judex publicos, necquiilibet ex judiciatia poteflate, vd ullus ex Fidelibus Chriftianis in Ecclefiis, loca, vel agros , leo in reliquis pofleibombus prx&tx matris noftrz Ecclefiz Viennenfi laqurnuftibet cunis dt territorii» quas tempore moderno jufte dt rationabiliter poflidere videtur, quzque etiam deinceps atu per nos aut per quonimlibetFideliam devotione divina pieta» augeri voluerit, aut freda exquirar,aot francos vel fervo» diftrmgere audeat, neque etiam ad Judicia publica venirecompellat,fedlint fob tuitione atque ordinatione dt immunitate feu defenfione nutris Ecdefir fendi Mauricii fuoque Pontifici atque Reâori. Super bre omnia, quicquid per negligentiam Redborum à pravis homiaibus abUtum atque avulfum vel direptum eft, fub omni integritate ufque inexquifitum reddimus. Ut autem hxc noftrx confirmationis auâorita* noltri* futurifqoe *,Domino protegente, inviolabilis dc incauvidfe permaneat, manu proprii fisbter firmavimus , * anuli noftri imprtf&ooe adfig» nari juflimos.

Signum Htudovici ferenif&mi Augufti.

1'eudo Notarius ad vicem Ragamfredi Archi-canceUarii recognovit.

Datum Vienne civitate anno, Deo propitio, imperii ПI1. Domini noftri Hludovici ferenimmi Augufti II. fcilicet Kal. Novembris, Indiâione vu.

Adum Vienne urbi tn Cbtifti nomine Wicker. Amen.

L X X X I I I.

Ejufitm Lidwici Prectftton pr» cade* *Etcltju yiauunfi.*

An. Ira. Ei etxkm (hlrtul*- »K>.

IN nomine Domini noftri Jefu Chrifti Dei aeterni. Hludovicus, divini ordinante Providentri .Imperator Auguftus. Si Sacerdotum ac fervorum Dei petitiones, quas nobis pro fuis innotuerint necefikatibuSfad eftr&un perducimus, non folîim confuetudinem imperialem exerce* mus,verùm etiam ad beatkudinem retribution* mercedem talia nobis faciendi profutura confidimus. haquê omniumFidelinm landx Dei Ecde» fi* ac noftrorum prxfentium & luturorum comperiat magnitudo quoniam Ragamfredus,veneracilia lands Viennenfis Ecclefix Archiepifcopus, necnon dc fecri palatii noftriNotariorum furamus, atque Hugo nobiliflimusComes & cariflimus propinquus nofter prxfcotiam noftri accedentes innotuerunt quandam panera vili* qux vocatur Fornis in comitatu Viennenfi litam, temporibus prifeis à rriigiofis Chriftanis matris Ecclefix undi Mauricit Viennenfium Urbi conlatam, non longo tempore poetetito inter reliquarum fubcra» tiooesn rerum injuftè ob incuriam priorum Prxlatorum ejufdem Ecclefixadnariorum fuiflefubiata. Undè ferenitatetn noftram fuppliciter expetierunt quatinus ob amorem Chrifti, necnon & pro levamine& memoria genitorum noftrorum, quorum corpora in eaJetn matre Ecclefia fore nofcuncur humata, ac pro amabili eorum deprecatione, jam didam panem villa Fornis qux injuftè fiibtrada fuerit , unà cum Ecclefia fandi Nazarii confecratam, cum omni familia utriuf. que fexus ejufdem villx Iandi Mauricii juris pertinentia cum reditibus univerfis ac poftellionibus juftè redderemus, ac reddentes preface matris Ecclefix lândi MauriciiPrxcepto noftrx auctoritatis confirmaremus. Quorum precibus ob emolumento mercedis noftrx & genitorum noftrorum ac propter diutinum famulatum nobis finceriifimè ab ipfis exhibitum libentiflimè annuentes, hocferenitattt noftrx Prxcepram fieri cenfuimus, per quod memorata Ecclefix fandi Mauricii jam didam panem villa Fornis cum omnibus fibi jufté & legaliter peninentibus,videlicec cum domibus csterilque xdificiis Ecdefiamqueac terris cultis & incultis , vineis, pratis & filvis, aquis aquarumque decurfibus, mancipia etiam utnufque fexûs & xtatis , quzfitum dt inexquifitum, omnia & tn omnibus prxlibatz Ecclefix Iandi Mauricii fuifque Redoribus reddimus ac reddita perpetuis temporibus eorum utilitatibus fubefle volumus atque prodeflê. Volumus namque atque dignum eflè decernimus utTeudo.ejufdem marris Ecclefix filius & Presbyter, qui pro fuprà nuncupat» rebus magnum dedii ftudium & laborem improbum ut priftitue reftituerentur poteflati, Uboldus nepos ejus Clericus in id ipfum praelatam iandi Nazarii Erdefiam cum omnibus rebus, ficut fisprileâa & nota efle nofcentw,omnibus diebus vit* üarum juro podideanc ufiurio & fisb fisa ocdhMK difpofitios* abfque aikujus bombis courradidiooe. Ut autem noftrx auâoritaus coriario *St* reftkatio firmiorem obtinear vigorem, meo* proprii febter firmavimus , A anuli noftri impteSoae adfignari juffimns.

Signum Hhsdovicl fercriffimi Augufti.

Amulius Notarius ad vicem Rapmfredi ArchicanceUarii recognoyk.

Damns Viete* urbi vn. KaL Novemb. anno imperii v. Domni noftri Hksdovici fertniflimi Augufti b Dei nomine feliciter. Amen.

L X X X I V,

Kereli C»lri Privilt^tm fr» Ecdtft Au gu/Mtattji.

T N nomine fânâa *8t* indrvidose Trinkath. Ka- – *?-.?'*. bi Chartulario Ecciv-ile AufuT-todunaiifii*
J. rolus, gratiâ Dei, Hex. Si ecclefiafticas fandion es atque earum decreta noftro confirmamus Edido , procuidubio regi* ceflitudinis morem exequimur, atquè apod acernam retributionem hoc ad emolumentum anima noftra nullatenus ambigimus pertinere. Quapropter noverit omnium lands Dei Ecdefi* Fidelium folcrtia noitroromque tam pncftncium quàm luturorum quia Jonas renerabiitsPrxfulEduocumEcdefix,quam confiât efle io honore landi Martyris Chrifti Nanrii dicatam, adiens culmen noftra ceifitudinis, obtulit obtutibus noftris quoddam Privilegium Epicoporum atque Abbatum manuum roboratum; in quo continebatur mfertumqualiter idem Jonas, divino cadus amore , pro Dei honore *tc* reverentia beati Nauru Martyrii Chrifti , Canonicorum ejufdem manis Ecdefix curam gerens, & perpendens quod canonicè degere neque ibidem Deo defervire portent, profpiciens primùm illorum habitum officinarum inconvenientem & penè nullum elle comparatione aliorum , juxta morem aliarum nrbinm clauftra illis conftruere officinaique congruentiores & aptiores ad ufus eorum zdificare ftuduk. Et licit quxdam res ecdefiafticx ad fupplementum eorum & vidum adminillrandom à pnedecefloribus fuis illis conUtr fui flent,tamen pro quantitate fui atque difficultate itineris, quia longé ab urbe diftabant, penuriam frpiflûné pari folebant cotidiani vidus. Et ut penit's bare occafioeu tolleretur, receptis eifdem rebus, hoc eft, Carimanno & Tillido villis, cum Fifciaco, «d ufus eorum in pinguiori arqué viciniori loco Marcaffolium villam wdominicatam, & Simpiniacum fimiliter indominicatam, cum beneficio quod Ragenfredus quondam n eadem villa habuit,ad cotidianum vidumdc potum eis miniftrandum delegavit, & per idem Jrrivilegium confirmavit cum Anlaciacovilia, qux olim eis à Domno Modoino collata fuerat, hoc decernens , ut ibidem quinquagenarius Canonicorum numerus non tranfgrediatur, donec, Deo opitulante,prxdiâ* res augmentcmur, dc nullus cenfus

ex eifdem rebus aut aliases temni Cervini vel munetû exigatur, nt a eddem tebas alsqud auferatur *aut* dminnaatt. Sed ut illini bona intentio atque Decreti confirmatio firmior habeatur A perpetui* teosporibu* confervetur inviolabili* » nonam deprecatu* eft magnificentiam ut fitper hoc noftrx audoritaris Pneceptum ficti dignaremur. Cujus peririonem ratam judjeantet, hoo altitudini* non* Pmcepram ilh fieri iufimus; per quod omnimodi* firmamu* atque feoemu* ut nunquàm vel nufqnàm es tebu* in perfero Privilegio cunfiftenribusà nemine mortaliumqnicquam tcotetur evdlere vd diminuere, fedficut in perfero Privilegio confiat efle ptxfinicum,in eundi* ità inviolabiliter noftri* futurifaue temporibus maneat firmum atque incoovulfum. Er ut bxc noftrx cunfirmatiomsaudoritu noftri* futurifque temporibus majorem in Dei nomine obtineat vigorem, manu proprii fubter eam firmavimus, *Bc* anuli noftri unpteffione fubiigiUari jnffimn*.

Signum Karoli gloriofiflimi Regia

Folchricu* Diaconus ad vicem Hludovici recognovit &: fubferipfit.

Data xviii. KaL Julii anno xix. Domni Karoli gloriofiflimi Regi*, Indidione vn.

Adum Tufliaco villa in Dei nomine feliciter, ▴ men.

L X X X V.

Ejufiicm Kardi Prenpium prt ttlau Ecckfit Attgu/Munatf.

ΓΛη~ιι,ι I*>· TN nomine fendr & individue Trinitati*. JL Karohu, gratii Dei, Rex. Quiconque Regie dignitatis culmine efferri defiderac, merirb eum prx oculis fempet habere debet cujus gratia potfertur. Igitur noverit omnium fendx Dei Ecdefic Fideuum *Bc* noftrorum tamprxfimrium quire & futurorum fellerria quia nobit, qui ubiquè re* ecclefiafticas pro viribus tutari atque augmeunti gaudemus, ob emolumentum mercedi* anirax noftrx libuit cuidam fandx matri Ecclefix Eduotum, qux nofeitur effe dicata in honore fendi Naxarii Martyris Chrifti, cui erum patelle videtur Jonas venerabilis Prxful, reftituu arque fbletnniter refundi quandam villam qux vocatur Tiliniacus, cum omni fua integritate. Er eft lira in pago Orcharenfe, fuper fluvium Sagonnam. Ipi* euim villa oiim per incuriam Rectorum pneididx Ecclefix *Bc* indivoiorum hominum violentiam ab eodem loco diftrada efle dinofeirar. Undè nos, ficut fuprà ptrdixuntu, tes Ecclefiarum pro viribus tutamur, hoc celficudinu noftrx Prxceptum fieri ac pnrdido fendo loco ad deprecationem diledi nobis memorari Pontifici* Jonx dari reddique juffimus j per quod pntfetam villam cum omnium rerum jure legalitcrqne fibi pertinentium fumtnâ integritate jamdido loco undo eternaliter mancipatam ac perenniter famulandam refundimus & delegamus, eo videlicet modo ut Redor prxfatx Ecclefix & fucceflotc* ejufdem quicquid ex prxdida villa cum amnibus pertinentibus fibi rebus pro utilitate ac commoditate Ecclefix & fisorum neceflitate fecere decreverint, libero in omnibus perfluantur arbitrio canonice legaliterqoe feriendi quemadmodum ex reliqua* rebus ad eundem locum fimiliwt contraditi* ac referaris, *Bc* nofter amdverferiu* ac diiedifimx noftrx conjugis Hittnin drudi* in eadem Ecclefia per finguln· annos grati! reftuuriooie iftfe* ville feUemntter celebrari Xbooarificè frequentari non negligatur. Et ; nolae reftirattoni* auftoritas pleniorem in Dei nemine per fupervenieutia tempora obtineat vigorem, mana proprii fubter eam firmavimus , *Bc* anili noftri impce&me figillari juffimu*.

Sinum Karoli gloriofiflimi Regi*·

Folchricu* Diaconus ad vicem Ludouvici recognovit & (hbferipùt.

Daca IU. Idfis OAobris. Indidione vn. anno xx. regnante Karolo glonomhino Rege.

Adum Tufliaco villi fuprà Molam in Dei nomine feliciter. Arnen.

L X X X V I.

Ainuufi *Ctju td Eccltfitm Brn etcnfe*.*

SAcrofendr Ecclefix fandi Juliani Martyri* vico Brivate, ubi ipfe fandus Martyr in rotpore requiefeit, vel exterorum corpora Sandorum feu Kdiquix ibidem conditx funt, ubi ad dexteram Ixvamque Arconou* inditu* Corifeflbr feu Ilpidiu* Martyr adjacent, ubi in Chrifti nomine Bctnardus, gratia Dei Comes, fepet ipfam cafiun Dei Redor ptxefle viderur, feu& AdalgifusPrxpofitus fiipct ipfam catervam fendi Juliani cuftos prxeile videtur. Ego igitur in Dei nomine Airaudus, metuens cafutn humani generi* & fragilitatem , ne me fubitanea mors préoccuper, propterea cedo ad ipfem exfem Dei vel ad ipfo* Canonico* ibidetnque Deo fervientibus in ftipendia Fratrum vel ad fecrificium Deo offerendum aliquid de rebus mei* propriis, ut ipfi Sandi feu *Bc* ipfi Canonici, qui ibidem funt denotes, interceflote* fint pro peccatis meis ad Dominum. Et funtipfe testeae inpacria Arvetnica.in · vice Ambrooenfe, in villa cui vocabulum eft Buciaco. Cedo ad ipfam Ecclefiam Dei vel ad ipfo* Canonicos in ipfe villa cafem meam dominicariam , cum *liis manfis, cum curtis , ortiferis, pomiferis, & aliis campis, prati*, pafcuis, *Bc* molendino* tres, cum eundis adjacentiis, aquiis, aquanunque decurfibus, vix , cultum feu incultum. quxfitum vel quicquid adquirendum eft, omnia *Bc* «x omnibus quantumcunque in ipfe villa vel in ipfe cultura nabeo vel adquirere potero integrum cedo ad ipfem cafem Dei vd ad ipfo* Canonico* in illorum ftipendia tamptxfennum quàm defututorum, tam de alode quàm de atrado, ut faciant ip6 Canonici de ipfis rebus in omnibus in illorum ftipendia vel ad facnficium Deo offerendum quicquid fecere voluerint. Et tatnen mihi placuit voluntas ut dummodo ego advivo, titulum ufuario mihi liceat poflidere Er poft obitum , quandoque Deo placuerit, in veflrifque partibus faciat permanere. Et fi ego uxotem duxero , &. filios & filias mihi Deus

procreaverit, ipfum conferipcnm ad me reverri faciatis. Et ii hoc non fecero, ipfes res in omnibus fine ullo contradicente poffideatis. Et ipfum decimum ab ipfi» fetiptore, quandin advixerit, potUdeatur. Er lt evenerit, quod minimè credo, quôd aut ullus Her iniquus aut Comes aur Abbas aut ullus Reftor Ecdefie ipfes res fupetiiùs jamdicfas vel ullus heres meus ad ipfam cafiun Dei vel ad ipfiu Canonicos abftnhere voluerit, in primis iram Dei incurrat dc SanAoran offenfe, & fic particeps in infernum cum Jeda Schario c, qui Dominum tradidit, & hic œnfcrÎMUS firmus & ftabilis permaneat tribulatione tubnni. Facta celtio iftà die Lunis in menfe Madio anno vr. regnante Karolo Rege Equitahotum filii Karoli Regis Francorum. Signum Airaudo, qui ceflôonem illam fieri vel affirmare rogavit.

Signum Immone.

LXXXVH.

Prateptum Karoli Regii quo donat Adalgifo, Fiddi fuo, ad deprecationem Hirmindrudii Rrgtnx, *conjugii fur, villam qux vocatur EU-c!j-u» fuper fluvium Olna infrà Comitatum Bijccaccnferr.*

E» l'hirtu-Jirio Monaftetiifol-fetcolâ.

IN nomine fandx & individu* Trinitatis. Karolns, gratia Dei, Res. Regi* celfitudinis mos eft Fideles regni fui donis inulnplicibos Sc honoribus ingentibus honorare atque fublimare. Proindè ergà morem parentum Regum videlicet ptxdecefibrum noftrorum fequentes, libuit celfitudini noftrx, ad deprecationem feu fnggdtionem caridimx conjugis noftrz Hirmindradis, Înendam Fidelem regni noftri Adaigifum nomino e quibufdam noftrz proprietatis rebus ditare fublunemque efficere, quz videlicet res funt fitx intrà Comitatum Bajocacenfetn firoet fluvium Olnz, hoc eft, villa quz vocatur Eliclacus, in qua coefiftunt manfi xu vel quicquid ad candent villam jure legalitetque pertinere dinofi.itur. Undè hoc altitudinis noftrz Praeceptum fieri illique dari juttimus, per quod memoratas res cum omnium rerum ftimma integritate, rtm terris cultis & incultis, filvis, pratis, molendinis, pof-i'iM, aquis, aquarumve decurfibus & regreflibus *j Sc* omnibus legitimis & terminationibus, necnon & mancipiis utriuique fexùs defuper commanentibus vel ad oafdem res jure legalitetque pertinentibus...—.. & ad integrum, ficut dictum eft, przfero I ideli noftro Adalgifo ad proprium concedimus, & dc noftro jure in jus ac dominationem illius folemni more transferimus; ità videlicet ur quicquid ex predictis rebus dt mancipiis pro fua utilitate ac commoditate fecere decreverit, libero in omnibus potiatur arbitrio faciendi ficut ex reliquis rebus dt mancipiis fur proprietatis. Ut autem h.ec noftrx largitionis auctoritas firmior liebeatur ac per futura tempora diligentius confervetur, manu proprii fubteream firmavimus, auuliqtte noftri imprefliond adfignari juflimus.

Signum Karoli gloriofiflimi Regis.

Goflinu Notatius ad viccm Hludovici rr* cognovit.

Dara VIII. Idùs Decemb. Indictione ix. anno xxi. regnante Domno Karolo gtoriofiffimo Rege.

Adsim Adtiniaco poblico palatio in Dei nomine felicirer. Amen.

LXXXVIII.

Narratio dc *Monacho Cenmantnfi* <d *Canonicam vitam ύτ hahiium convtrfi.*

Et teml Codite Ei-bliothet* Colbenin*

Sicut cotidie fanda Ecclefia ad fortem eleâonun arque bearitudinem perpetuz vira: capeffendam divesiu evocationibus, non folùm defpedu* feculi, led etiam eos, quod majus eft,quos mundialis aûio petfloridos facit, adtraheie decertat, ut illos hic & divertitas bonorum aduum multiplicet illicdillimilitas retributionis varix ornet, ità è contmrio antiquis hortis pios indetinenter fubtipere non cedar, ut quos confortes non poreft habere in gloria, faltiin locios fecum cognofcat in pana. Nam cùm in tribus ordinibus, id eft, Laicorum, Canonicorum, Monachorumque, non detine qui à primxvo tempore nobiliora aAa pericrutaxi atque aggredi tentârint dato divinitus imelligibili animo, ros maximèinfidiati nititur quos in juvandi artare creverit fe ultrb dominicis praeceptis mancipatie, ut tanto pn> fundiùs ad ima gaudeas proiciat quantà à fuis cruentis felicibus fetnri evalide doleoar : quorum deviatio à propofiro fenâo quàm damnabilis eflb cenfeatur Evangelic» *Sc* Apoftolica documenta edocent, fuifque medicaminibus ur denuo reformentur, qualiter ferpentinis venenis fauciantur, corroborant. Cùm enim unicuique modus conecfionis fecundùm gravitatem contagii conveniar, idque à DoAoribus Ecclefix fanciri permiflum fit data auAocitare altitonantis Judicis, ut aliter obtetia detegantur, aliter aperta deleantur, in his etiam qui poft devotionem nobiliorem ad fecularem itetùm habitum ditabuntur atque apoftaoe efficiuntur major foilicitudo *Sc* cura adhibenda efle decernitur. Qux przvaricauo peitima in utroque fexu modernis temporibus fuprà modum invenitur, plutimofeue vacillantes fuis volubilitatibus implicare *Sc* deperire à reAo tramite obfufcatis luminibus inlitit. Sed quia hoc devitabife genus in promptu ftare videtur, ac propter hoc in ctrru bonorum malorumque Catholicorum pars fit in redargutione, pars in defenfione mali, ità ut eos quos in tali facinore depreilôs, dùm non poliunt innocuos fecere in toto, fuis mendolis lermocinationibus aut perabnegationem aut diffimulationem aChus vel per aliquam occationem innocentes conantur oftendere, fitque jam gravior cafus multorum quàm unius, reliât de hac ipfe controverfia quz tnodb noftris in partibus excrevit aliquid ad medium deducere ; quatinus cognita veritate judicium obfetvetur veracium, & filfitas confufe evanefeat.

Quidam namque Sacerdos nomine Urfo valdè nobilis fuit Cenoinaiinis civitate, qtu unum ex iat, nepotibus fupeiftirem efle volebat. Cumque

fiip« hac recmfultum ipfius mbis Epifcopi. videlicet venerabilis Rocberri, peteret, non folùm fus peririoni aflètsfum praebuit, verùm etiam ornnimodb id arendam exhortare curavit, reputans in puero & Eccletix otilitarem pro genere fpedabiU profaturam & imtnonalitanm enim* dulciùs vivendo arque Ecdefi* infatua militando recepturam. Prxdidus itaquè Sacerdos hoc negotium adimplero fiefamns, adhibito fecum Frarte fuo nomine Vamione, obtulit fopradidum nepotem cognomine Rigrannum Domno Epifcopo Ecdefeeqoe ejus, ut ab eo Ac ipfius congregatione honorem Ciericarib fufcipere mereretur. Quod cùm fedutn diebus fandam Pafchc faiflêt nobilitor, derasos Domnas Epifcopus pnefaro avunculo, qui aom in fpiritalis filii vicem fufccperat, commendavit, ut puoc cuftofqoe cotpons & anitnx ejus fieret ac nutrimenta prxbetct, quatinùs pofteoocarionam aptum divinis Ac humanis fervidis ei reddere poflec Qui imparium fui Senioris libenter 'obtemperans, recepit puerum. Cùmque apud fe non die copiatn Litterarum cognofcerar, mifir eum in quoddam Monafterium ipfius Epifcopi, ubi ordo MonalHcus vigebat, ut illic inftruerctur facris Litteris Sc erudiretur. Ergo fufceprus pues in Monafterio, traditu «que magiftto, cùni perplures dies fcliolafticisdifciplinisoperamdedifler, quodam tempore erepit fatinri languore gravi corporis. Iraquè dùm frepifluni talibus impulfionibus cruciaretur, dirufque dolor inteftinatum ac vifccrutn inretnediabilitereum vexarer, nulli ane medicinali medelam praebente, obtupefccre erepit Magiftcr qux Ac cui agitatio tante infirmitatis adolefcentem infligeret jfcifcitanfque ab eo quam ob caufam tot Ac talia invifa pateretur. Qui cùm duscinè interrogaretur & nullam certum refponfum dedittet, quidam div acriores fufttnens cruciatus, ur penè exanimis jaceret, vix languido hanehtu flante, tandem conferti» eft fe i putre Deo devorum faille in annis prioribus in Monafterio quod vocatur Cormaricus, propcereà qubd Dominus fe ipfum jam emortuum pro eventu nimix infirmitatis patri poft votum reodsdiffet, ac ideo fperate fe pari tam gravia. Quo audito, magifter tacitus intri fe requirebat ei recepto robore, cùm tempus inquiiitionis adedet, fi failfem infania qux ab eo audierat hora infirmitatis. Ille autem adfirmabat vera elle, doctbatque ordinem rei. Dicebar etiam velle fe elfe Monachum, ut ipfius patris anima i periculo voci liberaretur. Siquidem poter ejus fuprà memoratus, videlicet Rohtbertus, jam humanis rebus excedent. IX-ciderac enim in capturam Norcomaimorum, dc fic eorum ponis attnrus interierat. Itaquè patûaùm adolefcens informabatur ut collum fub levi jugo Clirifti fubmicteret atque propofitum pareis explerer. Sed magifter id fieri porte negabar dicens : Quia Dcquaquàm huc venitli ut Monachus efficereris, nec ideb confutatu acceptili. fed nec parentes tui his termonibus adquickcnt. Perfeverante autem illo m adhrmatione A. detentione rei qux petebatur non fiendx, concigtr nt avuneuhis ejus, qui eum paterno afFedu fufccperat, videlicet Urto, decnr.atet in Monalierium causa vilitationis. Quod cum cuiha prxpatarentur Ac invicem confabularentur, inter extera orius eft adolefcens avunculo oftendere voluntatem propofitt, laboremque quem pariabatur, «c varam patris. His auditis, Sacerdos non minunè anxius graviter ferebat, non * minimè cdntradicete audebat quod exhortari nolebat. Confenfit tamen nolens diu petenti ut faceret quod pofcebat. Starimque mutato habitu induit cucullam ; ac cadens ad pedes avunculi, ofculatus eft illos. Sic ab illo die &. magifter qui denegabas. Ac illi qui deridebant vocem loquenriijin exhortationem Ac confolarioncm vecfi funt. Intereà illis diebus Epifcopus à civirare loogiùs receficrar, exercens opus praedicationis Ac eonbnnarìouis per provinciam locis naceflariis. Cùm autem tevertererut Ac eflet non longé ab urbe, vocavit Magiftrum fuprà memorari adolefcenris, qui Ac Abbas Monafterii erat, ut feiree qux agerentur circi Monachos Ac Monafterium. Poflqoàm vetbeunda cognovit, noviflimè de Difcipulo interrogavit. Quibus interrogationibus refpontem dedit Abbas, aeque omnia qux fada fuerant enuntiavit. Quoaamto, Domnus Epifcopus admiratus, concitus ineundo ufque ad civiurem pervenit, faire volens quam fpeciem haberet tes audita, fed incredibilis j juffitque Abbatem & No virium vocare Ac quofdam cx Fratribus. Cùmque coram eo aflifterent, liante circùm circi omni caterva Clericorum laicoramque,(erat enim hora ad celebrandum Mularum fctetnnM, quia teftivitas Purificationis fandx Marix inflabat) ait itapefadus ad jaindidum novicium : Nuper te, frater Rigranne, Canonicum dimifi, & modo cucullarum video. Dic ergb nobis cur hoc fecifti » vel quis toceir, aut confilium dedit. At ille refpondit : Nullius confilio vel fuggeftione, fed fall voluntate & fponfion* proprii animi, à me hoc adum eft. Retulit itaque audientibus omnibus cuncta funeriùs dida. Addebat etiam fomnimn mirabile fe vidifle, cujus inccrpreratio talis et at, ut foculum dimitteret, Ac vitam Monafticam teneret. Adhuc autem non erodente Epifcopo, nec exteris adtendenribus, adjuravit eum ex fuo miniftario terribiliter ut profiteretur fi vera elfent. Ipfe vesbeonfinnabar cutn jurejurando nihil ineo tfooi locutum fe effe. Quatnobrem venerabilis Epifcopus meritas & omnis Congregatio ejus domant quafi ablatum folatittm adjutoriumque Ecciefix lute traditum, faifaitantes etiam inter fe admirando qux tanta prudentia in adolefaence poffot apparete, prxfenim cùm in pcriculofiori xtate jam pervehent. Erat emm, ut xfamabacut, decem ôc odo annorum. Iterum autem venerabilis Epifcopus perquifivit fi eundis diebus deftinaflet petfeverare in ordine Monaftico. Illo verb adfirmante & conteftanre coram omnibus, dedit ei benedidionam Domnus Epifcopus, conccfittqua locum & ordinem Monafacum quem petebau His ici rranfadts, cùm audiflet ptxfatus avupculos, videlicet Urfo, rem adam ab Epifcopo, (non enim faerat tunc ptxfens, quia infirmatus quodam loco jacebat) graviter accepit cum exteris parentibus quod nepos eorum perditus effet feculoAr adquifinu Deo. Mifit ad atcetfiendum eum. Cùmque antè eum adlfirilfet, cum omni ira Ac mentis infania iti ad eum locutus eft : Quid fecifti, miter ? Quare Monachus elfe voluifa ? Cur eie^ifti unum parvum panem pro

numero centenario & parum vinum pro calicibus epotandis ufiquc ad fanecatem *i* Quamobceutivita porcorum in leguminibus *8c* horto ut iuflicien* tibiefles voluifti l Ubi «untdelicia carnium quas dimififti, (uavitas podomsm, dalaftarla canam accipitramque, taons votaproofes mulierum ? Cùm ergh animum adbbfoenùsoontràhxcfocti ter tefiftasa vidiftat & tefponfe non juvenilis fed robore fenili· cameret, addebat multb frétera» tiora, id ut edam lenones imminent qui eum provocarent ; necnon edam concitavit extern· avunculo·, fcilicet Lerhardum, Wanilonem, fe multos alios *pa*rentes, qui *8c* dicebam ei : Cur nos degenerare voluifti ? Opus progeniei noftrx cum pauperibus & mendicis non fuit. Nobis floruit mundus, copia auri & argenti lapidumque apud nos fuit. Nobts arma fulgida le^lenduerunt , equi auratis oris fe torto collo amfenmt. Et tn omnia ifta forevifti? Hxcdicebant freteftes, qui eum ad meliora excitare debuerant, qui magis pompatice viventes demersi letheas in undas volunt quàm cum hberaris fonte felutari ablui *tc* puflixno liberatori etferiu decantari poft veniarum laborem , dicendo : Tranlivimus per ignem *tc* aquam, *tc* eduxifti nos in refrigerium. Sed animus juvenis invidus pennanfit, cupiensobfervare quod coeperat, ità ut per quinque annos eum revocare non pollent, ordines fuos & aflerius regulares in Monafterio cum exteris cuftodicns. Porrb inter hxc, cùm omnem bacchationem lupet jamdirium Magiftnim exagitarent, culpando illum, fe requirendo difcipulum, feftinus tnagifter reddere commendatum non neglexit. Qui recipientes nepotem , retinuerant apud fe femper figuram Monachi habentem. Poft retentionem verb odo dierum fe amplius, rursus valde oblectantes remiferunt eum in Monafterium, deprecante difcipufo, fe illis contendentibus. Cùm aurem tempus accipiendi primos gradus Ecdefiafttcos pertranfirct, audita circumventione avunculorum venerabilis Epifcopus miiit ad prxdifeum Sacerdotem, ut quod pnùs concerterai, ficut diximus, fe pofteà à confenfu longius fe retraxerat, jam tunc attentaretur, ut gradus Ecciefiafticos fub ipfo habitu Monachus fufciperet. Ergo dm dittimulance illo, noviflimè mandavit Domno Epifrbpo ut faceret quod ratio fe audoritas commendabat. Quod fe fadum eft ; accepicque banedi&onea quinque graduum, degens fe perfeverans voluntarii m fanriam converfationem. Igitur expletis pofteà annis duobus , fupenrenir repentina dies adimproviftu finis vitx Urfonis. Çùrvquead exi. tum urgueretur, vocavit pocdkhira Monachum nepotem fuum. Ipfo verb adfiftente coram eo, ammoncre curavit da gloria mundi quam relinquebat , non dimittens intentionem quam femper habuerat ut ad canonicam vitam reverteretur , dato coniilio, fe rebus maximè omnibus qux habere potuerat, ut ejus mentem ad cupidictam fe inanem gloriam excitaret. Atque ità obiit. Im. Èevitque mortuus quod explere nequiverat vivus. i illa «rgb die à priftina voluntate Subdiaconus erepit efle alienus, junchis converlatione fe animo avunculis fuis, Lethardo fcilicet & Amarrico, quorum confilio & ingenio totus fertur in prxeeps; fiuntque ipfi Sacerdotes comrà Legexn, arripiendo Minifterixm Eptfoopi. Nan ncta&ntar mob n quodam cenaculo, ahi fin· judicio vouerabslfo ÈmicMi *tc* Sacerdotum exuendo ilium veftem Mooafticam , induerunt albis. Atque ici ad feodanm converferioMm rmrfia eft. Odums* qwdeiiâum fapar Magüramfe Domnum Eptfroyana eoagetferont pro benefàâû. Ipfea enim mm wfisno oonaroabraris oculis paviter ad ruinam laquai febdaxit. Qui per feptem annoa haac violentiam rimnerunt facet·, ut mulsh damnabilior fiam bmpûs ventilata *8c* peuata , ctiamfi malum eflât. Quia quantb plus aliquod bonam petdnraverit, tenth, u ceciderit, prorundiùs ruit. Similiter fe malum quand» ampuùsfoccreverit, tenth graviori peux fubjacebit. Qum talia feritantes, negfoâo fràâu prenitenrix, inanes fixius habete cupiunt aequa avemus fofeipeto

Hujus rei reftis eft omnis ordo ipfius Ecclefix, qui unufquifque fecundùm fuum minifteriuna probare poteft id fedtum elfe.

LXXXIX.

itnfi.

IN nomine faorix fe individux Trinitatis. Karolus, gratia Dei, Rex. Siergà loca divinis cultibus mancipata propter amorem Dei corumque in etfitem foris libi famulantibus beneficia opportuna largimur , premium apud Dominum xternx remunerations· rependi non dididimus. Idcirco notum fit omnibus fanâae Dei Ecclefix Fidelibus fe noftris potientibus atque futuris quia quidam religiofus vir Theodofius Abba Monafterii quod eft litum in pago Gerundenfe, conftrucrum fcilicet ad honorem fan&Ematerii fim&ique Gencfii, ad noftram accedens fcrenitatem, obtulit praecellentia: noftrx quandam Domni ac genitoru noftri glonofit tnemorix Augufti Ludovici audoritatem, prrdeceflbri fiqoidem fuo venerabili Abbati Deo dato fadam : in qua continebatur qualiter idem Domnus & genitor nofter per interceflioncm Gauxelini quondam Marehionis eusn fe Monachos fuos prxdiriumque Monafterium cum omnibus rebus fibi pertinentibus fub fux immunitatis tuitione dcfonfionilque munimim dementer fofreperit. Petiit itaquè reverentiam noftram idem Theodofius Abba uteandem Domni fe genitoris noftri renovantes Precepriencm, eum Monachofque fuos, uoà cumpneferipto Monaftetio fe cellis fibi pertinentibus riiifque omnibus rebus, fimiliter fub noftrx immunitatis defenfiooe recipere pteuiffimè dignaremur. Cujas, inquam, petitionibus libenter acquievimus , *8c* ità illi couceflillê notum efle onuuous volumus. Quapropter eundem Abbatem cum Monachia fuit, id eft, Monafterium cum ommbus rebus fibi pertinentibus ac cellis fibi fubjeriis, quarum altera dicitur Domus fandx Marix fiu (ecus fluvium Amer*, altera vero Domus fcilicet fuper fluvium Sternam, necnon eriam cellulas duas in pago iraporicanenfe litas , ex quibus una appellatur Columbarium Ut* fuper fluvium Taceram , altera quippe dicitur Career» fit* juxtà maris magni lit*

S. Mari* de rundœfi.

ton, atque Ecdefiam in honore landx Matin tamper Virginis 4c fandi Mattluri 4c fandi Johan* oisconftnidam inpagoGorundcnfe, iium in loco qui dicitur Valbs Anglenfis, ipfas Salas, feu ejus Palacioluro quod vocatur Meriac, cum omnibus appendiciis fids, necnon 4c in alio loco qui vocatur Aufbr, 4c exipta filva quantum iaeocum ufus extirpate commodam duxerint, cum omni earum rerum integritate fub noftro mutdebutdo, ficut didum eft, atque defenfione integerrime contrà omnium inquietudines hominum conftvtuentes, prxtipitnus atque jubemus uc nullus Jit* dex publicus vel quiflibet ex judiciaria poteftate in Ecdefias aut loca vd agros leu reliquas noflef-fiones Ixpedidi Monafterii & cellularum fibi fubjedarum ad caulas judiciario move audiendas, vel freda exigenda, vel paratas faciendas, aut ullas redhibitiones, aut fidejuflbres tollendos, vel illorum homines diftringendos, aut illicitas oeçafiones requirendas, ingredi valear; fed neque viaticum, neque porraticum, neque ialvancum, neque pafcafium, neque teloneum, aut ullum illicitum debitum, nec ea qux fuprà memorata erant, exigere pnefumat. Sed cum cellis fuprà memoratis, villaribus, aliifque omnibus rebus prenominaro Monafterio pertinentibus, in quibufeunque confiftant locis five pagis, nocnon & cum omnibus pofleOsonibus que juftè rarionabiliterque perenni tempore poifidere dinofeitur, limul cum his qux divina pictas eidem facratitlimo loco per quelconque fideles augere voluerit, liceat memoraro Abbati fuifque fuccedbribus & Monachis in fxpedido loco degentibui quietè vivere & poflidere eafdem cum omni feeuritate fine cujufprem con» tradidione dc minoratione tenere poflidere, eorutnque pro utilitatibus tarionabiliter concambiare vel vendere, dc pro nobis, conjuge, prolaque noftra, feu ftabililitate totius regni noftri una cum Monachis ibidem Domino militantibus divinam mifericordiam jugiter exorare. Et quandocunquè divinâ vocatione memoratus Abba aur fucceflores fui ab hac luce migraverint, quandiù inter Ce tales invenire potuerint qui eos fecundùm Regulam fimdi Benedidi regere dc gubernare valeant, licentiam habeant ex lemeupfis Abbates eligere, qui eis, ut pexdiximus, merito vitx dc Unditaris prxefle dc prodefle poflint. Er ut hxc noftrx conhrautioais audoricas perpetuam obtineat firmitatem, manu propria iubcer eam firmavimus, dc anuli noftri impreflione lignari juflimus.

Signum Karoli doriofiilimi Regi*·

* Gautle-""§ * Guillclmus, Notarius ad vicem Ludovici recognovit.

Data xtn. KaL Decembris, Indidiooe rx. anno xxi. regnante Karolo gloriofilfimo Rege.

Adum in Pontione palatio Regio in Dei nomine feliciter. Amen.

X C.

Item aliud pre *Bccltju Urftllenfi.*

An. s<i. HcidixUr (ciicniii. TN nomine fandx dc individux Trinitatis. KaArolus, grani Dei, Rex. Quicquid pro utilitate a ; neceffitate factorum locorum efficere contendimus, profuturum nobis *Sc* ad prxfentem vitam feliciter tranfigendam & ad «ternam bearitudinem facibùs obtinendam omninb confidimus. Idebque notum fit omnibus fiusdx Det Ecdefix Fidelibus Ac noftris prxfentibus atque faturis quia venerabilis vir Guifadus,Urgellcnfis Ecdefix Epifcopus, ad noftram accedens reverenter fublimitatem innotuit de quibufdam rebus à gloriolis Imperatoribus Karolo avo noftro Ac Iudovico genitore noftro eidem Ecdefix fux per Prxcepta impcxvaricanda concetfis, id eft, condaminam unam qux eft propè hortum fandx Marix, At Ecdefiam fandi Jacobs, cum fuis honilibus Ac calalibus. Prxtenà petiit ut eidem fandx Sedi redderemus contiguam aliam condaminam & hortum pexfatx coodaminx adhxrenretn. Addidit etiam de decimis Andocrenfis pagi ferri Sc picis, qux Ecdefix fax debentur. Simuletiam dixit nobis de quibufdam pagellis qui fux fiint parochix, ut progenitonoos noftris Imperatoribus per Prxceptum noftrum eidem fandxSedi, beau-Ma» rix nomini dieux, fecundùm antiquam confuetudinem fubjedas efle confirmaremus. Cujus venerandi Pontificis fuppheem rogationem dementer audientes, Prxceptum hoc altitudinis noftrx fieri jufliinus, *per* quod pornominatas res prxferipex fandx redis juri fuojuneimus & dominio Prxfulis «jus Guifadi ac facceflorum ejus perpétué mancipamus, videlicet ut ecclcfiaftici *Sc* Canonici audoritate ad utilitatem & neceflicarem fxpedidx fimdx Sedis Ac fervorum Chrifti in ea degentium ordinent atque difponanc fine cujufpiam inquietudine aut contradidione. Cerdanienfis verb pagos, Libienfis, *Sc* Bergitanenfts, Palarienfis quoque, atque Ripacutcenfis, Geftabienfis, atque Cardofanfis, Anabienfis, ac Tirbienfis, & Jocus fandx Deodatx, cum finibus fuis, ficut in memoratis imperialibus Prxceptis notum eft fcriptum fuifle, femper fubjaceant plerumque didx fandx Sedi Urgelleniis Ecdefix, neque fit eis licitum ad alias vicinas Ecclefias migrare. Prxrereà concedimus eidem fandx Sedi ut heut alix Ecdefix Septimanix, ità quoquè eadem *Sc* Redores ejus femper habeant tertiam partem tdenei de omnibus illius parochix mercatis. Similiter etiam concedimus eidem Ecdefix, ob remedium animx noftrx tertiam panem telonei omnium negotiatorum per eandem Parochiam tranfeuntium atque mercandum. Nullique fit licitum contrà hac audoriratis noftrx Prxceptionem moleftiam de his de quibus dicitur rebus *Sc* teloneis inferre fuper iis dido Pontifici ac fuccctforibus ejus five miniftriscrebcbdsdx Ecdefix Urgellenfis ad hoc exequendum conftituris prxlantibus temporibus *Sc* futuns. Ut autem hoc noftrx audontaris fcriptum pleniorem in Dei nomine obtinear firmitatem, manu propria fubter firmavimus, Ac anuli noftn impredionc lignari juflimus.

Signum Karoli gloriofiflimi Regis.

Gauzlenus Notarius ad vicem Ludovici recognovit *Sc* fubfcnpfir.

Data xiii. KaLDecembris, Indidione nOiù, anno xxi. regnante Karolo glonofiflimo Rege.

Ada * Paxugoue palatio Regio in Dei nonuue feliciter. Amen. * Ponti[0<

X C I.

Cammara/ie *inter Bernardum Comitem Areemenfcm fr Larifredam Abbatem Manliacenftm.*

An. «✦. Ft (harm; hriuEcdC' ü* B.î*-- unii» «.«a· T Nrer eoos caritas illibati permanferit, ran parti béneficia opportuna prxlUnmr ; quia Bihil tibi de çebus propriis centuit minuandi quod £ contri recipit in augmentum. Ideôque placuit pro utilitate utrarumque partium venerabilem Bernarduin, gratiàDeiCothircm,neenonA uxorem fuam Eniengatdetn, feu Lanfrcdo Abbate ex Conobio Mauciaco,qui eft in patria Arvemica, in aice Riovenefe , conftrudas in hanoïe beati Petri Apoftolorum Principis λ fandi (laprain Martyris ubi moderno tempore beatus Strcmoniui Manyr, primus Arvernorum Epifcopus & Pcxdicator, corpore reouiefeit, uni per coufenfum Monachorum ibi coutiftentium, ut res congruas tam ecdefiilicas quàm e* alodes uni cum confenfu & Prsrceptione gkirioiiilimi *ac* excelJennlinn Regis Karoli & R.dulti Epifcopi inter fe cgmmutare A' concatnbire debuiflent. Quod ità A fecerant. Prior namque dedit lanhedus Abbas cuudaque ejus Congregatio panibus Bernardo Comiti A uxori fur Ermengardi ex rebus fandi Petri & fandi Capratii in cotniratu Buvatenfe, in vico Biivare cellulam unam in honore fandi 1'ixjedi dedicatam . ipfam ccMu'am cum runis & mantis A hortis A exiis A prata n. A campum unum ipii Ecclefix adhaerente A aiatria 1. vel quantumcunqtie ad ipfam cafam De> afp:cit vei afpicere videtur. Et in alio loco , ubi diutur illa Maceriaco, manias iv. A vineam unam cutn aratnis, cum hortis A campis A pratis, cultum A i .cultum, quxfitum vel quicquid ad inÎiuitendurueft, vel quaiiruincuaquead ipfos manos afpicit vel afpicere videtur, hoc eft, ab ipfo vico ufquè ad cattellum ‹ vel quicquid ex ratione prxfcripti Monafterii légalités obtinetur, totum A cum omni integritate dederunt Lanfredus fuprà nominatus Abbas fuique Monachi Bernardo Comiti A uxori fux Etmengardi. Similiter in compentittionem hujus rei meriti fupradidus Bernardus Comes A uxor ejus Ennengardis paritet confercientes dederunt partibus Lanfrcdt Abbati ûiisque Monachis ad opus fandi Petri A fluidiCapralii Ecdetiam qux eft in honore land* Manx conftruda Judiaco villa , cum maniis A' bonis A pratis A vineis A' aratrus. Sunilnci A in villa Lubiriaco manfum A hortum cum ararria 1. A pcatellos 11. Item A in villa Dignacuco campos 11. Hxc omnia fupet uis nominata, quanrunicunque ad Ecclefiam ipfam afiucit, vel quantumcunque Donatus Clericus vifus fuit habere, vel quicquid Bernardus Comes A uxor ejus viti funt per adra&um ibi adquiiivtlfc, totum A cum •mm integritate dederunt pr.rdido Monafterio fuifque Redoribus. Iri tamen ut unufquifque de hoc quod recipit poti hac die faciat jure eccletiaftico quicquid voluerit. Et çft prxfcnpta Ecdetia in eadem pania Arvernica , in Vicaria Randaneidc. D* lepiauo.ubus verb in commutationibus p«nat ïnferere neceflê non eft. Sed ramen pet ftudii firmitatem, ti unquam tempora par contri parem fuam ptxfentium live futurarum de eifaem duabus oommutationibus uno tramite confcriptu ullam calumniam generare pntfumpfvrit, itia petitio nullum habear eftedum, fed infuper componat duplum tantùm quantum «pfe tes mdioratx valuerint, A h.ec commutationes omni tempore inviolabile* permaneant cum omni integritate. Jad* fuerunt commutatione* iftx die fabbato , in menfe Januario, anno xxiv. regnante gloriofiffimo Karolo, Re"< Fiancorum tive Equitanocum. Signum Lanftedo Abbate. Sigpam Ingilbcrtus Prxpofitus.

X C I I.

Karoli Calvi Prtceptam de infula Scjuan» vicina Ecclefia Parifienfit.

IN nomine fandx A individu* Trinitatis. Karoius, grani Dei, Rex.Si rogationibus Sacculorum Chiitti in honore Eccfcliatutn tibi creditarum aurem cetiitudinis nollix inclinamus, regiam confuetudinem exercemus, A ad falutemanimae noftrx idipfum pertinete proculdubio novimus. Itaque notum tit omnibus fanttr Dei Eccleti* Fidelibus A noftris pra lentibus atque futuris qtua ad fupplicem petitionem /Encx, venerabilis PaiiiientisEpifcopi, reddimus infulam quondam eidem civitati in orientali plaga doiitiguam atque viciniorem Ecclefix fanâx Dei genitricis A femper Virginis Marix. Qux tiquidem, prrter nonam A decimam, antei utibux habebatur A dominio Comiti» iptins civitatis A regionis. Undè etiam prrct-llenrix nollrx Prxceptuni hoc rcilitutionis feu reftaniariunis fieri juftnuus, per quod ftatmmu* atque hrmamus ut memorata intula tine cujuf[nam Comiti*inquietatione aut follicitatione, veut! prxlignatum eft, dominio Epifcopi fedis Pariiii civitatis A fervorum perpetua lege fubjaceu eorumque difpotitioni ficut ali* res dominationi* ipforum,Domino auxiliante, femper tiibfiftat, nemine contradicente, aut qualibet inventione repente· Ur autem hxc rcftitinionis five redditionis noftrx de fnpradkka infula Prxceptio femper in Dei nomine meliorem obtineat .vigorem, de anulo noftro fubcer eam juflimus figillari. Hildcboldus Notatius ad vicem * recognovit. Datum x. Kal. Mail Indtôionexv. anno xxvn. regnant· Karolo gloriufiflimo Rege. Adum Compendio iα Dei nomine feliciter. Arnen.

An to. (Eo let. Vi- ı,t',:nlu·

X C I I I.

LiterΛ Herardi, Archiepifcapi Turanenfr, dedet» Eccltfia Trojana.

ECclefiam fandam Dei matrem Fidelium dici eamque (penfam vocari nomo Fidelium ambigit. Proinde egomDei nomine Herardus, fanâx MetropolisTuronic* fedis, nullius fufira^ii merito, Archiepifcopus, dùm de moreCanomco parochum nofuaiu ctrciuremu» anno Incarna-

/Îm' Cuirff io 5-

rionir Doroinicx dcccixvii. Imlidion· i. anno quoquè ordinationis noftra ix. devenimus ad quendam locum aomine Troium propè Monafmium Cormaricenfe fupri fluvium Angneram te honorem baadfimi Confeflori» Martini infrà Diocefim noftram anoquitta i pocdeceflôrtbus noftris cooftrodum ; cujus ftatum & facultatem perquirentes, reperimui eundem locum ablque doce & nooddm decimarum habencem legitimam ceflionem. Cujus deniqnè loci ftabilimenram & honorem tradantes, adhibito notefeum aflënfu & confilio feu juvamine 8c deprecatione nobiliffiini Deamque timentis Cormaricente comobii Abbatis Audachri, fimulque reliquorum ejufdem Monafterii Monachorum, ipfum locum fecundùm qualitatem inftaurare curavimus, confirmando eidem loco fub dotis feripturi & largitione ptxlibari Abbatis in ipfe vilia quartas iit. de prato aripcnnos mi. & farinarium i. in altero verb loco, m villa qu* dicitur Fetiacus, inter vineam & tertam aripen. 1. & fetui·, Ac. Data Idibus Novembris anno™.. regnante Karate Rege ferenifteno.

X C I V.

Praceptum Karoli Calvi de Nantriaco villa Eccitjte *Par.fienjii.*

An. ns. f< parvo Çbartulvrio EcckteP» rilicnfi».

IN nomine fandx *te* individu* Trinitatis. Karolus, gratia Dei, Rex. Si petirionibusSacerdotum Dei, *Bcc.* Itaquè notum fit omnibus fend* Dei Ecclefix Fidelibus A noftris prxfentibus atque futuris quia venerabilis vir Æneas Parifii Epifcopus culminis noftri reverenter adiensfiiblimixareni, humiliter deprecatus eft ut Ecclefix fibi commiflx fends Sedis in honore Dei genitricis 8c femper virginis Mari* tundar* auxilium prxberemus, cujus res ex maxima parte Paganorum vaftarione confumpe* & allapfe videbamur, iti ut nec fecra loca ipfi fendx Sedi pertinentia reftitui *c reformari * noieront, neque fervi Dei in eif- •vafertac

quo multiplicibus rogationibus efflagitavit quondam ejufdem Ecclefix villam in pago Pidavo focus fluvium Clinnum fitam Nintriamm fibi reddere dignaremur, reddendoquereftituerenon denegaremus. Nos, inquam, et credimus, divina infpiranre gratia ad luppficuiooem ejus auditum benignum accommodantes, non abnuendum felubnous admonirionibuxejui ratutnomninbduximus. Unde A celfitudinis noftrx Pntceptum hoc fieri juffimus, per quod memoratam villam Nantriacum, cum Ecclefiis A reliquis xdificiis, cum familia uttiufque fexùs, cum terris quoquè cultis & incultis, vu^is, pratis, iilvis, aquis, aquarumve dccurfibus, molendinis, pafcuis,egreffibus A regteffibu·, cumque omnibus rebus qux dici aut nominari ooflunt eidem villx pertinentibus, memorat* fandx Sedi Parifii ptxfetoque Æne* Epifcopo jure ecclefiaftico xternaliter habendam reftituentes reddidimus, reddentefque reftituimus. Videlicet ut fine cujufpiam contradidione aut inquietatione ancedidus Epifcopus & fucceflbtes ejus eandem villam cum lumina inrcgritate teneant atque poflideam. A canonici «rdinadoM ad honorem A utilitatem atque neveffi ratem pocferiptse fanda,-Sedis liberi poteftate difponanr ; feiltcet ut quicquid ex ea efle poterit, eidem fecro loco in voluntate Dei proficiat femper in honoris augmentum, & animat noftrx profit in adjutorium. Ut autem hxc munificentue noftrx reftteirio pleniorem femper *Bc* inviolati· lem in Dei nomme obtineat firmitatem, manu proprid es fubferipdmus, &de bulla noftra figas· ri eam juflimus.

Signum Karoli gloriofiffimi Regis.

Hildeboldus Cancellarius ad vicem Gozleni recognovit.

Datum xv. Kal. Aprilis Indiâtene t. anno xxv 111. regnante Karolo gloriofiffimo Rege.

Achim Silvanedi· in Dei nomjne fclidter. Arnen.

X C V.

Peterer Litante *defiriptie ex Libro precum Karoli Calvi t Retis Francorum, qui nunc extat Bibliotheca Colbertina.*

Incipit Lλtanΐa.

Kyrie eleyfon. Ter.
Cbrite eleyibn. Ter.
Chrifte audi nos. Ter.
Sanda Maria. Ora.
Sande Michahel. Ora.
Sande Gabcihel. Ora.
Sande Raphahei. Ora.
Sande Petre. Ora.
Sande Paule. Ora.
Sande Andrea, Ora.
Sande Jacobeu Ora.
Sande Johannes. Ora.
Sande Thoma. Ora.
Sand· Jacob·. Ora.
Sande Phylippe. Ora.
Sande Barmofomee.
Sande Maxliee. Ora.
Sande Symon. Ora.
Sande Taddee. Ora.
Sande Marhia. Ora.
Sande Marce. Ora.
Sande Luca. Ora.
Sande Barnaba. Ora.
Sande Timothee. Ora.
Omnes fendi Apoftoli. Orate.
Sande Stephane. Ora.
Sande Line. Ora.
Sande Clere. Ora.
San&eClemens. Ora.
Sande Dyonifi. Ora.
Sande Ruftice. Ora.
Sande Eleutheri. Ora.
Sande Sixte. Ora.
Sande Laurenti. Ora.
Sande Y polite. Ora.
Sande Tiburti. Oia.
Sande Valeriane. Ora.
Sande Fabiane. Ora.
Sande Sebaftiane. Onu
Sande Corneli. Ora.
Sande Ciprianis. Ota.
Sande Vitalis. Ora.
Sande Gervafi. Ora.
Sande Protafu Ora.
Sande Marcelline. Ora.
Sande Petre. Ora.
Sand· Prote. Ora.
Sande Jacinde. Ora.
Sande Hermes. Ora.
Sande Saturnine. Ora.
Sande Firmine. Ora.
Sande Georgi. Ora.
Sande Bonenci. Ora.
SandeMaurici cum *focus* tuis.
Sande Gereon cum focus ruis.
Sande Cofme. Ora.
Sande Damian·. Ora.
SandeTheodore. Ora.
Sande Benigne. Ora.
Sande Euftachi. Ora.
Sande Mennc. Ora.
Sande Albine. Ora.
Sande Cncuphas. Ora.
Sande Peregrine. Ora.
Sande Quinrine. Ora.
Sande Marcelle. Ora.
Sande Lantberte. Ora.
Sande Ctifpine. Ora.
SandeCrifpiniane.Ota.
Sande Ciuiftuphote. Ora.

Suuite Simpboi line. Ora.
Sancte Lacune. Or»
Sinde Urbane. Ora.
Sandc Projette Ora.
Sinde Vite. Ora.
Saiide Agapue. Ora.
Omnes iandiManyres. Orate.
Sandc Hilari. Ora.
Sii.vte .Martine. Ora.
Ssatte Benedicte. Ora.
Sancte G tegori. Ora.
Sancte Atnorod Ora.
Sancte Auguftine. Ora.
Sancte Hieronime. Ora.
Satate Leo. Ora.
SanCte Medarde. Ora.
Saucie Germane· Ora.
SanCte RemigL Ora.
Suicte Fortunare. Ora.
Saiulc Aniane. Ora.
Sancte Florenti. Ora.
Su nite Columbine. Ota.
S -jute Chlodookic. Ora.
S.mCte Amande. Ora.
Sande Vedafte. Ora.
Saiute Arnulfe. Ora.
SandeLandeberte. Ora.
Saude Audoene. Ora.
Saude Eligi. Oia.
Sandc Sulpici. Oia.
bande Paule. Ora
Sande Antoni. Ora.
Sancte Machari. Ora
Santte Pauline. Ora.
Sande Scverita·. Ora.
Omne» tendi Confeflores. Orare.
Sanda Felicitas. Ora.
Sanda perperas. Ora.
Sanda Petronilla. Ora.
Sanda Teda. Ora.
Sanda Agata. Ora.
Sanda Agne*. Ora.
SandaCedlia. Ora.
Sanda Lucia. Ora.
Sanda Anaftalia. Ora.
Sanda Scolaftica. Ora.
Sanda Eufemia. Ora.
Sanda Genovefa. Ora.
Sanda Radegundis.
Sanda Gerrrudis. Ora.
Sanda Eulalia. Ora.
Sanda Leuchadia Oia.
Sanda Bngida. Ora.
Smda Aldegundis. Ora.
Sanda Medrifma. Ora.
Sanda Eugenia. Ora.
SandaColumba. Ora.
Sanda Juliana. Ora.
Sanda Julirta. Ora.
Sanda Baltildis. Ora.
Sanda Praxedis. Oia.
Sanda Savina. Oia.

Omucs fandx virgines Dei. Orare pro nobis.
Omnes Sandi. Orare pro nobis.
Propitius efte. Parce nobis Domine.
Propitius efto. Libera nos Domine.
Ab omni malo. Libera nos Domine.
Per crucem tuam. Libera nos Domine.

Peccatores. Te rogamus audi nos.
Ut pacem nobis dones. Te rogamus audi nos.
I't Apoftolicum noftrum in tendaReligione confervare digneris. Te rogamus.
Ut mihi Karolo à re Regi coronato vitam A profperitarem atque vidoriam dones. Te rogo audi me.
Ut Hirmindrudim conjugem noftram confervare digneris. Te rogamus audi no·.
Ut nos ad gaudia xterna perducere digneris. Te rogamus audi nos.
Ut liberos noftros confervare dignetis. Te rogamus.
Ut tenitatem nobis dones. Te rogamus
Ut cooipundionem cordis nobis dones. lerogamus.
Ut fontem lacrimarum nobis dones. Te rogamus
Ut fparium pœnitenti.r nobis dones. Te rogamus.
Utremiflionem omnium peccatorum noftrorum nobis dones. Γo rogamus.
Ut animabu* parentum noftrorum requiem iternam dones. Te rogamus.
Vt eundum populum Chriftianum confervare digneris. Te rogamus.
Fili Dei. Te rogamus audi nos. Ter

Agne Dei qui tollis peccata mundi. Parce nob« Domine.
Agne Dei qui tollis pecca» mundi. Dona nobis pacem.
Agne Dei qui tolli* peccata mundi. Miferere nobis.
Chnfte audi nos. Chriftt audi nos. Chriite audi nos.
Kyrie eleifon. Chriite eleifon. Kyrie eleifon
Pater nofter. Et uc no* inducas.
Ego dixi. Domine miferere mei. Sana animam meam, quia peccavi tibi.
Domine, exaudi orationem meam . A clamoi meus ad te veniat.
Miferere mei Deus.

O e t µ u s.

Deos, qui in tendis habitas , & piacorda non defietis , per interceflionem omnium Sandoram tuorum libera nos à terrenis deiideriis *Sc* cupiditate carnali, ut nullo in nobis regnante peccato, tibi teli Dominoferviremereamur.Per Dominum noftrum Jefurn Chriftum, qui tecum vivit & regnat Deus in unitate Spriritùs tendi pet omuia fecula feculorum. Arnen.
Benedicamus Domino. Deo gratias.

X C V I.

Prgceftum Karoli Calvi pre DotUnt, vajfo Oigtrii.

IN nomine fandx & individue Trinitatis. Karolus, Dei gratiâ, Rex. Regalis celiitudinis mons eft donis multiplicibus Fideles fuos & honoribus ingentibus honorare atque fublimare. Proinde morem patentum Regum videlicet pordeceflorum noftrorum tequenres , libuit celluudmi noftrx cuidam Fideli noftro Dodone, vaflo Otgeri Fidelis noftri, de quibufdam rebus noftrx proprietatis honorate atque in ipfius jus ac poteftare conferre. Idcircb novent experientia atque induftria omnium Fidelium noftrorum tam prxfentiutn quàm A futurorum quia concedimus memorato Fideli noftro IXidoni, vatio paedidi fidelis noftri Otgeni.quafdam res juris noftri litas infti Sepcimanix regnum in pago Rufiilioncnfe, id eft , villulam qux vocatur Pninetus cum fuo villare Domnolino , vel cum omnibus eorum appendiciis. Seu eriam dc concedimus ei alium villarem cujus vocabulum eft villare Manteldi, cum finibus fuis His verb prxdidis villulis cum eorum adjacentiis huic Fideli noftro paedido Dodoni ad perpetuum per hanc noftrx largitionis conftitucionem concedimus A de noftro jure in jus ac poteftatem illius pro folemni donatione transferimus, ite videlicet ut quicquid ab hodierno die & tempore ex predicts villulis exindè pro fua utilitate atque commoditate jure proprietario facere decreverit, liberam ac firmiflimam in omnibus habeat poteftatem faciendi, tam donandi quàm vendendi, feu commutandi , necnon etiam fuis heredibus relinquendi. Er ur hxc noftrx largitioni; atque donationis auctontas perpetuam obtineat firmitatem, manu propria fubter eam firmavimus , & anuli noftri impreilione adiigtiari ju(Fimus.

r/archiVo S. Petri detife m diceceli Geruudculi.

Signum

Signum Karoli gloriofiflimi Regis.

Anno ad vicem Ilgilgerio recognovit.

Data it.Kal.Marni anno xxix. Indictione n. regnante Karolo glonotiftimo Rege.

Adum Moiuftcrio fandi Dionytii in Dei nomine Feliciter. Arnen.

k c v 11.

Preaptum Karoli Imperatorii dt Ecclefia quit eft m vitta Jujfcaca.

fnch*' <ulario. s' ten b'6 Mt* U° TN norn'nc fandx A individue Trinitatis. Karolus, Dei gratia, Rex. Quicquid pro amore Dei S*n&'jrunxIuc reverenda agimur,proluturum nobis ad ptxientts vitx curricula fecundi tranfienda & ad hirurx bearirudinis premia feliciùsobttnenda non dubitamus. Comperiar *ergb* omnium Fidelium dnâx Dn Ecclefix noftrocumque prxfentium ac futurorum fbllertia quia ob Dei & fandi Arnulphi pexripui Confedoris atque Pontificii amorem dc honorem libuit celfitudini noftrx, ad deprecationem cariftimi nobis filii noftri Karlomanni reverendi Abbatis , quandam capellam in pago Moftenfi in villa Juffiaca in honorem fanât Hilaiii,Confaflorii fundatam A dedicatam ctun Tuis appendicibus aindifque fibi pertinentibus rebus dc mancipiis Ecclefix prxtaci fandi Arnulphi ad laminaria inibi cotirrinuanda & vinum ficnficio tniniftrandum pro nothorum abfolutwne peccaminum largiri dc largiendo eam habendam dc canonicè ordinandam confirmare. Unde hoc altitudinis noftrx Ptxcepcum fieri eidemque fando loco dari juffimus, per quod prxfatam Capellam cum domibus, xdificiis, curtiferis, vindariis, hortis , vineis, terris, filvis , pratis, pafcuis , aquis aquarumvedecurfibus, mancipiisumufque fexùs defuper commanentibus vel ad eandem Capellam juftè A legaliter pertinentibus plenâque integritate eidem Ecclefix perpetim habendam dc canonice ordinandam largimur, delegamus, A confirmamus, ita ut nulh Rectorum ipfius Monafterii licear ex eifdem rebus quicquam fubftrahere aut minuere aut in alios prxterq osconftituimus ufùs retbequere ; quaternis Canonici ipfius Monafterii liberiusdevociùfque pro nobis, conjuge, *6c* prole tociufque regni nonriftatu contiuuuque precibus Det miiencordiam implorarent. Üt autetn hujus noftrx lagitionis audoriras inviolabilem obtineat firmitatem , manu propria fignaviinus, A anuli noftri impteifione (igillari juflimus. Data V. Iduum Septembrium Indidione 11. anno xxx. regnante Karolo gloriofiffimo Rege , A primo io fucceffione regni Clocarii. Adum Metis civitate in Dei nomina feliciter. Arnen.

XCVIIL

Notitia Judicii pro Monafterio fandi Andréa. Exalatenfis in Diactfi Helentnf.

g*Cfc*,**;. Imio Mu- ïïnentu* ' TN judicio Salomonis Comitis, Eldeltndo Vicecomite , *8c* de judices qui jufli funr cauk* audire , dirimere, vel judicate , id eft Fra- febado, Ermemiro, Abfaloa, Longubardo, *Bc*rane,Galiudone Judicum, & in prxfenria Wi-Uemundo Presbytero, Walarico Presbytero, Witerico, Suniario, Vanxane , Suniario , Fredenando , Sanfon, Dodone, & Gintilefasone, vd aliorum plurimorum bonorum hominum qui in ipfo judicio refidebant, veiuens horno nomine Rtcoiindus , quique mandatanus Salommi Comiti , caufiu perquirere vel miliare , unde A dicens : Audire me cum ifto mandatano deWitizane Abbate A Prucafio Presbytero , qui ipfa» ranas accepit de ipfuinalode de villa CaiuveUasA I ref vallos A Uccnias de Anna & Eldcberto Abbate, Aeasprotulii in judicio, qualiter tenet impluiupradidis locis, cafalibus, vmeis, tvrns , hortos,& arbores, qui debet efle dc beneficio Seniori noftro. Tunc ipfi Judices ad ipfum mandacario nomine Wardina dixerunt : Quid ad hxc refpondes ? Et die dixit : Ego omnia ifta teneo per ifto mandato cujus vocem profequot per cartas Legibus tactas quas ferit Anna *6c* Eldebernu Abba cum Monachis fuis, A ad illos fecit Rotrudes procicemofyna, A illud aliuddimifit filix fux Annx, A illa ferit cana facicnteProtafio ad domum fandi Andrex eleemofynaium. Iterum prxdidi Judices Recoliudo Miflo Comitis dixerunt : Potes habete teftes aut 1erψcuras aut ullum indicium veritatis unde Legibus convincere poflis ut per trigintaannos quieto ordine fuiffet beneficius, A proprius non debuiftet elfe de ifta Anna aut de nunc fua Rotrude aut avio fuo Beranc Comite aut in ifto aut in alioaut in tertio placito. Et die Recofindus in (uo refponfo dixit : Non portum habere quod dicitis ntilloque tempore. Tunc ipfi Judices interrogat erunt ipfum mandatario csnobio fandi Andrex fi pociudèt adfumere vocem damns dc firmare Legibus cum teftnnonia ipfas cartas A ipfum alodem ur infiri iftostriginta annos aut fuprI Legibus aut quietèteniurter aut poiTeiToiesfuiflent Anna aut matre fiu Rotrudes qui iftas cartas donationis eleemofynarum fecerunt ad fandum Stephanutn vel fando Andrex ex voce avi vel patri fuo Berane. Et ille refpondit ; Sic portum habere tale tcftunonia quomodb Bera Comes habuit ipfum alodem ex computatione vel alode païentarum inorum A quictè poflbdit A dimifit filia fua Rotrude, A Rotrudes quietè tenuit per triginta annis A fuprà A quiret dimifit filix fux Annx vel Eldeperto Abbate pro carta donationis per Legis ordine. Undè fic dedit ifte W'ardina mandatanus vel Protafius Presbytet tale tdliinonia quia juraverunt ad feria conditione ficut(upends feriptum eft. Iterum prxdidi Judices Recoiindomandatario Salomonis Comitis dixerunt : Fac cité exvscuationem ficut fuperiùs refponfunt dedifti. Sic me exvacuo ego Recofindus ab interrogatione Judicum qubd non portum diffamare ipfos teftes A ipfas feripeuras , nec teftes ampliores nec meliores ut Legibus convincere pollini ut beneficius debeateffenec per feripturas nec per nullum indicium veiiratis neç in ifto placito nec m alio nec nulloque rempoté, A hxc mea exvacuario ve.a eft, quod negare portum in veftro fupradiâo ju dicio. Fada exvacuarione fub die xv. Kalendas Septembris anno xxvttu. regnante Karulo Rege. Recofindus fubfcnpfi A feci. Fredeouuuius

fubcripfi. Signsun Ennefvedi. Signum Godematii. Vacanus fublcrqMi. S. Ernwnrici. S. Ifideri. S. Aufibra. Samfon fubfcripfi. Ermimuus. Galindo fubfcripfi. Abfikba tubfcripfi. Tirifuado fubfcripfi. Beta fubfcripfi. Juliooo,Dai tpifèrarione Presbyter, qui bunnum cxvacuarionis fcripfi dc fubfcripfi fub die dc anno quo fupri.

X C I x.

Kxreli *Ctlvi Practpnuu de* r m;· Pente *civitetii Peryititfii.*

El H>v0 Chartul<- Zwibiofi·.

IN nomine fanâx *dc* individux Trinitati».Karolus, gratia Dei, Rex. Nocum fit omnibus Epifeopis, Abbatibus, Decibus, Comttibus, Vicanis, Centenariis, Telonariis, omnem rem procurantibus Fidelibus noftns, prxfentibus fcilicet & futuns, quia infpirante clementia Salvatoris pro totius utilitate regni noftri, ac detentione fandx Dei Eccleftx, atque Nortnannorum infeftarione, uni cum aflenfu & voluntate Eidelu noftri Pâriâacx urbis Ænex Epifcopi, placuit nobis extri prxdiftam urbem de xrarii uoftn fçato iuprâ terram Monafterii fandi Germani fuburbio commorantis, quod 1 prifcis temporibus Aurifiodorenfis dicitur, fiibjecbun edam matri Ecdefix fandx Marix commemorant urbis opportunum majorem facere pontem. Poft expletionem verb ejufdem pontis, tadus, ut credimus, rore celefte, dignum judicavimus pro amore Dei & fandx Dei genitricis Marix fânctiopo fuccellotumque luonim poteftan lumcere j quatenbs tam ipfe quim fucctffores ejus ipfum pontem, uni cum via qux per terram fandi Germani ad eundem pontem vadit, Deo propitio, ordinent abfque alicujus Comitis ordinatione, *dc* in eadem emuniuce permaneat ficut antei fiiit *dc* in Prxceptis anreceflorum noftrorum *Sc* noftro de rua fan&i Germani continetur. Qui conceflione faââ, pcxcellentix noftrx placuit tereniuti, tam ex prxdido ponte quim ex via fanâi Germani jam prxditri qux tendit ad eundem pontem, eidem fcilicet Ænex Epifcopo fuifque fiiccefforibus au&oritatis noftrx folidum inconcullumque ftaruere Prxceptum; iti ut ipfe quim fuccedores ejus in pofteiùm fxpè memoratum pontem cundafque arcas aqux ejufdem pontis, ac molendinos, & quicquid ad eum jufto ordine *dc* · legatione pertinere videtur, abfque ullius Comicis vel Vicecomitis feu cujuflibet judiciarix poteftatis contradictione libero *Sc* P»cifiro teneant arbitrio. Er ut hoc noftrx auâoritatis atque largitionis Prxceptum in Dei nomine per fiiccedentu annorum curricula confervetur, veriftfque ab omnibus credatur, anuli noftri impceffione fubter figillari ac decorari juffimus, manuque propria noftri affirmare curavimus. • i—iv—

Signum Karoli gloriofifiimi Regis-

Gifieberras Notarius.............

Datum pridie Idus Julii Indid .me ni. annó xxn. Domni Karoli gloriofiflimi Regis.

Aûum palatio Compendio in Dei nomine telicuer. Amen.

Ejufdtn KarolP receptum de A Uetu fanSi ELfii.

IN nomine fandx dc individux Trinitatis. Karolus, gradi Dei, Res. Si Ecclefiarum negociit coniutendo, eorum ftatum ad emendationem ob Chnfti amorem deducimus, ab ipfo non dubitamus accipere retributionem pro cujus hxc peragimus honore. Noverit iraquè omnium ümâx Dei Ecclefix Fidelium noftrorumque ad prxfens dc fubfecutura fagaciras quoniam Engeluvinus, venerabilis fandx Ecclefix Patifienfis Anriftes, ad noftrx humiliter accedens fublimitatis manfueradinem deprecatus eft ut ob noftrx mercedis conjugifque Reginx noftrx Rioheldis ac virginis intrmeratx genitricis Dei Marix emolumentum Abbatiam fandi EligtMn poteftate Ecclefix fibi creditx fitam, eique jure beneficiario noftri munificentia concedam, jamdidx Ecclefix genitricis Dei fandx Marix fibique *dc poft* fe Dei nuru futuris Paftoribus in poteftamm *dc jus* Ecdefiafticum habendum concederemus & concedendo inprxvaricabili noftrx audoritatis Prxcepro confirmaremus. Cujus petitionibus concemmus libentiùs qub noftrx utilitati profuturum perfpcximus ampliùs, & ob Domini noftri Jefu Cnrifti fuxqne Virginis Marix amorem, atqoe ob utrarum Ecclefiarum olim i Paganis devaftatarum invicem emetior»*tionem, *de* uriliflimè nobis in fâlutem populi Chriftiani d genitrice virgine prolis artriburionem, hoc noftrx privilegitatis Prxceptum fieri dc figillari juffiraus^ier quod fupradidam Abbatiam cum omni fuarum integritate rerum jamdi&x Ecclefix prxfenri futurifque Paftoribus delegando perpetualiter ad habendum concedimus, *dc* concedendo inviolabiliter manere decernimus, atque de noftro jure in jus ac dominationem Dominx mex genitricis ei mei Marix follemhi more tranterimus, taliter ut quicquid exindè ftatutus à Deo Ptxfid fecnndùm Dei fuamque voluntatem facere voluerit, quemadmodum ex aliis fibi creditis Ecdefiafticis rebus canonico in laciendo potiatur arbitrio. Eo fiquidem pado ut diem depofirionis patris noftri prxcellentiffimi ImperatorisLudovici, quod eft XII. KaL Mali, & matris noftrx gloriofiflimx Imperatricis Judith, «quod eft XIU. Kal. Aprilis, diem quoquè nativitatis nofltx Idibus Junii, nec non *dc* diem à Deo nobis conceflx unâionis, qui poft obitum in diem ipfum in celebrando transfundetur, nativitarem prxtereà amabHiffimx conjugis noftrx Richeldis Keginx Kalendis Augufti, *dc* CMulam fecundum Dei voluntatem noftrx conjunènonis, infuper *dc* ortum prolis noftne, fi è facunda virgine impetrando data fiierit, fub continua orationum Milfarumque affiduirate com omni doro fibi commidb ^xtens futuruique Anriftes «Iobret,& rete&io in urraque Cosqpogarione indie onus prolis noftrx, fi, ut diximus, i genitrice Dei data fuerit, ftudiofifltmè Mtagamc. De.cxtoto verb, pro hac utnufque Eocofix majorats

emendauone, omnis Profui *pro nobis,* conjuge, & prole, regnique ftatu Dei mifericordiani exorare indefinemer accedat. Ut autem hujus noftrx puilûnx largitionis auAoritas pexiorem in Dei nomine obcmeat fitmitacis rigorem, de bulk noftra infigniri juffimus, & manupropríd cam fub* tec firmavimus.

Signum Karoli gloriofiiSmi Regia

Adalgariiu Notarius ad viccm .... recognovit.

Datum it Idus Mali, Indiâione l v. anno * t i. regnante Karolo gloriofiflimo Rege.

•XXXI• Aâum Siivagio palatio in Dei nomine feliciter. Amen.

C I.

AvÆrgri *conjufifqut tjm BcrtcLdii Traditia ad Eccltjuu* Haucaft».*

An. *fff.* Ex Ch.rulario Ecceli» viennenUJ,

NOtitiatn Traditionis qualiter............ bonis hominibu* qui hanc Notitiam fiibtcrfirmaveriint, vel quorum tigna fubter tenentur inferta. Sacroianâx Dei Ecclefix qui eft confira in honore beati Mauricii infrà mutos urbis Vienna, quam Domnus ac venerabilis Pater Ado Archiepifcopus ad regendum habet. Nam prifcarum Legum (anxis auâoriras ut quicumque res fuas in quemlibet tradere & tramhlndere voluerit, hocperferiemScripturarumpleniterSc laudabile, Deo auxiliante, valeat corroborari. Idebque ego Rodftsgnus 8c conjux mea Benddia, dùm incognitum non habetur Sc honorabilibus & nobilibus filiis Ecclefix Clericis & Laicis qualiter nos fu(cepimus aurum de thefiuiro prxnominati beati Mauricii libras quinque de auro œâo calicem & patenam perdante unaquxque libram ad fetros Spaniicos, ipias libras de manu pexisti Domni Adoni Archiepifirapi accepimus j pro quod auro fuprà memorato tradimus res proprias juris noftn qux font in pago Viennenfi, in agro fando Ferreolo, in locisnominandis, in Riveris ad pontum omni hereditate quam de paterno Sc materna feu & de conquifto ufquè in Veieromia cum café indominicata ufquè ad cxquifitum fub integritate tradimus prxnominaoe bafibcx (ânâi Mauricii fuiique Pontificibus Sc agricultoribus, cum vineis Sc tertis ibidem afpioentibus. In monte .... pecte concagata terris & brogaiiis à Cattanias Sc ad ftrada, cum bofco Sc omni adquefito, ad Matdocco cafa Sc vineola, à Maleto vineam quam de Ultetameo & uxorem ejus concambiavi medietatem, has cum fontibus Ac alboribus, aquis aquarumque decurfibus, fub integrum ad jamdiâam catam Dei fuifque Redboribus pro pnsfato auro tradimus atque transfundimus. Idcitcb ego Roftagnus ad nane Traditionem veniens, vocatoque Domno Adoni Archiepifcopo cum Clero fuo in prxfentia Nobiliorum oennium, id funt, Ingelgerius, Albo videlicet, Urpertus, Domipicu^Martinus, Benunius, feu & in prrienria plurimorum qui cum eis ibidem aderant, Ingelgerius, Boddo, Acardus, Mamxddus, Eutmius, Gemmo, Sigebrannus, Ausbertus, Flodoidus, Teulandus, Leudoinus, accipiens oftium Sc cifpitem At andekm Mxfati Epikopi Sc Clero fiso manibus propriis has rebus condonavi oro prarisdo auro Ac tradidi. Deniqaè faftum eft ut egrotarem. Itérions mifimus propinquos Ac filios noftros pro ftabilitacisfirmameneoTradirioaisnoftrx, Acardo&Eldemanno, Silviam quoquè, Wigoni, Sc Araftagno, ut pcxfiux banlicx fiindi Mauricu fuifque Redteribus veftituram depoedi&is rebus fiuerent. Quod ità ptxfentialiter Ac fecerunt. Qui exindè veftituram receperunt, fuerunt Conftanrius Chorepiicopus, Arlenus Prxpofitus, Honoratus Prsabyter, Leatbenus Decanus, Vobettus. Advocatus Domni Adonis Amicopi. Ad hanc receptionem irerùm pnriêns adfuit prrfatus Domnus Ado Atchiepiwopus, honorabilis vit Angelboro, Odilo denique, Ac atteri nobiles, vadi, Sc concives, qui cum 00 ibidem aderant. Nomina Ac fignacula quorum fubter renentur inferta. Indè pofttnodùm ifdem Roftagmn per memetipfum veniens in civitare Vienna, eandem Traditionem iteravi de food nominatis rebus, ut dein ceps Redores Ecclefix Vienne fecundùm auâoricacem ecdefiafticam ficud Ac alias tes Ecclefix ordinarent Sc difponetenr ac perpetuo jure eadem ipfk Ecclefia pouideret, atque his ptxfencibus pargameno dato Scripturam indè facere rogavit Clericis, reverendo Epifcopo fupradido, Conftantio Chorepifcopo, Erleno Prxpofiro, Leutberto Decano, Teuttelmo Abbate Ac Diacono, Onerato Presbytero, Adalbcrro Diacooo, Elergano Diacono, Sc Clerooenèomni, Laicisautem nobilibus Angelbotene Vaflb temo, Raginardo, Ro* ftagno, Silvio, Oddooe, Wamnco, Waldone, Arnaldo, Varemboldo, Leopardo, Teutone, Leudoino, Gerrino, Sc Ucberto Advocato Ecclefix pexfentibas Ac multis aliis. Si quis igitur egoipUaut uxor mea aut filii mei aut uDus de heredibus meis, aut alla unquàm oppofita perfona, qui comti hanc donationem, quam fpontè pro pondere auri confcribere Ac firmare decrevimus, mrrexerit, aut aliquid infringere aut inquietare prxfiimpferit, nec valeat vindicare quod repeut, led infupet inferat tantùm Ac aliud tantùmquantùm ptmtx res tunc rempote mriioretx valuerint Agricultoribus Ac Reâonous Ecclefix, Ac prxiens Traditio Sc Donatio hxc omni tempore fuam obtineat firmitatemcum omni iponfione Ac ftipularione fubnixa. Hx res fuprafcnptx in quantum valerem pro precio auri accepto fimt, id ut quantum plus fuper valeret aurum, five de rebus five in mancipiis five in alia qualibet pecunia alia fuppleretut. Additx font quoquè pro pcxdiâo aui· tàmiiix quorum film nomina. Bona cum infantes fuos quatuor, Grimclius cum muliere fua Sc infantem fuum, Gatducia, Maurellus, Eldeguda Roftagnus Tradirione iftà fieri Ac firmare rogavi. S. Bertildx, qux hancTradiritinem fimilimodb fieri Ac firmate rogavit. S. Acatdo. S. Odiloni. S. Silvii. & Eldemanm. S. Ugonis. &- Areftagni. ArnoL dus Clericus fubicnpfit. & Amalgaudo. S. Ingelgerii. Si Boddom. S. Gemma, x Siebrannu S. Amberri. & Flodoldta S. Teunanno. S. Dominici. S. Martini. S. Beninni. S. Waldoni. S. Varemboldus. S. Leupetdo. S. Teuto. S. Airoar dus Presbyter rogatus Ac luflus hanc Traditio-

oem Sc dooatianis Ccripfi. Datum xii. KaL Maias armo guano quo lucccffit Domnus Karo· lui Rex regnum qnondsm ocpods fui Lothatii. Novembri , Indi&one decimi Benè valete. *Iflt cMnuu fuu d Btftat, Karlenuau»» t &* OsImm Kefiiicr , fesnox *Precqpteficu Ucu i»ft-'riic luieuur deferψiA.*

CII -

*Imduus VTJJ. EfiftoU U Adulgerium, Erf-tfffwn Augnft*dwtfitfcm.*

•* limoEcclefi» Auad- T Ohannes Epifcopus, fervus fervorum Dei, ra-v verenriflimo Sc fiuxrifliino Adalgariu, fanâx Auguftudunenfis Ecclefix Epifcopo, ac per te in eadem Ecclefia m perpetuum. Divuuc perceptionis monent cunâos eloquia ut quotiens res aliena contri rationis ordinefti i quoquam dednecur, , xquirate debeat imminente reftitui. Conitar fiqui dem Villam quxdam Tdionacum proprietatis jure fandi fuifle quondam Leodegani Auguftidunenfis Epifcopi, & ab eo fando collatam Nazario , cujus vocabulo ipfe honoratur Epifcopatus. Poft verb cùm à pravis hominibus longo tempore fuiffet retenta Ac quafi in proprietatem eorum redacta , diledus filius nofter Karolus elementiflimus Imperator, fuper hoc fubcili examinatione habita , cum eam ad jus Ecclefix Auguftiduneufisperrinuitlt legitime cognoviliet, Sc polfeilam pnmb ab ea , & poitcà pervaûun à violentis hominibus liquidb didicufet, hanc Prxcepto fux audoritatis ipfi Epifcopio reddidit Sc ad jus ipfius Ecclefix revocavit, cui fcilicet hanc fuperius nominatus fandus Leodcgarius oliin contulerat. Eiideb, quia pullulavit d nonis fanditas tua ut jam memoratam villam fecundum imperiale Prxceptum apoftolicx aiuftoriratis liberabrate aut privilegio Auguftidunenfi Ecclefix confirmaremus, indituri precibus tuis, fupernx pietatis gratia fuffraganre, prxdictx Ecclefix, cui fraternitas tua prxefte dinofcitur , fxpè memoraram villam, ficut antiquitus fuit, deuub confirmamus, ut hoc quodfuum fuerat, Sc redditum nunc poflidet, debat fine cunctatione perpetuis temporibus poflidere vel adhxrere, hujus privilegii au&oritate confirmantes antedidam villam in prxfato Epifcopiocouftituimus qubd in ejufdem Epifcopu Ecclefia, de qua ablata fuerat, nunc reddita in ipfius dominio Une ambiguitate permaneat. Non iblùm autem crebrb dictam villam, fed Sc omnes qux ejufdem Ecclefix vel modb funt vel futurx confidunt, in eodem Epifcopio confirmamus habendas, ftatuentes pontificali ccnfurâ, fub interdiâione anathematis futurique judicii, nulli liceret hxc qux I nobis tam fuper jaindkta villa quàm fuper omnibus rebus ab eadem Ecclefia vel habitis vel habendis promulgata funt , aliqua temeritate violare vel conturbare aut repetere i fed potiùs Habilitate pereiini inconvulsa permanere m eodem pio loco decernimus. Qubd fi quis autem magnus vel parvus adversùs hoc Privuegium auAootate apoftolicx Sedis munitum agere tentaverit, foat fe perenni judicio condemnandum & igni qui non exringuitur mancipandum. Qui vero cuftos & coafervator ejus extiterit, zternis gaudiis perfruatur , Sc ptxmiis cum Angelis in coleftibus potiatur. Scriptum per manus Gregorii Notarii regionârii Sc bcriniarii fanclx Romaux Ecclefix in menfe

cm.

Ejufdem Efiflal ed Clcntm & Pepulum 'I Auguftoduntnftm.*

JOhanne* Epifcopus, lervas fervorum Dei, omnibus talus faixtc Edueniis Ecclefix & per vos Succelloribus veftris in perpetuum. Auditum eft noftris apoftolicis auribus Sc crefirb intimarum frequenter Ecclefiis Gallarum contri Deere» Canonum in eleâione fuorum Epifcoporum violentiam inferre. Quod nos, cui Ecclefiarum omnium cura commiflà eft quamvis indignis, vifeeraliter condolences, abuniverfis Ecclefiis hanc infertam volentiam auâoritate Dei A bean Petri recidere cupientes, pexapux vobis, lands videlicet Eduenfi Ecclefix, hujusnoftriDecreti privilegium ficribcre fâncivimus, Reges Francorum primùm obfervatores cranta j in que decernimus & regulariter ordinamus ut deinceps nemo Regum vel Pdncipum vd aliqua perfona vobis fuperponere vd ordiiuic aut fucceilbribus veftris prxfumat nifi ex filiis ipfius Ecclefix fecundùm fcripea Canonum , quem Clerus degerit Sc populus proclamaverit, fi in ea dignus reperiri potuerit. Qubd fi in ea, quod fbm accidere non credimus , inventus non fuerit, unanimieorum confitio tam Cleri quam populi de aliis dtgmflimua expetatur. Veftrum demquè honorem» quem da Seniore adepti fueritis, de veftris domibus Sc de veftris Canoniu Sc dc communi caufa Fratrum Sc dc omni proprietate veftra in heredibus legitimis ftaruendis Sc eligendis ex ipfa domo noftra apoftolicâ auftoritate licentiam vobis concedimus ordinandi abique alicujus controverfia impedimenti. Si quis verb magnus vel parvus contri hoc noftrum Decretum & conceffivam largitionem in aliquo futgere noftramqueapoftolicam audocitatam violare vd infirmare pcxfumpferit, fciar Ct anathematis vinculo fanâx Trinitatis invocatione Sc beati Petri Apoftoli poœftate ac noftra aucsoritate xtemaliter cum inimicis Dei & ejus contradiâoribus ufqwè ad farisfâüionem profligatum ac in perpetuum damnatum. Confervarorea autem huius noftri Decreti pax Sc gaudium & bensdiûio a largitore omnium bonorum Deo confeqiMntut Sc vitam «ternam habere mereantur. CEmnIx- "**

Scriptum per snamu Theodori Scrimarii fsnctx Romane Ecclefix in menfe Martii Sc Indidione icxd. Datum......... Benè valere.

CIV.

Nsriria judictti fn Audtfind», Epifctpo Heic tdvcrtùi AuvtUtun.

IN Judicio Ifimberto Miflb Bernardo Comite, five Sc de Judicesqui juffi funt caufas dinmeio Ac Legibus diBùure, id eft › Teodofredus, Ex Charmrulatio L-clcii* Hr-lcncnlu lib.

Mederna, Anfredus, Teodericus, Udoigius, Sindila, Albarus, Mantio, Calvil*, Fauvane Judicum, Valafbnfbfeione, vel in prxfentia Hidorc, Ragamberro, Epulone, Mutuo, Aduaro, Atone, Arnaldo, Aberaldo, Suniario, Sendebado, Tracrimiro, Domferano, Ramnone, Maurecato, Ermemiro, Senderedo, Geotgio, Achilanç, *Sc* Vi&ore, vel aliorum plurimorum bonorum hominum prxfentia qui in ipfo judicio relidebant. Recognofco me Auvaldus aperitionibus Fridetniro, qui eft mandataries de Audefindo Epifcopo, vel ad inrertogarione de fupradidos Judices, verum eft in omnibus *Sc* hoc negare non poffum, quia de his undè me mallavit mauiaitus Fredemirus mandatant» de Audefindo Epifcopo, qubd ego injuftè tetineo homines qui funt commanentes propè clauftra S. Felicis *Sc* ejus termi* nio, qux ipfi Ecdefix fubditum efle debet fub ditione fenâ* fetiali* Elencnfe Sedis Ecdefix de ipfe pojo ubi eft ipfemata, &roâèdefcendit,& accipit partem de ipfum locum ubi ipfes vineus fuerant, *Sc* fic vadit ad ipfem viam qui difeurrit dé monte Alberi*, *Sc* indè ducit ad locum ubi dicitur ad ipfes staminarias, & pergem de ipfes aluminarias per ipfes torrentes ad ipfum pojum, & itecùm revertit reâè ad ipfam potfetipeam m*-tam. Et ego Auvaldus refpondi qubd non injuftè fed partibus Comitis & ad fêrvituun Regis exercenoum hocietinao,&lumc meam refponfioMm perfenti* veftnc jud*^||*" cunditioms offendit fiépè diâus Fredemirusmandatarius de Audefindo Epifcopo, qui legibus duâussft atque ibidem refbnat ex qua auâocitaxe paedidus locus S, Felicis fub ditione fend* Entai» eflè debet. Quod etiam & vos perferi Judices me interrogatis fi potuiiTcm per legitimos placitos habere fcnpturas aut legitimos teftes aut quodlibet verum documentum per quod probare potuiflèm ut fiepè dictus locus per beneficia vel adprifionem Comiti regalem fervidum perfblvi debeat vel homines loci illius commanentes vel contra ipfam feripeuram aliquam inferte pocuiflem infamiam. Manifeftè verum eft quia didas locus S. Felicis cum clauftra & termini* ejus, ficut fuus refbnat jodicius, à przdeceflôres Audefindo Epifcopo, videlicet Vinedario Epifeopo, Ramno Epifcopo,

Epifcopo, & ifto prefimte Audefindo pet hos annos quinquaginta feu *Sc* amoliris jure Ecdefiaftko poflâflùm fuit per fuccçmonsm S. Felicis fiib dirions fend* Eulali*, & ipfe fern judidi» conditionis venis eft in omnibus & legibus fedus, *Sc* ego Auvaldus fic me recognofeo atque evacuo

per feripturas fed neque per ullum indicium veritatis qubd ipfe przfatus locus patribus Comitis eflè debeat vel homines loci illuta commanentes fervidum Regis exindè perfblvi debeant nec modb nec ulloque tempore; quia plus pertinet ad Aude/indum Epifcopum, qui hoc perquirit reâè jure Ecdefiaftico, quàm à me Auvaldo, qui retineo hoc panibus Comitis üijuftè, & ea que me recognofco, reâè & vecaarer me recognofco vel evacuo in veftro fispcadidonim judicio. Fadà recognitione evacuationis fub die xvi. KaL Januarii anno xxxvi. regnante Karolo Rege. Auvaldua qui hanc meam recognitionem feci fobfcribi. Re meferius, Mauregatus, Argeredus, lldorgiur, Ragambettus. Sandus Presbyter hanc recognitionem feripfi fub die A anno quo fiipcà.

C V.

LUcruu RfiiulJi Cltrki.

CUm ChriftianifEmus ac religiofiflimi» Imperaror Ludovicus, caleftisprocedio4us ope futfhgance, invididfimusAuguftus, fandam ma- *£*«»*«* erem ecclefiam ad meliora inftanriflimè fubvehotet. hoc eà inter estera fendx devotionis fu* ftudia exhibuit ut ufus valdè inolitus atque repte-hcnfibilis, qui dignitatem ejus magna ex pane fufeare videbatur, eb qubd fcilicet fervilis & oti ginari* conditionis perfonxcontràftatuta Canonum facris divinifque minifteriis extends applicarentur, fu* audoritaris Percepto pelleretur A & qualiter dehinc hujufcemodi conaitionis homines Ecclefix urilitaa idonei reperti nexu ferviruris eriperentur, *Sc* ad hanc dignitatem promoverentur, unà cumconfenfu Pontificum *Sc* Optimatum imperii fui ftatuere procuravit, id ipfum quoquè veneranda proles ejufdem imperatoris inviâiuîmus Rex Karolus pati voro houorificenrix fanâ* Dei Ecdefix annuit. Igitur ego in Dei nomine Hugo, mifericordiâ Domini, Abbas Ecclefix glorioüflimi Confeflbrn Chrifti Ahiani Juxtà memo«ri püflimi Augufti Ptscepcum te Clericum nomine KagtMldum ex familia ejufdem S. Aniani progeniem ducentem, hoc eft, ex Apiariis villa, antè fandum altare&prxienriam Fratrum fandi Aniani uni cum coUubenria eorundem

neficiam habet, à vinculo ferviruris ob amorem Domini nuftri Jefii Chrifti, ad cujos militiam eligeris, publicè abfblvo, avemque Romanum inmtuo, ut ab hinc, Chrifto favente, in tuo jure dt

renabas, & neque nobis neque feuxeflbribsu nof tris quicquam noxialis debeas ferviruris, fed fub integra tuenaque ingenuitate, quam pcoprer facti Ordiris dignitatem accipere merens, tempore vit* tu* permaneas; qnanmbs catena fervitutis, cui nafeendo haâenùs obnoxius exritifti, per

as. Ut verb abfolurionis huius titulus, qui reverendis cultibus venerabiliter celebrarer,

Hugo Abbaa. & Adalardm Archiepifcopus. S. Waramundus. S. David. S. Marrinus. S. Salomon. S. Gausbertus. Data m. Nonas Decembris anno primo regni Karoli Imperator».

C V I.

Prtceptum Kureli Cnlvi pre Menufier'u Seim-*nUccn/i,*

Jk c M Mmondii T N nomine fandx & individue Trinttari*. 'I Karolus, ejufdem Dei omnipotenti* mifêricordii, Imperaeor. Quicquid loo* divini* culribtM mancipari* largiendo conferknus, profuturum nobis «· ad «ternam bcarirudinem facilita obtinendam & ad pnefenrem vitam fbliâta tranfigendam ommnb confidimus. Itaquè nocum fit omnibus fanâx Dei Ecdefie & noftri* pcxfenribu* fcilicet atque futuri* quia pro ahfblunone peccatorum noftrorum complacuit nobis Bernardum venerabilem 8c nobi* diledum Abbatem ex Monafterio Solemniaco.quod eft in honore beati Pétri & Pauli conftru&um, quafdam villas, quarum una dicitur Vofias, altéra verb Ludiniacu*, cum omnibus ad fe pertinentibus, & cum familia utriufque fexùs defupet commanentibus, vel ad id Jure refoicientibu*, jamdkto Abbati five fucceftoribus Ecclefiaftico more tenendum arque ad perpetuum regendum per hoc altitudinis noftrx Prxceptum condonamus atque condonantes delegamus. Undè hoc ceUitudim* noftrx Prxceptum hoc fieri juffimus, per quod memorata* res cum omni integritate omnibufque appendiciis 8c cum familia umufque fêxûs perpetuo jure habendas jamdido Abbati & fucceflbtibus ejus fine cujufpiam contradi&one aut ufurparione five minoratione omninb condonantes roboramus. Ut aurem hujus noftrx audoritati* largitio in Dei nomine majorem obtineat deinceps firmitatis vigorem, manu propria fubter firmante*, anuli noftri impreffione amgnari juffimus.

Signum Karoli gkxiofiffiiai Imperatori* Augufli.

Audacher Notarius ad vicem Goxleni recognovit.

Data xvii. kal. Auguftas, Indidione ix. anno xxxvii. regnante Karolo gloriofiffimo Imperatote, 8c in fucceffione regni Lotharii anno vt. imperii autem ejus anno t.

Aétam Ponrioni palatio imperiali in Dei nomine feliciter. Amen.

C V I I.

Pruceptum Kereli Celvi Imperutorii de ritui faut Adalbtrtui in Rivifitco & Sarmufiu dedit Menu/ierio fenili Geruuni Auttfiudortnfu.

An·.„> n/mio sT Uctlr^d *" T N nomine fanâx 8c individua Trinitatis. Kalmius,ejufdemDeiomtüpu*çnà*mifericordia, Imperator Auguftu*. Si fervorum Dei jufti* poftularionibus aurem noftrx ferenitaris accommodamus, eafqu* ad efteâum pix petitionis profperandx perducimus, profuturum nobi* hoc ad pcxfenrtm vitam fidiata tranfigendam 8c ad faturam vitam facilita obtinendam fore nullatenta dubitamus. Quodrci noverit omnium fimâx Dei Ecdefix Rdelium noftrorumqne tam prxfenrium quimque futurorum follerua quoniam quidam ex Monachi* ex cœnobio S. Germani Auriffiodotonfis adierant excellentiam noC trx celfitadini*, innotefeente* faenitati noftrx qualiter quidam nofter Fidelia Addbertu* nomino alodium liram, quod confiât in finibus comit»tta Sonotrici, & eft in villi* Rivifiaco 8c Sarmatia.' fupri Suriam Sedono, eidem cumobio liboralitari* munificentii per canarum inftrumenta contuliffipt, Abba* vero memorari coenobii & reliqui Fratres ipfum alodium Jure beneficiario ic ufafraâuario eidem Adelberto denub conferre ftuduerunt, fed poft hxc ob illine negligensiam in fifcum noftram decidit, & in lu* ac dominationem noftram legaliter devenit. Et quia prxfato Ccenobso non aliterlégitimé, poftqulm in fifcum noftram deciderat, reddi poterat nifi pet Prxceptum noftrx auânritaris, libuit feremtari noftrx hoc altitudini* noftrx Prxceptum fieri & jam» diâoCanobio dari ; jper quod ptacipimus arque jubemus ut iti prxfatum alodium, ftipenaiis Fratrum i nobi* deputatum, iti quieti teneat atque ooffideat, abfque alicuju* inquietudini* impullu, fint reliqua* re* olim i fidelibusChriftiani* antiqui munificentii fibi coUata*. Ut aurem hujus noftrx audoritari» Prrcepcum pleniorem in Dei nomine firmitati* obtineat vigorem, manu noftri illud firmavimus atque anuli noftri impiet fione fubter juffimus figillari. Datum Non. Mail Indidione x. anno xxxvtt. regni Domni Karoli Imperatori* in Francia, ic imperii ejus anno foctindo. Adum Compendio Monaftetio in Dei nomine feliciter. Amen.

C V I I I.

Ejufdem Prnceptum pr» Olitu, Cernite Curuf-fieuBji,

IN nominefandx ic individua Trinitati*.Karolus, ejufdem Dei omnipotenti* miferitpcdii, Imperator Auguftu*. Impenalis cdfitudini* moe eft fideli* regni fui doni* raultiplidbu* atque honoribus ingentibus honorare fublimefqu* efficere. Proindè etgb ic no* prxdeceffixum Imperatorum parentum videlicet noftrorum morem {*· quenre*, libuit celfitudint noftrx qoendam Fidelem regni noftri, nomine Olibam, de quibufdam rebus qux funt in noftra ditione honexare atque fublimare, qux re* fitx funt in Goria, id eft, omnes alodes qux fuerunt olim infideli noftro Erilio Berani, & ob illius infidelitatem in ju*8c dominationem noftram legaliter devenerunt. Ho* ip raromne* alodes in varii* cotmtatffiu* Gorix oon- iiftentibu* jam diâoO!ibx,Fideli noftro, concedimus 8c concedendo perpetualiter delegamus, iti ut ab hodierna die ic deinceps liceat memorato Olibx, Comiti Carcaflmfi, Fideli noftro, ex eifd«m aiodis é nobi* fibi conceffi» facete quicquid voluerit ficut de reliqui* rebus fint proprietaris, 8c omnia canarum inftrumenta ex asloem alodisd·· dùm fââafimquaflibet firmitatum confcriptioae* per hoc noftrx ferenitaris Prxceptnm irrita facimus atque evacuando annullamu*·,fed liceat jam fato Ohbc Comici eofdem alode* cum omni iu> An. r»r· Ctaftrniii

tegritate fui atqueadjacentiis quieti tenete atque poflidere nemine inquietante. Similiter omnes alodes qui fuerunt Fredario *Bc uxori* fux Deufianx, qui flint InQstcafenfe, qui fuit infidelis nofter. Similiter omnes alodes Hoftoliti *Bc* fratrum fuorum. qui alodes funt InCarcafenfe, infidelium noftrorum. Hxcautem omnia cum Ecdefiis, villis , lilvis, vineis , pratis, *Be cam omni* integritate fua Olibx in proprium concedimus *Bc* de jute noftro in Jus ac dominationem illius fblemnt moro traiuferimus, ità ut ab hodierna die & deinceps quicquidex ptxdi&srebus facere.voluerit, liberam *Bc* firmif&mam in omnibus habeat feriendi ficut de reliquis rebus fux proprietatis nomine contradicente. Ut autem huius noftrx auftoriratis Prxceptum pleniorem in Dei nomine firmitatis obtineat vigorem, manu noftri illud firmavimus , atque anuli noftri impreiSone fubter Juflimus figillari.

Signum Karoli gloriofiflimi Imperatoris Augufti.

Audacer ad vicem Gauzlini recognovit.

Data m. Idus Junii, Indi&oue decimi, anno xxxvn. regni Karoli gloriofiflimi Imperatoris Attgufti in Francia, *Bc* loqierii ejus fecundo.

Arium Cariliaco palatio feliciter in Dei nomine. Amen-

Frotarius ambafeiavit.

C I X.

LuJoviii II., Rcgù FrMcermn , Prtctfium pre EccltJU Perifitiifi.

Chalcuiario Fc <lc-l. Pj-iHicnlu.

IN nomine Domini Dei rtemi *Be* Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Ludovicus , miferirordil Dei, Rex. & ecdefufticis negotiis confidendo , quotum ftacum ad eineliocationem ob Chrifti amotetn deducimus,ab ipfe non dubitamus accipete retributionem pro cujus hoc honore peragimus. Noverit igitur omnium Fidelium fend* Dei Ecclefix noftrorumqiie prxfens *Bc* future fegacicas quoniam Adelatdis cariflitni noftra conjus dc Gauriinus venerabilis Abbas ad noftram accedences manfuerodinem deprecari funt ut in eoftoe mercedis augmentum femperque Virginis inttroecatx genitricis Manx emolumentum i n-Slavtno venerabili, Patilienfis urbis Epifcopo,& *A* Ecclefix , qux eft in honore fandx Marix matris Domini xdificata . per noftrum denub Prxceptum.patrisnoftri imitantes libcralitatem , Abbatiam fendb Eligii, qux eft nft tl muros Partfit dvitaris, ad jus Ecclehafticum habendam *Be* eb ipfefttab omnibus fucceïonbus fuis xternalirtr poAdendam reconcederetnus. Scd jamdi&us n exorabilis Epifcopus Yngeluvinus deprecatus eft Abbatia quandam villulam qux vocatur Goouliacus cum Ecclefia fit omnibus ad eandem villuhun pertinentibus memotatx fux matri Ecclelix ad nminaria per hoc ipfum noftrx auâoritatis Prxceptum perpetualiter habendam concederemus. Cujus assam preces fpernere noluimus. Unde ob Domini noftri Jefu Chri(Ufuxque genitricis amorem noftrx concetisoms iterum fieri Prxceptum *Be* jamdido Yngeluvino voMcabili Epifcopo atque fux matri Ecclefix dari jqlfimus; pet quod fupcadi&un Abbatiam cum omnium fuarum rerum integritate tam ipfe quàm & omnes poft eum fiitun Pontifices libetè teneant, ficut à genitore noftro iuftitutum eit» A mote Ecdefiaftico perenniter poflideant, eo fcilicet ordine iicut * alias res qu< eidem matri Ecclefix ctSnceflx habentur , verum prxfatam villulam Genttliacum propriè ad luminaria jugrxxr teneat i quam volumus ut nullus Epifcoporum per accedentia tempora ad fuam proprietatem detentet aut alicui dare prxfumat, led rantùm ad luminaria deferviar. Eo fi quidem pedo ut diem i Deo nobis conceflx unoionis, qux eft vt. Idus Decembris , & diem noftri faturi obitus Prxful memoratus atque fui fuccellbres fub continua OrationumMiUatumque aftiduitate cum omni Clero fibi cornmiflo celebret, *Bc nMàonu* in Jamdiâis diebus in utraque Congregatione ftudiofilfimè peragantur. Cxteràm pro prxfenti utriufque Ecclefix emolumento i nobis reftabiiiro omnia Prxful pro nobis, confuge , & prole , regnique ftatu Domini mifericordiam indefinenter exorare procurer. Er ut hxc ooftrx denub reconfirmarionis audoritas per omnia tempora inviolabiliter confervetur , manu proprii fubter firmavimus, *Bc* anulo noftro infigmri juffimus.

Wlfardus Notarios ad vicem Goxlini recognovit *Bc* fubfdipfit Ptxceptum hujus exemplanx.

Datum iv. Non. Aprilis Indi&ione xi. anno u regni Domni Ludovici gloriofiflimi Regis.

Arium Parilius civitate in Dei nomine feliciter. Arnen.

C X.

Ejujlm Pracrptxm pn Ecclefia Barcuuncnfi.

IN nomine Domini Dsi xrerni *Bc* Salvatoris noftri Jefe Chrifti. Ludovictu, mifericordii Dei, Rex. Si Sacerdotibus ui quibuflibet neceflitaribus Ecclefiafticis noftri aurioritare fublevan- ncnh
dis confidimus, & ad Miuifterium fuum hberiùs exfequendum opem ferimus, i fiunmo Pontifice Dosnino noftro Jefu Chrifto xrerni remunerarione largiri nobis prxmia non ambigimus. Notum fit igitur omnibus Fidelibus fanrix Dei Ecclefix noftrifque ptxfentibus fcilicet *Bc* futuris quia venerabilis Frodoynus, Barchinonenfis Epifcopus, ad noftram accedens clementiam deprecatus eft regiam cedkudinem noftram quatenus ipfam Ecclefiam *Bc* fedem Barchinoneruem fub immunitatis noftrx tuitione fufeipetemus , ficut Domnum genitorem noftrum Karoltuu Imperatorem confiât fecifle. Cujus precibus liber acquiefeentes poKwiendo Jubemus ut nullus Judex publicus vel quiflibet ex Judicatia poteftate in Ecdefias aut loca aut agros feu reliquis polfelfiones quas moderno tempore in quibuflibet pagi* vel territoriis infrà ditionem regni noftri julw *Bc* legaliter memofiua rener vel poflidet Ecclefia» vel ea qux deinceps à Catholicis viris divina pietas in jure ipfius Ecclefix tam ingenuo» quim fervo· fuper tertam ipfius voluerit augeti, ad ceufes

▪audiendas , sut Freda vel tributa exigenda , aut mamione» vel paratas faciendas , aut ùdejuflôres tollendos, aut homines ipfius Ecclefix tam ingenuos quàni fervos fuper terram ipfiuscommanentes vel francos injuftè nec iuftè diftringendos , nec ullas redibinone* aut illicitas occafiones requirendas , noftris *Ai fautât* temporibus ingredi audeat , vel ea aux fuperiùs memorata funt penitus exigere potfiimat ; fed liceat memorato Pt»· fuli fuifque iucceflbribos res prxdidx Ecdefia cum onnubus fibi fubjeâis fub immunitatis noter* defenlione quieto ordine poflidere & nobis fideliter defervite. Petiit eûàm idem venerabilia Frodoynus Epifcopus ob amorem Deidc reverentiam land* Crucis, i» cujus honore pcndiébi Ecclefia Barchinoncniis dedicata eft, dc fanâx Eulalix, cujus corpus iu ipfa Ecclefia requiefcit, ut canonicam rcftaurare eidem Ecclefix, qux pens- tùs deftruâa elfe videtur , ei conceflûTetnus, 3c auxilium live adjutorium prxbctemus. Nos ergô ob remunerarionem mercedis anime noftrx concedimus eidem Epifcopo licentiam canonicam ejufdem Ecclefix reftaurands. Er ad ipfam Ecclefiam concedimus dc per hoc Prxceptum noftrx aisâonratis confirmamus cellam fandx Eulalix & fandi Genefii, ficut Jovencianus Presbytes de heremo traxit, & quod incultum reliquit, cum omnibus appendiciis fuis, malinis, tertis, de hortis , dc agrum qui eft finis juxtà ftrata publica propè villam Pineilos, 3c cellam qux eft pagi Gerundenfis,fivefandi MarfrniEcclefiam,cum vineis dc filvis dc villis fibi pertinentibus , dc domum fanât Cucuphatis dc fandi Felicis ad locum Oftavianum cum aptifionibus dc adjacentiis dc omnibus ibidem pertinentibus, ficut Oftofredus Abba per Prxceptum renuit, domum fandi Genefii *8c* fandi Martini finun in rivo Tenefi, dc villa qux dicitur Codes cum fpeluncis, molinis, terris cultis dc incultis , dc omnibus adjacentiis fuis, item domum fandi Martini ad locum maritimum , juxtà rivo Argentona , cum villaricellos defiipm pofitos, cum terminis dc adjacentiis fuis. Item concedimus prxdidx Ecclefix feu venerabili Epifcopo prxdkto de jKoptietase noftra locum qui dicitur Riellos, fitum in latere montis Signi, juxrà alodem Baroni, dc villam qux dicitur Breda, dc villam Campinoscum exemplariis, xdificus, caftkiis, dc vineis , terris culns dc incultis , dc cum omnibus adjacentiis ibidem pertinentibus , cum domo & vinea vel horto quod ibi xdificavit Otolgrfus Presbyter, dc villaricello Suod dicitur Ceraanus per fummitatem montis igni ufquè in rivo Turdaria; excepto quod Spam homines de heremo traxerunt. Et in also loco , villare quem dicunt de Provafio, dc Ecclefia fanctx Manx ibidem fita. Et villaricellos qui funt per ipfa ferra de ipfo mante, undè ipfâ ftrata dividit ufquè ad aliam ftratam qux pergit de Geru»da ad Barchinonam. Concedimus infuper ei tertiam partem telonei, ficut Bernardus March» nofter per Prxceptum genitoris noftri ei acceptavit de fuburbio loci ipfius, tam de man quàm omni metcationi, dc de neremis terrx, dc de portatko, *9c* de inooet*. Et villam, id eft Romanos, cum villaricello defuper pofico , juxtà domum fandi Stephani, dc alteram viliamRodaldi cum fins adjacentiis, ficut in Prcespto Domni genitoris noTtri continetur, (ea domum qux in civitate eft Barchinona , ficut Adanlfiis Epifcopus habuit. Concedimus ei agrum fuum propè civitatem Barchinonam quem hadenùsGodoa, nomine Recofindus.de poteftare Joannis Epifcopi tulit dc abfque *Lege* tenuit. Volumus etiam ut prxfatus Epifcopus luique fibi commiÆ pro nobis, conjuge, ac prole Domini mifericordiam exorare non neglegant. Ut autem hxc noftrx munificenrix audoritas firmior habeatur, dc noftra largitas femper in Dei nomine obtineat firmitatis vigorem , manu proprii fubter eam firmavimus, dc anulo noftro infigniri juffimus.

mgnum Ludovici gloriofiffimi Regis.

VuHardus Notarius ad vicem Goxleni recognovit.

Datum v. Idus Septembris Indidione xi. anno primo regni Domni Ludovici gloriofiflimi

Aâum Trecas civitate in Dei nomine feliciter Amen.

C X I.

KerlomMoi, Regii Iielite, Preceptum /re Me· ntfitrw f<ui3» Chrifiiiui,

Ex 'eieri Co4. Longobardko.

IN nominefandxdcindividuxTrinitatis.Karlomannus , divina favente gradi, Rex. Qukquid pro Dei fummi amore San&orum ipfius veneratione factatis locis impendimus , ad noftri augmentum regni non diffinimus profuturum. Idcircb univerforum fanâx Dei Ecclefix Fidelium noftrorumque Fidelium prxfentiumfcilicec ⁊ futurorum fagacitas novent qubd nos tam divino tadi inftinâu quàm fèmpiternx retributionis compulfi intuitu ad repropitiandum nobis nqftrifque parentibus coleftem Regem dc Dominatorem omnium, beat* Virginis £ Martyris Chriftinx Coenobium in Italico regno conftrudum baud procul à curte regia qua OUona dicitur, ubi venerabilis Abba Trafoaldus prxeflè videtur, cum omnibus qui fubcura deditione ipfius funt fiunulis Chrifti, cunûifque rebus ac familiis ad eandem locum refpiciencibus, fub noftrum mundoburdum dc perennem tuitionem fufctpimus.Confirmamus quoque folemniter dc per hanc noftrx au&oritatis paginam corroboramus quicquid eidem venerabili Monafterio in rebus mobilibus dc immobilibus à tempore Conftiturionis fux ufquè in prxfens ex dono prifeorum Regum Reginaramque tam anteceflbrum quàm propinquorum noftrorum feu aliorum quorumlibet Fideuum laigicioae,collatione , vel qualkunque oblatione arvina pietas contulit, aut largiri dignabitur in pofterùtn, ut habeant illud atque polbdeant famuli Chrifti juro quieto ac pacinco lub nofttx immunitatis protectione illxfi jugiter permanentes t dc pro noftri ftatu regnialtiUimum rogantes, omm noftri heredumque noftrorum ac fucceffimm moleftirione , inquietudine, vel fubrra&ooe remoti. Volumus denique ut quotienfcunquè vel undecunquè opus habuerint, de rebus & famulis ejufdem MonaiUrii umquàin de dominicaria noftris per pu blicos

blicos exattores inquilitio fiat. Illud quoquè omnimodis interdicimus, ut :n domibus Ac in cellulis ejufdem cemobii ex hoc nunc Ac in potterùm nullus manfionaticum, teloocaricum, npoticuni, aut ■Jiquaspublicas funâioucs exquirere audeatj nui* lamque in commenditis eorum liberis ac fervis, maflanis, libcllariis , aldionibus contrà Legem violentiam inferar, auteos poteftativcdiftringere aut pignorate prielumat. Quod qui fecerit, lubjeâam * immunirionis noftrx pcenara componere cogatur. Quia verb fuprà taxatum Monafterium cùm fit aliis fubftantia in fame. A- tamen hofpitum AC pengnnonim lufceptioni paratiffimum, ob hoc ad majorem noftrx mercedis emolamentum conferimus atque donamus ad Dei fervorum inibi degentium lupclemcntuni partem terne de gualdo noftro quod Sufinate cbatur, Ac pertinet decurre Regia&alluciola, Ac aft per mesv furam legitimam ad *juges* centum quinquagint. de terra permifisna, habens fines ab ortu fowrpfiun gualdura Sufinate, Ac mafiarius pcxdiâx curtis Saluriolla i meridie Ac occidente vadam Guidam *Sc* Lenatum percurrentem ab Alapallone locum *Sc* gualdum Safmate. Ipfiun terram per infras....... prxfato fanduario mancipemus atque largimur m perpetnum poffidendam, omni publica repetitione fopitâ. Si quis auram centré hxc noftrx firmitati» atque iiberalitatia ftatuta agere aufus t ient, tnginta libras auri probati componat, medietatem tamers noftrx, *ic* medietatem lacrato loco cujus munimentum infringere aufus fait. Et ut hxc noftra promulgatio five largitio perenni ftabihatut n.<btxe, maniis noftrx mooo*gn*mmate fubter illam adnotamus, Ac ex anulo noftro iafignin juffimu»

lindimE ***

Signum Domni Kariomanni fereniffimi Regis.

Baldo Cancellarius ad vicem I hiotmari Arabicancellarii recognovi.

Diram vtn. KaL Mati anno Chrifto propitio m. Domni Kariomanni inviâiffiœi Regis inBavaiia , " it ». In Italia, Indictione xn.

Actum au Ciuuguft curte regia in Dei nomine feli< irer. Amen.

C X U.

Refis F/mriecfa.Prectpmnpre *EcdtjU*

An. »?(·. Ex Chartu-l»rio Ecde *Oa* Auaut toduncnilt.

IN nomine iar.âx Ac individus Trinitatis. Bofo, gratil Dei, Rex. Si piis fervorum Dei petitionibus opem ferendo confidimus , Deum nobis ob id putfenti Ac futuro ieculo propitiari nullatenùt dubitamus. Quapropter notum fit omnium lanftx Dei Ecclefix Fidelium noftrorumÎuc imammitariquoniam Adalgariux. venerabilis duorum Epifcopus. ad noftrx fublim itatis accedens minfiietadiaem deprecatus eft ut auctoritates *Sc* Prxcepta Regum videlicet prxdccetlorum milttoron* uo majoris firmitatis vigorem fetipto noftrx audontatu confirmaremus Ac fecundum quod moris eit roborattinus. Nos autem ejus petitionibus tanto li<-entius ceffimus quanto nobis id profuturum perfpeximus ampliùs. Statuimus ergb confitmantes *Sc* confirmando decernimus m

Text *IL*

omnia Ptxcepu qux jamdiftx Ecclefix ab anteceiloribus noxris Regibus videlicet Ac Imperato* ribus fafta fui», omnibus temporibus mane»,'» nconcufla, Ac um ex Abbatia Flaviniae» quàm ex vilia Beimuco, necnon ec ex villa Lucennaco , feu Ac ex villa Tiliniaco , qulm etiam ex abis rebus omnibus ejufdem Ectleh* Prxcepta *Sc* iu&ocitates noftri ditione roborentur, maneant uKOnvuilX. Mun'un quoquè qui vueauu knmunu, cum Ecclefia qux fuprà cil & duobus molendinis/jamdiâx Ecclefix faoque Prxfiili Adalgario xtemaliter delegamus Ac delegantes concedimus Ac de noftro jure in jus Ac dominati uicm fanât Nazarii regio more transferimus. Ct autem huius noftrx auctoritatis confirmatio majorem obtinear vigorem , manibus propriis fubtei turnantes, anali noftri impreflione fubter julliinus figillari

Signum Boloms gloriofiffimi Regis.

Elibcrtus Cancellarius ad vicem Aureliani àrchiepifcopi recognovit.

Datum vr. Idus Novembris, IndUhone xn. anno i. regni Domni Bofonis gloriffimi Regis.

Aâum Lugduno civirate in Dei nomine feliciter. Amen.

Aiiud ejufdem Bofinit frettptum frt Mwttflcria C.iricoci.

IN nomine ianôx A. individux Trinitati'. Boib, nuiericordu Dei, Rex. Quantum 111 dignis cultibus Deoque famulantium iwceftitatibus auxilium libentius porrigimus, tanto in nobir ad mortalem vitam temporaliter deducendam A ad faturam feliciter obtinendam commodum provenire confidimus. Igitur notum efle volumus eundis Fidelibus fanAx Dei Ecclefix noftrifque prxfentibus fcilicet ac futuris quoniam adiit fercnitatem noftram Siuvaldus Comes A.' Fidelis nofter fuppliciter flagitans quatenus Monachis ex Monafterio Karilod, quod eft dicatum in honore Utufti Stephani in comitatu Matiicenfi fuper Soiuin fluvium, in aliquo concederemus.Cujus petitioni , utpotè rationabili, annuentes , per hoc noftrx celfitudinis apices concedimus ad ipfum Moiuftertum niunadiifque ibidem Deo militairibus Abbatioiam in honore fiuo& Martini. curis omnibus E< cleiiis ad fc petrinentibos, cum terris, oratis, palcius, filvis, aquis, aquarumve decurfibus, cum esuibus Ac regreffibus Ac omnibus adjacentiis fiiis. Hxc omnia fuperiùs nominata cum omnibus integritatibus pro mercede Domini Karoli Imperatoris Ac animx noftrx remedio ac conjugis noftrx ipfi loco At fuis ab hodierno & in pofterùm perpetualiter concedimus poffidendom. Ec ut hxc noftrx confirmationis auOoqtas, Domino protegente, noftris futurifque temporibus inconvulfa permaneat, manu propria fiiotri firmavimus, Ac anuli noftri impreflione infigoiri ieffimu».

An E* Auiii«v 22" 4uft'.

Signum Bofonis fervniffimi Regis.

Sn-phanm Nolauus au vicem Adalgarii recc gnovit.

C c c c c

Datum iv. Nonas Decembria , Indidiooe χιι. anno primo regni Domini Befotn*.

Adum Kanloco Monafterio in Dei nomine feliciter.

CXIV.

Ejufdem Erxctftttm ek Aihuiei fiutâi jfitdrex ptauuitju.

tuluio Ec-ileliz Vicn-OCCIM.

IN nominefimdxAindividuxTrinirari*. Bofo, mifericnrdià Dei,Rex.Si petiriombu* fervorum Dei, qaibus pro oommillo fibi oΛαo fngseife*·not, autem clemenrix noftrx libenter inue&ï-mus, Regum pnrdeceflbrum noftrorum motem imitari cognofcimur, & ob id nobis Deum propitiari nullatenus diffidimus. Quodrcà noverit omnium *fuiâtx* Dei Ecclefia Fidelium noftrorumque tam prxfêntium quamque futurorum fbllertia quia adiit clementiam noftram Ottrannus venerabilis Viennenfis Ecclefia: Archiepifcopus A humiliter intimavit qualiter Abbatia fandi Aitdrex inferior in rrxdida civitate fica olim ab Ecclefia fua injuftè hibtrada fuerat, *Sc* audoritatem plenam oftenditquomodb *Sc i* Fidele quodam pro remedio animx fux data furiet, *Sc* i Regibus per Prxcepta corroborata. No· verb juftam *Sc* rationabilem petitionem illius auditam , invenimus confilio Procerum noftrorum quatinus pro remedio clonetilfimain memoriam Karoli Imperatoris ac feciatx conjugis ejus xquè bonx memoria: Hirrnintrudis atque prole eorum Ludovici piiftimi Regts, necnon & pro noftro A' carx conjugis noftrx Hirmingardis, quod intarionabilitet ablatum fervet * cum omnibus appendiciis Sc immutationibus redderemus, infticuentes ut omnimodis ibi officium divinum inculpabiliter jugiter peragatur, luminaris prxbeantur, Canonicis fetviencibus tara ibi quàm A' in Ecclefia marn fandi Mauricii vidus *Sc* alimonia à Redore prxfcriptx Ecclefix congruenter adminiftretur, ut *Sc* illis fuppiementura fiat, *Sc* nobis ad vitam rtemam capefiendam adjutorium exiftar. Hoc omnibus modis audoricate regia prxopientes jubemus atque jubentes decernimus utnullus Judex publicus nec quiflibet ex judiciatia poteftate aut ullus ex Fidelibusfandz Dei Ecdeux in Ecdefiis , loca, vel agros , feu reliquas poffefEones prrdsdz calx Dei in quibuflibet curis *Sc* territoriis, quas modetno tempore juftè *Sc* rationabiliter pomdere videtur , quxquè etiam deinceps aut per nos aut per quorumlibet Fidelium devotione divina pietas augen voluerit, aut (reda exquirat, aut franco·, aut tervo^ diftringere audeat, neque ad judicia poblica venire compellar, fed * tine fob tuitione *Sc* immunitate atque defenfione noftra. Soper hxc omnia , quicquid per negligenriam Redoram à pravis hominibus ablatum arque direptum eft, totum *Sc* ad integrum reddimus ; dc qoicquid indè fifeus nofter adquirere poterat, omnia inomnibus ad ufus Clericorum fandx Maris dc fandi Mauricii A pauperum concedimus. Ut autem bate noftrx collationis feu reftiturioni* audoritas noftni furitrifque temporibus, Domino, protegente iocolvuUa permaneat, manu propria fubrer rir«navimus A anuli noftri impre&ooe infigniri juffirous.

Signum Bofonis finenifiimi Regis.

Domnus Rex fieri juiir. Stefanos Cancellarius.

Dacum xv. KaL Februarii, Indidione xiv. finno fecundo tegni Domni Bofisnia-

Adam Tauriaco villa in Dei nomine feliciter.

CXV.

Xctrieeuauti , Fwtcermt Regit, Preceptem fr· Eccleft ^urelimttnfi.

IN nomine fandx dc individue Trinitatis. Karlotnannu^ mifericocdià Dei, Rex. Quxcinique Regie digmtans culmine eftetti detiderac mens, eum per oculis femper habere'debet cujus gratia prxfertur. Igitur noverit omnium fandx Dei Ecdefix Fidelium noftrorumque ram pïxfentium quàm futurorum follertia quia no* ubiquè tes ecdefiaftkas plufquim omnes vite noftix actus evehere atque augmentari gaudemus. Quapropter placuit celfitudtni noftrx cuidam fandx matri Ecdefix Aurelianocum, qux eft in honora fande ac vivifice Crucis, cui etiam, audore Deo, pocefle dxnofdtur Gualterius venerabilis Prrful, ad ipfius quoquè deprecationem, reftituendo reddere dc reddendo refricuere quandam villam in integro, nomineCaltcfium, ntam in pago Biturico, five etiam Pauliacnm in eodem pago continentem , five dc Germiniacum, necnou etiam alteram villam que vocatur Marfiacus in pago Nivernenfi, ad eundem Caltefium pertinentem, cum omnibus ad fe pertinentibus vel afpicientibua longe vel propè pofirif, dc familia utriufque fexùs. Que villx olim diftradx ede nofcuntur ab eadetu Ecdefiaper incuriam dc malinorum hominum violentiam. Ob reftitutionem ramen, quia » Deo infpitame, noftris erant temporibus redintegrande , nonarum decimarumque veftitutam abfque ullius derradione aut inquietudine prxfeta ianda mater Ecclefia femper obtinear. Undè hoc cclficudinis noftrx Prxceptum fieri, atque obemo· lumenxum mercedis animx noftnr ad eremorum remunerarionem ptxiniorum, pro remedio quoque Domini A genitoris noftri Ludovici A fandx recordationis avi noftri Karoli Imperatoris, jamdido venerabili Epifeopo atque prxfetx fandx macri Ecdefix reddi jummus j per quod memorata* villa· cum omnibus fibi pertinentibus rebus integerrimèprcnocatx fandx matri Ecdefix perenniter nsanopandaa delegando reddimus ac reddendo ifeiegamus , eo videlicet modo uc idem venerabilis Prxful Fratribus fibi cotumiilx Ecdefix, videlicet fiusdxCrucis , eafiiem villa*infui >idû* ftipendium pTOpnâ *Sc* libenuûimâ voluotare, ipfo boc noftram cclfirudinem dapeeeante, prrfenribus futunfque temporibus abfque ullius ----- "' J;----------------- a—!— ——

nemo foccelTotum noftrorum alicujus argumenti machinatione illedus pcxfacas tes, qua* modb liberalicaci* nofttx munificentia pcxfetx Ecdefix A mena*» Przfuri fuxque Ecdefix Canonicis

En Ck»rw ocnâl.

confirmando umma* , abftrahere ab ejufdem Ecdsfee poteftate endear vol qnolftiet occafionis cbcenra violai· ullo modo parfumai ; fed liceat Rerioribus jamdirix mani* Ecdefic fenrirCroci> in dus Fnnwn oafdem rot quitté «om & nemine inquietante perpetualiter poÆdete. Et oc hxc noftrx confirmationis arque teftitationi* auctoritas pleniorem in Dei nonune per febfeqoentia tempora obtinear vigotem, manu proprii febver firmavimus, de amli noftri impemooe juÆmus afignari. Arium sped villam Petrafiâam anno pi. regni Kariomanni glociofiiCmi Refis , in menfe Maio, Indirisooe χιv. Ærbcrru* Notarius ad vicom Wlferdi recognovit.

CXVL

Efa/licn frettfaa» frt Eccltfit Gtrwidtnfi»

An. »»». tul«nO Ecclriir GeeoiMtcnlu.

IN nomine Domini Det «terni & Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Karlomannus .gratia Dei, Rex. Si fecrorum locorum divino cultu manripapatotum Deoqiie in eis famulantium neceflicaribu* opem ferimus, regix cdfitudinis morem exercemus, ac pec hoc ad xtemam bearitudinem facilius pervenire omnimodis confidimus. Itaquè notum fit omnibus fenrix Dei Ecclefix fidelibus & noftris paefenribus fcilket & faturis quia venerabili* vir Theocarius , Gerundenlis Ecclefix Epifcopus, noftram adiens celfitudinem petiit ut memoratam fedem cum villis dc hominibus à Domino *Sc* genitore noftro Ludovico altifque devotis hominibus eidem fodi collaris, quas nunc poffidere dinofeitur , id eft , in pago Emporitano villam nuncuparam Olianum cum fuis terminis, dc villam vocatam Caravianum ad villarem antiquum, cum villa nova quam vocant Villofo* dc cum caftello fuoque termino, de in pago Gerundenfe medietatem de villa Molleto dc Militarism villam, ceterafque re* quas i longo tempore inibi poftidere dinofeitur, fimul cum tertia parte de pa£cuariodc telooeodeip(bpago,aliafqttevillasquarum vocabula funtCaftellum fra&um,dc Pariete* Roffini, cum tertia parte de pafiaiario dc teloneo de ipfe pago .cellain fandi Clementis cum Petra altadc terminis fuis atque arebis. Concedimus etiam Pariato Pontifici & fux fodi villa* qua* pater nofter divx recordationis Ludovicus Rex condonavit per Preceptum, villam fcilicet fandx Marix quam alio momine vocant Fontanetum, *Sc* palatismororum cum fuo* villare* .villarem quem dicunt Vilio, dc villarem Murellum, nccnon *Sc* villam Quarrianum dc Falgarole* , cum omnibus adjacentiis dc terminis fuis , culti* *Sc* incultis, necnon dc villam qux vocatur Fons ediriu* uno nomine, alterum verb Apiliarem , cum propriis videlicet finibus vd adjacentiis, cultis *Sc* inauris, quas etiam res, ficut dc fupri nominatas, xqtal conditione *Sc* fub defenfiom* noftrx munimine pariter recipimus. Vinea* quoquè dc terras quas Caftellamu Presbytes dc parente* ejus remenint de heremo , libenti animo condonamus fandx Marix *8c* fanrio Felici atque Redocibusejus pro remedio animarum parentum noftrorum noftroque facinore. Et villarem harum cum vinei*, ter-

Tbm. //.

ris, filvi*, dc omnibus terminis fui*, dC plantadicium Gondemari Epifcopicum omnibus terminibus *Sc* ardus fua* , dc villam qux eft in pago Bifuldunenfe.de vocatur Bafcara , cum fois villaribus dc fuoMonino dc arebas , dc villarem vocantem Spodulias, dc alium villarem qui eft infici memoratorum villarum termino*, villas eriam duas qux vocantur Crefpiani* dc Milliarios, cum tertia parte de pafcuario dc teloneo de ipfo pago, dc in pago Petralarenfe villam qux vocatur Faru* cum omni fuo termino, propter infeftationes malorum hominum fub noftra tuitione immunitatis defenfione conftituiiTemu*. Cujus petitioni annuente* propter amorem Dei memoratam fedem cum fupraferiptis villi* prxfenti tempore in jure ejus confiftentibut fub noftra tuitione conftituimus, dc hanc tsoftrain aurioritatem circi eandem fedem fieri decrevimus,per quam decernimus ut nullusjudex publicus vel quifubet ex judiciaria poteftate major minerve perfona in Ecclefia* aue loca vel agros feu reliquas poftefiione* memoracr fedis, qua* moderno tempore infri ditionem imperii noftri legaliter poftidet, vel qux deinceps in jure ipfius loci divina pictas augeri voluerit , ad caufa* judiciario moreaudiendas vel difeutiendas , aut freda exigenda, aut manfionaticos vel parata* feriendas, aut fidejufibres tollendo* aut homines ipfius Ecclefix contri rationi* ordinem diffringendos , nec ullas redhibitione* vel illicitas occatione* requirendas ullo unquam tempore ingred· audeat, vel ea qux fupri memorata funt penitus exigere , aut undecunque modb légalité* veftituram habet abftrahere prxfumat, fed liceat prxfeto Epifcopo fuifque fuccefToribut rp prxdictx Ecclefix cum omnibus qux polfidet quieto ordine poftidere *Sc* noftro fideliter parere imperio *Sc* pro nobis ac patribus noftris Domini mifericordiam jugiter exorare. Er ut hxc audoritas confirmationi* noftrx per curricula annorum inviolabilem atque inconvulfam obtineat firmitatem , manu propria fubter firmavimus *Sc* anuli noftri impreuione adfignari juftimus.

Signum Kariomanni gloriofiflimi Regi*.

Norberrus Notarius ad vicem Wificaai recognovit

Datum iv. Kalendarum Septembrium anno tertio regni Karolmanni gloriotiifimi Regis , indidione quarta decima.

Arium apud Fofianum villam in Dsi nomine feliciter. Arnen.

CXVIL

Ejnfdtm Ktrltuuuuu Prxcspntm pr» *EccltjU Aitgii/bdanuifi.*

IN nomine Domini Dei «terni *Sc* Salvatoris noftri Jefu Chrifti. Karlomannus , gratia Dei, Rex. Si Ecdefiis Dei eorumque Reriottbus opem ferendo confulimus, regio inore confuefcenres , Deam nobis ob id prxfenti & futuro feculo propitiari non dubitamus. Quamobrem omnium Det Ecdefie fideliam atque noftrorum noverit ■nanimis généralités quoniam Adalgarius, venerabili* Auguftidunenfium Epifcopus, innotuit fe- An. »»|. E» chviu· l»rioE ‹ k- Ur Aurul-

rooitad noftrs quaidam res Prrcepris gratori* noftri Hludeviri glocsofiflfani Regis avtqua βαί-tri <bvw eroordationis Karab Imperatori» At>-grô Ecdefix fibs Units commit·* , Wkpri-vilegio apoftoliat india Uarinwramcp* Ipi·»-parut* eafdera ta» inreftagabiliter coofirmata*, U eft, Abbatiam Flaviniarum cum integritate foi, villam Biliniacum, villam Luceanacum, villam Lentiliacum. Undè ob majori* firmitati· rigorem deprecatu* eft ur eafdem rea noftro quoquè jamdiax fibi cocnmiflx Ecdefix confinnaramus Prxoepeo. Cujus petitionibus eô Itbenoùa cedimur qub nobis profaturam confpexiruu* amplius. Confirmamus autem fupradsdas re* cura omni integritate , & Mariniacum ex eadem Ecclefia pertinentem retrô abftraâam reddimus , fapradidxque Ecdefix in perpetuum ad habendum firmamus , iti ut merce* noftra cum nrr-deceflorum noftrorum augeatur mercede. rrx-terei jamdidus Prxful deprecatus eft ut in eiee-mofyuanoftra, quod ipfe piè decreverat , auctoritate noftri tumaremu* ; videlicet ut qutf-quis Clericorum fandi Nazarii. epifcopetib manfiones fuas infri dauftra xdificare voluerit, fecurus adimplere pofiit abfque culuflibet bof-pitalitatis oppteflioo* , qnatinàs liberià* pro noftra Ac tonus generalitotis utilitate divinam pulfare valerent prctatem, atque eafdem mas-uooes cum ipfe terra poft obitum fuum cuicanque ex Clero ipfius Ecdefix voluerint vendendi & donandi liberam habeant poteftatem. No* autem dc hxc confirmamus , & ncut in privilegio fuo ipfe ftatutum habet concedimus, delegamus, & ut à nullo unquim fucceflorurti fuorum immutari poflit, regii auducitatc prohibemus ; fed quoâ ab eo actum eft, & i nobis firmatum, jute ■nniflimo maneat inconcuftum. Ut autem huius noftrx aadoritatis confirmatio pleniorem tn Dei nomine obrineet firmitati* vigorem, ac diuturni* valeat durare temporibus , manu noftri fubter firmavimus Ac anuli noftri imprellione fubfignari juflimus.

Signum Gloriofiffimi Regis Kadomanni.

Norbertus Notarius fublcnpfit.

Datum pridie Nonas Martii anno v. regni Kulcunanni gloriofi Regi*, Indtôione primL

Adum apud Trupchiacum villam in Dei nomme feliciter. Amen.

Theodencus & Anfcharius Comitet ambafriaverunt.

C X V I I I.

Gerulejudictti prt Ecdtju Ctnuidnfi.

An. «44. v x in Dei nomine relideret vir illuite· \->Theotariu* , fedis Gerundeufi* Epifcopus , Grumum °*. unà cum viros illuftros Deilane & Suniarii Comites m villare quod dicitur Puno* , quod eft in tertitorio Impuntano , in mello publico per multorum esufes ad audiendum dc récris & juftis judiciis ad diffiniendum, feu m prxfenta Petrone Vicecomite vel Judices qui jufli funt judicare vel dirunerc caulas, id eft, buriolo , Undilone, Godemare,Tlieodardo,A<aauel, Frage&a, Lxneso, & Rnderico Jndicum, ArdovaftefeAon·, Sperandeo, Holftaiefe, nec non Juniano, TraftiMo, Benadiâo, Furiolo, Blanderico, Eldegodo, Vifredo, EripioM, Sdrunano, Utstrilla, Compara·», Leopardo, Damai, Undifeo . Armentooo.Msrone, Petrooe, Adalane, Hufeario . Galinno, Gaftmo, Agilaae, Adihrae , Senderico, PurareU Io, Trufteno,fedomon, Leo. Elantio, Pafebale, Revello, & aagotxando, vel exterarum Praf-bytororum, Clencoram, muitmdo Laicorum pl«timorum bonorum hominum qui ibidem aderant, fic in eorum prxfeoria veniens Stremirus An chipresbyter, mandatarius qui eft prudiâo Epifi copo , &· disit : Jubete me audire cum ifto prx-fente Andrea domos, curtes, hortos, & pomiferos , & tetras qux funt infd termino* de villa Uliano, qui eft in territorio Imporitano. Illa* debent efle fupradi&o Epifcopo pro patribus ipfa caufa de fanda Maria & Canito Pelie* quod fati* in Gerunds vel juxd ipfam civitatem per Ptsceptum Domni Regis quod illi fecerunt ad jatndic-ra fanda Maria & fando Felici. A proprio ifte Andrea* eas retinet ad aprifione pro panibus de villa qux dicitur quamque vocant Bedenga. Ifte Andreas eo* retinet injuftè Ac contrà Legem.Tunc fopradidi Comitet, Vicomes, vel Judices inter-rogaverunt prxdifeo Andrexquidad hxc refponderet. Hie tunc in fuis refponfis dixit qubd ipfa* domos, curtes, horto·, pomifero* & terras fu-pradi&as , qubd ifte Streminu Presbyter, qui eft mandatorius fupradiâo Epifcopo, requirit, non eos teneo injufte, fed per Legis ordinem eos teneo per aprifione & per Pnrceptum Regi* Ac pro partibus de fupradiaa villa Bstinga ficut exteri Hi£pani feriant. Tunc fupradirii Comitet, Epifcopi, Vicecomites, vel Judicet feerunt fuper ipla arena vel figna quod eft in Montegrino, Ar dividit inter jamdiâa* villa*, & invenerunt vel extimaverunt Iubd jamdkta* Andrea*. Et perceperunt Jam-ιάο Undilane Judices ut ipfas tetras menfurare firciflent, quod jamdiftus npifcoputdt prxdiâu* Andreas inter fe habere debuiflent, ficuti & fecerant. Et diviferunt ipfe* terras ficut Lex Gothorum commemorat. Et venit fupradiâo Uadtla uni cum fupradidtos Sacerdotes vel plurimorum bonorum hominum , & menfuravit ipfa* terru in latitudine ornatam jamdidus Andreas habere debuiifet; & bcdeipfepufeoqui eft in jamdirio villare iccontri occidentem habet perticas oriua-ginta , & habet ipfe pertica qux eft menfurata pedes oâo At medio , Ac pervenit ufquè ad ipfe petra fita quod jamdirii Comite* Ac Epikopm ptxceperant figere. Et contrà partibus Vliaiic de onente habet perticas quadraginta in latitudine quod jamdiftus Stremiras recepit de jamdirio Andrea pro partibo* pexdifio Epifcopo , cuju* mandatorius eft. Et contrà occidente recepit in latitudine perticas triginta oAo, Ac habet ipfe terra quod terminaverunt jamdirii Judices de parte onenti* in latitudine feptuaginta feptem Ac media. Et tunc ordinaverunt jamdiriu* Epif. copas, Comites, vel Judices ut infra ipfas villas Uliano Ac quarto qiur vocatur Bicinga fixurias ve) terminis mitterent quinque petras firias, ficuti Ac fecerunt. Et recepit jamdithis Andre v medie-

tateaa J· Ipfo perticas contai ipfo» mnam à partita· Cud, ftStmmiius Atchjpctebyiac fimibtar aid medietate œmràviUaUlianoè partibus meridie. Er tunc non»—if inter pcadifeo Eptfcopo * fanwtiiQn Andrea ut ucMdqurfqiM teneat *êc foAieia* n&mè ad hfo potias hâa» pet illo> nm villa» divifione Micent arque defendant te fecuri poffideant quitane taperpetuum quiarti *at*dine. Tunc apertum fait ut anufquifipM haberet «xindè nodriam de ipfo res fiiprafcoptos firmata» atque roboratu bcut fe eft, *tc* gaudeat fe unufquifiiue in notio mallo feem peêfapitû tat titiam. Data notitia fub dia deanaefoto Kalendas Junii anno tertio quod obiit tndorinii Rex.

C X I X.

*Ktrtli IU. Inftrutru Practjnu*pn Ecdtfit Gmutiatfi.*

IV nomine Domini Dd «terni & Salvatori» noftri Jefu Chrifti. Karotas. divini propitiante fotui*· clemeutii, ImperatorAuguftus. Si erei lutati divi* ni» cultibus mancipata Deoque in eifdem fiunt lantibns beneficia opportuna largimur, pnemium remunerations «terne ob id nanis retandi neu diffidimus, quin etiam ad diuturnum falicemqne regni noftri idipfiim ftabilitatem partiam nuite* tends dubitamus. Igitur noram fit omnibus feno* tu Dei Ecdefia Kdefitaa te noftri» pnrianritaa feilicet ft futuris quia venenbilu itaotarios, Gecundenfis Epifeopns, ad noftram uccodeas de» mendam depmcatas eft. imperialem cdfitadinem noftram quêtante ipfem Ecdefiam fe fodem Gerundenfem fub immanitati» noftsa tatione fidei» peremus, ficut Kantam Imperatorem finaanue fi* Ilum Ludovicum aateceffixom noftram count fe* ctffix Cujus peedtauiitantoradquiefeeDtnspaK»-taendo jubemus ut mdtaeJudeu oublia· vd qmfi litae ex judiciaria poteftate Ecdefies, eat loca , vd agios, feu tdioûas poflèCoam quas moderno tempore ia quibuAitat pagis vd territorii» infti dirionem regni atrfkri joftcvel localiter memorata tenet atque poffidet Bcdefia, vdos que demeem d catholicis viris dirina pietas in taseipdus&xte· fin voluerit iqiri, ad caufes audiendas, aut fie» da vd tribute exigenda, aat maafoam vd paratas ferianda», aut fimjdfere» tollendos., aut homine» ipfius Epifcopi vd Ecdefie tam ingenuos qtatn fervo» vd francos fimos temni ipfius commaneo» tes vd jefti vd iataftl diftataendos, n c dias redibitione· aut illicitas octanoM» acquirendas noftris videlicet vd faturis temporibus ingredi audeat , teu etiam eo que ûsperius memorata funt nenitte exigere mafamat ; fed liceat memorato raidi ftmque luccofioribus tes ptadiAc Ecclsfir cum omnibus fife fubjefti» tab immanitatis uoftnc defenfiono qdeto otduw poffidhre & nobis fideliter defervue. Concedimus ctum eidem venerabili Epifeopo finrquc Ecctaut & per hoc Ptxceptam nofteo auAootaris confirmamus villam qua vocatur Olianus fe aliem villam qurvocatui Cacavianus, fe cafteBum Vellolb cum caftellare fuo , fc ia comitatu Empuritanenfe vd in GcnuulsafecdlamfenAiClocMatie, fecum Petra du, cum vineisfe filvis te cum omnibus terminis fisis atque aecas fisas, fe villam Panctus Ruffini, atom caftdtam fmânm, fc medietatem de villa MoUeti, te villam FoofediAus, fc viUam fimâsr Marin quam vocant Fontaneri » fe palatium Mutons cum omnibus villaribus, fe vdlam Catdano cum fuis viUaribus, * iltem plantati* tiutn Gondomari Epifcopi, fe vincesveteras quas CafteUanm Presbvùr ft patentes fui te aliiextari homines traxêre de hetemo, ft villarem Faram cum aliis villaribus utn Adalantas Presbyter manet cum terminis fois. Largitur etiam noftra dementia adfiipndiâam fodem fiusAc Marie vd fan& Edicis Martyris Chriftipro remedio anima noftra vd pradecoffixum pareotumque noftro ram in fispradifeo Comitata Gerundenfc villam que vocatur Elxeda cum omnibus adjacentiis fnu, hoc eft, ab oriente per femitamque pagit ufquè adribem fraôam, i meridie autem i croce ufquè ad confines Arburia , de parte ocridentis ufquè ad Johanneto, te de feptentrionepos rivulum qui vocatur Vallis Urcea, te pervenit ad fimAam Columbam ufquè ad aliam ripam alvei,fc aliatn vdlam in jamditto comitato quam vocant villam Rabiofam cum terminis fui», & incomitata Bifddunetdc villam Ctefpiano fc Miliarias fe villam Bafehara cum fuis villaribus, necnon te Aiebas ac villam que dicitur Spedulias, & aliud villare quod nominator Abdinma , pariter cum aliis divetfis villaribus qur appellantur Terratdhu fc Ceffiuuotas, ac vulare Acmitan, te in comitata Pettalattnfe villam qur dicitur Pharus. Et adhuc etiam ceifitudo atque magnificentia noftraconcedit jam fuprndiftr Ecdeue beate Marus Virginis atque Uaâi Fdias Martyris Chrifti pro amore Dei fecinorumque noftraram remifbone iin fupradi&s comitatibus, id eft, Gerundenfi , Bifiddanenfi , Petnlatenfi, atque Impuritanenii, omnem medietatem dc palcuariis fc teloneis mercatarumque tame ft maris meraatifque omnibus. Ipfi verb homine* qui in fiipradicbs villis habitant vd habitaturi funt tale ob-

Comites noftros facere confueverunt tam Hiipani qudm ceteri , ft nullam alium cenlmn vd 1ervitium ullo unqoam tempore ingeiere quis parfumât. Votamus edam ut liceat memorato Epifcopo iuifqne foccedaribus res fupradifee Ecdefie te 1 nobti ei collates feu condonatas te alias quafeunque fibi pertinentes quieto ordine poffideic «x· noftroimperio fideliter paretete pro nobis conjugifque ac totius popdi Chriftiam falute Domini mifericordiam jugittr exorare. Et ut hecauaoritas donationis atque confinnatioms noftrx per curricula annorum inviolabilem atque inconvuifem in Dri nomine obtineat firmitatem, manu proprii fubter eam firmavimusft anuli noftri impetmone lignari iuthmtu.

Signum karoli pufbnu Imperatoria

Amalbertus Notarius ad vicem Leotard! recognovit & iuhicnpfit.

Data Kalendir Novembris anno fecundo, impetente Karolo ptilEmo, Imperatore in tialliu, Iudiâxme fextà.

Adnm Purifia· acte in Dri nomine faliciwc. An*·.

CXX

Enutagerdu, Csmitjfx *CtritMio^t, Douât* ΛΛ OΙΛλλ *Conitm virum jium.*

An. m·. I<?iohmX raAcr.Aiu· ltoül* • TN nomine Domini. Ego Ermewnnb Comi«ffa doaatoc ûim obi viro meo Olibe, gtaril Dei, Comes. Manifeftum eft enim quia placuit in animis men & placet, nullius cogentis imperio nec fuadeutis ingenio, fed propos exponcanta mes elegi Cum Deo ut tibi fubraferipeo viro meo donationem facidêm de aliquid de proprietaee mea, ficuri *8c* facio. Dnto namque tibi alaudem meum vocitatum nomine Cuftuj*,qoieft in pago Helenenie, in comitato Valle Afpcti, cum ipu Ecclefia fimâa Maria qui ftsdem eft, cam deci* misde primiciis fins Ac oblariohes fideliam, cum fuo cimiterio » Ac cum ipfas domos qui funt circi ipfam Eccleiiam, cum illatum exim Ac regteflio» earum. Et dono tibi ipfum meum alaudetn qui eft in pago Helenenie, m comitatu Valle Afperi. Et eft jamdiâus alaudes cafas, cafalibus, curti*, canalibus, terris, vineis, pratis, pafetus, borris, honalibus, molendinis, cum illorum caput aquis, filvis, garriris, aquis, aquarumve duâibus vel reducubus, arboribus fruâuofis vel infru&uofis, cum exios *Sc* regrelfios carum. Et afronrat ipfe alaudes de parte orientis in terminio de ipfos honos vd de Maxancd, de meridie in Villa Rubia, de occiduo in terminio de Serralonga vd in Montemgro, de Circi in terminio de ipfo Frexano vel in gorgo Muio. Quantàm in› tià iftas afroutariones includunt, fic dono tibi jamdictos alaudes cum ipfa Ecclefia ab integri » ut quicquid exindè facere vel judicate voluens, liberam in Dei nomine habeas poteftatem. Qubd fi ego donatrix aut ullufaue homo qui contri hanc donationem venerit ad inrumpendum. non hoc valeat vindicare, fed componat omnia fiiperita fcripea in duplo cum omni fua immdiocatiooe, Ac inantta ifta donario firma permanear «unique tempore. Fadà donatione xvi. KaL Mart, ans» primo, regnante Hugone Rege. Signum Ermengards Comirifia qux banc iftam donationem facit Ac reftes firmare rogavit. S. Wtfredus. S. Seniofredu*. S. Adalbert»·. Pifchalmiras Presbyter qui hanc iftam dooarioacm fcripfit fab die Ac anno quo fapta.

CXXI

OdMÙ. Regis *Frmeenun. PrttctftiuHfrt Moufttr* Stltnuèecafi.*

An iss. ti khedis siimo«iiW TN nomine Dei fummi*8c eam* Regis. Odo, 1. gratia Dei, Rex. Quandocunque ferrorum noftrotxmque Fidelium juftis Ac rationabilibus efflagicariombm aurem cetfirudinis noftrx aflenfum prxbentcs accommodamus, regix majcftaris confuemdinem ftudemus, ac per noc premia acerne felicitatis facilita nos adepturos nuifattwta dubirsmm Ucireb notum fit omnibus fanda Dei Ecde6x Fidelibus Ac noftris pnrfenribus five faums quia venerabilis vir Theodericus, Abba «s Mouafturio Solammaco, oEmconftrudo ab Flegji» Noviomagaafi Epifimpo tempore Daeobom gloriofidinu, Regis Francorum .potito fuper flnviolo Brivancia, quod jamdiâus Pontifax in honore fandx Dei genitricis Manx fanâiqne Petri atque omnium Apoftokcum, Dionyfit focioranque ejus, atque Pancratii, Crifaiiii Ar Crifpiniani » Ac fandorum Coofaflôrum Hilarii, Matam, atque Medardi, ad noftram accedens reverenter demendam deprecatus eft ur idem Monafterium cum omnibus nominibus Ac villis vel rebus fibi juftè legalitetque pertinentibus, fimul etiam cum his qux divina pictas per fiios quoique Fideles eidem Monafterio augete voluerit, tub noftrx immanitatis turione ac defenfionis prxtextu recipere donaremur. Cujus precibus dementi favore annuimus. Quin etiam hoc magnitudinis noftrx Prxceptum fpedali conditione neri tuftimus; per quod prxfatum Monafterium, veut! prxuufTum eft, cum omnibus rebus fibi pertinentibus fub noftrx immunitati· tuitione fufeepiffe univerfis Fidelibus noftris notum efle volumus; pnecipienrefque jubemus ut nulli liceat Fideiium Dei atque noftrorum ucxfenribus vel faturis temporibus idem intrare Monafterium vel in ÎuanÜibct fibi pertinentem villam aut agros feu Ivas ad caufas audiendas, aut judicia publica terminanda, aut peratas faciendasvel exigendas, aut manfionaricos vel paraneeedo· vet ullam quamlibet cedibirionem exigendam· Sed quicquid «x Monafterii rebus emi poteft. Abbatibus Ac Monachis in eodem loco Deo farvienribus proficiat ia ftipendiorum augmentis. Statuimus incerta ut habeant Monachi in eodem loco Domino famulantes facnndtan patris Beoediâi Rcgulx iaftiturionsm omni rempotecxl· ipfis «ligendi Abbatem, ac nolli licear atiamndbn robus ejufdem Ecclefix quicanam illis mboahere vel minuere, aut homines abi peranemet vel fuper retram ipfins commanentes inquietare, diftringtre, aat fidefadoces cottete. Sed omni tempore ReAonbus At Monachis (nquentet difti Monafterii quicquid «t eis «fiopoteft mqfit ia erogationem,&anume noftrx preheat ad libeearionem. Hsbc namque fi quis nattae hoax voluntarie fancies delete conatus faerit, tab omn Dominus faciat ultione quarinta nullo modo faam vindicat voluntatem, qta hanc noftram infringere voluerit audoritarem. Ut autem fate noftrx muaificenrix audoritas omni tempore inviolabilis Ac é nobis ac fuccefiôribus noftris obfarvatur, manu noftri eam fubter famavimus. Ac de anulo noftm figiUan facimus.

Signum Odetas gloriofiftuni Regis.

Trohanans Notarius ad vicem Eblonis «cognovit.

Data Idue Juniae anno incarnationis Demini DcccLxxxvtii. Indiâione τι. am» facundo sognante Domno Odene Rage gfariofoi

Aâum Monafterio fandi Maximini in Dei η·* κΰηοiχIκINχ· Amen.

CXXIt

JEfa/Sw *Prétfftmufn Mutiftlivi iiDifufiCrufimfi.*

noftrorum parièmiom fisauionmqu· Ggacitas quia vir venerahilisUgobettus, Abba «c Monafterio quod nuncupatur Mallafti, fin» in territorio Carcadenfi, amftnsâum in hotsote fânâi Johanaû Baprift*, can terminis Ac adjacentiis, obtulit obeuobtu noftri* «nandam auâoritatem Domini Pippini, pin rorocdariotiis feremflimi IU» gis j in qua «eat infestam qualiter amcca&xii fixi autaceflor ipfism Monaftaonm novo «mftraxifl«t opere, Ac propter e|m dsfisnfionwn vel propcar pravorum hominum illicitaaiafirihtiooes in mana ciafdem Domini Imperatori» unà cam Monachis ibi dsgennbm £» cpnsmmJavir, at fub ejus mitioM bariflet sis cum rebus hemmibufqMaorum quitté vivar· ac refidste; * danramntoaftdamanoam regninoftri utprunny Monaftarisyn, uni cum vinali», quarum nomina fimt vilia Siguarii, feu villa Addarii, nomon vilia Uaaooi», nocnon villare qui dicinsr Elifam, qui afin nomina villa Fedofii, qux font fuper eundem fluvium fit», feu villare qui vocatur fânâi Ssephani, Ac villa qux dicitur Mkizaniin eodem pago fuper fluvium Ftfcanum, & ia pago Redaufi locum qui dicitur fânâi Vincent» m villa Ceria, & vilia que dicitur Anni villa, qux aftfim in paco Redrôfi five Carcaflenfi, villareque nomine Egmsnalum in page Tolofano finer fluvium Fifcani, neason ftc ceUulam fânâi Marrini prxdiâoMonaflmo fisbjeâam finer rivulum 1ampium, firs fânâx Csscüie Ac fandi Petri fisper leviumDrrarum, locum qui dicitur Oratorium , qmr fime in pago Carcaflenfi, villam qui dicitur Heri laper flu* vium Lugaafi, emu «umbos tabus Ac adjacentiis five termrni· fuis, fiib noftra fnfripaiemui defim fione *8c* immunituris cuidooe. Cujus precibus, ob •motem Dri Ac reverendam divini cultu», libenter aurem accommodate placuit,* hoc noftn» •aâoritaris Pruceptum aeri decrevimus atque fabamoij per quoi pmripiuim ut ndtas Jades poblicus vel quiilibet es jadiciatia poteftare ia Ecdefias, loca, vel agra», fini reliquas omnes potfbfiottet φM* modea» tetDMxv po4fidsc » v*| qau etiam deinceps ia jute ipuus fânâi Ipci voluerit divina pietas nugari, ad caafâs audiendas, aut freda erigenda, aut manfionm vel panum faciendas, aat fidefuAxe» tollendos, aut homines ipfius Mqpaflnrii tam ingenuos quàm Ac fervo» fuper tertam ipfius commanentes iniuftê diftrin--eendos, nec ulla» redhibitiones autuficius occanones requirendas, noftris vel futuris temporibus ingredi audeat, vel ea qux fupri memorata fimt peiutùs exigere prxfiunat. Et quicquid de rebus prxfari Monafterii ,fifcus fperare poteft , totum nospcoctcma remuneraesone ptxfato Monafterio conctdimm, ut in alimonia pauperum ftipendsaque Monachorum ibidem Deo famulantium proficiat in-awmenenm. Et quandoquidem divini vocatione fiiptadiâus Abba vel fucceflbres ejus de hac loce migraverint, quandiù ipfi Monachi tales inter fe invenire potuerint qui ipfiunConv gregarionem fecundùm Regulam fandi Benediâi regere valeam, fcilicet qui oraefte pariter Ac prodet!· queant, per hanc nomam audoritatem licentiam habeant eligendi Abbatem j quatenus pro nobis Ac corius regni noftri ftabilicate à Deo nobis cooceffi jugfter Dei misericordiam exorare deleâet. Et ut turc auâoritai à Fidelibus fanâc Dei Ecdcfix Ac noftris veriùs credatur diligenriùfque oUârvetnr, manu propriâ fubtet fumavimus Ac anuli noftri impteffionefignari juffimus.

Signum Odonis giocioÆmi Regis.

Datum Idibus Juniiannolncaniarionis Dominior Dcccxxxxvin. Indidione vi. anno fecundo teguante Domino Odone glorioffimo Rege.

Adum m Monafterio fânâi Maximini in Dei nomina febritor. Amen.

CXXIII.

E/qjlau *Prectfoun ft· Ecdtju dKguJM»·*

IN nomine fânâx At Individue Trinitatis. Odo, clement* Dri, Rex. Si lodsfâcria A divinis cultibus mancipatis, aut propria largiendo, aot olimfisbftraâanftiruendo, opem fubfidium accommodamus, hoc pracuHnbio ad emolmnen tum Regi* tranquillitatis nobis profuturum non diflidimus. Qnamobrem noverit omnium fandx Dri Ecdefi* Fidelium noftrocutnque unanimis gsoetalitas quoniam aditois crifitnduiem noftram Adalgarim, reverendus Eduorum Epifcopus, humiliate noftr* rstulit ferenitari qualiter villam Tilimacum, quàm nos jure proprietatis poflidere videbamur, fanâns Leodoganus pcxdidx Ecdefi* quondam Pontifex ex fuo proprio fando Naxario ac pcxfât* fiut Ecdefix mernaliter contulerat poffidendam, Ac poftquim i paecedenribos nom* prolis parennous fimulque heredibus injaftè ac contri omnem legirimam rationem fiuflet malè ufurpera ac temerarii ptsfumptiona ab eadsm Ecriofia alienata, i ptsdacsfibribus noftris Regibus, poft inquifirionem fisorum Procerum , Praecepturum fisorum assA oritatibas eidem fuerat follemniter reftituta, infispat etiam apofolico privilegio roborata, Ac multorum Epiicepo-rum generali escomsmsnscatiooe, ne iterim vi» laretur, innodata. Qux fiqtsidem villa eft fica ia pagoOfcarenfi fupri fluvium Sagonnam. Nos igitur tam paedidi viri Dei, qui hanc eandem villam jamdid* fis* Ecclefix donafle ridebatur, qurin etiam memorati Chrifti athlete, beari fcilicet Nauru, ob cujus nominis reverentiam paefix* matri Ecclefix data fùiflè aflirmabacur, ofleafionem quoquo judido oertimefcantes, Ac quod periculofius creditur, fub oculis Omnipotentis in hujoficetnodi obftinationc manere qualicunque ignorantia formidantes , maluimus noftra propria Regio more ccclefiafticis obfequiis mancipate

Eschar- Æ guitodu- ""**.

quAm te qux dubio pendebant judido, aliqui occafione kqitt Undè ad fiddifiimam meme nti Malawi venenbibs Epifaai exhmtarioaem *Sc* diie&s Fratrisnoftri Robetri Uluftriftmu Marchionis confilium atque mnÎrafnm , pco notarum animaram ac parantem noftronim remedio, *Sc* fi quid in haere oftimfioms videtor, eratiftimi abfblutionc, pumominatam villam Tuiniacotn cum omnibru ubicenquè pofiris ad illam afpiciendbos liHeit ferenitati nota fxpenominato Pontifici fuxque Ecdefix A: reftitoendo reddi & condonando largiri, eo quidem *fan* ut fi juftA & legali donatione, ficut prxmiflum eft, ab Epifconi* prxftex Ecclefix extinr poflèfiâ, invidahtUeer eidem maneat rettaurata j fin verb, ut quidam noftrx nattis Miniftri referant, noftrx proprietatis juftiùs fuifle vife eft, fiat nota regali munificentifi & nominari Fratris noftri largitione à noftro communi fure injus & dominationem Ecdefin beati Naxarii *Sc* tuorum Pontificum in perpetuum mancipata. Propterti *Sc* *hoc* nota raftitationis Pneceptum immb *Sc* largitionis fieri juffimm ; per quod ftatuentes decernimus w firpci fignatam riUam Illiniacum cum omni fua integritate, videlicet cum mancipiis, rineis. pratis, filvis , pafcuis, cxterifque terris, hcdefiu quoque cum fins appendiciis, aquis etiam . aquaramqne decadibus, eritibas *Se n*grefhbas,A:cum omnibus ad fe juftè *Sc* legaliter

Nazani res fine aliqua contradidiooe aut tnjofta Cubftra&ooe feu cnjufquam malâ ufurpatione inviolabiliter teneant dc canonico in regendo potiantur arbitrio, nullo inquietante aut diirampeote. Ut erab hxc noftra liberalitaris reftitutio feu ceifiouis largirio pleniorem in Dei nomine obtineat firmario vigorem , manu proprii firmantes, anuli noftri impeefiione fubter fudimus infigniri.

C X X I V.

Kjuficm Prgctptna pre *Maufltria JunctUtnfi* m *Digctfi Buamft.*

A* te* MnniSiin* ^nc«UaB‡

T N nomine Domini *Sc* Salvatoris noftri Jefii Chrifti. Oddo, divini ordinatione dementü, omnibus Epifcopis, Abbatibus, Comitibus, Vicariis,Centenariis, *tqueomnibus Fiddibus fande Dei Ecclefix *Sc* noftris pntfenttas atque futuris falutem. Notum fit quia fi Sacerdotum ac fervorum Dei peririones, quas nobis pro fisis neceffitaribos , ad efteâum perducimus, non fidfen regiam confuetudinem exercemus , vecùm etiam ad xternx retributionis mercedum talia feda profutura confidimus. Proindè compcriat omnium Fidelium noftroram fblertia quia vir venerabilis Audegarius, Abbas fenôi Petri Juncdlenfis Monafterii, quod eft fitum in pago Biterranfi, noftris obtulit obtutibus audontates puedeceffixum noftroram Pippini videlicet *Sc* Karoli, undè licentiam habebant inter fe *Sc* Abbates eligere A ipfum Monaftenum fccuûdùm Regulam fenâi Bene&ti *Sc* tacepea Regum ragera fir gebenare, qunmodèfitcenncolrtu Abbates illorum Beuediâus fcilicet *Sc* Fruâuofus *Sc* antecederes eorum abfipse alicuius blandimento , dùm riveront. Idcircb memonuus Audgariue Abbas notam deprecatus eft clementiam ut nos dénué prxdiâas auctoritates noftrx roborationis fcnpio confirmare dignaremur tique aliquid regio more benignè latguemut. Cuius, inquam, petitioni libenter annuentes, hoc serenitatis noftrx Praeceptum illi fieri juffimus, pet quod Ecclefiam beati Juliam Martyris qux connraâa eft in loco qui vocatur Tauriact» m Epifeopatu Ruthenenfi, cum omnibus juribus tibi pertinentibus pii largitione ipfi concedimus, ut omnes potientes dc faturi fideles fandx Dei Ecdefix cx noftro concedit ad perpetuum A nobis confirmatum efle cognofeant. Ptxciptmus interim ut nullas Judex publicus neque quiflibet exJudiciaria poteftate nec ullus ex rideliousfenfex Dei Eccleiix ac noftris Ecriefias aut loca vel agros feu reliquas potfeffiones pcxdiâi Monafterii quas moderno tempora pofEdete ridetur in quibuflibet pagis Ar territoriis quicquid ibidem propter divinum amorem haâenùs collatum eft, quaque etiam deinceps in jura ipfius fenâi loci aut per nos aut per aura voluerit divina pietas augeri, ad caulas audwndas, vel freda exigenda, aut manfionas vel pacatas faciendas, aut fidejafibras tollendo·, aut homines ipfius Ecdefix tam ingenuo» quAm *Sc* fervo· qui fupri terram ipfius refidera ndantat diffringendos, aut ullas redibitiones vel illicitas occasam* requirendas, ullo un* quàm tempora injuftè aut violenter ingredi ap* deat vd cxaâart arxfemat ; *Sc* quicquid de robus pexfati Monasterii fifcus fepaara poterat, totum nos prostterna ramunerabone pradiâo Monafterio concadimus, ut perpetui» concedimus, ut perpetuis temporibus in alimonia pauperum *Sc* ftipendia Monachorum cxteroramqne fidelium ilndem Deo famulantium proficiat ma^gaoen* tum. Et quandoquidem dtrini vocatione idem Abbas vel fucceftores ejus de hac loce migravelint, quand» ipfi Monachi inter fe tales invenire poterunt qui ipfam Congregationem fecundùm Regulam fancri Benedtèh ragm valeant, per hanc noftram anfeoritatem *Sc* concefiiim licentiam habeant eligendi Abbatesi quatenùs ipri ferri Dei qui ibidem Deo femulan ridentur, pro nobis *Sc* ftabiiitate totius regni noftri i Deo nobis cotxelfi atque per immenfam Dei miferirotdiara confervendi exorare valeant. Hxc verb auâoritas noftrx confirmationis ut futuris teaàporibm firmiùs ac robuftiàs habeatur vd â Fidelibus fenâx Dei Ecdefix ac noftris diligentius confervetur, eam aaanu pcepriA fiibootavunus *Sc* anuli noftri impraflmne ugnui jaffimos.

bignum Odonis magnifici Rta.

Atnebodus feripfit ad vicem Udefeedi Refereodarii *Sc* fubfcripftt.

Datum XI. Kalendas Decembris, ladiâxxre viit. anno tertio regnante Oddocx Rege.

Actum Silvaneâu feliciter.

CXXV

* CXXV.

tnienb Imp&AWu PrectpmM /r» Mnuftvia jin&» Ckrifluix.

*wl codiceLoa- gotxrduo. T N nomine fandx & individue Trinitatis. JL Wido, divini demendA favente, Imperator si amoceftbrum ooftroram concefla privilegia, maximè divinis loch, etiam noftri auctoritatefolidanms, proculdubio id ipfiun nobis ad meream remuaenuiooem plurimùm prodefle confidimus. Ideèque noverit omnium Fidelium noftrorum poefeotram fcilicet A faturorum m-duftria quia nos tam divino ta&i faftinâu quàm fcmpitenue retributionis compalfi intuitu ad re-propitiandum oobfe cceleftemRegem A dominatorem omnium, beat» Virginis & Martyn» Chriftinx Coenobium fa Italico regno conftniâum baud procul à curte regia OUom, ubi venerabilis Abbas Rodulpbus praeflê videtur, aun omnibus qui fab cura A ditione ipfass fam famulisChrifti, rebus eundis ac familiis ad eundem locum refpi-ctendbos, fob noftram muadeburdom *9t* petentem tuitiooem fefcipimm. Interventu quooùè noftra died* coojojps Agelguidx Imperatricis folemnicer confirmamus A per hanc noftra auctoritatis paginam corroboramus quicquid eidem Monafterio fa rebus mobdibos tempore couftira tionis fax niqué fa prxfens ex dono atxecefloium noftrorum A Regum prifcoram Regiaaramqne aut aliorum quorumcunque largitione, collatione, vd qualimque oblatione divina pietas contulit aut largiri dignabitur fa pofterùm, ut habeant illud fatemum atque poftideem pradidus Abbas vd famuli Chrifti jure quieto & pacifico, fub noftra immunitatis protedfane falxfi jugitet permanentes, A pro ftant noftri imperii Deum (applicantes, omni noftri hacrodumque noftroram ac feccefiorum mokftatiooe remeti. Volemus denique ut quotiericunque opus habuerint, de rebus ac famalisefaldcm Monafterü, tanquàm de Dominicatis noftris, ner publicos adoras & exactores faquifitfa fiat. Illud etiam interdicimus, ut fa domibus A cellulis ejuidem Monafterii ex hoc nunc & fapofterùmndfasmanfiooaticum, tdoneaticum, riparicum, aut aliquas poblicas functiones exquirere audeat, nuUamque facommenditiu prxfati Abbatis vd famulorum Dei liberis ac fervis, maflâriis, libeftariis, aldionibus inferat violentiam, aut eoe poteftativè diftringac aut pignorare prafamaqA ficati antaceftbram noftroram audornte eidem loco venerabili confiat efle collatum, ità firmum A ftabie permaneat fa sevum. Sanamus fiquidem A aos, vehxià dira memormanteceflbce noftro Karolo Imperatore cooftfautum eft, m fi divini vocatione Abbas filorum ab boc faculo migraverit, habeant poteftatem inter fe digendi Abbatem. Si quis autem contrà hanc jnffiooem noftram reniti vd refia-fjte aut eam irrumpere tentaverit, auri obrui Leas centum peribivat, medietatem palationof-tro, A medietatem pradiAo ccenobio. Er ut hoc certiùs credatur A firmius obieraetnr, proprii manu confirmavimus, A anulo ocitrofubter faflimus figillari.

Iens. II.

Signum Domni W idonis fereniffimi Imperatoris Angufti.

Hdbaocas ArchicanceOarius, jubente Domno W idone Imperatore, recognovi.

Datum m. Kal. Jul. IndiAtone ix. anno Incarnationis Dominice dccccxcis* anno Domni Widonis regni ejus 1111. Imperii n.

Altum Papii m Dei nomine feliciter. Arnen.

CXXVI.

Rafamutt *CtJJi»* ad *Eccltfitm*

SAcrofandx Dei Ecdefir Brivatenii vico fira, qui vir beatus Julianas Martyr requief-cit cum ibeiis firis, Acui Guflelmus Comes A Abbas praefle videtur, necnon EldefredusPtx-pofitus, feu Neâardus Decanus, vdatteri Clerici qui ibidem famulantur. Ego Rafaaudus pro amore Dei A Salvatoris noftri Jefe Chrifti cedo ipfi caflx Dei fuiique feraientibus cenfum quod imperpetuum efle volo, A de meo jure in veftra donatione trado. Hxc fune res mer proprietatis cur per cooqueftum mihi evenerunt, qux funt nra in * urbe Arvernica, incomitata Bnvateofi, fa vilis cui vocabulum eft CafaleUis, cedo Deo A fando Juliano fiafique fervienribus maflhm unam cum ama A horto A exioA vinea i. A campeUo i. Iftx res ipfi maflb adherentes habeat fines de uno latere ftnua publica, de fuperiori latere terra eft fandi Juliani, A de fabteriori vero eft terra Bladini A Rihildis A haeredum fuornm. Iftud confinium per bodina politum caflx fanâi Juliani fiiifque Canonicis cedo fa ftfaendia Fratrum pro anima mea totum vobis Taliter vero complacuit mihi ut diunego*Rapnftedusami-eus meus vixerimus, ufum fruduarium poffi-deamas, poft obitum meum Raganfiredus ipfas res poflideat, A in cenfum Miffx fandi Juliani denarios duodecim per fingulo* armos ; noftque feum difceflum ipfe res caflx fanâi Juliani revertantur fine ulla comradidione. Sanè fi quis homo aut ullus de heredibus meis aut quxlibec potens perfona qux contrà vos vd contrà conceflionem meam aliquid mali dicere tentaverit, in vanum laboret, A quod protulit venti ferant, A fafuper auri libras duodecim vobis coaâua Serfolvat. Falla ifta Cana in die fabbati in menfe Utobrio anno quarto regnante Karolo Rege Francorum. Rainaudoteftc, qui Concefliooem iftam fando Juliano fieri rogavit, A Ingualdo, Bladino, Girberto, Radulfo.

An. ·»*∎ fi*.Brl'*. «ege*

CXXVJI.

Enuregerdo, Ceminje Cerurate, Dsiuulead *MuufitruM /λΛ&λ Mλγιλ jirulatfij.*

IN Dei nomine. Ego Ermengardis Comitifla A tiliis meis Bernardo Comite & Guifredo Comite A Bereraario Epifcopo, nos fimul in unum donatores famusad ceoobio fanda Maria Atlas alaudem noftrum qui nobis advenit per vocem Domni noftriOiibanoComite vel per com-

An. h >. £i>o m.'!" ρ-H-ιΠΛ.α ull>'

Dddd u

paratlonem de Jtffeefiredo Jndtt , quam alium nomen vocant Lobatone. Et eft ipfum atade ia comitatu Roffitiraenfi, ia v*1I·λψ*τϊ, famultilque locis, videlicet ad ipfa dota qutraracam tnanfcs coopertas, cum omne* taa adjaoeoaia» & aftuotatiooes, & ia meme aigre fabatae rata coopéra», cum curtes fa boMMtcam omnes faa* adjacentia* fa affomatfooe*. fit bbeo quem vocant b termino de Feigarsvd de Fontanihs.ipfasterrat*cutn ipfas botas fa cum Moram afiootatioaes, cum exii* &rsgreCi* «rum.Et in ali· loco quem vocantOftannand, cata coopertas , cum curte* fa hortos,cum ipfis pomiferis,* cum fota tenus qux ibidem funt, cum exi» fa regret fits caram. Et b alio loco quem vocant BartpaU mas, cataraopertas^cum ipta cables, fa atm ipfo molino, terra* fa vinea», pomiferi* vd impomifer·.* xibores, cultum vel incultum, cum exits & regrctfiis earum. Et b alii*locis in rioFerratio fuperiorc manfos cooperto·, cum *tona» fa* honos, terras fa vinea*, molinis, molinarii*, cultum vel incubum,aquis, aquanunvedufaibu* vd rednâibu,cumextisvetregreffiisuanun. Et in loco quem vocant Caftro Corbi, maafaco·· peno*, cum curtes , curtalibua, hortis, hortatibus,* cum omnes fua» adjacentias fa aftonratione*. Sic omnia fuperiùs ioripra cum omni integritate donamus ad fupradiâo coenobio fanta Maria Atia* pro anima Domni noftri Oiibano Comite fa pro remedio peccatis noftri*, videlicet omnes fapranominari* maniis, cafi», cafelibut , *cooperti* fa* difeooperas, quincanatibos, curtis, curtatibu* . horti*, botraiibu*, vineis, vineali-bus , terra* cultas vd inculta*, tociunttbus , arbores pomiferis vel impotniftrb, verdegarib, veroedàs, bofchos, filvis, rameis, molitus, molinarrn, aquis, caputaqub, aquaramve dudibus vd redudtibu*, exi.s fa teareflib , omnb fa «n omnibus, qukqoid dici vefnominari poteft, tam qmefitum quàm ad inquirendum.Et aftontat hsec omnia faperihs feriora vdindaudit de multis partes fa poifeffioned· fupradifto coenobio , vel de pane orientis in ipfogrado quem vocant Conic,o , fa de meridfemipfa ferra de monte nigro faperioce, vel in ipfa ferra quem dicunt Aftefla, quareft b termino deCuftoga, fa de occiduo in ipfo grado de Atniara, veiin ipfo pujo Otiolo , vel in rora inferni , de parte vero Cercii in m «lite Colia. Quantum infra iftxsquatuorafronratione* includunt, fic ad flumen Tixi veLtio Ferrarii invergunt, fic donamus & tradimus de noftro jure in poteftate & dominio fupradiâo coenobio , ut habeatm Dei nomine liberam fa firmiflinum notcftatcm facere vel judicare indè quodcuaque voluerit. Etintermbode villa PoUeftros, fa loco quem vocant Barriano, de prxfata comparatione ipto» irs» campos ab omni integi iute cum iliorum afrontariones, cum exits & regreffiis Marum,fimilite* donamus ad fspefato coenobio. Quod fi no* denMore* aotullufque homo vd femina contrj han· noilram donationetn adinrumpendum veialiqutd fubuahendum venire voluerit, jutio judicio Dei dc tx .ux genitriese ejus iram incurrat,& mantea donatio ifta firmis fa ftabilh permaneat omnique tempore. Faâa iftaCarra d<> oauuub n. Idus Februarii ans» fexro regnant·

Cartam donationis fecimusfismavimu^fa teftra firmare rogavimus. Bereonrfas Epitapu*. S. Raimandi Levia*. S. DotaVifcafiudus Cfaricn*.Aito Morata*, qui hara Curram donationi* fcripfit db fa MNwquofeprb

KF Hk Orat* Inustita hfc «trà foam eft, aBueftua* bnt b raota essciNfovit Bafata, Ir Mfob

prinum Jwitekrmm pagtai pro pare· «rodendi. (M*m *K&rit.)*

CXXVIII.

Xanli Sùaplicû Preetftum pre *Ecefafit fiuiEi dtCknfioilo in Diactji Perifitafi.*

IN nomine faata dt bdividazTrfairati*. Karviaijdivinâ oropiôaaMclemenô&,Rea. Si jufrisFideUumnoftratu* petitionibus aurem notae ierefikacMacoamowdamuMetaunqueillupr*beau», aâa paeduceflârum noftrorum Regum fcilicet Francorum mumm videmur, ac per hoc in noftne fidetiratis devotione promptiore* illos edicimus. Dentquè noverit omnium tata Dei EcdefixFdetium noftrorumqne tam prartatium quàm & fimtrorum foduftrfa quod mmm notae benignicaiieesccUenciamGrimoanta Vicecomes atque Fidetis nota oboixè noftram ratia muniti· centiam quatinhs tea Ecclefia in honore beati Chriftopbori Martyris Chrifti dicatas, fa qua otia fimilfara raquiefcunt, quas idem pro anima fua laitue eidem Ecclefia tradiderat , auâoritatts noftrx Praecepto confirmare,& ut nemo deinceps illa* re» ab eadem Eccbfia fiibtrabara aut ea efc dem quiddam conium exigere pnefemat, modi· omnibus inhibere dignaremur. Sum autem ba res fa pagoPatifiacenfe, fiusin villa Chtifiodo, lx main® Cluituia-rio EctJ«- ”·

quefcere pedtionta*, fa hoc notae aaAoricat· Fnrcepcwn neri juflnnu*, tt jamdita Ecdefue dan decre*imus,p«rqnodpn»cfoieM*jubeœu· ut e^em Ecclefia.ablqoè «UaNMfMMW afcrip» ta* res eum omnicaram integritate, terris videlicet cuit» & incvtùe, pram* vtab * filvb, & mancipii*, aquis, aquaramque deoarabu·, omnique ad fe juuë falégaliser pentant,jureperpetuo teneat fapofiidoK. Etnetnopoft pnenemina-ri Fideli« noftriGrimoardi decefiimmeadem Ecclefia poteftatem hah*r,*nr ex ne rebut alfauu J ccnfum exigere pradumK, nequeutia judiciaria

doti EcddixDoaata tanalare faSaataram patro*, inh digne veuerare fa efafitam vin pra Uuw animae fiipplirai*. Et at hoc notas «atatitatis tôum per oaata tempora, inviolabile* taDei •amine obtfarat vigoram , *manu* notai fetatr firmtvim* Λ aaufi nota impnftfone figUari juffitnu·.

Sforan Karaü etorfoMmi Régi»·

Fforrcm Netanus xdvicrm Aixetki Epifcopi rccog-

Du m v iii. KaL Maii Indite* m. mm vin. NpuMM k tedraragrrncc regnuas Karel· gtedtaKa*

tfà VaiMftaB palate. h M MMM fette-tas.

CXXIX.

Kjeffa» PnerapoM cencrjMta pre 71e*/o^>.

trst. JN nomine fate ffi hdtadte TrfatafaKahs oslfitudfais mTeAJfataes faoe donis

prirab* honorare AMμ μ &μ μ efficere. Noveric %U*MM» faute Dei EcdefieRdelfamnoC. trorumque tan psutetfam quàm & faturorum faduftriu quoniem plaçait faranitati naftrx per deptecMMN* Bornai, fifab noftri, queudam Kdetan noftram Theodotende quibuitan reboa noftrx proprietatis honorare. Su m anteœ aedem ras fa comicam NariNXNt>£,fa pago Minarvenfi, fa villa Hrawriano vel fa Viteaao, fafrà hue finm Ar uranfam qoicquid ad noAnun perrinera videtur fifiram, tc m abo locofacomMatuRufilioneufa, in page Heieneule, viBa qm» vocatur Ptrieftras cum ipfi» fift» qui fada* alt Mac, corn Tertio, cum Raftek Camerario, oœniaquaqm» ad noftram fiffium pertfaete viden*r^fc ia alia locofa villa Infida, eu* Lot* tcLaurigano, emnia quicquid ibi ad noftram fifiram peraatr* vidante , tc in comita* JKfaldaaanb faper Flaviano viltae Guloralcum , Camam, & Campo longo, tc Tapota,& in villa monte acuto, tc in valle Rafle viriam que didtnrS. Scaphaai com valle JooathM,cnm viHis & viüaribw que fa. dam fane. Ec a&otxat ipfa vallis de parte orienti» in fana** dividit inter Girundenle tcMfaldanaafa, de meridie affrontai fa fam de comitam Aafamafi afipè ad coUam Jonathes, de pana câcd fa catann Gond, deHtia verb parribus beud •quavetgicAr pesgp ufiqnè ad viUaram vetetetn, pargfaque par arena» adquèad paufata tepidi, tc pergit ufaui adParateUa, tc iodé vadit ad monte meadtafakufipriad fanam Bariola» tc uiquè ad fia* Pfaeca. Concedimus etiam fibi fa to* regno noA» Goriot vel Septfaunfa, ubkunauè entera voluerit licentiam aofauc ullo («vitio. Ipfi verb hoœfaaaqui fa faamtfite villis habitant vel habitaturi fam, rale nh*qnfam vel tale faevirium fimradite Theodofio vol heredibus fais faciant val farvianc quale Comitibus facere confiwveranr tam Spent «dm ceteri. Has itàque res concedi** jam dite FidelinoftroTbeodofio cura terminis Ac anfatan adjacentiis, & de noftto jure id J* tc proprietatem fafius tranftuhmus & foietnai more detaamos. undè hoc noftrx altitudinis PteoapOM fieri volum* tc eodem dari juffimus. Prariptes* argh jubemus ut nullus Judex publicus vol quilibet ex judiciaria poceftate fa predicts» rat ear loca ibidem pertinentia, in quibufeunloris, adatnfasjudiclario mare audu, vol fade fan manfiooes aut parefredos five parataa exigendas, vel fidejaffixes tollendos, aat homines ipfi* diffringendo», aut teloneum neque paftuaracnm fan aliquas redhibitiones aut illicita» occafione» requirendas ullo unqirini tempose ingredi audeat, uec ca qux (upra memorata fint erigmeprufamat; fad corn omnibus irph memorarislocis, fa quibnlcunqMcoafiAaMlDcu. tames aprifionequunex hera·* habet crates, vol deface* excolere potuerit, cum atiis quibufcunque pofleffioefan qu* praefari tempore ipfa Theodori* poffidera videtur, liceatjamdite Thoodcfio *urique* poAnrisquieri moera vel poffidera, vel quicquid exfartf facere votoerit liberam ac firnufimam faomnib* habeat possfiamm fic* * abis fine peoprieraris, nemine faquintanta, per noftrum con&nfiun sc Juffioaem.Ec ut hoc Potceptum mc omnia tampon majora* fa Dei nomme oorinaat firmitatis vigorem , manu pcoprift *m fabesr firmavimus ec<-anuli nofiri impeefione Italtat juffimus.

Signum KacoH podofimmi Regis.

Harve* Notarim âdvicem Folcoois Archiepifcppsrecoguo.il.

Dataix. Kal. Julü,Indiâwne vu. ʻanno v. Manante Karolo fineruffimoRege, *tc* fa faccef-fii.Odom.V1. *j*^wg* uaff «7/

Atem apud Viennam villam fa Dei upmfa. feliciter. Amen.

CXXX

ASe i»tu & uefccraiieu Bccltjût JU Bltncie fa Diec^i Arvtnuiifi.

ANno Incarnationis Dominica occccvt. i<.-diâione ix.Dùm tefideremus d m, Adalscdus viddicetrArramenfis Ecclefia Pntfal, in mao matris Ecclefix fa honore beatorum Mart)--na* Agricote tc Vitaris nobiliter fanda», circtmtqnefaderant noe fideta ejufaem Ecclefix cara ecdeuaftico quàm popotai honore pntditi, adieruntfanaicacem noftram Heldefradus caulx S. Jufiani Brivatenfis eximi* Praefate» tc Neterdus Pentacontarchi adrmmoilamr non infimus, exreriqueCanonici quampiam fab eis Dao fanteq ue Juliano humiliter devosèqu.famulantes, obnhè expoftulaverunt * eis danimus licentiam iu pr<>ı poo fando S. Juliam Eodefiam conifruere , m villa videlicet cujw vocabulum Blaneda. Quod mente pectratenees uni cum confilio cunterum nos circumfedenrium agi non renuimus , A mittente» cum ei» Arehipvmbyterum noftrum nomine Homo Dri, praecepimus * dsfignarcr eis locum tetnpioDei aptum. Quod quidem tc facit. Fabricataautera anla, perterimus ad locum, (*pede* fepeimi merafi decimi dedicavimus eam fa honore beacorurii Martyrum Juris* ineliri tc Privati nobillimiMartyris. Et fa die consecrationis ejus datum eft eidem Ecclefix in honora almi Juliani arque Privati jam fandatr de proprioS. Juliani ad ftipendia farvienrium ejus peranence docis nomine, fa comicam Brivatanfa, fa aies Noluccufa, in ipfa villaBlaneda, toanfam unum ad ipfam Ecclefiam adherentem, cum terris tc pcaos, totum tc ad integram, tc fa Montfaiaco vineam upam cum cafale uno tc campo udo , tc camp* illos qui pertinebant ad Ecdetem £ fasti, A- funt de eadem ratione S. Juliani, tc videnfar die eis Alerium ftuvram, tc fa aica loutochenfa minfionjle unum quod vocatur Valfaa, cuna campis, ptaris, vfaeu, tc nemoribus, acqu·

Ar fTf. i >< Mnv gre- teniucs». *"*

Ddddi,

tilvis. Dîneur ci etiam dedmx de ipi* villa Maneda tocum & ad integram & omne confugium ejus. Datur ci in villa que *ocarut Ortas, de caufa S. Juliani, decunx omnea. Et in ipfo aice, in villa qux vocatur Bavofus, medietatem deci* marum ad Eccktiam S. Sixti pertinentium. Et in aicc Ambronenfo , de villa qux vocatur Grixiltons , duatpanes decimarum, omnes videlicet decimas ejuidera villx , exceptis illis qux pertinent ad ecclefiam de Antonio in honore S. Benigm confocrata. Et in aice Brivatenfe , in villa qux vocatur Porcaricias , duas pattes decimarum , âr in villa qux vocatur Vtnezia de caufa S. Juliani duas panes decimarum. Hxc omnia fitprafcripca datum eft eidem Ecclefix in honore S. Juliam & S. Privati in villa qux vocatur Blaneda fundatx, ut habeat ea , teneat, atque poffideat, & ab hodierna die *Sc* deinceps Redor ipfius Eccletix cum omni integritate recipiar , & annis fingulis feftivitate S. Juliani, qux evenit v. Kal. mentis feptimi, in cenfum Canonicis S. Juliani folidos quinque incundanter exfblvat, *Sc* matri Ecclefix Atveraotum debitum obfequium, ut extera capella timiles ejus, pecfolvat. Et libellus ifte dotis omni tempore inconvulfus perfeveret & indeficiens. Et ut hxc pagina dons firmior tit veriufque credaryr , manu propria fubter eam firmavimus &' exterorum Canonicorum matris Eccletix Agricole & Vitalis atque Canonicorum S. Juliani manibus infigniti prreipimus, & in calce hujus opufculi inleri juflimus. Et quandiù Johannes Sacerdos advixerit, qui eam fundavit , abfque ullo contradicente regar, &: przkripcmn cenfum Canonicis S. Juliani perfolvat. Et ti de ipfo cenfu tardus aut neglegens extiterit, legibus emendet, *Sc* quamdiù vixerit jamdidani capellam non perdat. Ex audoritate autem Patris *ic* Filii in virtute Sandi Spintus *Sc* lege Canonica ac verbo noftro excommunicamus &: interdicendo injungimus ut nullus eam ei diebus vitx fux auferat, aut ullus Clericus fuper eum illam accipiat. Signum Vuilelmus Cunies. Signum Amicus Archidiaconus. S. Ranfredus Abbas. S. Amardus Archidiaconus. S. Eldefredus Prxpoiints. S. Auftorgius Abbas. S. Eldebemis T. S. Bamardus. S. Raianan. Adum v i. KaL Januarii apud Chromontem civitatem, regni Karoli , Francorum A Aquitanorum Principis , anno xt.

C X X XI.

Decretum Synodi Piennenfii dt ctpeUafanSi Severi (MψηιβΛ in Pnrochin Ttufitcenfi.

kn.fot. FiiKattunenfu. A Nno Incarnationis Dominior bcccevh. InjTxdiâioxe x. ada eft Synodus apud Viennam metropolim juflu Domini ac venerabilis Alexandri, ejufdem Ecclefix Archiptxfulis, in Ecclefia videlicet Domini *Sc* Salvatoris noftri, ubi à multis in ejus prxfentia fuorumque miniftrorum , nccnon & venerabilium Abbatum, videlicet Eirlci Prxpofiri, Erlei Archidiacocû, Valdonis Abbatis , Leudonis Abbatis, multorumque aliorum reverendorum Sacerdotum â divertis divertir prolatx funt quxrimonix. Inter extera verb qux in Lac Synododtfcudenda ac deflimenda erant,orta eft quaedam altercatio inter Aribertum Abbatem Remanentis Mooafterii nccnon *Sc* Bamardum venerabilem Monachum fandtque Mauridi Ab* batem ex territorio de quadam capella S. Severi in Parochia fandi Prinu fita in vula Tautiaco , quam quidam homo in pcrftariam tenebat nomine Fidcherius, dicens jamdidus Ariberrus Abbas quod ex prxdido territorio decttnx juftè & legaliter ad capellam fandi Severi pervenire debuidrat. Sed Bamardus Abbas affirmando contradicebat non itd effis, fed omnes decimx ex prrmemorato territorio legaliter *Sc* rationabiliter plus pertinerent ad Ecclefiam fandi Primi, quim ille in manu ad ordinandum habebat, prater privum Monachorum laboratum , quint ad fupredidam fandi Severi capellam. Tunc i fanda Synodo judicatum eft illi, ne fonè deinceps ex eadem caufa aliqua moliretur injuria , ut fient ille propriis reftificabatur verbis, ira teftes fui Sacerdotes fub jurejurando adhrmatfent. Prrdidus Euè Bernardus Abbas fuos in fanda Synodo ntes oftendit teftes, quorum nomina font Chriftunus Presbyter, Signinus Presbyter , Albarius'Presbyter , Fohnarus Presbyter, Bidinus Presbyter , Archinerius Presbyter, Giroldus Presbyter , *Sc* facramentis datis omnia lexahtec explevit ficud judicaturi fuit, *Sc* prxdidas decimas ad eandem Ecdefiam fandi Pnmi evindicavit. Ego Alexander, fandx Viennentis Ecclefix Epifcopus, manu proprii roboravi *Sc* aliis roborare julIL Erleus humilis Prxpofitus. Andreas Presbyter.

C X X X I L

Ktroli Sonflicb Prnctptum fro Monnfitrin BnlntnUnJi in Dinctfi Gentndtnfi.

IN nomine fandx *Sc* individux Trinitatis. Karohn/Evnl propitiante clemendI^lex Francoram. Si ergi loca divinis cultibus mancipata Deoqise mercodem fiunulanubus beneficia oppomma largimur, prxmivm remunerationis xternx ob id nobis rependi non diffidimus , quin etiam ad diuturnam felicemque regni noftri idipfum ftabilitarem pertinere nullatenùs dubitamus. Itaquè notum fit omnibus fandx Dei EcclefixFidelibus & noftris prxfentibus fcilicet atque futuris quoniam venerandus vir Halfredus, Monafterii Abbes,quod appellatur Benniolu, quod eft cooftrudum in honore fandi Srephani Proromaxryris Chrifti, in pago Bifuldinenfi ficum, adiens noftrx dignitatis clementiam , obtulit nobis Prsrcepca Domini Ludovici atavi noftri pix memorix Imperatoris Augufti, nccnon *Sc* avi noftri illuftris Imperatoris Karoli, arque genitoris noftri eximii Ludovici Regis ; in quibus continebatur qualiter idem Monaftenum cum Monachis ibidem Deo obfequentibus *Sc* omnibus ei pertinentibus fub immunitatis fux munimine penitùs fufeeperunt. Periirque idem Halfredus Abba ut renovantes audoritares illorum , eum ac Monachos fibi commiffbs prxdidumqne Monafterium *Sc* cellas fibi pertinentes fub immunitati* noftrx, ficut ipfos confiât fecifiê, defênfione ac munime iufeipe-

a. f,f Ei A>'hiÂ> fi*,

chu & conâû fibi paranearibaa cdlis 8c rebus fob noftrx defafians libertate fulcepimus. Ideft in loœ qui dicitur Mdiarias, cdla fiusâi Petri cum omni fus integritate, fia» in iliorum indiculis rribaar, 8e ipià cella qax vocatur runua veila, te in alio loco cdla S. Juliani & S. Michaelis,&in ianâa nece cella S. Vincentii cum omnibus terminis tais, 8c in Riudafer cdla fanâx Maris cum terminas fuis, Ci in loco qui dicitur Siftorianus domum ûnâr Maris cum omnibus fibi pertinentibus, Ac in comitatu Pecralarcnfi cella S. Pétri t 8c aliam S. Johannis, ram alia cella cujus vocabulum eft Pineta, 8c cella fanâi Fruâuofi ram omnibus fibi petrinentibas, tc in mala valle in villare que dicitur Footanecus, Ac vineas qux ibi attinet· videntur, cum fuss appendu us omnibus, Ac ram cun&s aliis rebus ad ipfum Monaftcrium pertinentibus, ut diâum eft. fub noftrx immunitatis munimine Ac defenfione

ut nullus Judes poblicus vd quilibet ex judiciaria poreftate in prxâiânm Monafterium rd cellulas aut loca fibi pertinentia arque fubjeâa, feu agros, ac reliquas pofteffiones, in quioufeumque confiftenribus loris, ad canûsjndiriario mote audiendas, vd frequentes manfiones aut paraveredos five Kratas exigendas, vdfidejufliooes tollendas, aut mines ipfius Monafterii diftringendcs, feualsquas tedibitiones aut fiinâjones aut illicitas occabones requirendas ullo unquèm tempore ingredi audeat, nec ea qu* fupri memorata funt requirere prefumat; fed cum omnibus cellis vel locis fxpè potfaro Monafterio fubjeâis, in quibufcunque coofiftant loris, quas moderno tempore tarn ci aprifione qudm ex heremo habeut tradas, feu deinceps è cetero nofleftêrint, cum aliis quibufcunque nolMsonibus quibus prxftnri tempore eidem Abbas juftè Ac rationabshcer divina psecas per fuos, faofquefideles ipfi facrariffimoloco-... ..——- voluntariè exorare. Et quandocunquè divina pietas eundem Abbatem ab hoc feculo fufeeperit, quandiu ipfi Monachi inter fe talem eligere valuerint qui ipiam Congregationem feeundum Regulam S. Benedi&i regere queant, per noftrum coiuenfum ac juffionem licentiam habeanr ex femenpfis eligendi Abbates. Nolumus priReroè ut ab ipfis vd ab eorum hominibus aliquid tdooei neque palcuaticum nec manfiones, tacos aut aliquas redibiriooes exigatur. Et ut hxc auâoritas noftra femper inconvulfa permaneat, manu proprii fuper eam firmamus Ac anuli noftri impeflione affignari juilimua.

Signum Karoli Regis piiftimi

Goalinus regi* dignitatis Notarius ad vicem Hervei Archiepifcopi fumtnique Cancellarii recognovit.

Datum v. Idus April. Indi&ione iv. regnante Karolo Rege gloriofillimo redintegrante xix. largiore verb nereditate indepta v.

Achim Herdtallo palatio in Dei nomine feliciter. Atneu-

C X X X I I I.

ΛΛλ deus Gr £cd<£· de C·*» in Disec/I Xrvsrnrt/f.

Anno Incarnationis Dominice ncccexxiv. Indidione xit. adiit Johannes Archidieconus Sedem macris Ecdefia Arvernorum, poltulans humiliter At potens apud venerandum Annaldum,ejus Sedis providum Prxfulem^rdificari fibi in fundo fanâi Juliani Ac fuo Ecdefiam ipfis in locis valdè pemecefiariam. Cujus preces cùm primùm abnuiffêr idem egregius Pontifêx, tandem confultu fidelium At precibus viâus, com peed eoam veridici ratione, adquievit poftulaftti, infuper fcifcitani eundem poftulantetn fi valeret ex rebus fuis tantùm ibi conterre ex quibus Sacerdos in ipfo loco Deo militans pauperem vitam po&fuhentare. Ad hxc cùm reipondiflet veOe fe quandam paniculam ex fuis facultatibus largiri, totius Ecdefix i ptx&to confultu illuftri (peculatore fancitum eft eandem dedicandam Ecdefiam. Proficifcens itaquè pnrtaxatus Pontifex fecundùm fâpienriam fini a Deo coHaram * opes fibi creditas falubritet vifitate, pervenit ad locum fibi crebris precibus Ac afliduis monitionibus exoratum; cernenfque contignitatcm loci tempufque aptum, dedicavit eandem capellam fpecie feptimi tnenfis uoviflimi, Ac illuftravit eam pignoribus beariflimi Martyris Juliani Btrvarenfis. EA autant ipfe locus, quo eadem conftruâa eft aula, in cotnitatu Talamitenfe, in vicario Moyfiacenfe, in villa qu* vocatui Canetus. Et in die dedicaribuis tjm datum eft cidem loco i prxfcripto Jolunnc, confultu Arlcbaldi Prrpofin Ecclèii* fandi Juliani Martyris Ac Çunebetri Pentacontarchi ipfius lod exterorumque Canonicorum, in eadem ri]j* Caneto mafliis unus quem Ucmbardus excolera videtur, Ac arandenx tres, Ac in aice Bnvatenfi, in vicaria Cberiacenie, in loco nuncunato iHam calmen, quanrùm ibi vifus eft habere, 8e in aice Nonatenft, in Severiaco vineam unam. Hxc omnia fupea&ripta data funt eidem Ecdefix m honora beari Juliani fùndatx à Johanm 8c à exteris ituBà Juliani Canonicis perpetuo dono. Contidecans etiam Domnus Ponri-Fex, Ac rem diligenter examinans, dedit prxfixo altan i fe 8c Sanâonsm Reliqui» decotwo de ipfa villa Caneto decimam omnem tam annonarum qidtn pecudum, Ac de villa qux vocatut Adimas fimilitet omnem decimam, te de villa qux vocatur Moden medicarem decunx, Ac de alio Moden fimilnet, Ac de villa qux nuncnpatur Coneas omnem decimam, Ac de Betel exnnem decimam, 8c de villa qux cognominamf Nuriiaco cum fais appendkus omnem decimam, & de villa quxdsatur Alco Corenno medietatem decimx, Ac de Burxamis omnem decimam, & de villa qux vocatur Cumiliii medietatem decitnx, Ac de Rabariliis medietatem decimx, Ac de omnibus qux idem Johannes habere videtur modb vd in pofteriunJDeo auxiliante^dquirere poterit in villa qux vocatur Severiaras five Soniacus, feu in illo monte, duas partes decima-

iΛ£i. ralarie t<- nMaBri*·*

nUn Cmifiacr Mit. Er ia ate· Brinteefi , *i»* viOis hit nominibus, Tropusoeco , Vendagra . Pinatanfo, Valiiia, ac ilis y naris, A Cabcogilo, dnas pansi decimanam deifiacalme A rit Braogi- Iηηιιriisssssm liermiarum Itia vicaria Calarici»- fc,de villis hia nominibus,Plebis, Calexii», ilk bacis, mafiumGitmni, βμ &ο μ ο decima. Hac omnia fonofisteu dedit veuunbilis tonantes, Pntful Araernenfis Ecdefiu, in rite dotoarioute bafilicein Canfirofundans, ut hiheir, muaar, atque pofidear, A jufto ocdiae gubenoc ssftsc tor ipsus coli·, ea fodicet · * quandid ideas Johanna advixerit, eaudom capellam reneat, A annis fiqgnfis Canonicis fonAs Juliani folidos quinque ia ceofom iucuoAausar exfclvar, dc poft obitum alos, fi nepos efosGirbaudns fopar nao· rit, feniu modoaam tentât i pofi amborum sa- tam obitum, in communi m4n Canomcoram fan& Juliani revertatur. Erat firmiorem per fuc- cottenria esmpora hac pemnola obtineret rigo- rem, idem fopaarifimasrafolArmaldus manu propridfobmrifiam cartobocare dignatnseft, dc •t primam· matris Ecdefin manibus mfignire- tur decrevit. Arnaldo Parri,Salomone Decano, dc Bernante Abbate, Adatente Levkl, tefiibus, regnante Karolo toge Francorum cana ifi fâåa fntto

C X X X I V.

VUtlindb Ceffi ad *Ectltfun Brivuttufiu.*

As. chârnSerT cae.r»i. ° ÇAooiànft» Dri Ecctefir ricolrivatenfi fun- O dace, in qua venerabilis Martyr Julianus gto» rio&m adeptus eft fimdmtam cum focus fais decorato maufolna. Idcteob ego ia Diri nomine Elidelindisqxo remedio assim· men *8c* fratris mei Araufti^edoipfi cafi« Dri aliquid de rubus pro- prietatis notor que ex couqueto nobis evene- runt, eriTumque m perpetuum effe volo. Sunt an- tetn ipfie res m comitaro Brivatenfi , in vicaria Cannllianenfo, tn villa qac vocatur Mngdade- tus. In ipfo loco cedo Dso fonAoque JuUano in commons viAuforrianrimejm suaflbe nes cane curtis, hortis, eriis, adjacentiis, campis, pruris, filris , aquis , aquansmque decurbbus, totum quod ibi viri fumas habete vel ooffidate, at ha- beant , teneant, *8c* quicquid vmuarint Canonici ipfius loci. Si quis verb , quod futurum miniari credo , aliquandb furrexeru, Ago videlicet emu- tati voluntate mei, aut ullus ex heredibus meis, fou ulla esnifla perfossa aut cootrepo6ta~.«~-w Cenulam ifiam ullam generare prêfumpfcrir , quod repetit minûnè vindicet ; dc tnfitpct qui litem intulerit auri libas duas coaAus reddar Ahxc Cartula i nobisfoda omni campon firm· *Bc* (labilis permaneat. Aâa XIV·. KaL Martii anno tenio quo Karolue Rex per infidos Francos dehooefiaas efi.

C X X X XV.

Lrjw de aacdfo ad *Metufiriu* NMitctri U Di»t& PAtvuufi.*

DVm «mafonifone ia hoc foculo proprio ve- car arbtoo, oportet ei ut de rebus fibi i adquifiris taliter agere qualiter premium ries snenre maceatur percipere. Quapropter ego in Dri nomine Richardus, Æditiuus fandi Petri PiAaveofo Sanioris Ecdefie, traâari de Dei ti- more dc esam· retriborione, et mihi pius Do- minus in die altima magni judicii veniam tri- buemdifMtur. Ancillam staqui jurismei nomine Ingetareim *Bc* ia&aribus fuse videlicet hi» nomi- aiEns, I&l·. Abbo, Hildegatdis,...... ad Mo- naAerium m hooote fonAu Dri genitricis Mari- dc boari Jumani CMfaficrispreapaifuixhruin , Nobiliacmn nomma, ad communia Fratrum ibi- dem die noAnque Deo militantium per hanc *cef-* fioois epdtatem ad habendum delegavi, quatinbs pii Podomptnriigwmii sinpteAnr, diemque nu- K raftauratwo· gehenna emsoque fulhiris in- a peragam, quia pratens foculo oneretur 4j · ririi oculo, neinevum petfitor in jus sim» fuf. fragium onsAari , m magni advocatus opere, eMque de maguss piaculis dimifiiim. Illud eriam tdacmt mihi inforare ur fi aliqua emiffa perfona raerit qui oontei jamdiAam Cri&mem, quam ego ptompro animo A boni voluntati facere Jufi, aUicalumml removere voluerit, A fi non fo commit, anti fua mate voirsntare declinave- rit, jodionm Dri gankriciiqQe Dri Mann A tendi Juniani in pacalibus gehentm dignè pen meritis incurrat. Ut autem hec donatio Ecclefue planiorem in Dei nomine obrineat firmitatem , mana mei peopril fubter firmavi, A bonis ho- tninibns ad corroborandum tradidi j quatinus pim Domiam merendem boni tebocamibu» asm enaris Fidalibns m die indicii retonat, beare Maria A fossfti Juniani imarventio. Richardus donaôone confecit. Signum Rainardi Vicarii. S. Rainarii bpqvicarii. S. Girardi. S. Landries. S. Iswmnm. S. Dorini. S. ioràm Girardi. S. Gual- beta S. Dnteloni S. Bultulii. S. Thertonnini. S. Radulfi. Dea mente Decembris anno *tit.* Radulfi Rqgb » quandb Karolus in cufiodia ca- nebatur.

A». *·>. o»AerUN*>- butacMM.

C X X X X V I.

TrjSrinouian *Atfriii , Dtui»* ^falauarmu.

T figitur ia Litaris divinis : Omni hateati da- JLuhrer , fir ahoutelir. Et ; Quid predejf Ia- mhrifinairar/âm anmdum *luentur, euimgveri fi» ietrinanatpetimr.* fit in Danihele : Pte- seat *tiii,* tor, ceil/tlium meus. Et : *Peeeetum* IIMM dséai^nft *peuftmu nditne.* Idcircb ego in Dei nomme Acftedus, divini difooneme oe- monrià Aquitanorum Dux, confiderent cafum fragilitatis numann» A mente pcrtraâans quia osmo ex humane fimine procreatus vivat A non

a- Mt. far" *Ac·4"·

moriatur,ft fecundùm Job feunotiam nec iofaM

pria corpori·, prout jpftit, fivebanem,five osa* fam, dupeoo uiftribueic orno fecdtatei mma tam moMesquim immobilet b ufatEcdafiaram * EcdefinMiaRtenMaftmciboapaapcnmMK mifericon ft miftramrltamia··, Saoftoram feorwm mariti·ionrveaiontfeo·, ft pauperum prodbm eaotecMuimmamtaaem fecfaorom oMorom minuere digMtw.Quamobrem obfecro voa fideiee ft amico· meo· Rocboraim Vicecomoem ,

canum, ut fitii ebomofynarii orailfant eAâfafa-x lifttni amid, àà fiti» mearam reramdifiribrao-

mea, inite Ecdofimwi, faSacardtx^nft Mi-

BuwOrun &CCMMMMI> M CMN

peregriopramqoeBcnnqneinveaiM noterim. Habeacfe etiam poteftatem incanaodi abde· meoa quibo· Mero,ftfarvoeinMMKM fidendi de qui*

okauU bos mandavero, · boauaUandi omne» debeo*·

dati·, fi moçoùhi evenerit, ntfi quod Deo placitum fiierit ft ia prafeori paflrine ieripeum viderim. Videfintfenfto JnUanoinprimiainCanGliaco amne alodinm, qoambm mi vMu· fam ha·

tw Beaciacu·, cum Ecdefia eftfimdaum honore fanâi Petri

eandem curaaapej

coafifteutibn·. Et mcoenitamTaiamitenfevitiam

ftraâaton tirante· appandirte ad eoédnm eut-

tium efa·. Et hoc adcation» « fi ab bodieraa d»

cum omni iaMfrime ft corn fim appendicii· ao> dpbmomraomaia filio men revertantur. Si autem in hoc prefetxi anno obiero, dimitto RobertoVicKooud viUamMaderiacum ft Crodilooem ftquicquid ia Ambrormo habete videor.except!

cia habere videor. Bertratmo dimitto Senaria· villa & fando GaUo ftAdjodore ft alla Catena, ft m Mercorio maufiun mam Arimanno 6<uxi

Rarbarw dimirto nmnia quaque b Beedafta· ba. bare vidoor i ft donet pro me feufto Aoftremoaio ad Uciodoro cantum folidoa. Et fife pretend amoobiero, dimico inter Rotberaam ft Dalmatiam Vicocontiromalcdemonum mVaWnneofe cum oomi integritate. Et dentpro me iblidoedaa mitia. Ipfin diibenianinr fideliter, tocut rmamDociorkmoui reddituri fintuter fedea epifcnpalabAquhaaiaftper Mooafteria ft Canonico·. Dant etiam Bernardo filio Ada|mrin h nice Brivmaule pro ipfa •edemptiooede valdenanfe x.asm.de iiloram alode. Simili modo 6 m prefemi aaon ahwi n,iiimiin faute Marte Amriacmfe ommm abdam meum quem habere vk door in CaimefelariM^aun ipfa Ecdefia iu honoro fanfti Abundi nanftraihm. Hahrarii etiam

rafimameft.de Ira ornate· ft qaodamqne invenire noterai· mai·. Ex rdMMmeistamntobiti-

difiribuatMoa fideliter pro me ft pro vobis* pro ooantea pamibot fit amici· ft fidetibo· m*ô ft veftrit ft proomoib·· fimul Chriftiaai· vivi» ft

riùs credatur, manu proprii fabar iUud firmavi ft nobftifimn Fideli» mei» firmare decrevi. S.

firmare rogavit. SXeocaidi. S. Galeario. S.Gaaa· dribano. 5. Rodino. S. Radoté». Dotum fidei iftam caaaadflam v. Idus Oftobr. armo v. quod Franci il»fahnMÎhvarumRegemfiromCarotam & cancri Legroi degerant RaduMhm fibi in Regna. Placuit denique mihi ut fi abtipn iegidmi· pueri· mono·· firaro , o o m fervi maimgoaoi permaneam,OKepti· fili· qooc Deo creatori omaium reddo ft quot ftafto Juliano r

CXXX VIL

OatautMde *inter Kfrltfittft* Cerea/

INoombe ornai· Cm catem,tiH Abbati*conte Congre. • Mooateii Caftri Matta-

6, Eodafiamiteai Romani Mtafttevte Witicanit cum fai· dedaris fine aliquo ceoifa, ft Ecdefiam ftnfti SacarahtioM» eft ia Momoconicub cumfirii decimis fine afiqao eonfa, procor abdam veftram qpi eft m comimaa Catcatefe in viia quardinar Orandam», qui vobis venit tam de donationequta mcomparatione, nt abho-

voa& faoBom veftri,· quicquid «xindè agore , facre, vel judicare volueritis,in Dei nomine habearispuceftxtem cum omni voce oppotniontsnoftne. Saoè, quod fieri minimd erodimusefte venturum ,quàd uegoGuimem EpMcopva, ane mea congregatio, aut atiqimfaceoorom noftr·-rum, qui cumià hanc pocambiaùoaem veuaric ad irrumpendum Ac. cotnpooat vobbtaonun * aliud tantum quorum ipfiera» vafae potuerint, & bocaood reposât non valeur vindicate, fedmanteà ifta procambiatio firma dt ftabilis permaneat omni tempore. Fada Carra procambiation» Jdibus Junii anno vigefimo oâavo regnante Ka> rolo Rege poft obitum OJoaû Régit. Gimeta, humilû Epdcopua. Amen.

sm· · · · · · ·

C X X X V I I I.

Liatre JPadtUi, Eptfcopi Htluunfit.

Autre. Hh Hcic-oenii» lib.

TN nomine Domini. Ego Wadaldus, gntii D** fed*E*enen^i Epilcopu*. A Gauzbertiu Coma, not fimul in unum Jonàtom fumus ad domum lanAa: Eulalix Virginis & Martyre Chi»-fti matrem omnium Ecddiarum Rullulioeo-fium five Confluentium Ac. propter amorem Dei, A propter remedium anima» noftra» , vd propter remedium anime de Suniario Comic· A uxori Ermengard it, &Bencooe Comite, & Ab tneraJo Epifcopo quondam, & propter remedium animae de Franchone Vicecomke, & uxori fax Eirfmde, AO-idooc Vicecomke, ut famuli pro animas noftri» vel illorum animat orationes Deo fundere dignemini *See.* Faâa feriptura do» nationis fub die mi. Idus Aprtlîs anno it. quod obiit Karolut filius Ludovici Regis , Chrifto regnante, & Regem expedante.

r>a> Chartuiairum Virnnenfe. paf. >11.

Hoc numerandi ratio, tamenetfi tnfofens videstw, nrt non eft. flemveniter in multis veteribusmonume»-tts, non fbldm poft mortem Karoli Simplicis, fed etiam mul^ antei. Extant enim in Monafteno Balneolenfi in DiœcefiGenmdesrfi litter» Servi-Dei GerundenfisEpif copi dat· anno bcccl xxxix. in quarum cake ifta adduntur : *Fada kat carta confratatioeus KaltadasMatcita carte* 11. fw merouu <jf *Kcrobu Imperator.ntgnaatt Domino "apo JtfieChrido , aatis rnaaat tstptdantc Kept at ipfo lorgitan.* Et m Chartulario Monafterii Aruletms legitur rears inftnunentum ati hoc nota adjuoâa eft : *Faâa carta viadicioait* n. *ItltiUu Jaüat aaaa* 11. *rtad oiiitKariaataaaai Kt*, Chrifam rognaattm, Rtptm aupcdoattm.* Idem mos notandi annos obfervatus quoquè eft poft mortem Radulfi Regts,ut docet idemChartubrium Arulcnfe , in quo ifta leguntur : *Fada ijtafirtpearn viaaicto* iv. *Idas Dectasttranno* n. *<ptod attic Kadulfiu* Jtrs, *Cirsfo rtgaaatt, Rtfcm tapoSantc.* In ChlAUUtio Eoelefi· Tutelenfis reperiuntur charts du* quas conftar effe dans poft obitum Radulfi Regis , in quanam tana h*c leguntur : *Fada vtnditio ifa in meaft JaBo , ftdt Franciftndfperoast Riçru.* In alia veto fic : *Fada ifofβo Λα ia menfe JaBo, Demina rtgaaact, Regentjpermue. Sed* quanquhn ifta vera fint, mendum tamen eft tam fenbendi rationem fuifle frequentiorem poft obitum Karoli Simplicis. Lubet autem hek exempla defcribete qu· in veteribus Libris deprehenfa 1 me font. In tomo fecundo Feudotum, ut vocaat, Archivi regii Barctnonenfis fol. xcc*. extant aâa venditionis quam Bornas quidam Suniario Comiti fecit de quibufdam rebus fuis in comitatu Menretx five Minor,flat, in quibus hcc nota adfcripta eft : *Anno* »t. *pof^uim oMi Carolus Rt*,C4mβ· regnante. Kefent fpe-unte.* hem aliud inftrutnentum quod ibidem legitur ; *Anno* nl. *fuo* taretes *Rex edict,* Adaisae fiâau ru. *Kal. J^amua* vi. *poadatiit larotas Raafloat Ladaolcl, CLnfonaatntt, Raptat tiptdaata.* Seqmmtut excepta ex C&anulario Ecclcfic HαβMoλι»

LU. I.uf-cp Faâa fcsipanviuditionb vu. Uns Aprifii, am» primo quod obüt Cando Rege filio Ludover, Chrifto muhm. Rageas expôftams.

**. fcœôra vtnditieau fub die bfa Mates, auoor.qnod rteCh.rim Rcxfilms Luduvia Rugis, Chnfto sçgoome, Ac Rogem «xpeâaruc.

ftâfi. ♦.«<».<>.Faâalrifcis·!! i ni ririinil vni.ldq Maa, aaaa primoquodobatKastes Rex fiio Ladovici,Qmftofqpamc, *St* Ragemexpcâaote.

Lit. f. cap. rj. Faâa feripeuta vcudiuoaà fub dio fem expeâaote.

Aanttm.

Fed. lit. cap. Faâa feriptura veudsioai» fub *4M* xiui. KaL Novemb. atmo r.quod obit RadulfwRex, Chrifto regnante , *Sc* Regem expeftanre.

Fad. lit. cap. y;. Fada fcaptun vsndirinnii fub *A»* xn. Kal. Novembris, anno i. quod obüt RidulfaiRtar, Chrifto regnante , *Sc* Rcgcm repodame.

Eod. lit. cep. >7. FaAa fetiptura venditionis fob die in. Nona*March, anno I. quod obiit Karolus Rex filmsLudoyci Reps, Chrifto rename, &‡ Regens expcâântCo

Fad. 04. «. n. Faâa fcrtaun venditionis fub <Be HI. Idas March jumo I. quod ob«K Karolus Rex films Ludoyci Aegis, Chrifto regnante. Regem expeâantem.

Lit. «. cqp. ♦*. Faâa feriptura venditjoms fub die vun. KaL Febroariaa , *ans*»Chrifto regnantem, Re-

Fod.Ot.cap. if. Faâa fcripaaracoamunationisVin. KaL Marci, anno r.quodobut Karolus Rex filius Ludovici Regis, Chrifto regnante, *Sc* Refera expcâante.

Lit. n. cap. 14. Faâa feriptura vendkxuû» fub die XU Kal. Marcii, annoprianoquodobût Rex filât» Ludovici Regis Karohu,Chrifto regnante, Regem exposante.

Fad. St. cap. 7a. Faâa feriptura venditionis ιιπ. Kal. Fedrasrii^anno 111. quod obût Carius Rex , Chrifto regnante, Regem cxpeâante.

Simila notas deprehendi in Chartulano Ecclefi· Vabrenfis, tum etiam m chartulario fanât Saturnini Toloianenfis, *Sc* in Chartulario Monafterii Coocheofis apud Ruthenos. Ceteribn affirmate non pofium ad qu* tempora referende ili· fint.

Caarra/ovuu *Eftltfia Katnafis :* Faâa ce£o ifta in menfe Madio fub dieduodecimo Kalendas Junii, Domino regnante , 8c Regem (perantem.

fA^taZarnm S. *Saturnini fol.* 7^. Faâa carta venditio ifta in menfe Novembri feria 11. Domino regnante. Rege expedance.-

Ckarcaiarisea CoetMaft cap. jq. Faâa donatione ifta indic fabbato,mmenfeMadio,Dmsunoregnsnte,*Se* Rene fpetante.

Cap. iof. Faâa charta cefiooe ifta m menfe Jufio, fob dic Lums.DomiMm regnantem, Regem fperantem.

Cap. 411. Faâa charta anâoritau ifta fub die Feria fecunda, anno Deo regnante, *Sc* Regem fperante.

C X X X I X.

Radulfi Regit PrxccptM pra Monfttria Mancl-feln i i Diacrfi Ctrcajfawifi*

IN nominefandxA individu»Trinitatis.Radulfiy, divini propitiante dementia, Franco- ri/^£Sck'

rem R*x- Qui pro «are omnipotentis Domini fenâaœ Dm Ecdeâam conArom A nsdificare gliioc, magnam in honore SanAorute merccdem ampcndicjin future verb rem Sand» vitam aequi* ait fempiteroain. March notum fitomnibus feuA* Dm EcdaficFidelibus pcscfeotdwiolioet A futuris quoniam adiit noftram ferenitarem Dalmauus softer par omnia fidebflimiu MÜM»getüt noftram relfirtidinem quatenùs noftre uAootatM Precap nan do terta quam ad Abbatiam fenâi Johannis-■apriftanobilifimihomiiMsdodaniat, incaftram vkfolktt Maiafti, fieri pneopiflemm, illius fiat petitio, A noftnr bbuit voluntati, pro reftauredone iUtua Ind, A noftre auâoritaris Potceptum faflimus fieri. nt fenfti Monachi ibidem Domino Mrvientes illam terram fitmiaac teneant fine ulla oomrariecKt aut alirejns cootradiAione pec iuffiooem Damini Abbatis Adfimfi ejufdem loci. Gonjacct etenim in Comicam Carréfenfe cum mercato fuper fluvium Duranna. Eft ibidem villa ficca cum Ecdefia, altem vilia Canem cum Ecdefia, aha Vcnteniaco rem Ecclefia, alia Elifeu cum Ecclefia, alia villa Valeriano cum Ecdefia, Ecclefia de Amandano, alia fenfti Martini fuper fluvium Lampa, alia Montecoiulio ; in Comitatu Redenfe, villa Garmatia cum Ecdefia, alia villa fenAi Johannis A fandx ctuds Faris cum Ecdefia ipfa .... villa cum Ecclefia , Lauxaro cum Ecclefia, item ûnâi Martini villa j in Comitatu Narbonenfe, Truliacocum Ecdefia A fifico & aque duâu, villa fandi Fruduofi, in Comitatu Carcaffcnfe, villa Caftellani, Villanova cum Ecdefia , Ulnus cum Ecdefia fimAz Cecili*. Hoc omnia, & ficut coutinentiu in aliis Praeceptis, at patte noftra fint ftabilia, de fupradiâis villû feu de Ecclefiisibidem dads, & nullus pct vim intrare parfumât in Abbatiam nifi quern eledio elegerit. Ut autem hxc fupcadiAa firma fine & ftabilia permaneant in *vum , noftro nomine infigoiri & anuli noftri impreiEone juilimus figillati.

Signum Radulfi Regis gioriofiiluni.

Anfigifus Epifcopus recognovit.

Dara m. Kai. Juntas aiuio nono regnante Radulfo Rege.

Adum Anfit villa.

CX L

*Lad^id Trtxfm^rini Pr*ceptnm prt Mtruf-ttrit CtiutgiUKfi.*

1* Chart»· latio Eccle· fic Mr*, tenfiacap.

IN nomine fend* A individu* Trinitatis. Ludovicus, divini annuente gradâ, Francorum Rex. Si locis Sandorum A divino cultui mancipatis ob amorem Dei 6c Sandorum ejus aliquid conferimus, faiqu* à Fidelibus devotè largiuntur regii audoritate noftra corroboramus, J iuramobMMum omnium remuneratote recompenfari nobis id pro certo confidimus. Quocirca omnium fande Dei Ecdefue Fidelium [noftrorumque] tam prefeotium [quàm A· intutorum nofcat induftna quia feteoitarein noftram) humiliter adeuntes Monachi fandi Marcellmi egregii Confi*tioru Cantogilonenfis Csaobii obnirè fiot exçocte quatenus res quasCunibertu», quondam pRCpofiras, otterique Fratres fân&i Juliani pro communi fidate per confasfum Ragcanndi,Prin> ripis Aquitanorum, necne aliorum ipfius patri* Procerum tam Epifcoporum quimLaMocum prediAo Monafterio contulerant noftre ragahraris Pracepto, ut in illorum teftamento fanritum eft, confirmare dignaremur. Quotum peririonibusob Chrifti A fandi ejus jam prehbad Marcellini dileAionem , five FkWium noftrorum deprecationem , videlicet Hetici, Lingonenfis Epifeopi, 6c Gote&alchi, Anicienfis Prefulis, Rotgerii qnoquè illuftri* Comitis, harum prebentesafTenium, jufimm hoc regale Decreram fieri j in quo confirmando decernimus A decernendo firmamus ut Monachi prafira loci Cantogilonenfis jatndktas res rem omni integritate tam aianripiisquàmuniverfis fibi jure A legaliter pertinentibus perpetub poffideant, A quicquid in futuro eis concefTum Fuerit, eidem audontate corroboretur. Percipimus deniquè ut nulla prepotent perfona aliquod unquàm prsjudicium cis inferat, neque cenfum quondam injuftc perquirat ; fed ipfi cum omnibus rdsus fuis ab omni dominatu cujuflibct perforat fini liberi & abluluti. Abbatem verb non pet alicujns jufhonem, fai fecundùm fanâi Bcnedidi Regulam , omni tempore fibi intimant. Et ut hax noftrx auâoritatis gram inviolability per fuccedentia temporum curricula obfervecur ab omnibus, manu noftricam fubter firmantes, anuli noftri imagine firmare precepimus.

Signum Ludovicus.

S. Odilo Cancellarius ad vicetn Hervet Epdcopi fummique Cancellarii recognovit.

Datum Non. Decembris IndiAione xv. anno vi. regnante Ludovico ghriofiflimo Rege in Dei nomine. Auien.

C X L *I.*

QuuUrsr Hddtriens, AHut Ceft»riaifutfup<Ttvii Jthemun , Epi/capcm Psnnm/im, mi^Spumb Ms* *aβειή Ubtruum.*

IN Dei nomine. Villa Mariani campo juris proprietatis fenA* Finnan* Ecclefie refidcnre Fandtufb Duce A Marchione per licendam Gaidulfi, Epifeopi fanâ* Firman* Ecclefi* , A ccfidente cura eo Lupo Comite de ipfo Comitatu, A reddentibus cum 00 Suppo A Longino A Franco & Amiso A alio Longino A Hhldenco A Adam A Ttanferico A Ardcrado A Reinfredo A aids pluribus aftantibus A refidentibus. Ibiquè veniens in eorum prxfentia Hildericus Abbas cum Albetico Advocato fuo, A querellatus eft fuper Johannem,Epifeopnm fenâ* Pinnenfis Ecdefi*,dicens ; Domini mei , audite querelam quam Hildericus Abbas A Albericus Advocatus nofter iuper ipfo fupraferipto Johaune, Epifcopo fandi Pinnenfis Ecclefix, depono de Aboariafan&x T rinitati* A de ipfius caftetlis A ipfius Abbati* Monafteriis cum fuis calis A cum fuis cafalibus A cum fan Centiis & cum fuis fubjacenti», quôd ipfe criptus Johanne* Epitcopu* ipfum Monafterium contradicebat, A dicebar qubd pertuiuiffet ad ipfum Epilcopium fantfx Pinnenfis Eccivfua

An. »0. η*ïî«ΰ ci. f*urual“·

Ecee e

Tunc intemckvetum iplf fuprafcriptus PanduV-fas, Dux A Marthio cum faprafcripos Comitibus A cum fupcafcripcis bonishominibus 8c cum fu-Irafcnptidudicibos ipfam JohannemJEpifcopam inâxnnncnfi» Ecdefix, fi fuiflet mitas qubd ip-fam Monafterium fuptafcnpmm A ipfa_fi fcripu Abbatia pertinent ad ' fiwm" pram. At ubi refaoodcbatipfa ■es, Epifcopus fanâxPinnenbs I ,cumBe-tardo Advocato fuo, dicens : Ego renuntiavi Sc re-■uatio de omni mfa fanrafcripca Abbatia de fanâa Trinitate Sc dc ipfius Monafterii caftellis, omnia 8c in omnibus qualiter ad ipfam Abbatiam A ad ipfa Monafteria de fanâa Trinitate pertinent vei pertinere debent, in integrum, five de cafis, five cafaiibus feucolonicibas , pratis, pafcuis, campis , filvis, ripis, npinis, aquis , aquxmolinis, feu decurfibus veiunbus aquarum, feu de canolans vei de pneftandatiis, omnia 8c in omnibus obi & ubi omnia A in omnibus & ipfa Monafteria de ipfa Abbatia in integram renuntiavi Hilderkn Abbati 8c Alberico Advocato fuo qubd non pcru-nuiftiet ad ipfum fuum Epifcopium, A nec ills nec ulli faoram pofterorum indè poflsmus caufationem imponere, ncc contra te Hiidedcum Abbatem , nec contré ullum de pofteris vel Succedbri-bus tuis, nec contré ipfam Abbatiam, nec contra ipfum faprafcripeum Monafterium, neque per Prc-ceptum de parte Domni Imperatoris, nec per judicatum, necper ullum renuntium^ nec pet ullum fcripeum moniminis, nec per nos nec per ullum de poAeris vel Succeflbcibus me», ut non poffi-mus Sc non debeamus ullo vel quoquo tempore ctufatioaem imponere, quia nobisnunquamper-tinuit nec pertiriere debuit, nec A ad ipfum Epif-copium Pinnenfts Ecclefix unquàm pertinet. Sic tibi dico Sc abrenuntio. Excepto ipfam canam de Bteliano, quam ego habeo diebus vitx mex, A poft noftrum tranntum debeat reverri A recadere ad ipfum fuprafcriptumMonafterium. Nam fupra-fcriptam Abbatiam Sc jamotnnia Sc in omnibus de ipfa Monafterio fupraferipro abrenuntiavi obi Hilderico Abbati 8c poftens Succeflbribus tuis Sc Alberico Advocato tuo Sc ipfi Monafterio Sc ipfi Abbatix de fanâa Trinitate. Tunc judicaverunt ipfe Dux Sc Marchio Sc Comes A Judices & boni homines qubd Johannes, Epifcopus fanâx Pin-nenfis Ecdefix, fa indè quietaret, Sc Hildericus Abbas hoc obtinererin fecuritate, Sc ipfa fupra-feripta Abbatia A Monafterium fit in fecuritate A in pace ficut fuperiùs judicavimus A diximus qubd jam antei fuerat judicatum A fcripeum. Et ex fioprafcriptornm diâo , videlicet Marchionis A Judicum A bonorum hominum , fcripfi ego JohannesNotariusinannoab IncarnationeDomni noftri Jefu Chrifti occccccxvii. Sc imperante Domno Ottone , divini ordinante Providenda, Imperatore Augufto anno imperii ejus in Chrifti nomine vr. roenfe Februario per lôdiâionem x. in villa Mariani die menfe fuprafcripro feliciter. Pandulfus Dux A Marchio ibi fuit. Lupo Comes ibi fait. Suppo ibi fuit. Longini ibi fuit. Alius Longini ibt fair. Tranfarico ibi fuit. Uderko ibi fair. Arderado ibi fuit.

CXLII.

JMti» jtdiced /n Maufttd» fiut&i Pari Atticnjù i» Diaccfi Gentxdea/i.

VOx Legum juee decrevit A auâontas oc fcriptur*qux diem A annem evidenter habeerint expremtm, atque facundum Legis aedinem eoafexipae efle nofauntur, omnes heberent in perpetuam ftsbilem firmitatem. Ob hoc igiturego Gaasftedus^graritDei, Comes hancScop, turam condere jubeo, per quam omnibus Fsdenbus fanâ* Dei Ecdefix tam prafantibm etuta faturis promulgare cupio quia Heldefindus, Abba ex cœnob» beatilEmi Petri regnique utheiei clavigeri, qui fitus eft in Comitatu retralateafe, in monte quem nuncupant Rodas, uni cum coofanfu Sc voluntate atque juflionc mea adiit-confa pedibus Domni Ludovici Regis, ejuiquedenr·-cans clementiam m quandatnpifcatsooem, ia eft, ipfam ftagnun de Caftilioue cum tribus infulis fibi adjacentibus, quarum traa vocaturUduagro, altera verb Foniliana, tertia aurem Sevarto t ob amorem noftri Redemptoris prxdiâo Coenobio conferret. Venerandus itaquè Rex precibus prxfati Abbatis adquievit, Sc prxdiâatn pifcationem vel ftagnum cum infulis prxnominatis fibi adjacentibus, A cum aftrontationibus qux in fuo retonant Prxcepto, profato Coenobio perpetim habiturum contradidit. Er ut h*c comado vd donatio firmior A inviolabilis ab omnibus hominibus teneretur, per Pnsceptum celfitudinis fux roborare curavit. His itaquè geftis, pexfi-criprus Abba, annuente gubernatione divini, ad przfatum Creuobium cum gaudio remeavit. Et ex illo iam tempore prxlibatus Abba A Congregatio prrfcripn Ctenobii iamdiâam ptfcadonem vel ftagnum dominare volebant. Sed quidam homo Adalbertus nomine procaciter illis hoc contendebat. Providente igitur poteftate divini ραβ-iibarusGmfredus, gruu Dei , Comesfiliaiquee|us Suniarius religtofiiumus Epifcopus ad folemnirn· tern beauiGmi Petti ad Ecclefiam qux eft in prxfato loco (ita orationis caufâ fimulque convenerant. Illic igitur cum Amulio, fannx Sedis Gerundenfis indito Epifcopo, A caterva bonorum Clericorum bonorumveuficorum fimul refideotes, in eorum deniquè prxfenda proclamavit fa nrzfcripcus Abba A Congregatio prxfati Cceno-bii qubd ptfcationem vd ftagnum quod prxf-cripcus Comes vel filius ejus Sunarius, venerandus Epifcopus, per eorum mercedem ibidem concctb-rant, A perPrxceptum regix dignitatis pofiidere debebant, pnenominatus Adalbertus procaciter illis eum contendebat. Leda eft igitur illic auâoritas reni. Omnes unanimiter tam ptx-metnoratus Comes qulm prxdiâi Epifcopi om* mfque caterva Clericorum vel Laicotum omnes pariter eam conlaudaverunt unà voce dicentes quia prxdiâa pifcat» vel faumos in poteftate prnfatx Ecclefix deberet confiftere. Memoratus itaquè Comes filiulque ejus Saaiarius, auditocots* filio tantorum bonorum hominum, in prxfenda Domni Arnulfi Epifcopi, Wibttd Ardudiaconi,

- Aium*.

gj ftoden-

Hacfcedi itidem Archid'iacooi, Wigoni Subdia-Cani, Adalbert! Presbyteri, Ramionts Presbyteri, Amairici Dtaconi, Atmerici Levu*, Blanderici Sacriftx, nccnon ft Laicotum prxfentia· Auraconi Rofohonenfts Vicocwnitis, Adalbert! Impurttanenfis Viceromitis, live in prafentia Cauxfredi, Bencori, Reinardi, Ofibeni, Atoni, Undilani, ft afiorum cxtaronunque mulrocum bonorum hominum qui cum ip6s ibidem aderant, in écrirai fiipradiâonm, ut diftnmcft, prxfentia prxdiftua Cocues vel filius ejus Sonia-TMN ptwdtâam pifcaiiooem vel ftageum in po· teftaic fan&t Pern fimul adinttgrum tradiderunt, fub ifto videlicet ordine ut quicquid deinceps pcxforiptur Abba & fucceflbres un crusftaqye Congregatio ibidem Deo fub Regula almi patris Benedi& militantes agere vel definire voluerint, in cocum confiftar adutrio, fine alicujus minoratione vel contrediââone. Et ut hec conhbo finnior ab omnibus hominibus teneretur, manu proprii pwdidbis Comes vol ejus filius Suniarius venerandus Epifcopus uterque fubcer firmaverunt, ft bonis hominibus ut eam roborarent petierunt. Exarata eft igitur hec Scriptura ceffionis vd conlaudadoois die pridie Nonarum Augufti anno Dominic* trabeattonis occccutviu. Indictione xi. anno videlicet x11. Francorum Rege Lothario regnante. Signum Gautredus, gratia Dei· Comes. Sgnutn BorcUus, grattt Dei, Comes. Signum Miro, grani Dei, uifcopos. Signum S<niantu Epifcopus. Signum Amulius, *(initat* Sedi» Jerundento Epifcopus.

CXLIII.

Crmkiun 'utttr Jelwtittm Epifctftm PhmtnfitH (r Ctfiuritnftn Mbuttit Adem dt dttaktn turtihn Siiuuu & SvJhuA

An. *ltAeni* Ce ftunsnfia

TN Dei nomine. Ab Incarnatione Domini A Boftrioccccwvint. Ottone, naûâ Dei & divim ordinante Providendi, *8t* Ottone filio ejus Imperatoribus Auguftiflimis, anno Imponi Domni Ottonis Deo propitio vtu. & Ottonis filii ejus Deo prooirio u. menfe Oâobris per Indictionem xiii. Ideb confiat me Johannem, fanfa» Sedis Pinnenfis Ecclefix Epifcopum de epifcopio findi Maximi, quod fitum eft infici muros αv · tatis Pinnonfis, unaque per voluntatem & confcntiemibus nuhi odmari» Sacerdotibus vel Canonicis qui pneoruinati font in officio foptadldx fandtaeSedis, commurafie atque cambiari tecum Domino Adam, Abbate de Monafterio fcndx Trinitatis, quod ficum eft in infula Pifcarix, in locum qm nominatur Chia aurea, ubi corpus fânâi Comende reconditum eft, ob quid in ptiftina Loge indituram eft à Domno Aftulpbo Rege ut Pontifices & Abbates licentiam haborent commutadooem facete. Er iterfim Domnus

MrtT *tit.* 'uk / o visulai. o '** Lodovicus Imperator in fiia Capitula affixit ut « nrraque parte ecdefiafticura fuiflet, Rectores oarundem Ecclefiarum, fi fe familiariter pacificare velint, licendam habeant. Ideb igitur ego qui fupri Johannes Epifcopus in hac commotetioM familiariter pacihcadonom facio tecum pntnomiaaro DomnoAdam Abbate de rejuris pio-

Terne Ii.

pnetatn fan&i noftri epifcepiiin ternocioPienerr· li, id eft, integri ipfe certe noftri de Saliano, cum ipfa Ecclefia lanftt Ruflici, ft cum enini integra pertinentia de ipfa jam diâa curte, cusu celis, terris, ft vineis, cum pomis ft arboribus fuis, feu cum omnibus qux fuper fe vel infrà le habentur, cum aquis ft ufu aquarum vel decurfibus, ejus cultis vel incultis, campi» ft filvis, ripis ft ripiais, omnia ft in omnibus qux ad ipfiun jomdiftam curtem ft pnadiftam Bedefiam fan&i Ruftici pectinent vel pertinere debent, ficut fuprà legitur. Et funt ipfi» res per lingulas pcbas meafuratx infimul modiorum trecentorum, ft funtinfràfines fineTricaliodeOalifiano ft fine viaque paraît ab ipfb fupradiAo Tricalio quomodo pergit ab Aflianello, quomodb venit ufquè ad fluvium Maon· & fine nuvio Gotnano ft tine ipfe via qux porgit à Logumano quomodb venit ad ipfum vadum de illo iavandario in fluvio Gotnano. Et fi ampliùs fuerint res noftri epifeopü infrà fuprafcriptasfines, ad manus noftra» vel ad noftram Ecclefiam nullam aindè fecimus refervatienem vel exceptuationem, fed in integrum ft in omnibus in hac commutation» feu familiaritatis pacificatione fic dedi ego qui fuptà Johannes Epifcopus tibi Domno Adam Abbati ad proprietatem fuprafcàpti fanfti veftri Monafterii. (n quo recepi ego qui fuprà Johannes Epifcopusi te fupeafcripco Adam Abbate de re juris unfti veftn Monafterii, id eft, integram ipfam curtem de Suffiano cum ipfa Ecclefia fandz Mane ft cum omnia integra pertinentia de ipfa jamdicta cune ft de fuprà feripta Ecclefia, cum caiis, tertis, vineia, camnis ft fihfia, rivis cum aquis feu aquarum decunibus, cum pomis ft arboribus fuis, feu cum omnibus qux fuper fe vel infrà fe habentur qux ad ipfam fupraferiptam curtem ft Ecclefiam pertinent vel peremere videntur infra Anes fine Tricalio de fanfto Pancratio A rigo de Severiano, & line ngo de Valdo, fine fluvio Tabe & fine fluvio Fine, ft fine inter Suffiano & Cide. Et funt ipfic fuptafcriptx res perfinguU'inenfuratx pecix infimul modiorum trecentorum. Et fi amplifia fuerunt ipfx fupreferiptx res tnfrà pnenominatas fines ad iplam jamdictam curtem & Ecclefiam pertinentes, ad manus veftras aec ad partem veftrx Ecclefix nullam exindè fccifti refervarionem nec exceptuationem, fcd in integrum & in omnibus recepi *tgo* Johannes Epifcopus ad proprietatem finox noftrx Ecclefur poffidendum. Mt quaodb ifta commutatio fafta fuit, fuper ambarem rerum interfuerunt de parte mea Pontificis fuit Mifliu Walbertus Judex, & cum eo fuerunt tres boni ft veraces homines, quotum nomina font Johannes ft Adek bertus ft Leo, qui viderent & extimavenint qubd fimiles, & xquahs erant ipfi· fuprafcripm ras q«as ego Johanne· Epifcopus fibs Dcmno Adam Abbate ad partem noftn epifcopii recepi. Similiter ft fimiles & squale· erant refit fuprefcriptx res quaa «go Johannes Epifcopus ubi Domno Adam Abbau ad partem veftra Beclefat tradidi ft dedi in hac commutatione feu familiaritatis pacificatione. Et hoc repromitto vel cîbligo me, ego fuprafcriphn Johattnes Epifcopus, vei pofteros iucccflorcs mere colligo tibt Domno

Adam Abbati vd pofteris faccdforibus tuts feu ad ipfam fiiprafcnpcam veftnun Ecckbam , fi aliquo umpire iftam noftram commutationem semovete vel dirumpet· voluerimus, aut fi i nobis pro vobis omni tempotw defenfara non faerâ, ut componam «go Johannes Epifcopus vd pqfteri focceffores met tibi Domno Adam Abbati vd poftetis iuccdfonbus tuis penam da auro purif&mo libras caatusn. Quam verb Cavtulam commutationis rogatus à fiiprafcfipro Domno Johanna EpifcopO fcripfi ego Romaldus Notarius *Sc* Scabuius die iftius manfis *Bc* Indidione fuprafcriptà. Aâum in Pinna. Ego Johannes Epifcopus in hac commutatione À me foda manu mad fcripfi. Ego Lupo Atcbidiaconus in hac commutatione confenfi & manu mei fcripfi. Ego Lao Presbyter & Canonicus Ac Cuf-Boa Ecdefix. Ego Leo Presbyter ac Canonicus in bac commutatione confenfi *Sc* manu mei fcripfi. Ego Walbertus Jades. Ego Leo. Ego Addbertus, rogati *é* Domno Johanne Epifcopo *Bc* cftimatocas interfuimus *Bc* mambos noftris fcripfiraus.

CXLIV.

Avx , Cuàtijk Rftfiuutunfu , Ctgi» ti Eccltfitm Helcncit/eat.

A·. vr«. Ei Charlulario E<défi» Helen, fa Iife.·. «.

QCripcurarum feries declarat ut quiconque enim vult evadere sternum fupplsctum, de rebus iftis tranfiroriis debet fibi prrparare viam fâluris «tenue. Ob hoc igitur ego in Dri nomine Ava Comiriffa & filius meus nomine Soniarius, gratis Dei, Sedis ElenenfisPtxful, donatores fumus ad domum fanâx Eulalix Martyris manis Ecclefiarum Roflilionenfium feu Valle Afpireofium necnon *Sc* valle Confluentium. Sic donamus nos jam prxdidi ego Ava Comiiifia *Sc* Domnus Soniarius, gratia Dei, Sedis Elenenfis Epifcopus, fic donamus ipfum noftrum alodem quem nos habemus in comitatu Roffilionenfi, quem nuncupant nomine Troliars, ad jam prxoiâam Ecclefiam fandx Eulalix Martyris. Er advenit mihi ad me jamdiâam Avam Comiriffâm ipfe alodius fuperiùs perfcripcus tam per parentum vocem quàm per excomparationem aut per excotnmorationem five pet donationem aut per impignorationem vd per qualemcunque acquifioonem. Et mihi Somario Epifcopo advenit per donationem genitrice mea jam fuperiùs perfcrwta nomine de Ava Comiriffa. Er habet ipfo alcxuua nomine Troliars cum ipfiu villas, vel cum ipfo· villares, vd cum ipfi» Ecclefia quam nuncupant fandum Affifclum Martyrem, afirontadones *Sc* tenuinos de oriente in ipfo rivo arido, ubi fundata efle dinofcirur ipfa Ecdefiola cui dicunt nomine fânâx Eulalix; *Be* collateral vd fubjungit ufquè ad ipfiu termines de Afiniles , vd de Canddlo, quod eft de Ccenobio fanâi Andrex Apoftoli. De meridie affrontât vd collatéral ufi-2uc in ipfum locum ubi vocabulum eft Fontem ienefii. De occiduo affrontât vel fubjungit atque collateral in ipfâs affroniauonc* vd sermioes de Tenedo·, * percurrit ufquè ad ipfùm locum ubi vocabulum eft ad ipfa vafa. De Circio affronter in ipfo Guardia qux eft in ipfo terminio de Pontiliai» ; *Bc collutnt* ad tpfam ribatn firaâam, vd fubjungjt in info rivo arido, qui exindè pergit. Quantùm infrà ifta· quatuor affromationes vd coUatentiones atque fubjundionespergjrtum atque per citcuitum earum pertinet vd pertinet· debet, fic donamus no· jam fuprafcripri ego Ava Comiriffa *Sc* filius meus gratii Dei Sedis Elenenfis nomine Soniarius Pncfol ad dotnum fânâx Eulalix Martyris ipfum alodem fuperiùs feriptum cum ipfa villa vd cum ipfa Ecclefia, id eft, calas, csddibas, curtis, curtalibas, borris, hortatibus, tetris, *Sc* vineis vinealibus, petris, puteis, fontibus, pratis, pafcuis, filvis , garriris, aquis, aquarumve difchbus vel reduriibus mrum, ogUtis tam rufticum quàm & urbanum, feu Ac ipfa Ecclefia fanâi Adifcli, cum ipfas primitias *Sc* ipfâs decimas vel panes propofitionis, vd cum ipfâs redhibitiones quas ipfa Ecclefia habet vd habere debet. Omnia *Sc* in omnibus, ficut fuperiùs refonar, fic donamus ad prxdidatn Ecclefiam fandx Eulalix Martyris, cum omni integritate, cum exitibus & regreifibus euum, *Bc cum* omnibus fundis vd fisperpofita earum , vd cum omni limite earum, totum *Bc* ab integra. Qubd fi nos donatores aut ulla fécularis poteftas tam Laicotum quàm Clericorum aut fexfis feminarum quid de ea demete, de hac Ecclefia aliquid abftmhere voluerit, in primis iram Dei omnipotenti· incurrat, Ac à liminibus fânâx Dei Eccttfix *Sc* à collegio omnium Chriftianorum habeantur extranei, *Bc* cum Daran *Bc* Abiron fimul habeant participationem , *Bc* hoc quod quxrit non appetat, fed m duplo vd triplo compofitsonem foriae ad domum fandx Eulalix Martyris vd ad ipfo· aftiftenres qui à diâo tempore mifericordiam Dei deprecantes erunt, *Sc* inanteà ifta feriptum donationis firmum *Sc* ftabile habeat velle atque robur. Ei verb ratione videlicet fervati ut dum ego Ava Comiriffa viva fuero, teneam *Sc* poffideam *Sc* exfruâare foriam cunâis diebus vit* mex. Poft abitam verb meum pervenire fariar ipfo· alodes, ficut fuperiùs eft reiterarum , ad nomum fânâx Ealahx Martyris pro timore Det *8c* pro redemptione animx mex vd pro redemptione animx Domni Soaiarii, gratia Dei, Sedis Elenenfis Theologi} ut poft hujus vitx labenris cutfum, reddere ei faciat Deus omnipotens premium xternmn cum corona elorix in refurrectione juftocum, ubi femper fulgent fandi antè confpeâum Dei. Paâa ifta fcriptura donationi· fub die ni. Kal. Augufti xvtn. régnante Leutario Rege filio Ludovici Regis. Signum avx Comiriflx, qux iftam donationem feci, *8c* teftc· firmare rogavi. Soniarius Epifcopus. Volueradus ArcbileVita. Volueradus ferita.

O Fid· Notam appofitam foptd , pag. 1514.

CXLV. \

Nothin judkadpn Ermengaudo, Bpifiofto Vrgdlenfi, adxenhs Durrndiu· * *Abbatem Juncta Cecilia.*

lario Eccl«- *fa Vigti-*

DOmtao notre Mcperim ngwsnte Jefe Chrifto, *use* tamdetn «Jos fen&iffimx trabearionis poft milhumqm xxtv. lërendlimi quoquè Robam Francorum Regis xxix. ob determinationem ecdcfiafticaram fedis Orgellenfis caufaram adfuit Dominus Ermaagaudus prxclariifimus Marchio Comes, hilus qui fuir Ermengaudi divx memorix Comitis, cum Berengario Comite filio Raimundi patrui fili, A cum Ermefinde Comiriflâ A Optimatibus eorum, Bretnundo Vicecomite Aufonenfi, A Mirono dc Ponti* bus, *8c* Mirono Oftolenfi, BorteUo TaravalJenfi, GuilleInsoLavancienfi, Miro Fabricatcnfi, Guiklelmo Medianenfi, Majore Tolonenfi, Guitardo Pinelleufi, ifiuno da capite Ai*, Mirono Ceifonenfi, Ricardo Clcmnenfi, Guadallo, Don>nudo, *it* Bernardo AtchiUvitis fandx prxdidx ledis, necnon *it* Raimundo Archidiacono cum Fukone Clerico iodis Barchinooenfis, & Raimundo Geribcno, refidente multitudine coctu tam equitum quàm A aliorum hominum in caftro firilicec Pontibus in comitatu Orgelhtano. Quorum fiquidem audientiam adiens teligiofiilimus Ennangandus, OrgeUstanusEpifcopus, perSeniofredum Presbyterum fiuxsfcamarium *but* Ecclefix prxdidx atque aücrtorem fisum feriptis legalibus inftitutum in Eodafia beari Patri ApoAoli perivit Durandum quendam Abbatem fandx Cxcilix coenobii Ellitenfis ab qubd injuftc tenebat per jus fux Ecclefix ipfiun Ecclefiam de Curticita cum ipfis Parochia A ipias decimas A primitias de Caftellono. Ad quod prxfarus Abbas refpondit: Hoc quod ad me requiritur, juftè debet elle mei Monafterii, quoniam hanc Ecdefiam de Curtiora cum omnibus peninentiis ejus per centum annos tranfados A ampliùs potfefiâm habet mea Ecclefia. Infuper A divx memori* Bonellus Comes fecit illi ex jamdida Ecclefia *8c* peninentiis ejus feripturam donationis, & Ermingaudus filius ejus fimiliter fecit illi donationis feripturam ex filvis A terris etemis undè exeunt dectmx *8c* primitix de Caftelfono qux requiruntur à me. Unde per ordinationem Boni filii Marchi Judicis confatuti À prxdido Comite Ertnengaudo in jamdido comitatu rtquifiri font teftes. Poftmodùm allai* funt ab utrifque partibus audoritates fcriptunrum. Inventa eft tamen i pane petentis feriprio dotalis tituli quam fecerunt prxdidx Ecclefix Orgellicanx vir venerabilis Sifebutus indè Epifcopus & Sunifredus Comes dedicationis hujus Ecclefix per juftionem Domni Ludovici Imperatoris Augufti Romanum ac ptxfenim totius Europe gubernans imperium ex omni Epifcopatu OngeHenfi atque Cerdamcnli *St* Bergiianenfi five Palearienfi atque Ripecurcenfi, cum omnibus Parochiis atque Ecdefiis *Sc* praediis five cellulis, terris. atque vineis, vd manfionibus in fupradidis comitatibus vel locis fupcanotatx fcdi pertinentibus, in quainter alia prxdi&am Ecclefiam de Cur* ricita in jure fedis prxdidx confirmaverunt dkeri* tes: Dcbutt *tradimus* & cexderamus *ipfas* Perrectas de Capes *Aiqe*, Orfataae. *vel Favano, atque Caput Aifo.five Nargone, & Cufulare, cum Montanioae vel Salitate, fin Archos* atfue Larevey, *vd Curtiqda.* Et in qua inter alia ipfit Ecdefia de Palicrolibos, per cujus retminos prxdidus Epifcopus requirebat fupradidas decimas dc primitias de Caftellono, ita refonat: *Dandi condotamus (r tradimus Napinersos five Ollam fraSam* erjuc ipfam Perrectam de *Tofi*, *vd mosue Domne, five ipfi plasw*. cam *villa* nevx *atque Affova*, *vd Adrallc, five Caftellono t vd vula Mediana, five cafa Munati*, Er *fenSa croce, cornftatioae vel Palieroloi.* Et in qua inter alia hoc feriptum eft. *Iftarum Parockiantm OrgelleitJÙM pagiu cum onueiim Ecclefiit yutdi conftnt&afim vel deinccpe conflruda fuerint, &* cum omnibtu vtllalù atque villaruaadit carom, & com decimu & prtmùiù tam dt planic qodm de mearanitfive in convalltbut Jeo de aprifion.biu vel rupturis, totum br ad integrum fic tradimui atque condotamus huic matri Ecclefin fanSa Mana fidii Orgellenfis in perpetuum habitorai.* Deinde oftenfum eftPtxceptum Domni HJudoici Imperatoris ptxdidi, trail nominis annotatione firmatum, A decenriflimè regio figillo fignatum, per quod in manu prrdidi Sifeouri confirmavit idem Augnftns in jure Epikopalis Ecclefix frpedidx omnem Epifcopatum fupradidum, inter alia iri dicens: *Prncipimut atque jubemut ut nullus Comes arts Jude* publicus vd qutfitbet ex juditiaria poteftate Preftjfttrot, aut omnia qua ad OrgoUitMum Epfiopum pertinere nofcuntur, fuis ufibus tfitrpare vel decimas ab eis feu quafitbet alias funSiones e*igcfe eat diftrahere uUatenbs prxfumat. Neque Parrockiat temporibus Domni ac genitoris noftri ac noftro dfe fuifyut deceftoribus habitas. id eft t OrgtUttanam, Bergiunsm, Cerdantcnfem, Paltartenfim, Anabcnfem 4 Cardofitanam, Tcrbienfim, Cftabienfim^f* Ripacorcenfem, corumque Prefbyterorum ullus qutflsbct ampere aut infoot ufits retorquere vd djure Orgdlitann Ecclefia abftrm here aut diftrahere prafumat. Sed liceat fupradiBo Epifcopo fuifqut fucctjoribns fub canonica ipftitutione vivere (r fuot Prtftjteroi atout Clericos difponere & decimas ab eis fuse Ecclefia debitas abfque cujuftibet contradiSiont aut ujurpatiant vd minoratione recipere atqut quiete ordine in Dei noftroque fervitio incefiabiiiter permanere.* Et item oftenfum eft alterum Prxceptum regio more fignatum atque firmatum, per quod in manu Podëdonii Epifcopi jamdidus Hludoicus Auguftns iterum confirmavit omnem fispradidum Epucopatum injure ptxfatx EcclefixOrgellitasue. Dehinc allatum eft tertium Pnccepcum pcrftantiftimi Karoli filii Hludoici pcxdidi, cujus munimine idem Rex Orgelitanx Ecdefi* lupradida omnia in manu Wiiadi prifei Prxfulis confirmavit. Poftmodùm pesleda fuw Apoftolictsrum Pontificum Romana privilegia, falicet Agapiti *A* Silveftri A Benedsdi, qux temporibus Epifcoporum fedis Orgelleniis Wifadi moderni A Sallani A fupradidi Ermingaudi fada fuerunt, pet quo-

tuiтı tnâoJàbilem'inftitüti<'i»em& indillolubilem «h eis cdHsrn contra *defcriorei* fanctx Erelefur *anathemata* conJoruiatioiiem uninu tant lupradifta ni juteprxnutatc fetlis confirmata atqoc ftabihta. Deindè monftrara atque leda fum mftrumenta prxfcttptaandontatum Gtikhe GrciliarArcifterii prefati.Tun; adrejvü'.oncmfcnpturedo· naticwii*quant BorraUatComes ibi feat, 1 piae Epifcopi oftenfx funt van*: auâoritates icripOitarum qu·* Wifadus modernusPonnfex manu pro. pria curioboravil. Dqau falloordinehndumfuix iKioiei» prrdrôi Wifadi in fcnpiura tuprà notatx donarium' qua· dicebatur fada fuülc a Comité , diÆnailia inanfit ipG anuouno nomiuis Ponnfi. ci* cacccu annotationibus noininif Pontificis vetklscarum fcnprurarutn , &. quia dubia erar, in. fuper *Sc* de rébus Epifowalu E-cleùx confcnpta, & non Comitis, insalida elle debere adjudicata etl. Nam A fetiptura donationis quam Enncn«audu»Comesftfius Borrellifecit pratdulo Catnodk› invalida adjudicata «Ü m eo loco ubi refonant decima & pt miitiade Caftellono. In erreris aurem «1'mbuj kxis llubili» A' conlaudata eft- Snjnadiftis quoque caulis « Judice evamuntis, talem dedit fententiaiu Legi». Juftè debent reverti omne» ie> quas Epifcopus requirit, unde modii audiea na eft , in tus arqua domimuinfaiiû* MarixOrgeliitanat fedis dc illic perpetualiter firmari ; quoniam lex qux continetur libro Gocico v. titulo u cap. i J'at : *Dt danoiteteibui Ecilefiu datu. Si famaJetum mtriTu jujii comptllimur campttfare debit* iuer.t mtrttdii , quai.ib /tin copiofiui pro renediit animarum divintt cuhtbui i? terrena debemur impendere* £r *impenja Le^mn fcltdctate l'errer». Quapropter quacunque rct fonBir Dei b.ifiltcis au: per Fr.ncipum ait per quorurnltbal Fictliiirr darta:unet colLtio rrpcriuntur* » ·.·,*? *aut potentialr.ev , pro ctrio cenjemus ut in carum fare iiufue-abili made Legum oıtranate firmentur,* N.im ex Cap.tularibus glouoiiflimofum linpc~ poutoum ita ftatutuin elide ptivilcgns Epilcoturn. *Quacunque d /ingulir Regitur circa jacru Etcieft* i» *funt cinjluuio . vtljin^ult quique Anliftitri pro fingulit Eulefii tmpeirdrunt , qui* pano fan tiegii viget .fol.dd x.emitote ferventur, Cierui autem non fecula'iùui Judicibat,fid Epifcoptil medienno referventor. Foe enim non eft ut divini fubdaalur arbitrio fetuiari.* Et in Conci· lto Aureliauenji ità conftitutum eft : *Vt hofdicx in e‹ijui ter: iterisfunt, m efut Epif.opi maneant ptrefote. Omnet autem bafilicx qua per dicerfa ,>'tftr.4i* lunt . vel condit conftruuntur , piatu/t jeiundùm priorum Canonum Regulam ia in qui ii.iif.opi in cujut territorio poptx funt* pa» *teftotr nn fflant.* His itaquè omnibus geftis, Erneiigjuuus Comesprxdichis, in cujus audientia hoc «dum eft , fupplex atque devotu» accedena •d vcirrabile prxdicLc fedis altare , julîitantè fe leg«ie reilamciira avi fui Borrelli *St* parris fui Ermei'gaudi (Lomitutn , unde judicia infrà metam temporum lcgahter funt ordinata. Invenit namque m teibmemo *Borelh ita fcriptum* , quod ad domum ianftï Manx ledis Vici remaneat Γο«η cum v.liuhsEcdeliis, c|lu decinus A' primitus, & ipfa» laich»., A cum ommbusrernwuseotnm A' finibus, A >um omne quod ibidem lubebat vel habere debebat per qualeicunque voce*. Et in teftamenra name ftit iti invenit inter alta icripti»m . Et ad Unftam Mariam fedis V icoOrgellenfis tetnatKat ad proprium alode tpla villa de Toxen cum ipfa Parochia & cum iuo fero, quod avu» fuus deditad Dommtn Gnctaru Mariam fedis Vici propter remedium animx fux ,& Ermengaudus parer fusas abftulit à jure fanctx Manx ; recognofcenfqu· fe malum egifTe, reddidit ei ip» &m Parochiam & ipfum fevùm. His autem otninbua pieniter audtns & intelleEh* , fecit hanc coniignatîoins arque tetntegntioni* atque dona· ponn feripeuram fuprà fallu Comes irà dicens, in Chnfti glonofiffimo nomine, ego Ermengaudixf Marchio Come*, filius qui fui Ermcngaudi Comitis, nullius cogenti» imperio net fuadentis malo ingcnio, neque turoru faèbone, fed meâ propria fnotite facto Domino Deo de fandx Marie iedis Orgelliunx juftitiam, & teddo ci incegritet ipfam Ecdefiam deCnnicira cum decimis dt primsciis atque oblationibus, eum finibus tcrminoπττη arque pctrineutiis feu adjacenni»ejus, A cum decimts *St* prîmitii» de Cafteilono fuprafcnpto , undè audientia nuper antè me aâa eft. Et irem reddo atque dono fen confirmo Domino Deo *Sc ianâut* Mari* fedis Orgelhtanr Toxen cum omnibus Ecclefiis & cum omnibus villu dc villulis qux ibi funt, cum decimi» *St* pnmiciis atque oblaponibus , cum omnibus cenfibu», fervitns, redibitionibus hfcalibus , feu aliis qnx indè exeunt feu exire debent, cnm terris & vineis , culto *Sc* inculto, prono *Sc* plano atque excelfo , atque omnibus falicer reous qux inveniri *St* polTiaert poliunt infra omnes prxdidarutn polfetfionum terminos. Hxc omnia, recognofcens me habere legitimos mea trtatir «itu. armos *St* amplifts , inreeerrinrè reddo atque dono prrdiAx domui fanâr Manx fedis iit» in vico Onreilitano ad proprium alode in manu Ermengaudi Pontificis, ut faciat ipfe *Sc* fuccefloivs ejus exindè ficut de alii» mumficentii» prrdiûx Eccleftz attributis mos eft Epifcopi» facere. Et fi ego aut aliquis homo, quod fieri minimè credo, contrà hanc ftabilitsris *Se* juftirix feripturam venerit aut venero,ad nihilum perficiar, fed componat dc componam Orgellitanx fedi fupndcripta omnia in triplum , & infuper hate jeripeura juftirix firma permaneat omnique tempore. Aâum eft hoc die Katendarum Novetnbnum, nota feftivttare omnium Sanctorum , anno qui fuprà infertus eft. Ermengaudus Comes. Enncngaudus, ac fi indignus, gratiJ Dei Epifcopus. Ego Eruiengaudus Comes, qui hanc donationis & reintegrationis ecclefiaftka·· rum rocum feripturam fien jufli *Sc* judiciario tutamine robotavi *Sc* tefte» firmate *rojravs.* Signum Ricardi prolis Altimiri condam. Signum Boni filii Sancti. Signum Borrelli Raimundi. Guiftabert. Signum Amal de Toft. Signum Guiftellmi Vscecomiti». Signum Dacconi». Signum Pontii Boni filii Matcmjudicu, qui hoc edidit atque examinavit, & ad fines ufquè legitimos, Deo adjuvante, perdunt. Ermengaudi», grand Dei,Comes. Signum Wirardi, Sacerdotis, Notarii fupradi&e fedis, qui hoc feriolit in Vico ejuldem atque die *St* anno quo fuprà. Hoc eft pretium de hoc quod fupcnùs fcnptumeft, folidos dao milia ducentos,

quos dedit Ermengatidus Pontifex in manu Ermennudo Comité proü Ennengaudi, *st* ad Bofti fiiii Marchi folidos trecentos.

C X L V I.

Droccnis, Epifcopi Bellovaceafi, Epiftola ad W. Coapifcopum fuum.

Bafchedis 'IT'Ratri dc Coepifcopo VV., D- Belvacorum Ep'fcop*»» » falutem. Si res iti fe habet ut vobis vefter fidelis ilL narravit, illos facrilegos non tam excommunicaftjs quàm excommunicates efle denuntiaftis. Nam fi humana lingua taceat, divina tainen audotitas poft patratum ftagitium mox illos anathematizat. Quod ex verbis Domini colligimus fic loqaenns ad Difcipulos fuos : Qw *vos fptmit, mc/ponit. Qai* vas *tantit, tangit pupillam oculi mei.* Ifti enim membra Chrifti & pupillam dominici oculi noniblum retrierunt, led, ut audio, aenter verberaverant. Undè Ac protinus divino judicio communione privari fuerunt. Ubi de re peritura agitur, dandz funt fortitan ui quibufdam negotiis harum vocationum dilationes. Quando autem hoc tale Ac taro maximum committitur facnlegiuin, in quo verum Dei templum non manufactura violatur , eodem momento operator hujus iniquitatis non tantum reus efficitur excommunicationis , fed etiam abcujus magni fuppiicii quod poftkAi ipfam fuperare gehennam. ReÂè igitur eos abfquè dilatione exoommunicaftu qui non timuerunt exendere manus in Sanèlos Dei. Qubd fi queratur quomodo puniri vel corripi debeant, expedit *cu ut* iri* afinaiugravati demergantur in profundum maris, qui famulis Chrifti scandalum infeiemes verberibus eo* Ac contumeliis afflixerunt. Leges quoquè mundan* in Capitularibus pnecipiunt hujuimodi aut capitali fententia puniri, aut exilio deportari, aut manus incominenter extenfas przcidi, aut depolitis militaribus annis in Monafterio fub perpetua retrudi prenitentiL At vobis pro tempore & feculan confuetudine mitiùsent agendum; videlicet ut prius vobis emendetur enommunicaiio ; deindè Capitalia,fi ablata lint,cum Legetriplici reddantur. Idus quoquè fingisli Ac preoliones fecundùm Legem tripliciter emendentur. Poftmodùm exigite 3t> et» triginta libras que (olent dari pro intradhonc atrii Ecclelwa. Multo enim pretiulior eft Dei Minifter quàm atrium templi vel panete., Prztereà congrua injungatur eis prenitentia aut Leptem aut quinque annorum , ut dc ifti corrigantur Ac caUcn metum habeant Hoc eft excerptum de fexto Libro Capitularium Capitulo xcvist. St oucr *Sacerdotem* srei *Levitam aut Monachum debilitaverit , juxtd Statuta priorum Capitulorum qua Legi Salice funt addita componat, & tajuptr bannum nofirum, id tfl , fexaginta folidos , nobis parfotvai, & arma relinquat, atqut in Monafitrio dubut vtta fua fub ardua pamttntia Dtoftruiat unufiuam poftmodùm (tculo vtlftcalaribus militaturus , nr^uc uxoitm copulaturus.*

Tempore Ludovici Regis, patris Lotharii, terrui quiddam a/lum. Cùm quidam ira permotus queudam Sacerdotem graviilimu affeciuni injurus dr ad extremum plagis non timeret lacerare plurimis, titetque corim regi* cenfura reduâus eft. Qui diligenter cautam examinans, Chrifti Miniftris ut *doceret* omnem exhibendam reverentiam, umnescircumftanres fibi fic allocutus eft. Omnis, inquit, noftrz religionis cultus per Sacerdotum omcia percelebratur j idebque eisomnimod is cultus reverentiz divinr exhibetur, non eorum *b-3uandb hoc exigente vitz merito, fed ut meis vicatur À nobis obtemperari Chrifto. Undè hunc qui fic intemperanter efferatus in Dei Sacerdotem eft dedoâutn ctnfeo ad arboris ihpitem firingi , omni veftimentorum adempto tutamine. Cum itaquè juxti Regis fententiamçoœprehenfus, nudatus ad arborem loris fùilTet conftriâus, tanta ibidem refertur repente adveniftcpermolefta multitudo mufcarum ut antequam ---- Rex feciftet regrediens miliarium, omne coi pus ejus comeftuoa referretur.

C X L VII.

Libellus dotit Micyt file Joanaù.

IN Dei nomine. Sciiptum morgincap qualitet cgojohaiines.filiusquondani Dominici, donc, trado, atque confirmo tibiMicz*, filer quondam Johanni*, dile&zconjugimec, quartam pomonem de omnibus rebus proprietatis me* quas modè habeo vel iruntea, Deo juvante, conquirere potero five infrà territorium Pinnenfe in loco qui nominatur Salajano aut infrà illam inarchum Firmanam aut intritorum regnem Longobardorum, ubicunquè habiturus vel poflelfurus fuero, quartam portionem de cahs, terris, vineis, campit, praiis, pafcuis, fovis , lalcflis, *cannetu*, oilmens, ficariis , pomis, arboribus fruftifens & iηffu&iferis, cum rivis, ripis A aquis, squarumÎiuc decurtibus, Ac ufu aquarum , de rebus croulas dr manualibus. dc montibus &· planis, *dc* caftellu &: civitatibus, de Ecdeius 6c ornamentis A.' pertinendis fois, de locis molendinis, de fervis Ac ancillis, de auro *ic* argento, de caballis dc jumentis, de bubus dc vac.i* dc minutis animali bus, de ferro & rame, de pannis laneis & lineis & fericis, & de omnibus mobilibus dc immobilibus rebus, ut alià die poil ixxfiem nuptialem, qui ell dies votorum noftrorum , ante parentes A; amicos noftros oftendam hoc fcriptum teilibus roboratum &: dicam ; Ecce quod conjugi met in motgincap dedi. Et ficab hodierno die firmum & (labile ubi Micer vel tuu heredibus permaneat. Quod verb fcnpfi ego Acto , Notariusdc Judex , ab Incarnatione Domini noftri Jefu Chrifti anno Mxaiiii. menfe Oftobrt, Indidhene vm. AAum m Pinne fellarer. Bernardus, Johannes, Ardoinus, teftes.

An. t»#*. Ei Cht'tu- ùucicnhj.

Arnalli Compagni. Signum Betrrandi Borrelli. Stgnom Mironis Ifams. Signum Sanlani Imble. Guilielmus Sacerdos A Judes Vitalis Sacerdos rogatus fcnpfit pradtôo die A anna.

£

C X L V I I I.

Cerro and promifit Koimtatdiu, Coma Polurenpt, Amoldo Mtroni» filum /lram Ƴoltncuo, fsam in unonm dmnt. rentre rem boni & η/m dimiittrt, ır w meiuti fuod pro murein jerroret, fuppojuit ti ptgnori cafiro dt Areng, de Muntangono, dt Muro, Gr Ltmtngono.

f C Arâ'iVô irè>u nvncnfi.

Legibus iiucel· «ft decretum ut pignus XjJ quod pro aliquo negotio deponitur, fi per cauuooem fuerit obligatum, robur obtineat plemfimuti, idcirebego Raimundus, Comet Paliarenfis, pignoraror fum tibi Amallo MironisSc At* findi tux uxoris. Volo fatis ut feiarurà cunâis, tam prxfentibus quim etiam futuris, qualiter Valendam filiam veftram in conjugio accipio. Et vobis manifetlc convenio ut eam temper cum honore teneam ficut homo debet teneie fuam legitimam uxorem, A nunquam eam dimittam, dum vixero, nifi propter cucuciam quam ipfa mihi faciat, A ipfa cucucia mihi fit probata à me légalités A manifefte convinda, A non (it facta per meum aflenfum nec per meum confilium nec pet meum ftabilimenrum. Infuper convenio vobis, ficut feriptum eft in alu convemencia quam in Limingana juxtâ ipfum caihutn inter nos fecimus, ut faciam ei commendare omnes meos meliores homines, A faciam eis fidelitatem ei facere A per facramentum aifidare.ut ti Deus ei dederit infantes ex me, poft miam obitum, fi illa viva remanient, rendant ad eam A ad infantes ejus eum omni honore quod nupc tenent A tunc tenuerint per me, & hoc totum faciant fine fuo enginno. Et ego nunqulm tollam ei caftros nec ipfam tertam quas A quam modo ei dare convenio A inante! ei dabo. Et fuper hoc, ut totum ficut fuperiftseft diâum, teneam A faciam A adimpleam, mixto vobis A filix veftix Valencix jatndiâx in pignore ipfum caftrum de Arengs, A caftrum de Montagana, A caftrum dc Muro, A caftrum de Limingana, cum omnibus eorum terminis A pertinenciis cunâis. Sub ea fcilicet Lege ut fi prxdiâam omnem convenientiam non adimplevero A non obfervavero, prrfata omnia incurrant io veftra poteftatefine aliqua conradiâione ad faciendum quodeumque volueritis facere. Et fic demeo jure trado huc totum fecundum modum fupetiùs oomptehenfum in veftrum dominium A 111 veftram poteftatem. Et qui hoc voluerit vobis difrumpere, nullo modo poflit facere, fed in duplo vobis hoc torum componar, A pofteà hxc Scnptura firmitatem obtineat. Qux eft aâa mi, Nonis Septembris xxv. anno Regis Henrici. Signum Reimundi Comitis, qui hanc Scripturam fcnbere jufti A manibus propriis folituin fignum ibi imptefti, A pofteà ab alus teftibus firmari rogavi. Signum Mironis de Muro. Signum Bertrandi Amnis de Montagâna. Signum Remundi MtroiusdeOrcallo. Signum Remundi Erimanni. Signum Rodegarn Hubcin. Signum Falconis Guilbelmi. Signum Betnardi Tralvatii. Signum

C X L1X.

fonti, Comitii Emportât™, Donoùo td Monofttrmmfon Si Ptdn Rodeitju in Diactfi Gtrunitnfi.

£ı Charat- f'r>o4k.P«ri Roduui*.

DUm hgaliter fancitum antiquitus reneatur A cautum cum ablationibus Domino parentes fuo« cradare filios iu templo Domim feliciter ferviturос, ptoculdubio hoc de noftris filiis faciendum nobis Lalubtiter prxbetut exemplum. Æquum etenim eft judicium creatori noftro de nobis reddere frudum. Idcirco ego Pontius Comes in Dei nomine & uxor mea Adalez nomine hunc bilium noftrum nomino Petrum in Monafterio fandi Perd, quod eft litum in pagoPetralatenfi in ipfo monte quod dicicur Rodai lubru» caftrum Verdarix, fubtus ipfum mare magnum, m quo Monafteno Domnus Petrus Abbas ptxeife videtur, cum oblatione in manu atque petitione pallâ altans manu iuâ involuti ad nomen fandi Petri, cujus nomen ac reliqui* continemur, Sc fupradidum Abbatem prxfentem tradimus in Monachum coram tefhbus regulariter pennanfurum, cum hereditate paterna vel materna. Donamus namque Sc pro hereditate paterna vel materna ipfum foreft vel ipfam matam qux dicitur Silva fanih Romani, fient terminat de parte Circi in malliolp fanât Petri ptxfcripti, A defeendit per ipfun fertam, A pervadit ufquè ad ipfam guardiolam. Deinde à parte orientis descendit per ipfam fertam, Sc pervenit ad locum quem dicunt ubiradels A ad Eccleflam fandi Scepnani, Sc pervadit ufquè ad ipfum Guadel, A akendit per ipfam fertam de ipfo Surberol A ufque in fummitatem ipfius montis qui dicitur Mirai, A defeendit ufque in ipios Coleis. De partibus verb meridie afcendit per ipfam viam, A pervenit ufquè ad ipfam petram qux eft in ipfii via- Deinde vadit ufquè ad collum fandi Gcneiii, A pervadit per ipfam feriam ufquè ad ipfum pug A ufquè ad ipfam pennam qux eft fuper Qieros albos. De pane occidentis afcendit per ipfam fertam de ipfa kalm, A pervenit ufque 111 fummitatem de ipfa pinna nigra. Deindè defeendit ulquè ad ipfas palumbarua qux conjungitur ufquè in ipfa villa via de ipfo maliolo. Quantùm inirà omnes iftas aftroncanooes concluditur, fic donamus ego prxdiûus Pondus A uxor mea nomine Adalez aa filium noftrum Petrum ptxfctiptum, A prxdi&am hereditatem fic tradimus A donamus Domino Deo A fando PeooCrenobio poderipto ad proprio, A tali verb padu ut dùm vivimus teneamus ufufruduario. Et hxc omnia verb prxfcnpcs id donamus A tradimus ad propiiuin prxferipto Cccnobio ut non fic nobis licitum ullo modo mutandi voluntates noftras, fed in palpatuum dominium permaneat fandi Pern, A per ipfum ufum firuèbuatium quod retmemus ibi, per unumquemque amuun donemus cenfiun, id eft, receptionem uuam optimam ad Monachos fandi

Petri

Perri prxfcripd ia die fande Margantx. Nos verb pcxfcrwti donatores cum madidis omaibua tebas hunc fil·*»» noftram traditiMM Ac donamus Domino. Deo *tc* ûnâo P»tro coom ceftibus, ici utab hac dia non lient ci collum escàtetedefub fago r9u'x› Wmnu ejufdem regulat firiicker fe *eogpoiat* inftkuta fervare & Domino cum exterts garanti animo militai*. Et ut hxc noftra tradit» inconvulfâ permaneat, fub jurejurando coram Deo Ac Sa-iais omoiben quia minquim per noe, nuoauhnpnfufeâam pedonam, nec quolibet mono pet return noftraram facultatem, ali› quandb egrediendi de Monafterio tribuemus occationem. Et ut hxc petitio Arma permaneat, mana proprià fubter Armavimus &'Eoηô viris uifir* mare rogavimus. Faâa hate donatio vel traditio m. Idu* Julii anno ab Incarnatione Chrifti uni. millefimo, anno veib quarto Philippi Rogi*. S. Ponctue Comes, S. Adales Comidna, qui banc filium noftrum Petnun tradimus cum praeriiûa hereditate *tc* quantùm ibi habemus vel habere debemus pro qualicunque voce Dsmipo Deo & fanâo Petro przicripro coram teftibos-Qubd ft nos donatores hanc donationem irrum· pete voluerimus, nd nobis valeat, fed Componamus paedida omnia in dupio pczdiâoCtEnobio. Petrus Presbyter. Rzmundua Ugo. S. Bernatdus Gausfredus. S. Bernardus Boni filti. Pettus Lobaron. Guillermos Oliba. Adebrandus Ptmbyter & Monachus , qui hanc traditionem vel donationem fcripfi *tc* fubicripfi di* *tc* anno quo fiipd.

C JL.

Traditio filii ad Mnxtificrium Canchtnfi i» Dutctjl Huthcnenji.

tuu^ioMonutcf.Coni**» ——— T N θ** noo"ne·l^ufdetTerondcllus reddo & commendo Verruei (ilium meum Deo Gmdr Fidi *tc* Petro Arnaldo Monacho,ut teneat & nucnar illum ufque ad decem annos ; & propter hoc ceftarium unum , qui exit mihi dc unoquoque modio quem Monachus fanda Fidis habuerit de quinque condamnas de Clamuacho, dono Ac laxo *tc* (and* Fidi Ac Monachi* ejus ufque ad decem annos. Et poft decem anooe, de duabus condamini* quas Monachus fandx Fidis elegerit dono fandx Fidi Ac Abbati Begoni Ac Monachis tam przfentibus quàm fututu illam unum ceftarium qui exiebat nubi de unoquoque modio. In tali coovenienda ur Monachus qui tennerir Claoniacum, prxdidum filium reneat in domo fua, ut illi femper ferviat ficut homo proprius fisus. Et fi utilis fuerit, faciet illum ordinare ad Presbyterum. Et quandô voluerit, faciat illum monachare in Monafterio. Et fi poft decem annos filius meas Monachis fanâx Fid» noluerit fervite *tc* habitare cum illis, nihilominus ille meus ceftarius remaneat Monachis (andx Fidis. Si vetb infrà prxdiâos decem sanos, qui accipiunt terminum in Mida S. Juliani, filius meus moouus fuerit, mcusceftarius, qui exit mihi de unoquoque modio de una condamina quam Monachus elegerit, remaneat fempet fandx Fidi in Dutni-

Tem. *I/.*

mo. Fade Charta menfe Augufto, finii facundi, tagnaara Philippo Rege Francorum.

C L I.

Adalbtrii, ArMrpifafi HaMtiabargtafii, EpiJtala ad Udonem , Abbatem Carbeunftm.

A Sandix Romans *tc* apoftolicx Sedis Legatus, necnon univerfarum feptentrionalium *tc* orientalium nationum Archiepifcopus, Hansmabutgenfis quoquè Ecclefia Provifix indignus , F. excellemifiimo Patri fidelem orationem A perpetuam dile&ooem. Geminas, Patrum (arxhùime, immh jugiter iu Chrifto amande , caufas elfe ronfpicimits, quibus perfiiaden» tibus amicitiam tuam pariter *tc* fidem dtù optatam jure expetimus. Te enim nobis non modb incremento non indigens, vetùm mérité candis imitanda virtus tua conjungit A copulat ; fed A locorum noftrorum vetus nos concordia indiflblubili nodo altrinfecùa ligat : quia fanâtfliinus Pxuonus nofter Anfgarius vobifeum converfatui, divina difponente clementis,noftrx Sedis pnmits eft inthronoatus Archiepifcopus ; qui & vetbuin vitx noftris patribus intulit, Ac univctfitarem Frefonum , Denorum , Sdavorum , Nocvegoram , Sueonum , cum curis innumerabilibus ad fidei (aeramenta pczdicando convertit. Qux quidem apud vos fcnpta, vobis credimus efle notiffuna. Igitur tantum partem inter nos medium ponimus , ' *tc* (cadus perpetualiter obfervandum tecum inimus , rogantes ut noftri noftrorumque fraternitas A memoria veftro in loco habeatur, & veftra (imihter memoria apud nos idem foriatur. Quod quidem facientes, nobis noftrifque temporibus celeberrimum quid attnbuimus , qux tanto fidei *tc* concordia bono infignia reddimus. Nunciam mam in proxima zftate nobis dirigito ; per quem Ac cattam omnia lmk , Cnlicct alternam memoriam *tc* fraternitatis titulum, continentem deftinare memento. Per ipfum aurem reliquias tibi ejufiiem fiui&i panis noftri Anfgarii Ac tranfiarionem mittemus. Vale.

v- rtixi XX. bosoé*.

C L I I.

Littrre Ijarai.Efijcafi Ttlofimi, fetius *Afilitaft Mtnaficrum fob /rattBitat fra fàfiipû·*

NOtum fit omnibus Mminibus quod Dum nusDalmatiasJiarbonenfisArduepilcopiu, venit in domum faoâi' Stephani Alilieniis, ibi honorifici fuit fufcepru*. Et dùm ipfe ftaret, veniens ego liamus, Toloianx Sedis Epifcopus, apud Pnmuum Monafterium, inultum houonficè ibi fidcepcus fum. Ibique dùm motaret, rogatus fum i |amdiâo Arcluepiùopo *tc* Abbate atque icunâts Fratribus uromnia jura Ac Ecclcfias ejufdem Monafterii, qux in meo Epiicopatu funt, mei auâocitat* tuerentur. Quapropter ego jamdiâas Ifamtu Epifcopus, amore & honore Dui, omnia jura ejufdem Monafterii in mea defen-

KiA>chi»o Ac Afcticni'k'

Fftit

(ione fufcipie, 8c Ecdefia* iu oseo adquiiitas n>«i audoritate roborand «flirmo, videlicet Eccleflam fen&i Martini de Savatat. & ûmdi Felicia, 8c Ecclefia omnes qux ad domum pertinent. Et infuper dono & concedo eidem Monafterio ut femper liberam habeat poteftatem acquirendi quidquid poflit in omni Epifconatu Tolofeno pro me & fucceflbri-bu» ñoftri Et hoc rorum tadum eft in generali Capitulo in þrxfenti fuptadidi Archiepifcopi & Äbbati Ac Poncü Prion & Bernardi Sacriftx A aliorum virorum nobilium anno ab Ìncarna-none Domini millefimo feptuagefimo quinto, regnante Philippo Rege. Raimundus Capellanus feripfit.

C L H L

Epifitpi Titlkil/B , *Liucrudt Ecdefin dt Mun*

s M.niucd IN nomine fandx A Ìndividu Trinitatis Pa-tri A Filii A Spintùt Sandi. Pibo, Dei grani, Lcuciiorutn Epifcopus, ðmnibu fanâx Ecclefix filiis fahitem in perpetuum. Quoniam τοαψοπι, qux femper defluunt, & nunquam in eodem (latu permanent , ex longitudine dierum oblivionem patiunt, Sc per oblivionem contentiones frpè oriuntur, eapropter ad cautelam adiones tempo-rum feripturx commendantur,«Sc per feripeuram portens mandantur. Facile enim recinetur quod scnpturx commendatur. Notum fit igitur prx-fentibu Sc futuri temporis hominibus Eccleftam dc Mtmz anoquints Capellam de Blano extioflè, hominefque apud eandem villam de Munz com-morantes ter in anno, videlicet in Pafeha, Pen-tecoften . Ac Natale Domini , ex confuetudine apud matrem fuam Eccleftam de Blano convenire A debitas oblationes Presbytero de Blano ibidem perfolverc. Verùm quoniam huic antique con-suetudini homines ejufem vill.r de Munx tempore noftro obviare conati funt, per duos annos noftri paftorali juftitià Sc judicio fandx Tollentis Ec-clefix prxdi&shominibus divina funt interdira, donec prxfumptionem feam condigna fansfac-tione emendarent. Hac neceftitate homine de Munz compulfi, Dominum fuum Ducem Theo-doricum , in cujus manu ptxdi&a villa tunc erat, convenerunt, obnixe prêtantes ut per eum ab hujufmodi fentenxia abfolverentur. Mediante igitur Domino Duce Theoderico, prsediâû ho-rn inibus de Munz ibidem batifterium 8c liberam fcpukuram concedimus, & ut deinceps in tribus jamdidis folemnitatibus ad Blano ire non coge-rentur ftatuimus. Cujus rei compofirio cùm ad aures Domni Theomari, qui runc temporis par-ent Ecclefix beauflimi Manfueti , pervenilfet, confdio fapiencum, quos ċonfdii fuis afeiverat, huic fade rationabilibus modis contradixit pro eo ne ii fortè prxfata Capella licentia Diaconi Sc Ar-chidiaconi mater Ecclefia fieret, baptiftedum & liberam fcpukuram haberet, homines dc Paro-chia fuccetiorcs ipfius aliquando ad tedum Ec-cleiix cooperiendum provocarent Sc inquietarent. E.ipropter Dominus Dux, prxvifo in pofterum damno Ecclefix fandi Manfueti, Sc prxnocaù rufticurum qux fieri poterat inquietatione, com-muni alfeufu Sc rogatu Albrici villici Sc aliocuna hominum de Munt , prxfcnte venerabili Abba-te Theomaxo Ac laudante, ftatuit ut homines de Munz tedum perfatx Ecclefix , fi qoandb deftrueretur , cum exteris utenfilibus imeritm-ribus,videlicet indumentis, calice, miilâli,icax-feli repararent. Sic igitur memoratus Abbas l'heoraanis, rogante Sc inftanee fupradiâo Duce exteriique qui multi ad eum rogandum fuper hoc convenerant' eorum petitioni aîienfum prxbuit, & qux fui juris erant in oblationibus trium fef-rivicarum ad cooperiendum Ecclefix te&um in auxilium concedit, cxceprit panibus oblationum eantndem feftivitarum. Et ne tam noftra quin» tirxdiâi Abbatis inftitutio aliqua pofterorum ca-umnia vel oblatrantium improbitate valeat quan-doque ullo modo tranfmutari, hanc Cariam coni-cnbi juflimus in fignum mouimenti, quam etiam fub intetminatiooe anathematis impreflione pro-prix imaginis, figni* quoquè & teftunonii* nof-troruin cenfuimus Fidelium roborari. S. Piboni* Epifcopi. S. Theomari Abbatis. S. Theodorici Duo*. S. Widrici Abbati*. S. Apri. S. Riguini Primicerii. S. Brunoni* Atchidiaconi 8c Prxpo-irti. S. Gongulfi. S. Alberoni* Cancellarii. S. Ogeri Sacerdotis ciufdem Capdix de Munz. S. Albrici villici ejuldem villx. S. Bencclini Mi-tius fubadvocari de Caftro Caftanaii. S. Hum. beta Militis ejufdem Caftri. S. Milonis de Gun-dricort. Ada funt hxc anno ab Incarnatione Dom-ni ml xxix. anno Ordinationis noftrx xi. impe-rante Henrico IU. Duce Lotharingorom Γῶο-derico. Comite Tullcnfi Raynardo, regnante per fecula Domino Jefu Chriftofeiiciret. Arnen.

C L I V.

SanSi Anfclmi,Architpifcopi Can!witnJu,Epif-ttU ui Aiftrum.frmum Ardutfijctjum Lun-dtnftm.

ANfelmus, Archiepifcopus Canruarix, reve-Ttndo Laudis Ecclefix Archiepifeopo At-fero falutem Sc voram amiciriam in Chrifto. Quod me rocafti* de Domno Albrico,Cardinali Colbcrtfcu Romanx Ecdefix,libenter feci, cùm propter ho-norem Roman* Ecclefix , rùm propret amorem veftrum, pro quo libenter facere volo fi quid quod placeat fen&tati veftrx intellexero. Gra-na* agimus Deo ,qui in regno Danonun veftram * religiofemadArchiepifeopatumfu!timavit.Can- imit(fidimus enim quia, gratia Dei coopérante , ea ckcm Îhx corrigenda funt conigeris , Sc qux xdifican-a xdificabiris, Sc qux nutrienda nutrietis. Au-divimus namque â pcxfiuo Cardinali multa bona de vobi*. Unde iftam habemus fiduciam, Sc ora-mus ut Deus , qui hoc incepit in vobis , ad bo-num efteâum veftram femper perducat volunta-tem. Rogo fertClitacem veftram quatinfts reg-num illud veftro fando ftudio emundetis ab apoftacis , ut nullus alienigena ibi recipiat ali-quem Eccleflafticum Ordinem : quia illt qui ab Epifcopis fuis repelluntur, illuc pergunt, Sc exe-

crabiliter ad divetfi» ordine» feaantur. Valet* & orate pro me.

C L V.

Celafii IT. Bull de prtvilegiu Can ntnjis ut D./ritfi Narkonenji.*

An. m». A.<h «pi(° côpi Nar-booclUu' Z^Elafiu» Epifcopus, iervus fervorum Dei, di- Vjledo filio Arnaldo, Cauncnfis Monafterii Abbati, ejufque fucceflbribm regulariter fubfti- tuendi· in perpetuum. Omni petenti no» tribuere evangelic» Prxceptisinftruimur. Idcirco venerabilium fratrum noftrorum Natbonenfis A Arelatenfis Arthfepifcoporumpetkionibus.Caunenfe Monafterium,csi Deo audore pr*fides,cum omnibus ad ipfum pertinentibus, ad exemplar pnc- deceflbris noftri fandx memori* Urbani Papa fub apdbbcxSed» tutelam excipimus.Qt>od videlicet Monafterium i borne memori* Karolo Imperatore per Milonem Comitem «dificasum, & tam ab ipfo quàm à filio ejus Lodoico ac nepote Carolo xquè Imperatoribus ad honorem fandorum Apoftolorum Petri A Pauli per regalia fcripta munitum eft.Prxfent» igiturDecreti auc toritate ftatuimus ut ejufdem loci libertas, ficut à fupradidi» Imperatoribus collate eft , firma in perpetuum confervetur. Id eft, ut nullus Judex publicus, nullus curi* Minifter, ipGus Ecclefi* colonos citra Abbatis AFratrum voluntatem dif· tringere,nec ex rebus Monafteriicenfu» aut vedigalia quxlibet pnefumant exigere. Quicquid autem vel in Narbonenfi veiin MinerbenfileuCarcafenfi aut Redenfi aut Albienfi pago Cauneofe Monafterium poflidet»ab omnium hominum mo> leftia vd inquietudine liberum maneat. In pago fiquidetnNarbonenfi ab ipfis paedidorum Imperatorum temporibus Ecdefiam fiusdi Pauli , A felinas in locoqui dicitur àCagacanes, A infula nux dicitur Dumaaas. In Mioerbenfi villam <yue dicitur Libras cum Ecclefia fea, villam Bajani cum Ecclefia fua,Vitefiam cum Ecclefia fua, partem vili* Trenciani, panem de Villare, partem vili* Abrenfis, panem vilis d* Campolongo, villam de Cros cum Ecclefia fiia. In montana Spinacia cum villis fuis, panem vili* Raberti. In Carcafenfi villam five Ecdefiam fiusdi Fruduofi, Ecdefiam fendi Laurentii, villam Bamolas cum Ecclefia fua , villam Palaxol jcum Ecclefia fu*, Orris cum Ecclefia fua, panem vili* Glajani. In Redenfi villam RecemirocumEcdefiafua. In Albienfi Ecdefiam fendi Amancii. Item in Carcafenfi panem vilis de Fonte cooperta. Ad hac adicientes decernimus ut quacunque hodie idem Monafterium juftè poffidet, five iu futurum conceflione Pontificum, liberalkace Principum, vel oblatione Fidelium juftè atque canonirè poterit adipifei,firma tibi tuifque fucceftbrftsus A illibata permaneant. Nulli ergôomninô hominum liceat idem Monafterium réméré perturbare aut ejus poffeflkxser auferre, vel ablatas retinere, minuere , vd temerariis vexationibus fetigare ; led omnia integra conferventur eorum pro quorum fuftentatione & gubernatione conceffe funt ufibus omnimodis profutura. Nec idem Mooafteriutn alii violenter fubjiciarar, qoindiù in eo regular» difeiplin* vigor, Domino ptxftante, perftiterk. SalviNarbooenfiaA^chiepifeopi canonici reverenti!. Obeunte nunc ejus loci Abbate vd tuorum quolibet fucceilbrum,nullus quilibet fubrepdonis aftutii feu violenti! praeponatur , nifi quetnFratres communi confenfu velFratrum pars confilii feniori»,fecundùm Dei timorem A beati Benedidi Regulam, vel de fua vel de aliena, fi oportuerit,congregatione providerint eligendum. Sepulturam quotfuè ejuldem loci omnino liberam efle decernimus ; ut eorum qui illic fepeliri deliberaverint devotioni A extrem* voluntati, nifi fbctè excommunicari fux, nullus obfiftat. Si qua igitur in futurum ecclefiaftka fecularifve perfona, hanc noftne Conftkution» paginam fciens, contrà temerè venire temavent , fecundo tertidve commonita fi non fetisfediooe congro! emendaverit , poteftatis honordque fui dignitate careat, reamque fe divino judicio exiftere de perpetrata iniquitate cognofcat, A à fecratiifimo corpore A unguine Dei A Domini Redemptoris noftri Jefu Ghriftialien* fiat, atque in extremo examine diftrid* ultioni fubjaceat. Cundis autem eidem loco jufta fervantibus fit pax Domini noftri Jefu Chrifti ; quatenus A hunc frudum bon* adk>- nis percipiant, A apud diftrid um Judicem prx mia xternx nacis inveniant. Amen.

EgoGelafius, Ecclefi* Catholic* Epifcopus, fubferipfi. Signum man&s me*. *Duu ia loce fan&fio.*

Data Auraficx per manum Grifbgpni, fend* Roman* Ecclefix Diaconi Cardinali» x 111. Kal. Jaa. Indidione xn. Dominic* Incarnationis anno»cxvini. Pootificarfts autem DomniGelafii fecundi Papx anno primo.

C L V I.

LibtUtu divortii Gttillelmi Raimundi de Montecatano, Stnefchalh Barcinonenfit, & Beairmt uxoru ejiu.

CUndis innotefeere volumus qualiter Guil-Idmus Raimundi S enefcalcus A uxor ejus Beatrix fe prxfencaverum antè Arcbiepifcopum Tarraconenfem. Erat enim quxftio inter eos de conjugio fuo, utrum poffent in eodem conjugio remanere. Qui auditis Adifcutfiseorum rationibus, A acceptis probationibus non fine Sacramento,judicavit divortium debere fieri inter eos. Undè amici eorum compofuerunt pacem hoc modo inter eos. Laudaverunt fiquidem ipfum honorem qui fuit Berengarii Raimundi Montifcatani kà inter fe haberent. Primum quidem ut ipfes dominicaturas, dùm ipfe viveret, haberent per medium, ftaticam vero ca(Irorum per fingulos annos habeat fex menfibus Guillelmus Raimundi, A Beatrix fex aliis menfibus, donec ipfe maritum accipiat. Milites autem ipfius honoris faciant bominium Beatrici, eo quod fi Guillelmus Raimundi hoc ei frangere tentaverit, valeant Beatrici A teneant fe cum illa donec habeat in vita fua medietatem omnium dotninicaturarum A (laricam fendi Martiali» per meliorationem An. t E* Archiv<

 F Fill*

cam laboratione boom , fine altctipc conmrie-satis obftacufc, & poll obicum fiium remanear* film vel filiabus de Guiltetaso Raimondi in *Ct procreari»* t A qubd Beatrix ia vice fit» non impediat fine jam didr parus honorem venditione, HnpicnoranotM, vel donatione, vel aliquo modo quo nliis fim & Guilielmi Raimundi ad perditionem veniret. Sed Milites ipfi ftent m hominio Beatriris ufquè ad obicum ejus. Excepto hoc Beatricis hominio , ipfi Militet lerviam Geilielmo Raimundi, & (inc fui , * habeant (olidos. Adum eft hoc Nonas Julii anno xxvm. regni Ludovici Regis. Signora Gritiehni Ralmundi , Signum Beatrice , qui hanc convenientiam laudaverant A firmaverant. S. Raimundi Comitis. S. Reamballi de Bafeia. S. Raimundi Renards. S. Petri Bertrand· de Bdloioco. S. Bernardi de Belloloco. 5. Berengarii de Cheralto. S. Bernardi Guilielmi de Variano. S. Guilielmi de Pugako. S. Poncii, Scriptoris Comitis, qui hocfcripfit dieatmoque prx&to.

C L V I I.

Adriuni IK. *Fpiftalt dt Ertommimicucùiu Mtttluti, Ducis Lethurtugl»,*

An. iHf-
Ex fcbedii cl. v· Andice Du-chclou.

ADrianus Epifcopus , fervns fervorum Dei, venerabilibus Fratribus Metenfi A Virdnaenli Epifcopis A diledis filiis G. Prrpofito X. Decano Treverenfis Ecdefir,feiutem A apoftolicam benedictionem. Notitiam veftram non credimus ignorare qualiter facrofenfta Romana Ecclefia Manhxum IKcem pro cafteiloGendulfivillx, quod antè civuacem Tuitenfina erexit, excommunicationi fubjecit & à Communione fidelkim reddidit alienum. Sanècùm ille iniquitatis filius pereuflin falcem emendari debuerit, de corrigendo quod male geiiërat cogKare fuper dolorem efufdem dviuri* adjecit,A Tultenfi Ecdefix Vifchiriacum A alias villas, Ecdefiu, Pot fefliones, A multa alu przfutnpfic aufene, moi* tiique ipfam moleftiis A rapmii non definit fatigare. Per pndência kaquè fcripea vobis mindando prxeipimus quareniu eum exoommunicamm publice nuntietis,& incenis ipfius in veftris Epifi·copatibus conftitutis , prxter baptiitna parvulorum & poenitentias monentium , omnia divina prohibeatis officia celebrari , A inviolabiliter ab omnibus eandem fententiam fervari feriatis. Si quis autem conftitutus in Clero eidem fencentras contraire prxfiitnpferit, ut tandiù à beneficio fuo reJdatis eum A officio alienum donec de tanto reatu fetisfeduras ad apoftolicara lèdem cum liceris veftris accedar.

C L V I I I.

tienrici,Epifctfi Tulltnfis^Prh iltguim ctnctffuut Mtnufitri» janSs Munjiuii.

An. >I»>.
ik Tuilc>

IN nominefanôx A individux Trinitatis Patris A Filii A Spiritus fanfti. Heoricus, Dei gratil» Leucorum muuflcr A iêrvus,dileâo filio fuo Johanni Abbati Gtndi Manfiieti ejuftpe fisccefloribus A exterisFratribus fablUgnia beuriBe* nedidi ibidem Deo autitantibas io peroetMun. Paftoralis officii curi axtgeuce gregi noftro vigilanter debemus incumbere, dt talentum nobis à Deo commiflum fideliter erogando, amicos, qui nos recipiam in «terna tabernacula, «ile & falubre eft nobis adqomre. Eapropter felttti noftrx providendo, militati Fratrum beati Maefiwti confidentes, A verimix hominum prxfen·mm A pofterorum occurrentes, ut totius exaétions inpiftx & ctitimaix occafio in perperuurn praeamputetur, *A* omnia ad pacem dt unitatem de extero referamurjohanni Abbati farâiMan·foeti dt ipfi Ecclefix, aflenfu dc voluntate Domni Theodericinepotis noftri Archidiaconi civitatis, reddimus Albricnm Presbyterum Parrochue fanfti Manfiieti cum fuis fucceflbribus ex parte noftra dt Archidiaconi dc Archipresbyteri liberum , eo videlicet tenore ur quicquid juris de dé·bité fubjeâionts in eo ex dignitate Pontificali habebamus, Abbati iuiiqoe fiicceflbribuscum cura animarum contulimus , quatinùs ab ipfo Abbate fuifque polleris Presbyteri qui ibidem fuerint ordinandi Vicarii , ipfam curam fufeipiant. Iti tamen qubd Archidiaconus dt Archiprasbyter ecciefiafticam juftitiam, cùm opportunum fuerit, fuper perrochianos exerceant, pnsttr minifteriates,fcilicet Villicum,Decanum, Scabiniooem , dt famulos Ecclefix feodatos dt anebandarios quotidiana ab Ecclefia fumentes ftipendia, à quibus fi fortè in caufa animx in al>quo fuerit erratum, prxfcnci Abbati dc futuris dimxriflMs corrfoendum. Presbyter vero ab Abbate confilio Fratrum fuorum, pneeuote grati! divini ad parroduam vocatus, inveftimrl curx de manu Abbatis fideepei , prxbeodl quam ei pro vicana fua mftkuerx, abique reluetatione contentus erit. Quôd fi ukrà quàm quoi ordinaram eft quxfieric, A fuper hoc controvefia vd aliqua moleftia emerferit, fi animo hubs noluerit , banc alterationem amore vtl judicio refeiodere h Abbatis fit plenarii poteftate dc difpofitione, cui vice Pontificis de culpis dc negligentiis filis Presbyterum decrevimus refpondere. Pro hac vero Ubertate Presbyterorum fuper Parrochia fendi Manfiieti ooocefta, in amiveriàrio noftro finguiis annis fepeem folidos ad menfem Monachorum A refodionem pauperum ab Abbate firifqw pofteris perfolvi cenftituimus. Decernimus etiam cauA noftrx fidatis dc memorix ut terras & vineas cenfiudes A décimales ad prxfàtam Ecclcfiam pertinentes quicunque tenuerint, fi debitos oenius cerris diebus'hvetemporibiM petfolvere ex aliIua protervitate düfimulavetint.atxè altare beati tanfoeti eos ad fetisfeduxiem vocate, A fi poft tertiam vocationem venire neglexerint, vel prxfimtati farisfocete juftttix aliqui dolofitate fuese» fugerint, fententiam excommonicurionis in eos proferre. Hanc igitur donationem fuperiùs ità diftindam , ad ipfius confirmationem per prxfentiafcripea figilb noftri impreffiooeftgnat*, fuccefibribus noftris mandamus, fiippltexer eos in Domino deprecanee* ut morem quem ab aliis fibi exhiberi vcUeat juxtà iBud, *Qustamjut vultu ut*

ftcuxtr4ii hsuriuu, & *vifocitt Hlb,* debito fraternitati* afiôâu aobi» impendant, dooumque dt ftararam noftram racam dt Inconcuflùm ta* neant & teneri ecdefiafticà cenfuri coerceant. Hi» etiam addimasAJbricifetori* fatam omnino liberum. Si qui verb ecdetiattica fecularifve per* (boa hanc tnftiturioni» noftrx paginam temera» rte anfa infringere vel perturbare prxfampferic, à gremio làndx matri» Ecclefix auâoritate beati Petri Apoftoli dt Vicarii eja» beati Manfueti dt noftra eam fegregame*, ac perpetue malediction cam Datas dt Abiron, qui vivi à terra fuerant abforti, fabjacere cenfemns. Confer* vanubos autem hxc fic pax dt exaltatio tam in hoc quàm in futuro foculo. Hanc prxfentem deferiptiooem noftro munitam tigillo tigni» dc teftitnonio ooAroram Fidefam roborandam concradimm. Signum Henrici Epifcopi. S. Hugoni» Abbati» fenâi Apri. S. Jonannt* Abbati» fandi Manfueti. S. Sigifridi Abbati» fiindi Leoni*. S. Haimonfo Decani dt Atcbidiaconi. S. Theodorici Pnepofiti fânâi Gengulfi dc Archidiaconi. S. Odoni» Tbefaurarii dt Archidiaroni. S. Ulrid Archidiaconi. S. Albrki Capdlani & Aichidiaconi. S. Haimoni» Archi* diaconi. S. Wakeri Cancellarii. $. Rofridi Magiflri. S. Ainardi Canonici. S. Paulini De* cani fandi Gengulfi. S. Damberti Canonici. S. Gengulfi. S. Theodorici Canonici. S. Geo* gulfi de Seilei. S. Viviani Archiprobyteri civitati*. Su Richarùi Scabiniont». S. Albrici Presbyteri. S. Manfueri. S. Henrici Preaby* teri fânâi AmanriL S. Maobm Duci». S. Simoni* filii qu*. S. Henrici de Chacinuai-S. Hi>goni* filii qus. Aâa funt hac Tulli in Ecclefia beati Procomarryri» Seepbani Idibo» Oâobri», multi* religiofi» viri* de laid» perfimi» nobilibus afCdentwm, anno ab Incarnatione Domini aictxiir. Indiâione xit. Epaâfi xxv. concurrente i. Imperatote Frederico femperque Angello regnante, Pontificaace Domno Henrico.

C L I X.

Certe fmnwdi ThrsMda* recqmevtr *fi tfft lumbum dt tuytn Kultfiu Ftfiuciifii &*

A». im». -rufl.-rii Fof u*"" /^UiUermu*, permiflioe divini ,'Pirifienft» \JT Ecclefix Minifter indigno» » omnibu* prxfente» litera» infpeâuri» felutem in Domino. Noveritis qubd in noftra prafentia confliiuci* fratre N. Abbate Fodaxenfi ex una pane, dt Tbeobaldo filio Gaafridi diâi Vicarii de Fare Monafterio ex altera, cùm idem Abba* diceret eundem Theobaldum efle hominem de corpore Ecclefia FoAatenfis, dc qubd fi idem Tbeobaldm unquàm fuerat in Clericum ordinatu*, iftud fine confenfu Ecclefia Foftatenfi* fidum tiarae, quare non debebat valere in praiudicium Ecclefia Fofiatenfi» .prxdiâus Theubaldu* coofef- fu* fuit coram nobu fe fuilfe in Clericum ordinatum, fed fine licentia dc voluntate Ecclefix Fofiatenfi», dt confefliu fuit quôd hoc foâum fuerat fine fcientiaOrdinanti*. Nam cùm vidifiêc tnrbatn quorundam puerorum qui debebant *in* Clerico* ordinari, latenter le hujuimodi turba immifcuit ad fiiggeftianem quorundam, puerili levitate dedoâu*, Confeflu* etiam fuit fe efle debere, & «iam efle ejufdem Ecclefix Foriatenfi» hominem de corpore dt fe velle in omnibus Fofiatenfi* Ecclefix dominio fubjeâum efle/fe dt fua voluntati dt dominio ejufdem Ecclefia omninb io noftra pnefentia fiipponendo, abrenuntians omni privilegio fi quod fibi poflee competere ex illa tonfera illicite confecuu vri alio quocunque modo. In cujo» rei ceftimooium dt munimen ad petitionem di&arum panium prrfenribn» literi» tigillum noftrum auximus apponendum. Datum anoo Domini ace. quadragefimo primo, menfe Aprili.

C L X.

Cera qutmadi Mjuthetu Cltrieiu rtttfnevit fi ꝙ filium mt^iftri Citmtniù dt Crifltlu &c.

OMnibu* Prxfente» Ikera* infpeâuri*. Officialncunx Parifienfiain Domino felutem. Notum facimus qubd in noftra ptxlentia conflitutu* Matthau* de Criftolio recognovit qubd ipfe erat filio* Magiflri Clementi» de Criftolio « Aalefi* uxori* ipfiu» Clementi» t dt genitu» conflante matrimonio inter ipfo*. Recognovit etiam qubd religiofi viri Abba* dt ConvoorasMonafterii iânâi Petri Fofiatenfi* ipfum manumiferinrdt refliroeranc libertati fub tali conditione, fi ipfum fieri Clericum contigerit dt in dericatft* ordine perpetnb refidere, & etiam tali modo qubd poft decсffiun ipfiu* omnia bona immobilia fua de hxredicace fiia moventia ad ipfo» Abbatem dt Conventam quitté dt libéré devolventur, nifi aliter procedat de voluntate prxdidontm Abberi» dt Coovestû* i volens & concedens qubd fi poftquàm toofimm clericalem habuere,ipfum uxorem ducere contigerit, oooobftante maoumiffiooe bujufmodi diâiAbbai dt Conven* tus omnia bona harediraria ipfiu* Marthxi habeant dt déponent de illi* pro fua penitù* voluntate, nifi aliter procedat de voluntate eorundem. Promifit autem idem Matthau*, fide in manu noftra poeftkA corporali, qubd bona fua bxreditaria immobilia nuUateniu alienabit nec onerabit quin poftdecaflum ipfiu* ad pnediâum Monafterium quitté A libéré devolvamur. Renuntiavit infuper dido» Macxhxu* fpecialiter dc exprefiè omni aâioni dt exceptioni tam juri» quàm fidi cohxreoti rei vel perfonc, omm ju- .M auxilio canonici A civili», omni privilegio cooceflb dc concedendo, confeetudini dt ftaruto, dt omnibo» alii* qma fibi pofiene prodefle dt diâi* Abbati dt Conventui in aliquo obeffe vel aliquibu* prxmiflbrum. Adum anno Domini mcc. quadragefimo quarto, menfe Januario. A», im- t.o.

X

CLXL

Excerpta ex veteri cotlice Mf. bibliothecte regist in quo continetur Formularium pœnicentiariz corrcâum 6c reformatum de ipeciali mandato Domini Benediâi Pap» XII. *Hic eftenisn Libri titulus**

Dt uutliert petente fibi mitigari rigorem paiuiteiiu.

EPifeopo. M. Utrix pczfeotium Ucrymabili infinuationemonftravit quod Officialis vefter olim pro lubricicatis scatu quemmiferA fragilitate commifu, inter alias difeipiin* afperitates mandavit eidem m quadraginta diebus per communia fora veftrzDiorcefis nudo corpore ab ufquè ad umbilicum incedens, cedulam fui delidi confcriptam deferret in capite manifeftè. Quarè fupplicavit humiliter fibi per Sedem apoftolicam illubrker rigorem hujufmodi mitigari. Quia fic debemus decenti animadverfiooe corrigere delinquentes publice non debeat exponere fed potius occultare , auctoritate *Stc.* committimus quatentis confiJeratis laboribus & expeufis quas dida mulier fuftulit vel fuftinuit vd fubiit propter hoc ad Sedem apoftolicam veniendo , remperetis didam poenitentiam circa ipfam , prout fecundùm Deum *Stc.*

Dt fervo ordinato.

Abbati. Fratris G. tui Monafterii Monachi nobis oblata petitio concinebat quod cùm olim... Epifcopus in fiu celebratione ordinum generali excommunicationis protuliflet Edictum ne quis fervitis conditionis exiftens, de uxore tamen ancilla natus, poft hujufmodi excommunicationis fententiam, ignorance Domino fuo, ab eodem Epifcopo non fuo pet fimpiicitatem *St* juris ignorantiamOrdinemSubdiaconatùqaliàs tamen rite, recepit, Λ poftmodùm habitu religioni» allumpto, *St* aftthftus obfervanti* regulari, ad ordines fuperiores acceffit, *St* miniftravit in ipf* abfolutionis beneficio non obtento. Super quibus fupplicavit humiliter fibi Sedis apoftoticz mifericordià fubveniri. Quia vero digna eft favoris profecutione religio , au&orkate &c. committimus quatentis fi przfetus Monachus non fuit poft religionis ingreiitim à fuo domino» requifitus, fi fcivit eum ex taciturnitate confenfiife poffit pne fumi, eo à diita fententiâ abfoluto, 0c injunfta indè ei p<rni<entiA felutari, eoque ad tempus, prout videritis expedire, à fuorum ordiaum exccutione fufpenfo,demùm fi fibi merita faffiage·-tor, aliudque canonicam non obftet, ad dilpentitionis gratiam admittat» condam.

Dt eadem *pn ordituto.*

Epifcopo. 1. Presbyer veftr* Diocefis dtc. Quôd cùm ipfe olim fervilis conditionis eaiftcret, titulum nullum habens, tanqûàm fimplea 6c juris ignarus, à pnedeceflore veftro, domino fuo feientede non contradicente «Ordinem Subdiaconatûs, fiinivè tamen, fufcepit, *St* in ipfo publicè diutiùsminiftravit, *bt* proceflu temporia ad fuperiores proceflu. Et licit comminatio fub poena excommunicationis fada fuerit per di&um przdeceiforem ne aliquis fervitis conditionis existent, & Sufficientem titulum non habens, ad Or* dines accipiendos accederet , non tamen excommunicationis fententiâ lata fuit. Super quibus &c. Nos autem *Stc.* committimus quatenùsfi prxdiâis vetitas fuflragatur, Λaliàs diâos Ordines ritèrecepit, injun&Afibiabfolutioneprseviâ ob excellam hujufmodi panitcmiA fellitari, coque ad tempus &c. *ufyui* difpenfecis.

Dr *promote bpfeudocpftopo.*

Epifcopo. Sua nobis &c. Quôd cùm olim quidam iniquitatis filius in regno Alamanni* pervagando & tam false quàm prefumptuosè fibi auctoritatem *Sc* officium Pontificis awmendo,cùm in veritate, prout ex pofteriori pleniùs eft compertum , quamphuibus Clericis ordines de fido contulit, cùm de jure non poffit, in fu* felutis difpendium & ecclefiaftic* difeipiin* contemptum,ac fubfequenter in fcandalum plurimorum, idem .... communi errore fedodus fubdiaconatus *St* diaconatus,ut ne dicamusOrdine*, fed nec umbram, ab ipfe recepit, *St* minitlravk in ipfis quoufquè per aliorum doârmatn erroris hujus notitiam apprehendit. Super quibus apoftoticz Sedis clementiam humiliter imploravit Verum quia pecconferreOrdinem nec Ordinis cliaraâerem potuit qui pontificali officio minime fungebatur, auÂorhare &c. committimus quatinus fi eft ità. Si *veri vertetur in dubium , omnini ditetur fic* : committimus quat. fuper hoc inquifitâ diligenciùs veritate, fi vobis conftiterit verum *St* catholicum fiufle Epifcvpum in fuo ordine dimittatis. Si vero veritas haberi non poffit, *St* non venatur in dubium , conferatis ei per vos & per alium ordinem fupradiâum eo modo quo in dubiis debet conferri fecundùm canonica inftituta. Poftquàm pNcfatus.... Ordines ab eo qui légitimé conferre poterit & debebit rite receperit, injutiââ inde fibi abfolutione pnrviâ poenitendi felutari, fuper irregularitate inde contuita cum ipfo mifcricorditet difpenfetis

CARMINA

Nunc primùm edita ex veiufiffijnis illorum temporum membranis,

L

JEpirapiiwu *Ludovici Pii imperatorii.*

E« veteri atmlxau S. Aniutfi Metcnlua

PRxce'fus meritis, famofoA nomine clarus,
Felix Auguftus hic Hluduicus adeft.
Corporis hic anus claulit quandb ultima fblvit
Humana vitx & fu-per aftra petit.
Hic tidus. fortis, nulli pietate fecundus,
Clemens, & patiens, atque benignus erat.
EcclefiasChrifti tini renovavit honefto,
Ipfius & cultor verus ubiquè fuit.
Cxiaris hic genitus Karoli Auguftique fuperftes
Succedit regno huic fcepcra regens populi.
Quem nunc pro facris mentis jam credere fas eft
Cum Chrifto Domino regna tenere poli.
Cuius jermanus Drogo Chrubque Sacerdos
Tranftulit huc corpus, condidit hoc tumulo.

Deceftit autem anno imperii fui xxvn. die xn. Kal Julii, anno vero «tatis uuii. quievuquein pace.

Hanc, «terne Dens, Cxfar Hlotharius aram
Devoto juflit corde parare tibi;
Illic facra tui qub viditna rite factetur
Corporis , *Sc* fiat fauguine munda tua

fr'erfia in Inttdtm Lethnrii Impertierit fofid in fronte ttxuu Evengelioriun quem 'ipfe oblidit MonefttrufnnEi Mnrtini Metenju.

tt veteri Codi-e Bibliotheca

A Rbirer alticronus mundi formator & auc-

Quique poloram fervas cunda potenter *Sc* «vi,
Qui regnaro jubes Reges pet fifcula mundi,
Hlotharinm, qui nupc fultus pietate tui almi
Induperator habetur Rex Auguftus in orbe ,
Dextera cella tua exaltet, defendat, *Sc* ornet,
Imperium ut teneat, dilatet, linnet, adunet,
Utatur benè pace frueni *Sc* profperitate,
Ac valeat, vigeat, vivat per facula fèlix.
Nam pius ipfe Auguftus Chrifti dudus amore
Hoc decus almificum Ecclefix przvidit ut effet,
Prxfulis atque beati Martini veneratu
Hunc pulcnrèque grem librum inui fcribere fudit.
Ipfius ornati auro *Sc* piduris venerande ,
Ut notum faciat quantùm pollet locus ilk.
Sed Sigilsus parens jùflis Regis ftudiosè
Hoc Evangelium illic totum fcribere juflit.
Pt efcripti atque gregis voluit frater fore Cxfar,
Scilicet ut humilis donum capiatquc fupctuum.
Nempè ipfe grex toro nifii cundiporentem
Pro virtute Augufti *Sc* conjuge necnon prole precatur.
Pidus * habetur ob hoc necnon Rex pagina in ifta, •r* no•
Ut quifquis vultum Augufti hic oonfpexerir umquam,
Supplex ipfe Deo dicat cundipocenti : ·
Lotnarius requiem mereatur habete perennem
Per Dominum noftrum Choftum , qui regnat ubiquè.

■ ■ ■ -

ÿerfm in fronte BMiorum pofiti & aureh *lirerit extrait in vttuflijjimo codice Aff. Morufit-riifnnBi Dionjiju, qui nude extat iu Biblio· theca Regin.*

Biblorum foriem Karolus Rex inclitus iftam
Contexit chryfo corde colens cathare.
O miranda nimis Domini lapientia fummi,
Qux pnefens aderat dum crews ipfe parabat.
Nec ipe&anda minùs qubd fic diiponere eunda
Ordine compolito noftri fubjure coapto.
Tu ftellas ftcllis interpofuifle videris,
Sidereas vario expungens diferimine meta»,
Luminibus eundis ftatuens perponere foletn.
Tu quoquè circulent coeli bc undiquè gyrum,
Nexifti mediam convexo climate terram.
Tu mare fludifluum divisa parte locafti.
Diverfas gentes habitus fic mofque refervant.
Sed tu pomatum eundis in gentibus xquum
Sola tenes, proprii reprimens virtute fuperbos.
Regibus *Sc* regius femper tu juta dedifti ;
Paruit atque tuis quifquis de Regibusorfis,
Culmine fublimi micuit fublimior ipfe.
Felices didi, felices funt quoquè fadi.
Quique hxfere tibi, tua laus *Sc* gloria regnant.
Biblorum ferie de multis mulca ferantur,
Corredis aliis , reprobatis denique multis.
Quofdam glorifico rexifti nomine Reges.
Sed fervafte tuum tibimet fpecialiter unum
Ac proprium Karolum daret lapientibus orbis,
Quem fidem foluin regali fecmate clarum.
Lumine eonfpicuum ponis, fâpientià, primum.
Nunc licet atque libet fetutari funditùs illum
Rite modum Reges ubi quo placuiflë fciuntur;
Sicqtse tuus dici Karolus vel poflit haberi,
Pandatur falcem paucis rudibufque loquelis.
Fortis namque David per te regnavit *Sc* egit,
Arma beatorum, necnon *Bc* norma reorum,
Scare docens fandos, rurfufque refingere lapfoa.
Non pateris humiles penicùs tu, fanda, perire.
Quos te corde tuo faùs acceptait fateris.

Cotripis & reprimis quot corrigis, erigis xquè
Exerce* eundo* animo quos diligis almo.
Viribus &: validi* virtutes grata miniftras.
Difplicuiite putant ftolidt quo* diligis inimo.
Rex Salomon quoniam potius tua dona perivit,
I k tepiens potiet fieri, pnccelfior ulli»
Regibus exiftens, opibus poliebat opihiis,
Ju.iicioque rato tecum bona plurima fanxir,
Dkhinaque tua mundum redimivir abundè,
Mirificum Domino meruit quoquè condere rem-pium ,
A te lecedens, in fe di(pendis palliis,
IXigtna quod exhaufrt de te, per fecula lucet.
Ergone tute tuum Karolum non diligis ultio ?
An hominum cuiquam humili litconk· fecundus ?
An pietate calet caluitque tanta vel alter i
Qui memorans adeb ctmftar.im pvAmi rerum
Ut nihil auditunr^rel viluni oblici.› i itpau
Propria fola lacet delata injuria mente
An de juftitix dicam iileainve tenore
Si quid forte minùs, fateor, miferatio vincit.
C.iaagc , prome manum largam ; vox liberadichi,
Pedis erit vetas nunc orphanus atque pupillus.
Sic merirbeundos illorum nomine hgno,
Dum non excipitur quifquam , nec pellitur ufquam.
Nec mare prxiereà k evens in gurgite vallo
Hanc retinere manum potuit poreritque vel unquam.
Diverte hoc lingur diversà parte loquuntur.
Diveili mores laudant concorditer ipfam.
felix ergo manus, fed mens feliciter hujus
Pauper qux potius Reum quin confiat egena,
N?u inflata tuiucns regalis ftemmate typi.
Sed caro siinn gemmis auroque ornata refulget,
H ic fecum femper meditatur node diaque,
I ucnlior Chrifto quo fole refplendeat ipfo.
Si<.que ruam Karolum facis, ò fapiemta, folem.
Nempe ubi thefaurus, cot ibi fare nte probatur,
Quod hujus Domtnofemperconfiantcrailhsrreti
Il quo quicquid habet, dulci pietate recondit.
Quid fi nunc ipfum terris in carne videret?
Quo fub amore pedes quo vot· figeret ori,
Quando datam Legem ranto veneratur honore?
Quid de Evangelico textu replicabo colendo?
Ea ipfos apices gemmis circumdat 6c auro.
O quante Chriftum mens fervida diligit ifta,
Cujus amore fibi vileteuntomnia mundi.
Eft modus ut nec habena habeat oec habere cnpiteat.
Eft 8c habens ficut nec habens, tedic erogat ultrK
Ifta virum vinus condigno nomine comit.
Ecce pater Salomon quoniam, b tepientia, tertiet
Non plus dilexit Karolo line fine beando.
Tu quoquè nec David tantis per quaque probafti.
Inter que quadam de quodatn gratia *lââ t^*
Multa sibi toto debetur corde terenda.
Audiit David regnum, rurfufque recepit.
Morte ramefi geniti triftatus valdè dolebat.
Tuque ruo Karolo reparafti regna paterna.
Nec dolor acceflit, fed amor fraternus adhxit.
Undè tuum Karolum temper tervabis ubiquè.
Ergb nec hunc David nec Job magis elfe ptobatos
Ap|xaret plané, pro te nec plura tuliffe.
Quanta tuusKarolus, nutis, p:uq atque benignus,

fbbrins faplent fortis
NHoaa roc «PomMoc- cnaiiAioc
atque juftus.
I Λ I 4 I AIKAIOC.

Æquivoco Karolo huftratus germine digno,
Indulfir pro te firvo fcxvoque tyranno ;
Omnibus atque fuis regno privantibus ipfum
Tam bonitate probâ, tanta pietate pepercit.
Quin petvaldè fuis inimicis maxima rurfus
Prxdia reftituit, doiun* ac plura quibufdam.
Quid mereatur herus fanci, fapientia , tantus.
Judicio noftro primus prx Regibus extat.
Ptagmate poto pio . populorum pe&ora pando.
Prxclno profit peiprubra proprietas.

I V.

Vcrfut ht frontt BAlitrum xvrtii charnStrilo, txnrnti in vttufiiffme Cedict Mf. Bill a ihtc/t Colftriin » 91α fuit fatSi Sicphjnt Mtttnfii.*

R Ex benedide ribi hxc placeat Bibliotheca Carie,
Teftanaenta dtso qux relegenda gerit.
Fert quod ama*, quod amare velis, quod difeere profit,
Quod capias, reneas, quodque frequenter agas.
Cortigit, hortatur, reficit, caftigat, honeftat.
Arguit, obtecrat, increpat, ornat, alit.
Eloquium, mores, ftudium componit & adus;
Ellque cibus, potu*, norma, via, arma, falus.
bitciiou homini* promit, cdeltri pandit,
Aptat utrumque fib* muneie plena Dei,
F.r prrfens cranfadacanit, pnefentia monftrans.
iingula jura filet, finguli fed refotu:.
I iùbtlemquamvis (labilem poft reddet amantem
Sc fi fit taftis deditus ille luis.
...........us ut verum credat quod continet omne
Indè fequens veri fpes fiat equa pfi.
Dulci* amor nimium mox rite duobus in olli*
Tertius incedat .jungat Λ: ipfe tria.
Jam fubeant menti fuerint que noxia culpet,
Per lacrimas genitus perque doloris opus.
Sic fic cum precibus queratur gratia Chrifti,
Muneris eft cujus quicquid in orbe boni
Quid volumus, petimus, tacimu*, quid icimus , habemus,
Indè datur noftri* utile non meritis.
Aut vanum aut vacuum aut nil aut laudabile uufquam.
Spiritus audor agens cui nifi fandus eat.
Quo duce re* adaperta patet que Haute latebat,.
Antei eo nutu hanc référante fuo.
Cum -quo mens pollet, fine quo tentbrafUt iit tunbrit,
Cea careat loce vel rationi* ope.
Prxrereà corpus minuant jejuaia dignè
Cafta atque excubix nodis ubique bene.
Q.iatinùs ingenium concrete*: acumine fenili*,
Cum caro putris abit , cùm tenuata perit.
Can>c faugata , pedetemptim gliteic acumen
Cordis. 5. initium fumit habere datum.
Cos .ruit tertum , mihi crede . tecate capillum,
Radere feu pariter abfqua labore caput.
Nec

Nec minus affeâam jufto moderamine corpus
Intellectum effert, Latiar Ac auget eum.
Detuque dùm fuperentgazx, dùin larga facultas,
Dùm majora inhiet, dùm utiliora roges ,
Da quod egent miferis , mifetûm defenbo fito ;
Pauper, egenus , inops te miferante boet.
Te miferante boet vivat quicumque mifellus ,
Te auxilium vine poftulat elle fux.
Eftopater, frater> mater, foror, a^nus utunquc,
Debilibus fpes , re*, gloria iumma , dies.
Dilige juftitiam, callis comitetur amicti*
Juftitix tecum primus ad omne bonum.
Exalta , muni, cuftodi, collige, lauda,
Sublima Clerum feu venerare tuum.
A cubus & facris meritos fic defer honores
Sedibus in fandis ut merearis opem.
Tempore manduca, bibe, dormi, furge, labora.
Sunt facienda fuis omnia temporibus.
His habitis alnfque bonis in nomine trino
Cundipotentis heri cum deitate fui,
Hujus ab initio thomi fc rutatier oro
fjus fcripta pià mente, opere, fide, ero.
1. tons, hic dodtina potent. hic flumina opima
Ecclefix fandx candidiora nrve.
Scilicet alticanon quinque volumina Movfi
Junda nitent mortem illius ufqUè canant.
Jotue dux ducensconfurgit fonisin armis
In patriam populum jure tenente locum.
Septimus ecce Liber oeniorum nomina fatur
Quorum Hebtea fuit fubditione manus.
Horum fadaqjenus, tempus, loca, bella, triumphi
Sunt inferta fibi debito honore fui.
Femina quis locuta fedet Ruth nobilis uni,
Quam Job eximix confequitur fidei.
Hunc imitare libens ; quoniam patientia pura
Extitit, ac nobis magna figura fuit.
Quatuor Ac Regum Limi bis odo Prophetas .
Antè, quibus David jungitur hymnificus.
Hymnica Pfalmorum cecinit qui carmina David,
Plurima de Khrifto myftica fxpè loquens.
Prodiit ex cujus regali Virgo Maria.
Semine , qux peperit Virgo beata Deum.
Pacificus Salomon, necnon fapienria juxd,
Tertius eft Jefus continuatus eis.
Poll Paralypomenon, Ezras quoquè, fiveNemias,
Hinc Hefter, Judith, *Ac* Tooias recinit.
Indita bella deinde tonant Machabea quondam
Pro Lege ac Patria proque falute data.
Hxc Scriptura quidem breviter memorata vetufta
Stat quaoquam modico rufticuloqje ftvlo.
Initiant Teftamenri Prxcepta novelli
Bis duo concordi femine fandivomi,
Matthxus, Marcus, Lucas, celsùsque Johannes,
In fenfu parili dogma tonando Dei ;
Perfonx quorum vanx , dodrina fed una,
Unus utnfque tenor . una fequenda vu.
Hi quid vel qux quanta feu vel qualiter egit
A patre descendens natus ubiquè docent.
Hinc hominis primo fecies aferibitur orfus,
Eft quia fat Domini cxlitùs ex Genefi.
Forma leonis ineft pulchrè formata fecundb ,
Qubd tetigit rura devia voce fui
Rebus ait (acri* fiquidem quia tertius, indè
Nunc olli fpccies imprimitur vituli.
More aquile quoniam tranfeendit fidera quartus,
Ejus ob id fpccimeu fthemaxis ipfe gerit.

Q.tis Ac Apoftolicos Locas quos edidit Adus
Subdit , ubi cocus inftruituc populus.
Catholicx hinc feotem redolent mirabile carar ,
Formae Apoftolicus quas operando ftylus.
His hxrenr bis feptem Pauli fcripta deinde ,
Ante lupina cui vox , modo ovina micat.
Hoc concludit opus jam vilio fanda Johannis,
Vitio fanda latis, ac memoranda nimis.
Hxc nova nrc cluit fenes fubjunda priori,
Umbra prior quarum , caufaqne poftetior.
Ergo iter eft duplex u<nufque effectus m uno ,
Quo tribuente datur fcanfio celia pob
Hic quia divitix xtemx vitalia tnenfx
Implent omnino nedare perpetuo.
Hic paradyfe tuus nitida ratione patefcil
Multimodus frudus melliferaxque locus.
Hic linens potum, efuriens panem , anxius xquè
Lxtitiam inveniet, lxtus Ac indè fiet.
Hxc tamen in hoc mortali dùm corpore quifquis
Degit b ibetque magis, plus ab amore velit.
Sic fi ligna magis dentur, magis xftuat ignis.
Sic mage vina fitit proue magè quifque bibit.
Cùm vero fpesfes fuerit, tunc plenties horum
Plenus amatot erit, jam faciatu* ero.
Ad quod hxc domus, hxc dodtina , hxc fernita tantinn
Mens inftet verè fub deitatis ope.
In Phyficis , Logicis, etiam Moralibus iflk
Omnia funt, Ledor, in brevitate tibi.
Hic hic argentum,'aurum , getntnx, vafcula , veftes,
Et quicquid tertx carius effe valet.
Hic Ac Lex prcciofa. Nihil pteciofius illa
Aut dt, aut viget, aut ridet, oletve factè.
Jufta jubens, injufta vetans,mala eunda repellens.
Omnibus inque bonis nobilitate potens.
Difcidiam , futor, ira , dolus , difeordu, rixa
Conti)io Legis hujus obire queunt.
Erudit indodos, quofdam fapiennbus xquans ,
Contribuit medus dogma falutis iti.
Magna pluit magnis, difpomt parvula parvis.
Éft m utroque ftylus juftitix validus.
Notitiam Jefu prxbet confeffio munda.
Extat ea en homini Lex veneranda fibi.
Extat ea en homini lumen per compita mundi ,
Terribili voce lux Ac origo fui.
Artibus ingenuis prxcellit dignius ifta.
Ars, genere, eloquto, vi, ratione , vice.
Utile live decens necnon perfringit honeftum.
Imbuit, exornat, inftruit, armat, armat.
Hxc apetit totus poftquàm mutaverit orbis.
Quid fit ibi Ecclefia mox reditura citim.
Terre ribi plures quofdam demulcet Ac illic
Fixa futura notans nec dubitata quidem.
Antè tamen referat daté primordia cofini,
Et per quam illius efle fuit fophiam.
In primis cjeli terrxque marifque creator,
Ipfius Ac narus. Spiritus atque agius.
Hujus ab amne fluit divina (cientia late.
Mundum peftiferis expolians tenebiis ,
Quoquè modo quifquis caveat munitus ab armi·
Hoftis perverti tela inimica nimis.
Quadrivium gignit virtutis nobile fané ,
Terrigenum mittit pet quod in aftra genua
Hxc quàm multiplici fermone felubria femper
Attrahit atque monet, five monendo jubet.

Hxc jubet, atra fugat, dehinc fallaci* pellit,
Vera fupema cupit. Hxc facit, ill* fugit.
Exui ab exilio dapibus folatur opimis,
Cùm legit aux.relogit, cùmque releâa ûpit.
Hxc malvvile vehit coeunda tempons hujus ,
Nec digna sternis xftimat ede nonis,
Aut ea cerne timet, tantum formidat am a
Quantùm ne non fit coetibus in fuperis.
Hic Dominus loquitur, hk nos ei corde'Soquamut,
Quo mi majus adit rfil vel adire poteft.
Quifquis es inftraâus mundanis ut.bus hifce »
Quis Salomon opibus ditior emicuit, "
Hoc concefla cui dives Capientia fecit,
Regibus ac eundis hunc ea prrpofuit.
Tu quoquè qui es humilis, prudens, intentio fanda ,
Sc propter fophiam dilige, pofce, cape.
Aηικιη plus id pro quo aliud ht quàm adio qux fit.
Se tamen hxc fophia plus nec habere quiit.
Ergo Deus trini^, pax, feu fapienda vera,
Ultra non laus, nec vertificalis apex.
Huic operi magno magnis te nilibus aptas,
Inclite Rex Carole, lumine care magè.
£s fplendor populi, lux mundi „ gloria regni,
Et bonitate prior, nec pietate minor,
Nnnc edam eundis ptxlatus juftiùs alme
In genere humano nifu, opere, arte , fide.
Vi David , intelledu Salomon benedido,
In fpecie Jofeph, fpe Induperator ovans.
Qui mare, quitetram,qui totum continet orbem,
Te confervet, «nec, ducat adufquc polum.
Sit tibi honor, pax,ordo, decus, patientia,regnum,
Profpenras omnis, & fine fine vale.

Ifi/rwue *Novi Tefinmtnii.*

Exulta Letare fatis, Rex inclite David,
Egregii voti compos ubique tui.
Carie decus regni, fax Cofmi, gloria Cleri ,
Ecclefix fautor, militixque decor.
En jam leda tibi feries tranfada vetufta.
Sed nova rite fequens ifta legenda patet.
Cujus in initio clarè primordia clara
Matthxus Domini concinit ex Genefi.
Ceu leo per deferta , fremit deferra minando
Vox tua, Marce, fuo fiilta perenne Deo.
Myftic* facta facre partis per quatuor orbis
Fert ftudium Lucx lucis ab arce pix.
Ad genitum patris fuper xthera, ceife Johannes,
Scandis , & ex verbo verba colenda canis.
Eximii hi jaciunt latè myfteria Chrifti,
In fenfu panli conveniuntque fibi.
Plufve minùfve vel xqua boant, fua ficque dehifcunt.
Attamen effedus unus utrinquè novus.
Hoc Evangelium fanat, blanditur , honorat,
Caftigat, reficit, munit, honeftat, alit.
Hic moduseffandi, hic vinus, hic adio munda.
Hic cibus, hic potus, hic benedida falus.
Hic vita, caritas, via, fpes, verumque, fidefque,
Seu bona eunda fimul confociata vigent.
His afiuefce diù, hxc meditare, hxc dilige, five
In fermone opere hxc habitare ftude.
Rex bone, Rex lapiens, Rex prudens, Rex venerande,
Rex Carok alme, vale cum pietatis ope.

Det tibi fceptra patris Jefus, confirmet, adonec·
Prxmia Sandorum ut merearis. Amen.

In fine Coduii.

O decus , ô veneranda falus, & fplendide David,
Rex Carole alme vige cundipotentis ope.
Gloria , laus, honor, omne decens, miferatio, clemens,
Pidus es hic. ftudio arris ab eximio.
Sed quiaram hxc rutilans fpecies it nonnifi fecit
Vera tui omnis cui «edit imago viri,
Es prior effigie , fenfu prior, artibus, odis.
His prior aut illis, reftat in ambiguis.
En benè grau tuis hxc ignoratio, David.
Fulget ttbiquè locus lxtirix nimius.
Fert &: eis inanifeftè qubd fis major utrinquè
Magnis in eundis omnibus orbe viris.
Jufta jubes, injufta vetas, mala eunda recidis.
Didis feu fadis is via fanda tuis.
Qux canis ipfe facis, neque in his reprehenfio fordet,
Aut in utroque nifi adio pura Dei.
Ecclefix fotor , Cleris populifque levamen
Ordiiiibufque factis quam facer ordo faris.
Per te Pontifices pueros cum chtifmate fando
Nomine de Chrifti rite novare queunt ;
Quis tribuis meritos meritb deitatis honores ,
Dùm te fubdis eis corde fbpere, ore , fide.
Scis ideb fervas qubd portio debeat ire
Prima tui Domini, qui dedit ede tibi.
Pauper, egenus, inops, vidua, orfanus, anxius, orbus ,
His aliifque datus es pater atque cibus.
Judicii voluu totiens extrema diei,
Qubdque putris caro fis ac perituras homo.
Proptereà es juftus, prudens, tortis, modérants.
Semper larga manus, pietatis opus.
Quis pluvie guttas, numerum quis novit harenx,
Te laudare poteft pleniter aut mérité.
Ceu plumbum argento, xs auro, rus fidere diftac,
Gemma vitro, fcandit plus tua fama modb.
Ante Brito ftabilis fiet vel mufio muri
Pax bonaquàm nomen defit honofque tuum.
Jam jam pro tanto, pro tali Rege profufas
Orbis agat mecum torus abundè preces,
Ut valeat, vigear, vivat per fxcula felix,
Utatur pace, profperirate fruens,
Regnum habeat, teneat, dilatet, fulciat, omet,
Addat ei jura Legis ab arce pia,
Infuper his habitis praeclare in tempore mortis
Perpetuam requiem hic mereatur. Amen.

In *ultime Libri pegine, enti imeginem tufitt mentio feSa efi in Notiipeg. 1176.*

Hxc eriam pidura recludit qualiter heroo
Often Vivianus cum grege nunc hoc opus.
Antè ubi poft patrem primites Mundus amandus,
Sigualdus juftus, iummus Aregarius.
Quis tribus eft probitas /pietas, verumque, fideique,
Cetera honefta quoquè confbciata fimuL
Quartus his hxret junâus fan&ffime David ,
Qui te vi rod mentis amore colit.
Hi proni tibimer Domino de pane beari
' Martini ac Fratrum ecce Libram tribuunt ;
Cujus honore rogant placeat, laudetur, ametur.
Scrutetur, psotic, auxilietux, alat}

In eno nil aliud quim Fratrum fola voluntas
Ex tua quas villu juffio reddiderat.
Reddis eas, Cxfar , Martini pro veneratu,
Domni feu precibus femper amabilibus
Perpetui, *necnon* Briccii tutamine fanâi ,
Proque aliis reliquis, ô paradtfe, tuis.
Jmmb magis *pro* te, Jefu Salvator amate ,
Sis ut ei vita denique perpetua.
Pro famulis nobis eôam oratoribiu aptis,
Quos /itis obruerat, frigus, & atra fames.
O Rex , ô reverende, fiat renovatio fixa
A metcede tua five lalute tua.
Prxvaleat regale decus, fuperetque poteftas
Regum de more qui coluere bonum.
Prxceptum genitoris , avi, proavi renovafti.
Hoc ftet, hoc maneat, noc nec obire queat.
Quod tua fanda mantis nuper firmavit honeôè
Pneeepti ferie , prorsus eat (labile.
Quid facient alii Regis mutatio tanti
In fado hoc fuerit fi hofte vigente malo.
I procul atque procul fcelus hoc crudele per omne.
Tu propè juftitia vince nociva , fuga.
Quas laudes nbi. quas grates , quz carmina David
Quod par dulce melos, vox lira, corda canet.
Nos fiouidetn pfalmos, MitfaS fpeciale precamur,
Pfalletnus pro te, conjuge, prole, pie.
Sic noftri verè poft nos quicunque futuri
A illduas fundent tnultiplicefque pieces.
Sint nbi fpes, virtus , lumen, viâotia, Chriftus,
Pax , laus continue, Rex bone David ave

F I N I S.

NOVÆ ADDITIONES AD NOTAS.

[Quz inter *novat Jdditunei* repofuetat Baluzius , fuis locis reftituta funt.]

P.4 c. 1 166. linea n. *edde.* Vetus gloffarrum Coilcili».!! Piomfii Exigui additum in veteri Codice fanât Stcphani Metentis qui nunc habetur in Bibliotheca Colbertina : *Sedinofus. sd eft, guc rifet t/ d.ft /r«yioi« vel injurias nccnon gai leiatr ia rufiica parahola ungerrh.*

NOVA ADDITIO.

Pdgf fa finem* zdde *fequeniU.*

SIrmondus in Conciliis Gallia, torn. 1. pag. 66)—674. refert *Formaturam veterum Epitotarum canonicarum exempla* xr.quz nos hic referenda cum Obfervationibus viri dodiflimi utilè ducimus. Sic Sinnondus.

Poft Fonulas Promocioaam Epifcopalium *nanaliaaw eft vifam eft* Fomutantm *exempla fuhjics, gnarum afiu inter Epifcepet fregueatifimas fuit, Clericorum maximi ceatd, cum alia mifraiuat,* 44/4 *fine* Formatis *ad communionem Hiet recipe,* vW *ia alia Ecclefia ordiaari non lidet. Graeam earum originem Graea littera eftendtmt*, auanan M *hit anmems , etiam ia Latiait nominibus , oifcrveheni. Niemerum guegah Petrum audoritate hdKouas fidft.* dm *alii vulgi traitai , lira ipfa , gua Juaàù Epifcopi Cenftantinopol'.taai titale circumfertur, vetus conficiendarum* Formatarum Formula *docet, guam frime loco propoaamtu.*

De modo conficiendarum *Epifivlano» Formatarum* , queni Nicmi Syr>odus inter Enifcopos in faciendis Epiftobs conl'ervandum effe inltituit.

Atticus Epifcopus gseoliter Formata Epiftola *fiat.* Gerça elementa Litterarum numeros eriani exprimere, nullus , qui ve) tenuiter Grata fetmonis ... (*& 'tli-u» at fuprà pug.* ($6.) Addat prxtcteà feparatim in Epiftola notugenarium & nonum numerum , qui, fccudùm Grxca elementa , figruticat aj nhm.

Ex fiperioriheu liguée, montrorwn gai in Formads *oh. frvaatur, alias in omnibus* Formatis *eofdem tfe, alios in fingulis diverfos 1 illos prvindh «rnxibus communes efe, has fingularum proprios. Comausaas faat, guifuuu ex primis lieteris Pceris , Filii. Spirieâs fanSi (f Pétri: aintiràm ex litteris* n. T. Λ. Π. *giùbtu nameri rtfpenient* XXC.CCCC. I- *xxc.atgae exomnirits litteris* A. M. H. M, *gvaraat xanuri faste* 1. xt. vili. t. «d *ifi /j* ♦ | xclx. •maùun verè *fitntsna* DCIX. *Quuri* Λ,\ *Uem nameras* Formatis omnibus *tfi commanis, atgat in omnihas iâent efi. Preprint entent , gaie exprima littera ferientis. fecamia ejus cui (criiitur, tertia ae. -jrientis, guerre civitatis cia gua fcriiitttr , & ex lnJiiiionis cujufgus nota luitur, gaa nix ustg^àm in àivefis* Formatis *coafcntiant, tô fe at ia fir.gtJis àh-efus txifiat, et àiverfe proinle in àrierfis uruifgas fit funma. Qwl ex feguentihat* FornatailUU *exemplis patefet, fi priât gnee nameret Graea littera fignificent ofterderimas.*

Quos numeros Ungula Gnrcorum elementa fignificcm.

A· 1.	1) IO.	*Tf too.*
*S x.	a» 10.	X xoo.
Γv μ	Aa jo.	Ti joo.
4/ 4.	*Hp 90.*	T» 400.
K. j.	N» JC	*4 *fOO.*
v' 6.	*H* 60.	Xxdoo.
7.	0· 70.	♦4 700.
H» 8.	n» 80.	e· 800.
e» 9.	9°.	$ 900.

ï. *Ehroiai Huriittfi ad Magaenem , Senonenfem Arckitoifeopunt, pro Dedobertv Preséytere , et in ejas Parochia aped Hercemhaldaat mantis pofit.*

SxnEto & Deo'amabili Magnom, (*& rtligua at fuprà p*g.* 445·) ACtum in anno x. Imperii Domini noftri Caroll anno XLtit. regni ejus, in Det nomine feliciter. Amen.

ladiSio tr. ft atuti, regni atgue imperii Caroli Magni astitum Chrifti defigaeat dccex. fiustmam verà aameri omtut Formeld compreheafi efeiuat ucrxir. Hamad cpmsaunem omnium Formatarum numerum ocax. *adjiciendae eft kajat preprint ccccit r. gai coafiatar ex titieris* E.A. Δ.T. *if hdiSioae tr.*

II. *IVolfetmis , Cenftaatinfis Eptfopi , ad Bemelntm Argcntarienfem pre Anaene Clerico , at ia ejas Parochia manere if ad facme Ordinet pomoveri ftofit.*

η.τ. A.D. Sandi/fimo Chrifto Fratri, fummlque dulcedine ampleèlendo , Bernako . Argentarienfis civitatis Epifeopo, Waltéon. Confiantlenfis Ecclefiz Prcful, perpetuat beatitudinis optat in Chrifto ialutem. T. g, n. x. De cartero noverit fanât ftatemiras vefla· , quôd ifte Clericus , nomine Anno , noftra in Panrcia inftruâus ac detonfus, parvitatem noftram rogavit , quatenùs illi commendatas Litteras confctiberemus, quibus veftro celfitudini commendatus, fub tuitione veftri regiminis degere poffitr Cujus voluntzri confcocicees, fccuodiia canomcam auâoritatetn Là-

ter» ei dimifforias dedimus : pet qu» &r ipfi concedimus , ut fub veftro magtfteno divinat fenituti infiitcns , iu* deferviat utilitati, &e vobu bcentiam tribuimus , ut fi dignum qjim judicaveriti*, ad facto» Ordmcs-ptoinovcao·. Commendatum ergo eum tur* veftr* fufctpite , & uottns e* partibus abfolutinn m vcftraram ovium numero cuftoditc. Quas liaeras , ut vigoris veritate firmat* indubitanter a voW-riifcipiancur, litteris Gratia, tu canonica docet audontas, *confirmare fatagnnus.* Sanda Tnnrtas veftram beaxitudioem ad regimen fande fu* Ecdefi* perpetualiter beni valere concedat. i, «. Indidione x. continet hxc Formata Epiftola fummamhumeri m. ccc. xxv.

kdMo x. it Wolfieoaii Epijcopanu «uam dmvttirr neccxrrr. fumma verri roriiu numerifui finem Formata adfiripta , toafiotor tx numero communi oci. iCtxprofrit ncxxr. f» exfarf't tx litterit T. g. N. X. d Indictione x. UniaaimcottftmcH reddunt m. ccc. in-.*

IU. *Tmagaadi, Aniiepifiopi Tnvinnfii , EpiJMa generalia ad Condam Calvam Kagtm . Epifopos ii alioe euuvcrfoe.pro Htgiloat Pmhyttn ad Sonitorum loca peregrinatur.*

Ex Codice Leintnh. *l Colleta* riiilmJco. dice Mf Bibüoih. Re- ***.1

Gloriofiffimo 8c i Deo coronato magno 8c pacifico ReggKatolo 8c omnibus beatiffinus Prriuhbus , *cu*tenfque in gradibus ecclefiafticis ordinatis, & uimcr- *·' 'n reB"‹' *1"- ftcularem admimilrannbus dignitatem, feu cuiuftis Fidelibus Donum nothi Jefu Chrifti advenrum diligentibus, Teotgaudus, hutruUimusTrevirorum Archiepifcopus., plenam pacem, *Sc* perpetui «audii optabilem implorat falutem. Quia fzpe neri folet ut magni viri, fumma Religionis arce confptcui, virtutum robore porvalidi, anui* juftiti* accindi , caftitatis candore mfigniri, lapienti* decore prrfulgidi, migrandi de furs loci* conctpunt arm-rem . quo pet talem occafionem humanam pofiint fubterfi^ere laudem, & minoris meriti «ftimentur ab extranôs, qui grxniuter honorificabantur J noti* ·. Plunma quippe funt iftiuf modi occafione Veteris 8c Novi Teftamenti hortamentu , & evidentiflima (non tolùm in Redemptore , fed iptas etiam Apoftoii» imitabilia * ,) pra oculis documenta , qu* vobis quoniam * fati* agnita effe non antb'(pmu* › opportunius ea perterimus. Hic igitur feticiflimd confuetudine , & faluberritni dodrina commonitus quidam Frarer nobis Kariffnnu* fic eundis benevolentibus , nomine Hsoito , cuia Diocefanus ♦ softer erat, in noftra videheet Diocefi nutritus & tonfu* , facroque dogmate fandarum Scripturarum pleniflimè eruditus , Sc honeftiffmè couverfatus , atque in Ecclefia nobis commiffa ad Sacerdotiidignttatcm hietat promotu* , licentiam à nobis periit ut more Canonico abfolntione fufeepri & largit* fibi benedictio- atque fecuriu» loca Sandorum vifitare 8e ad setlram ptxfentiam Iftxnûs ac familiariû* valeret accedere, ad quemcumque ex vobis illtun itinens varieta* perduxiffet. Itaquè nos petitioni ejus adfenfum tribuente*, 8c venerationi illius confentientes , adquievimus confenttendo quod fecudùm Deum defiderate videbatur. Quocirci fuppltcitet deprecamur, *Sc* obnixe depofeimus humanitatem veftram, ut honorabthtev fufeeptum. ficut Dei templum , & habitaculum Spiritiis fandi, veluti manfionem fand* Tri■itatis, quemadmoddm pretiofiflimum membrum Lhrifti, ficuti audum dono &' largitione * fepuformis crati* Dei, quocumque pervenerit , five modico , feu larvion fpatio apud vos moraturus , benignè trac· teris, humane exhibeatis : ut Chriftum in eo fufeipientes , pro * rogamus , fideliter pro illo meritum munificet*·* veftr* adquitari* aternalirer. Denique, cùm propter memorabilem juftificarionum ipfius pr"> rogativam has vobis pacifica» Litteras porrigere decerneremus , opera precium fore arbitrati fumus, ut Graea quoque elementa ex nomine Patris Π. St Filu T & Spiritus fandi A. primam quoquè litteram ex nomine beati Petn Apoftoii Π. *Sc* AMHN ♦ in fine inierere- mm t rum lineris nihilonunùs Gratis fummam illarum demooftrantibus *>A, ut per hoC vobis evidentius luceret honorificentia ejus, quem exoramus, prefixu apicibus fand* Trinitatis , ut facrofanda Trinitas illam ubiqod confervet. muniat atque defendat, intercedente beato Paulo Apoftolo. amhm verri m extremo adponere ftuduunus, optantes ut iter illius u-

• frirurf. tSttr k no- N*· 'hrcdel.in Srmond.

w

• Svwa4. Discei*. ou». ....

Tom. IV. .Cilli* Owiftian*. IM.·»*

• tinHMd. largitate

' Siriaoni, prone rogamua.

• *Somoai.* Amco-

Jubtitct dirigatur, oculis divina majeftatis eftciatitr acceptable , receptibile Sand» , *Sc* memorabile in «ternum, per Dominum noftram Jefu» Chriftum. Hac ratione in hac Epiftola Graea helesncnta pofuimus, non ut canonicam *Fomauxt* formaremus , fed iit eidem jam intimato HioiLONI profpera per helement* indita imprecaremur *. Valete. Dextera Dei Parris, per quem tada. funt fecula , religionem veftram tueatur, & bonam impleat voluntatem luxtà dq- 'fidenum veftrum , omnes Fideles 8c eundi oeatéÉmi Fratres , cum Rege KaRoio , i Rege omnium Regum pro magni· meria* in perpetuum coronando ·.' ΛNHM.

·$ìηo»·i. prccareauu

X

'XrwxC rlA coiotundi. fu« *IcSio prtap t* **

Teatfaxdi Epif.opatai Caroli Calvi coagruit tempori-Sat,fed ladiSio iit nolle tfi , tx ^aa de oaao Ckrifiifiatatrt li.eat. Dt rutmerit aattm n^citm alii fint commanu oauuam , ut di&am tfi, alii proprii cujujqae Formatt , proprtit omifii commotuum tanciun fummam , eefac iiltm itutgrum, Gracit litrcrû ccprefit 91.e. id tfi, dixi. Nam adjicienaa eruat ten. 90a in AMHN *contintHur, at fieret integra Jumma* dcl x.

(

IV. *Joannie Epifiopi Camaractnfit Epifiola generalit •d omtrnt Epifcofiot p'ɒ Vrfioat Pruiytero, at ia φιphdet parvekia re.ipi pofit.*

In nomine n. x. a n. l η. Σ. a. Indidione x 111. AMHN. Chnnibus fand* matre Ecdefur Paftonbus, pio fvUicitudinit ftudio filiorum ipfius curam gerentibus , Joannes Cainaracenfis fand* matris Ecclefia Epifcoporum exeuntis, inoccidu* prafpetiuris tripuduun. Pcrmaximo fceletum pondere gravari , non foliim Paganorum , venhn ctnm pfeudo (Jhriftianorum cicberrimis attennuit mfeftationibus. Quocirca gregem divmd noftra foUidradinis providentia cwnmifnm mtrà profxic ovilis fepta paftoralis nequit regere vigilantia. E quibus prafens Sacerdos , IJxsio vocabulo , à beat* recordationi* Pradeeeffore noftro Teuderico, apud matrem Ecclefiam noftram per omnes gradus canonicè promotus, religiofèque dùm lkuit converfatus , fuppucitcr efftagnavu litteras, Gratorum elementu impravaricabiiiba· fandifiimi Nwcrai Concilii Decreti* roboratas, notai paftocah indulgentia fibi largiri, quibus munitus dimitti, 8cquocumque fibi aptum reperiffet locum , poffet canonicè recipi t ac minifterium divinitta fibi conceffum peragere. No· igitur hujufmodi petitionem fulcipientes, noftrx etiaM atque ipiius mifcn* condolentes, ooutique carentem dolo cognofcemes , migrandi facultatem liberalifltmd indulfimus, eminentiam vcfttam, ad quos pervenerit, obnixe ctpofcente*, ut in facrofando .veftra paternitatis gremio cum fufdpicntc* minifterii fui officium infrà veftram Dioecefim celebrare fioati*. Ut verri hi noftra parvitati* spices verift* credantur, Grareoram numerum fuis iuppatatioanbus infenumus , Patris videlicet primam ɼ. Filii quoquè primam T· *Se* fandi Spintûs a. Petri etiam , Apoftoloram Principis, primam n. noftri quin etwa notninis primam L 8t quo-. num ignoramus cujus Pontifie» Diorcefim nominarim adire debeat, aut valeat, pro fpeciaii littera nominis Epifcopi, qu* hoc loco deberet efle Meanda , generalis ibidem nominis fecundam pontmiM , qu* eft Π- qu* fimfiter fignificat odorinra. lfthas infuper Fratris tertiam x- quartam nihilominus urbi» noftra litteram A. cum Indidione inftanti· annixiH.fubnedentesAMHN. Ideo vero h*c innexa funt, ne fortri beatitudiniiveftr* pura qu* eft m Chrifto fimplicitas aliquo fraudis obnubiletur acceflu : *Se* ut profedri iciaris hunc Fratrem neque fugi lapfum , necalkujus criminis furvo fufeatum , fed iuttantcr Nortmantiorum feritate nolentem propukum. Valeat fanditas veftra fupemo propitiante Chrifti clemenrii munita prafidio. Summa numerorum Eptftoi» occcctxiv.

Ex Codice Laudunenfi

Indiaia xrtr. Epiftopattu Joaaaia Cantxractnfie ·». nmmdtfitnam 0CCCXXV. *Sua··* atmuronua ad ctkm adjeOn, & initio faotai fiât ütterù txprofa, coeefiatur ex numero communi ucix. it tx propria Inju Formata ccctr. pui toaficitxr ex iitttnt Gracie di»iont xttt.*

Vide infri pag. r 519 alia iepctm exempla *Farmdtsrttm Efimlsrius.*

IND E X

tomi Se C V n n r.

QR Bbas ah ortini congregatione eligendus. J7$. 494
KW I $80. <81. 1038.
Abbas-eligendus cum auctoritate Epifcopi 114»
Es- fit-
Abbates fUbjeCti fint Epifcopis. 86ò
Abbu negligens removendu* 10. 1.1
Abbas adhibetur teftis profeflionis Monachi. :199
Abbas fi ooicrit. ?6t- x?o
Abbates habeant fuos Advocatos. 311. ta fit- 317
Abbates veniant ad placita Miliorum dominicorum. Hid.
Abbates fi pleiuftimc homines fnos non direxerint m boltem. tdO
Abbates Canonici. 1090
Abbates Comites. 75x
Abbates Lam. 1117. 1157. ia fa. «i74
Abbatum conventus Aqungranenlis. '"55
Abbatiflaeligenda cum confenfu Epifcopi. ><4v "-'8
Abbatifla fi obient. 16;. 170
Abbatifl* habeant fuos Advocatos. 'il.Itftf. 3}7
Abbaufi* fi pleniflimc homines fuos non direxerint in hoftem. 360.
Abbatifiarum temeritas damnata. njd. 1x4,
Abbatiarum Prxltti. c;. 104
Abbatiam vacantem vicinus Epifcopus & Comes provideant. 14}
Abbatiam taregulariter tenere. «11
Abbatioi» in beneficium datat. Ì4- 10$
Abbati» à Lakis poffeffx. 1>7
Abbo Epifcopus Autrfliodorenfis- 1x1. /81
Abbo Epifcopus Magalonenfis.
Abbo Epifcopus Nivemenfis. a44-
Abbo Abba. 70. >167
AbboAbba S. Mati» Alaone. 0)1
Abbo Comes. «453
Abdiramam Rex Saracenorum. <17
Abel Archiepifcopus Remenfis. . 75°. 1011
Abolax Saracenus , patet Abdiramanis. 817
Abolitio malarum machinationum atque molitionum. 1<8
Abrincatenfis pagus <9
Abfconsc , id eft , occulte. *°5*
Abfens, id eft , abftentus à communione. «U8
Abfida. 70$. >107
Abfitates. *>4
Abfolutio à juramento fidelitatis. 19
Abfta manius. 1190
Acaptare. 81. 84. 774
Acceptare. *J°8
Acceptor & accipiter. <84· 7S°· 850
Accefikmis locus. 48$
Accipitres nominantur ab accipiendo. _ <x4
Accognrtare. 8). 97. 145. Vfa. 77$. Accognkari. «7$.
Accognitatio. «7«
Accout funt coloni five adferipenti. ·97
Accolam. 418. $47· Eorum merita. $70
Accufare qui non poflint. $<*
Accufare Presbyteros qui non poflint. 110$
Acctifario fi innifta fuerit comprobati. 48$
Accufationes Epifcoporum occulté non fiant. *74
Accufator fumptus reftituat quos poft appellationem adverfarium fuum imuftc compulit fuitinere. 4®4· 977
Acephali Monachi. &
Acfredus Dux Aquitanorum. *5$1
Acolythi accentores luminum dicuntur. >«5<
A&ardus EpifcopusNam:.neniis. 611. 97<· **<7
Attio Comitatus , Ducanis , ac Patriciatfts. 1·°· 888
Attio , id eft , Officium , muuftenum. 9*4
Attionarii, id eft , Officiales. 89}· *®7·
Attor dominicus. 7^<
Attores Ecclefix.406. 44c. Republic». i

Adum. 445
Acupictile. 11 $4
Ad adorandum pateant Santta Sandorum. 1158
Adalardi Abbatis Corbeienlis liber dc ordine palatii* 1161
Adalardus Archiepitcopus i ur.mentis. ' 149S
Adalardus Epifcopus Arvcrnciuis. $5t4
Adalardus Comes. 158. po
Adalardus Comes palatii. 1187
Adalardus Comes palatii 8t Abbas Corbei*.
Adalardus Abbas fanCti Quintint. 1X67
Adalardus Abba. 68. "9. 84. 88 1147
Adalardus Presbyter Ecclefix de Magniaco. 819
Adalberts Epifcopus M«enlis. i$7<5
Adalbertus Archiepifcopus I lamnuburgfifis- 14. 1554
Adalbertus Epicopus Carcaflonerifis. «5»
Adalbertus Epifcopus Monnenfis. *4$·
Adalbertus Comes. 14$
Adalbertus Vicecomes Emporitanus. «54«
Adalelmus Archiepifcopus Burdcgalenlis. 1111
Adalelmus Epifcopus Catalaunenfis iW.
AdalelmusComes. xxx. 164: ѷ fil- ?ó8
Adalearius Epifcopus Auguftdduncnfis. ♯46. 151. 805' iai$. 1495· «505· '510· «518
Adalgarius Miflus dominicus. 48. 80
Adalgaudus Epifcopus Vercellenfis. *}8. "4}
Adalgaudus Presbyter infamatus. 149
Adallahus Epifcopus.
Adaluvtnus Epifcopus Ratisbonenfis. IO$7
Adalulfus Epifcopus.
Adam Abbas Caiaurienfis. T«9χ· '54*
Adxulfus Epifcopus Barcinonenfis- 8oj. 1504
Adda. «59
Addifa. >
Adelaid» Regina uxor I ndovki Balbi. 1501
Adelardus Epifcopus Veronenfis. 1'8· χ45
Adehulfus Epifcopicv Barcinonenfis.
AdelelmusCom ·,
Ademarus Vkecomes Scalarum & Abb a laicus Monafterii Tutelenfis. 10>7
Adertifus pagus.
Adfitim» epiftolx. 5«4
Adgnafci pro tuici Cepe apud Jurifconfulios., 944
Adnramire. 455. 0· fn. $51· 951
Adjacenti». 4x5· 44«· 4^9
Adjeâiones. 4|Y
Adjetrite. 594. 487. Adjeflivus. <99· ®49
Adieâus fit, id eft , vadimonium defetuerit. ?.**
Adinventiones. «$ı "Ai-
Admallare. 387.44>I 449· 474· <99■^'Aï· 8*8· ·?*· 9C4
Adminiftrator public i muneris. 347. reipublic». 5
^diwedaw pro «Radé. 9*7
Adnundxre. 144. &
Adnuntiatio. tix.fr ahia pajfim.
Addo Archiepifcopus Viennenfis. >49}
Ado Epifcopus. ;4$
Adoptationis Formula. 4> ■ 480· J14 » J(1·
Adpretiare. 849
Adprifio. ·497
Adrebraldus Abbas Flaviniacenfis. 1>75
Adrevaldus illuftratus. 99<
Adrhamire. <95· '07. 844. 848. 1$95
Adrhamire facramenta. *>?}
Adfalttura. 68. Adfalituras facere. 4$
Adfallire. 390. 39$. 485. frJtf· 4V9· & fil- <87· 836. 914. 911
Adferviri. 5;7
Adtraâus. $xfi. 4 ·". ô'/ey. 411· 4χ3
Adven» quos affligunt Miniftri reipublic». 69
Adven» qui in partes iftorum regnorum confupcrtuit. 64
Advcnâtû terne qu» à Nortmannrs devaftata eft. 189

Adventius EpifcopusMetenfis. 111. 16]. 216.401. iif'1 8. &/«4.782
Adventus Domini. 44
Advivere im^pw. 488- 494
Adulationis tinea.
Adulteram fi quis uxorem duxerit.
Adulterii crimine damnatur quicquid 'n ea commdTum fiierir qux non fit legitima uxor. 819
Adultenum an fit jufta caufa dimittendi uxorem. 444.1204. 1218 /
Adulterium fi faâum fuerit abfqpe confcientia manti. 1204*
Adulterium fi fanâimonialis femina fecerit. 411
Adunare. 84. 141. 199. 161
Adunati, ideft, unanimes efteâi. 48. 82. 201
Adunammem oemo faciat per facramentum. 421
Adun.itionts tinnitas. 14a
Advocati, ideft, Judices. 15a. 190. 444. 447
Advocati, defenfores five proteâores. 707- 9$ı
Advocati Ecclefiarum. 219. &Jif.44$. 447.448. Immunes , ab hofte. 424
Advocati Eptfcoporum 8c Abbatum. 422. trfa. 447
Advocati Eptfcoporum juftitiam faciant. 1044
Advocati junfdictioncm exercebant. 879
Advocato denuntietur ut latronem reddat. 66
Advocatio, id eft, pagus inquo Advocatus juftitias facit. 151
Advocatio non fçtnpct excufat ab expeditMOc hoftiti. 449
Ædui. 1141
S. .Egidii Monafterium. 1099
Æncas Epifcopus Parificnfis. 104. 607. 1161. 1484. ii fil- I4)t
Æneum , id eft , caldarium. 700. 849
Æquale lance dividere. 41a
/Equ.iientia dividere. 414. 446. 462. Si fa. foj. 964
Acris iniquabtas. 1164
Aera conturbate. 1144
/Era, ideft, numerus, caput. 1220
Ærarii regii fcatum. 1491
/Eras ordinandorum. 1118
jEthenus Epifcopus Vrvarienfis. 244
Affatomie. 697. 847
Affidare per facramentum. 1451
Aforis. 4ti
Aframitus. 448
Afri multûm abhorrebant ab appellationibus tranfmarims.
African» provincia Canones. 244. Eorum nugru auâoritas in Ecclefia Gallicana. 1144
Atncani Concilii St.iruta. ig~. w
Agathenfi Concilio falso tnbutum Capitulum quoddam. 'mi
Agaunenfe Monafterium. 471. 8"O. 119;
Agelguida Imperatrix uxor Widonis. ijh
Agenda. 707
Agenda mortuorum. 1;r1. 1177
Agentes id eft , Otficiales , Miniftri. 888. 891
Agentes Ecclefix. 407. ii 417- 441 I 474- fu. 519. ‹n
Agentes in rebus. io->8
Agseres Ligeris. -07
Agilmarus Archiepifcopus Viennenfis. 1188. 144t. ii f.';. 1458. 1454. 1467.
Agilmarus Epifcopus Arvemenfis. 144. 174
Aeinlfus Arcruepifcopus Bituricenfis. ' ma
Agiulfus Abbas Soleinniacenfis. 1'1I4. 1414
Agnis Epifcopus Aureliancnfis. 17. 19. 41. 47.607.749. 1161. 116". 1460
Agnati funt qui per virilem fexum defeendunt. 1148
Agnatio fi de fervo apparuerit. 4,1
Agnationis charta. 411. 441. 960
Agobaidus Archiepifcopus Lugdunenfis. ina. Ejus liber ade ersùs Legem Gundobadam. 1074
Agrarium , vectigal agro impofitum. 948
Agrum perdat qui cenfum negtigic. 47
Ahrto Epifcopus Bafileenfis explicatus & emendatus. 1208. 1211. 1116
Aimants Epifcopus Ruthenenfis. 146
Aimericus Archiepifcopus Narboncnfis. 644. i;ot
Aimericuv Epifcopus Rotenfis. egx.
A'mencus Epifcopus Ripacurcenfis. 676. fr /ig. 1504
Airardus Archiepiicopus Aulcienfis. iiij
Airboldus Comes. 248. 144
Auonis defedio Sc irruptio m regnum. 1114
Al.ione Monafterium. 6;i. 1501
Albani , advetur. 707. 1418
Albaria- mons. h ??
Albechou\a.
Albcrpus Epifcopus Lingonenfis. 1149
Aibencus Conies. i;8. MI
Albuftus Abbas Ferratienfis. 146
Albncus Cardiuahs Roman' Ecclcfiat. ıó. ı$5<i
Alhricus Epifcopus Lingonenfis. χ
Akiodnius pagus.
Alcuinus. 754. 1047. E Britannia evocatus à Karolo M. 1064
Abbas S. Martini Turonenfis. 1401.' Ejus epiftola ad Candidutn Ce Nathanacfem. 1062. Fjusdemus de or- dine baptiftui. tO'o. Libros manu fui deiçnbebat. · n6i
Akuyim illuftratus. 1059· Emendatus. 124Î
Aidebenus hareticus. 719
Aidioncs. 686
AldioQM tien «non poflunt qui per triginta annos fuerunt liberi. —
Aldioni nova conditio non imponatur î domino fuo. 444
Aldrtcus Archiepiicopus benonenfis.
Aldncus Epifcopus Cenomancnfis. jl. '«4.
Aldrigus C ornes. 146«
Aldutnus Epifcopus Avinionenfis.
Alegrerus Abbas S Germani Autiftiodorenfis.
Alexander Archiepifcopus Vicnnenlis.
Alexander Abbas. 6^6
Alexander martvrquiefcit in Monafterio Lebbraha. 59
Alienas tes (i quis cuilibet homini vendiderit. , ,,
Alienationis nomine mtelbgitur quacunque traditio perpetua. 1174
Alienaverit fi quis res fuas & fupet eas refidet. 421
Alienigena Clericus non ordinandus. 14$6
Allocutio Mifloium dominicorum. 11:9
Almeradus Epifcopus Hclcncnfis. '4^4
Alnmi fuites.. 7'4
Aloanu». 44»· ii J'I- 962
Abde , feu hereditas. 874 894
Alodemliqins habuerit in Comitatu unde fugit. uv
Alodcs. 6ó. 7v. 88. 144. ii j'q '47- '8-4 164. 480
Alodes petere. 196
Alodes in fue manu tenere. 197
Alodes io fifcum recipiantur. 243
Alodes evindicatus. 49 ł
Alodes parentum. 481. 491. 404.407. 411.461.464
AJodis , id cit, proprietas. 54. x.nj
Alodis, ideft, terra paterna & aviatica.704. "cn. 855
Alodis eft propria cujufque poflelfio. 761
Alodis divdio quomodo facienda. 486. 902
Alodium. 15m
Alodium eft fundus liber nullius juriobnoxius 1184
Atodmn. 287
Altapetra. 224
Altare apertum. 808
Altare ftatu itur fi neceifitas populi id exegerit. 24
Altaria ab Epifcopo benedicenda. 8~t
Akeferi a caftigatus. 1192
Altfndus Epifcopus Hildcsheimenfis. 147.164. 208. 222. 784· 797·
Alrmarus Senefcalcus Imperatricis 8c MiiTus Palatinus. 1188
Altmarus Miflus dominicus. 68
Altus mons. 214
Anularii Abbatis ecbigx de officio Miffr. j 452
Amaianus Archiepifcopus Trevirenfis. 1070.1110
Atnaianus Diaconus. U42
Anulo Archiepifcopus Lugdunenfis. 29. 760
Amalricus Archiepifcopus Turonenfis. 49. 51. 47. 1267
Amalricus vocatus Epifcopus. 444
Amalricus Canonicus Virdunenfis. 824
Amalwinus Archiepifcopus. 442
Amatheus Epifcopus. ' 1112
Amba lucella. -428
j4mia oro awo feriptum olim. 1116
Ambafcia dominica. 681
Ambafcure. 1501
Anibianetifis pagus. 69
Ambitioli ,ib altaribus removendi. 196
Amblardus Archiepifcopus Lugdunenfis. 1 joo
Ambo , pulpitum. 7.-8. 1147
Ambrofianum officium. 741
S. Ambrofius Epifcopus Mediolanenfis libros feribebat manu proprii. 1 161
S. Ambrofius Epifcopus Mediolanenfis illuftratus. 094· Emendatus. 11 aa

Ambulari. 84. 48$. bfa.
Amiduc. 461. &J«t- J4'· 966
Amiil-nus. 694· »44- 99>
Amortir at10. 877
Amplure.
Arnpull*· dux vel tees in cœna Domini. 1170
Ainu!* populorum. 11 $9. & /eg.
Amulo Archiepifcopus Lugdunenfis. 19, 760. tius locus infignis de dignitate Ecdefiarum baptilmaliuin. 106$
Ana Abbas S. Hilarii in Diœcefi CarcaftonctUi 1461
Anaftaiius Archiepifcopus Senonenlis.
Anaftaiius Abbas Conchcnlis.
Anathema quomodo imponendum. 46
Anathema ecclefiafticum. 96
Anathematis audoritas. 91
Anathematis pana ubique olim inferta.
Anaticula.
Ancilla Regis. «59
Ancilla fit mulier qux fe alieno fervo jungit. 690
Ancillam liquis vendiderit.
Atutfiic alicubi legendum pro *jtcifitrt.* 191
Ancoraca navis. 109
Andana. X14
Andcdi.
Andegavenfis pagus. 09
Andegavus pagus. '40
Andelangum. 51$. 515. 6' fa. JJ1. ,O. 54$, 549- <5$
Andelauin. "49
Andernachum. 80
Ando AbbuS btabulenfis. 1084
Andorreniis pagus. >481
·S. Andrear Suredcnfis Mvnafterium. 1<01
S. Andre* Viennent» Motufterium. I $07
Andreas Patriarcha Aquileienfi*. 5$'· 1194
Andreas Archiepifcopus Mediolanenfis.
Andreas Archiepifcopus Tarantafienlis.
Andreas Epifcopus Florentinus. 148
'Andreas Miilus dominicus. 4 <9
Aneta. 884.840
Angaria, vehiculi genus. ii}8
Angari*. 118. 400
Angelorum nomina ignota non recitanda.
Angelrannus Epifcopus Meldeniis. 669
Angelvuinus Epifcopus Parilienfis. <99
Angenullu^ Epifcopus Gabditanenfis.
/*ngilbert is Archiepifcopus Mediolanenfis. O*- *!94
/ciigilbeitus Abbas Centulenfts. "54
Angilramnus Archiepifcopus Metenfis. »047. Ejus fuus notata.
Amanum Monafteritim. & fa. 1099. 1118
Anianus Abba' Cainvenfis.
Anima eft preuoitot corpore.
Annalis opno.
Annona. 84'
Annotina Pafcha. 07· & by.
Annotinum Pafjra. 1158
Annus inchoatus habetur pro completo. 1454
Annus 8c dies debet elle evidenter expreflus in feriptuns legitimis. >$40
Annouvarech Brito. 1456
Anfa villa. 1547
Anfcamis Subdiacoous , pervafot Ecclefix Lingonenfis. 1 40
Anfchartus Archiepifcopus Hammaburgcnfis. 1116. 1544
Anfcharius ornes. 1511
Anfegaudus Epifcopus Abriacatenfis. 57
Anfeguus Arcniepilcopus Senonenlis. X44. 148. *bfa* X71. x?$. Son. Po$.
Anfegifus Abbas Fontanellenfis. 1106
Anfegifus Cullcdor Capitularium , iuftituti fui immemor.
Anfclmus Archiepifcopus Cvntuaricnfis >H<5
Anfelmus Epifcopus 1 emovicenfis. 'H
Anlgardis unor Karoli limplicis.
Anfg.irius Archiepifcopus II.immaburgenfis.
Anlbvinus FpniopusGanei 1ne.1l»
Anfpertus Archiepifcopus Mediolanenfis. ir. 144
Ante.-iftare. 691
Aniiphnnartum. 110
Antonacum oppidum ad Rhenum. I ·$'. 9g7
S. Antonini Monaftcnum. »098. 1444
Antonium.
Antonius Auguftinus emendatus 994
Anrruilio. j8<s. 898
Apennis. 4<o. 4S4. 96$
Aperti honores. 8o8
Apium vas. 840
Apum examen difperfum revocare. 66}
Apocnfiarius Roman* Ecclefi». 147- M9· ^/»9·
Apec nfiarius palatii. 71 }
Apollinarius Abbas I lavimacenfis. 1014
Apollata eii qui a fide recedit. 167
Apoftar* vocantur Clerici qui fe ab Epifcopis non Aiis ordinari procurant. <50
Apolloh parem honorem &· poteftatem cum Petro acceporunt. H69
Apoltolici vocabantur olim omnes E piiibpi.
Apottolicus Pixiiil. 1x41
Apoftohcus. —— if>$. *bfa.* ip. 148.1$°. 16107· $19. T74. 1116. I 461. I 468
Apoftoin mendum fublatum. I17}
Appatuete. O4
Appellatio injufta fi comprobata fuerit. 484
Appellationes ad ledcin apoftolicam. 1149
Appendici*. O9
Apoenms 09- 484- 964
Aprtncatus pagus. 69
Apntio. *i-.b fa.* icflc. 1450. i40$.fr/>$. 141$. Ifcj
Aptificare. 4x1.40·^. 508. Aptificatum. z fof
Xgarrfvari* figmficationes. 961
Aqu* catid* feu frigid* exoredmiis. 619. *b fa. -j.* t
Aqu* fersentis judicium. 441.849. I119
Aquam nemo hofpitibus deneget. 458
Aouer.fc diftridum. 11J
Aquenfis Metropolis diù fine Epifcopo fuit. Ie-11
Aquenfis Abbatia. 11$
Aquiliana flipulatio. 97$
Aquis fedes regia. IOβo
Aquis palinum. 1094. bfa. 1184. >4M
Aquifgranenfis S) nodus univerfatis. io<9
Acuifgranenfis Abbatum concentus. 75$
Aquifgranenfis paCtio inter Karolum Calvum 8c fratrem ejus Ludovicum xn- "99
Aquifgrani palatii thefauti. 197
Aquitani qui à Karolo defeivennt. 79. 774
Aquitania. 15. 44. 140. 141}. Katolo Calvo in partem obtigit.
Aquitanica afflidio. 70. 77X. *b Je,.*
Aquitanicum regnum. X<0. 1458· 10$
Arberrus Archiepifcopus Fbreduncnfis. 108
Arbor inferta, fignata. 840
Arbores facriv*. 684
Arborum fupcrftitiones. 11 41
Arcamboldus Abba. >167
A rc hic apdlani dignitas imminuta in regno Itali*. H94
Archicapellam Sc Arcbicancellarii othcia olnn conjunda. I04T
Archu apellanus apex olim fuit &· caput omnium dignitatum Palatinarum. 7$8
Archidiacom minifterium. I?»
Archidiaconi minifterium m ordinatione Epifcoporum. 1471
Archidiaconi audoritas. 1 $60
Archidiaconus prxponirur Archipresbytero. 1x11
Archidiaconus prierai libertatibus qu* m Ecclefia dabantur. J6S
Archidiaconus folus folet implere oblationes priorum. 1460
Archiduc onusMonachos reosducit ad audientiam Synodi. $x
Archiepifcopatiis pallium. 14X0
Archiepifcopi ordinandi profeflio. 618
Archiepifcopi fine Epifcopis nihil debent ptxfumere. 101
Archieptfcoporum audoritas. IX $4
Archiepifcoporum eft indicere conventus fj-nodales lo x
Archiepifcopus fine pallio Milfas dicere non prxfumat. 74$
Archiepifcopus fi propter infirmitatem auiufterium ecclefialhcum exhibere non potuer't. J$
Archiepifcopus fi defundus fuerit. x6$
Archii publici. $$a
Archii oafilicx. $X9
Archimandtita , *ideft,* Archiepifcopus vel Epifcopus. 6$. noo. i$t6
Archimbotdus Comes. >444
Archtminiller. it
Archipresbyteri audoritas. 1560
Archipresbyteri conftituti funtper decanias. X|
Archipresbvteri prohibentur reditusEcdefiarumad proprias domos adducere. 4<4
Archipresbytcxis luis dominari Laici pr*fumimt.

Archipresbyteros fuosEpifcopi non graventcàmparrochias fuas circumeunt.
Arehivi bafilicx.
Arcibus Ecclefix Epifcopû 440. 45'
Arcipibus publicas. 950
Arcififi tres.
Ardo, qui Sc Smaragdus. 1044.
Ardobertus Archiepifcop s Senonenfis. 750.
Arduenna. 11) &·/>$· 08.180.
Are* venditio. 4·η
Arelatenfi Archiepifcopo contribute civitates novem. 755
Aream fi quis vendiderit.
Argentaria civitas. 59
Argentum examinatum & puriflimum. 1'8
Argentum nifi purificatum non vendatur. «8$
Argentum accipere ad purgandum. 178. 791
Argutarius. 819
Anbannus. òù Heribannus.
Antonius Abbas Monafterü Malafti, »55'
Anmania. $86. 899. <19$
Anpennus. 05- 475· 9^6
Anfiada. 558
Arillallium. 168
Anftato. 687. 701. 8;$
Anilio. 559
Arion.
Arma olus poliunt quàm preces Sacerdotum.
Anna Sacerdotes non traitent. 14
Anna deponere debet qui publice poemtet.
Anna nullus extraneo dare aut vendere prxfumat.
Arma ufmpata in juramentis. 1295
Arma intra patriam non portanda.
Annorum depolitio. 190.
Armaldus Epifcopus Arvernorum.
Arimfcara, ideft, fella.
Arnaldus Epifcopus Leucorum. 146. 166.
Arnaldus Abbas Caunenfis.
Amo Archiepifcopus Juvavenfis. >°$7. Vw.iHx.ur. '4"
Amultus Epifcopus Gerundenfis. ›54°· b fa.
Amulius Epifcopus Tullenlis. 118. toi. $0;
Amulius Comes. 164. &fa. 1468
Arpenms. $61. »60
Arpennus. $54- * /%
Arfanoqurta, hoc eft , cubans cum mafxulo.
Arthemius Epifcopus & Mitius dominicus. 4 5"
Artmanus (..'ornes,
Arulenfe Monafterium. 1105. 1505. 1448. 1511
Arx Metropolitani. 1010
Afairx famulx manumiflio. 815
Atcenfio Domini quo die celebranda. »9t
Aklipiodotus Patricius. 98«
Alo». »51
Aldicnfe Monafterium. K04. is$4
Ailahturx in domos. i6i
Allalturx. 118
Allimilare. 514
Alfumptvo fanâx Manx
Aftemdum. 168
Alter Abba S. Petri Taberna. 651
After Abba S. Michaelis Cuxanenfis. *ibid.*
Altulphus Rex Longobardorum. »54»
Afyla Ecclefiarum. 154. Quibus opitulati non debeant.
Atrium Ecclefix. 551. 860. Fju. infraâio. »549
Atferus Archiepifcopus Lunedufis. >116
Atferus primus Archiepifcopus Lundenfis. 1556
Attelx Comitatus. -O
Attimacenfis conventus. I I to
Attimacum. ■1. 114- 168
Attiniacum palatium. :($. 194.7'1. 8Γ7
Atto Epifcopus Virdunenfis. 151. »$■ 16}. 11?. 501. 0 ǀ
A'a AbbatilTa fanâx crucis Piâavenfis. Ì091
Ava Comitilfa Ruicinonenln. 1505· »545
A'alnus p-b^>. 70
Avaria. 1069
Avantix *ii* rapacitatis ignis. 1 $$
Auer. 381. 895
Aucellatores. I'$.">
AuCtorabibs firmitas. X'4
Auâontas regia. 198
Auctoritas aliquando fignificat Diploma. 88;
Audacer Abbas Cormaricenfis. 1481
S. Audafdi Abbatia. »45$
Audax Archiepifcopus. 54-
Audegarius Abbas Juncellcnfis. »5)
Audeitndus Epiicopus Ruicellenfis. 8oj. five I lclcnenûs. »497
Audet jurare. »› 5°
Audientia Svnodi. $1. Epifcopali*. 1 $47. Palatina. 186
Auditoriumlucu* ubi SàiiâimMÙalcs conveniri poflunt. »145
Aventinus caftigattâ. 178
S. Augentii Monafterium.
Augufta Tricaftium. *7$
Auguftchirche.
Auguftinus Epifcopus Hipponenfis nunquam locutus eft lotus cum feminis. --I-
Auguftinus cum forore fua noluit habitare. *Hid.*
Auguftni fenno de Martyribus *Hi* phylaâcriis. 757
Auguftinus emendatus. › 'ιX7· »1»4
Auguftinus Valerius Cardinalis Veronenfis. 1064
Auguftuduni pagtis.
Aaguftudunenles Canones.
Aviaucx res. 8s«
Avitus Epifcopus Viennenfis emendatus. 1186
Aula auguftalis. 5
Aureliams civitas. I 54. 178. pagus. 70
Aurelianenh* Ecclefia laborans confufione marii
Aurelisnas Archiepifcopus Lugdunenfis. »7$
Aurelius Epifcopus Carthacinenfis.
Auriculas puerorum torquete. 99-· »57$
Aungema Monafterium.
Auruco Vicecotnes kufcuionenfis.
Aurum liqucfcit in litteras. ' 17<$
Auri purilfaiiic codi bbra vendatur duodecim libris avgeuti. 185.195
Aufnenlis Archiepifcopus Nosempopulaniz Metropolitanus.
Aulonenfis Comitatus. › 5X$
b. Auftremotuus Arvernorum Epifcopos. »48$
Auftria.
Autcanus Archiepifcopus Moguntinus.
Autrannus Comes. *1469*
Auva Monafterium. *Hla*
Avunculum fuum fi quis interfecerit. '579
A10 Epifcopus Eporedienfis. $8. 144

B

BAculi à Monachis pro neceflinte ferantur. 1091
Baculus paftoMlis.
Baculus, id eft , orationes Sanâorum. 5(8
Badaradus Epifcopus. 4
Bapenfovilus pagus. *69*
Bagifinus pagus. *69*
Baierna villa.
Bambergx. *991*
Baio. *n6.* nsi
Bajfltacenfis Comitatus 1440. »47$. Epifcopatus. 15«
Balationcs. 709. 1116. & fa.
Baldricus Epifcopus Trajeâenfis. $00
Balduinus Comes. 16$
Balduinus Comes Flandnx. 669. Judith fibi furatus eft in uxorem. 166. 789
Balfridus EpifcopusBajocenfis. 1*xgy*
Bahgera , ftulta. 1117
Baliilx & (agittarumufus cognitus veteribus Francis. 999
Baflematix. 1X16
Balma Monafterium. 1x5. 1044
Balnearum ufus. 10U
Balneolenfe Monafterium. jot. 141$. i$ae
Baltfridus Epifcopus Bajocacenfis. $7
Ban,-lire. 145. & fa. 148. 111. $97· 7«$· 9X7
B.innire ad placitum. $X»
Banniri & manmn. 176. fit fa. 790
Bannum plenum folvere.
Bannum peidonarc. »8$
Bannum reciffum. 5
Bannus refifus. 190. 40
Bannum Epilcopi fi quis parvipendent. 04
Bannus dominicus. 67. 709. & *a/iii petjim.*
Bannus francilis. 1Jl. *bfa.* 787
Banfatrices. 98$
Baptifuutis facramcnta. iy<5· >401

Baptiiina

Baptifma celebratur in Pail- hate 8. Pentecoften. nil. >4'4
Baptilmus valet li fattus lit in nomine Tiimuus. . 1101
Baprifmus fieri debet fub trina morftone. - 1:7*
Baptilinus pretio conftare non debet. 614
Baptifinatis officium in fuam Ecdefiam transferre. 459
Baptifma parvulorum. 1549
Baptifmalcs Ecclefix. *141. 106).* 1184
Baptifmales Ecclefias fi Epifcopus cuilibet dederit. 441
Baprilienum publicum. 1018.1064
Bapotjerium conceffum Ecclefix de Munr. 1445;
Baptiileria Presbyteris celebrare non licet fine licentia Epifcopi. . 144
Baptiftenum, id eft, liber de ordinc bapdfml. 110. 1159. Unufquifque Presbyter habeat *Sc* bene fciat. *1066.* :156
Baptizandi func de quorum bapufmo dubitatur. *JX1J.* 1140
Baptizari à faills Epifeopis an iterum bapeuandi. :146
Baptuatus à Presbytero non baptiaato. 1110
«aptizcntur'à Paganis baptixati. 709
aptuatur à mortuo qui mundatur fletibus 1 peccato. 114
Barba olim Monachos literatos drftmxit ab illitera^is. 1084
Barcaniare. 151· 787. I*°c
Barcino civitas. 14. pagus. 144. 804
Barcinonenfis Epifcopus. 15 f. 804
Barginiare. I
Bargus, ramus. 706
Bangildi. 197. 79?
Barnatus. 1 o. ""7
Baro, id eft, vir. 77· 06. 691. *99<>·* 774
Baroni viam fuam oftare. 1
Baronius manu fub dominantis erat. lioo
Baronius vindicatus. 1100. Cafligatus.1059.ntl.1117
Banrnfe. 124
Barritus pagus. 68
Bartholomeus Archiepifcopus Natbonenfis. .11 ti
Bafalchouva. 111
Bachara villa Ecclefix Gerundenfis. >4i6
Bafifea interdum vocata Batul i. 11"8
Bafilica fandx Crucis. 144.5. Caftoris. I }7-784. S. Martini. 409
Bafibcr omnes in Epifcoporum poteftate confiftant. 144 „ "5^7
Bahniacum. 114
Bafiu. 64. —5
Baflallus Comitis. 44'>
Bafli dominici. 46i>
Baflitm Longobardi dicebant pro vafib. 1077
Baftookum, id eft ardtflima cuftodia. 160. '09. 7-7
Bafula, id eft, Bafilea. 111. 11"8
Batlmgix, panni linei. 104s
Battete. 188. 70- '94
Batterc hominem. 1189. Mulierem gravidam. 11?;
Batua. 12 <
Bauga, id eft, armillx. r 198
Bedo Epifcopus Lingonenfis 9U
BedagouVa. 114
Bedenfe. 114
Bcgere Comes. I468
Bego Abbas Conchenfis. 15*1*4
Bego Epifcopus Arvemenfis. 641
Belgica regio. 117
Bellum cum vitiis. 12-
Belrufus pagus. "J
Belvacus civitas. 19. 77. W
Belvacenfis pagus. 69
Benco Comes. >544
Benedicere, id eft, confecfare. 88 I
Benedidio noftra poftulatto eft apud Dominum ut benedt cere dignetur. 1«66
Benedidus Abbas Amanenfis. 755. 1044· «θ"*. &]<·{. 1084. 1090. 1091. tii8. tylj
Benedidus Abbas Juncellenfis. >494. 15>'
Benedidus Epifcopus Cremonenfis. 14". 141
Beneficii definitio. 94*
Beneficia. $4. 184· 1'7· 18'· 494
Beneficia ecdciiailica. 46 108
Beneficia prxttita. 41. 4$>· 4$4· 4i>5·
Beneficia deftnida. 149. inftauranda. 457
Beneficia five bona fifcalia. 875. 895
Bencfic ia vaffallorum dominicorum 51
Beneficium fi quis acceperit au eo cui te commendant. 19
Beneficia illorum qui cum Rego vadunt fub immunitate maneant. 166
Bcncfiviun amittere. 4!O· i60
Beneficiate ufufrtiduario ordine. 400
Beneficiarium munus.
Beneficiarium jus. 41. 60.
Benefictatx res. I 9
Beneventum. 458. 401
S. Benigni Dtv ionenhs Monafterium. 9 '9
Beta.
Beta Comes Barcinonenfit. 1186. 1491
Berardus Epifcopus Vundunenfis.
Berbuis. 1011. 1149
Birch.
Bercfiitanus I.piüopatu». 676 *&jfl.*
Berengani Miniilcrmm. 449. Comxatu*. *A*
Berengarius Epicopus.
Berenganut Comes, II67.1545
Betengarius Comes Brivatenfis. 1416
Berengarius Milfus dominicus 68. "9. 86. 88. 776
Bernardus Archiepifcopus Vicnnenfis. 1' IX. 1161. 14c). ώ·/r?. 1407. 1441. 0· /«·,·.
Bernardus Comes. 1x8. 144.1«4· *16?.* 1468. 1496
Bernardus Comes Barcinonenfis. 8^4. 145α
Bernardus Comes Arvernorum. 158. 14«4
Bernardus Comes, Dux, atque Marchks. I
Bernardus Dux Septimanix.
Bernardus Vicccomes Urgellenfis. «°4
Bernardus Comes Abbas Brivatenfis.
Bernardus Marchio. »O|
Bernardus Comes Bifuldunenfis. »04. IJ1X
Bernardus Abbas.
Bernardus Abbas Tutelenfis. 1^8
Bernardus Abbas holemniacenfis. 1185. 1499
Bernardus Abbas S. Mauru.11. ■>18
Bernardus Abbas fandt Afrodifii Bitertenfis. 1099
Bemarius Epifcopus Gratianopohtanus. 144· *"f
Betno Epifcopus Catalaunenhs. 1-6
Be, nomus Archiepifcopus Velontionenfis. "" "". 141Ç
Bc'inoinus Epifcopus.
Berttmam annales emendati. 1191· n-tg
Bcttmundus Archiepifcopus Ebreduncnfis.
Bertrandus vaflus dominicus.
Bethlecm Monafterium.
Betto Miflus dominicus. »4
Beudo. 698
Bibere in hofte nemo cogatur. 1166. 1184
Biblia Metenlia delata in bibliothecam Colbcrtinam. 11-·6
Biblia Monafterii fanCli Dionyfu. 1
Biblia 1 rilfateniia. 11'4
Bibliotheca, id eft, facra Biblia. i<68
Bibliotheca divina. 11.»
Bibliotheca veteris ac novi Teflamenti. 14·;,;
Bidiuna, id eft, jejunium duorumdierum. *mi*
Bigo Comes. >444
Hirigo Epifcopus Vapincenfis. 144
Billanc. xiyf^jry.
Biluldunerife Monafterium. 144-·
Biuddutienfis pagus. >510.1418
Bitertenfis Comitatus. 1444. pagus. l<¹o
Bitonge. 1196
Bitungenfis Archiepifcopi Primatus. iiix
Biturigciilis Archiepitcopus multa aufuso Kd eft adversds Narbonenfem. IC71
Blandiru. I 1181
Blatphcmare. I 519
Blalphemla. *19
Blafphemumfi quis Comiti non prxfcntireiic. *40
BJlum caltrum. 97*
Bictifus pagus. 69
Blefitchouva. m
Bodma. >511
Bodo Epifcopus Aquenfis. *48
Bodonis Monafterium. *14
Bodradus Comes palatü. 148· *45
Bongarfius laudatur. 879
Bomfacii IV. Decretum do libertate Monachorum eft dubix fidei. >*45
Bomfacius Epifcopus Moguntinus. 74*. 10*1. Capitula el falso adfenpea. io"5
S. Bomfacii Monafterium. >094
Bomfacius Comes. ii"i
Bonnus Abbas Bajneolenfis. >4"5
Bonna caftrum. c *99
Bonnenft pidunj. \ t>4
Bonoilum. ; 77. 775. >odi. *1166*

Borellus Comes Barcinonenfts- 154*· «545
Borellu. Dux (.«othicx. itl9
Botellos Epifcopus Rotenfis 6\\.iifa.
Bolo. 161
Boio Cornes. 300
Bofo Abbas. H91
Boio Dux facri palatii Atchtminiftet. 158. 143· *45· 167. 804. Mitius ltahz.
Boves jungere non beet die dominico. П5»
Boum mortalitas tempore Kâoli M- 1069. 1199
Bovo Epifcopus Catalaunenfis, JOO. 81 J
Brachile. 691
Brachii fui amem devorare. *85
Brachium in collum ponere. 508
Brachius mancus. 1007. 1010
Bragbantum.
Bragbanteufis pagus. 75
Braidingus Epifcopus Matifconeefis 57 **47
Brantofmurii Monaftenusn. 1094
Brrbitaru. 1056
Bretnundus Vicecomes Aufonenfis. *345
Brcona villa. >35· >*49
Bteonenfis tumultus- 778
Breve facramenti. 486. 49*· 6-/iy. 97»
Breve in vicem venditionis. 498
Breves. 5$. 68. lo6
Breves leponare. 5 3· 105
Btevis mercatorum. I8t
Breviarium , libet officiorum ecclefiaftiiorum «159
Bnouilli duo.
Bnttennacus Monafteriuiu.
Br-ttones 69
Bnttonum regnum. 166. 809. Dux.41. Epifcopi.)«. 781
Biittonum opprertio- 66
BiivatenfisC omitatus. «416. 1485. 1J16. 1jji
Brviliu Compendii. 185. 8h
Brouverus calligatus.
Bruma. 710. optima. 1400
Brumam nullus extraneo dare un vrudete pr»fumat. 186. 79*
Btufti › fluvius. *9)
Buccella. 710
Bulcan regnum Francorum invadunt-
Bulla , id eft , figdlum. 1184. '484
Bunuanum, modus tartar. 980
Bunuana. 1(89
Bunuana tanta de terra arabili. 4<r. 545
Bun hardi.s I pifcopus Carnotenfi*. io 69. 761
Buriliardi Wormailenfis Epifcopi fraudes. I0145. 'O**· Ult <I }O. 1I 56. 11 jy. 1 144· * 148. 1150. &fa. 1 |6». 116 s &/ry. 1169. * *71. * * 75 1184. & /<f. 1190. I 106. 07-4.) J04. iifa. 1111. 1119. & fa. 1116. 11J5. 114.-. 1157· *188
Buidegala caput legionis Novempopulanx. 10'1
Butgundia 140 *4*3
Burgundi» regnum. *94 580 >4«$
Burgundir divifio,
Butgundnxnes.
Butrre leudcm. JOO
Butucuhrius'·

C

CAballani. 1069
Caballi paftus. 199. 400. 950
Caballi pro redemptione dantur 186
Caballi oblati Regibus. 1061
Caballos mittere ad herbam. 47
Caballos fuos pogenlibus Francis nemo per violentiam tollat. 186
Caballum nemo comparet de ignoto homine. «9®
Caballus extortu atus. 8f$
Caballiiare. 1008.
Cabillonum 178. Cabillonenfis pagus. 70
Caciare , id eft . vei— 168
Cadifte pro reddilTe.
Cadivus. 4*9 497.«-' Г·1 943· 1019
Caduciu. 1019
Calceus tn fcripturis nota dominationis. «5,
Calciamema Monachorum. 1*47
Calcumenta depanri.ua *57
Calculandi pennam habeant Presbyteri. >>35
Caldaux exon iimus. 46I
Calmontis.
Calumnia , id eft aftio. 9*9· 97*«
Calumniam generare. 5)4· ingerere. 590. Habilite. 515
Calumniare. 4955*5
Calumniatoris perna. I»4
Camara. 501
Cambiare , id eft , commutare. 15*. 1019· >54*
Cambttio. >8?
Cambium. MJ.
Camboru. 49*
Camera regia. *79
Cameratum, Catneracenlu Comitatus.
Canufa. 705· 855
Camilla glizitna. 74*
Catnifus pagus. 68
Campso.
Campobas. >373
Campum fi quis vendiderit.
Campus, five lex duelli. 7**
Cancellarii ehgantut boni & veraces.)ii.b fl- 1191
Cancellarius.
Cancellarius tegius. «5*· 7«7
Cancellarius palatu. 67· *94
Cancellanus dimidiam libram arcipete poteft de majoribus fcnpus. 5*4· 330
Candelabra feptem cur portentui in Ecclefia. *354
Candela cur in Ecclefia. *35«
Candela mr i xtmguantur poft leftum Evangelium. *559
Canigoncnle Moiullenuin. 1101
Canis ad vomitum fuum rediens. I$8. <199
Catus futens fi quem niotfu in pede laceraverit. ψ«
Carus fcuiius. 819
Cati femuix fi quis fe intationabibter nufcuent. «37»
Canones eitlefiafticI.
Canonum factorum Statuta. 18). Eorum audorins.
Canones intcllgam 8i obfervent Epifcopi.
Canones fuos unufquiique Presbyter habeat & intelligat.
Canonica vita.
Canonica Lex confervanda. *y
Canonica liter». 5V
Canonici infra dormitorium dormiant. *J· 45
Canonicorum Monafteria.
Canonicorum uniufcujufque Monafterii numerus defciibatur. 5 3. 104
Canonicorum certus numerus in Monafterio Corbeienli. >147
Canonicorum Tonucenfium numerus tricenarius. 7*
Canonicus ordo. 14x6. habitus.
Cantare tn Ecclefia- 1168
Cantica turpia prohibeantur. 1116. & fa.
Cantiones facrileg*. 711
Cantorum fchola. "34
Cantus Gallicanus. 7*i
C'antogilenfe Coenobium. 537
Capariente Monafterium. 1101
Capella , id eft , capfa reliquiarum. 7«3· 9*5
Capella Ih>mru Martini. 39«. 914. & Λ4-
Capella Regis. 1045
Capella de Muni. *555
Capella in beneficium dat». , J4'
CapeHa matri Ecclefix fubjedx. 614. 1064. &/«ï· 1454
Capellx non funt in vicis publicis. «57J
Capella qux fine dote & parrochia funt. *377
Capellam Presb) teri.
Captilt tonfio , lignum Chriftianitatis. 689
Capillorum cura apud veteres. 8»·
Capillos fibi vkiflim detondere. 3*9
Capitale reformare ei qui perdiderit. <585· *305
Capitalia crimina. · 387
Capitula eprfiopalia. 145
Capitula fynodalircr prolata.
Capitula fynodalia & imperialia. <17
Capitula , (apirulana
Capitula regia & fynodalia. M9
Capitula regalia permaneant inconvulfa. 14c. 110. 1J«. & aiM palum.
Capitula regalia Franci pro Lege tenenda judicavcnuit *) 1
Capitulorum regalium fi quis contemptor exutent. 515.35*
Capitula tegalia pro Lege teneantur.
Capitula regalia Archieptfcopi proponebant In fuis provin* ciis. *174
Capitula regalia relegenda. *59
Capitula à Cancellario accipienda. 67. 6r/ef. 151. *94
Capitula confenfu Prunorum regni accepta. *9

Capitula Regna· renovanda. il»
Capitula condebantur cum confenfu Fidelium.
Capitula Mooachormnad Augiam direâorum. »&
Capraria legalia.
Capraria quatuor Prudentii Epifcotx Tricafimi. •10
Capitulare Evangellorum de circulo anoi. » O
Capitularia Karou Imperatoris. 54· » 5
Capitulatim. 54· «H
Cappa fandi Martini.
Sevorum redemptio. 168. 810.1186
»9»
»6»
Capulare.
Capulatur». 4«f' 978
Caput rerum ecclefiafticantm. ik>
Caput Ecdefiarum. 44. Epifc opatus.
Caput tondere fervo. »?J· »»»
Caput homini* aftitgere valvis. 8»S
Caraxatunr. 417.941
Carbonaria inter Cameratum &r Tomacum. 698. 848
Carcaflenfe territorium. 1408. 1418. *fi J'l*- 1461. *fi fiq.*
Carcaffo , limes regni Gothici. «i»7
Carcaflbnenfi* Comitatus.
Career Monachorum durus.
Cardinalis Diaconus.
Cardonenfe Concilium. XO)ò
Carentinus pagus.
Canaucum.
Cariloci Monafterium. >»o6
Carifiacum palatium. 80. 87.95. 99.101. 151. t»ÿ. 141. 807
Caritatis vinculum. *6*
Camein brachii fui devorare. 185
5'amem vendere per denerata* 185. 791
Carnem fi quis inquadragefima comederit, capite pleâatur. >o»9
Camones caftellum.
Camoccnfis Ecclefia. 50. pagus. 5»5
Carrada. $89. I»i9
Canalis eveitio. ,:u
Carrana femini genens.
Camcare.
Carneatura·. 116
Cartofinii Monafterium. 1096
Carropera. 188 415-794
Carroperani. 1)87. *b fir*
Carruca. 694
Carruca indominicata.
Carthaginenfe Concilium. 597
Carthaginenfis collatio emendata' 1161. 1185
Cafa Dei. »6. $4. *fi feq.* so. . .. 187. 198. 105. 119· 6⅓A². 4)5 *Rfiq*. 450. *fi* /'i· *8y. *fffiq.* 95 x
Caf» L'iei Legem Sc honorem debitum habeant. 170
Cafa dominicata. 574. indomuueata- >49»
Cafa aurea. >54»
Cafa igne cremata. 4*'· 96»
Caf» venditio. 49»
Çafata.
Cafati homines.
Caici exorcifmus.
Caftanogtlum palatium. 1401
Caftclla facere non licet fine permiffu regio. >95
Caftella fuper Sequanam. U7
Caftellum.
Caftellum S. Dionyfii. 167
Caftellum Carnoncs.
Caftkia. 55. 106. 498. 500. 505. & *fiî*· 7>4· 7*5· 9®«· >»ot
Caftitia moderata. 116
Caftrationis perna in feno 8)9 ®4S
Caftricium.
Caftrifus pagus.
Catalaunicus pagus. *61*
Catalonia.
Catechumenus Gr»cè, auditor Latine dicitur.
Catechumeni* facramentum non detur. 741·
Catccuitunus. 1150
Catena fervuuris. 1498
Catena Ecdefiarum.
Cathedra epifcopalis. П17. pontificali*- *i°9*
Cathedra Epifcopi cur aluot. H57
C athedrales Epttcopi. 717
Cavaticani. 1)90. *iffir*
Caucnlarore».
Cavillonum. I ~ '7·
Caunas Monafterium. 1100. 145»·' i Milone Confice fundatum. 1557
Caufa qu» in fufpenfo debeat refidere. »87. 90·
Cauf» fufpenf» vel refervet». $11. 481
Cauf» nMqore* ad Sedem apoftolicam refnend*. 149
Cauf» generales debent traâari in Synodis generalibus. 117
Cauf» commendate. 4M
Caufam deliberare.
Caufas alterius recipere. 9*>»
Caulas fuar fi qu» piofequi nefeiat. »«7
Caufas arfumere in vice auâonun. Jÿ». 910
Caulas tenete unâ die tu fcpttnuua. 165
Caufare , id eft , litigare. 117«
Caufario. >5»9
Caufario fublata. 4)7- 4)9
Caufariones & lite* definire.
Caufator , id eft , itu». 85». 1180
Caufatores. 190. »1»
Caufia, five Coria.
Cauiidici. Π'
Cautela fiat ergà eo* qui contemnunt admonitionem Epifcopomm. 19
Cautio de clavibus. »ox. 981- de infraftiuit. 508. 984.de vinea. 4'>j. 966. dc capite fuo. foi
Cautiones drverfo modo faCtx. 411. 4*5· 94»
Cautionis epiftola. 454. I oimula.
Cella ı ranlu. 57»
Cella coenobtalcs Epifcopii Scnoncnfis.
Cellaranus. 1090. 1481
Cellaria. 501
Cellarinfis , tributum fifco debitum. 989
Cellarium infringere. 508
CcDntiu* caftigatus. 1059. i»li
Cenitus , id rit . oculum erutum liabens. ·9>. ·♦«
Ccnomanenfis Monachi ad canonicam vitam converti hittona. MT*
Cenomannica urbs.
Cenomannicus pagus. *69*
Cenfa dc rebus Ecdefiarum. *4- »7»
Cenfales ternr. »9I. 114. H90
Cenfirc.
Cenfa pro *cenfi.*
Cenfum qui negligit, perdat agrum.
Cenfum de fuo capite debere. .17. »91
Ccnfus exigere.
Cenfu* Ecdefiarum.
Cenfus ad Ecclefiam. $06. *fi fil*
Cenfus dominicatus. 158. 807
Ccnfus de rnanfo ecclefiaftico. 64· >75· 167
Cenfus duodecim denanoruni ad Fcdefiam. 961
Cenfus dc manfis ad partem dominicam exigatur. >89
Ccnfus ad partem Regis. 198
Centena. »o».7>4·98ı
Centenarii. 7>4 »59
Centenarii placitum. »054
Centenarii funt Judices minore*. *7*9*
Centenani conferuntur Presbyteri* plebium. 18)
Centenarii licentiam habeant perfequi latrone». »og
Centenariorum placita. 4*t
Cerdamenfis Eprfcopatu*. ‹ «7*. *fih
Cerei feptem cur portentur in Ecclefia. >»54
Cerei cur extinguantur poft lcChim Evangelium. >»59
Cerei librale*. »·>
Ceritania olim erat in Septimanis. 108,. 1101
Certamen habere de fua opera. 116
CdTero vicus. >099
Ceftio ad filium. 454
Ceflio à die pr»fcnte. 489
Ceftio ad Ecclefiam. 441.450. 5H
Cieflioni* Formula. 47«
Chalcedoaenfi* Canon XXXYПI.
Character mdclibtli*. >>4*
Characteres fibi appendere. 7»7
Charta audientia1rs. 489. 915. paricla.
Chart» du* uno tenore confcnpc». 41). 4*0. *fi fil*- 4*4 44-'. 478. *fi fit*- 48«. 484. 4M· 50). 5*4- *fl9*- 97*. >464
Charta falfa appellari non poteft antequam fada effet ante verace* homines. >*9*
Chart»qu» àquibufdamperfbmsfalfsappellantur. 5*5· 55°

Chaitellariu*. Λ
Chartula competitioni*. 4)^
Chartula redemptionalis.
Chartularii. 947
Chartularius homo.
Chartulati. H9
Chilpenci Regis Praceptum emendatum
Chirographi virtus. 6
Chirographum Regum. 7*1
Chirographum apud Marinam.
Chonadus Come*.)00
Chotcpucopalis temeritas. *40
Cherepifcopi relati in ordinem Presbyterorum, »*)7
Chrenecruda, id eft, ceflio bonorum. ÖH
Chiif.na (>r«cc, Unjtio Latine dicitur. 140). Sacramenti genus eft. 1 xo8
Chrifma Presbyteri cuftodiant fub figillo, &: nemini dent maleficii patrandi causl. Ibid.
Chnfma nulli detur fub pratextu medkinr. *
Chnfma aliquando ufurpatum ad tegenda flagitia. 1066
Chrifma cœlefte in unùionc Clodovei. no
Chrifti corpus fle fanguinem conficit manu* Epifcopi 119
Chrifti corpus conficitur ore Sacerdotum. 601
Chrifti corpus Se fanguinem confecrare.
Chnftus eft caput Ecclefia.
Chriftus fic Ecclefia unum corpus funt. >1)1
Chriftus caftam obfervat Ecclefiam. Mi
Chriftus folu* Rex & Sacerdos fieri potuit. 9. 110. ii14.
Chnftus eft Sabdiaconus ftt Diaconus. «)T9
Chnftus per Paulum locutus eft. 163
Chnftus mortuu* non eft pro neeeffita't, fed pro nobis.
Chrifti unum corpus nos fumus omnes. Hf;
Chrifti fanguis fulus pro omnibus in eum credentibus. 6:0
Chriftus bts crucifixus eft. I)<5o
Chrifti eptftola de coelo lapfa. 1)9i
Chrifto regnante, Regem cxpe&ante. IJ15
Chnftum undè dicti. 140)
Chriftiani nunc dicuntur qui in primordia fidet Difcipuli appellabantur. 10'
Chnftianus Epifcopus Autiiliodorenfis. It8. 16;
Chc ftianus Epifcopus. 1416
Chrtftianus Lupus caftigatus, 110
S. Chriftina Monafterium. 119«. 1411. «4F>. «504. 1)11
Chuonradus avunculus Karoli Calvi. 1170
Chuonradus Comes. i)8.164. i/ fa.
Chuonradus inclytus 3c nobiliffimus vir. 59- ~66
Chunradus Archiepifcopus Juvavenlis. «;<?7
Cicuta vanitatis. «fl.1170
Ctmorte Monafterium.
Cineuverdunia. 99«
Cingulum militia deponere debent parricide. 11"9
Cinomanicr civitatis Epifcopus.
Circitores Monaftetiorum. J«4
Circuitio Parrochi».
Citationis Formula. 14)
Civium conceffio pto Epifcopatu. Γ9. «7
Clamatores.)19- ««"9
Clamolici. 118. 801
Clamores taatas. inorJ
Clamofus. 1)0
Claudi tuitionem habeant. 4)7
Clauftra Canonicorum vel Monachorum, t). 198. «9J.
Clauftra Monafterii.
Clauftra venerabilium locorum.
Clauftrum proximum Ecclefix inftituendum. 14«
Clericalis ordo.
Clericalis reverentia in omnibus cuftodiatur. 140
Cleric maie i non poffunt.)p8. Olim fieri non poterant abfque confenfu Regis.)fk5. ici
Clericos probabilis vit» non rejiciant Epifcopi ou<>s eis Seniores obtulerint ordinandos. 111
Clerici Laicorum. 1148. 1116
Clerici ab Ebbone Archiepifcopo Remenfi ordinati. 49
Clerici qui nihtl habentes confecrati funt. 9)8
Clencum unum confcribi non licet in duabus Ecciefii*. 578
Clericum permanere oportet in Ecclefia ad quam ordinatus eft. 578. 1104
Clerici Ecclefia* fua* deferentes quomodo puniendi. 16
Clericum alienum nullus ordinet. «$O
Clericis fine propriiEpifcopi lieentiaperegrinari non licet. 9$9
Clerici alieni no- recipiendi xbfqne licentia Epticoporaaa fuorum. id.)j).4xi
Clentorum convertat» quali* effe debeat.)ji
Cienti conum non nutriant. «1)7. Non habitent cum mulienbus. i)"4. Amu militaria non coatingant.)o.)). ii)i. Non fiat conduâore* alienaram pofiefconum. 610
Clerici à Lege mundana extranei funt. 1111. Secular» p». dicia adire non pntfumant. 1114. t)7). Eptfcopafi audientur referventur. :$47. A fui» Epifcopi* judicentur. 1116. IU»
Clenda furi n Epifcopi injuftè fecerint. a11
Clerici inde gradum amittunt unde fccukret hoadnea vitam perdunt. 18)
Clencorum riehoooritione». 150
Clendfc in cuftodi* incluftl* confugit ad Ecclefiam. S. Martini Turonenfi*. ioβχ
Clerici debent intercedere pro rei* ad Ecclefiam confugientibus. 98)
Clerici Canonici. 188
Clerici rurale». 6))
Clerici hominum regiorum. 199
Clericorum certus numerus. —
Clericus qui in Monafterio tonforatur. 4©)
Clencu* omni* proprio fungatur miniftetio.)$7
Cltnga Monafterium. 109J
Cloc»f id eft, tintinnabula. 10)9
Clocana, turres campanile*.
Clodoveut baptizatus i S. Remigio. 110. 799
cioritui. 1008
Cloppum veteres dixere pro claudo. Ibid.
Cobbo Comes.)oo
Coctiones. 7««
Coclearii. ibii.
Codice* veftiuntur gemmis H-'S
Caeci tuitionem habeant.
Cognitamentum. >4C Ht
Cognftauo.
Colaphi, id eft, iâus.
Collatio quam Epifcopo* exigit ab Ecclefia. «14
Collatio in Monafterii*. i)8z
Colle&a undè di&a oratio. »0»
Collcâa quam vulgo geldam vocant. IS»
Colleâa ad malum faciendum prohibita. H)
Colled» qu* dicuntur herifauph. 6f. 161. 76»
Colledionn epiftola. 474· 971
Collocare folem.
Colludium feribere. j;g
Colons comprobatio. 49g
Colonaticum. 45a
Coloni fifcale* Se ecclefiaftici. 188
Coloni non erant ftrvi, obnoxie tamen forti» Se conditionis. 9)|
Colonus evindkatu*. 45$. 9$*
Coloni flagellari. 184
Colono* fi Miniftri Epifcoporum flagellaverint cum virgis. 5«. 106
Colonus fori* mixto* Traditionem facere non poteft. 1184
Colonus fi de immunitate in immunitatem confugerit 119
Colonaticum.
Coloiritium. 40. & fif,
Colonica. J9O- 400. 570. 91e
Colonia Axrippma. 1X1.)OO. 800
Colonia villa. «· u- 77- 717
Cojpu*, litus. 4$x. 688- 85). ion
S. Columbe Abbatia. 10. 1169
Comam capitis deponere in Monafterio. 9)0
Comam capitis coram hominibus tradere. 508
Comam capiti* deponebant qui Clerici flebant.)I6. 40). 901
Comam nutrite prohibitum Oerida· >x)7
Comam dimittere in poenitentia. 714
Comedere peccata populi. 11
Cornutus. 57©· 7«*· >°4). 1077. 9ftf. «104
Comite* Epifcopi* comparantur. 118)
Comite* Fratre* i Principe vocabantur. 961
Comite* effe qui non poffint. 44*
Come* Se Grafio ejufdem dignitati* nome· eft. 994
Comes erat Judex ordinarius totius pagi. 71J. 770
Comite* in fui» confiftant domibus. 14*
Comitum vita quali* effe debeat, Eoran cur* Se officium.

Comite* mqwfitionem finiant 4e Vicaru* 8c Centenaril*.

Comite* veniam ad placita Midbram dominketum. 557
Come* placitum non Mbeat nifi jrjmmi. j*9
Comité* vkini nuttum non teseant in un* die. 190
Comile* non debent premere paupere* per placita. t 106
Comites concorde* fait cum EpUconi* 8c Abbatibus. *16
Corne* adfit Epdcopo parochiam fuam circumeunti, 56. *07
Corne* Epûcupum adjuvet ad fuum nânifierium exequendmn. 170. 110. 1*1-188
Comité* Miniftri* Ecclefix adjutore* in omnibus fiant. 16*
Comité* confenticnte* fint Epifeopi* fui» ad juftitia* faciendas. › mo
Comite* pacem 8i juftitiam faciant in fui» minifleriis. 114.

Comité* fi juftitia* non fecerint. 199
Comite* qui in Comitatibus fut* mjufta faciunt. 150
Cotnesfiocghgens fuerit in perfequendi* deprrdatoribus. 90
Comitas neghgentia à quo caftiganda. 558
Comitésfi remis mandat!* inobediente* extiterint. 194. 196
Comiti coUeâi manu fi qms refiftere przi'unwterit. 181
Comiti* palatium nuUu* adeat cum colkda ac Rutis. pt
Comitis manfuetudo 8c lenita*. at
Comite* fortiore*. 1 i 11
Comes palatii. 108. WS&fit- 44«· 45«. 715-779· 915· 9*x
Comite* palatii plinrserant uno eodemque tempore. 1187
Come* fi obierit, quomodo providendus eju* Comitatu*. 165. st o
Comitatu* adio. 580
Comitatus in centenas diftributi erant. 98 x
Comitis liber. 1509
Commeatus veniendi ad aliam Synodum. 1 ; 1
Commemoratione* excerpta ex plenitudine capitulorum. 51
Commendare, id eft. tubere. 147. i$t. 175. 185. 199. aie. mj. 559
Commendate, id eft, Beneficium dare. i aoa
Commendare fe alicui eft fidelitatem promittere. 899
Commendare fe in vaftaocum Comiti*. 19
Commendare fe fccuiari poteftau non liceat ulli Presbytero. 141
Commendatio, ideft, jufiio, conftitutio. i$t. 186
Commendatio regia. 5 5. *04
Commendatione* quarumlibet facultatum vel pecuniarum. «98
Commendantia de re vendita. je6
Commendamur Uterz. 450. t'fif 44;. ti fy. 71«. 959
Commendatius pro peregrino. 441
Commendaticiarum Epiftolaruoi varie formule. 58j. (ify.
Commendatori* 8t exhortatoria ad Sanâimonialcin. 559
6 τ ɪɪ'»* pro caqfiaiw·. 1191
Commetans. 4»o. 96 y
Commerere. 100
Commistu*. Fâdr Comiatu*.
Comminare ignem in filvun. ; 5 j
Commiiculare. 1 *4
CommifadatM* eft. 81. 774
Commonitorium. $ft
Commumcare quibus non liceat. 11 5 ;
Communicare ter m amo debent Laici. 1177
Communio Chrdbana 8c Ecclefiaftica. 140. Peregrina. 717
Communione Ecckfiaftica nemo privetur fine certa 8e tnanifefta peerati cauft O
Communiorem omnibus diebus dominici* percipiant Monachi. 1580
Commutandi licentia tribuatur. $6
Copmutsuo inter Principem fr Ecclcfiam. 590.91«. 1176
Commutatio inter duo* Abbate*. 505
Commutat». inter Ecclefiam Laudunenfem Sc Mooaftetuam Condiente. 14*5
Commutatio immobilium Ecclefix vetita eft. J«*
Commutatione* rerumecdcfiaUicanim. $6. 198· *08. X)X. <40. 110«
Commuraûoncs rerum ccdcfiatbcarum fieri non poliunt abfque audoritate Principi*. 119&
Commutationes rerum ecciriiafticaram confirmat* à Prmcipibta. 1574
Commutatione* licita inter Eptfcopq* 3i Abbate*. 1 *41
Commutatione* retendantur qux fait» fuerunt tempote viduatarum Ecclefiarum. 51
Cotummarioae* quas Lege» Romanz tranfaâiones appellam.
%-- Π.

Commutationes de terri*
Commuumonii Foratui* 48*. J89
Comparare pro emere. 44f
Comptae* neflat Monachi. 1085. 1*51
Compeadiente Monaftenum S. Mari». *59· *64
Compendieafe cafteftua*. *6/
Compendium palatium. *04. *57- *«8. *7*· >*74
Compenfatio. *)*
Compatfitu pro «aqpaq/âriv. 4*0
Complices Reteraroram puniendi. 547

Componere & fariafitcere. 9*1
Compofitio Legis. 184
Compofitionem plenam facere. H7
Corapofirionabs Epiftola. 414· chartula. 55«
Compotum unufquifque Presbyter icut- »577
Computum omnes difeant. IHf
Comprimere werram. *6f. *68
Coacagatus. «91. 841
Concambiare. *8. 178. fr fif. 4to. 4*0. 459. JI6.fr/rf. 1444. HI®· 1485. *495
Concambium. 119.. 590.. 4:9-tffil- 941
Concuruatura inter duo» Abbates. 505
Concapulart. 6«4
Conceptio beata Marie. 117*. 1177. H*5
Concheafe Monafterium. 1417. 14*4
Concide. 688 8af
Concilia celebrari in regno Francorum non poffunt abfque auâoritate Regis. 4949-o;b*t
Concilia examinabantur oltin in confiftorie Principis, Tvij
Concdium univerfak. 15*. fynodale. H99
Concilium Epifeopi. 10*8. ixoy
Concionatontm genus quoddam damnatum.
Concifa. <88. 8<r
Concordia inter omnes fit.
Concubinam fimul 8r uxorem habere non licet. 555.1**5
Concuicatocia quam Abbas facit ad hominem fuum. 501.9·'
Çondamina. 1555
Condatum. 1*4
Condirgcre. 450. fr/«f. 465
Condita. 469. 47*· fr/*f· 4*·· ^/»9· S*·- 9«9
Conditione* Sacramentorum. **
Condonare per fiftucam.
Condriâa.
Condruft.
Cooduttor j id e* , generalis Adminiftntoc· n«9
Conduâor alienarum rerum.
Cooduâores alienarum pofirifioMm. «t«
Conduâmn fuum qturrere 8r habete. 6«
Conduâu*. 189
Conduftnm.
Confabolate. 5«7
Confeflariorum quorumdam vanitas. 1198
Confeflo pura de peccate, isj. 8*1. facienda Sacerdotibus. 716. 1*10
Confeffio facienda Deo.
Confefto peccatorum facienda non eft Monachia. 114^
ConfèCones ex pure corde faciende. (»·»
Confinium. * >9t
C.otAmut fe ad Dei voluntatem 8c regiam fidcBtatem. 197
Confirmatio Epifcoporum. H..11.. *40. 5$6. jojq
Confiuenres. 57· HI. 19· '«I· '48.fr/If. *oı
Confluentis CooMtatus. 21
Coafirarenuta* inter Monafteria.
Confugium ad Ecclefiam. **91
Congruite*. f*4
ConjeAum. 7*4
Conjedum accipere. »i«. *58.787
Cotiieâum &cere ad Epifcopo·.
CorqeAus pro Nottmarmia. 167
Conpiga, id eft, uxor. **97
Conjugati habeñaé1 titulo· m qwbus defaviant.

**48

Conjurare cum duodecim franci*. 41«· 40
Conjurare manu ftptani.
Conjuratione* fervorum.
Cogwmom. «98. 717. 848. duodecim. 45»· 4<f
5*4
Conlaborat».
Coolabotatles» pan. »189

Kkkkk

Canlaborationum decisae. 141
Conlaborarum.
Conlluûtanel Comices. >90
Conludnam. •59
Coomventia. 10x4
Conqua* Monafterium. 109g
Conçutfitum. MJ- '47
Coofacramentale* homines. 7'7
Coafàcncia peccatori* non poteft latae oculo* Infpeâoria fui. 11a
Confcripti fratres. ixlo
Confecratio immunitati». 108
Cuftrvtn farpè fcriptum pro *touvtrf<tn.* lioi
Cotiùgnarc infante». «14
Contignatio five confirmatio. 154
Confihariorum regiorum diligentia in dandi» ronfilfis commendatur. x64
Conidium fine virtute non poteft efle utile. 154
Coniulationis & confultatiotu* voce* interdùm proinifcuè ufurpatx. 11 JO
Confoenut Epifcopus Vertellenfis. 1141
Conlpintio fimuu per dextra». J»9
Conipirationem û ouîs facere pr»fumpferit. *iM.*
Coniniratione*prohibit», lia. 148. 150. jar. J6j. 1179
Conftantia Akmannica. J°°
Conftanuni Lex de manumiifionibus in Ecclefia. 466· 968
Conftantini conftuoo de judiciis Epifcoporum ful'pcda vifa eft viris doân. iijt
Conftantmos pagus. *69*
Conftanàu» Chorepifcopth. 1494
Caaftitutio promotioni» exercitû*. j$7
Conftituaoircs nov» apud Cancellarium in palatio retineantur. ijr
Conftrit. 457
Conlubftantialis. 11J
Confuetudmes tn)nft» non imponende. 188
Confuetudines indebrt» abEcclefia removend». 11
Confuenido, id eft, Lex municipalis. 104J
Confuetudo, id eft, Lex Salka, Ripuaria, &: fimiles. *916*
Confuerado jufta & rationabili». 211
Confuetudo olitana. 154.1 2>·
Conf»ljrt pro *cwtfoltri.* II JI
Confulem & diem przferre debent aûa ordinationis Eptfconi. 614· *616*
Confules adfcribuntur tabulis emptionis. 949
Confultationis 8c confolatronis voces interdàm ptomifcuè ufurpat». 11 jo
Confultor, qui confulit. 'C4.
Contemnenda non funt quafi parva fine quoui magna conflare non poliunt. 1016
Contemperatu» divin» voluntati. 1*16*
Contemptibilem fe facit qui jubet impoflibile. > 32
Contentio exeufatur. 860
Concentionibus qui ftudere folent. 54-4
Contentioni* audor requirendus. 485
Contra juftitiam facere. rvtf
Contrarieras. 4». 117. 196
Controvert!» finiantur in judkio eccicfiaibco qu» illic coeperint agitari. J64
•Contubernium. 499
Contubernii explicatio. 84^
Contulitionts epiftola. 478· & fy.
Contumacia fernel aut bis admoneatur. r)8d
Conturbium. 1078
Conturno faciente. 4J4- 9J9
Conucula. *996*
Convenientia. 47.8». 241. 199-4'»· 494- »«'7
Convenientia firmata deinceo* maneat. 22
Conventio dubia quomodo definiri debeat. Jil
Conventus lynodales indici debent ab Atcbiepifcopo. loi
Converti. 7'7
Converti fratres. 1084
Convertere fe ad Deum. - '''7
Conviva Regis ad communionem admittendus. J<58. «95. 846·'19$
Conviv r quot efle debeant in uno convivio. 847
Coni ivium nullus Presbyter adire pr»fumat «ccafione accepti pro mortuis. 1J77
Coquina Monafterii. I j81. I»84
Corbada. 1587. &/<·«.
Corbcknfe Monafterium. i°9»
Corbmiacus villa fanâi Remigii Rementi*· 2JJ. 1289
Corbonifus pagus. <9
Corltfm pagus. *69*
Conum fervi redimere. 8»2
Conuncenfe Menaftaum. 140t. *irfa.* 142». 14» 1.2477* *485
Cornu altaris. 44<>· 475-7'7· 957
Corona facerdotali*. 4'0
Corona beatitudinis veftr». »89
Coronationes Regum 8c Reginarum. ·*«
Corporale non licet fieri de altero panno nifi de lineo. I Jdo
Corporis Sc fanguins Domini confecratio. *MJ.*
Corpus 8c fanginnem dominicum confecrare. 44°
Corpus Domtm honorifice cuftodiatur in pyxide munda 8c decenti. :tc8
Corrigendi alita fluit honefti, aliter improbi. 'J8f
Corfica. jar. nSo
Cortis regia. 1 Id
Corti».
Coftu*. *81
Cotia filva. 810
Coiurt etymologia. *690*
Cratfenfe Monafterium. 210a.
Cte&acum ad ffatam *776*
Crimen capitale &r publicum. »59- <<
Crimen indicere.
Crimen confitetur qui judicium fubterfugit. 19·
Crimina olim certa pecuni» fummâ artumabantur. 942
Criminales aâioncs tres.
Criminalia fcelera.
Criminalis proceffits in Ecclefia fieri poteft.
Criminofi corrigendi cum auxilio principalis auAoritath. 46
Criminofi fi ambulaverint cum Epifeopo.
Crines attondere non licet Santtunomahbu*. *16*
Crinitus. 8J7
Crinofi. 987
Cnfiacum. 268
Crifpitmo.
Crux evindicau. 501. 981
Crux habeatur in medio denarii.
Cruces & Reliquia* fequi. 1J7<S
Crucis gloriatio. 115$. examinatio. 7'8
Crucis land» fignum in fronubns facere. Mî8
Crucis iudicium vetitum. 1218. Expbcatut. IISj.^/eŸ.
Crocis Ugnum fuperftitiofum· 7J7
S. Crucis Monafterium. 1094
S. Crucis puettarom Monafterium. *1096.*1109
Crocicul». 750
Crudatis Monafterium. 1091
Crudelitatem olim feribebam pro credulitate 11'9
Cruona. 49»
Cubarias Monafterium. 1102
Cubicularii.
Cucuciam facere. 1204. Hjr
Cuculla 8t fcapulate. io8f
Culeare folem. «94.144. 848
Culdtni Monafterium.
Culpatorum fi quis regi» menf» particeps fnenc. 1194
Culpatos fi regia poteftas fecerit menf» fu» participes »«·· 695· 84«· 1295
Cultellus, *<Mtn.* *690*
Cultrum. **19o*
Cultur» indominicat».
Cunibertu» Come*. «»»· 24»
Cunibertus Prapofitus Cantogilcnfi*. '5»7
Cw^odi CUrtU re***' IJOf
'Olo
Curia unde dida. 2120
Curia publica. 4dJ. *&fil-* 470· 479· 4SI. 4«4· 97«
Curiale onus declinare· "«4
Curiales. 42d. 4«5. 949
Curius ecctefiaftkus. M«4
Curte* dominic». »arf
Curtes Monafterii. 4«o
Curtis. 7'8
Curtis, i'l eft, villa. 9«4
Cunis rroia. «2. 24». 247· 227. »»2
Cunis fifei. 417
Cunis reda. 590
Cunis 8r manfus fynonyma. «84
Cunricifus pagus. «8
Cuftode* titulonim. »5»
Cuftodia maritima. *69-* M7- >'«8
Cuftos Ecclefia. »*
Cuftrix. 457· 5'7

Oreanenfs Manaftsrimn· 1)01. ιμ>).&Pv.

Çynegma Coeffid com Tibeddetio. 1150
CyrisMs emendatus, n>p. L-frisb adferiptu* Traftatusde abufloolbus ibetrik 116B

D

Acbertn* Epifcopus Agsthenfi*. «54
D Dacco Abba S. Marin Lavaje*. 6<i
Dado Miffu* dominicus. 70
D»do Abba* Conchenfis. >4*4
Daemonii* fimilibufque pafionibu* irretiri non poflunt pro? moveri ad gradu* ecclefiaftico*. j9g
Dauobettu* Archiepifcopus Bituricenfie. 4*9
Darmans* Avchieptfcopus Narboncnfi*. uaf. Hf4
Dahnatiu* Vicecomc*. «554
Damnietas. 515· 59*· 4«·
Damnum , id eft , furtum, homicidium. *>«5
Damni illati auâorem fi quis nonunatim cognofcit. 16*
Daniel Archiepifcopus Narboncnfi*. >594
Daniel Abba* Cauncnfis. >♦51
Dapifierfive Senefcallus.
David Epifcopus. 54*
David Abba* S. Laurentii. >45*
Deauratura. >*5
Debitum rewadiatum. >»4
Decanu* Senior.
Decani funt minimi Judices. 959
Decani Monafteriorum. *0*7· 104
Decania.
Decauic*, career Ecclefix.
Decima licis. * 90}
Decima civitati». *55
Decima danda Presbyteri*. ij7«
Decima pertinent ad antiquiore* Ecclefia*. III. 1065. 1149. 1177
Decime dande ad Ecclefia* bapcifilule*. W- »575
Decunx dande , etiam I nolentibus. 559
Decime, qua* populus dare non vult. 54°
Decime in manu Epifcopi confiftunt. jjj. 1147 75 44*. tolf
Decime porcorum. 9«
Decime conlaboratsomim fir animalium. *4*
Decimam qui date neglexerint, excommunicentur. MO
Decimam n qui* abftrahit de Ecclefia. *55· 540
Decimam major Ecclefia recipiat. U4
Decimam dent ncgoriaeore* Judari. *41. tatt
Decimas de Ecclcfii* Laid non contingant. fl
Decorticare. «90. tfj
Decretale precum. 10JJ
Decretum eleâloois.
Decretum canonicum fingulotum matribus roboratum. 594 *097
Deducere Sacramentum. 557
Defenfiom alterna fi qui* Γ* fubdiderit. 45H
Defenfioni* reaapus. 71«. 1194
DeWot. 417. 445. 470. j)i. 949
Defienfore» Ecdefi* advcnd* potentias divirum. 15«
Definitio prior durior. 57
Delûnâorum memone celebrate m Monafterii*. 1090
Dchoneftare. lo», n», >551
Debonorare. *5·47· 95· «41. *09· *6p
Dehonocario.
Debonorabone* Clericorum. IJO
Della Come*. >5H
Delapidat». 7*4
Delatorum infamia 8c poena «4*
Delatura. 990
Delatura, id eft » fredum 41j. »17
Delevari. >57
Deliberare. 7>«
Deliberare caufam. 5*4 5*·
Deliberatio, id eft , Traditio. 9*>
Deliâa olim cena pecwm femmi xftimabantur. 942
Delinquendum .errores quomodo corrigendi fccuaddm regulam S. Benediâi. [illegible]
Demandare, ideft, jubere.
Dtmatmatio. 5«5
Demorandi necefita*. >9«

Denerata de cera.
Dencratc. ••». ?»• $40·
Denanaic* qui ante Regem liberati fuerant, Regem patronum & defenfoctm habebant.
Denarialis hemo. 71·. 1117· Charta. 449· 44*
Denarii fime (pecie* moMor minutiori*. 6S7
Denarii bene penfantes non rejiciantur. >77*Ire.
Denarii tredecim dandi fponûr. 491. 55*. 694.910
Denarii i» aivcrfi* civitatibus It oppido monetati. 117»
Denario jatiance fecundùm Legem halicam. JÛ7.449. 441. «}9 935-9«4
Denarius merus 8c bene penfans. Ip. 7«
Denarius mixtus & minùs quàm decet penfau non monetandus. 17t. &rfa.
Denarius calefaâus in fronte impreffu*. IJI
Dente* duas. 1006
Dentium evulfione mmiebatur apud Polonos qui carnem manducaverat poft Septuagefimam. 1040
S. Deodati Monafterium. *>5
Deodatus Abbas S. Emereril. »4*>
Dcodefridu* Epilcopu* Parifienfi*. 116»
Deonant.
Depennati drappi. >57
Depopulatione* prohibit».
Deponta quomodb cuftodienda. I9β
Deprxdationem nemo tacere prxfumat in temino beatorum Petri it Pauli. 159
Deprxdariones patrini* interdicantur. 41. »9. itfa. 177.141. 166. 187. j17. 6ffa.
Deprrdarlooc* multi pro Lege per coafaetudinem tenent. >45
Deprxdationes fi homine* Epifcopi a rt Combi* fecerint· 1194 >O «9»
Defideni Epifcopi Cadurcenfi* vit» emendata. 9*9· ion
Desinhonoranria. It iff 1177
Deteriorare.
DcrraZtio Sacerdotum sd Chriftum pertinet. tut
Devaftariones prohibrtx. *4*
Pom ûrpê fertptum pro rem. *44
Deus eft Paternofter. *97
Deus eftefientiailrer Rex Regum 8c DomsuusDemtuaMsum. ‘57
Druteronmia. j 1972
Dexter Abbas Duferenfis. 1096
Dextratus manu fui teraadecimi. 4I9
Dextri. 44^
Diaboli filii. 1117. tnj
Diaboli veniunt ad omnes homines quendb egrediuntur de cotpoft. 104
Disconus Cardinali*. 7>5
maCn CStM0CMI QWeWfitCV tCMMto fcptem efle debent per Mme* Ecclefia*. *574
Diaconum habeor Presbyter qid bapûûualem Ecclefiam renet. lo64. Ip4
Diaconus in uno cubiculo cud fiso Presbytero maneat. 157J
Diaconi arma non portent. 11 }t
Diaconi honore privati redigantur fub poenitentia. ;II
Diaconorum filii Judices eflè non poflunt. μι
Diana Paganorum Dea. |6f
Dies magnus, id eft, dies Pafcharis. 1107. vd diesCcrnx. *J74
Dies conlecrari. Π.χoβ. U7]
Dies febcifimws nuptiali*.
Die* votorum. 99t. ι$$o
Dic* tantos facere in fervido, alicujus. 711
Die* quidam numetant, &noâesnonMaMIMtcumci*. 191
Diffamare refte*. 1490
DignaUb affatus , rtferiptu*. 417. &jtl, DipiAcm. 114
Dignitatem fi quis pnriumpfierit quam nen memit. 196
Dignitate* ecdefiafticat an preflerends Imperatorii*, m»
Dijudicatio (jnodali*. at
Ddatatie juftitix. |16. j6o
Dimifibria Epifcopi. 1074. Ij7*
Dunittere, id eft, manumittere. 11*4
S. Dionyfii Monafterium. 164.111J. Caftellum. *67
Diptycha. 10y

Dire&um facere. 1*7. 904· d»e. 45*
Duciphni ecdefiaftka Sc militari*.
Difciplina corporal»*. 41«· J07. 547
Difciplina fuprà dorfurn. $oa
Difciplina ad fervo*. 505
Difciplmam debitam fuftinere. 66. Igo
Difciplinam imponendimancipm poteftatemhabetDominus. 44^
Difcÿulorum deliâa ad Magiftro· referuntur. 1584
DifcoopcriK parem fuum. 194
Difcocdanoum pacificatio. 55. ıoi
Difcordantmm nemo ad communionem admittatur. 11)7
Difeordiâ ptafquàm civile.
Difeordix mala. «57
Difeordix malum. 168
Difeordiâ qui ftudere folent. 554
Difcretio mater eft omnium virtutum. «579
Difcapete regnum pan fuo. 4J. 1)9.17« 7'8
Disfacere juftitiam. 181. finnitates- 195
DifmuMÜre. 554
Difusannare. 451
Difmembrare. 154
Difordmare. 160
So
Difpenfi. I).&/if.
Dilpeaû Miffbcum. 100
Difoenfa quam Presbyteri dare debent Epifcopis Parochia* fua* circumeuntibus. 1<4
Difperdere.
Diirumpere Sacramenta. Uf
Diftriâio.
Drilrittum Aquenfe.
Diftrithim Trettis. Hid.
Diftringere. 45«
Divinare futura per verticulos Pfdterii vclEvangdn. 10)8
Divinus*. 757
Divionenfi* pagus.
Divifio utter fratres. 5»5
Divites pauperibus injuriam facere foliti funt. 55*
Divortii libellus. 1558
Divortium ohm licitum. 945
Doârina 8c prxdicatto in populum.
Dodtlo Epifcopus Cameracentis. «9
Dodo Epifcopus Andegavenlis. «9· 1167
Dodo Epifcopus Ofnobrogx.)8o
Dodobertus Presbyter.
Dolentis Archtepifcopattis initia. 8*5
Dolentis controverfia. 78*
Dotait». 99. icS. iid. i$o
DomeftKa domus Regis.
Domeftici Regis. 4;). 95
Donaellicorum adiones, id eft territoria. 596
Dominica dies honoranda. 718. 1175. 1116. 1571. 1)98
Dominicis diebus placita non teneantur. 55. 106. Neque mercata.
Dominicis diebus communicent omnes Monachi. ')8o
Dominicis diebus jejunare non licet. ·57«
Dominic fdhvttatts* Refurredtaulquc myfteria. 419
Dominice Nativitatis adventu*. rd*
Dominicam Orationem unulquifque Presbyter bene intelli- rx?*'·· c '577
DonunicitJ c>Ci· $74
Dominkaturi. 794. 155g
Dominium non transfertur ex fota traditione qux fit per m- veftitutam. n9l
DomniccUus. 4..
Domnuhts Abbas S. Petri Bifuklunenfis. 1447
Domum fi quis plenam habitent filiorum aut filiarum. 119g
Domus domeftka Regis.
Domus Epifcopi. 957
Dona liberanda. 170· 810
Donatio quam pater facit filio fuo. j». bfa.
Donatio ad filios. 4*4· 9«7
Donatio ad Ecclefiam. 469. 570
Donario de parva re ad Ecclefiam. 407
Donatio ad cafam Dei. 456. 504. 5'5-561. 9«4
Donario ad Ecclefiam poft obitum. 488
Donatio ad Monafterium. 404· 57)· J8tf
Donatio fadain fponfa. 47«· 49·. 5)J
Donatio voluntaria non poteft trahi ad tributum vel cenfum debitum.
Donatio quam homo don» ad fuam parentem. 5<H
Donatio muna inter vtratn & uxorem.)8I. 408. 477. & Af .5M.· 894· 954·974
Donatio taAa tat* rehgiofis valet. II9t
Donationes ad Ecckfi» faâ* pro remedio anime 8r pec. catorum rcmiflione. 9i9
Donationis Formula. 549. Epiftola. 457
Donationum Regiarum Formula. 185. bfil-
Donatus Comes Mcloduncntis. 1174· 1185. Mifius dominicus. 70
Dorunim. 1406
Dormitorium. »0. »e
Dos Ecclefix. 718.819.1485.151$
Dos Ecclefix noviter rdificatx. 444
Do* Reginx Fridecunx. 19j
Dotalis titulus Ecclefia. 1545
Dotes Ecdefiarum. PY. I06;
Docis confttutio. 554.500
Dotis libellus- 4'0. 414. 455.464. 6f fa. 474. jp. &fa. 9)7- '4X7- «550
Drapalu. 456.441. 500. 501. 561
Dwppi. 581.411. 415. 415. g9e
Drappi depamuti. 157.78*
Droco Epifcopus Bcllovacenfis. tau. 1549
Drogo Metenlis Eptfiopus. 7- «7· 54*· 7)8. &fa. 1161. 1)65
Dfuchte , id eft, fponfaca. 486.8))
Dtudi. 104. 778
pro àk» feriptum olim. 1115
Ducatfts aiho. 580. 888
Duces olim judicia agitabant. ion
I>tcum Sc Judicum numerum 8c nomina fciat Princeps. 519. &/rf.
Duellum fucceflit jurejurando. 914
Dulmtfe.
Dunifus pagus.
Durandus Abbas S. Crcilix Elmlitenfis. IIII. '545
Durpilum, id eft , limmare feu veftibulum. S$o. 7C?
Durcafinus pagus.
Dufera Monafterium. «ov4
Dufimfus pagus. 70
Dutrefindus Abbas Miciacenfit. «4°«
Dut. 7'9

E

Ebbo Archiepifcopos Rementis. 49. 765. nil. 1174. 11)4. Ejus refututio. 54«
Ebbo Epifcopus Grattanopolitamu. 146»
Ebcrardus ex Principibus Lotharii. 1109
Eborcsheim.
Ebroinus pagus. 70
Ebriet» tugfenda. 117}
Ebrius fi qua repertus fuerit. 118«
Ebrius caufam iuam conquirere non poteft in nullo , nec tvftimcSHum dicere. 519
Ebroinu* Archiepricopus Biturigenbs. 44;
Ebroinus Pidavorum Epifcopus. i). 758. ni*
Eccardu* Comic*. 1574
Ecclefia eft corpus Chrifti. 111). Sanguine Chrifti rederrjpta. 7. 15· Esrn Chriftus fecit confédéré m cœleftibus. i)5). Eft regnum Chrtfti. 110.bfa. 1114. Mater noftra. 197· '*))· ' 555- Navi comparatur. 1.7. n 1. Divifa in duo fumma imperia. 1114. Gubernatur audoritate pontificali Sc regali poteftate. 9
Ecclefia qua gemebunda pcrexrinatur in term. 151
Ecclefia univerfafiscomminacftPrincipibusad gubernandum. S. 11. 1175 f
Ecdefiarum omnium cura coramifla eft Romano Pontifici «496
Ecclefia vivit fecundùm Legem Romanam. 994. 1051
Ecclefia non debet efle venalis.)8. 615. Nullo tempore debet amittere jus fuum.)6i
Ecclefia miihrabikter opprefla Se depredate. 8f
Ecclefix Dei pace·" & quietem habeant. 177
Ecclefix Chrifti priftinam dignitatem bonocemque retineam. 4«
Ecclefix Dei fi aliquid fui juris defraudanun fuerit. 0«
Ecdefiarum honor 8r cultus.
Ecdefiarum honor & privilegia Servanda.
Ecdefiarum mfradurr. Ifo
Ecdefiarum ptefluras Epifcopi non parvipendant.
Ecdefiarum invaforev excommunicantur. 67g
Ecclefix fub immunitate permaneant. 109. Attamen Ecclefia non dicitur emunit». ' 166

Ecclefiam fi quis fregerit. Oo
Ecclefix omnes fub dtfpofitione Epifcoponsm cuufiftanc.
Ecdefirriaculutea ad quid donat*. 18
Ecclefia quu funt, Deo confecrata funt. ' 118
Ecclefia pofieffimses vota funt fidelium. 18
Ecdcfia facultates ia Epifcopi poteftate coofiftant. 1110
Ecdcfiarum res fub integritate ferventur. i$9.147
Ecclefiaram facultates inviolabiliter confttvand*. 1547
Ecclefiaram res eo modo contineantur ficut res ad fifcum dominicum pertinentes contineri folent. art
Ecclefiaram res ab «piarum Reâoribus potfideantur fine ulla contradiâione. 18u
Ecdefiarum reditus Archiprcsbyteri prohibeantur adducere ad propnas domos. $;$
Ecclefiisn quis res fuas fraudulenter ac ingeniose delegaverit. 5*5
Ecclefiaram res nullus invadat. 1 $74
Ecclefiarum res diftrahi aut alienari non poffunt. 9<r. 157$. lnrarioiubiliter alienate ad jus Ecclcù* revocentur. 514. 54'
Ecclefix pecunias qui rapit , homicida eft. 19^
Ecclefiaram res ablat» Ecclefiis reftituende. 11. $54
Ecclefiaram res injuftè retent* in jus Roman* Ecclefia celerius redigantur. 518. jio
Ecclefiaram cenfus. 17
Ecclcfi* antiquitus conftitut* non priventur fuis decimis. 1177
Ecclefix deftruâx i quibus reftaurand*. $4. 9$. $59. $$4
Ecclefix inceni*. 15$
Ecclefias Rex pro fuo libitu dare vel tollere non poteft. 118
Ecclefix res datx funt Laicis in Beneficium propter necelfitates publicas. I1OI. 1174
Ecclefix res in alodem datx. 70
Ecclefix i Laicis pofleff*. »57
Ecclefix inter concredes divifx. 5 5®
Ecclefix viduat*. 9- 5*
Ecclefix fuperflus dellruantur 5*7
Ecclefia Cifalpina.
Ecclefiaprincmalis, id eft, Romana. _z_
Ecclefia princmalis, id eft, major, five baptilmalis. 14
Ecclefix baprifmalcs. 141. ic4$
Ecclefia nulla baptifmalis fit fine Diacono. 1 $74
Ecclefias majores cur nonnulli rands frequentent. $51
Ecclefix novncr xdificstx doa. 441
Ecclefia unaquxque habeat unum manium 8r duo mancipia. $17. 8t terminum dc quibus villis decimas recipiat. 540
Ecclefix Imperatoris & Imperatricis. 157. fr *jif.*
Ecclefias juxta domos fuas habent potentes ac notules. $jx
Ecclefix in proprietatibus liberorum hominum confidentes. 417
Ecclefiam fi quis in faltu conftruxerit. $44
Ecdcfiafticx Regula confirmat* funt Chrifti fangume. 119
Ecclefiafticx facultates funt vota tidehum. 108
Eaclefiafticx facultates futuro Epifcopo referventur. 145
Ecclefiafticx res i Laicis nullo modo contingantur. 17$
Ecdefiafticas res nemo invadere vel aufenc prxfumar. 141
Etdefiaftu* facultates data funt Laicis ad augendam regni militiani. 108
Ecclefiafticx res in alodem datx. 54. 10$
Ecclefiaftici viri adjutorium interceÆonis 8r folatii debent
Ecdefiafticorum redituum quatuor fiant porùoncs. 154. 614
Ecdefiafticum jus fervandum. I»
Ecdefiaftieus ordo fuum vigorem recipiat.
Ecdefiaftieus homo qui commutatus fuetiu
Ecfridus Epifcopus Piâavienfis.
Echa.
Echardus Miftiis dominicus. 10. 1149
Bdiâio. *166*
Ediiulfu* Rex Angloriim occidentalium. 509. *ii6* 4»4-977 701
lilarii in Dineccfi Carcaftbnenfi. 1410
Egilo Archiepifcopus Senonenfis. 611
Egmardus Awu Fofiâtcnfis. 104. 1457· 'O4
Emnbardns ilhiftratiK. 104S
Eabertus Epifcopus Comenfis. *5®
Einbardus Abbas. 11,7. 1147
Eirardus ArchiepifcopusTuroncnfi». ·55
Eirardus Epifcopus Lexovieufis. *69*
Elaborate. «^..Elaboratus. 5*4
Udebertus Abbas Erilatenfis. ·490
Eldcfindus Vicecomes. »4*9
Eiedti Judices. 5<M
Elcâio Regum Francorum. ·o8I
Eleâio Epifcopi libera ac regularis. $95· $94
Eleâiones Epifcoporum faciende cum auâoritate Priedpum. 1141. in prsfentu Miftiirum dominicorum. 1409
Eleâioaca Epifcoporum cooceftir quibufdam Ecclefts. 1141
Eleâiones Epifcoporum faâx in Galha.pcx violentiam. >494
Eleâtannua Epifcopus Redooenfil. 411
Elccmolÿna defunUi. 5®
Eleemoivna mittenda in Hierufalem. · 19» I $74
Eleemofynam nullus faciit nifi coram tellibus. 114$
Eleemofynam, id eft, executores teftamenti. 141. 164. 09· 1555
Eleemofynani Monaftetioram. ioi9
Elcemolynarum laus & gratia. 499. 919
Eiemoiynas facere ex rapinis. 18f
Elccmoiytus redimere peccata quomodo intelligendum. 110$
Elefantus Archiepifcopus Arelatenfis. ·044
Elidiarus. 457-459-0$. 95«
S. Elign Abbatia in civitate Parifienfi. «49*· I$ot
S. Ebgius Epifcopus Noviomcnfis. »J14
Elinlitenfe Coenobium. «54$
Elifatium.
Elilchouve.
Elitigatus. 49*· fr/rf· 499 ^/ii. $01. J07.954
Elmeradus Epifcopos Ambiancnfis. 1147
Elineradus Comes palatii. >444
Elufa excifa à Vandalis. 1071
Emaus. 11$
Embolifmi. »55$
Emelina Abbarifla find* Marie Suefifionenfis. "4$
Emeliorare. 489
Emeliorata res. 404· 4®7· 47®· 4®·· 49»· $·<· fr *Jif.*
Emeliorario. 814.1491. Emeliontum. 4«»
Emendare. -ft
Emendatio , id eft, cotnpoficio,
Emeritani.
Emphyteofeos contraâua. M*
Emphyteuticarium jus. *4· >450· IJO»· IJI I «5«»
Empoirium, vox ab emendo deduâa >044
Emunitatis regia. 8977. Sanitoram. 459.944
Emuruter.
Emutare. 41$. &fa- 4*0· iΛ9·4M· 494-$17· *trfif.*
Engelbcnus Abbas Foflatenfia. 109J. 140.·454.fr/'f.
Engdcrudis uxor Bolana Comitis. 7®9
Engcluvinus Epifcopus Parificnfis. >49*· «$ot
Engilberga Ludovici II. Imperatoris uxor.
Engilcnheim palatium publicum. 544
~~Engilramus Comes. 101. Ejus Comitatus.~~ ea
Engifcalcus Miftus domimcus. 44- 101. *776.* Ejus Cocnitiifr W.
Enixa mulier pottftiacnre Ecclefiam. >1*7
Ephtetnamm.
Eptpharii icholaftici vetfio laudata. 114g
Epifcopalem auâoritatas fi quis pro nihilo duxerit 189
Epifcopaiia Capitula. 77
Epifcopalis Cathedra. »117
Epifcopalis receptio. 157$
Epifcopalis audientia. r$47. Judicium. ·$$. ,$4
Epifcopalis Sedes i nullo ufurpetur proprio infimante Epif. copo. $0
Epifcopatum vacantem viemus Epifcopua 8r Comes provideam. 14$
Eprfcopatus dati à Rex&us. IOIX
Eprfcopetus dati viris fecularibus. . 581
Epifcopatuum vacantium fruôus pertinent ad Regem. 1184
Epifcopium , domus Epifcopi. *957*
Epifcopus Cored, Leant fuperintemor dicitur. »557
Epifcoporum ordo 8t dignatas expiscatur.
Epifcopus eft in Ecclefia.
Epifcopi funt Vicarii Chrifti. 7· 107. Succefiërunt Apoftolis. 1 $49. Olim omnes vocabuntur. Apoftoli. 874· Tenent locum Samuefis in Ecclefia. 118. Sunt propitiatore» *tc reconciliatores* populi. 144. Patres vocamur. 911. Obm omnes vocabantur Senâi. It o

Epifcoporum honor. 19
Epifcoporum virtute*. 1570
Epifcopus qualis efle debeat. $09
Epifcopis debita reverentia exhibeatur. ' ill
Epifcopi à eundi* mundi poteftatibu* honorentur. 174
Epifcopi* commifla eft faiu* Regum. 1f
Epifcoporum converfario quali* efle debeat. j$t. Habere debent perfora» honeftas convcrfationis fu» teftes. 111 j
Epifcopis necefariaeft fcientta Scripturarum. 1470
Epifcopi Canones intclligant & obfervent. ij
Epilcopi przdkarionem per fe vel per fuos congruenter exerceant. 140
Epilcopi ftudeant pratdicariom atque confirmationi.)j
Epifcopus à fua reâa pntdkatiotie difeordare non debet. «7«
Epifcopi continuas vigilia* fuper gregem fuum debent vigilare. 1044
Epifcoporum elc&iones quomodo fierent anriquitds. 147*
Epifcoporum eleâione* quonam modo antiquitus fad* j Regibus Francorum. 478. & /ry. 884. & fa.
Epifcopoium clc&one* quomodo faciende. j (m. i-yiy.boi. 719
Epftcoponimeicâione* faciende cum auâoritau Piincipum. iu. 1141
Epifcoporum eleâiones fail* in Gallia per violentiam. 1494
Epifcopi à Deo dad Sc à Rege regulariter ordinari. 9
Epifcopi non eligantur per fimoniacam hrrefim. 54
Epifcopus fi dignitatem obtinuerit per pecunias. *97
Epifcopus eleaus ex aliena Parochia ordinari non poterat fine confenfu proprii Epifcopi 1J75
Eptfcsp ordinandi ab omnibus qui funt in Provincia Epifcopis. 1471
Epifcoporum tranflationes fiebant oiim cum audoritate Hejum. 509
Epifcopiminifterium fuum fecundùmCanonesperagant. 140
Epifcopis hbenor libertas detur ad fuum miniftenum peragendum quàm haUenùs lubuiffent. J)
Epifcopis congruum tempus obiervetur ad fuum minifterium peragendum. 19
Epifcopus fi propter infirmitatem minifterium ecclefiaftkum implete non potuerit. Jf
Epifcopi in fui» confiftant domibus. *41
Epilcoporwn tenax Habilitas in Sedibus fuis. 9
Epifcopi non fecedant ad loca remoriora. 4)
Epifcopi quietam Ubertatem fua» Parochia» circumeundi dc prruKandi ac confirmandi atque corrigendi . jbcaut. 108. Semel in anno ciu umeant Parochias fuas cum eriicacia. X). tc Populumque confirment. 450. Jciun; fint cûm tradunt Spintum fanâum. 1141. Inquirant & corrigant errata populi, a). Inceftuofos perquirant. 46. Wadiasabeis non accipiant. 440
Epifcopus Parochiam fuam vifitans non fit oneri populis. 616. 1151. Neque Presbyteris. x;.
Epifcopi quem conjcdum à Presbyteris accipere debeant. n.k/cy.
Epifcopi Presbyteris nullam inquktudinem aut exprobationem ingerant. XI
Epifcopo Parochiam fuam circumeunti adfint Comites. 54. 107
Epilopi competentem Monafteriorum curam gerant. IX. UM- nos
Epifcoporum audorita» in Monafteria. $). xoj.)7). fr/cy. 401. «-'+
Epifcopi fine Archtepilcoporum confenfu nihil debent pratfumere tufi quod au (ûain folummodù pertinet Parochiam.
Epifcopi concordes fint cum Comitibus. 41. xi4.141. Sint conlentientcs Comitibus ad juftirias faciendas. 1x10. Venimt pl x ita Miflorum dommkorum- 457
Epiii »pi iinguli in 'uo Epifcopio fungunthr au&oritatc minatki reçu. X41. 1197
Epifcopi luis Ar reçus Sc communitus Ecclefi* &: Regni negotiis occupati funt. 188
Epilcopi regno egredi non poflunt abfque Ikenda Reg». 741
Epricuporum mimfterio Deus uritur »d difcetncnda judicia, iu
Fpticopi cuftodiant Privilegia Sc Pntcepca fuis Ecclefils confirmata. 114
Epifcopi excufaci ab expeditionis labore. 17. Immunes ab exercitu. 1141. Arma non portent. 1 ui. Laicos fuos ad bellum mittant. 579. Suos hoaunes auctant contra infidele» Kqgis. 199
Epifcopus,fi abiqua manifefta infirmitate non proceflerit ad bellum. j4o
Epifcopu* intrans in Ecclefiam , i leva ingreditur. i)f)
Epifcopi Seftio in Ecclefia quia figntficet. iyy
Epifcopi non rejkiant Clericos probabilis vit» quos ei Seniores obtulerint ordinandos. all
Epifcopi Longobardi facramana exigebam ab his quos ordinabant. it$o
Epifcopu* proprius. jo.ill. ij). M«· *74· 51·· 55*· «*o>·
Epifcopi peregrini petitio ad Epifcqpum proprium. 557
Epifcopo peregrino locus facrincamu detur. 10x9
Epifcopi non debent facere facramentum fecttlare. 11»
Epifcopi quandb immunes habeantur i culpis. 1140
Epifcopi fi Clericis & Lakis fuis injtiftè fecerint- ___
Epifcopi admonitionem fi oui* comtempferit. 1>7· it/rg.
Epifcopo fuo fi quis inobediens fuerit. 5*5
Epifcopum propnum fi quis contcmpferit. *15
Epifcopi in palatio aftiduê manentes. 1044
Epifcopi dclcâarionibus fuis inhérentes. lal>
Epifcopi qui nihil ex proprio fuo Ecclefia Chrifti compen-(averunt.)44
Epifcopus fi Xenodochia , Monafteria , vel Ecclefia» baprifmales cuilibet dederit. 541
Epifcopi tuo» habeant Advocatos. 511. tffa.))7
Epifcoporum filii non poliunt efle Judices- jit
Epifcopi debent intercedere pro reis ad Ecclefiam conia. gienubu». 985
Epifcopi non parvipendant vexationes fratrum fborum. 17j
Epifcopi oiim iblebant Coepifcopo· , Reges , Sc amico· vtfitjre per Epiftola* in pr*cipuis foletnnitaubus. 950
Epifcoporum accuGtione» occulté non fiant. 174
Epifcopus in homicidio, fotnkarione , perjurio, aut furas deptchcnfu* deponatur. rora
Epifcopus rrjeâus non recipiatur fine teftimanii aut litterarum evidenoflimo documento.
Epifcopi viventis Ecclefiam nemo invadat. 4f
Epifcopus fi dcfun&u* fuerit, vkmu» Epifcopus ipfam Sedem provideat cum Comite, ada. Nullus re* ecclefiafticas aut facultate» diripiat. 470. Sed tuturo fucceflori referventur. 14J
Epifcoporum Remenfium&r Rotomagenfium Epiftolaad Lndovkum Gemuniat Regem. 101
Epiftola donationis. 457. ftcuritaris. 499. & fy. 544 conculcaturi». 501. compofirionalts. 414. 47·«. $10
Epiftola peflima Sc iaififluna dc corio lapfa. 7:9. 1147.
Epi^ol* generales Regum mittebantur ad tmiverfos regni Archiepifcopo». 1070. Quomodi concipi fnlit». 774
Epiftole dux uno tenore confcrtpt». 414. 410. tc fa. 4M- 447. 47*· β*Λi· 4»«· 4*4- 494· 5®5· 5*4· 5*9· 9^4- «4*4
Epiftolam regiam fi qui» dcfpexerit. 550
Eppaonis vicus. '451
Equitare fuper beftias. , 5«f
Ercamboldus Notarius. «441· » fa.
Erchambertu* Enifcopus Bajocenfi*. *45· 7»J
Erchanradus Epilcopu*Parifienfi». 19. M.6Λ. 759· «*<*· 1161. 1147. 1)00. 1410. 1457· «459
Erchanraus Epifcopu* Catalaunenfi*. tot. tlt.III
Erchembaldus Cancellarius. 1147
Erchimbaldus Comes. >445
Ercmbertus Miflu* dominicus. M9
Erenftein.
Erifon* Epifcopus habitans Narbonam- not
Erifons Abbas catlri Mallafti. 'H4-I557
Eriulfus Mifius dominkus. 559
Erkengenu Comes. too
Erloinus Epifcopu» Conftanriesifi*. 57
Ermanfredus Epifcopus Parifienfi*. 1141
Ermcfridus Mifius dominkus. 559
Ermengardis Comiriflâ Ceritanûr. <75- «71. 1404. tll J.
Ermengaudus Epifcopo» Biterrenfi». 1099
Ermengalxfau Epdcoptt* UrgeUenfis. 4)0. 4)1- fit fa· 1111.
Ermcngaudns Marchio Sr Come*. 1545
Ermengaudus Conies filius Borrelli. «547
Ermefindis Comitifla. «54«
Erogatarii, id eft , Exécutons teftamenti.
Erogator, Id eft, Executor tclUmcsnanu*. 104»

Erpoinus Epifcopus SÜvaneâenfis. 19. 97.99$. *tix. bfa.*
Errare ignorantii magis quàm ftudio. ıı
Errare dedifcit cui nemo coalentis. IM
Efaexfa etymologia. «·T 68» ^i «It
Effentia. «$9
Efi*cntialiter. »57 1007
ÉJh^tr^u tjlrt Prrfrt. n 51
Evacuareris. 411. 41$. 454· 494. 944. 947
Evangetia parvula. 717
Evangclii textus. 105·
Eubona Abbatiffa S. Aratrer Viennenfia. 1455
Euchartftiam Presbyter temper habeat paratam ad infirmos. 1169
Eudiariftia fumi non poteft per Vicarium. 117*
Euchartftia ufurpata ad probanda furta. 1090
Eucherius Epifcopus Aurelianenfis. 109. 779. Ejus hiftona fabukifa. 740
fcvedtio miniftranda Legatis. $81. 891. 8,5
Evectionis numerus.
Evenire adhuc poteft quod feme! faâum eft.
S. Eugcndi Monaftciium. »°95
Eugenics 11. tonftituit pidicium aqu* frigid*. $46
Evmdicire. 410.455.457.^/^.497.5$. 955.95a
Evindicatum judicium. 4l7. 55«
Evindicatus. 491. *b fa.* 499
Evindicatus alodes. 495
Evinditale judicium. 595-911
·S. Eulalic ager. a$6
E-kael». 419. *bfa.* 615.719.950
Eulogix , id eft , munera data ex caritate. 1057.1590
Eulogiarum varia figmiicatio. 950. 1091
Eulogium , id eft , pars frrtii panis. 1581
Eulogfl" Cordubenhs explicatus.
Eunuchus non intrabit Ecclefiam. 1119
Evrardus Comes. i}8. 500
Eutychiam Decreta. x 110
Ettva. 719.77$. 10T5.1186
Exaâare pro exigere. 7*0. 964
Exaâationes indebit* ab Ecclefia removend*.
Exaâ» Nortmannis conftituta. ipr. loi
Exrquare. 415.456.46x.lv/-f.481. *fo$*
Exaequatio. æ
Exagerationes incongrue.
Examen Crucis explicarer. UJJ.6r/rf.
Examen aqu* ferventis. m
Examinare fe judicio Dei »78. iti.79X
Exartus.
Excambiare. 1414
Excarpfum. 1067
Ìxttfte olim dicebant per omnes cafus. 1119
Evceptuatio. 1541
Excommunicate Ecclefiam. 1019
Excommunicat! i. corpore &. fanguine Domini. *166*
Excommunicau à propres Epiieoyns, ab aliis non fufeipiantur. 174
Excommunicatio ecclcfiaftica & epiicopalis. 11 5. canonica. 115
Excommunicatio leviter ferenda non eft. 115.617. Non fiat fine certa &. manitefta peccati caufa. 56
Excommunicatio emendetur Epilcopo. 1$49
Exconwumcado vicinis Epifcopis innorefeenda eft. 56j
Excommunicationem pteduras Epifcopus debet notam tacere fttius Seniori. 187.
Excommunicationem Epifcopi fi quis parvipendent. 564
Excommunicationis ferrum advenus Laico». 1014
Excommunicationum Foimul* veteres. 661. *bfa.*
Excommunicatis communicare non licet. 11$. *b fa.* 151. t66. *bfa.* x<ry. $78. 785
Exconamimkatum unius Epifcopi alter non recipiat. 587
Excommunicares fi corrigi ncquire.it . i Cotnite in vinculis diftringatur. 119.187. ioı
Excondicerc. ı
Excorticate. 694
Excubùr publier. <079
Excubias quas wallas dicunt. 17
Excurtare. 694
E*eap4t fopc feriptum pr° ef'fa^*. 1107. 1141
Exemptionum œooailicaxuia ulus exagitatu*. – «66
Elenia , id eft » munera. $8o. 611.61J. 1166. *b fa'*
Exercitate iter. 161
Exercitales , id *eft* , militiam exercentes. *itrrp*
Exercitati» expeditio. 187
Exercitiis promotio. 557
Fxcrcttus fi fupervenerit ad regnivaftationem. 5af
Exheredati. 710
Exitum fe facere. 448.456.459.466. 574· 9$*
Exmerare argentum. 178. 791
Exorcifiuorum Formal* veteres. 659
Expeditio hoftilà. 190. 555. Quomodo facienda. 55"· fc/f.
Expeditionem exercitalem facere. 187
Expoliti ante Ecclefiam. *yir>.*111)
Expolitum infantem colligere 474- n°i
Excariti homines. 809
Extagnare. ">·>7
Extraneum hominem fi quis in loco filiorum adoyxaveiit. 415. 480.516. 9,6
Extravagant Joanrus XXII. emendata. 9^6
Exvacuatio. ›490

P Aber fi cmnptobatus fuerit argentum vel aurum adulte.
Fabri falfarii diligenter inquirantur. 70
Fabricarer». 411. 415-*bfa- 4M*·47$· 55°· 555 5-1
Fabricinium *n* auro vel argento. 185. 7? 5
Faculas accendere. 710
Facultaticula. 400
Facundiam dicendi non habete. 517
Fagea vagina. 741
Faida. 115.119.710.79·
Faidam porttre. 6j 118. ıβт. 189. *bfa-*768.118·
Faidam vocabant Franci iunultatcm apertam. 1195
Faidofus qui faidam exercet. 710,855.1195
Falcetus laudatur. 881
Falcidia. $50. 57*
Falconis-mons. 114
Fallire. 858
Falfa perfona non habet poteftatem accufandi. 10$ 5
Falfii confignatio nominis epiicopalis faâa *à* Monachis. »547
Faltam monetam faciens puniendus. r8r
Falfartum judiciaria poteftas condemnet. 4-0
Falfarius literarum regiarum. 51
Fallis epiftolis nemo fidem adhibear. 1157
Fame laboravit Karoh M. feculum. 1144
Famis inopia. 1164
Familia Ecclefi». 141. 44^· ‹ >47
Familia Ecclefi* fi opprefla fit contra Legem. 55· 106
Familia erit cuftodita fecundùm mores domini. 11 5
Famuli ixclefi* feodati 8c prxbcndani. 1560
Fanones de lino efficiuntur. 1560
Fardulfus Abbas fanâi Dionyfii. 1057
Farinarium , id eft , ptftrinuiu. Î89. 897
lateri, id eft, dicere. »16$
Faverniacum. 115
Fauftus Reienfis emendatus. "5a
Felix Epifcopus Corifopirenfis. 811
Felix Epii·.opus Urecllenfis. 7>·
Fellooes atque ignobiles. *tio.* 780
Feminaqu*vellem habet mutatam, fi mtrcha deprehenfa fuerit. 55$
Femina libera Longobardi poteft res fuas vendere 8c donare. 1045
Fernin* qu* viros amittunt. 554
Fetnin*non habitent in domibus Presbyterorum. 1159
Fetnin* barcaniare folent. >fl
Femin* liber* qu* fibi fervos copulant. 551. *b fa.*
Femm* ftant in Ecclefia ad partem borealem. 1554
Femin* quibus Lex Longobardorum prohibet ante anni fpatium velum fufeipere. $14- 549
Feminam ingenuam trahere. $86
Feminam nullus Presbyter in domo fuo habeat. 1577
Feminam liberam fi fervus fibi «1 conjugio copulaverit. 515
Feminarum familiiritas vitanda Clericis. 616
Feminarum habitatio penitùs tollatur I domibus Sacerdotum. *4»
Feminarum raptus VCUtus. »41. k o
Fcramliu. »♦·

Feti* quinta , U eft, Jovis die». «9«
Feriandi per armum dies.
Feriari dies venerandi. 55 »o«
Ferraria· Monafterium. 14«. xSl.iv/ry. >094. 1*87
Fern candenti* adjurari·. <>51.6$$
Ferri Spanifci. «4*H
Ferro battudo facere. 486
Feftivi* diebus placita non teneantur. $5· 106
Fcftivitates illa fervanda quas propnus Epifcopus venerari decreverit. 45«
Fetfivttate* ptocipua* nnttns Presbyter ignoret. 1 <,77
Feftuca. 4«?· 4'7. 45«· 448. 456. 458. 5«5· 5«5·^ /»♦· 54*. 544. 545· 549· &Ai· 574. 80
Feftuca in finuin projeâa. «97
Feuda aperta. 808
Fidejuflor pro folidi* folvendi*. 487
Fidejuffores, id eft, patnru. ««79
Fidcjuflbrt* idonei. 547
Fvdejuflbce* credibiles. 189
Fidejuffores tollere. 410. fi fa· 881
FidejufTores ad palatium. 6$. fi 159. 185. 177· ii" ∕>' fa 555·ó,Aî· 554 ú-Jrî $89. 595.451. 487.-10. ll9«. '141
Fidelctn Regis netno Je fui fidelitate fubtrahat. 88
Fideles , id eft , Optunatcs. «55
Fidelitas Regt promittendi, "i. 1·; i;o. fervanda. »61
Fidelitatem (aeramento'promittere 55· >°56
Fidelitatem Regi jurare debent infantes. •«5
Fidelitatis facramentum.
Fidelitatis juramenti abfolutio. 59
Fidelitatis promittenda (olennia.
Fidem pronuflam obfervarc. ip -81
Fides faâa. «99 l/jry.
Fiducialiù*.
Fien adhuc poteft quod femel fadum eft.
Filefacus caftigatus. 1101
Filia admittenda in tertiam portionem fervorum. 1041
Filia in alode feu terra paterna non fuccedit in Lege Salica. 464.705. 854. 956
Filia quomodo dicantu* venire ufque ad partum. 154
Falias fuas quidam prollituebant ui Lupanaribus. 1105
Filiaftram fuam ance Epifcopum ad comjmauonem tenete. *°54
Ftlu naturales qui dicantur. 04· » fa- 07
Filiorum oblatio in Monafteriis. 1088
Fil.orum *in* Monafteriis oblatorum Formula. 5"4· 1198
Filios fuos fi quit ui ventre matre occident, ha ut ad bap. ttfmi gratiam pervenire non potuerint. «578
Filios fratris lui frater fuperftes adjuvabit. 101
Filios fuus fi quis aliqua neceflitate vendiderit. 191
Filtortt. «98
1 irmaiuis Comitatus. »54®
Firmitas. 1Z1
Firmitas, id eft , paâio pacis. «45
Firmitas amicitie ik' conjunctionis.
Ftrrrutas auùorabili*.
Firmitas adunattonis
Ftrmttatem tacere. 97· fifa· 11«.
Firmitatem querere. 84
Firmitates fattas habere.
Firmitates mutua fidelium. «07
Firmitates tacere non licet fine permiffu regio, «05
f limitâtes , caftella 8c munitiones. 78«
Firmitates fimilla. 589
Firmitati* Fptftola. 480
Fifcales ville.
Fifealmi regii. 119 '1
Fifcalini privilegiis Ecelefiafticos vincebant. 118
Fifcalinus traditionem tacere non poteft fora» mixtos. 1184
Fifci ditione*. 890. vues ı ı 18
Fifco fociare. ?«« ?a$. 4v«
Fifco fociato. 405. focio. 445. 447· difeuriente. 497-4*9
Fifcus dominicus.
Fiftuca. rii/r Feftuc*.
Flagellare uxorem. «17»
Flandra. 68. Flandrenfis p*gu* 75
Flavinucum Monafterium. 109J. 1506. «5««
Fleumas jadat in pudore. $Ai
Flodeganus Bpiicopus Andegavenfis IIIi. 110$. 1450
Flodoaidus explicatus.
Florentia. 55«
Ploritconfe Monafterium. 1095
Florus Diaconus Lugduucnfis. 1119
Flotariu* Epifcoper.
Focum nemo hofpitibus deneget. 55»· 441- 959
Fodrum. «7. 7*0
Fcmile. «8*
Foerium. 95
Folco Come* palatii.
Foko Abba*. »«5
Fokoinus Epifcopo* Tarvanenfi». «58-77«
FoldacCome*. ?»
Font jocofa , ereâa , cooperta. 1007. 1018
Fontes faerr. 5*5
Fontes fi ab Epifcopo contcctati fuerint in nova Ecclefia. 559
Fontes facrivi. «»4
Fotas mixtos.
Forancus. 4*0965
Forbanniatur qui juftitiam fugent. 184
Forbannire. «59. 117
Forbannitus latro «5. fr/iy. 769
Forbannus.
Forbarudu* homo. 45«. 9«1
Fortia, 181. 189. 489.455· 815.915
lorcona. 559
Forconfiliare. 45. I?8. & Ai- 14« fr/>9. 111. & fry. 178. 784
ForenfesPresbvteri. 7*1
I oreftes noviter iiiftitutx dimittende. «<9$
Foreftesin quibus Ludovicus Karoli Calvi filiuavenan non debet patre abfente. 16*. βio
Foreftis.
Forfatiis , id eft, in bannum mifli*. «041
Forfa&um. 7««
Forisfacere. S*4
hnuni/t. »59
Formate Epiftola. .44? · * fa- 959. «570. 1477
Formatarum Eptftolarum vana Formula. 556. 584. *fifa.*
Formofus Epiicopus Porruenfit. *45· «4»· apoftolica Sedi* Legatus.
Γormeante* irrationabiliter. 1579
Fornicatio an fit jufta caufa dimittendi uxorem. 45$. 1119. 1104. ti»8
Fortia. *VUt* Forcia.
Forum Julii. 559
Fo&anu* villa. 1510
Fofla Marilia. «M
Foflatenfe Monafterium. 1094. 1454.
Fragidis fi qui* commotionem fecerit. 560
Franche Vkecomes. «555
Franci, id eft , liberi. 795
Franci, id eft Salici. 10-9
Franci duas Lege* habebant. 817
Franci fidelitatem Regi promittant. 71
Franci homines mundana Legis documenti* eruditi. 189
Franci qui à Karolo deliri erant. 79. 774
Franci quorum teftimomum Leget publice non rejiciunt. 119
Franci homines cum Comite fuo iri exercitum pergunt. 17
Franci qui cenfum de fuo capitè debear. 187. 19*
Fraocr occidentales 8c orientales 199
Francia. 140
Francilis bannus. •5'· 787
Franco Epifcopus Cenomanenfis.
Franco Epifcopus Tungtenfis. 157. 117. 146. 164. *fifa.* 501. 405.784
Francofordienfe Concilium quo tempore celebratum. 75;
Francofordaenils Synodus. 1044
Francorum veterum origine*. 815
Francorum regnum eft hereditarium. 108a
Francorum judicium. li8$. ixik»
Francorum dedecus. 1081
Francorum nomen omne* vicina gentes olim affcCiabant. 1*5«
Francorum perna minor quim Romanorum. «55· «4
1 ranco» fandus Remigius ad fidem converrit-
Francus , id eft, liber. 45«
Francu* cum duodecim fimilibu* Franci* juret. «5
Fratre* confcripri. 1180
Fratre* indivifi. 559
Freculfus Epifcopus L exorienfi». IIII
Freda. 7*i. exigenda. 459· A·
Freda , id eft. banms, five regalis compofitio. 1054
Freda compofitio qac fit pco injuria faâa mulieri in tnun- di· Regi* habita.

Fredi definitio. 6t6. 8to
Fredos conceftos poflidett)75
Fredrnn ad Ecclefiam.)17
Eredum 8c faidum. 988
Fredas Judlcl refervetur. Ijo$
Ftedaldus Archiepiicopus Narbonenfis. 1167- 1466
Fredcgifus Abbas S. Martini Turooeniis. {84. 1199· >401. t M'>
Frcdricus. 165
Fridericus Comes. <oo
Frideruna Retina fort» Bovonts Epifcopi Catalaunenfis.81 f. uxor Karoli 111. Regis. 19)· *189
Pnfcbinga- 7*o
Pnfchirça valens fex denarios. 11
Fnfchmga de quatuor denariis. 1)
Frifcing*. 114. 711
Frifcing* inter vehicula. 1107
Frifia. 11). iffil.
Friteflarienfe Monafterium. 1094
Frodebertus Tapa. 564
Frodinus Abbas. 1167
Frodornus Epifcopus Barcinonenfis. 276. to)· **-*. i 5Qi
Fronti tnuftus dcnanus. *)i
Frotarius Archiepifcopus Bituricenfis. 144
Frotarius ambafcuvn. «)oi
Frotbaldus Epifcopus Camotenfis- 60-r. 1167
Froterius Eptfcopus Cadurcenfis. 6)0. i<or
Frotcrius 'Epifcopus Petragoncenfis. 6)0
Frocharius Epifcopus Tullenfu illuilratte. >11)
Frotmundus Comes Senonenfis. 1 tot
Fruduofus Abbas Juncellenfis. 1510
Frudus Epifcopatuum vacantium pertinent ad Regem. >186
Fnigellus Abbas S. Maris Alaooc. >50«
Fugitivi reddantur dominis futs.)))
Fulbenvs Eptfcopus Camotenfis emendatus· H)8. 115*
Fulcharius Epifcopus. Iltl
luleo. I9f
Fuko Archiepifcopus Remenfis occifus ab hominibus Balduini Comitis Handri*. 669
Fulco Comes Andegavorum. 946
Fulco Abbas Corbeicofis. 11*6. 1554
Fukricus Epifcopus TricaiUnus. 611
Fulheradus Comes. *468
Fulradus Abbas . Karoli MarteHi nepos- 766
Fulradus Abbas fanâi Dionyfii. $9. 766. Archipcesbytcr Franci*. 104-'. Suimnus Capellanus Regis Pipptni. >09
Fiu.dioncs publicas facere. 514
Ftindiiouem regalem fugere. 1164
Furare. 817
Furo. 4'9- 94)
Furonis , locus. 177. 811
Furor in Legibus Longobardorum fignificat fuftem. 1189. *19)
Furti incerti i Monachis p«tuti probatio. 1090
Furtorum probandorum cw:> mus. 6)7.^ Ai.
Furtum quomodo puntrrtui tn lervo. 8<i
Furtum tertium fi quis fetent. 10)0. k Ai-
Fuftes alruru. 70$
Fuftts groifus. «8o
Fuftuaiium fupplicium. 845

G

Gabriclis Archangeli monita. 1117
Gadales. 1 5^6
Gadencus Epifcopus Velitcrrenfis 8c apoftoiic* Sedis Legatus. 1*5 14)
Galgaudis Epifcopus. *4<f
Gaicum Monafterium. 4)7
Gaidulfus Epifcopus Firmanus i*9). *5)8
Gainrdus Comes. >468
Galindus Abba S. Mari» Varra. 611
Calli qui fint in Capitularibus. 11)1
Galliarum Pontifices. 579
Gathcan* F.cclefi* lau<. 155. iili
Gallicia.
Gamad* , id eft . perculfiones. 685
Ganegiacenfis Vicana. 555
S. Gangulfi Moiullenum. 111
Garum. 181 894
Gafacchio. 69-. 840
Gafindi. :8r . & Ai- 59* 581. 906
G«fmdo fuo fi quis aliquid concedere voluerit. 41;· 947

Gaftaldii curtes dominicas providentes. jid
Gaftaldius. jjp
Gaufredus Comes Emporitanu* ac Rufcinonenfis. rt*4-t)O).1540
S. Gangetici Monafterium. 114
Gausbertus Epifcopus Cadurcenfis. 6)0
Gausbertus PropofitusGlannafolienfis. 109f
Gauftenus. ipj
Gausbertus Comes Rufcinonenfis. 15)5
Gauzbenus Redor Monafterii S. Mauri ad Ligettm. 1457
Gauilenus Abba & ArchkanceUarius. 140· 104. &ftf »68. 171. agi, gio. 1167. 1501
Gauamarus. jg?
Gebehardus Epifcopus. 117
Gebuinus Comes palam. 11 g?
Geila Abbas S. Grat*. 1446
Geilo Epifcopus Lingonenfis. 1514
Gdafius Papa emendatus & dluftratus. 111)
Gcfda. 190. s, j
Genava civitas. 78*
Generahtas populi. re
Generatio tertia intclligitur ufque ad nepotem vel neptem.
Gemchiales. ' 706
Genicium. ii6
Genittari» , id eft , fcorta. 1009
Genuculuin pro propinquitate fanguints 75*· ioi)
Geniiliacus. i$o»
Genua aliciqus impingere. 46)
Georgius Epifcopus Romanus. 751. 1011. 1046. Legatus Sedis apoftoiic*. 109
Georgius Abba. 1167
Georgius Vefterarms. 148
Gerardus. 16)
Gerardus Epifcopus Laudenfis. 1)8. 14)
Gerardus Comes. 1469· Ejus Comitatu*. 68
Gerbodus Epifcopus Ebroicencis. 754· ><M5
Gerboldus Epifcopus CabiUonenfis. 144· V)
Germanus interdùm pofituspro fratre qui germanus non era». 1)6)
S. Germani Autifiodorenfis Monafteriutu.
Geroldus Epifcopus Ambtaneafis. 144· 619
Gerundenfis pagus. MÏO. uto
Gefta. 416. &jt1.
Gefta quomodb eft cocfcripca. 465· 470
Gvyfu in lingulari >x8)
Gefta publica five municipalia. 405,41$. 416.450. 46). if /'i- 4'0. 479. 481. 5)1. 571.948· 968
Gibborum nova genera novis medicationibus funt fananda. 196
Gtldonia. >0)4
Giruoldus Epifcopus Ebroicenfis. •045
Gifalbertus Karoli Calvi vaflallus. 7<1
Gifandus Epifcopus CarcafTonenfis. 6)4
Gifelbettus Epifcopus. 54*
f.iflebertus Epifcopus Camotenfis. 144 ·<$· «75
Giflebertus Comes. *<5
Glanditohuro. '45*
Glannafolium. '4)6. '45*
Glannatolienfe Monafterium. •095
Glidultus Epifcopus. '»55
Glirrina camifia. 74« 7U
G bn« Petri apud omnes cantetur. "5*
Gloffa Decretalium iHullrata. 117*
Gkiffographorum veterum qua"ta au&oritas. 8*7
Gocia. ride Gotia.
Godefredus Comes.
Godefudus Abbas Eoffarenfis. 1106
Godelfadus Epifcopus CabiUonenfis. $7 i>*7
Godofredus Epifcopus Silvaneâenfis.
Gondemarus Epifcopus Geruideniis. *44?
Gofperrus Epilcopus VerccUeiifu.
Gotbertus Comes. *6»
Gotefcalchus Epifcopus Anicienfis. «5)8
Gothi. 11)1
Gothi five Hifpani intra Barcinonam cohabitantes.
Gothic* Legis liber.
Gothorum Provincia. **45
Gothia. 17*· *044· *«<)· *18?· 1)00
Gotta tota, id eft , Septimanis 8) MareaHifpanio
GotK* regnum. •4M
Cocfe'-nus MiiTus dominicus.

Contains caftjgams. 11*5. 1**1
Goafo Miiw dominicus. O
Gtadal·. 7**
•71
Gradus canonici prenirmia. 1U
Gradus ecclefiaftxl. 49-540- 598. 4|g. 1479
Gradus, ideft, fIMgeftnm. 7t>
Gnfla, ideft, Cornuatus. 457-7*1.90· 9«4
Gnflo & Comes ejufdem dignitatis notMU eft. joo. 149.
9*
Gratiaman. 1010
Grandirali» Monafterium. I
Granes. 71*. Granu. 1009. Granka. 50*
S. Grata Monafterium.
Gratianus animum i Capitularibus abhorrentem aoo habebat. 110. Emendatus. 1444. Caftigams 1141
Gregem unam.
Gtvåorianam ofikium. 7|«
S. Gctgorii Monafterium. **>· >095
Gregorius M. emendatus. »*44
Gregorius M. iu libro Paftocali.
Gregorius M. compofuit libellum muflcv anb. »54
Gregorius Nomenculator. *4»
Gtegorii Tnronenfis Epifcopi laus. 841
Gretfcrus caftigatus.
Grimaldus Abbas fandi Galli.
Griuuldus Dux Beneventotvm. »070. 110
Gnmaltus. >1»*
Grimoaldus Major domtk. 5«4
Grimoardus Vicecomes Parifienfis. •5*4
Grimoldus Abbas fandi Galli. 1*7.781. Laber facramentorum ei tributus emendatur. 117a
Grinbera precaria. 8*4
Greffes fliftis. ito

ntj
Guirinui Abbas Cuxancnfis. »504
Guenilo Archiepifcopus Senooenfis. M. irfti.
Guiftedus Comes Ceritaniat. 1504.15**
Guiludus Epifcopus. nu
Guilleberti Epifcopi Capitula. 1184. IJ77
Guitlelmus I>ux Aquitania. «*59
GuiUelmus Abbas Divionenfis. »*9»
Guilleltnus Comes Cadurcenfis. <»0
GuiUelmus Comes & Abbas Brivatenfis. 1cag
GuiUelmus Raymundus de Motuocstano Scnefchaûus Comitis Barcinonenfis. 1*O. 1558
GuiUelmus durandi emendatos. >*»·
Guimcia Epifcopus Carcaffonen »554
Guifadus Epifcopus UreeUenfis. I0a
Gumbaldus Epifcopus Vafatcnfis Dux Vafconic. nofi
Gundacher Comes. 1440
Guodemarus Epifcopus Geruodenfis. 1449- »5>o
Gundobada Lex. 754. 10*14
Gundovilla. fioo
Gundulfivilla. *15.161.800.1x81.1559
Gunebodigni. 7*1. io|4. tijo
Guntbcrtus Epifcopus Ebroicenfis. 57. 1167
Guntboldus Archiepifcopus Rotomagenfis. *9. 760
Guntfanonarius. 199· 70
Guntharius Archiepifcopus Colonicnfix 111. J*8. 1)7· 780
Gyrovagi. >057

H

HAbot jurare.
Habitum non decentem Sacerdotii api Presbyter deferre prefunut. *4>
Habitus laicalis.
Habitus Religionis. 17· Religioftts. iro. t/fa.
Hadabrannus Miflii* dominicus.
Hadebaldus Archicpifcimus Colonienfis. 754·
Hadebertus Epifcopus silvaneâenfis. *44. *O. 595· <*9
Hadcbertus aurifex. *47
Hadoindus Epifcopus Cenomanenfis. 949
Hadrianus II. Papa.
Hagano Epifcopus. 545
Hagano Comes. 500
Haias facere non licet fine penniftii regio. >95- 70
Haiminus Epifcopus. 43
Halftedus Abbas Balneolenfis.
Halrtganus Epifcopus Camexicenfis. 1110.1115
495
Hamatius. <9·

»10
**♦
Hardolmn Miflus dominicus. *5₮. >45
Hacdradi Comitis &c Duas Asftrin ceqom» advends EMIlum Magnum. 1044
Hasdolai p^m?
Hariardus Epifcopus Lexovitnfis. *45- »*<7
Haribsonus. Pad» Heribannus.
Hariftaitum. 75g
Harmifcara. 56. 90. 10. 184. >07. sl*. *55. 14J. *70. ..>«5-, 55». 7*5-70. _
HanMfiraea, id eft , fella. J4o
Hamarius Epifcopus.
Häsh»··· JX4
Hafia Francis figmficat locum publicum apertum. 99·
Haso Comes. »00
Haenaarias.
Hmmi.
Hebdomadarius Monafterii. 5«4
Hoccardus Comes.
Hcchiardm Comes Atubianenfis. 1»09
H«|emalfas Epifcopus Laudunenfis. *45. *O. 595. 4o4.
Hcdui· 11J1
Heidolo Epifcopus Noviomsynfir. 449
Heidra vida in Otbnpu Saxonis. 1*44. 1440
Heunmus Mifliss dommiem. I*oo
Hemricus Abba. 49
Heirardus Epifcopus Lexovienfis. *** 109·
Heirradus Abbas Magniiocenfis.
Heidefiodus Abbas S. Petri Rodenfis. 1540. Pofteà Epifcopus Heleneafis. 1 ;ot
HeJegrina fponft Foiradi. >4*7
Helena oppidum pagi Rufdnnntbfis 1*54
Heleneofis Ecclefia. 454. MaterEcclefiarum Rotfliocenflum ftt Vallafpemflum. >*75· >54»
Hdenenfis pagus. >5»5· >5*5
HetaEpifcopm Catnoteafis.
Hebas Epafc^m Tricafimus. 19- 759-
Hclingaudus Epifcopus Ferdeafis. 1114
Hchfachar Abbas. >I7J
Hernico Epifcopus Dienfir. *O
Hcnricus Epifcopus TuUenfis. >559
Henricus Rex Germani*. *95- *1
Herardus Archiepifcopus Turonenfis. I)}. 4ia. itj
>*57
<7
Herb* malefica. 455· O1
Herbarum venena. 4U. 8)4
Herbcrtus Epifcopus.
Hercambaldus. 44»
Herculis fimniachram ancum. 1114
Hereburgium. 705
Hereditas paterna vel materna divifa inter propinquos. O*
Hereditas legitima quanam cenfcri debeat. *51
Hereditas luduola. 457-O».9<4· >*97
Hereditas largior Krioli fimplids explicatur. ·«f
Hereditas ejus quiad mortem fuerit judicatus propter homicidium in Ecclefia commifium , ad legitimos heredes illius perveniar. 55*
Hereditates colonorum. >»8
Hereditatis divifio quomodo facienda. »O. 9**
Hereditoria. Г 461. & frf· 9&I
Heremi iqualqjr. *.
Heribanmu. ' 187- 45*· 7*5- 794· O5· >,8>
" 7Ii
Heribetmim facere, in heribergo manete. 194. 795
Heribodesheim. **5
Heriboldus Epifcopus Aurifticdoeenfis. <07. 1*47
Hericus Epifcopus Lingonenfis. 155«
Herigenu Archiepifcopus Mommtmm. joo
Herimsnnus Archiepifcopus Cmomenfis. *98. *99. J·»
Hcrimannus Epifcopus Niveroenfis jo- 57. 407. O).
105
Herimannos Comes. »00
Herinandus Epifcopus Morincnfis. 469
Herio infula maris Piâonici. 100
Herifiix. 555- 7*5- »»«
HcriftaDium.
Herifxuph. 45.141*. O8
Heriveus Ardiigpifcopus Remqpfis. 449
Herioinus Miffus dommicus. <9

HetWnus Cornes. ıoı
Conftaatlenfis. ▪147
a uxor Ludovid Pii. 455
HeroMu coftigatv». 1019
HerolvcsîcidMooafterium. >57«
«91. «45
Herputnu» Epifcopus Sftvwmftenfi». 1106. 1147
Herri Archiepifcopus Ttevweafl». 541. 755· ><°7· « m.
""74
Hybetnus, hyeme. I115
Hteretnu» Archiepifcopus Scnonenfis. »4H
Hieronrmo falso adfcnpta Homilia de Affunqitiooe fande Marte. 1171
Hieronymus emendatus. 1116
S. HiLaxli Monafterium in Dioecefi Caryafiouenfi. 1101.
F«d^dd^IArctuepifcopus Colonientis. 754· ««"· H 7.
>455
HddebaUu» Epifcopus Matifconenfis. 1106. 1157
Hildeboldus Epifcopus Sueflioncnfi». 144.0$. 175.599.6x9
Hildeboldus Presbyter. 595
Hddebtandm Como». 117$
Hidiebrannu» Epifcopus Saglenti°. $7- 144· 1107
Hildcgartfa Ragrna, unor Karoli Magni. 1040. 1043
Hildegarins Epifcopus Meldenfi». 103. 111. 6o|. 7I1. 110$. 1119. 1167
HBdesnannus Epifcopus Bellovacenfi». 1111. 1170
Hddcricus Abba» Calauricnfis. 1538
Htidericus Abbas Caunenft». 145 5
Hildefindu» Epifcopus Rufcinoocnfis. 1503. Antea Abbas S. Petri Rodentis. >54°
Hfidigy&s Abba» Duferenfi». >096
Hddradm Epdcopm Albentis. 13°. M5
Hidntuu» Abba»b. Dionyfii. 111 *f. &fif- Archicapettanm.* 610
Hfidumu» Epifcopus Aftenfis. 1)1. MI
Hfiduinm Abba» & Bibbothecariu». 10
Hilduinm Abba. lo»
Hftdnmus Pervafor Epifcomtfts Tungrenfi». 195.114
Hihneradus Epifcopus Ambianenfis. $7.69.611. 1167
mcwuras RÔnenÊs Archiepifcopo». 1$. 19. 19. 49- 57- «I. I7. ıoı. 103. 111. 117. 157. 163.107.117.144· 150. »64.175. $01« *t/fit.* jo$. »09. 593. *V fit.* 611. 759,771.115· «07 - -
dem Monachm in Monafterio S. Dionyfii. 11 *ij*
Hmcmanu Anchiepifcopu» Remenfi» fe contendebat efle Primatem. 1141
Hincmarus Archiepifcopo» Remenfi» mano fuâ fcripfit fibram Adalardi de ordine palatii. 1141
Hincmari Arduepifcopi Remenfi» Epiftola dc fcelcribos Karlomanni filii Karoli Calvi. lor
Hincmari Archiepifcopi Remenfi» confilhm de poenitentia Pippini junioris. «IO
Hincmara° Archiepifcopus Remenfi» defenfus. 1X60
Hmcmanu Epifcopus Lauduneafis. 101. 111. 16$. 107.
S. Hippolvti cella. 59
Hwmmfridus Epifcopus Betlovacenfil. 1167
Hirmingardis Regina uxor Bolbnts. 1$07
Hirmintrudis Regina uxor Karoli Calvi. 171. «474· *&fif·* 1487. 1507. Abbanfia Kalenfi°. 1106.1171. 1464· Ejus confecratio. 315.817. Obitus.
Hifeimundus Epifcopus. 559
HUpam. 1151.1505· «515
Himni in Comitatu Biterrenfi coafiftentes. «444
Hiroami pan rejni Francici. »5- «I»7
HIMMBia , id *eft*, Hifpania citerior. 1187
Himanic° Provmci°. 17«
HfctoCome». 101
Hivenlaricus *Sc* hivernatica Citio. I«»5
Hocuchirche. -"5
Holdtftede. 99«
Homallare. 911
Hombunch.
Homerus, id eft , Angilbertus. 754
Homidd° judicium pertinet ad Comitem. °7
Hotnidd° tmpofita peregrinatio facta. 44«
Homicidia voluntaria. «5
Homicidia perpetrat qui paupera expoliat 8c fame ac nuditate pctjditaxi facit. x8$
Homicidia fi quis iadifcretd jr prufumpdoal fecerit. 361
Homicidia in Ecdetiu vel in atrils earum commiflâ. 331
Homicidia fa&a propter pulverem mortalem. 1199
Homicidii mqu^rio. 4«$.Competitio. 417.491.499. $44. Poena. 137g
Hootiddii crincn fi qms aliqui objecerit. 4gy
Homicidium Laici fi in Ecclefla perpetratum fuerit. 1116
Homradmmnrofcmpbotate. 333. „JO
Horni» Presbyterorum quales efle debeant. 1139
Homili° quadraginta fanitb Grcgorii. 1159
Hominem fi quis in Ecclefia loterfccent ex levi cauta ur tine caufa. 33»
Hominem ti quis jufiii Rcgb interfecerit. pit
Hominem alienum nemo recolligere pnrfumat. 174
Homines non convenit ad mortem judicari in Ecclefia. 134
Hommes vafiaDoram dominicorum. 111
Homines qui in banoo *Sc in* poenitentia mifii funt. 70
Homine» majora. 7i4
Homines vqi *Sc* iiicvcicBics· xSo
anuivrâ intetddm potitum pro mmm. 1076.1119
Homerium. 461
Hominum ftaorttm Unufquifque folikmudiaem gerat. 55g
ifMaräuM· inrerddm icnptum pro «yvra·. Ja40
Homo Deo» judicare non débet. 1 al 3
Homo de cotpore. I$6I
Homo Regius *Sc* Ecclefiafticus. 9«9
Hotnouva.
Homunciuncnil. 5o«
Honor Regi exhibendus. t
Honor Ecdefiarum. 159. 167. 119$. Ecdefiarumac fervorum Dei. 160
Honor Ecclefiafticus in oomfiw euftodiatur. 140
Honorem regium obtinere. 139
Honorem fuum Ecclefia Dei habeat. 44
Honores tenere. 69. Habere. 107. Amittete. 330. Perdere. 559
Honora donatos habet. ₸₸
Honores Etxicfiaftaco» Ecclcfiafiici forriamur. I?
Honora tanta». 1006
Honora fuos filio vel fuo placitare. 164
7«5
Honora aperti. 16) Iol. 1'186
Honoram concdEo. 140
Honorabiles femper habere •6
Hooorabiliru. 168
Honorata» Epifcopus BcUovaccatis. «6?
Homa.
Horn Epifcopus. »455
Hortamentum. loi
*9
54· iu. 745-741. 1144
HoAltairtas commendatur. 190. IJI.I1S9. «ITO
Hoftritalitas jam pene adnullata eft. 55
Holprtaltus foperveniennum hofprtum. 51· 105
Hofptres fupervenicnra cum lectione divina fofcipiendi. «111
Ho^riram fufeeptio negligenda non eft.
H <«
Hoftem adnuntiare. 175. facere. 794
Hoftilefu». H«9
Hoftifia, id *eft* . carri ad hortem.
Hoftülc«Kn.
Hcftifi» expeditio. 190.555. apparatu». 199. 560
Hoftifieer préparants. »9$
Hoftl», ideft r exercitu». 145· «47- 7M· O»
Hncbcnu» Epifcopo» Meldenfi» 57· m»
Hucdare.
Hodakicila Comes *Sc* Marchio. 1167
Hudotrichus° Marchio. 1466
Hugo Karoli M. filius , Abbas Novabcienfis. 109«
Hugo Abba» S. Aniani Aurciranenfis. 1145. 149°
Hugo Abba» S. Apri Tulicnfis. 1561
Hugo Abba. 10. 0$. J». «O»
Hugo Come». M7i
Hugo Mtfiu° dominicus.
Humanitas, id eft , cibus. »95
Hunaldus, Princeps Aquitani°. H9°
Hunfredus Abbas Dervenils. 1167
Hunfridu» Epifcopus Morincnfis. 77«. 11°7
Hunfridus Come». 10»
Hungarius Comet. 101. Mitfu» dominicus. 4»

Hlmrardas Epifcopo» PaderboeeA. IOO
Hunukurt.

I

J*ôir"- r -, 44». $08.96»
■inuAcenns Ecclefu. jP,
Ittu» fine fanguims efiiifione. jX*
Moneare. 7x4
Idoneum fe reddere facramento. igi. 7φX
Idoneum fe proprio facraroento facere. »>>
Idoneum fe redaere ab obje&s. <x
Jroa dr Afauqg» dir ClfftiuL 100g
Jeâmo* 191
Jean-us. »90. 4$$. 4J7- 44t. 40. 40-. J$*. 699. 794. 944- 961. 1175
Jecur can» dare manducandum ei qui à croc furente morin* ♦ft. 157»
Jejuni fim Epifeopi quùm Spiritum Sanâwn tradunt. 7141
Jejuni fint Judice* quùm cauli* audiunt. i I<o
Jejunia ecclefiaftica. 1|18
Jejunia quatuor temporum. 714. 109a. 1116. 1576
Jejunia indicia. 117$. 11-8
Jejunia nullus laxare debet, nifi infans, aut fenex vet infirmus. 1x0
Jejunia interdùm conftitutaaudoritatePrincipis. 1164
Jejunia triduana in ckct orubusEpifcoporum. 604
Jejuniorum dies. 1090
Jeflc Epifcopus Ambianenfis. 1067. 1071. 107$. 1111.

Jelhcere. 190
Ignem fi quis in frlva comminare aufu* fuerit. $$$
ignis avantir &.' rapacitatis. tff
Ignokendi foli gloria relnita Epifeopi*. 1X11
Iuicita qui commiiit, à licitis abftinere debet. 11». 11jj
Imaginarium jus. 418.497. 0. 4. 941- '»97
Immaneat». 4x7 981
Immeliorata re*. 44$. 44t. 40. 406. fr/ry.
Immo Epifcopus Noviomagenfis. 19. $7.68. 7$. 101. 759. 1161. »167
Immunita* Ecclefiarum fetvanda. 64. ft fil- 94. 107. 109. f/fif. |It.)O. ftfif. 877. 1J49
Immunitas Ecclefiarum & Monafterioram. 141. >47
Immunitas Monafterii. 449
Immunitas rerum eodefiafticaram. »74
Immunitas conceffa boots eorum qui cum Rege vadunt. 166
Immunitis ab expeditione hoftili. 4"
Immaaitas patrocinari non debet falfis monetariis. >81
Immunitas de manfo ad Ecclefiam dato. m
Immunita* Sandorum. 459- 9^4
Immunitatem Ecclefie perfolvere. 1)9
Immunitatem Ecclefiarum fi quis infregerit. 6
Immunitate* Ecclefiarum quibus opitulari non debeant. io;4
Immunitatis nomine quid cenfeatur. I«8$
Immunitatis ecclefiafticr Formule, $-6. ft fiq. 510. fr/»-?·
Immunitatis Prarceptum. $11
Immunitatis confecratio. io», defenfio. 54- »$
Immunitatum infratliones. >61
Immutatio fignificat imminutionem. *M1
Impedimentofa. 4»
Imperatrices auguft*. »*>9
Imperialis honor ab omnibus Fidelibus obfervetur. *4°
Impingere. »4»
Impingere genua alicujus.
Importunus Epifcopus. 6. Vfif·
Impofitio manis epifcnpali*. »54· >xox
Impofitio manuum facerdotalium. x1J
Impoflibile qui jubet, facit fe contemptibilem· >01
Impofiibilitatem adnunuare. »94
Imprzdatio. »»
Impulfare. 4$4
Insqualitas aëtts· 1
Inantea. 8^
Inbreviare. $1. 5$. 97- *45-fr fit- >81.184. XOJ.)&>· 714 7«V
Inbreviator five Jefcriptor ftipendiorum regalium. 6>J
Incadus Epifcopus Panlienfis. 1061. 1111. 1161- >4'»· " fit- 1459 f
Incendi* vel damna parti ab hoftibu*. 4M·
Incendiarii judicium pertinet ad Comitem· x'

fi*eer«M pro iettfie». r»8S
Iaccfta conjugia senta. 46. IJ4- b fit· IM· *174« O&M frequentia m Gallis. »44
Inceftam propinquam fuam fi qui* duxerit. »Jp
Iaccfti crimen. 740. Actiter ab Ecçlcfi* vmdicttvm In Laio*. 1014
(ncefli non funt legitimi heredes. IIIJ
Incefluofi adplacitum Epifeopi adducantur. 10». Jura canonicam fententiam pomitencM multentur. 440
Inconvenientes perforor. 111
Inconvenientia temporis. 117
Incrementare. »$$
IIKtepatn Domni ApoftoBcl. 77
Increfcerc. 90. »$$. »6$
incrocarc. 70S
Inda. m
Indemnitas. 167
Indicuhm generale ad omnes homines. 441. 941
Indiculus. 61.714
Indiculus regali*. 44». 45$.440.4]]. 444.460.961.1179· 1194
Indiculo* quem Epifcopus tranfmittit ad Abbatem. 508
Indicidu* quem Abba* vaafinurit ad hominem ptgeofem. mj.
Indiculus quem Ptwpofitw traatmittit ad Abbatem. J07
Indiculus Epifeopi ad alium etdogias dirigendi. 419.940
Indiculus commonitorius ad Epifcopum. 09-914
indiculus Precatorius ad Epifcopum. 507
indiferetio Prxlatorum. 51· «>4
Indiflolubiliter. 7»
Indominicata cafa. >49»
Indomimcatsr cultura. 114. villae· 176. fr fff.
Indominicatum.
Indommicatu* manfu*. 147.
Indulgentis coocefio. »4$· «47
Indurare. »91
Infantem à fanguine fi quis emerit. 474· 974
Infante*. 44 O. 1)9· 01-46J. fr/«t· <14-714.»$7
Infante* excufantur i jejunio. 1;»J7<S
Infante* jurare debent Melkatem Regi. »»«J
Infante* matrem fequantar. >90
Infantes qui projiciuntur à matribus. nox
Infantes oblaci in Monafterii*. 1198
Intantorum. 1014
Infantulus fangumolentu*. 4"'4· 97J
Inferenda. 714-»15«
Infidelem Regis nemo celet. 14$
Infidele* Regis fi fe adunaverint ad vaftationem regni. 199
Infidele* Regi* locum m regno habere non petnuttantur.

Infideli R°P* nemo fe conjungat.
Infidelium Regis proprietis addicatut fifc». au.
Infiduciare. ,,7J
Infirmi excufantur i jejunio. 110. 1476
Infirmi fine communione non moriamur. 1169
Infirmitas generalis. »4»
Infirmorum cura habenda.
Infirmorum vifitatioaes Presbyter habeat fit rtûè mtclligat. »Γ7
Infirmorum domus. «
Infilcare. 'S
Intradurar.
Intradurs Ecclefiarum. Ift»
Ingelbinus Epifcopus Albienfi*. 6)0
Ingelgerus Come*. X6Ç
Ingetramnus Comes. In.fr/cf.8ßo. 1468
Ingeluvinus Epifcopus Parifienfis. 144.16$. 17$. $99. 1184
Ingcniofir macluninones. 212
Ingeniosè. {14
ingenium . id eft , artificium. 715. 91t. ff
Ingenuili* ordo. 49^
Ingenuitas integra. 411,466. 50r
Ingenuitatem fuam defenfare. 4$)
Ingenuttatee diverfo modo faâr. 41$. 944. J$|
Ingenuitatis Formula. 459 494
Ingenuitatis chatca. 444. 449.461. 47$. 441. 974
Ingenuitati* chartula. $41. Epiitola. 4)4. Titulus. $40
Ingenuitati* fux iiatum fi quis alicui obnoxiaverit. 411. 944
Iugenuorum liberta» confitmata. 4P
Ingilbetga Regina. 216
Ingilwinus MiIFu* dominicus 69
1agifcileus Comes. i»67

Inaobettus Como. 1174
Inhanmitia. »91
Inlurlare. 5««· 588
hquftitia vetire. 177. emendentur. 519
Ianocenrius III. cafbgatus. 1*8)
Inaotcfcere, id eft, *figmficare.* 8<. *tif. itfa.* 170.111. *49· ut- 595.44,»·* •*Ub.Mfi*»·
Inquietudines feculvium hominum. 111
Inquifitio per facramentum. 547
Inquifitiones fupetftmt tollantur. 549
Inquifitiones taciends.pcr melioras 8c veraciores homines.
ubi inventa fuerit)i
Inrariooabihter fornicari. 1)79
Inrepdo. 147
Inripare meflem alienam. HO)
Infcnptionem pnrcedere oportet in omni accufationc. 977
Infcriptionem de fumptibus 8c expcnfis confirmare. 484. 977·
Infenfibilcs reddunt peccata. 89
Infervirc, id eft, in fervitute revocare. 67.1184
Inbdiare iter agentem. 485. *itjiq.*
Infolentia Presbyteri. 156
Inftrumenta interdiâa. 1175
Infiniment! fi incenia fuerint ab hoftibus. 191. *(tfta.<J\g*
Interdirio ecdefiaftko fubjici juflit ter» Matthari Ducis Lotharingie. »$$9
uterdonaoo. 409
Interddm, id eft, interim. 1015. 1019
Interpellare. 455· ~ *fif.* 4)1
Interpellatus fi quis fuerit Ut aliquam caufam diffinire debeat in palatio. 196
Interprendere. sta
Intertiare. 987
Intentam res. 698.7*5· 847. 11J5. n I|. uaS
Intervallum poft matutinos & ance primam. 1)8)
Interventores. 715
409.4»« 6)0. 6)). I)$4
Intrania. 688
Inventarium. 4SI
Inveftitura cure de manu Abbatis fufoepu. 1560
Inveftiturarum varia genera. 896. 960. *& fif.*
Invitare fignificat intcraûm cogere. 1168
Involare. «19
Joannes Abbas S. Laurentii Ccrritatuenfis. 1101
Joannes Abbas S. Maafueri Tullenfis. •559
Joannes Archiepifcopus Arelatenfis. »4)1
Joannes Archiepifcopus Rotomagenfis. "44
Joannes Bona Cardinalis laudatus 1506
Joannes Epifcopus Arcrinus. 157.14). & fa- 149-1)0
Joannes Epifcopus Cameraccnfis, I44.165.595. &/cy.6ii. , "9
Joannes Epifcopus Baxcinonenfis. «I'M
Joannes Epifcopus de Forçons. 5)9
Joannes Epifcopus Piriavienfis. **57
Joannes Epifcopus Pinoenfis. 191. I))8. I)4t
Joannes Epifcopus Ticinenfis. *)7. 14)
Joannes Epifcopus Tu[illegible]nenfis. 145*47149.150
Joannes Epifcopu$ u VafcomacoafuB· 1107
Joannes vІП. rap<. »4$· M«· V4 & fl<l· F.im
Epiftolsr du« nunc pamùm edi». 1495. 8'jrf.
Joannes Sacellarius. 751. icit
Jonas Epifcopus Æduenfis. 57· 70.1167. I47i. *itfa.*
Jonas Epifcopus Aurelranenfis. 111 x. 1174
Jonas Epifcopus Nivemenfis. 1111
Jofepb Arcluoptfcopus Turonenfis. 584. 1199
Jofeph Epifcopus Eporcdieofis *Sr* ArchicapeHanus. 341. jji. 1194
Joieph Epifcopus Maungianetifis. 14A
Jotue Abbas findi Vincentii dc Vulturno. •°«4
Jovis dies. 19t. Mons. »184
Iracundum tenere contrà aliquem. 190
Ifaac Comes. JOO
Ifaac Abbas Scelle. •X$7
Ifaac Epifcopus Lineonenfis. tto. 144. *7). 776. Elfoisb tribuitur Epiftola de Canone Mifix. »*$7
Iûnuas Abba de fando Stcphano. 6)1
Uartms Epifcopus Tcrfofanus. *5)4
llamus Vscecomes Urgcllenfis. 1JOJ
Ifcmbacdus Comes. 101. Ejus Comitatur. TO
Ifimbsrdut Comes. 1167. Miflus doaumcas. *iiiJ.*
Ifidonis Clarius Epifcopus Fulginas modeftà vifitabat fuam Diocefim. ||c|
Ifo Monachus SangaUcnfis. 1199· Ejus Formule. 586
Italia. 161.141)
Icaliat regnum. 177. 1504
Italicum littus. 559
Italici regni Optimates. . *)7
Iter exetcitale. ' 161
Iterantibus nemo manfionemdeneget. 190
Iterantes nihil ab aliquo violenter tollant. 548
Iterare judicium. 71). 1119. negligentiam. 1)6
Iteratum non intelligitur quod ambigitur efle farium. 1140
Jurii fex de vinea. 1388· *trfa.*
Juchos. five juries, accipere. *jU.Scfa.*
Judas eft inter Sanrios. 197. Eum Dominus forem effit (ciebat. 1x19
Jude traditori comparantur qui facultates ecdefiafticas diripiunt.
Judm dent decimam. *68 J186
Judanis *fi argentum* mixtum protulerit. "·)
Judea emunitatis. •054
Judiacum villa. 1159
Judicare 8c indicare poenitentiam. 507. toxj
Judicati ad mortem, pro mortuis habemus ad ante gefta. 1185
Judices publici. 1119. Undê diâi· «7«
Judices elerii. «>!· 5«4·
Judicis non eft fine accufatore damnate. •119
Judices efle qui non poflint. 541. 5<*
Judices jejum caufas audiant. 11)0
Judices an judicare poffint perfidos extrà potiendam Sacerdotum. ·**)
Judices pacem *Sc* juftitiam faciant in fuis qainifterût. 114
Judices inquiranturfi nobiles *Sc* faptentes aut Deum timentes conlbtuti font. 558
Judices confentientes fiat Epifcopis fuis ad juftioas *fttiea*-das. rato
Judices villarum regiarum. II). 779
Judicum numerum *Sc* nomma letat Pnncepa.)19. *irftj.*
Judices de pari». io uj
Judicum firva cupiditas. 40)
Judicia exercenda funt abfque refperiu perionarum *rj*
Judicialis poteftas. 5U>
Judiciaria, territorum Judicis '·97
Judiciarie poteftaùs Mmiftcx.
Judicii Formula.
Judicio Dei fe purgare. tlOW/éf.
Judicium Dei. 55)
Judicium fupcemutn. 106
Judicium epifcopale. 55«
Judicium faculare, id ell, Comitis placitum 5&4
Judicium legale. 166
Judicium «vindicatum. 457·4«7·))·
Judicium fobvenere. n8f
Judicium, etiam juftum, nemo vendere pntfumat. 151. r *V6·*
Judicium iterare. 1119
Judicium civile fi Clericus prodamaverir <1x4
Judicium Francorum. 1185. 1186
Judicium crucis. $01. 981. expUcatur. 1155. *it hi·*
Judicium, locus haud procul à Theodonis villa. 7.77.111. 758. 1159
Judith Imperator. 6i 1. Mater Karoli Calvi. 71. Ejus obitus· 1491
Judith Karoli Calvi filia. 166.789. 1x71. Defponfata Edilulfo orientalium Anglorum Hegi. 509. 816
Jugalis. 409
Juuanus Pomerius Aurior bbrvrum de vita contemplativa *Sc i&rm.* III)
Julii HI. numifma. 1115
Juncellenfe Monafterium. >099· '593· >519
Juniores Ecclefia. 7x5.Comitum. 17.5>8 715. 879
Ivo Camotenfis Epifcopus emendatus. j 179
Ivo Camotenfis habuit exemptai Capituiarium diverfum i noftris. 1187. ii)p
Jura forenfia. 1)6
Juramenta vitanda.))9
Juramenta fuper arma. 119)
Juramenti fidelitatis abfoluao.)9
Juramento fe etcondkere. *iS7*
Juramentorum publicorum folennia. 4JI.455· 9*)· *bfcf.*
Junmcutum Ilneman Archiepifcopi Hemenfia apudPonugoocm. 150

Jenrt taper (ten. 198
Jurare fuper fact» noti debet Epifcopus. 119
Jurate facramenu. 119)
Jurare fuper altare. '4'"
Jurare facramennun manu proprii. x*9
Jurare non beet per vitam Regis. 11*4
Jurare manufeptuni. 596.9i)-mamifui xiti.velxxxvn. 41«. & fa. cum duodecim mnJibus. 6$. 1079· cum duocecim francia. 4)5.4)8.5$!
Jitrauocu* facramentum. 119
Juratores idonei. J19
Juratores duodecim legiamt.))i.)))
Jusjurandum dare rccufaodi nemo habear poteftatem.)47
Juflucavdla. ıı$9· I18>· '4*9
Jaja frequentet pro *jette* pofitum in veteribus libris. 986.

Jufttni junioris conftitutio mendofa. nJJ
Juftinianus Imperator. e 177
Jufttu omnibus tonfervanda. 6 147. 6r/r|.
Juftitu venalis. *H6*
Juftitiam reddere unufquifque debet. 1'91
Juftitiam reddere *ic* accipere. 7tl
Juftrtiim facere 8c accipere. 113,
Juftitiam unufquifque faciat m fuo muiifteiio.
Juftitum 8c pacem habeat populus.
Juftitiam qui fugem, foebanniatur. 184
Juftitiamdisfacere. 181
Juftitta* nemo negligat, nemo vendat. 4$»
Juftitias facere. *1.199.))6. 1117
Juftni* fadetdz. *5»
Juftitta regales. «4. 96. r»j
Juftitix fandi Petri.

K

Kalenfe Monaftetium datum Hirmintrudi ReginX. 1171
Karlomannus Rex Italic. list
Karlomannus Karoli Calvi dirus. 1)0. loi. Abbas fandi Amulii Metenfis. 117*.«4*9
Karlomannus, Ludovici Balbi filius. 179. xli. lix. *if fa* 1187
Karolus Calvus Ludovici Pii 8c Judith* filius. 71. Quo die natus. 1491. Ei.pars regni tradita eft i Ludovico patre. 107. t;). In Regem undiu 1'acro chrifmate in Ecclefia Autelianenfi à Werulone Arthiepifcopo Senooenfi. 118. 114. *iffa.* 780. Interfuit Synodo Sueflionenfi. 49. 7*. Libellttm proclamationis obtulit Synodo Tullenfiadventis eundem Wenilonem. t ; 1. 1)). Coronatur Metis in regno Lotharii. li).)ot. 798. liv6. Romamproficifcitur. *I67.* Eligitur Imperator, i)". 14$. 1$'. 80). Prcfuit Synodo Ponrigonenfi. 149. Ejus laudes. 151. *If66. iffa-* Effigies. i)od. Liber precum. 1x76. Ejus anui quomodo numerandi. 797- 800
Karolus Calvus cur bona Ecclefiarum coadus eft dare l.aicis. 110
Karoli Regis Lex dc competitione facnlegii. 176. *tf fa.*
Karoli Calvi filius moritur. 1190
Karolus M. Imp. 110. Erat natione Francus. 1185.Legendi ateue pfallendi Sc computandi pentiftimus. I 114. *ii fa.* Adimor apoftolicx Sedis· ioyi. Eum accepiifc omnem honorem fuum ab Ecclefia feribunt Romani Pontifices, nyi. Eleemofynam mittebat ad diverfa loca. 1:98. Ebrietatem in qualicunque homine abominabatur. 117)
Karoli M. egregia laus. 15.151.808.11)4
Karoli M. Capitula fvnodalia. 'OO
Karoli M. Capitula diti obfervata in Italia. 1044
Karoli M. edictum de non dividendis rebus ecclefiafticu. 1058
Karoli M. Imp. Epiftola generalis ad Epifcopos regni fui. 1401
Karoli M. Epiftola ad Monachos S. Martini Turoncnfis. , iodi
Karoli M. charta dii itionis Imperii dubiae fidei effevifa Petro Pithceo. 1068
Karolus Manellus. 109. 779. Vindicatu· adventis Chnftianum Lupum. 114*
Karoli 111. *8c* Henrici Regum padum. 199· 8'4
Karoli fimplicis anni quomodo computandi. 1'4
Karolus fimplex dehoneftatus à Francis perfidis. 1190.15)›· 15U. in cuftodu potitus. *54*
Karolus Rex Burgundiz five Provinciz. 781. 11*9
Klockum, id eft, untinnibulum. 111$
Kyrie cleyfon. 715
Kyrie deyfuo quandti dicendum cum genafiexiooc. quandb neo. >1·!

L

Labbeus caftigatus. 10X1. 11)1.'id®
Laborare ad medietatem
Laborare tetras.
Laciniam v« facere.
Laefipvcrpum.
Laicalu habitus.
Laid omnes ordinari aon pofltmt ad <98. *11
Laid expulfi à proprlis Epdcopls, ab alm non fufelplantur. 174
Laid decimas de Ecclefias non contingant. f»
Laid diebus feft» ad publicas ftariooes occumet
Laki communicare debent ter ia anno.
Laxi poffident Monafteria. 18.7P
Laxi Archipresbytens fus dominari pntfumunt. 4H
Laids fuis h Epifcopi injuftè fecerint.
Laicorum levitas. J8t
Laidradus Archicpifcopos Lugduncafis. 14)«
Laifus, id eft, fims. *97
i atandeus calligatus. ‖11)9.1187
S. Laaiberti Martyris corpus. 177
Lambcrtus Comes occiditur. 7*4
Lanam carpere. 71*
Landericus Papa.)*9-Epifcopus Parifienfi1 t*i.S*J. 1*7
Landramnus Archiepifcopus Tutoncnfis. >><8
Lanricdus Abbas Mauciaceofis.
Lambertus Epifcopus Matifcontafis. M4
Lannivçri, id eft , tegai invafio. 44.7*1. 11*4
Lantuvinus. I9J
Lapides pmiofi.
Labatu».
»74
Laubulofa Miflarum oCcia.
Latiniofa. 499
Latro nodurnus. 48$
df.*ttfa.76**
Larrocui vita perdonsts eft. 118
Latronem fe defendentem fi occidi cmsiyrir. 447
Latronem nullus celer. "f
Latronem fi Comites vel Mifli forbannierint. «17
Latrones quidam fiunt propter inopiam. »O. ll"f
Latrones exturbandi funt. —
Latrones qui nunc nihil mali agunt, &' quod jamditi fecerunt emendatum habent. —
Latrones qui magnam habet blafphcmiam. 119
Latronesquidam occuhè fovent. 44*
Latronis veftigia minare.
Latrocinii poena in fervo.
Lavajes Monafterium. «JI
Lavandanum. *J4*
Lavatio pedum exhibenda peregrinis. 1087
Laubias. «4
Laudunum. 7*4
Laudunenfis Comitatus. 194. pago·. 1*8
Laudunifus pagus.
Jaunif. 148
S. Laurentii Monafterium mpago Narbooenfl. 1101.1451
S. Laurentii Cerritanienfis Monafterium. 1101
S. Laurentii Leudenfis Monafterium. *»4
Laurishamenfe Monafterium. «M
Lavt etymologia. 691
Lebbrana Monafterium. $9-7*7
Ledarii. 41«
Ledionarium.
Ledionarius per circulum anni. 140»
Ledioai omnes Monachi interfiat.
Ledor m Ecclefia pritis benedidxmem nou petat quàm amnes fedeant. ljl)
Ledor tamditi legat ufque dùm omnes Monachl m unum pofiti compleant. l)tx
Ledor accipiat mixtum poft coemas.
Ledoris fohus vox audiatur in reftdodo. »4«4
Leduarle , fupelkdlhs pan. JOtt
Ledl.
Legatarii, id eft , Exécutons reftaelentaro 4lJ.fl9.J7l
Legatariorum tradoria. .487 §91
Legati i latere Regis ad inquirendam Monachorum vitam & mores. rj.iiOi
Legatorum apoftolica Sedis audorin). 14·· ijo

I egatiooes palatium adeuntes recipere. it6
Lemovicenie pueUantm Monallcnum. 109-»
Lou. x68
Leonis I. Pap* Epiftola ad Fuvunum recenfita inter regulas fidel. 617
Leonis 1П. Pap* pargatio. 759 110$
Leo Epifcopus Gabmenfi*. 147.149. fr Jiy.
S. Leodegarms Epifcopus Auguftodunenfi*. >4951518
Leodts, id eft, Mes. 91·
Leodkwa. F»dr Leudica.
Lcodinua Epifcopus Mutincnfis. x)8
Leooellus de Queregaris Epifcopus Concordienfi*. 1114
Leormius Abbas S. Hitarii in dioecefi Carcaffooenfi. 1419
I.eotbericu* Archiepifcopus Senonenfis. 1101
Leporem fi quis alnun vocaverit. 841
Leptinis. xxy
Lefera fluvius. 1044
Letatu* maior. 716. ιιo8. 1119
Lctania fait». 1080
Letant*. 111
Letaniarum obfecratione*. 596
Lctani* Karoli Calvi. 1480
Letaniam eveitere. ixxj
I.curdus Comes. 265
Leudis , pretium compofitionis pro homicidio. 96r
Leudem componere. 441. 696. folvete. it. χχβ. 464.768. defohrere. 449· tranffolvere. 499. 6f fa- ponere. 544. burire. $00
Leudcfamio promittantur Regi. 496.016
Leadica civitas. 71. 78. -74.
Leudo Abba*. 1417
I.cvkaturn pericvcranti*. 50
Leufeuvcrpire. 481.897
Lcotbertus Archiepifcopus Mogununus. KJ* Luicbertu*.
Leotbettus Epifcopus. 147
Leutfridus Comes. alr. fr/ire.
Lex aliquandb fignificat confuetudtnem fic ufurn, aliquando poenam five multam. 1191
* Les fit confenfu populi Sc Conftitutione Regis. 177
Lex fit confuetudo uruufcujufque nationis fervanda i Magiftratibu*. 81. 480. fr «Λ6ι pafim.
Leges divinat, id eft, fieri Canones. 101. 1168
Leges ecckfiaftic*. ' mi
Leges divin* fic human* five muadan*. 148. 140.166.174. I168
Leges mundans fic ecckfiaftic*. 109· fr fy. x6). 170. mi
Lege* mundane. 178. xt4· 44*· 464. 1449
1-egi* mundane documenta. 189. Codex. 178
Lex mundana I heodofiano corporc comprehends. 566
Lex terrena. 484
Legis Doânres. 1194
Lege* fccuiares recipiuntur i Legibus ecclefiafticis fic divinis. 468
Lex Romana. 411. 415.465. 47d. 4T9-W*1· 487. 444· Secundùm eam vivit Ecclefia. 995· 1051
Legum Romanarum ufu» prohibitus i Regibus Gothorum. 11)0
Leges Roman* de facrilegii*. 177
Lex Alamannorum. 488. Gundobada. 754· Salka. 19a. 544- 417. 441
Lex Longobardorum emendata. 991
Lieretymologia. 681
Libedarii, id eft , Uberi homines. 1054
Libellarii funt qui per chartam ûiti funt liberi. 1077
Libellarium jus. 141. 804
Liberalis Epifcopus Oximenfis. 811
Liber homo olim non poterat fieri Monachus fine penniffu Regis. 1164
Liber homo fi fe vendiderit. 474. 9^0
Liber bomo fi fe ad fervitium alteri fubdiderit. 511. 541. 1191
Liber homo qui fe locowadh tradiderit in alterius poteftatem. 19»
Liber homo fi ad patriam defendendam ire neglexerit. 414
Liber homo fi Ecclefiam couftruxertt in fua proprietate. 559
Liber homo Seniorem qualem voluerit accipiat. 44
Liberi homines qui fuper alterius terram relident. 446.
Liberi homines qui fraudulenter aç ingeniosè res fuas Ecclefiii* delegant. 414
Liberi homines qui pet fe expeditionem facere poffunt. 187
L iberi homines qui infames vel clamodici funt de tefteii* vel latrocinii*. 118
L iberi* hominibus nihil fuperponantur. 4xx
Liberos homine* vendere non licet. 194
Liberas perfona* nullus Judex publicus audeat pignortre in bubus. ug
libertos ex familia Ecckfi* facere non licet Epilcopi* qui nihil ex proprio fuo contulerint. 466
Libertarc. 99$
Libertatem fuam quomodh quis probare poflit. 1417
Libenaticum. 461
Libertatis Formula. 494
Libertinitatis gratia. 466. munus. 44O.obfequium. 4*4-475. 548. $40. Srfa. 946. fervttium. 444
Libra auri vendatur duodecim libris argenti. 185
Librarii veteres omnia turbarunt. 1160. Eorum incuria. n6x
Libri debent effe bene emendati fic cortefti. 1160
Libii de bibliotheca. 1085
1 ibros fuo* Karolus Calvus diftribui jubet poft obitum fuum. 164
Licitis jure utitur qui illicita nulla commifit
Lidemonia. J)®· 571
Ligare licet furem aut alium quemlibet reum. 841
Ligatur* malefice. 688. 846
Ligeris fluvius. Z*7
Ligeris fluvius qui* in Lege Salica. 1049
Ligarium. * 168
Limanku* pagus. 1491
Limina B. Petri. U9I
Lindenbrogius emendatus. 988. 991
Lingonenfis Ecclefia. 5'9
Lingua Ejufcopi non debet jurare fuper facra.
Lino incifo. 415. 519. f-»i
Linteamina altaribus pnrparanda. 1167
Liprinx. ari
Liprinenle pabtium. 753
Liptinenfc Concilium. 109. Illud fuppofititium effe contendit Paj>ebrochius.
Liprinenti* Synodus duplex non fuit.
Lirtnenfe Monafterium. .870. 119,'
Lifga. x-.g
Lilvinu* pagus. 69
Litania- F/Λ Lctania.
Lithoftrotum. 716 1116
Litigante* fi ad pacem redire noluerint. 04
Lkm decima.
Litoftratum. Fide Lithoftrocum.
Litter* canonic*. 497
Littera* regias fi quis defpexerit. 16«. j)O. 1194
Litus, id eft, fifcalinu*. 686
Litus, id eft, fifcalinus vel lanftuariiu.
Lingas.
Livor alien* felicitati*
Livorare. 490. t9j.486.fr/l4. 916
Liucfridus Comes. »4«
Liutgardis uxor Karoli M. 10ÇO
Locationem pro receptione difpenf* exigere.
Loithihunt. 8x9
Lomenfis Comitatu».
Longlatium. 180
Longobardi Epifcopi facramenta exigebant ab his quos ordinabant. 1150
L ongobardorum regnum. 1550
Longobardorum Lex emendata. 99X
Lotharingia undè diûa. 776
Locharius Ludovici Pii filius fit confort Imperii. 1080. Hirnungardim Hugonis Comiti* filiam ducit uxorem. ·'56. Romam proficifcitur juffu patris. I190. A fratribus luis vincitur. 49. Pacem cum itfdem facit. 7. Fit ftater Monafterii S. Martini Metenfis. ix'"). Ejus mors- Laus. 1565. Ejus anni quomodo computandi. 1111. Ejus Capitula. 417.fr/ry.
Lotharius Rex Auftrafix five Lotharingie. ιχ68.1x71. Ad olculum reccjxu* i Ludc.vico Sr Karolo .utribus. 164. Eju* divortium ab uxore Thctttberga. 166. fr Jéy. lox. 790. 797. Obitus. 115. 401. 1177. Eju* regnum divifum Inter Karolum fic Ludovicum. 2x1.177
Lotfclmus Miffus dominicus. 159
Luca. ilid.
Luceria. vx
Lucrum turpe , quid. >84
Lucrum turjse non condecet in ebriftiana Religione. 151

Ludovicus AbbasS. Dionyfii. Aj._59.69.767. 1158.1167
Ludovicus Balbus, Karou Calvi 8c Hennentrudis Ream* filius. 171· Corooatfts Compendii vi. Idus Decembris. 171. J05. 811. 1186. 1501. Nunquam fuit Imperator. 811
Ludovicus Pius onus ex progenie Clodovet 8c S. Amulfi, in Impentocem coronet» i Stepbano Papa. xao. 799· Regni divifiooem inftitmc inter fibos. 1080. 1117. Terreno Imperio deftitutus faâione quorundam. 105. 110. Examinari fecit decreta quatuor Synodorum in conventu Wormatienfi. 111). &fa. Ejus capitula de regula S. Benedict. 108). Eius cura de rebus ecdefiafticis. 601. Eius effigies. 1505. Obitus. 1491· Epitaphium. 1565. Laudatur. 151. 459· «498. Ejus Epiftola ad Emeritanos. 817. Ejus donario *ft&A* Ecclefi* Romane arguitur falfitatis. 1104
Ludovici Pii vita emendata. 1191
Ludovicus II. Imperator. 116. 177. Ejus Capitularia. 545. •*fa.*
Ludovicus ilex Germanic^ frater Karoli Calvi. 7. Regnum Karoli invadit. 101.&yry. 111. *bfa.* 155.157.147. *b* /if. 778. 807. Ejus poenitentia. 117.-80
Ludovicus ПI. Rex Francorum, Ludovici Balbi filius. 179. 181.811. *i/fa.*
Lugdunenfis pagus. «4· «40}
Lugdunum.
Lugdunum clavatum. 764
Luitbertus Archiepifcopus Moguntinus 127. 111.797
Luitofa. 114
Lullus ArchiepifcopusMoguntinus. 111}· «}oo. Emendatus & illuftratus. I017
Luminaria Ecclefi*. 5). 10}.44}. 876
Luminans arboribus. 71«
Lunarenfe Monafterium. 1099
Lundenfis Archiepifcopatds initia. IJ16.1556
Lunis. 559
Luparii. «074
Lupinini Epifcoprcaufa. 1149
Lupus Abbas Ferrarienfis interfuit conventui apud Bonoilum. 1166. Auâor Canonum Synodi Veruculis. 1160. Etnendsn.s. 1187
Lupus Cornes Firmanus. «558
Lupus Epifcopus Albienfis. 145
Lupus Epifcopus Catalauncnfis. 759^«i6i
Lufa diabolica.
Lutera.
Luxovienfc Monafterium. 11J. 171- 870. 1195

M

MAalin*. 114
Macedo Miflus dominicus. tyç
Madunariones indebit*. 47. 141.109. 169. ingeniol*. 111 gi4
Madalveus Epifcopus Virduncnfis.
Madafci* de lino. «590
Madafcius Gothus. 1Û
Madelgaudus frater Angilberri. 1057
Madrecifus pagus.
Magenhardus Comes. JOO
Magnardus Archiepifcopus Rotomagehfis. 754· «°4i· >057
Magniacus vicus in Comitatu Nivernenfi.
Magnilocum Monafterium. 1098
Magno five Magnus Archiepifcopus Senonenlis. 44 «755· 9«o. 1057. 1071
Maholum. 687
Major domds regi*. t88. }qy
Majora» emendatio. 1491
Majores natu. 786
Malafci five MalhftiMonafterium. 1100.1408. 14x8. 1461. 1517. 1554
Malafli caftrum. «H?
Maldri duo de grano. 587
Malefsdor fioccifus fuerit dùmComes eum comprehendere nititur. 18
Malefaâoaem fi Comites vel Miffi forbannierint.
Malefadiores efficiuntur propter indigentiam. 55®
Malefaâores fi de uno regno in aliud fugerint. 66. 100
Malefici difperdantur. 150
Maleficiorum omnium refolutio. 661
Malitias facere. «77
M'il"'· .· ,I5*.4I5.449.455.«»». «490.1497
Mallatc aliquem dc aliquo negotio. 51«
Mallare aliquem in fenririo.
Millario. Mi
Mallobergia, id eft, loca teâa. •fi
Mallum. 441.681.717
Mallum publicum. 455.448I.451. &fa. 498
Mallum, hoc eft, placitum majus five generale. 954-1 «95
Mallum Comitis. 1»
Mallum conftruatur à Comite propter calorem fobs 8r pl*. vum. »H
Mallus in Ecclefia non habeatur. neque in imrounitatibas vel atriis Ecdefiarum. ij. 106.1}}. }66
Malia Comites teneant. 1«J
Mallum vicini Comites non reneant in una die. ,90
Mallum qutbus temporibus habendum. 55· 10«
Mallum interjicere. 190
Mallum Remis. 7«- 77}
Malum ibi emendandum ubi perpetratum eft. 66. 117
Mamillam fttingere. «89· »57
Manafle Abba de Aurigetna. «5«
Manaffes Epifcopus Cameracenfis. 1170
Mancare. «91
Mancio Epifcopus Catalaunenfis. *66f*
Mancipia Ecdefiarum. 55· 106
Mancipia ecclcfiaftica in fecularem fervitutem non redigantur. 464
Mancipia Chriftiana non tradantur Judaris. 71J
Mancipia ecclcfiaftica nemo nifi ad libertatem committet· 56. .108
Mancipia Eoclcfianun eo modo contineantur ficut res ad fifeum dominicum pertinentes. M*
Mancipia duo habeat unaquaeque Ecclefia. 517
Mancipia emi poifunt anu nota teftimonia. 1051
Mancipia originalia. 44«. 547
Mancipia hliena fi intra immunitates fugerint. 9«
Mancipia ftantia.
Mancipi* in feminino genere. io?I
Mancipiorum pretium varium olim fuit. 811
Mancipium fuum qusrquc poteftas recipiat. 190
Mancipium ejufdem menu. 474
Mandare, id eft, mittere, notum facere. 8}. *b aHH fl>m.*
Mandatatius. 1594. 1490. 1497· 1511
Mandatum ad caufam agendam in mallo. 415. 416. 44t. 449· 9«5· 470. 494· 949· 95®. 96«· 9«>· 979
Mandatum ad teftamentum gcftis publics alligandum. 5} r
Mandatum qualiter mantus negotium uxoris profequatux 479
Mandatum ad pedes lavandos. 1086. Poft Ctxnam fiat. 717
Mandatum ad cleemofynam faciendam. 555
Maodualis. 701
Manducare fuper tumulos. 74«
Manere, verbum obfcœnum. IOI}. 101}
Mangones. 717- ««98
Manicas quas vulgo wantos appellamus io86
Mannire. 717
Mannin & banniri. «7«· 790
Mannitio. 681. 717
Mannitiones de ingenuitate & dc hereditate. I.o5
Mannitus. 455.681.964
Manoaldus Miffus dominicus. 1100
Manopera. 188.717. 794
Manoperarii 1587. 6f fa.
Manfio tribuenda peregrinis. 441. 959· Deneganda non eft iter facienti. 190
Manfio Presbyteri. 55. 106. aj}. *b fa.*
Manfiones. 157. 880
Manfiones providere. 1184. requirere. 459. *b fa* accipere in domibus. 548
Manfionarii. 1170
Manfionarici- 614. 718. 880
Maufionacicos requirere. 581. exigere. 580. parare. a8. accipere. 166. 109
Manfiones. >57· 88o
Manfoarii. 5»7· *fog*
Manfuana.
Manfuaru.
Manfus. 718. Manfa. «M. 71»
Manfellus. 4M. 948
Manfus dicebatur certus agri modus cum ftruâuraplerunque ad manfionem. 175g
Manfiri eft villa coloni uruus habitationi propria. 906. 980
Manfus ad Eccleflam datus. 19g. X1X
Manfus integer, qui habeat bunuaria duodecim de terra wabili Ac mancipia duo 517.

Manfus mdominlcatus. 257· fr Λ<· 514· 8o4. t$84-ôi/rf.
Mani hereditarii. 214. ingenuile* & veftiti. 906. 1)89. fertiles. 554· »)·9
Manus Epifcoporam chrifmate facto perunAa. 119
Manus epifcopali» five facerdotali» nnpofiuo. 1,4. 21). 1202
Manum mittere non licet in unAum Domini. 118
Manu» qu* alienas fotdes curat detergere, munda effe debet ī fordibus. 1,4
Manu propria finguli facramentum jurare. 289· 1 »88. fepriml. 596. 92). tertii decimi. 485. trigefimi fepdma. 484 .
Manu* fervi fi exufta fuerit in judicio.)5*
Manu* mortua, 6c manu* firma. 198. 2)2. 340. 728
Mand* regi* fubfcriptio. **)
Manum perdat Notarius qui falfitatem fcripferit.)5·
Manum perdat percutiens falfam monetam. 11$
Manum perdat qui mixtum denarium & mànùs'quim decet penfantem tnonetaverit. '79· /*<·
Manufinnata. "4
Manufirmationes & manuferiptione*. 1'28
Manumiffi in Ecclefia fub ejufdem Ecclefix tuitione confiftebant. 947
Manumiftio fervorum propter nativitatem filii Regi*. 596. 4)J· 9'4.951
Manumirtio fervorum ut Clerici fiant. "45
Manunuflio per denarium. 387. 479. 461.690.859· 90$. 994. 1127
Manumifiiones in Ecclefia faA*. 948
Manumiflìom* Formula. 4x5. & fii- 444· 475· 495· 519· &J'«· 945· '498
Manumiflionis gefta. -06
Manumiflionis libellus. 44û. 95«
Manutergia ad involvendos libro*. ic8j
Manzeies. O1
Maratcaki. <7-7«9
S. Marcelli Monafterium.
Marcha. 48. 162. 187.25;. 560.729. 80). 1188
Marchia firmana. iffo
Marcha Hilparuca. 27. 818. 1085. t*75· '
Marcha Tolofana. 108)
Marchio, Come* mare» prspofitu*. 80)
Marchionum origo. 1188
S. Marculfi corpus quiefeit apud Corbiniacum. 293. 1289
Marcultus Monachus Audor Formularum. 369. 119$. Ejus sta* inquiritur. 861
Marefci primi Monafterium. 1094
Margilam carricare. 118. 794
Maria Abbatiffa Lemovicenfi*. 1098
S. Maria inDeonant.
S. Mari* in Bifinciono Monafterium. 114. 1181
S. Mari* in Lemovicas Monafterium. 1097
S. Mari* ad (Trubionem Monafterium. 1101
Mancus Epifcopus Biterretifi*.
MarifcU* unus. 7$
Maritima cuftodia. 69. 771
Maritus qualiter negotium uxoris profequatur.
Marito an licear uxorem dimittere propter adulterium. 1204
Maritus fi fuerit leno uxoris fu*. 1104
Marrire, id eft, irrumpere. 10)6
Marririo.
Marina. 41. 4$. 18. ioo. u 1. I
S. Martini in Bifunciono Monafterium.
S. Martini Metenfis Monailenum. 1219
Martyrclogium fuum unufquifque Presbyter habeat. 1577
Mafau fubterior & iuperior. 215. 6* /ry.
Mafculi ftant in Ecclcfta ad auftralcm partem. 155 5
Mafonis Monafterium. 221
Maftracurii Monafterium. 1090
Mater fi filium fuum coram Epifcopo tenuerit ad confirmandum. io$4
Matfredu* Comes Aurelianenfis. 14). 10c. m J. 1444
Matifconenfis pagus. 70. Comitatus. 1506
Matriamen. 684. 1197
Matnculani. 972
Matrimonia fervorum. «MJ
Matrimonia vetita ufque ad icxtum gradum. 14·
Matrimonium non folvatur, etiam pnrtextu pietatis, nifi ex confenfu conjugum. 555
Matrina de fonte aut confirmatione. 1101
Matrin*. 1178
Matronarum opes venari obfcquus. 1070
Mattharut Dux Lotharingie »559
Matutmale donum. 99»
Mauciacum Monaftenum. 1098
Mauri Monafierium. i»î
S. Mauri Mooafteritua in Dicecefi Argtntoratenfi. >°95
S. Mauri Monafterium fuper Ligcntn. 109J. 140. 140
S. Maxentii Monafterium. 1094
S. Maximini Monafterium.
Mal '· & dicat Monachus veniam petent. 1)84
Medici generalem medicinam conficiunt quandh infirmitas generalis m terram vetut. 1,8
Mediomatricum civitas.
Medraldu* Abba* Couqocnfi*. toft. >417
Megerenfes.
Megeni Monafterium.
Melaredum Monafterium. 1094
Melcianu* pagus. «9
Meldi* civitai. 17»
Meliorare. 58. 404. 407. 4*0. $14. fit /êf. 1406
Meliorare fi qui* filium aut nepotem voluerit. 411
Meliorat* re». ;14. $10. $7<
Melioratio. {t9.fr/if.ts58
Melionflunu*. 1009
Mella Abbatia.
Mcllitu» Epifcopus Londonienfis. 1141
Melodunum Caftellum.
Meludenfe Monafterium. 1094
Membra perdonare. 1191. obtinere. 1109
Membra in gyro tanta. 49)
Memoria interdùm fuminir pro altari in quo Reliqui* SanAotwn. 1118. interdùm pro ij 1117
Memorialia capitula Midi* dominici* tradita. $49. *99» 76$
Mempifcus pagu*. 1188
Menadmii Monafterium. 1098
Menardu* caftigatu*. 1204
Metute Monafterium. 1098
Mendici per regione* vagari non permittantur. 114$
Menf* reti* fi quis culpatorum particeps fiierit. 48.129$
Menfura de palatio accipienda. 182
Menfurabile* pane». '«»
Menfur* squales fint.
Menfuram adultenffe fi qub reputatus fuerit.
Mercada. 44o. 94$
Mercata die dominico in ullo joco habeantur. 182. 117)
Mercata omnia unufquifque Come* inbrcviari faciat, IIa
Merce*, id eft, eleemofyna. 790. 104*
Mercorali* Abba* Balneolenfis. '4M
Merere.
Meretricem fi qui* clamaverit. 841
Merita accolanorum. $70· fervorum. J7J. IOI7
Meriti ejufdem mancipium. 474
Merebecchi.
Merfio trina in baprifmate. 1 102.1211
MelVem alienam fi qui» inripaverit. »5°5
Meffcs fi qui» vaftaverit tempore defenfionis. >194
Metis civitas. 121. 20t. 214. 22)
Metenfis Comitatus. 1281
Metenfis cantilena. 712. 1067
Metropole* regni Francorum xxi, in teftamento KaroliM. 1071
Metropolitani Ducibus comparantur. 118). Sine Epifcopi* comprovincialibus nihil debent prsfumere. 1o1
Metropolitani arx. 1020
Metropolitani inftituti d Pippino Rege. 1017
Metropolitano commtfa eft cura totius Provmcur. 418
Metropolitanus pallio fublimartu. 1220
Metropolitanus non debar mittere falcem in Provinciam alterius Metropolitani. 119
Metullum. 178. 791
Meurfiu* caftigatus. 11)8
Mtvtri etymologia. 1010
S. Mkhaelt* Vefontionenfis Monafterium. 224.1094· ts8i
S. Michaelis Cuxanenfi* Coenobium. 674. 1)O)
Mtciacenfe Monafterium. 1406.1449
Micio. to4r
Milarium. 690
Milidunifu* pagus. 70
Militari» re* diipendium pari non debet propter abfentiam Eptfcoporum. 17
Militia Regi debetur ab Ecclefiis. 1)4
Militia regni auâa ex rebus ecclefiafticis. 108
Milo Come* Narboncnfi*. i$94- »557

Milonis Comitatus. 70
Mimmogemefcrdi, id eft , Monafterium in Weftphalu. .»16
Minare. 685. 8 51. Minare veftigium. 844- ' 505
Mininuflimus. 2298
Mmrfter judiciarix poteftark. 17
Mmifter Dei multo preuofior eft quàm atrium templi vel parietes. 1549
Miniftenalcs, id eft , coloni , villici. 9"9
Miniftenales villarum. ~X9
Miniftenales dominici. 189. Comitum, a". 18;. 16;. 269· $$o. Miliorum dominicorum. xoo. ii"V Regni. 114. Advocatorum. 152
Minifterium Ecclefir. 617
Mintfteria Ecclefiz vendere non licet. *97
Minifterium perdere. 460
Minifterium pro territorio. 961
Miniftn Fcclcfix. 161. 189. Subdi non debent arbitrio tcftatum temporalium. 1116. Non debe elle obnoxii humanx fervituxi. 114$
Miniftn Epifcoporum. 11. $6. xo6. 111. 189. id eft Archipresbvteri& Archtdiaconi. 6x4.
.Miniftri Refis , Regni, Req-ub!:e r. 40. et.fc/eg 66.67. I t-. 140. t-4. 181. 181. o .ry. 2;ö. 229. J14. U5· JU· M6· B?· 14°· (Juries conllituendi.
Muuftti Reipublicx iniqui. 1106
Miniftri Comitum. 115. xo?. 1:9. 289. & fa. I60
Minorarc. iSv Min· ratio. 1546
Minorationem contia 1 epem facere. 18
Minuare. 5-5. 40". 41c. 41'. 4çi. 522. 580
Mtnuatio. 428
MiraumontiilS caftigatus. 119$
Miro Epifcopus Gc'lunJenfis. 6-4. f,'t. 1541
Militant quatuor fratrie juniores. : 184
Mitculaie. t8ç
Miler.xordia, id eft , eleemofvna. t2oj
Mifericordia tempetet feventatem poteftatis. 1$
Mifencordia rationabilis. 140
Mifine01 du erga iniquos noxia eft. 115
M'iericotdiam concedere pirnitentibus. 8>
Mifencordiam rationabilem exhibere. 1'1
Mrsfacere. 144. & fa. 14'. 180. ~86
Mifprindere. 147. *fa,* 786
Miftam celebrare, 155. nij.cintire. 561.1168
MifTim nemo fo.us cantet. 1577
Milfam facere liceat fob Presbvtero. «109
Miflav celebrare non licet Presbvtcns ignotis. JSJ
Millas Ptesbvtcro celebrare non licet Ime luentia Epifcopi. HI
Miifas in domibus fuis nemo celebrare pixfumat fine lie entia Ipɪɲopi. 141
Molat Ati hiet'iù opus !ine Pallio dicere non przfumat. 7J$
Muli ordine Romano celebretur. -29
Milii nullo modo celebrari poteft abfque pciceptione corporis A' fanguinis Domini. 1 j.'"
Milia celebranda non eft nili cùm adiunt communicantes. 1 1'9
Mifli quam Sacerdos pro fe canet. 1550
M'ftarum folemnu. 14-18
Mifta judicii. 641
Mifli pro defunâis. ;8χ
Klifla an cantanda fit pro fervo fugitivo in fuga mortuo. 1010
Mifta , id eft , dies feftus. 11··; S. Jo.mnis. 44. ic~9. S. Juliani. 1 jxx. 1555. S. Martini. 177. Ü (Ej. 189. 5. Remigii. 159, igj. 189
Miifr decenfitx. 1194
Miflalem unufquifque Presbyter bene 8i dillin&è perlegat 6. · intelligat. 1 ;-rr
Midilis Gregorianus. 1155· plenarius. 1156
M'llatici ubi fimul venerint, M11Γ1 fimul veniant. 61
Miftatici icgn poteftate funguntur Epifcopi in fuis Dineicfibus. 1185
Milfaticum. art. 56. 66. & />o. 100.157· >45- Is8. 199. 1C8. 12". &/àç. 24:. 151.265. 7"0. 7"5. II9'
MιiΓι ditcuirentes. 14$- 15:.452. 459. *i>'fa.* 511.5x1.560. ~86
Mifli dominici. 4J9. 441. ~;r. Majores. 146. 150. Eorum nomen exnbi ftrm. "60. Per omne rcqrnim conltirun. 26;. Eidelex & ftrenm per fingulos Comitatus regni mittantut.n. Quales conftituendi. 11". Coliftituintur i Papa 8c ab Imperatore. 518. Juftitias faciant. 199. Eotum officium. 15. ;o. &/<J· 4*· 5$· & fa· it. 69· *2$· ti?· 118. 95 5. Pacem & juftitiam factant in fuis Minaftertis. 214. Epifcopos adjuvent ad exequendum minifterium fuum. 288. Eorum negligentia quomodo caftiganda. 459
Mifli de palatio. O6. ex latere Regis. $98. 9x7
Milii domimci ad perfpiciendaloca Monaftenorum. 5$. 2Oj. 1x61. 10$
Miflorum dominicorum nomina.68. placita. 257. 1188
Miflorum dominicorum adJocutio ad Clerum 8c plebem electionis caufa congregitatn.
Mifli Epifcoporum dc Comitum. .58. 189. fr Æg. J59
Mifli Reipublicx & Eprtcoporum. MX. 189
Miflus S. Petri. 752. 1200. Romane Ecclefix. 147· 150
Mrftum m vice fua dirigere ad placitum. 4$i
Mittius. i8-. 907
Mixtum accipere fuper cooftitutam annonam. 1581
Mixtura aun vel argenti. 185
Modius juflus ubique fiat. 181
Modoinus Epifcopus Auguftodunenfis.
Moguntiacum Concilium emendatum. >209
Molbairmn.
Mnlmxus xaftigatuS. 148. &
Moiiachare.
Monacha nulla liat ante annos xtv. natis 1165
Moiuchi olim erant extra Clerum.
Monachus fi ems fieri voluerit.
Monachus nullus fieri poteft fine confenfu domini fur.
Monachi nnn facile recipiendi 574. lito
Monachi icctularem ordinem teneant, 257. Eis omnia neccllari.i mmillientur ab Epifcopis. 1207. Ipfi vero fubjetii fini Fpiliopis fuis. ixoa. Alto transferri ron poliunt fine Abbatis fui 8c proprii Epifcopi atque Archiepifcopi licentia. ~8x. Eis olim non luebat proficiui m tigioncm longinquam abfque permifl'u Epifcopi fut. 12x5. Fugitivi & apoftatx revocandi puniendi 16. 576. *& jrq.* 1199
Monachum alienum fi quis fufeepent. 577
Monachus fi Monafterium fuum dnniferit. till,
Monachi cupiditatis caufa vagantes. 16. Venditant fallas Reliquias. 11 x8
Monachorum uniufcujufque Monafterii numerus defcnbatur. 55- *04
Monachi communionem percipiant omnibus diebus dominicis. 1580
Monachi bis in die reficiunt per xftatem. 158t. Penuriam cibi potiisac vefttmentotum patiuntur. 18. Manducaro non debent m domo infirmorum. 1092. Eis vetitum habere peculiare. J086
Monachi judicentur à fuis Epiicopis. 11 x6. in Synodis. 52
Monachorum career durus. 10S8
Monachus junior benedictionem petat à Priore. 105
Monachus veniam petens dicat *Mta ^u.'pâ* ■O4
Monachis incognitis ad lectionem omnis occurrit congregatto. «581
Monachi ad palatium non veniant. 50· O
Monachi noti poliunt cflie compatre». 1085. 1151
Monachis de locis fuiexpulfi. >59
Monachi dannomaca invidia moti. 106 5
Monachi falfani. 1O7X
Monachi quidam funt ditiores quàm fuerant Secular». 1C^7
Monachi regulares qui juflu imperiali Coenobia inftruant. 1 $.8o
Monachorum Sangallenfium capitula. t<8y
Monachis contcflio peccatorum fieri non poteft. 1145
Monae humum deferere licet fponte proprii. >479
Monafteriahs Religio fignificat canonicam ac regularem vitam. 111Ç
Monafteria Canonicorum & Monachorum. I to. toy. 549. 554. Canonicorum &: SanCtimoniabum. 11
Monaftenis condendis olim Principes dabant loca. 1195
Monafterium fi quis voluerit conftruete. J99· *9*9*
Monallcnorum in propno qui xdificat, qualiter chartam f^iar. 579
Mdfifteriorum regni Francκi alia fuere regalia , alia epifcoprlia. >°4>
Monafteria elle debent in poteftate Epifcoporum. 5" lû$· 154. 6x8 14-8. Eorum flatus tint aliquandb rrorsiis tn poteftate Regum. 1115. Circumct nda nuit a Mifiis dominicis. st. 72. & ab eis fimul cum Epifcopis emendanda. 171. cum auûcrttate videlicet Principum. I*6'
Monaltcua virorumfubjçâa puellaribus. 11J

Monafteria Regina Sc filiis ac filiabus data. *7®
Motutleria Lakis data. 9. 11. 18. 7D· "M7· **74
Monafteriorum facultates confirmata à Rege. 594
Monafterii immunitas. r459
Monafteriorum libertas fancicbatur olim in conventu Epifcoporum. 874
Monafteriorum Privilegia. |7|. fr /rf. 870. Undè orta. *66
Monafterium politum in mundeburde palatii. $11
Monafteriorum ftatus. T
Monafteriorum Reâore* quam curam habere debeant de fervis Sc ancillis Domini.
Monafteria fi Epifcopus cuilibet dederit. M
Monafteria multa à tua profeflione deviarunt
Monafteria deftruâa i Normannis.
Monafteriaqux dona Sc militiam debent.
Monallenum S. Amulfi. 108. 'q~.S. Bcnediâî. i <1. S. D10-nyfii. 59· S. Germani Autifll. dorenhs. 111. S. Medatdi. 49. $1. S. Trudonis. >09
Monallicam vitam multi profitentur txdio fervitutis. 110$
Monadicus ordo à Deo infpiratus. 9
MonèïJcnon fiat nifi in palauo. 1'8. '91. Hinc tnoneta palatina. "8*
Moneta nova. 178.fr 6-9.
Moneta occulta vel fraudulenta non fiat. 180. fr /c<).
Monetam tallam fi quis fecilEe comprobatus fuetit. i >94
Monetam falfam percutient manum petdat. >8$
Monete faite diligenter inquirantur. 'O
Monetarii fideles eligantur. >~8
Monnellus Abbas fandi Hilarii in Diorcrfi Carcafloner.li. 1409
Monogramma nominis regfi. '8. '91. il't
Mons l aleonis. 114
Montifohsi Monafterium. 1100
Morbach. 11|
Morborum genera peftiteta falubtia medicamentorum quxrunt experimenta. 61$
Morborum nova genera nova quxrurt medicamentorum expenmcnta. >59· 19«
Mordndatus. 1108
Mordndus. 986
Morgangcbr definitio · 91
Morgmcap. 991.1550
Monnus emendatus.
Morire. 988. 1505
Mortaudus.
Mortudus homo.
Mortui m Ecclefia fiepcliendi non funt. 18. "44
Mortuorum corpora ad fepulturam ducuntur cum pfalmis Sc hymnis. 1'8
Mortuorum memoria celebrate in Monafteri's. 1090
Mortuorum Officium. t»9i
Mortuum poft bapuima tingit quiculpas poft lacrvmas repetit.
Morvitus pagus.
Mofa fluvius.
Molientis Comitatus. 115. 1181. pagus 1489
Mofnunfe. 114
Movita. 486. '-S
Mutfulx.
Muftulx berbkinr.
Mulier Lege viri non tenetur quoufquc marito conjungantur. >o;>
Mulier fi virum accuiaverit frigiditatis. 1113
Mulier qux fe alieno fervo junxiilet, libertatem Sc lubftantiam amittebat. 690. 859. 944
Multer qux velata eft . nr>n poteft nubere. ilio
Mulierem gravidam h quis blindent. 1
Mulieres ad altare non accedant. 111S
Mulieres Romanx qux viros habuerunt Longobardos, pi-nça
Mulieres pro uxoribus. 796
Mulieri libidineux poenitentia ridicula injnnfla. 1198. >6
Mulierum accefius intra portas Monafterii nullatemls fiat. 581
Mundeburdis. 4^
Mundcberdis Ecclefiarum. >45. >4'- 444· 44"|· '8$. 9·>û
Mundeburdis vel detentio. $58. fr·■?. 51a. 541.711
Mundeburdts 3c defenlio Romanx Ecclefix. 108
Mundeburdis regius. 166
Mundeburdis Regis 8c Principis. $88. 90'. fr *f.f*
Mundeburdum & delcnlio. 815· >415· >446. >5°4
Mundulis Lex. 1111
Mundium Regis. lll4
Mundium, id ell , defenfio. 10'9
Mundium , id eft, pretium pro mundio. >°M
Mundoburdum. 45*4
Mundus regitur per regiam poteftatem Sc pontificalem auâontatem. 1Jl
Munera aperiunt viam ad juftitiam. »5«
Munerum exexcatio cavenda in ludkiis.
Munus i lingua , à manu , ab obfeqxuo.
Munera Comites non diligant.
Munera Scabmei ne accipiant.
Munufcula granula sci uilidiofa. 400
Murdrida. / 1010
Murones. $66
Mufcx comedunt corpus hominis ad arborem illigati. 1· $0
Mulciac im Monalle.-ium. 1098
M) ftica Nicxna Si nudus. 597

N

Ampin Abbas S. Hilarii in dictcefi Carcaffonenfi.
Nanruadis Monafterium. >094
Napina. 840
Narbo omilla m tcll.mento Karoli M. 1071. Metropolis Hilpanix Tariaconenlis. 8.5. 11(1
Narbona. i~8
NarboncnfisComitatus. tt. 1$$'. provincia. 176 pagus. 1406. Ï4S t. 145*· >4«6
Narboncnf.s feu Redenfis Ecclefia. *tii.J.*
Narboncnfis inferiptio de initiis Epifcopatfts Ruftici. 1156
Nares fibi invicem prxcidere. pç
Natalis fantti Remigii. 7$$
Nativitas bea*·» Marix. ii"i. 11". iai<
Naturales filii qui dicantur. 464. fr *ftq.* 967
Naturalibus filiis qux pars bonorum relinqui i patie poflit. 96?
Nivalis eveilio. 5"8
Naves fi benè cuftoditx non fuerint. *100*
Naies qux vadunt fub pontibus. 69
Naves concerta Monafterii»exemptx à teloneo. 1:87. tail
Navium cotnpofitio. >51
Naufragare. *foi.* >197
Naufragium five damnum. 491. $01. J06. fr *Jcf.* 517
Naufragium rerum facultatum ecclefiaAkarum. $7
Naufragofum feculum. 111
Nauphum , id eft , farcophagum ligneum 68'. 8i>
S. Naram Monafterium. 1091
Necatores pauperum. 44. 110
Neceflitas fi in aliqua parte regniCubito evenerit. 165
Neceftuofi.
Nefratres ignes 7H
Negare , id eft , prxfocare in aqua.
Negligentiam iterare.
Negotia , id eft , commercia. mi
Negotia fcculatia.
Negotiandi caufa.
Negotiatores Chriftiard dent undecimam. 168. llM
Negotium , mercatura , negotiatio. J16J
Negotium , merx , five res venali». *96f*
Nemaulcnlium Canonum auctoritas excutitui
Neophitus, ideft, nos iter attonfus. 59·
Nepotes »n loco filiorum mftitutl ab avo. 411.480. 514. 9?5 fr./'i· 976
Nepta. 1014. frW>4> *pa.fiet.*
Neuftna. 14c >4' X
Nibridius ArchiepifcopusNarbonenfis. ic"i 1415
Nu xnx Synodi decretum de Monachis fugitivis. $'7. 1*99. deprecatus. 1164. 1199
Nicolai 1'apx Epiftolx ad KarolumCalvum *8c* alios, *tif*
Nicolao Papa revelatum fuit Karolum Calvum futurum Imperatorem.
Nielta villa.
Nifndius Epifcopus Gerundenfis-
Ntgelh Monafterium. 109)
Nitachouva.
Nirhaidus Epifcopus Mimmogemeferdx.
Niu Monafterium.
Nivernenfe C'ppidum. $0. Comitatus. 818. pagus
Ntvtllungus Millus dominicus.
Niuilria.
Ndbiles habent bafilicas juxta domos fuos.
Nubilium filii quomodo otfeiendi ui Monafterii*. tel»

Nobiliacum Monafterium. 'JP
Nocere parem fuum h qui* voluerit. 6x
Nocere unerdùm conjungktK cum accufanvo. lotç
Nocivum. **^7?*?
Nodes non numeramtr À Native»» Doauiu ufquc -dl'un-ftcauonem fanâ* Mari*. '9'
Nodium numéro fpana tempori» defirut*. 846. 955. 1184
Noflum. XTΛ Naufum
Nomenoius Dux Bntoaum. *761.* Tues nova· Epdcopsro» fecit in Britanni*. 7*1. *"*
Nomina recitanda in Mifi*. 711- ""χ8.
Nomma fua infenbere doab fui». *°61
Non» A' decime· O. 55. 9$. 109· '9>· lo5· x«4- »0· 755. 1484. › 508. De quibus rebu» folvrnd*. O*
Nonam 6c decimam fi qui» dare contemplent. «*»d.
Nonna , id eft ; facraca Deo. ' »7»
Nonne. «4X· A fa- '47- fr Af. 784
Nonnane*. 751
Nonm. 7H·
Nortmanni. *69.* 151.10. 186. 1·». 1Γ- 167. commune» intmici. 175. Dcftraxenint Ecclefia» A Monafteria multa-
Nortmannis quid datum per commendationem regiam. JJ. x34
Noronannorum oppreflio. *66*
Nortmannorum Rex. 4*
Nortmanooram fede» in loco Pifienfi.
Nota Romana fle Erancifca.
Not» muficar.
Notaram grammaticarum ufus difficilia. 1161
Notant eue qui non poflint. HX
Notarium efle Presbytero non licet. 1169
Notarii Legibus eruditi & bon* opinioni» conftituantur. 158. Debeat efte boni *Bc* veraces. 1191. Nullum fcripram fal-fum faciant. 514. 551. Chartam veram efficiant fi quis . illam falfam appellaverit. P5· *W>*
Notariorum veterum imperitia.
Notho Archiepifcopus Arelatenfis.
Notingus Epifcopus Conftanuenfis. joo
Notitia judicii. 50
Notitia facramentais. 455. traditional^. 4«
Notitia de colono evindicato. 455-90
Novalia rura quit juxta cultos agro* fiunt. 0»
Novalicium Monaftenum. ȷ09J
Novempopulan» Provinci* mentio non eft in decreto Lu-dovici Pii de Conciliis habendis. 70
Novempopulania fuit aliquandiù fub Archiepifcopo Bur-
Novigcldos. 1008
Noviomifu» pagus. 68
Noviciorum domus.
Nubere, veibum obücenum. *19-b/ei·*
Nubium veftigia remanere 1'olcnt poft condenfos acris tur-bine». 5
Nudi cum ferro. 1198. & fa.
Numero Deus tmpare gaudet. 145}
Numerus Canonicorum certus in Ecclefia Tomaeenfi. *76*
Nuptiale mvltenum. "" 54
Nuptialiter. *96*
Nuptiarum die» feliciftimus· 455. 498
Nuptiarum foedera facrtlega. *16*
Nuttimen. -34
Nutrimenta congrua *Bc* neceffaria. *tt6. 7 9*
Nutrimentum domni A genitoris fui. 85.6· fa.
Nutriri Presbyterorum. njy

O

OBjeda fi quis expurgare noiuerit· 07
O' lata ad lepulthra. 416.414. 941
Oblatarum tratiio. ijj). t04
Oblatio regularis. ιμ
Oblatio ejus non debet recipi in altario qui ad pacem re-vertere non vult. nj?
Oblationes offerend* in Ecclefia. 1 ;6o
O.dationes in altario. 871
Oblationes Ecclefix fi quis extra Ecclefiam accipere vel dare voluent. 160
Oblationes oiim pertinebant ad Epifcopo» in unaquaque Dioecefi. 8-5
Oblatione* Fidelium , id eft , terrui* vel vinccl*. r 149
Obligationis fotmula. 471. 970
Obligatores.
Obmallare. 595«9»-9"
Obooxtare. 4X1-474.
Obnoxiatio. 461. 4X6 <at
Obnoxiarionis Fonnuh. ' ^4
Obnoxiarionis charta à patre in filiis fada. 410. 949
Obnoxii fi ambulaverint cum Epifcopo. , ltl
OifcfM etymologi*. 1010
Obicquium regale. }t9
Obfequium ad rernp. pertineris. *ir*
Obfervatio prior durior. jgg
Ocalf^tiatuhu pro *omfionittu* intftdùm Librarii feribebant. 1045. 1x64
Odalricus Come». rex. 587. 1x67
Oddo Vicecome*.
Odelricus Mifius dominicu*. gg
Odilbertut Archiepifcopus Mediolanenfis. ion
Oddo Comes.
Odifiendus Epifcopus Rotenfi». l;Cl
Odo Epifcopu» Bellovacenfi». i6y. 111.144. *46. *tifa.* X64. *bfa.* ;oi. 505. 590. dix. 6x8
Odo Miflu» dominicus. 70
Odo Abbas Corbeienfi». 1167
Odo Come». l0;
Odorus Regis promiflio. χφχ
Odoncnfe quod Bematdits habuit. XX*
Odornenie quod Termarus habuit. 1x4
Odreia villa. x6l. glo
Œconoinu» numeratur inter tninifteriales Eccleilafticp».
(Economus conftituendus in Ecclefia vacante. 14χ
Officia divina agantur cum fumma reverentia.
Officium Fcciefi*. I
Ofticium fuum ti Clericus reliquent.]X*4
Ofiicinx congru* conftruend* mMonaftctiis. 104
Ofibn» villa. ixj. 1574
Ofiunvillarii Monafterium. 1094
Olei facrati unâio. ""55
Oliba Epifcopus Aufonenfi». j ^,4
Obba Comes Carcafibnenfis. 1x86. 1 joo
Ofiba Comes Bifulduncnfi» *Bc* Ceritanenfis.674. ijcj. fa. 1515. >5H
Obc*. 456. 01.0J. j6x. 8x4
Olitana confuetudo. 1 μ. 1 ιλ8
Oliverius Canonicus fand* Radegundis Pidavienfi». 1097
Olomundus Abbas caftri Malafti. 140g
Olonna curris regia, pi. p*. 1191.1411. 1458. *bfa.*
Omw interdihn pofitum pro *keminct.* 1076. 1119
Operatione* exigere. -o
Opcrwn interdmn feriptum pro dominam. 1x40
Oppreflio pauperum liberorum hoqunum. ^l9
Oppreflores pauperum *Bc* viduarum puniantur. 95
Optimate». 9l t
Oracula, id eft, Ecdefi* baprifmale*. 1067
Orandum pro Regibus *Bc* Principibus. ""$7
Oranum. -14
Orationem dominicam unufquifque Presbyter bend inteli;-8"'. r 177
Orationibus Ecdefi* magis innitendum eft quàm in anno-rum defenfionibus.
Oratoria vni nobiles habebant in domibus fui*. 1x17
Oratoria carebant baptifterio. *1067*
Oratoria nova. *V* 177
Oratorium Monafterii. 101
Ordinare. 165. *169.* ιχοχ
Ordinare , id eft . conftituere f jubere. 110
Ordinati à falfis Epilcopi» an iterfim ordinandi. 1146
Ordine» eccleliaftici.
Ordinum vocabulo interdum intelliguntur Canones *Bc* Re. gul* ecclefiaftic». 1146
Orendillus Judex. '057
Orgeilitanus Comitatus. 1)4$
Originalia mancipia. 446. 947
Originalis conditio. *J97*
Onginari* conditionis homines. ""45· >49*
Ornamenta mulierum facere non licet de facris veftibus Ecdefi*. H74
Orphani tuitionem habeant. 557. Non opprimantur. 9J
Orfo Archiepifcopu» Viennenfis. 1 jo». 140}
Osbertus Cognes, toi. Mifius dominicus. 69
Ofcarenfis pagus.
Ofccllus infula Scquan* 54-788. 118$. 1x69

OiTa

(>tfa fimilium. >< i4
CfTa cujuflibct mortui nemo 4c fepulchro ft» epciat. 58
Ollare viam· I 106
Oftenfoiia. 45*f*
Oftofredus Abbas. 1503
Otfridus Epifcopus Silvanedenfis. 669
Otgahus Archiepifcopus Moguntinus. 341
Otgarius Epifcopus Ambianenfis. 609
Oreifus Presbyter. 7S
Otungua Saxonia. 69. 7" t. *1166.* 1440
Otramnus Archiepifcopus Viennenfis. 144. 175. 1183.
Otto Archiepifcopus Aufcienfis. 147;
Otto Comes. JOO
Otrulfus Epifcopus TtkaiUnus. MJ· it$
Oxmifus pagus. *(9*
PAcificare. 81.146. 1$9
Pacificare fe poffunt Redores Ecclefiinim. 154'
Pa&oni* Epiftola. 456
Padum cum Deo facere. 1179
Padnm Francorum. 1144. Fxpbcatum. 994
Padum inter parentes de corum hereditate. 41 J. 48t. 936. *T<-*
Padum drvifionis inter Entres $05
Padus fluvius. 359
Pagalia. 41-
Pagan* obfervationes. 1ajf
Pagan* fuperftittones vente 1574
Pagani*. 735
Paganorum ritus. 1117
Paganorum fuperventio. 88. 97. 99
Pagcnfes. -79
Pagenfes Franci qui caballos habent. 18$. 793
Pagenfes de qualwet expeditione hoftrli reverti. I9d
Pagenfium relatio ad Regem direda. 39a. 919
Pagi appellatio latè patet. 90$
Palatium quard ita vocetur. 106
Palatium regium quale efle debeat. 18$
Palatium debet efle facrum , Scnon facrilegum. 106
Palatia in quibus Ludosicus Karoli Calvi hlius morari non debet patre abfente. i6g
Palatina audienda. 186
Palatium fuepe feriptum pro *jacitum.* 1077.ii9t
Paleam nemo hofpitibus deneget.
Palepruil. 1007
Palla akaris manu involuta. $74.119S. ijja
Palla qu* fandum tegit tumulum. «87
Pallium Archiepifcopale. 7Jf. U9t.
Pallium Metropolitani. 11x0
Paludium tranfttüs. 187
Pamphilus Martyr libros Origenis manu fuà defcripfit *1160*
~~Pandulfus Dux~~ 8c ~~March~~». 1531
Panemcodum vendere.-- igj
Panes menfurabiles. *ftij.*
Panes oblationum. jyjg
Panes civiles. 1173
Panis Deus. 1χoı
Panis & vinum offeruntur in Confecratione Corporis *Sc* Sanguinis Chrifti. 1;6o
Panis & aqua tribuantur peregrinis. 441· 938
Panis hordeacei exorcifmus. 653
Panis mifera deferiptio. 563
Papa untverfalis. 1,7- 1J9- 14$· coaneelicus. 1$$
Pape nomen olim commune omnibus Epifeopis. 881.86$
Pap* nomen tributum Epifcopo An ementi Arnaldo, j$j1
Favebrochius caftigatus. noo
S. Papuli Monafterium. 1104
Parabola ruftica. jy.4
Parabolare. 65.97. 104.76-, 777. 1166
Paranymphi. 1'41
Par««· 8Sc. 881.891
Paratas exquirere. 116.459. 7S0. Facere. 17
Paiasereda. n6. 4:3. 7,6. 93-,
Paraveredi. 187. 198. 893
Paras credos Epifcopi non tollant. 14
Parcere fecularitet & Ipmuliter. 4'. 141
Pardulus Epifcopus Laudunentis. $t. $7. 68. 764. 116-
Parentela uxoris ita iit viro ficut propria parentela. 31$
Parentem fuum propinquiorem fi quis gladio jugulaverit. 491. 1198
Parentes, id eft , proximi ac confanguinei. 937
Psrentonim. lo:4. ιoi". 1405
Pares. 81.8$. *D' fc-j.* 118. 199. *6/jta.*
Pares funt focii 8c zquales. ,g
I'an fuo nemo fuum regnum dtuuput. 4$. 139. 47®
Pari fuo fi aliquis fupcrftes tucrit. -4
Pati fuofiquis luppteftis extiterit. x8i. 407. 41e. 44g
Pari fuofiquis audiverit necoflitatem esecifle. *ı^γ*
Parem fuumunufquifque fideliter aOiuict. 4$. 139
Parem fuum unufquiique adjuvet voot.a Paganos. 178
Parem fuum nemo tore onfihabit. 147
Parem fuum nemo difeooperiat vel prod.it. ı-'6
Parem fuum nullus dimittat tacere contra Legem. 81
Parem fuum fi quis nocere voluerit. *61*
Paricla Charta. 396.91»
Pariculx epiilol*. $03. cauf*. 1049
Parts fui regnum. 1-7
Panfiacus pagus. 69· 1464 > $>4
Parifiaga terrg, 564
Parifienfe Concilium anni 819. habitum in Ecclefia fandi Stephani. 1111
Parifienfe Partamentumconftitutum à Philippo Valefio. 911
Parthus civitas. " 44· 1-8. 167
Falloir , locus in quo Sandimomales conveniu corUuese-runt. 4 1143
Parricidii crimen majori fubjicitur vindidx. 1379
Parochi* Presbyterorum non dividantut ab Lpifcopis propter mhoneftum lucrum. 14
Parochi* ruftican*. ijf
Parot hianum alterius nemo folbcitet. 1167
Paiochianum alienus excommunicare alieno Fpikopo beer pro caufa deprzdatkxns. 118
Parochias tuas Epifcopi circumeant cum officii efficacia. 33. 140
Parvuli fide filorum falsantur qui eos de lacro ionte fufeipiunt. 11-8
Parvuli exeufantut à jejunio 1x38
Parvulus infirmus. lî<·9
Pafcafius Epifcopus. 17$
Pafcha annotina. . i ιχ8. 1117. &/»$.
Pafch* dies tranligendi abfque luxu *te* tumulcnua. 1176
Pafcuanum , vectigal cx animalium paftionc. 948
Pafta. 5'4
Paftiones. ·
Paftoralts hber. 91. Paftotalis Gregorii. 614. Paftoralts regula fandi Greqorti. 617
Paftoralis virga uitetdùm fignificat excommunicationem. 18-
Paftum exadare. $·*·
Paftus caballorum. 19··4®'· θχo
Pater naturalis. 481. 517
Patet filios vel nepotes fuos meliorare poteft. 4*θ
Paterii Hber. "9?
Patemica. locf. *lait*
Patri* defenfionem fi quis omiferit. 187
Patriam defendere omnes tenentur. 31$
Patriarch* titulus nullam olim przrogativam tribuebat Archiepifcopo Bnungenfi. 111 3
Patriciatus ad». t·®
Patnni. 737· 1X41
Patnni funt qui baptitatos de facro fonte fufcipiunt. 117l
Patris donatio fada filio. $oo. d*/rf.
Patricii, majorum gentium Senatores. 9°9
Patrocinia fancta. 1>3
Patrocinia Sandorum. i-'ο
Patrocinia fandi Remigii. 11·?
Patronaticum. 461
Patronatfts obfcquytm. 447. 466. *Vida* Libertinatis obfcqutum.
Patroni /ro panini. ·Mî
Patroni liberorum hominum. JJ6. IO
Patronorum Ecclefiafticorum Sc Laic orumj ura in prxlentandis Clericis. 111
Pauli I. ^ap* epiftola emendata. >X'
Paulinas Patriarcha Aquileienfis. 1758. Ejus epiftola de uxore fine culpa intetteda. ' II,x
Paulo II. regnante. ,x,4
Paulus Archiepifcopus Rotomaeenfis. 37· ^9· 1167
Paulus Epifcopus Plicentinus.
Paulus , pet quem locutus eft Chriftus. 160
Pauperes non opprTruntu;. 93. 184. 3x9. 11^6· >'64
Pauperes homines detentionem habeant. '43
Paupeies Ecclefiartici. n"
Pauperibus riebita flipendia erogare. 141
Pauperum alimonia. *4°4·

Pauperum fufceptîe negligenda non eft,
Pauperum receptio in Monallenis. 53 204
Pauperum cauur primo audiantur. 1190
Pauperum necatores. 44. «»o
Pauperum fpobator eft qui falfim monetam perentit. 1'9
Pax per omne regnum fervanda 8c excquenda. 175· 285
Pax communiter confirmata fervetur. 196
Pax in exercitali itinere let unda. 162
Pacis & dtledionis unanimitas.
Paci» Eettes.
Pacem Chriftus reliquit fidelibus fuis.
Pacem &' Jufttiam unufquiiiuc faciat in fuo Miniftcno 214-26$
Pacem fi quis recipere noluerit. 1193
Pax regni turbata per vagos &: irreverentes homines. 280
Pacis violator dignas pernas ;>crfobat. 161
Peccantes publici-fubjicicr.di pernitenti» public». 355
Peccare mala voluntate. 184
Peccata quafi inlcnlibiles reddunt. 89
Penata redimenda per peregrinationem factam. 442.958
Pe.cata populi qui comedere dicantur. it
Peccati (e panivipem facit qui cu.id emendare poteft emendare neghgit. 161
Peccatum qui repetit poli poenitentiam. 114
(..hriltuna communione. 140
Pecia de terra arabili. $'t
Pecora majora vel minora. 162.4'<. 408. 411. 530. $'*
Peculiare fenorum. 422. 424. 6' /cy. 444. 462. 4'5. 496. 53'. 539. 5'3. 946. 114'
Peculiare haberi vetitum Monachis. 1086
Peculium utriu'qur fevûs majore vel minoie. 411.45e. 464 488.
Peculium, >d eft, poola, animalia. 1181
Pecuina commodata vel commendata.
Pecunia , id eft , res cuiufque propria. .1216
Pecunia accipitur pro qualibet fubftantia. 1191
Pecunia Cgniticat quamlmet tem quam quis de pecunia tu* comparavit. 1181
Pecunia , id eft , animalia.
Pecunia fignificat res proprias Ecclefiarum.
Pedes tugtuvos recipere.
Pedes cum filentio lavandi. П82
Pedes p.iegnnorum in unaquaque feria lavandi. 1383
Pedum laiutio non negltgcnd.i. i->86
Pedules , id eft , pedum openmcnta. 1085
Pelagius hxreticus. 619
Pellicium berbicuium. 1129
Penfa .irgenti. 178. & [«■ "O2
Penfantes denarii non rejiciantur. 1'7-6· fa.
Penfare folidos. 1306
Perdonare. 72.82. 172. 1 10. 269. 271. 281
Petdonare , id eft , parcere. 127. 144· 158
Perdonare, id eft , remittere. 14«
Perdonrre , id eft , Concedere. 228
Perdonare membra. 1191
Perdonatio. 83. 112. 261
Perdonanoms feriptura.
Peregrinatio ad loca facra. 503. Ad limina Apoftolorum. 452. 9$i
Peregrinatio faita inter poenas Canonicas. 1198
Peregrinatio Epifcopo indicta Pœmtenti» causâ. 958
Peregrini ab Epιὐoρι petitio ad Epifcopum proprium. 557
Peregrini ab extraneis Epifcopis recipi non poterant fine litteris commendatitns proprii Epifeopi. 959
Peregrino Epifcopo dandus eft locus facrificandi. 10x9
Peregrinorum fulueptio. >404
Peregrinorum pedes lavandi. 1086
Peregrinorum pedes in unaquaque fena lavandi 1380
Peregrinus commendatur. ---
Perjuratns li quis comprobatus fuerit de Sacramento. 178
Perjuri quomodo puniendi. >8;
Perjuria caveantur. 180
Penuna obm valde invaluerant. 914
Periurti periculum. $40
Per.uriiun h quo alicui fuafetit. '7
Peuonx incon· cnicntes· ·86
Pertentis pagu». *94
Pertifus pagus. 68
Pertinacia Romana.
Perventus it in iftas pattes. I»9
PeftTanum Monafterium.
Peftilentia laboravit Karoli M. feculum.
Pcftus. 1230
Petratida villa. 1509
Petralatenfis comitatus. 1529. 1540. pagus. •55*
Petruncuh. 684
S. Petro primatus datus eft à exteris Apoftolis.
Petro Vicecomes.
Petrus Abbas S. Chriftinx.
Petrus Abbas Micucentis. '4t9
Petrus Abbas Rodentis.
Petrus Epifcopus Comenenfis.
Petrus Epifcopus l orotempronienlis. 2 '. M9· & I·TJ
Petrus 1 pifeopus Virduncntis.
Petrus 1 pifeopus &' Miflus Dominicus.
S. Philibert! Monafterium.
I*hihppus Abbas Soricimi.
Pin laCteria.
Phytonis confulror. 1130
Pibo Epifcopus Tullenfis. >064. 1555
Pirianum Monatleriun
PiCta. 101.1.
Pittaciola decalogi.
Pictas icrife puellarum Monafterium.
Pigmenta. *616*
Pignora Sandomm. 928. 1136
Pignora fancti Juliani. 1J3O
Pillo & fiftuca.
Pincefitus pagus. 1427
Pippmus Rex Francorum. 309. Ejus Captui* Synodaha omnia non extant. 1030. Ejus anru quo iodo numerandi.
Pippini Regis Italior conjuratio adversùs Karolum M. 753
Pippinus Rex Aquitani». 41. $1.762.764.1189
Pippiiu jcuuoru Aquitaiux Regis poenitentia. 810
Pifa. 555·
Pifcaria. O*
Piicanar infula.
Fidas. 17*- 109· locas fuper Sequanam, ubi aliquandid fuit fedes Noitmannoruin. 153.788. in
Piftoris.
FitU; Fratres clariflima lumina. 861
Pittacium.
Placentini , id eft , adulatores.
Pluitum olim genetalitci pro die diifta ufurpabant. 921
Placita , id eft , judicu. 14;. ia~. 7:7. Tenenda in Angulis parochiis 8c comitatibus. 99. Non habeantur in exitibus &· atriis Fccleflaium. $$. 206. $66. 1193
Placita minora ubi habenda. 134
Placita quibus temporibus non habenda. JJ. 2c6.Die Dominico prohibita. *·73
Planta habenda ter in anno. 32$
placita frccuentia pauperem populumaffligunt. 35$
Placita plura nonnulla Vicani & Centenarii tenent propter cupiditatem. 311
Placita Regia cum quibus perfonis haberifolita. 388.909. 9,1
Plac1tageneralia.225.228.231. 1090. 1115. Communia. 43
Placitis generalibus interefle debent Epifeopi , Milfi , Comites, ftc Vafli dominici. £9
Placita Miflorum dominicorum. 337. 1188
Placita Comitum. 564. Ad quid tenenda. 114. Habenda i jejunis. 329
Placita Comitum nullus adeat cum collefb vel fcutis. 322
Placitorum intervalla. 326. 328
Placitum fuum cuftodite. 8$. J95. 448.456. 486. *& ftq.* »52. Adimplere. 487
Placitum condictum. 44. 87. legale. j 58
Placitum Epifeopi. 108
Placitum hominis. 1239
Placita qux Epifcopus ordinatus ab Ordinatoribus & Electoribus fuis fufeipere debet. 614. 616. 618. 622
Placitum , Remis. 171
P/ucirunt fxpc feriptum *γτοpalatium.* 10'7
Placitare , id eft , tribuere. 164. 808
Plagare. 486
Plateola. 1162
Plebem fibi commiflitn qualiter unufquifque Sacerdos inftruerc debeat. 1402

I

Plebes fingul* fecundùm antiquam confuetudinem fiant rcftaurat*. 414
Plebes , id eft , Ecclefia Parochialis. 141
Plebes , id eft, Eccieii* baptifmalcs. 141. 1065. U84. ""91· "575
Plebium, id eft , rneum. 860
Plenitudo Capitulorum 8c Synodalium aflionum. 41.150.760
Plenitudinem hominum fuorum unufquifque dirigat contri infidele» Regis. 100
Pluvium. 747. 1174
Perna non folet inferi in ceflionibus. 489. 573. Neque in Chartulis libertatis. 1184
Poenam accufati accufator excipiat fi objeâa non probacent. 485
Pernitentes poenitentiam publier accipiant in capite jejunii. 191
Pcinitens publicè deponere arma debet. 1114. 1111
Pcx nitentes nullus invitet carnem manducare aut vinum bibere 11<>8
Pernitens publicus non phtdl promoveri ad gradus Eccle- fiiilicos. 598
Pernitentia publica. 37· & /»«· "59-&/'4-
Pu. utentia abolet peccata. 15S
Pu iutentia ab Epifcopo (incipienda. H»
Pix.utciitia agenda de crimine publico. 140
Pucmt.-ntta ibi agenda ubi crimen admiftiim eft.
Pœniientiam fufeipere cogantur cnminofi.
Pernitentia fulcipienda fecundùm facros Canones.
Pernitentia danda Presbyteris Diaconis honore privatis. 318
Poenitentia ridicula impolita inuberi libidinof*.
Foenitenti» giadus.
Pernitenti» Leges ab Epifcopi» injungende. 5«
Pœnitentiar public* fubjiuantur publicè peccantes. 555
Per utenti* public* modus débet elle in confideratione Epifcopi. 187
Pirniteriti* tempora. 1189
Pœmtenti* Epifcopalis vindicia. 175
Pernitenti* morientium. 1549
Poenitentiam publicam agat qui hominem in Ecclefia interfecem. ---35'
P.rnitentum fervide gerens , citiù» indulgentiam obtinebit. 13-8
Pœiutentiam judicare & indicare. 50'.1013
Ptrnitciitiale. ""59
Puenitentiales libelli. 737
Pamtudims ignis.
Polcdnw. 694· »44
Polemniacum.
Polepticus publicus. 486.901
Polypticl. "88. 794. 901. 117|
Pokpticus Monafterii Foflatenfi*. «387
Poncio Epifcopus Magalonenfis. 654
Pons curvus. 361
Pontaticus. 460. 965
Pontes teftaurandi. 69· 738
Pontes ab Ecclefiafticis hominibus reftaurandi. u«
Ponticulus , mos annqu* fepultur*. 851
Pontifex proprius. "6
Pontificalis auCtontas.
Pontifices fumtni. ,'37
Pontulces Romani debitum honorem confervare debent Regibus Francorum. 108
Pontifici» parva negligentia , ingensanimarumdiferimen eft. 1134
Pontificium, id eft / poteftis. 407. 409, fi frf. 414. 418. fi /ry 45>. 458. 499. é'/ey. 5«i· 5"8. $10. 549. 934
Pontigo. i;8.140.146.804. in pagoPertenfi. 194
Pontiu pagus. 69
Pontius Comes Emporitanus. 1198. 1551
Pontius Epifcopus Digorriunus.
Populi generalitas.
Populus Chriftunus commiflus eft Regibus. 47- &f'f.
Populus juftitiam & pacem habeat. ioi. 104.118
Fopuh errata Epifcopi inquirant & corrigant.
Populorum alicubi fcnptum pro *pupillorum*. 1146
Porci ubi accipiendi. 168
Porcus qui fe lavat in luco. if·
Port* Reliquiis Sanitofum confecrat*. 33»· lies
Portarius Monafterii. 1090
Pottenfe.
Portianus pagus. 48
Pollcdonius Epifcopus Urgellcnfis. "446· 1546
Poflefllones Ecdefiarum nemo I Pontlflclbus fuppewre partumât. J7"
Poffeflàoni» deferiptio. JM
Pofleffar, id eft , ingenuus. 695. »4"
Poft confulatum. ,x5»
Poftulare , id eft , caufa» agere. J99
Potente» aftligunc populum. 34·
Potentes habent bafilnas juxtà domos fuas. 55»
Potentis alicujus propnetas. »81
Potentum feculi vita qualis efle debeat. ""i
Potentuni fi quis Clencum aut quemlibet pauperem expoliaverit. "60
Poteftas reipublit». 1"5· ""7f
Poteftare» exter», id eft , feculares. 134· ""4»
Poteftati à Deo conftitut* obediendum eft. ' 57
Poteftati alienus fi quis fe commendaverit. 495
Potcftatis judiciarie minifter- »7
Poteftativâ manu. "Mf
Poteftauvc. 187. 189· >18»
Potiones malas tempotarc. 455
Paulitr unde didum. *901*
Pt*benda. >M7
PrxbcniLrii. "560
Pr*cantatotem adhibere. 737
Prxccpta Ecclefiis conccfla ferventur. 11. 33. "07
Pr»cepta Regalia fuper precariis Ec Jefiaftitis. 5»
Prxcepta illicita dc rebus Ecclefix icfcidantur. 11
Prrcepca fuper rebu» Ecdefiarum. 56. 108
Praccepta de rebus Ecdefiarum ad proprium taila. 30
Pr*cepta inlicita.
Pr»cepta injufta caflentur. 1,6
Prxcepta largitatis Regi*. 161
Prxcepta falfa regio nomme compilare.
Prxceptum emunitatatis. 3"
Prxda Diabolica. "40
Prxd* prohibit*. Mi- 346
Prxdas fi qui» egerit. 189
Prxdatores damnandi. 89· fi f't- 99
Prxdeftinationis gratuit* dodrina. 610
Pr*dia omnia aut propria erant aut fifcalia. .8'5
Pr*dia Ecclefix venundari non poifunt a Presbyteris. 1575
Prxdicare nemo debet ut fumptus accipiat. 616
Prxdicatio,munus Epifcopale.
Prxdicatio Epifcoporum tc Presbyterorum. 35»
Prxlati Monafteriorum. 54. frfy 105
Prxlatorum indiferetio. 53.104
Przlationein Ecclcfi» fufeipere. 105
Prxpoliti. Ml
Prxpoliti Monafteriorum , fecundi poft Abbates. 1087
Prxpoliti Monafteriorum fub Abbatibus Laici». 1157
Pixpofitura Monafterii S. Vedafti. 6"3
Prxpofitus Monafterii.
Prxpofitus locum Abbatis abfenti» teneat. 1185
Prxfcriptio triginta annorum. 5..5
Prxfcriptio an locum habeat pro fervo qui ad Clericatum promotus eft fine confcientu domini fui. >45
Pmjcriptiu pro *proflriptus*.
Prxfentaliter. 8?
Prxfidii definitio. 936
Przfidium utriufque generis ic fextls. 456. 461. 561
Prxforium.
Prxftandarii. "539
Prxftare , id eft , mutuum dare. 1
Prxftaria ad Ecclefiam. 45". 5"6. $18. &/»»·
Prxftana de re Ecclcfi* ab Epifcopo fa&a. 418.950
Prxft.irix. 56. 108
Prxftarix formula. 45o.488.490.588
Prxftanx & precari* vocabula confundi olim folita. ""75
Ptxftttum beneficium. 3»· 45"· 454· 465.519
Prxfumptiofus.
Pragmatica Sandio.
Prata defenforia.
Prata fi quis vallaverit tempore defenfionis. 96
Precare. 79
Precaria ad cafam Dei.
Precaria conftituitur ad certum tempus. 457
Precaria de ipfa villa , dùm vivit.
£«ari* x9. 59. 139.488. 738.76t. 1165
Precari» Formula. 418.450. 5OC.ji6.fr /ra <49
Precan* exemplum. 814.1405
I'nrcan* renoventur de quinquennio m quinquennium 4l 40". 4"0. 418. 4SI- 458. 4-3- 5"6· *if Jef.* 510. MK 934. 164. 1404

Prccirix de rebus Eedefiifticis quomodo fieri poffint ti
Precan* refeindantur qu* tact* funt tempore viduatarum Ecclefiarum.
Precanx qux i Reâoribus Ecclefiarum inrationabiliter fiebant. 514
Precariam de rebus Deo dicatis nemo facete cogitur. 11
Precarium jus. 6α. 116$
Precationes inconvenientes. 116
Precator mendax careat impetratis. 10
PrfijtMrrn pro prttria. 4"1. 9'4
Preces noftrx cur à Deo non recipiantur. 18$
Preces pro Eptfcopi* vivis dc mortuis.
Prendere. 116. 1406
Presbyter multo pretiofior eft quàm atrium templi vel parietes. 1549
Presbyteri honorandi funt. 95- *4»· Eis honor congruus & jura debita confervemur. 108. Eis debita reverentia exhibeatur. It I
Presbyteri Minifterium eft fortem effe in Ecclefia. 1 560
Presbytero* qux neceffano nofle oporteat. 1577. Fidem Catholicam memoriter teneant. 1 »74- Benè fciant fignacuia *St* baptifteria fua. 1066. Habeant peritiam calculandi. 115$
Presbyterorum infeitiam graviter redarguit Ifidorus Clarius. n$t.ôr,/ëy.
Presbyteri quibo* virtutibus ornati efle debeant. $). Eorum convertit!· quais effe debeat. 551
Presbyterorum Ordinationes quomodo facienda. 55$
Presbyteri *non* conftituantqr in Ecclefiis neque expellantur fine confenfu Epifcoporum. 64. 1-5. 199. an. 155- $$8
Presbyteri ad gubernandas plebes legitime proved» non repellantur à fui* Epifcopi*. $55
Presbyteri non recipiendi abfque licenti* Epifcoporum fuorum.
Presbyter nullus efle prxfiimat abfque uno Clerico. 1577
Presbyteri fubjcdi fint Eptfcopis propnis , be in eorum difpostioneconfiftant. 54. 105. M*· 10*8. Eifquereddant rationem villicationis fux. 1150. Eis debent facramentum fidelitati*. ·71ι4.
Presbyter unufquifque non habeat ampliù* quàm unam Ecdefiam. 1149· 1119· i f·"". Eam nullus relinquat. 141. In dictu Parochia non mtntftrct fine Formata. 1 $77
Presbyteris ignotis non licet Miflam celebrare. 55$
Presbyten liceat fob Miflam facere. 1109
Presbyter toties communicet quoties Miflanucancat. 11 M· ι>78. mt. 1$77
Presbyter, è Monafteriis Sanctimonialium egrediantur ftatim poll expletam Miflam. 1x4$
Presbyter rulticanarum Parochiarum. 595. forenfe*. 711. 11x8. villam. 188
Presbyteri Parochiani fuis Senioribus debitam reverentiam impendant. aii.&Jrf.
Presbyteri quam difpenfam dare debeant Eptfcopis in eorum vifitatione. 11. & /cg.
Presbyter feorfim ab Epifeopo conventus agens. *1}$*
Presbyter Euchariftum femper habeat paratam ad infirmes. 1169
Presbyterorum uxores an poffint habitare in domibus maritorum fuorum. 1015
Presbyter nullus feminam in domo fua habeat. 141. 1159. '577
Presbyteri arm» non portent, tiji. Neque venationem exerceant. 141
Presbyteri non poffunt efle Notarii. 1169
Presbyteri non accipiant procurationes feculares. *1*5-4
Presbyteris homine* abutuntur tanquam viliflimis mancipiis. !
Presbyterorum facultates , quas comparaverint poft confecrarionem fuam , pertinent ad Ecclefia* ad quas titulati funt. 4*t 9f8.1168.
Presbyteri* etiam fufpicio mal* opinionis fugienda. 1574
Presbvten indè fubmoventur ab oflicio altans unde Laici excommunicantur. 1014
Presbyterorum negligenti*. 540
Presbvtero» accufare qui non poffint. 117$
Presbyteri examinentur in Synodis. *16*
Presbyteri honore privati rediguntur fub Poenitentiam. 518
Presbyteros flagellare non licet. 64. V5
Presbyterum fi ouis percuflerit aur verberaverit, jji.
Presbyter li ante altare peremptus fuerit. niff
Prcsbvterorum filii non p.ill.mt eifc Judices.
Presbvren >n palatio affiduc manente». IC-IÛ
Ptesiiyccium fi quas fe efle finxerit. 1101
Presbvteratft» gradu* Canonico judicio amitti poteft. .441
Preliibus. 1107
Pierium non exigatur pro baptizandis infantibus nec pro fcpultura. 615
Pretium de terra conceffa putredini. 5»
Primatum duo cener».
Primatus Pero datus eft à exteris Apoftoli* »09
Primatus Galli* Germania. *4«
Pnmiti* de ticCt>bus 8c de Lboratu alferendx ad altare. 1 ^6. In ιιιηιι Epifcopi confiftunt. 1167
Princeps , id eli, Rex 1186. five Dux vel Come*. 1011. , .·»«*
Princeps fi petmutare voluerit rem immobilem cum loci* fandi*. 1176
Principale* Ecdefix. 414
Principalis Ecclefia. 14. xjt
Principali* poteftas. *59. 168
Principe*, id eft, Primate*, Procere». 1109
Principe» olim per femeupfo* prxiucrunt pluribus conventibus Ecclefiaftici*. 1100
Pnfciam ars Grammatica. 1161
Privatu* , id eft , amicus. 170. & /ry. 790
Privilegia Roman* Sedis. 114
Privilegia Ecclefiarum fervanda. *J. 1^7.*115. »59.168. $57
Privilegia Monafteriorum. $94
Privilegia Monafteriorum indigent confenfu Epifcoporum _ Gallicanorum. 579. 581. 104;
Privilegium manibus Epifcoporum roboratum. 7$
Privilegia indigent connnnatione Principum. «9$
Privilegii regulari» auâorita*.
Privilegii condendi Formula.
Pnvilegii definitio. 866
Privilegium Legis Ecclefiafticx. 04
Privilegium Canonicum Epifcoporum. 171-187
Procambiare. 'H4
Procaftoi* fuper fluvium Mofani. lif. 8oo
Proceffu* criminalis in Ecclefia fieri poteft. 1166
Proclamation** necelfarix. 68
Procuratio Epifcopi* debita pro vifitatione.
Procuratorem conftituere olim quomodb liceret. 9°$
Profeftio Epifcopi ordinandi. <0. 611
Profeflio Monacni fit prxfente Abbate. 1199
Profeflio Regi fada in Carifiaco , Gundulfi villa , Remi*. 161
Prolongare juftitiam. 116
PromiÆo Monachi. 57«·^/*»·
Propinquam fuam fi quis uxorem duxerit. O- 149
Propinquatum conjundtio. 61
Proprietarium jus. 481
Proprietas dominicali*. 7'9
Proprietas alicupi* potentis. 18<
Proprietas interdi&a Monachi*. 1086
Proprietas infidelium Regis recipiatur in indeminicanun Regis. »97
Proprietas cujufcunqne fi tuita fuerit. 559
-Proprietatem fuam fi oui*perdiderit. 180
Ptdprietatem eju* terrœ fi quiû habere voluerit quam excolit. 418
Proprietates fua* fi qui* fpomanei voluntate alicui delegaverit. $$f
Proprietates dicebantur bona qux nullius juri obnoxia erant.
Proprindere. 1)1.45$. 801
Ptoprindere, invadere. 501.981
Proprium dominicum. 7'8
Proprium perdere. 560
Proiecutio idonea. 1141
Profper creditus auâor libraram de vita conrewplariv» *Sc* aCiiva. 111$
Protelare juftitiam. *66*
Provenda , Provendarii. 1147
Provincia. 140.141$
Provincia tota. 1118
Provincix totius cttra comtnifa eft Metropolitan·. *618*
Provmifus pagus. ««
Provocare non licet 1 Judicibus ele&is- 04
Prudcntiu* Epifcopus Trica&nus. 607 «19- *tl6f*
Prumia Abbatia. nJ
Pfalmodium Monafterium. 1099
Pfallentium. 719
Pfalmi modulentur.
Pfalmi an cantandi fint pto fervo fugitivo in fuga mortuo. 1010

Pfahnos fuos unufquifque Presbyter reâc decanure debet. '577
Piàlteiium Gallicanum. 729
Pucllarnoii velentur ante annas xxv.rtatn. 116?
Pudlx Monaftenis tradii* in teneta xtatc.
Puellam invitam fiquis fibi fociaverii. 414. 477. 550. 9^
Pueris nono die nomina imponebantur. 089
Pueri, id eft , Clerici in tenera xtate conftituii. 1145
Puer in Monafterio oblatus à patre. 15>5
Pueris Monachis non eadem quantitas cibi prxftanda eft qua eaten*. B»«
Puerorum legentium Schola. "54
Puerorum auricula* vellere. 997- 15·"?
Puerorum vocabulo fervi iiitelliguntur. "55
Pugnà teftimouium approbare.
Pugnare cum fuftibu» & cum annis. 118}
1'uleticus publicus. 901
Puliflac. 1006. 1014
Pulmentum cum potu 8r ottn G n norms. --- . *O4
Pulfatorium, locus in quo novitet cotr.erfi fufcipiuntur. ιοχβ. 11H
Pulveraticum. ı'59
Pulvis mortalis. 1199
Pupilli qualiter recipiantur. 487
Pupilli tuitionem habeant.
Pupillorum caute pruno audiantur 1190
Purgare fe judicio Dei. XX9. fr fa.
Purgatio Canonica. 914
Pur|tio Clericorum fecundilm fandotum Patrum ftatuta.
Purgatio Leonis Pap*.
Purgatio argenti. 118
Purificatio fandx Manx. 191. ı 77· J4-'»
Purificatum argentum. i»5
Puriter. 1x09
Purpnfum habet.
Pyrenceus, lunes Hifpanix. 805

Q

Quadragefimx tempus. 55
Quadrigelimx tres in anno,
t^uadragcfimalts abftincntia fen ari prxeepta fub poena capi- io?»
Xxdrageftmalis temporis reverentia. 560
Juxftionalis ratio. 57
Tuenrovicus. 178. 791
Juerolus emendatus. IXOI
Jumquagenaiuis evedionis numerus. till
>. Quinam Monafterium. 97· 777
1J Acimbutgii. 415- 417· & fa- 508 699. yat. '19. X\ 84995*
S. Radegundts Monafterium. 1097
Rado Archicancellarius. 1147
Radailfu* Comes. ;n
Radulfus eledus Rex Francnrum contri Legem. 1 102. t5
Ragamfredus Archiepilcopus Vic-nnenfis. 14-2. 6'
Ragamfridus Diaconus tcclelte Remenfis. 51.764. ur,5
Raganboldus Epifcopus Dmicniis. u61
Ragembertus Epifcopus Vercellenlis.
Ragemundu* Princeps Aquitanorum iç;fj
Ragerurdi Comitis Senonenlis excommunicatio. 6~/. ijj4
Ragenarius Epifcopus Ambunenliv. 19. 759
Ragenariux Epifcopus Novtomagcnfi*. 756
Ragemberus Comes. joo
Ragenfndus Epifcopus Meldenlis. 145
Raginelmu* Epifcopus Noviomenfis Cve Tornacenfis. X44. 16$. 611.619
Ragtnoardus Archiepifcopus Rotomigenfis.
Ragooftedus Comes Palacio. *4*6
Riamundus Comes Paliarenli*. 1X0J. içyt
Rainetu* Comes. 16}
Rami figmhcat congeriem ramorum- 989
Rambertus Epifcopus 141
Ramno Epifcopus Hclcncnfis. '497
Rampe Comes. >4B
Rampo Marchio.
Rantgarius Epifcopus Noviomenfis. 7J6.11X. 1174. 1161
Raptures regnum Dei non podmebunt. 185
Raptnx prohibit*. 41. 88. 99. 546
Rapinam nullus deinceps ficut. 9'· xSl.ô"/ry. 558
Raptnam facere fi qui: xo*rcdrttir. 4*5. 978
Rapinas 5 oui* intra regnum levent. 90. 95- 99. 160. idi
Rapinas inulti pro lege per confuetudinem tenent. 14·
Raptam fi quis uxorem duxerit. 46. | j?
Raptor adulterii criminis reus tetieatut. 554. uj>
Raptor incurrere debet vitx periculum. jjg
Raptor fi volentem rapuerit & fibi lociaverit. 487.978
Raptor vidue Romane omnem fubftanuam fuam perdat. 1190
Raptores quomodo puniendi.. 16.160
Raptores rc-ruin alienarum quomodo puniendi. 1194
Raptores coeit eantui. 71
Raptores ad rationem deducantur. >5«
Raptoris poena , vnz)<ricalur.i. 414-411· 477-959
Raptoris padicmm pertinet ad Comitem.
Raptum tacere nemo prxfumat.
Raptus feminarum pronioiti. 14«. JO. 161
Raptu* Vnginum & viduatum vetitus. 96
Ratbertus Epifcopus Valentinus. *44
Racbodus Comes. 101
Racbornu* I pilcopus Auguftanus. 1?«
Rarherius Epifcopus Verunenfis.
Rationare.
Ratisbonenfis Synodus adversù* Chorepifcopos. nij
Ratoldus Presbyter , vocatus Epr.copus. 541
Rauoa. 496. 464. 500. 508
Kaubam fuam alicui tollere. 590. 595. 910. 9x1
Ravenna. r6i
Raveruiatenfis Synodus. 174.8:1
Kaupa. Fide Rauba.
Rayinundu» de Pcnnaforti caftigatus. 1214. excufjtus. 1144
Raynardus Comes Tulleniis '55<J
Readunari.
Rebaptixatio , quo cafu permiffs. 1X01
RtitLi. pro tatiwutuu. 114. 1181
Rebello faciente. 491. 9'8
Rceatituiare.
Recelire. 68
Receptum invenire.
Recefindus Abbas Anilenfis. ·Hî
Reclamate. 79. 199. III. 115. 5Î9. 557 '40
Reclamatio. 185 499· &fa- 5'5
Reclamatio Presbyterorum.
Reclamatores.
Recognofcere fe.
Reconciliatio poenitendum.
Reconjungere. 141. 116. $07
Recofindus Gothu*. 1504
Rectederc. 455-499 815· 954
Reditudo. '45
Redum confentire.
Redebere. 456. & fa. 455. &fa.
Redemptio vit*. 487. captivorum. t>j. peccatorum 504
Redemptionale. 461. 966
Rcdentis comitatus. 1557. Ecclefia. 1466
Red'bitio. 17
Redimere corium fervi. 851
RiJi.-urgra.-ut , explicatur.
RefcCtoiiu.n. 45. 15«" B«4
Referendarii. 911
Reffare. 6<X>
Refugium habere.
Refutare. 1 it>
Refuunt. 1007
Regalis fublimit**. 5«
Regi* poteftati fi qui contumaces fuerint. »9
Regiam audontatem ti quis pro nihilo duxerit. 189
Regimboldus Chorepifcopus Moguntinus.
Regiminis locum nemo obtineat per fimcuuacam hxrc&n. 54
Reginarn comitatus. 6«
Regimbertus Prxceptor. -i-
Reginenu* Abbas.
Regino emendatus.
Regnante Paulo 11. Sr Sino IV.
Regnum Chrifti , id eft , Ecclefia.
Regnum, ideft, Provincia.
Regni fouditas. t. 101. if fa-
Regnum paternum hereditario jure reliâum tenere. 11
Regni divifio inter filios Ludovici Pn. 757
Regni difpofitio per abfentiam Karoli Calvi. 160.169
"Regnum ti quis inv.tfent B9
Regula S. Benedicti. 549.554· 57f. &fa B"*
Regute Ecclciuftic* confirmati funt fanguine Chnlb· >>9

Regulr Monafterium ad Garumnam. 1091
Regtilx Monafterium in civitate Lemovicenfi. 1097
Rei ad Eecteflam confugientes. 985
Reos Ibi neceffe eft puniri ubi mifericordiamconfequuntur. 55· *t<**
ReicheripenTe Chronicon calligatum.
Reicula. 740
Reiculam Ecdefix fi quis petient *i* Regibus. 94» 761
Retppus. *696*
Re.public* adminiftratotes. *59. *68
Relatio cum judicto. 4»r 977
Relatum quod dicitur *apennir.* 460. *96^*
Relature fervum.
Religio In nnmenium.auda 8c exculta à Karolo M. *ijí*
Religionis Chufttanx cultus omnis per SaectdtKufia officit celebratur. i$$o
Reliqui* San&orum. 55*
Reliquias auferre ab Ecclefia. 559
Cemallare. 544
Semandare. 100
Renianduc are. »$8
Hemaniio. 10"5
Retnedius Epifcopus Abrincatenfis. lÎ67
Rememorare. *01. *04
Remenfis Parochia. 5*
Remenfis Ecclefix proclamatio adversùs Ludovicum Regem Germanix. *49
Reniçnfis & Treverenlis Ecclefix forores & comprovinciales habentur. *17,798
Remergere. a 17
Remetire. $<t >. $60
S. Remigius Francorum Apoftolus. 110. Francos ad fidem convenit. 110
Remigius Archiepifcopus Lugdunenfis. 1 ;5. 1468. fr /<$.
Remis. »01.178.161
Remorum Epifcopus Primas inter Primates extirit. 1141
Remorum Ecclefia diù multùtnque Pallore dcilituta. 17. Decem annis fine Archiepifcopo. 7»9
Remota dominationis veftrx linccruate. '04
Remtianus pagus. «l.770
Renuntium.
Repaftos exigere.
Replicare ad lervitium. 5*6
Repromittere fidelitatem. >056
Repudii jus. 8$$
Repudii libellus. 4*5. 4"'9· 944· »*96
Res alienas fi quis cuilibet homini vendiderit. 55$
Res in contentione polita. 1*16
Res locis Deo dicatis conlatx ufufruùtuiriù teneri poffunt A datoribus. 5*5
Res per precariam poffeffa in fif. um decidere poteft. 500
Res fua* fi quis alienaverit A' fuper eas relidet.
Refcellx.
Refccanda qui non corrigit , ipfe illa committit. *166*
Refifus bannus. 190.456. It 14
Relpeituahs traditio. 51«
Refponfonum convocationi Apoftolorutn convenit. l??»
Refultare Mnufterio Epifcopali. 156
ReflarreJio mortuorum. U40
Refurredionis dies. 16$
RelurreCtiorus domuiicx myftcria. 419
Retonare.
Retornare.
Retorti , funis genus. Λ91. 841. 994
Retrahere Je. 101
Retribui lunes eiaûare. 459. fr/<w·
Revellare. 41»
Revenire
Reverentia Seniori debita. St
Revelhre. \ 389.459.,r>*-9D
Reuvadiare. 499- binnum. *5$. fervitium. 815. xenium. 1167
Reusadiatum bannum perfolvere. 184. 795
Rex a regendo dicitur. 106. Pater Patrix 164. Dei A' populi eleciione conftitutus. *"5
Regi exhibendus eft honor. $. Eum enim Deus voluit vice fua appellari Regem & Dominum. 1$*»
Regum corda funt in manu Dei. *16
Reges olim (e frstnrs vocabant. 580. 8<K>
Regis domus dicitur fihola. 1 II. 779
Regium officium. Jil.fr *ftf.*
Regis minifterium eft impius de terra perdere. iis.
Rex juilus non debet habere miniftros & colonos impios Sc iniquos, n 6. A fu* cognitatione deviare non debet. 71. Largus ac liberalis effe debet 116.. Morari debet m illa parte regni ubi major neceffitas fuerit. *166*
Regum (alus commiffa eft Epifcopis.
Reges funt filii 8r protestâtes Ecclefix. 49.*71.181
Reges ohm per femetipibs prxfuerunt pluribus conventibus Ecclefiafticis. 1auo
Regum filii legitimam hereditatem recipiant. 4*
Reges Francorum ex genere prodeunt. 15$. 108*. Vocantur inluftres 916. OUm juftitiam per fe proprio ore reddebant 4$$I 909. Eorum audoritas 111 electionibus Epicoporum, A in Monafteria. 1141
Reges francorum petebant olim i Pontificibus Romani* Epifcopos Sc Presbyteros qui affiduè in palatio manerent. 1046
Regi fi filius narus fuerit t tres fervi manumittendi funt. 596. 45*. 9*6. 95»
Rrgt fxpê lcupturn pro *rei.* to6o
Rex A Sacerdos folus Chiftus fieri potuit. 9. 1*$9
Rhabani Abbatis Fuldenlis epiftola ad Kegfinboldum. 1578
Rhanne. 685.817
Rhenus fluvius. *95· »99
Rttavudo Epifcopus Wormatienfis. 50Û
Richardus C omes. 158. *45
Rttherus electus Epifcopus Tungrtnfi*. >98. 814
Richildis uxor Karoli Calvi. 807. 1491
Richnmirus Abbas Mallafti. 1461
Richumus Miffus dominicus. «8. 80. 86. &, ..
Rkofmjus Gothus. *56. 1504. Mandatarius Salomonis Comitis. 11 ·>*. 118*. 1490
Rkulfu* Archiepifcopus Moguntinus.
Riculfus Epifcopus Helenenlis. «54. tjci.fr/#4
Riculfus Epifcopus buellionenlis. 669
Riga, tributi & veCligalis fpecies. 4*5· 948
Rigtannus Monachus Cenonuncniis.
Rtmmo Miffus dominicus. 559
Ripacurcenfis comitatus. 650
Ripuanx.
Ripuarii. 9«9
Robertus Marchio.
Robertus Comes Nanneteufi*. 9?rt
Roccu*. 741
Rodallus Epifcopus Biterrenfi*. 654
Rodaucus. 460. 965. *& tlibi ytfim.*
Rodbertus Epifcopus Cenomanenfis. 611
Rodente Monafterium. '55*
Rbdgerus Archiepifcopus Trevirorum. joo
Rodmgus Epifcopus.
Rodmundus Comes Senonenfis , Ragenardi filius. 671. t 561
Rodulfus avunculus Karoli Calvi. 79. 7^4
Rodulfus Archiepifcopus Bitungcnfis & Abbas fandi Bcnedfclt. 151. *&f«i* 784
Rodulfus Epifcopus. 1485
Rodulfus Epifcopus Laudunenfis. 669
Rodulfus Comes. 101
Rodulfus Miffus dominicus. 69. lo.86.fr/fi.
Rodulfus Abbas S. Chriftin*.
Rogare lignifie at interdum cogere. 1187.1*49
Rogationes. >aao. Celebrandẽ cum humilitate & contitnine cordis. 1576
Rogerius Comes Lemavicenfis. 1096
RoTandus Bignonius , Hferonymi pater. 984
Romaftr orationis caufa pergere. J4f
Romana Ecclefia eft magiftra, mater, 8c caput omnium Ecclefiarum. *59. atg. Ejus pomatus. 1155. Eam Karolus M. multis honoribus extulit. a$l. Ejus detentio ad eum A ejus pofteros tranfiit cum heneditatepueema. 1051
Romanx Ecclefix mundeburdi* *Bc* defenfio. *08
Romana Lex. 179. fr/éi- 185.18j.188.190.fr/ei.198
Romana lingua. 59·»44·»074
Romana bynodus , id eft , Capitula AngilraOuu. 1*49
Romana peregrinatio impolita pernitentibus.
Romana peregnnatio non fufeipienda fine licentia iiii Epilcopi. 740
Romana pertinacia. 1110
Romanx mulieres qux viros habuerunt Longobardos. 515. 119*
Romanus populus interrogandus quali Lege vult vivere. 118.510
Romanus populus Lege Romani vi/it. i*01
Romanorum nomine quinam inteuigancur apud Marcultum A alios d*6

Romanus Pontifex caput omnium in terris eft vice Chrifti. 136. Vicarius B. Petri. 1183. Vicarius Apoftolorum Petri & Pauli 137. Ei cura comrnilfa eft omnium Ecdefiarum. 1496. Ei in omnibus jufta fervetur obedientia. 417. 4x0. *b fa.* Quicquid fecundùm facrum Minifterium Apoftolka audoritate decreverit, ab omnibus fufctpiatur. 149. Non poteft tamen fimul elfe Rex & Epifcopus. 1x39. Ejus Monarchia temporalis. 1114
Romani Pontificis riedio à quibus facienda. 317. 319. Olim fieri non poterat fine audoritate Principum. 110;. 1141. neque extri prxfentiam Miffoium dominicorum. 1300
Romani Ponrifices olim poftularunt Epifcopatus a Regibus. 114«
Romerici mons. ᴦM
Romipet* pace fhiantur. Mf
Ritnoldi Comitatus. 70
Rorigo Comes. 1188.1117.1160. 1436
Roftuionenfis Comitatus. >J*3· >51'
Roflbntenfis pagus. 986
Rollagnus Archiepifcopus Aiclatenfis. 144·15$
Rota civitas. 6)1. 1<O|
Rotsticum.
Robertus Epifcopus Cenomanenfis. 1476
Rorbertus Vicecomcs. >5»5
Rotbertus Miffus dominicus. 69
Rothaldus Epifcopus Suelhonenfis. 19. '. 611. 759. iiix. 1174. 1167
Rotgerius Comes. ij»8
Rotunnus Archiepifcopus Arelatenfis. >4*8
Rotmentis pagus. *9
Rotomagus.
Rotrudis primogenita Karoli M. 1158. 1160
Rotrudis filia Berx Comitis. >490
Rotfelmus Miffus dominicus. »59
Rua S. Germani. 1491
Rubricatus fluvius. 108). 1187. 11)1
Rugitufit. 168
Ruicinonenfis Comitatus. "‹i**
Rufcinonenfis pagus erat olim in Septimania. 1083. Di. vifus eft in partes tres. 1 to 3
Rnflilionenfis pagus. 1488
Rufticorum filii non debent ordinari abfque affenfu Domini. [redacted]
Rufticus Epifcopus Narbonenfis. «MJ

S

SAbbarinus Epifcopus Jenuenfis. 1)8.14,
Sabbatizare. 1116
Sabbatum «tonum five divinum. *IhJ.*
Sablonarix. 169· 1"1
Sacerdotalis reverentia in omnibus cuftodiatur. 140
Sacerdotem fi quis percufferit.
Sacerdotem fi quis verberaverit.
Sacerdotes imnranes ab exercito. 115$
Sacerdotes non dehonorentor. 95
Sacerdotes vigorem Ecclefiafticum & debita privilegia obtmeant. 159· 168
Sacerdotes ftolas portent. 1115
Sacerdotibus debitus honor impendendus. 351
Sacerdotibus fi qui obtemperare noluerint. 356
Sacerdotibus homines abutuntur tanquam viliflimis mancipie. n*9
Sacerdotis teftimonium credibile habeatur. M7
Sacerdotum nulli licet ignorare Canones. BTT
Sacerdotum incuria nullatenih eft excolanda. 35±
Sacerdotum percuflbres ipfo jure excommunicari funt. 1549
Sacerdotum vita dedecorofa. 581
Sacerdotum prxfentia an neceflaiia in Judicio. na»
Sacerdotii apex. 141
Saclte. 507
Sadre ad proprietatem. 418. 448
Sacramenta Chrifti. 1109. baptifmatis. 1401. redemptionis noftrx. 167
Sacramentum fanguinis & corporis Chrifti. 119
Sacramentum fidelitatis. 71. 146.710. 771. *99-1056
Sacramento fidelitatem promittere. 146
Sacramentum jurationis. 1190
Sacramenta legalia. 190
Sacramenta Regi faâa. ado. *b fa.*
Sacramenta fi ab Epifcopis exa&a autfafta fxerint. 119
Sacramentum indebitum non exigendum ab ordinatis. 6x3
Sacramenta qux Epifcopi Longobardi exigebant ab bis quos ordinabant. 11J3
Sacramenta pertinent ad Legem Mundanam. 111«
Sacramenta in palatio jurentur. 1186
Sacramenta poft quadraginta nodes legaliter juranda xci* primtur. >9°
Sacramenta ubi percurrunt. 436. 455. fuper capella Domni Martmi. 496.4x4. *b fa.*
Sacnmemonun ritus & folemnia. 451.453. 9x3.*bfa.*
Sacramentum de obfervanda pace. 164
Sacrimentum de rt poflefla per trigintaannos. 49*
Sac nentum de homicidio perpetrato ab eo qui fe de-1 lebat. 486
Saci^>..ento promiffum folariim. t»f
Sacramentum juratum habere centri alium. 74
Sacramento fi quis fe obligaverit ur ad pacem non redeat. „ »6»
Sacramento firmare confpirationem. 'l'
Sacramento fe idoneum reddere.
Sacramentum melioris hominis. 119
Sacramentum adhramire. 1193. dedocere. 337· difrumpere. Xz$. explere , jurare. f5*
Sacramentum adhtamituin. 4M
Sacramentum feculare.^ 119
Sacramentorum Liber. 10)8
Sacramentanuin.
Sacramentalis Charta. 434. 444. notitia. 45»
Sacrarum teium ablatio facrilegium eft. 16o
Satiatam Deo nullus fibi conjugio fociet. 95
Sacrificantis vocabulo quid intelligendum.
Sac nlega foedera nuptiarum. 16
Sacrilegi ipfo jure excommunicari funt. >549
Sacrilegii coinpofilio. 176. poena.
Sacrilegium tacit qui Ecclefix aliquid fraudatur aut tollit. 118. 160. 19'
Sacrilegium eft (i quis oblationes Ecclefix rapuerit. ix»x
Sacnvus. 68» I18
Saga , veftimenti genus. 74*
Sagibarooes dicuntur quafi Senatores. 700. 851
Sagifus pagus. *69*
Sagitta toxicata. 688.8m
Sagittarum uius cognitus veteribus Francis. 999
Saio. >»96
Sal fieri folet in are» maritimis.
Sal Catechumenis dandum.
Salaco Epifcopus Aletenfis.
Salamon Epifcopus Hclenenfis. >497
Salica Lex. 191. Proximiores tantàm admittit ad fucceffionem. 935. Poenam ponit in Chartulis libertatis. 1184
Salicx Legis editiones dux. 1048
Salicx Legis textus ad varia exemplaria caftigatus. 1047
Salici terra. 704
Salici , id eft , Franci.
Salii Franci.
Salia Epifcopus Utgellenfis. 67S &fa IW.IJ4Ï
Salmonciacus. 168.810
Salmoringa villa. «4*8
Salmoringum.
Salodorum. xxg
Salomon Dux Brittonum. 13t. 781. Rex. 809
Salomon Comes. >489
Salomon Epifcopus Conftantienfis.1x7.137. 163.781
Saltationes vetitx in diebus tcftis. 1x17
Saltus fluvius. 193
Salvamentum. 97. & fa. 100. 143. «47· >76· *o>. *bfa.* *6*. X79
Salvamentum fidelium. 196. *bfa.* 141. populi. 138. 147. 165. commune. 4"· 141· regni.
Salvan nemo poteft nifi quem Deus falvaverit. 6x0
Salvatio. 79. 101. 167. *b fa.* 104. 11«. Iij. *ito.* *75. 346
Sahatio populi. 1x9. 347. rerum Ectleflafticarum
S. Salvii Monafterium. Y
Salutatorium, locus in quo Sanâlmaniales conveniri poffunt. , llaj
Salutes mandare. 83.85
Sala palarium regium. to6«
Samio. ' 916 918
Samuel Epifcopus. 343
Samuelis locum in Ecclefia tenent Epifcopi. ti8
Santti qui in coelo regnant, & in terns miraculis, corufcant. 110. lio. ut
Sandi novitet inventi. 74t
Santtorum coipora dc Sepukbris fux requietionis effivfla.

»$$· t x-to. furto' fublata. IItg
Sanctimonialem fi qui* uxorem datait. »6-46.149
Sanctimonialis latkiatur. $59
Sanctimonialium habitaculi. 110
SanOrnuxuabum uniufcujulque Monaftctu numerus dcicn h '»"· $5-104. me
Sandimonialiiu» Monafteria aduc quomodo pentulfum Pre f IC43
Sandtmonixlon milhis fibi conjugio facies. 96.3JJ
Santtimotuahum conjundio. 61
Saadimooialcscoocta audontatem nupta.
Sandimoniales non opprimantur. 9i
Saaâimomales de locis luis expùlix. 15$
Saftdtmonialu femina fi adultçnum fecent.
Sanâimoaiales fi virilem habitum turr.pfcxint.
Sandio Pragmatica. «176
Sanduarius , id eft , Eccietiafttcus «55
Sandalia. 74»
Saugallcnfis Bibliotheca Catalogus. 1083
Sanjallenfiura Monachorum Capitula. >5<U
Sanguinis cftufio m Ecclefia facta cum fufte. t«7
Stiiguis Chrifti fufu» pro crnnibu» in cum credentibus. 6x2
Salida Abba S. Andrea.
Saptrt pro /urr. 48.68.71. 160
Sapienti futficit feme! loqui 441. 959
Sajx>narix, locus in fuburb o Tullettfi. 155· "‹'○
Satabana.
Sarachouva fubterior & tupenur.
Sirlarenfe Monafterium.
Sarmafia villa.
Samceni Aquitaniam devaftarunt.
Sartace-nomm jugum crudelihimum
Sartateda Ecclefia.
SatistaCl o pernitentia. 5>6
Srtisfadioiiis Ecclefiaftic* pernitentia.
S. Saturnini Monafterium. <0. f i<$v 1444
Seviro Arvernoium Prxfes laudatur. 863.8'$
S. Saviiii Monafter.um.
Savmiacum Monafterium. >02$
Savinun 77$
Saxoncs drvifi in Orientale,·. , Angario» , atque Weftvalos· 1047
Scabinei. 745. lidem cum Hatnnhurgns 9J1. Quomodo eligendi. 1U. Boni mittantur ubi non lunt Hi. Mali eliciendi , & boni in loco eorum eligendi, 316. Adomnia placita adefle debent, 311. 315.551. Injufte non judicent propter munera 55'
Sca bir.nn nullo tefidentcs. 498
Scabmiorum judicium.
Scabmorum judicio fi quis non acquieverit. 6
Scath. 68. 769. Scatheator. *6»*
Scadebolt. *168*
Scamnum fuper tenfus. 694. 845
Scantio, pincerna. 68$
Scapellare. «84
Scapulare Sc cuculla.
Scarr ordinande.
Scarire. 150· 8ei. Scarid. *16$·* ;s8. 80 ›
Scarponinfe.
Scarfale.
Scaftlegi. ipo. -"JS
Scatum xrarii-
Scenm veneni facerdotalem ufurpante» 1119
Schilla de metallo una. >»15
Schifma nuper ortum in Ecclefia.
Schola dicitur domus Regis.
Schola Cantorum.
Schola Turonica.
Scholx ad pueros erudiendos. »154
Schola à Karolo M. mftitutx. 745
Scholx Cantorum & Ledorum.
Scholaftici , id eft , dilcipliuati benê corredi.
Schutera Monafteruim. 1094
Scintalz. i;»9
Sclav orum parte*.
Sclufa. 689. 857
Scorticatus. 745
Scott qui fe Epifcopo* dlcunt. 74»· 1X45 · "/· «·
Scotorum hofpitalia. 745-76»
Scotu» mendax. *$66*
Screuna. 68$.*«i
Scribx olim vacante» pagellas implebant bonis ioterdùm rebu», frpè ;nalu. --- 1 x55
Scribendorum ars olim inter prxciyu» eruditorum tludia ccnlebat.ir. uso
Scrinium land* Metropolis Remorum. 618
Scnptonum , locus ubi fcnbx manibus operabantur· 116
Scriptura vakant quar diora 6c aiuium habucnut evidenter expretium. i $40
Scriptura qux annum & diem non habuerint , nullum habeant vigorem. <41
ScrqMurarum tene* neceifaru ad firmitatem eorum qux bunt. 414. 947
Scrova 990. ducana. 68«. 8x8
Scrutinium â fcruundo dicitur. 1403. Agendum in ordinatione Epifcopi. 1371
Scrutinium baptiitni. 744. 1117
Scubi* publice. 3x1.1194
Scudingum. 1x4
Sculdalu. 555-54$
Sculdafii efle qui non poflint. «41
Scura , id eft , honcum in quo grana coUigunnir. 1010
1 18.6»>79$
Scutis & fu ftibus decertare. H91
Scutum habere ui mallo. 696
Scutum rchquitle , ptaxipuum flagitium. 691
Secale.
Secubtes poflideant honores feculare*. »9
Seculares 1'altoralcm locum fulcipiunt poft mortem coporu.n. 581
Scculo renuntiare fi quis voluerit. »64
Sccuium dnnitteic. imo
Sccuntas pro homicidio fado.417. 463.449. 491. 459· 544.941
Securitatem facere. 87.
Sedentibus m corona.
Sedere nullus aiuieat coram Epifcopis.
Sedes Epifcopi cur altior. »557
Segare , ui eft , herbam oratorum feeare. 1011
Sq.umus Archiepifcopus Seooncnlu. «$01
Sdave. 701
Sellam retmere. ıU. 79$
Schne. 11$
Sena. 559
Senes excufantur a lejunio. 1148. 1376
Senicx cartx quali tenes. 509. 865. 1196
Seniorale.
Senioralis reverentia.
Scnioratum alterius hominis eligete.
Senioratus 85.86.189
Seniorem qualem voluerit accipaat hber homo. 44
Seniorem quxtere nui fe de rebus temporalibus adjuver. 444
Seniorem tuum nullus fine jufta ratione dinuttax. 44. 164. 558
Sctuores , id eft, domini feudales. »49
Seniores Presbyterorum.
Seniori oblequium exhibere dc beneficio. 19
Senioribus non beer ejicere Presbyteros de Ecdefiis fine cnnfi icntia Epifcoporum. 199
Scnilcalcr. 91 x
Scmfialci etymologia. 68$
Senillimi teftes. «U
Sennenfis Ecclefia. 671
Senonenfc Monaftetium. 114
Senodochium. «041
Senonenfium Archiepifcopotum vita icripta ab Urbano Reverfo.
Senoruca Ecclefia. 440-95$
Scnonicx plrbts humillima devoti·. 610. 6'Af.
Senonicus Comitatus. ! joo. pagus. 70
Senonis. $0. 178
Senonum Metropoli'
Senfu fuo. 1112
Sentus cretcit inpueris , in juvenibus viget, in fenibus minuitui. 469
Senus. 45x
Sepelire mortuos cum ornamentis. 701. 8rx
Sepem alienam aperire. 68$
Septenario numero untverfita· Ecclefix defignatv. 1«jy
Septimania. xl XJ.aJ5.I4o. 760. 1181. 148X
Septimania velGotia. 1085. 1118
Sejxitnanix regnum. 144$· »4«8. 1$1$. Imites. 109«
Septinz feptena. 104»
Septuaginta hebdomade.
Sepulcnrorum violatores rei mortis funt. "X
Sepultura mortuorum fic cum pfalnm 8c hymnis. 178

Sepultura gratis tribuenda eft. ,
Sepulture mtrà Ecclefiam. j t
Sepulturam cujulquam nemo temerario aufu violet. <8
154- 158- 165. 167
S. Sequani Monafterium. IM4
Sergius Papa. 1101
Sfirmo Regis. 701
Sermo tuitionis regie 4*8- 594- 9-8 910'
Serra. -5*5
S. Senarii Monafterium. 1*4
Seni, id eft , coloni. 1 >45
Servi ht'cahni, Ecclefiaftici , beneficiarii. yi. 1181
Servi Ecclefiaftici aut Comitum. »79
Seni Eccletiarutn quibufeunque potellitibus fubditi. yj
Servi non poliunt heri Monachi line luentia dominorum fuorum 116}
Senum alterius nemo folUcitet ad Monachalem vel Clericalem ordinem. 1l ιά
Servus ordinari non poteft abfque bcentia domini fui. 1144. & jtf. 1147. 1 498. 101. i/ Jeq.
Senus manumiflus ut ad gtadus Ecclcfiafticos promoveri poflit. 540
Servus fi ennfeio domino fadus fuerit Clericus. ^61
Servus fugiuvus ab Epifcopo ignorante in Presbvtctum ordinatus. ' ; 144
Servi Lcclefiatum quomodi» ad gradus Ecclefiafticos promovendi. 440. 90
Senus datus Monafterio. ysg
Servum Monallcni fi qu:s fe efle negaverit. 456
Servi manumittendi propter lutu,itatem tilii Regis. γ>6. 4»*- 9:6.95 1
Seno fuo fi qu:s aliquid concedere voluerit. 41 f
Senus de peculio fuo redemptus. 44χ
Senus fieri non poteft qui per triginta annos fuit liber, t to
Servus quem colonus comparat. 418
Servum fi quis vendiderit- 419. 94;
Seni venditio. 4-'!. >70
Servi venditio ad Ecclefiam. 4^8
Servi venditi Formula. 448. 49-. 961
Servorum Matrimonia. 144$
Sen us fi liberam 8c ingenuam feminam in conjugio fibi copulaverit. ;i$. 4*1. 44"'. 501.944
Servus fi extraneam puellam fibi focuient abfque voluntate parentum. 517
Servus fi comprobatus fuerit ignem in fils am comminaue.
Šen 1 condemnantur patibulo pro furto aut latrocinio. 8;i
Servus fi homicidium coiamifcrit III Ecclefia. ;;i
Servi fugaces retrahendi. $61. 07
Serri fugitu i reddantur doiniiv. fuis.
Senum fugitivum fi Suis icccixrit. 596.914
Servu» fugitivus in fuga mertuue. 1:11
Servorum tertiam partem quomodo accipiat filia.
Seni regii non opprima itur à Judicibus. l :6
Servos alienos fi quis Jcculaverit. 485
Servum fi libet homo fe fece.it. 411. 446. 4-4. 944
Ser.umchmofum fi dominus non pratfentaverit Comiti. i;o
Senus nudus ad paii.m vapulettu
Serviflima omnium ancillarum. 561
Senilis conditio.
Servitores. m. ı;81
Servitium Dei&r Sandorum e;us. *64.
Serwtium divinum. 188. dominicum. 170. Regis. u6 518.
temporale. [redacted]
Servitia legalia facere. 18
Servitium Senioribus debitum à Presbyteris. MO
Servitio fi quis francos ic addixerit. >9*
Se-viant pro /---v,Aiv..
Serviuntur pro *fervenru.*-. 1046
Sefliim. 8*4
Severitatem poteftatis mifericordia temperet
Senfius canis. 819
Sextarius eouus ubique fiat. if*
Sexus perfectior. H55
Sus ingenuus. *461*
Skharius Atchiepncopus Buidegalenfis. *"55*
Sigeberti regnum. 164
Sigebodus Archiepifcopus Xaibonenfis. *75- *77
Sigeie. 744
Sigenandus Enif<<>pus Conftantienfis. *45
Sigifridus Abbas S. Leonis. 1561
Sigilaus Abbas S. Martuli Metenfis. 156$
Sigillis recognitu. 41$. 5*9. 571.9U
Sigillum regium penes Comitem palatu. 165
Signacula fua bene fciant I'rcsbyte-. >066
Srgnuin finite crucis tacere in frontibus. -OO-« ;
Signa, id'eit , tintinnabula. 744.845. 11.15.
Signa diuturni fise nocturna. «58»
Signum non tonetur ad coquinam. «5«4
Signum quod ad retccioiiuin tonat, 69,-$
signum ad potum.
Signa arborum.
Signata arbor. I 840
Signius mons. 1505
S>.gna)dus Abbas S. Martini Metenfis.
Silentium- m oratorio tenendum. 1 Oo
Silentium teneant Monachi in hebdomada Pafche & Pentecoftes. ' ' >098
Silentium inter manducandum teneant M°n*chi. 1581. 1584
Silentqjm poft refeitioneni otnru tempore teneatur. 1184
Silvarum. 69.77.168
Sdve cuftodite. 55. xc6. culiodiende proptet paftiones. 116
S:'vℰ in quibus Ludovicus Karoli Calvi filius venari non debet patre abfence. 168
Silve vendite. 149
Sibam fi quis incendere aufus fuerit. iy j
Silvanedenfis Ecclefia. $95. pagus. 69
Silvanedis civitas. 179
Siis ancum. * 65. 767. *1166*
Smure, ablcindere fuperiorem panem alicuju' tei. loit
Simeon I pueopus Laudunenfis. >9-759
Simihum oli 1. * 5*4
Sinullr firmitates. 589
Simon Abbas fatiéèi Albani. 116>
Simonne a herefis. 9. <2. 54. iii. J97.601. 611.61 $
Simonuce ordinationes vetita.
Simulare. «J-77$
Smodochie. -041
.Sire etymologia. *7*9*
Sirmundus laudatur. 86;. 896. caftiganxs. iioj
Sifebutus EpifcopusUrgellenfis. ' 545
Siuvaldus Comes. 15«$
Slveftre Abbatia.
Sixto iv. Pont. Max. tetnance.
Skelbm. 690. 840
Smaragdus. 1044. 1071
Smaragdus Abbas fandi Mkhaelis VirduoenfiS. 1106
Soc. 1590
Soci.tas inter Monafteria. O»
Sodis capita tanta. 455
Sodomia peccatum. 1*44
Soli eft ea calcei pars que fub pedibus eft. to86
Sobriari. 50
Solatiatores reinublice.
Solatium , id eft , auxilium. 55. 988. *6/ elili*
Solemr.iacenfe Monafterium. -4-5- 1499-1516
Solida rteinitatc ferventur. ____ '547
Solidus 8c denarius uxori dantur in nuptiis. 498. 551. 9®o
Solidi fecunddm Legem Salitam conflant ex quadraginta denariis. 68x. -44. 1051. *& Jif.*
Solidi duo folvantur Epifcopo pro jure vifitauonis. 11
Soliditas regni.
Solocenfe. xl»
595- 07. 9**
Sonia nuntiare. 448. 456- 487
Soniare , id cil , curate , inquirere tnveftigara. icyg
Sonitum alicuem fi qu:s fecerit. -58«
Sonnis. *t'ide* Sunnis.
Sonoiiitas virtutum. *Ii
Sonum audire ad accipiendum latronon. 65.768. 815
Soricinii Monafterium. -59«
Sorores portionem cum fratribus non habent de tens paterna. 911.90
Sororibus duabus fi quis nupferit.
Sortes Gothice 8c *Romane.* 7*»
Sones de paginis evangebds 190
Sortiarie difperdantur.
Sorriariarum ftultitia. Oi
Sortilegi prohibeantur. ,1.1
Spadare.
Spadatus, id eft, caftratiM 694- 844.
Spani.
Spanifci ferri. -495
Spamacus villa Rctnetfs Ecclefir. I». *T7. 7&-* »»«
Sparvanus. »84

Spafare. κ 1101
Spau India. 1400
Sperare, id eft, credere. rolp. io u
Sptcarium. «87
-Spin* vmonta*. 15$
Spiritus fanâtn tribuitur hominibus per impofitienem manuum faccrdoulium. 11;
Spoliatus ante omnia reftkuendua. 1x4*
Sponfir ahorum. ji
Sponfam alienam fi qui* rapuerit. 57.554.115*
'Sponfarum aliorum conjun&io. 61
Sponfalioram folennia fecundùm Legem Salicam. 498. 551. 980. Diflblutio. 8$f
Sportulae contradi&z. iofo
Squilla. £97. 840
Stadinifu* pagus. «8
Stabilimentum. 1104
Stabilis Epifcopus Miflus dominicus. >4*4
Stabilitas rcgru. 4$9
Stabilitas tenax Epifcoporuum in fedibu* fuis. 9
Stabilitatis in Monafterio ptomiflio. i74·^/'?· >*98
Stabolau Abbatia. at}. jc>95
Stagnare. >007
Stampifus pagus. *70*
Staplum fuper tumulum Milium. «87
Stapplum. 991
Stare ad crucem. *ci
Sutiea caftrorum. t>18
Statio ad mallum tenendum. J$. 80<5
Stationes publier. t 141
Statum ingenuitatis fur fiquis alicui obnoxiavent. 4**· 944
Status ingenuitatis. 744
Statuta factotum Canonum *85
Stava. «91
S. Stephani Ecclefia. 15«
S. Stepharu Monafterium in Straftburch. 115.1 1-8
Stephani Papx privilegium pto Monafterio fanûi Dionyfii. 59
Scephanus Archiepifcopus Tolofarms. »088
Stephanus Comes Parifienfis. »057. 1060
Srephanus Epifcopus Cameraccnfis. 500
Stephaniis Secundicerius. *48
Stipulas tenere. 745
Stipulatione fubnixâ. 9U
Stivagium.
Stobis, urbs Macedoni*. 1*50
Stolas ponent Sacerdotes. 1*15
Stopharius- «95
Straftura. *°9«
Strata. >5Of
Strasburg civitas. Ϊ9- **>
Strenuitas tlluftrium virorum. *259- *«·*
Strix. 85$
Striga, malefica- 7°«
Stramenta chartarum. 591. 40*f. 46t.* 48}. *tffa·* Bo 57*· 579. 1179.1410
Stramenta chartarum ab igne cremata. <4*· 5«5
Stramentum. 4^9- 8*4
Scuba. 1010
Stuprum omne eft adulterium. 819
Sturmio Comes. >445
Suariraha Monafterium. >°94
Subbattere > id eft .porcellos in ventre matris occidere. «85
Subdiaconi fidem Catholicam memoriter teneant. >174
Subduconorum Minifterium. 10*
Subdiaconorum fuperbu notatur
Sublimare.
Subpeavida commemoratio.
Subfannus Epifcopus Venetenfis.
Subfidnxn Ecclefia debet Principibus
Subftantlaht vkfus.
Subftantialiter.
Subvcâio Legaroram.
Succeflio in beneficus Ecclefiallicis.
Succefioram nemo m antecefloris fui pdena obligatus.
Sudes, id eft, porcorum ftabulum.
Suentifium.
Sueftiouenfe S. Manx Monafterium.
Sueffionu n urbs.
Sucifonica Synodus.
Sucflonicus pagus.
Suagcibo, id eft, liter» rogaton*
Suggeftiones. '
Sumniacum.
Sunia nuntiare. Fïar Sunnia.
Suniariu*, Epifcopus Hclenenfis. 675.-1 5C5. 1540. fr /rf. I 'B' /-
Sunianus Comes. ,4. ipi. i$*g
Sumtredus, Comes Urgellenfis
Sumefridus Mareluo- >444
Sunnia nuntiare. <9$. 551.9**
Sunnts. 681.745. 81'
Supcrabreptio. r*
Superdi&iones. 4>7- 941
Supcrpolito excepto.
Superventio Paganorum. 8«. 97· 9»
Superventus, id eft. latrocinium. «87.81s
Supplantator.
Supplicatio ad Regem.
Supphcararia. 4PO<
Suppo Comes. i;8. m»
Suppreliis. 581. 407.fr/cf. 411. 41«. 414.-17. ô/cf.461. 4*5.478. 480. 1107
Suprapoiitum. 970
Suredenfe Monafterium. ijot
Surximum Monafterium. 1104
Sulceptores, id eft. patriot.
Suftcntationem pnrftarc. *4»
Sulurroncs occulti.
SyJvrftri Canon.
Symbolum unufquifque Presbyter benè intelligat·
Symmachi l'ap* definitio. 54
Synodale collegium. 17j. Concilium. 1-7
Synodales conventus fecundùm jullionem canonicam frequentandi. 119
Svnodaha judicia exercere. 117
Svnodalici praecepta. 1108
Synodi provinciales & fpeciales liberé celebrentur. ro8. Debent indici ab Archiepifcopo. 101
Synodi propter difeordiam Regum frequentari non pqtetant. 119
Synodi generalis traâatus. n
Synodos tantùm duas à Presbyteris exigant Epifcopi. 1«
Synodus Regia & Ecclcfiaflka. 1018
Synodus magna in Aquts. ro$9
Synodus generalis, id eft, placitum generate. I 1090
Synodus Inciflina. 174
Synodus Ravennatcnfis. 175.81X
Synodus Epifcoporum 99· 777
Synodus apud Cardiacum. ' 87. 95
Synodus novus. 100«. 1050, San&us. 1401
Synodus frequenter eft miiculuu genetis. 11«J

TAbema Monafterium. 651.1501
Tabernas Clerici non frequentent. «1«
Talamitenfi* Comitatus. ix;o
Tangano, id eft, adjuro, interpello. 701.8$*
Tardanifus pagus. 68
Tarraconeidis provincia attributa Archiepifcopo Narbonenfi. Soy
Tafcha. 1547
Taflilo. KΪΛ Thaflilo.
Tatio. >}8x
Tauriacus villa. 1508
Taurus gregem regens. 8a8.fr/"f·
Taufiacus villa. !$18
Te Deum luudemui quando primùm cantari coeptus. 1109
Te iffuir quando inchoandum. 1115. Cur fecretô cantetur. r561
Teâutn nemo hofpitibus deneget. 5i·
Teâum Ecclefix a quibus reftaurandum. JHJ
Telam noftn videntur dixifiie pro rclo. 101*S*
Tellau pagus. .«9· 77>
Telonea non exigantur à Gothis five Hifpani*. *7
Telonei immunitas pro Ecclefia. $1*
Teloneum civitati* Tomacenfis. 78
Teloneum non exigatur de navibus qux vadunt fub pontibus. «4
Teropeftarii. !>**
Tempora facratilfima Quadragefimx *8i* Adventûs Donum.
Tempus Canonicum. >>7
Tendis fuper fcamnum. ^94· 848
Tcodacnis MiiTus Dominicus. 68
Tebdericus Abba. *69*

Teodifca lingua. 59-6f. «44· «6*· m
Teodtfredus vadus dominicus.
Tcrmarus.
Terminationes. *94
Terminu» beatorum Petji & Pauli. 159
Tena cenfalis. 198. 114. 1194. 1590. facerdotalis. ' 11. evindicata. 4:9. vicina epifeopio. 1196
Terrat vendit* Formula.
Tenacinenfe caftrum. *46. 80;. 1181
Tenacium caftellutn. *5· 1*6»
Terrui* ac vineol* dit* pto loco fepultur*. .199
Tertium & Danger.um. 1194
Trnulfuin. 68»
T efceia. 48- 769
Telhmentanus tutor. 481
Teftamenti faciendi Formula. *11. 519.
Teftamentum duarum pctfonarum qualiter in uno volumine condatur. 415. 059
Teftare. 691
Tefteia. 118. fr fi<f.
Teftes quomodo habendi.
Teftes legitimi. 1166. veraces. 151. fviuft.qii. 815. hecef farii.
Teftes duo fufficiunt.
Teftes in perjurium fi quis feientet produxerit.
Teftes eligere licet reo. n«7
Teftes diffamare. 1497
Teftes feparentur ad invicem. 1187
Teftes cogi poliunt ad dicendum teftimonium. 848
Teftes facese fallbs.
Teftes de ipfo pago eligendi. »187
Teftiiulum fi quis alteri amputavetit. IOÇO
Teftificari qui non pofllnt. <6*
Teftificari adversùs Presbyteros qui non pofiint.
Tethmoma de quibus Capitulis *non* recipiam uj·. H7
Teftimonium falfumfiquis dixerit, adtciUmonium ported non admittitur. 10$?
Teftimonium dicere ebrius non poteft. U9
Teftimonium Sacerdotis credibile habeatur.
Teftimonium approbare per pugnam.
Teftimonium & teftamentum fjuonyma. 997
Teftimoruare. 57б. 45*· 4б1 ƃ41 565
Teftis per aurem traûus. 997- 1019
Tellrebant Comitatus. **5
Teudericus Comes. 16J
Teudericus Epifcopus.
Teudifca lingua. *ridt* Teodifca.
Teudonis villa.
Teutboldus Epifcopus Lingonenfis. J7· 70. 1167
Teutullus Epifcopus Tertoiicnfis. *57· *41
Texaga. 466. 990· 998. rooo
Texandtus Comitatus.
Textus Evangeliorum a Lothario Imp. oblatus in Monafterio S. Martini Metenfis. 1179
Thaflillo fobnnus Karob M. 1041. num duxit in Monafterio. 755
Thcada. 698
Theganus emenditus.
Theobaldus Miftus dominicus. <59
Theodemanu? Patriarcha Aquileienfis. 194
Theodericus Abbas Soletnniaccnlu. 5'6
Theodericus Come».
Theodericus Dux Lotharingi*. >555
Theodifclu» Epifcopus.
Theodora Comnena , Andronici coniur. 1110
Theodoricus Arihiepdcopus Vefontiorum. 146· *tf
Theodoricus Epifcopus.
Theodoricus Corae». iix 6' /<·?.
Theodoricus Miffus dominicus. . 10
Theodorus Canruaricnfis emendatu». ion
Theodofiani corpus. 474. 566. 974· Codex. 90
Theodofio tributa quidam Lex qu« eil Conftantint. 111
Theodofius Abbas S. Emetent. . 480
Theodofius Memorialis fcripfit manu fui anem Grammaticam Prifciani. 1161
Theodricus Come». 400
Theodulfus Epifcopus Aurelianenfis. 1061. 1410. 145$ Ejus liber de Ordine bapnfmi. 1071. Capitulare. 11*9
Thcomarus Abbas S. Manfiieti Tullenfis. * 1555
Theotarius Epifcopus Gerundenlis. 146. 175. |oj. i*8j. »509. «ii. 1515.
Theotinus Presbyter. U09
Thefaun Budefiaftici ne vendantur Judatis. «ijo
Thefaurorum Karoli M. dii ifio 1071
Teurhaldus Atchiepitcopus Viennenfis. 1500
Teutmundu» Miffus donur.uu». 55»
Thcutperga, uxor Lotharii Regis. 7*9
Throni Dei.
Thunbulum fignificat corpus Chrifti. 'J54
S. Tiberii Monafterium. 1099
Ticina civitas. ƃ47· Jfl. 556. 559
Ticinum palatium.
Ticlivinm. **4
Tinea adulationis. -- y
Tintinnabulum quod antè Abbatem pendit. 1584
Tmtinnus. 690.859
Tituli, id eft , Ecclefi*. . 74». ij-ry
Titulorum cuftodes. 554
Toletanum Concilium de totius mundi panibus Congregarum. 91
Toletanum Concilium VII. emendatum. r>5t
Tollere, vi auferre. 91g
ToUianenfis Comitatus. 1469
Toloia civitas.*!. 760. Obfcfla I Karolo Calvo 1*6*. 14 4· fr-Aï-
Tolnianus paetis. 1085. 1104. 1591.14rfr
'I olvioncnfis Comitatus. 1469
Tonitrualis Evangetiftarum vox. 599
Tonfoiare comam capitis fui. 5«6
Tonfura capitis , tignum Chriftianitatis. 689
Tonfura Clericalis. 811.1561
Tonfura Scotorum. 1146
Tonfurare. 74«
Tomeamentum. 108«
Tomedrifus pagus.
Toronic* regio. 564
Tonoldus Diaconus , invafoe Ecclefi* Bajocacenfis. 1*9, 146.-81
Tonum fi quis in fuo comitatu fecerit. t8«. 187
Trattoria. 100.746.796. H94
Trattoria Legatariorum. 581.891
Tractoria pro peregrino. 50a
Trattoria pro itinere peragendo. ! 441. olg
Tractoria qu* propter huftbs recipiendos dirigitur, 550
Tra&ori* Fpifcoporum. 61*. 615. 619
Traditio refpeâualis. 516
Traditio ad fponfam. 476.554
Traditio ad Monafterlum! 586
Ttaditionalis notitia. 550
Traditiones injuft* pronihilo habeantur. 197
Traditione Formule. «49.fr/ef.
Traditori* de terra. 447· 41·. 466. 960
Trahere. id eft , rapere. 855.840
Trimifium. 1587. fr /<f.
Tranfaâtones. 9^6
T ranfiturs. 74<
Trantijitiones Epiicoporum flebant olûn cum auâorlute Regum.
Tratnblvere.
TrXntpofitio fubitanea, id eft , mon. 401.405.489
Tranliuta. .191« 5««
I rafoaldus Abbas S. Chnftin*. 1504
Trauttum, foramen. 994
Trebia. M9
Trecafinus pagus.
Treétis. _ "" »
TrcjeCium municipium. 41. 41.987.1*69
Trcmaculum. *9«.840
Trcfinirus Abbas caftri Mallafti. 1014
Trefpellius.
Treverenfis & Remenfis Ecclefia fotores Sc cotuprovinciales habentur. ' 11-.79·
Treveris. 111
Tribatttre. 694
Tribulatio five commotio. 164.1108.1550
Triburienfe Capitulare. »107
Tributarius Romanus. 698
Tributum quod tranfitori* vocarux. JI96
Tticafiin* Synodus.
Tricenaria Lex.
Triduana pernitenti*.
Triduana , id «ft , jejunium trium dierum. I 7WZ
Triens , terti* pats foiidi. 695.84«
Triginta *nnorum poffeflio valet. 49*
Triginta annorum preferipuo.

Trini merfio In bapcifmate. 1401
Trifcabina Charta.
Tnthemii locus infignis de cçra Ecclefirftica Karoli AL 1049
Tnaptchiacus villa.
Truftem & fidelitatem conjurare. ;86.900
Traite* commoveret 96
Trullis, id eft, fervidum regale. 695. 846* 1054. BO4
Trulli* dominicus,. 166.809
Trutbettu* Epifcopus Adtenfis. 1468
Tutri paflivâ fignificaûone.
Tuitio Ecclefiaftka. 166
Tullum.
Tuilenfe territorium. 119.114
Tull* fi fuerit cujufcunque proprietas 5 f9
Tuitis ndejuflbribus. $90. 916
Tunbas. 11J. à *fif.*
Tunginus. 696
Tunicam Chrifti fcindere milite* aufi no· funt. st
TunpretiisEpifcopatù* couriereriu. *95· «14
Tungri*.
Tutbêla. ~'b
Turgauvenfis pagus. ;86
Turonenfes Monachos acriter reprehendit Karolus M. >c6x
Turonica urbs. 51.470· 4«4· pagus. 69. 6l ;
Turrecremata emendatus.
Tufcani. 561
Tufcia. 54«
Tufiacu* villa. */· 196· 101.78»
Turelenfe Monafterium. 1092
Tutoris dandi Formula. 4«i
*H
746

V.

V & O literr invicem permixtx. 990
Vacca domita. 818
Vacca interendalcs..................................
Vaccis fi quis fe inratiooabiliter mifcueril. B?8
Waûa. 748. Wad*. 17. 187.794
WadaMu* Epifcopus Helenenfis. 04.1 Pl. w
Wadarilkus Epifcopu*. 1416
V»dt in pnet, career Monachorum. 1089
VVadiare bannum. 558
Wadiam dare de homine ai placitum adducendo. J16
Wadias accipere ab inceftuofit & ab his qiu decimas non dant. <4®
Wadiarn dare de libertate probanda. 5*7
VVadium. 191.417· 544
Wadium componere. 508
Wadii. 74«
Wadii ad partem Regis venientes. 146.786
Wadias dare pro redeinpriooc vit». 487. 979
Vadiànus caftigMU*. Hi;. 1177· l«9f
Vadifus pagus. 68
Wadri. PJJ17-5M.J5Î
Vagationes cum canibus. ιVjI
Waifanus Aquitanorum Princeps. 109
Wall Epifcopus Autifliodorenns.
Walbercu* Epifcopus Portuenfi*.
Vaidefiu* caftigatu*. 1©J1
Valdo Abbas.
Valcntianc. i6i.6;. 10.161767
Wriefhdus Epifcopos Ucecienfis.
Valtredus Epticnpus Eporedicnfi*. 575
Walfridu* Comes.
Valli* Afperi coenobium. 674. fiov IJQJ
Vallis Afperi Comitatu». 67}· «$>$
VallisClufat.
Waltarius. «95
Waltcaudus Mifius domiticur. 68
Walteriu* Archiepifcopus Senonenfis. 191
Waicerius Epifcopus Aurclianenfis. 144· 16j.IIS4.1508
Waltkerus Come*. 5°°
Wanti. 1086
War*. 168
Waraoio. 694
Warafch. **5
Wargus, hoc eft, dejedits 8r expulfus. 70t. 1049
Wannus Comes Arvr«»orum. ʃ· 717· I2ûd. 1"5" «*66
Warmaria, civitas Vangionum.
Wamiti. 167
Wamttu». 145. i47.?«5
Vatra Monafterium.
Vas, lepulchri genus. >049
Vafa facra d*nd« non funt in pignut ' SI 50
Vafatenies Epilcopi le vocaverunt oiim Epifcopo* Vafconi«. liez
Wafloi. x*4
Vaflalhticum. 119
Vatfalli dominici, >-*9. 196/141. 1S9. Condignum apud omnes honorem habe.», t. 176
WaffalliEpifcoporum. 111.;4$. Epifcoporum & Abbatum.
Vafialli Fertefiarum. tc8
Vaff.db Ecclefix Remenfi*. 6oi
Vaflalli Ecclqfix Lingonenfi*. BO
VaffaDorum dominicorum beneficia.
Walfallorum dominicorum homines
Vaftallus dominicus.
Vafiaticum Comiti*. 19
Vafli. 104.746
Vafli dominici. 786. Concordes fint cum Etvfcopts. it6
Valfi dominici adcfiTe debent in placitis Miliorum dominicorom. 1188
Vafli dominici pacem 8c juftitiam faciant in fuis minifteriis.
Vafti, Fideles qui fervidum exhibent 940
Vafltis |ufticiam facere renuens 560
Vaftenifus pagus. 70
M allinenfis pagus.
Vautcnfe.
Ucci. 4»y. 97«
Uceria.
Ucpoldus Comes.
UJalgarius Epifcopus Helenenfis. 1167
S. Vcdafti Monafterium. 6*J
Velamen facram. 161
Velanda don eft vidua ftatirn poft mortem mariti. ; 11$1
Velandx non funt puciiat ante annos xxv. «tatis. r 16;
Welpho Abbas. i6j
Vediatum. 214
Veltri*. Λ 684.819
Velum fufeipere Lex Longobardorum yiduis prohibet antè anni fpatitun. i*4· 549
Venationem tiullus Presbyter exercere prxfumat.
Vendert carid* hofptdbu* quin vicinis non bcct. 55»
Vendi carjù· nihil debet tranfeuntibus. .190
Wendilmaras Epifcopu* Tbrnacenfis.
Vendifcenfi* Epifcopus Erifons.
Vendita eft vedigal return in foro venditarum. 9-5
Vèndiras exaâare. 460
Venditio de terra. 497
Venditio de femetipfq. 474. 970. dc fervo 497. de fervo ad Ecclefiam. 428. Venditio ad Ecclefiam 490. ad Monafterium. 505
Venditio de area vel de cafa infri civitatem. 49;
Venditionis Formula. 445- 447. b'/'?· 47«· 475· 545. jj;
Venefici difperdantur. i;o
Venercha Monafterium. 1104
Wenilo Archiepifcopus Rotomagenfi*. 102.10;. 111.1;;. 611.781
Wenilo Senonum Archiepifcopus. ij. 17· >9· *9· 49· 57· 70. i;o. iu, 1;;. 759.1161.1167. 1169
Venna, id eft, pifcatura. 1074
Verba alia nullus portet nifi qux Deo fint placita.
Verbum Regi*. 886.1$;. 1101
Veredi. «95
Veredos donare ad fubvedionem Legatorum.
Verengari Minifterium. 559
Vermendifus pagus. 68
Vetmeria palatium. J?. 76.81.84· B*·75|·766
Vernaculus, id eft, fervus. 74*
Vernaculum dimittere ingenuum. 495
Vernaculi abfoluti Formula. Ji·· 54*
Vernaculi venditio ad Ecclefiam. 49«
Vernaculi venditi Formula. 497
Verni* five Vernum palarium. 1;. 77. a<8. 28;. 751. 75«· 81;-«0*7.110;. 1260.146$
Werpire, id eft, dimittere. 417·«57
Werra fi in regno furreucrit. 2dJ.168
Werras commovere non debent Epifcopi. 119
Werrire. 146.-^S
Vertivolum. 691. «40
Vertices. $81. »B.«
Vcibntium. *»♦
Veftem

«sagiam^

Véftem matare. 1*4- 1»<
Veftigium minare. ,®44· ‹ 05
Veftonenta milite* habeant ad annum unum. «<0
Veftirur*, id eft poffeffio. 54. *05.764- ijol. >105
Veft&itta regia fit ecdefiaftka. *}i.So*
Veftitus. 49»'
Wertini, Monachi Augienfis , vifio. »*44
JJgobettu* Abbas Mootublim. »5*7
Vie per aquas. 09
Viaticum. 747
Viaticum de feculo tnnfeuntibus non negaadum. 16
Viatore* nihil ab aliquo violences tollant. $41
Vicarii Chrifti.
Vicarii Sedis Apoftolice. 149
Vicarii Comitum. tgy. 747.954
Vicarii, id eft, Vkccomitt*, velVkedomim. 1054
Vicanorum placita.)x‹
Vicarius Epiiopi conftituantPresbytero*camo* atque prudentia temperato*. xgg
Vicarium minat qui ad placita Mitiorum dominicorum venire non poteft. 07
Vicarius Apoftolorum Petri & Pauli.
Vicecomes , tniniftei Comius. «79
Vicedomini. 747· «»«>
.Vicedomini jurifdiâionem exercebant. «79
Vicino*, civis. 100,
Vi4iona*iim caftnim. 14x6
Vktualu milite* habeam ufque ad novor fruAu*. »60
Vkàusinraftè infrà très mentes reparet caufas. 07
Vicus Urgellctifi*. »04
Wido Archiepifcopus Rôtomagenfis. 669
Wido Epifcopus Stlvaneftenfi*.
Wido Epifcopus Vallavcnfi*. *44
Widonts honores. lb?
Widricut Abbas S. Apri Tulicnfis. Uftf
Widticus Come*. 05
Widrigiid- 0*155)57
Vidua veltnd* non eft ftatim, poft mortem manti. 154.››J·
Viduxs Lee Longobardorum prohibet ànte anni fpatium velarifufcipere. 1*4· <49
Vidua qu* femel velata eft , no* poteft rurfftm nubere. raio
Vidu* non opprimantur. 9J
Viduat tuitionem habeant. t)7
Viduam fi qui* rapnent infrà triginta primo* die* viduitati*. 1190
Viduam fi quis furatus fueritm uxorem. itftf
Viduarum caufar primo audiantur. 11fo
Viduarum 6c orphanorum tutore* fublevandi ab Ecclefia. 14»
Vidua* nemo rapere prxftimat. 96
Viduas Sanctimoniales ia conjugium /umere prohibitum. J7
Viduate Ecclcfi*. 9. i*
Vienna. **4
Vienccnfe. ΛiZ
Viennepfi Archiepifcopo contribuat civitates quatuor. 7$)
Viennent)* Srnodus. 1517
Viéimenfis p*jtis. »4<9· >491
Wif*. J4O. Wifare. 5)9
Wiiredus ComesCeritani* 8c Monachus Canigonenfis. 1099
Vigarius. 49ft. tot
S. Wigbetti Monafterium. >594
Wigenguv Come*. I^66
Vigilia defnniàorum quomndb celebranda. «1«*
Vigor Ecclefiafticus.
Wilatredus Abbas hiatlafti. «4*«
WiUrdus Epifcopus Conftancienfi*.
Villa-magna Monafterium. 1090
Ville fileaks. 4)5. dominical*. 11). indouûnicacc. 17e. * fri·
Ville regie xdificand* moderans caftitii». 1›tf
Vtlle quomodo fiant deftruit*. IH
Ville incenût funt. »55
Ville eorum qui cum Rege vadant fub immunitate maneant. Mf
•Villam fi quis alicui vendiderit.
Villam , id eft, pagenfes. IS»
WIRebenus Archiepifcopus Rotomagenfi*. »>75
Wiftebettu* Epifcopus Gaulauacnfis. 14§,
W^fauaa Brito explicarer. 999
Willehnus Come* Utgellcnfis. tfJO. 61*
VVükimus Epcfcopu* Çadutcenfi». MS
Terne /Z
Wiliericus Epifcopus Bremeafis. 1117
Wimarus Epifcopi UtTOndanfis.
Vinculum caritati*.
Vipdicario traditioni*. S
Vtndiâa liberare.
ViudiOa Eptkopali* poenitencar. *17
Vmdotlifus pagus. <9
Vindufaiius pagit*. 70
Vinea opptgiwrgja. O»
Vinea* excolere. >>«
Vinedariu* Lpttcopu* Helenenfis. »497
Vinericia. «O9
Vinitori altior fit locus ad cuftodiendam vmaaoa. «157
Vinum facnficio mmiftrandum. «4*9
Vinum per fextaria vendere. *5»
Violentiam pafli ab hoftibu*. 4*1
Vircaftum debet culiodite conjugium. »1J
Vira , id eft , femina. 4ff- «»p7.
Vitare, id eft , to&cxe in alia* parte*. 1010
Vircafintis pagus. *9
Virg* minutx. —
Wiigitdu*.)ttf. 741. 900. 1191
Virgihes fact» benedicuntur ab Epifcopi*. 1)71. Quo tempore vdand*. mg
Virgines ûnttimotuale* in codjughia futnere prohjtu*. 57
Virgine* nemo rapere prarfuntat. 94
Vin antè femina* cur offerant in Ecclefia. 101
Virum fi cotqux acculaverit fhgiditam. soar, rxxo
Viridiumm.
Vindiininfe.
Wirpirc. 550
Virtudilus pagus. «a
Virtus fine confilio utili*efle Doa poteft.
Vnnuncovi. Λ6.11). nte
Vi* huitili*. itfa
Vi» pro virtute. 9«9
<ff
Wiiebnus Epifcopus buttugarnafurdenfi*.
Vtfiratio Epaicopora* ooeroia noo fit populi*.
Vifitator caoonàc*. 9».* 74‘
Vifitator danda* vacantl Ecclefia.
Vifitatorium oScaan.
Vitores.
Vita perdohata, id eft, cooceffa 11*
Vtut contemplative last*. *10
Witgarius Abba. »I·
Witgarin* Epifcopus Ataguftaau*. *07-797
Vtria majora 8r mmora. 1169
Wttiia Abba* Exalatenfi». aIJ. 1490
Vitnau pagus.
Wttotusminifterâim. M»
Vituli qui cx vaccis humano Unlar poO*tla natl flant. 1179
Vivarias.
Viva* Epifcopus Bardnonenfis. <77* «O4
Viventum. 507
Vivianu*, Monachus fandi Mxtim Mctcnfi*. 1*74 157a
Vltimiflima. S<*. «*97
Vlufid. »59
Unanimitas paci* 8e diledtioois. *9
Unanimitas fidelium. Mf-190
Unanimitati* paAum.
Un&io facratt olei. «*11
Unfio* Domitu tangere non licet.
Undecimam dent negotiatore* Chriftiaal. xtft. 1116
Unfredus Come* Retiarum »097
Uniformiter.
Vocatus Archiepifcopus. rxtft
Volatilia quando comedere Ucituoa Monachi*. »091
Voherr*. 159
Volveradus Levita.
Voluntariè, vfiuitn.
Voluntate mala peccare. »*4
Vomeres igniti.
Vonzifu* pagut. <·-770
Wormaria. 1*7- 7«1
Wormacienfis Synodi Capitula diftinguenda.
Wormaticnfe Conciliem emendatum. »«9
Wormatienfts Conventu* - quo maulnira funt Decreta quatuor Conciliorum. IU), 6 fi*
Vota ad arbore* vetita. tft).1>>
Votivus.
Voturam die*. 991· «J!»
Sfifi

Urbe civit». 1J I. lod. ugj"
Urhanua Revenus Prxcemae Senoneafis. —«
Urcifus pagus. '
UqpJlenfi* civkas erit,bum in Septimani*. it
UrgeUenfistradlu*, pan olim Septimani*. tot)
Uneks Angeli nomen ven-. III»
S. Urfi Monafterium m Salodoro. <11$
Urfio Archicoifcopus Viennenfi*. *I»
Urfmarus Archiepifcopus Turonenfi*. 1505
Urio Sacerdos Çcnomanrnfi*. *9 7*.
Una fiumeA › »*7<
Unies peccatorum. uj.fr/if.
Ufare. 4tt>.6 fif. 45I
Ufiure. U6.tr fit. »jy<
Ufuahter tenere allquam rea». 45». 4»1. $18. sio
Ufuare. $17
Ufufraâuare. joi
Ulûtruâuario ordine bénéficiant. 45»
Uliifruâuirro jure prxftare , poftîdere. 51$. fr fej. jip. fr
Ufufruôuario C qui* rcs proprias & Ecclefiaftica» tenere voluerit. ja
Ufufrufihaarium jus. 1404
Ufufrudtuariu* ordo. 407. fr/ry. 417. 47X,47». pjx
Ul'utruûu» rerumEcdefiis datarum. jtj
Ufura vetita Clericis. g*5
Ufuram nemo facere pcWumat. jaj
Utilitas publica noa rctuancat propter calorem St pluvlam. tu
Uttrech. 111
Vulfadu* Abba.
Vuliaidu* Abba.
Vulfarfat Archiepifcopus Rtonenfi*. «M· */·$ Mil
Vulferiu* Miftut dominicus. I»
Vulfoleudu* AtchicpilcopsM Biracfaenfia. i*ri
Vulfraaonua. *•7
Vulpecula. • «9». «4»
Uxor ducenda per folidum St denarium. 44»$J1OO
Uxorem fi qui* coataminetam inveaent.
Uxorem haben*, neque pdiicem aeque o poteft. .!**** i*)}
Uxorqm propriam fi qui* dereliquerit vel fine oripe interfecerit. mg
Uxorem fuam fi qui* dimiferit Se aliam duxerit. 1111
Uxorem relinquere non liqct excepti cauti foraicatieni*.
Uxor non eft dimittenda propter fornicationem. 11x9. nxft
Uxorem alienam fi quis adulteraverit. jn
Uxarem flagellare. 1)7»
Uxore* dua* uno tempore habere non licet. jjg
Uxore* Presbyterorum an poflint habitare in domibus maritorum fuoram. IO1J
Uxort* parentela ita fit viro ficut propria parentela. HF
Uxoris negotium qualiter maritus proloquatur. 479
X
Xenodochia , id eft , hofpitalia.
Xenodochium fi quis voluerit conftratre. 199 >19
Xenodochia fi Epifcopus cuilibet dederit.
Y
Yrtninfridus Epifcopus Bdlovacenfi*. 57.69. »7. 101
Z
Zezix fraudi* mercator. r°
Zonam folvere, id eft, boni* cedere. •5»

FINIS.

Addenda fub finem pag. I$y6,

E»»*-t«i Co-ii<»V*. ticaoo.

. V.Lr'rfatf. *Epifcopi Kmcienfii, ad V^anilonem, Rotomagtm fem Arthiepifcepam , de Wulfuio Diacono, * olim fiü traditum ai Ethene Remenfi, mote ipfi coacedil.*

П. T. A. Reverentifiuno & fan&flimo Patri Weniloai , Rotomagenfi Archicpiicopo , Liutadu*, Vincienfis Epifcopus , «ternam in Domino ûlutem. Optarem valdè, fi nobis fpatia terrarum finetem, natenium oe amkiflimum vobtfcum habere colloquium . atque dc noftris communibus opportunitatibus tradare. bed quia id prolixitas itineri* 'denogare videtur, veftram Canditftem humiliter exoro, ut mei memoriam corim fando aitan liabere dignemini', vcftrequc me commendare Ecclefi* , quoniam veftram caritatem jam in gremio Ecclefi* noftrx recepimus , ti pro vobis quotidianis precibus Deum exoramus. Cxterùm compenat fandita* veftra quemdam fratrem noftrum & filium Ecdefix noftr* , nomine Wul Fadvm , Suddiaconum , me petente, tradmim mihi per litteras quas ecclefiaftica confuetudo Formorm appellat, i venerabili Ebbone,quondam Remenfi Archiepifcodo. Et quia impendentibus quibufdam caufis, poftquàm mini traditfc* erat, in propria remanfit Ecclefia, me fuggerente , ordinavit eum idem Ebbo in gradu Diaconatûs. Nunc aotem, quia icitis eum propter caufa* neceffarias in Kitibus veftris morari, ficut mihi commendatus erat, Vobis eum committo , veftrxque cuftodi* Sc providentur delego , 8c ut ad majores gradu* eum provenitis fupplkiter exoro. Credimus enim quoniam & lapienti* Ar mores ad hoc eum dignum indicant. Commendamus igitur veftrx beatitudini, tcclefixque veftrx, przfatuifi ferirem noftrum Wulfadum, & de profcdu ejus petimus vos lartari in «ternum. Ac, fihit mos ecclefiafticus eft , ftr inventum ac conftitutum à ecxxyiti. in Nic*na Synodo Epifcopi*, Formatam EpiftOailrfacientes , ut in nomine fandx te individu· Trinitatis noftrum opus largitionis 8c dimiifioni* hujus noftri diledi Fratris roboratum fru&uofiils St utilids fieret, in fupputatione caknlationis .Tumpfimus prima elementa GrxcaPatris A· Filii &· Spiritds fandi π· T. A· qux odogenarium quadringentefimum 8t primum fignificant : noftram quOquA qui fcribtmus primam litteram A. vcftramque cujus beatitudini feribimu* fecundam T. accipientis fratri* tertiam A. civitatis noftrx , de qua frribttur , quartam X. IndidioM 1.canonicum ordinem tenente* huic aoftxx Epiitolx affigimus : atque Gratcarum litterarum maneresfa ftx»·mam coUedo* Epiftolam tenere facimus, id eft , txxx, cccc. 1. xxa. cccc. xxx. cc. 1. ut per omnia rata fc legitima noftrx dimifibrix auâorita* procederet. Sepuatim autem, ut Epiftolam clauderemus, nonagenarium te nonum numerem Greets etiam elementis fignavimu* , Se omnino firmavimus· 4*.

IndiSio t. fr Venilonie Epifcapatiu cmtfnmnt muto Ckrifii Bcccixriii· propriae Formata mtmenu acent, fuam epeiimt littera Λ. T. Λ. χ. fr InéiRio t. Numerat eommmue , mm »c îk, at in aliis, fed* oxxc. *omifti litterd* O. *fua prima erat oomi~nis Petri. Somma eyi unufmie pimuri m. cctit.*

VI. *Aηαα , Parifitufu Epifcopi, ad Hiacmanm Rtme^im, at ti Btmmum Acolytum in parochia fita minere* fr «nrfuMra *liceat.*

Hincmarus, nomine non meritb Remoram Epifcopus , Ac plebis Dei famulus, dileâo Fratri St venerabili Epii. 'copo Ænex falutem. Noftri Fratres dc Mooafterio S. D»onyui, per licentiam Domini Abbati* Hludovici, ad edncandum atque erudiendum comnuferunt mihi quandam adolufcentem nomine Bemonem, quem veftra batenutm Acolytum ordinavit. Propterea, quùilamfixe veftrg.licentia eum nolumus in noftra Ecclefi* diutino tempore imlioorari , petimus diieâionem veftram ut de illo nobis Limma canonica* faciat» , quatenùs eum in Ecclefia imftn po&mus regulariter ordinare.

Venerabili in Chrifto Patri Hincmaro, Remoram Archiepifcopci ; Ænea* fandx.Parifiacenfis Ecdefix Epifcopua , in Domino filfatan. Canonica atque eccMaftica flent auâontas ut nemo Bp&oparam afterius Ecdefix ordinatum , fine confenfu vel Luteri* dinuftbrià tilfea Epifcopi, cuju* ordinatus fuerat, in propria parxeia retinere aut ordinare prxfumat. Hanc denique inftitutionem flkndorum Patrum pleniftàmè retfaentes, rogaftia irobi* quemdam Ecdefix noftrx Filium', St à nobia nuper Acolytum ordinatum , nomine Bemonem, qui causl mendi atque educandi veftris in partibus quondam miftus .... *nlffta defaiu.*

VII. *HcMmi, . Epifcopi Nmriome^ , ad Didmum iondimenfem pro Amtgifo Prtchytctp, a* i* efiu parochiam mograrc . ipfifucfAjici liceat.*

In nomine Patri· Π. te Fl» T te Spiritis fcn&i A. He-«to, Novtomaganfia Epifcopus, Didooi, inclyto te ve-DCtabali Coepifcopo, ascxtuun in Domino felicitatem. *Cotnperiar «tofino veftra, tpaAd Amegdue* Presbyter, *truer* M filius nofter, *petiit* ut pct meam licentiam, te i me fomtun Epiftolam, fecundùm auâoritatem canonicam, tout inter dantem accipsentesnque fieri oportet, veftra ditioni fubjict valeret. Miflmus ergo vobis banc Epiftolam canonici iaftitutiona formatam, ut cognofcatis jultam atque canonicam eum I me accepille licentiam. Tria fiouidem Graea elementa pnùs inferta oâogeiurium, te quadragentefimcxn, *te primum* continent numerum. La nomine quidem Petri Apoftoii prima littera, id eft n. fimiliter, ut priât, oâogmta exprimit. Ex noftra parvitatis nomine fimiliter prima littera, id eft E. quinto congruit numero. Veftns quoouù fcnâitatis fecunda nominis littera .id eft I. procul dubio denarium format numerum. Profati Presbyteri ex ipfius nomine tertia, id eft N. numerum oftendit quin* quaxefimum Deniqud ex noftra civitatis nomine quarta, id eft 1. decimum. ut fuprà, exprimit numerum. Sed & veftra civitatis quinta littera ipfius nominis, id eft Y. quadrinpentefimum approbat numerum. Eft etiam nunc Inaiiâio xr. Addidimus infuper nonagenarium numerum, qui fecundùm Grcca elementa fignifieat AMHN. Summa verb totius numeri in omnia duâi complet MCXLV1. Hxc autem omnia requirenda funt diligenter, & cum omni cautela. Data vu. Kalendae Oâobris.

Inditiio xt. Epifiegutuf Heddxiue & Didoipe <<m *Chrifti deferent xcctxeir. /urnme pond* MwncrVHMi, *fea fid finem ndfiripta efi, etcxcri. ex* cèmmaau earn afarirar. occa. & *a pnprio icecxxri, fui fir ex fitterie* E. I.N. I. Y. e«rifd ladriboM >1. *Peculinre igitur efi lnue* Foreuta. *prid* putaram feepaà fremam *oijervec* rivirarla *Efi/ctfi ed* ferai *finiti,*

VIII. *Huikm ejufdan, Epifcopi Noviemeu/u, ei* fto-«ψ&M *Leeitenfat, prv Rxftre Dixtee,* fm i» *illùuper-neiux trutftm expettemf.*

In nomine Patris Π. te Filii Y. & Spiritùs findi A. Heidilo, fnpetnl eiuidem Patris te Pifii te Spiritiis Saodi faveme demestia, Noviomenfium humftis Epifcopus, fanAo te venerabili, ac cariflwno nobis Rodulfo, linito Laudeaenfis Ecclefi* Epifcopo, geminam in Chrifto pacem exoptat te gloriam. Veftra intueatur maenitudims experientia bunc prafentem clericum, nomine kotobuum, a nobis per firÿuloa ecclefiaftici honoris gradus ad onus Diaconi· fore promotum. Ifdemque frater ob fui commodam facultatem à noftra faluberrimè & juftè expetiit mediocritate licentiam ad vos eundi, & in veftra parrochia commetandi, ac penttùs difcedendi. Nos iraquè petitioni eius, quam non fisbdolam, fed veram agnovtmtts, libenter afltnfum prebuimus, te etfeâum juftum te congruum minimè denegavimus. Quocirca tot» viribus conquimfcentes cclfitudinem veftram humiliter obfecramus, ut eum veftra paterna follicirudo dignanter excipiat. & ut pius te prudens paftor te pater in gremio veftra dileâionis cipite. Viri vero te moribus hailends inter noftros probum laudabiiemquc fciatis. Scienti» denique capax Mmitterii libi commiffi, quantùm autumamus, officium fcire dinofcilur. Nos etiam mort canonico hanc ei Formatam epiftolam, fecundùm decreta Niceni Concilii Gratis charaâeribus infignitam, vobis deferendam cooceffimus: per quam ipfum veftra tuitioni committimus, te à noftra parrocnia penitùs ftqueftrami». In qua quidem, poft Æolica fiipcnùs elementa in fupputatione Patria te Filii te Spititfts Sandi affhmpta, Petri quoquè primum elementum n. ut nos corde fidem fandas Trinitatis habentes, confiteamur ore ad falutom, per ejufdem Principis Apoftolorum do&rinam. rationabili ordine fuboexuimus. Et ne aliqua fraua falfitatis in ea locum obtinfcre pervaleat, nominis noftri qui fcribimus prânam litteram H. cui fetibitur fecundam O. Veftri tandem qui accipitis tertiam Δ. civitatis noftra infuper addentes quartam I. cum Indiâione V. Hqÿri igitur cakutotioats fuuunasn in unum paritet comprehenfam ità diligentiùs adnonre ftuduimus n. lxxx.Y cccc. A. i.n. lxxx. H. Vin. O. ixx. A. iv. I. x. Addidimus praterea nonagenarium te nonum numerum, qui fecundùm Grrca elementa faentiflimum Domini noftri Jefu Chrifti fignificat juramentum ffI xc. -. IX. Optamus felicitatem veftram valet hic te taevum.

IMie r. eunt HtiMmi ff RoJalpki Epif-epanue eeeii ettepxnte CitrijHe^tn extexe oeccerv· IWuiewêmm. «ur *éx prepeiie FetntMx xuile tuxfxxettr, fixeuxe efi xcuit. fxx txxxxxxi nxeeerx xetteSe, utrixfpee fionmext re^it xccivtt.*

IX. Aetfe«, *Trevtrexfu Artititpifeepi, xd RxtierWx, Efifnpai Mettxfiex, pen Gifkntxex fmhytere, ne ei éeix-eepe ix ipfixe penefud degree titter.*

In nomme n. Parris te Y. Filii te A. Spiritùs San&i. Rarbodus, Sanâ*Treverenfis Ecclefia, ac plebis ipfius humilu famulus, Rotberto, reverdhdo fenâ* Metenfia Ecelefiar Anuftrti, in Chrifto Principe Pafturum manfuram cum gaudio profperitatis ac perpetuitatis gloriam. Decreta Sanâorum trecentorum decem te oâo Patrum Nie»* conditurorum faiubernma ferventes, Deo d<nam piamque fraternuatem veftram canonied aggredimur, te fub nomme Formatu epiftol* reverenter veftram fenâitstem adimus, vobis videlicet intimando, quia prafemi Presbytero noftro, nomine GtsuMAsio, has dimifforias dedimus Litteras t quem in noftra Dimeefi ecclefiafticè educatum, de ordinc Clericatùs ad Presbyteratùs proveximus gradum: Ut his canonicis munitus apteibus, cum noftra licentia ei in veftra parochia fub defennone ac regmine velint car* dileâionis degere liceat: iliumque in finu fanft* matris Ecclefi* canonice favendum ac regendum vobis committimus. Hanc ergo epiftolam Gracis litteris hinc indè munire decrevimus, & annulo Ecclefi* noftra bullare cenfuimus. Chriftus, paftotum Princeps, interventu B. Petri, cut fpecialiter ovile dominicum cqmmiftum eft, fraternitatem veftram ad cuftodiam fui gregis diù nobis confervet mcolumen. AMHN. Summa horum mille coxxxix. n. t. A. π. P. O. x. v. *. AMHN. Dau Treveris Idibus Oâobris, anno Dominic* Incarnationis ntxccvi. Indiâione ix.

ladetiie ix. *Uihu Otioint 6r Epiftepetue RxttioXi tettgnuuu exue Oteifti* nccc'cv. tommo «urrromm *pte fui /-xetx xdfmptx efi · eoUifiter ex xuexere eetxmaxi* DCLX. *6f ex* prap'tVDCCLXXix. fwjfir *ex iitterie* P. O. Z. T. & *Ixdtt-tiexe* ix. *tteeiufyxe exiex tuaxeri fioxxtx* MCDXXXIX.

X. *Dedexit, Epifeepi Flrdutueju, xd Raehodum Tmi-rtxfeex, pen Àdnùne Pnt^im, xt ei deixeepx ix ipfùu px-roekix txxxert et cexferi ticeet.*

Reverenttffim· te fan&ffimo Ratbodoifanâ* Treveranfis Ecclefi* Archiepifcopo, Dado, Virdunenfis Ecdefi* devotus gregis famulus, m Domino veto fumm* felicitatis beatitudinem. Cùm fanât Ecclefia prompta fit feqai documenta evangebea, qu* dicunt: *Quinnf/t Prexhetuxt in ne· xuxe Pnpüu. menedem Prepkete eeeipiet, it pii reeepit juftixn in nexeine fujto, te* cetera. Et Apoftolus jubeat hofpitalitarem feâan te neceffiratem fandorum virorum communicate: tamen propter eos qui cauteriatam habent fuam confcientiam, dicentes fe elfe fimphees. cùm fint aftutii diabolici repleti. te pro opere pietatis dicant fe de loco ad locum tranfirc, cum fint fui malitirii faciente fugitivi, te dienht <· efle minifterio facro infertos, cùm nonfint: flaturam eft à fanâis Patribus neminem Clericum alienum & ignotum recipi ab aliquo Epifcopo, & inthrottixari in fua Bcdefia, iuli habeat à proprio Epifcopo epiftolam, qu* in Canonibus uonunarur *FeéxtxA.* Ideb notum facimus paternitati, veftra, quod prafens frater nofter heram Litterarum partitor, nome Anxuimus, non pro (ha nequitia expulfus elt à nobis, fed poftulantibus fratribus noftris, cb quàd ■* famftb noftra fuit, dedimus ei liberta-' tem receptam à cornu altaris canonice, te ordinavimus eum ad gradum Presbyterii. Cui etiam has dimiflbrias, five commcndatitias Litteras fecimus, te eum ad veftram dileâam fraternitatem dirigimus, ut m veftra paracia fub veftro facro regimine te defennone conflftare valeat. Ego, inquam, in nomine Π. Patris, te r. Filii, te A. Spmtfts Sanâi, te in unitate £ui&* Ecclefi*, in qua Petro datum eft jus ligandi atque folvendi t abfolvo Dado, humilis Epifcopus, Presbyterum Adruinum de civitate Virdunonfi, Indiâione ix. & licentiam do vobis, Ratbode venerabilis Archieptfcope, inthronizandi eum io quacunque Ecclefia vultis veftra paraci*. Dileâam paternitatem vvfiram, virtutum floribus infignitam, omnipoten, Deus confervare djgnotur. AMHN, dcclxxviii. η. τ. a. π. Λ. k. P.A.·. -. Datav. IdusMaü, annoDominic*Incarnation» dcccvi. Indiâione ix.

Ixditiiexe ex. ntexfe Muie, ff Epifrepunu Dxdenie, enxe Cieitii tetnpetxxt occccrr. *Nununmxt extent fleeter, pen fid fxent exprimitur, it Gruii litterit ififUte, fit ex· mere eeeuneni xcit. 6t ex pruprie certii. yatm reddent iittere* A. A. P. A. *aux IndUiene tn. Ounuum enim uxefiuumu efi eeettirm.*

XI. *a. r. A. n. A.* A. -. H. M X. *Denudi, Îp'ftepi .drums***, nd Aedn^xn Tnrnnexfem pe· Suidiecene ptx-dem, puent ejee axe mmuttn.*

Durandus, Dei gratià Atvenienfis Epifcopus, Rodulfo, excdlentiflimo Turomcenfi Archiepifcopo, quod in tena

feliciûs , vet .bcatiùs in Carlo. Comperiar lîleö'.o veftri quod hic prxlèns Subniacotius , quem manu propua vonfecravimus , miiericorditer Formatam à nobis expetut cp<-élolam, *Sc omnetn* auCiorttatem cm vnicsrp , hi ut inter dantem *te accipientem* fieri oportet j quatenùs hic auttoritate friunis , jure vcfttx ditioni fubjict vaietet. Cuius petitionibus annuentes , mittimus nobilitati veftrx hanc epiftohm canonici audioritate formatam , ut quem fantticati» veftrx i niodocuilodix rogando co.uuuttinias , cum liberi noftra conceftione ad quoncumque ofKctum , lcii ad quemcumque gradum vifum tuent , promoveitis , omnem quam ergi eutn ha&enùs poteftaro» nobis bcuir exercere fit vobis licitum. Et ut nullus in leftro animo fciupulus hxfitatKauis remaneat t ea ligna qux fanéû Patres in Nicxno Concilie ftatuère in hujufmodi epiftola feribenda , in primis & uluqus annotavimus. AMHN.

Lrttera fronti préfixa non fatu iruegra videntur . ÎC Suidio-<o't nomen mrn cuprafum rem oifuram facit: dt tempore autem Formata confetre licet ex oditu Durandi , guem inciaiffe -o-Tjiat tn annum taxer. fni initium Concilii Arvernenjit Urdani II. Halienat ergd Formularum exempla ut, fua *pmpofueramua , auilorumfuonun nominilut iafrgnita. Qluiut addi potefl extumo loco fi aliud generale , quod inter Formulât veteret poji Marculfum cdçfat legitur nutriero x c I, Su macm haket.*

EoKMULA GtNFftALIS E.HSTOLX FOKMATÆ.

In Dei nomine fanétillimo , (&' *'cHyta ut fupri pag.* 444 j *niji ^uiafrumju. haktat)* manu noftri eas fubtet firmavimus.

FINIS,

PRIVILEGE DU ROI,

I u O U IS. ras ta Guet t>» Dire, Rot ns Faancs et nt Nivatu : A no» amés fa féaux Confcillers Gêna tenant nos Court de Parlement , Maures des Requete, orùin.ites de autre Hôtel , Grand - Conleil, Prévôt de Paria, Raillif» , Sénéchaux, leurs Liemenans - Civil, Λ autres nos Jufliciers qu'il appartiendra, Su it . Notre amé le Sieur ni Cnixtac , Notre ConfeiUcr , Lieutenant-Général Civil en la ScnevbanfTée d'Uaerche , Nous a fait expoièe qu'il delire roit faire in-primer & donner au l'ubiic un Ouvrage intiiuié , *CavituLirii Regum Francorum , Nava editio , audior ac emenda:*ior , *dirt Ïlluflriÿmo viro L't>rr.n:> D.. Hue , Equiri, Marcktoitt ut Mmout nil , Regce Sigw..rtr Projette* , s'il nous plaitbit tui accorder nos Lettres de Privilege d ce necciiaires. A <1S Caussi, voulant favorablement traiter ΓE epulant , Nous lui avons permis λ permet tons de i'a.re imprimer ledit Ouvrage autant de fois eu-bon lui tènibler» , & dé le vendre & faire vendre par tout notre Royaume. Voulons qu'il joudTe de Peffet du prêtent Privilege, pour lui *8c les* hoirs a perpétuité , pour.u qu'il ne le rétrocède d perTonne ; & fi cependant il jugeoit À propos d'ci» faire une uellion , l'A.ie quila contiendra fera enregistré eu la Chambre Syndicale de Paris, â peine de nullité, tant dit *Privilege* que <k la Celtion ; & alors , par le fuit feul de in Celiîon enregiftrée , la durée du prêtent Privilege fera réduit-à crlle de la vie de ΓΕχροûηι, oui celle de dix années, à compter de ce (our, fi l'Expofant decede «rapt l'expiration dciüitcs dix année». Le tout conformément aux articles IV 8t V de l'Arrct du Conleü du jo Août 1777, portant Réglement fur la durée des privileges en Librairie. Faifcns difeniés i tous imprimeurs, Libraires, & autre, pertonnes, dc quelque qualité & condition qu'elles (oient, d'en introduire d'itrpreIfion étranger· dans aucun lieu d« notre obéifiance ; comme aufti d imprimer ou faire imprimer, vendre, faire vendre, débiter tu contrefaire ledit Ouvrage (oui quelque prétexte que ce puilie <tre, fans la pcrnudion exptetlê *A par* écrit dudit Expofant, ou de celui qui le reprétêmen , À peine de uilie A de confifeation d.s Exemplaires contrefaits , de fix mille livres.d'amende, qoi ne pourra être modérée, pour la premiere fois , de parodie amende , St de déchéance d'état en cas de récidive, *te de* tous dépens, dommages & intérêts, conformement d l'Anet du Conféil du ;o Août 17/7, concernant les Contrefaçon». A ia charge que ce» Prérentes feront enregiflrée· tout au long furie Régithe de la Ccsntnuaauté des lmprimeurs fa Libraires de Paris, dam trois mois de la date d'icelles ; que iSniprrifion dudit Ouvrage fera faite dans notre Royaume , & no· ailleurs, en beau papier & beau caraâere , conformément aux Réglemcns de la Librairie, À peine dc déchéance du prêtent Privilege : qu'avqpi de l'expofer.cn tente, le manuftrit qui auta lêrvi de copie d l'imprefiton dudit Ouvrage, fera remis dans le même état où i'Approbation y aura été donnée , ès mains de notre très cher * frai Chevalier Garde des Sceaux dc France^ le Sieur Hut DC Mlc o mc mu é qu'il en fera enfuitc remis deux Exemplaires dans notre Biblioiijeque publique, eadans ceUede notreChéeoau du Louvre , un dans celle de notre très - cher & féal Chevalier , Chancelier de France, le Sieur aiM«rtûu, * an dans celle dudit Sieur Hot db M1noMi1.1t ; le tout d peine de nullité del Préfeate» ; du contenu defqMlioa tout mandons fa enjoignon» de faire jouir ledit Expofact fa les hoirs, pleinement & paitsblemen*, fans Âatdfair qu'il leur (bit fait aucun trouble ou empêchement. Voulons que la copie des Préfèntrs, qui fera imprimée tout au long au commencement ou ù la fin dudit Ouvrage, (oit terne pour duement lignifiée) fa qu'aux copies collationnées par Tua de nos améa k féaux Confeillert-Secrctures, foi loit ajoutée comme à l'original. Commandons au premier notre Huiflicr ou Sergent fur ce requis, de faire pour l'exécution d'icelles , tous aâes requis fa nécetfaires, Πμη demander autre pormifiîon, fa nonobftaat clameur de Haro, Charte Normande , fa Lettres i ce contraires. Csa tel efinotre piailir. Doaai à Paris le douaient jour d'Aoûi; l'an dé Grace mil fëpt cent foisantc-dix-huit, fa de notre Régné le cinquième. Par le Roi en Ton ConfeiL

S<nd. LBHBGUE.

*Mrnfr? fir te Xegifbv XX. de tr CkamSrc Xnclt fa fvnjicje det Lilrairel tr Fnmimenrr de Farit, N°. pl7. fil. fpp Ælpofiewril tnomlel demle prrfl- Prhurge ; b· a la croup de nnxluc d Lrjùfdrtt Claffltrt la» fait lxmpMrct fnjeroc par tepklMm * i»»|. A tarit , et 17 doùt Int.*

A. Al. L o t t l n , l aine , *Syndic.*

Achevé d'imprimer pour la féconde fois le xq *Février* 17Î0.

Do l'imprimene de B1 n o 1 T Mor in , nie Saint Jacques, à U Vétiré.